Digo

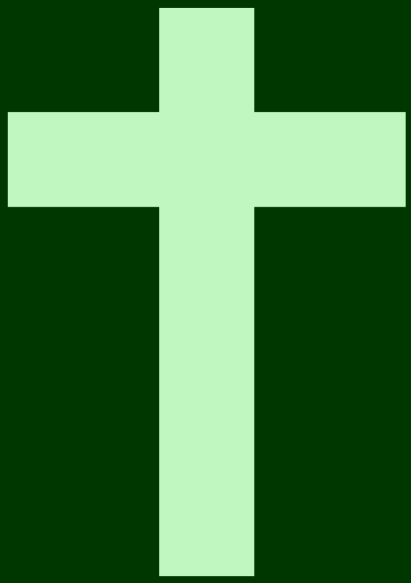

Chidigo: Digo (Bible)

Digo
Chidigo: Digo (Bible)

copyright © 2019 Bible Translation and Literacy

Language: Digo (Chidigo)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-01

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 May 2025 from source files dated 1 May 2025
bab7eb71-e774-512d-9543-5878c28ca63b

Contents

Mwandzo 1
Kutsama 78
Alawi 149
Isabu 198
Kumbukumbu za shariya 265
Joshuwa 324
Aamuli 362
Ruthi 401
1 Samueli 407
2 Samueli 459
1 Afalume 502
2 Afalume 554
1 Nyakati 604
2 Nyakati 651
Ezira 708
Nehemia 725
Esta 749
Ayubu 762
Zaburi 813
Misemo 953
Muhubiri 997
Wira wa Selemani 1010
Isaya 1020
Jeremia 1121
Sonono za Jeremia 1218
Ezekieli 1231
Danieli 1309
Hosea 1332
Joeli 1350
Amosi 1357
Obadiya 1370
Jona 1373
Mika 1377
Nahumu 1387
Habakuki 1392
Zefania 1397
Hagai 1403
Zakariya 1406
Malaki 1421
Mathayo 1426
Mariko 1486
Luka 1524
Johana 1588
Mahendo 1633
Arumi 1690
1 Akorintho 1716
2 Akorintho 1741
Agalatia 1757

Aefeso 1767
Afilipi 1776
Akolosai 1783
1 Athesalonike 1790
2 Athesalonike 1796
1 Timothi 1799
2 Timothi 1807
Tito 1812
Filemoni 1816
Aeburania 1818
Jakobo 1838
1 Petero 1845
2 Petero 1853
1 Johana 1858
2 Johana 1865
3 Johana 1867
Juda 1869
Maono 1872

Chitabu cha kpwandza cha Musa chiihwacho
MWANDZO
Tanga mbere

Chitabu hichi chiihwa "Mwandzo" mana chinasemurira kuhusu kuumbwa kpwa dunia, kuumbwa kpwa anadamu, chandzo cha dambi na mateso, na chandzo cha luga tafwauti-tafwauti.

Piya chinasemurira mahusiano ga Mlungu na mwanadamu garivyokala pho mwandzo, garivyovundzika, na vira Mlungu arivyoandza mpango wa kumuuyiza mwanadamu kpwakpwe. Mlungu wamtsambula Burahimu, naye achikala msenawe, badaye kutsupira iye na chivyaziche, anadamu osi anaweza kukala na uhusiano mnono na Mlungu tsona dza vira mwandzo.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Kuumbwa kpwa dunia na mwanadamu 1:1—2:25
Mwandzo wa dambi na tabu 3:1–24
Kula Adamu hadi Nuhu 4:1—5:32
Nuhu na mafuriko 6:1—10:32
Mnara wa Babeli 11:1–9
Kula Shemu hadi Burahimu 11:10–32
Burahimu, Isaka, Jakobo 12:1—35:29
Vivyazi vya Esau 36:1–43
Yusufu na nduguze 37:1—45:28
Aiziraeli ariphokala Misiri 46:1—50:26

Kuumbwa kpwa dunia

1 Hipho mwandzo, Mlungu waumba dzulu mlunguni na dunia.
2 Dunia kala taina umbo rorosi wala chitu chochosi. Seemu mbaha ya madzi kala ni jiza huphu. Na Roho wa Mlungu kala ahurire dzulu ya madzi.
3 Halafu Mlungu achiamba, "Nakukale na mwanga," na kuchikala na mwanga.
4 Mlungu achiona kukala nyo mwanga ni mnono. Achiganya mwanga na jiza,
5 mwanga achiwiiha "mutsi," na jiza achiriiha "usiku." Kuchikala dziloni, na kuchikala ligundzu siku ya kpwandza.
6 Chisha Mlungu achiamba, "Nakukale na utu ndioganya madzi ga duniani na ga dzulu."
7 Sambi Mlungu achitengeza dari yoganya madzi gokala dzulu ya dari iyo na madzi garigo photsi. Na vichikala vivyo.
8 Achikuiha kura kpwahali dza dari "mlunguni." Kuchikala ligundzu na kuchikala dziloni, na iyo ichikala ni siku ya phiri.
9 Chisha Mlungu achiamba, "Madzi garigo tsini ya mlunguni nagakusanyike phamwenga, na tsi kavu ionekane." Na vichikala vivyo.
10 Mlungu achiyiiha yo tsi kavu "tsi," na go madzi garigokala gakakusanyika phamwenga achigaiha "bahari." Mlungu achiona vivyo ni vinono.
11 Chisha Mlungu achiamba, "Tsi naimere chila aina ya mimea, mimea ivyalayo mbeyu na mihi ivyalayo matunda garigo na mbeyu." Nayo ichikala vivyo,
12 tsi ichimera chila aina ya mimea na mihi ya matunda. Mlungu achiona vivyo ni vinono.

1:3 **1:3** 2 Akorintho 4:6 **1:6** **1:6** 2 Petero 3:5

13 Phahi kpwakala dziloni na kuchikala ligundzu siku ya hahu.
14 Mlungu achiamba, “Nakukale na mianga ko mlunguni iganye mutsi
na usiku ionyese ishara ya minga, siku na miaka,
15 na ing’arire dunia kula ko mlunguni.” Na vichikala vivyo.
16 Mlungu achitengeza mianga miiri mikulu. Dzuwa riale mutsi na
mwezi uale usiku, na chisha achitengeza nyenyezi.
17 Mlungu achiyiika mianga iyo dzulu mlunguni imwirike dunia,
18 dzuwa riale mutsi na mwezi uale usiku na piya kuganya wakati wa
mwanga na wakati wa jiza. Mlungu achiviona vivyo ni vinono.
19 Huno uchikala mwandzo na mwisho wa siku ya ne.
20 Chisha Mlungu achiamba, “Namukale na chila aina ya viumbe mo
madzini na nyama a mapha auruke ko mlunguni.”
21 Ndipho Mlungu achiumba madzinyama makulu ga baharini na chila
aina ya chiumbe chikalacho madzini na chila aina ya nyama wa mapha.
Naye Mlungu achiona kukala vivyo ni vinono.
22 Achivijaliya, achiviambira, “Vyalanani muenjerezeke ili mkale anji mo
baharini.” Piya Mlungu achiaambira nyama a mapha, “Namwi vyalanani
muenjerezeke duniani.”
23 Kuchikala dziloni na ligundzu, na iyo ichikala siku ya tsano.
24 Chisha Mlungu achiamba, “Tsi naikale na viumbe virivyo moyo vya
chila aina: Mifugo, viumbe vya kuhambala na nyama a tsakani.” Na
vichikala vivyo.
25 Mlungu achiumba nyama a tsakani a chila aina, nyama a kufuga a
chila aina na viumbe vihambalavyo photsi vya chila aina. Mlungu achiona
kukala vivi ni vinono.
26 Chisha Mlungu achiamba, “Nahuumbe mutu kpwa mfwano wehu,
ndiyeigana naswi atawale ng’onda, nyama a mapha, nyama a kufuga dunia
yosi na atawale viumbe vyosi vihambalavyo photsi.”
27 Phahi Mlungu waumba mwanadamu kpwa mfwanowe mwenye,
kpwa mfwanowe, Mlungu waumba mlume na mchetu.
28 Mlungu achiajaliya na achiaambira, “Vyalani muenjerezeke,
muyiodzaze yo tsi na muihende ikuogopheni. Mkatawale ng’onda a
baharini, nyama a mapha na chila chiumbe chiricho phapha tsi.”
29 Chisha Mlungu achiamba, “Nakuphani chila aina ya mimea ilavyayo
mbeyu phapha duniani na mihi ivyalayo matunda garigo na mbeyu gakale
chakurya chenu.
30 Viumbe vyosi virivyo duniani, nyama a mapha, na viumbe vyosi
vihambalavyo, naapha nyasi na makodza maitsi ikale chakurya chao.”
Navyo vichikala vivyo.
31 Mlungu achilola vitu vyosi vyokala akaviumba achiona ni vinono sana.
Kuchikala dziloni na kuchikala ligundzu siku ya sita.

2

1-2 Phahi Mlungu wamarigiza kuumba mlunguni na dunia na vyosi
virivyo mumo. Kpwa hivyo, yo siku ya sabaa, waoya, bada ya kukala
akamala kuhenda kazize zosi arizohenda.
3 Mlungu waijaliya yo siku ya sabaa na achiihenda kukala ni takatifu,
mana waoya bada ya kumala kaziye ya kuumba na kuhenda vyosi
arivyokala akavihenda.

1:26 1:26 1 Akorintho 11:7 **1:27 1:27** Mwandzo 5:2 **1:27 1:27** Mathayo 19:4; Mariko 10:6
2:1-2 2:1–2 Kutsama 20:11 **2:1-2 2:1–2** Aeburania 4:4–10

Mlungu anaumba
anadamu a kpwandza

4 Hivyo ndivyo vyokala wakati Mlungu phoumba dzulu mlunguni na
dunia. Mwenyezi Mlungu ariphoumba mlunguni na dunia,
5 tsi kala taidzangbwemera chitu chochosi kpwa sababu Mwenyezi
Mlungu kala kadzangbwereha mvula na kala takuna mutu wa kuirima.
6 Ela guro kala nkutsembuka kula tsi na richitiya chinemi yo tsi.
7 Mwenyezi Mlungu achiumba mwanadamu kula vumbini, achimvu-
vurira pumuzi za uzima pulani na yuya mutu achikala chiumbe chiricho
moyo.
8 Mwenyezi Mlungu achiphanda chunga phatu phoihwa Edeni, uphande
wa mlairo wa dzuwa, na achimuika himo yuya mutu yemuumba.
9 Mwenyezi Mlungu wameza chila aina ya mihi mizuri ivyalayo matunda
manono ga kuriwa himo mundani. Kahi-kahi ya munda kala phana mihi
miiri, wa uzima na muhi wa kumanyisa manono na mai.
10 Phapho Edeni phatuluka muho ambao watiya chinemi mundani,
halafu hiko mbere muho hinyo waganyika myuho mine.
11 Muho wa kpwandza unaihwa Pishoni, muho huno unazunguluka tsi
ndzima ya Havila kuriko na zahabu.
12 Zahabu ya tsi iyo ni zahabu nono. Piya kuna uvumba uihwao bedola
na mawe ga samani gaihwago shohamu.
13 Muho wa phiri unaihwa Gihoni; unazunguluka tsi yosi ya Kushi.
14 Muho wa hahu unaihwa Tigirisi, nao unatsapa na uphande wa mlairo
wa dzuwa wa tsi ya Ashuru. Na muho wa ne unaihwa Yufurati.
15 Mwenyezi Mlungu kala akamuika hiye mutu ndani ya munda wa
Edeni ili aurime na kuumanyirira.
16 Phahi Mwenyezi Mlungu wamlagiza ye mutu achimuamba, “Matunda
ga mihi ya aina zosi mundani unaweza kurya,
17 ela matunda ga muhi wa kumanyisa manono na mai usigarye, kpwa
mana siku ndiphogarya, kpwa kpweli undafwa.”
18 Chisha Mwenyezi Mlungu achiamba, “Siyo vinono ye mutu kukala
macheye, nindamutengezera myawe afwahaye kumterya.”
19 Mwenyezi Mlungu kala akaumba nyama osi a tsakani na chila aina ya
nyama a mapha na achimrehera hiyu mutu ili aaphe madzina. Na dzina
rorosi ambaro waripha chila chiumbe chiricho moyo, ndiro rokala dzinare.
20 Phahi Adamu waapha madzina nyama osi a kufuga, nyama a mapha
na nyama osi a tsakani. Ela taphayaphahikana yeyesi wa kukala myawe
afwahaye kumterya.
21 Ndipho Mwenyezi Mlungu achimuhenda yuya mutu alale usingizi wa
fungo. Na wakati kala arere, wamlavya mbavuye mwenga na achiphaziba
na nyama.
22 Iyo mbavu, Mwenyezi Mlungu waitengeza mchetu, achimreha kpwa
yuya mlume.
23 Adamu ariphomuona yuya mchetu waamba,
“Ee! Sambi hiyu ni mfupha kula mwangu mifuphani,
na ni mwiri kula mwangu mwirini.
Yuyu andaihwa mchetu.”*

2:7 2:7 1 Akorintho 15:45 **2:9 2:9** Maono 2:7; 22:2–14 * **2:23 2:23** Kpwa Chieburania piya kuna maneno: *Kpwa sababu wala kpwa mlume.* Kpwa Chieburania neno renye mana *Mlume* ni *Ishi,* na neno renye mana *Mchetu* ni *Isha.* Kpwa hivyo ganaoneka avi gaigana.

24 Kpwa sababu iyo, mlume andaricha ise na nine, agbwirane na mchewe,
nao osi airi andakala mwiri mmwenga.
25 Hiyu mutu na mchewe kala a chitsaha, ela taaonere haya.

3

Atu a mwandzo anahenda dambi

1 Kahi ya nyama osi a tsakani arioumbwa ni Mwenyezi Mlungu, nyoka
ndiye yekala mlachu kuriko nyama anjina osi. Nyoka yamuuza yuya
mchetu, "Hangbwe, Mlungu wakuambirani msirye matunda ga muhi
wowosi muno mundani?"
2 Yuya mchetu achiijibu yo nyoka achiiamba, "Hunaweza kurya matunda
ga muhi wowosi phapha mundani,
3 ela Mlungu waamba, 'Msirye matunda ga muhi urio kahi-kahi ya
chunga wala msiugute, mana mchirya mundafwa.' "
4 Nyoka ichimuambira ye mchetu, "Kpweli tamundafwa!
5 Mana Mlungu anamanya kukala siku mndiphorya matunda ga muhi
hinyo, mundang'alwa ni matso dza iye mmanye manono na mai."
6 Yuya mchetu ariphoona kukala nyo muhi una matunda manono ga
kurya, na unatamanika kpwa kumupha mutu ikima. Phahi, wahunda
matundage achirya, chisha achimupha mlumewe yekala a phamwenga,
naye achirya.
7 Phapho kare ang'alwa ni matso, achidzimanya kukala a chitsaha, hipho
ashona makodza ga muhi uihwao mtini, achivwala.
8 Iriphofika dziloni amsikira Mwenyezi Mlungu ananyendeka mo mun-
dani. Yuya mutu na mchewe achidzifwitsa kahi ya mihi mo mundani ili
Mwenyezi Mlungu asiaone.
9 Mwenyezi Mlungu achimuiha yuya mutu achimuamba, "U kuphi?"
10 Yuya mutu achijibu achiamba, "Nkasikira misindoyo unanyendeka mo
mundani, nkaogopha, nkadzifwitsa mana ni chitsaha."
11 Mwenyezi Mlungu achimuamba, "Ni ani achiyekuambira kukala u
chitsaha? Ama ukarya go matunda ga muhi nriokukahaza usirye?"
12 Ye mutu achiamba, "Ye mchetu uriyenipha nikale naye, ndiye
achiyenipha ro tunda ra nyo muhi, nami nkarya."
13 Ndipho Mwenyezi Mlungu achimuamba ye mchetu, "Ni maneno gani
gano uchigohenda?" Ye mchetu achiamba, "Nyoka ndiyo ichiyonichenga,
nami nikarya."

Mlungu analavya uamuli

14 Ndipho Mwenyezi Mlungu achiiambira nyoka, "Kpwa kukala uka-
henda hivyo,
ukalaniwa kuriko nyama osi a kufuga,
na kutsupa nyama osi a tsakani.
Undaambala na ndani,
na undarya vumbi maishago gosi.
15 Nindakuhenda uwe na hiye mchetu mkale maadui,
na uvyazio na uvyaziwe undakala maadui vivyo.
Uvyaziwe undakufyanda chitswa,
nawe undaondza jimbe."
16 Chisha Mwenyezi Mlungu achigomba na ye mchetu achimuamba,

2:24 2:24 Mathayo 19:5; Mariko 10:7–8; 1 Akorintho 6:16; Aefeso 5:31 **3:1 3:1** Maono 12:9; 20:2
3:13 3:13 2 Akorintho 11:3; 1 Timothi 2:14 **3:15 3:15** Maono 12:17

"Uwe undagaya sana wakati wa kudzivugula.
Kpwa utsungu undavyala,
tamaayo indakala kpwa mlumeo, naye andakutawala."
17 Chisha achimuamba yuya mlume,
"Kpwa vira ukagbwira maneno ga mcheo,
na ukarya tunda ra muhi ambao nákukahaza
usirye matundage, vivi tsi ikalaniwa kpwa sababuyo.
Kpwa jasho undarya mavunoge maishago gosi.
18 Tsi indamera miya na kpwekpwe, na uwe undarya mimea ya mundani.
19 Undarya jashoro,
hadi ndiphofwa na kukala mitsanga tsona,
kpwa mana wala mtsangani.
Uwe waumbwa na mitsanga na mtsangani undauya."
20 Hiye mlume dzinare kala ndiye Adamu; naye wamuiha mchewe Hawa,
mana iye ndiye ninengbwa wa anadamu osi.
21 Chisha Mwenyezi Mlungu achimtengezera Adamu na mchewe nguwo
za chingo na achiavwika.
22 Chisha Mwenyezi Mlungu achiamba, "Sambi hiyu mwanadamu
akakala dza swiswi, anamanya manono na mai. Husimriche akahunda
matunda ga muhi wa uzima akarya, na akakala moyo hata kare na kare."
23 Kpwa hivyo, Mwenyezi Mlungu achimzola Adamu asikale mura
munda wa Edeni, kpwa akarime tsi iyo ariyoumbirwa.
24 Ariphoazola, Mwenyezi Mlungu waika makerubi ko mlairo wa dzuwa
wa Edeni. Chisha achiika upanga wa moho ugalukao hiku na hiku, ili
kurinda njira iphiyayo kura kuriko na hura muhi wa uzima.

4

Kaini na Abeli

1 Adamu achikala na mchewe naye achigbwira mimba, achivyala Kaini.*
Hawa achiamba, "Nkaphaha mwana mlume kpwa msada wa Mwenyezi
Mlungu."
2 Badaye Hawa wavyala mwana wanjina mlume, achimuiha Abeli.
Ariphokala avyere, Abeli achikala mfugi wa mbuzi na mang'ondzi na
Kaini achikala mkurima.
3 Siku mwenga Kaini wamlavira Mwenyezi Mlungu sadaka ya mavuno
ga kula mwakpwe mundani.
4 Abeli naye achilavya sadaka ya ana a kpwandza a kunona a mifugoye.
Mwenyezi Mlungu achimkubali Abeli na sadakaye,
5 ela kayamkubali Kaini na sadakaye. Gago gachimtsukiza sana Kaini
naye achikundza nyusi.
6 Halafu Mwenyezi Mlungu achimuamba Kaini, "Ukatsukizwa nini?
Kpwa utu wani ukakundza nyusi?
7 Uwe uchihenda manono, undakubaliwa. Ela usiphohenda manono,
phahi dambi inakunyapira pho mryangoni. Nayo inalonda ikuvwamiye,
ela uwe lazima uiturye."
8 Ndipho Kaini achimuamba nduguye Abeli, "Huphiye hukawehe hiko
weruni." Ariphokala hiko weruni, Kaini achimgalukira nduguye, achimuo-
laga.

3:17 3:17 Aeburania 6:8 **3:22 3:22** Maono 22:14 * **4:1 4:1** Kpwa Chieburania sauti ya dzina ***Kaini*** yaigana na sauti ya neno *kuphaha.* **4:4 4:4** Aeburania 11:4 **4:8 4:8** Mathayo 23:35; Luka 11:51; 1 Johana 3:12

9 Chisha Mwenyezi Mlungu achimuuza Kaini achimuamba, “Akuphi
mwenenu Abeli?” Kaini achijibu achiamba, “Simanya. Kpwani mino ni
mrindzi wa mwenehu?”
10 Mwenyezi Mlungu achimuamba, “Mbona ukahenda dzambo dzii vino?
Mlatso wa mwenenu unaniririra kula ko photsi.
11 Sambi uwe ukalaniwa. Kundarima tsona tsi ambayo ikaphokera
mlatso wa mwenenu, uriyemuolaga.
12 Uchirima munda, kundaphaha rorosi. Undadengereka na kundakala
na makalo phapha duniani.”
13 Kaini achimuambira Mwenyezi Mlungu, “Adabu uchiyonipha ni
ngumu, sindaiweza.
14 Rero unanizola phangu mundani. Unanizola nisikale phephi na uwe.
Nindadengereka na sindakala na mudzi duniani, lola, yeyesi ndiyeniona
andaniolaga!”
15 Ela Mwenyezi Mlungu achiamba, “Si hivyo. Mutu yeyesi ndiyekuolaga,
adabuye nindamriphiza kano sabaa.” Hipho, Mlungu wamtiya mola ili
mutu asimuolage.
16 Kaini wauka matsoni pha Mwenyezi Mlungu na achendasagala tsi ya
Nodi† ambayo i mlairo wa dzuwa wa Edeni.

Uvyazi wa Kaini

17 Kaini wakala na mchewe na achihenda mimba, achivyala mwana
mlume, achimuiha Enoko. Kaini achidzenga mudzi achiuiha na dzina ra
mwanawe, Enoko.
18 Enoko wavyala mwana mlume, achimuiha Iradi; na Iradi achikala
isengbwa wa Mehuyaeli. Mehuyaeli wavyala mwana mlume, achimuiha
Metushaeli ambaye naye wakala ni isengbwa wa Lameki.
19 Lameki walóla achetu airi, Ada na Sila.
20 Ada wavyala Jabali ambaye wakala wa mwandzo wa afugi akalao
mahemani.
21 Nduguye kala ni Jubali; hiyu wakala wa mwandzo wa atu a kupiga
ngephephe na chivoti.
22 Sila naye wavyala mwana mlume aihwaye Tubali-Kaini, yekala wa
kpwandza wa kuhenda chanda cha kutengeza miyo yosi ya shaba na
chuma. Tubali-Kaini wakala na nduguye mchetu aihwaye Naama.
23 Siku mwenga Lameki waambira achee, “Ada na Sila niphundzani!
Niphundzani vinono, akazangu. Naolaga mutu yenilumiza, barobaro
yenitiya chironda.
24 Mutu yeyesi ndiyemuolaga Kaini andariphizwa kano sabaa, ela
ndiyeniolaga mimi Lameki andariphizwa kano mirongo sabaa na sabaa.”

Sethi na Enoshi

25 Adamu na Hawa avyala mwana wanjina mlume. Hawa achiamba,
“Mlungu akanipha mwana wanjina badala ya Abeli yeolagbwa ni Kaini,”
achimuiha Sethi.‡
26 Sethi naye waphaha mwana mlume, achimuiha Enoshi. Hipho ndipho
atu phoandza kumvoya Mwenyezi Mlungu.

5

Vivyazi vya Adamu
(1 Nyakati 1:1–4)

4:10 4:10 Aeburania 12:24 † **4:16 4:16** Tsi hino manage kala ni tsi ya kudengereka. ‡ **4:25 4:25** *Sethi* Mana ya dzina hiri ni *kuwewa.*

1-2 Hichi ndicho chivyazi cha Adamu. Mlungu ariphoumba anadamu,
waaumba kpwa mfwanowe mwenye. Waumba mlume na mchetu na
achiajaliya. Ariphomala kuaumba waaiha anadamu.

Hivi ndivyo vivyazi* vya Adamu.

3 Adamu ariphokala na miaka gana mwenga na mirongo mihahu,
wavyala mwana mlume yeigana naye, achimuiha Sethi.
4 Bada ya kuvyala Sethi, Adamu wasagala miaka magana manane na
achikala akavyala ana anjina, alume na achetu.
5 Adamu wafwa kala ana miaka magana tisiya na mirongo mihahu.

6 Sethi phofika miaka gana mwenga na tsano, wavyala mwana mlume,
Enoshi.
7 Bada ya kuvyala Enoshi, Sethi wasagala miaka magana manane na
sabaa na achikala akavyala ana anjina, alume na achetu.
8 Sethi wafwa kala ana miaka magana tisiya na kumi na mbiri.

9 Enoshi phofika miaka mirongo tisiya, wavyala Kenani.
10 Bada ya kuvyala Kenani, Enoshi wasagala miaka magana manane na
kumi na tsano na achikala akavyala ana anjina, alume na achetu.
11 Enoshi wafwa kala ana miaka magana tisiya na tsano.

12 Kenani ariphokala na miaka mirongo sabaa, wavyala Mahalaleli.
13 Bada ya kuvyala Mahalaleli, Kenani wasagala miaka magana manane
na mirongo mine na achikala akavyala ana anjina, alume na achetu.
14 Kenani wafwa kala ana miaka magana tisiya na kumi.

15 Mahalaleli ariphokala na miaka mirongo sita na tsano, wavyala Jaredi.
16 Bada ya kuvyala Jaredi, Mahalaleli wasagala miaka magana manane
na mirongo mihahu na achikala akavyala ana anjina, alume na achetu.
17 Mahalaleli wafwa kala ana miaka magana manane mirongo tisiya na
tsano.
18 Jaredi ariphokala na miaka gana mwenga mirongo sita na mbiri,
wavyala Enoko.
19 Bada ya kuvyala Enoko, Jaredi wasagala miaka magana manane na
achikala akavyala ana anjina, alume na achetu.
20 Jaredi wafwa kala ana miaka magana tisiya mirongo sita na mbiri.

21 Enoko ariphokala na miaka mirongo sita na tsano, wavyala Methusela.
22 Bada ya kuvyala Methusela, Enoko wasagala miaka magana mahahu,
achikala na uhusiano mnono na Mlungu na kumuogopha. Naye achikala
akavyala ana anjina, alume na achetu.
23 Enoko wasagala miaka magana mahahu na mirongo sita na tsano.
24 Enoko wakala na uhusiano mnono na Mlungu. Naye kayaonekana
tsona mana Mlungu wamuhala.

25 Methusela ariphokala na miaka gana mwenga na mirongo minane na
sabaa, wavyala Lameki.
26 Bada ya kuvyala Lameki, Methusela wasagala miaka magana sabaa
mirongo minane na mbiri na achikala akavyala ana anjina, alume na
achetu.
27 Methusela wafwa kala ana miaka magana tisiya mirongo sita na tisiya.

28 Lameki ariphokala na miaka gana mwenga na mirongo minane na
mbiri, wavyala mwana mlume.

5:1-2 **5:1–2** Mwandzo 1:27–28 **5:1-2** **5:1–2** Mathayo 19:4; Mariko 10:6 * **5:1-2** **5:1–2** Huno ni uvyazi wa Adamu kuandzira mwanawe Sethi. **5:24** **5:24** Aeburania 11:5; Juda 1:14

29 Achimuiha Nuhu achiamba, “Mwana hiyu ndiye ndiyehuphoza
maroho kpwa kazi zehu ngumu huzihendazo na mikono yehu kpwenye
tsi yolaniwa ni Mwenyezi Mlungu.”†
30 Bada ya kuvyala Nuhu, Lameki wasagala miaka magana matsano
mirongo tisiya na tsano na achikala akavyala ana anjina, alume na achetu.
31 Lameki wafwa kala ana miaka magana sabaa mirongo sabaa na sabaa.
32 Nuhu ariphokala na miaka magana matsano, wavyala ana ahahu
alume, Shemu, Hamu na Jafeti.

6

Uyi wa anadamu

1 Anadamu ariphoenjerezeka duniani na kuvyarirwa ana achetu,
2 malaika aaona anono hano ana achetu a atu na achikala analóla yeyesi
ndiyemtsambula.
3 Mwenyezi Mlungu wagomba achiamba, “Roho yangu taindakala ndani
ya mwanadamu hata kare na kare, mana iye andafwa. Kpwa hivyo sikuze
zindakala miaka gana mwenga na mirongo miiri.”
4 Siku zizo, na hata badaye, kpwakala na Anefili phapha duniani,
madzitu gokala ni uvyazi wa malaika na ana achetu a atu. Madzitu gago
ndigo gokala masujaa na genye nguma pho kare.
5 Mwenyezi Mlungu ariphoona uyi wa atu unazidi phapha duniani na
chila apangago mwao mioyoni ni mai wakati wosi,
6 naye Mwenyezi Mlungu wajuta kpwa kumuumba binadamu duniani.
Achisikira utsungu sana mwakpwe moyoni
7 na Mwenyezi Mlungu achiamba, “Nindaangamiza anadamu nrioaumba
himu duniani, na piya nyama, nyama a kuambala na nyama a mapha,
kpwa mana baha kala siaumbire.”
8 Ela Mwenyezi Mlungu wahamirwa ni maisha ga Nuhu.

Simurizi kuhusu Nuhu

9 Hino ni simurizi kuhusu Nuhu na chivyaziche. Nuhu kala ni mwenye
haki na kala kana lawama kahi za atu a wakatiwe. Tsona kala anauhusiano
mnono na Mlungu.
10 Nuhu wavyala ana ahahu alume ambao ni Shemu, Hamu na Jafeti.
11 Ela atu anjina osi kala ni ayi matsoni pha Mlungu, dunia kala i tele
kuonerana na fujo.
12 Mlungu wailola dunia na achiiona kukala ikabanangika kpwa mana
chila mutu kala analunga njiraze mbii.
13 Mlungu achimuambira Nuhu, “Nkakata shauri kuolaga atu osi.
Nindaangamiza tse kpwa sababu dunia ikaodzala fujo, nindaangamiza na
niangamize yo tsi.
14 Dzitengezere meli ya mbao za mvinde, uiganye vyumba himo ndani
na uipake lami ndani na kondze.
15 Undaitengeza hivi: Urewe ukale mita gana mwenga na mirongo
mihahu na tahu, upanawe mita mirongo miiri na mbiri na chimoche mita
kumi na tahu.
16 Itengeze na paa, tsona richa nafwasi ya nusu mita kahi-kahi ya paa
na ubavu na chombo. Ikale ya gorofa tahu na mryangowe ukale ubavuni.

---

† **5:29 5:29** *Nuhu* kpwa Chieburania sauti ya neno hiri raigana na sauti ya maneno *kuphoza marenda.* **6:1 6:1–4** Ayubu 1:6; 2:1 **6:4 6:3–4** Isabu 13:33 **6:5 6:5** Mathayo 24:37; Luka 17:26; 1 Petero 3:20 **6:10 6:9–10** 2 Petero 2:5

17 Mimi nindareha mafuriko makulu duniani kuolaga viumbe vyosi
virivyo moyo. Vitu vyosi duniani vindafwa,
18 ela nindaika ahadi yangu na uwe. Undamenya mo melini, uwe na
mcheo, anao na akaza anao.
19 Nawe uinjize melini viumbe viiri-viiri vya chila aina, vya chilume na
vya chichetu, ili vikale moyo phamwenga na uwe.
20 Chila aina ya nyama wa mapha, chila aina ya nyama, chila aina ya
nyama a kuhambala andakpwedzera airi-airi ili akale moyo.
21 Chisha, hala aina zosi za vyakurya, vyenu mwimwi na vya nyama."
22 Nuhu achihenda chila chitu aricholagizwa ni Mlungu.

7

1 Halafu Mwenyezi Mlungu achimuambira Nuhu, "Injira melini uwe,
mcheo na anao osi ili nikutivyeni,* mana nkaona uwe ndiwe mutu
uhendaye haki kahi ya chivyazi chichi.
2 Kahi ya nyama a kuriwa, hala nyama sabaa a chilume na sabaa a
chichetu. Na nyama asioriwa, hala airi, mlume na mchetu.
3 Piya hala nyama a mapha a chila aina sabaa alume na sabaa achetu ili
aina zao zisiangamike phapha duniani.
4 Siku sabaa kuandzira rero nindareha mvula, na indanya siku mirongo
mine, usiku na mutsi, ili niangamize chila chiumbe nrichochiumba phapha
duniani."
5 Nuhu wahenda chila chitu ambacho walagizwa ni Mwenyezi Mlungu.
6 Nuhu kala ana miaka magana sita wakati Mlungu phoreha mafuriko
duniani.
7 Iye na mchewe, anae na akaza anae ainjira melini ili asedze akahoswa
ni go mafuriko.
8 Nyama a kuriwa, nyama asioriwa, nyama a mapha na chila aina ya
chiumbe chiambalacho photsi, akpwedza kpwa Nuhu,
9 airi-airi, mlume na mchetu, achiinjira melini viratu Mlungu vyolagiza.
10 Bada ya siku sabaa kusira, mafuriko gachiandza.

Mafuriko

11 Nuhu phokala ana miaka magana sita, siku ya kumi na sabaa ya mwezi
wa phiri, pula za madzi za kuzimu zasodoka kpwa nguvu na zichiandza
kulavya madzi. Na dzulu mlunguni kpwauduka mvula ya komesha.
12 Kuchinya mvula duniani siku mirongo mine, usiku na mutsi.
13 Siku iyo-iyo, Nuhu na mchewe, anae ahahu, Shemu, Hamu na Jafeti,
phamwenga na achetu ao, ainjira melini.
14 Ainjira aho, phamwenga na chila aina ya nyama wa tsakani na wa
kufugbwa na chila aina ya nyama a kuhambala na chila aina ya nyama a
mapha.
15 Chila aina ya viumbe vyakpwedza kpwa Nuhu viiri-viiri, chilume na
chichetu na vichiinjira melini,
16 viratu vyolagizwa ni Mlungu. Chisha Mwenyezi Mlungu achisindika
nyo mryango wa meli.
17 Madzi gakala manji hadi meli ichikala inaengelela dzulu-dzulu,
mafuriko gaenderera siku mirongo mine.
18 Madzi gachienjerezeka sana duniani, na meli ichielea dzulu ya madzi.
19 Gachiodzala sana hadi gachiziba myango mire yosi;

6:22 6:22 Aeburania 11:7 * **7:1 7:1** *Ili nikutivyeni*: Maneno higa tagamo kpwenye tafasiri zanjina.
7:7 7:7 Mathayo 24:38–39; Luka 17:27 **7:11 7:11** 2 Petero 3:6

20 gazidi kuodzala hadi gachifika mita ne dzulu kutsapa virere vya myango.
21 Viumbe vyosi duniani vyafwa — nyama, nyama a mapha nyama a kufugbwa, nyama a tsakani, viumbe vyosi vinyendekavyo maipho-maipho duniani phamwenga na atu.
22 Viumbe vyosi vyokala moyo kpwenye tsi kavu vyafwa.
23 Mlungu waangamiza chila chiumbe chokala moyo duniani — anadamu, nyama, viumbe vihambalavyo na nyama a mapha. Achisala Nuhu tu phamwenga na hara okala naye melini.
24 Kuchikala na madzi manji duniani kpwa siku gana mwenga na mirongo mitsano.

8

Mwisho wa mafuriko

1 Halafu Mlungu wamtambukira Nuhu na nyama osi okala nao himo melini; achireha phuto duniani na gara madzi gachiandza kuphunguka.
2 Pula za madzi za kuzimu kala zikazibwa na hira mvula kula dzulu mlunguni ichikala ikacha
3 na madzi gachienderera kuphunguka chila siku. Mwisho wa zira siku gana mwenga na mirongo mitsano madzi gachikala gakaphunguka.
4 Siku ya kumi na sabaa ya mwezi wa sabaa meli ichigama dzulu ya mwango mmwengawapho wa myango ya Ararati.
5 Madzi gachienderera kuphunguka, hadi siku ya kpwandza ya mwezi wa kumi, virere vya myango vichikala vinaonekana.
6 Bada ya siku mirongo mine, Nuhu wavugula dirisha ra meli rokala akaritengeza
7 na achilavya kunguru. Achikala wa kuuruka hiku na hiku hadi madzi gachiuma.
8 Ndipho Nuhu achilavya njiya akalole madzi ichikala gakauma,
9 ela kpwa vira madzi kala bado gakafwinika tsi yosi kayaphaha phatu pha kugbwa, achiuya melini. Nuhu achituluza mkpwono na dirishani achimuhala njiya achimuuyiza ndani.
10 Achigodza sabaa mwenga, halafu achimlavya tsona yuya njiya.
11 Njiya hiye wauya melini dzuwa ra dziloni. Aa, lola, anakodza itsi ra mzaituni mwakpwe mlomoni. Hipho Nuhu achimanya kukala madzi gakaswena.
12 Halafu achigodza siku sabaa zanjina, chisha achimlavya tsona yuya njiya, ela siku iyo kauyire.
13 Siku ya kpwandza ya mwezi wa kpwandza ya mwaka uriolungira, phokala Nuhu ana miaka magana sita na mwenga, madzi gakala gakauma duniani. Achiusa chifwiniko, achilola kondze na achiona kukala tsi ikauma.
14 Iriphofika siku ya mirongo miiri na sabaa ya mwezi wa phiri tsi ichikala ikauma kabisa.
15 Hipho Mlungu wamuambira Nuhu,
16 “Unaweza kutuluka himo melini, uwe na mcheo, na akaza anao.
17 Vituluze viumbe vyosi urivyo navyo — nyama, nyama a mapha na viumbe vyosi vihambalavyo — ili vivyalane kpwa unji na vikale vichienjerezeka na kuenea chila phahali duniani.”
18 Phahi, Nuhu watuluka iye na mchewe, anae na akaza anae.
19 Nyama, viumbe vihambalavyo na nyama a mapha, osi atuluka kondze kulengana na aina zao.

20 Phahi Nuhu wamdzengera Mwenyezi Mlungu phatu pha kulavira
sadaka za kuochwa, achihala nyama mmwenga wa chila aina ya nyama
wa kuriwa na mmwenga kahi ya nyama a mapha wa kuriwa, achialavya
sadaka ya kuochwa pho phatu pha kulavira sadaka.
21 Mwenyezi Mlungu ariphosikira nyo mzingo mnono, wagomba
chimoyo-moyo achiamba, “Sindailani tsona dunia wakati wowosi kpwa
sababu ya mambo ga mwanadamu. Namanya kukala maazoge ni mai
hangu wanachewe. Sindaviangamiza tsona viumbe vyosi wakati wowosi
dza vira vyohenda.
22 Muda wosi dunia ndiphokalako kundakala na minga ya kuphanda na
kuvuna. Muda wosi kundakala na minga ya mnyevu na dzoho, minga ya
mwaka na vuri, usiku na mutsi, vivyo vindakalako hata kare na kare.”

9

Mlungu anaika chilagane na Nuhu

1 Mlungu wamjaliya Nuhu na anae alume achiamba, “Vyalanani, mkale
anji, uvyazi wenu uodzaze dunia.
2 Sambi nyama osi, nyama a mapha, viumbe vihambalavyo na ng’onda
andakuogophani; osi mkahewa akale tsini yenu.
3 Chila chiumbe chiricho moyo na chinyendekacho chindakala chakurya
chenu. Chila chitu nkakuphani dza viratu nrivyokuphani aina zosi za
mitsunga.
4 Ela msirye nyama ambayo taimwagirwe mlatso, mana mlatso ni uhai.
5 Yeyesi ndiyemuolaga myawe, kpwa kpweli nindamriphiza. Nyama
yeyesi achiolaga mutu, au mutu aolage myawe, naye ni aolagbwe.
6 Yeyesi ndiyemuolaga mutu
naye andaolagbwa ni mutu
mana mutu námuumba
kpwa mfwano wangu.
7 “Namwi, vyalanani, mkale anji, uvyazi wenu uodzaze dunia.”
8 Chisha Mlungu wagomba na Nuhu na anae achiamba,
9 “Sambi naika chilagane changu na mwimwi phamwenga na vivyazi
vyenu,
10 na chila chiumbe mrichokala nacho melini, yani nyama a mapha,
nyama a kufuga na chila nyama wa tsakani, yani viumbe vyosi virivy-
otuluka melini.
11 Ninaika chilagane changu namwi kukala takuna viumbe ndivyohoswa
ni mafuriko tsona, yani takundakala na mafuriko ndigoangamiza dunia.”
12 Mlungu achienderera kugomba achiamba, “Hino ndiyo ishara ya
chilagane changu namwi, na chila chiumbe chiricho moyo chiricho
phamwenga namwi hadi vivyazi vyedzavyo.
13 Naika chisichi cha mvula mainguni, nacho chindakala ishara ya
chilagane changu kahi yangu na dunia.
14 Chila nchifwinika mlunguni na maingu, na hicho chisichi cha mvula
chichionekana mainguni,
15 nindatambukira chilagane changu na mwimwi na viumbe vyosi,
kukala wakati wowosi madzi tagandakala tsona mafuriko ga kuhosa
viumbe vyosi virivyo moyo.

9:1 **9:1** Mwandzo 1:28 **9:4** **9:4** Alawi 7:26,27; 17:10–14; 19:26; Kumbukumbu 12:16,23; 15:23
9:6 **9:6** Kutsama 20:13; Mwandzo 1:26 **9:7** **9:7** Mwandzo 1:28

16 Chisichi chichikala mainguni, nindachiona na nindatambukira chila-
gane changu cha kare na kare kahi ya Mlungu na viumbe vyosi vya chila
aina duniani.”
17 Mlungu achimuambira Nuhu, “Chisichi chichi ndiyo ishara ya chila-
gane ambacho náchiika na viumbe vyosi duniani.”

Nuhu na anae

18 Anangbwa alume a Nuhu ariotuluka melini kala ni Shemu, Hamu na
Jafeti. (Hamu kala ni isengbwa wa Kanani.)
19 Hano ndio ana ahahu a Nuhu, na aho ndio akare a atu osi phapha
duniani.
20 Nuhu waandza kurima, achiphanda mizabibu.
21 Bada ya kunwa uchi wa zabibu, walewa na achilala chitsaha
mwakpwe hemani.
22 Hamu, isengbwa wa Kanani, walola chitsaha cha ise na achendaam-
bira nduguze airi okala kondze.
23 Ela Shemu na Jafeti ahala vwazi, achirigbwiririra mwao mafuzini,
achiinjira chinyume-nyume na achendabwingiza ise yao. Aloza nyuso zao
kanda, ili asione chitsaha cha ise yao.
24 Nuhu phokala uchi ukamkutika na kumanya achigohenderwa ni
mwanawe mdide,
25 waamba,
“Naalaniwe Kanani!
Andakala mtumwa mkpwulu wa nduguze.”
26 Nuhu achienderera kugomba achiamba,
“Naajaliwe ni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Shemu!
Kanani akale mtumwa wa Shemu.
27 Mlungu naenjereze lalo ra Jafeti,
Jafeti naasagale kahi ya mahema ga Shemu,
na Kanani naakale mtumwawe.”
28 Bada ya mafuriko Nuhu wasagala miaka magana mahahu na mirongo
mitsano.
29 Miaka ariyoishi Nuhu ni miaka magana tisiya na mirongo mitsano,
ndipho achifwa.

10

Vivyazi vya ana a Nuhu
(1 Nyakati 1:5–23)

1 Huno ndio uvyazi wa ana alume a Nuhu: Shemu, Hamu na Jafeti. Aha
nao aphaha ana a chilume bada ya mafuriko.
2 Ana alume a Jafeti kala ni Gomeri, Magogu, Madai, Javani, Tubali,
Mesheki na Tirasi.
3 Ana alume a Gomeri kala ni Ashikenazi, Rifathi na Togarima.
4 Ana alume a Javani kala ni Elisha, Tarishishi, Kitimu na Rodanimu.
5 Hinyo ndio akarengbwa a atu ariomwagikana seemu za pwani. Huno ni
uvyazi wa Jafeti ariokala chila atu na tsi yao na makabila gao na mbari
zao.
6 Ana alume a Hamu kala ni Kushi, Misiri, Puti na Kanani.
7 Ana alume a Kushi kala ni Seba, Havila, Sabuta, Raama na Sabuteka.
Ana alume a Raama kala ni Sheba na Dedani.
8-9 Kushi wavyala Nimurodi. Nimurodi wakala sujaa mkpwulu wa
kpwandza duniani. Iye wakala ni muindza mkpwulu mbere za Mwenyezi
Mlungu, ndiyo mana atu nkuamba, “Mutu yuyu ni dza Nimurodi,
yemuindza mkpwulu mbere za Mwenyezi Mlungu.”

10 Ufalumewe waandza na midzi ya Babeli, Ereku, Akadi na Kaline,
iriyokala tsi ya Shinari.
11 Halafu waenjereza tsi ya Ashuru kukala seemu ya ufalumewe,
achidzenga midzi ya Ninawi, Rehobothi-Iri, Kala
12 na Reseni urio kahi-kahi ya Ninawi na mudzi mkpwulu wa Kala.
13 Uvyazi wa Misiri kala ni Aludi, Aanami, Alehabi, Anafutuhi,
14 Apathirusi, Akasiluhi ambao ni avyazi a Afilisti, na Akafutori.
15 Ana alume a Kanani kala ni Sidoni, mwanawe wa kpwandza na Hethi,
ambao akala akarengbwa a makabila garigoihwa na madzina gao.
16 Piya wakala mkarengbwa wa Ajebusi, Aamori, Agirigashi,
17 Ahivi, Aariki, Asini,
18 Aarivadi, Asemari na Ahamathi.
Badaye mbari za Akanani zatsamukana-tsamukana.
19 Mphaka wa Akanani waandza Sidoni hadi Gerari phephi na Gaza, na
uchiphiya mlairo wa dzuwa hadi Sodoma, Gomora, Adima na Seboimu
phephi na Lasha.
20 Aha ndio uvyazi wa Hamu kulengana na mbari zao, luga zao na tsi
zao. Chila kundi kala rinagomba kabilaye.
21 Shemu, kala ni mvyerengbwa* wa Jafeti, na ndiye mkarengbwa wa
Aeburania osi.
22 Ana a Shemu kala ni Elamu, Ashuru, Arifakisadi, Ludi na Aramu.
23 Ana a Aramu kala ni Usi, Huli, Getheri na Mashi.
24 Arifakisadi wavyala Shela, naye Shela achivyala Eberi.
25 Eberi wavyala ana airi alume, wa kpwandza achimuiha Pelegi kpwa
sababu endzize atu kala akaganyana, na wa phiri kala aihwa Jokitani.
26 Jokitani wavyala Alimodadi, Shelefu, Hasarimawethi, Jera,
27 Hadoramu, Uzali, Dikila,
28 Obali, Abimaeli, Sheba,
29 Ofiri, Havila na Jobabu. Hinya osi kala ni ana a Jokitani.
30 Tsi ariyosagala yahala kula Mesha hadi Sefari ambayo i mwango wa
mlairo wa dzuwa.
31 Hinyo ndio atu a chivyazi cha Shemu kulengana na mbari zao, luga
zao, tsi yao na makabila gao.
32 Aha osi ni mbari za ana a Nuhu kulengana na vivyazi vyao, kahi ya
mataifa gao. Kula kpwa aha, makabila gaenea duniani bada ya mafuriko.

11

Mnara wa Babeli

1 Siku hizo duniani atu kala anagomba luga mwenga na maneno gao
kala ni mamwenga.
2 Atu ariphokala anatsama uphande wa mlairo wa dzuwa, afika tsi ya
kugbwa hiko Shinari na achisagala kuko.
3 Achiambirana, “Haya! Nahutengezeni matofali, hugaocheni vinono
gakale mafu.” Ahumira matofali badala ya mawe na lami badala ya simiti.
4 Achiamba, “Sambi, nahudzengeni mudzi na mnara ambao chirereche
chifike mlunguni, ili huphaheni dzina na husedze hukatsamukana dunia
ndzima.”
5 Phapho Mwenyezi Mlungu watserera kpwedzalola nyo mudzi na nyo
mnara ambao atu kala anadzenga.

---

* **10:21 10:21** *Mvyerengbwa* Tafusiri zanjina zinaamba *Shemu mdide wa Jafeti.*

6 Mwenyezi Mlungu achiamba, “Aah! Atu aha ni amwenga na osi
anagomba luga mwenga na chichi ni chandzo cha maneno makulu ambago
andagahenda. Na takuna rorosi ambaro andaripanga ambaro tarindakala.
7 Nahutserere photsi na hukabanange luga yao ili achigomba asiele-
wane.”
8 Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu achiatsamula dunia ndzima na
achiricha kudzenga nyo mudzi.
9 Ndiyo mana mudzi hinyo waihwa Babeli, kpwa kukala phapho
ndipho Mwenyezi Mlungu ariphotsanganya luga yokala ichigombwa ni atu
duniani kosi, achiatsamula dunia yosi.

Vivyazi vya Shemu
(1 Nyakati 1:24–27)

10 Higa ni maneno ga kuhusu Shemu na uvyaziwe.
Miaka miiri bada ya mafuriko Shemu kala ana miaka gana mwenga,
achivyala mwana mlume, Arifakisadi.
11 Bada ya kuvyala Arifakisadi, Shemu wasagala miaka magana matsano
na achikala akavyala ana anjina, alume na achetu.
12 Arifakisadi ariphofika miaka mirongo mihahu na mitsano wavyala
Shela.
13 Bada ya kuvyala Shela, Arifakisadi wasagala miaka magana mane na
tahu na achikala akavyala ana anjina, alume na achetu.
14 Shela ariphofika miaka mirongo mihahu wavyala Eberi.
15 Bada ya kuvyala Eberi, Shela wasagala miaka magana mane na tahu
na achikala akavyala ana anjina, alume na achetu.
16 Eberi ariphofika miaka mirongo mihahu na ne wavyala Pelegi.
17 Bada ya kuvyala Pelegi, Eberi wasagala miaka magana mane na
mirongo mihahu na achikala akavyala ana anjina, alume na achetu.
18 Pelegi ariphofika miaka mirongo mihahu wavyala Reu.
19 Bada ya kuvyala Reu, Pelegi wasagala miaka magana mairi na tisiya
na achikala akavyala ana anjina, alume na achetu.
20 Reu ariphofika miaka mirongo mihahu na miiri wavyala Serugi.
21 Bada ya kuvyala Serugi, Reu wasagala miaka magana mairi na sabaa
na achikala akavyala ana anjina, alume na achetu.
22 Serugi ariphofika miaka mirongo mihahu wavyala Nahori.
23 Bada ya kuvyala Nahori, Serugi wasagala miaka magana mairi na
achikala akavyala ana anjina, alume na achetu.
24 Nahori ariphofika miaka mirongo miiri na tisiya wavyala Tera.
25 Bada ya kuvyala Tera, Nahori wasagala miaka gana mwenga na kumi
na tisiya na achikala akavyala ana anjina, alume na achetu.
26 Tera ariphokala na miaka mirongo sabaa, wavyala Buramu, Nahori
na Harani.

Vivyazi vya Tera

27 Hano ndio atu a chivyazi cha Tera.
Tera wavyala Buramu, Nahori na Harani. Harani wavyala Lutu.
28 Harani wafwa Uru mudzi wa Akalidayo, ambako ndiko kovyalwa, na
ariphofwa iseye Tera kala achere moyo.
29 Buramu walóla Sarai na Nahori walóla Milika mwana wa Harani,
ambaye piya kala ni ise wa Isika.
30 Sarai kala ni tasa, kala kana mwana.
31 Tera wamuhala mwanawe Buramu na mdzukuluwe Lutu, mwana
mlume wa Harani na mkpwaza-mwanawe Sarai, mkpwaza Buramu. Osi

atuluka Uru, mudzi wa Akalidayo achitaka kuphiya tsi ya Kanani. Ela
ariphofika Harani, achisagala phapho.
32 Tera wafwa ko Harani. Wakati ariphofwa, kala ana miaka magana
mairi na mitsano.

12

Mlungu anamtsambula Buramu

1 Siku mwenga, Mwenyezi Mlungu wamuamba Buramu, "Uka kpwenye
tsi yenu, uriche mbarizo na nduguzo na uphiye tsi ambayo nindakuonyesa.
2 Nindakuhenda ukale taifa kulu
na ndakujaliya.
Nindakuhenda umanyikane,
nawe undakala baraka.
3 Nindaabariki aho akubarikio,
yeyesi ndiyekulani, nindamlani,
na atu osi duniani
andajaliwa kutsupira uwe."
4 Phahi, Buramu wauka dza arivyolagizwa ni Mwenyezi Mlungu, na
Lutu achiphiya naye. Buramu kala ana miaka mirongo sabaa na mitsano
ariphouka Harani.
5 Buramu wahala mchewe Sarai, na Lutu, mwana wa nduguye, mali
zosi arizophaha na atumwa osi arioaphaha pho Harani, achiuka achiphiya
Kanani.
6 Buramu watsupira kahi-kahi ya yo tsi hadi achifika Shekemu, phatu
phokala na muhi wa mwaloni urio More. Siku zizo Akanani kala anasagala
tsi iyo.
7 Mwenyezi Mlungu wamtsembukira Buramu, achimuamba, "Hino ndiyo
tsi ndiyoipha uvyazio." Hipho Buramu wadzenga phatu pha kulavira
sadaka Mwenyezi Mlungu, ambaye kala akamtsembukira.
8 Kula hipho waphiya uphande wa myango ya mlairo wa dzuwa wa
Betheli na achichita hemare. Betheli ichikala i mtswerero wa dzuwa na
Ai ichikala i mlairo wa dzuwa. Phapho wamdzengera Mwenyezi Mlungu
phatu pha kulavira sadaka na achimuabudu.
9 Chisha Buramu wazidi kuphiya uphande wa Negebu.

Buramu anaphiya Misiri

10 Halafu kpwakala na ndzala hiko Kanani, na ndzala iyo yakala kulu
hata ichibidi Buramu atsame, waphiya Misiri achendasagala kuko kpwa
muda.
11 Buramu ariphokala a phephi kufika Misiri, wamuambira mchewe
Sarai, "Ninamanya kukala uwe u mnono?
12 Amisiri achikuona andaamba, 'Yuyu ni mchewe,' na phapho aniolage
ela uwe akuriche moyo.
13 Nakuvoya uaambire kukala uwe u mwenehu, ili nisiolagbwe na
nihenderwe mambo manono kpwa sababuyo."
14 Sambi Buramu ariphofika Misiri, Amisiri achimuona kukala ye mchetu
ni mnono sana.
15 Maofisaa a Farao ariphomuona, achendamtogola mbere za Farao,
halafu ye mchetu achihalwa achiphirikpwa dzumbani kpwa Farao.

12:1 **12:1** Mahendo 7:2–3; Aeburania 11:8 **12:3** **12:3** Agalatia 3:8 **12:7** **12:7** Mahendo 7:5; Agalatia 3:16 **12:13** **12:13** Mwandzo 20:2; 26:7

16 Buramu wahenderwa mambo manono-manono ni Farao kpwa sababu
ya Sarai na achihewa mang'ondzi na mbuzi, ng'ombe, punda, atumwa
alume na achetu na ngamia.
17 Ela Mwenyezi Mlungu waagayisa na achiatiya makongo makali-makali
Farao na atu a nyumbaye yosi kpwa sababu ya Sarai, mkpwaza Buramu.
18 Hipho Farao achimlagizira Buramu, achimuamba, "Ni neno rani rino
ronihendera? Kpwa utu wani kuyaniambira kukala yuno ni mcheo?
19 Kpwa utu wani waniamba ni mwenenu, na uchinihenda nimuhale
akale mkpwazangu? Sambi mcheo hiyu; muhale na muuke!"
20 Chisha Farao achilagiza atue amsindikize Buramu na mchewe na mali
zosi zokala nazo.

13

Buramu na Lutu anatengana

1 Buramu waambuka hadi Negebu kula Misiri, iye na mchewe na vituvye
vyosi, phamwenga na Lutu.
2 Buramu kala akakala tajiri wa mifugo, feza na zahabu.
3 Buramu waenderera na charoche kula Negebu hadi achifika Betheli,
phatu ariphokala akachita hemare pho mwandzo, kahi-kahi ya Betheli na
Ai.
4 Phatu phapho ndipho phokala phatu pha kulavira sadaka ariphokala
akaphadzenga pho mwandzo. Phapho Buramu achimuabudu Mwenyezi
Mlungu.
5 Lutu kala achiphiya phamwenga na Buramu, naye kala ana vyaa vya
ng'ombe, mang'ondzi na mbuzi na mahema.
6 Akala ana mifugo minji hata ichikala taaweza kusagala phamwenga
mana weru wa kurisa kala tautosha.
7 Achikala, arisa a Buramu na a Lutu anaheha. Piya siku zizo Akanani
na Aperizi kala anasagala tsi iyo.
8 Halafu Buramu wamuamba Lutu, "Nahusihehe wala arisa ehu naasi-
hehe, mana swiswi hu amwenga.
9 Lola, weru wosi huno. Sambi nahuganyane. Uchitsambula ku-
motso nami nindahala kulume; uchitsambula kulume mino nindaphiya
kumotso."
10 Lutu waona kukala dete ra muho Joridani rina madzi manji chila
phatu hadi Soari, dza viratu munda wa Mwenyezi Mlungu ama tsi ya
Misiri. Wakati hinyo Mwenyezi Mlungu kala kadzangbweangamiza midzi
ya Sodoma na Gomora.
11 Phahi, Lutu wadzitsamburira dete rosi ra muho Joridani na achiphiya
uphande wa mlairo wa dzuwa. Hivyo ndivyo ambavyo hano atu airi
aganyana.
12 Buramu wakala phapho Kanani, na Lutu achendasagala hira midzi ya
deteni, achichita mahemage phephi na Sodoma.
13 Ela atu a Sodoma kala ni ayi, na akala anamuhendera Mwenyezi
Mlungu dambi nyinji.

Buramu anaonyeswa tsi

14 Lutu ariphouka, Mwenyezi Mlungu wagomba na Buramu,
achimuamba, "Kula pho uripho, lola uphande wa vurini, wa mwakani,
wa mlairo wa dzuwa na wa mtswerero wa dzuwa.

13:10 13:10 Mwandzo 2:10

15 Tsi yosi iyo uionayo nindakupha uwe na vivyazivyo ikale yenu hata
kare na kare.
16 Nindahenda atu a chivyazicho akale anji asioolangika dza mtsanga.
17 Sambi phiya ukainyendeke iyo tsi kahi ya marege na mapanage mana
mino nindakupha.”
18 Phahi Buramu wang’ola mahemage na achitsama, achendasagala
phephi na mihi ya mialoni ya Mamre, iriyo Heburoni, na phapho
achimdzengera Mwenyezi Mlungu phatu pha kumlavira sadaka.

14

Buramu anamtivya Lutu

1 Wakati uho, Amurafeli mfalume wa Shinari, Arioko mfalume wa
Elasari, Kedorilaoma mfalume wa Elamu na Tidali mfalume wa Goimu,
2 apigana viha na afalume atsano, Bera mfalume wa Sodoma, Birisha
mfalume wa Gomora, Shinabu mfalume wa Adima, Shemeberi mfalume
wa Seboimu, na mfalume wa Bela ambayo piya yaihwa Soari.
3 Hano afalume atsano ahala asikari aho a viha na achiahenda kundi
mwenga hiko Dete ra Sidimu, ambaro vivi ni Bahari ya Munyu.
4 Kpwa miaka kumi na miiri alazimishwa kuhumikira mfalume Kedori-
laoma ela mwaka wa kumi na tahu achimuasi.
5 Mwaka wa kumi na ne Kedorilaoma na hara afalume ayae akpwedza-
apiga Arafa hiko Ashiterothi-Karinaimu, Azuzi hiko Hamu, Aemi hiko
Shawe-Kiriathaimu,
6 na Ahori hiko mwango wa Seiri, achiazoresa hadi Eli-Parani kanda-
kanda ya jangbwa.
7 Chisha achiuya nyuma hadi Eni-Mishipati (yani Kadeshi), achipiga na
achihala tsi yosi ya Aamaleki na achiashinda Aamori ariokala Hazazoni-
Tamari.
8 Ndipho afalume a Sodoma, Gomora, Adima, Seboimu na Bela (dzinare
ranjina ni Soari) atuluka achendadzipanga ko Dete ra Sidimu. Ahenda vivi
9 ili apigane na Kedorilaoma mfalume wa Elamu, Tidali mfalume wa
Goimu, Amurafeli mfalume wa Shinari na Arioko mfalume wa Elasari,
afalume atsano chinyume cha afalume a ne.
10 Dete ra Sidimu kala ri tele madibwa ga lami na afalume a Sodoma
na Gomora na asikari aho phokala anachimbira viha, anjina agbwa mo
madibwani, na hara anjina ariosala azorera myangoni.
11 Hara afalume ane ahala mali zosi za Sodoma na Gomora, piya
vyakurya, na achiphiya vyao.
12 Lutu, mwana wa ndugungbwa wa Buramu, ambaye kala anasagala
Sodoma, piya wahalwa mateka phamwenga na malize zosi.
13 Mutu mmwenga yekala akachimbira, wakpwendamuambira Buramu,
Mueburania kuhusu gosi gokala gakahendeka kuko. Wakati uho Buramu
kala anasagala phephi na mihi ya mialoni ya Mamre, yuya Muamori,
ndugungbwa wa Eshikoli na Aneri, osi ambao kala akaphahana na Buramu
kuteryana siku za shida.
14 Buramu ariphophaha habari kukala mwanawe akahalwa kpwa nguvu,
wahala alume osi magana mahahu na kumi na nane a phakpwe kambini
okala anaweza kuphiya vihani na achialunga-lunga hara maadui hadi
Dani.

13:15 13:15 Mahendo 7:5

15 Hiko waaganya atue madiba-madiba; usiku achipigana na hara
maadui na achiashinda. Achiazoresa hadi Hoba ambako ni uphande wa
vurini wa mudzi wa Damasikasi.
16 Achiphaha mali zosi zokala zikahalwa zewe. Piya wamphaha Lutu
mwana wa nduguye na achimuuyiza na malize, phamwenga na alume na
achetu anjina ambao kala akatsamizwa kpwa lazima.

Melikisedeki anam'bariki Buramu

17 Buramu ariphouya kula vihani ambako washinda mfalume Kedo-
rilaoma na afalume ayae, mfalume wa Sodoma wakpwedzamchinjira
Buramu Dete ra Shawe (yani Dete ra Mfalume).
18 Naye Melikisedeki, mfalume wa Salemu, wareha mabofulo na uchi.
Wakala mkpwulu wa dini, mlavyadzi-sadaka wa Ariye Dzulu Kuriko Vyosi,
19 na achimjaliya Buramu achiamba, "Buramu naajaliwe ni Mlungu,
Ariye Dzulu Kuriko Vyosi, Muumba wa dzulu mlunguni na dunia.
20 Naatogolwe Mlungu Ariye Dzulu Kuriko Vyosi, ariyekupha nguvu
za kushinda maaduigo." Naye Buramu wamupha Melikisedeki seemu
mwenga ya kumi ya vitu vyosi arivyovihala zewe vihani.
21 Mfalume wa Sodoma achimuambira Buramu, "Nipha atu, ela mali hala
mwenye."
22 Ela Buramu achimuamba mfalume wa Sodoma, "Naapa kpwa
Mwenyezi Mlungu Ariye Dzulu Kuriko Vyosi, Muumba wa dzulu mlunguni
na dunia,
23 kukala sindahala chitucho chochosi, hata wuuzi wala kowa ya chirahu,
usedze ukaamba, 'Mimi ndimi yemtajirisha Buramu.'
24 Sindakubali kuhala chitu chochosi isiphokala chira chakurya ambacho
atu angu arya. Ela ariche ahale hano ayangu nriophiya nao, Aneri, Eshikoli
na Mamre na atu ao. Aho naahale mtalo wao."

15

Mlungu anaika chilagane na Buramu

1 Bada ya mambo higo Mwenyezi Mlungu wagomba na Buramu
ruwiyani* achimuamba, "Buramu usiogophe. Mimi ni ngaoyo na zawadiyo
indakala kulu sana."
2-3 Ela Buramu achiamba, "Ee Mwenyezi Mlungu, mkpwulu wa dunia
yosi, zawadi iyo indanifwahani mana mino sina mwana. Lola, kuniphere
mwana, nindafwa bila mwana na Eliezeri kula Damasikasi, mmwenga wa
atumwa angu, ndiye ndenirisi."
4 Ndipho Mwenyezi Mlungu achimuamba Buramu, "Hiye Eliezeri siye
ndiyekurisi; mwanao mwenye mlume ndiye ndekurisi."
5 Achimlavya kondze Buramu, achimuamba, "Lola, hiko dzulu mlun-
guni na uolange zira nyenyezi ichikala undaweza kuziolanga." Chisha
achimuamba, "Atu a chivyazicho taandaolangika dza viratu nyenyezi."
6 Buramu achimkuluphira Mwenyezi Mlungu na kpwa sababu iyo
Mwenyezi Mlungu achimuhenda akale mutu wa haki.
7 Chisha Mlungu achimuamba, "Mimi ndimi Mwenyezi Mlungu
yekulavya Uru mudzi wa Akalidayo ili nikuphe tsi ihi ikale yako."
8 Ela Buramu achiamba, "Ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu nindamanyadze
kukala tsi hino indakala yangu?"

14:18 14:18 Aeburania 7:1–10 * **15:1 15:1** *Ruwiya* ni dza ndoso, ela nkuhendeka wakati mutu a matso. Mlungu nkulavya ujumbe kpwa atu fulani kpwa kuahenda aone na asikire mambo higo ruwiyani. **15:5 15:5** Arumi 4:18; Aeburania 11:12 **15:6 15:6** Arumi 4:3; Agalatia 3:6; Jakobo 2:23

9 Mlungu achimuamba, “Nirehera ndama, goma ra mbuzi na turume, osi
akale na miaka mihahu-mihahu. Piya urehe ninga na mwana njiya.”
10 Buramu wamrehera Mlungu hara nyama, achiaahula pande mbiri-
mbiri na achiapanga misitari kulolana. Ela hara nyama a mapha
kayaahula.
11 Makozi gariphogbwa phara kurya zira nyama, Buramu wagainga.
12 Dzuwa ririphotsotsomera gamba, Buramu wagbwirwa ni usingizi wa
fungo na chilungulungu cha jiza ra kutisha chichimfwinika.
13 Halafu Mwenyezi Mlungu achimuamba, “Umanye hakika kukala
uvyazio undakala ujenini tsi ambayo siyo yao, nao andahendwa akale
atumwa na andateswa kpwa miaka magana mane.
14 Ela nindaatiya adabu hara atu ndioahenda atumwa na chisha badaye
andauka achikala na utajiri munji.
15 Ela uwe mwenye undakala mtumia na undafwa na amani.
16 Kahi ya chivyazi cha ne, atu a chivyazicho andauya phapha, mana
sindaatuluza Aamori hadi uyi wao ukale ni wa kutiywa adabu.”
17 Dzuwa ririphotswa na kuinjira jiza, nyungu yokala inafuka mosi, na
chimwindi chokala chinaaka chichitsupa kahi-kahi ya vira vipande vya
nyama.
18 Siku iyo Mwenyezi Mlungu waika chilagane na Buramu achimuamba,
“Tsi ihi naipha atu a chivyazicho kula muho wa Misiri hadi muho mkpwulu
wa Yufurati,
19 yani, tsi za makabila ga Akeni, Akenizi, Akadimoni,
20 Ahiti, Aperizi, Arafa,
21 Aamori, Akanani, Agirigashi na Ajebusi.”

16

Sarai na Hagari

1 Phahi Sarai, mkpwaza Buramu, kala kadzangbwevyala naye ana. Ela
kala ana mtumwawe mchetu kula Misiri, yeihwa Hagari.
2 Ndipho Sarai achimuamba Buramu, “Unamanya kukala Mwenyezi
Mlungu kakanijaliya ana. Phiya ukalale na muhendi kazi wangu, chahi
nindaphaha mwana kutsupira iye.” Buramu achikubali go maneno ga
Sarai.
3 Phahi Sarai wamuhala Hagari, mhendiwe wa kazi kula Misiri
achimupha mlumewe akale mchewe. (Higa gahendeka bada ya Buramu
kusagala Kanani miaka kumi.)
4 Buramu achimmanya chimwiri, naye achigbwira mimba.
Ariphomanya kukala ana mimba waandza kum’bera tajiriwe.
5 Halafu Sarai achimuamba Buramu, “Gaga mai nihenderwago
gasababishwa ni uwe. Nakupha muhendi kazi wangu, ela kpwa kukala
anamanya wagbwira mimba vivi ananibera. Mwenyezi Mlungu andala-
mula kahi ya uwe na mimi!”
6 Buramu wamuamba Sarai, “Hiyu ni mhendio wa kazi, muhende vyo
uonavyo ni sawa.” Phahi Sarai wamtesa Hagari hadi achichimbira.
7 Malaika wa Mwenyezi Mlungu wamuona Hagari kanda-kanda ya pula
ya madzi jangbwani, yokala kanda-kanda ya njira ya kuphihira Shuri.
8 Ye malaika achimuamba, “Hagari, mhendikazi wa Sarai, ulaphi na
unaphiyaphi?”

15:12 15:12 Ayubu 4:13–14 **15:13 15:13** Kutsama 1:1–14; Mahendo 7:6 **15:14 15:14** Kutsama 12:40–41; Mahendo 7:7 **15:18 15:18** Mahendo 7:5

Hagari achijibu achiamba, “Namchimbira tajiri wangu Sarai.”
9 Yuya malaika wa Mwenyezi Mlungu achimuamba, “Uya kpwa tajirio
na ukadziike tsinize.”
10 Chisha ye malaika wa Mwenyezi Mlungu achimuamba, “Nindakupha
uvyazi munji hata mutu asiweze kuuolanga.”
11 Ye malaika wa Mwenyezi Mlungu achimuamba, “Lola, hipha sambi
una mimba, undavyala mwana mlume. Undamuiha Isimaili* kpwa sababu
Mwenyezi Mlungu akasikira chirirocho cha mateso.
12 Kpwa kpweli maishage gandakala dza punda wa tsakani; andakala
mpindzani wa atu osi na atu osi andakala apindzanie. Andaishi achikala
kaphahana na nduguze.”
13 Hagari wamupha dzina hiri ye Mwenyezi Mlungu yegomba naye,
“Uwe u Mlungu unionaye,” kpwa sababu waamba, “Hata phapha napho
nikamuona Mlungu anionaye.”
14 Ndiyo mana hicho chisima chaihwa Beeri-Lahai-Roi† nacho chi kahi-
kahi ya Kadeshi na Beredi.
15 Hagari wamvyarira Buramu mwana mlume naye Buramu achimuiha
Isimaili.
16 Buramu kala ana miaka mirongo minane na sita Hagari ariphovyala
Isimaili.

17

Ishara ya chilagane

1 Buramu ariphokala ana miaka mirongo tisiya na tisiya, Mwenyezi
Mlungu wamtsembukira tsona na achimuamba, “Mimi ndimi Mlungu
Mwenye Nguvu Zosi. Maishago niogopha na ukale bila ya lawama.
2 Nindatimiza chilagane changu na uwe na chivyazicho chindakala chinji
sana.”
3 Buramu wagbwa chimabumabu na Mlungu achimuamba,
4 “Lola, chichi ndicho chilagane changu na uwe: Ninakuahidi kukala
undakala mkarengbwa wa mataifa manji.
5 Kundaihwa Buramu tsona, ela dzinaro undaihwa Burahimu,* kpwa
sababu ninakuhenda mkarengbwa wa mataifa manji.
6 Nindakuhenda ukale na chivyazi chinji, nindakuhenda ukale
mkarengbwa wa makabila manji, chisha afalume andala kpwako.
7 Nindaika chilagane cha kare na kare na uwe na chivyazicho bada ya
uwe, kukala nikale Mlunguo na Mlungu wa vivyazivyo bada ya uwe.
8 Tsi yosi ya Kanani ambayo vivi unasagala dza mjeni, nindakupha uwe
na chivyazicho bada ya uwe, ikale yenu hata kare na kare. Nami ndakala
Mlungu wao.”
9 Chisha Mlungu achimuambira Burahimu, “Uwe gbwira chilagane
changu phamwenga na uvyazio bada ya uwe na vivyazi vyao vyedzavyo.
10 Chichi ndicho chilagane changu undichochiika uwe na chivyazicho
bada ya uwe: Chila mlume kahi yenu ni lazima adekpwe.
11 Ni lazima mdekpwe, yani kukatwa masunyu genu, nayo indakala
ishara ya chilagane changu na mwimwi.

---

* **16:11 16:11** *Isimaili* manaye ni *Mlungu anasikira.* † **16:14 16:14** ***Beeri-Lahai-Roi*** manaye ni chisima cha ariye moyo anionaye. **16:15 16:15** Agalatia 4:22 **17:5 17:5** Arumi 4:17 * **17:5 17:5** ***Burahimu*** manaye ni baba wa makabila manji, au atu anji. **17:7 17:7** Luka 1:55 **17:8 17:8** Mahendo 7:5 **17:10 17:10** Mahendo 7:8; Arumi 4:11

12 Kpwa vivyazi vyedzavyo chila mwana mlume wa siku nane lazima
adekpwe vivyazi vyenu vyosi, akale wavyalwa mwako nyumbani, au
mukamgula kula kpwa ajeni ambao sio a chivyazicho.
13 Chila mmwenga lazima adekpwe, na hino indakala ishara ya chimwiri
kuonyesa chilagane changu namwi ni cha kare na kare.
14 Mlume yeyesi ambaye kandadekpwa, andatengbwa na atue kpwa
kuvundza chilagane changu."
15 Mlungu achienderera kugomba na Burahimu achimuamba, "Ye mcheo
kundamuiha Sarai tsona, ela undamuiha Sara.
16 Naye nindamjaliya na kpweli nindakuhenda uvyale naye mwana
mlume. Nindamjaliya na andakala ninengbwa wa makabila, afalume a
atu andala kpwakpwe."
17 Burahimu wagbwa chimabumabu; achitseka na achigomba mwakpwe
rohoni, "Mimi, mtumia wa miaka gana mwenga na Sara, mchetu wa miaka
mirongo tisiya, kpwa kpweli tahuweza kuvyala mwana."
18 Naye Burahimu achimuamba Mlungu, "Baha Isimaili akale ndiye mrisi
wangu."
19 Mlungu achiamba, "Aa, undavyala mwana mlume na mcheo Sara, na
undamuiha Isaka. Nindatimiza chilagane changu naye na vivyazivye bada
ya iye hata kare na kare.
20 Kuhusu Isimaili, nkasikira mavoyogo. Nindamjaliya na nimuhende
avyale ana anji na akale na chivyazi chinji. Andakala isengbwa wa
vilongozi kumi na airi, na nindamuhenda akale taifa kulu.
21 Ela nindaika chilagane changu na Isaka, ambaye undamvyala na Sara
mwaka wedzao muda dza uhu."
22 Mlungu phomala kugomba na Burahimu, wauka.
23 Siku iyo-iyo, Burahimu wamuogopha Mlungu, achimdeka mwanawe
Isimaili na atumwa osi ariovyalwa phakpwe kaya na osi ariogulwa, alume
osi a kaya pha Burahimu adekpwa siku mwenga dza Mlungu arivyolagiza.
24 Burahimu kala ana miaka mirongo tisiya na tisiya ariphodekpwa,
25 na mwanawe Isimaili kala ana miaka kumi na mihahu.
26 Burahimu na mwanawe Isimaili adekpwa osi siku yo mwenga,
27 Alume osi a nyumbani mwa Burahimu, na ariogulwa kula kpwa ajeni,
nao adekpwa phamwenga na Burahimu.

18

Burahimu anatsolokerwa ni ajeni

1 Siku yanjina Mwenyezi Mlungu wamtsembukira tsona Burahimu
phephi na mihi ya mialoni ya Mamre. Wakati uho, Burahimu kala asegere
mryangoni pha hemare na dzuwa kala ringerengere,
2 watsupha matso na achiona alume ahahu aimire mbereze. Ariphoaona
wazola kpwendaachinjira. Achivumbama hadi chilanguche chichiguta
photsi,
3 na achiamba, "Mabwana, karibuni phangu kaya, mimi ni mtumishi
wenu.
4 Godzani nikurehereni madzi muoge magulu, munaweza kuoya hipha
kolo ya muhi.
5 Piya naweza kukureherani chakurya chidide ili mphahe nguvu za
kpwenderera na charo chenu, mana mkedza kpwa mtumishi wenu."
Hara mabwana achimuamba, "Haya, henda kama uchivyogomba."

18:2 18:2 Aeburania 13:2

6 Phahi Burahimu wakpwendamlagiza Sara ko hemani, achimuamba,
“Upesi, hala pishi kumi na mbiri za unga mnono wa nganu, uukande na
uoche mikahe.”
7 Halafu Burahimu waphiya wangbwi chaani na achendatsam-
bula mtamba wa ng’ombe mnono wa kunona, achimupha mtumishi,
yeutengeza upesi.
8 Wahala maziya maivu, maziya maitsi, na zira nyama za ng’ombe,
achiapha arye. Ariphokala anarya, Burahimu waima phephi nao pho kolo
ya muhi.
9 Nyo ajeni amuuza Burahimu, “Mcheo Sara a kuphi?” Burahimu
achijibu achiamba, “Akuratu hemani.”
10 Mmwenga wao achiamba, “Kpweli, nindauya tsona wakati dza uhu
mwaka wedzao naye mcheo Sara andakala ana mwana mlume.” Wakati
uho Sara kala a pho nyuma ya mryango wa hema, anaphundza.
11 Burahimu na Sara kala ni atumia sana, na Sara kala kaona ga chichetu
tsona.
12 Sara watseka chimoyo-moyo achiamba, “Mino ndipho ni mtumia sana,
tsona mlume wangu ni mtumia. Kpweli nindasikira mtswano wakati wa
kuonana chimwiri?”
13 Mwenyezi Mlungu achimuamba Burahimu, “Mbona Sara anatseka na
anaamba, ‘Pho mino naweza kuphaha mwana kpweli vivi nrivyo mtumia?’
14 Dze, kuna utu wani ambao tauwezekana kpwa Mwenyezi Mlungu?
Kama nchivyoamba, nindauya tsona mwaka wedzao wakati nchiopanga,
na Sara andakala ana mwana mlume.”
15 Sara waogopha, kpwa hivyo achikanuka achiamba, “Mino sitsekere.”
Ela Mlungu achiamba, “Ukatseka.”

Burahimu anavoyera Sodoma isiangamizwe

16 Hara mabwana auka na achilenga phatu ambapho anaweza kuona
mudzi wa Sodoma; Burahimu waasindikiza.
17 Mwenyezi Mlungu achigomba mo rohoni achiamba, “Sindamfwitsa
Burahimu gara ndigogahenda,
18 mana Burahimu andakala taifa kulu ra atu enye nguvu. Mataifa gosi
duniani gandajaliwa kutsupira iye.
19 Námtsambula ili aambire anae na vivyazivye bada ya iye alunge
njira ya Mwenyezi Mlungu kpwa kuhenda ga haki na garigo ga sawa
mbere zangu. Achihenda vivyo, mimi Mwenyezi Mlungu nindamuhendera
Burahimu gosi ambago námlaga.”
20 Chisha Mwenyezi Mlungu achimuamba Burahimu, “Mimi nkasikira
malalamiko chinyume cha atu a Sodoma na Gomora mana dambi zao
zikaenjerezeka sana.
21 Nindatserera nkalole ichikala ahendago ni mai dza nrivyosikira.
Ichikala sivyo, nindamanya.”
22 Phahi hara mabwana airi auka kuphiya uphande wa Sodoma, ela
Burahimu achikala akasala aimire mbere za Mwenyezi Mlungu.
23 Chisha Burahimu achisengera phephi na achiamba, “Dze, un-
daangamiza atu a haki phamwenga na nyo ayi?
24 Nakuvoya, ichikala hura mudzi una atu a haki mirongo mitsano,
uuonere mbazi, usiuangamize ili utivye hara atu a haki mirongo mitsano.

18:10 18:10 Arumi 9:9 **18:12 18:12** 1 Petero 3:6 **18:14 18:14** Luka 1:37

25 Kpwa kpweli taifwaha kuolaga atu a haki phamwenga na atu ayi!
Taiwezekana! Taifwaha kuhenda atu a haki sawa na atu ayi. Uwe u
muamuli wa dunia yosi, kundakosa kuhenda haki."
26 Mwenyezi Mlungu achiamba, "Ichikala nindaphaha atu a haki
mirongo mitsano hiko Sodoma, mudzi wosi nindauricha kpwa sababu
yao."
27 Burahimu achijibu achiamba, "Hai, Mwenyezi Mlungu, kpwa kukala
jasiri wa kugomba nawe dzagbwe mimi ni vumbi tu.
28 Dze, kala yo isabu ikaphunguka atu atsano kahi ya nyo enye haki
mirongo mitsano, undauangamiza nyo mudzi kpwa kukala ukaphunguka
atu atsano?"
Achiamba, "Ichikala nindaphaha atu mirongo mine na atsano hiko,
sindauangamiza."
29 Burahimu achigomba naye tsona achiamba, "Dze, ichikala kuna atu
mirongo mine tu?"
Mlungu achijibu achiamba, "Kpwa sababu ya nyo atu mirongo mine,
sindauangamiza."
30 Chisha Burahimu achiamba, "Usitsukirwe Mwenyezi Mlungu, dze,
ichikala kuna atu mirongo mihahu?"
Achiamba, "Sindahenda hivyo nchiphaha atu mirongo mihahu."
31 Burahimu achiamba, "Mimi nkadzilavya kugomba na uwe Mwenyezi
Mlungu, dze muchiphahikana atu mirongo miiri?"
Mlungu achijibu achiamba, "Kpwa sababu ya atu mirongo miiri,
sindauangamiza."
32 Chisha Burahimu achiamba, "Usitsukirwe ee Mwenyezi Mlungu,
navoya nigombe tsona limwenga. Dze, muchiphahikana atu kumi?"
Naye achijibu achiamba, "Kpwa sababu ya nyo atu kumi, sin-
dauangamiza."
33 Mwenyezi Mlungu ariphomala kugomba na Burahimu, wauka, naye
Burahimu achiuya kaya.

19

Malaika anaphiya kpwa Lutu

1 Hara malaika airi* afika Sodoma dziloni, Lutu kala asegere ryangoni,
ryango ra Sodoma. Ariphoaona, wang'oka achendaachinjira, chisha
achizama hadi usowe uchiguta photsi
2 na achiamba, "Mabwana karibuni kpwangu kaya; mimi ni mtumishi
wenu. Munaweza kusinga magulu na kulala hiko rero usiku, ligundzu chiti
mundalamuka na mphiye charo chenu." Ela aho achiamba, "Aa, swino
hundalala phapha muhalani."
3 Ela Lutu achiabembeleza hadi mwisho achiphiya nao kpwakpwe
kaya. Achiatengezera chakurya chinono, yani mikahe isiyotiywa hamira.
Chiriphoivwa waapha achirya.
4 Kabila taadzangbwekpwendalala, alume a mudzi wa Sodoma — avyere
kpwa adide — akpwedzazunguluka nyumba ya Lutu.
5 Achimuiha Lutu, achimuamba, "A kuphi hara alume achiokpwedza
kpwako dziloni? Atuluze kondze, hunalonda huahende achetu."
6 Lutu watuluka kondze na achifunga mryango.
7 Achiaamba, "Enehu, nakuvoyani msihende mambo mai!

* **19:1 19:1** *Hara malaika airi* ni sawa na *hara mabwana airi* ario sura 18:22. **19:5 19:5** Aamuli 19:22–24

8 Lolani! Nina ana airi achetu ambao taadzangbwelala na alume.
Godzani nikurehereni muahende mlondavyo. Ela musiahendere mai hano,
mana ni ajeni angu, ni lazima niarinde."
9 Ela aho achiamba, "Hebu, huphise hipha njirani! Uwe u mjeni tu na
kuweza kuhuambira ra kuhenda. Phahi, hundakuhenda vibaya kushinda
aho ajenio." Achimsukuma-sukuma sana Lutu, achisengera ili avundze
mryango.
10 Ela hara alume airi mura nyumbani agolosa mikono, achimuhala Lutu,
achimuinjiza ndani na achifunga mryango.
11 Chisha achiahenda vipofu gafula atu osi okala kondze mryangoni,
avyere kpwa adide, na achidziremweza kuendza mryango, ela tauonere.
12 Hara alume airi amuambira Lutu, "Dze, una mutu wanjina yeyesi
hipha, mwana mlume ama mchetu, mkpwaza-mwana, mtsedza ama
m'bario yeyesi akalaye mudzi huno? Atsamize,
13 mana swino hundauangamiza kpwa kukala chiriro kuhusu atu
aha chikazidi nacho chikafikira Mwenyezi Mlungu naye akahuhuma
hubanange uhu mudzi."
14 Hipho, Lutu watuluka achendaambira achumba a anae achetu, achi-
aambira, "Upesi, ukani hipha; Mwenyezi Mlungu a phephi auangamize
huno mudzi." Ela aho achiona ni machani.
15 Kuriphokala kunang'ala-ng'ala, nyo malaika amuhimiza Lutu
achimuamba, "Henda wangbwi uhale mcheo na anao, muuke, sedze
mkafwa wakati mudzi unatiywa adabu."
16 Lutu achikala anasita-sita, hipho hara malaika amgbwira mkpwono
iye, mchewe na hara anae airi achetu achialongoza kondze ya mudzi, mana
Mwenyezi Mlungu waaonera mbazi.
17 Ariphokala akaatuluza kondze, mmwenga wao waamba, "Chimbirani
mtivye maisha genu! Msilole nyuma wala musiime phophosi kpwenye tsi
ya kugbwa! Chimbirirani myangoni ili sedze mkafwa."
18 Ela Lutu achiaambira, "Hata nagasikale mabwana.
19 Ni kpweli mimi mtumishi wenu mkanitsunuka na mkanionera
mbazi kpwa kunitivya, ela siweza kufika myangoni mana ni kure sana.
Nchihenda vivyo, nindaphahwa ni go mai na nifwe.
20 Lolani, phapha phana mudzi mdide niwezao kuuchimbirira. Dza
muonavyo ni mdide, ela nirichani nchimbirire hiko nami ndakala moyo."
21 Ye malaika achimuamba, "Haya, ni sawa-sawa, nkakubali. Sin-
dauangamiza mudzi hinyo uchiouhadza.
22 Henda wangbwi uchimbirire kuko, mana sindahenda rorosi hadi ufike
kuko." Kpwa sababu Lutu waamba ni mdide, hura mudzi waihwa Soari.†

Sodoma na Gomora inaangamizwa

23 Lutu ariphofika Soari dzuwa kala rikatuluka.
24 Ndipho Mwenyezi Mlungu achihenda Sodoma na Gomora kunye
mvula ya moho wa chibiriti kula mlunguni.
25 Achiangamiza midzi iyo, tsi yosi ya kugbwa, atu osi ariokala mumo na
chila chitu chomera hiko.
26 Ela mkpwaza Lutu walola nyuma na achigaluka nguzo ya munyu.
27 Siku iyo-iyo ligundzu Burahimu wauya phara ariphokala akaima
mbere za Mwenyezi Mlungu.

19:11 19:11 2 Afalume 6:18 **19:16 19:16** 2 Petero 2:7 † **19:22 19:22** ***Soari*** manaye ni *mdide.*
19:24 19:24 Mathayo 10:15; 11:23–24; Luka 10:12; 17:29; 2 Petero 2:6; Juda 1:7 **19:26 19:26** Luka 17:32

28 Achilola uphande wa Sodoma na Gomora na tsi yosi ya kugbwa na
achiona mosi unafuka kula photsi, dza mosi wa tanu.
29 Phahi, siku hira Mlungu ariphoangamiza midzi ya tsi ya kugbwa
mokala Lutu achisagala, watambukira voyo ra Burahimu na achimlavya
Lutu wakati ariphobananga yo midzi.

Lutu na anae achetu

30 Kpwa sababu Lutu kala ni muoga wa kusagala Soari, iye na anae airi
achetu wapanda myangoni na achendasagala pangani.
31 Siku mwenga mwanawe mvyere wamuamba mdidewe, "Baba yehu
ni mtumia na takuna alume a kuhulóla tsi ihi dza vihendekavyo duniani
kosi.
32 Sambi nahumlevye baba yehu na hulale naye, ili huendeleze chivyazi
chehu kutsupira kpwakpwe."
33 Usiku uho achimlevya ise yao na uchi, na yuya mvyere achilala
naye. Ela Lutu kamanyire wakati mwanawe aripholala naye wala wakati
ariphouka.
34 Siku yolungira, yuya mvyere wamuamba mdidewe, "Dzana usiku
mino nálala na baba. Rero usiku piya nahumlevye tsona, nawe ukalale
naye ili huendeleze chivyazi chehu naye."
35 Phahi kuriphofika usiku, amlevya ise yao na yuya mdide achendalala
naye. Lutu kamanyire tsona wakati mwanawe aripholala naye wala
wakati ariphouka.
36 Kpwa njira iyo anangbwa osi airi a Lutu agbwira mimba kula kpwa
ise yao.
37 Mwanawe mchetu mvyere wadzivugula mwana mlume na achimuiha
Moabu. Iye ndiye mkarengbwa wa Amoabu hadi rero.
38 Yuya mwanawe mchetu mdide naye wavyala mwana mlume,
achimuiha Beni-Ammi. Beni-Ammi ndiye mkarengbwa wa Aamoni hadi
rero.

20

Burahimu na Abimeleki

1 Burahimu watsama Mamre, achiphiya seemu za Negebu achendasagala
kahi-kahi ya Kadeshi na Shuri. Badaye, wakpwendasagala Gerari dza
mjeni.
2 Kuko Burahimu wakala achiaambira atu Sara ni nduguye. Phahi
Abimeleki, mfalume wa Gerari, wahuma atu akamuhale Sara, naye
achimuhala.
3 Ela Mlungu wagomba na Abimeleki usiku ndosoni, achimuamba,
"Undafwa kpwa kuhala mchetu hiyu, mana iye ni mkpwaza mutu."
4 Ela Abimeleki kala kadzangbwelala naye achiamba, "Vino Mwenyezi
Mlungu, undabananga taifa risiro na kosa?
5 Burahimu mwenye waamba Sara ni nduguye naye Sara waamba dza
vivyo. Neno hiri nárihenda na moyo mmwenga nami sina makosa."
6 Ndipho Mlungu achimuambira Abimeleki mo ndosoni, "Ee, namanya
kala wahenda neno hiri na moyo mmwenga, ndiyo mana nákuzuwiya
usihende dambi na siyakuricha ukalala naye.
7 Sambi, iye mchetu muuyize kpwa mlumewe na ye mlumewe an-
dakuvoyera nawe undaishi kpwa kukala iye ni nabii. Ela ichikala
kundamuuyiza, kpwa kpweli umanye undafwa, uwe na atuo osi."

20:2 20:2 Mwandzo 12:13; 26:7

8 Kuriphocha, Abimeleki walamuka ligundzu chiti achiiha atumishie osi
na achiaambira achigogaona ndosoni, nao achitishirwa sana.
9 Halafu Abimeleki wamuiha Burahimu na achimuamba, “Kpwa utu
wani ukahuhendera vino? Nakukosani hata yenirehera nduni hino na
ufalume wangu? Ukanihenda utu ambao taufwaha.”
10 Chisha Abimeleki achimuamba Burahimu, “Kala unaazani hata
uchihenda vino?”
11 Burahimu achijibu achiamba, “Náhenda vivyo kpwa kukala náona
kukala kuku kosi atu taamuogopha Mlungu na nchiona kukala andaniolaga
kpwa sababu ya mkpwazangu.
12 Piya ni mwenehu kpweli, ni mwenehu mana baba yehu ni mmwenga,
ela chila mmwenga ana nine. Ela namlóla akale mkpwazangu.
13 Mlungu ariphonihenda nituluke nyumbani mwa baba, namuamba
Sara, ‘Hivi ndivyo ambavyo undanionyesa mendzwayo, kukala chila phatu
ndiphophiya, amba mimi ni mwenenu.’ ”
14 Phahi Abimeleki wahala mang’ondzi, ng’ombe na atumwa, alume na
achetu achimupha Burahimu, chisha achimuuyizira mchewe Sara.
15 Abimeleki achimuambira, “Hino yosi ni tsi yangu, lola phatu phophosi
ulondapho usagale.”
16 Piya wagomba na Sara achiamba, “Námupha mwenenu vipande elufu
mwenga vya feza kuonyesa atu osi urio nao kukala kuna makosa. Vivi chila
mutu andamanya kukala kuhendere makosa.”
17-18 Mwenyezi Mlungu kala akaafunga chivyazi achetu osi a kaya pha
Abimeleki, kpwa sababu ya gara gohenderwa Sara, mkpwaza Burahimu.
Hipho, Burahimu wamuvoyera Abimeleki na Mlungu achimphoza. Piya
achimvugula chivyazi mchewe na atumwae achetu, achikala anavyala
tsona.

21

Kuvyalwa kpwa Isaka

1 Mwenyezi Mlungu wamuhendera Sara dza viratu arivyogomba, na
achimuhendera garatu arigokala akalaga.
2 Sara wagbwira mimba na achimuvyarira Burahimu mwana mlume
wakati wa utumiawe. Gaga gahendeka wakati uratu ambao Mlungu kala
akaamba.
3 Burahimu wamuiha Isaka* ye mwana ariyevyarirwa ni Sara.
4 Na mwanawe Isaka ariphokala akafisa siku nane, Burahimu wamdeka
kama Mlungu arivyokala akamlagiza.
5 Isaka ariphovyalwa, Burahimu kala ana miaka gana mwenga.
6 Ndipho Sara achiamba, “Mlungu akanihenda ntseke na raha, na yeyesi
ndiyesikira dzambo hiri andatseka phamwenga nami.”
7 Chisha achiamba, “Ni ani angemuambira Burahimu kukala Sara
andaamwisa ana? Ela nikamvyarira mwana mlume kahi ya utumiawe.”
8 Isaka wakula na siku ariphorikiswa, Burahimu wahenda sharee kulu.

Hagari na Isimaili anazolwa

9 Siku mwenga Sara wamuona ye mwana mlume wa Hagari, Mmisiri
yemvyala na Burahimu anamuifya Isaka.

21:2 21:2 Aeburania 11:11 * **21:3 21:3** ***Isaka*** manaye ni *anatseka.* **21:4 21:4** Mwandzo 17:12; Mahendo 7:8

10 Ariphoona wamuambira Burahimu, “Mzole hiyu mchetu mtumwa na
mwanawe. Mana mwana wa mtumwa hiyu kandarisi phamwenga na
mwanangu Isaka.”
11 Neno hiri ramsononesa sana Burahimu mana Isimaili piya kala ni
mwanawe.
12 Ela Mlungu achimuamba, “Usisononeke kuhusu hiye mvulana na
mtumwao mchetu. Rorosi ndirokuambira Sara uhende, henda, mana
uvyazio nriokulaga undatalwa kukala ula kpwa Isaka.
13 Piya iye mwana wa mtumwao mchetu nindamupha vivyazi vinji,
nindamuhenda akale taifa kpwa kukala iye piya ni mwanao.”
14 Kuriphocha, ligundzu chiti wahala chakurya na chiriba cha madzi,†
achimhika Hagari fuzini na achimzola na mwanawe. Hagari wauka,
achikala anadengereka weru wa Beeri-Sheba.
15 Chiriba chiriphosira madzi, Hagari wamlaza ye mwana kahi ya
chitsaka chimwengachapho.
16 Achisagala hatuwa naye, kama hatuwa ya kutsupha hondza mana
waamba, “Simendze nimuone mwanangu afwavyo.” Phokala asegere
kanda achiandza kurira na raka ra dzulu.
17 Mlungu wamsikira yuya mvulana anarira, na malaika wa Mlungu
achigomba na Hagari kula mlunguni achimuamba, “Unani Hagari? Usio-
gophe, mana Mlungu akamsikira hiye mvulana anarira pho aripho.
18 Phiya ukamuunule ye mwana, umugbwire mkpwono, mana iye
ndamuhenda taifa kulu.”
19 Chisha Mlungu wamng’aza matso na achiona chisima cha madzi.
Achendaodzaza chiribache na achimnwesa ye mwana.
20 Mlungu wakala phamwenga na yuya mwana naye achienderera
kukula. Wasagala ko weruni na achikala muindza mzuri wa kuindza na
maha.
21 Iye wasagala weru wa Parani na nine achimloza mchetu kula tsi ya
Misiri.

Burahimu na Abimeleki anaika chilagane

22 Wakati uho Abimeleki na Fikoli, ariyekala mkpwulu wa majeshi,
aphiya kpwa Burahimu, achendamuamba, “Mlungu a phamwenga nawe
kahi ya chila chitu uhendacho.
23 Phahi niapira kpwa Mlungu kukala kundanichenga, ama kuchenga
anangu wala uvyazi wangu. Mimi vyokala muaminifu kpwako, apa kukala
nawe undakala muaminifu kpwangu, na kpwa tsi ihi usagalayo dza mjeni.”
24 Burahimu achiamba, “Naapa.”
25 Burahimu achimlalamira Abimeleki kuhusu chisima ambacho atu-
mishi a Abimeleki kala akamfuta.
26 Abimeleki achiamba, “Simanya ariyehenda hivyo, mana kudzangbwe-
niambira wala sidzangbwegasikira isiphokala rero.”
27 Hipho Burahimu wamupha Abimeleki mang’ondzi na ng’ombe na osi
airi achiika chilagane.
28 Burahimu watanya ana ng’ondzi sabaa achetu.
29 Abimeleki achimuuza Burahimu, “Kpwadze ukahenda hivyo?”
30 Burahimu achiamba, “Phokera hano ana ng’ondzi sabaa achetu.
Huno ni ushaidi kuonyesa kukala ukakubali mimi ndimi yetsimba chisima
hicho.”

21:10 21:10 Agalatia 4:29–30 **21:12 21:12** Arumi 9:7; Aeburania 11:18 † **21:14 21:14** Atu hinyo kala achihumira mifuko ya chingo kutsukurira madzi ga kunwa. **21:22 21:22** Mwandzo 26:26

31 Phahi, hipho phaihwa Beeri-Sheba,‡ mana hipho ndipho ariphoapirana.
32 Bada ya kuika chilagane hipho Beeri-Sheba, Abimeleki na Fikoli mkpwulu wa majeshi auya kpwao tsi ya Filisti.
33 Burahimu waphanda mkpwadzu ko Beeri-Sheba na achimuabudu Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa kare na kare.
34 Burahimu wasagala siku nyinji dza mjeni kuko tsi ya Afilisti.

22

Mlungu anamjeza Burahimu

1 Bada ya gaga, Mlungu wamjeza Burahimu, achimuamba, “Burahimu!”
Naye Burahimu achiihika achiamba, “Hee, himi!”
2 Mlungu achimuambira, “Muhale mwanao, mwanao wa macheye Isaka,
ummendzaye na uphiye naye hadi tsi ya Moriya. Ukamulavye dza sadaka
ya kuochwa dzulu ya mwango mmwenga wa myango ndiokuonyesa.”
3 Siku ya phiriye Burahimu warauka chiti, achikata kuni za kutosha
kuochera sadaka ya kuochwa, achizipakiya dzulu ya pundawe, achihala
mwanawe Isaka na atumishie airi. Achiandza charo cha kuphiya kura
ambako Mlungu kala akamuambira.
4 Siku ya hahu ya charoche, Burahimu waona pho phatu kpwa kure.
5 Achiambira hara atumishie, “Mwimwi hugodzereni phapha na hiyu
punda; mimi na hiyu mvulana hunaphiya kura hukaabudu Mlungu, chisha
hundakuuyirani.”
6 Burahimu wahala zira kuni za kuochera sadaka na achimhika
mwanawe Isaka, na iye mwenye achitsukula makala ga moho na rumu.
Ariphokala anaphiya,
7 Isaka wamuiha ise, “Baba?”
Burahimu achiihika, “Hee mwanangu?”
Isaka achiamba, “Swiswi huna moho na kuni, ela ri kuphi ro ng’ondzi
ra sadaka ya kuochwa?”
8 Burahimu achimuamba, “Mwanangu, Mlungu mwenye
andadziphahira ro ng’ondzi ra sadaka ya kuochwa.” Nao achienderera na
charo chao.
9 Ariphofika phatu ambapho Mlungu kala akamuambira, Burahimu
wadzenga phatu pha kulavira sadaka na achipanga zira kuni dzuluye.
Achimfunga mwanawe Isaka na achimlaza pho dzulu ya kuni.
10 Chisha achihala rumure ili amtsindze mwanawe.
11 Ela malaika wa Mwenyezi Mlungu achimuiha Burahimu kula mlunguni, achimuamba, “Burahimu! Burahimu!” Naye achiihika achiamba,
“Hee, himi!”
12 Achiambwa, “Usimgute iye mvulana wala usimuhende rorosi, mana
vivi nkamanya kukala unamuogopha Mlungu, kpwa kukala kukarema
kumlavya mwanao, mwana wa macheye.”
13 Burahimu watsupha matso na achiona turume rikagbwirwa pembe ni
mihi chitsakani. Achendarihala na achirilavya sadaka ya kuochwa badala
ya mwanawe.
14 Phahi, Burahimu phatu phapho waphaiha, “Mwenyezi Mlungu andalavya.” Na hadi sambi atu nkuamba, “Dzulu ya mwango wa Mwenyezi
Mlungu, Mlungu andalavya.”

‡ **21:31 21:31** ***Beeri-Sheba***: Kpwa Chieburania manage ni *chisima cha kuapirana.* **22:1 22:1** Aeburania 11:17–19 **22:2 22:2** 2 Nyakati 3:1 **22:9 22:9** Jakobo 2:21

15 Malaika wa Mwenyezi Mlungu wamuiha Burahimu tsona kula mlunguni
16 achimuamba, “Mwenyezi Mlungu anaamba hivi, ‘Naapa kpwa dzina rangu mwenye, kpwa kukala ukahenda hivyo na kukaniremeza mwanao wa macheye,
17 hakika nindakujaliya na nindahenda vivyazivyo vikale vinji sana dza viratu nyenyezi za mlunguni na dza viratu mtsanga wa pwani. Uvyazio undamiliki midzi ya maadui gao.
18 Mataifa gosi duniani gandaphaha baraka kpwa sababu ya uvyazio. Higa gosi gandakala kpwa kukala ukanitii.’ ”
19 Phahi Burahimu wauyira atumishie nao achiuka phamwenga kuuya Beeri-Sheba, ambako Burahimu kala achisagala.

Vivyazi vya Nahori

20 Bada ya muda Burahimu waambirwa kukala, “Milika wavyarira mwenenu Nahori ana alume.
21 Wa kpwandza ni Usi, mdidewe ni Buzi, Kemueli ambaye ni mkare wa Aaramu,
22 Kesedi, Hazo, Pilidashi, Jidilafu na Bethueli.”
23 Bethueli wavyala Rebeka. Aha ndio ana anane ambao Milika wamvyarira Nahori, nduguye Burahimu.
24 Mwanachetu wa Nahori aihwaye Reuma piya wavyala ana. Aho ni Teba, Gahamu, Tahashi na Maaka.

23

Kufwa na kuzikpwa kpwa Sara

1-2 Sara wasagala miaka gana mwenga mirongo miiri na sabaa ndipho achifwa. Wafwa Kiriathi-Ariba (yani Heburoni), kahi ya tsi ya Kanani. Burahimu wamsononekera na achimririra Sara.
3 Burahimu waricha lufu ra mchewe nyumbani achendagomba na Ahiti achiamba,
4 “Mimi ni mjeni na mcharo nisagalaye kahi yenu. Niguzirani phatu phakale vikurani ili nizike mkpwazangu.”
5 Nyo Ahiti achimjibu Burahimu achimuamba,
6 “Hebu huphundze bwana. Uwe u mutu mkpwulu sana himu mwehu. Zika mcheo mbira yoyosi nono zaidi ndiyoitsambula. Takuna mutu yeyesi kahi yehu ndiyekukahaza usizike mcheo.”
7 Burahimu waunuka na achizama kulavya ishima mbere za nyo Ahiti, enyezi a tsi iyo,
8 achiaambira, “Ichikala mukakubali nizike mkpwazangu hipha, phahi muambireni Efuroni mwana wa Sohari
9 aniguzire pangore riihwaro Makipela ririro mwisho wa mundawe. Muambireni aniguzire hiro pango kpwa bei kamili, ili phakale phangu vikurani.”
10 Efuroni mwenye kala asegere pho mkpwutanoni, ryango ra kuinjirira mudzini, phamwenga na Ahiti anjina; wamuambira Burahimu na Ahiti osi ariokala akedza pho ryango ra kumenyera mudzini achisikira,
11 “Hata, bwana wangu, phundza. Nakupha munda na pangore ririro himo mundani. Nakupha mbere za atu angu ili uzike mcheo.”
12 Burahimu wazama tsona mbere za nyo atu a yo tsi.

22:16 22:16 Aeburania 6:13–14 **22:17 22:17** Aeburania 11:12 **22:18 22:18** Mahendo 3:25 **23:4 23:4** Aeburania 11:9,13; Mahendo 7:16

13 Achimuambira Efuroni kuno atu a yo tsi anasikira achiamba, “Navoya
unisikize. Nindaripha bei ya munda. Kubali nikuriphe ili phakale phangu
vikurani.”
14 Efuroni achimjibu Burahimu achimuamba,
15 “Bwana wangu niphundza. Munda ambao samaniye ni vipande
magana mane vya feza tu, ni chitu chani kpwehu, mimi na uwe? Mzike
mcheo himo.”
16 Burahimu wakubali bei ya Efuroni na achimpimira chiasi arichohadza
mbere za Ahiti anjina. Vivyo vipande magana mane vya feza avipima
kulengana na vipimo vyokala vichihumirwa ni achuuzi a wakati uho.
17 Hivyo ndivyo ambavyo munda wa Efuroni okala Makipela, mlairo wa
dzuwa wa Mamre, wakala mali ya Burahimu. Munda, pango na mihi yosi
yokala himo mundani hadi muphakani
18 vyakala vya Burahimu kulengana na shariya mbere za nyo Ahiti na
atu osi okala akedza kpwenye ryango ra kuinjirira mudzini.
19 Bada ya gago, Burahimu wazika mchewe Sara ndani ya pango rokala
mo mundani, ko Makipela, mlairo wa dzuwa wa Mamre, yani Heburoni
ko tsi ya Kanani.
20 Kpwa hivyo, munda na pango rokala mo mundani vyahendwa mali
ya Burahimu ni Ahiti kulengana na shariya, ili phakale phakpwe vikurani.

24

Isaka anaendzerwa mchetu

1 Burahimu wakala mtumia, na Mwenyezi Mlungu kala akamjaliya na
chila chitu arichochihenda.
2 Burahimu wagomba na mtumishiwe mvyere wa osi pho phakpwe
kaya ambaye kala ndiye muimirizi wa malize zosi achimuamba, “Ika
mkpwonoo tsini ya nyonga yangu.*
3 Nalonda nikuapize kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu, Mlungu yeumba
mlunguni na tsi, kukala kundamuendzera mwanangu msichana kula kpwa
Akanani.
4 Ela undaphiya kpwehu kpwa mbari zangu na ukamuendzere mchetu
mwanangu Isaka.”
5 Yuya mtumishi achiamba, “Dze, ye mchetu achirema kpwedza tsi hino,
nimuuyize mwanao kpwenu tsi uriyola?”
6 Burahimu achiamba, “Hakikisha kukala kundamuuyiza mwanangu
kuko.
7 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa mlunguni ariyeniusa kula kahi ya kaya
pha baba, tsi niriyovyalwa, ariyegomba nami na achiniahidi kpwa ku-
niapira na kuamba, ‘Tsi ihi nindaipha chivyazicho,’ andahuma malaikawe
akutanguliye, ili umphahire mwanangu mchetu kula kuko.
8 Ichikala mchetu andarema kpwedza, phahi kundagbwirwa ni chirapho
changu. Ela kpwa vyovyosi usimuuyize mwanangu kuko.”
9 Ndipho ye mtumishi waika mkpwonowe tsini ya nyonga ya bwanawe
Burahimu, na achimuapira kuhusu dzambo riro.
10 Halafu yuya mtumishi wahala ngamia kumi a tajiriwe na zawadi nono
za chila aina na achiuka kuphiya seemu za Mesopotamia, hadi mudzi wa
Nahori.
11 Ariphofika, waahenda ngamia asagale kondze ya mudzi kanda-kanda
ya chisima. Kala ni dzuwa ra kuvunga, wakati wa achetu kpwedzaheka
madzi.

* **24:2 24:2** Hivi ndivyo ambavyo atu kala nkuapirana siku hizo.

12 Halafu achivoya Mlungu, “Ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa
bwana wangu Burahimu, nakuvoya mambo gangu ganiphihireto rero na
umuonyese bwana wangu mendzwayo isiyosika.
13 Lola, niimire kanda-kanda ya chisima hichi na asichana a mudzi huno
aredza kuheka madzi.
14 Phahi ye msichana ndiyemuamba, ‘Nakuvoya uhule nyunguyo uniphe
madzi ninwe,’ na aambe, ‘Nwa, na nyo ngamiao nao ndaatiira madzi
anwe,’ iye naakale ndiye nchiyemtsamburira mtumishio Isaka. Ichikala
hivyo, nindamanya kukala ukamuonyesa bwana wangu mendzwayo
isiyosika.”
15 Kabila kadzangbwemala kuvoya, Rebeka watuluka mudzini na nyun-
guye ya madzi fuzini. Kala ni mwana mchetu wa Bethueli, mdzukulu wa
Nahori na mchewe Milika. Nahori kala ni ndugungbwa wa Burahimu.
16 Rebeka kala ni msichana mnono sana na kala kadzangbwelala na
mlume. Watserera chisimani, achendaodzaza nyunguye na achiuya.
17 Yuya mtumishi wahenda mwendo kukutana naye, achimuamba,
“Tafadhali nipha madzi kula mo mwako nyunguni ninwe.”
18 Msichana achiamba, “Haya nwa, bwana,” achihula nyunguye upesi,
achiigbwiririra mikononi ili anwe.
19 Ariphomala kumupha madzi, waamba, “Piya nindahekera madzi
ngamiao anwe hadi akolwe.”
20 Hipho wakupula madzi upesi ndani ya mwiyo wa kunwesera nyama
kula mwakpwe nyunguni; achizola chisimani kuheka madzi tsona na
achienderera kuheka hadi ngamiae osi achitosheka.
21 Yuya mutu wamlolato bila ya kugomba rorosi, ili kuona ichikala
Mwenyezi Mlungu akajaliya charoche.
22 Ngamia ariphomala kunwa madzi, yuya mutu wamtuluzira chishaufu
cha pulani cha zahabu chokala na samani kulu, piya wamtuluzira bangili
mbiri kulu za zahabu zirizo na uziho wa giramu gana mwenga na kumi.
23 Halafu achimuuza, “U mwana wa ani? Dze, nyumba ya sowe ina
nafwasi ya swiswi kulala?”
24 Msichana achiamba, “Mimi ni mwana wa Bethueli, mdzukulu wa
Nahori na Milika.”
25 Chisha achienderera kugomba achiamba, “Kpwehu kuna mabuwa
manji ga kuuma ga kurarira ngamia na chakurya chao cha kutosha, piya
kuna nafwasi ya mwimwi kulala.”
26 Hipho yuya mutu wazama achimuabudu Mwenyezi Mlungu,
27 achiamba, “Naatogolwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa bwana wangu
Burahimu, ambaye anaenderera kumuonyesa mendzwa isiyosika na
uaminifu. Uphande wangu, Mwenyezi Mlungu akalongoza charo changu
hadi kufika mudzini pha mbari za bwana wangu.”
28 Msichana wazola nyumbani kpwa nine na achendaambira nduguze
chigohendeka.
29 Rebeka kala ana nduguye mlume aihwaye Labani, naye wazola
chisimani kokala yuya mutu.
30 Labani kala akaona chipuli na bangili mikononi mwa Rebeka na kala
akamsikira anasemurira vira chivyoambirwa ni yuya mutu. Achiphiya
kpwa yuya mutu ambaye kala aimire na ngamiae chisimani,
31 achiamba, “Karibu kaya, uwe yejaliwa ni Mwenyezi Mlungu. Usiime
kondze, mana nkatayarisha chumba mwangu nyumbani na phatu pha nyo
ngamia.”

32 Hipho yuya mutu waphiya kaya kpwa ano Labani na Labani
achiatsereza mizigo ngamia, achiarehera mabuwa ga kuuma ga kurarira
na chakurya. Chisha achimrehera ye mtumishi wa Burahimu na atue
madzi ga kuoga magulu.
33 Chakurya chiriphorehwa yuya mutu waamba, “Sindarya hadi niseme
gachigonireha.”
Labani achiamba, “Haya huambire.”
34 Hipho achiamba, “Mimi ni mtumishi wa Burahimu.
35 Mwenyezi Mlungu wamjaliya sana bwana wangu na wamtajirisha.
Wamupha unji wa mang’ondzi na ng’ombe, feza na zahabu, atumwa
alume na achetu, ngamia na punda.
36 Sara, mkpwaza tajiri wangu wavyala naye mwana mlume utumiani
na bwana wangu wamupha malize zosi hiye mwanawe.
37 Bwana wangu wanihenda niape kukala nisimuendzere mwanawe wa
chilume mchetu kula kpwa ana achetu a Akanani, aishio nao,
38 ela niphiye kpwa ise na mbarize, nimphahire mchetu mwanawe.
39 Halafu nchimuuza bwana wangu, ‘Dze, ye mchetu achirema kp-
wedza?’
40 “Naye achiniamba, ‘Mwenyezi Mlungu ambaye namuogopha an-
dahuma malaikawe uphiye naye na andajaliya charocho ili umphahire
mchetu mwanangu kula kpwa baba na mbari zangu.
41 Nawe ndiphofika kpwa mbari zangu, hata achikukahaza mchetu
undakala huru, kundagbwirwa ni chirapho changu.’ ”
42 “Rero nchiphofika chisimani nkavoya, ‘Ee, Mwenyezi Mlungu, Mlungu
wa bwana wangu Burahimu, nakuvoya charo changu chiniphihireto.
43 Lola, niimire kanda-kanda ya chisima hichi; msichana achedzaheka
madzi nindamuamba, “Nakuvoya uniphe madzi ga kunwa machache kula
mwako nyunguni.”
44 Achiamba, “Haya nwa, na piya nindaahekera ngamiao,” iye naakale
ndiye msichana ariyetsambulwa ni Mwenyezi Mlungu, akale mkpwaza-
mwana wa bwana wangu.’
45 “Kabila sidzangbwemala kuvoya mwangu rohoni, akatsoloka Rebeka
na nyunguye fuzini. Akatserera chisimani achaheka madzi na nka-
muamba, ‘Navoya uniphe madzi ninwe.’
46 Phahi akahula upesi nyunguye kula fuzini na akaniamba, ‘Haya nwa
na nindaahekera ngamiao piya.’ Phahi nkanwa na akaahekera ngamia
piya.
47 “Nkamuuza, ‘U mwana wa ani?’ Akaniamba, ‘Ni mwana wa Bethueli
yevyalwa ni Nahori na Milika.’ Ndipho nkamtiya chipuli cha pulani na
bangili za mikononi
48 na nkazama nkamuabudu Mwenyezi Mlungu. Nikamtogola Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wa bwana wangu Burahimu ambaye wanilongoza njira
ya sawa ya kumphaha msichana, m’bari wa bwana wangu wa kumloza
mwanawe.
49 Sambi ichikala mundamuonyesa mendzwa isiyosika na uaminifu
bwana wangu, niambirani, na ichikala sivyo, piya niambirani, nimanye
ra kuhenda.”
50 Labani na Bethueli achimjibu achimuamba, “Higa gala kpwa
Mwenyezi Mlungu, siyo dzulu yehu kulavya uamuzi.
51 Rebeka hiyu, muhale uphiye naye akakale mchetu wa mwana wa
bwanao dza Mwenyezi Mlungu vyogomba.”

52 Mtumishi wa Burahimu ariphosikira hivyo wazama achiabudu mbere
za Mwenyezi Mlungu.
53 Chisha watuluza vitu vya feza na vya zahabu na nguwo achimupha
Rebeka. Piya walavya zawadi za samani kpwa nduguye na ye nine.
54 Halafu yuya mtumishi na atue arya na achinwa, usiku achilala phapho.
Aripholamuka ligundzu, mtumishi wa Burahimu waamba, “Nirichani
niuye kpwa bwana wangu.”
55 Ela nduguye na nine wa Rebeka achimuamba, “Mriche ye msichana
akale naswi siku chache, angaa siku kumi, badaye munaweza kuuka.”
56 Ela mtumishi achiaambira, “Msinizuwiye kuuka, bada Mwenyezi
Mlungu akajaliya charo changu, nirichani niphiye kpwa bwana wangu.”
57 Aho achiamba, “Humuiheni ye msichana humuuzeni humusikire
anaambadze.”
58 Phahi amuiha Rebeka, achimuuza, “Dze, undauka na mutu yuno?”
Rebeka achiamba, “Ee, nindauka.”
59 Hipho amricha Rebeka na mtumishiwe mchetu achiuka na mtumishi
wa Burahimu na atue.†
60 Achimjaliya Rebeka achiamba,
“Uwe ndugu yehu, ujaliwe,
ukale ninengbwa wa atu anji sana;
vivyazivyo vimiliki midzi ya maadui gao.”
61 Chisha Rebeka na atumishie achetu adzitayarisha, achipanda ngamia
achiuka na mtumishi wa Burahimu. Vivyo ndivyo ye mtumishi wa
Burahimu arivyomuhala Rebeka achiuka naye.
62 Wakati hinyo Isaka kala akedza kula Beeri-Lahai-Roi mana kala
achisagala Negebu.
63 Siku mwenga dziloni, wakati kala anaweha-weha weruni, waona
ngamia aredza.
64 Rebeka walola achimuona Isaka, achitserera kula dzulu ya ngamia
65 na achimuuza yuya mtumishi wa Burahimu, “Ni ani yuya edzaye
kuhuchinjira kuno weruni?”
Ye mtumishi achimuamba, “Ni bwana wangu.” Hipho Rebeka wahala
mtandiyowe na achidzifwinika uso.
66 Yuya mtumishi achimsemurira Isaka chila chitu arichohenda.
67 Isaka wamuinjiza Rebeka hemani, hema rosagala nine Sara, wamlóla
achikala mchewe. Isaka wammendza Rebeka na achikala anaphozwa roho
kuhusu chifo cha nine.

25

Vivyazi vyanjina vya Burahimu
(1 Nyakati 1:32–33)

1 Burahimu wahala mchetu wanjina, yeihwa Ketura.
2 Ketura wamvyarira Burahimu Zimurani, Jokishani, Medani, Midiani,
Ishibaki na Shuwa.
3 Jokishani wakala isengbwa wa Sheba na Dedani; uvyazi wa Dedani kala
ni Aashuri, Aletushi na Aleumi.
4 Ana a Midiani kala ni Efa, Eferi, Hanoki, Abida na Elidaa. Aho osi kala
ni atu a chivyazi cha Ketura.
5 Burahimu wamrisiza Isaka malize zosi arizokala anazo.

† **24:59 24:59** Siku hizo kulengana na mila ya Chieburania mtumishi (yaya) kala nkumrera mwana hangu wanacheni hadi uvyereni, yani kala ni dza nine.

6 Ela ariphokala achere moyo, waapha zawadi anae alume a anachetue
na achiausa aphiye tsi ya mlairo wa dzuwa kpwa asisagale na mwanawe
Isaka.

Chifo na mazishi ga Burahimu

7 Burahimu waishi miaka gana mwenga na mirongo sabaa na mitsano.
8 Chisha achifwa, naye kala akakala mtumia sana. Achizikpwa
phamwenga na akaree.
9 Anae Isaka na Isimaili amzika ndani ya pango riihwaro Makipela,
mundani mwa Efuroni, mwana wa Sohari, Muhiti, phephi na Mamre,
10 munda ambao Burahimu kala akaugula kpwa Ahiti. Osi Burahimu na
mchewe Sara azikpwa phapho.
11 Bada ya chifo cha Burahimu, Mlungu wamjaliya mwanawe Isaka. Hiyu
kala asagala phephi na Beeri-Lahai-Roi.

Vivyazi vya Isimaili
(1 Nyakati 1:28–31)

12 Higa ni maneno kumuhusu Isimaili mwana wa Burahimu na Hagari,
Mmisiri, ambaye kala ni mtumwa mchetu wa Sara, mkpwaza Burahimu.
13 Higa ni madzina ga ana alume a Isimaili, mwana mvyere kala ni
Nebayothi, na anjina kala ni Kedari, Adibeeli, Mibusamu,
14 Mishima, Duma, Masa,
15 Hadadi, Tema, Jeturi, Nafishi na Kedema.
16 Hano ndio anangbwa a Isimaili na gano ndigo madzina gao kahi ya
midzi yao, na kambi zao, vilongozi kumi na airi kulengana na mbari zao.
17 Isimaili kala ana miaka gana mwenga mirongo mihahu na sabaa
ndipho achifwa na kuzikpwa phamwenga na akaree.
18 Vivyazivye vyasagala Havila hadi Shuri uphande wa mlairo wa dzuwa
wa Misiri kuphiya Ashuru. Aha asagala kanda na atu anjina a chivyazi cha
Burahimu.

Kuvyalwa kpwa Esau na Jakobo

19 Higa ni madzina ga atu a chivyazi cha Isaka, mwana wa Burahimu.
Burahimu wamvyala Isaka.
20 Isaka ariphokala ana miaka mirongo mine walóla Rebeka, mwana
wa Bethueli, Muaramu kula Padani-Aramu na ni ndugungbwa mchetu wa
Labani.
21 Isaka wamvoya Mwenyezi Mlungu kpwa kukala mchewe kala ni tasa.
Mlungu achimsikira na mchewe Rebeka achigbwira mimba.
22 Mimba iyo yakala ni ya patsa, na hinyo ana achikala anasukumana mo
mwakpwe ndanini. Achiamba, “Kpwa utu wani mambo higa ganahendeka
kpwangu?” Hipho wakpwendamuuza Mwenyezi Mlungu manage.
23 Mwenyezi Mlungu achimuamba, “Una chandzo cha makundi mairi ga
atu mo mwako ndanini, higo makundi mairi ndigovyala tagandagbwirana.
Kundi mwenga rindakala na nguvu kuriko ranjina, mvyere andamuhu-
mikira mdide.”
24 Siku za kuvyala ziriphofika, Rebeka wadzivugula patsa ya ana alume.
25 Mwana wa kpwandza kala a kundu-kundu na mwiriwe wosi kala una
malalaika manji dza nguwo yotengezwa na nyoya. Kpwa hivyo, amuiha
Esau.*

25:10 25:10 Mwandzo 23:3–16 **25:23 25:23** Arumi 9:12 * **25:25 25:25** Kpwa Chieburania mana ga neno ***Esau*** ni *ariye na malalaika manji.*

26 Wa phiri wavyalwa kala akamgbwira Esau jimbe, kpwa hivyo
achiihwa Jakobo.† Rebeka ariphovyala nyo anae a patsa, Isaka kala ana
miaka mirongo sita.

Esau anaguza hakiye ya uvyere

27 Hara anache akula; Esau wakala hodari wa kuindza, mutu wa
kumendza weru-weru, ela Jakobo kala ni mpole wa kumendza kusagala
kaya.
28 Isaka wammendza Esau zaidi, kpwa sababu kala achimendza kurya
nyama zoindzwa ni Esau; ela Rebeka wammendza Jakobo zaidi.
29 Siku mwenga Jakobo kala anajita dengu. Esau achedza kula weruni
na achikala anahirika na ndzala.
30 Esau achimuambira Jakobo, "Nipha iyo supu ya kundu, ninwe mana
nahirika na ndzala!" (Gago ndigogomuhenda aihwe Edomu, manage ni
"kundu").
31 Jakobo achimuamba, "Niguzira haki ya uvyereo kpwandza."
32 Esau achiamba, "Lola, mimi ni phephi nakufwa na ndzala, nyo uvyere
wangu undanifwahani?"
33 Ela Jakobo achiamba, "Niapira kpwandza." Phahi Esau achimuapira
Jakobo, na achimguzira haki ya uvyerewe.
34 Jakobo achimupha Esau mkpwahe na dengu, achirya na achinwa
chisha achiunuka na achiuka.
Vivyo ndivyo Esau vyobera haki ya uvyerewe.

26

Isaka na Abimeleki

1 Kpwakala na ndzala kali yanjina tsi iyo, richa hira ya kpwandza ya
wakati wa Burahimu. Isaka waphiya Gerari kpwa Abimeleki,* mfalume
wa Afilisti.
2 Mwenyezi Mlungu kala akamtsembukira Isaka ruwiyani na kala
akamuamba, "Usitserere kuphiya Misiri, sagala kahi ya tsi ndiyokuambira
usagale.
3 Sagala kahi za tsi hino nami nindakala phamwenga nawe na nindaku-
jaliya. Nindakupha uwe na vivyazivyo tsi hizi zosi na nindatimiza ahadi
yoyiika na sowe Burahimu.
4 Nindauhenda uvyazio ukale munji dza nyenyezi za mlunguni na
nindaapha tsi hizi zosi. Atu a makabila gosi duniani andanivoya niajaliye
dza viratu vyoujaliya uvyazio.
5 Higa gandakala kpwa sababu Burahimu waphundza maneno gangu,
achigbwira malagizo gangu na shariya zangu."
6 Phahi Isaka achisagala Gerari.
7 Hara atu a kura ariphomuuza kuhusu mchewe, waamba, "Ni
mwenehu," mana waogopha kuamba, "Ni mkpwazangu." Iye wadziamba,
"Hano atu labuda andaniolaga ili amuphahe Rebeka," kpwa vira ni mnono.
8 Isaka wasagala hiko muda mure. Siku mwenga, Abimeleki mfalume
wa Afilisti watsungurira na dirishani, achimuona Isaka anamguta-guta
Rebeka, mchewe.

---

† **25:26 25:26** Kpwa Chieburania neno ***Jakobo,*** manage ni dza *anagbwira jimbe,* piya manage ni *anachenga.* **25:33 25:33** Aeburania 12:16 * **26:1 26:1** Hiyu ni tafwauti na yuya Abimeleki wa endzi za Burahimu. **26:3 26:3** Mwandzo 22:16–18 **26:7 26:7** Mwandzo 12:13; 20:2

9 Hipho Abimeleki walagiza Isaka aihwe, achimuamba, “Kpwa kpweli
hiyu ni mcheo! Kpwa utu wani waamba kala ni mwenenu?” Isaka
achimuamba, “Kala naona labuda nindaolagbwa kpwa ye mchetu.”
10 Abimeleki achimuamba, “Ni shaka rani rino rohurehera? Kala atu
angu, mmwenga walala na mcheo, kungekala wahutiya dambini?”
11 Hipho Abimeleki waatangazira atu osi achiamba, “Yeyesi ndiyemguta
mutu hiyu hebu mchewe andaolagbwa.”
12 Isaka warima munda tsi iyo na mwaka hinyo-hinyo wavuna kano gana
ya chipimo chophanda, mana Mwenyezi Mlungu wamjaliya.
13 Waenderera kuongokerwa na achikala tajiri sana.
14 Iye wakala na vyaa vinji vya mang’ondzi na mbuzi na ng’ombe na
atumishi anji hata Afilisti achimuonera chidzitso.
15 Phahi nyo Afilisti asirira visima vyosi vyotsimbwa ni atumishi a ise
Burahimu phokala achere moyo.
16 Ndipho Abimeleki achimuambira Isaka, “Tsama hipha phehu, mana
uwe una uwezo kuriko swiswi.”
17 Phahi Isaka watsama na achendachita kambi Dete ra Gerari na achiishi
kuko.
18 Isaka wafukula visima vyotsimbwa wakati ise Burahimu kala achere
moyo, na achivipha madzina garatu ambago ise kala akavipha. Visima hivi
kala vikasirirwa ni Afilisti ise ariphofwa.
19 Atumishi a Isaka atsimba chisima mo deteni na achiphaha pula za
madzi.
20 Ela arisa a Gerari aheha na arisa a Isaka achiamba, “Higa ni madzi
gehu.” Ndipho Isaka achichiiha Eseki, yani “Malau,” mana kala akaheha.
21 Halafu atsimba chisima chanjina, ela achiheha kuhusu chisima chichi
piya; phahi achichiiha Sitina.†
22 Isaka watsama na achitsimba chisima chanjina, na taayaheha naye
tsona. Phahi achichiiha, Rehobothi manaye ni “Nafwasi Pana,” mana
waamba, “Sambi Mwenyezi Mlungu akahupha nafwasi pana naswi
hundaendererato kahi za tsi ihi.”
23 Badaye Isaka watsama, achiphiya Beeri-Sheba.
24 Nyo usiku ariotsolokera, Mwenyezi Mlungu wamtsembukira na
achimuamba, “Mimi ndimi Mlungu wa sowe Burahimu. Usiogophe mana
ni phamwenga nawe; nindakujaliya na nindakupha vivyazi vinji kpwa
sababu ya ahadi yangu kpwa mtumishi wangu Burahimu.”
25 Isaka wadzenga phatu pha kulavira sadaka phapho na achimuabudu
Mwenyezi Mlungu. Halafu wachita kambiye phapho na atumishie atsimba
chisima chanjina.
26 Abimeleki wala Gerari kpwedzamuona Isaka; wakpwedza na Ahuza-
thi, mshauriwe, na Fikoli, mkpwulu wa majeshi.
27 Isaka wauza, “Mkalungani mana mwanimena na mchinizola?”
28 Achimuamba, “Swino hwaona wazi kukala Mwenyezi Mlungu a
phamwenga nawe, kpwa hivyo hunaona baha hurye chirapho na uwe na
huike chilagane kukala
29 kundahuhenda mai dza viratu ambavyo tahuyakuhenda mai. Swiswi
hwakuhendera manono na huchikuricha utsame na amani. Sambi ni wazi
kukala Mwenyezi Mlungu wakujaliya.”
30 Phahi Isaka waatengezera chakurya chinono, achirya na achinwa.
31 Ligundzu chiti kuriphocha arya chirapho. Halafu Isaka achiasindikiza,
achiphiya kpwao salama.

---

† **26:21 26:21** ***Sitina*** Manaye ni kondo au viha. **26:26 26:26** Mwandzo 21:22

32 Siku iyo-iyo atumishi a Isaka akpwedzamuambira kuhusu chisima
chokala akachitsimba. Achiamba, “Hukaphaha madzi!”
33 Phahi, Isaka wachiiha Shiba, manaye ni chirapho. Hangu phapho
mudzi uho waihwa Beeri-Sheba hata rero.

Esau analóla achetu a kabila ranjina

34 Esau ariphokala ana miaka mirongo mine, walóla achetu airi Ahiti.
Walóla Judithi mwana wa Beeri na Basemathi mwana wa Eloni.
35 Achetu aha, ahenda maisha ga Isaka na Rebeka gakale ga sonono.

27

Jakobo anachenga ili aphahe baraka

1 Wakati Isaka kala ni mtumia na matsoge tagaona tsona, wamuiha Esau,
mwanawe mvyere, achimuamba, “Mwanangu.” Esau waihika, “Hee!”
2 Isaka achimuamba, “Lola, mino ndipho ni mtumia na siku zangu za
kufwa sizimanya.
3 Sambi, phahi, hala uhao na ryakaro, uphiye weruni ukaniindzire
nyama wa weruni.
4 Halafu unitengezere chakurya cha mtswano chira nchimendzacho,
unirehere nirye ili nikujaliye kabila sidzangbwefwa.”
5 Mbavi, Isaka ariphokala anabisha na mwanawe Esau, Rebeka kala
anaphundza. Esau ariphouka kuphiya windzani,
6 Rebeka wamuambira mwanawe Jakobo, “Nkasikira sowe anamuamba
mwenenu Esau,
7 ‘Kaniindzire nyama wa weruni, unijitire chakurya cha mtswano nirye,
ili nikujaliye mbere za Mwenyezi Mlungu kabila sidzangbwefwa.’
8 Sambi, mwanangu, niphundza na uhende vira ndivyokulagiza:
9 Phiya chaani na ukatsambule mvarika airi anono, nimjitire sowe
chakurya cha mtswano, dza amendzavyo.
10 Halafu undamphirikira sowe akarye, ili akujaliye kabila kadzangbwe-
fwa.”
11 Jakobo achimuamba nine, “Lola, mwenehu Esau ana malalaika na
mino sina.
12 Chahi baba andaniphaphasa na andaona kukala namchenga; hipho
naweza kudzipha lana badala ya baraka.”
13 Nine achimuamba, “Mwanangu, lana iyo nainigbwire mimi, henda
nikulagizavyo tu, phiya ukanirehere zo mbuzi.”
14 Ndipho Jakobo wakpwendazihala na achimrehera nine, naye
achitengeza chakurya cha mtswano, kama ise amendzavyo.
15 Halafu Rebeka achihala nguwo nono kabisa za Esau mwanawe
mvyere, ambazo kala anazo nyumbani, achimvwika Jakobo, mwanawe
mdide.
16 Piya wamvwika chingo za zira mbuzi mikononi na singoni ambamo
kala tamuna malalaika.
17 Halafu achimupha Jakobo chira chakurya cha mtswano na mabofulo
gokala akagaocha.
18 Chisha Jakobo achiphiya kpwa ise na achimuiha, “Baba.” Ise achiihika,
“Hee! Ni mwanangu yuphi ye?”
19 Jakobo achimuambira ise, “Ni mimi Esau, mwanao mvyere. Nkahenda
kama uchivyoniambira. Tafadhali baba, sagalato urye nyama zangu za
windzani ili unibariki.”

20 Isaka achimuuza mwanawe, “Ikakaladze rero mwanangu, hata
ukaphaha nyama mara mwenga?” Achimuambira ise, “Ni kpwa sababu
Mwenyezi Mlungu, Mlunguo akaniterya kuphaha nyama.”
21 Ndipho Isaka achimuambira Jakobo, “Ndzo phephi, mwanangu
nikuphaphase ili nihakikishe napho u Esau kpweli au siwe.”
22 Jakobo wamsengerera ise naye achimphaphasa, na achiamba, “Raka
ni raka ra Jakobo, ela mikono ni ya Esau.”
23 Kamanyire kukala ni Jakobo mana mikonoye kala ina malalaika dza
ga nduguye Esau. Phokala a phephi na kumjaliya,
24 wamuuza tsona, “We u Esau kpweli?” Achiamba, “Ee, ni mimi.”
25 Halafu achimuambira, “Mwanangu nirehera hizo nyamazo za
windzani nirye, ili nikubariki.” Jakobo wamupha ise chakurya achirya,
na achimupha uchi achinwa.
26 Chisha ise achiamba, “Ndzo mwanangu unidonere.”
27 Hipho wasengera na achimdonera. Isaka ariphosikira kungu ya
nguwoze, wamjaliya achiamba, “Ehe, kungu nono ya mwanangu ni dza
kungu ya munda uriojaliwa ni Mwenyezi Mlungu.
28 Mlungu akuphe mvula nyinji na minda ya rutuba ili uphahe mavuno
manji na uchi munji.
29 Makabila gosi nagakuhumikire, atu osi naakugbwerere maguluni.
Ukale mkpwulu wa nduguzo, nao naakugbwerere maguluni. Yeyesi
ndiyekulani naye naalaniwe, ndiyekuazira manono naajaliwe.”
30 Bada ya Isaka kumala kumjaliya Jakobo, Jakobo wauka. Ariphouka tu,
nduguye Esau achedza kula windzani.
31 Piya naye watengeza chakurya cha mtswano na achimphirikira ise.
Achendamuamba, “Baba, tafadhali sagalato, urye nyama nchizokurehera
kula weruni, ili unijaliye.”
32 Ise Isaka achiamba, “U ani we?” Naye achiamba, “Ni mimi, mwanao
mvyere Esau.”
33 Isaka wagbwirwa ni mchecheta, achikakama na achiamba, “Vino
akale ni ani yuya chiyeniindzira nyama na akanirehera? Nkarya sambi
yenye kabila kudzangbwekpwedza; nami nkamjaliya na indakala hivyo!”
34 Esau ariphosikira hivyo, wasikira utsungu sana na achirira kpwa raka
ra dzulu kuno anamuambira ise, “Ee baba nijaliya nami piya!”
35 Ela ise achiamba, “Mwenenu akedzanichenga na akahala barakazo.”
36 Esau achiamba, “Ndiyo mana aihwa Jakobo! Wanichenga kano mbiri:
Ra kpwandza wahala uvyere wangu na vino lola, akahala baraka zangu.”
Halafu achiamba, “Dze, kunisazirire baraka yoyosi?”
37 Isaka achimuambira Esau, “Lola, nkamuhenda dzumbeo na
nkamupha nduguze osi akale atumishie, na nkamupha mavuno na uchi.
Sambi siweza kukuhendera rorosi mwanangu.”
38 Esau achimuambira ise, “Kpwani che una baraka mwenga bahi, baba?
Nijaliya nami baba!” Esau wakota kululu achirira.
39 Ndipho ise achimuamba,
“Makalogo gandakala kure na minda yenye rutuba,
kusikogbwa manena kula mlunguni.
40 Undaishi kpwa upanga,
na undamhumikira mwenenu.
Ela undiphovundza gogolore undakala huru,

27:27 **27:27** Aeburania 11:20 **27:29** **27:29** Mwandzo 12:3 **27:36** **27:36** Mwandzo 25:29–34
27:38 **27:38** Aeburania 12:17 **27:39** **27:39** Aeburania 11:20 **27:40** **27:40** Mwandzo 36:8; 2 Afalume 8:20

na kundamhumikira mwenenu tsona.”

Jakobo anamchimbira Esau

41 Phahi, Esau wamzira Jakobo kpwa sababu ya baraka ambazo ise kala
akamjaliya. Achidziamba mwakpwe moyoni, “Baba a phephi na kufwa,
badaye nindamuolaga mwenehu Jakobo.”
42 Rebeka ariphoambirwa mpango wa Esau, mwanawe mvyere, walagiza
aihirwe Jakobo, mwanawe mdide, naye achimuamba, “Mwenenu Esau
anapanga kudziriphiza kpwa kukuolaga.
43 Kpwa hivyo mwanangu, phundza gaga nikuambirago. Chimbira
uphiye kpwa aphuyo Labani hiko Harani,
44 ukasagale naye kpwa muda hadi tsukizi za mwenenu ndiphodigirika.
45 Utsunguwe ndiphosira na ndiphoyala gara gomuhenda, nindalagiza
muhumwa akulunge. Sitaki niangamikirwe ni mosi airi siku mwenga.”
46 Chisha Rebeka wamuambira Isaka, “Nasikira kusinywa sana mwangu
moyoni kpwa sababu ya hano achetu a Chihiti. Ichikala Jakobo andalóla
mchetu kula tsi ihi, yani Muhiti dza aha, phahi baha nifwe.”

28

1 Phahi Isaka wamuiha Jakobo, achimjaliya na achimlagiza, achimuam-
bira, “Simendze ulóle mchetu wa Chikanani.
2 Ela nalonda uphiye Padani-Aramu kpwa Bethueli, tsaweyo mvyala
mayoo, ukalóle mkoio mmwenga, kpwa aphuyo Labani.
3 Mlungu Mwenye Nguvu Zosi akujaliye na akuphe chivyazi sana ili ukale
mkarengbwa wa atu anji.
4 Naakujaliye uwe na uvyazio dza arivyomjaliya tsaweyo Burahimu,
ili uihale tsi hino ambayo unaisagala kama mjeni, tsi ambayo Mlungu
wamupha tsaweyo.”
5 Isaka wamricha Jakobo aphiye. Jakobo waphiya Padani-Aramu, kpwa
aphuye Labani, mwana wa Bethueli, Muaramu, ndugu mlume wa Rebeka
nine wa Jakobo na Esau.

Esau analóla mchetu wanjina

6 Badaye Esau wamanya kukala Isaka wamjaliya Jakobo na achimuam-
bira aphiye Padani-Aramu akaendze mchetu alóle. Piya wamanya kukala
Isaka wamlagiza Jakobo asilóle mchetu wa Chikanani
7 na kukala Jakobo wamtii ise na nine na achiphiya Padani-Aramu.
8 Esau wamanya kukala ise kahamirwa ni achetu a Chikanani;
9 kpwa hivyo waphiya kpwa Isimaili, achendalóla Mahalathi
ndugungbwa wa Nebayothi, dzagbwe kala ana achetu anjina. Mahalathi
kala ni mwana mchetu wa Isimaili mwana wa Burahimu.

Ndoso ya Jakobo hiko Betheli

10 Jakobo wauka Beeri-Sheba kuphiya Harani.
11 Ariphofika phatu fulani walala phapho kpwa mana dzuwa kala
rikatswa. Wahala dziwe mwenga ra phatu hipho, achirihenda muto na
achilala.
12 Waloha ngazi ikaimiswa duniani na dzulu ikafika mlunguni. Malaika
a Mlungu kala anapanda na kutserera.
13 Mwenyezi Mlungu waima dzulu ya ngazi na achiamba, “Mimi
ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa tsaweyo Burahimu na sowe Isaka.
Nindakupha uwe na vivyazivyo tsi hino ambayo ukadziambalaza.

28:4 28:4 Mwandzo 17:4–8 **28:12 28:12** Johana 1:51 **28:13 28:13** Mwandzo 13:14–15

14 Na uvyazio undakala munji dza mitsanga ya duniani, na mundaenea
kosi, mlairo wa dzuwa, mtswerero wa dzuwa, vurini na mwakani.
Makabila gosi duniani gandajaliwa kutsupira uwe na vivyazivyo.
15 Mimi ni phamwenga nawe na nindakurinda phophosi ndiphophiya na
nindakuuyiza tsona kahi ya tsi hino. Sindakuricha hadi nikuhendere gosi
nchigokulaga."
16 Jakobo aripholamuka waamba, "Kpwa kpweli Mwenyezi Mlungu a
phatu hipha nami simanyire!"
17 Wagbwirwa ni wuoga na achiamba, "Phatu phano mbona phanatisha
hivi! Hino lazima ni Nyumba ya Mlungu na ni mryango wa kuinjirira
mlunguni."
18 Jakobo walamuka ligundzu chiti na achihala rira dziwe ambaro
kala akariika chitswani, achiriimisa rikale dziwe ra kumbukumbu na
achirimwagira mafuha kuonyesa kukala ni phatu malumu pha Mlungu.
19 Phatu hipho waphaiha Betheli.* Dzagbwe mudzi hinyo kala unaihwa
Luzu hangu kare.
20 Chisha Jakobo waika naziri achiamba, "Mlungu, ichikala undanilon-
goza na kunirinda mwangu charoni, uniphe chakurya na nguwo
21 hadi niuye kaya kpwa baba salama, phahi uwe Mwenyezi Mlungu
undakala Mlungu wangu.
22 Dziwe hiri ra kumbukumbu nchiroriimisa, rindakala phatu pha
kukuabudu Mlungu, na nindakupha fungu ra kumi ra vitu vyosi ndivy-
onipha."

29

Jakobo anafika kpwa aphuye Labani

1 Chisha Jakobo waenderera na charoche hadi achifika tsi ya atu a mlairo
wa dzuwa.*
2 Waona chisima pho weruni, na kanda-kanda ya cho chisima kala phana
makundi mahahu ga mang'ondzi gasegere, mana kala nkunwesa phapho.
Mlomo wa cho chisima kala ukabwiningizwa na dziwe kulu.
3 Desturi yao kala makundi gosi ga mang'ondzi gachikusanyika phara
chisimani, arisa kala nkuusa rira dziwe na akahekera madzi mang'ondzi
gao gakanwa. Chisha akachibwiningiza cho chisima na ro dziwe.
4 Jakobo wauza hara arisa, "Enehu, mlaphi?" Nao achimuamba, "Hula
Harani."
5 Achiuza, "Munammanya Labani, mdzukulu wa Nahori?" Achimuamba,
"Ehe, hunammanya."
6 Chisha Jakobo achiauza, "Kana neno?" Arisa achimuamba, "Kana
neno; lola, yuya edzaye ni Raheli, mwanawe mchetu, aredza na
mang'ondzi ga ise."
7 Jakobo achiamba, "Naona dzuwa richere dzulu, saa ya kukusanya
mang'ondzi na kugaphirika kaya taidzangbwefika. Ganweseni na gauye
marisani."
8 Aho achimuamba, "Tahuweza, hadi makundi gosi ga mang'ondzi gedze
na hiri dziwe riuswe hipha chisimani; ndipho huganwese."
9 Wakati Jakobo acherebisha na hara arisa, Raheli watsoloka na
mang'ondzi ga ise, mana kala ndiye mrisa.

28:14 28:14 Mwandzo 12:3; 22:18 * **28:19 28:19** Kpwa Chieburania mana ga neno ***Betheli*** ni *nyumba ya Mlungu.* * **29:1 29:1** ***tsi ya atu a mlairo wa dzuwa*** ni seemu za Harani.

10 Jakobo ariphomuona Raheli, mwana wa aphuye Labani, na
mang'ondzi ga ise, wakpwendaripingilisa rira dziwe phara chisimani na
achinwesa mang'ondzi ga aphuye Labani.
11 Chisha Jakobo wamdonera Raheli na achirira kpwa raka ra dzulu kpwa
raha.
12 Chisha achimuambira, "Mimi ni m'bari wa sowe, ni mwana wa
shangaziro Rebeka."
Raheli wazola mairo, achendamuambira ise.
13 Labani ariphosikira habari za muwawe Jakobo, wazola kpwendamch-
injira, achimtiya chifuwani, achimdonera na achiphiya naye kaya. Jakobo
wamsemurira aphuye gosi garigohendeka,
14 ndipho Labani achimuambira Jakobo, "Kpwa kpweli uwe u mlatso
wangu!"

Jakobo analóla Lea na Raheli

Jakobo ariphokala akasagala na Labani mwezi mmwenga,
15 Labani wamuambira, "Sivyo vinono unihendere kazi bure ati kpwa
sababu u muwangu. Niambira unalonda nikuriphe utu wani."
16 Sambi, Labani kala ana ana airi asichana; mvyere kala ni Lea na mdide
kala ni yuya Raheli.
17 Lea kala ana matso ga pozi ela Raheli kala ana umbo zuri tsona kala
ni mnono.
18 Jakobo kala akammendza Raheli, kpwa hivyo achimuamba Labani,
"Nindakuhendera kazi miaka sabaa ili uniloze mwanao mdide, Raheli."
19 Labani achiamba, "Baha nikuloze uwe kuriko mutu wanjina, uwe kala
phapha phangu."
20 Phahi Jakobo wahenda kazi miaka sabaa kpwa alóle Raheli, ela waiona
kama siku chache tu, kpwa vira arivyokala anammendza Raheli.
21 Ndipho Jakobo achimuambira Labani, "Miaka yangu ya kuhenda kazi
ikasira kpwa hivyo nipha mkpwazangu."
22 Phahi Labani waalika atu osi a hiko na achihenda karamu.
23 Ela usiku Labani wamuhala Lea, badala ya Raheli, achimphirikira
Jakobo, na achilala naye.
24 (Labani walavya mtumishiwe mchetu aihwaye Zilipa, achimupha
mwanawe Lea akale mtumishiwe.)
25 Ligundzu kuriphocha Jakobo wamanya kukala yuya mchetu mbavi ni
Lea! Ndipho achimuuza Labani, "Mbona ukanihendera hivi? Avi nahenda
kazi kpwa niphahe Raheli? Mbona ukanigaluka?"
26 Labani achimuamba, "Swino mila yehu tahulóza mdide kabila ya
mvyere kulólwa.
27 Mala naye sabaa mwenga, halafu nikulóze Raheli, chisha unihendere
kazi miaka yanjina sabaa."
28 Jakobo wakubali. Ariphomala sabaa mwenga na Lea, Labani wamlóza
Jakobo mwanawe Raheli. (
29 Labani walavya mtumishiwe mchetu aihwaye Biliha, achimupha
Raheli akale mtumishiwe.)
30 Jakobo walala na Raheli piya, na achimmendza Raheli kuriko Lea.
Chisha achimuhendera kazi Labani miaka yanjina sabaa.

Ana a Jakobo

31 Mwenyezi Mlungu ariphoona kukala Lea kamendzwa, wamjaliya
chivyazi, ela Raheli achikala tasa.

32 Lea wagbwira mimba na achivyala mwana mlume. Achimuiha
Rubini,† mana waamba, “Mwenyezi Mlungu akaona ugayi wangu, vivi
mlume wangu andanimendza.”
33 Lea wagbwira mimba tsona na achidzivugula mwana mlume,
achimuiha Simioni,‡ mana waamba, “Mwenyezi Mlungu akanipha mwana
mlume wanjina, kpwa sababu wasikira simendzwa.”
34 Chisha wagbwira mimba yanjina tsona na ariphovyala mwana
mlume wamuiha Lawi,§ mana waamba, “Sambi ndipho mlume wangu
andanimendza mana námvyarira ana ahahu alume.”
35 Halafu wagbwira mimba yanjina tsona na ariphovyala mwana mlume
achiamba, “Sambi charo chino nindamtogola Mwenyezi Mlungu,” kpwa
hivyo achimuiha Juda.* Chisha Lea achisika kuvyala.

30

1 Phahi Raheli ariphoona kavyala, wamuonera wivu mwanáo na
achimuambira Jakobo, “Nipha ana, napho kundanipha nindafwa!”
2 Jakobo wamreyera Raheli na achimuamba, “Kpwani mino ni Mlungu
yekufunga chivyazi?”
3 Raheli achiamba, “Hala mtumishi wangu Biliha, ulale naye ili
anivyarire ana. Nami piya niihwe mayo kutsupira iye.”
4 Ndipho Raheli wamupha Jakobo mtumwawe Biliha akale mchewe.
Jakobo achilala naye.
5 Biliha wagbwira mimba na achimuvyarira Jakobo mwana mlume.
6 Raheli achiamba, “Mlungu akanihendera haki, akasikira mavoyo gangu
na akanipha mwana mlume,” kpwa hivyo achimuiha Dani.*
7 Biliha wagbwira mimba tsona na achimuvyarira Jakobo mwana wa
phiri mlume.
8 Raheli achimuiha Nafutali,† mana waamba, “Náheha sana na mwenehu
ela nikashinda.”
9 Lea ariphoona akasika kuvyala, wahala mtumishiwe Zilipa, achimupha
Jakobo ili akale mchewe.
10 Zilipa wavyala naye mwana mlume.
11 Lea achiamba, “Nina bahati!” Na achimuiha Gadi.‡
12 Zilipa wavyala na Jakobo mwana wa phiri mlume.
13 Lea achiamba, “Nina raha mimi! Achetu andaniiha mwenye raha,”
phahi achimuiha Asheri.§
14 Wakati wa kuvuna mtsere, Rubini waphiya mundani, achendaphaha
tungudza,* achimrehera nine Lea. Raheli wamuamba Lea, “Tafadhali,
nipha tungudza chache chizokpwedza na mwanao.”
15 Ela Lea achimuamba, “Kpwani vyo vya kukala wanifuta mlume
wangu tavitosha hata unalonda unifute tungudza za mwanangu?” Raheli
achimuamba, “Ni sawa, napho undanipha tungudza za mwanao, Jakobo
andalala kpwako rero usiku.”

---

† **29:32 29:32*Rubini*** Dzina hiri manaye ni *mwana mlume* ela raigana na maneno ga Chieburania gamanishago *akaona tabu zangu.* ‡ **29:33 29:33 *Simioni*** Dzina hiri raigana na neno ra Chieburania *kusikira.* § **29:34 29:34 *Lawi*** Dzina hiri raigana na neno ra Chieburania *kumendza.* * **29:35 29:35 *Juda*** Dzina hiri raigana na neno ra Chieburania *kutogola.* * **30:6 30:6 *Dani*** Mana ga dzina hiri ni *kuhenda haki.* † **30:8 30:8 *Nafutali*** Mana ga dzina hiri ni *naheha.* ‡ **30:11 30:11 *Gadi*** Mana ga dzina hiri ni *bahati.* § **30:13 30:13 *Asheri*** Mana ga dzina hiri ni *raha.* * **30:14 30:14** Atu aona ni dawa ya kuterya kuphaha ana.

16 Dziloni Jakobo ariphouya kaya kula weruni, Lea wamchinjira na
achimuamba, “Rero usiku undalala kpwangu mana nikakukodisha na
tungudza za mwanangu.” Phahi usiku hinyo Jakobo walala na Lea.
17 Mlungu wasikira mavoyo ga Lea, achigbwira mimba na achimuvyarira
Jakobo mwana wa tsano mlume.
18 Lea wamuiha yuya mwanawe Isakari,† mana waamba, “Mlungu
akanituza kpwa sababu nálavya mtumwa wangu mchetu nchimupha
mlume wangu.”
19 Lea wagbwira mimba yanjina na achimuvyarira Jakobo mwana wa
sita mlume.
20 Achiamba, “Mlungu akanipha zawadi nono. Sambi mlume wangu
andaniishimu sababu námvyarira ana sita alume.” Kpwa hivyo achimuiha
Zabuloni.‡
21 Bada ya muda, Lea wavyala mwana mchetu, achimuiha Dina.
22 Chisha Mlungu achimuonera mbazi Raheli, achimjibu mavoyoge,
achimvugula chivyazi.
23 Wagbwira mimba achivyala mwana mlume. Achiamba, “Mlungu
akaniusira waibu kpwa kunipha mwana mlume.”
24 Mwana iye wamuiha Yusufu, mana waamba, “Mwenyezi Mlungu
naaniphe mwana wanjina mlume.”§

Jakobo anaphaha mifugo minji chiwerevu

25 Bada ya Raheli kuvyala Yusufu, Jakobo wamuamba Labani, “Niricha
niuye kpwehu kovyalwa.
26 Nipha akazangu na anangu urioniphaha kpwa kukuhendera kazi na
niuke. Unamanya nákuhendera kazi vinono.”
27 Ela Labani achimuamba, “Godza nami nigombe. Nionera mbazi
na usiuke, mana bada ya kuphiya mburugani nkaona kukala Mwenyezi
Mlungu wanijaliya kpwa sababuyo.
28 Niambira mshahara ulondao nami nindakuripha.”
29 Jakobo achimuamba, “Uwe mwenye unamanya nirivyokuhendera kazi
na mifugoyo irivyoenjerezeka mwangu mikononi.
30 Kabila sidzangbwekpwedza, kala una mali chache ela hangu nedze
yaenjerezeka sana na Mwenyezi Mlungu akakujaliya chila urikophiya. Ela
vivi, ni wakati wa kulola mambo ga mwangu nyumbani.”
31 Labani achimuuza, “Nikuripheni?” Jakobo achiamba, “Simendze
mshahara wowosi. Ela nindaenderera kurisa mifugoyo ichikala un-
dakubali dzambo hiri:
32 Niruhusu nilole mifugoyo yosi rero na nitenge mang’ondzi gosi ga
madowa-dowa ama ga mabara-mabara, ana ng’ondzi iru osi na mbuzi zosi
za madowa-dowa ama za mabara-mabara. Hinyo ndio ndiokala mshahara
wangu.
33 Hizo siku zedzazo uaminifu wangu undaonekana wazi, siku uchedza-
lola mshahara wangu kama ni sawa, uchiona mbuzi yoyosi isiyo na
madowa-dowa ama mabara-mabara, piya mwana ng’ondzi yeyesi ambaye
si mwiru, phahi manya nyama hiye ni wa wiivi.”
34 Labani achiamba, “Ni sawa. Nauhende kama uchivyoamba.”

---

† **30:18 30:18** Kpwa Chieburania neno ***Isakari*** raigana na neno *kutuza.* ‡ **30:20 30:20** ***Zabuloni*** kpwa Chieburania raigana na neno *ishima.* § **30:24 30:24** Mana ga dzina ***Yusufu*** ni *aniphe wanjina.*

35 Ela siku iyo-iyo Labani watsamiza ndenje na mbuzi chetu zosi za
mijora-mijora, madowa-dowa ama mabara-mabara, piya watsamiza ana
ng'ondzi iru osi. Achiapha anae alume akale nao.
36 Labani wauka na hira mifugo mwendo wa siku tahu kure na Jakobo.
Jakobo waenderera kurisa hira mifugo yanjina ya Labani yosala.
37 Phahi Jakobo wahala fwiho mbitsi za aina tahu ya mihi, achiziguwa
makanda mijora-mijora ili hura wereru wa zira fwiho uoneke.
38 Zira fwiho zoziguwa waziimisa ndani ya mabirika ga kunwesera
nyama madzi, ili hira mifugo ione zira fwiho mbere zao wakati wa kunwa
madzi. Kpwa kukala yo mifugo kala inaphekana wakati ikedzanwa madzi,
39 ana ariovyalwa hipho kala ni a madowa-dowa, mabara-mabara na
mijora-mijora.
40 Jakobo watenga hara ana ng'ondzi a madowa-dowa na a mabara-
mabara na achialoza kpwa hara nyama anjina ili aaone. Phahi Jakobo
achikala na nyamae mwenye na chaache.
41 Wakati nyama a kunona phophekana, Jakobo waaikira zira fwiho
chimbere-mbere, ili aphekane mbere ya zira fwiho.
42 Ela kala kaziika zira fwiho ichikala ni nyama a kuonda. Phahi hara
nyama a kuonda akala a Labani na hara a kunona achikala a Jakobo.
43 Kpwa sababu hino Jakobo wakala tajiri sana na wakala na mifugo
minji; atumwa, ngamia na punda.

31

Jakobo anamchimbira Labani

1 Siku mwenga Jakobo wasikira ana alume a Labani ananung'unika,
anaamba, "Jakobo wahala mali yosi ya baba, wadzitajirisha na mali ya
baba."
2 Piya waona kukala Labani kamjali dza phara dzuzi na dzana.
3 Ndipho Mwenyezi Mlungu achimuamba Jakobo, "Uya kpwenu kpwa
sowe na mayoo na mbarizo nami nindakala phamwenga nawe."
4 Jakobo wahuma mutu akaihirwe Raheli na Lea, edze ko weruni
marisani kuriko na mifugoye.
5 Achiaambira, "Naona siku hizi sowe yenu kaniona dza chitu dza phara
mwandzo, ela Mlungu akakala phamwenga nami.
6 Mwimwi mnamanya namuhendera sowe yenu kazi kpwa nguvu zangu
zosi,
7 na bado sowe yenu wanichenga na achigaluza mshahara wangu kano
kumi. Ela Mlungu wamzuwiya asinihende chitu chochosi chii.
8 Chila ariphoamba, 'Nyama osi a madowa-dowa andakala mshaharao,'
phahi, mifugo yosi yavyala ana a madowa-dowa. Na ariphoamba, 'Nyama
a mijora-mijora andakala mshaharao,' phahi, mifugo yosi yavyala ana a
mijora-mijora.
9 Hivyo ndivyo Mlungu vyoenjereza mifugo yangu badala ya sowe yenu.
10 Wakati wa minga ya mifugo kuphekana, náloha ndoso, náona ndenje
zophekana ni za mijora-mijora, madowa-dowa ama mabara-mabara.
11 Malaika wa Mlungu waniiha mo ndosoni, 'Jakobo.' Nchiihika, 'Hee!'
12 Naye achiamba, 'Lola, ndenje zosi ziphekazo ni za mijora-mijora,
madowa-dowa na za mabara-mabara. Higa ninagahenda kpwa sababu
nkaona gosi uhenderwago ni Labani.

13 Mimi ndimi Mlungu yekutsembukira kura Betheli, komwagira mafuha
dziwe ra kumbukumbu na kuniikira hati. Vivi uka tsi hino na uuye
kpwenu kovyalwa.’ ”
14 Raheli na Lea amuamba Jakobo, “Takuna mtalo wa urisi uriosala ko
kpwa baba.
15 Anahuharira avi hu ajeni. Mana wahuguza na mali ariyoriphiwa
waihumira kare yosi.
16 Mali zosi ambazo Mlungu wakupha kula kpwa baba ni haki yehu na
ana ehu. Sambi henda rorosi ambaro Mlungu akakuambira uhende.”
17 Phahi Jakobo wadzifunganya, achipandiza anae na achee dzulu ya
ngamia,
18 achitsunga mifugoye yosi, achihala malize zosi arizozitsuma Padani-
Aramu na achiphiya kpwao, tsi ya Kanani, kpwa ise Isaka.
19 Wakati wa kuuka, Raheli waiya vizuka ambavyo kala ni milungu ya
ise. Labani mwenye kala achakata mang’ondzige nyoya.
20 Jakobo wamviringa Labani, Muaramu, mana kayamuambira kala
anamchimbira.
21 Jakobo wahala malize zosi na achichimbira. Ariphovuka muho wa
Yufurati waphiya uphande wa tsi ya myango ya Giliadi.

Labani anamlunga Jakobo

22 Siku ya hahu Labani waambirwa kukala Jakobo akachimbira.
23 Phahi, Labani wahala nduguze na achimlunga-lunga Jakobo mwendo
wa siku sabaa. Wakpwendamgbwira tsi ya myango ya Giliadi.
24 Usiku Mlungu wamwedzera Labani ndosoni, achimuambira,
“Dzikanye, usimuambire Jakobo neno rorosi nono au iyi.”
25 Jakobo kala akachita kambiye tsi ya myango ya Giliadi wakati Labani
ariphomgbwira. Labani na nduguze piya achita kambi yao kuko.
26 Labani wamuambira Jakobo, “Mbona ukanihenda vino? Uwe
ukanichenga na ukachimbira na anangu avi ni achetu chiotekpwa vihani.
27 Kpwa utu wani wanichenga na uchichimbira chisiri? Mbona
kuyanilaga nkakusindikizani na raha, mawira na ngoma?
28 Wanilafya hata nafwasi ya kudonera anangu na adzukulu angu kpwa
nialage. Uwe ukahenda mambo ga chizuzu.
29 Nina uwezo wa kukuhenda vii, ela Mlungu wa sowe akanikanya usiku
wa kulamukira rero, akaniamba, ‘Dzikanye, usimuambire Jakobo neno
rorosi nono wala iyi.’
30 Namanya ukachimbira kpwa kuaza kpwenu kpwa sowe, ela mbona
waiya milungu yangu?”
31 Jakobo achiamba, “Náogopha kpwa sababu náona undanifuta anao.
32 Ela kuhusu milunguyo, yeyesi ndiyemgbwira nayo naaolagbwe.
Tsona endza chochosi chiricho chako mbere za hano ndugu zehu na
uchichiphaha chihale.” Jakobo kamanyire kulala Raheli kala akaiya
milungu ya ise, Labani.
33 Phahi Labani waendza milunguye ndani ya hema ra Jakobo, halafu
hema ra Lea na ra ahendadzi-kazi airi, ela kaiphahire. Ndipho achen-
daendza hema ra Raheli.
34 Mbavi Raheli kala akaihala hira milungu na akaifwitsa ndani ya
tandiko ra ngamia na akaisagarira. Labani waendza hema rosi ela
kaionere.

31:13 31:13 Mwandzo 28:18–22

35 Phokala achere endza, Raheli wamuambira ise, “Hai baba, usinireyere
ela siweza kuima phako matsoni mana nina ga chichetu.” Labani waendza
ela kayaphaha chitu.
36 Ndipho Jakobo phohenda ngoro na achimuuza na usiru, “Kosa rangu
nini? Náhenda dambi yani hata unilunge-lunge hivi?
37 Hebu lola, ukapekula-pekula miyo yangu yosi, dze, ukaphahani
ambacho ni chako? Chituluze hipha phereru ili ndugu zehu achione na
ahuambire mkpweli ni ani.
38 Kufikira sambi, nikasagala kpwako miaka mirongo miiri. Muda wosi
hinyo taphana mbuzi wala ng’ondzi ro voromosa, wala siyarya turume
rorosi ra mifugoyo.
39 Chila ng’ondzi ama mbuziyo phoolagbwa ni nyama a tsakani, hasara
iyo yakala dzulu yangu. Siyakurehera kuonyesa kukala si makosa gangu.
Waniisa chochosi choiywa, ikale chaiywa usiku au mutsi.
40 Niriphokala kpwako, mutsi kala nchigaya na dzuwa na usiku kala
siphaha usingizi kpwa mnyevu.
41 Nikakala kpwako kpwa miaka mirongo miiri. Miaka kumi na mine
náhenda kazi ili uniloze anao airi, na miaka sita nchihenda kazi ili
uniriphe na mifugo. Ela wanigaluzira mshahara wangu kano kumi.
42 Mlungu wa akare angu, Mlungu wa Burahimu na ambaye waabudiwa
ni Isaka, wanirinda. Kalapho si Mlungu, kpwa kpweli ungeniusa mikono
mihuphu. Ela Mlungu waona kugaya kpwangu na chadi changu cha kazi,
ndiyo mana akakudemurira rero usiku.”

Labani na Jakobo anakubaliana

43 Labani wamuamba Jakobo, “Hano achetu ni anangu na ana aho nao
ni uvyazi wangu. Mifugo hino ni yangu. Mali yosi uionayo ni yangu. Ela
siweza kuahenda rorosi anangu wala adzukulu angu.
44 Sambi nahuike chilagane mimi na uwe, nahuike tsumbi ya mawe ili
ikale ushahidi wa mapatano gehu.”
45 Phahi Jakobo wahala dziwe, achiriimisa rikale alama ya kum-
bukumbu.
46 Chisha Jakobo achiaambira nduguze, “Kusanyani mawe.” Aho
akusanya mawe achiika tsumbi na achirya chakurya kanda-kanda ya hira
tsumbi ya mawe.
47-48 Labani waamba, “Tsumbi hino ni ushaidi wa mimi na uwe hipha
rero,” na achiyiiha Yegari Sahaduta.* Naye Jakobo wayiiha Galedi,† ndiyo
mana nkuihwa Galedi.
49 Piya hira tsumbi yaihwa Mizipa,‡ mana Labani waamba, “Mwenyezi
Mlungu naahuone wakati hu kure na kure.
50 Uchigayisa anangu ama uchilóla achetu anjina, hata ichikala taphana
ahuonaye, umanye Mlungu ni shaidi wehu.”
51 Labani achienderera kumuamba Jakobo, “Lola, unayoona hino tsumbi
ya mawe na hiri dziwe ra kumbukumbu,
52 tsumbi hino na hiri dziwe ra kumbukumbu ni ushaidi kukala mimi
sindavuka kpwedza kpwako kukuhenda mai, wala nawe kundavuka
tsumbi hino na dziwe hiri kpwedza kpwangu kunihenda mai.
53 Mlungu wa Burahimu, Nahori na ise yao naahuamule.”
Ndipho Jakobo achiapa kpwa dzina ra Mlungu yeabudiwa ni ise Isaka,

---

* **31:47-48** **31:47–48** ***Yegari Sahaduta*** Kpwa Chiaramu, manaye ni *tsumbi ya mawe ya ushaidi.*
† **31:47-48** **31:47–48** ***Galedi*** Chieburania manaye ni *tsumbi ya mawe ya ushaidi.* ‡ **31:49** **31:49** ***Mizipa*** manage ni *mnara wa urindzi.*

54 na Jakobo achilavya sadaka ko myangoni. Chisha achiiha nduguze
achedzarya chakurya. Arya na achikala kuko myangoni usiku wosi.
55 Ligundzu chiti Labani waadonera adzukulue na anae achetu, na
achiabariki. Chisha achiuka achiuya kpwakpwe kaya.

32

Jakobo anadzitayarisha kukutana na Esau

1 Badaye Jakobo naye wauka. Mo njirani wakutana na malaika a Mlungu.
2 Ariphoaona hara malaika waamba, "Hiri ni jeshi ra Mlungu." Phahi
phatu hipho achiphaiha Mahanaimu.*
3 Jakobo wahuma ajumbe chimbere kuphiya kpwa Esau hiko Seiri, kahi
za tsi ya Edomu.
4 Waalagiza achiaamba, "Muambireni bwana wangu Esau hivi: Mtu-
mishio Jakobo anaamba, 'Násagala na aphu Labani miaka iyo yosi hadi
rero.
5 Vivi nina ng'ombe, punda, mbuzi na mang'ondzi na atumwa alume
na achetu. Nikakuhumira ujumbe uhu bwana wangu, ili ukubali
kunikaribisha.' "
6 Hara ahumwa ariphouya kpwa Jakobo, amuamba, "Hwafika kpwa
mwenenu Esau na vivi a njirani aredza mkutane; aredza na alume magana
mane."
7 Jakobo waogopha sana na achikala na wasiwasi. Achiganya atue,
mbuzi, ng'ombe, mang'ondzi na ngamia makundi mairi-mairi.
8 Waaza achiamba, "Esau achedzapigana na kundi mwenga, rira
ndirosala rinaweza kuchimbira."
9 Chisha Jakobo wavoya Mlungu achiamba, "Ee Mlungu wa tsawe
Burahimu na baba Isaka. Mwenyezi Mlungu yeniamba, 'Uya kpwenu kpwa
mbarizo nami nindakuhendera manono.'
10 Sifwaha kuonyeswa mendzwa isiyosika, wala uaminifu ambao ukan-
ionyesa mimi mtumishio. Awali nriphovuka huno muho Joridani navuka
na fwimbo tu, ela vivi hu makundi mairi.
11 Nakuvoya unitivye na uyi wa mwenehu Esau, mana naogopha asedze
akahupiga na kuhuangamiza hosi, hata anache na nine zao.
12 Uwe mwenye waniahidi uchiniamba, 'Nindakujaliya na nindakupha
uvyazi munji dza mtsanga wa pwani ambao mutu kaweza kuuolanga.' "
13 Usikuwe Jakobo wakala phapho hipho na achitenga mifugoye yanjina
ikale zawadi ya nduguye Esau.
14 Watenga vitu hivi: Magoma ga mbuzi magana mairi, ndenje mirongo
miiri, mang'ondzi machetu magana mairi, turume mirongo miiri,
15 ngamia aamwisao mirongo mihahu na ana ao, ng'ombe chetu mirongo
mine, ndzau kumi, punda achetu mirongo miiri na punda alume kumi.
16 Waika chila mfugo kundire na chila kundi wariri chira mtumishiwe
arimanyirire. Achiaambira, "Tanguliyani, na chila kundi narikale hatuwa
na kundi ranjina."
17 Wamlagiza yuya ariye mbere, achimuamba, "Wakati uchikutana na
mwenehu Esau, na achikuuza, 'Tajirio ni ani? Unaphiyaphi? Huno mfugo
ni wa ani?'
18 Uwe undamjibu umuambe, 'Huno mfugo ni mali ya mtumishio Jakobo
na ni zawadiyo uwe bwana wangu Esau; na ye mwenye aredza ko nyuma.'
"

---

* **32:2 32:2** ***Mahanaimu*** kpwa Chieburania manaye ni *kambi mbiri za majeshi.* **32:12 32:12** Mwandzo 22:17

19 Piya wamlagiza vivyo mtumishi wa kundi ra phiri, ra hahu na osi
ariokala nyuma ya go makundi achiaamba, “Muambireni Esau vivyo hivyo
mchikutana naye.
20 Tsona, msiyale kumuambira Esau, ‘Mtumishio Jakobo aredza ko
nyuma.’ ” Jakobo waona andamhuriza na zira zawadi na achikutana naye
mendzerepho andamswamehe.
21 Kpwa hivyo, Jakobo watanguliza zira zawadi ela ye mwenye walala
pho kambini usiku uho.

Jakobo anabwagana na Mlungu

22 Usiku uho, Jakobo walamuka na achihala achee osi airi, hara atumishie
a chichetu airi na anae kumi na mwenga, achiavusa riko ra Jaboki.
23 Bada ya kuavusa, wavusa malize zosi.
24 Ela iye mwenye, wasala macheye phapho, watsembukirwa ni mutu,
achibwagana naye hadi pepho za kucha.
25 Yuya mutu ariphoona kaweza kumshinda Jakobo, wampiga chibiruni
achihemuka nyonga wakati achere minyana naye.
26 Chisha yuya mutu achiamba, “Nirichira niphiye mana kunacha.” Ela
Jakobo achimuamba, “Sikurichira hadi unibariki.”
27 Yuya mutu achimuuza, “Ndiwe ani?” Jakobo achimuamba, “Ndimi
Jakobo.”
28 Yuya mutu achiamba, “Vivi kundaihwa tsona Jakobo, undaihwa
Iziraeli,† mana ukabwagana na Mlungu na anadamu na ukashinda.”
29 Jakobo achimuamba, “Tafadhali, niambira dzinaro.” Ela yuya mutu
achiamba, “Kpwa utu wani unalonda umanye dzina rangu?” Chisha
achim’bariki Jakobo.
30 Jakobo waphaiha phatu hipho Penieli‡ mana waamba, “Nkaonana na
Mlungu uso kpwa uso na nchere moyo.”
31 Jakobo wauka Penieli wakati dzuwa rinatuluka naye kala anagutsira
kpwa sababu ya yo nyongaye iriyohemulwa.
32 Ndiyo mana Aiziraeli hadi rero taarya nyama ya chibiruni mwandzo
wa nyonga, kpwa sababu hipho ndipho ambapho Jakobo wapigbwa.

33

Jakobo anakutana na Esau

1 Jakobo watsupha matso achimuona Esau aredza na alume magana
mane. Phahi, waganya achee na anae makundi mane, chila mchetu na
anae.
2 Waaika hara atumishi a chichetu na ana aho mbere, halafu Lea na
anae, mwisho achimuika Raheli na Yusufu.
3 Jakobo mwenye watanguliya mbere zao, achisujudu kano sabaa kuno
anamsengerera nduguye.
4 Ela Esau achizola kpwedzamchinjira, achimtiya chifuwani na achim-
donera; chisha osi achirira.
5 Esau ariphotsupha matso na kuona hara achetu na ana ao, waamba,
“Hano urio nao ni ano ani?” Jakobo achiamba, “Hano ni ana ambao
Mlungu wanipha mimi mtumishio kpwa mbazize.”
6 Ndipho hara anachetu na ana aho asengera na achimgbwerera
maguluni.

32:24 32:24 Hosea 12:3–4 **32:28 32:28** Mwandzo 35:10 † **32:28 32:28** ***Iziraeli*** kpwa Chieburania manaye ni *abwaganaye na Mlungu.* **32:29 32:29** Aamuli 13:17–18 ‡ **32:30 32:30** ***Penieli*** kpwa Chieburania manage ni *uso wa Mlungu.*

7 Chisha Lea na anae, nao akpwedza achimgbwerera maguluni. Mwisho,
Yusufu na nine Raheli, nao akpwedza piya achimgbwerera maguluni.
8 Ndipho Esau achiuza, “Hira mifugo nchiyoiona kura njirani ni yaani?”
Jakobo achiamba, “Bwana, ni zawadizo ili ukubali kunikaribisha.”
9 Ela Esau achiamba, “Nina mali ya kutosha mwenehu, maliyo naikale
yako.”
10 Jakobo achiamba, “Tafadhali bwana, nakuvoya! Ichikala kpweli
ukanikubali, phahi phokera zawadi zangu nikuphazo. Kuona usoo ni kama
kuona uso wa Mlungu, mana ukaniphokera vinono.
11 Nakuvoya uphokere zawadi chizokurehera, mana Mlungu wanionera
mbazi na achinipha chila chitu nilondacho.” Jakobo waenderera kumshu-
rutisha Esau hadi achikubali.
12 Esau achiamba, “Haya, nahuphiyeni; hundaphiyani phamwenga,
mino nindakala mbere.”
13 Ela Jakobo achimuamba, “Bwana wangu, unamanya kukala anache
taana nguvu, na ni lazima nimanyirire higa mang’ondzi na ng’ombe
ambazo zinaamwisa. Ichikala hino mifugo indatsungbwa mairo kpwa
mairo, hata kpwa siku mwenga tu, phahi, mifugo indafwa.
14 Kpwa hivyo, nakuvoya bwana wangu, utanguliye nami nredza pore-
pore, mwendo wa hano anache na hino mifugo hadi hufike kpwako hiko
Seiri.”
15 Esau achiamba, “Phahi nkurichire atu angu anjina akuterye.” Ela
Jakobo achiamba, “Taina haja bwana wangu, vyo uchivyonionera mbazi,
vinatosha.”
16 Phahi siku iyo-iyo Esau wagbwira njira achiuya Seiri.
17 Jakobo ariphofika Sukothi wadzidzengera nyumba na vibanda vya
mifugoye. Ndiyo mana phatu hipho phaihwa Sukothi.*
18 Mwisho wa charoche, kula Padani-Aramu hadi tsi ya Kanani, Jakobo
wafika salama mudzi wa Shekemu; achichita kambiye kondze chidide ya
mudzi hinyo.
19 Jakobo wagula hira seemu yokala akachita hemare kula kpwa ana a
Hamori, ise wa Shekemu na vipande gana mwenga vya feza.
20 Wadzenga phatu pha kulavira sadaka pho hipho na achiphaiha Eli-
Elohe-Iziraeli, manaye ni “Mlungu, Mlungu wa Iziraeli.”

34

Shekemu anamgbwavukira Dina

1 Siku mwenga, Dina, mwana msichana wa Jakobo yemvyala na Lea,
wakpwendaweha kpwa asenae achetu a tsi iyo.
2 Mkpwulu wa seemu iyo kala ndiye Hamori, Mhivi, naye kala mwana
mlume yeihwa Shekemu. Shekemu ariphomuona Dina wamgbwavukira.
3 Moyowe kala ukamtsunuka Dina, mwana mchetu wa Jakobo na
achikala anamchenga-chenga.
4 Ndipho Shekemu wamuambira ise aihwaye Hamori, “Baba, kaniuzire
ulozi ili nilóle hiyu msichana.”
5 Jakobo ariphophaha habari kukala mwanawe msichana akagb-
wavukirwa, anae alume kala a marisani na mifugoye; kpwa hivyo
wanyamala hadi ariphouya kula marisani.
6 Hamori, isengbwa wa Shekemu wakpwedzabisha na Jakobo.

---

* **33:17** **33:17** ***Sukothi*** kpwa Chieburania manage ni *vibanda.* **33:19** **33:19** Joshuwa 24:32; Johana 4:5

7 Anangbwa a Jakobo ariphosikira mai gaga, auya kula marisani mara
mwenga. Areya na achisikira utsungu sana, kpwa sababu Shekemu kala
akatiya waibu atu a Iziraeli kpwa kulala na mwanáo wao, mana dzambo
hiro ni mviga!
8 Hamori wamuambira Jakobo, “Mwanangu Shekemu akamtsunuka
yuya mwanao msichana, tafadhali kubali amlóle.
9 Nahulózaneni, swiswi hulóle ana enu namwi mlóle ana ehu.
10 Huchihenda hivyo, mundasagala phophosi mlondapho kahi za tsi hino,
mundahenda bishara na mundakala na minda.”
11 Chisha, Shekemu mwenye achimuambira Jakobo na anae alume,
“Tafadhali nikubalini nami nindakuphani chochosi mlondacho.
12 Niambirani chiasi chochosi cha mali na zawadi mlondazo, nindalavya
chiasi chira ndichoniambira, bora tu mniloze Dina.”
13 Ela ana a Jakobo amzunguluka Shekemu na ise Hamori kpwa sababu
mwanao wao Dina kala akagbwavukirwa.
14 Aambira, “Tahuweza kumloza mwenehu mutu ambaye kayadekpwa,
mana chikpwehu uho ni waibu.
15 Ela hundakukubalini ichikala mundakala dza swiswi, yani chila
mlume adekpwe.
16 Muchihenda hivyo, hundalozanani ana ehu achetu, na hundalóla ana
enu achetu, naswi hundasagalani phamwenga na hundakala atu amwenga.
17 Ela napho tamundakubali kudekpwa, phahi, hundamhala mwenehu
mchetu na huuke hipha.”
18 Maneno higa gamhamira Hamori na mwanawe Shekemu.
19 Barobaro hiyu Shekemu kayahenda chiziyaindi mana kala anam-
mendza mwana wa Jakobo. Naye ndiye ambaye kala anaishimiwa sana
kpwao kaya.
20 Phahi, Hamori na Shekemu aphiya hadi ryango ra kuinjirira mudzini,
phatu pha kuhenda mikutano na achibisha na ayawao.
21 Achiaamba, “Atu hano ni asena ehu, aricheni asagale kahi za tsi na
ahende bishara, mana tsi hino ni kulu ya kuatosha. Hunaweza kulóla ana
aho nao akalóla ana ehu.
22 Ela atu hano andakubali kukala phamwenga naswi, na hukale atu
amwenga napho chila mlume hiku kpwehu andadekpwa dza vivyo aho.
23 Huchikubali hivyo, mifugo yao na mali zao zanjina zosi zindakala ni
zehu. Phahi, nahukubalini ili asagale phamwenga naswi.”
24 Hipho, atu osi okala pho mkpwutanoni akubali maneno ga Hamori na
Shekemu, na alume osi a mudzi hinyo achitiywa tsatsani.

Simioni na Lawi anadziriphiza

25 Bada ya siku tahu, wakati vironda vya tsatsa vichereluma, ana airi
a Jakobo, Simioni na Lawi, ndugungbwa airi a Dina, ainjira chisiri mudzi
hinyo, chila mmwenga na upangawe, na achiolaga alume osi
26 phamwenga na Hamori na Shekemu. Chisha achimuhala Dina kula
nyumbani mwa Shekemu na achiuka.
27 Badaye ana alume osi a Jakobo akpwendahala zewe mali yosi ya mudzi
hinyo, kudziriphiza kpwa waibu uriotiywa mwanáo wao msichana.
28 Ahala zewe ng’ombe, mbuzi, mang’ondzi na punda, nyama osi okala
mo mudzini na okala kondze weruni.
29 Ateka achetu osi na anache na chila chitu cha samani, ahala vitu vyosi
vyokala madzumbani.

30 Halafu Jakobo waambira Simioni na Lawi, “Mkanibwagira likuni ra adudu; sambi Akanani na Aperizi, ambao ni enyezi a tsi hino, andanizira. Swiswi hu achache tu, ichikala andagbwirana edze ahupige, phahi, andahuangamiza hosi.”
31 Ela aho achimuambira ise yao, “Kpwani che unalonda huariche amuhende mwenehu wehu avi ni malaya?”

35

Jakobo anauya Betheli

1 Halafu Mlungu wamuambira Jakobo, “Mimi ndimi Mlungu yekutsembukira wakati kala unamchimbira mwenenu Esau. Tsama ukasagale Betheli, na kuko ukanidzengere phatu pha kulavira sadaka.”
2 Ndipho Jakobo achiambira achee, anae na atu osi ariokala nao, “Richani milungu ya chijeni mriyo nayo, dzitakaseni na mvwale nguwo swafi.*
3 Hundatsamani kuphiya Betheli ili nikamdzengere Mlungu phatu pha kulavira sadaka, Mlungu yeniterya wakati wa tabu na ambaye wanirinda chila nriphophiya.”
4 Phahi amupha Jakobo milungu ya chijeni yosi ariyokala nayo na vipuli vyokala akavwala masikironi, naye achivizika kolo ya mwaloni phephi na mudzi wa Shekemu.
5 Jakobo na anae ariphokala anauka, atu a midzi ya jirani atiywa wuoga munji ni Mlungu hata taawezere kuavamia.
6 Jakobo na atue osi atsoloka Betheli† tsi iyo-iyo ya Kanani. (Mwandzo Betheli kala yiihwa Luzu.)
7 Wamdzengera Mlungu phatu pha kulavira sadaka phapho na achiphaiha Eli-Betheli,‡ mana hipho ndipho Mlungu phomtsembukira wakati anamchimbira mwanáo.
8 Debora, mtumishi mchetu wa Rebeka, wafwa na achizikpwa kolo ya mwaloni, uphande wa mwakani wa Betheli. Kpwa hivyo, muhi hinyo uchiihwa “Mwaloni wa Chiriro.”
9 Jakobo ariphouya kula Padani-Aramu, Mlungu kala akamtsembukira tsona na kala akambariki.
10 Mlungu kala akamuamba, “Uwe ndiwe Jakobo, ela kundaihwa Jakobo tsona, undaihwa Iziraeli.” Kpwa hivyo achimuiha Iziraeli.
11 Chisha Mlungu kala akamuamba, “Mimi ndimi Mlungu Mwenye Nguvu Zosi; vyala ana anji na uenjerezeke. Undakala mkarengbwa wa makabila na afalume.
12 Tsi yomlaga Burahimu na Isaka nindakupha uwe na vivyazivyo.”
13 Ariphomala kugomba na Jakobo, Mlungu wauka achipaa dzulu.
14 Jakobo kala akaimisa dziwe ra kumbukumbu phara ambapho Mlungu kala akagomba naye. Piya kala akarimwagira uchi wa zabibu na mafuha.
15 Jakobo waphaiha Betheli pho phatu ariphokala akagomba na Mlungu.

Chifo cha Raheli

16 Halafu Jakobo na atue auka Betheli; ariphokala achere hatuwa na Efuratha, Raheli wagbwirwa ni utsungu mkali wa uvyazi.

35:1 35:1 Mwandzo 28:11–17 * **35:2 35:2** ***Dzitakaseni na mvwale nguwo swafi*** kala ni alama ya kuonyesa kuricha kuabudu milungu ya vizuka na kumuabudu Mlungu wa kpweli. † **35:6 35:6** ***Betheli*** manaye ni *nyumba ya Mlungu.* ‡ **35:7 35:7** Mana ga dzina ***Eli-Betheli*** ni *Mlungu wa Betheli.* **35:8 35:8** Mwandzo 24:59 **35:10 35:10** Mwandzo 32:28 **35:11 35:11** Mwandzo 17:4–8 **35:14 35:14** Mwandzo 28:18–19

17 Na wakati kala akavyala na ndani inazingizi, mvyalusadzi wamuamba,
“Usiogophe, ukaphaha mwana mlume wanjina.”
18 Ela kala anafwa, na wakati wa kudosa yuya mwanawe wamuiha Beni-
Oni,§ ela ise achimuiha Benjamini.*
19 Phahi Raheli wafwa na achizikpwa kanda-kanda ya njira ya kuphiya
Efuratha (yani Bethilehemu).
20 Jakobo waika dziwe ra kumbukumbu pho mbirani, na richere phapho
hata rero.
21 Jakobo wasengera tsona na achendachita hemare kutsapa gorofa ya
Ederi.
22 Wakati Iziraeli kala asagala tsi iyo, mwanawe Rubini walala na Biliha,
mwanachetu wa ise, na Iziraeli achigasikira.

Ana alume a Jakobo
(1 Nyakati 2:1–2)

Jakobo kala ana kumi na airi alume.
23 Ana alume a Lea kala ni: Rubini (mwana mvyere wa Jakobo), Simioni,
Lawi, Juda, Isakari na Zabuloni.
24 Ana alume a Raheli kala ni Yusufu na Benjamini.
25 Ana alume ariovyalwa ni Biliha, mtumishi mchetu wa Raheli, kala ni
Dani na Nafutali.
26 Ana alume ariovyalwa ni Zilipa, mtumishi mchetu wa Lea, kala ni Gadi
na Asheri. Hinya ndio ana alume a Jakobo, ariovyalwa Padani-Aramu.

Chifo cha Isaka

27 Jakobo waphiya kpwa ise Isaka hiko Mamre, phephi na Kiriathi-Ariba
(yani Heburoni), ambako Burahimu na Isaka asagala.
28 Isaka waishi miaka gana mwenga na mirongo minane.
29 Wafwa mtumia sana, warya munyu munji. Anae Esau na Jakobo
amzika phao vikurani, phozikpwa tsawe yao Burahimu.

36

Esau na vivyazivye
(1 Nyakati 1:34–37)

1 Hivi ndivyo vivyazi vya Esau (yani Edomu).
2 Esau walóla achetu a Chikanani: Ada mwana wa Eloni, Muhiti, na
Oholibama, mwana wa Ana, mdzukulu wa Sibeoni, Mhivi.
3 Piya walóla Basemathi, mwana wa Isimaili,* ndugungbwa mchetu wa
Nebayothi.
4 Ada wavyala Elifazi na Basemathi achivyala Reueli;
5 Oholibama wavyala Jeushi, Jalamu na Kora. Hano ni ana alume a Esau,
ambao avyalwa tsi ya Kanani.
6 Halafu Esau wahala achee, anae alume na achetu na atue osi a phakpwe
kaya, phamwenga na mifugoye yosi na malize zosi arizozitsuma tsi ya
Kanani, achitsama tsi yanjina kure na nduguye Jakobo.
7 Watsama kpwa sababu tsi yosagala kala taiatosha iye na Jakobo.
Taayaweza kpwenderera kusagala phamwenga, mana osi kala ana mifugo
minji.

---

§ **35:18 35:18** Mana ga dzina ***Beni-Oni*** ni *mwana wa chiriro changu.* * **35:18 35:18** Mana ga dzina ***Benjamini*** ni *mwana amendzwaye sana.* **35:22 35:22** Mwandzo 49:4 **35:27 35:27** Mwandzo 13:18 **36:2 36:2** Mwandzo 26:34 **36:3 36:3** Mwandzo 25:13; 28:9 * **36:3 36:3** Esau na Isimaili kala ni mutu na ise mvyere mwanababa.

8 Kpwa hivyo Edomu (yani Esau) achendasagala tsi ya myango ya Seiri.
9 Hivi ndivyo vivyazi vya Esau, mkarengbwa wa Aedomu, hiko kpwenye
myango ya Seiri:
10-13 Ada, mkpwaza Esau, wavyala mwana mlume Elifazi naye wavyala
ana atsano alume: Temani, Omari, Sefo, Gatamu na Kenazi. Piya wavyala
mwana mlume wanjina na mwanachetuwe yeihwa Timuna; mwana hiyu
waihwa Amaleki. Naye Basemathi, mkpwaza Esau, wavyala mwana
mlume yemuiha Reueli. Hiyu Reueli wavyala ana a ne alume: Nahathi,
Zera, Shama na Miza.
14 Mchetu wanjina wa Esau kala ni Oholibama, mwana wa Ana,
mdzukulu wa Sibeoni. Oholibama wavyala ana ahahu alume: Jeushi,
Jalamu na Kora.
15 Hano kala ndio madzumbe a chivyazi cha Esau: Ana alume a Elifazi,
mwana mvyere wa Esau, kala ni madzumbe hano: Temani, Omari, Sefo,
Kenazi,
16 Kora, Gatamu na Amaleki. Hano kala ni atu kula Edomu, adzukulu a
Ada, mkpwaza Esau.
17 Ana alume a Reueli kpwenye tsi ya Edomu kala ni madzumbe hano:
Nahathi, Zera, Shama na Miza. Hano kala ni adzukulu a Basemathi,
mkpwaza Esau.
18 Ana alume a Oholibama, mkpwaza Esau, kala ni madzumbe hinya:
Jeushi, Jalamu na Kora.
19 Phahi, huno ndio uvyazi wa Esau (yani Edomu), chila mmwenga kala
ni dzumbe wa mbariye.

Atu a chivyazi cha Seiri
(1 Nyakati 1:38–42)

20 Seiri, mutu wa kabila ra Ahori, kala ni mwenyezi wa tsi iyo. Hano
ndio anae alume: Lotani, Shobali, Sibeoni, Ana,
21 Dishoni, Eseri na Dishani. Hinya kala ni madzumbe a Ahori, ana a
Seiri hiko tsi ya Edomu.
22 Ana alume a Lotani kala ni Hori na Hemani. (Lotani kala ana nduguye
mchetu yeihwa Timuna).
23 Ana alume a Shobali kala ni Alivani, Manahathi, Ebali, Shefo na
Onamu.
24 Ana alume a Sibeoni kala ni Aya na Ana. (Ana hiyu ndiye yekala
wa kpwandza kuona madzi ga moho galago kuzimu ko weruni phokala
anarisa punda a ise Sibeoni).
25 Anangbwa a Ana kala ni airi Dishoni, mwana mlume, na Oholibama,
mwana mchetu.
26 Ana alume a Dishoni kala ni Hemudani, Eshibani, Ithirani na Kerani.
27 Ana alume a Eseri kala ni Bilihani, Zaawani na Akani.
28 Ana alume a Dishani kala ni Usi na Arani.
29 Kuuyira, naamba, madzumbe ga Ahori kala ni Lotani, Shobali, Sibeoni,
Ana,
30 Dishoni, Eseri na Dishani. Aha kala ni vilongozi a Ahori kulengana na
mbari zao hiko tsi ya Seiri.

Afalume a tsi ya Edomu
(1 Nyakati 1:43–54)

31 Hinya ndio afalume ariotawala tsi ya Edomu kabila ya mfalume yeyesi
kutawala atu a Iziraeli.
32 Bela mwana wa Beori watawala tsi ya Edomu, na mudziwe kala
unaihwa Dinihaba.

33 Bela ariphofwa, Jobabu mwana wa Zera, watawala badalaye kula
mudzi wa Bosira.
34 Bada ya Jobabu, wakpwedza Hushamu kula tsi ya Atemani.
35 Chisha achedza Hadadi mwana wa Bedadi, kula mudzi wa Avithi (iye
wapiga Amidiani na achiashinda kahi za tsi ya Amoabu).
36 Hadadi ariphofwa, yetawala badaye ni Samula kula mudzi wa
Masireka,
37 alafu achilungirwa ni Shauli kula mudzi wa Rehobothi phephi na
muho.
38 Shauli ariphofwa, Baali-Hanani, mwana wa Akibori watawala.
39 Baali-Hanani ariphofwa walungirwa ni Hadadi kula mudzi wa Pau
mchewe kala aihwa Mehetabeli, mwana wa Matiredi mwana mchetu wa
Mezahabu.
40-43 Higa ni madzina ga madzumbe ga atu a chivyazi cha Esau, ambao
madzina gao ndigo gokala madzina ga miryango yao na malalo gao
gosagala: Timuna, Aliva, Jethethi, Oholibama, Ela, Pinoni, Kenazi, Temani,
Mibusari, Magidieli, na Iramu.
Hinyo ndio atu a chivyazi cha Esau, mkarengbwa wa Aedomu.

37

Ndoso za Yusufu

1-2 Hizi ni habari kuhusu Jakobo na anae. Jakobo na anae aenderera
kusagala Kanani, tsi yosagala ise. Yusufu ariphokala ni mvulana wa miaka
kumi na sabaa, kaziye kala nkurisa mbuzi na mang'ondzi ga ise Jakobo;
kala achirisa na nduguze alume, nduguze anababa. Ana a Biliha na Zilipa,
akaza ise. Yusufu wakpwedzamuambira ise mambo mai gohendwa ni
nduguze.
3 Phahi, Iziraeli kala anammendza sana Yusufu kuriko anae anjina osi,
mana kala ni mwanawe wa utumiani. Wamshonera kandzu maridadi.
4 Nduguze ariphoona ise yao anammendza sana kuriko aho osi, amzira
na achikala taagomba naye vinono.
5 Siku mwenga usiku, Yusufu waloha ndoso, na ariphoisemurira
nduguze, aho azidi kumzira.
6 Waambira, "Phundzani nikuambireni ndoso nchiyoloha:
7 Nkaloha hu mundani hunafunga mabutsa, gafula butsa rangu
rikaunuka rikaima, genu gakarizunguluka rira rangu na gakarizamira
kuripha ishima."
8 Nduguze achimuamba, "Hivi unaona undakala mfalume wehu,
uhutawale?" Ndipho nduguze achizidi kumzira kpwa hira ndosoye na
manenoge.
9 Halafu siku yanjina waloha tsona na achiasemurira nduguze achiamba,
"Lolani! Nkaloha ndoso yanjina, dzuwa, mwezi na nyenyezi kumi na
mwenga zikanigbwerera maguluni kunipha ishima."
10 Yusufu piya wamuambira ise ndoso iyo, ela ise achimdemurira,
achimuamba, "Ni ndoso ya viphi yo! Yani unaona mayoo, enenu na mimi
kpweli hunaweza kukugbwerera maguluni?"
11 Nduguze amuonera wivu, ela ise wagaika moyoni.

Yusufu anaguzwa ni nduguze

12 Phahi, siku mwenga, ndugungbwa a Yusufu kala a marisani phephi
na Shekemu, anarisa mbuzi na mang'ondzi ga ise yao.

37:11 37:11 Mahendo 7:9

13 Iziraeli wamuambira Yusufu, “Nduguzo anarisa hiko phephi na
Shekemu, nalonda nikuhume kuko.” Naye achiamba, “Haya, baba.”
14 Ise achiamba, “Phiya ukalole nduguzo napho taana neno, na mifugo
ichikala i salama, chisha wedze uniambire.” Ndipho achiuka kaya, Dete ra
Heburoni, kuphiya Shekemu.
15 Yusufu ariphofika Shekemu wadengereka mo weruni kuendza
nduguze; mutu mmwenga achimuona achimuuza, “Unaendzani?”
16 Yusufu achimuamba, “Naendza enehu, tafadhali niambira arisako.”
17 Yuya mutu achimuamba, “Auka hipha, mana náasikira anaamba,
‘Huphiyeni Dothani.’ ”
Kpwa hivyo, Yusufu walunga-lunga nduguze na achendaaona Dothani.
18 Mbavi nduguze amuona hangu achere kure, na kabila kadzangbwefika
ampangira njama ili amuolage.
19 Abisha nyo enye kpwa enye achiamba, “Hiye mlohadzi wa ndoso
aredza!
20 Sambi nahumuolageni na humtsupheni ndani ya chisima chimwen-
gachapho; halafu hundaamba akariwa ni nyama m’baya. Hulole hizo
ndosoze zindahendadze.”
21 Rubini ariphoona hivyo, walonda kumtivya Yusufu asiolagbwe ni
nduguze achiamba, “Nahusimuolage.
22 Msimwage mlatso. Mtsupheni mu chisimani phapha weruni, ela
msimgute.” Rubini waamba hivyo ili amtivye na badaye amuuyize kaya
kpwa ise.
23 Phahi, Yusufu ariphofika kura kpwa nduguze, hara nduguze amgbwira
na achimvula kandzuye, hira kandzu maridadi yokala akavwala,
24 achimuhala achimtsupha chisimani, ela kala tachina madzi.
25 Wakati nduguze Yusufu kala asegere anarya, aona likongo ra atu a
Isimaili, ahendadzi-bishara ala Giliadi anaphiya Misiri. Ngamia aho kala
akatsukula vilungo vya kujitira, dawa ya mavune na uvumba.
26 Juda waambira nduguze, “Pho swino hundaphahani huchimuolaga
ndugu yehu na kufwitsa chifoche?
27 Nahumguzeni kpwa hinya atu a Isimaili ela nahusimguteni, mana ni
ndugu yehu, ni mlatso wehu kabisa.” Nduguze achikubali.
28 Hipho, rira likongo ra ahendadzi-bishara a Chimidiani ariphofika
phara, hara nduguze Yusufu amtuluza mo chisimani na achimguza na atu
a Isimaili kpwa vipande mirongo miiri vya feza, nao achimphirika Misiri.
29 Wakati wa kuguzwa Yusufu, Rubini kala kapho na kamanyire kukala
nduguze akamguza.* Ariphouya, chisimani na achiona Yusufu kamo,
wakpwanyula nguwoze kpwa utsungu.
30 Achiauyira nduguze achendaambira, “Yuya mvulana kamo mo chisi-
mani! Simanya nihendedze?”
31 Halafu nyo nduguze atsindza mbuzi na achihala hira kandzu ya Yusufu
achiivwika mo mlatsoni.
32 Chisha aihala hira kandzu maridadi hadi kpwa ise yao na achen-
damuamba, “Lola, baba, hukatsola kandzu, hebu ilole ichikala ni ya
Yusufu.”
33 Ise yao waitambukira na achiamba, “Ni kandzu ya mwanangu, nyama
mbaya wamurya! Hakika Yusufu wagbwirwa achiriwa!”
34 Jakobo wakpwanyula nguwoze achivwala magunia kpwa utsungu.
Wamririra mwanawe siku nyinji.

37:28 37:28 Mahendo 7:9 * **37:29 37:29** Maneno higa, kpwandzira *wakati wa* hadi *akamguza* gaenjerezwa tafasirini ili kueleza wazi.

35 Anae osi alume na achetu am’bembeleza, ela achirema. Achiamba,
“Aa, nindamririra mwanangu hadi ndiphophiya ko kuzimu ariko.” Phahi,
waenderera kumririra mwanawe.
36 Wakati hinyo-hinyo, hiko Misiri, hara ahendadzi-bishara a Chimidiani
amguza Yusufu kpwa Potifa, mmwenga wa atumishi a Farao, ambaye kala
ni mkpwulu wa asikari a urindzi.

38

Juda na Tamari

1 Wakati hinyo, Juda watsama pha nduguze na achendasagala na mutu
mmwenga aihwaye Hira, kula mudzi wa Adulamu.
2 Juda ariphokala hiko, wakutana na msichana wa Chikanani, mwana
wa Shuwa, na achimlóla.
3 Wagbwira mimba na achivyala naye mwana mlume, achimuiha Eri.
4 Wagbwira mimba tsona na achivyala mwana mlume wanjina, nine
achimuiha Onani.
5 Chisha wavyala mwana mlume wanjina achimuiha Shela. Juda kala
asagala Kezibu mwanawe hiyu phovyalwa.
6 Juda wamlóza Eri, mwanawe mvyere; mchetu yeihwa Tamari.
7 Ela Eri, mwana wa kpwandza wa Juda, kala ni mutu mui, uyiwe
wamreyeza Mwenyezi Mlungu, na Mwenyezi Mlungu achimuolaga.
8 Ndipho Juda achimuambira Onani, “Muhale hiyu gungu wa mfwadzi
mwenenu, ili umvyarire mwenenu mrisi, mana ndiyo shariya.”
9 Ela Onani wamanya kukala mwana ndiyevyalwa, siye wakpwe, kpwa
hivyo chila aripholala naye, mbeyu wazimwaga photsi, ili nduguye
asiphahe mwana.
10 Gaga arigogahenda kala ni mai matsoni pha Mwenyezi Mlungu, naye
piya achimuolaga.
11 Ndipho Juda achimuambira mkpwaza-mwanawe Tamari, “Mayo, uya
kaya kpwa sowe, na ukasale gungu hadi mwanangu Shela ndiphokala
mvyere.” Waamba hivyo, mana waogopha kukala mwanawe naye
andafwa dza nduguze. Kpwa hivyo, Tamari wauya kpwa ise.
12 Bada ya muda mure mkpwaza Juda, mwana wa Shuwa wafwa.
Ariphokala rohore rikadigirika kuhusu chifo cha mchewe, wauka na
msenawe Hira kula Adulamu, na achiphiya Timuna ambako mang’ondzige
kala ganakatwa nyoya.
13 Tamari ariphoambwa, “Sowe-vyala anaphiya Timuna kpwendakata
nyoya mang’ondzige,”
14 wavula nguwoze za ugungu, achidzibwiningiza utaji ili asimanyikane,
halafu achendasagala ryango ra kuinjirira Enaimu, ririro njira ya kuphiya
Timuna. Mana waona kukala Shela akakula, ela Juda kamloza akakala
mkpwaza Shela.
15 Juda ariphomuona Tamari, waona labuda ni malaya, mana kala
akadziziba uso.
16 Juda kamanyire kukala ni mkpwaza-mwanawe. Juda waphiya pho
kanda-kanda ya njira ariphokala, achimuamba, “Nalonda nlale na uwe.”
Achimuamba, “Undaniphani uchilala na mimi?”
17 Achimuamba, “Nindakurehera mwana mbuzi kula kpwangu chaani.”
Naye achiamba, “Ika chitu mzamana hadi ndiphoreha mwana mbuzi.”
18 Juda achiamba, “Niike utu wani mzamana?” Naye achiamba, “Nipha
yo peheyo ya muhuri, lugbwero na bakorayo.” Ndipho Juda achimupha
vira vitu na achilala naye, naye achigbwira mimba.

19 Tamari ariphouya kaya, wavula hura utaji na achivwala tsona
nguwoze za ugungu.
20 Badaye Juda wahuma msenawe Hira kula Adulamu amphirikire yuya
mchetu mwana mbuzi ili auyizirwe vituvye vyoviika mzamana, ela Hira
kamuonere yuya mchetu.
21 Hira wauza enyezi alume achiamba, “A kuphi yuya malaya yekala
hipha Enaimu kanda-kanda ya njira?” Aho achiamba, “Taphadzangb-
wekala na malaya yeyesi hipha.”
22 Ndipho, Hira wauya kpwa Juda na achendamuamba, “Sikamphaha,
tsona atu a hiko anaamba taphadzangbwekala na malaya yeyesi.”
23 Juda achiamba, “A! Nahumriche navyo, sedze akahuricha hukat-
sekpwa. Mino nkamuhumira mwana mbuzi umphirikire, ela kumuonere.”
24 Bada ya kama miezi mihahu, Juda waambirwa, “Mkpwaza-mwanao
Tamari wahenda umalaya vino ana mimba.” Juda achiamba, “Kamtu-
luzeni kondze mmutiye moho afwe.”
25 Ariphotuluzwa kondze, walavya muhumwa kpwa ise-vyala aka-
muambe, “Mwenye vitu hivi ndiye yenitiya mimba. Tafadhali vilole
ichikala undamanya ni vya ani; Pehe ihi ya muhuri, mkowa uhu na bakora
ihi.”
26 Juda ariphoviona, wavitambukira na achiamba, “Mchetu hiyu ana
haki kuriko mimi, mana siyamlóza mwanangu Shela.” Juda kayalala naye
tsona.
27 Wakatiwe wa kudzivugula uriphofika, wavyala patsa ya alume
ahuphu.
28 Saa ya kudzivugula, mmwenga watuluza mkpwono phondze, halafu
mvyalusadzi achihala wuuzi wa kundu achimfunga mkpwononi na achi-
amba, “Hiyu ndiye chiyevyalwa na mbere.”
29 Ela ariphouyiza mkpwonowe ndani, nduguye wavyalwa, chisha yuya
mvyalusadzi achiamba, “Mbona we ukatsapa kpwa nguvu!” Phahi hiyu
waihwa Peresi.*
30 Badaye, nduguye yekala ana wuuzi wa kundu mkpwononi wavyalwa,
achiihwa Zera.†

39

Yusufu na mkpwaza Potifa

1 Phahi, atu a Isimaili kala akamphirika Yusufu Misiri na kala akamguza
kpwa Potifa, mmwenga wa atumishi a mfalume, ambaye kala ni mkpwulu
wa arindzi.
2 Mwenyezi Mlungu wamjaliya Yusufu na achiongokerwa kahi ya chila
arirohenda. Naye kala asagala nyumbani mwa tajiriwe, Mmisiri.
3 Potifa wamanya kukala Mwenyezi Mlungu a phamwenga na Yusufu na
nkumuhenda afwanikiwe kahi za chila ahendaro.
4 Phahi, Potifa wahamirwa ni Yusufu hata achimuhenda mtumishiwe
binafsi. Wamuhenda muimirizi wa mudziwe na achimuamini kuimirira
malize zosi.
5 Hangu siku ambayo Potifa wamuhenda Yusufu muimirizi wa nyum-
baye na malize zosi, Mwenyezi Mlungu waujaliya mudzi wa Potifa kpwa
sababu ya Yusufu. Mwenyezi Mlungu wabariki chila chitu cha Potifa,
hangu vitu vya nyumbani hadi vya mundani.

---

* **38:29 38:29** ***Peresi*** manage ni *kutsapa kpwa nguvu.* † **38:30 38:30** ***Zera*** manage ni *mwanga wa kundu wa ligundzu ichikala kunacha.* **39:2 39:2** Mahendo 7:9

6 Ndipho Potifa achimrichira Yusufu vituvye vyosi mwakpwe mikononi,
na iye mwenye kayadzishuulisha na chitu chochosi isiphokala chakurya
chorya.
Yusufu kala ni barobaro mnono wa sura na umbo.
7 Bada ya muda mkpwaza tajiriwe wagbwirwa ni tamaa kpwa ajili ya
Yusufu, na achimuamba, “Ndzo ulale na mimi.”
8 Ela iye warema na achimuamba, “Lola, tajiri wangu kadzishuulisha
na chitu chochosi himu nyumbani, waniamini, vituvye vyosi vi mwangu
mikononi.
9 Hipha kaya, uchiusa Potifa, taphana mkpwulu wanjina kuriko mimi;
tajiri wangu kadzangbwenikahaza chitu chochosi isiphokala uwe, mana
u mchewe. Indakaladze sambi, nihende chitu chii dza hichi ambacho ni
dambi kpwa Mlungu?”
10 Dzagbwe wamchenga-chenga Yusufu chila siku, ela Yusufu kayakubali
kulala naye wala kukala phephi naye.
11 Siku mwenga Yusufu wamenya nyumbani ili ahende kazize, namo kala
tamuna mtumishi wanjina.
12 Mkpwaza Potifa wamgbwira vwazi achimuamba, “Ndzo, ulale na
mimi!” Ela Yusufu wachimbira kondze, achimrichira vwazire.
13 Yuya mchetu ariphomanya kukala Yusufu akamrichira vwazire na
kuzola kondze,
14 waiha atumishie a nyumbani na achiaambira, “Lolani! Hwareherwa
hiyu Mueburania kpwedzahuifya. Akedza himu nyumbani kpwedzanigb-
wavukira, ela nkakota kululu.
15 Achiphoona nakota kululu, akazola kondze, akaricha vwazire
phapha.”
16 Mkpwaza Potifa wakala na rira vwazi ra Yusufu hadi mlumewe
ariphouya kaya.
17 Wamsemurira gago, achimuamba, “Yuya mtumwa wa Chieburania
uriyehurehera che analonda kunigbwavukira.
18 Ela, nchiphokota kululu, akazola kondze na akaricha vwazire.”
19 Tajiriwe ariphosikira vira mchewe chivyohendwa ni mtumwawe,
watsukirwa sana.
20 Wamuhala Yusufu achendamtiya jela, phatu ambapho mabusu ga
mfalume kala gachifungbwa.
Ela wakati Yusufu kala a hiko jela,
21 Mwenyezi Mlungu kala a phamwenga naye. Wamuonyesa mendzwaye
isiyosika kpwa kumuhenda amendzwe ni muimirizi wa jela.
22 Ye muimirizi wa jela wamuika Yusufu akale mkpwulu wa mabusu
ganjina gosi na aimirire chila chitu chohendwa himo.
23 Mkpwulu wa jela kala kadzishuulisha na chitu chochosi ambacho kala
chi tsini ya Yusufu, kpwa sababu Mwenyezi Mlungu kala a phamwenga
naye, na chila arihendaro kala rinaongokerwa.

40

Yusufu anavugula ndoso ko jela

1 Bada ya muda, mlavyadzi uchi mkpwulu na mkpwulu wa apishi
amkosera tajiri wao, mfalume wa tsi ya Misiri.
2 Mfalume watsukizwa sana ni hano atumishi airi,
3 na achiafunga jela yokala akafungbwa Yusufu. Jela iyo kala i tsini ya
Potifa, mkpwulu wa arindzi.

39:21 39:21 Mahendo 7:9

4 Potifa wamuika Yusufu akale mtumishi wao. Nao akala mo jela kpwa
muda.
5 Siku mwenga usiku, mo jela, mlavyadzi wa uchi na mpishi a mfalume
wa Misiri, aloha ndoso na chila ndoso kala ina manage.
6 Ligundzure Yusufu ariphokpwedza, waaona kukala taana raha.
7 Phahi waauza maofisaa a Farao, “Mbona rero tamuna raha?”
8 Achimuamba, “Chila mmwenga wehu akaloha ndosoye ela taphana
amanyaye manage.” Yusufu achiamba, “Dze, si Mlungu avugulaye ndoso?
Haya, niambirani ndoso zenu.”
9 Phahi, yuya mlavyadzi uchi mkpwulu wamuambira Yusufu ndosoye,
achimuamba, “Mwangu ndosoni, nkaona mzabibu mbere zangu,
10 nao che una panda tahu. Uriphotuluza makodza tu, ukatuluza
maruwa na gara maruwa gakavyala zabibu, na zikaivwa.
11 Mimi che Nkagbwiririra chikombe cha mfalume mwangu mkpwononi.
Phahi nkahala zira zabibu, nkaziminya chikombeni mwa mfalume na
nkamupha mkpwononi.”
12 Yusufu achimuamba, “Higa ndigo manage. Mana ga zira panda tahu
ni siku tahu.
13 Kabila ya siku tahu mfalume andakuswamehe, akutuluze jela na
akuuyize phako kazini. Undakala uchimupha chikombeche, dza vira
mwandzo, wakati kala u mlavyadzi wa uchi.
14 Ela nakuvoya mambo gachikuphihirato unitambukire na unionere
mbazi, rihadze dzina rangu mbere za mfalume ili unihende nituluzwe jela.
15 Mana náhendatekpwa kula tsi ya Aeburania, na hata phapha
sidzangbwehenda rorosi ra kunihenda nifungbwe jela.”
16 Mpishi mkpwulu ariphoona mana ga ndoso hira ni manono, wamuam-
bira Yusufu, “Hata mimi piya nkaloha! Mo ndosoni che nkadzihika nyungo
tahu za mabofulo.
17 Lungo ra dzulu che rina vyakurya aina tafwauti-tafwauti vya kuochwa
dza mabofulo. Vyakurya hivyo che ni vya mfalume. Ela nyama a mapha
che anavirya mo lungoni phangu chitswani.”
18 Yusufu achimuamba, “Ndosoyo manage ni hino: Zira nyungo tahu ni
siku tahu.
19 Kabila ya siku tahu mfalume andakukata chitswa na mwirio andaut-
someka dzulu gongoni, na nyama a mapha andaurya.”
20 Sambi, siku ya hahu mfalume kala anasherekeya sikuye ya kuvyalwa,
waalika karamu atumishie osi. Achituluza jela mlavyadzi uchi mkpwulu
na mkpwulu wa apishi na achiareha phara phokala phana atumishie.
21 Achimuuyiza kazini mlavyadzi uchi mkpwulu, na achikala analavya
uchi tsona kpwa mfalume.
22 Ela mfalume wamuolaga yuya mkpwulu wa apishi, na mwiriwe
achiutsomeka dzulu gongoni viratu Yusufu vyomvugurira ndosoye.
23 Ela yuya mlavyadzi uchi mkpwulu wayala gara goambirwa ni Yusufu.

41

Ndoso za Farao

1 Bada ya miaka miiri, Farao waloha aimire kanda-kanda ya muho wa
Naili.
2 Pho muhoni phatuluka ng’ombe sabaa za kunona, zichiandza kurisa
pho kanda-kanda ya muho.

3 Halafu phachituluka ng’ombe zanjina sabaa; hizi kala zikaonda hata
zinatisha, zichiima kanda ya nyo muho Naili phephi na zira nono za
kunona.
4 Zira ng’ombe za kuonda zichirya zira za kunona, Farao achilamuka.
5 Achigbwirwa ni usingizi tsona, na achiloha ndoso yanjina. Waona
m’buwa mmwenga wa muhama ukavyala masuche sabaa manono garigo
tele tembe.
6 Badaye, waona m’buwa wanjina ukatsephuza masuche ganjina sabaa
madide, garigonyala kpwa dzuwa na phuto.
7 Gara masuche sabaa madide ga kunyala gamiza gara sabaa manono.
Mfalume achilamuka, na achimanya mbavi che analoha.

Mlavyadzi wa uchi anasemurira mfalume kuhusu Yusufu

8 Ligundzure mfalume achikala ana wasiwasi, phahi achilagiza aganga
na atu osi a ikima a Misiri aihwe. Waasemurira ndosoze ela taphana hata
mmwenga yeweza kuzivugula.
9 Phahi yuya mlavyadzi-uchi mkpwulu wamuamba mfalume, “Rero
natambukira makosa gangu!
10 Wakati mmwenga uwe Farao uriphokala ukahureyera swiswi atu-
mishio, mimi na mkpwulu wa apishi, wahufunga jela ambayo kala i tsini
ya mkpwulu wa arindzi.
11 Siku mwenga usiku, chila mmwenga wehu waloha ndosoye, na chila
ndoso ichikala na manaye.
12 Sambi, kala phana mvulana wa Chieburania aihwaye Yusufu,*
mtumishi wa mkpwulu wa arindzi. Hwamsemurira ndoso zehu na
achihuvugurira, chila mmwenga ndosoye.
13 Mambo gachikala vivyo vyovugula ndoso zehu: Mino nchiuyizwa
phangu kazini na myangu achiolagbwa.”

Yusufu anaihwa edze avugule ndoso

14 Hipho, Farao walagiza hiye mvulana arehwe, na mara mwenga
achirehwa kula jela. Bada ya kunyola na kuvwala nguwo zanjina, Yusufu
wakpwedza mbere za Farao.
15 Farao achimuamba Yusufu, “Nkaloha ndoso na taphana awezaye
kuzivugula, ela nasikira uwe unaweza kuvugula ndoso.”
16 Yusufu achimuamba Farao, “Mimi sina uwezo hinyo, ela Mlungu
andakupha mana gakufwahago.”
17 Ndipho mfalume waandza kumsemurira Yusufu ndosoze, “Nkaloha
che niimire kanda-kanda ya muho wa Naili,
18 na mo muhoni mkatuluka ng’ombe sabaa za kunona na zikaandza
kurisa pho kanda-kanda ya muho.
19 Halafu mkatuluka ng’ombe zanjina sabaa, mbii, za kuonda hata
zinatisha, yani mifupha mihuphu. Sidzangbweona ng’ombe dza zizo kahi
za tsi ya Misiri.
20 Zira ng’ombe za kuonda zarya zira ng’ombe sabaa za kunona
chizotuluka kpwandza.
21 Ela hata bada ya zira ng’ombe za kuonda kurya zira za kunona,
zasala vivyo za kuonda. Mutu asingemanya kukala zikarya yawe. Halafu
nchilamuka.

41:8 41:8 Danieli 2:2 * **41:12 41:12** ***Aihwaye Yusufu***: Maneno higa gaenjerezwa.

22 Nágbwirwa ni usingizi tsona, nchiloha m’buwa mmwenga wa
muhama ukavyala masuche sabaa manono garigo tele tembe.
23 Chisha nchiona m’buwa wanjina ukavyala masuche sabaa madide
chigonyala kpwa dzuwa na phuto.
24 Gara ga kunyala gamiza gara manono. Ligundzure náasemurira
aganga ndoso hizi ela, taphana ariyeweza kunivugurira.”

Yusufu anavugula ndoso za mfalume

25 Yusufu wamuambira mfalume, “Ndosozo zosi mbiri zina mana
mwenga. Mlungu akakuonyesa mambo ambago a phephi na kugahenda.
26 Zira ng’ombe sabaa za kunona ni miaka sabaa, na gara masuche sabaa
manono ga muhama piya ni miaka sabaa; ndoso zosi zina mana mwenga.
27 Zira ng’ombe sabaa za kuonda chizotuluka bada ya zira za kunona,
na gara masuche sabaa ga kunyala, manaye ni miaka sabaa ya ndzala.
28 Ni kama nchivyokuambira uwe Farao, kukala, Mlungu akakuonyesa
mambo ambago a phephi na kugahenda.
29 Kundakala na miaka sabaa ya mavuno manji sana kahi za tsi ya Misiri.
30 Bada ya iyo, kundakala na miaka sabaa ya ndzala, ndzala kulu hata
yo miaka ya shibe iyalwe ko tsi ya Misiri. Ndzala iyo indaiangamiza tsi.
31 Yo shibe taandaitambukira mana yo ndzala ndiyokpwedza indakala
kali sana.
32 Sababu ya Farao kuloha ndoso mbiri zenye mana mwenga, ni kukala
Mlungu akakata shauri na a phephi na kugahenda.
33 “Sambi, uwe Farao, ni utsambule mutu wa achili na marifwa, umuike
muimirizi wa tsi ya Misiri ili akusanye chakurya cha akiba.
34 Piya Farao ni uike atu anjina ili akusanye seemu mwenga ya tsano ya
mavuno ga Misiri, wakati wa miaka sabaa ya shibe.
35 Alagize akusanye chakurya chosi cha miaka ya shibe yedzayo na
achiike akiba kahi za midzi tsini ya uimirizio uwe Farao.
36 Chakurya hichi chindakala akiba ya tsi wakati wa miaka sabaa ya
ndzala ndiyokpwedza Misiri, ili atu asedze akagaya na ndzala.”

Yusufu anahendwa mkpwulu wa Misiri

37 Farao na atumishie osi aukubali mpango huno,
38 na Farao achiaambira, “Kpwa kpweli tahuweza kuphaha mutu
wanjina dza Yusufu ambaye ana Roho wa Mlungu ndaniye.”
39 Chisha Farao achimuambira Yusufu, “Kpwa vira Mlungu wakuonyesa
uwe mambo gosi higa, takuna mutu wanjina wa achili na marifwa dza
uwe.
40 Kpwa hivyo, nindakuhenda mkpwulu wa tsi yangu, na atu angu osi
andalunga malagizogo. Kpwa sababu ya ishima ya chihi cha utawala, mimi
tu ndimi ndiyekala mkpwulu kuriko.”
41 Farao achimuambira Yusufu, “Vivi nakuika mkpwulu wa tsi yosi ya
Misiri.”
42 Farao wavula peheye ya chifalume yenye muhuriwe na achimvwika
Yusufu. Piya wamupha kandzu nono, na achimvwika mkpwufu wa
zahabu.
43 Achimupha garire ra phiri ra chifalume ra kuvwehwa ni farasi.
Arindzi achimtanguliya kuno anagomba na raka ra dzulu, “Kalani kanda,
kalani kanda.” Hivyo ndivyo Farao arivyomuhenda Yusufu mkpwulu wa
Misiri yosi.

41:40 41:40 Mahendo 7:10 **41:42 41:42** Danieli 5:29

44 Piya Farao wamuamba Yusufu, “Mimi mfalume wa Misiri natangaza
kukala takuna mutu yeyesi ndiyegomba wala kuhenda rorosi bila ya
ruhusayo.”
45 Farao wamupha Yusufu dzina ranjina, Safenathi-Panea. Piya wamlóza
mchetu, yeihwa Asenathi, mwana wa Potifera, mlavyadzi-sadaka wa Oni.
Phahi, Yusufu wakala mkpwulu wa tsi yosi ya Misiri.
46 Yusufu kala ana miaka mirongo mihahu ariphoandza kumuhumikira
Farao, mfalume wa Misiri. Yusufu wauka dzumba ra mfalume na
achizunguluka tsi ndzima.
47 Wakati hura wa miaka sabaa ya shibe, tsi yaphaha mavuno manji
sana.
48 Yusufu wakusanya chakurya chosi choambwa wakati wa miaka sabaa
ya shibe ko Misiri na achichiika akiba midzini. Chila mudzi waika akiba
ya chakurya kula minda iriyokala phephi na mudzi hinyo.
49 Waika akiba ya mavuno kpwa unji sana, gachikala manji dza mtsanga
wa pwani; gakala manji hata achikala kaandika isabuye tsona, gakala zaidi
ya chipimo.
50 Kabila miaka ya ndzala kufika, Yusufu kala akavyala ana airi alume
na mchewe Asenathi, mwana wa mlavyadzi-sadaka wa Oni.
51 Yusufu wamuiha mwanawe wa mwandzo Manase† mana waamba,
“Mlungu akanihenda niyale tabu zangu zosi na nyumba ya baba.”
52 Mwanawe wa phiri wamuiha Efuraimu,‡ achiamba, “Mlungu aka-
nipha chivyazi tsi niriyogaya.”

Ndzala inaandza

53 Yo miaka sabaa ya shibe hiko Misiri yatsapa,
54 halafu miaka sabaa ya ndzala ichiandza viratu vyogomba Yusufu. Tsi
zanjina zosi kala zina ndzala ela Misiri yosi kala ina chakurya.
55 Amisiri ariphoandza kuphaha tabu ya chakurya, amririra Farao aaphe
chakurya. Na Farao achiaambira Amisiri osi, “Phiyani kpwa Yusufu na vyo
ndivyokuambirani, hendani.”
56 Ndzala iriphozidi kuenea tsi ndzima, Yusufu wavugula madzumba
goikpwa chakurya na achiaguzira Amisiri.
57 Tsi zosi zakpwedza Misiri kugula chakurya kpwa Yusufu, sababu
ndzala kala ni kali chila phatu.

42

Nduguze Yusufu anaphiya Misiri

1 Jakobo phosikira kukala Misiri kuna chakurya, waambira anae alume,
“Mbona mukadangana tu mnalolana matsoni?
2 Nasikira Misiri kuna chakurya. Phiyani mkagule sedze hukahirikani
na ndzala.”
3 Ndipho hinyo ndugu kumi a Yusufu aphiya Misiri kpwendagula
chakurya.
4 Ela Jakobo kayaruhusu Benjamini, mwanáo ndani mwenga na Yusufu,
aphiye na nduguze, mana kala anaogopha sedze akaphahwa ni mai.
5 Phahi ana a Jakobo aphiya Misiri na atu anjina okala anaphiya
kpwendagula chakurya, mana Kanani nako kala kuna ndzala.

---

† **41:51 41:51** ***Manase***: Kpwa Chieburania neno hiri raigana na neno *kuyala.* ‡ **41:52 41:52** ***Efuraimu***: Kpwa Chieburania neno hiri raigana na maneno *kuvyala ana airi.* **41:54 41:54** Mahendo 7:11 **41:55 41:55** Johana 2:5 **42:2 42:2** Mahendo 7:12

6 Wakati hinyo Yusufu kala ndiye mkpwulu wa Misiri na kala ndiye
aguziraye atu osi chakurya. Phahi nduguze Yusufu ariphofika, amgbw-
erera maguluni.
7 Yusufu ariphoona nduguze, waatambukira ela achidzihenda avi
kaamanya, achigomba nao na usiru. Achiauza, “Mlaphi mwino?” Nao
achimuamba, “Hula Kanani hukedzagula chakurya.”
8 Dzagbwe Yusufu waatambukira nduguze, ela aho taayamtambukira.
9 Iye watambukira ndosoze zoloha kuhusu nduguze na achiaambira, “Mu
makachero mwimwi! Mkedzachunguza tsi yehu ili mmanye unyonje wa
tsi yehu!”
10 Aho achiamba, “Hata bwana, swiswi atumishio hukedzagula
chakurya.
11 Swiswi hosi hu ana a baba mmwenga. Bwana, swiswi sio makachero,
hu atu aaminifu.”
12 Achiaambira, “Hata! Mwimwi mkedzalola tsi yehu ili mmanye
unyonje wa tsi yehu.”
13 Achimuamba, “Swiswi atumishio kala hu ndugu kumi na airi a baba
mmwenga akalaye tsi ya Kanani. Mwenehu wehu mmwenga tahunaye na
chiziyanda akasala kaya na baba.”
14 Ela Yusufu achiaambira, “Kama nchivyokuambirani, mwimwi mu
makachero!
15 Na hivi ndivyo ambavyo mundahakikisha kukala simwi makachero:
Ninaapa kpwa dzina ra mfalume, kukala tamundauka hadi mdide wenu
arehwe hipha.
16 Muhumeni mmwenga wenu akamuhale amrehe. Anjina mun-
datiywa jela hadi huhakikishe napho maneno genu ni ga kpweli. Na
ichikala tamuna chiziyanda, phahi kama Farao arivyo moyo mwimwi mu
makachero.”
17 Phahi Yusufu waatiya jela osi kpwa siku tahu.

18 Siku ya hahu, Yusufu waambira, “Mimi namuogopha Mlungu, na
ichikala mundahenda dzambo ndirokuambirani sindakuolagani.
19 Napho mu atu aaminifu, mmwenga naasale mu jela, na anjina aphirike
chakurya kaya kpwa atu enu agayao na ndzala.
20 Ela ni lazima munirehere chiziyanda wenu ili nihakikishe kukala
mnagomba kpweli. Na ichikala ni kpweli sindakuolagani.”

Nao akubali kuhenda vira arivyoambirwa.

21 Chisha abisha nyo enye kpwa enye achiamba, “Kpweli hunatiywa
adabu kpwa sababu ya hurivyomuhendera mwenehu wehu. Mana hwa-
muona vira arivyosononeka phohuvoya humrichire, ela tahuyamphundza;
na ndiyo tabu hino huiphahayo.”
22 Rubini achiamba, “Dze! Siyakuambirani msimuhendere dambi yuya
mvulana? Ela tamuyaniphundza. Sambi hunariphizwa kpwa sababu ya
chifoche.”
23 Taamanyire kukala Yusufu anasikira gara agombago, mana kala
achigomba naye na mtafusiri.

24 Yusufu wauka achendarira, chisha achiuya kpwedzagomba nao tsona.
Wamuhala Simioni na achifungbwa mikono mbere zao.

Nduguze Yusufu anauya kaya

42:9 42:9 Mwandzo 37:5–10 **42:22 42:22** Mwandzo 37:21–22

25 Yusufu walagiza magunia ga nduguze gaodzazwe chakurya, na chila
mmwenga auyizirwe pesaze mwakpwe guniani na ahewe chakurya cha
kurya njirani. Na gachihendwa.
26 Nduguze apandiza mizigo yao ya mtsere pundani na achiuka.
27 Ariphofika phatu phokala andalala usiku uho, mmwenga wavugula
guniare ili amuphe pundawe chakurya, na achikuta pesaze mo mwakpwe
guniani.
28 Achiaambira nduguze, "Pesa zangu zikauyizwa, mu mwangu guniani!"
Maroho gaaguguta na achiuzana kpwa wuoga, "Ni shaka rani rino
Mlungu?"
29 Ariphofika kaya kpwa ise yao Jakobo, ko Kanani, amsemurira mambo
gosi gohendeka.
30 Amuambira, "Mkpwulu wa Misiri wahugombera kpwa usiru na
achiuhenda avi hu makachero, hunachunguza unyonje wa tsi yao.
31 Ela swino huchimuambira, 'Swiswi hu atu aaminifu, sio makachero.
32 Kukala hu ndugu kumi na airi, ana a baba mmwenga. Mmwenga
tahunaye na chiziyanda wehu wasala kaya na baba hiko Kanani.'
33 Halafu yuya mkpwulu wa Misiri achihuamba, 'Hivi ndivyo ambavyo
nindamanya kukala mu atu aaminifu. Mmwenga andasala phapha na
anjina aphirike chakurya kaya kpwa atu enu agayao na ndzala.
34 Ela ni munirehere mwenenu wenu chiziyanda, ili nimanye kukala
simwi makachero, bali mu atu aaminifu; ndipho nindakuuyizirani mwe-
nenu wenu na mundakala huru tsi hino.' "
35 Ariphokala anakupula magunia gao, chila mmwenga wakuta mfukowe
wa pesa mwakpwe guniani! Aho na ise yao ariphoona yo mifuko ya pesa
agbwirwa ni uoga.
36 Ise yao Jakobo achiamba, "Mnalonda kunimarira anangu! Yusufu
kapho, Simioni kapho; na sambi mnalonda muhale Benjamini. Chila chitu
chinahendeka chinyume changu!"
37 Rubini achimuamba ise, "Ichikala sindamuuyiza Benjamini, olaga
anangu airi alume. Nipha Benjamini nami nindamrinda na nindamuuy-
iza."
38 Ela Jakobo achiamba, "Sindalavya mwanangu mkaphiya naye;
nduguye wafwa na wasala iye tu. Achiphahwa ni utu uyi mo njirani
nindafwa na mkunguru mana mimi ndipho ni mtumia."

43

Charo cha phiri cha kuphiya Misiri

1 Ndzala yazidi kukala kali ko Kanani,
2 na atu a Jakobo ariphokala akamala mtsere uriogulwa Misiri, Jakobo
waambira anae, "Uyani mkahugurire mtsere tsona."
3 Ela Juda achimuamba ise, "Yuya mkpwulu wa Misiri wagomba wazi
kabisa kukala kandabisha naswi tsona napho tahundaphiya na mdide
wehu!
4 Uchikubali huphiye na Benjamini, phahi hundaphiya hukakugurireni
chakurya.
5 Ela uchirema na Benjamini, baba swino tahundaphiya, mana yuya
mutu waamba, 'Sindabisha namwi tsona hadi mwedze na mdide wenu!' "
6 Jakobo achiamba, "Mwanitiya mashakani, kpwa utu wani mwanihen-
dera uyi huno wa kumuambira hiye mutu kukala muna mwenenu wenu
wanjina?"

7 Nao achimuamba, “Yuya mutu wahuuza kuhusu swi enye na kuhusu
abari ehu anjina pha kaya. Wahuuza achiamba, ‘Dze, sowe yenu ni
mzima? Muna mwenenu wenu wanjina?’ Naswi kala hunamjibu go
maswalige tu. Sambi kala hundamanyadze kukala andaamba, ‘Ndzoni na
mwenenu wenu’?”
8 Juda achimuambira ise, “Niricha niphiye naye hiyu mvulana ili huuke
mara mwenga, hukagule chakurya husedze hukahirikani phamwenga na
achetu ehu na ana ehu.
9 Mimi mwenye nindakala mzamana. Undaniisa mimi baba. Ichikala
sindakpwedza naye mzima, phahi lawama naikale dzulu yangu maisha.
10 Kalapho wakubali hangu mwandzo, hungekala hwahenda vyaro viiri
vya kuphiya na kuuya.”
11 Ndipho ise yao achiamba, “Ichikala ni lazima aphiye, phahi hendani
hivi: Halani vitu vinono-vinono kula ku kpwehu, mumphirikire zawadi
hiye mkpwulu. Halani dawa chache ya mavune, asali chache, vilungo vya
kujitira, uvumba na mbeyu za mtswano, yani jozi na lozi.
12 Halani pesa kano mbiri ya zira zitakpwazo, mana ni lazima muuyize
zira pesa zouyizwa mwenu maguniani. Mendzerepho zauyizwa bahati
mbaya.
13 Mhaleni mwenenu wenu na mphiye mara mwenga.
14 Mlungu Mwenye Nguvu Zosi naamuhende hiye akuonereni mbazi ili
amrichire Benjamini na hiye mwenenu wenu wanjina muuye nao kaya.
Ichikala naandikirwa anangu aangamike, haya, naangamike, taphana
neno.”
15 Phahi ahala zira zawadi, pesa za kano mbiri na Benjamini, na achiuka
mara mwenga. Ariphofika Misiri, akpwendamuona Yusufu.

Yusufu anaalika nduguze kpwakpwe nyumbani

16 Yusufu ariphomuona Benjamini phamwenga nao, wamuambira mtu-
mishiwe mkpwulu wa nyumbaye, “Aphirike kpwangu kaya hano ajeni na
ukatsindze nyama umtengeze, mana nindarya nao mutsi.”
17 Yuya mtumishi wahenda kama arivyolagizwa ni Yusufu, waaphirika
kpwa Yusufu.
18 Wakati ariphokala anaphirikpwa kpwa Yusufu agbwirwa ni wuoga
na achiamba, “Hunaphirikpwa hiko kpwa sababu ya zira pesa zouyizwa
mwehu maguniani kano ya mwandzo. Analonda kuhugbwira kpwa nguvu,
ahuhende atumwa na ahufute punda ehu.”
19 Ariphofika mryangoni nyumbani kpwa Yusufu, amuuza yuya mtu-
mishi mkpwulu wa Yusufu,
20 achimuamba, “Bwana, swino hwakpwedza hipha kano ya kpwandza
kpwedzagula chakurya.
21 Ela huriphokala hunauya kaya, hwakpwendaima phatu ambapho kala
hundalala usiku. Huriphovugula magunia gehu, chila mmwenga wakuta
pesaze zosi mwakpwe guniani. Phahi, hizo pesa swino hukaziuyiza.
22 Tahumanya yeuyiza pesa zira maguniani. Piya hukedza na pesa
zanjina ili hugule chakurya zaidi.”
23 Yuya bwana achiamba, “Ni sawa-sawa mchivyoniambira, msiogophe
wala msikale na wasiwasi. Mlungu wenu ndiye yekutiirani pesa mwenu
maguniani. Mimi ndimi yephokera pesa zenu.” Chisha achiatuluzira
mwanáo wao Simioni.
24 Yuya mtumishi achiakaribisha nyumbani mwa Yusufu, achiapha
madzi ga kusinga magulu, na achiapha punda aho chakurya.

25 Hara nduguze Yusufu a tayarisha zawadi zao ili amuphe Yusufu pho
mutsi ndiphokpwedza, mana kala akasikira kukala andarya phamwenga
naye.
26 Yusufu ariphokpwedza phara kaya, nduguze amupha zira zawadi
zokpwedza nazo, na achimgbwerera maguluni.
27 Yusufu waauza hali zao, halafu achiaamba, “Ye sowe yenu mtumia
mriyeniamba, a viphi? Achere moyo?”
28 Nduguze achimuamba, “Mtumishio, baba yehu achere moyo na kana
neno.” Chisha achizamisa vitswa vyao kuonyesa ishima.

Yusufu anakutana na nduguye Benjamini

29 Yusufu ariphomuona Benjamini, mwanao ndani mwenga, waamba,
“Yuno ndiye mwenenu wenu chiziyanda mriyeniambira?” Chisha
achimuamba Benjamini, “Mlungu naakuonere mbazi, mwanangu!”
30 Halafu Yusufu wauka gafula, mana matsozi kala ganamrengarenga
kpwa sababu ya kumuona nduguye. Achiinjira mwakpwe chumbani na
achirira.
31 Bada ya kusinga uso watuluka kondze, achidzidinisa chilume na
achiamba, “Reheni chakurya.”
32 Yusufu warya macheye na nduguze nao achirya machiyao. Amisiri
okala hipho nao achirya machiyao, mana aho kurya na Aeburania kala ni
utu wa kutsukiza.
33 Aho asagala mezani kulolana na Yusufu, na apangbwa kulengana
na miaka yao, kula mvyere hadi mdide; hino yaahenda alolane kpwa
kuangalala.*
34 Chakurya kala chichihalwa mezani pha Yusufu na akahewa. Ben-
jamini wahewa chakurya kano tsano ya chira cha ayae. Anwa, achirya
vyakurya vinono-vinono na achifwahirwa phamwenga na Yusufu.

44

Chikombe chinazembuka guniani mwa Benjamini

1 Yusufu wamlagiza mtumishiwe mkpwulu wa phakpwe kaya,
achimuamba, “Aodzazire chakurya mwao maguniani chiasi awezacho
kutsukula. Na chila mmwenga mtiire pesaze mwakpwe guniani.
2 Halafu tiya chikombe changu cha feza ndani ya gunia ra yuya mwanao
wao chiziyanda, phamwenga na pesaze achizogurira chakurya.” Yuya
mtumishi wahenda viratu vyolagizwa ni Yusufu.
3 Ligundzu kuriphocha hara atu asindikizwa na punda aho achiphiya
vyao.
4 Ariphokala akauka hatuwa chache kondze ya mudzi, Yusufu wamuam-
bira mtumishiwe mkpwulu wa nyumbani, “Henda wangbwi ualunge hara
atu na ndiphoaona auze, ‘Mbona mkariphiza mai kpwa manono?
5 Kpwadze mkaiya chikombe cha feza cha tajiri wangu? Ndicho
anwereracho na ndicho apigiracho mburuga. Mkahenda utu uyi kuiya
chikombeche.’ ”
6 Yuya mtumishi wauka; ariphoagbwira hiko njirani, waauza maneno
garatu gara.
7 Nao achimuamba, “Bwana, ni maneno gani go uhuambirago? Swiswi
tahuweza kuhenda neno hiro hata chidide!

* **43:33 43:33** Sababu ya kuangalala yakala ko kupangbwa kula mvyere hadi mdide.

8 Bwana, unatambukira kukala swino hwauyiza pesa kula Kanani
ambazo kala zikatiywa mwehu maguniani! Dze, hungeiyadze zahabu ama
feza nyumbani mwa tajirio?
9 Bwana, ye ndiyephahikana na hicho chikombe naaolagbwe, na siswi
anjina uhende atumwao."
10 Yuya mtumishi achiamba, "Nakubali muchivyoamba, ela ye
ndiyephahikana na chikombe ndiye ndiyekala mtumwa wangu, mwi
anjina mundakala tamuna makosa."
11 Hipho, ahula magunia gao upesi na chila mmwenga achivugula
guniare.
12 Yuya mtumishi wa Yusufu waendza chila gunia kuandzira ra mvyere
hadi mdide kabisa. Chikombe chazembuka guniani mwa Benjamini.
13 Nduguze akpwanyula nguwo zao kpwa sonono, na chila mmwenga
achipandiza mizigoye pundani na achiuya.
14 Yusufu kala achere pho kaya wakati Juda na nduguze ariphouya.
Achidzibwaga photsi mbere za Yusufu.
15 Yusufu achiamba, "Mkahendani mwino? Tammanya kukala mutu
kama mimi naweza kumanya mambo na mburuga?"
16 Juda achiamba, "Hukuambireni, bwana? Huambedze? Hudziusiredze
lawama? Mlungu akagaonyesa makosa gehu. Sambi, swiswi hosi hu
atumwao, wala si yuya chiyegbwirwa na chikombe bahi."
17 Yusufu achiamba, "Aa, mino siweza kuhenda hivyo kabisa! Ni yuyatu
achiyegbwirwa na chikombe changu tu, ndiye ndiyekala mtumwa wangu.
Mwimwi anjina, phiyani kaya kpwa sowe yenu salama."

Juda anamkanira Benjamini

18 Phahi, Juda wamsengerera Yusufu na achimuamba, "Tafadhali bwana,
nakuvoya nigombe maneno machache, dzagbwe u sawa na mfalume ela
nakuvoya usireye.
19 Bwana uwe wahuuza, 'Dze, sowe yenu achere moyo? Muna mwenenu
wenu wanjina?'
20 Naswi huchikuamba, 'Huna baba, naye ni mtumia, na huna mdide
wehu, ambaye wavyalwa wakati baba ni mtumia kare. Ndugungbwa wa
hiye mvulana ndani mwenga wafwa na sere iye tu kpwa nine. Baba
anammendza sana mwanache hiyu.'
21 Bwana, halafu wahuamba, 'Mreheni mdide wenu ili nimuone.'
22 Naswi huchikuambira uwe bwana wangu, 'Hiye mwanache kaweza
kumricha ise, mana achihenda hivyo, ise andafwa.'
23 Ela bwana uchiamba, 'Sindabisha na mwimwi tsona hadi mwedze na
mdide wenu.'
24 "Huriphouya kaya kpwa baba, hwakpwendamuambira gara uchigo-
huambira uwe bwana wangu.
25 Baba ariphohuamba, 'Uyani Misiri mkahugurire chakurya chanjina.'
26 Swino hwamuamba, 'Tahuweza kuphiya, mana tahundaruhusiwa
kumuona hiye mutu hadi mdide wehu akalepho. Hundaphiya ichikala
mdide wehu andaphiya piya.'
27 Bwana, baba wahuamba, 'Mnamanya kukala mayo yenu Raheli
navyala naye ana airi.
28 Mmwenga waniricha na ni lazima akale wagbwirwa ni nyama m'baya
achiriwa. Na sidzangbwemuona hangu siku hizo.
29 Ichikala mundamuhala hiyu piya na akaphahwe ni mai, hivi nirivyo
mtumia mundaniolaga na mkunguru.'

30-31 Kpwa hivyo bwana, ichikala nindauya kaya kpwa baba bila ya
hiyu mwanache, baba ndiphoona mwanawe kapho, andafwa. Mana
uzima wa baba unategemea uzima wa mwanache hiyu. Ichikala hivyo,
hundamuolaga mtumia na mkunguru.
32 Tsona bwana, nádzilavya mzamana wa hiyu mwanache kpwa baba,
námuamba, 'Ichikala sindauya naye mzima, phahi baba, lawama naikale
dzulu yangu maisha gangu gosi.'
33 Sambi phahi, nakuvoya badalaye nisale mimi kama mtumwao, yuno
mwanache umrichire aphiye kaya na hano ayae.
34 Nindamloladze baba mino bila mwanache hiyu? Sindaweza kuvu-
mirira mai ndigomphaha baba."

45

Yusufu anadzimanyisa kpwa nduguze

1 Kufikira hipho, Yusufu kayaweza kudzizuwiya tsona mbere za atu-
mishie, phahi wakota kululu achiamba, "Tulukani himu chumbani."
Taphayakala na mutu wanjina yeyesi Yusufu ariphokala anadzimanyisa
kpwa nduguze.
2 Warira kpwa sauti hadi Amisiri achisikira. Badaye habari zafika kpwa
mfalume.
3 Yusufu achiaambira nduguze, "Enehu, mimi ni Yusufu! Dze, baba
achere moyo?" Ela nduguze ariphosikira, aogopha hata achikala taana
ra kugomba.
4 Yusufu achiaambira nduguze, "Tafadhalini sengerani phephi." Nao
ariphosengera waambira, "Mimi ndiye yuya mwenenu wenu mriyemguza
Misiri!
5 Sambi msihende wasiwasi wala msidzilaumu kpwa sababu ya kuniguza
hiku, mana ni Mlungu yenitanguliza hiku ili nitivye maisha ga atu.
6 Huno ni mwaka wa phiri wa ndzala himu, na ko mbere kuchere na
miaka mitsano ambapho takundakala na kurima wala kuvuna.
7 Ela Mlungu wanitanguliza mbere zenu kukutivyani kpwa njira hino ya
ajabu, na vivyazi vyenu vienderere kuishi himu duniani.
8 Kpwa hivyo, sio mwimwi murionireha hiku, bali ni Mlungu. Naye
wanihenda dzumbe kpwa mfalume, muimirizi wa phakpwe kaya na
mkpwulu wa tsi yosi ya Misiri.
9 "Sambi, hendani wangbwi mphiye kpwa baba mkamuambe, 'Mwanao
Yusufu anakuamba: Mlungu wanihenda mkpwulu wa tsi yosi ya Misiri.
Phahi, ndzo upesi, usikae.
10 Undasagala seemu za Gosheni, ambapho undakala phephi nami, uwe,
anao, adzukuluo, mifugoyo na malizo zosi urizo nazo.
11 Uchikala Gosheni, nindakurisa, mana kusere miaka mitsano ya ndzala.
Uwe na atuo, phamwenga na mifugoyo sedze mkagaya.' "
12 Yusufu waenderera kuaambira nduguze, "Mwimwi enye na hata
mwenehu Benjamini mkaniona na matso genu kukala mimi nchiyebisha
namwi ni Yusufu.
13 Msemurireni baba nrivyo mkpwulu na niogophewavyo hiku Misiri, na
muambireni kuhusu chila chitu mchichochiona. Phahi hendani wangbwi
mkamrehe baba."
14 Yusufu wamtiya nduguye Benjamini chifuwani na achirira, Benjamini
naye warira chifuwani mwa mwanáo.

45:1 **45:1** Mahendo 7:13 **45:9** **45:9** Mahendo 7:14

15 Chisha waatiya nduguze osi chifuwani, achiadonera kuno anarira.
Bada ya higo nduguze abisha naye.

Farao analagiza Jakobo na atue edze Misiri

16 Mfalume ariphoambirwa kukala ndugungbwa a Yusufu akedza, iye na
atumishie osi aonato.
17 Mfalume wamuambira Yusufu, “Aambire enenu, ‘Pandizani mizigo
yenu pundani na mphiye kaya tsi ya Kanani.
18 Mkamuhale baba na atu enu. Nami nindakuphani seemu nono kabisa
ya tsi ya Misiri na mundafwaidi vya kunona kahi ya yo tsi.’
19 Tsona aambire, ‘Halani magari ga kuvwehwa ni farasi kula ku Misiri
mkatsukurire anache na achetu enu na msikose kumreha sowe yenu.
20 Msione tabu kuricha mali zenu, mana mundaphaha vinono kabisa vya
hiku Misiri.’ ”
21 Phahi Yusufu walavya magari ga kuvwehwa ni farasi kama mfalume
arivyolagiza, na achiapha chakurya cha kurya njirani. Ana a Iziraeli (yani
ana a Jakobo) adzifunganya na achihenda kama arivyolagizwa.
22 Piya Yusufu wamupha chila mmwenga nguwo nyiphya, ela Benjamini
achimupha nguwo tsano na vipande magana mahahu vya feza.
23 Achimphirikira ise punda kumi alume ariotsukula vitu vinono-vinono
kula Misiri na punda kumi achetu ariotsukula mtsere, mabofulo na vitu
vyanjina ambavyo ise andahumira njirani.
24 Chisha Yusufu waasindikiza nduguze, na wakati analagana nao,
waambira, “Msihehe mo njirani.”
25 Aho auka Misiri na achiuya Kanani kpwa ise yao Jakobo.
26 Ariphofika amuambira ise yao, “Baba, Yusufu achere moyo! Iye ndiye
mkpwulu wa Misiri yosi!”
Phahi ise yao waangalala, na achikala kaamini maneno higo.
27 Ela ariphomueleza gosi goambirwa ni Yusufu, na ariphoona magari
ga kuvwehwa ni farasi achigoreherwa ni Yusufu gamhale, roho ra ise yao
Jakobo radigirika.
28 Achiamba, “Kpwa kpweli mwanangu Yusufu achere moyo! Nin-
daphiya nikamuone kabila sidzangbwefwa.”

46

Jakobo na atue anaphiya Misiri

1 Phahi, Jakobo wahala malize zosi na achiuka achiphiya Misiri.
Ariphofika Beeri-Sheba wamlavira sadaka Mlungu wa ise Isaka.
2 Mlungu wagomba na Jakobo usiku ruwiyani, wamuiha, “Jakobo!
Jakobo!” Naye achiihika, “Hee!”
3 Achimuamba, “Mimi ndimi Mlungu, Mlungu wa sowe. Usiogophe
kuphiya Misiri, mana hiko nindahenda uvyazio ukale taifa kulu.
4 Piya mimi nindaphiya Misiri phamwenga na uwe na hakika nindaviuy-
iza vivyazivyo hiku Kanani. Wakati wa chifocho, Yusufu andakala kanda-
kanda ya chitandacho.”
5 Chisha Jakobo wauka Beeri-Sheba. Anae amuhala iye, adzukulue
na akaza anae, achiapandiza magarini, magari golaviwa ni mfalume
gamtsukule.
6 Phahi Jakobo na uvyaziwe wosi aphiya Misiri na mifugo yao na mali
zao zosi arizozitsuma tsi ya Kanani.

46:6 46:6 Mahendo 7:15

7 Jakobo waphiya Misiri na anae alume na achetu na adzukulue alume
na achetu, yani uvyaziwe wosi.
8 Higa ni madzina ga anangbwa a Iziraeli yani uvyazi wa Jakobo
ariophiya nao Misiri:
Rubini mwana mvyere wa Jakobo.
9 Ana alume a Rubini kala ni Hanoki, Palu, Hezironi na Karimi.
10 Ana alume a Simioni kala ni Jemueli, Jamini, Ohadi, Jakini, Sohari, na
Shauli (yemvyala na mchewe wa Chikanani).
11 Ana alume a Lawi kala ni Gerishoni, Kohathi na Merari.
12 Juda na anae alume yani ano Eri, Onani, Shela, Peresi na Zera. (Ela Eri
na Onani afwa Kanani.) Ana alume a Peresi kala ni Hezironi na Hamuli.
13 Isakari na anae alume, yani Tola, Puwa, Jashubu* na Shimuroni.
14 Zabuloni na anae alume, ano Seredi, Eloni na Jaleeli.
15 Hinyu kala ni uvyazi wa Jakobo ariouvyala na mchewe Lea hiko
Padani-Aramu, mbali na mwana wao mchetu yeihwa Dina. Jumula yao
kala ni mirongo mihahu na ahahu.
16 Gadi na anae alume, yani Sefoni, Hagi, Shuni, Esiboni, Eri, Arodi na Areli.
17 Asheri na anae alume yani Imuna, Ishiva, Ishivi, Beriya. Ndugu yao
mchetu kala ni Sera. Ana alume a Beriya kala ni Heberi na Malikieli.
18 Hinya atu kumi na sita ni ana a Jakobo na Zilipa, mtumwa ambaye
Labani kala akamupha mwanawe Lea.
19 Ana a Jakobo ario wavyala na mchewe Raheli kala ni Yusufu na
Benjamini.
20 Hiko Misiri Yusufu kala akavyala na Asenathi ana airi alume, yani
Manase na Efuraimu. Asenathi kala ni mwana wa Potifera, mkpwulu wa
dini kula mudzi wa Oni.
21 Ana alume a Benjamini kala ni Bela, Bekeri, Ashibeli, Gera, Naamani,
Ehi, Roshi, Mupimu, Hupimu na Aridi.
22 Hinya atu kumi na a ne kala ni uvyazi wa Jakobo ariouvyala na Raheli.
23 Dani na mwanawe mlume Hushimu.
24 Nafutali na anae alume ano Jahiseeli, Guni, Jeseri na Shilemu.
25 Hinya atu sabaa kala ni uvyazi wa Jakobo ariouvyala na Biliha,
mtumwa ambaye Labani kala akamupha mwanawe Raheli.
26 Isabu ya uvyazi wa Jakobo uriophiya Misiri, bila ya kuolanga akaza
anae, kala ni atu mirongo sita na sita.
27 Phamwenga na ana airi a Yusufu ariovyalwa Misiri, atu a chivyazi cha
Jakobo ariophiya Misiri kala ni mirongo sabaa.

Jakobo na uvyaziwe anatsoloka Misiri

28 Jakobo wamtanguliza Juda kpwa Yusufu ili akamuonyese njira ya
kuphiya Gosheni. Jakobo na anae ariphofika Gosheni,
29 Yusufu wapanda garire ra kuvwehwa ni farasi achiphiya Gosheni
kpwendamchinjira ise, Iziraeli. Yusufu ariphomuona ise wadzitsupha
chifuwani mwa ise na achirira kpwa muda mure.
30 Iziraeli achimuambira Yusufu, “Hata nkafwa dza sambi, ni razi, mana
nkakuona na nkamanya kukala uchere moyo.”
31 Ndipho Yusufu achimuambira ise na nduguze, “Naphiya nkamuam-
bire mfalume, ‘Baba na enehu okala asagala tsi ya Kanani, akedza.
32 Aho ni afugi, anafuga mang’ondzi, ng’ombe na mbuzi, na akedza na
mifugo yao na mali zao zosi.’

* **46:13 46:13** ***Jashubu*** Ama Yobu. **46:20 46:20** Mwandzo 41:50–52 **46:27 46:27** Mahendo 7:14

33 Mfalume achikuihani ili akuuzeni, ‘Muhenda kazi yani?’
34 Muambeni, ‘Bwana, swino hu afugi a mang’ondzi hangu jadi, dza arivyokala akare ehu,’ ili mfalume akukubalini kusagala Gosheni mana afugi a mang’ondzi ni tsukizo kpwa Amisiri.”

47

1 Phahi Yusufu wahala nduguze atsano na achiphiya kpwa Farao, achendamuamba, “Baba na enehu akedza kula Kanani na mifugo yao na chila chitu aricho nacho, na vivi a Gosheni.”
2 Chisha achimuonyesa mfalume hara nduguze.
3 Mfalume achiauza, “Muhenda kazi yani?” Nao achimuamba, “Bwana, swino hu afugi a mang’ondzi hangu wanache wehu kama vyokala akare ehu.”
4 Chisha achimuamba Farao, “Hukedzasagala hiku kpwa muda, mana hiko Kanani ndzala ni kali, hata mifugo taina mwatu mwa kurisa. Tafadhali hunakuvoya uhukubali swiswi atumishio husagale Gosheni.”
5 Mfalume achimuambira Yusufu, “Sowe na enenu akakulunga uwe,
6 na tsi ya Misiri ni yako; muphe sowe na enenu phatu phanono kabisa. Ariche asagale hiko seemu za Gosheni. Na ichikala nduguzo anjina ni afugi enye ujuzi mkpwulu zaidi, naaimirire mifugo yangu.”
7 Halafu Yusufu wamreha ise Jakobo kpwa mfalume ili amanyane, naye Jakobo achim’bariki mfalume.
8 Farao achimuuza Jakobo, “Una miaka mingaphi?”
9 Jakobo achimuambira mfalume, “Miaka ya charo changu himu duniani ni gana mwenga na mirongo mihahu. Miaka hino ni michache na taidzangbwefika miaka yoishi akare angu, tsona yakala ya kugaya.”
10 Halafu Jakobo wam’bariki mfalume na achiuka.
11 Phahi Yusufu wamupha ise na nduguze phatu phanono kabisa Misiri, seemu za Ramesesi, kama vyolagiza mfalume.
12 Piya Yusufu kala achimupha ise chakurya, phamwenga na nduguze na atu osi pho kaya kulengana na ana ario nao.

Yusufu analongoza wakati wa ndzala

13 Ndzala yazidi kukala kali sana hata kuchikala takuna chakurya chila phatu. Amisiri na Akanani achikala anagaya.
14 Yusufu kala akaphokera pesa zosi ambazo atu a Misiri na Kanani kala akagurira chakurya na achiziphirika dzumba ra mfalume.
15 Atu aho ariphomala pesa zao, Amisiri osi aphiya kpwa Yusufu achendamuamba, “Huphe chakurya! Usihuriche hukahirika. Lola, pesa zehu zosi zasira!”
16 Yusufu achiaambira, “Ichikala pesa zenu zikasira, phahi, niphani mifugo yenu, hukakanizaneni chakurya kpwa mifugo.”
17 Ndipho achimrehera Yusufu mifugo yao na Yusufu achiapha chakurya. Aho areha farasi, punda, ng’ombe, mang’ondzi na mbuzi. Mwaka hinyo Yusufu waapha chakurya kpwa kukakanizana na mifugo yao yosi.
18 Mwaka uriphosira, amuuyira Yusufu achendamuamba, “Bwana, pore ela ni lazima hukuambire shida yehu. Pesa zehu zosi zasira na mifugo yehu yosi ni maliyo. Sambi tahukasala na chochosi huwezacho kukupha isiphokala swiswi enye na minda yehu.
19 Usihuriche hukahirika na minda yehu ikabanangika. Hugule phamwenga na minda yehu, bora tu huphahe chakurya; hukale atumwa a

mfalume na minda yehu ikale maliye. Huphe mtsere ili huenderere kukala
moyo sedze hukafwa, tsi ikakala wekee bila atu."
20 Ndipho Yusufu achigula minda yosi ya Amisiri, na ichikala mali ya
mfalume. Chila Mmisiri waguza mundawe kpwa sababu ndzala kala ni
kali sana. Minda yosi yakala mali ya mfalume
21 na Amisiri osi achikala atumwa, kula pembe hadi pembe.
22 Ela Yusufu kayagula minda ya alavyadzi-sadaka, mana taayakala na
lazima ya kuguza minda yao kpwa sababu mfalume kala achiapha posho.
23 Chisha Yusufu achiaambira atu, "Sambi phundzani, nkakugulani na
minda yenu na mosi mu mali ya mfalume. Vivi nakuphani mbeyu
mkaphande mwenu mindani.
24 Ela siku muchivuna, seemu mwenga ya tsano ya mavuno genu
mundamupha mfalume. Seemu ndiyosala indakala ya mbeyu na ya
chakurya chenu na ana enu."
25 Nao achimuambira Yusufu, "Wativya maisha gehu, bwana. Ni sawa
kukala atumwa a mfalume."
26 Phahi Yusufu waika shariya Misiri, kukala chila Mmisiri lazima
alavye seemu mwenga ya tsano ya mavunoge kpwa mfalume. Shariya
hino inahumika hadi rero. Minda ya alavyadzi-sadaka tu ndiyo ambayo
taiyagulwa ni mfalume.

Wasiya wa Jakobo

27 Phahi, ana a Iziraeli asagala Misiri seemu za Gosheni, ambako atsuma
mali, achivyalana na achienjerezeka sana.
28 Jakobo wasagala Misiri miaka kumi na sabaa, kpwa hivyo achikala
akafika miaka gana mwenga na mirongo mine na sabaa.
29 Ariphokala a phephi na kufwa, wamuiha mwanawe Yusufu,
achimuamba, "Sambi uchikala unanimendza kpweli, tiya mkpwonoo
phangu magoni na uape kukala undaishimu na kuhenda nilondago.
Usinizike hiku Misiri,
30 ela siku nchifwa, nitsukulani kula Misiri, mkanizike kpwehu viku-
rani." Yusufu achiamba, "Nindahenda kama uchivyoniamba, baba."
31 Ise achiamba, "Apa," naye Yusufu achimuapira. Chisha ise achiuyiza
chitswache chitandani.*

48

Jakobo anabariki Efuraimu na Manase

1 Badaye Yusufu waambwa, "Sowe analumwa." Phahi wahala anae,
Manase na Efuraimu, achiphiya nao kpwendamlola ise.
2 Jakobo ariphoambirwa kukala mwanawe Yusufu akedzamlamusa,
wadzilazimisha kung'oka phara chitandani na achisagala.
3 Chisha Jakobo achimuamba Yusufu, "Mlungu Mwenye Nguvu Zosi
wanitsembukira Luzu, tsi ya Kanani na achinibariki.
4 Waniamba, 'Atu a chivyazicho andakala anji, uwe undakala mkare wa
makabila. Na atu a chivyazicho nindaapha tsi hino ikale yao hata kare na
kare.'
5 Anao airi ambao waavyala hipha Misiri kabila sidzangbwekpwedza,
ni anangu. Efuraimu na Manase andakala anangu dza viratu Rubini na
Simioni.

47:29 47:29 Mwandzo 49:29–32; 50:6 * **47:31 47:31** ***Chisha ise achiuyiza chitswache chitandani***: Kpwa Chieburania mana ganjina ni: *Chisha ise wamuabudu Mlungu kuno akadzizuwiya na fwimboye.* **48:3 48:3** Mwandzo 28:13–14

6 Badaye uchiphaha ana anjina andakala ako, na urisi wao undala
kpwako.
7 Niriphokala nauya kula Padani, mayoo wanifwerera njirani, tsi ya
Kanani, phephi na Efuratha. Námzika kanda-kanda ya njira iphiyayo
mudzi wa Efuratha yani Bethilehemu."
8 Jakobo ariphoona ana a Yusufu wauza, "Ni ano ani hano?"
9 Yusufu achimuamba, "Ni anangu ambao Mlungu wanipha kuku hiku."
Jakobo achiamba, "Arehe hipha ili niabariki."
10 Matso ga Jakobo kala tagaonato kpwa sababu ya utumia. Phahi Yusufu
waahala hara anache achimsengezera ise. Ise achiatiya chifuwani na
achiadonera.
11 Jakobo achimuambira Yusufu, "Kala naona sindakuona tsona
mwanangu, ela mbavi Mlungu andanijaliya nione hata anao."
12 Halafu Yusufu waausa magoni pha ise na achimgbwerera ise magu-
luni.
13 Wahala anae osi airi achimsengezera ise Iziraeli. Wamgbwira
Efuraimu na mkpwonowe wa kulume, Manase na mkpwono wa kumotso.
Efuraimu achimuika mkpwono wa kumotso wa ise na Manase mkpwono
wa kulume.
14 Ela Iziraeli watikanyiza mikonoye, mkpwonowe wa kulume achi-
ubandika chitswani pha Efuraimu dzagbwe kala ndiye mdide na mkp-
wonowe wa kumotso achiubandika chitswani pha Manase ambaye kala
ndiye mvyere.
15 Achim'bariki Yusufu,* achiamba, "Mlungu wa tsawe Burahimu na
baba Isaka, naabariki avulana hano. Mlungu yekala mrindzi wangu hadi
rero,
16 na ye Malaika yenitivya na mai gosi, naabariki ana hano. Maisha gao
nagahende dzina rangu na madzina ga akare angu, Burahimu na Isaka
gatambukirwe. Navoya aenjerezeke sana himu duniani."
17 Yusufu ariphoona ise akaika mkpwonowe wa kulume chitswani pha
Efuraimu, kayahamirwa. Kpwa hivyo wagbwira ise mkpwono ili awuuse
chitswani pha Efuraimu auike pha Manase.
18 Yusufu achimuambira ise, "Sivyo baba, hiyu hipha ndiye mvyere.
Tafadhali baba, ika mkpwonoo wa kulume phakpwe chitswani."
19 Ela ise achirema achiamba, "Ninamanya mwanangu, ninamanya.
Iye piya uvyaziwe undakala atu anji na a kumanyikana. Ela mdidewe
andakala mkpwulu kuriko iye na vivyazivye vindakala atu anji sana."
20 Kpwa hivyo achienderera kuabariki achiamba, "Aiziraeli andahu-
mira madzina genu achitaka kubariki mutu, aho andaamba, 'Mlungu
naakuhende dza Efuraimu na Manase.' " Hivyo ndivyo Jakobo
arivyoabariki siku iyo. Hivyo† ndivyo Jakobo arivyomupha Efuraimu
uvyere badala ya Manase.
21 Chisha Iziraeli achimuambira Yusufu, "Lola, siku zangu za kufwa zi
phephi, ela Mlungu andakala phamwenga namwi na kukuuyizani tsi ya
akare ehu.
22 Nami nakupha uwe wala sio nduguzo seemu ya Shekemu, ambayo
náifuta Aamori na upanga na uha."

48:7 **48:7** Mwandzo 35:16–19 * **48:15** **48:15** ***Achim'bariki Yusufu***: Jakobo ariphokala anaabariki ana a Yusufu, yani Efuraimu na Manase, piya kala anam'bariki Yusufu. **48:20** **48:20** Aeburania 11:21 † **48:20** **48:20** Jakobo wamupha Efuraimu uvyere badala ya Manase kpwa kum'bandikira mkpwonowe wa kulume na kumhadza dzinare chimbere.

49

Wasiya wa Jakobo kpwa anae

1 Bada ya higo Jakobo waiha anae aaphe wasiya;* ariphokpwedza waambira, “Anangu mosi ndzoni phano ili nikuambireni mambo ndigokuphahani siku zedzazo.
2 Ndzoni phamwenga mnisikize mwi ana a Jakobo,
niphundzani vinono mimi sowe yenu.

3 Rubini, u mwanangu wa mwandzo,
u nguvu yangu na u mwanangu wa mwandzo wa uvulanani.
Unaishimika sana na una uwezo mkpwulu.
4 U dza maimbi, kuzuwiyika,
vivi kundaishimika kuriko osi tsona, mana walala chitanda cha sowe,
uchichitiya najisi kpwa kulala na mkpwaza sowe.
5 Simioni na Lawi, renu ni mwenga,
munahumira silaha zenu kuhenda mai.
6 Mimi sindakala phamwenga na njama zenu,
wala kudziunga mwenu mikutanoni.
Mana mwaolaga atu kpwa tsukizi zenu,
na mvumbo zenu ni kukata ng’ombe magulu.
7 Tsukizi zenu nazilaniwe mana zikahenda na muno,
usiru wenu naulaniwe mana ni ukatili.
Nindatsamula atu a vivyazi vyenu kosi Iziraeli,
niaganye kahi ya mbari zanjina za Jakobo.

8 Juda, nduguzo andakulika,
uwe undashinda avihao.
Nduguzo andakugbwerera maguluni kukuishimu.
9 Juda, u dza simba makamo
ambaye achimala kurya nyamawe, nikuuya phakpwe alalapho.
Ukudziambalaza photsi dza simba.
U dza simba marara, takuna awezaye kukuondosa.
10 Chila wakati mfalume andala chivyazi cha Juda
hadi ye mtawala mwenye ndiphokpwedza
ambaye makabila gosi gandamuogopha.
11 Uwe undafunga pundao mzabibuni
na mwana pundao kpwenye mzabibu mnono sana,
undafula nguwozo na uchi wa zabibu
uchi wa kundu dza mlatso.†
12 Matsogo gadobera kundu kpwa kunwa uchi wa zabibu,
na menogo gandakala mereru kpwa kunwa maziya manji.

13 Zabuloni undasagala pwani.
Na iyo pwaniyo indakala bandari salama.
Mphakawe undafika hadi Sidoni.
14 Isakari u dza punda mwenye mkpwotse,
achiyedziambalaza kahi-kahi ya mizigo.‡
15 Achiona phatu pha kuoya ni phanono,

---

* **49:1 49:1** ***Aaphe wasiya***: Maneno higa tagamo kpwenye tafasiri zanjina. **49:9 49:9** Isabu 24:9; Maono 5:5 † **49:11 49:11** Manage andakala na uchi munji sana wa zabibu, hata achitaka kufurira nguwoze, angefurira. Piya ni kuonyesa utajiri. ‡ **49:14 49:14** ***Chiyedziambalaza kahi-kahi ya mizigo***: Piya labuda manage ni *ambaye a tayari kutsukula mizigo.*

na yo tsi ni nono,
nkuzamisa mongowe kutsukula mizigo,
na kuhendeswa kazi za shokowa dza mtumwa.
16 Dani undakala muamuli wa haki wa atuo,
dza mbari zanjina za Iziraeli.
17 Dani undakala dza nyoka njirani, nyoka ya sumu kali kanda-kanda ya njira,
ing'atayo majimbe ga farasi
ili ariye dzulu ya farasi agbwe chingari-ngari.§

18 "Ee, Mwenyezi Mlungu, nagodza wokofuo.

19 Gadi undavwamukirwa ni kundi ra akora,
ela undaazoresa.
20 Asheri, mavunogo gandakala manji na manono,
gamfwahago mfalume.
21 Nafutali u dza kulungu awehaye huru,
na ambaye anavyala ana anono.

22 Yusufu u dza mzabibu uvyalao sana,
mzabibu urio kanda-kanda ya pula za madzi,
ambao pandaze zinaambala dzulu ya ukuta.*
23 Anajeshi a maha akushambulia na usiru,
achikulatsa kuno anakuzoresa.
24 Ela uhawe tausumbire mwakpwe mikononi,
mikonoye yatiywa nguvu,
ni Iye Mwenye Nguvu Zosi wa Jakobo;
Mlungu ambaye ni Mrindzi na Mwamba wa Iziraeli,
25 Mlungu wangu naakuterye,
Mwenye Nguvu Zosi akujaliyaye
na baraka ya mvula kula mlunguni
na madzi kula photsi,
akujaliyaye na mifugo minji na vivyazi vinji.
26 Baraka hizi za sowe ni kulu
zinatsapa baraka zojaliwa mimi ni akare angu.†
Baraka zosi hizi nazikale zako uwe, Yusufu,
uwe uriyetsambulwa kahi ya nduguzo.

27 Benjamini u dza bawa ra kumendza kurya sana;
ligundzu nkumpiga aduiwe
na dziloni akaganya zewe."
28 Higo ndigo maneno arigogomba Iziraeli, ariphokala anabariki anae, chila mmwenga na barakaze. Hinya ana kumi na airi a Iziraeli ndio okala mbari kumi na mbiri.

Maneno ga mwisho ga Jakobo

---

§ **49:17 49:17** ***nyoka ya sumu kali kanda-kanda ya njira***: Manage ni uvyazi wa Dani andaimirira ajeni ili aavwamukire na aafute mali zao. * **49:22 49:22** Maneno ga Chieburania ga mstari huno ni magumu kutafasiri. Tafasiri zanjina zatafasiri mstari huno: *Yusufu ni dza punda wa tsakani kanda-kanda ya pula za madzi, piya ni dza farasi wa tsakani akalaye gambani.* † **49:26 49:26** ***Zinatsapa baraka zojaliwa mimi ni akare angu***: Tafasiri zanjina zinaamba *zinatsapa baraka za myango ya kare, baraka za myango ya kare ta kare.*

29 Halafu Jakobo walagiza anae achiamba, “Siku zangu za kufwa zi
phephi. Siku nchifwa kanizikeni vikurani pha ano baba, nizikani pango ra
munda wa Efuroni, yuya Muhiti,
30 pango ririro hiko Makipela, mlairo wa dzuwa wa Mamre, tsi ya
Kanani. Burahimu wagula pango hiro na mundawe kula kpwa Efuroni,
ili phakale vikurani.
31 Hiko ndiko kozikpwa Burahimu na mchewe Sara, ndiko kozikpwa
Isaka na mchewe Rebeka. Na kuko ndiko kozika mkpwazangu Lea.
32 Munda hinyo na pangore wagulwa kula kpwa Ahiti.”
33 Jakobo ariphomala kuausiya anae, wapandiza maguluge chitandani,
achidzilaza na achifwa.

50

Mazishi na hanga ra Jakobo

1 Jakobo ariphofwa, Yusufu wazama pho chitswani pha ise achirira na
achimdonera.
2 Halafu walagiza atumishie ariokala ni aganga apake dawa nyo mwiri
wa ise ili usiole, nao achihenda vivyo.
3 Ahala siku mirongo mine, ambazo kala ndio muda wa kawaida wa
kupaka lufu dawa. Na Amisiri amuikira hanga ra siku mirongo sabaa.
4 Hanga phosira, Yusufu waambira atumishi a mfalume, “Tafadhalini,
ichiwezekana, bishani na mfalume badala yangu. Muambireni kukala
5 baba phokala a phephi na kufwa, wanirisa chirapho achiamba, ‘Siku
nchifwa kanizike kpwenye mbira yoitayarisha hiko tsi ya Kanani.’ Phahi
nirichani nikazike baba, chisha nindauya.”
6 Mfalume achiamba, “Phiya ukamzike sowe vyo urivyomuapira.”
7 Phahi Yusufu waphiya kpwendazika ise. Waphiya phamwenga na
atumishi osi muhimu a mfalume, yani, mawaziri na atu muhimu a tsi
ndzima ya Misiri.
8 Piya waphiya na atu osi a phakpwe kaya, nduguze na ana ao. Ko
Gosheni aricha anache na mang’ondzi, mbuzi na ng’ombe bahi.
9 Waphiya na magari ga kuvwehwa ni farasi na aphirikie, kala ni kundi
kulu sana ra atu.
10 Ariphofika Atadi, phatu pha kuwagira mtsere, ng’ambo ya muho
Joridani, afwererwa arira na raka ra dzulu kpwa sonono, na Yusufu achiika
hanga siku sabaa.
11 Enyezi a Kanani ariphoona hara atu ana hanga hipho Atadi, aamba,
“Hanga hiri ra Amisiri kpwa kpweli ni kulu sana.” Ndiyo mana phatu
hipho phokala phephi na Joridani phaihwa Abeli Miziraimu.*
12 Ana a Jakobo amuhendera ise yao viratu vyoalagiza.
13 Amtsukula hadi tsi ya Kanani achendamzika pangoni munda wa
Makipela, mlairo wa dzuwa wa Mamre. Burahimu wagula pango hiro na
mundawe kula kpwa Efuroni, Muhiti, ili phakale vikurani.
14 Yusufu ariphozika ise, wauya Misiri na nduguze na atu osi okala
akaphiya nao mazishini.

Yusufu anausa nduguze wasiwasi

49:30 49:30 Mwandzo 23:3–20 **49:31 49:31** Burahimu Mwandzo 25:9–10. ***Isaka*** Mwandzo 35:29
49:33 49:33 Mahendo 7:15 **50:5 50:5** Mwandzo 47:29–31 * **50:11 50:11** yani hanga ra Amisiri.
50:13 50:13 Mahendo 7:16

15 Bada ya chifo cha ise yao, nduguze Yusufu aamba, “Hundahendadze
ichikala Yusufu achere na utsungu naswi na atake kudziriphiza kpwa mai
gosi gomuhenda?”
16 Phahi ahuma mutu kpwa Yusufu, achendamuamba, “Kabila baba
kadzangbwefwa wahulagiza hukuambe,
17 ‘Nakuvoya uaswamehe nduguzo uasi wao na makosa gao
arigokukosera, mana wakati hinyo akugayisa sana.’ Phahi hunakuvoya
uhuswamehe uasi wehu, swiswi atumishi a Mlungu wa baba.” Yusufu
ariphophaha salamu hizo, warira.
18 Chisha nduguze akpwedzamgbwerera maguluni achiamba, “Swiswi
hu atumwao.”
19 Ela Yusufu achiaambira, “Msiogophe, mino siweza kuhala nafwasi ya
Mlungu.
20 Mwimwi mwakusudiya mai ela Mlungu wakusudiya manono, ili
nitivye maisha ga atu anji kama irivyo rero.
21 Kpwa hivyo, msiogophe! Mimi nindakutundzani, mwimwi na ana
enu.” Achiausa wasiwasi na achiaphoza marenda.

Chifo cha Yusufu

22 Yusufu waenderera kusagala tsi ya Misiri phamwenga na nduguze na
ana ao. Yusufu waishi miaka gana mwenga na kumi
23 na achiona chivyazi cha hahu cha Efuraimu. Piya wajaliwa kuona
uvyazi wa Makiri, mwana mlume wa Manase.
24 Siku mwenga Yusufu waambira nduguze, “Mimi ni phephi na kufwa,
ela kpwa kpweli Mlungu andakuteryani na andakulongozani kuphiya tsi
yolaga kuapha Burahimu, Isaka na Jakobo.”
25 Chisha Yusufu waarisa chirapho nduguze achiamba, “Hakika Mlungu
andakuteryani kuphiya tsi ya Kanani. Apani kukala, ndiphokala munauka
hipha, mundahala mifupha yangu mphiye nayo.”
26 Phahi Yusufu wafwa wakati ana miaka gana mwenga na kumi. Amisiri
autiya dawa nyo mwiriwe ili usiole na achiutiya ndani ya sanduku ra
kuzikira ko Misiri.

50:25 50:25 Kutsama 13:19; Joshuwa 24:32; Aeburania 11:22

Chitabu cha phiri cha Musa chiihwacho KUTSAMA

Tanga mbere

Chitabu hichi cha Kutsama ni muhimu sana kpwa maisha ga Aiziraeli. Chinasemurira vira Mlungu arivyotuluza atue kula utumwani hiko tsi ya Misiri. Chinafundza kukala Mwenyezi Mlungu ni Mlungu mmwenga chisha wa kpweli. Iye ni mtawala wa viumbe vyosi, na anaphokata shauri kuhenda dzambore, takuna mutu anayeweza kumpinga.

Chitabu chenye china seemu tahu. Seemu ya kpwandza (sura ya 1:1—13:22) inahendeka Misiri ambako Aiziraeli ni atumwa. Mlungu anasikira chiriro chao cha kulonda kuterywa, naye Musa anatsambulwa ni Mlungu aaike huru. Musa anaphomvoya Mfalume wa Misiri ili aariche huru, anarema naye Mlungu anamupha Musa uwezo wa kureha mashaka kumi ga chiajabu tsi ya Misiri. Mwishowe bada ya ana a kpwandza a chilume a Amisiri kufwa, Mfalume anaarichira Aiziraeli auke.

Seemu ya phiri (sura ya 14:1—18:27) inasemurira charo cha Aiziraeli kula Misiri hadi Mwango Sinai, anaphokutana na Mwenyezi Mlungu. Bada ya Amisiri kuaruhusu Aiziraeli kuuka, anagaluza nia na anaalunga ili auyize. Ela Mwenyezi Mlungu anaarinda Aiziraeli na kuangamiza jeshi ra Misiri hiko Bahari ya Shamu. Na anavyosafiri kutsupira jangbwani Mlungu anaapha Aiziraeli chakurya na madzi chimaajabu.

Seemu ya mwisho (sura ya 19:1—40:38) inahendeka hiko Mwango Sinai ambako Mlungu anamupha Musa Shariya Kumi na shariya zanjinaze. Ela wakati Musa a hiko mwangoni phamwenga na Mlungu, atu a Iziraeli anavundza chilagane kpwa kudzitengezera vizuka. Hata hivyo Mlungu anaaswamehe na kuika chilagane luphya nao. Piya anaapha malagizo ga ndani ga vira ndivyodzenga Hema ra Mkpwutano na miyo yosi inavyotakikana ni alavyadzi-sadaka kumuabudu Mlungu kpwa njira nono.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Aiziraeli anarichirwa huru kula Misiri 1:1—15:21
- a. Aiziraeli ni atumwa hiko Misiri 1:1–22
- b. Kuvyalwa kpwa Musa na wanachewe 2:1—4:31
- c. Musa na Aruni anagomba na mfalume wa Misiri 5:1—11:10
- d. Sharee ya Pasaka na kuuka Misiri 12:1—15:21

Kula Bahari ya Shamu hadi Mwango Sinai 15:22—18:27

Kulaviwa kpwa Shariya na kuika chilagane 19:1—24:18

Malagizo kuhusu Hema ra Mkpwutano na kuhusu kuvoya Mlungu 25:1—40:38

Uvyazi wa Jakobo uriophiya Misiri

1 Ana a Jakobo* ariophiya Misiri phamwenga naye, ambapho chila mmwenga waphiya na atue:
2 Rubini, Simioni, Lawi, Juda,
3 Isakari, Zabuloni, Benjamini,
4 Dani, Nafutali, Gadi na Asheri.
5 Jumula ya uvyazi wa Jakobo kala ni atu mirongo sabaa. Ela mwanawe Yusufu kala a kuko Misiri kare.
6 Badaye Yusufu na nduguze na chivyazi chosi cha wakati wao chafwa,

---

1:1 1:1 Mwandzo 46:8–27 * **1:1 1:1** ***Jakobo*** ni dzina ranjina ra Iziraeli.

7 ela uvyazi wa Aiziraeli wavyalana, na uchienjerezeka sana. Akala anji,
hata tsi yosi ichiodzala aho.

Aiziraeli anagayiswa hiko Misiri

8 Phahi kpwazuka mfalume muphya ambaye kala kamanya rorosi
kuhusu Yusufu, achitawala Misiri.
9 Hiye mfalume waambira atue, “Hinya Aiziraeli ni anji sana na ana
nguvu kuhushinda.
10 Kuchigbwa viha, halafu achigbwirana na maadui gehu kuhupiga,
anaweza kuphaha nafwasi ya kuhutawala.† Kpwa hivyo, ni lazima
huendzeni njira ya chiwerevu kuazuwiya ili asienjerezeke zaidi.”
11 Phahi Amisiri aaikira Aiziraeli aimirizi achiahenda atumwa kpwa
kuatsukuza mizigo miziho. Aiziraeli amdzengera Farao‡ midzi ya kuikira
akiba ya chakurya, yani Pithomu na Ramesesi.
12 Ela vira arivyozidi kugayiswa, ndivyo arivyozidi kuenjerezeka na
achigota tsi yosi. Phahi Amisiri atishirwa sana ni nyo Aiziraeli.
13 O Amisiri aalazimisha Aiziraeli kuhenda kazi ngumu zaidi tsona bila
ya mbazi.
14 Ahenda maisha gao gakale ga kugaya sana kpwa kazi ngumu dza
kutengeza chokaa na kutengeza matofali, chisha ahenda kazi zosi za
mindani. Kazi hizi arizohenda ahendeswa chisiru.

Avyalusadzi arioogopha Mlungu

15 Mfalume wa Misiri wabisha na avyalusadzi airi a Chieburania,§
arioihwa Shifura na Puwa. Achiaambira,
16 “Muchikala munavyalusa mchetu wa Chieburania, mlolenito vyo
avyalavyo, achikala ye mwana ni mchetu, mricheni aishi, ela achivyala
mlume, muolageni ye mwana.”
17 Ela hara avyalusadzi kala anamuogopha Mlungu wala taayahenda vira
arivyolagizwa ni mfalume wa Misiri, ela aaricha ana alume aishi.
18 Badaye hiye mfalume wa Misiri waiha hara avyalusadzi na achiauza,
“Kpwadze munahenda vino vya kuricha ana a chilume aishi?”
19 Hara avyalusadzi amjibu Farao achimuamba, “Achetu a Chieburania
sio dza achetu a Chimisiri mana ana nguvu na avyala machiyao kabila ya
swiswi kufika.”
20-21 Phahi, Mlungu waaonera mbazi hara avyalusadzi kpwa vira kala
nkumuogopha Mlungu, achiajaliya nao piya achiphaha ana. Nao Aiziraeli
achizidi kuenjerezeka na achikala na nguvu sana.
22 Chisha Farao walavya malagizo kpwa atu osi achiamba, “Mwana
wa chilume ndiyevyalwa ni Mueburania, mtsupheni muho wa Naili, ela
mwana mchetu mricheni akale moyo.”

2

Kuvyalwa kpwa Musa

1 Siku zizo kpwakala na mutu mmwenga wa mbari ya Lawi ariyephiya
kpwendalóla mchetu wa chivyazi cha Lawi.
2 Mchetu hiye wagbwira mimba na achivyala mwana mlume. Ariphoona
yuya mwana ni mnono, wamfwitsa nyumbani miezi mihahu.

1:7 1:7 Mahendo 7:17 **1:8 1:8** Mahendo 7:18 **1:10 1:10** Mahendo 7:19 † **1:10 1:10** Mana yanjina ya neno ra Chieburania rohumirwa hipha ni *anaweza kuphaha nafwasi kuchimbira himu Misiri.* ‡ **1:11 1:11** ***Farao*** ni cheo ambacho kala chichihumirwa ni afalume a Misiri. § **1:15 1:15** ***Chieburania*** Aeburania ni dzina ranjina ra Aiziraeli. **1:22 1:22** Mahendo 7:19 **2:2 2:2** Mahendo 7:20; Aeburania 11:23

3 Ela yuya mwana ariphokala kaweza kufwitsika tsona, watengeza
chidau cha nyasi na achichisaka lami. Wamlaza yuya mwana mo ndani
halafu achendachiika guguni, kanda-kanda ya muho wa Naili.
4 Ndugu wa chichetu wa yuya mwana waima kanda kulola ndiromphaha
nduguye.
5 Halafu mwana mchetu wa Farao wakpwedzaoga muhoni, na atumishie
kala ananyendeka-nyendeka ko muhoni. Gafula yuya mwana wa Farao
achiona chira chidau chinaengelela ndani-ndani ya gugu, achimuhuma
mtumwawe mmwenga akachihale.
6 Ariphochireha, mwana wa Farao wachifwenula achiona mwana.
Yuya mwana kala anarira, achimuonera mbazi na achiamba, “Hiyu ni
mmwenga wa nyo ana a Chieburania.”
7 Halafu ndugungbwa wa yuya mwana achedzamuamba mwana wa
Farao, “Nkakuendzere mchetu wa Chieburania edze akuamwisire hiyu
mwana?”
8 Ye mwana wa Farao achimjibu achiamba, “Aya phiya ukaniendzere.”
Phahi, yuya msichana wakpwendahala nine mwenye wa yuya mwana.
9 Yuya mwana wa Farao achimuamba yuya mchetu, “Muhale hiyu
mwana ukaniamwisire, nami nindakuripha.” Phahi wamuhala yuya
mwana na achendamuamwisa.
10 Yuya mwana ariphofuhuka, wamphirika kpwa mwana wa Farao, naye
achimuhala achimuhenda mwanawe mwenye. Achiamba, “Kpwa vira
námtsola madzini, nindamuiha Musa.”*

Musa anachimbirira tsi ya Midiani

11 Siku mwenga, Musa ariphokala mvyere, wakpwendalola nduguze
Aeburania, na achiona vira alazimishwavyo kuhenda kazi ngumu. Phahi
wamuona Mueburania myawe anapigbwa ni Mmisiri.
12 Waphelephesa hiku na hiku, na ariphoona takuna mutu, wamuolaga
yuya Mmisiri na achimfwitsa difwirini.
13 Kuriphocha, Musa wakpwendaweha tsona, achiona Aeburania airi
anapigana. Phahi wamuamba yuya achiyemkosera myawe, “Mbona
unampiga Mueburania myao?”
14 Yuya mutu achimuamba Musa, “Ni ani yekuhenda mtawala wehu
na muamuli? Hebu unalonda uniolage dza vira vyomuolaga yuya
Mmisiri?” Musa ariphosikira hivyo waogopha na achidziamba, “Higa
mambo nrigohenda ni lazima gakale ganamanyikana!”
15 Phahi Farao ariphogasikira, walonda kumuolaga Musa, ela Musa
wachimbira hipho pha Farao, achendasagala tsi ya Midiani.
Siku mwenga Musa ariphokala asegere kanda-kanda ya chisima,
16 phakpwedza asichana sabaa ana a mlavyadzi-sadaka wa Midiani.
Achedzaheka madzi achiodzaza mabirika ili kunwesa mang’ondzi na
mbuzi za ise yao.
17 Ela kabila taadzangbwenwesa, kuchedza arisa anjina achiazoresa,
phahi Musa waunuka achendaaterya na achinwesa go mang’ondzi na
mbuzi zao.
18 Hara asichana ariphouya kaya, Reueli† ise yao waauza achiamba,
“Mbona rero mkedza mapema?”

2:10 2:10 Mahendo 7:21 * **2:10 2:10** ***Musa*** Rinasikirika dza neno ra Chieburania ambaro manage ni *tuluza madzini.* **2:11 2:11** Mahendo 7:23–28 **2:11 2:11** Aeburania 11:24 **2:15 2:15** Mahendo 7:29; Aeburania 11:27 † **2:18 2:18** ***Reueli*** ni dzina ranjina ra Jethiro.

19 Nao achimjibu achiamba, “Kukedza arisa anjina akakala anahuzoresa,
halafu Mmisiri mmwenga akahuokola, chisha akahuhekera madzi akan-
wesa mang’ondzi na mbuzi zehu.”
20 Naye Reueli achiauza, “Sambi akuphi ye mutu? Kpwa utu wani
mkamricha kuko? Kamuiheni edze arye chakurya.”
21 Musa wakubali kpwendasagala kaya pha Jethiro. Badaye Jethiro
wamupha Musa mwanawe yeihwa Zipora, akale mchewe.
22 Zipora wavyala mwana mlume na Musa achimuiha Gerishomu,‡ mana
waamba, “Nachimbira kuphiya tsi ambako ni mjeni.”
23 Bada ya miaka minji, yuya mfalume wa Misiri wafwa. Aiziraeli
alalamika kpwa sababu ya kazi za utumwa na achirira kulonda msada.
Hicho chiriro chao chafika dzulu kpwa Mlungu.
24 Mlungu wasikira kururumika kpwao na achitambukira chilagane
arichoika na Burahimu, Isaka na Jakobo.
25 Mlungu waona vira Aiziraeli arivyokala anagayiswa, na achiaonera
mbazi.

3

Mlungu anamuhuma Musa akativye Aiziraeli

1 Siku mwenga, Musa kala anarisa mang’ondzi na mbuzi za mtsedzawe
Jethiro, mlavyadzi-sadaka wa Midiani. Phahi waphirika mang’ondzige na
mbuzize jangbwani mwendo wa kukola hata achifika Horebu,* mwango
wa Mlungu.
2 Malaika wa Mwenyezi Mlungu wamtsembukira na mfwano wa jim-
bijimbi ra moho kpwenye chitsaka cha miya. Phahi Musa walola, lo!
Chitsaka chinaaka, ela tachiphya.
3 Hipho, Musa waangalala, achidziuza, “Mbona chira chitsaka chinaaka
moho lakini tachiphya? Godza nsengere phephi, nlole chilinje hichi.”
4 Mwenyezi Mlungu ariphoona Musa anasengera phephi, wamuiha kula
pho kahi-kahi ya chitsaka, “Musa! Musa!” Musa achiihika, “Ee, himi.”
5 Mwenyezi Mlungu achimuamba, “Usisengere phephi. Vula virahuvyo,
mana pho uimirepho ni phatu phatakatifu.”
6 Chisha achiamba, “Mimi ndimi Mlungu wa akareo, ni Mlungu wa
Burahimu, wa Isaka na wa Jakobo.” Musa ariphosikira hivyo, waziba
usowe mana kala anaogopha kumlola Mlungu.
7 Chisha Mwenyezi Mlungu achiamba, “Kpwa kpweli nkaona kugaya
kpwa atu angu hiko Misiri. Nkasikira chiriro chao kpwa sababu ya aimirizi
aho anavyoagayisa, nami namanya mashaka gao.
8 Kpwa hivyo, nkatserera kpwedzaativya na kugaya anakogayiswa ni
Amisiri na niatuluze tsi iyo, chisha niaphirike tsi nono ya nafwasi, tsi yenye
rutuba. Tsi iyo inasagala Akanani, Ahiti, Aamori, Aperizi, Ahivi na Ajebusi.
9 Vivi nkasikira chiriro cha Aiziraeli na nkaona vira Amisiri aagayisavyo.
10 Phahi nakuhuma kpwa Farao ukatsamize atu angu Aiziraeli kula
Misiri.”
11 Ela Musa achimuamba Mlungu, “Mino ni ani hata niphiye kpwa Farao
nikatuluze Aiziraeli kula Misiri?”

‡ **2:22 2:22** ***Gerishomu*** Rinasikirika dza neno ra Chieburania ambaro manage ni *mjeni.* **2:24 2:24** Mwandzo 15:13–14 * **3:1 3:1** ***Horebu*** ni dzina ranjina ra Mwango Sinai. **3:2 3:2** Mahendo 7:30–34

12 Mlungu achimjibu achimuamba, “Kpwa kpweli nindakala phamwenga
nawe, na uchiatuluza Aiziraeli kula Misiri, mundaniabudu dzulu ya
mwango huno. Hino indakala ishara kuonyesa kukala nkakuhuma.”
13 Musa achimuuza Mlungu, “Mendzerepho niphiye nkaambire hinyo
Aiziraeli, ‘Mlungu wa akare enu akanihuma kpwenu,’ nao achiniuza
‘Dzinare ndiye ani?’ niaambedze?”
14 Mlungu achimuamba Musa, “MIMI NDIMI NRIYEKO HATA KARE NA
KARE. Ni lazima ukaambire Aiziraeli kukala, ‘ARIYEKO HATA KARE NA
KARE, akanihuma kpwenu.’ ”
15 Chisha Mlungu achimuamba Musa, “Aambire Aiziraeli, ‘Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wa akare enu, yani Mlungu wa Burahimu, wa Isaka na
wa Jakobo, akanihuma kpwenu.’ Hiri ndiro dzina rangu hata kare na kare,
dzina ambaro nindaihirwa ni vivyazi na vivyazi.
16 Phiya ukaakusanye atumia a Iziraeli na uaambire, ‘Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wa akare enu Burahimu, Isaka na Jakobo wanitsembukira na
achiniamba kukala akaona vyo muhendwavyo kuko Misiri.
17 Nami naahidi kukala nindakutuluzani kpwenye go mateso ga Misiri
nikuphirikeni tsi ya Akanani, Ahiti, Aamori, Aperizi, Ahivi na Ajebusi, tsi
nono yenye rutuba.’
18 “Nyo atumia a Iziraeli andakusikira. Chisha uwe na hinyo atumia
mphiye kpwa mfalume wa Misiri mkamuambe, ‘Swino hukakutana na
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Aeburania. Hebu huriche huphiye charo
cha siku tahu jangbwani hukamlavire sadaka Mwenyezi Mlungu, Mlungu
wehu.’
19 Ela namanya mfalume wa Misiri kandakurichani mphiye hadi ashu-
rutishwe chinguvu-nguvu.
20 Phahi nindahumira uwezo wangu kuhenda vilinje vya chila aina,
kuatiya adabu Amisiri. Bada ya higo andakurichani muuke.
21 “Nindahenda Amisiri akumendzeni na ichikala munauka, msiuke
mikono mihuphu.
22 Chila mchetu wa Chieburania ni aphiye akavoye vitu vya feza na
vya zahabu na nguwo kula mchetu myawe wa Chimisiri na kula kpwa
mchetu yeyesi asagalaye nyumbani mwa ye Mmisiri. Muchihewa vitu
vivyo mundaavwika ana enu a chilume na a chichetu. Namwi mundakala
mukaafuta Amisiri utajiri wao.”

4

Musa anahewa uwezo
wa kuhenda vilinje

1 Phahi Musa wamuamba Mwenyezi Mlungu, “Dze, achirema kuniamini
ama achirema kuniphundza na aambe, ‘Mwenyezi Mlungu kayakutsem-
bukira?’ ”
2 Mwenyezi Mlungu wamuuza Musa, “Ukagbwirani mo mkpwononi?”
Achiamba, “Nkagbwira ndata.”
3 Mwenyezi Mlungu achimuamba, “Hebu ibwage photsi.” Musa achiib-
waga na ichigaluka nyoka, hata ye Musa mwenye achiichimbira.
4 Halafu Mwenyezi Mlungu achimuamba, “Golosa mkpwonoo uitsole
na ko mchirani.” Phahi Musa wagolosa mkpwonowe achiitsola, nayo
achigaluka ndata tsona.

3:13 3:13 Kutsama 6:2–3 **3:14 3:14** Maono 1:4–8 **3:21 3:21** Kutsama 12:35–36

5 Mwenyezi Mlungu achimuamba Musa, “Vivi ndivyo andaweza kuamini
kukala Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akare ao, Burahimu, Isaka na
Jakobo, wakutsembukira kpweli.”
6 Chisha Mwenyezi Mlungu achienderera kugomba na Musa
achimuamba, “Tiya mkpwonoo mwako johoni.” Musa wautiya, na
ariphoutuluza, lo! Uchikala u tele mahana hata uchikala ni mwereru
dza bafuta.
7 Halafu achimuamba, “Wuuyize tsona johoni.” Phahi Musa wawuuyiza
johoni, na ariphoutuluza, uchikala ukauyato dza viratu mwiriwe urivyo.
8 Mwenyezi Mlungu achimuamba, “Ichikala taandakuamini uwe wala
hicho chilinje cha kpwandza, chahi andaamini hichi cha phiri.
9 Ela ichikala taandaamini vilinje vyosi viiri wala kukuphundza, heka
madzi kula muho wa Naili, ugamwage tsi kavu, nago gachiguta yo tsi kavu
tu, gandagaluka milatso.”
10 Musa achimuamba Mwenyezi Mlungu, “Ee Bwana wangu, mino
hangu kare simi mgombadzi mnono, na hangu uchiphoandza kugomba
bado mimi mtumishio siweza. Maneno gangu ni ga pore-pore na ga
chigugumiza.”
11 Ndipho Mwenyezi Mlungu achimuamba, “Ni ani yemupha
mwanadamu mromo? Ni ani amuhendaye mutu akale masito ama
bwibwi? Ni ani yemupha mwanadamu matso ama ni ani amuhendaye
chipofu? Dze, siye mimi, Mwenyezi Mlungu?
12 Sambi phiya, nindakuterya kugomba na nindakufundza ndigogomba.”
13 Ela Musa achiamba, “Bwana wangu, nakuvoya uhume mutu wanjina.”
14 Mwenyezi Mlungu achitsukirwa sana, achimuamba Musa, “Dze,
ye nduguyo Aruni ambaye ni Mlawi kapho? Ninamanya kukala iye
anagombato. Vivi iye a njirani aredza akuchinjire, na ndiphokuona
andahererwa sana.
15 Uwe undakala uchimuambira ga kugomba mana nindakala
phamwenga namwi kahi ya kugomba kpwenu na kukufundzani go
mufwahago kuhenda.
16 Aruni andagomba na atu badala ya uwe, nawe undakala dza Mlungu
kpwakpwe kpwa sababu undakala unamlagiza ndigogomba.
17 Ela tsukula hino ndata ili ukahendere vilinje nchivyokuonyesa.”

Musa anauya Misiri

18 Phahi Musa wauya kpwa mtsedzawe, Jethiro achendamuamba,
“Nakuvoya uniruhusu niuye Misiri nkalole napho atu angu achere moyo.”
Naye Jethiro achimuamba, “Phiya salama.”
19 Kabila Musa kadzangbwetuluka Midiani, Mwenyezi Mlungu wa-
muamba, “Uya Misiri mana atu osi okala analonda kukuolaga afwa.”
20 Musa wahala mchewe na anae, achiapandiza dzulu ya punda na
achiandza charo cha kuuya Misiri, kuno akagbwiririra ndata ya Mlungu.
21 Tsona Mwenyezi Mlungu achimuamba Musa, “Uchifika Misiri, hakik-
isha ukahenda mbere za Farao vilinje vyosi nrivyokupha uwezo wa
kuvihenda. Ela nindamtiya moyo mufu ili asiruhusu Aiziraeli kuuka.
22 Chisha umuambe vivi ye Farao, ‘Mwenyezi Mlungu anaamba kukala,
Iziraeli ni mwanangu mvyere wa chilume.
23 Nákuambira umriche mwanangu auke ili akaniabudu. Ela uchirema
kumrichira mwanangu aphiye vyakpwe, phahi nindaolaga mwanao
mvyere wa chilume.’ ”

4:23 4:23 Kutsama 12:29

24 Musa ariphokala anaphiya Misiri, mo njirani waphaha phatu pha
kulala ajeni, Mwenyezi Mlungu achitaka kumuolaga.
25 Ela Zipora mkpwaza Musa achihala rumu ra dziwe achimdeka
mwanawe mlume na achihala ro sunyu achimgutiza mlumewe maguluni.
Chisha achiamba, “Kpwa kpweli u mlume wangu wa mlatso!”
26 Hipho Mwenyezi Mlungu achimricha Musa sebu amuolage. Zipora
waamba hivi, “Mlume wangu wa mlatso,” mana kala akatambukira tsatsa.
27 Wakati uho, Mwenyezi Mlungu wamuamba Aruni, “Phiya jangbwani
ukamchinjire Musa.” Phahi Aruni wakpwendakutana naye mwango wa
Mlungu na achilamusana kpwa kumdonera.
28 Chisha Musa achimsemurira Aruni chila chitu arichokala Mwenyezi
Mlungu akamuhuma, phamwenga na vyo vilinje vyosi vyolagizwa avi-
hende.
29 Phahi Musa na Aruni aphiya Misiri phamwenga na achendakusanya
atumia osi a Iziraeli.
30 Na Aruni achiaambira chila chitu ambacho Mwenyezi Mlungu wa-
muambira Musa, chisha achihenda vilinje vyosi mbere za nyo atu.
31 Atumia osi akuluphira, nao ariphosikira kala Mwenyezi Mlungu
waona kugaya kpwa atu a Iziraeli na achisononeka, azamisa vitswa vyao
na achimuabudu Mlungu.

5

Musa na Aruni anagomba na Farao

1 Bada ya kukutana na atumia, Musa na Aruni aphiya kpwa Farao
achendamuamba, “Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli anaamba,
‘Ariche atu angu aphiye jangbwani ili akahende sharee ya kuniabudu.’
”
2 Farao achiamba, “Kpwani ye Mwenyezi Mlungu ni ani hata nimusikize
na niriche Aiziraeli auke? Ye Mwenyezi Mlungu simmanya, na nyo
Aiziraeli sindaaruhusu auke.”
3 Musa na Aruni achimjibu achimuamba, “Mlungu wa Aeburania
wahutsembukira. Sambi huriche huuke charo cha siku tahu kuphiya
jangbwani hukamlavire sadaka Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu. Mana
husiphohenda hivyo, andahuolaga na makongo ama kpwa upanga.”
4 Ela mfalume wa Misiri achiamba, “Musa na Aruni, kpwa utu wani
mnalonda muause atu kazini mwao? Haya, uyani kpwenu makazini!”
5 Chisha Farao achienderera kuamba, “Lolani, nyo atu enu ndio anji
kuriko nyo enye tsi, tsona mnalonda asihende kazi!”
6 Siku iyo-iyo kare ye Farao waambira aimirizi a Chiiziraeli na akulu aho
a Chimisiri achiamba,
7 “Hangu rero hinya atu msiaphe nyasi mbifu* za kutengezera matofali,
aricheni akaendze enye.
8 Ela aambireni atengeze chiasi cha matofali dza chiratu cha mwandzo,
kpwa vyovyosi msigaphunguze hata vichache. Hinya atu ni avivu ndiyo
mana anarira anaamba, ‘Huricheni huphiye hukamlavire sadaka Mlungu.’
9 Apheni kazi ngumu zaidi hinyo alume ili aenderere kuhenda kazi na
asiphahe wakati wa kuphundza mambo ga handzo.”
10 Ndipho aimirizi na akulu aho ariphophiya ko kpwa Aiziraeli achen-
daambira, “Farao anaamba kala kandalavya tsona nyasi mbifu.

* **5:7 5:7** *Nyasi mbifu* nyasi mbifu dza miridza zohumirwa kuenjereza nguvu matofali ga ulongo.

11 Phiyani mkaendze enye nyasi mbifu kokosi ambako mundaziphaha,
ela chiasi cha matofali muhendacho tachindaphunguzwa bii."
12 Phahi atu osi atsamukana chila phatu Misiri kuendza nyasi mbifu.
13 Akulu a aimirizi azidi kualazimisha kuhenda kazi, kala achiaambira,
"Ni mmale chiasi cha matofali chiratu chitakiwacho kpwa siku, dza
pharatu phokala munahewa nyasi mbifu."
14 Aimirizi a Chiiziraeli kala achipigbwa ni akulu a Farao na kuambwa,
"Mbona dzana na rero tamyahenda chiasi cha matofali dza phara
mwandzo?"
15 Halafu aimirizi a Aiziraeli akpwendalalama kpwa Farao achiamba,
"Mfalume, mbona swino atumishio unahugayisa?
16 Swino tahuhewa tsona nyasi mbifu, ela bado hunaambwa, 'Tengezani
matofali.' Tsona swiswi atumishio hunapigbwa. Ela makosa gana uwe na
atuo."
17 Farao achiajibu achiamba, "Mu avivu na tamlonda kuhenda
kazi! Ndiyo mana munaamba, 'Huriche hukamlavire sadaka Mwenyezi
Mlungu.'
18 Sambi, uyani kazini. Tamundahewa nyasi mbifu, na ni lazima
mtengeze chiasi kamili cha matofali."
19 Aimirizi a Aiziraeli amanya a mashakani ariphoambwa, "Kpwa
vyovyosi msiphunguze isabu ya matofali galondwago kpwa siku."
20 Ariphouka phara pha Farao, akuta Musa na Aruni anaagodza.
21 Aambira Musa na Aruni, "Mwenyezi Mlungu naalole neno hiri.
Naakuamuleni kpwa kuhuhenda swiswi huzirwe ni Farao na atumishie.
Maneno genu ndigo goahenda aphahe chisa cha kuhuolagira."

Musa anamririra Mlungu

22 Musa ariphosikira hivyo wauya kpwa Mwenyezi Mlungu achen-
damuamba, "Aa, Mwenyezi Mlungu, mbona hano atu ukaahendera uyi
vino? Dze, gano ndigo goniihira?
23 Kula mwandzo nriphophiya kpwa Farao kpwendagomba manenogo,
waatiya mashakani hinya atu, na wala kudzangbwetivya atuo hata vivi."

6

1 Phahi Mwenyezi Mlungu achimuamba Musa, "Sambi undaona ndivyo
muhenda Farao. Kpwa uwezo wangu nindamuhenda aariche nyo atu auke,
na kpwa uwezo wangu andaazola kpwenye tsiiye."

Mwenyezi Mlungu anagomba na Musa tsona

2 Mlungu piya wamuamba Musa, "Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.
3 Námtsembukira Burahimu, Isaka na Jakobo dza Mlungu Mwenye
Nguvu Zosi, ela siamanyisire dzina rangu ra Mwenyezi Mlungu.
4 Ela náika nao chilagane kukala nindaapha tsi ya Kanani, tsi ambayo
asagala dza ajeni.
5 Zaidi ya gago, násikira chiriro cha Aiziraeli ambapho Amisiri anaahu-
mira dza atumwa, ndipho nchitambukira chilagane changu.
6 "Kpwa hivyo aambire Aiziraeli, 'Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, nami
nindakutuluzani kula kahi ya utumwa wa Amisiri, nikuhendeni mkale
huru. Nindagolosa mkpwono wangu wenye uwezo kuatiya adabu nyo
Amisiri.

6:2 6:2 Mwandzo 17:1; 28:3; 35:11; Kutsama 3:13–15

7 Nindakuhendani mkale atu angu, nami nindakala Mlungu wenu.
Ndipho namwi mundamanya kala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu
wenu, nriyekutuluzani utumwani hiko Misiri.
8 Nindakuphirikani tsi yoapira kuapha Burahimu, Isaka na Jakobo.
Nindakuphani ikale yenu. Kpwa kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.'
"
9 Musa wakpwendaambira Aiziraeli gara goambirwa ni Mlungu. Ela
taayaphundza, kpwa sababu kala akavundzika mioyo kpwa kuhendeswa
kazi ngumu.
10 Chisha Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba,
11 "Phiya ukamuambe Farao, mfalume wa Misiri, aarichire Aiziraeli auke
tsiiye."
12 Ela Musa achimuamba Mwenyezi Mlungu, "Ichikala Aiziraeli taakani-
phundza, dze, ye Farao andaniphundzadze mino mutu wa chigugumiza?"
13 Hata hivyo Mwenyezi Mlungu wagomba na Musa na Aruni kuhusu
Aiziraeli na Farao, mfalume wa Misiri, kukala aaruhusu Aiziraeli atuluke
kula Misiri.

Akare a Musa na a Aruni

14 Hinya ni akulu a miryango ya mbari za Aiziraeli:
Ana a Rubini, mwana mvyere wa Iziraeli, kala ni Hanoki, Palu, Hezironi
na Karimi. Hinya ndio okala mwandzo wa miryango ya Rubini.
15 Ana a Simioni kala ni Jemueli, Jamini, Ohadi, Jakini, Sohari na
Shauli ambaye nine kala ni mchetu wa Chikanani. Hinya ndio okala
mwandzo wa miryango ya Simioni.
16 Higa ni madzina ga uvyazi wa Lawi: Ana a Lawi kala ni Gerishoni,
Kohathi na Merari. (Lawi waishi miaka gana mwenga na mirongo
mihahu na sabaa.)
17 Ana a Gerishoni kala ni Libuni na Shimei.
18 Ana a Kohathi kala ni Amuramu, Ishari, Heburoni na Uzieli. (Kohathi
waishi miaka gana mwenga na mirongo mihahu na mihahu.)
19 Ana a Merari kala ni Mahili na Mushi.
Hinya ndio okala mwandzo wa miryango ya Lawi.
20 Amuramu walóla shangazire tu yeihwa Jokebedi, achivyala naye Aruni
na Musa. (Amuramu waishi miaka gana mwenga na mirongo mihahu na
sabaa.)
21 Ana a Ishari kala ni Kora, Nefegi na Zikiri.
22 Ana a Uzieli kala ni Mishaeli, Elizafani na Sithiri.
23 Aruni walóla Elisheba mwana wa Aminadabu. Elisheba kala ni
ndugungbwa wa Nashoni. Mchetu yuyu wamvyarira Aruni ana a chilume
ane, nao ni Nadabu, Abihu, Eliazari na Ithamari.
24 Ana a Kora kala ni Asiri, Elikana na Abiasafu. Hinya ndio okala
mwandzo wa miryango ya Kora.
25 Eliazari mwana wa Aruni walóla mmwenga wa ana achetu a Putieli
na achivyala naye Finehasi.
Hinya ndio okala akarengbwa a miryango ya Lawi.
26 Aruni yuyu na Musa yuyu ndio aratu arioambwa ni Mwenyezi Mlungu,
"Atuluzeni Aiziraeli kula Misiri kulengana na makundi ga miryango yao."
27 Aruni yuyu na Musa yuyu ndio ariokpwendagomba na Farao, mfalume
wa Misiri, kuhusu kutuluza Aiziraeli kula tsi ya Misiri.

Mlungu analavya malagizo kpwa Musa na Aruni

6:16 6:16 Isabu 3:17–20; 26:57–58; 1 Nyakati 6:16–19

28 Siku Mwenyezi Mlungu ariphogomba na Musa kuko Misiri,
29 wamuamba Musa, “Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu. Muambire Farao,
mfalume wa Misiri chila chitu nikuambiracho.”
30 Ela Musa achimuamba Mwenyezi Mlungu, “Lola, mino nina chigugu-
miza, vyo kpweli Farao andaniphundza?”

7

1 Chisha Mwenyezi Mlungu achimuamba Musa, “Sikiza, uwe
ndakuhenda ukale dza Mlungu kpwa Farao na mwenenu Aruni andakala
nabiio.
2 Undakala uchimuambira nduguyo Aruni gosi ndigokulagiza, naye
andamuambira Farao kukala aarichire ana a Iziraeli auke kpwenye tsiiye.
3 Ela nindamtiya Farao moyo mufu, na hata dzagbwe nindazidisha vilinje
vyangu na vituko ko tsi ya Misiri,
4 ela Farao kandakuphundza. Chisha nindagolosa mkpwono wangu
chinyume cha Misiri na nituluze atu angu Aiziraeli madiba-madiba kula
tsi ya Misiri, na niatiye adabu Amisiri kpwa uwezo wangu mkpwulu wa
kuangalaza.
5 Nao Amisiri andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu hipho
ndiphoaonyesa uwezo wangu na kuatuluza Aiziraeli kula kahi yao.”
6 Musa na Aruni ahenda vyo arivyolagizwa ni Mwenyezi Mlungu.
7 Wakati uho ariphogomba na Farao, Musa wakala ana miaka mirongo
minane na Aruni wakala ana miaka mirongo minane na mihahu.

Ndata ya Aruni inagaluka nyoka

8 Phahi Mwenyezi Mlungu wagomba na Musa na Aruni achiamba,
9 “Farao achendamuamba muhende vilinje ili ahakikishe, muambe
Aruni abwage ndataye mbere za farao, nayo indagaluka nyoka.”
10 Phahi Musa na Aruni aphiya kpwa Farao na achendahenda dza
arivyolagizwa ni Mwenyezi Mlungu. Aruni wabwaga ndataye mbere za
Farao na atumishie, nayo ichigaluka nyoka.
11 Farao ariphoona vivyo, waiha atu enye ikima, atsai na aganga a Misiri,
nao achedzahenda dza vivyo kpwa kuhumira uganga wao.
12 Chila mmwenga wabwaga ndataye na ichigaluka nyoka. Ela yo ndata
ya Aruni ichimiza zo ndata zao.
13 Hata vivyo, moyo wa Farao wazidi kukala mufu, kayaphundza dza
Mwenyezi Mlungu arivyokala akaatanguliya kuambira.

Shaka ra Kpwandza:
Madzi ganagaluka Mlatso

14 Chisha, Mwenyezi Mlungu wamuamba Musa, “Farao ana moyo mufu,
kamendze kuarichira atu angu auke.
15 Phahi, phiya ukakutane na Farao ligundzu achikala anaphiya muhoni,
phiya ukamgodzere kanda-kanda ya muho wa Naili kuno ukagbwiririra yo
ndata iriyogaluka nyoka.
16 Nawe undamuamba, ‘Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Aeburania wani-
huma nedze nikuambire kukala waarichire atue auke, ili akamuabudu ko
jangbwani, ela uwe kudzangbwesikira hadi rero.
17 Phahi Mwenyezi Mlungu anaamba kukala kpwa sababu iyo, un-
damanya kukala iye ndiye Mwenyezi Mlungu. Lola, nindapiga madzi ga
muho wa Naili na hino ndata nchiyogbwiririra, nago madzi gandagaluka
mlatso.

7:3 **7:3** Mahendo 7:36 **7:17** **7:17** Maono 16:4

18 Nyo ng'onda ario mumo muhoni andafwa na higo madzi gandanuka
lovu hata Amisiri ashindwe kuganwa.' "
19 Mwenyezi Mlungu wamuamba Musa, "Muambire Aruni ahale ndataye
aolohe madzi ga Misiri, yani madzi ga myuho, vidzuho, maziya na mitsara
yao yosi ili gagaluke milatso. Tsi ndzima indakala na milatso, hata madzi
garigo ndani ya miyo ya mbao na ya mawe."
20 Musa na Aruni ahenda vyo arivyolagizwa ni Mwenyezi Mlungu. Aruni
wahala ndataye mbere za Farao na atumishie, na achipiga madzi ga muho
wa Naili, na madzi gosi gachigaluka milatso.
21 Ng'onda a muho wa Naili afwa, na madzi gachikala gananuka lovu
hata Amisiri achikala taaweza kuganwa. Madzi gachigaluka milatso chila
phatu kuko tsi ya Misiri.
22 Ela nyo atsai a Misiri nao achihenda dza vyo vya Musa na Aruni kpwa
kuhumira utsai wao. Phahi moyo wa Farao wazidi kukala mufu, naye
kayakubali ga Musa na Aruni, dza vivyo arivyogomba Mwenyezi Mlungu.
23 Farao wauya kpwakpwe kaya, dzumba ra chifalume, wala kayagatiya
manani higo garigohendeka.
24 Amisiri atsimba kanda-kanda ya muho wa Naili ili aphahe madzi ga
kunwa, mana madzi ga muho wa Naili kala taganweka.
25 Zatsapa siku sabaa bada siku Mwenyezi Mlungu ariphogaluza madzi
ga Naili kukala mlatso.

8

Shaka ra Phiri: Magula

1 Phahi Mlungu wamuamba Musa, "Phiya kpwa Farao ukamuambe,
Mwenyezi Mlungu anakuamba 'Ni lazima urichire atu angu auke ili
akaniabudu.
2 Ela uchirema kuarichira, nindapiga tsiiyo yosi kpwa kuiodzaza na
magula.
3 Muho wa Naili undaodzala magula hadi gedze mwako nyumbani,
dzumba ra chifalume, hadi mwako chumbani, na gapande mwako
chitandani. Gandainjira nyumbani mwa mawazirigo, na kpwa atuo osi,
piya madzikoni na ndani ya mabakuli ga kukandira unga.
4 Higo magula gandatina hadi mwako mwirini, mwa atuo na mawazirigo
gosi.' "
5 Mwenyezi Mlungu wamuamba Musa, "Muambire Aruni ahale ndataye
aolohe madzi ga myuhoni, ga mitaruni, na ga madimbwini ili mtuluke
magula na gagote tsi yosi ya Misiri!"
6 Phahi Aruni wagolosa mkpwono achioloha madzi ga Misiri, na magula
gachituluka hadi gachifwinika tsi kavu.
7 Ela atsai a Misiri ahumira utsai wao kuhenda dza vivyo. Nao piya
achihenda magula gagote tsi yosi.
8 Farao waiha Musa na Aruni achiaambira, "Mvoyeni Mwenyezi Mlungu
aniusire higa magula na aausire atu angu piya. Nami nindaaricha atue
aphiye akamlavire sadaka."
9 Musa achimuambira Farao, "Niambira wakati ulondao nikuvoyereni
ili magula gauke kpwako, kpwa mawazirigo na atuo. Nago magula gosi
gandauka himu mwenu madzumbani, na gandasala ga muho wa Naili
bahi."

10 Farao achimuamba Musa, “Nalonda uvoye muhondo.” Naye Musa
achiamba, “Nindahenda utakavyo ili umanye kukala takuna mlungu
wanjina dza Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu.
11 Magula gosi gandauka kpwako na kpwenu madzumbani, gandauka
kpwa mawazirigo na kpwa atuo, gandasala ga muho wa Naili bahi.”
12 Phahi Musa na Aruni amricha Farao, Musa wamririra Mwenyezi
Mlungu kuhusu go magula ambago kala akamrehera Farao.
13 Mwenyezi Mlungu wahenda vivyo Musa arivyomvoya. Go magula gosi
gachifwa mo madzumbani, mihalani na mindani.
14 Atu agakusanya ndulu-ndulu, na tsi ndzima ichikala inanuka lovu.
15 Ela Farao ariphoona takuna magula, wauya tsona kukala na moyo
mufu, achirema maneno ga Musa na Aruni, dza Mwenyezi Mlungu
arivyokala akagomba.

Shaka ra Hahu: Tsaha

16 Mwenyezi Mlungu wamuamba Musa, “Muambire Aruni, ‘Hala
ndatayo upige photsi na vumbi rindatifuka.’ Na vumbi rosi rindagaluka
tsaha* tsi ndzima ya Misiri!”
17 Phahi, Aruni wapiga photsi na ndataye ichitifula vumbi, na vumbi
richigaluka tsaha nao achivamia atu na nyama Misiri ndzima.
18 Atsai ahenda utsai wao, ela achishindwa kuhenda tsaha. Kpwa hivyo
atu na nyama achikala a tele tsaha.
19 Ndipho hinyo atsai achimuamba Farao, “Hino ni kazi ya Mlungu.” Ela
moyo wa Farao uchizidi kukala mufu, wala kayakubali maneno ga Musa
na Aruni, dza viratu Mwenyezi Mlungu arivyogomba.

Shaka ra ne: Maindzi

20 Halafu Mwenyezi Mlungu achimuamba Musa, “Muhondo lamuka
ligundzu chiti ukakutane na Farao achikala anaphiya muhoni, umuambe
kukala Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: ‘Ariche atu angu auke, ili
akaniabudu.
21 Uchikala kundaricha atu angu auke, nindakurehera maindzi uwe,
mawazirigo na atuo, na mwenu madzumbani. Nyumba za Amisiri
zindaodzala maindzi na hata yo tsi indafwinikpwa ni maindzi.
22 Ela siku iyo sindamwaga maindzi tsi ya Gosheni, kusagalako atu
angu. Hiko Gosheni takundakala na maindzi, ili umanye kala mimi, ndimi
Mwenyezi Mlungu na nina uwezo wa kuhenda rorosi nimendzaro phapha
phenye tsiiyo.
23 Nindaonyesa tafwauti ya atu angu na atuo. Ishara ihi indahendeka
muhondo.’ ”
24 Mwenyezi Mlungu wahenda dza arivyogomba. Maindzi gamwagika
mabutsa-mabutsa dzumbani mwa Farao na nyumbani mwa atumishie. Tsi
yosi ya Misiri ichibanangbwa ni maindzi.
25 Halafu Farao achiiha Musa na Aruni, achiaamba, “Phiyani mkamlavire
Mlungu wenu sadaka, mumu Misiri.”
26 Ela Musa achiamba, “Iyo si sawa! Kpwa sababu Amisiri andatsukizwa
ni sadaka ndizomlavira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu. Dze, huchilavya
sadaka phatu anaphouona, taandahupiga mawe?
27 Ni lazima huuke charo cha siku tahu kuphiya jangbwani na
hukamlavire sadaka Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, dza arivyohulag-
iza.”

---

* **8:16 8:16** Neno ra Chieburania phapha rinaweza kukala na mana ya tsaha, mivi, imbu, au mabulu. **8:19 8:19** Luka 11:20

28 Farao achiamba, “Nindakurichani mphiye jangbwani mkamlavire
sadaka Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, ela musiphiye kure. Sambi
nivoyera.”
29 Musa achiamba, “Vi sambi nchiuka hipha tu, nindavoya Mwenyezi
Mlungu, na muhondo maindzi gandauka kpwako, kpwa mawazirigo
na kpwa atuo osi. Ela Farao naasikale anahuchenga tsona, mwisho
akahukahaza kuphiya kpwendamlavira sadaka Mwenyezi Mlungu.”
30 Phahi Musa wauka hipho pha Farao na achendavoya Mwenyezi
Mlungu.
31 Naye Mwenyezi Mlungu achihenda sawa na vyo arivyovoya Musa.
Maindzi gauka kpwa Farao, kpwa mawazirige na kpwa atu osi, takusarire
hata indzi mwenga.
32 Ela phapho piya Farao wahenda moyo mufu na kayaaricha Aiziraeli
auke.

9

Shaka ra Tsano: Mifugo Kufwa

1 Phahi, Mwenyezi Mlungu wamuamba Musa, “Phiya kpwa Farao
ukamuambe, ‘Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Aeburania anakuamba:
Arichire atu angu auke ili akaniabudu.
2 Mana uchirema kuarichira auke na kpwenderera kuazuwiya,
3 Mwenyezi Mlungu andaitiya mifugo yenu makongo mai ko weruni,
akale ni farasi, punda, ngamia, ng’ombe, mang’ondzi na mbuzi.
4 Ela Mwenyezi Mlungu andatofwautisha mifugo ya Aiziraeli na ya
Amisiri, ili nyama a Aiziraeli asedze akafwa, hata mmwenga.’ ”
5 Na Mwenyezi Mlungu achipanga wakati achiamba, “Muhondo,
Mwenyezi Mlungu andahenda gaga kpwenye yo tsi.”
6 Kuriphocha, Mwenyezi Mlungu wahenda vyokala akagomba. Mifugo
yosi ya Amisiri yafwa, ela takuna hata nyama mmwenga wa Aiziraeli
ariyefwa.
7 Farao wahuma atue akapeleleze na achikuta kala takuna hata nyama
mmwenga wa Aiziraeli yefwa. Ela wakala na moyo mufu na achiakahaza
Aiziraeli kuuka.

Shaka ra Sita: Ukongo wa maphu

8 Chisha Mwenyezi Mlungu achimuamba Musa na Aruni, “Chila
mmwenga wenu naaheke fumba ra ivu kula pho chandani, na Musa
akaritsuphe dzulu mbere za Farao.
9 Ivu hiro rindakala vumbi dzembamba ndirogota tsi yosi ya Misiri,
vumbi riri rindaarehera maphu atu na nyama kahi ya tsi yosi. Maphu
gago gandahumbuka gakale vironda.”
10 Ndipho Musa na Aruni achiheka ivu ra chandani na achendaima
mbere za Farao. Musa achirihala, achiritsupha dzulu, phahi Amisiri na
mifugo yao ahenda maphu na gachihumbuka gachikala vironda.
11 Hata atsai nao aodzala maphu dza Amisiri ayawao. Kpwa sababu kala
a tele maphu, ashindwa ni Musa na achikala taana ra kumuhenda.
12 Ela Mwenyezi Mlungu wamtiya Farao moyo mufu na achirema
kuphundza Musa na Aruni, dza vyo Mwenyezi Mlungu kala akamuambira
Musa.

Shaka ra Sabaa: Mvula ya Mawe

9:10 9:10 Maono 16:2

13 Gariphohendeka gago, Mwenyezi Mlungu wamuamba Musa,
“Muhondo rauka chiti ukakutane na Farao umuambe, Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wa Aeburania anaamba hivi: Aarichire atu angu auke, ili
akaniabudu.
14 Mana ichikala kumendze, phahi nindahuma mashaka makali ambago
gandakutiya adabu uwe, mawazirigo na atuo osi, ili umanye kala takuna
mwenye uwezo dza mimi duniani kosi.
15 Kpwa mana kalapho náhumira uwezo wangu nkakupigani na
makongo mai, mngekala mwafwa mosi, takuna hata mmwenga angesala
himu duniani.
16 Ela nkakuricha moyo makusudi nkuonyese uwezo wangu, na dzina
rangu ritangazwe dunia ndzima.
17 Ela bado wadzihenda una ngulu na kumendze kuricha atu angu auke.
18 Kpwa hivyo, muhondo saa dza zizi nindareha mvula kali ya mawe,
ambayo taidzangbwenya Misiri hangu iandze hata rero.
19 “ ‘Sambi lagiza ili mifugoyo iriyo kondze na chochosi chiricho kondze
weruni chirehwe na kutiywa phatu pharipho salama. Mana mutu yeyesi
au nyama yeyesi ambaye kandarehwa mudzini, andasala ko weruni,
andapigbwa ni yo mvula kulu ya mawe hata afwe.’ ”
20 Mawaziri ganjina ga Farao aogopha neno ra Mwenyezi Mlungu,
ahenda wangbwi kuareha atumwa aho na mifugo yao.
21 Ela anjina abera maneno ga Mwenyezi Mlungu na achiricha atumwa
aho na mifugo yao kondze weruni.
22 Chisha Mwenyezi Mlungu achimuamba Musa, “Golosa mkpwonoo
kuelekeza mlunguni ili mvula ya mawe inye tsi yosi ya Misiri, ipige atu,
nyama na mimea yosi ya mindani kahi ya tsi yosi ya Misiri.”
23 Musa ariphogolosa ndataye kuelekeza mlunguni, Mwenyezi Mlungu
wareha mvula ya mawe na chiguruguru, na limeme richipiga photsi. Phahi
Mwenyezi Mlungu achireha mvula kulu ya mawe inye tsi ya Misiri yosi,
24 na limeme richikala vivyo kpwa vivyo. Kala ndiyo mvula ya mawe
kulu zaidi ambayo taidzangbwenya wakati wowosi hangu Misiri ikale taifa.
25 Iyo mvula ya mawe yavundza-vundza chila chitu chokala kpwereru
kahi ya tsi yosi ya Misiri, si atu si nyama. Chisha ichivundza-vundza mimea
yosi ya mindani na chila muhi.
26 Phatu ambapho mvula ya mawe taiyafika ni Gosheni bahi ambako
Aiziraeli kala anasagala.
27 Phahi Farao walagiza Musa na Aruni aihwe na achedzaambira, “Charo
hichi nkahenda dambi. Mwenyezi Mlungu ana haki ela mimi na atu angu
huna makosa.
28 Kpwa hivyo mvoyeni Mwenyezi Mlungu mana yo mvula ya mawe
na cho chiguruguru chikatosha. Nindakurichani muuke na wala sin-
dakuzuwiyani tsona.”
29 Musa achimuamba, “Nchituluka kondze ya mudzi uhu, nindaunula
mikono yangu, nimvoye Mwenyezi Mlungu, nacho chiguruguru chin-
daricha na yo mvula ya mawe taindakalako tsona, ili umanye kukala dunia
ni ya Mwenyezi Mlungu.
30 Ela ninamanya kukala uwe na atumishio tamdzangbwemuogopha
Mwenyezi Mlungu.”
31 (Mimea ya katani na shayiri yabanangika, mana shayiri kala ikaphera
na katani kala ikatuluza maruwa.

9:16 9:16 Arumi 9:17 **9:24 9:24** Maono 8:7; 16:21

32 Ela nganu na mimea yanjina yoigana nayo taibanangirwe, kpwa
sababu wakatiwe wa kuphera kala taudzangbwe).
33 Phahi Musa wamricha Farao na achituluka kondze ya mudzi, achen-
daunula mikonoye kpwa Mwenyezi Mlungu na cho chiguruguru na yo
mvula ya mawe ichiricha kunya, na yo mvula tainyire tsona.
34 Farao ariphoona kukala yo mvula ya mawe na chiguruguru chikaricha,
wahenda dambi tsona. Iye phamwenga na atumishie aenderera kukala na
mioyo mifu.
35 Phahi Farao wahenda moyowe ukale mufu na achiakahaza Aiziraeli
kuuka, dza Mwenyezi Mlungu arivyokala akagomba kutsupira Musa.

10

Shaka ra Nane: Ndzije

1 Phahi Mwenyezi Mlungu achimuamba Musa, “Phiya kpwa Farao,
sababu mino nkamuhenda akale na moyo mufu iye na atumishie ili
niaonyese ishara za vilinje vyangu;
2 namwi piya muweze kuasemurira ana enu na adzukulu enu vira
nrivyohenda vilinje na nrivyopambana na Amisiri chisiru, ili mmanye kala
mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.”
3 Phahi Musa na Aruni aphiya kpwa Farao achendamuamba, “Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wa Aeburania, anakuamba, ‘Kundagbwa maguluni mbere
zangu hadi rini? Ariche atu angu auke ili akaniabudu.
4 Uchiaremeza kuuka, rorera! Muhondo nindareha ndzije kpwenye
tsiiyo.
5 Andafwinika yo tsi hata ikale taionekana. Nao andarya chila chitu
ambacho chasazwa ni mvula ya mawe, na hata iyo mihi imerayo mwenu
mindani.
6 Andaodzala mwako madzumbani na nyumbani mwa atumishio na za
Amisiri osi. Andakala anji sana. Utu ambao sowe zenu au tsawe zenu
taawuonere hangu asagale tsi ihi hadi rero.’ ” Musa ariphomala kugomba
higo, wagaluka na achiuka hipho pha Farao.
7 Halafu Mawazirige gamuamba Farao, “Mutu yuno andahuyuga
na mashaka hata rini? Arichire atu hano auke, ili akamuabudu
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao. Dze, kudzangbwemanya kala Misiri
ikabanangbwa?”
8 Phahi Musa na Aruni aihwa achiuya kpwa Farao, naye achiaambira,
“Phiyani mkamuabudu Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu. Ela nalonda
nimanye, anjina ni ano ani ambao andaphiya namwi?”
9 Musa achiamba, “Hosi hundaphiya avyere kpwa adide. Hundahala ana
ehu alume na achetu, phamwenga na mifugo yehu yosi, kpwa sababu ni
lazima hukasherekee karamu kpwa kumuabudu Mwenyezi Mlungu.”
10 Farao achiamba, “Naapa kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu sindaku-
ruhusuni muuke na ana enu! Mana naona wazi kukala muna nia mbii.
11 Hata! Taiwezekana! Aricheni alume machiyao aphiye kpwen-
damuabudu Mwenyezi Mlungu, mana hivyo ndivyo kala mlondavyo.”
Chisha Musa na Aruni azolwa phara mbere za Farao.
12 Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa, “Unula mikonoyo dzulu ya tsi
ya Misiri ili ndzije amwagikane tsi ndzima na arye chila chitu chimeracho,
na chochosi chosazwa mo mindani ni yo mvula ya mawe.”

13 Phahi Musa waunula ndataye dzulu ya yo tsi ya Misiri, na Mwenyezi
Mlungu achireha phuto kula mlairo wa dzuwa, richipiga mutsi wosi na
richichesa kupiga. Kuriphocha, rira phuto richikala rikareha ndzije.
14 Amwagikana tsi yosi ya Misiri, achigbwa na achibwiningiza tsi yosi
ya Misiri. Kala takudzangbweoneka maipho ga ndzije dza gago, na
takundaoneka tsona ganjina dza gago.
15 Afwinika tsi yosi hadi kuchikala kpwiru. Achirya mimea yosi na
matunda gosi gosazwa ni yo mvula ya mawe. Taphana hata kodza rosala
muhini, au kpwenye mimea kahi ya tsi yosi ya Misiri.
16 Phahi Farao achilagiza Musa na Aruni aihwe na achedzaambira,
"Nikamuhendera dambi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu na hata
mwimwi.
17 Sambi nakuvoyani mniswamehe dambi zangu mara mwenga ihi tu,
na mumvoye Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu aniusire shaka riri."
18 Phahi Musa wauka kpwa Farao achendamvoya Mwenyezi Mlungu.
19 Hipho Mwenyezi Mlungu wagaluza rira phuto richikala phuto kali
sana, ra kula mtswerero wa dzuwa. Phuto hiro rakusanya ndzije na
richiaphirika Bahari ya Shamu. Takuna hata ndzije mmwenga yesala tsi
yosi ya Misiri.
20 Ela Mwenyezi Mlungu wamtiya Farao moyo mufu, na achirema
kuarichira nyo Aiziraeli auke.

Shaka ra Tisiya: Jiza

21 Chisha Mwenyezi Mlungu achimuamba Musa, "Unula mikonoyo
kulekeza dzulu mlunguni, ili kukale na jiza tsi yosi ya Misiri, chilungulungu
cha jiza ambacho chindahenda atu akale ahenda phaphasa."
22 Phahi Musa waunula mikonoye kulekeza dzulu mlunguni, na Misiri
ndzima ichifwinikpwa ni chilungulungu cha jiza kpwa muda wa siku tahu.
23 Kuchikala takuna Mmisiri awezaye kumuona myawe wala kuuka
aripho, kpwa muda wa siku tahu. Ela Aiziraeli osi achikala na mwanga
kahi ya ko kpwatu arikokala anasagala.
24 Farao ariphoona vivyo achimwiiha Musa, achimuamba, "Phiyani
mkamuabudu Mwenyezi Mlungu. Phiyani mosi phamwenga na anache,
ela mang'ondzi na mifugo yenu iricheni phapha."
25 Ela Musa achiamba, "Ni uhuriche hutsukule nyama a kumlavira
sadaka na sadaka za kuochwa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu.
26 Ni lazima huuke na mifugo yehu, na tahundaricha hata kpwatsa.
Nyama anjina hukahumire kumuabudira Mwenyezi Mlungu, Mlungu
wehu. Ela hadi ndiphofika hiko tahumanya hundahumira nyama wani
kumlavira sadaka."
27 Ela Mwenyezi Mlungu wamuhenda Farao akale na moyo mufu, na
achirema kuricha Aiziraeli auke.
28 Farao wamuamba Musa, "Phauke hipha! Sitaki kukuona tsona, mana
siku ndiphokpwedzaona uso wangu, undafwa!"
29 Musa achimjibu achiamba, "Ni sawa, kama uchivyogomba, kundan-
iona tsona."

11

Tangazo ra kufwa kpwa ana a kpwandza a Amisiri

10:14 10:14 Maono 9:2,3 **10:22 10:22** Zaburi 105:28; Maono 16:10

1 Phahi Mwenyezi Mlungu wamuamba Musa, “Nindareha shaka mwenga
ra mwisho kpwa Farao na tsiiye ya Misiri, badaye andakurichani muuke.
Ndiphokurichani muuke, andakuzolani kamare.
2 Sambi aambire Aiziraeli osi alume na achetu chila mmwenga ni lazima
avoye jiraniwe wa Chimisiri vitu vya feza na vya zahabu.”
3 Phahi Mwenyezi Mlungu waahenda Aiziraeli amendzwe ni Amisiri.
Musa achikala anaishimiwa sana kuko tsi ya Misiri ni nyo mawaziri a Farao
na atu osi.
4 Phahi Musa achimuamba Farao, “Mwenyezi Mlungu, anaamba: Vivi
rero usiku wa manane nindazunguluka tsi ya Misiri.
5 Na ana avyere a chilume a Misiri andafwa, hangu mwana mvyere
wa chilume wa mfalume atawalaye, hadi mwana mvyere wa chilume wa
mtumwa wa chichetu, ambaye kaziye ni kusaga mtsere, phamwenga na
nyo ana avyere osi a mifugo.
6 Kundakala na chiriro chikulu tsi ndzima ya Misiri ambacho
tachidzangbwesikirwa na wala tachindasikirwa tsona.
7 Ela ko kpwa Aiziraeli, takundakala diya ndiropheka mutu wala nyama.
Ndipho mundamanya kukala vyo Mwenyezi Mlungu ahenderavyo Amisiri
sivyo ahenderavyo Aiziraeli.
8 Higa mawazirigo gosi gandakpwedza kpwangu gedze ganigbwerere
maguluni na ganiambe, ‘Phiya vyako, tsona hala atuo osi.’ Na bada ya
vivyo, mino nindauka.” Phahi, Musa wauka phara pha Farao akareya sana.
9 Mwenyezi Mlungu kala akamuamba Musa, “Farao andarema kuku-
phundza ili niphahe nafwasi ya kuhenda vilinje vyangu vienjerezeke kahi
ya tsi ya Misiri.”
10 Phahi Musa na Aruni ahenda vilinje vyosi hivyo mbere za Farao, ela
Mwenyezi Mlungu kala akamtiya moyo mufu, na achirema kuarichira nyo
Aiziraeli atuluke kahi ya tsiiye.

12

Pasaka

1 Ariphokala Musa na Aruni bado achere ko Misiri, Mwenyezi Mlungu
wagomba achiamba,
2 “Mwezi uhu undakala mwezi wa kpwandza kpwenu, yani mwezi wa
kpwandza wa mwaka.
3 Aambire atu osi a Iziraeli kukala ichifika siku ya kumi ya mwezi uhu,
chila mlume andahala ng’ondzi ra kutosha atue. Yani ng’ondzi mwenga
kpwa chila nyumba.
4 Ichikala nyumba ina atu achache ambao taaweza kumala mwana
ng’ondzi, nyo atu a nyumba iyo naagbwirane na ayawao ario phephi nao,
kulengana na isabu ya atu na chiasi cha nyama awezacho kurya.
5 Unaweza kutsambula ng’ondzi ama mbuzi, mlume wa mwaka
mmwenga, ela ni lazima akale kana ila.
6 Chila mmwenga wenu naamtundze hadi siku ya kumi na ne ya mwezi.
Siku iyo Aiziraeli osi andatsindza nyo nyama dziloni.
7 “Chisha mundahala seemu ya yo milatso mupake mimo na vizingiti vya
dzulu vya yo miryango ya nyumba ndimorya.
8 Zo nyama ni ziochwe na ziriwe zosi usiku uho, na ni ziriwe na mikahe
isiyotiywa hamira na mboga za utsungu.

12:1 12:1 Alawi 23:5; Isabu 9:1–5; 28:16; Kumbukumbu 16:1–2

9 Chisha nyama zizo msizirye mbitsi wala za kujita, ela ni lazima ziochwe
zosi phamwenga na chitswa, marondo na vya ndani.
10 Msisaze nyama hadi ligundzu, ela ichisala bada ya kurya ni lazima
iochwe iphye tsetsetse.
11 Wakati munarya, mkale tayari kuuka. Vwalani virahu na mkale na
ndata zenu mikononi, tsona muirye mairo-mairo. Mana ni Pasaka ya
Mwenyezi Mlungu.
12 "Usiku hinyo-hinyo nindazunguluka tsi yosi ya Misiri, niolage ana
avyere osi a chilume a anadamu na a nyama. Nindaitiya adabu milungu
yosi ya Misiri, mana mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.
13 Yo milatso ndiyopaka mimo na vizingiti vya miryango yenu ni
ishara ya nyumba mundimokala. Nchiona iyo milatso, nyumba zenu
ndazitsapika. Takuna shaka ndiroaphaha Aiziraeli wakati nchikala napiga
tsi ya Misiri.
14 Siku ihi mundakala muchiitambukira, na mundakala muchiisherekeya
sikukuu ihi kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu. Mwimwi na vivyazi vyenu
mundakala mchisherekeya siku ihi, hiri ni lagizo hata kare na kare."

Sikukuu ya mikahe isiyotiywa hamira

15 "Kpwa muda wa siku sabaa mundarya mikahe isiyotiywa hamira.
Siku ya kpwandza ni muuse hamira mwenu madzumbani. Mutu yeyesi
ndiyerya chitu chochosi chotiywa hamira kula yo siku ya kpwandza hadi
yo siku ya sabaa, andatengbwa na Aiziraeli.
16 Mundakusanyika siku ya kpwandza na ya sabaa muniabudu. Na kahi
ya siku zizo msihende kazi yoyosi, isiphokala kujita chakurya chenu bahi.
17 "Mundakala mchisherekeya sikukuu ihi ya mikahe isiyotiywa hamira,
ili muweze kutambukira kukala, iyo ndiyo siku niriyotuluza makundi genu
kula tsi ya Misiri. Kpwa hivyo vivyazi vyenu vyosi ni lazima vitambukire
siku ihi, na lagizo riri rindaenderera hata kare na kare.
18 Mundarya mikahe isiyotiywa hamira kula siku ya kumi na ne dziloni
hadi dziloni ya siku ya mirongo miiri na mwenga ya nyo mwezi wa
kpwandza.
19 Kpwa siku sabaa musiike hamira mwenu madzumbani, na mutu
yeyesi ndiyerya chochosi chirichotiywa hamira, ni atengbwe na Aiziraeli,
akale ni mjeni ama ni mvyalwa wa Iziraeli.
20 Msirye chitu chochosi cha kutiywa hamira. Phophosi mndiphokala
munaishi, msirye mikahe ya kutiywa hamira."

Pasaka ya kpwandza

21 Ndipho Musa achiaiha atumia osi a Iziraeli na achiaambira, "Ni lazima
chila mmwenga atsambule mwana ng'ondzi wa kutosha atue, atsindze ili
asherekee Pasaka.
22 Halani maphungo ga muhisopo, mugavwike ndani ya dzaya ra milatso
na mupake chizingiti cha dzulu na mimo yosi miiri ya mryango. Ni lazima
atu asale ndani ya nyumba, asituluke kondze usiku hadi ligundzu.
23 Mwenyezi Mlungu andazunguluka tsi ndzima ili aolage Amisiri.
Wakati achiona milatso dzulu ya chizingiti na mimo, kandamricha malaika
aangamizaye ainjire mwenu madzumbani akuolageni.
24 "Malagizo gaga gagbwireni, mwimwi na vivyazi vyenu hata kare na
kare.

12:14 **12:14** Kutsama 23:15; 34:18; Alawi 23:6–8; Isabu 28:17–25; Kumbukumbu 16:3–8 **12:23** **12:23** Aeburania 11:28

25 Mundiphofika kpwenye yo tsi ndiyohewa ni Mwenyezi Mlungu, dza
arivyoahidi, lagizo riri rigbwireni.
26 Na ana enu ndiphokuuzani, ‘Sheree hino manage nini?’
27 Mundaambira, ‘Ni sadaka ya Pasaka kpwa kumuabudu Mwenyezi
Mlungu. Mana iye watsupa nyumba za Aiziraeli ko Misiri, na achihutivya
wakati ariphoolaga Amisiri.’ ” O Aiziraeli azamisa vitswa achimuabudu.
28 Phahi, Aiziraeli ahenda dza Mwenyezi Mlungu arivyolagiza Musa na
Aruni.

Shaka ra kumi:
Ana a kpwandza anaolagbwa

29 Phofika usiku wa manane Mwenyezi Mlungu waolaga ana avyere a
chilume osi a Amisiri. Waolaga mwana mvyere wa Farao, ambaye kala
achitawala, hadi mwana wa mateka yekala jela. Hata ana avyere a mifugo
piya afwa.
30 Farao, mawazirige na atu osi a Misiri alamuka usiku, na kuchikala
kuna chiriro chikulu Misiri, mana chila nyumba kala ikafwewa.

Aiziraeli anatuluka Misiri

31 Farao ariphoona vivyo, walagizira Musa na Aruni achendaihwa nyo
usiku achedzaamba, “Ukani! Tulukani himu Misiri, mwimwi na nyo
Aiziraeli! Phiyani mkamuabudu Mwenyezi Mlungu, dza murivyogomba.
32 Halani mang’ondzi genu, mbuzi na ng’ombe zenu muuke. Tsona
nivoyerani Mlungu anijaliye.”
33 Amisiri aahimiza Aiziraeli auke upesi mura tsi ya Misiri mana adzi-
ambira mwao mioyoni kukala, “Hano asiphouka swiswi hosi hundafwa.”
34 Phahi, Aiziraeli ahala mabeseni gao gokala gana madonje ga nganu
ambago tagadzangbwetsanganywa na hamira. Chisha achigafunga maba-
hasha na achigakuwa.
35 Aiziraeli kala akahenda kare vira vyokala akalagizwa ni Musa, nao
kala akavoya Amisiri vitu vya zahabu, vya feza na nguwo.
36 Mwenyezi Mlungu kala akaahenda Amisiri aamendze Aiziraeli na
kala akaapha chila chitu aricholonda. Vivyo ndivyo Aiziraeli arivyoafuta
Amisiri utajiri wao.
37 Aiziraeli auka na magulu kula mudzi wa Ramesesi hadi mudzi wa
Sukothi. Alume machiyao kala ni kama elufu magana sita bila ya kuolanga
achetu na anache.
38 Na kundi kulu ra atu ambao kala sio Aiziraeli piya rauka phamwenga
nao, phamwenga na vyaa vya ng’ombe, vya mang’ondzi na mbuzi na vyaa
vya mifugo yanjina.
39 Atengeza mikahe isiyotiywa hamira na gara madonje ga unga uriokala
akaukanda ariphokala anatuluka Misiri. Unga uho kala tautiirwe hamira
mana kala ahendazolwa ko Misiri, na taaphahire nafwasi ya kujita
chakurya.
40 Muda ambao O Aiziraeli kala akasagala Misiri kala ni miaka magana
mane na mirongo mihahu.
41 Pho mwisho wa yo miaka magana mane na mirongo mihahu, yo siku
ya mwisho yenye, atu osi a Mwenyezi Mlungu atuluka kula tsi ya Misiri.
42 Kpwa kukala Mwenyezi Mlungu wachesa usiku hinyo kutuluza
Aiziraeli kula Misiri. Na usiku uho Aiziraeli osi anafwaha kuchesa ili

12:29 **12:29** Kutsama 4:22–23 **12:35** **12:35** Kutsama 3:21–22 **12:40** **12:40** Mwandzo 15:13; Agalatia 3:17

kuika ishima kpwa Mwenyezi Mlungu. Kpwa hivyo usiku uho ni wa kutambukirwa ni Aiziraeli osi na vivyazi vyao.

Malagizo kuhusu Pasaka

43 Badaye Mwenyezi Mlungu waamba Musa na Aruni, “Gaga ndigo malagizo ga Pasaka: Takuna mjeni yeyesi ndiyeruhusiwa kurya chakurya cha Pasaka.
44 Ela mtumwao ambaye wamgula anaweza kurya uchikala wamtiya tsatsani.
45 Ela mjeni ama mchibaruwa asirye chakurya hichi.
46 Ni lazima iriwe ndani ya nyumba mwenga, msitsukule nyama yoyosi kondze, wala msivundze mfuphawe hata mmwenga.
47 Aiziraeli osi ni asherekee sikukuu ihi.
48 Mjeni yeyesi asagalaye namwi, achitaka kusherekeya Pasaka ya Mwenyezi Mlungu, ni lazima alume osi a mwakpwe nyumbani atiywe tsatsani. Ndipho andaweza kurya dza mvyalwa wa Iziraeli. Ela mutu ambaye katiirwe tsatsani kandarya Pasaka ya Mwenyezi Mlungu.
49 Hino ndiyo shariya ambayo ni lazima ilungbwe ni enyezi na mjeni asagalaye kahi yenu.”
50 Phahi, Aiziraeli osi ahenda dza Mwenyezi Mlungu arivyolagiza Musa na Aruni.
51 Na siku iyo-iyo Mwenyezi Mlungu waatuluza Aiziraeli kula tsi ya Misiri, madiba-madiba.

13

Ana a kpwandza anatengbwa kpwa ajili ya Mlungu

1 Mwenyezi Mlungu wamuambira Musa,
2 “Nitengerani ana osi avyere a chilume a Aiziraeli na ana a kpwandza alume a mifugo yao. Mana aho osi ni angu.”
3 Phahi Musa achiaambira nyo atu, “Itambukireni siku ihi, siku mriyotuluka Misiri. Siku mriyotuluka kula kahi ya tsi murikokala mu atumwa, mana Mwenyezi Mlungu wakutuluzani kula mumo kpwa kuhumira uwezowe. Msirye mikahe ya kutiywa hamira.
4 Munatuluka Misiri siku ihi ya rero ya mwezi wa Abibu.*
5 Mwenyezi Mlungu ndiphokurehani kpwenye tsi ya Akanani, Ahiti, Aamori, Ahivi na Ajebusi, tsi ariyoapira akare enu kukala andakuphani, tsi yenye rutuba, mundakala muchiisherekeya kahi ya mwezi uhu.
6 Kpwa siku sabaa, mundarya mikahe isiyotiywa hamira, na yo siku ya sabaa mundamuhendera Mwenyezi Mlungu sharee.
7 Kahi ya zo siku sabaa, ni murye mikahe isiyotiywa hamira. Phasionekane mkpwahe wa kutiywa hamira kahi yenu na kahi ya seemu yenu yosi msagalayo.
8 Siku iyo ya Sikukuu mutu andaambira anae, ‘Ninahenda sharee kpwa sababu ya go Mwenyezi Mlungu arigonihendera nriphokala natuluka kula tsi ya Misiri.’
9 Sharee ihi indakala dza alama phako mkpwononi, na utu wa kukutambukiza phako chilanguni, ili shariya ya Mwenyezi Mlungu ikale mwako kanwani. Mana Mwenyezi Mlungu wakutuluzani Misiri kpwa nguvu.

12:46 12:46 Isabu 9:12; Johana 19:36 **13:2 13:2** Isabu 3:13; Luka 2:23 * **13:4 13:4** ***Abibu*** ni mwezi wa kpwandza wa Chieburania.

10 Phahi gbwirani lagizo hiri chila mwaka kahi za wakatiwe uri-
opangbwa.
11 “Mwenyezi Mlungu ndiphokurehani kpwenye tsi ya Akanani, na
kukuphani tsi iyo dza arivyoapira akare enu kukala andakuphani,
12 mundamtengera Mwenyezi Mlungu ana enu a kpwandza a chilume
na ana a kpwandza alume a mifugo yenu.
13 Chila punda wa mwandzo unaweza kumkombola na mwana ng’ondzi,
au ichikala kundamkombola, msongole. Ela chila mwana mvyere wa
chilume wa mwanadamu ni mumkombole.
14 Siku zedzazo, ana enu achikuuzani, ‘Mana ya kuhenda vino nini?’
Hipho mundaajibu muambe, ‘Mwenyezi Mlungu wautuluza kula Misiri
kpwa uwezowe mkpwulu, kula kahi ya tsi hurikokala atumwa.
15 Farao ariphorema kuhurichira huuke kpwa moyo mufu, Mwenyezi
Mlungu waolaga chila mwana wa kpwandza mlume wa mwanadamu, na
wa nyama kahi ya tsi ya Misiri. Ndiyo mana hunamlavira Mwenyezi
Mlungu ana a kpwandza osi a chilume a nyama na kukombola ana ehu
a kpwandza.’
16 Lagizo riri rindakala dza alama mikononi mwehu, na utu wa
kuhutambukiza vilanguni mwehu. Mana Mwenyezi Mlungu wahutuluza
Misiri kpwa uwezo mkpwulu.”

Mwenyezi Mlungu
analongoza Aiziraeli jangbwani

17 Farao ariphoaruhusu Aiziraeli auke, Mlungu kayaatsapiza na njira
ya Filisti hata dzagbwe iyo kala ndiyo njira ya mkato. Mana Mlungu
waamba, “Hinya atu achendakuta viha, anaweza kugalukpwa ni mioyo
akauya Misiri.”
18 Phahi Mlungu waalongoza na njira ya kuzunguluka ya kutsupira
jangbwani, kuphiya uphande wa Bahari ya Shamu. Chisha Aiziraeli
atuluka Misiri kuno akagbwiririra silaha tayari kpwa viha.
19 Musa wahala mifupha ya Yusufu achiphiya nayo, kpwa kukala
Yusufu kala akahenda Aiziraeli aape. Iye waamba, “Kpwa kpweli Mlungu
andakutivyani, achikutivyani, halani mifupha yangu mphiye nayo.”
20 Phahi Aiziraeli atuluka Sukothi na achendachita kambi mudzi wa
Ethamu, ko kanda-kanda ya jangbwa.
21 Mwenyezi Mlungu waatanguliya. Wakati wa mutsi waalongoza njirani
kpwa kuhumira nguzo ya ingu, na wakati wa usiku wakala achialongoza
na nguzo ya moho ili aphahe mwanga, kpwa hata aenderere na charo
usiku na mutsi.
22 Yo nguzo ya ingu ya wakati wa mutsi, na yo nguzo ya moho, taziukire
mbere za Aiziraeli.

14

Aiziraeli anavuka Bahari ya Shamu

1 Ndipho Mwenyezi Mlungu achimuamba Musa,
2 “Aambire Aiziraeli agaluke nyuma uphande wa Pi-Hahirothi, kahi-kahi
ya Migidoli na Bahari ya Shamu, achite kambi mbere ya Baali-Sefoni,
kanda-kanda ya bahari.
3 Farao andafikiri, ‘Aiziraeli anazunguluka-zunguluka nao taamanya
ahendaro mana jangbwa rikaazuwiya.’

13:12 13:12 Kutsama 34:19–20; Luka 2:23 **13:19 13:19** Mwandzo 50:25; Joshuwa 24:32

4 Nindauhenda moyo wa Farao ukale mufu, na andakulungani-lungani.
Na nkapanga hivi ili ushindi wangu kpwa Farao na jeshire unirehere
nguma. Hipho atu a Misiri andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi
Mlungu.” Phahi Aiziraeli achihenda dza arivyolagizwa.
5 Mfalume wa Misiri ariphoambirwa kukala Aiziraeli akachimbira, iye
na atumishie agaluza nia na achiamba, “Hukahendani swino? Hukaaricha
Aiziraeli kpwa hivyo taandahuhumikira tsona!”
6 Kpwa hivyo Farao watayarisha garire ra kuvwehwa ni farasi* na
achiphiya na jeshire.
7 Wahala magari ga kuvwehwa ni farasi magana sita garigo bora,
phamwenga na magari ga kuvwehwa ni farasi ganjina ga Misiri yosi.
Gachilongozwa ni akulu a viha.
8 Mwenyezi Mlungu wauhenda moyo wa Farao, mfalume wa Misiri ukale
mufu, hata achialunga Aiziraeli, ambao kala anaphiya vyao bila wuoga.
9 Jeshi ra Amisiri, phamwenga na farasi osi a Farao, magari ga kuvwehwa
ni farasi, na anajeshie akuhumira farasi, aalunga Aiziraeli hadi achifika
phephi na phara ariphokala akachita kambi kanda-kanda ya Bahari ya
Shamu phephi na Pi-Hahirothi mbere ya Baali-Sefoni.
10 Phokala Farao na jeshire ariphofika phephi, Aiziraeli aaona Amisiri
anaalunga, na hipho achigbwirwa ni wuoga, achimririra Mwenyezi
Mlungu.
11 Aiziraeli amuamba Musa, “Kpwadze wahutuluza kula Misiri? Kpwani
takuna mbira ko Misiri? Kpwadze waureha hiku jangbwani ili hufwe?
12 Kura Misiri hwakuamba, ‘Huriche huahumikire atu a Misiri.’ Baha
kuahumikira Amisiri kuriko kufwa mumu jangbwani!”
13 Musa wajibu achiamba, “Msiogophe! Hurirani hu, namwi mundaona
ambaro Mwenyezi Mlungu akaripanga kukutivyani vivi rero, Kpwa kukala
aha Amisiri muaonao vivi rero, tamundaaona tsona.
14 Mwimwi hurirani tu na Mwenyezi Mlungu andakupigirani viha.”
15 Ndipho Mwenyezi Mlungu achimuamba Musa, “Kpwadze mu-
naniririra? Aambire Aiziraeli aenderere na charo.
16 Unula yo ndatayo na ugolose mkpwonoo dzulu ya yo bahari, iganye
go madzi. Nao Aiziraeli andaweza kuvuka bahari kpwenye tsi kavu.
17 Nindaahenda Amisiri akale na mioyo mifu hata ainjire mumo
kukulungani. Hipho ndipho ndiphodziphahira nguma kpwa kushinda
Farao, jeshire, magarige ga kuvwehwa ni farasi, na anajeshi akuhumira
farasi.
18 Nchishinda Farao na magarige ga kuvwehwa ni farasi na ana-
jeshie akuhumira farasi, nindaphaha nguma matsoni pha Amisiri nao
andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.”
19 Ndipho malaika wa Mlungu ambaye kala a mbere analongoza jeshi ra
Aiziraeli wauya nyuma yao. Na yo nguzo ya ingu nayo yauka kula mbere
ichiuya nyuma,
20 ichikala kahi-kahi ya jeshi ra Misiri na ra Iziraeli. Usiku wosi rira ingu
rareha jiza kpwa Amisiri na mwanga kpwa Aiziraeli, kpwa hivyo Amisiri
taayaweza kuafikira phephi.
21 Ndipho Musa wagolosa mkpwonowe dzulu ya bahari, na usiku wosi
Mwenyezi Mlungu wareha phuto kali kula mlairo wa dzuwa. Phuto hiro
rahendesa madzi ga bahari gaganyike hiku na hiku, na pho kahi-kahi
phachikala tsi kavu.

---

* **14:6 14:6** *Garire ra kuvwehwa ni farasi* siku hizo gari ra viha kala richitsukula atu airi ama ahahu na kuvwehwa ni farasi.

22 Aiziraeli achivuka na pho kahi-kahi ya bahari phokala phakagaluka
tsi kavu, na madzi gahendwa kuta uphande wa kulume na uphande wa
kumotso.
23 Ariphoona vivyo, nyo Amisiri aalunga-lunga nyo Aiziraeli na pho kahi-
kahi ya bahari, phamwenga na farasi a Farao, magarige ga kuvwehwa ni
farasi na aphirikie.
24 Kuriphofika pepho za kucha, Mwenyezi Mlungu walola jeshi ra Amisiri
kula kahi-kahi ya iratu nguzo ya moho na ya ingu naye achiatiya wuoga
jeshi ra Amisiri.
25 Wahendesa magurudumo ga magari gao ga kuvwehwa ni farasi
gagame, ichiahendesa aphiye kpwa shida sana. Amisiri achiamba,
"Nahuchimbireni mana Mwenyezi Mlungu anaahehera nyo Aiziraeli
chinyume cha Amisiri."
26 Hipho Mwenyezi Mlungu wamuamba Musa, "Golosa mkpwonoo dzulu
ya bahari ili madzi gauyirane, gaahose nyo Amisiri phamwenga na farasi
aho na magari gao ga kuvwehwa ni farasi na aphirikie."
27 Phahi Musa wagolosa mkpwonowe dzulu ya bahari, na kuriphocha
bahari yauyirana dza hipho mwandzo. Amisiri ajeza kutuluka mo madzini
kpwa achimbire, ela Mwenyezi Mlungu achiasukuma, achiauyiza pho kahi-
kahi ya bahari.
28 Madzi gauyirana na gachibwiningiza magari ga kuvwehwa ni farasi,
aphirikie na jeshi rosi ra Farao rokala rinalunga Aiziraeli himo baharini.
Taphana hata Mmisiri mmwenga yesala.
29 Ela Aiziraeli anyendeka tsi kavu kahi-kahi ya bahari ambapho madzi
kala gakahendwa kuta uphande wa kulume na uphande wa kumotso.
30 Siku iyo Mwenyezi Mlungu wativya atu a Iziraeli kula kpwa Amisiri,
na Aiziraeli achiona nyufu za Amisiri mo kanda-kanda ya bahari.
31 Aiziraeli aona hendo hiro ra ajabu arirohenderwa Amisiri. Phahi
achimuogopha Mwenyezi Mlungu na achimuamini phamwenga na mtu-
mishiwe Musa.

15

Wira wa Musa

1 Phahi Musa na Aiziraeli amuimbira Mlungu wira hinyu:
"Nindamuimbira Mwenyezi Mlungu mana vyo chivyoshinda iye vina
nguma.
Akahosa farasi na apandadzi-farasi aho baharini.
2 Mwenyezi Mlungu ndiye mkpwotse na nguvu yangu
iye ndiye achiyenitivya.
Iye ni Mlungu wangu, nami ndamtogola kpwa mawira.
Iye ni Mlungu wa akare angu, nami nindaimba kumtogola.
3 Mwenyezi Mlungu ni sujaa wa viha,
na dzinare ndiye Mwenyezi Mlungu.
4 Magari ga kuvwehwa ni farasi ga Farao na anajeshie akaahosa baharini.
Akulu a jeshi a kumanyikana vihani akafwa madzi Bahari ya Shamu.
5 Vivwa vya madzi vyaabwiningiza,
azama tsini ya bahari dza mawe.
6 Mkpwonoo wa kulume uwe Mwenyezi Mlungu una nguvu za nguma.
Mkpwonoo wa kulume nkuvundza-vundza adui vipande-vipande.
7 Kpwa ukuluo wa nguma ukuangamiza akupingao,

14:22 **14:22** 1 Akorintho 10:1–2; Aeburania 11:29 **15:1** **15:1** Maono 15:3 **15:2** **15:2** Zaburi 118:14; Isaya 12:2

uwe uchitsukirwa u dza moho uochao,
na ni kuocha maaduigo dza nyasi mbifu.
8 Wakuta pulayo, nago madzi gachidzipanga dzulu
gachiima wima dza kuta.
Vivwa vya madzi ga bahari vichiganda.
9 Adui wadzikarya achiamba,
'Nindaalunga-lunga na nindaagbwira,
ndaafuta vitu vyao niviganye zewe na niahende nilondavyo;
nindatsomola upanga wangu
na mkpwono wangu undaangamiza.'
10 Ela wareha phutoro naro richipiga, nago madzi ga bahari gachiab-
winingiza,
aho azama vilindi vya bahari dza chuma chiziho cha risasi chizamavyo
kpwenye madzi manji.
11 Kahi za milungu, ni mlungu yuphi ariye dza uwe, Mwenyezi Mlungu?
Utakatifuo tauwezekana,
mahendogo ga nguma ganahutishira,
mambo makulu uhendago uwe, ganahuangalaza.
12 Wahumira nguvuzo na tsi ichimiza maadui gehu.
13 Kpwa mendzwayo isiyosika undalongoza nyo atu urioakombola.
Undaalongoza kpwa nguvuzo kuphiya kpwenye makalogo matakatifu.
14 Mataifa gakasikira na ganakakama kpwa wuoga;
atu asagalao Filisti akainjira wuoga.
15 Akulu a Edomu akaogofyerwa.
Vilongozi a Moabu akagbwirwa ni wuoga mkpwulu;
atu osi asagalao Kanani akavundzika moyo.
16 Ao akagbwirwa ni wuoga na wasiwasi.
Kpwa sababu ya ukulu wa nguvuzo
anyemere zii dza dziwe,
hadi atuo urioakombola atsupe,
ee Mwenyezi Mlungu.
17 Undaareha wedze uaike dzulu ya mwangoo mwenye,
phatu ambapho uwe waphatsambula phakale makalogo,
phatu phatakatifu ambapho waphadzenga kpwa mikonoyo,
uriphophatenga kpwa kukuabudu,
uwe Mwenyezi Mlungu.
18 Nawe Mwenyezi Mlungu utawale hata kare na kare!"
19 Aiziraeli avyoga tsi kavu pho kahi-kahi ya bahari hata achivuka.
Ela farasi a Farao, magarige ga kuvwehwa ni farasi na aphirikie,
ariphokala kahi-kahi ya bahari, Mwenyezi Mlungu wauyiza madzi ga
bahari gachiabwiningiza.
20 Phahi Miriamu, nabii wa chichetu, ndugungbwa wa Aruni wagbwira
tamburini mwakpwe mkpwononi, na achetu anjina osi achihala tamburini
zao achimlunga kuno anazipiga na kuvwina.
21 Na Miriamu achiaimbira wira uambao,
"Muimbireni Mwenyezi Mlungu, sababu akashinda kpwa nguma,
Amisiri na farasi aho akaahosa baharini."

Madzi ga utsungu hiko Mara

22 Ariphouka Bahari ya Shamu, Musa waalongoza Aiziraeli hadi achiin-
jira jangbwa ra Shuri. Asafiri siku tahu ko jangbwani, bila kuona madzi.

23 Aphiya hadi achifika phatu phoihwa Mara, ambako aona madzi, ela
gakala ga utsungu, kpwa hivyo taayaweza kuganwa. (Hicho ndicho chisa
cha phatu hipho phaihwa Mara, manage Chieburania ni utsungu.)
24 Aiziraeli amnung'unikira Musa na achimuuza, "Vino hundanwani?"
25 Musa wamvoya Mwenyezi Mlungu kpwa moyowe wosi, naye
achimuonyesa Musa chipande cha muhi, ambacho wachitabwisa ndani ya
madzi, nago gachikala manono kunwa.
Hipho Mara, Mwenyezi Mlungu waapha Aiziraeli amuri na malagizo.
Achiapima,
26 achiamba, "Mchiphundza sauti yangu kpwa makini na kuhenda garigo
sawa, na mchiphundza amuri na kulunga malagizo gangu, sindakure-
herani makongo dza nrigoarehera Amisiri. Mana mimi, ndimi Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wenu, ambaye nkukuphozani."
27 Bada ya kuuka Mara, Aiziraeli afika Elimu, ambako kala kuna vidzuho
kumi na viiri na mitende mirongo sabaa na achichita kambi phephi na go
madzi.

16

Mlungu anaapha Aiziraeli
makpware na Manna

1 Aiziraeli osi auka Elimu, na siku ya kumi na tsano ya mwezi wa phiri
bada ya kutuluka Misiri, afika jangbwa ra Sini, ambaro ri kahi-kahi ya
Elimu na Sinai.
2 Hiko jangbwani Aiziraeli osi amnung'unikira Musa na Aruni
3 nyo Aiziraeli achiaambira, "Baha kala Mwenyezi Mlungu wahuolaga
ko Misiri. Kuko kala hunaweza hukarya nyama na chakurya chinji
hutakavyo. Ela mwahureha hiku jangbwani muuhirise na ndzala."
4 Ndipho Mwenyezi Mlungu achimuamba Musa, "Nindakutsopozerani
chakurya kula mlunguni dza mvula. Ni lazima atu atuluke chila siku
akahale chakurya cha kutosha siku iyo. Hivyo nindakala naapima ili
nimanye ichikala andalunga malagizo gangu.
5 Ela chila siku ya sita, atu atsole chakurya cha kutosha siku mbiri, na
achitayarishe."
6 Phahi Musa na Aruni aambira Aiziraeli osi, "Rero dziloni mundamanya
kala Mwenyezi Mlungu ndiye ariyekutuluzani kula Misiri.
7 Ligundzu mundaona mwanga wa Mwenyezi Mlungu, kpwa sababu
akasikira chiriro chenu mrichomririra. Msihuririre swiswi, mana naswi si
chochosi mbere za Mlungu."
8 Tsona Musa achiamba, "Dziloni Mwenyezi Mlungu andakuphani
nyama, na ligundzu andakuphani chakurya chanjina murye mvune.
Mlungu wasikira chiriro mrichomririra. Kpwa sababu swino si chochosi,
mwimwi kala tamnung'unikira swiswi, ela kala munamnung'unikira
Mwenyezi Mlungu."
9 Ndipho Musa achimuambira Aruni, "Aambire Aiziraeli osi edze aime
mbere za Mwenyezi Mlungu, mana akasikira chiriro chao."
10 Aruni ariphokala anagomba na Aiziraeli, osi agaluka uphande wa
jangbwani, na achiona mwanga wa Mwenyezi Mlungu ukatsembuka
inguni.
11 Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba,

16:4 16:4 Johana 6:31

12 “Nikasikira manung’uniko ga Aiziraeli, kpwa hivyo aambire kukala
dziloni andarya nyama na ligundzu andarya chakurya hata amvune.
Ndipho andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao.”
13 Dziloni riro, makpware gakpwedza kpwa unji gachibwiningiza kambi
yosi, na ligundzure kuchikala na manena kuzunguluka kambi.
14 Manena higo gariphouka pho photsi phasala utu wembamba uri-
oonekana dza vipande vya barafu.
15 Aiziraeli ariphouona auzana, “Ura ni utu wani?” Sababu kala
taamanya nini. Musa achiaambira, “Hichi ni chakurya ambacho Mwenyezi
Mlungu akakuphani murye.
16 Mwenyezi Mlungu akalagiza muhende hivi, ‘Chila mutu naakatsole
chakurya cha kutosha nyumbaye. Naatsole pishi* mwenga ya chakurya
kpwa chila mutu ariye mwakpwe hemani.’ ”
17 Aiziraeli ahenda dza arivyoambirwa. Anjina atsola chinji na anjina
achitsola chichache.
18 Yuya ariyekusanya vinji, kayakala na masaza, na yuya ariyekusanya
vichache, kayaphungukirwa. Chila mutu watsola chiasi cha kumkola,
kpwa sababu wachipima na pishi.
19 Ndipho Musa achiaambira, “Takuna mutu yeyesi ndiyeruhusiwa kuika
chakurya hadi ligundzu.”
20 Ela anjina taayaphundza malagizo ga Musa. Asaza chakurya hadi
ligundzu, ela iriphofika ligundzu chichikala chikavunda na china mabulu.
Musa ariphogamanya watsukirwa sana.
21 Chila mutu ligundzu-ligundzu kala achiphiya achatsola chakurya
chiasi alondacho. Dzuwa ririphokala kali, chakurya ambacho kala
tachitsorerwe, chabubudzika.
22 Siku ya sita Aiziraeli atsola-tsola kano mbiri zaidi, atsola pishi mbiri
kpwa chila mutu. Vilongozi a Aiziraeli akpwendasema na Musa,
23 naye achiaambira, “Mwenyezi Mlungu walagiza hivi, ‘Muhondo ni
Siku ya Kuoya, siku takatifu ya Mlungu. Phahi, rero ochani mlondacho
kuocha na mjite mlondacho kujita. Chochosi ndichosala, chiikeni hadi
muhondo.’ ”
24 Phahi, aika chakurya chosala hadi siku ya phiri, viratu Musa
arivyolagiza, tachiyavunda wala kuhenda mabulu.
25 Musa achiamba, “Ryani chakurya chosala, kpwa sababu rero ni Siku
ya Kuoya, yotengbwa ya Mwenyezi Mlungu, na tamundaphiya mchaona
chakurya hiko jangbwani rero.
26 Ni lazima mtsole chakurya siku sita, ela siku ya sabaa ni Siku ya Kuoya,
na takundakala na chakurya.”
27 Siku ya sabaa atu anjina aphiya vivyo kpwendalola chakurya, ela
taayaona chitu.
28 Ndipho Mwenyezi Mlungu achimuamba Musa, “Hadi rini
tamundalunga amuri na malagizo gangu?
29 Kalani mchimanya Mwenyezi Mlungu wakuphani Siku ya Kuoya.
Ndiyo mana siku ya sita nkukuphani chakurya cha siku mbiri. Chila
mmwenga ni ahurire phakpwe kaya siku ya sabaa; mutu naasiuke
phakpwe kaya siku ya sabaa.”
30 Kpwa hivyo Aiziraeli aoya siku ya sabaa.

16:15 16:15 1 Akorintho 10:3 * **16:16 16:16** *Pishi* ni chipimo ambacho kala chichipimirwa mtsere, ambacho ni kama kilo mbiri. **16:18 16:18** 2 Akorintho 8:15 **16:23 16:23** Kutsama 20:8–11

31 Chira chakurya Aiziraeli achiiha “Manna,”† ambacho kala ni chereru
dza mbeyu ya muhama mwereru na mtswanowe kala ni dza vipande vya
mkpwahe uriotiywa asali.
32 Musa achigomba na Aiziraeli achiamba, “Mwenyezi Mlungu akalagiza
kukala huike pishi mwenga ya mana huyiikire vivyazi vyedzavyo, ili
edze aone chakurya hurichohewa ni Mlungu hiko jangbwani hipho
ariphohutuluza kula Misiri.”
33 Phahi, Musa wamuamba Aruni, “Hala nyungu na utiye pishi mwenga
ya manna, na uyiike mbere za Mwenyezi Mlungu ikale kumbukumbu kpwa
vivyazi vyedzavyo.”
34 Phahi, Aruni wahala manna achiyiika, dza Mwenyezi Mlungu arivy-
omlagiza Musa. Badaye achiitiya ndani ya Sanduku ra Ushaidi,‡ ili ikale
indaikpwato.
35 Aiziraeli arya manna kpwa miaka mirongo mine, hadi achifika tsi
yohenda makalo. Arya manna hadi ariphofika miphaka ya Kanani,
ambako akpwendahenda makalo.
36 (Chipimo chiihwacho efa ni sawa na pishi kumi.)

17

Mbarara inatuluza madzi

1 Aiziraeli osi auka kula jangbwa ra Sini, achinyendeka kula phatu
phamwenga hadi phanjina dza Mwenyezi Mlungu arivyolagiza. Achita
kambi Refidimu, ela kala taphana madzi ga kunwa.
2 Kpwa hivyo atu amugombera Musa achimuamba, “Huphe madzi
ga kunwa hunafwa na chiru.” Musa achiamba, “Kpwa utu wani
munanidemurira mimi? Mbona munamjeza Mwenyezi Mlungu?”
3 Ela Aiziraeli akala na chiru kuko, na achinung’unikira Musa.
Amuamba, “Kpwadze wahutuluza Misiri phamwenga na ana ehu na
mifugo yehu ili wedze huolage na chiru?”
4 Ndipho Musa achimririra Mwenyezi Mlungu achiamba, “Atu hano
mino nindaahendadze? Mana phapho achiphofika taakure na kunipiga
mawe.”
5 Mwenyezi Mlungu wamjibu Musa achimuamba, “Tsupa mbere za atu
osi, uphiye phamwenga na atumia anjina a Iziraeli chisha tsukula mwako
mkpwononi ndatayo uriyoihumira kupigira madzi ga muho wa Naili.
6 Nindaima mbere zenu kpwenye mbarara hiko mwango wa Horebu.
Nawe piga iyo mbarara na madzi gandatuluka ili atu anwe.” Phahi, Musa
wahenda hivyo mbere za atumia a Iziraeli.
7 Phatu hipho phatungbwa dzina phachiihwa Masa na Meriba,* sababu
Aiziraeli anung’unika na achimjeza Mwenyezi Mlungu ariphouza, “Ela
kpweli ye Mwenyezi Mlungu a phamwenga naswi?”

Aiziraeli anaturya Aamaleki

8 Wakati uho, kpwakpwedza atu aihwao Aamaleki achedzapigana na
Aiziraeli pho Refidimu.

16:31 16:31 Isabu 11:7,8 † **16:31 16:31** ***Manna*** kpwa Chieburania manage ni, *Ni utu wani?* **16:33 16:33** Aeburania 9:4 ‡ **16:34 16:34** *Sanduku ra Ushaidi* ni sanduku malumu ambaro Mlungu waambira Aiziraeli ariike ndani ya hema ra mkpwutano, kala rina vitu vya kuatambukiza kutivywa kpwao kula Misiri na chilagane chao na Mlungu. **16:35 16:35** Joshuwa 5:12 **17:1 17:1** Isabu 20:2–13 * **17:7 17:7** Chieburania ***Masa*** manage ni *kupima*, na ***Meriba*** manage ni *kulumbana.*

9 Musa achimuamba Joshuwa, “Tsambula alume kahi-kahi yehu akapigane viha na Aamaleki. Nami muhondo nindaima dzulu ya chirere cha mwango, kuno nkagbwira hira ndata ya kuhendera vilinje vya Mlungu mwangu mkpwononi.”
10 Kpwa hivyo Joshuwa wahenda dza Musa arivyomlagiza na achipigana na Aamaleki. Musa, Aruni na Huri achikpwera dzulu ya hura mwango.
11 Ichikala wakati wosi Musa ariphounula mkpwonowe dzulu, Aiziraeli kala anaturya na ariphoutsereza Aamaleki kala anaturya.
12 Ela mikono ya Musa yaremwa. Hipho Aruni na Huri amsengezera dziwe naye achirisagarira. Nao achiima hiku na hiku achimgbwira mikonoye na achiyiunula hadi dzuwa richitswa.
13 Kpwa njira iyo Joshuwa waashinda Aamaleki osi tsetsetse.
14 Chisha Mwenyezi Mlungu achimuamba Musa, “Dzambo hiri chirohendeka rero riandike chitabuni, ili rikale kumbukumbu kpwa atu. Tsona hakikisha Joshuwa akasikira kukala nindaangamiza Aamaleki duniani hata ayalwe tsetsetse.”
15 Musa wadzenga phatu pha kulavira sadaka achiphaiha, “Mwenyezi Mlungu ndiye bendera yangu.”†
16 Musa achiamba, “Iunuleni dzulu yo bendera ya Mwenyezi Mlungu. Mwenyezi Mlungu andaenderera kupigana na Aamaleki chivyazi hadi chivyazi.”

18

Jethiro ayamjambosa Musa

1-4 Kabila ya kuuya Misiri kutsamiza Aiziraeli, Musa kala asegere hiko Midiani phamwenga na mtsedzawe Jethiro, ariyekala mlavyadzisadaka wa Midiani. Wakati hinyo Musa waphaha ana airi a chilume na mchewe Zipora. Mwana mmwenga, achimuiha Gerishomu,* mana waamba, “Nákala mjeni tsi ambayo siyo yehu.” Yuya wanjina achimuiha Eliezeri,† sababu ariphomphaha Musa waamba, “Mlungu wa baba wakala mteryadzi wangu, waniokola na upanga wa Farao.” Musa ariphouya Misiri kpwendagomba na Farao, kala akamuuyiza Zipora na anae akaishi na mtsedzawe Jethiro. Ela sambi Jethiro kala akasikira gohendwa ni Mwenyezi Mlungu kpwa kuterya Musa na atu a Iziraeli ariphotuluzwa kula Misiri.
5 Phahi Jethiro, phamwenga na anangbwa a Musa na nine yao, akpwedza kpwa Musa kuko jangbwani, ambako kala akachita kambi phephi na mwango wa Mlungu.
6 Musa ariphoambwa kukala mtsedzawe phamwenga na mchewe na anae airi aredza,
7 Musa wakpwendamchinjira mtsedzawe, achimzamira kumupha ishima na achilamusana vinono. Achiuzana hali na badaye achimenya hemani.
8 Ndipho Musa achimsemurira mtsedzawe kuhusu chila chitu Mlungu arichomuhendera Farao na Amisiri kpwa ajili ya Aiziraeli. Chisha achimsemurira kuhusu tabu zoaphaha njirani na vira Mwenyezi Mlungu arivyoativya.

17:14 17:14 Kumbukumbu 25:17–19; 1 Samueli 15:2–9 † **17:15 17:15** *Bendera yangu* manage kpwa Chieburania ni *kunipha ushindi.* **18:1-4 18:1–4** Kutsama 2:21–22 **18:1-4 18:1–4** Mahendo 7:29 * **18:1-4 18:1–4** ***Gerishomu*** inasikirika kama neno *mjeni* kpwa Chieburania. † **18:1-4 18:1–4** ***Eliezeri*** Kpwa Chieburania ***Eliezeri***, manage ni *Mlungu ni mteryadzi wangu.*

9 Jethiro wahererwa sana ariphosikira mambo gosi manono ambago
Mwenyezi Mlungu waahendera Aiziraeli kpwa kuativya kula mikononi
mwa Amisiri.
10 Naye Jethiro achiamba, “Naatogolwe Mwenyezi Mlungu yekutivya
kula mikononi mwa Amisiri na mikononi mwa Farao, chisha achiativya
atu kula mikononi mwa Amisiri.
11 Vivi sambi ninamanya kukala Mwenyezi Mlungu ni mkpwulu kuriko
milungu yosi yanjina. Waonyesa higa kpwa kuativya Aiziraeli na mateso
ga Amisiri, ambao kala akaabera.”
12 Chisha Jethiro, mtsedza wa Musa wamlavira Mlungu sadaka ya
kuochwa na sadaka zanjina. Aruni na atumia a Iziraeli akpwedzarya
mikahe phamwenga naye mbere za Mlungu.

Jethiro anamshauri Musa atsambule aamuli

13 Kuriphocha, Musa kama kawaidaye wasagala kuamula kesi za atu. Atu
kala achimzunguluka kumgodzera hangu ligundzu hadi dziloni.
14 Jethiro ariphoona chila chitu ambacho Musa kala anahendera atu,
wauza, “Ni mambo gaphi gano uhenderago atu? Kpwadze unasagala na
atu anakuzunguluka kula ligundzu hadi dziloni?”
15 Musa wamjibu achimuamba, “Nkuhenda hivi kpwa sababu atu
nkpwedza kpwangu ili aphahe kumanya Mlungu alondavyo.
16 Wakati achikosana nkpwedza kpwangu, nami nkulavya uamuli wa
mutu na myawe, na nkuafundza malagizo na shariya za Mlungu.”
17 Jethiro wamjibu Musa achimuamba, “Higo uhendago ni manono ela
tagahendwa hivyo.
18 Uwe na hinya atu akulungao mundadziremweza, mana kazi hino ni
ngumu kundaiturya macheyo.
19 Sambi niphundza nikuphe ushauri wangu, naye Mlungu naakale
phamwenga nawe. Uwe undakala mgombadzi wa atu hinya mbere za
Mlungu, na undareha matatizo gao kpwa Mlungu.
20 Ni lazima uafundze amuri na malagizo ga Mlungu, na uaambire vyo
alondwavyo kusagala na kuhenda.
21 Ela tsambula atu ambao ana uwezo wa kulongoza ayawao kahi ya aha
atu, atu amuogophao Mlungu, atu aaminifu asiolonda kuhongbwa, atu dza
hinyo aike akale vilongozi a makundi ga atu elufu-elufu, ga atu gana-gana,
ga atu mirongo mitsano-mitsano na ga atu kumi-kumi.
22 Hinyo ndio ndiokala aamuli kukata kesi za atu chila wakati, naakure-
here kesi ngumu, ela kesi ndide-ndide naazimale enye. Kpwa njira hino
andaweza kukuterya kaziyo.
23 Uchihenda hivyo na ikale ndivyo Mlungu alondavyo, kun-
dadziremweza na atu osi andaweza kuuya madzumbani na amani.”
24 Musa waphundza arigoambirwa ni mtsedzawe na achilunga dza
arivyoshauriwa ni mtsedzawe.
25 Musa watsambula atu ario na uwezo kula kpwa Aiziraeli osi, na
achiahenda akulu a makundi ga atu elufu-elufu, ga atu gana-gana, ga atu
mirongo mitsano-mitsano na ga atu kumi-kumi.
26 Nao ahenda kazi iyo ya kuamula wakati wosi. Malau makulu
agarehera Musa ela madide agaamula enye.
27 Badaye Musa walagana na mtsedzawe, na phapho Jethiro achiuya
kpwao Midiani.

19

Aiziraeli anapiga kambi
Mwango Sinai

1-2 Aiziraeli ariphovundza kambi yao Refidimu, anyendeka hata achiinjira jangbwa ra Sinai, na achichita kambi mbere ya nyo mwango Sinai. Phapho afika siku ya kpwandza ya mwezi wa hahu, hangu ariphotuluka tsi ya Misiri.
3 Phahi Musa wakpwera dzulu ya mwango kpwendakutana na Mlungu. Mwenyezi Mlungu achimuiha kula ko mwangoni, achimuamba, "Phiya ukaambire uvyazi wa Jakobo, hinyo Aiziraeli, hivi:
4 'Mwimwi mwaona nrivyoahendera Amisiri, na vira vyokutsukulani dza kozi ritsukulavyo anae wakati rinauruka, na nchikurehani hiku kpwangu.
5 Sambi muchiniogopha chikamilifu na kugbwira chilagane changu, mundakala hazina yangu ya samani kahi ya mataifa gosi. Dzagbwe dunia yosi hino ni yangu,
6 ela mwimwi kpwangu mundakala ufalume wa alavyadzi-sadaka, taifa takatifu.' Haya kaabaze maneno higa nyo Aiziraeli."
7 Phahi Musa watserera kula mwangoni na achendakusanya phamwenga vilongozi a Aiziraeli na achiaambira chila chitu dza arivyolagizwa ni Mwenyezi Mlungu edze aambire.
8 Ndipho atu osi achijibu, chivyamwenga achiamba, "Hundahenda chila chitu ambacho Mwenyezi Mlungu akahulagiza." Naye Musa achendasema kpwa Mwenyezi Mlungu vyokala atu akagomba.
9 Mlungu achimuamba Musa, "Nindakpwedza kpwenu ndani ya ingu ziho, ili anisikire nigombago nawe na akukuluphire siku zosi." Musa ariphophiya kpwendamuambira Mwenyezi Mlungu gara garigogombwa ni atu,
10 na Mwenyezi Mlungu achimuamba Musa, "Uya kpwa nyo atu ukaatakase hino rero na muhondo, na afule nguwo zao
11 ili akale tayari kukutana nami, mana kesho kutwa mimi Mwenyezi Mlungu ndatserera dzulu ya Mwango Sinai, kuno atu osi ananiona.
12 Kaike mphaka kuzunguluka mwango ili atu asiutsapike na uaambire, asiambuke mwango wala asiugute. Mutu yeyesi ndiyeguta nyo mwango, ni lazima aolagbwe.
13 Andapigbwa mawe ama alatswe, bila ya mwiriwe kugutwa ni yeyesi. Shariya hino ni ya binadamu osi na nyama, ni apigbwe mawe hata afwe. Ela gunda richipigbwa vivyo kpwa vivyo, atu ni edze pho mphakani."
14 Ndipho Musa achitserera kula ko mwangoni, achendaatakasa atu, nao achifula nguwo zao,
15 na Musa achiaambira, "Dzitayarisheni kpwa yo siku ya wairya, na muda hinyo alume asilale na achetu ao."
16 Kuriphocha yo siku ya hahu kpwakala na chiguruguru na limeme, na ingu ziho richibwiningiza nyo mwango. Gunda richipigbwa kpwa raka ra dzulu sana hata atu osi pho kambini achikakama.
17 Phahi Musa waalongoza kula kambini ili akutane na Mlungu, nao achiima tsini ya mwango.
18 Mwango Sinai kala ukabwiningizwa ni mosi, sababu Mwenyezi Mlungu kala akatserera dzuluye dza moho. Mosi wa moho hinyo wafuka

---

19:5 19:5 1 Petero 2:9 **19:5 19:5** Kumbukumbu 4:20; 7:6; 14:2; 26:18; Tito 2:14 **19:6 19:6** Maono 1:6; 5:10 **19:12 19:12** Aeburania 12:18–20 **19:16 19:16** Maono 4:5 **19:16 19:16** Kumbukumbu 4:11–12

kuphiya dzulu dza mosi wa iyi kulu sana na mwango* wosi uchikakama
kpwa nguvu.
19 Nyo mriro wa gunda uriphozidi kukala mkpwulu, Musa wagomba na
Mlungu, na Mlungu achimjibu na sauti ya chiguruguru.
20 Mwenyezi Mlungu ariphotserera dzulu ya Mwango Sinai, wamuiha
Musa, naye achiphiya ko dzulu ya mwango.
21 Musa ariphofika kuko, Mwenyezi Mlungu achimuamba, "Tserera
ko tsini ukaambire nyo atu asitsupe mphaka ili kpwedzanilola mimi
Mwenyezi Mlungu, mana achihenda vivyo anji aho andafwa.
22 Hata nyo alavyadzi-sadaka ambao nkpwedza phephi na Mwenyezi
Mlungu, ni adzitakase, bila ya kuhenda vivyo nindaatiya adabu."
23 Na Musa achimuamba Mwenyezi Mlungu, "Atu taaweza kuufikira
Mwango Sinai, kpwa sababu uwe mwenye wahukanya uchiamba, 'Ikani
miphaka kuzunguluka mwango, ukale mwango wangu mtakatifu.' "
24 Mlungu achimjibu achimuamba, "Haya tserera ukamuhale Aruni
wedze naye. Ela alavyadzi-sadaka na atu osi asikale na lazima kutsupa
mphaka, kpwedza hiku dzulu niriko mimi Mwenyezi Mlungu, ama
nindaatiya adabu."
25 Kpwa hivyo Musa watserera hata ko tsini kokala na nyo atu
achendaambira atu vyokala akalagizwa ni Mlungu.

20

Shariya kumi za Mlungu

1 Mlungu wagomba maneno higa achiamba,
2 "Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlunguo, nriyekutuluza tsi ya Misiri,
urikokala u mtumwa.
3 "Usiabudu milungu yanjina isiphokala mimi.
4 "Usidzitengezere chizuka cha kutsonga au chitu cha kuiga chitu
chochosi chiricho dzulu mlunguni ama photsi duniani ama chikalacho
madzini.
5 Usivisujudiye wala kuviabudu, kpwa sababu mimi, Mwenyezi Mlungu,
Mlunguo, ni Mlungu mwenye wivu. Nindatiya adabu ana kpwa dambi za
ise zao, hadi chivyazi cha hahu na cha ne cha hara arionimena.
6 Ela nkuonyesa mendzwa isiyosika kpwa maelufu na elufu ga hara
animendzao na kugbwira amuri zangu.
7 "Usirihadze dzina ra Mwenyezi Mlungu, Mlunguo bure. Mana yeyesi
anayehadza dzina rangu bure, mimi Mwenyezi Mlungu nindakuolanga
kukala u mkpwosa.
8 "Itambukire Siku ya Kuoya na uihende takatifu.
9 Henda kazizo zosi na mambogo gosi kpwa muda wa siku sita,
10 ela siku ya sabaa ni Siku ya kuoya kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu,
Mlunguo. Siku iyo usihende kazi yoyosi, uwe phamwenga na mwanao
mlume au mwanao mchetu, mtumishio mlume au mtumishio mchetu,
ng'ombeyo, pundao au nyamao yeyesi, piya mjeni asagalaye phako kaya.
11 Mana kpwa siku sita, Mwenyezi Mlungu waumba mlunguni, duniani,
baharini na vyosi virivyo mumo. Achioya siku ya sabaa, ndiyo mana
Mlungu wajaliya yo Siku ya Kuoya na achiihenda takatifu.

---

* **19:18 19:18** Maandiko ganjina ga Chieburania na hata ga Chiyunani ganaamba *atu.* **20:4 20:4** Kutsama 34:17; Alawi 19:4; 26:1; Kumbukumbu 4:15–18; 27:15 **20:5 20:5** Kutsama 34:6–7; Isabu 14:18; Kumbukumbu 7:9–10 **20:7 20:7** Alawi 19:12 **20:8 20:8** Kutsama 16:23–30; 31:12–14 **20:9 20:9** Kutsama 23:12; 31:15; 34:21; 35:2; Alawi 23:3 **20:11 20:11** Mwandzo 2:1–3; Kutsama 31:17

12 “Ishimu sowe na mayoo, dza vira mimi Mwenyezi Mlungu, Mlunguo,
nrivyokulagiza, ili maishago gakale mare na uongokerwe kpwenye tsi
ambayo mimi Mwenyezi Mlungu, Mlunguo nakupha.
13 “Usiolage.
14 “Usizini.
15 “Usiiye.
16 “Usimzige myao na dzambo ra handzo.
17 “Usimizire mahe nyumba ya myao. Usimizire mahe mkpwaza myao,
wala mtumishiwe mlume au mtumishiwe mchetu, au ng’ombeye, au
pundawe, au chitu chochosi aricho nacho jiranio.”
18 Atu ariphosikira chiguruguru na gunda na kuona limeme na mwango
unatuluza mosi, akakama kpwa wuoga, achiima kure
19 na achimuamba Musa, “Huambire gosi agombago Mlungu, naswi
hundasikira, ela usiriche Mlungu akagomba naswi sedze hukafwa.”
20 Phapho Musa achiajibu hara atu achiamba, “Msiogophe! Mlungu
akedza kukujezani ili mdine kumuogopha na akuhendeni msihende
dambi.”
21 Phahi atu aima kure sana, wakati Musa ariphorisengerera rira ingu
dziru ziho, arimokala Mlungu.
22 Phahi Mwenyezi Mlungu achimuamba Musa, “Kaambire Aiziraeli
kukala, ‘Si mkaona enye vyo nchivyogomba namwi kula mlunguni!
23 Haya phahi, sedze mkadzitengezera milungu yanjina ya feza na ya
zahabu mkanitsanganya nayo.
24 “ ‘Nidzengerani phatu pha kulavira sadaka pha ulongo, na muhale
ng’ombe na mbuzi na mang’ondzi genu mkanilavire sadaka za kuochwa
na sadaka za amani dzulu ya hipho phatu pha kulavira sadaka. Nami
phatu phophosi ndiphophatsambula ili niabudiwe nindakpwedza kpwenu
nikujaliyeni.
25 Ela phahi chitu chimwenga ni hichi, mndiphokala munanidzengera
phatu pha kulavira sadaka pha mawe, msihumire mawe ga kutsongbwa,
mana mchihumira chifwaya chochosi dzulu ya hipho phatu pha kulavira
sadaka mundaphahenda phakale najisi.
26 Tsona mchidzenga phatu pha kulavira sadaka msiphadzenge ngazi
za kupandira dzulu, sedze kala mutu anapanda nguwoze zikafwenuka
akakala chitsaha hipho phatu pha kulavira sadaka.’ ”

21

Malagizo kuhusu atumwa

1 Phahi Mwenyezi Mlungu achienderera kugomba na Musa achiamba,
“Higa ndigo malagizo ndigoaphirikira ana a Iziraeli:
2 Mutu achigula Mueburania myawe akale mtumwa, phahi mtumwa hiye
andahumika miaka sita, ela mwaka wa sabaa uchiinjira ni arichwe akale
huru bila kuripha chochosi.
3 Ichikala wakati unamgula kala ni mndzaka andauka macheye, ela
ichikala kala ana mchetu kare andauka na mchewe.

20:12 20:12 a Kumbukumbu 27:16; Mathayo 15:4; 19:19; Mariko 7:10; 10:19; Luka 18:20; Aefeso 6:2; **b** Aefeso 6:3 **20:13 20:13** Mwandzo 9:6; Alawi 24:17; Mathayo 5:21; 19:18; Mariko 10:19; Luka 18:20; Arumi 13:9; Jakobo 2:11 **20:14 20:14** Alawi 20:10; Mathayo 5:27; 19:18; Mariko 10:19; Luka 18:20; Arumi 13:9; Jakobo 2:11 **20:15 20:15** Alawi 19:11; Mathayo 19:18; Mariko 10:19; Luka 18:20; Arumi 13:9 **20:16 20:16** Kutsama 23:1; Mathayo 19:18; Mariko 10:19; Luka 18:20 **20:17 20:17** Arumi 7:7; 13:9 **20:18 20:18** Aeburania 12:18–19 **20:25 20:25** Kumbukumbu 27:5–7; Joshuwa 8:31 **21:2 21:2** Alawi 25:39–46

4 Na ichikala wakati unamgula kala ni mndzaka, ela uchedza mlóza uwe
hata achivyala ana, hiye mchetu phamwenga na anae osi ni ako, hiye
mlume andauka macheye.
5 Ela hiye mtumwa achigomba wazi kukala, anakumendza uwe tajiriwe,
phamwenga na mchewe na anae hata kalonda kuuka pho phako akakala
huru,
6 undamuhala uphiye naye mbere za Mlungu. Uchifika hiko muimise
mryangoni ama chizingiti cha mryango, uhale mwityo umuombole sikiro,
naye andakala mtumwao maishage gosi.
7 Mutu achikuguzira mwanawe mchetu akale mtumwao, usimrichire
huru dza vira atumwa alume arichirwavyo.
8 Ichikala uwe uchiyemgula kala unalonda akale mcheo, halafu
asikuhamire, undamricha akombolwe ni ise. Uwe tajiriwe kuna ruhusa ya
kumguza kpwa makabila, kpwa sababu undakala ukamvundzira ishimaye.
9 Ela napho wamgula ili umlóze mwanao, phahi undamharira avi ni
mwanao mchetu.
10 Mutu achilóla mchetu wa phiri, ni ahakikishe kukala ye wa kpwandza
anamrisa, na kumvwika, na kumtimizira hakize zosi za ndowa.
11 Na ichikala kandahenda hivyo, phahi hiye mchewe wa mwandzo ana
uhuru wa kumricha hiye mlume bila kuripha chitu chochosi.”

Malagizo kuhusu kondo

12 Chisha Mwenyezi Mlungu achienderera kugomba na Musa
achimuamba, “Mutu achimpiga myawe achimuolaga, naye naaolagbwe.
13 Ela ichikala kamuolagire kusudi, ela Mlungu akarikubaliya, naachim-
bire aphiye kpwatu ndikoatsamburira atu dza hinyo.
14 Ela ichikala akamuolaga myawe kusudi, hata akachimbirira phatu
nilavirwapho sadaka, mtuluzeni mkamuolage vivyo.
15 Ndiyempiga ise au nine naaolagbwe.
16 Mutu achimteka myawe achimguza akale mtumwa, au agbwirwe
achere naye, naaolagbwe.
17 Amlaphizaye ise au nine ni aolagbwe.
18 Napho atu airi akakosana, na mmwenga atsole dziwe ampige myawe,
au ampige ngumi amlumize hata akale kaweza kutuluka kondze,
19 chisha aweze kugbwira fwimbo atuluke kondze, iye chiyempiga
kandatiywa adabu. Ela ni amriphe hizo siku zosi arizokala chitandani
na ahakikishe kukala andamrarisa hadi aphole tsetsetse.
20 Mutu achimpiga fwimbo mtumwawe mlume au mchetu hata afwe. Iye
ni atiywe adabu.
21 Ela hiye mtumwa achikala kpwa siku mwenga au mbiri ndipho
achifwa, hiye mwenye mtumwa asitiywe adabu kpwa sababu iye mtumwa
ni maliye mwenye.
22 Napho alume anaheha, na katika kuheha kpwao amlumize mchetu
mwenye mimba hata avoromose,* ela akale taamlumizire zaidi ya hiko
kuvoromosa, ye mkosa andaripha ndivyoambwa ni mlume wa hiye
mchetu, na kulengana na aamuli ndivyoamula.
23 Ela ichikala hiye mchetu akalumira kutsupa hiko kuvoromosa, phahi
hiye achiyegahenda andaripha uhai kpwa uhai,

21:12 **21:12** Alawi 24:17 **21:13** **21:13** Isabu 35:10–34; Kumbukumbu 19:1–13; Joshuwa 20:1–9
21:16 **21:16** Kumbukumbu 24:7 **21:17** **21:17** Alawi 20:9; Mathayo 15:4; Mariko 7:10 * **21:22**
21:22 *Kuvoromosa*: Hipha Chieburania phanaweza kukala na mana ya kuvyala mwana ambaye
kadzangbwephera.

24 dzitso kpwa dzitso, dzino kpwa dzino, mkpwono kpwa mkpwono,
lwayo kpwa lwayo,
25 chironda cha moho kpwa chironda cha moho, jaraha kpwa jaraha,
kuvwarurwa kpwa kuvwarurwa.
26 Mutu achimpiga mtumwawe mchetu au mlume hadi achimuombola
dzitso, naamrichire huru kpwa sababu ya hiro dzitsore.
27 Tsona mutu achimpiga mtumwawe mchetu au mlume hata
achimng'ola dzino, iye naye naamrichire huru kpwa sababu ya hiro
dzinore."

Malagizo kuhusu mifugo

28 Phahi Mwenyezi Mlungu achienderera kugomba na Musa achiamba
"Ng'ombe ichipiga mutu hadi ichimuolaga, naipigbwe mawe hata ifwe, na
msiirye; ela iye mwenye ng'ombe andakala kana makosa.
29 Ela ichikala iyo ng'ombe ikabara kupiga atu na iye mwenye wakanywa
ela kashuulika, ichipiga mutu tsona ichimuolaga, naipigbwe mawe ifwe, na
ye mwenye ng'ombe naye ni aolagbwe.
30 Ela ichikala hinyo achioolagirwa mutu wao andalonda kuriphiwa,
phahi ye mwenye ng'ombe ni aariphe mara mwenga naye andakala
akativya rohoye.
31 Lagizo hiri mundarilunga hata wakati ng'ombe ndiphokala ikaolaga
mwanache.
32 Ng'ombe ichiolaga mtumwa mchetu au mlume, hiye mwenye ng'ombe
andamripha hiye mwenye mtumwa vipande mirongo mihahu vya feza,
halafu yo ng'ombe ipigbwe mawe hata ifwe.
33 Mutu achiricha dibwa bila kuribwiningiza, au achitsimba dibwa
halafu achiriricha laza, alafu ng'ombe au punda wa myawe edze agbwe
na afwe mumo,
34 hiye mwenye hiro dibwa naamriphe pesa hiye mwenye nyama halafu
iye ahale ye nyama wa kufwa.
35 Ng'ombe ya mutu ichipiga ng'ombe ya mutu wanjina, ichiiolaga, yo
ng'ombe iriyo moyo naihalwe iguzwe, na hinyo enye ng'ombe zichizopi-
gana aganye zo pesa, na yo ng'ombe ya kufwa nayo aiganye sawa-sawa.
36 Ela ichikala iyo ng'ombe inamanyikana kukala kaziye ni kupiga
ng'ombe zanjina na kuziolaga, na hiye mwenye akashindwa ni kuifunga,
phahi iyo ng'ombe andairipha na ng'ombe, halafu ahale iyo ng'ombe ya
kufwa."

22

Malagizo kuhusu mifugo
na vitu vyanjina

1 Tsona Mwenyezi Mlungu achienderera kugomba na Musa achiamba,
"Mutu achigbwirwa akaiya ng'ombe, au ng'ondzi, au mbuzi na akaitsindza
au akaiguza, ni ariphe ng'ombe tsano badala ya mwenga, napho ni
ng'ondzi, ni ariphe mang'ondzi mane badala ya mwenga.
2-4 "Ela ye muivi achigbwirwa naye ye nyama, andaripha kano mbiri.
Napho ni ng'ombe, ni ariphe ng'ombe mbiri, napho ni ng'ondzi ni ariphe
mang'ondzi mairi, na ichikala ni punda andaripha punda airi. Muivi
achigbwirwa ni ariphe, na achikala kana cha kuripha, naaguzwe kama
mtumwa na hizo pesa ziriphe hiro deni. Mutu achigbwirwa anavundza
nyumba ya myawe usiku na achipigbwa achiolagbwa, hiye muolagi kana

21:24 21:24 Alawi 24:19–20; Kumbukumbu 19:21; Mathayo 5:38

makosa. Ela mutu achigbwira muivi na mutsi halafu amuolage ana makosa
na andaisabiwa kama muolagi.
5 “Mutu achendarisa mundani au kpwenye munda wa mizabibu halafu
hinyo nyama amenye mundani mwa myawe, andaripha hasara yosi
ndiyokala akamtiya hiye myawe. Andatsambula vitu vinono zaidi vya
mwakpwe mundani kulengana na vitu chivyoriwa, amuphe hiye myawe.
6 “Mutu achitiya moho mwakpwe mundani, nao ugbwize munda wa
jiraniwe uoche mtsere ambao uchere mundani, au chiofungbwa mabutsa-
mabutsa, hiye achiyegbwiza moho ni ariphe hivyo vitu ndivyokala
vikaphya.
7 “Mutu achimupha myawe pesa au vitu aikirweto, halafu hizo pesa au
hivyo vitu viiywe, hiye muivi achigbwirwa au achimanyikana, andaripha
kano mbiri ya vitu hivyo.
8 Ela ichikala hiye muivi kagbwirirwe na kamanyikanire, hiye muiki
naaphiye hata mbere za Mlungu na alaphe kukala kakahusika kahi za wivi
hinyo.
9 Tsona atu airi achiheha kuhusu chitu, ikale ni ng’ombe, punda,
ng’ondzi, nguwo, au chitu chochosi chirichoangamika, ambapho chila
mmwenga wao anaamba nchakpwe, ahaleni muarehe mbere za Mlungu.
Iye ndiyehukumiwa ni Mlungu kukala ndiye wa handzo andamripha iye
myawe kano mbiri ya hicho chitu.
10 “Mutu achimfugira myawe mfugo wowosi ikale ni punda, ng’ondzi,
au ng’ombe halafu mfugo hura ufwe, au ulumizwe phatu, au uiywe bila
kuonewa ni mutu yeyesi,
11 hiye mfugi ni aphirikpwe mbere za Mwenyezi Mlungu akaape kukala
iyo mali ya myawe kayaiguta, na hiye mwenye mali naatosheke na asitake
kuriphiwa.
12 Ela hiye nyama achiiywa kula hiko kpwakpwe, naamriphe iye
mwenye.
13 Napho achagbwirwa na akaolagbwa ni nyama a tsakani, naamuhale
amrehe dza ushaidi, na asiriphe chochosi.
14 Mutu achimvoya myawe nyama akamuhendere kazi, halafu hiye
nyama arumire phatu au afwe kuno mwenye kapho, hiye mvoyi ni
amriphe myawe.
15 Ela napho wakati hiye nyama analumira au anafwa mwenye kala
a phapho, hiye mvoyi kandaripha chochosi. Na ichikala kala akahenda
kukodishwa, hiye mvoyi andaripha pesa za kukodisha macheye.”

Malagizo kuhusu atu alondwavyo kusagala

16 “Mutu achimrusa msichana ambaye kadzangbwelólwa na
achimchenga-chenga hata achikala naye, naamlavire mali na amlóle.
17 Ela ichikala ise wa msichana kataki tsetsetse mwanawe alólwe ni hiye,
hiye mlume naaisabu mali ya msichana amuphe ise.
18 Musiriche mchetu mtsai akakala moyo bii.
19 Mutu yeyesi ndiyelala nyama, ni aolagbwe.
20 Mutu yeyesi ndiyemlavira sadaka mlungu wanjina isiphokala
Mwenyezi Mlungu ni aolagbwe.

22:16 22:16 Kumbukumbu 22:28–29 **22:18 22:18** Kumbukumbu 18:10–11 **22:19 22:19** Alawi 18:23; 20:15–16; Kumbukumbu 27:21 **22:20 22:20** Kumbukumbu 17:2–7

21 Musiahendere mai ajeni, wala kuaonera, mana mwimwi namwi
mwakala ajeni kpwenye tsi ya Misiri.
22 Usimuhendere mai gungu au mwanachiya.
23 Mchiahendera mai gogosi na achiniririra kuhusu munagoahendera
nindaphundza chiriro chao,
24 nindatsukirwa na nikuolageni kpwa upanga, ili achetu enu nao akale
magungu na ana enu nao akale anachiya.
25 Uchimuaphasa mchiya kahi za atu angu, muaphase kare tu, wala
usimtake fwaida dza vira aguzi a pesa ahendavyo.
26 Uchihala nguwo ya myao ikale mzamana, lazima umuuyizire kabila
dzuwa kutswa.
27 Mana kana nguwo yanjina ya kudzibwiningiza hata ni iyo bahi,
na usiphomuuyizira andadzibwiningizani? Manya kukala achiniririra
kpwa sababu ukasala na nguwoye, nindamphundza kpwa sababu mimi
ni Mlungu wa mbazi.
28 Usimkufuru Mlungu, wala kumlani mtawala wa atuo.
29 Msihende vwende kunilavira mtalo wangu kahi za mavuno genu, na
uchi wenu wa zabibu. Tsona mundanipha ana enu a mwandzo alume.
30 Na chila mwana ng'ombe wa kpwandza mlume, au mwana ng'ondzi,
achivyalwa mricheni na nine sabaa mwenga, ela siku ya nane ichifika
nlavirani.
31 Mwimwi mundakala atu angu atakatifu, kpwa hivyo, msirye kabisa
nyama chiyeolagbwa ni nyama wa vuweni, nyama dza hinyo mundaat-
suphira madiya.

23

Kuhenda irivyo sawa na haki

1 "Usitangaze maneno ga handzo, tsona usimkanire mutu mui kpwa
kumlavira ushaidi wa handzo.
2 Usihende mambo mai kpwa sababu atu anji anagahenda, tsona napho
unalavya ushaidi kesini, usipinge kpweli kpwa kukala atu anji anahenda
vivyo.
3 Na unaphoamula kesi ya mchiya usimpendelee.
4 Uchiona ng'ombe au punda wa mutu usiyephahana naye akaangamika,
mphirikire mwenye.
5 Uchimuona punda wa aduio akagbwa na mizigo na kaweza kung'oka,
usimpaze ukamtsupa, phiya ukamterye kumuimisa.
6 Ichikala unaamula kesi ya mchiya usimlafye hakiye.
7 Dzitenge na maneno ga handzo tsona usiolage mutu asiye na kosa au
mutu wa haki, kpwa sababu mutu mui dza iye, sindamuonera mbazi tse.
8 Usikubali kuhongbwa hata chidide, kpwa sababu hongo rinahenda
akulu akale vipofu na kugaluza kpweli ya enye haki kukala handzo.
9 Musiahendere ajeni mai, mana mwimwi namwi kala mu ajeni kahi za
tsi ya Misiri na mnamanya ujeni urivyo.

Malagizo kuhusu siku ya sabaa
na mwaka wa sabaa

22:21 **22:21** Kutsama 23:9; Alawi 19:33–34; Kumbukumbu 24:17–18; 27:19 **22:25** **22:25** Alawi 25:35–38; Kumbukumbu 15:7–11; 23:19–20 **22:26** **22:26** Kumbukumbu 24:10–13 **22:28** **22:28** Mahendo 23:5 **22:31** **22:31** Alawi 17:15 **23:1** **23:1** Kutsama 20:16; Alawi 19:11–12; Kumbukumbu 5:20 **23:3** **23:3** Alawi 19:15 **23:4** **23:4** Kumbukumbu 22:1–4 **23:6** **23:6** Alawi 19:15; Kumbukumbu 16:19 **23:9** **23:9** Kutsama 22:21; Alawi 19:33–34; Kumbukumbu 24:17–18; 27:19

10 “Kpwa miaka sita rimani mchiguwa tu.
11 Ela mwaka wa sabaa sirimeni bii ili yo minda ioye. Na chitu chochosi
ndichomera na kuivwa himo mundani msichivune ili achiya aphahe
chakurya, na ndivyosala arichireni nyama a tsakani amarigize. Hendani
vivyo hata kpwa minda yenu ya mizabibu na ya mizaituni.
12 Hendani kazi kpwa siku sita, ela siku ya sabaa msihende kazi ili
atumwa enu, na nyama enu, na ajeni anaokuhenderani kazi nao aphahe
kuoya siku iyo.
13 Gaga nchigokuambirani gagbwirenito sana. Msiabudu Milungu
yanjina tsetsetse, na hata kuihadza piya msiihadze.

Sikukuu tahu kulu za mwaka

14 “Mundaniusira sikukuu tahu chila mwaka.
15 Ya mwandzo ni sikukuu ya mikahe isiyotiywa hamira. Sikukuu ihi
mundayiusa mwezi wa Abibu,* kpwa sababu uho ndio mwezi muriotu-
lukira Misiri. Wakati wa sikukuu ihi mundarya mikahe isiyotiywa hamira
kpwa muda wa siku sabaa, kahi za wakati urioikpwa, kama nrivyolagiza.
Mutu asedze mbere zangu mikono mihuphu bii.
16 Sikukuu ya phiri ni sikukuu ya mavuno. Sikukuu hino mundayiusa
wakati mndiphovuna mavuno genu ga mwandzo ga kazi ya mikono yenu,
kula mwenu mindani. Na sikukuu ya mwisho ni sikukuu ya kuvuna vitu
vyosi murivyorima mwenu mindani na kuvireha kaya chila mwisho wa
mwaka.
17 Na kahi ya hizi sikukuu tahu, alume osi ni edze mbere za Mwenyezi
Mlungu.
18 Mchitsindza nyama enu ili kunilavira sadaka ya milatso, msiilavye
phamwenga na mikahe ya kutiywa hamira. Tsona higo marunya ga nyama
mndionilavira dza sadaka kahi ya sikukuu hizo, gasisale hadi ligundzu.
19 Chila mwaka reheni mavuno genu ga mwandzo ga mwenu mindani
nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu. Msijite mwana mbuzi
na maziya ga nine.”

Malagizo na mambo ndigohenderwa Aiziraeli

20 Phahi Mwenyezi Mlungu achienderera kugomba na Musa achiamba,
“Lola, mimi nindahuma malaika edze akulongozeni. Naye andakurindani
mwenu charoni hadi akufiseni kpwahali nirikokuikirani.
21 Phahi mphundzeni na muhende chila ndirokuambirani. Msimuasi,
kpwa sababu iye kandakuswameheni, mana andahenda chila chitu kpwa
ajili yangu.
22 Mchimphundza na kuhenda higa ninagokuambirani, nindakala mviha
wa aviha enu na nindapinga anaokupingani.
23 Phahi malaika wangu achikulongozani hadi mchifika tsi ya Aamori,
Ahiti, Aperizi, Akanani Ahivi na Ajebusi, nami nchiausa,
24 msisubutu kuzamira au kuhumikira iyo milungu yao, au kuiga
higo mambo gao ahendago. Mwimwi ni mvundze-vundze milungu yao
phamwenga na nguzo zao.

23:10 **23:10** Alawi 25:1–7 **23:12** **23:12** Kutsama 20:9–11; 31:15; 34:21; 35:2; Alawi 23:3; Kumbukumbu 5:13–14 **23:15** **23:15** Kutsama 12:14–20; Alawi 23:6–8; Isabu 28:17–25 * **23:15** **23:15** Mwezi wa ***Abibu*** ni kama mwezi wa hahu au wa ne wa kalenda ya kawaida. **23:16** **23:16** Sikukuu ya mavuno Alawi 23:15–21; Isabu 28:26–31; Alawi 23:39–43 **23:19** **23:19** Kumbukumbu 26:2; Kutsama 34:26; Kumbukumbu 14:21

25 Mchinihumikira mimi, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, nindabariki
chakurya chenu, nibariki madzi genu na nindakurindani na makongo.
26 Takuna mchetu hata mmwenga kpwenye tsi yenu ndiyevoromosa au
ndiyekala tasa. Tsona nindakuhendani muishi miaka minji hipha duniani.
27 Atu osi mndioheha nao nindaatiya wuoga na niahende atsan-
ganyikirwe. Nindaahenda aviha enu akuchimbireni.
28 Wakati munaphiya, nindahuma mivi† mbere zenu ikatuluze hinyo
Ahivi, Akanani, na Ahiti kula kahi ya iyo tsi.
29 Ela atu hinyo sindaazola osi ndani ya mwaka mmwenga, sedze iyo tsi
ikasala wekee bila atu, nyama a tsakani akakukarirani anji akakuyugani.
30 Nindaausa pore-pore vivii hadi mkale anji a kutosha kumiliki yo tsi.
31 Iyo tsi ndiyokuphani indaphakana na nyika uphande wa mlairo wa
dzuwa. Na uphande wa mtswerero wa dzuwa indaphakana na bahari ya
kahi-kahi, Bahari ya Shamu, na muho Yufurati. Hinyo enye tsi nindaatiya
mwenu mikononi namwi mundaazola auke mbere zenu.
32 Musiike chilagane nao wala na milungu yao.
33 Msiariche akasagala phamwenga namwi kahi ya iyo tsi, sedze
akakuhendani mkahenda dambi. Mana mchiabudu milungu yao phahi
hinyo muhego undakala ukakugbwirani."

24

Aiziraeli anakubali kuika chilagane
na Mwenyezi Mlungu

1 Mwenyezi Mlungu achimuamba Musa, "Ndzoni hiku kpwangu, uwe
phamwenga na Aruni, Nadabu, na Abihu, na atumia mirongo sabaa kahi
za atumia a Iziraeli. Mchedza mundaima kure nami muniabudu.
2 Uwe Musa macheyo ndiwe ndiwesengera phephi na Mwenyezi Mlungu.
Atumia osi asisengere phephi, na Aiziraeli asikpwere mwango kamare."
3 Phahi, Musa wakpwendaambira atu maneno na malagizo ga Mlungu.
Atu osi achijibu chivyamwenga achiamba, "Mambo gosi ambago Mwenyezi
Mlungu akagagomba hundagahenda."
4 Musa waandika malagizo gosi ga Mwenyezi Mlungu. Chisha achila-
muka chiti na achidzenga phatu pha kulavira sadaka tsini ya mwango na
achiika nguzo kumi na mbiri za mawe. Chila nguzo kala ichiimirira mbari
mwenga kahi ya mbari kumi na mbiri za Aiziraeli.
5 Na achiahuma barobaro a Chiiziraeli amlavire Mwenyezi Mlungu
sadaka za kuochwa na sadaka za amani za ana ndzau.
6 Musa wahala nusu ya mlatso wa nyama achiutiya madzayani na nusu
yanjina achiutimvya-timvya phara phatu pha kulavira sadaka.
7 Chisha achihala Chitabu cha chilagane ambacho malagizo ga Mlungu
kala gakaandikpwa, na achichisoma kuno atu anaphundza, nao achiamba,
"Hundamuogopha Mwenyezi Mlungu na hundahenda chila chitu ambacho
walagiza."
8 Phahi Musa wahala hura mlatso mura madzayani achitimvira-timvira
hara atu. Achiamba, "Huno ni mlatso wa chilagane cha Mwenyezi Mlungu
ambacho akachihenda na mwimwi kulengana na maneno higa gosi."
9 Musa, Aruni, Nadabu, Abihu na atumia mirongo sabaa a Iziraeli
akpwera ko mwangoni

† **23:28 23:28** Mana ganjina ga Chieburania ni *nindaahenda amenywe ni wuoga kabila mwimwi kuafikira.* **24:8 24:8 a** Mathayo 26:28; Mariko 14:24; Luka 22:20; 1 Akorintho 11:25; Aeburania 10:29; **b** Aeburania 9:19–20

10 na achimuona Mlungu wa Iziraeli. Phakpwe maguluni kala phana utu
dza mbarara ya mawe ga samani gaihwago yakuti. Kala phanang'ala dza
ko mlunguni kurivyo.
11 Vilongozi hinya a Iziraeli amuona Mlungu ela waaricha moyo bila
kuahenda chitu chochosi chii. Chisha hara vilongozi arya na kunwa
phamwenga phapho mbere za Mlungu.

Musa dzulu ya Mwango Sinai

12 Mwenyezi Mlungu achimuamba Musa, "Ndzo hiku kpwangu mwan-
goni, wedze ukale hiku nriko. Nindakupha myalawe niriyoandika
malagizo na shariya ili ukaafundze Aiziraeli."
13 Phahi Musa na Joshuwa msaidiziwe auka, na Musa achikpwera
mwango wa Mlungu.
14 Kabila ya Musa kukpwera mwangoni, waambira hara atumia,
"Hugodzereni phapha hadi hundiphouya. Aruni na Huri a phamwenga
namwi, phahi chila ndiyekala na dzambo naambire aho."
15 Musa ariphophiya hiko mwangoni, ingu ziho raubwiningiza,
16 na mwanga wa Mwenyezi Mlungu uching'ala dzulu ya mwango Sinai.
Kpwa siku sita rira ingu raubwiningiza hura mwango, na iriphofika siku
ya sabaa, Mlungu wamuiha Musa mumo inguni.
17 Aiziraeli kala anaona mwanga wa Mwenyezi Mlungu, dza moho
uochao tsetsetse dzulu ya mwango.
18 Musa waenderera kukpwera dzulu ya mwango, achiinjira inguni.
Naye wasala kuko mwangoni siku mirongo mine, usiku na mutsi.

25

Mlungu analagiza vitu
vya kutengezera Phatu Phatakatifu

1 Chisha Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba,
2 "Phiya ukaambire Aiziraeli anilavire sadaka ya vitu. Chila mutu
ndiyelavya chituche kpwa hiyari, chiphokere.
3 Na hivi ndivyo vitu ndivyophochera kula kpwao: Zahabu, feza, shaba,
4 uzi wa buluu, wa zambarau na wa kundu, nguwo ya katani swafi, nyoya
za mbuzi;
5 chingo za maturume chizotiywa rangi ya kundu, chingo za nyama wa
pwani aihwaye pomboo, na mbao za muhi uihwao mshita.
6 Tsona asikose kureha mafuha ga zaituni ga kuasira taa, vilungo vya
kutsanganyira mafuha ga utakaso na vya uvumba wa kunukato.
7 Tsona undaphokera mawe ga samani gaihwago shohamu na mawe
ganjina ga samani kulu ndigopamba hicho chisibao cha mlavyadzi-sadaka
na chifuko cha phakpwe chifuwani.
8 "Achimala kureha vitu hivyo, naanitengezere Phatu Phatakatifu ili
niweze kusagala phamwenga nao.
9 Hema hiro ridzenge na uritiye miyo kulengana na mfwano
ndiokuonyesa."

Sanduku ra chilagane

10 Mwenyezi Mlungu waenderera kugomba na Musa achimuamba,
"Aambire anitengezere sanduku ra mbao za mshita. Ure wa sanduku hiro
undakala mikono mihahu na nusu, upanawe ukale mkpwono mmwenga
na nusu, na chimoche nacho chikale mkpwono mmwenga na nusu.

24:18 24:18 Kumbukumbu 9:9

11 Mundaripaka zahabu swafi kondze na ndani, halafu mrizungulusire
mkpwungo wa marembo-marembo wa zahabu.
12 Mchimala hivyo tengezani bangili kulu ne za zahabu, mzigbwizanye
na hizo pembe za tsini za hiro sanduku, chila pembe bangili mwenga,
uphande huno mbiri na uphande wanjina mbiri.
13 Mchila hipho, tsongani migongo ya mshita na muipake zahabu hata
tse,
14 halafu myiinjize kahi za hizo bangili, lavu hiri mgongo, na lavu hiri
mgongo. Iyo ndiyo mndiyotsukurira hiro sanduku.
15 Muchikala mkainjiza iyo migongo himo vihundeni siituluzeni tsona
kabisa, iricheni ikale mumo.
16 Phahi nchikupha iyo myalawe miiri nriyoiandika hizo shariya, kayiike
ndani ya hiro sanduku ra chilagane.
17 Uchimala kuhenda hivyo, undatengeza chihi cha mbazi na zahabu
swafi nacho chindakala mfwiniko wa hiro sanduku. Hicho chindakala na
ure wa mikono miiri na nusu, na upana wa mkpwono mmwenga na nusu.
18 Tsona undaunda makerubi* airi a zahabu yobandwa, uaimise dzulu
ya hicho chihi cha mbazi, mmwenga mkpwono wa kulume na wanjina
mkpwono wa kumotso.
19 Kerubi mmwenga undamuika kanda hino, na kerubi wanjina un-
damuika kanda hira. Hinyo makerubi na hicho chihi cha mbazi undavigb-
wizanya vikale chitu chimwenga.
20 Hinyo makerubi andakala akaandzula mapha gao, ili achifwinikire
hicho chihi cha mbazi tsona andakala analolana kuno akabwaga matso
kulola hicho chihi cha mbazi.
21 Phahi undahala iyo myalawe yoandikpwa hizo shariya za ushaidi
ndiokupha, uyiinjize ndani ya hiro sanduku ra chilagane, halafu uhale
hicho chihi cha mbazi ubwiningize.
22 Nami nindakala nchikutana na kugomba nawe pho dzulu ya cho
chihi cha mbazi, kahi-kahi za hinyo makerubi airi aimireo dzulu ya hiro
sanduku ra chilagane na hipho ndakupha shariya zosi za Aiziraeli.”

Meza ya kuikira mikahe ya sadaka

23 Chisha Mlungu achienderera kugomba na Musa achiamba, “Tsona
undatengeza meza ya mbao za mshita. Urewe undakala mikono miiri,
na upanawe ukale mkpwono mmwenga na chimoche chikale mkpwono
mmwenga na nusu.
24 Undaipaka zahabu swafi yosi tsetsetse, halafu uizungulusire mkp-
wungo wa marembo-marembo wa zahabu pande zosi.
25 Chisha undaitengezera mimo ya upana wa inchi tahu, tsona iyo mimo
nayo undaizungulusira mkpwungo wa marembo-marembo wa zahabu.
26 Undaitengezera bangili kulu ne za zahabu na chila bangili uigbwiz-
anye na pembe mwenga ya chigulu cha yo meza.
27 Zo bangili undaziika phephi na yo mimo mana ndiyo ndiyogbwiririra
yo migongo ya kutsukurira yo meza.
28 Uchimala kuhenda hivyo, tsonga migongo ya mshita na uipake zahabu.
Iyo indakala ya kutsukurira yo meza.
29 Undatengeza sahani, vikombe, majagi na vibakuli vya kulavira sadaka
ya chinwadzi. Miyo hino yosi undaitengeza na zahabu swafi.

25:17 25:17 Aeburania 9:5 * **25:18 25:18** ***Makerubi*** ni viumbe vyenye mapha. Taimanyikana kala a viphi ela kala akaziba hicho chihi cha mbazi na higo mapha gao.

30 Phahi undahala iyo meza uyiike mbere za hiro sanduku ra chilagane,
halafu ukale uchiika iyo mikahe chiyolaviwa sadaka mbere zangu dzulu
ya iyo meza siku zosi.”

Chinara cha kuikira taa

31 Chisha Mwenyezi Mlungu achienderera kugomba na Musa
achimuamba, “Undaunda chinara cha kuikira taa cha zahabu swafi
yobandwa. Hako ra cho chinara, mgongowe wa kahi-kahi, mafundoge na
maruwage ga kuchitiya marembo, naikale chitu chimwenga.
32 Chinara hicho chindakala na panda sita, uphande huno panda tahu
na uphande huno panda tahu.
33 Kahi ya hizo panda sita, chila panda indakala na maruwa mahahu
chigoigana na ruwa ra mlozi. Na chila ruwa, rindakala na chigongo cha
kurigbwiririra.
34 Hinyo mgongo wa kahi-kahi wa cho chinara cha kuikira taa undakala
na maruwa mane chigoigana na maruwa ga mlozi. Chila ruwa rindakala
na chigongo cha kurigbwiririra.
35 Undatengeza mafundo mahahu chigoigana na ruwa ambaro
taridzangbwebumula, fundo mwenga tsini ya chila panda.
36 Higo mafundo, na zo panda na cho chinara navigbwizanywe
phamwenga ikale chitu chimwenga ambacho chikaundwa na zahabu
swafi.
37 Phahi uchimala kutengeza cho chinara, tengeza taa sabaa uziike
dzuluye, ili zilavye mwanga seemu iriyo mbere za hicho chinara.
38 Vifwaya vya kukatira utambi wa hizo taa phamwenga na visahanivye
navyo navitengezwe na zahabu swafi.
39 Hicho chinara cha kuikira zo taa phamwenga na vifwayavye vyosi
navitengezwe na kilo mirongo mihahu na tsano ya zahabu swafi.
40 Vitu vivi vyosi ni uvitengeze kulengana na hinyo mfwano urioonyeswa
ko dzulu mwangoni.”

26

Hema ra Mlungu

1 Phahi Mwenyezi Mlungu achienderera kugomba na Musa achiamba,
“Tengeza hema ra mkpwutano kuhumira shuka kumi za katani swafi za
kuhendasukpwa na nyuzi za buluu, za zambarau, na za kundu. Chisha
marembo ga makerubi gafumwe kahi za hizo shuka ni mafundi amanyao
vinono.
2 Hizo shuka zosi ni zikale sawa-sawa. Chila shuka ikale na ure wa
mikono mirongo miiri na minane, na upana wa mikono mine.
3 Hizo shuka mundazigbwizanya tsano-tsano.
4 Na chila shuka ya kanda kahi ya hizo shuka tsano-tsano mndizogbwiz-
anya, mundaishonera mahandzi ga uzi wa buluu kpwenye pindore.
5 Halani iyo shuka ya mwandzo kabisa kahi ya hizo shuka tsano za
mwandzo, na iyo shuka ya mwisho kahi ya hizo shuka zanjina tsano,
mziinjize mahandzi mirongo mitsano na tsano, mahandzi gaga nagalolane.
6 Uchila phapho tengeza vihunde mirongo mitsano vya zahabu, ndi-
vyokala vya kugbwizanyira zo shuka. Chila shuka naigbwizanywe na yawe
ili ro hema rosi rikale chitu chimwenga.”
7 Phahi Mlungu achienderera kugomba na Musa achiamba, “Tengeza
shuka kumi na mwenga za nyoya za mbuzi. Shuka hizo undazihumira

25:30 25:30 Alawi 24:5–8 **25:40 25:40** Mahendo 7:44; Aeburania 8:5

kutengezera chandaruwa chanjina ndichobwiningiza ro hema ra mkpwutano.
8 Zo shuka kumi na mwenga, ni zikale sawa zosi. Chila shuka ikale na
ure wa mikono mirongo mihahu na upana wa mikono mine.
9 Undahala shuka tsano uzigbwizanye lwakpwe, na hizo shuka sita nazo
uzigbwizanye lwakpwe. Iyo shuka ya sita undaikundza kano mbiri hipho
mbere za ro hema.
10 Undashona mahandzi mirongo mitsano dzulu ya pindo ra iyo shuka
ya mwisho kahi ya hizo shuka tsano za mwandzo, na mahandzi mirongo
mitsano dzulu ya pindo ra iyo shuka ya mwisho ya zo shuka zanjina.
11 Uchimala, tengeza vihunde mirongo mitsano vya shaba, na uviin-
jize kahi ya go mahandzi, ili ugbwizanye shuka zosi zikale dziyamba
dzimwenga ra ro hema.
12 Iyo nusu shuka ndiyosala indalewalewa uphande wa nyuma wa hiro
hema ra mkpwutano.
13 Hizo futi mwenga na nusu za nguwo ndizosala kahi ya hizo pande
mbiri za hema iyo, ziriche zilewelewe zibwiningize hiro hema, futi
mwenga na nusu lavu hiri na futi mwenga na nusu zanjina lavu hiri.
14 Ro hema undaritengezera vyandaruwa viiri. Chandaruwa chimwenga
chindakala cha chingo za maturume ndizotiywa rangi ya kundu, na chan-
daruwa cha phiri, ndichokala dzulu ya cho cha mwandzo chindatengezwa
na chingo swafi za nyama wa pwani aihwaye pomboo.”

15 Phahi Mlungu achienderera kugomba achiamba, “Hiro hema un-
daritengezera mimo ya mbao za mshita, uziimise.
16 Ure wa chila mwimo undakala mikono kumi, na upana wa mkpwono
mmwenga na nusu.
17 Chila mwimo undakala na vihunde viiri chivyotulukiza ndivyohu-
mirwa kugbwizanyira yo mimo.
18 Uphande wa mwakani wa ro hema undautengezera mimo mirongo
miiri,
19 na vihunde vya koloni vya kuimisira vya feza, mirongo mine. Chila
mwimo undakala na seemu za koloni mbiri za feza ndizotiywa vyo
vihundevye viiri chivyotulukiza.
20 Uphande wa vurini wa ro hema nako, undatengezera mimo mirongo
miiri,
21 na vihunde vya koloni vya kuimisira vya feza, mirongo mine. Chila
mwimo undakala na seemu za koloni mbiri ndizotiywa vyo vihundevye
viiri chivyotulukiza.
22 Uphande wa nyuma wa ro hema uchioloza mtswerero wa dzuwa
undautengezera mimo sita,
23 na mimo zanjina mbiri za pembe na pembe. Mwenga pembe hino na
yanjina pembe hira ko nyuma ya hema.
24 Mimo hino ya pembe na pembe zisigbwizanywe ko tsini, indagb-
wizanywa phamwenga idiniswe ni cho chihunde cha mviringo ko dzulu
kpwenye. Zosi mbiri mundazitengeza za kuigana.
25 Kpwa jumula, ko mtswerero wa dzuwa kala una mimo minane, na
seemu za koloni kumi na sita za feza. Chila mwimo seemu za koloni mbiri.”

26 Mlungu achienderera kugomba achiamba, “Uchimala hivyo un-
datengeza maphalu kumi na tsano ga muhi wa mshita. Maphalu matsano
gandakala ga kugbwizanyira iyo mimo ya uphande wa mwakani wa ro
hema,

27 matsano gakale ga kugbwizanyira iyo mimo ya uphande wa vurini, na
matsano gakale ga kugbwizanyira yo mimo ya uphande wa mtswerero wa
dzuwa, ambako ni nyuma ya ro hema.
28 Phalu ra kahi-kahi rindatsupa mo kahi-kahi ya yo mimo kula kanda
hadi kanda.
29 Yo mimo phamwenga na go maphalu, undagapaka zahabu. Chisha iyo
mimo undaitengezera bangili za zahabu ndizofunga go maphalu.
30 Ro hema ni uritengeze dza viratu nrivyokuonyesa hiko dzulu mwan-
goni."
31 Mlungu waenderera kugomba achiamba, "Tsona undatengeza paziya.
Paziya iyo undaitengeza na katani swafi ya kuhendasukpwa na nyuzi za
buluu, za zambarau na za kundu. Paziya iyo naishonerwe marembo ga
makerubi, chisha gafumwe vinono ni fundi avimanyaye.
32 Paziya iyo ichisira kushonwa, undaitsomeka dzulu ya milingoti mine
ya mshita. Milingoti iyo indakala yapakpwa zahabu yosi na i kahi za
vihunde vya kuimisira vya feza, na indakala ikainjizwa vihunde vya
kutsomekera virivyotengezwa na zahabu.
33 Phahi undahala iyo paziya uitsomeke kpwenye hivyo vihunde vya
kutsomekera, halafu ukahale hiro sanduku ra ushaidi wedze uriike nyuma
ya iyo paziya, ndani ya hipho Phatu Phatakatifu Zaidi, ili iyo paziya iganye
na itenge Phatu Phatakatifu kula Phatu Phatakatifu Zaidi.
34 Uchila phapho, undahala hicho chihi cha mbazi ubwiningize hiro
sanduku ra ushaidi ririro Phatu Phatakatifu Zaidi.
35 Iyo meza ya kulavira sadaka ya mikahe, undayiika kondze ya iyo
paziya, uphande wa vurini wa iyo hema, ilolane na hicho chinara cha
kuikira taa hiko uphande wa mwakani wa hiro hema.
36 "Hinyo mryango wa hema, undautengezera paziya ikale ndio
mryango. Paziya hino indatengezwa na katani ya kusukpwato ya nyuzi
za buluu, za zambarau na za kundu. Kazi iyo yosi indahendafumwa na
sindano.
37 Tsona paziya hino undaitengezera viguzo vitsano vya mshita uvipake
zahabu na uviinjize kahi za vihunde vya kuimisira vya shaba. Viguzo vino
undaviinjiza vihunde vya kutsomekera vya zahabu.

27

Phatu pha kulavira sadaka

1 "Tsona undatengeza phatu pha kulavira sadaka kuhumira mbao za
mshita. Ure phamwenga na upana wa phatu hipho undakala sawa-sawa,
ure mikono mitsano na upana mikono mitsano. Chimoche chindakala
mikono mihahu.
2 Undatengeza vihunde vine chivyotulukiza avi ni pembe kpwenye
pembe ne za hipho phatu pha kulavira sadaka. Vihunde hivyo vyaku-
tulukiza navikale chitu chimwenga na pho phatu pha kulavira sadaka.
Uchimala, phosi phapake shaba.
3 Halafu, undatengeza nyungu za kutiira ivu, miko, mabakuli ga shaba,
uma za kudungira nyama, na visahani vya kuharira moho. Vitu hivi vyosi
undavitengeza na shaba.
4 Tsona undatengeza waya wa shaba ndiokala na vyumba-vyumba avi
ni chimia. Waya hinyo undautengezera vihunde vine vya mviringo vya
shaba uvigbwizanye na zo pembe ne za nyo waya.

26:33 26:33 Aeburania 6:19; 9:3–5

5 Uchimala hivyo, hala nyo waya uuinjize pho phatu pha kulavira sadaka
hata ufike kahi-kahi.
6 Chisha tengeza migongo ya mshita uipake shaba. Iyo ndiyo ndiyohu-
mira kutsukurira hipho phatu pha kulavira sadaka.
7 Undaitsomeka yo migongo mo mwenye bangili, mmwenga hiku na
mmwenga hiku wakati mnaphotsukula.
8 Phahi pho phatu pha kulavira sadaka undaphatengeza na mbao,
tsona phandakala taphana hako wala mfwiniko. Phatengeze dza viratu
urivyoonyeswa ko dzulu mwangoni."

Malagizo kuhusu muhala wa hiro hema

9 Phahi Mwenyezi Mlungu achienderera kugomba na Musa achimuamba,
"Ro hema ra mkpwutano ritengezere muhala. Uphande wa mwakani
kundakala na shuka ambazo zichigbwizanywa jumula zindakala na ure
wa mikono gana mwenga za kuzibira uphande uho wa muhala. Shuka
zizo zindatengezwa na katani swafi ya kuhendasukpwa.
10 Zo shuka zindatsomekpwa kpwenye viguzo mirongo miiri, ndivy-
oinjizwa kpwenye vihunde vya kuimisira mirongo miiri vya shaba. Ela
vihunde vya kutsomekera na bangili za vyo viguzo vindakala vya feza.
11 Uphande wa vurini nao undakala dza uho wa mwakani. Hizo shukaze
zindakala na jumula ya ure wa mikono gana mwenga na zindagbwiririrwa
ni viguzo mirongo miiri vya shaba ndivyoinjizwa kpwenye vihundevye
vya kuimisira vya shaba. Ela vihundevye vya kutsomekera na vihunde
vya mviringo vindakala vya feza.
12 Uphande wa mtswerero wa dzuwa wa hinyo uwa, undazibwa na
shuka ambazo zichigbwizanywa zindakala na ure wa mikono mirongo
mitsano. Shuka hizo zindagbwiririrwa ni viguzo kumi ndivyoinjizwa
kpwenye vihundevye vya kuimisira.
13 Hiko uphande wa mlairo wa dzuwa wa hinyo muhala, ambako ndiko
ndikokala kpwakumenyera, nako kundakala na upana wa mikono mirongo
mitsano.
14-15 Mryango undakala wa shuka mbiri zoganywa sawa-sawa, uphande
mmwenga kundakala na shuka ndiyoziba ure wa mikono kumi na mitsano,
na uphande wa phiri nao dza vivyo. Chila uphande, kundakala na viguzo
vihahu ndivyokala vikainjizwa kpwenye makolo mahahu ga kuimisira.
Viguzo hivyo ndivyo ndivyogbwiririra hizo shuka.
16 Hipho phatu pha kumenyera pha nyo muhala phandakala na paziya
ya katani swafi ya kuhendasukpwa na nyuzi za buluu, za zambarau na
za kundu. Paziya iyo indakala na ure wa mikono mirongo miiri, tsona
indagbwiririrwa na viguzo vine ndivyoinjizwa kpwenye makolo mane ga
kuimisira.
17 Viguzo vyosi vya hinyo muhala vindagbwizanywa na vihunde vya
mviringo na vihunde vya kutsomekera, na vyosi vindakala vya feza, ela
vihunde vya kolo vya kuimisira vya vyo viguzo vindakala vya shaba.
18 Kpwa hivyo muhala hinyo undakala na ure wa futi gana mwenga na
mirongo mitsano, na upana wa futi mirongo sabaa na tsano, na chimoche
chindakala futi sabaa na nusu. Undakala na shuka zoshonwato za katani
swafi ya kuhendasukpwa, na makolo ga shaba ga kuimisira vyo viguzo.
19 Miyo yanjina yosi ndiyohumika hipho hemani, hata vigingi vya hema
na vya nyo muhala, vyosi vindakala vya shaba."

Mafuha ga kuasira taa

20 Mlungu waenderera kugomba na Musa achimuamba, “Lagiza atu a
Iziraeli akurehere mafuha swafi ga zaituni kpwa ajili ya taa, ili taa hizo
zienderere kuaka.
21 Aruni na anae ndio ndiokala achiasa hizo taa na kuziika kpwenye
hema ra mkpwutano kondze ya paziya ya sanduku ra chilagane. Hivi
andavihenda mbere za Mwenyezi Mlungu kula dziloni hadi ligundzu.
Lagizo hiri ni ra kare na kare kpwa vivyazi vyosi vya ana a Iziraeli.”

28

Mavwazi ga alavyadzi-sadaka

1 Phahi Mlungu achienderera kugomba na Musa achimuamba, “Niihira
mwenenu Aruni phamwenga na anae osi alume, Nadabu, Abihu, Eliazari
na Ithamari, kula kahi za hinyo atu a Iziraeli, ili edze ahende kazi ya
ulavyadzi-sadaka.
2 Undamshonera mwenenu Aruni mavwazi matakatifu ga mlavyadzi-
sadaka. Mavwazi higo gandamuhenda akale mnono na mwenye ishima.
3 Kaambire atu osi nrioapha ufundi wa kutengeza nguwo amshonere
Aruni mavwazi ndigoikirwa mbere ili ahumike kama mlavyadzi-sadaka.
4 Vitu ndivyotengeza ni hivi: Chifuko cha chifuwani, chisibao chire, joho,
kandzu, chiremba, na mkumbuu. Hivi ndivyo vitu ndivyomtengezera
nduguyo Aruni phamwenga na anae alume mavwazi matakatifu, ili
anihumikire kama alavyadzi-sadaka.
5 Kpwa hivyo andahumira nyuzi za rangi ya zahabu, za buluu, za
zambarau, na piya za kundu phamwenga na katani swafi.”

Chisibao chire
(Kutsama 39:1–7)

6 Mlungu achienderera kugomba na Musa achiamba, “Cho chisibao chire
andachitengeza na nyuzi za zahabu, za buluu, za zambarau, na za kundu,
na katani swafi yofumwato ni mfumi amanyaye.
7 Chisibao hicho chindakala vipande viiri, cha mbere na cha nyuma.
Vipande hivyo vindashonwa na mikowa miiri ndiyohumirwa kuvifungira
mo mafuzini wakati wa kuvwala.
8 Nyo mkumbuu wa cho chisibao, naushonweto dza cho chisibao. Uho
nao undatengezwa na nyuzi za rangi ya zahabu, za buluu, za zambarau
na piya za kundu, na katani swafi ya kuhendasukpwa. Cho chisibao
undachigbwizanya na nyo mkumbuu vikale chitu chimwenga.
9 Chisha undahala mawe mairi ga samani gaihwago shohamu uandike
madzina ga ana kumi na airi a Iziraeli dzuluye.
10 Higo madzina undagaandika kuandzira mvyere hadi mdide. Madzina
sita kpwenye dziwe mwenga na sita ganjina kpwenye hiro ranjina.
11 Madzina higo ga ana a Iziraeli undagaandika dza vira mutu anayetsusa
zahabu atengezavyo muhuri, halafu ugazungulusire marembo ga zahabu.
12 Uchimala kuandika go mawe, gagbwizanye na yo mikowa ya mafuzini
mwa cho chisibao, gaimirire ana osi a Iziraeli. Kpwa njira ino, Aruni
andakala achireha mwakpwe mafuzini madzina gao mbere za Mwenyezi
Mlungu, nago gandakala gachinitambukiza atu angu siku zosi.
13 Phahi uchila phapho, tengeza vifwiniko vidide viiri vya zahabu,
14 na mikufu miiri ya zahabu swafi ya kuhendasukpwa avi ni lugbwe.
Chisha undahala iyo mikufu uilundzanye na hivyo vifwiniko.”

Chifuko cha chifuwani
(Kutsama 39:8–21)

15 Chisha Mwenyezi Mlungu achienderera kugomba achiamba, “Tsona
undatengeza chifuko cha chifuwani cha mlavyadzi-sadaka. Chifuko hicho
ni cha kumanyisira mendzwa ya Mlungu. Undachitengeza na nyuzi za
zahabu, za buluu, za zambarau, za kundu na katani swafi ya kusukpwa,
dza cho chisibao. Kazi hino ni ihendwe ni mutu aimanyaye.
16 Chifuko hicho chindatengezwa na chitambaa cha kukundzwa kano
mbiri. Urewe undakala sawa-sawa na upanawe, kuno robo ya mkpwono,
kuno robo ya mkpwono.
17 Chichisira kushonwa undachibandika miraba mine ya mawe ga
samani. Mraba wa mwandzo undakala na mawe gaihwago akiki, topazi
na alimasi ya kundu.
18 Mraba wa phiri undakala na mawe gaihwago zumaridi, yakuti ya
buluu na alimasi,
19 mraba wa hahu, undakala na mawe gaihwago jasinitho, akiki ya
kundu na amethisito,
20 na mraba wa ne, undakala na mawe ga zabarajadi, shohamu na
jasipa. Mawe gaga gosi gandabandikpwa kpwenye vihunde vya zahabu
vya mviringo.
21 Chila dziwe, kahi za higo mawe kumi na mairi, rindaandikpwa dzina
mwenga ra madzina kumi na mairi ga ana a Iziraeli. Madzina higo
gandaandikpwa dza vira mutu anayetsusa zahabu atengezavyo muhuri,
na gandaimirira mbari zosi za Iziraeli.
22 “Tsona, undatengeza mikufu miiri ya zahabu swafi ya kuhendasukpwa
dza lugbwe, kpwa ajili ya cho chifuko.
23 Uchimala hivyo undatengeza pete mbiri za zahabu uzigbwizanye
na iyo mitse miiri ya dzulu ya cho chifuko, chimwenga mutse hinyu,
chimwenga mutse hinyu.
24 Chisha undahala iyo mikufu miiri uilundzanye na hizo pete mbiri
zirizo katika iyo mitse miiri ya cho chifuko.
25 Hizo tsa za mikufu ziserezo undazifunga na hizo pete za marembo
zirizogbwizanywa na higo mawe mairi ga shohamu himo tsani. Nawe
uchihenda hivyo undakala iyo mikufu ukaigbwizanya na iyo mikowa ya
mbere ya cho chisibao mo mafuzini.
26 Uchila phapho tengeza pete mbiri za zahabu uzigbwizanye na iyo
mitse miiri ya tsini ya cho chifuko. Mitse iyo ni ya cho chiseemu cha ndani
ndicholarira cho chisibao.
27 Chisha undatengeza pete mbiri tsona za zahabu, uzigbwizanye na hizo
tsa mbiri za mbere, zirizo tsini ya cho chisibao, dzulu ya hinyo mkumbuu
wa kushonwato.
28 Phahi undahala zo pete za cho chifuko cha chifuwani uzifunge na zo
pete za chisibao ili cho chifuko chisikale rejereje, ela chikaleto dzulu ya
hinyo mkumbuu. Pete hizo undazifunga na uzi wa buluu.
29 Kpwa hivyo, chila wakati Aruni ndiphoinjira hipho Phatu Phatakatifu,
andakala phakpwe chifuwani akavwala hicho chifuko cha kumanyisira
mendzwa ya Mlungu, na chihivyo andakala achinitambukiza mimi
Mwenyezi Mlungu kuhusu ana a Iziraeli tsona na tsona kutsupira higo
madzina garigo himo chifukoni.
30 Phahi undahala higo mawe ga kumanyisira mendzwa ya Mlungu,
ugainjize himo chifukoni, ili chila wakati Aruni edzapho mbere za
Mwenyezi Mlungu gakale hipho phakpwe chifuwani. Kpwa hivyo siku

28:30 28:30 Isabu 27:21; Kumbukumbu 33:8; Ezira 2:63; Nehemia 7:65

zosi Aruni andakala achitsukula phakpwe chifuwani mendzwa ya Mlungu kuhusu atu a Iziraeli.”

Mavwazi ganjina ga alavyadzi-sadaka
(Kutsama 39:22–31)

31 Mlungu achienderera kugomba achiamba, “Iyo kandzu ndiyovwalwa
na cho chisibao naishonwe na uzi wa buluu yosi.
32 Kandzu iyo indakala na singo ya kahi-kahi, na iyo singo yosi
indazungulusirwa mshono wa nyuzi sedze ikatsanika-tsanika.
33-34 Uchimala hivyo tengeza kengele za zahabu na marembo ga
makomamanga ga kufumwa na nyuzi za buluu, za zambarau na za kundu,
uziinjize kpwenye ro pindo ra tsini ra iyo kandzu. Hipha kengele hipha
komamanga, hipha kengele hipha komamanga, hata ro pindo rosi urimale
kurizungulusira kengele na makomamanga.
35 Phahi indakala chila wakati Aruni ainjirapho kahi za Phatu Phatakat-
ifu kuhumika mbere zangu mimi Mwenyezi Mlungu, andakala akavwala
hiro vwazi ra uzi wa fulana, na atu andamsikira vyo ainjiravyo na vyo
atulukavyo, sedze akafwa.
36 “Tsona undatengeza chibamba cha zahabu swafi na uchiandike
dza vira mutu anayesuwa zahabu atengezavyo muhuri, MTAKATIFU WA
MWENYEZI MLUNGU.
37 Uchimala hivyo hala hicho chibamba uchifunge mbere za cho
chiremba na mkpwowa wa buluu.
38 Phahi Aruni andakala achivwala chibamba hicho phakpwe chilanguni
wakati wosi, ili akale achihala makosa ndigohendwa ni Aiziraeli dzulu ya
vitu vyosi ndivyolavya sadaka takatifu kpwa Mlungu, ili Mwenyezi Mlungu
aweze kuvikubali.”
39 Chisha Mlungu achienderera kugomba na Musa achimuamba, “Uchi-
mala hivyo mfumire Aruni kandzu na chiremba na mkumbuu. Iyo kandzu
na cho chiremba vindafumwa na katani swafi, nyo mkumbuu undafumwa
na marembo-marembo.
40 Uchimala kumshonera hiye ise yao, hinyo ana nao undaashonera
kandzu za kufika pazini, mikanda, na kofiya, ili akale anono na akale na
ishima.
41 Phahi higo mavwazi gosi undamvwika mwenenu Aruni na anae,
halafu uamwagire mafuha na uabandikire mikono, uaike mbere zangu
na uatakase ili anihendere kazi ya ulavyadzi-sadaka.
42 Tsona undaashonera suruwale fupi za ndani za katani avwale sedze
akakala chitsaha. Suruwale hizo zindaandzira chibiruni hadi nyongani.
43 Aruni na anae andavwala suruwale hizo chila ndiphoinjira kpwenye
hema ra mkpwutano, au kpwedza phatu pha kulavira sadaka kuhenda kazi
ya ulavyadzi-sadaka kahi za Phatu Phatakatifu. Nao andahenda hivi sedze
akamkosera Mlungu kpwa kukala chitsaha mbereze, naye akaaolaga. Na
Aruni na chivyaziche chosi andalunga lagizo hiri siku zosi.”

29

Malagizo kuhusu kuikpwa mbere
kpwa Aruni na anae alume

1 Phahi Mlungu achienderera kugomba na Musa achimuamba, “Wakati
ndiphofika wa kuika mbere Aruni na anae alume, ili anihendere kazi
ino ya ulavyadzi-sadaka, hala mwana ndzau na maturume mairi ambago
taganavirema ugaike kanda.

2 Chisha uphahe mikahe isiyo hamira, na keki zisizo hamira zirizovugbwa na mafuha, na bisikuti zisizo hamira, zakuhenda kupakpwa mafuha. Vitu hivi vyosi vikale vya kukandwa na unga wa tsiki wa nganu.
3 Undahala iyo mikahe, na hizo keki, na zo bisikuti uziinjize kaphuni, wedze nazo phamwenga na hiye mwana ndzau, na higo maturume mairi.
4 Tsona, uchila phapho, undamuhala Aruni na anae alume, wedze utiye madzi uaogese hipho mryango wa hiro hema ra mkpwutano.
5 Uchimala kuaogesa, muhale Aruni umvwike hizo nguwoze. Kpwandza kabisa undamvwika joho na kandzu ya uzi wa fulana ivwalwayo na hicho chisibao chire, halafu umvwike hicho chisibao chenye, na hicho chifuko cha lagani. Uchimala hivyo hala hinyo mkumbuu wa kushonwato umfunge himo chibiruni.
6 Uchila phapho hala hicho chiremba umvwike chitswani, halafu uhale hicho chibamba cha chilanguni chirichoandikpwa maneno gaambago, MTAKATIFU KPWA MWENYEZI MLUNGU uchifunge himo chirembani.
7 Phahi uchimala kuhenda hivyo vyosi, hala higo mafuha ga utakaso ummwagire Aruni chitswani umuinjize kpwenye kazi yangu.
8 “Uchila phapho, nyo ana nao ahendere dza vivyo, avwike kandzu,
9 uafunge mikumbuu vibiruni na viremba. Na hivyo ndivyo ndivyotenga Aruni na anae kpwa kuabandikira mikono ili akale alavyadzi-sadaka siku zosi.
10 “Phahi uchikala ukamala kuavwika, hala hiye mwana ndzau umrehe hipho mryango wa hema ra mkpwutano ndimokala Aruni na anae, edze aike mikono yao dzulu ya chitswache,
11 halafu umtsindze phapho mbere za Mwenyezi Mlungu phapho mryango wa hema ra mkpwutano.
12 Chisha undahala iyo milatso ya hiye mwana ndzau uigute na chala, upake pembe za phatu pha kulavira sadaka, iyo ndiyosala yosi uimwage hipho tsini ya phatu pha kulavira sadaka.
13 Halafu undahala higo marunya, chala cha ini, figo zosi mbiri phamwenga na marunyage, uvioche vyosi dzulu ya pho phatu pha kulavira sadaka hadi viphye tse.
14 Ela hizo nyama, chingo na ufumba wa ndzau hiye, undavihala ukavioche kondze ya iyo kambi; na iyo ndiyo sadaka ya kuusa makosa.
15 “Uchimala hivyo hala turume mwenga urirehe mbere za Aruni na anae ili aweze kuika mikono yao dzulu ya chitswa cha turume hiro.
16 Uchimala kuhenda hivyo, hala hiro turume uritsindze halafu uhale iyo milatsoye uitimvye-timvye chila uphande wa pho phatu pha kulavira sadaka.
17 Hiro turume renye naro, undarikata-kata vipande-vipande, uhale hivyo vya ndani na marondo uvitsukutse hata viere, halafu uvihale uvikusanye phamwenga na hicho chitswa, na hivyo vipande vya nyama uviike
18 dzulu ya hipho phatu pha kulavira sadaka uvioche, mana hino ndiyo sadaka ya kuochwa ndiyonilavira kpwa kuhendaiocha nayo ni zawadi yenye kungu nono kpwangu mimi Mwenyezi Mlungu.
19 “Uchila phapho, Aruni na anae naaike mikono yao dzulu ya chitswa cha hiro turume ranjina, kabila ya kuritsindza.
20 Alafu uchikala ukaritsindza, hala seemu ya milatso umpake Aruni phamwenga na anae, chila mmwenga mupake kpwenye ndewe ya sikirore ra kulume, dzalagumbe ra mkpwonowe wa kulume, na dzalagumbe ra

29:18 29:18 Aefeso 5:2; Afilipi 4:18

chiguluche cha kulume. Iyo milatso ndiyosala undaihala utimvire-timvire hipho phatu pha kulavira sadaka chila uphande.
21 Chisha undahala milatso michache kula katika hipho phatu pha kulavira sadaka na mafuha machache ga kupaka, umtimvire-timvire Aruni na anae, phamwenga na nguwo zao, ili iye, na anae akale atakatifu phamwenga na nguwo zao.
22 “Phahi uchila phapho, hala higo marunya gosi ga hiro turume, yani mchira wenye marunya, na marunya ga ndanini, chala cha ini, hizo figo na marunyage na hicho chiga cha kulume (mana hiyu ndiye turume wa kuikira mbere alavyadzi-sadaka.)
23 Tsona undafwenula iyo kaphu ya mikahe isiyotiywa hamira, iriyo pho mbere za Mwenyezi Mlungu, utuluze mkpwahe mmwenga uriokandwa na mafuha, keki mwenga, na bisikuti mwenga.
24 Vitu hivi undaagbwiza Aruni na anae mwao mikononi, aviunule dzulu ili amlavire Mwenyezi Mlungu sadaka ya kuunulwa.
25 Achimala kuviunula vihale uvioche phamwenga na iyo sadaka ya kuochwa dzulu ya hipho phatu pha kulavira sadaka. Hino ni zawadi yenye kungu nono imuhamirayo Mwenyezi Mlungu.
26 Chisha, undahala iyo laga ya hiro turume ra kumuikira mbere Aruni, uchiunule dzulu ulavye sadaka ya kuunulwa kpwa Mwenyezi Mlungu. Na uho ndio ndiokala mtaloo.”
27 Chisha phahi Mlungu achienderera kugomba na Musa achimuamba, “Undatakasa hiro laga ndirokala rikalaviwa sadaka ya kuunula, na hicho chiga cha hiye turume wa kuaikira mbere Aruni na anae, uviike mbere ili vikale mtalo wa Aruni na anae.
28 Nao ana a Iziraeli andaenderera kulavya vitu hivi kpwa Aruni na anae siku zosi. Kpwa sababu hinyu ndio ndiokala mtalo wa alavyadzi-sadaka ndiolaviwa ni Aiziraeli dza mtsango wao wa iyo sadaka ya amani kpwa Mwenyezi Mlungu.
29 “Siku Aruni achifwa, nguwoze takatifu za kulavira sadaka zindahalwa ufwa ni anae, nao andazivwala wakati wa kumwagirwa mafuha na kuikpwa mbere za Mlungu.
30 Iye mwana wa Aruni ndiyehala phatu pha ise, andakala achivwala hizo nguwo siku sabaa wakati ainjirapho hema ra mkpwutano na kumuhumikira Mwenyezi Mlungu katika hipho Phatu Phatakatifu.
31 “Phahi uchikala ukamala kuika mbere hizo nyama za hiye turume wa kuikirwa mbere Aruni na anae, zijite kahi za pho Phatu Phatakatifu
32 halafu Aruni na anae azirye phamwenga na mikahe iriyo mo kaphuni, kahi za phatu pha kumenyera hema ra mkpwutano.
33 Navyo hivyo ndivyorya ni vitu vitakatifu, kpwa hivyo phahi, visiriwe ni mutu wanjina yeyesi isiphokala aho kare ndiokala akavihumira kuusirwa makosa na kuikirwa mbere.
34 Na kpwa sababu vitu hivyo ni vitakatifu, chitu chochosi ndichosala hata ligundzu, ikale mkpwahe au nyama nachiochwe, isiriwe.
35 “Iyo shuuli ya kumuika mbere Aruni na anae undaihenda kpwa siku sabaa. Nawe undaaika mbere kulengana na hivyo nrivyolagiza.
36 Katika hizo siku sabaa undakala uchilavya ndzau chila siku ili ikale sadaka ya makosa. Sadaka hino ndiyo ndiyotakasa hipho phatu pha kulavira sadaka, halafu undaphatenga kpwa kuphamwagira mafuha.
37 Undahenda hivi chila siku hadi hizo siku sabaa zisire. Nawe uchimala hivyo, hipho phatu pha kulavira sadaka phandakala phatakatifu sana hata chitu chochosi ndichoikpwa hipho dzuluye nacho chindakala chitakatifu.

Sadaka ndiyolaviwa chila siku

38 “Chila siku undakala uchilavya ana turume airi a mwaka mmwenga-
mmwenga, ili akale sadaka hipho phatu pha kulavira sadaka.
39 Mwana turume mmwenga undamlavya sadaka ligundzu na hiye
wanjina undamlavya dziloni.
40-41 Chila mwana turume ndiyemlavya ligundzu na dziloni, undamlavya
phamwenga na pishi mwenga ya unga wa tsiki wa mtsere, ndioutsanganya
na tupa mwenga ya mafuha ga zaituni. Tsona ulavye tupa mwenga ya uchi
wenu wa zabibu ikale sadaka ya chinwadzi. Vitu hivi undaviocha ili vikale
sadaka yenye kungu nono kpwangu mimi Mwenyezi Mlungu.
42 Sadaka hino ya kuocha, indakala ichilaviwa mbere zangu mimi
Mwenyezi Mlungu, pho mryango wa hema ra mkpwutano, siku zosi. Na
phapho ndipho ndiphoonana namwi na kugomba nawe,
43 Tsona phapho ndipho ndiphoonana na Aiziraeli na mwanga wangu
undaphahenda phatakatifu.
44 Nindahala hiro hema ra mkpwutano, na hipho phatu pha kulavira
sadaka, nivihende vitakatifu phamwenga na Aruni na anae, ili anihendere
kazi ya kulavya sadaka.
45 Phahi chihivyo, nindasagala phamwenga na ana a Iziraeli nami
nindakala Mlungu wao.
46 Na phapho ndipho ndiphomanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wao niriyeatuluza tsi ya Misiri, ili nisagale phamwenga
nao. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao.”

30

Phatu pha kufukizira uvumba

1 Chisha phahi Mlungu achienderera kugomba na Musa achimuamba,
“Undatsonga phatu pha kulavira sadaka pha muhi wa mshita pha
kufukizira uvumba.
2 Ure phamwenga na upana wa phatu hipho pha kulavira sadaka
undakala sawa-sawa tse, kuno mkpwono, kuno mkpwono. Chimoche
chindakala mikono miiri. Hizo pembe za hipho phatu pha kulavira sadaka
zindakala chitu chimwenga na hipho phatu phenye pha kulavira sadaka.
3 Uchimala kuchitsonga, chipake zahabu swafi chosi, kuandzira dzulu,
na pande zosi ne na pembe zosi. Uchimala hivyo chitengezere mkpwungo
wa marembo-marembo ga zahabu kuchizunguluka.
4 Uchila phapho tengeza bangili ne za mviringo za zahabu uzigbwizanye
na hipho phatu pha kulavira sadaka tsini ya hinyo mkpwungo, uphande
huno mbiri, uphande huno mbiri. Bangili zizi ndizo ndizotiywa iyo
migongo ya kutsukurira hipho phatu pha kulavira sadaka.
5 Uchimala hivyo, tengeza iyo migongo ya muhi wa mshita ndiyoinjizwa
himo mwenye bangili za mviringo, yosi uipake zahabu.
6 Uchimala kutengeza hipho phatu pha kulavira sadaka, phahale uphaike
mbere za iyo paziya iriyo phephi na hiro sanduku ra chilagane, mbere za
hicho chihi cha mbazi ambapho ndipho hundiphokala huchionana.
7-8 Phahi Aruni andakala achifukiza uvumba ligundzu-ligundzu
aphiyapho kpwendatayarisha taa, na dziloni-dziloni aphiyapho
kpwendaziasa. Na sadaka hino ya uvumba kpwa Mwenyezi Mlungu,
indakala ichilaviwa wakati wosi katika vivyazi vyenu vyosi.
9 Ela phahi, msifukize uvumba wowosi usioruhusiwa, au kulavya sadaka
ya chakurya au ya madzi dzulu ya hipho phatu pha kufukizira uvumba.

10 Na kpwa sababu phatu hipho pha kulavira sadaka phandakala
phatakatifu sana kpwangu mimi Mwenyezi Mlungu, Aruni andakala
achiphatakasa limwenga chila mwaka kahi ya vivyazi vyenu vyosi.
Andahumira milatso ya sadaka ya kuusa makosa kuphatakasa."

Sadaka ilaviwayo wakati wa kuolangbwa

11 Phahi Mwenyezi Mlungu achienderera kugomba na Musa
achimuamba,
12 "Undiphoaolanga ana a Iziraeli, chila mutu andalavya sadakaye kpwa
Mwenyezi Mlungu kpwa sababu ya kuolangbwa sedze akagbwirwa ni
makongo mai.
13 Na chila mutu ndiyemuolanga, andalavya nusu shekeli yani kama
giramu sita za feza kpwa Mwenyezi Mlungu, kulengana na chipimo cha
Phatu Phatakatifu (shekeli mwenga ambayo ni sawa na gera mirongo
miiri).
14 Chila mutu ndiyekala akafisa miaka mirongo miiri kpwenderera
mbere, uchimuolanga sharuti anilavire mimi Mwenyezi Mlungu sadaka
iyo.
15 Chila mutu, akale ni tajiri au mchiya, andalavya hizo giramu sita za
feza kpwa Mwenyezi Mlungu. Sedze matajiri akalavya zaidi au achiya
akalavya tsini ya chipimo hicho cha sadaka ya kudzikombola.
16 Undaphokera pesa za sadaka ya kudzikombola kula kpwa Aiziraeli,
nawe uchimala kuziphokera, zihumire kpwa kazi katika hiro hema ra
mkpwutano. Na lola, sadaka iyo indaatambukiza Aiziraeli mbere za
Mwenyezi Mlungu kukala, ni sadaka ya kukombola maisha gao."

Birika ra kusingira mikono na magulu

17 Phahi Mwenyezi Mlungu achienderera kugomba na Musa
achimuamba,
18 "Tsona undaunda simikiro ya kutawazira. Hiro birika renye
phamwenga na maguluge gandakala ga shaba. Uchimala kuritengeza
undaritiya madzi uriike kahi-kahi ya hiro hema ra mkpwutano, na hipho
phatu pha kulavira sadaka.
19 Phahi Aruni na anae andakala achioga mikono na magulu gao hipho
birikani
20 chila ndiphokala analonda kuinjira kpwenye hema ra mkpwutano, au
ndiphokala analonda kumlavira Mwenyezi Mlungu sadaka ya kuochwa,
sedze akafwa.
21 Na hino indakala shariya kpwa Aruni, na anae, na chivyaziche chosi
kukala, sharuti asinge mikono yao na magulu gao mana asiphohenda hivyo
phahi andafwa."

Mafuha ga utakaso

22 Chisha Mwenyezi Mlungu achienderera kugomba na Musa,
achimuamba,
23 "Hivi phahi ndivyo vilungo vinono ndivyohumira kutengezera mafuha
ga utakaso: Manemane ga madzi ga chiasi cha kilo sita, mdalasini wa
kunukato wa chiasi cha kilo tahu, na miwa ya kunukato, kilo tahu,
24 na kilo sita za kasiya na lita ne za mafuha ga zaituni. Vipimo vyosi
vindakala kulengana na chipimo cha Phatu Phatakatifu.

30:13 30:13 Kutsama 38:25–26; Mathayo 17:24 **30:18 30:18** Kutsama 38:8 **30:22 30:22** Kutsama 37:29

25 Uchiphaha vilungo hivi vyosi vitsanganye chiufundi ili uphahe mafuha
matakatifu kula kpwa nyo mtsanganyiko wa vyo vilungo.
26 Kpwa kuhumira higo mafuha matakatifu, undarimwagira mafuha
hema ra mkpwutano na sanduku ra chilagane,
27 na iyo meza phamwenga na miyoye yosi; na hicho chinara cha kuikira
taa phamwenga na miyoye; na hipho phatu pha kufukizira uvumba.
28 Tsona undamwagira mafuha hipho phatu pha kulavira sadaka ya
kuochwa, na miyoye yosi; na yo simikiro ya kutawazira phamwenga na
maguluge.
29 "Phahi vitu hivi undavihala uviike mbere ili vikale vitakatifu kabisa,
hata chitu chochosi ndichoviguta nacho chikale chitakatifu.
30 Uchimala hivyo undamuhala Aruni na anae uamwagire mafuha nao
na uaike mbere, uahende atakatifu ili anihendere kazi ya kulavya sadaka.
31 Phahi undaambira ana a Iziraeli kukala higo ndigo mafuha matakatifu
ga kupaka ndigohumirwa siku zosi.
32 Mafuha higo phahi msigahumire kuamwagira atu bure au kudzipaka
dza mafuha ga kawaida. Wala mutu asidzitengezere dza gago kpwa sababu
mafuha higo gandakala ni matakatifu kpwenu.
33 Na mutu yeyesi ndiyetengeza mafuha dza higo, au ndiyemmwagira,
au kupaka mutu asiye mlavyadzi-sadaka, andatengbwa na ana a Iziraeli
tsetsetse."

Uvumba wa kufukiza

34 Chisha phahi Mwenyezi Mlungu achienderera kugomba, achimuamba
Musa, "Uchila phapho tengeza uvumba wa kufukiza, kpwa kuhumira
chipande cha kunukato cha muhi uihwao natafi, na cha muhi uihwao
shekeleti, na cha kelibina na ubani wenye. Vipimo vya vilungo hivi vyosi
navikale sawa-sawa tsetsetse.
35 Chisha endza fundi avitsanganye hivi vilungo vyosi atengeze uvumba.
Mtsanganyiko huno andautiya munyu autsunge ili ukale mswafi na
mtakatifu.
36 Phahi uchimala hivyo nyaha mchache uusage tsikitsiki kabisa, halafu
uuhale uwiike mbere za hiro sanduku ra chilagane katika hiro hema ra
mkpwutano hundiphokala huchionana. Na lola, uvumba hinyo undakala
mtakatifu sana kpwenu mwimwi.
37 Na kpwa kukala uvumba hinyo kpwenu mwimwi undakala ni
mtakatifu kpwa Mwenyezi Mlungu, mutu asitengeze uvumba dza hinyo
mkauhumira enye.
38 Na mutu yeyesi ndiyetengeza uvumba dza hinyo kpwa mahumizige
mwenye, andatengbwa kabisa na ana a Iziraeli."

31

Mafundi ga kutayarisha
Hema ra Mkpwutano

1 Mwenyezi Mlungu wamuamba Musa,
2 "Nikamtsambula Bezaleli mwana wa Uri, mdzukulu wa Huri, wa mbari
ya Juda.
3 Nkamuodzaza na Roho wangu ili akale na uwezo wa kumanya aina
zosi za ufundi,
4 ili aweze kutengeza miundo minji ya vitu vya zahabu, feza na shaba.
5 Nkamupha ujuzi wa kutsonga mawe ga marembo, kutsonga vitu vya
muhi na kutengeza vitu vya chila aina ya ufundi.

6 Piya nikamtsambula Oholiabu mwana wa Ahisamaki wa mbari ya Dani
akale msaidiziwe. Tsona nkagapha ujuzi mafundi gosi ili gahende chila
chitu nrichokulagiza.
7 "Tengeza Hema ra Mkpwutano;* Sanduku ra Ushaidi phamwenga na
chihi cha mbazi dzuluye; na vitu vyosi ni vikale ndani ya Hema.
8 "Piya tengeza meza na miyoye yosi; chinara cha kuikira taa† cha
zahabu swafi na miyoye yosi; na phatu pha kulavira sadaka pha kufukizira
uvumba.
9 Chisha utengeneze phatu pha kulavira sadaka za kuochwa na miyoye
yosi, na simikiro ya kutawazira phamwenga na phatuphe pha kuikira.
10 Tayarisha nguwo zoshonwa vinono, chisha ushone mavwazi matakat-
ifu ga Aruni mlavyadzi-sadaka na anae kpwa kazi zao kama alavyadzi-
sadaka.
11 Na mwisho tayarisha higo mafuha ga utakaso; na uvumba unukao
vinono kpwa ajili ya phatu phatakatifu. Atu hinyo ni ahende kulengana
na nrivyokulagiza."

Siku ya Kuoya

12 Phahi Mwenyezi Mlungu wamuamba Musa,
13 "Aambire atu a Iziraeli: Ni lazima mlunge shariya ya Siku yangu ya
Kuoya, sababu iyo ndiyo ishara yangu na mwimwi na vivyazi vyenu vyosi,
ili mmanye kukala ndimi Mwenyezi Mlungu ninayekutakasani.
14 Ni lazima mlunge shariya ya Siku ya Kuoya, kpwa sababu ni takatifu.
Mutu yeyesi ndiyeivundza ni aolagbwe, na ndiyehenda kazi siku iyo ya
kuoya, naatengbwe kure na ana a Iziraeli.
15 Kuna siku sita ambazo munaweza kuhenda kazi zenu, ela siku ya
sabaa ni Siku ya Kuoya, siku iriyotengbwa kpwa sababu ya Mwenyezi
Mlungu. Mutu yeyesi ndiyehenda kazi ya aina yoyosi siku iyo, ni aolagbwe.
16 Atu a Iziraeli ni alunge shariya za Siku ya Kuoya. Andaisherekeya hata
vivyazi vyosi vyedzavyo dza ishara ya chilagane cha kare na kare.
17 Ni ishara ya kudumu kahi-kahi ya atu a Iziraeli na mimi, Mwenyezi
Mlungu. Kpwa sababu náumba mlunguni na tsi siku sita, na nchiricha
kuhenda kazi siku ya sabaa, ichikala ya kuoya."
18 Mwenyezi Mlungu ariphomala kugomba na Musa hiko Mwango Sinai,
wamupha Musa myalawe miiri ya ushaidi, ambayo ye mwenye kala
akaiandika shariyaze.

32

Aiziraeli anaabudu mwana ndzau yetengezwa na zahabu

1 Aiziraeli ariphoona Musa akakala muda munji hiko mwangoni bila
ya kutserera, akusanyika phamwenga na Aruni na achimuamba, "Tahu-
manya ririromphaha ye Musa ariyehutuluza Misiri. Phahi, huumbire
milungu ambayo indahulongoza."
2 Naye Aruni achiaamba, "Avuleni achetu enu na ana enu vipuli vya
zahabu virivyo masikironi mwao, munirehere."

---

* **31:7 31:7** *Hema ra mkpwutano* ndiphokala phatu ambapho Musa na alavyadzi-sadaka nkukutana na Mlungu na kulavya sadaka. Atumia na atu a Iziraeli kala taakutana phatu hipha. † **31:8 31:8** *Chinara cha kuikira taa* china ure wa chimo cha mutu na kala chinaikirwa taa sabaa. **31:15 31:15** Kutsama 20:8–11; 23:12; 34:21; 35:2; Alawi 23:3; Kumbukumbu 5:12–14 **31:17 31:17** Kutsama 20:11 **32:1 32:1** Mahendo 7:40

3 Kpwa hivyo atu osi avula vipuli vya zahabu virivyokala mwao
masikironi, na achivireha kpwa Aruni.
4 Aruni wahala zahabu zohewa achiziyayusha na achizitengeza chizuka
mfwano wa mwana ndzau, kuhumira chifwaya. Ndipho Aiziraeli achi-
ambirana, “Enehu, hino ni milungu yehu iriyohulavya Misiri.”
5 Aruni ariphoona higa, wadzenga phatu pha kulavira sadaka mbere
za chira chizuka cha mwana ndzau na achitangaza achiamba, “Muhondo
indakala sikukuu ya kumtogola Mwenyezi Mlungu.”
6 Phahi siku ya phiriye ligundzu Aiziraeli arauka chiti na achilavya
sadaka za kuochwa na sadaka za amani. Halafu achirya na achinwa,
chisha achiunuka achivwina.
7 Hipho Mwenyezi Mlungu wamuamba Musa, “Tserera, sababu atuo,
urioatuluza kula Misiri, akahenda dambi na akadzitiya uyi.
8 Akaricha malagizo gangu ambago naalagiza na akadzitengezera
chizuka chiricho na umbo ra mwana ndzau. Achichiabudu na kuchilavira
sadaka na kuamba, ‘Enehu, hino ni milungu yehu, mwimwi Aiziraeli
iriyokutuluzani kula Misiri.’ ”
9 Na Mwenyezi Mlungu achimuamba Musa, “Nikaaona hinya atu. Ni atu
a vitswa vigumu, asiosikira.
10 Hivi sambi niricha nikareya sana na nindaangamiza. Ela sin-
dakuangamiza, ela vivyazivyo nindavihenda taifa kulu.”
11 Ela Musa wamlalamikira Mwenyezi Mlungu, Mlunguwe, na achiamba,
“We Bwana, wahuokola kula Misiri na nguvu na uwezo mkpwulu. Kpwa
utu wani ukatsukizwa ni atuo?
12 Usiriche Amisiri aambe kukala waalongoza atuo kula Misiri, uchikala
na maazo ga kuaolaga hiku mwangoni na kuaangamiza tsetsetse. Richa
kukala msiru! Galuza nia na usiarehere atuo shaka.
13 Tambukira urichoapira atumishio Burahimu, Isaka na Jakobo. Uchi-
amba undaapha vivyazi vinji dza zirivyo nyenyezi hiko mlunguni na
kuapha vivyazi vyao vyosi tsi uriyoahidi ikale yao hata kare na kare.”
14 Phahi Mwenyezi Mlungu wagaluza nia na kayaarehera shaka ambaro
kala akatishira kurehera atue.
15 Musa watserera kula ko mwangoni kuno akatsukula myalawe miiri ya
ushaidi ambayo kala ikaandikpwa pande zosi.
16 Mlungu mwenye kala akaihenda na achiiandika kpwa kutsonga
shariyaze.
17 Joshuwa ariphosikira hoyo ra hara atu anapiga kululu, wamuamba
Musa, “Kuna hoyo ra viha hiko kambini.”
18 Musa wajibu achiamba, “Sisikira hoyo ra ushindi ama kushindwa. Ela
nasikira dza hoyo ra kusherekeya.”
19 Musa ariphofika phephi na kambi, waona chizuka cha mwana ndzau
na hara atu anavwina, achitsukirwa sana. Achiibwaga photsi hira
myalawe, ichivundzika tsini ya mwango.
20 Na Musa achihala yuya mwana ndzau ambaye amtengeza achimuocha
na moho. Halafu achimsaga hadi achikala unga, achiunyunyizira madzini
na achiahendesa Aiziraeli anwe gara madzi.
21 Musa wamuamba Aruni, “Atu hano akakuhendani? Akakuhendadze,
hata ukaatiya dambi kulu vino?”
22 Aruni achijibu achiamba, “Usinitsukirirwe bwana wangu, kpwa
sababu unamanya vira atu arivyo. Chila mara nkulonda kuhenda mai.

32:4 **32:4** 1 Afalume 12:28; Mahendo 7:41 **32:6** **32:6** 1 Akorintho 10:7 **32:11** **32:11** Isabu 14:13–19 **32:13** **32:13** Mwandzo 22:16–17; 17:8

23 Aniamba, ‘Tahumanya ririromphaha Musa ariyehutuluza Misiri.
Phahi, huumbire milungu ambayo indahulongoza.’
24 Ndipho nchiaambira, ‘Ariye na marembo ga zahabu naagalavye.’
Hipho anipha ira zahabu nami nchiitiya mohoni, nayo ichituluka hiyu
mwana ndzau.”
25 Musa waona kukala Aruni kala akaricha atu ahende mambo mai
amendzavyo na achikala chitu cha kutsekpwa ni maadui gao.
26 Phahi Musa waima ryango ra kuinjirira kambini na achiamba, “Ariye
uphande wa Mwenyezi Mlungu naedze hipha niripho.” Nao Alawi osi
achimlunga.
27 Hipho wagomba nao achiaambira, “Hivi ndivyo Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wa Iziraeli, aambavyo: ‘Chila mutu naahale upangawe. Aphiye
kula ryango hiri hadi rira ranjina muaolage ndugu zenu a chilume, asena
enu na majirani genu.’ ”
28 Alawi ahenda dza arivyolagizwa ni Musa na karibu atu elufu tahu
afwa siku iyo.
29 Ndipho Musa achiambira Alawi, “Hino rero mukamuogopha
Mwenyezi Mlungu kpwa hivyo mukatengbwa kpwa ajili ya Mlungu.
Ikakala vigumu kusaonera mbazi ana enu na ndugu zenu a chilume, ela
vivi sambi Mlungu akakujaliyani.”

Musa anavoya Mlungu aaswamehe Aiziraeli

30 Siku ya phiri Musa waambira Aiziraeli, “Mkahenda dambi kulu sana.
Ela phahi nindauya hiko dzulu mwangoni kpwa Mwenyezi Mlungu na
labuda andanikubali akuswameheni dambi zenu.”
31 Phahi Musa wauya kura mwangoni kpwa Mwenyezi Mlungu na
achendaamba, “Atu hinya akahenda dambi kulu sana. Akadziumbira
milungu ya zahabu.
32 Ela sambi, nakuvoya uaswamehe dambi zao. Ela ichikala taindakala
hivyo, nifuta, kula mwako chitabuni urimoandika madzina ga atuo.”
33 Ela Mwenyezi Mlungu achimuamba Musa, “Mutu yeyesi achiyenihen-
dera dambi, iye ndiye ndiyefutwa kula chitabuni mwangu.
34 Vivi sambi uka, kaalongoze atu hadi phatu phara phokuambira, na
malaika wangu andakutanguliyani. Ela wakati undakpwedza, ndiphoatiya
adabu kpwa sababu ya dambi zao.”
35 Mwenyezi Mlungu achiarehera ukongo hinyo atu chisa amuhenda
Aruni aumbe mwana ndzau wa zahabu.*

33

Mlungu analagiza Aiziraeli auke Mwango Sinai

1 Mwenyezi Mlungu achimuamba Musa, “Waatsamiza hinya atu kula
Misiri. Sambi ukani hipha mphiye tsi ambayo námuahidi Burahimu, Isaka
na Jakobo. Náapira nchiamba, ‘Tsi ihi nindaipha chivyazicho.’
2 Nindahuma malaika akulongozeni na nindazola Akanani, Aamori,
Ahiti, Aperizi, Ahivi na Ajebusi.

32:32 32:32 Zaburi 69:28; Maono 3:5 * **32:35 32:35** Mana ganjina ga chifungu hichi Chieburania ni, *na Mwenyezi Mlungu achiarehera ukongo chisa ni gara mahendo arigohendera yuya mwana ndzau ariyeumbwa ni Aruni.* **33:1 33:1** Mwandzo 12:7; Mwandzo 26:3; Mwandzo 28:13

3 Phiyani kpwenye tsi yenye rutuba. Ela sindaphiya phamwenga namwi,
sababu mu atu a likakado, musiosikira. Nchedza phamwenga namwi
nindaweza kukuangamizani mo njirani."
4 Atu ariphosikira maneno higo mai, asononeka na taphana hata
mmwenga ariyevwala tsona marembo.
5 Mana Mwenyezi Mlungu kala akamuambira Musa, "Aambire Aiziraeli:
Mana mu visoto tamsikira. Nchiphiya phamwenga namwi hata kpwa
dakika mwenga, ninaweza kukuangamizani. Sambi vulani marembo genu
nami nindafikiriya nikuhendenidze."
6 Phahi kuandzira mwango wa Horebu* na kpwenderera Aiziraeli avula
mapambo gao.

Hema ra mkpwutano

7 Phahi Musa kala nkuhala hema na akarichita kondze ya kambi kure
chidide, naye kala achiriiha "Hema ra Mkpwutano." Mutu yeyesi ambaye
kala analonda ushauri wa Mwenyezi Mlungu kala achiphiya kuriko na hiro
hema kondze ya kambi.
8 Wakati wosi Musa ariphophiya hiko hemani, atu osi kala achiima
miryangoni mwa mahema gao, kuno analola Musa hadi ainjire hemani.
9 Bada ya Musa kuinjira hemani, ingu ziho kala richitserera na kuziba
mryango, wakati Mlungu anagomba na Musa.
10 Na atu, ariphoona ingu ziho riimire phara mryango wa hema ra
mkpwutano, kala achiphiya achichita mavwindi achiabudu miryangoni
mwa mahema gao.
11 Mwenyezi Mlungu kala anaweza kubisha na Musa bila kumfwitsa
chitu, dza viratu mutu abishavyo na msenawe. Halafu Musa kala
achiuya kambini, ela msaidiziwe barobaro, Joshuwa mwana wa Nuni, kala
katuluka himo hemani.

Mlungu anaahidi kukala phamwenga na atue

12 Musa wamuamba Mwenyezi Mlungu, "Che uchiniambira, 'Alongoze
atu hano.' Ela nalonda nimanye ichikala undakala phamwenga naswi ama
undahuma mutu wanjina. Chisha uchiamba, 'Ninakumanya vinono, yani
namanya dzinaro, na unanihamira.'
13 Ela ichikala kpweli unahamirwa ni mimi, nifundza mipangoyo ili
nikumanye na nienderere kuphaha mendzwayo. Tsona tambukira kukala
watsambula kundi rosi hiri rikale atuo."
14 Ndipho Mlungu achimuamba, "Mi mwenye nindaphiya phamwenga
namwi na nindakuhenda ukale na amani."
15 Phahi Musa achimuamba, "Ichikala kundaphiya phamwenga naswi,
usihuuse kula hipha huripho.
16 Ichikala kundaphiya naswi, atu andamanyadze kukala mimi
phamwenga na atuo hunakuhamira? Ni chitu chani ambacho chin-
datafwautisha atuo kula kpwa kundi ra atu ririro duniani?"
17 Na Mwenyezi Mlungu achimuamba Musa, "Nindahenda chitu chicho
ambacho ukachilonda, chisa ni nakumanya vinono na ninakumendza."
18 Phahi Musa achiamba, "Sambi nionyesa mwanga ung'alao wakati u
phapho."

---

* **33:6 33:6** ***Horebu*** ni dzina ranjina ra mwango Sinai.

19 Naye Mlungu achimuamba, “Nindakpwedza kpwako nawe undaona
unono wangu. Nindagomba dzina rangu, ‘Mwenyezi Mlungu,’ nawe
undasikira. Nkumjaliya na kuonyesa mbazi mutu yeyesi nimlondaye.
20 Ela kuruhusiwa kuona uso wangu, sababu takuna mwanadamu
anionaye, akaishi.”
21 Phahi Mwenyezi Mlungu achienderera kugomba achiamba, “Undaima
dzulu ya mwamba phapha phephi nami,
22 ili mwanga wangu unaphotsupa, nindakutiya pango ra hinyo mwamba
na nindakuziba na fumba ra mkpwono wangu hadi nkale nkatsupa.
23 Halafu nindausa fumba ra mkpwono wangu nawe undaona mongo
wangu, ela uso wangu kundauona.”

34

Myalawe miphya ya chilagane

1 Mwenyezi Mlungu achimuamba Musa, “Tsonga myalawe miiri
dza iratu ya kpwandza, nami nindaiandika maneno garatu nrigokala
nkaandika myalawe ya mwandzo, ambayo waivundza.
2 Kala tayari muhondo ligundzu, na wedze hukutane hiko dzulu ya
Mwango Sinai.
3 Usedze na mutu wanjina wala mutu yeyesi asionekane phophosi hipha
mwangoni, na hata mifugo isirise phephi na mwango.”
4 Phahi Musa watsonga myalawe miiri dza iratu ya kpwandza. Achi-
ambuka nayo Mwango Sinai chiti siku ya phiri, dza arivyolagizwa ni
Mwenyezi Mlungu.
5 Phahi Mlungu watserera ndani ya ingu na achiima phamwenga naye
hiko, na achitangaza dzinare mwenye, “Mwenyezi Mlungu.”
6 Mwenyezi Mlungu achitsupa mbere za Musa, na achiamba, “Dzina
rangu ni Mwenyezi Mlungu. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu
mwenye mbazi, asiyetsukirwa upesi. Nina mendzwa nyinji isiyosika, na
uaminifu.
7 Nindaaonyesa mendzwa isiyosika maelufu na maelufu ga vivyazi na
niaswamehe uasi na dambi zao. Ela piya sindaricha kuatiya adabu atu
arionikosa, ana na ana aho a chivyazi cha hahu na cha ne kpwa dambi za
avyazi ao.”
8 Mara mwenga Musa achizama photsi na achimuabudu Mlungu.
9 Achiamba, “Mwenyezi Mlungu, ichikala ninakuhamira, phahi naku-
voya uphiye phamwenga naswi. Ninamanya kala atu hinya ni visoto na
taasikira, ela huswamehe uyi wehu na dambi zehu! Hukubali hukale
atuo.”

Mlungu anaika luphya chilaganeche na Aiziraeli

10 Ndipho Mwenyezi Mlungu achiamba, “Ninaika chilagane phamwenga
na atu a Iziraeli. Na mbere zao osi nindahenda vilinje ambavyo
tavidzangbwehendwa kpwenye taifa rorosi duniani. Atu urio nao
andaona vilinje ambavyo nindakuhendera nao andaogopha uwezo wangu
mkpwulu.
11 Lungani higa ninagokuamuruni hino rero na nindaausa atu mwenu
njirani: Aamori, Akanani, Ahiti, Aperizi, Ahivi na Ajebusi.

33:19 33:19 Arumi 9:15 **34:6 34:6** Kutsama 20:5–6; Isabu 14:18; Kumbukumbu 5:9–10; 7:9–10

12 Kalani matso musiike chilagane na atu ambao tsi yao mundaphiya
mkaisagale, kpwa sababu anaweza kukuhegani mlunge njira mbii.
13 Phahi kabomoleni mwatu mwao mwa kulavira sadaka, phamwenga na
nguzo zao anazoziabudu na vizuka vyao vya mlungu wao mchetu aihwaye
Ashera.
14 Msiabudu mlungu wanjina, sababu mimi, Mwenyezi Mlungu, ni-
nalonda mendzwa yenu yosi. Mana dzina rangu naihwa 'Mlungu mwenye
wivu.'
15 Kalani matso musiike chilagane na enyezi a tsi iyo sedze anaphoabudu
milungu yao, achikpwalikani mkarye vyakurya vyao chivyolaviwa sadaka.
16 Chisha musihale asichana aho mukaalóza ana enu, ili akaza-ana
enu aandzapho kuhumikira milungu yao, akaahenda ana enu akaabudu
milungu ya chijeni piya.
17 Msidzitengezere milungu ya chuma na kuiabudu.
18 "Sherekeyani Sikukuu ya mikahe isiyotiywa hamira. Kpwa siku sabaa
ryani mikahe isiyokala na hamira, kama nrivyokulagizani. Hendani hivi
chila wakati wa mwezi wa Abibu, sababu ndio mwezi muriotsama Misiri.
19 "Chila mvyalwa wa kpwandza mlume ni wangu. Vivyo hivyo avyalwa
a kpwandza a chilume a nyamao osi, ng'ombe na mang'ondzi, ni angu.
20 Mvyalwa wa kpwandza wa punda munaweza kumkombola na mwana
ng'ondzi. Ela ichikala kundamkombola undamuolaga kpwa kumvundza
singo. Ana enu a kpwandza a chilume akomboleni.
"Chisha mutu asedze mbere zangu mikono mihuphu.
21 "Siku sita mundahenda kazi, ela siku ya sabaa mundaoya. Ikale wakati
wa kurima minda yenu, ama wakati wa kuvuna ni lazima muoye.
22 "Mundasherekeya Sikukuu ya mavuno* mwandzo-mwandzo wa
minga ya kuvuna nganu, na kusherekeya sikukuu ya kukusanya† mwisho
wa mwaka.
23 Alume osi andakutana mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa
Aiziraeli, kano tahu‡ kpwa mwaka.
24 Takuna mutu ndiye mizira mahe tsi yenu wakati mchisherekeya
sikukuu hizi tahu mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu. Kpwa
sababu nindazola mataifa ganjina manji mbere zenu na nindapanula
miphaka yenu.
25 "Msinilavire mlatso wa sadaka phamwenga na chochosi chichotiywa
hamira. Sikukuu ya Pasaka msisaze nyama yoyosi ya sadaka hadi ligundzu.
26 "Reheni mavuno genu ga mwandzo ga mwenu mindani nyumbani
mwa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu chila mwaka. Msijite mwana
mbuzi na maziya ga nine."
27 Phahi Mwenyezi Mlungu wamuamba Musa, "Andika maneno higa
sababu kulengana na maneno higa nikaika chilagane na uwe na atu a
Iziraeli."

34:13 34:13 Kumbukumbu 16:21 **34:17 34:17** Kutsama 20:4; Alawi 19:4; Kumbukumbu 5:8; 27:15 **34:18 34:18** Kutsama 12:14–20; Alawi 23:6–8; Isabu 28:16–25 **34:19 34:19** Kutsama 13:2 **34:20 34:20** Kutsama 13:13 **34:21 34:21** Kutsama 20:9–10; 23:12; 31:15; 35:2; Alawi 23:3; Kumbukumbu 5:13–14 **34:22 34:22** Alawi 23:15–21; Isabu 28:26–31; Alawi 23:39–43 * **34:22 34:22** *Sikukuu ya mavuno* wakati wa Jesu, sikukuu iyo yamanyikana kama Pentekosti. † **34:22 34:22** *Sikukuu ya kukusanya* sikukuu iyo kala ichisherekeywa mwisho wa mwaka bada ya kuvuna chila chitu kabila ya mvula kuandza kunya. Piya kala ichiihwa sikukuu ya vibanda. ‡ **34:23 34:23** *Kano tahu,* sikukuu tahu ni *sikukuu ya mikahe isiyotiywa hamira, sikukuu ya majuma, na sikukuu ya kukusanya.* **34:25 34:25** Kutsama 12:10 **34:26 34:26** Kumbukumbu 26:2; Kumbukumbu 14:21

28 Musa wakala hiko mwangoni phamwenga na Mwenyezi Mlungu siku
mirongo mine, usiku na mutsi bila ya kurya chochosi wala kunwa madzi.
Naye achiandika hira myalawe maneno ga chilagane, yani zo Shariya
Kumi.

Musa anatserera kula Mwango Sinai

29 Musa watserera kula Mwango Sinai na hira myalawe miiri ya ushaidi
mwakpwe mikononi. Kpwa sababu kala akagomba na Mwenyezi Mlungu,
usowe kala unang'ala-ng'ala, ela kadzimanyire.
30 Aruni na atu osi a Iziraeli ariphoona uso wa Musa unang'ala-ng'ala,
aogopha kumsengerera.
31 Ela Musa waaiha Aruni na vilongozi osi a Aiziraeli, nao amsengerera
naye achigomba nao.
32 Bada ya kuona Aruni na vilongozi anagomba naye, Aiziraeli achimsen-
gerera. Musa achiapha malagizo gosi arigolagizwa ni Mwenyezi Mlungu
hiko dzulu ya Mwango Sinai.
33 Musa ariphomala kugomba nao, wabwiningiza usowe na nguwo.
34 Wakati Musa kala achiphiya hemani mbere za Mwenyezi Mlungu
akagombe naye, kala achiusa nguwo phakpwe usoni. Na ariphotuluka
Hemani, kala achiambira atu a Iziraeli gosi arigolagizwa,
35 nao Aiziraeli auona usowe unang'ala-ng'ala. Hipho Musa waub-
winingiza tsona nguwo hadi ariphouya kugomba na Mwenyezi Mlungu.

35

Musa anaatambukiza ana a Iziraeli
kuhusu siku ya kuoya

1 Phahi Musa achiakusanya ana a Iziraeli osi na achigomba nao
achiamba, "Mwino ana a Iziraeli, higa ndigo mambo arigolagiza Mwenyezi
Mlungu mgahende.
2 Siku sita hendani kazi zenu zosi, ela siku ya sabaa ni siku ya kuoya,
siku iriyotengbwa kpwa mambo ga Mwenyezi Mlungu. Na mutu yeyesi
ndiyehenda kazi siku iyo, andaolagbwa.
3 Siku ya Kuoya, hata moho wenye msiase bii himo mwenu madzum-
bani."

Vitu vya kudzengera
hema ra mkpwutano

4 Chisha phahi Musa achienderera kugomba na ana Aiziraeli osi
achiamba, "Hivi ndivyo Mwenyezi Mlungu arivyolagiza muhende.
5 Lavyani sadaka ya vitu kpwa Mwenyezi Mlungu. Atu osi alondao
kumlavira Mlungu na moyo mmwenga naalavye chitu chochosi kahi za
zahabu na feza na shaba,
6 nyuzi za buluu, za zambarau na za kundu; katani swafi na nyoya za
mbuzi;
7 chingo za turume zakutiywa rangi ya kundu, chingo swafi za nyama
wa pwani aihwaye pomboo na mbao za muhi wa mshita.
8 Tsona asikose kureha mafuha ga zaituni ga kuasira taa, na vilungo vya
uvumba wakutsanganywa na mafuha ga utakaso, na ga kufukizira kungu
nono.

34:29 34:29 2 Akorintho 3:7–16 **35:2 35:2** Kutsama 20:8–11; 23:12; 31:15; 34:21; Alawi 23:3; Kumbukumbu 5:12–14

9 Tsona naarehe mawe gaihwago shohamu, na mawe ganjina ga
samani kulu ndigopamba hicho chisibao chire cha mlavyadzi-sadaka na
chifukoche cha chifuwani.”

Musa anaiha mafundi
edze adzenge hema ra mkpwutano

10 Chisha Musa achienderera kugomba na ana a Iziraeli achiamba,
“Fundi mangungu osi awezao kutengeza vitu hivi virivyolagizwa ni
Mwenyezi Mlungu vitengezwe, naatuluke edze atengeze
11 hema ra mkpwutano na vyandaruwavye, paziya na vihundevye vya
kufwinikira, vya kugbwizanyira na kutsomekera, na mimoye, vibaovye vya
kuphisana, viguzovye na seemuze za koloni.
12 Tsona andatengeza Sanduku ra chilagane na migongoye ya kut-
sukurira, chifwinikoche ambacho ni chihi cha mbazi, na paziyaye ya
kurizibira.
13 Achimala hivyo andatengeza Meza ya kulavira sadaka ya mikahe na
migongoye ya kutsukurira, na miyoye yosi, na mikahe ya kuikpwa mbere
za Mwenyezi Mlungu.
14 Achila hipho andatengeza chinara cha kuikira taa phamwenga na
miyoye, na taa na mafuha;
15 phatu pha kufukizira uvumba na migongoye ya kutsukurira, mafuha
ga utakaso, uvumba na paziya ya mryango wa hema.
16 Tsona andatengeza phatu pha kulavira sadaka za kuochwa, na
wayawe wa shaba wa kuigana na chimia, na migongoye ya kutsukurira,
na miyoye yosi, na birika ra shaba na maguluge;
17 shuka za muhala wa hema ra mkpwutano, viguzovye na seemu za
kolo za vyo viguzo, na paziya ndiyokala mryango wa nyo muhala;
18 Aho vivyo andatengeza vigingi vya kuchitira na nyugbwe za hema ra
mkpwutano na muhalawe;
19 na nguwo nono za kufumwato ndizo vwalwa ni alavyadzi-sadaka
ndiphokala anamuhumikira Mlungu pho Phatu Phatakatifu; nguwo zizi
takatifu ndizo ndizo vwalwa ni Aruni, mlavyadzi-sadaka mkpwulu na
anae, ndiphokala anahenda kazi ya kulavya sadaka.”

Ana a Iziraeli anareha sadaka zao

20 Phahi Musa ariphomala kugomba hivyo, lola hinyo mkpwutano wa
ana a Iziraeli, wosi uchitsamukana, hata achisala Musa macheye.
21 Wee, richa sambi vitu virehwe! Atu osi ariokala mioyo yao inaahimiza
edze amlavire Mwenyezi Mlungu, amlavira Mlungu vitu vya kutosha
kudzengera hiro hema ra mkpwutano, na vya kuhumika kpwenye kazi
ya Mlungu himo hemani, na vya kushonera hizo nguwo nono, takatifu za
alavyadzi-sadaka.
22 Mwenga kpwa mwenga, atu osi, alume kpwa achetu ariodzisikira
kumlavira Mwenyezi Mlungu, areha pini, vipuli, pete, mikufu na chila aina
ya vitu vya zahabu, hata chila mutu achikala akamlavira Mlungu chitu cha
zahabu.
23 Chila mutu ariyekala na nyuzi za buluu, au za zambarau, au za kundu;
au ariyekala na katani swafi, au nyoya za mbuzi, au chingo za turume
zakutiywa rangi ya kundu au ariyekala na chingo za pomboo kpwakpwe
kaya wazireha.
24 Atu osi ariokala na uwezo wa kulavya vitu vya feza na shaba avireha
dza sadaka zao kpwa Mwenyezi Mlungu, tsona mutu yeyesi ariyekala na
mbao za mshita zokala zinaweza kuhumika katika iyo kazi, ye wazireha.

25 Ana achetu osi ariokala ni mafundi a kusuka na mikono areha nyuzi
za buluu, za zambarau, za kundu, na katani swafi arizokala akazisuka na
mikono yao enye.
26 Ana achetu osi ariokala ni mafundi a kusuka nyoya za mbuzi nao
achizisuka.
27 Chisha phahi mambo gariphokala ganaenderera kuphiyato, akulu a
Iziraeli nao taayalala, areha mawe ga shohamu na namuna yanjina ya
mawe ga kupamba hicho chisibao cha mlavyadzi-sadaka na chifukoche
cha chifuwani,
28 chisha achireha vilungo vya uvumba, na mafuha ga kuasira taa, na ga
kupaka, na ga kutsanganywa na uvumba.
29 Phahi hinyo ana a Iziraeli osi, achetu kpwa alume ariphodzisikira
kukala mioyo yao inaahimiza amlavire Mwenyezi Mlungu sadaka, kpwa
ajili ya kazi ariyokala akamlagiza Musa aihende, alavya sadaka hizo kpwa
moyo mmwenga na kpwa kumendza enye.

Mafundi akulu, Bezaleli na Oholiabu

30 Phahi Musa achigomba na ana a Iziraeli achiamba, “Lolani, Mwenyezi
Mlungu akamtsambula Bezaleli mwana Uri, mdzukulu wa Huri, wa mbari
ya Juda.
31 Na akamuodzaza Roho wa Mlungu ili akale na uwezo wa kumanya
aina zosi za ufundi,
32 ili aweze kuhumira mitindo minji ya ufundi katika kazi ya zahabu,
feza na shaba;
33 na kazi za kutsonga mawe ga kupambira marembo, kutsonga vitu vya
muhi na kutengeza vitu kuhumira mitindo yosi ya ufundi.
34 Tsona akamtiya mkpwotse iye Bezaleli phamwenga na Oholiabu wa
Ahisamaki, wa mbari ya Dani kukala aafundze na kualongoza ayawao.
35 Kpwa hivyo phahi atu hinya akawewa werevu munji katika mioyo
yao, wa kuweza kutengeza chila kazi ya kuunda, ya kutsonga mbao, ya
kulavya muundo, ya kushona nyuzi za buluu, na za zambarau, na piya za
kundu, au ya kushona katani swafi ya kuhendasukpwa, au kazi ya kusuka
kpwa kuhumira muundo wowosi wa ufundi.”

36

1 Chisha Musa achienderera kugomba achiamba, “Kpwa hivyo Bezaleli,
Oholiabu na atu osi ambao Mwenyezi Mlungu waapha ujuzi wa kumanya
na kuhenda kazi zosi zilondwazo katika kutengeza hiro hema ra mkpwu-
tano, andahenda kazi iyo kulengana na Mlungu arivyolagiza.”
2 Phahi Musa achimuiha Bezaleli na Oholiabu, na atu osi ambao
Mwenyezi Mlungu kala akaapha ujuzi na kumanya, na ariokala analonda
kuhenda kazi iyo,
3 nao achiphaha kula kpwa Musa vifwaya vyosi vyokala vikalaviwa ni
ana a Iziraeli kpwa ajili ya kutengeza hiro hema takatifu. Ela phahi hinyo
atu taarichire kureha vifwaya, aenderera kureha sadaka zao chila ligundzu
kpwa kumendza enye.
4 Phahi hara mafundi a hema ariphoona vira, aricha kazi iyo na
achiphiya hata kpwa Musa
5 achendamuamba Musa, “Kuratu phahi atu achereereha vifwaya tu, hata
vikatsupa vyo hulondavyo kuhendera yo kazi huriyolagizwa ni Mwenyezi
Mlungu huihende.”

6 Phahi ariphosikira vira, Musa achilavya shariya na ichitangazwa kambi
ndzima kukala, “Sadaka za kudzengera hema zikatosha, kpwa hivyo atu
osi achetu kpwa alume msirehe tsona.” Ndipho hinyo atu achiricha kureha
vifwaya.
7 Mana hivyo arivyokala akavireha kala vikatsupa vira vyokala
vinalondwa ili kuhenderwa kazi iyo.

Hema ra Mlungu

8 Phahi alume mafundi mangungu zaidi kahi za hinyo ariokala hipho
achitengeza hiro hema na shuka kumi, zofumwa na katani swafi ya
kuhendasukpwa, na nyuzi za buluu, za zambarau na za kundu. Tsona
hizo shuka kala zina marembo ga makerubi garigofumwa vinono.
9 Shuka zosi kala zi sawa-sawa tsetsetse, mana chila shuka kala ina ure
wa mikono mirongo miiri na minane, na upana wa mikono mine.
10 Phahi achihala hizo shuka achizigbwizanya tsano-tsano.
11 Achihala hizo shuka za mwisho kahi za hizo shuka tsano-tsano,
achizishonera mahandzi ga uzi wa buluu himo mapindoni.
12 Ariphomala hivyo, achitengeza mahandzi mirongo mitsano dzulu ya
shuka ya mwandzo, kahi za hizo shuka tsano za mwandzo na mahandzi
mirongo mitsano tsona, dzulu ya shuka ya mwisho kahi za shuka tsano za
phiri. Mahandzi gago kala ganalolana.
13 Ariphola hipho, achitengeza vihunde mirongo mitsano vya zahabu,
vya kutsomekera, achigbwizanyira zo shuka zosi hata zichikala dziyamba
dzimwenga ra hema.
14 Ariphomala hivyo achitengeza shuka kumi na mwenga tsona za nyoya
za mbuzi za kutengezera chandaruwa cha kubwiningizira ro hema.
15 Zo shuka kumi na mwenga, zakala sawa zosi. Chila shuka kala ina ure
wa mikono mirongo mihahu na upana wa mikono mine.
16 Phahi achihala shuka tsano achizigbwizanya lwakpwe na zo shuka sita
nazo achizigbwizanya lwakpwe.
17 Chisha phahi achishona mahandzi mirongo mitsano dzulu ya pindo
ra shuka ya mwandzo ya zira shuka tsano na mahandzi ganjina mirongo
mitsano dzulu ya pindo ra shuka ya mwisho, ya zo shuka zanjina.
18 Ariphomala hivyo achitengeza vihunde mirongo mitsano vya shaba,
vya kutsomekera ili agbwizanyire zo shuka ili zikale dziyamba dzimwenga
ra ro hema.
19 Tsona achitengeza vyandaruwa viiri vya ro hema, chimwenga cha
chingo za maturume zotiywa rangi ya kundu, na chanjina cha chingo swafi
ya pomboo chokala ndicho ndichoikpwa dzulu.
20 Ariphokala akamala hivyo achitengeza mimo ya hiro hema za mbao
za mshita achiyiimisa.
21 Chila mwimo kala ina ure wa mikono kumi na upana wa mkpwono
mmwenga na nusu.
22 Chila mwimo kahi ya ro hema kala ina vigbwadziko viiri chivyotuluk-
iza virivyohumirwa kugbwizanyira yo mimo.
23 Uphande wa mwakani wa ro hema atengeza mimo mirongo miiri,
24 na seemu za kolo mirongo mine ya feza, chila mwimo seemu za koloni
mbiri ya kuinjizira vyo vigbwadziko viiri chivyotulukiza.
25 Uphande wa vurini wa ro hema nako, achitengeza mimo mirongo
miiri,
26 na seemu za koloni mirongo mine vya feza chila furemu seemu za
koloni mbiri za kuinjizira vyo vihundevye viiri chivyotulukiza.

27 Uphande wa nyuma wa ro hema uchioloza mtswerero wa dzuwa,
achitengeza mimo sita;
28 tsona achitengeza mimo yanjina mbiri za pembe na pembe, mwenga
pembe hino na mwenga pembe hira, ko nyuma ya hema.
29 Mimo ihi taayaigbwizanya bii ko tsini ela ko dzulu zadiniswa ni cho
chihunde cha mviringo ko dzulu kpwenye. Zosi mbiri zatengezwa za
kuigana.
30 Kpwa hivyo, uphande uho wa mtswerero wa dzuwa kala una mimo
minane, na seemu za koloni kumi na sita za feza. Chila mwimo seemu za
koloni mbiri.
31 Phahi ariphola hipho achitengeza maphalu kumi na tsano ga muhi
wa mshita. Maphalu matsano ga kugbwizanyira iyo mimo ya uphande wa
mwakani wa ro hema,
32 maphalu matsano ga kugbwizanyira iyo mimo ya uphande wa vurini,
na matsano ganjina ga kugbwizanyira iyo mimo ya uphande wa mtswerero
wa dzuwa, ambako ni nyuma ya ro hema.
33 Ariphomala hivyo achiinjiza ro phalu mo kahi-kahi ya yo mimo kula
kanda hadi kanda.
34 Kumala hivyo achihala yo mimo phamwenga na go maphalu achiga-
paka zahabu hata tse, na ariphomala achitengeza bangili za zahabu za
kufungira go maphalu.
35 Phahi ariphomala kutengeza go maphalu, achitengeza paziya ya
kushonwa na nyuzi za buluu, za zambarau na za kundu za katani swafi ya
kuhendasukpwa. Paziya iyo ayiinjiza marembo ga makerubi garigofumwa
vinono sana.
36 Iyo paziya nayo achiitengezera nguzo ne za mshita achiipaka zahabu
hata tse, halafu achiitengezera vihunde vya kutsomekera vya zahabu na
seemu za kolo ne za feza.
37 Hinyo mryango wa hiro hema nao achiutengezera paziyaye ya
kuzibira iriyoshonwa na nyuzi za buluu, za zambarau na za kundu
za katani swafi ya kuhendasukpwa. Kazi iyo yosi ya kushona phahi
yahendafumwa na sindano.
38 Chisha phahi kula phapho achitengeza viguzo vitsano vyenye vihunde
vya kutsomekera, achivipaka zahabu vyosi, ela seemu tsano za koloni
achizitengeza za shaba.

37

Sanduku ra chilagane rinatengezwa

1 Chisha Bezaleli naye achitengeza hiro sanduku ra mbao za mshita.
Sanduku hiro kala rina ure wa mikono miiri na nusu, na upana wa
mkpwono mmwenga na nusu, na chimo cha mkpwono mmwenga na nusu.
2 Achiripaka zahabu swafi rosi, kondze na ndani hata achimala, tsona
achirizungulusira mkpwungo wa marembo-marembo wa zahabu.
3 Ariphomala hivyo achitengeza bangili ne za zahabu achizigbwizanya
na hizo pembe za tsini za hiro sanduku, chila pembe bangili mwenga,
uphande huno mbiri, na uphande huno mbiri.
4 Chisha ariphola phapho achitsonga migongo miiri ya mshita, achiipaka
zahabu hata tse,
5 halafu achiyiinjiza kahi za hizo bangili arizozigbwizanya na hiro
sanduku ili ikahumike kuritsukurira hiro sanduku.
6 Phahi ariphokala akamala hivyo, achitengeza chihi cha mbazi chokala
ndo chifwiniko cha hiro sanduku. Hichi nacho achichitengeza na zahabu

swafi. Urewe kala ni mikono miiri na nusu, na upanawe mkpwono
mmwenga na nusu.
7 Ariphola hipho achiunda makerubi airi a zahabu yobandwa,
8 achiagbwizanya na cho chihi cha mbazi, yuno kanda hino, na yuya
kanda hira.
9 Makerubi hinyo kala analolana kuno akabwaga matso photsi kulola
hicho chihi cha mbazi, tsona kala akaandzula mapha gao kubwiningiza
hicho chihi cha mbazi.

Meza ya kuikira mikahe ya sadaka

10 Chisha phahi ariphomala kutengeza hiro sanduku ra chilagane,
phamwenga na chifwinikoche, Bezaleli achitengeza iyo meza ya mbao
za mshita. Urewe kala ni mikono miiri, na upanawe kala ni mkpwono
mmwenga na chimoche chakala ni mkpwono mmwenga na nusu.
11 Ariphomala kuitsonga, achiihala achiipaka zahabu swafi, halafu
achiizungulusira mkpwungo wa marembo-marembo wa zahabu pande
zosi.
12 Ariphola hipho, iyo meza achiitengezera mimo ya kama inchi tahu,
tsona iyo nayo achiizungulusira mkpwungo wa marembo-marembo wa
zahabu.
13 Kumala hivyo achitengeza bangili kulu ne za zahabu, na chila bangili
achiigbwizanya na pembe mwenga ya gunguhi ra meza.
14 Zo bangili kala zi phephi na yo mimo mana ndizo ndizogbwiririra yo
migongo ya kutsukurira yo meza.
15 Migongo iyo ya kutsukurira, Bezaleli waitengeza na muhi wa mshita
na achiipaka zahabu yosi.
16 Kula hipho achitengeza masahani, na vikombe vya kuinjizira uvumba,
na vibakuli na tupa za kulavira sadaka ya chinwadzi, vyosi vya zahabu
swafi. Miyo hino yosi waitengeza na zahabu swafi, na kala ni ya kuikpwa
hipho dzulu ya meza.

Bezaleli anaunda chinara cha kuikira taa

17 Phahi ariphomala kutengeza meza, Bezaleli achitengeza chinara cha
kuikira taa cha zahabu swafi. Hiro hako ra cho chinara na mgongowe
wa kahi-kahi, na mafundoge, na maruwage ga kuchitiya marembo,
achivigbwizanya na hicho chinara vichikala chitu chimwenga.
18 Kula phapho achitengeza panda sita za chinara hicho, uphande huno
panda tahu na uphande huno panda tahu.
19 Chila panda kala ina maruwa mahahu ga zahabu ga kuigana na
ruwa ra muhi uihwao mlozi, na chila ruwa, kala rina chigongo cha
kurigbwiririra.
20 Nyo mgongo wa kahi-kahi wakala una maruwa mane ga kuigana na
maruwa ga mlozi; na chila ruwa kala rina chigongo cha kurigbwiririra.
21 Tsona nyo mgongo kala una mafundo mahahu, fundo mwenga-
mwenga tsini ya chila panda.
22 Kpwa hivyo higo mafundo, na zo panda na cho chinara chenye
waviunda na zahabu swafi yobandwa, na achivihenda chitu chimwenga.
23 Kula phapho achitengeza taa sabaa na vifwaya vya kuzizimira, na
visahani, vyosi vya zahabu swafi.
24 Phahi hicho chinara cha kuikira taa phamwenga na vifwayavye vyosi,
wavitengeza na kilo mirongo mihahu na tsano ya zahabu swafi.

Phatu pha kufukizira uvumba phanatengezwa
(Kutsama 30:1–5)

25 Bada ya kumala hicho chinara cha taa, Bezaleli achiinjirira kutengeza hipho phatu pha kufukizira uvumba. Phatu hipho waphatsonga na mbao za mshita, na urewe kala u sawa na upanawe, ure phamwenga na upana wa phatu hipho pha kulavira sadaka wakala u sawa-sawa, kuno mkpwono, kuno mkpwono, ela chimoche kala ni mikono miiri. Hizo pembe za hipho phatu pha kulavira sadaka na hipho phatu phenye, wavitengeza dza chitu chimwenga.
26 Ariphomala kuchitsonga achichihala achichipaka zahabu swafi chosi, kuandzira dzulu, na pande zosi ne, hata pembe zosi, tsona achichizungulusira mkpwungo wa marembo-marembo ga zahabu.
27 Chisha, achitengeza bangili ne za zahabu na achizigbwizanya na hizo pembe za hipho phatu pha kulavira sadaka tsini ya hinyo mkpwungo wa zahabu, uphande huno mbiri, na uphande huno mbiri. Bangili hizi kala ndizo zotiywa iyo migongo ya kutsukurira hipho phatu pha kulavira sadaka.
28 Anala phapho, achitsonga iyo migongo ya muhi wa mshita ya kutsukurira, na achiipaka zahabu yosi.
29 Tsona achitengeza mafuha matakatifu na achitsanganya uvumba vinono sana dza viratu fundi wa kutengeza uvumba ahendavyo.

38

Phatu pha kuochera sadaka phanatsongbwa

1 Chisha ariphokala akamarigiza kutengeza mavumba, Bezaleli achitengeza phatu pha kulavira sadaka za kuochwa, pha mbao za mshita. Urewe kala u sawa na upanawe, kuno mikono mitsano kuno mikono mitsano ela chimoche kala ni mikono mihahu.
2 Anala phapho achitengeza vihunde vine vyotulukiza dzulu ya zo pembe ne za pho phatu pha kulavira sadaka, vichikala chitu chimwenga na vyosi achivipaka shaba.
3 Kula phapho, achitengeza miyo yosi ya kuhumirwa pho phatu pha kulavira sadaka; nyungu, miko, uma za kudungira nyama, visahani vya kuharira moho na vitu vyosi vya kuhumirwa pho phatu pha kulavira sadaka achivitengeza na shaba.
4 Ariphomala, achitengeza waya wa shaba wenye vyumba-vyumba dza viratu chimia, achiuinjiza pho phatu pha kulavira sadaka hata uchifika kahi-kahi,
5 halafu achitengeza vihunde vine, na achivigbwizanya na zo pembe za pho phatu pha kulavira sadaka hipho hinyo waya uriphofika ili vigbwirire yo migongo ya kutsukurira.
6 Ariphola phapho achitengeza iyo migongo ya mshita ya kutsukurira, achiipaka shaba hata tse,
7 na achiyiinjiza mo mwenye bangili uphande huno mmwenga na uphande huno mmwenga. Phatu hipho phachikala taphana hako wala mfwiniko.
8 Chisha ariphomala kutengeza hipho phatu pha kulavira sadaka, achitengeza birika ra shaba, na maguluge ga shaba vivyo. Phahi

37:29 37:29 Kutsama 30:22–38 **38:8 38:8** Kutsama 30:18

watengeza hivi kpwa kuhumira vitu vya shaba virivyohumirwa dza vilolo ni hinyo ana achetu ariokala achihumika hipho mryango wa hiro hema ra mkpwutano.

Muhala wa hema ra mkpwutano unadzengbwa

9 Phahi ariphomala kutengeza hiro birika, achiandza kutengeza muhala wa hema ra mkpwutano. Muhala uho, wazibwa na shuka za katani swafi za kuhendasukpwa. Shuka zirizohumika uphande wa mwakani, kala urewe kpwa jumula ni mikono gana mwenga.
10 Shuka hizo kala zikagbwirirwa ni viguzo mirongo miiri virivyokala kahi za seemu za kolo mirongo miiri za shaba, ela vigbwadziko vya kutsomekera na bangili za viguzo kala ni vya feza.
11 Uphande wa vurini wa hinyo uwa, nao kala una shuka zirizokala zosi phamwenga zina ure wa mikono gana mwenga. Shuka hizo nazo zagbwirirwa ni viguzo mirongo miiri virivyoinjizwa kahi za makolo ga kuimisira mirongo miiri ga shaba, ela vigbwadzikovye vya kutsomekera na vihundevye vya mviringo kala ni vya feza.
12 Mtswerero wa dzuwa, kpwadzengbwa na shuka zirizokala zosi phamwenga zina ure wa mikono mirongo mitsano. Shuka hizo nazo zagbwiririrwa ni viguzo kumi, virivyoinjizwa kahi za seemu za kolo kumi za shaba, ela hivyo vigbwadziko vya kutsomekera na pete za viguzo kala ni vya feza.
13 Uphande wa mlairo wa dzuwa ambako kala ndiko kpwenye mryango, nako kala kuna shuka ambazo zosi phamwenga zina ure wa mikono mirongo mitsano,
14-15 Mikono kumi na mitsano uphande huno wa mryango wa nyo muhala na mikono kumi na mitsano mryango wa uphande wanjina. Chila uphande, kala kuna viguzo vihahu ambavyo kala vikainjizwa kpwenye makolo mahahu ga kuimisira.
16 Shuka zosi zirizodzengerwa hinyo muhala wa hema kala zikafumwa na katani swafi ya kuhendasukpwa.
17 Seemu za koloni za vyo viguzo vyosi kala ni vya shaba, vigbwadziko vya kutsomekera na pete za viguzo kala ni vya feza, kpwa hivyo feza ndiyo iriyohumika kutengezera ko dzulu ya viguzo, na hata kutengezera zo fwiho zirizohumirwa kugbwizanyira vyo viguzo vya nyo muhala.
18 Shuka ya Paziya ya phatu pha kumenyera nyo muhala, zahenda shonwa na nyuzi za buluu, za zambarau na piya za kundu za katani swafi ya kuhendasukpwa. Shuka iyo kala ina ure wa mikono mirongo miiri na upana wa mikono mitsano dza vyo vya shuka zanjina za nyo muhala.
19 Nayo kala ikadiniswa ni viguzo vine virivyokala ndani ya seemu za kolo ne za shaba, ela vigbwadziko vya kutsomekera na bangili za viguzo kala ni vya feza. Viguzo hivyo vyapakpwa feza hiko dzulu kpwenye.
20 Vigingi vyosi vya kuchitira hiro hema ra mkpwutano na vya nyo muhalawe kala ni vya shaba.

Vitu virivyohumika kudzengera hema

21 Phahi hema ra ushaidi ririphoivwa, Musa achiaambira nyo Alawi aviinjize tsona isabuni vitu vyosi virivyohumika katika hiro dzengo, na achimtsambula Ithamari mwana wa Aruni mlavyadzi-sadaka aimirire kazi iyo.

22-23 Phahi, Musa walavya shariya iyo wakati Bezaleli mwana wa Uri
mdzukulu wa Huri, wa mbari ya Juda, na myawe Oholiabu wa Ahisamaki,
wa mbari ya Dani, ariphomarigiza kabisa hira kazi ambayo Mwenyezi
Mlungu kala akamlagiza Musa aihende. Oholiabu kala ni mtsongi, na
mtuluzadzi wa miundo, na mshonadzi wa katani swafi, na nyuzi za buluu,
za zambarau na za kundu.
24 Phahi zahabu iriyohumika katika dzengo ra hema ra mkpwutano,
iriyotanywa kula kpwa hizo zahabu zirizolaviwa sadaka ni Aiziraeli, kala
ni kilo magana manane na mirongo sabaa na sabaa, na giramu magana
mahahu, kulengana na chipimo cha hipho hemani.
25-26 Atu osi ariokala na miaka mirongo miiri na kpwenderera arioisabiwa ni Musa, atuluka alume elufu magana sita na tahu, na magana
matsano na mirongo mitsano. Chila mmwenga kahi ya hano walavya
giramu tsano za feza.* Phahi, zosi zichituluka kilo elufu tahu, na kumi
na nane kasorobo za feza kulengana na chipimo cha hipho hemani.
27 Kilo elufu tahu za feza zahumirwa kutengezera seemu za kolo gana
mwenga za hiro hema na za paziya. Kilo mirongo mihahu chila dibwa.
28 Hizo kilo kumi na nane kasorobo zirizosala Bezaleli achizihumira
kutengezera vigbwadziko vya kutsomekera na pete za hivyo viguzo, tsona
achizitengezera hivyo viguzo hiko dzulu kpwenye.
29 Sadaka ya shaba yatuluka kilo elufu mbiri, gana, mirongo miiri na ne.
30-31 Naye Bezaleli achiihumira kutengezera seemu zosi za makolo za
shaba za mryango wa hiro hema ra mkpwutano, za hinyo muhala wa
hema, za mryango wa hinyo muhala, na vigingi vyosi vya kuchitira
hema na vya muhalawe. Tsona achiihumira kutengezera hipho phatu
pha kulavira sadaka pha shaba na wayawe wa shaba, na miyo yosi ya
kuhumika hipho phatu pha kulavira sadaka.

39

Mavwazi ga alavyadzi-sadaka

Chisibao chire
(Kutsama 28:6–14)

1 Hinyo mafundi ahumira hizo nyuzi za buluu, za zambarau na za kundu,
kushona mavwazi ga kuhendera kazi kpwenye hiro hema ra mkpwutano.
Phahi amshonera Aruni mavwazi dza viratu Musa arivyolagizwa ni
Mwenyezi Mlungu.
2 Hicho chisibao chire achishona na zahabu, na nyuzi za buluu, za
zambarau na za kundu, na katani swafi ya kuhendasukpwa dza lugbwe.
3 Chisha ahala iyo zahabu achiipiga na nyundo hata ichikala bambasha,
chisha achirikata waya ndide-ndide. Waya zira achizishona phamwenga
na hizo nyuzi za buluu, na za zambarau, na za kundu na iyo katani swafi
ya kusukpwa. Kazi ihi yosi aihenda chiufundi.
4 Alafu, aho vivyo achitengeza mikowa miiri ya kufungira cho chisibao
na achiishona mo mafuzini. Chila fuzi mkpwowa mmwenga.
5 Nyo mkumbuu wa cho chisibao nao achiushonato na nyuzi za
zahabu, na za buluu, na za zambarau, na za kundu, na katani swafi
ya kuhendasukpwa, dza viratu vya chisibao, achiugbwizanya na cho
chisibao vichikala chitu chimwenga. Chila chitu achichitengeza dza viratu
Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza Musa.

38:25-26 38:25–26 Kutsama 30:11–16 **38:25-26 38:25–26** Mathayo 17:24 * **38:25-26 38:25–26** ***Giramu tsano*** ni kama robo wakiya.

6 Kula phapho, achitengeza higo mawe ga shohamu, achigaandika madzina ga hinyo ana kumi na airi a Iziraeli dza viratu mutu anayetsusa zahabu atengezavyo muhuri, halafu achigazungulusira marembo ga zahabu.
7 Ariphomala, achigahala go mawe achigafunga na yo mikowa mo mafuzini mwa cho chisibao ili gakale gachimtambukiza Mlungu kuhusu ana a Iziraeli, dza viratu Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza Musa.

Chifuko cha chifuwani (Kutsama 28:15–30)

8 Phahi ariphomala kutengeza hicho chisibao, achiandza kutengeza hicho chifuko cha chifuwani. Hicho nacho achitengeza na zahabu, na nyuzi za buluu, za zambarau na za kundu na katani swafi ya kusukpwa dza vyokala hicho chisibao. Kazi hino yahendwa ni mutu aimanyaye.
9 Chifuko hicho achitengeza na chitambaa cha kuhenda kundzwa kano mbiri. Urewe na upanawe kala visawa-sawa tse, hiku robo ya mkpwono, kuno robo ya mkpwono.
10 Ariphomala kuchishona achichiinjiza mistari mine ya marembo ga mawe ga samani. Msitari wa mwandzo kala una mawe gaihwago akiki, topazi na alimasi ya kundu;
11 Msitari wa phiri kala una mawe gaihwago zumaridi, yakuti ya buluu na alimasi.
12 Msitari wa hahu kala una mawe gaihwago jasinitho, akiki ya kundu na amethisito.
13 Na mraba wa ne uchikala na mawe gaihwago zabarajadi, na shohamu, na jasipa. Phahi mawe gaga gosi gazungulusirwa marembo ga zahabu.
14 Kpwa jumula, mawe gosi garigohumika kala ni mawe kumi na mairi. Na chila namuna ya dziwe kahi za higo kumi na mairi, raandikpwa dzina mwenga kahi za higo madzina kumi na mairi ga ana a Iziraeli. Madzina higa gaandikpwa dza viratu fundi atsongavyo muhuri, na gachihala phatu pha mbari zosi za Iziraeli.
15 Phahi ariphomala hivyo, cho chifuko achichitengezera mikufu miiri ya zahabu swafi, ya kuhendasukpwa avi ni lugbwe.
16 Kula phapho, achitengeza pete mbiri za marembo za zahabu na pete zanjina mbiri za zahabu. Achihala hizo pete mbiri achizigbwizanya na iyo mitse miiri ya cho chifuko
17 halafu hira mikufu miiri ya zahabu achiilundziza na zira pete katika iyo mitse ya cho chifuko.
18 Hizo tsa zanjina mbiri za iyo mikufu, achizilundzanya na hizo pete za marembo, halafu hizo pete achizigbwizanya na hizo kowa za mbere ya cho chisibao mo mafuzini.
19 Ariphomala hivyo, achitengeza pete mbiri za zahabu, achizigbwizanya na iyo mitse ya tsini ya cho chifuko cha ndani, chirichokala chikalarira cho chisibao.
20 Anamala hipho, achitengeza bangili mbiri tsona, za zahabu achizigbwizanya na hizo tsa mbiri za mbere zirizo tsini ya cho chisibao, phephi na cho chirichogbwizanyirwa, na dzulu chidide ya hinyo mkumbuu wa kushonwato.
21 Ariphomala hivyo, achihala zo bangili za cho chifuko achizifunga na zo za chisibao na uzi wa buluu, ili cho chifuko chisikale rejereje, ela chidine hipho dzulu ya nyo mkumbuu wa kushonwato dza viratu Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza Musa.

Mavwazi ganjina ga alavyadzi-sadaka ganashonwa
(Kutsama 28:31–43)

22 Chisha phahi ariphokala akamarigiza kutengeza cho chifuko cha chifuwani, Bezaleli wahumira uzi wa buluu macheye kufuma yo kandzu phamwenga na cho chisibao chire.
23 Kandzu iyo kala ina singo ya kahi-kahi, iriyozungulusirwa mshono wa nyuzi, sedze ikatsanika-tsanika.
24-25 Na ariphomala, ro pindo ra tsini ra iyo kandzu, warizungulusira kengele za zahabu na marembo ga makomamanga garigoshonwa na nyuzi za buluu, za zambarau, za kundu na za katani swafi ya kusukpwa.
26 Kpwa hivyo ro pindo rosi achirizungulusira makomamanga na kengele za zahabu dza viratu Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza Musa. Hipha kengele, hipha komamanga, hipha kengele hipha komamanga, hata pindo rosi achirimala kurizungulusira kengele na makomamanga.
27-28 Chisha phahi ariphomala kufuma yo kandzu, achimfumira Aruni na anae majoho, na kofiya, na viremba, vyosi vya katani swafi. Chisha achiafumira suruwale fupi za ndani za katani swafi ya kuhendasukpwa.
29 Tsona achiafumira mikanda ya katani swafi iriyosokotwato na nyuzi za buluu, za zambarau na za kundu dza viratu Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza Musa.
30 Anala phapho, achitengeza hicho chibamba cha kufunga chirembani, na zahabu swafi, na achiandika dza viratu fundi atsongavyo muhuri, MTAKATIFU WA MWENYEZI MLUNGU,
31 achichihala achichifunga dzulu ya cho chiremba na mkpwowa wa buluu dza Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza Musa.

Musa anaabariki Aiziraeli kpwa kazi ariyoihenda

32 Sambi, hinyo ana a Iziraeli ariphomala kuihenda iyo kazi ya hema ra mkpwutano, dza viratu Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza Musa,
33 achirihala hiro hema phamwenga na miyoye, vyosi achimrehera Musa. Phahi amrehera chila chitu. Vihundevye vya kufwinikira vya kugbwizanyira na kutsomekera, na mimo, na maphalu, na viguzo na seemuze za koloni.
34 Tsona achimrehera vyandaruwa vya hiro hema, chimwenga cha chingo za turume za kutiywa rangi ya kundu, na chanjina cha chingo za pomboo, na shuka za paziya.
35 Chisha achimrehera hiro sanduku ra chilagane na migongoye ya kutsukurira, na chifwinikoche ambacho ni chihi cha mbazi.
36 Tsona achimrehera meza ya kulavira sadaka za mikahe na miyoye yosi, na mikahe ya kuikpwa mbere za Mwenyezi Mlungu,
37 na chinara cha kuikira taa cha zahabu swafi na miyoye yosi, na taa phamwenga na mafuha.
38 Halafu, achimrehera phatu pha kulavira sadaka pha kufukizira uvumba pha zahabu, na mafuha ga utakaso, na uvumba, na shuka za paziya ya mryango wa hema.
39 Tsona achimrehera hipho phatu pha kulavira sadaka pha shaba, na wayawe wa shaba, na miyoye yosi, birika phamwenga na maguluge, na migongoye ya kutsukurira.
40 Chisha taasikire hipho, amrehera shuka za paziya za muhala wa hema, na viguzovye, na vizingitivye, na shuka za paziya ya mryango wa

uwa, na nyugbweze, na vigingivye vya kuchitira, na miyo yanjina yosi ya kuhumirwa kpwenye utumishi kahi za hema ra mkpwutano.
41 Tsona achimrehera mavwazi ga kufumwato ga kuhendera kazi pho Phatu Phatakatifu, mavwazi matakatifu ga mlavyadzi-sadaka Aruni, na mavwazi ga anae alume ga kuhendera kazi ya ulavyadzi-sadaka.
42 Kpwa hivyo hinyo Aiziraeli achikala akamala kutengeza chila chitu arichokala Mwenyezi Mlungu akamlagiza Musa achihende.
43 Phahi Musa ariphoilola iyo kazi achiona kukala hinyo atu akaihenda sawa-sawa, dza viratu vira Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza. Kpwa hivyo achiabariki.

40

Malagizo kuhusu kuchita hema ra mkpwutano

1 Mwenyezi Mlungu wamuamba Musa,
2 “Ifikapho siku ya kpwandza ya mwezi wa mwandzo, chita Hema ra Mkpwutano.
3 Injiza Sanduku ra Ushaidi, chisha uriike ndani ya paziya inayotenga phatu photengbwa kpwa ajili ya Mlungu.
4 Uinjize meza na upange vyosi ambavyo ni vikale dzuluye. Tsona chitiye Hemani chira chinara cha kuikira taa na uike taaze dzuluye.
5 Mbere za Sanduku ra Ushaidi kondze ya paziya ya ndani undaika phatu pha kufukizira uvumba. Chisha uzibe na paziya yanjina mryango wa kuinjirira Hemani.
6 Alafu pho phatu pha kulavira sadaka za kuochwa phaike mbere ya mryango wa hema ra mkpwutano,
7 na yo simikiro ya kutawazira yiikpwe kahi-kahi ya ro hema ra mkpwutano na phatu pha kulavira sadaka, chisha yiodzazwe madzi.
8 Undadzenga muhala wa paziya kuzunguluka Hema na phatu pha kulavira sadaka, na uike paziya ryangoni mwa hinyo muhala.
9 “Chisha undahala gara mafuha na upake hema na miyo yosi iriyo ndani na indakala ikatengbwa kpwa Mlungu.
10 Badaye paka mafuha phatu pha kulavira sadaka za kuochwa na miyoye yosi, na indakala ikatengbwa kpwa Mlungu kamare.
11 Uchila hipho, hala yo simikiro phamwenga na maguluge, uimwagire mafuha uyiike mbere zangu.
12 “Halafu rehe Aruni na anae ryango ra Hema ra Mkpwutano na uatawaze na madzi.
13 Chisha umvwike Aruni vwazi ra mlavyadzi-sadaka, umpake mafuha, na umtenge, ili aweze kunihumikira dza mlavyadzi-sadaka.
14 Arehe anae nao uavwise zira kandzu.
15 Tsona apake mafuha dza uchivyohenda ise yao, ili nao anihumikire dza alavyadzi-sadaka. Kupakpwa kpwao mafuha kundaahenda akale alavyadzi-sadaka a maisha na hata vivyazi vyao vyosi.”
16 Musa wahenda chila chitu ambacho Mwenyezi Mlungu kala akamlagiza.
17 Phahi siku ya kpwandza ya mwezi wa mwandzo wa mwaka wa phiri bada ya kutuluka Misiri, Hema ra Mkpwutano rachitwa.
18 Musa wadzenga ziyo ra Hema: Achiika vyuma vya tundu kugbwirira nguzo, achiimisa nguzo, vizingiti, na achipanga boriti.
19 Ndipho achizungulusa nguwo kubwiningiza ziyo ra Hema, na dzulu ya iyo nguwo achibwiningiza chingo, dza Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza.

20 Chisha achihala hira myalawe miiri, achiyiika ndani ya Sanduku
ra Ushaidi. Alafu achihala migongo miiri ya kutsukurira Sanduku,
achiitsomeka kpwenye bangili za Sanduku, na achifwinika na chihi cha
mbazi pho dzuluye.
21 Phahi wainjiza rira Sanduku ra Ushaidi ndani ya Hema. Naye achiika
paziya mbere ya hiro Sanduku na richikala tarionekana, dza Mwenyezi
Mlungu arivyomlagiza Musa.
22 Musa waika meza ndani ya hema ra mkpwutano, uphande wa vurini
wa Hema, kondze ya hira paziya ya ndani.
23 Na achiika mkpwahe dzulu ya meza mbere za Mwenyezi Mlungu, dza
Mlungu arivyomlagiza.
24 Achiika chinara cha kuikira taa ndani ya hema ra mkpwutano,
uphande wa mwakani kulolana na meza.
25 Naye mbere za Mwenyezi Mlungu, achiika taa dza Mwenyezi Mlungu
arivyomlagiza Musa.
26 Musa waika phatu pha kulavira sadaka photengezwa na zahabu mura
ndani ya hema ra mkpwutano mbere ya paziya,
27 na achifukiza uvumba unukao vinono dzuluye, dza viratu arivyolag-
izwa ni Mwenyezi Mlungu.
28 Badaye Musa waika paziya mryango wa Hema.
29 Achiika phatu pha kulavira sadaka za kuochwa kondze, phephi na
mryango wa ro hema ra mkpwutano. Na achilavya sadaka ya kuochwa na
sadaka ya unga, dza Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza.
30 Waika simikiro ya kutawazira kahi-kahi ya ro hema ra mkpwutano na
phatu pha kulavira sadaka, na achiitiya madzi.
31 Musa, Aruni na anae aihumira hira simikiro kutawaza mikono na
magulu gao.
32 Atawaza wakati kala anainjira Hemani ama wakati anasengerera
phatu pha kulavira sadaka, dza Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza Musa.
33 Phahi Musa wadzenga uwa wa paziya kuzunguluka Hema na phatu
pha kulavira sadaka, na achiziba paziya mryango wa hinyo muhala. Hipho
Musa achikala akamala kazi yosi.

Ingu dzulu ya Hema ra Mkpwutano

34 Phahi ingu ratserera, na ririphobwiningiza Hema ra Mkpwutano,
mwanga wa Mwenyezi Mlungu wang'ala himo ndani.
35 Musa kayaweza kuinjira ndani ya hema ra mkpwutano kpwa sababu
ingu kala rikatserera dzuluye, na mwanga wa Mwenyezi Mlungu kala
ukang'ala himo ndani.
36 Vyaro vyao vyosi Aiziraeli kala achiandza wakati rira ingu kala
rikaunulwa kula dzulu ya Hema.
37 Ro ingu siku zosi kala nkukala dzulu za hema ra mkpwutano. Kahi
ya vyaro vyao, nyo ana a Iziraeli kala taaweza kuvundza kambi na
kpwenderera na charo, hadi ro ingu riuke pho dzulu ya hema.
38 Aiziraeli kala achiona ingu ra Mwenyezi Mlungu dzulu ya Hema
wakati wa mutsi na usiku kala achiona moho unaaka dzuluye. Higo
gaenderera wakati wosi wa vyaro vyao.

40:34 40:34 1 Afalume 8:10–11; Isaya 6:4; Ezekieli 43:4–5; Maono 15:8

Chitabu cha hahu cha Musa chiihwacho
MAMBO GA ALAWI
Tanga mbere

Chitabu hichi chinaonyesa shariya za Aiziraeli a kare kuhusu kuabudu Mlungu na kusagala phamwenga. Piya chinaeleza malagizo kuhusu kazi za alavyadzi-sadaka.

Shariya hizo zinaweza kuonekana za chijeni kpwa atu a rero, ela zinaatambukiza anadamu osi kukala ushirika kahi ya Mlungu na atue ni dzambo kulu na ra muhimu kulungbwa.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Shariya kuhusu kulavya sadaka 1:1—7:38
Kutengbwa kpwa Aruni na anae ili akale alavyadzi-sadaka 8:1—10:20
Shariya kuhusu kusakala najisi na unajisi 11:1—15:33
Siku ya kuusirwa dambi 16:1–34
Shariya kuhusu utakatifu na kuabudu 17:1—27:34

Sadaka za kuochwa

1 Mwenyezi Mlungu wamuiha Musa na achibisha naye kula mo hema ra
mkpwutano achimuamba,
2 “Aambire Aiziraeli kukala mutu yeyesi kahi yenu achilonda kumlavira
Mwenyezi Mlungu sadaka ya nyama, nyama hiye andamtsambula kula
kpwenye mfugowe wa ng’ombe, mang’ondzi au mbuzi.
3 “Napho sadaka anayoreha ni ya kuochwa, andatsambula ndzau isiyo
na chirema kula kpwa mfugowe; andaireha pho ryangoni pha hema ra
mkpwutano ili akubaliwe ni Mwenyezi Mlungu.
4 Naye andabandika mkpwonowe dzulu ya chitswa cha hiye nyama wa
sadaka za kuochwa, ambayo indakubaliwa kpwa ajili ya kumuhenda hiye
mutu ausirwe dambi.
5 Chisha, andatsindza hiye mwana ndzau mbere za Mwenyezi Mlungu.
Nao alavyadzi-sadaka, ana a Aruni andahala milatso na kumwagira-
mwagira pande zosi ne za phatu pha kulavira sadaka hipho ryangoni pha
hema ra mkpwutano.
6 Hiye mutu andayula ye nyama wa sadaka ya kuochwa na amkate-kate
vipande-vipande.
7 Hinyo alavyadzi-sadaka ana a Aruni andapanga kuni dzulu ya makala
ga moho garigo pho phatu pha kulavira sadaka.
8 Alafu alavyadzi-sadaka hinyo andahala vira vipande vya nyama,
chitswa na marunya, na kuviika dzulu ya kuni pho dzulu ya phatu pha
kulavira sadaka.
9 Ela ye achiyereha ye nyama wa sadaka, naatsukutse mahumbo na
marondo na madzi. Naye mlavyadzi-sadaka andaocha sadaka yosi dzulu
ya phatu pha kulavira sadaka dza sadaka ya kuochwa. Iyo ni zawadi yenye
kungu nono imuhamirayo Mwenyezi Mlungu.
10 “Napho sadakaye ya kuochwa ni ya ng’ondzi au mbuzi, phahi
andatsambula nyama mlume asiyekala na chirema.
11 Andamwagira-mwagira uphande wa vurini wa phatu pha kulavira
sadaka, mbere za Mwenyezi Mlungu. Hinyo alavyadzi-sadaka ana a Aruni
andamwagira-mwagira milatsoye pande zosi za hipho phatu pha kulavira
sadaka.

12 Chisha ye chiyereha ye nyama andamkata-kata, na ye mlavyadzi-
sadaka andavipanga vyo vipande vya nyama phamwenga na marunya
dzulu ya kuni ziakazo moho pho phatu pha kulavira sadaka.
13 Ye chiyereha yo sadaka andatsukutsa go mahumbo na marondoge
na madzi, naye mlavyadzi-sadaka andaviocha vyosi dzulu ya phatu pha
kulavira sadaka dza sadaka ya kuochwa. Iyo ni zawadi yenye kungu nono
imuhamirayo Mwenyezi Mlungu.
14 "Ichikala anamlavira Mwenyezi Mlungu sadaka ya kuochwa ya nyama
wa mapha, phahi, andareha sadakaye ya njiya au mwana njiya manga.
15 Mlavyadzi-sadaka andareha hiye nyama wa mapha hipho phatu pha
kulavira sadaka, andammwamula chitswa na umuoche dzulu ya phatu
pha kulavira sadaka. Milatsoye indachururizwa kpwenye lavu ra phatu
pha kulavira sadaka.
16 Ifure phamwenga na uchafuwe andawuusa na kuutsupha kuikpwako
ivu kuriko uphande wa mlairo wa dzuwa wa phatu pha kulavira sadaka.
17 Andamgbwira mapha na kumuahula, ela asimganye vipande viiri.
Alafu, mlavyadzi-sadaka andamuocha kpwenye phatu pha kulavira sadaka
dza sadaka ya kuochwa, dzulu ya kuni. Iyo ni zawadi yenye kungu nono
imuhamirayo Mwenyezi Mlungu.

2

Sadaka za mtsere

1 "Mutu yeyesi achireha sadaka ya mtsere kpwa Mwenyezi Mlungu,
sadaka iyo ni ikale ya unga mnono. Naye andaumwagira mafuha na
kuutiya ubani dzuluye.
2 Alafu, andaarehera hinyo alavyadzi-sadaka, ana a Aruni. Ye mlavyadzi-
sadaka andahala fumba mwenga ra hinyo unga mnono wenye mafuha na
ubani wosi na auoche dzulu ya phatu pha kulavira sadaka ili kuonyesa
kukala sadaka yosi ni ya Mwenyezi Mlungu. Iyo ni zawadi yenye kungu
nono imuhamirayo Mwenyezi Mlungu.
3 Seemu ndiyosala ya sadaka iyo ni ya Aruni na anae. Iyo ni seemu
takatifu kabisa ya sadaka yenye kungu nono ilaviwayo kpwa Mwenyezi
Mlungu.
4 "Napho mutu anamlavira Mlungu sadaka ya mtsere iriyoochwa
kpwenye dziko ra kuochera mikahe, iyo indakala ya mikahe isiyotiywa
hamira ya unga mnono uriotsanganywa na mafuha, au ya mikahe
myembamba iriyopakpwa mafuha isiyokala na hamira.
5 Ichikala sadaka unayolavya ni ya mkpwahe uriokalangbwa kpwenye
chuma, iyo indakala ya unga mnono uriotsanganywa na mafuha ela bila
hamira.
6 Mikahe iyo ni imogolwe-mogolwe vipande vidide-vidide na uvimwagire
mafuha. Iyo ni sadaka ya mtsere.
7 Napho sadakayo ya mtsere ni ya kujitwa na nyungu, iyo indakala ya
unga mnono wa kutiywa mafuha.
8 Undareha sadaka ya unga mnono yotengezwa kpwa vitu hivyo
mbere za Mwenyezi Mlungu na kuvilavya kpwa mlavyadzi-sadaka naye
andavireha phatu pha kulavira sadaka.
9 Mlavyadzi-sadaka andahala seemu ya sadaka iyo na kuiocha dzulu ya
phatu pha kulavira sadaka ili kuonyesa kukala sadaka yosi ni ya Mwenyezi
Mlungu. Iyo ni zawadi yenye kungu nono imuhamirayo Mwenyezi
Mlungu.

10 Seemu ndiyosala ya sadaka ya mtsere, indakala ya Aruni na anae.
Iyo ni seemu takatifu kabisa ya sadaka yenye kungu nono ilaviwayo kpwa
Mwenyezi Mlungu.
11 “Sadaka yoyosi ya mtsere ambayo mundamlavira Mwenyezi Mlungu
inalondwa ikale ikatengezwa bila hamira, mana taphana ruhusa hata
chidide ya kuhumira hamira wala asali kpwenye sadaka ilaviwayo kpwa
Mwenyezi Mlungu kpwa kuochwa.
12 Ela phahi munaweza kumrehera Mwenyezi Mlungu vitu hivyo
phamwenga na mavuno genu ga mwandzo ga mtsere dza sadaka. Ela vitu
hivyo tavindalaviwa dzulu ya phatu pha kulavira sadaka dza kungu nono
imuhamirayo.
13 Sadaka zenu zosi za mtsere mundazitiya munyu. Musiriche hata
chidide kutiya munyu sadaka zenu za mtsere, mana munyu ni ishara ya
chilagane Mlungu wenu arichoika namwi. Msikose kutiya munyu sadaka
zenu zosi.
14 “Wakati munamlavira Mwenyezi Mlungu sadaka ya mtsere ya mavuno
genu ga mwandzo, mlavireni masuche chigoochwa na kubundugbwa.
15 Mundaitiya mafuha na kutiya ubani. Iyo ni sadaka ya mtsere.
16 Mlavyadzi-sadaka andaocha seemu ya sadaka iyo ya mtsere iriyobun-
dugbwa na mafuha phamwenga na ubaniwe wosi, ili kuonyesa kukala
sadaka yosi ni ya Mwenyezi Mlungu. Iyo ni sadaka ilaviwayo kpwa
Mwenyezi Mlungu kpwa kuochwa.

3

Sadaka za amani

1 “Napho mutu analavya sadaka ya amani kpwa Mwenyezi Mlungu na
sadakaye ni ng’ombe lume au chetu, nyama hiye asikale na chirema.
2 Andaika mkpwonowe dzulu ya chitswa cha nyama hiye na kumtsindza
kpwenye phatu pha kumenyera hema ra mkpwutano. Chisha alavyadzi-
sadaka, ana a Aruni andahala milatso na kumwagira-mwagira pande zosi
ne za pho phatu pha kulavira sadaka.
3 Marunya gosi ganagofwinika mahumbo na garigo dzulu ya mahumbo
ga nyama wa sadaka iyo ya amani gandalaviwa dza sadaka kpwa
Mwenyezi Mlungu.
4 Viratu vira andalavya figo zosi mbiri na marunyage phamwenga na
chala cha ini.
5 Ana a Aruni andaviocha hivyo vyosi dzulu ya phatu pha kulavira
sadaka phamwenga na sadaka za kuochwa zinazokala dzulu ya kuni
ziakazo pho dzulu ya phatu pha kulavira sadaka. Iyo ni zawadi yenye
kungu nono imuhamirayo Mwenyezi Mlungu.
6 “Napho sadaka iyo ya amani anayomlavira Mwenyezi Mlungu ni kula
kundi ra mang’ondzi na mbuzi, phahi ni atsambulwe lume au chetu
risirokala na chirema.
7 Napho mutu andalavya ng’ondzi rikale sadakaye, phahi naarirehe
mbere za Mwenyezi Mlungu.
8 Naye ni aike mkpwonowe dzulu ya chitswa cha nyama hiye na
amtsindze mbere ya hema ra mkpwutano. Ana a Aruni andamwagira-
mwagira milatsoye chila uphande wa phatu pha kulavira sadaka.
9 Chisha, kula kpwenye sadaka iyo ya amani inayolaviwa kpwa
Mwenyezi Mlungu, mutu ni arehe seemu za marunya zilungirazo, mchira
wosi wenye marunya okatwa phephi kabisa na mongomongo phamwenga

na marunya gosi ganagofwinika mahumbo na marunya gosi garigo dzulu
ya mahumbo,
10 piya figo zosi mbiri na marunyage phamwenga na chala cha ini.
11 Achimala kuhenda hivyo, mlavyadzi-sadaka andaviocha hivyo vyosi
dzulu ya phatu pha kulavira sadaka. Ni chakurya chinacholavirwa
Mwenyezi Mlungu kpwa kuochwa.
12 “Napho sadakaye ni mbuzi, phahi naairehe mbere za Mwenyezi
Mlungu
13 kuno akabandika mkpwonowe dzulu ya chitswa cha nyama hiye na
kumtsindza mbere ya hema ra mkpwutano. Ana a Aruni andahala milatso
na kuimwagira-mwagira pande zosi ne za pho phatu pha kulavira sadaka.
14 Alafu, andamlavira Mwenyezi Mlungu marunya gosi ganagofwinika
mahumbo na gara garigo dzulu ya mahumbo,
15 na figo zosi mbiri na marunyage phamwenga na chala cha ini.
16 Mlavyadzi-sadaka andaviocha dzulu ya phatu pha kulavira sadaka dza
chakurya chinacholaviwa kpwa Mwenyezi Mlungu chenye kungu nono
imuhamirayo Mwenyezi Mlungu. Marunya gosi ni ga Mwenyezi Mlungu.
17 “Msirye marunya wala milatso hata chidide. Hiri ni lagizo ra kare
na kare kula chivyazi hadi chivyazi ta kare na kare phatu phophosi
mndiphokala.”

4

Sadaka za kuusa dambi

1 Chisha Mwenyezi Mlungu wamuamba Musa,
2 “Aambire atu a Iziraeli kukala ichikala mutu akahenda dambi bila
kumanya, naye achihenda chitu chochosi chokahazwa kahi za malagizo
ga Mwenyezi Mlungu, andahenda hivi:
3 “Ichikala mlavyadzi-sadaka mkpwulu ndiye achiyehenda dambi hata
akatiya atu makosani, phahi hiye andamlavira Mwenyezi Mlungu mwana
ndzau asiyekala na chirema akale sadaka ya kuusa dambi.
4 Andareha mwana ndzau phatu pha kumenyera hema ra mkpwutano,
mbere za Mwenyezi Mlungu. Andaika mkpwonowe dzulu ya chitswa cha
ye mwana ndzau na kumtsindza mbere za Mwenyezi Mlungu.
5 Hiye mlavyadzi-sadaka mkpwulu andahala seemu ya milatso na
kuinjira nayo ndani ya hema ra mkpwutano.
6 Andadyoga chalache kpwenye milatso iyo na kuitimvya-timvya kano
sabaa mbere za Mwenyezi Mlungu, mbere ya paziya yo ganya Phatu
Phatakatifu na Phatu Phatakatifu Zaidi.
7 Mlavyadzi-sadaka andahala seemu ya milatso na kuipaka kpwenye
hizo pembe zirizo kpwenye pembe za phatu pha kufukiza uvumba wenye
kungu nono, mbere za Mwenyezi Mlungu kpwenye hema ra mkpwutano.
Milatso ndiyosala andaimwaga photsi kpwenye hako ra phatu pha kulavira
sadaka ya kuochwa ambapho ni phephi na phatu pha kumenyera hema ra
mkpwutano.
8 Alafu andausa marunya gosi ga hiye mwana ndzau wa sadaka ya
kuusa dambi: Marunya gosi ganagofwinika mahumbo na garigo dzulu ya
mahumbo,
9 figo mbiri na marunya garigo dzuluye na gara garigo kpwenye seemu
ya phephi na chibiruni na gara ganagogbwirana na figo na maini.
10 Hizi ni seemu ziratu zira zinazouswa kpwenye nyama wa sadaka ya
amani. Mlavyadzi-sadaka andaziocha dzulu ya phatu pha kulavira sadaka
ya kuochwa.

11 Ela chingo ya hiye mwana ndzau, nyama, chitswa, marondo,
mahumbo na ufumbawe,
12 jibu seemu zosi za mwana ndzau chizosala ni lazima aziphirike kondze
ya kambi akazioche na moho wa kuni, phatu swafi phatsuphiwapho ivu
ra phatu pha kulavira sadaka.
13 “Ichikala Aiziraeli osi phamwenga akahenda dambi bila kumanya
kpwa kuhenda chitu chiricho kahazwa kpwenye lagizo mwengarapho ra
Mwenyezi Mlungu, andakala akahenda makosa vivyo.
14 Mara tu dambi iyo ndiphomanyikana, aho Aiziraeli andalavya mwana
ndzau akale sadaka ya kuusira dambi. Andamreha kpwenye hema ra
mkpwutano.
15 Vilongozi a Aiziraeli andabandika mikono yao dzulu ya chitswa
cha hiye mwana ndzau, alafu mmwenga wao andamtsindza mbere za
Mwenyezi Mlungu.
16 Yuya mlavyadzi-sadaka mkpwulu yetsambulwa kpwa kumwagirwa
mafuha andareha seemu ya milatso ya hiye mwana ndzau ndani ya hema
ra mkpwutano.
17 Andadyoga chalache kpwenye iyo milatso na kuitimvya-timvya mbere
ya paziya kano sabaa, mbere za Mwenyezi Mlungu.
18 Alafu, seemu ya milatso andaipaka kpwenye hizo pembe zirizo
kpwenye pembe za phatu pha kufukizira uvumba himo ndani ya hema ra
mkpwutano mbere za Mwenyezi Mlungu. Milatso ndiyosala andaimwaga
photsi kpwenye hako ra phatu pha kulavira sadaka ya kuochwa phephi na
phatu pha kumenyera hema ra mkpwutano.
19 Marunya gosi ga nyama hiye andagahala na kugaocha phatu pha
kulavira sadaka.
20 Kpwa hivyo andahenda hiye mwana ndzau dza arivyohenda yuya
wanjina wa sadaka ya kuusira dambi. Chihivyo mlavyadzi-sadaka
andakala akaahendera atu upatanisho kpwa kuausira dambi, nao an-
daswamehewa.
21 Alafu andahala seemu za ye mwana ndzau chizosala aziphirike kondze
ya kambi na kuziocha dza vira arivyohenda yuya wanjina. Iyo ni sadaka
ya kuausira dambi Aiziraeli osi.
22 “Ichikala chilongozi akahenda dambi bila kumanya kpwa kuvundza
lagizo mwengarapho ra Mwenyezi Mlungu, Mlunguwe, andakala aka-
henda kosa vivyo,
23 naye achimanyiswa dambi ariyoihenda, andareha sadakaye ya ndenje
asiyekala na chirema.
24 Andaika mkpwonowe dzulu ya chitswa cha ndenje na kuitsindzira
phatu atsindzirapho sadaka za kuochwa mbere za Mwenyezi Mlungu. Iyo
ni sadaka ya kuusa dambi.
25 Mlavyadzi-sadaka andadyoga chalache kpwenye milatso ya sadaka ya
kuusa dambi na kuipaka kpwenye hizo pembe zirizo kpwenye pembe za
phatu pha kulavira sadaka za kuochwa. Milatso ndiyosala andaimwaga
photsi kpwenye hako ra phatu pha kulavira sadaka za kuochwa.
26 Marunya gosi ga ndenje hiye andagaocha dzulu ya phatu pha kulavira
sadaka, dza vira arivyohenda marunya ga nyama wa sadaka ya amani.
Kpwa hivyo mlavyadzi-sadaka andamuhendera chilongozi upatanisho
kpwa kumuusira dambi, naye andaswamehewa.
27 “Napho mutu wa kawaida akahenda dambi bila kumanya kpwa
kuvundza lagizo mwengarapho ra Mwenyezi Mlungu, iye ana kosa.

4:27 4:27 Isabu 15:27–28

28 Na ndiphomanyiswa kukala akahenda dambi, andareha sadaka ya
mbuzi chetu isiyokala na chirema kpwa ajili ya kuusira dambi ariyohenda.
29 Andaika mkpwonowe dzulu ya chitswa cha mbuzi iyo ya sadaka
ya kuusa dambi na kuitsindzira phatu atsindzirapho nyama a sadaka za
kuochwa.
30 Mlavyadzi-sadaka andadyoga chalache kpwenye milatso ya sadaka ya
kuusa dambi na kuipaka kpwenye hizo pembe zirizo kpwenye pembe za
phatu pha kulavira sadaka ya kuochwa. Milatso ndiyosala andaimwaga
photsi kpwenye hako ra phatu pha kulavira sadaka.
31 Ye mutu achiyereha yo sadaka andausa marunya gosi ga mbuzi
hiye dza vira anavyousa marunya ga nyama a sadaka ya amani, naye
mlavyadzi-sadaka andagaocha dzulu ya phatu pha kulavira sadaka, na
harufuye nono indamhamira Mwenyezi Mlungu. Phahi, mlavyadzi-sadaka
andamuhendera yuya mutu upatanisho kpwa kumuusira dambi, naye
andaswamehewa.
32 “Ichikala mutu hiye andareha ng’ondzi kpwa ajili ya sadaka ya kuusa
dambi, phahi, andareha ng’ondzi chetu risiro na chirema.
33 Andaika mkpwonowe dzulu ya chitswa cha ng’ondzi hiro ra sadaka
ya kuusa dambi na kuritsindzira phatu atsindzirapho nyama a sadaka za
kuochwa.
34 Alafu mlavyadzi-sadaka andadyoga chalache kpwenye milatso ya
sadaka ya kuusa dambi na kuipaka kpwenye hizo pembe zirizo kpwenye
pembe za phatu pha kulavira sadaka za kuochwa. Milatso ndiyosala
andaimwaga photsi phenye hako ra phatu pha kulavira sadaka.
35 Alafu ye mutu achiyereha yo sadaka andausa marunya gosi dza vira
anavyousa marunya ga ng’ondzi ra sadaka ya amani na mlavyadzi-sadaka
andagaocha dzulu ya phatu pha kulavira sadaka, phamwenga na sadaka
zilaviwazo kpwa Mwenyezi Mlungu kpwa kuochwa. Mlavyadzi-sadaka an-
damuhendera upatanisho kpwa kumuusira dambi, naye andaswamehewa.

5

1 “Napho mutu yeyesi akalondwa kulavya ushaidi kpwenye baraza dzulu
ya dzambo ariroriona au kusikira, na achirema kugomba chitu, andakala
akahenda dambi na andaripha kpwa ajili ya dambi hiro.
2 Au napho mutu yeyesi kahi yenu achidzinajisi bila kumanya kpwa
kuguta chitu chochosi chiricho najisi, ikale ni lufu ra nyama wa tsakani
au ra mfugo au ra nyama a kuambala na photsi, andakala najisi, na ni
mkosa.
3 Au mutu achiguta chitu chochosi kula kpwa mwanadamu chinachois-
abiwa kukala najisi bila kumanya, chindamuhenda akale najisi, phahi,
ndiphomanya andakala na makosa.
4 Au, napho mutu achiapa kuhenda chitu chochosi, chinono au chii, dza
vira atu ahendavyo bila kufikiriya, ndiphomanya andakala mkpwosa.
5 Phahi, mutu achikala mkpwosa kuhusu dzambo mwengarapho ra higo
ni lazima akubali dambiye ariyohenda.
6 Naye ni amrehere Mwenyezi Mlungu ng’ondzi chetu au mbuzi chetu
kula kpwenye mifugoye dza maripho kpwa ajili ya dambi ariyohenda
ailavye ikale sadaka ya kuusa dambi. Naye mlavyadzi-sadaka andamuhen-
dera upatanisho kpwa kumuusira dambi.

7 “Ela napho kana uwezo wa kulavya ng’ondzi au mbuzi dza maripho
kpwa dambi ariyohenda, phahi andamrehera Mwenyezi Mlungu njiya airi

au ana njiya manga airi, mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya kuusa dambi
na wanjina kpwa ajili ya sadaka ya kuochwa.
8 Andaareha kpwa mlavyadzi-sadaka, naye mlavyadzi-sadaka an-
damlavya mmwenga kpwandza akale sadaka ya kuusa dambi kpwa
kummwamula chitswa bila kuusa chitswache kabisa.
9 Seemu ya milatsoye andaitimvya-timvya uphande mmwenga wa
phatu pha kulavira sadaka na hira yanjina andaitweneza-tweneza photsi
kpwenye hako ra phatu pha kulavira sadaka. Iyo ni sadaka ya kuusa
dambi.
10 Alafu andamlavya yuya wa phiri kukala sadaka ya kuochwa ku-
lengana na malagizo. Mlavyadzi-sadaka andamuhendera yuya mutu
upatanisho kpwa kumuusira dambiye, naye andaswamehewa.
11 "Ichikala kana uwezo wa kulavya hata njiya airi au ana njiya manga
airi dza sadakaye ya kuusa dambi ariyohenda, phahi, andareha unga
mnono kilo mwenga. Ela kandautiya mafuha wala ubani mana ni sadaka
ya kuusa dambi.
12 Andamrehera mlavyadzi-sadaka, naye andahala unga hinyo fumba
mwenga na kuuocha dzulu ya phatu pha kulavira sadaka kuonyesa kukala
sadaka yosi ni ya Mwenyezi Mlungu phamwenga na sadaka alavirwazo
Mwenyezi Mlungu kpwa kuochwa. Iyo ni sadaka ya kuusa dambi.
13 Phahi, mlavyadzi-sadaka andamuhendera yuya mutu upatanisho
kpwa kumuusira dambi, naye andaswamehewa. Unga uchiosala undakala
wa mlavyadzi-sadaka dza vira inavyohendeka wakati wa kulavya sadaka
ya mtsere."

Sadaka ya kuusa makosa

14 Mwenyezi Mlungu waenderera kugomba na Musa achiamba,
15 "Napho mutu yeyesi akakosa kpwa kuhenda dambi bila kumanya
kuhusu kusalavya vitu ambavyo ni vilavirwe Mwenyezi Mlungu, andam-
rehera turume risirokala na chirema dza maripho kpwa makosage kula
kpwa mifugoye. Au undapima beiye kulengana na chipimo cha Phatu
Phatakatifu. Iyo ni sadaka ya kuusa makosa.
16 Zaidi ya higo, yuya mutu andaripha vitu ambavyo kala ni alavye kpwa
Mwenyezi Mlungu ambavyo kavilavire na aenjereze seemu mwenga ya
tsano ya beiye na kumupha mlavyadzi-sadaka. Phahi, mlavyadzi-sadaka
andamuhendera upatanisho kpwa kumuusira dambi kuhumira hiro tu-
rume ambaro rindakala sadaka ya kuusa makosa, naye andaswamehewa.
17 "Mutu yeyesi achihenda dambi bila kumanya, kpwa kuvundza lagizo
mwengarapho ra Mwenyezi Mlungu, iye ni mkpwosa, na andaripha kpwa
ajili ya kosare.
18 Andamrehera mlavyadzi-sadaka turume risirokala na chirema kula
kpwa mifugoye au samaniye ya pesa kpwa ikale sadaka ya kuusa makosa.
Naye mlavyadzi-sadaka andamuhendera upatanisho kpwa kumuusira
dambi ariyohenda bila kumanya, naye andaswamehewa.
19 Iyo ni sadaka ya kuusa makosa, kpwa kukala iye ni mkpwosa mbere
za Mwenyezi Mlungu."

6

1 Mwenyezi Mlungu waenderera kumuamba Musa,

6:1 6:1 Isabu 5:5–8

2 “Ichikala mutu yeyesi ana kosa na si muaminifu mbere za Mwenyezi
Mlungu kpwa sababu ya kumchenga myawe kuhusu chitu arichomuikira
mzamana kpwa kuika naziri au kuhusu kumuiyira au kumuonera myawe,
3 au akaphaha chitu cha myawe choangamika na aambe kayachiona, au
agombe handzo kpwa kuapa, au kuhenda dambi dza zizo zihendwazo ni
atu.
4 Napho mutu akahenda dambi dza hizo na kukala mkpwosa, ni
lazima auyize chira arichoiya au arichophaha kpwa kuonera, au chira
arichoikirwa mzamana kpwa kuika naziri au chitu cha myawe arichotsola,
5 au chitu chochosi choapa kpwa kuchenga. Andamuuyizira mwenye
chila chitu chikamilifu na kuenjereza seemu mwenga ya tsano ya samaniye
siku ndipholavya sadaka ya kuusa makosa.
6 Piya andamrehera mlavyadzi-sadaka turume risirokala na chirema
kula kpwa mifugoye dza maripho kpwa ajili ya dambize, amlavire
Mwenyezi Mlungu sadaka ya kuusa makosa. Samani ya nyama hiye ni
ikale sawa na chipimo cha kawaida cha bei ya turume wa sadaka ya kuusa
dambi.
7 Mlavyadzi-sadaka andamuhendera upatanisho kpwa kumuusira
dambiye mbere za Mwenyezi Mlungu, naye andaswamehewa kosa ariror-
ihenda.”

Malagizo ganjina kuhusu Sadaka ya kuochwa

8 Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa,
9 “Muphe Aruni na anae malagizo higa kuhusu sadaka ya kuochwa.
Sadaka ya kuochwa indakala kpwenye moho dzulu ya phatu pha kulavira
sadaka usiku kucha hadi ligundzu na mohowe ukusanyirwe, usifwe.
10 Alafu mlavyadzi-sadaka andavwala nguwoye ya katani na suruwaleye
ya ndani ya katani, andahala ivu ra hira sadaka kula dzulu ya phatu pha
kulavira sadaka na kuriika kanda ya phatu pha kulavira sadaka.
11 Alafu andavula nguwoze avwale zanjina, ahale rira ivu ariphirike
kondze ya kambi phatu phasipho najisi.
12 Moho wa phatu pha kulavira sadaka lazima uenderere kuaka usifwe.
Chila siku ligundzu mlavyadzi-sadaka andatiya kuni kpwenye moho hinyo
na dzuluye andapanga sadaka ya kuochwa, na kuocha marunya ga sadaka
ya amani dzuluye.
13 Moho undarorerwa uenderere kuaka siku zosi dzulu ya phatu pha
kulavira sadaka bila kufwa.

Malagizo ganjina kuhusu sadaka za mtsere

14 “Higa ni malagizo ganjina kuhusu sadaka ya mtsere. Ana a Aruni ndio
ndioreha sadaka hizo mbere za Mwenyezi Mlungu, mbere ya phatu pha
kulavira sadaka.
15 Mmwenga wa alavyadzi-sadaka andahala fumba mwenga ra unga
mnono wa mtsere phamwenga na mafuha na ubani wosi dzulu ya
sadaka ya mtsere na kuviocha dzulu ya phatu pha kulavira sadaka ili
kuonyesa kukala sadaka yosi ni ya Mwenyezi Mlungu, na harufuye nono
indamhamira.
16 Unga ndiosala undakala wa Aruni na anae. Aho andatengeza
mkpwahe bila kutiywa hamira, nao andaurya Phatu Phatakatifu, yani pho
muhala wa hema ra mkpwutano.

17 Usitengezwe na hamira hata chidide, mimi nkaapha dza mtalo wao
kula sadaka nilavirwazo. Ni sadaka takatifu kabisa dza vira sadaka ya
kuusa dambi na ya kuusa makosa zikalavyo.
18 Alume a chivyazi cha Aruni machiyao ndio anaoruhusiwa kurya
seemu iyo mana iyo yatengbwa siku zosi kpwa ajili yao kula sadaka
alavirwazo Mwenyezi Mlungu kpwa kuochwa. Yeyesi ndiyeguta sadaka
iyo ni akale mtakatifu."

19 Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa,
20 "Siku ya kumwagirwa mafuha kpwa Aruni na anae, aho analondwa
kumlavira Mwenyezi Mlungu kilo mwenga ya unga mnono dza sadaka ya
mtsere ya chila siku; nusu mwenga andailavya ligundzu na yanjina dziloni.
21 Unga hinyo undatsanganywa vinono na mafuha na kujitwa dzulu
ya chuma cha kukalangira. Alafu undaureha hali u vipande-vipande na
kumlavira Mwenyezi Mlungu na kungu nono ya sadakaye indamhamira.
22 Ye mlavyadzi-sadaka wa chivyazi cha Aruni ndiyemwagirwa mafuha
ili ahale nafwasi ya Aruni, ndiye ndiyeilavya. Sadaka yosi ni iochwe kabisa
kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu. Hiro ni lagizo ta kare na kare.
23 Sadaka yoyosi ya mtsere ilaviwayo ni mlavyadzi-sadaka indaochwa
yosi; taindariwa hata chidide."

24 Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa,
25 "Muambire Aruni na anae kukala higa ni malagizo ganjina kuhusu
sadaka ya kuusa dambi. Nyama wa sadaka ya kuochwa ni atsindzwe hipho
atsindzirwapho nyama a sadaka ya kuusa dambi, mbere za Mwenyezi
Mlungu. Iyo ni sadaka takatifu kabisa.
26 Mlavyadzi-sadaka alavyaye sadaka iyo ndiye ndiyeirya. Indariwa
Phatu Phatakatifu, yani pho muhalani pha hema ra mkpwutano.
27 Mutu yeyesi au chochosi ndichoguta nyama iyo chindakala chitakatifu.
Nguwo yoyosi ichitwenerwa ni milatso ya sadaka iyo, phahi, nguwo iyo
indafulwa Phatu Phatakatifu.
28 Sadaka iyo ichijitwa kpwenye nyungu, nyungu iyo ni ivundzwe. Ela
ichikala miyo iyo ni ya shaba, phahi, indatsukutswa vinono na kusuzwa
na madzi.
29 Chila mlume osi kahi ya nyumba ya alavyadzi-sadaka anaruhusiwa
kurya iyo sadaka takatifu kabisa.
30 Ela sadaka yoyosi ya dambi ambayo milatsoye ikarehwa ndani ya
hema ra mkpwutano kpwa kuhenda upatanisho kpwa kuusa dambi Phatu
Phatakatifu ni isiriwe, sadaka iyo ni iochwe.

7

Malagizo ganjina
kuhusu sadaka za kuusa makosa

1 "Higa ni malagizo ganjina kuhusu sadaka ya kuusa makosa. Sadaka
iyo ni takatifu kabisa.
2 Nyama wa sadaka ya kuusa makosa ni atsindzwe phatu
phatsindzwapho nyama wa sadaka ya kuochwa na milatsoye
indamwagirwa-mwagirwa pande zosi za phatu pha kulavira sadaka.
3 Marunyage gosi gandalaviwa na kuochwa, yani mchira wenye
marunya, marunya ganagofwinika mahumbo,
4 figo zosi mbiri phamwenga na marunyage na chala cha ini.

5 Mlavyadzi-sadaka andaviocha dzulu ya phatu pha kulavira sadaka dza
zawadi zilaviwazo kpwa Mwenyezi Mlungu kpwa kuochwa. Iyo ni sadaka
ya kuusa makosa.
6 Anaoruhusiwa kurya sadaka iyo ni alume a nyumba ya alavyadzi-
sadaka machiyao; ni iriwe Phatu Phatakatifu mana ni sadaka takatifu
kabisa.
7 Malagizo kuhusu sadaka ya kuusa makosa na sadaka ya kuusa dambi
ni mwenga. Mlavyadzi-sadaka ndiyehenda upatanisho kpwa kuusa dambi
ndiye ndiyehala zo nyama.
8 Mlavyadzi-sadaka anayelavira mutu yeyesi sadaka ya kuochwa, anda-
hala chingo ya nyama chiyelaviwa.
9 Sadaka yoyosi ya mtsere yoochwa kpwenye dziko ra kuochera mikahe
au chuma cha kuochera mikahe au kalango indakala ya mlavyadzi-sadaka
anayeilavya.
10 Chila sadaka yanjina ya mtsere, ikale ikatsanganywa na mafuha au
kavu, indakala ya chivyazi cha Aruni na osi aganyirwe sawa kpwa sawa.

Malagizo ganjina kuhusu sadaka ya amani

11 “Higa ni malagizo ganjina kuhusu sadaka ya amani ambayo mutu
anaweza kumlavira Mwenyezi Mlungu.
12 Ichikala mutu analavya sadaka iyo kpwa kumshukuru Mlungu,
phahi, andailavya phamwenga na mikahe iriyotsanganywa na mafuha,
mikahe myembamba yopakpwa mafuha na mikahe ya unga mnono
uriotsanganywa na mafuha, yosi isiyotiywa hamira.
13 Phamwenga na sadakaye ya amani ya kumshukuru Mlungu, andareha
mikahe chiyotiywa hamira.
14 Kula chila aina ya mikahe iyo, andamrehera Mwenyezi Mlungu
mkpwahe mmwenga dza zawadi. Mikahe iyo indakala ya mlavyadzi-
sadaka anayemwaga-mwaga milatso ya nyama wa sadaka ya amani hipho
phatu pha kulavira sadaka.
15 Nyama ya sadaka iyo ya amani ya kumshukuru Mlungu ni iriwe siku
iyo-iyo ya kulaviwa. Ni isisazwe hata chidide hadi ligundzu.
16 Ela napho sadaka iyo ya amani ni ya kuusa naziri au ya hiyari,
indariwa siku iyo-iyo ndiyolaviwa na seemu ndiyosala inaweza kuriwa
siku ya phiriye.
17 Ela nyama yoyosi ya sadaka iyo ndiyosala hadi siku ya hahu ni iochwe.
18 Napho nyama yoyosi ya sadaka ya amani indariwa siku ya hahu, yo
sadaka iyo taindakubaliwa, wala hiye achiyeilavya kandaisabiwa kukala
akahenda chitu. Nyama iyo ni tsukizo na mutu ndiyeirya andakala
akahenda dambi na andaripha kpwa ajili ya dambi hiro.
19 “Nyama yoyosi ndiyoguta chitu chinachoisabiwa kukala najisi isiriwe,
ni iochwe. Na yo nyama yanjina, inaweza kuriwa ni osi ambao
taakadzitiya najisi.
20 Ela mutu yeyesi anayeisabiwa kukala najisi achirya nyama iyo
yolaviwa dza sadaka ya amani kpwa Mwenyezi Mlungu, andatengbwa na
atue.
21 Mutu yeyesi achiguta chitu chochosi chinachoisabiwa kukala najisi,
ikale ni mutu, nyama, au chitu chanjina chochosi chisha arye nyama
ya sadaka ya amani iriyolaviwa kpwa Mwenyezi Mlungu mutu hiye
andatengbwa na atue.”

Atu anakahazwa kurya marunya na mlatso

22 Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa,
23 “Aambire Aiziraeli hivi, ‘Msirye marunya ga ng’ombe, ga mang’ondzi wala ga mbuzi.
24 Marunya ga nyama yeyesi yefwa mwenye au ga nyama yeolagbwa ni nyama wa tsakani msigarye ela ganaweza kuikpwa kpwa mahumizi ganjina.
25 Mutu yeyesi achirya marunya ga nyama chiyelaviwa kpwa Mwenyezi Mlungu kpwa kuochwa, andatengbwa na atue.
26 Piya, msirye milatso yoyosi, ikale ni ya nyama wa mapha au ya nyama wa kufuga phophosi msagalapho.
27 Mutu yeyesi achirya milatso, andatengbwa na atue.’ ”

Mtalo wa alavyadzi-sadaka

28 Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa,
29 “Aambire atu a Iziraeli hivi, ‘Mutu yeyesi achilavya sadaka ya amani, ni arehe seemu ya sadaka iyo kpwa Mwenyezi Mlungu.
30 Andamrehera sadaka iyo na mikonoye dza zawadi. Andareha marunyage phamwenga na laga ambayo andaiunula dzulu mbere za Mwenyezi Mlungu dza sadaka ya kuunulwa.
31 Mlavyadzi-sadaka andaocha marunya gosi dzulu ya phatu pha kulavira sadaka, ela laga indakala ya Aruni na anae.
32 Chiga cha kulume cha nyama wa sadaka zenu za amani mundamupha mlavyadzi-sadaka.
33 Chiga hicho chindakala cha mutu wa chivyazi cha Aruni ndiyemwaga-mwaga milatso na kulavya marunya ga sadaka ya amani.
34 Kpwa kukala yo laga ichiyounulwa dzulu na cho chiga chirehwacho mbere yangu nkachihala kula kpwa sadaka za amani za Aiziraeli na nkachipha mlavyadzi-sadaka Aruni na chivyaziche, seemu hizo nkaapha hinyo alavyadzi-sadaka zikale mtalo wao hata kare na kare.
35 Hizo ndizo seemu zotengbwa kpwa ajili ya Aruni na anae kahi ya sadaka za kuochwa areherwazo Mwenyezi Mlungu, hangu siku ariphoikpwa kukala alavyadzi-sadaka a Mwenyezi Mlungu.
36 Ariphotakaswa kpwa kumwagirwa mafuha, Mwenyezi Mlungu waala-giza Aiziraeli aaphe seemu iyo ya sadaka; iyo indakala dza mtalo wao siku zosi.’ ”
37 Phahi, higa ndigo malagizo kuhusu sadaka ya kuochwa, sadaka ya mtsere, sadaka ya kuusa dambi, sadaka ya kuusa makosa, sadaka ya kutenga mutu kpwa ajili ya Mlungu na kuhusu sadaka ya amani.
38 Mwenyezi Mlungu wamupha Musa shariya hizi dzulu ya mwango Sinai siku iyo ariphoaamuru Aiziraeli amrehere sadaka zao, hiko jangbwa ra Sinai.

8

Aruni na anae anamwagirwa mafuha (Kutsama 29:1–37)

1 Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa,
2 “Rehe Aruni na anae na nguwo zao, mafuha ga utakaso, ndzau ya sadaka ya kuusa dambi, maturume mairi na kaphu ya mikahe isiyotiywa hamira.

7:26 7:26 Mwandzo 9:4; Alawi 17:10–14; 19:26; Kumbukumbu 12:16–23; 15:23

3 Alafu, ukusanye Aiziraeli osi phamwenga mbere ya phatu pha
kumenyera hema ra mkpwutano.”
4 Musa achihenda dza arivyolagizwa ni Mwenyezi Mlungu. Aiziraeli
osi akusanyika phamwenga mbere ya phatu pha kumenyera hema ra
mkpwutano.
5 Musa achiaambira gara ambago Mwenyezi Mlungu kala akamlagiza
ahende.
6 Alafu Musa achiiha Aruni na anae edze mbere na achiaogesa.
7 Alafu achimvwika Aruni kandzu na achimfunga mkumbuu chibiruni,
achimvwika joho, achimvwika chisibao na achichifunga na mkumbuu
uriofumwa chiufundi mwakpwe chibiruni.
8 Alafu achimvwika Aruni chifuko cha lagani na ndani ya hicho chifuko
achitiya Urimu na Thumimu.*
9 Chisha achimvwika Aruni chiremba na uphande wa mbere wa hicho
chiremba wachibandika chibamba cha zahabu, yani tadzi takatifu, dza
Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza Musa.

10 Alafu Musa achihala mafuha ga utakaso, achiripaka rira hema ra
mkpwutano na vitu vyosi virivyokala mumo achivitakasa.
11 Achitimvya-timvya kano sabaa seemu ya mafuha higo dzulu ya phatu
pha kulavira sadaka, na miyoye yosi, birika na hakore ili aitakase.
12 Chisha Musa achimmwagira Aruni mafuha chitswani ili amtakase.
13 Alafu Musa achiareha ana a Aruni achiavwika kandzu, achiafunga
mikumbuu vibiruni na kuavwika viremba dza viratu arivyolagizwa ni
Mwenyezi Mlungu.

14 Chisha Musa achireha ndzau ya sadaka ya kuusa dambi, naye Aruni
na anae achiika mikono yao dzulu ya chitswa cha yo ndzau.
15 Musa achitsindza yo ndzau, achihala seemu ya milatso achiipaka
kpwenye hizo pembe zirizo kpwenye pembe za phatu pha kulavira
sadaka kpwa chalache ili kuphatakasa. Alafu achihala milatso chiyosala
achiimwaga photsi phenye hako ra phatu pha kulavira sadaka, chihivyo
achiphatakasa ili aphahumire kpwa kulavira sadaka.
16 Alafu, Musa achihala marunya gosi gokala kpwenye mahumboge,
chala cha ini phamwenga na figo zosi mbiri na marunyage na achiviocha
dzulu ya phatu pha kulavira sadaka.
17 Ela nyama, chingo na ufumba wa ndzau hiye, achiviocha kondze ya
kambi dza Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza Musa.

18 Alafu, Musa achireha turume ra sadaka ya kuochwa. Aruni na anae
achiika mikono yao dzulu ya chitswa cha turume hiro.
19 Musa achiritsindza na milatsoye achiitimvya-timvya chila uphande wa
pho pha phatu pha kulavira sadaka.
20 Achikata-kata hiro turume vipande-vipande na Musa achiviocha
phamwenga na chitswache na marunyage.
21 Alafu gara mahumbo na marondo achigatsukutsa na madzi, Musa
achigaocha gosi dzulu ya phatu pha kulavira sadaka phamwenga na seemu
zanjina za ro turume dza sadaka ya kuochwa. Iyo ni zawadi yenye
kungu nono imuhamirayo Mwenyezi Mlungu. Musa achihenda kama
arivyolagizwa ni Mwenyezi Mlungu.

---

* **8:8 8:8** Vihunde avi ni vidziwe ambavyo enye kala achihumira kumanya mapendzi ga Mlungu. Soma Kutsama 28:30.

22 Alafu achireha turume ranjina, dza sadaka ya kuatenga kpwa ajili ya
Mwenyezi Mlungu. Aruni na anae achiika mikono yao dzulu ya chitswa
cha turume hiro.
23 Musa achiritsindza. Achihala seemu ya milatso ya hiro turume na
achimpaka Aruni kpwenye ndewe ya sikirore ra kulume, dzalagumbe ra
mkpwonowe wa kulume na ra chiguluche cha kulume.
24 Ana a Aruni nao achedza, naye Musa achiapaka seemu ya milatso
kpwenye ndewe za masikiro gao ga kulume, madzalagumbe ga mikono
yao ya kulume na ga magulu gao ga kulume. Milatso yanjina achiitimvira-
timvira pho phatu pha kulavira sadaka chila uphande.
25 Alafu, achihala marunya gosi, yani mchira wenye marunya, marunya
gosi ganagofwinika mahumbo, chala cha ini, phamwenga na figo zosi mbiri
na marunyage na chiga cha kulume.
26 Alafu, achihala mkpwahe mmwenga uriokandwa na mafuha, keki
mwenga na bisikuti mwenga kula kpwenye kaphu ya mikahe isiyotiywa
hamira iriyo mbere za Mwenyezi Mlungu achiviika vyosi dzulu ya vipande
vya marunya na chira chiga.
27 Musa achiviika mikononi mwa Aruni na anae, nao achiviunula dzulu
kuonyesa akamlavira Mwenyezi Mlungu dza sadaka ya kuunulwa.
28 Alafu Musa achihala vitu hivyo vyosi kula mwao mikononi achiviocha
dzulu ya phatu pha kulavira sadaka phamwenga na sadaka za kuochwa.
Hino ni sadaka ya kuikpwa mbere za Mwenyezi Mlungu, yenye kungu
nono imuhamirayo Mwenyezi Mlungu, hino ni zawadi yenye kungu nono
imuhamirayo Mwenyezi Mlungu.
29 Chisha Musa achihala ira laga na achiiunula dzulu achilavya sadaka ya
kuunulwa mbere za Mwenyezi Mlungu. Seemu iyo ya turume ra kutengera
alavyadzi-sadaka kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu ni mtalo wa Musa dza
arivyolagizwa ni Mwenyezi Mlungu.
30 Alafu Musa wahala chiasi cha mafuha ga utakaso na milatso kula
phatu pha kulavira sadaka achimtimvira-timvira Aruni na anae na nguwo
zao piya. Chihivyo Musa achimtenga Aruni na anae na nguwo zao kpwa
ajili ya Mwenyezi Mlungu.
31 Musa achimuambira Aruni na anae, “Jitani hira nyama pho phatu
pha kumenyera hema ra mkpwutano, muirye phapho hipho phamwenga
na mikahe iriyo mo kaphuni mwenye sadaka za kutenga alavyadzi-sadaka
kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu. Hendani dza vira nirivyokulagiza uwe
na anao kukala seemu iyo ni iriwe ni mwimwi.
32 Nyama yoyosi au mkpwahe wowosi ndiosala ni uochwe.
33 Tamundatuluka kondze ya phatu pha kumenyera hema ra mkpwutano
kpwa muda wosi wa siku sabaa, yani hadi muda wenu wa kutengbwa
kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu usire.
34 Mwenyezi Mlungu akalagiza huhende dza vira huchivyohenda rero
kusudi hukuhendereni upatanisho kpwa kukuusirani dambi.
35 Ni msale pho phatu pha kumenyera hema ra mkpwutano usiku na
mutsi kpwa muda wa siku sabaa, na muhende gara mrigolagizwa ni
Mwenyezi Mlungu, ili msifwe. Hivi ndivyo nirivyolagizwa ni Mwenyezi
Mlungu.”
36 Phahi, Aruni na anae achihenda gosi ambago Mwenyezi Mlungu
walagiza kutsupira Musa.

9

Alavyadzi-sadaka anaandza kazi yao

1 Siku sabaa za kutakaswa ziriphosira, Musa achimuiha Aruni na anae
phamwenga na atumia a Iziraeli.
2 Achimuambira Aruni, “Hala mwana ndzau kpwa ajili ya sadaka ya
kuusa dambi na turume kpwa ajili ya sadaka ya kuochwa, nyama osi hinyo
asikale na virema, uarehe mbere za Mwenyezi Mlungu.
3 Aambire Aiziraeli ahale ndenje mwenga kpwa ajili ya sadaka ya
kuusa dambi, mwana ndzau mmwenga wa mwaka mmwenga na turume
mwenga ra mwaka mmwenga, kpwa ajili ya sadaka ya kuochwa, osi
asiokala na virema.
4 Ndzau mmwenga na turume mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya amani,
alavye mbere za Mwenyezi Mlungu phamwenga na sadaka ya mtsere uri-
otsanganywa na mafuha, mana rero Mwenyezi Mlungu andaatsembukira.”
5 Aiziraeli achireha vyosi hivyo mbere ya hema ra mkpwutano dza
vira Musa arivyolagiza na osi phamwenga achisengera phephi mbere za
Mwenyezi Mlungu.
6 Musa achiaambira, “Mwenyezi Mlungu akakulagizani muhende
dzambo hiri ili muone ngumaye.”
7 Alafu Musa achimuambira Aruni, “Phiya pho phatu pha kulavira
sadaka, ukalavye sadakayo ya kuusa dambi na sadaka ya kuochwa. Piya
ulavye sadaka za kuusa dambi chizorehwa ni atu na za kuochwa na
uhende upatanisho kpwa kuusa dambiyo na za atu dza vira Mwenyezi
Mlungu arivyolagiza.”
8 Phahi, Aruni achisengerera phatu pha kulavira sadaka, achitsindza
yuya mwana ndzau dza sadaka ya kuusa dambiye mwenye.
9 Anae achimrehera milatso, naye Aruni achidyoga chalache kpwenye
milatso iyo na kuipaka kpwenye hizo pembe zirizo kpwenye pembe za
phatu pha kulavira sadaka. Milatso yosala achiimwaga kpwenye hako ra
phatu pha kulavira sadaka.
10 Achihala marunya, figo na chala cha ini cha yo sadaka ya kuusa dambi
achiviocha vyosi dzulu ya phatu pha kulavira sadaka dza vira Mwenyezi
Mlungu arivyolagiza Musa.
11 Ela nyama na chingo achiviocha mohoni kondze ya kambi.
12 Alafu Aruni achitsindza nyama wa sadaka ya kuochwa. Anae
achimrehera milatso, naye achiimwagira-mwagira phatu pha kulavira
sadaka pande zosi.
13 Chisha achimrehera sadaka za kuochwa, chipande chimwenga-
chimwenga, na chitswa, naye achiviocha dzulu ya phatu pha kulavira
sadaka.
14 Achitsukutsa mahumbo na marondo na achigaocha dzulu ya zo seemu
zanjina za sadaka ya kuochwa pho phatu pha kulavira sadaka.
15 Alafu, Aruni achireha sadaka ya atu. Achihala ndenje ya sadaka ya
kuusira atu dambi, achiitsindza na kuilavya sadaka ya kuusa dambi, dza
viratu arivyohenda kpwa hira ya mwandzo.
16 Alafu achireha hira sadaka ya kuochwa na achiilavya kulengana na
lagizo.
17 Kanda na sadaka ya mtsere ariyoitiya kpwenye sadaka ya kuochwa
ya chila ligundzu, wanyaha fumba mwenga ra mtsere na kuriocha dzulu
ya phatu pha kulavira sadaka.

9:7 9:7 Aeburania 7:27

18 Viratu vira Aruni, achitsindza hira ndzau na rira turume ra sadaka ya
amani kpwa ajili ya atu. Anae achimrehera milatso ambayo waimwagira-
mwagira pande zosi za phatu pha kulavira sadaka.
19 Wahala marunya gosi ga ndzau hiye na turume hiro, yani mchira
wenye marunya wa turume, marunya gofwinika mahumbo, figo na chala
cha ini,
20 achigaika dzulu ya vidari, na achigatsukula hadi phatu pha kulavira
sadaka achigaocha.
21 Ela vira vidari na vira viga vya kulume, Aruni waviunula dzulu
kuonyesa akamlavira Mwenyezi Mlungu dza sadaka ya kuunulwa, kulen-
gana na vira Musa arivyolagiza.
22 Aruni ariphomala kulavya sadaka zosi, yani sadaka ya kuusa dambi,
sadaka za kuochwa na sadaka za amani, achiaunurira atu mikono,
achiabariki, alafu achitserera photsi.
23 Chisha Musa na Aruni achiinjira ndani ya hema ra mkpwutano.
Ariphotuluka achiabariki atu, na nguma ya Mwenyezi Mlungu ichiatsem-
bukira atu osi.
24 Moho wala mbere za Mwenyezi Mlungu uchiocha sadaka za kuochwa
na marunya gokala dzulu ya phatu pha kulavira sadaka. Atu osi ariphoona
hinyo moho apiga njerejere na achisujudu.

10

Dambi ya Nadabu na Abihu

1 Nadabu na Abihu, ana a Aruni, ahala chila mmwenga chetezoche, achi-
ika moho na uvumba, achimlavira Mwenyezi Mlungu moho usioruhusiwa,
ambao tauyalengana na lagizo ra Mwenyezi Mlungu.
2 Phahi, moho wala mbere za Mwenyezi Mlungu, uchiaocha hinyo
barobaro nao achifwa mbereze.
3 Kpwa hivyo, Musa achimuambira Aruni, “Higa ndigo gara Mwenyezi
Mlungu arigogomba ariphoamba, ‘Nindadzionyesa kukala ni mtakatifu
kahi ya hara ario phephi nami, nindahewa nguma mbere za atu osi!’ ”
Aruni achinyamala zii.
4 Phahi, Musa achiiha Mishaeli na Elizafani, ana a Uzieli, ise mdide wa
Aruni, achiaambira edze ause nyufu za ndugu zao kula Phatu Phatakatifu
na kuziphirika kondze ya kambi.
5 Achigbwira kandzu za zo nyufu za ndugu zao achiaguruta hadi kondze
ya kambi, dza vira Musa arivyoamuru.
6 Alafu Musa achimuambira Aruni na anae, Eliazari na Ithamari,
“Msidimule nyere zenu wala kukpwanyula nguwo zenu kpwa chiriro,
la sivyo mundafwa na kuarehera Aiziraeli osi chivyamwenga tsukizi za
Mwenyezi Mlungu. Ela ndugu zenu, yani nyumba yosi ya Iziraeli, anaweza
kurira kpwa sababu ya moho hinyo Mwenyezi Mlungu achioreha.
7 Msituluke kondze ya phatu pha kumenyera hema ra mkpwutano, ama
sivyo mundafwa. Mana mafuha ga kutengbwa kpwa ajili ya Mwenyezi
Mlungu ga dzulu yenu.” Aruni na anae achihenda kama vira Musa
arivyoamba.
8 Mwenyezi Mlungu achimuambira Aruni,
9 “Munaphomenya ndani ya hema ra mkpwutano, uwe na anao msinwe
uchi wa zabibu wala uchi wowosi, ama sivyo mundafwa. Hiri rindakala
lagizo ambaro vivyazi vyenu vyosi vinalondwa virilunge siku zosi.

9:18 9:18 Alawi 3:1–11 **9:22 9:22** Isabu 6:22–26

10 Mnalondwa kuika tafwauti kahi ya mambo matakatifu na mambo ga
kawaida, kahi ya mambo garigo najisi na sigokala najisi.
11 Mundaafundza Aiziraeli malagizo gosi ambago Mwenyezi Mlungu
wakuambirani kutsupira Musa."
12 Musa achimuambira Aruni na anae ariosala, Eliazari na Ithamari,
"Halani hira seemu ya sadaka ya mtsere yosala kula sadaka anazolavirwa
Mwenyezi Mlungu. Mtengeze mikahe isiyotiywa hamira na muirye kanda-
kanda ya phatu pha kulavira sadaka mana sadaka iyo ni takatifu kabisa.
13 Mundairya Phatu Phatakatifu kpwa sababu hinyo ni mtaloo na
chivyazicho kahi za sadaka zireherwazo Mwenyezi Mlungu kpwa
kuochwa. Hivi ndivyo nirivyoamriwa.
14 Ela laga chiyounulwa mbere za Mwenyezi Mlungu na chiga chi-
nacholaviwa dza sadaka kpwa kuunulwa mbere za Mwenyezi Mlungu,
munaweza kuvirya phatu phophosi ambapho si najisi. Undarya uwe
na anao alume na achetu. Vitu hivyo ukahewa kama mtaloo na wa
chivyazicho kula sadaka za amani za atu a Iziraeli.
15 Chira chiga chiricholaviwa na laga chiyounulwa mbere za Mwenyezi
Mlungu andavireha phamwenga na sadaka za marunya ganagolaviwa
kpwa kuochwa. Hivyo vindakala vyako phamwenga na anao, hinyo ni
mtalo wenu hata kare na kare dza vira Mwenyezi Mlungu arivyolagiza."
16 Phahi, Musa wauza-uza sana kuhusu hira ndenje ya sadaka ya kuusa
dambi, naye achimanya kukala ikaochwa kare. Hivyo achiareyera sana
Eliazari na Ithamari, ana a Aruni ariosala, achiauza,
17 "Kpwa utu wani tamyairya Phatu Phatakatifu? Iyo kala ni chitu
chitakatifu kabisa na kala mkaihewa ili kuusa makosa ga Aiziraeli osi
phamwenga na kuahendera upatanisho kpwa kuausira dambi mbere za
Mwenyezi Mlungu.
18 Tsona, kpwa vira mlatsowe tauyarehwa ndani ya Phatu Phatakatifu,
mwalondwa mumurye muhalani mbere ya hema ra mkpwutano dza
nrivyolagiza."
19 Aruni achimuambira Musa, "Lola, rero akalavya sadaka yao ya kuusa
dambi na sadaka yao ya kuochwa mbere za Mwenyezi Mlungu, na mambo
higa gakahendeka. Dze, kalapho nkarya iyo sadaka ya kuusa dambi hivi
rero, ingekubalika mbere za Mwenyezi Mlungu?"
20 Musa ariphosikira higo, achihamirwa.

11

Nyama a kuriwa na asioriwa
(Kumbukumbu 14:3–21)

1 Mwenyezi Mlungu achiaambira Musa na Aruni,
2 "Aambire Aiziraeli hivi: Kahi ya nyama osi kpwenye tsi, ambao
munaweza kurya ni hano.
3 Munaweza kurya nyama yeyesi mwenye makpwatsa goganyika seemu
mbiri na anatserura.
4 Ela kahi ya nyama atserurao, au ario na makpwatsa ga kuganyika
seemu mbiri, msirye ngamia. Iye kpwenu ni najisi, mana anatserura ela
kana makpwatsa ga kuganyika seemu mbiri. Msirye kpwang'a mana ni
najisi kpwenu. Anatserura, ela kana makpwatsa ga kuganyika seemu
mbiri. Msirye tsungula mana ni najisi kpwenu. Anatserura, ela kana
makpwatsa ga kuganyika seemu mbiri.

10:12 10:12 Alawi 6:14–18 **10:14 10:14** Alawi 7:30–34 **10:17 10:17** Alawi 6:24–26

5 Msirye kpwang'a kpwa kukala iye anatserura ela makpwatsage
tagayaganyika, hiye kpwenu ni najisi.
6 Msirye tsungula, iye anatserura ela makpwatsage tagayaganyika, iye
naye kpwenu ni najisi.
7 Msirye nguluwe, iye ana makpwatsa garigoganyika ela katserura, hiye
kpwenu ni najisi.
8 Kpwa sababu nyama aha ni najisi, msirye nyama yao wala msigute
nyufu zao.

9 "Kahi ya viumbe vyosi vya madzini, munaweza kurya chiumbe
chochosi chiricho na mapezi na mamba, chiricho baharini au myuhoni.
10 Ela chochosi chiishicho baharini au myuhoni, ambacho tachina
mapezi wala mamba, yani viumbe vyanjina vyosi viishivyo madzini ni
najisi kpwenu.
11 Viumbe hivyo vindakala najisi kpwenu. Msirye nyama yao, wala
msigute nyufu zao mana ni najisi.
12 Chiumbe chochosi chiishicho ndani ya madzi ambacho tachina mapezi
na mamba ni najisi kpwenu.

13 "Hinya ndio nyama a mapha ambao ni najisi kpwenu. Kpwa hivyo,
msiarye: Kozi, furukombe, pungu,
14 mweko, aina zosi za nderi,
15 aina zosi za kunguru,
16 mbuni, bweka, dudumizi, aina zosi za chiphanga,
17 chororo, aina zosi za vimburu, aina zosi za manjera, korongo, koikoi,
hudihudi na chila aina ya nundu,
18 mumbi, mwari, nderi,
19 manjera, aina zosi za koikoi, hudihudi na nundu.

20 "Adudu osi enye mapha aambalao na magulu mane, ni najisi kpwenu.
21 Ela, kahi ya adudu enye mapha anyendekao kpwa magulu mane mare
ga kutiniratinira dzulu ya tsi munaweza kurya.
22 Hinyo ni: Chila aina ya ndzije, ya nyoe, ya vyenene na ya mabandzi.
23 Ela adudu anjina osi enye mapha na magulu mane ni najisi kpwenu.

24 "Unaweza kudzinajisi kpwa kurya au kuguta nyama hinya; yeyesi
ndiyeguta nyufu za nyama hinya andakala najisi hadi dziloni.
25 Yeyesi ndiyetsukula nyufu zao ni afule nguwoze naye andakala najisi
hadi dziloni.
26 Nyama enye ni hara arioahulwa makpwatsa ela tagayaganyika kano
mbiri na taatserura. Mutu yeyesi ndiyeguta nyufu za nyama hinyo
andakala najisi.
27 Nyama osi anyendekao kpwa mafumba gao kahi za osi anyendekao
na magulu mane, ni najisi kpwenu na yeyesi ndiyeguta lufu ra nyama dza
hiye andakala najisi hadi dziloni.
28 Mutu yeyesi ndiyetsukula nyufu za nyama hinyo andakala najisi hadi
dziloni, naye andafula nguwoze. Hinyo kpwenu ni najisi.

29 "Kahi ya viumbe vinyendekavyo photsi hivi ni najisi kpwenu: Kala,
kotso, chila aina ya mjusi,
30 phalaphala, mbulu kenge, chijenje, mbulu na lumbwi.
31 Hinyo osi ni najisi kpwenu na yeyesi ndiyeguta nyufu zao, andakala
najisi hadi dziloni.
32 Napho lufu ra viumbe hivyo rikagbwerera chitu chochosi, ikale ni
chifwaya cha muhi, nguwo, chingo, gunia au mwiyo wowosi unaohumirwa

kpwa kazi yoyosi, mwiyo hinyo undakala najisi hadi dziloni. Ili kuchi-
henda chikale swafi chinalondwa kutsukutswa na madzi.
33 Napho lufure rikagbwerera mwiyo wa ulongo, phahi, chitu chochosi
chiricho ndani ya mwiyo hinyo ni najisi na mwiyo hinyo ni uvundzwe.
34 Chakurya au chinwadzi chochosi chichiguta madzi kula mwiyo hinyo
chindakala najisi.
35 Chila chitu ambacho chikagbwererwa ni lufu, chindakala najisi.
Ichikala ni dziko ra ulongo ra kuochera mikahe au nyungu ni ivundzwe.
Vindakala najisi navyo ni vinajisi kpwenu.
36 Pula za madzi au Chisima cha kudzengerwa tachindanajisika. Ela
chochosi ndichoguta nyufu hizi chindakala najisi.
37 Ichikala lufu rikagbwerera mbeyu za kuphanda, mbeyu hizo tazin-
dakala najisi.
38 Ela napho mbeyu zikatiywa madzini na zikagbwererwa ni lufu, phahi,
mbeyu hizo ni najisi kpwenu.
39 "Ichikala nyama yeyesi munayeruhusiwa kurya, akafwa mwenye,
yeyesi ndiyeguta lufure, andakala najisi hadi dziloni.
40 Mutu yeyesi achirya nyama ya lufu hiro andafula nguwoze na
andakala najisi hadi dziloni. Na yeyesi ndiyetsukula lufu hiro, andafula
nguwoze, naye andakala najisi hadi dziloni.
41 "Chiumbe chochosi chinachonyendeka photsi ni tsukizo kpwenu,
msichirye.
42 Chochosi chinachoambala na ndani, chochosi chinachonyendeka
photsi kpwa magulu mane au magulu manji, msichirye kpwa mana ni
tsukizo.
43 Kpwa hivyo msidzihende kukala tsukizo kpwa njira ya kurya au
kuguta viumbe vihambalavyo mndadzinajisi.
44 Kpwa sababu mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, dz-
itakaseni na mkale atakatifu kpwa mana mimi ni mtakatifu. Wala
msidzinajisi na chochosi chinachoambala photsi.
45 Kpwa sababu mimi Mwenyezi Mlungu, ndimi yekutuluzani kula tsi
ya Misiri kusudi nikale Mlungu wenu; kpwa hivyo kalani atakatifu kpwa
mana mimi ni mtakatifu.
46 "Iyo phahi, ndiyo shariya kuhusu nyama, nyama a mapha na viumbe
vyosi virivyo moyo viishivyo ndani ya madzi na vinavyonyendeka photsi,
47 ili kutafwautisha kahi ya chiricho najisi na chisichokala najisi,
chiwezacho kuriwa na sichoweza kuriwa."

12

Kutakasa achetu bada ya kudzivugula

1 Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa,
2 "Aambire atu a Iziraeli hivi: Mchetu achiphaha mimba na kudzivugula
mwana mlume, andakala najisi kpwa muda wa siku sabaa sawa na
anavyokala wakati ana ga chichetu.
3 Mwana hiye andatiywa tsatsani sikuye ya nane.
4 Alafu mchetu hiye andaenderera kukala najisi kpwa muda wa siku
mirongo mihahu na tahu ndipho akale si najisi bada ya kutuma. Wakati
hinyo, asigute chochosi chitakatifu wala kuinjira Phatu Phatakatifu hadi
siku za kutakasikakpwe ndiphotimiya.

11:44 11:44 Alawi 19:2; 1 Petero 1:16 **12:3 12:3** Mwandzo 17:12; Luka 2:21

5 Ela, napho akadzivugula mwana mchetu, phahi, andakala najisi
kpwa muda wa wiki mbiri dza vira inavyokala wakati ana ga chichetu.
Andaenderera kukala najisi kpwa muda wa siku mirongo sita na sita.
6 "Siku za kutakaswakpwe ndiphotimiya, ikale akaphaha mwana mlume
au mchetu, andamrehera mlavyadzi-sadaka hipho phatu pha kumenyera
hema ra mkpwutano turume ra mwaka mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya
kuochwa na mwana njiya manga au njiya, kpwa ajili ya sadaka ya kuusa
dambi.
7 Mlavyadzi-sadaka andamreha mbere za Mwenyezi Mlungu na ku-
muhendera mchetu hiye upatanisho kpwa kumuusira najisi naye andakala
si najisi tsona. Hiri ni lagizo ra kuelekeza mchetu yeyesi ndiyedzivugula
mwana mlume au mchetu.
8 "Napho kaweza kulavya turume, phahi, andareha njiya airi au ana
njiya manga airi; mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya kuochwa na wanjina
kpwa ajili ya sadaka ya kuusa dambi. Mlavyadzi-sadaka andamuhendera
mchetu hiye upatanisho kpwa kumuusira najisi, naye andakala swafi."

13

Malagizo kuhusu ukongo wa ngozi wa kuambukiza

1 Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa na Aruni,
2 "Ichikala mutu yeyesi andakala na kufutuka au viphere au vyoga dzulu
ya mwiriwe, ambavyo vinaweza kukala ukongo wa ngozi wa kuambukiza,
phahi, ni lazima arehwe kpwa mlavyadzi-sadaka Aruni au mmwenga wa
anae ndiyekala mlavyadzi-sadaka.
3 Mlavyadzi-sadaka andachunguza phatu pharipho ukongo na ichikala
nyere za phatu phara zikagaluka nyereru na ukongo wenye uchionekana
kukala u ndani zaidi ya ngozi ya mwiriwe, phahi, hinyo ni ukongo wa
ngozi wa kuambukiza. Mlavyadzi-sadaka achimala kumchunguza hivyo,
andatangaza kukala mutu yuya ni najisi.
4 Ela ichikala seemu hiyo, dzagbwe ni nyereru ela nyo wereruwe
taudzangbwemenya sana ndani ya chingo na wala nyere za phatu phara
taziyabadilika kukala nyereru, phahi, mlavyadzi-sadaka andamtenga
mutu yuya kpwa muda wa siku sabaa.
5 Siku ya sabaa, mlavyadzi-sadaka andamchunguza tsona yuya mutu, na
ichikala, kulengana na uchunguziwe akaona hinyo ukongo taudzangbwe-
badilika na taudzangbwegota kpwenye ngoziye, phahi, andamtenga mutu
hiye kpwa siku zanjina sabaa.
6 "Mlavyadzi-sadaka andamchunguza tsona mutu hiye siku ya sabaa.
Napho kulengana na uchunguziwe, hira seemu ya ukongo inayaya na
ukongo taudzangbwegota, phahi, mlavyadzi-sadaka andatangaza kukala
mutu yuya ni swafi, hinyo ni uphere tu. Mutu hiye ni afule nguwoze, naye
andakala swafi.
7 Ela viphere vira vichigota kpwenye ngozi, bada ya mutu hiye
kudzionyesa kpwa mlavyadzi-sadaka kpwa ajili ya kutangazwa kukala ni
swafi, phahi, andakpwedza tsona kpwa mlavyadzi-sadaka.
8 Mlavyadzi-sadaka andamchunguza tsona, na napho ukongo wa ngozi
ukagota kpwenye ngozi, phahi, mlavyadzi-sadaka andatangaza kukala
mutu yuya ni najisi mana hinyo ni mahana.
9 "Napho mutu akagbwirwa ni mahana, andarehwa kpwa mlavyadzi-
sadaka.

12:8 12:8 Luka 2:24

10 Mlavyadzi-sadaka andamchunguza na napho akafutuka utu wereru
ambao ukahenda malalaikage gakale mereru na kufutuka kura kuka-
galuka kukala chironda chiitsi,
11 higo ni mahana ga muda mure. Mlavyadzi-sadaka andatangaza kukala
mutu hiye ni najisi. Kandamtenga mutu hiye kpwa amchunguze tsona
mana ni najisi kare.
12 Napho ukongo wa kuambukiza ukamgbwira na ukagota mwiri mzima,
kula chitswani hadi maguluni, hata ikale mlavyadzi-sadaka anaweza
kuona,
13 phahi mlavyadzi-sadaka andamchunguza. Naye achiona kukala
ukongo hinyo ukagota mwiri mzima, phahi, andatangaza kukala mutu hiye
ni swafi kpwa sababu mwiri ukagaluka kukala mwereru na hivyo mutu
hiye ni swafi.
14 Ela achionekana na chironda chiitsi, phahi, mutu hiye andakala ni
najisi.
15 Mlavyadzi-sadaka andachunguza hicho chironda chiitsi na kum-
tangaza kukala ni najisi kpwa sababu hinyo ni ukongo wa ngozi wa
kuambukiza.
16 Ela hicho chironda chichigaluka tsona kukala chereru, mutu hiye
andauya kpwa mlavyadzi-sadaka.
17 Mlavyadzi-sadaka andamchunguza na achiona kukala chikagaluka
kukala chereru, phahi, andatangaza kukala mutu hiye ni swafi.
18 “Napho mutu akagbwirwa ni iphu, naro rikaphola,
19 ela pho phariphokala na iphu phafutuka na phachikala phereru au
avi phereru avi phakundu, analondwa kumuonyesa mlavyadzi-sadaka.
20 Mlavyadzi-sadaka andamchunguza hiye mutu, naye achiona kukala
ukongo hinyo u ndani zaidi ya ngozi na go malalaika ga phatu phara
gakagaluka kukala mereru, phahi, mlavyadzi-sadaka andatangaza kukala
mutu hiye ni najisi. Higo ni mahana ambago gakaandza kpwenye iphu.
21 Ela napho mlavyadzi-sadaka akamchunguza hiye mutu na kuona
kukala malalaika ga phatu phara sigo mereru wala ukongo hinyo taundani
sana ya ngozi, ela phanayaya, phahi, andamtenga hiye mutu kpwa muda
wa siku sabaa.
22 Napho ukongo hinyo ukagota kpwenye ngozi, phahi, mlavyadzi-
sadaka andatangaza kukala mutu hiye ni najisi, seemu iyo ina ukongo wa
kuambukiza.
23 Ela, napho hinyo ukongo taudzangbwebadilika na taudzangbwegota
kpwenye ngoziye, phahi, hiro ni kuphyu ra iphu tu. Mlavyadzi-sadaka
andatangaza kukala mutu hiye ni swafi.
24 “Au, ichikala mutu waphya na cho chironda chiitsi chikagaluka kukala
kundu na wereru,
25 mlavyadzi-sadaka andachichunguza. Naye achiona kukala malalaika
gakagaluka kukala mereru na ukongo ukamenya ndani sana, phahi, hinyo
ni ukongo wa kuambukiza. Ukongo hinyo ukadzituluza kpwa njira ya
phatu phara phophya. Mlavyadzi-sadaka andatangaza kukala mutu hiye
ni najisi, mana ana mahana.
26 Ela napho mlavyadzi-sadaka achiona kukala malalaika ga phatu phara
si mereru na nyo ukongo taundani sana ela ura wereru unayaya, phahi,
mlavyadzi-sadaka andamtenga mutu hiye kpwa muda wa siku sabaa.
27 Siku ya sabaa, mlavyadzi-sadaka andamchunguza. Napho cho
chironda chikatsatsamuka, phahi, mlavyadzi-sadaka andatangaza kukala
mutu yuya ni najisi, mana ana ukongo wa ngozi wa kuambukiza.

28 Ela, napho hicho chironda tachikatsatsamuka, ela nyo wereru unayaya, hiko ni kufutuka chikorehwa ni kuphya. Phahi, mlavyadzi-sadaka andatangaza kukala mutu hiye ni swafi, mana hiro ni kuphyu ra kuphya.

29 “Napho mutu yeyesi mlume au mchetu, ana ukongo phakpwe chitswani au cheruni,
30 mlavyadzi-sadaka andachunguza ukongo hinyo. Ichikala andaona kukala ukongo u ndani sana na nyere zi mandano na ni nyembamba, phahi, andatangaza kukala mutu hiye ni najisi, mana higo ni mahana ga chitswa au ga cheru.
31 Napho mlavyadzi-sadaka andachunguza pho phakongo na aone kukala taundani sana ya ngozi na nyere si nyiru, phahi mlavyadzi-sadaka andamtenga mutu hiye kpwa muda wa siku sabaa.
32 Siku ya sabaa mlavyadzi-sadaka andaphachunguza pho phenye ukongo hinyo. Achiona taphaenjerezekere na taphana nyere za rangi ya mandano wala nyo ukongo taundani sana ya ngozi,
33 phahi mutu hiye andanyola chitswache au cheruche. Ela phatu phara phenye ukongo kandaphanyola. Alafu mlavyadzi-sadaka andamtenga mutu hiye kpwa muda wanjina wa siku sabaa.
34 Siku ya sabaa, mlavyadzi-sadaka andachunguza pho phatu phakongo. Ichikala mlavyadzi-sadaka andaona kukala ukongo hinyo taukaenjerezeka wala kumenya ndani ya ngozi, phahi, andatangaza kukala mutu yuya ni swafi. Mutu hiye andafula nguwoze, naye andakala swafi.
35 Ela ichikala ukongo hinyo ukaenjerezeka bada ya kutangazwa kukala swafi,
36 mutu hiye andachunguzwa ni mlavyadzi-sadaka na ichikala ukaenjerezeka, mlavyadzi-sadaka kandakala na haja ya kuendza nyere zenye rangi ya mandano. Mutu hiye andakala najisi.
37 Ela ichikala mlavyadzi-sadaka andaona kukala hira seemu iriyo kongo taikabadilika na nyere nyiru zikamera phatu hipho, phahi, ukongo undakala ukaphola, na mutu hiye ni swafi. Mlavyadzi-sadaka andatangaza kukala mutu hiye ni swafi.

38 “Napho mutu yeyesi, akale mlume au mchetu, ana alama nyereru mwakpwe mwirini,
39 mlavyadzi-sadaka andamchunguza mutu hiye. Ichikala mlavyadzi-sadaka andaona kukala alama hizo ni nyereru chidide, hinyo ni ukongo wa kawaida, mutu hiye ni swafi.

40 “Napho mutu akahenda lilazi ra kogoni, iye ni swafi mana ana lilazi tu.
41 Ichikala mutu nyereze zikauka lihosini, mutu hiye ana lilazi tu naye aswafi.
42 Ela napho phakpwe chitswani phenye lilazi phana alama ya kundu na wereru, hinyo ni ukongo wa ngozi wa kuambukiza unaoandza kpwenye lilazire hipho kogoni au kpwenye lihosi.
43 Mlavyadzi-sadaka andamchunguza na ichikala andaona kukala hiko kufutuka kuna rangi ya kundu na wereru kpwenye lilazi kogoni au kpwenye lihosi na ambao u dza ukongo wa ngozi wa kuambukiza kpwenye ngozi,
44 phahi, mutu hiye ana ukongo wa kuambukiza, na ni najisi. Mlavyadzi-sadaka andamtangaza kukala ni najisi, kpwa sababu ya ukongo urio phakpwe chitswani.

45 “Mwenye ukongo wa kuambukiza yeyesi andavwala mademu, nyereze
kandazitsana, andabwiningiza mromowe na mkpwonowe na kugomba
kpwa sauti kuamba, ‘Mino ni najisi, mino ni najisi.’
46 Andaenderera kukala najisi kpwa muda wosi ndiokala na ukongo
hinyu. Iye ni najisi, naye ni lazima asagale macheye kondze ya kambi.

Malagizo kuhusu koga
kpwenye nguwo

47 “Napho nguwo ina aina ya madowa ga koga, ikale ya nyoya za
mang’ondzi au katani,
48 nguwo iyo ikale ikafumwa au kusukpwa na katani au nyoya za
mang’ondzi au ni nguwo ya chingo ya aina yoyosi,
49 ichikala hiro dowa ra koga ri rangi ya nyasi mbitsi au ya kundu
kpwenye nguwo hiyo, phahi, nguwo iyo ina koga ya kuambukiza. Kpwa
hivyo ni lazima mlavyadzi-sadaka aonyeswe iyo nguwo.
50 Mlavyadzi-sadaka andachunguza hiro dowa ra koga iyo naike nguwo
iyo kanda kpwa muda wa siku sabaa.
51 Siku ya sabaa andachunguza dowa hiro ra koga. Ichikala hiro dowa
ra koga rikagota kpwenye nguwo hiyo, ikale ni ya kufumwa, kusukpwa,
ya chingo au ya chitu chanjina chochosi chotengezwa na chingo, nguwo
iyo indakala na koga inayogota.
52 Mlavyadzi-sadaka andaiocha nguwo iyo mana ina aina ya koga
inayogota.
53 “Ela mlavyadzi-sadaka achiona hiro dowa ra koga tarikagota kpwenye
nguwo,
54 phahi, andalagiza nguwo iyo ifulwe na kuikpwa kanda kpwa muda
wanjina wa siku sabaa.
55 Mlavyadzi-sadaka andachunguza nguwo iyo bada ya kufulwa. Ichikala
dowa hiro taridzangbwegaluka rangiye hata dzagbwe tarikagota, phahi,
nguwo iyo ni najisi nayo ni iochwe, ikale dowa hiro ri ndani au kondze ya
nguwo hiyo.
56 Napho mlavyadzi-sadaka andaona kukala hiro dowa rinayaya bada ya
kufulwa, phahi andakata iyo seemu iriyo na aina ya koga igotayo.
57 Alafu, ichikala hiro dowa rindaonekana tsona kpwenye nguwo
yofumwa, yosukpwa au kpwenye chitu chochosi cha chingo, phahi inakoga
inayogota. Kpwa hivyo nguwo iyo andaiocha.
58 Ela nguwo ambayo dowa ra koga rikauka bada ya kufulwa, indafulwa
kano ya phiri na hivyo indakala swafi.
59 “Higa ndigo malagizo kuhusu madowa ga koga ndigokala kpwenye
nguwo za nyoya za mang’ondzi, za katani yofumwa, yosukpwa au za
chingo. Kpwa njira iyo mundaweza kutafwautisha kahi ya nguwo isiyokala
najisi na hira inayokala najisi.”

14

Kutakaswa bada ya kuphola
ukongo wa ngozi

1 Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa,
2 “Higa ndigo malagizo kuhusu enye mahana katika siku za kutakaswa
kpwao, bada ya kuphola ndiphorehwa kpwa mlavyadzi-sadaka.

14:2 14:2 Mathayo 8:4; Mariko 1:44; Luka 5:14; 17:14

3 Mlavyadzi-sadaka andaphiya akamchunguze yuya mutu kondze ya
kambi. Ichikala ukongo hinyo ukaphola,
4 phahi, mlavyadzi-sadaka andaamuru areherwe nyama airi a mapha
ario swafi na azima, chigongo cha muhi wa muerezi, sufi ya kundu na
chiphungo cha muhisopo kpwa ajili ya yuya mutu ndiyetakaswa.
5 Mlavyadzi-sadaka andaamuru nyama wa mapha mmwenga atsindzwe
dzulu ya nyungu yenye madzi swafi ga muhoni gajerago.
6 Mlavyadzi-sadaka andahala yuya nyama wa mapha chiyesala, chira
chigongo cha muerezi, sufi ya kundu na chira chiphungo cha muhisopo
na kuvivwika vyosi kpwenye madzi chigotsanganyika na milatso ya yuya
nyama wa mapha chiyetsindzwa.
7 Alafu, andamtimvira-timvira yuya mwenye kutakaswa hira milatso
kano sabaa, alafu andatangaza kukala mutu hiye ni swafi. Andamricha
yuya nyama wa mapha mzima aphiye vyakpwe weruni.
8 Hiye mutu andafula nguwoze, andanyola nyereze, na aoge, naye
andakala swafi. Bada ya higo andauya ndani ya kambi, ela andasagala
kondze ya hemare kpwa muda wa siku sabaa.
9 Siku ya sabaa andanyola nyereze zosi za chitswache, cheruche, nyusi na
nyere zosi za mwirini. Alafu andafula nguwoze na kuoga, naye andakala
swafi.
10 “Siku ya nane andareha ana turume airi, mwati wa mwaka mmwenga
osi asiokala na virema, kilo tahu za unga mnono uriotsanganywa na
mafuha kpwa ajili ya sadaka ya mtsere phamwenga na mafuha seemu
mwenga ya tahu ya lita.
11 Mlavyadzi-sadaka ndiyetakasa mutu hiye andamreha mbere za
Mwenyezi Mlungu phephi na phatu pha kumenyera hema ra mkpwutano
phamwenga na vitu chivyoreha.
12 Mlavyadzi-sadaka andahala mwana turume mmwenga na kumlavya
dza sadaka ya kuusa makosa phamwenga na gara mafuha. Andaviunula
mbere za Mwenyezi Mlungu.
13 Alafu andatsindza yuya mwana ng’ondzi Phatu Phatakatifu,
anaphotsindza nyama wa sadaka ya kuusa dambi na sadaka za kuochwa.
Sadaka hino ya kuusa makosa na sadaka ya kuusa dambi, ni za mlavyadzi-
sadaka. Ni sadaka takatifu kabisa.
14 Mlavyadzi-sadaka andahala seemu ya milatso ya sadaka ya kuusa
makosa na kupaka ye mutu atakaswaye ndewe ya sikirore ra kulume na
dzalagumbe ra mkpwonowe wa kulume na ra chiguluche cha kulume.
15 Alafu, mlavyadzi-sadaka andahala seemu ya mafuha na kugatiya
kpwenye fumba ra mkpwonowe wa kumotso.
16 Andadyoga chala cha mkpwonowe wa kulume kpwenye mafuha higo
na amtimvire-timvire kano sabaa mbere za Mwenyezi Mlungu.
17 Seemu ya mafuha ndigosala mwakpwe fumbani andapaka ye mutu
atakaswaye ndewe ya sikirore ra kulume na dzalagumbe ra mkpwonowe
wa kulume na ra chiguluche cha kulume, phatu pharatu ariphopaka
milatso ya sadaka ya kuusa makosa.
18 Gara mafuha ndigosala andapaka yuya mutu chitswani. Hivyo
andamuhendera utakaso kpwa kumuusira najisi mbere za Mwenyezi
Mlungu.
19 Mlavyadzi-sadaka andalavya sadaka ya kuusa dambi na kumuhendera
yuya mutu utakaso kpwa kumuusira najisi. Alafu andatsindza mwana
turume wa sadaka ya kuochwa.

20 Mlavyadzi-sadaka andalavya hira sadaka ya kuochwa phamwenga na
sadaka ya mtsere dzulu ya phatu pha kulavira sadaka. Hivyo andamuhen-
dera yuya mutu utakaso kpwa kumuusira najisi, naye andakala swafi.
21 "Ela ichikala mutu yuya ni mchiya, kana uwezo wa kulavya vitu hivyo,
phahi andareha mwana turume mmwenga dza sadaka ya kuusa makosa
ambaye andaunulwa dza sadaka ya kuunulwa kpwa kumuhendera yuya
mutu utakaso kpwa kumuusira najisi. Andareha viratu vira, kilo mwenga
ya unga mnono uriotsanganywa na mafuha kpwa ajili ya sadaka ya mtsere
na mafuha seemu mwenga ya tahu ya lita.
22 Piya andareha njiya airi au ana njiya manga airi chiasi awezacho,
mmwenga andakala kpwa ajili ya sadaka ya kuusa dambi na wanjina kpwa
ajili ya sadaka ya kuochwa.
23 Siku ya nane andamrehera mlavyadzi-sadaka vitu hivyo kpwa ajili ya
utakasowe mbere za Mwenyezi Mlungu hipho phatu pha kumenyera hema
ra mkpwutano.
24 Mlavyadzi-sadaka andahala yuya mwana turume wa sadaka ya kuusa
makosa phamwenga na gara mafuha seemu mwenga ya tahu za lita na
kuviunula dza sadaka ya kuunulwa mbere za Mwenyezi Mlungu.
25 Ye mutu ndiyereha yuya mwana turume wa sadaka ya kuusa makosa
andamtsindza. Mlavyadzi-sadaka andahala seemu ya milatso na kupaka
yuya mutu atakaswaye ndewe ya sikirore ra kulume, dzalagumbe ra
mkpwonowe wa kulume na ra chiguluche cha kulume.
26 Mlavyadzi-sadaka andatiya seemu ya mafuha higo kpwenye fumba ra
mkpwonowe wa kumotso.
27 Alafu amtimvire-timvire na chala cha mkpwonowe wa kulume seemu
ya higo mafuha garigo kpwenye fumbare ra kumotso kano sabaa mbere
za Mwenyezi Mlungu.
28 Mlavyadzi-sadaka andapaka mafuha yuya mutu atakaswaye ndewe ya
sikirore ra kulume, kpwenye dzalagumbe ra mkpwonowe wa kulume, na
ra chiguluche cha kulume. Andapaka phatu phara ambapho akapaka hira
milatso ya sadaka ya kuusa makosa.
29 Mafuha ndigosala mwakpwe mkpwononi andapaka yuya mutu
chitswani, ili kumuhendera utakaso kpwa kumuusira najisi mbere za
Mwenyezi Mlungu.
30 Alafu mlavyadzi-sadaka andahala chira ambacho yuya mutu akaweza
kureha ikale ni njiya au ana njiya manga.
31 Njiya mmwenga andakala kpwa ajili ya sadaka ya kuusa dambi
na wanjina kpwa ajili ya sadaka ya kuochwa phamwenga na sadaka
ya mtsere. Mlavyadzi-sadaka andamuhendera mutu yuya utakaso kpwa
kumuusira najisi mbere za Mwenyezi Mlungu.
32 "Higa ndigo malagizo kuhusu mutu wa mahana asiyekala na uwezo
wa kulavya sadaka ya utakaso ya kawaida."

Koga kpwenye nyumba

33 Chisha Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa na Aruni,
34 "Mndiphoinjira tsi ya Kanani ambayo nindakuphani ikale yenu, nami
nchihenda aina yoyosi ya koga kpwenye ukuta wa nyumba fulani kpwenye
tsi yenu.
35 Phahi, mwenye nyumba iyo analondwa amuambire mlavyadzi-sadaka
kukala, 'Nikaona utu dza koga kpwenye nyumba yangu.'
36 Mlavyadzi-sadaka andaamuru vitu vyosi ndani ya nyumba iyo vitu-
luzwe kabila ya iye mwenye kadzangbweandza uchunguzi wa rira dowa,

sedze vikatangazwa vyosi kukala najisi. Alafu andamenya na achunguze nyumba hiyo.
37 Andachunguza koga mo kutani, na achiona ikasababisha madowa-madowa ga rangi ya nyasi mbitsi au ya kundu na kuonekana kukala gakamenya ndani ya kuta,
38 hiye andatuluka kondze na kufunga nyumba iyo kpwa muda wa siku sabaa.
39 Siku ya sabaa, mlavyadzi-sadaka andauya na kuchunguza tsona nyumba hiyo. Ichikala dowa hiro rikagota kpwenye kuta za nyumba hiyo,
40 andalagiza mawe garigo kpwenye seemu zenye koga zibomolwe na kutsuphiwa phatu pharipho najisi kondze ya mudzi.
41 Palasta ya ndani ya nyumba iyo yosi indakpwangulwa-kpwangulwa na uchafu utsuphiwe phatu pharipho najisi kondze ya mudzi.
42 Alafu ukuta hinyo undadzengbwa na mawe maphya mo mwatu murimobomolwa. Nayo iyo nyumba indapigbwa palasta luphya.

43 “Ichikala dowa rira rindatsembuka tsona bada ya kulavya mawe higo na kukpwangula palasta na kuipiga luphya,
44 inalondwa mlavyadzi-sadaka edze aichunguze. Ichikala koga ikagota kpwenye nyumba hiyo, phahi iyo ni koga isiyouka, nyumba iyo ni najisi.
45 Nyumba iyo inalondwa ibomolwe na mawege, mbaoze na palastaye viphirikpwe phatu pharipho najisi kondze ya mudzi.
46 Zaidi ya higo, yeyesi ndiyemenya ndani ya nyumba iyo wakati ndiphokala ikafungbwa, andakala najisi hadi dziloni.
47 Yeyesi ndiyelala kpwenye nyumba iyo au kurya chakurya himo, analondwa afule nguwoze.

48 “Ela ichikala bada ya kuchunguza nyumba hiyo, mlavyadzi-sadaka achiona kukala koga taikagota bada ya kupigbwa palasta, phahi, mlavyadzi-sadaka andatangaza kukala nyumba iyo ni swafi mana koga ikasira.
49 Phahi kuonyesa nyumba ikakala swafi tsona, mwenye nyumba andareha nyama airi a mapha phamwenga na chipande cha muerezi, sufi ya kundu na chiphungo cha muhisopo.
50 Andatsindza nyama mmwenga wa mapha dzulu ya nyungu yenye madzi swafi ga muhoni.
51 Andahala chipande cha muerezi, chiphungo cha muhisopo na hira sufi ya kundu phamwenga na yuya nyama wa mapha chiyesala mzima na kuvivwika vyosi madzini chigotsanganyika na milatso ya yuya nyama wa mapha chiyetsindzwa. Alafu andatimvira-timvira nyumba iyo milatso kano sabaa.
52 Hivi ndivyo ndivyotakasa nyumba iyo kpwa milatso ya nyama wa mapha, madzi swafi ga muhoni gajerago, nyama wa mapha ariye moyo, chipande cha muerezi, chiphungo cha muhisopo na hira sufi ya kundu.
53 Yuya nyama wa mapha ariye mzima andamricha aphiye vyakpwe weruni kondze ya mudzi. Hivi ndivyo ndivyotakasa nyumba hiyo, nayo indakala swafi.”
54 Higa ndigo malagizo kuhusu aina yoyosi ya ukongo wa kuambukiza, ukongo wa ngozi wa chitswa na cheru,
55 Koga kpwenye nguwo au nyumba,
56 kufutuka, viphere au vyoga,
57 kpwa kuonyesa ni chitu chani chinachokala najisi na chisichokala najisi. Higo ndigo malagizo kuhusu ukongo wa kuambukiza.

15

Madzi-madzi ga mwirini garehago najisi

1 Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa na Aruni,
2 “Aambire Aiziraeli hivi: Mlume yeyesi ariye na ukongo wa kutulukpwa
ni madzi-madzi ga mbere, madzi higo gandamuhenda akale najisi.
3 Ikale anatulukpwa ni madzi-madzi muda wosi au gakaziba ndaniye,
mutu hiye ni najisi. Na madzi-madzige gandasababisha unajisi wa vitu
vyanjina kpwa njira zilungirazo:
4 Chitanda chochosi ndicholarira au chitu chochosi ndichosagarira,
chindakala najisi.
5 Mutu yeyesi ndiyeguta chitanda cha mutu hiye ni afule nguwoze na
aoge, naye andakala najisi hadi dziloni.
6 Mutu yeyesi ndiyesagarira chitu chochosi chirichosagarirwa ni mutu
mwenye kutulukpwa ni madzi-madzi, ni afule nguwoze na aoge, naye
andakala najisi hadi dziloni.
7 Mutu yeyesi ndiyeguta mutu atulukpwaye ni madzi-madzi, ni afule
nguwoze na aoge, naye andakala najisi hadi dziloni.
8 Mutu yeyesi achitsitsirwa mahe ni mutu atulukpwaye ni madzi-madzi,
ni afule nguwoze na aoge naye andakala najisi hadi dziloni.
9 Tandiko rorosi ambaro nkuandikpwa dzulu ya nyama, mutu
akasagarira, richisagarirwa ni mutu atulukpwaye ni higo madzi-madzi
rindakala najisi.
10 Mutu yeyesi ndiyeguta tandiko hiro andakala najisi hadi dziloni. Mutu
yeyesi ndiyetsukula vitu hivyo ni afule nguwoze na aoge naye andakala
najisi hadi dziloni.
11 Mutu yeyesi ndiyegutwa ni mutu atulukpwaye ni madzi-madzi kabila
ya kutsukutsa mikonoye, ni afule nguwoze, aoge naye andakala najisi hadi
dziloni.
12 Mwiyo wowosi wa ulongo chiogutwa ni mutu hiye ni uvundzwe-
vundzwe. Ela mwiyo wowosi wa muhi undatsukutswa na madzi.
13 “Mlume yeyesi atulukpwaye ni madzi-madzi achiphola ukongowe,
mutu hiye ni agodze siku sabaa kabila ya kuusirwa najisiwe. Andafula
nguwoze chisha aoge na madzi ga muhoni, naye andakala swafi.
14 Siku ya nane, ni arehe njiya airi au ana njiya manga airi mbere za
Mwenyezi Mlungu hipho phatu pha kumenyera hema ra mkpwutano na
kumupha mlavyadzi-sadaka.
15 Mlavyadzi-sadaka andalavya njiya mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya
kuusa dambi na wanjina kpwa ajili ya sadaka ya kuochwa. Mlavyadzi-
sadaka andamuhendera mutu hiyu utakaso wa kumuusira unajisiwe wa
kutulukpwa ni madzi-madzi mbere za Mwenyezi Mlungu.
16 “Mlume yeyesi achitulukpwa ni minya, analondwa kuoga mwiri
mzima, naye andakala najisi hadi dziloni.
17 Nguwo yoyosi au ngozi yoyosi chiyododerwa ni minya inalondwa
ifulwe nayo indakala najisi hadi dziloni.
18 Napho mlume akalala na mchetu na kutulukpwa ni minya, phahi ni
lazima osi airi aoge, nao andakala najisi hadi dziloni.
19 “Mchetu yeyesi ndiphokala mwezini, andakala najisi kpwa muda wa
siku sabaa. Mutu yeyesi ndiyemguta andakala najisi hadi dziloni.
20 Chitu chochosi ndicholarira au kusagarira wakati a kpwenye mambo
ga chichetu chindakala najisi.

21 Mutu yeyesi ndiyeguta chitanda cha mchetu hiye ni afule nguwoze na
aoge naye andakala najisi hadi dziloni.
22 Mutu yeyesi ndiyeguta chitu chochosi chirichosagarirwa ni mchetu
hiye ni afule nguwoze na aoge, naye andakala najisi hadi dziloni.
23 Mlume yeyesi ndiyeguta chitu chochosi chicholarirwa au kusagarirwa
ni mchetu hiye, andakala najisi hadi dziloni.
24 Napho mlume akalala na mchetu hiye na milatsoye ikamdodera,
phahi, mlume hiye andakala najisi kpwa muda wa siku sabaa. Chitanda
chochosi ndicholarira hiye mlume chindakala najisi.
25 "Napho mchetu anatulukpwa ni milatso kpwa muda wa siku nyinji na
sizo sikuze au anatulukpwa ni milatso kpwa siku nyinji kuriko kawaida ya
sikuze, phahi, andaenderera kukala najisi muda wosi ambao anatulukpwa
ni milatso.
26 Chitanda chochosi anacholarira au chochosi asagariracho, chindakala
najisi sawa na wakati wa sikuze.
27 Mutu yeyesi ndiyeguta vitu hivyo, andakala najisi na ni afule nguwoze
na aoge naye andakala najisi hadi dziloni.
28 Bada ya milatsoye kutuma, mchetu hiye andagodza siku sabaa, na
bada ya muda hinyo andakala swafi.
29 Siku ya nane andahala njiya airi au ana njiya manga airi na amrehere
mlavyadzi-sadaka pho phatu pha kumenyera hema ra mkpwutano.
30 Mlavyadzi-sadaka andalavya mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya kuusa
dambi na wanjina kpwa ajili ya sadaka ya kuochwa. Hivyo andamuhen-
dera hiye mchetu utakaso wa kumuusira unajisiwe wa kutulukpwa ni
milatso mbere za Mwenyezi Mlungu.
31 "Hivyo ndivyo ndivyotenga Aiziraeli na unajisi wao, kusudi asifwe
kpwenye unajisi wao kpwa kutiya najisi hema rangu rinarokala kahi yao."
32 Higa ndigo malagizo kuhusu mlume ariyenajisi kpwa kutulukpwa ni
madzi-madzi au kutulukpwa ni minya,
33 mchetu atulukpwaye ni milatso, mlume au mchetu yeyesi atulukp-
waye ni madzi-madzi au mlume alalaye na mchetu ambaye ni najisi.

16

Siku ya kuusirwa dambi

1 Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa, bada ya chifo cha ana airi
a Aruni ariofwa wakati ariphomsengerera Mwenyezi Mlungu kpwa njira
isiyokubalika.
2 Mwenyezi Mlungu wamuamba Musa, "Muambire nduguyo Aruni
asiinjire Phatu Phatakatifu Zaidi nyuma ya paziya mbere ya chihi cha
mbazi chiricho dzulu ya sanduku ra chilagane wakati wowosi anaolonda
kuinjira. Asiphosikira, andafwa mana hipho ndipho ntsembukirapho
kpwenye ingu dzulu ya chihi cha mbazi.
3 Napho Aruni anamenya Phatu Phatakatifu ni akale na ndzau kpwa ajili
ya sadaka ya kuusa dambi na turume kpwa ajili ya sadaka ya kuochwa.
4 Ni aoge na avwale nguwo takatifu. Zo nguwo takatifu ni: Kandzu ya
katani, suruwale fupi ya katani, mkumbuu wa katani na afunge chiremba
cha katani.
5 Ni ahale kula kpwa Aiziraeli, ndenje mbiri kpwa ajili ya sadaka ya
kuusa dambi na turume mwenga kpwa ajili ya sadaka ya kuochwa.

16:2 16:2 Aeburania 6:19 **16:3 16:3** Aeburania 9:7

6 “Aruni andalavya iyo ndzau dza sadaka ya kuusa dambi kpwa ajiliye
mwenye na kuhenda upatanisho kpwa kuusa dambize na za atu a
nyumbaye.
7 Alafu, andahala zira ndenje mbiri na azirehe mbere za Mwenyezi
Mlungu pho phatu pha kumenyera hema ra mkpwutano.
8 Andazipigira kura hizo ndenje mbiri, kura mwenga kpwa ajili ya
Mwenyezi Mlungu na yanjina kpwa ajili ya Azazeli.*
9 Andareha hira ndenje ambayo kura ikamgbwerera kpwa ajili ya
Mwenyezi Mlungu na kumlavya sadaka ya kuusa dambi.
10 Ela hira ndenje ndiyogbwererwa ni kura kpwa ajili ya Azazeli
indarehwa ichere moyo mbere za Mwenyezi Mlungu. Ili ihumirwe
kuhenda upatanisho wa kuusa dambi kpwa kuiphirika jangbwani dza
ndenje ya Azazeli.
11 “Aruni andareha ndzau ya sadaka ya kuusa dambi kpwa ajiliye, na
kuhenda upatanisho kpwa kuusa dambize na za atu a nyumbaye, naye
andatsindza hira ndzau ya sadakaye ya kuusa dambi.
12 Alafu andahala chetezo chenye makala kula phatu pha kulavira
sadaka mbere za Mwenyezi Mlungu na mafumba mairi tele ga uvumba
uchiosagbwa vinono wenye kungu nono, naye andaureha ndani ya paziya.
13 Kusudi asifwe, andareha uvumba hura mbere za Mwenyezi Mlungu
na kuutiya mohoni ili mosiwe ufwinike chihi cha mbazi dzulu ya sanduku
ra chilagane.
14 Andahala seemu ya milatso ya iyo ndzau na atimvye-timvye na
chalache seemu ya mbere ya chihi cha mbazi; piya aitimvye-timvye mbere
ya sanduku ra chilagane kano sabaa.
15 “Alafu andatsindza iyo ndenje ya sadaka ya kuusa dambi kpwa ajili
ya atu. Milatso ya ndenje iyo andaireha nyuma ya paziya ndani ya Phatu
Phatakatifu Zaidi na kuhenda dza vira arivyohenda na milatso ya hira
ndzau; andaitimvya-timvya dzulu na mbere ya chihi cha mbazi.
16 Kpwa hivyo, andahenda upatanisho kpwa kuusa dambi hipho Phatu
Phatakatifu Zaidi kpwa sababu ya najisi, makosa na dambi zanjina za
Aiziraeli. Ni ahende vivyo kpwa ajili ya hema ra mkpwutano ririro kahi
yao kahi za unajisi wao.
17 Wakati Aruni anahenda upatanisho ndani ya Phatu Phatakatifu kpwa
ajiliye mwenye, nyumbaye na taifa zima ra Iziraeli, kusikale na mutu
yeyesi ndani ya hema ra mkpwutano hadi ndiphomala na kutuluka
kondze.
18 Alafu andatuluka na aphiye hipho phatu pha kulavira sadaka pharipho
mbere za Mwenyezi Mlungu na kuphahendera upatanisho wa kuusa
dambi. Andahala seemu ya milatso ya hira ndzau na ya hira ndenje na
kupaka pembe za phatu pha kulavira sadaka pande zosi.
19 Andatimvira-timvira hipho phatu pha kulavira sadaka seemu ya
milatso na chalache kano sabaa, chihivyo andaphatakasa na unajisi wa
atu a Iziraeli.
20 “Bada ya Aruni kumala kutakasa Phatu Phatakatifu Zaidi, hema ra
mkpwutano na phatu pha kulavira sadaka, ndipho andareha hira ndenje
iriyo moyo.
21 Aruni andabandika mikonoye dzulu ya chitswa cha iyo ndenje iriyo
moyo na kukubali na kugomba dambi zosi za atu a Iziraeli na makosa gao

* **16:8 16:8** Mana ga ***Azazeli*** Chieburania tagamanyikana, ela inaweza kukala dzina ra pepho fulani wa jangbwani. **16:15 16:15** Aeburania 9:12

gosi; naye andaziika zosi dzulu ya chitswa cha iyo ndenje. Alafu andairicha
iyo ndenje iphirikpwe jangbwani ni mutu ndiye dzitolea.
22 Iyo ndenje indatsukula dambi zao zosi ko kusikokala atu. Nayo
indarichirwa hiko jangbwani.
23 “Alafu Aruni andauya ndani ya hema ra mkpwutano, avule zira nguwo
za katani aziriche mumo. Nguwo zira ambazo akavwala ariphomenya
Phatu Phatakatifu Zaidi.
24 Andaoga Phatu Phatakatifu na avwale nguwoze za kawaida. Chisha
andatuluka na alavye sadakaye ya kuochwa, na sadaka za kuochwa za atu
a Iziraeli, ili kuhenda upatanisho kpwa ajiliye mwenye na kpwa ajili ya
atu osi.
25 Andaocha marunya ga sadaka ya kuusa dambi dzulu ya phatu pha
kulavira sadaka.
26 Hiye mutu ndiyephirika iyo ndenje ya Azazeli ni afule nguwoze na
aoge ndipho aweze kuinjira kambini.
27 Hira ndzau na ndenje ya sadaka ya kuusa dambi ambazo milatso yao
indaphirikpwa Phatu Phatakatifu Zaidi kpwa kuhenda upatanisho kpwa
kuusa dambi, andatsukulwa kondze ya kambi na ziochwe phamwenga na
chingo zao, nyama na ufumba wao.
28 Hiye mutu ndiyeaocha ni afule nguwoze na aoge, ndipho aweze
kuinjira kambini.
29 “Hiri ni lagizo ra kare na kare kpwa enyezi na hata ajeni asagalao kahi
zenu. Siku ya kumi ya mwezi wa sabaa, ni mfunge na msihende kazi.
30 Mundahenda hivyo kpwa sababu siku iyo ndiyo siku ambayo munda-
henderwa upatanisho, mtakaswe dambi zenu, namwi mundakala swafi
mbere za Mwenyezi Mlungu.
31 Siku iyo ni Siku ya Kuoya kabisa, namwi ni mfunge; hiri ni lagizo ra
kare na kare.
32 Mlavyadzi-sadaka mkpwulu ariyemwagirwa mafuha na kutengbwa
ili agbwire nafwasi ya ise, yani mlavyadzi-sadaka mkpwulu, ndiye
ndiyehenda upatanisho kpwa kuusa dambi. Naye andavwala nguwo
takatifu za katani,
33 na ahende upatanisho kpwa kuusa dambi Phatu Phatakatifu Zaidi,
hema ra mkpwutano, phatu pha kulavira sadaka, alavyadzi-sadaka na
kpwa ajili ya taifa zima ra Iziraeli.
34 Hiri ni lagizo ra kare na kare; upatanisho wa kuusa dambi za atu a
Iziraeli ni uhendwe mara mwenga chila mwaka.”
Naye achihenda gosi dza Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza Musa.

17

Phatu pha sawa pha kulavira sadaka

1 Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa,
2 “Muambire Aruni, anae na atu osi a Iziraeli uambe, Mwenyezi Mlungu
walagiza hivi:
3 Mutu yeyesi kahi ya Aiziraeli achitsindza ng’ombe, ng’ondzi au mbuzi
ndani au kondze ya kambi,
4 bila kumreha nyama hiye phatu pha kumenyera hema ra mkpwutano,
ili amulavye dza sadaka kpwa Mwenyezi Mlungu mbere ya hema ra
Mwenyezi Mlungu, mutu hiye andakala na kosa ra kuolaga naye ni
atengbwe na atue.

16:23 **16:23** Ezekieli 44:19 **16:27** **16:27** Aeburania 13:11 **16:29** **16:29** Alawi 23:26–32; Isabu 29:7–11

5 Lagizo hiri rinalazimisha Aiziraeli kumrehera Mwenyezi Mlungu
nyama ambao anaatsindza weruni. Andareha nyama hara kpwa
mlavyadzi-sadaka phatu pha kumenyera hema ra mkpwutano, nao an-
datsindza na kumlavira Mwenyezi Mlungu sadaka za amani.
6 Phahi, mlavyadzi-sadaka andamwagira-mwagira milatso phatu pha
kulavira sadaka pha Mwenyezi Mlungu kahi za phatu pha kumenyera
hema ra mkpwutano, na kuocha gara marunya gakale kungu nono
imuhamirayo Mwenyezi Mlungu.
7 Kpwa hivyo Aiziraeli andakoma kabisa kulavira sadaka vizuka vyenye
umbo ra ndenje, dzambo ambaro rikaahenda akose kukala aaminifu
kpwangu. Hiri ni lagizo ra kare na kare kpwao na vivyazi vyao vyosi.
8 "Aambire kukala Muiziraeli yeyesi au mjeni asagalaye kahi yao,
ndiyelavya sadaka ya kuochwa au sadaka yanjina,
9 ela asiirehe phatu pha kumenyera hema ra mkpwutano ili kumlavira
Mwenyezi Mlungu, mutu hiye andatengbwa na atue.

Atu anakahazwa kurya milatso

10 "Mutu yeyesi akale Muiziraeli au mjeni, asagalaye kahi yenu achirya
milatso yoyosi, nindamtsukirirwa naye ni atengbwe kure na atue.
11 Indakala hivyo kpwa mana uzima wa chiumbe u ndani ya milatso.
Nkakulagizani kulavya milatso phatu pha kulavira sadaka ili kudzihendera
upatanisho, kpwa kukala milatso ndiyo ihenderayo mutu upatanisho wa
kumuusira dambi.
12 Ndiyo mana nkakulagizani hivi mwi Aiziraeli nchiamba, 'Mutu yeyesi
kahi yenu au mjeni asagalaye kahi yenu asirye milatso.'
13 "Mutu yeyesi akale Muiziraeli au mjeni, asagalaye kahi yenu
achendaindza nyama au nyama wa mapha ambao ni a kuriwa, analondwa
kumwaga milatso photsi na kuisirira na mtsanga.
14 Mana, uzima wa chila chiumbe u ndani ya milatsoye. Ndiyo mana
nkakulagizani mwimwi Aiziraeli, 'Msirye milatso ya chiumbe chochosi
mana uzima wa chiumbe chochosi u ndani ya milatsoye. Yeyesi ndiyerya
milatso ni atengbwe.'
15 "Mutu yeyesi akale mwenyezi au mjeni, ndiyerya nyama achiyefwa
mwenye au achiyeolagbwa ni nyama wa tsakani ni afule nguwoze na aoge
naye andakala najisi hadi dziloni, chisha andakala swafi.
16 Ela napho kafurire nguwoze na kaogere, mutu hiye andaripha kpwa
ajili ya dambi hiro."

18

Atu unaokahazwa kulala nao

1 Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa,
2 "Aambire atu a Iziraeli hivi: Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu
wenu.
3 Msihende dza vira ahendavyo atu a tsi ya Misiri mrikosagala, wala
msihende dza vira ahendavyo atu a tsi ya Kanani ambako nakuphirikani.
Msilunge mila zao hata chidide.
4 Mwimwi mundalunga malagizo gangu na kugbwira shariya zangu.
Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu.
5 Gbwirani shariya zangu na malagizo gangu; mana mutu ndiyegbwira
malagizo andaishi kpwa kugalunga. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.

17:10 **17:10** Mwandzo 9:4; Alawi 7:26–27; 19:26; Kumbukumbu 12:16–23; 15:23 **17:11** **17:11** Aeburania 9:22 **18:5** **18:5** Nehemia 9:29; Ezekieli 18:9; 20:11–13; Luka 10:28; Arumi 10:5; Agalatia 3:12

6 “Mutu yeyesi kahi yenu naasilale na m’bariwe wa phephi. Mimi, ndimi
Mwenyezi Mlungu.
7 Usimvundzire ishima sowe kpwa kulala na mayoo. Usilale naye, iye ni
mayoo.
8 Usimvundzire ishima sowe kpwa kulala na mmwenga wa achee anjina.
9 Usilale na mwenenu mchetu, akale ni mwana baba wala mwana mayo,
akale wavyalwa pho kaya au kpwanjina.
10 Usilale na mdzukuluo, mwana wa mwanao mlume wala wa mchetu,
mana undadzivundzira ishima mwenye.
11 Usilale na mwana mchetu yevyalwa ni sowe na mchetu wanjina.
Mwana mchetu hiye ni mwenenu.
12 Usilale na shangaziro, mana hiye ni ndugu wa phephi wa sowe.
13 Usilale na ndugu mchetu wa mayoo, mana iye ni ndugu wa phephi wa
mayoo.
14 Usilale na mkpwaza sowe mvyere wala sowe mdide; hinyo ni mayozo.
15 Usilale na mkpwaza-mwanao, hiye ni mchetu wa mwanao mlume.
16 Usilale na mkpwaza nduguyo, iye ni mlamuo, undamvundzira ishima
mwenenu.
17 Usilale na mchetu, chisha ukalala na mwanawe mchetu wala mdzuku-
luwe. Hinyo ni abarie a phephi, kuatsanganya ni kuhenda uyi.
18 Usilóle mlamuo wakati mcheo achere moyo, iyo indasababisha viha.

19 “Usilale na mchetu napho ana mambo ga chichetu.
20 Usilale na mkpwaza jirani na ukadzitiya unajisi naye.

21 “Usilavye mwanao hata mmwenga akale sadaka kpwa Moleki,* mana
kuhenda hivyo ni kubera dzina rangu mimi Mlunguo. Mimi, ndimi
Mwenyezi Mlungu.

22 “Usimuhende mlume myao mchetu. Hiro ni dzambo ra kutsukiza.
23 Usilale na nyama sedze ukadzitiya najisi. Mlume au mchetu yeyesi
asihende hivyo. Kuhenda hivyo ni chinyume cha maumbile.

24 “Msidzitiye najisi kpwa kuhenda mambo higo kpwa sababu mataifa
ganjina ambago ndagazola mbere zenu gadzinajisi kpwa njira hiyo.
25 Tsi yao yatiywa najisi nami nchiitiya adabu kpwa ajili ya dambize,
nayo tsi ichirema enyezie.
26 Ela mwimwi na ajeni asagalao kahi zenu ni mgbwire masharuti gangu
na malagizo gangu chisha msihende mambo higo ga kutsukiza.
27 Mambo higo ga kutsukiza gahendwa ni atu ariosagala tsi ya Kanani
kabila ya mwimwi, nao achiinajisi.
28 Phahi, mwimwi msihende mambo higo mkaitiya najisi yo tsi, sedze
ikakuremani dza irivyorema taifa ririrokala kabila yenu.
29 Atu osi ndiohenda mambo higo ga kutsukiza ni atengbwe kure na atu
ao.
30 Kpwa hivyo gbwirani malagizo gangu gosi. Msilunge mila za hinyo
ariosagala kpwenye tsi kabila mwimwi, sedze mkadzitiya najisi kpwa njira
hiyo. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu.”

18:8 18:8 Alawi 20:11; Kumbukumbu 22:30; 27:20 **18:9 18:9** Alawi 20:17; Kumbukumbu 27:22 **18:12 18:12** Alawi 20:19–20 **18:15 18:15** Alawi 20:12 **18:16 18:16** Alawi 20:21 **18:17 18:17** Alawi 20:14; Kumbukumbu 27:23 **18:19 18:19** Alawi 20:18 **18:20 18:20** Alawi 20:10 **18:21 18:21** Alawi 20:1–5 * **18:21 18:21** ***Moleki*** ni chizuka chimwengachapho choabudiwa ni Aamoni kpwa kuchilavira ana aho dza sadaka za kuochwa au kutsupizwa mohoni. **18:22 18:22** Alawi 20:13 **18:23 18:23** Kutsama 22:19; Alawi 20:15–16; Kumbukumbu 27:21

19

Malagizo ganjina

1 Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa,
2 “Aambire Aiziraeli osi hivi: Kalani atakatifu mana mimi Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wenu, ni mtakatifu.
3 Chila mmwenga wenu ni aishimu ise na nine, na kugbwira malagizo
ga Siku zangu za Kuoya. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu.
4 Msiabudu vizuka, wala kudzitengezera milungu ya vizuka vya chuma
vya kuyayusha. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu.
5 “Mnaphonilavira mimi Mwenyezi Mlungu sadaka za amani, nilavirani
kpwa njira ambayo indakubalika.
6 Sadaka iyo ni iriwe siku iyo-iyo inayolaviwa au siku ya phiriye.
Chochosi ndichosala hadi siku ya hahu ni chiochwe.
7 Napho seemu ya nyamaye indariwa siku ya hahu indakala tsukizo na
yo sadaka taindakubaliwa.
8 Naye ndiyerya nyama iyo andakala akahenda dambi na andaripha
kpwa ajili ya dambiye kpwa sababu akatiya najisi chitu chitakatifu cha
Mwenyezi Mlungu. Mutu hiye ni atengbwe na atue.
9 “Mvunapho mavuno ga mwenu mindani, msivune kabisa hadi kp-
wenye miphaka ya minda wala msiuye kpwendatsembwesa.
10 Na mvunapho zabibu, msiuye mchatsolatsola chizosala mo mindani,
na zo zichizogbwa photsi msizitsole. Zirichireni achiya na ajeni asagalao
kahi yenu. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu.
11 “Msiiye, msigombe handzo wala kuchengana.
12 Msiape kpwa kuhadza dzina rangu wakati mnagomba handzo sedze
mkanajisi dzina ra Mlungu wenu. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.
13 “Usimuonere wala kumnyang’anya myao vituvye. Usilale bila
kumripha mchibaruwao.
14 Usimlani masito wala kumuikira chipofu chitu cha kumuhenda
akpwale, ela muogophe Mlunguo. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.
15 “Unaphoamula, amula kpwa haki. Usimpendelee mchiya wala
kumuogopha tajiri, ela amulani ayawenu kpwa haki.
16 Usiphiye hiku na hiku kusengenya ayao. Usitiye myao kpwenye hatari
ya chifo kpwa kulavya ushaidi wa handzo. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.
17 “Usimzire nduguyo mwako moyoni, ela mdemurire ching’ang’a siku
zosi ili usishiriki dambiye.
18 Usiriphize chisasi wala kumena mutuo yeyesi, ela mmendze myao dza
vira udzimendzavyo mwenye. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.
19 “Gbwirani malagizo gangu. Musiriche nyama enu akaphekpwa ni
nyama a aina yanjina. Msiphande mbeyu za aina mbiri kpwenu mindani.
Msivwale nguwo zosukpwa na nyuzi aina mbiri.
20 “Mlume achilala na mtumwa mchetu ambaye akachumbiwa ni mlume
wanjina, ela kadzangbwekombolwa wala kurichirwa huru ni amriphe

---

19:2 **19:2** Alawi 11:44–45; 1 Petero 1:16 **19:3** **19:3** **a** Kutsama 20:12; Kumbukumbu 5:16; **b** Kutsama 20:8; Kumbukumbu 5:12 **19:4** **19:4** **a** Alawi 26:1; **b** Kutsama 20:23; 34:17; Kumbukumbu 17:2–5 **19:9** **19:9** Alawi 27:15; Kumbukumbu 24:19–22 **19:11** **19:11** **a** Kutsama 20:15; Kumbukumbu 5:19; **b** Kutsama 20:16; Kumbukumbu 5:20 **19:12** **19:12** Kutsama 20:7; Kumbukumbu 5:11; Mathayo 5:33 **19:13** **19:13** Kumbukumbu 24:14–15 **19:14** **19:14** Kumbukumbu 27:18 **19:15** **19:15** Kutsama 23:6–8; Kumbukumbu 16:19 **19:17** **19:17** Mathayo 18:15 **19:18** **19:18** Mathayo 5:43; 19:19; 22:39; Mariko 12:31; Luka 10:27; Arumi 13:9; Agalatia 5:14; Jakobo 2:8 **19:19** **19:19** Kumbukumbu 22:9–11

yuya mwenye mtumwa hiye, osi ni atiywe adabu. Ela aho naasiolagbwe
kpwa sababu mchetu hiye kala kahuru.
21 Mlume hiye andareha turume phatu pha kumenyera hema ra
mkpwutano na arilavye kpwa Mwenyezi Mlungu dza sadakaye ya kuusa
makosa.
22 Mlavyadzi-sadaka andamuhendera upatanisho kpwa kuhumira tu-
rume hiro mbere za Mwenyezi Mlungu kpwa ajili ya kuusa dambi
ariyohenda, naye andaswamehewa.
23 “Mundiphofika kpwenye tsi iyo na kuphanda aina yoyosi ya mihi ya
matunda, msirye matunda higo kpwa muda wa miaka mihahu.
24 Mwaka wa ne, matundage gosi gandakala matakatifu, gandalaviwa
ikale sadaka ya shukurani kpwa Mwenyezi Mlungu.
25 Ela matunda ga kuandzira mwaka wa tsano higo munaweza kurya na
mavuno genu gandaenjerezeka. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu
wenu.
26 “Msirye nyama yoyosi iriyo na milatso. Msiloge wala kupiga mburuga.
27 Msinyole nyere za pembeni za chitswa wala kunyola pembe za vyeru
vyenu,
28 wala msitsodzwe kpwa ajili ya kufwererwa wala kuika alama yoyosi
mwenu mirini. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.
29 “Usisababishe mwanao mchetu akakala malaya, sedze tsi ndzima
ikamenya katika udiya na hivyo kuodzala uyi.
30 Gbwirani malagizo ga Siku zangu za Kuoya na kuishimu phatu phangu
phatakatifu. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.
31 “Musiphiye kpwa apigadzi mburuga wala atsai kpwendaendza msada.
Muchihenda hivyo, mundanajisika. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wenu.
32 “Napho u phephi na mtumia mwenye komvwi ima ili umuphe ishima;
muogophe Mlunguo. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.
33 “Msimuhendere mai mjeni asagalaye kahi yenu kpwenye tsi.
34 Hinyo ajeni asagalao namwi aharireni dza enyezi na muamendze dza
vira munavyodzimendza enye, kpwa sababu mwimwi piya mwakala ajeni
hiko tsi ya Misiri. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu.
35 “Msihumire vipimo vya kuiyira wakati munapima ure, uziho na unji.
36 Mnalondwa kuhumira mizani zirizo za sawa na vipimo vya kpweli.
Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, yekutuluzani kula tsi ya
Misiri.
37 Gbwirani na mtimize shariya zangu na malagizo gangu. Mimi, ndimi
Mwenyezi Mlungu.”

20

Kutiywa adabu kpwa ajili ya mai

1 Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa,
2 “Aambire Aiziraeli hivi: Mutu yeyesi kahi ya Aiziraeli au mjeni
asagalaye kahi yenu, achimlavya mwanawe hata mmwenga kukala sadaka
kpwa mlungu aihwaye Moleki, mutu hiye ni aolagbwe. Atu asagalao hipho
andamuolaga kpwa kumpiga mawe.

19:26 **19:26** **a** Mwandzo 9:4; Alawi 7:26–27; 17:10–14; Kumbukumbu 12:16,23; 15:23; **b** Kumbukumbu 18:10 **19:27** **19:27** Alawi 21:5; Kumbukumbu 14:1 **19:29** **19:29** Kumbukumbu 23:17 **19:30** **19:30** Alawi 26:2 **19:31** **19:31** Kumbukumbu 18:11; 1 Samueli 28:3; 2 Afalume 23:4; Isaya 8:19 **19:33** **19:33** Kutsama 22:21; Kumbukumbu 24:17–18; 27:19 **19:35** **19:35** Kumbukumbu 25:13–16; Misemo 20:10; Ezekieli 45:10

3 Mimi mwenye nindamtsukirirwa mutu hiye na kumtenga na atue kpwa
sababu walavya mmwenga wa anae dza sadaka kpwa Moleki na hivyo
akanajisi phatu phangu phatakatifu na dzina rangu takatifu.
4 Napho atu asagalao phatu hipho taandamuolaga,
5 mimi mwenye nindamtsukirirwa mutu hiye na nyumbaye. Nin-
daatenga na atu ao, iye phamwenga na osi ariokosa uaminifu kpwangu
kpwa kuphiya kpwa Moleki.
6 “Napho mutu yeyesi akakosa uaminifu kpwangu kpwa kuphiya kpwa
aganga a kupiga mburuga na atsai, nindamtsukirirwa mutu hiye na
kumtenga na atue.
7 Kpwa hivyo, dzitakaseni, kalani atakatifu mana mimi, ndimi Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wenu.
8 Gbwirani malagizo gangu na mgalunge. Mimi, ndimi Mwenyezi
Mlungu ninayekuhendani mkale atakatifu.
9 “Mutu yeyesi ndiyemlani ise au nine, ni aolagbwe. Lawama ra chifoche
ri dzuluye mwenye kpwa mana akalani avyazie.
10 “Napho mlume akazinga na mkpwaza myawe, osi airi ni aolagbwe.
11 Mlume alalaye na mkpwaza ise, anamtiya waibu ise, osi airi ni
aolagbwe. Na lawama ra chifo chao ri dzulu yao enye.
12 Mlume achilala na mkpwaza-mwanawe, osi airi ni aolagbwe. Higo ni
maphingane na lawama ra chifo chao rindakala dzulu yao enye.
13 Napho mlume akahenda mlume myawe mchetu, phahi, osi airi ni
aolagbwe mana akahenda dzambo ra kutsukiza na milatso yao indakala
dzulu yao enye.
14 Napho mlume akalóla mchetu chisha amlóle nine wa hiye mchetu,
hinyo ni uyi; osi ahahu ni aochwe. Mundahenda hivyo ili kusisa uyi dza
hinyo kahi yenu.
15 Napho mlume yeyesi akalala na nyama phahi hiye mlume na ye nyama
ni aolagbwe.
16 Au napho mchetu akasengerera nyama na kulala naye, mchetu hiye
na nyama hiye ni aolagbwe. Lawama ra vifo vya mlume hiye na mchetu
hiye rindakala dzulu yao.
17 “Napho mlume akamlóla mwanao mchetu, mwana baba au mwana
mayo na kulala naye, hiro ni dzambo ra kutsukiza na ni atengbwe na
atu aho mana akahenda dzambo iyi. Hiye mlume andatsukula lawama ra
uyiwe, mana akamvundzira ishima mwanao mchetu.
18 Napho mlume akalala na mchetu ariye kpwenye mambo ga chichetu,
osi airi ni atengbwe na atu ao. Hiye mlume akafwenula mjero wa hiye
mchetu naye mchetu akadzifwenula mjerowe.
19 Usilale na mayoo mvyere, mayoo mdide wala shangaziro, mana hinyo
ni atuo a phephi. Osi ndiohenda hivyo andatsukula lawama ra uyi wao.
20 Mutu achilala na mkpwaza ise mvyere au mdide, anamtiya waibu ise
mvyere au mdide. Osi airi andatsukula lawama ra dambi yao. Osi airi
andafwa bila ya kuphaha ana.
21 Mutu achilóla mlamuwe andamvundzira ishima nduguye, higo ni
maphingane, osi airi taandaphaha ana.

20:9 **20:9** Kutsama 21:17; Mathayo 15:4; Mariko 7:10 **20:10** **20:10** Kutsama 20:14; Alawi 18:20; Kumbukumbu 5:18 **20:11** **20:11** Alawi 18:8; Kumbukumbu 22:30; 27:20 **20:12** **20:12** Alawi 18:15 **20:13** **20:13** Alawi 18:22 **20:14** **20:14** Alawi 18:17; Kumbukumbu 27:23 **20:15** **20:15** Kutsama 22:19; Alawi 18:23; Kumbukumbu 27:21 **20:17** **20:17** Alawi 18:9; Kumbukumbu 27:22 **20:18** **20:18** Alawi 18:19 **20:19** **20:19** Alawi 18:12–14 **20:21** **20:21** Alawi 18:16

22 “Gbwirani na kutimiza shariya zangu na malagizo gangu gosi. Ama
sivyo tsi hira ambamo ninakuphirikani indakuzolani.
23 Msilunge mila za mataifa ambago ndagazola mbere zenu, mana
nágazira sana kpwa kuhenda higo gosi.
24 Ela, nkakuambirani kare, ‘Mundahala tsi yao yenye rutuba ikale yenu,
mana mimi nkakuphani. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu,
niriyekutengani na mataifa ganjina.’
25 Kpwa hivyo, ni mtafwautishe kahi ya nyama ario najisi na asiokala
najisi, kahi ya nyama a mapha ario najisi na asiokala najisi. Msidzinajisi
kpwa nyama au nyama wa mapha au chochosi chiambalacho dzulu ya tsi
ambacho nkachitenga kukala ni najisi kpwenu.
26 Kalani atakatifu kpwa sababu mimi Mwenyezi Mlungu ni mtakatifu,
nami nkakutengani mwimwi na mataifa ganjina ili mkale angu.
27 “Mlume au mchetu yeyesi ambaye anapiga mburuga au mtsai, ni
aolagbwe kpwa kupigbwa mawe. Milatsoye indakala dzuluye.”

21

Masagazi ga alavyadzi-sadaka
na utakatifu

1 Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa, “Aambire alavyadzi-sadaka,
ana a Aruni, kukala kusikale mutu yeyesi kahi yao ndiyedzitiya najisi kpwa
kuguta lufu ra m’bariwe,
2 isiphokala napho ni m’bariwe wa phephi sana dza vira nine, ise,
mwanawe mlume au mchetu, mwanao mlume
3 au mwanao mchetu ambaye kadzangbwelólwa, anayemtegemea iye.
(Mlavyadzi-sadaka anaweza kudzitiya najisi kpwa ajili ya atu dza hinya.)
4 Iye naasidzitiye najisi hata anaphofwererwa ni ndugu za mchewe.
5 Alavyadzi-sadaka asidzinyole mabato vitswani wala seemu za vyeru
vyao wala kudzitsodza ndembo mwao mirini kpwa sababu ya chiriro.
6 Ni akale atakatifu kpwa Mlungu wao wala asitiye najisi dzina ra Mlungu
wao. Mana aho ndio arehao sadaka za kuochwa kpwa Mwenyezi Mlungu,
yani chakurya cha Mlungu wao. Kpwa hivyo, ni akale atakatifu.
7 Aho ni asilóle malaya, mchetu asiyekala mwanamwali wala yezolwa ni
mlumewe, mana alavyadzi-sadaka ni atakatifu kpwa Mlungu wao.
8 Isabuni alavyadzi-sadaka kukala ni atakatifu, mana aho ndio anaolavya
sadaka ya chakurya kpwa Mlungu wenu. Aho ni atakatifu kpwenu, mana
mimi Mwenyezi Mlungu ndimi ninayekuhendani mkale atakatifu.
9 Mwana mchetu wa mlavyadzi-sadaka yeyesi achikala malaya ni
aochwe mana anamvundzira ise ishima.
10 “Mlavyadzi-sadaka mkpwulu yemwagirwa mafuha na kutengbwa
kusudi avwale nguwo takatifu, asidimule nyereze wala asiahule nguwoze
kpwa sababu ya chiriro.
11 Asimenye nyumba yenye lufu hata napho ni ra ise au ra nine sedze
akadzitiya najisi.
12 Kpwa sababu akatengbwa kpwa kumwagirwa mafuha naasituluke
Phatu Phatakatifu pha Mlunguwe ili asiphatiye najisi. Mimi, ndimi
Mwenyezi Mlungu.
13 Mlavyadzi-sadaka mkpwulu anaweza kulóla mwanamwali tu,
14 iye karuhusiwa kulóla mchetu gungu, mchetu chiyerichwa ni
mlumewe wala malaya. Ni alóle mwanamwali wa mbariye,

21:5 21:5 Alawi 19:27–28; Kumbukumbu 14:1

15 ili asitiye anae najisi. Mimi ndimi Mwenyezi Mlungu yemuhenda akale
mtakatifu.”
16 Mwenyezi Mlungu achienderera kumuambira Musa,
17 “Muambire Aruni hivi, ‘Yeyesi wa chivyazicho kahi ya vivyazi vyosi
vyedzavyo ambaye ana chirema, kandaruhusiwa kusengera na kunilavira
mimi Mlunguwe chakurya changu.
18 Mutu yeyesi ariye na chirema na asisengere kumlavira Mlungu
chakuryache; akale ni chipofu, chiwete, mwenye uso uriokatwakatwa,
agutsiraye,
19 mwenye chigulu au mkpwono uriovundzika,
20 mwenye chinundu, mutu mfupi kuriko kawaida, asiyeona sawa-sawa,
ariyefutuka, mwenye uphere au mutu yetulwa.
21 Yeyesi wa chivyazi cha mlavyadzi-sadaka Aruni mwenye chirema
asisengere phephi kulavya sadaka za kuochwa zilavirwazo Mwenyezi
Mlungu. Mutu iye na asisengere na kulavya chakurya cha Mlunguwe,
kpwa kukala ana chirema.
22 Mutu hiye anaweza kurya chakurya chitakatifu cha Mlunguwe na
chakurya chitakatifu zaidi.
23 Ela asisengerere iyo paziya wala hipho phatu pha kulavira sadaka
mana ana chirema, sedze akanajisi Phatu Phatakatifu, kpwa sababu mimi
Mwenyezi Mlungu ndimi ninaye ahenda akale atakatifu.’ ”
24 Musa achiambira Aruni, anae na Aiziraeli osi mambo higo gosi.

22

Utakatifu wa sadaka

1 Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa,
2 “Muambire Aruni na anae aishimu sadaka takatifu ambazo Aiziraeli
akazitenga kpwa ajili yangu, kusudi asibere dzina rangu takatifu. Mimi,
ndimi Mwenyezi Mlungu.
3 Aambire hivi, ‘Mmwenga wenu kahi za vivyazi vyenu vyosi ndiyesen-
gerera sadaka takatifu ambazo Aiziraeli akazitenga kpwa ajili yangu mimi
Mwenyezi Mlungu wakati akanajisika, mutu hiye ni atengbwe nami. Mimi,
ndimi Mwenyezi Mlungu.
4 Mutu yeyesi wa chivyazi cha Aruni ndiyekala na mahana au ndiyekala
anatulukpwa ni madzi-madzi ni asirye sadaka takatifu hadi ndiphokala
swafi. Mutu yeyesi ndiyeguta mutu achiyedzitiya najisi kpwa kuguta lufu,
mutu achiyetulukpwa ni minya,
5 chiumbe chochosi chiambalacho ambacho ni najisi au mutu ariye na
unajisi wa aina yoyosi;
6 mutu hiye, kandaruhusiwa kurya vyakurya vitakatifu hadi ndiphooga
naye andakala najisi hadi dziloni,
7 dzuwa ndiphotswa ndipho andakala swafi. Bada ya hipho andaweza
kurya chakurya chitakatifu mana hicho ndicho chakuryache.
8 Mlavyadzi-sadaka asirye nyama wa kufwa mwenye wala wa kuolagbwa
ni nyama wa tsakani, sedze akadzitiya najisi. Mimi, ndimi Mwenyezi
Mlungu.
9 Kpwa hivyo, alavyadzi-sadaka ni agbwire malagizo gangu, ili asihende
dambi akafwa kpwa kugabera. Mimi Mwenyezi Mlungu ndimi niahendaye
akale atakatifu.’

10 “Atu a nyumba ya alavyadzi-sadaka machiyao ndio anaoruhusiwa
kurya chakurya chitakatifu. Mjeni au mchibaruwa wa mlavyadzi-sadaka
karuhusiwa kurya.
11 Ela napho mtumwa akagulwa ni mlavyadzi-sadaka kpwa kuhumira
pesaze au ariyevyalwa pho pha mlavyadzi-sadaka, anaruhusiwa kurya
chakurya hicho.
12 Napho mwana mchetu wa mlavyadzi-sadaka akalólwa ni mutu
asiyekala mlavyadzi-sadaka, karuhusiwa kurya sadaka takatifu.
13 Ela napho hiye mwana mchetu wa mlavyadzi-sadaka ni gungu
au akazolwa ni mlumewe na kana mwana, naye akauya kpwa ise na
anasagala phapho dza wakati ariphokala msichana, phahi, anaweza kurya
chakurya cha ise. Ela phahi, mutu wanjina yeyesi karuhusiwa kurya
chakurya hicho.
14 Napho mutu akarya chakurya chitakatifu bila kumanya, phahi, an-
damripha mlavyadzi-sadaka chakurya hicho na aenjereze seemu mwenga
ya tsano ya samani ya chakurya hicho.
15 Alavyadzi-sadaka asibere sadaka takatifu ambazo Aiziraeli nkuziunula
mbere za Mwenyezi Mlungu na kuzipha alavyadzi-sadaka dza mtalo wao
16 kpwa kuricha atu asioruhusiwa azirye. Chihivyo andahenda atu
aho akale akosa na alondwe kuiripha. Mimi Mwenyezi Mlungu ndimi
nihendaye vitu hivyo kukala vitakatifu.”

17 Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa,
18 “Muambire Aruni, anae na Aiziraeli osi hivi, ‘Muiziraeli yeyesi au
mjeni asagalaye kahi yenu achireha zawadiye dza sadaka ya kuochwa
kpwa Mwenyezi Mlungu, ikale ni ya kuusa naziri au ya hiyari;
19 ni alavye ndzau, turume au ndenje isiyo na chirema ili ikubalike.
20 Si ruhusa kulavya chochosi chiricho na chirema mana tachin-
dakubaliwa kpwa fwaida yenu.
21 Mutu yeyesi ndiyemlavira Mwenyezi Mlungu sadaka ya amani ili
kuusa naziri au sadaka ya hiyari kula kpwenye mfugowe, ni alavye nyama
asiye na chirema ndipho akubaliwe.
22 Usimlavire Mwenyezi Mlungu nyama yeyesi ariye chipofu, yevundzika
chigulu, chigurye, atulukpwaye ni madzi-madzi, mwenye uphere au
chironda chidodacho. Msilavye mmwenga wa hinyo kukala sadaka ya
kuochwa kpwa Mwenyezi Mlungu dzulu ya phatu pha kulavira sadaka.
23 Munaweza kulavya ndzau, ng’ondzi au mbuzi ariye na chirema dza
sadaka ya hiyari, ela kandakubalika kuusira hati.
24 Usimlavire Mwenyezi Mlungu nyama ambaye chilungoche cha uvyazi
chalumizwa, chabundwa, chavundzwa au chakatwa. Msihendere nyama
enu mambo higo kpwenye tsi yenu.
25 Wala usikubali kugula nyama a aina iyo kula kpwa ajeni na kunilavira
mimi Mlunguo dza chakurya. Nyama hinyo taandakubaliwa kpwa fwaida
yenu mana ana virema.’ ”

26 Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa,
27 “Mwana ng’ombe, mwana ng’ondzi au mwana mbuzi achivyalwa
andasala na nine kpwa siku sabaa. Ela kuandzira siku ya nane anaweza
kulaviwa kpwa Mwenyezi Mlungu dza sadaka ya kuochwa.
28 Ela usitsindze ng’ombe, ng’ondzi au mbuzi siku mwenga phamwenga
na mwanawe.

22:20 22:20 Kumbukumbu 17:1

29 Ndiphonirehera mimi Mwenyezi Mlungu sadaka ya shukurani,
undailavya kpwa aina ambayo indakuhenda ukubaliwe.
30 Nyama hiye ni lazima ariwe siku iyo-iyo. Musiriche chitu hadi
ligundzu siku ya phiri. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.
31 “Gbwirani na kutimiza malagizo gangu. Mimi, ndimi Mwenyezi
Mlungu.
32 Msiritiye najisi dzina rangu takatifu, mana ni lazima niishimiwe kahi
ya atu a Iziraeli. Mimi Mwenyezi Mlungu ndimi ninayekuhendani mkale
atakatifu.
33 Mimi ndimi yekutuluzani kula tsi ya Misiri kpwa nikale Mlungu wenu.
Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.”

23

Sikukuu za Mwenyezi Mlungu

1 Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa,
2 “Aambire Aiziraeli hivi: Hizi ndizo sikukuu zangu ambazo mimi
Mwenyezi Mlungu nkazipanga mundazitangaza kpwenye mikutano yenu
mitakatifu kpwa ishima yangu.

Siku ya Kuoya

3 “Mundahenda kazi siku sita bahi, ela siku ya sabaa ni Siku ya Kuoya.
Siku hiyo, mundakala na mkpwutano mtakatifu. Siku iyo ni takatifu kpwa
Mwenyezi Mlungu namwi tamundahenda kazi kokosi msagalako.
4 “Hizi ndizo sikukuu zanjina za Mwenyezi Mlungu ambazo ni mz-
itangaze kpwa wakatiwe uriopangbwa chisha mkale na mkpwutano
mtakatifu.

Sikukuu ya Pasaka
(Isabu 28:16–25)

5 “Dziloni wakati jiza rinahanda siku ya kumi na ne ya mwezi
wa mwandzo, mundamuishimu Mwenyezi Mlungu kpwa kusherekeya
sikukuu ya Pasaka.
6 Alafu sikukuu ya Mikahe Isiyotiywa Hamira ya kuishimu Mwenyezi
Mlungu indaandza siku ya kumi na tsano ya mwezi uho. Kpwa muda wa
siku sabaa, mundarya mikahe isiyotiywa hamira.
7 Siku ya kpwandza mundakala na mkpwutano mtakatifu na msihende
kazi zozosi za kawaida.
8 Mundanilavira mimi Mwenyezi Mlungu sadaka za kuochwa kpwa siku
sabaa. Siku ya sabaa mundahenda mkpwutano mtakatifu na msihende
kazi za kawaida.”

Sikukuu ya mavuno ga mwandzo

9 Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa,
10 “Aambire Aiziraeli hivi: Mndiphoinjira tsi ambayo ninakuphani na
kuvuna mavunoge, mundamrehera mlavyadzi-sadaka butsa ra kpwandza
ra mavunogo.
11 Mlavyadzi-sadaka andariunula mbere za Mwenyezi Mlungu siku
inayolungira Siku ya Kuoya ili mphahe kukubaliwa.
12 Siku iyo ndiphoriounula hiro butsa mbere za Mwenyezi Mlungu
mundamlavira sadaka ya kuochwa ya turume ra mwaka mmwenga
risirokala na chirema.

23:3 23:3 Kutsama 20:8–10; 23:12; 31:15; 34:21; 35:2; Kumbukumbu 5:12–14 **23:5 23:5** Kutsama 12:1–13; Kumbukumbu 16:1,2 **23:6 23:6** Kutsama 12:14–20; 23:15; 34:18; Kumbukumbu 16:3–8

13 Phamwenga na sadaka hiyo, mundamlavira Mwenyezi Mlungu sadaka
ya mtsere ya kilo mbiri za unga mnono uriotsanganywa na mafuha yenye
kungu nono imuhamirayo, na sadakaye ya chinwadzi cha lita mwenga ya
uchi wa zabibu.
14 Kabila ya siku iyo ya kumrehera Mwenyezi Mlungu wenu sadaka
hiyo, tamruhusiwa kurya mavuno ga matsere, gakale maphya, gakale
gakukalangbwa au gakujitwa kukala mikahe. Hiri ni lagizo ra kare na
kare kpwa vivyazi vyenu vyosi phatu phophosi mndiphosagala.

Sikukuu ya mavuno
(Isabu 28:26–31)

15 "Mundaolanga majuma sabaa hangu siku inayolunga Siku ya Kuoya
ambayo mwareha butsa ra sadaka ya kuunulwa mbere za Mwenyezi
Mlungu.
16 Ligundzure bada ya higo majuma sabaa, yani siku ya mirongo mitsano
mundamlavira Mwenyezi Mlungu sadaka ya mtsere muphya.
17 Chila nyumba indareha mikahe miiri ya sadaka ya kuunulwa mbere
za Mwenyezi Mlungu. Mikahe iyo indatengezwa na kilo mbiri za unga
mnono uriotiywa hamira, iyo ni sadaka ya mavuno genu ga mwandzo
ndiyo mundamlavira Mwenyezi Mlungu.
18 Phamwenga na hiyo, mundareha maturume sabaa ga mwaka
mmwenga-mmwenga, ndzau mmwenga, na maturume mairi gosi
gasigokala na virema. Nyama hinyo andakala sadaka za kuochwa ambazo
zindalaviwa phamwenga na sadaka zao za mtsere na sadaka zao za
chinwadzi, zikale sadaka yenye kungu nono imuhamirayo Mwenyezi
Mlungu.
19 Mundalavya ndenje mmwenga ikale sadaka ya kuusa dambi na
maturume mairi ga mwaka mmwenga-mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya
amani.
20 Mlavyadzi-sadaka andareha hura mkpwahe wa mavuno ga mwandzo
na gara maturume mairi mbere za Mwenyezi Mlungu gakale sadaka
ya kuunulwa. Hizo ni sadaka takatifu kpwa Mwenyezi Mlungu nazo
zindakala za mlavyadzi-sadaka.
21 Siku iyo-iyo mundatangaza mkpwutano mtakatifu namwi msihende
kazi za kawaida. Hiri ni lagizo ra kare na kare kpwa vivyazi vyenu vyosi
phatu phophosi mndiphosagala.
22 "Ndiphovuna mavunogo mwako mundani, usivune tsetsetse hadi
muphakani wala usiuye uchatsembwesa. Higo undagarichira achiya na
ajeni. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu."

Sikukuu ya magunda
(Isabu 29:1–6)

23 Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa,
24 "Aambire atu a Iziraeli hivi, 'Siku ya kpwandza ya mwezi wa sabaa
indakala Siku ya Kuoya, siku ya kutambukirwa ndiyotangazwa kpwa
kupiga gunda na kuhenda mkpwutano mtakatifu.
25 Msihende kazi yoyosi ya kawaida siku iyo ela mumrehere Mwenyezi
Mlungu sadaka za kuochwa.' "

Siku ya kuusirwa dambi
(Isabu 29:7–11)

26 Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa,

23:15 **23:15** Kutsama 23:16; 34:22; Kumbukumbu 16:9–12 **23:22** **23:22** Alawi 19:9,10; Kumbukumbu 24:19–22 **23:26** **23:26** Alawi 16:29–34

27 “Siku ya kumi ya mwezi uhu wa sabaa ni siku ya upatanisho
wa kuusira dambi. Siku iyo mundakala na mkpwutano mtakatifu.
Mundafunga na kumrehere Mwenyezi Mlungu za kuochwa sadaka.
28 Msihende kazi zenu zozosi za kawaida siku hiyo. Siku iyo ni siku ya
upatanisho wa kuusira dambi, siku ya kukuhenderani mwimwi upatanisho
mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu.
29 Mutu yeyesi ambaye kandafunga siku iyo ni lazima andatengbwa na
atue.
30 Mutu yeyesi ndiyehenda kazi yoyosi siku iyo ndamuolaga.
31 Msihende kazi: hiri ni lagizo ra kare na kare kpwa vivyazi vyenu vyosi,
kokosi ndikosagala.
32 Siku ya tisiya dziloni ya mwezi hinyo hadi dziloni ra siku ya kumi,
indakala Siku ya Kuoya namwi mundafunga.”

Sikukuu ya vibanda
(Isabu 29:12–39)

33 Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa,
34 “Aambire Aiziraeli hivi, Kuandzira siku ya kumi na tsano ya mwezi
hinyo wa sabaa, mundamuishimu Mwenyezi Mlungu kpwa kusherekeya
Sikukuu ya Vibanda kpwa muda wa siku sabaa.
35 Siku ya kpwandza ya iyo sikukuu, mundakala na mkpwutano
mtakatifu na msihende kazi yoyosi ya kawaida.
36 Mundamrehera Mwenyezi Mlungu sadaka za kuochwa kpwa siku
sabaa. Siku ya nane mundakala na mkpwutano mtakatifu na mrehere
Mwenyezi Mlungu sadaka za kuochwa. Hinyo ndio ndiokala mkpwutano
wa mwisho, namwi msihende kazi yoyosi ya kawaida siku hiyo.
37 “Hizo ndizo sikukuu za Mwenyezi Mlungu zirizopangbwa am-
bazo mundazitangaza na muhende mikutano mitakatifu ya kumrehera
Mwenyezi Mlungu sadaka zilungirazo; sadaka za kuochwa, sadaka za
mtsere, sadaka za vinwadzi na sadaka zanjina, chila siku na sadakaye.
38 Sadaka hizo ni mbali na zira za Siku za Kuoya ya Mwenyezi Mlungu,
sadaka zenu za kawaida, sadaka za kuusa naziri zenu na sadaka zenu za
hiyari munazomrehera Mwenyezi Mlungu.
39 “Kpwa hivyo bada ya kuvuna mavuno ga mwenu mindani, mundash-
erekeya sikukuu ya Mwenyezi Mlungu kpwa muda wa siku sabaa,
kuandzira siku ya kumi na tsano ya mwezi wa sabaa. Siku ya kpwandza
na siku ya nane zindakala Siku za Kuoya.
40 Iyo siku ya kpwandza mundahala aina-aina za matunda ga mihi yenu
minono, makandza ga mitende, panda zenye makodza manji na panda za
mihi imerayo kanda-kanda ya muho, namwi mundasherekeya kpwa siku
sabaa mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu.
41 Chila mwezi wa sabaa ni mumuishimu Mwenyezi Mlungu kpwa
kusherekeya sikukuu hino kpwa siku sabaa. Hiri ni lagizo ra kare na kare
kpwa vivyazi vyenu vyosi.
42 Kpwa muda wa siku sabaa mundasagala vibandani, osi ariovyalwa
Iziraeli andaishi vibandani wakati hinyo.
43 Chihivyo vivyazi vyenu vindamanya kukala náhenda Aiziraeli aishi
vibandani, nriphoatuluza tsi ya Misiri. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wenu.”
44 Kpwa hivyo Musa achiatangazira Aiziraeli osi sikukuu za Mwenyezi
Mlungu zirizopangbwa.

23:34 23:34–36 Kumbukumbu 16:13–15

24

Taa za Phatu Phatakatifu
(Kutsama 27:20–21)

1 Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa,
2 “Lagiza atu a Iziraeli akurehere mafuha swafi ga zaituni kpwa ajili ya
taa, ili taa hizo zienderere kuaka.
3 Aruni andaika taa hizo ndani ya hema ra mkpwutano, kondze ya
paziya ya sanduku ra chilagane kusudi ziphahe kuaka mbere za Mwenyezi
Mlungu kula dziloni hadi ligundzu. Lagizo hiri ni ra kare na kare kpwa
vivyazi vyenu vyosi.
4 Aruni andapanga taa hizo dzulu ya chinara cha kuikira taa cha zahabu
swafi na ahakikishe zinaaka chila usiku mbere za Mwenyezi Mlungu.

Sadaka ya Mikahe

5 “Undahala unga mnono na utengeze mikahe kumi na miiri, chila
mkpwahe undatengezwa na unga kilo mbiri.
6 Mikahe iyo indapangbwa misitari miiri dzulu ya meza ya zahabu swafi
mbere za Mwenyezi Mlungu, chila msitari mikahe sita.
7 Ika ubani swafi kpwenye chila msitari ambao undaochwa ili kuonyesa
kukala iyo mikahe ikalaviwa kpwa Mwenyezi Mlungu kpwa kuochwa.
8 Chila Siku ya Kuoya, Aruni andapanga mikahe kpwenye misitari mbere
za Mwenyezi Mlungu kpwa ajili ya atu a Iziraeli. Hinyo ni wajibu wa
Aiziraeli hata kare na kare.
9 Aruni na anae a chilume machiyao ndio ndioruhusiwa kurya mikahe
hiyo. Nao ni airye Phatu Phatakatifu mana ni seemu takatifu kabisa ya
sadaka inayolavirwa Mwenyezi Mlungu kpwa kuochwa. Hinyo ni mtalo
wao hata kare na kare.”

Kutiywa adabu
kpwa kukufuru Mlungu

10 Kpwahenda mutu mmwenga ambaye nine kala ni Muiziraeli na ise ni
Mmisiri kahi ya Aiziraeli. Siku mwenga wabwaga kondo na Muiziraeli mo
kambini.
11 Naye wakufuru Mlungu kpwa kumlani, nao atu achimphirika kpwa
Musa. Mutu hiye nine kala ni Shelomithi, mwana mchetu wa Dibiri wa
mbari ya Dani.
12 Amtiya jela hadi Mwenyezi Mlungu ariphoafwenurira ra kumuhenda.
13 Phahi, Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa,
14 “Mtuluze kondze ya kambi mutu yekufuru, alafu Aiziraeli osi ariokala
phapho aike mikono yao dzulu ya chitswache na osi ampige mawe hadi
afwe.
15 Nawe aambire Aiziraeli kukala, mutu yeyesi ndiyemkufuru Mlunguwe
andaripha kpwa ajili ya dambiye.
16 Mutu yeyesi akale ni mwenyezi au mjeni ndiyekufuru dzina ra
Mwenyezi Mlungu, ni apigbwe mawe ni atu osi hadi afwe.
17 “Mutu yeyesi ndiyeolaga myawe ni aolagbwe.
18 Mutu yeyesi ndiyeolaga nyama wa myawe, ni amriphe na nyama
wanjina.
19 Mutu yeyesi ndiyemlumiza myawe, naye ni alumizwe sawa-sawa na
vira achivyomlumiza myawe:

24:5 24:5 Kutsama 25:30 **24:9 24:9** Mathayo 12:4; Mariko 2:26; Luka 6:4 **24:17 24:17** Kutsama 21:12

20 achimvundza mfupha naye andavundzwa mfupha, dzitso kpwa dzitso,
dzino kpwa dzino. Chila mutu ndiyemlumiza myawe naye ni alumizwe dza
vivyo.
21 Ndiyeolaga nyama wa myawe ni amriphe, ela mutu yeyesi ndiyeolaga
mutu wanjina ni aolagbwe.
22 Mwimwi mosi mundalunga shariya hiyo, mjeni au mwenyezi. Mimi,
ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu."
23 Chisha Musa achiaambira Aiziraeli lagizo hiri, nao achimphirika yuya
mutu yekufuru Mwenyezi Mlungu kondze ya kambi, achendampiga mawe
hadi achifwa. Aiziraeli ahenda dza vira Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza
Musa.

25

Mwaka wa Kuoya
(Kumbukumbu 15:1–11)

1 Mwenyezi Mlungu wamuamba Musa hiko dzulu ya mwango Sinai,
2 "Aambire Aiziraeli hivi: Mundiphofika yo tsi ambayo nindakuphani,
chila mwaka wa sabaa tsi ni ioyezwe yani isirimwe, ili kumuishimu
Mwenyezi Mlungu.
3 Kpwa muda wa miaka sita mundarima, mundaphanda minda yenu,
mundatsatsula panda za mizabibu yenu na kuvuna mavuno genu.
4 Ela mwaka wa sabaa undakala ni mwaka wa kuoyeza tsi, ni Mwaka wa
Kuoya wa Mwenyezi Mlungu. Msiphande chochosi wala kutsatsula panda
za mizabibu yenu.
5 Msivune chochosi ndichomera chenye, na msidole zabibu kula mihi
isiyotsatsulwa. Hinyo undakala mwaka wa kuoyeza tsi.
6 Dzagbwe minda taindarimwa mwaka hinyo wa kuoya, ela indalavya
chakurya kpwa ajili yenu mwimwi enye, atumwa enu, vibaruwa enu na
ajeni asagalao kahi yenu,
7 nyama enu a kufugbwa na nyama a tsakani ario kahi za tsi yenu.

Mwaka wa kurichirwa huru

8 "Mundaisabu miaka sabaa kano sabaa na jumulaye ni miaka mirongo
mine na tisiya.
9 Alafu siku ya kumi ya mwezi wa sabaa ambayo ni siku ya kuusirwa
dambi mundapiga magunda kahi za tsi yenu yosi.
10 Mundautenga mwaka wa mirongo mitsano na kutangazira uhuru
atu osi asagalao kpwenye yo tsi. Mwaka hinyo undakala ni mwaka wa
kuikpwa huru. Chochosi ambacho chaguzwa ni chiuyizirwe mwenye na
yeguzwa dza mtumwa ni auye kpwao.
11 Kpwa hivyo kahi za mwaka wa kuikpwa huru msirime, msiphande,
na msivune chochosi chinachomera chenye, piya msidole zabibu kula mihi
msiyoitsatsula.
12 Mwaka hinyo undakala mwaka mtakatifu. Hivyo mundarya mavuno
ambago gamera genye bila kuphandwa mo mindani.
13 "Mwaka hinyo, chochosi ambacho chaguzwa ni chiuyizirwe mwenye.
14 Unaphogula au kuguzira myao munda usimuonere.
15 Bei ya munda indalengana na isabu ya miaka ya mavuno chiyosala
kabila ya mwaka wanjina wa kuikpwa huru.

24:20 **24:20** Kutsama 21:23–25; Kumbukumbu 19:21; Mathayo 5:38 **24:22** **24:22** Isabu 15:16
25:1 **25:1** Kutsama 23:10–11

16 Napho miaka ni minji bei indapanda na ichikala michache bei
indatserera, mana beiye indapimwa kulengana na isabu ya minga ya
mavuno.
17 Msionerane, ela muogopheni Mlungu wenu. Mimi, ndimi Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wenu.
18 “Kpwa hivyo, mundalunga shariya zangu na kutimiza malagizo gangu,
ili msagale salama kpwenye tsi hiyo.
19 Namwi mundarya na kumvuna mavuno ga yo tsi na msagale salama
mumo.
20 Ela chahi mundadziuza, ‘Hundaryani mwaka wa sabaa naswi tau-
ruhusiwa kuphanda wala kuvuna?’
21 Mwaka wa sita ndabariki tsi yenu nayo indavyala mavuno ga
kukutoshani kpwa miaka mihahu.
22 Mndiphophanda mwaka wa nane mundakala munarya mavuno
govunwa mwaka wa sita. Namwi mundaenderera kurya mavuno gago
hadi ndiphovuna mavuno ga mwaka wa tisiya.

Kukombola minda

23 “Msiguze tsi kabisa-kabisa, mana iyo ni mali yangu na mwimwi mu
ajeni na apangadzi angu.
24 Ndiyo mana kahi za tsi yenu yosi ni lazima mwenye munda akale na
haki ya kuukombola.
25 “Napho Muiziraeli myawenu akakala mchiya na kuguza mundawe,
phahi, m’bariwe wa phephi ni aukombole.
26 Ichikala mutu yuya kana m’bari wa kuukombola, ela badaye aongok-
erwe na kuphaha uwezo wa kukombola mundawe,
27 phahi, andaripha kulengana na isabu ya miaka ichiyosala kufikira
mwaka wa kurichirwa huru. Yuya mutu ariyeugula ni amuuyizire.
28 Ela ichikala kana uwezo wa kuukombola, phahi, undasala mikononi
mwa yuya ariyeugula hadi mwaka wa kuikpwa huru. Mwaka hinyo, mali
iyo indauyizwa kpwa yuya mutu ariyeiguza.
29 “Mutu achiguza nyumbaye ya kusagala iriyo ndani ya mudzi uri-
odzengerwa ngome, ana haki ya kuikombola ndani ya mwaka mmwenga
hangu ariphoiguza.
30 Napho iyo nyumba iriyo ndani ya mudzi uriodzengerwa ngome
taiyakombolwa kpwa muda wa mwaka mmwenga, phahi, indakala mali
ya yuya ariyeigula na vivyazivye vyosi, nayo taindauyizwa mwaka wa
kuikpwa huru uchifika.
31 Ela nyumba za malalo ambago tagayazungulusirwa ukuta zindakala
tsini ya shariya iratu hira ya minda. Nyumba hizo zinaweza kukombolwa
ela ni lazima ziuyizirwe enye mwaka wa kuikpwa huru.
32 Ela, Alawi ana haki ya kukombola nyumba zao zirizo mwao midzini
wakati wowosi.
33 Ichikala mmwenga wa Alawi kahumira hakiye ya kukombolwa, phahi,
nyumba iriyoguzwa ni lazima iuyizwe kpwa mwenye mwaka wa kuikpwa
huru, mana nyumba za Alawi zirizo mwao midzini, akahewa kama mtalo
wao kahi ya atu a Iziraeli.
34 Ela seemu za kurisa zinazozunguluka midzi ya Alawi tazindaguzwa,
mana hinyo ni mtalo wao hata kare na kare.

Kuaphasa achiya

35 “Napho Muiziraeli myao akakala mchiya hata kaweza kudziendzera
mwenye na asagala phamwenga nawe, ni umrorome dza unavyororoma
mjeni au mutu asagalaye kpwako kpwa muda, ili aweze kpwenderera
kusagala kahi yenu.
36 Usimtake akuriphe fwaida ya aina yoyosi. Ela muogophe Mlungu, ili
nduguyo aphahe kusagala phamwenga namwi.
37 Usimuaphase feza na ukalonda akuriphe na fwaida au uchimguzira
chakurya usimtoze zaidi.
38 Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, nriyekutuluzani kula
tsi ya Misiri ili nikupheni tsi ya Kanani, na nikale Mlungu wenu.

39 “Mueburania myao achidziguza kpwako kpwa kukala ni mchiya,
usimuhende akuhumikire dza mtumwa. Muhende dza mchibaruwa au
mcharo.
40 Andasagala nawe dza mchibaruwa au kama mcharo. Andakuhumikira
hadi mwaka wa kuikpwa huru.
41 Mwaka hinyo ni umrichire huru iye na anae auye kpwao kpwa
mbarize kpwenye munda wa akaree.
42 Kpwa kukala Aiziraeli ni atumishi angu ambao naatuluza kula tsi ya
Misiri, phahi, asiguzwe dza atumwa.
43 Usimuhendese kazi chisiru nduguyo, ela muogophe Mlunguo.
44 Munaweza kugula atumwa kula kpwa mataifa ganjina jirani.
45 Piya unaweza kugula atumwa kula kpwa ajeni asagalao phamwenga
nawe na jamaa zao ariovyalwa kpwenye tsi yenu, nao andakala maliyo.
46 Hinyo unaweza kuahenda atumwao na kuapha anao akale mali yao
hata kare na kare, ela usimuhendere mai nduguyo Muiziraeli.

47 “Napho mjeni au mcharo asagalaye kahi yenu akakala tajiri na
Muiziraeli myao achikala mchiya na kudziguza kpwa hiye mjeni au hiye
mcharo au kpwa mmwenga wa jamaaze,
48 ana haki ya kukombolwa, mmwenga wa abarie anaweza kumkombola.
49 Akale ni aphuye, mkpwoiwe au mbariwe. Piya anaweza kudzikombola
mwenye napho akaongokerwa.
50 Iye na yuya ariyemgula, andaisabu miaka hangu ariphodziguza hadi
mwaka wa kurichirwa huru. Maripho ga kukombolwakpwe gandalengana
na maripho ga mchibaruwa kpwa miaka ichiyosala kufikira mwaka wa
kuikpwa huru.
51 Napho isabu ya miaka ichiyosala ni minji, andadzikombola kpwa
kuripha seemu kulu ya bei ariyogurirwa.
52 Napho ikasala miaka michache kabila kufikira mwaka wa kuikpwa
huru, andapiga isabu na ariphe kulengana na miaka ichiyosala ili
kudzikombola.
53 Muda wosi anaphokala kpwa tajiriwe analondwa kuhenderwa kama
mtumishi wa mshahara chila mwaka. Hiye ariyemgula asimuhendese kazi
chisiru.
54 Ela ichikala mutu hiyu kakakombolwa kpwa njira hizo, phahi mwaka
wa kuikpwa huru uchifika naarichirwe huru phamwenga na anae.
55 Aiziraeli ni atumishi angu, mana náatuluza kula tsi ya Misiri. Mimi,
ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu.

25:35 25:35 Kumbukumbu 15:7–8 **25:37 25:37** Kutsama 22:25; Kumbukumbu 23:19–20 **25:39 25:39** Kutsama 21:2–6; Kumbukumbu 15:12–18

26

Baraka kpwa atiifu
(Kumbukumbu 7:12–24; 28:1–14)

1 “Msidzitengezere vizuka, msidziimisire vizuka vya kutsongbwa au
nguzo wala mawe ga kutsongbwa kpwenye tsi yenu na kugaabudu. Mimi,
ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu.
2 Gbwirani Siku zangu za Kuoya na muishimu phatu phangu phatakatifu.
Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.
3 “Ichikala mundalunga malagizo gangu na kugbwira shariya zangu,
4 nindakureherani mvula kpwa wakatiwe, tsi ivyale mavuno, na mihi
ivyale matunda.
5 Kuwaga mtsere kundaendelea hadi wakati wa kuvuna zabibu, na
kuvuna zabibu hadi wakati wa kuphanda. Mundakala na chakurya cha
kutosha na msagale salama kpwenye tsi yenu.
6 Nindakuphani amani kpwenye tsi ili muweze kulala bila kutishirwa ni
yeyesi. Nindausa nyama asiru kpwenye tsi yenu nayo taindakala na viha
tsona.
7 Mundazola maadui genu na kugaolaga kpwa mufyu.
8 Atsano enu andazola maadui gana mwenga na atu enu gana mwenga
andazola maadui elufu kumi. Mundaolaga maadui genu.
9 Nindakujaliyani na kukuhendani muvyalane na muenjerezeke. Nami
nindatimiza chilagane changu namwi.
10 Mundakala na mavuno manji chiasi cha kukala ni mtuluze ga kare
ambago tagadzangbwesira ili mtiye maphya.
11 Nindaika makalo gangu kahi yenu, wala sindakurichani.
12 Nindakala kahi yenu na nkale Mlungu wenu, namwi mundakala atu
angu.
13 Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, yekutuluzani kula
tsi ya Misiri ili msihendwe atumwa tsona. Nami nchivundza magogolo
mrigokala mkafungbwa mwenu singoni na kukuhendani mnyendeke
huru.

Lana kpwa kusasikira
(Kumbukumbu 28:15–68)

14 “Ela napho tamundanisikira wala kulunga malagizo gangu,
15 napho mundavundza chilagane changu kpwa kurema shariya yangu,
kumena na kuricha kulunga malagizo gangu,
16 phahi nindakuhendani hivi: Nindakutiyani wuoga mkpwulu gafula,
ukongo wa nyerenyere na homa ndirokuhendani vipofu na anyonje.
Mundaphanda bure mana mavuno gandariwa ni maadui genu.
17 Nindakulozerani kogo ili mpigbwe ni maadui genu. Hara anaokut-
sukirirwani andakutawalani namwi mundachimbira kpwa wuoga hata
napho taphana anayekuzoresani.
18 “Na ichikala tamundanisikira hata bada ya kutiywa adabu hiyo, phahi,
nindakutiyani adabu kano sabaa kpwa ajili ya dambi zenu.
19 Kudzikarya kpwenu ndakuusa tsetsetse kpwa kuhenda dzulu mlun-
guni kusirehe mvula kukale kufu dza chuma na tsi yenu ikale nyifu bila
madzi dza shaba.
20 Mundahumira nguvu zenu bure mana minda yenu taindalavya
mavuno na mihi taindavyala matunda.

26:1 26:1 Alawi 19:4; Kutsama 20:4; Kumbukumbu 5:8; 16:21–22; 27:1 **26:3 26:3** Kumbukumbu 11:13–15; 28:1–14 **26:12 26:12** 2 Akorintho 6:16 **26:14 26:14** Kumbukumbu 28:15–68

21 “Namwi mchienderera kunipinga na kurema kuniphundza, nin-
dazidisha mashaka genu kano sabaa kulengana na dambi zenu.
22 Nindareha nyama a tsakani kahi yenu ambao andaolaga ana enu
na kurya mifugo yenu na kuphunguza isabu yenu hadi njira zenu zikale
wekee bila atu.
23 “Napho bada ya adabu iyo bado tamundaniuyira, ela mzidi kupingana
nami,
24 phahi, nindakupingani mimi mwenye na nikupigeni na mashaka kano
sabaa kpwa ajili ya dambi zenu.
25 Nindakureherani viha ili nkutiyeni adabu kpwa kuvundza chilagane.
Mchizorera kpwenye midzi yenu, nindakureherani ukongo mui namwi
mundatiywa mikononi mwa maadui genu.
26 Chakurya chenu ndachiphunguza hadi achetu kumi ahumire figa
mwenga tu kujita mikahe na akuganyireni kpwa chipimo. Namwi
mundarya ela tamundamvuna.
27 “Napho tamundanisikira ela mundaenderera kunipinga hata bada ya
higo gosi,
28 phahi nami nindakupingani kpwa tsukizi kali, na kukutiyani adabu
kano sabaa zaidi kpwa ajili ya dambi zenu.
29 Ndzala indakala kali hadi murye ana enu.
30 Ndabananga mwatu mwenu mwa dzulu mwa kuabudu, nibomole
mwatu mwenu mwa kufukizira uvumba, na kutsupha nyufu zenu dzulu
ya vizuka vyenu visivyokala na uhai, nami nindakumenani kabisa.
31 Ndaihenda midzi yenu ikale magandzo, na kubananga mwatu mwenu
mwa kuabudu. Na kungu nono ya sadaka zenu taindanihamira.
32 Ndahenda tsi yenu ikale tuphu hadi maadui genu gasagalago himo
gaangalale.
33 Nindakutsamulani kahi za mataifa na kukureherani viha. Tsi yenu
indakala bila chitu na midzi yenu indabanangbwa.
34 “Wakati tamupho mkaphirikpwa tsi ya maadui genu na tsi yenu
ikarichwa gandzo; ndipho tsi indaoya na kuhererwa na Miakaye ya Kuoya.
35 Wakati tsi ndiphokala ikarichwa bila chitu, indaoya kpwa kukala
taiyioyezerwe wakati wa Miaka ya Kuoya mriphokala munasagala himo.
36 Na hinyo ayawenu ndiosala ndaatiya wuoga kpwenye tsi ya maadui
gao chiasi cha kukala hata sauti ya kodza rinarophepheruswa indaaondosa
azole. Phahi aho andazola dza mutu anayechimbira viha. Andazola na
kugbwa hata napho taphana mutu anayeazoresa.
37 Andagbwererana ovyo-ovyo dza atu anaochimbira viha hata napho
taphana anayeazoresa. Taandaweza kudzihehera napho akavwamiywa ni
maadui gao.
38 Andafwa kahi za mataifa nao andazikpwa tsi ya maadui gao.
39 Hara ndiosala kahi yenu, andasirirwa ni mkpwotse kpwenye tsi ya
maadui genu kpwa sababu ya dambi zao na za akare ao.
40 “Ela achikubali dambi zao na dambi za akare ao, arivyokosa uaminifu
na achiniasi,
41 chiasi cha kunihenda niapinge na kuaphirika tsi ya maadui gao.
Ichikala mioyo yao mifu indagbwa maguluni na kukubali kutiywa adabu,
42 phahi, hipho nami nindatambukira chilagane changu nrichoika na
Jakobo, Isaka na Burahimu, na kutambukira nrivyoalaga kuhusu tsi hiyo.

26:42 26:42 Mwandzo 28:13–14; Mwandzo 26:3–4; Mwandzo 17:7–8

43 “Ela yo tsi ni ikale wekee bila atu kpwandza ili ihererwe na Miakaye
ya Kuoya. Nao ni ariphe kpwa ajili ya dambi zao kpwa kurema shariya
zangu na kumena malagizo gangu.
44 Ela, phamwenga na higo gosi, ndiphokala tsi ya maadui gao, mimi
sindaaricha wala kuamena hadi niaolage tsetsetse na kuvundza chilagane
changu nao. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao.
45 Ela kpwa ajili yao nindatambukira chilagane nrichoika na akare aho
ambao naatuluza kula tsi ya Misiri kuno mataifa ganalola, ili mimi nikale
Mlungu wao. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.”
46 Hizo ndizo shariya, malagizo na masharuti ambago Mwenyezi Mlungu
waapha atu a Iziraeli hiko mwango Sinai kutsupira Musa.

27

Kukombola mutu au vitu vyotengbwa
kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu

1 Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa,
2 “Aambire Aiziraeli hivi: Mutu achiika naziri ya kumtenga mutu kpwa
ajili ya Mwenyezi Mlungu, mutu hiye anaweza kukombolwa kpwa kuripha
chipimo cha feza chinachokadiriwa dza hivi:
3 Mlume wa miaka mirongo miiri hadi miaka mirongo sita andakom-
bolwa kpwa vipande mirongo mitsano vya feza kulengana na chipimo cha
Phatu Phatakatifu.
4 Napho ni mchetu, andakombolwa kpwa vipande mirongo mihahu vya
feza.
5 Napho mutu hiye ni wa miaka kahi ya mitsano na mirongo miiri
andakombolwa kpwa vipande mirongo miiri vya feza napho ni mlume,
na vipande kumi vya feza napho ni mchetu.
6 Ichikala ni mwana wa umuri wa kahi ya mwezi mmwenga na miaka
mitsano andakombolwa kpwa vipande vitsano vya feza napho ni mlume
na vipande vihahu vya feza napho ni mchetu.
7 Ichikala mutu hiye umriwe ni zaidi ya miaka mirongo sita, beiye
indakala ni vipande kumi na tsano vya feza, napho ni mlume, na vipande
kumi vya feza napho ni mchetu.
8 Ela ichikala mutu hiye ni mchiya na kaweza kuripha mariphoge, phahi,
mutu hiye andaphirikpwa kpwa mlavyadzi-sadaka. Mlavyadzi-sadaka
andapima beiye kulengana na uwezo wa hiye ariyeika hati.
9 “Ichikala yo hatiye ni ya nyama anayekubalika kumlavira Mwenyezi
Mlungu sadaka, phahi nyama hiye akakala chitu chitakatifu.
10 Tairuhusiwa kum’badilisha nyama hiye na wanjina yeyesi, mnono
kpwa mui au mui kpwa mnono. Napho akam’badilisha na nyama wanjina,
osi airi andakala atakatifu.
11 “Ichikala yo naziri inahusu nyama najisi, ambaye karuhusiwa
kulavirwa Mwenyezi Mlungu, phahi, mutu amlavyaye, andamreha kpwa
mlavyadzi-sadaka.
12 Hiye mlavyadzi-sadaka andalavya beiye kulengana na unonowe au
uyiwe. Ndivyoamua mlavyadzi-sadaka, ndivyo ndivyokala.
13 Ela ichikala mwenye analonda kumkombola, phahi, andaenjereza
seemu mwenga ya tsano ya bei ya nyama hiye.
14 “Mutu achitenga nyumbaye ikale takatifu kpwa Mwenyezi Mlungu,
mlavyadzi-sadaka andalavya beiye kulengana na unono au uyiwe. Vira
ndivyoamua, ndivyo ndivyokala.

15 Napho hiye mutu ariyeitenga analonda kuikombola, phahi, andaen-
jereza seemu mwenga ya tsano ya bei ya nyumba hiyo, nayo indakala
yakpwe.
16 “Mutu achitenga seemu ya mundawe, kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu,
phahi, beiye indapimwa kulengana na chiasi cha mbeyu zinazohumirwa
kuphanda munda hinyo. Kpwa chila kilo gana mwenga za shayiri beiye
indakala vipande mirongo mitsano vya feza.
17 Mutu achitenga mundawe mwaka wa kuikpwa huru, beiye indakala
ni iyo-iyo.
18 Ela achiutenga bada ya mwaka hinyo, phahi, mlavyadzi-sadaka
andalavya beiye kulengana na miaka ichiyosala kufikira mwaka wa
kuikpwa huru na beiye indaphunguzwa.
19 Napho mwenye akalonda kuukombola, phahi, aenjereze seemu
mwenga ya tsano ya bei ya munda hinyo, nao undakala maliye.
20 Ela napho akauguzira mutu wanjina bila kuukombola, phahi kaweza
kuukombola tsona.
21 Wakati wa mwaka wa kuikpwa huru munda hinyo undarichirwa,
nao undakala mtakatifu kpwa Mwenyezi Mlungu hata kare na kare. Nao
undakala wa alavyadzi-sadaka.
22 “Mutu achitengera Mwenyezi Mlungu munda ariougula, ambao sio wa
kurisi,
23 mlavyadzi-sadaka andalavya bei ya munda hinyo kpwa kulengana
na miaka ichiyosala kufikira mwaka wa kuikpwa huru na mutu hiye
andaripha beiye kama chitu chitakatifu kpwa Mwenyezi Mlungu.
24 Ela mwaka wa kuikpwa huru, munda hinyo ni auyizirwe yuya mutu
ariyeuguza.
25 Chila bei indapimwa kulengana na chipimo cha Phatu Phatakatifu:
uziho wa gera mirongo miiri ni sawa na uziho wa chipande chimwenga
cha feza.
26 “Tairuhusiwa kumtenga mwana wa mwandzo wa mfugo kpwa kukala
hiye ni wa Mwenyezi Mlungu kare, akale ni ng’ombe, ng’ondzi au mbuzi.
27 Napho ni nyama ariyenajisi, mwenye andamgula kpwa kulengana na
vira munavyompima na andaenjereza seemu mwenga ya tsano ya bei ya
nyama hiye. Napho kakombolwa, phahi andaguzwa kulengana na vipimo
virivyoikpwa.
28 “Ela chitu chochosi chirichotengbwa kabisa-kabisa kpwa Mwenyezi
Mlungu, tachindaguzwa wala kukombolwa; ikale ni mutu, nyama au
munda wa urisi. Chitu hicho ni cha Mwenyezi Mlungu na ni chitakatifu
kabisa.
29 Mutu yeyesi yetengbwa kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu asikombolwe;
hiye ni aolagbwe.
30 “Zaka za mavuno gakale ni mtsere au matunda, gosi ni mali ya
Mwenyezi Mlungu. Gosi ni matakatifu kpwa Mwenyezi Mlungu.
31 Napho mutu anakombola seemu ya zakaye, ni ariphe samaniye na
aenjereze seemu mwenga ya tsano ya zaka hiyo.
32 Kuhusu mifugo, chila nyama wa kumi ni mtakatifu kpwa Mwenyezi
Mlungu.
33 Mutu asiuze napho nyama hiye ni mnono au mui wala nyama hiye
kandakakanizwa na wanjina. Ichikala andakakanizwa na wanjina, phahi
nyama osi airi andakala atakatifu; taandakombolwa.”

27:28 27:28 Isabu 18:14 **27:30 27:30** Isabu 18:21; Kumbukumbu 14:22–29

34 Higa ndigo malagizo ambago Mwenyezi Mlungu wamupha Musa hiko
mwango Sinai ili aambire Aiziraeli.

Chitabu cha ne cha Musa chiihwacho ISABU

Tanga mbere

Chitabu hichi chahewa dzina hiri Isabu kpwa vira Musa waaolanga Aiziraeli kano mbiri na achiandika jumula yao. Ra kpwandza waaolanga Aiziraeli osi ariotuluka Misiri kahi za mwango Sinai. Ra phiri wahenda hivyo kahi za tsi ya kugbwa ya Moabu iriyo ng'ambo ya phiri ya muho Joridani napho ula Jeriko. Kula Mwango Sinai hadi tsi ya kugbwa ya Moabu kala si charo chire hivyo, ela Aiziraeli ahala miaka mirongo mihahu na nane kpwa kusaamini kpwao. Aho taayamini kukala andaaturya atu a Kanani.

Chitabu hichi chinasemurira vira Mwenyezi Mlungu arivyotsukizwa ni atue ariphomuasi ela piya chinaonyesa mbazi za Mwenyezi Mlungu na uaminifuwe wa kutimiza ahadize. Dzagbwe arema kuinjira kpwenye tsi iyo ariyoahidiwa, Mwenyezi Mlungu walaga kuapha ana aho tsi iyo tsini ya ulongozi wa Joshuwa mwana wa Nuni.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Aiziraeli anaolangbwa ra kpwandza 1:1—4:49
Aina za shariya na malagizo na Pasaka ya phiri 5:1—9:23
Charo kula Mwango Sinai hadi Moabu 10:1—21:35
Garigohendeka ko Moabu 22:1—32:42
Vituwo vya Aiziraeli kula Misiri hadi Moabu 33:1–49
Malagizo ganjina kabila kuvuka Joridani 33:50—36:13

Aiziraeli anaolangbwa
kano ya kpwandza

1 Siku ya kpwandza ya mwezi wa phiri, mwaka wa phiri bada ya atu a
Iziraeli kuuka Misiri, Mwenyezi Mlungu wagomba na Musa ndani ya hema
ra mkpwutano hiko kpwenye jangbwa ra Sinai. Iye achiamba,
2 "Aolangeni Aiziraeli osi kulengana na miryango yao, na nyumba zao,
chila mlume mmwenga-mmwenga kulengana na dzinare,
3 ariye na miaka mirongo miiri na kpwenderera mumu Iziraeli anaoweza
kuphiya vihani. Uwe na Aruni mundaandikisha kulengana na makundi
gao.
4 Mlume mmwenga kula chila mbari ambaye ni chilongozi wa nyumbaye
andakala phamwenga namwi.
5 Higa ni madzina ga atu ambao andakuterya: Elisuri, mwana wa
Shedeuri kula mbari ya Rubini;
6 Shelumieli, mwana wa Surishadai kula mbari ya Simioni;
7 Nashoni, mwana wa Aminadabu kula mbari ya Juda;
8 Nethaneli, mwana wa Suari kula mbari ya Isakari;
9 Eliabu, mwana wa Heloni kula mbari ya Zabuloni;
10 Kula kahi za ana a Yusufu: Elishama, mwana wa Amihudi kula mbari
ya Efuraimu; Gamalieli, mwana wa Pedasuri kula mbari ya Manase;
11 Abidani, mwana wa Gidioni kula mbari ya Benjamini;
12 Ahiezeri, mwana wa Amishadai kula mbari ya Dani;
13 Pagieli, mwana wa Okirani kula mbari ya Asheri;
14 Eliasafu, mwana wa Deueli kula mbari ya Gadi;

1:1 1:1 Isabu 26:1–51

15 Ahira, mwana wa Enani kula mbari ya Nafutali.”
16 Hinya ndio atu ariotsambulwa kula kpwa atu osi, dza vilongozi a mbari
za akare aho na vilongozi a mryango ya Iziraeli.
17-18 Kpwa usaidizi wa hinya atu kumi na airi, Musa na Aruni aiha
phamwenga atu osi siku ya kpwandza ya mwezi wa phiri na achiaandik-
isha kulengana na miryango yao na nyumba zao. Hara ariokala akafisa
miaka mirongo miiri na kpwenderera aandikpwa madzina mmwenga-
mmwenga,
19 dza Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza Musa. Naye achiaolanga hiko
jangbwa ra Sinai.
20 Alume osi kula chivyazi cha Rubini yekala mwana wa mwandzo wa
Iziraeli, ariokala akafisa miaka mirongo miiri na kpwenderera aambao
kala anaweza kuphiya vihani, aandikpwa madzina chila mmwenga
kulengana na mryangowe na nyumbaye.
21 Atu arioolangbwa kula mbari ya Rubini kala ni elufu mirongo mine
na sita na magana matsano.
22 Alume osi kula chivyazi cha Simioni ariokala akafisa miaka mirongo
miiri na kpwenderera ambao kala anaweza kuphiya vihani, aandikpwa
madzina chila mmwenga kulengana na mryangowe na nyumbaye.
23 Jumula ya atu arioolangbwa kula mbari ya Simioni kala ni elufu
mirongo mitsano na tisiya na magana mahahu.
24 Alume osi kula chivyazi cha Gadi kuandzira miaka mirongo miiri na
kpwenderera ambao kala anaweza kuphiya vihani, aandikpwa madzina
kulengana na mryangowe na nyumbaye.
25 Jumula ya atu arioolangbwa kula mbari ya Gadi kala ni elufu mirongo
mine na tsano na magana sita na mirongo mitsano.
26 Alume osi kula chivyazi cha Juda kuandzira miaka mirongo miiri na
kpwenderera ambao kala anaweza kuphiya vihani, aandikpwa madzina
kulengana na mryangowe na nyumbaye.
27 Jumula ya atu arioolangbwa kula mbari ya Juda kala ni elufu mirongo
sabaa na ne na magana sita.
28 Alume osi kula chivyazi cha Isakari kuandzira miaka mirongo miiri na
kpwenderera ambao kala anaweza kuphiya vihani, aandikpwa madzina
kulengana na mryango wao na nyumba zao.
29 Jumula ya atu arioolangbwa kula mbari ya Isakari kala ni elufu
mirongo mitsano na ne na magana mane.
30 Alume osi kula chivyazi cha Zabuloni a kuandzira miaka mirongo
miiri na kpwenderera ambao kala anaweza kuphiya vihani, aandikpwa
madzina kulengana na miryango yao na nyumba zao.
31 Jumula ya atu arioolangbwa kula mbari ya Zabuloni kala ni elufu
mirongo mitsano na sabaa na magana mane.
32 Kula kahi za ana a Yusufu: Atu a mbari ya Efuraimu: Alume osi a
kuandzira miaka mirongo miiri na kpwenderera ambao kala anaweza
kuphiya vihani, aandikpwa madzina kulengana na miryango yao na
nyumba zao.
33 Jumula ya atu arioolangbwa kula mbari ya Efuraimu kala ni elufu
mirongo mine na magana matsano.
34 Alume osi kula chivyazi cha Manase a miaka mirongo miiri na
kpwenderera ambao kala anaweza kuphiya vihani, aandikpwa madzina
kulengana na miryango yao na nyumba zao.

35 Jumula ya atu arioolangbwa kula mbari ya Manase kala ni elufu
mirongo mihahu na mbiri na magana mairi.
36 Alume osi kula chivyazi cha Benjamini ariokala akafisa miaka mirongo
miiri na kpwenderera ambao kala anaweza kuphiya vihani, andikpwa
madzina kulengana na miryango yao na nyumba zao.
37 Jumula ya atu arioolangbwa kula mbari ya Benjamini kala ni elufu
mirongo mihahu na tsano na magana mane.
38 Alume osi kula chivyazi cha Dani ariokala akafisa miaka mirongo
miiri na kpwenderera ambao kala anaweza kuphiya vihani, aandikpwa
madzina chila mmwenga kulengana na miryango yao na nyumba zao.
39 Jumula ya atu arioolangbwa kula mbari ya Dani kala ni elufu mirongo
sita na mbiri na magana sabaa.
40 Alume osi kula chivyazi cha Asheri a kuandzira miaka mirongo
miiri na kpwenderera ambao kala anaweza kuphiya vihani, aandikpwa
madzina chila mmwenga kulengana na miryango yao na nyumba zao.
41 Jumula ya atu arioolangbwa kula mbari ya Asheri kala ni elufu
mirongo mine na mwenga na magana matsano.
42 Alume osi kula chivyazi cha Nafutali kuandzira miaka mirongo
miiri na kpwenderera ambao kala anaweza kuphiya vihani, aandikpwa
madzina chila mmwenga kulengana na miryango yao na nyumba zao.
43 Jumula ya atu arioolangbwa kula mbari ya Nafutali kala ni elufu
mirongo mitsano na tahu na magana mane.
44 Hinya ndio hara atu arioolangbwa ni Musa na Aruni phamwenga
na vilongozi kumi na airi a Iziraeli. Chila chilongozi kala anawakilisha
nyumba ya mkarewe.
45 Phahi jumula ya Aiziraeli osi oandikpwa kulengana na nyumba zao, a
kuandzira miaka mirongo miiri na kpwenderera na ambao kala anaweza
kuphiya vihani
46 kala ni atu elufu magana sita na tahu, magana matsano na mirongo
mitsano.
47 Ela Alawi taaolangirwe phamwenga na zira mbari zanjina,
48 kpwa sababu Mwenyezi Mlungu kala akamuamba Musa,
49 “Usiaandikishe atu a mbari ya Lawi wala kuaolanga phamwenga na
Aiziraeli anjina.
50 Badalaye aike Alawi akale aimirizi a hema ra ushaidi, miyoye yosi na
vyosi virivyo himo. Aho andahala hiro hema na miyoye yosi, andaritundza
nao andachita kambi kuzunguluka ro hema.
51 Wakati wa hema kung’olwa uchifika, Alawi ndio ambao andaring’ola
na wakati wa hema kuchitwa aho Alawi ndio ambao andarichita. Mutu
yeyesi wanjina ndiyesengera phephi na ro hema andaolagbwa.
52 Nyo Aiziraeli anjina osi andachita kambi zao madiba-madiba, chila
mutu na kundire na tsini ya benderaye.
53 Ela Alawi andachita mahema gao kuzunguluka hema ra ushaidi, ili
kuririnda sedze mutu akarisengerera na kuhenda niatsukirirwe sana atu
osi a Iziraeli.”
54 Phahi atu a Iziraeli ahenda chila chitu ambacho Mwenyezi Mlungu
kala akamlagiza Musa.

2

Aiziraeli anapangbwa kambini kulengana na mbari zao

1 Mwenyezi Mlungu wagomba na Musa na Aruni achiamba:
2 Aiziraeli andachita kambi zao, tsini ya bendera ya makundi gao na
chila mbari hipho kundini, tsini ya benderaye. Andachita kambi hatuwa
chache kuzunguluka hema ra mkpwutano.
3 Hara ambao andachita kambi tsini ya bendera yao uphande wa mlairo
wa dzuwa andakala ni makundi ga kambi ya Juda. Chilongozi wa atu a
mbari ya Juda andakala ni Nashoni mwana wa Aminadabu.
4 Jumula ya alume a mbari ya Juda arioandikpwa ni elufu mirongo sabaa
na ne na magana sita.
5 Hara ndiolungizira kuchita kambi phephi nao ni mbari ya Isakari na
chilongozi wao andakala ni Nethaneli mwana wa Suari.
6 Jumula ya alume a mbari ya Isakari arioandikpwa ni elufu mirongo
mitsano na ne na magana mane.
7 Chisha andalungirwa ni mbari ya Zabuloni na chilongozi wao andakala
ni Eliabu mwana wa Heloni.
8 Jumula ya alume a mbari ya Zabuloni arioandikpwa ni atu elufu
mirongo mitsano na sabaa na magana mane.
9 Jumula ya atu osi arioolangbwa kula kambi ya Juda kulengana na
makundi gao ni elufu gana mwenga na mirongo mihahu na sita na magana
mane. Makundi higa ndigo ndigokala ga kpwandza kuuka chila wakati wa
kuvundza kambi.
10 Uphande wa mwakani kundakala na makundi ga kambi ya Rubini tsini
ya bendera yao. Chilongozi wa mbari ya Rubini andakala Elisuri mwana
wa Shedeuri.
11 Jumula ya alume a mbari ya Rubini arioandikpwa ni atu elufu mirongo
mine na sita na magana matsano.
12 Atu a mbari ya Simioni andachita kambi phephi na atu a Rubini na
chilongozi wao andakala ni Shelumieli mwana wa Surishadai.
13 Jumula ya alume a mbari ya Simioni arioandikpwa ni atu elufu
mirongo mitsano na tisiya na magana mahahu.
14 Chisha mbari ya Gadi ambayo indalongozwa ni Eliasafu mwana wa
Deueli,
15 naye kundire kala rina alume arioandikpwa elufu mirongo mine na
tsano na magana sita na mirongo mitsano.
16 Jumula ya atu osi arioolangbwa kula kambi ya Rubini kulengana na
makundi gao ni atu elufu gana mwenga mirongo mitsano na mwenga,
magana mane na mirongo mitsano. Makundi higa ndigo ndigokala ga phiri
kuuka chila wakati wa kuvundza kambi.
17 Nyo atu andauka kulengana na vyo arivyochita kambi zao. Wakati wa
kuvundza kambi, atu a kambi ya Lawi andakala kahi-kahi ya zo kambi,
mbiri mbere mbiri nyuma kuno akatsukula hema ra mkpwutano.
18 Uphande wa mtswerero wa dzuwa kundakala ni makundi ga kambi ya
Efuraimu tsini ya bendera yao. Chilongozi wa mbari ya Efuraimu andakala
Elishama mwana wa Amihudi
19 na jumula ya alume osi arioandikpwa kula mbari hino ni atu elufu
mirongo mine na magana matsano.
20 Nao andalungirwa ni mbari ya Manase ambayo chilongozi wao
andakala Gamalieli mwana wa Pedasuri
21 na jumula ya alume osi arioandikpwa kula mbari hino ni elufu
mirongo mihahu na mbiri na magana mairi.
22 Aho andalungirwa ni mbari ya Benjamini ambao chilongozi wao ni
Abidani mwana wa Gidioni.

23 Jumula ya alume osi arioandikpwa kula mbari hino ni elufu mirongo
mihahu na tsano na magana mane.
24 Jumula ya atu osi arioolangbwa kula kambi ya Efuraimu na makundi
gao ni elufu gana mwenga na nane na gana. Hinya andakala kpwenye
kundi ra hahu kuuka.
25 Uphande wa vurini kundakala na makundi ga kambi ya Dani tsini ya
bendera yao. Chilongozi wa mbari ya Dani andakala Ahiezeri mwana wa
Amishadai
26 na jumula ya alume osi arioandikpwa kula mbari hino ni elufu
mirongo sita na mbiri na magana sabaa.
27 Nao alungirwa ni atu a mbari ya Asheri ambao chilongozi wao ni
Pagieli mwana wa Okirani.
28 Na jumula ya alume arioandikpwa kula mbari hino ni elufu mirongo
mine na mwenga na magana matsano.
29 Chisha andalungirwa ni mbari ya Nafutali ambayo chilongoziwe ni
Ahira mwana wa Enani.
30 Jumula ya alume arioandikpwa kula mbari hino ni elufu mirongo
mitsano na tahu na magana mane.
31 Jumula ya alume arioandikpwa kula kambi ya Dani ni elufu gana
mwenga na mirongo mitsano na sabaa na magana sita. Hinya andakala
kundi ra mwisho kuuka tsini ya bendera yao.
32 Jumula ya Aiziraeli osi okala kpwenye kambi zao kulengana na
nyumba zao na makundi gao kala ni elufu magana sita na tahu na magana
matsano na mirongo mitsano.
33 Ela atu kula mbari ya Lawi taayaolangbwa phamwenga na Aiziraeli
anjina dza Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza Musa.
34 Kpwa hivyo Aiziraeli ahenda dza Mwenyezi Mlungu arivyokala
akamlagiza Musa. Hivyo ndivyo arivyochita kambi tsini ya bendera zao
na achisafiri chila mmwenga na atu a mryangowe na atu a nyumbaye.

3

Ana a Aruni

1 Hichi ndicho chivyazi cha Aruni na Musa wakati Mwenyezi Mlungu
ariphogomba na Musa hiko Mwango Sinai.
2 Higa ndigo madzina ga ana a chilume a Aruni: Nadabu yekala mwana
mvyere, Abihu, Eliazari na Ithamari.
3 Aha ndio ana a Aruni ariomwagirwa mafuha na achitengbwa akale
alavyadzi-sadaka.
4 Ela Nadabu na Abihu aolagbwa ariphoreha moho uriokahazwa mbere
za Mwenyezi Mlungu hiko jangbwa ra Sinai. Akala bado taadzangb-
wephaha ana ndipho Eliazari na Ithamari achihumika dza alavyadzi-
sadaka wakati wosi ise yao Aruni ariphokala achere moyo.

Alawi anatsambulwa
ahumikire alavyadzi-sadaka

5 Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba,
6 “Arehe nyo atu a mbari ya Lawi na uahende aime phephi na mlavyadzi-
sadaka Aruni ili amuhumikire.
7 Andahenda kazi kpwa niaba ya Aruni na Aiziraeli osi mbere za hema
ra mkpwutano kuno anahumika hipho Phatu Phatakatifu.

3:2 3:2 Isabu 26:60 **3:4 3:4** Alawi 10:1–2; Isabu 26:61

8 Andakala aimirizi a vitu vyosi vya hema ra mkpwutano na andaahen-
dera kazi Aiziraeli osi kuno anahumika hipho Phatu Phatakatifu.
9 Undaika Alawi amuhumikire Aruni na anae, kpwa kukala atu aha
atengbwa kula kpwa Aiziraeli osi aahumikire.
10 Chisha undaaika Aruni na anae ahende kazi za ulavyadzi-sadaka, ela
mutu wanjina yeyesi ndiye jeza kuhenda zo kazi za ulavyadzi-sadaka, au
kusengera pho phatu phatakatifu ni aolagbwe."
11 Chisha Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achiamba,
12 "Lola, nikadzitengera Alawi kula kpwa Aiziraeli osi badala ya chila
mwana wa kpwandza mlume ndiyevyalwa kahi ya Aiziraeli. Nyo Alawi
andakala angu,
13 mana avyalwa osi a mwandzo ni angu. Niriphoolaga avyalwa osi a
mwandzo hiko Misiri, nadzitengera avyalwa osi a mwandzo a Iziraeli, kula
kpwa anadamu hadi nyama. Osi andakala angu. Mimi, ndimi Mwenyezi
Mlungu."

Jumula ya Alawi

14 Ndipho Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa hiko jangbwa ra Sinai
achiamba,
15 "Aandikishe Alawi osi kulengana na nyumba zao na miryango yao.
Undaandikisha chila mwana mlume wa umuri wa mwezi mmwenga na
kpwenderera."
16 Phahi Musa waandikisha kulengana na neno ra Mwenyezi Mlungu,
dza arivyolagizwa.
17 Higa ni madzina ga ana a chilume a Lawi: Gerishoni, Kohathi na
Merari.
18 Ana a chilume a Gerishoni kulengana na miryango yao kala ni Libuni
na Shimei.
19 Ana a chilume a Kohathi kulengana na miryango yao kala ni
Amuramu, Ishari, Heburoni na Uzieli.
20 Ana a chilume a Merari kulengana na miryango yao kala ni Mahili na
Mushi. Hino ndiyo miryango ya Alawi kulengana na nyumba zao.
21 Kpwakala na mryango wa atu a Libuni na wa atu a Shimei kula kpwa
Gerishoni,
22 na jumula ya alume osi a umuri wa mwezi mmwenga na kpwenderera
kala ni elufu sabaa na magana matsano.
23 Atu aha a miryango ya Gerishoni kala ni achite kambi uphande wa
mtswerero wa dzuwa, ndzingo ya hema ra mkpwutano,
24 na chilongozi wao kala ni Eliasafu mwana wa Laeli.
25 Kazi yao pho hemani kala ni kumanyirira ro hema, vyandaruwavye,
paziya ya mryango wa ro hema ra mkpwutano,
26 paziya za muhala, paziya za phatu pha kumenyera uwani ambazo
zikazunguluka hema na phatu pha kulavira sadaka, kowa na vyosi
virivyolondwa kpwa kazi za hipho.
27 Kohathi wakala na miryango mine ambayo ni mryango wa Amuramu,
wa Ishari, wa Heburoni na wa Uzieli.
28 Jumula ya alume osi, a umuri wa mwezi mmwenga na kpwenderera
kala ni atu elufu nane na magana sita. Akohathi kazi yao kala ni
kumanyirira pho Phatu Phatakatifu.
29 Hinyo atu a mryango wa Kohathi kala ni achite kambi uphande wa
mwakani wa ro hema ra mkpwutano,

3:12 3:12 Kutsama 13:2

30 naye Elizafani mwana wa Uzieli achikala ndiye chilongozi wa
miryango ya atu a Kohathi.
31 Kazi yao kala ni kuimirira ro sanduku ra chilagane, meza, chinara
cha kuikira taa, mwatu mwa kulavira sadaka, miyo ya phatu phatakatifu
ambayo nkuhumirwa ni alavyadzi-sadaka, paziya na kazi zanjina zosi
zihusuzo mahumizi ga vitu hivi.
32 Eliazari mwana wa mlavyadzi-sadaka Aruni kala ndiye chilongozi
wa Alawi osi, naye kala ni muimirizi wa ahendadzi-kazi osi a pho Phatu
Phatakatifu.
33 Kpwakala na miryango miiri kula kpwa Merari ambayo ni mryango
wa Mahili na wa Mushi.
34 Jumula ya alume osi a umuri wa mwezi mmwenga na kpwenderera
kala ni atu elufu sita na magana mairi.
35 Chilongozi wa mryango wa Merari kala ni Surieli mwana wa Abihaili,
nao kala ni achite kambi uphande wa vurini wa ro hema.
36 Atu a mryango wa Merari aikpwa aimirire mimo ya hema, mgamba,
milingoti, seemu za koloni na miyoye yosi ya kugbwiririra ro hema nao
kala achihenda kazi zosi zohusu vyo vitu.
37 Piya kala ni aimirire vyatsi vya uwa vyozunguluka muhala na seemuze
za koloni, vigingivye vya kuchitira na kowaze.
38 Musa, Aruni na anae kala ni achite kambi mbere za hema ra
mkpwutano uphande wa mlairo wa dzuwa. Kazi yao kala ni kuahendera
Aiziraeli kazi zosi za pho Phatu Phatakatifu. Mutu wanjina yeyesi ambaye
wasengerera phatu hipho kala ni aolagbwe.
39 Jumula ya Alawi osi arioandikpwa kulengana na miryango yao, alume
osi a kuandzira umuri wa mwezi mmwenga kpwenderera ambao Musa
na Aruni aaolanga kpwa lagizo ra Mwenyezi Mlungu kala ni atu elufu
mirongo miiri na mbiri.

Alawi anahala nafwasi ya ana a kpwandza a Aiziraeli

40 Chisha Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achiamba, “Andikisha
ana osi a kpwandza a chilume a Aiziraeli a umuri wa mwezi mmwenga na
kpwenderera na uaolange.
41 Undanitengera Alawi badala ya avyalwa osi a kpwandza kahi ya
Aiziraeli, piya undanitengera nyama osi a Alawi badala ya avyalwa osi
a kpwandza a mifugo ya Aiziraeli. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.”
42 Kpwa hivyo Musa waandikisha avyalwa osi a kpwandza kahi ya
Aiziraeli dza arivyolagizwa ni Mwenyezi Mlungu.
43 Jumula ya avyalwa osi a kpwandza a chilume a umuri wa mwezi
mmwenga kpwenderera arioandikpwa kulengana na madzina gao kala ni
elufu mirongo miiri na mbiri magana mairi na mirongo sabaa na tahu.
44 Chisha Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba,
45 “Sambi, atenge Alawi akale angu badala ya avyalwa osi a kpwandza
kahi ya Aiziraeli, piya atenge mifugo ya Alawi badala ya avyalwa osi a
kpwandza a mifugo ya Aiziraeli, nao Alawi andakala angu. Mimi, ndimi
Mwenyezi Mlungu.
46 Kpwa kukala jumula ya avyalwa a kpwandza a chilume a Iziraeli
ikatsupa isabu ya Alawi na atu magana mairi na mirongo sabaa na tahu,
ni lazima ugule hinyo achiozidi.

47 Kpwa chila mmwenga wao waripha vipande vitsano vya feza kulengana na chipimo cha pho Phatu Phatakatifu (ambayo chipande chimwenga cha feza ni sawa na gera mirongo miiri),
48 na umuphe Aruni na anae a chilume hizo feza chizohumirwa kuakombola hara avyalwa a kpwandza a chilume a Iziraeli achiotsupa isabu ya Alawi."
49 Phahi Musa wahala zo feza zokala zikalaviwa ili kukombola hara avyalwa a kpwandza a chilume a Iziraeli achiotsupa isabu ya Alawi.
50 Wahala vipande elufu mwenga magana mahahu na mirongo sita na tsano vya feza kulengana na chipimo cha Phatu Phatakatifu kula kpwa avyalwa a kpwandza a Iziraeli.
51 Naye Musa wamupha Aruni na anae zo feza kulengana na Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza.

4

Kazi za atu a mryango wa Kohathi

1 Mwenyezi Mlungu wagomba na Musa na Aruni achiaambira,
2 "Olanga atu a mryango wa Kohathi kula mbari ya Lawi kulengana na miryango yao na nyumba zao.
3 Olanga alume osi a kuandzira miaka mirongo mihahu hadi mirongo mitsano, osi ambao anaweza kuhenda kazi ndani ya hema ra mkpwutano.
4 Kazi ya atu a mryango wa Kohathi kpwenye hema ra mkpwutano indakala kutsukula miyo mitakatifu zaidi.
5 Wakati wa atu kuuka uchifika, Aruni na anae andamenya mo ndani ya hema ra mkpwutano, ause yo paziya iriyo mbere ya sanduku ra chilagane na aibwiningizire ro sanduku.
6 Chisha dzuluye andarilingalinga na chingo ya nyama wa pwani aihwaye pomboo na ahandike nguwo ya rangi ya buluu ndipho atiye migongoye ya kutsukurira.
7 "Andahandika nguwo ya rangi ya buluu dzulu ya meza ya kulavira sadaka ya mikahe na dzuluye aike sahani, miyo ya uvumba, vibakuli na tupa za sadaka ya chinwadzi. Chila siku phandakala na mkpwahe pho dzulu ya meza.
8 Chisha andahandika nguwo ya kundu dzulu ya hivi vyosi, na kubwiningiza chingo ya pomboo, na atiye migongoye ya kutsukurira.
9 "Andahala nguwo ya buluu na abwiningize chinara cha kuikira taa na taaze, makasige, visahanivye na miyoye yosi ya kutiira mafuha.
10 Chisha andachilingalinga phamwenga na miyoye yosi kahi ya chingo ya pomboo na achiike dzulu-dzulu ya machela ya mihi ya kutsukurira.
11 "Halafu andahandika nguwo ya buluu dzulu ya phatu pha kufukizira uvumba pha zahabu, na aphabwiningize chingo ya pomboo na atiye migongoye ya kutsukurira.
12 "Andahala miyo yosi ihumirwayo pho Phatu Phatakatifu na ailingelinge na nguwo ya buluu na kuibwiningiza na chingo ya pomboo na ayiike dzulu-dzulu ya migongo ya kutsukurira.
13 "Andausa ivu kula pho phatu pha kulavira sadaka na aphabwiningize na nguwo ya zambarau.
14 Dzuluye andaika miyo yosi ihumikayo phatu pha kulavira sadaka ambayo ni vyetezo, uma za kudungira nyama, miko na mabeseni. Chisha andabwiningiza chingo ya pomboo na atiye migongoye ya kutsukurira.

15 “Wakati Aruni na anae ndiphomarigiza kubwiningiza miyo yosi
mitakatifu, mibaha na midide na atu ndiphokala tayari kuuka, atu
a mryango wa Kohathi andakpwedza aitsukule yo miyo ya hema ra
mkpwutano. Ela taaruhusiwa kuiguta, mana yo miyo ni mitakatifu, na
achiiguta andafwa.
16 “Eliazari mwana wa mlavyadzi-sadaka Aruni andaimirira mafuha ga
taa, uvumba, sadaka za mtsere zolaviwa chila siku na mafuha ga utakaso.
Iye ni aimirire hema na vitu vyosi virivyo mumo phamwenga na vitu
vitakatifu.”
17 Chisha Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa na Aruni achiamba,
18 “Musiriche atu a mryango wa Kohathi kahi za mbari ya Lawi
aangamizwe.
19 Aruni na anae ni ainjire mo ndani na aapangire chila mmwenga
kaziye na mzigowe. Ahendereni hivi kpwa asifwe ndiphosengerera vyo
vitu vitakatifu zaidi.
20 Ela atu a mryango wa Kohathi naasiinjire kpwendalola vyo vitu
vitakatifu hata chidide sedze akafwa.”

Kazi za atu a mryango wa Gerishoni

21 Chisha Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba,
22 “Hala isabu ya atu a mryango wa Gerishoni piya, kula nyumba zao na
miryango yao.
23 Undaolanga atu osi a miaka mirongo mihahu hadi mirongo mitsano
ambao anaweza kuhenda kazi kahi ya hema ra mkpwutano.
24 Hino ndiyo kazi ya atu a mryango wa Gerishoni, kuhumika na
kutsukula mizigo.
25 Andatsukula ro hema ra mkpwutano; vyandaruwavye vya ndani,
chandaruwache cha kondze cha chingo ya pomboo na paziya za mryan-
gowe.
26 Piya ni atsukule nguwo za kuzibira uwa na kowaze, paziya ya phatu
pha kuinjirira nyo uwa uriozunguluka ro hema na pho phatu pha kulavira
sadaka na miyo yosi ndiyohumika kpwenye utumishi wao, nao andahenda
mambo gosi ambago ni agahende.
27 Aruni na anae ndio ndiolagiza kazi zosi za atu a mryango wa Gerishoni
kuhusu vitu ndivyotsukula na kazi ndizohenda. Aho andaapangira vitu
vyosi ambavyo ni atsukule.
28 Hino ndiyo kazi ya atu a mryango wa Gerishoni kahi ya hema
ra mkpwutano, na andakala tsini ya uimirizi wa Ithamari, mwana wa
mlavyadzi-sadaka Aruni.”

Kazi za atu a mryango wa Merari

29 Mwenyezi Mlungu waenderera kugomba na Musa achimuamba, “Hala
isabu ya atu a mryango wa Merari kulengana na miryango yao na nyumba
zao,
30 nawe undaandikisha atu osi a kuandzira miaka mirongo mihahu hadi
miaka mirongo mitsano, osi awezao kuhenda kazi za hema ra mkpwutano.
31 Kahi za hema ra mkpwutano, kazi yao indakala kutsukula mimo ya
ro hema phamwenga na maphaluge, milingotiye na seemuze za koloni.
32 Piya andatsukula vyatsi vya kuzunguluka muhala phamwenga na
seemuze za koloni, vigingivye vya kuchitira, kowaze na miyoye yosi na
chila chitu chihumirwacho mumo. Nawe undaapangira vitu ndivyotsukula
chila mutu kulengana na dzinare.

33 Hino ndiyo kazi ya atu a mryango wa Merari kahi ya hema ra
mkpwutano tsini ya ulongozi wa Ithamari, mwana wa mlavyadzi-sadaka
Aruni.”

Alawi anaolangbwa

34 Phahi Musa, Aruni na vilongozi a Aiziraeli, aandikisha atu a mryango
wa Kohathi kulengana na miryango yao na nyumba zao,
35 kuandzira miaka mirongo mihahu hadi miaka mirongo mitsano, osi
awezao kuhenda kazi za ndani ya hema ra mkpwutano.
36 Jumula ya Alawi arioandikpwa kulengana na miryango yao kala ni
atu elufu mbiri magana sabaa na mirongo mitsano.
37 Hino ndiyo jumula yosi ya atu a miryango ya Kohathi ariohenda
kazi kpwenye hema ra mkpwutano ambao aandikpwa ni Musa na Aruni
kulengana na lagizo ra Mwenyezi Mlungu, kutsupira Musa.
38 Isabu ya atu a mryango wa Gerishoni, kulengana na miryango yao na
nyumba zao,
39 kuandzira miaka mirongo mihahu hadi miaka mirongo mitsano, osi
awezao kuhenda kazi za ro hema ra mkpwutano.
40 Osi kulengana na miryango yao na nyumba zao kala ni atu elufu mbiri
magana sita na mirongo mihahu.
41 Hino ndiyo yokala isabu ya atu a mryango wa Gerishoni, osi ariohenda
kazi kpwenye hema ra mkpwutano ambao Musa na Aruni aandikisha
kulengana na lagizo ra Mwenyezi Mlungu.
42 Isabu ya atu a mryango wa Merari, kulengana na miryango yao na
nyumba zao,
43 kuandzira miaka mirongo mihahu hadi miaka mirongo mitsano, osi
awezao kuhenda kazi za ro hema ra mkpwutano
44 kala ni atu elufu tahu na magana mairi.
45 Hino ndiyo jumula ya atu a mryango wa Merari, ambao Musa na Aruni
aandikisha kulengana na lagizo ra Mwenyezi Mlungu kutsupira Musa.
46 Phahi, Alawi osi arioolangbwa ni Musa, Aruni na vilongozi a Iziraeli
kulengana na miryango yao na nyumba zao,
47 kuandzira miaka mirongo mihahu hadi miaka mirongo mitsano, chila
mmwenga ariyekala ana uwezo wa kuhenda kazi ya utumishi na kutsukula
ro hema ra mkpwutano rinaphovugulwa na miyoye yosi,
48 kala ni atu elufu nane magana matsano na mirongo minane.
49 Kulengana na lagizo ra Mwenyezi Mlungu kutsupira Musa, chila mutu
wahewa kaziye ya kuhumika ama kutsukula mizigo. Kpwa hivyo, chila
mmwenga waandikpwa dza Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza Musa.

5

Atu najisi anatengbwa

1 Mwenyezi Mlungu wagomba na Musa achiamba,
2 “Aamuru Aiziraeli atuluze kondze ya kambi chila mmwenga ariye na
mahana, ama ukongo wa kutulukpwa ni madzi-madzi, na chila mutu ariye
najisi kpwa kuguta lufu.
3 Mundaatuluza kondze ya kambi atu osi alume kpwa achetu ario najisi
ili asiitiye najisi kambi yao ambayo nasagala kahi yao.”
4 Aiziraeli ahenda hivyo, achiatuluza kondze ya kambi dza vyo Mwenyezi
Mlungu arivyomlagiza Musa.

Malagizo kuhusu kutozwa makosa

5 Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba,
6 “Aambire Aiziraeli kukala wakati mutu yeyesi, akale mlume
hebu mchetu ndiphomkosera myawe na kpwa kuhenda hivyo asikale
muaminifu kpwa Mwenyezi Mlungu, mutu hiye andakala na makosa
7 na ni akubali kukala wahenda dambi. Mutu hiye ni ariphire higo
makosa chikamilifu na aenjereze seemu mwenga ya tsano ya higo maripho
dzuluye, na amuphe ye mutu ariyemkosera.
8 Ela ichikala ye mutu akafwa na kana mutu wa phephi ambaye
anaweza kuhewa higo maripho, phahi maripho higo gandakala ga
Mwenyezi Mlungu nago ni gahewe mlavyadzi-sadaka phamwenga na
turume rinarohumirwa kpwenye upatanisho wa kumuusira dambi.
9 Na tsona chila mtsango wa vitu vitakatifu ambavyo Aiziraeli andalavya
kpwa Mwenyezi Mlungu vindakala vya mlavyadzi-sadaka ndiyeviphokera.
10 Na chila chitu cha mutu chiricho chitakatifu chindakala chakpwe, ela
chira ndichomupha mlavyadzi-sadaka chindakala cha mlavyadzi-sadaka.”

Shariya ya achetu asiokala aaminifu

11 Chisha Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba,
12 “Gomba na Aiziraeli na uaambire kukala, napho mkpwaza mutu
akamkosera mlumewe kpwa kusakala muaminifu,
13 kpwa kulala na mlume wanjina bila mlumewe kumanya, dzagbwe
takuna mutu amanyaye wala shaidi achiyemuona wakati anahenda
dzambo hiro, andakala najisi vivyo.
14 Ye mlume achimenywa ni roho ya wivu na ashuku mchewe ariyedz-
itiya najisi, au mlume achimenywa ni roho ya wivu na ashuku mchewe
ambaye kadzangbwedzitiya najisi,
15 iye mlume andamreha mchewe kpwa mlavyadzi-sadaka. Piya ni
aphirike sadaka ya kilo mwenga ya unga wa shayiri, ela ni asiitiye
mafuha wala ubani kpwa sababu ni sadaka ya mtsere ya wivu, sadaka
ya kumanyisa kukala ye mchetu akahenda dambi au kahendere.
16 “Chisha mlavyadzi-sadaka andamreha ye mchetu phephi, na aime
mbere za Mwenyezi Mlungu.
17 Alafu ye mlavyadzi-sadaka andatiya madzi matakatifu ndani ya
nyungu na ahale vumbi ra photsi mo ndani ya hema ra mkpwutano na
aritiye mo madzini.
18 Mlavyadzi-sadaka andamuika ye mchetu mbere za Mwenyezi Mlungu,
amdimule nyereze na amuphe mikononi sadaka ya mtsere ya wivu ya
kumanyisa napho ye mchetu akahenda dambi au kahendere. Mlavyadzi-
sadaka naye andagbwiririra hura mwiyo urio na madzi ga utsungu
garehago lana.
19 Ndipho ye mlavyadzi-sadaka andamrisa chirapho ye mchetu
amuambe, ‘Ichikala kularire na mlume wanjina, wala kugalukire ukadzi-
tiya najisi wakati uchere kpwa mlumeo, kundazurika na lana irehwayo ni
higa madzi ga utsungu.
20 Ela ichikala wakosera wakati bado u tsini ya mlumeo, na uchidzitiya
najisi na kulala na mlume wanjina,’
21 hipha ye mlavyadzi-sadaka andamrisa chirapho ye mchetu cha yo
lana, naye andamuambira ye mchetu, ‘Mwenyezi Mlungu na akutiye
adabu hata ukale lana na tsukizo kahi ya atuo, ukale tasa na uchigbwira
mimba imwagike.

5:5 5:5 Alawi 6:1–7

22 Madzi higa garehago lana na gakuinjire ndanini na gakuhende tasa
na uchigbwira mimba imwagike.’ Chisha ye mchetu andajibu, ‘Amina,
navikale vivyo.’
23 Chisha ye mlavyadzi-sadaka andaandika lana hizi kpwenye karatasi*
na kuzitsukutsa ndani ya madzi ga utsungu.
24 Kabila amnwese hiye mchetu higo madzi ga utsungu garehago lana
ambago gachimuinjira ndanini gandamrehera maumivu makali,
25 mlavyadzi-sadaka andahala hira sadaka ya wivu ya mtsere kula
mikononi mwa ye mchetu, aunule dzulu mbere za Mwenyezi Mlungu na
kuyiika phatu pha kulavira sadaka.
26 Chisha mlavyadzi-sadaka andahala fumba mwenga ra iyo sadaka ya
mtsere ili kuonyesa kukala sadaka yosi ni ya Mwenyezi Mlungu na aioche
dzulu ya phatu pha kulavira sadaka. Mwishirowe andamnwesa ye mchetu
higo madzi.
27 Ndiphomuhenda anwe higo madzi, ichikala akadzitiya najisi na
kayakala muaminifu kpwa mlumewe, madzi higo garehago lana gandam-
rehera maumivu makali sana gamuhende akale tasa na achigbwira mimba
imwagike, naye andakala akalaniwa kahi ya atu a kpwao.
28 Ela ichikala ye mchetu kayadzitiya najisi na kana hatiya, phahi
andakala huru na anaweza kuphaha ana.
29 Hino ndiyo shariya ya kesi za wivu, wakati mchetu achere na
mlumewe ndiphohenda makosa na kudzitiya najisi
30 ama wakati roho ya wivu ndiphomwedzera mlume, na akale na wivu
na mchewe, phahi andamuimisa mchewe mbere za Mwenyezi Mlungu
naye mlavyadzi-sadaka andamuhendera hino shariya yosi.
31 Iye mlume kandaisabiwa kukala na makosa, ela ye mchetu andat-
sukula lawama ra dambiye napho ana makosa.”

6

Shariya kuhusu atu ariotengbwa
kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu

1 Mwenyezi Mlungu wagomba na Musa achimuamba,
2 “Gomba na Aiziraeli uaambire: Wakati mlume au mchetu andaika
naziri malumu, naziri ya kutengbwa kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu,
3 phahi ni asinwe uchi wa aina yoyosi, ni asinwe digbwa ririrotengezwa
na uchi wa aina yoyosi. Ni asinwe chinwadzi chochosi cha zabibu na asirye
zabibu za kuivwa wala za kuuma.
4 Muda wosi ndiokala akatengbwa ni asirye chitu chochosi kula kpwa
zabibu, tembe wala makandage.
5 Siku zosi za hatiye ya kudzitenga naasinyolwe; hadi sikuze za
kudzitenga kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu zisire, ni akale mtakatifu na
ariche nyereze zikule.
6 Siku zosi ambazo andakala akadzitenga kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu
ni asisengerere lufu.
7 Hata napho chiyefwa ni ise, nine, nduguye mlume au mchetu, ni
asidzitiye najisi kpwa kukala nyere ambazo ni ishara ya kudzitengakpwe
kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu zichere mwakpwe chitswani.
8 Siku zosi za kutengbwakpwe andakala mtakatifu kpwa Mwenyezi
Mlungu.

* **5:23** **5:23** Karatasi za wakati hinyo kala ni za chingo ambazo kala ni rahisi kutsukutsa gara maneno gatsaganyike na madzi. **6:3** **6:3** Luka 1:15

9 Ichikala nyere za mutu achiyetengbwa zindatiywa najisi, mutu
afwapho gafula phephi naye, phahi ni anyole chitswache siku ya ku-
takaswakpwe, yani siku ya sabaa.
10 Alafu siku ya nane ni arehe njiya airi au ana njiya manga airi kpwa
mlavyadzi-sadaka ariye phatu pha kumenyera hema ra mkpwutano.
11 Mlavyadzi-sadaka andalavya mmwenga akale sadaka ya kuusa dambi
na wanjina akale sadaka ya kuochwa na amuhendere upatanisho kpwa
kukala wadzitiya najisi kpwa kukala phephi na lufu. Naye ni atakase tsona
chitswache siku iyo-iyo.
12 Ni atenge tsona sikuze za kudzitenga kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu,
na ni arehe turume ra mwaka mmwenga dza sadaka ya kuusa makosa, ela
siku za nyuma tazindaisabiwa kpwa sababu wakala najisi kpwa kuguta
lufu wakati kala akatengbwa.
13 "Napho muda wa mutu achiyetengbwa kpwa ajili ya Mwenyezi
Mlungu ukasira, shariyaye ni hino: ni arehwe pho phatu pha kumenyera
hema ra mkpwutano,
14 na andalavya sadakaze kpwa Mwenyezi Mlungu. Sadaka hizi ni
turume ra mwaka mmwenga risiro na chirema kpwa ajili ya sadaka ya
kuochwa, na mwati mmwenga wa mwaka mmwenga asiye na chirema
kpwa ajili ya sadaka ya kuusa dambi, na turume mwenga risiro na chirema
kpwa ajili ya sadaka ya amani,
15 phamwenga na chikaphu cha mikahe isiyotiywa hamira: mikahe ya
unga mnono uriotsanganywa na mafuha na bisikuti zopakpwa mafuha.
Piya andalavya sadaka zao za mtsere na sadaka zao za vinwadzi.
16 Na mlavyadzi-sadaka andavireha mbere za Mwenyezi Mlungu na
alavye iyo sadaka ya kuusa dambi na ya kuochwa,
17 chisha ni alavye hiro turume rikale sadaka ya amani kpwa Mwenyezi
Mlungu, phamwenga na chikaphu cha mikahe isiyotiywa hamira, chisha
andalavya sadaka ya mtsere na sadaka ya chinwadzi.
18 Naye ariyetengbwa ni anyole chitswache pho phatu pha kumenyera
hema ra mkpwutano, chisha ahale zo nyere azitiye mohoni, moho urio
tsini ya sadaka ya amani.
19 Ye mlavyadzi-sadaka andahala mkpwono wa turume uchiojitwa, na
mkpwahe usiotiywa hamira kula kaphuni, na bisikuti mwenga na aviike
mikononi mwa hiye ariyetengbwa bada ya kukala akanyola chitswache.
20 Chisha mlavyadzi-sadaka andaviunula vikale sadaka ya kuunula
mbere za Mwenyezi Mlungu, navyo ni vitakatifu na ni vya mlavyadzi-
sadaka, phamwenga na laga na chiga cha turume ambacho ni cha
mlavyadzi-sadaka kulengana na shariya. Chisha badaye ye ariyetengbwa
anaweza kunwa uchi.
21 "Hino ndiyo shariya ya mutu ariyetengbwa, iye ariyeika naziri kpwa
Mwenyezi Mlungu kulengana na kutengbwakpwe. Mutu iye ni ause
hatiye kulengana na shariya ya mutu ariyetengbwa, napho ana uwezo wa
kulavya zaidi anaweza kulavya."

Baraka za mlavyadzi-sadaka

22 Mwenyezi Mlungu wagomba na Musa achimuamba,
23 "Gomba na Aruni na anae, 'Uaambire, mundabariki Aiziraeli hivi,
mundaambira,
24 Mwenyezi Mlungu akubariki
na akurinde,

6:13 6:13 Mahendo 21:23–24

25 Mwenyezi Mlungu naakulole na mbazi,
na akuhendere manono,
26 Mwenyezi Mlungu akukubali,
na akuphe amani.
27 “ ‘Phahi chila wakati Aruni na anae ndiphoabariki Aiziraeli kpwa dzina rangu, nami nindaabariki.’ ”

7

Sadaka za vilongozi

1 Yo siku Musa ariphomala kuriimisa ro hema na kurimwagira mafuha na kuritakasa phamwenga na miyoye yosi, na kumwagira mafuha na kutakasa pho phatu pha kulavira sadaka phamwenga na miyoye yosi,
2 vilongozi a Iziraeli, vilongozi a nyumba zao, vilongozi a mbari ambao kala ni aimirizi a hara ariotalwa,
3 areha sadaka zao mbere za Mwenyezi Mlungu. Sadaka hizi kala ni marukpwama sita garigobwiningizwa na ndewa kumi na mbiri za kugavweha, yani chila chilongozi ndewa mwenga-mwenga na rukpwama mwenga kpwa chila vilongozi airi. Nao avireha mbere za ro hema.
4 Chisha Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba,
5 “Phokera sadaka hino ya marukpwama kula kpwao, ili gahumike kutsukurira hema ra mkpwutano, uaphe Alawi, chila mmwenga kulengana na kaziye.”
6 Phahi Musa wahala gara marukpwama na ndewa na achiapha Alawi.
7 Achiapha atu a mryango wa Gerishoni marukpwama mairi na ndewa ne, kulengana na kazi zao,
8 na achiapha atu a mryango wa Merari marukpwama mane na ndewa nane, kulengana na kazi zao. Aha osi chilongozi wao kala ni Ithamari mwana wa mlavyadzi-sadaka Aruni.
9 Ela kaaphere chochosi atu a mryango wa Kohathi, kpwa sababu arichirwa kazi ya kuimirira miyo mitakatifu ambayo kala ni itsukulwe mafuzini.
10 Chisha nyo vilongozi areha sadaka mbere ya phatu pha kulavira sadaka, siku hira phariphomwagirwa mafuha wakati phanatengbwa kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu.
11 Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba, “Chila chilongozi andakala na sikuye ya kureha sadakaye kpwa ajili ya kutenga phatu pha kulavira sadaka.”
12 Phahi Nashoni mwana wa Aminadabu kula mbari ya Juda ndiye ariyereha sadakaze siku ya kpwandza.
13 Sadakaze kala ni sahani mwenga ya feza yenye uziho wa kilo mwenga na nusu, bakuli mwenga ra feza renye uziho wa giramu magana manane kulengana na vipimo vya Phatu Phatakatifu. Yo miyo yosi miiri kala i tele unga mnono uriotsanganywa na mafuha kpwa ajili ya sadaka ya mtsere.
14 Chisha achireha chikombe chimwenga cha zahabu chenye uziho wa giramu gana na kumi, chirichoodzala uvumba,
15 mwana ndzau mmwenga, turume mwenga, mwana turume mmwenga wa mwaka mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya kuochwa,
16 ndenje mwenga ikale sadaka ya kuusa dambi,
17 ndzau mbiri, maturume matsano, ndenje tsano na ana turume atsano a mwaka mmwenga-mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya amani. Hino ndiyo yokala sadaka ya Nashoni mwana wa Aminadabu.

18 Siku ya phiri, Nethaneli mwana wa Suari, chilongozi wa mbari ya
Isakari wareha sadakaze.
19 Sadakaze kala ni sahani mwenga ya feza yenye uziho wa kilo mwenga
na nusu, bakuli mwenga ra feza renye uziho wa giramu magana manane
kulengana na vipimo vya Phatu Phatakatifu. Yo miyo yosi miiri kala i tele
unga mnono uriotsanganywa na mafuha kpwa ajili ya sadaka ya mtsere.
20 Chisha achireha chikombe chimwenga cha zahabu chenye uziho wa
giramu gana na kumi, chirichoodzala uvumba,
21 mwana ndzau mmwenga, turume mwenga, mwana turume mmwenga
wa mwaka mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya kuochwa,
22 ndenje mwenga ikale sadaka ya kuusa dambi,
23 ndzau mbiri, maturume matsano, ndenje tsano na ana turume atsano
a mwaka mmwenga-mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya amani. Hino ndiyo
yokala sadaka ya Nethaneli mwana wa Suari.

24 Eliabu mwana wa Heloni, chilongozi wa mbari ya Zabuloni wareha
sadakaze siku ya hahu.
25 Sadakaze kala ni sahani mwenga ya feza yenye uziho wa kilo mwenga
na nusu, bakuli mwenga ra feza renye uziho wa giramu magana manane
kulengana na vipimo vya Phatu Phatakatifu. Yo miyo yosi miiri kala i tele
unga mnono uriotsanganywa na mafuha kpwa ajili ya sadaka ya mtsere.
26 Chisha achireha chikombe chimwenga cha zahabu chenye uziho wa
giramu gana na kumi, chirichoodzala uvumba,
27 mwana ndzau mmwenga, turume mwenga, mwana turume mmwenga
wa mwaka mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya kuochwa,
28 ndenje mwenga ikale sadaka ya kuusa dambi,
29 ndzau mbiri, maturume matsano, ndenje tsano na ana turume atsano
a mwaka mmwenga-mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya amani. Hino ndiyo
yokala sadaka ya Eliabu mwana wa Heloni.

30 Elisuri mwana wa Shedeuri, chilongozi wa mbari ya Rubini wareha
sadakaze siku ya ne.
31 Sadakaze kala ni sahani mwenga ya feza yenye uziho wa kilo mwenga
na nusu, bakuli mwenga ra feza renye uziho wa giramu magana manane
kulengana na vipimo vya Phatu Phatakatifu. Yo miyo yosi miiri kala i tele
unga mnono uriotsanganywa na mafuha kpwa ajili ya sadaka ya mtsere.
32 Chisha achireha chikombe chimwenga cha zahabu chenye uziho wa
giramu gana na kumi, chirichoodzala uvumba,
33 mwana ndzau mmwenga, turume mwenga, mwana turume mmwenga
wa mwaka mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya kuochwa,
34 ndenje mwenga ikale sadaka ya kuusa dambi,
35 ndzau mbiri, maturume matsano, ndenje tsano na ana turume atsano
a mwaka mmwenga-mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya amani. Hino ndiyo
yokala sadaka ya Elisuri mwana wa Shedeuri.

36 Shelumieli mwana wa Surishadai, chilongozi wa mbari ya Simioni
wareha sadakaze siku ya tsano.
37 Sadakaze kala ni sahani mwenga ya feza yenye uziho wa kilo mwenga
na nusu, bakuli mwenga ra feza renye uziho wa giramu magana manane
kulengana na vipimo vya Phatu Phatakatifu. Yo miyo yosi miiri kala i tele
unga mnono uriotsanganywa na mafuha kpwa ajili ya sadaka ya mtsere.
38 Chisha achireha chikombe chimwenga cha zahabu chenye uziho wa
giramu gana na kumi, chirichoodzala uvumba,

39 mwana ndzau mmwenga, turume mwenga, mwana turume mmwenga
wa mwaka mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya kuochwa,
40 ndenje mwenga ikale sadaka ya kuusa dambi,
41 ndzau mbiri, maturume matsano, ndenje tsano na ana turume atsano
a mwaka mmwenga-mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya amani. Hino ndiyo
yokala sadaka ya Shelumieli mwana wa Surishadai.

42 Eliasafu mwana wa Deueli, chilongozi wa mbari ya Gadi wareha
sadakaze siku ya sita.
43 Sadakaze kala ni sahani mwenga ya feza yenye uziho wa kilo mwenga
na nusu, bakuli mwenga ra feza renye uziho wa giramu magana manane
kulengana na vipimo vya Phatu Phatakatifu. Yo miyo yosi miiri kala i tele
unga mnono uriotsanganywa na mafuha kpwa ajili ya sadaka ya mtsere.
44 Chisha achireha chikombe chimwenga cha zahabu chenye uziho wa
giramu gana na kumi, chirichoodzala uvumba,
45 mwana ndzau mmwenga, turume mwenga, mwana turume mmwenga
wa mwaka mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya kuochwa,
46 ndenje mwenga ikale sadaka ya kuusa dambi,
47 ndzau mbiri, maturume matsano, ndenje tsano na ana turume atsano
a mwaka mmwenga-mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya amani. Hino ndiyo
yokala sadaka ya Eliasafu mwana wa Deueli.

48 Elishama mwana wa Amihudi, chilongozi wa mbari ya Efuraimu
wareha sadakaze siku ya sabaa.
49 Sadakaze kala ni sahani mwenga ya feza yenye uziho wa kilo mwenga
na nusu, bakuli mwenga ra feza renye uziho wa giramu magana manane
kulengana na vipimo vya Phatu Phatakatifu. Yo miyo yosi miiri kala i tele
unga mnono uriotsanganywa na mafuha kpwa ajili ya sadaka ya mtsere.
50 Chisha achireha chikombe chimwenga cha zahabu chenye uziho wa
giramu gana na kumi, chirichoodzala uvumba,
51 mwana ndzau mmwenga, turume mwenga, mwana turume mmwenga
wa mwaka mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya kuochwa,
52 ndenje mwenga ikale sadaka ya kuusa dambi,
53 ndzau mbiri, maturume matsano, ndenje tsano na ana turume atsano
a mwaka mmwenga-mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya amani. Hino ndiyo
yokala sadaka ya Elishama mwana wa Amihudi.

54 Gamalieli mwana wa Pedasuri, chilongozi wa mbari ya Manase
wareha sadakaze siku ya nane.
55 Sadakaze kala ni sahani mwenga ya feza yenye uziho wa kilo mwenga
na nusu, bakuli mwenga ra feza renye uziho wa giramu magana manane
kulengana na vipimo vya Phatu Phatakatifu. Yo miyo yosi miiri kala i tele
unga mnono uriotsanganywa na mafuha kpwa ajili ya sadaka ya mtsere.
56 Chisha achireha chikombe chimwenga cha zahabu chenye uziho wa
giramu gana na kumi, chirichoodzala uvumba,
57 mwana ndzau mmwenga, turume mwenga, mwana turume mmwenga
wa mwaka mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya kuochwa,
58 ndenje mwenga ikale sadaka ya kuusa dambi,
59 ndzau mbiri, maturume matsano, ndenje tsano na ana turume atsano
a mwaka mmwenga-mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya amani. Hino ndiyo
yokala sadaka ya Gamalieli mwana wa Pedasuri.

60 Abidani mwana wa Gidioni, chilongozi wa mbari ya Benjamini wareha
sadakaze siku ya tisiya.

61 Sadakaze kala ni sahani mwenga ya feza yenye uziho wa kilo mwenga
na nusu, bakuli mwenga ra feza renye uziho wa giramu magana manane
kulengana na vipimo vya Phatu Phatakatifu. Yo miyo yosi miiri kala i tele
unga mnono uriotsanganywa na mafuha kpwa ajili ya sadaka ya mtsere.
62 Chisha achireha chikombe chimwenga cha zahabu chenye uziho wa
giramu gana na kumi, chirichoodzala uvumba,
63 mwana ndzau mmwenga, turume mwenga, mwana turume mmwenga
wa mwaka mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya kuochwa,
64 ndenje mwenga ikale sadaka ya kuusa dambi,
65 ndzau mbiri, maturume matsano, ndenje tsano na ana turume atsano
a mwaka mmwenga-mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya amani. Hino ndiyo
yokala sadaka ya Abidani mwana wa Gidioni.
66 Ahiezeri mwana wa Amishadai, chilongozi wa mbari ya Dani wareha
sadakaze siku ya kumi.
67 Sadakaze kala ni sahani mwenga ya feza yenye uziho wa kilo mwenga
na nusu, bakuli mwenga ra feza renye uziho wa giramu magana manane
kulengana na vipimo vya Phatu Phatakatifu. Yo miyo yosi miiri kala i tele
unga mnono uriotsanganywa na mafuha kpwa ajili ya sadaka ya mtsere.
68 Chisha achireha chikombe chimwenga cha zahabu chenye uziho wa
giramu gana na kumi, chirichoodzala uvumba,
69 mwana ndzau mmwenga, turume mwenga, mwana turume mmwenga
wa mwaka mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya kuochwa,
70 ndenje mwenga ikale sadaka ya kuusa dambi,
71 ndzau mbiri, maturume matsano, ndenje tsano na ana turume atsano
a mwaka mmwenga-mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya amani. Hino ndiyo
yokala sadaka ya Ahiezeri mwana wa Amishadai.
72 Pagieli mwana wa Okirani, chilongozi wa mbari ya Asheri wareha
sadakaze siku ya kumi na mwenga.
73 Sadakaze kala ni sahani mwenga ya feza yenye uziho wa kilo mwenga
na nusu, bakuli mwenga ra feza renye uziho wa giramu magana manane
kulengana na vipimo vya Phatu Phatakatifu. Yo miyo yosi miiri kala i tele
unga mnono uriotsanganywa na mafuha kpwa ajili ya sadaka ya mtsere.
74 Chisha achireha chikombe chimwenga cha zahabu chenye uziho wa
giramu gana na kumi, chirichoodzala uvumba,
75 mwana ndzau mmwenga, turume mwenga, mwana turume mmwenga
wa mwaka mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya kuochwa,
76 ndenje mwenga ikale sadaka ya kuusa dambi,
77 ndzau mbiri, maturume matsano, ndenje tsano na ana turume atsano
a mwaka mmwenga-mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya amani. Hino ndiyo
yokala sadaka ya Pagieli mwana wa Okirani.
78 Ahira mwana wa Enani, chilongozi wa mbari ya Nafutali wareha
sadakaze siku ya kumi na mbiri.
79 Sadakaze kala ni sahani mwenga ya feza yenye uziho wa kilo mwenga
na nusu, bakuli mwenga ra feza renye uziho wa giramu magana manane
kulengana na vipimo vya Phatu Phatakatifu. Yo miyo yosi miiri kala i tele
unga mnono uriotsanganywa na mafuha kpwa ajili ya sadaka ya mtsere.
80 Chisha achireha chikombe chimwenga cha zahabu chenye uziho wa
giramu gana na kumi, chirichoodzala uvumba,
81 mwana ndzau mmwenga, turume mwenga, mwana turume mmwenga
wa mwaka mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya kuochwa,
82 ndenje mwenga ikale sadaka ya kuusa dambi,

83 ndzau mbiri, maturume matsano, ndenje tsano na ana turume atsano
a mwaka mmwenga-mmwenga kpwa ajili ya sadaka ya amani. Hino ndiyo
yokala sadaka ya Ahira mwana wa Enani.
84 Sadaka za vilongozi a Iziraeli kpwa ajili ya kutenga phatu pha kulavira
sadaka wakati pho phatu phariphomwagirwa mafuha kala ni hizi: sahani
kumi na mbiri za feza, mabakuli kumi na mairi ga feza, vikombe kumi na
viiri vya zahabu,
85 chila sahani ya feza kala ina uziho wa kilo mwenga na nusu na chila
bakuli uziho wa giramu magana manane. Uziho wa miyo yosi ya feza kala
ni kama kilo mirongo miiri na nane hivi kulengana na vipimo vya Phatu
Phatakatifu.
86 Chila chikombe kahi ya vikombe kumi na viiri vya zahabu virivyokala
vi tele uvumba kala china uziho wa giramu gana mwenga na kumi
kulengana na vipimo vya Phatu Phatakatifu. Uziho wa vikombe vyosi vya
zahabu kala ni giramu elufu mwenga magana mahahu na mirongo miiri.
87 Nyama osi a sadaka ya kuochwa kala ni ndzau kumi na mbiri,
maturume kumi na mbiri, ana turume kumi na airi a mwaka mmwenga-
mmwenga, phamwenga na sadaka zao za mtsere, na ndenje kumi na mbiri
za sadaka ya kuusa dambi.
88 Nyama osi a sadaka ya amani kala ni ndzau mirongo miiri na ne,
maturume mirongo sita, ndenje mirongo sita, ana turume mirongo sita a
mwaka mmwenga-mmwenga. Hino yakala ni sadaka ya kutenga phatu
pha kulavira sadaka bada ya pho phatu kumwagirwa mafuha.
89 Musa ariphoinjira mo ndani ya hema ra mkpwutano kugomba na
Mwenyezi Mlungu, wasikira sauti inagomba naye kula dzulu ya chihi cha
mbazi chirichokala dzulu ya sanduku ra chilagane, kahi-kahi ya makerubi
mairi.

8

Lagizo kuhusu chinara cha kuikira taa

1 Mwenyezi Mlungu wagomba na Musa achimuamba,
2 “Gomba na Aruni na umuambire, ‘Ndiphoika zo taa sabaa, ni zing’aze
seemu iriyo mbere ya cho chinara cha kuikira taa.’ ”
3 Aruni achihenda hivyo, achiika zo taa kpwa zing’aze pho mbere ya
chinara cha kuikira taa, dza Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza Musa.
4 Cho chinara cha kuikira taa chatengezwa hivi: Chatengezwa na
zahabu yobandwa-bandwa, kula hakore hadi dzulu kpwenye maruwa.
Chatengezwa kulengana na mfwano Mwenyezi Mlungu ariomuonyesa
Musa.

Kutakaswa na kutengbwa kpwa Alawi

5 Chisha Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba,
6 “Hala Alawi kula kahi ya Aiziraeli na uatakase.
7 Nawe undaahendera higa ili uatakase: atimvire-timvire go madzi ga
utakaso, nao adzinyole na wembe mwiri wosi na afule nguwo zao, ndipho
adzitakase.
8 Chisha na ahale mwana ndzau na sadakaye ya mtsere ya unga mnono
uriotsanganywa na mafuha, nawe undahala mwana ndzau wanjina kpwa
ajili ya sadaka ya kuusa dambi.
9 Undareha Alawi mbere za hema ra mkpwutano, na ukusanye Aiziraeli
osi.

8:1 8:1 Kutsama 25:31–40; 37:17–24

10 Ndiphoareha Alawi mbere za Mwenyezi Mlungu, Aiziraeli ni aaikire mikono,
11 na Aruni andaareha Alawi mbere za Mwenyezi Mlungu dza sadaka ya kuunulwa kula kpwa Aiziraeli, ili aweze kuhenda kazi ya Mwenyezi Mlungu.
12 “Chisha nyo Alawi andabandika mikono yao dzulu ya vitswa vya zo ndzau, nawe undalavya mwenga ikale sadaka ya kuusa dambi na yanjina ikale sadaka ya kuochwa kpwa Mwenyezi Mlungu, ili kuahendera Alawi upatanisho.
13 Chisha undaaika Alawi mbere ya Aruni na anae, nawe undaalavya dza sadaka ya kuunulwa kpwa Mwenyezi Mlungu.
14 Kpwa njira ihi, undaatenga Alawi kula kpwa Aiziraeli anjina, nao Alawi andakala angu.
15 “Ndiphoatakasa Alawi na kualavya dza sadaka ya kuunulwa, aho ni edze na ahende kazi mo ndani ya hema ra mkpwutano.
16 Kpwa kukala nkahewa aho akale angu kula kahi ya Aiziraeli, badala ya ana a kpwandza osi a Aiziraeli, mana nikahala avyalwa a kpwandza osi a chilume a Aiziraeli akale angu.
17 Kpwa kukala avyalwa osi a kpwandza kahi ya Aiziraeli ni angu, akale a mwanadamu au a nyama. Náatenga kpwa ajili yangu wakati niriphoaolaga avyalwa osi a kpwandza a chilume kahi ya tsi ya Misiri.
18 Nami nkahala Alawi badala ya avyalwa osi a kpwandza a chilume kahi ya Aiziraeli.
19 Kula kahi ya Aiziraeli osi, nkamupha Aruni na anae nyo Alawi dza zawadi ili ahende kazi kahi ya hema ra mkpwutano, na kuahendera Aiziraeli upatanisho wa kuausira dambi ili kusikale na mashaka kahi yao ndiphophiya phephi na Phatu Phatakatifu.”
20 Phahi Musa, Aruni na Aiziraeli osi phamwenga na Alawi ahenda dza Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza Musa.
21 Alawi adzitakasa na achifula nguwo zao. Chisha Aruni achialavya dza sadaka ya kuunulwa mbere za Mwenyezi Mlungu na achiausira dambi zao ili aatakase.
22 O Alawi ainjira na kuhumika kahi ya hema ra mkpwutano kuno akaimirirwa ni Aruni na anae. Aho ahenda gosi Mwenyezi Mlungu arigomlagiza Musa kuhusu Alawi.
23 Chisha Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba,
24 “Hiri ndiro lagizo kuhusu nyo Alawi: Osi achiofisa umuri wa miaka mirongo miiri na mitsano na kpwenderera andaandza kuhumika kahi ya ro hema ra mkpwutano,
25 na kuandzira umuri wa miaka mirongo mitsano ni ariche kuhumika na asihende kazi tsona.
26 Anaweza kuaterya ndugu zao kuhenda kazi zao kahi ya ro hema ra mkpwutano, ela aho enye ni asihende kazi. Phahi vivi ndivyo ndivyoapangira kazi nyo Alawi.”

9

Malagizo kuhusu Pasaka

1 Kahi ya mwezi wa kpwandza wa mwaka wa phiri bada ya Aiziraeli kula tsi ya Misiri, Mwenyezi Mlungu wagomba na Musa kahi ya jangbwa ra Sinai achimuamba,

---

8:17 **8:17** Kutsama 13:2 **9:1** **9:1** Kutsama 12:1–13

2 “Aambire Aiziraeli asherekee sikukuu ya Pasaka wakatiwe uri-
opangbwa.
3 Isherekeeni wakatiwe uriopangbwa, yani dziloni wakati jiza rinahanda
siku ya kumi na ne kulengana na shariyaze zosi na malagizoge gosi.”
4 Phahi Musa achiaambira Aiziraeli asherekee sikukuu ya Pasaka.
5 Nao achiisherekeya yo Pasaka dziloni wakati jiza rinahanda siku ya
kumi na ne ya mwezi wa kpwandza ko jangbwa ra Sinai. Aiziraeli ahenda
gosi dza viratu Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza Musa.
6 Ela kpwakala na atu fulani okala taaweza kusherekeya yo Pasaka siku
iyo kpwa sababu kala akakala najisi kpwa kuguta lufu. Nao achiphiya
mbere za Musa na Aruni,
7 na achendamuambira Musa, “Swiswi hukakala najisi kpwa kuguta lufu,
ela ni kpwa utu wani hukahazwe kumlavira Mwenyezi Mlungu sadakaze
kpwa wakati uriopangbwa kahi ya Aiziraeli?”
8 Musa achiajibu achiamba, “Godzani hadi ndiphosikira Mwenyezi
Mlungu ndigolagiza kukuhusuni.”
9 Chisha Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba,
10 “Gomba na Aiziraeli uaambe: Mmwenga wenu ama wa chivyazi chenu
ariye najisi kpwa kuguta lufu, ama napho a charoni anaweza kusherekeya
Pasaka ya Mwenyezi Mlungu.
11 Ao andasherekeya dziloni wakati jiza rinahanda siku ya kumi na ne
ya mwezi wa phiri. Nao andasherekeya kpwa kurya nyama ya mwana
ng’ondzi, mkpwahe usiotiywa hamira na mtsunga wa utsungu.
12 Ni asisaze chochosi hadi ligundzu, wala asivundze hata mfupha
mmwenga. Ni ahende hivyo kulengana na shariya zosi za Pasaka.
13 Ela mutu asiphosherekeya yo Pasaka na si najisi wala ka charoni,
ni atengbwe na atue kpwa kukala kamlavirire Mwenyezi Mlungu sadaka
wakatiwe uriopangbwa. Mutu hiye andatiywa adabu kpwa ajili ya
dambiye.
14 “Na hata ichikala kuna mjeni asagalaye phamwenga namwi ambaye
angemendza kusherekeya Pasaka ya Mwenyezi Mlungu, ni ahende hivyo
kulengana na shariya na malagizo ga Pasaka. Mosi ni mkale na shariya
mwenga, akale ni mjeni au mwenyezi.”

Ingu dzulu ya hema ra mkpwutano

15 Siku hira hema ririphochitwa, rabwiningizwa ni ingu, yani ro hema
ra ushaidi. Ro ingu rakala mfwano wa moho pho dzulu ya ro hema, hangu
dziloni wakati jiza rinahanda hadi ligundzu.
16 Phahi yakala hivi chila siku, ro hema rabwiningizwa ni ingu mutsi na
usiku richibwiningizwa ni rira ingu ra mfwano wa moho.
17 Chila wakati ro ingu ririphouka pho dzulu ya hema, Aiziraeli nao auka,
na phatu ambapho ro ingu raima, nao Aiziraeli achita kambi phapho.
18 Aiziraeli avundza kambi kpwa lagizo ra Mwenyezi Mlungu na kpwa
lagizore, achita kambi. Aenderera kukala kambini wakati wosi ro ingu
ririphokala dzulu ya ro hema.
19 Ro ingu ririphobwiningiza ro hema kpwa muda wa siku nyinji,
Aiziraeli aenderera kumtii Mwenyezi Mlungu, nao taaukire.
20 Wakati wanjina ro ingu rabwiningiza ro hema kpwa muda mchache.
Phahi atu aenderera kusala phapho kambini au kuuka kpwa lagizo ra
Mwenyezi Mlungu.

9:12 9:12 Kutsama 12:46; Johana 19:36

21 Wakati wanjina ro ingu kala nkubwiningiza ro hema kula dziloni hadi
ligundzu bahi, ririphouka, nyo atu nao kala nkuuka. Aho kala achiuka
wakati wowosi ingu ririphouka, ikale usiku au mutsi.
22 Muda wosi ro ingu kala richienderera kukala pho dzulu ya hema ikale
siku mbiri, mwezi au mwaka, Aiziraeli asala kambini, taaukire bii. Ela
auka tu wakati ro ingu ririphounuka dzulu.
23 Kpwa lagizo ra Mwenyezi Mlungu achita kambi, na kpwa lagizo ra
Mwenyezi Mlungu auka. Aho aenderera kulunga lagizo ambaro Mwenyezi
Mlungu wamupha Musa.

10

Tarumbeta za feza

1 Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba,
2 "Hala feza uibande-bande na utengeze tarumbeta mbiri, ambazo
undazihumira kuiha Aiziraeli osi phamwenga na kuvundza kambi.
3 Tarumbeta zosi mbiri zichipigbwa chivyamwenga, atu osi andaku-
sanyika mberezo pho phatu pha kumenyera hema ra mkpwutano.
4 Ela ichipigbwa mwenga bahi, phahi vilongozi a mbari za Iziraeli,
andakusanyika mberezo.
5 Tarumbeta ndiphopigbwa mriro dza hura wa kuvundza kambi, mbari
zirizochita kambi uphande wa mlairo wa dzuwa zindauka.
6 Uchipiga tsona kano ya phiri, mbari zirizochita kambi uphande wa
mwakani zindauka. Tarumbeta ichipigbwa tsona chila wakati ambapho
atu ni avundze kambi.
7 Ela ichikala ni atu akusanyike phamwenga, mundapiga zo tarumbeta
mriro tafwauti na hura wa kuvundza kambi.
8 "Tarumbeta hizo zindakala zichipigbwa ni ana a Aruni ario ni
alavyadzi-sadaka. Hino indakala shariya kpwenu na vivyazi vyenu vyosi
ta kare na kare.
9 Mndiphokala vihani kahi ya tsi yenu kupigana na maadui genu,
mundapiga mriro dza hura wa kuvundza kambi, kpwa hata mtambukirwe
ni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu na mtivywe kula kpwa maadui genu.
10 Piya mundapiga zo tarumbeta wakati ndiphokala na raha, wakati
wa sikukuu zenu zopangbwa na wakati wa kulumbwa kpwa mwezi.
Mundapiga zo tarumbeta ndiphokala munalavya sadaka zenu za kuochwa
na sadaka zenu za amani, nazo zindakala kpwenu ni ukumbusho mbere
za Mwenyezi Mlungu. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu."

Aiziraeli anauka jangbwa ra Sinai

11 Kahi ya siku ya mirongo miiri ya mwezi wa phiri ya mwaka wa phiri,
ro ingu raunuka pho dzulu ya hema ra ushaidi.
12 Nao Aiziraeli achiuka kula jangbwa ra Sinai na achiphiya phatu hadi
phatu, hadi ro ingu ririphoima ko jangbwa ra Parani.
13 Aho auka kpwa kano ya kpwandza kpwa lagizo ra Mwenyezi Mlungu
kutsupira Musa.
14 Ariokala a kpwandza kuvundza kambi kala ni makundi ga kambi ya
Juda tsini ya bendera yao. Na chilongozi wa kundi ra mbari ya Juda kala
ni Nashoni mwana wa Aminadabu.
15 Chilongozi wa kundi ra mbari ya Isakari kala ni Nethaneli mwana wa
Suari,
16 na chilongozi wa kundi ra mbari ya Zabuloni kala ni Eliabu mwana
wa Heloni.

17 Chisha ro hema ratserezwa, na atu a mryango wa Gerishoni na wa
Merari aritsukula achiuka.
18 Alafu makundi ga kambi ya Rubini tsini ya bendera yao gavundza
kambi gachiuka. Chilongozi wa kundi ra mbari ya Rubini kala ni Elisuri
mwana wa Shedeuri.
19 Na chilongozi wa kundi ra mbari ya Simioni kala ni Shelumieli mwana
wa Surishadai,
20 na chilongozi wa kundi ra mbari ya Gadi kala ni Eliasafu mwana wa
Deueli.
21 Chisha atu a mryango wa Kohathi achiuka kuno akatsukula miyo
mitakatifu; ro hema kala ni richitwe kabila taadzangbwefika.
22 Alafu makundi ga kambi ya Efuraimu tsini ya bendera yao gavundza
kambi gachiuka. Na chilongozi wa kundi ra mbari ya Efuraimu kala ni
Elishama mwana wa Amihudi.
23 Chilongozi wa kundi ra mbari ya Manase kala ni Gamalieli mwana wa
Pedasuri,
24 na chilongozi wa kundi ra mbari ya Benjamini kala ni Abidani mwana
wa Gidioni.
25 Okala a mwisho kuvundza kambi kala ni makundi ga kambi ya Dani
tsini ya bendera yao. Na chilongozi wa kundi ya mbari ya Dani kala ni
Ahiezeri mwana wa Amishadai.
26 Chilongozi wa kundi ra mbari ya Asheri kala ni Pagieli mwana wa
Okirani,
27 na chilongozi wa kundi ra mbari ya Nafutali kala ni Ahira mwana wa
Enani.
28 Hivi ndivyo higo makundi ga Aiziraeli garivyovundza kambi na kuuka.
29 Chisha Musa achigomba na mlamuwe Hobabu yekala mwana wa
mtsedzawe Reueli, Mmidiani achimuamba, “Swiswi hunaphiya ko kpwatu
ambako Mwenyezi Mlungu waamba, ‘Nindakuphani,’ ndzo huphiye
naswi, naswi hundakuhendera manono, mana Mwenyezi Mlungu akaahidi
manono kpwa Iziraeli.”
30 Ela Hobabu achimjibu achimuamba, “Mino sindaphiya, ela nindauya
kpwehu, kpwa mbari zangu.”
31 Naye Musa achimuamba, “Hunakuvoya usihuriche, mana uwe ndiwe
umanyaye phatu hunaphoweza kuchita kambi jangbwani, nawe un-
dahuelekeza.
32 Tsona, uchiphiya phamwenga naswi, nono rorosi ambaro Mwenyezi
Mlungu andahuendera, naswi undakuhendera dza vivyo.”
33 Phahi nyo Aiziraeli auka kula mwango wa Mwenyezi Mlungu na
achiphiya charo cha siku tahu. Naro ro sanduku ra chilagane ra Mwenyezi
Mlungu raatanguliya ili rikaalorere phatu pha kuoya.
34 Wakati ariphovundza kambi na kuuka wakati wa mutsi ro ingu ra
Mwenyezi Mlungu rakala ri dzulu yao.
35 Wakati wowosi ro sanduku ririphouka, Musa waamba,
“Unuka uwe Mwenyezi Mlungu!
Richa maaduigo gatsamukane,
na avihao achimbire mberezo.”
36 Na wakati wowosi ro sanduku ririphoima, Musa waamba,
“Ee Mwenyezi Mlungu, auyire hinya maelufu na maelufu ga atu a Iziraeli.”

11

Aiziraeli anarurumika

10:35 10:35 Zaburi 68:1

1 Chisha Aiziraeli aandza kumnung'unikira Mwenyezi Mlungu kuhusu
tabu zao. Mwenyezi Mlungu ariphoasikira, waatsukirirwa sana na
achiahumira moho, uchiocha seemu za kanda-kanda ya yo kambi.
2 Ndipho nyo atu achimririra Musa, naye Musa achimvoya Mwenyezi
Mlungu na moho uchifwa.
3 Phahi pho phatu phachiihwa Tabera,* mana hipho moho wa Mwenyezi
Mlungu waaka kahi yao.
4 Kahi za Aiziraeli kpwakala na kundi ra mtsanganyiko wa atu ario si
Aiziraeli. Atu aha akala na hamu kulu ya kurya vyakurya vyanjina. Phahi
nyo Aiziraeli nao achiandza kurira vyenye achiamba, "Hundaphahaphi
nyama swino hurye?
5 Hunatambukira ng'onda huriokala huchirya Misiri bila maripho, na
aina ya matango-tango, matikiti, mtsunga, vitunguu na vitunguu saumu.
6 Ela vivi tahuna tsona hamu ya kurya kpwa kukala taphana chakurya
chanjina isiphokala manna."
7 Yo manna yakala avi ni tembe za muhama, na yakala na rangi ya
mandano dza uvumba uihwao bedola.
8 Atu azunguluka na achiihala, achiisaga na mawe ga kusagira au
kuiphonda na vinu, chisha achiitiya nyunguni iokohe na achiitengeza
mikahe, na ladhaye yakala kama ya keki ichiyojitwa na mafuha.
9 Manna ihi yagbwa kambini usiku phamwenga na manena.
10 Musa achisikira atu a nyumba zosi anarira, chila mmwenga phenye
mryango wa hemare. Mwenyezi Mlungu achitsukirwa sana, naye Musa
kayahamirwa.
11 Musa achigomba na Mwenyezi Mlungu achimuamba, "Kpwa utu wani
unanihendera mai mino mtumishio? Kpwa utu wani sidzangbwekubalika
mberezo, hata unihike mzigo wa kulongoza atu hinya osi?
12 Dze, ndimi niriyeaumba atu osi hinya? Kpwani, ndimi nriyeatsukula
ndanini, hata uniambe, 'Aunule phako lagani dza mrezi aunulavyo mwana
mtsanga,' na niaphirike tsi uriyoapa kuapha akare ao?
13 Niphahephi nyama za kurisa atu osi hinya? Mana aredza kpwangu na
ndiro kuno anaamba, 'Huphe nyama hurye!'
14 Sina uwezo wa kutsukula atu osi hinya machiyangu, mana ni mzigo
kpwangu.
15 Ichikala vivi ndivyo ndivyoenderera kunihenda, phahi niolaga vivi
kare, ichikala nikakubalika mberezo usiniriche niphahwe ni higa mai."

Mwenyezi Mlungu anamjibu Musa

16 Phahi Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa, "Nikusanyira atumia
mirongo sabaa a Iziraeli, unaomanya kukala ni atu a kuishimika na ni
vilongozi ao. Arehe kpwenye hema ra mkpwutano, na uime phamwenga
nao.
17 Nindatserera na nigombe nawe phapho. Nindahala seemu ya ye roho
ariyedzuluyo, niaphe, nao andatsukula mzigo wa atu aha phamwenga na
uwe kpwa usiutsukule macheyo.
18 "Chisha uaambire nyo atu: 'Dzitakaseni na mkale tayari kpwa kukala
muhondo mundarya nyama. Mwenyezi Mlungu wasikira chiriro chenu
wakati mriphoamba, "Hundaphahaphi nyama hurye swino? Kpwa kpweli
baha pho huriphokala Misiri." Phahi Mwenyezi Mlungu andakuphani
nyama murye.

---

* **11:3 11:3** ***Tabera*** Chieburania neno riri ina mana ya kuocha. **11:7 11:7** Kutsama 16:31 **11:8 11:8** Kutsama 16:13–15

19 Namwi tamundazirya kpwa siku mwenga, wala mbiri, wala tsano,
wala kumi, wala mirongo miiri,
20 ela mundazirya kpwa mwezi mzima, hadi zikusinyeni. Gaga gosi gan-
dahendeka kpwa sababu mkamrema Mwenyezi Mlungu ariye phamwenga
namwi na kurira mbereze mchiamba, “Kpwa utu wani swino hwatuluka
Misiri?” ’ ”
21 Ela Musa achigomba na Mwenyezi Mlungu achiamba, “Nina atu elufu
magana sita hipha, nawe unaamba, ‘Nindaapha nyama za kuatosha kurya
mwezi mzima!’
22 Dze, hata hukatsindza ng’ombe zosi, mang’ondzi gosi na mbuzi zosi
kpweli zindaatosha? Hata hukagbwira ng’onda osi a baharini, kpweli
andatosha?”
23 Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa, achimuuza, “Vino unaona
siweza kukuphani nyama? Phahi undaona ichikala neno rangu tarinda-
timiya.”
24 Phahi Musa watuluka achendaambira atu maneno ga Mwenyezi
Mlungu, naye achiakusanya atumia mirongo sabaa a nyo Aiziraeli na
achiaimisa kuzunguluka ro hema.
25 Chisha Mwenyezi Mlungu achitserera kahi-kahi ya ingu, achigomba
naye, achihala seemu ya roho ariyekala dzulu ya Musa achiapha hara
atumia mirongo sabaa. Na ye roho ariphohurira dzulu yao, aandza
kutabiri dza manabii, ela taayaenderera kuhenda hivyo tsona.
26 Kpwakala na atumia airi, Elidadi na Medadi ariokala ni seemu ya hara
atumia mirongo sabaa, ela aho asala kambini ayawao ariphophiya hemani.
Phahi roho wakpwedza dzulu yao mo kambini na achiandza kutabiri dza
manabii mumo.
27 Mvulana mmwenga wazola achendamuambira Musa, “Elidadi na
Medadi akaandza kutabiri dza manabii ko kambini.”
28 Hipho Joshuwa mwana wa Nuni, yekala msaidizi wa Musa hangu
uvulanawe achimuambira Musa, “Akahaze, bwana wangu!”
29 Ela Musa achimuamba, “Kpwani unaona vyo ahendavyo ni vii? Mi
mwenye naaza kukala atu osi a Mwenyezi Mlungu angekala manabii na
Mwenyezi Mlungu angeatiya Rohowe!”
30 Bada ya higo Musa na atumia a Iziraeli auya kambini.

Mwenyezi Mlungu anaapha makpware

31 Chisha Mwenyezi Mlungu achihuma phuto, richireha makpware
kula baharini na kugahenda gauruke photsi-photsi chimo cha kama mita
mwenga. Nago gazunguluka kambi yosi hatuwa ya mwendo wa siku
mwenga pande zosi.
32 Phahi nyo atu asinda na achichesa kugbwira higo makpware na yo
siku ya phiriye achisinda kugagbwira. Taphana mutu yegbwira tsini ya
kilo elufu mwenga. Nao achigaanika kuzunguluka yo kambi.
33 Ela ariphoandza kutiya zo nyama mromoni tu, Mwenyezi Mlungu
achiatsukirirwa sana na achiapiga na shaka kulu.
34 Kpwa hivyo phatu hipho phachiihwa Kiburothi-Hataava,† kpwa kukala
ndipho phariphozikpwa atu ariokala na kpwiru.
35 Kula hipho Kiburothi-Hataava atu aphiya Haserothi na achendasagala
hiko.

† **11:34 11:34** ***Kiburothi-Hataava*** ni neno ra Chieburania ririro na mana ya mbira za atu okala na kpwiru.

12

Miriamu na Aruni anagomba mai kuhusu Musa

1 Miriamu na Aruni agomba mai kuhusu Musa kpwa sababu kala akalóla
mchetu wa Chikushi.
2 Nao agomba achiamba, “Kpwani ye Mwenyezi Mlungu anagomba
kutsupira Musa macheye? Avi nkugomba kutsupira swiswi naswi piya?”
Naye Mwenyezi Mlungu achigasikira.
3 Phahi Musa wakala ni mutu mpore sana kuriko mutu wanjina yeyesi
duniani.
4 Gafula Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa, Aruni na Miriamu achi-
aambira, “Tulukani mwi ahahu, mwedze kpwenye hema ra mkpwutano.”
Phahi osi ahahu atuluka.
5 Chisha Mwenyezi Mlungu achitserera kahi ya nguzo ya ingu achiima
phatu pha kumenyera hemani, naye achiiha Aruni na Miriamu, osi airi
achedza mbere.
6 Naye achiamba, “Hebu niphundzani:
Ichikala kuna nabii kahi yenu,
mimi Mwenyezi Mlungu nkudzionyesa kpwakpwe kutsupira ruwiya,
na kugomba naye ndosoni.
7 Ela sivyo nihendavyo na mtumishi wangu Musa,
iye ni muaminifu kahi za atu angu Aiziraeli.
8 Nkugomba naye uso kpwa uso,
ching’ang’a wala si kpwa mafumbo,
iye nkuona umbo ra Mwenyezi Mlungu.
Mbona phahi tamyaogopha kugomba mai kuhusu mtumishi wangu Musa?”
9 Mwenyezi Mlungu achiatsukirirwa sana, chisha achiuka.
10 Ro ingu ririphouka pho dzulu ya ro hema, Miriamu achikala na
mahana, mwereru dza bafuta. Aruni achilola Miriamu na achimuona ana
mahana.
11 Chisha Aruni achigomba na Musa achimuamba, “Nakuvoya bwana
wangu, usihutiye adabu kpwa dambi huchiyoihenda kpwa uzuzu.
12 Usimuhende Miriamu akale dza mutu ariyevyalwa wa kufwa, ariye
nyama ya mwiriwe yariwa nusu wakati anavyalwa.”
13 Ndipho Musa achimririra Mwenyezi Mlungu achimuamba, “Ee
Mlungu, nakuvoya umuphoze.”
14 Mwenyezi Mlungu achimjibu Musa achimuamba, “Kalapho Miriamu
watsitsirwa mahe usoni ni ise, si angegbwirwa ni waibu kpwa siku
sabaa? Mtuluzeni kondze ya kambi na akale kuko kpwa siku sabaa chisha
mumuuyize kambini.”
15 Phahi Miriamu watuluzwa kondze ya kambi kpwa muda wa siku
sabaa, na nyo atu taaukire hadi Miriamu ariphouyizwa.
16 Bada ya higo Aiziraeli auka kula Haserothi, na achendachita kambi
kahi ya jangbwa ra Parani.

13

Apelelezi anahumwa tsi ya Kanani (Kumbukumbu 1:19–33)

1 Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba,
2 “Huma atu, chilongozi mmwenga kahi ya chila mbari, aphiye
akapeleleze tsi ya Kanani, ambayo nindaapha Aiziraeli,”

12:7 12:7 Aeburania 3:2 **12:14 12:14** Isabu 5:2–3

3 Phahi, Musa achiahuma kula jangbwa ra Parani dza Mwenyezi Mlungu
arivyomlagiza. Osi kala ni akulu a Aiziraeli.
4 Na higa ndigo madzina ga nyo atu: Shamua mwana wa Zakuri, kula
mbari ya Rubini,
5 Shafati mwana wa Hori, kula mbari ya Simioni,
6 Kalebu mwana wa Jefune, kula mbari ya Juda,
7 Igali mwana wa Yusufu, kula mbari ya Isakari,
8 Hoshea mwana wa Nuni, kula mbari ya Efuraimu,
9 Paliti mwana wa Rafu, kula mbari ya Benjamini,
10 Gadieli mwana wa Sodi, kula mbari ya Zabuloni,
11 Gadi mwana wa Susi, kula mbari ya Yusufu, yani mbari ya Manase,
12 Amieli mwana wa Gemali, kula mbari ya Dani,
13 Sethuri mwana wa Mikaeli, kula mbari ya Asheri,
14 Nabi mwana wa Wofusi, kula mbari ya Nafutali,
15 Geueli mwana wa Maki, kula mbari ya Gadi.
16 Higa ndigo madzina ga atu ariohumwa ni Musa kupeleleza tsi ya Kanani.
Musa achimgaluza dzina Hoshea mwana wa Nuni achimuiha Joshuwa.
17 Musa ariphoahuma nyo atu kpwendaipeleleza tsi ya Kanani, waam-
bira, "Ambukani kutsupira uphande wa mwakani wa tsi ya Kanani na
mphiye uphande wa vurini kuriko na vidzango.
18 Phiyani mkailole yo tsi vyo irivyo. Mlole hinyo atu asagalao himo
ichikala ana mkpwotse hebu taana, ichikala ni anji au ni achache.
19 Na ichikala yo tsi asagalayo ni nono au ni mbii, na ichikala yo midzi
asagalayo yadzengerwa ngome au taidzengererwe.
20 Piya mmanye ichikala mtsanga wa yo tsi ni mnono au si mnono, napho
kuna mihi au takuna. Hendani dzulu tsini mrehe seemu ya matunda ga
yo tsi." Uho wakala ni wakati wa zabibu za mwandzo-mwandzo kuivwa.
21 Phahi nyo atu aambuka na achendaipeleleza yo tsi kula jangbwa ra
Sini ririro uphande wa mwakani hadi Rehobu iriyo uphande wa vurini,
phephi na phatu pha kumenyera Hamathi.
22 Aho aambuka kutsupira uphande wa mwakani wa tsi ya Kanani hadi
achifika Heburoni, phatu phariphosagala atu a chivyazi cha Anaki yani
Ahimani, Sheshai na Talimai. (Mudzi wa Heburoni kala ukadzengbwa
miaka sabaa kabila mudzi wa Soani kudzengbwa ko Misiri.)
23 Ariphofika Dete ra Eshikoli, achikata phungo rokala na lihungo kulu
ra zabibu naro richitsukulwa dzulu ya gongo ni atu airi. Piya achitsukula
makomamanga na tini.
24 Pho phatu phaihwa Dete ra Eshikoli,* kpwa sababu ya ro lihungo
ririrokatwa phapho ni nyo apelelezi a Iziraeli.
25 O apelelezi auya bada ya kuipeleleza yo tsi kpwa muda wa siku
mirongo mine.

Taarifwa ya apelelezi

26 Nyo apelelezi auya kpwa Musa, Aruni na mkpwutano wa Aiziraeli osi
hiko Kadeshi kahi ya jangbwa ra Parani. Phapho aasemurira phamwenga
na nyo mkpwutano wosi na achiaonyesa go matunda ga yo tsi.
27 Nao achimuambira Musa, "Hwafika yo tsi uriyouhuma hukaipeleleze,
na huchendaipeleleza. Tsi iyo ni nono na i tele maziya na asali† hata higa
ndigo bazi ya matundage.

---

* **13:24 13:24** ***Eshikoli*** Chieburania ni lihungo ra zabibu. † **13:27 13:27** Tsi ya maziya na asali manaye ni tsi yenye rutuba.

28 Ela nyo atu asagalao kuko ana mkpwotse na yo midzi yao ni mikulu
na yadzengerwa ngome. Phamwenga na gago huchiona atu a chivyazi cha
Anaki.
29 Aamaleki anasagala uphande wa mwakani mwa tsi ya Kanani, na
Ahiti, Ajebusi na Aamori anasagala seemu zenye vidzango. Akanani nao
anasagala phephi na bahari na kanda-kanda ya muho Joridani."
30 Chisha Kalebu achiahuriza nyo atu mbere za Musa achiamba,
"Nahuambukeni hukaihale yo tsi, mana kpwa kpweli huna uwezo wa
kuiturya."
31 Ela nyo atu anjina ariophiya phamwenga naye achiamba, "Tahuweza
kuashambuliya nyo atu mana ana mkpwotse kuriko swiswi."
32 Kpwa hivyo achieneza habari mbii kahi ya Aiziraeli kuhusu yo tsi
ariyoipeleleza achiamba, "Yo tsi huriyoipeleleza ni tsi ya ndzala, na nyo
atu osi hurioaona kuko ni akulu.
33 Chisha hwaona madzitu kuko, yani Anefili (atu a chivyazi cha Anaki
ala kpwa Anefili). Huchidziona avi hu mabandzi mbere zao, nao ndivyo
arivyohuona."

14

Atu anaasi kpwa kusaamini

1 Phahi usiku wosi, Aiziraeli osi akota kululu achirira.
2 Atu osi a Iziraeli arurumikira Musa na Aruni achiamba, "Baha kala
hwafwa Misiri au phapha weruni!
3 Kpwa utu wani Mwenyezi Mlungu anaureha kahi ya tsi ihi huolagbwe
kpwa upanga? Achetu ehu na ana ehu andahalwa mateka. Si baha huuye
Misiri?"
4 Achiambirana, "Nahutsambuleni chilongozi, huuye Misiri."
5 Chisha Musa na Aruni achidzibwaga chimabumabu mbere za Aiziraeli
osi.
6 Joshuwa mwana wa Nuni na Kalebu mwana wa Jefune, ariokala ni kahi
ya hara atu ariokpwendapeleleza yo tsi, akpwanyula nguwo zao
7 na achiaambira nyo Aiziraeli osi, "Yo tsi huriyophiya kuipeleleza ni
nono sana.
8 Mwenyezi Mlungu achifwahirwa naswi, andahureha huinjire tsi ihi
iriyo na maziya na asali na ahuphe ikale yehu.
9 Ela tu msimuasi Mwenyezi Mlungu, na msiaogophe atu a yo tsi, kpwa
kukala aho si chochosi kpwehu, mana urindzi wao ukauswa na Mwenyezi
Mlungu a phamwenga naswi. Msiaogophe."
10 Ela Aiziraeli osi achilonda kuapiga mawe. Chisha utukufu wa
Mwenyezi Mlungu uchiatsembukira Aiziraeli osi kahi za hema ra mkp-
wutano.
11 Mwenyezi Mlungu achimuuza Musa achimuamba, "Ano Aiziraeli
andanibera hadi rini? Na taandaniamini hadi rini, hata bada ya ishara
zosi nirizoahendera kahi yao?
12 Nindaangamiza na makongo, nami nindakuhenda taifa kulu renye
mkpwotse kushinda aho."
13 Ela Musa achigomba na Mwenyezi Mlungu achimuamba, "Uwe ndiwe
uriyeatuluza atu aha kula Misiri kpwa nguvuzo. Amisiri ndiphosikira
kukala ukaahendera atuo hivyo,
14 andaambira enyezi a tsi ihi. Mana nyo enyezi a tsi ihi asikira
kare kukala uwe Mwenyezi Mlungu u phamwenga na Aiziraeli, kpwa

13:33 13:33 Mwandzo 6:4 **14:9 14:9** Aeburania 3:16 **14:13 14:13** Kutsama 32:11–14

kukala unaonekana ching'ang'a na inguro rinaima dzulu yao. Chisha
ukualongoza na nguzo ya ingu wakati wa mutsi na nguzo ya moho wakati
wa usiku.
15 Phahi uchiaolaga atu aha osi mara mwenga, go mataifa ganjina
ndiphosikira sifwazo gandaamba,
16 'Mwenyezi Mlungu waaolaga atu aha ko weruni kpwa kukala
washindwa ni kuaphirika kahi za tsi ariyoapa kuapha.'

17 "Phahi vivi Mwenyezi Mlungu onyesa kukala una uwezo mkpwulu dza
urivyohulaga, uriphoamba,
18 'Mimi Mwenyezi Mlungu sina tsukizi za phephi, nina mendzwa nyinji
isiyosika, na ninaswamehe dambi na uasi. Ela sindaricha kuatiya adabu
anikoserao. Nindaatiya adabu ana kpwa dambi za ise zao hata chivyazi
cha hahu na cha ne.'
19 Kulengana na mendzwayo isiyosika irivyo kulu, nakuvoya uswamehe
dambi za atu aha, dza urivyoaswamehe atu aha wakati ariphotuluka kula
Misiri hadi rero."
20 Mwenyezi Mlungu achimjibu achimuamba, "Nikaaswamehe dza
uchivyovoya.
21 Ela kpwa kpweli dza niishivyo na dza dunia yosi ndivyoodzala utukufu
wa Mwenyezi Mlungu,
22 taphandakala hata mutu mmwenga ariyeona utukufu wangu na vilinje
nirivyovihenda ko Misiri na ko weruni chisha akazidi kunijeza kano hizi
kumi bila ya kunisikira,
23 ndiyeiona tsi niriyoapa kuapha akare ao, wala taphana kahi za aho
arionibera ndiyeiona yo tsi.
24 Ela kpwa kukala mtumishi wangu Kalebu atafwauti na akanilunga
moyo kutsuka, nindamreha kahi za yo tsi ariyophiya, na andaimiliki
phamwenga na chivyaziche.
25 Phahi kpwa kukala Aamaleki na Akanani anasagala madeteni,
muhondo galukani mphiye weruni kuhumira njira ya Bahari ya Shamu."

26 Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa na Aruni achiamba,
27 "Uno mkpwutano wa atu ayi undaenderera kunirurumikira ta rini?
Nikasikira Aiziraeli anavyonirurumikira.
28 Aambireni hivi: 'Mwenyezi Mlungu anaamba, kpwa kpweli dza
niishivyo, nindakuhenderani gara nirigokusikirani mnagagomba.
29 Mundafwa na nyufu zenu zindagota chila phatu mumu weruni.
Kpwa sababu mkanirurumikira, takuna hata mutu mmwenga kahi yenu
ariyekala na umuri wa miaka mirongo miiri na kpwenderera wakati
mriphoolangbwa,
30 ndiyeinjira iyo tsi niriyoapa kuapha ikale yenu, isiphokala Kalebu na
Joshuwa.
31 Nyo ana enu murioamba andahalwa mateka, nindaafisa nao
andaifwaidi yo tsi mriyoibera.
32 Ela mwimwi, nyufu zenu zindagota chila phatu mumu weruni.
33 Ana enu andakala arisa mumu weruni kpwa muda wa miaka mirongo
mine hadi mwimwi mosi mufwe mumu, kpwa kukala mwakosa uaminifu.
34 Dza viratu murivyoipeleleza yo tsi kpwa siku mirongo mine, mundate-
seka kpwa sababu ya dambi zenu kpwa muda wa miaka mirongo mine,

---

14:18 14:18 Kutsama 20:5–6; 34:6–7; Kumbukumbu 5:9–10; 7:9–10 **14:21 14:21** Aeburania 3:18
14:24 14:24 Joshuwa 14:9–12 **14:29 14:29** Aeburania 3:17 **14:33 14:33** Mahendo 7:36

yani siku mwenga kpwa mwaka mmwenga. Namwi mundamanya kukala
taifwaha kunihenda mimi nikale adui wenu.’
35 Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba, na kpwa kpweli gaga gosi ndigo-
hendera mkpwutano uhu wosi mui uriokusanyika phamwenga kunipinga.
Osi andafwa mumu weruni hadi asire.”
36 Phahi hara atu ambao kala akahumwa ni Musa akaipeleleze yo tsi na
achedzalavya habari za kuvundza moyo ariphouya hadi nyo mkpwutano
wosi uchimrurumikira Musa,
37 agbwirwa ni ukongo na achifwa mbere za Mwenyezi Mlungu.
38 Ela kahi za hara ariophiya kuipeleleza yo tsi, Joshuwa na Kalebu ndio
ariosala moyo machiyao.
39 Musa ariphoaambira Aiziraeli osi mambo higo, asononeka sana.
40 Ligundzure achilamuka na achiambuka hadi dzulu kabisa hiko tsi
ya myango mire achiamba, “Vivi hu tayari, hundaambuka hadi phatu
huriphoahidiwa ni Mwenyezi Mlungu. Hunakubali kukala hukahenda
dambi.”
41 Ela Musa achiamba, “Kpwa utu wani tamlunga lagizo ra Mwenyezi
Mlungu? Tamundaongokerwa bii!
42 Msiambuke, mana mchiphiya, mundashindwa ni maadui genu kpwa
kukala Mwenyezi Mlungu kaphamwenga namwi.
43 Kuko mundakutana na Aamaleki na Akanani namwi mundaolagbwa
na upanga. Kpwa kukala mkaricha kumlunga Mwenyezi Mlungu, naye
kandakala phamwenga namwi.”
44 Ela aho aambuka vivyo kuphiya hadi dzulu ya yo tsi ya myango,
dzagbwe Musa kaukire wala sanduku ra chilagane ra Mwenyezi Mlungu
tariusirwe pho kambini.
45 Chisha Aamaleki na Akanani ariosagala kahi za tsi iyo ya myango
achitserera, achiashambuliya Aiziraeli, achiapiga na achiazoresa hadi
phatu phoihwa Horima.

15

Malagizo zaidi
kuhusu kulavya sadaka

1 Mwenyezi Mlungu wagomba na Musa achimuamba,
2 “Gomba na Aiziraeli uambire: Wakati mchiinjira yo tsi ambayo
nindakuphani ikale makalo genu,
3 namwi mumrehere Mwenyezi Mlungu sadaka za kuochwa, sadaka za
kuusira hati, sadaka za hiyari, au za sikukuu zirizopangbwa kpwa ikale
kungu nono imuhamirayo Mwenyezi Mlungu ikale ni ng’ombe, ng’ondzi
au mbuzi mundahenda hivi:
4 yeyesi alavyaye sadaka dza iyo kpwa Mwenyezi Mlungu ni alavye
sadaka ya mtsere ya kilo mwenga ya unga mnono uriotsanganywa na lita
mwenga ya mafuha,
5 phamwenga na sadaka ya chinwadzi cha lita mwenga ya uchi wa
zabibu kpwa chila ng’ondzi ambaro mundarilavya dza sadaka ya kuochwa
au sadaka yanjina.
6 “Ichikala yo sadaka ni ya turume, mundalavya sadaka ya mtsere ya kilo
mbiri za unga mnono uriotsanganywa na lita mwenga na nusu ya mafuha,
7 phamwenga na sadaka ya chinwadzi cha uchi wa zabibu lita mwenga
na nusu. Lavya sadaka ihi ikale kungu nono imuhamirayo Mwenyezi
Mlungu.

8 “Mutu achilavya mwana ndzau dza sadaka ya kuochwa au ya kuusira
naziri au dza sadaka ya amani kpwa Mwenyezi Mlungu,
9 andailavya na sadaka ya mtsere ya kilo tahu za unga mnono
uriotsanganywa na lita mbiri za mafuha,
10 phamwenga na sadaka ya chinwadzi cha uchi wa zabibu lita mbiri.
Sadaka ihi indalaviwa ili ikale kungu nono ya kuhamira Mwenyezi
Mlungu.
11 Na hivi ndivyo ndivyokala kpwa chila ndzau, turume, mwana turume
au mbuzi.
12 Namwi mundahenda hivyo kpwa chila ndiyelavya kulengana na hara
nyama ambao andalavya.
13 “Chila Muiziraeli ni ahende mambo gaga kpwa njira ihi anapholavya
sadaka yenye kungu nono imuhamirayo Mwenyezi Mlungu.
14 Na siku zedzazo phachikala na mjeni au mutu wanjina yeyesi
ambaye andakala anasagala phamwenga namwi ndiyelonda kulavya
sadaka yenye kungu nono imuhamirayo Mwenyezi Mlungu, iye ni ahende
dza muhendavyo mwimwi.
15 Kahi ya vivyazi vyosi vyedzavyo, malagizo ambago mundagalunga
mwimwi Aiziraeli ndigo ambago gandalungbwa ni mjeni yeyesi ndiye-
sagala phamwenga namwi. Mwimwi enyezi na hinyo ajeni mundakala
musawa-sawa mbere za Mwenyezi Mlungu.
16 Shariya na malagizo ndigohumira mwimwi na nyo ajeni asagalao
phamwenga namwi gandakala ni mamwenga.”
17 Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba,
18 “Gomba na Aiziraeli uaambire: Ndiphoinjira tsi ambayo
nakuphirikani,
19 chila chakurya ambacho mundachirya cha tsi iyo, mundalavya seemu
ikale sadaka kpwa Mwenyezi Mlungu.
20 Mundatengeza mkpwahe wa unga wa kpwandza ndiosaga, munire-
here dza sadaka ya kuunulwa dza viratu mlavyavyo sadaka kula phatu
pha kuwagira.
21 Mundalavya seemu ya unga wenu mnono wa kpwandza kpwa
Mwenyezi Mlungu dza sadaka ya kuunulwa vivyazi vyenu vyosi.

Sadaka za dambi zohendwa bila kumanya

22 “Ela muchihenda dambi bila kumanya na mkose kulunga hata
mwengarapho ra malagizo mrigohewa ni Mwenyezi Mlungu kutsupira
Musa,
23 gosi ambago Mwenyezi Mlungu wakulagizani kutsupira Musa,
kuandzira siku ambayo Mwenyezi Mlungu walavya malagizo hata vivyazi
vyedzavyo,
24 napho ni kosa ririrohendwa bila kumanya kpwa sababu mkpwutano
taumanyire, nyo mkpwutano undalavya sadaka ya kuochwa ya mwana
ndzau mmwenga ikale kungu nono ya kuhamira Mwenyezi Mlungu,
phamwenga na sadakaye ya mtsere na ya chinwadzi kulengana na
malagizoge. Chisha nyo mkpwutano undalavya ndenje mwenga ikale
sadaka ya kuusa dambi.
25 Mlavyadzi-sadaka andaapatanisha Aiziraeli osi na Mlungu, nao
andaswamehewa kpwa sababu kala ni kosa ririrohendwa bila kumanya,

---

15:16 15:16 Alawi 24:22

nao akareha sadaka yao ya kuochwa na ya dambi kpwa Mwenyezi Mlungu,
kpwa sababu ya makosa gao.
26 Aiziraeli osi phamwenga na ajeni asagalao nao andaswamehewa mana
osi ahenda makosa bila kumanya.
27 “Mutu mmwenga achihenda dambi bila kumanya, ni arehe sadaka ya
mvarika wa mwaka mmwenga ikale sadaka ya kuusa dambi.
28 Mlavyadzi-sadaka andampatanisha na Mwenyezi Mlungu ye mutu
achiyehenda dambi, na kpwa kuhenda hivyo ye mutu andaswamehewa.
29 Mundakala na shariya mwenga ndiyohumika kpwa yeyesi ndiyehenda
dambi bila kumanya, akale ni Muiziraeli mwenyezi au ni mjeni asagalaye
phamwenga namwi.
30 “Ela mutu yeyesi ndiyehenda dambi kusudi, akale Muiziraeli au mjeni,
anamkufuru Mwenyezi Mlungu, naye ni atengbwe na atue.
31 Mutu dza hiye ni atengbwe tsetsetse na atsukule lawama ra uyiwe,
kpwa sababu akabera neno ra Mwenyezi Mlungu na kuvundza amurize.”

Adabu ya kuvundza shariya
ya Siku ya Kuoya

32 Siku mwenga Aiziraeli ariphokala achere weruni aona mutu anatsola-
tsola kuni Siku ya Kuoya.
33 Hara ariomuona amreha kpwa Musa, Aruni na Aiziraeli osi.
34 Nao achimtiya chifungoni mana kala taamanya ra kumuhenda.
35 Chisha Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba, “Mutu
iye ni aolagbwe. Atu osi ni ampige mawe kondze ya mudzi hadi afwe.”
36 Phahi nyo atu osi amtuluza kondze ya yo kambi na achimpiga mawe
hadi achifwa, dza Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza Musa.

Malagizo kuhusu midzele ya nguwo

37 Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba,
38 “Gomba na Aiziraeli na uaambe adzisukire midzele kpwenye
michindo ya mavwazi gao kahi za vivyazi vyao vyosi. Chila mdzele ukale
na wuuzi wa rangi ya buluu.
39 Midzele hino mundakala nayo ili ndiphoilola mtambukire na kulunga
malagizo gosi ga Mwenyezi Mlungu, sedze mkakosa kuhenda uaminifu
kpwa kulunga tamaa za mioyo yenu na matso genu.
40 Yo midzele indakuhendani mtambukire na mlunge amuri zangu zosi,
namwi mundakala atakatifu kpwa Mlungu wenu.
41 Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, niriyekutuluzani
Misiri, kpwa nikale Mlungu wenu. Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wenu.”

16

Kora, Dathani na Abiramu anaasi

1 Siku mwenga Kora mwana wa Ishari, mwana wa Kohathi, mwana wa
Lawi na atu a chivyazi cha Rubini, yani Dathani na Abiramu ana a Eliabu
na Oni mwana wa Pelethi,
2 phamwenga na vilongozi magana mairi na mirongo mitsano a Iziraeli
ariotsambulwa ni nyo mkpwutano, amanyikanao sana, amkosera Musa.
3 Akusanyika chinyume cha Musa na Aruni achiamba, “Mwimwi mkazidi
sana! Chila mmwenga ni mtakatifu, Mwenyezi Mlungu a phamwenga na

15:27 15:27 Alawi 4:27–31 **15:38 15:38** Kumbukumbu 22:12 **16:1 16:1** Juda 1:11

utsi wosi. Kpwa utu wani munadzihenda kukala bora kuriko utsi wosi wa
Mwenyezi Mlungu?”
4 Musa ariphogasikira maneno higo, wadzibwaga photsi chimabumabu.
5 Chisha achimuambira Kora na afuasie osi, “Muhondo ligundzu
Mwenyezi Mlungu andahuonyesa ariye wakpwe, ariye mtakatifu na
ndiyeruhusiwa kuphiya phephi naye. Iye ndiyemtsambula andamruhusu
aphiye phephi naye.
6-7 Uwe Kora na afuasio osi mundahenda hivi: Muhondo mundahala
vyetezo vya kufukizira uvumba, mvitiye makala ga moho na muike
uvumba dzuluye mbere za Mwenyezi Mlungu. Mutu ndiyetsambulwa ni
Mwenyezi Mlungu andakala ndiye mtakatifu. Mwimwi Alawi mkazidi
sana!”
8 Chisha Musa achimuambira Kora, “Phundzani mwi Alawi!
9 Dze, munaona kukala ni dzambo dide ro ra Mlungu wa Iziraeli
kukutengani kula kpwa Aiziraeli osi, na kukurehani phephi naye ili
muhende kazi kahi za hema ra Mwenyezi Mlungu na kuima mbere za
mkpwutano na kuahumikira nyo atu?
10 Akakuphani ruhusa uwe phamwenga na Alawi anjina osi ya kuphiya
phephi naye. Vino mnalonda kuhala ulavyadzi-sadaka piya?
11 Kpwa hivyo uwe na nyo afuasio mkagbwirana ili kumpinga Mwenyezi
Mlungu. Kpwani Aruni ni ani ta mumrurumikire?”
12 Chisha Musa achilagiza aihirwe Dathani na Abiramu ana a Eliabu, ela
nyo achiamba, “Tahwedza bii!
13 Dze, ni dzambo dide kukala wahutuluza kula tsi, tsi yenye rutuba
wedze uhuolage himu weruni? Na vino unalonda uhutawale.
14 Zaidi ya gago kuyahureha kahi za tsi, tsi yenye rutuba, wala kuhupha
urisi wa minda na vyunga vya mizabibu. Vino undaahenda atu hano akale
azuzu? Tahwedza bii!”
15 Musa achitsukirwa sana na achimuambira Mwenyezi Mlungu, “Usi-
ikubali sadaka yao. Mimi sidzangbwehala hata punda mmwenga kula
kpwao na sidzangbwemuhendera mai mutu hata mmwenga kahi yao.”
16 Chisha Musa achimuambira Kora, “Muhondo, uwe phamwenga na
afuasio osi na Aruni ndzoni mbere za Mwenyezi Mlungu.
17 Chila mmwenga wenu andahala chetezoche na achitiye uvumba
chisha achiphirike mbere za Mwenyezi Mlungu. Kpwa jumula vindakala
vyetezo magana mairi na mirongo mitsano. Uwe nawe phamwenga na
Aruni mundahenda dza vivyo.”
18 Phahi chila mmwenga achihala chetezoche, achichitiya makala ga
moho, achiika uvumba dzuluye na achiima pho phatu pha kumenyera
hema ra mkpwutano phamwenga na Musa na Aruni.
19 Chisha Kora achiakusanya atu osi kumpinga Musa na Aruni okala
phatu pha kumenyera hema ra mkpwutano. Na utukufu wa Mwenyezi
Mlungu uchitsembukira mkpwutano wosi.
20 Chisha Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa na Aruni achiamba,
21 “Dzitengeni na kundi ra atu aha ili niaangamize mara mwenga.”
22 Ela Musa na Aruni adzibwaga chimabumabu achiamba, “Ee Mlungu,
Mlungu uphaye viumbe vyosi pumuzi ya uhai, dze, ikale undatsukirirwa
atu osi kpwa dambi ya mutu mmwenga?”
23 Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba,
24 “Aambire nyo atu aphiye kure na mahema ga Kora, Dathani na
Abiramu.”

25 Musa achiunuka na achiphiya kpwa Dathani na Abiramu na nyo
atumia a Iziraeli achimlunga-lunga.
26 Achiaambira nyo atu, “Sengerani kure na mahema ga aha atu ayi na
msigute chitu chao chochosi, sedze mkaangamizwa kpwa dambi zao zosi.”
27 Phahi nyo atu achiphiya kure na mahema ga Kora, Dathani na
Abiramu. Dathani na Abiramu achituluka kondze na achiima miryangoni
mwa mahema gao phamwenga na achetu ao, ana aho na ana aho atsanga.
28 Musa achiamba, “Vivi ndivyo ndivyomanya kukala Mwenyezi Mlungu
akanihuma kuhenda gaga mambo gosi na kukala sigahendere kpwa
kulonda kpwangu mwenye.
29 Atu aha achifwa chifo cha kawaida, au achiphahwa ni mambo ga
kawaida gaaphahago atu, phahi Mwenyezi Mlungu andakala kanihumire.
30 Ela Mwenyezi Mlungu achihenda dzambo dziphya ambaro taridzangb-
wehendeka, na tsi ifwenuke dza kanwa iamize phamwenga na vitu vyao,
na atserere kuzimu kuno achere moyo, phahi mundamanya kukala atu
aha akam’bera Mwenyezi Mlungu.”

31 Musa ariphomala kugomba go maneno tu, pho ambapho Dathani na
Abiramu kala aimire phaahuka.
32 Na yo tsi ichifwenuka dza kanwa ichiamiza phamwenga na abari aho
yani afuasi a Kora ariokala phapho na vitu vyao vyosi.
33 Phahi aho phamwenga na vitu vyao vyosi achivoromoka kuzimu
kuno achere moyo. Tsi ichiabwiningiza na achiangamizwa kula kahi ya
mkpwutano.
34 Aiziraeli osi ariokala phephi nao achimbira ariphoasikira anarira,
mana aamba, “Sedze yo tsi ikahumiza piya swiswi!”

35 Chisha moho wala kpwa Mwenyezi Mlungu na uchiaocha nyo atu
magana mairi na mirongo mitsano ariokala anafukiza uvumba.

36 Bada ya higa Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba,
37 “Muambire Eliazari mwana wa mlavyadzi-sadaka Aruni ahale vyo
vyetezo kula kahi ya pho phatu phariphophya nyo atu mana ni vitakatifu
chisha higo makala mkagamwage kure.
38 Vihaleni vyo vyetezo vya aha atu arioolagbwa kpwa dambi zao
enye, mvibande-bande muvitengeze vikale dza mfwiniko, ndizohumirwa
kubwiningizira phatu pha kulavira sadaka, mana avireha mbere za
Mwenyezi Mlungu, vichikala vitakatifu. Navyo vindakala ishara kpwa
Aiziraeli.”
39 Phahi mlavyadzi-sadaka Eliazari achihala vira vyetezo vya shaba
vyokala vikarehwa ni hara atu ariokala akaochwa, navyo vichitengezerwa
mfwiniko wa kubwiningizira phatu pha kulavira sadaka,
40 ili viatambukize Aiziraeli kukala takuna mutu yeyesi ariye si wa
chivyazi cha Aruni ndiyesengera kumfukizira Mwenyezi Mlungu uvumba,
sedze akakala dza Kora na afuasie. Eliazari wahenda kama arivyolagizwa
ni Mwenyezi Mlungu kutsupira Musa.

41 Siku ya phiriye, Aiziraeli osi arurumikira Musa na Aruni achiamba,
“Mukaolaga atu a Mwenyezi Mlungu.”
42 Ela nyo atu ariphokala akakusanyika kupinga Musa na Aruni,
ariphogaluka kulola hema ra mkpwutano, gafula ro hema rabwiningizwa
ni ingu na utukufu wa Mwenyezi Mlungu uchitsembuka.
43 Chisha Musa na Aruni achedza mbere za hema ra mkpwutano,
44 naye Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achiamba,

45 “Dzitengeni na atu aha ili niaangamize mara mwenga.” Ela Musa na
Aruni achidzibwaga chimabumabu.
46 Chisha Musa achimuambira Aruni, “Hala chetezocho cha kufukizira,
uchitiye uvumba na moho kula phatu pha kulavira sadaka, chisha uphiye
nao mairo kpwa nyo atu na uahendere upatanisho kpwa kuausira dambi,
mana Mwenyezi Mlungu akaatsukirirwa na mashaka gakaandza.”
47 Phahi Aruni wahenda dza arivyoambirwa ni Musa na achiphiya
mairo hadi kahi-kahi ya ro kusanyiko ra atu phatu ambapho shaka kala
rikaandza kuaphaha. Achifukiza uvumba na achiapatanisha nyo atu na
Mwenyezi Mlungu.
48 Achiima kahi-kahi ya atu ariofwa na ario moyo na pigo richisika.
49 Arioolagbwa ni ro shaka kala ni atu elufu kumi na ne na magana
sabaa, mbali na hara ariofwa wakati wa uasi wa Kora.
50 Shaka ririphosira, Aruni achiuya kpwa Musa pho phatu pha kumeny-
era hema ra mkpwutano.

17

Ndata ya Aruni inatsephula

1 Mwenyezi Mlungu wagomba na Musa achimuamba,
2 “Aambire Aiziraeli akuphe ndata kumi na mbiri, chilongozi wa chila
mbari, ndata mwenga. Andika dzina ra chila chilongozi dzulu ya ndataye.
3 Dzulu ya ndata ya mbari ya Lawi undaandika dzina ra Aruni, mana
chila chilongozi wa mbari ni akale na ndata mwenga.
4 Nawe undahala zo ndata uziike ndani ya hema ra mkpwutano mbere
ya sanduku ra chilagane, phatu hunaphokutana mimi na mwimwi.
5 Na ndata ya mutu nriyemtsambula indatsephula. Kpwa njira ihi
nindasisa kururumika kpwa Aiziraeli ambako anakururumikirani.”
6 Phahi Musa wagomba na Aiziraeli, na nyo vilongozi aho amupha chila
mmwenga ndataye kulengana na mbariye, zosi zakala ndata kumi na
mbiri. Kahi ya zo ndata za vilongozi kpwakala na ndata ya Aruni.
7 Musa achiika zo ndata mbere za Mwenyezi Mlungu ndani ya hema ra
ushaidi.
8 Siku ya phiriye Musa ariphomenya ndani ya hema ra ushaidi, ndata ya
Aruni kula mbari ya Lawi kala ikatsephula makodza matsanga, ikabumula
maruwa na kuvyala matunda maivu ga mlozi.
9 Chisha Musa achizihala zo ndata zosi kula mbere za Mwenyezi Mlungu
na achiziika mbere za Aiziraeli osi, nao achizilola na chila chilongozi
achihala ndataye.
10 Chisha Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba, “Yiuyize
yo ndata ya Aruni mbere ya sanduku ra chilagane, kpwa ikale ushaidi
kpwa aasi, ili usise ko kururumika kpwao arikonirurumikira, sedze
akafwa.”
11 Musa achihenda vira arivyolagizwa ni Mwenyezi Mlungu.
12 Aiziraeli achimuambira Musa, “Lola, sambi! Hunafwa! Hunaangamia!
Hosi hunaangamia!
13 Mutu yeyesi ndiyesengerera hema ra Mwenyezi Mlungu andafwa.
Vino tahundafwa hosi bu?”

18

Kazi za alavyadzi-sadaka na Alawi

17:8 17:8 Aeburania 9:4

1 Mwenyezi Mlungu achimuambira Aruni, “Uwe na anao phamwenga
na atu a mbariyo mundaisabiwa kukala akosa kpwa mai ndigohenderwa
Phatu Phatakatifu. Ela ndioisabiwa kukala akosa kpwa mai ndigohen-
derwa ulavyadzi-sadaka ni uwe na anao machiyenu.
2 Phahi aambire atu a mbariyo, yani Alawi edze ili mugbwirane na
akuteryeni wakati uwe na anao munahumika kahi ya hema ra ushaidi.
3 Andakuhumikira na ahende kazi zao zosi za pho hemani. Ela ni
asisengerere miyo iriyo ndani ya Phatu Phatakatifu wala phatu pha
kulavira sadaka sedze mkafwa phamwenga nao.
4 Ni agbwirane namwi, na kazi yao indakala ni kuimirira hema ra
mkpwutano na kazi zosi za hemani, na kusikale na mutu wanjina yeyesi
ndiyekusengererani.
5 “Uwe na anao mundahumika ndani ya pho Phatu Phatakatifu na
phatu pha kulavira sadaka sedze Mwenyezi Mlungu akaatsukirirwa tsona
Aiziraeli.
6 Mimi mwenye ndimi niriyeatsambula ndugu zenu, yani Alawi kula kahi
za Aiziraeli. Aho ni zawadi kpwenu, ariotengbwa kpwa ajili ya Mwenyezi
Mlungu, ili ahumike kahi za hema ra mkpwutano.
7 Ela uwe na anao tu, ndimwi ndiohenda kazi ya ulavyadzi-sadaka,
mundaimirira chila chitu cha pho phatu pha kulavira sadaka na ndani
ya paziya. Nakuphani ulavyadzi-sadaka dza zawadi, mutu wanjina yeyesi
ndiyesengerera pho Phatu Phatakatifu ni aolagbwe.”

Mtalo wa alavyadzi-sadaka

8 Mwenyezi Mlungu achigomba na Aruni achimuamba, “Nikakuika ukale
muimirizi wa sadaka nireherwazo, mtsango wa vitu vyosi vitakatifu
nireherwavyo ni Aiziraeli, nkakupha uwe na anao ili vikale mtaloo ta kare
na kare.
9 Mundahala seemu ya sadaka takatifu zaidi ambayo taiocherwe kula
kpwa sadaka zosi takatifu sana anireherazo, zikale ni za mtsere, za kuusa
dambi au za kuusa makosa, hizo zindakala seemu yenu phamwenga na
ana enu.
10 Iryeni dza seemu iriyo takatifu zaidi, chila mlume anaweza kurya
seemu hiyo, nayo ni muiharire kukala takatifu kpwenu.
11 “Vitu vyanjina ndivyovihala ni hivi: chochosi chotengbwa kula kpwa
zawadi za sadaka za kuunulwa za Aiziraeli, nakupha uwe na anao alume
na achetu ikale mtalo wenu ta kare na kare. Chila mutu wa nyumbayo
ambaye si najisi anaweza kurya vitu hivi.
12 “Ninakuphani mavuno gosi ga kpwandza ambago Aiziraeli anamlavira
Mwenyezi Mlungu, ga mafuha gosi manono-manono ga zaituni, ga uchi
muphya na ga mtsere.
13 Mavuno gosi ga kpwandza ga minda yao anagomrehera Mwenyezi
Mlungu, gandakala genu. Chila mutu wa nyumbayo ambaye si najisi
anaweza kurya.
14 “Chila chitu chirichotengbwa kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu mumu
Iziraeli chindakala chenu.
15 Chila mwana yevyalwa kpwandza wa mwanadamu au nyama
ndiyelavirwa Mwenyezi Mlungu andakala wenu. Ela ni mkombole chila
mwana yevyalwa kpwandza akale ni wa mwanadamu au wa nyama asiye
swafi.
16 Na nyo avyalwa a kpwandza a chilume ni akombolwe wakati ana
umuri wa mwezi mmwenga na maripho gao gandakala vipande vitsano

18:14 18:14 Alawi 27:28

vya feza ambapho chipande chimwenga ni sawa na gera mirongo miiri kulengana na vipimo vya Phatu Phatakatifu.

17 “Ela ni msikombole avyalwa a kpwandza a ng’ombe, ng’ondzi wala mbuzi kpwa kukala ni atakatifu. Undamwaga-mwaga milatso yao pande zosi ne za phatu pha kulavira sadaka na kuocha marunya gao dza zawadi yenye kungu nono imuhamirayo Mwenyezi Mlungu.

18 Nyama za nyama aha zindakala zako, dza laga na chiga cha kulume vilaviwavyo dza sadaka ya kuunulwa.

19 Sadaka zosi za kuunulwa kahi ya sadaka zo takatifu ndizorehwa mbere za Mwenyezi Mlungu ni Aiziraeli, ninakupha uwe phamwenga na anao alume na achetu ikale mtalo wenu ta kare na kare. Ni chilagane cha munyu yani ambacho tachivundzika hata kare na kare mbere za Mwenyezi Mlungu, kpwako uwe na chivyazicho.”

20 Chisha Mwenyezi Mlungu achimuambira Aruni, “Uwe kundakala na urisi kahi ya yo tsi, wala kundakala na mtalo kahi ya Aiziraeli. Mimi ndimi mtaloo na urisio kahi yao.

Mtalo wa Alawi

21 “Ninaapha Alawi mafungu gosi ga kumi mo Iziraeli gakale mtalo wao. Na gandakala ndigo maripho gao kpwa kuhumika kpwao kahi za hema ra mkpwutano.

22 Kuandzira sambi na kpwenderera Aiziraeli anjina ni asisengerere tsona hema ra mkpwutano sedze akatsukula lawama ra dambi zao, akafwa.

23 Ela nyo Alawi andahumika kahi za ro hema ra mkpwutano na andatsukula lawama ra makosa gao. Lagizo riri rindadumu hata kare na kare kahi ya vivyazi vyenu vyosi. Aho taandakala na urisi wowosi kahi za Aiziraeli.

24 Kpwa kukala nikaapha Alawi mafungu ga kumi galaviwago sadaka mbere za Mwenyezi Mlungu ni Aiziraeli kukala mtalo wao, phahi, nikaambira kukala taandakala na urisi kahi za Aiziraeli.”

25 Chisha Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achiamba,

26 “Undaambira Alawi: Mphokerapho ro fungu ra kumi ambaro nakuphani dza mtalo kula kpwa Aiziraeli, ni mumlavire Mwenyezi Mlungu fungu ra kumi ra vitu hivyo.

27 Mitsango yenu ambayo mundailavya indaisabiwa dza mtsere kula phatu pha kuwagira mtsere au dza uchi muphya kula phatu pha kuminyira zabibu.

28 Phahi, mwimwi namwi piya mundamlavira Mwenyezi Mlungu sadaka kula kpwa mafungu ga kumi gosi mgaphokerago kula kpwa Aiziraeli. Ni mumuphe mlavyadzi-sadaka Aruni iyo seemu ya Mwenyezi Mlungu (mafungu ga kumi).

29 Ni mumtengere vitu vinono zaidi na virivyo vitakatifu zaidi kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu kula kpwa vitu vyosi mundivyohewa.

30 “Aambire nyo Alawi: Ndiphotenga vitu vinono zaidi, phahi vyo vyanjina vindakala vyenu dza mavuno ga phatu pha kuwagira mtsere na dza mavuno ga phatu pha kuminyira zabibu.

31 Mwimwi na atu a nyumbani mwenu munaweza kurya ndivyokala vikasala phatu phophosi mana ni maripho genu kpwa kuhumika kahi za hema ra mkpwutano.

18:21 18:21 Alawi 27:30–33; Kumbukumbu 14:22–29

32 Napho mkalavya seemu nono zaidi ya mafungu ga kumi mundakala
tamuna makosa dzulu ya dzambo hiro. Ela musivitiye najisi vitu vitakatifu
vya Aiziraeli, sedze mkafwa.”

19

Malagizo ga kutakasa mutu achiyeguta lufu

1 Mwenyezi Mlungu wagomba na Musa na Aruni achiamba,
2 “Hino ndiyo amuri ya shariya ambayo Mwenyezi Mlungu akalagiza:
Aambire Aiziraeli akurehere ndama ya kundu isiyo na chirema yoyosi, na
ambayo taidzangbwefungbwa gogolo.
3 Ni muirehe kpwa mlavyadzi-sadaka Eliazari, nayo indaphirikpwa
kondze ya kambi na kuko ni itsindzwe mbereze.
4 Ye mlavyadzi-sadaka Eliazari ni adyoge na chala seemu ya milatso ya
yo ndama, na aitimvye-timvye kano sabaa kpwerekeza mbere za hema ra
mkpwutano.
5 Chisha yo ndama ni iochwe mbereze phamwenga na chingoye,
nyamaye, milatsoye na ufumbawe.
6 Alafu ye mlavyadzi-sadaka andahala chipande cha muhi wa muerezi,
na chiphungo cha muhisopo, na nyoya za kundu za mang’ondzi, avitsuphe
mohoni, moho uochao yo ndama.
7 Bada ya higo, ye mlavyadzi-sadaka ni afule nguwoze na aoge, ndipho
akale anaweza kpwedza kambini, ela andakala najisi hadi dziloni.
8 Ye mutu ndiyeocha yo ndama piya ni afule nguwoze na aoge, naye
andakala najisi hadi dziloni.
9 “Chisha mutu ariye swafi ni azole ro ivu ra yo ndama akarimwage
phatu phaswafi kondze ya kambi. Ro ivu rindaikpwa ni Aiziraeli ili
rihumirwe kutengeza madzi ga utakaso. Rindakala ra kuausira atu najisi.
10 Ye mutu ndiyekusanya ivu ra yo ndama ni afule nguwoze naye
andakala najisi hadi dziloni. Hiri rindakala lagizo ra kudumu kpwa
Aiziraeli na ajeni asagalao phamwenga nao.
11 “Mutu yeyesi ndiyeguta lufu andakala najisi kpwa siku sabaa.
12 Iye ni atakaswe na go madzi ga utakaso siku ya hahu na siku ya sabaa
ndipho akale swafi. Ela asiphotakaswa siku ya hahu na siku ya sabaa,
kandakala swafi.
13 Mutu yeyesi ndiyeguta lufu na asitakaswe, andanajisi hema ra
Mwenyezi Mlungu naye ni atengbwe na Aiziraeli. Mutu iye andasala
kukala najisi kpwa sababu bado kadzangbwetimvirwa-timvirwa madzi ga
utakaso.
14 “Ihi ndiyo shariya ndiyohumirwa napho mutu akafwa ndani ya
hemare: Chila mutu ariye mo hemani na ndiyemenya andakala najisi
kpwa siku sabaa.
15 Na mwiyo wowosi urio laza bila ya mfwiniko undakala najisi.
16 “Mutu yeyesi ko weruni ndiyeguta mutu achiyeolagbwa na upanga, au
achiyefwa mwenye, au mfupha wa mutu au mbira andakala najisi kpwa
siku sabaa.
17 “Kuhusu kumuusira najisi mutu ariye najisi, ni muhale mwiyo mtiye
seemu ya ivu ra sadaka ya kuochwa ya utakaso, na mritsanganye na madzi
swafi ga muhoni gajerago.

19:9 19:9 Aeburania 9:13

18 Alafu mutu ariye swafi ni ahale chiphungo cha muhisopo, achitiye
madzini, na atimvire-timvire ro hema, miyo yosi na atu osi ndiokala
mumo. Piya ni atimvire-timvire chila mutu ndiyekala akaguta mfupha wa
mutu au mwiri wa mutu ariyeolagbwa, au ariyefwa mwenye, au mbira.
19 Ye mutu ariye swafi ni amtimvire-timvire ye ariye najisi siku ya
hahu na siku ya sabaa, naye andatakasika siku ya sabaa. Na iye mutu
ndiyetakaswa ni afule nguwoze na aoge, na ichifika dziloni andakala swafi.
20 Ela mutu ariye najisi achirema kutakaswa, ni atengbwe na Aiziraeli,
kpwa sababu akanajisi hema ra Mwenyezi Mlungu. Mutu hiye ni najisi
kpwa sababu katimvirirwe madzi ga utakaso.
21 Hino indakala shariya yao ta kare na kare. Ye mutu ndiyetimvya
go madzi ga utakaso ni afule nguwoze, na yeyesi ndiyeguta go madzi ga
utakaso andakala najisi ta dziloni.
22 Chitu chochosi ndichogutwa ni mutu ariye najisi chindakala najisi, na
yeyesi ndiyechiguta andakala najisi hadi dziloni."

20

Madzi kula mwambani

1 Kahi ya mwezi wa kpwandza, Aiziraeli osi afika jangbwa ra Sini na
achichita kambi yao phephi na mudzi uihwao Kadeshi. Miriamu wafwa
na achizikpwa kuko.
2 Pho phatu ariphochita kambi kala taphana madzi, kpwa hivyo atu
achigbwirana kumpinga Musa na Aruni.
3 Achiheha na Musa achimuamba, "Baha kala hwafwa phamwenga na
ndugu zehu ariofwa mbere za Mwenyezi Mlungu!
4 Ni kpwa utu wani swino atu a Mwenyezi Mlungu waureha jangbwani?
Dze, waureha ili hufwe phamwenga na mifugo yehu?
5 Kpwa utu wani wahutuluza kula Misiri na kuhureha phatu phai na-
muna hino? Phatu hipha taphamera mtsere, tini, zabibu, makomamanga
na taphana madzi ga kunwa."
6 Musa na Aruni achiuka pho phariphokala na atu, achiphiya hadi phatu
pha kumenyera hema ra mkpwutano, achidzibwaga chimabumabu na
utukufu wa Mwenyezi Mlungu uchiatsembukira.
7 Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba,
8 "Hala yo ndata, chisha uwe na Aruni muakusanye phamwenga Aiziraeli
osi. Na ugombe na nyo mwamba urio mbere zao, nao undatuluza madzi.
Kpwa njira ihi undahenda mwamba utuluze madzi, ili atu osi na nyama
aho anwe."
9 Phahi Musa wahala yo ndata kula mbere za Mwenyezi Mlungu, dza
arivyolagizwa.
10 Musa na Aruni achiakusanya atu osi mbere za nyo mwamba na
Musa achiaambira, "Hegani masikiro musikire mwi aasi, dze, ni lazima
hukutuluzireni madzi kula mwamba uhu?"
11 Chisha Musa achiunula mkpwonowe na achipiga nyo mwamba
kano mbiri na yo ndata yokala mwakpwe mkpwononi. Madzi manji
gachituluka, na nyo atu phamwenga na mifugo yao achinwa.
12 Ela Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa na Aruni, "Kpwa kukala
tamukanikuluphira vya kutosha kpwa kuniishimu, na kuonyesa nirivyo
mtakatifu mbere za Aiziraeli, phahi tamundaafisa atu aha kpwenye yo tsi
niriyoapa kuapha."

20:2 20:2 Kutsama 17:1–7

13 Higa ni madzi ga Meriba,* kpwa sababu Aiziraeli aheha na Mwenyezi
Mlungu, naye achidzionyesa kukala mtakatifu kahi yao.

Aedomu anakahaza Aiziraeli kutsupira tsi yao

14 Musa wahuma ajumbe kula Kadeshi aphiye kpwa mfalume wa Edomu,
akamuambire, "Nduguyo Iziraeli anaamba hivi: Uwe unamanya zo tabu
zosi zirizouphaha.
15 Vira ambavyo akare ehu aphiya Misiri na huchisagala kuko kpwa
muda mure, na Amisiri achihugayisa swiswi na akare ehu.
16 Ela huriphomririra Mwenyezi Mlungu, achihusikira, achihuma
malaika na achihutuluza Misiri. Vi sambi huphapha Kadeshi, mudzi urio
muphakani mwa tsiiyo.
17 Hunakuvoya uhuruhusu hutsupire kahi ya tsiiyo. Tahundatsupira na
mindani, minda ya mizabibu wala kunwa madzi ga chisima chochosi.
Hundatsupira na njira kulu ya mfalume, bila ya kubeta uphande wa
kulume wala wa kumotso hadi hundiphotuluka tsiiyo."
18 Ela mfalume wa Edomu achimjibu achiamba, "Mwimwi msitsupe na
himu, na mchijeza tu, hundatuluka hukushambuliyeni na upanga."
19 Aiziraeli achimuambira, "Hundalunga njira kulu, na ichikala swiswi
au mifugo yehu indanwa madzigo, hundakuripha. Hunakuvoya uhu-
ruhusu hutsupe na magulu."
20 Ela ye mfalume wa Edomu achiajibu achiamba, "Tahundakuruhusuni
bii." Phahi jeshi kulu ra Aedomu renye mkpwotse richituluka kpwedzapi-
gana na Aiziraeli.
21 Kpwa kukala Aedomu aakahaza Aiziraeli kutsupa kahi ya tsi yao,
Aiziraeli agaluka na achihumira njira yanjina.

Chifo cha Aruni

22 Chisha Aiziraeli osi achiuka kula Kadeshi, achiphiya hadi mwango wa
Hori,
23 urio phephi na mphaka wa tsi ya Edomu. Phapho Mwenyezi Mlungu
achigomba na Musa na Aruni achiamba,
24 "Aruni andafwa. Iye kandainjira yo tsi ambayo nindaapha Aiziraeli
kpwa kukala mwimwi mosi airi tamlungire lagizo rangu hiko kpwenye
madzi ga Meriba.
25 Hala Aruni na mwanawe Eliazari, uambuke nao mwango wa Hori.
26 Chisha, mvule Aruni nguwoze za ulavyadzi-sadaka na umvwise
mwanawe Eliazari, mana Aruni andafwa kuko."
27 Phahi Musa wahenda dza arivyolagizwa ni Mwenyezi Mlungu. Nao
achiambuka mwango wa Hori kuno Aiziraeli osi analola.
28 Musa achimvula Aruni nguwoze na achimvwisa mwanawe Eliazari.
Naye Aruni achifwa kuko dzulu ya mwango. Bada ya higo Musa na Eliazari
atserera kula dzulu ya mwango.
29 Aiziraeli osi ariphomanya kukala Aruni akafwa, amsononekera kpwa
siku mirongo mihahu.

21

Aradi inabanangbwa

* **20:13 20:13** Chieburania ***Meriba*** manaye ni kuheha. **20:28 20:28** Kutsama 29:29; Isabu 33:38; Kumbukumbu 10:6

1 Mfalume mmwenga Mkanani wa mudzi wa Aradi yekala achisagala
uphande wa mwakani wa tsi ya Kanani ariphosikira kukala Aiziraeli
aredza na njira ya Atharimu, achiavamia na achihala anjina aho mateka.
2 Chisha Aiziraeli achiika naziri mbere za Mwenyezi Mlungu achiamba,
“Ichikala undaatiya atu aha mwehu mikononi, phahi hundaangamiza
midzi yao tsetsetse.”
3 Mwenyezi Mlungu achisikira mavoyo ga Aiziraeli na achiatiya Akanani
mwao mikononi nao achiaangamiza tsetsetse aho phamwenga na midzi
yao. Phahi phatu hipho phachiihwa Horima.*

Nyoka ya shaba

4 Aiziraeli achiuka kula mwango wa Hori, achiphiya na njira ya Bahari
ya Shamu ili aizunguluke tsi ya Edomu, ela nyo atu achisinywa mo njirani,
5 achiandza kururumikira Mlungu na Musa achiamba, “Ni kpwa utu
wani mwahutuluza Misiri hwedze hufwe hiku jangbwani? Mana hiku
takuna chakurya wala madzi, na hukasinywa ni chakurya hichi ambacho
tachina mana.”
6 Phapho Mwenyezi Mlungu achiahumira Aiziraeli nyoka za sumu kali
nao achiondzwa na anji aho achifwa.
7 Phahi nyo atu achedza kpwa Musa achimuamba, “Swiswi hwahenda
dambi kpwa kururumikira Mwenyezi Mlungu phamwenga na uwe. Mvoye
Mwenyezi Mlungu ahuusire nyoka aha.” Kpwa hivyo Musa achiavoyera
nyo atu.
8 Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba, “Tengeza nyoka
ya shaba na uigbwadzike dzulu ya chatsi. Mutu yeyesi ndiyeondzwa ni
nyoka, achilola yo nyoka ya shaba, andakala moyo.”
9 Phahi Musa achitengeza nyoka ya shaba na achiigbwadzika dzulu ya
chatsi. Ichikala chila mutu ariyeondzwa ni nyoka aripholola yo nyoka ya
shaba, wakala moyo.

Charo cha kuphiya Moabu

10 Aiziraeli achienderera na charo chao na achendachita kambi Obothi.
11 Chisha achituluka Obothi na achendachita kambi Iye-Abarimu, mudzi
urio jangbwa rinarophakana na Moabu uphande wa mlairo wa dzuwa.
12 Kula phapho auka na achendachita kambi Dete ra Zeredi.
13 Chisha achiuka phapho na achendachita kambi kahi ya jangbwa
rokala uphande wa vurini wa muho Arinoni. Muho Arinoni ndio mphaka
wa tsi ya Moabu na ya Amori.
14 Kpwa sababu hiyo, chitabu cha viha vya Mwenyezi Mlungu chi-
naamba,
“Mudzi wa Wahebu urio kahi ya tsi ya Sufa
na madete, Arinoni,
15 na miteremuko ya madete
ifikayo hadi mudzi wa Ari,
na kuphiya hadi mphaka wa Moabu.”
16 Kula phapho achiphiya hadi Beeri, yani chisima ambacho Mwenyezi
Mlungu wamuambira Musa, “Akusanye phamwenga nyo atu, nami
nindaapha madzi.”
17 Phapho Aiziraeli achiimba wira hinyu:
“We chisima, lavya madzi! Imbani kuhusu chisima chichi.

21:1 21:1 Isabu 33:40 * **21:3 21:3** Chieburania neno ***Horima*** ina mana ya kuangamizwa tsetsetse.
21:4 21:4 Kumbukumbu 2:1 **21:5 21:5** 1 Akorintho 10:9 **21:9 21:9** 2 Afalume 18:4; Johana 3:14

18 Chisima chirichotsimbwa ni akulu,
chirichotsimbwa ni vilongozi a nyo atu,
kuhumira ndata zao.”
Na achiuka kula kahi ya jangbwa hiro achiphiya Matana,
19 kula Matana achiphiya hadi Nahalieli na kula Nahalieli achiphiya hadi Bamothi.
20 Na kula Bamothi achiphiya hadi dete ririro kahi ya tsi ya Moabu, phatu pharipho chirere cha mwango Pisiga chinalolana na jangbwa.

Aiziraeli anaturya afalume, Sihoni na Ogi

21 Chisha Aiziraeli achihuma ajumbe kpwa Sihoni, mfalume wa Aamori achiamba,
22 “Hunakuvoya uhuruhusu hutsupire kahi ya tsiiyo, tahundaaphuka kuinjira mindani, minda ya mizabibu, wala kunwa madzi ga chisima chochosi. Hundatsupa na njira kulu ya mfalume hadi hutuluke tsiiyo.”
23 Ela mfalume Sihoni achirema. Naye achikusanya jeshire rosi, achiphiya hiko jangbwani kushambuliya Aiziraeli. Ariphofika phatu phoihwa Jahazi wapigana na nyo Aiziraeli.
24 Ela nyo Aiziraeli achimuolaga kpwa upanga, na achihala yo tsiiye kula muho Arinoni hadi muho Jaboki na kpwenderera hadi muphakani mwa tsi ya Aamoni, mana iyo miphaka kala ikadzengerwa kuta.
25 Aiziraeli ateka midzi yosi ya Aamori hata Heshiboni na vidzidzivye vyosi na achisagala mumo.
26 Heshiboni wakala ni mudzi mkpwulu wa Sihoni, mfalume wa Aamori. Sihoni kala akapigana na mfalume mmwengawapho ariyetawala Moabu na achiihala tsiiye yosi hadi muho wa Arinoni.
27 Ndiyo mana atungi a mashairi nkuamba,
“Ndzoni Heshiboni, na muudzenge tsona,
mudzi wa Sihoni uimarishwe na uikpwe mazubuti.
28 Mana kpwaaka moho kula Heshiboni,
moho kula mudzi wa Sihoni.
Uchiocha Ari, mudzi wa Moabu,
na uchiangamiza vilongozi a vidzango vyokala kanda-kanda ya muho Arinoni.
29 Undamanya mwenye uwe Moabu!
Mkaangamizwa mwimwi muabuduo Kemoshi!
Akaahenda ana enu alume kukala achimbizi,
na ana enu achetu ahalwe mateka,
ni Sihoni mfalume wa Aamori.
30 Ela vivi vivyazi vyenu vikaangamizwa,
kula Heshiboni hadi Diboni,
chisha hukaabananga osi kufikira Nofa na Medeba.”
31 Phahi Aiziraeli asagala kahi ya tsi ya Aamori.
32 Bada ya Musa kuhuma apelelezi kuupeleleza mudzi wa Jazeri, Aiziraeli auteka phamwenga na vidzidzivye na achiazola Aamori ariokala anasagala mumo.
33 Chisha nyo Aiziraeli achigaluza njira achiambuka na njira ya kuphiya Bashani. Naye Ogi mfalume wa Bashani achituluka na jeshire kpwendapigana ko Edirei.
34 Ela Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba, “Usimuogophe, mana nikamtiya mwako mikononi, phamwenga na atue na tsiiye.

21:28 21:28 Jeremia 48:45–46

Undamuhenda dza urivyomuhenda Sihoni mfalume wa Aamori, yekala
anasagala Heshiboni.”
35 Phahi achimuolaga ye mfalume phamwenga na anae alume na jeshire
rosi. Taphasarire hata mutu mmwenga, nao achiihala yo tsiiye.

22

Balaamu anarema kulaani Aiziraeli

1 Chisha Aiziraeli achienderera na charo chao na achendachita kambi
kahi ya tsi ya kugbwa ya Moabu iriyo uphande wa mlairo wa dzuwa wa
Joridani, yani ng’ambo ya phiri ya nyo muho napho ula Jeriko.
2 Balaki mwana wa Sipori wasikira gosi ambago Aiziraeli kala akaahen-
dera Aamori.
3 Amoabu achiaogopha Aiziraeli sana mana kala ni anji sana.
4 Amoabu achiambira nyo vilongozi a Midiani, “Riri kundi ra atu
rindaangamiza chila chitu chirichohuzunguluka, dza viratu ng’ombe
iryavyo nyasi weruni.” Balaki mwana wa Sipori kala ndiye mfalume wa
Moabu wakati uho,
5 naye achihuma ahumwa kpwa Balaamu mwana wa Beori yekala achis-
agala Pethori, phephi na muho wa Yufurati kahi ya tsiiye ya kuvyalwa.
Balaki achimuamba, “Kuna atu ariola Misiri, nao akatsamukana chila
phatu kahi ya tsi, na akedzasagala phephi na pho nikalapho.
6 Phahi ninakuvoya wedze unilanire atu aha mana akanizidi mkpwotse,
mendzerepho nindaweza kuaturya na kuazoresa kula kahi ya tsi yangu,
mana ninamanya kukala yeyesi ndiyem’bariki andabarikiwa, na yeyesi
ndiyemlani andalaniwa.”
7 Phahi nyo vilongozi a Moabu na Midiani achihala ro fungu ra kumripha
Balaamu na achiuka. Ariphofika kpwa Balaamu achimuambira vira
arivyokala akaambirwa ni Balaki.
8 Balaamu achiamba, “Lalani phapha rero, nami nindakuambirani gara
ambago Mwenyezi Mlungu andaniambira.” Phahi nyo vilongozi a Moabu
achikala phamwenga naye.
9 Mlungu achimwedzera Balaamu achimuuza, “Ano atu ario phamwenga
nawe ni ano ani?”
10 Balaamu achimjibu Mlungu achimuamba, “Balaki mwana wa Sipori,
mfalume wa Moabu wanihumira ujumbe huno:
11 ‘Lola, kukedza atu kula Misiri nao akatsamukana tsi yosi. Vino ndzo
unilanire atu aha, mendzerepho nindaweza kupigana nao na niazole.’ ”
12 Ela Mlungu achimuambira Balaamu, “Ni usiphiye phamwenga nao,
wala usilani Aiziraeli mana ni atu ariobarikiwa.”
13 Ligundzure Balaamu walamuka, achiaambira vilongozi a Bal-
aki, “Uyani kpwenu, mana Mwenyezi Mlungu akanikahaza kuphiya
phamwenga namwi.”
14 Phahi nyo vilongozi a Moabu achiuya kpwa Balaki achendamuamba,
“Balaamu akarema kpwedza phamwenga naswi.”
15 Chisha Balaki achihuma vilongozi anjina kano ya phiri, anji zaidi tsona
enye vyeo kuriko nyo a kpwandza.
16 Nao achiphiya kpwa Balaamu, achendamuamba, “Balaki mwana wa
Sipori anaamba hivi: ‘Usiriche utu wowosi ukuhende usedze kpwangu,
17 mana nindakuriphato na nindakuhendera chochosi ndichoniambira.
Ndzo unilanire atu hinya.’ ”

22:5 22:5 Isabu 31:8; 2 Petero 2:15–16; Juda 1:11

18 Balaamu achiajibu achiamba, “Hata Balaki achinipha nyumbaye
iriyoodzazwa feza na zahabu, tsona sindahenda utu wowosi ambao
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu kanilagizire.
19 Ela nakuvoyani mlale phapha rero dza vyo anjina arivyohenda ili
nimanye ndichoambirwa tsona ni Mwenyezi Mlungu.”
20 Usiku uho Mlungu achimtsembukira Balaamu na achimuamba, “Kpwa
kukala aha atu akedza kulunga, phiya phamwenga nao, ela henda
ndivyokuambira tu.”
21 Na kuriphocha, Balaamu watayarisha pundawe na achiphiya
phamwenga na nyo vilongozi a Moabu.
22 Ela Mlungu watsukirwa sana kpwa kukala Balaamu kala anaphiya.
Balaamu ariphokala anaphirika pundawe kuno a phamwenga na atu-
mishie airi, malaika wa Mwenyezi Mlungu achiima pho njirani ili
amzuwiye.
23 Ye punda ariphoona ye malaika wa Mwenyezi Mlungu aimire pho
njirani na kuno akagbwira upanga, achiaphuka achimenya weruni.
Balaamu achimpiga ye punda ili auye njirani.
24 Chisha ye malaika wa Mwenyezi Mlungu achiima phatu phenye
chidzinjira chidide kahi-kahi ya minda ya mizabibu na kuta pande zosi
mbiri.
25 Ye punda ariphomuona malaika wa Mwenyezi Mlungu achidzifyeha
na ukuta, na achifyeha chigulu cha Balaamu pho ukutani. Phahi Balaamu
achimpiga tsona ye punda.
26 Chisha malaika wa Mwenyezi Mlungu wasengera tsona mbere na
achendaima phatu phembamba, phokala taphana nafwasi ya kutsupa
uphande wa kulume wala wa kumotso wa ye malaika.
27 Ye punda ariphomuona ye malaika wa Mwenyezi Mlungu, achisagala
photsi kuno Balaamu achere dzuluye. Balaamu achitsukirwa sana na
achimpiga ye punda na ndataye.
28 Chisha Mwenyezi Mlungu wamupha ye punda uwezo wa kugomba.
Punda achigomba na Balaamu achimuamba, “Nkakuhendani mino hata
unipige kano hizi tahu?”
29 Balaamu achimjibu achimuamba, “Ukanihenda mzuzu! Kala nina
upanga ningekuolaga vi sambi.”
30 Punda naye achimuambira Balaamu, “Avi mino ni pundao ninayekut-
sukula wakati wosi hata vivi rero? Nákuhendera utu dza huno rini?”
Balaamu achiamba, “Hata, bado kudzangbwenihendera utu dza uhu.”
31 Chisha Mwenyezi Mlungu achimvugula matso Balaamu, naye
achimuona ye malaika wa Mwenyezi Mlungu aimire pho njirani kuno
akagbwira upangawe. Balaamu achizama hata chilangu chichiguta photsi.
32 Malaika wa Mwenyezi Mlungu achimuuza, “Mbona ukampiga pundao
kano zizi tahu? Mimi nikedza nikukahaze ili usiphiye, mana ugahendago
ni mai mbere zangu.
33 Ye pundao akaniona akanihepa kano hizi tahu, ela kala kanihepere
ningekala nkakuolaga na nikamuricha pundao akale moyo.”
34 Balaamu achimuamba ye malaika wa Mwenyezi Mlungu, “Nkahenda
dambi. Simanyire kukala che uimire njirani kunizuwiya. Phahi ichikala
ni vii kpwako, ndauya kaya.”
35 Malaika wa Mwenyezi Mlungu achimuamba Balaamu, “Phiya
phamwenga na nyo atu, ela undagomba tu gara ndigokuambira ugombe.”
Phahi Balaamu achiphiya phamwenga na vilongozi a Balaki.

36 Balaki ariphosikira kukala Balaamu akedza watuluka kpwendamchin-
jira ko Ari, mudzi wa Amoabu urio kpwenye mphaka wa Arinoni, kanda-
kanda ya tsi ya Amoabu.
37 Balaki achimuuza Balaamu, “Avi nákulagizira wedze upesi? Mbona
kpwedzere? Kpwani kala unaona siweza kukuripha?”
38 Balaamu achimjibu Balaki achimuamba, “Vivi nikedza, ela sina uwezo
wa kugomba rorosi. Ni nigombe ro ndiroambirwa ni Mwenyezi Mlungu
bahi.”
39 Phahi Balaamu achiphiya phamwenga na Balaki hadi Kiriathi-Husothi.
40 Ariphofika hiko, Balaki walavya sadaka ya ng’ombe na ng’ondzi,
achiapha seemu Balaamu na nyo vilongozi okala phamwenga naye.
41 Ligundzure Balaki waambuka na Balaamu hadi Bamothi-Baali. Kula
kuko Balaamu achiweza kuona seemu ya Aiziraeli.

23

Balaamu anabariki Aiziraeli
kano ya kpwandza

1 Balaamu achigomba na Balaki achimuamba, “Nidzengera mwatu sabaa
mwa kulavira sadaka, na unitayarishire ndzau sabaa na maturume sabaa
hipha.”
2 Balaki wahenda dza arivyoambirwa ni Balaamu, na Balaki na Balaamu
achilavya ndzau mwenga na turume mwenga dzulu ya chila phatu pha
kulavira sadaka.
3 Chisha Balaamu achimuamba Balaki, “Kala phapha phephi na sadakayo
ya kuochwa. Mimi nauka chahi Mwenyezi Mlungu andakpwedza huonane.
Chochosi ndichoniambira nindakuambira.” Phahi Balaamu achiphiya
phatu pha dzulu phasiphomera chitu.
4 Mlungu achikutana naye. Balaamu achigomba na Mlungu
achimuamba, “Nikatayarisha kare mo mwatu sabaa mwa kulavira sadaka,
na nikalavya ndzau mwenga na turume mwenga dzulu ya chila phatu pha
kulavira sadaka.”
5 Mwenyezi Mlungu achimupha Balaamu ujumbe, achimuamba, “Uya
kpwa Balaki, ukamuambire gara nchigokuambira.”
6 Phahi wauya na achendamuona Balaki aimire kanda-kanda ya yo
sadakaye ya kuochwa phamwenga na vilongozi osi a Moabu.
7 Chisha Balaamu achilavya nyo ujumbe achiamba,
“Balaki akanireha kula Aramu,
mfalume wa Moabu, akanireha kula myango ya uphande wa mlairo
wa dzuwa.
Waniamba, ‘Ndzo unilanire Jakobo,
ndzo uavoyere mai Iziraeli!’
8 Ela nindaalanidze atu ambao Mlungu kayaalani?
Nindaavoyeradze mai atu ambao Mwenyezi Mlungu kaatakira mai?
9 Kula kpwenye virere vya myamba ninaona atu,
ninaaona kula vidzangoni.
Ninaona atu asagalao machiyao,
anaodziona kukala atafwauti na mataifa ganjina.
10 Atu a chivyazi cha Jakobo ni anji dza vumbi,
ni anji ta taphana awezaye kumanya isabu ya robo yao.
Richa nifwe chifo dza cha atu ahendao haki,
na maisha gangu gafike mwisho dza go gao.”

11 Balaki achimuambira Balaamu, “Ukanihendadze we? Nákureha
unilanire maadui gangu ela badalaye ukaabariki!”
12 Balaamu achimjibu achimuamba, “Dze, che nigombe utu ambao
Mwenyezi Mlungu kaniambirire niugombe?”

Balaamu anabariki Aiziraeli kano ya phiri

13 Chisha Balaki achimuamba Balaamu, “Ndzo huphiye phatu phanjina
ambapho undaona achache tu, kundaweza kuaona nyo atu osi. Nawe
undanilanira nyo atu kula phapho.”
14 Phahi Balaki achimuhala Balaamu achimphirika hadi weru wa Sofimu,
dzulu ya mwango wa Pisiga. Hipho achidzenga mwatu sabaa mwa
kulavira sadaka, na achilavya sadaka ya ndzau mwenga na turume
mwenga dzulu ya chila phatu pha kulavira sadaka.
15 Balaamu achimuamba Balaki, “Ima phapha kanda-kanda ya sadakayo
ya kuochwa, nami niphiye kura nkaonane na Mwenyezi Mlungu.”
16 Mwenyezi Mlungu achikutana na Balaamu, naye achimupha ujumbe
achimuamba, “Uya kpwa Balaki ukamuambire gaga nchigokuambira.”
17 Phahi achiuya na achendamuona Balaki aimire kanda-kanda ya
yo sadakaye ya kuochwa phamwenga na vilongozi a Moabu. Balaki
achimuuza achiamba, “Mwenyezi Mlungu akaambadze?”
18 Ndipho Balaamu achilavya ujumbe hinyu achiamba,
“Balaki, unuka na uphundze,
niphundza uwe mwana wa Sipori.
19 Mlungu si mutu, ta agombe handzo,
wala si mwanadamu, ta agaluze maazoge.
Achiahidi chitu, andachihenda,
achigomba utu, andautimiza.
20 Nikalagizwa nibariki,
iye akabariki, nami siweza kugaluza.
21 Iye kadzangbweona uyi wowosi kahi za Jakobo,
wala mashaka kahi za Iziraeli.
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao a phamwenga nao,
akatangaza kukala iye ndiye mfalume wao.
22 Mlungu waatuluza Misiri,
naye anaapigania dza nyahi.
23 Taphana utsai unaoweza kuloga Jakobo,
wala muhaso unaoweza kuhumirwa chinyume cha Iziraeli.
Atu andaamba kuhusu Jakobo yani Iziraeli,
‘Lolani vyo Mlungu arivyohenda!’
24 Lolani nyo Aiziraeli anaunuka dza simba mchetu,
anadziunula dza simba mlume,
ambaye kaoya hadi aolage na arye nyama ya ye amuindzaye
na kunwa milatsoye.”
25 Chisha Balaki achimuamba Balaamu, “Ichikala kundaalani, phahi piya
usiabariki.”
26 Ela Balaamu achimjibu Balaki achimuamba, “Dze siyakuambira
kukala nindahenda chochosi Mwenyezi Mlungu ndichoniambira?”

Balaamu anabariki Aiziraeli kano ya hahu

27 Balaki achimuambira Balaamu, “Ndzo, nkuphirike phatu phanjina,
chahi Mwenyezi Mlungu andakuruhusu unilanire nyo atu kula phapho.”

28 Phahi Balaki achimuhala Balaamu na achiphiya naye hadi dzulu ya
mwango wa Peori, phatu ambapho uchikala dzuluze unaweza kuona ro
jangbwa.
29 Balaamu achimuambira Balaki, “Nidzengera mwatu sabaa mwa
kulavira sadaka, na unitayarishire ndzau sabaa na maturume sabaa
hipha.”
30 Phahi Balaki achihenda dza arivyoambirwa ni Balaamu, na achilavya
ndzau mwenga na turume mwenga dzulu ya chila phatu pha kulavira
sadaka.

24

1 Phahi Balaamu waona kukala inamfwahira Mwenyezi Mlungu
kuabariki Aiziraeli, achiamua kusaphiya kuhumira dawa dza vyo arivy-
ohenda pho mwandzo, achigaluza usowe kulola jangbwani.
2 Balaamu achilola dzulu na achiona Aiziraeli akachita kambi chila mbari
phatuphe. Chisha Roho wa Mlungu achimwedzera,
3 achilavya ujumbe huno achiamba,
“Hinyu ni ujumbe wa Balaamu mwana wa Beori,
wa mutu ambaye matsoge ganaonato,
4 ujumbe wa mutu asikiraye maneno ga Mlungu,
aonaye ruwiya za iye Mwenye Nguvu Zosi,
adzibwagaye chimabumabu, ela matsoge ga wazi.
5 ‘Mahemago ni manono sana, uwe Jakobo,
makalogo ni manono, uwe Iziraeli!
6 Gakagota dza madete,
dza minda iriyo kanda-kanda ya muho,
dza mihi mire iriyophandwa ni Mwenyezi Mlungu,
dza mierezi iriyophandwa kanda-kanda ya madzi.
7 Madzi gandamwagika kula kpwenye ndoo zao,
na vivyazi vyao vindakala dza madzi manji.
Mfalume wao andakala mkpwulu kuriko Agagi,
na utawala wao undatogolwa.
8 Ye Mlungu yeatuluza Misiri,
ana mkpwotse dza nyahi.
Andaangamiza mataifa ganjina ambago ni maaduige,
na kuvundza-vundza mifupha yao.
Andaashambuliya na miviye.
9 Andanyapa-nyapa na kupweka dza simba,
dza simba mchetu, ni ani awezaye kumlamusa?
Naabarikiwe yeyesi ndiyekubariki,
na alaniwe yeyesi ndiyekulani.’ ”
10 Phahi Balaki achitsukizwa sana ni Balaamu, naye achipiga ngumi
fumbare kpwa tsukizi na achimuamba, “Nákuiha ulani maadui gangu, ela
badalaye ukagabariki kano tahu.
11 Náamba nindakuriphato, ela Mwenyezi Mlungu akakuhenda usiphahe
zawadi. Sambi, phauke mara mwenga uuye kpwenu!”
12 Balaamu achimjibu achimuamba, “Dze, siyaambira ajumbe urionihu-
mira kukala,
13 ‘Hata Balaki akanipha nyumbaye iriyoodzazwa feza na zahabu,
chisha sindaweza kuphiya chinyume na neno ra Mwenyezi Mlungu na

24:9 24:9 Mwandzo 49:9; Mwandzo 12:3

kudzihendera dzambo rorosi nono au iyi. Ni nigombe vira Mwenyezi
Mlungu ndivyoniambira?'
14 Phahi vivi ninauya kpwehu, ela kabila sidzangbweuka richa nikuam-
bire chimbere mambo ambago atu aha andaahendera atuo siku zedzazo."

Balaamu anabariki Aiziraeli
kano ya ne

15 Chisha achilavya ujumbe uhu achiamba,
"Hinyu ni ujumbe wa Balaamu mwana wa Beori,
mutu ambaye matsoge ganaonato,
16 ujumbe wa mutu asikiraye maneno ga Mlungu,
na ambaye ana marifwa ga Mlungu Ariye Dzulu Kuriko Vyosi,
aonaye ruwiya za iye Mwenye Nguvu Zosi,
adzibwagaye chimabumabu, ela matsoge ga wazi.
17 Nrigoona kpwenye ruwiya
tagadzangbwetimiya.
Ela siku mwenga kundatsembuka mfalume dza nyenyezi, kula kpwa Jakobo,
fwimbo ya utawala hiko Iziraeli.
Iye andakuolagani mwimwi Amoabu,
na kuangamiza atu osi a Sethi.
18 Hiye andashinda Edomu aitawale,
Seiri, aduiwe, andakala maliye,
ela Iziraeli indazidi kuphaha mkpwotse.
19 Mmwenga kula chivyazi cha Jakobo andatawala,
naye andaangamiza ndiosala mo mudzini."

Ruwiya ya Balaamu kuhusu Aamaleki
na Akeni

20 Chisha Balaamu achiona Amaleki kpwenye ruwiya na achilavya
ujumbe huno achiamba,
"Aamaleki kala ndiro taifa ra kpwandza kahi ya mataifa ganjina,
ela mwishowe ni kuangamizwa."
21 Chisha Balaamu achiona Akeni, achilavya ujumbe huno achiamba,
"Makalo genu ga salama,
dza chidzumba cha nyama a mapha chirichodzengbwa dzulu ya mwamba urio gambani.
22 Hata hivyo mwimwi Akeni mundaangamizwa,
Ashuru ndiphokuhala mateka."
23 Balaamu achilavya ujumbe huno tsona achiamba,
"Ni ani awezaye kukala moyo ichikala Mlungu ndiye chiyehenda hivi?
24 Meli zindakpwedza kula Kupuro,
nazo zindashambuliya Ashuru na Eberi,
ela zizo nazo zindaangamizwa."
25 Phahi, Balaamu achiuka na achiuya kpwao, na Balaki naye achiphiya
vyakpwe.

25

Aiziraeli anaabudu Baali

1 Wakati Aiziraeli ariphokala Shitimu, alume ahenda udiya na achetu a
Moabu.
2 Achetu aha aalika Aiziraeli kpwenye sharee za kulavira milungu yao
sadaka, nao Aiziraeli arya na achiabudu milungu ya Amoabu.

3 Phahi Aiziraeli adziunga kuabudu Baali wa Peori, naye Mwenyezi
Mlungu achiatsukirirwa sana.
4 Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba, “Gbwira hinyo
atu ariolongoza atu kuhenda dzambo hiri, uaolage na uagbwadzike dzulu
ya nguzo mutsi mbere zangu, ili tsukizi zangu siru ziaukire Aiziraeli.”
5 Phahi Musa wagomba na aamuli a Iziraeli achiaamba, “Chila mmwenga
wenu ni aolage atue ariodziunga kuabudu Baali wa Peori.”
6 Aiziraeli ariphokala anarira mbere za hema ra mkpwutano, Muiziraeli
mmwenga wareha mchetu wa Chimidiani mwakpwe hemani mbere za
Musa na kundi rosi ra Iziraeli.
7 Finehasi mwana wa Eliazari, mdzukulu wa mlavyadzi-sadaka Aruni
ariphoona hivi, wauka pho mkpwutanoni achendahala fumo.
8 Iye achimlunga yuya Muiziraeli mo hemani, achiadunga osi airi. Hiro
fumo ramdunga ye Muiziraeli hadi richidunga ye mchetu ndanini. Phahi
ro shaka rauswa kula kahi za Aiziraeli.
9 Ela atu arioolagbwa ni ro shaka kala ni atu elufu mirongo miiri na ne.
10 Badaye Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba,
11 “Finehasi mwana wa Eliazari, mdzukulu wa mlavyadzi-sadaka Aruni
akanihenda nriche kuatsukirirwa Aiziraeli kpwa kukala iye ana wivu
kpwa ajili yangu mimi, kayavumirira kuona atu anahenda dambi. Ndiyo
mana siaangamizire Aiziraeli.
12 Kpwa hivyo muambire kukala ninamuikira chilagane changu cha
amani.
13 Ninaika chilagane naye kukala iye na chivyaziche andakala alavyadzi-
sadaka ta kare na kare mana iye waahenda Aiziraeli apatanishwe na
Mlungu kpwa wivu ariokala nao kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu na
kusavumirira kuona atu anahenda dambi.”
14 Iye Muiziraeli ariyeolagbwa phamwenga na yuya mchetu Mmidiani
kala anaihwa Zimuri mwana wa Salu, yekala chilongozi wa mryango
mmwenga kahi ya mbari ya Simioni.
15 Na ye mchetu Mmidiani ariyeolagbwa kala anaihwa Kozibi mwana wa
Suri, yekala chilongozi wa mbari mwenga hiko Midiani.
16 Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba,
17 “Aharireni dza maadui nyo Amidiani, na muaangamize,
18 kpwa sababu ya mai arigokuhenderani ariphokuchengani hiko Peori.
Na kpwa sababu ya Kozibi, mwana wa chilongozi wa Midiani ariyeolagbwa
wakati wa shaka ririrokuphahani ko Peori.”

26

Atu anaolangbwa ra phiri

1 Bada ya ro shaka kuuka, Mwenyezi Mlungu wagomba na Musa na
mlavyadzi-sadaka Eliazari mwana wa Aruni achiaambira,
2 “Olangani Aiziraeli osi kulengana na miryango yao a kuandzira miaka
mirongo miiri na kpwenderera ario na uwezo wa kuphiya vihani.”
3 Musa na mlavyadzi-sadaka Eliazari achigomba nao kahi ya tsi ya
kugbwa ya Moabu iriyo kanda-kanda ya muho Joridani, ng’ambo ya phiri
napho ula Jeriko,
4 achiaambira, “Halani isabu ya atu a miaka mirongo miiri na kpwen-
derera, dza Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza Musa.” Hichi ni chivyazi cha
Aiziraeli ariotuluka kula tsi ya Misiri:

26:1 26:1 Isabu 1:1–46

5 Kula mbari ya Rubini, yekala mwana mvyere wa chilume wa Iziraeli
kala ni: atu a mryango wa Hanoki, atu a mryango wa Palu,
6 atu a mryango wa Hezironi na atu a mryango wa Karimi.
7 Atu a mbari ya Rubini arioolangbwa kala ni elufu mirongo mine na
tahu na magana sabaa na mirongo mihahu.
8 Mwana wa Palu kala ni Eliabu,
9 na ana a Eliabu kala ni Nemueli, Dathani, na Abiramu. Dathani na
Abiramu kala ni vilongozi a nyo mkpwutano ariompinga Musa na Aruni
na kala ni kahi za nyo afuasi a Kora arioasi Mwenyezi Mlungu,
10 ela tsi ichiahuka ichiamiza. Chihivyo achifwa siku mwenga na Kora
na afuasie wakati moho uriphoocha na uchiolaga atu magana mairi na
mirongo mitsano, naro richikala fundzo kpwa atu.
11 Hata vivyo ana a Kora taolagirwe.
12 Atu a mbari ya Simioni kulengana na miryango yao kala ni: atu a
mryango wa Nemueli, atu a mryango wa Jamini, atu a mryango wa Jakini,
13 atu a mryango wa Zera na atu a mryango wa Shauli.
14 Atu a mbari ya Simioni arioolangbwa kala ni elufu mirongo miiri na
mbiri na magana mairi.
15 Atu a mbari ya Gadi kulengana na miryango yao kala ni: atu a
mryango wa Sefoni, atu a mryango wa Hagi, atu a mryango wa Shuni,
16 atu a mryango wa Ozini, atu a mryango wa Eri,
17 atu a mryango wa Arodi na atu a mryango wa Areli.
18 Atu a mbari ya Gadi arioolangbwa kala ni elufu mirongo mine na
magana matsano.
19 Eri na Onani kala ni ana anjina a Juda ela afwa tsi ya Kanani.
20 Atu a mbari ya Juda kulengana na miryango yao kala ni: atu a
mryango wa Shela, atu a mryango wa Peresi na atu a mryango wa Zera.
21 Atu a chivyazi cha Peresi kala ni: atu a mryango wa Hezironi na atu
a mryango wa Hamuli.
22 Atu a mbari ya Juda arioolangbwa kala ni elufu mirongo sabaa na sita
na magana matsano.
23 Atu a mbari ya Isakari kulengana na miryango yao kala ni: atu a
mryango wa Tola; atu a mryango wa Puwa,
24 atu a mryango wa Jashubu na atu a mryango wa Shimuroni.
25 Atu a mbari ya Isakari arioolangbwa kala ni elufu mirongo sita na ne
na magana mahahu.
26 Atu a mbari ya Zabuloni kulengana na miryango yao kala ni: atu a
mryango wa Seredi, atu a mryango wa Eloni na atu a mryango wa Jaleeli.
27 Atu a mbari ya Zabuloni arioolangbwa kala ni elufu mirongo sita na
magana matsano.
28 Aha ni atu a chivyazi cha Yusufu kulengana na mbari zao kutsupira
anae airi, Manase na Efuraimu:
29 Atu a mbari ya Manase kala ni: atu a mryango wa Makiri (Makiri
wakala ndiye ise wa Giliadi) na atu a mryango wa Giliadi.
30 Atu a chivyazi cha Giliadi kala ni: atu a mryango wa Iyezeri, atu a
mryango wa Heleki,
31 atu a mryango wa Asirieli, atu a mryango wa Shekemu,
32 atu a mryango wa Shemida na atu a mryango wa Heferi.
33 Selofehadi mwana wa Heferi kala kana ana a chilume. Wakala na ana
achetu tu, nao kala ni Mahala, Noa, Hogila, Milika na Tirisa.
34 Atu a mbari ya Manase arioolangbwa kala ni elufu mirongo mitsano na
mbiri na magana sabaa.

35 Atu a mbari ya Efuraimu kulengana na miryango yao kala ni: atu a
mryango wa Shuthela, atu a mryango wa Bekeri na atu a mryango wa
Tahani.
36 Atu a chivyazi cha Shuthela kala ni: atu a mryango wa Erani.
37 Atu a mbari ya Efuraimu arioolangbwa kala ni atu elufu mirongo
mihahu na mbiri na magana matsano. Aha ndio atu a chivyazi cha Yusufu
kulengana na mbari zao.
38 Atu a mbari ya Benjamini kulengana na miryango yao kala ni: atu a
mryango wa Bela, atu a mryango wa Ashibeli, atu a mryango wa Ahiramu,
39 atu a mryango wa Shufamu na atu a mryango wa Hufamu.
40 Ana a Bela kala ni Aridi na Naamani: atu a mryango wa Aridi na atu
a mryango wa Naamani.
41 Atu a mbari ya Benjamini arioolangbwa kala ni elufu mirongo mine
na tsano na magana sita.
42 Atu a mbari ya Dani kulengana na miryango yao kala ni: atu a
mryango wa Shuhamu. Aha ndio ariokala atu a mbari ya Dani.
43 Atu a mryango wa Shuhamu osi arioolangbwa kala ni elufu mirongo
sita na ne na magana mane.
44 Atu a mbari ya Asheri kulengana na miryango yao kala ni: atu a
mryango wa Imuna, atu a mryango wa Ishivi na atu a mryango wa Beriya.
45 Atu a chivyazi cha Beriya kala ni: atu a mryango wa Heberi na atu a
mryango wa Malikieli.
46 Asheri wakala na mwana wa mchetu aihwaye Sera.
47 Atu a mbari ya Asheri arioolangbwa kala ni elufu mirongo mitsano na
tahu na magana mane.
48 Atu a mbari ya Nafutali kulengana na miryango yao kala ni: atu a
mryango wa Jahiseeli, atu a mryango wa Guni,
49 atu a mryango wa Jeseri na atu a mryango wa Shilemu.
50 Atu a mbari ya Nafutali arioolangbwa kulengana na mbari zao kala
ni elufu mirongo mine na tsano na magana mane.
51 Aiziraeli osi arioolangbwa kala ni atu elufu magana sita na mwenga,
magana sabaa na mirongo mihahu.
52 Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba,
53 "Yo tsi iganyire mbari hizi dza urisi kulengana na isabu ya madzina
gao.
54 Ichikala mbari nkulu, aphe seemu kulu na ichikala mbari ni ndide
aphe seemu ndide. Chila mbari naiphahe urisiwe kulengana na isabu ya
atu arioandikpwa.
55 Ela yo tsi indaganywa kpwa njira ya kupiga kura. Chila kundi
rindaganyirwa kulengana na madzina ga mbari za akare ao.
56 Urisi wao undaganywa kuhumira njira ya kupiga kura kahi za
makundi ga atu anji na ga atu achache."
57 Alawi arioolangbwa kulengana na miryango yao ni hinya: atu a
mryango wa Gerishoni, atu a mryango wa Kohathi na atu a mryango wa
Merari.
58 Ihi nayo ni miryango ya Alawi: atu a mryango wa Libuni, atu a mryango
wa Heburoni, atu a mryango wa Mahili, atu a mryango wa Mushi na atu
a mryango wa Kora.
(Kohathi ndiye mkarengbwa wa Amuramu.

26:52 26:52 Isabu 34:13; Joshuwa 14:1–2

59 Mkpwaza Amuramu kala anaihwa Jokebedi. Iye kala ni wa chivyazi
cha Lawi naye wavyalwa Misiri. Jokebedi achimuvyarira Amuramu ana
ahahu: Aruni, Musa na mwanao wao mchetu aihwaye Miriamu.
60 Aruni achivyala Nadabu, Abihu, Eliazari na Ithamari.
61 Ela Nadabu na Abihu afwa wakati ariphoreha moho usioruhusiwa
mbere za Mwenyezi Mlungu.)
62 Alawi alume ario na umuri wa mwezi mmwenga na kpwenderera kala
ni atu elufu mirongo miiri na tahu. Aha taayaolangbwa phamwenga na
nyo Aiziraeli anjina kpwa kukala aho taahewerwe urisi wowosi kahi za
Aiziraeli.
63 Aha ndio arioolangbwa ni Musa na mlavyadzi-sadaka Eliazari,
ariphoolanga Aiziraeli kahi za tsi ya kugbwa ya Moabu iriyo kanda-kanda
ya Joridani, ng'ambo ya phiri napho ula Jeriko.
64 Taphana hata mmwenga kahi za aha ambaye kala akaolangbwa ni
Musa na mlavyadzi-sadaka Aruni wakati Aiziraeli ariphoolangbwa hiko
weru wa Sinai.
65 Kpwa kukala Mwenyezi Mlungu kala akaambira nyo Aiziraeli, "Kpwa
kpweli andafwa ko weruni," nao taphana hata mmwenga yesala isiphokala
Kalebu mwana wa Jefune na Joshuwa mwana wa Nuni.

27

Achetu anahewa haki ya kurisi

1 Selofehadi mwana wa Heferi, mwana wa Giliadi, mwana wa Makiri,
mwana wa Manase kula mbari ya Manase mwana wa Yusufu kala ana
ana atsano achetu ambao madzina gao ni, Mahala, Noa, Hogila, Milika na
Tirisa.
2 Phahi asichana aha aphiya achendaima mbere za Musa, mlavyadzi-
sadaka Eliazari, vilongozi na mkpwutano wosi wa Aiziraeli ariokala pho
phenye mryango wa hema ra mkpwutano, nao achiamba,
3 "Baba wafwa hiko jangbwani. Kayakala mmwenga wa afuasi a Kora
ariokusanyika phamwenga chinyume na Mwenyezi Mlungu, ela iye wafwa
kpwa ajili ya dambiye mwenye naye kayakala na mwana wa chilume.
4 Kpwa utu wani phahi dzina ra baba riuswe kula kahi za mbariye kpwa
sababu kayakala na mwana wa chilume? Hunavoya uhuphe seemu ya tsi
hurisi phamwenga na ano baba."
5 Phahi Musa achireha ro voyo rao mbere za Mwenyezi Mlungu.
6 Naye Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba,
7 "Hivyo aambavyo nyo ana achetu a Selofehadi ni sawa. Ni uaphe seemu
ya tsi arisi phamwenga na adugu a ise yao. Aphe urisi wa ise yao ukale
wao.
8 "Aambire Aiziraeli, 'Mutu achifwa na achikala kana mwana wa
chilume, urisiwe undahewa mwanawe mchetu.
9 Ichikala kana mwana mchetu, urisiwe undahewa nduguze a chilume.
10 Ichikala kana ndugu a chilume phahi urisiwe undahewa iseze avyere
na adide.
11 Na ichikala ise kana ndugu a chilume, phahi urisiwe undahewa
mutuwe wa phephi wa mbariye, naye andaumiliki. Hiri rindakala lagizo
ra chishariya kpwa Aiziraeli, dza Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza Musa.'
"

26:60 26:60 Isabu 3:2 **26:61 26:61** Alawi 10:1–2; Isabu 3:4 **26:65 26:65** Isabu 14:26–35 **27:7 27:7** Isabu 36:2

Joshuwa anatsambulwa
edze akale chilongozi bada ya Musa
(Kumbukumbu 31:1–8)

12 Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba, “Ambuka
mwango uhu urio kahi ya myango ya Abarimu ulole yo tsi ndiyoapha
Aiziraeli.
13 Ndiphokala ukaiona, nawe piya undafwa dza nduguyo Aruni,
14 kpwa kukala uwe na nduguyo Aruni mwarema kulunga lagizo
rangu ko jangbwa ra Sini wakati Aiziraeli ariphonirurumikira. Mwimwi
tamuonyesere utakatifu wangu mbere zao pho madzini.” (Higa ni madzi
ga Meriba hiko Kadeshi kahi za weru wa Sini.)
15 Musa achigomba na Mwenyezi Mlungu achiamba,
16 “Nakuvoya Mwenyezi Mlungu, Mlungu uriye chandzo cha anadamu
osi kukala moyo, utsambule mutu ndiyelongoza atu aha,
17 wakati anatuluka na kuinjira, ndiyealongoza phatu phophosi
ndiphophiya atu a Mwenyezi Mlungu, ili asikale dza mang’ondzi
gasigokala na mrisa.”
18 Phahi Mwenyezi Mlungu achimjibu Musa achimuamba, “Hala
Joshuwa mwana wa Nuni mutu ariye na moyo na umuikire mikono.
19 Muike mbere za mlavyadzi-sadaka Eliazari na Aiziraeli osi na
umuhende akale chilongozi mbere zao.
20 Muphe seemu ya mamlakago ili nyo Aiziraeli osi amuishimu.
21 Joshuwa andakala achiima mbere za mlavyadzi-sadaka Eliazari,
ndiyekala achimuuzira ushauri kula kpwa Mwenyezi Mlungu kpwa
kuhumira Urimu. Kpwa kuhumira njira ihi Eliazari andalongoza Joshuwa
na Aiziraeli osi katika mambo gosi.”
22 Musa achihenda dza Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza. Achimuhala
Joshuwa achimuika mbere za mlavyadzi-sadaka Eliazari na Aiziraeli osi.
23 Chisha achimuikira mikono ili edze akale chilongozi bada ya Musa dza
Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza.

28

Sadaka za chila siku
(Kutsama 29:38–46; Alawi 6:8–13)

1 Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba,
2 “Lagiza Aiziraeli uaambire, ‘Hakikishani munanilavira sadaka ya
chakurya yenye kungu nono kpwa wakati uriopangbwa.’
3 Aambire: Sadaka ndizomlavira Mwenyezi Mlungu ni hizi: ana turume
airi a mwaka mmwenga-mmwenga asio na chirema dza sadaka ya
kuochwa ya chila siku.
4 Mundalavya mwana turume mmwenga ligundzu, na ye wanjina
mundamlavya dziloni,
5 phamwenga na sadaka ya mtsere ya kilo mwenga ya unga wa tsiki
uriotsanganywa na lita mwenga ya mafuha manono ga zaituni.
6 Ihi ni sadaka ya kuochwa ya chila siku kpwa Mwenyezi Mlungu,
ambayo yalaviwa kano ya kpwandza kahi ya Mwango Sinai ikale sadaka
yenye kungu nono.

27:12 **27:12** Kumbukumbu 3:23–27; 32:48–52 **27:17** **27:17** 1 Afalume 22:17; Ezekieli 34:5; Mathayo 9:36; Mariko 6:34 **27:18** **27:18** Kutsama 24:13 **27:21** **27:21** Kutsama 28:30; 1 Samueli 14:41; 28:6 **27:23** **27:23** Kumbukumbu 31:23

7 Chila mwana turume ndiyelaviwa andalungizirwa ni sadaka ya lita
mwenga ya uchi wa zabibu. Yo sadaka ya uchi wa zabibu indamwagirwa
Mwenyezi Mlungu kahi ya pho Phatu Phatakatifu.
8 Wakati wa jiza rinahanda undalavya ye mwana turume wanjina
phamwenga na sadaka ya unga wa mtsere na ya chinwadzi dza hira
ya ligundzu. Ihi ni sadaka yenye kungu nono imuhamirayo Mwenyezi
Mlungu.

Sadaka ya Siku ya Kuoya

9 "Na Siku za Kuoya mundalavya ana turume airi a mwaka mmwenga-
mmwenga asio na chirema phamwenga na sadakaye ya mtsere ya kilo
mbiri za unga mnono uriotsanganywa na mafuha na sadaka ya chinwadzi.
10 Ihi ndiyo sadaka ya kuochwa ndiyolaviwa chila Siku ya Kuoya mbali
na sadaka ya kuochwa ya kawaida na sadakaye ya chinwadzi.

Sadaka ya kulumbwa kpwa mwezi

11 "Chila mwandzo wa mwezi mundamlavira Mwenyezi Mlungu sadaka
ya kuochwa ya ndzau mbiri, turume mwenga na ana turume sabaa a
mwaka mmwenga-mmwenga, asio na chirema.
12 Chisha chila ndzau mundailavya phamwenga na sadaka ya mtsere
ya kilo tahu za unga mnono uriotsanganywa na mafuha, na sadaka ya
mtsere ya kilo mbiri za unga mnono uriotsanganywa na mafuha kpwa
hiro turume,
13 na kpwa chila turume mundalavya sadaka ya mtsere ya kilo mwenga
ya unga mnono uriotsanganywa na mafuha. Sadaka hizi ni za kuochwa za
kulaviwa kpwa Mwenyezi Mlungu tsona zenye kungu nono zimuhamirazo.
14 Chila ndzau andalaviwa phamwenga na sadaka ya chinwadzi cha uchi
wa zabibu lita mbiri, lita mwenga na nusu ya uchi wa zabibu kpwa chila
turume, na lita mwenga ya uchi wa zabibu kpwa chila mwana turume. Ihi
ndiyo sadaka ya kuochwa ya chila siku ya kpwandza bada ya kulumbwa
kpwa mwezi, mwaka wosi.
15 Mbali na sadaka ya kawaida ya kuochwa na sadakaye ya chinwadzi,
mundamlavira Mwenyezi Mlungu ndenje ikale sadaka ya kuusa dambi.

Sadaka za Pasaka
(Alawi 23:5–14)

16 "Mundasherekeya sikukuu ya Pasaka ya Mwenyezi Mlungu siku ya
kumi na ne ya mwezi wa kpwandza.
17 Na yo siku ya kumi na tsano mundasherekeya sikukuu ya kurya
mikahe isiyotiywa hamira ndiyokala kpwa muda wa siku sabaa.
18 Siku ya kpwandza ya sikukuu mundahenda mkpwutano mtakatifu,
namwi msihende kazi za kawaida siku hiyo.
19 Mundamlavira Mwenyezi Mlungu sadaka ya kuochwa ya ana ndzau
airi, turume mwenga na ana turume sabaa a mwaka mmwenga-mmwenga
asio na chirema.
20 Chila ndzau mundailavya na sadaka ya mtsere ya kilo tahu za unga
wa tsiki uriotsanganywa na mafuha, na mundalavya kilo mbiri za unga
mnono uriotsanganywa na mafuha phamwenga na ro turume,
21 na kilo mwenga kpwa chila mmwenga wa hara ana turume sabaa.
22 Piya mundalavya sadaka ya kuusa dambi ya ndenje ili muhenderwe
upatanisho wa kuusirwa dambi.

28:16 28:16 Kutsama 12:1–13; Kumbukumbu 16:1–2 **28:17 28:17** Kutsama 12:14–20; 23:15; 34:18; Kumbukumbu 16:3–8

23 Mundalavya sadaka hizi mbali na zira sadaka za kuochwa za chila
ligundzu.
24 Chihivi, mundalavya sadaka ya chakurya yenye kungu nono imuhami-
rayo Mwenyezi Mlungu kpwa muda wa siku sabaa. Sadaka ihi
mundailavya mbali na sadaka ya kawaida phamwenga na sadakaye ya
chinwadzi.
25 Siku ya sabaa mundahenda mkpwutano mtakatifu, na msihende kazi
za kawaida.

Sadaka ya sikukuu ya mavuno
(Alawi 23:15–22)

26 "Siku ya kpwandza ya sikukuu ya mavuno, wakati mlavyapho
sadaka za malumbuko ga mtsere kpwa Mwenyezi Mlungu, mundahenda
mkpwutano mtakatifu namwi tamundahenda kazi za kawaida.
27 Mundamlavira Mwenyezi Mlungu sadaka za kuochwa zenye kungu
nono imuhamirayo. Mundalavya ana ndzau airi, turume mwenga na ana
turume sabaa a mwaka mmwenga-mmwenga asio na chirema.
28 Chisha chila ndzau mundamlavya phamwenga na sadaka ya mtsere
ya kilo tahu za unga mnono uriotsanganywa na mafuha, na ro turume
mundarilavya phamwenga na kilo mbiri za sadaka ya mtsere ya unga
mnono uriotsanganywa na mafuha,
29 na kpwa chila mwana turume kahi ya hara ana turume sabaa
mundaalavya phamwenga na sadaka ya mtsere ya kilo mwenga ya unga
mnono uriotsanganywa na mafuha.
30 Piya mundalavya sadaka ya kuusa dambi ya ndenje mwenga ili
muhenderwe upatanisho.
31 Kanda na sadaka za kawaida za kuochwa na sadakaze za mtsere
sadaka hizi mundazilavya phamwenga na sadakaze za vinwadzi. Hakikis-
hani kukala munalavya nyama asio na virema.

29

Sikukuu ya magunda
(Alawi 23:23–25)

1 "Siku ya kpwandza ya mwezi wa sabaa mundakala na mkpwutano
mtakatifu chisha tamundahenda kazi za kawaida. Iyo ni siku ya kupiga
magunda,
2 namwi mundalavya sadaka ya kuochwa yenye kungu nono imuhami-
rayo Mwenyezi Mlungu. Mwimwi mundalavya ndzau mmwenga, turume
mwenga na ana turume sabaa a mwaka mmwenga-mmwenga asio na
virema.
3 Mundalavya phamwenga na sadaka ya mtsere. Yo ndzau mundailavya
phamwenga na kilo tahu za unga mnono uriotsanganywa na mafuha
na ro turume mundarilavya phamwenga na kilo mbiri za unga mnono
uriotsanganywa na mafuha,
4 na kpwa chila mwana turume mundamlavya phamwenga na kilo
mwenga ya unga mnono uriotsanganywa na mafuha.
5 Chisha mundalavya sadaka ya ndenje mwenga ya kuusa dambi ili
muhenderwe upatanisho.
6 Mbali na sadaka hizo, mundaenderera kulavya sadaka za kuochwa
za chila siku na za chila mwezi kpwa Mwenyezi Mlungu. Chila sadaka
mundailavya phamwenga na sadakaye ya mtsere na ya chinwadzi dza

28:26 28:26 Kutsama 23:16; 34:22; Kumbukumbu 16:9–12

irivyolagizwa. Hizi ni sadaka zenye kungu nono zimuhamirazo Mwenyezi Mlungu.

Sadaka ya siku ya kuhenderwa upatanisho
(Alawi 23:26–32)

7 “Siku ya kumi ya mwezi wa sabaa mundakala na mkpwutano
mtakatifu. Ni mfunge na msihende kazi yoyosi.
8 Mundamlavira Mwenyezi Mlungu sadaka ya kuochwa yenye kungu
nono imuhamirayo. Mundalavya ndzau mmwenga, turume mwenga na
ana turume sabaa a mwaka mmwenga-mmwenga na asikale na chirema
yoyosi.
9 Yo ndzau mundailavya phamwenga na sadaka ya mtsere ya kilo tahu
za unga mnono uriotsanganywa na mafuha na ro turume mundarilavya
phamwenga na kilo mbiri za unga mnono uriotsanganywa na mafuha,
10 na chila mwana turume mundamlavya phamwenga na kilo mwenga
ya unga mnono uriotsanganywa na mafuha.
11 Chisha mundalavya sadaka ya kuusa dambi ya ndenje mwenga mbali
na sadaka ya kuusa dambi ya kukuhenderani upatanisho, na sadaka
ya kuochwa ya chila siku phamwenga na sadakaye ya mtsere na ya
chinwadzi.
12 “Siku ya kumi na tsano ya mwezi wa sabaa mundakala na mkpwutano
mtakatifu namwi tamundahenda kazi za kawaida. Mundamuhendera
Mwenyezi Mlungu sikukuu kpwa muda wa siku sabaa.
13 Mundalavya sadaka ya kuochwa yenye kungu nono imuhamirayo
Mwenyezi Mlungu. Mundalavya ndzau kumi na tahu, maturume mairi
na ana turume kumi na a ne a mwaka mmwenga-mmwenga na asikale na
chirema chochosi.
14 Sadaka zizi mundazilavya phamwenga na sadakaze za mtsere. Chila
ndzau kahi ya zo ndzau kumi na tahu mundailavya phamwenga na kilo
tahu za unga mnono uriotsanganywa na mafuha, na kpwa chila turume
mundarilavya phamwenga na kilo mbiri za unga mnono uriotsanganywa
na mafuha,
15 na chila mwana turume kahi za hara ana turume kumi na ane,
mundamlavya phamwenga na kilo mwenga ya unga mnono uriotsan-
ganywa na mafuha.
16 Mbali na sadaka ya kuochwa ya chila siku phamwenga na sadakaye
ya mtsere na ya chinwadzi, mundalavya sadaka ya kuusa dambi ya ndenje
mwenga.
17 “Siku ya phiriye mundalavya ndzau kumi na mbiri, maturume mairi
na ana turume kumi na a ne a mwaka mmwenga-mmwenga asio na
virema.
18 Mundalavya zo ndzau, go maturume na nyo ana turume phamwenga
na sadaka zao za mtsere na za chinwadzi kulengana na isabu yao dza
shariya iambavyo.
19 Chisha mbali na sadaka ya kuochwa ya chila siku na sadakaye ya
mtsere na chinwadzi, mundalavya sadaka ya kuusa dambi ya ndenje
mwenga.
20 “Siku ya hahu mundalavya ndzau kumi na mwenga, maturume mairi
na ana turume kumi na a ne a mwaka mmwenga-mmwenga asio na
virema.

29:7 29:7 Alawi 16:29–34 **29:12 29:12** Alawi 23:34; Kumbukumbu 16:13–15

21 Mundalavya zo ndzau, go maturume na nyo ana turume phamwenga
na sadaka zao za mtsere na za chinwadzi kulengana na isabu yao dza
shariya iambavyo.
22 Mbali na sadaka ya kuochwa ya chila siku na sadakaye ya mtsere na
chinwadzi, mundalavya sadaka ya kuusa dambi ya ndenje mwenga.

23 “Siku ya ne mundalavya ndzau kumi, maturume mairi na ana turume
kumi na a ne a mwaka mmwenga-mmwenga asio na virema.
24 Mundalavya zo ndzau, go maturume na nyo ana turume phamwenga
na sadaka zao za mtsere na za chinwadzi kulengana na isabu yao dza
shariya iambavyo.
25 Kanda na sadaka ya kuochwa ya chila siku na sadakaye ya mtsere na
chinwadzi, mundalavya sadaka ya kuusa dambi ya ndenje mwenga.

26 “Siku ya tsano mundalavya ndzau tisiya, maturume mairi na ana
turume kumi na a ne a mwaka mmwenga-mmwenga asio na virema.
27 Mundalavya zo ndzau, go maturume na nyo ana turume phamwenga
na sadaka zao za mtsere na za chinwadzi kulengana na isabu yao dza
shariya iambavyo.
28 Kanda na sadaka ya kuochwa ya chila siku na sadakaye ya mtsere na
chinwadzi, mundalavya sadaka ya kuusa dambi ya ndenje mwenga.

29 “Siku ya sita mundalavya ndzau anane, maturume mairi na ana
turume kumi na a ne a mwaka mmwenga-mmwenga asio na virema.
30 Mundalavya zo ndzau, go maturume na nyo ana turume phamwenga
na sadaka zao za mtsere na za chinwadzi kulengana na isabu yao dza
shariya iambavyo.
31 Kanda na sadaka ya kuochwa ya chila siku na sadakaye ya mtsere na
chinwadzi, mundalavya sadaka ya kuusa dambi ya ndenje mwenga.

32 “Siku ya sabaa mundalavya ndzau sabaa, maturume mairi na ana
turume kumi na a ne a mwaka mmwenga-mmwenga asio na virema.
33 Mundalavya zo ndzau, go maturume na nyo ana turume phamwenga
na sadaka zao za mtsere na za chinwadzi kulengana na isabu yao dza
shariya iambavyo.
34 Kanda na sadaka ya kuochwa ya chila siku na sadakaye ya mtsere na
chinwadzi, mundalavya sadaka ya kuusa dambi ya ndenje mwenga.

35 “Siku ya nane mundakala na mkpwutano mtakatifu na tamundahenda
kazi za kawaida.
36 Mundalavya sadaka ya kuochwa yenye kungu nono imuhamirayo
Mwenyezi Mlungu. Mundalavya ndzau mwenga, turume mwenga na ana
turume sabaa a mwaka mmwenga-mmwenga asio na virema.
37 Mundalavya yo ndzau, ro turume na nyo ana turume phamwenga na
sadaka zao za mtsere na za chinwadzi kulengana na isabu yao dza shariya
iambavyo.
38 Kanda na sadaka ya kuochwa ya chila siku na sadakaye ya mtsere na
chinwadzi, mundalavya sadaka ya kuusa dambi ya ndenje mwenga.

39 “Sadaka hizi mundamlavira Mwenyezi Mlungu wakati wa sikukuu
zenu zirizopangbwa. Mundazilavya mbali na sadaka zenu za naziri na
za kumendza kpwenu enye dza sadaka zenu za kuochwa, za mtsere, za
chinwadzi na za amani.”
40 Phahi Musa achiambira Aiziraeli vyosi arivyokala akalagizwa ni
Mwenyezi Mlungu.

30

Malagizo kuhusu naziri

1 Chisha Musa achigomba na vilongozi a mbari za Aiziraeli, achiaambira,
“Hivi ndivyo Mwenyezi Mlungu arivyolagiza:
2 Mutu achiika naziri kpwa Mwenyezi Mlungu, ama achiahidi utu kpwa
kuapa, ni ahende gosi arigoahidi kulengana na gosi arigogomba.
3 “Msichana ambaye bado anasagala na ise achiika naziri kpwa
Mwenyezi Mlungu, ama achidzifunga na ahadi,
4 na ise asikire yo hatiye ama ahadiye naye asimuambire rorosi, phahi
naziri zosi arizoziika na ahadi zosi zindadumu.
5 Ela ise achimkahaza wakati ndiphosikira, takuna naziri wala ahadi
ndiyodumu. Na Mwenyezi Mlungu andamswamehe kpwa sababu ise
wamkahaza.
6 “Ye msichana achilólwa bada ya kuika naziri ama kugomba neno bila
ya kufikiriya na akadzifungira,
7 na mlumewe edze asikire na anyamale, phahi naziri arizoziika na ahadi
zindadumu.
8 Ela ye mlumewe achimkahaza wakati ndiphosikira, phahi yo naziri
ariyoika mchewe, ama ro neno arirogomba bila kufikiriya rindakala ni
bahi na Mwenyezi Mlungu andamswamehe.
9 “Chila naziri iriyoikpwa ni mchetu gungu ama mchetu ariyehewa
talaka, indadumu.
10 “Mchetu asagalaye na mlumewe achiika naziri ama adzifungire kpwa
kuika ahadi na chirapho,
11 na mlumewe asikire na anyamale wala asimkahaze, phahi naziri zosi
na ahadi zosi zindadumu.
12 Ela ye mlumewe achimkahaza wakati ndiphosikira, phahi hatize
ama ahadiye chiyoigomba indakala ni bahi na Mwenyezi Mlungu an-
damswamehe.
13 Ye mlumewe anaweza kukubali au kukahaza naziri yoyosi na chirapho
chochosi aikacho.
14 Napho ye mlumewe kandamuambira chitu kula yo siku
ariphogasikira, andakala akakubali hatize na ahadize zosi arizoziika.
15 Ela ye mlume achigasikira na amkahaze badaye, go makosa ga ye
mchetu gandakala dzulu ya ye mlume.”
16 Higa ni malagizo ambazo Mwenyezi Mlungu wamupha Musa kuhusu
uhusiano wa mutu na mchewe, na mutu na mwanawe mchetu ambaye
kadzangbwelólwa.

31

Viha na Amidiani

1 Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba,
2 “Kabila kudzangbwefwa, ariphize Amidiani kpwa gara arigohendera
Aiziraeli.”
3 Phahi Musa achigomba na nyo atu achiaambira, “Tayarishani seemu
ya atu enu kpwa ajili ya viha akashambuliye Amidiani ili amuriphizire
Mwenyezi Mlungu chisasi.
4 Chila mbari ya Iziraeli nailavye atu elufu mwenga aphiye vihani.”
5 Phahi chila mbari ya Iziraeli ichilavya atu elufu mwenga, na osi jumula
achikala ni atu elufu kumi na mbiri.

30:2 30:2 Kumbukumbu 23:21–23; Mathayo 5:33

6 Musa achiahuma aha aphiye vihani phamwenga na Finehasi mwana
wa mlavyadzi-sadaka Eliazari. Finehasi achihala miyo ya pho Phatu
Phatakatifu na tarumbeta za kumanyisira atu kuhusu viha.
7 Aiziraeli achipigana na Amidiani dza Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza
Musa na achiolaga alume osi.
8 Kahi ya hinyo arioolagbwa kala ni phamwenga na afalume atsano a
Midiani: Evi, Rekemu, Suri, Huri na Reba. Piya Balaamu mwana wa Beori
amuolaga kpwa upanga.
9 Aiziraeli achihala mateka achetu a Chimidiani na ana ao, phamwenga
na ng'ombe zao, mang'ondzi gao, mbuzi zao na mali zao zosi.
10 Achiocha midzi yosi ambayo Amidiani kala achiisagala na kambi zao
zosi.
11 Achihala zewe zosi na achihala mateka atu na nyama,
12 achireha nyo atu ariotsamizwa kpwa lazima, nyama na zewe zosi
mbere za Musa, mlavyadzi-sadaka Eliazari na Aiziraeli osi ariokala
akachita kambi kahi ya tsi ya kugbwa ya Moabu iriyo kanda-kanda ya
muho Joridani, ng'ambo ya phiri napho ula Jeriko.
13 Musa, mlavyadzi-sadaka Eliazari na vilongozi osi a Aiziraeli aphiya
kpwendakutana nao kondze ya yo kambi.
14 Musa achiatsukirirwa sana nyo maofisaa a jeshi, yani akulu a vikosi
vya anajeshi elufu-elufu na akulu a vikosi vya anajeshi gana-gana ariokala
akauya kula vihani.
15 Musa achiauza achiamba, "Mbona mwaaricha moyo achetu osi?
16 Aho ndio ariolunga ushauri wa Balaamu, achihenda Aiziraeli amuhen-
dere dambi Mwenyezi Mlungu hiko Peori hadi achiphahwa ni shaka.
17 Sambi aolageni nyo anache osi a chilume na chila mchetu ariyelala na
mlume,
18 ela dziikireni enye asichana osi ambao taadzangbwelala na mlume.
19 "Chila mmwenga wenu ariyeolaga mutu ama kuguta lufu ni akale
kondze ya kambi kpwa siku sabaa. Siku ya hahu na ya sabaa ni mtakaswe
phamwenga na nyo atu murioatsamiza kpwa lazima.
20 Mundatakasa chila nguwo na chila chitu chirichotengezwa na chingo,
nyoya za mbuzi au mbao."
21 Chisha mlavyadzi-sadaka Eliazari achigaambira go majeshi garigokala
gala vihani, "Hiri ndiro lagizo ra shariya ambaro Mwenyezi Mlungu
wamlagiza Musa:
22 Zahabu, feza, shaba, chuma, bamba na aina ya chuma chiihwacho
risasi
23 na chitu chochosi sichophya chichitsupizwa mohoni, ni chitakaswe
kpwa kutsupizwa na mohoni. Ela piya ni chitakaswe na madzi ga utakaso.
Na chochosi ambacho chichitsupizwa mohoni chinaphya ni chitakaswe na
madzi ga utakaso bahi.
24 Siku ya sabaa mundafula nguwo zenu namwi mundakala swafi.
Chisha mundakala munaweza kuinjira kambini."
25 Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba,
26 "Uwe na mlavyadzi-sadaka Eliazari na vilongozi a Aiziraeli
mundaaolanga atu osi ariotsamizwa kpwa lazima na nyama.
27 Viganyeni kano mbiri, seemu ya kpwandza muiphe go majeshi
garigophiya vihani na seemu ya phiri muiphe nyo atu anjina osi.

31:16 31:16 Isabu 25:1–9

28 Kula kpwa mtalo wa anajeshi ariophiya vihani, tenga seemu kpwa
ajili ya Mwenyezi Mlungu; chitu chimwenga kula kpwa chila vitu magana
matsano, ikale ni mutu, ng'ombe, punda, mang'ondzi na mbuzi,
29 umuphe mlavyadzi-sadaka Eliazari ikale seemu ya Mwenyezi Mlungu.
30 Kula kpwa fungu ra Aiziraeli hala seemu mwenga ya seemu mirongo
mitsano, ikale ni atu, ng'ombe, punda, mang'ondzi, mbuzi yani chila aina
ya nyama. Mtalo uhu aphe Alawi, yani aimirizi a hema ra Mwenyezi
Mlungu."
31 Phahi Musa na mlavyadzi-sadaka Eliazari achihenda dza vira
Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza Musa.

32 Vitu virivyosala kula kpwa vyo virivyohalwa mateka ni go majeshi
kala ni mang'ondzi phamwenga na mbuzi elufu magana sita, mirongo
sabaa na tsano,
33 ng'ombe elufu mirongo sabaa na mbiri,
34 punda elufu mirongo sita na mwenga
35 na achetu elufu mirongo mihahu na airi ambao kala taadzangbwelala
na mlume.
36 Na nusu ambayo yakala ni mtalo wa hara ariophiya vihani kala ni:
mang'ondzi phamwenga na mbuzi elufu magana mahahu na mirongo
mihahu na sabaa, na magana matsano,
37 na kula kpwa gaga, mang'ondzi phamwenga na mbuzi magana sita na
mirongo sabaa na matsano gakala maripho kpwa Mwenyezi Mlungu.
38 Ng'ombe elufu mirongo mihahu na sita, na kula kpwa zizo ng'ombe
mirongo sabaa na mbiri zakala maripho kpwa Mwenyezi Mlungu.
39 Punda elufu mirongo mihahu na magana matsano, na kula kpwa aha
punda mirongo sita na mwenga akala maripho kpwa Mwenyezi Mlungu.
40 Atu elufu kumi na sita, na kula kpwa aha atu mirongo mihahu na
mbiri akala maripho kpwa Mwenyezi Mlungu.

41 Musa achimupha mlavyadzi-sadaka Eliazari seemu ya Mwenyezi
Mlungu dza Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza.

42 Ira nusu ya mtalo wa Aiziraeli ambayo Musa waitenga kula kpwa hura
mtalo wa ariophiya vihani
43 yakala ni mang'ondzi phamwenga na mbuzi elufu magana mahahu
na mirongo mihahu na sabaa na magana matsano,
44 ng'ombe elufu mirongo mihahu na sita,
45 punda elufu mirongo mihahu na magana matsano
46 na atu elufu kumi na sita.
47 Musa achihala mutu mmwenga kula kpwa chila atu mirongo mitsano
na nyama mmwenga kula kpwa chila nyama mirongo mitsano kula kpwa
hura mtalo wa Aiziraeli na achiapha Alawi ariokala achiimirira hema ra
Mwenyezi Mlungu, dza Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza Musa.
48 Chisha maofisaa ambao kala anaimirira vikosi vya jeshi, yani akulu a
vikosi vya anajeshi elufu-elufu na a vikosi vya anajeshi gana-gana aphiya
kpwa Musa
49 achimuamba Musa, "Swiswi atumishio hukaolanga anajeshi osi ario
tsini yehu na taphana hata mmwenga ambaye kapho.
50 Vivi hukamrehera Mwenyezi Mlungu sadaka vitu vya zahabu hurivy-
oviphaha: mikufu, bangili, pehe, vipuli na shanga hupatanishwe na
Mwenyezi Mlungu."

51 Musa na mlavyadzi-sadaka Eliazari achiphokera yo miyo ya zahabu.

52 Na zahabu yosi iriyolaviwa kpwa Mwenyezi Mlungu dza sadaka ni
akulu a vikosi vya anajeshi elufu-elufu na akulu a vikosi vya anajeshi gana-
gana kala ina uziho wa kama kilo magana mairi.
53 (Chila mwanajeshi kala akadziharira vitu.)
54 Musa na mlavyadzi-sadaka Eliazari achiphokera iyo zahabu kula kpwa
akulu a vikosi vya anajeshi na achiiphirika kahi ya hema ra mkpwutano
kpwa ikale ukumbusho wa Aiziraeli mbere za Mwenyezi Mlungu.

32

Mbari za uphande wa mlairo wa dzuwa wa muho Joridani

1 Atu a mbari ya Rubini na ya Gadi akala na mifugo minji sana. Phahi,
ariphoona kukala tsi ya Jazeri na Giliadi kala inafwaha kpwa mifugo yao,
2 aphiya kpwa Musa, mlavyadzi-sadaka Eliazari na vilongozi a Aiziraeli,
achiaambira,
3 "Atarothi, Diboni, Jazeri, Nimura, Heshiboni, Eleale, Sebamu, Nebo na
Beoni,
4 midzi ya yo tsi ambayo Mwenyezi Mlungu waahenda Aiziraeli aishinde,
inafwaha kpwa mifugo, naswi atumishio huna mifugo.
5 Hunakuvoya, ichikala undahukubali uhuphe tsi ihi ikale yehu swiswi
atumishio yani husivuke Joridani."
6 Musa achigomba na atu a Gadi na a Rubini achiamba, "Dze,
mundasagala phapha wakati ayawenu ndiphophiya vihani?
7 Kpwa utu wani munaavundza moyo Aiziraeli ayawenu asilonde kuvuka
na kuinjira tsi ariyohewa ni Mwenyezi Mlungu?
8 Akare enu ahenda dza vivyo, wakati niriphoahuma anjina aho kula
Kadeshi-Barinea aphiye akapeleleze yo tsi.
9 Ariphophiya hadi Dete ra Eshikoli na kuiona yo tsi, aavundza moyo
Aiziraeli hata achirema kuinjira yo tsi ambayo Mwenyezi Mlungu kala
akalaga kuapha.
10 Siku iyo Mwenyezi Mlungu achiatsukirirwa sana na achiapa achiamba,
11 'Kpwa kpweli taphana hata mutu mmwenga ariye na miaka mirongo
miiri na kpwenderera yekpwedza kula Misiri ndiyeiona tsi niriyoapa
kuapha Burahimu, Isaka na Jakobo kpwa kukala taanilungire chikamilifu,
12 isiphokala Kalebu mwana wa Jefune, wa mryango wa Kenazi, na
Joshuwa mwana wa Nuni, mana aho akamlunga Mwenyezi Mlungu
chikamilifu.'
13 Phahi Mwenyezi Mlungu achiatsukirirwa Aiziraeli na achiahenda
atange-tange ko weruni kpwa miaka mirongo mine, hadi chivyazi chosi
cha okala akahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu chiriphoangamia.
14 "Mwi atu msio na mana, mukakala dza sowe zenu kpwa kumuhendera
dambi Mwenyezi Mlungu na kusababisha akutsukirirweni sana mwi
Aiziraeli!
15 Muchiricha kumlunga Mwenyezi Mlungu, naye andaaricha atu aha ko
weruni, namwi mundaahenda aangamizwe osi."
16 Phahi achimsengerera phephi Musa achimuamba, "Hundaitengezera
vyaa mifugo yehu, na kuadzengera midzi achetu ehu na ana ehu.
17 Ela hu tayari kuhala silaha na kuatanguliya Aiziraeli ayawehu vihani
hadi huone akaphaha mwatu mwao kuno achetu ehu na ana ehu andakala
anasagala kpwenye midzi yenye ngome ili kuarinda na enyezi a tsi ihi.

32:8 32:8 Isabu 13:17–33 **32:10 32:10** Isabu 14:26–35

18 Tahundauya kpwehu midzini hadi Aiziraeli osi ndiphophaha chila
mmwenga seemuye ya tsi.
19 Tahundarisi chochosi phamwenga nao hiko ng’ambo ya phiri ya
Joridani, kpwa kukala hukaphaha seemu yehu ya tsi uphande huno wa
mlairo wa dzuwa.”
20 Musa achiaambira, “Ichikala mundahenda hivyo, na muhale silaha
mbere za Mwenyezi Mlungu na mphiye vihani,
21 na chila mmwenga wenu ariye na silaha avuke Joridani mbere za
Mwenyezi Mlungu, hadi Mwenyezi Mlungu azole maaduige,
22 na akuhendeni muatawale nyo atu a yo tsi, hipho mundakala
munaweza kuuya, mana mundakala mkamala kazi yenu kpwa Mwenyezi
Mlungu na kpwa Aiziraeli. Ndipho tsi ihi indakala yenu mbere za
Mwenyezi Mlungu.
23 “Ela ichikala tamundahenda hivyo mundakala munahenda dambi
mbere za Mwenyezi Mlungu; namwi mmanye hakika mundatiywa adabu.
24 Adzengereni midzi achetu enu, ana enu na muidzengere vyaa mifugo
yenu, ela hendani dza mchivyoahidi.”
25 Chisha atu a mbari ya Gadi na ya Rubini achimuambira Musa, “Swiswi
atumishio hundahenda dza uchivyohulagiza uwe bwana wehu.
26 Ana ehu, achetu ehu na mifugo yehu yosi indasala kuku kahi za midzi
ya Giliadi.
27 Ela swiswi atumishio, osi hurio na silaha tayari kuphiya vihani
hundavuka hukapige viha mbere za Mwenyezi Mlungu dza uwe bwana
wehu unavyohulagiza.”
28 Phahi Musa achilavya malagizo kpwa mlavyadzi-sadaka Eliazari,
Joshuwa mwana wa Nuni na vilongozi a mbari za Aiziraeli kuhusu nyo
atu a Gadi na a Rubini.
29 Musa achiambira, “Ichikala atu a Gadi na a Rubini andavuka Joridani
phamwenga namwi kuno ana silaha zao na Mwenyezi Mlungu akuhendeni
muashinde atu a tsi iyo, phahi mundaapha tsi ya Giliadi ikale yao.
30 Ela ichikala taandagbwira silaha zao na kuvuka phamwenga namwi,
ni aphahe mtalo wao phamwenga namwi kahi za tsi ya Kanani.”
31 Atu a Gadi na a Rubini achiamba, “Swiswi atumishio hundahenda dza
Mwenyezi Mlungu arivyoamba.
32 Hundahala silaha huvuke Mwenyezi Mlungu achihulongoza kuinjira
Kanani, ela seemu ya urisi wehu indakala kahi za ng’ambo ihi ya Joridani.”
33 Phahi Musa achiapha atu a mbari ya Gadi na ya Rubini, na nusu ya atu
a mbari ya Manase mwana wa Yusufu, ufalume wosi wa Sihoni, mfalume
wa Aamori na wa Ogi, mfalume wa Bashani, tsi yao, midzi yao na seemu
zirizokala zikaizunguluka.
34 Atu a Gadi achidzenga tsona midzi ya Diboni, Atarothi, Aroeri,
35 Atirothi-Shofani, Jazeri, Jogibeha,
36 Bethi-Nimura na Bethi-Harani, midzi yenye ngome; chisha achidzenga
vyaa vya mang’ondzi.
37 Atu a Rubini achidzenga tsona midzi ya Heshiboni, Eleale,
Kiriathaimu,
38 Nebo na Baali-Meoni (madzina ga midzi ihi gagaluzwa), na Sibuma.
Midzi ariyoidzenga tsona achiipha madzina.
39 Atu a chivyazi cha Makiri mwana wa Manase achiphiya Giliadi,
achendaiteka na achiazola Aamori ariokala himo.

32:28 32:28 Joshuwa 1:12–15

40 Phahi Musa achiapha yo tsi ya Giliadi atu a chivyazi cha Makiri mwana
wa Manase, nao achisagala mumo.
41 Jairi kula chivyazi cha Manase achendahala mateka vidzidzi vya
Giliadi na achivigaluza dzina achiviiha Havothi-Jairi.
42 Naye Noba achendateka mudzi wa Kenathi na vidzidzivye na achiuiha
Noba, dzinare mwenye.

33

Charo cha kula Misiri hadi Moabu

1 Hivi ndivyo vituwo vya Aiziraeli ariphokala a charoni wakati ariphola
Misiri madiba-madiba kuno analongozwa ni Musa na Aruni.
2 Kpwa lagizo ra Mwenyezi Mlungu, Musa achiandika madzina ga vituwo
arivyochita kambi. Vyo vituwo vyao kala ni hivi:
3 Aiziraeli auka Ramesesi siku ya kumi na tsano ya mwezi wa
kpwandza, siku mwenga bada ya Pasaka. Aho auka kpwa usujaa mbere
za Amisiri osi,
4 Amisiri ariphokala anazika ana aho alume a kpwandza ariokala
akaolagbwa ni Mwenyezi Mlungu, mana Mwenyezi Mlungu kala akaamula
milungu yao.
5 Aiziraeli auka Ramesesi na achendachita kambi Sukothi.
6 Achiuka Sukothi, achendachita kambi Ethamu, kanda-kanda ya weru.
7 Achiuka Ethamu, achigaluka achiuya Pi-Hahirothi, uphande wa
mlairo wa dzuwa wa Baali-Sefoni, na achichita kambi phephi na Migidoli.
8 Achiuka Pi-Hahirothi achiphiya kutsupira kahi-kahi ya bahari hadi
achifika weruni, achiphiya charo cha siku tahu kahi za jangbwa ra Ethamu
na achichita kambi Mara.
9 Achiuka Mara, achiphiya Elimu na achendachita kambi kuko. Elimu
kala kuna pula za madzi kumi na mbiri na mitende mirongo sabaa.
10 Achiuka Elimu na achendachita kambi kanda-kanda ya Bahari ya
Shamu.
11 Achiuka Bahari ya Shamu, achendachita kambi kahi za jangbwa ra
Sini.
12 Achiuka jangbwa ra Sini, achendachita kambi Dofuka.
13 Achiuka Dofuka, achendachita kambi Alushi.
14 Achiuka Alushi, achendachita kambi Refidimu, phatu phokala
taphana madzi ga atu kunwa.
15 Achiuka Refidimu, achendachita kambi jangbwa ra Sinai.
16 Achiuka jangbwa ra Sinai, achendachita kambi Kiburothi-Hataava.
17 Achiuka Kiburothi-Hataava, achendachita kambi Haserothi.
18 Achiuka Haserothi, achendachita kambi Rithima.
19 Achiuka Rithima, achendachita kambi Rimoni-Peresi.
20 Achiuka Rimoni-Peresi, achendachita kambi Libuna.
21 Achiuka Libuna, achendachita kambi Risa.
22 Achiuka Risa, achendachita kambi Kehelatha.
23 Achiuka Kehelatha, achendachita kambi mwango wa Sheferi.
24 Achiuka mwango wa Sheferi, achendachita kambi Harada.
25 Achiuka Harada, achendachita kambi Makelothi.
26 Achiuka Makelothi, achendachita kambi Tahathi.
27 Achiuka Tahathi, achendachita kambi Tera.
28 Achiuka Tera, achendachita kambi Mithika.
29 Achiuka Mithika, achendachita kambi Hashimona.
30 Achiuka Hashimona, achendachita kambi Moserothi.
31 Achiuka Moserothi, achendachita kambi Bene-Jaakani.

32 Achiuka Bene-Jaakani, achendachita kambi Hori-Hagidigadi.
33 Achiuka Hori-Hagidigadi, achendachita kambi Jotibatha.
34 Achiuka Jotibatha, achendachita kambi Aburona.
35 Achiuka Aburona, achendachita kambi Esioni-Geberi.
36 Achiuka Esioni-Geberi, achendachita kambi Kadeshi, ko jangbwa ra Sini.
37 Achiuka Kadeshi, achendachita kambi mwango wa Hori, kuphakana na tsi ya Edomu.
38 Kpwa lagizo ra Mwenyezi Mlungu, mlavyadzi-sadaka Aruni achi-ambuka mwango wa Hori na achifwa kuko siku ya kpwandza ya mwezi wa tsano ya mwaka wa mirongo mine, bada ya Aiziraeli kutuluka tsi ya Misiri.
39 Wakati Aruni anafwa kala ana miaka gana mwenga mirongo miiri na tahu.
40 Wakati uho mfalume Mkanani wa Aradi, yesagala uphande wa mwakani wa tsi ya Kanani, wasikira kukala Aiziraeli aredza kuko.
41 Aiziraeli achiuka mwango wa Hori, achendachita kambi Salimona.
42 Achiuka Salimona, achendachita kambi Punoni.
43 Achiuka Punoni, achendachita kambi Obothi.
44 Achiuka Obothi, achendachita kambi Iye-Abarimu, muphakani mwa tsi ya Moabu.
45 Achiuka Iye-Abarimu, achendachita kambi Diboni-Gadi.
46 Achiuka Diboni-Gadi, achendachita kambi Alimoni-Dibulathaimu.
47 Achiuka Alimoni-Dibulathaimu, achendachita kambi kahi za myango ya Abarimu, phephi na Nebo.
48 Achiuka myango ya Abarimu, achendachita kambi kahi za tsi ya kugbwa ya Moabu iriyo kanda-kanda ya muho Joridani, ng’ambo ya phiri napho ula Jeriko.
49 Achita kambi kanda-kanda ya Joridani kula Bethi-Jeshimothi hata Abeli-Shitimu kahi za tsi ya kugbwa ya Moabu.

50 Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa kahi za tsi ya kugbwa ya Moabu iriyo kanda-kanda ya muho Joridani, ng’ambo ya phiri napho ula Jeriko achimuamba,
51 “Gomba na Aiziraeli uaambe, ‘Mndiphovuka Joridani na kuinjira tsi ya Kanani,
52 azoleni enyezi osi a tsi hiyo. Mubanange-banange vizuka vyao vyosi vya kutsongbwa na vya chuma cha kuyayushwa chisha m’bomole mwatu mwao mosi mwa dzulu mwa ibada.
53 Namwi mundaihala yo tsi na msagale mumo, mana nikakuphani mwimwi ikale yenu.
54 Mundaiganya yo tsi kpwa kupiga kura kulengana na mbari zenu. Mbari kulu mundaipha phatu phakulu na mbari ndide mundaipha phatu phadide. Ndichomgbwerera mutu kpwa njira ya kura ni chakpwe. Mundaganya kulengana na mbari za akare enu.

55 “ ‘Ela ichikala tamundaazola nyo enyezi a yo tsi, aho ndiosala andakala dza miya mwenu matsoni na mwityo wa mbavuni. Andakureherani matatizo kahi za yo tsi ambayo mundasagala.
56 Nami nindakuhendani mwimwi vyo nirivyopanga kuahenda aho.’ ”

33:38 33:38 Isabu 20:22–28; Kumbukumbu 10:6; 32:50 **33:40 33:40** Isabu 21:1 **33:54 33:54** Isabu 26:54–56

34

Miphaka ya yo tsi

1 Mwenyezi Mlungu wagomba na Musa achimuamba,
2 “Alagize nyo Aiziraeli na uaambire: Mndiphoinjira tsi ya Kanani, tsi
ambayo nakuphani ikale yenu, miphakaye indakala ni hino:
3 “Mphaka wenu wa uphande wa mwakani undakala ni kula jangbwa ra
Sini, kulunga-lunga mphaka wa Edomu. Uphande wa mlairo wa dzuwa,
mphaka hinyo undaandzira mwisho wa Bahari ya Munyu,
4 nao undagaluka uphiye uphande wa mwakani wa muambuko wa
Akirabimu, uphiye hadi Sini hata uphande wa mwakani wa Kadeshi-
Barinea. Kula phapho undaphiya hadi Hasari-Adari hadi Asimoni.
5 Chisha nyo mphaka undagaluka phapho Asimoni na uphiye hadi
chidzuho cha Misiri na usike baharini.
6 “Mphaka wenu wa uphande wa mtswerero wa dzuwa undakala pwani
ya Bahari Kulu.
7 “Mphaka wenu wa uphande wa vurini undakala huno: Kula Bahari
Kulu hadi mwango wa Hori.
8 Na kula mwango wa Hori hadi phatu pha kumenyera Hamathi, chisha
hadi Sedadi.
9 Na kula phapho undaenderera hadi Zifuroni na umarigizike Hasari-
Enani. Huno ndio ndiokala mphaka wenu wa uphande wa vurini.
10 “Mphaka wenu wa mlairo wa dzuwa undakala kula Hasari-Enani hadi
Shefamu.
11 Kula Shefamu, undatserera hadi Ribula, uphande wa mlairo wa dzuwa
wa Aini na uenderere hadi miteremuko ya uphande wa mlairo wa dzuwa
wa ziya ra Kinerethi,*
12 utserere kulunga-lunga Joridani na usike Bahari ya Munyu. Ihi ndio
ndiyokala tsi yenu na miphakaye ya chila uphande.”
13 Phahi Musa achialagiza Aiziraeli achiamba, “Hino ndio tsi mundiyorisi
kpwa kupiga kura, ambayo Mwenyezi Mlungu akalagiza ihewe zo mbari
tisiya na nusu,
14 kpwa kukala atu a mbari ya Rubini, ya Gadi na nusu ya mbari ya
Manase akahewa kare urisi wao kulengana na nyumba za akare ao.
15 Mbari hizi mbiri na nusu zahewa kare phatu pha kurisi kuko ng’ambo
ya phiri ya Joridani iriyo mlairo wa dzuwa napho ula Jeriko.”

Vilongozi ndioganya yo tsi

16 Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba,
17 “Atu ndiokuganyirani yo tsi ni mlavyadzi-sadaka Eliazari na Joshuwa
mwana wa Nuni.
18 Chisha mundatsambula chilongozi mmwenga-mmwenga kula kpwa
chila mbari ili akuteryeni kuganya yo tsi.
19 Higa ndigo madzina gao: Kalebu mwana wa Jefune kula mbari ya
Juda,
20 Shemueli mwana wa Amihudi kula mbari ya Simioni,
21 Elidadi mwana wa Kisiloni kula mbari ya Benjamini,
22 Buki mwana wa Jogili kula mbari ya Dani,
23 Hanieli mwana wa Efodi kula mbari ya Manase mwana wa Yusufu,
24 Kemueli mwana wa Shifutani mbari ya Efuraimu,
25 Elizafani mwana wa Parinaki kula mbari ya Zabuloni,

---

* **34:11 34:11** ***Kinerethi*** ni dzina ra kare ra ziya ra Galilaya. **34:13 34:13** Isabu 26:52–56 **34:13 34:13** Joshuwa 14:1–5

26 Palitieli mwana wa Azani mbari ya Isakari,
27 Ahihudi mwana wa Shelomi kula mbari ya Asheri
28 na Pedaheli mwana wa Amihudi, kula mbari ya Nafutali.”
29 Hinya ndio atu Mwenyezi Mlungu arioalagiza aganye yo tsi ya Kanani ikale urisi wa Aiziraeli.

35

Midzi ya Alawi

1 Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa kahi ya tsi ya kugbwa ya Moabu iriyo kanda-kanda ya muho Joridani, ng’ambo ya phiri napho ula Jeriko achimuamba,
2 “Alagize Aiziraeli aaphe Alawi midzi ya kusagala kahi ya tsi ndiyokala yao, phamwenga na seemu zozunguluka yo midzi ikale mwatu mwa kurisa.
3 Yo midzi indakala yao, nao andasagala mumo, namo mundakala na mwatu mwao mwa kurisa mifugo yao.
4 “Pho phatu pha kurisa mundiphoapha Alawi ni phakale phana ure wa mita magana mane na mirongo mitsano kula ukuta wa mudzi, kuzunguluka pande zosi za chila mudzi.
5 Ko kondze ya nyo mudzi mundapima mita magana tisiya uphande wa mlairo wa dzuwa, mita magana tisiya uphande wa mtswerero wa dzuwa, mita magana tisiya uphande wa vurini, na mita magana tisiya uphande wa mwakani, kuzunguluka nyo mudzi. Hipho phandakala phatu phao pha kurisa.
6 “Midzi sita kahi ya yo midzi mundiyoipha Alawi indakala midzi ya kuchimbirira, ambayo mutu ndiyeolaga myawe bila kumanya andachimbirira. Chisha mundaenjereza midzi yanjina mirongo mine na miiri.
7 Kpwa jumula ni muaphe Alawi midzi mirongo mine na nane phamwenga na phatu pha kurisa.
8 Midzi ambayo mundaipha Alawi kula tsi ndiyohalwa ni Aiziraeli indalaviwa kulengana na urisi wa chila mbari. Kula mbari iriyo na midzi minji, mundahala midzi minji na kula mbari iriyo na midzi michache mundahala michache.”

Midzi ya kuchimbirira
(Kumbukumbu 19:1–13; Joshuwa 20:1–9)

9 Chisha Mwenyezi Mlungu achigomba na Musa achimuamba,
10 “Gomba na Aiziraeli uaambe: Mndiphovuka Joridani kuinjira tsi ya Kanani,
11 mundatsambula midzi ya kuchimbirira, ambayo mutu ndiyeolaga myawe bila kumanya andachimbirira.
12 Kuko kundakala ni kpwatu kpwa kuchimbirira ili kudzitivya na mutu ambaye analonda kuriphiza chisasi, ili ye mutu ariyeolaga asiolagbwe hadi ahukumiwe mbere za mkpwutano.
13 Midzi sita ndiyoilavya indakala ni midzi yenu ya kuchimbirira.
14 Mundalavya midzi mihahu kula ng’ambo ihi ya Joridani na yo midzi yanjina mihahu kula tsi ya Kanani.
15 Midzi ihi sita indakala ni midzi ya kuchimbirira kpwa Aiziraeli, ajeni asagalao phamwenga namwi kpwa muda mfupi au mure, ili mutu ndiyeolaga myawe bila kumanya aphahe kuchimbirira kuko.

35:1 **35:1** Joshuwa 21:1–42 **35:9** **35:9** Kumbukumbu 19:2–4; Joshuwa 20:1–9

16 “Ela mutu achimpiga myawe na chifwaya cha chuma ili amuolage,
mutu iye ni muolagadzi naye ni aolagbwe.
17 Na mutu achimpiga dziwe myawe hata achimuolaga, mutu iye ni
muolagadzi na ni lazima aolagbwe.
18 Ama mutu achimpiga myawe na chifwaya cha muhi chiwezacho
kuolaga na afwe, mutu iye ni muolagadzi na ni lazima aolagbwe.
19 Ye muolagadzi andaolagbwa ni mutu wa phephi wa ye mutu ariyeo-
lagbwa. Achikutana naye andamuolaga kumuriphizira chisasi m’bariwe.
20 Mutu achireyera myawe na amsukume au amtsuphire utu kusudi naye
afwe,
21 au kpwa uadui ampige ngumi hata ye myawe afwe, mutu iye ni
muolagadzi na ni lazima aolagbwe. Mutu wa phephi wa ye achiyeolagbwa
andamuolaga ndiphokutana naye.
22 “Ela mutu achimsukuma myawe gafula na katsukirirwe au achimt-
suphira utu bila ya kumanya,
23 au bila kulola atsuphe dziwe rikampige mutu wanjina naye afwe,
kpwa kukala ye achiyefwa kakarire na uadui na ye mtsuphi wa dziwe
kakakusudiya kumlumiza,
24 phahi, mkpwutano ni uamule kahi ya ye achiyeolaga na ye m’bari wa
ye ariyeolagbwa alondaye kuriphiza chisasi kulengana na shariya hizi.
25 Mkpwutano ni umuokole ye achiyeolaga na iye m’bari wa ye ariyeo-
lagbwa na kumuuyiza ko mudzi wa kuchimbirira ariokala akachimbirira.
Ni aenderere kusagala kuko hadi mlavyadzi-sadaka mkpwulu wa wakati
hinyo ariyemwagirwa mafuha afwe.
26 Ela ye achiyeolaga wakati wowosi achituluka kondze ya nyo mudzi
ariouchimbirira,
27 na ye alondaye kuriphiza chisasi amuone kondze ya nyo mudzi wa
kuchimbirira na amuolage, iye kandakala na makosa ga kumuolaga.
28 Mana ye achiyeolaga ni asale ndani ya mudzi wa kuchimbirira hadi
mlavyadzi-sadaka mkpwulu afwe ndipho auye kpwao.
29 “Higa gandakala malagizo ga chishariya kpwenu na vivyazi vyenu
vyosi kokosi mundikokala.
30 “Mutu yeyesi achiolaga mutu, ni aolagbwe kpwa ushaidi wa zaidi ya
mutu mmwenga, ela takuna mutu yeyesi ndiyeolagbwa kpwa ushaidi wa
mutu mmwenga.
31 “Msikubali kuhala kore kpwa kukombola roho ya achiyeolaga ariye-
hukumiwa kuolagbwa. Mutu hiye ni aolagbwe.
32 “Msikubali kuphokera kore kpwa ajili ya mutu achiyechimbirira
mudzi wa kuchimbirira ili mumuruhusu auye kpwao kabila ya ye
mlavyadzi-sadaka mkpwulu kufwa.
33 “Msiitiye najisi tsi msagalayo, mana ko kuolaga kunaihenda yo tsi
ikale najisi na takuna sadaka yoyosi iwezayo kutakasa tsi isiphokala ya
ye achiyeolaga.
34 Msiitiye najisi tsi msagalayo na nisagalayo mimi, mana mimi
Mwenyezi Mlungu nasagala kahi za Aiziraeli.”

36

Malagizo zaidi kuhusu urisi wa achetu

35:30 35:30 Kumbukumbu 17:6; 19:15

1 Vilongozi a atu a chivyazi cha Giliadi mwana wa Makiri, mwana wa
Manase a chivyazi cha Yusufu, akpwendagomba na Musa na nyo vilongozi
anjina a mbari za Iziraeli
2 achiamba, “Mwenyezi Mlungu wakulagiza uwe bwana wehu kukala
uaganyire Aiziraeli tsi kpwa kuhumira njira ya kupiga kura. Piya
wakulagiza ulavye mtalo wa mwenehu wehu Selofehadi kpwa anae
achetu.
3 Ela achilólwa ni Aiziraeli a mbari zanjina, seemu yao indauswa kahi
ya urisi wa akare ehu na kutsanganywa na wa yo mbari ambayo andakala
akalólwa. Kpwa hivyo seemu ya urisi wehu indahalwa.
4 Mwaka wa kuikpwa huru Aiziraeli uchifika, urisi wao undaenjerezwa
kpwenye urisi wa yo mbari ambayo andakala akalólwa, na indauswa kula
kpwa urisi wa akare ehu.”
5 Phahi Musa achialagiza Aiziraeli kulengana na neno ra Mwenyezi
Mlungu achiamba, “Higo agombago atu a mbari ya Manase mwana wa
Yusufu ni ga kpweli.
6 Vivi ndivyo Mwenyezi Mlungu arivyolagiza kuhusu ana achetu a
Selofehadi: Ana uhuru wa kulólwa ni mutu yeyesi alondaye, ela ni akale
ni wa kula kahi ya adugu a mbari ya ise yao,
7 ili kusikale na urisi wowosi wa Aiziraeli ndiotsamizwa kula mbari
mwenga hadi mbari yanjina, mana Aiziraeli osi andasala na urisi wa mbari
za akare ao.
8 Chila mwana mchetu ariye na urisi kahi za mbari yoyosi ya Iziraeli ni
alólwe ni mdugu wa ise, ili Aiziraeli osi aphahe urisi wa ise zao.
9 Taphana urisi ndiotsamizwa kula mbari mwenga hadi yanjina. Chila
mbari ya Aiziraeli indasala na urisiwe.”
10 Phahi ana achetu a Selofehadi ahenda dza Mwenyezi Mlungu arivy-
omlagiza Musa.
11 Nao kala ni Mahala, Tirisa, Hogila, Milika na Noa. Aha alólwa ni ana
a adugu a ise yao.
12 Alólwa kahi za mbari ya chivyazi cha Manase mwana wa Yusufu, na
urisi wao uchisala kahi ya adugu a ise yao.
13 Hizi ndizo shariya na malagizo ambago Mwenyezi Mlungu waapha
Aiziraeli kutsupira Musa ko tsi ya kugbwa ya Moabu iriyo kanda-kanda ya
muho Joridani, ng’ambo ya phiri napho ula Jeriko.

36:2 36:2 Isabu 27:7

Chitabu cha tsano cha Musa chiihwacho
KUMBUKUMBU ZA SHARIYA
Tanga mbere

Chitabu hichi chaandikpwa wakati ambapho Musa kala anauyira shariya na malagizo garigohewa Aiziraeli hiko mwango Horebu. Musa anahadza mambo Mlungu arigohenda kpwa ajili ya atu hinyo kpwa sababu ya mendzwaye kulu: waika chilagane nao, waalongoza muda wosi jangbwani, waarinda na kutivya na maadui gao, achiapha shariya, malagizoge phamwenga na ahadize. Musa anaasihi atu akale aaminifu kpwa Mlungu na kutsambula kukala na ushirika mnono naye. Maneno makulu garigoandikpwa kpwenye chitabu hichi na garigouyirwa kpwenye Mathayo 22:37 ni higa: "Phahi phundzani, mwi Aiziraeli, Mwenyezi Mlungu tu ndiye Mlungu wehu. Mmendzeni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, kpwa mioyo yenu yosi, kpwa roho zenu zosi na mkpwotse wenu wosi." (22:37).

Kahi ya sura ne za mwisho, yani 31:1—34:12, phana maandiko mairi ga chishairi na masemuriri mairi: hunaambirwa kuhusu mlongozo na mashauri mbali-mbali ambago Musa waapha atu kabila ya kufwakpwe. Musa anamtsambula Joshuwa agbwire nafwasiye (sura 31), wira wa Musa (sura 32), Musa anajaliya mbari kumi na mbiri za Iziraeli (sura 33) na mwisho habari za chifo cha Musa (sura 34). Chitabu chenye china seemu ne (1:1—4:43; 4:44—28:68; 28:69—30:20 na 31:1—34:12).

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Musa anagomba na atu kano ya kpwandza 1:1—4:49
Musa anagomba na atu kano ya phiri kuhusu: 5:1—26:19
a. Amuri kumi 5:1—10:22
b. Shariya, malagizo na maonyo 11:1—28:68
Chilagane chinaikpwa luphya 29:1—30:20
Maneno ga Musa ga mwisho 31:1—33:29
Kufwa kpwa Musa 34:1–12

Musa anaatambukiza Aiziraeli
mambo garigohendeka Horebu

1 Higa ni maneno arigogomba Musa kuaambira atu osi a Iziraeli wakati ariphokala weru wa Araba uphande wa mlairo wa dzuwa wa muho Joridani, kulolana na phatu phaihwapho Sufu kahi ya weru wa Parani na vidzidzi vya Tofeli, Labani, Haserothi na Dizahabu.
2 (Kula mwango Horebu* hadi Kadeshi-Barinea kutsupira njira ya mwango uihwao Seiri, ni mwendo wa siku kumi na mwenga.)
3 Siku ya mwandzo ya mwezi wa kumi na mwenga, mwaka wa mirongo mine bada ya kutuluka Misiri, Musa achiaambira atu a Iziraeli chila chitu ambacho Mwenyezi Mlungu walagiza aambire.
4 Wahenda hivyo bada ya Mwenyezi Mlungu† kumturya mfalume Sihoni wa Aamori ambaye kala anasagala mudzi wa Heshiboni na mfalume Ogi wa Bashani ambaye kala anasagala mudzi wa Ashitarothi na Edirei.
5 Musa achiandza kuasemurira atu shariya ya Mlungu wakati ariphokala uphande wa mlairo wa dzuwa wa muho Joridani kpwenye tsi ya Moabu.

---

* **1:2 1:2** Dzina ranjina ra Mwango Horebu ni Mwango Sinai. **1:4 1:4** Isabu 21:21–35 † **1:4 1:4** ***Mwenyezi Mlungu*** au *Musa.*

Achiaambira hivi,
6 “Huriphokala kpwenye mwango Horebu, Mwenyezi Mlungu, Mlungu
wehu, wahuambira hivi, ‘Mkasagala muda wa kukola kpwenye mwango
huno.
7 Sambi vundzani kambi yenu muenderere na charo. Mphiye kpwenye
tsi ya myango ya Aamori na maeneo ga tsi jirani ya Araba, kpwenye
myango na madete, hiko Negebu na seemu za kanda-kanda ya bahari.
Mphiye hadi tsi ya Kanani na tsi ya Lebanoni, hadi kpwenye hura muho
mkpwulu Yufurati.
8 Lolani, nkakuikirani tsi hino yosi muionayo, phahi phiyani mkaihale tsi
iyo ambayo mimi Mwenyezi Mlungu naapa kuapha akare enu Burahimu,
Isaka, Jakobo na vivyazi vyao.’ ”

Musa anatsambula Aamuli (Kutsama 18:13–27)

9 Musa waenderera kugomba na atu achiamba, “Huriphokala huchere
mwango Horebu, nákuambirani kukala siweza kutsukula mzigo wa
kukulongozani machiyangu.
10 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, akakuhendani mkale anji; Vivi rero
mukakala anji dza nyenyezi za mlunguni.
11 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akare enu naakuhendeni mzidi
kuenjerezeka kano elufu zaidi ya vira murivyo sambi na kukujaliyani
kama arivyolaga!
12 Ela mino machiyangu ndawezadze kutsukula mzigo mziho wa kua-
mula malau genu?
13 Tsambulani kula chila mbari atu enye ikima na marifwa,
anaoishimiwa ni atu ario na ujuzi, nami ndaaika akale vilongozi enu.”
14 Namwi mchinijibu kukala gara nchigokuambirani ni manono.
15 Kpwa hivyo nchihala hara atu enye ikima, anaoishimiwa na ario na
ujuzi ambao mwaatsambula kula kahi ya vilongozi enu a mbari, nchiapha
kazi ya kukala vilongozi enu. Anjina naahenda akale akulu a makundi ga
atu elufu-elufu, akulu a makundi ga atu gana-gana, akulu a makundi ga
atu mirongo mitsano-mitsano na akulu a makundi ga atu kumi-kumi kahi
ya mbari zenu.
16 Wakati uratu hura náamuru Aamuli enu nchiambira, “Phundzani
maneno ga atu enu na mulavye uamuli wa haki kpwa chila mmwenga
akale Muiziraeli au mjeni anayeishi phamwenga namwi.
17 Msipendelee mutu yeyesi wakati munalavya uamuli; phundzani enye
vyeo na atu a kawaida sawa-sawa. Msiogophe mutu yeyesi, mana uamuli
ni wa Mlungu. Kuchikala maneno ambago ni magumu sana kpwenu,
mundagareha kpwangu nami ndagaphundza.
18 Wakati uho nákuamuruni gosi ambago kala ni muhende.

Aiziraeli anarema kuinjira tsi ya ahadi (Isabu 13:1–33)

19 “Phahi, dza viratu Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, arivyoamuru,
huchiandza charo chehu kula mwango Horebu, huchitsupa kpwenye rira
jangbwa kulu ra kutisha mriroona, wakati hunalunga njira kuphiya tsi ya
myango ya Aamori. Huriphofika Kadeshi-Barinea,
20 mimi nchikuambirani, ‘Vivi mkafika tsi ya myango ya Aamori ambayo
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, a phephi ahuphe.

21 Lolani, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, akaika tsi hino mbere zenu.
Phahi phiyani, mkairisi dza vira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akare enu
arivyokuambirani. Msiogophe wala msivundzike mioyo!' "
22 Halafu mosi mchedza phephi nami mchiniamba, "Nauhume atu
ahutanguliye, akapeleleze yo tsi, halafu auye edze ahumanyise njira nono
ya kulunga na midzi hundiyoikuta hiko."
23 Dzambo hiro nchiriona nono, nchitsambula atu kumi na airi, mutu
mmwenga kula chila mbari.
24 Atu hinyo auka achiambuka tsi iyo ya myango, achifika kpwenye Dete
ra Eshikoli na achiipeleleza.
25 Ahala bazi ya matunda ga tsi iyo achihurehera na achihumanyisa
kukala tsi iyo ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, a phephi ahuphe
ni nono.
26 Ela mwimwi mwaasi lagizo ra Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu,
mchirema kuphiya kpwenye tsi hiyo.
27 Mwanung'unika ndani ya mahema genu mchiamba, "Mwenyezi
Mlungu akahuzira ndiyo mana wahutuluza tsi ya Misiri ili ahutiye
mikononi mwa Aamori kusudi ahumarigize.
28 Hunaambuka kuphiyaphi phahi? Naswi hukavundzwa moyo ni ndugu
zehu ariphohuambira kukala atu a hiko ni akulu na are kuriko swiswi. Na
kukala midzi yao ni mikulu na yenye kuta zinazofika mainguni. Piya aona
gara madzitu makulu, ga chivyazi cha Anaki."
29 Ela mino nchikuambirani, "Msiaogophe atu hinyo.
30 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, ambaye anakutanguliyani, iye
mwenye andapigana kpwa ajili yenu dza vira arivyohenda mbere zenu
hiko Misiri na
31 hiko jangbwani. Mwimwi mwaona vira Mlungu arivyokutsukulani
kpwenye charo hicho chosi dza vira baba anavyotsukula mwanawe, hadi
mchifika hipha."
32 Ela dzagbwe nágomba higo gosi, mwino tamuyamuamini Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wenu,
33 ambaye wakutanguliyani katika njira na kukuendzerani mwatu mwa
kuchita kambi zenu. Usiku wakutanguliyani kpwa moho na mutsi kpwa
ingu, ili kukuonyesani njira.

Mwenyezi Mlungu anatiya Aiziraeli adabu

34 Mwenyezi Mlungu achisikira manung'uniko genu, achireya, achiapa
achiamba,
35 "Taphana hata mmwenga wenu wa chivyazi hichi chii ndiyemenya
iyo tsi nono nriyolaga kuapha akare enu.
36 Kalebu mwana wa Jefune, macheye ndiye ndiyeiona. Nami nin-
damupha tsi iyo ariyoivyoga ikale yakpwe, iye na chivyaziche kpwa sababu
wanilunga moyo kutsuka."
37 Mwenyezi Mlungu achinireyera piya mimi kpwa sababu yenu achi-
amba, "Hata uwe Musa kundainjira kpwenye tsi hiyo.
38 Ela msaidizio Joshuwa mwana wa Nuni andainjira. Phahi, mtiye moyo
mana iye andaalongoza atu a Iziraeli arisi iyo tsi."

1:26 1:26 Kumbukumbu 9:23; Aeburania 3:16 **1:28 1:28** Isabu 13:22 **1:31 1:31** Mahendo 13:18
1:32 1:32 Aeburania 3:19 **1:34 1:34** Aeburania 3:18

39 Halafu Mwenyezi Mlungu achihuambira swiswi hosi, “Nyo ana enu
adide asiomanya manono wala mai murioamba kukala andahalwa mateka
ni maadui genu, aho ndio ndioinjira nami nindaapha tsi iyo ikale yao.
40 Ela mwimwi, galukani muuye jangbwani kuelekeya Bahari Ya Shamu.”
41 Halafu mchinijibu mchiamba, “Swiswi hukamkosera Mwenyezi
Mlungu, ela sambi hundaphiya hukapigane dza vira Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wehu arivyohuamuru.” Kpwa hivyo, chila mmwenga wenu
wahala silahaye ya viha, mana mwaona kushambuliya tsi ya myango ni
dzambo rahisi.
42 Naye Mwenyezi Mlungu achiniamba, “Aambire hinyo atu ‘Musi-
ambuke kpwendapigana viha kpwa sababu si phamwenga namwi, kpwa
hivyo mchiphiya, mundashindwa ni maadui genu.’ ”
43 Mimi nákuambirani hivyo, ela mwimwi tamuyasikira na mchiasi
lagizo ra Mwenyezi Mlungu. Bila kujali mchiinjira yo tsi ya myango.
44 Hipho, Aamori ariokala anasagala seemu iyo ya myango atser-
era kukushambuliyani dza vira nyuchi ahendavyo. Achikupigani kula
mwango Seiri hadi phatu phoihwa Horima.
45 Ndipho mchiuya, mchimririra Mwenyezi Mlungu, ela kayaku-
phundzani wala kukujalini.
46 Phahi, mchisala hiko Kadeshi kpwa siku nyinji.

2

Aiziraeli anadengereka jangbwani

1 Halafu, huchigaluka, huchisafiri mo jangbwani kpwa kugbwira njira ya
Bahari ya Shamu dza Mwenyezi Mlungu arivyonilagiza. Huchidengereka
phephi na mwango Seiri kpwa muda mure,
2 ndipho Mwenyezi Mlungu achiniamba,
3 “Mkadengereka vya kukola kpwenye tsi hino ya myango. Sambi
galukani mphiye uphande wa vurini.
4 Amuru atu uaambire, ‘Mu phephi na kutsupa kpwenye tsi ya ndugu
zenu, atu a chivyazi cha Esau anaosagala tsi ya Seiri. Aho andakuogophani,
ela muhende makini sana,
5 msipigane nao kpwa sababu sindakuphani seemu yoyosi ya tsi yao.
Sindakuphani hata phatu phadide pha kuvyoga. Tsi iyo ya myango ya
Seiri nkaipha chivyazi cha Esau ikale mali yao.
6 Mchilonda chakurya au madzi kula kpwao, ni mugule.’ ”
7 Kpwa kukala Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu akakujaliyani katika
chila dzambo mrirohenda. Anamanya vira murivyotsapa kpwenye
jangbwa hiri kulu. Mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu kala a
phamwenga namwi miaka yosi mirongo mine; tamdzangbwephungukirwa
ni chitu chochosi.
8 Kpwa hivyo huchienderera na charo chehu, huchitsupa ndugu zehu,
atu a chivyazi cha Esau ambao kala anasagala Seiri, huchiricha hira njira
ya Dete ra Araba ilayo midzi ya Elathi na Esioni-Geberi na huchigbwira
njira ya kutsupira jangbwa ra Moabu.
9 Mwenyezi Mlungu achiniamba, “Usiayuge atu a Moabu, wala usipigane
nao mana sindakuphani seemu yoyosi ya tsi yao. Mana seemu hino ya Ari
nkaapha atu a chivyazi cha Lutu ikale mali yao.”
10 (Hipho kare iyo tsi ya Ari kala inasagala Aemi, enye mkpwotse tsona
are dza Aanaki.

2:1 2:1 Isabu 21:4 **2:4 2:4** Mwandzo 36:8 **2:9 2:9** Mwandzo 19:37

11 Aanaki na Aemi osi ni Arafa ela Amoabu nkuaiha Aemi.
12 Hipho kare Ahori piya asagala hiko Seiri, ela atu a chivyazi cha
Esau achiazola na kuaolaga. Halafu achisagala nyo enye seemu iyo dza
arivyohenda Aiziraeli kpwenye tsi ariyohewa ni Mwenyezi Mlungu ikale
mali yao).
13 Mwenyezi Mlungu achihuamba, "Sambi ukani, mkavuke chidzuho
Zeredi." Phahi, huchivuka chidzuho hicho.
14 Hangu huuke Kadeshi-Barinea hadi huriphovuka chidzuho Zeredi kala
ikatsupa miaka mirongo mihahu na nane. Wakati hinyo, osi enye umuri
wa kuphiya vihani ariola Misiri kala akasira kufwa, kulengana na vira
Mwenyezi Mlungu arivyoapira.
15 Mwenyezi Mlungu mwenye achiashambuliya atu hinyo kpwa kuaolaga
mo kambini hadi osi achisira.
16 Phahi, atu osi ariokala anaweza kuphiya vihani ariphosira kufwa kahi
ya zo kambi,
17 Mwenyezi Mlungu achiniamba,
18 "Rero ni muvuke mphaka wa Moabu kpwa kutsupira mudzi wa Ari.
19 Mundiphoifikira tsi ya Aamoni, msiayuge wala msipigane nao kpwa
sababu sindakuphani seemu yoyosi ya tsi ya Aamoni ikale mali yenu.
Seemu iyo nkaipha atu a chivyazi cha Lutu ikale mali yao."
20 (Tsi iyo piya kala inamanyikana kama tsi ya Arafa ambao kala achiishi
himo hipho kare; ela atu hinyo aihwa Azamuzumi ni Aamoni.
21 Aho kala ni atu enye mkpwotse, are dza vira Aanaki tsona kala ni anji.
Ela Mwenyezi Mlungu achiaolaga mbere za Aamori nao achihala tsi yao
achisagala mumo.
22 Mwenyezi Mlungu achihenda dza vira arivyoahendera chivyazi cha
Esau yani Aedomu, ambao anaishi kpwenye tsi ya Seiri. Waaolaga Ahori
wakati Aedomu ariphofika hiko. Aedomu achihala tsi ya Ahori ichikala
yao na achisagala mumo hadi rero.
23 Akafutori kula chisuwa cha Kafutori aolaga Aavi ambao kare kala
achisagala malalo ga kanda-kanda ya Bahari Kulu hadi Gaza, nao
achisagala mumo).
24 "Halafu Mwenyezi Mlungu achihuamuru: 'Phahi! Andzani charo.
Muvuke Dete ra Arinoni. Lolani, Sihoni, Muamori, mfalume wa Heshiboni
nikamtiya mwenu mikononi phamwenga na tsiiye. Mshambuliyeni na
muhale tsiiye.
25 Rero nindaandza kuahenda atu osi duniani akuogopheni sana. Chila
ndiyesikira habari zenu andakakama kpwa wuoga na asononeke.' "

Aiziraeli anamturya mfalume Sihoni
(Isabu 21:21–30)

26 Phahi nahuma ajumbe kula jangbwa ra Kedemothi aphiye kpwa
Sihoni, mfalume wa Heshiboni na ujumbe huno wa amani uambao,
27 "Huruhusu hutsupire kahi ya tsiiyo. Hundagbwira barabara kulu
mwenga kpwa mwenga bila kugaluka kulume wala kumotso.
28 Chakurya ndichorya na madzi ndigonwa hundahenda gagula kula
kpwako. Hunachovoya ni uruhusu kutsupira mwako tsiini na magulu,
29 huvuke muho Joridani na kuinjira kpwenye tsi ambayo Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wehu anahupha. Chivyazi cha Esau anaoishi Seiri na
Amoabu anaoishi Ari ahurusu kutsupira kpwenye tsi yao."

2:14 2:14 Isabu 14:28–35 **2:19 2:19** Mwandzo 19:38

30 Ela Sihoni, mfalume wa Heshiboni, kayahuruhusu hutsupe kpwenye
tsiiye. Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, wamuhenda akale na moyo mufu
na likakado, ili amutiye mwehu mikononi phamwenga na tsiiye dza irivyo
sambi.
31 Halafu Mwenyezi Mlungu achiniamba, “Nkaandza kumtiya mfalume
Sihoni na tsiiye mwenu mikononi. Andzani kuhala tsiiye namwi muis-
agale.”
32 Halafu Sihoni achedza na atue osi kpwedzapigana naswi phephi na
mudzi wa Jahazi.
33 Naye Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, achimtiya mwehu mikononi,
huchimuangamiza iye, anae na atue osi.
34 Huchiteka na kubananga midziye yosi, huchiolaga alume na achetu
na ana. Tahuyasaza hata mutu mmwenga.
35 Naswi huchihala zewe mifugo na mali bahi kpwenye midzi huriyoitu-
rya.
36 Kuandzira Aroeri, mudzi urio kanda-kanda ya Dete ra Arinoni, hura
mudzi wanjina urio kpwenye dete hiri na eneo rosi hadi tsi ya Giliadi,
taphana mudzi wowosi ambao tahuyaweza kuuturya. Mwenyezi Mlungu
watiya midzi yosi mwehu mikononi.
37 Ela tahuyasengerera tsi ya Aamoni yani kanda-kanda ya muho Jaboki,
midzi ya tsi ya myango na chila phatu ambapho Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wehu, wahukahaza.

3

Aiziraeli anamshinda mfalume Ogi
(Isabu 21:31–35)

1 Halafu, huchigaluka, huchiambuka kuerekeza Bashani. Ogi mfalume
wa Bashani achedza na jeshire rosi kpwedzapigana naswi phephi na mudzi
wa Edirei.
2 Ela Mwenyezi Mlungu achiniamba, “Usimuogophe, mana nikamtiya
mwako mikononi phamwenga na atue na tsiiye. Undamuhenda dza vira
urivyomuhenda Sihoni mfalume wa Aamori yekala hiko Heshiboni.”
3 Phahi, Mwenyezi Mlungu achimtiya mwehu mikononi mfalume Ogi wa
Bashani na jeshire rosi, huchiaolaga hata taphayasala mutu yeyesi.
4 Wakati uho huchiteka midziye yosi tahusazire hata mudzi mmwenga.
Jumula ya midzi huriyoiteka kala ni mirongo sita, yani seemu yosi ya
Arigobu ambayo yatawalwa ni mfalume Ogi wa Bashani.
5 Midzi yosi hino kala ikadzengerwa kuta nyire zokala na maryango
na magbwama ga kufungira, phamwenga na malalo manji sana ambago
tagayazungulusirwa kuta.
6 Hwaocha chila chitu hiko, huchibananga chila mudzi na kuolaga alume,
achetu na anache dza vira hurivyohenda midzi ya mfalume Sihoni wa
Heshiboni.
7 Ela mifugo yosi na mali huchizihala zewe.
8 Wakati hinyo huchihala tsi iyo ya hara afalume airi a Aamori ariokala
anasagala ng’ambo ya muho Joridani, kahi-kahi ya dete Arinoni na
mwango Herimoni.
9 (Asidoni anawiiha mwango hinyo Sirioni nao Aamori anawiiha Seniri.)
10 Huchiteka midzi yosi iriyo seemu za kugbwa phamwenga na seemu
yosi ya Giliadi na Bashani hadi Saleka na Edirei, midzi ya mfalume Ogi
hiko Bashani.

11 (Ogi, mfalume wa Bashani macheye ndiye yesala kahi ya nyo Arafa.
Chitandache* chotengezwa kpwa chuma,† chakala na ure wa mikono mine
na upana wa karibu mikono miiri. Chitanda hicho chicherepho kpwenye
mudzi wa Aamoni uihwao Raba).

Mbari zosagala mtswerero wa dzuwa wa Joridani
(Isabu 32:1–42)

12 Huriphoihala tsi hiyo, nchiapha mbari ya Rubini na Gadi seemu ya
kuandzira uphande wa vurini wa Aroeri phephi na Dete ra Arinoni hadi
nusu ya seemu za myango za Giliadi, phamwenga na midziye.
13 Halafu nchiipha nusu ya mbari ya Manase seemu yosala ya Giliadi
phamwenga na Bashani yosi iriyokala inatawalwa ni Ogi, yani seemu yosi
ya Arigobu. (Tsi yosi ya Bashani kala inamanyikana kama tsi ya Arafa.
14 Jairi, mutu wa mbari ya Manase, wahala seemu yosi ya tsi ya Arigobu,
yani Bashani, hadi kpwenye mphaka wa Ageshuri na Amaaka. Midzi yosi
waipha dzinare na hadi rero inamanyikana kama Havothi-Jairi.)
15 Atu a Makiri a mbari ya Manase nchiapha Giliadi,
16 na atu a mbari za Rubini na Gadi nchiapha tsi yosi kula Giliadi hadi
Dete ra Arinoni. Mphaka wao waandzira Dete ra Arinoni uchienderera
hadi muho Jaboki ambao ndio mphaka wa tsi ya Aamoni.
17 Chisha nchiapha Araba, mphaka uchikala ni muho Joridani.
Kuandzira Kinerethi,‡ mphaka uchitserera hadi bahari ya Araba, yani
Bahari ya Munyu. Mphaka wa mtswerero wa dzuwa uchikala ni muho
Joridani na wa mlairo wa dzuwa uchikala ni miteremuko ya Pisiga.
18 Wakati hinyo nakuamuruni nchikuambirani, “Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wenu akakuphani tsi hino ikale mali yenu. Sambi mwimwi
masujaa kahi ya ndugu zenu, halani silaha muvuke muho Joridani
mtanguliye mbere za ndugu zenu Aiziraeli.
19 Ela achetu enu, ana enu na mifugo yenu (namanya muna mifugo minji)
indasala kpwenye midzi niriyokuphani.
20 Muaterye ndugu zenu Aiziraeli hadi Mwenyezi Mlungu ndiphoaoyeza
dza vira namwi mchivyooyezwa, yani hadi amiliki tsi ambayo Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wenu, anaapha hiko ng’ambo ya Joridani. Bada ya higo,
mundaweza kuuya kpwenye hino tsi yenu ambayo nkakuphani!”
21 Wakati hinyo námuamuru Joshuwa nchimuamba, “Uwe ukaona na
matsogo mambo gosi ambago Mwenyezi Mlungu, Mlunguo, akaahendera
afalume hinya airi, Sihoni na Ogi. Phahi, iye andaahenda vivyo hivyo
afalume a tsi zosi ndizotsupira.
22 Msiaogophe mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, ndiye ndiyepi-
gana kpwa ajili yenu.”

Mlungu anamkahaza Musa kuinjira Kanani

23 Wakati hinyo nchimvoya Mwenyezi Mlungu nchiamba,
24 “Ee Mwenyezi Mlungu, ukaandza kunionyesa mimi mtumishio ukuluo
na uwezoo. Mana, phana mlungu ani ko mlunguni au duniani awezaye
kuhenda mambo makulu na ga ajabu dza unavyohenda uwe?

---

* **3:11 3:11** ***Chitanda*** au *uriri.* † **3:11 3:11** ***Chuma*** au *dziwe.* ‡ **3:17 3:17** ***Kinerethi*** ni dzina ranjina ra ziya Galilaya. **3:18 3:18** Joshuwa 1:12–15 **3:23 3:23** Isabu 27:12–14; Kumbukumbu 32:48–52

25 Ninakuvoya nivuke muho Joridani, niione iyo tsi nono ng'ambo ya
muho hinyu, hakika, tsi nono ya vidzango, phamwenga na myango ya
Lebanoni."
26 Ela Mwenyezi Mlungu achinireyera kpwa sababu yenu, achirema
kuniphundza. Badalaye Mwenyezi Mlungu achiniamba, "Inatosha!
Usigombe tsona dzambo hiri.
27 Ambuka hadi kpwenye chirere cha mwango Pisiga, ukalole uphande
wa mtswerero wa dzuwa, vurini, mwakani na mlairo wa dzuwa ili uione
yo tsi; mana uwe kundavuka muho huno wa Joridani.
28 Ela muphe Joshuwa malagizo, mtiye moyo na umutiye nguvu, mana
iye ndiye ndiyelongoza atu hinya hadi ng'ambo, kurisi tsi ndiyoiona."
29 "Phahi, huchisala hipho deteni kulolana na mudzi wa Bethi-Peori."

4

Kugbwira shariya ya Mlungu

1 Musa achienderera kugomba achiamba, "Vivi mwi Aiziraeli phundzani
na mlunge shariya na malagizo ninagokufundzani, ili mkale moyo na
mumiliki yo tsi ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akare enu,
anakuphani.
2 Nakuphani amuri za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu. Amuri hizi ni
mzilunge zosi bila ya kuenjereza wala kuphunguza.
3 Mwimwi mwaona na matso genu higo arigohenda Mwenyezi Mlungu
hiko Baali-Peori. Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, waolaga chila mutu
ariyeabudu Baali wa Peori.
4 Ela mwimwi muriokala aaminifu kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlungu
wenu mu moyo hadi rero.
5 "Lolani! Nkakufundzani shariya na malagizo dza vira Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wangu arivyoniamuru nihende, kusudi mgagbwire
kpwenye tsi ambayo mnaphiya mkaimiliki.
6 Gbwirani masharuti na malagizo higo mana gandakuhendani mkale
na ikima na kuelewa mambo kahi ya mataifa. Atu a mataifa ganjina
ndiphoona ikima na achili mriyonayo andaamba, 'Kpwa kpweli taifa hiri
kulu ni ra atu a ikima na achili!' "
7 "Taphana taifa rorosi hata rikale kulu namuna yani, ambaro mlunguwe
a phephi naro, dza vira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, arivyo phephi
naswi hunaphovoya kpwa kuhadza dzinare.
8 Wala taphana taifa ranjina rorosi hata rikale kulu namuna yani, renye
shariya na malagizo ga haki, dza higo ambago nkakuphani siku hino ya
rero.
9 "Dzimanyirireni na mkale makini sedze mkayala mambo gara mri-
goona na matso genu enye. Mana msiphogagbwira gandatuluka mwenu
mioyoni siku zosi za maisha genu. Namwi fundzani ana enu na adzukulu
enu ili agamanye.
10 Tambukirani siku hira ambayo mwaima mbere za Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wenu, hiko Horebu, ariphoniamba, 'Kusanya hinyo atu mbere
zangu, niaambire maneno gangu kusudi adzifundze kuniogopha mimi siku
zosi za maisha gao na kuafundza ana aho kuhenda dza vivyo.'
11 "Phahi, mwakusanyika mbere zangu na mchiima tsini ya hinyo
mwango ambao wakati hinyo kala unaaka moho uriofika hadi mlunguni.
Tsona mwango hinyo kala ukafwinikpwa ni jiza na ingu ziho.

4:2 4:2 Maono 22:18–19 **4:3 4:3** Isabu 25:1–9 **4:11 4:11** Kutsama 19:16–18; Aeburania 12:18–19

12 Chisha Mwenyezi Mlungu achigomba namwi kula kahi-kahi ya hinyo
moho. Mchisikira sauti ya manenoge ela tamyaweza kumuona. Mwasikira
tu sautiye.
13 Naye achiatangazira chilaganeche yani zira shariya kumi ambazo
waandika dzulu ya myalawe miiri, achikuamuruni mzilunge.
14 Wakati hinyo Mwenyezi Mlungu achinilagiza nikufundzeni shariya
na malagizo gosi ili mkagalunge kpwenye tsi ambayo myaimiliki bada ya
kuvuka muho Joridani.

Onyo kuhusu kuabudu vizuka

15 "Kpwa hivyo dzimanyirireni sana mana siku Mwenyezi Mlungu
ariphogomba namwi kula kahi-kahi ya moho ko mwango wa Horebu,
tamyaona umbore.
16 Phahi dzimanyirireni sedze mkahenda dambi kpwa kudzitengezera
vizuka vya kutsonga, au umbo au mfwano wowosi; ukale wa mlume au
wa mchetu,
17 wa nyama yeyesi duniani au nyama wa mapha aurukaye hewani,
18 au ukale wa nyama anayeambala dzulu ya tsi au ng'onda a madzini.
19 Dzimanyirireni ndipholola mlunguni na kuona dzuwa, mwezi,
nyenyezi na vitu vyosi, sedze mkaaza kuviabudu na kuvihumikira. Vitu
hivyo Mwenyezi Mlungu, Mlunguo akavirichira atu anjina osi duniani.
20 Manyani kukala mwimwi ndimwi atu ambao Mwenyezi Mlungu
wakutuluzani kula Misiri, kpwatu ambako kala ni dza moho mkali wa
kuyayusa chuma. Mwenyezi Mlungu wakutuluzani hiko kusudi mkale atue
dza vira murivyo hivi rero.
21 Ela Mwenyezi Mlungu wanireyera kpwa sababu yenu na achiapa
kukala mimi sindavuka muho Joridani kuinjira tsi iyo nono ambayo
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu anakuphani muimiliki.
22 Mimi ni nifwe mumu tsi ya Moabu wala sindavuka muho Joridani, ela
mwimwi mu phephi na kuvuka na kpwendamiliki tsi iyo nono.
23 Muhende makini sana kusudi msiyale chilagane ambacho Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wenu, akahenda namwi. Msidzitengezere vizuka vya
kutsonga vya umbo ra chitu chochosi ambacho Mwenyezi Mlungu, Mlungu
wenu, akakukahazani kuhenda,
24 mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, ni dza moho uochao tsetsetse.
Iye ni Mlungu mwenye wivu.
25 "Ndiphoinjira tsi iyo na kusagala hata mphahe ana na adzukulu na
kukala atumia, msihende uyi kpwa kudzitengezera chizuka cha umbo
rorosi, dzambo hiro ni dambi matsoni pha Mwenyezi Mlungu, Mlungu
wenu. Namwi muchihenda hivyo mundamuhenda atsukirwe.
26 Mlunguni na dunia nakukale mashaidi chinyume chenu siku hino ya
rero kukala muchihenda uyi hinyo mundaangamizwa tsetsetse kpwenye
tsi ambayo myaimiliki hiko ng'ambo ya muho Joridani. Tsi iyo tamundais-
agala muda mure, mundaangamizwa tsetsetse.
27 Mwenyezi Mlungu andakutsamulani kahi za atu a tsi zanjina na
ni achache enu tu ndiosala hiko kahi za tsi ambazo Mwenyezi Mlungu
andakuphirikani.

4:13 **4:13** Kutsama 31:18; 34:28; Kumbukumbu 9:10 **4:14** **4:14** Kutsama 21:1 **4:16** **4:16** Kutsama 20:4; Alawi 26:1; Kumbukumbu 5:8; 27:15 **4:17** **4:17** Arumi 1:23 **4:20** **4:20** Kutsama 19:5; Kumbukumbu 7:6; 14:2; 26:18; Tito 2:14; 1 Petero 2:9 **4:21** **4:21** Isabu 20:12 **4:24** **4:24** Aeburania 12:29 **4:27** **4:27** Kumbukumbu 28:36

28 Hiko mundahumikira milungu ya mihi na mawe ambayo ikatengenezwa kpwa mikono ya atu na ambayo taiweza kuona, taisikira, tairya wala kunusa.
29 Wakati mu kuko mundamuendza Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu namwi mundamuona napho mundamuendza na moyo wosi na roho yosi.
30 Ndiphophaha tabu na bada ya kufikpwa ni mambo higa gosi, mwishirowe mundamuuyira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu na kumphundza.
31 Kpwa kpweli Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, ni Mlungu wa mbazi, kandakurichani, kandakuangamizani tsetsetse wala kuyala chilagane arichoika na akare enu kpwa kuhenda apa.
32 “Vivi uzani kuhusu garigohendeka hipho kare kabila tamdzangbwevyalwa, hangu siku hira Mlungu ariphoumba mutu duniani. Uzani duniani kosi, kula pembe hadi pembe napho dzambo ra ajabu dza hiro rawahi kuhendeka au kusikirika!
33 Dze, kuna atu osikira sauti ya Mlungu ichigomba kula kahi-kahi ya moho, dza mwimwi murivyosikira na achisala moyo?
34 Phana mlungu yeyesi wanjina yejeza kpwendadziharira taifa kula taifa ranjina, kpwa kuhumira majaribu, ishara, maajabu, viha, uwezo mkpwulu wa kuterya na vitisho vikulu dza vira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu arivyohenda? Hata. Ela mwashuhudiya na matso genu vira arivyohenda hiko Misiri.
35 Mwimwi mwaonyeswa mambo higo, kusudi mphahe kumanya kukala Mwenyezi Mlungu macheye ndiye Mlungu na wala taphana wanjina.
36 Wakuhendani musikire sautiye kula mlunguni ili aweze kukutiyani adabu. Na hipha duniani achikuonyesani mohowe mkpwulu na mchisikira manenoge kula kahi-kahi ya hinyo moho.
37 Kpwa kukala waamendza akare enu, iye wakutsambulani mwimwi chivyazi chao na achikutuluzani tsi ya Misiri kpwa uwezowe mkpwulu.
38 Wazola mataifa ganjina makulu tsona genye nguvu kuriko mwimwi, kusudi akureheni na kukuphani tsi yao ikale urisi wenu, kama irivyo hadi rero!
39 Phahi, mtambukire rero na kuika mwenu mioyoni, kukala Mwenyezi Mlungu ndiye Mlungu dzulu mlunguni na photsi duniani; taphana wanjina.
40 Kpwa iyo gbwirani malagizoge na amurize ambazo ninakuphani rero ili muongokerwe, mwimwi phamwenga na chivyazi chenu na kusagala siku nyinji kpwenye tsi ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, anakuphani ikale yenu hata kare na kare.”

Midzi ya kuchimbirira

41 Halafu Musa achitenga midzi mihahu uphande wa mlairo wa dzuwa wa muho Joridani.
42 Iyo kala ni midzi ambayo mutu yeolaga myawe bila ya kumanya na taayaheha, wachimbirira na kutivya maishage.
43 Midzi iyo mihahu kala ni Bezeri kpwenye seemu ya jangbwa kugbwa kpwa ajili ya mbari ya Rubini, mudzi wa Ramothi kpwenye tsi ya Giliadi kpwa ajili ya mbari ya Gadi na mudzi wa Golani kpwenye tsi ya Bashani kpwa ajili ya mbari ya Manase.

Tanga mbere ya shariya ya Mlungu

44 Hino ndiyo shariya ambayo Musa wáapha Aiziraeli.

4:29 4:29 Jeremia 29:13 **4:35 4:35** Mariko 12:32 **4:41 4:41** Joshuwa 20:8–9

45 Hizi ndizo shuhuda, shariya na masharuti ga kulungbwa ambago Musa
waambira Aiziraeli ariphotuluka Misiri,
46 ariphokala hiko ng'ambo ya muho Joridani, kpwenye dete rilolanaro
na Bethi-Peori. Hiro dete kala ri tsi yokala ya mfalume Sihoni wa Aamori,
yetawala kula mudzi wa Heshiboni, ambaye Musa na Aiziraeli amshinda
ariphotuluka Misiri.
47 Ahala tsiiye na tsi ya mfalume Ogi wa Bashani. Afalume hinyo airi a
Aamori atawala hiko uphande wa mlairo wa dzuwa wa muho Joridani.
48 Tsi iyo yaandzira Aroeri, kanda-kanda ya dete Arinoni hadi mwango
Sirioni, yani mwango Herimoni.
49 Nayo i phamwenga na seemu yosi ya uphande wa mlairo wa dzuwa
wa muho Joridani hadi bahari ya Araba,* tsini ya miteremuko ya mwango
Pisiga.

5

Amuri kumi
(Kutsama 20:1–17)

1 Musa achiaiha phamwenga Aiziraeli, achiaambira, "Mwi Aiziraeli,
phundzani shariya na masharuti ambago ninagomba mbere zenu ihi rero.
Mdzifundze higo na kugatimiza kpwa makini.
2 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, wahenda chilagane naswi kpwenye
mwango Horebu.
3 Kayahenda chilagane hicho na akare ehu, ela wahenda na swiswi hosi
ambao hu moyo hivi rero.
4 Mwenyezi Mlungu wagomba namwi uso kpwa uso hiko mwangoni kula
kahi-kahi ya moho.
5 Wakati hinyo mino naima kahi yenu na Mwenyezi Mlungu, nchiku-
tangazirani gara arigogomba, kpwa sababu mwimwi mwaogopha hura
moho na tamuyaambuka dzulu ya mwango. Mwenyezi Mlungu achiamba.
6 " 'Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlunguo, nriyekutuluza kula tsi ya
Misiri, urikokala u mtumwa.
7 " 'Usiabudu milungu yanjina isiphokala mimi. *
8 " 'Usidzitengezere chizuka cha kutsonga au chitu cha kuiga chitu
chochosi chiricho dzulu mlunguni ama photsi duniani ama chikalacho
madzini.
9 Usivisujudiye wala kuviabudu, kpwa sababu mimi, Mwenyezi Mlungu,
Mlunguo, ni Mlungu mwenye wivu. Nindatiya adabu ana kpwa dambi za
ise zao, hadi chivyazi cha hahu na cha ne cha hara arionimena.
10 Ela nkuonyesa mendzwa isiyosika kpwa maelufu na elufu ga hara
animendzao na kugbwira amuri zangu.
11 " 'Usirihadze dzina ra Mwenyezi Mlungu, Mlunguo bure. Mana yeyesi
anayehadza dzina rangu bure, mimi Mwenyezi Mlungu nindamuisabu
kukala mkpwosa.
12 " 'Itambukire Siku ya Kuoya na uihende takatifu, dza vira Mwenyezi
Mlungu, Mlunguo arivyokulagiza.
13 Henda kazizo zosi na mambogo gosi kpwa muda wa siku sita.

---

* **4:49 4:49** ***Bahari ya Araba*** piya nkuihwa bahari ya munyu. * **5:7 5:7** au *Usikale na milungu yanjina mbali na mimi.* **5:8 5:8** Alawi 26:1; Kumbukumbu 4:15–18; 27:15 **5:9 5:9** Kutsama 34:6–7; Isabu 14:18; Kumbukumbu 7:9–10 **5:11 5:11** Alawi 19:12 **5:12 5:12** Kutsama 16:23–30; 31:12–14 **5:13 5:13** Kutsama 23:12; 31:15; 34:21; 35:2; Alawi 23:3

14 Ela siku ya sabaa ni Siku ya kuoya kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu,
Mlunguo. Siku iyo usihende kazi yoyosi, uwe phamwenga na mwanao
mlume au mwanao mchetu, mtumishio mlume au mtumishio mchetu,
ng'ombeyo, pundao au nyamao yeyesi, piya mjeni asagalaye mwako
nyumbani ili mtumishio mlume au mchetu aphahe kuoya viratu vira dza
uwe.
15 Usiyale kukala uwe kala u mtumwa ko tsi ya Misiri nami Mwenyezi
Mlungu, Mlunguo, nchikutuluza kpwa uwezo mkpwulu wa kuterya. Ndiyo
mana mimi Mwenyezi Mlungu, Mlunguo, nkakuamuru uenderere kukala
na Siku ya kuoya.
16 " 'Ishimu sowe na mayoo, dza vira mimi Mwenyezi Mlungu, Mlunguo,
nrivyokulagiza, ili maishago gakale mare na uongokerwe kpwenye tsi
ambayo mimi Mwenyezi Mlungu, Mlunguo nakupha.
17 " 'Usiolage.
18 " 'Usizini.
19 " 'Usiiye.
20 " 'Usimzige myao na dzambo ra handzo.
21 " 'Usimizire mahe mkpwaza myao. Usimizire mahe nyumba ya
myao, au mundawe, au mtumishiwe mlume au mtumishiwe mchetu, au
ng'ombeye, au pundawe, au chitu chochosi aricho nacho.'
22 "Hizi ndizo shariya ambazo Mwenyezi Mlungu wakuambirani
mwimwi mosi kpwa sauti kulu iriyola kahi-kahi ya hura moho, rira
ingu ziho na chilungulungu cha jiza, mriphokala mkakusanyika mwango
Horebu, wala kayaenjereza chochosi. Halafu waziandika dzulu ya
myalawe miiri, achinipha.
23 "Wakati mriphosikira iyo sauti kula kahi-kahi ya rira jiza, dzulu ya
hura mwango uriokala unaaka moho, vilongozi osi a mbari zenu na akare
enu aniedzera
24 achiamba, 'Sikiza! Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, akahufwenurira
utukufu na ukuluwe. Hukasikira sautiye kula kahi-kahi ya hura moho.
Vivi rero hukaona kukala Mlungu anaweza kugomba na mwanadamu naye
mwanadamu akaenderera kukala moyo!
25 Huchisikira tsona sauti ya Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu
hundafwa! Mana moho hura mkpwulu undahuocha tsetsetse. Sambi kpwa
utu wani hufwe?
26 Ni mwanadamu ani yesikira sauti ya Mlungu ariye moyo kula kahi-
kahi ya moho dza vira hurivyomsikira swiswi halafu akaenderera kukala
moyo?
27 Baha uwe Musa uphiye phephi, uphundze gosi Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wehu, ndigogomba, halafu wedze uhuambire mambo higo gosi
ndigokuambira. Swiswi hundaphundza na kugatimiza.'
28 "Mwenyezi Mlungu achisikira higo maneno genu, achiniamba,
'Nkasikira maneno ambago atu hinya akakuambira na gosi ni sawa.
29 Baha angekala na moyo wa kuniogopha, kuniishimu na kugbwira
amuri zangu! Mambo gao gosi gangephiyato, aho enye na chivyazi chao
hata kare na kare.
30 Phiya ukaambire auye ndani ya mahema gao.

5:16 **5:16** Kumbukumbu 27:16; Mathayo 15:4; 19:19; Mariko 7:10; 10:19; Luka 18:20; Aefeso 6:2; Aefeso 6:3 **5:17** **5:17** Mwandzo 9:6; Alawi 24:17; Mathayo 5:21; 19:18; Mariko 10:19; Luka 18:20; Arumi 13:9; Jakobo 2:11 **5:18** **5:18** Alawi 20:10; Mathayo 5:27; 19:18; Mariko 10:19; Luka 18:20; Arumi 13:9; Jakobo 2:11 **5:19** **5:19** Alawi 19:11; Mathayo 19:18; Mariko 10:19; Luka 18:20; Arumi 13:9 **5:20** **5:20** Kutsama 23:1; Mathayo 19:18; Mariko 10:19; Luka 18:20 **5:21** **5:21** Arumi 7:7; 13:9 **5:22** **5:22** Aeburania 12:18–19

31 Ela uwe Musa ima hipha phephi nami ili nkuambire amuri zosi,
masharuti na shariya ambazo undaafundza, kusudi akagahende kpwenye
tsi ambayo ninaapha aimiliki.'
32 "Mwimwi ni mkale makini kuhenda chila chitu ambacho Mwenyezi
Mlungu anakuamuruni.
33 Mundalunga njira yosi ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu,
anakuamuruni kulunga kusudi mkale moyo, muongokerwe na mphahe
kusagala muda mure kpwenye tsi ndiyoimiliki."

6

Shariya kulu

1 Musa waenderera kugomba achiamba, "Hizi ndizo amuri, shariya
na masharuti ambago Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, waamuru niku-
fundzeni, kusudi mgatimize kpwenye tsi ambayo munaphiya mkaimiliki.
2 Mnalondwa mumuogophe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu siku
zosi za maisha genu na kugbwira shariya na amuri zosi ninazokuphani
mwimwi na chivyazi chenu ili mkale na maisha mare.
3 Kpwa hivyo mwimwi Aiziraeli, mkale makini kugatimiza, ili muongok-
erwe na kuenjerezeka sana kpwenye tsi hiyo, tsi yenye rutuba dza vira
arivyolaga Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akare enu.
4 "Phahi phundzani, mwimwi Aiziraeli! Mwenyezi Mlungu, Mlungu
wehu, Mwenyezi Mlungu ni mmwenga.*
5 Ni mmendze Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, na mioyo yenu yosi, na
roho zenu zosi, na mkpwotse wenu wosi.
6 Ikani mwenu mioyoni maneno higo ninagoaamuru rero
7 na hendani chadi cha kufundza ana enu maneno higa na mgabishe
msagalapho mwenu madzumbani, munyendekapho, mulalapho na mula-
mukapho.
8 Gafungeni mwenu mikononi na mgavwale mwenu vilanguni kama
ishara.
9 Gaandikeni kpwenye miimo ya miryango yenu na maryango ga midzi
yenu."

Onyo kpwa atu asiosikira

10 Musa achienderera kugomba achiamba, "Dza vira Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wenu, arivyoapira akare enu, Burahimu, Isaka na Jakobo,
iye andakuphani tsi yenye midzi mikulu na minono ambayo mwimwi
tamuyaidzenga.
11 Nyumba zindakala zikaodzala vitu vinono-vinono ambavyo tamyavi-
ika mwimwi. Kundakala na visima ambavyo tamyavitsimba na minda
ya mizabibu na mizaituni ambayo tamyaiphanda. Mwenyezi Mlungu
ndiphokuphirikani kpwenye tsi iyo ambako mundakala na chakurya chosi
mlondacho,
12 hakikishani kukala tamundamyala Mwenyezi Mlungu yekutuluzani
kula Misiri ambako kala mu atumwa.
13 Muogopheni Mwenyezi Mlungu, Mlunguo, umuhumikire iye macheye
na kuapa kpwa kuhadza dzinare.
14 Msilunge milungu yanjina, milungu ya atu anaokala jirani namwi,

---

* **6:4 6:4** Mariko 12:29 **6:4 6:4** *Mwenyezi Mlungu ni mmwenga* au *Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, ndiye Mlungu macheye.* **6:5 6:5** Mathayo 22:37; Mariko 12:30; Luka 10:27 **6:6 6:6** Kumbukumbu 11:18–20 **6:10 6:10** Mwandzo 12:7; Mwandzo 26:3; Mwandzo 28:13 **6:13 6:13** Mathayo 4:10; Luka 4:8

15 mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, anayekala kahi yenu, ni
Mlungu mwenye wivu, sedze akakutsukirirwani naye akakuangamizani
tsetsetse duniani.
16 “Msimjeze Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, dza vira murivyomjeza
hiko Masa.
17 Endererani kulunga amuri, malagizo na masharuti ga Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wenu, ambago akakuamuruni.
18-19 Hendani garigo sawa na manono mbere za Mwenyezi Mlungu ili
muongokerwe, na mmenye na mumiliki tsi iyo nono ambayo Mwenyezi
Mlungu waapa kuapha akare enu. Namwi mundazola maadui genu dza
vira Mwenyezi Mlungu arivyoahidi.
20 “Siku zedzazo, ana enu ndiphokuuzani, ‘Zino shuhuda, shariya
na masharuti ambago Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, wahuamuru
huhende manage nini?’
21 Mundaajibu hivi, ‘Swiswi hwakala atumwa a Farao ko Misiri naye
Mwenyezi Mlungu achihutuluza kula Misiri na uwezowe mkpwulu.
22 Hwamuona na matso gehu enye achihendera tsi ya Misiri, Farao na
atumishie osi ishara na maajabu ambago kala ni makulu na ga kutisha.
23 Wahulavya Misiri, achihureha hipha na kuhupha tsi hino, kama
arivyoapa kuapha akare ehu.
24 Phahi, Mwenyezi Mlungu achihuamuru kugbwira masharuti higa gosi
ili humuogophe. Hino ni kpwa fwaida yehu enye wakati wosi, ili aphahe
kuhuika moyo siku zosi dza anavyohenda hata rero.
25 Napho hundahenda chadi cha kutimiza shariya zosi mbere za
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, dza vira arivyohuamuru, iyo ndiyo
ndiyokala haki yehu.’ ”

7

*Taifa rotsambulwa
ni Mwenyezi Mlungu
(Kutsama 34:11–16)*

1 Musa waenderera kugomba achiamba, “Mwenyezi Mlungu, Mlungu
wenu andakufisani kpwenye tsi ambayo munaphiya mkaimiliki na anda-
zola mataifa ganjina manji kula tsi hiyo. Mndiphoinjira, andazola mataifa
ganjina sabaa makulu genye mkpwotse na genye atu anji kuriko mwimwi:
Ahiti, Agirigashi, Aamori, Akanani, Aperizi, Ahivi na Ajebusi.
2 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, ndiphotiya atu hinyo mwenu
mikononi na muaturye, ni muaolage tsetsetse. Musiike chilagane chochosi
nao wala msiaonere mbazi.
3 Msilólane nao, wala kualóza ana enu achetu au alume.
4 Mana muchihenda hivyo, atu hinyo andahenda ana enu asimhumikire
Mwenyezi Mlungu ela aabudu milungu yanjina. Naye Mwenyezi Mlungu
andakutsukirirwani na akuolageni mara mwenga.
5 Ela kaahendereni hivi: Kabomoleni mwatu mwao mwa kulavira sadaka
phamwenga na nguzo zao anazoziabudu na vizuka vyao vya mlungu wao
mchetu aihwaye Ashera na muoche vizuka vyao vya kutsonga.
6 Hendani hivyo kpwa sababu mwimwi mu atakatifu kpwa ajili ya
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu. Kahi ya atu osi duniani wakutsambu-
lani mwimwi kusudi mkale atue mwenye, hazinaye ya samani.

6:16 **6:16** Mathayo 4:7; Luka 4:12; Kutsama 17:1–7 **7:1** **7:1** Mahendo 13:19 **7:5** **7:5** Kumbukumbu 12:3 **7:6** **7:6** Kutsama 19:5; Kumbukumbu 4:20; 14:2; 26:18; Tito 2:14; 1 Petero 2:9

7 “Mwenyezi Mlungu kayakumendzani mwimwi na kukutsambulani
kpwa sababu mu anji sana kuriko atu anjina; mwimwi kala mu achache
kuriko mataifa ganjina duniani.
8 Ela kpwa sababu Mwenyezi Mlungu kala anakumendzani na kala
anatimiza ahadiye ariyolaga akare enu, ndiyo mana wakutivyani na
uwezo mkpwulu na kukukombolani kula utumwani, mikononi mwa Farao,
mfalume wa Misiri.
9 Phahi, manyani kukala Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, ndiye
Mlungu. Iye ni Mlungu muaminifu, anayetimiza chilaganeche na kuonyesa
mendzwa isiyosika hata kpwa vivyazi elufu vya hara anaommendza na
kugbwira amurize.
10 Ela andaripha hara anaommena kpwa kuaangamiza tsetsetse. Kan-
dakala na vwende kumripha yemena Mlungu, andamripha phakpwe
matsoni.
11 Kpwa hivyo hakikishani munagbwira amuri, malagizo na shariya
ninazokuamuruni rero.”

Baraka kpwa ajili ya atu ndiotii (Kumbukumbu 28:1–14)

12 Musa achienderera kugomba achiamba, “Mchiphundza shariya hizi na
kuzigbwira, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, andagbwira chilaganeche
namwi na kukuonyesani mendzwaye isiyosika dza vira arivyolaga akare
enu.
13 Andakumendzani na kukujaliyani namwi mundaenjerezeka na kukala
na uvyazi. Andabariki minda yenu kusudi mphahe mtsere, uchi wa zabibu
na mafuha. Andakubarikini kpwa kukuphani ng’ombe na vyaa vinji
vya mang’ondzi kpwenye tsi ariyoalaga akare enu kukala andakuphani
mwimwi.
14 Mundaajaliwa kuriko atu anjina osi duniani. Kahi yenu takundakala
mlume wala mchetu mgumba wala mifugo yenu taindakala tasa.
15 Mwenyezi Mlungu andakuusirani makongo gosi na tamundaphahwa
ni makongo mai mrigogamanya ko Misiri, ela andaapha makongo higo
hinyo anaokumenani.
16 Olagani atu osi ambao Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu andaatiya
mwenu mikononi. Msiaonere mbazi wala kuabudu milungu yao, mana
dzambo hiri rindakala muhego kpwenu.
17 “Mendzerepho munaamba hivi mwenu mioyoni, ‘Atu hinya ni anji
kuriko swiswi, hunawezadze kuazola kula kpwenye tsi yao?’
18 Msiaogophe, ela tambukirani vira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu,
arivyomuhenda mfalume wa Misiri na tsi ndzima ya Misiri.
19 Tambukirani majaribu makulu mrigoona na matso genu, ishara na
maajabu na uwezo mkpwulu wa kuterya, ambao Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wenu wahumira kukukombolani, hivyo ndivyo ndivyoahendera
atu munaoaogopha.
20 Zaidi ya higo, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, andahuma nyuchi
kahi yao hadi hara ndiosala achidzifwitsa aolagbwe tsetsetse.
21 Phahi, msiaogophe, kpwa sababu Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, a
kahi yenu. Iye ni Mlungu mkpwulu na wa kutisha.
22 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, andazola atu a mataifa higa
achache-achache mbere zenu kadiri munavyosengera mbere. Mwenyezi
Mlungu kandakuruhusuni kugaolaga gosi mara mwenga, kpwa sababu

7:9 **7:9** Kutsama 20:5–6; 34:6–7; Isabu 14:18; Kumbukumbu 5:9–10 **7:12** **7:12** Kumbukumbu 11:13–17

muchihenda hivyo isabu ya nyama a tsakani indazidi na kukala dzambo
ra hatari kpwenu.
23 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, andagatiya maadui genu mwenu
mikononi na kugahenda gaangaike sana hadi gafwe.
24 Andatiya afalume aho mwenu mikononi, namwi mundaaolaga
tsetsetse nao taandatambukirwa tsona duniani. Taphana mutu yeyesi
ndiyeweza kukuzuwiyani, hadi ndiphoaangamiza osi.
25 Ochani milungu yao ya vizuka. Msiaze feza wala zahabu zovwikpwa
milungu yao, wala msizihale mkazihenda zenu. Kuhenda hivyo ni muhego
kpwenu na ni dzambo rinaromtsukiza Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu.
26 Usitiye mwako nyumbani chitu cha kutsukiza Mlungu, sedze
ukatengbwa kpwa ajili ya kuangamizwa dza chitu hicho. Vimeneni na
kuvibera kpwa sababu ni vitu virivyotengbwa ili viangamizwe tsetsetse.”

8

Tambukira Mwenyezi Mlungu, Mlunguo

1 Musa waenderera kugomba achiamba, “Hakikishani munagbwira
amuri zosi ninazokuphani rero, ili mkale moyo, muenjerezeke na muinjire
muimiliki tsi hira ambayo Mwenyezi Mlungu waapa kuapha akare enu.
2 Tambukirani vira ambavyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, waku-
longozani njira yosi kutsupira hiko jangbwani kpwa muda wa miaka hino
mirongo mine, ili akuhendeni mnyenyekee na kukujezani kusudi amanye
garigo mwenu mioyoni; napho mndagbwira amurize au hata.
3 Wakuhendani mnyenyekee achikurichani musikire ndzala halafu
achikuphani manna mchirya, chakurya ambacho mwimwi tamchimanya,
wala akare enu. Wahenda hivyo ili aphahe kukufundzani kukala
mwanadamu kaishi kpwa chakurya bahi, ela kpwa chila neno rilaro
kanwani mwa Mwenyezi Mlungu.
4 Miaka hino yosi mirongo mine nguwo zenu taziyatsakala, wala magulu
genu tagayafutuka.
5 Manyani mwenu mioyoni kukala Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu,
anakutiyani adabu dza vira baba anavyomtiya adabu mwanawe.
6 Hivyo, gbwirani amuri za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu kpwa
kulunga njiraze na kumuogopha.
7 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, anakurehani kpwenye tsi nono
yenye vidzuho na pula za madzi, yenye madzi gajerago madeteni na
myangoni;
8 tsi yenye nganu na shayiri, yenye mizabibu, mitini, mikomamanga,
mizaituni na asali.
9 Hiko mundaphaha chakurya tele na tamundaphungukirwa ni chitu.
Mawege gana chuma na kpwenye myangoye munaweza kutsimba shaba
ya kundu.
10 Mundarya na kushiba namwi mundamtogola Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wenu, kpwa tsi nono achiyokuphani.

Onyo kuhusu kumyala Mwenyezi Mlungu

11 “Manyirirani msimyale Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, kpwa
kusalunga amurize, malagizoge na shariyaze ninazokuamuruni rero.

8:3 8:3 Kutsama 16:1–36; Mathayo 4:4; Luka 4:4 **8:11 8:11** Hosea 13:5–6

12 Hipho muchikala mkarya na kushiba, mkadzidzengera nyumba nono
za kuishi;
13 na wakati ambapho vyaa vyenu vya ng'ombe na mang'ondzi genu,
zahabu na feza zenu na chila chitu mrichonacho chikaenjerezeka;
14 manyirirani sedze mkahenda ngulu mwenu mioyoni na kumyala
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, yekutuluzani utumwani tsi ya Misiri.
15 Iye wakulongozani kutsapira rira jangbwa kulu na ra kutisha, renye
nyoka zenye sumu na visuse, kpwenye tsi hira ya litsapi isiyokala na madzi.
Achikutuluzirani madzi kula kpwenye mwamba mufu.
16 Tsona achikurisani manna* hiko jangbwani, chakurya ambacho
akare enu kala taachimanya. Wahenda higo gosi kusudi akuhendeni
mnyenyekee na akujezeni ili mwishirowe aphahe kukujaliyani mambo
manono.
17 Ela manyirirani sedze mukaamba mwenu mioyoni, 'Utajiri uhu
hwauphaha kpwa uwezo wehu na chadi chehu enye.'
18 Tambukirani kukala Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, ndiye
anayekuphani uwezo wa kuphaha utajiri. Anahenda hivyo ili aonyese
kukala cho chilagane arichoika na akare enu ni cha kpweli hadi rero.
19 Ela mchimyala Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu na kulunga milungu
yanjina; mchiihumikira na kuiabudu, nakuonyani vivi rero kukala kpwa
kpweli Mwenyezi Mlungu andakuangamizani.
20 Dza gara mataifa ganjina ambago Mwenyezi Mlungu anagaangamiza
mbere zenu, ndivyo ndivyoangamizwa piya mwimwi, ichikala
tamundamtii Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu."

9

Kusatii kpwa atu

1 Musa waenderera kugomba achiamba, "Phundzani mwi Aiziraeli! Hivi
rero mphephi kuvuka muho Joridani, mphiye mkahale tsi ya atu enye
mkpwotse kuriko mwimwi, na enye midzi mikulu yenye kuta zifikazo
mainguni.
2 Atu enye ni are na enye mkpwotse, yani Aanaki. Atu ambao
munaamanya na mwasikira atu anaamba hivi kuahusu: 'Ni ani ndiye
subutu kupigana na Aanaki?'
3 Manyani rero hino kukala anayekutanguliyani dza moho uochao ni
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu. Iye andaashinda na kuaangamiza
mbere zenu, kpwa hivyo mundaazola na kuaangamiza mara mwenga, dza
vira Mwenyezi Mlungu arivyolaga.
4 "Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu achiazola atu hinyo mbere zenu,
msigombe mwenu mioyoni mukaamba, 'Ni kpwa sababu hu enye haki
ndiyo mana Mwenyezi Mlungu akahureha humiliki tsi hino,' mana
Mwenyezi Mlungu akaazola atu hinya mbere zenu kpwa sababu ya uyi
wao.
5 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu andazola atu a mataifa gago na
akuhendeni mumiliki yo tsi yao. Andahenda vivyo si kpwa kukala
mwimwi mu a haki au mu atu anono, ela ni kpwa kukala nyo atu a mataifa
gaga ni ayi, na piya anatimiza chilagane arichoika na akare enu Burahimu,
Isaka na Jakobo.

---

* **8:16 8:16** ***Manna*** ni chakurya chogbwa kula mlunguni. Kala ni utu dza podzo nyereru. Dzina hiro kpwa Chieburania kala ni swali riambaro, *Ni utu wani uno?*

6 Phahi, manyani kukala Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, anakuphani
tsi hino nono muimiliki si kpwa sababu mu atu a haki kpwa kukala
mwimwi mu atu a likakado.
7 "Tambukirani na msiyale jinsi murivyomtsukiza Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wenu, hiko jangbwani. Hangu siku hira mriphola tsi ya Misiri hadi
siku mriphofika phatu hipha, mwimwi mukakala a kumuasi Mwenyezi
Mlungu.
8 Hata hiko kpwenye mwango Horebu, mwamtsukiza Mwenyezi Mlungu
naye achireya sana, na achikala tayari kukuangamizani.
9 Higa gahendeka wakati nriphokala nkaambuka dzulu ya mwango
kuphokera myalawe ambayo yaandikpwa chilagane ambacho Mwenyezi
Mlungu wachiika na mwimwi. Nakala hiko siku mirongo mine, usiku na
mutsi; siyarya wala kunwa chochosi.
10 Halafu Mwenyezi Mlungu achinipha hira myalawe miiri ambayo
wayiandika na chalache. Nayo kala ikaandikpwa maneno gosi ambago
Mwenyezi Mlungu wakuambirani hiko mwangoni kula kahi-kahi ya moho
siku ya mkpwutano.
11 Bada ya siku hizo mirongo mine, usiku na mutsi, Mwenyezi Mlungu
wanipha myalawe iyo miiri ambayo yaandikpwa chilagane.
12 "Phahi, Mwenyezi Mlungu achiniamba, 'Unuka, utserere upesi,
kpwa sababu atuo urioatuluza Misiri akahenda uyi. Akaricha upesi
njira nriyoaamuru alunge na akadzitengezera chizuka cha vyuma vya
kuyayusha.'
13 "Piya, Mwenyezi Mlungu achiniamba, 'Atu hinya nkaona kukala ni atu
a likakado sana.
14 Niricha niaangamize asitambukirwe tsona duniani. Nami nin-
dakuhenda uwe ukale taifa renye nguvu na kulu kuriko aho.'
15 "Phahi nagaluka, nchitserera kula ko mwangoni kuno nkatsukula hira
myalawe miiri ya chilagane mwangu mikononi. Wakati uho nyo mwango
kala unaaka moho.
16 Nálola, nchiona kukala mkahenda kare dambi mbere za Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wenu kpwa kudzitengenezera chizuka cha mwana ndzau
cha zahabu ya kuyayushwa. Namwi kala mkaricha kare njira ya Mwenyezi
Mlungu ambayo wakuamuruni.
17 Kpwa hivyo, hira myalawe miiri iriyokala mwangu mikononi nchiit-
supha photsi, nchiivundza mbere zenu.
18 Halafu nchidzibwaga chimabumabu mbere za Mwenyezi Mlungu,
dza vira vya mwandzo, kpwa muda wa siku mirongo mine usiku na
mutsi. Siyarya chakurya wala kunwa madzi, kpwa sababu ya dambi
zosi mrizokala mkahenda. Mchimtsukiza Mwenyezi Mlungu kpwa mai
mrigohenda mbereze.
19 Mimi náogopha tsukizi za Mwenyezi Mlungu, mana kala akakut-
sukirirwani sana na kala a tayari kukuangamizani, ela achiniphundza
wakati hinyo piya.
20 Vivyo hivyo Mwenyezi Mlungu kala akamtsukirirwa sana Aruni, na
kala a tayari kumuangamiza. Phahi, nchimvoyera Aruni piya wakati uho.
21 Chisha náhala chira chitu chii chokuhendani muhende dambi, yani
chira chizuka cha mwana ndzau mrichodzitengezera. Namyayusa na
moho, nchimbunda-bunda na nchimsira hadi achikala tsikitsiki dza vumbi.
Halafu vumbi hiro nchiritsupha kpwenye chidzuho chokala chinajera kula
mwango hinyo.

9:9 **9:9** Kutsama 24:18 **9:19** **9:19** Aeburania 12:21

22 “Tsona mwamtsukiza Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, hiko Tabera,
Masa na Kiburothi-Hataava.
23 Na Mwenyezi Mlungu ariphokuhumani kula Kadeshi-Barinea achi-
amba, ‘Ambukani mkaimiliki tsi ambayo nkakuphani,’ mwimwi mwaasi
amuriye. Tamyamuamini Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu wala kuhenda
gara arigokuambirani.
24 Mwimwi mukakala aasi mbere za Mwenyezi Mlungu hangu siku
nriphokumanyani.
25 “Kpwa hivyo, nádzibwaga chimabumabu mbere za Mwenyezi Mlungu
kpwa siku mirongo mine, usiku na mutsi kpwa sababu Mwenyezi Mlungu
kala akaamba andakuangamizani.
26 Nchivoya Mwenyezi Mlungu, nchiamba, ‘Ee Mwenyezi Mlungu,
usiangamize atuo ambao ni urisio, atu urioakombola kpwa ukuluo na
urioatuluza kula tsi ya Misiri kpwa uwezoo mkpwulu.
27 Tambukira atumishio Burahimu, Isaka na Jakobo, wala usijali
likakado, uyi na dambi za atu hinya ariohipha,
28 sedze atu a kura urikohutuluza akaamba, “Mwenyezi Mlungu waat-
uluza kusudi aolage jangbwani kpwa sababu kayaweza kuainjiza tsi
ariyolaga na kpwa sababu waamena.”
29 Mana, hinya ni atuo na urisio, atu ambao waakombola kpwa uwezoo,
atu urioatuluza we mwenye Misiri.’ ”

10

Musa anaphokera tsona amuri kumi
(Kutsama 34:1–10)

1 Musa waenderera kugomba achiamba, “Wakati hinyo Mwenyezi
Mlungu waenderera kugomba nami achiamba, ‘Tsonga myalawe miiri dza
iratu ya kpwandza na utengeze sanduku ra mbao, chisha uambuke hiku
kpwangu dzulu mwangoni,
2 nami nindaiandika maneno garatu kala nkaandika kpwenye myalawe
ya kpwandza uriyoivundza, nawe undayiika mo sandukuni.’
3 “Phahi, nchitengeza sanduku ra mbao za mshita na nchitsonga
myalawe miiri dza iratu ya kpwandza, nchiambuka mwango na hira
myalawe mwangu mikononi.
4 Mwenyezi Mlungu waandika kpwenye myalawe iyo maneno dza garatu
gara ga mwandzo. Maneno higo kala ni zira shariya kumi arizokala
akakuambirani kura mwangoni kula kahi-kahi ya moho siku hira ambayo
mosi kala mkakusanyika. Ndipho Mwenyezi Mlungu achinipha myalawe
hiyo.
5 Chisha nchigaluka, nchitserera kula mwangoni nchendaika myalawe
iyo ndani ya sanduku nrirokala nkatengeza dza vira Mwenyezi Mlungu
kala akaniamuru. Nayo i ndani ya sanduku hiro hadi rero.”
6 (Atu a Iziraeli achisafiri kula phatu phoihwa Visima vya Ana a Jakani
hadi Mosera. Aruni achifwa na achizikpwa kuko. Eliazari mwanawe,
achihala nafwasiye kama mlavyadzi-sadaka mkpwulu.
7 Kula hipho, achisafiri hadi Gudigoda na kula Gudigoda hadi Jotibatha,
seemu yenye vidzuho vinji vinavyojera madzi.
8 Wakati hinyo, Mwenyezi Mlungu achitenga atu a mbari ya Lawi akale
atsukuli a Sanduku ra Chilagane ra Mwenyezi Mlungu, ahumike mbere za

9:22 9:22 Isabu 11:3; Kutsama 17:7; Isabu 11:34 **9:23 9:23** Isabu 13:17; Kumbukumbu 1:21; Isabu 13:31; Kumbukumbu 1:26; Aeburania 3:16 **10:6 10:6** Isabu 20:28; 33:38 **10:8 10:8** Isabu 3:5–8

Mwenyezi Mlungu kama alavyadzi-sadaka na abariki atu kpwa dzinare.
Hivi ndivyo anavyohenda hadi rero.
9 Ndiyo mana Alawi taana seemu ya tsi ya kurisi dza mbari zanjina.
Mwenyezi Mlungu mwenye ndiye urisi wao, dza viratu Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wenu, arivyoaahidi.)
10 Musa achienderera kuamba, “Násagala hiko mwangoni kpwa muda
wa siku mirongo mine, usiku na mutsi, dza vira mwandzo. Mwenyezi
Mlungu achiniphundza tsona naye kayakuangamizani.
11 Halafu Mwenyezi Mlungu achiniamba, ‘Dzitayarishe uenderere na
charocho cha kualongoza atu kusudi aweze kuinjira na kumiliki tsi
nriyoapira akare enu kukala ndaapha.’

Mambo ambago Mlungu analonda Aiziraeli ahende

12 “Sambi, uwe Iziraeli, Mwenyezi Mlungu, Mlunguo analonda umuo-
gophe, ulunge njiraze zosi, ummendze na umuhumikire kpwa moyoo wosi
na kpwa rohoyo yosi.
13 Tsona ulunge amuri na masharuti ga Mwenyezi Mlungu nnagokulag-
iza rero. Henda higa kpwa fwaidayo mwenye.
14 “Lola, ko dzulu mlunguni kpwenye, dunia na vyosi virivyo mumo ni
mali ya Mwenyezi Mlungu, Mlunguo.
15 Ela Mwenyezi Mlungu wahamirwa ni akare enu tu na achiamendza
ndio mana achikutsambulani mwimwi murio chivyazi chao kuriko atu
anjina osi, mkale akpwe dza murivyo rero.
16 Kpwa hivyo, lungani chilagane cha Mwenyezi Mlungu* na msikale
tsona atu a likakado.
17 Mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, ndiye Mlungu mkpwulu
kushinda milungu yosi na Mkpwulu wa akulu. Iye ni Mlungu mkpwulu
na mwenye nguvu na ni wa kuogophewa sana. Kapendeleya mutu wala
kuhongbwa.
18 Anakanira haki za anachiya na magungu na anaamendza ajeni
asagalao kahi yenu na kuapha chakurya na nguwo.
19 Kpwa hivyo, amendzeni ajeni asagalao kahi zenu kpwa sababu
mwimwi piya kala mu ajeni ko tsi ya Misiri.
20 Muogopheni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu na mumhumikire iye
macheye, mkale aaminifu kpwakpwe na ichikala ni lazima muape, phahi
apani kpwa dzinare bahi.
21 Mtogoleni Iye, mana Iye ndiye Mlungu wenu ambaye akakuhenderani
mambo higa makulu na ga kutisha mrigoona na matso genu enye.
22 Akare enu ariphophiya Misiri, kala ni atu mirongo sabaa tu, ela sambi
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, akakuhendani mkale anji dza nyenyezi
za mlunguni.”

11

Tambukirani makulu mrigohenderwa ni Mwenyezi Mlungu

1 Musa waenderera kugomba achiamba, “Mendzani Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wenu na kuhenda gosi anagokulondani muhende. Gbwirani
masharutige, shariyaze na amurize siku zosi.

10:10 10:10 Kutsama 34:28 * **10:16 10:16** Hipha Chieburania chinaamba, *dekani magovi ga mioyo yenu.* **10:17 10:17** 1 Timothi 6:15; Maono 17:14; 19:16; Mahendo 10:34; Arumi 2:11; Agalatia 2:6; Aefeso 6:9 **10:22 10:22** Mwandzo 46:27; Mwandzo 15:5; 22:17

2 Tambukirani vivi rero vira Mwenyezi Mlungu arivyokutiyani adabu,
arivyokuonyesani ukuluwe, nguvuze na uwezowe mkpwulu wa kuterya.
Mana sikagomba na ana enu ambao taayaona wala kusikira gosi arigo-
henda Mwenyezi Mlungu, ela nagomba na mwimwi.
3 Tambukirani isharaze na vilinjevye arigohenda hiko Misiri kpwa
mfalume wa Misiri na tsiiye yosi;
4 msiyale arigohendera jeshi ra Misiri, farasi aho na magari gao ga
kuvwehwa ni farasi, vira arivyohosa jeshi hiro kpwenye Bahari Ya Shamu
ririphokala rinakulungani, na vira Mwenyezi Mlungu arivyoangamiza
jeshi hiro hadi hivi rero.
5 Piya tambukirani vira Mwenyezi Mlungu arivyokuhenderani hiko
jangbwani hadi mchifika hipha,
6 na mambo arigohendera Dathani na Abiramu, ana a Eliabu, mwana wa
Rubini, vira arizi irivyofwenuka matsoni pha atu osi a Iziraeli na kuamiza
phamwenga na jamaa zao, mahema gao, nyama aho osi na atumishi aho
osi ariokala moyo.
7 Mana matso genu gaona mahendo gosi makulu ambago Mwenyezi
Mlungu wahenda.”

Baraka za tsi ya ahadi

8 Musa waenderera kuamba, “Kpwa hivyo lungani amuri zosi ninazokua-
muruni siku hino ya rero, ili mphahe kuinjira na kumiliki tsi munayophiya,
9 mphahe kukala na maisha mare kpwenye tsi hiyo, tsi yenye rutuba, tsi
ambayo Mwenyezi Mlungu walaga kuapha akare enu na chivyazi chao.
10 Tsi munayophiya kpwendaimiliki siyo dza tsi ya Misiri mrikola,
ambako mwaphanda mtsere na mchilondwa kumwagira madzi avi ni
minda ya mboga.
11 Ela tsi munayophiya kpwendamiliki ni tsi ya myango na madete,
inayophaha mvula ya kutosha kula mlunguni;
12 Piya ni tsi ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, anaijali.
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu anailola na kuimanyirira siku zosi hangu
mwandzo hadi mwisho wa mwaka.
13 “Phahi, mchilunga amuri zangu ninazokuphani rero, mchimmendza
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu na kumuhumikira kpwa mioyo yenu yosi
na kpwa roho zenu zosi,
14 iye andaipha tsi yenu mvula kpwa wakatiwe, mvula za mwaka na
mvula za vuri namwi mundavuna nganu yenu, uchi wa zabibu zenu na
mafuha genu.
15 Andahenda nyasi zimere ko weruni kpwa ajili ya mifugo yenu. Na
mwimwi enye mundarya na kushiba.
16 Dzimanyirireni sedze mioyo yenu ikachengeka, halafu mkagaluka na
kuabudu milungu yanjina.
17 Muchihenda hivyo Mwenyezi Mlungu andakutsukirirwani naye anda-
funga mlunguni ili kusikale na mvula, tsi iriche kulavya mavunoge, na
mwi enye mufwe upesi kpwenye tsi nono ambayo Mwenyezi Mlungu
anakuphani.
18 “Phahi higa maneno gangu gaikeni mwenu mioyoni na mwenu rohoni,
chisha mugafunge mwenu mikononi na mwenu vilanguni, ili msigayale.

11:3 **11:3** Kutsama 7:8—12:13 **11:4** **11:4** Kutsama 14:28 **11:6** **11:6** Isabu 16:31–32 **11:13** **11:13** Alawi 26:3–5; Kumbukumbu 7:12–16; 28:1–14 **11:18** **11:18** Kumbukumbu 6:6–9

19 Fundzani ana enu maneno higa na mgabishe msagalapho mwenu
madzumbani, munyendekapho, mulalapho na mulamukapho.
20 Gaandikeni kpwenye mimo ya miryango yenu na maryango ga midzi
yenu,
21 ili mwimwi na ana enu mphahe kuishi maisha mare kpwenye tsi
ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, waapa kuapha akare enu siku
zosi ambazo dunia indakalapho.
22 "Ichikala mundagbwira amuri zosi ambazo nakuphani, ambazo ni;
kummendza Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, kulunga njiraze zosi na
kukala aaminifu kpwakpwe,
23 phahi Mwenyezi Mlungu andazola mataifa ganjina makulu genye
mkpwotse kuriko mwimwi. Namwi mundaphaha tsi ariyoisagala.
24 Chila phatu mndiphovyoga phandakala phenu. Tsi yenu indaandzira
jangbwa ra uphande wa mwakani hadi kpwenye myango ya Lebanoni
uphande wa vurini, na kula muho Yufurati uphande wa mlairo wa dzuwa
hadi kpwenye Bahari Kulu uphande wa mtswerero wa dzuwa.
25 Taphana mutu yeyesi ndiyeweza kukuturyani. Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wenu, andaahenda atu akuogopheni phophosi mndiphophiya
kpwenye tsi iyo dza vira arivyokulagani.
26 "Lolani, hino rero naika baraka na lana mbere zenu.
27 Baraka napho mundalunga amuri za Mwenyezi Mlungu, Mlungu
wenu, ambazo ninakuphani hivi rero;
28 na lana napho tamundalunga amuri za Mwenyezi Mlungu, Mlungu
wenu au kuricha njira ninazokuamuruni na kulunga milungu yanjina
ambayo kala tamuimanya.
29 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu ndiphokufisani kpwenye tsi mu-
nayophiya kpwendaimiliki, mundatangaza baraka kula mwango Gerizimu
na lana kula mwango Ebali.
30 (Myango hino i ng'ambo ya muho Joridani, uphande wa mtswerero wa
dzuwa wa njira kulu ya kuelekeya uphande wa mtswerero wa dzuwa wa
tsi ya Akanani anaoishi Araba kulolana na Giligali kanda ya mihi yiihwayo
mialoni, ya More.)
31 Vivi mu phephi muvuke muho Joridani muinjire kumiliki tsi ambayo
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, anakuphani. Phahi ndiphoimiliki na
kusagala mumo,
32 hakikishani munalunga shariya zosi na malagizo ambago nakuphani
rero."

12

Phatu pha macheye pha ibada

1 Musa waenderera kugomba achiamba, "Hizi ndizo shariya na malagizo
ambago ni mgalunge kpwa makini kpwenye tsi ambayo Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wa akare enu akakuphani muimiliki, siku zosi za maisha genu.
2 Banangani kabisa myango mire, vidzango na kolo za mihi yenye
makodza maitsi, yani mwatu mosi ambamo atu mndioazola kala achi-
abudu milungu yao.
3 Bomolani mwatu mwao mwa kulavira sadaka na kuvundza-vundza
nguzo zao anazoziabudu. Vitiyeni moho vyo vizuka vya mlungu wao ai-
hwaye Ashera na mvundze-vundze vizuka vyao vya kutsongbwa, msisaze
chochosi cha kuhenda vitambukirwe.

11:24 11:24 Joshuwa 1:3–5 **11:29 11:29** Kumbukumbu 27:11–14; Joshuwa 8:33–35 **12:3 12:3** Kumbukumbu 7:5

4 “Wala msimuabudu Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu dza vyo aabudu-
vyo milungu yao.
5 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, andatsambula phatu kahi ya mbari
zosi ili aike dzinare na ahende makaloge. Mwimwi ni muendze phatu
hipho na mphiye,
6 mkalavye sadaka zenu za kuochwa na sadaka za kutsindza, mafungu
ga kumi ga mavuno genu na sadaka za mtsango malumu, sadaka zenu za
hiyari na za kuusa hati, ana a mwandzo a ng’ombe na a mang’ondzi genu.
7 Mundarya mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu kuko na
muhererwe phamwenga na atu a nyumba zenu kpwa sababu ya gosi
mchigohenda na mikono yenu ambago Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu
akagajaliya.
8 “Msihende dza vira hunavyohenda sambi, ambapho chila mutu
anahenda kama oanavyo ni sawa;
9 kpwa sababu bado tamdzangbwefika phatu pha kuoya na kpwenye
urisi ambao Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, anakuphani.
10 Wakati mndiphovuka muho Joridani na kusagala kpwenye tsi am-
bayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, andakuphani muimiliki, na
ndiphokurindani na maadui genu gosi ganagokuzungulukani na akuhen-
deni muoye na msagale salama,
11 phahi mundaphirika vyosi ninavyokulagizani phatu pha ibada
ambapho Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, andaphatsambula. Yani
mundaphirika sadaka zenu za kuochwa, sadaka za kutsindza, mafungu
ga kumi ga mavuno genu, sadaka ya mtsango malumu na sadaka za kuusa
hati.
12 Hiko mundahererwa mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu,
mwimwi phamwenga na ana enu a chilume na a chichetu, ahendadzi-
kazi enu alume kpwa achetu na Alawi anaoishi kpwenye midzi yenu kpwa
sababu taana seemu wala urisi kahi zenu.
13 Hakikishani tamundalavya sadaka zenu za kuochwa phatu phophosi
munaphoona sawa;
14 ela phatu ambapho Mwenyezi Mlungu akaphatsambula pha mbari
mwengayapho kahi ya mbari zenu, hipho ndipho phatu mndipholavira
sadaka zenu za kuochwa na mndiphohendera mambo ganjina gosi ambago
nkakuamuruni muhende.
15 “Ela munaweza kutsindza na kurya nyama enu kpwenye midzi yenu
kama mmendzavyo, sawa-sawa na mndivyojaliwa ni Mwenyezi Mlungu.
Atu osi, akale swafi au najisi anaweza kurya, dza vira munavyorya nyama
ya chiphala au ya kulungu.
16 Ela msirye milatso ya nyama hinyo; imwageni photsi dza madzi.
17 Msirye vitu hivi mwenu midzini: mafungu ga kumi ga mtsere wenu,
uchi wa zabibu zenu na mafuha genu, au ana a mwandzo a ng’ombe zenu
na mang’ondzi genu, au sadaka zenu za kuusa hati, za hiyari na sadaka
ya mtsango malumu.
18 Ela mundavirya mbere za Mwenyezi Mlungu, phatu ambapho
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, andaphatsambula. Mundavirya
mwimwi phamwenga na ana enu a chilume na a chichetu, atumishi enu
na ahendadzi-kazi enu na Alawi anaoishi kpwenye midzi yenu. Namwi
mundahererwa mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu kpwa gosi
mndigohenda.

12:16 12:16 Mwandzo 9:4; Alawi 7:26–27; 17:10–14; 19:26; Kumbukumbu 15:23

19 Manyirirani msiyale Alawi muda wosi ndiosagala kpwenye tsi yenu.”
20 Musa waenderera kuamba, “Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu
ndiphopanula tsi yenu, kama arivyolaga namwi muambe, ‘Nndarya
nyama’ kpwa sababu munakpwiru, ndipho munaweza kurya nyama chiasi
mlondacho.
21 Napho phatu pha ibada ambapho Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu,
waphatsambula, pha kure sana namwi, phahi munaweza kutsindza
ng’ombe au mang’ondzi ambago Mwenyezi Mlungu akakujaliyani, kama
nrivyokuamuruni na munaweza kurya chiasi chochosi mlondacho kp-
wenye midzi yenu.
22 Mutu yeyesi anaweza kurya, akale swafi au najisi. Mundairya nyama
iyo dza munavyorya chiphala au kulungu.
23 Ela dzimanyirireni msedze mkarya milatso, mana milatso ni uhai.
Kpwa hivyo, msirye uhai phamwenga na nyama.
24 Msirye milatso hiyo, ela imwageni photsi dza madzi.
25 Msirye milatso, ili mambo gakuphihireni sawa mwimwi na ana enu.
Mana mundakala mkahenda sawa mbere za Mwenyezi Mlungu.
26 Vitu vitakatifu ndivyolavya na sadaka zenu za kuusa hati, mundavi-
hala na kuviphirika phatu ambapho Mwenyezi Mlungu andaphatsambula.
27 Sadaka za kuochwa, nyama na milatso, ni muilavye phatu pha kulavira
sadaka pha Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu. Mnaruusiwa kurya nyama
ela milatso ya nyama mundaimwaga phatu pha kulavira sadaka pha
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu.
28 Hakikishani munagbwira maneno higa nnagokuamuruni, kusudi
mphahe kuongokerwa mwimwi phamwenga na chivyazi chenu chedzacho
hata kare na kare, mana mundakala munahenda manono na ga sawa
mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu.

Onyo kuhusu kuabudu vizuka

29 “Wakati Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu andaangamiza mataifa higa
mbere zenu, na wakati mndiphogazola na kusagala kpwenye tsi yao,
30 manyirirani sedze mkadzihega kpwa kuuza-uza kuhusu milungu yao
na kuamba, ‘Mataifa higa gaabudu viphi milungu yao ili naswi huabudu
dza vivyo?’
31 Msimuabudu Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu dza aho anavyoabudu
milungu yao, kpwa mana chila dzambo ra kutsukiza ambaro Mwenyezi
Mlungu warizira, nyo arihendera milungu yao, aho aocha hadi ana aho
alume na achetu, ili kuilavira sadaka milungu yao.
32 “Hakikishani munahenda chila chitu ambacho nkaamuru; msien-
jereze chitu wala msiphunguze chitu.”

13

1 Musa waenderera kugomba achiamba, “Kuchizembuka nabii au
mtabiri wa kuhumira ndoso kahi yenu na kuapha ishara au ajabu fulani,
2 halafu neno, ishara au vilinje achivyokuambirani gahendeke na aambe,
‘Hulungeni milungu yanjina huihumikire,’ milungu ambayo tamdzangb-
weimanya,
3 msiphundze maneno ga nabii hiye wala mtabiri hiye wa kuhumira
ndoso, kpwa mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, anamuhumira
kukujezani kusudi amanye napho munammendza Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wenu, na mioyo yenu yosi na roho zenu zosi.

12:23 12:23 Alawi 17:10–14 **12:32 12:32** Kumbukumbu 4:2; Maono 22:18–19

4 Lungani Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu na mumuogophe, gbwirani
amurize na musikire sautiye. Muhumikireni na mumgbwire ngingingi.
5 Ela nabii hiye au mtabiri wa kuhumira ndoso ni aolagbwe, kpwa
sababu andakala akakufundzani uasi mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu
wenu, yekutuluzani kula tsi ya Misiri na kukukombolani kula utumwani.
Nabii au mutu hiye wa ndoso analonda kukuhendani mriche njira ambayo
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, wakuamuruni muilunge. Hivi ndivyo
ndivyosisa uyi kahi yenu.
6 "Ichikala nduguyo ndani mwenga, au mwanao mlume, au mchetu, au
mcheo unayemmendza sana au msenao ummendzaye, andakushawishi
kpwa siri aambe, 'Huphiye hukaabudu milungu yanjina,' ambayo uwe
wala akareo tamuimanya,
7 milungu ya atu anaosagala phephi namwi au anaosagala kure namwi,
kula pembe mwenga ya dunia hadi pembe yanjina;
8 usikubali wala kumphundza, usimuonere mbazi wala kumfwitsa;
9 ela ni mumuolage kpwa kumpiga mawe. Uwe ni ukale wa kpwandza
wakati wa kumuolaga halafu anjina osi alungizire.
10 Mpigeni mawe hadi afwe, kpwa sababu akajeza kukuvweha kure na
Mwenyezi Mlungu, Mlunguo, ambaye wakutuluzani utumwani hiko tsi ya
Misiri.
11 Ndipho Aiziraeli osi andasikira na kuogopha, nao taandahenda uyi dza
hinyo kahi yenu.
12 "Mndiphosikira kpwenye mudzi mmwengawapho wa midzi ambayo
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu anakuphani msagale,
13 kukala atu fulani ayi kahi yenu, akaachenga atu a mudzi kpwa
kuamba, 'Huphiyeni hukaabudu milungu yanjina,' milungu ambayo
tamuimanya;
14 phahi mundauza-uza na kuhenda uchunguzi na kuendza kpwa
makini. Napho ni kpweli kukala dzambo ra kutsukiza dza hiri rikahendeka
kahi yenu,
15 atu a mudzi hinyo ni muaolage kpwa mufyu. Mudzi hinyo ni
muangamize tsetsetse phamwenga na atu na ng'ombe zosi.
16 Kusanyani vitu vyosi mvirehe kpwenye muhala wa nyo mudzi chisha
muoche nyo mudzi na chila chitu dza sadaka ya kuochwa kpwa ajili ya
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu. Mudzi hinyo undakala gandzo hata kare
na kare nao taundadzengbwa tsona.
17 Msihale chitu ambacho chikalaviwa chiochwe, kusudi Mwenyezi
Mlungu ariche tsukizize mbii. Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, an-
dakuonyesani rehema na kukuonerani mbazi na akuhendeni mkale anji
sana dza arivyolaga akare enu.
18 Mwenyezi Mlungu andahenda higa ichikala mundagbwira amurize
zosi ambazo nakuphani vivi rero na kuhenda garigo sawa phakpwe
matsoni."

14

Mila za kuomboleza

1 Musa waenderera kugomba achiamba, "Mwimwi mu ana a Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wenu; msidzitsodze wala kunyola chiphala lihosini kpwa
ajili ya mutu achiyefwa.

14:1 14:1 Alawi 19:28; 21:5

2 Mwimwi mu atakatifu a Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu. Mwenyezi
Mlungu akakutsambulani mwimwi mkale hazinaye ya samani kahi ya atu
osi, kosi duniani.

Nyama swafi na najisi
(Alawi 11:1–47)

3 "Msirye nyama ambao ni tsukizo kpwa Mlungu.
4 Nyama ambao munaweza kurya ni hano: ng'ombe, ng'ondzi, mbuzi,
5 kulungu, chiphala, kongoni, mbuzi a tsakani, chiphala chereru, chidzisa
na pofu;
6 na chila nyama ambaye makpwatsage gaganyika seemu mbiri na
anatserura.
7 Ela kahi ya nyama atserurao, au ario na makpwatsa ga kuganyika
seemu mbiri, msirye ngamia, tsungula na kpwang'a, dzagbwe anatserura
ela makpwatsa gao tagaganyikire seemu mbiri; hinyo ni najisi kpwenu.
8 Msirye nguluwe, mana dzagbwe ana makpwatsa garigoganyika seemu
mbiri ela katserura; hiye ni najisi kpwenu. Msirye nyama zao wala msigute
nyufu zao.
9 "Munaweza kurya nyama osi a madzini enye mapezi na mamba.
10 Ela chiumbe chochosi cha madzini ambacho tachina mapezi wala
mamba msirye, hicho ni najisi kpwenu.
11 "Munaweza kurya nyama osi a mapha ario swafi.
12 Ela msirye nyama hinya a mapha: kozi, furukombe, pungu,
13 mweko, aina zosi za nderi,
14 aina zosi za kunguru,
15 mbuni, bweka, dudumizi, aina zosi za chiphanga,
16 aina zosi za vimburu,
17 aina zosi za manjera,
18 korongo, koikoi, hudihudi na chila aina ya nundu.
19 Adudu osi enye mapha anyendekao kpwa magulu mane, hinyo ni najisi
kpwenu.
20 Munaweza kurya adudu osi enye mapha ario swafi.
21 Kpwa sababu mwimwi mu atakatifu a Mwenyezi Mlungu, Mlungu
wenu, msirye nyama yeyesi chiyefwa mwenye. Ela munaweza kumupha
mjeni asagalaye kpwenye midzi yenu arye au munaweza kumguzira mutu
wa taifa ranjina. Mana mwimwi mu atu atakatifu kpwa Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wenu.
"Msijite mwana mbuzi kuhumira maziya ga nine.

Shariya kuhusu fungu ra kumi

22 "Tengani mafungu ga kumi ga mavuno gosi ga minda yenu chila
mwaka.
23 Halafu mphiye phatu ambapho Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu
akaphatsambula phakale makaloge, na hipho mbereze mundarya ma-
fungu ga kumi ga mitsere yenu, ga uchi wa zabibu zenu, ga mafuha, ga
ana a mwandzo a ng'ombe na a mang'ondzi genu. Muhende hivi kusudi
mdzifundze kumuogopha Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu chila wakati.
24 Ichikala pho phatu pha ibada ambapho Mwenyezi Mlungu, Mlungu
wenu, akaphatsambula ni kure sana namwi tamuweza kutsukula mafungu
ga kumi ga mavuno genu ambago Mwenyezi Mlungu akakujaliyani
kuphaha, phahi, mundahenda hivi:

14:2 14:2 Kutsama 19:5–6; Kumbukumbu 4:20; 7:6; 26:18; Tito 2:14; 1 Petero 2:9 **14:21 14:21** Kutsama 23:19; 34:26 **14:22 14:22** Alawi 27:30–33; Isabu 18:21

25 Mundaguza mavuno genu na kuphirika pesa hizo hadi phatu
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, ariphotsambula.
26 Mundahumira hizo pesa kugula chochosi mndichomendza ikale ni
ng'ombe, ng'ondzi, uchi wa zabibu au uchi mufu. Mundavirya na
kuhererwa hipho mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, phamwenga
na jamaa zenu.
27 "Msiyale Alawi anaoishi kahi yenu; aho taana fungu wala urisi wao
kahi yenu.
28 Chila mwisho wa mwaka wa hahu lavyani mafungu ga kumi ga
mavuno genu gosi na kugaika akiba kpwenye midzi yenu.
29 Iyo indakala kpwa ajili ya Alawi, (kpwa sababu taana fungu wala urisi
kahi yenu) ajeni, anachiya na magungu ambao anaishi kpwenye midzi
yenu, ili edze arye na kushiba. Hendani hivi ili Mwenyezi Mlungu, Mlungu
wenu, ajaliye kazi zenu zosi muhendazo na mikono yenu."

15

Mwaka wa kuoya
(Alawi 25:1–7)

1 Musa waenderera kugomba achiamba, "Chila mwisho wa mwaka wa
sabaa mundaaswamehe osi ario na madeni genu.
2 Hivi ndivyo ndivyohenda: chila mmwenga yemuaphasa Muiziraeli
myawe, naamswamehe ro deni, wala asimuise tsona kpwa sababu
Mwenyezi Mlungu mwenye akatangaza madeni gaswamehewe.
3 Munaweza kuaisa ajeni, ela madeni gosi ga Aiziraeli ayawenu munda-
gaswamehe.
4 "Taphana hata mmwenga ndiyekala mchiya kahi yenu mana kpwenye
yo tsi ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu anakuphani ikale yenu
andakujaliyani sana,
5 napho mundamphundza Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, kpwa
kugbwira amurize nnazokuphani hivi rero.
6 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, andakujaliyani dza vira
arivyokulagani. Namwi mundagaaphasa mataifa manji, ela mwimwi
tamundaaphaswa. Viratu vira mundatawala mataifa manji, ela mataifa
higo tagandakutawalani.
7 "Ichikala phandakala na mchiya kahi ya jamaazo, kpwenye mudzi
mmwengawapho wa midzi iriyo kahi ya tsi muhewayo ni Mwenyezi
Mlungu, msikale afu au achoyo kpwakpwe.
8 Badalaye, mvugule mikono yenu na kumkopesha kpwa mendzwa chiasi
cha kutosha mahitajige.
9 Dzimanyirireni sedze mkaaza mambo mai mwenu mioyoni,
mukaamba, 'Mwaka wa sabaa, mwaka wa kuswamehe adeni u phephi,'
na mkakosa kumlolato ndugu yenu mchiya na mkarema kumkopesha.
Muchihenda hivyo, iye anaweza kumririra Mwenyezi Mlungu kpwa
sababu yenu na iyo indakala dambi kpwenu.
10 Apheni achiya moyo kutsuka bila kunung'unika, mana kpwa ajili ya
hiro, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, andajaliya kazi zenu zosi.
11 Achiya taandaricha kukalapho kpwenye tsi; kpwa hivyo nakuamuruni,
msikundzire mikono ndugu zenu ariotsowekpwa na achiya.

15:7 15:7 Alawi 25:35 **15:11 15:11** Mathayo 26:11; Mariko 14:7; Johana 12:8

Atumwa a Chieburania anarichirwa huru
(Kutsama 21:1–11)

12 “Mueburania myao achidziguza kpwako, akale ni mlume au mchetu, andakuhumikira kpwa miaka sita, ela mwaka wa sabaa, undamricha huru.
13 Nawe undiphomricha huru, usimriche aphiye mikono mihuphu.
14 Muphe chira urichonacho moyo kutsuka kama Mwenyezi Mlungu achivyokujaliya, yani mavunogo, mifugoyo au uchio wa zabibu.
15 Tambukirani kukala mwimwi kala mu atumwa hiko Misiri na Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, achikukombolani, ndiyo mana rero nakuamuruni hivyo.
16 Ela ye mtumwa achiamba, ‘Sindauka pha phako,’ kpwa kukala anakumendza uwe na jamaayo na anasagala vinono pho phako,
17 phahi, undahala mwityo umuombole sikiro hadi nyo mwityo ugutane na mbao ya mryango naye andakala mtumwao maishage gosi. Mjakazio naye undamuhenda dza vivyo.
18 Usione ugumu kurichira huru mtumwao, mana, akakuhumikira kpwa muda wa miaka sita kpwa nusu ya mshahara wa mtumishi wa kuriphwa. Henda hivyo naye Mwenyezi Mlungu, Mlunguo, andakujaliya kpwa chila uhendaro.

Sadaka ya ana a mwandzo a ng’ombe na a mang’ondzi

19 “Tenga kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu, Mlunguo, ana osi a mwandzo alume a mifugoyo yani a ng’ombe na a mang’ondzi. Usiahendese ng’ombe hinyo kazi na mang’ondzi higo usiakate nyoya.
20 Chila mwaka, uwe na atu a nyumbayo mundarya nyama hinyo mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, phatu Mwenyezi Mlungu ndiphotsambula.
21 Ela nyama hiye achikala na chirema, akale ni chiwete au chipofu, au ana chirema chanjina chochosi, usimulavye kukala sadaka kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlunguo.
22 Murye nyama iye kpwako mudzini. Atu osi ario swafi na ario najisi anaweza kumurya dza vira anavyorya chiphala au kulungu.
23 Ela usirye milatsoye, imwage photsi dza madzi.”

16

Sikukuu ya Pasaka
(Kutsama 23:14–17; 34:18–24; Alawi 23:4–8; Kutsama 12:1–20)

1 Musa waenderera kuaambira Aiziraeli, “Sherekeyani Pasaka ili kuishimu Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu mwezi wa Abibu.* Mana katika mwezi hinyo, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu wakutuluzani Misiri wakati wa usiku.
2 Lavyani sadaka ya Pasaka kula mifugo yenu ya mang’ondzi au ng’ombe phatu pha ibada ambapho Mwenyezi Mlungu andaphatsambula.
3 Msirye sadaka iyo na mikahe iriyotiywa hamira. Ryani mikahe isiyotiywa hamira kpwa muda wa siku sabaa ambayo ni ishara ya mateso,

---

15:12 15:12 Alawi 25:39–46 **15:19 15:19** Kutsama 13:12 **15:23 15:23** Mwandzo 9:4; Alawi 7:26–27; 17:10–14; 19:26; Kumbukumbu 12:16–23 **16:1 16:1** Kutsama 12:1–20; Alawi 23:5–8; Isabu 28:16–25 * **16:1 16:1** Mwezi wa ***Abibu*** ni mwezi wa Chieburania ambao unagbwa sawa na mwezi wa hahu au wa ne kahi za kalenda zehu za siku hizi.

kpwa sababu mwahenda wangbwi kutuluka Misiri. Kpwa hivyo, hendani
hivi ili mtambukire hira siku mriphotuluka Misiri muda wosi ndioishi.
4 Kpwa muda wa siku sabaa kusionekane hamira kpwenye tsi yenu yosi,
na nyama ya ye nyama yetsindzwa dziloni ra siku ya kpwandza isisale
hadi ligundzu.
5 Msilavye sadaka ya Pasaka kpwenye mudzi wowosi ambao Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wenu, andakuphani;
6 ela ni muilavye phatu pha ibada ambapho Mwenyezi Mlungu, Mlungu
wenu, andaphatsambula. Mlavireni sadaka ya Pasaka wakati wa dziloni,
dzuwa rinaphotswa, wakati dza hura mriphotuluka Misiri.
7 Jitani yo nyama na muirye phatu hipho Mwenyezi Mlungu, Mlungu
wenu ndiphotsambula. Ligundzure mundagaluka na kuuya kpwenye
mahema genu.
8 Kpwa muda wa siku sita mundarya mikahe isiyotiywa hamira. Siku ya
sabaa ni muhende mkpwutano mkpwulu wa kuabudu Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wenu na msihende kazi za kawaida siku hiyo.

Sikukuu ya mavuno
(Kutsama 34:22)

9 "Olangani majuma sabaa; kuandzira wakati munaphoandza kuvuna
mtsere.
10 Halafu sherekeyani Sikukuu ya mavuno ili kuishimu Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wenu, kpwa kulavya sadaka ya hiyari chiasi kulengana
na vira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, anavyokujaliyani.
11 Mundahererwa mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, mwimwi
phamwenga na ana enu a chilume na a chichetu, atumishi enu, Alawi,
ajeni, anachiya na magungu ambao anasagala phamwenga namwi. Hen-
dani higa phatu ambapho Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, ndiphotsam-
bula.
12 Tambukirani kukala mwakala atumwa hiko Misiri kpwa hivyo lungani
masharuti higa kpwa makini.

Sikukuu ya vibanda
(Alawi 23:33–43; Isabu 29:12–39)

13 "Bada ya kuwaga mtsere wenu wosi na kuminya zabibu zenu,
sherekeyani Sikukuu ya Vibanda kpwa muda wa siku sabaa.
14 Mundasherekeya kpwa kuhererwa, mwimwi na ana enu a chilume
na a chichetu, atumwa enu, Alawi, ajeni, anachiya na magungu ambao
anaishi kpwenye midzi yenu.
15 Sherekeyani kpwa siku sabaa ili mumuishimu Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wenu, phatu ambapho iye andatsambula. Kpwa sababu Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wenu andajaliya mavuno genu gosi na gosi muhendago,
namwi hakika mundahererwa.
16 "Alume osi a taifa renu andakpwedza mbere za Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wenu, kano tahu chila mwaka, phatu ambapho Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wenu andatsambula. Wakati wa sikukuu ya mikahe isiyotiywa
hamira, sikukuu ya mavuno na wakati wa Sikukuu ya Vibanda. Mutu
asedze mbere za Mwenyezi Mlungu mikono mihuphu.
17 Chila mutu andalavya chiasi anachoweza kulengana na vira ambavyo
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, akakujaliyani.

Malagizo kuhusu kuamula kpwa haki

16:9 16:9 Alawi 23:15–21; Isabu 28:26–31

18 “Tsambulani Aamuli na akulu kula mbari zenu zosi. Hinya mundaaika
kpwenye midzi yenu ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, an-
dakuphani nao andaamula atu na haki.
19 Amulani na haki, msikale na upendeleo, wala msikubali kuphokera
hongo, kpwa kukala hongo rinahenda atu enye ikima akale vipofu na
kugaluza kpweli ya enye haki kukala handzo.
20 Lungani haki tu, kusudi mphahe kusagala na kurisi tsi munayohewa
ni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu.
21 “Ndiphomdzengera Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, phatu pha
kulavira sadaka, msichite nguzo ya Ashera, mlungu wa handzo, phephi
na phapho.
22 Wala msiimise nguzo ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu
anaizira.”

17

1 Musa achienderera kugomba achiamba, “Msilavye sadaka kpwa
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, ng’ombe au ng’ondzi mwenye chirema
au uyi wowosi; hiro ni dzambo ra kutsukiza kpwa Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wenu.
2 “Napho mkasikira kukala kuna mmwengawapho wa midzi yenu ambao
mwahewa ni Mwenyezi Mlungu, phana mutu anayehenda mai mbere za
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu na kuvundza chilaganeche
3 naye akaphiya na kuhumikira milungu yanjina na kuiabudu, achi-
abudu dzuwa, mwezi au vitu vyanjina vya mlunguni ambavyo nakahaza
visiabudiwe,
4 mundachunguza vinono na napho ni kpweli kukala dzambo hiro ra
kutsukiza rikahendwa mo Iziraeli,
5 phahi, mumphirike mutu hiye kondze ya midzi na kumpiga mawe hadi
afwe.
6 Hata hivyo, andaolagbwa tu ichikala phana ushaidi wa atu airi au
ahahu. Asiolagbwe ichikala phana ushaidi wa mutu mmwenga bahi.
7 Hara mashaidi ndio ndioandza kumpiga mawe mwandzo, halafu anjina
nao ampige mawe. Ndivyo mndivyosisa uyi kahi yenu.
8 Inawezekana kukazuka malau magumu ndani ya midzi yenu, dza
vira kesi ya kuolaga, kesi ya kuganya mali na kesi za atu achiolumizana.
Phahi, mundauka na kuphiya phatu Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu
ariphotsambula,
9 na hiko mundaphiya kpwa Alawi ambao ni alavyadzi-sadaka na
muamuli ambaye a kazini wakati hinyo, namwi mundaasemurira shida
zenu kpwao nao andakutangazirani uamuli wao.
10 Halafu mundahenda dza vira ndivyoatangazira phara phatu
Mwenyezi Mlungu ndiphotsambula. Mundakala makini kuhenda gosi dza
vira ndivyoalagiza.
11 Mundalondwa kuhenda kulengana na malagizo ndigoapha na uamuli
ndiolavya kpwenu. Musiriche kuhenda chira arichokuambirani, mkalunga
genu.
12 Naye mutu ndiyehenda kpwa ngulu bila kugbwira ga mlavyadzi-
sadaka yeikpwa hipho kpwa ajili ya kumuhumikira Mwenyezi Mlungu,

---

16:19 16:19 Kutsama 23:6–8; Alawi 19:15 **16:21 16:21** Kutsama 34:13 **16:22 16:22** Alawi 26:1
17:3 17:3 Kutsama 22:20 **17:6 17:6** Isabu 35:30; Kumbukumbu 19:15; Mathayo 18:16; 2 Akorintho 13:1; 1 Timothi 5:19; Aeburania 10:28 **17:7 17:7** 1 Akorintho 5:13

Mlungu wenu, au muamuli, mutu hiye andaolagbwa. Ndivyo mndivyosisa
uyi kahi yenu mwi Aiziraeli.
13 Atu osi andasikira na kuogopha asihende tsona chitu kpwa ngulu.

Malagizo kuhusu mfalume

14 "Bada ya kuinjira kpwenye tsi ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu
wenu, anakuphani, mchiirisi na kusagala himo namwi mchiamba kukala
mundaika mfalume dzulu yenu, dza vira mataifa ganjina gosi ganagoazun-
guluka,
15 munaweza kumuika mfalume dzulu yenu mutu ambaye Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wenu, andamtsambula. Mundamuika mmwenga wa
ndugu zenu kukala mfalume dzulu yenu. Msimuhende mjeni asiyekala
ndugu yenu kukala mfalume wenu.
16 Hata hivyo, asikale na farasi anji kpwa ajiliye mwenye, wala asiauyize
atu Misiri kpwa kudzipha farasi zaidi, kpwa sababu Mwenyezi Mlungu
akaaonya 'Tamundauya tsona kpwa njira hira.'
17 Mfalume ni asilóle achetu anji sedze moyowe ukaphiya kure na
Mwenyezi Mlungu, wala asidzirundikire feza na zahabu kpwa unji sana.
18 Mutu ndiphokala mfalume ni akale na nakalaye ya shariya
ndiyoandikirwa mbere za Alawi ambao ni alavyadzi-sadaka.
19 Nakala iyo ni akale nayo siku zosi na kuisoma maishage gosi, kusudi
aphahe kudzifundza kumuogopha Mwenyezi Mlungu, Mlunguwe, kpwa
kulunga na kutimiza maneno gosi ga shariya hino na masharuti higa.
20 Achihenda hivyo kandadziona kukala wa mana kuriko nduguze,
wala kuyiika kanda shariya hino kpwa namuna yoyosi. Chihivyo iye na
chivyaziche andadumu kpwenye utawala ko Iziraeli."

18

Mtalo wa Alawi na alavyadzi-sadaka

1 Musa waenderera kugomba achiamba, "Alawi ambao ni alavyadzi-
sadaka, yani mbari yosi ya Lawi, asikale na seemu wala urisi phamwenga
na mbari zanjina za Iziraeli. Aho andarya seemu ya sadaka za kuochwa
zilaviwazo kpwa Mwenyezi Mlungu, mana zizo ndizo mtalo wao.
2 Wala asikale na urisi kahi ya ndugu zao, Mwenyezi Mlungu ndiye urisi
wao dza arivyolaga.
3 "Na huno undakala mtalo wa alavyadzi-sadaka kula kpwa atu
anaolavya sadaka, ikale ni ng'ombe au ng'ondzi: mkpwono, ndzeya na
ifu.
4 Piya mundaapha seemu ya mwandzo ya mavuno genu ga mtsere, uchi
wenu wa zabibu, mafuha genu na nyoya za mwandzo za mang'ondzi genu.
5 Mana kahi ya mbari zenu zosi Mwenyezi Mlungu akatsambula mbari
ya Alawi na chivyazi chao amuhumikire kpwa ajili ya dzinare hata kare
na kare.
6 "Napho Mlawi yeyesi asagalaye mudzi mmwengawapho wa midzi ya
Iziraeli, akamendza kpwedza phatu Mwenyezi Mlungu ariphotsambula,
7 phahi anaweza kuhumika kpwa Dzina ra Mwenyezi Mlungu, Mlun-
guwe, dza hinyo Alawi anjina anaohumika mbere za Mwenyezi Mlungu.
8 Osi andaphaha mtalo wa kurya, mbali na mapato aphahago kpwa
kuguza mali za jamaa zao.

17:14 17:14 1 Samueli 8:5 **17:16 17:16** 1 Afalume 10:28; 2 Nyakati 1:16; 9:28 **17:17 17:17** 1 Afalume 11:1–8; 1 Afalume 10:14–22–27; 2 Nyakati 1:15; 9:27 **18:2 18:2** Isabu 18:20

Onyo kuhusu mambo ga kutsukiza

9 “Ndiphofika tsi iyo ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu,
anakuphani, msilunge mila za kutsukiza za mataifa ga hiko.
10 Kusikale mutu yeyesi kahi yenu ndiyeocha mwanawe mlume au
mchetu dza sadaka, wala anayepiga mburuga, wala mutu wa kusoma
nyenyezi wala mutu wa kutafusiri ndoso wala mtsai,
11 mutu wa kupiga bako, wala mutu wa kupiga mlamulo, wala mwenye
kulonda shauri kpwa mizuka na pepho au mutu wa kuvoya mikoma.
12 Mana yeyesi anayehenda mambo higa anamtsukiza Mwenyezi
Mlungu. Na Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, andazola mataifa mbere
zenu kpwa sababu ya mambo higa ga kutsukiza.
13 Ni mkale bila lawama mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu.
14 Kpwa mana mataifa higa ambago myagazola kula kpwenye tsi zao
ganalunga ushauri wa apigi a mburuga na asomi a nyenyezi, ela Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wenu kakuruhusuni mwimwi kuhenda hivyo.

Ahadi ya kuhewa nabii

15 “Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu andaunula nabii dza mimi kula
kahi yenu, Muiziraeli myawenu namwi ni mumusikize.
16 Hicho ndicho mrichomvoya Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, hiko
mwango Horebu, siku hira mriphokusanyika na kuamba, ‘Tahulonda
kusikira tsona sauti ya Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, wala kuona tsona
moho huno mkpwulu, sedze hukafwa!’
17 Naye Mwenyezi Mlungu achiniamba, ‘Achigogomba ni sawa.
18 Ndazula nabii dza uwe kahi za ndugu zao enye. Nami ndaika maneno
gangu mwakpwe mromoni naye andaambira gosi ndigomuamuru.
19 Yeyesi ambaye kandasikira maneno ndigogomba nabii hiye kpwa
dzina rangu, ndamtiya adabu mimi mwenye.
20 Ela nabii yeyesi ndiyegomba kpwa dzina ra milungu yanjina, au
kugomba neno kpwa dzina rangu wakati mimi sikamuambira agombe,
nabii hiye andafwa.’
21 “Mendzerepho mundadziuza, ‘Hundawezadze kumanya neno ambaro
Mwenyezi Mlungu kagombere?’
22 Napho nabii akagomba chitu na akaamba ni kpwa dzina ra Mwenyezi
Mlungu, ela chitu hicho chisihendeke, manyani Mwenyezi Mlungu
kagombere. Nabii hiye akadzitungira gakpwe kpwa hivyo msimuogophe.”

19

Malagizo kuhusu midzi
ya kuchimbirira
(Isabu 35:9–34; Joshuwa 20:1–9)

1 Musa waenderera kugomba achiamba, “Wakati Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wenu, ndiphoangamiza mataifa ganjina ambago tsi zao an-
dakuphani mwimwi, na ndiphoazola na msagale kpwenye midzi yao na
nyumba zao,
2 dzitengereni midzi mihahu kpwenye tsi ambayo Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wenu andakuphani muimiliki.
3 Tsi iyo ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu anakuphani ikale
yenu, iganyeni seemu tahu. Chila seemu indakala na mudzi mmwenga,

18:10 18:10 a Alawi 19:26; **b** Kutsama 22:18 **18:11 18:11** Alawi 19:31 **18:13 18:13** Mathayo 5:48 **18:15 18:15** Mahendo 3:22; 7:37 **18:19 18:19** Mahendo 3:23 **19:1 19:1** Joshuwa 20:1–9

namwi mundatengeza njira za kuelekeya midzi hiyo, ili yeyesi ndiyeolaga
mutu bila kumanya achimbirire.
4 “Ichikala mutu akaolaga myawe bila ya kumanya mutu ambaye kana
dzana naye, anaweza kuchimbirira kpwenye mudzi mmwengawapho ili
ativye maishage.
5 Kpwa mfwano mutu aphiye na myawe tsakani kpwendakata kuni.
Wakati anakata muhi, mbadzo itsomoke kula kpwenye mphiniwe na
imuolage yuya wanjina, mutu hiye anaweza kuchimbirira kpwenye mudzi
mmwengawapho ili kutivya maishage.
6 Napho mudzi wa kuchimbirira ni mmwenga bahi unaweza ukakala
kure kpwa muolagadzi. Hipho hiye mwenye kuriphiza chisasi, kpwa tsuk-
izi nyinji anaweza kumzoresa muolagadzi, akamgbwira na kumuolaga.
Hiye muolagadzi andakala akaonerwa mana kala kana uadui na ye mutu
achiyefwa.
7 Ndiyo mana nakuamuruni mtenge midzi mihahu.
8 “Tsona napho Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, andapanula miphaka
ya tsi yenu, dza arivyoapira akare enu na achikuphani tsi yosi ambayo
walaga kuapha akare enu;
9 Gaga andagahenda, ichikala mundagbwira amuri hizi zosi nina-
zokuphani hivi rero, yani kummendza Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu
na kuhenda vyo alondavyo iye wakati wosi. Mwenyezi Mlungu achihenda
vivyo, mundaenjereza midzi yanjina mihahu ya kuchimbirira.
10 Mundahenda hivyo sedze mukaolaga mutu asiyekala na kosa kpwenye
tsi yenu ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, andakuphani ikale
yenu, ili msikale na kosa ra kuolaga mutu asiye na kosa.
11 “Ela mutu achimmena myawe halafu achidziiya-iya, achimshambuliya
achimlumiza hadi achimuolaga, chisha achimbirire mudzi mmwenga wa
midzi hiyo,
12 hipho atumia a mudzi hinyo andahuma atu amtuluze hiko na
kumlavya kpwa mwenye kuriphiza chisasi cha umwagadzi milatso,
aolagbwe.
13 Msimuonere mbazi, ela mundasisa uyi wa kuolaga mutu asiyekala na
kosa ko Iziraeli, kusudi mphahe kusagala kpwa amani.

Malagizo kuhusu miphaka

14 “Msisengeze miphaka ya majirani genu, ambayo yaikpwa hipho
kare kpwenye tsi ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu anakuphani
muimiliki.

Malagizo kuhusu mashaidi a handzo

15 “Ushuhuda wa mutu mmwenga tautosha kuamula mutu kpwa kosa
rorosi au kpwa uyi wa kosa rorosi achirohenda. Ni ushuhuda wa atu airi
au ahahu tu ndio ndioaminiwa.
16 Ichikala shaidi wa handzo akazuka kumshitaki mutu yeyesi kuhusu
kosa fulani,
17 phahi hinyo osi airi anaoheha andaphiya mbere za Mwenyezi Mlungu,
mbere za alavyadzi-sadaka na aamuli ariokazini wakati hinyo.
18 Aamuli andachunguza kpwa makini maneno higo na ichikala shaidi
ni wa handzo na malauge sigo ga kpweli,

19:14 19:14 Kumbukumbu 27:17 **19:15 19:15** Isabu 35:30; Kumbukumbu 17:6; Mathayo 18:16; Johana 8:17; 2 Akorintho 13:1; 1 Timothi 5:19; Aeburania 10:28

19 phahi, mundamuhendera sawa na vira arivyokusudiya kumuhendera
myawe. Chihivyo mundasisa uyi kahi yenu.
20 Na atu anjina andasikira na kuogopha, na uyi dza hinyo taundahen-
deka tsona kahi yenu.
21 Msiaonere mbazi atu a aina hiyo. Mutu achiolaga myawe, iye naye
ni aolagbwe. Achimdunga myawe dzitso, iye naye ni adungbwe dzitso.
Achimng'ola myawe dzino, iye naye ni ang'olwe dzino. Achikata myawe
mkpwono, iye naye ni akatwe mkpwono. Achikata myawe chigulu, iye
naye ni akatwe chigulu."

20

Malagizo kuhusu kuphiya vihani

1 Musa waenderera kugomba achiamba, "Ndiphophiya vihani kpwen-
dapigana na maadui genu, na muone farasi, magari ga kuvwehwa ni farasi
na jeshi kulu zaidi kuriko renu msiaogophe. Mana Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wenu, yekutuluzani Misiri a phamwenga namwi.
2 Kabila ya kuandza viha, mlavyadzi-sadaka ni edze mbere agombe na
ro jeshi aambe,
3 'Phundzani mwi atu a Iziraeli! Rero munaphiya mkapigane na maadui
genu. Msifwe moyo wala msiogophe, msikakame wala msimakizwe ni higo
maadui.
4 Mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, ndiye aphiyaye phamwenga
namwi kpwendapigana na maadui genu kpwa ajili yenu na kukuphani
ushindi.'
5 "Halafu maofisaa gandauza ro jeshi aambe, 'Dze, phana mutu yeyesi
phano yedzenga nyumba nyiphya na kadzangbweyiika mbere za Mlungu?
Naauye kpwakpwe, ili asifwerere vihani na mutu wanjina achasagala
mumo.
6 Dze, phana yeyesi phano yephanda mizabibu ela kadzangbwerya
matundage? Mutu iye naauye kpwakpwe sedze achafwerera vihani na
mutu wanjina akarya matundage.
7 Dze, phana mlume yeyesi phano yechumbiya na a phephi na kulóla?
Naauye kpwakpwe sedze achafwerera vihani na mlume wanjina akalóla
mchumbawe.'
8 Na nyo maofisaa gandauza tsona gaambe, 'Dze, phana mutu ariye-
muoga na achiyevundzika moyo? Iye naauye kpwakpwe sedze akatiya
ayae wuoga, akakala aoga dza iye.'
9 Nyo maofisaa achimala kugomba na ro jeshi, andatsambula akulu a
jeshi.
10 "Mchifika phephi na mudzi ili kuushambuliya, mwandzo apheni
enyezie masharuti ga amani.
11 Enyezi a mudzi hinyo achilonda amani na kudzilavya kpwenu, phahi
atu osi anaokala himo andakuhumikirani na kuhenda kazi za shokowa.
12 Ela enyezi a mudzi hinyo asiphohenda amani namwi, ela achipigana
viha namwi, phahi, mundazangira mudzi wao,
13 na Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, achiutiya mwenu mikononi,
mundaolaga alume osi kpwa upanga.
14 Ela achetu na anache, ng'ombe na vyosi virivyo mo mudzini
munaweza kuvitsukula kpwa ajili yenu enye. Munaweza kuhumira
vitu ambavyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, akakuphani yani vitu
murivyohala zewe kula kpwa maadui genu.

19:21 19:21 Kutsama 21:23–25; Alawi 24:19–20; Mathayo 5:38

15 Hivi ndivyo mndivyoihenda midzi yosi ambayo i kure namwi na tsi
ambayo mundaimiliki.
16 Ela kpwenye midzi ya atu hinya ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu
wenu, anakuphani ikale urisi wenu, musiriche chitu chochosi chiphuma-
cho.
17 Angamizani atu osi tsetsetse: Ahiti, Aamori, Akanani, Aperizi, Ahivi
na Ajebusi dza vira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu arivyokuamuruni.
18 Hendani hivyo sedze akakufundzani mambo ga kutsukiza anagohen-
dera milungu yao ambago gandakuhendani muhende dambi mbere za
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu.
19 "Mnaphozangira mudzi kpwa muda mure, mchilonda kuuteka,
msiteme mihi ya matunda kpwa mbadzo, mana munaweza kurya matunda
ga mihi hiyo. Dze, mihi ni atu hata muishambuliye?
20 Munaweza kukata mihi ambayo si mihi ya matunda ili muihumire
kudzenga ngazi za kupandira ndani ya mudzi munaoshambuliya hadi
ugbwe."

21

Malagizo kuhusu mutu yeolagbwa
ni mutu asiyemanyikana

1 Musa waenderera kugomba achiamba, "Mchizembula mutu akao-
lagbwa tsakani kpwenye tsi ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu,
akakuphani muimiliki namwi tammanya ni ani chiyemuolaga,
2 atumia na aamuli enu andakpwedza apime hatuwa kula pho lufu
riripho hadi midzi ya phephi.
3 Halafu, atumia a mudzi hinyo urio phephi zaidi na rira lufu andahala
ndama ambaye kadzangbwehumirwa kuhenda kazi yoyosi wala kutiywa
gogolo.
4 Nao andaitsereza ndama iyo deteni kpwenye chidzuho chijeracho na
dete hiro rikale taridzangbwerimwa au kuphandwa. Hiko andaivundza
singo iyo ndama.
5 Na Alawi ambao ni alavyadzi-sadaka ni akalepho. Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wenu, waatsambula amuhumikire na abariki atu kpwa dzinare.
Piya ndio enye mamlaka ga kulamula malau na kesi za atu achiolumizana.
6 Chisha atumia osi a mudzi hinyo urio phephi na lufu hiro, andatsukutsa
mikono yao na madzi dzulu ya yo ndama ichiyovundzwa singo,
7 na andashuhudiya aambe, 'Mikono yehu taiyamwaga mlatso huno wala
matso gehu tagayaona mlatso huno uriphomwagbwa.
8 Ee Mwenyezi Mlungu, aswamehe atuo a Iziraeli ambao waakombola,
usiaisabire makosa atuo kpwa chifo cha mutu asiyekala na kosa, ela
aswamehe kosa hiri.'
9 Muchihenda sawa na Mwenyezi Mlungu achivyolagiza, mundausa
lawama ra kumwaga milatso isiyo na kosa kahi yenu.

Malagizo kuhusu kulóla mchetu
chiyetekpwa vihani

10 "Ndiphophiya kpwendapigana viha na adui, naye Mwenyezi Mlungu
achikuphani ushindi na mchihala atu mateka,
11 na mmwenga wenu aone kahi yao mchetu mnono na achiaza kumlóla,
12 phahi, anaweza kumphirika kpwakpwe. Iye mchetu ni anyole
chitswache, kuata kombeze

13 na agaluze nguwoze za utumwa. Ni asagale nyumbani mwa hiye
mlume kpwa muda wa mwezi mzima kusononekera vifo vya ise na nine.
Halafu mlume hiye anaweza kumlóla.
14 Napho ye mlume kandahamirwa ni ye mchetu, andamricha aphiye
alondako. Mlume hiye kandamguza kpwa kuphaha feza, wala kan-
damharira dza mtumwa kpwa sababu wamvundzira ishima.

Malagizo kuhusu haki ya mwana wa mwandzo

15 "Ichikala mlume ana achetu airi naye anammendza mmwenga
kuriko wanjina nao achetu hinyo akamvyarira ana alume na mwana wa
mwandzo kuvyalwa ni wa yuya mchetu asiyemmendza,
16 ichifika siku ya kuganyira anae urisi, hiye ise yao ni asimpendelee
mwana wa yuya mchetu ammendzaye, akamupha haki ya mwana wa
kpwandza, badala ya mwana wa mchetu asiyemmendza wakati ndiye
mwana wa kpwandza.
17 Iye ni akubali kukala yuya mwana wa mchetu asiyemmendza ndiye
wa kpwandza na amuphe hakiye, yani mtalowe ukale kano mbiri ya mitalo
ya hara anjina. Hino ni kpwa sababu iye ndiye tundare ra kpwandza ra
nguvuze.

Malagizo kuhusu mwana wa likakado

18 "Napho mutu ana mwana mwenye likakado na asiyesikira, asiyelunga
ga ise au nine dzagbwe nkumtiya adabu,
19 phahi, nine na ise andamuhala amphirike kpwenye chikao cha
angambi a mudzi.
20 Avyazi hinyo andaambira angambi a mudzi kukala: 'Mwana wehu
analikakado na kasikira. Kalonda kuhusikira, ni mroho na mlevi.'
21 Ndipho atu a mudzi hinyo andampiga mwana hiye mawe hadi afwe.
Hivyo ndivyo mndivyosisa uyi hinyo kahi zenu. Aiziraeli osi andasikira
dzambo hiro na aogophe.

Malagizo ganjina

22 "Napho mutu akahenda kosa ra kukala aolagbwe na achiolagbwa
kpwa kutsomekpwa muhini,
23 lufure risirichwe dzulu ya muhi usiku wosi, ela mundarizika siku iyo-
iyo sedze mkanajisi tsi yenu mriyohewa ni Mwenyezi Mlungu, Mlungu
wenu, ikale urisi wenu. Mana mutu ndiyeolagbwa kpwa kutsomekpwa
muhini andalaniwa ni Mlungu."

22

1 Musa waenderera kugomba achiamba, "Uchiona ng'ombe au ng'ondzi
ra myao rikaangamika, usiririche, ela riuyize kpwa mwenye.
2 Ela napho nyumba ya hiye myao taiphephi au mwenye kummanya,
phahi, undaphiya na nyama hiye kpwako, akale kpwako hadi mwenye
ndiphokpwedza, nawe undamuuyizira.
3 Undahenda vivyo hivyo na punda au nguwo au chitu chochosi ambacho
myao akaangamiza. Usiriche kumterya myao.
4 "Uchiona punda au ng'ombe ya myao ikagbwa njirani, usiiriche mterye
myao kuyuunula.
5 "Achetu asivwale nguwo za alume na alume asivwale nguwo za achetu.
Anayehenda hivyo anamtsukiza Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu.

21:23 21:23 Agalatia 3:13 **22:1 22:1** Kutsama 23:4–5

6 “Uchikuta chidzumba cha nyama wa mapha dzulu ya muhi au njirani
na china vidzana au mayayi na kolo rikafwinika hivyo vidzana au mayayi,
usihale kolo na vidzanavye.
7 Undaricha kolo riphiye vyakpwe, ela unaweza kuhala vidzanavye.
Uchihenda hivyo undaongokerwa na kusagala maisha mare.
8 “Unaphodzenga nyumba nyiphya, dzenga ukuta kanda-kanda ya paa,
sedze ukakala na lawama mutu achigbwa kula hiko kpwenye hiro paa na
afwe.
9 “Usiphande mizabibuyo phamwenga na mimea yanjina, sedze ukaka-
hazwa* kuhumira mavuno gosi, go ga zabibu au go ganjina.
10 “Usifunge gogolo ng’ombe na punda phamwenga wakati unarima
mundao.
11 “Usivwale nguwo zirizofumwa kpwa nyoya za mang’ondzi
phamwenga na katani.
12 “Phalaza midzele kpwenye mitse mine ya yambaro.

Malagizo kuhusu mutu na mchewe

13 “Napho mlume akamlóla mchetu, akalala naye halafu amzire,
14 na amuifye na maneno mai ga waibu aambe, ‘Namlóla mchetu hiyu
ela nripholala naye nakuta si mwanamwali.’
15 Phahi, avyazi a hiye mchetu andaphirika ushaidi wa uanawali wa
mwana wao mchetu kpwa angambi pho mryango ra mudzi.
16 Na iseye wa ye mchetu andaamba, ‘Hwamloza mwana wehu hiyu
kpwa mutu hiyu, ela sambi kamtaki tsona,
17 na ajabu ni kukala akamuifya na maneno ga waibu kuamba,
“Siyamkuta mwana wenu kukala kala ni mwanamwali.” Hata hivyo
ushaidi wa uanawali wa mwana wehu huno.’ Halafu hinyo avyazi
andabumula nguwo yenye hinyo ushaidi mbere za angambi a mudzi.
18 Ndipho angambi a mudzi andamgbwira yuya mlume na ampige
milawa.
19 Chisha ni amtoze mutu hiye faini ya vipande gana mwenga vya feza
na vihewe ise wa hiye mchetu kpwa sababu mlume hiye akamvundzira
ishima mwanamwali wa Iziraeli. Na hiye mchetu andaenderera kukala
mchewe na kandaweza kurichana naye maishage gosi.
20 Ela napho mashitaka higo ni ga kpweli na taphana ushaidi wa
uanawaliwe,
21 andamphirika kpwenye mryango wa nyumba ya ise na alume a mudzi
hinyo andampiga mawe hadi afwe, kpwa sababu akahenda waibu Iziraeli
kpwa kuhenda umalaya wakati achere kpwa ise. Hivi ndivyo ndivyosisa
uyi hinyo kahi yenu.
22 “Mutu achigbwirwa akalala na mkpwaza mutu, osi airi, mlume na
mchetu, ni aolagbwe. Hivi ndivyo ndivyosisa uyi hinyo kahi yenu mwi
Aiziraeli.
23 “Mlume achikutana na mwanamwali yeposwa ko mudzini na alale
naye,
24 mundaatuluza osi airi kondze ya mudzi na muapige mawe hadi afwe.
Msichana hiye ni aolagbwe kpwa sababu kayakota kululu kusudi aterywe
dzagbwe kala a ndani ya mudzi; naye mlume ni aolagbwe kpwa sababu
akamtiya najisi mchumba wa myawe. Hivi ndivyo ndivyosisa uyi hinyo
kahi yenu.

22:9 22:9 Alawi 19:19 * **22:9 22:9** Mana ga Chieburania tagawazi hipha, neno ririrohumirwa ni *takatifu.* **22:12 22:12** Isabu 15:37–41

25 “Ela napho mlume akakutana na msichana yeposwa hiko weruni,
kondze ya mudzi na amgbwavukire, phahi hiye mlume tu ndiye ndiye-
olagbwa.
26 Msimuhende rorosi hiye msichana, iye kana kosa rinarostahili
kuolagbwa. Dzambo hiri ni sawa na ra mutu anayemshambuliya mutu
wanjina na kumuolaga,
27 kpwa sababu mlume hiye wamgbwavukira hiye msichana hiko weruni
na dzagbwe wakota kululu kpwa kuvoya msada takuyakala na mutu wa
kumtivya.
28 “Mlume achikutana na msichana ambaye kadzangbweposwa,
achimgbwira kpwa nguvu nao achifumaniwa,
29 mlume hiye andamripha ise wa msichana iye vipande mirongo
mitsano vya feza kpwa sababu akamvundzira ishima na msichana iye
andakala mchewe na kandamricha maishage gosi.
30 “Mlume yeyesi asilale na mkpwaza ise sedze akamvundzira ise
ishima.”

23

Atu asioruhusiwa kuinjira mkpwutano wa atu a Mlungu

1 Musa waenderera kugomba achiamba, “Mlume yeyesi yetulwa au
yekatwa chilungoche cha ulume karuhusiwa kudziunga na mkpwutano
wa atu a Mwenyezi Mlungu.
2 “Na mwana haramu yeyesi na chivyaziche hadi chivyazi cha kumi,
kandaruhusiwa kuinjira kpwenye mkpwutano wa atu a Mwenyezi Mlungu.
3 “Muamoni au Mmoabu na chivyaziche hadi chivyazi cha kumi
kandaruhusiwa kuinjira kpwenye mkpwutano wa atu a Mwenyezi Mlungu.
4 Mana taayakukaribishani na chakurya na madzi mriphokala njirani
kula Misiri. Na piya amripha Balaamu mwana wa Beori kula Pethori hiko
Mesopotamia, akulanini.
5 Ela Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, kayamphundza Balaamu;
badalaye lana iyo yagaluka kukala baraka, kpwa sababu Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wenu, wakumendzani.
6 Msiagbwire usena wala kuaterya ili aongokerwe maisha genu gosi.
7 “Msizire Aedomu mana ni ndugu zenu. Na msizire Amisiri, mana
mwasagala kpwenye tsi yao dza ajeni.
8 Chivyazi cha hahu cha Aedomu na Amisiri anaweza kuinjira kpwenye
mkpwutano wa atu a Mwenyezi Mlungu.

Uswafi kpwenye kambi

9 “Mchiphiya vihani, mchichita kambi, chila mmwenga ahende makini
na chitu chochosi chii.
10 Napho kahi yenu phana mutu yeyesi ambaye ni najisi kpwa sababu
ya kutulukpwa minya usiku, hiye andatuluka kondze ya kambi; kandakala
phephi na kambi.
11 Ela ichifika dziloni andaoga na dzuwa richitswa anaweza kuuya
kambini.
12 “Mnalondwa kukala na phatu kondze ya kambi ambapho munaweza
kuphiya haja.

22:28 22:28 Kutsama 22:16–17 **22:30 22:30** Alawi 18:8; 20:11; Kumbukumbu 27:20 **23:3 23:3** Nehemia 13:1–2 **23:4 23:4** Isabu 22:1–6 **23:5 23:5** Isabu 23:7—24:9

13 Kahi ya vifwaya vyenu mundakala na jembe na hiro mundarihumira
kutsimba dibwa na kusirira go mavi.
14 Kpwa sababu Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu ananyendeka mo
kambini ili akutivyeni na atiye maadui genu mwenu mikononi. Kpwa
hivyo kambi yenu ni ikale takatifu. Phahi musimuriche akaona chitu
chochosi chichafu kahi yenu sedze akakurichani.

Malagizo ganjina

15 "Mtumwa achichimbira tajiriwe achedza kpwako kpwedzaendza
usalama, usimuuyize kpwa tajiriwe.
16 Mriche asagale phamwenga nawe phatu ndiphotsambula kpwenye
makalogo, phatu phanaphomuhamira. Usimuonere.
17 "Muiziraeli yeyesi, mlume au mchetu, kandakala malaya wa phatu
pha dzulu pha ibada hata chidide.
18 Msirehe maripho ga malaya au shoga nyumbani mwa Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wenu kpwedzausira hati, mana aha ni tsukizo kpwa
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu.
19 "Unaphoaphasa Muiziraeli myao usilonde fwaida, ikale ni mkopo
wa feza, chakurya, au chochosi ambacho atu nkukopesha kpwa kuphaha
fwaida.
20 Unaweza kulonda fwaida unaphomkopesha mjeni, ela Muiziraeli
myao usimtoze fwaida ili Mwenyezi Mlungu, Mlunguo, akujaliye kahi ya
shuulizo zosi ndizohenda kpwenye tsi ambayo uyaimiliki.
21 Ndiphoika naziri mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlunguo, usichelewe
kuitimiza, mana Mwenyezi Mlungu, Mlunguo, andaidai kpwako nawe
undakala na dambi.
22 Ela uchidzizuwiya kuika naziri kundakala na dambi.
23 Hakikisha unausa naziri uchiyoika kpwa kugomba na mromoo, mana
wamuahidi Mwenyezi Mlungu, Mlunguo kpwa hiyariyo.
24 "Uchitsupa kpwenye munda wa myao wa mizabibu unaweza kurya
zabibu chiasi uwezacho, ela usidole ukatsukula mwako kaphuni.
25 Uchitsupa kpwenye munda wa myao wenye mtsere unaweza kuphul-
ula na mkpwono ukarya, ela usihumire mufyu."

24

Malagizo kuhusu kuphana
talaka na kuuyirana

1 Musa waenderera kugomba achiamba, "Ichikala mlume akalóla
mchetu na badaye akale kamuhamira mana akamuona na uyi, phahi hiye
mlume andamupha cheti cha talaka na amzole kula phakpwe kaya. Iye
mchetu achiuka,
2 na achendalólwa ni mlume wanjina,
3 alafu hiye mlume wa phiri naye asihamirwe na amuandikire talaka na
amzole au afwe,
4 phahi, yuya mlume wa kpwandza karuhusiwa kumuuyira akale
mchewe tsona kpwa sababu tayari watiywa najisi. Kuhenda hivyo ni
dzambo ra kutsukiza kpwa Mwenyezi Mlungu. Msirehe dambi kpwenye
tsi ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu anakuphani ikale urisi wenu.

23:17 **23:17** Alawi 19:29 **23:19** **23:19** Kutsama 22:25; Alawi 25:36–37; Kumbukumbu 15:7–11
23:21 **23:21** Isabu 30:1–16; Mathayo 5:33 **24:1** **24:1** Mathayo 5:31; 19:7; Mariko 10:4

5 “Mlume yelóla dzuzi-dzuzi asiphiye vihani wala asihewe kazi yoyosi
yanjina; arichwe huru kpwa muda wa mwaka mmwenga, kusudi akale
kpwakpwe ili amfurahishe mchewe.
6 “Mutu yeyesi asihale lala ra photsi au ra dzulu ra kusagira kukala
mzamana; kpwa sababu uchihenda hivyo, undakala avi ukahala uzima
wa mutu hiye mana ndiro ahumiraro kuphaha chakurya.
7 “Mutu yeyesi achimuhala mateka Muiziraeli myawe na kumuhenda
mtumwawe au kumguza utumwani, mutu hiye ni aolagbwe ili msise uyi
kahi yenu.
8 “Napho phana mutu akagbwirwa ni ukongo wa ngozi wa kuambukiza
hakikishani munalunga malagizo ga Alawi ambao ni alavyadzi-sadaka.
Lungani kpwa makini gosi nirigoaamuru.
9 Tambukirani vira ambavyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, wa-
muhenda Miriamu mriphokala charoni kula Misiri.
10 “Uchimuaphasa myao chitu chochosi, usimenye mwakpwe nyumbani
uchahala mzamana.
11 Ima kondze na umriche iye mwenye akurehere hinyo mzamana.
12 Napho iye ni mchiya usikale na mzamana hiyo usiku kucha.
13 Muuyizire yambare chila dziloni kusudi usiku aweze kudzibwiningiza
na kukutakira baraka. Kuhenda hivyo undakala mwenye haki mbere za
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu.
14 “Usimuonere muhendadzi-kazio ambaye ni mchiya na mgbwayi, akale
ni Muiziraeli au mmwenga wa ajeni asagalao kpwenye midzi yenu.
15 Chila siku, kabila dzuwa taridzangbwetswa, mriphe mshaharawe wa
siku hiyo, mana iye ni mchiya na hinyo mshahara ndio anaoadamira, sedze
akamririra Mwenyezi Mlungu nawe ukakala na dambi.
16 “Avyazi asiolagbwe kpwa dambi za ana ao, wala ana asiolagbwe kpwa
dambi za avyazi ao. Chila mutu ni aolagbwe kpwa dambize mwenye.
17 “Msialafye ajeni na anachiya haki yao. Wala msihale yamba ra gungu
kukala mzamana.
18 Tambukirani kukala kala mu atumwa tsi ya Misiri na Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wenu, achikukombolani kula hiko, ndiyo mana nakua-
muruni muhende hivi.
19 “Mnaphotsenga mavuno ga minda yenu na kuyala mabutsa ganjina
himo, msigauyire, ela arichireni ajeni, anachiya na magungu, kusudi
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, aajaliye kazi zenu zosi.
20 Mnaphokutisa zaituni zenu, msikutise viphungovye kano ya phiri, ela
arichireni ajeni, anachiya na magungu.
21 Mnaphodola zabibu, msiuye mchatsembwesa, ela arichireni ajeni,
anachiya na magungu.
22 Tambukirani kukala kala mu atumwa tsi ya Misiri, ndiyo mana
nakuamuruni muhende hivi.”

25

1 Musa waenderera kugomba achiamba, “Ichikala phana lau kahi ya atu
airi nao aphiye kpwa angambi kulamula lau rao, mmwenga achionekana
wa haki na wanjina achihukumiwa,

24:7 24:7 Kutsama 21:16 **24:8 24:8** Alawi 13:1—14:54 **24:9 24:9** Isabu 12:10 **24:10 24:10** Kutsama 22:26–27 **24:14 24:14** Alawi 19:13 **24:16 24:16** 2 Afalume 14:6; 2 Nyakati 25:4; Ezekieli 18:20 **24:17 24:17** Kutsama 23:9; Alawi 19:33–34; Kumbukumbu 27:19 **24:19 24:19** Alawi 19:9–10; 23:22

2 napho yuya mui akahukumiwa kutiywa adabu ya kupigbwa, muamuli
andamuamuru alale photsi na apigbwe mbereze. Isabu ya vibokovye
indakala kulengana na kosare.
3 Mwenye kosa anaweza kuchapwa viboko mirongo mine ela si zaidi.
Mchizidisha chiasi hicho mundakala mkam'bera.
4 "Ng'ombe ichikala inawaga mtsere usiifunge mlomo.

Malagizo kuhusu mutu chiyefwererwa ni mwanáo

5 "Napho ndugu anasagala phamwenga na mmwenga wao afwe bila
kuricha mwana mlume, mkpwaza mfwadzi asilólwe ni mutu wanjina
kondze ya atu a nyumba hiyo. Yuya ndugu wa mfwadzi ni amlóle hiye
gungu. Chisha amuhendere gosi arigokala anahenderwa ni mlumewe.
6 Mwana wa mwandzo wa chilume ndiyevyalwa ni hinyo andaisabiwa
kukala ni wa mfwadzi ili dzinare risiyalwe kpwenye tsi ya Iziraeli.
7 Ela napho hiye ndugu wa mfwadzi kamtaki hiye gungu, phahi, gungu
hiye andaphiya kpwa angambi a mudzi na akaambe, 'Nduguye mfwadzi
mlume wangu anarema kuendeleza dzina ra nduguye hipha Iziraeli;
kamendze kunitimizira wajibu kama mlamu.'
8 Halafu angambi a mudzi andamuiha hiye mlume na abishe naye.
Napho andaenderera kuamba, 'Silonda kumlóla,'
9 hiye mchetu gungu andamlunga mbere za hinyo angambi a mudzi,
amvule chirahu chimwenga na amtsitsire mahe usoni na aambe, 'Hivi ndi-
vyo ahenderwavyo mutu anayerema kuendeleza chivyazi cha nduguye.'
10 Na dzina ra nyumbaye ko Iziraeli rindakala, 'Nyumba ya mutu
yevulwa chirahu.'

Malagizo ganjina

11 "Alume airi achipigana na mkpwaza yuya apigbwaye achedzamterya
mlumewe kpwa kumgbwira seemu za siri yuya anayempiga mlumewe,
12 hiye mchetu mkateni mkpwono wa kulume, msimuonere mbazi.
13 "Msikale na mawe aina mbiri ga mizani kpwenye mikoba yenu,
mwenga ziho na ranjina phepheya. Msihumire mizani za handzo.
14 Piya msikale na aina mbiri za vipimo, chikulu na chidide mwenu
madzumbani.
15 "Humirani mawe ga mizani ga haki na vipimo vya haki mphahe
kusagala maisha mare kpwenye tsi ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu
wenu, anakuphani.
16 Osi ahendao mambo higo, yani osi ahendao ga handzo anamtsukiza
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu.

Malagizo kuhusu kuolaga Aamaleki

17 "Tambukirani Aamaleki arivyokuhendani mriphokala charoni kula
Misiri.
18 Tambukirani vira arivyokushambuliyani hiko njirani mriphokala
muanyonje na kuolaga hara osi ambao kala anadzikokota nyuma zenu
mana kala akaremwa. Aamaleki taayamuogopha Mlungu.
19 Kpwa hivyo wakati Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu,
ndiphokuoyezani kula kpwa maadui genu gosi ndigokuzungulukani
kpwenye tsi ambayo anakuphani muimiliki, mnalondwa kuolaga Aamaleki

---

25:3 **25:3** 2 Akorintho 11:24 **25:4** **25:4** 1 Akorintho 9:9; 1 Timothi 5:18 **25:5** **25:5** Mathayo 22:24; Mariko 12:19; Luka 20:28 **25:7** **25:7** Ruthi 4:7–8 **25:13** **25:13** Alawi 19:35–36 **25:17** **25:17** Kutsama 17:8–14; 1 Samueli 15:2–9

osi tsetsetse hata asitambukirwe tsona himu duniani. Msiyale kuhenda hivi.”

26

Malagizo kuhusu mavuno ga kpwandza

1 Musa waenderera kugomba achiamba, “Ndiphofika kpwenye tsi ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu anakuphani ikale urisi wenu, namwi mndiphoimiliki na kusagala mumo,
2 mundahala seemu ya mavuno ga kpwandza ga mavuno genu gosi ndigovuna kpwenye tsi ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu anakuphani. Mavuno higo mundagatiya vikaphuni mphiye hadi hipho phatu pha ibada ambapho Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu andaphatsambula.
3 Mundaphiya kpwa mlavyadzi-sadaka ariye kpwenye zuma wakati hinyo na mumuambe, ‘Rero hunashuhudiya mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, kukala hukamenya kpwenye tsi ariyolaga akare ehu kukala andahupha.’
4 “Naye mlavyadzi-sadaka ndiphohala vikaphu hivyo kula mwenu mikononi na kuviika photsi mbere za phatu pha kulavira sadaka pha Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu,
5 mundagomba maneno higa mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu: ‘Baba kala ni Muaramu yedengereka hiko na hiko, halafu achitserera kuphiya Misiri achisagala hiko dza mjeni. Iye na atu a nyumbaye kala ni atu achache tu ariphokala hiko, ela achikala taifa kulu renye nguvu na atu anji.
6 Amisiri ahuhendera ukatili, achihugayisa na kuhulazimisha kuhenda kazi ngumu ya utumwa.
7 Ndipho huchimririra Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akare ehu naye achisikira chiriro chehu na kuona kugaya kpwehu, kazi ngumu na vira hurivyoonerwa.
8 Phahi, Mwenyezi Mlungu achihutuluza Misiri kpwa uwezowe mkpwulu wa kuterya, mambo makulu ga kutisha, ishara na vilinje.
9 Achihureha hipha na kuhupha tsi hino, tsi yenye rutuba.
10 Vivi hukamrehera Mwenyezi Mlungu mavuno ga kpwandza ga tsi ambayo akahupha.’
“Chisha hundaika vyo vikaphu photsi, mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu na kuabudu mbereze.
11 Namwi mundahererwa kpwa mambo manono gosi ambago Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, akakujaliyani mwimwi na atu a nyumba zenu. Nao Alawi na ajeni asagalao namwi andahererwa phamwenga namwi.
12 “Chila mwaka wa hahu, chila mmwenga wenu andalavya fungu ra kumi ga mavunoge gosi kpwa ajili ya Alawi, ajeni, anachiya na magungu, ili aphahe chakurya cha kutosha anaphokala kpwenye midzi yenu.
13 Halafu mundaamba hivi mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, ‘Hukausa mafungu matakatifu kula mwehu madzumbani na hukaapha Alawi, ajeni, anachiya na magungu, dza vira urivyohuamuru. Tahudzangbwevundza amurizo wala tahudzangbweyala.
14 Tahuyarya fungu ra kumi huriphokala hunaomboleza; tahuyarituluza kondze ya nyumba zehu huriphokala achafu wala kurilavya kpwa

26:2 26:2 Kutsama 23:19 **26:12 26:12** Kumbukumbu 14:28–29

mikoma. Hukakutii ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu; hukahenda chila
chitu urichohulagiza kuhusu fungu ra kumi.
15 Lola photsi kula makalogo matakatifu hiko mlunguni, ujaliye atuo
Iziraeli na tsi uriyohupha, tsi yenye rutuba dza vira urivyolaga akare ehu.'

Atu analondwa kulunga malagizo
ga Mwenyezi Mlungu

16 "Rero hino, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, anakuamuruni mgb-
wire masharuti na malagizo higa. Hakikishani munagahenda kpwa mioyo
yenu yosi na roho zenu zosi.
17 Rero mkagomba enye kukala Mwenyezi Mlungu ndiye Mlungu wenu
na kukala mundalunga njiraze na mundagbwira masharutige, amurize,
shariyaze na kusikira sautiye.
18 Naye Mwenyezi Mlungu akakuhakikishirani kukala mwimwi mu atue,
hazinaye ya samani na kukala ni mgbwire amurize zosi.
19 Ndipho naye andakuhendani mwimwi mkale taifa kulu renye sifwaye,
renye kumanyikana na ishima kuriko mataifa ganjina gosi. Mwimwi
mundakala atakatifu a Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu dza arivyolaga."

27

Phatu pha kulavira sadaka
hiko mwango Ebali

1 Phahi, Musa phamwenga na atumia a Iziraeli aambira atu hivi,
"Gbwirani amuri zosi ninazokuphani rero.
2 Siku iyo mndiphovuka muho Joridani na kuinjira tsi ambayo Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wenu, anakuphani, mundaika mawe makulu na kugapiga
palasta.
3 Dzuluye mundaandika maneno gosi ga shariya hino, mndiphoinjira
kpwenye tsi hira tsi yenye rutuba, ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa
akare enu, wakulagani.
4 Ndiphokala mkavuka muho Joridani, mundaika mawe higo dzulu ya
mwango Ebali na mgapige palasta kama ninavyokuamuruni hivi rero.
5 Mundamdzengera Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, phatu pha
kulavira sadaka kuhumira mawe ambago tagayatsongbwa na chifwaya cha
chuma.
6 Mdzengereni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, phatu pha kulavira
sadaka kuhumira mawe ambago tagayatsongbwa. Dzulu ya phatu hipho
pha kulavira sadaka mundamlavira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu,
sadaka za kuochwa.
7 Lavyani sadaka za amani, mzirye phapho hipho na muhererwe mbere
za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu.
8 Chisha muandike maneno gosi ga shariya hino kpwenye mawe higo na
maandishi gasomekago kpwa urahisi."
9 Chisha, Musa phamwenga na Alawi ambao ni alavyadzi-sadaka
achiambira atu osi a Iziraeli, "Nyamalani mniphundze mwi atu a Iziraeli.
Rero hino mwimwi mukakala atu a Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu.
10 Kpwa hivyo phundzani sauti ya Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu na
mlunge amurize na malagizoge ambago ninakuamuruni hivi rero."

Lana ya kusasikira

26:18 26:18 Kutsama 19:5; Kumbukumbu 4:20; 7:6; 14:2; Tito 2:14; 1 Petero 2:9 **27:2 27:2** Joshuwa 8:30–32 **27:5 27:5** Kutsama 20:25

11 Siku iyo Musa achialagiza atu achiamba,
12 “Ndiphovuka muho Joridani, mbari hizi zindaima dzulu ya mwango
Gerizimu wakati baraka zinatangazirwa nyo atu, Simioni, Lawi, Juda,
Isakari, Yusufu na Benjamini.
13 Na mbari hizi zindaima dzulu ya mwango Ebali wakati lana zi-
natangazirwa nyo atu, Rubini, Gadi, Asheri, Zabuloni, Dani na Nafutali.
14 Nao Alawi andatangazira atu osi a Iziraeli kpwa sauti kulu aambe.
15 “ ‘Naalaniwe mutu yeyesi ndiyetengeza chizuka cha kutsonga au cha
chuma cha kuyayusha na achiabudu. Chizuka ni chitu cha kutsukiza
mbere ya Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, mana ni chitu ambacho
chatengezwa na mikono ya mwanadamu.’ Na atu osi andajibu aambe,
‘Amina!’
16 “ ‘Naalaniwe mutu yeyesi ndiyebera ise au nine.’ Na atu osi andajibu
aambe, ‘Amina!’
17 “ ‘Naalaniwe mutu yeyesi ndiyesengeza mphaka wa jiraniwe.’ Na atu
osi andajibu aambe, ‘Amina!’
18 “ ‘Naalaniwe mutu yeyesi ndiyemuhenda chipofu aangamike njira.’
Na atu osi andajibu aambe, ‘Amina!’
19 “ ‘Naalaniwe mutu yeyesi ndiyelafya mjeni, mwanachiya au gungu
hakiye.’ Na atu osi andajibu aambe, ‘Amina!’
20 “ ‘Naalaniwe mlume ndiyelala mkpwaza ise, mana akamvundzira ise
ishima.’ Na atu osi andajibu aambe, ‘Amina!’
21 “ ‘Naalaniwe mutu yeyesi ndiyelala nyama yeyesi.’ Na atu osi andajibu
aambe, ‘Amina!’
22 “ ‘Naalaniwe mutu yeyesi ndiyelala mwanáo mchetu akale ni mwanáo
mwana baba au mwana mayo.’ Na atu osi andajibu aambe, ‘Amina!’
23 “ ‘Naalaniwe mutu yeyesi ndiyelala mtsedzawe.’ Na atu osi andajibu
aambe, ‘Amina!’
24 “ ‘Naalaniwe mutu yeyesi ndiyeolaga jiraniwe chisiri.’ Na atu osi
andaamba, ‘Amina!’
25 “ ‘Naalaniwe mutu yeyesi ndiyephokera hongo ili aolage mutu
asiyekala na kosa.’ Na atu osi andaamba, ‘Amina!’
26 “ ‘Naalaniwe mutu yeyesi ambaye kandakubali maneno higa ga
shariya na kugalunga.’ Na atu osi andaamba, ‘Amina!’ ”

28

Baraka kpwa anaotii
(Alawi 26:3–13; Kumbukumbu 7:12–24)

1 Musa waenderera kugomba achiamba, “Napho mundatii Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wenu chikamilifu na muhakikishe mkagbwira amuri
ninazokuamuruni hino rero, Mwenyezi Mlungu andakuhendani mkale
taifa renye nguvu kutsupa mataifa ganjina gosi duniani.
2 Napho mundatii Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, mundahewa baraka
hizi:
3 “Midzi yenu na minda yenu indabarikiywa.

27:12 27:12 Kumbukumbu 11:29; Joshuwa 8:33–35 **27:15 27:15** Kutsama 20:4; 34:17; Alawi 19:4; 26:1; Kumbukumbu 4:15–18; 5:8 **27:16 27:16** Kutsama 20:12; Kumbukumbu 5:16 **27:17 27:17** Kumbukumbu 19:14 **27:18 27:18** Alawi 19:14 **27:19 27:19** Kutsama 22:21; 23:9; Alawi 19:33–34; Kumbukumbu 24:17–18 **27:20 27:20** Alawi 18:8; 20:11; Kumbukumbu 22:30 **27:21 27:21** Kutsama 22:19; Alawi 18:23; 20:15 **27:22 27:22** Alawi 18:9; 20:17 **27:23 27:23** Alawi 18:17; 20:14 **27:26 27:26** Agalatia 3:10 **28:1 28:1** Kumbukumbu 11:13–17

4 “Mwenyezi Mlungu andabariki chivyazi chenu, mavuno genu, na ana
ng’ombe enu na ana ng’ondzi enu.
5 Vikaphu vyenu vya mtsere vindabarikiywa na piya miyo yenu ya
kukandira unga.
6 “Mundabarikiywa mtulukapho kuphiya kazini na muuyapho kaya.
7 “Maadui genu gachedza kukushambuliyani, Mwenyezi Mlungu an-
dakuhendani mgaturye. Gachedza kukushambuliyani kpwa njira mwenga
gandazola kpwa njira sabaa.
8 “Baraka za Mwenyezi Mlungu zindakala mwenye vitsaga vya mtsere
na kpwenye shuuli zenu zosi. Mwenyezi Mlungu andakubarikini kpwenye
tsi ambayo anakuphani.
9 “Mwenyezi Mlungu andakuhendani mkale atue atakatifu kama
arivyoalaga napho mundagbwira amuri za Mwenyezi Mlungu, Mlungu
wenu na kulunga njiraze.
10 Mataifa gosi duniani gachiona kukala Mwenyezi Mlungu akakutsam-
bulani mkale atue, gandakuogophani.
11 Mwenyezi Mlungu andakuhendani muongokerwe kpwa unji wa ana,
mifugo na mavuno ga mindani kpwenye tsi ariyolaga atumia enu kukala
andakuphani.
12 Mwenyezi Mlungu andakuvugurirani hazinaye nono kula mlunguni
na kureha mvula kpwenye tsi kpwa wakatiwe na kubariki kazi zenu.
Mundaapasa mataifa manji, ela mwimwi tamundaaphaswa.
13 Ichikala mundagbwira amuri za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu
ambazo ninakuphani rero na muhakikishe munazitimiza, phahi an-
dakuhendani mkale vitswa wala si michira na muenderere mbere na sio
kuuya nyuma,
14 ela ni msigaluke kulume wala kumotso mkalunga milungu yanjina na
kuihumikira.

Lana kpwa kukosa kulunga
(Alawi 26:14–46)

15 “Ela napho tamundasikira sauti ya Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu,
au napho tamundahenda makini kugbwira amurize zosi na masharuti
ninagokuamuruni rero, phahi mundalaniwa na lana hizi zosi:
16 “Mundalaniwa kpwenye midzi yenu na minda yenu.
17 “Vikaphu vyenu vya nganu na miyo yenu ya kukandira unga
indalaniwa.
18 “Mlungu andalani ana enu, mavuno genu ga tsi na ana a mifugo yenu.
19 “Mundalaniwa munaphomenya na munaphotuluka.
20 “Ndiphoricha Mwenyezi Mlungu kpwa sababu ya mahendo genu mai,
iye andakuhumirani lana, mashaka na andapinga chila muhendaro hadi
mufwe upesi.
21 Mwenyezi Mlungu andakureherani ukongo mkali hadi mwimwi mosi
mufwe kabisa kpwenye tsi ambayo mu phephi na kuirisi.
22 Mwenyezi Mlungu andakushambuliyani na likehe, homa, maphu,
dzoho kali, dzoho ra kuhenda tsi ikpwalale, phuto na koga; mambo higo
gandakuphahani hadi mufwe.
23 Ko mlunguni kundafungbwa kusirehe mvula na tsi yenu indakala
ngumu dza chuma.
24 Mwenyezi Mlungu andahenda vumbi na mitsanga ikale mvula yenu,
vumbi rindamwagbwa dzulu yenu kula mlunguni hadi mufwe.

25 “Mwenyezi Mlungu andakuhendani mshindwe ni maadui genu.
Mwimwi mundaphiya mkaashambuliye kpwa njira mwenga, ela
mundaachimbira kpwa njira sabaa. Namwi mundakala utu wa kutisha
kahi ya falume zosi duniani.
26 Nyufu zenu zindakala chakurya cha nyama a mapha na nyama a
tsakani wala takundakala mutu ndiyeatsunga.
27 Mwenyezi Mlungu andakupigani na maphu dza arivyohenda atu a
Misiri, phamwenga na vironda vya mrema, uphere na mwawa usiosira.
28 Mwenyezi Mlungu andakutiyani koma, mkale vipofu na kuzubaa.
29 Mutsi mundaphaphasa-phaphasa dza vipofu na tamundaongokerwa
katika shuuli zenu. Mundaonerwa na kunyang’anywa vitu vyenu chila
wakati ela takundakala na mutu wa kukutivyani.
30 “Undaposa mwanache wa chichetu ela andagbwavukirwa ni mlume
wanjina. Undadzenga nyumba ela kundaisagala. Undaphanda mizabibu
ela kundadola matundage.
31 Ng’ombeyo indatsindzwa kuno unalola ela kundatata hata finyangoye.
Pundao andahalwa kuno unalola wala kundauyizirwa. Mang’ondzigo
gandahewa maaduigo na taphana mutu ndiyeweza kugativya.
32 Anao alume na achetu andalaviwa kpwa atu anjina nawe undakotola
matso dii yosi kulorera auye, ela kundakala na nguvu ya kuhenda rorosi.
33 “Taifa usirorimanya rindahala mavuno gosi ga tsiiyo na matunda ga
jashoro nawe undaonerwa na kuteswa siku zosi.
34 Undahenda koma kpwa mambo ndigogaona mwenye na matsogo.
35 Mwenyezi Mlungu andashambuliya mavwindi na magulugo kpwa
maphu makali ambago tagandaweza kuphola; gandagota hangu lihosini
hadi lwayoni.
36 “Mwenyezi Mlungu andakuphirika uwe na mfalumeo ndiyedzit-
samburira, kpwenye taifa usirorimanya uwe wala akareo. Na hiko
mundahumikira milungu yanjina ya mihi na mawe.
37 Nawe undakala utu wa kutisha, kuberwa na ndzimo ya kunyetera kahi
ya atu osi a tsi ambako Mwenyezi Mlungu andakuphirika.
38 Undaphanda mbeyu nyinji ela undavuna chidide tu kpwa sababu
ndzije andarya mavunogo.
39 Undaphanda mizabibu na kuitundza, ela kundavuna mizabibu iyo
wala kunwa uchiwe, mana adudu andairya.
40 Undakala na mizaituni kpwenye tsi yenu yosi, ela kundadzipaka
mafuha ga zaituni hizo, kpwa sababu zaituni hizo zindaphukusika.
41 Undavyala ana alume na achetu, ela kundasagala nao, kpwa sababu
andahalwa mateka.
42 Mihiyo yosi na mavuno ga mundani gandamenyererwa ni ndzije.
43 “Mjeni anayesagala kpwenye tsiiyo andazidi kuphaha nguvu ela uwe
undazidi kukotseka zaidi na zaidi.
44 Iye andakuaphasa uwe, ela uwe kundakala na uwezo wa kumkopesha.
Iye andakala chitswa nawe undakala mchira.
45 “Lana hizi zosi zindakuphaha na kukulunga hadi ufwe kpwa sababu
kuyasikira sauti ya Mwenyezi Mlungu, Mlunguo, kuhusu kugbwira
shariyaze na masharuti arigokuamuru.
46 Nazo zindakala dzuluyo kama ishara na vilinje na dzulu ya chivyazi-
cho hata kare na kare.
47 “Kpwa vira kuyamhumikira Mwenyezi Mlungu, Mlunguo kpwa moyo
wa furaha na kuhererwa wakati uriphokala na vinji,

48 vivi undahumikira maaduigo ndigorehwa chinyumecho ni Mwenyezi
Mlungu. Undagahumikira kuno una ndzala, chiru, u chitsaha na
ukaphungukirwa ni chila chitu. Andakufunga gogolo ra chuma hadi
akuangamize tsetsetse.

49 “Mwenyezi Mlungu andareha taifa kula kure rikushambuliye.
Rindakpwedza kula pembe za dunia, na mwendo wa kasi dza kozi, taifa
ambaro kurimanya lugaye.
50 Atu a taifa hiro andakala na nyuso siru. Taandaishimu atumia wala
kuonera mbazi mabarobaro.
51 Andahala mifugoyo na mavunogo, nawe undasala bila chitu. Aho
taandakurichira mtsere, uchi wa zabibu, mafuha, ana ng’ombe au ana
ng’ondzi hadi ndiphokuangamiza.
52 Atu hinyo andazangira na kushambuliya midziyo yosi kpwenye tsi
yosi yohewa ni Mwenyezi Mlungu, Mlunguo na zo kuta nyire za ngomezo
unazoadamira zindagbwa photsi.
53 Wakati wa kuzangirwa na kuyugbwa ni maaduigo, undarya uhumboo
mwenye, yani nyama za anao alume na achetu uriohewa ni Mwenyezi
Mlungu, Mlunguo.
54 Hata mutu mpole kabisa na yererwa vinono sana kandakala na mbazi,
kandaganyira chakurya nduguye, mchewe yemmendza na anae achiosala.
55 Chiasi cha kukala kandamganyira hata mmwenga wao nyama za anae
ndizokala anazirya. Mana andakala kana chochosi chichosaza wakati
hinyo wa kuzangirwa na kuyugbwa ni maadui kpwenye midziyo yosi.
56 Hata mchetu ambaye ni mpole sana kahi zenu, yererwa vinono na
anayependeza ambaye kangericha lwayore rivyoge photsi kpwa unonowe,
kandamganyira chakurya mlumewe yemmendza wala anae alume na
achetu. Wakati hinyo wa kuzangirwa kundakala ndzala hata
57 kpwenye midzi yenu mchetu andarya chisiri mwanawe mtsanga
phamwenga na dzadzo bada ya kuvyala, kpwa sababu ya ukosefu wa
chakurya wakati wa kuzangirwa na kugayiswa ni maadui genu kpwenye
midzi yenu.

58 “Napho kundakala makini kugbwira maneno gosi ga shariya hino
yoandikpwa kpwenye chitabu hichi ili kuishimu dzina tukufu na ra kutisha
ra Mwenyezi Mlungu, Mlunguo
59 phahi, Mwenyezi Mlungu andakurehera uwe na chivyazicho mapigo
ga kutisha na makongo mai gasigophola.
60 Andakuuyizira tsona gara makongo garigoaphaha Amisiri urigogao-
gopha, nawe kundaphola.
61 Mwenyezi Mlungu andakurehera mapigo na makongo ga chila aina
hadi ambago tagahadzirwe kpwenye chitabu chichi cha shariya, nawe
undaangamizwa.
62 Dzagbwe mu anji dza nyenyezi za mlunguni, mundakala achache tu
kpwa sababu tamuyasikira sauti ya Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu.
63 Dza viratu Mwenyezi Mlungu vyohamirwa ni kukuhendani muongok-
erwe na kukuhendani mkale anji, ndivyo ndivyohamirwa kukubanangani
na kukuangamizani. Iye andakuusani kpwenye tsi iyo ambayo myairisi.
64 Mwenyezi Mlungu andakutsamula kahi ya mataifa gosi, kula pembe
mwenga ya dunia hadi yanjina na hiko mundaihumikira milungu yanjina
ya mihi na mawe, milungu usiyoimanya uwe wala akareo.

28:56 28:56 2 Afalume 6:28–29; Sonono za Jeremia 4:10

65 Wala kundakala na raha yoyosi wala phatu pha kuoya kahi ya mataifa
higo. Ela Mwenyezi Mlungu andakupha wasiwasi wa moyo, kukotseka
kpwa matso na kukosa matumaini.
66 "Maishago gandakala mashakani, usiku na mutsi undakala na hofu na
kumakira usalamao.
67 Moyoo undaodzala wuoga kpwa uchivyomaka na chila chitu ndicho-
chiona na matsogo. Ligundzu undaamba, 'Baha kala ni dziloni,' na dziloni
ndiphofika undaamba, 'Baha kala ni ligundzu.'
68 Mwenyezi Mlungu andakuuyiza tsona Misiri kpwa mashuwa, charo
nricholaga kukala msichihende tsona. Hiko mundajeza kudziguza kpwa
maadui genu mkale atumwa alume na achetu, ela taphana mutu
ndiyekugulani."

29

Chilagane cha Mwenyezi Mlungu
na Aiziraeli hiko Moabu

1 Higa ni maneno ga chilagane ambacho Mwenyezi Mlungu waamuru
Musa ahende na Aiziraeli kpwenye tsi ya Moabu, mbali na chira ambacho
Mwenyezi Mlungu wahenda nao hiko mwango Horebu.
2 Musa achiiha Aiziraeli osi phamwenga achiaambira, "Mwaona enye
vira Mwenyezi Mlungu arivyomuhenda mfalume wa Misiri, atue osi na
tsiiye yosi.
3 Mwaona enye na matso genu majaribu makulu, ishara na vilinje
arivyohenda.
4 Ela hadi rero Mwenyezi Mlungu kadzangbwekuphani achili ya
kuelewa, matso ga kuona, wala masikiro ga kusikira!
5 "Mimi nákulongozani jangbwani, kpwa muda wa miaka mirongo mine
na nguwo zenu mrizovwala taziyatsakala wala virahu vyenu.
6 Tamyarya mkpwahe, tamyanwa uchi wa zabibu wala uchi wowosi
mufu, ili mmanye kukala Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu.
7 "Na mriphofika hipha, mfalume Sihoni wa Heshiboni na mfalume Ogi
wa Bashani akpwedzapigana naswi, ela huchiaturya,
8 huchihala tsi zao, huchiganyira mbari za Rubini, Gadi na nusu mbari
ya Manase ikale mali yao.
9 Kpwa hivyo hakikishani munagbwira maneno gosi ga chilagane hichi
kusudi mphahe kuongokerwa kahi ya kazi zenu zosi.
10 "Mwimwi mosi rero, mkaima mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu
wenu; vilongozi enu a mbari, atumia enu na akulu enu mwi Aiziraeli,
11 ana enu, achetu enu na ajeni anaosagala kahi yenu anaokutsangirani
kuni na kukuhekerani madzi.
12 Rero mu hipha ili kuhenda chilagane na Mwenyezi Mlungu, Mlungu
wenu na kuhakikisha kpwa kuapa.
13 Kpwa hivyo rero Mwenyezi Mlungu andakuhakikishirani kukala mu
atue naye andakala Mlungu wenu, dza vira arivyokuapirani mwimwi na
akare enu yani Burahimu, Isaka na Jakobo.
14 Sihenda chilagane hichi rero kpwa ajili yenu bahi na kuhadza lanaze,
15 ela ni kpwa ajili yehu swiswi huimireo mbere za Mwenyezi Mlungu
na piya hinyo ambao taaphamwenga naswi rero.
16 "Mnamanya vira hurivyosagala tsi ya Misiri na vira hurivyosafiri tsi
za mataifa ganjina.

29:7 29:7 Isabu 21:21–30; Isabu 21:31–35 **29:8 29:8** Isabu 32:33

17 Mwaona vizuka vyao vya kutsukiza, milungu ya mihi na mawe, ya
feza na zahabu.
18 Hakikishani kukala taphana mlume, mchetu, mryango au mbari
yoyosi yiimireyo hipha rero ndiyomricha Mwenyezi Mlungu, Mlungu
wehu, ili kuhumikira milungu ya mataifa ganjina. Dzambo hiri rindakala
kama muzi ndiotsephula na kuvyala matunda ga utsungu genye sumu.
19 Ichikala bada ya kusikira maneno ga chilagane hichi amba-
cho mkaapishwa, mutu andadziamini mwakpwe moyoni na aambe
kukala andakala salama hata achilunga uyi wa moyowe, likakado hiro
rindasababisha kuangamizwa kpwa atu osi, anono na ayi.
20 Mwenyezi Mlungu kandaswamehe mutu hiye, na tsukizize na wivuwe
vindamuakira mutu hiye. Lana zosi zoandikpwa kpwenye chitabu hichi
zindamphaha, naye Mwenyezi Mlungu andafuta tsetsetse dzina ra mutu
hiye duniani.
21 Mwenyezi Mlungu andamtenga kula kahi ya mbari zosi za Iziraeli
aphahwe ni mapigo kulengana na lana zosi za chilagane zoandikpwa
kpwenye chitabu chichi cha shariya.
22 Wakati wa chivyazi chedzacho, ana enu na ajeni kula tsi za kure
achiona mapigo na makongo ambago Mwenyezi Mlungu akagareha
kpwenye tsi hino, andaamba,
23 tsi yosi ikakala litsapi ikabwiningizwa ni mawe ga moho wa chibiriti
na munyu; takuna ndichophandwa hata nyasi tazindamera kuko. Tsi
ikakala dza midzi ya Sodoma na Gomora, Adima na Seboimu ambazo
Mwenyezi Mlungu waziangamiza wakati kala akatsukirwa sana.
24 Ndipho atu a mataifa ganjina gosi andauza aambe, ‘Kpwa utu wani
Mwenyezi Mlungu akaihenda vino tsi hino? Kpwa utu wani watsukirwa
sana?’
25 Nao andajibiwa hiri, ‘Ni kpwa sababu avundza chilagane cha
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akare aho arichoika nao ariphoatuluza kula
tsi ya Misiri.
26 Achendahumikira na kuabudu milungu yanjina asiyoimanya na
ambayo akahazwa ni Mwenyezi Mlungu.
27 Ndiyo mana Mwenyezi Mlungu watsukirirwa sana tsi hino na
kuirehera lana zosi zoandikpwa kpwenye chitabu chichi.
28 Naye Mwenyezi Mlungu, achiausa kula kpwenye tsi yao kpwa usiru
na tsukizi nyinji, achiatsupha kpwenye tsi yanjina dza arivyo rero.’
29 “Mambo ga siri ni ga Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, ela gara
ambago gakaikpwa wazi ni gehu na ana ehu hata kare na kare, ili hugbwire
maneno gosi ga shariya hino.”

30

Kumuuyira tsona Mwenyezi Mlungu

1 Musa achienderera kugomba achiamba, “Vivi nkakuikirani baraka
na lana mtsambule. Wakati mambo higa gosi gakakuphahani namwi
munasagala kahi ya mataifa ganjina ambako Mwenyezi Mlungu, Mlungu
wenu akakutsamulani, tambukirani malagizo higa.
2 Mchimuuyira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, mwimwi na ana enu,
mchilunga kpwa moyo wosi na roho yosi nenore ninarokuamuruni rero,

29:18 29:18 Aeburania 12:15 **29:23 29:23** Mwandzo 19:24–25

3 hipho ndipho Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, ndiphokuuyizirani
kuongokerwa kpwenu. Iye andakuonerani mbazi na akukusanyeni tsona
kula kahi za mataifa ambako akakutsamulani.
4 Hata napho mkatsamulwa hadi seemu za kure kabisa, Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wenu, andakukusanyani kula hiko na akuuyizeni.
5 Halafu Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu andakurehani tsona kpwenye
tsi iriyokala ya akare enu ili muimiliki. Naye andakuhendani muongok-
erwe na mkale anji kuriko akare enu.
6 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, andakuhendani mwimwi na vivyazi
vyenu mkale atiifu* kusudi mummendze iye kpwa mioyo yenu yosi na
roho zenu zosi ili mkale moyo.
7 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, andahenda lana hizi zosi zifikire
maadui genu ambago gakugayisani.
8 Namwi mundalunga tsona sauti ya Mwenyezi Mlungu na kugbwira
amurize zosi ninazokuphani rero.
9 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, andakuhendani muongokerwe
katika chila mndirohenda; mundakala na ana anji na ng'ombe nyinji na
mavuno manji kula kpwenye minda yenu. Mana andahamirwa tsona
kukuhendani muongokerwe sana dza vira arivyohamirwa ni akare enu.
10 Higa gandakala tu ichikala mundamphundza Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wenu na kugbwira amuri na masharutige goandikpwa kpwenye
chitabu chichi cha shariya. Na ichikala mundamuuyira na mioyo yenu na
roho zenu zosi.

Kutsambula uzima ama chifo

11 "Amuri ninazokuphani rero sizo ngumu sana kpwenu, wala tazikure
namwi.
12 Tazimlunguni hata muambe, 'Ni ani ndiyepanda dzulu mlunguni
akahurehere ili huphahe kuzisikira na kuzitii?'
13 Wala tazing'ambo ya bahari, hata muambe, 'Ni ani ndiyevuka bahari
akahurehere kusudi huzisikire na kuzitii.'
14 Ela neno ri phephi sana nawe, ri mwako kanwani na mwako moyoni,
mphahe kuritimiza.
15 "Rero hino ninakuikirani kahi ya uzima na manono uphande
mmwenga, chifo na mai uphande wanjina.
16 Napho mundalunga amuri za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu,
ambazo ninakuphani rero, mchimmendza Mwenyezi Mlungu, Mlungu
wenu na kulunga njiraze na kugbwira shariya, masharuti na malagizoge,
phahi, mundasagala na kuenjerezeka; naye Mwenyezi Mlungu, Mlungu
wenu, andakujaliyani kpwenye tsi ambayo myaimiliki.
17 Ela mioyo yenu ichigaluka na kurema kumphundza, mchivutwa
kuabudu milungu yanjina na kuihumikira,
18 ninakutangazirani ihi rero kukala mundaangamizwa. Tamundasagala
kpwa muda mure kpwenye tsi ambayo munayophiya mkairisi, ng'ambo ya
muho Joridani.
19 Rero ninaiha mlunguni na tsi zishuhudiye chinyume chenu, kukala
nkakuphani mtsambule kahi ya uzima na chifo, kahi ya baraka na lana.
Phahi, tsambulani uzima mwimwi na chivyazi chenu mphahe kuishi.
20 Mmendzeni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, tiini sautiye na
mugbwirane naye. Kpwa sababu Iye ndiye chandzo cha uhai wenu na

---

* **30:6 30:6** Hipha Chieburania chinaamba, dekani magovi ga mioyo yenu. **30:12 30:12** Arumi 10:6–8 **30:20 30:20 a** Mwandzo 12:7; **b** Mwandzo 26:3; **c** Mwandzo 28:13

andakuphani maisha mare kpwenye tsi ambayo Mwenyezi Mlungu waapa kuapha akare enu, yani Burahimu, Isaka na Jakobo.”

31

Joshuwa anahala nafwasi ya Musa
(Isabu 27:12–23)

1 Musa achienderera kugomba na Aiziraeli osi,
2 achiaambira: “Mino rero nina umuri wa miaka gana mwenga na mirongo miiri na sina tsona mkpwotse wa kunyendeka nimendzavyo. Tsona Mwenyezi Mlungu akaniamba sindavuka muho Joridani.
3 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, andakutanguliyani na kuangamiza mataifa ganjina gasagalago hiko, kusudi muhale tsi yao. Joshuwa andakala chilongozi wenu dza vira Mwenyezi Mlungu arivyoamba.
4 Mwenyezi Mlungu andagaangamiza mataifa higo dza arivyoaangamiza Sihoni na Ogi, afalume a Aamori na tsi yao.
5 Mwenyezi Mlungu andakuphani ushindi chinyume chao namwi mundaahenda kulengana na shariya yosi niriyokuamuruni.
6 Kalani imara na hodari, msiaogophe wala asikutishireni, mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, andaphiya phamwenga namwi. Iye kandakurichani wala kukutsuphani.”
7 Halafu Musa achimuiha Joshuwa, achimuambira mbere za atu osi a Iziraeli, “Ukale imara na hodari, mana uwe undaalongoza atu hinya kpwendarisi tsi ambayo Mwenyezi Mlungu waapa kuapha akare ao, nawe ndiwe ndiweaganyira airisi.
8 Mwenyezi Mlungu andakutanguliya, andakala phamwenga nawe. Iye kandakuricha wala kukutsupha. Kpwa hivyo, usiogophe wala usifwe moyo.”

Kusoma shariya
chila mwaka wa sabaa

9 Phahi, Musa waandika shariya iyo na achiapha Alawi ambao ni alavyadzi-sadaka na atumia osi a Iziraeli. Hinyo alavyadzi-sadaka ndio ariokala achitsukula Sanduku ra Chilagane ra Mwenyezi Mlungu.
10 Halafu achiaamuru achiamba, “Chila mwisho wa mwaka wa sabaa undakala ni wakati wa kuricha huru. Wakati wa Sikukuu ya Vibanda,
11 atu osi a Iziraeli ndiphokpwedza mbere za Mwenyezi Mlungu phatu phara ndiphotsambula, mundaasomera atu osi a Iziraeli shariya hino.
12 Mundakusanya alume, achetu, anache na ajeni anaoishi kpwenye midzi yenu, kusudi chila mmwenga asikire maneno higa na kudzifundza kumuogopha Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu na kukala makini kugbwira maneno ga shariya hino.
13 Na chivyazi chao ambacho tachidzangbwesikira shariya ya Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, aphahe kuisikira na kudzifundza kumuogopha Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, muda wosi ndiosagala kpwenye tsi ambayo myairisi ng’ambo ya muho Joridani.”

Maneno ga mwisho ga Musa

14 Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa, “Vivi sikuyo ya kufwa ikafika. Muihe Joshuwa, mwedze phamwenga kpwenye hema ra mkpwutano

31:2 31:2 Isabu 20:12 **31:4 31:4** Isabu 21:21–35 **31:8 31:8** Joshuwa 1:5; Aeburania 13:5 **31:10 31:10** Kumbukumbu 15:1–2; Kumbukumbu 16:13–15

kusudi nimuphe malagizo.” Phahi, Musa na Joshuwa aphiya achendaima
kpwenye hema ra mkpwutano,
15 naye Mwenyezi Mlungu achiatsembukira kpwenye nguzo ya ingu
ambayo yaima kpwenye mryango wa hema.
16 Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa, “Sambi u phephi na kufwa
dza akareo na bada ya chifocho, atu andaandza kuniricha na kulunga
milungu yanjina ya tsi iyo ambamo andaphiya kpwendasagala. An-
daniricha na kuvundza chilagane nricholagana nao.
17 Siku iyo nindaatsukirirwa na niariche na kufwitsa uso wangu, nao
andaangamizwa. Mai manji na mashaka gandaaphaha hata amanye
gakaaphaha kpwa sababu Mlungu wao kala ka kahi zao.
18 Kpwa kpweli nindaafwitsa uso wangu kpwa sababu ya mambo mai
gosi kpwa kugalukira milungu yanjina.
19 “Sambi, andika wira huno, uafundze atu a Iziraeli auimbe kusudi
ukale ushuhuda wangu chinyume chao.
20 Mana ndiphoaphirika kpwenye tsi, tsi yenye rutuba, dza vira
nrivyoapira akare ao; nao achirya, achishiba na kukala vitibwatibwa,
andagalukira milungu yanjina na kuihumikira. Andanibera na kuvundza
chilagane changu.
21 Na ndiphofikpwa ni mai manji na tabu, wira huno undakala ushaidi
ndioagbwiza haya mana taundayalwa ni chivyazi chao. Hata kabila
sidzangbweaphirika kpwenye tsi nriyoapa kuapha namanya go ambago
andagahenda.”
22 Phahi, Musa waandika wira hinyo siku iyo-iyo, achiafundza Aiziraeli.
23 Halafu Mwenyezi Mlungu achimuamuru Joshuwa, mwana wa Nuni,
achimuamba, “Ukale imara na hodari, mana undaalongoza Aiziraeli
kpwenye tsi ambayo nkaapa kuapha nami nindakala phamwenga nawe.”
24 Musa ariphomala kuandika maneno ga shariya iyo hangu mwandzo
hadi mwisho,
25 achiaamuru Alawi ariokala anatsukula rira Sanduku ra Chilagane ra
Mwenyezi Mlungu achiamba,
26 “Halani chitabu hichi cha shariya, mchiike phephi na Sanduku ra
Chilagane ra Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, kusudi chikale shaidi
chinyume chenu.
27 Mana namanyani murivyo, mu atu aasi na a likakado. Ichikala
mkakosa kumtii Mwenyezi Mlungu wakati ni mzima phamwenga namwi,
nchifwa indakaladze?
28 Kusanya atumia osi a mbari zenu na akulu enu niphahe kugomba
maneno higa mwao masikironi nako mlunguni na dunia kukale shaidi
kukala Aiziraeli anamanya alondwago ahende.
29 Mana namanya nchifwa hakika mundaricha kuhenda manono
na kuricha hira njira nriyokuamuruni muilunge. Na siku zedzazo
mundaphahwa ni mambo ga kutisha mana mundahenda mai mbere za
Mwenyezi Mlungu na kumtsukiza kpwa mahendo genu.”

Wira wa Musa

30 Halafu, Musa achigomba maneno gosi ga wira huno kula mwandzo
hadi mwisho mbere za mkpwutano wosi wa Aiziraeli.

32

1 Hega sikiro, ee mlunguni nami ndagomba.

31:23 31:23 Isabu 27:23; Joshuwa 1:6

Sikira, ee dunia, maneno nnagogomba.

2 Mafundzo gangu gandateha-teha dza mvula,
maneno gangu gandatwena dza manena.
Gandakala dza manyunyu kpwenye mimea mitsanga,
dza mvula chache-chache kpwenye nyasi.
3 Nindatangaza dzina ra Mwenyezi Mlungu,
Aa togolani ukulu wa Mlungu wehu!

4 Iye ndiye Mwamba, kazize ni kamilifu,
njiraze zosi ni za haki.
Iye ni Mlungu muaminifu asiyekala na kosa,
Iye anahenda mambo ga sawa na ga haki.
5 Ela mwimwi munahenda garigo mai,
mwimwi simwi anae tsona.
Mwimwi mu atu ayi tsona a chivyazi chirichoangamika.
6 Mwi atu apumbavu na msio achili,
munawezadze kumripha hivyo Mwenyezi Mlungu?
Dze, ye siye sowe yenu ariyekuumbani,
ariyekutengezani na kukuimarishani?

7 Tambukirani siku zotsupa,
ririkana miaka minji yotsupa.
Uzani sowe zenu andakumanyisani,
uzani avyere enu nao andakusemurirani.
8 Mlungu Ariye Dzulu Kuriko Vyosi phoganyira mataifa urisi wao,
phoganya anadamu osi,
chila taifa wariikira miphakaye,
kulengana na isabu ya ana a Iziraeli,*
9 ela Mwenyezi Mlungu wadziikira atu a Iziraeli akale akpwe,
Jakobo ndiye mtalo wa urisi achiodziikira.

10 Mwenyezi Mlungu wakuonani kpwenye tsi ya jangbwa mwi Aiziraeli,
jangbwa huphu renye miriro ya nyama a tsakani.
Wakuzungulusirani mikonoye na kukutundzani.
Wakuchingani na kukuroromani dza tembe ya dzitsore.
11 Wakala dza kozi anayetsamula chidzumbache,
na kuuruka phephi na vidzanavye.
Chisha achiandzula maphage ili kuvigbwira,
na kuvitsukula dzulu ya maphage.
12 Mwenyezi Mlungu mwenye wamlongoza
na takuyakala mlungu wanjina phamwenga naye.

13 Waahenda amiliki seemu za dzulu za tsi,
nao achirya mavuno ga minda.
Achimupha asali kula kpwenye mwamba afyondze
na mafuha ga zaituni kula kpwenye dziwe dzifu.
14 Mlungu waapha siagi na maziya kula kpwa mbuzi na mang'ondzi,
marunya ga ana ng'ondzi na maturume,
na mbuzi kula Bashani.

32:8 32:8 Mahendo 17:26 * **32:8 32:8** *Ana a Iziraeli* hipha Chiyunani ni *ana a Mlungu,* Chieburania ni *ana a Iziraeli.*

Waapha mtsere nono kabisa
na achinwa uchi mnono wa zabibu.

15 Ela mwi† atu a Iziraeli mwanona,
halafu mchimpiga teke Mwenyezi Mlungu.
Mwatiya mwiri sana, muchikala vitibwatibwa na mchinyinyiha
halafu mchimricha Mwenyezi Mlungu ariyekuumbani,
mchibera Mwamba wa wokofu wenu.
16 Mchimtiya wivu kpwa milungu yenu mijeni,
mchimfyakatsira areye kpwa mahendo genu ga kutsukiza.
17 Mwalavya kafara kpwa pepho ambao kala siyo Mlungu kpwenu,
mwalavira kafara milungu msiyoimanya hata chidide,
milungu miphya yokpwedzerani, dzuzi-dzuzi
ambayo akare enu taayaiogopha.
18 Tamuyajali Mwamba, yuya yekuphani uzima.
Mwamyala Mlungu ariyekuvyalani.

19 Mwenyezi Mlungu waona dzambo hiro, achikuremani;
kpwa sababu ya kutsukizwa ni anae alume na achetu.
20 Achiamba hivi, “Nindakufwitsani uso wangu
nione mwisho wenu undakaladze.
Mana mwimwi mu chivyazi chinachohenda mai,
anache asiokala na uaminifu wowosi.
21 Akanifyakatsira kuona wivu kpwa chitu chisichokala mlungu kpwenu,
akanitsukiza kpwa vizuka vyao.
Kpwa hivyo nindakuhendani muaonere wivu atu ambao sio Ayahudi,
nindakutsukizani kpwa kuhumira taifa risiro na ufahamu.
22 Mana tsukizi zangu zikavuvurira moho,
moho unaaka hadi tsini ya arizi,‡
Undaocha dunia na vinavyovyalwa ndaniye,
Undaitiya moho misingi ya myango.

23 Nindarundika majanga dzulu yenu,
nindakulatsani na mivi yangu.
24 Mundaondezwa ni ndzala,
mundaphya na dzoho kali
na makongo ga kuolaga.
Nindareha nyama a tsakani enye meno makali akushambuliyeni
na nyoka zenye sumu ziambalazo vumbini zikung’ateni.
25 Kondze mundafwa kpwa kukatwa kpwa upanga,
na ndani ya nyumba mundafwa kpwa wuoga.
Mabarobaro na asichana andaolagbwa vivyo,
hata ana a kuamwa na atumia a komvwi nao andaolagbwa vivyo.
26 Ningeamba kukala nindaangamiza kabisa
na kuahenda asitambukirwe tsona ni mutu yeyesi,
27 ela naogopha ngulu za maadui gao,
sedze gakaamba kukala
gakafwaulu kuaolaga,
nami Mwenyezi Mlungu sikahenda chitu katika mambo higa!”

---

† **32:15 32:15** *Mwi atu a Iziraeli* hipha tafusiri zanjina zinaamba **Jeshuruni** ambayo manage ni aaminifu au a haki. **32:17 32:17** 1 Akorintho 10:20 **32:21 32:21** 1 Akorintho 10:22; Arumi 10:19 ‡ **32:22 32:22** Hadi sheoli yani kuzimu.

28 Iziraeli ni taifa ambaro tarina ikima,
atue taaelewa mambo.
29 Angekala na ikima angemanya kpwa utu wani atiywa adabu namuna hiyo,
angeweza kuelewa mwisho wao undakaladze.
30 Mutu mmwenga anawezadze kuaturya atu elufu mwenga,
na atu airi akaweza kuzoresa atu elufu kumi,
isiphokala Mwamba wao ukale ukaaguza,
isiphokala Mwenyezi Mlungu akale akaarichira tsari?
31 Hata maadui gehu ganamanya wazi,
milungu yao siyo Mwamba wa nguvu dza Mlungu wehu.
32 Mana mzabibu wao ni mzabibu wa Sodoma,
na ula minda ya Gomora.
Zabibuze zina sumu,
tsanaze zi utsungu.
33 Uchi wa zabibu zao ni sumu ya nyoka,
ni dza sumu kali ya fira.

34 Nkaika mambo higa nigahumire badaye,
nindagafwitsa kpwenye nyumba yangu ya hazina.
35 Ni kazi yangu kuriphiza chisasi, ndariphiza,
wakati magulu gao ndiphoereza;
mana siku ya janga rao ikafika phephi
kubanangbwa kpwao kundafika upesi.

36 Hakika Mwenyezi Mlungu andaamula atue,
na kuonera mbazi atumishie,
wakati ndiphoona nguvu zao zikasira
wala taphana chiyesala, busu au mutu huru.
37 Halafu Mwenyezi Mlungu andauza, i kuphi milunguyo,
mwamba muriouchimbirira mkale salama?
38 I kuphi yo milungu yenu yorya marunya ga sadaka zenu
na kunwa uchi wa zabibu wa sadaka zenu za chinwadzi?
Phahi na iime, ikuteryeni;
iricheni iyo ikale urindzi wenu!

39 Vivi lolani na mmanye kukala Mimi machiyangu ndimi Mlungu
na wala taphana wanjina isiphokala mimi.
Mimi nkuolaga na kuika moyo,
ninalumiza na kuphoza,
na taphana yeyesi awezaye kutivya kula katika mikono yangu.
40 Mana ninagolosa mkpwono wangu dzulu mlunguni na kuapa
kuamba: Kpwa kpweli dza niishivyo hata kare na kare,
41 ndiphonola upanga wangu unaomeka-meka,
na mkpwono wangu ndiphokala tayari kulavya hukumu,
nindagariphiza chisasi maadui gangu,
nindaaripha hara nyo nimena.
42 Mivi yangu ndairevya na milatso,
upanga wangu undarya nyama,
milatso ya ariofwa na nyo ariohalwa zewe

32:35 32:35 Arumi 12:19; Aeburania 10:30 **32:36 32:36** Zaburi 135:14

kula kpwa maadui sujaa a viha.§

43 “Mwi mataifa, shangiliyani na atue,
milungu yosi mzamireni mumuabudu.*
Mana Mwenyezi Mlungu andariphiza chisasi kpwa milatso ya atumishie,
anaariphiza chisasi maaduige,
andariphiza chisasi hinyo ammenao
na kutakasa yo tsi kpwa ajili ya atue.”
44 Musa wakpwedza na Joshuwa, mwana wa Nuni, na achigomba maneno ga wira huno, kusudi Aiziraeli osi agasikire.
45 Musa ariphomala kuaambira atu a Iziraeli maneno higa gosi,
46 achiaambira, “Ikani mwenu mioyoni maneno gosi ninagokuphani vi rero. Ili muamuru ana enu kusudi alunge kpwa uaminifu maneno gosi ga shariya hino.
47 Mana shariya hino si maneno mahuphu ela ni uzima wenu; kpwa njira ya shariya hino, mundaishi maisha mare kpwenye tsi munayophiya kpwendairisi, ng’ambo ya muho Joridani.”

Chifo cha Musa chinatabiriwa

48 Siku iyo-iyo, Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa,
49 “Kaambuke mwango Nebo urio kahi za myango ya Abarimu kpwenye tsi ya Moabu, kuelekeya mudzi wa Jeriko, ulole tsi ya Kanani ninayoapha Aiziraeli airisi.
50 Kuko hiko dzulu ya mwango undafwa na kukutana na akareo dza vira mwenenu Aruni arivyofwa katika mwango Hori na kukutana nao.
51 Hino ni kpwa sababu mwimwi mosi airi mwavundza uaminifu wenu kpwangu mbere za Aiziraeli mriphokala kpwenye madzi ga Meriba, phephi na mudzi wa Kadeshi, ko jangbwa ra Sini. Mchikosa kuonyesa utakatifu wangu kahi ya Aiziraeli.
52 Undaona tsi iriyo mberezo, ela kundainjira kpwenye tsi iyo ninayoapha Aiziraeli.”

33

Musa anabariki mbari za Iziraeli

1 Hino ndiyo baraka ambayo Musa, mutu wa Mlungu waatakira Aiziraeli kabila ya chifoche. Wagomba hivi.

2 Mwenyezi Mlungu wakpwedza kula mwango Sinai,
wautsembukira kula mwango Seiri,
aching’aza kula mwango Parani.
Watsembuka kahi ya maelufu ga malaika,
na moho unaoaka katika mkpwonowe wa kulume.
3 Mwenyezi Mlungu anaamendza atue,
atakatifue osi ni maliye.
Kpwa hivyo anasagala phakpwe maguluni
na kuphaha malagizo kula kpwakpwe.

4 Musa wahuamuru hutii shariya;

§ **32:42 32:42** Chieburania chinaamba, *maadui a vitswa vya nyere nyire.* **32:43 32:43** Arumi 15:10; Maono 19:2 * **32:43 32:43** Vitabu vyanjina tavina seemu hino. **32:48 32:48** Isabu 27:12–14; Kumbukumbu 3:23–27

ambayo ni mali ya taifa rehu ra atu a chivyazi cha Jakobo.*
5 Mwenyezi Mlungu achikala mfalume wa Iziraeli,†
wakati vilongozi aho ariphokutana,
na mbari zosi ziriphokusanyika.

6 Musa achigomba kuhusu mbari ya Rubini:
“Rubini na aishi, asifwe,
ela atue naakale achache.”

7 Kuhusu mbari ya Juda achiamba,
“Ee Mwenyezi Mlungu phundza chiriro cha mbari ya Juda;
muuyize tsona kpwa atue.
Pigana kpwa mikonoyo kpwa ajiliye,
uterye mbari ya Juda mbere za maaduige.”

8 Kuhusu mbari ya Lawi achiamba,
“Ee Mwenyezi Mlungu,
aphe nyo aaminifuo, yani atu a chivyazi cha Lawi kumanya ulondavyo,
kuhumira mawe ga kumanyisa ulondavyo.
Aho urioajeza hiko Masa,
na uchishindana nao kpwenye madzi ga Meriba.
9 Alawi apaza avyazi ao,
taayakubali ndugu zao,
taayashuulikiya ana ao,
mana alunga shariyazo,
na kugbwira chilaganecho.
10 Andafundza chivyazi cha Jakobo malagizogo;
na atu a Iziraeli shariyayo.
Aho andaika uvumba mberezo
na sadaka kamili za kuochwa dzulu ya phatupho pha kulavira sadaka.
11 Ee Mwenyezi Mlungu, jaliya maliye,
na ukubali kazi za mikonoye,
vundza nguvu za maaduige,
nguvu za anaomzira ili asiunuke tsona.”

12 Kuhusu mbari ya Benjamini achiamba,
“Hino ni mbari ambayo Mwenyezi Mlungu anaimendza,
nayo inakala salama phephi naye.
Iye anairinda dii yosi,
nayo nkusagala kahi za mafuzige ga mkpwotse.”

13 Kuhusu mbari ya Yusufu achiamba,
“Mwenyezi Mlungu ajaliye tsiiye,
kpwa baraka nono kabisa kula dzulu mlunguni na manena,
na kpwa madzi galago tsini.
14 Ijaliwe na matunda manono ganagoivwa kpwa dzuwa,
na matunda manono ga chila mwezi,
15 kpwa mavuno manono ga myango ya kare,
na mavuno manono ga vidzango vya kare na kare.

---

* **33:4 33:4** Tafusiri ya Chieburania inaamba Jakobo. † **33:5 33:5** Chieburania anaamba Jeshuruni, ambaro ni dzina ranjina ra Iziraeli. **33:8 33:8** Kutsama 28:30; Kutsama 17:7; Kutsama 17:7; Isabu 20:13

16 Tsiye iodzale gosi garigo manono,
ijaliwe razi za iye yekala ndani ya chira chitsaka.
Baraka hizi ziedzere atu a mbari ya Yusufu,
ariye mkpwulu kahi za nduguze.
17 Mkpwotsewe ni dza wa ndzau wa mwandzo,
na pembeze ni dza za nyahi.
Andazihumira kusukuma mataifa;
gosi andagasukuma hadi pembe za dunia.
Pembe hizo ni Efuraimu ariye na elufu kumi
na maelufu ga Manase."

18 Kuhusu mbari ya Zabuloni achiamba
"Zabuloni na Isakari muongokerwe kpwenye shuuli zenu
na munaphokala kpwenye mahema genu.
19 Andaalika atu kpwenye mwango wao,
na hiko andalavya sadaka zifwahazo.
Mana aho andavweha utajiri wao kula baharini
na hazina zofwitsika kpwenye mtsanga."

20 Kuhusu mbari ya Gadi achiamba,
"Naatogolwe Mlungu anayemupha Gadi seemu kulu.
Gadi ananyapira dza simba
achiahula mkpwono na zekeya ra chitswa.
21 Wadzitsamburira seemu nono kuriko yosi,
phatu photengbwa kukala seemu ya amiri-jeshi.
Waalongoza atu na kumsikira Mwenyezi Mlungu,
watimiza mpango wa Mlungu kpwa Iziraeli."

22 Kuhusu mbari ya Dani achiamba hivi,
"Dani ni mwana simba
atinaye kula Bashani."

23 Kuhusu mbari ya Nafutali achiamba,
"Ee Nafutali yemvuniswa upendeleo,
yeodzala baraka za Mwenyezi Mlungu,
tsiiyo ni hadi kpwenye ziya Galilaya
na uphandewe wa mwakani."

24 Kuhusu mbari ya Asheri achiamba,
"Asheri na abarikiwe kuriko ana osi a Jakobo,
na amendzwe zaidi ni nduguze osi;
utajiriwe na ukale dza chigulu chichovwikpwa mafuha.
25 Midziyo indakala ya maryango ga chuma na shaba.
Usalamao undadumu maishago gosi!"

26 Musa achimarigiza kpwa kuamba,
"Ee Iziraeli, taphana ariye dza Mlunguo,
hiye atsupaye mlunguni kpwedza kukuterya,
atsupaye na nguvu katika anga.
27 Mlungu wa kare na kare ndiye chimbiriro renu;
na mikonoye ya nguvu inaativya.

33:16 33:16 Kutsama 3:2

Waazola maadui mbere zenu;
waamba, ‘Aangamizeni.’
28 Kpwa hiyo, atu a Iziraeli achisagala salama,
chivyazi cha Jakobo machiyao,
kpwenye tsi yoodzala mtsere na uchi wa zabibu,
tsi ambayo inaphaha manena kula mlunguni.
29 Baha mwimwi Aiziraeli.
Ni ani ariye dza mwimwi,
atu muriotivywa ni Mwenyezi Mlungu,
ambaye ndiye ngao na msada wenu,
na mufyu unaoarehera ushindi!
Maadui genu gandakpwedza gbwa maguluni mbere zenu,
namwi mundagavyoga-vyoga.”

34

Chifo cha Musa

1 Phahi, Musa achiuka tsi ya Moabu, achiphiya mwango Nebo, achendapanda hadi dzulu ya chirere chiihwacho Pisiga, nao nyo mwango unalolana na Jeriko. Hipho Mwenyezi Mlungu achimuonyesa tsi yosi: kula Giliadi hadi Dani,
2 seemu yosi ya Nafutali, seemu ya Efuraimu na Manase, seemu yosi ya Juda hadi Bahari Kulu,
3 jangbwa ra Negebu na seemu ya jangbwa ya Dete ra Jeriko, mudzi wa mitende hadi Soari.
4 Halafu Mwenyezi Mlungu achimuambira Musa, “Hino ndiyo tsi hira nriyomuapira Burahimu, Isaka na Jakobo kukala nindaapha chivyazi chao. Nkakuonyesa uione na matsogo mwenye, ela kundafika hiko.”
5 Phahi, Musa mtumishi wa Mwenyezi Mlungu achifwa hiko tsi ya Moabu, kulengana na neno Mwenyezi Mlungu arirogomba.
6 Wazikpwa deteni kpwenye tsi ya Moabu, kulolana na mudzi wa Bethi-Peori; ela hadi rero, taphana mutu anayemanya mbiraye.
7 Musa kala ana umuri wa miaka gana mwenga na mirongo miiri ariphofwa, ela matsoge kala tagadzangbwekotseka na nguvu za mwiriwe taziyaphunguka.
8 Aiziraeli achihenda hanga ra chifoche kpwa muda wa siku mirongo mihahu kpwenye tsi ya Moabu. Halafu siku za chiriro na kuomboleza chifoche zichisira.
9 Joshuwa mwana wa Nuni achiodzala roho ya ikima, kpwa sababu Musa kala akambandikira mikono. Hivyo Aiziraeli achimtii Joshuwa na kulunga shariya ambazo Mwenyezi Mlungu wamupha Musa.
10 Takudzangbwezembuka tsona nabii kahi ya Iziraeli dza Musa, ambaye Mwenyezi Mlungu wagomba naye uso kpwa uso.
11 Taphana nabii wanjina ambaye wahenda ishara zosi na vilinje vyosi dza vira ambavyo Mwenyezi Mlungu wamuhuma Musa ahende mbere za mfalume wa Misiri, atue na tsiiye yosi.
12 Taphana nabii wanjina ambaye akahenda mambo makulu gosi na gosi ga kutisha dza arivyohenda Musa mbere za Aiziraeli osi.

34:4 34:4 Mwandzo 12:7; Mwandzo 26:3; Mwandzo 28:13 **34:10 34:10** Kutsama 33:11

Chitabu cha
JOSHUWA
Tanga mbere

Chitabu cha Joshuwa chiasemurira vira Aiziraeli arivyovamia Kanani tsini ya ulongozi wa Joshuwa, yehewa ulongozi bada ya Musa kufwa. Mambo muhimu garigo himu chitabuni ni: kuvuka muho Joridani, kuangamizwa kpwa mudzi wa Jeriko, viha vya mudzi wa Ai, kuikpwa uphya chilagane kahi ya Mwenyezi Mlungu na atue.

Chifungu chimwengachapho muhimu himu chitabuni ni, "Tsambulani ihi rero ndiye muhumikira. Ela mino na nyumba yangu hundahumikira Mwenyezi Mlungu." (24:15)

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Aiziraeli anateka tsi ya Kanani 1:1—12:24
Kuganywa kpwa tsi ya Kanani 13:1—21:45
a. Tsi ya uphande wa mlairo wa dzuwa 13:1–33
b. Tsi ya uphande wa mtswerero wa dzuwa 14:1—19:51
c. Midzi ya kuchimbirira 20:1–9
d. Midzi ya Alawi 21:1–45
Mbari za mlairo wa dzuwa zinauya kpwatu kpwao 22:1–34
Maneno ga mwisho ga Joshuwa 23:1–16
Chilagane chinaikpwa luphya hiko Shekemu 24:1–33

Malagizo ga Mwenyezi Mlungu kpwa Joshuwa

1 Bada ya chifo cha Musa mtumishi wa Mwenyezi Mlungu, Mwenyezi
Mlungu wagomba na Joshuwa mwana wa Nuni yekala msaidizi wa Musa
achimuamba,
2 "Mtumishi wangu Musa akafwa. Vivi dzifunganye uvuke muho
Joridani, uwe na atu osi hinya, mkainjire tsi ambayo naapha atu a Iziraeli.
3 Chila phatu ambapho nyayo zenu zindavyoga nkakuphani kama
nrivyomlaga Musa
4 Kula hiko jangbwani hadi Lebanoni kpwenderera hadi muho mkpwulu,
muho Yufurati, tsi yosi ya Ahiti, hadi Bahari Kulu iriyo mtswerero wa
dzuwa indakala yenu.
5 Takuna ndiyekuturya muda wosi wa maishago. Kama nrivyokala na
Musa, vivyo hivyo ndakala nawe, nami sindakuricha ushindwe.
6 Dina chilume na ukale jasiri, mana uwe ndiwe ndiyelongoza hano atu
kurisi tsi ihi ambayo naalaga akare aho kukala nindaapha.
7 Dina chilume na ukale jasiri sana. Hakikisha unalunga na kuhenda
kulengana na shariya ambayo mtumishi wangu Musa wakulagiza. Usiriche
malagizo hata mwenga, ili kokosi ndikophiya, uongokerwe.
8 Usiyale bii kugomba maneno ga chitabu hichi cha shariya, ela ni
ugaririkane usiku na mutsi, ili ukale makini kuhenda gosi garigoandikpwa
himo. Chihivyo undahenda njirazo ziongokerwe na kujaliwa.
9 Kpwani siyakulagiza? Udine chilume na ukale jasiri, usiogophe, wala
usivundzike moyo mana mimi Mwenyezi Mlungu, Mlunguo ni phamwenga
nawe phophosi uphiyapho."

1:3 **1:3** Kumbukumbu 11:24–25 **1:5** **1:5** Kumbukumbu 31:6–8; Aeburania 13:5 **1:6** **1:6** Kumbukumbu 31:6–7,23

Malagizo ga Joshuwa kpwa Aiziraeli

10 Ndipho Joshuwa achilagiza vilongozi a hara atu achiambira,
11 “Zungulukani mo ndani ya kambi na mlagize atu a tayarishe vyakurya
vyao, mana muda wa siku tahu mundavuka muho Joridani, mphiye
mkamiliki tsi ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu anakuphani
muitawale.”
12 Kpwa mbari za Rubini, Gadi na nusu mbari ya Manase Joshuwa
waambira,
13 “Tambukirani neno ambaro Musa mtumishi wa Mwenyezi Mlungu
wakulagizani, kukala Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu anakuphani phatu
pha kuoya, naye andakuphani tsi ihi.
14 Achetu enu, ana enu na nyama enu andasala tsi hino ambayo Musa
wakuphani ng’ambo ihi ya muho Joridani. Ela alume osi sujaa kahi yenu
andavuka muho na kuatanguliya ndugu zao kuno akatsukula silaha za
viha.
15 Mundaaterya ndugu zenu hadi Mwenyezi Mlungu ndiphoapha phatu
pha kuoya dza arivyokuphani mwimwi. Hipho ndipho mundauya
kpwedzamiliki tsi ihi ambayo Musa mtumishi wa Mwenyezi Mlungu
wakuphani, tsi iriyo uphande uhu wa mlairo wa dzuwa wa muho
Joridani.”
16 Nao achimjibu Joshuwa achimuamba, “Gosi uchigohulagiza hundaga-
henda, na kokosi ndikouhuma hundaphiya.
17 Viratu hurivyomtii Musa kpwa chila dzambo, vivyo hundakutii,
Mwenyezi Mlungu, Mlunguo naakale phamwenga nawe, dza arivyokala
phamwenga na Musa!
18 Yeyesi ndiyerema malagizogo au kurema kulunga manenogo, andao-
lagbwa. Bora uwe udine chilume na ukale jasiri.”

2

Apelelezi anahumwa Jeriko

1 Phahi Joshuwa mwana wa Nuni wahuma atu airi kula Shitimu kama
apelelezi, achiambira, “Phiyani mukalole iyo tsi, ela zaidi mudzi wa
Jeriko.” Nao aphiya, achendainjira nyumba ya malaya mmwenga yeihwa
Rahabu, nao achilala himo.
2 Sambi mfalume wa Jeriko waambwa, “Lola, Aiziraeli airi akedza
kupeleleza tsi ihi usiku.”
3 Hipho mfalume wa mudzi wa Jeriko walagiza malagizo kpwa Rahabu
achimuamba, “Atuluze nyo Aiziraeli achiokpwedza na kpwinjira mwako
nyumbani, mana akedza kupeleleza tsi ihi yosi.”
4 Ela yuya mchetu kala akaafwitsa. Naye achiamba, “Ni kpweli
akanitsolokera, ela simanyire alako.
5 Na wakati wa kufunga ryango ra mudzi, jiza richiphohanda, hinyo
atu akauka ela simanya achikophiya, alungeni-lungeni upesi namwi
mundaaphaha.”
6 Ela ye kala akaapandiza na kpwaafwitsa darini, ambako kala akaku-
tandaza mabuwa ga katani.
7 Kpwa hivyo hara atu ariohumwa ni mfalume aalunga-lunga na njira
hadi achifika riko ra muho Joridani. Mara tu hara atu ariohumwa ni
mfalume ariphotuluka hura mudzi, ryango richifungbwa.
8 Phahi Rahabu waapandira hara apelelezi kabila taadzangbwelala,

1:12 **1:12** Isabu 32:28–32; Kumbukumbu 3:18–20; Joshuwa 22:1–6 **2:1** **2:1** Aeburania 11:31; Jakobo 2:25

9 naye achiambira, “Namanya Mwenyezi Mlungu akakuphani hino tsi.
Naswi hukainjirwa ni wasiwasi kpwa sababu yenu, nao atu osi asagalao
himu anakuogophani.
10 Mana hwasikira vira Mwenyezi Mlungu arivyoumisa madzi ga
Bahari ya Shamu mbere zenu, mriphokala mkatuluka Misiri, na vira
murivyoahenda hara afalume airi a Aamori ariokala ng’ambo ya muho
Joridani, Sihoni na Ogi ambao mwaangamiza tsetsetse.
11 Naswi huriphosikira dzambo hiro, mioyo yehu yainjira wuoga, napho
taphayakala hata mutu mmwenga yekala na nguvu kpwa sababu yenu,
mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu ndiye Mlungu dzulu mlunguni na
hipha duniani.
12 Kpwa hivyo, niapirani kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu kukala
manono nchigokuhenderani, namwi mundanihendera manono
phamwenga na atu a nyumba ya baba. Mnihakikishire kukala
13 mundaaricha moyo baba, mayo na enehu a chilume na achetu
phamwenga na atu aho osi kukala tamundahuolaga, tsona mundahutivya
husifwe.”
14 Nao hara atu achimuamba, “Tamundaolagbwa, na mchiolagbwa
phahi Mlungu naahuone! Ichikala kamundasema siri yehu, phahi naswi
hundakuhenderani manono kpwa uaminifu wakati Mwenyezi Mlungu
ndiphohupha tsi hino.”
15 Nyumba ya Rahabu kala ikagbwirana na ukuta wa mudzi wa Jeriko
kpwa hivyo achiatsereza na dirishani kuhumira kowa.
16 Naye kala akaambira hara apelelezi, “Phiyani seemu ya myangoni
mkadzifwitse kuko siku tahu sedze hinyo atu anaokuendzani mkakutana
nao, hipho atu hinyo ndiphouya ndipho munaweza kuphiya vyenu.”
17 Hara atu amuambira Rahabu, “Swiswi hundahenda dzambo ambaro
ukahuendesa huape.
18 Wakati ndiphokpwedza tsi hino, funga kowa ihi ya kundu dirisha riri
ambaro undahutserezera. Nawe kusanya mwako nyumbani sowe, mayoo,
enenu a chilume na osi ario na uhusiano na sowe.
19 Yeyesi ndiyetuluka kondze ya nyumbayo tahundakala na lawama
achiolagbwa, ela ichikala mutu ndiyekala mwako nyumbani andaolagbwa,
lawama indakala dzulu yehu.
20 Ela uchilavya siri hino hunayoyiika, tahundakala na lawama kulen-
gana na ahadi uchiyoyiika.”
21 Rahabu achiambira, “Naikale kama mchivyogomba.” Naye achiat-
sereza achiphiya vyao. Chisha achifunga hura mkpwowa wa kundu hipho
dirishani.
22 Hara apelelezi aambuka hiko myangoni ambako asala kuko siku tahu
hadi hara kala anaaendza ariphouya mudzini Jeriko, bada ya kuendza
njirani mosi na kuakosa.
23 Phahi hara Aiziraeli airi atserera kula hiko myangoni, achivuka muho
Joridani achiphiya kpwa Joshuwa mwana wa Nuni, nao achendamse-
murira gosi garigoaphaha.
24 Achimuamba Joshuwa, “Kpwa kpweli Mwenyezi Mlungu akaitiya tsi
yosi mwehu mikononi. Tsona enyezi a tsi iyo anakakama kpwa sababu
yehu.”

3

Aiziraeli anavuka muho Joridani

2:10 2:10 Kutsama 14:21; Isabu 21:21–35

1 Kuriphocha, Joshuwa warauka achiuka kula Shitimu phamwenga na
Aiziraeli osi, nao achiphiya hadi muho Joridani, achendachita kambi kabila
ya kuvuka.
2 Bada ya siku ya hahu vilongozi atsupira mura kambini
3 na achilagiza hara atu achiambira, “Mundiphoona sanduku ra chi-
lagane ra Mwenyezi Mlungu rikaunulwa ni Alawi ambao ni alavyadzi-
sadaka, namwi mundauka na mrilunge,
4 ili mmanye njira ndiyogbwira, mana tamudzangbwegbwira njira hino.
Ela msirisengerere phephi. Mwimwi mundakala dza kilomita mwenga hivi
nyumaze.”
5 Phahi Joshuwa waambira hinyo atu, “Dzitakaseni mana Mwenyezi
Mlungu andakuonyesani vilinje muhondo.”
6 Naye Joshuwa waambira hara alavyadzi-sadaka, “Halani sanduku ra
chilagane mtanguliye naro mbere za atu.” Nao achirihala na achitanguliya
mbere za hara atu.
7 Mwenyezi Mlungu achimuamba Joshuwa, “Kpwandzira siku ya rero
ndakutogola hata Aiziraeli osi akuishimu, ili amanye kukala ndakala nawe
dza nrivyokala na Musa.
8 Uwe ndiwe ndiye alagiza alavyadzi-sadaka atsukulao sanduku ra
chilagane kukala ‘achifika kanda-kanda ya muho Joridani, naainjire ndani
ya madzi, aime.’ ”
9 Hipho Joshuwa achiambira Aiziraeli, “Sengerani musikize maneno ga
Mwenyezi Mlungu.”
10 Joshuwa achienderera kuamba, “Vivi mundamanya kukala Mlungu
ariye moyo a kahi yenu, naye andaazola Akanani, Ahiti, Ahivi, Aperizi,
Agirigashi, Aamori na Ajebusi mbere zenu.
11 Lolani sanduku ra chilagane ra Mlungu wa dunia yosi ri phephi
kukutanguliyani himo muho Joridani.
12 Phahi tsambulani atu kumi na airi kula mbari za Aiziraeli, chila mbari
mutu mmwenga.
13 Wakati alavyadzi-sadaka anaotsukula sanduku ra chilagane ra
Mwenyezi Mlungu, Bwana wa tsi yosi, ndiphovyoga madzi ga muho
Joridani, madzi gajerago kula dzulu gandaimiswa gakale dza tsulu.”
14 Aiziraeli ariphovundza kambi ili avuke muho Joridani, hara alavyadzi-
sadaka ariokala akatsukula sanduku ra chilagane akala mbere zao
15 Na hinyo alavyadzi-sadaka ariotsukula sanduku ra chilagane
ariphofika muho Joridani na nyayo zao kuvyoga kanda-kanda ya nyo muho
(muho Joridani nkuodzala na kufurika wakati wosi wa mavuno),
16 madzi gosi gajerago kula uphande wa dzulu gaima gachirundikana
hadi hiko Adamu, mudzi mdide urio phephi na mudzi wa Sarethani. Madzi
ambago kala ganajera kuelekeya bahari ya Araba, yani Bahari ya Munyu,
gachisira kujera nao atu achivuka kuelekeya Jeriko.
17 Wakati Aiziraeli osi kala anavuka kutsupira tsi kavu, alavyadzi-sadaka
ariotsukula sanduku ra chilagane ra Mwenyezi Mlungu aima chuu tsi kavu
kahi-kahi ya muho Joridani, hadi taifa rosi richisira kuvuka.

4

Aiziraeli anaika mawe ga ushaidi
wa kuvuka muho Joridani

1 Taifa rosi ririphokala rikavuka muho Joridani, Mwenyezi Mlungu
wamuamba Joshuwa:

2 “Tsambula alume kumi na airi kula nyo atu, chila mbari mutu mmwenga,
3 nao alagize uambe, ‘Halani mawe kumi na mairi kula pho kahi-kahi ya nyo muho Joridani haswa pharatu phaimirepho alavyadzi-sadaka, gatsukuleni mkagaike phatu ambapho rero mundalala.’ ”
4 Hipho Joshuwa waiha hara Aiziraeli kumi na airi, ambao kala akaatsambula, mmwenga kula chila mbari.
5 Joshuwa achiambira, “Phiyani pho kahi-kahi ya nyo muho Joridani mbere za ro sanduku ra chilagane ra Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu chila mmwenga akatsole dziwe aritsukule fuzini, chila dziwe kpwa mbari mwenga ya Aiziraeli,
6 ili ikale ishara kahi-kahi yenu. Ana enu ndiphokuuzani siku zedzazo, ‘Gano mawe manage nini?’
7 Phahi mundaambira kukala madzi ga muho Joridani gaimiswa kujera phokala Sanduku ra chilagane ra Mwenyezi Mlungu rinavuswa muho Joridani. Kpwa hivyo mawe gago gandakala ushaidi kpwa Aiziraeli kare na kare.”
8 Hara Aiziraeli ahenda kama vyolagizwa ni Joshuwa. Ahala gara mawe kumi na mairi kula kahi-kahi ya muho Joridani, kulengana na isabu ya mbari za Iziraeli, dza viratu Mwenyezi Mlungu arivyomuambira Joshuwa, achigatsukula hadi phara pholala, nao achigapanga hipho.
9 Joshuwa waimisa mawe ganjina kumi na mairi kahi-kahi ya muho Joridani, haswa pharatu ambapho alavyadzi-sadaka ariotsukula sanduku ra chilagane kala aimire, nago gachere phapho hadi rero.
10 Hara alavyadzi-sadaka ariotsukula sanduku ra chilagane asala kuima kahi-kahi ya muho Joridani hadi atu ariphomala kuhenda chila chitu ambacho Mwenyezi Mlungu wamlagiza Joshuwa aambire atu, kulengana na vira arivyolagizwa ni Musa. Nao atu achihenda wangbwi wa kuvuka nyo muho.
11 Bada ya atu osi kusira kuvuka, hara alavyadzi-sadaka na sanduku ra chilagane ra Mwenyezi Mlungu avuka kuno atu anaalola.
12 Ana alume a mbari za Rubini, Gadi na nusu ya mbari ya Manase ambao kala akadzitayarisha chiviha, avuka mbere ya Aiziraeli kama Musa arivyoalagiza.
13 Anajeshi aho apatao elufu mirongo mine okala na silaha tayari kpwa viha aphiya kuelekeya tsi ya kugbwa za mudzi wa Jeriko tayari kpwa viha naye Mwenyezi Mlungu kala a phamwenga nao.
14 Siku iyo Mwenyezi Mlungu wamtukuza Joshuwa mbere za Aiziraeli osi; nao achimuishimu Joshuwa maishage gosi kama arivyomuishimu Musa.
15 Naye Mwenyezi Mlungu kala akamuamba Joshuwa,
16 “Lagiza alavyadzi-sadaka atsukulao sanduku ra chilagane, atuluke kula muho Joridani.”
17 Kpwa hivyo Joshuwa waamurisha hara alavyadzi-sadaka achiambira, “Tulukani himo muho Joridani.”
18 Wakati hara alavyadzi-sadaka a Mwenyezi Mlungu ariphotuluka kula kahi-kahi ya muho Joridani, na ariphovyoga tsi kavu, madzi ga muho Joridani gauya kujera gachiodzala pande zosi kama garivyokala mwandzo.
19 Hara atu ariphovuka muho Joridani kala ni siku ya kumi ya mwezi wa mwandzo,* nao achichita kambi hiko mudzi wa Giligali urio mphaka

* **4:19 4:19** *Mwezi wa mwandzo* wa kalenda ya Chiyahudi ni **Abibu** na uandza mwezi wa hahu.

wa uphande wa mlairo wa dzuwa wa mudzi wa Jeriko.
20 Gara mawe kumi na mairi, ambago agahala kula muho Joridani
gasimikpwa ni Joshuwa hipho mudzi wa Giligali.
21 Achiambira hara Aiziraeli, “Ana enu ndiphokuuzani siku zedzazo,
‘Gano mawe gana mana yani?’
22 Hipho mundaamanyisa kukala, Aiziraeli avuka muho Joridani tsi
kavu.”
23 Mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu waumisa madzi ga muho
Joridani kuno hunalola hata huchivuka kama Mwenyezi Mlungu wehu
arivyohenda hiko Bahari ya Shamu, ambayo waiumisa madzi hadi akare
ehu achisira kuvuka.
24 Higa gahendeka ili atu osi duniani amanye kukala uwezo wa
Mwenyezi Mlungu una nguvu, ili namwi mumuogophe Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wehu hata kare na kare.

5

1 Afalume osi a Aamori ariosagala ng’ambo ya mtswerero wa dzuwa
wa muho Joridani, na afalume a Akanani ariosagala pwani ariphosikira
kukala Mwenyezi Mlungu akaumisa madzi ga Joridani kpwa sababu ya
atu a Iziraeli hadi achivuka, nao akakama kpwa wuoga, na kusira nguvu
kpwa kuogopha Aiziraeli.

Aiziraeli anatiywa tsatsani hiko Giligali

2 Wakati hinyo, Mwenyezi Mlungu wamuambira Joshuwa, “Tengeza
marumu ga mawe mafu ili waatiye tsatsani Aiziraeli.
3 Phahi Joshuwa watengeza marumu ga mawe achiatiya tsatsani Aiziraeli
hipho mwango wa tsatsa (Gibeya-Haaralothi).
4 Sababu ya Joshuwa kutiywa tsatsani Aiziraeli ni hino: alume osi ambao
kala akafika rika ra kuweza kuphiya vihani wakati anauka Misiri kala
akafwa hiko jangbwani.
5 Alume osi ariotuluka Misiri kala akatiywa tsatsani, ela hara ariovyalwa
himo njirani, hiko jangbwani bada ya kutuluka Misiri kala taadzangb-
wetiywa tsatsani.
6 Mana Aiziraeli asafiri jangbwani miaka mirongo mine, hata alume
osi ariokala ana uwezo wa kuphiya vihani wakati anatuluka Misiri, kala
akasira kufwa kpwa kusaphundza sauti ya Mwenyezi Mlungu. Yakala
hivyo mana Mwenyezi Mlungu kala akaapira atu hinyo kukala taandaona
tsi hira ambayo waapira akare aho kukala andaapha, tsi yenye rutuba.
7 Kpwa hivyo ana aho ariokuzwa ni Mwenyezi Mlungu bada ya avyazi
aho ndio ariotiywa tsatsani ni Joshuwa, mana taayatiywa tsatsani himo
njirani.”
8 Bada ya alume osi a taifa zima kusira kutiywa tsatsani, ahurira mo
kambini hadi achiphophola.
9 Ndipho Mwenyezi Mlungu wamuamba Joshuwa, “Rero nkakuusirani
waibu wa utumwa wa Misiri.” Kpwa hivyo phatu hipho phaihwa Giligali*
hadi rero.
10 Aiziraeli ariphokala akachita kambi Giligali, asherekeya sikukuu ya
Pasaka dziloni ya siku ya kumi na ne ya mwezi hiko tsi za kugbwa za
seemu za Jeriko.

5:4 5:4 Isabu 14:28–35 * **5:9 5:9** Neno ra Chieburania rohumirwa hipha ni sawa na kuuswa.
5:10 5:10 Kutsama 12:1–13

11 Na siku ya phiriye bada ya Pasaka, siku iyo-iyo achirya mavuno ga iyo
tsi: mikahe isiyotiywa hamira na ndodore.
12 Siku ya phiri bada ya kurya mavuno ga yo tsi, chakurya cha manna
chasika, ela Aiziraeli achikala anarya mavuno ga tsi ya Kanani mwaka uho.

Joshuwa na mutu mwenye upanga

13 Siku mwenga Joshuwa ariphokala phephi na mudzi wa Jeriko, gafula
waona mutu akaima mbereze kuno akagbwira upanga uchiotsomolwa
chowani naye Joshuwa achimsengerera achimuuza, "Dze! We u uphande
wehu hebu wa maadui gehu?"
14 Naye achijibu achiamba, "Si wa uphande wenu wala wa maadui genu.
Ela mimi ni mkpwulu wa jeshi ra Mwenyezi Mlungu na vivi nikatsoloka."
Phahi Joshuwa wadzibwaga chimabumabu achiabudu, chisha achimuuza,
"Bwana unalonda nihendeni mino mtumishio?"
15 Yuya chilongozi wa jeshi ra Mwenyezi Mlungu wamuamba Joshuwa,
"Vula virahuvyo, mana phatu uimirepho ni phatakatifu." Naye Joshuwa
achihenda hivyo.

6

Kubomolwa kpwa mudzi wa Jeriko

1 Maryango ga mudzi wa Jeriko kala gakafungbwa kpwa sababu ya atu
a Iziraeli. Taphana mutu yeinjira wala yetuluka.
2 Naye Mwenyezi Mlungu achimuamba Joshuwa, "Lola, nkatiya mudzi
wa Jeriko mwako mikononi, phamwenga na mfalumewe na masujaage.
3 Uwe na anajeshi osi mundazunguluka mudzi mara mwenga chila siku
kpwa siku sita.
4 Chila munaphozunguluka mudzi uhu alavyadzi-sadaka sabaa ni aphiye
phamwenga namwi na akale mbere za sanduku ra chilagane. Chila
mmwenga wao akale akatsukula gunda ra pembe ya turume. Siku ya sabaa
mundazunguluka mudzi wa Jeriko kano sabaa, kuno alavyadzi-sadaka
anapiga magunda gao.
5 Wakati anapiga magunda gao ga pembe za turume na Aiziraeli
achisikira iyo sauti, osi naakote kululu nao ukuta wa hinyo mudzi wa Jeriko
undagbwa. Hipho atu andavamia hinyo mudzi, chila mmwenga ainjire na
pho aimirepho."
6 Phahi Joshuwa mwana wa Nuni waiha alavyadzi-sadaka, achiaambira,
"Unulani na mtsukule sanduku ra chilagane ra Mwenyezi Mlungu na
anjina sabaa atsukule magunda mbere za ro sanduku ra chilagane."
7 Naye achialagiza atu, "Phiyani mkauzunguluke mudzi kuno jeshi ririro
na silaha akale mbere ya sanduku ra Mwenyezi Mlungu."
8 Kama Joshuwa arivyolagiza atu, hara alavyadzi-sadaka ariotsukula
magunda ga turume sabaa mbere za Mwenyezi Mlungu akala mbere kuno
anapiga gara magunda kuno sanduku ra chilagane ra Mwenyezi Mlungu
rinaalunga nyuma.
9 Hara atu ariokala na silaha atanguliya hara alavyadzi-sadaka ambao
kala anapiga magunda, nao arindzi anjina achikala analunga-lunga nyuma
ya sanduku ra chilagane kuno magunda ganapigbwa vivyo kpwa vivyo.
10 Ela Joshuwa walagiza hara atu, "Mwimwi msikote kululu wala
sauti yenu kusikirwa, wala msigombe neno rorosi hadi siku ambayo
ndakuambirani mkote kululu; hipho ndipho mundapiga kululu."

5:12 5:12 Kutsama 16:35

11 Kpwa hivyo Joshuwa waahenda azunguluke mara mwenga chila siku
achikala akatsukula sanduku ra chilagane ra Mwenyezi Mlungu na kuuya
kambini.
12 Phahi Joshuwa walamuka ligundzu chiti na alavyadzi-sadaka achihala
sanduku ra chilagane ra Mwenyezi Mlungu.
13 Na hara alavyadzi-sadaka sabaa ariotsukula magunda sabaa atan-
guliya rira sanduku ra chilagane ra Mwenyezi Mlungu kuno anapiga
magunda gao bila ya kuricha. Nao hara ariokala na silaha kala a mbere
ya sanduku ra chilagane na anjina achikala nyuma.
14 Siku ya phiri azunguluka tsona mara mwenga nyo mudzi wa Jeriko,
chisha achiuya kambini. Ahenda hivyo kpwa siku sita.
15 Siku ya sabaa, alamuka chiti achizunguluka mudzi wa Jeriko dza
arivyohenda kpwa siku sita, ela siku iyo azunguluka hinyo mudzi kano
sabaa.
16 Iriphofika kano ya sabaa, alavyadzi-sadaka ariphopiga magunda gao,
Joshuwa waambira Aiziraeli, “Kotani kululu, mana Mwenyezi Mlungu
akakuphani huno mudzi
17 Huno mudzi na chochosi chiricho himu ndani chindatengbwa kpwa
Mwenyezi Mlungu kpwa kubanangbwa; Rahabu macheye yuya malaya na
osi ambao andakala a mwakpwe nyumbani ndio ndiorichwa aishi, kpwa
sababu wafwitsa apelelezi arioahuma.
18 Ela mwimwi richani vitu ambavyo vyaikpwa viangamizwe, ili sedze
mkarehera kambi ya Iziraeli matatizo na lana.
19 Ela feza na zahabu, miyo ya shaba na ya chuma ni mitakatifu
kpwa Mwenyezi Mlungu, nayo indaikpwa kpwenye hazina ya Mwenyezi
Mlungu.”
20 Kpwa hivyo alavyadzi-sadaka apiga gara magunda. Mara tu atu
ariphosikira sauti ya magunda, achikota kululu nao ukuta wa mudzi
uchigbwa. Atu ainjira hura mudzi kula phara atu ariphokala akaelekeza,
achiuteka nyo mudzi.
21 Chisha achiolaga kpwa upanga vyosi vyokala na uhai himo mudzini:
atu osi alume kpwa achetu, avyere kpwa adide, ng’ombe, mang’ondzi na
punda.
22 Naye Joshuwa achiambira hara apelelezi ariopeleleza iyo tsi, “Phiyani
mkainjire nyumba ya iye malaya mkatuluze iye mchetu na atue osi kama
murivyomuapira.”
23 Phahi hara barobaro ariopeleleza ainjira achimtuluza Rahabu, ise na
nine, nduguze a chilume na atue osi. Atuluza jamaa osi a Rahabu achiaika
kondze ya kambi ya Aiziraeli.
24 Chisha hinyo mudzi wa Jeriko achiutiya moho phamwenga na chila
chitu chirichokalamo isiphokala feza, zahabu, miyo ya shaba na ya chuma;
ihi achiitiya kpwenye hazina ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu.
25 Ela yuya malaya Rahabu phamwenga na atu osi a nyumba ya ise,
arichwa ni Joshuwa aishi, nacho chivyazi chao chinaishi kahi-kahi ya
Aiziraeli hadi rero, kpwa sababu wafwitsa apelelezi ariohumwa kupeleleza
mudzi wa Jeriko.
26 Joshuwa waapa wakati uho achiamba,
“Mutu yeyesi ndiye dzenga tsona mudzi hinyu wa
Jeriko naalaniwe ni Mwenyezi Mlungu.
Achidzenga msingiwe

6:20 **6:20** Aeburania 11:30 **6:25** **6:25** Aeburania 11:31 **6:26** **6:26** 1 Afalume 16:34

mwanawe wa kpwandza naafwe.
Na achidzenga maryango ga mudzi hinyo,
mwanawe chiziyanda naafwe.”
27 Phahi Mwenyezi Mlungu wakala phamwenga na Joshuwa, na ngumaye
ichigota tsi iyo yosi.

7

Atu a mudzi wa Ai anaturya Aiziraeli

1 Ela Aiziraeli taayakala aaminifu kuhusu vira vitu vyotengbwa ni
Mlungu, mana Akani mwana wa Karimi, mwana wa Zabudi, mwana wa
Zera, wa mbari ya Juda, wahala bazi ya vitu vyotengbwa ni Mlungu. Kpwa
hivyo Mwenyezi Mlungu achiatsukirirwa sana Aiziraeli.
2 Joshuwa wahuma atue kula Jeriko akapeleleze mudzi wa Ai, urio
phephi na Bethi-Aveni uphande wa mlairo wa dzuwa wa mudzi wa
Betheli, achiaambira, “Phiyani mkapeleleze yo tsi.” Nao achiphiya
kpwendapeleleza mudzi wa Ai.
3 Phahi auya kpwa Joshuwa achendamuamba, “Taina haja ya atu osi
aphiye kpwendapigana na atu a Ai, atu elufu mbiri au tahu hivi anatosha.
Usihende atu acharemwa bure mana atu a Ai ni achache.”
4 Kpwa hivyo atu kama elufu tahu aphiya, ela achendazoreswa ni atu a
mudzi hinyo wa Ai.
5 Aiziraeli mirongo mihahu na sita aolagbwa ni atu a Ai. Achiazoresa
kula kondze ya ryango ra mudzi hadi Shebarimu ambako Aiziraeli anji
aolagbwa mavoromokoni. Nao Aiziraeli mioyo yao ichiinjira wuoga.
6 Joshuwa phamwenga na vilongozi a Iziraeli akpwanyula nguwo zao na
achidzimwagira vumbi mwao vitswani achendadzibwaga chimabumabu
mbere za sanduku ra chilagane ra Mwenyezi Mlungu na achisala hipho
hadi dziloni.
7 Joshuwa achiamba, “Hai Bwana Mwenyezi Mlungu! Kpwa utu
wani wavusa swiswi atuo muho Joridani, ili uhulavye kpwa Aamori
ahuangamize? Si baha kala wahuricha ng’ambo ya muho Joridani!
8 Ee! Mwenyezi Mlungu, hata simanya niambedze ichikala Aiziraeli
akachimbira maadui gao!
9 Mana Akanani na atu osi asagalao tsi hino andasikira nao andahuvamia
na dzina rehu rindaangamika kabisa duniani. Dze! Dzinaro kulu
rindaphahadze nguma?”
10 Mwenyezi Mlungu achimuamba Joshuwa, “Unuka! Kpwa utu wani
ukadzibwaga chimabumabu?
11 Aiziraeli akahenda dambi, mana akavundza chilagane nrichoalagiza
achilunge. Akahala bazi ya vitu nrivyovitenga kpwa ajili yangu. Akaviiya,
kuchenga na akaviika phamwenga na vitu vyao.
12 Kpwa hivyo Aiziraeli taandaturya maadui gao, andakala a kuchimbira
maadui gao, kpwa sababu nyo enye akakala chitu cha kuangamizwa.
Sindakala phamwenga namwi, hadi mndiphoangamiza vitu nrivyotenga
kpwa ajili yangu kahi-kahi yenu.
13 Phahi unuka ukaatakase, aambire, ‘Dzitakaseni kpwa ajili ya
muhondo, mana hivyo ndivyo aambavyo Mwenyezi Mlungu.’ Mana
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Aiziraeli anaamba, ‘Kahi-kahi yenu, mwi
Aiziraeli kuna vitu nrivyotenga. Tamundaturya maadui genu hadi
mndiphousa kahi-kahi yenu vitu vyotengbwa kpwa ajili ya Mlungu.’

14 Kpwa hivyo muhondo ligundzu mundakpwedza mbere zangu mbari
bada ya mbari. Mbari ambayo Mwenyezi Mlungu andaitsambula indat-
supa mbere, mryango bada ya mryango. Mryango ambao Mwenyezi
Mlungu andautsambula undatsupa mbere, nyumba bada ya nyumba.
Nyumba ambayo Mwenyezi Mlungu andaitsambula indatsupa mbere,
mutu bada ya wanjina.
15 Naye mutu ndiyepatikana na vitu vyotengbwa kpwa ajili ya Mlungu
andaochwa na moho phamwenga na chila chituche mana wavundza
chilagane cha Mwenyezi Mlungu, naye wahendera dzambo iyi Iziraeli."

Akani anaolagbwa
kpwa kuhenda dambi

16 Phahi Joshuwa warauka chiti achiareha phephi Aiziraeli osi, mbari
bada ya mbari, nayo mbari ya Juda ichitsambulwa.
17 Ndipho mbari yosi ya Juda ichisenera phephi. Mryango bada ya
mryango, nao mryango wa Zera uchitsambulwa. Mryango wosi wa Zera
uchisengera phephi, nyumba bada ya nyumba na nyumba ya Zabudi
ichitsambulwa.
18 Joshuwa achireha atu a Zabudi phephi, mutu bada ya mutu na Akani
mwana wa Karimi, mwana wa Zabudi, mwana wa Zera wa mbari ya Juda
achitsambulwa.
19 Hipho Joshuwa wamuamba Akani, "Mwanangu, mtogole Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wa Aiziraeli na uniambire urigohenda, nawe usinifwitse."
20 Hipho Akani achimjibu Joshuwa achimuamba, "Kpweli námkosera
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Aiziraeli. Hiri ndiro rorihenda:
21 Nriphoona vwazi nono kula Shinari rokala kahi ya zewe, kama kilo
mbiri za feza na mraba wa zahabu uriokala zaidi ya nusu kilo, náviaza
na nchivihala, navyo návifwitsa dibwani ndani ya hema rangu na feza
nchiyiika tsini ya vitu vyosi."
22 Kpwa hivyo Joshuwa wahuma ahumwa achizola hiko hemani, achen-
daona vira vitu na zira feza tsiniye.
23 Nao ariphoviphaha kula himo hemani avirehera Joshuwa phamwenga
na atu osi a Iziraeli alafu achiviika photsi mbere za Mwenyezi Mlungu.
24 Phahi Joshuwa phamwenga na Aiziraeli ariokala phamwenga naye,
ahala Akani mwana wa Zera, feza, rira vwazi, mraba wa zahabu, anae a
chilume na achetu, ng'ombeze, pundae na mang'ondzige, hemare na vyosi
arivyokala navyo hadi Dete ra Akori.
25 Ariphofika Joshuwa achimuamba Akani, waurehera tabu, naye
Mwenyezi Mlungu andakurehera tabu ihi rero. Aiziraeli osi achimpiga
mawe Akani na atue osi hadi achifwa na miri yao achiyiocha.
26 Alafu achimuikira ndulu ya mawe ambago gachere phapho ta rero,
nazo tsukizi za Mwenyezi Mlungu zichidigirika. Kpwa hivyo hata rero
phatu hipho phanaihwa Dete ra Akori.*

8

Mudzi wa Ai unabanangbwa

1 Alafu Mwenyezi Mlungu achimuamba Joshuwa, "Usivundzike moyo
wala usikale muoga. Vivi hala jeshi rosi ra Iziraeli na uphiye ukavamie
mudzi wa Ai, mana mfalume wa Ai nikamtiya mwako mikononi
phamwenga na atue, mudziwe na yo tsiiye.

* **7:26 7:26** ***Akori*** manage ni *tabu.*

2 Mundaangamiza mudzi wa Ai na mfalumewe dza viratu murivyoangamiza mudzi wa Jeriko phamwenga na mfalumewe. Ela vyosi ndivyohala zewe na mifugo yao indakala mali yenu. Hinyo mudzi utengere atu ndinyo uuoteya kula uphande wa nyuma."

3 Kpwa hivyo Joshuwa na jeshi rosi aphiya Ai. Joshuwa achitsambula alume enye mkpwotse elufu mirongo mihahu nao achiahuma usiku.
4 Achialagiza hivi, "Mwimwi mundaoteya hinyo mudzi kpwa nyuma, ela msikale kure na nyo mudzi, namwi mosi mkale tayari.
5 Mimi na atu osi ario phamwenga nami hundausengerera hinyo mudzi. Aho ndiphotuluka kondze ili kuhupiga kama vyohenda mwandzo, swiswi hundagaluka huchimbire.
6 Aho andaenderera kutuluka kondze ahulunge hadi akale kure na mudzi wao, mana andaona anauzoresa dza arivyohenda hipho mwandzo. Swiswi hundaaricha auzorese.
7 Hipho, mwimwi mundatuluka kula hiko ambako munaoteya muvamie hinyo mudzi mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu andautiya mudzi mwenu mikononi.
8 Wakati mkauhala zewe hinyo mudzi mundautiya moho kama Mwenyezi Mlungu arivyolagiza. Higo ndigo malagizo ambago mundagalunga."
9 Phahi Joshuwa waahuma, nao achiphiya phatu phao phakpwendaoteya, kahi-kahi ya mudzi wa Betheli na Ai uphande wa mtswerero wa dzuwa wa nyo mudzi wa Ai, ela usiku uho Joshuwa walala kambini.

10 Siku ya phiriye Joshuwa walamuka chiti achikusanya Aiziraeli na achielekeya mudzi wa Ai, iye na vilongozi vya Aiziraeli akala mbere za atu osi.
11 Anajeshi osi ariokala phamwenga na Joshuwa aphiya hadi phephi, tsolokero ra nyo mudzi, nao achichita kambi uphande wa vurini mwa nyo mudzi. Kahi-kahi yao na mudzi wa Ai kala phana dete.
12 Hipho watsambula atu elufu tsano achiaika aotee uphande wa mtswerero wa dzuwa wa mudzi wa Ai, kahi-kahi ya mudzi wa Betheli na Ai.
13 Kpwa hivyo jeshi rosi kala richikala rikapangbwa tayari kpwa viha. Diba kulu ra anajeshi raikpwa uphande wa vurini mwa hinyo mudzi, na hara aoteyadzi aikpwa uphande wa mtswerero wa dzuwa wa nyo Mudzi. Ela usiku uho Joshuwa walala pho deteni.

14 Mfalume wa mudzi wa Ai ariphoona higo, iye na atue osi ahenda wangbwi achituluka ligundzu kpwendakutana phatu pha kukutana phololana na Araba ili apigane na Aiziraeli. Ela kayamanya kukala kpwakala na chikosi cha kupweka nyuma ya nyo mudzi.
15 Phahi Joshuwa na Aiziraeli osi adzihenda kukala akashindwa, achichimbira uphande wa jangbwani.
16 Hipho, atu osi ariokala himo mudzini aihwa phamwenga ili alunge Aiziraeli. Kadiri arivyokala anamlunga Joshuwa achikala anazidi kusengera kure na nyo mudzi wa Ai.
17 Takuna hata mlume mmwenga yesala mudzi wa Ai ama Betheli wakati wa kuzoresa Aiziraeli, nao mudzi achiuricha laza.

18 Phahi Mwenyezi Mlungu achimuamba Joshuwa, "Golosa fumoro kuelekeza mudzi wa Ai, mana ndakuhenda uushinde." Naye Joshuwa achigolosa fumo ririrokala mwakpwe mkpwononi kuelekeza nyo mudzi.

19 Joshuwa ariphogolosa mkpwonowe, jeshi rokala rinaoteya ratuluka
upesi, azola achiinjira ndani ya mudzi wa Ai nao achiuhala na achihenda
wangbwi wa kuutiya moho.
20 Atu a Ai aripholola nyuma, mosi wa nyo mudzi kala ukafika mainguni.
Nao taayakala na pha kuchimbirira mana Aiziraeli ambao kala akazorera
jangbwani aagalukira na achiandza kuapiga.
21 Joshuwa na Aiziraeli osi ariphoona jeshi rokala rinaoteya rikauhala
zewe nyo mudzi na mosi unatuluka kula mo mudzini, aagalukira atu a Ai
achiaolaga.
22 Hara Aiziraeli kala akavamia atuluka kula himo mudzini achiapiga
kula nyuma, atu a Ai achikala akazangirwa ni Aiziraeli chila uphande, nao
achiapiga achiaolaga na taphana hata mmwenga yesala wala kuchimbira.
23 Ela mfalume wa mudzi wa Ai watsukulwa (achikala achere moyo)
mzima hadi kpwa Joshuwa.
24 Aiziraeli ariphomala kuolaga atu a Ai kpwa upanga hiko weruni
ambako Aiziraeli kala akafika bada ya kuzolwa ni atu a Ai, auya Ai
achendaolaga osi ambao kala akasala.
25 Atu osi a Ai aolagbwa siku hiyo, jumula yao kala ni atu elufu kumi na
mbiri alume kpwa achetu.
26 Mana Joshuwa kauyizire mkpwonowe ambao kala ukagbwirira fumo
kuelekeza mudzi wa Ai hadi ariphomala kuolaga atu osi a Ai.
27 Vitu ambavyo taviangamizirwe ni mifugo na vitu vyanjina ambavyo
Aiziraeli ahala vichikala vyao kulengana na maneno ga Mwenyezi Mlungu
arigomlagiza Joshuwa.
28 Hipho Joshuwa wauocha mudzi wa Ai achiuhenda ukale tsumbi ya
mawe, na achiuhenda gandzo hadi rero.
29 Chisha achimsongola mfalume wa Ai dzulu ya muhi naye achimricha
phapho hadi dziloni. Kuriphofika dziloni Joshuwa waamurisha atu
achiutsereza nyo mwiri, achiubwaga ryango ra mudzi nao achiufwinika
na ndulu ya mawe ambago gachere phapho hadi rero.

Chilagane cha Mwenyezi Mlungu chinaikpwa luphya

30 Chisha Joshuwa wadzenga phatu pha kulavira sadaka Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wa Aiziraeli hiko mwango wa Ebali.
31 Wadzenga viratu Musa mtumishi wa Mwenyezi Mlungu arivyolag-
iza Aiziraeli, kama vyoandikpwa katika chitabu cha shariya za Musa,
kuamba "Dzenga phatu pha kulavira sadaka kuhumira mawe ambago
tagatsongerwe wala kugutwa na chuma." Dzulu ya hipho phatu pha
kulavira sadaka, amlavira sadaka ya kuochwa na sadaka ya amani.
32 Joshuwa waandika nakala ya shariya za Musa dzulu ya mawe higo
mbere za Aiziraeli osi.
33 Nao Aiziraeli osi, enyezi na ajeni phamwenga na vilongozi vyao,
atumia na aamuli aima uphande huno na huno kulolana na sanduku ra
chilagane mbere za Alawi ambao ni alavyadzi-sadaka ariokala akatsukula
sanduku ra chilagane ra Mwenyezi Mlungu. Nusu yao aima mbere ya
mwango Gerizimu na nusu yanjina achiima mbere ya mwango Ebali, dza
viratu Musa, mtumishi wa Mwenyezi Mlungu arivyolagiza hipho mwandzo
kuhusu kujaliwa kpwa Aiziraeli.

8:30 **8:30** Kumbukumbu 27:2–8 **8:31** **8:31** Kutsama 20:25 **8:33** **8:33** Kumbukumbu 11:29; 27:11–14

34 Badaye Joshuwa wasoma maneno gosi ga shariya, baraka na lana
kulengana na gosi goandikpwa kahi ya chitabu cha shariya.
35 Taphana hata neno mwenga arirolagiza Musa ambaro Joshuwa
karisomere mbere za Aiziraeli osi phamwenga na achetu, anache na ajeni
osi ariosagala phamwenga nao.

9

Atu a Gibioni anachenga Aiziraeli

1 Afalume osi ariokala mtswerero wa dzuwa wa muho Joridani asikira
gokala gakahendeka. Aho kala ni afalume a Ahiti, Aamori, Akanani,
Aperizi, Ahivi na Ajebusi. Anjina a afalume aho kala asagala kpwenye
tsi za myango na za kugbwa na seemu za pwani ya Bahari Kulu kuelekeya
Lebanoni.
2 Afalume aho akusanyana phamwenga na nia mwenga ili kupigana viha
na Joshuwa na Aiziraeli.
3 Ela atu a Gibioni ariphosikira vira Joshuwa arivyohenda midzi ya Jeriko
na Ai,
4 akata shauri kuhumira ujanja achidzihenda ni ahumwa. A tayarisha
vyakurya, achivitiya ndani ya magunia ga kare agapandiza dzulu ya punda
ao, viriba vya uchi vyotsakala na kala vi tele viraka.
5 Piya avwala virahu vyoahuka na kushonwa-shonwa na mademu-demu
ga nguwo. Vyakurya vyao kala vikakpwalala tsona vikagbwira koga.
6 Phahi amlunga Joshuwa hiko kambini Giligali achendamuamba iye
phamwenga na Aiziraeli, “Hukedza kula tsi ya kure sana; hunavoya muike
chilagane cha amani naswi.”
7 Ela Aiziraeli achiajibu hara Ahivi, “Pengine munaishi phephi naswi,
kpwa hivyo tauweza kuika chilagane namwi.”
8 Achimuamba Joshuwa, “Swiswi hu atumishio.” Naye Joshuwa achi-
auza, “Mwino mu ano ani na mlaphi?”
9 Nao achimjibu achimuamba, “Swiswi atumishio hula tsi ya kure sana
naswi hukedza kpwa sababu ya nguma za Mwenyezi Mlungu, Mlunguo.
Mana hwasikira umaarufuwe na gosi arigohenda hiko tsi ya Misiri,
10 na gosi arigoahendera afalume airi a Amori seemu ya mlairo wa
dzuwa wa muho Joridani — Sihoni mfalume wa Heshiboni na Ogi mfalume
wa Bashani ariyesagala hiko Ashitarothi.
11 Kpwa hivyo vilongozi na atu a tsi yehu ahuamba, ‘Halani vyakurya
kpwa ajili ya charo, phiyani mkpwakutane nao muambire, “Swiswi hu
atumishi enu, ikani chilagane naswi.” ’
12 Mikahe ihi kala i moho wakati huriphoandza charo, ela vivi ikakp-
walala na kugbwira koga.
13 Na vivi viriba kala ni viphya wakati huriphoviodzaza uchi, ela lola
ambavyo vikatsafutsika. Nguwo na virahu vyehu vikasira kpwa sababu
ya charo chire.”
14 Phahi atu a Iziraeli atata vyakurya vyao ela taayamuuza ushauri
Mwenyezi Mlungu.
15 Phahi Joshuwa waika chilagane cha amani nao ili arichwe asagale, na
vilongozi a Iziraeli akubaliana nao na achiaapira.
16 Siku tahu bada ya kuika chilagane na atu a Gibioni, Aiziraeli asikira
kukala ni majirani anaoishi phephi nao.

9:7 **9:7** Kutsama 23:32; 34:12; Kumbukumbu 7:2 **9:10** **9:10** Isabu 21:21–35

17 Kpwa hivyo Aiziraeli aandza charo na bada ya siku tahu tu achikala
akafikira midzi yao ambayo ni Gibioni, Kefira, Beerothi na Kiriathi-
Jearimu.
18 Ela Aiziraeli taayashambuliya mana vilongozi a Iziraeli kala akaika
mapatano kpwa kuaapira kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Aiziraeli.
Naro kundi rosi ra Aiziraeli richilalamika kuhusu garigohendwa ni
vilongozi.
19 Hara vilongozi achiambira rira kundi, “Hwaapira kpwa Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wa Aiziraeli kpwa hivyo tahuweza kuahenda rorosi iyi.
20 Ela hundaahendera hivi: hundaaricha aishi, sedze Mlungu akahut-
sukirirwa kpwa sababu hukavundza mapatano hurigoaapira.”
21 Vilongozi achienderera kuamba, “Aricheni asagale ela andahuendzera
kuni na kuhuhekera madzi kpwa kundi rosi.” Kpwa hivyo hakikisho ra
vilongozi richilungbwa.
22 Joshuwa waiha Agibioni achiauza achiamba, “Kpwa utu wani
mwahuchenga kukala mwala tsi ya kure mbavi munaishi phephi naswi?
23 Vivi mkalaniwa na vivi tamundaricha kukala atumwa a kuendza kuni
na kuheka madzi kpwa ajili ya nyumba ya Mlungu wangu.”
24 Nao achimjibu Joshuwa achimuamba, “Atumishio aambirwa
ching’ang’a vira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu arivyolagiza
mtumishiwe Musa akaangamize mbere za Aiziraeli atu osi aishio tsi
hino na kukuphani mwimwi ikale mali yenu. Kpwa hivyo hwamakira
maisha gehu ndiyo mana hwahenda hivyo.
25 Vivi hu mwako mikononi, henda kama uonavyo ni sawa kpwako.”
26 Hiri ndiro ariroahendera, waaokola kula kpwa Aiziraeli nao taayaao-
laga.
27 Ela kuandzira siku iyo, Joshuwa waahenda aendzadzi a kuni na aheki
a madzi kpwa kundi rosi ra Aiziraeli na kpwa phatu pha kulavira sadaka
pha Mwenyezi Mlungu kokosi Mlungu ndikotsambula. Hivi ndivyo irivyo
hadi rero.

10

Dzuwa rinaimiswa

1 Mfalume Adoni-Sedeki wa Jerusalemu wasikira vira Joshuwa
arivyoshinda mudzi wa Ai na arivyohuangamiza kabisa. Wasikira vira
Joshuwa arivyouhenda mudzi wa Ai na mfalumewe kama arivyouhenda
mudzi wa Jeriko na mfalumewe. Piya wasikira vira atu a Gibioni arivyoika
mapatano na Aiziraeli nao achikala anaishi phamwenga nao.
2 Habari hizi zamtiya wuoga iye na atue kpwa sababu mudzi wa Gibioni
kala ni mudzi mkpwulu dza mmwengawapho wa midzi yokala na afalume
tsona wakala ni mkpwulu kuriko Ai na alume osi a mudzi uho kala ni
masujaa.
3 Phahi Adoni-Sedeki mfalume wa Jerusalemu wahuma ujumbe kpwa
afalume Hohamu wa Heburoni, Piramu wa Jarimuthi, Jafia wa Lakishi na
Debiri wa Egiloni, achiaambira,
4 “Ndzoni mniterye kushambuliya atu a Gibioni mana aika mapatano ga
amani na Joshuwa na Aiziraeli.”
5 Hipho hara afalume atsano a Aamori — mfalume wa Jerusalemu, wa
Heburoni, wa Jarimuthi, wa Lakishi na wa Egiloni aungana achiphiya
na majeshi gao achendachita kambi na kuuzunguluka mudzi wa Gibioni
achiushambuliya.

6 Atu a Gibioni achihuma ujumbe kpwa Joshuwa hiko kambini Giligali
achimuamba, “Nakuvoya usihuriche swiswi atumishio, ndzo upesi wedze
uhuterye na uhutivye, mana afalume osi a Aamori asagalao tsi ya myango
akedza kuhushambuliya.”
7 Phahi Joshuwa wauka Giligali phamwenga na jeshire rosi phamwenga
na hara masujaa enye mkpwotse.
8 Mwenyezi Mlungu achimuamba Joshuwa, “Usiogophe, mana nkaatiya
mwako mkpwononi. Taphana hata mmwenga ndiye kuturya.”
9 Phahi Joshuwa bada ya mwendo wa usiku kucha kula Giligali,
waagbwira Aamori taadzangbwedziikato.
10 Naye Mwenyezi Mlungu achiahenda akakame kpwa wuoga mbere za
Aiziraeli ambao aolaga atu anji hiko Gibioni, achiazoresa kuelekeya njira
ya Bethi-Horoni hadi Azeka na Makeda ambako piya aaolaga.
11 Wakati ariphokala anachimbira Aiziraeli kutsupira njira ya kutserera
kula Bethi-Horoni kuelekeya Azeka, Mwenyezi Mlungu waarehera mvula
ya mawe makulu kula mlunguni gachiaolaga. Phahi hinyo arioolagbwa ni
mvula ya mawe kala ni anji kuriko arioolagbwa ni Aiziraeli kpwa upanga.
12 Siku iyo Mwenyezi Mlungu aripholavya Aamori kpwa Aiziraeli,
Joshuwa wagomba na Mwenyezi Mlungu mbere za Aiziraeli achiamba,
“Uwe dzuwa ima dzulu ya mudzi wa
Gibioni,
na uwe mwezi hiko Dete ra
Aijaloni.”
13 Naro dzuwa raima nao mwezi uchiima piya, hadi taifa richidziriphiza
kpwa maadui gao. Maneno gaga gaandikpwa katika chitabu cha Jashari,
dzuwa raima kahi-kahi ya mlungu kpwa muda wa siku ndzima, na richikaa
kutswa.
14 Kabila ya siku iyo takuyakala na siku dza iyo na takundakala tsona
na yanjina dza iyo ambapho Mwenyezi Mlungu waphundza mwanadamu.
Kpwa hakika Mwenyezi Mlungu wapigania Aiziraeli!
15 Chisha Joshuwa wauya kambini Giligali phamwenga na jeshi rosi ra
Aiziraeli.

Afalume atsano anaolagbwa

16 Hara afalume atsano achimbira achendadzifwitsa pangoni hiko
Makeda.
17 Joshuwa waambirwa kukala hara afalume atsano akaonewa akadz-
ifwitsa pangoni hiko Makeda.
18 Joshuwa achiamba, “Pingilisani mawe makulu muzibe mlomo wa
pango hiro na mawe makulu, chisha phaikpwe atu arinde.
19 Ela mwimwi musisale kuko ela endererani kuendza maadui genu,
ashambuliyeni kula uphande wa nyuma na msiariche akainjira mwao
midzini, mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu akaatiya mwenu
mikononi.”
20 Joshuwa na Aiziraeli aapiga na kuaolaga anji sana, na hara achache
ariotiya azorera midzi yao yenye ngome,
21 Ndipho Aiziraeli osi achiuya kpwa Joshuwa hiko kambini Makeda na
taphana yeyesi yejeza kugomba rorosi chinyume cha Aiziraeli.
22 Tsona Joshuwa achiamba, “Kafwenuleni nyo mlomo wa ro pango,
munirehere hara afalume atsano.”

10:13 10:13 2 Samueli 1:18

23 Nyo atu ahenda hivyo, achiareha hinyo afalume atsano kula mura
pangoni. Mfalume wa Jerusalemu, wa Heburoni, wa Jarimuthi, wa Lakishi
na wa Egiloni.
24 Hara afalume ariphorehwa kpwa Joshuwa, iye walagiza alume osi
a Aiziraeli naye achiambira vilongozi a jeshi ariokala akaphiya nao,
"Ndzoni phephi muavyoge singo hinya afalume." Hipho akpwedza phephi
achiavyoga singo zao.
25 Naye Joshuwa achiaambira, "Msiogophe wala kuvundzika mioyo,
dinani chilume na mkale hodari mana hivyo ndivyo Mwenyezi Mlungu
ndivyogahenda maadui genu gosi mndigopigana nago."
26 Badaye Joshuwa waolaga hara afalume atsano ndipho achiadunga
dzulu za mihi mitsano na achiaricha phapho hadi dziloni.
27 Dzuwa ririphotswa Joshuwa walagiza miri yao itserezwe na ikat-
suphiwe pango rirokala akadzifwitsa. Achipanga mawe makulu pho
mlomoni pha ro pango nago gachere phapho hata rero.
28 Siku Joshuwa ariphoteka mudzi wa Makeda, waolaga mfalumewe na
atu osi bila kusaza hata mmwenga. Mfalume wa Makeda wahenderwa
kama vyohenderwa mfalume wa Jeriko.
29 Kula Makeda, Joshuwa phamwenga na Aiziraeli osi aphiya Libuna
achendapigana nao.
30 Mwenyezi Mlungu achiulavya nyo mudzi na mfalumewe mikononi
mwa Aiziraeli, naye achiuangamiza kpwa upanga phamwenga na chila
mutu ariyekalamo, taphana hata mutu mmwenga yesazwa. Naye
mfalumewe wahenderwa kama mfalume wa Jeriko.
31 Chisha kula Libuna, Joshuwa phamwenga na Aiziraeli osi aphiya
Lakishi achendauzangira na achiushambuliya.
32 Mwenyezi Mlungu achiulavya mudzi wa Lakishi mikononi mwa
Iziraeli, nao siku ya phiri achiuteka na achiolaga atu osi ariokala mo
mudzini, dza viratu arivyokala akauhenda mudzi wa Libuna.
33 Hipho mfalume Horamu wa Gezeri wakpwedzaterya atu a Lakishi ela
iye achiolagbwa phamwenga na jeshire ni Joshuwa, wala taphana yesala.
34 Kula Lakishi, Joshuwa phamwenga na Aiziraeli osi aphiya mudzi wa
Egiloni achendauzangira na achiushambuliya
35 nao achiuteka siku iyo-iyo, achiushambuliya kpwa upanga, naye
waolaga chila mutu yekala mo mudzini dza arivyohenda mudzi wa
Lakishi.
36 Chisha Joshuwa phamwenga na Aiziraeli osi auka Egiloni achiphiya
mudzi wa Heburoni achendaushambuliya,
37 auteka nyo mudzi, achiushambuliya kpwa upanga phamwenga na
mfalumewe na vidzidzivye na achiangamiza chila mutu bila kusaza hata
mmwenga, dza viratu arivyohendera mudzi wa Egiloni.
38 Tsona Joshuwa phamwenga na Aiziraeli osi agaluka na achishambu-
liya Debiri.
39 Achiuteka nyo mudzi, mfalumewe na vidzidzivye na kuaolaga osi
ariokalamo bila kusaza hata mutu mmwenga. Dza viratu arivyohenda
Heburoni, na mudzi wa Libuna phamwenga na mfalumewe, mudzi wa
Debiri na mfalumewe wauhendera dza vivyo.
40 Phahi Joshuwa wateka tsi zosi arizoshinda, afalume a seemu za
myangoni, seemu za Negebu, seemu za kugbwa na seemu za mavoromoko
phamwenga na afalume aho naye waangamiza bila kusaza hata mmwenga

ariyekala anaphuma kama Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Aiziraeli arivyolagiza.
41 Joshuwa waashinda kula Kadeshi-Barinea hadi Gaza na tsi ya Gosheni kufikira Gibioni.
42 Joshuwa washinda afalume osi na tsi zao charo chimwenga kpwa sababu Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli waapigania.
43 Ndipho Joshuwa phamwenga na Aiziraeli osi achiuya kambini Giligali.

11

Afalume kula Vurini anashindwa

1 Mfalume Jabini wa mudzi wa Hazori ariphosikira kuhusu ushindi wa Joshuwa, waphirika ujumbe kpwa mfalume Jobabu wa Madoni, mfalume wa Shimuroni, mfalume wa Akishafu,
2 na kpwa afalume ariosala tsi ya myango uphande wa vurini, uphande wa Araba vurini mwa Kinerethi, uphande wa vidzango vya mtswerero wa dzuwa na seemu za dzulu za Nafothi-Dori uphande wa mtswerero wa dzuwa.
3 Piya waphirika ujumbe kpwa Akanani ario seemu ya mlairo wa dzuwa na seemu ya mtswerero wa dzuwa, kpwa Aamori, kpwa Ahiti, Aperizi na kpwa Ajebusi ariosagala tsi ya myango na kpwa Ahivi ariosagala tsini ya mwango Herimoni kpwenye tsi ya Mizipa.
4 Nao achituluka na majeshi gao gosi. Ao kala ni anji dza mtsanga wa pwani na atuluka na farasi anji na magari manji ga kuvwehwa ni farasi.
5 Afalume hinya osi aungana na achendachita kambi phamwenga seemu ya visima vya madzi ga Meromu ili apigane na Aiziraeli.
6 Naye Mwenyezi Mlungu achimuamba Joshuwa, “Usiogophe mana muhondo muda dza uhu nindaangamiza kpwa kuatiya mikononi mwa Aiziraeli, namwi mundaakata kano za maguluni za nyo farasi aho na kutiya moho magari gao ga kuvwehwa ni farasi.”
7 Phahi Joshuwa na jeshire rosi aphiya gafula hiko visima vya Meromu nao achiashambuliya.
8 Naye Mwenyezi Mlungu achiatiya mikononi mwa Aiziraeli, ambao aapiga na kuazoresa hadi mudzi mkpwulu wa Sidoni na Misirefothi-Maimu, hadi uphande wa mlairo wa dzuwa kufikira Dete ra Mizipa. Aiziraeli aapiga hadi achiaolaga osi bila kusaza hata mutu mmwenga.
9 Joshuwa waakata kano za magulu ga nyo farasi na magari gao ga kuvwehwa ni farasi achigatiya moho kama Mwenyezi Mlungu arivyolagiza.
10 Wakati hinyo Joshuwa wagalukira mudzi wa Hazori achiushambuliya na mfalumewe achimuolaga kpwa upanga na mudzi achiuhala zewe, mana Hazori kala ndio mudzi mkpwulu kahi za falume hizo zosi.
11 Nao achiaolaga kpwa upanga osi ariokala himo bila kusaza hata mmwenga ariyekala anaphuma, nao mudzi wa Hazori achiutiya moho.
12 Joshuwa piya waocha midzi hira yanjina yosi na kuolaga afalumee kama Musa mtumishi wa Mwenyezi Mlungu arivyolagiza.
13 Ela Aiziraeli taayaocha midzi yodzengbwa dzulu ya midzi yokala ikavundzwa isiphokala Hazori, mudzi ambao Joshuwa wauocha.
14 Aiziraeli ahala zewe vitu vyosi na mifugo ya midzi ihi, ela atu osi aolagbwa na upanga bila kusaza hata mmwenga yekala anaphuma.
15 Malagizo gaga gahewa Musa mtumishi wa Mwenyezi Mlungu, naye Musa achimlagizira Joshuwa ambaye wagatimiza. Joshuwa wahenda chila dzambo ambaro Mwenyezi Mlungu wamlagiza Musa.

Seemu yohalwa ni Joshuwa

16 Phahi Joshuwa wahala zewe tsi ndzima: seemu za myangoni, seemu
yosi ya Negebu, seemu yosi ya Gosheni, seemu za kugbwa, Araba, na tsi
ya myango ya Iziraeli na seemuye ya kugbwa,
17 kula mwango wa Halaki, uambukao kuphiya Seiri hadi Baali-Gadi iriyo
Dete ra Lebanoni tsini ya mwango Herimoni. Wateka afalume osi nao
achiaolaga.
18 Viha vya Joshuwa na afalume hinya osi vyahala muda mure.
19 Takuna mudzi urioika mapatano ga amani na Iziraeli isiphokala
Gibioni ambamo mwaishi Ahivi. Midzi yanjina yosi yatekpwa vihani.
20 Yakala ni alondago Mwenyezi Mlungu kuapha mioyo mifu ili edze
apigane na Aiziraeli kpwa aphahe kuangamiza bila kuonerwa mbazi. Gaga
wagahenda kama Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza Musa.
21 Wakati hinyo, Joshuwa waphiya kpwendaangamiza Aanaki na midzi
yao iriyokala tsi ya mwangoni, Heburoni, Debiri, Anabu na kula tsi yosi ya
Juda, tsi ya mwangoni ya Iziraeli.
22 Takuna mutu wa kabila ra Anaki ambaye wasala kpwenye tsi ya
Aiziraeli. Asala achache tu kpwenye midzi ya Gaza, Gathi na Ashidodi.
23 Phahi Joshuwa wahala zewe tsi yosi kulengana na viratu Mwenyezi
Mlungu arivyogomba na Musa. Naye Joshuwa achiaganyira kama urisi
kpwa Iziraeli kulengana na mbari zao. Chisha tsi ndzima ichihurira,
ichikala bila viha.

12

Afalume arioturywa ni Musa

1 Hano ndio afalume a tsi ambazo Aiziraeli aaturya na tsi zao achizihala
zichikala zao. Tsi hizo zakala mlairo wa dzuwa wa muho Joridani, kula
Dete ra Arinoni hadi mwango Herimoni na tsi yosi ya uphande wa mlairo
wa dzuwa wa Araba.
2 Mfalume Sihoni wa Aamori, ariyeishi Heshiboni na kutawala kula
Aroeri, mudzi uriokala kanda-kanda ya Dete ra Arinoni, kula kahi-kahi
ya hiro dete hadi muho Jaboki urio muphakani na Aamoni, yani nusu ya
tsi ya Giliadi.
3 Piya watawala seemu ya mlairo wa dzuwa wa Araba kula bahari ya
Kinerethi hadi bahari ya Araba (Bahari ya Munyu), hadi Bethi-Jeshimothi,
chisha seemu ya mwakani ya mavoromoko ga Pisiga.
4 Wanjina ni mfalume Ogi, mmwenga wa Arafa ariosala ambaye
watawala Bashani na achisagala Ashitarothi na Edirei.
5 Ufalumewe waandzira mwango wa Herimoni, Saleka na Bashani
yosi hadi mphaka wa atu a Geshuri na Maaka na nusu ya Giliadi hadi
muphakani mwa tsi ya mfalume Sihoni wa Heshiboni.
6 Musa mtumishi wa Mwenyezi Mlungu na Aiziraeli aashinda viha. Naye
Musa mtumishi wa Mwenyezi Mlungu, tsi iyo achiipha mbari za Rubini,
Gadi na nusu ya mbari ya Manase ili ikale mali yao.

Afalume arioturywa ni Joshuwa

7 Hinya ni afalume ambao Joshuwa na Aiziraeli aaturya uphande wa
mtswerero wa dzuwa wa muho Joridani. Afalume aha kala achisagala kula
Baali-Gadi Dete ra Lebanoni hadi mwango Halaki, unaoambuka kuphiya
Seiri, (naye Joshuwa achiganyira mbari za Iziraeli ili ikale mali yao.

11:20 11:20 Kumbukumbu 7:16 **12:1 12:1** Isabu 21:21–35; Kumbukumbu 2:26—3:11 **12:6 12:6** Isabu 32:33; Kumbukumbu 3:12

8 Seemu za tsi za myango, vidzango vya uphande wa mtswerero wa
dzuwa, Araba, mavoromoko ga mwango, jangbwa na Negebu, yani tsi
yokala inasagala Ahiti, Aamori, Akanani, Aperizi, Ahivi na Ajebusi)
9 Hinya ndio afalume arioshindwa ni Joshuwa na atu a Iziraeli: Mfalume
wa Jeriko, mfalume wa Ai (tsi yokala phephi na Betheli)
10 mfalume wa Jerusalemu, mfalume wa Heburoni,
11 mfalume wa Jarimuthi, mfalume wa Lakishi,
12 mfalume wa Egiloni, mfalume wa Gezeri,
13 mfalume wa Debiri, mfalume wa Gederi,
14 mfalume wa Horima, mfalume wa Aradi,
15 mfalume wa Libuna, mfalume wa Adulamu
16 mfalume wa Makeda, mfalume wa Betheli,
17 mfalume wa Tapua, mfalume wa Heferi,
18 mfalume wa Afeki, mfalume wa Lasharoni,
19 mfalume wa Madoni, mfalume wa Hazori,
20 mfalume wa Shimuroni-Meroni, mfalume wa Akishafu,
21 mfalume wa Taanaki, mfalume wa Megido,
22 mfalume wa Kedeshi, mfalume wa Jokineamu hiko Karimeli,
23 mfalume wa Dori (hiko Nafothi-Dori), mfalume wa Goyimu hiko
Giligali,
24 mfalume wa Tirisa. Afalume osi kala ni mirongo mihahu na
mmwenga.

13

Tsi yokala taidzangbwetekpwa

1 Joshuwa ariphokala mtumia sana, Mwenyezi Mlungu wamuamba,
“Uwe ukakala mtumia sana na kuchere na seemu kulu sana ambayo bado
taidzangbwetekpwa ikale yenu.
2 Seemu hizo ni: tsi yosi ya Afilisti na tsi yosi ya Ageshuri
3 yani seemu imanyikanayo kama ya Akanani, kuandzira chidzuho cha
Shihori chiricho mphaka wa Misiri hadi seemu za Ekironi iriyo uphande
wa vurini. Maeneo gosi ga atawala atsano a Afilisti: Gaza, Ashidodi,
Ashikeloni, Gathi na Ekironi phamwenga na eneo ra Aavi,
4 kpwa uphande wa mwakani. Vivyo hivyo tsi yosi ya Akanani ni
kuandzira Ara iriyo tsi ya Asidoni kpwenderera hadi Afeki kuriko na
mphaka wa Aamori,
5 vivyo hivyo eneo ra Gebali na Lebanoni iriyo mlairo wa dzuwa wa
seemu ya Baali-Gadi tsini ya mwango Herimoni hadi phatu pha kumenyera
Hamathi,
6 piya seemu za myango iriyo kahi-kahi ya Lebanoni na Misirefothi-
Maimu ambayo enyezie ni Asidoni. Kadiri Aiziraeli ndivyoenderera
kpwenye tsi hizo, mimi mwenye nindagazola mataifa higo mbere zenu.
Nawe undaaganyira Aiziraeli seemu hizo dza vyo nrivyokulagiza.
7 Kpwa hivyo undaganya tsi hizo kpwa Aiziraeli, zikale urisi wa hizo
mbari tisiya na nusu ya mbari ya Manase.”

Kuganywa kpwa tsi
ya mlairo wa dzuwa wa Joridani

8 Mbari za Rubini, Gadi na nusu yanjina ya mbari ya Manase kala
zikahewa tsi iriyo mlairo wa dzuwa wa muho Joridani ikale urisi wao dza
vyo Musa mtumishi wa Mwenyezi Mlungu arivyoaganyira.

13:6 13:6 Isabu 33:54 **13:8 13:8** Isabu 32:33; Kumbukumbu 3:12

9 Seemu yao yaandzira Aroeri kanda-kanda ya Dete ra Arinoni na mudzi
hura uriokala kahi-kahi ya dete, tsi yosi ya kugbwa hangu Medeba hadi
Diboni.
10 Chisha mphaka waenderera kula midzi yosi ya mfalume Sihoni wa
Aamori, yetawala hiko Heshiboni hadi mphaka na Aamoni,
11 phamwenga na tsi za Giliadi, seemu za Ageshuri na Amaaka, mwango
wa Herimoni na tsi yosi ya Bashani hadi Saleka.
12 Piya na ufalume wosi wa Ogi mmwenga wa Arafa ariosala, ambaye
watawala hiko Ashitarothi na Edirei ko Bashani. Musa kala akaashinda
Arafa osi na kuazola,
13 isiphokala Ageshuri na Amaaka ambao tayazolwa ela anaishi na
Aiziraeli hadi rero.
14 Musa kayaapha mbari ya Alawi seemu yoyosi ikale urisi wao, ela
seemu za sadaka zolaviwa kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli
za kuochwa na moho ndiro rokala fungu rao kama arivyolagiza Musa.

Seemu yohewa mbari ya Rubini

15 Seemu za tsi ambayo Musa waapha atu a mbari ya Rubini kulengana
na miryango yao,
16 yaandzira Aroeri kanda-kanda ya Dete ra Arinoni na mudzi uriokala
kahi-kahi ya dete hiro phamwenga na tsi yosi ya kugbwa ya Medeba.
17 Seemu iyo yatsanganya Heshiboni na midziye yosi yokala seemu za
kugbwa: yani Diboni, Bamothi-Baali, Bethi-Baali-Meoni,
18 Jahaza, Kedemothi, Mefaathi,
19 Kiriathaimu, Sibuma, Serethi-Shahari dzulu ya mwango pho deteni,
20 Bethi-Peori, mavoromoko ga mwango Pisiga, Bethi-Jeshimothi
21 na midzi yosi ya kugbwa, tsi yosi ya mfalume Sihoni wa Aamori am-
baye watawala hiko Heshiboni; Musa kala akamshinda Sihoni phamwenga
na vilongozi a Midiani, Evi, Rekemu, Suri, Huri na Reba, ambao atawala
tsi kpwa niaba ya mfalume Sihoni.
22 Balaamu mtabiri, mwana wa Beori ambaye waolagbwa ni Aiziraeli
wakala mmwenga wao.
23 Muho wa Joridani kala ndio mphaka wa mbari ya Rubini uphande
wa mtswerero wa dzuwa. Midzi na vidzidzivye chivyohadzwa ni seemu
zohewa atu a miryango ya Rubini.

Seemu yohewa mbari ya Gadi

24 Seemu za tsi ambazo Musa waapha atu a mbari ya Gadi kulengana na
miryango yao
25 yakala Jazeri, midzi yosi ya Giliadi na nusu ya tsi ya Aamoni hadi
Aroeri iriyo mlairo wa dzuwa wa Raba,
26 vivyo hivyo kuandzira Heshiboni hadi Ramathi-Mizipa, Betonimu, na
kula Mahanaimu hadi seemu ya Debiri.
27 Tsi yao yatsanganya midzi ya deteni, ambayo ni Bethi-Haramu,
Bethi-Nimura, Sukothi na Zafoni na tsi yosi yokala ya mfalume Sihoni
wa Heshiboni; eneo hiro rakala uphande wa mlairo wa dzuwa wa
muho Joridani na kuphakana na bahari ya Kinerethi kpwa uphande wa
mwakani.
28 Midzi hino na vidzidzivye ndiyo yokala urisi wa mbari ya Gadi na
miryango yao.

13:14 13:14 Kumbukumbu 18:1

Seemu yohewa
nusu ya mbari ya Manase

29 Chisha Musa kala akaapha urisi nusu ya mbari ya Manase kulengana
na miryango yao.
30 Seemu yao ya tsi yohewa yaandzira Mahanaimu ichitsanganya tsi yosi
yokala utawala wa mfalume Ogi yekala Bashani, phamwenga na midzi
mirongo sita ya Jairi,
31 nusu ya Giliadi, Ashitarothi, Edirei, yokala tsini ya utawala wa
mfalume Ogi wa Bashani; eneo riri rahewa nusu ya chivyazi cha Makiri
mwana wa Manase, kulengana na miryango yao.
32 Uhu ndio urisi wa seemu mbali-mbali ambazo Musa waaganyira.
Seemu zokala mlairo wa dzuwa wa mudzi wa Jeriko na muho Joridani,
ariphokala tsi ya kugbwa ya Moabu.
33 Ela mbari ya Lawi taayahewa seemu ya tsi ni Musa, mana kala
akaambira kukala Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli ndiye urisi wao.*

14

Tsi ya mtswerero wa dzuwa
wa Joridani inaganywa

1 Hizi ndizo seemu za tsi ya Kanani ambazo Aiziraeli aganyirwa ni
mlavyadzi-sadaka Eliazari, Joshuwa mwana wa Nuni na vilongozi a
miryango ya mbari za Iziraeli ili zikale urisi wao.
2 Seemu hizo aziganyirwa kpwa kupiga kura kama Mwenyezi Mlungu
arivyolagiza Musa kpwa mbari tisiya na nusu.
3 Mana Musa kala akaapha kare mbari mbiri na nusu kama urisi seemu
ya ng'ambo ya muho Joridani, ela Alawi taayahewa seemu ya kurisi kahi-
kahi yao.
4 Yakala hivyo mana atu a mbari ya Yusufu akala mbari mbiri, Manase
na Efuraimu, na taphana seemu yohewa Alawi katika yo tsi ela ahewa
midzi ya kuishi na seemu za kurisira mifugo yao.
5 Aiziraeli aganya yo tsi kama Mwenyezi Mlungu arivyolagiza Musa.

Heburoni inahewa Kalebu

6 Phahi atu a mbari ya Juda amlunga Joshuwa hiko mudzi wa Giligali,
naye Kalebu mwana wa Jefune, yekala Mkenizi achimuamba, "Uwe
unamanya vira Mwenyezi Mlungu arivyomuamba Musa mutu wa Mlungu
hiko Kadeshi-Barinea kuhusu mimi na uwe.
7 Wakati Musa mtumishi wa Mwenyezi Mlungu ariphonihuma kula
Kadeshi-Barinea kpwendapeleleza yo tsi, nakala na miaka mirongo mine,
nami nchimrehera habari za kuaminika.
8 Ela ayangu nriophiya nao kupeleleza atiya atu wuoga, ela mino nalunga
malagizo ga Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu moyo kutsuka.
9 Naye Musa waapa siku iyo achiamba, 'Kpwa hakika tsi iyo ambayo
nyayozo zikavyoga indakala urisio phamwenga na anao hata kare na kare,
kpwa sababu ukalunga Mwenyezi Mlungu moyo kutsuka.'
10 Haya lola! Ni muda wa miaka mirongo mine na mitsano hangu
Mwenyezi Mlungu amuambire Musa neno hiri, wakati Aiziraeli achere
zunguluka hiko jangbwani. Hangu wakati hinyo hadi rero Mwenyezi

---

* **13:33 13:33** Isabu 18:20; Kumbukumbu 18:2 **13:33 13:33** Manaye ni kukala andaphaha mtalo wao katika sadaka zinazolaviwa kpwa Mwenyezi Mlungu. **14:2 14:2** Isabu 26:52–56; 34:13 **14:3 14:3** Isabu 32:33; 34:14–15; Kumbukumbu 3:12–17 **14:6 14:6** Isabu 14:30 **14:7 14:7** Isabu 13:1–30 **14:9 14:9** Isabu 14:24

Mlungu akaniika moyo, vivi nina umuri wa miaka mirongo minane na mitsano.
11 Hangu wakati uho hadi rero nchere na mkpwotse dza yo siku ambayo
Musa wanihuma. Hata vivi nina mkpwotse wa kuweza kupigana viha au
kuhenda kazi yanjina yoyosi.
12 Phahi navoya uniphe tsi hino ya myango ambayo Mwenyezi Mlungu
waniahidi siku hiyo. We mwenye wasikira kukala Aanaki achere sagala
mumo ngomeni, ela nkuhenda Mwenyezi Mlungu akanipha uwezo wa
kuazola kama arivyogomba."
13 Hipho Joshuwa wam'bariki Kalebu mwana wa Jefune, achimupha
seemu ya Heburoni ikale urisiwe.
14 Kpwa hivyo mudzi wa Heburoni ni seemu ya nyumba ya Kalebu
mwana wa Jefune Mkenizi hadi rero, kpwa kukala Kalebu wamkuluphira
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli moyo kutsuka.
15 Dzina ra mwandzo ra mudzi wa Heburoni kala ni Kiriathi-Ariba. Ariba
wakala mutu maarufu kahi ya Aanaki osi. Nayo tsi ndzima ichikala bila
viha.

15

Tsi yoganyirwa mbari ya Juda

1 Seemu ya tsi yohewa atu a mbari ya Juda kulengana na miryango yao
kpwa kupigirwa kura yaenea uphande wa mwakani kuphakana na tsi ya
Edomu, hadi jangbwa ra Sini ririro mwakani zaidi.
2 Na mphaka wao kpwa uphande wa mwakani unaandzira mkpwono wa
Bahari ya Munyu, ulolao mwakani,
3 unaenderera mwakani hadi muunuko wa mwango Akirabimu, uchit-
supira kanda ya jangbwa ra Sini na mwakani mwa mudzi wa Kadeshi-
Barinea, uchitsupira mudzi wa Hezironi hadi mudzi wa Adari tsona
uchigaluka kuelekeya mudzi wa Karika.
4 Kula hipho mphaka watsupira mudzi wa Asimoni nao uchilunga
chidzuho cha Misiri hadi kufikira baharini. Hinyu ndio mphaka wa
uphande wa mwakani mwa Juda.
5 Na mphaka wa uphande wa mlairo wa dzuwa ni Bahari ya Munyu
hadi phara muho Joridani unaphoinjirira baharini. Na mphaka wa vurini
waandzira pho mkpwono wa Bahari ya Munyu ambapho muho Joridani
unainjira baharini.
6 Mphaka uho uchitsupira Bethi-Hogila na uchienderera kuelekeya
vurini mwa Bethi-Araba hadi kuriko na dziwe ra Bohani mwana wa Rubini.
7 Kula hipho mphaka watsupira Dete ra Akori hadi Debiri, uchigaluka
uphande wa vurini kuelekeya Giligali, mudzi urio ng'ambo ya Adumimu
mwakani mwa ro dete. Kula hipho mphaka waenderera hadi visima vya
Eni-Shemeshi na kpwenderera hadi Eni-Rogeli.
8 Chisha mphaka uho watsupira phephi na Dete ra mwana wa Hinomu,
kpwa uphande wa mwakani mwa mudzi wa Ajebusi — yani Jerusalemu
kuelekeya chirere cha mwango urio mtswerero wa dzuwa wa Dete ra
mwana wa Hinomu na kufikira mwisho wa Dete ra Arafa uphande wa
vurini.
9 Kula hipho chirere cha mwango mphaka waenderera hadi pula za
madzi za Nefitoa, na kula phapho mphaka wafika midzi ya mwango
Efuroni, chisha mphaka uchibeta kuelekeya Baala (Kiriathi-Jearimu).
10 Nao mphaka uchitsupa kula Baala, mudzi urio mtswerero wa dzuwa
hadi mwango wa Seiri, na uchitsupa na uphande wa mwango Jearimu yani

Kesaloni uphande wa vurini nao uchiphakpwa kuelekeya Kesaloni chisha uchitserera Bethi-Shemeshi na kuelekeya Timuna.
11 Chisha uchielekeya uphande wa vurini mwa Ekironi uchizunguluka kuelekeya Shikeroni ambako watsupa phephi na mwango Baala hadi Jabineeli nao uchisirira Bahari Kulu.
12 Mphaka wa uphande wa mtswerero wa dzuwa wakata Bahari Kulu. Hivi ndivyo vyokala miphaka ya seemu yohewa atu a mbari ya Juda kulengana na miryango yao.

Kalebu anahala tsi ya Heburoni na Debiri

13 Kulengana na malagizo ga Mwenyezi Mlungu kpwa Joshuwa, wamupha Kalebu mwana wa Jefune seemu kahi ya seemu yohewa mbari ya Juda. Wamupha Kiriathi-Ariba yani Heburoni (Ariba wakala baba wa Anaki).
14 Naye Kalebu wazizola mbari za anangbwa ahahu a Anaki, yani ya Sheshai, ya Ahimani na ya Talimai.
15 Kula Heburoni waphiya kpwendashambuliya atu a mudzi wa Debiri, mudzi ambao hipho mwandzo kala uchiihwa Kiriathi-Seferi.
16 Naye Kalebu achiamba, “Mutu yeyesi ndiye shambuliya mudzi wa Kiriathi-Seferi na achiushinda ndamlóza mwanangu wa chichetu Akisa.”
17 Phahi Othinieli, mwana wa nduguye Kalebu, yeihwa Kenazi waushinda nyo mudzi, naye Kalebu achimlóza mwanawe Akisa.
18 Phahi ye Akisa ariphofika kpwa Othinieli, wamvoya ruhusa mlumewe akavoye munda ise. Phahi Akisa waphiya na ariphokala anatserera kula kpwa pundawe, Kalebu wamuuza mwanawe, “Unalonda nikuhendereni?”
19 Akisa achimjibu achimuamba, “Nakuvoya uniphe zawadi kpwa sababu wanipha munda hiko Negebu, piya nipha vidzuho vya madzi.” Kpwa hivyo Kalebu achimupha vidzuho vya madzi vya uphande wa dzulu na vya uphande wa tsini.

Midzi yohewa atu a mbari ya Juda

20 Hinyu ndio urisi wa mbari ya atu a Juda kulengana na miryango yao.
21 Midzi yokala uphande wa mwakani kabisa mwa tsi ya mbari ya Juda kuelekeya mphaka wa Edomu yakala ni Kabuseeli, Ederi, Jaguri,
22 Kina, Dimona, Adada,
23 Kedeshi, Hazori, Ithinani,
24 Zifu, Telemu, Bealothi,
25 Hazori-Hadata, Keriothi-Hezironi (Yani Hazori),
26 Amamu, Shema, Molada,
27 Hasari-Gada, Heshimoni, Bethi-Peleti,
28 Hazari-Shuali, Beeri-Sheba, Biziothia,
29 Baala, Iyimu, Ezemu,
30 Elitoladi, Kesili, Horima,
31 Zikilagi, Madimana, Sanisana,
32 Lebaothi, Shilihimu, Aini na Rimoni. Jumula ya midzi, ni mirongo miiri na tisiya phamwenga na vidzidzivye.
33 Midzi yokala seemu za kugbwa ni: Eshitaoli, Zora, Ashina,
34 Zanoa, Eni-Ganimu, Tapua, Enamu,
35 Jarimuthi, Adulamu, Soko, Azeka,
36 Shaaraimu, Adithaimu, Gedera, Gederothaimu. Jumula ni midzi kumi na mine phamwenga na vidzidzivye.

15:13 15:13 Aamuli 1:20

37 Zenani, Hadasha, Migidali-Gadi,
38 Dilani, Mizipa, Jokitheeli,
39 Lakishi, Bosikathi, Egiloni,
40 Kaboni, Lahimasi, Kitilishi,
41 Gederothi, Bethi-Dagoni, Naama na Makeda. Jumula ni midzi kumi na sita phamwenga na vidzidzivye.
42 Libuna, Etheri, Ashani,
43 Ifita, Ashina, Nezibu,
44 Keila, Akizibu, na Maresha. Jumula ni midzi tisiya phamwenga na vidzidzivye.
45 Vivyo hivyo wahewa Ekironi, phamwenga na midzi na vidzidzivye.
46 Kula Ekironi hadi baharini phamwenga na midzi yokala phephi na Ashidodi phamwenga na vidzidzivye.
47 Achihewa Ashidodi, midzi na vidzidzivye; Gaza, midzi na vidzidzivye hadi chidzuho cha Misiri hadi pwani ya Bahari Kulu.
48 Midzi yokala seemu za myangoni ni Shamiri, Jatiri, Soko,
49 Dana, Kiriathi-Sana (yani Debiri),
50 Anabu, Eshitemo, Animu,
51 Gosheni, Holoni na Gilo. Jumula ni midzi kumi na mmwenga phamwenga na vidzidzivye.
52 Ahewa Arabu, Duma, Eshani,
53 Janimu, Bethi-Tapuwa, Afeka,
54 Humuta, Kiriathi-Ariba (yani Heburoni) na Ziori. Jumula ni midzi tisiya na vidzidzivye.
55 Piya ahewa midzi ya Maoni, Karimeli, Zifu, Juta,
56 Jeziriili, Jokideamu, Zanoa,
57 Kaini, Gibeya, na Timuna. Jumula ni midzi kumi na vidzidzivye.
58 Haluli, Bethi-Suri, Gedori,
59 Maarathi, Bethi-Anothi, na Elitekoni. Jumula ni midzi sita na vidzidzivye.
60 Kiriathi-Baali (yani Kiriathi-Jearimu), na Raba. Jumula ni midzi miiri na vidzidzivye.
61 Hiko seemu ya jangbwani ahewa Bethi-Araba, Midini, Sekaka,
62 Nibushani, Mudzi wa munyu, na Eni-Gedi. Jumula ni midzi sita na vidzidzivye.
63 Ela atu a Juda taayaweza kuazola Ajebusi, enyezi a Jerusalemu. Kpwa hivyo Ajebusi anaishi phamwenga na atu a Juda hiko Jerusalemu hadi rero.

16

Tsi yohewa mbari za Efuraimu na Manase

1 Seemu yoganyirwa ana a Yusufu kpwa kura yaandzira muho Joridani, mlairo wa dzuwa wa visima vya Jeriko kpwenderera na kutsupira jangbwani kahi ya tsi ya myango hadi Betheli.
2 Kula Betheli, yaenderera hadi Luzu, ichitsapa Atarothi uriokala utawala wa Aariki.
3 Chisha ichielekeya mtswerero wa dzuwa ichifika kurikokala utawala wa Jafuleti hadi seemu za tsini za Bethi-Horoni chisha ichifika Gezeri na ichisirira baharini.
4 Phahi chivyazi cha Yusufu, yani Manase na Efuraimu chaphaha urisi wao.

15:63 15:63 Aamuli 1:21; 2 Samueli 5:6; 1 Nyakati 11:4

5 Atu a Efuraimu kulengana na miryango yao ahewa seemu ambayo
muphakawe kpwa uphande wa mlairo wa dzuwa watsupira Atarothi-Adari
hadi Bethi-Horoni ya dzulu,
6 nao mphaka waenderera hadi uchifika baharini; uphande wa
mtswerero wa dzuwa mphaka watsupira Mikimethathi, chisha kpwa
uphande wa mlairo wa dzuwa mphaka wabeta kuelekeya Taanathi-Shilo
hadi uchifika Janoa.
7 Kula Janoa, hadi Atarothi na Naara uchitsupa phephi na Jeriko nao
mphaka uchendasika muho Joridani.
8 Kuandzira Tapua, mphaka waelekeya mtswerero wa dzuwa hadi
uchifika chidzuho cha Kana na uchisika baharini. Hinyo ndio uriokala
urisi wa mbari ya Efuraimu na miryango yao,
9 phamwenga na midzi na vidzidzi vyotengerwa mbari ya Efuraimu kahi
za urisi wa Manase.
10 Atu a Efuraimu taayaazola Akanani arioishi Gezeri, ela asagala
phamwenga nao ela achialazimisha kuhenda kazi ngumu hadi rero.

17

1 Atu a mbari ya Manase yekala mwana mvyere wa Yusufu aganyirwa
urisi wao. Mwana mvyere wa Manase kala ni Makiri, na iye wakala ni ise
wa Giliadi. Makiri kala akahewa Giliadi na Bashani, tsi yokala i mlairo wa
dzuwa wa muho Joridani mana wakala ni mutu wa viha.
2 Na hara anjina a mbari ya Manase nao ahewa seemu zao kulengana
na mbari zao nazo ni hizi: Abiezeri, Heleki, Asirieli, Shekemu, Heferi na
Shemida. Chichi ndicho chivyazi cha ana alume a Manase mwana wa
Yusufu kulengana na miryango yao.
3 Selofehadi mwana wa Heferi, mwana wa Giliadi mwana wa Makiri
mwana wa Manase kayakala na ana a chilume ela achikala na ana achetu
ahuphu nao ni Mahala, Noa, Hogila, Milika na Tirisa.
4 Aha akpwedza mbere za mlavyadzi-sadaka Eliazari, Joshuwa mwana
wa Nuni na vilongozi achiamba, “Mwenyezi Mlungu walagiza Musa
ahuganyire urisi wehu phamwenga na alume a mbari yehu.” Kpwa hivyo
Joshuwa waapha urisi kama arivyoapha urisi alume a mbari iyo kulengana
na malagizo ga Mwenyezi Mlungu.
5 Kpwa hivyo mbari ya Manase aphaha seemu kumi kanda na Giliadi na
Bashani yokala uphande wa mtswerero wa dzuwa wa muho Joridani,
6 kpwa sababu ana achetu a chivyazi cha Manase ariovyalwa ni
Selofehadi aphaha urisi sawa na ndugu zao a chilume. Tsi ya Giliadi
yahewa atu a Manase ariosala.
7 Seemu ya tsi ya mbari ya Manase yaandzira Asheri hadi Mikimethathi
iriyo mlairo wa dzuwa wa Shekemu, chisha mphaka uchiphiya mwakani
hadi seemu yosagalwa ni atu a Eni-Tapua.
8 Tsi iyo ya Tapua kala ni ya mbari ya Manase, ela mudzi wa Tapua
uriokala muphakani mwa tsi ya Manase wakala wa atu a mbari ya
Efuraimu.
9 Chisha mphaka watserera hadi chidzuho cha Kana. Midzi yokala
mwakani mwa hicho chidzuho, midzi iyo kala ni ya Efuraimu dzagbwe
kala i kahi-kahi ya midzi ya Manase. Chisha mphaka wa tsi ya Manase
uchielekeya uphande wa vurini mwa cho chidzuho hadi baharini.
10 Tsi ya uphande wa mwakani yakala ya Efuraimu na tsi ya uphande
wa vurini ichikala ya Manase. Kpwa vivyo tsi ya Manase ichiphakana na

16:10 16:10 Aamuli 1:29 **17:4 17:4** Isabu 27:1–7

bahari. Mphaka hinyo wafika tsi ya Asheri kpwa uphande wa vurini na
uchifika Isakari kpwa uphande wa mlairo wa dzuwa.
11 Kuko tsi ya Isakari na ko tsi ya Asheri, mbari ya Manase ramiliki midzi
hino: Bethi-Sheani na vidzidzivye, mudzi wa Ibuleamu na vidzidzivye,
Eni-Dori (iriyo pwani) na vidzidzivye, Eni-Dori na vidzidzivye, Taanaki na
vidzidzivye na Megido na vidzidzivye na atu seemu mwenga ya tahu ya
Nafothi.
12 Ela atu a mbari ya Manase taayaweza kuazola enyezi a midzi hiyo,
kpwa hivyo Akanani achienderera kusagala tsi hiyo.
13 Ela Aiziraeli ariphophaha mkpwotse, aalazimisha Akanani kuhenda
kazi ngumu, ela taayaweza kuazola kabisa.
14 Atu a mbari ya Yusufu agomba na Joshuwa achimuamba, “Kpwa utu
wani wahupha seemu mwenga ikale urisi wehu na swino hu anji mana
Mwenyezi Mlungu akaenderera kuhubariki?”
15 Joshuwa waajibu achiamba, “Ichikala mu anji na seemu ya myango
ya Efuraimu taikutoshani, ambukani mkateme tsaka ra Aperizi na Arafa
muenjereze.”
16 Atu a mbari ya Yusufu achiamba, “Iyo seemu ya tsi ya myangoni
taihutosha, hata hivyo Akanani aishio seemu ya kugbwa ya Bethi-Sheani na
vidzidzivye na nyo ario Dete ra Jeziriili ana magari ga vyuma ga kuvwehwa
ni farasi.”
17 Ela Joshuwa waambira atu a nyumba ya Yusufu yani Efuraimu na
Manase, “Mwimwi mu anji na muna mkpwotse tamuweza kuphaha seemu
mwenga bahi.
18 Ela seemu ya myango piya indakala yenu. Seemu iyo ina tsaka, itemeni
muihale. Dzagbwe hinyo Akanani ario himo ana mkpwotse na ana magari
ga kuvwehwa ni farasi ga vyuma ela mwimwi mundaazola.”

18

Mbari zanjina zinaganyirwa tsi

1 Bada ya kuturya atu a hira tsi, Aiziraeli osi akusanyika hiko Shilo, na
Hema ra Mkpwutano richichitwa phapho.
2 Kala kukasala mbari sabaa za Iziraeli ambazo kala tazidzangbwehewa
mtalo wao wa urisi.
3 Phahi Joshuwa wauza Aiziraeli, “Pho ndipho mgodzani msioihala yo
tsi ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa sowe zenu wakuphani?
4 Tsambulani atu a hahu kula chila mbari, ambao ni ndaahuma akailole
na kuchora ramani kulengana na urisi wa chila mbari, chisha anirehere
habari.
5 Yo tsi ni iganywe seemu sabaa. Mbari ya Juda indaenderera kukala
uphande wa mwakani, nayo nyumba ya Yusufu indakala uphande wa
vurini.
6 Tayarishani maelezo gosi ga zo seemu sabaa munirehere nami ndapiga
kura mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu.
7 Ela Alawi taandaphaha seemu yoyosi mana ni alavyadzi-sadaka a
kumuhumikira Mwenyezi Mlungu. Nayo mbari ya Gadi, ya Rubini na nusu
ya mbari ya Manase aphaha kare seemu ya urisi wao urio ng’ambo ya
muho Joridani urio mlairo wa dzuwa ambao Musa mtumishi wa Mwenyezi
Mlungu waapha.”
8 Phahi atu hinyo aandza charo cha kpwendachunguza yo tsi, ela
kabila taadzangbweuka Joshuwa waapha malagizo achiambira, “Phiyani

17:12 17:12 Aamuli 1:27–28

seemu zosi za tsi mkaandike gosi kuihusu munirehere nami ndapiga
kura mbere za Mwenyezi Mlungu phapha Shilo kumanyisa seemu ambazo
mundahewa.”
9 Hara atu aphiya achendazunguluka tsi yosi na achiiganya seemu sabaa
kulengana na midziye, achiandika chitabuni maelezo gosi ga yo tsi, chisha
achiuya kpwa Joshuwa hiko kambini Shilo.
10 Naye Joshuwa achipigira kura kpwa ajili yao mbere za Mwenyezi
Mlungu ko Shilo, chila mbari seemuye, hipho Joshuwa achiganyira
Aiziraeli yo tsi.

Seemu yohewa mbari ya Benjamini

11 Kura ya kpwandza yagbwerera mbari ya Benjamini kulengana na
miryango yao. Nayo seemu ariyophaha yakala kahi-kahi ya seemu zohewa
mbari ya Juda na ya Yusufu.
12 Mphaka wao kpwa uphande wa vurini waandzira muho Joridani,
chisha uchienderera seemu za mavoromoko ga mudzi wa Jeriko kpwa
uphande wa vurini, uchitsupira seemu ya tsi za myango kuelekeya
mtswerero wa dzuwa na uchisika jangbwa ra Bethi-Aveni.
13 Kula hipho mphaka watsupizwa kuelekeya mwakani uphande wa
Luzu hadi mavoromoko ga Luzu (yani Betheli). Chisha mphaka uchienderera kuphiya tsini hadi uchifika mudzi wa Atarothi-Adari urio mwangoni
uphande wa mwakani mwa Bethi-Horoni ya tsini.
14 Uphande wa mtswerero wa dzuwa wa nyo mwango urio mwakani
mwa Bethi-Horoni mphaka wagaluka uchielekeya mwakani hadi Kiriathi-
Baali ambao piya unaihwa Kiriathi-Jearimu mudzi ambao ni mali ya mbari
ya Juda. Hinyo ndio uriokala mphaka kpwa uphande wa mtswerero wa
dzuwa.
15 Kpwa uphande wa mwakani, mphaka waandzira kondze ya mudzi wa
Kiriathi-Jearimu, uchifika Efuroni * na uchienderera hadi kokala visima
vya madzi vya Nefitoa.
16 Chisha mphaka watserera kanda-kanda ya mwango uriokala un-
alolana na Dete ra mwana wa Hinomu, ririrokala zaidi uphande wa vurini
mwa Dete ra Arafa. Alafu mphaka watserera kuelekeya Dete ra Hinomu,
seemu ya mwakani mwa mwango wa Ajebusi, nao uchienderera kutserera
hadi Eni-Rogeli.
17 Kuko mphaka wabeta kuelekeya vurini hata uchifika Eni-Shemeshi, na
uchienderera hadi Gelilothi, mudzi unaololana na mwango wa Adumimu
na uchitserera hadi kurikokala dziwe ra Bohani mwana wa Rubini.
18 Kula hipho, mphaka waenderera uphande wa vurini mwa ma-
voromoko ga Araba na uchitserera hadi Araba.
19 Tsona uchielekeya uphande wa vurini mwa mavoromoko ga Bethi-
Hogila na uchimarigizika kabisa mkpwono wa Bahari ya Munyu urio
uphande wa vurini, phatu ambapho muho Joridani unaphoinjirira. Hinyu
ndio muphakawe kpwa uphande wa mwakani.
20 Muho Joridani ndio uriokala muphakawe kpwa uphande wa mlairo
wa dzuwa. Uhu ndio mphaka unaozunguluka tsi iriyohewa mbari ya
Benjamini airisi kulengana na miryango yao.

Midzi ya mbari za Benjamini

21 Hino ndiyo midzi yokala kpwenye tsi yohewa miryango ya mbari ya
Benjamini: Jeriko, Bethi-Hogila, Emeki-Kesisi,

---

* **18:15 18:15** Hipha Chieburania chinaamba uphande wa mtswerero wa dzuwa.

22 Bethi-Araba, Semaraimu, Betheli,
23 Avimu, Para, Ofura,
24 Kefari-Amoni, Ofini na Geba. Jumula ya midzi yohewa ni kumi na miiri phamwenga na vidzidzivye.
25 Midzi yanjina ni Gibioni, Rama, Beerothi,
26 Mizipa, Kefira, Moza,
27 Rekemu, Iripeeli, Tarala,
28 Zela, Ha-Elefu, mudzi wa Ajebusi yani Jerusalemu, Gibeya na Kiriathi-Jearimu. Jumula ya midzi yohewa ni kumi na mine phamwenga na vidzidzivye. Hinyu ndio urisi uriohewa atu a mbari ya Benjamini kulengana na miryango yao.

19

Tsi yohewa mbari ya Simioni

1 Kura ya phiri yagbwerera mbari ya Simioni kulengana na miryango yao. Urisi wa mbari ya Simioni na miryango yao kala i kahi ya urisi wa mbari ya Juda.
2 Mbari ya Simioni aphaha midzi ya Beeri-Sheba, Sheba, Molada
3 Hazari-Shuali, Bala, Ezemu,
4 Elitoladi, Bethuli, Horima,
5 Zikilagi, Bethi-Marikabothi, Hazari-Susa,
6 Bethi-Lebaothi na Sharuheni. Yosi yakala midzi kumi na mihahu phamwenga na vidzidzivye.
7 Piya aphaha midzi ya Aini, Rimoni, Etheri na Ashani — midzi mine phamwenga na vidzidzivye;
8 piya aphaha vidzidzi vyosi vyozunguluka iyo midzi hadi Baalathi-Beeri au Rama ya Negebu. Hinyu ndio urisi wa mbari ya Simioni kulengana na miryangoye.
9 Hinyo urisi wa mbari ya Simioni wakala kahi ya urisi wa mbari ya Juda, mana seemu ya atu a mbari ya Juda yakala kulu kuriko nyo enye.

Tsi yohewa mbari ya Zabuloni

10 Kura ya hahu yagbwerera mbari ya Zabuloni kulengana na miryango yao. Mphaka wa seemu yao waphiya hadi Saridi.
11 Kula phapho mphaka waambuka uphande wa mtswerero wa dzuwa hadi uchifika Marala, uchendaguta Dabeshethi na uchienderera hadi kuriko na chidzuho chiricho mlairo wa dzuwa wa Jokineamu.
12 Kula uphande wanjina wa Saridi nyo mphaka waelekeya mlairo wa dzuwa hadi uchifika mphaka wa Kisilothi-Tabori na kula kuko uchienderera hadi Daberathi, chisha uchiambuka kuphiya Jafia.
13 Kula hipho Jafia, mphaka waelekeza mlairo wa dzuwa hadi Gathi-Heferi, Ethi-Kazini, uchielekeza Rimoni nao uchibeta kuelekeza uphande wa Nea.
14 Chisha uchienderera kuelekeya uphande wa vurini ambako wabeta kuelekeya uphande wa Hanathoni, uchisika Dete ra Ifita-Eli.
15 Jumula ya midzi ariyohewa ni kumi na miiri phamwenga na vidzidzivye. Bazi ya yo midzi, ni Katathi, Nahalali, Shimuroni, Idala na Bethilehemu.
16 Midzi hino phamwenga na vidzidzivye ndiyo yokala urisi wa mbari ya Zabuloni kulengana na miryango yao.

19:2 19:2 1 Nyakati 4:28–33

Tsi yohewa mbari ya Isakari

17 Kura ya ne yagbwerera mbari ya Isakari kulengana na miryango yao.
18 Seemu yao kala ina midzi hino: Jeziriili, Kesulothi, Shunemu,
19 Hafaraimu, Shioni, Anaharathi,
20 Rabithi, Kishioni, Ebesi,
21 Remethi, Eni-Ganimu, Eni-Hada, Bethi-Pazezi,
22 nyo mphaka wafika hadi Tabori, Shahazuma na Bethi-Shemeshi nao mphaka uchisika muho Joridani. Aphaha midzi kumi na sita phamwenga na vidzidzivye.
23 Midzi ihi na vidzidzivye ndio iriyokala urisi wa mbari ya Isakari kulengana na miryango yao.

Tsi yohewa mbari ya Asheri

24 Kura ya tsano yagbwerera mbari ya Asheri kulengana na miryango yao,
25 Seemu yao yakala midzi hino Helikathi, Hali, Beteni, Akishafu
26 Alameleki, Amadi na Mishali. Kpwa uphande wa mtswerero wa dzuwa mphaka wafika Karimeli na Shihori-Libunathi.
27 Chisha mphaka uchibeta kuphiya uphande wa mlairo wa dzuwa, kuphiya uphande wa Bethi-Dagoni uchiguta Zabuloni na Dete ra Ifita-Eli. Phapho uchigaluka kuphiya uphande wa vurini hadi Bethi-Emeki na Neieli, mphaka uchienderera vivii hadi Kabuli,
28 Eburoni, Rehobu, Hamoni, Kana hadi kufikira mudzi mkpwulu wa Sidoni.
29 Hipho mphaka wabeta kuelekeza Rama hadi uchifika mudzi wa Tiro uriokala una ngome. Chisha mphaka uchigaluka kuelekeya Hosa nao uchisirira Bahari Kulu. Midzi yanjina ni Mahalabu, Akizibu,
30 Uma, Afeki na Rehobu. Jumula ya midzi, ni mirongo miiri na miiri na vidzidzivye.
31 Midzi ihi na vidzidzivye ndio iriyokala urisi wa mbari ya Asheri kulengana na miryango yao.

Tsi yohewa mbari ya Nafutali

32 Kura ya sita yagbwerera mbari ya Nafutali kulengana na miryango yao.
33 Mphaka wao waandzira Helefu, phokala na muhi mkpwulu wa mwaloni hiko Saananimu nao mphaka uchienderera kuelekeya Adami-Nekebu uchitsapa na Jabineeli hadi uchifika Lakumu nao uchisikira muho Joridani.
34 Alafu nyo mphaka wagaluka uchielekeya mtswerero wa dzuwa hadi uchifika Azinothi-Tabori ambako waenderera hadi mudzi wa Hukoki, nao uchienderera hadi uchiguta seemu ya Zabuloni kpwa uphande wa mwakani, Asheri kpwa uphande wa mtswerero wa dzuwa na Juda kpwa uphande wa mlairo wa dzuwa ko muho Joridani.
35 Midzi yodzengerwa ngome ni Sidimu, Zeri, Hamathi, Rakathi, Kinerethi,
36 Adama, Rama, Hazori,
37 Kedeshi, Edirei, Eni-Hazori,
38 Ironi, Migidali-Eli, Horemu, Bethi-Anathi na Bethi-Shemeshi. Midzi kumi na tisiya phamwenga na vidzidzivye.
39 Midzi ihi na vidzidzivye ndio iriyokala urisi wa mbari ya Nafutali kulengana na miryango yao.

Tsi yohewa mbari ya Dani

40 Kura ya sabaa yagbwerera mbari ya Dani kulengana na miryango yao.
41 Seemu ya urisi wao kala ni Zora, Eshitaoli, Iri-Shemeshi,
42 Shaalabini, Aijaloni, Ithila,
43 Eloni, Timuna, Ekironi,
44 Eliteke, Gibethoni, Baalathi,
45 Jehudi, Bene-Beraki, Gathi-Rimoni,
46 Me-Jarikoni na Rakoni phamwenga na seemu inayololana na mudzi wa Jopa.
47 Mbari ya Dani iriphoshindwa kupigana na kuteka tsi yao, aphiya achendashambuliya mudzi wa Leshemu, achiushinda na kuuteka na bada ya kuolaga atu osi, ahutawala na achiugaluza dzina ra Dani, dzina ambaro rakala ra mkare wao.
48 Midzi ihi na vidzidzivye ndio iriyokala urisi wa mbari ya Dani kulengana na miryango yao.

Seemu ya tsi yohewa Joshuwa

49 Ariphomala kuganyirana seemu zosi za tsi, Aiziraeli amupha Joshuwa mwana wa Nuni seemuye yokala kahi-kahi yao.
50 Kulengana na malagizo ga Mwenyezi Mlungu, Joshuwa wahewa mudzi arioulonda. Mudzi hinyo ni Timunathi-Sera urio seemu za myango ya Efuraimu, achiudzenga luphya na achisagala mumo.
51 Phahi mlavyadzi-sadaka Eliazari na Joshuwa, mwana wa Nuni, phamwenga na vilongozi a mbari za Aiziraeli zaganya seemu hizo zikale urisi. Zaganya seemu hizo kpwa kupiga kura hiko Shilo mbere za Mwenyezi Mlungu, ryango ra Hema ra Mkpwutano. Hipho achimala kuganya yo tsi.

20

Midzi ya kuchimbirira

1 Phahi Mwenyezi Mlungu wagomba na Joshuwa achimuamba,
2 "Aambire Aiziraeli atsambule midzi ya kuchimbirira, dza viratu nrivyoalagiza kutsupira Musa,
3 ili yeyesi aolagaye mutu bila kumanya achimbirire hiko. Hiko kundakala kpwahali kpwa kuchimbirira kumchimbira hiye aendzaye kuriphiza chisasi kpwa kuolagirwa mutuwe.
4 Iye muolagadzi andachimbirira mudzi mmwengawapho, akaime ryangoni na asemurire vilongozi a nyo mudzi ro richiromreha. Chisha aho vilongozi andamuhala akamuonyese phatu ili asagale kahi zao.
5 Ichikala mutu analonda kudziriphiza kpwa sababu ya kuolagirwa mutuwe andamlunga kuko, vilongozi taaruhusiwa kumlavya yuya muolagadzi mana kayaolaga kumanya ela kpwa bahati mbaya mana kala taphana uadui kahi yao.
6 Muolagadzi andasala mo mudzini hadi lau riamulwe ni Aiziraeli osi na ni akale kuko hadi chifo cha mlavyadzi-sadaka mkpwulu wa wakati uho ndiphofwa, ndipho muolagadzi anaweza kuuya kaya, mudzi ariouchimbira."
7 Phahi atenga midzi hino kpwa lengo riro: Mudzi wa Kedeshi hiko Galilaya urio seemu za tsi ya myango ya Nafutali, Shekemu urio seemu ya myango ya Efuraimu, Kiriathi-Ariba (yani Heburoni) urio tsi ya myango ya Juda.

19:47 19:47 Aamuli 18:27–29 **20:1 20:1** Isabu 35:9–34; Kumbukumbu 4:41–43; 19:1–13

8 Hiko ng'ambo ya muho Joridani, mlairo wa dzuwa wa mudzi wa Jeriko,
atsambula mudzi wa Bezeri urio jangbwani kpwenye tsi ya kugbwa ya
mbari ya Rubini. Piya atsambula Ramothi mudzi urio Giliadi, kahi ya
mbari ya Gadi, na Golani hiko Bashani kahi ya mbari ya Manase.
9 Midzi ihi ndiyo iriyolagizwa kpwa Aiziraeli ama mjeni yeyesi aishiye
phamwenga nao. Yaikpwa kpwa sababu mutu achiolaga mutu bahati
mbaya anaweza kuchimbirira midzi hino yotsambulwa ambako kan-
daweza kuolagbwa ni mutu wa kuriphiza chisasi. Naye andasala kuko
hadi laure rilamulwe mbere za Aiziraeli osi.

21

Midzi yohewa Alawi

1 Vilongozi a Alawi aphiya kpwa mlavyadzi-sadaka Eliazari, Joshuwa
mwana wa Nuni na vilongozi a iyo miryango ya mbari zanjina za Aiziraeli
2 ko mudzi wa Shilo urio Kanani, nao achiambira, "Mwenyezi Mlungu
walagiza kutsupira Musa kukala muhuphe midzi ya kusagala na weru wa
kurisa ga mifugo yehu."
3 Phahi Aiziraeli aapha Alawi midzi ya kusagala na weruwe wa kurisa
kula kpwa urisi wao kama Mwenyezi Mlungu arivyolagiza.
4 Kura ya kpwandza yagbwerera Kohathi mwana wa Lawi na miryan-
goye. Chivyazi cha Aruni mlavyadzi-sadaka ariye Mlawi ahewa midzi kumi
na mihahu kahi ya seemu za mbari ya Juda, ya Simioni na ya Benjamini.
5 Hara Alawi anjina a chivyazi cha Kohathi ahewa midzi kumi kahi ya
miryango ya atu a mbari ya Efuraimu, ya Dani na ya nusu ya mbari ya
Manase.
6 Atu a chivyazi cha Gerishoni ahewa midzi kumi na mihahu kahi ya
seemu za miryango ya atu a mbari ya Isakari, ya Asheri, ya Nafutali, na
nusu ya mbari ya Manase hiko Bashani kpwa kupigirwa kura.
7 Atu a chivyazi cha Merari ahewa midzi kumi na miiri kahi ya seemu
za miryango ya atu a mbari ya Rubini, ya Gadi na ya Zabuloni.
8 Kpwa kupiga kura Aiziraeli aapha Alawi midzi iyo na weru wa kurisa
mifugo kama Mwenyezi Mlungu arivyolagiza kutsupira Musa.
9 Higa ndigo madzina ga midzi yolaviwa kahi ya seemu za mbari ya Juda
na ya Simioni.
10 Midzi iyo yahewa chivyazi cha Aruni, mmwenga wa chivyazi cha
Kohathi ambao kala ni a mryango wa Alawi, mana kura ya kpwandza
yagbwerera aho.
11 Ahewa Kiriathi-Ariba (yani Heburoni) iriyo seemu za myango ya Juda
na weru wa kurisa mifugo uriouzunguluka. Ariba ni mkarengbwa wa
Anaki.
12 Ela minda ya mudzi uho na vidzidzivye kala vikahewa Kalebu mwana
wa Jefune vikale vyakpwe.
13 Kpwa hivyo chivyazi cha Aruni mlavyadzi-sadaka ahewa Heburoni
(mudzi wa kuchimbirira kpwa mutu achiyeolaga) phamwenga na weruwe
wa kurisa, Libuna phamwenga na weruwe wa kurisa,
14 Jatiri phamwenga na weruwe wa kurisa, Eshitemoa phamwenga na
weruwe wa kurisa,
15 Holoni na weruwe wa kurisa, Debiri na phamwenga na weruwe wa
kurisa,

21:2 21:2 Isabu 35:1–8

16 Aini phamwenga na weruwe wa kurisa, Juta phamwenga na weruwe
wa kurisa na Bethi-Shemeshi phamwenga na weruwe wa kurisa. Jumula
ahewa midzi tisiya kahi ya mbari hizi mbiri.
17 Kahi ya seemu za mbari ya Benjamini raapha Gibioni phamwenga na
weruwe wa kurisa, Geba phamwenga na weruwe wa kurisa,
18 Anathothi phamwenga na weruwe wa kurisa na Alimoni phamwenga
na weruwe wa kurisa. Jumula ya midzi ariyohewa ni mine.
19 Jumula ya midzi yohewa a chivyazi cha Aruni yani alavyadzi-sadaka
ni kumi na mihahu phamwenga na weruwe wa kurisa.
20 Atu anjina ariosala a mryango wa Kohathi ambao piya ni a mryango
wa Alawi ahewa midzi yokala kahi ya seemu za mbari ya Efuraimu.
21 Ahewa Shekemu phamwenga na weruwe wa kurisa. Shekemu kala
i kahi za myango ya Efuraimu na kala ni mudzi wa kuchimbirira kpwa
mutu achiyeolaga. Piya ahewa Gezeri phamwenga na weruwe wa kurisa,
22 Kibuzaimu phamwenga na weruwe wa kurisa na Bethi-Horoni
phamwenga na weruwe wa kurisa. Jumula ya midzi yohewa ni mine.
23 Kahi ya seemu za mbari ya Dani aphaha midzi hino: Eliteke
phamwenga na weruwe wa kurisa, Gibethoni phamwenga na weruwe wa
kurisa,
24 Aijaloni phamwenga na weruwe wa kurisa na Gathi-Rimoni
phamwenga na weruwe wa kurisa. Jumula ya midzi yohewa ni mine.
25 Kahi ya seemu za nusu ya mbari ya Manase ahewa Taanaki
phamwenga na weruwe wa kurisa na Gathi-Rimoni phamwenga na
weruwe wa kurisa. Jumula ni midzi miiri.
26 Phahi midzi ambayo ahewa mryango wa Kohathi yokala ikasala yakala
midzi kumi phamwenga na weruwe wa kurisa.
27 Alawi a mryango wa Gerishoni aphaha midzi miiri kahi ya seemu
ya nusu mbari ya Manase: Golani iriyo Bashani phamwenga na weruwe
wa kurisa. Golani kala ni mudzi wa kuchimbirira kpwa mutu achiyeolaga.
Piya ahewa Beeshitera phamwenga na weruwe wa kurisa. Jumula ni midzi
miiri.
28 Kahi ya seemu za mbari ya Isakari ahewa midzi hino: Kishioni
phamwenga na weruwe wa kurisa, Daberathi phamwenga na weruwe wa
kurisa,
29 Jarimuthi phamwenga na weruwe wa kurisa na Eni-Ganimu
phamwenga na weruwe wa kurisa. Jumula ni midzi mine.
30 Kahi ya seemu za mbari ya Asheri ahewa midzi hino: Mishali
phamwenga na weruwe wa kurisa, Abudoni phamwenga na weruwe wa
kurisa,
31 Helikathi phamwenga na weruwe wa kurisa na Rehobu phamwenga
na weruwe wa kurisa. Jumula ahewa midzi mine.
32 Kahi ya seemu za mbari ya Nafutali ahewa midzi hino: Kedeshi
iriyo Galilaya phamwenga na weruwe wa kurisa. Kedeshi ni mudzi
wa kuchimbirira kpwa mutu achiyeolaga, Hamothi-Dori phamwenga na
weruwe wa kurisa na Karitani phamwenga na weruwe wa kurisa. Jumula
ya midzi ariyohewa ni mihahu.
33 Jumula ya midzi yohewa chivyazi cha Gerishoni kulengana na
miryango yao kala ni midzi kumi na mihahu phamwenga na weruwe wa
kurisa.
34 Alawi a mryango wa Merari ndiokala akasala. Nao ahewa midzi hino
kahi za seemu za mbari ya Zabuloni: Jokineamu phamwenga na weruwe
wa kurisa, Karita phamwenga na weruwe wa kurisa,

35 Dimuna phamwenga na weruwe wa kurisa na Nahalali phamwenga
na weruwe wa kurisa. Jumula ni midzi mine.
36 Kahi ya seemu za mbari ya Rubini ahewa midzi hino: Bezeri
phamwenga na weruwe wa kurisa, Jahaza phamwenga na weruwe wa
kurisa,
37 Kedemothi phamwenga na weruwe wa kurisa na Mefaathi
phamwenga na weruwe wa kurisa. Jumula ni midzi mine.
38 Kahi ya seemu ya mbari ya Gadi ahewa midzi hino: Ramothi urio
Giliadi phamwenga na weruwe wa kurisa Ramothi ni mudzi wa kuchim-
birira kpwa mutu achiyeolaga, Mahanaimu phamwenga na weruwe wa
kurisa,
39 Heshiboni phamwenga na weruwe wa kurisa na Jazeri phamwenga
na weruwe wa kurisa. Jumula ni midzi mine.
40 Midzi hino yosi yahewa atu a chivyazi cha Merari kulengana na
miryango yao. Hano ndio Alawi ariokala akasala nao ahewa midzi kumi
na miiri.
41 Jumula ya midzi yosi yohewa Alawi katika seemu za Aiziraeli yakala
midzi mirongo mine na minane phamwenga na weruwe wa kurisa.
42 Chila mudzi kala una seemu za marisa kuuzunguluka pande zosi.
43 Phahi Mwenyezi Mlungu waapha Aiziraeli tsi iyo yosi ambayo kala
akaapira akare ao, nao achiihala achimiliki na achisagala mumo.
44 Piya Mwenyezi Mlungu achiapha amani chila uphande kama
arivyoapira akare ao. Takuna hata adui mmwenga ariyeweza kuashinda,
mana Mwenyezi Mlungu waapha nguvu za kushinda maadui gao.
45 Takuyakala ahadi yoyosi yolagbwa Aiziraeli ni Mwenyezi Mlungu
ambayo taiyahendeka, chila ahadi yakamilishwa.

22

*Mbari za mlairo wa dzuwa
zinauya kpwenye seemu yao*

1 Phahi Joshuwa wakusanya atu osi a mbari ya Rubini, ya Gadi na nusu
ya mbari ya Manase,
2 naye achiambira, “Mkahenda gosi ambago Musa mtumishi wa
Mwenyezi Mlungu walagiza, na mkanisikira kpwa gosi gokuamuruni.
3 Namwi tamuarichire ndugu zenu muda wosi uhu hadi rero ela
mwalunga kpwa makini malagizo ga Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu.
4 Vivi, kpwa vira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu akaapha ndugu zenu
amani kama arivyoahidi, sambi uyani kpwenu, tsi ambayo Musa mtumishi
wa Mwenyezi Mlungu wakuphani ng’ambo ya muho Joridani.
5 Ela kalani matso kpwa kulunga malagizo na shariya ambazo Musa
mtumishi wa Mwenyezi Mlungu wakuphani. Mendzani Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wenu, hendani amendzavyo, lungani malagizoge, kuluphirani hiye
na mumuhumikire moyo kutsuka.”
6 Phahi Joshuwa waabariki, achiambira auye kpwao mahemani, nao
achiuya.
7 Nusu ya mbari ya Manase, Musa kala akaapha seemu ya Bashani ela
nusu hira yanjina ya mbari iyo, Joshuwa waapha tsi iriyo mtswerero
wa dzuwa wa muho Joridani phamwenga na ndugu zao. Joshuwa
ariphoambira auye kaya, waabariki,

22:2 22:2 Isabu 32:20–32; Joshuwa 1:12–15

8 achiambira, “Uyani kpwenu phamwenga na utajiri wenu munji —
mifugo minji sana, feza, zahabu, shaba, chuma na mavwazi manji sana.
Aganyireni ndugu zenu vyo vitu murivyohala zewe kula kpwa maadui
genu.”
9 Kpwa hivyo mbari ya Rubini, ya Gadi na nusu ya mbari ya Manase auya
kpwao, achirichana na Aiziraeli hiko Shilo, iriyo tsi ya Kanani achiphiya
tsi ya Giliadi, tsi yao ambayo aihala ikale yao kpwa malagizo ga Mwenyezi
Mlungu kutsupira Musa.

Phatu pha kulavira sadaka hiko uphande wa mlairo wa dzuwa

10 Ariphofika Gelilothi iriyo tsi ya Kanani phephi na muho Joridani, atu
a mbari ya Rubini, ya Gadi na nusu ya mbari ya Manase adzenga phatu
phakulu pha kulavira sadaka.
11 Aiziraeli asikira kukala atu a mbari ya Rubini, ya Gadi na nusu ya
mbari ya Manase akadzenga phatu pha kulavira sadaka katika seemu ya
mphaka wa Kanani hiko Gelilothi phephi na muho Joridani uphande wa
Aiziraeli.
12 Ariphosikira hivyo kundi rosi ra Aiziraeli rakutana hiko Shilo ili
rikapigane nao.
13 Phahi Aiziraeli ahuma atu aphiye hadi Giliadi kpwa mbari ya Rubini,
ya Gadi na nusu ya mbari ya Manase. Atu ariohumwa ni hano: Finehasi
mwana wa mlavyadzi-sadaka Eliazari,
14 phamwenga na vilongozi kumi a mbari, chila mbari ya Iziraeli
chilongozi mmwenga.
15 Ariphofika Giliadi kpwa mbari ya Rubini, ya Gadi na nusu ya mbari
ya Manase, akpwendaamba:
16 “Kundi rosi ra Mwenyezi Mlungu rinaamba ‘Mbona mkamkosera
Mlungu wa Iziraeli? Mana mkamuasi Mwenyezi Mlungu kpwa kudzenga
phatu pha kulavira sadaka!
17 Dambi hurirohenda Peori rahurehera shaka ambaro richereyuga
kundi ra Mwenyezi Mlungu na tahudzangbwedzitakasa hadi rero.
18 Mbona mkaricha kulunga ga Mlungu? Ichikala rero mundamuasi
Mwenyezi Mlungu, muhondo andatsukirira kundi rosi ra Aiziraeli.
19 Ichikala tsi mriyonayo ni najisi, ndzoni tsi ya Mwenyezi Mlungu phatu
pharipho na hema ra Mwenyezi Mlungu mphahe seemu za kusagala kahi
zehu. Ela msimuasi Mwenyezi Mlungu wala msihutiye makosani* kpwa
kudzidzengera phatu phanjina pha kulavira sadaka, badala ya phatu pha
kulavira sadaka Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu.
20 Akani mwana wa Zera ariphokosa uaminifu kpwa kuhala vitu
vyotengbwa, Mlungu watsukirira kundi rosi ra Aiziraeli. Naye kayafwa
macheye kpwa ajili ya dambi hiyo.’ ”
21 Hipho atu a mbari ya Rubini, ya Gadi na nusu ya mbari ya Manase
aajibu vilongozi a miryango ya Iziraeli achiamba,
22 “Mlungu mwenye uwezo wosi, Mlungu, Mwenyezi Mlungu! Mlungu
mwenye uwezo wosi, Mlungu, Mwenyezi Mlungu! Iye Anamanya na
Aiziraeli nao andamanya kpwa utu wani hukahenda hivi. Ichikala ni kuasi
ama kukosa kumkuluphira Mwenyezi Mlungu, phahi huolageni ihi rero.
23 Napho hwadzenga phatu hipha pha kulavira sadaka ili hukariche
kumlunga Mwenyezi Mlungu, au kpwa ajili ya kulavya sadaka za kuochwa,

---

22:16 22:16 Kumbukumbu 12:13–14 **22:17 22:17** Isabu 25:1–9 * **22:19 22:19** Tafusiri zanjina zinaamba, *ela msigomere Mwenyezi Mlungu wala swiswi.* **22:20 22:20** Joshuwa 7:1–26

sadaka za mtsere ama sadaka za amani, phahi Mwenyezi Mlungu mwenye
naahuone.
24 Ela swiswi hwahenda hivi kpwa makini na kpwa lengo malumu.
Hwaogopha sedze ana enu akedzaambira ana ehu, ‘Mwimwi tamuna
uhusiano wowosi na Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli.
25 Tamuona kukala Mwenyezi Mlungu akahenda muho Joridani ukale
mphaka kahi yehu na mwimwi atu a mbari ya Rubini na ya Gadi? Mwimwi
tamuna mtalo kpwa Mwenyezi Mlungu.’ Chihivyo ana enu anaweza
kuahenda ana enu kusika kuvoya Mwenyezi Mlungu.
26 Kpwa hivyo huchiamba, ‘Nahudzengeni phatu pha kulavira sadaka
ela sipho pha kulavira sadaka za kuochwa wala kulavira sadaka yoyosi
27 ela ikale ushaidi kahi yehu na mwimwi, na kahi ya vivyazi bada yehu
ya kpwamba swiswi piya hunamuhumikira Mwenyezi Mlungu mbereze
kpwa kumlavira sadaka za kuochwa, sadaka za amani na sadaka zanjina
ili ana enu asedze akaambira ana ehu kpwamba taana mtalo wowosi kpwa
Mwenyezi Mlungu.’
28 Naswi hwafikiriya kukala siku vivyazi vyenu achedzahuambira
dzambo dza hiro au achedzaambira vivyazi vyehu, hundaambira, ‘Lolani
mfwano wa phatu pha kulavira sadaka Mwenyezi Mlungu ambapho akare
ehu aphadzenga, si kpwa kulavira sadaka za kuochwa ama sadaka zanjina,
ela ikale ushaidi kahi yehu na mwimwi.’
29 Mlungu naasihujaliye nia ya kumuasi rero kpwa kudzenga phatu pha
kulavira sadaka za kuochwa, sadaka za mtsere na sadaka zanjina, badala
ya pho phatu pha kulavira sadaka pha Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu
pharipho mbere za hemare.”
30 Finehasi mlavyadzi-sadaka na vilongozi a Aiziraeli yani vilongozi a
miryango ya Aiziraeli ariphosikira gara arigogomba atu a Rubini, Gadi na
Manase, aho ahererwa.
31 Naye Finehasi mwana wa mlavyadzi-sadaka Eliazari waambira atu a
mbari ya Rubini na ya Gadi na ya Manase kukala, “Rero hukamanya kukala
Mwenyezi Mlungu a phamwenga naswi mana tamkahenda chochosi
chiricho chinyume na Mwenyezi Mlungu, vivi mkaativya Aiziraeli na
uwezo wa Mwenyezi Mlungu.”
32 Hipho Finehasi mwana wa mlavyadzi-sadaka, Eliazari na vilongozi
aaricha atu a mbari ya Rubini na ya Gadi hiko Giliadi achiuya tsi ya Kanani
kpwa Aiziraeli achiuyiza ujumbe.
33 Aho Aiziraeli ahererwa kpwa kusikira nyo ujumbe nao achimtogola
Mlungu, wala taayagomba kukala andapigana nao viha na kubananga tsi
ya mbari ya Rubini na ya Gadi.
34 Atu a mbari ya Rubini na ya Gadi phara phatu pha kulavira sadaka
aphaiha “Edi,” mana aamba, “Phatu phapha pha kulavira sadaka ni
ushaidi wehu kukala Mwenyezi Mlungu ni Mlungu.”

23

Joshuwa anaonya atu a Iziraeli

1 Bada ya muda mure hangu Mwenyezi Mlungu aaphe Aiziraeli tsi ya
kuoya kula kpwa maadui gao ga chila uphande, Joshuwa kala akakala
mtumia wa miaka minji sana.
2 Joshuwa waiha phamwenga atumia, vilongozi, aamuli na maofisaa ga
Iziraeli osi achiambira, “Vivi nikakala mtumia wa miaka minji sana,

3 namwi mkaona gosi ambago Mwenyezi Mlungu akahendera mataifa
higa gosi kpwa sababu yenu. Mana ni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu
ndiye yekupigirani viha.
4 Hebu lolani nákuganyirani kpwa kupiga kura tsi za mataifa ganjina
garigosala phamwenga na mataifa ganjina gosi ambago hwagashinda kare.
Tsi hizi nákuganyirani zikale urisi wa mbari zenu kula muho Joridani hadi
Bahari Kulu iriyo uphande wa mtswerero wa dzuwa.
5 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu andaausa mbere zenu na kuazoresa
namwi tamundaaona mwenu matsoni, namwi mundahala tsi yao ikale
yenu kama Mwenyezi Mlungu arivyokuahidini.
6 Kpwa hivyo dinani chilume kpwa kulunga na kuhenda gosi ambago
gaandikpwa katika chitabu cha shariya cha Musa, bila kusaza.
7 Musigbwirane na atu a mataifa ganjina asagalao phamwenga namwi,
wala kuhadza milungu yao ama kuapa kpwa kuihadza, ama kuihumikira
ama kuisujudiya.
8 Ela lolani Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu mkuluphireni Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wenu dza munavyohenda hadi hino rero.
9 Mana Mwenyezi Mlungu wagazola mataifa makulu ga nguvu mbere
zenu, na takuna atu achioweza kukupingani hadi rero.
10 Mmwenga wenu anaweza kuzoresa maadui elufu, mana Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wenu ndiye anayekupiganiani viha kama arivyoahidi.
11 Phahi dzimanyirireni na mummendze Mwenyezi Mlungu, Mlungu
wenu.
12 Mana muchiricha kumkuluphira na mchitsanganyikana na atu a
mataifa ganjina garigosala na kulózana nao,
13 manyani kpwa hakika kukala Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu
kandaenderera kuzola maadui genu. Badalaye aho andakala vikpwazo
na mihego. Andakala mijeledi ya kukupigirani na miya ya kukudungani
matso hadi mundiphosira na kutsama tsi hino nono ambayo Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wenu wakuphani.
14 “Wakati wangu wa kufwinya matso kama irivyo kawaida ya atu
osi duniani ukafika. Namwi mnamanya mwenu mioyoni na rohoni
kukala takuna hata dzambo mwenga nono rokuahidini Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wenu ambaro kayarihenda.
15 Ela dza vivyo ambavyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu wakuhen-
derani manono gosi arigokuahidini, andakureherani mai gosi na kuhakik-
isha kukala akakumalani kula tsi nono ambayo Mwenyezi Mlungu, Mlungu
wenu wakuphani.
16 Mwimwi muchivundza chilagane cha Mwenyezi Mlungu, Mlungu
wenu ambacho wakulagizani, mchihumikira na kuisujudiya milungu
yanjina, phahi Mwenyezi Mlungu andakutsukirirwani, namwi
mundaangamika mara mwenga kpwenye tsi nono ambayo wakuphani.”

24

Chilagane chinaikpwa luphya
hiko Shekemu

1 Tsona Joshuwa wakusanya mbari zosi za Iziraeli hiko Shekemu.
Achiaiha atumia, vilongozi, aamuli na maofisaa a Iziraeli, achendaima
mbere za Mlungu.

23:10 23:10 Kumbukumbu 32:30; Kumbukumbu 3:22

2 Naye Joshuwa achigomba na Aiziraeli osi achiaambira, “Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wa Iziraeli anaamba, ‘Hipho kare, akare enu — Tera na
anae a chilume yani Burahimu na Nahori — asagala tsi iriyo ng’ambo ya
muho Yufurati nao achihumikira milungu yanjina.
3 Phahi námhala sowe yenu Burahimu kula ng’ambo ya nyo muho
nami nchimlongoza kpwenye tsi yosi ya Kanani na nchimuhenda akale
na chivyazi chinji. Námupha Isaka,
4 na kutsupira Isaka nchimupha Jakobo na Esau. Esau námupha tsi ya
myango ya Seiri ili ikale yakpwe, ela Jakobo na anae achiphiya Misiri.
5 Chisha nchihuma Musa na Aruni, nchiapiga atu a tsi ya Misiri kpwa
gosi higo nrigogahenda himo, badaye nchikutuluzani kula tsi iyo ya Misiri
6 Nriphotuluza akare enu kula Misiri, mwafika Bahari ya Shamu na jeshi
ra Amisiri richikulungani na magari ga kuvwehwa ni farasi na aphirikie
hadi pho baharini.
7 Nao Aiziraeli ariphoniririra mimi Mwenyezi Mlungu naika jiza kahi-
kahi yao na Amisiri na kuihenda bahari iangamize Amisiri. Namwi
mwadzionera gara nrigohenda Amisiri. Chisha mchisala jangbwani muda
mure.
8 Nákurehani hadi tsi ya Aamori ariosagala uphande wa phiri wa
muho Joridani. Aho apigana namwi viha, nami nchikuhendani muaturye.
Náangamiza mbere zenu na tsi yao mchiihala ichikala yenu.
9 Chisha mfalume wa Moabu, Balaki mwana wa Sipori wakpwedzasham-
buliya Aiziraeli. Iye wahuma ujumbe kpwa Balaamu mwana wa Beori ili
akulanini.
10 Ela siyamphundza Balaamu, kpwa hivyo iye achikujaliyani nami
nchikutivyani kula mikononi mwa Balaki.
11 Mriphovuka muho Joridani na kufika Jeriko, enyezi a Jeriko apigana
namwi, vivyo hivyo Aamori, Aperizi, Akanani, Ahiti, Agirigashi, Ahivi na
Ajebusi. Aho náahenda muaturye.
12 Naahenda ainjirwe ni chiwewe* na kukakama mbere zenu, nchia-
henda nyo afalume airi a Aamori achimbire. Aho taayachimbira kpwa
sababu ya panga zenu wala maha genu.
13 Nakuphani tsi ambayo tamuihenderere kazi, midzi ambayo
tamuyaidzenga ambamo vivi munasagala na kurya matunda ga mizabibu
na mizaituni ambayo tamyaiphanda.’
14 “Kpwa hivyo, vivi sambi muogopheni Mwenyezi Mlungu na mumuhu-
mikire moyo kutsuka na uaminifu. Richani milungu ambayo akare enu
aihumikira ariphokala ng’ambo ya muho Yufurati na ariphokala Misiri,
muhumikireni Mwenyezi Mlungu.
15 Sambi ichikala tamlonda kumuhumikira Mwenyezi Mlungu, tsambu-
lani ihi rero ndiyemuhumikira, ichikala ni milungu ambayo akare enu
ahumikira ng’ambo ya muho Yufurati ama milungu ya Aamori ambao tsi
yao munaisagala, ela mimi na nyumba yangu hundahumikira Mwenyezi
Mlungu.”
16 Hipho atu amjibu achiamba, “Tahundamricha Mwenyezi Mlungu bii
na kuhumikira milungu yanjina.

24:2 **24:2** Mwandzo 11:27 **24:3** **24:3** Mwandzo 12:1–9; Mwandzo 21:1–3 **24:4** **24:4** Mwandzo 25:24–26; Mwandzo 36:8; Kumbukumbu 2:5; Mwandzo 46:1–7 **24:5** **24:5** Kutsama 3:1—12:42 **24:6** **24:6** Kutsama 14:1–31 **24:8** **24:8** Isabu 21:21–35 **24:9** **24:9** Isabu 22:1—24:25 **24:11** **24:11** Joshuwa 3:14–17; Joshuwa 6:1–21 **24:12** **24:12** Kutsama 23:28; Kumbukumbu 7:20 * **24:12** **24:12** Neno ra Chieburania ni mivi (adudu), uhu unaweza kukala msemo wa Chieburania ambao manage ni kuatiya chiwewe. **24:13** **24:13** Kumbukumbu 6:10–11

17 Mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu ndiye ariyehutuluza swiswi
phamwenga na akare ehu kula tsi ya Misiri, hurikokala atumwa, naswi
huchiona ishara za ajabu arizohenda. Achihurinda na vyaro vyehu vyosi
na kahi za atu osi ambao hwatsupa kahi-kahi yao.
18 Mwenyezi Mlungu ndiye yezoresa mbere zehu atu osi yani Aamori
osi ariosagala tsi ihi. Kpwa hivyo, naswi hundamuhumikira Mwenyezi
Mlungu, mana iye ndiye Mlungu wehu."
19 Ela Joshuwa achiaambira, "Mwimwi tamuweza kumuhumikira
Mwenyezi Mlungu, mana iye ni Mlungu mtakatifu. Iye ni Mlungu mwenye
wivu naye kandakuswameheni makosa wala dambi zenu.
20 Muchimricha Mwenyezi Mlungu na kuhumikira milungu ya chijeni,
andakutiyani adabu na kukuangamizani tse, hata dzagbwe wakuhen-
derani manono higo gosi."
21 Nao atu achimuamba Joshuwa, "Hata! Swiswi hundamuhumikira
Mwenyezi Mlungu bahi."
22 Hipho Joshuwa achiambira, "Mwimwi enye mmashaidi a mioyo yenu
kukala mkatsambula kumuhumikira Mwenyezi Mlungu." Nao achijibu
achiamba, "Swiswi enye hu mashaidi."
23 Naye Joshuwa achiamba, "Phahi usani milungu ya chijeni mriyonayo
mumlunge Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli kpwa mioyo yenu yosi."
24 Nao achimjibu achiamba, "Hundamuhumikira na kumtii Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wehu."
25 Phahi Joshuwa achiika chilagane na Aiziraeli hiko Shekemu, achiapha
masharuti na malagizo ga kulunga.
26 Joshuwa wagaandika higa gosi katika chitabu cha shariya cha Mlungu,
chisha achihala dziwe kulu achiriimisa tsini ya muhi uihwao mwaloni
phephi na hema ra Mwenyezi Mlungu.
27 Alafu Joshuwa achiaambira Aiziraeli osi, "Dziwe hiri ndiro ndirokala
shaidi kpwehu mana rikasikira maneno gosi ambago Mwenyezi Mlungu
akahuambira. Kpwa hivyo rindashuhudiya kuahusu, ili sedze mkarema
Mlungu wenu."
28 Chisha Joshuwa waabumula hara atu, chila mmwenga achiuya
kpwakpwe kpwenye seemuye.

Chifo cha Joshuwa

29 Bada ya mambo higa, Joshuwa mwana wa Nuni na mtumishi wa
Mwenyezi Mlungu, wafwa wakati ana miaka gana mwenga na kumi.
30 Naye achizikpwa kpwenye tsi yokala akaganyirwa hiko Timunathi-
Sera kahi ya myango ya Efuraimu, vurini mwa mwango Gaashi.
31 Aiziraeli amuhumikira Mwenyezi Mlungu muda wosi wa maisha ga
Joshuwa. Bada Joshuwa kufwa, Aiziraeli achienderera kumuhumikira
Mwenyezi Mlungu kpwa muda wosi arioishi hara atumia ariokala akaona
na matso gao mambo ambago Mwenyezi Mlungu wagahendera Aiziraeli.
32 Mifupha ya Yusufu ambayo Aiziraeli kala akaireha kula Misiri aizika
hiko Shekemu. Seemu iyo ariyozikpwa kala ni eneo ambaro Jakobo kala
akarigula kula kpwa ana a Hamori, Ise wa Shekemu, kpwa vipande gana
mwenga vya feza. Arizi hino kala ikakala urisi wa chivyazi cha Yusufu.
33 Naye Eliazari, mwana wa Aruni, achifwa na achizikpwa Gibeya,
mudzi ambao kala ukahewa mwanawe Finehasi kpwenye tsi ya myango
ya Efuraimu.

24:30 **24:30** Joshuwa 19:49–50 **24:32** **24:32** Mwandzo 33:19; 50:24–25; Kutsama 13:19; Johana 4:5; Mahendo 7:16

Chitabu cha AAMULI
Tanga mbere

Chitabu cha Aamuli ni masemuriro ga wakati Aiziraeli kala akaricha kulunga shariya hata chila mutu anahenda aonavyo ni sawa. Wakati uhu kala ni kahi ya Aiziraeli kuvamia tsi ya Kanani na wakati wa kpwandzishwa kpwa utawala wa chifalume hiko Iziraeli. Adisi zenye zinahusu masujaa ambao kala achiihwa Aamuli. Aamuli hinyo taahendere kazi ya kuamula bahi kama neno renye rinavyoeleweka ela akala vilongozi a viha phamwenga na kutawala. Kati ya vilongozi aho phana mmwenga ariye mashuhuri zaidi, naye ni Samsoni, ambaye mahendoge ga kpwenye sura ya kumi na tahu hadi sura ya kumi na sita.

Fundzo kulu ra chitabu hichi ni kukala, kpwenderera kpwa Aiziraeli kala kunategemea kukala aaminifu kpwa Mlungu, ambapho kusakala aaminifu kala kuchiarehera mashaka. Ela kpwakala na zaidi ya higa, mana hata wakati taifa hiro kala tariphiya sawa na Mlungu, Mlungu kala nkuaricha aphahwe ni mashaka, ela kpwa mbazize nyinji, iye Mlungu kala a tayari kutivya atue wakati ariphomgalukira na kumririra tsona.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Garigohendeka hadi wakati wa chifo cha Joshuwa 1:1—2:10
Aamuli a Iziraeli 2:11—16:31
Mambo ganjina gohendeka 17:1—21:25

Atu a Juda na Simioni anahala seemu ya tsi yohewa

1 Bada ya chifo cha Joshuwa, Aiziraeli amuuza Mwenyezi Mlungu
achiamba, “Ni kabila riphi ndirokala ra kpwandza kpwendapigana na
Akanani?”
2 Mwenyezi Mlungu achiajibu achiamba, “Mbari ya Juda ndiyo
ndiyophiya mwandzo kpwendapigana, nami tsi iyo nkaitiya mwao
mikononi.”
3 Phahi atu a mbari ya Juda achiambira ndugu zao a mbari ya Simioni,
“Huphiyeni phamwenga wakati huyapigana na Akanani ili huhale tsi
huriyohewa. Naswi hundaphiya phamwenga namwi wakati muyahala tsi
yohewa.” Kpwa hivyo atu a Simioni achiphiya nao.
4 Phahi atu a Juda achendashambuliya, naye Mwenyezi Mlungu achiatiya
Akanani na Aperizi mwao mikononi, hipho atu a Juda achiolaga atu elufu
kumi vihani hiko mudzi wa Bezeki.
5 Mumo mudzini, atu a Juda akpwendamuona mfalume Adoni-Bezeki
achipigana naye na achiashinda Akanani na Aperizi.
6 Adoni-Bezeki wachimbira, ela aho achimzola hadi achimgbwira na
achimkata madzalagumbe ga mikononi na maguluni.
7 Adoni-Bezeki achiamba, “Afalume mirongo sabaa ambao kala akaakata
madzalagumbe ga mikononi na maguluni kala achitsola pukupuku zit-
sopokazo photsi. Vivi Mlungu akaniripha kama vyohenda.” Achimphirika
Jerusalemu na achendafwa kuko.
8 Chisha atu a Juda achipigana na kushinda Jerusalemu. Achiolaga atu
osi kpwa upanga na nyo mudzi achiutiya moho.

9 Badaye atu a mbari ya Juda aphiya achendapigana na Akanani
ariosagala tsi za myangoni, Negebu na tsi ya Shefela.*
10 Piya ashambuliya Akanani ariosagala mudzi wa Heburoni ambao
hipho mwandzo kala uchiihwa Kiriathi-ariba, achishinda makabila ga
Sheshai, Ahimani na Talimai.
11 Ariphola hiko, atu a Juda aphiya achendashambuliya atu a mudzi wa
Debiri, ambao pho mwandzo kala uchiihwa Kiriathi-Seferi.
12 Chisha Kalebu achiamba, "Mutu yeyesi ndiye shambuliya mudzi wa
Kiriathi-Seferi na achiushinda ndamlóza mwanangu wa chichetu Akisa."
13 Phahi Othinieli mwana wa mdide wa Kalebu, yeihwa Kenazi,
waushinda nyo mudzi, naye Kalebu achimloza mwanawe Akisa.
14 Phahi ye Akisa ariphofika kpwa Othinieli, wamvoya ruhusa mlumewe
akamvoye munda ise.† Phahi Akisa waphiya na ariphokala anatserera kula
kpwa pundawe, Kalebu wamuuza mwanawe, "Unalonda nikuhendereni?"
15 Akisa achimjibu achimuamba, "Nakuvoya uniphe zawadi kpwa
sababu wanipha munda hiko Negebu, piya nipha vidzuho vya madzi."
Phahi Kalebu achimupha vidzuho vya madzi vya uphande wa dzulu na
vya uphande wa tsini.
16 Mbari ya Juda iriphouka Jeriko, yani mudzi wa mitende, Akeni
ariokala chivyazi cha mtsedza wa Musa aphiya phamwenga nao ko
jangbwani seemu ya Juda iriyo Negebu phephi na Aradi, ahenda makalo
hiko achisagala phamwenga na atu kuko.
17 Juda na ndugu zao a mbari ya Simioni aphiya achendashinda Akanani
arioishi Sefathi. Mudzi hinyo awaangamiza‡ tsetsetse nao achiupha dzina
ranjina ra Horima.§
18 Atu a mbari ya Juda piya apiga na achishinda na kuhala midzi ya Gaza
na vidzidzivye, Ashikeloni na vidzidzivye na Ekironi na vidzidzivye.
19 Mwenyezi Mlungu wakala phamwenga na atu a mbari ya Juda nao
achihala seemu za myangoni, ela taayaweza kuzola atu arioishi seemu za
kugbwa mana aho kala ana magari ga vyuma ga kuvwehwa ni farasi.
20 Mudzi wa Heburoni wahewa Kalebu kulengana na malagizo ga Musa,
naye achiazola anangbwa ahahu a Anaki.

Makabila ganjina ganashindwa kuzola Akanani

21 Ela atu a Benjamini taayazola Ajebusi arioishi Jerusalemu, kpwa hivyo
Ajebusi achiishi phamwenga na Abenjamini mo Jerusalemu hadi rero.
22 Atu a mbari ya Yusufu ashambuliya mudzi wa Betheli, naye Mwenyezi
Mlungu achikala phamwenga nao.
23 Phahi yakala hivi: Kpwandza yo mbari ya Yusufu yahuma atu
akapeleleze nyo mudzi wa Betheli. Pho mwandzo, mudzi uho kala
uchiihwa Luzu.
24 Nyo apelelezi amuona mutu anatuluka kula mo mudzini achimuamba,
"Hunakuvoya huonyese mryango wa kuinjirira himu mudzini, naswi
hundakuhendera manono."

---

* **1:9 1:9** ***Negebu*** ni tsi ya jangbwa iriyo uphande wa mwakani. ***Shefela*** manaye ni *tsi za kugbwa.* † **1:14 1:14** Tafusiri zanjina zinaamba *Othinieli, wamuamba mchewe akavoye munda ise.* ‡ **1:17 1:17** Neno ra Chieburania ririrohumika hipha rinamaanisha kuika vyo vitu na nyo atu mbere za Mwenyezi Mlungu kpwa kuvibananga-bananga au kuvilavya dza sadaka. § **1:17 1:17** ***Horima*** manaye ni *kubanangbwa-banangbwa tsetsetse.* **1:20 1:20** Joshuwa 15:13–14 **1:21 1:21** Joshuwa 15:63; 2 Samueli 5:6; 1 Nyakati 11:4

25 Phahi waaonyesa, nao achiinjira na achiolaga chila mutu mo mudzini,
isiphokala mutu hiyu na atue.
26 Badaye mutu iye watsama achendasagala tsi ya Ahiti, ambako
wadzenga mudzi na achiupha dzina, achiwiiha Luzu, dzina ambaro
richereko hadi rero.
27 Atu a mbari ya Manase taayazola atu a mudzi wa Bethi-Sheani na
vidzidzivye, Taanaki na vidzidzivye, Dori na vidzidzivye, Ibuleamu na
vidzidzivye na Megido phamwenga na vidzidzivye. Akanani aenderera
kusagala kuko.
28 Hata Aiziraeli ariphokala na nguvu za kupigana nao, taayazola
Akanani ela aalazimisha kuhenda kazi za shokowa.
29 Atu a mbari ya Efuraimu taayazola Akanani kula mudzi wa Gezeri ela
asagala phamwenga nao.
30 Atu a Zabuloni taayazola Akanani ariosagala mudzi wa Kitironi, wala
hara kala achiishi mudzi wa Nahaloli, ela nyo aenderera kusagala nao
kuno anahenda kazi za shokowa.
31 Atu a mbari ya Asheri taayazola atu a midzi ya Ako, Sidoni, Ahilabu,
Akizibu, Heliba, Afeka na Rehobu.
32 Atu a mbari ya Asheri asagala phamwenga na Akanani, enyezi a tsi
iyo mana taayazola.
33 Atu a mbari ya Nafutali piya taayazola atu ariosagala mudzi wa
Bethi-Shemeshi wala hara ariosagala mudzi wa Bethi-Anathi, ela asagala
phamwenga na nyo atu a Kanani, ariosagala kpwenye yo tsi. Hata hivyo,
alazimisha nyo atu a Bethi-Shemeshi na a Bethi-Anathi aahendere kazi.
34 Aamori aazola atu a mbari ya Dani achisala ko myangoni, wala
taayaruhusiwa kusagala seemu za kugbwa.
35 Aamori aenderera kusagala mwango wa Heresi, na kpwenye midzi ya
Aijaloni na Shaalibimu. Ela atu a mbari ya Yusufu ariphophaha nguvu
aalazimisha Aamori ahende kazi za shokowa.
36 Mphaka wa Aamori waandzira unaphoambuka kuphiya Akirabimu
hadi Sela na kpwenderera uphande wa dzulu.

2

Mwenyezi Mlungu anademurira atue

1 Malaika wa Mwenyezi Mlungu wauka Giligali achiphiya Bokimu,
achiambira Aiziraeli, “Nákutuluzani kula tsi ya Misiri na nchikurehani
tsi ambayo naapira akare enu kukala ndaapha. Naamba, ‘Sindavundza
chilagane choika namwi.
2 Namwi musiike chilagane na enyezi a tsi hino ela mundavundza mwatu
mwao mwa kulavira sadaka.’ Ela mwino tamlungire malagizo gangu.
Kpwa utu wani tamlunga malagizo gangu?
3 Kpwa hivyo naamba: Sindaazola tsona enyezi a tsi hino nao andakuta-
tizani na milungu yao indakala mihego kpwenu.”
4 Malaika wa Mwenyezi Mlungu ariphomala kugomba maneno higa
kpwa Aiziraeli osi, nyo atu arira kpwa sauti ya dzulu.
5 Phatu hipho aphaiha Bokimu,* nao Aiziraeli achimlavira sadaka
Mwenyezi Mlungu.

Chifo cha Joshuwa

1:27 1:27 Joshuwa 17:11–13 **1:29 1:29** Joshuwa 16:10 **2:2 2:2** Kutsama 34:12–13; Kumbukumbu 7:2–5 * **2:5 2:5** ***Bokimu*** manage ni *atu arirao.*

6 Bada ya Joshuwa kulagana na Aiziraeli, chila mbari yaphiya kpwenye
seemu yokala akaganyirwa ili akaimiliki.
7 Aiziraeli amuhumikira Mwenyezi Mlungu muda wosi wa uhai wa
Joshuwa na bada ya chifoche, muda wosi arioishi hara atumia arioona
mahendo gosi makulu ambago Mwenyezi Mlungu waahendera Aiziraeli.
8 Joshuwa mwana wa Nuni, mtumishi wa Mwenyezi Mlungu wafwa
phokala ana umuri wa miaka gana mwenga na kumi.
9 Nao achimzika phatu phokala akahewa ikale yakpwe hiko Timunathi-
Heresi, katika seemu ya tsi ya myango ya Efuraimu vurini mwa mwango
wa Gaashi.
10 Atu osi a chivyazi cha wakati wa Joshuwa asira kufwa, na kuchikala
na chivyazi chanjina ambacho tachimanyire Mwenyezi Mlungu wala
mahendo arigohendera atu a Iziraeli.

Aiziraeli anaricha kuabudu Mwenyezi Mlungu

11 Phahi Aiziraeli ahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu na kuabudu
vizuka vya Baali.
12 Aiziraeli aricha kumuabudu Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akare
aho ambaye waalavya kula Misiri, achiabudu milungu yanjina, milungu
iriyoabudiwa ni atu ariosagala phamwenga nao, higa gachimtsukiza sana
Mwenyezi Mlungu.
13 Aricha Mwenyezi Mlungu achihumikira vizuka vya Baali na vya
Ashitorethi.
14 Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu achiatsukirirwa Aiziraeli, naye
achiricha anyang'anyi akaiye mali zao. Waarichira maadui gao gokala
gakaazunguluka gaazidi nguvu nao taayaweza kuaturya.
15 Aiziraeli ariphotuluka kpwendapigana, uwezo wa Mwenyezi Mlungu
kala u chinyume chao naye achiahenda ashindwe, kama arivyokala
akaapira. Nao achisononeka sana.
16 Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu waapha aamuli ambao aativya
Aiziraeli kula mikononi mwa atu arioaiyira mali zao.
17 Ela Aiziraeli taayaaphundza hinyo aamuli aho mana akala dza malaya
kpwa kukosa uaminifu, aho alunga milungu yanjina na kuiabudu. Aricha
upesi nyayo zolungbwa ni akare aho ariotii shariya za Mwenyezi Mlungu,
ela nyo taahendere hivyo.
18 Phahi Mwenyezi Mlungu kala achiapha muamuli anakala phamwenga
naye na kuativya Aiziraeli kula mikononi mwa maadui gao wakati wosi wa
maisha ga ye muamuli. Mwenyezi Mlungu waaonera mbazi ariphosikira
chiriro chao kpwa sababu ya kugaya na kuonerwa arikohenderwa
Aiziraeli.
19 Ela muamuli kala achifwa tu, Aiziraeli anauyira mambo gao ga kare
na kuishi maisha mai kuriko akare ao. Ahumikira na kusujudiya milungu
yanjina wala taayaricha mahendo gao ga uasi.
20 Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu achikala na tsukizi na atu a Iziraeli
naye achiamba, "Kpwa sababu taifa hiri rikavundza chilagane nrichoika
na akare ao, achirema kulunga na kuniphundza,
21 vivi sindagazola tsona mataifa ganjina ambago Joshuwa wagasaza
wakati ariphofwa.
22 Nindagahumira mataifa higo kujeza Aiziraeli ichikala andagbwira
njira za Mwenyezi Mlungu dza akare ao."

2:9 2:9 Joshuwa 19:49–50

23 Phahi Mwenyezi Mlungu wagaricha mataifa higo wala kayagazola
mara mwenga, wala kayamupha Joshuwa uwezo wa kushinda mataifa
higo.

3

Mataifa ganjina gosazwa tsi ya Kanani

1 Phahi Mwenyezi Mlungu wasaza makabila higa ili agahumire kuajeza
Aiziraeli ambao taonere viha himo tsi ya Kanani
2 (wahenda hivyo ili aaphe atu a vivyazi hivyo vya Iziraeli ujuzi wa
kupigana mana taayapigana viha):
3 Hinyo ariosazwa ni akulu atsano a Afilisti, Akanani osi, Asidoni na Ahivi
ariokala achisagala myango ya Lebanoni, kula mwango wa Baali-Herimoni
hadi phatu pha kumenyera Hamathi.
4 Mwenyezi Mlungu wakusudiya kuahumira aho ili kuajeza Aiziraeli,
aone ichikala andalunga shariya arizoapha akare aho kutsupira Musa.
5 Phahi Aiziraeli aishi phamwenga na Akanani, Ahiti, Aamori, Aperizi,
Ahivi na Ajebusi.
6 Aiziraeli alóla ana achetu a mataifa higo na kulavya ana aho a chichetu
alólwe ni barobaro a mataifa higo na kuabudu milungu ya atu aho.

Othinieli anakala muamuli wa Iziraeli

7 Aiziraeli ahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu: mana ayala
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao, achiabudu vizuka vya Baali na vya
Ashera.
8 Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu achiatsukirirwa sana Aiziraeli, achia-
henda ashindwe ni Kushani-Rishathaimu mfalume wa Mesopotamia, nao
achimuhumikira kpwa muda wa miaka minane.
9 Ela Aiziraeli ariphomririra Mwenyezi Mlungu, iye waaphirikira
muokoli achiativya. Muokoli iye ni Othinieli mwanangbwa wa mdide wa
Kalebu, yeihwa Kenazi.
10 Phahi roho wa Mwenyezi Mlungu wamwedzera Othinieli, naye
achikala muamuli wa Aiziraeli. Othinieli waphiya achipigana na Kushani-
Rishathaimu mfalume wa Mesopotamia naye Mwenyezi Mlungu achimtiya
mwakpwe mikononi achimshinda.
11 Kpwa hivyo tsi yakala na amani kpwa muda wa miaka mirongo mine.
Chisha Othinieli mwana wa Kenazi achifwa.

Ehudi anakala muamuli wa Iziraeli

12 Phahi Aiziraeli auyira kuhenda uyi tsona mbere za Mwenyezi Mlungu.
Mwenyezi Mlungu achimtiya mkpwotse mfalume Egiloni wa Moabu
aashambuliye Aiziraeli, mana ahenda uyi mbere za Mwenyezi Mlungu.
13 Mfalume Egiloni waungana na Aamoni na Aamaleki kupigana na
Aiziraeli na achiashinda, achihala mudzi wa mitende, yani Jeriko.
14 Nao Aiziraeli achimuhumikira Egiloni, mfalume wa Moabu kpwa
muda wa miaka kumi na minane.
15 Ela Aiziraeli ariphomririra Mwenyezi Mlungu, iye waapha muokoli
yani Ehudi, mwana wa Gera kula mbari ya Benjamini yekala achihumira
mkpwono wa kumotso. Aiziraeli achimuhuma aphirike kodi kpwa
mfalume Egiloni wa Moabu.
16 Ehudi achidzitengezera phanga ra maso ga kosi-kosi ra ure wa nusu
mita. Achirifunga phakpwe nyongani, nyonga ya kulume na achirifwinika
na vwazire.

17 Achimphirikira mfalume Egiloni wa Moabu hira kodi. Mfalume Egiloni
kala ni mutu mziho sana.
18 Ehudi ariphomala kulavya yo kodi, wauka na atsukulie a kodi.
19 Ela ariphofika kpwenye vizuka vya mawe, phephi na Giligali, wauya
kpwa Egiloni achimuamba, “Ee mfalume nina ujumbeo wa siri.” Mfalume
achiamuru atumishie anyamale, nao achituluka.
20 Phahi Ehudi wamsengerera phokala asegere, chumbache cha mnyevu
achimuamba, “Nina ujumbeo kula kpwa Mlungu.” Mfalume achiunuka
kula phakpwe chihini achiima.
21 Ehudi achitsomola phangare na mkpwonowe wa kumotso kula kpwa
nyongaye ya kulume, achimdunga naro ndanini,
22 hata mphini wa phanga uchimenya ndani phamwenga na phangare,
phanga rosi richizibwa ni marunya. Ehudi kayaritsomola ro phanga naro
richikala rikafurika uphande wa mongoni.
23 Chisha Ehudi watuluka barazani* achifunga miryango ya chumba cha
dzulu na funguwo.
24 Bada ya Ehudi kuuka, atumishi a mfalume akpwedza achikuta
miryango ya chumba cha dzulu ikafungbwa, nao achifikiri mfalume
achadzisaidiya chumba cha ndani.
25 Achigodzera hadi achiinjirwa ni wasiwasi. Ariphoona anakaa
kuvugula, achihala funguwo achivugula mryango. Achimuona mfalume
wao akagbwa photsi, akafwa.
26 Hara atumishi ariphokala anagodzera, Ehudi wachimbira kutsupira
phara phokala na vizuka vya mawe, achiphiya Seira.
27 Ariphofika hiko, wapiga tarumbeta hiko tsi ya mwango wa Efuraimu,
nao Aiziraeli achitserera phamwenga naye kula hiko myangoni kuno
anaalongoza.
28 Achiaambira, “Nilungani; mana Mwenyezi Mlungu akaatiya maadui
genu, Amoabu, mwenu mikononi.” Kpwa hivyo achitserera naye hadi
vivuko vya muho Joridani ambako taayaruhusu Mmoabu hata mmwenga
kuvuka.
29 Wakati uho Aiziraeli aolaga Amoabu elufu kumi ariokala masujaa na
enye mkpwotse, wala takuna hata mmwenga yeweza kuchimbira.
30 Siku iyo Moabu yashindwa ni Iziraeli, nayo tsi ichikala na amani kpwa
muda wa miaka mirongo minane.

Shamugari anakala muamuli wa Iziraeli

31 Bada ya Ehudi phakpwedza Shamugari mwana wa Anathi. Iye naye
waolaga Afilisti magana sita kpwa kuhumira fwimbo ya lutsa ya kutsungira
ng’ombe. Iye piya waativya Aiziraeli.

4

Debora na Baraka anativya Aiziraeli

1 Bada ya chifo cha Ehudi, Aiziraeli auyira kuhenda mai mbere za
Mwenyezi Mlungu.
2 Phahi Mwenyezi Mlungu watiya Aiziraeli mikononi mwa Jabini,
mfalume wa Kanani, yetawala mudzi wa Hazori, naye mkpwuluwe wa
jeshi kala ni Sisera, mwenyezi wa Haroshethi-Hagoimu.*

* **3:23 3:23** Mana ga neno ra Chieburania ririro hipha tagaeleweka vinono. * **4:2 4:2** ***Hagoimu*** manage ni makabila gasigokala ga Iziraeli. Aiziraeli kala achiwiiha ***Haroshethi-Hagoimu***, mana atu ariosagala mudzi uho kala sio Aiziraeli.

3 Mfalume Jabini wakala na magari ga vyuma ga kuvwehwa ni farasi
magana tisiya. Iye mfalume waaonera sana Aiziraeli kpwa miaka mirongo
miiri, nao achimririra Mwenyezi Mlungu aaterye.
4 Wakati hinyo Debora, nabii wa chichetu, yekala mkpwaza Lapidothi
wakala muamuli wa Aiziraeli.
5 Iye kala achisagala tsini ya mtende, urioihwa mtende wa Debora
uriokala kahi-kahi ya midzi ya Rama na Betheli kpwenye myango ya
Efuraimu, nao Aiziraeli kala achiphiya kpwamurirwa malau gao.
6 Siku mwenga Debora wamuiha Baraka mwana wa Abinoamu kula
mudzi wa Kedeshi, seemu ya Nafutali, naye ariphofika achimuamba,
"Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Aiziraeli, anakulagiza hivi, 'Katsambule
atu elufu kumi kula mbari ya Nafutali na ya Zabuloni na waalongoze hadi
mwango wa Tabori.
7 Nami nindamuhenda Sisera, mkpwulu wa jeshi ra mfalume Jabini, edze
na jeshire na magarige ga kuvwehwa ni farasi apigane nawe hiko muho
wa Kishoni, nami ndamtiya mwako mikononi.' "
8 Baraka achimuamba, "Ichikala undaphiya phamwenga nami,
ndaphiya, ela ichikala kundaphiya phamwenga nami, phahi sindaphiya."
9 Debora achiamba, "Ni sawa, ndaphiya phamwenga nawe, ela phahi
nguma taindakala yako, mana Mwenyezi Mlungu andamtiya Sisera
mikononi mwa mchetu." Kpwa hivyo Debora achiphiya phamwenga na
Baraka hiko Kedeshi.
10 Baraka wakusanya atu elufu kumi kula kpwa mbari ya Zabuloni na ya
Nafutali achimlunga kuphiya Kedeshi. Debora naye achiphiya phamwenga
nao.
11 Wakati hinyo, Heberi, Mkeni kala akadzitenga na Akeni ayae ambao
ni chivyazi cha Hobabu, mlamu wa Musa. Heberi kala akachita hemare
kure, hiko Saananimu, phephi na Kedeshi kokala na muhi mkpwulu wa
mwaloni.
12 Sisera ariphoambirwa kukala Baraka mwana wa Abinoamu kala
akaambuka kuphiya mwango wa Tabori,
13 wakusanya jeshire rosi na magarige ga kuvwehwa ni farasi ga vyuma
magana tisiya, achiuka kula Haroshethi-Hagoimu hadi muho Kishoni.
14 Hipho Debora wamuamba Baraka, "Unuka! Mwenyezi Mlungu
akakutanguliya, siku ya rero Mwenyezi Mlungu akamtiya Sisera mwako
mikononi." Phahi Baraka walongoza jeshire ra atu elufu kumi achitere-
muka kula mwango wa Tabori.
15 Baraka ariphoandza kushambuliya, Mwenyezi Mlungu achimupha
chiwewe Sisera na jeshire mbere ya Baraka. Sisera watserera kula
mwakpwe garini achichimbira na magulu.
16 Ela Baraka achizorera ro jeshi na magari ga kuvwehwa ni farasi hadi
Haroshethi-Hagoimu, naye achiaolaga anajeshi osi a Sisera kpwa upanga,
napho taphayasala hata mutu mmwenga.
17 Ela Sisera wazola hadi hemani kpwa Jaeli, mkpwaza Heberi, Mkeni.
Wahenda hivyo kpwa sababu kala phana usena baina ya Jabini mfalume
wa Hazori na atu a mryango wa Heberi.
18 Jaeli watuluka achimchinjira Sisera, achimuamba "Karibu bwana
wangu, karibu kpwangu wala usiogophe." Phahi Sisera wainjira himo
hemani na Jaeli achifwinika nguwo.
19 Phahi wamuamba yuya mchetu, "Nipha madzi ninwe mana nina
chiru." Phahi yuya mchetu wavugula chiriba cha maziya, achimupha
achinwa, chisha achimfwinika nguwo tsona.

20 Sisera achimuamba yuya mchetu, “Ima hipho mryangoni, na mutu
yeyesi achedzakuuza, ‘Phano phana mutu yeyesi?’ Muambe, ‘Taphana!’ ”
21 Ela Jaeli, mkpwaza Heberi, wahala chigingi cha hema na nyundo,
achinyapa pore-pore achendamdunga nacho chilanguni hadi chichigutana
na mtsanga, mana Sisera kala akalala usingizi wa fungo kpwa kuremwa.
Hipho Sisera achifwa phapho.
22 Baraka ariphokala anamuendza Sisera, Jaeli watuluka kondze kpwen-
dakutana naye achimuamba, “Ndzo nikuonyese ye mutu umuendzaye.”
Baraka wainjira hema ra Jaeli na achimkuta Sisera a photsi, akafwa, na
chigingi cha hema chi phakpwe chilanguni.
23 Siku iyo Mlungu waapha ushindi Aiziraeli dzulu ya Jabini, mfalume
wa Kanani.
24 Aiziraeli aenderera kukala na nguvu hadi mwisho achimuangamiza
Jabini, mfalume wa Kanani.

5

Wira wa Debora

1 Phahi siku iyo, Debora na Baraka mwana wa Abinoamu aimba wira
huno.
2 “Vilongozi alongoza Aiziraeli,
nao atu achidzilavya kpwa kumendza enye.
Mlikeni Mwenyezi Mlungu!
3 Phundzani mwi afalume!
Hegani masikiro, mwi atawala!
Nindamuimbira Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wa Iziraeli.
4 “Uwe Mwenyezi Mlungu uriphotserera
kula eneo ra Seiri,
yani uriphotserera kula Edomu,
tsi yasumba,
na mlunguni kuchituluka madzi,
yani maingu ko mlunguni gatuluza mvula.
5 Myango yasumba mberezo
uwe Mwenyezi Mlungu,
hata Mwango Sinai wasumba mberezo
uwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa
Iziraeli.

6 Wakati wa muamuli Shamugari, mwana
wa Anathi,
wakati wa Jaeli, atu aricha kuhumira barabara kulu,
avyaro atsupira njira za vidze-vidze.
7 Vidzidzi vyakala wekee bila atu,
taviyakalako hiko Iziraeli,
hadi nriphohala ulongozi mimi Debora,
mimi nriye mayo wa Iziraeli.
8 Adzitsamburira milungu miphya,
tsi ichikala na viha.
Ela takuyaphahikana mwenye fumo wala ngao
kahi-kahi ya atu elufu mirongo mine a Iziraeli.
9 Moyo wangu unahamirwa ni vilongozi a viha a Iziraeli,

5:5 5:5 Kutsama 19:18

ariodzilavya kpwa kumendza kpwao kula kpwa nyo atu.
Mtogoleni Mwenyezi Mlungu!
10 Tangazani, mwi mpandao punda
ereru,
mwi msagarirao micheka ya samani,
mwimwi mnyendekao njirani,
tangazani dzambo hiro.
11 Phundzani sauti za aimbadzi* pho phatu phahekpwapho madzi.
Tangazani ushindi wa Mwenyezi Mlungu,
ushindi wa achiyae ario Iziraeli.
Ndipho atu a Mwenyezi Mlungu
ariphotserera maryangoni.
12 Lamuka, lamuka Debora!
Lamuka! Lamuka uimbe wira!
Unuka, Baraka mwana wa Abinoamu,
hala matekao wuuke nao.
13 Masujaa ariosala atserera,
atu a Mwenyezi Mlungu
aphiya achendapigana na enye mkpwotse.
14 Anjina ao, akpwedza kula Efuraimu, tsi ambayo pho kare kala ni ya Amaleki,†
achilunga ndugu zao atu a Benjamini;
vilongozi a viha atserera kula Makiri,
maofisaa akulu kula Zabuloni.
15 Akulu a Isakari aphiya phamwenga na Debora,
atu a Isakari akala aaminifu kpwa Baraka;
achimlunga mairo hadi deteni.
Ela atu a mbari ya Rubini
akala na kusita-sita kunji.
16 Kpwa utu wani mwasala kpwenye vyaa vya mang'ondzi?
Ili kuphundza chigophi cha kuihira mang'ondzi?
Kahi ya atu a mbari ya Rubini
mwakalamo kusita-sita kunji.
17 Atu a mryango wa Giliadi asala ng'ambo ya muho Joridani.
Mbari ya Dani, kpwa utu wani mwasala melini?
Mbari ya Asheri yahurira hiko pwani,
yakala mwakpwe bandarini.
18 Atu a Zabuloni ni atu
ariohatarisha maisha gao na chifo.
Hata atu a Nafutali azindza maisha gao
kpwenye seemu zirizogbwa dzulu za myango.

19 Afalume akpwedza achipigana,
afalume a Kanani apigana naswi,
hiko Taanaki phephi na visima vya Megido,
ela taayaphaha zewe ra feza.
20 Nyenyezi za mlunguni zashiriki viha,
zalunga njira zao, zichipigana na Sisera.
21 Kishoni muho wa kare,
mafurikoge gatsukula majeshi ga Sisera.

---

* **5:11 5:11** Neno ra Chieburania ririrohumirwa phapha rinaweza kumanisha atu ahumirao maha.
† **5:14 5:14** Chieburania chinaamba *Amaleki* ela tafusiri za kare zinaamba *deteni.*

Roho yangu sengera mbere kpwa nguvu.
22 Phahi farasi atsupa achikala anavyoga kpwa nguvu,
aphiya kpwa msindo mkpwulu wa
makpwatsa gao katika kuzola kpwao kpwa kutinatina.

23 Malaika wa Mwenyezi Mlungu anaamba hivi:
'Atu a Merosi naalaniwe sana,
atu asagalao mudzi hinyo,
mana taedzere kumterya Mwenyezi Mlungu,
taayamterya kupigana na hara enye nguvu.'

24 Jaeli, mkpwaza Heberi, Mkeni,
naajaliwe kuriko achetu osi.
Oho, naajaliwe kuriko achetu osi asagalao mahemani.
25 Sisera wavoya madzi, naye achimupha maziya,
wamrehera maziya ga mtindi ndani ya bakuli rostahili aishimiwa.
26 Mkpwonowe mmwenga wagbwira chigingi cha hema,
na mkpwonowe wa kulume achigbwira nyundo ya fundi,
achimkota Sisera chilanguni
hadi chigingi chichiguta mtsanga.
27 Sisera wazama, achigbwa maguluni pha Jaeli,
achilala zii.
Phapho ariphozama ndipho ariphogbwa achifwa!

28 Nine wa Sisera watsungurira,
watsungurira na dirishani,
achilalama.
'Kpwa utu wani garire ra kuvwehwa ni farasi rikachelewa?
Mbona mvumo wa magarige ukachelewa kusikirika?'
29 Jibu achiriphaha kula kpwa achetu a ikima,
achidzihuriza tsona na tsona kpwa jibu hiro.
30 'Bila shaka anaganya zewe;
Chila asikari aphahe msichana mmwenga au airi,
mavwazi ga kutiywa rangi-rangi kpwa ajili ya Sisera.
Mavwazi ga kutiywa rangi na marembo ga singoni,
kpwa ajili yangu!'

31 Ee Mwenyezi Mlungu, maaduigo gosi
nagaangamike dza vivyo vya Sisera!
Ela asenao naang'ale dza dzuwa,
wakati rinaphotuluka na mwanga mkpwulu!"
Nayo tsi ichikala na amani kpwa muda wa miaka mirongo mine.

6

Aiziraeli anagayiswa ni Amidiani

1 Chisha Aiziraeli auyira tsona kuhenda uyi mbere za Mwenyezi Mlungu naye achialavya mikononi mwa Amidiani kpwa muda wa miaka sabaa.
2 Ulongozi wa Amidiani wakala wa ukatili munji hadi Aiziraeli achidzitengezera mwatu mwa kudzifwitsa ko myangoni, pangani na kokosi arikoweza kudzifwitsa.

3 Mana kano nyinji Aiziraeli ariphophanda mwao mindani, Amidiani,
Aamaleki na atu kula mlairo wa dzuwa kala achiambuka kpwendaasham-
buliya.
4 Aho kala achichita kambi zao chinyume chao, na kubananga mavuno
ga tsi hadi mphaka wa Gaza. Nao Amidiani kala taarichira Aiziraeli
chakurya chochosi wala mang'ondzi, ng'ombe au punda.
5 Aho kala achedza na mifugo yao na mahema gao kpwa unji dza ndzije,
aho na ngamia aho kala ni anji sana kpwa hivyo achikala vira edzavyo
anabananga yo tsi ya Iziraeli.
6 Chihivyo Aiziraeli ahendwa anyonje na achiya ni Amidiani hata
achimririra Mwenyezi Mlungu aaterye.
7 Aiziraeli ariphomririra Mwenyezi Mlungu kpwa gara arigokala ana-
henderwa ni Amidiani,
8 Mwenyezi Mlungu waaphirikira nabii, naye achiambira, "Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wa Iziraeli anaamba hivi: Nákutuluzani kula Misiri,
murikokala atumwa
9 na nchikutivyani kula mikononi mwa Amisiri na kula mikononi
mwa osi ariokala anakuonerani, nami nchiazola mbere zenu na tsi zao
nchikuphani.
10 Tsona nchikuambirani kukala, 'Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wenu; msiabudu milungu ya Aamori ambao tsi yao munaisagala,'
ela tamyaphundza sauti yangu."

Gidioni anakala muamuli

11 Malaika wa Mwenyezi Mlungu wakpwedza chidzidzi cha Ofura,
achisagala tsini ya muhi uihwao mwaloni uriokala wa mutu yeihwa Joashi
wa mbari ya Abiezeri. Gidioni, mwana wa Joashi kala anawaga nganu
ndani ya phatu pha kuminyira zabibu ili Amidiani asione.
12 Malaika wa Mwenyezi Mlungu ariphomtsembukira Gidioni
achimuamba, "Mwenyezi Mlungu a phamwenga nawe, uwe sujaa."
13 Gidioni achimjibu achimuamba, "Ela Bwana, ichikala Mwenyezi
Mlungu a phamwenga naswi, ni kpwa utu wani gano gahufika? Ga
kuphi mahendo ga ajabu ambago akare ehu kala achihuambira kukala,
'Mwenyezi Mlungu ndiye yehutuluza kula Misiri!' Ela vino Mwenyezi
Mlungu wahuricha na achihutiya mikononi mwa Amidiani."
14 Ndipho Mwenyezi Mlungu achimgalukira achimuamba, "Vivi
nakuhuma, phiya na uwezoo urio nao, ukativye Iziraeli kula mikononi
mwa Amidiani."
15 Gidioni wajibu achiamba, "Bwana, nindawezadze kutivya Iziraeli?
Mana mryango wangu ni nyonje kahi ya mbari ya Manase na mimi si
chochosi kahi ya nyumba yehu."
16 Mwenyezi Mlungu achimuamba, "Ndakala phamwenga nawe, nawe
undaangamiza Amidiani avi unapigana na mutu mmwenga."
17 Gidioni achijibu achiamba, "Ichikala ukanitsunuka nipha ishara ili
nimanye kukala kpweli nagomba nawe.
18 Nakuvoya usiuke, nigodzera hadi nedze nikulavire sadaka yangu."
Naye Mwenyezi Mlungu achimuamba, "Ndakugodzera hadi uuye."
19 Phahi Gidioni waphiya achendatsindza mwana mbuzi achimjita.
Achihala unga kaphu mwenga achitengeza mikahe isiyotiywa hamira. Zira
nyama wazitiya kaphuni na mtsuzi achiutiya nyunguni, achimphirikira
yuya malaika tsini ya mwaloni, achimupha.

20 Yuya malaika wa Mlungu achimuamba Gidioni, “Hala zo nyama na yo
mikahe isiyotiywa hamira uyiike dzulu ya dziwe hiri, chisha uimwagire
nyo mtsuzi.” Naye Gidioni achihenda hivyo.
21 Hipho malaika wa Mwenyezi Mlungu waguta nyama na mikahe na tsa
ya fwimbo iriyokala mwakpwe mkpwononi. Phatuluka moho pho dziweni
uchiocha zo nyama na mikahe, naye malaika achiangamika.
22 Ndipho Gidioni achimanya kukala ni malaika wa Mwenyezi Mlungu,
naye achiamba, “Maye shaka! Mwenyezi Mlungu! Mimi nkaonana na
malaika wa Mwenyezi Mlungu uso kpwa uso!”
23 Ela Mwenyezi Mlungu achimuamba, “Kala na amani wala usiogophe,
mana kundafwa.”
24 Chisha Gidioni wadzenga phatu pha kulavira sadaka, achiphaiha,
Mwenyezi Mlungu ni amani.* Hipho phatu pha kulavira sadaka hiko
Ofura, mudzi wa Abiezeri, phachere phapho hadi rero.

Gidioni anabomola phatu pha kulavira Baali sadaka

25 Usiku uho Mwenyezi Mlungu wamuamba, “Hala yo ndzau ya phiri
ya sowe, yani yo ya miaka sabaa, ukabomole phatu pha kulavira sadaka
Baali, phodzengbwa ni sowe, na ukate nguzo ya Ashera yiimireyo phephi
na phapho.
26 Chisha udzenge vinono phatu pha kulavira sadaka Mwenyezi Mlungu,
Mlunguo phapha phatu pha dzulu dza inavyolondwa. Halafu unilavire
sadaka ya kuochwa tsetsetse ya yo ndzau, na kunize nazikale za yo nguzo
ya Ashera ndiyoikata.”
27 Phahi Gidioni wahala atumishie kumi, achihenda gara arigokala
akalagizwa ni Mwenyezi Mlungu. Gidioni waogopha atu a kpwao na atu a
nyo mudzi, kpwa hivyo shuuli ihi kaihendere mutsi ela waihenda usiku.
28 Chiti kuriphocha atu adziondoka ariphoona phatu pha kulavira
sadaka Baali phakabomolwa na chiguzo cha Ashera chikakatwa-katwa, na
ng’ombe ya phiri ikaochwa dzulu ya phatu pha kulavira sadaka phokala
phakadzengbwa.
29 Atu auzana, “Ni ani achiyehenda gano?” Bada ya kuendza na kuuzana,
aambirwa kukala Gidioni mwana wa Joashi ndiye yekala akahenda gago.
30 Atu a mudzi ariphomanya amuamba Joashi, “Mtuluze mwanao
humuolage, mana akabomola phatu pha kulavira sadaka Baali na chiguzo
cha Ashera akachikata-kata.”
31 Ela Joashi waambira osi hara kala akamlunga, “Kpwa utu wani mu-
namhehera, na kumkanda ngao Baali? Yeyesi amheheraye andaolagbwa
kufikira muhondo ligundzu. Ichikala Baali ni mlungu, naadzihehere
mwenye, mana phatuphe pha kulavira sadaka phakabomolwa.”
32 Kpwa hivyo siku iyo Gidioni wahaswa dzina achiihwa “Jerubaali,”
yani, “Baali naahehe naye, mana akabomola phatuphe pha kumlavira
sadaka.”
33 Sambi atu osi a Midiani, Amaleki na atu asagalao mlairo wa dzuwa
aungana nao achivuka muho Joridani achichita kambi yao Dete ra Jeziriili.
34 Ela roho wa Mwenyezi Mlungu achimwedzera Gidioni. Naye Gidioni
achipiga gunda na atu a mbari ya Abiezeri achimlunga.
35 Achihuma ahumwa seemu zosi za mbari zosi za Manase ili amlunge.
Piya achihuma anjina akaihe atu a Asheri, Zabuloni na Nafutali, nao
achiphiya kpwendakutana naye.

---

* **6:24 6:24** *Mwenyezi Mlungu ni amani* ni *Jehova Shalomu* kpwa Chieburania.

36 Gidioni achimuamba Mlungu, “Ichikala undaativya Aiziraeli kutsupira
mkpwono wangu, kama urivyolaga,
37 naika chingo ya ng’ondzi phatu pha kuwagira mtsere; ichikala
indakala na manena, na kanda-kanda kosi kukale kukavu, nindamanya
kukala undativya Aiziraeli kutsupira mkpwono wangu kama urivyo-
gomba.”
38 Naye Mwenyezi Mlungu achihenda kama arivyogomba. Gidioni
aripholamuka siku ya phiri, wahala hira chingo achiiminya gara manena
goodzaza chibakuli tele cha madzi.
39 Chisha Gidioni achimuamba Mlungu, “Usinireyere, niruhusu nivoye
kano ihi bahi. Navoya nione ishara yanjina; ihende yo chingo ya ng’ondzi
ikale kavu, na ko kanda-kanda kukale kukalwama manena.”
40 Usiku uho Mlungu wahenda hivyo. Hira chingo yakala kavu, ela tsi
yosi kuzunguluka yo chingo ichikala ikalwama na manena.

7

Gidioni anaturya Amidiani

1 Phahi Jerubaali, yani Gidioni na jeshi rosi rokala phamwenga naye
arauka chiti achendachita kambi chisima cha Harodi, nayo kambi ya
Amidiani yakala deteni uphande wa vurini wa yo yao. Dete hiro kala ri
phephi na mwango wa More.
2 Mwenyezi Mlungu achimuamba Gidioni, “Jeshi urironaro ni kulu
sana chiasi cha kukala siweza kukuhendani mturye Amidiani mana
nchikuhendani muaturye hivyo murivyo, Aiziraeli andadzikarya aambe
ni kazi ya mikono yao.
3 Kpwa hivyo nyo anajeshi aambire hivi, ‘Mutu yeyesi ambaye
anakakama kpwa wuoga naauke hipha mwango wa Giliadi auye kaya.’
”* Hipho anajeshi elufu mirongo miiri na mbiri auya kaya naye Gidioni
achisala na anajeshi elufu kumi.
4 Chisha Mwenyezi Mlungu achimuamba Gidioni, “Atu aha bado achere
anji, aphirike madzini, nami ndakutsamburira phapho. Nchiamba, ‘Hiyu
naaphiye phamwenga nawe,’ andaphiya phamwenga nawe na nchiamba,
‘Hiyu usiphiye naye,’ iye ni asiphiye.”
5 Kpwa hivyo Gidioni achiaphirika hara atu muhoni. Mwenyezi Mlungu
achimuamba, “Osi ndiozama na kunwa madzi dza diya, aike kanda na nyo
ndionwa kpwa kuchita mavwindi.”
6 Jumula ya hara arionwa madzi kpwa kugaheka na mafumba na
kugalamba dza diya kala ni atu magana mahahu. Anjina osi achita
mavwindi achinwa madzi.
7 Phahi Mwenyezi Mlungu achimuamba Gidioni, “Nindativya Aiziraeli
kuhumira hinyo atu magana mahahu ariolamba madzi na kuatiya Amidi-
ani mwako mikononi. Hinyo anjina ariche auye makaya.”
8 Phahi Gidioni wahala vira vyakurya na magunda ga hara anajeshi a
Iziraeli, enye achiambira auye kaya, ela achisala na hara anajeshi magana
mahahu. Kambi ya Amidiani yakala deteni tsini ya phokala Gidioni na
jeshire.
9 Usiku uho Mwenyezi Mlungu achimuamba Gidioni, “Phiya ukasham-
buliye yo kambi, mana vivi nkaitiya mwako mikononi.

7:3 7:3 Kumbukumbu 20:8 * **7:3 7:3** Tafusiri zanjina zinamarigiza na *auke hipha mwango Giliadi,* ambapho labuda ni dzina ranjina ra mwango Giliboa.

10 Ela ichikala umuoga kpwendavamia ko kambini phiya phamwenga na
mwanatsinio Pura,
11 ukasikize go gagombwago ni Amidiani, nawe undaphaha ujasiri wa
kuashambuliya." Phahi Gidioni na Pura aphiya phephi na hara asikari
kala anarinda usiku.
12 Nyo Amidiani, Amaleki na atu kula mlairo wa dzuwa kala
akamwagikana ko deteni dza ndzije. Ngamia aho kala taaolangika, akala
anji dza mtsanga wa pwani.
13 Gidioni ariphofika, wasikira mutu mmwenga yekala anasemurira
ndoso myawe, iye waamba, "Nkaloha na mo ndosoni nkaona mkpwahe
wa shayiri ukapingilika hadi kambi ya Amidiani, ukapiga hema na
kuripendula chitswatsi, naro hema rikagbwa."
14 Ye myawe yekala naye achimuamba, "Uhu si utu wanjina isiphokala
upanga wa Gidioni mwana wa Joashi, Muiziraeli. Inaonyesa Mwenyezi
Mlungu akatiya Amidiani na jeshi rao rosi mikononi mwa Gidioni."
15 Gidioni ariphosikira kuhusu hira ndoso, waabudu chisha achiuya
kambi ya Aiziraeli, achendaambira, "Unukani, mana Mwenyezi Mlungu
akaritiya jeshi ra Amidiani mwenu mikononi."
16 Waaganya hara atu magana mahahu makundi mahahu, achiapha
magunda na nyungu zokala na vimwindi ndani,
17 achiambira, "Nilolani na kuhenda sawa na vyo ndivyohenda
ndiphofika phephi na yo kambi.
18 Mimi na atu osi nrionao ndiphopiga magunda, mwimwi namwi
mundapiga genu chila uphande wa yo kambi, na mkote kululu muambe,
'Kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu na kpwa ajili ya Gidioni!' "
19 Phahi Gidioni na hara anajeshi gana mwenga ariokala nao aphiya
phephi na yo kambi ya Amidiani usiku wa manane, wakati arindzi a
usiku kala akagaluzwa. Gidioni na hara anajeshi ariokala naye achipiga
magunda gao na achivundza nyungu zokala mwao mikononi.
20 Gara makundi mahahu ga anajeshi a Gidioni gapiga magunda gao
na achivundza nyungu. Chisha mikono yao ya kumotso kala ikagbwirira
vimwindi vyokala vinaaka. Chila mmwenga achikota kululu achiamba,
"Upanga kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu na kpwa ajili ya Gidioni!"
21 Jeshi ra Gidioni aima chila mutu phatuphe kuzunguluka yo kambi,
naro jeshi ra Amidiani atiya hoyo na achichimbira.
22 Hipho anajeshi a Gidioni ariphopiga magunda gao magana mahahu,
Mwenyezi Mlungu achiahenda anajeshi a maadui ahale panga zao na
achiandza kupigana enye kpwa enye. Ariosala achimbira kuelekeya Serera
achiphiya hadi Bethi-Shita, mudzi urio mphaka wa Abeli-Mehola phephi
na Tabathi.
23 Aiziraeli kula Nafutali, Asheri na atu osi a Manase aihwa ni Gidioni,
nao achialunga Amidiani.
24 Gidioni wahuma ahumwa akatangaze kosi tsi za myango ya Efuraimu
kukala, "Tsererani mkpwapambane na Amidiani na muazuwiye asivuke
vidzuho na muho Joridani hadi kufikira Bethi-Bara."
Phahi atu osi kula Efuraimu achedza achizuwiya asivuke nyo muho
Joridani na vyo vidzuho hadi kufikira Bethi-Bara.
25 Achiweza kuhala mateka vilongozi airi a Midiani, yani Orebu na
Zeebu. Ye Orebu amuolaga phenye mwamba wa Orebu, naye Zeebu
achimuolaga phatu pha kuminyira uchi phoihwa Zeebu wakati anazoresa
Amidiani. Nao achimrehera Gidioni vitswa vya Orebu na Zeebu ng'ambo
ya muho Joridani.

8

Zeba na Salimuna anaolagbwa

1 Phahi atu a mbari ya Efuraimu amuuza Gidioni, “Kpwa utu wani
kuwihire wakati munaphiya mkapigane na Amidiani?” Achimlaumu kuno
akatsukirwa sana.
2 Ela Gidioni achiajibu achiamba, “Gago nchigohenda si chitu kulengana
na go mrigogahenda mwimwi. Mana hata masaza ga zabibu za Efuraimu
ni manono kuriko mavuno ga atu angu Abiezeri.
3 Mlungu wakuphani vilongozi a Midiani, Orebu na Zeebu. Dze,
nahendani kulengana na mrigohenda mwimwi?” Ariphoambira gaga,
tsukizi zao zichidigirika.
4 Gidioni na hara anajeshie magana mahahu avuka muho Joridani.
Dzagbwe kala akaremwa ela aenderera kulunga maadui gao.
5 Gidioni achiambira atu a Sukothi, “Nakuvoyani apheni atu angu
chakurya mana akaremwa na ana ndzala, nami bado nindaenderera
kulunga Zeba na Salimuna afalume a Midiani.”
6 Vilongozi a Sukothi achimuamba, “Ye Zeba na Salimuna ukaagbwira
kare hata unalonda huriphe jeshiro chakurya? Kaandze kuagbwira
kpwandza.”
7 Gidioni waajibu achiambira, “Kpwa vira tamundahuterya, Mwenyezi
Mlungu ndiphoatiya mwangu mkpwononi, Zeba na Salimuna, nindakp-
wedza nkuvwarureni na miya ya jangbwani na vikpwata.”
8 Kula hipho Gidioni waambuka hadi Penueli, ambako piya wavoya
msada, ela aho piya amjibu dza arivyojibiwa ni atu a Sukothi.
9 Phahi Gidioni waambira atu a Penueli, “Nchiuya salama na ushindi
nindabomola mnara uhu.”
10 Wakati hinyo Zeba na Salimuna kala akafika mudzi wa Karikori
phamwenga na chikosi chao cha atu elufu kumi na tsano, ambao kala
akasala kula kpwa jeshi rosi kula mlairo wa dzuwa, mana anajeshi elufu
gana na mirongo miiri ariokala anahumira Upanga kala akaolagbwa.
11 Phahi Gidioni waambuka kuhumira njira ihumirwayo ni achuuzi iriyo
mlairo wa dzuwa wa Noba na Jogibeha, achishambuliya hiro jeshi, ambaro
enye kala anaona a salama.
12 Zeba na Salimuna, afalume a Midiani achichimbira, Gidioni
achialunga achiagbwira na jeshi rao rosi richigbwirwa ni wuoga.
13 Bada ya higo, Gidioni mwana wa Joashi wauya kula vihani achitsupira
mavoromoko ga Heresi.
14 Hiko wamgbwira barobaro kula kpwa atu a Sukothi, ambaye Gidioni
wamuuza maswali. Naye barobaro achimuandikira Gidioni madzina ga
vilongozi na atumia mirongo sabaa na sabaa a mudzi wa Sukothi.
15 Gidioni achiauyira atu a Sukothi achiambira, “Avi mnamanya vyonila-
phiza mriphoamba, ‘Ye Zeba na Salimuna ukaagbwira kare hata unalonda
huriphe jeshiro chakurya, kaagbwire kpwandza.’ Haya hinya, Zeba na
Salimuna.”
16 Gidioni wahala hara vilongozi achiatiya adabu na miya ya jangbwani
na vikpwata.
17 Piya Gidioni wabwaga mnara wa Penueli na achiaolaga atu a mudzi
hinyo.
18 Chisha Gidioni achiauza Zeba na Salimuna, “Atu murioaolaga hiko
Tabori kala ni atu a viphi?” Nao achijibu achiamba, “Akala atu dza uwe,
mana osi kala akaigana na ana a mfalume.”

8:3 8:3 Zaburi 83:11

19 Gidioni achiajibu achiamba, “Aho kala ni enehu a chilume ndani
mwenga. Kama Mwenyezi Mlungu aishivyo kala tamuaolagire, mwimwi
nisingekuolagani.”
20 Naye Gidioni achimuamba Jetheri mwanawe wa kpwandza, “Unuka
uaolage!” Ela yuya barobaro kayatsomola upangawe, mana kala ni muoga,
sababu kala achere mwanache.
21 Phahi Zeba na Salimuna amuamba Gidioni, “Unuka uwe wedze
uhuolage, mana kulengana na mutu arivyo ndivyo urivyo mkpwotsewe.”
Phahi Gidioni waunuka achiaolaga, na achihala mapambo gokala singoni
mwa ngamia ao.

22 Chisha Aiziraeli achimuamba Gidioni, “Hutawale uwe phamwenga na
anao na adzukuluo, mana ukahutivya kula mikononi mwa Amidiani.”
23 Gidioni achiambira, “Sindakutawalani, wala mwanangu kandahenda
hivyo, ela Mwenyezi Mlungu andakutawalani.”
24 Hipho Gidioni waambira, “Ela navoya chitu chimwenga. Nakuvoyani
chila mmwenga aniphe vipuli vya zahabu murivyohala zewe.” (Mana nyo
maadui kala ni atu a Isimaili nao kala ana jadi ya kuvwala vipuli vya
zahabu.)
25 Nyo achijibu achiamba, “Hundakupha moyo kutsuka.” Achiandika
nguwo, nao chila mmwenga achiika vipuli arivyokala akavihala zewe.
26 Uziho wa vyo vipuli vya zahabu wakala kilo kumi na tisiya na nusu,*
mbali na mapambo ganjina, mavwazi ga zambarau govwalwa ni nyo
afalume a Midiani na mikufu yokala singoni mwa ngamia ao.
27 Gidioni achivihumira kutengeza chisibao ambacho wachiika Ofura,
uriokala mudziwe. Badaye Aiziraeli achikala anachiabudu, nacho
chichikala ni muhego kpwa Gidioni na nyumbaye.
28 Hivyo ndivyo Amidiani arivyoshindwa nao taayakala tsona na nguvu
ya kupigana. Na Iziraeli nayo tsi ya Iziraeli ichikala na amani miaka
mirongo mine wakati Gidioni kala achere moyo.

Chifo cha Gidioni

29 Gidioni, yani Jerubaali, mwana wa Joashi wauya kpwakpwe kaya
achendasagala.
30 Iye wakala na ana a chilume mirongo sabaa, nyo ario wavyala
mwenye, mana kala ana achetu anji.
31 Mwanachetuwe yekala mudzi wa Shekemu piya wamvyarira mwana
wa chilume, na achimuiha Abimeleki.
32 Chisha Gidioni wafwa wakati kala akatsakala sana, naye achizikpwa
mbira† yozikpwa ise Joashi hiko Ofura, seemu ya mbari ya Abiezeri.

33 Bada ya chifo cha Gidioni, Aiziraeli auyira vizuka vya Baali na
kuiabudu na kumuhenda Baali-Berithi mlungu wao.
34 Aiziraeli taayamtambukira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao, yeativya
mikononi mwa maadui gao gosi ga chila uphande,
35 wala taayahendera manono atungbwa a Jerubaali (yani Gidioni), kpwa
manono ambago waahendera Aiziraeli.

---

* **8:26 8:26** Shekeli elufu mwenga na magana sabaa. † **8:32 8:32** Chieburania atu kala achitsonga mbira mwambani. Mutu kala achifwa ayaikpwa mumo, mwiri uchibubudzika mifupha inatsolwatsolwa na kuikpwa phamwenga. Mutu wanjina achifwa anazikpwa phapho.

9

Abimeleki anahendwa mfalume wa Shekemu

1 Abimeleki, mwana wa Jerubaali waphiya Shekemu kpwa fuko rao, achiambira,
2 "Auzeni atu osi a Shekemu, 'Ni riphi nono kpwenu, ya kpwamba ana osi mirongo sabaa a chilume a Jerubaali akutawaleni au mwana mmwenga? Tambukirani kukala mimi ni mlatso wenu.' "
3 Phahi atu a fukore agomba maneno higa kpwa niabaye mbere za atu osi a Shekemu, nao achiamua kumlunga Abimeleki, mana aamba, "Hiyu ni ndugu yehu."
4 Achimupha vipande mirongo sabaa vya feza vyolaviwa kula nyumba ya Baali-Berithi, ambavyo Abimeleki wavihumira kukodi atu akorofi na a kuphupha ili amlunge.
5 Achiphiya nao Ofura kpwa ise na hiko achendaolaga nduguze osi mirongo sabaa dzulu ya dziwe mwenga. Ela Jothamu mwana mdide wa Jerubaali kayaolagbwa mana wachimbira achendadzifwitsa.
6 Chisha atu a Shekemu na atu a Bethi-Milo akusanyika phamwenga achiphiya kpwenye muhi mkpwulu wa mwaloni phephi na nguzo hiko Shekemu, achimuhenda Abimeleki kukala mfalume wao.
7 Jothamu ariphosikira zo habari, waphiya achendaima dzulu ya mwango Gerizimu, achigomba kpwa raka ra dzulu achiamba, "Ni-phundzani mwi atu a Shekemu, ichikala mnalonda Mlungu akuphundzeni.
8 Siku mwenga mihi yauka phamwenga kpwendadzitawazira mfalume. Phahi ichiuamba mzaituni, 'Hutawale.'
9 "Mzaituni uchijibu uchiamba, 'Dze! Niriche kazi yangu ya kulavya mafuha ambago kutsupira higo milungu na anadamu anaishimiwa, nkadziyuge kukala mtawala wa mihi?'
10 Ndipho mihi ichiuamba mtini, 'Kala mtawala wehu.'
11 Ela mtini uchirema uchiamba, 'Dze! Niriche kazi yangu ya kuvyala matunda manono ga mtswano, nikadziyuge kutawala mihi?'
12 Alafu mihi ichiuamba mzabibu, 'Kala mtawala wehu.'
13 Ela mzabibu uchirema uchiamba, 'Dze! Niriche kulavya uchi unaohenda milungu na anadamu kusikira raha, niphiye nkatawale mihi?'
14 Mwishirowe mihi yosi ichiuamba muhi wa miya, 'Kala mtawala wehu.'
15 Nao muhi wa miya uchijibu hira mihi uchiamba, 'Ichikala kpweli mnalonda nikale mtawala wenu, ndzoni msagale tsini ya chivurivuri changu. Ela ichikala tamlonda kuhenda hivyo, phahi moho nautuluke kula mwangu miyani ukaoche mierezi ya Lebanoni.' "
16 Jothamu waenderera kugomba achiamba, "Vino kale mkahenda kpwa nia nono na uaminifu kpwa kumuhenda Abimeleki mfalume, na ikale mkamuhendera Jerubaali na atue kama inavyostahili kpwa mahendo arigohenda?
17 Mana baba wazindza maishage kpwa kukupigirani viha, naye achikukombolani kula mikononi mwa Amidiani.
18 Ela rero mkaphiya chinyume cha baba na atue, kpwa kuolaga anae mirongo sabaa dzulu ya dziwe mwenga. Namwi mkamtsambula Abimeleki, mwana wa yekala muhendadzi-kazi wa baba, akale mfalume wenu kpwa kukala ni m'bari wenu.

19 Phahi ichikala mwahenda hivyo na nia nono na kumuishimu Jerubaali
na atue, phahi hamirwani ni Abimeleki, naye Abimeleki ahamirwe ni
mwimwi.
20 Ela ichikala si hivyo, moho nautuluke kula kpwa Abimeleki uoche atu
a Shekemu na Bethi-Milo; na moho nautuluke kula kpwa atu a Shekemu
na Bethi-Milo, umuoche Abimeleki."
21 Chisha Jothamu wachimbira hadi Beeri ambako wakpwendasagala,
kpwa kuogopha nduguye, Abimeleki.

Abimeleki anaenderera kutawala

22 Abimeleki ariphokala akatawala Iziraeli miaka mihahu,
23 Mlungu wahuma roho mbii ambaye wareha kusaelewana kahi ya
Abimeleki na atu a Shekemu, nao atu a Shekemu achikala chinyume cha
Abimeleki.
24 Mlungu wahenda hivi ili kumriphiza Abimeleki kpwa kuolaga ana
mirongo sabaa a Jerubaali na kuariphiza atu a Shekemu kpwa kumterya
Abimeleki kuolaga nduguze.
25 Atu a Shekemu aika atu a kumuoteya Abimeleki hiko dzulu za myango
na achikala anaiyira atsupao na seemu hizo. Nago higa gaambirwa
Abimeleki.
26 Siku mwenga Gaali, mwana wa Ebedi, phamwenga na nduguze aphiya
achendasagala Shekemu. Phahi atu a mudzi hinyo achimkuluphira.
27 Bada ya kukala akaphiya mindani kuhunda zabibu na kuziminya,
ahenda sharee. Sharee iyo aihenda ndani ya nyumba ya mlungu wa nyo
mudzi. Atu phokala akarya na kunwa uchi, aandza kumlani Abimeleki.
28 Gaali mwana wa Ebedi achiamba, "Abimeleki ni ani kpwehu na swino
atu a Shekemu hu ano ani kpwakpwe hata humuhumikire? Ye si ni mwana
wa Jerubaali? Na Zebuli si ni mwanatsiniwe? Nahumuhumikire Hamori,
ise wa Shekemu. Kpwa utu wani humuhumikire Abimeleki?
29 Kalapho ndimi mtawala wa Shekemu, ningemuusa Abimeleki. Ninge-
muamba, 'Enjereza jeshiro wedze hupigane.' "
30 Zebuli, mkpwulu wa nyo mudzi ariphosikira maneno gogombwa ni
Gaali mwana wa Ebedi, gamtsukiza sana.
31 Iye wahuma ahumwa chisiri kpwa Abimeleki achendamuamba, "Gaali
mwana wa Ebedi na nduguze akpwedzaishi Shekemu na vivi anakutiira
ndzili ili atu a mudzi akale chinyume nawe.
32 Hivi ndivyo nafikiriya uhende. Longoza jeshiro usiku mwedze
mdzifwitse ko mindani ili muotee.
33 Ligundzu chiti uvamie nyo mudzi. Wakati Gaali na atue achedza
kupigana nawe undaweza kuahenda vira ulondavyo."
34 Phahi Abimeleki phamwenga na atu osi ariokala nao aandza charo
usiku kpwedza Shekemu. Waaganya atue makundi mane na achiotea
phephi na nyo mudzi.
35 Gaali ariphotuluka na kuima ryango ra mudzi, Abimeleki na jeshi
arirokala naro atuluka mwao mafwitsoni.
36 Gaali ariphoona nyo atu wamuamba Zebuli, "Kuna atu anatserera
kula dzulu ya myango!" Naye Zebuli achimuamba, "Ni vivuri-vuri vya
ko myangoni ndivyo unaona ni atu."
37 Chisha Gaali wagomba tsona achiamba, "Lola, atu aredza kula kahi-
kahi ya tsi, na anjina aredza kula uphande wa pharipho na muhi wa
mwaloni wa apigi a mburuga."

38 Ndipho Zebuli achimuamba Gaali, “Kudzikaryako kuphaphi vino, uwe
yeamba, ‘Abimeleki ni ani hata humuhumikire?’ Higa ni go majeshi
urigogabera. Tuluka vivi sambi ukapigane nago.”
39 Kpwa hivyo Gaali walongoza atu a Shekemu kpwendapigana na
Abimeleki.
40 Abimeleki wamzoresa Gaali naye achichimbira na atu anji ariolu-
mizwa agbwa mo njirani mosi hadi pho ryangoni.
41 Abimeleki wasagala hiko Aruma, naye Zebuli achizola Gaali na
nduguze ili asisagale Shekemu.
42 Siku ya phiri atu atuluka achiphiya kondze ya mudzi achiphiya
mindani, gaga gachimfikira Abimeleki.
43 Phahi wahala jeshire achiriganya makundi mahahu, nao aoteya ko
mindani. Ariphoona atu anatuluka nyo mudzi, waapiga na achiaolaga.
44 Abimeleki na kundi rosi arirokala naro raphiya upesi richendaima
pho ryangoni, kuno gara makundi mairi gachishambuliya hara ariokala a
hiko mindani na gachiaolaga.
45 Siku ndzima Abimeleki wapigana na atu a nyo mudzi hadi mudzi
achiuhala, na atue osi ariokala himo achiaolaga, mudzi achiubomola na
achiumwagira-mwagira munyu.
46 Ariphosikira higo, enyezi arioishi ndani ya mnara wa Shekemu, ainjira
seemu ya ngome ya nyumba ya mlungu wao yeihwa Eli-Berithi.
47 Abimeleki waambirwa kukala enyezi a mnara wa Shekemu akaku-
sanyika phamwenga.
48 Phahi Abimeleki na atu ariokala nao aphiya mwango Salimoni.
Abimeleki achihala mbadzo, achikata panda ya muhi achiyiika fuzini.
Chisha achiambira jeshire, “Mchivyoona nahenda namwi upesi hendani
dza vivyo.”
49 Kpwa hivyo chila mmwenga wa hara anajeshi wakata panda ya muhi
na achimlunga Abimeleki. Ahumbirira zira panda za mihi iyo ngome
chisha achiitiya moho. Ariokala mumo kala ni atu elufu mwenga, nao
atu osi achifwa achetu kpwa alume.
50 Ariphomala kubomola Shekemu, Abimeleki waphiya Thebesi ambako
wazangira nyo mudzi na achiuteka.
51 Ela kahi-kahi ya nyo mudzi kala phana mnara wa kuaminika. Phahi
atu osi a mudzi uho, achetu kpwa alume na vilongozi aho ainjira na
kudzifungira ndani, chisha achipanda dzulu ya nyo mnara.
52 Abimeleki waphiya ko munarani ili kuushambuliya, ela ariphokala
anasengerera ro ryango ra kuinjirira kpwa autiye moho,
53 mchetu mmwenga watsupha sago ya lala nayo ichivundza zekeya ra
chitswa cha Abimeleki.
54 Mara mwenga achiiha yuya mwanajeshi kala achimtsukurira sila-
haze achimuamba, “Tsomola upangao uniolage. Simendze atu aambe
naolagbwa ni mchetu.” Phahi yuya mwanajeshi wamdunga upanga na
Abimeleki achifwa.
55 Aiziraeli ariphoona Abimeleki akafwa, auka achiuya chila mmwenga
kpwakpwe kaya.
56 Hivyo ndivyo Mlungu arivyomriphiza Abimeleki kpwa uyi ariomuhen-
dera ise kpwa kuolaga nduguze mirongo sabaa.
57 Mlungu piya waariphiza uyi wosi wa atu a Shekemu kpwa kumterya
Abimeleki, na yo lana ya Jothamu mwana wa Jerubaali ichikala ikaagb-
wira.

9:53 **9:53** 2 Samueli 11:21

10

Tola anakala muamuli

1 Bada ya chifo cha Abimeleki, Tola mwana wa Puwa, mdzukulu wa
Dodo, kula mbari ya Isakari wakala muokoli wa Iziraeli. Tola wasagala
mudzi wa Shamiri urio tsi ya myango ya Efuraimu.
2 Iye wakala muamuli wa Iziraeli kpwa muda wa miaka mirongo miiri
na mihahu. Badaye achifwa na kuzikpwa kuko Shamiri.

Jairi anakala muamuli

3 Bada ya Tola kufwa, muamuli yelungira ni Jairi kula Giliadi. Iye
waamula Iziraeli kpwa miaka mirongo miiri na miiri.
4 Wakala na ana mirongo mihahu ariophirika punda mirongo mihahu,
chila mwana pundawe na chila mmwenga kala anaimirira mudzi. Midzi
iyo inaihwa Havothi-Jairi* hadi rero. Midzi iyo mirongo mihahu i kpwenye
tsi ya Giliadi.
5 Jairi wafwa na achizikpwa mudzi uihwao Kamoni.

Aiziraeli analaviwa
mikononi mwa Afilisti na Aamoni

6 Aiziraeli auyira kuhenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu. Aricha
kumuhumikira iye, ela achimuhumikira vizuka vya Baali, vya Ashitorethi
na milungu ya Shamu, ya Sidoni, ya Moabu, ya Amoni na milungu ya
Afilisti.
7 Mwenyezi Mlungu waatsukirirwa sana Aiziraeli, naye achialavya
mikononi mwa Afilisti na Aamoni.
8 Mwaka uho bada ya chifo cha Jairi, Iziraeli ateswa na kuonerwa ni go
mataifa mairi. Aho, kpwa miaka kumi na minane, aaonera Aiziraeli osi
ariosagala ng'ambo ya muho Joridani hiko Giliadi. Tsi iyo yokala mlairo
wa dzuwa wa muho Joridani, seemu yokala ya Aamori.
9 Aamoni piya avuka muho Joridani achendapigana na atu a Juda,
Benjamini na atu a Efuraimu. Kpwa hivyo Aiziraeli achigaya sana.
10 Chisha Aiziraeli amririra Mwenyezi Mlungu aaterye achiamba,
"Hukakukosera kpwa sababu hukakuricha uwe Mlungu wehu, hukahu-
mikira vizuka vya Baali."
11 Naye Mwenyezi Mlungu achiambira Aiziraeli, "Dze! Siyakutivyani
kula kpwa Amisiri, Aamori, Aamoni, Afilisti,
12 Asidoni, Aamaleki na Amaoni?† Ariphokugayisani mwaniririra, nami
nchikutivyani kula mwao mikononi.
13 Ela mwino mwaniricha na mchihumikira milungu yanjina, kpwa
sababu iyo sindakutivyani tsona.
14 Phiyani mkaririre yo milungu mriyoitsambula ikutivyeni na mashaka
genu."
15 Atu a Iziraeli achimuamba Mwenyezi Mlungu, "Swiswi hwahenda
dambi. Huhende uonavyo ni sawa, ela hutivye ihi rero."
16 Chisha Aiziraeli achiusa hira milungu yao ya chijeni, nao
achimuabudu Mwenyezi Mlungu. Naye Mwenyezi Mlungu kayavumirira
tsona kuona mateso ga Aiziraeli.
17 Ndipho majeshi ga Aamoni gakusanyana kpwa viha nao achichita
kambi hiko Giliadi, Aiziraeli nao akusanyana achichita kambi yao hiko
Mizipa.

---

* **10:4 10:4** Manage kpwa Chieburania ni *vidzidzi vya Jairi.* † **10:12 10:12** Chiyunani chinaamba Amidiani.

18 Vilongozi a Giliadi achiuzana enye kpwa enye achiamba, “Ni ani
ndiyeandza kupigana na Aamoni? Achikubaliana kukala iye ndiye longoza
ayae, ndiye ndiyekala mtawala wa osi asagalao Giliadi.”

11

*Jefutha anahendwa chilongozi
ni atu a Giliadi*

1 Hiko Giliadi kpwakala na mwanajeshi sujaa yeihwa Jefutha. Iye
wavyalwa ni Giliadi na mchetu yekala malaya.
2 Giliadi wakala na ana anjina a chilume ario wavyala na mchewe
mwenye. Anae aha ariphokala avyere, amzola Jefutha achimuamba, “Uwe
kundarisi mali za baba, mana mayoo kalórerwe ni baba.”
3 Hipho Jefutha wachimbira nduguze achendasagala mudzi wa Tobu.
Kuko atu ayi akpwendadziunga naye na achikala nkuphiya phamwenga
kpwenye vyaro vya kpwendashambuliya.
4 Bada ya muda, atu a Aamoni apigana na Aiziraeli.
5 Aamoni ariphopigana na Aiziraeli, vilongozi a Giliadi aphiya Tobu
kpwendagomba na Jefutha ili auye.
6 Amuamba, “Huphiye ukalongoze jeshi rehu, ripigane na Aamoni.”
7 Ela Jefutha waajibu vilongozi a Giliadi achiaambira, “Avi mwanirema
na mchinizola kula kpwa nyumba ya baba? Vino mkaona muna tabu
ndipho munanilunga!”
8 Vilongozi a Giliadi achimuamba Jefutha, “Ni kpweli hunatabu ndiyo
mana vivi hukedzakulunga, uphiye naswi ukapigane na Aamoni, na uwe
undakala chilongozi wa atu osi asagalao Giliadi.”
9 Jefutha achiauza hara vilongozi a Giliadi, “Dze! Nchiuya phamwenga
namwi kpwendapigana na Aamoni na Mwenyezi Mlungu aniwezeshe
kuaturya, muna hakika ndaenderera kukala chilongozi wenu?”
10 Nao vilongozi a Giliadi achimuamba Jefutha, “Mwenyezi Mlungu an-
dakala shaidi kahi yehu, hunaahidi kukala hundahenda vira urivyoamba.”
11 Phahi Jefutha waphiya phamwenga na vilongozi a Giliadi, nao
achimuhenda chilongozi wao na chilongozi wa jeshi. Chisha Jefutha
wagomba tsona gara maneno ga mapatano gao mbere za Mwenyezi
Mlungu hiko Mizipa.
12 Jefutha wahuma ahumwa kpwa mfalume wa Aamoni akamuuze,
“Unamini we hata unalonda kupigana nami kpwa sababu ya tsi yangu?”
13 Ye mfalume wa Aamoni waajibu hara ahumwa a Jefutha achiamba,
“Kpwa sababu Iziraeli yahala tsi yangu wakati ariphotuluka Misiri, kula
muho Arinoni urio mwakani hadi muho Jaboki urio vurini na seemu yosi
hadi muho Joridani urio mtswerero wa dzuwa. Vivi niuyizira tsi iyo kpwa
amani.”
14 Jefutha wahuma tsona ahumwa kpwa mfalume wa Aamoni,
15 nao achimuamba, “Jefutha anakuamba hivi: Aiziraeli taayahala tsi ya
Moabu wala tsi ya Aamoni.
16 Ela wakati Aiziraeli ariphotuluka Misiri, atsupira jangbwani hadi
achifika Bahari ya Shamu na achifika Kadeshi.
17 Hipho Kadeshi, ahuma ahumwa akavoye ruhusa kpwa mfalume wa
Edomu achiamba, ‘Huruhusu hutsapire tsiiyo,’ ela mfalume wa Edomu
achirema. Piya mfalume wa Moabu wahumirwa ujumbe uho ela piya naye
achirema. Kpwa hivyo Aiziraeli achisala ko Kadeshi.

11:17 11:17 Isabu 20:14–21

18 Badaye Aiziraeli atsupira hiko jangbwani, achizunguluka tsi za Edomu
na Moabu hadi ariphofika mlairo wa dzuwa wa tsi ya Moabu, achichita
kambi hiko ng'ambo ya muho Arinoni. Ela taayainjira seemu ya Moabu,
mana Muho Arinoni wakala ndio mphaka wa tsi ya Moabu.
19 Chisha Aiziraeli ahuma atu kpwa Sihoni mfalume wa Aamori yetawala
kula Heshiboni achimuamba, 'Hunakuvoya huruhusu utsupire tsiiyo ili
hufike tsi yehu.'
20 Ela Sihoni kayaamini Aiziraeli kutsupira tsiiye, kpwa hivyo wakusanya
majeshige gosi achichita kambi hiko Jahaza na achipigana na Aiziraeli.
21 Phahi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli watiya Sihoni
phamwenga na jeshire rosi mikononi mwa Aiziraeli, nao Aiziraeli achiatu-
rya na tsi yosi ya Aamori ichihalwa ni Aiziraeli.
22 Aiziraeli ahala tsi yosi ya Aamori kula muho Arinoni hadi muho Jaboki,
na kula jangbwani hadi muho Joridani.
23 Chihivyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli waafuta tsi iyo
achiahenda atuluke mbere za atue Iziraeli. Dze, unaona unaweza kuafuta
nyo?
24 Vino we uchihewa chitu ni mlunguo Kemoshi kundachihala we
chikakala chako? Haya phahi hata swiswi tsi yoyosi ambayo Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wehu wazola atu mbere zehu ndiyo ambayo hundaihala
ikale yehu.
25 Uwe kubora kuriko Balaki mwana wa Sipori hata chidide. Iye kala ni
mfalume wa Moabu na kayaheha wala kupigana na Iziraeli.
26 Vivi sambi ni muda wa miaka magana mahahu hangu Aiziraeli asagale
tsi ya Heshiboni na vidzidzivye, Aroeri na vidzidzivye na midzi yosi iriyo
kanda-kanda ya muho Arinoni, kpwa nini tamyaikombola wakati hinyo?
27 Sidzangbwekuhendera uyi, ela uwe unanihendera uyi kpwa kulonda
kupigana nami? Mwenyezi Mlungu, ariye muamuli, rero naamule kahi ya
Aiziraeli na Aamoni."
28 Ela mfalume wa Aamoni warema ujumbe ariophirikirwa ni Jefutha.

Jefutha anaika naziri

29 Phahi roho wa Mwenyezi Mlungu wamwedzera Jefutha, naye achit-
supa na Giliadi na Manase na achiphiya hadi Mizipa ya Giliadi na kula
Mizipa achiphiya kpwendapigana na Aamoni.
30 Kuko Jefutha wamuikira Mwenyezi Mlungu naziri achiamba, "Ichikala
kpwa kpweli undaatiya Aamoni mwangu mikononi
31 chochosi ndichotuluka kula mwangu nyumbani kpwedzaniyoyera
ndiphokala nkauya na ushindi kpwa kuaturya Aamoni, chindakala chako
uwe Mwenyezi Mlungu, nami ndachilavya kukala sadaka ya kuochwa."
32 Hipho Jefutha na jeshire avuka kpwendapigana na Aamoni, naye
Mwenyezi Mlungu achiatiya mikononi mwa Jefutha.
33 Jefutha na jeshire achiapiga na achibananga midzi mirongo miiri kula
Aroeri hadi phephi na Minithi na Abeli-Keramimu. Kpwa hivyo atu a
Aamoni achishindwa ni Aiziraeli.

Jefutha anausa hatiye

34 Jefutha ariphokala anauya kpwakpwe kaya hiko Mizipa, mutu wa
kpwandza kumlaki wakala mwanawe wa chichetu, yekala anapiga tam-
burini kuno anafwiha kpwa kuhamirwa. Ye msichana wakala ni mwana

11:18 11:18 Isabu 21:4 **11:19 11:19** Isabu 21:21–24 **11:25 11:25** Isabu 22:1–6

wa macheye. Jefutha kayakala na mwana wanjina wa chilume wala wa
chichetu.
35 Phahi ariphomuona mwanawe wakpwanyula nguwoze kpwa sonono
achiamba, “Aa! Mwanangu ukaniweza, ukanitiya sonono, mana naikira
Mwenyezi Mlungu naziri, nami siweza kuivundza.”
36 Naye msichana achimuamba ise, “Baba, henda kama urivyomuahidi
Mwenyezi Mlungu. Nihenda kama urivyogomba kpwa kukala Mwenyezi
Mlungu akakuriphizira chisasi dzulu ya maaduigo, Aamoni.”
37 Chisha achimuamba ise, “Nakuvoya uniphe muda wa miezi miiri
niphiye myangoni na asena angu nkarire mana ndafwa kabila ya kulólwa
na kuphaha mwana.”
38 Jefutha achimuamba, “Phiya.” Naye wamupha ruhusa ya miezi
miiri. Waphiya na asenae myangoni achendasononeka kpwa sababu kala
andafwa bila ya kulólwa na kuphaha mwana.
39 Bada ya miezi miiri kusira wauya kpwao, naye ise wahenda kama
arivyoapa wakati anaika hati, naye achifwa achere mwanamwali. Ihi
ichikala desturi ya Aiziraeli,
40 kukala chila mwaka asichana a Chiiziraeli nkuphiya myangoni kpwa
siku ne kpwa kumtambukira msichana wa Jefutha, Mgiliadi.

12

*Mbari ya Efuraimu inapigana
na jeshi ra Jefutha*

1 Atu a Efuraimu akusanya jeshi achendavuka muho Joridani, achiphiya
mudzi wa Zafoni kpwendakutana na Jefutha. Nao achendamuuza, “Kp-
wadze waphiya uchendapigana na Aamoni bila ya kuhuambira huphiye
nawe? Kpwa sababu iyo swino hundakuocha phamwenga na nyumbayo!”
2 Jefutha achiambira, “Mimi na atu angu wakala na malumbano makali
na Aamoni. Ela huriphokuihani muhuterye tamwedzere kuhutivya kula
mwao mikononi.
3 Nriphoona tamundahuterya, nchizindza maisha gangu kpwa kuvuka
na kupigana na Aamoni, naye Mwenyezi Mlungu achiatiya mwangu
mikononi. Kpwa utu wani vino rero mkedzapigana nami?”
4 Nao atu a Efuraimu achijibu achiamba, “Kpwandza mwimwi atu a
Giliadi msagalao kahi-kahi ya tsi za Efuraimu na Manase, mu atoro kula
mbari ya Efuraimu.” Phahi Jefutha wakusanya atu a Giliadi, achipigana
na atu a Efuraimu na achiaturya.
5 Chisha jeshi ra Giliadi raphiya richendafunga vivuko vya muho Joridani
kuzuwiya atu a Efuraimu asivuke. Wakati mmwenga, atu a Efuraimu
aripholonda kuvuka, atu a Giliadi kala achimuuza, “We u Muefuraimu?”
Aho kala achiamba “La!” Ariphoamba la,
6 atu a Giliadi kala achimuamba aambe, “Shibolethi,” iye kala achiamba
“Sibolethi,” mana kala taaweza kuhadza vinono neno hiro. Phahi
amgbwira achimuolaga ko vivuko vya Joridani. Jumula ya atu a Efuraimu
arioolagbwa wakati uho ni elufu mirongo mine na mbiri.
7 Jefutha wakala muamuli wa Iziraeli kpwa miaka sita. Chisha achifwa
na achizikpwa kpwao mudzini ko Giliadi.

*Ibuzani, Eloni na Abudoni
anakala aamuli*

11:35 11:35 Isabu 30:2

8 Bada ya kufwa Jefutha, Ibuzani kula Bethilehemu wakala muamuli wa
Iziraeli.
9 Iye wakala na ana a chilume mirongo mihahu na ana achetu mirongo
mihahu. Phahi walavya anae achetu alólwe ni ahana kula miryango
yanjina, chisha achiarehera anae a chilume asichana kula miryango
yanjina ili kualoza. Ibuzani waamula Iziraeli kpwa miaka sabaa.
10 Ibuzani ariphofwa, wazikpwa ko Bethilehemu.
11 Bada ya Ibuzani kufwa, Eloni kula mbari ya Zabuloni wakala muamuli
wa Iziraeli kpwa miaka kumi,
12 na Eloni ariphofwa, wazikpwa Aijaloni ko tsi ya Zabuloni.
13 Badaye Abudoni, mwana wa Hileli kula Pirathoni wakala muamuli wa
Iziraeli bada ya chifo cha Ibuzani.
14 Yuyu wakala na ana mirongo mine a chilume na adzukulu a chilume
mirongo mihahu, ambao kala achiphirika punda mirongo sabaa. Abudoni
waamula Iziraeli kpwa miaka minane.
15 Abudoni ariphofwa wazikpwa Pirathoni seemu ya tsi ya Efuraimu
yokala tsi ya myango ya Amaleki.

13

Kuvyalwa kpwa Samsoni

1 Mara yanjina Aiziraeli auyira tsona kuhenda uyi mbere za Mwenyezi
Mlungu, naye achiatiya mikononi mwa Afilisti kpwa miaka mirongo mine.
2 Wakati uho kpwakala na mutu mmwenga ko Zora yeihwa Manoa kula
mbari ya Dani. Naye mchewe kala ni tasa, kayavyala mwana.
3 Phahi malaika wa Mwenyezi Mlungu wamtsembukira achimuamba
yuya mchetu, “Dzagbwe u tasa, kuvyala, ela vivi undagbwira mimba nawe
undavyala mwana wa chilume.
4 Kpwa hivyo dzimanyirire, usinwe uchi wala kurya chochosi ambacho
ni najisi,
5 mana undaphaha mimba na undavyala mwana mlume. Usimnyole ye
mwana, mana andakala akatengbwa kpwa ajili ya Mlungu hangu ndanini
mwa nine, naye andaandza kuativya Aiziraeli kula mikononi mwa Afilisti.”
6 Hipho yuya mchetu wakpwendaambira mlumewe, “Mutu wa Mlungu
akanedzera, na nchivyomuona akaigana na malaika wa Mlungu wa
kuogofya sana nami nkainjirwa ni chiwewe, hata simuuzire alako wala
kakaniambira dzinare.
7 Ela akaniamba, ‘Undagbwira mimba na undavyala mwana wa chilume.
Kpwa hivyo usinwe uchi wala kurya chochosi chiricho najisi, mana ye
mwana andakala akatengbwa kpwa ajili ya kazi ya Mlungu hangu ndanini
mwa nine hadi siku ndiyofwa.’ ”
8 Manoa wamvoya Mwenyezi Mlungu achimuamba, “Ee! Mwenyezi
Mlungu navoya umuhume tsona ye mutu wa Mlungu edze ahufundze
kuhusu ye mwana wa chilume ndiyevyalwa.”
9 Mlungu wasikira mavoyo ga Manoa, naye malaika wa Mlungu
achimtsembukira ye mchetu wakati kala asegere mundani ela mlumewe,
Manoa, kala kaphamwenga naye.
10 Phahi ye mchetu wawania kpwendamuambira mlumewe
achimuamba, “Ye mutu yenitsembukira siku hira, akanitsembukira tsona
rero!”

13:5 13:5 Isabu 6:1–5

11 Manoa waphiya phamwenga na mchewe, na ariphomuona yuya mutu
wamuuza, “We ndiwe uriyegomba na mkpwazangu?” Naye achijibu
achiamba, “Ni mimi.”
12 Hipho Manoa achimuuza, “Siku maneno urigogomba gachitimiya ye
mwana ni arerwedze na kaziye indakala iphi?”
13 Yuya malaika wa Mwenyezi Mlungu achimuamba Manoa, “Iye mchetu
naalunge gosi nrigomuambira.
14 Iye ni asirye chochosi chitengezwacho kula kpwa zabibu, wala asinwe
uchi wa zabibu au uchi wowosi hura ama kurya chochosi chiricho najisi.
Iye naalunge chila chitu nrichomlagiza.”
15 Manoa achimuamba Malaika wa Mwenyezi Mlungu, “Nakuvoya
uhugodze chidide hukutayarishire mwana mbuzi urye.”
16 Naye malaika wa Mwenyezi Mlungu achimuamba Manoa, “Hata
nchikugodzerani, chisha sindarya chakurya chenu, ela ichikala mundata-
yarisha sadaka ya kuochwa, ilavyeni kpwa Mwenyezi Mlungu.” (Mana
Manoa kayamanya kukala ni malaika wa Mwenyezi Mlungu.)
17 Phahi Manoa wamuuza yuya malaika wa Mwenyezi Mlungu
achimuamba, “Dzinaro ndiwe ani? Ili higa uchigogomba gachihendeka
huweze kukulika.”
18 Malaika wa Mwenyezi Mlungu achimuamba Manoa, “Kpwa utu wani
unauza dzina rangu? Uwe kundarielewa.”
19 Phahi Manoa wahala mwana mbuzi achimtayarisha, na achihala
sadaka ya unga achimlavira Mwenyezi Mlungu pho dzulu ya dziwe. Ela
malaika wa Mwenyezi Mlungu wahenda dzambo ra kuangalaza kuno
Manoa na mchewe analola.
20 Wakati myale ya moho phounuka kuelekeya dzulu kula pho phokala
yo sadaka, ye malaika wa Mwenyezi Mlungu wapaa na yo myale ya
moho ya pho phatu pha kulavira sadaka. Manoa na mchewe adzibwaga
chimabumabu, ariphoona higo gakahendeka.
21 Manoa achimanya kukala iye kala ni malaika wa Mwenyezi Mlungu.
Naye kayauya tsona kpwa Manoa na mchewe.
22 Ariphoona hivyo Manoa wamuamba mchewe, “Kpwa kpweli
hundafwa, mana hukamuona Mlungu.”
23 Ela mchewe achimuamba, “Kalapho Mwenyezi Mlungu che ahuolage,
asingekubali sadaka yehu ya kuochwa na ya unga au kuhuonyesa mambo
higa gosi au kuhuambira mambo dza higa wakati uhu.”
24 Badaye mkpwaza Manoa wavyala mwana mlume, naye achimuiha
Samsoni. Kadiri ya ye mwana arivyokula, Mwenyezi Mlungu wamjaliya.
25 Phahi roho wa Mwenyezi Mlungu waandza kuhenda kazi ndani ya
Samsoni, wakati Samsoni ariphokala anasagala kpwenye kambi ya mbari
ya Dani, yokala kahi-kahi ya midzi ya Zora na Eshitaoli.

14

Arusi ya Samsoni inabanangika

1 Siku mwenga Samsoni watserera mudzi wa Timuna, ambako wakp-
wendaona msichana wa Chifilisti yemuhamira.
2 Ariphouya kpwao, wakpwendaambira ise na nine, “Nikamuona
msichana wa Chifilisti ambaye akanihamira hiko Timuna. Nilózani
msichana iye akale mkpwazangu.”
3 Ela ise na nine achimuamba, “Kpwani takuna msichana kula kpwa
mbari yehu ama kula kpwa Aiziraeli ambaye unaweza kulóla, hata

ukalóle msichana kula kpwa Afilisti, atu asiotiywa tsatsani?” Samsoni
achimuambira ise, “Nilóza iye mana ndiye anaye nihamira Sana.”
4 Ise na nine taayamanya kukala uhu wakala ni mpango wa Mwenyezi
Mlungu, mana kala anaendza chausa cha kuapigira Afilisti, ambao kala
anatawala Aiziraeli.
5 Phahi Samsoni watserera hadi Timuna phamwenga na Ise na nine.
Ariphofika minda ya mizabibu ya mudzi wa Timuna, gafula Samsoni
washambuliwa ni simba mdide.
6 Roho wa Mwenyezi Mlungu achimwedzera kpwa nguvu, achimtsanyula
kano mbiri kpwa urahisi avi anatsanyula mwana mbuzi dzagbwe kala
kana chochosi mwakpwe mikononi. Ela kayaambira ise na nine kuhusu
dzambo hiri.
7 Samsoni ariphofika Timuna, wagomba na yuya mchetu naye achi-
hamira Samsoni sana.
8 Bada ya muda mchache, Samsoni wauya kpwedzamlóla yuya mchetu,
phahi waphiya phara kala akaolaga yuya simba. Iye waona maajabu mana
nyuchi kala akadzenga ndani ya rira lufu ra simba, nao kala ana asali.
9 Samsoni waheka hira asali na mikonoye achikala anairya kuno
anaphiya. Ariphogbwirana na ise na nine waaganyira hira asali, ela
kayaambira kukala akaiphaha kula kpwa rira lufu ra simba.
10 Phahi ise wa Samsoni watserera kpwao kpwa ye msichana kpwen-
dakamilisha mambo ga arusi, Samsoni achendaika sharee kuko kama
vyokala kawaida ya bwana arusi.
11 Afilisti ariphoona Samsoni akedza amrehera barobaro mirongo
mihahu akale phamwenga naye.
12 Samsoni achiambira, “Godzani nikuambireni fumbo. Mchiring’amua
kpwa muda hinyu wa siku sabaa za kusherekeya arusi, ndakuphani
mavwazi mirongo mihahu ga katani na mavwazi ganjina mirongo mihahu.
13 Ela msiphoring’amua hiro fumbo, mwimwi mundanipha mavwazi
mirongo mihahu ga katani na mavwazi ganjina mirongo mihahu.” Phahi
amuamba Samsoni, “Ni sawa, huambire ro fumbo.”
14 Naye achiambira,

“Kula kpwa aryaye kpwatuluka cha kurika;
kula kpwa mwenye nguvu kpwatuluka utu wa luchi.”

Bada ya siku tahu nyo barobaro achikala bado kung’amua ro fumbo.
15 Siku ya ne hara barobaro amuamba mkpwaza Samsoni, “Mchenge-
chenge mlumeo akuambire ro fumbo, ama hundakuocha na yo nyumba
ya sowe. Mwahualika arusi phenu ili muuhende achiya?”
16 Phahi mkpwaza Samsoni waphiya kpwa mlumewe kuno
anamwagikpwa ni matsozi achiamba, “Kunimendze tse, ukanimena.
Yakaladze uambire atu angu fumbo bila ya kuniambira jibure?” Naye
achimuamba, “Ichikala sidzangbwerieleza baba na mayo, kpwa nini
nikueleze?”
17 Kpwa hivyo achikala anarira wakati a phamwenga naye kpwa muda
wa zo siku sabaa za sharee. Ela siku ya sabaa ye mchetu wazidi
kumsisitiza na kurira, mwishowe Samsoni wakubali, achimuambira. Naye
achiasemurira rira fumbo atue
18 Kabila ya dzuwa kutswa iyo siku ya sabaa, atu a nyo mudzi amuamba,

“Ni utu wani urio luchi kuriko asali?
Ni ani ariye na nguvu kuriko simba?”

Samsoni achiajibu achiamba, “Musingedzishuulisha na ndama yangu
msingeweza kung’amua fumbo rangu.”

19 Ndipho roho wa Mwenyezi Mlungu wamwedzera Samsoni, achitserera
hadi mudzi wa Ashikeloni, achendaolaga atu mirongo mihahu, chisha
achihala mavwazi gao, achiapha hara ariokala akavugula fumbo. Halafu
wauka achiphiya kaya kpwa avyazie na tsukizize.
20 Phahi yuya mchetu walózwa yuya yekala chandama wa Samsoni
wakati wa arusi.

15

Samsoni anaturya Afilisti

1 Bada ya muda, wakati wa kuvuna mtsere, Samsoni wahala mwana
mbuzi achiphiya kpwendalamusa mchewe. Achimuamba mtsedzawe
kukala analonda akamuone mchewe kpwakpwe chumbani. Ela
mtsedzawe kayamruhusu,
2 achimuamba, “Kala nina uhakika nafikiri kukala kala ukammena
tsetsetse, mino nchimlóza ye msenao. Ela phana mdidewe ambaye ni
mnono zaidi kuriko iye, navoya uhala iye mdide?”
3 Samsoni achimuambira, “Charo chichi sindakala na lawama kpwa gara
mai ndigoahendera Afilisti.”
4 Phahi Samsoni wauka kpwendagbwira makala magana mahahu na
achitengeza na vimwindi. Achigafunga michira mairi-mairi, phophokala
na fundo wafunga chimwindi.
5 Chisha vira vimwindi wavitisha moho na achigarichira gara makala
gainjire minda ya Afilisti. Phahi hura moho wa vira vimwindi waocha
mabutsa-mabutsa ga mtsere kala gakafungbwa na mtsere ambayo kala
taidzangbwevunwa. Piya waocha minda ya mizabibu na ya mizaituni.
6 Phahi Afilisti auzana, “Ni ani chiyehenda gano?” Nao achijibu
achiamba, “Ni Samsoni, mtsedzangbwa wa yuya mutu kula Timuna.
Kpwa vira mtsedza wa Samsoni wahala mkpwaza Samsoni achimloza
mmwenga wa hara vyandamavye.” Kpwa hivyo Afilisti aambuka Timuna
achendamuocha yuya mchetu phamwenga na ise.
7 Samsoni ariphomanya gara kala gakahendwa, waapa achiamba, “Kpwa
sababu mwahenda hivyo, nami sindakurichani hadi nidziriphize.”
8 Phahi wadziriphiza kpwa kuolaga anji, chisha achiuka achendadz-
ifwitsa pango ra mwamba wa dziwe ra Etamu.

9 Afilisti aphiya kpwendachita kambi hiko Juda, achishambuliya mudzi
wa Lehi.
10 Atu a Juda achiuza Afilisti, “Kpwa utu wani mkpwedzapigana naswi?”
Nao achijibu achiamba, “Hukedza muhala Samsoni hukamuhende dza vyo
arivyohuhenda.”
11 Phahi atu elufu tahu kula Juda aphiya kokala na ro pango ra mwamba
hiko Etamu, achendamuamba Samsoni, “Dze! Ikale kumanya kukala Afil-
isti ndio atawala ehu? Na vivi ukahutiya mashakani kpwa go urigohenda.”
Samsoni waajibu achiamba, “Nkaahenda dza arivyonihendera.”
12 Achimuamba, “Swino hukedzakufunga, kpwa hukulavye mikononi
mwa Afilisti.” Samsoni achiambira, “Ni sawa, ela niapirani kukala
tamundaniolaga mwimwi.”
13 Hara atu achimuamba, “Ni sawa, swino hundakufunga na hukulavye
kpwa Afilisti, na tahundakuolaga.” Kpwa hivyo amfunga na mikowa miiri
miphya, na achimtuluza kula mo pangoni.

14 Samsoni ariphofika mudzi wa Lehi, Afilisti akpwedzakutana naye
kuno anapiga zumo ra ushindi* kpwa kumuona Samsoni. Ela roho
wa Mwenyezi Mlungu wamwedzera Samsoni kpwa nguvu, nayo mikowa
ariyokala akafungirwa ichidoka dza katani ichiyotiywa moho, nayo
ichigbwa photsi.
15 Samsoni achiphaha mfupha muitsi wa ndzeya ya punda, achiuhumira
kuolagira Afilisti elufu mwenga.
16 Naye Samsoni achiamba,
"Nikaahenda kukala tsumbi na matsumbi,
na mfupha wa ndzeya ya punda.
Nkaolaga atu elufu mwenga,
na mfupha wa ndzeya ya punda."
17 Bada ya kugomba higo waubwaga hura mfupha wa ndzeya, na hipho
phatu phaihwa Ramathi-Lehi.†
18 Chisha Samsoni wagbwirwa nchiru, kpwa hivyo achimririra
Mwenyezi Mlungu achiamba, "Uwe wahutivya phakulu, na vivi usiriche
mtumishio akaolagbwa ni chiru na kuinjira mikononi mwa atu asiotiywa
tsatsani."
19 Phahi Mlungu wahendesa madzi gatuluke phatu phokala na dibwa
hiko Lehi. Samsoni achinwa na nguvuze zichimuuyira. Chisima hicho
chichiihwa Eni-Hakore,‡ nacho chiphapho hadi rero
20 Samsoni waamula Aiziraeli miaka mirongo miiri wakati tsi yao kala i
tsini ya utawala wa Afilisti.

16

Samsoni na Delila

1 Siku mwenga Samsoni waphiya mudzi wa Afilisti wa Gaza, ambako
wakpwendaona malaya na achilala naye.
2 Atu a Gaza achiambirwa kukala Samsoni akedza a mo mudzini,
kpwa hivyo achiuzunguluka nyo mudzi achimgodzera usiku wosi hipho
ryangoni. Ahurira gbwii, achidziamba, "Nahugodzeni hadi ligundzu
umuphahe humuolage."
3 Ela Samsoni walamuka usiku wa manane achiphiya ryango ra
mudzi. Achigbwira miryango ya ro ryango achiring'ola na vizingitivye
phamwenga na zo tumbuuze achidzibandika fuzini, achiritsukula hadi
dzulu ya mwango unaololana na mudzi wa Heburoni.
4 Bada ya higa, Samsoni wammendza mchetu yeihwa Delila yeishi Dete
ra Soreki.
5 Vilongozi a Afilisti amlunga Delila, achendamuamba, "Mchenge-
chenge Samsoni akuambire ni chitu chani nkumuhenda akakala na nguvu
nyinji na vira ambavyo hunaweza kumturya ili huphahe kumfunga na
kumgbwayisa. Chila mmwenga wehu andakupha vipande elufu mwenga
na gana vya feza."
6 Phahi Delila wamuamba Samsoni, "Niambira ni chitu chikuhendacho
ukale na nguvu nyinji? Dze! Mutu achilonda kukufunga ili akuteseni
ahendedze?"
7 Samsoni achimjibu achiamba, "Ichikala ndafungbwa na nyugbwe
sabaa ambazo tazidzangbweuma, ndakala mnyonje, na kukala dza mutu
yeyesi wanjina."

---

* **15:14 15:14** Tafusiri zanjina zinaamba *kululu* tazihadza ushindi. † **15:17 15:17** *Ramathi-Lehi*: Yani, *mwango wa mfupha wa ndzeya.* ‡ **15:19 15:19** *Eni-Hakore* manage ni *pula za madzi za aihaye.*

8 Phahi vilongozi a Afilisti amrehera nyugbwe sabaa ambazo kala bado
kuuma, naye achimfunga nazo.
9 Delila kala akafwitsa atu chumba cha ndani amuviziye. Ariphomala
kumfunga, wakota kululu achiamba, “Samsoni, Afilisti hinyo aredza
akugbwire!” Ela zo nyugbwe zadoka dza uzi udokavyo uchitsupizwa
mohoni. Kpwa hivyo siri ya mkpwotsewe taiyamanywa.

10 Badaye Delila wamuamba Samsoni, “Ukanihenda mzuzu, mana
ukanichenga. Hebu niambira vi sambi vira ambavyo unaweza ku-
fungbwa.”
11 Achimuamba, “Nchifungbwa na mikowa miphya ambayo taidzangb-
wehumika, ndakala mnyonje na kukala dza mutu yeyesi.”
12 Phahi Delila wahala mikowa miphya achimfunga nayo, chisha
achimuamba, “Samsoni, Afilisti hinyo aredza!” (Nyo atu kala akatiywa
chumba cha ndani anagodzera.) Ela Samsoni waidosa yo mikowa
mwakpwe mikononi avi anadosa uzi.

13 Hipho Delila wamuamba Samsoni, “Hata vivi ukaninyetera na
unanichenga, amba niambira ambavyo naweza kukufunga!”
Naye achimjibu achimuamba, “Uchisuka vishungi vyangu sabaa vya nyere
ndani ya mtandiyo na kuvigonga na chigingi photsi, nindakala sina
mkpwotse dza mutu wanjina yeyesi.”
14 Samsoni aripholala, Delila wahala vira vishungi sabaa achivisuka
mtandiyoni, na achivigonga na chigingi ukutani. Chisha achimuamba,
“Samsoni, Afilisti hinyo aredza!” Samsoni walamuka, aching’ola cho
chigingi na hura mtandiyo achiwuusa.

15 Delila achimuamba Samsoni, “Unawezadze kuniamba unanimendza,
ichikala unanifwitsa sirizo? Hino ni kano ya hahu kunihenda mzuzu na
kudzangbweniambira chinacho kuhenda ukale na mkpwotse munji.”
16 Phahi Delila wamyuga na maneno ga kumuudhi Samsoni siku bada ya
siku hadi Samsoni achisinywa sana.
17 Mwishirowe Samsoni wamuambira Delila siriye achimuamba,
“Sidzangbwenyolwa hangu nivyalwe. Natengbwa kpwa ajili ya Mlungu
hangu ndanini mwa mayo. Nyere zangu zichinyolwa, nguvu zangu
zindaniukira na ndakala mnyonje na kukala dza mutu yeyesi.”

18 Delila ariphomanya kukala akaambirwa kpweli, wahuma mutu
achendaiha vilongozi a Afilisti achiambira, “Ndzoni kano yanjina, mana
Samsoni vivi akaniambira kpweli.” Hara vilongozi a Afilisti auya, kuno
akatsukula zira feza mwao mikononi.
19 Delila achimlaza Samsoni phakpwe magoni hadi achinyekererwa.
Hipho Delila waiha mutu mmwenga edze amnyole vira vishungi sabaa.
Kpwa njira ihi Delila wamuweza Samsoni naye achisirirwa ni nguvuze
naye achiandza kumgbwayisa.
20 Chisha achimuiha, “Samsoni, Afilisti hinyo aredza!” Aripholamuka
kula usingizini, waaza, “Ndatuluka kama irivyo kawaida nikadzihehere.”
Ela achikala kamanya kukala Mwenyezi Mlungu akamricha.
21 Kpwa hivyo Afilisti amgbwira achimsokola matso. Achimphirika Gaza
ambako akpwendamfunga pingu za shaba, chisha achihendwa msagadzi
wa mtsere mumo jela.
22 Ela nyereze zaandza kumera tsona bada ya kunyolwa.

Chifo cha Samsoni

23 Phahi vilongozi a Afilisti akusanyika phamwenga achihenda sharee
ya kumlavira sadaka na kumtogola mlungu wao Dagoni. Mana aamba,
“Mlungu wehu akahupha ushindi kpwa kuturya adui wehu Samsoni.”
24 Afilisti ariphomuona Samsoni, amtogola mlungu wao achiamba,
“Mlungu wehu akamtiya mwehu mikononi, iye yebananga tsi yehu na
kuolaga atu ehu anji.”
25 Nao ariphokala akalewa na kuhererwa, aamba, “Mvuguleni Samsoni
edze ahufwihire.” Phahi Samsoni wavugulwa kula jela achendaafwihira.
Amuimisa kahi-kahi ya nguzo mbiri.
26 Samsoni achimuamba yuya anayemuelekeza, “Nihenda niweze kugb-
wira nguzo ziimisazo ihi nyumba, ili niweze kugandamira.”
27 Wakati hinyo yo nyumba ya mlungu wao kala ikaodzala atu, alume
kpwa achetu, vilongozi osi a Afilisti piya kala a phapho, na ko dzulu ya
dari nako kala kuna atu elufu tahu alume kpwa achetu analola Samsoni
anavyofwihira atu.
28 Phahi Samsoni wavoya Mwenyezi Mlungu achiamba, “Mwenyezi
Mlungu, nakuvoya unitambukire na unitiye nguvu tsona kano ihi mwenga
tu! Ee! Mlungu ili nidziriphize kpwa Afilisti kpwa sababu ya kusokola
matso gangu mairi.”
29 Naye Samsoni achigbwira zira nguzo mbiri zoimisira yo nyumba,
mwenga mkpwono wa kulume na yanjina mkpwonowe wa kumotso.
30 Samsoni achiamba, “Richa nifwe phamwenga na aha Afilisti.” Naye
achizama achizisukuma na nguvuze zosi, nayo yo nyumba ya kuvoyera
mlungu ichiagbwerera vilongozi na Afilisti osi ariokala himo ndani. Kpwa
hivyo Samsoni achiolaga atu anji zaidi wakati uhu kuriko hara arioolaga
wakati kala achere moyo.
31 Chisha nduguze na jamaaze achendahala mwiriwe, achiuzika kahi-
kahi ya Zora na Eshitaoli phokala na mbira ya ise Manoa. Iye kala akakala
muamuli wa Iziraeli kpwa miaka mirongo miiri.

17

Vizuka vya Mika

1 Kpwakala na mutu mmwenga yesagala tsi ya myango ya Efuraimu,
dzinare kala aihwa Mika.
2 Siku mwenga mutu iye wamuamba nine, “Vira vipande elufu na gana
mwenga vya feza urivyoiyirwa hata uchilani nami nchisikira, ninavyo
mimi. Mimi ndimi yevihala.” Naye nine achiamba, “Mwenyezi Mlungu
naakujaliye mwanangu.”
3 Mika ariphouyiza vira vipande elufu na gana mwenga vya feza, nine
waamba, “Ili laana isedze ikakuphaha mwanangu, vipande vivi vya feza
navitenga kpwa kazi ya Mwenyezi Mlungu kula mwangu mikononi. Nami
navilavya ili utengeze chizuka cha kutsonga na cha kuyayushwa, kpwa
hivyo nakuuyizira.”
4 Mika ariphovilavya vira vipande vya feza kpwa nine, nine wav-
ihala achituluza vipande magana mairi achimupha mfuli wa vyuma
achivitengeza chizuka cha kutsonga na cha kuyayusha ambavyo vyaikpwa
nyumbani mwa Mika.
5 Mika kala ana phatuphe pha kuabudu. Achishona chisibao na
achidzitengezera vizuka, chisha achimtenga mwanawe mmwenga akale
mlavyadziwe wa sadaka.

6 Siku zizo ko Iziraeli takuyakala na mfalume, kpwa hivyo chila
mmwenga wahenda arivyoona ni sawa.
7 Ko mudzi wa Bethilehemu ya Juda, kala kuna barobaro mmwenga
Mlawi, yesagala kuko dza mjeni.
8 Mutu iye wauka mudzi wa Bethilehemu ya Juda, kpwendaendza phatu
phanjina pha kusagala dza mjeni. Kahi ya charoche, wafika nyumbani
kpwa Mika hiko tsi ya myango ya Efuraimu.
9 Mika achimuuza, "Kpwenu nkuphi?" Naye achijibu achiamba, "Mimi
ni Mlawi kula mudzi wa Bethilehemu hiko Juda, nami naendza phatu pha
kusagala dza mjeni."
10 Chisha Mika achimuamba, "Nahuishi phamwenga, ukale baba na
mlavyadzi-sadaka, nami ndakuripha vipande kumi vya feza chila mwaka,
nguwo na chakuryacho."
11 Yuya Mlawi wakubali naye achikala kama mmwenga wa anae.
12 Phahi Mika wamtenga yuya Mlawi akale mlavyadziwe wa sadaka, na
achiishi nyumbani mwa Mika.
13 Phahi Mika waamba, "Vivi namanya kukala Mwenyezi Mlungu
andanijaliya kpwa sababu mlavyadzi-sadaka wangu ni Mlawi."

18

Mbari ya Dani
inahala mudzi wa Laishi

1 Siku zizo Aiziraeli kala taana mfalume. Na siku zizo hizo mbari ya
Dani kala inadziendzera seemu ili isagale, mana kufikira wakati uho mbari
ihi kala bado taridzangbwehala urisi wao urioganywa kahi za mbari za
Aiziraeli.
2 Phahi hara atu a mbari ya Dani ahuma masujaa atsano kula Zora na
Eshitaoli akapeleleze yo tsi na kuichunguza. Nao achiambira, "Phiyani
mkachunguze yo tsi." Nyo atu afika tsi ya myango ya Efuraimu na
achiinjira nyumbani mwa Mika, ambako alala hiko usiku wosi.
3 Ariphokala phephi na nyumba ya Mika atambuwa kulavukiza kpwa
yuya barobaro wa Chilawi, nao achimlunga achimuuza, "Ni ani yekureha
phano? Unahendani phano? Kpwa utu wani uphano?"
4 Naye achiambira gosi arigokala akahenderwa ni Mika achiamba, "Mika
waniandika kazi na vivi ni mlavyadziwe wa sadaka."
5 Phahi amuamba yuya mlavyadzi-sadaka, "Hunakuvoya uhuuzire kpwa
Mwenyezi mlungu ichikala charo chehu chindaongoka."
6 Yuya mlavyadzi-sadaka achiambira, "Phiyani na amani, mana
Mwenyezi Mlungu a phamwenga namwi kpwenye charo chenu."
7 Kpwa hivyo hara atu atsano auka achiphiya Laishi, ambako akpwen-
dakuta atu ambao kala anaishi salama dza atu a Sidoni, mana kala kuna
amani na kala taana dzuphi. Atu enye kala ni matajiri mana tsi yao kala ina
rutuba. Nao kala anaishi kure na atu a Sidoni wala taayakala na uhusiano
wowosi na atu anjina.
8 Ariphouya Zora na Eshitaoli kpwa ndugu zao, ndugu zao aauza,
"Mwakpwendaonani ko?"
9 Nao achiamba, "Huphiyeni hukaavamie, mana tsi yao hukaiona ni
nono sana. Msibanange wakati, huphiyeni hukamenye na kuhala yo tsi!
10 Mchifika kuko mundakuta atu ambao taana dzuphi rorosi. Yo tsi ni
kulu na Mlungu akaitiya mwenu mikononi. Ni tsi ambayo ina chila chitu."

17:6 17:6 Aamuli 21:25

11 Atu magana sita kula mbari ya Dani ahala silaha zao za viha achiandza
charo kula Zora na Eshitaoli,
12 Achiphiya kpwendachita kambi hiko Kiriathi-Jearimu ya Juda. Kpwa
sababu hiyo, phatu hipho phaihwa Mahane-Dani hadi rero, napho pha
mtswerero wa dzuwa wa Kiriathi-Jearimu.
13 Kula phapho atu hinyo aphiya hadi tsi ya myango ya Efuraimu na
achifika kaya pha Mika.

14 Hara atu atsano ariohumwa kupeleleza hira tsi ya Laishi aambira
ayawao vivi, "Dze! Mnamanya kukala kahi ya zizi nyumba kuna chisibao,
vizuka, chizuka cha kutsonga na chizuka cha feza ya kuyayushwa? Hebu
fikiriyani ra kuhenda."
15 Kpwa hivyo agaluka, achiinjira nyumbani mwa yuya barobaro Mlawi
yekala anasagala kaya pha Mika, nao achimlamusa.
16 Rira jeshi ra atu a Dani magana sita na silaha zao raima ryangoni.
17 Alafu hara apelelezi atsano ambao kala akaphiya kupeleleza, ainjira
mura nyumbani achihala chira chizuka cha kutsongbwa, chisibao, vizuka
na chizuka chotengezwa na feza ya kuyayushwa. Wakati anahenda hivyo,
yuya mlavyadzi-sadaka achikala aimire na hara anajeshi magana sita
ariokala na silaha hipho ryangoni.
18 Hara atu ariphoinjira nyumbani mwa Mika na kuhala chizuka
cha kutsongbwa, chisibao, vizuka na chizuka chotengezwa na feza ya
kuyayushwa, yuya mlavyadzi-sadaka waauza, "Mnahendani?"
19 Nao achimjibu achimuamba, "Uwe nyamala, funga mromoo na
uhulunge ukale mshauri na mlavyadzi-sadaka wehu. Si ni vinono
ukale mlavyadzi-sadaka wa mbari na mryango hiko Iziraeli kurikokala
mlavyadzi-sadaka wa mutu mmwenga na nyumbaye bahi?"
20 Phahi yuya mlavyadzi-sadaka wahamirwa. Iye wahala chisibao, vira
vizuka na chizuka cha kutsongbwa achiuka phamwenga na hara atu.

21 Hipho agaluka na achiuka na ana ao, mifugo na mizigo yao ichikala
mbere, enye achialunga nyuma.
22 Ariphokala akapiga hatuwa kula nyumbani kpwa Mika, atu arioishi
phephi naye aihwa phamwenga chisha achialunga hara atu a mbari ya
Dani hadi achiagbwira.
23 Akotera kululu atu a Dani, nao achigaluka achimuamba Mika, "Kuna
tabu yani chiyokuhenda wedze na kundi rosi ra atu?"
24 Naye Mika wajibu achiamba, "Mwimwi mkahala mlavyadzi-sadaka
wangu na milungu yangu yodzitengezera, haya vino mkanisazirani?
Chisha hangbwe munaniuza, 'Kuna tabu yani?' "
25 Atu a mbari ya Dani achimuamba, "Nyamala sedze atu asiokaa kureya
kahi yehu, akakupiga, ukafwa phamwenga na atuo."
26 Nyo atu a mbari ya Dani agaluka achiphiya vyao. Mika ariphoona atu
a Dani si rikare kpwa viha, wagaluka achiuya kaya.

27 Atu a mbari ya Dani ahala vira vizuka vya Mika phamwenga na yuya
mlavyadzi-sadaka, achiphiya hadi Laishi, ambako atue kala ana amani na
taana dzuphi, achiaolaga kpwa upanga na mudzi wao achiwoocha.
28 Takuyakala na mutu yeyesi wakuativya mana kala a kure na Sidoni
na taayakala na atu arioshirikiana nao. Higa gahendeka Dete ra Bethi-
Rehobu. Alafu atu a mbari ya Dani audzenga luphya nyo mudzi achiishi
mumo.

29 Nyo mudzi pho mwandzo kala uchiihwa Laishi, achiugaluza dzina
achiwiiha Dani, dzina ra mkare wao yekala mwana wa Iziraeli.*
30 Phahi atu a Dani aika chira chizuka cha kutsonga chiabudiwe, nao
achimtsambula Jonathani mwana wa Gerishomu, mdzukulu wa Musa,†
na anae achikala alavyadzi-sadaka a mbari ya Dani hadi wakati tsi yao
iriphohalwa mateka.
31 Phahi atu a mbari ya Dani achiimisa na kuabudu cho chizuka
chotengezwa ni Mika. Muda wosi ambao nyumba ya Mlungu kala i hiko
Shilo.

19

Mlawi na mwanachetuwe

1 Siku zizo, wakati Iziraeli kala bado taidzangbwetawalwa ni afalume,
kpwakala na Mlawi mmwenga yesagala dza mjeni seemu za ndani-ndani
ya tsi ya myango ya Efuraimu. Mutu hiyu waphiya Bethilehemu hiko Juda
achendadziharira mwanachetu.
2 Ela yuya mwanachetuwe kayakala muaminifu. Ye mchetu wamricha
mlume achiuka kuphiya kpwa ise ko Bethilehemu ya Juda. Naye achikala
hiko miezi mine.
3 Ye mlumewe achikata shauri kumlunga mchewe wa chinyumba akam-
chengechenge ili auye. Waphiya phamwenga na mtumishiwe na punda
airi. Ariphofika yuya mchetu wamkaribisha, achimphirika nyumbani
kpwa ise ambaye ariphomuona wahamirwa sana.
4 Phahi yuya Mlawi, washauriwa ni mtsedzawe akale kuko kpwa muda
wa siku tahu, nao achihenda hivyo, achirya, kunwa na kulala kuko.
5 Ligundzu chiti siku ya ne, warauka kudzifunganya na charo cha kuuya,
yuya ise wa mchewe wa chinyumba wamuamba mtsedzawe, “Msiuke hadi
mphahe chakurya ili mphahe nguvu, ndipho muuke.”
6 Phahi hara atu airi asagala achirya na kunwa phamwenga. Chisha
ise wa yuya mchetu achiamba, “Nakuvoya usale usiku mmwenga ili
udzifurahishe.”
7 Yuya mutu ariphodzifunganya kuuka, mtsedzawe wamchenga-chenga
hadi achisala usiku wanjina.
8 Siku ya tsano, warauka ili auke, ise wa yuya mchetu achimuamba,
“Navoya ugodze urye uphahe mkpwotse nawe undauka dzuwa ri-
chitegula.” Phahi hara atu airi asagala achirya na kunwa phamwenga.
9 Yuya mutu, mwanachetuwe na mtumishiwe wakati anadzifunganya
kuuka, mtsedzawe, ise wa yuya mchetu achimuamba, “Lola, vivi kukatswa.
Salani usiku uhu na mudziburudishe. Muhondo ligundzu mundadzifun-
ganya mphiye kpwenu.”
10 Ela yuya mutu warema kubaki usiku uho, achiandza charo achiphiya
hadi achifika phatu phololana na Jebusi yani Jerusalemu, iye phamwenga
na pundae ariohandikpwa nguwo za kusagarira phamwenga na mwana-
chetuwe.
11 Ariphofika phephi na Jebusi, dzuwa kala ri phephi na kutswa, phahi
yuya mtumishi achimuamba bwanawe, “Ni baha huinjire mudzi hinyu wa
Ajebusi hulale hadi muhondo.”
12 Yuya bwanawe achimuamba, “Tahuweza kuinjira mudzi wa chijeni
ambamo atue si Aiziraeli. Hundaphiya hadi Gibeya.”

---

* **18:29 18:29** Dzina ranjina ra Iziraeli ni Jakobo. † **18:30 18:30** Vitabu vyanjina vina humira dzina Manase.

13 Chisha achiamba, “Nahujezeni kufika Gibeya ama Rama hukalale
hiko.”
14 Phahi aenderera na charo chao na dzuwa richiatswerera phephi na
Gibeya, mudzi wa mbari ya Benjamini.
15 Ariphofika Gibeya aaphuka hipho alale usiku uho. Nao aoya seemu ya
mudzi iriyo wazi ndani ya nyo mudzi mana taphayakala na mutu yeyesi
yeakaribisha mwakpwe nyumbani ili akalale.

16 Dziloni riro phakpwedza mtumia mmwenga wa kula tsi ya myango ya
Efuraimu ambaye kala anasagala Gibeya dza mjeni. (Atu a mudzi uhu ni
a mbari ya Benjamini), mutu hiyu kala ala kpwakpwe mundani.
17 Ariphotsupha matso waona yuya mcharo asegere seemu ya wazi ya
mudzi, achiauza, “Ulaphi na unaphiya kuphi?”
18 Yuya Mlawi achimjibu achimuamba, “Hula Bethilehemu ya Juda,
na hu njirani hunaphiya seemu ya ndani-ndani ya tsi ya myango ya
Efuraimu ambako hunasagala. Kala nikaphiya Bethilehemu ya Juda na vivi
naphiya nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu, ela taphana chiyenikaribisha
kpwakpwe kaya.
19 Ela swino atumishio huna nyasi na chakurya cha punda ehu. Piya
huna mikahe na uchi wa zabibu, vivyo vina hutosha mimi, na yuyu
mhendio wa kazi wa chichetu na yuno barobaro ariye phamwenga na
swiswi atumishio. Huna chila chitu.”
20 Yuya mtumia achiamba, “Nakukaribishani kpwangu kaya, nin-
dakuhenderani gosi munagolonda, ela tu msilale hipha uwanjani.”
21 Phahi waalongoza hadi kpwakpwe kaya achendaapha chakurya hara
punda, chisha nyo ajeni achisinga magulu, achirya na achinwa.

22 Wakati anadziburudisha, phakpwedza alume akora pho mryangoni
achiubanda-banda kuno anagomba, “Mtuluze ye mutu achiyeinjira mwako
nyumbani ili humuhende mchetu.”
23 Ela yuya mtumia mwenye nyumba watuluka achigomba nao achi-
amba, “Haini enehu! Msihende dzambo hiro iyi, mana mutu yuyu ni mjeni
wangu msimuhendere uzuzu dza uho.
24 Godzerani nikutuluzireni mwanangu mchetu ambaye achere
mwanamwali, na ye mwanachetu wa ye mutu, nakuphani muagbwavukire
na muahende vira mlondavyo, ela msimuhendere dzambo ra waibu mutu
hiyu.”
25 Ela hara atu taayamphundza yuya mutu. Yuya Mlawi achituluza ye
mwanachetuwe kondze. Atu a nyo mudzi achimuhendera mai usiku kucha
hadi kuriphokala dani-dani ndipho achimricha.
26 Yuya mchetu waunuka achilonda kuinjira nyumbani kpwa bwanawe,
ela ariphofika mryangoni wagbwa na achisala phapho hadi kuriphocha.

27 Ligundzu mlumewe walamuka achivugula miryango na achituluka
kondze ili auke. Ariphotuluka, wamuona yuya mwanachetuwe akagbwa
na mikonoye ipho chizingitini.
28 Yuya Mlawi achimuamba yuya mchetu, “Unuka huphiye vyehu kaya.”
Ela yuya mchetu kayajibu, hipho yuya Mlawi wamuunula achimpandiza
dzulu ya punda achiphiya naye kpwao.
29 Ariphofika kaya, yuya Mlawi wahala rumu achikata mwiri wa yuya
mwanachetuwe mo vilungoni, vipande kumi na viiri. Chila chipande
achichiphirika kpwa kabila mwenga ra Aiziraeli.

19:22 19:22 Mwandzo 19:5–8 **19:29 19:29** 1 Samueli 11:7

30 Chila mmwenga achiamba hendo dza riri taridzangbwehendwa
wala kuonewa hangu Aiziraeli atuluke Misiri hadi rero. Hendo riri
nahurililikane, hushauriane na hulole ra kuhenda.

20

Mbari zanjina za Iziraeli
zinapigana na mbari ya Benjamini

1 Ndipho atu osi a Iziraeli atuluka kula mudzi wa Dani uphande wa vurini
hadi Beeri-Sheba uphande wa mwakani phamwenga na atu kula tsi ya
Giliadi iriyo mlairo wa dzuwa, osi akusanyika kpwa lengo mwenga hiko
Mizipa, mbere za Mwenyezi Mlungu.
2 Vilongozi osi a mbari za Iziraeli ahala nafwasi yao kpwenye kusanyiko
ra atu a Mlungu, napho phachikala na anajeshi elufu magana mane
akunyendeka na magulu na kuhumira panga.
3 (Atu a mbari ya Benjamini asikira kukala Aiziraeli anakutana Mizipa.)
Nao Aiziraeli amuuza yuya Mlawi, "Huambire hendo rino iyi, rahen-
dekadze?"
4 Yuya Mlawi, mlume wa yuya mchetu yeolagbwa wajibu achiamba,
"Mimi na mwanachetu wangu hwakpwedza hadi Gibeya seemu ya mbari
ya Benjamini ili huphahe phatu pha kulala.
5 Usiku uho, alume a mudzi wa Gibeya azangira yo nyumba nrimokala.
Alonda kuniolaga. Chisha amuhendera mwanachetu wangu hendo ra
waibu hadi achimuolaga.
6 Phahi nchihala hura mwiri nchiukata vipande na nchivihuma seemu
zosi zorisiwa ni Aiziraeli, mana ahenda dzambo riri iyi na ra uzuzu kahi
za Iziraeli.
7 Madamu Aiziraeli mosi mu phamwenga, lolani ra kuhenda."
8 Aiziraeli osi aunuka chivyamwenga achijibu achiamba, "Taphana hata
mmwenga wehu ndiyeuka kuuya kpwakpwe kaya!
9 Hivi ndivyo ndivyohendera atu a Gibeya, hundapiga kura kutsambula
ni aphi ndiophiya kupigana na atu a Gibeya.
10 Hundahala kula kpwa chila mbari za Iziraeli, atu kumi kula kpwa
atu gana mwenga, atu gana kula kpwa atu elufu, na atu elufu kula kpwa
atu elufu kumi ili arehere chakurya anajeshi, ndiophiya Gibeya seemu ya
Benjamini kuriphiza uzuzu ariouhenda kahi za Iziraeli."
11 Phahi atu osi a Iziraeli aungana nao achikala na kauli mwenga ya
kushambuliya nyo mudzi wa Gibeya.
12 Atu a mbari za Iziraeli ahuma atu kosi seemu ya mbari ya Benjamini
kuno anaamba, "Vyakaladze, dzambo dzii hivi rihendeke kahi-kahi yenu?
13 Alavyeni nyo atu ayi kula Gibeya, ili huaolage na kuusa uyi uhu
ohendwa katika Iziraeli." Ela atu a Benjamini taayasikira arigoambirwa
ni Aiziraeli ayawao.
14 Badalaye akusanyika mudzi wa Gibeya kula kpwa midzi yao yanjina
ili apigane na atu a Iziraeli.
15 Siku iyo atu a Benjamini akusanya atu elufu mirongo miiri na sita
anaohumira Upanga kula midzi yao yanjina, mbali na atu elufu sabaa
ariotsambulwa kula mudzi wa Gibeya.
16 Kahi ya ro jeshi rosi atsambulwa atu magana sabaa ambao kala
anahumira mikono ya kumotso. Chila mmwenga kala anaweza kutsupha
dziwe na tero na kulenga lidzere bila ya kurikosa

17 Nao Aiziraeli, bila mbari ya Benjamini, akusanya anajeshi elufu
magana mane ario na ujuzi wa viha na enye kuhumira Upanga.
18 Aiziraeli kabila taadzangbwephiya vihani aphiya Betheli ambako
akpwendauza Mlungu, “Ni mbari iphi ndiyotanguliya kpwendapigana na a
Benjamini?” Naye Mwenyezi Mlungu achiajibu achiamba, “Mbari ya Juda
narikale ra kpwandza.”
19 Phahi Aiziraeli arauka ligundzu achichita kambi yao phephi na mudzi
wa Gibeya.
20 Chisha Aiziraeli atuluka mo kambini achidzipanga kushambuliya
Gibeya.
21 Ela anajeshi a Benjamini atuluka Gibeya achiolaga Aiziraeli elufu
mirongo miiri na mbiri siku iyo.
22-23 Ela Aiziraeli aphiya kura kala kuchivoywa, achendaririra Mwenyezi
Mlungu hadi dzuwa richitswa nao achiamba, “Dze! Huphiye tsona hukapi-
gane na Aiziraeli ayawehu, atu a mbari ya Benjamini?” Naye Mwenyezi
Mlungu achiamba, “Phiyani mkpwapigane nao.” Aiziraeli ainjira moyo,
achidzipanga kupigana na atu a Benjamini pho ariphodzipanga siku ya
kpwandza.
24 Phahi siku ya phiri Aiziraeli auka tsona kpwendapigana na atu a
Benjamini.
25 Atu a Benjamini nao achila Gibeya na achendaolaga atu anjina elufu
kumi na nane a Iziraeli, anajeshi ariokala na ujuzi wa kuhumira upanga.
26 Hipho jeshi rosi ra Iziraeli rauka richiphiya Betheli ambako afunga
siku ndzima kuno anamririra Mwenyezi Mlungu. Chisha achimlavira
Mwenyezi Mlungu sadaka za kuochwa na sadaka za amani.
27 Aiziraeli amvoya Mwenyezi Mlungu aaphe ushauri (mana siku zizo,
Sanduku ra chilagane ra Mwenyezi Mlungu kala ri ko Betheli,
28 naye Finehasi mwana wa Eliazari, mdzukulu wa Aruni kala ndiye
mlavyadzi-sadaka.) Achiamba, “Dze! Huphiye tsona hukapigane na
Aiziraeli ayawehu, atu a mbari ya Benjamini, ama hugariche?” Mwenyezi
Mlungu achijibu achiamba, “Phiyani mana muhondo ndaatiya mwenu
mikononi.”
29 Phahi Aiziraeli aika atu a kuoteya kuzunguluka nyo mudzi wa Gibeya.
30 Atu a Iziraeli aphiya achipigana na atu a mbari ya Benjamini kano
ya hahu siku ya hahu. Adzipanga tayari kupigana na atu a Gibeya kama
arivyohenda hipho mwandzo.
31 Atu a mbari ya Benjamini ariphotuluka kushambuliya jeshi ra Iziraeli,
avutwa kure kondze ya mudzi wao. Kama kawaida, atu a Benjamini
aandza kuolaga anajeshi a Iziraeli kpwenye barabara kulu, mwenga
iphiyayo Betheli na yanjina ya kuphihira Gibeya na anjina achiaolaga ko
weruni, Aiziraeli arioolagbwa ni mirongo mihahu.
32 Hipho atu a mbari ya Benjamini achiamba, “Hukaashinda dza
vyo vyokala pho mwandzo.” Ela Aiziraeli kala akapanga akaamba,
“Nahudzihendeni hunaachimbira ili huavwehe hiko kpwenye barabara
kulu kure na mudzi wao.”
33 Rira jeshi kulu ra Aiziraeli ririphofika Baali-Tamari ragirita, richi-
galuka chila mmwenga achiima kpwenye nafwasiye tayari kupigana, na
hara kala anaotea adzituluza kuvamia kula uphande wa mtswerero wa
dzuwa wa mudzi wa Gibeya.
34 Atu elufu kumi ariotsambulwa kula kpwa atu osi a Iziraeli, apigana na
atu a Gibeya, viha vichikala vikali sana. Ela atu a Benjamini taayamanya
kukala andaphahwa ni mafwa.

35 Mwenyezi Mlungu waterya atu a Iziraeli kuturya atu a Benjamini. Siku
iyo Aiziraeli aolaga anajeshi a mbari ya Benjamini ahumirao Upanga, elufu
mirongo miiri na tsano na gana mwenga.
36 Hipho atu a mbari ya Benjamini amanya kukala akaturywa.

Pho mwandzo viha vinaandza, Aiziraeli adzihenda anachimbira atu
a Benjamini kpwa kukuluphira hara kala akaikpwa kuoteya mudzi wa
Gibeya.
37 Phahi hara kala akaotea gafula achiotea nyo mudzi wa Gibeya, na
achiolaga kpwa upanga atu osi ariokala mo mudzini.
38 Makubaliano kahi ya jeshi kulu ra Iziraeli na hara ariokala akaotea
kukala, aho kala ni aoche nyo mudzi ili mosi munji uchionekana kula mo
mudzini ikale ishara ya ro jeshi kulu kuandza kupigana.
39 Atu a Iziraeli adzihenda anachimbira viha na atu a Benjamini
achiandza kuapiga na kuolaga atu a Iziraeli hadi achifika atu mirongo
mihahu, nao atu a Benjamini achiamba, “Hukaaturya dza vyo vyokala pho
mwandzo.”
40 Ela rira dzosi ririphotifuka kuphiya dzulu avi ni nguzo kula mo
mudzini, atu a Benjamini alola nyuma na achiwuona mudzi wao wosi
unafuka dzosi kuelekeya mainguni.
41 Hipho rira kundi kulu ra anajeshi a Iziraeli richigaluka kushambuliya
atu a Benjamini nao Abenjamini mioyo yao ichitaaruki mana amanya
kukala andaangamizwa.
42 Kpwa hivyo achigaluka na achichimbira Aiziraeli kuelekeya jangb-
wani, ela taawezere kuchimbira viha mana hinyo ariola mo mudzini
aapiga achiaolaga kahi-kahi yao na ro jeshi kulu.
43 Aiziraeli aazangira atu a mbari ya Benjamini na bila ya kuaoyeza
aazoresa kuno anaaolaga kula Noha hadi achifika mlairo wa dzuwa wa
mudzi wa Gibeya.
44 Siku iyo anajeshi sujaa elufu kumi na nane a Benjamini aolagbwa.
45 Atu anjina a mbari ya Benjamini achimbira kuphiya uphande wa
jangbwani hadi mwamba wa Rimoni. Anjina elufu tsano aolagbwa
barabara kulu wakati kala anachimbira. Nao atu a Iziraeli achialunga na
more atu a mbari ya Benjamini hadi Gidomu ambako aolaga atu anjina
elufu mbiri.
46 Jumula ya anajeshi sujaa ario humira Upanga a Benjamini ari-
oolagbwa siku iyo ni elufu mirongo miiri na tsano.
47 Ela anajeshi magana sita a Benjamini aweza kuchimbira kuphiya
uphande wa jangbwani hadi achifika mwamba wa Rimoni, achikala kuko
kpwa muda wa miezi mine.
48 Phahi Aiziraeli auya nyuma achiinjira chila mudzi wa atu a mbari
ya Benjamini achiaolaga kpwa upanga atu, nyama na chila arichochiona.
Chisha midzi yao yosi ariyoiona achiitiya moho.

21

Mbari ya Benjamini inativywa isiangamike

1 Aiziraeli kala akaapa hiko Mizipa kukala, “Taphana Muiziraeli ndiye
mloza mwanawe wa chichetu mutu wa mbari ya Benjamini.”
2 Kpwa hivyo nyo Aiziraeli aphiya Betheli ambako akpwendasagala
mbere za Mlungu mutsi wosi kuno anakota kululu kpwa sonono.

3 Achiamba, “We! Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, kpwa utu wani
gano gakahendeka kukala vivi mbari mwenga taimo himu Iziraeli?”
4 Siku ya phiri, Aiziraeli alamuka chiti achidzenga phatu pha kulavira
sadaka, achilavya sadaka za kuochwa na sadaka za amani.
5 Aiziraeli auzana, “Ni mbari iphi ambayo tayedzere phatu pha ku-
muabudu Mwenyezi Mlungu?” Mana pho mwandzo kabila ya viha kala
akaapa kukala yeyesi ambaye kandaweza kufika mbere za Mwenyezi
Mlungu hiko Mizipa ni aolagbwe.
6 Atu a Iziraeli asononekera ndugu zao, atu a mbari ya Benjamini
achiamba, “Rero Iziraeli ikaangamiza mbari mwenga kahi ya mbarize.
7 Huhendedze ili huaphe achetu hara ayawehu ariosala? Mana swino
hwaapa mbere za Mwenyezi Mlungu kukala tahundaapha ana ehu a
chichetu atu a mbari ya Benjamini aalóle?”
8 Chisha achiuzana, “Ni mbari iphi ya Iziraeli ambayo taiyakpwedza
mbere za Mwenyezi Mlungu hiko Mizipa?” Nao achimanya kukala takuna
mutu yeyesi kula Jabeshi-Giliadi ariyefika.
9 Mana atu ariphoolangbwa, taphayakala hata mutu mmwenga yela
Jabeshi-Giliadi yekala pho mkpwutanoni.
10 Phahi hinyo mkpwutano wahuma anajeshi elufu kumi na mbiri na
malagizo ga kukala aphiye Jabeshi-Giliadi akaolage kpwa upanga chila
mutu hata achetu na anache.
11 Mwimwi kahendeni hivi, “Kaolageni alume osi na achetu ela msaze
anamwali.”
12 Kahi ya hara ariosagala Jabeshi-Giliadi, aphaha anamwali magana
mane ambao kala taadzangbwemanyana chimwiri na mlume. Hinya
ahalwa achitsukulwa hadi kambini Shilo, iriyo tsi ya Kanani.
13 Tsona atu osi hipho mkpwutanoni ahuma ajumbe kpwa hara atu a
mbari ya Benjamini ariokala akadzifwitsa hiko mwamba wa Rimoni na
kuaambira kukala gakasira taandaapiga tsona.
14 Phahi hara atu a mbari ya Benjamini auya kaya, nao achihewa hara
achetu a Jabeshi-Giliadi ariokala akarichwa moyo, dzagbwe kala taatosha.
15 Hara atu asononekera sana mbari ya Benjamini mana Mwenyezi
Mlungu kala akaphunguza mbari mwenga ya Aiziraeli.
16 Hipho vilongozi a hura mkpwutano achiamba, “Achetu osi a mbari ya
Benjamini aolagbwa. Dze! Hundahendadze huaphe achetu, alume a mbari
ya Benjamini ariosala?
17 Hano atu a Benjamini piya ni lazima aphahe atu a kuarisi, ili mbari
isiangamike tsetsetse kahi za Iziraeli.
18 Ela tahuweza kualoza ana ehu a chichetu mana swiswi Aiziraeli
hwaapa huchiamba ‘Yeyesi ndiyelóza mwanawe wa chichetu kpwa mutu
wa Benjamini, Mlungu naamulani.’ ”
19 Alafu achiamba, “Lola, kuna sikukuu ya Mwenyezi Mlungu iuswayo
chila mwaka hiko Shilo, mudzi urio uphande wa vurini wa mudzi wa
Betheli, mlairo wa dzuwa wa barabara kulu ilayo Betheli kuphiya Shekemu
na uphande wa mwakani wa Lebona.”
20 Achiambira hara atu a Benjamini, “Phiyani mkadzifwitse ko minda ya
mizabibu na mrorere.
21 Mchiona asichana kula Shilo anatuluka edze afwihe wakati wa sharee,
tulukani ko mizabibuni chila mmwenga ahale wakpwe na muuye nao tsi
ya Benjamini.
22 Ise zao na ndugu zao za chilume achedzareha mashitaka, hundaam-
bira, ‘Kalani na mbazi, muhurichire ana enu akale achetu ao, mana

tahuyaweza kuphaha mchetu kpwa chila mmwenga wao wakati wa viha namwi tamkaalóza enye. Kpwa hivyo tamuna makosa ga kuvundza chirapho.' "

23 Hara atu a mbari ya Benjamini ahenda kama arivyolagizwa, chila mmwenga wadzihalira mchewe kulengana na isabu yao, kahi za hara asichana kala akatuluka kufwiha hiko Shilo. Alafu achiuya seemu ya urisi wao achidzenga tsona midzi yao na achiishi mumo.

24 Bada ya higo Aiziraeli auka chila mmwenga achiphiya kpwa mbariye na mryangowe, kpwa seemu zao zohewa zikale urisi wao.

25 Wakati na hinyo atu a Iziraeli kala taana mfalume, kpwa hivyo chila mmwenga kala achihenda aonavyo sawa.

21:25 21:25 Aamuli 17:6

Chitabu cha
RUTHI
Tanga mbere

Semurizi hino ya Ruthi ya mambo garigohendeka wakati wa msukosuko mkali (hipho tsi ya Iziraeli iriphokala inalongozwa ni aamuli) wa chitabu cha Aamuli. Mchetu hiyu wa Chimoabu aihwaye Ruthi walólwa ni Muiziraeli. Mlumewe ariphofwa Ruthi achienderera kuishimu nine-vyala na kumuogopha Mlungu wa Iziraeli. Mwishirowe achiphaha mlume wanjina kahi za abari a mfwadzi mlumewe. Kutsupira ndowa iyo Ruthi anakala nine mvyere wa Daudi, yekala mfalume mkpwulu zaidi Iziraeli.

Adisi za aamuli zinaonyesa shaka ririroafika atu a Mlungu ariphoricha kuhenda vira Mlungu alondavyo. Adisi hino ya Ruthi inaonyesa vira ambavyo mutu ambaye kala siye Muiziraeli waphaha baraka na achihendwa mmwenga wa atu aaminifu a Mlungu bada ya kumkuluphira Mlungu wa Iziraeli.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Elimeleki anaphiya Moabu na atue 1:1–5
Naomi anauya Bethilehemu phamwenga na Ruthi 1:6–22
Ruthi anakutana na Boazi 2:1—3:18
Boazi anamlóla Ruthi 4

Elimeleki anaphiya Moabu na adamue

1 Hipho kare tsi ya Iziraeli iriphokala inalongozwa ni aamuli, kpwahenda ndzala kali kahi za tsi hiyo. Phahi mutu mmwenga kula mudzi wa Bethilehemu hiko Juda, wauka iye, mchewe na anae airi alume achendasagala kpwa muda tsi ya Moabu kuchimbira iyo ndzala.
2 Mutu hiyu kala anaihwa Elimeleki na mchewe kala anaihwa Naomi. Ana ao, mmwenga kala anaihwa Maloni na wa phiri kala anaihwa Kilioni. Phahi Elimeleki na atu a nyumbaye kala ala mryango wa Efuratha hiko Bethilehemu ya Juda. Atu hinya aphiya Moabu achendasagala hiko.
3 Phahi ariphokala a hiko Moabu, Elimeleki, mlume wa Naomi wafwa na Naomi achirichwa macheye na anae airi.
4 Sambi uriphofika wakati wa hinyo avulana kulóla achetu, alóla achetu a Chimoabu. Mkpwaza Maloni kala anaihwa Ruthi na mkpwaza Kilioni yekala anaihwa Oripa. Nao akala hiko Moabu kpwa muda wa kama miaka kumi hivi.
5 Badaye Maloni na Kilioni nao achifwa na Naomi achirichwa gungu bila mlume wala ana.

Ruthu anarema kuuya kpwao

6-7 Sambi Naomi ariphokala a hiko Moabu, wasikira kukala Mwenyezi Mlungu waapha atue chakurya hiko Juda, kpwa hivyo iye na akaza anae achifunga charo kuphiya Juda.
8 Ela himo njirani, Naomi waambira hara akaza anae, “Uyani kpwenu mrikovyalwa anangu. Mwenyezi Mlungu naakuhendereni manono dza murivyonihendera mimi na hinyo alume enu ariphokala achere moyo.
9 Mwenyezi Mlungu naakupheni alume anjina mlólwe na mphahe midzi mndiyosagala.” Chisha Naomi achiadonera na achialaga. Ela nyo achiandza kurira sana.

10 Na achimuamba, “Hata, tahundakuricha bii, hundaphiya nawe ko
kpwa atu enu.”
11 Naomi achiamba, “Ni baha mkaphiya vyenu, mana pho ninaweza
kukuvyarirani tsona alume a kukulólani mino anangu?
12 Uyani kpwenu mana mimi ni mvyere sana siweza kulólwa tsona.
Hata kala ningeweza kulólwa usiku uhu na kuvyala ana alume, mngeweza
kuagodza hadi akale avyere?
13 Dze, mngeweza kudzizuwiya msilólwe ni atu anjina? Kpwa kpweli
taviwezekana kpwa sababu Mwenyezi Mlungu akanitsupha, kpwa hivyo
anangu nina utsungu kuriko mwimwi.”
14 Ariphosikira hivyo achirira tsona. Ariphonyamala, Oripa achimdonera
nine-vyala, achimlaga na achiuya kpwao arikovyalwa, ela Ruthi ye
kayamricha nine-vyala bii.
15 Phahi Naomi achimuambira Ruthi, “Wawayo akauya kpwao na kpwa
milungu ya kpwao. Phiya nawe.”
16 Ela Ruthi achimjibu achiamba, “Usinisisitize nikuriche wala kunika-
haze kukulunga-lunga. Nahuphiye hosi hiko uphiyako; hiko undikophiya
nami nndaphiya; phophosi undipholala nami ni ndalala phapho. Atuo
andakala atu angu na Mlunguo andakala Mlungu wangu.
17 Hipho undiphofwa nami nindafwa phapho na nindazikpwa phapho.
Mwenyezi Mlungu na anihale ichikala kundakala na chitu chochosi cha
kunihenda nitengane nawe isiphokala chifo macheye.”
18 Naomi ariphoona Ruthi akadinda, kayamlunga nago tsona.

Naomi na Ruthi anauya Bethilehemu

19 Phahi achiphiya hadi achifika Bethilehemu. Ariphofika hiko, chidzidzi
chosi atu akala gomogomo. Achetu anji a Bethilehemu ariphomuona
Naomi achimaka sana na achiuzana, “Ni Naomi kpweli yuno?”
20 Achiamba, “Msiniihe Naomi,* niihani Mara,† mana Mwenye Nguvu
Zosi akahenda maisha gangu gakale utsungu.
21 Nauka tele, ela vino Mwenyezi Mlungu akaniuyiza chihuphu. Phahi
kpwa utu wani mniihe Naomi (yani mwenye raha) na kuno Mwenyezi
Mlungu akanigayisa, Iye Mwenye Nguvu Zosi akanibwagira mashaka?”
22 Hivi ndivyo Naomi arivyouya kula Moabu na yuya mkpwaza-
mwanawe wa Chimoabu yeihwa Ruthi. Afika Bethilehemu mwandzo wa
mavuno ga shayiri.

2

Ruthi anakutana na Boazi

1 Sambi Naomi kala ana m’bariwe, mdugu wa mlumewe yeihwa Boazi.
Boazi kala ni tajiri na tsona kala anaishimiwa sana. Naye kala ni wa
mryango mmwenga na hiye mfwadzi Elimeleki.
2 Phahi Ruthi Mmoabu achimvoya ruhusa Naomi achiamba, “Nalonda
niphiye kura mundani nkatsembwese masuche ndigorichwa ni mutu
yeyesi ndiyenionera mbazi.” Naomi achijibu achiamba, “Haya phiya
mwanangu.”
3 Ndipho Ruthi achiuka achendatsembwesa masuche ga hinyo atsengi.
Mbavi kala akainjira mundani mwa Boazi ambaye ni mryango mmwenga
na Elimeleki.

---

* **1:20 1:20** Chieburania ***Naomi*** manage ni *mtswano* au *chinachohamira.* † **1:20 1:20** Chieburania ***Mara*** ni *utsungu.* **2:2 2:2** Alawi 19:9–10; Kumbukumbu 24:19

4 Wakati anatsembwesa, Boazi naye hiyu chaa, anatsoloka kula Bethile-
hemu. Ariphofika achialamusa hinyo ahendie a kazi achiamba, “Mwenyezi
Mlungu naakale phamwenga namwi,” Nao achiamba, “Mwenyezi Mlungu
naakujaliye.”
5 Boazi achimuuza muimiriziwe achiamba, “Yuya mchetu ni wa kuphi?”
6 Yuya muimirizi achijibu achiamba, “Yuya ni mchetu wa Chimoabu.
Wakpwedza na Naomi kula Moabu.
7 Akaniuza napho naweza kumupha ruhusa ya kutsembwesa masuche
chigorichwa ni atsengi. Nami nikamruhusu. Lola, akahenda kazi iyo
bila kuoya hangu ligundzu hata vivi phahi ndipho anaoya chidide hipho
chibandani.”
8 Phahi Boazi achimuambira Ruthi, “Niphundza mwanangu, usiphiye
uchatsembwesa kpwahali kpwanjina isiphokala kpwenye munda uhu.
Gbwirana na aha ahendi angu a kazi achetu.
9 Alole hipho avunapho nyo ahendadzi-kazi alume na ulunge-lunge
nyuma nyo ahendadzi-kazi achetu. Nkaalagiza ahendi angu a kazi alume
asikuhende mai. Na uchikala una chiru phiya ukanwe madzi kula
kpwenye miyo ya madzi ichiyoodzazwa ni nyo mabarobaro.”
10 Ruthi achichita mavwindi achizama hadi chilanguche chichiguta
photsi na achimuuza Boazi achiamba, “Kpwa utu wani unanionera mbazi
vino na kunijali nami hata simi Myahudi?”
11 Boazi achijibu achiamba, “Násikira utogolwavyo kuhusu mambo gosi
manono urigomuhendera mayoo-vyala hangu mlumeo afwe. Násikira vira
urivyoricha sowe na mayoo, urivyoricha kpwenu kpwa kuvyalwa na vira
urivyokpwedzasagala kahi ya atu ambao kudzangbwesagala nao.
12 Phahi Mwenyezi Mlungu naakuriphe manono kpwa higo urigohenda.
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli ambaye ukedza kpwakpwe kpwa
urindzi, naakuphe zawadi kulu kpwa higo urigohenda.”
13 Ruthi achijibu achiamba, “Navoya nienderere kukuhamira uwe tajiri
wangu. Ukanionera mbazi na kunitiya moyo mimi mtumishio, dzagbwe
sio mmwenga wa hara atumishio achetu.”
14 Wakati wa kurya uriphofika, Boazi wamuamba Ruthi, “Ndzo hipha.
Hala mkpwahe utsotse mtsuzi wa digbwa urye.” Phahi achendasagala na
ahendadzi-kazi na Boazi achimphirikira shayiri ichiyokalangbwa achirya
hata achisaza.
15 Ariphounuka kpwa akatsembwese mabuwa, Boazi achialagiza
ahendie a kazi alume achiamba, “Mricheni atsembwese hata hiko kpwenye
masuche na msimkahaze.
16 Tsona tuluzani masuche ganjina kahi za higo mahiha na mumrichire
atsole, msimdemurire.”
17 Phahi Ruthi watsembwesa himo mundani hadi dziloni na ariphokuta-
kuta higo masuche ga shayiri gachituluka chipweto cha mtsere.
18 Ruthi wadzihika mzigowe achiuya mudzini. Ariphofika kaya, nine-
vyala achiuona hinyo mzigo wa shayiri. Ruthi achihala chakurya
arichokala akasaza mutsi achimupha nine-vyala.
19 Naomi achimuuza achiamba, “Uchahenda kazi kuphi? Ukahenda
kazi mundani mwa ani? Mwenyezi Mlungu naamjaliye mutu hiye
achiyekuhendera hivyo!” Phahi Ruthi achimuambira Naomi, “Nkahenda
kazi mundani mwa mutu aihwaye Boazi.”
20 Naomi achimuamba mkpwaza-mwanawe, “Mwenyezi Mlungu naam-
jaliye mana karichire kuhendera manono ario moyo na ariofwa.” Na

2:20 2:20 Alawi 25:25

achienjereza kuamba, “Mutu hiye ni m’bari wehu tsona ni m’bari wa
phephi anayeweza kuhukombola.”
21 Alafu Ruthi Mmoabu achienjereza kuamba, “Tsona akaniambira
nienderere kutsembwesa phephi na ahendie a kazi hadi amale kuvuna
chila chitu.”
22 Naomi achimjibu achiamba, “Indakala vinono mwanangu ichikala
undahenda kazi na ahendi a kazi achetu ario mundani mwa Boazi kpwa
kukala uchiphiya mundani kpwa mutu wanjina undahendwa vibaya.”
23 Kpwa hivyo Ruthi achigbwirana na ahendadzi-kazi a chichetu a Boazi,
na achitsembwesa hadi shayiri na nganu yosi ichisira hiko mundani; na
achienderera kusagala na nine-vyala.

3

Ruthi anashauriwa alólwe

1 Badaye Naomi wamuamba Ruthi, “Mwanangu, nalonda nkuendzere
mlume akulole ili ukale na phako.
2 Si unatambukira kukala yuno Boazi ambaye asichanae mwahenda kazi
mosi ni m’bari wehu? Sambi dziloni andakala anapheha shayiri, hipho
phatuphe pha kuwagira.
3 Kpwa hivyo oga na udzipake mafuha ga kunukato na uvwale nguwo
nono, halafu uphiye hipho awagirapho iyo shayiri. Ela uchifika phapho
dzifwitse hadi amale kurya na kunwa.
4 Ndiphounuka kpwendalala, phalole hipho ndiphodziambalaza.
Achikala arere, phiya ukafwenule iyo nguwoye hipho phakpwe maguluni
udziambalaze phapho. Naye ndipholamuka andakuambira ra kuhenda.”
5 Ruthi achijibu achiamba, “Nindahenda kama uchivyonilagiza.”
6 Phahi Ruthi achiphiya phara Boazi awagirapho shayiri na achenda-
henda viratu arivyokala akalagizwa ni nine-vyala.
7 Boazi ariphomala kurya na kunwa, wadzisikira ana raha mwakpwe
moyoni. Phahi achendalala mwisho wa ndulu ya nyo mtsere. Ruthi
wanyapa-nyapa na achiphiya achenda fwenula iyo nguwo uphande wa
maguluni achidzilaza.
8 Phofika usiku wa manane Boazi wavumbuluka achidzigaluza na ke!
Mchetu arere phakpwe maguluni.
9 Achiuza achiamba, “U ani we?” Achijibu achiamba, “Ni mimi Ruthi
mtumishio, nakuvoya unibwiningize na nguwoyo* mana uwe u m’bari
wehu wa phephi uwezaye kunikombola.”
10 Achiamba, “Mayo Ruthi, Mwenyezi Mlungu naakujaliye. Hino ishima
uchiyoonyesa sambi kpwa abari a mlumeo ikatsupa hira ya mwandzo
ya higo urigomuhendera mayoo-vyala. Mana uwe kukashuulika kuendza
barobaro tajiri au mchiya akulóle.
11 Usihende wasiwasi mwanangu. Chila mmwenga kpwenye mudzi
wehu anamanya kukala u mwana mchetu asiye kasoro. Phahi mwanangu
usiogophe, nindahenda gosi uchigoniambira.
12 Ni kpweli kukala ni m’bario na ninafwaha kukuroroma, ela phana
mutu ambaye ni m’bario sana hata kuriko mimi.
13 Kala hipha hadi kuche, kuchicha nindalola ichikala andahala hiro
jukumu ra kukuroroma. Achihenda hivyo ni sawa, ichikala kandahenda

* **3:9 3:9** *unibwiningize na nguwoyo* kpwa Chieburania, manage ni *nilóla* wala sio kukala Ruthi kala anamchenga-chenga Boazi alale naye. **3:12 3:12** Ruthi 2:20

hivyo, naapa kpwa Mwenyezi Mlungu ariye moyo kukala nindakuroroma.
Ela vivi dziambalaze hipha hadi kuche."
14 Phahi achidziambalaza hipho maguluni pha Boazi hadi kuchicha,
ela achilamuka kuchere chimirimiri kpwa kukala Boazi kayalonda mutu
yeyesi amanye kukala mchetu wakpwedza hipho.
15 Boazi achimuamba, "Bumula iyo nguwoyo uchiyodzifunga." Na Ruthi
achihenda hivyo naye Boazi achimtiira shayiri na achimhika. Ndipho
Ruthi achiuya kaya.
16 Ariphofika kpwa nine-vyala wauzwa, "Gakaphiyadze mwanangu?"
Ruthi achimuambira gosi ambago Boazi kala akamuhendera.
17 Achienjereza kuamba, "Akaniamba kukala nisiuye mikono mihuphu
kpwa hivyo akanipha huno mzigo wa shayiri."
18 Naomi achimuamba, "Godza mayo hadi umanye vira mambo ndi-
vyokala mana hiye mtumia kandaoya hadi neno hiri arifise mwisho vi
rero."

4

Boazi anamlóla Ruthi

1 Chisha Boazi achendasagala hiko ryango ra mudzi phatu pha kuhen-
dera mikutano. Ndipho hiye m'bari wa Elimeleki ariyeambwa ni
Boazi achitsapa na phapho, Boazi achimuiha achimuamba, "Ndzo hiku
mwenehu husagale." Phahi waphiya achendasagala.
2 Ndipho Boazi achikusanya atumia kumi a hinyo mudzi na achiaambira
asagale hipho nao. Ariphosagala,
3 Boazi achimuambira hiye m'bariwe, "Vivi ambavyo Naomi wakpwedza
kula Moabu, analonda kuguza munda wa m'bari wehu Elimeleki,
4 naona ni vinono ugamanye. Sambi ichikala unaulonda, ugule mbere
za hano atumia ehu a lalo asegereo hipha. Ela ichikala kuumendze gomba,
mana uwe ndiwe ufwahaye kuugula mwandzo, halafu ndipho mimi." Hiye
mtumia achiamba, "Nindaugula."
5 Boazi achiamba, "Sambi uchiugula hinyo munda kula kpwa Naomi,
phahi Ruthi wa kula Moabu ariyefwererwa ni mlume andakala mcheo, ili
hinyo munda ukale kahi za nyumba ya hiye mfwadzi."
6 Hiye mutu achiamba, "Ichikala ni hivyo sindaugula hinyo munda kpwa
kukala inaonyesa urisi wangu ndauganya kahi za ana anji. Yo haki ya
kuugula ihale uwe."
7 Sambi hiko tsi ya Aiziraeli hipho kare kala mutu alondaye kukombola
au kuguza chituche nkuvula chirahuche na kumupha ye mguli. Ihi kala
ndiyo njira ya kuonyesa kukala akakubaliana.
8 Kpwa hivyo hiye mutu ariphomuambira Boazi "Gula uwe" wavula
chirahuche na achimupha.
9 Ndipho Boazi achiaambira hinyo atumia na osi ariokala hipho achi-
amba, "Mwimwi mosi mmashaidi rero kukala nkagula kula kpwa Naomi
chila chitu cha Elimeleki na anae airi, Kilioni na Maloni.
10 Tsona Ruthi ariyela Moabu ambaye kala ni mkpwaza mfwadzi Maloni
akakala mkpwazangu. Hivi vindahenda mali ya mfwadzi ikale kahi za
mudziwe, na mbariye indaenderera kukula kahi za atue na mudziwe
ili dzinare risiangamike. Mwimwi mosi mu mashaidi rero na muhondo
munaweza kugasemurira."

4:7 4:7 Kumbukumbu 25:9 **4:10 4:10** Kumbukumbu 25:5–6

11 Hinyo atumia na atu anjina osi ariokala hipho achiamba, “Oho, hu
mashaidi. Mwenyezi Mlungu naamjaliye mwana mchetu hiyu unayemhala
akale dza Raheli na Lea ariomvyarira Jakobo ana anji. Hunakuvoyera uwe
Boazi ukale tajiri kpwenye mbari ya Efuratha, na mwenye nguma himu
Bethilehemu.
12 Ana ndiophaha na mchetu hiyu kula kpwa Mwenyezi Mlungu,
naauhende mudzio dza mudzi wa Peresi,* ambaye Tamari wamvyarira
Juda.”

Ruthi analólwa ni Boazi

13 Phahi Boazi achimuhala Ruthi na achiphiya naye kpwakpwe
achikala mchewe. Mwenyezi Mlungu achimjaliya achiphaha mimba na
achidzivugula mwana mlume.
14 Achetu achimuamba Naomi, “Mwenyezi Mlungu naatogolwe.
Akakupha mdzukulu ndiyekuroroma. Hunavoya Mwenyezi Mlungu
amuhende akale na nguma kahi za Iziraeli.
15 Mkpwaza-mwanao anakumendza na akakuhendera manji kuriko ana
alume sabaa. Sambi akakupha mdzukulu ndiyekupha mkpwotse muphya
na ndiyekuroroma siku za ukareo.”
16 Naomi achimuhala yuya mwana achimuika magoni na achimrera dza
mwanawe mwenye.
17 Ndipho achetu a hipho laloni achiamba, “Naomi akavyarirwa mwana
mlume.” Dzinare achimuiha Obedi. Hiyu ndiye ariyekpwedzakala ise wa
Jese, ambaye wakala ise wa mfalume Daudi.

Akare a Daudi

18 Hino ndiyo mbari ya Peresi; Peresi wavyala Hezironi.
19 Hezironi achivyala Ramu. Ramu achivyala Aminadabu.
20 Aminadabu achivyala Nashoni. Nashoni achivyala Salimoni.
21 Salimoni achivyala Boazi. Boazi achivyala Obedi.
22 Obedi achivyala Jese, na Jese achivyala Daudi.

4:11 **4:11** Mwandzo 29:31 **4:12** **4:12** Mwandzo 38:27–30 * **4:12** **4:12** Hiyu ndiye mkare wa mbari ya Efuratha mbari ariyola Boazi.

Chitabu cha kpwandza cha SAMUELI

Tanga mbere

Chitabu cha Samueli wa kpwandza na chinacholungira yani Samueli wa phiri kala ni chitabu chimwenga. Vitabu hivi vyosi vinalavya habari za kumbukumbu kula kuvyalwa kpwa nabii Samueli hadi kufwa kpwa mfalume Daudi. Vinasemurira maisha ga masujaa ahahu ambao ni Samueli, Sauli na Daudi, na vira arivyohusika katika kuimarisha Aiziraeli kula kpwa atu anaohusiana chimbari alongozwao ni Aamuli hadi kukala taifa ra nguvu riongozwaro ni mfalume. Samueli ambaye dzinare rahewa vitabu hivi wahudumu dza nabii na chilongozi. Naye ndiye ariyemwagira mafuha afalume airi a Iziraeli.

Umaarufu wa Samueli unaphaikana wakati ariphoaonya Aiziraeli dzulu ya hatari za utawala wa chifalume. Aiziraeli ariphomlonda Samueli aatsamburire mfalume, iye tsini ya ulongozi wa Mwenyezi Mlungu, waatsamburira Sauli. Ela Sauli, mfalume wa kpwandza wa Iziraeli wakosa kulunga malagizo ga Mwenyezi Mlungu, ndipho Mwenyezi Mlungu achilagiza Samueli ampake mafuha Daudi akale mfalume wa phiri, naye wafwahira atu na Mlungu.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Kuvyalwa kpwa Samueli, kuihwakpwe ni Mlungu, kaziye ya unabii na uamuli 1:1—7:17
Sauli anakala mfalume 8:1—10:27
Miaka ya kpwandza ya utawala wa Sauli 11:1—15:35
Daudi na Sauli 16:1—30:31
Kufwa kpwa sauli na anae alume 31:1–13

Hana anamririra Mlungu aphahe mwana

1 Hiko mudzi wa Rama, kpwenye tsi ya myango ya Efuraimu, kpwakala
na mutu mmwenga wa mbari ya Efuraimu, mryango wa Sufu ariyeihwa
Elikana mwana wa Jerohamu, mwana wa Elihu mwana wa Tohu, mwana
wa Sufu.
2 Iye Elikana kala ana achetu airi; mmwenga waihwa Hana na wanjina
Penina. Penina kala ana ana, ela Hana kala kana.
3 Chila mwaka Elikana kala achiambuka kula mudzi wa kpwao kuphiya
Shilo, kpwendaabudu na kumlavira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa
majeshi sadaka hiko Shilo. Wakati hinyo alavyadzi-sadaka a Mwenyezi
Mlungu, ariokala hiko kala ni Hofini na Finehasi, ana airi a Eli.
4 Chila siku ya kulavya sadaka iriphofika, Elikana wamupha mchewe
Penina fungu mwenga ra nyama na fungu mwenga-mwenga kpwa anae
osi alume kpwa achetu,
5 ela Hana wamupha mafungu mairi mana wammendza sana, dzagbwe
Mwenyezi Mlungu kala akamlafya uvyazi.
6 Ye mchetu myawe wamuhendera chibako sana chiasi cha kum-
sononesa, kpwa sababu Mwenyezi Mlungu kala akamlafya uvyazi.
7 Mambo higo gaenderera vivyo chila mwaka. Chila wakati ariphophiya
kpwenye nyumba ya Mwenyezi Mlungu, Penina wamnyetera. Phahi Hana
warira na achizira chakurya.

8 Naye mlumewe kala achimuuza, “Unarizwa ni utu wani mkpwazangu?
Kpwa utu wani ukazira kurya? Mbona unasononeka mwako moyoni? Vino
mino simi bora kpwako kuriko ana kumi a chilume?”
9 Siku mwenga hiko Shilo, atu ariphokala akamala kurya na kunwa,
Hana waunuka. Naye Eli, mlavyadzi-sadaka, kala asegere phakpwe chihini
phephi na chizingiti cha nyumba ya Mwenyezi Mlungu.
10 Hana kala ana sonono sana mwakpwe moyoni, achimvoya Mwenyezi
Mlungu kuno anarira sana.
11 Waika naziri achiamba, “Ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi,
ichikala undaona higa mateso nriginago mimi mtumwao, na unijibu
mavoyo gangu na uniphe mwana mlume, mwana iye nindamlavya kpwako
uwe Mwenyezi Mlungu, akale wako siku zosi za maishage, na wembe
taundaguta chitswache.”*
12 Hana ariphokala anaenderera kuvoya mbere za Mwenyezi Mlungu,
Eli kala anamlola nyo mromowe.
13 Phahi Hana kala anagomba chimoyo-moyo, madomoge ndigo
goonyesa kukala anagomba, ela sautiye taiyasikirika. Kpwa hivyo Eli
achiona Hana akalewa.
14 Ndipho Eli achimuamba, “Dze, undakala mlevi ta rini? Richana na
uchi wa zabibu.”
15 Hana wajibu achiamba, “Hata bwana wangu! Mino ni mchetu
mwenye sonono kulu, sinwere uchi wa zabibu wala uchi wowosi, ela che
namsemurira Mwenyezi Mlungu vyo nisononekavyo mu mwangu moyoni.
16 Usione kukala mimi mtumwao ni mutu nisiyefwaha, muda wosi uhu
che navoya mana nina sonono nyinji mu mwangu moyoni.”
17 Ndipho Eli achimjibu achiamba, “Phiya na amani na Mlungu wa
Iziraeli naakuphe gosi uchigomvoya.”
18 Naye Hana achiamba, “Navoya mimi mtumishio nikubaliwe
mberezo.” Phahi hiye mchetu waphiya vyakpwe, achendarya chakurya,
wala kayakala tsona na sonono.

Samueli anavyalwa na analaviwa ahumikire Mlungu

19 Siku ya phiriye, Elikana na atue alamuka ligundzu chiti, na bada ya
kumuabudu Mwenyezi Mlungu, auya kpwao kaya hiko Rama. Elikana
walala na mchewe Hana naye Mwenyezi Mlungu achijibu mavoyo ga Hana.
20 Hivyo phahi, Hana wagbwira mimba na achivyala mwana mlume,
dzinare achimuiha Samueli achiamba, “Mwana hiyu namvoya kpwa
Mwenyezi Mlungu.”
21 Chisha hiye Elikana na atu osi a mwakpwe nyumbani aphiya tsona
Shilo kpwendamlavira Mwenyezi Mlungu sadaka ya mwaka na kuusa
naziri ariyoika.
22 Ela charo hichi Hana kayaphiya; mana wamuambira mlumewe, “Mino
sindaphiya hadi ndiphomrikisa mwanangu. Hipho ndipho ndamphirika ili
aikpwe mbere za Mwenyezi Mlungu na asale kuko maishage gosi.”
23 Mlumewe Elikana achimjibu achiamba, “Haya, henda vyo uonavyo
sawa. Godza hadi ndiphomrikisa. Mwenyezi Mlungu naakuterye kuusa
hatiyo.” Phahi hiye mchetu wasala kaya, achiamwisa mwanawe, hadi
ariphomrikisa.

1:11 1:11 Isabu 6:5 * **1:11 1:11** *Wembe taundaguta chitswache* manaye ni *kandanyolwa hata siku mwenga kuonyesa kukala akalaviwa kpwa Mlungu maishage.*

24 Ariphomrikisa, wamphirika yuya mwana nyumbani mwa Mwenyezi
Mlungu hiko Shilo phamwenga na ng'ombe ya miaka mihahu,† gunia
mwenga ra unga na chiriba cha uchi wa zabibu. Wakati hinyo, ye mwana
kala achere mdide.
25 Nao ariphomala kutsindza hiye ng'ombe, amreha hiye mwana kpwa
Eli.
26 Hana wamuamba Eli, "Ee bwana wangu, kama urivyo moyo, mimi
ndimi yuya mchetu nriyeima phephi nawe, nchimvoya Mwenyezi Mlungu.
27 Návoya mwana hiyu, na Mwenyezi Mlungu wanijibu mavoyo gangu
nrigomvoya.
28 Kpwa sababu hiyo, nami nkamupha Mwenyezi Mlungu mwana hiyu
akale mtumishiwe maishage gosi." Naye achimuabudu Mwenyezi Mlungu
kuko.

2

Hana anamtogola Mlungu

1 Halafu Hana wavoya achiamba,
Moyo wangu unamtogola Mwenyezi Mlungu,
Mkpwotse wangu ukaimarishwa ni Mwenyezi Mlungu,
Mromo wangu unaatseka aviha angu;
Kpwa kukala nahamirwa ni wokofuwe;
2 Takuna ariye mtakatifu dza Mwenyezi Mlungu;
Kpwa mana takuna yeyesi ariye dza iye,
wala takuna ariye mwamba dza Mlungu wehu.

3 Richani kugomba na ngulu hivyo;
Kudzikarya kusituluke mwenu miromoni;
Kpwa kukala Mwenyezi Mlungu ni Mlungu wa marifwa,
Naye mahendo nkugapima kpwa chipimo.
4 Maha ga masujaa gavundzwa,
Ela hinyo anyonje akatiywa nguvu.
5 Hinyo ariokala na shibe, ndipho anadzikodisha ili aphahe chakurya.
Na hinyo ariokala na ndzala ndipho anaphaha raha.
Ee! Hiye mchetu tasa akavyala ana sabaa,
Na hiye ariyekala na ana anji akakotseka.

6 Mwenyezi Mlungu nkuolaga na nkuyiza moyo;
Nkutsereza hadi kuzimu, chisha ndiye alavyaye mutu kula kuzimu.
7 Mwenyezi Mlungu nkuhenda mutu akakala mchiya na piya nkumta-
jirisha;
Nkumtsereza tsini, chisha nkumuunula dzulu.
8 Nkumuunula mchiya kula vumbini,
nkumkpweza mgbwayi kula dzalani,
ili aasagike phamwenga na akulu,
achirisi chihi cha endzi cha utukufu;
Kpwa mana nguzo za dunia zina Mwenyezi Mlungu,
naye wauika ulimwengu dzuluye.

9 Iye andarinda maisha ga atakatifue;
Ela ayi andaangamizwa jizani,

† **1:24 1:24** Au, ng'ombe tahu. **2:1 2:1–10** Luka 1:46–55; Zaburi 9:14; 13:5; 20:5

Mana takuna mutu ndiyeshinda kpwa mkpwotsewe.
10 Ashindanao na Mwenyezi Mlungu andaangamizwa tsetsetse;
Iye andaaolaga na chiguruguru kula mlunguni.
Mwenyezi Mlungu andaamula dunia yosi;
Naye andamupha mfalumewe mkpwotse,
na kuenjereza uwezo wa iye ariyemmwagira mafuha.*
11 Chisha Elikana wauya Rama, kpwakpwe kaya. Ela hiye mwana Samueli wamuhumikira Mwenyezi Mlungu mbere za Eli, mlavyadzi-sadaka.

Ana alume a Eli

12 Phahi, hinyo ana a Eli kala ni atu ayi asiomjali Mwenyezi Mlungu,
13 wala kulunga shariya za kuphaha vitu kula kpwa atu virivyokala ni haki atu kuapha alavyadzi-sadaka. Wakati hinyo mutu yeyesi aripholavya sadaka wakati wowosi, ndipho nkpwedza mtumishi wa mlavyadzi-sadaka, nyama iriphokala inaokoha naye nkukala ana uma wa meno mahahu mwakpwe mkpwononi;
14 naye nkuutiya kpwa nguvu himo nyunguni au birikani au sufuriani au mwiyoni; nyama yoyosi ndiyodungbwa ni hinyo uma, mlavyadzi-sadaka nkuihala mwenye. Hivyo ndivyo ahenderwa Aiziraeli osi ariokpwedza Shilo kulavya sadaka zao.
15 Chisha, kabila ya kuochwa marunya, nkpwedza mtumishi wa mlavyadzi-sadaka, akamuambira yuya mwenye kuilavya sadaka, “Mtu-luzire mlavyadzi-sadaka nyama ya kuocha; kpwa kukala kataki kuhewa nyama ichiyotokoswa, ela nyama mbitsi.”
16 Na ichikala mutu hiye andamuamba, “Richa kpwandza nioche higo marunya, chisha uhale kadiri rohoyo ndivyomendza.” Ndipho hiye mtumishi wa mlavyadzi-sadaka nkujibu, “Sivyo hivyo, sharuti uniphe vi sambi. Ichikala, kundanipha, phahi ndaihala kpwa nguvu.”
17 Hivyo phahi, dambi yao hinyo ana a Eli, yakala kulu sana matsoni pha Mwenyezi Mlungu; kpwa mana atu hinyo abera sadaka ya Mwenyezi Mlungu.

Hana ayajambosa Samueli

18 Ela Samueli kala achihumika mbere za Mwenyezi Mlungu naye wakala barobaro, mwenye kuvwala chisibao cha katani.
19 Chisha nine kala achimshonera kandzu ndide na kumrehera mwaka hadi mwaka, chila ariphokpwedza phamwenga na mlumewe ili kulavya sadaka chila mwaka.
20 Naye Eli waabariki Elikana na mchewe achiamba, “Mwenyezi Mlungu naakuphe uvyazi na mchetu hiyu, badala ya hiyu uriyemlavya ahumikire Mwenyezi Mlungu.” Chisha nyo nkuuya kpwao kaya.
21 Naye Mwenyezi Mlungu wamuonera mbazi Hana, achimjaliya kuvyala ana a chilume ahahu na a chichetu airi. Naye hiye mwanache Samueli waenderera kukula mbere za Mwenyezi Mlungu.

Eli anakanya anae

22 Phahi wakati hinyo Eli kala ni mtumia sana; naye wasikira mambo gosi ambago anae a chilume ahendera Aiziraeli; na vira arivyolala na achetu ariokala achihumika mryangoni mwa hema ra mkpwutano.

---

* **2:10 2:10** *ariyemmwagira mafuha* Mpakpwa mafuha ili akale mfalume, mlavyadzi-sadaka, au nabii, kpwa Chieburania ni **Masihi** na kpwa Chiyunani ni **Kristo**.

23 Naye waauza, “Kpwa utu wani munahenda mambo dza higo? Kpwa
mana nasikira kula kpwa atu hinya osi habari za mahendo genu mai.
24 Hivyo sivyo anangu, kpwa mana habari hino ninayoisikira inay-
oenezwa ni atu a Mwenyezi Mlungu siyo nono.
25 Mutu achimkosera myawe, anaweza kuvoyerwa ili Mlungu
amswamehe; ela mutu achimkosera Mwenyezi Mlungu, ni ani
ndiyemkanira?” Ela taayamphundza ise yao, kpwa sababu Mwenyezi
Mlungu kala akakata shauri kuaolaga.
26 Na yuya mwanache Samueli, waenderera kukula na achikubalika
mbere za Mwenyezi Mlungu na anadamu piya.

Unabii chinyume cha Eli na nyumbaye

27 Siku mwenga mutu wa Mlungu wamlunga Eli achimuamba,
“Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Mimi nádzionyesa ching’ang’a kpwa
nyumba ya mkareo Aruni, ariphokala anamuhumikira Farao hiko Misiri.
28 Námtsambula iye kahi za mbari zosi za Iziraeli, ili akale mlavyadzi-
sadaka wangu, apande phatu phangu pha kulavira sadaka na afukize
uvumba na kuvwala chisibao mbere zangu. Nami naapha atu a mryango
wa sowe sadaka zosi za kuochwa za ana a Iziraeli.
29 Kpwa utu wani phahi munabera sadaka zangu nrizolagiza nireherwe?
Kpwa utu wani unaishimu anao kuriko mimi? Aho kudzinoneza enye
kpwa kurya seemu nono za sadaka zosi ambazo atu angu Iziraeli
ananirehera.
30 Kpwa sababu hiyo, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, anaamba
hivi, ‘Náahidi kpweli, nchiamba kukala nyumbayo na nyumba ya sowe
indakala mbere zangu kunihumikira hata kare na kare,’ ela hivi sambi
Mwenyezi Mlungu anakuamba hivi, ‘Dzambo hiri na rikale kure nami,
ndaishimu anaoniishimu na ndabera anaonibera.’
31 Lola, siku ziredza, ambapho ndaolaga barobaro osi alume kula kpwa
atuo na kula kpwa mryango wa sowe, hata takundakala mlume yeyesi
ndiyetsakala.
32 Nawe undakala matesoni na undaonera chidzitso ayao ambao
nindaabariki kpwa utajiri wosi ndioupha Iziraeli wala mryangoo
tamundakala na mtumia hata kare na kare.
33 Chisha mutuo ambaye sindamuusa phatu phangu pha kulavira sadaka,
andakala mutu wa chiriro na sonono ya moyo; chisha atu osi a chivyazi
cha mryangoo andafwa kpwa mkpwono wa mutu.
34 Na hino ndiyo ishara ndiyokala kpwako, anao airi, Hofini na Finehasi;
osi andafwa siku mwenga.
35 Nami ndadzitsamburira mlavyadzi-sadaka muaminifu, ndiyehenda
sawa-sawa na mambo gosi nrigonago mwangu moyoni na mwangu
achilini. Nami ndaimarisha nyumbaye; nao andahumika mbere za Masihi†
wangu hata kare na kare.
36 Na ichikala mutu yeyesi wa mryangoo andasala, phahi andaphiya
akamgbwerere maguluni mlavyadzi-sadaka wangu, avoye chipande cha
feza au mkpwahe. Na piya andamuamba, ‘Myao niinjiza kpwenye kazi
mwengayapho ya ulavyadzi-sadaka, niphahe kurya dzagbwe nchipande
chidide cha mkpwahe.’ ”

2:26 2:26 Luka 2:52 **2:28 2:28** Kutsama 28:1–4; Alawi 7:35,36 **2:34 2:34** 1 Samueli 4:11 † **2:35 2:35** Au, mpakpwa mafuha (soma 1 Samueli 2:10).

3

Mwenyezi Mlungu anagomba na Samueli

1 Phahi, hiye mwanache Samueli wamuhumikira Mwenyezi Mlungu tsini ya marezi ga Eli. Na siku hizo Mwenyezi Mlungu kala kagomba na atu sana, wala takuyakala na ruwiya za vivyo kpwa vivyo.
2 Siku mwenga, Eli ambaye matsoge kala gakaandza kufwa hata kaona vinono, kala arere mwakpwe chumbani.
3 Taa ya Mlungu kala taidzangbwefwa. Samueli naye kala arere ndani ya hema ra Mwenyezi Mlungu, phephi na sanduku ra Mlungu.
4 Phahi, Mwenyezi Mlungu wamuiha Samueli; naye achiihika, "Ee!"
5 Ndipho Samueli achiphiya kpwa Eli mairo achendamuamba, "Himi nkedza, mana ukaniiha." Ela Eli achiamba, "Mino sikuihire, uya ukalale." Phahi Samueli wauya, achendalala.
6 Mwenyezi Mlungu wamuiha kano ya phiri, "Samueli!" Naye Samueli waunuka achiphiya kpwa Eli achiamba, "Himi nkedza mana ukaniiha." Ela Eli achiamba, "Sikakuiha, mwanangu; uya ukalale."
7 Wakati hinyo, Samueli kala kadzangbwemanya Mwenyezi Mlungu na kala kadzangbwefwenurirwa neno ra Mwenyezi Mlungu.
8 Mwenyezi Mlungu wamuiha Samueli kano ya hahu. Samueli waunuka achiphiya kpwa Eli achendamuamba, "Himi nkedza mana ukaniiha."
Ndipho Eli achimanya kukala Mwenyezi Mlungu ndiye ariyekala anamuiha yuya mwanache.
9 Kpwa hivyo Eli achimuambira Samueli, "Phiya ukalale na ichikala andakuiha, amba hivi: 'Gomba Mwenyezi Mlungu, mimi mtumishio nakuphundza.' "
Phahi Samueli wauya phatuphe achendalala.
10 Badaye Mwenyezi Mlungu wakpwedzaima phephi na Samueli, achiiha dza viratu kpwandza, "Samueli! Samueli!"
Ndipho Samueli achiamba, "Gomba Mwenyezi Mlungu, mimi mtumishio nakuphundza."
11 Ndipho Mwenyezi Mlungu achimuambira Samueli, "Lola, ni phephi na kuhenda utu himu Iziraeli, na chila ndiyeusikira andadziondoka.
12 Siku iyo nindatimiza gosi nirigogomba chinyume cha Eli na chivyaziche, hangu mwandzo hadi mwisho.
13 Námuambira kukala ndaamula chivyaziche hata kare na kare, kpwa ajili ya uyi aumanyao, mana anae anikufuru ela iye kayaakanya.
14 Kpwa hivyo naapira Eli na chivyaziche, kukala uyi wao taundatakaswa kpwa sadaka ya kuochwa wala sadaka zanjina hata kare na kare."
15 Samueli walala hadi ligundzu, kuriphocha wavugula miryango ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu, ela achiogopha kummanyisa Eli ruwiya hiyo.
16 Phahi Eli wamuiha Samueli achimuamba, "Samueli mwanangu!"
Naye achiihika, "Ee!"
17 Eli achimuuza, "Mwenyezi Mlungu akakuambadze? Na usinifwitse utu. Uchinifwitsa rorosi ambaro Mwenyezi Mlungu akakuambira phahi Mlungu naakuone na akutiye adabu."
18 Phahi Samueli achimuambira chila chitu, kamfwitsire rorosi. Naye Eli achiamba, "Iye ndiye Mwenyezi Mlungu, naahende ririro sawa phakpwe matsoni."

19 Samueli wakula, na Mwenyezi Mlungu kala a phamwenga naye, na
maneno gosi ga Mwenyezi Mlungu garigogombwa ni Samueli gatimiya.
20 Na Aiziraeli osi, kula Dani hadi Beeri-Sheba, amanya kukala Samueli
ni nabii muaminifu wa Mwenyezi Mlungu.
21 Naye Mwenyezi Mlungu waenderera kuphahikana hiko Shilo, mana
wadzionyesa kpwa Samueli na achigomba naye. Naye Samueli achiaam-
bira Aiziraeli osi.

4

Sanduku ra chilagane rinatekpwa

1 [Siku hizo Afilisti akusanyika ili apigane na Aiziraeli,]* nao Aiziraeli
atuluka akapigane nao. Aiziraeli apiga kambi yao phephi na Ebenezeri na
Afilisti achipiga yao hiko Afeki.
2 Afilisti ashambuliya Iziraeli na viha virivyoenderera, Aiziraeli
ashindwa ni Afilisti. Afilisti aolaga Aiziraeli elufu ne siku hiyo.
3 Anajeshi ariotiya ariphofika kpwao kambini, atumia a Iziraeli
aauza, “Mbona Mwenyezi Mlungu rero akahuricha hupigbwe ni Afilisti?
Huphiyeni Shilo hukarehe sanduku ra chilagane ra Mwenyezi Mlungu
hiku, ili hukale naro na rihutivye na aviha ehu.”
4 Phahi ahuma atu hiko Shilo achendahala sanduku ra chilagane ra
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, akalaye dzulu ya makerubi. Hara
ana airi a Eli, Hofini na Finehasi nao akpwedza phamwenga na sanduku
ra chilagane ra Mlungu.
5 Hiro sanduku ra chilagane ra Mwenyezi Mlungu ririphoinjizwa
kambini, Aiziraeli osi apiga kululu kpwa furaha, hata tsi ichivuma.
6 Afilisti ariphosikira zumo, achiamba, “Ro hoyo rosi ko kambi ya
Aeburania manage ni utu wani?”
Ariphomanya kukala sanduku ra Mwenyezi Mlungu rikafika kambini
mwa Aiziraeli,
7 Afilisti aogopha, na achiiamba, “Hundamenyaphi swino! Milungu
ikainjira kambini, dzambo dza hiri tahudzangbweriona.
8 Hundamenyaphi swino! Ni ani ndiyehutivya na milungu hino iriyo
na nguvu? Hino ndiyo milungu iriyopiga Amisiri hiko jangbwani kpwa
mashaka ga chila aina.
9 Sambi mwimwi Afilisti piganani chilume na mkale hodari, sedze
mukakala atumwa a Aeburania, dza aho arivyokala atumwa ehu. Piganani
chilume!”
10 Phahi Afilisti apigana nao, na Aiziraeli achishindwa hadi chila
mutu achichimbirira kpwakpwe kaya. Siku iyo Aiziraeli anji aolagbwa,
mana asikari elufu mirongo mihahu a Iziraeli a kunyendeka na magulu
aolagbwa.
11 Ro sanduku ra Mlungu rahalwa na nyo ana airi a Eli, yani Hofini na
Finehasi, achiolagbwa.

Chifo cha Eli

12 Phahi mutu mmwenga wa mbari ya Benjamini wakpwedza mairo
kula ko vihani hadi achifika† Shilo siku iyo-iyo. Naye kala akakpwanyula
nguwoze na akadzimwagira vumbi mwakpwe chitswani.

---

* **4:1 4:1** Maneno higa, garigoikpwa katika vifungo, gaandikpwa katika nakala za chilagane cha kare cha Chiyunani. **4:4 4:4** Kutsama 25:22 † **4:12 4:12** Kula Ebenezeri kurikokala hivyo viha hadi Shilo kala ni zaidi ya kilomita 30.

13 Ariphofika, Eli kala asegere phakpwe chihini kanda-kanda ya njira
anagodzera, mana moyowe kala una wasiwasi kpwa ajili ya sanduku ra
Mlungu. Na hiye mutu ariphoinjira mudzini na kulavya habari hizo, atu
osi mudzi mzima arira.
14 Naye Eli ariphosikira kululu za chiriro hicho, wauza, “Zo ndiro ni
zani?” Yuya mutu waphiya upesi, achendamuambira Eli.
15 Naye Eli kala akafisa miaka mirongo tisiya na nane na matsoge kala
tagaona tsona.
16 Yuya mutu achimuambira Eli, “Mimi ndimi nchiyela vihani, nkachim-
bira vi rero kula jeshini.” Naye achiuza, “Gakakaladze ko mwanangu?”
17 Hiye ariyereha habari wamjibu achiamba, “Aiziraeli akaachimbira
Afilisti. Atu anji sana akaolagbwa, anao osi airi, Hofini na Finehasi, akafwa,
na sanduku ra Mlungu naro rikatekpwa.”
18 Hiye mutu ariphohadza sanduku ra Mlungu, Eli wapetuka kula
phakpwe chihini achigbwa na kogo kanda ya mryango. Wavundzika singo
achifwa mana kala ni mtumia chisha mziho. Naye wakala akaamula atu
a Iziraeli kpwa miaka mirongo mine.
19 Chisha mkpwaza-mwanawe, mkpwaza Finehasi kala akapheza na
a phephi na kudzivugula. Ariphosikira kukala sanduku ra Mlungu
rikahalwa na ise-vyala na mlumewe akafwa, wagbwirwa ni utsungu na
achidzivugula, ela nyo utsungu uchimzidi nguvu.
20 Naye ariphokala anakata roho, hara achetu ariokala anamvyalusa
amuambira, “Usiogophe, mana ukavyala mwana mlume.” Ela ye kayajibu,
wala kayaaphundza.
21 Hiye mwana wamuiha, Ikabodi, manage ni, “Utukufu wa Mlungu
ukauka Iziraeli,” kpwa sababu ya kuhalwa kpwa sanduku ra Mlungu na
chifo cha mlumewe na cha ise-vyala.
22 Ndipho achiamba, “Utukufu wa Mlungu ukauka Iziraeli, kpwa mana
sanduku ra Mlungu rikatekpwa.”

5

Sanduku rinareha nduni Filisti

1 Hipho Afilisti ariphoteka sanduku ra Mlungu, aphiya naro kula
Ebenezeri hadi mudzi wa Ashidodi.
2 Chisha arihala ro sanduku ra Mlungu achiriphirika ndani ya nyumba
ya mlungu wao Dagoni, achiriika phephi naye.
3 Atu a mudzi wa Ashidodi, aripholamuka chiti siku ya phiriye, akuta
chizuka cha Dagoni chikagbwa photsi chimabumabu, mbere za sanduku
ra Mwenyezi Mlungu. Achichihala achichiimisa tsona phatuphe.
4 Ligundzure aripholamuka, akuta chizuka cha Dagoni chikagbwa tsona
chimabumabu, mbere za sanduku ra Mwenyezi Mlungu na chitswache na
vifumba vya mikonoye vyosi viiri kala vikakatika vikagbwa chizingitini.
Mwiri wa cho chizuka cha Dagoni ndio uriosala.
5 Ndiyo mana alavyadzi-sadaka a Dagoni na atu osi ainjirao nyumbani
mwa Dagoni, taavyoga chizingiti cha nyumba ya Dagoni hiko mudzi wa
Ashidodi hadi rero.
6 Mwenyezi Mlungu waabwagira nduni atu a mudzi wa Ashidodi na
vidzidzi vya kanda-kandaze, waagbwiza maphu.
7 Na hinyo atu a Ashidodi, ariphoona mambo garigoaphaha, aamba, “Hiri
sanduku ra Mlungu wa Iziraeli tariweza kpwenderera kukala hipha phehu
mana rikahurehera nduni swiswi na mlungu wehu Dagoni.”

8 Phahi ahuma atu kpwendakusanya akulu osi a Afilisti, achiauza, “Rino
sanduku ra Mlungu wa Iziraeli hurihendedze?” Nao ajibu achiamba,
“Nariphirikpwe Gathi.” Phahi aritsamiza achiriphirika Gathi.
9 Ariphoriphirika Gathi, kuko nako Mwenyezi Mlungu wakubwaga
nduni. Waagbwiza maphu atu a mudzi hinyo avyere kpwa adide, nao
achikala na wasiwasi sana.
10 Phahi aritsamiza tsona sanduku ra Mlungu achiriphirika Ekironi.
Sanduku ra Mlungu ririphofiswa Ekironi, atu a Ekironi apiga kululu
achiamba, “Akareha hiro sanduku ra Mlungu wa Iziraeli hiku kpwehu ili
ahuolage swiswi na atu ehu.”
11 Kpwa hivyo ahuma atu kpwendakusanya akulu osi a Afilisti, achiaam-
bira, “Hiri sanduku ra Mlungu wa Iziraeli nariuswe riuyizwe kpwao, ili
risihuolage swiswi, phamwenga na atu ehu.” Ahenda hivyo kpwa sababu
mudzi wosi kala ukainjirwa ni wasiwasi mkpwulu sana mana Mlungu kala
akaandza kare kubwaga nduni.
12 Hara ambao taayafwa agbwirwa ni maphu na chiriro cha atu a mudzi
hinyo chafika mlunguni.

6

1 Phahi, hiro sanduku ra Mwenyezi Mlungu rakala himo tsi ya Afilisti
muda wa miezi sabaa.
2 Na Afilisti aiha alavyadzi-sadaka na apigadzi mburuga, achiauza, “Huri-
hendedze hiri sanduku ra Mwenyezi Mlungu? Huambireni hundaweza
kuriuyiza viphi kpwao.”
3 Nao ajibu, “Mchiriuyiza hiro sanduku ra Mlungu wa Iziraeli, msiriuyize
mikono mihuphu, ela kpwa vyovyosi mphirikireni Mlungu wa Iziraeli
sadaka ya kuusira makosa. Hipho mundaphola, chisha mundamanya ni
kpwa sababu gani hino nduni iriyorehwa tayiuswa kpwenu.”
4 Ndipho achiuza, “Yo sadaka ya kuusira makosa hulondwayo
kumphirikira indakala utu wani?”

Nao ajibu, “Nakusanwe vizuka vitsano vya zahabu mfwano wa maphu
na vitsano vya zahabu mfwano wa kotso, sawa-sawa na idadi ya akulu a
Afilisti, kpwa kukala pigo mwenga rakala dzulu yenu mosi na dzulu ya
akulu enu.
5 Kpwa hivyo tengezani vizuka vya maphu genu na vizuka vya kotso enu,
abanangao tsi yenu; na mumuishimu ye Mlungu wa Iziraeli. Mendzerepho
andaphunguza iyo nduni iriyo dzulu yenu na dzulu ya milungu yenu na
dzulu ya tsi yenu.
6 Mbona, phahi, mioyo yenu munaihenda mifu dza vira Amisiri na Farao,
arivyohenda? Hata aho bada ya Mlungu kuanyetera, aaruhusu Aiziraeli
aphiye vyao.
7 “Sambi phahi, tengezani rukpwama dziphya, muhale ng’ombe mbiri
chetu ziamwisazo, ambazo tazidzangbwefungbwa gogolo namwi mkazi-
funge ro rukpwama. Ela ana aho ahaleni mkaatiye chaani.
8 Na muhale hiro sanduku ra Mwenyezi Mlungu, mriike dzulu ya hiro
rukpwama na hivyo vizuka vya zahabu, ndivyo mphirikira kukala sadaka
ya makosa, vitiyeni kandaye kpwenye kasha chisha ririchireni, ziphiye
naro kondikophiya.
9 “Tsona lolani, ichikala rukpwama hiro rindavwehwa kpwa njira ya
mwenga kpwa mwenga kuvuka mphaka kuelekeya tsi ya kpwao, yani
kuphiya Bethi-Shemeshi, phahi, ndipho hundamanya ni iye ariyehurehera

nduni hino. Ela napho tarindalunga njira hiyo, ndipho hundiphomanya
ya kukala sio mkpwonowe uriohupiga, yakala ni bahati mbaya.”
10 Phahi atu hinyo ahenda hivyo, ahala ng’ombe mbiri zirizokala
zinaamwisa, achizifunga rukpwama na ana aho achiafunga chaani.
11 Chisha achiriika sanduku ra Mwenyezi Mlungu dzulu ya rukpwama,
phamwenga na kasha renye vira vizuka vya zahabu vya kotso na vira vya
maphu gao.
12 Na hinyo ng’ombe agbwira njira ya mwenga kpwa mwenga kuphiya
mudzi wa Bethi-Shemeshi. Alunga njira ya barabara, achiphiya kuno
zinaririra ana ao, ela taziyageluka uphande wa kulume wala wa kumotso.
Na hinyo akulu a Afilisti azilunga-lunga hadi kufikira miphaka ya Bethi-
Shemeshi.
13 Wakati uho atu a Bethi-Shemeshi kala anavuna mtsere wao deteni,
ariphounula matso gao na kuriona sanduku ra Mwenyezi Mlungu, aher-
erwa sana.
14 Na rukpwama hiro rafika munda wa Joshuwa wa Bethi-Shemeshi.
Kala phana dziwe kulu naro rakpwendaima phapho hipho. Phahi atu
ayaahula mihi ya hiro gari, achiyiochera hizo ng’ombe kama sadaka ya
kuochwa kpwa Mwenyezi Mlungu.
15 Nao Alawi aritsereza ro sanduku ra Mwenyezi Mlungu na hiro kasha
rokala phamwenga na vyo vizuka vya zahabu, achiviika dzulu ya hiro
dziwe kulu. Siku iyo-iyo, atu a Bethi-Shemeshi achilavya sadaka za
kuochwa na sadaka zanjina kpwa Mwenyezi Mlungu.
16 Na hinyo akulu atsano a Afilisti ariphomala kugaona higo, auya
Ekironi siku iyo-iyo.
17 Hivi ndivyo vira vizuka vitsano vya maphu ga zahabu
virivyophirikpwa ni Afilisti, vikale sadaka ya kuusira makosa kpwa
Mwenyezi Mlungu. Chila chimwenga chalaviwa kpwa ajili ya mudzi
mmwenga, yani Ashidodi, Gaza, Ashikeloni, Gathi na Ekironi.
18 Piya aphirika vyo vizuka vitsano vya kotso vya zahabu, kulengana na
idadi ya midzi yosi ya Afilisti, ambayo yatawalwa ni akulu atsano, midzi
yenye ngome na piya vidzidzi vyokala kanda-kandaye. Hiro dziwe kulu,
ambaro dzuluye aika sanduku ra Mwenyezi Mlungu, hiko mundani kpwa
Joshuwa wa Bethi-Shemeshi riphapho hadi rero.

Sanduku ra Chilagane hiko Kiriathi-Jearimu

19 Naye Mwenyezi Mlungu waolaga baadhi ya atu a Bethi-Shemeshi,
kpwa sababu atsungurira ndani ya hiro sanduku ra Mwenyezi Mlungu.
Atu mirongo sabaa* aolagbwa nao atu asononeka kpwa kukala Mwenyezi
Mlungu akaaolaga.
20 Ndipho atu a Bethi-Shemeshi achiamba, “Ni ani awezaye kuima mbere
za Mwenyezi Mlungu, hiyu Mlungu mtakatifu? Naro sanduku richila
kpwehu rindaphiya kpwa ani?”
21 Nao ahuma ajumbe kpwa enyezi a Kiriathi-Jearimu, akaambire, “Afil-
isti akariuyiza sanduku ra Mwenyezi Mlungu; phahi tsererani mwedze
mrihale mphiye naro kpwenu.”

7

1 Na hinyo atu a Kiriathi-Jearimu akpwedza na achiritsukula sanduku ra

* **6:19 6:19** Vitabu vyanjina ga Chieburania vinasema kukala ni atu elufu mirongo mitsano na mirongo sabaa, ela kulengana na cho chidzidzi vyokala chidide, anji akalunga mirongo sabaa. **7:1 7:1** 2 Samueli 6:2–4; 1 Nyakati 13:5–7

Mwenyezi Mlungu, achendariika ndani ya nyumba ya Abinadabu iriyokala
dzulu ya mwango nao achimtsambula mwanawe Eliazari ili arinde hiro
sanduku ra Mwenyezi Mlungu.
2 Ro sanduku ra Mwenyezi Mlungu raphirikpwa Kiriathi-Jearimu am-
bako rabaki kuko muda mure, miaka kama mirongo miiri hivi. Nayo
nyumba yosi ya Iziraeli yamririra Mwenyezi Mlungu.

Aiziraeli anamuuyira Mwenyezi Mlungu

3 Phahi Samueli achiaambira Aiziraeli, "Ichikala munamuuyira
Mwenyezi Mlungu kpwa mioyo yenu yosi, phahi yuuseni tsetsetse yo
milungu yenu mijeni na vizuka vya Ashitorethi viuke kpwenu, na
muelekeze mioyo yenu kpwa Mwenyezi Mlungu, mukamhumikire iye
macheye, naye andakuokolani kula kpwa mikono ya Afilisti."
4 Ndipho Aiziraeli achiyuusa yo milungu ya Baali na ya Ashitorethi,
achimuhumikira Mwenyezi Mlungu macheye.
5 Chisha Samueli waamba, "Aiziraeli osi naakusanyike hiko Mizipa nami
ndaavoyera kpwa Mwenyezi Mlungu."
6 Phahi akusanyika hiko Mizipa nao aheka madzi achigamwaga mbere za
Mwenyezi Mlungu. Siku iyo afunga achiamba, "Hukahenda dambi mbere
za Mwenyezi Mlungu." Naye Samueli achiamula Aiziraeli hiko Mizipa.

Afilisti anashambuliya Iziraeli

7 Afilisti ariphosikira kukala ana a Iziraeli akakusanyika hiko Mizipa,
akulu a Afilisti aambuka dzulu ili akapigane na Iziraeli. Nao ana a Iziraeli
ariphosikira aredza ashambuliwe ni Afilisti, aogopha.
8 Ndipho Aiziraeli achimuambira Samueli, "Usiriche kumririra
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, kpwa ajili yehu, ili ahutivye kula
mikononi mwa Afilisti."
9 Phahi Samueli wahala mwana ng'ondzi mtsanga, achimlavira
Mwenyezi Mlungu sadaka ya kuochwa ndzima. Samueli achimririra
Mwenyezi Mlungu kpwa ajili ya Iziraeli; naye Mwenyezi Mlungu achimwi-
hikira.
10 Hipho Samueli ariphokala anailavya iyo sadaka ya kuochwa, Afilisti
asengera ili kupigana na Aiziraeli; ela siku iyo Mwenyezi Mlungu
waapigira chiguruguru Afilisti, msindo mkpwulu sana, achiogofyerwa nao
achiangamizwa ni Aiziraeli.
11 Nao Aiziraeli atuluka hipho Mizipa, achialunga Afilisti, achiapiga hadi
kutsapa Bethi-Kari.
12 Alafu Samueli wahala dziwe, achiriimisa kahi-kahi ya Mizipa na
Sheni naro dzinare wariiha Ebenezeri* achiamba, "Mwenyezi Mlungu
akahuterya hadi hipha."
13 Hivyo Afilisti ashindwa, taayainjira tsona ndani ya miphaka ya Iziraeli
na uwezo wa Mwenyezi Mlungu wakala chinyume cha Afilisti siku zosi za
Samueli.
14 Nayo midzi hira Afilisti ariyokala akaafuta Aiziraeli yauyizwa tsona
kpwa enye. Midzi iyo kala i kahi-kahi ya Ekironi na Gathi, nao Aiziraeli
autivya mphaka wao kula mikononi mwa Afilisti. Chisha kpwakala na
amani kahi ya Iziraeli na Aamori.

Samueli chilongozi mnono

15 Naye hiye Samueli waamula Iziraeli maishage gosi.

---

* **7:12 7:12 *Ebenezeri*** Manaye ni *Dziwe ra kuterya.*

16 Chila mwaka kala achizunguluka Betheli, Giligali na Mizipa kuamula
Aiziraeli kosi hiko.
17 Chisha kala achiuya hadi Rama, mana hipho ndipho phariphokala
phakpwe kaya. Napho ndipho ariphoamula Aiziraeli na phapho ndipho
ariphomdzengera Mwenyezi Mlungu phatu pha kulavira sadaka.

8

Aiziraeli analonda mfalume

1 Samueli ariphokala mtumia, waahenda anae a chilume akale aamuli a
Iziraeli.
2 Mwanawe wa kpwandza wa chilume wamuiha Joeli na dzina ra
mwanawe wa phiri Abija. Nao kala ni aamuli hiko Beeri-Sheba.
3 Ela hinyo anae taayalunga dza ise yao arivyohenda, ela aricha kulunga
njira ya ise yao ili aphahe fwaida kpwa njira ya handzo na kuricha
kuhenda haki.
4 Ndipho atumia osi a Iziraeli akutana phamwenga, achiphiya kpwa
Samueli hiko Rama,
5 achendamuamba, “Lola, uwe ukakala mtumia na anao taalunga
njirazo, phahi hutsamburire mfalume ahutawale dza vira mataifa ganjina
gosi.”
6 Ela dzambo hiro ra Aiziraeli kulonda mfalume wa kuaamula tariyam-
fwahira Samueli. Naye Samueli achimvoya Mwenyezi Mlungu.
7 Mwenyezi Mlungu achimuambira Samueli, “Phundza atu hinya na
uahendere chila neno ndirokuambira; kpwa mana taakakurema uwe, ela
akanirema mimi, ili nisikale mfalume wao.
8 Kulengana na mahendo gosi arigonihenda hangu siku hira niriphoatu-
luza kula tsi ya Misiri hadi rero, aniricha na kuhumikira milungu yanjina,
na ndivyo anavyokuhendera uwe.
9 Phahi vivi, ahendere vyo alondavyo; ela aonye sana, na uaambire vira
ndivyohenderwa ni ye mfalume ndiyeatawala.”
10 Naye Samueli waambira hara atu ariolonda mfalume maneno gosi ga
Mwenyezi Mlungu.
11 Achiamba, “Hivi ndivyo ndivyohenda ye mfalume ndiyekutawalani;
andahala ana enu na kuahenda aphiriki a magarige ga kuvwehwa ni farasi
na anjina kukala atu a kupanda farasie nao andazola mairo mbere za
magarige ga kuvwehwa ni farasi.
12 Naye andadzitsamburira atu anjina akale akulu a vikosivye vya
anajeshi elufu-elufu na anjina akale akulu a vikosi vya anajeshi mirongo
mitsano. Atu anjina andaaika arime mundawe na kuvuna mavunoge na
kutengeza silahaze za viha na miyo ya magarige ga kuvwehwa ni farasi.
13 Na ana enu achetu andaahala akale atengezadzi a mafuha ga
kunukato, anjina apishi na anjina aochadzi a mikahe.
14 Iye andahala minda yenu ya mizabibu na ya mizaituni, hira iriyo
minono sana na aaphe atumishie.
15 Naye andaatoza fungu ra kumi ra mtsere wenu na ra mizabibu yenu,
aaphe maofisaage na atumishie.
16 Andahala atumishi enu a chilume na achetu, ng’ombe zenu nono sana*
na punda enu naye aahumire kpwa kazize mwenye.
17 Andaatoza fungu ra kumi ra mang’ondzi genu na mbuzi zenu namwi
mundakala atumwae.

8:5 8:5 Kumbukumbu 17:14 * **8:16 8:16** Chieburania chinaamba barobaro enu anono.

18 Namwi wakati uho uchifika mundarira kpwa sababu ya hiye mfalume
wenu mriyedzitsamburira, ela Mwenyezi Mlungu andakupazani wakati
uho.”
19 Ela atu hinyo arema kumphundza Samueli achiamba, “Sivyo hivyo,
swino hunalonda hukale na mfalume ahutawale;
20 ili naswi piya hukale dza mataifa ganjina gosi. Chisha mfalume wehu
ahutawale na ahulongoze kpwendapigana viha vyehu.”
21 Naye Samueli bada ya kugaphundza maneno higo gosi ga atu,
wakpwendamuambira Mwenyezi Mlungu.
22 Mwenyezi Mlungu achimuambira Samueli, “Aphundze go agombago
na uatsamburire mfalume.” Chisha Samueli waambira Aiziraeli, “Phiyani,
chila mutu naauye kpwao mudzini.”

9

Sauli anakutana na Samueli

1 Phahi kpwakala na mutu wa mbari ya Benjamini, yeihwa Kishi. Ise
kala ni Abieli, mwana wa Serori, mwana wa Bekorathi, mwana wa Afiya.
Phahi mutu iye wa mbari ya Benjamini, kala achiihwa Kishi, mutu sujaa
na mwenye mali.
2 Kishi, kala ana mwana wa chilume, yeihwa Sauli. Naye Sauli kala ni
barobaro mnono sana, wala katika Iziraeli takuyakala na mutu mnono dza
iye. Sauli kala ni mure kutsupa atu osi mana osi amfika mafuzini.
3 Siku mwenga punda a Kishi, isengbwa wa Sauli, kala akaangamika.
Ndipho Kishi achimuambira mwanawe Sauli, “Hala mtumishi mmwenga,
uphiye naye mkaaendze hinyo punda.”
4 Nao atsupa kahi-kahi ya tsi ya myango ya Efuraimu na kahi-kahi ya tsi
ya Shalisha, ela taayaaona. Chisha achitsupa kahi-kahi ya tsi ya Shaalimu,
wala hiko nako kala taako. Achendaaendza kpwenye tsi ya Benjamini, ela
kuko nako taayaaphaha.
5 Ariphofika tsi ya Sufu, Sauli wamuambira mtumishiwe ariyelungana
naye, “Nahuuye kaya, sedze baba akaricha kuaza kuhusu punda akakala
na wasiwasi dzulu yehu.”
6 Ela mtumishiwe achiamba, “Lola, muna mutu wa Mlungu mumu
mudzini, naye ni mutu anayeishimiwa; gosi agombago nkukala kpweli.
Phahi swino huphiye hiko chahi andahuambira ko ariko nyo punda.”
7 Naye Sauli achimuuza mtumishiwe, “Huchiphiya, hundamphirikirani
ye mutu wa Mlungu? Mana hata chakurya chikasira mo mwehu mikobani,
wala tahuna zawadi ya kumphirikira ye mutu wa Mlungu, hebu huna utu
wani?”
8 Yuya mtumishi wamjibu Sauli achiamba, “Lola, nina giramu tahu za
feza mwangu mkpwononi; hiye mutu wa Mlungu ndamupha feza hino, ili
ahuambire ko ariko nyo punda.”
9 (Hipho kare kahi za tsi ya Iziraeli, mutu napho kala anaphiya akauze
neno kpwa Mlungu, kala achiamba, “Haya! Huphiye kpwa muonadzi;”
mana mutu ambaye siku hizi aihwa Nabii hipho kare kala achiihwa
muonadzi.)
10 Phahi Sauli achimuambira mtumishiwe, “Ukagombato; haya
huphiye.” Aphiya hadi hinyo mudzi ambamo hiye mutu wa Mlungu kala
a himo.
11 Ariphokala anaambuka mwango kuphiya himo mudzini, akutana na
asichana, anatuluka kpwendaheka madzi achiauza, “Dze! Muonadzi a
kuko?”

12 Nao amjibu achiamba, “Ehe a kuko tsona a pho hipho mbere zenu.
Hendani upesi, akedza vi sambi mumu mudzini. Kpwa sababu atu rero
ana sadaka hiko kpwatu kpwa kulavira sadaka.
13 Mchiinjira hinyo mudzi tu, mundamuona kabila kadzangbweambuka
kuphiya phatu pha dzulu pha kulavira sadaka kpwendarya. Mana atu
taandarya hadi iye ndiphoibariki yo sadaka; ndipho hinyo atu arioalikpwa
andarya. Vi sambi, ambukani mara mwenga mana wakati huno ndio
ndiomuona.”
14 Nao aambuka kuphiya himo mudzini, ariphokala anainjira hinyo
mudzi, amuona Samueli aredza mbere zao anatuluka mudzini kuphiya
pho phatu pha dzulu pha kulavira sadaka.
15 Phahi siku mwenga kabila ya Sauli kutsoloka, Mwenyezi Mlungu kala
akamfwenurira Samueli hivi,
16 “Muhondo, wakati dza uhu, ndakurehera mutu kula tsi ya Benjamini
nawe mtiye mafuha ili akale mtawala wa atu angu Aiziraeli. Iye andativya
atu angu kula kpwa Afilisti, mana nkaona mateso ga atu angu na chiriro
chao chikanifikira.”
17 Samueli ariphomuona Sauli, Mwenyezi Mlungu wamuambira, “Hiyu
ndiye yuya nriyekuambira habarize, hiyu ndiye ndiyetawala atu angu.”
18 Ndipho Sauli achimsengerera Samueli ambaye kala a phephi na
ryango, achimuuza, “Niambira, hira nyumba ya muonadzi i kuphi?”
19 Samueli wamjibu Sauli achimuamba, “Mimi ndimi hiye muonadzi,
nitanguliya mbere zangu muambuke hadi phatu pha dzulu, kpwa kukala
rero mundarya phamwenga nami. Muhondo ligundzu ndakuambira gosi
urigo nago mwako moyoni chisha ndakuricha uphiye vyako.
20 Na usidziyuge kpwa sababu ya hara pundao arioangamika siku tahu
zirizotsupa, mana aonekana. Na anayeazwa sana kahi Iziraeli ni ani? Dze!
Siye uwe na nyumba yosi ya sowe?”
21 Phahi Sauli wajibu achiamba, “Mimi ni mutu wa mbari ya Benjamini,
mryango mdide kuriko mbari zosi za Iziraeli na miryango yosi ya mbari
ya Benjamini. Na mryango wangu ndiyo mdide kuriko miryango yosi ya
mbari ya Benjamini. Kpwa utu wani phahi, unaniambira ng’andzi dza
hino?”

Sauli anarya na kupiga chilazi kpwa Samueli

22 Chisha Samueli achimuhala Sauli na mtumishiwe, achiareha ndani ya
cho chumba, achiambira asagale phatu pha ishima zaidi kutsupa hara atu
arioalikpwa ambao jumula yao kala ni atu kama mirongo mihahu.
23 Samueli achimuambira mpishi, “Rehe hira seemu ya nyama
nriyokupha, nchikuambira, uyiike kanda.”
24 Phahi ye mjiti wahala chiga cha mchira achichiika mbere za Sauli.
Samueli achiamba, “Seemu uchiyotengerwa ndio ino. Rya, kpwa sababu
seemu ihi ikaikirwa uwe, ili wedze urye na ajeni arioalikpwa kpwa wakati
uriokusudiwa.” Phahi siku hiyo, Sauli achirya phamwenga na Samueli.
25 Nao ariphotserera kula phatu pha kulavira sadaka na kufika mudzini,
Sauli wahandikirwa chitanda dzulu ya dari achilala.

Samueli anammwagira Sauli mafuha

26 Ligundzu chiti, Samueli wamuiha Sauli atuluke hiko darini
achimuamba, “Unuka, nkusindikize wuuye kpwenu.” Phahi Sauli
waunuka nao osi airi, iye na Samueli achituluka.

27 Ariphokala akatserera kufika mwisho wa mudzi, Samueli achimuambira Sauli, “Muambire hiyu mtumishi atanguliye.” (Naye achitanguliya), “Ela uwe hivi sambi ima phapha, ili nkumanyise gara nchigoambirwa ni Mlungu.”

10

1 Ndipho Samueli achihala chitupa cha mafuha, achigamwaga chitswani pha Sauli, achimdonera achimuamba, “Mwenyezi Mlungu akakutiya mafuha [ukale mtawala wa atue Iziraeli. Uwe undaatawala atu a Mwenyezi Mlungu na kuaokola kula kpwa aviha ao. Na hino ndiyo ndokala dalili kpwako ya kpwamba Mwenyezi Mlungu akakutiya mafuha]* ukale mtawala wa atue.

2 Ndiphorichana rero, uyakutana na alume airi phephi na mbira ya Raheli, kpwenye mphaka wa tsi ya Benjamini hiko Selisa, nao andakuambira, ‘Hinyo punda uriokpwendaaendza aphahikana kare, naye sowe wayala habari za nyo punda ela vivi ana wasiwasi dzulu yenu. Iye anadziuza, “Nindahendadze mino hata nimuone mwanangu?” ’

3 “Chisha uchila hipho, undaphiya mbere na ndiphofika kpwenye mwaloni wa Tabori, undakutana na atu ahahu ambao anaambuka kpwendamlavira Mlungu sadaka hiko Betheli. Mmwenga andakala ana mbuzi tahu, wanjina anatsukula mikahe mihahu na ye wa hahu anatsukula chiriba cha uchi wa zabibu.

4 Atu aho andakulamusa na akuphe mikahe miiri nawe undaiphokera kula mwao mikononi.

5 Bada ya hipho phiya Gibeya ya Mlungu, kuko kuriko na ngome ya Afilisti. Hipho ndiphokala u phephi na kuufikira mudzi, undakutana na kundi ra manabii anatserera kula phatu pha dzulu pha kulavira sadaka kuno anatabiri. Mbere zao kundakala na apigadzi ngephephe, tamburini, vivoti na zeze,

6 Roho wa Mwenyezi Mlungu andakpwedzera kpwa nguvu nawe undatabiri phamwenga nao nawe undageluzwa kukala mutu tafwauti.

7 Phahi, hipho ishara zizi zichihendeka, henda kama uonavyo ni sawa kpwa kukala Mlungu a phamwenga nawe.

8 Nawe undanitanguliya kuphiya hadi Giligali nami, lola, ndakpwedza kuko ili kulavya sadaka za kuochwa na kutsindza sadaka za amani. Undagodza siku sabaa hadi ndiphofika, nkuonyese ulondwago uhende.”

Sauli anahendwa mfalume

9 Phahi Sauli ariphogaluka kurichana Samueli, Mlungu achimgaluza moyowe, nazo dalili hizo zosi zichihendeka siku iyo-iyo.

10 Naye ariphofika Gibeya, wakutana na chikundi cha manabii. Chisha roho wa Mlungu achimwedzera kpwa nguvu naye achitabiri kahi-kahi zao.

11 Atu osi ariokala anammanya ariphoona dzambo hiro, kukala anatabiri phamwenga na manabii, ndipho atu achiuzana, “Ni utu wani huno uchiomphaha mwana wa Kishi? Dze! Sauli piya ni mmwengawapho wa manabii?”

12 Mutu mmwenga ariyeishi phatu hipho wauza, achiaamba, “Na ise yao ni ani?” Kpwa iyo uchikala msemo, “Dze! Sauli piya ni mmwengawapho wa manabii?”

13 Naye ariphomala kutabiri, waambuka kuphiya pho phatu pha dzulu pha kulavira sadaka.

---

* **10:1 10:1** Maneno higa, garigoikpwa kpwenye mabano, gaandikpwa kahi za nakala ya Chilagane cha kare cha Chiyunani. **10:12 10:12** 1 Samueli 19:23–24

14 Phahi ise mdide achimuuza Sauli na mtumishiwe, “Dze! Mwino kala
mkaphiyaphi?” Naye Sauli wajibu achiamba, “Swino kala huchaendza
hinyo punda na huriphoona kukala taaoneka, huaphiya kpwa Samueli.”
15 Ise mdide wa Sauli achiamba, “Nakuvoya uniambire, ye Samueli
wakuambirani?”
16 Sauli wamjibu ise mdide, achimuamba, “Wahuambira ching’ang’a
kukala hinyo punda akaoneka kare.” Ela kamuambirire kukala Samueli
akamuamba andakala mfalume.

Sauli anatangazwa kukala ndiye Mfalume

17 Phahi Samueli waakusanya Aiziraeli mbere za Mwenyezi Mlungu hiko
Mizipa.
18 Achiambira, “Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, anaamba hivi,
‘Nakutuluzani kula Misiri nami nchikuokolani mwimwi kula mikononi
mwa Amisiri na kula kpwa falume zosi zirizokuonerani.
19 Ela rero mkamrema Mlungu wenu anayekutivyani na shida zenu
zosi na mateso genu gosi; namwi mkamuambira, “Hata, huikire mutu
ndiyehutawala.” Sambi, kusanyikani mbere za Mwenyezi Mlungu,
kulengana na mbari zenu na miryango yenu.’ ”
20 Phahi Samueli achireha phephi mbari zosi za Iziraeli nayo mbari ya
Benjamini ichitsambulwa kpwa kupigirwa kura.
21 Chisha achireha phephi mbari ya Benjamini kulengana na miryango
yao; nao mryango wa Matiri uchitsambulwa. Achiireha phephi mryango
wa Matiri, mutu bada ya mutu na Sauli, mwana wa Kishi achitsambulwa,
ela ariphomuendza taayamuona.
22 Phahi aenderera kumuuza Mwenyezi Mlungu, “Dze phana mutu
wanjina ambaye kadzangbwefika?” Naye Mwenyezi Mlungu achiajibu
achiaamba, “Lola, akadzifwitsa pho phenye mizigo.”
23 Phahi aphiya hiko mara mwenga achendamuhala; naye ariphoima
kahi-kahi ya atu kala ni mure hata atu osi kala akamfika mafuzini.
24 Samueli waambira atu osi, “Mnamuona mutu yuno ariyetsambulwa
ni Mwenyezi Mlungu, ya kukala takuna mutu mfwanowe kahi za atu osi.”
Ndipho atu osi achikota kululu achiamba, “Mfalume na akale na maisha
mare!”
25 Chisha Samueli waambira atu shariya na haki ya mfalume, achi-
gaandika katika chitabu, achichiika mbere za Mwenyezi Mlungu. Samueli
waabumula atu osi na chila mmwenga achiuya kpwakpwe kaya.
26 Sauli naye achiuya kpwakpwe kaya hiko Gibeya phamwenga na kundi
ra alume a mkpwotse ambao Mlungu kala akaaguta mioyo yao.
27 Ela anjina asiofwaha chitu achiamba, “Andahutivyadze yuno?” Nao
amnema, na taayamrehera zawadi.†

11

Mlungu anaonyesa kukala a phamwenga na Sauli

1 Bada ya mwezi mmwenga, Nahashi, mfalume wa Aamoni, waambuka
kpwendauzangira mudzi wa Jabeshi-Giliadi na atu osi a Jabeshi achimuam-
bira Nahashi, “Ika chilagane naswi, naswi hundakuhumikira.”

† **10:27 10:27** *Ela iye wanyamala gbwii* Tafusiri zanjina tazina maneno higa.

2 Hiye Nahashi, Muamoni, waambira, “Mino nindaika chilagane namwi
kpwa sharuti hiri; chila mutu nimng’ole dzitso ra kulume ili niaibishe
Iziraeli yosi.”
3 Phahi atumia a Jabeshi amjibu, “Huphe siku sabaa, ili huhume ajumbe
aphiye miphakani mosi mwa Iziraeli. Napho takuna wa kuhutivya,
hundakuuyira.”
4 Hivyo ajumbe afika Gibeya kurikotuluka Sauli, achigomba maneno higo
ga mfalume wa Aamori mbere za atu, nao atu osi achirira kpwa raka ra
dzulu.
5 Sambi Sauli kala aredza kula mundani na ng’ombeze naye achiuza,
“Hano atu anani? Anarizwa ni utu wani?” Hipho ndipho achiambirwa
higo maneno ga atu a Jabeshi.
6 Mara tu Sauli ariphosikira maneno higo, roho wa Mlungu achimwedz-
era kpwa nguvu na achipandwa ni tsukizi (nyinji) sana.
7 Phahi wahala zira ng’ombeze mbiri za kurima, achizikata-kata
vipande-vipande, alafu achihuma ajumbe na vira vipande aviphirika tsi
yosi ya Iziraeli, kpwendaamba, “Yeyesi ambaye kandatuluka kumlunga
Sauli na Samueli, ng’ombeze zindahendwa dza vivi.” Phahi hinyo atu
ainjirwa ni wuoga wa Mwenyezi Mlungu achituluka chivyamwenga.
8 Sauli ariphoaolanga Aiziraeli hiko Bezeki afika atu elufu magana
mahahu na atu a Juda elufu mirongo mihahu.
9 Nao achiaambira hinyo ajumbe ariokpwedza, “Aambireni atu a Jabeshi-
Giliadi, ‘Muhondo kufikira wakati wa dzuwa ngerengere, mundakala
mkativywa.’ ” Phahi hara ajumbe aphiya, kuamanyisa atu a Jabeshi nao
achihererwa.
10 Kpwa hivyo atu a Jabeshi akpwendaambira Aamoni, “Muhondo
hundadzireha kpwenu namwi mundahuhenda kama mlondavyo.”
11 Siku ya phiriye, Sauli waapanga atu katika vikosi vihahu. Nao ainjira
kahi-kahi ya kambi pepho za kucha, achiapiga Aamoni hata wakati wa
dzuwa ngerengere. Hinyo ariosala atsamukana, hata chila mmwenga
achichimbira chivyakpwe.
12 Alafu atu achimuuza Samueli, “Akuphi nyo arioamba kukala Sauli
kaweza kuhutawala? Arehe hipha huaolage.”
13 Ela Sauli achiamba, “Takuna mutu ndiyeolagbwa rero, mana rero
Mwenyezi Mlungu akaativya Aiziraeli.”
14 Chisha Samueli waambira atu, Haya! Nahuphiyeni hadi Giligali, ili
hukamtawaze Sauli kukala mfalume kano ya phiri.
15 Phahi atu osi aphiya Giligali, achendamtawaza Sauli mbere za
Mwenyezi Mlungu. Achimlavira Mwenyezi Mlungu sadaka za amani na
hipho Sauli na atu osi a Iziraeli achihererwa sana.

12

Samueli analavya wasiya wa mwisho

1 Chisha Samueli waambira Aiziraeli osi, “Lolani, nkakutimizirani gosi
mrigoniambira nami nkamtawaza mfalume akutawaleni.
2 Sambi mwimwi muna mfalume wa kukutawalani. Mino nkakala mkare
na ni tele komvwi ela anangu a phamwenga namwi. Nami nkakala
chilongozi wenu hangu uhana wangu hadi rero.
3 Nami himi, phahi mugombani mbere za Mwenyezi Mlungu na mbere
za masihiwe. Nahala ng’ombe ya ani? Au nahala punda wa ani? Au ni ani

nriyemuonera? Au naphokera hongo kula kpwa ani ili nisilamule kpwa haki? Napho nahala chochosi ndakuuyizirani enye."

4 Nao achiamba, "Kuyahuchenga, wala kuyahuonera, wala kuyaphokera chitu kula kpwa mutu yeyesi."

5 Naye achiaambira, "Mwenyezi Mlungu na masihiwe osi ni mashaidi rero kukala siyahala chitu kula kpwa mutu yeyesi." Nao achiamba, "Iye ni shaidi."

6 Samueli achienderera kuaambira, "Mwenyezi Mlungu ni shaidi, iye ndiye ariyetsambula Musa na Aruni na iye ndiye ariyeatuluza akare enu kula tsi ya Misiri.

7 Sambi imani mbere za Mwenyezi Mlungu, nikutambukizeni mahendo gosi ga haki ambago Mwenyezi Mlungu wakuhenderani mwimwi na akare enu.

8 "Jakobo ariphophiya Misiri na Amisiri ariphoaonera akare enu, aho amririra Mwenyezi Mlungu naye Mwenyezi Mlungu achihuma Musa na Aruni, ambao aatuluza akare enu kula Misiri, achedzaaika phatu phapha.

9 Ela amyala Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao naye achiaguza na kuatiya mikononi mwa Sisera, mkpwulu wa jeshi ra Hazori, mikononi mwa Afilisti na katika mikono ya mfalume wa Moabu. Nao achipigana na akare a Aiziraeli.

10 Nao amririra Mwenyezi Mlungu achimuamba, 'Hukahenda dambi, kpwa kukala hukamricha Mwenyezi Mlungu na kuahumikira Mabaali na Maashitorethi. Ela sambi huokole mikononi mwa aviha ehu, naswi hundakuhumikira.'

11 Mwenyezi Mlungu waahuma Jerubaali, Baraka, Jefutha na Samueli, achikuokolani kula mikononi mwa aviha enu a pande zosi namwi mchiishi salama.

12 Ela mriphomuona Nahashi, mfalume wa Aamoni analonda kupigana namwi, mwaniambira, 'Hunalonda mfalume ahutawale,' dzagbwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, ndiye mfalume wenu.

13 Sambi phahi, mfalume mriyemtsambula na kumlonda ndiye hiyu. Mwenyezi Mlungu akakuikirani mfalume, akutawaleni.

14 Napho mundamuogopha Mwenyezi Mlungu na kumuhumikira, kusikira sautiye na kusavundza amuriye; chisha ichikala mwimwi na mfalume anayekutawalani mundalunga Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, rindakala dzambo nono!

15 Ela msiphoitii sauti ya Mwenyezi Mlungu, mchivundza amuriye, ndipho nduni ya Mwenyezi Mlungu indakala dzulu yenu dza irivyokala dzulu ya akare enu.

16 "Sambi imani muone dzambo kulu ambaro Mwenyezi Mlungu andarihenda mbere zenu.

17 Dze! Hino si kazikazi, wakati wa kuvuna mtsere? Ela mino ndamvoya Mwenyezi Mlungu arehe mvula na chiguruguru, namwi mundamanya na kuona kukala uyi wenu muriouhenda matsoni pha Mwenyezi Mlungu wa kudzitakira mfalume ni munji sana."

18 Phahi Samueli wamvoya Mwenyezi Mlungu, naye Mwenyezi Mlungu achireha mvula na chiguruguru siku hiyo, nao atu osi achimuogopha sana Mwenyezi Mlungu phamwenga na ye Samueli.

12:6 12:6 Kutsama 6:26 **12:8 12:8** Kutsama 2:23 **12:9 12:9** Aamuli 4:2; Aamuli 13:1; Aamuli 3:12 **12:10 12:10** Aamuli 10:10–15 **12:11 12:11** Aamuli 7:1; Aamuli 4:6; Aamuli 11:29; 1 Samueli 3:20 **12:12 12:12** 1 Samueli 8:19

19 Atu osi achimuambira Samueli, “Huvoyere kpwa Mwenyezi Mlungu,
Mlunguo, swiswi atumwao husedze hukafwa mana hukaenjereza dambi
zehu zosi kpwa uyi huno wa kudzitakira mfalume.”
20 Samueli wajibu achiamba, “Msiogophe, ni kpweli mwahenda uyi
huno wosi, ela msigaluke mkaricha kulunga Mwenyezi Mlungu, badalaye
muhumikireni Mwenyezi Mlungu kpwa mioyo yenu yosi.
21 Wala msiuyire kuabudu vizuka, vitu visivyo na fwaida ambavyo
taviokola na kutivya mana tavifwaha chitu.
22 Mana Mwenyezi Mlungu kandaaricha atue kpwa ajili ya dzinare
kulu risiberwe, kpwa kukala ikamfwahira Mwenyezi Mlungu kukuhendani
mwimwi mkale atue mwenye.
23 Ela mino sindamuhendera dambi Mwenyezi Mlungu kpwa kuricha
kukuvoyerani. Nindaenderera kukufundzani njira iriyo nono na ya sawa.
24 Muogopheni Mwenyezi Mlungu bahi, mukamhumikire kpwa uaminifu
na mioyo yenu yosi. Chisha tambukirani vira arivyokuhenderani mambo
makulu.
25 Ela mchienderera kuhenda mai, mwimwi phamwenga na ye mfalume
wenu mundaangamizwa.”

13

Sauli anamkosera Mwenyezi Mlungu

1 Sauli wakala na umuri wa miaka kadhaa* hipho ariphoandza kutawala.
Naye waitawala Iziraeli miaka kadhaa.†
2 Sauli watsambula atu elufu tahu Aiziraeli ambao katika hinyo, elufu
mbiri akala phamwenga na Sauli hiko Mikimashi na hiko mwango wa
Betheli. Elufu mwenga achiaika phamwenga na Jonathani hiko Gibeya
ya Benjamini. Hinyo atu ariosala waaruhusu chila mmwenga auye
kpwakpwe hemani.
3 Jonathani waturya iyo ngome ya Afilisti yokala hiko Gibeya nao Afilisti
achiphaha habari hizo. Sauli walagiza gunda ripigbwe, naro richipigbwa
tsi yosi kuno anaamba, “Aeburania sikirani.”
4 Aiziraeli osi achisikira habari ya kukala Sauli akaturya iyo ngome
ya Afilisti na kukala Aiziraeli akaatsukiza Afilisti. Phahi hinyo atu
achikusanyika phamwenga kuungana na Sauli hiko Giligali.
5 Nao Afilisti akusanyana ili apigane na Aiziraeli, magari ga kuvwehwa
ni farasi elufu mirongo mihahu, apandadzi-farasi elufu sita na atu anji dza
mtsanga wa pwani. Hinyo aambuka, achipiga kambi yao hiko Mikimashi,
uphande wa mlairo wa dzuwa wa Bethi-Aveni.
6 Aiziraeli ariphoona kukala a kpwenye shida, (mana atu aogopha),
ndipho achidzifwitsa mapangoni, vitsakani, myambani, madibwani na
mabirikani.
7 Anjina aho a Aeburania avuka Joridani achiinjira tsi ya Gadi na
Giliadi. Ela Sauli kala achere hiko Giligali na jeshire rosi ramlunga kuno
rinakakama kpwa wuoga.
8 Sauli wagodzera siku sabaa, kulengana na muda urioikpwa ni Samueli.
Ela Samueli kayakpwedza Giligali nao atu achiandza kutsamukana achim-
richa Sauli.

---

* **13:1 13:1** Tafusiri chache za Chiyunani zinaamba Sauli kala ana miaka mirongo mihahu ela kulengana na tafusiri ya Chieburania taumanyikana. † **13:1 13:1** Phapha taimanyikana Sauli watawala kpwa muda gani. **13:8 13:8** 1 Samueli 10:8

9 Kpwa hivyo Sauli achiamba, “Nreherani sadaka ya kuochwa na sadaka
za amani!” Naye achiilavya yo sadaka ya kuochwa.
10 Mara tu ariphomala kuilavya iyo sadaka ya kuochwa, Samueli
achitsoloka. Naye Sauli achituluka kumchinjira na kumlamusa.
11 Samueli achimuuza, “Ukahendadze we?” Naye Sauli achijibu
achiamba, “Nchiphoona kukala atu ananiricha anatsamukana nawe kp-
wedzere siku zoambwa, nao Afilisti kala akakusanyika hiko Mikimashi;
12 phahi nkaona hivi sambi Afilisti anaweza kunivamia hadi Giligali
kabila sidzangbwevoya chibali cha Mwenyezi Mlungu. Kpwa hivyo
ikanibidi nlavye sadaka ya kuochwa.”
13 Naye Samueli achimuamba Sauli, “Ukahenda uzuzu kusagbwira amuri
ya Mwenyezi Mlungu, Mlunguo, kpwa mana kala ukaigbwira, Mwenyezi
Mlungu angeahenda atu a chivyazicho akatawala Iziraeli hata kare na
kare.
14 Ela vivi ufalumeo taundaenderera siku nyinji. Mwenyezi Mlungu
akadziendzera mutu anayehamira moyowe. Naye akamuamuru kukala
mkpwulu wa atue, kpwa sababu uwe kukarigbwira nenore arirokulagiza.”
15 Phahi Samueli wauka, achiambuka kula Giligali hadi Gibeya iriyo
tsi ya Benjamini. Naye Sauli waaolanga atu ariokala phamwenga naye,
phachikala phana atu kama magana sita.
16 Sauli na mwanawe Jonathani na atu ariokala phamwenga nao, asagala
hiko Geba‡ iriyo tsi ya Benjamini. Ela Afilisti akutana hiko Mikimashi.
17 Nao avamizi atuluka kula kambi ya hinyo Afilisti, vikosi vihahu.
Chikosi cha kpwandza chagbwira njira iphiyayo Ofura hadi tsi ya Shuali.
18 Chikosi cha phiri chagalukira njira iphiyayo Bethi-Horoni na cha hahu
chichigbwira njira ya muphakani ielekeyayo Dete ra Seboimu uphande wa
jangbwani.
19 Phahi, taayaona msanadzi yeyesi kpwenye tsi yosi ya Iziraeli, kpwa
mana Afilisti kala akaamba, “Aeburania asidzitengezere mapanga au
mafumo.”
20 Aiziraeli osi kala nkutserera kpwa Afilisti, ili kunola chila mutu
jembere, phangare, mbadzoye na sururuye.
21 Bei ya wembe wa jembe ra ng’ombe na jembeshoka kala ni dza giramu
nane za feza. Kunorera mbadzo na tsimbiro kala ni kama giramu ne za
feza.
22 Hivyo siku ya viha taphayaonekana upanga wala fumo mkpwononi
mwa mutu yeyesi, yekala phamwenga na Sauli na Jonathani isiphokala
iye Sauli na mwanawe.
23 Na chikosi cha jeshi ra Afilisti chatuluka kpwendarinda mwanya wa
Mikimashi.

14

Jonathani anavamia kambi ya Afilisti

1 Phahi siku mwenga Jonathani mwana wa Sauli, wamuamba mt-
sukuziwe wa silaha, “Ndzo! Huphiye kambi ya Afilisti kura ng’ambo ya
phiri.” Ela Jonathani kayamuambira ise.
2 Sauli kala akapiga kambi phephi na mudzi wa Gibeya, tsini ya
mkomamanga urio hiko Migironi. Na atu ariokala phamwenga naye kala
anaphaha kama magana sita.

13:14 13:14 Mahendo 13:22 ‡ **13:16 13:16** Geba na Gibeya inawezekana kukala ni dzina ra mudzi mmwenga.

3 Piya phamwenga na Sauli kala ni Ahija, mlavyadzi-sadaka yekala
akavwala chisibao cha ulavyadzi-sadaka. Ahija kala ni mwana wa Ahitubu
ndugungbwa wa Ikabodi, mwana wa Finehasi, mwana wa Eli. Eli yekala
mlavyadzi-sadaka wa Mwenyezi Mlungu hiko Shilo. Nao atu taayamanya
kukala Jonathani akauka.
4 Kahi za myanya ambayo Jonathani walonda kuitsupira ili kuifikira iyo
ngome ya Afilisti, phakala na myamba hiku na hiku, mmwenga waihwa
Bosesi na nyo wanjina waihwa Sene.
5 Mwamba mmwenga waima uphande wa vurini, mbere za Mikimashi
na hinyo wa phiri wakala uphande wa mwakani, mbere za Geba.
6 Phahi, Jonathani achimuambira ye mtsukuziwe wa silaha, "Nahuphiye
kura kambini kpwa atu asiotiywa tsatsani. Mendzerepho Mwenyezi
Mlungu andauhumira, kpwa mana takuna rinaromzuwiya asitivye, kut-
supira atu anji au achache."
7 Naye hiye mtsukuziwe wa silaha wamjibu, "Henda gosi garigo mwako
moyoni. Mino ni phamwenga nawe, vyo urivyo moyoo ndivyo urivyo
wangu."
8 Ndipho Jonathani achiamba, "Nahuvuke huphiye ko kpwao ahuone.
9 Nao achihuambira, 'Hugodzeni hadi hufike,' ndipho hundaima hipho
phatu phehu, husiapandire.
10 Ela achiamba, 'Ambukani muhulunge,' ndipho hundaambuka, mana
iyo ndiyo ndokala ishara kpwehu kukala Mwenyezi Mlungu akaatiya
mwehu mikononi."
11 Phahi osi airi adzionyesa mbere za chikosi cha jeshi ra Afilisti nao
Afilisti achiamba, "Lolani! Hara Aeburania anatuluka kula mo madibwani
mokala akadzifwitsa!"
12 Nao chikosi cha jeshi ra Afilisti amjibu Jonathani na mtsukuziwe wa
silaha achiamba, "Haya! Mwimwi, pandani dzulu hipha huripho naswi
hundakuonyesani dzambo." Jonathani achimuambira yuya yetsukula
silaha, "Haya! Kpwera unilunge, kpwa kukala Mwenyezi Mlungu akaatiya
mikononi mwa Aiziraeli."
13 Phahi Jonathani waambuka na mtsukuziwe wa silaha achimlunga
nyuma. Jonathani achiapiga na kuabwaga nyo Afilisti na mtsukuziwe wa
silaha achiaolaga nyumaze.
14 Hinyo uolagadzi wa kpwandza ariouhenda Jonathani na mtsukuziwe
wa silaha, aolaga kama atu mirongo miiri, kahi ya phatu phafikapho nusu
eka.
15 Afilisti osi tsi ndzima amenywa nchiwewe, ariokala kambini, mindani
na kahi-kahi za atu hata cho chikosi cha jeshi na avamizi piya akakama.
Tsi piya nayo yasumba na phachikala na chiwewe.*

Aiziraeli anaturya Afilisti

16 Arindzi a Sauli hiko Gibeya ya Benjamini alola na achiona liguphuphu
ra Afilisti akatsamukana hiku na hiku anachimbira.
17 Ndipho Sauli achiambira atu ariokala phamwenga naye, "Haya!
Olangani muone ni ani ambaye kapho." Nao ariphomala kuolanga
achimanya kukala Jonathani na mtsukuziwe wa silaha taapho.
18 Phahi Sauli achimuambira Ahija, "Nirehera hipha ro sanduku ra
Mlungu." Kpwa kukala hiro sanduku† ra Mlungu wakati hinyo rakala ri
phamwenga na Aiziraeli.

---

* **14:15 14:15** Maandishi ganjina ganaamba, *Wuoga uho kala ukasababishwa ni Mlungu.* † **14:18 14:18** Au piya unaweza kuamba *Chisibao Mana Ahija kala nkuvwala chisibao.*

19 Phahi Sauli ariphokala anagomba na mlavyadzi-sadaka, hizo kululu
kula kambi ya Afilisti zaenderera kuzidi. Hipho Sauli achimuambira
mlavyadzi-sadaka, “Gariche gago.”
20 Naye Sauli na atu osi ariokala phamwenga naye achikusanyika,
achiphiya vihani. Na ariphofika hiko vihani lola, Afilisti kala anakatana
maphanga, kpwakala fujo kpweli-kpweli.
21 Phahi Aeburania ariokala phamwenga na Afilisti hangu kare, hinyo
arioambuka nao hadi kambini, agaluka kukala uphande wa Aiziraeli
ariokala phamwenga na Sauli na Jonathani.
22 Na atu osi a Iziraeli ariokala akadzifwitsa kpwenye tsi za myango ya
Efuraimu, ariphosikira kukala Afilisti akachimbira, aho nao achialunga
mairo vihani.
23 Chihivyo Mwenyezi Mlungu achiativya Aiziraeli siku iyo na viha
vyaenderera hadi vichitsupa Bethi-Aveni.

Mambo golungira bada ya viha

24 Aiziraeli agaya sana siku iyo mana Sauli kala akaapisha atu achiamba,
“Nalonda kudziriphiza chisasi dzulu ya aviha angu, phahi mutu yeyesi
ndiyerya chakurya chochosi kabila ya dziloni na alaniwe.” Phahi takuna
mutu yetata chakurya.
25 Nao atu osi ainjira tsakani namo muchikala na asali chila phatu.
26 Dzagbwe atu ariphoinjira tsakani akuta asali inatwena napho taphana
hata mmwenga ariyesubutu kuilamba kpwa sababu ya kuogopha hicho
chirapho.
27 Ela Jonathani kpwa vira kayakalapho hipho ise ariphorisa atu
chirapho, phahi ye wagolosa tsa ya fwimbo yokala mwakpwe mkpwononi
achitsotsa phalala ra asali, chisha achitiya mkpwonowe mromoni na
achiphaha mkpwotse.
28 Ndipho mmwenga wao wagomba achiamba, “Sowe waapiza atu
achiamba, ‘Mutu ndiyerya chakurya rero na alaniwe.’ Nao atu kala
akaphungukirwa ni mkpwotse.”
29 Hipho Jonathani achiamba, “Baba akayuga tsi. Lola jinsi
nchivyophaha mkpwotse kpwa kukala nkatata hino asali chache.
30 Dze! Taingekala vinono kama atu akarya na kumvuna kula kpwa
hizo zewe za aviha aho achizoziteka? Kpwa mana hungeolaga Afilisti anji
kuriko hinya huchioaolaga.”
31 Siku iyo Aiziraeli achiapiga Afilisti kula Mikimashi hadi Aijaloni nao
achikala akaphungukirwa sana ni mkpwotse kpwa sababu ya ndzala.
32 Phahi atu achizitinira hizo zewe, achihala mang’ondzi na ng’ombe,
achizitsindza photsi nao hara atu achirya nyama phamwenga na milatsoye.
33 Anjina aho amuambira Sauli achiamba, “Lola, atu hinya anamkosera
Mwenyezi Mlungu, kpwa kukala anarya nyama phamwenga na milatsoye.”
Naye achiamba, “Mwimwi mkakufuru, kaendzeni dziwe kulu mripingilise
hadi hipha nripho.”
34 Chisha Sauli achiamba, “Haya tsamukanani kahi-kahi ya atu mkaam-
bire, ‘Chila mutu na arehe hipha ng’ombeye au ng’ondzire muatsindze
hipha na kuarya wala msimkosere Mwenyezi Mlungu, kpwa kurya nyama
phamwenga na milatsoye.’ ” Nao atu osi chila mmwenga wareha
ng’ombeye usiku hinyo nao achendzazitsindza hipho.

14:33 14:33 Mwandzo 9:4; Alawi 7:26–27; 17:10–14; 19:26; Kumbukumbu 12:16–23; 15:23

35 Naye Sauli wamdzengera Mwenyezi Mlungu phatu pha kulavira
sadaka. Hipho ndipho phatu pha kpwandza pha kulavira sadaka ambapho
Sauli wamdzengera Mwenyezi Mlungu.

Jonathani anakanirwa ni majeshi

36 Chisha Sauli achiamba, “Haya! Nahutserere hualunge Afilisti
hukaashambuliye wakati wa usiku na kuahala vitu vyao zewe hadi
ligundzu, wala husiriche hata mmwenga wao.” Nao amjibu, “Henda
gosi uonago kukala ni manono.” Ela yuya mlavyadzi-sadaka achiamba,
“Nahumuuze ushauri Mlungu kpwandza.”
37 Phahi Sauli walonda ushauri kula kpwa Mlungu, achiuza, “Dze!
Ntserere ili kualunga-lunga Afilisti? Dze! Undaatiya mikononi mwa
Iziraeli?” Ela Mlungu kayamjibu neno rorosi siku hiyo.
38 Ndipho Sauli achiiha akulu osi a jeshi achiaamba, “Ndzoni hipha ili
humanye hukahenda dambi yani rero.”
39 Kama Mwenyezi Mlungu aishivyo, iye ativyaye Iziraeli, hata kama
dambi ihi ikahendwa ni mwanangu Jonathani, kufwa andafwa. Ela kahi
za atu osi taphana ariyemjibu.
40 Ndipho achiambira Aiziraeli osi, “Mwimwi kalani uphande wenu
nami na mwanangu Jonathani hundakala uphande wehu.” Nao atu
achimuambira Sauli, “Henda uonavyo ni sawa.”
41 Kpwa hivyo Sauli achivoya achiamba, “Ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu
wa Iziraeli, Mbona rero kukanijibu mino mtumishio? Ichikala dambi
nkaihenda mimi au ikahendwa ni mwanangu Jonathani, Ee Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, jibu kpwa kutuluza Urimu. Ela napho
dambi ikahendwa ni atuo Iziraeli, jibu kpwa kutuluza Thumimu.”‡ Phahi
Jonathani na Sauli achigbwererwa ni kura, ela Aiziraeli taayaphahikana
na makosa.
42 Alafu Sauli achiamba, “Ndipho pigani kura kahi yangu na mwanangu
Jonathani. [Ye ndiyeonewa ni Mwenyezi Mlungu kukala ana makosa,
andaolagbwa.” Nyo atu achimuamba Sauli, “Hata, navisikale hivyo,” ela
achiashinda nyo atu, na kpwa vivyo achipiga kura kahi za iye na mwanawe
Jonathani.] Naye Jonathani achigbwererwa ni kura.
43 Ndipho Sauli achimuambira Jonathani, “Niambira ukahendadze.”
Phahi Jonathani achijibu achiamba, “Mino nátata asali chache na tsa ya
fwimbo yokala mwangu mkpwononi, nami ni tayari kufwa.”
44 Naye Sauli achiamba, “Mlungu naanione ichikala hakika Jonathani
kandafwa.”
45 Ela atu achimuambira Sauli, “Dze! Ye Jonathani afwe na ndiye
achiyehenda Aiziraeli aphahe ushindi mkpwulu? Hata! Dza Mwenyezi
Mlungu aishivyo, taphandagbwa photsi hata lidzere ra chitswache, mana
rero akahenda kazi phamwenga na Mlungu.” Kpwa njira iyo atu amtivya
Jonathani.
46 Phahi Sauli achiricha kualunga Afilisti, nao Afilisti achiuya kpwao
midzini.

Sauli anatsoma avihae

47 Phahi Sauli ariphohala utawala wa Iziraeli, wapigana na avihae a
pande zosi. Wapigana na atu a Moabu, Aamoni, Aedomu, afalume a Zoba
na Afilisti. Na kokosi arikophiya kupigana washinda.

14:41 14:41 Isabu 27:21; 1 Samueli 28:6 ‡ **14:41 14:41** Thumimu na Urimu ni vihunde avi ni vidziwe ambavyo enye kala nkuvihumira kumanya Mlungu alondavyo.

48 Naye wapigana chisujaa, achiaturya Aamaleki na kuativya Aiziraeli
kula mikononi mwa aviha ao, atu ariokala achiapiga na kuafuta vitu vyao.

Ana a Sauli

49 Sambi ana a chilume a Sauli kala ni Jonathani, Ishivi na Maliki-Shua.
Na anae airi achetu, wa kpwandza kala aihwa Merabu na mdidewe kala
anaihwa Mikali.
50 Na mkpwaza Sauli waihwa Ahinoamu, mwana mchetu wa Ahimaazi.
Alafu mkpwulu wa jeshire waihwa Abineri, mwana wa Neri. Neri kala ni
ise mdide wa Sauli.
51 Kishi isengbwa wa Sauli na Neri isengbwa wa Abineri kala ni
anangbwa a Abieli.
52 Phahi siku zosi Sauli ariphokala mfalume kpwakala na viha vikali sana
kahi ya Aiziraeli na Afilisti. Naye Sauli chila ariphomuona mutu yeyesi
yekala hodari au sujaa wamuhala achimuhenda mmwenga wa anajeshie.

15

Sauli anamkosera Mlungu

1 Siku mwenga Samueli wamuambira Sauli, “Mwenyezi Mlungu wani-
huma nkutiye mafuha ukale mfalume wa atue Iziraeli, phahi phundza
maneno ga Mwenyezi Mlungu.
2 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba hivi, ‘Nindaatiya
adabu Aamaleki kpwa vira arivyoapiga Aiziraeli wakati ariphokala anatu-
luka kula Misiri.’
3 Phahi phiya ukapige Aamaleki na ukabanange tsetsetse vitu vyosi
arivyonavyo, wala msiasaze. Olagani alume, achetu, anache na hata ana
atsanga aamwao, ng’ombe, mang’ondzi, ngamia na punda.”
4 Phahi Sauli achiaiha atu na achiaolanga hiko Telaimu, anajeshi elufu
magana mairi a kunyendeka na magulu, kuenjereza na atu elufu kumi
kula Juda.
5 Sauli wakpwendaotea mudzi wa Amaleki hiko deteni.
6 Akeni anjina kala anasagala pho phephi na nyo Aamaleki, naye
Sauli achiambira, “Ukani mdzitenge na Aamaleki sedze nikakuangamizani
phamwenga nao, mana mwaahendera Aiziraeli manono, ariphoambuka
kula Misiri.” Phahi hinyo Akeni auka, achidzitenga na Aamaleki.
7 Sauli achiolaga Aamaleki kula Havila hadi Shuri ambayo yakala
uphande wa mlairo wa dzuwa wa Misiri.
8 Agagi, mfalume wa Aamaleki wagbwirwa ni Sauli achere moyo na atue
osi achiangamizwa kpwa upanga.
9 Ela Sauli na atue taamuolagire Agagi, piya taolagire mang’ondzi ga
kunona, ng’ombe za kunona, ana ng’ondzi na ana ng’ombe a kunona
na chochosi chirichokala chinono taayalonda kuchiangamiza. Aangamiza
vira virivyokala vii na visivyo mana.

Mwenyezi Mlungu anamrema Sauli

10 Ndipho Mwenyezi Mlungu achigomba na Samueli achiamba,
11 “Najuta nrivyomuhenda Sauli akale mfalume mana akaricha ku-
nilunga na kahenda ninagomlagiza.” Samueli wasononeka, achimririra
Mwenyezi Mlungu usiku kucha.

15:1 **15:1** 1 Samueli 10:1 **15:2** **15:2** Kutsama 17:8–14; Kumbukumbu 25:17–19

12 Samueli warauka Ligundzu chiti ili akaonane na Sauli. Ariphofika
hiko, waambirwa kukala Sauli akaphiya Karimeli, achadzidzengera mnara
wa kumbukumbu, chisha badaye achiphiya vyakpwe Giligali.
13 Samueli wamlunga Sauli kuko, naye ariphomuona, Sauli achimuamba
Samueli, “Ubarikiwe ni Mwenyezi Mlungu. Nikatimiza malagizo ga
Mwenyezi Mlungu.”
14 Samueli achiamba, Chino chiriro cha mang’ondzi na ng’ombe na-
chosikira mwangu masikironi, manage nini?
15 Sauli achiamba, “Iyo ni mifugo ichiyorehwa ni nyo atu kula kpwa Aa-
maleki; mana atu taolagire mang’ondzi na ng’ombe nono, ili edze aalavye
sadaka kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlunguo ela zo zanjina hukaziangamiza
tsetsetse.”
16 Chisha Samueli achimuambira Sauli, “Hebu nyamala nkuambire
gochigoambirwa ni Mwenyezi Mlungu usiku huno.” Naye achiamba,
“Haya, gomba.”
17 Phahi Samueli achiamba, “Dzagbwe unadziona mdide ela wahendwa
kukala chilongozi wa mbari za Iziraeli. Naye Mwenyezi Mlungu wakutiya
mafuha ukale mfalume wa Iziraeli.
18 Chisha Mwenyezi Mlungu wakuhuma achiamba, ‘Phiya ukapigane na
Aamaleki enye dambi, hata uaangamize osi.’
19 Kpwa utu wani kuyaitii sauti ya Mwenyezi Mlungu, ela waziurukira
zewe na kuhenda garigo mai matsoni pha Mwenyezi Mlungu?”
20 Sauli achimuamba Samueli, “Kpwa kpweli mino nkaitii sauti ya
Mwenyezi Mlungu, nami nkamreha Agagi, mfalume wa Aamaleki, chisha
nkaangamiza Aamaleki tsetsetse.
21 Ela atu ahala zewe, mang’ondzi na ng’ombe nono, vitu ambavyo kala
viangamizwe, kusudi avilavye sadaka kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlunguo,
hiko Giligali.”
22 Naye Samueli achiamba,
“Kpwani ye Mwenyezi Mlungu anahamirwa sana ni sadaka za kuochwa
na sadaka zanjina,
hebu nkuhamirwa ni mutu wa kulunga sautiye?
Lola, kumuogopha iye ni vinono kuriko sadaka,
Na kusikira iye ni bora kuriko marunya ga turume.
23 Mana kusatii Mwenyezi Mlungu ni dza dambi ya kupiga mburuga,
na kusamuogopha Mwenyezi Mlungu ni dza kuvoya vizuka.
Na kpwa kukala ukarirema neno ra Mwenyezi Mlungu,
Iye naye akakurema usikale mfalume.”
24 Phahi Sauli achimuambira Samueli, “Nkahenda dambi mana
nkakosera amuri ya Mwenyezi Mlungu na manenogo, kpwa mana
náaogopha hinya atu na nchiphundza arigolonda.
25 Phahi nakuvoya uniswamehe dambi yangu. Uya phamwenga nami,
niphahe kpwendamuabudu Mwenyezi Mlungu.”
26 Samueli achiamba, “Sindauya phamwenga nawe, kpwa kukala
ukarema neno ra Mwenyezi Mlungu, naye Mwenyezi Mlungu akakurema
usikale mfalume wa Iziraeli.”
27 Naye Samueli ariphogaluka kuphiya vyakpwe, Sauli wagbwira pindo
ra vwazi ra Samueli, naro richikpwanyuka.
28 Ndipho Samueli achimuamba, “Rero Mwenyezi Mlungu akakufuta
ufalume wa Iziraeli naye akaupha Muiziraeli myao, ariye mnono kuriko
uwe.

15:27 15:27 1 Samueli 28:17; 1 Afalume 11:30–31

29 Chisha iye Mwenyezi Mlungu, ambaye ndiye Nguvu ya Iziraeli
kagomba handzo, wala kagaluza niaye, mana siye mwanadamu hata
agaluze nia."
30 Sauli achiamba, "Nkakosa ela nakuvoya uniishimu mbere za atumia
a atu angu na mbere za Aiziraeli. Sambi uya phamwenga nami,
nikamuabudu Mwenyezi Mlungu, Mlunguo."
31 Phahi Samueli wauya, achilungana na Sauli naye Sauli wamuabudu
Mwenyezi Mlungu.
32 Ndipho Samueli achiamba, "Nreherani hipha Agagi, mfalume wa
Aamaleki." Phahi Agagi waphiya kuno akahererwa, mana waamba, "Bila
shaka utsungu wa chifo ukaniukira."
33 Ela Samueli wamjibu, "Vyo upangao urivyohenda achetu kufwererwa
ni ana ao, ndivyo mayoo ndivyofwererwa kahi za achetu." Phahi Samueli
wamkata Agagi vipande mbere za Mwenyezi Mlungu hiko Giligali.
34 Na bada ya higo Samueli waphiya vyakpwe hiko Rama; naye Sauli
waambuka kuuya kpwakpwe kaya hiko Gibeya ya Sauli.
35 Wala Samueli kayaphiya tsona kpwendaonana na Sauli hata Samueli
achifwa vivyo. Ela Samueli kala achimririra Sauli naye Mwenyezi Mlungu
wajuta kumuhenda Sauli akale mfalume wa Iziraeli.

16

Samueli anammwagira Daudi mafuha

1 Mwenyezi Mlungu achimuambira Samueli, "Undamririra Sauli hata
rini ichikala mino nkamrema asitawale Aiziraeli? Odzaza pembeyo
mafuha, uphiye hadi Bethilehemu kpwa mutu aihwaye Jese, mana
nkatsambula mwanawe mmwenga akale mfalume."
2 Samueli achiuza, "Ndawezadze kuhenda hivyo? Mana Sauli achiga-
manya, andaniolaga."
Mwenyezi Mlungu achimjibu, "Tsukula ndama ukaambe,
'Nkedzamlavira Mwenyezi Mlungu sadaka.'
3 Kamualike Jese edze kpwenye sadaka nami ndakuonyesa ra kuhenda.
Nawe mmwagire mafuha yuya ndiye kuambira."
4 Samueli wahenda dza vyo arivyoambirwa ni Mwenyezi Mlungu.
Ariphotsoloka Bethilehemu atumia a mudzi amphokera kuno anakakama.
Nao amuuza, "Dze! Ukedza kpwa mambo ga amani?"
5 Naye waajibu, "Oho, nkedza kpwa amani. Nkedzamlavira Mwenyezi
Mlungu sadaka. Namwi dzitakaseni mwedze phamwenga nami kpwenye
sadaka." Samueli piya watakasa Jese na anae, achiaalika kpwenye sadaka.
6 Jese na anae ariphofika, Samueli wamlola Eliabu achiamba chimoyo-
moyo, "Bila shaka hiyu aimireye mbere za Mwenyezi Mlungu, ndiye
chiyetsambulwa!"
7 Ela Mwenyezi Mlungu achimuambira Samueli, "Usimlole usowe wala
chimoche. Mino nkamrema kpwa mana sihenda mambo dza anadamu.
Anadamu nkulola unono wa kondze, ela Mwenyezi Mlungu nkulola moyo
urivyo."
8 Chisha Jese achimuiha Abinadabu, achimtsupiza mbere za Samueli. Ela
Samueli achiamba, "Hiyu piya kakatsambulwa ni Mwenyezi Mlungu."
9 Ariphola hiye, Jese watsupiza Shama, naye Samueli achiamba, "Wala
hiyu Mwenyezi Mlungu kakamtsambula."

10 Jese waenderera kutsupiza anae alume mbere za Samueli hata achifika
sabaa, ela Samueli achimuamba, “Aha osi taakatsambulwa ni Mwenyezi
Mlungu.”
11 Chisha Samueli achimuuza Jese, “Hano ndio anao osi?” Naye achijibu
achiamba, “Hata, ye chiziyanda wao kapho, acharisa mang’ondzi.”
Ndipho Samueli achimuambira Jese, “Huma mutu amlunge, kpwa sababu
tahundasagala hukarya* hadi iye afike.”
12 Phahi Jese wahuma mutu achendamreha Daudi. Naye kala akundu,
mwenye matso ga kung’ala na madzenige kala ni manono. Mwenyezi
Mlungu achiamba, “Iye ndiye, unuka ummwagire mafuha.”
13 Phahi Samueli achihala iyo pembe ya mafuha, achimmwagira Daudi
mafuha kahi-kahi ya nduguze. Na kula siku iyo, Roho wa Mwenyezi
Mlungu achimwedzera Daudi kpwa nguvu nyinji. Phahi Samueli wauka
achiuya kpwakpwe, mudzi wa Rama.

Daudi anampigira Sauli ngephephe

14 Sambi phahi, Roho wa Mwenyezi Mlungu kala akamricha Sauli na
roho mbii kula kpwa Mwenyezi Mlungu kala ichimgbwayisa.
15 Nao atumishi a Sauli achimuambira, “Kuna roho mbii kula kpwa
Mlungu inakugayisa.
16 Sambi phahi bwana wehu amuru swiswi atumishio hurio hipha
mberezo hukaendze mutu ambaye ni sogora wa ngephephe. Phahi
indakala hivi: chila iyo roho mbii kula kpwa Mlungu ichikpwedzera, iye
andapiga ngephephe nawe undadigirikpwa.”
17 Sauli achiambira atumishie, “Ni sawa, niendzerani hiye sogora wa
ngephephe munirehere.”
18 Ndipho mmwengawapho wa atumishie achiamba, “Nkaona mwana
mmwenga wa Jese, Jese mutu kula Bethilehemu. Ye mwana wa Jese ni
sogora wa kupiga ngephephe. Barobaro iye ni sujaa, hodari wa viha, ana
maneno ga busara, ni mutu wa sura nono, tsona mutu ambaye Mwenyezi
Mlungu a phamwenga naye.”
19 Phahi Sauli wahuma ujumbe kpwa Jese, kpwendamuamba, “Nihumira
mwanao Daudi ambaye ni mrisa wa mang’ondzi.”
20 Jese achihala punda achimpakiya mikahe, chiriba cha uchi wa zabibu
na mwana mbuzi, achimupha mwanawe Daudi amphirikire Sauli.
21 Phahi Daudi waphiya kpwa Sauli achendamuhumikira. Sauli naye
wammendza sana na achimuhenda akale mutu wa kumtsukurira silahaze.
22 Chisha Sauli achihuma atu kpwa Jese kpwendamuamba, “Nakuvoya
mriche Daudi anihumikire mana nikamtsunuka.”
23 Chila mara napho iyo roho mbii kula kpwa Mlungu ikamwedzera Sauli,
ndipho Daudi nkuhala ngephepheye akapiga naye Sauli nkuburudishwa
na iyo roho mbii ikamricha.

17

Goliathi analonda mutu wa kupigana naye

1 Afilisti akusanya majeshi gao hiko Soko, mudzi wa Juda, ili gapigane
na Iziraeli. Akpwendachita kambi yao kahi-kahi ya Soko na Azeka, badaye
achiphiya kpwendapiga kambi Efesi-Damimu.

---

* **16:11 16:11** Mana yanjina ni kukala taandahenda rorosi ranjina hadi iye edze.

2 Sauli na Aiziraeli nao achikusanyika, achichita kambi yao kpwenye
Dete ra Ela, ili apigane na hinyo Afilisti.
3 Afilisti aima dzulu ya mwango uphande huno na Aiziraeli nao achiima
dzulu ya mwango uphande hura na ro dete richikala ri kahi-kahi yao.
4 Ndipho achituluka sujaa kula kambi ya Afilisti, ariyeihwa Goliathi, kula
mudzi wa Gathi, ambaye kala anachimo cha zaidi ya mita tahu.
5 Wavwala kofiya ya shaba mwakpwe chitswani na chisibao cha shaba
chifuwani. Uziho wa hicho chisibao cha shaba wakala ni kilo mirongo
mitsano na sabaa.
6 Mwakpwe maguluni kala akavwala mabamba ga shaba na mafuzini
kala akatsukula fumo ra shaba.
7 Mphini wa fumore wakala dza chuma cha mfumi wa nguwo na chitswa
cha hiro fumo chakala na uziho wa kama kilo sabaa za chuma. Mutu wa
kumtsukurira ngaoye kala a mbereze.
8 Hiye Goliathi waima achipigira kululu majeshi ga Iziraeli achigaambira,
"Mbona mkatuluka kpwedzadzipanga ili mpige viha? Mimi ni sujaa wa
Chifilisti na mwi si mu atumishi a Sauli. Dzitsamburireni mutu mmwenga
atserere edze apigane nami.
9 Ichikala andaweza kupigana nami hata aniolage, phahi swiswi
hundakala atumwa enu, ela nchimushinda na kumuolaga, mwimwi
mundakala atumwa ehu."
10 Chisha ye Mfilisti achiamba, "Rero nagahendera chibako majeshi ga
Iziraeli! Niphani mutu nipigane naye."
11 Sauli na Aiziraeli osi ariphosikira higo maneno gago ga Goliathi,
Mfilisti, amenywa ni wasiwasi na wuoga munji sana.

Daudi anahumwa akalole nduguze

12 Phahi Daudi kala ni mwana wa Jese, wa mryango wa Efuratha wa
hiko Bethilehemu ya tsi ya Juda. Jese kala ana ana a ne a chilume. Wakati
siku za Sauli kala anatawala Jese mwenye kala ni mtumia tsona wa miaka
minji.
13 Ana a hahu avyere a Jese kala akalungana na Sauli kuphiya vihani nao
madzina gao ni higa; Eliabu ndiye wa kpwandza, wa phiri ni Abinadabu
na wa hahu ni Shama.
14 Daudi ndiye ariyekala chiziyanda wa ana osi a Jese. Na hinyo ahahu
ariokala avyere alungana na Sauli kuphiya vihani.
15 Ela Daudi kala achiphiya kpwa Sauli na kuuya Bethilehemu ili akarise
mang'ondzi ga ise.
16 Hiye Mfilisti kala achidzituluza ligundzu na dziloni kpwa siku mirongo
mine.
17 Siku mwenga Jese wamuambira mwanawe Daudi, "Haya upesi hala
hichi chipweto cha ndodore na hino mikahe kumi, uaphirikire enenu hiko
kpwao kambini.
18 Piya tsukula na higa magande kumi ga maziya umphirikire mkpwulu
wao wa elufu, ukaalole enenu hali zao chisha unirehere ujumbe nimanye
aendereravyo.
19 Sauli, nyo nduguze Daudi na jeshi rosi ra Aiziraeli osi kala a hiko Dete
ra Ela anapigana na Afilisti."

Daudi anaphiya kambini kpwa Sauli

20 Daudi wauka ligundzu chiti, nago mang'ondzi warigarichira mrisa
wanjina. Achihala hicho chakurya na achiuka, kama Jese arivyomuhuma.

Wafika phenye kambi wakati hiro jeshi kala rinatuluka kpwendadzipanga
kuno anapiga zumo ra viha.
21 Phahi majeshi ga Aiziraeli na Afilisti gadzipanga, gachikala ganalolana.
22 Phahi Daudi waricha hivyo vituvye kpwa mutu wa kutundza mizigo,
achizorera kpwenye jeshi ra Iziraeli kpwendalamusana na nduguze.
23 Ariphokala anagomba nao, Goliathi, Mfilisti kula mudzi wa Gathi,
wadzitulukiza kuno anagomba manenoge gago higo ga kudzikarya naye
Daudi achigasikira.
24 Go majeshi ga Aiziraeli gariphomuona hiye mutu, osi gamuogopha
sana na gachichimbira.
25 Nao kala achiamba, “Dze! Mnamuona hiyu mutu anayedzituluza chila
mara kuhendera chibako Iziraeli? Phahi mutu ndiyemuolaga mfalume
andamupha utajiri munji. Andamlóza mwana mchetu wa mfalume na
nyumbaye taindatozwa kodi tsona Iziraeli.”
26 Daudi wauza atu ariokala aimire phephi naye achiamba, “Ye mutu
ndiyemuolaga hiyu Mfilisti na kuausira Aiziraeli waibu mukaamba anda-
hewani? Kpwani Mfilisti hiyu asiyedekpwa ni ani hata ahendere chibako
majeshi ga Mlungu ariye moyo?”
27 Nao atu amjibu achiuyira vira ndivyohenderwa hiye mutu ndiyemuo-
laga Goliathi.
28 Eliabu mvyere wa Daudi, wamsikira hipho ariphokala anagomba na
atu. Naye wamdemurira Daudi achiamba, “Ukedzahendani kuno? Na higo
mang’ondzi machache ukagaricha na ani hiko weruni? Mino nakumanya
u mutu wa kudzikarya na una moyo mui ndiyo mana ukedza lola viha.”
29 Daudi naye wamjibu, “Kpwani nkahenda kosa rani? Kpwani ni vii
kuuza?”
30 Naye wagelukira mutu wanjina achimuuza dzambo hiro-hiro naye
wajibiwa dza vyo arivyojibiwa pho mwandzo.
31 Go maneno garigogombwa ni Daudi gariphosikirwa, atu akpwenda-
gaambira Sauli, naye wahuma mutu kpwendamuiha.
32 Daudi ariphofika kpwa Sauli, wakpwendamuamba, “Mfilisti yuyatu
asiogofyere mutu yeyesi, mimi mtumishio naphiya nkapigane naye.”
33 Sauli achimjibu Daudi achimuamba, “Kundaweza kpwendapigana na
Mfilisti hiyu mana we u mwanache tu, ela ye ni mutu wa viha hangu
wanachewe.”
34 Daudi achimuambira Sauli, “Mino mtumishio nkurisa mang’ondzi ga
baba. Simba au dubu edzapho kumgbwira mwana ng’ondzi wa hicho chaa,
35 mino nkutuluka nikamlunga, nikamfuta kula mwakpwe mromoni
na achiniurukira, nkumgbwira madzoya ga cheruche, nkampiga na
kumuolaga.
36 Mtumishio naajaliwa kuolaga simba na dubu na hiyu Mfilisti
asiyedekpwa andakala dza mmwenga wao, kpwa sababu akalaphiza
majeshi ga Mlungu ariye moyo.
37 Mwenyezi Mlungu ariyenitivya na kombe za simba na za dubu,
andanitivya na mkpwono wa Mfilisti hiyu.” Sauli achimuambira Daudi,
“Phiya naye Mwenyezi Mlungu akale phamwenga nawe.”
38 Chisha Sauli achihala mavwazige ga viha achimvwika Daudi.
Wamvwika kofiya ya shaba chitswani na chisibao cha shaba.
39 Daudi wadzifunga upanga dzulu ya higo mavwazi achijeza kunyen-
deka mana kala kadzangbwegabara. Chisha achimuambira Sauli, “Mino
siweza kuphiya na vitu hivi, mana sidzangbwevibara.” Phahi Daudi
wavivula,

40 achihala ndataye ya marisani mkpwononi, achendatsambula ngedye
tsano kula chidzuhoni, achizitiya kpwenye mkpwobawe wa marisani
ariokala nao. Phahi Daudi wahala teroye achimsengerera hiye Mfilisti.
41 Ye Mfilisti naye wamsengerera Daudi kuno mutuwe wa kumtsukurira
ngaoye kala akatsupa mbere.
42 Kpwa hivyo iye Mfilisti ariphomuona Daudi wam'bera, mana kala ni
barobaro tu wa kundu, mwenye sura nono.
43 Achimuambira Daudi, "Kpwani mino ni diya hata unanilunga na
ndata?" Chisha achimlani Daudi na milungu ya Chifilisti
44 achiamba, "We ndzo tu nami nyamazo ndazipha nyama a mapha na
nyama a tsakani."
45 Ndipho Daudi achimuambira hiye Mfilisti, "Uwe uredza upigane nami
na upanga, fumo na mkuki, ela mino nredza nipigane nawe kpwa dzina
ra Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa majeshi ga Iziraeli
ambaye ukamlaphiza.
46 Vivi rero Mwenyezi Mlungu andakutiya mwangu mkpwononi, nami
ndakupiga na chitswacho ndachikata. Nami, vi rero nyufu za majeshi ga
Afilisti ndazipha nyama a mapha na nyama a tsakani, ili dunia ndzima
imanye kukala Iziraeli kuna Mlungu.
47 Na atu osi ariokusanyika hipha amanye kukala Mwenyezi Mlungu
kativya kuhumira silaha dza za panga au mafumo. Mana viha hivi ni vya
Mwenyezi Mlungu naye andakutiyani mwehu mikononi."
48 Ye Mfilisti ariphokala anasengera phephi ili apigane na Daudi, ndipho
Daudi naye achirizorera jeshi ili akutane na hiye Mfilisti.
49 Daudi achitiya mkpwonowe mwakpwe mkpwobani, achituluza ngedye
mwenga, achiivugurita kuhumira teroye nayo yaphiya mwenga kpwa
mwenga ichendampiga hiye Mfilisti chilanguni, hata ichimuinjira ndani,
naye achidzibwaga chimabumabu.
50 Phahi Daudi wamshinda hiye Mfilisti na achimuolaga kpwa kumpiga
kpwa kuhumira tero na ngedye, ela kala kana upanga mwakpwe mkp-
wononi.
51 Phahi Daudi wazola achendaima dzulu ya ye Mfilisti. Wahala upanga
wa iye Mfilisti achiutuluza chowani, achimkata nao chitswa, achimuolaga.
Afilisti ariphoona kukala sujaa wao akafwa, achimbira.
52 Ndipho atu a Iziraeli na Juda aunuka, achipiga zumo ra viha na
achiazoresa hinyo Afilisti hadi mudzi wa Gathi na maryango ga mudzi wa
Ekironi. Njira ya Shaaraimu yagota miri ya Afilisti hadi Gathi na Ekironi.
53 Aiziraeli ariphouya kula kuazoresa Afilisti, akpwedzahala zewe kambi
yao.
54 Daudi wahala chira chitswa cha Goliathi na achichiphirika Jerusalemu,
ela silahaze waziika ndani ya hemare.

Daudi anainjizwa huduma ya Sauli

55 Phahi Sauli hipho ariphomuona Daudi anatuluka ili akapigane na hiye
Mfilisti, wamuuza Abineri, mkpwulu wa jeshi, "Abineri! Yuya barobaro ni
mwana wa ani?" Abineri wamjibu, "Dza uwe mfalume urivyo moyo, mimi
simanya."
56 Ye mfalume achiamba, "Phahi uzira-uzira umanye barobaro yuya ni
mwana wa ani."

17:50 17:50 2 Samueli 21:19 **17:51 17:51** 2 Samueli 21:19

57 Daudi ariphouya tu kula hiko arikokpwendapigana na hiye Mfilisti,
Abineri wamuhala, achimreha kpwa Sauli, kuno hicho chitswa cha hiye
Mfilisti bado akachigbwiririra mwakpwe mkpwononi.
58 Ndipho Sauli achimuuza, “We barobaro, u mwana wa ani?” Naye
Daudi wamjibu, “Mino ni mwana wa mtumishio Jese, mutu wa Bethile-
hemu.”

18

1 Daudi ariphomala kugomba na Sauli tu, Daudi na Jonathani achikala
asena akulu, Jonathani wammendza Daudi dza arivyodzimendza ye
mwenye.
2 Kula siku iyo Sauli wamuhala Daudi wala kayamricha tsona auye kpwa
ise.
3 Jonathani na Daudi aikirana chilagane kpwa kukala Jonathani
wammendza dza arivyodzimendza ye mwenye.
4 Ndipho Jonathani achivula joho arirokala akarivwala, achimupha
Daudi. Achimupha phamwenga na mavwazige ga viha, upangawe, uhawe
na mkandawe.
5 Daudi wahenda vinono chila chitu arichohumwa ni Sauli, ndipho
Sauli achimuika mkpwulu wa anajeshi. Dzambo hiri rahamira atu osi na
vilongozi ariokala tsini ya Sauli.

Sauli anamuonera chidzitso Daudi

6 Atu ariphokala anauya kaya bada Daudi kumuolaga yuya Mfilisti,
achetu kula chila mudzi wa Iziraeli akpwedzamchinjira mfalume Sauli.
Apiga njerejere kuno anaimba mawira ga furaha na tamburini na zeze.
7 Na hinyo achetu aimba na achivumikizana kuno anavwina achiamba,
Sauli akaolaga maelufuge,
Daudi naye akaolaga makumige ga maelufu.
8 Phahi maneno ga wira huno gamtsukiza sana Sauli achiamba,
“Akamupha Daudi makumi ga maelufu na mino akanipha maelufu tu;
kuna utu wani chisha awezao kuphaha napho sio ufalume?”
9 Hangu siku iyo Sauli wamuonera chidzitso Daudi.
10 Siku ya phiriye, Mlungu waruhusu roho mbii ichimuinjira Sauli kpwa
nguvu naye achikala avi ana koma himo nyumbani. Phahi Daudi mwenye
kala anapiga ngephephe dza irivyokala kawaidaye naye Sauli kala ana
fumo mwakpwe mkpwononi.
11 Phahi Sauli wamtsuphira rira fumo; mana waaza mwakpwe moyoni
achiamba, “Ndamtsuphira fumo Daudi hadi nimdunge na chambaza.”
Sauli wamjeza Daudi kano mbiri, ela kano mbiri zizo, Daudi wazihepa
na achiphiya vyakpwe.
12 Sauli wamuogopha Daudi mana Mwenyezi Mlungu kala a phamwenga
na kala akamricha Sauli.
13 Kpwa hivyo Sauli wamuusa asikale phephi naye, achimuhenda akale
mkpwulu wa asikari elufu. Naye Daudi watuluka na achilongoza vikosi
vya viha vinono.
14 Chila ariphophiya vihani, Daudi wauya na ushindi mana Mwenyezi
Mlungu kala a phamwenga naye.
15 Sauli ariphoona vira Daudi arivyoongokerwa wazidi kumuogopha.
16 Ela atu osi a Iziraeli na Juda ammendza Daudi, kpwa kukala
waalongoza vinono vihani.

18:7 18:7 1 Samueli 21:11; 29:5

Daudi anamlóla Mikali

17 Chisha Sauli wamuambira Daudi, “Hipha phana hiyu mwanangu
mvyere mchetu Merabu, nindakulóza tu napho undanihumikira kpwa
usujaa, na upigane viha vya Mwenyezi Mlungu.” Mana Sauli waaza
chimoyo-moyo, “Mkpwono wangu usimuolage, ela naakaolagbwe ni
Afilisti.”
18 Naye Daudi achimuambira Sauli, “Mino si rorosi na mryango wangu
si chochosi himu Iziraeli. Ndawezadze kukala mtsedza wa mfalume?”
19 Ela wakati uriphofika kukala Daudi alózwe Merabu, mwana mchetu
wa Sauli, ye Merabu walózwa Adirieli wa kula mudzi wa Mehola.
20 Ela Mikali, mwana mchetu wanjina wa Sauli, kala anammendza Daudi,
nao atu ariphomuambira Sauli, dzambo hiro ramuhamira sana.
21 Ndipho Sauli achiamba chimoyo-moyo, “Mino ndadzihenda nalonda
Daudi alóle Mikali, ela andakala chambo ili akaolagbwe ni Afilisti.” Phahi
Sauli achimuambira Daudi kano ya phiri, “Vivi undakala mtsedza wangu.”
22 Naye Sauli waalagiza atumishie abishe na Daudi kpwa siri amuambe,
“Lola, mfalume wakutsunuka na atumishie osi anakumendza. Haya
mbona kumuambira mfalume akakulóza mwanawe Mikali?”
23 Na hinyo atumishi a Sauli ariphomuambira maneno higo, Daudi
wajibu achiamba, “Dze! Mwino munaona kukala ni dzambo dide ra mutu
mchiya na asiyemanyikana dza mimi kukala mtsedza wa mfalume?”
24 Hinyo atumishi a Sauli achimuuyizira vira Daudi arivyojibu,
25 Sauli waamba, “Muambireni Daudi hivi, ‘Mfalume kalonda hunda
rorosi, ela alondaro ni masunyu gana mwenga ga Afilisti, ili mfalume
adziriphize chisasi kpwa avihae.’ ” Phahi Sauli waona achihenda vivyo,
Daudi andaolagbwa ni Afilisti.
26 Atumishi a Sauli ariphomuambira Daudi maneno higo, iye wahamirwa
sana kukala mtsedza wa mfalume. Kabila ya siku ya mbara kufika,
27 Daudi wauka phamwenga na atue achendaolaga Afilisti magana
mairi. Masunyu gao wagareha, achimupha mfalume isabu kamili, ili
akale mtsedza wa mfalume. Kpwa hivyo Sauli achimlóza Daudi mwanawe
mchetu, Mikali.
28 Ela Sauli ariphomanya kukala Mwenyezi Mlungu a phamwenga na
Daudi na mwanawe Mikali, anammendza,
29 phahi wazidi kumuogopha. Naye Sauli wakala adui wa Daudi
maishage gosi.
30 Phahi akulu a jeshi ra Afilisti chila mara ariphopigana na Aiziraeli,
Daudi waphaha ushindi zaidi kuriko atumishi osi a Sauli, kpwa hivyo
dzinare rakala na nguma kulu.

19

Jonathani anamhehera Daudi

1 Sauli wamuambira mwanawe Jonathani na atumishie osi kukala
amuolage Daudi.
2 Ela Jonathani mwana wa Sauli, kala anamendzana sana na Daudi.
Ndipho Jonathani achimuonya Daudi achimuamba, “Baba anaendza njira
ya kukuolaga, phahi nalonda udzirinde sana muhondo ligundzu. Phiya
ukadzifwitse phatu ambapho mutu kandakuona,
3 nami ndakpwedza na baba hiko mundani phephi na phatu uripho,
ndabisha naye habarizo. Nchiphaha dzambo rorosi ndakpwedza nku-
manyise.”

4 Ligundzure Jonathani wamuambira ise mambo manono garigohendwa
ni Daudi achiamba, “Mfalume na asimuhendere mai mtumishiwe Daudi.
Kpwa mana kadzangbwekukosera, chisha akuhenderago ni manono sana.
5 Wazindza maishage achendamuolaga yuya Mfilisti naye Mwenyezi
Mlungu waarehera Aiziraeli osi ushindi mkpwulu. Uwe mwenye waona
dzambo hiro nawe uchihererwa. Vino kpwa utu wani unalonda kumuhen-
dera mai mutu asiye na makosa? Chausa nini hata umuolage Daudi?”
6 Sauli waiphundza sauti ya Jonathani; naye achiapa kpwa dzina ra
Mwenyezi Mlungu kukala Daudi kandaolagbwa.
7 Phahi Jonathani wamuiha Daudi, achimmanyisa mambo higo gosi.
Chisha Jonathani achimreha Daudi kpwa Sauli naye achiuyira utumishiwe
wa hipho mwandzo.

Mikali anamterya Daudi kumchimbira Sauli

8 Bada ya higo kpwakala na viha tsona, Daudi watuluka achendaapiga
sana Afilisti. Phahi waolaga anji sana na ariosala achichimbira.
9 Siku mwenga Sauli kala asegere mwakpwe nyumbani akagbwira
fumore mkpwononi. Wakati uho naye Daudi kala a pho phephi anapiga
ngephephe, phahi Roho mbii kula kpwa Mwenyezi Mlungu ichimuinjira
Sauli.
10 Sauli wamtsuphira Daudi na fumo ili amdunge na ukuta, ela iye
warihepa richidunga chambazani. Phahi Daudi wamtuluka mairo himo
nyumbani achichimbira usiku uho.
11 Usiku hinyo-hinyo Sauli wahuma atu kpwendamuoteya Daudi
phakpwe mryangoni, ili ligundzu amuolage. Ela mchewe Mikali
achimuamba, “Usiphochimbira vi usiku ukativya rohoyo, muhondo un-
daolagbwa.”
12 Phahi Mikali wamtuluza Daudi na dirishani, achitserera na achichim-
bira na kutivya Rohore.
13 Alafu Mikali wahala chizuka achichilaza chitandani, achiika muto wa
madzoya ga mbuzi phakpwe chitswani na kuchibwiningiza nguwo.
14 Sauli ariphohuma atu kpwendamgbwira Daudi, Mikali waamba,
“Daudi ni mkpwongo.”
15 Phahi Sauli waauyiza hinyo atu akamuhale Daudi, achiambira,
“Phiyani mukanirehere Daudi agbwe a dzulu ya chitandache nedze
nimuolage.”
16 Ela nyo ajumbe ariphokpwendainjira, akuta cho chizuka mo chitan-
dani na nyo muto wa madzoya ga mbuzi phakpwe chitswani!
17 Sauli achimuuza Mikali, “Mbona we ukanichenga hivi na ukamricha
mviha wangu akatiya?” Naye Mikali wamjibu Sauli, “Iye waniambira
nisiphomricha aphiye vyakpwe andaniolaga.”

Daudi anachimbirira Rama

18 Daudi wachimbira na kutivya Rohore, phahi waphiya kpwa Samueli
hiko Rama, achendamuambira gosi achigohenderwa ni Sauli. Chisha iye
na Samueli aphiya kpwendasagala Nayothi.
19 Ariphokala a hiko, Sauli waambirwa, “Daudi a Nayothi hiko Rama.”
20 Sauli wahuma atu ili akamgbwire Daudi amuuyize kpwa Sauli. Nao
akpwendaona kundi ra manabii anatabiri na mkpwulu wao Samueli, Roho
wa Mlungu waainjira hinyo ahumwa a Sauli nao piya achitabiri.

19:11 19:11 Zaburi 59

21 Sauli ariphoambirwa garigohendeka wahuma ahumwa anjina, aho
nao achitabiri. Sauli wahuma ahumwa tsona kano ya hahu na aho piya
achitabiri.
22 Alafu ye mwenye waphiya Rama, ariphofika chisima chikulu chiricho
hiko Seku, wauza, "Samueli na Daudi akuphi?" Mutu mmwenga wamjibu
achiamba, "A ko Nayothi, hiko Rama."
23 Ariphokala anaphiya Nayothi hiko Rama, Roho wa Mlungu achimuin-
jira naye piya, achiphiya kuno anatabiri hadi achifika Nayothi hiko Rama.
24 Wavula nguwoze achitabiri mbere za Samueli na siku iyo walala
chitsaha mutsi wosi na usiku kucha. Kpwa hivyo atu nkuamba, "Dze! Sauli
piya ni mmwengawapho wa manabii?"

20

Usena wa Daudi na Jonathani

1 Chisha Daudi wachimbira kula Nayothi hiko Rama, achiphiya kpwa
Jonathani, achendamuuza, "Nkahenda utu wani? Uyi wangu ni uphi?
Dambi yangu nchiyomkosera sowe ni iphi, hadi analonda kunituluza
roho?"
2 Naye wamjibu, "Kundafwa bii! Baba kahenda dzambo rorosi, kulu
wala dide bila ya kunifwinya likombe. Siona chausa cha iye kunifwitsa
dzambo hiri. Hivyo ugombavyo si kpweli."
3 Ela Daudi wajibu achiamba, "Sowe anamanya vinono sana kukala uwe
wanitsunuka, naye mwakpwe moyoni anaamba, 'Jonathani asirimanye
dzambo hiri, sedze akasononeka,' ela ni kpweli naapa kpwa dzina ra
Mwenyezi Mlungu na kpwa rohoyo kukala naweza kuolagbwa wakati
wowosi."
4 Ndipho Jonathani achimuambira Daudi, "Niambira vira ulondavyo
nami ndakuhendera."
5 Naye Daudi achimuambira Jonathani, "Muhondo ni sikukuu ya
kulumbwa kpwa mwezi nami lazima nsagale chakuryani phamwenga na
mfalume. Ela niricha nkadzifwitse deteni hadi siku ya hahu dziloni.
6 Sowe achimanya sipho na achikuuza muambe, 'Daudi kapho, wanivoya
sana nimuphe ruhusa aphiye kpwao Bethilehemu mara mwenga mana
kuna sadaka ya chila mwaka kpwa ajili ya atu osi a nyumba yao.'
7 Napho andaamba, 'Ni sawa!' Ndipho mino mtumishio ndakala ni
salama. Ela achitsukirwa, umanye kukala akakusudiya kuhenda mai.
8 Kpwa hivyo nionera mbazi mtumishio, mana hwaikirana chilagane
mbere za Mwenyezi Mlungu hukale asena a kurya na kuusa. Ela ichikala
undaona uyi moyoni mwangu, phahi niolaga uwe usiniphirike nkaolagbwe
ni sowe."
9 Naye Jonathani achiamba, "Hata! Kalapho namanya kukala baba
wakusudiya kukuhenda mai, dze, mino nisingekuambira?"
10 Ndipho Daudi achimuuza Jonathani, "Ni ani ndiyeniambira napho
sowe andakujibu chisiru?"
11 Jonathani achimuambira Daudi, "Huphiye vyehu hiko kondze min-
dani." Osi airi achiphiya mindani.
12 Ariphofika hiko Jonathani wamuambira Daudi, "Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wa Iziraeli naakale shaidi, ndiphokala nkamuuza baba, muhondo
wakati kama huno, au siku ya hahu napho kuna neno ra kukufwaha,
ndakpwedza nikumanyise neno hiro.

19:24 19:24 1 Samueli 10:11–12 **20:5 20:5** Isabu 28:11

13 Ela napho baba akakusudiya kukuhendera mai na nisikuambire
na kukuterya kuchimbira na ukale salama, phahi Mwenyezi Mlungu
naanione. Nakuvoyera Mwenyezi Mlungu akale phamwenga nawe, dza
arivyokala phamwenga na baba.
14 Napho ndakala nchere moyo, undanionyesa mendzwa ya Mwenyezi
Mlungu isiyosika ili nisifwe,
15 ela hata nchifwa aonere mbazi atu a chivyazi changu. Wakati
Mwenyezi Mlungu ndiphokala akaangamiza avihao tsetsetse hipha duni-
ani."
16 Phahi Jonathani waika chilagane na nyumba ya Daudi* na kuamba,
"Mwenyezi Mlungu naariphize maadui ga Daudi."
17 Naye Jonathani wamuhenda Daudi aape kano ya phiri, kpwa sababu
ya mendzwa ariyokala nayo, mana Jonathani kala anammendza Daudi dza
vyokala adzimendzavyo mwenye.
18 Chisha Jonathani achimuambira, "Muhondo ni sikukuu ya kulumbwa
kpwa mwezi nawe undamanyikana kukala kupho, kpwa mana phatupho
phandakala taphana mutu.
19 Nawe godza kuko hadi siku ya hahu ambapho chila mutu andamanya
kupho, chisha phiya upesi hiko urikodzifwitsa mambo gaga gariphoandza
siku hira. Uchifika kuko kakale phephi na hira ndulu ya mawe.†
20 Ndajeza mivi mihahu kanda-kandaye, avi nalenga shabaha.
21 Chisha ndamuhuma barobaro nimuambe, 'Phiya ukaiendze hira mivi.'
Naapa kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu undamanya napho kusalama
kpwa vira ndivyomuambira hiye mwanache. Nchimuamba, 'Mivi i hiku
uphandeo itsole,' phahi wedze, mana kuna amani na takuna hatari yoyosi.
22 Ela nchimuambira, 'Mivi i hiko mberezo,' phahi takuna usalama phiya
vyako, mana Mwenyezi Mlungu akakuamuru uuke.
23 Na kuhusu chira chilagane chehu huchicholagana, Mwenyezi Mlungu
andahakikisha hukagatimiza hadi kare na kare."
24 Phahi Daudi wadzifwitsa hiko mindani na mwezi uripholumbwa,
mfalume wakpwedza shareeni,
25 achisagala phephi na chambaza dza siku zosi. Jonathani kala a
mbereze, Abineri naye achisagala phephi na Sauli. Nafwasi ya Daudi
yakala taina mutu.
26 Ela Sauli kayagomba neno siku iyo mana waona kukala, Daudi
akapatwa ni neno ambaro rikamuhenda asikale swafi kukala shareeni.
27 Siku ya phiriye iriphokala nafwasi ya Daudi taina mutu piya, Sauli
wauza mwanawe Jonathani, "Mbona mwana wa Jese kedzere chakuryani
dzana wala rero?"
28 Naye Jonathani wajibu achiamba, "Daudi wanivoya sana nimuphe
ruhusa aphiye Bethilehemu.
29 Waniamba, 'Navoya uniphe ruhusa niphiye mana hiko kpwehu kaya
kundakala na sadaka na mwenehu akanilagizira nisikose kuphiya. Phahi
ichikala ni vinono, nakuvoya uniphe ruhusa nkalole enehu.' Ndiyo sababu
kedzere chakuryani pha mfalume."
30 Sauli wamdemurira Jonathani na usiru achimuamba, "Uwe u mwana
wa mchetu mkaidi na muasi. Mino namanya wamgbwira usena ye
mwana wa Jese. Ela andakuaibisha uwe mwenye na mayoo andajuta
wakuvyarirani.

20:15 20:15 2 Samueli 9:1 * **20:16 20:16** Vitabu vyanjina vinaamba, *"Usiriche dzina ra Jonathani riuswe kula nyumba ya Daudi."* † **20:19 20:19** Vitabu vyanjina vinaamba, *ukakale phephi na dziwe ra Azeli.*

31 Mana ichikala mwana wa Jese andakala moyo, uwe kundaongokerwa
wala ufalumeo taundaimarika. Phahi vi sambi huma akalungbwe, mana
iye kpwa kpweli ni afwe."
32 Jonathani achimjibu ise achimuamba, "Daudi andaolagbwa kpwa
sababu yani? Wahendadze?"
33 Sauli achimtsuphira fumo kulonda kumuolaga Jonathani ndipho
achimanya kpwa kpweli ise akakusudiya kumuolaga Daudi.
34 Phahi Jonathani wauka hipho chakuryani na tsukizi nyinji wala
kayarya siku iyo ya phiri ya sikukuu ya kulumbwa kpwa mwezi, mana
wamsononekera Daudi sana na kpwa sababu ya kutiywa waibu ni ise.
35 Ligundzure Jonathani waphiya mundani wakati uratu ariolagana na
Daudi phamwenga na hiye mwanache.
36 Achimuambira ye mwanache, "Zola mairo, ukaiendze mivi niit-
suphayo." Yuya mwanache ariphokala anazola, Jonathani wajeza muvwi
uchitsupa na dzulu za ye mwanache.
37 Na hiye mwanachewe ariphofika phenye nyo muvwi, Jonathani
achimpigira kululu achimuamba, "Muvwi u ko mberezo!"
38 Jonathani wamkotera kululu iye mwanachewe achimuamba, "Upesi!
Zola mairo usichelewe!" Mwanache wa Jonathani watsolatsola yo mivi,
achiuya kpwa bwanawe.
39 Ela hiye mwanache kamanyire chiendereracho. Jonathani na Daudi
ndio ariomanya dzambo hiro.
40 Naye Jonathani achimupha hiye mwanachewe hizo silahaze,
achimuambira, "Ziphirike mudzini."
41 Mara tu ariphouka yuya mwanache, Daudi watuluka kula hipho
nyuma ya chitsulu, achidzibwaga chimabumabu, achisujudu kano tahu;
nao achidonerana na chila mutu achiririra myawe, ela chiriro cha Daudi
chazidi cha Jonathani.
42 Alafu Jonathani achimuambira Daudi, "Phiya vyako kpwa amani,
navikale viratu hurivyoapirana kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu hu-
riphoamba, 'Mwenyezi Mlungu andakala kahi ya mimi na uwe, na kahi
ya chivyazi changu na chivyazicho, ili huike chilagane chehu hata kare
na kare.' " Daudi wauka, achiphiya vyakpwe, naye Jonathani achiuya
mudzini.

21

Daudi anachimbirira Nobu

1 Phahi Daudi waphiya Nobu kpwa mlavyadzi-sadaka yeihwa Ahimeleki.
Ahimeleki waphiya kpwendamchinjira Daudi kuno anakakama kpwa
wuoga, achimuuza, "Mbona ukedza hiku macheyo kuna myao?"
2 Daudi achimjibu mlavyadzi-sadaka Ahimeleki achimuamba, "Mfalume
akanihuma shuuli, akaniamba, 'Shuguli hino nchiyokuhuma na hiri neno
ninarokuamuru, risimanywe ni mutu yeyesi,' ndipho nkaalagiza atu angu
hukakutane phatu fulani.
3 Sambi una chitu chani phano? Nipha mikahe mitsano, au chochosi
urichonacho."
4 Phahi yuya mlavyadzi-sadaka achimjibu Daudi achiamba, "Taphana
mikahe ya kawaida, ela mikahe mitakatifu. Unaweza kuhala napho hinyo
atuo taadzangbwelala na achetu vi dzuzi-dzuzi."

21:1 21:1 Mathayo 12:3–4; Mariko 2:25–26; Luka 6:3

5 Naye Daudi achimuambira mlavyadzi-sadaka, “Kpwa kpweli
tahukalala na achetu hizi siku tahu. Tauhenda hivyo napho hunaphiya
shuuli ya kawaida, phahi hino ya rero ambavyo ni malumu hukadziika
atakatifu zaidi.”
6 Phahi ye mlavyadzi-sadaka achimupha iyo mikahe mitakatifu; kpwa
mana takuyakala na mikahe isiphokala iyo mikahe ya kuikpwa mbere za
Mlungu, nayo ikauswa kula mbere za Mwenyezi Mlungu, ili itiywe mikahe
ya moho ya siku hiyo.
7 Siku iyo phakala na mtumishi mmwenga wa Sauli, yekala anatimiza
ada za chidini pho mbere za Mwenyezi Mlungu, dzinare ni Doegi,
Muedomu, yekala mkpwulu wa arisa a Sauli.
8 Chisha Daudi achimuuza Ahimeleki, “Kuna fumo au upanga phano?
Kpwa mana sedzere na upanga wala silaha zangu zanjina kpwa kukala
hino shuuli ya mfalume ikakala ya wangbwi-wangbwi.”
9 Yuya mlavyadzi-sadaka achiamba, “Upanga wa Goliathi yuya Mfilisti
uriyemuolaga Dete ra Ela, ndio urio phapha, ukafungbwa ndani ya nguwo
nyuma ya chisibao. Ichikala unalonda kuuhala, haya hala, mana hipha
taphana wanjina isiphokala uho tu.” Daudi achiamba, “Nipha mana
takuna wanjina mnono dza uho.”

Daudi anachimbirira Gathi

10 Phahi Daudi wachimbira siku hiyo, kpwa kumuogopha Sauli,
achiphiya kpwa Akishi, mfalume wa Gathi.
11 Maafisa a mfalume Akishi achiuza, “Dze! Yuno siye yuya Daudi,
mfalume wa iyo tsi yao? Avi yuno ndiye ambaye Aiziraeli amuimbira kpwa
kuvumikizana kuno anamuvwinira kpwenye ngoma zao achiamba,
‘Sauli akaolaga maelufuge,
Daudi naye akaolaga makumige ga maelufu.’ ”
12 Daudi waririkana higo maneno ambago kala ganagombwa na
gachimuhenda aogophe sana Akishi mfalume wa Gathi.
13 Phapho hipho mbere za atu osi wabadilisha tabiyaye, achidzihenda
ana koma ariphokala mwao mikononi. Achikuna-kuna mbao za mryango,
kuno akarichira nyuhe zinachunjurika dzulu ya cheruche.
14 Ndipho hiye Akishi achiaambira higo maofisaage, “Munaona kukala
hiyu mutu ana koma, namwi mkamreha kpwangu?
15 Mnanirehera mutu wa koma anionyese komaze phapha. Haya yuyu
kandainjira mwangu nyumbani. Kpwani nahaja ya atu a koma?”

22

Daudi na afuasie anachimbirira Adulamu

1 Phahi Daudi wauka kula Gathi achichimbirira panga ya Adulamu.
Nduguze na atu osi a mbari ya ise ariphosikira kukala Daudi a hiko,
akpwendadziunga naye.
2 Atu ariokala na shida, enye madeni na enye utsungu mwao mioyoni am-
lunga Daudi naye achikala chilongozi wao. Na hinyo ariokala phamwenga
naye kala ni atu kama magana mane.
3 Kula hiko Daudi waphiya Mizipa kpwenye tsi ya Moabu achendamuam-
bira mfalume wa Moabu, “Nikubaliya baba na mayo akutuluke hiko ariko,
edze asagale kpwako hadi ndiphomanya rira ndiro henderwa ni Mlungu.”

21:6 21:6 Alawi 24:5–9 **21:9 21:9** 1 Samueli 17:51 **21:11 21:11** 1 Samueli 18:7; 29:5 **21:12 21:12** Zaburi 56 **21:13 21:13** Zaburi 34 **22:1 22:1** Zaburi 57; 142

4 Phahi achiareha kpwa mfalume wa Moabu nao asagala phamwenga
naye wakati wosi Daudi ariphokala achadzifwitsa pangoni.
5 Chisha nabii Gadi achimuambira Daudi, “Usikale hipha, uka uphiye
hadi tsi ya Juda.” Ndipho Daudi achiuka, achendasagala kpwenye tsaka ra
Herethi.

Sauli anaolaga alavyadzi-sadaka ko Nobu

6 Taziyatsupa siku nyinji Sauli wasikira kukala Daudi na hara atu
ariokala phamwenga naye akaonekana. Sauli kala asegere tsini ya
mkpwadzu, dzulu ya chidzango ko Gibeya. Kala akagbwiririra fumo
mwakpwe mkpwononi na maofisaage osi kala akamzunguluka.
7 Phahi Sauli waambira higo maofisaage garigomzunguluka, “Phundzani
sambi, mwimwi atu a mbari ya Benjamini. Dze! Munafikiri ye mwana wa
Jese achikala mfalume andakuphani chila mmwenga minda na minda ya
mizabibu? Dze! Andakuhendani mkale akulu a vikosi vya anajeshi elufu-
elufu na akulu a vikosi vya anajeshi gana-gana?
8 Go ndigo gokuhendani muzule njama dzulu yangu? Mana taphana
hata mutu mmwenga aniambiraye mwanangu ahendapho chilagane na
mwana wa Jese, wala taphana mmwenga wenu anayenisononekera,
wala kunimanyisa kukala mwanangu anafyakatsira mtumishi wangu
anigalukire na aniviziye dza irivyo vivi rero?”
9 Ndipho Doegi, Muedomu ambaye kala aimire phephi na maofisaa
ga Sauli achiamba, “Mino námuona mwana wa Jese akedza Nobu kpwa
Ahimeleki mwana wa Ahitubu.
10 Naye achimuuzira kpwa Mwenyezi Mlungu, achimupha vyakurya na
hura upanga wa Goliathi, Mfilisti.”
11 Phahi mfalume achihuma atu akamuihe mlavyadzi-sadaka Ahimeleki
mwana wa Ahitubu na mbariye yosi ya alavyadzi-sadaka, ariokala hiko
Nobu. Osi aphiya kpwa mfalume Sauli.
12 Sauli achiamba, “Hebu niphundza we mwana wa Ahitubu.” Naye
waihika achiamba, “Nakusikira bwana wangu.”
13 Sauli achimuuza, “Mbona uwe na mwana wa Jese mkazule njama
dzulu yangu? Mbona wamupha mikahe, upanga na uchimuuzira kpwa
Mlungu ili aniphihire chinyume na kunivizia dza irivyo vivi rero!”
14 Ndipho Ahimeleki achimjibu mfalume achiamba, “Katika atumishio
osi ni ani ariye muaminifu dza mtsedzao Daudi, ariye mkpwulu wa
arindzio* na anaishimiwa ni atu osi a phako kaya.
15 Mino kumuuzira kpwa Mlungu ye Daudi, mimi siandza rero. Hata!
Mfalume usinilaumu mimi, mtumishio dzulu ya neno hiri, wala mbari yosi
ya baba, kpwa mana mino, mtumishio simanya rorosi dzulu ya higo.”
16 Naye mfalume achiamba, “Ahimeleki, uwe na mbariyo yosi ya sowe
mundaolagbwa.”
17 Chisha mfalume waambira arindzi ariokala aimire phephi naye,
“Kaolageni hinya alavyadzi-sadaka a Mwenyezi Mlungu kpwa mana
aho a phamwenga na Daudi. Amanya kukala Daudi wachimbira, ela
taaniambirire.”
Ela nyo arindzi a mfalume arema kuaolaga alavyadzi-sadaka a
Mwenyezi Mlungu.

22:9 22:9 1 Samueli 21:7–9; Zaburi 52 * **22:14 22:14** Vitabu vyanjina vya Chieburania vinaamba *msirio* na zanjina zinaamba *ariye na wangbwi kuhenda urichomuhuma.*

18 Phahi mfalume achimuambira Doegi, “Hebu galuka waaolage hinya
alavyadzi-sadaka.” Phahi Doegi, Muedomu, wagaluka achiolaga alavyadzi-
sadaka. Siku iyo atu mirongo minane na atsano a kuvwala visibao vya
katani aolagbwa.
19 Chisha achiphiya Nobu, mudzi arimoishi alavyadzi-sadaka, achiolaga
atu osi kpwa upanga, alume na achetu, anache na aamwao. Piya waolaga
ng’ombe, punda na mang’ondzi.

Abiathari anatiya

20 Mwana mmwenga tu wa Ahimeleki mwana wa Ahitubu, yeihwa
Abiathari, ndiye ariyetiya achichimbira kpwendadziunga na Daudi.
21 Naye Abiathari wamsemurira Daudi kukala Sauli akaolaga alavyadzi-
sadaka a Mwenyezi Mlungu.
22 Daudi achimuambira Abiathari, “Siku hira nriyohewa upanga, Doegi
Muedomu kala a phapho. Nami námanya kukala andamuambira Sauli.
Mimi ndimi chiyesababisha atu osi a nyumba ya sowe aolagbwe.
23 Phahi usiogophe, kala phamwenga nami nawe undakala salama, mana
iye alondaye kukuolaga, ndiye alondaye kuniolaga.”

23

Daudi anativya mudzi wa Keila

1 Siku mwenga Daudi waambirwa kukala, “Afilisti anapiga viha mudzi
wa Keila na kuiya mtsere kula kpwa phatu wa kuwagira.”
2 Phahi Daudi achimuuza Mwenyezi Mlungu, “Dze! Hinyo Afilisti niphiye
nkaapige?” Naye Mwenyezi Mlungu achimjibu Daudi, “Phiya ukaapige
Afilisti utivye Keila.”
3 Ela atu a Daudi achimuamba, “Lola! Swino hipha Juda hunaogopha,
dze! Si zaidi huchiphiya Keila kupigana na majeshi ga Afilisti?”
4 Phahi Daudi achimuuza tsona Mwenyezi Mlungu. Naye Mwenyezi
Mlungu achimjibu, “Unuka uphiye Keila kpwa kukala hinyo Afilisti
ndaatiya mwako mikononi.”
5 Phahi Daudi na atue aphiya Keila, achendapiga hinyo Afilisti. Aho
aolaga atu anji sana na achihala zewe ng’ombe zao. Hivyo ndivyo Daudi
arivyotivya atu a Keila.
6 Hipho Abiathari mwana wa Ahimeleki ariphochimbirira kpwa Daudi
hiko Keila, watsukula chisibao.
7 Sauli waphaha habari kukala Daudi a hiko Keila. Naye Sauli achiamba,
“Mlungu akamtiya mwangu mkpwononi, kpwa mana akadzifungira ndani
kpwa vira akainjira mudzi wa ngome, urio na maryango na magbwama
ga kufungira.”
8 Phahi Sauli waiha atu osi aphiye vihani ili atserere Keila akamzangire
Daudi na atue.
9 Naye Daudi ariphomanya kukala Sauli akampangira mai, wamuambira
mlavyadzi-sadaka Abiathari, “Chirehe phano cho chisibao.”
10 Chisha Daudi achivoya achiamba, “Ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa
Iziraeli, mino mtumwao nkasikira kukala Sauli analonda kpwedza hiku
Keila, ili aubanange mudzi kpwa ajili yangu.
11 Dze! Atu a Keila andanituluza na kunitiya mwakpwe mkpwononi?
Dze, kpweli Sauli andakpwedza dza vyo mtumwao achivyosikira? Ee
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli nakuvoya unimanyise mtumwao.”
Naye Mwenyezi Mlungu achimjibu achimuamba, “Ehe andatserera.”

12 Ndipho Daudi achiamba, “Dze! Atu a Keila andanitiya mimi na
atu angu mkpwononi mwa Sauli?” Mwenyezi Mlungu achiamba, “Ehe
andakutiya mwakpwe mkpwononi.”
13 Phahi Daudi na atue aphahao kama magana sita, atuluka Keila
wangbwi-wangbwi achiandza kuphiya rero hipha na muhondo phara
kpwa akale salama. Sauli ariphoambirwa kukala Daudi akachimbira kula
Keila, kayaphiya tsona hiko.

Jonathani anamtiya moyo Daudi

14 Phahi Daudi waenderera kudzifwitsa pangani ko tsi ya myango ya
weru wa Zifu. Naye Sauli kala achimuendza chila siku, ela Mlungu
kayamtiya Daudi mikononi mwa sauli.
15 Daudi waogopha kpwa mana Sauli waphiya weru wa Zifu hiko Horeshi
kpwendamuendza amuolage.
16 Ndipho Jonathani mwana wa Sauli, achendakutana na Daudi ko
Horeshi, achimtiya moyo kukala Mlungu andamrinda.
17 Achimuamba, “Usiogophe kpwa mana ye baba kandakuphaha. Uwe
undakala mfalume wa Iziraeli nami ndakala mwanatsinio. Hata ye baba
anamanya gago.”
18 Alafu hinyo atu airi aika chilagane mbere za Mwenyezi Mlungu. Daudi
wasala pho hipho Horeshi na Jonathani achiuya kpwao kaya.

Atu a Zifu anamuambira Sauli Daudi aripho

19 Wakati mmwenga kpwaunuka atu kula Zifu achiambuka hadi kpwa
Sauli hiko Gibeya achiamba, “Daudi wadzifwitsa ko panga za Horeshi,
ambazo zi mwango wa Hakila uphande wa mwakani mwa weru wa
Jeshimoni.
20 Sambi uwe mfalume tserera wakati ulondao, naswi kazi yehu indakala
ni kumtiya Daudi mwako mkpwononi.”
21 Naye Sauli achijibu achiamba, “Nakuvoyerani Mwenyezi Mlungu
akubarikini, kpwa mana mkanionera mbazi.
22 Phiyani mkamanye kpwa uhakika phara phatu adzifwitsapho na ni ani
ariyemuona kuko. Mana naambirwa kukala ahenda mamboge chiwerevu
sana.
23 Phiyani mkapeleleze mafwitsoge gosi anamodzifwitsa mgamanye,
chisha muuye kpwangu na habari za uhakika. Hipho ndipho nami
ndaphiya phamwenga namwi na achikala bado achere hipha, mino
ndamuendza kahi za maelufu ga atu a Juda.”
24 Hinyo atu a kula Zifu auka achimtanguliya Sauli kuuya kpwao. Naye
Daudi na atue kala bado a hiko Maoni ko Araba, uphande wa mwakani wa
weru wa Jeshimoni.
25 Phahi Sauli na atue nao aandza charo cha kpwendaendza Daudi.
Ela Daudi achiambirwa kukala Sauli aredza, ndipho achitserera hadi
mwambani, phatu adzifwitsapho hiko weru wa Maoni. Sauli ariphomanya
Daudi a weru wa Maoni, achimlunga kuko.
26 Sauli na atue kala a uphande mmwenga wa nyo mwango na Daudi
na atue nao achikala uphande wanjina. Daudi wamuogopha Sauli sana
ndipho achiuka upesi sana kumchimbira Sauli mana kala anamzangira
Daudi na atue aagbwire.

23:18 23:18 1 Samueli 18:3 **23:19 23:19** Zaburi 54

27 Ela mjumbe wakpwedza kpwa Sauli achimuamba, “Ndzo upesi, kpwa
mana tsi ikavamiwa ni Afilisti.”
28 Phahi Sauli achiricha kumuindza Daudi, achiuya achendapigana na
Afilisti, ndipho phatu hipho achiphaiha Sela-Hamalekothi.
29 Naye Daudi wauka, achendasagala ngome ya Eni-Gedi.

24

Daudi anarema kumuolaga Sauli

1 Sauli ariphouya bada ya kupigana na Afilisti, waambirwa kukala, “Lola,
Daudi a hiko weru wa Eni-Gedi.”
2 Ndipho Sauli achitsambula kula Iziraeli yosi anajeshi bora elufu tahu,
achiphiya nao kpwendamuendza Daudi na atue dzulu ya Myamba ya
Mbuzi a tsakani.
3 Achifika phenye vyaa vya mang’ondzi kanda ya njira na hiko kpwakala
na pango. Sauli wainjira ndani ili adzisaidiye. Naye Daudi na atue kala
anadzifwitsa mumo pangoni ndani zaidi.
4 Nao atu a Daudi achimnong’onezera achimuamba, “Hino ndiyo siku
hira ariyokuambira Mwenyezi Mlungu kukala andamtiya mvihao mwako
mikononi nawe undamuhendera ulondavyo.” Phahi Daudi wanyapa-
nyapa, achendakata pindo ra vwazi ra Sauli kpwa siri.
5 Ela alafu Daudi wajuta kpwa kukata pindo ra vwazi ra Sauli.
6 Achiambira atue, “Mwenyezi Mlungu asinijaliye kumuhendera bwana
wangu dzambo iyi, kpwa mana iye ni mmwagirwa mafuha wa Mwenyezi
Mlungu.”
7 Phahi kpwa maneno gaga Daudi waweza kuakanya atue nao taayam-
vamia Sauli. Sauli ariphomala kudzisaidiya, watuluka kula mo pangani
achiphiya vyakpwe.
8 Alafu Daudi naye achituluka kula mo pangoni, achimuiha Sauli
achiamba, “Bwana wangu, mfalume!” Sauli aripholola nyuma, Daudi
wazama hadi usowe uchiguta photsi, kulavya ishima.
9 Chisha Daudi achimuuza Sauli, “Mbona unaphundza maneno ga atu
anaokuambira, ‘Daudi analonda kukuhendera mai?’
10 Vivi rero unadzionera mwenye vira Mwenyezi Mlungu achivyokutiya
mwangu mikononi himu pangoni. Atu anjina akaniambira nikuolage, ela
nkaambira, ‘Sitaki kumuhendera bwana wangu dzambo iyi, mana iye ni
mmwagirwa mafuha* wa Mwenyezi Mlungu.’
11 Aya lola baba, hata hiri pindo ra vwaziro ri mwangu mkpwononi!
Ichikala nkarikata hiri pindo ra vwaziro na sikuolagire, umanye kukala
sina uyi nawe wala sina njama ya kukuasi. Unaniindza uniolage dzagbwe
mimi sidzangbwekukosera.
12 Mwenyezi Mlungu naamule kahi ya mimi na uwe, naye aniriphizire
chisasi dzuluyo, ela mino sindakuhenda chitu.
13 Dza vyo msemo wa akare uambavyo, ‘Atu ayi ndio ahendao mai,’ ela
mino sindakuhenda chitu.
14 Mfalume wa Iziraeli yesi, akedza indza ani? Na anamzoresa ani? Ni
sawa na kpwendaindza lufu ra diya au tsaha.
15 Phahi Mwenyezi Mlungu na akale muamuli kahi yangu na uwe,
aone ni ani mwenye makosa. Iye naanihehere na kunitivya kula mwako
mikononi.”

24:3 24:3 Zaburi 57; 142 **24:6 24:6** 1 Samueli 26:11 * **24:10 24:10** Au, Masihi (soma 1 Samueli 2:10). **24:14 24:14** 1 Samueli 26:20

16 Daudi ariphomala kugomba hivyo, Sauli wamuuza, “Mwanangu
Daudi, kpweli ndiwe?” Ndipho Sauli achiudula ndiro achiamba,
17 “Uwe u mwenye haki kuriko mimi mana ukanihendera manono, ela
mino nkakuhendera mai.
18 Rero ukanionyesa vira uchivyonihendera manono, mana Mwenyezi
Mlungu akanitiya mwako mikononi ela we kuniolagire.
19 Kpweli mutu nkumfwedeha mvihawe, akamricha aphiye vyakpwe
salama? Phahi Mwenyezi Mlungu naakuriphe manono kpwa higa
uchigonihendera rero.
20 Vivi nkamanya hakika kukala uwe undakala mfalume na ufalume wa
Iziraeli undakala mnono tsini ya utawalao.
21 Phahi nalonda uape kpwa Mwenyezi Mlungu, kukala nchiuka,
chivyazi changu kundachiangamiza, wala dzina rangu tarindayalwa ko
kpwehu mbarini.”
22 Phahi Daudi wamuapira Sauli. Chisha Sauli wauya kpwakpwe kaya,
ela Daudi na atue aambuka kuphiya mafwitsoni ko pangani.

25

Chifo cha Samueli

1 Samueli wafwa na atu kula Iziraeli yosi achikusanyika, achimririra na
achimzika phakpwe kaya hiko Rama.

Nabali anarema voyo ra Daudi

Chisha Daudi wauka achiphiya hadi weru wa Maoni.*
2 Ko Maoni kpwakala na mutu mmwenga yekala na mali nyinji. Mutu
iye kala ana malize ko mudzi wa Karimeli. Wakala ni mutu mkpwulu sana,
mwenye mang’ondzi elufu tahu na mbuzi elufu mwenga naye wakati uho
kala anakata nyoya mang’ondzige ko Karimeli.
3 Dzina ra mutu hiye kala ndiye Nabali mutu wa mbari ya Kalebu, na
mchewe kala ndiye Abigaili. Mchetu hiye kala ana achili na sura nono ela
mlume kala ni mutu mui na mchoyo.
4 Phahi Daudi wasikira hiko weruni kukala Nabali anakata nyoya
mang’ondzige.
5 Phahi Daudi wahuma barobaro kumi achiaambira, “Ambukani mphiye
Karimeli kpwa Nabali, mukaniphozere.
6 Iye kamuambeni, ‘Daudi anakutakira amani uwe na nyumbayo na
vyosi urivyo navyo.
7 Nasikira kukala unakata mang’ondzigo nyoya. Nao arisao
ariphokala phamwenga naswi hiko Karimeli, tauyaahendera mai wala
takuyaangamika chitu chao chochosi.
8 Auze barobaroo nao andakuambira. Phahi hinya barobaro wakubali
mberezo, mana hukedza kpwako siku ya furaha uaphe chakurya. Naku-
voya uaphe atumwao na mimi mwanao Daudi chochosi urichonacho.’ ”
9 Barobaro a Daudi ariphofika, amupha Nabali ujumbe sawa-sawa na
arivyohumwa ni Daudi, chisha achigodzera ajibiwe.
10 Naye Nabali achiajibu nyo atumishi a Daudi achiamba, “Kpwani ye
Daudi mwana wa Jese anadziona kukala ni ani sana? Siku zizi kuna
atumwa anji anachimbira kula kpwa mabwana ao!

* **25:1 25:1** Chieburania ni Parani na Chiyunani ni Maoni.

11 Mino siweza kuhala mikahe yangu, madzi gangu na nyama zangu
nchizoatsindzira hinya atu angu akatao nyoya mang'ondzi gangu na
kuapha atu ambao siamanya alako!"

Abigaili anativya atu a nyumbaye

12 Phahi barobaro a Daudi ageluka achiuya. Ariphofika kpwa Daudi
amuambira majibu gosi ga Nabali.
13 Ndipho Daudi achiambira atue, "Haya, chila mutu na ahale upan-
gawe!" Chila mutu achihala upangawe, Daudi naye achihala wakpwe. Atu
kama magana mane aambuka phamwenga na Daudi na anjina magana
mairi achisala na miyo yao airinde.
14 Ela mtumishi mmwenga wamlunga Abigaili mkpwaza Nabali
achimuamba, "Daudi akahuma ajumbe kula weruni edze ajambose bwana
wehu, ela ye akaalaphiza.
15 Hinyo atu auhendera manono sana. Atu aho taayahuendera uyi, wala
tahuyaangamikirwa ni chitu chochosi, wakati wosi huripholungana nao
hiko marisani.
16 Huriphokala hiko marisani atu aha akala dza lichigo achihurinda
usiku na mutsi.
17 Phahi aza, umanye ra kuhenda, kpwa mana akapangirwa mai dzulu
ya bwana wehu na nyumbaye yosi. Kpwa kukala iye ni mutu mui tsetsetse
hata takuna awezaye kumuambira."
18 Abigaili wahenda wangbwi, achihala mikahe magana mairi, viriba
viiri vya uchi wa zabibu na nyama za mang'ondzi matsano garigotengezwa
tayari. Piya kilo mirongo mihahu za ndodore, vipande gana vya zabibu na
magande ga tini magana mairi; achivipakia vitu vivi dzulu ya punda.
19 Achiambira atumishie, "Haya tanguliyani nami nredza." Ela kaya-
muambira tsetsetse mlumewe Nabali.
20 Ariphokala akapanda pundawe anatserera deteni, wamuona Daudi na
atue anatserera uphande wa phiri wa dete nao achikutana.
21 Daudi kala akaamba, "Manono gosi nrigomuhendera kpwa kurinda
mali yosi ko weruni, na taphana chituche chochosi choangamika ela vino
ananiripha mai.
22 Mlungu naanihale mimi Daudi ichikala kufikira muhondo ligundzu
ndakala nkamsazira hata mwana mmwenga mlume, kahi za atue osi ario
nao."
23 Abigaili ariphomuona Daudi, watserera upesi kula dzulu za pundawe,
achidzibwaga chimabumabu mbere za Daudi.
24 Achimgbwerera maguluni achiamba, "Mimi ndimi mkosa bwana
wangu. Nakuvoya uniruhusu mi mtumwao nigombe, nawe unisikize
ndigokuambira.
25 Bwana wangu nakuvoya usimlunge gakpwe ye Nabali, yuya mutu
asiyefwaha. Mana ya dzinare ni ujinga naye kpwa kpweli kana achili sawa
na ro dzinare. Ela mino, mtumwao sikaaona hinyo barobaro a bwana
wangu uchioahuma.
26 Sambi phahi bwana wangu, kpwa kukala Mwenyezi Mlungu
akakuzuwiya usimwage milatso bure na usiriphize chisasi mwenye
ninaapa kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu na kpwa kadiri uishivyo, avihao
na hinyo amtakirao mai bwana wangu, andatiywa adabu dza Nabali.
27 Na zawadi ihi ichiyorehwa ni mimi mtumwao nkakurehera bwana
wangu naihewe barobaro ario phamwenga na uwe bwana wangu.
28 Nakuvoya uswamehe kosa ra mtumishio, kpwa kpweli Mwenyezi
Mlungu andamuhendera bwana wangu nyumba iriyo imara, kpwa sababu

bwana wangu anapigana viha vya Mwenyezi Mlungu. Nawe sikuzo zosi
kundaonekana na mai.†
29 Dzagbwe kuna atu anaokuindza akuolage, Mwenyezi Mlungu, Mlun-
guo andakurinda. Ela roho za avihao ndizo andazitsupha dza mutu
atsuphavyo dziwe na tero.
30 Chisha Mwenyezi Mlungu ndiphomuhendera bwana wangu manono
gosi arigogomba, na kukuhenda mtawala wa Aiziraeli,
31 uwe bwana wangu kundakala na sababu ya kujuta wala kudzilaumu
kpwa kukala ukamwaga milatso bila chausa ama ukadziriphiza chisasi
mwenye. Chisha hipho Mwenyezi Mlungu ndiphokala akakuhendera
manono uwe bwana wangu, nakuvoya unitambukire mimi mtumishio."
32 Naye Daudi achimuambira Abigaili, "Naatogolwe Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wa Iziraeli, ambaye akakureha hivi rero ukutane nami.
33 Ubarikiwe kpwa busara uriyo nayo na kpwa kunizuwiya hivi rero
nisimwage milatso, wala kuriphiza chisasi mwenye.
34 Kpwa kpweli dza Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli arivyo
moyo, achiyenizuwiya nisikuhendere mai, napho kukahenda wangbwi wa
kpwedzakutana nami, kufikira ligundzu, hiyu Nabali asingesazirwa hata
mlume mmwenga mwakpwe nyumbani."
35 Phahi badaye Daudi waphokera vira vitu arivyoreherwa ni Abigaili,
alafu achimuamba, "Haya! Ambuka kpwa amani uuye kpwako kaya.
Manenogo nkagasikira nami nkagakubali."

Chifo cha Nabali

36 Abigaili ariphotsoloka kaya, Nabali kala akahenda karamu dza ya
chifalume. Kala amwakpwe nyumbani anaburudika na akalewa kabisa.
Kpwa sababu iyo kayamugombekeza hadi kuriphocha.
37 Kuriphocha wakati Nabali kala akakutikpwa ni uchi wa zabibu,
mchewe wamsemurira mambo gosi naye moyowe uchifwa purungire,
achikala dza gogo.
38 Bada ya siku kumi, Mwenyezi Mlungu wampiga Nabali naye Nabali
achifwa.

Daudi anamlóla Abigaili

39 Daudi ariphosikira Nabali akafwa, waamba, "Naatogolwe Mwenyezi
Mlungu ambaye akamriphiza Nabali kpwa vyo arivyonilaphiza na ku-
nizuwiya mimi mtumishiwe nsihende mai. Mwenyezi Mlungu akamuuy-
izira mwenye Nabali uyiwe." Alafu Daudi wahuma atu, akamposere
Abigaili amlóle.
40 Atumishi a Daudi aphiya hadi Karimeli kpwa Abigaili, achen-
damuamba, "Daudi akauhuma kpwako hwedze hukuhale ukakale
mchewe."
41 Naye wazama hadi chilanguche chichiguta photsi achiamba, "Mino
nakubali kukala mtumwa wa Daudi na ntsukutse nyayo za atumishi a
bwana wangu."
42 Abigaili waunuka upesi, achipanda dzulu ya punda na atumwae
achetu atsano achiphiya phamwenga naye. Nao achilungana na hinyo
ajumbe a Daudi, achendakala mkpwaza Daudi.
43 Daudi piya kala akamlóla Ahinoamu kula Jeziriili na osi airi achikala
ni achee.

---

† **25:28 25:28** Tafusiri zanjina zinaamba *kundaphahwa ni mai siku zosi za maishago.*

44 Ela wakati uho Sauli kala akamuhala mwanawe mchetu Mikali
ariyekala ni mkpwaza Daudi na achimlóza mlume wanjina aihwaye Paliti,
mwana wa Laishi, mutu wa kula Galimu.

26

Daudi anarema tsona kumuolaga Sauli

1 Phahi atu a Zifu aphiya kpwa Sauli hiko Gibeya, achendamuamba,
"Daudi akadzifwitsa mwango wa Hakila, urio mlairo wa dzuwa wa
Jeshimoni."
2 Phahi Sauli watserera hiko weru wa Zifu phamwenga na majeshi elufu
tahu ariotsambulwa a Iziraeli, ili akamuendze Daudi.
3 Sauli wachita kambiye kanda-kanda ya njira dzulu ya mwango wa
Hakila, ulolanao na Jeshimoni, ela Daudi wadzifwitsa hiko weruni. Daudi
ariphosikira kukala Sauli akamlunga kuko weruni,
4 wahuma apelelezi na achiphaha uhakika kukala Sauli akafika.
5 Ndipho Daudi waunuka achiphiya hadi phatu hipho ariphochita kambi
Sauli. Achitsungurira hipho aripho Sauli na mkpwulu wa majeshi ga Sauli
yeihwa Abineri mwana wa Neri, nao kala arere kahi-kahi ya kambi na
anajeshie akamzunguluka.
6 Phahi Daudi waiha Ahimeleki Muhiti na Abishai mwana wa Seruya,
mwanao wa Joabu achiauza, "Ni ani ndiyetserera phamwenga nami
kambini kpwa Sauli?" Abishai achiamba, "Mino ndatserera phamwenga
nawe."
7 Phahi Daudi na Abishai atserera kambini usiku na achimuona Sauli a
kahi-kahi ya majeshi arere. Fumore kala rikadungbwa photsi phephi na
chitswache naye Abineri na anajeshie arere kumzunguluka.
8 Abishai achimuambira Daudi, "Rero Mlungu akamtiya mvihao mwako
mikononi, phahi niricha nimdunge fumo mwenga tu hadi ridunge photsi,
sindamdunga kano mbiri."
9 Ela Daudi achimuamba Abishai, "Usimuolage! Takuna awezaye ku-
golosa mkpwono kumuhendera mai mmwagirwa mafuha* wa Mwenyezi
Mlungu akakosa kutiywa adabu."
10 Daudi achienderera kuamba, "Naapa kpwa Mwenyezi Mlungu ariye
hai, kukala Mwenyezi Mlungu mwenye andampiga, au sikuye ya kufwa
indafika, au andaphiya vihani akafwerere kuko.
11 Ela navoya nisimgolosere mkpwono mmwagirwa mafuha† wa
Mwenyezi Mlungu. Sambi uwe hala hiri fumo ririro phakpwe chitswani
na hiri burure ra madzi naswi huphiye vyehu."
12 Phahi Daudi achirihala hiro fumo na hiro buru ra madzi kula phephi
na chitswa cha Sauli nao aphiya vyao. Taphana mutu ariyeona dzambo
hiri wala ariyemanya, wala mutu kulamuka kula usingizini. Kpwa kukala
Mwenyezi Mlungu waapha usingizi wa fungo.

Daudi anagomba na sauli

13 Badaye Daudi waphiya uphande wa phiri, achendaima dzulu ya
mwango kure chidide na kundi ra Sauli.
14 Naye Daudi achipigira kululu jeshi ra Abineri mwana wa Neri
achiamba, "We Abineri, unanisikira pho uripho?" Ndipho Abineri
achimjibu achiamba, "U ani we uihaye mfalume?"

25:44 25:44 2 Samueli 3:14–16 **26:1 26:1** Zaburi 54 * **26:9 26:9** Au, Masihi (soma 1 Samueli 2:10). **26:11 26:11** 1 Samueli 24:6 † **26:11 26:11,16** Au, mpakpwa mafuha (soma 1 Sam. 2:10).

15 Naye Daudi achimuambira Abineri, “We Abineri, si we usujaa?
Chisha ni ani ariye dza uwe ko Iziraeli? Kpwadze kukamrinda bwanao,
ye mfalume? Kpwa mana mutu mmwenga akainjira pho kambini ili
amuangamize.
16 Dzambo hiri muchirorihenda si nono. Dza Mwenyezi Mlungu arivyo
moyo, munafwaha kufwa, kpwa sababu tamkamrinda bwana wenu,
mmwagirwa mafuha wa Mwenyezi Mlungu. Ro fumo na buru ra madzi ra
mfalume chiroikpwa phephi na chitswache, ri kuphi vino?”
17 Naye Sauli achitambukira sauti ya Daudi achiamba, “Yo ni sautiyo
mwanangu Daudi?” Daudi achiamba, “Oho, ni sauti yangu, bwana wangu,
mfalume.”
18 Achienderera kugomba achiamba, “Kpwadze bwana wangu anani-
indza mimi mtumishio? Nikosa rani rorihenda na ni uyi wani nrionao?
19 Bwana wangu mfalume nakuvoya usikize maneno ga mimi mtumishio.
Napho ni Mwenyezi Mlungu ndiye yekusunganya dzulu yangu, phahi
naakubali sadaka. Ela ichikala ni anadamu, Mwenyezi Mlungu naalani,
mana akanizola, nisikale na seemu katika urisi huriohewa ni Mwenyezi
Mlungu, achiniamba, ‘Phiya vyako ukahumikire milungu yanjina.’
20 Phahi usiriche milatso yangu imwagike photsi kure na tsi ya Mwenyezi
Mlungu; mana mfalume wa Iziraeli akanitulukira ili aindze uhai wangu,‡
dza vira mutu aindzavyo kpware mwangoni.”
21 Ndipho Sauli achiamba, “Nkakukosera, uya mwanangu Daudi, mana
sindakuhendera mai tsona. Kpwa mana rero maisha gangu gakakala na
samani kpwako. Kpweli nkahenda upumbavu nami nkakosera sana.”
22 Naye Daudi achijibu achiamba, “Fumoro hiri hipha, ee mfalume!
Asikario mmwenga naedze, arihale.
23 Mwenyezi Mlungu nkuripha chila mutu sawa-sawa na hakiye na
uaminifuwe. Kpwa mana rero Mwenyezi Mlungu akakutiya mwangu
mikononi, ela mino nkarema kukuhendera mai uwe mmwagirwa mafuha§
wa Mwenyezi Mlungu.
24 Chisha, viratu maishago gachivyokala na samani phangu matsoni rero,
ndivyo na maisha gangu gakale na samani matsoni pha Mwenyezi Mlungu,
anitivye na tabu zosi.”
25 Ndipho Sauli achimuambira Daudi, “Barikiwa mwanangu Daudi,
undahenda mambo mabaha, tsona kpwa kpweli undaongokerwa.” Phahi,
Daudi waphiya vyakpwe, Sauli naye achiuya kpwakpwe.

27

Daudi anadziunga na Afilisti

1 Naye Daudi wagomba chimoyo-moyo achiamba, “Siku mwenga Sauli
andakpwedza aniolage, baha nchimbire mphiye tsi ya Afilisti. Chihivyo
Sauli andakata tamaa ya kuniendza tsona kahi ya tsi ya Iziraeli nami
ndatiya.”
2 Phahi Daudi wauka, iye na hinyo atu magana sita ariokala nao,
achiphiya kpwa Akishi mwana wa Maoki, mfalume wa Gathi.
3 Achisagala hiko Gathi kpwa Akishi phamwenga na atue, chila mutu na
atu a nyumbaye. Daudi wakala na hinyo achee airi, yani, Ahinoamu kula
Jeziriili na Abigaili kula Karimeli, ariyekala mkpwaza mfwadzi Nabali.
4 Sauli ariphoambirwa Daudi akachimbirira Gathi, kayamlunga tsona.

‡ **26:20 26:20** Vitabu vyanjina vina *mfalume akatuluka kpwedzaindza tsaha.*
§ **26:23 26:23** Au, Masihi (soma 1 Samueli 2:10).

5 Wakati mmwenga Daudi wamuambira Akishi, “Napho ukanitsunuka
uniphe phatu kpwenye mudzi mmwengawapho wa midzi midide nsagale
hiko. Kpwa utu wani mtumwao asagale kpwenye mudzi wa chifalume
phamwenga nawe?”
6 Ndipho siku iyo Akishi achimupha Zikilagi, ndio mana hinyo mudzi wa
Zikilagi ni mali ya afalume a Juda hadi rero.
7 Daudi wasagala kpwenye tsi ya Afilisti mwaka mmwenga na miezi
mine.
8 Naye Daudi na atue kala achiambuka na kuashambuliya Ageshuri,
Agirizi na Aamaleki ariokala enyezi a tsi hiyo, kula Telemu, njira ya Shuri
hadi mphaka wa Misiri.
9 Chisha Daudi waipiga tsi hiyo, karichire moyo mutu akale mlume wala
mchetu. Wahala zewe mang’ondzi, ng’ombe, punda, ngamia na mavwazi,
chisha achiuya kpwa Akishi.
10 Akishi kala achimuuza, “Mkashambuliya uphande uphi rero?” Naye
Daudi kala achiamba, “Rero hukashambuliya Negebu ya Juda,” au wakati
wanjina akamuamba, “Negebu ya Ajerahimeeli,” au wakati wanjina
akamuamba, “Negebu ya Akeni.”
11 Daudi kayaricha moyo mutu hata mmwenga, si alume wala achetu,
taphana ariyeuya naye Gathi mana waamba, “Asiutongee kpwa kuamba,
‘Daudi wahenda hivi,’ ” Na hivyo ndivyo irivyokala desturiye wakati wosi
ariphokala tsi ya Afilisti.
12 Hivyo Akishi wamuamini sana Daudi hadi achiamba mwakpwe
moyoni, “Wazirwa tsetsetse ni hinyo atue Aiziraeli, phahi andakala
mtumishi wangu siku zosi.”

28

1 Siku hizo Afilisti akusanya majeshi gao ili apigane viha na Iziraeli.
Akishi achimuambira Daudi, “Nalonda umanye kukala uwe na atuo
mundadziunga na jeshi rangu huphiyeni vihani.”
2 Daudi naye achimjibu achiamba, “Uchivyogomba ni sawa kabisa nawe
undadzionera mwenye vira mtumishio anavyoweza kuhenda.” Akishi
achimuamba Daudi, “Ichikala unaweza kuhenda vivyo phahi ndakuhenda
mrindzi wangu wakati wosi.”

Sauli anaphiya mburugani

3 Wakati hinyo Samueli kala akafwa nao Aiziraeli osi kala akamririra na
akamzika hiko kpwakpwe mudzini, hiko Rama. Sauli naye kala akaazola
apigadzi mburuga na atsai osi atuluke Iziraeli.
4 Hinyo Afilisti adzikusanya achendachita kambi yao hiko Shunemu.
Sauli naye waakusanya Aiziraeli osi achendachita kambi yao hiko mwango
wa Giliboa.
5 Sauli ariphoona ro jeshi ra Afilisti waogopha na achikakama sana.
6 Ariphokpwendauza ushauri kpwa Mwenyezi Mlungu, ye Mwenyezi
Mlungu kayamjibu kutsupira ndoso, wala kutsupira Urimu wala kutsupira
manabii.
7 Ndipho Sauli achiambira atumishie, “Kaniendzereni mchetu ambaye
anaweza kupiga mburuga ili niphiye akanilorere.” Nao atumishie
achimjibu achiamba, “Kuna mmwenga hiko Eni-Dori.”
8 Phahi Sauli wadzigaluza kpwa kuvwala nguwo zanjina na achiphiya
phamwenga na ayae airi. Ariphofika kpwa hiye mchetu usiku

28:3 28:3 1 Samueli 25:1 **28:3 28:3** Alawi 20:27; Kumbukumbu 18:10–11 **28:6 28:6** Isabu 27:21

achimuamba, “Nalonda unipigire mburuga na uniihire chiuganga mutu
ndiye kuhadzira”
9 Yuya mchetu achimjibu achiamba, “Kpwani kumanya vyo Sauli arivy-
oolaga apigadzi mburuga na atsai osi tsi ndzima? Mbona ukedzanihega
kpwa niolagbwe?”
10 Ela Sauli wamuapira achimuambira, “Naapa kpwa dzina ra Mwenyezi
Mlungu kukala kundatiywa adabu kpwa ajili ya dzambo hiri.”
11 Ndipho hiye mchetu achiuza, “Unalonda nkuihire ani?” Sauli
achimjibu achiamba, “Niihira Samueli.”
12 Hiye mchetu ariphomuona Samueli, wapiga kululu achimuuza Sauli,
“Mbona ukanichenga? Avi we u mfalume Sauli!”
13 Mfalume wamjibu, “Usiogophe niambira tu chira unachochiona.”
Yuya mchetu achiamba, “Naona roho inatuluka kula kuzimu.”
14 Sauli wauza, “Anaonekana dza utu wani?” Hiye mchetu wajibu, “Ni
mtumia akavwiswa vwazi.” Hipho Sauli achimanya kukala ni Samueli,
ndipho achizama hadi chilanguche chichiguta photsi, achimsujudiya.

15 Alafu Samueli achimuuza Sauli, “Unaniyugirani? Kpwa utu wani
ukanireha hiku?” Naye Sauli achijibu achiamba, “Mino nina tabu kulu
kpwa kukala Afilisti ananipiga viha naye Mlungu akaniricha. Kanijibu
tsona kpwa kutsupira manabii wala kpwa kutsupira ndoso. Ndio mana
nkakuiha ili uniambire ra kuhenda.”
16 Hipho Samueli wamuamba, “Napho Mwenyezi Mlungu akakuricha na
akakala mvihao, mbona phahi unaniuza mimi?
17 Mwenyezi Mlungu akakuhendera kama arivyogomba kutsupira kp-
wangu mimi. Akakufuta ufalume wa Iziraeli naye akaupha Daudi,
Muiziraeli myao.
18 Kpwa kukala uwe kuyatii amuri ya Mwenyezi Mlungu wala kuyam-
timizira tsukizize kpwa kuangamiza Aamaleki na vitu vyao tsetsetse, ndiyo
sababu akakuhendera gaga rero.
19 Mwenyezi Mlungu andakutiya mikononi mwa Afilisti, uwe
phamwenga na jeshi ra Aiziraeli. Chisha muhondo uwe na anao
mundadziunga nami hiko kuzimu.”
20 Sauli ariphosikira maneno ga Samueli, gafula wadzibwaga chimabum-
abu kpwa wuoga munji. Wakosa mkpwotse mana kala kakarya mutsi na
usiku wosi.

21 Ndipho yuya mchetu achimsengerera Sauli na ariphomuona anaphaha
tabu sana wamuamba, “Mino mtumwao nkazindza maisha gangu kuhenda
uchigoniambira.
22 Phahi nami niphundza mtumishio. Ndakutayarishira chakurya urye
ili uphahe mkpwotse wa kuuyira.”
23 Ela ye warema achiamba, “Mino sindarya.” Ndipho atumishie
phamwenga na ye mchetu achimlazimisha arye naye achikubali. Achi-
unuka kula hipho photsi achisagala chitandani.
24 Hiye mchetu kala phakpwe kaya ana mwana ng’ombe wa kunona,
achimtsindza wangbwi-wangbwi, achikanda unga na achitengeza mikahe
isiyotiywa hamira.
25 Chakurya chiriphokala tayari, wamuandazira Sauli na atumishie
achirya, ndipho achigbwira njira achiuka usiku uho.

28:17 28:17 1 Samueli 15:28 **28:18 28:18** 1 Samueli 15:3–9

29

Afilisti anamkahala Daudi

1 Phahi hinyo Afilisti akusanya majeshi gao gosi hiko Afeki nao Aiziraeli
achita kambi yao phephi na pula ya madzi iriyo Jeziriili.
2 Akulu a Afilisti na vikosi vyao vya gana-gana na elufu-elufu atsupa
mbere naye Daudi na atue phamwenga na mfalume Akishi achikala
nyuma.
3 Ndipho akulu a jeshi a Afilisti achiuza, “Hinya Aeburania anahendani
phano?” Naye Akishi waajibu achiamba, “Avi yuno ni Daudi, yuya
ariyekala ni mtumishi wa Sauli mfalume wa Iziraeli, ambaye siku hizi
analungana nami. Hangu ariphorichana na Sauli na kpwedza kpwangu
ni zaidi ya mwaka, wala mino sidzangbwemuona na kosa hata rero.”
4 Ela hinyo akulu a jeshi a Afilisti achimreyera Akishi na achimuambira,
“Hiyu muuyize kpwa hura mudzi uriomupha wala asiphiye phamwenga
naswi vihani, sedze akaugalukira. Mutu hiyu andadzipatanisha na
bwanawe kpwa kuolaga atu ehu?
5 Dze! Yuno siye yuya Daudi, ambaye achetu amuimbira na kulavuk-
izana na kumvwinira achiamba,
‘Sauli akaolaga maelufuge,
Daudi naye akaolaga makumige ga maelufu.’ ”
6 Ndipho Akishi achimuiha Daudi, achimuambira, “Naapa kpwa dzina
ra Mwenyezi Mlungu ariye moyo, kukala uwe ukakala muaminifu, na
kpwangu mimi naona ni vinono kukala uwe hukale huchiphiya vihani na
kuuya. Hangu siku uriphokpwedza kpwangu hadi rero sidzangbwekuona
na kosa rorosi, ela nyo akulu a jeshi akakurema.
7 Phahi uya, uphiye vyako kpwa amani, sedze ukaatsukiza vilongozi a
Afilisti.”
8 Naye Daudi achimuuza Akishi, “Kpwani mino nkahendadze? Hangu
siku niriphokpwedza kpwako hadi rero mino mtumwao waniphaha na
kosa rani, hata unikahaze kpwendapigana na aviha a bwana wangu
mfalume?”
9 Akishi achimjibu Daudi achiamba, “Mino namanya kukala u mnono
matsoni phangu, dza malaika wa Mlungu, ela hinyo akulu a jeshi a Afilisti
akaamba, ‘Hiyu kandaambuka phamwenga naswi kuphiya vihani.’
10 Kpwa hivyo muhondo lamuka ligundzu chiti, uwe na atumwa a
bwanao Sauli uriokpwedza nao, kuching’ala mphiye vyenu.”
11 Phahi Daudi na atue alamuka chiti, achiuka kuuya tsi ya Afilisti. Ela
nyo Afilisti aambuka kuphiya Jeziriili.

30

Aamaleki anaocha mudzi wa Zikilagi

1 Siku ya hahu Daudi na atue afika Zikilagi. Ariphofika kuko achikuta
Aamaleki akashambuliya Negebu na Zikilagi. Hinyo Aamaleki kala
akaupiga mudzi wa Zikilagi na achiutiya moho.
2 Ahala mateka achetu ariokalamo, avyere kpwa adide; taayaolaga
yeyesi, ela aahala, achiphiya nao.
3 Phahi Daudi na atue ariphofika, mudzi kala ukaochwa na achetu aho
na ana ao, alume kpwa achetu, akahalwa mateka.
4 Ndipho Daudi na atu ariokala phamwenga naye achiudula ndiro
achirira hadi achikala taana nguvu za kurira tsona.

29:5 29:5 1 Samueli 18:7; 21:11

5 Hara achetu airi a Daudi, Ahinoamu kula Jeziriili na Abigaili, ariyekala
mkpwaza mfwadzi Nabali kula Karimeli, nao kala akahalwa mateka.
6 Daudi wasononeka sana kpwa mana atu kala analonda kumpiga mawe
kpwa sababu chila mutu kala ana utsungu wa anae a chilume na a
chichetu. Ela Daudi wadzipha moyo kahi ya Mwenyezi Mlungu, Mlunguwe.

Daudi analunga Aamaleki

7 Chisha Daudi achimuambira mlavyadzi-sadaka Abiathari, mwana
wa Ahimeleki, "Navoya unirehere chira chisibao." Naye Abiathari
achimphirikira.
8 Daudi wauza kpwa Mwenyezi Mlungu achiamba, "Dze! Ro jeshi
nchirilunga ndariphaha?" Naye achimjibu achiamba, "Alunge, kpwa
kpweli undaaphaha nawe undativya atuo osi."
9 Phahi Daudi phamwenga na hara atue magana sita aphiya hadi
ariphofika chidzuho cha Besori, atu magana mairi achisala hipho.
10 Atu aho arichwa nyuma kpwa sababu kala akaremwa sana hadi
achishindwa kuvuka hicho chidzuho, ela Daudi phamwenga na atu
magana mane aenderera kualunga.
11 Ariphokala anaphiya akpwendamuona Mmisiri mmwenga vuweni,
nao achimreha kpwa Daudi. Amupha chakurya na madzi ga kunwa.
12 Chisha achimupha chipande cha mkpwahe wa tini na vipanda viiri vya
zabibu; naye ariphomala kurya achiphaha mkpwotse, kpwa mana kala ana
siku tahu kadzangbwerya wala kunwa madzi.
13 Ndipho Daudi achimuuza, "We u mtumwa wa ani, na ulaphi?" Naye
achiamba, "Mino ni barobaro wa kula Misiri, nami ni mtumwa wa
Muamaleki mmwenga. Bwana wangu waniricha siku tahu chizotsupa
mana kala ni mkpwongo.
14 Swino hwashambuliya Negebu ya Akerethi, Negebu ya seemu ya Juda
na Negebu ya Kalebu. Na huchiocha mudzi wa Zikilagi."
15 Daudi achimuuza, "Dze! We unaweza kuniphirika hadi nfike kpwa
ro jeshi?" Naye achijibu achiamba, "Uchiapa kpwa Mlungu kukala
kundaniolaga wala kunilavya kpwa bwana wangu, mino ndakuphirika
hadi phapho."

Daudi anativya atue

16 Phahi ye barobaro wamlongoza Daudi kutserera hadi pho phar-
iphokala ro Jeshi. Ariphofika, aona ro jeshi ra Aamaleki rikamwagikana
chila phatu, anarya na kunwa na kuhenda karamu, kpwa sababu ya hizo
zewe nyinji arizokala akahala kula tsi ya Afilisti na ya Juda.
17 Naye Daudi achiapiga hangu dziloni hadi dziloni ya siku ya phiri, na
taphana ariyesala, isiphokala barobaro magana mane ariopanda ngamia
na kuchimbira.
18 Daudi waphaha chila chitu ambacho kala chikatekpwa ni Aamaleki na
achiativya achee airi.
19 Takuyaangamika yeyesi, si mdide wala mvyere, ana a chilume wala
a chichetu. Na taphana chochosi ambacho chahalwa zewe ambacho
tachiyaphahikana, naye Daudi achiviuyiza vyosi.
20 Naye achihala vyaa vyosi vya mang'ondzi na ng'ombe, na atue
achivitsunga kuvitanguliza mbere za nyama anjina, kuno anaamba, "Zizi
ni zewe za Daudi."

30:5 **30:5** 1 Samueli 25:42–43 **30:7** **30:7** 1 Samueli 22:20–23

21 Daudi waphiya hadi chidzuho cha Besori kurikokala na hara atu
magana mairi. Atu aho kala akarichwa phapho kpwa mana kala
akaremwa sana hata taayaweza kumlunga Daudi. Atu aho atuluka
kondze ili akamchinjire Daudi na atu ariokala phamwenga naye. Daudi
ariphoafikira phephi achialamusa.
22 Ela atu ayi na asiofwaha, kahi za hinyo ariophiya na Daudi achi-
amba, "Kpwa kukala atu hinya taayaphiya phamwenga naswi vihani,
taundaaganyira hizo zewe huchizoziuyiza, isiphokala chila mmwenga wao
andauyizirwa mchewe na anae aphiye vyao."
23 Daudi achiajibu achiamba, "Hata enehu, msikale achoyo kpwa zewe
huchizohewa ni Mwenyezi Mlungu. Mana iye ndiye achiyehurinda na
kutiya mikononi ro jeshi richirokpwedza kuhushambuliya.
24 Chisha hivyo mgombavyo ni ani ndiyekuphundzani? Kpwa mana
fungu ra aphiyaye vihani, rindakala sawa na fungu ra hiye akalaye nyuma
kurinda kambi."
25 Phahi hangu siku iyo Daudi waika dzambo hiro rikale shariya na lagizo
ra Iziraeli hadi rero.

Daudi anaapha asenae zawadi

26 Daudi ariphouya Zikilagi, waaphirikira atumia a Juda ambao kala
ni asenae, mtalo wa zewe achiaambira, "Namwi phokerani zawadi
huchizozihala zewe kula kpwa aviha a Mwenyezi Mlungu."
27 Daudi wahuma zawadi hizo kpwa vilongozi a midzi hino: Betheli,
Ramothi-Negebu, Negebu, Jatiri,
28 Aroeri, Sifimothi, Eshitemoa,
29 na Rakali. Chisha achihuma zawadi kpwa ariokala midzi ya
Ajerahimeeli, na ya Akeni.
30 Piya waphirika midzi ya Horima, Borashani, Athaki;
31 Heburoni na seemu zanjina zosi ambazo Daudi na atue kala
akazitsupira-tsupira.

31

Chifo cha Sauli na anae

1 Phahi Afilisti apigana na Aiziraeli, nao atu a Iziraeli achichimbira
Afilisti, na anji aho achiolagbwa mwango wa Giliboa.
2 Afilisti ang'akira sana Sauli na anae, na achiolaga Jonathani, Abinadabu
na Maliki-Shua, ana a Sauli.
3 Viha vyakala vikali kpwa Sauli, hata anajeshi akuhumira maha
achimgbwira na achimlumiza vibaya sana.
4 Ndipho Sauli achimuambira mtsukuziwe wa silaha, "Tuluza upangao
unidunge nao, sedze hinya atu asiodekpwa akanidunga na kunihenda
akanigayisa." Ela iye mtsukuziwe wa silaha warema, kpwa sababu
waogopha sana. Phahi Sauli achihala upangawe, achiugbwerera.
5 Kuona Sauli akafwa, ye mtsukuziwe wa silaha naye wagbwerera
upangawe na achifwa phamwenga naye.
6 Vivyo ndivyo ambavyo Sauli wafwa phamwenga na anae ahahu,
mtsukuziwe wa silaha na atue osi, afwa chivyamwenga siku iyo.
7 Aiziraeli asagalao uphande wanjina wa dete ra Jeziriili na hara
ariosagala ng'ambo ya phiri ya muho Joridani, ariphoona jeshi ra Iziraeli
rikachimbira na kukala Sauli na anae akafwa, aricha midzi yao nao
achichimbira. Afilisti akpwedza achiiteka yo midzi, achisagala mumo.

8 Siku ya phiriye, Afilisti ariphokpwendahala zewe za atu arioolagbwa,
amuona Sauli na anae ahahu akafwa dzulu ya mwango wa Giliboa.
9 Amkata chitswa, achimvula silahaze, alafu achiphirika ajumbe pande
zosi za tsi ya Afilisti, ili akatangaze habari kpwenye nyumba za kuvoya
vizuka vyao na kpwa atu ao.
10 Silaha za Sauli aziika nyumba ya kuvoya Ashitorethi na mwiriwe
achendautsomeka kpwenye ukuta wa mudzi wa Bethi-Shani.
11 Atu a Jabeshi-Giliadi ariphosikira gara arigokala Afilisti akamuhendera
Sauli,
12 phahi masujaa osi, achiphiya usiku kucha, achendahala lufu ra Sauli
na nyufu za anae kula hipho ukuta wa Bethi-Shani. Achiziphirika Jabeshi
arikokpwendaziocha.
13 Chisha ahala mifupha yao achiizika tsini ya mkpwadzu ko Jabeshi na
achifunga siku sabaa.

Chitabu cha phiri cha SAMUELI

Tanga mbere

Chitabu hichi chinaendeleza habari zokomera chitabu cha Samueli wa kpwandza. Haswa chinasemurira utawala wa mfalume Daudi urioandza kama mwaka wa elufu mwenga na kumi hadi mwaka wa magana tisiya na mirongo sabaa hivi, kabila ya Jesu kuvyalwa. Daudi watsambulwa ni Mlungu, achikala mtawala wa Iziraeli yosi na achishinda viha kano nyinji. Wahenda Jerusalemu ikale mudziwe mkpwulu na sanduku ra chilagane achirireha himo. Piya hunaonyeswa ukatili wa Daudi ambapho wasababisha chifo cha Uriya ili afwinike dambi ya kuzinga na Bathisheba. Mlungu watsukizwa ni dambi iyo na nyumba ya Daudi ichiphaha mashaka manji dzagbwe watubu ariphokutana na nabii Nathani. Fundzo hipha ni: nguvu za ushindi ziphahikanazo wakati hunamkuluphira Mwenyezi Mlungu; na mashaka hudzireherago wakati hunakosa kumtii.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Daudi anatawala Juda 1:1—4:12
Daudi anatawala Iziraeli yosi 5:1—24:25
a. Miaka ya kpwandza ya utawala wa Daudi 5:1—10:19
b. Daudi na Bathisheba 11:1—12:25
c. Mashaka ga Daudi 12:26—20:26
Miaka ya mwisho ya Daudi 21:1—24:25

Daudi anaphaha habari za chifo cha Sauli

1 Bada ya chifo cha Sauli, hipho Daudi ariphouya kula kpwendashinda Aamaleki, wakala siku mbiri hiko Zikilagi.
2 Siku ya hahu, kpwakpwedza mutu kula kambi ya Sauli, nguwoze zikakpwanyulwa, chisha ana vumbi mwakpwe chitswani kuonyesa ana sonono. Ariphofika kpwa Daudi, wazama photsi, kumupha ishima.
3 Daudi achimuuza, “Ula kuphi?” Iye mutu achijibu achiamba, “Nkatiya kula kambi ya Iziraeli.”
4 Daudi achimuuza, “Hebu niambira, gakaphiyadze?” Achiamba, “Anajeshi akachimbira kula vihani, chisha anji aho akafwa, piya Sauli naye na mwanawe Jonathani akafwa.”
5 Ndipho Daudi achimuuza yuya barobaro ariyemrehera habari, “Unamanyadze kukala Sauli na mwanawe Jonathani akafwa?”
6 Hiye barobaro achiamba, “Kpwa bahati nono nákala dzulu ya mwango wa Giliboa, nchimuona Sauli akagandamira fumore, na magari ga kuvwehwa ni farasi ga maadui na aphirikie a phephi na kummamanira.
7 Naye aripholola nyuma, waniona, achiniiha. Nchijibu, ‘Ee.’
8 Achiniuza, ‘U ani we?’ Nchimjibu nchiamba, ‘Mino ni Muamaleki.’
9 Achiniamba, ‘Sengera phephi nami, uniolage, mana narumira sana ela roho yangu bado ichere moyo.’
10 Phahi, naima phephi naye, nchimuolaga, kpwa sababu namanya kukala kpwa kpweli kandawezakupona bada ya kugbwa. Nami naihala tadzi iriyokala mwakpwe chitswani na chikuku chirichokala mwakpwe mkpwononi nkavireha kpwa bwana wangu.”

1:6 1:6 1 Samueli 31:1–6; 1 Nyakati 10:1–6

11 Ndipho Daudi wagbwira nguwoze achizikpwanyula na atu osi ariokala
phamwenga naye achihenda dza vivyo.
12 Akala na huzuni, achirira na achifunga hata dziloni, kpwa ajili ya Sauli
na mwanawe Jonathani na kpwa ajili ya Jeshi ra Mwenyezi Mlungu yani
Aiziraeli, kpwa sababu akafwa kpwa upanga.
13 Naye Daudi achimuuza yuya barobaro ariyekala anam'baza habari,
"Ula kuphi we?" Wamjibu achiamba, "Mino ni Muamaleki, mjeni
nsagalaye tsiiyo ya Iziraeli."
14 Daudi achimuuza, "Kpwadze kuyaogopha kumuolaga mmwagirwa
mafuha wa Mwenyezi Mlungu?"
15 Ndipho Daudi achimuiha mmwenga wa barobaro, achimuambira,
"Muolage." Phahi achimdunga fumo achimuolaga.
16 Mana Daudi kala akamuambira, "Milatsoyo na ikale dzuluyo mwenye,
mana ukadzisema mwenye, ukaamba, 'Nkamuolaga mmwagirwa mafuha
wa Mwenyezi Mlungu.' "

Daudi anamririra Sauli na Jonathani

17 Phahi huno ndio wira wa sonono ambao Daudi wautunga ili kumririra
Sauli na mwanawe Jonathani.
18 Iye walagiza wira huno ufundzwe atu a Juda. Wira huno wiihwa uha
(nao waandikpwa kpwenye chitabu cha Jashari*). Wira wenye unaamba
hivi,
19 Atu ario fahariyo, ee Iziraeli, akaolagbwa mwako myangoni!
Lola, masujaa gachivyogbwa gakafwa!

20 Msigasemurire mambo higa hiko Gathi,
msigatangaze hiko njira za Ashikeloni,
sedze achetu a Chifilisti akahererwa,
ana achetu a atu asiotiywa tsatsani akaona raha sana.

21 Mwino myango ya Giliboa,
dzulu yenu kusikalepho manena wala mvula,
wala minda ivyalayo chitu.
Mana kuko ngao za masujaa zatiywa najisi,
ngao ya Sauli, taindapakpwa mafuha tsona.
22 Uha wa Jonathani kala una nguvu,
na upanga wa Sauli wahenda kazi ngumu.
Amwaga milatso ya maadui gao,
na achidunga miri ya masujaa.

23 Sauli na Jonathani amendzwa na ahamira atu.
Maishani wala chifoni taayatengbwa,
akala epesi a mairo kuriko makozi gaurukavyo,
akala na nguvu kuriko simba.

24 Mwino achetu a Iziraeli, mririreni Sauli
ambaye wakuvwikani mavwazi ga kundu ga bei,
ariyepamba nguwo zenu na mapambo ga zahabu.

25 Lola, masujaa achivyogbwa kahi-kahi ya viha!
Jonathani akaolagbwa myangoni.

1:18 1:18 Joshuwa 10:13 * **1:18 1:18** ***Jashari*** manage ni *Chitabu cha enye haki.*

26 Ninasononeka kpwa ajiliyo, mwenehu Jonathani,
Kala uchinimendza sana.
Mendzwayo kpwangu yakala ya ajabu,
Kutsupa mendzwa ya achetu.

27 Lola vyo masujaa gachivyogbwa gakafwa!
Na silaha za viha tazina mana tsona!

2

Daudi anamwagirwa mafuha akale mfalume wa Juda

1 Siku chache bada ya higo kuhendeka, Daudi wauza Mwenyezi Mlungu
achiamba, "Dze, niambuke kuphiya mudzi mmwengawapho wa Juda?"
Mwenyezi Mlungu achimuamba, "Ambuka!" Daudi achiuza, "Niambuke
kuphiya mudzi uphi?" Mwenyezi Mlungu achiamba, "Phiya Heburoni."
2 Phahi Daudi achiambuka kuphiya hiko phamwenga na achee airi,
Ahinoamu wa Jeziriili na Abigaili, gungu ra mfwadzi Nabali wa Karimeli.
3 Daudi piya waphiya na atue ariokala nao, chila mutu na atu a
nyumbaye, achendasagala kpwenye vidzidzi virivyo phephi na Heburoni.
4 Nao atu a Juda aphiya hiko kpwendammwagira Daudi mafuha akale
mfalume wa Juda.
Daudi ariphoambirwa kukala atu a Jabeshi-Giliadi ndinyo ariomzika
Sauli,
5 wahuma ajumbe kpwa atu a Jabeshi-Giliadi kpwendaambira,
"Mwenyezi Mlungu na akujaliyeni kpwa kukala mkamuonera mbazi
bwana wenu Sauli kpwa kumzika.
6 Sambi Mwenyezi Mlungu naakuonyeseni mendzwaye isiyosika na
uaminifuwe. Mino nami ndakuhenderani wema kpwa sababu mkahenda
dzambo nono.
7 Phahi kalani na nguvu na mioyo ya usujaa, mana bwana wenu Sauli
akafwa, nao atu a Juda akanimwagira mafuha nikale mfalume wao."

Kondo kahi ya atu a Sauli na a Daudi

8 Ela Abineri mwana wa Neri, mkpwulu wa jeshi ra Sauli, kala
akamuhala Ishi-Boshethi, mwana wa Sauli, achimreha hadi Mahanaimu.
9 Achimuika akale mfalume dzulu ya Giliadi, Asheri, Jeziriili, Efuraimu,
Benjamini, yani Iziraeli yosi.
10 Hiye Ishi-Boshethi mwana wa Sauli kala ana miaka mirongo mine
ariphoandza kutawala Iziraeli, naye watawala miaka miiri. Ela atu a Juda
agbwirana na Daudi.
11 Muda ambao Daudi watawala Juda hiko Heburoni kala ni miaka sabaa
na miezi sita.
12 Phahi Abineri na jeshi ra Ishi-Boshethi, auka Mahanaimu kuphiya
Gibioni.
13 Naye Joabu mwana wa Seruya na jeshi ra Daudi achituluka, nao
achikutana phephi na ziya ra Gibioni. Achisagala kundi hiri uphande huno
wa ziya na anjina uphande wanjina wa ziya.
14 Abineri achimuambira Joabu, "Nahutsambule barobaro anjina api-
gane mbilili mbere zehu." Joabu achiamba, "Haya! Naapigane."
15 Phahi aunuka achitsupa kuno anaolangbwa, atu kumi na airi kula
Benjamini kpwa niaba ya Ishi-Boshethi na kumi na airi kula jeshi ra Daudi.

2:2 2:2 1 Samueli 25:42–43 **2:4 2:4** 1 Samueli 31:11–13

16 Nao chila mmwenga achimgbwira myawe chitswa na kudunga
upangawe kpwenye lavu ra myawe. Osi agbwa chivyamwenga achifwa,
ndipho phatu hipho phachiihwa Helikathi-Hasurimu,* hiko Gibioni.
17 Bada ya higo kuhendeka, viha vyakala vikali sana, naye Abineri na
atu a Iziraeli achishindwa ni jeshi ra Daudi.
18 Ana ahahu a Seruya kala a hiko, Joabu, Abishai na Asaheli. Hiye
Asaheli kala ana mairo dza chiphala.
19 Naye Asaheli wamzoresa Abineri na kayagaluka kuphiya mkpwono
wa kulume wala mkpwono wa kumotso.
20 Phahi Abineri aripholola nyumaye wauza, "Ni uwe Asaheli?"
Achimjibu achiamba, "Ni mimi."
21 Phahi Abineri achimuambira, "Galuka mkpwono wa kulume au
mkpwono wa kumotso, ukamgbwire mmwengawapho wa barobaro,
uzihale silahaze." Ela Asaheli kayakubali kugaluka na kuricha kumzoresa.
22 Abineri achimuambira Asaheli kano ya phiri, "Galuka, richa ku-
nizoresa mimi, mbona unalonda nikuolage? Nchikuolaga ndawezadze
kuima mbere za nduguyo Joabu?"
23 Ela warema kugaluka, ndipho Abineri achimdunga ndanini kpwa tsa
ya nyuma ya fumore hadi hiro fumo richifurika, naye achigbwa phapho
hipho achifwa. Atu osi ariofika hipho ariphofwerera Asaheli, aima.
24 Ela Joabu na Abishai aandza kumzoresa Abineri, dzuwa ririphokala
rikatswa kala akafika chidzango cha Ama phephi na Giya kpwenye njira
iphiyayo weru wa Gibioni.
25 Ndipho atu a Benjamini achikusanyika tsona phamwenga nyuma ya
Abineri, achiunda chikosi cha nguvu achichita palo dzulu ya chidzango.
26 Chisha hiye Abineri achimkotera kululu Joabu achiamba, "Dze, swino
huenderere kuolagana hadi rini? Kumanya mambo higa mwishowe ni
utsungu? Ugodzani usiyeaamuru atu auye na kuricha kuazoresa ndugu
zao?"
27 Naye Joabu achiamba, "Naapa kpwa dzina ra Mlungu ariye moyo,
kama kugombere, phahi hinya atu angeenderera kuzoresa ndugu zao hadi
ligundzu."
28 Phahi Joabu wapiga gunda, na anajeshi osi achiima, taayazoresa
Aiziraeli wala kupigana nao tsona.
29 Abineri na atue anyendeka uphande wa mtswerero wa dzuwa wa Dete
ra Joridani usiku wosi, achivuka muho Joridani na achinyendeka ligundzu
rosi† hadi achedza Mahanaimu.
30 Joabu wauya kula kuzoresa Abineri achikusanya phamwenga atue osi.
Jeshi ra Daudi kala rikaphungukirwa ni atu kumi na tisiya bila kumuolanga
Asaheli.
31 Ela atu a Daudi kala akaaolaga atu a Benjamini ariokala phamwenga
na Abineri magana mahahu na mirongo sita.
32 Joabu na atue amuhala Asaheli achendamzika kpwenye mbira ya ise
yokala hiko Bethilehemu. Chisha achinyendeka usiku kucha hata anafika
Heburoni, kukacha.

3

1 Phahi viha kahi ya atu a Sauli na atu a Daudi vyadumu kpwa muda wa
kutosha. Daudi achienderera kuimarika, ela nyumba ya Sauli yaenderera
kukala nyonje.

---

* **2:16 2:16** Phatu hipha phaihwa tsa ya upanga. † **2:29 2:29** au *Bithironi yosi.*

2 Hiko Heburoni Daudi wavyarirwa ana hinya: mwanawe wa kpwandza
kala ni Amunoni, nine ni Ahinoamu kula Jeziriili.
3 Mwanawe wa phiri ni Kileabu, nine ni Abigaili gungu ra Nabali, kula
Karimeli. Mwanawe wa hahu ni Abusalomu, nine ni Maaka mwana
mchetu wa Talimai, mfalume wa Geshuri.
4 Wa ne kala ni Adonija, ariyemvyala na Hagithi. Wa tsano kala ni
Shefatia, ariyemvyala na Abitali.
5 Wa sita kala ni Ithireamu, ariyemvyala na mchewe yeihwa wanjina
Egila. Hinya ndio ovyalwa ni Daudi hiko Heburoni.

Abineri ayadziunga na Daudi

6 Viha viriphokala vinaenderera kahi ya atu a Sauli na atu a Daudi,
Abineri kala anazidi kuphaha nguvu kahi za atu a Sauli.
7 Sambi mfwadzi Sauli kala ana mwanachetu aihwaye Risipa, mwana
mchetu wa Aya. Naye Ishi-Boshethi achimuuza Abineri, “Mbona ukalala
na mkpwaza baba?”
8 Abineri wareyezwa sana ni maneno ga Ishi-Boshethi achiamba,
“Kpwani mino ni diya hata nilunge-lunge atu a Juda aphiyako? Mimi
nkakala muaminifu kpwa nyumba ya sowe Sauli, nduguze na asenae,
sikakutiya uwe mkpwononi mwa Daudi. Ela rero unaamba ni mkpwosa
kpwa kukala na mchetu hiyu.
9 Mlungu naanitiye adabu kali mimi Abineri nisiphomuhendera Daudi
dza vira arivyoapirwa ni Mwenyezi Mlungu.
10 Yani, kuutsamiza ufalume kula nyumba ya Sauli na kuchiimarisha
chihi cha utawala cha Daudi katika Iziraeli na Juda, kula Dani hadi Beeri-
Sheba.”
11 Hipho Ishi-Boshethi kayaweza kumjibu Abineri neno ranjina kpwa
sababu kala anamuogopha.
12 Phahi Abineri wahuma ahumwa kpwa Daudi hiko Heburoni aka-
muambire, “Tsi hino ni ya ani? Nahuike chilagane nami ndakuterya
kuareha Aiziraeli osi uatawale.”
13 Daudi achiamba, “Ni sawa ndaika chilagane nawe, ela nina sharuti
mwenga bahi nlondaro kula kpwako naro ni hiri: Uchedza kundaniona
uso wangu bila ya kunirehera Mikali mwana mchetu wa Sauli.”
14 Chisha Daudi wahuma ajumbe kpwa Ishi-Boshethi, mwana wa Sauli,
kumuamba, “Niuyizira mkazangu Mikali, niriyemposa kpwa masunyu
gana ga Afilisti.”
15 Phahi Ishi-Boshethi wahuma atu akamuhale Mikali kula kpwa
mlumewe Palitieli mwana wa Laishi.
16 Hiye mlumewe walungana naye kuno anarira hadi achifika naye
Bahurimu. Ndipho Abineri achimuambira, “Hebu uya.” Naye achiuya.
17 Phahi Abineri wahenda mashauri na atumia a Iziraeli achiamba,
“Kpwa muda mure kala mnalonda Daudi akutawaleni.
18 Sambi hendani hivyo mana Mwenyezi Mlungu wamuahidi Daudi
achiamba, ‘Kpwa mkpwono wa mtumishi wangu Daudi, ndaativya atu
angu Iziraeli kula kpwa mikono ya Afilisti, na kula kpwa mikono ya aviha
aho anjina osi.’ ”
19 Abineri piya wagomba na atu a Benjamini chisha achiphiya kugomba
na Daudi hiko Heburoni chila chitu ambacho chivyazi chosi cha Benjamini
na Aiziraeli anjina alonda chihendwe.

3:9 3:9 1 Samueli 15:28 **3:14 3:14** 1 Samueli 18:27

20 Abineri ariphofika kpwa Daudi hiko Heburoni phamwenga na atu
mirongo miiri, Daudi waahendera karamu.
21 Ndipho Abineri achimuambira Daudi, “Nricha niphiye vyangu
nkamkusanyire bwana wangu mfalume Aiziraeli osi, ili aike chilagane
nawe, uweze kutawala vyosi ulondavyo.” Phahi Daudi achimruhusu
Abineri naye achiphiya vyakpwe kpwa amani.

Joabu anamuolaga Abineri

22 Badaye anajeshi a Daudi phamwenga na Joabu atsoloka kula kpwen-
davamia, achireha zewe nyinji. Ela Abineri kala kaphamwenga na Daudi
ko Heburoni, mana kala Daudi akamruhusu aphiye vyakpwe kpwa amani.
23 Joabu na anajeshi osi okala phamwenga naye ariphotsoloka, atu
amuambira Joabu, “Abineri che akedza kpwa mfalume, naye akamruhusu
akaphiya vyakpwe kpwa amani.”
24 Ndipho Joabu achimlunga mfalume achimuamba, “Ukahendadze we?
Mbona Abineri akedza na ukamruhusu aphiye vyakpwe?
25 Uwe unammanya Abineri akedza ili akuchenge, amanye gosi upangago
na uhendago.”
26 Joabu ariphola kpwa Daudi, wahuma ajumbe amlunge Abineri,
achimuuyiza kula chisima cha Sira. Ela Daudi kala kana amanyaro.
27 Naye Abineri ariphouya Heburoni, Joabu wamuiha kanda achendaima
naye phatu kanda mo ryangoni avi ayagomba naye njama, achimdunga
ndanini hadi achifwa kpwa sababu ya kumuolaga mwanao Asaheli.
28 Chisha Daudi ariphosikira kuhusu dzambo hiri, waamba, “Mimi na
ufalume wangu tahuna makosa mbere za Mwenyezi Mlungu hata kare na
kare, kpwa sababu ya milatso ya Abineri mwana wa Neri.
29 Naimuuyire mwenye Joabu na nyumba yosi ya ise. Chisha iyo nyumba
ya Joabu isikose kukala na mutu ariye na chironda chidodacho, au ariye
na mahana, au mwenye kugutsira na gongo, au ndiyeolagbwa vihani au
mutu ambaye andatsowa chakurya.”
30 Phahi Joabu na mwanao Abishai amuolaga Abineri kpwa sababu
waaolagira mwanao wao Asaheli vihani hiko Gibioni.
31 Chisha Daudi waambira Joabu na anajeshi osi ariokala phamwenga
naye, “Kpwanyulani nguwo zenu, mkavwale magunia mumririre Abineri
kuno mkatanguliya ro jeneza.” Naye mfalume Daudi wanyendeka nyuma
ya jeneza,
32 achendamzika Abineri hiko Heburoni. Mfalume Daudi waudula ndiro,
achimririra pho mbirani, nao atu osi achirira.
33 Ndipho mfalume achiimba wira wa kumririra Abineri achiamba,
“Ikakaladze Abineri afwe dza afwavyo mzuzu?
34 Mikonoyo taifungirwe,
Wala magulugo tagakafungbwa silisili;
Ela ukafwa dza mutu achiyeolagbwa ni atu ayi.”
Na atu osi amririra tsona.
35 Alafu atu osi akpwedzamchenga-chenga Daudi kpwa arye chakurya
wakati kabila dzuwa taridzangbwetswa. Ela Daudi achiapa achiamba,
“Mlungu naanitiye adabu kali ichikala ndatata chakurya chochosi kabila
ya dzuwa kutswa.”
36 Atu osi aona dzambo hiro, richiafwahira dza vyo arivyofwahirwa ni
chila mfalume arirohenda.
37 Ndipho atu osi a Iziraeli achimanya kukala mfalume kayashiriki
kuolagbwa kpwa Abineri mwana wa Neri.

38 Chisha mfalume waambira atumishie, “Kpwani mwino tammanya
kukala mkpwulu mmwenga, mutu mashuhuri hipha Iziraeli rero akafwa?
39 Nami rero dzagbwe námwagirwa mafuha nkale mfalume, nkasira
nguvu na hinyo ana a Seruya akanizidi nguvu, phahi Mwenyezi Mlungu
na aariphe atu ayi sawa-sawa na mai gao.”

4

Ishi-Boshethi anaolagbwa

1 Ishi-Boshethi mwana wa Sauli ariphosikira kukala Abineri akafwa hiko
Heburoni, wakosa ujasiri na Aiziraeli osi achiogopha.
2 Hiye mwana wa Sauli kala ana akulu airi a vikosi vya kuvamia atu,
mmwenga waihwa Baana na wa phiri Rekabu ana a Rimoni, kula Beerothi,
wa mbari ya Benjamini; (kpwa mana Beerothi yaolangbwa kukala seemu
ya Benjamini.
3 Na hinyo Abeerothi halisi okala achisagala hipho achimbira kuphiya
Gitaimu, ndiko anakosagala dza achimbizi hadi rero.)

4 Jonathani mwana wa Sauli kala ana mwana ariyekala chiswere,
dzinare waihwa Mefiboshethi. Iye kala ana miaka mitsano, wakati habari
za chifo cha Sauli na Jonathani ziriphofika Jeziriili. Na mrezi wa mwana
wamuunula achichimbira naye. Ariphokala anazola, mwana wamtsuhuka
achigbwa, achikala chiswere.

5 Siku mwenga Rekabu na Baana, ana a Rimoni, kula Beerothi, aphiya
hadi kaya ya Ishi-Boshethi, achifika dzuwa ra mutsi, mwenye kala
anadzioyeza.
6 Phahi ainjira nyumbani, achihenda avi analunga mtsere, achimdunga
ndanini, chisha achichimbira.
7 Hiye mutu na mwanao ariphokala akainjira nyumbani mokala
Ishi-Boshethi arere chitandani mwakpwe chumbani, amdunga ndanini,
achimuolaga. Alafu amkata chitswa achichihala na achiphiya vyao
kutsupira Dete ra Joridani usiku wosi.
8 Achimrehera Daudi chitswa cha Ishi-Boshethi hiko Heburoni,
achimuambira mfalume, “Hichi ni chitswa cha Ishi-Boshethi, mwana wa
Sauli, mvihao, ariyelonda kukuolaga. Rero Mwenyezi Mlungu akakuri-
phizira chisasi uwe bwana wangu mfalume kpwa Sauli na chivyaziche.”
9 Ela Daudi wajibu Rekabu na mwanao Baana, ana a Beerothi achiaam-
bira, “Naapa kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu ariye moyo, ariyenitivya
kula kpwenye shida zosi,
10 mutu mmwenga ariphoniambira, ‘Sauli akafwa,’ achiona kukala
akareha habari nono, namgbwira, nchimuolaga, hiko Zikilagi. Ndiyo tuzo
nriyomupha kpwa ajili ya hizo habarize.
11 Phahi, napho atu ayi akamuolaga mutu asiye na kosa mwakpwe
chitandani, dze, hivi sambi nsiariphize kpwa kumwaga milatsoye, na
nikuuseni mwimwi kula himu duniani?”
12 Ndipho Daudi waamuru atue nao achiaolaga. Bada ya kuaolaga
achiakata mikono na magulu, achiatsundika dzulu ya muhi kanda ya
ziya hiko Heburoni. Nao achihala chitswa cha Ishi-Boshethi achichizika
mbirani ya Abineri hiko Heburoni.

4:4 **4:4** 2 Samueli 9:3 **4:10** **4:10** 2 Samueli 1:1–16

5

Daudi anakala mfalume
wa Iziraeli na Juda
(1 Nyakati 11:1–3)

1 Alafu mbari zosi za Iziraeli akpwedza Heburoni kpwa Daudi achedza-
muamba, “Lola swiswi hu atuo.
2 Hipho kare Sauli ariphokala anahutawala, uwe ndiwe uriyelongoza
Aiziraeli kuphiya vihani na Mwenyezi Mlungu achikuamba, ‘Uwe un-
dakala mrisa wa atu angu Iziraeli, chisha undakala mtawala wao.’ ”
3 Atumia osi a Iziraeli amwedzera mfalume Daudi ko Heburoni, naye
Daudi achiika chilagane nao mbere za Mwenyezi Mlungu ko Heburoni,
achimmwagira Daudi mafuha akale mfalume wa Iziraeli.
4 Daudi kala ana miaka mirongo mihahu ariphoandza kutawala, naye
watawala miaka mirongo mine.
5 Hiko Heburoni watawala miaka sabaa na miezi sita na hiko Jerusalemu
watawala miaka mirongo mihahu na mihahu Iziraeli yosi na Juda.

Daudi anateka Jerusalemu
(1 Nyakati 11:4–9; 14:1–7)

6 Siku mwenga mfalume na atue aphiya Jerusalemu ili akapigane
na Ajebusi, ambao kala achisagala mumo. Ajebusi amuambira Daudi,
“Kundainjira himu bii, kpwa mana hata vipofu na viswere anaweza
kukuzuwiya.” Kala anaona kukala Daudi kandaturya kuinjira himo.
7 Ela Daudi waihala yo ngome ya Sayuni, ambayo ndiyo Mudzi wa Daudi.
8 Siku iyo Daudi waambira atue, “Hiye ndiyeapiga Ajebusi, naatsupire
kpwa mfumbi wa madzi akaapige hinyo viswere na vipofu ambao
Daudi anaamena.” (Ndio mana atu nkuamba, “Nyo vipofu na viswere
taaruhusiwa kuinjira nyumba ya mfalume.”)
9 Phahi Daudi wasagala mumo ngomeni, ndiyo mana uchiihwa Mudzi wa
Daudi. Chisha Daudi achidzenga hinyo mudzi kuuzunguluka, kuandzira
Milo* kuphiya ndani.
10 Naye Daudi wazidi kuhenda nguvu, kpwa mana Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wa majeshi kala a phamwenga naye.
11 Chisha Hiramu mfalume wa Tiro wahuma ahumwa kpwa Daudi,
achireha mierezi phamwenga na mafundi a kutsonga na mafundi a mawe
nao achedzamdzengera Daudi nyumba ya chifalume.
12 Naye Daudi achimanya kukala Mwenyezi Mlungu wamuimarisha
akale mfalume wa Iziraeli na aufanikishe nyo ufalume kpwa ajili ya atue,
Iziraeli.
13 Daudi ariphola Heburoni, wazidi kulóla achetu na anachetu anji hiko
Jerusalemu, achivyarirwa ana anji a chilume na a chichetu.
14 Na higa ndigo madzina ga hinyo ana ariovyalwa hiko Jerusalemu:
Shamua, Shobabu, Nathani, Selemani,
15 Ibuhari, Elishuwa, Nefegi, Jafia;
16 Elishama, Eliada na Elifeleti.

Daudi anaashinda Afilisti
(1 Nyakati 14:8–17)

5:4 5:4 1 Afalume 2:11; 1 Nyakati 3:4; 29:27 **5:6 5:6** Joshuwa 15:63; Aamuli 1:21 * **5:9 5:9** Mana ga Chieburania ga ***Milo*** ni phatu phoodzazwa mitsanga phachikala dza ngazi pana za kutosha kudzenga nyumba dzuluye.

17 Afilisti ariphosikira kukala Daudi akatiywa mafuha ili akale mfalume
wa Iziraeli, Afilisti osi aambuka kpwendamuendza Daudi. Naye Daudi
ariphogasikira, watserera achiphiya ngomeni.
18 Phahi Afilisti kala akedza na kudzitawanya Dete ra Arafa.
19 Phahi Daudi wamuuza Mwenyezi Mlungu achiamba, “Dze, niambuke
nkapigane na Afilisti? Undaatiya mwangu mikononi?” Naye Mwenyezi
Mlungu achimjibu Daudi achiamba, “Ambuka ukapigane na Afilisti kpwa
kukala kpwa kpweli ndaatiya mwako mikononi.”
20 Phahi Daudi waphiya hadi Baali-Perasimu,† achendaashindira hiko, na
achiamba, “Mwenyezi Mlungu akafurikira maadui gangu mbere zangu dza
mafuriko ga madzi.” Kpwa hivyo phatu phapho phaihwa Baali-Perasimu.
21 Afilisti aricha vizuka vyao phapho, na Daudi na atue achivihala
achiuka navyo.
22 Afilisti auya tsona, achimwagikana Dete ra Arafa.
23 Naye Daudi ariphomuuza Mwenyezi Mlungu, Mwenyezi Mlungu
achimuamba, “Usiambuke mwenga kpwa mwenga ela azunguluke
ukaashambuliye kula uphande wa nyuma, hiko mbere za mihi ya
miforisadi.
24 Hipho ndiphosikira misindo dzulu ya yo miforisadi, ndipho nawe up-
hiye wangbwi-wangbwi kpwa kukala Mwenyezi Mlungu akakutanguliya
mberezo kpwendapiga jeshi ra Afilisti.”
25 Daudi wahenda dza arivyolagizwa ni Mwenyezi Mlungu, naye achi-
apiga Afilisti kula Geba hadi Gezeri.

6

Sanduku ra Mlungu
rinarehwa Jerusalemu
(1 Nyakati 13:1–14; 15:25—16:3,43)

1 Daudi wakusanya tsona anajeshi hodari a Iziraeli, elufu mirongo
mihahu.
2 Daudi achiuka phamwenga na hinyo anajeshi kuphiya mudzi wa Baala*
kahi za tsi ya Juda, ili kuriambusa kula kuko sanduku ra Mlungu riihwaro
kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, asagalaye dzulu ya
chihi cha endzi kahi-kahi ya makerubi ario dzulu ya sanduku ra Mlungu.
3 Atsukula hiro sanduku ra Mlungu dzulu ya rukpwama dziphya,
achirituluza kula nyumba ya Abinadabu yokala i chidzangoni. Uza na Ahio
ana a Abinadabu ndio ariolongoza ro rukpwama dziphya,
4 phamwenga na sanduku ra Mlungu. Hiye Ahio kala ananyendeka
mbere ya ro sanduku.
5 Daudi na Aiziraeli osi avwina mbere za Mwenyezi Mlungu kpwa nguvu
zao zosi, kpwa kuimba mawira na kupiga zeze, ngephephe, tamburini,
kayamba na matoazi.
6 Ariphofika phatu pha kuwagira mtsere pha Nakoni, Uza wagolosa mkp-
wonowe kuzuwiya sanduku ra Mlungu, mana ng’ombe kala zikakpwala.
7 Ndipho Mwenyezi Mlungu achimtsukirirwa Uza, achimuolaga phapho
kpwa kosare, naye wafwa phapho mbere ya sanduku ra Mlungu.
8 Daudi watsukirwa mana tsukizi za Mwenyezi Mlungu kala zikamuolaga
Uza, phatu phapho phaihwa Peresi-Uza† hadi rero.

---

† **5:20 5:20** *Baali-Perasimu* manage ni *Mlungu akaamwagikira.* **6:2 6:2** Kutsama 25:22 * **6:2 6:2** ***Baala***: Dzina ranjina ni Kiriathi-Jearimu. Soma 1 Samueli 6:21—7:2. **6:3 6:3** 1 Samueli 7:1–2
† **6:8 6:8** ***Peresi-Uza***: manage ni kumtsukirirwa Uza.

9 Naye Daudi siku iyo wamuogopha Mwenyezi Mlungu achiamba, “Mino
ndarirehadze kpwangu kaya sanduku ra Mwenyezi Mlungu?”
10 Phahi Daudi kayalonda kureha sanduku ra Mwenyezi Mlungu ili
aphiye naro kpwakpwe, Mudzi wa Daudi, ela wariricha nyumbani mwa
Obedi-Edomu, kula Gathi.
11 Phahi sanduku ra Mwenyezi Mlungu rasala nyumbani mwa
Obedi-Edomu kpwa muda wa miezi mihahu, naye Mwenyezi Mlungu
achim’bariki Obedi-Edomu na atu osi a phakpwe kaya.

12 Chisha mfalume Daudi waambirwa kukala, “Mwenyezi Mlungu
akaabariki atu osi a kaya ya Obedi-Edomu na vyosi arivyokala navyo kpwa
ajili ya sanduku ra Mlungu.” Ndipho Daudi achiphiya na achendarihala ro
sanduku ra Mlungu kula kpwa Obedi-Edomu kuno akahererwa hadi Mudzi
wa Daudi.
13 Hinyo atu ariotsukula sanduku ra Mwenyezi Mlungu ariphophiya
nyago sita, Daudi watsindza sadaka ya ndzau wa kunona.
14 Daudi kala akavwala chisibao cha katani naye wavwina mbere za
Mwenyezi Mlungu kpwa nguvuze zosi.
15 Iye na atu osi a Iziraeli arireha ro sanduku ra Mwenyezi Mlungu kuno
anapiga njerejere na kupiga magunda.

16 Sanduku ra Mwenyezi Mlungu ririphokala rinainjizwa Mudzi wa
Daudi, Mikali mwana mchetu wa Sauli, watsungurira na dirishani,
achimuona mfalume Daudi anatina-tina na kufwiha mbere za Mwenyezi
Mlungu, naye achim’bera mwakpwe moyoni.
17 Ariinjiza hiro sanduku ra Mwenyezi Mlungu na achiriika phatuphe,
yani kahi-kahi ya hema ambaro Daudi warichita kpwa ajiliye. Naye Daudi
walavya sadaka za kuochwa na sadaka za amani mbere za Mwenyezi
Mlungu.
18 Na ariphomala kulavya sadaka za kuochwa na sadaka za amani
waabariki atu kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi.
19 Achiaganyira atu osi, borori rosi ra Aiziraeli, alume kpwa achetu, chila
mutu mkpwahe wa bofulo, phande ra nyama na gande ra zabibu. Phahi
atu osi atsamukana, chila mutu achiuya kpwakpwe kaya.

20 Daudi ariphouya kaya ili abariki atu a mwakpwe nyumbani, Mikali
watuluka kondze achendamphokera Daudi, naye achiamba, “Ni ishima
ya viphi hino ya mfalume wa Iziraeli kudzifwenula nguwoze‡ mbere za
atumwa a chichetu a atumishie dza mutu asiyemana adzifwenulavyo
nguwo mbere za atu bila haya!”
21 Naye Daudi achimuambira Mikali, “Nkahenda hivyo mbere za
Mwenyezi Mlungu, ariyenitsambula mimi badala ya sowe, na badala ya
mutu wanjina yeyesi wa nyumbaye, achiniika nikale mtawala wa atue,
Iziraeli. Kpwa hivyo mino ndafwiha mbere za Mwenyezi Mlungu.
22 Tsona nindadziika wa kukosa ishima kuriko hivi, nami ndadziifya
phako matsoni. Ela mbere za hinyo atumwa achetu uchio agomba,
nindaishimiwa.”
23 Phahi Mikali, mwana mchetu wa Sauli, kayaphaha mwana hadi
achifwa vivyo.

6:11 **6:11** 1 Nyakati 26:4–5 **6:19** **6:19** 1 Nyakati 16:43 ‡ **6:20** **6:20** Chieburania tachiamba kukala Daudi kala a chitsaha, ela kala ana chisibao macheye na kana vwazi ga dzulu ga chifalume.

7

Chilagane cha Mlungu na Daudi
(1 Nyakati 17:1–15)

1 Bada ya mfalume ariphokala akaishi mwakpwe nyumbani kpwa muda,
na Mwenyezi Mlungu kala akamupha amani na avihae ariomzunguluka
pande zosi,
2 mfalume wamuambira nabii Nathani, “Lola, mino naishi nyumba ya
mierezi ela ro sanduku ra Mlungu ri ndani ya hema.”
3 Nathani achimjibu mfalume achiamba, “Rorosi uriazaro mwako
moyoni rihende, mana Mwenyezi Mlungu a phamwenga nawe.”
4 Ela usiku hinyo-hinyo, neno ra Mwenyezi Mlungu ramwedzera Nathani
kuamba,
5 “Phiya ukamuambire mtumishi wangu Daudi, ‘Mwenyezi Mlungu
anaamba hivi: Dze, we ndiwe undiyenidzengera mimi nyumba ya kuishi?
6 Kpwa kpweli mino sidzangbwesagala ndani ya nyumba hangu siku
nriyotuluza Aiziraeli kula Misiri hadi rero. Nkasagala hemani chila
kpwahali nrikophiya nao.
7 Kosi nrikophiya na Aiziraeli osi, sidzangbwegomba na chilongozi
yeyesi nriyemtsambula akale chilongozi wa atu angu Iziraeli, kumuamba,
“Mbona kudzangbwenidzengera nyumba ya mierezi?” ’
8 “Sambi phahi, kamuambire mtumishi wangu Daudi, ‘Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba hivi: Nákuhala kula urisani,
urikokala unarisa mang’ondzi, ili ukale mkpwulu wa atu angu Iziraeli.
9 Nami nákala phamwenga nawe kokosi urikophiya, naangamiza
mberezo avihao osi. Nami dzinaro ndarihenda rikale kulu dza madzina
ga atu akulu duniani.
10 Nami ndaatsamburira phatu atu angu Iziraeli phatu pha kuishi,
niahende asagale phapho, ili phakale phao enye. Nao taandauswa tsona,
na atu ayi taandagayisa tsona dza arivyohenda pho kare,
11 hangu nriphoika aamuli a atu angu Aiziraeli. Nindakuoyeza na
maaduigo gosi.
“ ‘Chisha Mwenyezi Mlungu anakuambira kukala andaihenda nyum-
bayo ikale nyumba ya chifalume.
12 Sikuzo zichifika nawe uchifwa na kuzikpwa phamwenga na akareo,
ndakuunurira mwanao, mmwengawapho wa anao mwenye, nami
ndauhenda ufalumewe ukale imara.
13 Iye ndiye ndiyedzenga nyumba kpwa ajili ya dzina rangu, nami
nindauhenda ufalumewe ukale imara hata kare na kare.
14 Mimi ndakala ise, naye andakala mwanangu. Achikosera, ndamtiya
adabu dza mutu amtiyavyo mwanawe adabu na fwimbo, na mapigo
ndigorehwa ni anadamu.
15 Ela mendzwa yangu isiyosika taindamuukira dza vira nirivyomuusira
Sauli, niriyemuusa kabila ya uwe.
16 Na nyumbayo na ufalumeo vindadumu hata kare na kare mbere
zangu. Nacho chihicho cha endzi chindaimarishwa hata kare na kare.’
”
17 Nathani wamuambira Daudi maneno gosi ga ruwiya hino.

Voyo ra Daudi
(1 Nyakati 17:16–27)

7:12 **7:12** Zaburi 89:3–4; 132:11; Johana 7:42; Mahendo 2:30 **7:14** **7:14** Zaburi 89:26–27; 2 Akorintho 6:18; Aeburania 1:5 **7:16** **7:16** Zaburi 89:36–37

18 Ndipho mfalume Daudi achimenya na achisagala mbere za Mwenyezi
Mlungu na achiamba, “Mino ni ani, Ee! Bwana Mlungu, na atu a nyumba
yangu ni utu wani, hata unihendere gosi higa?
19 Chisha higo gachikala tagatosha phako matsoni, ee Mwenyezi Mlungu,
hadi ukanimanyisa mambo ndigohendeka chivyazi changu mimi mtu-
mishio, miaka minji bada yangu. Dze, vino ndivyo unavyoashuulikiya atu,
ee Mwenyezi Mlungu?
20 Niambedze tsona mino Daudi? Mana uwe unamanya mtumishio
vinono, uwe Mwenyezi Mlungu.
21 Ukahenda mambo gaga makulu na ukanimanyisa mimi mtumishio,
kpwa ajili ya nenoro na mendzwayo.
22 “Kpwa hivyo, ee Mwenyezi Mlungu, u Mlungu mkpwulu, kpwa
mana takuna Mlungu wanjina dza uwe, wala taphana Mlungu wanjina
isiphokala uwe, dza vira hurivyosikira na masikiro gehu.
23 Ni taifa riphi phano duniani ririro dza atuo Iziraeli? Riro ni
taifa ambaro uwe warikombola ili rikale rako kpwa ajili ya dzinaro.
Warihendera mambo makulu ga kuogofya kpwa kuturya atu a taifa na
milungu yao mbere za atuo, urioakombola kula Misiri na milunguye.
24 Nawe wahenda atuo Aiziraeli akale imara kpwa ajiliyo mwenye.
Wahenda vivi ili akale atuo hata kare na kare, nawe Mwenyezi Mlungu,
uwe ukakala Mlungu wao.
25 Kpwa hivyo, ee Mwenyezi Mlungu, ritimize rira neno uchirorigomba
kuhusu mimi mtumishio na kuhusu chivyazi changu hata kare na kare.
Henda kama uchivyogomba,
26 henda hivyo ili dzinaro rimanyikane kare na kare. Atu andaamba,
‘Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi ndiye Mlungu wa Iziraeli. Nacho
chivyazi cha mtumishio Daudi, chindaimarishwa mberezo.’
27 Kpwa kukala uwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu
wa Iziraeli ukanifwenurira mimi mtumishio kuamba, ‘Ndakuhenda uwe
na chivyazicho mkale afalume.’ Kpwa hivyo mimi mtumishio, nkaphaha
ujasiri wa kukuvoya voyo riri.
28 Na sambi, uwe Mwenyezi Mlungu mwenye nguvu, uwe macheyo
ndiwe Mlungu na manenogo ni ga kpweli, nawe ukamuahidi mtumishio
mambo higa manono
29 phahi kala razi, kuchibariki chivyazi cha mtumishio, chiphahe
kudumu hata kare na kare mberezo, kpwa mana uwe Mwenyezi Mlungu
mwenye nguvu, ukagomba na kpwa barakazo chivyazi cha mtumishio na
chibarikiwe hata kare na kare.”

8

Ushindi wa Daudi
(1 Nyakati 18:1–13)

1 Bada ya gago Daudi washinda Afilisti na achihala mudzi wa Methegi-
Ama* kula utawala wa Afilisti.
2 Chisha achishinda Amoabu, na achialaza photsi mlolongo, achiapima
na mkowa. Ariphopima ure wa nyo mkowa kano mbiri, kundi hiro
raolagbwa, na ariphopima kano ya hahu, kundi hiro rarichwa moyo. Na
Amoabu achikala tsini ya Daudi nao achikala anamripha kodi.

7:23 **7:23** Kumbukumbu 4:34 * **8:1** **8:1** *Methegi-Ama* ni dzina ranjina ra Gathi.

3 Daudi piya wampiga Hadadezeri mwana wa Rehobu, mfalume wa
Zoba, ariphokala akaphiya kudziuyizira tsona mamlakage hiko seemu ya
muho Yufurati.
4 Iye wamfuta asikari a kupanda farasi elufu mwenga magana sabaa,
asikari a kunyendeka na magulu elufu mirongo miiri. Alafu achiakata
kano farasi osi a kuvweha magari, ela achisaza farasi gana mwenga.
5 Aaramu kula Damasikasi ariphokpwedzamterya Hadadezeri mfalume
wa Zoba, Daudi waolaga Aaramu elufu mirongo miiri na mbiri.
6 Ndipho Daudi achiika vikosi vya anajeshi a kula ufalume wa Aaramu
ko Damasikasi. Phahi Aaramu achikala tsini ya ufalume wa Daudi, nao
achikala anamripha kodi. Mwenyezi Mlungu wamupha ushindi Daudi
chila arikophiya kupigana.
7 Daudi wahala ngao za zahabu zokala zichitsukulwa ni atumishi a
Hadadezeri, achizireha Jerusalemu.
8 Chisha mfalume Daudi wahala shaba nyinji sana kula Beta na Berothai,
midzi yokala ya Hadadezeri.
9 Mfalume Toi wa Hamathi ariphosikira kukala Daudi akashinda jeshi
rosi ra Hadadezeri,
10 wahuma mwanawe Joramu kpwa mfalume Daudi kpwendamjambosa
na kumtogola kpwa kumshinda Hadadezeri, kpwa mana Hadadezeri kala
achipigana na Toi mara kpwa mara. Naye Joramu wamrehera miyo ya
feza, ya zahabu na ya shaba.
11 Miyo iyo mfalume Daudi waitenga kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu,
phamwenga na feza na zahabu ariyoihala kula mataifa ganjina gosi
arigogashinda.
12 Nago ni Edomu,† Moabu, Amoni, Filisti, Amaleki na zewe za
Hadadezeri mwana wa Rehobu, mfalume wa Zoba.
13 Phahi Daudi wamanyikana sana ariphouya kula kuaolaga Aedomu
elufu kumi na nane ko Dete ra Munyu.
14 Tsona Daudi waika vikosi vya majeshi ko Edomu. Nao Aedomu
achikala tsini ya ufalume wa Daudi. Mwenyezi Mlungu wamupha Daudi
ushindi kosi arikophiya.

Maofisaa ga Daudi
(1 Nyakati 18:14–17)

15 Phahi Daudi watawala atu osi a Iziraeli, achiaamulato na kuahendera
haki atue osi.
16 Joabu mwana wa Seruya kala ndiye mkpwulu wa jeshi naye Je-
hoshafati mwana wa Ahiludi kala ni muiki wa vitabu vya kumbukumbu.
17 Sadoki mwana wa Ahitubu na Ahimeleki mwana wa Abiathari kala ni
alavyadzi-sadaka na Seraya kala ni muandishi.
18 Benaya mwana wa Jehoyada waimirira Akerethi na Apelethi,‡ nao ana
a Daudi achikala alavyadzi-sadaka.

9

Daudi anamuonera mbazi
Mefiboshethi

1 Chisha Daudi wauza, “Dze, takuna hata mutu mmwenga wa chivyazi
cha Sauli ariyesala, niphahe kumuhendera manono kpwa ajili ya
Jonathani?”

---

† **8:12** **8:12** Chieburania chinaamba Aramu. **8:13** **8:13** Zaburi 60 ‡ **8:18** **8:18** ***Akerethi na Apelethi*** kala ni arindzi a mfalume. **9:1** **9:1** 1 Samueli 20:15–17

2 Phakala na mtumishi mmwenga wa nyumba ya Sauli, aihwaye Siba,
phahi amuiha aphiye kpwa Daudi na mfalume achimuuza, “We ndiwe
Siba?” Naye achiamba, “Ehe ndimi, mfalume!”
3 Mfalume achiamba, “Dze, hivi sambi takuna mutu yeyesi wa chivyazi
cha Sauli, niphahe kumuhendera manono kama nrivyoahidi mbere za
Mlungu?” Siba achimjibu mfalume achiamba, “Bado kuna mwana
mmwenga wa Jonathani ambaye nchiswere.”
4 Mfalume achimuuza, “A kuphi?” Siba achimjibu mfalume achiamba,
“A hiko Lo-Debari, nyumbani kpwa Makiri mwana wa Amieli.”
5 Phahi mfalume Daudi wahuma atu hiko Lo-Debari, kpwendamuhala
kula kpwa Makiri.
6 Phahi Mefiboshethi mwana wa Jonathani, mdzukulu wa Sauli
ariphofika kpwa Daudi, wazama hadi chilangu chichiguta photsi kumupha
ishima. Daudi achimuiha, “Mefiboshethi!” Naye achiihika, “Ee himi hipha
mtumishio!”
7 Daudi achimuamba, “Usiogophe, mana kpwa kpweli ndakuhendera
manono kpwa ajili ya sowe Jonathani, nami ndakuuyizira minda yosi ya
tsaweyo Sauli, nawe undarya phamwenga nami siku zosi.”
8 Mefiboshethi wasujudu tsona achiamba, “Kpwa utu wani unanishuu-
likiya mimi mtumishio nisiye na mana dza diya ra kufwa?”
9 Ndipho mfalume achimuiha Siba, mtumishi wa Sauli achimuamba,
“Mali yosi iriyokala ya Sauli na ya chivyaziche, nkamupha mdzukulu wa
bwanao.
10 Uwe na anao phamwenga na atumishio mundamrimira mindaye,
nawe undamrehera mdzukulu wa bwanao mavunoge, ili akale na
chakurya, ela Mefiboshethi, andarya kpwangu siku zosi.” (Hiye Siba kala
ana ana kumi na atsano na atumwa mirongo miiri.)
11 Ndipho Siba achimuambira mfalume, “Mino mtumwao ndahenda higo
gosi dza vyo ambavyo uwe bwana wangu mfalume, uchivyoniamuru.”
Phahi Mefiboshethi warya kpwa mfalume dza mmwengawapho wa ana
a mfalume.
12 Hiye Mefiboshethi kala ana mwana mdide aihwaye Mika. Na atu osi
ariosagala nyumbani mwa Siba kala ni atumwa a Mefiboshethi.
13 Kpwa vira Mefiboshethi kala nchiswere, wasagala hiko Jerusalemu
mana kala achirya kpwa mfalume siku zosi.

10

Daudi anaturya Aamoni na Aaramu
(1 Nyakati 19:1–19)

1 Bada ya muda mfalume wa Aamoni wafwa na mwanawe Hanuni
achitawala badalaye.
2 Naye Daudi achiamba, “Ndamuhendera manono Hanuni mwana wa
Nahashi, dza ise arivyonihendera.” Phahi Daudi wahuma atu aphiye kpwa
niabaye akamuphe pore Hanuni kpwa ajili ya kufwererwa ni ise.
Hinyo atu ariphofika tsi ya Aamoni,
3 vilongozi a Aamoni achimuamba bwana wao Hanuni, “Dze, unaona
Daudi akakuhumira akuphoze marenda kpwa kukala anamuishimu sowe?
Dze, Daudi kakaahuma atumishie kpwako ili kuulola mudzi, kuupeleleza
ili auangamize?”

9:3 **9:3** 2 Samueli 4:4

4 Phahi Hanuni waahala nyo atumishi a Daudi, chila mutu achimnyola
uphande mmwenga wa cheruche, nguwo zao achizikata kahi-kahi hadi
mahakoni, chisha achiarichira aphiye vyao.
5 Daudi ariphoambirwa dzambo hiro, wahuma ajumbe kpwendaaphok-
era, kpwa sababu atu hinyo kala akaifywa sana. Mfalume achiamba,
"Kalani ko Jeriko hadi vyo vyeru vyenu vimere ndipho muuye."
6 Aamoni ariphoona kukala akamtsukiza Daudi, akpwendakodisha
anajeshi a Aramu elufu mirongo miiri kula Bethi-Rehobu, a kunyendeka
na magulu na Aaramu kula Soba, mfalume wa Maaka achilavya anajeshie
elufu mwenga, na anajeshi elufu kumi na mbiri kula Tobu.
7 Daudi ariphosikira gaga, wamuhuma Joabu na jeshi rosi ra masujaa.
8 Aamoni atuluka achidzipanga chiviha phatu pha kumenyera mudzi
wao. Nao Aaramu a Soba, a Rehobu, atu a Tobu na a Maaka kala a
machiyao hiko weruni.
9 Joabu ariphoona kukala anapigbwa mbere na nyuma, watsambula hara
anajeshi hodari zaidi a Iziraeli achiapanga apambane na Aaramu.
10 Anajeshi anjina ariosala waaika tsini ya ulongozi wa mwanao Abishai,
ili apigane na Aamoni.
11 Joabu achiamba, "Uchiona kukala Aaramu ananizidi mkpwotse, ndzo
uniterye, nami nchiona kukala Aamoni anakuzidi mkpwotse, nindakp-
wedza nikuterye.
12 Kala sujaa, hukapigane chilume kpwa ajili ya atu ehu, na kpwa ajili ya
midzi ya Mlungu wehu. Naye Mwenyezi Mlungu andahenda gara garigo
manono kpwakpwe."
13 Joabu na anajeshi ariokala phamwenga naye ndio atanguliya kupigana
na Aaramu, nao Aaramu achichimbira.
14 Aamoni ariphoona kukala Aaramu anachimbira, nao achimbira
Abishai, achendainjira mo mudzini. Ndipho Joabu achiuya Jerusalemu
kula vihani na Aamoni.
15 Aaramu ariphodziona kukala akashindwa ni Iziraeli, adzikusanya
tsona.
16 Naye Hadadezeri wahuma akareherwe Aaramu ariokala ng'ambo
ya muho Yufurati. Nao akpwedza Helamu, achilongozwa ni Shobaki
mkpwulu wa jeshi ra Hadadezeri.
17 Daudi ariphoambirwa, wakusanya phamwenga Aiziraeli osi, achivuka
muho Joridani achiphiya hadi Helamu. Nao Aaramu adzipanga kupigana
na Daudi, na achipigana naye,
18 Aaramu achimbira Aiziraeli, naye Daudi achiolaga aphiriki a magari
ga kuvwehwa ni farasi magana sabaa na anajeshi akuhumira farasi* elufu
mirongo mine, na Shobaki, mkpwulu wa jeshi rao waolagirwa kuko.
19 Afalume osi ariokala tsini ya Hadadezeri ariphodziona kukala
akashindwa ni Iziraeli, alonda amani na Aiziraeli, nao achikala tsini yao.
Ndipho Aaramu achiogopha kuterya tsona Aamoni.

11

Daudi na Bathisheba

1 Mwaka wanjina uriphoandza,* hipho afalume atulukapho kuphiya
vihani, Daudi wahuma Joabu, phamwenga na maofisaage na jeshi rosi

* **10:18 10:18** Tafusiri zanjina zinaamba *anajeshi a kunyendeka na magulu.* **11:1 11:1** 1 Nyakati 20:1 * **11:1 11:1** Kulengana na kalenda ya chirero, muda uho kala ni mwezi wa hahu au wa ne.

ra Iziraeli. Wakpwendaangamiza Aamoni na jeshi richizangira mudzi wa
Raba. Ela Daudi mwenye wasala Jerusalemu.

2 Siku mwenga madzuwa ga dziloni, Daudi waunuka chitandani,
achinyendeka-nyendeka dzulu ya paa ya dzumba ra chifalume. Ariphokala
hipho dzulu ya paa† waona mchetu anaoga. Mchetu mwenye kala ni
mnono takuna.
3 Naye Daudi wahuma mutu kpwendauza habari za hiye mchetu. Hiye
mutu achedzamuamba, "Hiyu ni Bathisheba, mwana mchetu wa Eliamu,
mkpwaza Uriya, yuya Muhiti."
4 Ndipho Daudi achihuma ajumbe kpwendamuhala, achedza kpwa
Daudi, na achilala naye; (mana yuya mchetu kala akamala sikuze za
chichetu na ni swafi), chisha achimuuyiza kpwakpwe kaya.
5 Hiye mchetu wagbwira mimba na achimphirikira ujumbe Daudi
achimuamba, "Mino nina mimba."

6 Ndipho Daudi achihuma ujumbe kpwa Joabu achiamba, "Muambire
Uriya, yuya Muhiti edze." Naye Joabu achimuhuma Uriya kpwa Daudi.
7 Uriya ariphofika, Daudi wamuuza habari za Joabu, na anajeshi anjina
a viphi, na viha vinaendereradze.
8 Chisha Daudi achimuambira Uriya, "Haya, tserera kpwako kaya,
ukaoye na mcheo."‡ Phahi Uriya watuluka kula mo nyumbani mwa
mfalume, naye mfalume achimuhumira zawadi.
9 Ela Uriya walala mryangoni pha nyumba ya mfalume, phamwenga na
arindzi a bwanawe, wala kayatserera kpwakpwe kaya.
10 Atu ariphomuambira Daudi kukala, Uriya kayatserera kpwakpwe
kaya, Daudi achimuuza Uriya, "Avi wee kala ucharoni? Mbona kukatserera
kpwako kaya?"
11 Naye Uriya achimuambira Daudi, "Sanduku ra Mlungu, Iziraeli na
Juda anakala mahemani, na bwana wangu Joabu, na anajeshi a bwana
wangu akapiga kambi weruni. Dze, mino niphiye kpwangu kaya, nkarye,
ninwe na nkalale na mkpwazangu? Kpweli kabisa, kpwa kadiri uishivyo,
mino sindahenda dzambo dza hiro."
12 Phahi Daudi achimuambira Uriya, "Godza hipha rero na muhondo
chisha ndakuricha uphiye vyako." Phahi Uriya achisagala Jerusalemu siku
iyo na siku ya phiriye.
13 Naye Daudi wamualika, achirya na kunwa phamwenga naye hadi
achimlevya. Ela wakati wa dziloni watuluka achendalala phamwenga na
arindzi a bwanawe wala kayatserera kpwakpwe kaya.

14 Ligundzure, Daudi wamuandikira Joabu baruwa achimupha Uriya
aphiye nayo.
15 Ndani ya iyo baruwa waamba, "Muikeni Uriya msitari wa mbere wa
atu phenye viha vikali, chisha ukani, mumriche, ili apigbwe afwe."
16 Phahi Joabu ariphokala akauzangira mudzi, wamuika Uriya phatu
ariphomanya kukala phana maadui sujaa.
17 Atu a hinyo mudzi ariphotuluka kupigana na Joabu, anajeshi anjina a
jeshi ra Daudi aolagbwa, na Uriya yuya Muhiti, kala ni mmwenga wao.

18 Ndipho Joabu achimphirikira Daudi habari zosi za viha;
19 achimlagiza yuya ariyemuhuma achiamba, "Uchimala kumupha
mfalume habari zosi za viha,

---

† **11:2 11:2** Lola picha ya nyumba ya Chieburania; Mariko 2:4. ‡ **11:8 11:8** Chieburania chinaamba *ukasinge magulu.*

20 anaweza kutsukirwa sana, na akakuuza, ‘Kpwa utu wani mriphokala
munapigana mwausengerera mudzi hivyo? Dze, tamyamanya kukala
andakulatsani kula ukutani?
21 Ariyemuolaga Abimeleki mwana wa Jerubeshethi§ ni ani? Dze, siye
mchetu ariyemtsuphira sago kula ukutani, achimuolaga hiko Thebesi?
Kpwa utu wani mwausengerera ukuta namuna hiyo?’ Achikuuza hivyo
ndipho undaamba, ‘Mmwenga wa anajeshio chiyeolagbwa ni Uriya, yuya
Muhiti.’ ”
22 Phahi yuya muhumwa waphiya, ariphofika wamuambira Daudi gosi
arigohumwa ni Joabu.
23 Yuya muhumwa achimuambira Daudi, “Hinyo atu ahushinda nguvu,
achiutuluza kondze hiko weruni, ela huchiauyiza hadi ryangoni.
24 Ndipho atu a maha achilatsa anajeshio, kula dzulu ya ukuta. Anjina
aho akafwa na Uriya yuya Muhiti ni mmwenga wao.”
25 Daudi achimuambira yuya muhumwa, “Muambire Joabu maneno
higa, ‘Dzambo hiri risikutiye wasiwasi, mana upanga nkurya hiyu dza
unavyorya yuya, zidini kushambuliya nyo mudzi mukauvundze-vundze.’
Mtiye moyo Joabu kpwa maneno higo.”
26 Mkpwaza Uriya ariphosikira mlumewe akafwa, wamririra.
27 Muda wa chiriro uriphosira, Daudi wahuma mutu akamrehe,
achimtiya mwakpwe nyumbani, achikala mchewe na achimuvyarira
mwana. Ela dzambo hiro arirorihenda Daudi ramtsukiza Mwenyezi
Mlungu.

12

Nathani anamdemurira Daudi

1 Ndipho Mwenyezi Mlungu achimuhuma Nathani aphiye kpwa Daudi.
Ariphofika wamuamba, “Phakala na atu airi kpwenye mudzi mmwenga,
mmwenga wakala ni tajiri na wanjina ni mchiya.
2 Yuya tajiri kala ana mang’ondzi manji na ng’ombe nyinji.
3 Ela yuya mchiya kayakala na chitu, isiphokala mwati mdide wa
ng’ondzi ambaye kala akamgula. Hiye mwati wamrera naye achikurira
pho phakpwe phamwenga na anae. Kala nkumrisa chakuryache, nkumn-
wesa na chikombeche, nkumlaza phakpwe magoni na kpwakpwe wakala
ni dza mwana mchetu.
4 Siku mwenga yuya tajiri watsolokerwa ni mjeni. Naye badala ya
kuhala ng’ondzire au ng’ombeye mwenye ili amtsindzire yuya mjeniwe
ariyemtsolokera, wakpwendahala hiye mwati wa yuya mchiya, achimjitira
mjeniwe.”
5 Phahi Daudi watsukizwa sana ni mutu hiye, achimuambira Nathani,
“Naapa kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu ariye moyo, kukala hiye mutu
ariyehenda dzambo hiri, anafwaha kufwa.
6 Tsona andamripha hiye mwana ng’ondzi kano ne, kpwa sababu
wahenda dzambo hiri wala kayakala na mbazi.”
7 Ndipho Nathani achimuambira Daudi, “Uwe ndiwe hiye mutu.
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli anaamba hivi, ‘Nákumwagira
mafuha ukale mfalume wa Iziraeli na nchikutivya kula mikononi mwa
Sauli.

11:21 11:21 Aamuli 9:53 § **11:21 11:21** Dzina ranjina ra Gidioni. **12:1 12:1** Zaburi 51

8 Nakupha nyumba ya bwanao na achee a mwako chifuwani, na
nchikupha atu a Iziraeli na a Juda uatawale. Napho higo tagayakutosha,
ningekpwenjereza zaidi.
9 Kpwa utu wani ukaribera neno ra Mwenyezi Mlungu kpwa kuhenda
garigo mai phakpwe matsoni? Wamuolaga Uriya yuya Muhiti kpwa
upanga, nawe wahala mchewe uchimuhenda mcheo. Wamricha aolagbwe
kpwa upanga wa Aamoni.
10 Sambi phahi, baazi ya atuo andaenderera kuolagbwa vihani, kpwa
mana ukanibera na ukamuhala mkpwaza Uriya yuya Muhiti, akale mcheo.'
11 Mwenyezi Mlungu anaamba hivi, 'Nindakurehera uyi Kula kpwa atu
a mwako nyumbani, nami ndaahala acheo kuno unalola, niaphe mutu
ambaye u phephi naye, naye andalala nao ching'ang'a.
12 Uwe wahenda dzambo hiro kpwa siri, ela mino ndarihenda mutsi,
mbere ya Aiziraeli osi.' "
13 Daudi achimjibu Nathani achiamba, "Nikamkosera Mwenyezi
Mlungu." Nathani naye achimuambira Daudi, "Mwenyezi Mlungu piya
naye akakuusira dambiyo, kundafwa.
14 Ela, kpwa kukala kuhendako hendo hiri ukaapha aviha a Mwenyezi
Mlungu nafwasi kulu ya kukufuru, mwana ndiyevyarirwa kpwa kpweli
andafwa."
15 Naye Nathani achiuka achiphiya kpwakpwe kaya.

Mwana wa Daudi anafwa

Phahi Mwenyezi Mlungu wamrehera ukongo yuya mwana ambaye
mkpwaza Uriya wamvyarira Daudi naye achilumwa sana.
16 Daudi wamvoya Mlungu kpwa ajili ya hiye mwana. Wafunga,
achiinjira ndani ya nyumba na achilala photsi usiku kucha.
17 Na atumishi avyere a nyumbaye akpwendaima phephi naye ili amrai
aunuke kula hipho photsi, ela kayakubali, wala kayarya chitu chochosi
phamwenga nao.
18 Iriphofika siku ya sabaa, yuya mwana achifwa. Nao atumishi a
Daudi aogopha sana kumuambira kukala mwana akafwa, kpwa mana
aambirana, "Yuya mwana ariphokala achere moyo, swino wagomba
naye ela kayahuphundza. Pho vino hundamuambiradze kukala mwana
akafwa? Vivi huchimuamba, 'Ee mwanao akafwa,' anaweza kudzihenda
utu uyi."
19 Ela Daudi ariphoona atumishie anagombekezana pokopoko, achi-
manya kukala mwana akafwa. Ndipho achiauza atumishie, "Dze, mwana
akafwa?" Nao achimjibu achiamba, "Ee akafwa."
20 Phahi Daudi waunuka kula hipho photsi, achioga, achidzipaka ma-
fuha, achigaluza nguwoze, achiinjira nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu
achiabudu. Chisha achiphiya kpwakpwe kaya, na aripholonda chakurya,
waandazirwa achirya.
21 Atumishie achimuuza, "Mbona ukahenda hivi? Mwana ariphokala
achere moyo wafunga na kumririra. Na vino akafwa, ukaunuka na kurya."
22 Achiajibu achiamba, "Mwana ariphokala moyo, nafunga na nchirira,
kpwa mana náamba, 'Ni ani amanyaye? Mwenyezi Mlungu anaweza
kunionera mbazi, mwana akaishi.'
23 Ela vino akafwa, nfungire utu wani? Dze, naweza kumuuyiza moyo
tsona? Siku mwenga mimi ndaphiya hiko ariko ela iye kandaniuyira
tsona."

12:11 12:11 2 Samueli 16:22

Selemani anavyalwa

24 Chisha Daudi wamupha pore mchewe Bathisheba, achilala naye. Naye
achivyala mwana wa chilume achimuiha Selemani. Mwenyezi Mlungu
wammendza,
25 hadi achihuma ujumbe kpwa nabii Nathani, naye achimuiha Jedidia,*
kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu.

Daudi anateka Raba
(1 Nyakati 20:1–3)

26 Naye Joabu waenderera kupigana na atu a Raba ya Aamoni, achiuhala
mudzi wa chifalume.
27 Chisha Joabu achihuma ajumbe aphiye kpwa Daudi kuamba, "Nkapi-
gana na atu a Raba hadi nkahala chandzo chao cha madzi.
28 Sambi phahi kusanya majeshi gachigosala, ukauzangire mudzi na
kuuhala, sedze mino nkauhala, atu akanitogola kukala ndimi nriye uteka."
29 Phahi Daudi wakusanya anajeshi achiphiya Raba, achipigana nao,
achiuhala.
30 Chisha achihala tadzi ya mfalume wao kula phakpwe chitswani. Uziho
wa iyo tadzi kala ni kilo mirongo mihahu na ne† za zahabu, nayo yakala na
mawe ga samani ndaniye, na achimvwika Daudi chitswani. Naye wahala
zewe nyinji sana kula mo mudzini.
31 Atu ambao kala a himo waahala achiashurutisha kuhenda kazi za
misumeno, sururu za vyuma na mbadzo za vyuma na kutengeza matofali.
Hivyo ndivyo Daudi arivyoihenda midzi yosi ya Aamoni. Chisha Daudi
wauya Jerusalemu na jeshire rosi.

13

Amunoni na Tamari

1 Bada ya muda wa kukola, higa gahendeka: Abusalomu, mwana
wa Daudi, kala ana mwanao mchetu mnono, aihwaye Tamari, ambaye
wamendzwa ni Amunoni, yekala piya ni mwana mlume wa Daudi
yevyalwa ni mchetu wanjina.
2 Amunoni kala anammendza sana Tamari hata achikala mkpwongo,
mana hiyu msichana kala ni mwanamwali, nayo yakala ni vigumu
Amunoni kumuhenda dzambo rorosi.
3 Ela Amunoni kala ana msena aihwaye Jonadabu mwana wa Shimea,
ambaye ni mwanao wa Daudi. Hiye Jonadabu kala ni mutu mlachu sana.
4 Naye achimuuza, "Uwe u mwana wa mfalume, mbona unaonda
hivi siku bada ya siku na kutaki kuniambira chikuryacho?" Amunoni
achimjibu achiamba, "Nammendza Tamari, mwanáo ndani mwenga na
mwenehu Abusalomu."
5 Jonadabu achimuambira, "Kadziambalaze mwako chitandani udz-
ihende mkpwongo na sowe achedza kukulola, muambire, 'Mruhusu
mwenehu Tamari edze anijitire keki chache kuno nalola, chisha anian-
dazire.' "
6 Phahi Amunoni wadziambalaza, achidzihenda mkpwongo, na mfalume
ariphokpwedzamlola, Amunoni achimuambira mfalume, "Mruhusu
mwenehu Tamari edze anijitire keki chache kuno nalola, chisha anian-
dazire."
7 Phahi Daudi wahuma ujumbe kpwa Tamari yekala pho kaya ya
mfalume, kumuamba, "Phiya kpwa mwenenu Amunoni ukamjitire keki."

* **12:25 12:25** Manage ni *amendzwaye ni Mwenyezi Mlungu.* † **12:30 12:30** Chieburania talanta ya zahabu ni sawa na kilo 34.

8 Phahi Tamari waphiya nyumbani kpwa mwanao Amunoni ambamo
kala akadziambalaza. Wahala unga, achiukanda, achitengeza keki chache
na achiziocha mbere za Amunoni.
9 Tamari wahala chikalango, achimuephurira pho mbereze ela Amunoni
warema kurya achiamba, “Chila mutu naatuluke himu.” Phahi chila
mmwenga achimutuluka.
10 Ndipho Amunoni achimuambira Tamari, “Nirehera hizo keki hiku
chumbani, ili wedze unirise.” Naye Tamari achihala hizo keki ari-
zozitengeza, achimphirikira mwanao Amunoni himo mwakpwe chumbani.
11 Ela ye ariphomuphirikira phephi ili arye, Amunoni wamgbwira,
achimuambira, “Ndzo mwenehu ulale nami.”
12 Naye achimjibu achiamba, “Hata! Hivyo sivyo mwenehu, usinigbwire
kpwa nguvu, mana tagahendwa hivyo hipha Iziraeli, kpwa hivyo usihende
uzuzu huno.
13 Undanitiya waibu, ndamenyaphi myao? Nawe piya undakala dza
mmwenga wa azuzu a Iziraeli. Sambi phahi uwe henda hivi, kagombe
na mfalume, kpwa mana kandakukahaza kunilola.”
14 Ela Amunoni warema kumphundza, na kpwa kukala kala ana nguvu
kuriko Tamari, wamgbwira chinguvu, achimgbwavukira.
15 Chisha Amunoni wamtsukirirwa Tamari na tsukizi nyinji sana. Kpwa
kpweli tsukizi arizomtsukirirwa kala ni nyinji kuriko vira arivyommendza
hipho mwandzo. Amunoni achimuambira, “Unuka, uphiye vyako.”
16 Naye Tamari achimjibu achiamba, “Situluka, kpwa kukala mabaya
higa ga kunizola ni makulu kuriko gara uchigonihendera.” Ela Amunoni
warema kumphundza.
17 Achimuiha mtumishiwe achimuamba, “Mtuluze hiyu mchetu himu vi
sambi, chisha ufunge mryango.”
18 Ndipho hiye mtumishiwe achimtuluza Tamari kondze na achifunga
mryango nyumaze. Tamari kala akavwala rinda ra mikono mire kpwa
kukala hivyo ndivyo kala achivwala ana a chichetu a mfalume napho ni
anamwali.
19 Naye Tamari achidzitiya ivu chitswani, rinda dzire arirokala akavwala
achirikpwanyula na achidzibandika mikono ya chitswa achiudula ndiro
kuno anaphiya vyakpwe.
20 Abusalomu, mwanao ndani mwenga achimuuza, “Dze, mwenenu
Amunoni akakuhenda vii? Sambi phahi mwenehu hurira, hiye ni nduguyo,
usiritiye moyoni dzambo hiro.” Phahi Tamari wasagala hali ya macheye
nyumbani mwa mwanao ndani mwenga, Abusalomu.
21 Mfalume Daudi ariphosikira maneno higo, wareya sana.
22 Ela Abusalomu kayagomba na Amunoni chitu chochosi, sio chii
wala chinono, mana Abusalomu wammena Amunoni kpwa kugbwavukira
mwanao Tamari.

Abusalomu anariphiza

23 Bada ya miaka miiri mizima, Abusalomu kala ana atue a kukata nyoya
mang’ondzige hiko Baali-Hasori phephi na mphaka wa Efuraimu naye
waalika ana alume osi a mfalume.
24 Abusalomu waphiya kpwa mfalume, achendamuamba, “Mimi mtu-
mishio ni phamwenga na atu a kukata nyoya mang’ondzi. Dze, mfalume
phamwenga na atumishie anaweza kudziunga nami kusherekeya?”
25 Mfalume achimjibu achiamba, “Hata mwanangu, tauweza siswi hosi,
sedze hukakala mzigo kpwako.” Dzagbwe Abusalomu wamrai sana,
mfalume kayakubali kuphiya, ela wam’bariki.

26 Ndipho Abusalomu achiamba, “Napho kpwedza, mruhusu mwenehu
Amunoni aphiye naswi.” Ye mfalume achimuuza, “Kpwa nini Amunoni?”
27 Ela Abusalomu wamdinira hadi achimruhusu Amunoni na ana osi
anjina a mfalume achiphiya naye.
28 Abusalomu waamuru atumishie, achiambira, “Mloleni hiye Amunoni
hata achikala akalewa uchi wa zabibu, nami nchikuambirani, ‘Muolageni,’
muolageni, msiogophe. Mimi ndimi nchiyekuamuruni. Kalani hodari,
kalani na ujasiri.”
29 Phahi atumishi a Abusalomu amuhendera Amunoni dza arivyoamuru
Abusalomu. Ndipho ana osi a mfalume aunuka, chila mutu achipanda
nyumbuwe achichimbira.
30 Ariphokala achere njirani, angbwe-angbwe yamfikira Daudi kukala,
Abusalomu akaolaga ana osi a mfalume, taphakasala hata mmwenga.
31 Ndipho mfalume waunuka, achikpwanyula nguwoze, achidzilaza
photsi. Nao atumishie osi aima phephi naye, na nguwo zao piya kala
zikakpwanyulwa.
32 Ela Jonadabu mwana wa Shimea, mwanao wa Daudi achiamba,
“Bwana wangu asione kukala ana osi a chilume a mfalume akaolagbwa.
Amunoni macheye ndiye achiyeolagbwa. Higa gahendaimwa ni Abusa-
lomu hangu siku hira Amunoni ariphomgbwavukira mwanao Tamari.
33 Phahi bwana wangu mfalume asiritiye neno hiri moyoni, kuona
kukala ana osi a chilume a mfalume akafwa mana ni Amunoni macheye
achiyefwa.”
34 Wakati hinyo Abusalomu kala akachimbira.

Phahi mrindzi waunula matsoge, achiona atu anji aredza na njira ilayo
Horonaimu, uphande wa mwangoni.
35 Ndipho Jonadabu achimuambira mfalume, “Lola, ana a mfalume
akedza, dza vyo mimi mtumishio nchivyogomba, ndivyo ichivyokala.”
36 Ariphomala kugomba tu, ana a mfalume achiinjira, kuno anarira na
raka ra dzulu. Mfalume naye warira na atumishie osi chiriro chikulu sana.
37 Daudi wamririra mwanawe chila siku. Ela Abusalomu ye wachimbira,
achiphiya kpwa Talimai mwana wa Amihudi, mfalume wa Geshuri.
38 Iye wachimbirira hiko, achendasagala kpwa muda wa miaka mihahu.
39 Bada ya moyowe kuhurira kuhusu chifo cha Amunoni, mfalume Daudi
waaza kumuona Abusalomu.

14

Abusalomu anauya Jerusalemu

1 Joabu mwana wa Seruya wamanya kukala mfalume kala anamuaza
Abusalomu.
2 Achihuma mutu aphiye Tekoa, akamrehe mchetu mwenye achili,
achedzamuamba, “Dzihende u mutu mwenye chiriro, ukavwale nguwo
za mfwererwa, wala usidzipake mafuha, ela uigane na mchetu ariye na
chiriro cha siku nyinji kpwa ajili ya kufwererwa,
3 chisha uinjire kpwa mfalume ukamuambire maneno ndigokuambira.”
Hipho Joabu achimuambira ye mchetu vira arivyokala analonda agombe.
4 Naye yuya mchetu wa Tekoa ariphomsengerera mfalume kpwa agombe
naye, wazama hadi chilangu chichiguta photsi kulavya ishima achiamba,
“Niterya, ee mfalume.”

13:37 13:37 2 Samueli 3:3

5 Mfalume achimuuza, “Una shida yani?” Naye achimjibu achiamba,
“Lola, mimi ni gungu. Mlume wangu wafwa,
6 nami mtumishio kala nina ana airi a chilume, nao aheha hiko weruni
wala takuyakala na mutu wa kuakanya. Mmwenga achimpiga myawe,
achimuolaga.
7 Pho lola, mryango wosi unaniunukira mimi mtumishio, ananiamba,
‘Mrehe yuya ariyempiga nduguye, ili naswi humuolage kpwa ajili ya
kumuolaga nduguye, hata dzagbwe hundaangamiza mrisi piya.’ Achi-
henda vivyo andakala akazimya kala rangu richirosala, asimrichire mlume
wangu dzina wala ndiyesala usoni pha tsi.”
8 Mfalume achimuambira hiye mchetu, “Uya kpwako kaya nami ndala-
giza kuhusu lauro.”
9 Ndipho hiye mchetu wa Tekoa achimuambira mfalume, “Uyi huno
naukale dzulu yangu, ee bwana wangu mfalume, na dzulu ya atu a phehu
kaya, wala kosa narisikale kpwa mfalume na kpwa chihiche cha utawala.”
10 Mfalume achiamba, “Yeyesi alondaye kuambira neno, mrehe kp-
wangu, naye kandakuyuga tsona.”
11 Hiye mchetu waamba, “Ee mfalume, niapira kpwa Mwenyezi Mlungu,
Mlunguo, iye alondaye kuriphiza chisasi cha milatso asizidi kubananga,
sedze mwanangu akaangamizwa.” Naye mfalume achiamba, “Naapa kpwa
dzina ra Mwenyezi Mlungu ariye moyo, taphandagbwa photsi hata lidzere
ra mwanao.”
12 Iye mchetu achiamba, “Bwana wangu mfalume, niruhusu mimi
mtumishio nigombe neno mwenga zaidi.” Mfalume achiamba, “Haya
gomba.”
13 Mchetu achiamba, “Mbona phahi ukaapangira mai dza higo atu
a Mlungu? Kpwa mana neno hiri achirorigomba mfalume rinamtiya
makosani, kpwa kukala mfalume kamuuyiza kpwao yuya mwanawe
ariyechimbira.
14 Kpwa kpweli swiswi hosi lazima hundafwa, naswi hu dza madzi
garigomwagika photsi, gasigowezekana kuzoleka tsona. Ela Mlungu kausa
uhai wa mutu, badalaye iye nkutengeza njira ili iye ariyezolwa asienderere
kukala kure naye.
15 Hivi sambi nkedzagomba neno hiri kpwa bwana wangu mfalume,
kpwa sababu atu akaniogofyera. Nami mtumishio nkaaza mwangu
moyoni anaamba, ‘Niyagomba na mfalume chahi andanihendera haja
yangu mimi mtumishiwe.
16 Kpwa kukala mfalume andasikira aniokole kula mkpwononi mwa
yuya mutu alondaye kunibananga mimi na mwanangu ili ahuuse kpwenye
yo tsi ambayo Mlungu wahupha huimiliki.’
17 Ndipho mimi mtumishio nchiona, ‘Neno ra bwana wangu mfalume
rindaoyeza nafsi yangu,’ mana uwe u dza malaika wa Mlungu ambaye
anaweza kumanya garigo manono na garigo mai. Naye Mwenyezi Mlungu,
Mlunguo na akale phamwenga nawe.”
18 Ndipho mfalume achimjibu hiye mchetu achimuamba, “Nalonda
nikuuze swali nawe usinifwitse hata neno.” Naye mchetu achiamba,
“Bwana wangu mfalume na aniuze.”
19 Mfalume achiamba, “Dze, mambo higa gosi, kukahendahumwa ni
Joabu?” Hiye mchetu wamjibu achimuamba, “Kpwa kpweli, bwana wangu
mfalume, ukagomba kpweli mana mtumishio Joabu ndiye achiyenilagiza
nedze nigombe maneno higa gosi.

14:17 **14:17** 2 Samueli 19:27

20 Iye akagahenda higa ili kubadili hino hali irivyo hipha sambi. Nawe
bwana wangu una ikima dza malaika wa Mlungu hata unamanya mambo
gosi gahendekago kpwenye tsi.”
21 Badaye mfalume achimuambira Joabu, “Ndipho nikakata shauri
kuhusu dzambo hiri, phiya ukamuhale hiye barobaro Abusalomu umuuy-
ize.”
22 Naye Joabu wazama hadi chilanguche chichiguta photsi kumupha
mfalume ishima na kumbariki achiamba, “Rero mino mtumishio nka-
manya kukala ukanikubali, bwana wangu mfalume, kpwa kukala mfalume
ukanitimizira haja yangu.”
23 Phahi Joabu waunuka achiphiya hadi Geshuri, achimuuyiza Abusa-
lomu Jerusalemu.
24 Naye mfalume achiamba, “Hiye naaishi kanda mwakpwe nyumbani,
husionane.” Phahi Abusalomu waishi mwakpwe nyumbani, kayamuona
mfalume.

Daudi anamswamehe Abusalomu

25 Phahi kahi ya Iziraeli yosi takuyakala na mutu hata mmwenga
ariyetogolwa kpwa unono dza hiye Abusalomu. Kayakala na ila kula
lihosini hadi nyayoni.
26 Chila ariphonyola nyere za chitswache, (mana kala achinyola chila
mwisho wa mwaka, kpwa sababu nyere zinamremerera), azipimapho hizo
nyereze kala nkuphaha uziho wa zaidi ya kilo mbiri kpwa vipimo vya
chifalume.
27 Chisha Abusalomu wavyarirwa ana ahahu a chilume na mchetu
mmwenga, ambaye waihwa Tamari, naye kala ni mchetu yekala na sura
nono.
28 Abusalomu wasagala miaka miiri mizima hiko Jerusalemu, bila
kuonana uso kpwa uso na mfalume.
29 Chisha Abusalomu achihuma akaihirwe Joabu, ili amphirike kpwa
mfalume, ela Joabu warema kuphiya. Achihuma tsona kano ya phiri, ela
achirema kuphiya.
30 Ndipho Abusalomu achiambira atumishie, “Lolani! Munda wa Joabu
u phephi na munda wangu, naye ana shayiri hiko. Mwimwi phiyani
mkazitiye moho.” Phahi atumishi a Abusalomu achendautiya moho hinyo
munda.
31 Ndipho Joabu achiuka, achiphiya nyumbani kpwa Abusalomu achen-
damuuza “Mbona atumishio akautiya moho munda wangu?”
32 Abusalomu achimjibu Joabu achiamba, “Lola, náhuma ujumbe
kpwako kukuamba, ‘Ndzo hipha ili nikuhume kpwa mfalume ukamuuze,
“Mbona waniuyiza kula Geshuri? Ingekala bora kpwangu kama ningesala
kuko hiko hadi rero.” ’ Sambi phahi, niruhusu nikamuone mfalume, na
ichikala nina kosa rorosi phahi na aniolage.”
33 Phahi Joabu waphiya kpwa mfalume kpwendamuambira dzambo
hiro. Naye mfalume wahuma Abusalomu arehwe. Ariphofika, Abusalomu
achizama hadi chilanguche chichiguta photsi mbere za mfalume; naye
mfalume achimdonera.

15

Abusalomu anapanga njama mbii

1 Bada ya higo, Abusalomu wadziikira tayari gari ra kuvwehwa ni farasi,
farasi na atu mirongo mitsano azolao mbereze.

2 Abusalomu kala achiunuka ligundzu chiti na kuima kanda ya njira
iphiyayo ryango ra mudzi. Ichikala mutu yeyesi ariyekala na neno ambaro
kala rifike kpwa mfalume ili kuriamula, Abusalomu kala achimuiha mutu
hiye na kumuuza, "Ula mudzi uphi we?" Ye mutu angemjibu kpwa
kumuambira mbari mwenga ya Iziraeli.
3 Hiye Abusalomu nkumuamba, "Lola, manenogo ni maneno ga haki na
ga sawa, ela taphana mutu achiyelagizwa ni mfalume kukuphundza."
4 Chisha Abusalomu angeenjereza kuamba, "Kama mino ningeikpwa
kukala muamuli wa tsi hino, phahi chila mutu mwenye neno au kondo
angekpwedza kpwangu, nami ningemupha hakiye!"
5 Chisha mutu yeyesi ariphomsengerera ili alavye ishima mbereze, ye
nkugolosa mkpwonowe, akamgbwira na kumdonera.
6 Hivyo ndivyo Abusalomu arivyoahendera Aiziraeli osi, ariophiya kpwa
mfalume ili ahewe haki, na hivyo ndivyo Abusalomu arivyovutiya atu a
Iziraeli akale uphandewe.
7 Uriphofika mwisho wa mwaka wa ne, Abusalomu wamuambira
mfalume, "Navoya uniruhusu niphiye Heburoni nikause naziri yangu,
nriyomuikira Mwenyezi Mlungu.
8 Mana mino mtumishio naika naziri hipho niriphokala nasagala
Geshuri hiko Aramu, nchiamba, 'Napho Mwenyezi Mlungu andaniuyiza
Jerusalemu chikpweli-kpweli, ndipho nami nindamuabudu ko Heburoni.'
"
9 Naye mfalume achimuambira, "Phiya kpwa amani." Phahi waunuka,
achiphiya Heburoni.
10 Ela Abusalomu wahuma ahumwa chisiri-siri kpwa mbari zosi za
Iziraeli kuamba, "Mara tu mundiphosikira sauti ya gunda ambani,
'Abusalomu anatawala hiko Heburoni.' "
11 Na atu magana mairi arioalikpwa atuluka Jerusalemu phamwenga
na Abusalomu, achiphiya dza ajeni nao aphiya kuko na nia nono mana
taamanyire chochosi kuhusu nyo mpango.
12 Abusalomu ariphokala analavya sadaka, wahuma akaihwe Ahithofeli
kula kpwakpwe kaya hiko mudzi wa Gilo. Iye kala ni mshauri wa Daudi.
Njama yao yaenderera kukala na nguvu, mana atu ariokala phamwenga
na Abusalomu azidi kukala anji.

Daudi anachimbira mudziwe

13 Mjumbe wamtsolokera Daudi achimuamba, "Mioyo ya atu a Iziraeli
ikagbwirana na Abusalomu."
14 Ndipho Daudi achiambira atumishie osi ariokala phamwenga naye
hiko Jerusalemu, "Dzitayarisheni huchimbire au taphana mutu ndiyetiya
kula mikononi mwa Abusalomu. Hendani wangbwi huukeni, sedze
akedzahugbwira phapha na kuhurehera mai, na kuupiga mudzi huno
kpwa upanga."
15 Hinyo atumishi achimuambira mfalume, "Swino atumishio hu tayari
kuhenda rorosi ndiroamba uwe bwana wehu mfalume."
16 Phahi watuluka na atu osi a mwakpwe nyumbani, achiricha anachetu
kumi, ili atundze yo nyumba ya chifalume.
17 Hipho mfalume wauka na atu osi achimlunga, achendaima hipho
nyumba ya mwisho wa mudzi.
18 Atumishie osi atsupa phephi naye, Akerethi osi, Apelethi osi na
hara Agathi magana sita ariokala akalungana naye kula Gathi nao piya
achitsupa mbere za mfalume.

19 Ndipho mfalume achimuuza Itai yuya Mgathi, “Mbona we nawe
unaphiya phamwenga naswi? Uya, ukakale na mfalume muphya, mana
uwe u mjeni, chisha wahendakpwedza kula kpwenu.
20 Wahendakpwedza dzuzi-dzuzi tu, kpwa utu wani vino nikutangishe
hiku na hiku nami mwenye hipha simanya mphiyako? Uwe uya na
ro jeshiro kula Gathi. Naye Mwenyezi Mlungu naakuonere mendzwaye
isiyosika na akale muaminifu kpwako.”
21 Ela Itai wamjibu mfalume achimuamba, “Naapa kpwa dzina ra
Mwenyezi Mlungu ariye moyo, na kama bwana wangu mfalume aishivyo,
phophosi bwana wangu mfalume undiphokala, ikale ni chifo au uzima,
ndipho ndiphokala mtumishio.”
22 Phahi Daudi achimuambira Itai, “Haya, phiya ukavuke.” Itai, Mgathi
achivuka na atue osi, na atu aho ariokala phamwenga nao.
23 Na atu osi ariomuona mfalume na atue anatsupa, audula ndiro. Naye
mfalume na atue achivuka Dete ra Kidironi, achigbwira njira ya weruni.
24 Abiathari wakpwedza, Sadoki naye achedza phamwenga na Alawi osi,
kuno anaritsukula sanduku ra chilagane ra Mlungu. Chisha ro sanduku
ra Mlungu arihula achiriika photsi hadi atu osi achisira kuutuluka hinyo
mudzi.
25 Ndipho mfalume achimuambira Sadoki, “Uyiza hiro sanduku ra
Mlungu hiko mudzini. Nchiphaha chibali kpwa Mwenyezi Mlungu
andaniuyiza, nirione tsona sanduku hiri, na makaloge.
26 Ela achiamba, ‘Simuhamira,’ phahi mino ni tayari anihende rorosi
arionaro nnono kpwakpwe.”
27 Mfalume piya wamuambira mlavyadzi-sadaka Sadoki, “Uwe u mutu
wa kumanya mambo, hala mwanao Ahimaazi na Jonathani mwana wa
Abiathari muuye hiko mudzini kpwa amani.
28 Lolani, mino nindagodza phenye vivuko vya jangbwani hadi
ndiphophaha habari kula kpwenu.”
29 Phahi Sadoki na Abiathari arihala hiro sanduku ra Mlungu achiriuyiza
Jerusalemu na achisala kuko.
30 Daudi wagbwira njira achiambuka Mwango wa Mizaituni. Wadzib-
winingiza chitswa, achiambuka bila ya virahu kuno anarira. Na hinyo atu
osi ariokala phamwenga naye adzibwiningiza vitswa vyao kuonyesa ana
sonono, achiambuka kuno anarira.
31 Daudi achiambirwa kukala, “Ahithofeli ni mmwenga wa hinyo
ariokuricha achigbwirana na Abusalomu.” Ndipho Daudi achiamba, “Ee
Mwenyezi Mlungu, nakuvoya, urigaluze shauri ra Ahithofeli rikale ovyo.”
32 Daudi ariphofika chirere cha hinyo mwango, phatu ambapho atu
nkuabudu Mlungu, Hushai wa mbari ya Ariki, wakpwedzamphokera
kuno akakpwanyula kandzuye, chisha akadzimwagira vumbi mwakpwe
chitswani.
33 Daudi achimuambira, “Uchiphiya phamwenga nami, undakala mzigo
kpwangu.
34 Ela uchiuya mudzini, na umuambire Abusalomu, ‘Mino ndakala
mtumishio, ee mfalume; dza vyo nrivyokala mtumishi wa sowe hipho kare,
ndivyo ndivyokala mtumishio,’ ndipho undaweza kubananga ushauri wa
Ahithofeli kpwa ajili yangu.
35 Kama umanyavyo, alavyadzi-sadaka Sadoki na Abiathari, a hiko
phamwenga nawe. Kpwa hivyo, chila neno ndirorisikira katika dzumba
ra mfalume, undaambira.

36 Ana aho airi, Ahimaazi mwana wa Sadoki na Jonathani mwana wa
Abiathari a phamwenga nao hiko, namwi mundaahuma anirehere habari
ya chila neno ndirorisikira."
37 Phahi Hushai msenangbwa wa Daudi wainjira Jerusalemu wakati
Abusalomu ariphokala anatsoloka.

16

Siba anamphirikira Daudi chakurya

1 Daudi ariphochitsupa hicho chirere cha mwango, wakutana na Siba
mtumishi mkpwulu wa Mefiboshethi, ambaye kala ana punda airi. Hinyo
punda kala akapakiywa mikahe ya nganu magana mairi, magande gana
mwenga ga zabibu za kuuma, matunda gana mwenga gavunwago wakati
wa dzoho na chiriba cha uchi wa zabibu.
2 Mfalume achimuuza Siba, "Vino ni vya ani?" Siba achiamba, "Punda ni
a kuapandiza atu a nyumba ya mfalume, mikahe na matunda ni chakurya
cha hinya anajeshi na uchi wa zabibu ni kpwa ajili ya kuaburudisha hinyo
ndioremwa hiko jangbwani."
3 Chisha mfalume achiuza, "Na ye mdzukulu wa bwanao a kuphi?"
Siba achimuamba mfalume, "Asegere hiko Jerusalemu, mana anaririkana,
'Rero atu a Iziraeli andaniuyizira ufalume wa tsawe.' "
4 Ndipho mfalume achimuambira Siba, "Mali yosi yokala ya Mefiboshethi
ndipho ni yako." Siba achiamba, "Navumbama kukuishimu bwana wangu
mfalume, nami navoya unikubali."

Shimei anamlani mfalume Daudi

5 Mfalume Daudi ariphofika phephi na Bahurimu, kpwatuluka mutu
wa mryango wa Sauli aihwaye Shimei mwana wa Gera, achilani kuno
anatuluka kondze.
6 Chisha achimtsuphira mawe mfalume Daudi na maofisaage gosi,
dzagbwe kala ana anajeshi na arindzi malumu uphandewe wa kulume
na wa kumotso.
7 Hiye Shimei ariphokala analani waamba hivi, "Phauke! Phauke! We
mutu wa kuolaga! Kuna mana tsetsetse!
8 Mwenyezi Mlungu akakuriphiza milatso yosi uriyoimwaga ya atu a
nyumba ya Sauli ambaye watawala badalaye, naye Mwenyezi Mlungu
akamupha utawala mwanao Abusalomu. Lola vino, urivyo tabuni kpwa
kukala uwe u muolagadzi."
9 Ndipho Abishai mwana wa Seruya, achimuuza mfalume, "Kpwa utu
wani rino diya ra kufwa rikulani we bwana wangu mfalume? Niruhusu
nivuke, nikamkate chitswa."
10 Ela mfalume achimuamba, "Gano ganakuhusuni mwi ana a Seruya?
Ichikala iye analani kpwa sababu Mwenyezi Mlungu akamuambira, 'Mlani
Daudi,' ni ani phahi ndiyeuza, 'Kpwa utu wani munahenda vino?' "
11 Daudi achimuambira Abishai, na atumishie osi, "Hebu lolani, hiye
mwanangu ariyetuluka mwangu chibiruni, analonda kunituluza roho,
ingekala Mubenjamini hiyu? Richanani naye. Mricheni alani, kpwa
sababu Mwenyezi Mlungu ndiye achiyemlagiza.
12 Chahi Mwenyezi Mlungu andalola mai gachigoniphaha, naye andani-
ripha manono kpwa ajili ya lana ninayolaniwa rero."

16:1 **16:1** 2 Samueli 9:9–10 **16:3** **16:3** 2 Samueli 19:25–27

13 Phahi Daudi na atue aenderera kulunga yo njira. Shimei naye
waenderera kunyendeka mchechemo wa hinyo mwango kulolana na
Daudi kuno anamlani, anamtsuphira mawe na kumtefurira vumbi.
14 Naye mfalume na atue osi ariokala phamwenga naye atsoloka muho
Joridani, akaremwa sana. Nao achioya phapho.

Hushai na Ahithofeli analavya mashauri

15 Abusalomu na hinyo atu osi a Iziraeli atsoloka Jerusalemu, naye
Ahithofeli kala a phamwenga nao.
16 Ndipho Hushai, wa mbari ya Ariki, yuya msena wa Daudi ariphomt-
solokera Abusalomu, wamuamba, "Mfalume na aishi maisha mare!
Mfalume na aishi maisha mare!"
17 Naye Abusalomu achimuuza Hushai, "Dze, higa ndigo manono
unagomuonyesa msenao? Mbona kuphihire naye?"
18 Hushai achimjibu Abusalomu achiamba, "Hata sivyo hivyo. Yuya
ambaye Mwenyezi Mlungu na atue na atu osi a Iziraeli akamtsambula,
ndiye mino ndakala wakpwe, nami ndakala phamwenga naye.
19 Na chisha, ni ani ambaye ni nimuhumikire? Dze, isikale mwana? Dza
viratu nirivyohumikira sowe, ndivyo ndakuhumikira."
20 Chisha Abusalomu achimuambira Ahithofeli, "Hebu huphe mashau-
rigo, huhendedze swino."
21 Naye Ahithofeli achimuambira Abusalomu, "Uwe injira kpwa ana-
chetu a sowe, ambao akaaricha ili atundze dzumba ra chifalume, ndipho
Aiziraeli osi andamanya kukala ukamvula nguwo sowe na chila ariye
phamwenga nawe andazidi kukuunga mkpwono."
22 Phahi amchitira hema Abusalomu dzulu ya dari, naye achilala
anachetu a ise mbere za Aiziraeli osi.
23 Siku hizo mashauri arigolavya Ahithofeli gakala dza neno rilaro kpwa
Mlungu. Hivyo ndivyo Daudi na Abusalomu arivyoishimu mashauri gosi
ga Ahithofeli.

17

Hushai anamphuphiza Abusalomu

1 Zaidi ya higo, Ahithofeli wamuambira Abusalomu, "Niruhusu nitsam-
bule atu elufu kumi na mbiri, niphiye nkamuendze Daudi usiku huno-
huno,
2 nami ndamshambuliya wakati ndiphokala akaremwa na ni mnyonje.
Ndamtishira na atu osi ario phamwenga naye andachimbira, nimuolage
mfalume macheye,
3 na hinyo atu osi ndaauyiza kpwako. Chifo cha ye mutu umuendzaye
chindasababisha osi akuuyire, nao atu osi andakala salama."
4 Shauri hiri raafwahira Abusalomu na atumia osi a Iziraeli.
5 Ndipho Abusalomu achiamba, "Muiheni Hushai kula mbari ya Ariki,
naye piya husikire anagaphi ga kuhuambira."
6 Hushai ariphokpwedza kpwa Abusalomu, Abusalomu achimuambira
gara ambago Ahithofeli kala akamuambira naye achiuza, "Dze, atu ahende
kama achivyoshauri? Napho sivyo, gomba wako."
7 Hushai achimuambira Abusalomu, "Shauri hiri achirorilavya
Ahithofeli wakati huno siro nono.

16:22 16:22 2 Samueli 12:11–12

8 Uwe unamanya kukala sowe na atue ni atu masujaa nao mwao mioyoni
ana utsungu dza dubu achiyefutwa anae hiko weruni. Chisha sowe ni mutu
hodari wa viha, kandalala phamwenga na atue.
9 Hivi sambi akafwitswa pangoni au phatu phanjina. Ichikala an-
datanguliya kukushambuliya, chila mutu ndiyesikira andaamba, 'Atu anji
alunganao na Abusalomu akaolagbwa.'
10 Phahi hata iye ariye sujaa, mwenye moyo dza wa simba, andavudzala
kpwa wuoga kabisa, mana Iziraeli osi anamanya kukala sowe na atu ario
phamwenga naye piya ni masujaa.
11 Kpwa hivyo mashauri gangu ni higa: Aiziraeli osi kula Dani hadi
Beeri-Sheba akusanyike kpwa unji dza mtsanga wa pwani na uwe mwenye
ualongoze vihani.
12 Hivyo hundamushambuliya phatu phophosi ndiphomuona, naswi
hundamgbwerera dza manena gagbwavyo dzulu ya tsi. Iye phamwenga
na atue osi tahundaaricha moyo hata mmwenga.
13 Ichikala akadzitiya mudzi wowosi, phahi Iziraeli osi andareha kowa
kpwa hinyo mudzi, naswi hundaumweha hadi deteni, wala takun-
daonekana hata dziwere mwenga dide."
14 Naye Abusalomu na atu osi a Iziraeli achiamba, "Ushauri wa Hushai ni
mnono kuriko ushauri wa Ahithofeli." Kpwa mana Mwenyezi Mlungu kala
wakusudiya kurivundza shauri nono ra Ahithofeli ili amrehere Abusalomu
mashaka.

Daudi anamanyiswa na kutsama

15 Ndipho Hushai achiasemurira alavyadzi-sadaka Sadoki na Abiathari
gara ambago Ahithofeli kala akamshauri Abusalomu na atumia a Iziraeli
na nyo ushauri ambao iye mwenye kala akalavya.
16 Alafu achiamba, "Sambi phahi phirikani habari upesi mkamuambire
Daudi kukala, 'Usiku huno msilale phephi na vivuko vya jangbwani, ela
kpwa vyovyosi vukani sedze mfalume na atu osi ario nao akaolagbwa.' "
17 Phahi Jonathani na Ahimaazi kala achigodza hiko Eni-Rogeli na
mtumishi mmwenga wa chichetu kala achiphiya na kuapha habari nao
akaphiya kumuambira mfalume Daudi, mana aho kala ni asionekane
ainjirapho mudzini.
18 Ela barobaro mmwenga waaona, naye achimuambira Abusalomu.
Phahi osi airi ahenda wangbwi achiuka. Aphiya hadi Bahurimu, nyumbani
kpwa mutu ariyekala na chisima phakpwe muhalani, achiinjira mo
chisimani.
19 Na mchewe achihala chifwiniko achichibwiningiza hicho chisima
na achianika mtsere uchiophondwa dzuluye wala dzambo hiro tariya-
manyikana.
20 Nao atumishi a Abusalomu ariphomfikira yuya mchetu pho nyumbani
achimuuza, "Ahimaazi na Jonathani akuphi?" Yuya mchetu achiaambira,
"Akavuka chidzuho cha madzi." Phahi ariphoaendza na asiaone, auya
Jerusalemu.
21 Ariphokala akauka, hinyo atu atuluka himo chisimani, achiphiya kpwa
mfalume Daudi, achimsemurira mpango wosi wa Ahithofeli kumuhusu
chisha achimuamba avuke muho wangbwi.
22 Ndipho Daudi na atu osi ariokala phamwenga naye aunuka, achivuka
Joridani. Kuriphocha taphayakala na hata mmwenga wao ambaye
kayavuka.

23 Naye Ahithofeli ariphoona kukala mashaurige tagakalungbwa, wapanda pundawe achiuka, achiphiya kpwakpwe kaya hiko kpwao mudzini.
Bada ya kuika sawa mambo ga mwakpwe nyumbani, wadzisongola na
achizikpwa phao vikurani.
24 Daudi kala akaphiya Mahanaimu. Naye Abusalomu phamwenga na
atu osi a Iziraeli kala avuka Joridani.
25 Abusalomu kala akamtsambula Amasa akale mkpwulu wa jeshi badala
ya Joabu. Hiye Amasa kala ni mwana wa mutu aihwaye Ithira, Muisimaili,
ariyelóla Abigaili mwana mchetu wa Nahashi, mwanao mchetu wa Seruya,
nine wa Joabu.
26 Iziraeli na Abusalomu achita kambi hiko tsi ya Giliadi.
27 Daudi ariphofika Mahanaimu, Shobi mwana wa Nahashi kula Raba,
Muamoni, Makiri mwana wa Amieli kula Lo-Debari na Barizilai, Mgiliadi
kula Rogelimu,
28 areha tandiko, mabakuli, nyungu, nganu, shayiri, unga, ndodore,
maragbwe, dengu,
29 asali, siagi, mang'ondzi na mafuha ga ng'ombe, ili Daudi na atu
ariokala phamwenga naye aphahe kurya. Kpwa mana aamba, "Atu hinyo
ana ndzala, chisha akaremwa na chiru hiko jangbwani."

18

Chifo cha Abusalomu

1 Chisha Daudi wakusanya atu ariokala nao achitsambula akulu a vikosi
vya anajeshi elufu-elufu na akulu a vikosi vya anajeshi gana-gana.
2 Phahi Daudi waaganya hinyo atu vikosi vihahu, achiahuma vihani.
Chikosi chimwenga tsini ya Joabu, cha phiri tsini ya Abishai mwana wa
Seruya mwanao wa Joabu na cha hahu tsini ya Itai, Mgathi. Mfalume
achiambira vikosivye, "Kpwa kpweli mimi mwenye ndaphiya phamwenga
namwi."
3 Ela atu achiamba, "Uwe usiphiye, kpwa mana huchilazimika kuchim-
bira, taandahuona siswi kukala chitu. Au nusu yehu huchifwa, taan-
dahuona kukala chitu. Ela uwe u wa samani dza atu elufu kumi katika
swiswi, kpwa hivyo ni baha ukale tayari kuhurehera msada kula mudzini."
4 Mfalume achiaambira, "Mgaonago manono mwenu matsoni ndigo
ndagahenda." Phahi mfalume achiima kanda ya ryango na hinyo atu
achituluka kpwa makundi ga magana na maelufu.
5 Chisha mfalume achiamuru Joabu, Abishai na Itai achiamba, "Kalani
a pole kpwa ye barobaro Abusalomu kpwa ajili yangu." Na anajeshi osi
achisikira pho mfalume ariphoalagiza akulu osi kuhusu Abusalomu.
6 Hipho majeshi gatuluka kuphiya weruni ili kupigana na Iziraeli, navyo
viha vyakala ndani ya tsaka ra Efuraimu.*
7 Jeshi ra Iziraeli rashindwa ni majeshi ga Daudi, nako siku iyo kuchikala
na mafwa manji, atu aphahao elufu mirongo miiri aolagbwa.
8 Viha vyagota tsaka rosi, na ariofwa mo tsakani siku iyo akala anji
kuriko hara arioolagbwa na upanga.
9 Na Abusalomu achikutana na anajeshi anjina a Daudi. Hiye Abusa-
lomu kala anaphirika nyumbu naye watsupa tsini ya panda ndziho
za mwaloni mkpwulu ndipho chitswache chichigama kpwenye hinyo
mwaloni, achirichwa analewalewa na yuya nyumbu ariyekala akampanda
achiphiya vyakpwe.

* **18:6 18:6** Tsaka hiri kala ri kahi-kahi ya mudzi wa Mahanaimu na muho Joridani.

10 Phahi mutu mmwenga ariphoona higo waphiya kpwa Joabu achen-
damuambira, “Mino nkamuona Abusalomu analewalewa dzulu ya muhi
wa mwaloni.”
11 Naye Joabu achimuuza hiye mutu ariyemupha hizo habari, “Dze, we
ukamuona? Mbona phahi kukamuolaga phapho hipho? Mino ningekupha
vipande kumi vya feza na mkanda.”
12 Ela yuya mutu achimjibu Joabu achiamba, “Hata kala che ukanipha
vipande elufu vya feza, mino che sindagolosa mkpwono wangu vivyo
kuolaga mwana wa mfalume. Kpwa mana násikira mwenye mfalume
ariphokulagizani, uwe, Abishai na Itai achiamba, ‘Manyirirani sana mutu
yeyesi asimzuru hiye barobaro Abusalomu.’
13 Na chisha, kama ningemkosera kpwa kumuolaga, mfalume ange-
manya na uwe mwenye kungenikanira.”
14 Ndipho Joabu achiamba, “Siweza kuangamiza wakati dza huno na
uwe.” Achihala mafumo mahahu mwakpwe mkpwononi naye achim-
dunga Abusalomu moyoni, ariphokala achere moyo analewalewa dzulu
ya mwaloni.
15 Alafu barobaro kumi akumtsukurira silaha Joabu amzunguluka
Abusalomu, achimpiga hadi achimuolaga.

16 Chisha Joabu wapiga gunda, navyo vikosi vyosi vichiuya kula kualunga
Iziraeli, mana Joabu waazuwiya.
17 Nao amuhala Abusalomu achimtsupha ndani ya dibwa kulu mura
tsakani na dzuluze achimuikira tsulu kulu sana ya mawe, chisha Iziraeli
osi achimbira chila mutu kpwakpwe kaya.
18 Hiye Abusalomu ariphokala a moyo kala akahala na kudzidzengera
iyo nguzo iriyo Dete ra Mfalume, kpwa mana waamba, “Mino sina mwana
wa kuika dzina rangu.” Nayo wayiiha kpwa dzinare mwenye ndiyo mana
inaihwa chinara cha Abusalomu hadi rero.

19 Phahi Ahimaazi mwana wa Sadoki achiamba, “Niruhusu nizole nim-
phirikire mfalume habari kuhusu vira Mwenyezi Mlungu achivyomtivya
kula mikononi mwa avihae.”
20 Joabu achimjibu achiamba, “Uwe siwe ndiyephirika habari rero,
undaphirika siku zanjina ela rero kundaphirika kpwa sababu mwana wa
mfalume akafwa.”
21 Ndipho Joabu achimuambira Mkushi mmwenga, “Phiya ukamuambire
mfalume higo uchigogaona.” Hiye Mkushi wamzamira Joabu na achizola.
22 Ndipho Ahimaazi achimuambira Joabu kano ya phiri, “Nakuhendeke
vira ndivyokala ela nipha ruhusa nimlunge ye Mkushi.” Naye Joabu
achiamba, “Kpwa nini uphirike uwe hizo habari? Kundaphaha zawadi
yoyosi.”
23 Achiamba, “Nakuhendeke hiro ritakaro kala, ela naphiya.”
Achimuamba, “Haya phiya.” Ndipho Ahimaazi achizola na njira ya
tsi ya kugbwa, achimtsupa yuya Mkushi.

24 Phahi Daudi kala asegere kahi-kahi ya ryango ra kondze na ryango
ra ndani, mrindzi achipanda nyo ukuta hadi dzulu ya paa ra ro ryango.
Ariphounula matso waona mutu aredza macheye mairo.
25 Mrindzi achikota kululu kumuambira mfalume. Naye mfalume
achiamba, “Napho a macheye, ana habari nono.” Naye hiye mutu wazidi
kusengera phephi.
26 Chisha hiye mrindzi achiona mutu wanjina aredza mairo, achimuiha
mrindzi wa mryango achimuamba, “Naona mutu wanjina aredza mairo

macheye." Mfalume achiamba, "Hiyu naye piya lazima anareha habari nono."
27 Na hiye mrindzi achiamba, "Nionavyo mimi mairo ga yuya wa kpwandza ni kama ga Ahimaazi mwana wa Sadoki." Naye mfalume achiamba, "Iye ni mutu mnono, aredza na habari nono."
28 Ahimaazi wagomba na raka ra dzulu, achimuambira mfalume, "Chila chitu chikaphiyato." Achidzibwaga chimabumabu mbere za mfalume achiamba, "Naatogolwe Mwenyezi Mlungu, Mlunguo, achiyekupha ushindi wa atu ariokala anakuasi, bwana wangu mfalume."
29 Mfalume achiuza, "Dze, ye barobaro Abusalomu a salama?" Ahimaazi wamjibu achiamba, "Joabu achiphomuhuma mtumishi wa mfalume, mino mtumishio, nkaona atu anahangaika sana, ela sikamanya sababuye."
30 Naye mfalume achiamba, "Kala kanda uime hipha." Wasengera kanda, achiima.
31 Ndipho hiye Mkushi achitsoloka, naye achiamba, "Nkakurehera habari nono bwana wangu mfalume. Rero Mwenyezi Mlungu akakutivya kula kpwa hinyo osi ariounuka kupigana nawe."
32 Naye mfalume achimuuza hiye Mkushi, "Dze, ye barobaro Abusalomu a salama?" Hiye Mkushi achimjibu achiamba, "Aviha a bwana wangu mfalume, na osi aunukao ili akudhuru na akale dza arivyo hiye barobaro."
33 Mfalume wakakama sana, achipanda dzulu, achiinjira chumba chirichokala dzulu ya ryango kuno anarira. Ariphokala anaphiya waamba, "Mwanangu Abusalomu! Ee mwanangu! Mwanangu Abusalomu! Baha kala nkafwa mimi kuriko uwe, Abusalomu, ee mwanangu, ee mwanangu!"

19

Joabu anamdemurira Daudi

1 Chisha Joabu waambirwa, "Mfalume anarira na kusononeka kpwa ajili ya Abusalomu."
2 Na siku iyo raha ya ushindi ichigaluka kukala chiriro kpwa chila mutu, mana anajeshi asikira kukala, "Mfalume anasononekera mwanawe."
3 Atu achiinjira mudzini kudzifwitsa-fwitsa siku iyo dza vira atu aonavyo waibu hipho achimbirapho vihani.
4 Mfalume achidzibwiningiza uso na achirira kpwa raka ra dzulu achiamba, "Mwanangu Abusalomu, Abusalomu mwanangu, mwanangu!"
5 Phahi Joabu wainjira mo chumbani arimokala mfalume, achendamuamba, "Uwe rero ukaaibisha anajeshi osi achiokutivya we mwenye, anao alume na achetu, acheo na anachetuo.
6 Unaamendza hara akumenao na kumera hara akumendzao. Mana rero ukahuonyesa wazi kukala akulu a majeshi na anajeshio si chitu kpwako. Rero nkamanya kukala Abusalomu angekala achere moyo na swiswi hosi kama hukafwa, kpwako ingekala sawa.
7 Sambi phahi, unuka utuluke kondze ukagombe na anajeshio maneno ga kuatiya moyo, mana mino naapa kpwa Mwenyezi Mlungu, usiphotuluka, usiku huno taphana hata mutu mmwenga ndiyesala phamwenga nawe. Na mambo higa gandakala mai sana kpwako kuriko mai gosi garigokuphaha hangu uvulanao hadi rero."
8 Ndipho mfalume achiunuka, achendasagala ryangoni. Atu aambirwa kukala mfalume asegere ryangoni, nao osi akusanyika mbere za mfalume.

Daudi anauya Jerusalemu

Hipho Aiziraeli osi ariphokala akachimbira chila mutu kpwakpwe kaya,

9 ajibizana katika mbari zosi za Iziraeli achiamba, “Mfalume wahutuluza
mikononi mwa Afilisti na aviha ehu anjina, pho vino akachimbira tsiiye
kpwa sababu ya Abusalomu.
10 Hiye Abusalomu, huriye mmwagira mafuha ili akale mtawala wehu
akafwa vihani. Pho mbona mwino tamgomba neno rorosi ra kumuuyiza
tsona mfalume?”
11 Mfalume Daudi ariphosikira maneno higo hiko arikokala anasagala,
wahuma ujumbe kpwa alavyadzi-sadaka Sadoki na Abiathari achiaambira,
“Kagombeni na atumia a Juda muauze, ‘Kpwa utu wani mwino mkale
a mwisho kumuuyiza mfalume kpwakpwe kaya? Gosi gagombwago ni
Aiziraeli gakanifikira mimi mfalume.
12 Mwimwi mu abari angu, mbona phahi munakala a mwisho kumuuy-
iza tsona mfalume?’
13 Chisha piya mkamuambire Amasa, ‘Dze, we siwe mdugu wangu?
Naapa kpwa Mwenyezi Mlungu kukala uwe nkakuika mkpwulu wa jeshi
rangu badala ya Joabu.’ ”
14 Phahi maneno higo ga Daudi gauyiza phamwenga atu osi a Juda,
nao achikala chitu chimwenga, ndipho achihuma ujumbe kpwa mfalume
kpwendamuamba, “Uya na anajeshio osi.”
15 Hivyo mfalume achiuya hadi muho Joridani. Nao atu a Juda akpwedza
Giligali kpwendamphokera mfalume na kumvusa Joridani.
16 Shimei mwana wa Gera, M’benjamini, kula Bahurimu wahenda
wangbwi wa kutserera phamwenga na atu a Juda ili akakutane na
mfalume Daudi.
17 Na hiye Shimei waphiya phamwenga na atu elufu a Benjamini. Siba,
mtumishi wa nyumba ya Sauli piya naye waphiya na hinyo anae kumi na
tsano na atumishie mirongo miiri kuvuka Joridani kabila ya mfalume.
18 Avuka ili akaaterye atu a nyumba ya mfalume kuvuka na kumuhen-
dera mfalume gosi arigolonda. Wakati mfalume ariphokala analonda
kuvuka Joridani, Shimei mwana wa Gera wakpwedzamzamira.
19 Achimuambira mfalume, “Bwana wangu navoya usinihesabu kukala
ni mkpwosa wala usigatambukire gara nirigohenda siku hira uriphotuluka
Jerusalemu.
20 Mino namanya kukala nákosa, ndio mana rero nkakala wa kpwandza
wa mbari* zanjina za Iziraeli kpwedzakutana na bwana wangu mfalume.”
21 Abishai mwana wa Seruya wamjibu achiamba, “Dze, Shimei asio-
lagbwe kpwa kumlani mpakpwa mafuha wa Mwenyezi Mlungu?”
22 Ela Daudi achiamba, “Ganakuhusuni mwi ana a Seruya? Mbona
mnalonda mkale aviha angu rero? Rero siyo siku ya kuolaga mutu yeyesi
hipha Iziraeli. Namanya kpwa hakika kukala rero nkakala tsona mfalume
wa Iziraeli.”
23 Chisha mfalume achimuapira Shimei achimuambira, “Uwe kundafwa
bii.”
24 Chisha Mefiboshethi mdzukulu wa Sauli, achitserera ili akutane na
mfalume. Hangu siku ariphouka mfalume hadi siku ariyouya salama,
Mefiboshethi kala kaatire kombe za maguluni, kayadira masharubu wala
kufula nguwoze.
25 Phahi ariphofika kula Jerusalemu kumphokera mfalume, mfalume
wamuuza, “Mefiboshethi, mbona kuyaphiya phamwenga nami?”

19:16 19:16 2 Samueli 16:5–13 * **19:20 19:20** Chieburania chinaamba *nyumba ya Yusufu.* **19:24 19:24** 2 Samueli 9:1–13; 16:1–4

26 Naye wamjibu, “Bwana wangu mfalume, mtumishi wangu wanisalata.
Kpwa kukala mino namuambira, ‘Niandikira punda nipande ili niphiye
phamwenga na mfalume.’ Mana kama umanyavyo mino nchiswere.
27 Naye waniochera ngulu kpwa bwana wangu mfalume. Ela uwe u dza
malaika wa Mlungu, kpwa hivyo henda uonavyo ni sawa.
28 Kpwa mana atu osi a nyumba ya baba anafwaha kuolagbwa ni uwe
bwana wangu. Ela ukanihenda mmwenga wa hinyo aryao phamwenga na
uwe. Pho vino nina haki yani ya kumririra mfalume zaidi?”
29 Phahi mfalume achimuambira, “Taina haja uenderere kuniambira
mambo higo. Mino naamula, uwe na Siba muiganye iyo minda ya Sauli.”
30 Naye Mefiboshethi achimuambira mfalume, “Mrichire Siba minda
yosi, mino nkatosheka vira bwana wangu mfalume uchivyokpwedza
kpwako kaya salama.”
31 Chisha Barizilai yuya Mgiliadi, wakpwedza kula Rogelimu hadi
Joridani ili amvuse mfalume muho Joridani.
32 Hiye Barizilai kala ni mtumia sana wa miaka mirongo minane. Iye
kala ni tajiri sana na ndiye yemupha chakurya mfalume ariphokala
Mahanaimu.
33 Naye mfalume wamuambira Barizilai, “Vuka uphiye hosi hiko
Jerusalemu nami niyakutundza.”
34 Ela Barizilai wamjibu mfalume achimuamba, “Siku zangu chizosala ni
ngaphi phahi hata niphiye phamwenga na mfalume Jerusalemu?
35 Nina miaka mirongo minane rero. Hipha sambi siweza kutafwautisha
garigo manono na mai kpwangu. Sisikira mtswano wa chochosi nryacho
au ninwacho. Vivi siweza kusikira vinono sauti za aimbadzi. Simendze
kukala mzigo kpwa bwana wangu mfalume.
36 Mimi nalonda nivuke Joridani phamwenga nawe charo chifupi tu.
Mbona phahi mfalume uniphe zawadi ya aina hiyo?
37 Mino niricha niuye ili nikafwerere kpwangu kaya, phephi na mbira ya
baba na ya mayo. Ela hiyu mtumishi wangu Kimuhamu naavuke, aphiye
phamwenga na uwe bwana wangu mfalume. Nawe kamuhendere iye
ganagokufwahira.”
38 Mfalume wamjibu achimuamba, “Haya, Kimuhamu andaphiya nami,
naye ndamuhendera gara ganagokufwahira uwe na chila ndirolonda kula
kpwangu, mino ndarihenda kpwa ajiliyo.”
39 Ndipho atu osi achivuka Joridani, naye mfalume achivuka, chisha
mfalume achimdonera Barizilai, achim’bariki, naye Barizilai achiuya
kpwakpwe kaya.
40 Mfalume ariphovuka waphiya Giligali phamwenga na Kimuhamu.
Anajeshi osi a Juda na nusu ya atu a Iziraeli amsindikiza mfalume kuvuka.
41 Chisha atu osi a Iziraeli akpwedza kpwa mfalume achimuambira,
“Mbona ndugu zehu atu a Juda akakuhala bila ya kuhuambira wakati
anakuvusa Joridani, uwe, atu a phako kaya na osi ariokala phamwenga
nawe?”
42 Ndipho atu osi a Juda achiajibu hinyo atu a Iziraeli, “Ni kpwa sababu
mfalume swino ni ndugu yehu tututu. Pho mbona mwino dzambo hiri
rikakureyezani? Dze, swino hukarya chitu chochosi cha mfalume? Hebu
swino akaupha zawadi yoyosi?”
43 Hinyo atu a Iziraeli achiajibu atu a Juda achiamba, “Swino mfalume
anauhusu kano kumi zaidi ya vira anavyokuhusuni mwimwi, tsona
hunayo haki katika Daudi zaidi, mbona phahi mwino mkahubera hivi?

19:31 **19:31** 2 Samueli 17:27–29

Tambukirani swiswi hwakala a kpwandza kulavya azo ra kumuuyiza mfalume.” Ela atu a Juda ahujibu chisiru kushinda nyo atu a Iziraeli.

20

Sheba anamuasi Daudi

1 Phahi hiko Giligali kpwakala na mutu asiye na mana aihwaye Sheba
mwana wa Bikiri, mutu wa mbari ya Benjamini. Wapiga gunda achiamba,
“Swino tauna mtalo na Daudi,
wala tauna seemu kahi ya mwana wa Jese.
Mwino Iziraeli, phiyani chila mutu kpwakpwe kaya.”
2 Phahi atu osi a Iziraeli arichana na Daudi, achimlunga Sheba ela atu a
Juda akala aaminifu kpwa mfalume Daudi, nao achimlunga kula Joridani
hadi Jerusalemu.
3 Mfalume Daudi ariphotsoloka kpwakpwe hiko Jerusalemu, wahala
hara anachetu kumi arioaricha kutundza nyumba, achiatiya nyumbani
arindwe. Waarisa ela kayalala nao tsona. Phahi afungbwa hadi siku ya
kufwa kpwao, kuno anaishi hali ya ugungu.
4 Chisha mfalume achimuambira Amasa, “Siku ya hahu kula rero
nalonda uwe na jeshi rosi ra Juda mkusanyike mbere zangu.”
5 Amasa waphiya kpwendaakusanya atu a Juda ela wachelewa zaidi ya
hinyo muda arioikirwa.
6 Ndipho Daudi achimuambira Abishai, “Mino naona Sheba mwana wa
Bikiri andaupha tabu kuriko Abusalomu. Kpwa hivyo hala anajeshi angu,
umlunge, sedze akainjira midzi yenye ngome, akahuchimbira husimuone
tsona.”
7 Abishai watuluka Jerusalemu phamwenga na Joabu, Akerethi, Apelethi
na masujaa osi ili kumlunga-lunga Sheba.
8 Ariphofika kpwenye dziwe kulu ambaro ri hiko Gibioni, Amasa
wakpwedzamphokera. Naye Joabu kala akavwala mavwazige ga viha, na
dzuluye mkpwanda na upanga uriotiywa chowani mwakpwe chibiruni.
Joabu ariphodzituluza, upanga watuluka chowani uchitsopoka.
9 Naye Joabu achimuambira Amasa, “Haya uviphi mwenehu?” Chisha
Joabu achimgbwira Amasa cheru na mkpwonowe wa kulume avi analonda
amdonere.
10 Ela Amasa kayaona ro rumu rokala mkpwono wanjina wa
Joabu. Ndipho achimdunga naro ndanini limwenga bahi, achimmwaga
mahumbo, naye achifwa. Chisha Joabu na mwanao Abishai achienderera
kumlunga Sheba.
11 Mutu mmwenga wakpwedzaima phephi na mwiri wa Amasa achi-
amba, “Yeyesi ammendzaye Daudi na Joabu, na amlunge Joabu.”
12 Ela mwiri wa Amasa kala u tele milatso hipho kahi-kahi ya barabara.
Iye mutu ariphoona chila mutu edzaye phara nkuima, wausa mwiri wa
Amasa hipho barabarani achendauika weruni na achiubwiningiza nguwo.
13 Na uriphouswa hipho barabarani, atu osi atsupa, achiphiya na Joabu
kpwendalunga-lunga Sheba.
14 Na hiye Sheba watsupa kahi-kahi ya mbari zosi za Iziraeli hadi mudzi
wa Abeli-Bethi-Maaka nao Abikiri osi achikusanyika achimlunga.
15 Atu osi ariokala phamwenga na Joabu akpwedza achimzangira
hiko mudzi wa Abeli-Bethi-Maaka, aika tsumbi ya mitsanga ichikala avi

20:1 **20:1** 1 Afalume 12:16; 2 Nyakati 10:16 **20:3** **20:3** 2 Samueli 16:22

nchidzango phephi na mudzi kugbwirana na ukuta. Atu osi ariokala
phamwenga na Joabu achiandza kubomola-bomola ili aubwage.
16 Ndipho mchetu mmwenga mwenye achili kula mo mudzini, achikota
kululu achiamba, “Phundzani, phundzani; muambireni Joabu edze hipha
phephi, nigombe naye.”
17 Joabu achimsengerera, na hiye mchetu achiamba, “We ndiwe Joabu?”
Naye wamjibu achiamba, “Oho ndimi.” Ndipho achimuambira, “Sikiza
maneno ga mtumishio.” Achimjibu achiamba, “Mino nakuphundza.”
18 Chisha achiamba, “Hipho kare atu kala achiamba, ‘Phiyani hiko Abeli
mkauze mashauri,’ hivyo ndivyo arivyosuluhisha shida zao.
19 Swiswi hu atu aaminifu katika Iziraeli na hunamendza amani. Sambi
uwe ukakusudiya kuubananga mudzi muhimu hipha Iziraeli. Mbona
unalonda kuangamiza seemu ambayo ni mali ya Mwenyezi Mlungu?”
20 Joabu wamjibu achiamba, “Sihenda hivyo tse! Sikakusudiya ku-
uangamiza wala kuubananga.
21 Uchivyogomba sivyo hivyo, ela mutu mmwenga kula myango ya
Efuraimu, aihwaye Sheba akamuasi mfalume Daudi. Mchinipha hiye
mutu tu, mino ndauka mudzi huno.” Iye mchetu achimuambira Joabu,
“Hundakutsuphira chitswache na dzulu ya ukuta.”
22 Ndipho hiye mchetu kpwa ikimaye waphiya kpwa atu osi. Nao
amkata chitswa Sheba mwana wa Bikiri, achimtsuphira Joabu hiko kondze.
Ndipho Joabu achipiga gunda, na atue achitsamukana kula mo mudzini,
chila mutu achiuya kpwakpwe kaya. Naye Joabu achiuya hadi Jerusalemu
kpwa mfalume.
23 Joabu wakala mkpwulu wa jeshi rosi ra Iziraeli. Benaya mwana wa
Jehoyada naye kala ni mkpwulu wa Akerethi na Apelethi.
24 Adoramu kala ni mkpwulu wa kazi za shokowa na Jehoshafati mwana
wa Ahiludi kala ni muiki wa vitabu vya kumbukumbu za tsi.
25 Sheva kala ni muandishi na Sadoki na Abiathari kala ni alavyadzi-
sadaka.
26 Ira kula mudzi wa Jairi piya naye kala ni mlavyadzi-sadaka wa Daudi.

21

Agibioni anariphiza chisasi

1 Siku za utawala wa Daudi kpwakala na ndzala muda wa miaka mihahu
mfululizo. Ndipho Daudi achimvoya Mwenyezi Mlungu, naye Mwenyezi
Mlungu achiamba, “Sauli na atu a nyumbaye ana kosa ra kumwaga milatso
kpwa kuolaga baazi ya Agibioni.”
2 Ndipho mfalume achiaiha Agibioni achigomba nao. (Agibioni sio
Aiziraeli, ela kala ni Aamori ariosazwa. Dzagbwe Aiziraeli kala akahenda
mapatano nao, Sauli walonda kuaolaga osi katika juhudize za kuendeleza
atu a Iziraeli na a Juda.)
3 Ndipho Daudi achiauza hinyo Agibioni, “Mnalonda nikuhendereni
utu wani? Nawezadze kureha upatanisho, ili mubariki atu a Mwenyezi
Mlungu?”
4 Na hinyo Agibioni achimjibu achiamba, “Dzambo kahi yehu na nyumba
ya Sauli tarindariphiwa kpwa feza wala zahabu wala swino tahuna haki
ya kuolaga mutu yeyesi wa Iziraeli.” Mfalume achiauza, “Pho vino
munaniamba nikuhendereni utu wani?”

21:2 21:2 Joshuwa 9:3–15

5 Nao achimjibu mfalume achiamba, “Yuya mutu ariyelonda
kuhuangamiza ili husikalepho kpwenye tsi ya Iziraeli
6 phahi, nahureherwe alume sabaa kula chivyazi cha Sauli, naswi
huaolage na huatsundike dzulu za mihi mbere za Mwenyezi Mlungu
hiko Gibeya, mudzi arikola Sauli, ariyetsambulwa ni Mwenyezi Mlungu.”
Mfalume achiamba, “Nindakuphani.”
7 Ela mfalume achimuonera mbazi Mefiboshethi mwana wa Jonathani,
mdzukulu wa Sauli, kpwa ajili ya chirapho cha Mwenyezi Mlungu
chirichokala kahi ya Daudi na Jonathani.
8 Mfalume waahala Arimoni na Mefiboshethi, ana airi a Risipa mwana
mchetu wa Aya ambao waavyala na Sauli, na ana atsano a Merabu mwana
mchetu wa Sauli ambao waavyala na Adirieli, mwana wa Barizilai kula
mudzi wa Mehola.
9 Achialavya kpwa Agibioni, nao achiaolaga na achiatsundika mihini
mbere za Mwenyezi Mlungu hiko mwangoni. Osi sabaa aolagbwa
chivyamwenga siku za kpwandza-kpwandza za mwandzo wa mavuno ga
shayiri.
10 Naye Risipa mwana mchetu wa Aya achihala gunia achirihumira
kudzitengezera utu dza chibanda maweni, achikala phapho hangu
mwandzo wa mavuno hadi mvula iriphopiga hira miri. Naye kayaricha
nyama a mapha kutsota miri iyo mutsi wala nyama a tsakani kurya iyo
miri usiku.
11 Daudi ariphosikira gara garigohendwa ni Risipa mwana wa Aya,
mwanachetu wa Sauli,
12 wakpwendahala mifupha ya Sauli na ya mwanawe Jonathani kula
kpwa atu a Jabeshi-Giliadi. Atu hinyo kala akaihala chisiri kula uwanja
wa Bethi-Shani, hipho Afilisti ariphoatsundika, siku ariyomturya Sauli hiko
Giliboa.
13 Daudi waireha iyo mifupha ya Sauli na ya mwanawe Jonathani, piya
wakpwendazola-zola iyo mifupha ya hinyo ariosongolwa.
14 Chisha iyo mifupha yazikpwa phamwenga na ya Sauli na ya mwanawe
Jonathani mbirani mwa Kishi, ise wa Sauli hiko Sela, kpwenye tsi ya
Benjamini. Aho ahenda gosi arigoamuru mfalume, na badaye Mlungu
wasikira mavoyo gao garigohusu yo tsi yao.

Viha na jeshi ra Afilisti

15 Kpwakala na viha tsona kahi ya Afilisti na Aiziraeli. Daudi na
atumishie atserera kpwendapigana na Afilisti, naye Daudi wasirirwa ni
nguvu.
16 Ishibi-Benobu mutu ariyekala mmwengawapho wa chivyazi cha
Arafa,* yekala na fumo ra shaba rokala na uziho wa kilo tahu na nusu,
na kala akadzifunga upanga muphya, naye wajeza kumuolaga Daudi.
17 Ela Abishai mwana wa Seruya, achimtivya, achimpiga iye Mfilisti
achimuolaga. Ndipho atu a Daudi achimuapira achiamba, “Uwe kun-
daphiya tsona phamwenga naswi vihani sedze ukaizima taa ya utawala
wa Iziraeli.”
18 Bada ya gaga, kpwakala na viha tsona na Afilisti ko Gobu, ndipho
Sibekai kula mudzi wa Husha wamuolaga Safu, ariyekala mmwengawapho
wa Arafa.

21:7 21:7 1 Samueli 20:15–17; 2 Samueli 9:1–7 **21:8 21:8** 1 Samueli 18:19 **21:12 21:12** 1 Samueli 31:8–13 * **21:16 21:16** Atu a chivyazi cha Arafa kala ni madzitu. **21:17 21:17** 1 Afalume 11:36; Zaburi 132:17

19 Kpwakala na viha tsona na Afilisti ko Gobu, na Elihanani mwana wa
Jairi kula Bethilehemu, achimuolaga Lahimi, mwanao wa Goliathi kula
Gathi ambaye mphini wa fumore wakala dza muhi wa mfumadzi wa
nguwo.
20 Kpwakala na viha vyanjina ko Gathi, kurikokala na dzitu kulu ambaro
kala rina mala sita chila mkpwono na mala sita chila gulu, jumula ya mala
mirongo miiri na ne. Iye naye wakala wa chivyazi cha Arafa.
21 Naye hiye aripholaphiza Aiziraeli, Jonathani mwana Shimea, mwanao
wa Daudi achimuolaga.
22 Hinyo atu a ne kala ni a chivyazi cha Arafa kula Gathi, nao aolagbwa
ni Daudi na jeshire.

22

Daudi anamuimbira Mlungu
(Zaburi 18)

1 Daudi wamuimbira Mwenyezi Mlungu maneno ga wira huno, hipho
siku Mwenyezi Mlungu ariphomtivya kula mikono ya avihae osi na kula
mkpwono wa Sauli;
2 achiamba,
"Mwenyezi Mlungu ndiye mwamba wangu, na ngome yangu, na muokoli
wangu.
3 Mlungu ni mwamba wangu, iye ndiye chimbiriro rangu
ngao yangu, na nguvu ya wokofu wangu. Iye ndiye ngome yangu, na
chimbiriro rangu,
muokoli wangu, anitivyaye na atu a fujo.
4 Námvoya Mwenyezi Mlungu astahiliye kutogolwa,
naye achinitivya na maadui gangu.

5 Maimbi ga chifo ganizunguluka,
mafuriko ga kuangamiza ganibwiningiza.
6 Kowa za kuzimu zanilinga-linga,
mihambo ya chifo yanizangira.

7 Katika kugaya kpwangu námuiha Mwenyezi Mlungu,
námririra Mlungu wangu.
Naye wasikira sauti yangu kula mo mwakpwe nyumbani,
masikiroge gachiphundza chiriro changu.

8 Yo tsi yasumba na ichikakama,
misingi ya mlunguni ichisumba
kpwa sababu Mlungu kala akatsukirwa.
9 Mosi wafuka kula mwakpwe pulani,
moho uochao uchituluka kula mwakpwe mromoni,
makala ga moho gachituluka kula mumo.
10 Mlunguni wakuzamisa achitserera,
ingu dziru richikala ri tsini ya maguluge.
11 Wapanda dzulu ya kerubi achiuruka.
Achionewa dzulu ya mapha ga phepho.
12 Wahenda jiza rikale hemare chiromzunguluka,
maingu maziho ga mvula.
13 Makala ga moho, gaaka kula kpwa
nyo mwanga mkali uriokala mbereze.

14 Mwenyezi Mlungu wapiga msindo kula mlunguni,
iye Ariye Dzulu Kuriko Vyosi wakota kululu.
15 Wajeza mivi, achitsamula maaduige.
Waatsuphira limeme, achiachimbiza.
16 Ndipho mikono ya bahari ichioneka,
na misingi ya dunia ichifwenulwa,
kpwa kudemurirwa ni Mwenyezi Mlungu,
kpwa mvumo wa pumuzi ya kula mwakpwe pulani.

17 Wagolosa mkpwonowe kula dzulu, achinigbwira,
achinituluza kula madzi manji.
18 Wanitivya na maadui angu enye mkpwotse,
hinyo arionimena,
mana kala ana mkpwotse zaidi yangu.
19 Anivamia wakati kala nagaya,
ela Mwenyezi Mlungu achinikanira.
20 Achinituluza achiniphirika pharipho nafwasi,
achinitivya kpwa kukala kala anahamirwa ni mimi.

21 Mwenyezi Mlungu wanihendera sawa-sawa na haki yangu,
waniripha sawa-sawa na uswafi wa mikono yangu.
22 Mana nágbwira njira za Mwenyezi Mlungu,
na siyamricha Mlungu wangu, kpwa kuhenda uyi.
23 Mana malagizoge gosi nagagbwira,
na amurize, siyaziricha.
24 Siyakala na hatiya mbereze,
nádzizuwiya nsihende dambi.
25 Phahi Mwenyezi Mlungu akaniripha sawa-sawa na haki yangu,
sawa-sawa na uswafi wangu mbereze.

26 Kpwa mutu muaminifu, unadzionyesa kukala u muaminifu,
kpwa mutu asiye na kosa, unadzionyesa kukala kuna makosa,
27 kpwa mutu achiyedzitakasa unadzionyesa kukala u mtakatifu,
ela kpwa mutu mui unadzionyesa kukala u msiru.
28 Unaativya atu a pole,
ela unaalola atu adziunulao, ili uatsereze.

29 Kpwa kpweli uwe Mwenyezi Mlungu, u taa yangu.
Mwenyezi Mlungu ukuning'azira naphokala jizani.
30 Kpwa msadao, ninashambulia jeshi,
kpwa msada wa Mlungu wangu ninashinda midzi yenye ngome.
31 Njira ya Mlungu taina ila,
ahadi ya Mwenyezi Mlungu ni ya kukuluphira!
Iye ni ngao kpwa osi amchimbirirao.
32 Takuna Mlungu wanjina isiphokala Mwenyezi Mlungu.
Takuna mwamba wanjina isiphokala Mlungu wehu.
33 Mlungu ndiye chimbiriro rangu renye nguvu,
akahenda njira yangu ikale salama.
34 Anahenda magulu gangu, gakale dza ga kulungu,
na kuniwezesha niime kpwenye myango.

22:34 22:34 Habakuki 3:19

35 Nkunifundza kupigana viha,
ili mikono yangu iweze kutonyola uha wa shaba.
36 Nawe ukanipha ngaoyo ya ushindi,
na msadao ukanihenda nkale mutu mkpwulu.
37 Ukahenda njira yangu ikale pana,
na magulu gangu tagahereza.

38 Názoresa maadui gangu hadi nchigagbwira,
nami siyalola nyuma hadi gariphoangamizwa.
39 Nágapiga hadi gachigbwa phangu maguluni,
nago tagawezere kuunuka tsona.
40 Wanipha mkpwotse wa kupigana viha,
na uchihenda maadui gangu gachite mavwindi mbere zangu.
41 Wahenda maadui gangu ganichimbire,
nami nkuangamiza osi animenao.
42 Aririra msada ela taphana ariyeativya,
amririra Mwenyezi Mlungu, ela ye kayaajibu.
43 Náasaga-saga achikala dza vumbi ra tsi,
nchiavyoga dza tope za njirani.

44 Uwe waniokola kula kpwa atu angu ariolonda kunishambuliya,
uchiniika nikale mfalume wa mataifa.
Atu nsioamanya akakala tsini yangu.
45 Ariphosikira habari zangu tu, nyo ajeni anitii,
achedza na achidzitsereza mbere zangu.
46 Ajeni avundzika moyo,
achituluka kula mwao ngomeni kuno anakakama.

47 Mwenyezi Mlungu a moyo!
Naatogolwe hiye ariye mwamba wangu!
Náaunulwe Mlungu wa wokofu wangu.
48 Iye ndiye Mlungu aniriphiziraye chisasi,
aikaye mataifa tsini yangu,
49 aniokolaye kula kpwa maadui gangu.
Waniunula dzulu ya atu anipingao,
na uchinitivya na atu a fujo.

50 Kpwa hivyo, nindakulavira shukurani kahi za mataifa, uwe Mwenyezi Mlungu,
nami ndaimba mawira ga kukutogola.
51 Mlungu nkumupha mfalumewe ushindi mkpwulu,
na kumuonyesa mendzwa isiyosika hiye mmwagirwa mafuhawe,
yani Daudi na chivyaziche hata kare na kare.”

23

Maneno ga wira wa mwisho wa Daudi

1 Higa ndigo maneno ga mwisho ga Daudi, mwana wa Jese, ambaye Mlungu wamuhenda akale mkpwulu. Iye ariyepakpwa mafuha ni Mlungu wa Jakobo, naye kala ni mtungadzi wa mawira manono ga Iziraeli, naye waamba hivi:

22:50 22:50 Arumi 15:9

2 Roho wa Mwenyezi Mlungu wagomba ndani yangu,
nenore wariika mwangu mromoni.
3 Mlungu wa Iziraeli akaamba,
mwamba wa Iziraeli akaniambira;
Atawalaye anadamu kpwa haki,
achitawala kpwa kuogopha Mlungu,
4 andakala dza mwanga wa ligundzu dzuwa ritulukapho,
ligundzu risiro na maingu.
Ni dza mwanga wa dzuwa bada ya mvula
ihendayo nyasi kutsephula kula mtsangani.

5 Dze, hivyo sivyo irivyo nyumba yangu mbere za Mlungu?
Kpwa kukala wahenda nami chilagane cha hata kare na kare;
Chilagane chopangbwa na kukala na uhakika wa chila seemuye,
naye kpwa kpweli andahenda niongokerwe kahi ya gosi nilondago mwangu moyoni.

6 Ela atu ayi andatsuphiwa dza miya;
ambayo taitsukulika na mkpwono.
7 Kutsukulwakpwe lazima kuhumira mgongo wa chuma au mphini wa fumo,
nayo indaochwa tsetsetse na moho pho iripho.

Masujaa a Daudi

8 Higa ndigo madzina ga masujaa a Daudi; Joshebu-Bashebethi* kula Hakimoni. Hiyu kala ndiye chilongozi wa hara ahahu. Hiye waolaga atu magana manane kpwa wakati mmwenga, kpwa kuhumira fumore.
9 Kula iye aredza Eliazari mwana wa Dodo wa mbari ya Ahohi. Iye kala ni mmwenga wa hara masujaa ahahu ariokala phamwenga na Daudi ariphoalaphiza Afilisti ariokala akakusanyika ili apigane. Atu a Iziraeli kala akauya nyuma,
10 ela Eliazari waima, achiapiga Afilisti hadi mkpwonowe uchiremwa, chiasi cha kukala fumbare richikala rikagama na upangawe. Mwenyezi Mlungu siku iyo wareha ushindi mkpwulu, ndipho Aiziraeli ayae achimuuyira kuhala zewe tu.
11 Wa hahu wao kala ni Shama mwana wa Agee kula Harari. Siku mwenga Afilisti kala akakusanyika hiko Lehi, phatu phariphokala na munda uriokala u tele dengu, nao Aiziraeli achimbira nyo Afilisti.
12 Ela Shama waima kahi-kahi ya nyo munda, achiuhehera, na achiaolaga Afilisti. Naye Mwenyezi Mlungu achiapha ushindi mkpwulu.
13 Siku mwenga masujaa ahahu kahi ya hara masujaa mirongo mihahu bora zaidi atserera wakati wa msimu wa mavuno hadi kpwa Daudi hiko pango ra Adulamu. Siku hizo jeshi ra Afilisti kala rikachita kambi Dete ra Arafa.
14 Wakati hinyo Daudi kala a hiko ngomeni, na chikosi chimwenga cha jeshi ra Afilisti kala chi Bethilehemu.
15 Naye Daudi achikala na chiru achiambira atue achiamba, “Ni ani ndiyeweza kunipha madzi ga kunwa kula chisima chiricho phephi na ryango ra Bethilehemu!”
16 Phahi hinyo masujaa ahahu adudula kahi-kahi ya jeshi ra Afilisti, achendaheka madzi kula hicho chisima cha Bethilehemu, chiricho phephi

* **23:8 23:8** Dzina renye rafupishwa kukala Jashobeamu. 1 Nyakati 11:11.

na ryango, achimrehera Daudi. Ela Daudi warema kuganwa, badalaye
wagamwaga dza sadaka kpwa Mwenyezi Mlungu.
17 Achiamba, “Ee Mwenyezi Mlungu, mino sindahenda dzambo hiri. Ni
kama kunwa milatso ya hinyo atu achiozindza maisha gao kpwendaheka
madzi higa.” Kpwa hivyo Daudi warema kuganwa. Higo ndigo arigohenda
hinyo masujaa ahahu.
18 Abishai mwanao wa Joabu mwana wa Seruya wakala ni mkpwulu wa
hara masujaa ahahu. Iye wahumira fumore kuolaga atu magana mahahu.
Phahi wamanyikana sawa na hara masujaa ahahu.
19 Hiye waishimiwa kano mbiri zaidi, kpwa hivyo achikala mkpwulu
wao, dzagbwe kayakala dza nyo ahahu.
20 Benaya, mwana wa Jehoyada kala ni sujaa kula Kabuseeli, ariyehenda
mambo makulu. Ndiye ariyeolaga masujaa airi kula Moabu. Piya wakati
wanjina wakpwendaolaga simba ndani ya dibwa wakati wa barafu.
21 Na piya waolaga Mmisiri, mutu mure sana. Mmisiri iye kala ana fumo,
ela Benaya wamlunga na gongo, achimfuta ro fumo na achimuolaga naro
mwenye.
22 Higo ndigo arigohenda Benaya mwana wa Jehoyada, na achi-
manyikana dza hara masujaa ahahu.
23 Iye kala anaishimiwa kutsupa hara masujaa mirongo mihahu, ela kala
si mmwenga wa hara ahahu. Naye Daudi wamuika akale mkpwulu wa
arindzie.
24 Kahi za hara masujaa mirongo mihahu kala ni Asaheli mwanao wa
Joabu, Elihanani mwana wa Dodo kula Bethilehemu,
25 Shama kula Harodi, Elika kula Harodi,
26 Helesi kula Paliti, Ira mwana wa Ikeshi kula Tekoa.
27 Abiezeri kula Anathothi, Mebunai kula Husha,
28 Salimoni kula Ahohi, Maharai kula Netofa.
29 Helebu mwana wa Baana kula Netofa, Itai mwana wa Ribai kula
Gibeya ya Benjamini.
30 Benaya kula Pirathoni, Hidai kula vidzuho vya Gaashi;
31 Abi-Aliboni kula Araba, Azimawethi kula Bahurimu.
32 Eliahiba kula Shaaliboni, ana a Jasheni; Jonathani
33 mwana wa Shama kula Harari, Ahiamu mwana wa Sharari kula
Harari.
34 Elifeleti mwana wa Ahasibai kula Maaka, Eliamu mwana wa Ahithofeli
kula Gilo.
35 Heziro kula Karimeli, Paarai kula Araba.
36 Igali mwana wa Nathani kula Zoba, Bani kula Gadi.
37 Seleki Muamoni, Naharai kula Beerothi, yekala mtsukuziwe wa silaha
wa Joabu mwana wa Seruya.
38 Ira kula Aithiri, Garebu kula Aithiri,
39 na Uriya Muhiti. Hano osi kala ni masujaa mirongo mihahu na sabaa.

24

Daudi anaolanga atu
(1 Nyakati 21:1–17)

1 Mwenyezi Mlungu waatsukirirwa tsona Aiziraeli, na achimchenga-
chenga Daudi akale chinyume chao. Achimuamba, “Phiya ukaaolange atu
osi awezao kupiga viha a Iziraeli na a Juda.”
2 Kpwa hivyo mfalume achimuambira Joabu, mkpwulu wa jeshi
ariyekala phamwenga naye achimuamba, “Phiyani kpwa mbari zosi za

Iziraeli, hangu Dani hadi Beeri-Sheba, mkaaolange atu niphahe kumanya
kala ni angaphi.”
3 Ela Joabu achimuamba mfalume, “Mwenyezi Mlungu, Mlunguo naa-
jalie Aiziraeli aenjerezeke akale kano gana zaidi kuriko vira arivyo sambi.
Nawe bwana wangu mfalume urione dzambo hiri na matsogo mwenye ela
phahi, kpwa utu wani bwana wangu mfalume ukafwahirwa ni kuhenda
dzambo hiro?”
4 Ela neno ra mfalume rakala na nguvu kuriko ra Joabu na akulu a
jeshi. Phahi Joabu na akulu a jeshi auka mbere za mfalume achiphiya
kpwendaaolanga ro jeshi ra Aiziraeli.
5 Avuka muho Joridani, achichita kambi phephi na Aroeri, uphande wa
mwakani kpwenye dete. Kula hipho atsupira Gadi na achiphiya uphande
wa vurini hadi achifika mudzi wa Jazeri.
6 Chisha aphiya Giliadi hadi Kadeshi hiko tsi ya Ahiti chisha aphiya Dani,
na kula Dani achizunguluka hadi Sidoni.
7 Achedza mudzi uriodzengerwa ngome wa Tiro na midzi yosi ya Ahivi,
Akanani na achiphiya Beeri-Sheba, uphande wa mwakani mwa Juda.
8 Nao ariphomala kuzunguluka tsi yosi, auya Jerusalemu bada ya miezi
tisiya na siku mirongo miiri.
9 Ndipho Joabu achimphirikira mfalume isabu ya hinyo atu. Hiko
Iziraeli kala kuna masujaa amanyao kupigana kpwa kuhumira upanga
elufu magana manane awezao kuhumira panda na hiko Juda kala kuna
alume elufu magana matsano.

10 Ela bada ya kuaolanga hinyo atu wakala na wasiwasi sana moyoni.
Ndipho achimuambira Mwenyezi Mlungu, “Nchigohenda ni dambi kulu
sana ela phahi nakuvoya, ee Mwenyezi Mlungu, uniswamehe mimi
mtumishio kpwa mana nkahenda dzambo ra chizuzu sana.”
11 Ligundzu kuriphocha Daudi aripholamuka, Mwenyezi Mlungu
wamupha ujumbe nabii Gadi, muonadzi wa Daudi, kuamba,
12 “Phiya ukamuambire Daudi, ‘Mwenyezi Mlungu anakuamba hivi:
Nakupha mambo mahahu utsambule mwenga ambaro ndakuhendera.’ ”
13 Phahi Gadi waphiya kpwa Daudi, achendamuamba, “Undatsambula
riphi kahi ya higa: ndzala ya muda wa miaka sabaa ikale kpwenye tsiiyo?
Au miezi mihahu ya kuachimbira avihao kuno anakuzoresa? Au siku tahu
ambapho hino tsi indainjirwa ni ukongo mui? Sambi fikiri ukate shauri
uniphe jibu ra kumuuyizira iye achiyenihuma.”
14 Daudi achimuamba Gadi, “Nkainjira kpwenye mashaka makulu,
baha hutiywe adabu ni Mwenyezi Mlungu, mana mbazize ni nyinji, ela
usiniriche nkatiywa mikononi mwa anadamu.”
15 Phahi Mwenyezi Mlungu wareha ukongo mui Iziraeli, hangu ligundzu
hadi muda uriokala ukapangbwa. Atu elufu mirongo sabaa achifwa kahi
ya tsi yosi kula Dani hadi Beeri-Sheba.
16 Ela hiye malaika ariphogolosa mkpwonowe kuelekeza Jerusalemu ili
aangamize hinyo atu, Mwenyezi Mlungu waonera mbazi kpwa sababu
ya higo mai, achimuambira hiye malaika mwenye kurehera atu ukongo
mui, “Ikatosha, ndipho uyiza mkpwonoo.” Na hiye malaika wa Mwenyezi
Mlungu kala aimire phephi na phatu pha kuwagira mtsere pha Arauna,
Mjebusi.
17 Daudi ariphomuona malaika ariyekala anaolaga atu kpwa kuarehera
ukongo mui, wagomba na Mwenyezi Mlungu achiamba, “Lola, mimi ndimi
niriyekosa, ni mimi niriyekosera. Ela gano mang’ondzi gakahendani?

Phahi nitiya adabu mimi na nyumba ya baba.”

Daudi anadzenga
phatu pha kulavira sadaka
(1 Nyakati 21:18–27)

18 Siku iyo-iyo Gadi waphiya kpwa Daudi, achendamuamba, “Haya!
Ambuka ukamdzengere Mwenyezi Mlungu phatu pha kulavira sadaka,
kahi ya phatu pha kuwagira mtsere pha Arauna, Mjebusi.”
19 Phahi Daudi waambuka dza vyo Mwenyezi Mlungu arivyomlagiza
kutsupira neno rogombwa ni Gadi.
20 Hiye Arauna ariphotsupha dzitso uphande wa tsini wamuona
mfalume aredza na atumishie. Arauna watuluka achendamzamira
mfalume hadi chilangu chichiguta photsi.
21 Achiuza, “Kpwa utu wani Bwana wangu mfalume akamtsolokera mtu-
mishiwe?” Naye Daudi achijibu achiamba, “Nkedzagula hichi chiwanjacho
cha kuwagira mtsere nimdzengere Mwenyezi Mlungu phatu pha kulavira
sadaka, ili nyo ukongo mui urio na atu usire.”
22 Arauna achimuamba Daudi, “Bwana wangu mfalume, hala
chikufwahiracho ukalavire sadaka. Lola, mino nalavya ndzau akale
sadaka ya kuochwa, na vifwaya vya kuwagira na magogolo ga ng’ombe
gakale kuni.
23 Vitu hivi vyosi, ee mfalume, mino nkakupha uwe.” Arauna achienderera
kuamba, “Natumai Mwenyezi Mlungu, Mlunguo andakukubali.”
24 Ela mfalume achimuamba Arauna, “Hata! Uwe usiniphe chochosi.
Mino ni nigule chila chitu kpwa samaniye. Sindamlavira Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wangu, sadaka za kuochwa ambazo tazikanigarimu.”
Hipho mfalume Daudi wagula hicho chiwanja cha kuwagira mtsere na
hinyo ndzau kpwa vipande mirongo mitsano vya feza.
25 Chisha Daudi wamdzengera Mwenyezi Mlungu phatu pha kulavira
sadaka phapho na achimlavira sadaka za kuochwa na sadaka za amani.
Phahi Mwenyezi Mlungu wagakubali higo mavoyo kpwa ajili ya yo tsi, naye
achiausira nyo ukongo mui urioaphaha atu a Iziraeli.

Chitabu cha kpwandza cha
AFALUME
Tanga mbere

Chitabu hichi cha Afalume chinaenderera kusemurira kuhusu Aiziraeli kuandzira phara chitabu cha Phiri cha Samueli chiriphokomera. Chinaandza na kusemurira mambo ga mwisho ga Daudi na vira Selemani arivyohewa madaraka ga ufalume. Tsona chinasemurira mambo tafwauti-tafwauti ga utawala wa Selemani. Chirere cha mambo higo ni kudzengbwa na kutengbwa kpwa Nyumba ya kuvoya Mlungu. Piya chinasemurira vira utawala hura mkpwulu wa Daudi urivyoganyika seemu mbiri bada ya Selemani: Ufalume wa vurini waihwa Iziraeli na ufalume wa mwakani uchiihwa Juda.

Chitabu hichi cha Afalume chinasemurira mambo tafwauti-tafwauti ga Afalume a Iziraeli na ganjinage. Piya chinasemurira vira irivyokala lazima kpwa Afalume kukala aaminifu kpwa Mlungu. Manabii tafwauti-tafwauti atambukiza Afalume dzulu ya dzambo hiro. Nabii mmwenga mwenye nguma ariyekala na shuuli hizo ni Elija (sura 17:1—19:21).

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mwisho wa utawala wa Daudi 1:1—2:12
Selemani anakala mfalume 2:13–46
Siku za kpwandza za ufalume wa Selemani 3:1—4:34
Nyumba ya kuvoya mlungu inadzengbwa 5:1—8:66
Miaka ya mwisho ya utawala wa Selemani 9:1—11:43
Iziraeli inaganyika kukala falume mbiri 12:1—22:53
a. Ufalume wa mwakani unadzitenga 14:21—16:34
b. Afalume a Juda na a Iziraeli 14:21—16:34
c. Nabii Elija 17:1—19:21
d. Afalume anjina a Iziraeli na a Juda 20:1—22:53

Siku za mwisho za mfalume Daudi

1 Phahi mfalume Daudi kala akakala mtumia sana, hata achikala kaweza
kuphaha dzoho dzagbwe anabwiningizwa mayamba.
2 Kpwa hivyo, ahendadzi kazie achimuambira, “Bwana wehu
mfalume, baha hukuendzere mwanache wa chichetu akurorome na
alale phamwenga nawe ili bwana wehu mfalume uphahe dzoho-dzoho.”
3 Phahi, aendza mwanache wa chichetu mnono kpwenye tsi yosi
ya Iziraeli. Kuchiphahikana mwanamwali mmwenga mnono aihwaye
Abishagi, kula mudzi wa Shunemu, achimreha kpwa mfalume.
4 Mwanamwali hiye, kala ni mnono sana. Phahi, waandza kumuhu-
mikira na kumtundza mfalume, ela mfalume kayammanya chimwiri.

Adonija anadzitayarisha kukala mfalume

5 Ndipho, Adonija mwana wa Daudi na mchewe Hagithi, achiandza
kudziunula achiamba kukala iye ndiye ndiyekala mfalume. Phahi
wadzitayarishira magari ga kuvwehwa ni farasi, anajeshi akuhumira
farasi na atu mirongo mitsano a kumtanguliya mairo.

1:5 1:5 2 Samueli 3:4

6 Ela iseye kayamsononesa mwanawe hata mara mwenga kpwa ku-
muuza, kpwa utu wani unahenda hivi na hivi! Adonija kala ni mnono
sana na kala ni mdide alungiraye Abusalomu.
7 Adonija wahenda mashauri na Joabu mwana wa Seruya na mlavyadzi-
sadaka Abiathari. Nao amuunga mkpwono Adonija na achimlunga.
8 Ela mlavyadzi-sadaka Sadoki, Benaya mwana wa Jehoyada, nabii
Nathani, Shimei na Rei phamwenga na masujaa a Daudi, taayamuunga
Adonija mkpwono.
9 Siku mwenga, Adonija walavya sadaka za mang'ondzi, ng'ombe na ana
ng'ombe a kunona phephi na Dziwe ra Zohelethi, kanda ya pula ya madzi
yiihwayo Eni-Rogeli. Waalika karamu ya sadaka iyo nduguze osi, yani, ana
anjina a mfalume na maofisaa gosi ga mfalume garigokala ga tsi ya Juda.
10 Ela kayaalika nabii Nathani, Benaya, masujaa a viha a mfalume wala
mwanao Selemani.

Nathani na Bathisheba anamuvoyera Selemani ufalume

11 Ndipho Nathani achimlunga Bathisheba nine wa Selemani
achimuamba, "Dze! Kudzangbwesikira kukala Adonija mwana wa Hagithi
akadzihenda mfalume na bwana wehu Daudi kana amanyaro?
12 Haya phahi, uchitaka kutivya maishago na ga mwanao Selemani
nakushauri hivi,
13 phiya mara mwenga kpwa mfalume Daudi, ukamuambe, 'Bwana
wangu mfalume, si waniapira mimi mtumishio mchetu uchiamba,
"Mwanao Selemani andatawala bada yangu na andasagala dzulu ya chihi
changu cha ufalume?" Ikakaladze phahi hata Adonija akale mfalume?'
14 Na uchikala bado unagomba na mfalume, mino ndainjira na kuga-
hakikisha manenogo."
15 Phahi, Bathisheba waphiya chumbani mwa mfalume. (Wakati hinyo,
mfalume kala ni mtumia sana naye Abishagi yuya wa kula Shunemu kala
anamroroma).
16 Bathisheba wazama kpwa ishima mbere za mfalume naye mfalume
achimuuza, "Unalonda nikuhendereni?"
17 Bathisheba wamjibu achiamba, "Bwana wangu, waniapira mimi
mtumishio mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlunguo, uchiamba, 'Mwanao
Selemani andatawala bada yangu na andasagala dzulu ya chihi changu
cha ufalume.'
18 Ela vino lola, Adonija akadzihenda mfalume na we bwana wangu
mfalume kugamanya higo.
19 Akatsindza sadaka nyinji za ndzau, ana ng'ombe a kunona na
mang'ondzi manji na akaalika ana osi a mfalume, mlavyadzi-sadaka
Abiathari na Joabu mkpwulu wa jeshi, ela mtumishio Selemani kaalikirwe.
20 Phahi bwana wangu mfalume, Aiziraeli osi anakulola uwe, ili
uaambire yuya ambaye andasagala dzulu ya chihicho bada ya uwe, bwana
wangu mfalume.
21 Napho sio hivyo, wakati uwe bwana wangu mfalume ndipholazwa
vikurani pholazwa ano baba, mimi phamwenga na mwanangu Selemani
hundaisabiwa kukala hu akosa."*
22 Wakati Bathisheba ariphokala anagomba na mfalume, gafula nabii
Nathani watsoloka achiinjira chumbani mwa mfalume.

1:11 1:11 2 Samueli 12:24 * **1:21 1:21** Mana ga Chieburania ni *hundaolagbwa.*

23 Nao atumishi amuambira mfalume, “Hiyu nabii Nathani akedza.”
Naye ariphofika mbere za mfalume, wazama hadi uso uchiguta photsi.
24 Nathani achiamba, “Bwana wangu mfalume, dze, kale ukaamba
kukala Adonija andasagala dzulu ya chihicho cha ufalume akale mfalume
badayo?
25 Manage rero akatserera achatsindza sadaka nyinji za ndzau, ana
ng’ombe a kunona na mang’ondzi manji na akaalika ana osi a mfalume,
Joabu mkpwulu wa jeshi† na mlavyadzi-sadaka Abiathari na hivi sambi
anarya na kunwa mbereze, kuno anaamba, ‘mfalume Adonija ikpwa ni
Mlungu!’
26 Ela kanialikire mimi mtumishio wala mlavyadzi-sadaka Sadoki wala
Benaya mwana wa Jehoyada wala mtumishio Selemani.
27 Kale vino ndivyo uchivyohenda uwe bwana wangu mfalume bila
kuhuambira swiswi atumishio mutu ndiyesagala dzulu ya chihicho cha
ufalume bada ya uwe?”

Selemani anahendwa mfalume

28 Naye mfalume Daudi wajibu achiamba, “Niihirani Bathisheba.”
Bathisheba wainjira ndani kpwa mfalume na achiima mbereze.
29 Naye mfalume waapa achiamba, “Kama vira Mwenyezi Mlungu
aishivyo, Iye chiyetivya maisha gangu na tabu zosi,
30 dza vyo nirivyokuapira mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa
Iziraeli nchiamba, ‘Mwanao Selemani andasagala dzulu ya chihi changu
cha ufalume na akale mfalume badala yangu,’ ndivyo ndahenda rero.”
31 Hipho Bathisheba wazamisa uso hadi chilanguche chichiguta photsi,
achilavya ishima mbere za mfalume na achiamba, “Bwana wangu
mfalume Daudi ikpwa ni Mlungu hata kare na kare!”
32 Naye mfalume Daudi waamba, “Niihira mlavyadzi-sadaka Sadoki,
nabii Nathani na Benaya mwana wa Jehoyada.” Nao achedza mbere za
mfalume.
33 Naye mfalume achiambira, “Phiyani phamwenga na ahendadzi-
kazi angu, mkampandize mwanangu Selemani dzulu ya nyumbu wangu,
mumphirike muho Gihoni.
34 Chisha, mlavyadzi-sadaka Sadoki na nabii Nathani ammwagire
mafuha akale mfalume wa Iziraeli. Tsona mpige gunda na muambe:
‘Mfalume Selemani ikpwa ni Mlungu!’
35 Namwi mundaambuka dzulu nyumaze naye andakpwedza ili
asagarire chihi changu cha chifalume, manage andahala nafwasi yangu
nami nikamtsambula akale mtawala wa Iziraeli na dzulu ya Juda.”
36 Benaya mwana wa Jehoyada wamjibu mfalume, “Amina! Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wa bwana wangu mfalume, aambe vivyo hivyo.
37 Dza vyo Mwenyezi Mlungu arivyokala phamwenga na bwana wangu
mfalume, akale vivyo hivyo na Selemani na achitukuze chihiche cha
ufalume kuriko chihi cha ufalume cha bwana wangu mfalume Daudi.”
38 Phahi, mlavyadzi-sadaka Sadoki, nabii Nathani na Benaya mwana wa
Jehoyada, Akerethi na Apelethi ambao kala ni arindzi a mfalume, osi at-
serera, achimpandiza Selemani farasi wa mfalume Daudi na achimphirika
hadi muho Gihoni.
39 Naye mlavyadzi-sadaka Sadoki wahala pembe ya mafuha kula kp-
wenye hema na achimmwagira Selemani. Nao apiga gunda na atu osi
achiamba, “Mfalume Selemani ikpwa ni Mlungu!”

---

† **1:25 1:25** Chieburania tachihadza ***Joabu*** ela chinaamba akulu a majeshi.

40 Chisha atu osi amlunga, kuno anapiga vivoti, achihererwa sana hata
tsi ichivuma kpwa sauti zao.
41 Phahi Adonija phamwenga na aalikpwa ariokala naye kala akamari-
giza sharee. Naye Joabu ariphosikira sauti za gunda, wauza, “Zo kululu
kula mudzini manage nini?”
42 Ariphokala bado anagomba, Jonathani mwana wa mlavyadzi-sadaka
Abiathari wainjira. Adonija achimuamba, “Karibu, mutu wa mana dza
uwe lazima ukale unareha mambo manono.”
43 Jonathani wamjibu Adonija achiamba, “Hata, bwana wehu mfalume
Daudi akamtawaza Selemani akale mfalume,
44 chisha akamuhuma phamwenga na mlavyadzi-sadaka Sadoki, nabii
Nathani, Benaya mwana wa Jehoyada, Akerethi na Apelethi nao akam-
pandiza dzulu ya nyumbu wa mfalume.
45 Tsona mlavyadzi-sadaka Sadoki na nabii Nathani akammwagira
mafuha hiko Gihoni ili akale mfalume. Nao kula hipho akaambuka kuno
akahererwa na mudzi wosi ukagota hoyo ra shangbwe zao, ndizo kululu
hizo mchizozisikira.
46 Na tsona Selemani asegere dzulu ya chihi cha ufalume.
47 Zaidi ya higo, atumishi a mfalume akpwedzamupha pongezi
bwana wehu mfalume Daudi achiamba, ‘Mlunguo naamuhende Selemani
amanyikane zaidi na akale mfalume mwenye uwezo kuriko uwe.’ Alafu
mfalume achizama pho dzulu ya chitanda
48 piya achiamba, ‘Naatogolwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli,
ambaye akanijaliya mutu wa kusagarira chihi changu cha ufalume
badala yangu. Nkagashuhudiya na matso gangu, ndiyo mana namtogola
Mwenyezi Mlungu.’ ”
49 Alafu, aalikpwa a Adonija aogopha sana, achiunuka na chila
mmwenga achigbwira njiraye.
50 Adonija naye, kpwa sababu wamuogopha Selemani, wachimbirira
kpwenye hema ra Mwenyezi Mlungu, achigbwira‡ pembe za phatu pha
kulavira sadaka aphahe kupona.
51 Mfalume Selemani achiambwa, “Lola, Adonija anamuogopha mfalume
Selemani hata akachimbirira hemani na akagbwirira pembe za phatu pha
kulavira sadaka kuno anaamba, ‘Sindauka hipha hadi mfalume Selemani
anilaphire vivi rero mimi mtumishiwe kukala kandaniolaga.’ ”
52 Naye mfalume Selemani wajibu achiamba, “Achionekana kukala ni
mutu wa mana, taphana hata lidzere ndirogbwa photsi. Ela achiphahikana
kukala na uyi, hakika andafwa.”
53 Phahi, mfalume Selemani wahuma atu, achimreha Adonija kula phatu
pha kulavira sadaka. Adonija ariphofika mbere za mfalume, wazama
kulavya ishima. Mfalume achimuamba, “Phiya kpwako kaya.”

2

Daudi anamuusiya Selemani ra mwisho

1 Daudi ariphokala a phephi na kufwa, wamuiha mwanawe Selemani,
achimlagiza achimuamba,
2 “Mwanangu, dza irivyo kawaida kpwa viumbe vyosi kufwa, siku zangu
zikasira. Kala imara na udine chilume.

‡ **1:50 1:50** Mutu yeyesi yegbwira pembe za phatu pha kulavira sadaka kala karuhusiwa kuolagbwa (Kutsama 21:13–14).

3 Lunga malagizo ga Mwenyezi Mlungu, Mlunguo, ulunge njiraze
na kugbwira masharutige, shariyaze, shuhudaze na hukumuze dza
irivyoandikpwa katika Shariya ya Musa. Nawe undaongokerwa kpwa chila
dzambo unarorihenda na kokosi ndikophiya.
4 Naye Mwenyezi Mlungu andatimiza ahadiye ariyonipha, ariphoni-
amba, 'Ichikala anao andaphiyato njira zao, anyendeke mbere zangu kpwa
uaminifu na kpwa moyo wao wosi na kpwa roho zao zosi, kundaricha
kukala na mutu wa kutawala Iziraeli wakati wosi.'
5 "Zaidi ya higo, unamanya gara Joabu mwana wa Seruya arigonihen-
dera, vira arivyoahendera akulu airi a majeshi ga Iziraeli, Abineri mwana
wa Neri na Amasa mwana wa Jetheri. Waaolaga wakati wa amani achitaka
kuriphiza chisasi kpwa uolagadzi uriohendwa wakati wa viha. Waaolaga
atu asiokala na kosa, achiutiya mlatso mkanda okala mwakpwe chibiruni
na virahu virivyokala mwakpwe maguluni.
6 Phahi, uwe henda kadiri ya ikimayo, ela tu usimriche akatsakala hata
akahendafwa na amani."
7 "Ela ahendere manono ana a Barizilai, yuya Mgiliadi, akale kahi ya hara
aryao phako mezani, kpwa sababu anikaribisha nriphokala namchimbira
mwenenu Abusalomu.
8 Na piya, kuna Shimei mwana wa Gera, wa mbari ya Benjamini
wa mudzi wa Bahurimu. Iye wanilani na maneno mai-mai nriphokala
naphiya Mahanaimu ela ariphokpwedza muho Joridani kuniphokera
namuapira kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu nchimuamba, 'Sindakuolaga
kpwa upanga.'
9 Ela uwe usimriche akale kana hatiya. Una ikima, undamanya
utakaromuhenda. (Usikose kumtiya adabu, muolage na komvwize.)
Dzagbwe iye ana komvwi, usimriche. Komvwize undazitsereza kuzimu
na mlatso."

Chifo cha Daudi

10 Daudi wafwa na achizikpwa kahi za mudziwe, urioihwa mudzi wa
Daudi.
11 Daudi watawala Iziraeli kpwa muda wa miaka mirongo mine. Hiko
Heburoni miaka sabaa, na hiko Jerusalemu miaka mirongo mihahu na
tahu.
12 Phahi, Selemani wasagarira chihi cha ufalume phatu pha ise Daudi na
ufalumewe waimarika sana.

Adonija anaolagbwa

13 Badaye, Adonija mwana wa Hagithi, waphiya kpwa Bathisheba, nine
wa Selemani. Bathisheba achimuuza, "Dze! Ukedza kpwa amani?"
Adonija achimjibu, "Oho, nikedza kpwa amani."
14 Tsona achiamba, "Nina dzambo nalonda nkuambire."
Bathisheba wamuambira, "Gomba tu."
15 Adonija achiamba, "Unamanya kukala mimi ndimi ningekala mfalume
na hata Iziraeli yosi yakala inanitazamia ni tawale. Ela, mambo gagaluka
na utawala uchihalwa ni mwenehu, kpwa mana wakala wakpwe kula
kpwa Mwenyezi Mlungu.
16 Phahi mino nina voyo mwenga tu ambaro nakurai usinikahaze."
Bathisheba achimuamba, "We gomba tu."

2:5 2:5 2 Samueli 3:27; 2 Samueli 20:10 **2:7 2:7** 2 Samueli 17:27–29 **2:8 2:8** 2 Samueli 16:5–13; 19:16–23 **2:11 2:11** 2 Samueli 5:4–5; 1 Nyakati 3:4 **2:12 2:12** 1 Nyakati 29:23

17 Naye Adonija achienderera kuamba, “Nakuvoya umuambire mfalume
Selemani aniphe Abishagi, yuya wa kula Shunemu akale mkpwazangu,
kpwa mana namanya uwe uchimvoya kandakukahaza.”
18 Bathisheba naye wamjibu, “Ni sawa ndabisha na mfalume kpwa
niabayo.”
19 Phahi, Bathisheba wainjira kpwa mfalume Selemani kpwendabisha
naye kpwa niaba ya Adonija. Mfalume waunuka kumkaribisha nine,
achimzamira, halafu, achisagarira chihiche cha ufalume. Walagiza nine
areherwe chihi naye achisagala uphande wa kulume wa mfalume.
20 Bathisheba waamba, “Nina neno mwenga dide nakuvoya usinika-
haze.”
Mfalume wamuamba, “Niambira hajayo mayo, manage sindakukahaza.”
21 Naye waamba, “Mruhusu mwenenu Adonija amlóle Abishagi yuya
Mshunemu.”
22 Mfalume Selemani achimuuza nine, “Kpwa utu wani unalonda
Adonija nimuphe Abishagi Mshunemu? Hino ni sawa kabisa na kumtakira
ufalume wangu! Tambukira kukala iye ni mvyere wangu na si iye
tu, mlavyadzi-sadaka Abiathari na mkpwulu wa jeshi Joabu mwana wa
Seruya, a uphandewe!”
23 Hipho mfalume Selemani waapa kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu
achiamba, “Mlungu naaniolage napho neno hiri richirogombwa ni Adonija
tarindagarimu maishage!
24 Kpwa vivyo, kama Mwenyezi Mlungu aishivyo, yuya ariyeniika na
kuniimarisha katika ufalume wa baba Daudi na kutimiza ahadiye ya
kunisagika chihi cha ufalume mimi na chivyazi changu, Adonija rero
andafwa!”
25 Alafu mfalume Selemani wamuhuma Benaya mwana wa Jehoyada
achendampiga Adonija naye achifwa.

Abiathari anazolwa

26 Mfalume Selemani wamuambira mlavyadzi-sadaka Abiathari, “Uya
Anathothi kpwako mundani. Unastahili kufwa uwe. Ela sindakuolaga
pha sambi, manage watsukula Sanduku ra Chilagane ra Mwenyezi Mlungu
uriphokala na baba Daudi na waphaha tabu phamwenga naye.”
27 Phahi, mfalume Selemani wamzola Abiathari, asikale mlavyadzi-
sadaka wa Mwenyezi Mlungu. Hivyo richitimiya neno arirogomba
Mwenyezi Mlungu hiko Shilo, dzulu ya Eli na nyumbaye.

Joabu anaolagbwa

28 Joabu ariphophaha habari, wazorera kpwenye hema ra Mwenyezi
Mlungu na kugbwiririra pembe za phatu pha kulavira sadaka kpwa
kukala wamuunga mkpwono Adonija dzagbwe kayamuunga mkpwono
Abusalomu.
29 Mfalume Selemani ariphosikira kukala Joabu akazorera hema ra
Mwenyezi Mlungu na kukala aimire phatu pha kulavira sadaka, wa-
muhuma Benaya mwana wa Jehoyada achiamba, “Phiya ukamuolage.”
30 Phahi, Benaya waphiya kuriko na hema ra Mwenyezi Mlungu,
achimuambira Joabu, “Mfalume akalagiza utuluke kondze.” Joabu wajibu
achiamba, “Mino sindatuluka ndafwerera phapha.”
Benaya wauya kpwa mfalume na kumuambira vira Joabu arivyojibu.

2:17 2:17 1 Afalume 1:3–4 **2:26 2:26** 2 Samueli 15:24; 1 Samueli 22:20–23 **2:27 2:27** 1 Samueli 2:27–36

31 Mfalume achimuamba, “Henda sawa na achivyogomba. Muolage na
umzike. Hivyo, uniusire mimi na chivyazi chanjina chosi cha Daudi hatiya
ya mahendo ga Joabu ga kuaolaga atu asiokala na makosa.
32 Mwenyezi Mlungu andamuuyizira Joabu mlatso wa atu arinyoaolaga
dzulu ya chitswache. Mana bila baba kumanya, ye washambuliya na
achiolaga akulu a jeshi airi kpwa upanga, ambao kala ana haki zaidi na ni
bora kuriko iye. Waolaga Abineri mwana wa Neri, mkpwulu wa jeshi wa
Iziraeli na Amasa mwana wa Jetheri, mkpwulu wa jeshi wa Juda.
33 Mlatso wa uolagadzi hinyo undakala dzulu ya Joabu na chivyaziche
hata kare na kare. Ela Mwenyezi Mlungu andareha amani siku zosi kpwa
Daudi na chivyaziche ndiosagarira chihiche cha ufalume hata kare na
kare.”

34 Phahi, Benaya mwana wa Jehoyada waphiya hiko hemani, achen-
damuolaga Joabu ambaye wazikpwa mwakpwe nyumbani, hiko weruni.
35 Mfalume wamuika Benaya mwana wa Jehoyada kukala mkpwulu wa
jeshi phatu pha Joabu na Sadoki achiikpwa mlavyadzi-sadaka phatu pha
Abiathari.

Chifo cha Shimei

36 Alafu mfalume walagiza Shimei aihwe, achedzamuamba, “Dzidzen-
gere nyumba himu Jerusalemu, ukale phapha hipha usiphiye phatu
phanjina phophosi.
37 Manage siku ndiphotuluka na kuvuka chidzuho Kidironi, manya kpwa
kpweli undafwa na mlatsoo undakala dzulu ya chitswacho mwenye.”

38 Naye Shimei wajibu, “Uchivyoniambira bwana wangu Mfalume ni
vinono nami mtumwao ndahenda kama uchivyoniambira.” Phahi, wakala
Jerusalemu kpwa muda mure.

39 Ela kufikira mwisho wa mwaka wa hahu, atumwa airi a Shimei
achimbira, achiphiya kpwa Akishi mwana wa Maaka, mfalume wa Gathi.
Ariphophaha habari kukala a hiko Gathi,
40 Shimei wapanda dzulu ya pundawe, achiphiya Gathi kpwendaendza
atumwae, kpwa mfalume Akishi. Phahi waphiya, achiaphaha na achiauy-
iza kpwakpwe.
41 Mfalume Selemani ariphosikira kukala Shimei akatuluka Jerusalemu,
akaphiya Gathi na kuuya,
42 wamuiha Shimei na achimuuza, “Dze! We siyakpwapisha kpwa dzina
ra Mwenyezi Mlungu kukala kundatuluka Jerusalemu? Nami nakuonya
kukala siku utakaphosubutu kutuluka kondze, kpwa kpweli undafwa?
Nawe wakubali, uchiniamba, ‘Uchigoniambira ni manono, ndagalunga.’
43 Mbona phahi, ukavundza chiraphocho kpwa Mwenyezi Mlungu na
amuri niriyokupha?”
44 Mfalume waenderera kumuambira Shimei, “Unagamanya wazi mai
urigomuhendera baba Daudi. Phahi, kpwa ajili hiyo, Mwenyezi Mlungu
andakuripha maigo urigohenda.
45 Ela mimi mfalume Selemani andanibariki na chihi cha ufalume cha
Daudi chindaimarishwa mbere za Mwenyezi Mlungu hata kare na kare.”
46 Hipho, mfalume wamuamuru Benaya mwana wa Jehoyada naye
watuluka, achimpiga na achimuolaga Shimei. Phahi, ufalume waimarika
tsini ya Selemani.

3

Selemani anavoya ikima
(2 Nyakati 1:3–12)

1 Selemani wahenda uhusiano na mfalume wa Misiri kpwa kumlóla
mwanawe mchetu. Wamreha hiye mwana wa mfalume wa Misiri na
achimuika kpwenye mudzi wa Daudi, hadi ariphomala kudzenga nyum-
baye mwenye, nyumba ya Mwenyezi Mlungu na ukuta wa kuzunguluka
Jerusalemu.
2 Wakati hinyo, atu kala analavya sadaka phatu pha dzulu pha ibada,
kpwa kukala nyumba ya Mwenyezi Mlungu kala bado kudzengbwa.
3 Selemani wammendza Mwenyezi Mlungu, wagbwira malagizo ga ise
Daudi, ela tu naye walavya sadaka na kufukiza uvumba phatu pha dzulu
pha ibada.
4 Mfalume waphiya Gibioni kpwendalavya sadaka, mana phakala ndipho
phatu pha dzulu pha ibada ambapho ni phakulu. Naye Selemani walavya
sadaka za kuochwa elufu mwenga kahi za phatu hipho pha kulavira
sadaka.
5 Siku mwenga hiko Gibioni, Mwenyezi Mlungu achimtsembukira
Selemani usiku kpwenye ndoso achimuamba, “Voya chochosi ulondacho
nami ndakupha.”
6 Selemani wamuamba, “Wamuhendera manono mtumishio, baba
Daudi, kpwa sababu wakuhumikira kpwa uaminifu, kpwa haki na kpwa
moyo wa usawa. Piya ukadumisha manonogo kpwa kumupha mwana
anayesagarira chihiche cha ufalume dza irivyo rero.
7 Na hivi sambi, ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu, ukaniika mimi
mtumishio kukala mfalume phatu pha baba Daudi dzagbwe nchere dang’a
ra mwana simanya namuna ya kutimiza kazi hino.
8 Na hipha ukaniika kahi ya atuo ambao waatsambula nao ni anji hata
taaweza kuolangika.
9 Kpwa hivyo nakuvoya uniphe mimi mtumishio moyo wa ikima niphahe
kuamula atuo na niweze kuelewa manono na mai. Mana ni ani awezaye
kuatawala atuo ario anji chiasi hichi?”
10 Voyo hiri ra Selemani ramfwahira sana Mwenyezi Mlungu,
11 Mlungu achimuamba, “Kpwa kukala ukalavya voyo hiri na kukadzi-
takira maisha mare au utajiri wala kukavoya maaduigo gaangamizwe, ela
ukadzivoyera ikima ya kulavya uamuli au kuhenda haki,
12 phahi vivi ndahenda dza vyo uchivyovoya. Ndakupha ikima na achili
kpwa chipimo ambacho takuna mutu wanjina ariyephaha kukala nacho
kabila ya uwe na wala takundatokea wanjina bada ya uwe.
13 Na piya nakupha gara ambago kukavoya. Nakupha utajiri na ishima
zaidi ya mfalume wanjina yeyesi wa sikuzo.
14 Nawe, ichikala undalunga njira zangu na kugbwira masharuti na
malagizo gangu dza vira sowe Daudi arivyohenda, phahi, ndazihenda
sikuzo zikale nyinji.”
15 Selemani ariphovumbuluka, wamanya kukala ni ndoso. Alafu wauya
Jerusalemu, achendaima mbere ya Sanduku ra Chilagane ra Mwenyezi
Mlungu, achimlavira sadaka za kuochwa na sadaka za amani. Alafu
achiahendera karamu ahendadzi kazie osi.

Selemani anaamula malau mafu

16 Siku mwenga, achetu airi malaya aphiya kpwa mfalume Selemani ili
aamurirwe makosa gao.

17 Mmwenga wao waamba, “Ee bwana wangu, mimi na hiyu myangu
hunakala nyumba mwenga. Mino navyala na hiyu kala a phapho.
18 Bada ya siku tahu hiyu naye wavyala mwanawe. Takuyakala mutu
wanjina ndani ya nyumba isiphokala swiswi airi bahi.
19 Usiku mchetu hiyu wamlarira mwanawe na achifwa.
20 Phahi myangu walamuka usiku, achimuhala mwanangu kula phephi
na phangu chifuwani wakati mino mtumwao nrere, achimlaza phephi na
phakpwe chifuwani. Alafu wahala lufu ra mwanawe, achiriika phephi na
phangu chifuwani.
21 Ligundzu nripholamuka na kutaka kuamwisa mwanangu, nchimuona
akafwa. Nriphochunguza sana, nchimanya kukala siye mwanangu
nriyemvyala.”
22 Ela yuya mchetu wanjina waamba, “Hata! Wangu ndiye ariye mzima
na wako ndiye achiyefwa.”
Naye mchetu wa kpwandza waamba, “Hata! Mwanao ndiye achiyefwa,
wangu ni hiyu ariye mzima!” Phahi, aenderera kushindana hivyo mbere
za mfalume.
23 Ndipho mfalume Selemani achiamba, “Chila mmwenga wenu anadai
kukala mwanawe ndiye mzima na kukala achiyefwa si wakpwe.”
24 Phahi, mfalume waamba, “Nreherani upanga!” Naye achireherwa
upanga.
25 Mfalume achiamuru, “Mganye hiyu mwana mzima vipande viiri, nusu
ahewe hiyu na nusu yanjina ahewe hiyu.”
26 Yuya mchetu ariyekala ndiye nine wa mwana ariye moyo wamuonera
mbazi mwanawe, achimuambira mfalume, “Nakuvoya mfalume, msimuo-
lage mwana. Mrichireni iye ahale ye mwana ariye moyo.”
Ela yuya mchetu wanjina waamba, “Hata! Mwana naasikale wangu wala
wako. Naaganywe vipande viiri.”
27 Ndipho mfalume Selemani waamba, “Usimuolage mwana! Muphe
mchetu wa kpwandza amuhale, mana iye ndiye nine.”
28 Atu osi a Iziraeli ariphosikira uamuli wa mfalume, amuogopha. Kpwa
sababu amanya kukala ana ikima ya Mlungu iriyomupha uwezo wa
kuamula haki.

4

Akulu a utawala wa Selemani

1 Selemani wakala mfalume wa tsi yosi ya Iziraeli,
2 na hinya ndinyo ariokala akulu a utawalawe. Azaria mwana wa Sadoki
wakala ni mlavyadzi-sadaka.
3 Elihorefu na Ahija ana a Shisha kala ni aandishi. Jehoshafati mwana
wa Ahiludi wakala muandishi wa kumbukumbu.
4 Benaya mwana wa Jehoyada wakala ni mkpwulu wa jeshi wa asikari.
Sadoki na Abiathari kala ni alavyadzi-sadaka.
5 Azaria mwana wa Nathani kala ni mkpwulu wa maliwali. Mlavyadzi-
sadaka Zabudi mwana wa Nathani kala ni msenangbwa wa mfalume.
6 Ahishari wakala mkpwulu wa nyumba ya mfalume. Adoniramu
mwana wa Abuda wakala muimirizi wa kazi za shokowa.
7 Selemani watsambula maliwali kumi na airi a tsi ndzima ya Iziraeli.
Hinyo ahewa kazi ya kuendza chakurya kpwa ajili ya mfalume na
nyumbaye. Chila mmwenga wao arehe chakurya cha mwezi mmwenga
chila mwaka.

8 Madzina ga hinyo maliwali ni higa. Beni-Huri waimirira tsi ya myango
ya Efuraimu.
9 Beni-Dekeri waimirira midzi ya Makasi, Shaalibimu, Bethi-Shemeshi na
Eloni-Bethi-Hanani.
10 Beni-Hesedi waimirira mudzi wa Arubothi, piya waimirira Soko na tsi
yosi ya Heferi.
11 Beni-Abinadabu, mlume wa Tafathi, mwana mchetu wa Selemani,
waimirira eneo rosi ra Dori.
12 Baana, mwana wa Ahiludi, waimirira midzi ya Taanaki, Megidona
seemu yosi ya Bethi-Seani iriyo phephi na mudzi wa Sarethani, uphande
wa mwakani wa mudzi wa Jeziriili na kula Bethi-Sheani hadi midzi ya
Abeli-Mehola na hadi kutsupa mudzi wa Jokimeamu.
13 Beni-Geberi waimirira mudzi wa Ramothi-Giliadi phamwenga na
vidzidzi vya Giliadi virivyokala vya Jairi mwana wa Manase. Tsona
waimirira eneo ra Arigobu kpwenye tsi ya Bashani. Jumula ya midzi
yosi mikulu kala ni mirongo sita, iriyozungulusirwa kuta na kuikirwa
magbwama ga shaba miryangoni.
14 Ahinadabu mwana wa Ido, waimirira eneo ra Mahanaimu.
15 Ahimaazi, mlume wa Basemathi, mwana mchetu wa Selemani,
waimirira tsi ya Nafutali.
16 Baana mwana wa Hushai, waimirira tsi ya mbari ya Asheri na
Bealothi.
17 Jehoshafati mwana wa Parua, waimirira tsi ya mbari ya Isakari.
18 Shimei mwana wa Ela, waimirira seemu ya tsi ya atu a mbari ya
Benjamini.
19 Geberi mwana wa Uri, waimirira tsi ya Giliadi, ambayo zamani kala
ni ya Sihoni mfalume wa Aamori na Ogi mfalume wa Bashani, kpwakala
na muimirizi mmwenga mkpwulu wa tsi yosi.

Utawala wa Selemani unafanikiywa

20 Atu a Juda na Iziraeli akala anji dza mtsanga wa pwani nao kala
achirya, achinwa na kuhererwa.
21 Selemani watawala falume zosi kuandzira muho Yufurati hadi
kpwenye tsi ya Afilisti na kpwenderera hadi kpwenye mphaka wa Misiri.
Falume hizo zamuhumikira na kumripha kodi siku zosi za maishage.
22 Chakurya cha Selemani cha siku mwenga kpwa ajili ya nyumbaye
chakala ni unga laini madaba magana mahahu na mirongo mihahu na
unga wa kawaida madaba magana sita na mirongo sita,
23 ng'ombe kumi za kurisirwa kaya na ng'ombe mirongo miiri za
kuphirikpwa marisani, mang'ondzi gana mwenga phamwenga na ku-
lungu, viphala, vidzisa na nyama a mapha a kunona.
24 Tsi yosi ya uphande wa mtswerero wa dzuwa wa muho Yufurati,
kutulukiza Tifusa hadi mudzi wa Gaza, kala i tsini ya utawalawe. Afalume
osi a uphande wa mtswerero wa dzuwa wa muho Yufurati akala tsiniye
na wakala na amani na tsi zosi jirani.
25 Siku zosi za utawala wa Selemani, atu a Juda na a Iziraeli asagala
salama, kula Dani hadi Beeri-Sheba chila mutu wahurira tsini ya miz-
abibuye na Mitiniye.
26 Selemani wakala na mabanda elufu mirongo mine kpwa ajili ya farasi
na magarige ga kuvwehwa ni farasi na asikari akuhumira farasi elufu kumi
na mbiri.

4:21 4:21 Mwandzo 15:18; 2 Nyakati 9:26 **4:26 4:26** 1 Afalume 10:26; 2 Nyakati 1:14; 9:25

27 Hara maliwalie kumi na airi, chila mmwenga kpwa mwezi ariopangirwa, waphirika chakurya cha kutosha kpwa ajili ya mfalume Selemani
na hara osi ariorya katika nyumbaye. Mahitaji gao gosi gatoshelezwa.
28 Zuma ya chila mmwenga iriphofika, waphirika shayiri na nyasi za
kurisa farasi a kuvweha magari na farasi anjina phatu ambapho kala ni
ziphirikpwe kulengana na irivyolagizwa.
29 Mlungu wamupha Selemani ikima zaidi na achili kpwa unji. Mar-
ifwage gakala dza mtsanga wa pwani, tagayakala na chipimo.
30 Ikima ya Selemani yatsupa ikima ya atu osi a mlairo wa dzuwa na
yashinda ikima ya atu a Misiri.
31 Waashinda atu osi kpwa ikima. Washinda Ethani, yuya Muezira,
Hemani na Kalikoli na Darida, ana a Maholi; na ngumaze zagota kpwenye
mataifa gosi jirani.
32 Watunga misemo elufu tahu na mawira elufu mwenga na tsano.
33 Wasemurira mambo ga mihi, kuandzira muerezi urio Lebanoni, hata
muhisopo, muhi uambalao dzulu ya ukuta. Piya wasemurira dzulu ya
nyama, nyama a mapha, viumbe vihambalavyo na ng'onda.
34 Atu kula mataifa ganjina gosi na afalume osi ariophaha kusikira dzulu
ya ikima ya mfalume Selemani, akpwedza ili amusikize.

5

Selemani anadzitayarisha
kudzenga Nyumba ya kuvoya Mlungu
(2 Nyakati 2:1–18)

1 Mfalume Hiramu wa Tiro, ariyekala msena wa Daudi, ariphophaha
habari kukala Selemani akamwagirwa mafuha akale mfalume badala ya
ise Daudi, wamuhumira ahendadzi kazie.
2 Alafu Selemani wamuhumira Hiramu ujumbe huno.
3 "Unamanya kukala baba Daudi, kayaweza kumdzengera Mwenyezi
Mlungu, Mlunguwe, nyumba ya kumuabudira, kpwa sababu ya
viha virivyomzunguluka pande zosi hadi hipho Mwenyezi Mlungu
ariphomupha ushindi.
4 Ela rero, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu, akanijaliya amani pande
zosi. Sina adui wala tabu.
5 Phahi, nkakusudiya kumdzengera Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu,
nyumba ya kumuabudira. Na hino ni sawa kabisa kama Mwenyezi Mlungu
arivyomuahidi baba achiamba, 'Mwanao ambaye ndamsagika dzulu ya
chihicho cha ufalume, andanidzengera nyumba.'
6 Phahi, aambire atuo anikatire mihi ya mierezi ya Lebanoni. Atu
angu andadziunga na atuo kuhenda kazi iyo nami ndaaripha ahendadzi-
kazio chiasi ndicholonda. Kpwa kukala, kama umanyavyo, takuna yeyesi
mwenye ufundi wa kukata mihi dza mwimwi Asidoni."
7 Hiramu wahererwa sana ariphophaha ujumbe hinyo wa Selemani
achiamba, "Mwenyezi Mlungu naatogolwe wakati huno, kpwa kumupha
Daudi mwana mwenye ikima atawale taifa hiri kulu."
8 Tsona, Hiramu wamuhumira Selemani ujumbe achiamba, "Nkaphok-
era ujumbeo nami ni tayari kutimiza mahitajigo ga mihi ya mierezi na
miberoshi.

4:31 4:31 Zaburi 89 **4:32 4:32** Misemo 1:1; 10:1; 25:1; Wira wa Selemani 1:1 **5:5 5:5** 2 Samueli 7:12–13; 1 Nyakati 17:11–12

9 Atu angu andakusanya magogo na kugatsereza kula Lebanoni hadi
pwani na kugafunga mafungu-mafungu ili gaelee dzulu ya madzi hadi
phatu utakaphoniambira. Hiko, gandavugulwa nawe undagaphokera.
Kpwa uphandeo, uwe undanipha chakurya kpwa ajili ya atu a nyumba
yangu."
10 Phahi, Hiramu wamupha Selemani mihi yosi ya aina ya mierezi na
miberoshi ariyoilonda.
11 Naye Selemani wamupha Hiramu mtsere madaba laki mbiri na
mirongo miiri na mafuha swafi madaba magana mairi na mirongo miiri
chila mwaka, kpwa ajili ya atu a nyumbaye.
12 Phahi, Mwenyezi Mlungu achimupha Selemani ikima dza arivy-
omuahidi. Kpwakala amani kahi ya Selemani na Hiramu achiikirana
chilagane kahi yao.
13 Mfalume Selemani wakusanya atu elufu mirongo mihahu kula chila
phatu kpwenye tsi ya Iziraeli, ahende kazi za shokowa.
14 Naye wamuika Adoniramu akale muimirizi wao. Waaganya atu
hinyo katika makundi mahahu ga atu elufu kumi chila mwenga, wahuma
makundi higo kpwa mazuma, mwezi mmwenga Lebanoni na miezi miiri
kpwao.
15 Selemani piya wakala na atsukuzi a mizigo elufu mirongo sabaa na
atsongadzi a mawe elufu mirongo minane kpwenye myango,
16 bila kuhesabu aimirizi elufu tahu na magana mahahu arioimirira kazi
iyo na ahendadzi-kazi osi.
17 Kpwa lagizo ra mfalume, atsimba mawe makulu na ga bei gali, ili
gatsongbwe kpwa ajili ya kudzenga msingi wa nyumba.
18 Phahi, hivi ndivyo adzengadzi a Selemani na Hiramu na atu a mudzi
wa Gebali arivyotayarisha mawe na mihi ya kudzengera nyumba hiyo.

6

Selemani anadzenga
Nyumba ya kuvoya Mlungu

1 Katika mwaka wa mia ne na mirongo minane hangu Aiziraeli ariphola
Misiri, mwaka wa ne hangu Selemani ariphoandza kutawala Iziraeli,
katika mwezi wa Zifu* yani mwezi wa phiri, Selemani waandza kudzenga
nyumba ya Mwenyezi Mlungu.
2 Nyumba iyo ambayo mfalume Selemani wamdzengera Mwenyezi
Mlungu yakala ina ure wa mita 27, upana wa mita 9 na chimo cha mita
13.5.
3 Hipho mbere za nyumba ya Mlungu phakala na ukumbi ambao una
ure wa mita 4.5 na upana wa mita 9 sawa na upana wa yo nyumba.
4 Nyumba iyo wayiika madirisha ambago mimoye kpwa ndani ni pana
ela kpwa kondze ni ndide.
5 Nao nyo ukuta wa nyumba wauzungulusira vyumba kugbwirana na
kuta za nyumba pande zosi za Nyumba ya kuvoya Mlungu na za chumba
cha ndani, watengeza vyumba vya gorofa tahu mo mbavuni chila uphande.
6 Chumba cha tsini, katika hivyo vyumba vya gorofa, chakala na upana
wa mita 2.2 na gorofa iriyolungira yakala na upana wa mita 2.7 na
gorofa ya dzulu kabisa yakala na upana wa mita 3.1. Gorofa hizo zakala
zikatafwautiana kpwa upana, kpwa sababu Selemani kala akaphunguza

5:14 **5:14** 1 Afalume 12:18 * **6:1** **6:1** ***Zifu*** ni mwezi wa phiri ambao unaandza kahi-kahi ya mwezi wa ne hadi kahi-kahi ya mwezi wa tsano wa kalenda ya kawaida.

chipimo cha ukuta wa kondze kuzunguluka nyumba, ili mihi ya kugbwirira
dzengo isichitwe ukutani.
7 Wakati nyumba iriphokala inadzengbwa, taphayasikirwa sauti ya
nyundo au mbadzo wala ya chifwaya chochosi cha chuma kpwa sababu
yadzengbwa kpwa mawe garigokala gakatsongbwa na kutayarishwa
kabisa ko garikotsimbwa.
8 Mryango wa kumenyera seemu ya tsini† ya dzengo ririroenjerezwa
kpwenye ubavu wa nyumba, kala u uphande wa mwakani. Ndani,
mwakala ngazi za mzunguluko ambazo atu aweza kupandira kuphiya
kpwenye gorofa ya kahi-kahi na ya mwisho.
9 Phahi, Selemani waidzenga yo nyumba hata ichiivya. Dari ya nyumba
yakala akaitengeza kpwa boriti na mbao za muerezi.
10 Wadzenga vyumba vya gorofa vya chimo cha mita 2.2 kuphiya dzulu.
Vyumba hivyo vyadzengbwa kuzunguluka ukuta wa kondze wa nyumba
hiyo, navyo vyagbwizanywa na nyumba kpwa boriti za mierezi.
11 Wakati hinyo, Mwenyezi Mlungu wagomba na Selemani achimuamba,
12 "Kuhusu nyumba hino unayoidzenga, ichikala undalunga shariya
zangu na utii uamuli wangu na malagizo gangu gosi, ndatimiza chilagane
choika na sowe Daudi.
13 Mino ndakala kahi ya ana a Iziraeli na sindaaricha hata chidide atu
angu, Aiziraeli."
14 Kpwa hivyo, Selemani waidzenga iyo nyumba hata ichisira seemu ya
kondze.

Mapambo ga ndani ga Phatu pha kulavira sadaka (2 Nyakati 3:8–14)

15 Uphande wa ndani wa kuta za nyumba waudzenga kpwa mbao za
muerezi, kula photsi hadi boriti za dari na sakafu achiitandaza mbao za
miberoshi.
16 Chumba cha ndani, choihwa Phatu Phatakatifu Zaidi, chadzengbwa
seemu ya ndani ya yo nyumba. Chakala chikadzengbwa kpwa mbao za
muerezi kula photsi hadi dzulu na urewe wakala mita 9.
17 Nyumba iyo yokala mbere za Phatu Phatakatifu Zaidi, yakala na ure
wa mita 18.
18 Mbao za muerezi zirizobwiningiza ukuta wa nyumba kpwa ndani kala
zikapambwa kpwa michoro ya viburu na maruwa gachigobumula. Chila
seemu yakala ikafwinikpwa kpwa mbao za muerezi, wala takuna dziwe
ririroonekana.
19 Kpwenye seemu ya ndani kabisa ya dzengo hiro, Selemani wata-
yarisha phatu pha macheye ambapho phaikpwa Sanduku ra Chilagane ra
Mwenyezi Mlungu.
20 Phatu hipho phakala na ure wa mita 9 upana wa mita 9 na chimo cha
mita 9, napho phapakpwa zahabu swafi. Viratu vira phatu pha kulavira
sadaka pha mbao za muerezi phapakpwa zahabu swafi.
21 Selemani wapaka zahabu swafi seemu ya ndani ya nyumba na achiika
mikufu ya zahabu kula uphande mmwenga hadi wa phiri mbere za hicho
chumba cha ndani ambacho piya kala akachipaka zahabu.
22 Nyumba yosi waipaka zahabu na phatu pha kulavira sadaka phosi
phokala chumba cha ndani kabisa.
23 Watengeza makerubi mairi kpwa kuhumira mihi ya mizaituni. Chila

† **6:8 6:8** Chieburania hipha chinaamba *seemu ya kahi-kahi.* **6:16 6:16** Kutsama 26:33–34 **6:22 6:22** Kutsama 30:1–3 **6:23 6:23** Kutsama 25:18–20

mwenga rakala na chimo cha mita 4.4, achigaika katika chumba cha ndani kabisa.
24 Chila apha rakala na ure wa mita 2.2 kpwa hivyo ure kula tsa ya apha
mwenga hadi tsa ya apha ranjina wakala mita 4.4.
25 Kerubi ranjina naro rakala na ure wa mita 4.4. Makerubi gosi mairi
kala ni ga vipimo vya sawa na umbo ra sawa.
26 Chimo cha kerubi mwenga kala ni mita 4.4 na kerubi ra phiri naro
rakala dza vivyo.
27 Makerubi higo gaikpwa chumba cha ndani na mapha gao gaandzulwa.
Apha ra mwenga richiguta ukuta mmwenga na apha ra ranjina richiguta
ukuta wanjina na gara mapha gao ganjina gagutana kahi-kahi ya chumba.
28 Nago makerubi higo wagapaka zahabu.
29 Kuta zosi za nyumba wazipamba kpwa kutsongbwa michoro ya
makerubi, mitende na michoro ya maruwa gachigobumuka.
30 Wapaka zahabu sakafu ya vyumba vya ndani na vya kondze.
31 Watengeza miryango ya kumenyera chumba cha ndani kabisa kpwa
mbao za mzaituni. Vizingiti na miimo yahendwa ya pembe tsano.‡
32 Miryango iyo miiri ya mizaituni, yapambwa kpwa kutsongbwa
makerubi, Mitende na maruwa gachigobumuka. Michoro iyo waipaka
zahabu.
33 Piya, watengeza mryango wa mraba wa kumenyera baraza ya nyumba
ya kuvoya Mlungu. Mimo ya mryango hinyo yakala ya mizaituni,
34 na mbaoze mbiri zakala za miberoshi. Chila ubao waweza kukundzwa
mara mwenga.
35 Mbao hizo za mryango zapambwa kpwa kutsongbwa makerubi, mi-
tende na maruwa gachigobumuka alafu michoro iyo ichipakpwa zahabu.
36 Wadzenga muhala wa ndani ambao kutaze zakala za safu tahu za
mawe garigotsongbwa na safu mwenga ya boriti za mierezi.
37 Msingi wa nyumba ya Mwenyezi Mlungu waikpwa mwezi wa Zivu,§
mwaka wa ne wa utawala wa Selemani.
38 Na kahi ya mwezi wa Buli, yani, mwezi wa nane,* mwaka wa kumi na
mwenga wa utawala wa Selemani, nyumba iyo yakamilika kudzengbwa.
Kazi yakala ikakamilika dza irivyopangbwa, nayo yahala muda wa miaka
sabaa.

7

Nyumba ya Selemani ya chifalume

1 Selemani wadzidzengera nyumba ya chifalume naye wahala muda wa
miaka kumi na mihahu kuyiivwisa.
2 Tsona, wadzenga dzengo ririroihwa Nyumba ya Tsaka ra Lebanoni.
Urewe kala ni mita 44, upanawe kala ni mita 22 na chimoche cha mita
13.5. Nyumba iyo yakala i dzulu ya mistari mine* ya nguzo za muerezi,
nguzo ambazo zazuwiya boriti za muerezi kpwa uphande wa dzulu.
3 Chila safu yakala na nguzo kumi na tsano, phahi zosi phamwenga
zakala nguzo mirongo mine na tsano. Vyumba virivyodzengbwa dzulu
ya nguzo hizo, wavitiira dari ya mbao za muerezi.
4 Kpwakala na safu tahu za madirisha garigololana.

‡ **6:31 6:31** Mana halisi ga Chieburania hipha tagaeleweka. § **6:37 6:37** ***Zivu*** Lol. 6:1 na maelezoge. * **6:38 6:38** mwezi wa Buli ni mwezi wa nane wa Chikanani, nao unaandza kahi-kahi ya mwezi wa kumi hadi kahi-kahi ya mwezi wa kumi na mwenga kpwenye kalenda ya Chizungu. * **7:2 7:2** Tafusiri zanjina zinaamba *tahu.*

5 Miimo ya miryango yosi na madirisha yakala ya mraba na madirisha
higo kala ganalolana na ga katika mistari mihahu.
6 Wadzenga baraza ya nguzo, ambayo urewe wakala mita 22 na
upanawe mita 13.5. Kpwenye seemu ya mbere za dzengo hiro kpwakala
ukumbi uriogbwirirwa ni nguzo na mbereze kala phana chipaa chidide
chirichotulukiza.
7 Selemani wadzenga chumba cha chihi cha ufalume ambamo waamula
maneno ga atu. Chumba hicho chayaihwa Baraza ya Uamuli, nacho
chafwinikpwa na mbao za muerezi kula photsi hadi dzulu.
8 Nyumbaye yenye yakala kpwenye muhala wanjina nyuma ya iyo
Baraza ya Uamuli na yadzengbwa dza zira zanjina. Selemani piya
wadzenga nyumba dza iyo kpwa ajili ya mwana mchetu wa mfalume wa
Misiri, ambaye kala akamlóla.
9 Madzengo higo gosi gadzengbwa kpwa mawe ga samani kula msingi
hadi dzulu, mawe ambago kala gakatsongbwa kpwa vipimo virivyolagizwa
na kukatwa kpwa msumeno uphande wa ndani na wa kondze.
10 Msingi wakala wa mawe ga samani na makulu genye ure wa mita 3.5
na ganjina mita 4.
11 Seemu za dzulu zadzengbwa kpwa mawe ganjina garigotsongbwa
kpwa vipimo virivyolagizwa na kpwa mbao za muerezi.
12 Behewa kulu ra nyumba ya mfalume rakala na kuta zenye safu
mwenga ya mbao za muerezi na safu tahu za mawe ga kutsongbwa.
Ndivyo irivyokala hata kpwa mihala ya ndani ya nyumba ya Mwenyezi
Mlungu na ukumbi wa nyumba.

Kazi za Hiramu
(2 Nyakati 2:13; 4:11,16)

13 Tsona mfalume Selemani walagizira Hiramu kula mudzi wa Tiro.
14 Hiramu kala ana ikima nyinji na marifwa, na kala ana ujuzi wa ufundi
wa kazi zosi za shaba. Mfwadzi ise wa Hiramu wakala ni mfula-shaba kula
mudzi wa Tiro na nine kala ni gungu wa mbari ya Nafutali. Phahi Hiramu
wakpwedza kpwa mfalume Selemani, achimuhendera kazize zosi.

Nguzo mbiri za shaba
(2 Nyakati 3:15–17)

15 Hiramu watengeza nguzo mbiri za shaba, chila mwenga yakala na
chimo cha mita nane na mzunguluko wa kama mita tsano.
16 Alafu achitengeza tadzi mbiri za shaba ili aziike dzulu ya vitswa vya
hizo nguzo. Chila mwenga yakala na chimo cha mita 2.2.
17 Tadzi hizo zirizokala dzulu ya nguzo zatiywa mapambo ga mraba-
mraba gosukpwa dza mikufu. Chila tadzi yakala na mapambo sabaa.†
18 Piya watengeza makomamanga, achigapanga kpwa safu mbiri kuzun-
guluka zira tadzi dzulu ya chila nguzo.
19 Na tadzi hizo zokala dzulu ya nguzo hipho ukumbini, zachorwa
maruwa, chimoche chakala kama mita 2.
20 Tadzi hizo zakala dzulu ya hizo nguzo mbiri na piya zakala dzulu
ya seemu ya mviringo uriodzitulukiza phephi na gara mapambo ga
mraba-mraba. Kpwakala na mapambo ga makomamanga magana mairi
gopangbwa safu mbiri kuzunguluka chila tadzi.
21 Hiramu waimisa nguzo hizo kpwenye baraza ya yo nyumba ya kuvoya
Mlungu. Hira ya uphande wa mkpwono kulume wayiiha Jakini ‡ na hira

7:8 7:8 1 Afalume 3:1 † **7:17 7:17** Mana ga Chieburania ga chifungu hichi tagaeleweka vinono.
‡ **7:21 7:21** Chieburania dzina ***Jakini*** manage ni *Mlungu anaimarisha.*

ya uphande wa mkpwono kumotso achiyiiha Boazi.§
22 Virere vya nguzo hizo vyapambwa kpwa maruwa. Na hivyo kazi ya
kutengeza nguzo ichikamilika.

Birika ra shaba
(2 Nyakati 4:2–5)

23 Tsona achitengeza birika ra mviringo ra shaba iriyoyayushwa, kula
mkungo hadi mkungo mita 4.4, chimo cha mita 2.2 na kuizunguluka kabisa
mviringowe ni mita 13.2.
24 Tsini ya hinyo mkpwungowe, kurizunguluka birika hiro, kpwakala
safu mbiri za viburu, chila chimwenga mita 4.4. Viburu hivyo kala
vikatengezwa wakati uratu birika ririphotengezwa.
25 Hiro birika raimiswa dzulu ya miongo ya ng'ombe kumi na mbiri a
shaba. Ahahu alola vurini, ahahu alola mwakani, ahahu alola mlairo wa
dzuwa na ahahu alola mtswerero wa dzuwa. Vyo vyunu vya zo ng'ombe
vyakala vinalola pho kahi-kahi ya ro birika.
26 Uziho wa mkpwungowe wakala nchi ne. Nao wakala unaigana na
mkpwungo wa chikombe na dza ruwa ra toro. Birika kala rinaweza
kumenya madzi chiasi cha lita elufu mirongo mine.

Magari na mabirika ga shaba

27 Hiramu piya watengeza magari* kumi ga shaba, chila rukpwama kala
rina ure wa mita 1.8, upana wa mita 1.8 na chimo cha mita 1.3.
28 Marukpwama higo gaundwa hivi: kpwakala mabamba ambago gana
mikungo yotiywa ndani ya mimo. Dzulu ya mabamba higo gotiywa ndani
ya mimo,
29 kpwakala sanamu za simba, ndzau na makerubi. Sanamu hizo
za simba na ndzau, kala zikabwiningizwa na kuchorwa mapambo
garigosokotwa vinono.
30 Chila rukpwama kala rina magurudumo mane ga shaba na vyuma
vya kahi-kahi vya kugagbwiririra magurudumo higo, vyakala vya shaba.
Kpwenye pembe ne za rukpwama kpwakala na mataruma ga shaba kpwa
ajili ya kusikira birika kulu. Phephi ya chila taruma kpwaikpwa mapambo
ga maruwa ga kusokotwa.
31 Mryango wa rukpwama wakala katika seemu iriyotuluka dzulu kpwa
chipimo cha kama nusu mita. Kpwa kondze, mryango wakala ukatiywa
michoro na mabambage gakala ga mraba, si ga mviringo.
32 Na higo magurudumo mane gakala tsini ya gara mabamba. Vyuma
vya kahi-kahi vya kugbwirira magurudumo kala vikagbwizanywa na
rukpwama renye na chimoche kala ni zaidi ya nusu mita.
33 Higo magurudumo gakala dza magurudumo ga magari ga kuvwehwa
ni farasi na vyumavye vya kahi-kahi, rimuze za mviringo, ndziranize na
mizinga, hivyo vyosi vyakala vya shaba iriyoyayushwa.
34 Tsini ya chila rukpwama kpwakala taruma ne kpwenye pembeze ne
nazo zagbwizanywa na gari.
35 Na dzulu ya chila rukpwama kpwakala mkanda wa mviringo urio kala
na ure wa phephi na robo ya mita kuphiya dzulu. Mataruma na masikiro
gokala uphande wa dzulu gagbwizanywa na ro rukpwama renye.

---

§ **7:21 7:21** Chieburania dzina ***Boazi*** ni sawa na kuamba *ndaniye (yani ndani ya Mlungu) muna nguvu.* * **7:27 7:27** Magari higa kala ni dza magari ga kuvwehwa ni farasi.

36 Kpwenye nafwasi wazi iriyophahikana kahi ya taruma na masikiro
ga chila rukpwama, Hiramu watsonga michoro ya makerubi, simba na
mitende, achiizungulusira misokoto ya mapambo.
37 Hivyo ndivyo waunda magari kumi, gachikala na chimo chimwenga
na umbo ra kuigana.
38 Hiramu watengeza mabeseni kumi ga shaba, mwenga kpwa chila gari.
Chila beseni rakala na upana wa mita 1.8 na kala rinaweza kuodzala madzi
chiasi cha lita magana manane.
39 Waika magari matsano uphande wa mwakani wa nyumba na matsano
uphande wa vurini. Na hiro birika riihwaro bahari achiriika kpwenye
pembe ya kahi-kahi ya mwakani na mlairo wa dzuwa wa yo nyumba.

Vitu vya Nyumba ya kuvoya Mlungu
(2 Nyakati 4:11—5:1)

40 Viratu vira Hiramu watengeza nyungu, miko ya kudzengera na
mabakuli. Phahi, Hiramu wamala kazi zosi za nyumba ya Mwenyezi
Mlungu ariyolagizwa ni mfalume Selemani:
41 Watengeza nguzo mbiri,
mabakuli mairi na tadzi mbiri zotengezwa dza bakuli dzulu ya zo nguzo,
nyavu mbiri kpwa ajili ya kufwinika hizo tadzi mbiri zoikpwa dzulu ya
nguzo,
42 makomamanga magana mane kpwa ajili ya nyavu hizo mbiri, safu mbiri
za makomamanga kpwa chila nyavu kpwa kupamba zira tadzi mbiri
zokala dzulu ya nguzo,
43 go magari kumi,
na go mabeseni kumi gokala dzulu ya go magari,
44 ro birika kulu,
na ng'ombe kumi na mbiri zokala tsinize,
45 na nyungu za kuikira ivu, miko na mabeseni.
Miyo yosi iriyokala ndani ya Nyumba ya Mwenyezi Mlungu ambayo
Hiramu wamtengezera mfalume Selemani, yakala ya shaba iriyotsuswa.
46 Ye mfalume wavitengeza vivi vyosi ko dete ra Joridani, phatu phokala
na ulongo kahi-kahi ya Sukothi na Sarethani.
47 Selemani kayapima uziho wa miyo yosi hino kpwa kukala kala ni minji
sana. Kpwa hivyo uziho wa shaba tauyamanyikana.
48 Phahi Selemani watengeza miyo yosi yokala ndani ya Nyumba ya
Mwenyezi Mlungu:
Phatu pha kulavira sadaka pha zahabu,
meza ya zahabu iriyokala ichiikirwa mikahe † ya kuikpwa mbere za
Mlungu
meza iyo kala ni ya zahabu.
49 Vinara vya kuikira taa virivyoikpwa mbere za Phatu Phatakatifu Zaidi,
vitsano uphande wa mwakani na vitsano uphande wa vurini
vyatengezwa na zahabu swafi.
Mapambo ga maruwa,
taa,
na kpweleo
zatengezwa na zahabu swafi.
50 Mabeseni

7:38 **7:38** Kutsama 30:17–21 **7:48** **7:48** Kutsama 30:1–3; Kutsama 25:23–30 † **7:48** **7:48–50** *Mikahe ya kuikpwa mbere za Mlungu.* Mkpwahe huno kala uchilaviwa kpwa Mwenyezi Mlungu, nao kala ni ishara ya kuonyesa kukalapho kpwa Mwenyezi Mlungu ndani ya nyumbaye. **7:49** **7:49** Kutsama 25:31–40

makasi ga kukatira tambi
mabakuli
visahani vya kuikira uvumba, vyetezo
miko ya kuusira moho
yatengezwa na zahabu swafi.
Bawaba za miryango ya seemu ya Phatu Phatakatifu Zaidi
Bawaba za miryango ya Nyumba ya kuvoya Mlungu
zatengezwa na zahabu.

51 Phahi, mfalume Selemani wamala kazi zosi zirizohusu nyumba ya Mwenyezi Mlungu. Tsona wareha mali yosi ambayo ise Daudi, kala wailavya kpwa Mwenyezi Mlungu. Yani feza, zahabu na iyo miyo na achiyiika kahi za vyumba vya kuikira hazina himo nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu.

8

Sanduku ra Chilagane rinarehwa ndani ya Nyumba ya Mlungu
(2 Nyakati 5:2—6:2)

1 Phahi, mfalume Selemani waakusanya mbereze hiko Jerusalemu atumia a Iziraeli na vilongozi osi a mbari na akulu a nyumba za Aiziraeli ili ashuhudiye kutuluzwa Sanduku ra Chilagane ra Mwenyezi Mlungu kula Sayuni, mudzi wa Daudi.
2 Alafu atu osi a Iziraeli akusanyika mbere za mfalume Selemani wakati wa sikukuu ya mwezi wa Ethanimu yani mwezi wa sabaa.*
3 Atumia osi a Iziraeli akpwedza nao alavyadzi-sadaka ariunula ro Sanduku ra Chilagane.
4 Phahi alavyadzi-sadaka na Alawi aritsukula ro Sanduku ra Chilagane ra Mwenyezi Mlungu, na ro hema ra mkpwutano na miyo yosi mitakatifu iriyokala mo ndani ya hema.
5 Mfalume Selemani na mkpwutano wosi wa Iziraeli ariokala akakusanyika phamwenga naye mbere za Sanduku ra Chilagane, alavya sadaka za mang'ondzi na ng'ombe nyinji zisizoolangika.
6 Tsona alavyadzi-sadaka achirireha phatuphe Sanduku ra Chilagane cha Mwenyezi Mlungu phatuphe kpwenye chumba cha ndani cha nyumba, yani, Phatu Phatakatifu Zaidi, tsini ya mapha ga makerubi.
7 Hinyo makerubi aandzula mapha gao dzulu ya phatu pha sanduku ra chilagane, aribwiningiza na mapha gao hiro sanduku ra chilagane phamwenga na migongoye ya kutsukurira.
8 Yo migongo kala ni mire, hata tsaze kala zinaoneka kula pho phatu phatakatifu, mbere ya cho chumba cha ndani, ela taiyaweza kuonekana kula kondze ya pho phatu phatakatifu. Migongo iyo ichere phapho hadi rero.
9 Mo ndani ya ro Sanduku ra Chilagane kala tamuna chitu, isiphokala vyo vipande viiri vya mawe, vyoandikpwa mumo ni Musa ko Horebu, ambako Mwenyezi Mlungu waika chilagane na atu a Iziraeli, ariphokala akatuluka tsi ya Misiri.

7:51 **7:51** 2 Samueli 8:11; 1 Nyakati 18:11 **8:1** **8:1** 2 Samueli 6:12–16; 1 Nyakati 15:25–29 **8:2** **8:2** Alawi 23:34 * **8:2** **8:2** *Mwezi wa sabaa*: mwezi huno wa Chikanani ni sawa na kahi-kahi ya mwezi wa tisiya hadi kahi-kahi ya mwezi wa kumi kahi za kalenda ya Chizungu. Chiyahudi nkuihwa Tishiri. **8:9** **8:9** Kumbukumbu 10:5

10 Alavyadzi-sadaka ariphotuluka phara Phatu Phatakatifu, nyumba ya
Mwenyezi Mlungu yaodzala ingu.
11 Na nyo alavyadzi-sadaka taayaweza kuhenda huduma yao kpwa ro
ingu, mana utukufu wa Mwenyezi Mlungu waodzaza yo nyumba ya
kuvoya Mlungu.
12 Chisha Selemani achiamba,
"Mwenyezi Mlungu waamba kukala
anaishi kpwenye chilungulungu cha jiza.†
13 Hakika nkakudzengera nyumba nono,
ikale phatupho pha kuishi hata kare na kare."

Hutuba ya Selemani
(2 Nyakati 6:3–11)

14 Phahi ye mfalume waagalukira nyo Aiziraeli osi arikokala aimire
achiabariki,
15 achiamba, "Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli naatogolwe, mana
kpwa nguvuze akatimiza ahadiye ariyomlaga baba Daudi. Iye waamba,
16 'Hangu nriphotuluza atu angu Aiziraeli kula tsi ya Misiri, sidzangb-
wetsambula mudzi wowosi wala mbari yoyosi ya Iziraeli ili nidzengerwe
nyumba ndimoabudiwa mumo. Ela nikamtsambula Daudi, atawale atu
angu Aiziraeli.'
17 Baba Daudi kala akakusudiya kudzenga nyumba kpwa dzina ra
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli.
18 Ela Mwenyezi Mlungu achimuamba baba Daudi, 'Kpwa kukala
wakusudiya kudzenga nyumba kpwa nikale ndaabudiwa himo, wahendato
kuaza dzambo dza hiri mwako moyoni.
19 Ela phahi, uwe kundanidzengera nyumba hiyo, ela mwanao wa
kumvyala ndiye ndiyedzenga iyo nyumba ambamo nindaabudiwa.'
20 Phahi, Mwenyezi Mlungu akaitimiza ahadiye. Mana nkakala mfalume
phatu pha baba na nkasagarira chihi cha ufalume cha Iziraeli, dza vira
Mwenyezi Mlungu arivyoahidi. Tsona nikamdzengera nyumba Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wa Iziraeli.
21 Kpwenye yo nyumba, nkatenga nafwasi ya kuika Sanduku ra Chila-
gane ambaro ndaniye muna chilagane cha Mwenyezi Mlungu arichoika
na akare ehu, wakati ariphoatuluza kula tsi ya Misiri."

Mavoyo ga Selemani
(2 Nyakati 6:12–42)

22 Chisha Selemani waima mbere za pho phatu pha kulavira sadaka pha
Mwenyezi Mlungu, mbere za mkpwutano wosi wa Aiziraeli, na achigolosa
mikonoye kpwelekeza mlunguni,
23 achiamba, "Ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, takuna Mlungu
wanjina dza uwe, dzulu mlunguni, wala phapha tsini duniani. Uwe una-
timiza chilaganecho cha mendzwa kpwa atumishio agbwirao malagizogo
kpwa moyo yao yosi.
24 Ukatimiza ahadi uriyomlaga mtumishio, baba Daudi. Hakika gara
urigogomba na kanwayo, vivi rero ukagatimiza na mikonoyo.

8:10 8:10 Kutsama 40:34–35 **8:12 8:12** Zaburi 18:11; 97:2 † **8:12 8:12** Maandishi ga Chiyunani hipha ganaamba, *Mwenyezi Mlungu akaika dzuwa mlunguni, ela akaamba Iye andaishi kahi za chilungulungu cha jiza.* **8:16 8:16** 2 Samueli 7:4–11; 1 Nyakati 17:3–10 **8:17 8:17** 2 Samueli 7:1–3; 1 Nyakati 17:1,2 **8:19 8:19** 2 Samueli 7:12–13; 1 Nyakati 17:11–12

25 Sambi, uwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli nakuvoya utimize
vyo vilaganevyo urivyomlaga mtumishio, baba Daudi. Mana uwe
wamuamba, ‘Kala atu a chivyazicho andadzimanyirira na mambo gosi
ndigohenda, na kuphiya mbere zangu dza uwe urivyohenda, angetawala
Iziraeli siku zosi.’
26 Phahi, uwe Mlungu wa Iziraeli, nakuvoya utimize higo gosi urigo-
muahidi mtumishio, baba Daudi.
27 “Ela, we Mwenyezi Mlungu, kpweli undasagala duniani? Ichikala hata
mlunguni kpwenye, wala mlunguni dzulu sana takukutosha, nkpwedza-
kala nyumba hino nchiyoidzenga?
28 Ela nakuvoya unisikize, na kunitimizira mavoyo gangu nikuvoyago,
na kukuririra mberezo vivi rero, mimi mtumishio, uwe Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wangu.
29 Navoya urinde nyumba hino usiku na mutsi, phatu ambapho waamba,
‘Hipha ndipho atu ndioishimu dzina rangu,’ ili ukasikire mavoyo ga
mtumishio anaphovoya kuelekeya phatu hipha.
30 Usikize mavoyo ga mtumishio na ga atuo Aiziraeli ndiphovoya kuno
akaloza phatu hipha. Sikira phahi kula phako makaloni ko mlunguni, na
usikirapho, huswamehe.
31 “Napho mutu akamkosera myawe na analondwa arye chirapho, naye
achedzaapa mbere ya hipha phatupho pha kulavira sadaka ndani ya
nyumba hino,
32 phahi sikira kula mlunguni na uamule. Aamule atumishio, mutu mui
mtiye adabu kulengana na uyiwe na ambaye kana makosa mrichire dza
irivyo hakiye.
33 “Napho atuo Aiziraeli akaturywa ni aviha aho kpwa kukala akakuhen-
dera dambi, chisha achikuuyira na kuiha dzinaro, achikuvoya na kuku-
lalamira ndani ya nyumba hino,
34 phahi sikira kula mlunguni, uswamehe dambi ya atuo Aiziraeli na
uauyize kpwenye tsi ambayo waapha aho na akare ao.
35 “Napho mlunguni kukafungbwa na takuna mvula kpwa mana atuo
akakuhenda dambi, achikuvoya kuno akaloza phatu hipha akuihe na
ariche dambi zao kpwa sababu unaagayisa,
36 phahi usikire hiko mlunguni, ukaswamehe dambi za atumishio, atuo
Aiziraeli. Afundze atuo njira nono ambayo unalonda ailunge na urehe
mvula kpwenye tsi uriyoapha atuo ikale urisi wao.
37 “Napho tsi ikamenya ndzala au ukongo, au mimea inyale kpwa
ukosefu wa mvula au manena, au ivamiywe ni ndzije au makunyati, au
ichikala aviha aho akaazangira kpwenye midzi yao yosi, au ichikala phana
shaka rorosi, au ukongo wowosi wa kutisha,
38 mutu mmwenga au Aiziraeli osi achikuvoya rorosi, chila mmwenga
achikala anamanya shidaye na sononoye, achiunula mikonoye kuloza
nyumba hino,
39 phahi sikira kula hiko mlunguni ukalako na uaswamehe. Chila
mutu unammanya moyowe urivyo nawe mriphe kulengana na mahendoge
(mana uwe tu ndiwe umanyaye maazo ga mioyo ya anadamu osi).
40 Henda hivi ili akuogophe uwe wakati wosi ndioishi kpwenye tsi
uriyoapha akare ehu.
41 “Viratu vira, mjeni asiyekala mmwenga wa atuo Aiziraeli achedza kula
tsi ya kure kpwa ajili ya dzinaro,

8:25 8:25 1 Afalume 2:4 **8:27 8:27** 2 Nyakati 2:6 **8:29 8:29** Kumbukumbu 12:11

42 mana atu a mataifa ganjina andasikira nguma ya dzinaro kulu, uwezoo
na nguvuzo za kutivya, edzapho na achivoya kuloza nyumba hino,
43 musikire kula ko mlunguni, ukalako. Umujaliye hiye mjeni gosi
ndigokuvoya, ili atu osi duniani akumanye na akuogophe dza atuo Aiziraeli
ahendavyo na amanye kukala nyumba hino naidzenga ili uabudiwe
mumo.
44 "Atuo achiphiya vihani kpwendapigana na aviha aho na kokosi
ndikokala ukaaphirika achikuvoya uwe Mwenyezi Mlungu kuno analola
nyo mudzi urioutsambula na nyumba nriyokudzengera ili uabudiwe himo,
45 phahi sikira mavoyo gao kula hiko mlunguni na uaphe ushindi.
46 "Atuo achikuhendera dambi, mana takuna mutu asiyehenda dambi,
nawe uareyere na uahende ashindwe ni aviha ao, aahale mateka aphiye
nao kahi za tsi yao, iriyo kure au phephi,
47 ichikala hiko ndikotsamizwa kpwa lazima ni aviha ao, andatubu na
akuvoye uaonere mbazi na aambe, 'Hukahenda dambi, hukahenda ukaidi
na kuhenda mai,'
48 kuko hiko kpwenye tsi ya aviha aho arioatsamiza kpwa lazima,
achikuuyira na mioyo yao yosi na roho zao zosi na avoye kulola tsi
yao uriyoapha akare ao, mudzi huno urioutsambula na nyumba hino
niriyoidzenga kpwa ajili ya dzinaro,
49 phahi sikira mavoyo gao na viriro vyao kula hiko mlunguni ukalako,
uahende ashinde.
50 Uaswamehe atuo achiokuhendera dambi na makosa gao gosi, uhende
aviha aho akale na mbazi ili nao aphahe kpwaonera mbazi,
51 mana ni atuo na ni urisio, atu ambao waatuluza Misiri kula kpwa
mateso makali dza moho wa tanuru ya chuma.
52 "Phundza mtumishio anaphokuvoya na atuo Aiziraeli anaphokusihi.
Uajibu chila mara anaphokuririra.
53 Kpwa kukala, uwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, waatenga na
atu a mataifa ganjina katika dunia, ili akale urisio, kama urivyogomba
kutsupira Musa, mtumishio, wakati uriphoatuluza baba zehu kula tsi ya
Misiri."

Selemani anabariki atu

54 Selemani ariphomala kuvoya mavoyo higo gosi na kuvoyera ayae
kpwa Mwenyezi Mlungu, waunuka phara mbere za phatu pha kulavira
sadaka, phatu ariphokala akachita magoyo achiunula mikonoye kuelekeya
mlunguni.
55 Waima, achiabariki Aiziraeli osi ariokala akakusanyika hipho, kpwa
raka ra dzulu achiamba,
56 "Naatogolwe Mwenyezi Mlungu ambaye waapha atue Aiziraeli kuishi
kpwa amani, kulengana na ahadiye. Akatimiza ahadize zosi nono
arizozilavya kutsupira kpwa mtumishiwe Musa.
57 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, naakale naswi dza arivyokala na
baba zehu. Hunavoya asihuriche, wala asihutsuphe.
58 Iye naaihende mioyo yehu imkuluphire (aelekeze mioyo yehu
kpwakpwe), ili hulunge njiraze, hugbwire shariyaze, masharutige na
hukumuze arizoapha baba zehu.
59 Phahi, maneno gangu higa ambago ni voyo rangu mbere za Mwenyezi
Mlungu nagakale phephi na Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, usiku na
mutsi naye amujalie mtumishiwe na atue Aiziraeli, ili aongokerwe katika
mahitaji gao ga chila siku.

8:56 8:56 Kumbukumbu 12:10; Joshuwa 21:44–45

60 Nago mataifa gosi duniani gandamanya kukala kpweli Mwenyezi
Mlungu ndiye Mlungu wala takuna wanjina.
61 Namwi, dzilavyeni kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, moyo
kutsuka, mlunge masharutige na kulunga shariyaze zosi dza muhendavyo
hivi rero.”

Nyumba ya Mlungu inaikpwa mbere za Mlungu
(2 Nyakati 7:4–10)

62 Alafu, mfalume na Aiziraeli osi ariokala phamwenga naye amlavira
Mwenyezi Mlungu sadaka.
63 Naye Selemani wamlavira Mwenyezi Mlungu sadaka za amani:
ng’ombe elufu mirongo miiri na mbiri na mang’ondzi laki mwenga na
elufu mirongo miiri. Hivi ndivyo mfalume na Aiziraeli osi arivyoika yo
nyumba mbere za Mwenyezi Mlungu.
64 Siku iyo-iyo, mfalume watakasa seemu ya kahi-kahi ya muhala
uriokala mbere za nyumba ya Mwenyezi Mlungu, mana hipho ndipho
aripholavira sadaka za kuochwa, sadaka za mtsere na marunya ga sadaka
za amani, kpwa sababu hipho phatu pha kulavira sadaka pha shaba
taphayatosha kpwa sadaka hizo za kuochwa, za mtsere na marunya ga
sadaka za amani.
65 Naye Selemani kpwa muda wa siku sabaa‡ wahenda sikukuu mbere za
Mwenyezi Mlungu phamwenga na Aiziraeli osi. Nao kala ni atu anji sana
arioenea kula phatu pha kumenyera Hamathi hadi chidzuho cha Misiri. Yo
sharee yaenderera kpwa siku kumi na ne. Siku ya sabaa kpwa kutakasa
phatu pha kulavira sadaka, na siku ya sabaa kpwa sikukuu ya vibanda.
66 Siku ya nane, Selemani waalaga atu; nao amtakira mfalume baraka,
achiphiya makpwao na shangbwe na kuhererwa kpwa sababu ya unono
wosi ambao Mwenyezi Mlungu wamuhendera Daudi, mtumishiwe na atue
Aiziraeli.

9

Mlungu anamtsembukira Selemani ra phiri
(2 Nyakati 7:11–22)

1 Mfalume Selemani ariphomala kudzenga nyumba ya Mwenyezi
Mlungu, nyumba ya chifalume na madzengo ganjina gosi arigokusudiya
kudzenga,
2 Mwenyezi Mlungu wamtsembukira tsona dza arivyomtsembukira hiko
Gibioni.
3 Mwenyezi Mlungu wamuamba, “Nkasikira mavoyogo na chirirocho.
Nami nkaitenga nyumba hino ambayo ukanidzengera na kuika dzina
rangu himo hata kare na kare. Matso gangu na moyo wangu undakala
himo siku zosi.
4 Nawe uchilunga njira zangu dza sowe Daudi, ukale na moyo mkamilifu
uhende haki, uchitimiza gosi nirigokulagiza, uchilunga shariya zangu na
mashauri gangu,
5 ndipho, ndaimarisha chihi cha ufalumeo dzulu ya Iziraeli hata kare
na kare, dza nrivyomuahidi sowe Daudi, kuamba, ‘Kundakosa mutu wa
kusagala dzulu ya chihi cha ufalume cha Iziraeli.’

‡ **8:65 8:65** Tafusiri zanjina zinaamba siku kumi na ne kpwa kulunga Chieburania chiambacho siku sabaa na siku sabaa, siku kumi na ne. **9:2 9:2** 1 Afalume 3:5; 2 Nyakati 1:7 **9:5 9:5** 1 Afalume 2:4

6 Ela uwe au anao mchigaluka na kuricha kunilunga, musiphogbwira
shariya zangu na malagizo gangu nrigokuphani, mchendaihumukira
milungu yanjina na kuyaabudu,
7 Phahi, ndaatsamiza atu angu, Aiziraeli, kula tsi hino ambayo nkaapha.
Piya nyumba hino nriyoitenga kpwa ajili ya dzina rangu, ndairema na
Iziraeli indakala tangaliye na utu wa kutsekpwa ni atu osi.
8 Nyumba hino indabanangbwa na kukala gandzo. Chila mutu atsupaye
phephi andaangalala na kuisononekera nao andauza: 'Kpwa utu wani
Mwenyezi Mlungu akaihenda hivi tsi hino na nyumba hino?'
9 Atu andaamba, 'Ni kpwa sababu amricha Mwenyezi Mlungu, Mlungu
wao, ariyetuluza akare aho kula tsi ya Misiri na achigbwira milungu yan-
jina, achiiabudu na kuihumikira, ndipho Mwenyezi Mlungu achiarehera
mashaka higa gosi.' "

Selemani anamupha Hiramu midzi mirongo miiri
(2 Nyakati 8:1–2)

10 Bada ya miaka mirongo miiri ambayo Selemani wamala kuzidzenga zo
nyumba mbiri, nyumba ya Mwenyezi Mlungu na nyumbaye ya chifalume,
11 mfalume Selemani wamupha Hiramu mfalume wa Tiro midzi mirongo
miiri ko Galilaya kpwa sababu Hiramu wamphirikira Selemani mihi ya
muerezi na miberoshi na piya zahabu, kulengana arivyolonda kpwa
madzengo.
12 Ela Hiramu ariphofika Tiro na kuiona midzi iyo iriokala akahewa ni
Selemani taiyafwahira.
13 Phahi, achimuuza Selemani, "Mwenehu, ni midzi ya viphi hino
ambayo ukanipha?" Ndiyo sababu midzi iyo inaihwa "Tsi ya Kabuli" hata
rero.
14 Hiramu wamrehera mfalume Selemani zahabu kilo elufu tahu na
magana sita.

Shuguli zanjina za Selemani
(2 Nyakati 8:3–18)

15 Higa ni maelezo kuhusu vira mfalume Selemani, arivyoahumira atu
kpwa kazi za shokowa kudzenga nyumba ya Mwenyezi Mlungu, nyumbaye
ya chifalume, Milo na ukuta wa Jerusalemu na piya katika kudzenga
luphya midzi ya Hazori, Megido na Gezeri.
16 Gezeri ndio mudzi ambao mfalume wa Misiri wauteka, achiutiya
moho na kuaolaga Akanani, enyezi a hinyo mudzi. Badaye, mwanawe wa
chichetu aripholólwa ni Selemani, mfalume wa Misiri wamupha mudzi
hinyo ukale zawadiye ya arusi.
17 Phahi, Selemani waudzenga luphya mudzi wa Gezeri. Piya wadzenga
Bethi-Horoni ya tsini,
18 tsona achidzenga Baalathi na mudzi wa Tamari urio nyika ya Juda.
19 Piya achidzenga midziye yosi ya kuikira hazina, magarige ga
kuvwehwa ni farasi na anajeshie akuhumira farasi na chochosi ari-
cholonda kudzenga katika Jerusalemu, Lebanoni au phatu phanjina katika
ufalumewe.
20 Atu anjina osi ariosala, Aamori, Ahiti, Aperizi, Ahivi na Ajebusi, ambao
taayakala a taifa ra Iziraeli,

9:8 9:8 2 Afalume 25:9; 2 Nyakati 36:19

21 phamwenga na chivyazi chao ambao Aiziraeli taayaweza
kuaangamiza kabisa, Selemani waahenda atumwae na achiahendesa
kazi za shokowa hata rero.
22 Ela kahi ya Aiziraeli, Selemani kayahenda mutu hata mmwenga
kukala mtumwa. Aiziraeli amuhumikira kpwa kukala asikari, vilongozi,
majemadari, akulu, aimirizi a magarige ga kuvwehwa ni farasi na anajeshi
akuhumira farasi.
23 Hino ndiyo jumula ya akulu arioimirira atu ariohenda kazi za
Selemani. Atu magana matsano na mirongo mitsano.
24 Tsona mwana mchetu wa mfalume wa Misiri watsama kula mudzi
wa Daudi, achendaishi kpwenye nyumbaye mwenye ambayo Selemani
wamdzengera. Chisha Selemani wadzenga Milo.
25 Selemani walavya sadaka za kuochwa na sadaka za amani kano tahu
chila mwaka. Sadaka hizo wazilavya dzulu ya phatu pha kulavira sadaka
ariphokala akamdzengera Mwenyezi Mlungu, achimfukizira Mwenyezi
Mlungu uvumba ariphomala kuidzenga yo nyumba ya Mwenyezi Mlungu.
26 Mfalume Selemani watengeza jahazi nyinji hiko Esioni-Geberi, phephi
na Elothi, pwani ya Bahari Ya Shamu, kahi za tsi ya Edomu.
27 Naye mfalume Hiramu waahuma atumishie mabaharia amanyao
bahari phamwenga na ahendadzi-kazi a Selemani.
28 Asafiri kuphiya tsi ya Ofiri achendamrehera mfalume Selemani kilo
elufu kumi na ne za zahabu.

10

*Malikia wa Sheba
ayamjambosa Selemani
(2 Nyakati 9:1–12)*

1 Malikia wa Sheba ariphosikira nguma za Selemani, kpwa ajili ya
dzina ra Mwenyezi Mlungu, wakpwedza kpwa Selemani kpwedzamjeza
na maswali magumu.
2 Wafika Jerusalemu phamwenga na atumishie anji sana phamwenga
na ngamia anji ariotsukula manukato, zahabu nyinji na mawe ga samani.
Ariphofika kpwa Selemani wauza maswali gosi arigokala nago mwakpwe
moyoni.
3 Naye mfalume Selemani wamjibu maswalige gosi, taphana hata swali
mwenga ririromshinda.
4 Ye malikia wa Sheba ariphoona ikima ya Selemani na nyumba
ariyoidzenga,
5 vyakurya vya phakpwe mezani, vira akulue arivyosagala pho mezani,
vira ahendadzi-kazie arivyohumika na mavwazi gao, alavyadzi vinwadzie
na mavwazi gao, sadaka za kuochwa ambazo wazilavya ndani ya nyumba
ya Mwenyezi Mlungu, waangalala sana.
6 Phahi, wamuambira mfalume, “Mambo gosi nrigosikira kpwenye tsi
yangu kuhusu kazizo na ikimayo ni kpweli!
7 Ela siyagaamini hadi nriphokpwedza na nchidzionera mwenye. Mbavi
siyaambirwa hata nusuye. Ikimayo na kuongokerwako kundatsupa
mambo nrigosikira.
8 Baha atuo!* Baha hinya atumishio anaokuhumikira siku zosi na
kuphundza ikimayo!

9:25 9:25 Kutsama 23:17; 34:23; Kumbukumbu 16:16 **10:1 10:1** Mathayo 12:42; Luka 11:31
* **10:8 10:8** Chieburania chinaamba *acheo*, Chiyunani chinaamba *atuo.*

9 Naatogolwe Mwenyezi Mlungu, Mlunguo, ambaye wafwahirwa ni uwe,
achikuika dzulu ya chihi cha ufalume cha Iziraeli! Kpwa sababu Mwenyezi
Mlungu anamendza Aiziraeli na analonda kpwaimarisha ta kare na kare,
wakuika uwe ukale mfalume, ili utawale na haki na kuhenda irivyo sawa."
10 Phahi Malikia achimupha mfalume zaidi ya kilo elufu ne za zahabu,
vilungo vinji sana na mawe ga samani. Takuna ambaye kala akamrehera
mfalume Selemani vilungo vinji sana dza vira virivyorehwa ni Malikia wa
Sheba.
11 Tsona, majahazi ga Hiramu garigoreha zahabu kula Ofiri, gareha kpwa
unji mihi ya msandali na mawe ga samani.
12 Naye mfalume waihumira mihi iyo ya msandali kpwa ajili ya nguzo
za nyumba ya Mwenyezi Mlungu na za nyumba ya mfalume na piya kpwa
kutengeza ngephephe na vinanda vya aimbadzi. Takudzangbwerehwa
mihi dza iyo wala kuonekana tsona hata rero.
13 Mfalume Selemani naye wamupha Malikia wa Sheba chila chitu
arichochiaza na aricholonda, phamwenga na vitu vyanjina ambavyo
Selemani wamupha kulengana na tabiyaye ya chifalume. Phahi Malikia
wauya kpwakpwe iye na atumishie.

Utajiri wa mfalume Selemani
(2 Nyakati 9:13–29)

14 Phahi uziho wa zahabu arizophirikirwa Selemani kpwa mwaka, ni
kilo elufu mirongo miiri na tahu.
15 Hino ni kanda na hira kodi iriyoriphiwa ni ahendadzi-bishara na
achuuzi na Afalume osi a Warabuni na maliwali a tsi ya Iziraeli.
16 Mfalume Selemani watengeza ngao magana mairi za zahabu
yobandwa. Chila ngao yatengezwa na kama kilo sabaa za zahabu.
17 Chisha achitengeza vingao vidide magana mahahu. Chila chingao
chahumira kama kilo mbiri za zahabu. Naye mfalume waviika kpwenye
nyumba iihwayo Tsaka ra Lebanoni.
18 Chisha mfalume watengeza chihi chikulu cha chifalume cha pembe za
ndzovu na achichifwinika na zahabu swafi.
19 Chihi hicho kala china ngazi sita. Seemu ya dzulu yakala ya mduara
na chaikirwa mwatu mwa kuikira mkpwono pandeze zosi mbiri. Piya
kala china vizuka viiri vya simba viimire kanda-kanda ya mo mwatu mwa
kuikira mikono.
20 Piya kala kuna vizuka vya simba kumi na viiri vyaimiswa chimwenga
hiku na chimwenga hiku, dzulu ya chila ngazi kahi ya hizo ngazi sita. Chihi
dza hicho kala bado kutengezwa kpwenye ufalume wowosi.
21 Miyo yosi ya mfalume Selemani ya kunwerera kala ni ya zahabu na
miyo yosi iriyokala kahi za Nyumba ya Tsaka ra Lebanoni kala ni ya
zahabu swafi. Takuna iriyotengezwa na feza mana feza taiyaolangbwa
kukala chitu cha samani wakati hinyo.
22 Kpwa kukala mfalume Selemani kala ana meli nyinji zokala zichiphiya
Tarishishi phamwenga na meli za Hiramu. Meli hizo kala zichisafiri mara
mwenga chila bada ya miaka mihahu, nazo kala zinamrehera mfalume
zahabu, feza, pembe za ndzovu, chima na tausi.
23 Mfalume Selemani waatsupa afalume osi a dunia kpwa mali na ikima.
24 Atu a tsi zosi akpwedza kpwa Selemani ili asikire ikimaye ariyowewa
ni Mlungu.

25 Mwaka bada ya mwaka, chila ariyekpwedza wamrehera zawadi
nyinji; vitu vya feza na zahabu, piya nguwo, manemane,† vilungo, farasi
na nyumbu.
26 Mfalume Selemani wakusanya magari ga kuvwehwa ni farasi na
anajeshi akuhumira farasi. Magarige kala ni elufu mwenga na magana
mane na anajeshi akuhumira farasi elufu kumi na mbiri ambao waaika
kpwenye midzi yenye vituwo vya magari ga kuvwehwa ni farasi na hiko
Jerusalemu arikokala.
27 Mfalume wahenda feza na zahabu zikale mayamaya dza mawe ko
Jerusalemu. Mierezi nayo achiihenda ikale minji dza mihi ya mikuyu
yokala tsi ya kugbwa.
28 Farasi a Selemani nao arehwa kula Misiri na Kue.‡ Nyo ahendadzi-
bishara a mfalume akpwendaagula kula Kue.
29 Bei ya gari mwenga ra kuvwehwa ni farasi kala ni vipande§ magana
sita vya feza ko Misiri na farasi mmwenga kala ni vipande gana mwenga
na mirongo mitsano. Chisha hinyo ahendadzi-bishara a mfalume kala
achiaguzira afalume osi a Ahiti na a Aaramu.

11

Selemani anamkosera Mlungu

1 Badaye Selemani wamendza sana achetu a chijeni. Mbali na mwana
mchetu wa mfalume wa Misiri, walóla achetu a Amoabu, Aamoni, Aedomu,
Asidoni na Ahiti,
2 achetu a mataifa ganjina ambago Mwenyezi Mlungu waakahaza
Aiziraeli achiamba, “Musilóle kpwao wala aho asilóle kpwenu kpwa
sababu achetu hinyo andakugaluzani mioyo yenu ili muihumikire milungu
yao.” Selemani waamendza sana achetu hinyo.
3 Selemani kala ana achetu magana sabaa, ana achetu a afalume, na
anachetu magana mahahu. Hinyo achetu amgaluza moyowe.
4 Mana, ariphotsakala, achee amgaluza moyo hata achiihumikira
milungu yanjina, wala kayakala muaminifu kabisa kpwa Mwenyezi
Mlungu, Mlunguwe, dza ise Daudi arivyokala muaminifu.
5 Selemani wamuhumikira Ashitorethi, mlungu mchetu wa Asidoni na
Milikomu, mlungu wa Aamoni ambaye kala ni tsukizo.
6 Hivyo, Selemani wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu, wala
kayalunga kpwa ukamilifu mendzwa ya Mwenyezi Mlungu dza ise Daudi
arivyohenda.
7 Selemani wadzenga phatu pha dzulu pha kumlavira kafara Kemoshi,
mlungu wa Amoabu yekala ni tsukizo na phatu pha dzulu pha kumlavira
kafara Moleki, mlungu wa Aamoni yekala ni tsukizo, ko dzulu ya mwango
urio uphande wa mlairo wa dzuwa wa Jerusalemu.
8 Achihenda hivyo kpwa achee osi a chijeni ambao afukiza uvumba na
kuilavira kafara milungu yao.
9 Phahi, Mwenyezi Mlungu achimreyera Selemani, kpwa sababu ya
kumricha Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, dzagbwe ye kala
wadzionyesa kpwakpwe kano mbiri,

---

† **10:25** **10:25** ***manemane***: au *silaha.* **10:26** **10:26** 1 Afalume 4:26 **10:27** **10:27** Kumbukumbu 17:17 **10:28** **10:28** Kumbukumbu 17:16 ‡ **10:28** **10:28** Tafusiri zanjina zinaamba *Kilikia.* § **10:29** **10:29** Tafusiri zanjina zahumira *shekeli* badala ya *vipande.* **11:1** **11:1** Kumbukumbu 17:17 **11:2** **11:2** Kutsama 34:16; Kumbukumbu 7:3–4

10 na kumlagiza asiabudu milungu ya chijeni. Selemani kayagbwira
lagizo ra Mwenyezi Mlungu.
11 Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu wamuambira Selemani, “Kpwa sababu
ukaenderera kuhenda higa na kukakala muaminifu kulunga chilagane
changu na shariya nrizokupha, ufalumeo ndauswa pande mbiri nimuphe
mtumishio.
12 Hata hivyo, kpwa ajili ya sowe Daudi, sindahenda hivyo wakati bado
unaishi, ela utawala hinyo ndawuusa kula mikononi mwa mwanao.
13 Ela phahi hata ye mwanao sindamfuta ufalume wosi, ela ndamrichira
mbari mwenga, kpwa ajili ya mtumishi wangu Daudi na kpwa ajili ya
Jerusalemu, mudzi ambao nautsambula.”

Mlungu anamuunurira Selemani maadui

14 Alafu Mwenyezi Mlungu wamuhenda Hadadi Muedomu, ariyekala wa
chivyazi cha mfalume wa Edomu, kukala mviha wa Selemani.
15 Wakati Daudi ariphoaangamiza Aedomu, Joabu, mkpwulu wa jeshi ra
Daudi, waphiya hiko kuazika arioolagbwa. Joabu waaolaga alume osi a
Edomu.
16 Joabu wakala kuko na Aiziraeli osi kpwa muda wa miezi sita, aphahe
kuaangamiza kabisa alume osi a Edomu.
17 Ela Hadadi ambaye wakati hinyo kala ni muhana, wachimbira Misiri
phamwenga na Aedomu anjina, atumwa a ise.
18 Hadadi na ayae auka Midiani achiphiya hadi Parani. Hiko ahala atu
anjina achiphiya nao hadi Misiri, kpwa Farao mfalume wa Misiri. Mfalume
hiye wamupha Hadadi nyumba, munda na chakurya.
19 Hadadi watsunukpwa ni mfalume wa Misiri. Kpwa hivyo mfalume wa
Misiri wamruhusu shemegiye, yani mdide wa mchewe Malikiya Tapenesi
alolwe ni Hadadi.
20 Hiye mwanao mchetu wa Tapenesi wamvyarira Hadadi mwana
ariyeihwa Genubathi. Genubathi warerwa ni Tapenesi ndani ya nyumba
ya mfalume wa Misiri, phamwenga na ana a mfalume.
21 Ela Hadadi ariphosikira hiko Misiri kukala Daudi na Joabu mkpwulu
wa jeshi kala akafwa, wamuambira mfalume wa Misiri, “Niruhusu niuye
kpwehu.”
22 Ela mfalume wa Misiri achimuuza, “Ukakosa chitu chani phano hata
ulonde kuuya kpwenu?”
Naye Hadadi wajibu, “Taphana nkosacho ela niricha tu niphiye.”
23 Piya, Mlungu wamuhenda Rezoni mwana wa Eliada, akale mviha wa
Selemani. Rezoni kala akamchimbira tajiriwe, mfalume Hadadezeri wa tsi
ya Zoba.
24 Rezoni wadzikusanyira atu achikala chilongozi wa kundi ra atu a fujo
wakati Daudi ariphoolaga majeshi ga Zoba. Chikundi chicho cha atu a
fujo chaphiya Damasikasi achendakala hiko na kumuhenda Rezoni akale
mfalume wa Damasikasi.
25 Rezoni wakala mviha wa Aiziraeli siku zosi za utawala wa Selemani,
wamyuga Selemani dza viratu Hadadi arivyohenda. Kpwa hivyo, Rezoni
waibera tsi ya Iziraeli naye watawala tsi ya Aramu.

Ahadi ya Mlungu kpwa Jeroboamu

26 Jeroboamu mwana wa Nebati naye wamuasi mfalume. Jeroboamu
hiyu kala ni Muefuraimu wa mudzi wa Sereda, mtumwa wa Selemani na
nine kala ni gungu yeihwa Serua.

27 Hichi ndicho chisa choricha amkosere mfalume: Selemani wadzenga
uwanja wa Milo na kudzenga myanya ya kuta zobomoka za mudzi wa ise
Daudi.
28 Jeroboamu waonekana kukala mvulana hodari na mwenye uwezo wa
kuturya mambo. Wakati Selemani ariphoona kukala barobaro hiyu ana
chadi, wamuika akale muimirizi wa kazi za shokowa zirizohendwa ni atu
a chivyazi cha Yusufu.

29 Siku mwenga, Jeroboamu ariphokala anasafiri kula Jerusalemu nabii
Ahija wa mudzi wa Shilo wakutana naye njirani. Ahija kala akavwala
nguwo nyiphya. Osi airi kala a machiyao kahi-kahi ya minda.
30 Phahi, Ahija wavula johore dziphya, achirikpwanyula-kpwanyula
vipande kumi na viiri,
31 alafu wamuambira Jeroboamu, “Hala videmu kumi vikale vyako
mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, anaamba hivi: Vi sambi
ndaukpwanyula ufalume na kuwuusa kpwenye mikono ya Selemani nami
ndakupha uwe mbari kumi.
32 Ela iye, ndamrichira kabila mwenga kpwa ajili ya mtumishi wangu
Daudi na kpwa ajili ya Jerusalemu ambao nautsambula kukala mudzi
wangu katika mbari zosi za Iziraeli.
33 Nindahenda hivyo kpwa sababu Selemani akaniricha na kuabudu
milungu ya chijeni: Ashitorethi mlungu wa Asidoni, Kemoshi mlungu wa
Amoabu na Milikomu mlungu wa Aamoni. Iye kalungire njira zangu na
kahendere irivyo sawa. Kakatii shariya zangu na malagizo gangu dza ise
Daudi arivyohenda.
34 Hata hivyo, sindamfuta ufalume wosi, ela ndamuhenda akale
mkpwulu maishage gosi kpwa ajili ya mtumishi wangu Daudi ambaye
namtsambula na ambaye walunga malagizo gangu na shariya zangu.
35 Ela, ndamfuta mwanawe ufalume huno nami ndakupha uwe Jer-
oboamu mbari kumi.
36 Hiye mwana wa Selemani ndamrichira mbari mwenga, ili wakati wosi
mtumishi wangu Daudi, akale na taa ing’alayo siku zosi mbere zangu ko
Jerusalemu, mudzi ambao nautsambula niike dzina rangu.
37 Phahi, uwe Jeroboamu, ndakuhenda ukale mfalume wa Iziraeli nawe
undatawala umendzavyo.
38 Na ichikala undagbwira gosi ndigokulagiza na kulunga njira zangu,
napho undahenda irivyo sawa mbere zangu kpwa kugbwira shariya
zangu na uamuli wangu, dza vira mtumishi wangu Daudi arivyohenda,
mimi ndakala phamwenga nawe siku zosi. Na ndakuhenda mfalume wa
Iziraeli na kuhakikisha kukala chivyazicho chindatawala bada ya uwe dza
nirivyomuhendera Daudi.
39 Tsona, ndagayisa chivyazi cha Daudi, ela si siku zosi.”

40 Phahi, Selemani walonda kumuolaga Jeroboamu, ela Jeroboamu
achichimbirira Misiri kpwa Shishaki mfalume wa Misiri. Naye wakala hiko
hadi Selemani ariphofwa.

Chifo cha Selemani
(2 Nyakati 9:29–31)

41 Mambo ganjina ga Selemani, gosi arigohenda na ikimaye gaandikpwa
kpwenye Chitabu cha Mambo ga Selemani.
42 Selemani watawala Iziraeli yosi kpwa miaka mirongo mine kula
Jerusalemu.

43 Mwisho Selemani wafwa na achizikpwa vikurani pha akaree kahi za
Mudzi wa Daudi. Mwanawe Rehoboamu achitawala badalaye.

12

Uasi wa mbari za Vurini
(2 Nyakati 10:1–19)

1 Phahi, Rehoboamu waphiya Shekemu ambako Aiziraeli osi kala
akakusanyika hiko ili amuhende mfalume.
2 Naye Jeroboamu mwana wa Nebati ariphosikira higo, (mana kala bado
achere Misiri ambako waphiya ariphomchimbira mfalume Selemani),
wauya kula Misiri.
3 Aiziraeli ahuma atu kpwendamuiha. Phahi, iye phamwenga na
Aiziraeli osi amlunga Rehoboamu achendamuamba,
4 "Sowe wahuhika mzigo mziho. Phahi sambi, huphunguzire zo kazi
ngumu na mzigo mziho ambao sowe wauhika."
5 Naye Rehoboamu achiajibu achiamba, "Phiyani alafu muuye bada ya
siku tahu." Phahi, aphiya vyao.
6 Alafu mfalume Rehoboamu wauza ushauri wa atumia ambao kala
ni ashauri a ise Selemani ariphokala mzima achiauza achiamba, "Mnan-
ishauri niaambedze hano atu?"
7 Nao achimjibu achimuamba, "Rero uchikubali kukala mtumishi wa
atu hinya na kuahumikira na ugombe nao maneno ga mtswano, andakala
atumishio siku zosi."
8 Ela Rehoboamu warema ushauri ariowewa ni hinyo atumia achialonda
ushauri kula kpwa marikage ariokula nao ambao kala ni ashaurie.
9 Phahi, achiauza, "Munashauri huphi ndionipha ili nkajibu hara
achioniamba niaphunguzire mzigo ambao baba waahika?"
10 Na hinyo marikage ariokula phamwenga naye achimuamba, "Atu
hinyo achiogomba nawe kukuamba, 'Sowe wauhika mizigo miziho ela
uwe huphunguzire,' kaajibu hivi, 'Chala changu cha kanda nchiziho kuriko
chibiru cha baba.'
11 Ichikala baba wakuhikani mizigo miziho phahi mino ndakuhikani
miziho sana. Baba wakutiyani adabu na vikoto, ela mino ndakutiyani
adabu na mchira wa tala."
12 Phahi, siku ya hahu Jeroboamu na atu osi auya kpwa mfalume
Rehoboamu mana kala akaamba, "Uyani kpwangu bada ya siku tahu."
13 Mfalume wapaza ushauri wa atumia na achiajibu atu hinyo kpwa
usiru,
14 achilunga ushauri wa marikage, achiaambira, "Baba wakuhikani
mizigo miziho, nami ndauhenda ukale mziho zaidi. Baba wakutiyani
adabu na vikoto, ela mino ndakutiyani adabu na mchira wa tala."
15 Phahi mfalume waapaza atu hinyo, mana Mwenyezi Mlungu walonda
ikale hivyo ili atimize nenore ariromuambira Jeroboamu mwana wa
Nebati, kutsupira Ahija kula Shilo.
16 Phahi, atu osi a Iziraeli ariphoona kukala mfalume kaaphundza,
amuambira:
"Huna mtalo wani swino kpwa Daudi?
Tahuna urisi wowosi kpwa mwana wa Jese.
Uyani kpwenu, mwimwi Aiziraeli!
Na uwe Daudi kamanyirire mwenye nyumbayo."
Phahi Aiziraeli achiuya chila mutu kpwakpwe.

12:16 12:16 2 Samueli 20:1

17 Ela Rehoboamu waenderera kuatawala Aiziraeli okala kpwenye midzi
ya Juda bahi.
18 Mfalume Rehoboamu wamuhuma Adoramu,* ambaye kala ni muimirizi
wa kazi za shokowa aphiye kpwa Aiziraeli a vurini, ela nyo achimpiga
mawe hadi achifwa. Mfalume Rehoboamu wapanda mairo kpwenye garire
ra kuvwehwa ni farasi achichimbirira Jerusalemu.
19 Phahi hangu phapho Aiziraeli a vurini arema kutawalwa ni mbari ya
Daudi hadi rero.
20 Atu osi a Iziraeli ariphophaha habari kukala Jeroboamu akauya kula
Misiri, amuiha kpwenye mkpwutano, achimuika kukala mfalume wa
Iziraeli yosi. Takuna mbari yanjina yodziunga na mryango wa Daudi
isiphokala tu mbari ya Juda.

Unabii wa Shemaya
(2 Nyakati 11:1–4)

21 Rehoboamu ariphofika Jerusalemu, wakusanya anajeshi sujaa a
viha elufu gana mwenga na mirongo minane a mbari ya Juda na ya
Benjamini, ili apigane na Aiziraeli a vurini, na awuuyize ufalume wosi
kpwa Rehoboamu mwana wa Selemani.
22 Ela Mwenyezi Mlungu achigomba na Shemaya mutu wa Mlungu
achimuamba:
23 "Muambire Rehoboamu mwana wa Selemani, mfalume wa Juda na
atu osi a mbari ya Juda na Benjamini na atu anjina,
24 kukala mimi Mwenyezi Mlungu naamba hivi, 'Musiphiye, wala
msipigane na ndugu zenu, Aiziraeli. Chila mutu nauye kpwakpwe kaya,
mana higo chigohendeka ni mpango wangu.' " Phahi, alunga malagizo
ga Mwenyezi Mlungu, na achiuya makpwao dza vyo Mwenyezi Mlungu
arivyoalagiza.

Jeroboamu anatengeza ana ng'ombe a zahabu

25 Phahi, mfalume Jeroboamu waudzenga luphya mudzi wa Shekemu
kpwenye tsi ya myango ya Efuraimu. Waishi hiko. Badaye wakpwen-
dadzenga mudzi wa Penueli.
26 Alafu Jeroboamu achiaza mwakpwe moyoni, "Vino, uno ufalume
taundauya kpwa jamaa ya mfalume Daudi?
27 Ichikala atu hinya andaenderera kpwendalavya sadaka ndani ya
nyumba ya Mwenyezi Mlungu hiko Jerusalemu, mioyo yao indamgalukira
bwana wao Rehoboamu mfalume wa Juda. Andaniolaga na amuuyire
mfalume wa Juda."
28 Phahi, mfalume wauza ushauri ayae, achitengeza ana ng'ombe airi a
zahabu. Alafu waambira atu, "Ni kazi mbifu yo muhendayo ya kukpwera
kuphiya Jerusalemu kpwenda-kpwenda kpwendavoya. Lolani mwino
Aiziraeli, hino ndiyo milungu yenu iriyokutuluzani kula tsi ya Misiri!"
29 Waika mmwenga mudzi wa Betheli na wa phiri mudzi wa Dani.
30 Dzambo hiri rakala dambi, mana atu alungana kpwendaabudu mbere
za hiye wa Betheli na hata wa hiko Dani.
31 Jeroboamu piya wadzenga mizuka phatu pha dzulu, achitsambula
alavyadzi-sadaka ambao kala sio a chivyazi cha Lawi.

---

* **12:18 12:18** ***Adoramu***: Adoniramu. Soma 1 Afalume 4:6. **12:28 12:28** Kutsama 32:4

32 Jeroboamu piya waihenda siku ya kumi na tsano ya mwezi wa
nane† ikale sikukuu sawa na sikukuu ya chidini yokala inahendeka
hiko Juda. Walavya sadaka phatu pha kulavira sadaka ariphotengeza,
hiko Betheli mbere za hara ana ng'ombe ariotengeza. Waika alavyadzi-
sadaka arioatsambula ahumike chila phatu pha dzulu pha kulavira sadaka
ariphotengeza.
33 Siku iyo ya kumi na tsano ya mwezi wa nane,‡ ambayo wayiika
ye mwenye, waphiya Betheli kpwendalavya sadaka. Phahi wabunisha
sikukuu iyo ariyoyiika kpwa ajili ya Aiziraeli ili Aiziraeli ailunge siku zosi
na ye mwenye achipanda kuelekeya phatu pha kulavira sadaka, kufukiza
uvumba.

13

Nabii analani ibada hiko Betheli

1 Jeroboamu ariphokala aimire phephi na phatu pha kulavira sadaka ili
afukize uvumba, mutu wa Mlungu kula Juda watsoloka Betheli na ujumbe
wa Mwenyezi Mlungu.
2 Mutu hiyu wakota kululu achigomba kuhusu pho phatu pha kulavira
sadaka kpwa neno ra Mwenyezi Mlungu na achiamba, "We phatu pha
kulavira sadaka, Mwenyezi Mlungu anaamba hivi, 'Kundavyalwa mwana
katika nyumba ya Daudi, dzinare ni Josiya. Hiye andahala alavyadzi-
sadaka ahumikao kpwa ibada na kufukiza uvumba dzuluyo na alavye
sadaka dzuluyo. Hakika, mifupha ya atu indaochwa pho dzuluyo!' "
3 Mutu hiye waonyesa ishara siku iyo-iyo achiamba, "Hino ndiyo
ishara Mwenyezi Mlungu achiyoamba, 'Phatu hipha pha kulavira sadaka
phandaahuka na ivu rikalaro dzuluye rindamwagika.' "
4 Mfalume Jeroboamu ariphosikira maneno higo ga mutu wa Mlungu
dzulu ya phatu pha kulavira sadaka hiko Betheli, wagolosa mkpwono
achiamba, "Mgbwireni hiye mutu!" Na mara mwenga hura mkpwonowe
ariougolosa, wadina, kayaweza tsona kuukundza.
5 Phatu pha kulavira sadaka napho phachiahuka na ivure richimwagika
photsi, dza viratu yuya mutu wa Mlungu arivyolavya ishara ya ujumbe wa
Mwenyezi Mlungu.
6 Phahi, mfalume Jeroboamu wamuambira nabii, "Tafadhali, msihi
Mwenyezi Mlungu, Mlunguo anionere mbazi, na univoyere mkpwono
wangu uphole na uweze kuuyira kuhenda kazi."
Naye nabii wavoya na kumririra Mwenyezi Mlungu na mkpwono wa
mfalume uchiphola, uchiuyira haliye ya zamani.
7 Alafu mfalume wamuambira mutu wa Mlungu, "Karibu kpwangu kaya
ukarye chakurya nami ndakupha zawadi."
8 Ela mutu wa Mlungu wamuamba, "Hata kama undanipha nusu ya
ufalumeo, sindaphiya phamwenga nawe. Sindarya wala kunwa madzi
phatu hipha.
9 Manage Mwenyezi Mlungu wanilagiza achiniamba, 'Usirye chakurya
au kunwa madzi, wala usiuye kpwa njira iyo uchiyolunga kpwedzera
hipha.' "

12:32 **12:32** Alawi 23:33–34 † **12:32** **12:32** Siku hino ya kalenda ya mwezi wa kung'ala inagbwa sawa na mwisho wa mwezi wa kumi au mwandzo wa mwezi wa kumi na mwenga wa kalenda ya Chizungu, mwezi mmwenga bada ya sharee ya vibanda. Lola Alawi 23:34. ‡ **12:33** **12:33** Mwezi dza 1 Afalume 12:32. **13:2** **13:2** 2 Afalume 23:15–16

10 Phahi, mutu yuya waphiya vyakpwe, wala kayauya na njira hira
ariyokpwedzera Betheli.

Nabii mkare wa Betheli

11 Wakati hinyo, kpwakala nabii mmwenga mkare ko Betheli. Anae
akpwendamsemurira mambo gosi yuya mutu wa Mlungu arigohenda
siku hiyo, hiko Betheli. Amuambira piya gara maneno yuya mutu
arigomuambira mfalume Jeroboamu.
12 Ise yao achiauza, "Akagbwira njira iphi?" Nao achimuonyesa njira
ariyogbwira yuya mutu wa Mlungu kula Juda.
13 Naye waambira anae, "Ntayarishirani punda." Nao amtayarisha
punda naye achipanda dzuluye.
14 Wamlunga-lunga yuya mutu wa Mlungu, achimkuta asegere tsini ya
muhi wa mwaloni. Phahi, wamuuza, "We ndiwe yuya mutu wa Mlungu
kula Juda?"

Naye wamjibu, "Ooo, ndimi."

15 Yuya nabii achimuamba, "Karibu kpwangu kaya, ukarye chakurya."

16 Ela ye achimuambira, "Siweza kuuya phamwenga nawe, wala kuinjira
mwako nyumbani. Sindarya chakurya wala kunwa madzi hipha,
17 mana Mwenyezi Mlungu wanikahaza nisirye chakurya wala kunwa
madzi, wala nisiuye na njira nchiyokpwedzera."
18 Yuya nabii mkare achimuamba, "Mimi piya ni nabii dza uwe na
Mwenyezi Mlungu akagomba nami kpwa njira ya malaika akaamba,
'Muuyize kpwako, arye chakurya na kunwa madzi.' " Ela yuya nabii
mkare wakala anamchenga tu.
19 Phahi, yuya mutu wa Mlungu wauya phamwenga naye, achirya
chakurya na kunwa madzi kpwa hiye nabii mkare.
20 Ariphokala anarya, neno ra Mwenyezi Mlungu ramwedzera yuya nabii
mkare ariyemuuyiza
21 naye wamririra yuya mutu wa Mlungu kula Juda achimuamba,
"Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: 'Kpwa kukala ukaasi neno ra Mwenyezi
Mlungu nawe kukalunga lagizo Mwenyezi Mlungu, Mlunguo arirokupha,
22 ela ukauya ukarya chakurya na kunwa madzi phatu hipha ambapho
waambirwa usirye chakurya wala kunwa madzi. Phahi, mwirio taun-
dazikpwa kpwenye vikura vya ano sowe.' "
23 Ariphomala kurya, yuya nabii mkare wamtayarishira yuya mutu wa
Mlungu punda naye achiphiya vyakpwe.
24 Ariphokala anaphiya vyakpwe, simba wakpwedzamuolaga. Mwiriwe
wabwagbwa pho njirani, pundawe na ye simba achiima pho phephi.
25 Ndipho atu ariotsupa hipho na kuriona lufu njirani na simba aimire
pho phephi, aphiya hadi mudzi wa yuya nabii mkare rimokala anaishi,
achiaambira atu.
26 Yuya nabii ambaye kala akamkaribisha kpwakpwe ariphosikira
mambo higo, waamba, "Hiye ni yuyatu mutu wa Mlungu ariyerema
kulunga neno ra Mwenyezi Mlungu! Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu aka-
muhuma simba, akamshambuliya na kumuolaga dza vyo arivyoambirwa."
27 Hipho waambira anae, "Ntayarishirani punda." Nao amutayarishira.
28 Nabii mkare waphiya, achendakuta lufu ra mutu wa Mlungu njirani
na simba na pundawe a pho phephi. Yuya simba kayarya rira lufu wala
kayamphaphula punda.

29 Phahi, yuya nabii mkare warihala hiro lufu ra mutu wa Mlungu, wari-
ika dzulu ya pundawe, achiriuyiza Betheli, kpwendaomboleza chifoche na
kumzika.
30 Phahi, wamzika katika mbiraye mwenye alafu iye phamwenga na anae
aomboleza chifoche achiamba, “Mayo Mwenehu!”
31 Bada ya mazishi nabii hiye waambira anae, “Nchifwa, nizikani mbira
hino achimozikpwa mutu wa Mlungu, mifupha yangu ikale phephi na
mifuphaye.
32 Kpwa kukala maneno gosi arigoambirwa ni Mwenyezi Mlungu kuhusu
phatu pha kulavira sadaka ko Betheli na mizuka yosi iriyo phatu pha dzulu
hiko midzi ya Samariya, hakika gandakala.”
33 Hata bada ya higa Jeroboamu kayaricha uyiwe, waenderera kutsam-
bula atu a kawaida kukala alavyadzi-sadaka, ahumike mwatu mwa dzulu
mwa kulavira sadaka. Mutu yeyesi ariyemendza, mfalume wamtenga
kukala mlavyadzi-sadaka wa mwatu mwa dzulu mwa kulavira sadaka.
34 Hendo hiri rakala dambi kpwa nyumba ya Jeroboamu hata richis-
ababisha nyumbaye ibanangbwe na kuangamizwa hipha duniani.

14

Chifo cha mwana wa Jeroboamu

1 Wakati hinyo, Abija mwana wa mfalume Jeroboamu, walumwa.
2 Jeroboamu wamuambira mchewe, “Dzigaluze ili atu asimanye kukala u
mkpwaza Jeroboamu, uphiye Shilo kpwa nabii Ahija ariyeniamba ndakala
mfalume wa Iziraeli.
3 Mphirikire mikahe kumi, keki na mtungi wa asali. Iye andakuambira
galondagomphaha mwana wehu.”
4 Phahi, mkpwaza Jeroboamu wahenda hivyo, wauka achiphiya
vyakpwe Shilo kpwa Ahija. Wakati hinyo, Ahija kala kaweza kuona kpwa
sababu matsoge gapofulwa kpwa utumia.
5 Ela Mwenyezi Mlungu achimuambira kare Ahija, “Lola, mkpwaza
Jeroboamu a njirani aredza akuuze ndigomphaha mwanawe mkpwongo.
Achifika andadzihenda ni mchetu wanjina nawe undamuamba hivi na
hivi.”
6 Phahi Ahija ariphosikira misindo ya nyayoze phakpwe mryangoni,
wamuamba, “Karibu ndani mkpwaza Jeroboamu. Ela phahi mbona
unadzihenda kukala u mchetu wanjina? Nina ujumbe ambao ni mui sana
kpwako!
7 Phiya ukamuambire Jeroboamu, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa
Iziraeli, anaamba hivi, ‘Nákutsambula kahi ya atu, nchikuhenda chilon-
gozi wa atu angu Aiziraeli,
8 náhenda ufalume utuluke kpwa chivyazi cha Daudi, nchikupha uwe.
Ela we, u chinyume kabisa cha mtumishi wangu Daudi ambaye wagbwira
malagizo gangu. Walunga mapendzi gangu kpwa moyowe wosi na
kuhenda tu ririro sawa mbere za matso gangu.
9 Ela we ukakosera sana, kuriko hara osi ariokutanguliya. Ukanitsukiza
kpwa kutengeza milungu yanjina, vizuka vya kutengezwa na chuma,
chisha ukaniricha.
10 Phahi, ndairehera nyumba ya Jeroboamu mashaka, ndaolaga alume
osi a nyumbaye katika Iziraeli, akale ni atumwa au atu huru. Atu osi
a nyumbaye ndaaocha dza vira mutu anavyoocha mavi, hadi gaphye
tsetsetse.

14:10 14:10 1 Afalume 15:29

11 Mutu yeyesi wa nyumba ya Jeroboamu ndiyefwerera mudzini, madiya
gandamurya na yeyesi ndiyefwerera mundani, andariwa ni nyama a
mapha.’ Mwenyezi Mlungu ndiye chiyeamba hivyo.
12 “Kpwa vivyo, unuka, uuye kpwako kaya. Mara tu nyayozo
ndiphovyoga kpwenu mudzini, mwanao andafwa.
13 Atu osi a Iziraeli andamririra na kumzika. Ela, ni iye tu wa nyumba
ya Jeroboamu ndiyezikpwa, mana ni iye tu ariyeonekana ndaniye muna
dzambo rinaromfwahira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli.
14 Tsona rero hino, Mwenyezi Mlungu andaika mfalume wanjina katika
Iziraeli ambaye andaolaga atu a nyumba ya Jeroboamu.
15 Hakika, Mwenyezi Mlungu andaapiga Aiziraeli nao andasumbiswa
dza nyasi isumbiswavyo ndani ya muho. Andaatuluza kula tsi hino nono
ariyoipha baba zao na kuatawanya kure, ng’ambo ya muho Yufurati, kpwa
sababu amtsukiza Mwenyezi Mlungu kpwa kutengeza Ashera.
16 Mwenyezi Mlungu kandajali tsona Iziraeli kpwa sababu ya dambi za
Jeroboamu ambaye wahenda dambi na kuasababisha Aiziraeli nao ahende
dambi.”
17 Phahi, mkpwaza Jeroboamu waunuka, achiphiya vyakpwe, hadi
Tirisa. Mara tu ariphovyoga chizingiti cha nyumba, yuya mwana achifwa.
18 Atu osi a Iziraeli achimzika na kumririra dza vyo Mwenyezi Mlungu
arivyogomba, kutsupira nabii Ahija, mtumishiwe.

Chifo cha Jeroboamu

19 Mahendo ganjina ga mfalume Jeroboamu, vira arivyopigana viha na
arivyotawala, gosi gaandikpwa kpwenye Chitabu cha Kumbukumbu za
Afalume a Iziraeli.
20 Jeroboamu watawala kpwa muda wa miaka mirongo miiri na miiri,
na ariphofwa mwanawe Nadabu watawala badalaye.

Mfalume Rehoboamu wa Juda
(2 Nyakati 11:5—12:15)

21 Rehoboamu mwana wa Selemani watawala Juda. Kala ana umuri wa
miaka mirongo mine na mmwenga ariphoandza kutawala. Naye watawala
kpwa muda wa miaka kumi na sabaa katika Jerusalemu, mudzi ambao
Mwenyezi Mlungu wautsambula kahi ya midzi ya mbari zosi za Iziraeli ili
aabudiwe himo. Nine wa Rehoboamu waihwa Naama, Muamoni.
22 Atu a Juda ahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu. Amtiya wivu
kpwa dambi zao arizohenda, nyinji kuriko za ise zao.
23 Mana nao piya adzitengezera mwatu mwa dzulu mwa ibada, minara
ya kulavira sadaka na nguzo za Ashera, dzulu ya chila chidzango chire na
tsini ya chila muhi wenye makodza maitsi.
24 Kpwakala malaya kahi za nyumba za ibada za tsi iyo ariohenda
mahendo ga kutsukiza, sawa-sawa na gara mahendo ga mataifa ganjina
ambago Mwenyezi Mlungu wagazola mbere za Aiziraeli.
25 Mwaka wa tsano wa utawala wa Rehoboamu, Shishaki mfalume wa
Misiri washambuliya Jerusalemu.
26 Wahala hazina yosi ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu na ya nyumba
ya mfalume. Wahala chila chitu piya ngao zosi za zahabu zotengezwa ni
mfalume Selemani.
27 Naye mfalume Rehoboamu achitengeza ngao za shaba badalaye na
achizipha akulu a arindzi ariorinda mryango wa nyumba ya mfalume.

14:23 14:23 2 Afalume 17:9–10 **14:24 14:24** Kumbukumbu 23:17 **14:25 14:25** 2 Nyakati 12:2–8
14:26 14:26 1 Afalume 10:16–17; 2 Nyakati 9:15–16

28 Chila mfalume ariphoinjira nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu,
arindzi a ryango azihala, na badaye aziuyiza chumba cha arindzi a ryango.
29 Mahendo ganjina ga Rehoboamu na gosi arigohenda gaandikpwa
kpwenye Chitabu cha Kumbukumbu za afalume a Juda.
30 Siku zosi kpwakala viha kahi ya Rehoboamu na Jeroboamu.
31 Rehoboamu wafwa na achizikpwa kpwenye vikura vya akaree,
kpwenye mudzi wa Daudi. Nine kala ndiye Naama, Muamoni. Na
mwanawe Abija achitawala badalaye.

15

Mfalume Abijamu wa Juda
(2 Nyakati 13:1—14:1)

1 Abijamu waandza kutawala Juda mwaka wa kumi na nane wa utawala
wa mfalume Jeroboamu mwana wa Nebati.
2 Watawala muda wa miaka mihahu hiko Jerusalemu. Nine, ambaye kala
ni mwana mchetu wa Abusalomu,* waihwa Maaka.
3 Abijamu walunga dambi zosi za ise arizozihenda kabila ya iye, wala
moyowe tauyakala muaminifu kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlunguwe, dza
tsaweye Daudi arivyokala.
4 Hata hivyo, kpwa ajili ya Daudi, Mwenyezi Mlungu, Mlunguwe,
wamupha Abijamu mwana ndiyetawala bada ya iye, akale taa ya kung'ala
ko Jerusalemu na kuyiika imara.
5 Mwenyezi Mlungu wahenda hivyo kpwa sababu Daudi wahenda haki
mbereze na kayahenda chinyume cha malagizo ga Mwenyezi Mlungu siku
zosi za maishage, isiphokala tu rira dzambo ra Uriya Muhiti.
6 Phahi kpwakala viha kahi ya Rehoboamu na Jeroboamu siku zosi za
maisha ga Abijamu.
7 Mahendo ganjina ga Abijamu na gosi arigohenda gaandikpwa kpwenye
chitabu cha Kumbukumbu za afalume a Juda. Abijamu na Jeroboamu aishi
katika hali ya viha.
8 Mwisho, Abijamu wafwa na achizikpwa kpwenye mudzi wa Daudi na
mwanawe Asa watawala badalaye.

Asa, mfalume wa Juda
(2 Nyakati 15:16—16:6)

9 Mwaka wa mirongo miiri wa utawala wa Jeroboamu mfalume wa
Iziraeli, Asa waandza kutawala hiko Juda.
10 Naye watawala ko Jerusalemu, kpwa muda wa miaka mirongo mine na
mwenga. Wawaye kala achiihwa Maaka, mwana mchetu wa Abusalomu.
11 Asa wahenda haki mbere za Mwenyezi Mlungu, dza mkarewe Daudi.
12 Wazola malaya a mwatu mwa kuabudu tsi yosi na achiusa vizuka vyosi
ambavyo ano ise kala akavitengeza.
13 Piya wamfuta cheo cha umalikia wawaye yeihwa Maaka kpwa kukala
watengeza chizuka cha Ashera ambacho kala ni tsukizo. Iye wachivundza-
vundza na achichiocha kpwenye Dete ra Kidironi.
14 Dzagbwe kayabananga mwatu mwa dzulu mwa kuabudu milungu,
Asa kala ni muaminifu kpwa Mwenyezi Mlungu maishage gosi.

---

* **15:2 15:2** Abishalomu, namuna yanjina ya kuhadza dzina hiro ni ***Abusalomu***. Soma piya msitari wa 10. **15:4 15:4** 1 Afalume 11:36 **15:5 15:5** 2 Samueli 11:1–27 **15:6 15:6** 2 Nyakati 13:3–21 **15:12 15:12** 2 Nyakati 15:8–15

15 Naye wareha nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu miyo ya feza na ya
zahabu yotengbwa kpwa ajili ya Mlungu ni ise na yoitenga ye mwenye.
16 Mfalume Asa wa Juda na mfalume Baasha wa Iziraeli akala na viha
kahi yao siku zao zosi.
17 Tsona Baasha mfalume wa Iziraeli washambuliya tsi ya Juda na
achidzenga ngome ko mudzi wa Rama, ili aphahe kuzuwiya mutu yeyesi
kutuluka wala kuinjira tsi ya Asa, mfalume wa Juda.
18 Alafu mfalume Asa wahala feza yosi na zahabu yosi iriyosala
kula kpwa hazina ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu na kula hazina
ya nyumba ya mfalume, achiapha atumishie amphirikire Beni-Hadadi,
mwana wa Taburimoni, mdzukulu wa Hezioni, Mfalume wa Shamu,
yesagala Damasikasi, akamuambire,
19 "Nahuike mapatano ga umwenga wehu dza vira baba na sowe
arivyohenda. Lola, nkakuhumira zawadi ya feza na zahabu. Phahi, phiya
ukavundze mapatano ga ushirikiano urio kahi za uwe na mfalume Baasha
wa Iziraeli, ili ariche kunishambuliya."
20 Hipho mfalume Beni-Hadadi wamphundza Asa, achihuma akulu a
jeshi kpwendapiga midzi ya Iziraeli. Nao achishinda Ijoni, Dani, Abeli-
Bethi-Maaka, Kinerethi† yosi na tsi yosi ya Nafutali.
21 Mfalume Baasha ariphophaha habari, waricha kudzenga mudzi wa
Rama achendaishi Tirisa.
22 Ndipho mfalume Asa wapiga mbiru kpwa atu osi a Juda, bila kuricha
hata mutu mmwenga, nao achitsamiza mawe na mbao kula Rama, vitu
ambavyo Baasha kala akavihumira kudzengera Rama. Phahi mfalume
Asa wavihumira kudzengera mudzi wa Geba, ko Benjamini na mudzi wa
Mizipa.
23 Mahendo ganjina gosi ga Asa, kuongokerwakpwe, na gosi arigohenda
na midzi yosi ariyoidzenga, gosi gaandikpwa kpwenye chitabu cha
Afalume a Juda. Wakati wa utumiawe, Asa wagbwirwa ni ukongo wa
magulu.
24 Mwishirowe, Asa wafwa achizikpwa kpwenye mudzi wa Daudi,
phamwenga na akaree. Mwanawe Jehoshafati achitawala badalaye.

Nadabu, mfalume wa Iziraeli

25 Mwaka wa phiri wa utawala wa Asa hiko Juda, Nadabu mwana wa
Jeroboamu waandza kutawala tsi ya Iziraeli. Watawala muda wa miaka
miiri.
26 Nadabu wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu. Walunga mwendo
wa ise na kosare ra kuasababisha Aiziraeli kuhenda dambi.
27 Phahi Baasha mwana wa Ahija, wa mbari ya Isakari, wampangira
njama mbii ya kumuolaga Nadabu. Hipho Nadabu na Aiziraeli osi
ariphokala anashambuliya mudzi wa Gibethoni wa Afilisti,
28 Baasha wamuolaga, na achitawala badalaye. Hinyo wakala mwaka
wa hahu wa utawala wa mfalume Asa wa Juda.
29 Mara tu ariphoandza kutawala, Baasha waolaga atu osi a nyumba
ya Jeroboamu. Kayaricha moyo hata mutu mmwenga wa nyumba ya
Jeroboamu. Iyo yakala sawa na gara Mwenyezi Mlungu arigogomba kpwa
njira ya mtumishiwe Ahija wa mudzi wa Shilo.
30 Mambo higa gahendeka kpwa sababu Jeroboamu wamtsukiza
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, kpwa dambiye na kpwa
kuasababisha Aiziraeli ahende dambi.

---

† **15:20 15:20** ***Kinerethi***: Tsi iriyo phephi na ziya ra Galilaya. **15:29 15:29** 1 Afalume 14:10

31 Mambo ganjina ga Nadabu na gosi arigohenda gaandikpwa kpwenye
chitabu cha Kumbukumbu za afalume a Iziraeli.
32 Mfalume Asa wa Juda na mfalume Baasha wa Iziraeli akala na viha
kahi yao siku zao zosi.

Baasha, mfalume wa Iziraeli

33 Mwaka wa hahu wa utawala wa Asa mfalume wa Juda, Baasha mwana
wa Ahija, waandza kuitawala Iziraeli hiko Tirisa. Watawala muda wa
miaka mirongo miiri na mine.
34 Baasha wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu. Walunga mwendo
wa Jeroboamu na kosare ambaro kpwa hiro waahenda Aiziraeli ahende
dambi.

16

1 Siku mwenga, Mwenyezi Mlungu wagomba na Jehu mwana wa Hanani
kuhusu Baasha achiamba,
2 “We Baasha, mino nákuunula kula vumbini, nchikuhenda chilongozi
wa atu angu, Aiziraeli. Nawe ukalunga mwendo wa Jeroboamu. Ukaa-
henda atu angu Aiziraeli anikosere ahende dambi na kunireyeza kpwa
dambi zao.
3 Phahi, uwe Baasha ndakuangamiza tsetsetse phamwenga na nyum-
bayo. Tsona, ndaihenda nyumbayo ikale dza vira nirivyohenda nyumba
ya Jeroboamu mwana wa Nebati.
4 Mutu yeyesi wa nyumbayo ndiyefwerera ndani ya mudzi, andariwa ni
madiya na yeyesi ndiyefwerera mundani, andariwa ni nyama a mapha.”
5 Mahendo ganjina gosi ga Baasha na usujaawe, waandikpwa kpwenye
chitabu cha Kumbukumbu za afalume a Iziraeli.
6 Baasha wafwa, achizikpwa hiko Tirisa, mwanawe Ela achitawala
badalaye.
7 Mwenyezi Mlungu wagomba tsona kutsupira nabii Jehu mwana wa
Hanani kuhusu Baasha na nyumbaye kpwa sababu ya mai arigohenda
mbere za Mwenyezi Mlungu. Baasha wamtsukiza Mwenyezi Mlungu kpwa
mahendoge. Waiga Jeroboamu na nyumbaye na kuisababisha nyumbaye
iaangamizwe.

Ela, mfalume wa Iziraeli

8 Mwaka wa mirongo miiri na sita wa utawala wa Asa mfalume wa Juda,
Ela mwana wa Baasha waandza kutawala Iziraeli kula Tirisa. Watawala
muda wa miaka miiri.
9 Ela Zimuri, mkpwuluwe wa jeshi ambaye kala ni muimirizi wa nusu ya
kundi ra magarige ga kuvwehwa ni farasi wampangira njama mbii. Siku
mwenga, mfalume Ela ariphokala hiko Tirisa ndani ya nyumba ya Arisa
ariyekala muimirizi wa nyumba ya mfalume, wanwa, achilewa.
10 Phahi Zimuri wainjira ndani achimpiga Ela hadi achimuolaga na
achitawala badalaye. Hinyo wakala mwaka wa mirongo miiri na sabaa
wa utawala wa Asa mfalume wa Juda.
11 Mara tu ariphoandza kutawala, Zimuri waaolaga atu osi a Nyumba ya
Baasha. Kayaricha hata mlume mmwenga wa nyumbaye wala asenae.
12 Higa gakala dza vyo Mwenyezi Mlungu arivyogomba kuhusu atu osi a
Baasha, kutsupira nabii Jehu.
13 Mambo higa gahendeka kpwa sababu ya dambi zosi za Baasha na
mwanawe Ela. Amreyeza Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, kpwa
kuahenda Aiziraeli ahende dambi kpwa vizuka vyao visivyo mana.

14 Mambo ganjina ga Ela na gosi arigohenda gaandikpwa kpwenye
Chitabu cha Kumbukumbu za afalume a Iziraeli.

Zimuri, mfalume wa Iziraeli

15 Mwaka wa mirongo miiri na sabaa wa utawala wa Asa mfalume wa
Juda, Zimuri waitawala Iziraeli hiko Tirisa kpwa muda wa siku sabaa bahi.
Jeshi ra Iziraeli kala rikapiga kambi ili kushambuliya Gibethoni mudzi wa
Afilisti.
16 Wakati anajeshi a Iziraeli ariphosikira kukala Zimuri akaasi na
kumuolaga mfalume, osi amuika Omuri, mkpwulu wa jeshi, kukala
mfalume wa Iziraeli siku iyo-iyo.
17 Omuri na Aiziraeli osi auka kula Gibethoni, achiphiya kpwendasham-
buliya mudzi wa Tirisa.
18 Zimuri ariphoona kukala mudzi ukahalwa, wainjira ngomeni mwa
nyumba ya mfalume, achiitiya moho naye achifwerera mumo.
19 Dzambo hiro rahendeka kpwa sababu ya dambi arizohenda. Wahenda
mai mbere za Mwenyezi Mlungu. Walunga mwendo wa Jeroboamu na
kuasababisha Aiziraeli amkosere Mlungu.
20 Mahendo ganjina ga Zimuri na makosage gosi gaandikpwa kpwenye
chitabu cha Kumbukumbu za afalume a Iziraeli.

Omuri, mfalume wa Iziraeli

21 Hipho, Aiziraeli aganyika makundi mairi: kundi mwenga ramuunga
mkpwono Tibuni mwana wa Ginathi kukala akale mfalume wao na kundi
ra phiri richimuunga mkpwono Omuri.
22 Atu a kundi ririromuunga mkpwono Omuri aturya hara ariomuunga
mkpwono Tibuni mwana wa Ginathi. Phahi, Tibuni wafwa na Omuri
achikala mfalume.
23 Omuri waandza kutawala Iziraeli mwaka wa mirongo mihahu na
mwenga wa utawala wa Asa mfalume wa Juda. Watawala muda wa miaka
kumi na miiri. Miaka sita watawala kula mudzi wa Tirisa.
24 Wagula mwango wa Samariya kpwa talanta mbiri za feza kula kpwa
mutu mmwenga yeihwa Shemeri na dzulu ya mwango hinyo, achidzenga
mudzi wenye kuta. Mudzi wenye wauiha Samariya, kpwa ishima ya
Shemeri ariyekala mwenye mwango hinyo pho mwandzo.
25 Omuri wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu. Wahenda mai zaidi
ya hara osi ariomtanguliya.
26 Walunga mwendo wa Jeroboamu mwana wa Nebati na makosage ga
kuahenda Aiziraeli amkosere Mlungu. Wamtsukiza Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wa Iziraeli, kpwa kuabudu vizuka visivyo mana.
27 Mahendo ganjina ga Omuri na usujaawe, gosi arigohenda gaandikpwa
kpwenye chitabu cha Kumbukumbu za afalume a Iziraeli.
28 Omuri wafwa, achizikpwa hiko Samariya. Mwanawe Ahabu
achitawala badalaye.

Ahabu, mfalume wa Iziraeli

29 Mwaka wa mirongo mihahu na nane wa utawala wa Asa mfalume wa
Juda, Ahabu mwana wa Omuri waandza kutawala Iziraeli. Watawala kula
mudzi wa Samariya kpwa muda wa miaka mirongo miiri na miiri.
30 Ahabu mwana wa Omuri wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu
kuriko afalume osi ariomtanguliya.
31 Tsona, zaidi ya kulunga dambi za Jeroboamu mwana wa Nebati,
Ahabu walóla Jezebeli mwana mchetu wa Ethibaali mfalume wa Asidoni.
Ahabu piya wamuhumikira na kumuabudu Baali.

32 Wamdzengera Baali nyumba ya kumuabudira hiko Samariya na
ndaniye achitengeza phatu pha kulavira sadaka.
33 Piya watengeza Ashera. Ahabu wahenda mai manji, achimreyeza
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli zaidi ya Afalume osi a Iziraeli
ariomtanguliya.
34 Siku za utawalawe, Hieli kula mudzi wa Betheli waudzenga luphya
mudzi wa Jeriko. Na sawa kabisa na neno Mwenyezi Mlungu arirogomba
kutsupira Joshuwa mwana wa Nuni, Hieli wafwererwa ni mwanawe wa
mbere ariyeihwa Abiramu siku za kuika misingi ya Jeriko. Na siku za kuika
maryango ga mudzi wa Jeriko achifwererwa ni mwanawe chiziyanda
yeihwa Segubu.

17

Elija anaamba takundanya mvula

1 Phahi Elija kula chidzidzi cha Tishibi ko Giliadi wamuambira mfalume
Ahabu, "Kama Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli aishivyo, Mlungu
ambaye namuhumikira, takundakala umande wala mvula miaka hino
michache yedzayo hadi ndiphogomba."
2 Tsona, Mwenyezi Mlungu wagomba na Elija achimuamba,
3 "Uka hipha uelekee uphande wa mlairo wa dzuwa, ukadzifwitse
kpwenye chidzuho cha Kerithi chiricho uphande wa mlairo wa dzuwa wa
muho Joridani.
4 Hiko, undaphaha madzi ga kunwa kula chidzuho hicho. Nami
nkalagiza kunguru akurehere chakurya."
5 Phahi, Elija wahenda vira arivyolagizwa ni Mwenyezi Mlungu, waphiya
kpwendakala kpwenye chidzuho cha Kerithi chiricho uphande wa mlairo
wa dzuwa wa muho Joridani.
6 Kunguru akala achimrehera mkpwahe na nyama, ligundzu na dziloni
na waphaha madzi ga kunwa kula chidzuho hicho.
7 Ela, bada ya muda chidzuho chanywa kpwa kukala tsi iyo kala taina
mvula.

Elija na gungu ra hiko Sarefathi

8 Hipho, Mwenyezi Mlungu wagomba na Elija achiamba,
9 "Uka uphiye mudzi wa Sarefathi, phephi na Sidoni, ukakale hiko.
Nkalagiza gungu ra hiko rikurise."
10 Phahi, Elija wauka, achiphiya Sarefathi. Ariphofika ryango ra mudzi,
wamuona gungu anatsola-tsola ndodo. Elija achimuiha hiye mchetu
achimuamba, "Nakuvoya unirehere madzi ninwe."
11 Yuya mchetu ariphokala ayareha, Elija wamuiha tsona achimuamba,
"Navoya piya unirehere chipande cha mkpwahe."
12 Hiye mchetu achimuambira, "Naapa kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu
sina mkpwahe hata chidide. Nina unga fumba mwenga mwangu nyunguni
na mafuha machache mwangu tupani. Nkedza tsola-tsola ndodo, chisha
niphiye kpwangu nkajite chakurya hicho nirye na mwanangu mlume,
alafu hugodze kufwa."
13 Elija achimuamba, "Usiogophe. Phiya ukahende vyo uchivyogomba.
Ela nitengezera mimi mwandzo mkpwahe mdide unirehere, ndipho
ukadzijitire na mwanao.

16:34 16:34 Joshuwa 6:26 **17:1 17:1** Jakobo 5:17 **17:9 17:9** Luka 4:25–26

14 Kpwa kukala, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, anaamba, ‘Unga
urio ndani ya nyunguyo taundaphunguka wala mafuha garigo ndani ya
tupa tagandasira, hadi phara mimi Mwenyezi Mlungu ndiphoreha mvula
dzulu ya tsi.’ ”
15 Phahi, hiye gungu wakpwendahenda dza vyo arivyoambirwa ni Elija
na hipho mchetu hiye, mwanawe na Elija aphaha chakurya cha siku nyinji.
16 Unga nyunguni tauyaphunguka, wala mafuha tupani tagayasira sawa
kabisa na neno ra Mwenyezi Mlungu arirogomba kutsupira Elija.

Elija anamfufula mwana wa gungu

17 Bada ya higo, mwana wa hiye mchetu mwenye nyumba, walumwa na
haliye yazidi kukala mbii, hata achifwa.
18 Yuya mchetu achimuambira Elija, “We mutu wa Mlungu, nákukosani
mino? Dze, wakpwedza kpwangu dambi zangu zitambukirwe ili uniolagire
mwanangu?”
19 Elija achimuamba, “Nipha ye mwanao.” Phahi, Elija achimuhala
mwana kula chifuwani mwa nine, achimphirika mwakpwe chumbani
arimoishi, achimlaza dzulu ya chitandache.
20 Alafu achivoya na kumririra Mwenyezi Mlungu achiamba, “Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wangu, hata yu gungu ambaye nasagala kpwakpwe,
unamrehera shaka ra kumuolagira mwanawe?”
21 Chisha Elija wadziambalaza dzulu ya hiye mwana kano tahu na
kumvoya kuno anamririra Mwenyezi Mlungu achiamba, “Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wangu, nakuvoya hiyu mwanache umuuyizire uhaiwe!”
22 Mwenyezi Mlungu wasikira voyo ra Elija, mwana wauyiza roho
achikala mzima.
23 Elija wamuhala mwana, achimtsereza kula gorofani na kumuinjiza
nyumbani. Wamuuyizira nine na Elija achimuambira, “Lola! Mwanao ni
mzima.”
24 Hiye gungu wamuambira Elija, “Ndipho namanya kpwa hakika kukala
uwe u mutu wa Mlungu na neno ra Mwenyezi Mlungu rilaro mwako
mromoni ni kpweli.”

18

Elija anakutana na Obadiya

1 Ziriphotsupa siku nyinji bila mvula, katika mwaka wa hahu wa
kukosa mvula, Mwenyezi Mlungu wagomba na Elija achiamba, “Phiya
ukadzionyese kpwa mfalume Ahabu nami ndareha mvula.”
2 Phahi, Elija wakpwendadzionyesa kpwa Ahabu.
Nayo ndzala yakala siru sana hiko Samariya.
3 Phahi, Ahabu wamuiha Obadiya muimirizi wa nyumba ya mfalume.
Obadiya kala ni mutu amuogophaye sana Mwenyezi Mlungu,
4 na wakati Jezebeli ariphoaolaga manabii a Mwenyezi Mlungu, Obadiya
wahala manabii gana mwenga, achiafwitsa mirongo mitsano-mitsano
ndani ya pango na kala achiaphirikira chakurya na madzi.
5 Ahabu wamuambira Obadiya, “Phiyani tsi yosi, kpwenye pula za madzi
na vidzuho vyosi. Labuda hundaphaha nyasi na hivyo hundativya farasi
na nyumbu ehu anjina ili phasifwe nyama yeyesi.”
6 Phahi, aganyana ili aphahe kuitsatsaga tsi yosi. Ahabu waphiya
uphandewe macheye na Obadiya uphandewe macheye.

17:21 17:21 2 Afalume 4:34–35

7 Obadiya ariphokala njirani, wakutana na Elija na achimtambukira.
Phahi wamzamira hadi photsi na achimuuza, “Dze, ni uwe kpweli, bwana
wangu Elija?”
8 Elija achijibu, “Oho ndimi. Phiya ukamuambire bwanao kukala mino
ni hipha.”
9 Obadiya achimuamba, “Nkahenda kosa rani hata unalonda kunitiya
mimi mtumishio mkpwononi mwa mfalume Ahabu aniolage?
10 Naapa kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu, Mlunguo, Ariye Moyo, kukala
takuna ufalume wala taifa ambako bwana wangu kayahuma atu kpwen-
dakuendza. Na mfalume yeyesi ariyeamba kukala kudzangbweonekana
hiko, Ahabu wamutaka hiye mfalume na taifa aape kpwamba kpweli
taayakuona.
11 Nawe sambi unaniamba, ‘Phiya ukamuambire bwanao, “Lola, Elija a
phahipha!” ’
12 Naogopha kukala kano tu ndiphorichana, Roho wa Mwenyezi Mlungu
andakuhala akuphirike nsikokumanya! Nchendamuambira Ahabu kukala
uhipha naye asikuone, andaniolaga, dzagbwe mino mtumishio namuo-
gopha Mwenyezi Mlungu hangu wanache wangu.
13 Kpwani kuyaambirwa bwana wangu vyo nrivyohenda siku Jezebeli
ariphokala anaolaga manabii a Mwenyezi Mlungu, mino náhala manabii
gana mwenga nchiafwitsa mirongo mitsano-mitsano pangoni, nchiarisa
chakurya na kuapha madzi?
14 Nawe vino unaniamba, ‘Phiya ukamuambire bwanao, “Lola, Elija a
phahipha!” ’ Naye phahi andaniolaga.”
15 Elija achiamba, “Naapa kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa
majeshi nimuhumikiraye, kukala rero hino ndadzionyesa kpwa Ahabu.”

Elija anadzionyesa kpwa Ahabu

16 Phahi, Obadiya wakpwendakutana na Ahabu, achimuambira naye
Ahabu waphiya kukutana na Elija.
17 Ahabu ariphomuona Elija, wauza, “Dze! Ni uwe ugayisaye Aiziraeli?”
18 Elija wamjibu, “Mwenye kugayisa Aiziraeli si mimi, ela ni uwe na
Nyumba ya sowe. Mwimwi mwaricha malagizo ga Mwenyezi Mlungu na
kuabudu Baali.
19 Vivi phahi huma atu akaakusanye Aiziraeli osi edze hiko mwango
Karimeli. Piya, kaakusanye hara manabii magana mane na mirongo
mitsano ga Baali na manabii magana mane ga Ashera ambao anariswa
ni Jezebeli.”

Elija na manabii a Baali

20 Phahi, Ahabu wahuma atu kpwendaakusanya Aiziraeli osi na manabii
gosi hiko kpwenye mwango Karimeli.
21 Naye, Elija waasengerera hinyo atu, achiaambira, “Mundasita-sita
kahi za nia mbiri hadi rini? Ichikala Mwenyezi Mlungu ndiye Mlungu,
mlungeni, ela ichikala Baali ndiye Mlungu, phahi, mlungeni iye.” Ela atu
tayamjibu neno rorosi.
22 Alafu, Elija waambira, “Mimi machiyangu tu ndimi nabii wa
Mwenyezi Mlungu nchiyesala, ela phana manabii a Baali magana mane
na mirongo mitsano.
23 Phahi nahureherwe ndzau mbiri. Manabii a Baali adzitsamburire
ndzau mwenga, aitsindze, aikatekate vipande-vipande na kuyiika dzulu ya
kuni, bila kuasa moho. Nami piya ndahala iyo ndzau yanjina, ndaitsindza
na kuyiika dzulu ya kuni bila kuasa moho.

24 Namwi, voyani kpwa dzina ra mlungu wenu nami ndavoya kpwa
dzina ra Mwenyezi Mlungu. Phahi Mlungu ndiyejibu kpwa kureha moho,
hiye ndiye ndiyekala Mlungu wa kpweli.”
Hipho atu osi ajibu achiamba, “Maneno higo ni manono!”
25 Tsona, Elija waambira manabii a Baali, “Mwimwi mu anji kpwa hivyo,
andzani. Dzitsamburireni ndzau mwenga, muitayarishe alafu mvoye
mlungu wenu, ela msiase moho.”
26 Hinyo manabii ahala ndzau yao ariyohewa, achiitayarisha, chisha
achiandza kumvoya Baali kula ligundzu hadi saa sita za mutsi kuno
anaamba, “Baali, husikire!” Ela taphayatuluka sauti yoyosi, wala takuna
ariyeajibu. Atina-tina kuno anavwina kuzunguluka pho phatu pha
kulavira sadaka ariphophatengeza.
27 Iriphofika saa sita za mutsi, Elija waandza kuatseka achiamba, “Rirani
kpwa raka ra dzulu sana! Iye ni mlungu, pengine anabisha ng’andzi au
ana kazi nyinji au anasafiri, au arere, ni alamuswe!”
28 Manabii hinyo apiga kululu zaidi, achidzikata-kata na marumu na
mafumo, dza irivyo desturi yao, hadi achimwagikpwa ni milatso.
29 Aenderera hivyo mutsi wosi hadi wakati wa kulavya sadaka ya dziloni.
Ela takuyakala na sauti wala ariyeajibu wala ariyeajali.
30 Phahi, Elija waambira atu osi, “Nisengererani.”
Nao achimsengerera. Elija wadzenga luphya phatu pha kulavira sadaka
ya Mwenyezi Mlungu phokala phabomoka.
31 Wahala mawe kumi na mairi, isabu ya mbari kumi na mbiri
zirizohewa madzina ga ana a Jakobo ambaye Mwenyezi Mlungu wagomba
naye achimuamba, “Dzinaro undaihwa Iziraeli.”
32 Elija wahumira mawe higo kumdzengera Mwenyezi Mlungu phatu
pha kulavira sadaka. Watsimba mfumbi kuzunguluka hipho phatu pha
kulavira sadaka, mfumbi ambao uchiodzazwa madzi inaphaha kama daba
mwenga na nusu.*
33 Tsona achipanga kuni vinono, ndzau achiikata vipande-vipande
achiviika dzulu ya hizo kuni.
Chisha waambira atu, “Odzazani simikiro ne za madzi muzimwage dzulu
ya sadaka hino ya kuochwa na dzulu ya kuni.” Nao achihenda hivyo.
34 Tsona waambira, “Hendani kano ya phiri.” Nao ahenda hivyo kano
ya phiri. Naye waambira, “Hendani tsona kano ya hahu.” Nao achihenda
hivyo kano ya hahu.
35 Madzi gamwagika tsini pande zosi za phatu pha kulavira sadaka, hata
gachiodzala ndani ya mfumbi.
36 Iriphofika wakati wa kulavya sadaka ya dziloni nabii Elija wasengera
phatu pha kulavira sadaka, achivoya, “Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa
Burahimu, Isaka na Jakobo, hivi rero naimanyikane kukala uwe ndiwe
Mlungu wa Iziraeli na mimi ni mtumishio nami nahenda mambo higa
kpwa kukala ukanilagiza.
37 Nijibu Mwenyezi Mlungu, nijibu, ili atu hinya amanye kukala
uwe Mwenyezi Mlungu ndiwe Mlungu na kukala unaigaluza mioyo yao
akuuyire.”
38 Mara mwenga, Mwenyezi Mlungu watsereza moho, uchiyiiocha yo
sadaka, kuni, mawe na mtsanga na kuumisa madzi gosi garigokala
mfumbini.

18:31 18:31 Mwandzo 32:28; 35:10 * **18:32 18:32** Chieburania chinaamba vipimo viiri vya mbeyu.

39 Atu ariphoona hivyo, azamisa nyuso zao hadi photsi na achiamba,
“Mwenyezi Mlungu ndiye Mlungu! Mwenyezi Mlungu ndiye Mlungu!”
40 Alafu Elija waambira, “Agbwireni manabii osi a Baali. Musiriche
hata mmwenga wao achimbire!” Phahi, atu aagbwira osi, naye Elija
achiaphirika hiko muho Kishoni, achiaolaga.

Elija anavoya mvula

41 Bada ya higo, Elija wamuambira mfalume Ahabu, “Haya, unuka urye
na unwe, mana nasikira sauti ya mvula.”
42 Phahi, Ahabu wakpwendarya na kunwa.
Naye Elija wapanda dzulu ya chirere cha mwango Karimeli na hiko
wazamisa uso hadi photsi na kuwiika usowe kahi-kahi ya magoyoge.
43 Alafu wamuambira mtumishiwe, “Pha sambi kpwera dzulu, ulole
uphande wa pwani.”
Mtumishi wakpwera, achendalola, chisha achiuya achiamba, “Takuna
chitu.”
Elija wamuambira, “Phiya tsona” hadi kano sabaa.
44 Ariphouya kano ya sabaa, yuya mtumishi waamba, “Naona ingu dide
dza mkpwono wa mutu rinala uphande wa pwani.”
Elija wamuambira, “Phiya ukamuambire mfalume Ahabu a tayarishe
garire ra kuvwehwa ni farasi, atserere, sedze akazuwiywa ni mvula.”
45 Mara mwenga mlunguni kuchizembuka maingu maziho, phepho
richivuma na kuchinya mvula nyinji. Ahabu naye wakpwera ndani ya
garire ra viha, achiuya Jeziriili.
46 Na Mwenyezi Mlungu achimtiya mkpwotse Elija naye achifunga
nguwoze zichidina, achidiganya achimtanguliya Ahabu hadi achiinjira
mudzi wa Jeziriili.

19

Elija anamchimbira Jezebeli

1 Mfalume Ahabu ariphomuambira mchewe Jezebeli mambo gosi Elija
arigokala akahenda na vira arivyoaolaga manabii osi a Baali kpwa upanga.
2 Phahi Jezebeli wahuma mjumbe kpwa Elija kumuambira, “Milungu
iniolage napho muhondo wakati dza huno ndakala sidzangbwetuluza
rohoyo ukakala sawa na mmwenga wao.”
3 Elija waogopha, achiunuka na achiuka kpwendativya rohoye.
Ariphofika Beeri-Sheba mudzi urio tsi ya Juda, mtumwawe wamricha
hipho,
4 ela ye mwenye achinyendeka mwendo wa siku ndzima jangbwani
achendasagala tsini ya muhi uihwao mretemu. Naye wavoya kukala afwe
achiamba, “Inatosha! Mwenyezi Mlungu, ihale yo roho yangu, mana, mino
simi bora kuriko ano baba.”
5 Phahi, Elija wadziambalaza tsini ya muhi hinyo, achiphotserwa. Alafu,
lola malaika wakpwedza, achimguta na achimuamba, “Lamuka urye.”
6 Elija aripholola hivi, waona mkpwahe ukaochwa dzulu ya makala na
tupa ya madzi phephi na chitswache. Phahi, warya, achinwa na achilala
tsona.
7 Malaika wa Mwenyezi Mlungu wauya kano ya phiri, achimguta na
achimuamba, “Lamuka urye, mana usiphohenda hivyo charo chindakala
chire sana kpwako.”

18:42 18:42 Jakobo 5:18 **19:4 19:4** Jona 4:3

8 Elija walamuka, achirya na achinwa, chisha achinyendeka kpwa nguvu
za chakurya hicho mwendo wa siku mirongo mine, usiku na mutsi, hadi
Horebu kpwenye mwango wa Mlungu.
9 Hiko, watsolokera pangoni na achikala mumo. Hipho Mwenyezi
Mlungu achimuuza, “Elija! Unahendani muno?”
10 Naye achijibu achiamba, “Nikakala na chadi sana cha kukuhumikira
uwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi. Ela Aiziraeli akarema
chilaganecho. Akabomola mwatumo mwa kulavira sadaka na kuolaga
manabiigo kpwa upanga, hata seze mimi bahi, tsona nami piya analonda
aniolage.”
11 Naye achiamba, “Phiya ukaime dzulu ya mwango, mbere zangu mimi,
Mwenyezi Mlungu.” Phahi, Mwenyezi Mlungu watsupa na kuchivuma
phuto kali ambaro ravoromosa myango na kuvundza-vundza mawe
mabaha. Ela Mwenyezi Mlungu kayakala kpwenye phuto hiro. Bada
ya kutsupa phuto, tsi yasumba. Ela Mwenyezi Mlungu kayakala kahi za
kusumba hiko.
12 Kusumba kpwa tsi kuriphotsupa, kuchedza moho. Ela Mwenyezi
Mlungu kayakala kpwenye hinyo moho. Bada ya moho kpwakpwedza
sauti ndide ya kuhurira.
13 Phahi, Elija ariphosikira sauti hiyo, wavweha nguwoye achidzib-
winingiza uso, achituluka na achiima mryangoni pha ro pango. Na lola
yo sauti ichimuuza, “Elija! Unahendani phano?”
14 Naye achijibu achiamba, “Nikakala na chadi sana cha kukuhumikira
uwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi. Ela Aiziraeli akarema
chilaganecho. Akabomola mwatumo mwa kulavira sadaka na kuolaga
manabiigo na upanga, hata seze mimi bahi, tsona nami piya analonda
kuniolaga.”
15 Mwenyezi Mlungu achimuamba, “Uya na yo njira chiyotsolokera
ya jangbwa ra Damasikasi. Uchifika, mmwagire mafuha Hazaeli akale
Mfalume wa Aramu.
16 Naye Jehu mwana wa Nimushi, mmwagire mafuha akale mfalume wa
Iziraeli. Elisha mwana wa Shafati wa Abeli-Mehola naye undammwagira
mafuha akale nabii, ahale nafwasiyo.
17 Phahi, mutu yeyesi ndiyepona kuolagbwa na upanga wa Hazaeli, Jehu
andamuolaga na yeyesi ndiyepona kuolagbwa na upanga wa Jehu, Elisha
andamuolaga.
18 Phamwenga na gago nkadzisazira atu elufu sabaa ko Iziraeli, ambao
taadzangbwemuabudu Baali, wala kumdonera.”

Elisha anaihwa kukala nabii

19 Phahi Elija wauka hipho achendamkuta Elisha mwana wa Shafati
anarima na ng’ombe. Kala ana jozi kumi na mbiri za ng’ombe za kurima
na ye mwenye Elisha kala ana iyo jozi ya kumi na mbiri. Phahi, Elija
wavula vwazire na achimtsuphira dzuluye.
20 Naye Elisha waaricha ng’ombe a kurima, achimzorera Elija na
kumuambira, “Niruhusu kpwandza nkalagane na baba na mayo, ndipho
nkulunge.”
Elija achimuamba, “Uya! Kpwani mino nkakuhendani?”
21 Phahi, Elisha waricha kumlunga-lunga Elija, achendahala iyo joziye
yokala anarimira, achiitsindza na magongo ga gogolo achigahenda kuni

19:10 **19:10** Arumi 11:3 **19:15** **19:15** 2 Afalume 8:7–13 **19:16** **19:16** 2 Afalume 9:1–6 **19:18** **19:18** Arumi 11:4

achijitira nyama na achiapha atu achirya. Chisha achiunuka, achiphiya kpwa Elija achendamuhumikira.

20

Viha kahi ya Aaramu na Aiziraeli

1 Beni-Hadadi Mfalume wa Aramu wakusanya asikarie osi. Waungbwa mkpwono ni afalume anjina mirongo mihahu na airi phamwenga na farasi na magari gao ga kuvwehwa ni farasi. Aulunga mudzi wa Samariya achiuzangira na kuushambuliya.
2 Tsona, wahuma ahumwae mudzi wa mfalume Ahabu wa Iziraeli, akamuambe, “Mfalume Beni-Hadadi anaamba,
3 ‘Feza na zahabuyo yosi ni mali yangu, acheo anono na anao piya ni angu.’ ”
4 Naye mfalume wa Iziraeli wajibu, “Bwana wangu mfalume, uchivyogomba ni sawa, mimi ni wako na vyosi nrivyo navyo ni vyako.”
5 Badaye, ahumwa hara auya tsona kpwa Ahabu achimuamba, “Mfalume Beni-Hadadi anaamba hivi, ‘Nakuhumira ujumbe kukala uniphe zahabu, feza, acheo phamwenga na anao.
6 Ela muhondo, wakati dza huno, ndahuma ahendadzi-kazi angu edze apekulepekule ndani ya nyumbayo na nyumba za ahendadzi-kazio na ahale chila chitu ndichoafwahira mwao matsoni.’ ”
7 Ndipho Ahabu mfalume wa Iziraeli achiaiha vilongozi osi a tsi, achiaambira, “Munamuona yuno, mutu hiyu analonda kuhurehera tabu! Kpwandza akalagiza kukala analonda akazangu, anangu, zahabu na feza yangu. Nami sikamkahaza!”
8 Atumia na atu osi achimuambira, “Usimphundze wala usikubali.”
9 Phahi, Ahabu waambira ahumwa a Beni-Hadadi, “Muambireni bwana wangu mfalume hivi, ‘Nindahenda gosi uchigolonda kpwangu kano ya kpwandza, ela higa ga phiri sindagakubali ng’o.’ ”
Hipho, ahumwa hinyo auya kpwendauyiza majibu higo kpwa Beni-Hadadi.
10 Naye Beni-Hadadi achihuma ujumbe kpwa Ahabu achiamba, “Mimi nindaingamiza Samariya tsetsetse, nako kuko takundasala vumbi ra kutosha kuodzaza mafumba ga anajeshi angu anji nrionao. Milungu nainiolage nsiphogahenda gaga!”
11 Naye mfalume Ahabu wa Iziraeli wajibu achiamba, “Muambireni mfalume Beni-Hadadi kukala sujaa avwalaye silaha kpwendapigana viha, kadzikarya dza yuya azivulaye kpwa akashinda!”
12 Beni-Hadadi waphokera ujumbe wa Ahabu ariphokala ananwa ndani ya mahema gao phamwenga na afalume ayae. Phahi, waambira asikarie akale tayari. Nao adzipanga kuushambuliya mudzi.
13 Na lola! Nabii mmwenga wamlunga Ahabu, mfalume wa Iziraeli achimuamba, “Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: ‘Dze, ukauona uno unji wa atu hinya? Rero hino ndaatiya mwako mkpwononi nawe undamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.’ ”
14 Naye Ahabu wauza, “Ni ani ndiye gaturya?”
Nabii waamba, “Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: ‘Higo gandahendwa ni maofisaa barobaro ario tsini ya akulu a majimbo.’ ”
Naye mfalume wauza, “Na ni ani ndiye andzisha viha?”
Nabii wajibu, “Ni uwe!”
15 Ndipho mfalume Ahabu achikusanya maofisaa barobaro ario tsini ya atawala a majimbo, jumula yao ichikala atu magana mairi mirongo

mihahu na airi. Tsona bada ya hinyo achikusanya atu anjina osi a Iziraeli
nao kala ni asikari elufu sabaa.
16 Phahi aphiya wakati wa saa sita za mutsi, Beni-Hadadi na hara
afalume mirongo mihahu na airi ariomterya kala a kpwenye mahema gao
ananwa na kulewa.
17 Hara maofisaa barobaro ariokala tsini ya atawala a majimbo, atan-
guliya. Naye Beni-Hadadi kala akaika atu a kurinda nao achimuambira
kukala kuna atu aredza kula Samariya.
18 Beni-Hadadi waambira, "Napho aredza kpwa amani, agbwireni ela
msiaolage. Na hata ichikala aredza kpwa viha, agbwireni ela msiaolage
vivyo."
19 Phahi, hara maofisaa barobaro ariokala tsini ya atawala a majimbo,
atanguliya kutuluka mudzini na jeshi ra Iziraeli richialunga nyuma,
20 nao chila mmwenga achiolaga mwanajeshi wa maadui. Jeshi ra
Aaramu richichimbira naro jeshi ra Iziraeli richiazoresa. Ela Beni-Hadadi
Mfalume wa Aramu wapanda dzulu ya farasi, achichimbira na seemu ya
anajeshi akuhumira farasi.
21 Phahi, mfalume wa Iziraeli watuluka, achiteka farasi na magari ga
kuvwehwa ni farasi manji na achiolaga Aaramu anji sana.
22 Alafu, yuya nabii waphiya kpwa mfalume wa Iziraeli, achen-
damuamba, "Kadine kuimarisha jeshiro, uone vira ndivyohenda. Manage
mwakani, mfalume wa Aaramu andakpwedza akuvamie tsona."

Aaramu anavamia tsona Aiziraeli

23 Mfalume Beni-Hadadi ariphoshindwa vihani, maofisaage gamuamba
hivi, "Milungu ya Aiziraeli ni milungu ya dzulu ya myango ndiyo
mana ahuturya. Ela huchipigana nao mwatu mwa kugbwa hakika
hundaashinda.
24 Hivi sambi, henda hivi: Ause hinyo Afalume, chila mmwenga wao
auke phatuphe na nafwasi zao zihalwe ni majemadari.
25 Ukusanye jeshi dza riratu ririrokuangamika, farasi kpwa farasi na
gari ra kuvwehwa ni farasi kpwa gari ra kuvwehwa ni farasi. Chisha,
hundapigana nao kpwenye tsi ya kugbwa na bila shaka hundaaturya."
Mfalume Beni-Hadadi waaphundza na achihenda hivyo.
26 Alafu mwakani, mfalume Beni-Hadadi waakusanya Aaramu,
achiphiya mudzi wa Afeki kpwendapigana na Aiziraeli.
27 Aiziraeli nao, akpwedza phamwenga achihewa vyakurya na achiphiya
kpwendapigana nao. Aiziraeli ariphopiga kambi, aonekana dza vikundi
viiri vya ana mbuzi, ela Aaramu aodzaza tsi.
28 Ndipho yuya mutu wa Mlungu achiphiya kpwa mfalume wa Iziraeli,
achimuambira, "Mwenyezi Mlungu anaamba, 'Kpwa kukala Aaramu
anaamba, Mwenyezi Mlungu ni Mlungu wa myango wala siye Mlungu wa
tsi ya madeteni, phahi ndakupha ushindi dzulu ya hiri kundi kulu rosi
namwi mundamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.' "
29 Atu a Iziraeli na Aaramu apiga kambi kulolana muda wa siku sabaa.
Siku ya sabaa, viha vichiandza. Siku hiyo, Aiziraeli aolaga asikari a magulu
laki mwenga.
30 Ariosala, achimbirira mudzi wa Afeki. Nako hiko hinyo ariosala, kuta
za mudzi zaagbwerera na kuolaga atu elufu mirongo miiri na sabaa. Beni-
Hadadi wachimbirira kpwenye mudzi, achidzifwitsa chumba cha ndani.
31 Atumishie achimuamba, "Lola, phahi, hukasikira kukala Afalume a
Iziraeli ana mbazi. Phahi nahuvwale magunia vibiruni na hudzifunge

kowa singoni, huphiye kpwa mfalume wa Iziraeli. Labuda andativya maishago.”
32 Phahi, adzifunga magunia vibiruni na kamba singoni mwao, achiphiya kpwa mfalume wa Iziraeli achimuamba, “Mtumwao, Beni-Hadadi, anakusihi achiamba, ‘Nakuvoya uniriche moyo.’ ”
Ahabu waamba, “Dze, bado anaishi? Hiye ni mwenehu.”
33 Hara atu a Beni-Hadadi akala makini sana kutundza niaye na ariphophaha mwanya, akala epesi sana kuhala manenoge. Ndipho achiamba, “Oo! Mwenenu Beni-Hadadi!”
Ahabu waambira, “Haya! Phiyani mkamrehe.”
Phahi, Beni-Hadadi wadzituluza, Ahabu achimuinjiza kpwenye garire ra viha.
34 Naye, Beni-Hadadi achimuamba, “Midzi yosi ambayo baba wamfuta sowe, ndakuuyizira. Unaweza kuika vyete hiko Damasikasi dza vira baba arivyohenda hiko Samariya.”
Ahabu wajibu, “Ndakurichira kpwa ajili ya chilagane hicho.” Hipho, waika chilagane naye na achimricha huru.

Nabii anamlani Ahabu

35 Kpwa lagizo ra Mwenyezi Mlungu, mmwenga wa anafundzi a manabii wamuambira myawe, “Nakuvoya unipige.” Ela hiye myawe warema kumpiga.
36 Naye wamuambira, “Kpwa kukala ukarema kulunga lagizo ra Mwenyezi Mlungu, phahi, kano tu ndiphorichana, simba andakuolaga.” Na kpweli, ariphorichana naye, wakutana na simba na achiolagbwa.
37 Alafu, yuya nabii waona mutu wanjina achimuamba, “Nakuvoya unipige.” Hiye mutu wampiga achimlumiza.
38 Phahi, hiye nabii wadzifunga chitambaa cha uso ili asimanyikane, achendaima njirani kumgodzera mfalume wa Iziraeli.
39 Mfalume ariphokala anatsupa nabii wamuiha achimuamba, “Bwana, mimi mtumwao nakala msitari wa mbere kpwenye viha. Kuchedza mwanajeshi mmwenga, achinirehera mateka mmwenga na achiniambira, ‘Hiyu mutu mrinde. Achichimbira undaripha maishage kpwa maishago, au uriphe talanta mwenga ya feza.’
40 Ela nriphokala nashuulika hipha na phara, yuya mutu wachimbira.”
Mfalume wa Iziraeli wamuambira, “Iyo ndiyo hukumuyo. Ukadziamulira we mwenye.”
41 Hipho nabii wausa upesi chitambaache cha uso naye mfalume wa Iziraeli achitambukira kukala ni mmwengawapho wa manabii.
42 Phahi nabii wamuambira mfalume, “Mwenyezi Mlungu anaamba, ‘Ukamricha huru mutu ambaye nálagiza aolagbwe. Phahi, maishage undagaripha kpwa maishago na atue kpwa atuo.’ ”
43 Phahi, mfalume wa Iziraeli waphiya kpwakpwe Samariya kuno akatsukirwa na utsungu munji.

21

Munda wa Nabothi

1 Siku hizo hiko mudzi wa Jeziriili kpwakala na mutu mmwenga yeihwa Nabothi. Mutu hiye kala ana mundawe wa mizabibu phephi na nyumba ya Ahabu, mfalume wa Samariya.

20:36 20:36 1 Afalume 13:24

2 Phahi, siku mwenga, Ahabu wamuambira Nabothi, “Nipha mundao
wa mizabibu niuhende munda wa mboga, kpwa mana u phephi na
nyumba yangu. Ndakupha munda wanjina mnono zaidi au uchitaka feza
ndakuripha sawa-sawa na samaniye.”
3 Ela, Nabothi wamjibu achiamba, “Mwenyezi Mlungu asinijaliye maazo
dza gago ga kukupha uwe urisi wa akare angu.”
4 Hipho, Ahabu wauya kpwakpwe kuno akatsukirwa na a tele sonono,
kpwa mana Nabothi Mjeziriili kala akamuambira, “Sindakupha urisi wa
ano baba.” Phahi Ahabu, wadzilaza chitandani, achigaluza usowe ukutani
na achizira kurya.
5 Ela mchewe, Jezebeli, wamlunga na achimuuza: “Mbona moyoo
unasononeka hata ukazira kurya?”
6 Naye wamuambira, “Kpwa sababu nkabisha na Nabothi Mjeziri-
ili, nchilonda aniguzire mundawe wa mizabibu au kama achimendza
nimuphe munda wanjina badalaye. Ela ye akaniambira, ‘Sindakupha
munda wangu wa mizabibu.’ ”
7 Hipho mchewe, Jezebeli, wamuambira, “Anayetawala Iziraeli ni ani?
Si ni uwe? Unuka, urye na uchangamuke. Mino ndakupha munda wa
mizabibu wa Nabothi Mjeziriili.”
8 Phahi, Jezebeli waandika baruwa kpwa dzina ra Ahabu na kuzipiga
muhuri wa mfalume. Waphirika baruwa hizo kpwa atumia na atu enye
ishima ariokala kpwenye mudziwe, ariosagala phamwenga na Nabothi.
9 Baruwa zenye zaandikpwa hivi, “Pigani mbiru atu afunge, mkutane na
kumupha Nabothi nafwasi ya ishima kahi ya atu.
10 Tsona, muike atu airi asiofwaha asagale kulolana naye amshuhudiye
na amshitaki aambe, ‘Uwe ukamlani Mlungu na mfalume.’ Alafu
mumphirike kondze, mumuolage kpwa kumpiga mawe!”
11 Phahi, atumia na atu enye ishima a mudzi wa Jeziriili ahenda dza vyo
Jezebeli arivyoalagiza. Kulengana na baruwa arizoahumira,
12 atangaza siku ya mfungo, achikutana na achimuika Nabothi kpwenye
nafwasi ya ishima kahi ya atu.
13 Hara atu airi asiofwaha ainjira achisagala kulolana na Nabothi, chisha
achimshitaki mbere za atu osi achiamba, “Nabothi akamkufuru Mlungu na
mfalume.” Phahi, Nabothi waphirikpwa kondze ya mudzi, achiolagbwa
kpwa kupigbwa na mawe.
14 Badaye, amuphirikira ujumbe Jezebeli kumuambira, Nabothi
akapigbwa mawe na akafwa.
15 Mara tu Jezebeli ariphosikira kukala Nabothi akapigbwa mawe na
akafwa, wamuambira Ahabu, “Unuka ukahale hura munda wa mizabibu
wa Nabothi Mjeziriili ambao warema kukuguzira mana Nabothi kapho
tsona, akafwa.”
16 Mara tu Ahabu ariphosikira kukala Nabothi kula Jeziriili akafwa,
wauka achitserera kpwendahala hura munda wa mizabibu.

Nabii Elija anamdemurira Ahabu

17 Phahi Mwenyezi Mlungu wagomba na Elija wa kula Tishibi
achimuamba,
18 “Unuka uphiye ukakutane na Ahabu mfalume wa Iziraeli, ariye
Samariya. Hivi sambi a kpwenye munda wa mizabibu wa Nabothi,
akaphiya hiko ili akauhale ukale wakpwe.
19 Nawe kamuambire Mwenyezi Mlungu anaamba, ‘Dze, ukaolaga mutu
na ukamiliki maliye?’ Chisha umuambe: Mwenyezi Mlungu anaamba,

‘Phatu phara madiya garipholamba-lamba milatso ya Nabothi, ndipho gandipholamba-lamba milatsoyo.’ ”
20 Phahi, Ahabu ariphomuona Elija, waamba, “Lo! Hata ukaniphaha uwe mviha wangu!”
Elija wamjibu achiamba, “Ee nkakuphaha kpwa mana ukadzisalata mwenye kpwa kuhenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu.
21 Phahi! Mwenyezi Mlungu anaamba, ‘Kpwa kpweli, ndakurehera mai. Ndakuangamiza tsetsetse uwe na chila mlume kahi za mbariyo katika Iziraeli, akale mtumwa au mutu huru.
22 Nami ndaihenda nyumbayo ikale dza nyumba ya Jeroboamu mwana wa Nebati na dza nyumba ya Baasha mwana wa Ahija, kpwa mana wanitsukiza na kuahenda Aiziraeli ahende dambi.’
23 Tsona, Mwenyezi Mlungu anaamba hivi dzulu ya Jezebeli, ‘Madiya gandarya mwiri wa Jezebeli mumu himu mudzi wa Jeziriili.
24 Hakika, mutu yeyesi wa nyumba ya Ahabu ndiyefwerera ndani ya mudzi andariwa ni madiya na yeyesi ndiyefwerera mundani, andariwa ni nyama a mapha.’ ”
25 Takuna mutu yedzisalata kpwa kuhenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu dza Ahabu, ambaye wafyakatsirwa ni mchewe Jezebeli.
26 Wahenda mambo ga kumtsukiza sana Mwenyezi Mlungu kpwa kuabudu vizuka dza vira Aamori arivyohenda na Mwenyezi Mlungu achiazola mbere za Aiziraeli.
27 Ela, Ahabu ariphosikira maneno higo, wakpwanyula nguwoze, achivwala gunia na achifunga. Kala analala na magunia na kuphiya hiku na hiku na sonono.
28 Phahi, Mwenyezi Mlungu wagomba na Elija kula Tishibi achimuamba,
29 “Dze, ukaona vyo Ahabu achivyodzitsereza mbere zangu? Phahi, kpwa kukala akadzitsereza, sindareha mai higo wakati achere moyo, ela ndaangamiza nyumba ya Ahabu siku za utawala wa mwanawe.”

22

Nabii Mikaya anamuonya Ahabu
(2 Nyakati 18:2–27)

1 Kpwa muda wa miaka mihahu hivi, takuyakala na viha kahi ya Iziraeli na Aramu.
2 Ela kahi ya nyo mwaka wa hahu, Jehoshafati mfalume wa Juda watserera wakpwendamjambosa Ahabu mfalume wa Iziraeli.
3 Mfalume wa Iziraeli kala akaambira maofisaage, “Dze! Mwino tammanya kukala mudzi wa Ramothi-Giliadi ni wehu? Mbona phahi hunadzisagarira tu bila kuuhala kula kpwa mfalume wa Aramu?”
4 Tsona achimuuza Jehoshafati, “Dze! Undaphiya hosi kpwendapigana na Ramothi-Giliadi?”
Naye Jehoshafati wamjibu mfalume wa Iziraeli, “Ndiyo, mino na uwe hu amwenga, atu angu ni dza atuo, farasi angu ni dza farasio.”
5 Ela Jehoshafati achimuamba mfalume wa Iziraeli, “Kpwandza kauze Mwenyezi Mlungu ushauri.”
6 Phahi, mfalume wa Iziraeli wakusanya manabii ambao kala ni kama magana mane, achiauza, “Niphiye hebu nisiphiye nchapiga viha Ramothi-Giliadi?”
Nao amjibu, “Ambuka kpwa kukala Mwenyezi Mlungu andautiya mwako mkpwononi.”

21:23 21:23 2 Afalume 9:36

7 Ela Jehoshafati achiuza achiamba, “Dze! Phano taphana nabii wanjina
wa Mwenyezi Mlungu ambaye hunaweza kumuuza ushauri?”
8 Naye mfalume wa Iziraeli achimjibu Jehoshafati achimuamba,
“Phasere mutu mmwenga, Mikaya mwana wa Imula, ambaye hunaweza
kumuuza Mwenyezi Mlungu, ela mino nammena, mana kanitabiriya
manono ela mai.”
Naye Jehoshafati achijibu achiamba, “Hata, mfalume na asiambe hivyo.”
9 Ndipho mfalume wa Iziraeli achiiha ofisaawe mmwenga achimuamba,
“Henda wangbwi umrehe Mikaya mwana wa Imula.”
10 Phahi mfalume wa Iziraeli na Jehoshafati mfalume wa Juda kala chila
mmwenga akasagarira chihiche cha endzi, kpwenye muhala wa kuwagira
mtsere, kpwenye ryango ra Samariya. Kala akavwala mavwazi gao ga
chifalume, na nyo manabii osi kala anatabiri mbere zao.
11 Naye Zedekiya mwana wa Kenaana wadzitengezera pembe za chuma,
na achiamba, “Mwenyezi Mlungu anaamba hivi, ‘Mundaasukuma Aaramu
na pembe zizi hadi ndiphoaangamiza.’ ”
12 Nyo manabii anjina osi atabiri dza vivyo, achiamba, “Phiya ukasham-
buliye mudzi wa Ramothi-Giliadi, undashinda! Mwenyezi Mlungu andau-
tiya mkpwononi mwa mfalume.”
13 Naye mjumbe ariyekpwendaiha Mikaya, wamuamba Mikaya, “Lola!
Manabii anjina analavya unabii kpwa kauli mwenga, kukala ye mfalume
andashinda. Sambi uwe nawe kagombe dza aho, na ugombe manono.”
14 Ela Mikaya achiamba, “Dza Mwenyezi Mlungu arivyo moyo, neno
ndiro gomba Mlungu wangu, ndiro ndirorigomba mimi.”
15 Mikaya ariphofika, ye mfalume wamuuza, “Dze swino huphiye kupiga
viha Ramothi-Giliadi hebu husiphiye?”
Naye achijibu achiamba, “Ambukani, ukaipige mana Mwenyezi Mlungu,
andaitiya mikononi mwa mfalume.”
16 Mfalume achimuamba, “Nikuhende uape kano ngaphi ili uniambire
kpweli kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu?”
17 Naye Mikaya achiamba, “Naona atu osi a Iziraeli akatsamukana dzulu
ya myango dza mang’ondzi gasigo na mrisa. Naye Mwenyezi Mlungu
achiamba, ‘Atu hinya taana chilongozi. Ariche chila mutu auye kpwakpwe
kaya na amani.’ ”
18 Ndipho mfalume wa Iziraeli achimuambira Jehoshafati, “Dze,
sikakuambira mino kukala Mikaya kandanitabiriya manono ela mai?”
19 Mikaya waenderera kugomba achiamba, “Phahi sikira neno ra
Mwenyezi Mlungu. Namuona Mwenyezi Mlungu asegere kpwenye chi-
hiche cha endzi, kuno jeshi rosi ra mlunguni riimire mkpwonowe wa
kulume na wa kumotso.
20 Naye Mwenyezi Mlungu achiamba, ‘Ni ani ambaye andamchenga
Ahabu mfalume wa Iziraeli, ili aambuke kuphiya Ramothi-Giliadi akao-
lagbwe kuko?’ Mmwenga achiamba hivi na wanjina anaamba vira.
21 Chisha pepho achidzituluza mbere za Mwenyezi Mlungu achiamba,
‘Mino ndaphiya nikamchenge.’
22 Mwenyezi Mlungu achimuuza, ‘Chi viphi?’ Naye wajibu achiamba,
‘Ndaphiya nkakale pepho wa handzo miromoni mwa manabiige gosi.’
Naye Mwenyezi Mlungu achimuamba, ‘Haya phiya ukahende hivyo nawe
undafwaulu kumchenga.’

22:17 22:17 Isabu 27:17; Mathayo 9:36; Mariko 6:34 **22:19 22:19** Ayubu 1:6; Isaya 6:1

23 Sambi phahi, uwe mfalume phundza, Mwenyezi Mlungu akatiya
pepho wa handzo kanwani mwa higa manabiigo gosi. Mwenyezi Mlungu
akatangaza mai dzuluyo.”
24 Zedekiya mwana wa Kenaana wamsengerera Mikaya, achimuwanga
kofi ra ndzeya na achimuamba, “Ye Roho wa Mwenyezi Mlungu akatu-
lukadze kpwangu ili edze agombe na uwe?”
25 Naye Mikaya achijibu achiamba, “Undamanya yo siku ndiyochimbira,
ukadzifwitse chumba cha ndani.”
26 Mfalume wa Iziraeli walavya amuri achiamba, “Mgbwireni Mikaya
mumuuyize kpwa Amoni, liwali wa mudzi na kpwa Joashi mwana wa
mfalume.
27 Mukaambe, ‘Mfalume anaamba hivi: Yuyu mutiyeni jela, mumuphe
mikahe na madzi bahi, hadi ndiphouya salama.’ ”
28 Mikaya achiamba, “Napho undauya kpwa amani, phahi Mwenyezi
Mlungu kagombere nami.” Na achienjereza achiamba, “Mwimwi mosi
sikirani!”

Chifo cha Ahabu
(2 Nyakati 18:28–34)

29 Phahi mfalume wa Iziraeli na Jehoshafati mfalume wa Juda aambuka
achiphiya Ramothi-Giliadi.
30 Mfalume wa Iziraeli achimuamba Jehoshafati, “Mino ndadzihenda avi
simi na niphiye vihani, ela uwe undavwala mavwazigo ga chifalume.”
Hipho mfalume wa Iziraeli wadzihenda avi siye, achiphiya vihani.
31 Phahi mfalume wa Aramu kala akalagiza akulu mirongo mihahu na
airi a magarige ga kuvwehwa ni farasi, achiambira, “Msipigane na mutu
yeyesi, mkpwulu wala mdide, ela mfalume wa Iziraeli macheye.”
32 Nao hinyo akulu a magari ga kuvwehwa ni farasi ariphomuona
Jehoshafati, achiamba, “Kpweli kabisa hiyu ndiye mfalume wa Iziraeli.”
Kpwa hivyo, achimgalukira ili apigane naye, ela Jehoshafati wapiga kululu.
33 Nyo akulu a magari ga kuvwehwa ni farasi ariphoona kukala siye
mfalume wa Iziraeli, aricha kumzoresa achiuya.
34 Ela, mutu mmwenga watonyola uhawe kpwa kubahatisha, achimlatsa
mfalume wa Iziraeli kpwenye muungo wa vwazire ra chuma ra kuchinga
chifuwa. Hipho Ahabu wamuambira mphiriki wa garire ra kuvwehwa ni
farasi, “Galuza gari uniuse vihani, nkalumizwa!”
35 Na siku iyo viha vyazidi kukala vikali, naye mfalume wasikpwasikpwa
mo ndani ya garire ra kuvwehwa ni farasi, kulola o Aaramu. Chirondache
charuwa milatso na ichijera hadi tsini ya gari na iriphofika dziloni,
achifwa.
36 Dzuwa ririphotswa, kpwapigbwa mbiru jeshini, “Chila mutu auye
kpwao mudzini! Chila mutu auye kpwao!”
37 Hivyo mfalume wafwa na achiphirikpwa Samariya, achendazikpwa
hiko.
38 Garire ra kuvwehwa ni farasi ratsukutswa kpwenye mtsara wa
Samariya (phatu ambapho malaya kala achioga) na milatsoye ichilambwa
ni madiya, sawa kabisa na neno arirogomba Mwenyezi Mlungu.
39 Mahendo ganjina ga mfalume Ahabu, gosi arigohenda na vira
arivyodzenga na kupamba nyumbaye na pembe za ndzovu na midzi yosi
ariyoidzenga, gosi gaandikpwa kpwenye chitabu cha Kumbukumbu za
afalume a Iziraeli.
40 Ahabu ariphofwa, mwanawe Ahaziya watawala badalaye.

Jehoshafati, mfalume wa Juda
(2 Nyakati 20:31—21:1)

41 Jehoshafati mwana wa Asa wakala mfalume wa Juda, kahi ya mwaka
wa ne wa utawala wa mfalume Ahabu wa Iziraeli.
42 Jehoshafati kala ana miaka mirongo mihahu na mitsano ariphoandza
kutawala. Watawala kula ko Jerusalemu kpwa muda wa miaka mirongo
miiri na mitsano. Nine kala anaihwa Azuba mwana wa Shilihi.
43 Jehoshafati walunga njira zosi za ise Asa naye kazirichire hata chidide.
Wahenda garigo sawa mbere za Mwenyezi Mlungu. Ela kayabananga
mwatu mwa dzulu mwa kuabudira, na nyo atu aenderera kulavya sadaka
na kufukiza uvumba mumo.
44 Jehoshafati piya, wahenda mapatano ga amani na mfalume wa Iziraeli.
45 Mahendo ganjina ga utawala wa Jehoshafati, mafanikiyoge na viha
arivyovipiga, gosi gaandikpwa kpwenye chitabu cha afalume a Juda.
46 Tsona Jehoshafati waausa kpwenye tsi malaya a mwatu mwa kuabudu
ariosala hangu siku za ise Asa.
47 Tsi ya Edomu taiyakala na mfalume. Tsi iyo yatawalwa ni mwanatsini
yetsambulwa ni mfalume Jehoshafati.
48 Mfalume Jehoshafati watengeza meli nyinji dza za Tarishishi za
kuphiya Ofiri kureha zahabu, ela taziyafika kpwa kukala zavundzika-
vundzika ko Esioni-Geberi.
49 Phahi, Ahaziya mwana wa Ahabu wamuambira Jehoshafati,
“Ahendadzi-kazi angu na asafiri phamwenga na ahendadzi-kazio kpwenye
meli.” Ela Jehoshafati kayakubali dzambo hiro.
50 Naye Jehoshafati wafwa, na achizikpwa na akaree kpwenye mudzi wa
mkarewe Daudi, na mwanawe Jehoramu achitawala badalaye.

Ahaziya, mfalume wa Iziraeli

51 Ahaziya mwana wa Ahabu waandza kutawala Iziraeli mwaka wa kumi
na sabaa wa utawala wa Jehoshafati mfalume wa Juda. Watawala muda
wa miaka miiri hiko Samariya.
52 Ahaziya wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu, walunga mwendo
wa ise na nine na wa Jeroboamu mwana wa Nebati ambaye waasababisha
Aiziraeli amenye dambini.
53 Wamuhumikira na kumuabudu Baali, achimtsukiza Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, kpwa chila dzambo dza vira ise arivyohenda.

Chitabu cha phiri cha AFALUME

Tanga mbere

Kpwenye chitabu hichi hunaambirwa mambo ga utawala wa Afalume a mwisho a falume za Juda na Iziraeli. Seemu ya kpwandza ya chitabu hichi (sura ya 1:1—17:41) inasemurira mambo ga Ahaziya mfalume wa Iziraeli hadi wakati wa kuangamizwa kpwa utawala wa vurini yani Iziraeli, kpwenye mwaka wa 722 kabila Kristo kuvyalwa. Sura nyinji za seemu hino zinahupha mambo ga nabii Elisha ambaye wagbwira nafwasi ya Elija (sura 2:1—13:25).

Seemu ya phiri ya chitabu hichi (sura ya 18:1—25:30) inasemurira mambo ga miaka 130 ambago gahendeka kpwenye utawala wa mwakani, yani Juda, hadi wakati Nebukadineza mfalume wa Babeli, ariphoshambuliya Jerusalemu mwaka 587 kabila Kristo kuvyalwa, achibomola Nyumba ya kuvoya Mlungu na kpwaphirika Babeli atu anji enye nguma a Juda (sura 25). Hasara hizo zirizouphaha utawala wa Juda na gara garigouphaha utawala wa Iziraeli, ganaelezwa kukala matokeo ga kukuluphira Mlungu.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mwisho wa maisha ga mfalume Ahazia na nabii Elija 1:1—2:12
Nabii Elisha 2:13—8:15
Afalume a Iziraeli na a Juda 8:16—17:4
Aiziraeli anahalwa mateka 17:5–41
Afalume a ufalume wa Juda 18:1—24:20
Jerusalemu inatekpwa 25:1–30

Elija na mfalume Ahaziya

1 Bada ya Ahabu kufwa, atu a Moabu arema kutawalwa ni Iziraeli.

2 Mfalume Ahaziya ariphokala Samariya wagbwa kula chumba chokala dzulu ya gorofa ya nyumbaye, achirumira vibaya. Kpwa hivyo wahuma ahumwa, achiaambira; “Phiyani kpwa Baali-Zebubu, mlungu wa mudzi wa Ekironi, muniuzire ichikala ndaphola ukongo huno.”

3 Ela malaika wa Mwenyezi Mlungu wamuambira nabii Elija wa mudzi wa Tishibi, aphiye akakutane na ajumbe a mfalume wa Samariya akauze; “Kpwa utu wani munaphiya kpwa Baali-Zebubu, mlungu wa Ekironi? Dze, ni takuna Mlungu ko tsi ya Iziraeli?

4 Muambireni mfalume kukala Mwenyezi Mlungu akagomba hivi, ‘Kundatiya pho chitandani uripho. Kpwa kpweli undafwa.’ ” Hipho, Elija achiuka.

5 Hara ahumwa auya kpwa mfalume, naye achiauza; “Mbona mkauya?”

6 Amjibu achiamba, “Hukakutana na mutu ambaye akahuamba, ‘Uyani kpwa mfalume chiyekuhumani mkamuambe Mwenyezi Mlungu akaamba hivi, “Kpwa utu wani unahuma atu kpwa Baali-Zebubu, mlungu wa Ekironi? Kpwani takuna Mlungu kuno tsi ya Iziraeli? Kpwa sababu iyo phahi, kundatiya pho chitandani uripho. Kpwa kpweli undafwa.” ’ ”

7 Mfalume wauza; “Ni mutu wa viphi ye achiyekutana namwi na kukuambirani mambo higo?”

8 Nao amjibu achiamba; “Kala akavwala nguwo zoshonwa na nyoya* na
mkanda wa chingo chibiruni.”
Mfalume waamba; “Hiye ni Elija wa Tishibi!”
9 Hipho wamuhuma mkpwulu wa anajeshi mirongo mitsano na o
anajeshie akamrehe Elija.
Mkpwulu hiye waphiya, achimkuta Elija asegere dzulu ya mwango
achimuamba, “We mutu wa Mlungu, mfalume anakuamba utserere.”
10 Elija wamjibu yuya mkpwulu wa anajeshi mirongo mitsano, “Ichikala
ni kpweli mimi ni mutu wa Mlungu, moho nautserere kula mlunguni na
ukuoche uwe phamwenga na anajeshio mirongo mitsano!” Mara mwenga
moho watserera kula mlunguni, uchimuocha phamwenga na anajeshie
mirongo mitsano.
11 Mfalume wamuhuma mkpwulu wanjina wa anajeshi mirongo mitsano
na nyo anajeshie akamrehe Elija. Naye wamuambira Elija; “We mutu wa
Mlungu, mfalume anakuamba uteremuke mara mwenga!”
12 Elija wamjibu achiamba, “Ichikala ni kpweli mimi ni mutu wa Mlungu,
moho nautserere kula mlunguni na kukuocha uwe phamwenga na
anajeshio mirongo mitsano!” Mara mwenga moho wa Mlungu watserera
kula mlunguni, uchimuocha phamwenga na anajeshie mirongo mitsano.
13 Kpwa kano yanjina tsona, mfalume wahuma mkpwulu wanjina
wa anajeshi mirongo mitsano na nyo anajeshie. Mkpwulu wa hahu
waambuka mwango, achichita mavwindi mbere za Elija na achimvoya
achiamba, “We mutu wa Mlungu, ninavoya utivye maisha gangu na
maisha ga hinya ahendadzi-kazio mirongo mitsano.
14 Akulu airi arionitanguliya na anajeshi ao, aphya na moho uriotserera
kula mlunguni, ela sambi ninakuvoya utivye maisha gangu.”
15 Malaika wa Mwenyezi Mlungu achimuambira Elija, “Teremuka
phamwenga naye, wala usimuogophe.”
Phahi, Elija waunuka, achiteremuka phamwenga naye hadi kpwa
mfalume.
16 Achendamuamba mfalume; “Mwenyezi Mlungu anaamba hivi, ‘Kpwa
kukala wahuma ahumwa akauze mashauri kpwa Baali-Zebubu mlungu wa
Ekironi avi takuna Mlungu Iziraeli ambaye ungemuuza mashauri, phahi,
kundatiya pho chitandani uripho. Kpwa kpweli undafwa.’ ”
17 Phahi Ahaziya wafwa dza vira Mwenyezi Mlungu arivyogomba
kutsupira nabii Elija. Na kpwa sababu Ahaziya kayakala na mwana
mlume, Joramu waikpwa mfalume badalaye. Higa gakala mwaka wa phiri
wa utawala wa Jehoramu mwana wa Jehoshafati, mfalume wa Juda.
18 Mambo ganjina arigohenda mfalume Ahaziya si gaandikpwa kpwenye
Chitabu cha Mambo ga Nyakati za Afalume a Iziraeli?

2

Elija anahalwa kuphiya mlunguni

1 Wakati wafika ambapho Mwenyezi Mlungu walonda kumhala Elija
kuphiya mlunguni na chikulukulu. Elija na Elisha kala a njirani, ala
Giligali.
2 Himo njirani, Elija wamuambira Elisha, “Nakuvoya usale phapha.
Mwenyezi Mlungu akanihuma niphiye Betheli.”

1:8 1:8 Mathayo 3:4; Mariko 1:6 * **1:8 1:8** Au *Kala ni mutu mwenye nyere nyinji mwakpwe mwirini.*
1:10 1:10 Luka 9:54

Ela Elisha wamuambira, “Kama vira Mwenyezi Mlungu aishivyo na
kama vira uishivyo, sindakuricha.”
Phahi, aphiya phamwenga hadi Betheli.
3 Anafundzi a manabii a Betheli amlunga Elisha, achimuuza; “Dze
unamanya kukala rero Mwenyezi Mlungu andamuhala mkpwuluo?”
Elisha wajibu achiamba, “Oho! Namanya, ela gaambeni bu!”
4 Tsona Elija wamuambira Elisha, “Nakuvoya usale hipha. Mwenyezi
Mlungu akanihuma niphiye Jeriko.” Ela Elisha warema achiamba, “Kama
vira Mwenyezi Mlungu aishivyo na kama vira unavyoishi, sindakuricha.”
Phahi, aphiya phamwenga hadi Jeriko.
5 Anafundzi a manabii a Jeriko amlunga Elisha, achendamuuza, “Dze
unamanya kukala rero Mwenyezi Mlungu andamuhala mkpwuluo?”
Elisha waajibu achiamba, “Oho! Namanya, ela gaambeni bu!”
6 Tsona Elija wamuambira Elisha, “Nakuvoya usale hipha. Mwenyezi
Mlungu akanihuma niphiye muho Joridani.”
Ela Elisha achiamba, “Kama vira Mwenyezi Mlungu aishivyo na kama
vira unavyoishi, sindakuricha.” Phahi, aphiya phamwenga.
7 Anafundzi a manabii mirongo mitsano aalunga hadi kpwenye muho
Joridani. Elija na Elisha aima phephi na muho, nao anafundzi a manabii
aima kure chidide.
8 Elija wavula nguwoye ya dzulu, achiikundza na achiipigira go madzi.
Madzi gachiganyika hiku na hiku, nao achivuka hadi ng’ambo, kutsupira
phatu phakavu.
9 Ariphofika ng’ambo, Elija wamuambira Elisha, “Niambira dzambo
ulondaro nkuhendere kabila sidzangbweuswa kpwako.”
Elisha wamuambira, “Navoya uwezo dza nyo wako kano mbiri.”
10 Elija wajibu achiamba, “Voyoro ni gumu. Hata hivyo, ichikala
undaniona wakati ndiphouswa kpwako, indakala dza vyo uchivyovoya.
Ela usiphoniona, phahi tavindakala.”
11 Ariphokala ananyendeka na kubisha, gafula gari ra kuvwehwa ni
farasi ra moho ratsembuka na richiatenganisha. Naye Elija wahalwa
kuphiya mlunguni nchikulukulu.
12 Elisha ariphoona dzambo hiro, warira, “Baba, baba! Mkanizi wa
Iziraeli, uwe u dza magari ga kuvwehwa ni farasi ga Iziraeli na aphirikie!”
Na hipho Elisha kayamuona tsona Elija.
Halafu Elisha wagbwira nguwoze achizikpwanyula vipande viiri.
13 Tsona watsola nguwo ya Elija iriyomgbwerera, achiuya na achiima
kanda-kanda ya muho Joridani.
14 Wagapiga madzi kuhumira nguwo ya Elija achiamba, “Yu phaphi
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Elija?” Ariphopiga madzi, gachiganyika
hiku na hiku, naye achivuka hadi ng’ambo.
15 Hara anafundzi a manabii kula Jeriko ariphomuona, aamba, “Roho
ya Elija ndipho i ndani ya Elisha.” Phahi, aphiya kumphokera, azama
mbereze kpwa ishima.
16 Amuambira; “Swiswi ahendadzi-kazio huna masujaa mirongo mit-
sano. Nakuvoya, huphe ruhusa huphiye kpwendaendza mkpwuluo.
Labuda roho wa Mwenyezi Mlungu akamuunula na kumtsupha dzulu ya
mwango fulani au kpwenye dete.”
Elisha wajibu achiamba, “Hata, msiahume.”

2:9 2:9 Kumbukumbu 21:17 **2:12 2:12** 2 Afalume 13:14

17 Ela nyo amsisitiza sana hadi achiona haya, achiaambira, “Ahumeni.”
Hivyo achiahuma atu mirongo mitsano, aphiya achendamuendza chila
phatu kpwa muda wa siku tahu nao taayamuona.
18 Halafu auya kpwa Elisha ambaye kala achere Jeriko. Elisha achiauza,
“Dze, siyakuambirani musiphiye?”

Maajabu ga Elisha

19 Atu a Jeriko amlunga Elisha achimuamba, “Bwana, kama vira
unavyoona, mudzi huno ni mnono, ela madzi hunwago ni mai na
ganasababisha mimba kumwagika.”
20 Elisha waambira, “Tiyani munyu ndani ya liga dziphya, chisha
munirehere.” Nao achimrehera.
21 Elisha waphiya kpwenye pula ya madzi, achitsupha munyu hinyo
ndani na kuamba, “Mwenyezi Mlungu anaamba hivi, nkagahenda madzi
higa kukala genye kufwaha. Hangu sambi tagandasababisha vifo wala
kuvoromosa.”
22 Na madzi higo gachikala ga kufwaha hadi rero, dza vira Elisha
arivyogomba.
23 Elisha wauka Jeriko, achiphiya Betheli. Ariphokala a njirani, barobaro
anjina kula kpwenye mudzi, aandza kumzemerera achiamba, “Phiya
vyako, we wa lilazi!”
24 Elisha wagaluka, achialola na kualani kpwa dzina ra Mwenyezi
Mlungu. Phahi phatsembuka Dubu airi achetu kula tsakani, achimwamula-
mwamula barobaro mirongo mine na airi kahi yao.
25 Elisha achienderera na charoche hadi mwango Karimeli na kula hiko
wauya Samariya.

3

Viha kahi ya Iziraeli na Moabu

1 Mwaka wa kumi na nane wa utawala wa mfalume Jehoshafati wa Juda,
Joramu mwana wa Ahabu waandza kutawala tsi ya Iziraeli. Watawala
achikala Samariya kpwa muda wa miaka kumi na miiri.
2 Joramu wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu, ela iye kayakala
m’baya dza ise na nine; mana wabomola mnara wa Baali uriodzengbwa
ni ise.
3 Hata hivyo, Joramu waenderera kuhenda dambi iyo-iyo ra Jeroboamu
mwana wa Nebati ambaye waasababisha atu a Iziraeli ahende dambi.
Kayairicha.
4 Mfalume Mesha wa Moabu wakala mfugadzi wa mang’ondzi na chila
mwaka waripha kodi kpwa mfalume wa Iziraeli ana ng’ondzi elufu gana
mwenga na nyoya za maturume elufu gana mwenga.
5 Ela Ahabu ariphofwa, mfalume wa Moabu warema kutawalwa ni
mfalume wa Iziraeli.
6 Wakati uho mfalume Joramu wauka Samariya, achendakusanya asikari
osi a Iziraeli.
7 Wahuma ujumbe kpwa mfalume Jehoshafati wa Juda, kumuamba;
“Mfalume wa Moabu akarema nisimtawale. Dze, undaungana nami
hupigane naye?”
Mfalume Jehoshafati wamjibu achiamba, “Ni tayari! Mimi na uwe hu
chitu chimwenga; atu angu ni kama ako, farasi angu ni kama ako.
8 Hundashambuliya kula uphande uphi?” Joramu wajibu achiamba,
“Hundashambuliya kula jangbwa ra Edomu.”

9 Phahi, ye mfalume wa Iziraeli waphiya vyakpwe phamwenga na
mfalume wa Juda na mfalume wa Edomu. Bada ya charo cha muda wa
siku sabaa, madzi gao gasira. Taayakala na madzi kpwa ajili ya majeshi
gao wala nyama ao.
10 Hipho mfalume wa Iziraeli waamba, “Shaka hiro! Mwenyezi Mlungu
akahukusanya osi afalume ahahu ahutiye mikononi mwa mfalume wa
Moabu.”
11 Ela mfalume Jehoshafati wauza, “Taphana nabii yeyesi phano
wa Mwenyezi Mlungu ambaye hunaweza kumuuza Mwenyezi Mlungu
mashauri kutsupira iye?” Mtumishi mmwenga wa mfalume Joramu wa
Iziraeli wajibu achiamba, “Aphapho Elisha mwana wa Shafati. Iye wakala
mtumishi wa Elija.”
12 Jehoshafati waamba, “Hiye ni nabii wa Mwenyezi Mlungu kpweli.”
Hipho afalume hinyo ahahu, mfalume wa Iziraeli, Jehoshafati na mfalume
wa Edomu, aphiya kpwa Elisha.
13 Elisha achimuuza mfalume wa Iziraeli, “Kuna maneno gani kahi ya
mimi na uwe? Phiya uvoye mashauri kpwa manabii ambao sowe na
mayoo aalunga.” Mfalume wa Iziraeli wajibu achiamba, “Sivyo! Mwenyezi
Mlungu ndiye wawiiha swiswi afalume ahahu kusudi ahutiye mikononi
mwa mfalume wa Moabu.”
14 Elisha waamba, “Dza vyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, yuya
ambaye mimi namuhumikira, aishivyo, isingekala kpwa ishima nriyo nayo
kpwa mfalume Jehoshafati wa Juda, nisingekujali hata chidide.
15 Ela sambi nrehera mpigadzi wa chinanda.” Hipho wareherwa
mpigadzi wa chinanda. Ichikala wakati ariphopiga chinanda, nguvu ya
Mwenyezi Mlungu yamwedzera Elisha,
16 Elisha achiamba, “Mwenyezi Mlungu anaamba hivi, ‘Tsimbani
madibwa chila phatu phapha deteni.
17 Dzagbwe Mwenyezi Mlungu anaamba tamundaona phepho wala
mvula, dete rindaodzala madzi, namwi mundanwa, mwimwi phamwenga
na ng’ombe zenu na nyama enu anjina.
18 Na hiri ni dzambo dide kpwa Mwenyezi Mlungu. Iye andakuhendani
mturye Moabu vivyo.
19 Mundaturya chila mudzi wenye kuta na chila mudzi mnono.
Mundakata mihi minono yosi, mundaziba pula zosi za madzi na
kubananga minda yosi yenye mboleya kpwa kuiodzaza mawe.’ ”
20 Ligundzu, siku ya phiriye, wakati wa kulavya sadaka, madzi
gamwagika kula uphande wa Edomu na kuodzala tsi iyo yosi.
21 Amoabu ariphophaha habari kukala hinyo afalume ahahu akedza
kuashambuliya, atu osi ariokala anaweza kuphiya vihani avyere kpwa
adide, aihwa, achihewa silaha na kuikpwa kpwenye mphaka tayari kpwa
viha.
22 Aripholamuka ligundzu iriyolungira, dzuwa rakala rinameka-meka
dzulu ya madzi higo; ariphogalola wagaona ga kundu dza mlatso.
23 Achiamba, “Hino ni milatso! Bila shaka hinya Afalume ahahu
akapigana enye kpwa enye na kuolagana! Huphiyeni hukahale zewe vitu
vyao!”
24 Ela ariphofika kpwenye kambi ya Aiziraeli, atu a Iziraeli achiasham-
buliya, nao achichimbira mbere zao. Atu a Iziraeli aazoresa hadi Moabu,
achiaolaga
25 na kuibomola midzi yao. Chila phatu ariphotsupa pharipho na munda
mnono, chila mutu waritsuphira dziwe hadi chila munda uchiodzala

mawe; viratu vira aziba pula zosi za madzi na kutema mihi yosi minono.
Nyuma ya higo, kpwasala mudzi mkpwulu wa Kiri-Haresethi macheye,
ambao anajeshi ariokala na tero auzunguluka na achiupiga.
26 Mfalume wa Moabu ariphoona kukala viha vinamphihira vibaya,
wahala atue magana sabaa enye kupigana kpwa panga, achijeza kutsupa
kahi za jeshi ra mfalume wa Edomu, ela achishindwa.
27 Hipho achimuhala mwanawe wa kpwandza ambaye angekala
mfalume badalaye, achimlavya kukala sadaka ya kuochwa dzulu ya ukuta
wa mudzi. Atu a Iziraeli ariphoona higo, atsukirwa sana. Phahi auricha
mudzi hura na achiuya kpwao.

4

Elisha anamterya gungu mchiya

1 Phahi, mchetu mmwenga kahi ya akaza anafundzi a manabii
wamlunga Elisha achimuamba, “Mtumwao, mlume wangu wafwa, na
kama vira unavyomanya, wakala mwenye kumuogopha Mwenyezi
Mlungu. Ela mdeniwe akedza kuahala anangu airi akale atumwae.”
2 Elisha achimuuza, “Sambi nkuterye nani? Niambira chira urichonacho
kpwako.”
Mayo yuya gungu wamjibu achiamba, “Mino mtumishio sina chitu
chochosi ela tupa ndide ya mafuha.”
3 Elisha wamuambira, “Phiya kpwa majiranigo gosi, ukavoye miyo
mihuphu minji.
4 Tsona uphiye, uwe phamwenga na anao, mdzifungire ndani ya
nyumba, na muandze kuodzaza mafuha. Chila mwiyo mndioodzaza,
wiikeni kanda.”
5 Phahi waphiya na kudzifungira ndani ya nyumba na anae. Nao anae
achikala anamrehera miyo naye achikala anamimina mafuha ndani ya
miyo hiyo.
6 Iriphoodzala yosi, wamuambira mwanawe mmwenga, “Nrehera
mwiyo wanjina.”
Mwanawe wamjibu achiamba, “Yosi ikaodzala!”
Hipho mafuha gachisika kutuluka.
7 Wauya kpwa mutu wa Mlungu na kumsemurira mambo higo. Naye
mutu wa Mlungu wamuambira, “Phiya ukaguze higo mafuha na uriphe
madenigo, ndipho uwe na anao mundaishi kpwa kuhumira ndichosala.”

Elisha na mchetu tajiri Mshunemu

8 Siku mwenga Elisha waphiya Shunemu, ambako kpwakala mchetu
mmwenga tajiri. Mchetu yuya wamualika kpwa kumsisitizira Elisha ili
ainjire arye chakurya, na kula siku iyo yakala kawaida ya Elisha kuinjira
na kurya chakurya kpwakpwe chila mara ariphotsupa na hipho.
9 Mchetu yuya wamuambira mlumewe, “Sina shaka kpwamba mutu hiyu
edzaye kpwehu chila mara ni mtakatifu wa Mlungu.
10 Ninakuvoya phahi humdzengere chumba chidide cha dzulu na himo
humuikire chitanda, meza, chihi na taa, kusudi ahumire chila mara
edzapho kuhujambosa.”
11 Siku mwenga Elisha wafika kura, achiinjira ndani ya chumbache
achioya.
12 Achimuamba mtumishiwe Gehazi, “Niihira yuya mchetu Mshunemu.”
Ariphomuiha wakpwedza na achiima mbereze.

13 Naye Elisha wamuambira Gehazi, “Muambire, ‘Hukaona vira urivy-
ohuendera; sambi unalonda humuhendereni? Ungemendza uvoyerwe
rorosi kpwa mfalume au kpwa mkpwulu wa jeshi?’ ”
Mchetu Mshunemu wamjibu achiamba, “Mino naishi kahi ya atu angu.”
14 Elisha wamuambira Gehazi, “Humuhendere utu wani phahi yuno
mchetu?”
Gehazi wamjibu achiamba, “Kpwa kpweli mchetu yuyu kana mwana na
mlumewe akatsakala.”
15 Hipho Elisha wamuambira, “Hebu niihira.” Naye achimuiha. Wakp-
wedza na achiima mryangoni.
16 Elisha wamuambira, “Mwaka wedzao, wakati dza uhu, undakala na
mwana.”
Yuya mchetu wamjibu achiamba, “Hata, Bwana wangu! Uwe u mutu wa
Mlungu, usinichenge mimi mtumishio!”
17 Ela yuya mchetu waphaha mimba na kuvyala mwana wakati dza uho
mwaka uriolungira, dza vira Elisha arivyokala akamuambira.
18 Mwana yuya ariphokula, siku mwenga watuluka achiphiya kpwa ise
yekala phamwenga na avunadzi,
19 naye wamuambira ise; “Mayo wee chitswa changu! Nalumwa ni
chitswa!”
Ise wamuambira mtumwawe mmwenga; “Muphirike kpwa nine.”
20 Ariphofiswa kpwa nine, wasagikpwa magoni pha nine hadi saa sita za
mutsi, halafu achifwa.
21 Nine achipanda naye ko gorofani achendamlaza kpwenye chitanda
cha mutu wa Mlungu, alafu watuluka na achifunga mryango.
22 Wamuiha mlumewe na kumuambira; “Nipha mtumishi mmwenga na
punda mmwenga, kusudi nimlunge mara mwenga yuya mutu wa Mlungu,
chisha niuye.”
23 Mlumewe achimuuza; “Kpwa utu wani unalonda umuone rero? Rero
siyo sikukuu ya kulumbwa kpwa mwezi wala Siku ya kuoya.”
Mchetu achijibu achiamba, “Takuna neno.”
24 Phahi waandika nguwo dzulu ya punda na achimuambira mtumishi,
“Sambi mphirike mairo, wala usiphunguze hadi ndiphokuambira.”
25 Phahi, waphiya vyakpwe, waphiya hadi kpwenye mwango Karimeli
kura mutu wa Mlungu arikosagala.
Mutu wa Mlungu ariphomuona aredza, wamuambira Gehazi mtu-
mishiwe; “Lola, ninamuona Mshunemu aredza.
26 Zola mara mwenga ukamphokere na kumuuza, ‘U mzima? Mlumeo
ni mzima? Mwanao naye ni mzima?’ ”
Naye Mshunemu wamjibu achiamba; “Hu azima.”
27 Ariphofika kpwenye mwango kpwa mutu wa Mlungu, wamgbwira
magulu, naye Gehazi wamsengerera kusudi amuuse. Ela mutu wa Mlungu
wamuambira; “Mriche, mana ana sonono sana, naye Mwenyezi Mlungu
kakanimanyisa dzambo hiro.”
28 Hiye mchetu wamuambira; “Bwana wangu, mino nakuvoya mwana?
Siyakuamba kpwamba usiniphe matumaini ga handzo?”
29 Elisha wamuambira Gehazi; “Dzitayarishe na charo, hala fwimbo
yangu na uphiye mara mwenga. Uchionana na mutu njirani usimlamuse
na mutu yeyesi ndiyekulamusa usimuuyizire mwadzo. Phiya mwenga
kpwa mwenga hadi kaya kpwa hiyu mchetu ukaike fwimbo yangu dzulu
ya uso wa mwana.”

4:16 4:16 Mwandzo 18:14

30 Ela yuya mchetu wamuambira Elisha; “Dza vira Mwenyezi Mlungu
aishivyo na kama vira unavyoishi, sindakuricha.”
Phahi Elisha wauka na kulungana naye.
31 Gehazi watanguliya mbere, na ariphotsoloka waika fwimbo ya Elisha
dzulu ya uso wa mwana, ela ye mwana kayaonyesa ishara yoyosi ya uzima.
Phahi Gehazi wauya na achikutana na Elisha, achimuamba; “Mwanache
kalamukire.”
32 Elisha ariphotsoloka pho kaya, mwana kala akafwa kpweli na
akalazwa dzulu ya chitanda cha Elisha.
33 Phahi, wainjira mo ndani, achidzifungira iye na ye mwana na
achimvoya Mwenyezi Mlungu.
34 Halafu wadzilaza dzulu ya mwana, mromowe dzulu ya mromo wa
mwana, na matsoge dzulu ya matso ga mwana na mikonoye dzulu ya
mikono ya mwana. Na ariphokala akakala hivyo, mwiri wa mwana
waandza kuphaha dzoho.
35 Elisha waunuka na kuzunguluka ndani ya chumba, chisha wauya
na kudzilaza tsona dzulu ya mwana. Mwana wapiga myasa kano sabaa,
halafu achivugula matso.
36 Elisha achimuiha Gehazi na kumuambira, “Niihira yuya Mshunemu.”
Ariphoihwa Elisha wamuambira; “Hala mwanao.”
37 Wazama maguluni pha Elisha hadi chilangu chichiguta photsi, alafu
achimuhala mwanawe achituluka kondze.

Vilinje viiri vya Elisha

38 Elisha wauya Giligali wakati tsi kala ina ndzala. Siku mwenga,
ariphokala anafundza anafundzi a manabii wamuambira mtumishiwe;
“Bandika nyungu kulu mohoni, uajitire anafundzi a manabii chakurya.”
39 Mmwenga wao waphiya mundani kpwendahunda mtsunga. Hiko
wakpwendaona mrenje wa koma, achihunda marenje manji hata
achiodzaza nguwoye. Wakpwedza nago, achigakata na kugatiya ndani ya
nyungu bila kumanya kala ni marenje ga koma.
40 Chakurya chaephulwa. Ela ariphochitata amririra Elisha achiamba;
“Ee mutu wa Mlungu, chakurya hichi chindahuolaga!” Nao taayaweza
kuchirya.
41 Elisha walagiza areherwe unga. Achireherwa unga, naye achiutiya
ndani ya nyungu na kuamba; “Sambi aphe chakurya arye.” Achirya, na
hipho tachiyaazuru.
42 Mutu mmwenga watuluka Baali-Shalisha, achimrehera mutu wa
Mlungu malimbuko ga mavuno ga mwaka hinyo. Nago kala ni mikahe
mirongo miiri iriyotengezwa na shayiri na masuche maitsi ga nganu ndani
ya gunia. Elisha wamlagiza mtumishiwe aaphe atu arye.
43 Mtumishiwe achiuza, “Chakurya chino ndachiandaziradze atu gana.”
Elisha waamba; “Aphe arye, kpwa sababu Mwenyezi Mlungu akagomba
kukala andarya hata asaze.”
44 Mtumishiwe achiaandazira chakurya, achirya hata achisaza, dza vyo
Mwenyezi Mlungu kala akagomba.

5

Naamani anaphozwa mahana

1 Mfalume wa Aramu kala ana mkpwulu wa majeshige yemuona kukala
mutu mkpwulu na achimuishimu sana mana kutsupira iye, Mwenyezi

4:34 4:34 1 Afalume 17:21 **5:1 5:1** Luka 4:27

Mlungu wairehera tsi ya Aaramu ushindi. Mkpwulu hiyu waihwa
Naamani. Naamani kala ni asikari hodari, ela kala ana ukongo wa mahana.
2 Phahi, yakala vikosi vya Aaramu viriphouya kula Iziraeli, akpwedza na
msichana kula kuko, naye achikala anamuhumikira mkpwaza Naamani.
3 Siku mwenga wamuambira tajiriwe, mkpwaza Naamani; "Kala bwana
wangu angephiya kumuona nabii ariye Samariya. Mana mahanage
gangephozwa."
4 Naamani waphiya kpwa mfalume achendasemurira mambo arigosikira
kula kpwa msichana yela Iziraeli.
5 Naye mfalume wa Aramu achimuamba; "Haya phahi phiya, ni
ndamphirikira baruwa mfalume wa Iziraeli."
Hipho Naamani waphiya, achitsukula talanta kumi za feza, vipande
elufu sita vya zahabu na mavwazi kumi manono.
6 Naye wamrehera mfalume wa Iziraeli hira baruwa kula kpwa mfalume
wa Aramu. Baruwa yenye yaamba hivi,

"Baruwa hino ndiphokufikira manya kukala, nkamuhuma mtumishi
wangu Naamani ili uphoze ukongowe wa mahana."

7 Ela ye mfalume wa Iziraeli ariphosoma baruwa iyo wakpwanyula
nguwoye na achiamba; "Kpwani mino ni Mlungu niolage na kutiya roho,
ndipho mutu hiyu akahuma mtumishiwe, edze nimphoze mahana? Bila
shaka mutu hiyu ananiendza kondo!"
8 Ela Elisha, yuya mutu wa Mlungu, ariphosikira kukala mfalume
wa Iziraeli akakpwanyula nguwoye wahuma ujumbe kpwa mfalume,
achimuuza; "Kpwa utu wani ukakpwanyula nguwoyo? Muhume mutu
hiye kpwangu, naye andamanya kukala kuna nabii ku Iziraeli!"
9 Phahi Naamani wakpwedza na farasie na magarige ga kuvwehwa ni
farasi hadi mryangoni pha nyumba ya Elisha.
10 Elisha wahendahuma mtumishiwe amuambire; "Phiya ukaoge kano
sabaa kpwenye muho Joridani, nawe mwirio undauya na undakala swafi."
11 Ela Naamani wareya sana, achiphiya vyakpwe kuno anaamba; "Lola,
yuno, nkaona andatuluka edze aime na avoye kpwa dzina ra Mwenyezi
Mlungu, Mlunguwe, atsupize mkpwonowe pho phatu phenye mahana na
aniphoze!
12 Dze, miho Abana na Faripari ya Damasikasi si bora kuriko miho yosi
ya Iziraeli? Dze, nisingeweza kuoga hiko na nkaphola?" Phahi wagaluka
na achiuka kuno akareya sana.
13 Ela atumishie amsengerera achimuamba; "Baba, kala ye nabii
angekuambira ukahende dzambo fulani gumu, usingehenda wee? Sambi,
unashindwa ni utu wani nawe ukaambirwa, 'Kaoge uphole'?"
14 Phahi, Naamani wateremuka muho Joridani achidzitabwisa himo
kano sabaa, dza arivyolagizwa ni Elisha mutu wa Mlungu, naye achiphola
tsetsetse. Mwiriwe uchiuya vinono uchikala dza wa mwana mtsanga, naye
achikala swafi.
15 Halafu Naamani phamwenga na atue osi, auya kpwa yuya mutu
wa Mlungu, achendaima mbereze, achimuamba; "Vivi namanya kukala
takuna Mlungu duniani kosi, ela katika Iziraeli macheye. Phahi nakuvoya
ukubali zawadi kula kpwa mtumishio."
16 Ela Elisha waamba; "Viratu Mwenyezi Mlungu, ye ambaye mino
namuhumikira, aishivyo, sindaphokera zawadi yoyosi."
Naamani wam'bembeleza ahale, ela Elisha warema tsetsetse.
17 Ndipho Naamani achimuamba; "Ichikala kundaphokera zawadi
zangu, phahi nakuvoya umuphe mtumwao mtsanga chiasi cha kuweza

kutsukulwa ni nyumbu airi, mana kula rero mino mtumwao sindalavya
sadaka za kuochwa wala sadaka kpwa milungu yanjina ela tu kpwa
Mwenyezi Mlungu.
18 Navoya Mwenyezi Mlungu aniswamehe mimi mtumishiwe dzambo
riri mwenga tu! Hipho mfalume wangu ndiphoinjira nyumba ya Rimoni
mlungu wa Aaramu ili kusujudu na akale akagbwira mkpwono wangu
hata achizama nidzikute nami nkazama naye, navoya Mwenyezi Mlungu
aniswamehe dzambo hiro!”
19 Elisha wamuambira; “Phiya na amani.” Naamani waphiya vyakpwe.
Ariphokala Naamani kadzangbwefika kure,
20 Gehazi, mtumwa wa Elisha mutu wa Mlungu, waamba; “Bwana
wangu akamricha Naamani wa Aramu aphiye bila kuphokera chochosi
arichoreha. Naapa kpwa Mwenyezi Mlungu aishivyo, namzorera ili
nphahe chitu kula kpwakpwe.”
21 Hipho Gehazi wamzorera Naamani. Naamani ariphoona kuna mutu
anamzorera, watserera kula kpwenye garire ra kuvwehwa ni farasi,
achendamuuza; “Dze, kukagbwani koo?”
22 Gehazi wajibu achiamba “Mambo gosi ni sawa ela tu bwana wangu
akanihuma nikuambire kukala hivi sambi akaphokera atu airi, ana a
manabii kula tsi ya myango ya Efuraimu, naye angemendza uaphe talanta
mwenga ya feza na nguwo mbiri nono.”
23 Naamani waamba; “Kala razi kuphokera talanta mbiri za feza.”
Wamsii, chisha achimfungira talanta mbiri za feza kpwenye mifuko miiri,
na nguwo nono mbiri, achiapha ahendadzi-kazie airi na achialagiza
amtsukurire Gehazi.
24 Ariphofika dzulu ya mwango phatu Elisha ariphoishi, Gehazi wahala
hivyo vitu kula kpwa atumishi a Naamani achendavifwitsa mo nyumbani.
Alafu achilagana na hara ahumwa nao achiphiya vyao.
25 Ndipho Gehazi achiinjira kpwa Elisha kumuhumikira. Elisha
achimuuza; “Ulaphi?”
Gehazi wajibu; “Mtumwao kakaphiya phatu phophosi.”
26 Ela Elisha wamuamba; “Unaona roho yangu taikaphiya phamwenga
nawe wakati mutu yuya achiphotserera ndani ya garire ra kuvwehwa ni
farasi na kpwedzakutana nawe? Huno ndio wakati wa kuphokera feza
na nguwo, minda ya mizaituni na mizabibu, mang’ondzi na ng’ombe au
atumishi a chilume na achetu?
27 Phahi mahana ga Naamani gandakugbwira uwe na chivyazicho ndicho
kpwedza kare na kare.”
Hipho, Gehazi wauka mbere za Elisha kuno akagbwirwa ni mahana, hata
akakala mwereru dza bafuta.

6

Mbadzo inaelea dzulu ya madzi

1 Siku mwenga, anafundzi a manabii amlalamikira Elisha achiamba;
“Phatu hipha hukalapho tsini ya ulongozio taphahutosha!
2 Huruhusu uphiye Joridani hukakate chila mutu muhi mmwenga ili
hudzidzengere phatu pha kuhutosha.”
Elisha waajibu achiamba, “Aya phiyani.”
3 Mmwenga wao wamvoya achiamba; “hunakuvoya ukubali kuphiya
phamwenga na ahumwao.”
Naye wajibu achiamba; “Ndaphiya namwi.”

4 Hivyo waphiya phamwenga nao, na ariphofika muho Joridani, aandza
kukata mihi.
5 Mmwenga wao ariphokala anakata mihi, mbadzoye yakongoloka,
ichigbwa ndani ya madzi. Naye warira achiamba; “Sambi bwana wangu
ndahendadze? Shaka hiro! Mbadzo hino nkahendaivoya!”
6 Mutu wa Mlungu achiuza; “Ikagbwerera phaphi?”
Mutu hiye wamuonyesa phokala ikagbwa. Elisha wakata chigongo,
achichitsupha ndani ya madzi phapho phariphogbwa yo mbadzo nayo
mbadzo ichiolea dzulu ya madzi.
7 Elisha achimuamba, “Ihale.” Naye wagolosa mkpwono, achiihala.

Majeshi ga Aaramu
ganahendwa vipofu

8 Phahi, kpwakala na viha kahi ya Aaramu na Aiziraeli. Mfalume wa
Aaramu wahenda mashauri na akulu a jeshire dzulu ya phatu ndiphopiga
kambi.
9 Ela ye Mutu wa Mlungu wamuhumira mfalume wa Iziraeli ujumbe
adzimanyirire asitsupe na phatu hipho, kpwa mana Aaramu andamsham-
buliya.
10 Phahi, mfalume wa Iziraeli waphirika jeshire phephi na phatu
ariphoambirwa ni mutu wa Mlungu. Elisha waenderera kumuonya
mfalume naye mfalume wadziika katika hali ya kudzimanyirira. Hivyo
mfalume achimtivya si mara mwenga, si kano mbiri.
11 Mfalume wa Aramu wareyezwa sana ni hali hiyo. Phahi waiha akulu
a jeshire, achiauza; “Niambirani ni ani kahi yenu ariye uphande wa
mfalume wa Iziraeli?”
12 Mmwenga wao wajibu achiamba, “Hata, bwana wangu, mfalume,
taphana ariye uphandewe; ela ahendaye hivi ni Elisha, nabii ariye hiko
Iziraeli. Iye nkumuambira mfalume wa Iziraeli mambo gosi ugombago
hata uchikala u ndani ya chumbacho cha kulala.”
13 Mfalume waambira; “Phiyani mkamanye phatu anaphoishi nami
ndahuma atu akamgbwire.”
Achiambirwa kpwamba, “Elisha akala Dothani.”
14 Kpwa hivyo mfalume wahuma diba kulu ra jeshi phamwenga na
farasi na magari ga kuvwehwa ni farasi. Kundi hiro rafika hiko usiku
na achizangira mudzi.
15 Mtumishi wa ye Mutu wa Mlungu aripholamuka chiti, ligundzure
na kutuluka kondze, waona jeshi phamwenga na farasi na magari ga
kuvwehwa ni farasi gakauzangira mudzi. Wauya ndani achendaambira;
“Shaka hiro! Bwana wangu! Sambi hundahendadze swino?”
16 Elisha wamjibu achiamba, “Usiogophe kpwa mana ario phamwenga
naswi ni anji kuriko ario phamwenga nao.”
17 Chisha Elisha achivoya; “Mwenyezi Mlungu, mvugule matso ili aphahe
kuona!”
Phahi, Mwenyezi Mlungu achimvugula matso yuya mtumishi, achiona
farasi na magari ga kuvwehwa ni farasi ga moho gakagota mwango wosi,
kumzunguluka Elisha.
18 Aaramu ariphomlunga akamgbwire, Elisha wamvoya Mwenyezi
Mlungu achiamba; “Nakuvoya uahende vipofu atu aha!” Phahi waahenda
vipofu sawa-sawa na voyo ra Elisha.
19 Halafu Elisha waalunga na achiaambira; “Mukaangamika njira, na
uhu mudzi sio muweendzao. Nilunga-lungani nami ndakuphirikani kpwa
ye mutu munayemuendza.” Naye waalongoza hadi Samariya.

20 Mara tu ariphoinjira kpwenye mudzi, Elisha wavoya achiamba;
“Mwenyezi Mlungu, atu hinya ang’aze matso aphahe kuona.” Phahi
Mwenyezi Mlungu waang’aza matso. Nao adzikuta a kahi-kahi ya mudzi
wa Samariya.
21 Mfalume wa Iziraeli ariphoaona Aaramu, wamuuza Elisha; “Baba,
niaolage? Niaolage?”
22 Elisha wajibu achiamba, “Hata, usiaolage. Dze, unalonda kuaolaga atu
uchioateka kpwa upangao na muvwio? Aphe chakurya na madzi, arye na
anwe chisha uaariche auye kpwa bwana wao.”
23 Mfalume wa Iziraeli achiahendera karamu kulu. Ariphomala kurya
na kunwa, achiauyiza kpwa bwana wao. Kula wakati hinyo, Aaramu
taayaishambuliya tsona tsi ya Iziraeli.

Mudzi wa Samariya unazangirwa

24 Bada ya higo, mfalume Beni-Hadadi wa Aramu wakusanya jeshi rosi
achendazangira mudzi wa Samariya.
25 Mudzi wa Samariya uriphozangirwa, ndzala yakala kulu sana. Hata
chitswa cha punda chichiguzwa kpwa vipande mirongo minane vya feza,
na robo kilo ya mavi ga njiya yagulwa kpwa vipande vitsano vya feza.
26 Siku mwenga, mfalume wa Iziraeli ariphokala anatsupa na dzulu
ya ukuta wa mudzi, wasikira mchetu anamuiha; “Nterya, bwana wangu
mfalume!”
27 Mfalume wamuambira, “Mwenyezi Mlungu asiphokuterya, mino
msada ndauphahaphi? Kula kpwa phatu pha kuwagira mtsere au kula
phatu pha kuminyira zabibu?”
28 Mfalume achienderera kumuuza, “We, shidayo nini?”
Ye mchetu wamjibu achiamba; “Dzuzi mchetu hiyu wanishauri hurye
mwanangu na siku ya phiriye hundarya wakpwe.
29 Huchimjita mwanangu, huchimurya. Siku ya phiriye námuamba,
‘Haya lavya ye mwanao humurye,’ ela ye achikala akamfwitsa!”
30 Mara mfalume ariphosikira maneno ga mchetu hiye wakpwanyula
nguwoze kpwa utsungu, na atu ariokala phephi na ukuta aona kukala
ndani ya nguwoye, akavwala gunia.
31 Naye waamba; “Mlungu aniolage, ichikala rero Elisha mwana wa
Shafati kandakatwa chitswa!”
32 Halafu wahuma muhumwa kpwendamreha Elisha.
Ela Elisha ye, kala asegere mwakpwe nyumbani, na atumia asegere
phamwenga naye. Kabila ya muhumwa wa mfalume kufika, Elisha
waambira atumia, “Yuya muolagadzi akamuhuma mutu edze anikate
chitswa! Achifika hipha, fungani mryango, wala msimuruhusu ainjire.
Bwanawe piya anamlunga nyuma.”
33 Kabila kadzangbwemala kugomba, yuya muhumwa wa mfalume
wafika. Ndipho mfalume achiamba, “Mai gaga gala kpwa Mwenyezi
Mlungu! Kpwa utu wani nienderere kugodza kula kpwa Mwenyezi
Mlungu?”

7

1 Elisha wamjibu achiamba, “Sikiza neno ra Mwenyezi Mlungu, hivi
ndivyo Bwana Mlungu aambavyo, ‘Muhondo saa dza ihi, himu Samariya
kilo tahu za unga mnono wa nganu zindagulwa kpwa chipande chimwenga
cha feza, na kilo sita za shayiri kpwa chipande chimwenga cha feza.’ ”

6:29 6:29 Kumbukumbu 28:57; Sonono za Jeremia 4:10

2 Jemedari mrindzi wa mfalume wamuambira Elisha, “Hata kama
Mwenyezi Mlungu mwenye angehenda madirisha mlunguni, dzambo
hiri ringewezekana?” Elisha wamjibu achiamba, “Undaona na matsogo
mwenye, ela kundavirya.”

Anajeshi a Aramu anachimbira

3 Kpwakala atu a ne enye ukongo wa mahana ariokala kondze ya ryango
ra mudzi wa Samariya ambao aambirana, enye kpwa enye; “Kpwa utu
wani uenderere kukala phapha hata hufwe na ndzala?
4 Taphana mana kuinjira kpwenye mudzi kpwa sababu hiko kuna ndzala
na hundafwa na huchikala phapha piya hundafwa. Kpwa hivyo huphiyeni
kpwenye kambi ya Aaramu. Ichikala andahuricha huishi, hundaishi;
ichikala andahuolaga, hufwe.”
5 Hipho, jiza ririphoandza kuanda aphiya kpwenye kambi ya Aaramu,
ela ariphofika hiko, takuyakala na mutu.
6 Manage Mwenyezi Mlungu kala akahenda jeshi ra Aaramu asikire
sauti dza ya jeshi kulu rokala na magari ga kuvwehwa ni farasi na farasi.
Aaramu afikiriya kukala mfalume wa Iziraeli akaripha afalume a Ahiti na
Amisiri edze ahushambuliye.
7 Phahi, usiku, Aaramu achimbira osi kpwa ativye roho zao achiricha
mahema gao, farasi na punda ao, na hata kambi yao airicha vyo irivyokala.
8 Hara atu a ne a mahana ariphofika mwisho wa kambi, ainjira ndani
ya hema mwenga, achirya na kunwa, achihala feza, zahabu na nguwo,
achendafwitsa. Ainjira kpwenye hema ranjina na achihenda vivyo hivyo.
9 Ela achiambirana; “Ugahendago sigo manono! Hino huriyonayo rero
ni habari nono, na ichikala hundagodzera hadi ligundzu, bila shaka
hundatiywa adabu. Uphiyeni mara mwenga ukaambire atu a nyumba ya
mfalume!”
10 Kpwa hivyo, auka kpwenye kambi ya Aaramu na achiiha arinda
ryango ra mudzi na kuaambira, “Swino waphiya kpwa kambi ya Aaramu
na tauyaona wala kusikira mutu yeyesi. Farasi na punda bado aka-
fungbwa, na mahema ukagaona vivyo arivyogaricha.”
11 Arinda ryango aiha mutu achimuhuma kubaza habari iyo nyumba ya
mfalume.
12 Dzagbwe kala bado kuna jiza, mfalume walamuka na achiambira
akulu a jeshire; “Mino namanya mpango wa Aaramu! Aho anamanya
kukala swino huna ndzala. Sambi akaricha kambi yao achadzifwitsa
kusudi huchendaendza chakurya, augbwire osi huchere moyo na mudzi
auhale.”
13 Mmwengawapho wa akulue wamuamba; “Nakuvoya, uhume atu
achache na farasi atsano a hara ariosala ili aphiye akaone kukahendeka
utu wani. Napho andafikpwa ni rorosi taindakala hasara kulu zaidi kuriko
ihi ya Aiziraeli osi anaofwa hipha.”
14 Phahi achitsambula atu airi na magari gao ga kuvwehwa ni farasi.
Mfalume achiahuma aalunge Aaramu achiamba; “Phiyani mkaalole.”
15 Atu hinyo aphiya hadi muho Joridani na himo njirani mosi kala mtele
nguwo na miyo yanjina yotsuphiwa ni Aaramu kpwa hata aweze kuzola
upesi. Hipho, ahumwa auya achedzammanyisa mfalume.
16 Phahi atu a Samariya atuluka achendahala vitu kula kpwenye kambi
ya Aaramu. Kama vira Mwenyezi Mlungu arivyogomba, kilo tahu za unga
mnono wa nganu zichigulwa kpwa chipande chimwenga cha feza, na kilo
sita za shayiri kpwa chipande chimwenga cha feza.

17 Naye mfalume wamuika yuyatu jemedari mrindziwe, aimirire atu
pho ryango ra mudzi. Jemedari iye wavyogbwa-vyogbwa ni atu hipho
ryangoni, hadi achifwa dza viratu Elisha mutu wa Mlungu arivyotabiri
wakati mfalume ariphophiya kumuona.
18 Phahi yakala dza viratu mutu wa Mlungu arivyomuambira mfalume
kukala, "Muhondo saa dza hino, himu Samariya kilo tahu za unga mnono
wa nganu zindagulwa kpwa chipande chimwenga cha feza, na kilo sita za
shayiri kpwa chipande chimwenga cha feza."
19 Yuya jemedari mrindzi wa mfalume kala akamuambira Elisha, "Hata
kala Mwenyezi Mlungu mwenye angehenda madirisha mlunguni, dze,
dzambo hiro ringewezekana?" Naye Elisha kala akamjibu achiamba,
"Undaona kpwa matsogo mwenye, ela uwe kundavirya."
20 Na hivi ndivyo irivyokala, wavyogbwa-vyogbwa ni atu hipho ryangoni
hadi achifwa.

8

Mchetu wa Shunemu anauyizirwa maliye

1 Elisha kala akamuambira mchetu wa Shunemu yefufurirwa mwanawe,
"Uka na atuo utsamire tsi yoyosi ulondayo, mana Mwenyezi Mlungu
akapanga kureha ndzala ndiyokala kpwenye yo tsi kpwa muda wa miaka
sabaa."
2 Hiye mchetu waunuka, achihenda dza vyo mutu wa Mlungu arivyo-
gomba. Waphiya phamwenga na atue na achendaishi ujenini, tsi ya Afilisti
kpwa miaka sabaa.
3 Miaka sabaa iriphosira, wauka kula tsi ya Afilisti achiuya Iziraeli, na
achendamvoya mfalume auyizirwe nyumbaye na mundawe.
4 Wamkuta mfalume anabisha na Gehazi mtumishi wa mutu wa Mlungu
achiamba, "Niambira vilinje vyohendwa ni Elisha."
5 Gehazi ariphokala anamuambira mfalume vira Elisha arivyofufula
mutu, yuya mchetu ariyefufurirwa mwana achitsoloka na mwanawe
achedzamvoya mfalume ili auyizirwe nyumbaye na mundawe. Gehazi
achiamba, "Bwana wangu Mfalume, hiye mchetu ambaye che nakuse-
murira, ni hiyu, na hiyu ndiye mwanawe yefufulwa ni Elisha!"
6 Mfalume ariphomuuza mchetu iye, naye wamsemurira. Mfalume
achimuiha mkpwulu wa jeshire na achimuamba, "Muuyizire mchetu hiyu
maliye yosi, phamwenga na mapato gosi ga mindaye kpwa muda wosi
hangu ariphouka tsi hino hadi rero."

Chifo cha Beni-Hadadi

7 Chisha Elisha waphiya Damasikasi. Wakati hinyo mfalume Beni-Hadadi
wa Aramu kala ni mkpwongo na achiambwa, "Mutu wa Mlungu, kala
akedza, a phapha Damasikasi."
8 Phahi ye mfalume wamuambira Hazaeli mkpwulu wa jeshire,
"Mphirikire hiye mutu wa Mlungu zawadi ukamuambire aniuzire kpwa
Mwenyezi Mlungu ichikala ndaphola au viphi."
9 Hazaeli wapakiya zawadi za chila aina ya mavuno ga Damasikasi
chipimo cha mizigo ya ngamia mirongo mine na kumphirikira Elisha.
Ariphofika kpwa Elisha wamuambira, "Mwanao, Beni-Hadadi, mfalume
wa Aramu akanihuma kpwako, anakuuza, 'Dze, mino ndaphola ukongo
huno?' "

8:1 8:1 2 Afalume 4:8–37

10 Phahi Elisha wamjibu achimuamba, “Muambire kukala kpwa kpweli
andaphola. Ela Mwenyezi Mlungu akanionyesa kukala andafwa.”
11 Halafu Elisha wamtumburira matso Hazaeli hata achigbwirwa ni
wasiwasi. Kpwa gafula, Elisha mutu wa Mlungu waandza kurira.
12 Hazaeli achimuuza, “Bwana wangu, mbona unarira?”
Elisha wamjibu achiamba, “Kpwa sababu namanya mai ambago un-
daahendera atu a Iziraeli. Undaocha ngome zao na moho, na kuaolaga
barobaro ao, undaakata ana aho vipande-vipande na achetu aho enye
mimba undaahula.”
13 Naye Hazaeli wauza, “Mino mtumishio ni chitu kpweli? Mino nriye
sawa na diya ndawezadze kuhenda mambo makulu dza higo?”
Elisha wamjibu achiamba, “Mwenyezi Mlungu akanionyesa kukala
undakala mfalume wa Aramu.”
14 Halafu Hazaeli wauka phara ariphokala Elisha, achiuya kpwa
bwanawe. Mfalume Beni-Hadadi achimuuza, “Elisha akakuambira utu
wani?”
Hazaeli wamjibu achiamba, “Akaniambira kukala, kpwa kpweli un-
daphola.”
15 Ela siku iriyolungira Hazaeli wahala burangeti, achirivwika madzini,
chisha achimbwiningiza naro usoni hadi achifwa. Hazaeli achitawala tsi
ya Aramu badalaye.

Mfalume Jehoramu wa Juda
(2 Nyakati 21:1–20)

16 Mwaka wa tsano wa utawala wa Joramu mwana wa Ahabu, mfalume
wa Iziraeli, Jehoramu mwana wa Jehoshafati, mfalume wa Juda, waandza
kutawala.
17 Jehoramu kala ana miaka mirongo mihahu na miiri ariphoandza
kutawala, naye watawala ko Jerusalemu kpwa muda wa miaka minane.
18 Jehoramu walunga njira za afalume a Iziraeli dza nyumba ya Ahabu
irivyohenda, mana walóla mwana mchetu wa Ahabu. Naye wahenda mai
mbere za Mwenyezi Mlungu.
19 Ela Mwenyezi Mlungu kayalonda kuangamiza Juda, kpwa sababu ya
Daudi mtumishiwe, mana waahidi kukala chivyaziche chindaenderera
kutawala hata kare na kare.
20 Wakati wa utawala wa Jehoramu, atu a Edomu arema kutawalwa kula
Juda, achitawaza mfalume wao.
21 Kpwa hivyo Jehoramu wauka na magarige gosi ga kuvwehwa ni farasi
kuphiya Sairi. Watuluka usiku na vilongozie a magari ga kuvwehwa
ni farasi achiashambuliya Aedomu ariokala akamzangira. Ela jeshire
rachimbira, richiuya kpwao mudzini.
22 Hivyo ndivyo atu a Edomu arivyorema kutawalwa ni Juda hadi rero.
Wakati inyo-inyo atu a mudzi wa Libuna nao piya arema utawala wa
Jehoramu.
23 Mambo ganjina ga Jehoramu na gosi arigohenda gaandikpwa kpwenye
Chitabu cha Mambo ga Nyakati za Afalume a Juda.
24 Jehoramu wafwa na achizikpwa vikurani pha afalume a mudzi wa
Daudi, naye Ahaziya mwana wa Jehoramu, achitawala badalaye.

Mfalume Ahaziya wa Juda
(2 Nyakati 22:1–6)

8:13 **8:13** 1 Afalume 19:15 **8:19** **8:19** 1 Afalume 11:36 **8:20** **8:20** Mwandzo 27:40

25 Ahaziya mwana wa Jehoramu mfalume wa Juda waandza kutawala
mwaka wa kumi na mbiri wa utawala wa Joramu mwana wa Ahabu
mfalume wa Iziraeli.
26 Ahaziya kala ana miaka mirongo miiri na miiri ariphoandza kutawala.
Naye watawala kpwa muda wa mwaka mmwenga ko Jerusalemu. Nine
kala aihwa Athalia, mdzukulu wa Omuri, mfalume wa Iziraeli.
27 Iye naye walunga njira za nyumba ya Ahabu, na achihenda mai mbere
za Mwenyezi Mlungu, dza vyo irivyohenda yo nyumba ya Ahabu, mana
kala akalóla mchetu kula nyumba ya Ahabu.
28 Mfalume Ahaziya waphiya na Joramu mwana wa Ahabu kupigana
viha na Hazaeli mfalume wa Aramu ko Ramothi-Giliadi na Joramu
achilumizwa ko vihani.
29 Mfalume Joramu wauya Jeziriili ili aphahe kurarisa vironda arivy-
oviphaha vihani hiko Rama, arikopigana na Hazaeli mfalume wa Aramu.
Naye Ahaziya mwana wa Jehoramu, mfalume wa Juda wakpwendamjam-
bosa Joramu mwana wa Ahabu hiko Jeziriili, kpwa mana kala akalumizwa.

9

Jehu anahendwa mfalume wa Iziraeli

1 Siku mwenga nabii Elisha wamuiha mmwengawapho wa ana a
manabii achimuamba, “Dzifunganye, hala tupa hino ya mafuha, na uphiye
Ramothi-Giliadi.
2 Uchifika kuko, muendze Jehu mwana wa Jehoshafati, mdzukulu wa
Nimushi. Muphirike kanda ndani ya chumba kure na ayae,
3 chisha uhale tupa hino ya mafuha, ummwagire chitswani na umuambe,
‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi, “Nakumwagira mafuha ukale mfalume
wa Iziraeli.” ’ Chisha vugula mryango na uuke upesi ndivyoweza, usikae.”
4 Phahi, nabii hiye mvulana waphiya Ramothi-Giliadi.
5 Ariphofika, waakuta akulu a jeshi kpwenye mkpwutano. Achiaambira,
“Nina ujumbeo, uwe mkpwulu.”
Jehu achimuuza, “Ni ani kahi yehu umuambiraye?”
Achimjibu achiamba, “Ni uwe, mkpwulu wa jeshi.”
6 Halafu osi airi ainjira chumba cha ndani na himo nabii wammwagira
Jehu mafuha chitswani na achimuamba, “Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa
Iziraeli, anaamba hivi, ‘Nakumwagira mafuha ukale mfalume wa atu angu,
Iziraeli.
7 Nawe undaapiga atu a bwanao Ahabu ili nimriphize Jezebeli kpwa
kuniolagira atumishi angu manabii, na atumishi osi a Mwenyezi Mlungu.
8 Undahenda hivyo kpwa kukala atu osi a Ahabu ni aangamizwe. Tsona
ndaolaga alume osi a Ahabu, akale atumwa au atu huru ko Iziraeli.
9 Atue andakala dza atu a Jeroboamu mwana wa Nebati na a Baasha
mwana wa Ahija.
10 Jezebeli kandazikpwa, lufure rindariwa ni madiya kpwenye tsi ya
Jeziriili.’ ” Bada ya kugomba higo, nabii wavugula mryango na
achichimbira.
11 Jehu ariphouya kpwa atumishi a bwanawe, mmwenga wao wamuuza,
“Kuna shida yoyosi? Hiyu mutu wa koma analondani?”
Jehu waajibu achiamba, “Si munammanya hiyu mutu na go gakpwe
agombago?”
12 Nao amuambira, “Iyo siyo kpweli! Huambire achirogomba!”

9:6 **9:6** 1 Afalume 19:16 **9:10** **9:10** 1 Afalume 21:23

Naye waambira, “Akaniambira hivi, ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi, nakumwagira mafuha ukale mfalume wa Iziraeli.’ ”
13 Mara mwenga akulu ayae ahala nguwo zao, achizirundika phamwenga kpwenye ngazi ili aime dzuluye, achipiga gunda na achigomba kpwa raka ra dzulu, “Jehu ni mfalume!”

Mfalume Joramu wa Iziraeli anaolagbwa

14 Jehu mwana wa Jehoshafati, ambaye piya ni mdzukulu wa Nimushi, wahenda mpango wa kumuasi Joramu. Joramu na atu osi a Iziraeli kala a Ramothi-Giliadi anarinda mudzi ili usishambuliwe ni Hazaeli mfalume wa Aramu.
15 Ela badaye mfalume Joramu wauya Jeziriili ili akararise vironda arivyophaha wakati wa kupigana viha na mfalume Hazaeli wa Aramu. Jehu waambira akulu ayae, “Ichikala mnalonda nikale mfalume, mutu yeyesi asituluke Ramothi kuphiya Jeziriili kuphirika habari hizi.”
16 Halafu achipanda ndani ya garire ra kuvwehwa ni farasi achiphiya Jeziriili. Joramu kala kadzangbwephola, na Ahaziya mfalume wa Juda kala achamjambosa.
17 Hipho Jehu ariphokala anaphiya, mrindzi ariyekala dzulu ya mnara wa mudzi Jeziriili waona kundi ra atu a Jehu riredza achiamba, “Naona jeshi riredza!”
Joramu achijibu achiamba, “Tsambula asikari mpandadzi-farasi mmwenga, umuhume ili akakutane nao, aauze, ‘Mredza kpwa amani?’ ”
18 Phahi, mjumbe hiye ariphophiya wakutana na Jehu na kumuambira, “Mfalume anauza, dze, uredza kpwa amani?”
Jehu wajibu achiamba, “Kpwa utu wani unauza dzulu ya amani? Uwe galuka ulungane nami!”
Mrindzi dzulu ya mnara waamba, “Mjumbe akaafikira, ela kauya.”
19 Halafu mjumbe wa phiri achihumwa kpwendamuuza Jehu, “Mfalume anauza, dze, uredza kpwa amani?”
Jehu wajibu achiamba, “Kpwa utu wani unauza dzulu ya amani? Uwe galuka ulungane nami!”
20 Mara yanjina tsona mrindzi waamba, “Mjumbe akaafikira ela kauya.” Halafu waenjereza kuamba, “Uphirikiwe wa gari ni dza wa Jehu mwana wa Nimushi, manage iye nkuphirika mairo.”
21 Phahi, Joramu mfalume wa Iziraeli achiamuru achiamba, “Tayarisha gari.”
Nao amtayarisha garire. Chisha Joramu mfalume wa Iziraeli na Ahaziya mfalume wa Juda atuluka, chila mmwenga wapanda ndani ya garire, achendakutana na Jehu. Amkuta kpwenye uwanja wa Nabothi wa Jeziriili.
22 Wakati Joramu ariphomuona Jehu, wamuuza, “Jehu, uredza kpwa amani?”
Jehu wamjibu achiamba, “Amani yani, wakati udiya na utsai wa mayoo Jezebeli ni munji?”
23 Joramu wagaluza garire, naye achimuambira Ahaziya, “Ahaziya, higo ni mapinduzi!”
24 Jehu wahala uhawe, achiutonyola kpwa nguvuze zosi nao uchimlatsa kahi-kahi ya mafuzi ga Joramu na kudunga moyowe, naye achifwa phapho hipho ndani ya garire.
25 Jehu wamuambira msaidiziwe Bidikari, “Hala hiro lufure uritsuphe himo mundani mwa Nabothi wa Jeziriili manage, tambukira uwe na mimi

huriphokala hukapanda dzulu ya magari ga kuvwehwa ni farasi nyuma ya
ise Ahabu, vira Mwenyezi Mlungu arivyogomba maneno higa kumuhusu.
26 Mwenyezi Mlungu waamba, ‘Kpwa hura mlatso ya Nabothi na kpwa
milatso ya anae nriyoona dzana, ndariphiza chisasi kpwenye munda
huno.’ Kpwa hivyo, hala lufu ra Joramu uritsuphe kpwenye munda wa
Nabothi dza vira Mwenyezi Mlungu arivyogomba.”

Mfalume Ahaziya wa Juda anaolagbwa

27 Ahaziya mfalume wa Juda ariphoona garigohendeka wachimbira
achielekeya Bethi-Hagani,* naye walungbwa ni Jehu. Jehu waambira
anajeshie, “Mlatseni naye piya!”
Nao amlatsa muvwi ariphokala ndani ya gari ra kuvwehwa ni farasi
kpwenye njira iambukayo Guri phephi na mudzi wa Ibuleamu. Halafu
wazorera Megido na achifwerera kuko.
28 Akulue arihala lufure ndani ya garire ra kuvwehwa ni farasi na
achiriphirika Jerusalemu. Hiko achizikpwa kpwenye mbiraye phamwenga
na akaree kpwenye vikura vya afalume vya mudzi wa Daudi.
29 Ahaziya waandza kutawala Juda mwaka wa kumi na mwenga wa
Joramu mwana wa Ahabu kukala mfalume wa Iziraeli.

Malikia Jezebeli anaolagbwa

30 Jehu ariphofika Jeziriili, Jezebeli achiphaha habari ya mambo chigo-
hendeka. Wadzipaka wanda matsoni, achitengeza nyereze na achitsun-
gurira na dirishani.
31 Jehu ariphokala anainjira ryangoni, Jezebeli wauza, “Uredza kpwa
amani, we Zimuri, chiyeolaga bwanao?”
32 Jehu walola dzulu dirishani na achiuza, “Ni ani ariye uphande
wangu?”
Akulu airi au ahahu ariotulwa atuluza vitswa vyao dirishani,
33 naye Jehu waambira; “Mtsupheni photsi!”
Amtsupha photsi na mlatsowe uchitapakaa dzulu ya ukuta na kpwenye
farasi. Jehu achitsupiza farasi na garire dzulu ya lufure
34 chisha achiinjira ndani ya dzumba ra chifalume, achirya na kunwa,
alafu achiamba, “Mzikeni hiye mchetu ariyelaniwa kpwa mana ni mwana
mchetu wa mfalume.”
35 Ela ariphophiya ili akamzike, taayaona chochosi isiphokala zekeya ra
chitswa na mifupha ya mikono na magulu.
36 Ariphouya kpwendamuambira Jehu mambo higo, ye waamba, “Hivi
ndivyo Mwenyezi Mlungu arivyogomba kutsupira mtumishiwe Elija wa
Tishibi achiamba, ‘Madiya gandarya mwiri wa Jezebeli kpwenye munda
wa Jeziriili.
37 Lufu ra Jezebeli rindakala dza chitole ko munda wa Jeziriili, hata
takuna ndiyemanya kukala yuyu ni Jezebeli.’ ”

10

Atu a nyumba ya Ahabu anaolagbwa

1 Hiko Samariya Ahabu wakala na ana mirongo sabaa. Jehu achiandika
baruwa na achizihuma Samariya, kpwa akulu a mudzi, kpwa atumia na
kpwa arezi a atungbwa a Ahabu. Baruwa yenye yaamba hivi,

9:26 9:26 1 Afalume 21:19 * **9:27 9:27** ***Bethi-Hagani*** manaye ni nyumba ya mundani. **9:36 9:36** 1 Afalume 21:23

2 “Mwimwi muna ana a mkpwulu wenu, magari ga kuvwehwa ni
farasi, farasi, silaha na midzi yenye ngome, ndiphophaha baruwa ihi,
3 tsambulani na kumuika ariye hodari zaidi kahi ya ana a mfalume
akale mfalume. Halafu mpige viha kpwa ajili ya nyumba ya mkpwulu
wenu.”
4 Atawala a Samariya aogopha sana achiamba, “Hinyo afalume airi
taayamuweza Jehu, swino hundamuwezaphi?”
5 Kpwa hivyo mkpwulu wa nyumba ya mfalume na muimirizi wa mudzi,
ashirikiana na atumia anjina na arezi, achimphirikira Jehu ujumbe huno,
“Swino hu atumwao na hu tayari kuhenda rorosi ndirohuambira. Ela
tahundamuika mutu yeyesi kukala mfalume. Henda vyo uonavyo ni
sawa.”
6 Jehu waandikira baruwa yanjina achiaambira, “Ichikala kpweli mu
uphande wangu na mtayari kulunga malagizo gangu, nreherani hiku
Jeziriili vitswa vya ana a mkpwulu wenu niviphahe muhondo saa dza zizi.”
Hinyo ana mirongo sabaa a mfalume Ahabu aishi kpwa vilongozi a
Samariya, ambao kala ni arezi ao.
7 Phahi, baruwa iriphoafikira, aahala hinyo ana a mfalume na kpwakata
vitswa osi mirongo sabaa. Atiya vitswa vyao kpwenye vikaphu na
kumphirikira Jehu hiko Jeziriili.
8 Mtumishi mmwenga wamlunga achimuamba, “Vitswa vya ana a
mfalume tayari vikarehwa.”
Jehu waamba, “Viikeni photsi mafungu mairi kpwenye ryango ra mudzi,
mviriche vikale hipho hadi ligundzu.”
9 Ligundzure ariphotuluka, waima na achiambira atu osi, “Mwimwi mu
atu a haki. Mino náhenda fitina, nchimuolaga mkpwulu wangu. Ela ni ani
achiyeaolaga hinya osi?
10 Phahi manyani kukala maneno gosi Mwenyezi Mlungu arigogomba
kuhusu atu a Ahabu gakatimiya. Mwenyezi Mlungu akagahenda gosi
arigogomba kutsupira mtumishiwe Elija.”
11 Halafu Jehu waolaga atu osi a nyumba ya Ahabu ariokala akasala, nao
kala anaishi Jeziriili, phamwenga na akulue, asenae na alavyadzie-sadaka.
Naye kayaricha hata mutu mmwenga.

Atu a nyumba ya Ahaziya anaolagbwa

12 Chisha Jehu wauka Jeziriili, achigbwira njira ya kuphiya Samariya.
Ariphofika phatu phoihwa “Kambi ya Arisa,”
13 wakutana na abari a marehemu Ahaziya mfalume wa Juda achiauza,
“Mwino mu ano ani?”
Amjibu achiamba, “Swino hu abari a Ahaziya. Hukedza hiku kujambosa
ana a mfalume na ana a Malikia.”
14 Tsona achiamba, “Agbwireni achere moyo.” Agbwirwa achere moyo
atu mirongo mine na airi achiolagbwa phephi na chisima cha “Kambi ya
Arisa.” Takuna ariyesala hata mmwenga.
15 Na Jehu ariphouka hipho, mo njirani wakutana na Jehonadabu
mwana wa Rekabu, ariyekala aredza akutane naye. Jehu wamlamusa,
chisha achimuuza; “Dze, u muaminifu kpwangu, dza nrivyo muaminifu
kpwako?”
Jehonadabu wamjibu achiamba, “Ehe.”
Jehu achimuamba, “Ichikala ni kpweli, nipha mkpwono.”
Achimupha mkpwono na Jehu achimpandiza ndani ya gariye.

10:11 10:11 Hosea 1:4

16 Achimuamba; “Huphiye ukadzionere vira nrivyo na chadi kpwa ajili
ya Mwenyezi Mlungu.” Phahi, asafiri phamwenga kpwenye gariye.
17 Ariphofika Samariya, Jehu waolaga hara osi ariosala a nyumba ya
Ahabu bila kuricha hata mmwenga wao, sawa na vira Mwenyezi Mlungu
arivyomuambira Elija indakala.

Afuasi a Baali anaolagbwa

18 Jehu waakusanya atu a Samariya na achiambira, “Mfalume Ahabu
wamuhumikira Baali chidide tu, ela mino ndamuhumikira zaidi.
19 Kpwa hivyo niihirani manabii osi a Baali, alavyadzi-sadaka na osi
anaomuabudu. Ni lazima chila mmwenga afike, mana nalonda kumlavira
Baali sadaka kulu, na yeyesi ndiyekosa kufika andaolagbwa.” Iyo yakala
ni njama ya Jehu ili aphahe kuaolaga afuasi osi a Baali.
20 Jehu achiamba, “Tangazani mkpwutano wa ibada ya Baali!” Tangazo
richilaviwa,
21 na Jehu waphirika habari tsi yosi ya Iziraeli. Osi ariokala anaabudu
Baali akusanyika phamwenga takuna hata mmwenga ariyesala. Akpwedza
osi na kuodzala kpwenye Nyumba ya kuvoya Baali kula pembe hadi
pembe.
22 Halafu Jehu wamlagiza yuya ariyeimirira chumba cha nguwo za
kuabudira achimuamba hivi, “Tuluza nguwo na uaphe atu osi anaohu-
mikira Baali.”
Muimirizi watuluza nguwo hizo, achiapha.
23 Halafu Jehu wainjira kpwenye Nyumba ya kuvoya Baali achilungana
na Jehonadabu na kuaambira ariokala ndani ya Nyumba ya Baali, “Lolani
chila phatu na muhakikishe kukala ario himu ndani ya Nyumba ya kuvoya
Baali ni hara anaomuabudu Baali macheye, na kukala taphana mutu
yeyesi anayemuabudu Mwenyezi Mlungu.”
24 Tsona wainjira phamwenga na Jehonadabu ili amlavire Baali sadaka
za kuochwa na sadaka zanjina, Jehu kala akaika atu mirongo minane
kondze ya Nyumba ya kuvoya Baali na achiapha malagizo higa, “Olagani
atu hinya osi. Yeyesi ndiyemricha hata mmwenga wao achimbire
andaripha kpwa maishage!”
25 Mara tu Jehu ariphomala kulavya sadaka ya kuochwa, waambira
arindzi na akulu, “Injirani muaolage osi. Musiriche hata mmwenga
achimbire!” Phahi ainjira na panga zao tayari na achiaolaga osi, chisha
atuluza nyufu zao kondze. Halafu ainjira kpwenye chumba cha ndani cha
Nyumba ya kuvoya Baali,
26 na kutuluza nguzo yokala mo Nyumba ya Baali achiitiya.
27 Abananga nguzo phamwenga na Nyumba ya kuvoya Baali, achiigaluza
Nyumba ya kuvoya Baali kukala choo, na hivi ndivyo vyokala hadi rero.
28 Hivi ndivyo Jehu arivyoangamiza ibada za Baali kpwenye tsi ya
Iziraeli.
29 Ela kayaricha dambi zira za Jeroboamu mwana wa Nebati ambaye
waahenda Aiziraeli amenye dambini, yani hira ibada ya vizuka vya ana
ng’ombe a zahabu hiko Betheli na Dani.
30 Mwenyezi Mlungu wamuambira Jehu, “Kpwa kukala ukahenda
manono kpwa kuhenda garigo haki mbere zangu, na kuahendera chivyazi
cha Ahabu gosi nrigolonda uahendere. Kpwa hivyo nkakuahidi kukala
chivyazicho chindatawala Iziraeli hadi chivyazi cha ne.”

10:29 10:29 1 Afalume 12:28–30

31 Ela Jehu kayakala muangalifu kpwa kulunga shariya za Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, na moyowe wosi. Kayaricha dambi zira za
Jeroboamu ambaye waahenda atu a Iziraeli amenye dambini.

Chifo cha Jehu

32 Wakati hinyo Mwenyezi Mlungu waandza kuphunguza eneo ra tsi ya
Iziraeli. Mfalume Hazaeli wa Aramu washinda tsi yosi ya Iziraeli
33 kula uphande wa mlairo wa dzuwa wa muho Joridani, tsi za Giliadi,
ya Agadi, ya Arubini na ya Amanase na kula mudzi wa Aroeri urio phephi
na dete ra Arinoni, yani Giliadi na Bashani.
34 Mambo ganjina ga Jehu, gosi arigohenda na usujaawe gaandikpwa
kpwenye Chitabu cha Mambo ga Nyakati za Afalume a Iziraeli.
35 Jehu wafwa na achizikpwa Samariya. Mwanawe Jehoahazi watawala
badalaye.
36 Jehu watawala Iziraeli kula mudzi wa Samariya kpwa miaka mirongo
miiri na minane.

11

Malikia Athalia wa Juda
(2 Nyakati 22:10—23:15)

1 Phahi Athalia nine wa Ahaziya ariphoona mwanawe akafwa, waunuka
achiolaga atu osi a chivyazi cha chifalume cha nyumba ya Juda.
2 Ela Jehosheba, mwana wa chichetu wa mfalume Jehoramu,
ndugungbwa mchetu wa Ahaziya, wamuhala Joashi mwana wa Ahaziya
chisiri-siri, kula kahi ya ana a mfalume ariokala analondwa aolagbwe.
Wamuhala iye phamwenga na mreziwe achiatiya chumba cha kulala,
achimfwitsa mumo, ili asionewe ni Athalia, kpwa hivyo kaolagirwe.
3 Joashi wafwitswa ndani ya Nyumba ya Mwenyezi Mlungu kpwa muda
wa miaka sita, wakati Athalia ariphokala anatawala yo tsi.
4 Ela mwaka wa sabaa Jehoyada wahuma ujumbe na kuakusanya akulu
a anajeshi gana-gana na arindzi. Walagiza amfikire ndani ya nyumba ya
Mwenyezi Mlungu, naye achiika chilagane nao achiaapisha himo ndani
ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu. Halafu achiaonyesa Joashi mwana wa
mfalume Ahaziya.
5 Chisha waalagiza, “Mwimwi mundahenda hivi, ndiphokpwedzagbwira
zuma Siku ya kuoya, dziganyeni makundi mahahu, kundi mwenga
naririnde nyumba ya mfalume,
6 kundi ranjina rindakala kpwenye ryango ra Suri na kundi ranjina
rindakala kpwenye ryango nyuma ya arindzi. Hivi ndivyo ndivyorinda
nyumba ya chifalume.
7 Gara makundi mairi ambago ganamala zuma yao Siku ya kuoya
gandagbwira zuma ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu, ili kumrinda
mfalume.
8 Mundamzunguluka mfalume Joashi, chila mutu na silahaze mkp-
wononi. Mutu yeyesi ndiyesubutu kumsengerera naolagbwe. Kalani na
mfalume, kokosi ndikophiya.”
9 Akulu a jeshi atii malagizo gosi mlavyadzi-sadaka Jehoyada arigolavya.
Chila mkpwulu wareha atue osi, hara ariokala akamala zuma na hara
ariokala anainjira kugbwira zuma siku ya Siku ya kuoya. Phahi akpwedza
kpwa mlavyadzi-sadaka Jehoyada.

10 Tsona ye mlavyadzi-sadaka achiapha akulu a anajeshi a gana-gana
mafumo na ngao zokala za mfalume Daudi, na ambazo zakala zikaikpwa
ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu,
11 nao arindzi aima chila mmwenga na silahaye mkpwononi, kuzungu-
luka ye mfalume, phephi na pho phatu pha kulavira sadaka na yo nyumba
ya Mlungu kula uphande wa mwakani hadi uphande wa vurini wa yo
nyumba ya Mlungu.
12 Halafu Jehoyada achimtuluza kondze mwana wa mfalume,
achimvwika tadzi na achimupha nakala ya chilagane nao achimtangaza
kukala mfalume na achimmwagira mafuha. Achipiga makofi na kupiga
kululu achiamba, “Mfalume, kala na maisha mare!”
13 Naye Athalia ariphosikira kululu za arindzi phamwenga na za atu,
waphiya kpwa hara atu ariokala ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu.
14 Aripholola, waona mfalume aimire phephi na nguzo, dza irivyokala
kawaida, nao akulu a jeshi na apigi a magunda kala aimire phephi
na mfalume, na enyezi osi a yo tsi kala anapiga njerejere na kupiga
magunda. Phahi, Athalia wakpwanyula nguwoze na achipiga kululu
achiamba, “Mapinduzi! Mapinduzi!”
15 Ndipho mlavyadzi-sadaka Jehoyada achialagiza nyo akulu a majeshi
a gana-gana, ariokala anaimirira go majeshi achiambira, “Mtuluzeni
kondze kahi-kahi ya asikari na mutu yeyesi ndiyemlunga muolageni kpwa
upanga.” Kpwa kukala mlavyadzi-sadaka kala akaamba, “Asiolagbwe mo
Nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu.”
16 Phahi amgbwira achiphiya naye hadi ryango kala richihumirwa
kuinjizira farasi nyumba ya mfalume, achimuolaga phapho.

Mabadiliko ga Jehoyada
(2 Nyakati 23:16–21)

17 Tsona Jehoyada waika chilagane kahi ya Mwenyezi Mlungu na ye
mfalume na nyo atu, kukala andakala atu a Mwenyezi Mlungu. Piya
wahenda chilagane kahi ya ye mfalume na atu.
18 Chisha atu osi aphiya kpwenye nyumba ya Baali na kuibomola,
avundza phatu pha kulavira sadaka phamwenga na vizukavye, hata
achimuolaga Matani, mlavyadzi-sadaka wa Baali mbere za phatu pha
kulavira sadaka. Mlavyadzi-sadaka Jehoyada waika arindzi kurinda yo
nyumba ya Mwenyezi Mlungu.
19 Wahala akulu a anajeshi gana-gana, Akari, arindzi na atu osi a yo tsi,
nao achimsindikiza mfalume kula nyumba ya Mwenyezi Mlungu, achit-
supira kpwenye ryango ra arindzi hadi kpwenye nyumba ya chifalume.
Naye mfalume achisagala kpwenye cho chihi cha endzi cha chifalume.
20 Kpwa hivyo, atu osi ahamirwa na mudzi wosi uchihurira, bada ya
Athalia kuolagbwa na upanga, ko kpwenye nyumba ya chifalume.
21 Joashi kala ana miaka sabaa ariphoandza kutawala.

12

Mfalume Joashi wa Juda
(2 Nyakati 24:1–16)

1 Joashi waandza kutawala Juda, mwaka wa sabaa wa utawala wa
mfalume Jehu, na watawala miaka mirongo mine. Watawala kula
Jerusalemu, na dzina ra nine kala aihwa Zibiya wa mudzi Beeri-Sheba.

11:14 11:14 2 Afalume 23:3

2 Naye Joashi wahenda garigo sawa mbere za Mwenyezi Mlungu, kpwa
mana mlavyadzi-sadaka Jehoyada kala achimfundza.
3 Hata hivyo, mwatu mwa dzulu mwa kuabudira tamuyauswa, na atu
achikala anaenderera kulavya sadaka na kufukiza uvumba mumo.
4 Ndipho Joashi waambira alavyadzi-sadaka, “Kusanyani feza zosi za
vitu vitakatifu zirehwazo kpwa nyumba ya Mwenyezi Mlungu, feza za
atu kulengana na chiwango cha chila mmwenga choikirwa, feza za kuusa
naziri na feza zirehwazo ni atu kulengana na mioyo yao inavyoahuma
arehe kpwa nyumba ya Mwenyezi Mlungu.
5 “Alavyadzi-sadaka ni azihale, chila mmwenga kula kpwa hara anao
amanya, nao andazirekebishira nyumba ya Mwenyezi Mlungu, murimo
bomoka, na chila yedzapho shida ya dzengo.”
6 Ela hata kufikira miaka mirongo miiri na mihahu ya utawala wa
Joashi, alavyadzi-sadaka akala bado kurekebisha myanya ya yo nyumba
ya Mwenyezi Mlungu.
7 Kpwa hivyo mfalume Joashi waiha mlavyadzi-sadaka Jehoyada na
alavyadzi-sadaka anjina na achiauza, “Mbona tamuirekebisha myanya ya
nyumba ya Mwenyezi Mlungu? Phahi, msiphokere tsona feza kula kpwa
atu, ela zilavyeni ili nyumba ya Mwenyezi Mlungu irekebishwe.”
8 Alavyadzi-sadaka akubali kukala asiphokere tsona feza kula kpwa atu.
Na wala asirekebishe myanya ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu.
9 Jehoyada wahala sanduku na achiombola tundu kpwenye
chifwinikoche, chisha wariika phephi na phatu pha kulavira sadaka
uphande wa kulume, mutu anaphoinjira ndani ya nyumba ya Mwenyezi
Mlungu. Nao alavyadzi-sadaka ariokala anarinda mryango, aika ndani ya
sanduku feza zosi zirizorehwa ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu.
10 Chila mara ariphoona kukala kuna feza nyinji ndani ya san-
duku, muandishi wa mfalume na mlavyadzi-sadaka mkpwulu ainjira na
kuolanga feza yosi iriyophahikana ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu
na kuzifunga mifukoni.
11 Ariphomala kuziolanga azilavya mikononi mwa atu arioimirira
kazi ya kurekebisha nyumba ya Mwenyezi Mlungu. Nyo aimirizi nao
kala achiaripha atu okala achirekebisha nyumba ya Mwenyezi Mlungu,
maseremala, mafundi ga kudzenga,
12 mafundi a kudzenga na mawe na atsongadzi a mawe. Tsona
zahumirwa kpwa kugula mbao na mawe ga kutsongbwa na kuriphira
garama zanjina zosi zokala zinahusiana na kurekebishira yo nyumba ya
Mwenyezi Mlungu.
13 Ela feza hizo taziyahumika kpwa kuriphira kazi za kutengeza
mabeseni ga feza, makasi ga kukata tambi za mishumaa, mabakuli,
magunda, wala kpwa miyo yanjina yoyosi ya zahabu au ya feza kahi ya
Nyumba ya Mwenyezi Mlungu.
14 Kpwa sababu hiyo, feza zosi zahewa ahendadzi-kazi ariozihumira
kurekebishira nyumba ya Mwenyezi Mlungu.
15 Aimirizi a kazi iyo akala aaminifu kabisa. Kpwa hivyo takuyakala na
lazima ya kualonda alavye isabu ya mahumizi ga feza.
16 Ela feza za sadaka za maripho ga kuusa makosa na za sadaka za kuusa
dambi taziyainjizwa ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu. Hizo zakala
ni za alavyadzi-sadaka.

12:4 12:4 Kutsama 30:11–16 **12:15 12:15** 2 Afalume 22:7 **12:16 12:16** Alawi 7:7

17 Wakati hinyo Hazaeli mfalume wa Aramu waambuka kpwendapiga
mudzi wa Gathi, na achiuhala mateka. Bada ya higo Hazaeli waelekeya
Jerusalemu ili aushambuliye.
18 Joashi mfalume wa Juda wahala vitu vyosi vyotengbwa ni afalume
ariomtanguliya kutawala Juda, Jehoshafati, Jehoramu na Ahaziya, na
achienjereza na vyakpwe vyokala vikatengbwa ni akaree, phamwenga na
zahabu yosi yokala kpwenye hazina ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu,
na ndani ya dzumba ra mfalume, achizihuma kpwa Hazaeli mfalume wa
Aramu. Naye Hazaeli achiuka Jerusalemu.
19 Mambo ganjina ga Joashi na gosi arigohenda gaandikpwa kpwenye
Chitabu cha Mambo ga Nyakati za Afalume a Juda.
20 Atumishie amuhendera njama na achimuolaga kpwenye nyumba ya
Milo kpwenye barabara iphiyayo Sila.
21 Ariompiga na kumuolaga ni atumishie, Jozakari mwana wa Shimeathi
na Jehozabadi mwana wa Shomeri. Halafu achimzika kpwenye vikura vya
afalume kpwenye mudzi wa Daudi. Naye Amaziya mwanawe watawala
badalaye.

13

Mfalume Jehoahazi wa Iziraeli

1 Mwaka wa mirongo miiri na tahu wa utawala wa mfalume Joashi
mwana wa Ahaziya mfalume wa Juda, Jehoahazi mwana wa Jehu waandza
kutawala Iziraeli, achitawala kula Samariya kpwa muda wa miaka kumi
na sabaa.
2 Wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu. Wahenda dambi sawa na
Jeroboamu mwana wa Nebati ambaye waahenda atu a Iziraeli amenye
dambini. Kayaricha kuhenda dambi hiro.
3 Mwenyezi Mlungu watsukirwa, achiahenda atu a Iziraeli ashindwe
kpwenye viha kano kpwa kano ni mfalume Hazaeli wa Aramu na
mwanawe Beni-Hadadi.
4 Jehoahazi wamvoya Mwenyezi Mlungu, naye Mwenyezi Mlungu
wamphundza, kpwa kukala waona vira mfalume wa Aramu arivyoagayisa
atu a Iziraeli.
5 Mwenyezi Mlungu achiapha Aiziraeli muokoli ambaye waakombola
kula kpwa Aaramu. Halafu atu a Iziraeli achikala na amani dza siku za
kpwandza.
6 Hata hivyo taayaricha dambi za mfalume Jeroboamu ambaye waa-
henda atu a Iziraeli amenye dambini, ela aenderera na dambi iyo na cho
chizuka cha Ashera chasala hiko Samariya.
7 Jehoahazi kayasarirwa ni anajeshi, ela wakala na anajeshi akuhumira
farasi mirongo mitsano, magari kumi ga kuvwehwa ni farasi na anajeshi
akunyendeka na magulu elufu kumi tu. Yakala hivyo kpwa sababu
mfalume wa Aramu kala akaangamiza makundi ga anajeshi a Iziraeli na
kugavyoga-vyoga photsi dza mavumbi.
8 Mambo ganjina ga Jehoahazi, gosi arigohenda na usujaawe gaandikpwa
kpwenye Chitabu cha Mambo ga Nyakati za Afalume a Iziraeli.
9 Jehoahazi wafwa na achizikpwa hiko Samariya, naye mwanawe Joashi
waikpwa mfalume badalaye.

Mfalume Jehoashi wa Iziraeli

10 Jehoashi mwana wa Jehoahazi waandza kutawala Iziraeli, mwaka wa
mirongo mihahu na sabaa wa utawala wa mfalume Joashi wa mudzi wa

Juda. Iye watawala kula Samariya na watawala muda wa miaka kumi na sita.
11 Jehoashi naye wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu. Kayaricha dambi zira za Jeroboamu mwana wa Nebati ambaye waahenda atu a Iziraeli amenye dambini, ela ye waenderera kuzihenda.
12 Mambo ganjina ga Jehoashi, gosi arigohenda na usujaawe kpwenye viha arivyopigana na mfalume Amaziya wa Juda, gaandikpwa kpwenye Chitabu cha Mambo ga Nyakati za Afalume a Iziraeli.
13 Jehoashi wafwa na achizikpwa kpwenye vikura vya afalume a Iziraeli hiko Samariya, naye mwanawe Jeroboamu achitawala badalaye.

Chifo cha Elisha

14 Nabii Elisha wagbwirwa ni ukongo ambao kala undamurya. Phaphi mfalume Jehoashi wa Iziraeli wakpwendamjambosa. Wamsengerera Elisha kuno anarira achiamba, “Baba, baba! Mkanizi wa Iziraeli, uwe u dza magari ga kuvwehwa ni farasi na aphirikie!”
15 Elisha achimuamba, “Hala uha na mivi!”
Naye achihala uha na mivi.
16 Elisha wamuambira mfalume wa Iziraeli, “Tonyola uha,” mfalume achiutonyola, na Elisha achiika mikonoye dzulu ya mikono ya mfalume.
17 Alafu achiamba, “Vugula dirisha ra uphande wa mlairo wa dzuwa,” achirivugula. Elisha achiamba, “Latsa,” naye achilatsa. Nabii achiamba, “Muvwi wa Mwenyezi Mlungu wa ushindi, muvwi ambao undaturya Aaramu. Uwe undapigana na Aaramu hiko Afeki hadi uaangamize tsetsetse.”
18 Halafu Elisha achimuamba, “Hala mivi yanjina,” Mfalume achiihala. Elisha achimuamba ye mfalume wa Iziraeli, “Latsa photsi.” Mfalume walatsa mivi photsi kano tahu, chisha achiricha.
19 Ye mutu wa Mlungu wareya sana, achimuambira mfalume, “Ungelatsa kano tsano au sita hivi, hipho ungeaangamiza Aaramu tsetsetse. Ela sambi undaashinda kano tahu tu.”
20 Elisha wafwa, naye achizikpwa.
Chila mwaka, makundi ga Amoabu kala gachedzapiga viha tsi ya Iziraeli.
21 Siku mwenga, wakati Aiziraeli anjinae kala anazika mutu, chikosi dza hicho chazembuka. Phahi hinyo Aiziraeli aritsupha rira lufu kpwenye mbira ya Elisha. Mara tu lufu hiro ririphoguta mifupha ya Elisha, hiye marehemu wafufuka na achiima.

Viha kahi ya Iziraeli na Aramu

22 Mfalume Hazaeli wa Aramu waagayisa sana atu a Iziraeli wakati wosi wa utawala wa Jehoahazi.
23 Ela Mwenyezi Mlungu waasononekera na achiaonera mbazi. Waatundza vinono kpwa sababu ya chilaganeche na Burahimu, Isaka na Jakobo. Kayaangamiza wala kuaricha hata chidide hadi rero.
24 Hazaeli mfalume wa Aramu ariphofwa, Beni-Hadadi mwanawe watawala badalaye.
25 Alafu mfalume Jehoashi mwana wa Jehoahazi wateka tsona kula kpwa Beni-Hadadi mwana wa Hazaeli hira midzi ambayo kala Beni-Hadadi akaihala wakati wa viha na Jehoahazi ise wa Jehoashi. Jehoashi wamturya Beni-Hadadi kano tahu na achiuyiza midzi ya Iziraeli.

13:14 13:14 2 Afalume 2:12

14

Mfalume Amaziya wa Juda
(2 Nyakati 25:1–24)

1 Mwaka wa phiri wa utawala wa Jehoashi mwana wa Jehoahazi
mfalume wa Iziraeli, Amaziya mwana wa Joashi mfalume wa Juda
waandza kutawala.
2 Wakala ana miaka mirongo miiri na mitsano ariphoandza kutawala,
naye watawala kula Jerusalemu kpwa muda wa miaka mirongo miiri na
tisiya. Nine waihwa Jehoadani, kula Jerusalemu.
3 Wahenda garigo sawa mbere za Mwenyezi Mlungu, ela kahendere dza
mkarewe Daudi. Iye wahenda mambo gosi dza vira ise Joashi.
4 Mwatu mwa dzulu mwa kulavira sadaka kpwenye myango
tamuyauswa na atu aenderera kulavya sadaka na kufukiza uvumba
mumo.
5 Amaziya ariphodziimarisha kpwenye ufalume, waaolaga atumishie
ariomuolaga mfalume, ambaye kala ni ise.
6 Ela tayaaolaga ana a aolagadzi kulengana na vira irivyoandikpwa
kpwenye chitabu cha Shariya ya Musa, Mwenyezi Mlungu walagiza
achiamba, “Avyazi taandaolagbwa kpwa sababu ya dambi za ana ao, wala
ana taandaolagbwa kpwa sababu ya dambi za avyazi ao, ela chila mutu
andaolagbwa kpwa dambize mwenye.”
7 Amaziya waaolaga Aedomu elufu kumi kpwenye Dete ra Munyu.
Wauhala kpwa nguvu mudzi wa Sela na kuwiiha Jokitheeli, na hivi ndivyo
unavyoihwa hadi rero.
8 Tsona Amaziya wahuma ajumbe kpwa Jehoashi mwana wa Jehoahazi,
mdzukulu wa Jehu, mfalume wa Iziraeli, achimuamba, “Ndzo, hupigane.”*
9 Ela Jehoashi mfalume wa Iziraeli wamuhumira Amaziya mfalume
wa Juda ujumbe uambao, “Siku mwenga chidzihi cha miya chiihwacho
mubaruti chiricho Lebanoni chahumira muhi wa muerezi urio Lebanoni
ujumbe kuamba, ‘Mulóze mwanangu, mwanao mchetu.’ Ela nyama wa
tsakani wa ko Lebanoni watsupira na phapho na achiuvyoga-vyoga nyo
mubaruti.
10 Sambi uwe ukaiturya Edomu, vino unadzikarya. Phahi, tosheka na
nyo ushindio na usale kpwako kaya, kpwa utu wani unadzitakira tabu za
kukuhenda ugbwe, uwe phamwenga na atuo a Juda?”
11 Ela Amaziya kayasikira, kpwa hivyo Jehoashi mfalume wa Iziraeli,
waphiya achendapigana naye. Iye na Amaziya mfalume wa Juda, akutana
uso kpwa uso, kpwenye viha ko Bethi-Shemeshi, ambayo kala i Juda.
12 Atu a Juda aturywa ni atu a Iziraeli hadi chila mmwenga achichim-
birira kpwakpwe kaya.
13 Na Jehoashi mfalume wa Iziraeli achimgbwira Amaziya mfalume wa
Juda, hiko Bethi-Shemeshi, achimuhala hadi Jerusalemu. Joashi wabomola
ukuta wa Jerusalemu kula ryango riihwaro Ryango ra Efuraimu hadi
ryango riihwaro Ryango ra Pembeni seemu ya ure wa kama mita magana
mairi.
14 Wahala zahabu yosi na feza yosi, na miyo yosi iriyokala ndani ya
nyumba ya Mwenyezi Mlungu na hazina ya nyumba ya chifalume. Piya
watsamiza atu kpwa lazima achiuya nao Samariya.

14:6 **14:6** Kumbukumbu 24:16 * **14:8** **14:8** Chieburania chinaamba, *Ndzo, hulolane uso kpwa uso.*

15 Mahendo ganjina gosi ga Jehoashi, usujaawe na viha arivyopigana na
mfalume Amaziya wa Juda gaandikpwa kpwenye Chitabu cha Mambo ga
Nyakati za Afalume a Iziraeli.
16 Jehoashi wafwa, na achizikpwa kpwenye vikura vya afalume a Iziraeli
hiko Samariya. Mwanawe, Jeroboamu watawala badalaye.

Chifo cha mfalume Amaziya wa Juda
(2 Nyakati 25:25–28)

17 Amaziya mwana wa Joashi mfalume wa Juda waishi miaka kumi
na mitsano bada ya kufwa Jehoashi mwana wa Jehoahazi mfalume wa
Iziraeli.
18 Mahendo ganjina ga Amaziya gaandikpwa kpwenye Chitabu cha
Mambo ga Nyakati za Afalume a Juda.
19 Atu ampangira Amaziya njama ya kumuolaga ko Jerusalemu. Wachim-
birira mudzi wa Lakishi, ela avihae achimuhumira atu ko Lakishi, nao
achendamuolagira kuko.
20 Lufure rauyizwa Jerusalemu kuno rikatsukulwa dzulu ya farasi na
achizikpwa vikurani pha akaree ko Mudzi wa Daudi.
21 Tsona atu osi a Juda amuhala Uziya† ariyekala na umuri wa miaka
kumi na sita, achimuhenda mfalume badala ya ise Amaziya.
22 Bada ya chifo cha ise, Uziya waudzenga luphya mudzi wa Elathi na
kuwuuyiza tsini ya utawala wa Juda.

Mfalume Jeroboamu wa phiri
wa Iziraeli

23 Jeroboamu mwana wa Jehoashi, mfalume wa Iziraeli, waandza
kutawala, mwaka wa kumi na tsano wa utawala wa Amaziya mwana wa
Joashi, mfalume wa Juda. Watawala kula Samariya na watawala kpwa
muda wa miaka mirongo mine na mwenga.
24 Wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu, kayaricha zira dambi zosi
za Jeroboamu mwana wa Nebati ambaye waahenda atu a Iziraeli amenye
dambini.
25 Wakombola tsi yosi yokala ya Iziraeli, kula phatu pha kumenyera
Hamathi hadi Bahari ya Munyu.‡ Hivi ndivyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu
wa Iziraeli arivyogomba kutsupira mtumishiwe Jona mwana wa Amitai,
nabii kula Gathi-Heferi.
26 Kpwa sababu Mwenyezi Mlungu waona vira Aiziraeli arivyogaya sana,
atumwa na hata atu huru, mana takuyakala na mutu yeyesi wa kuaterya.
27 Ela Mwenyezi Mlungu kayaamba kukala andaangamiza tsetsetse
Aiziraeli, auke tsini ya dzuwa, hipho waativya kpwa mkpwono wa
mfalume Jeroboamu wa phiri mwana wa Jehoashi.
28 Mambo ganjina ga Jeroboamu wa phiri, gosi arigohenda, viha arivy-
opigana kpwa usujaa, na vira arivyoikombola Damasikasi na Hamathi
ambazo pho mwandzo kala ni za Juda na kuzihenda mali ya Iziraeli, gosi
gaandikpwa kpwenye Chitabu cha Mambo ga Nyakati za Afalume a Iziraeli.
29 Jeroboamu wa phiri wafwa na achizikpwa kpwenye vikura vya
afalume a Iziraeli na mwanawe Zakariya achitawala badalaye.

15

Mfalume Uziya wa Juda
(2 Nyakati 26:1–23)

† **14:21 14:21** Uziya dzinare ranjina kala ni Azaria. **14:25 14:25** Jona 1:1 ‡ **14:25 14:25** Bahari ya Munyu piya kala nkuihwa *Bahari ya Araba.*

1 Kpwenye mwaka wa mirongo miiri na sabaa wa utawala wa Jeroboamu
mfalume wa Iziraeli, Uziya mwana wa Amaziya, mfalume wa Juda,
waandza kutawala.
2 Kala ana miaka kumi na sita ariphoandza kutawala na achitawala
miaka mirongo mitsano na miiri ko Jerusalemu. Nine kala aihwa Jekoliya,
kula Jerusalemu.
3 Naye wahenda garigo sawa mbere za Mwenyezi Mlungu dza vira ise
Amaziya arivyohenda.
4 Hata hivyo, mwatu mwa dzulu mwa kulavira sadaka kpwenye myango
tamuyabanangbwa, na atu aenderera kulavya sadaka na kufukiza uvumba
mumo.
5 Mwenyezi Mlungu wamtiya mfalume Uziya mahana hadi kufwakpwe.
Mfalume Uziya waishi nyumba ya macheye na mwanawe Jothamu
achikala muimirizi wa yo nyumba ya chifalume, na achitawala atu a yo
tsi.
6 Phahi mambo gosi ga Uziya na gosi arigohenda gaandikpwa kpwenye
Chitabu cha Nyakati za afalume a Juda.
7 Uziya wafwa na achizikpwa vikurani pha akaree, kpwenye mudzi wa
Daudi, na mwanawe Jothamu, achitawala badalaye.

Mfalume Zakariya wa Iziraeli

8 Zakariya mwana wa Jeroboamu wa phiri, waandza kutawala Iziraeli
mwaka wa mirongo mihahu na nane wa utawala wa Uziya mfalume wa
Juda. Watawala kpwa muda wa miezi sita kula Samariya.
9 Naye, wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu dza akaree, kayaricha
dambi zira za Jeroboamu mwana wa Nebati ambaye waahenda atu a
Iziraeli amenye dambini.
10 Shalumu mwana wa Jabeshi wampangira njama, achimpiga mbere za
atu hata achimuolaga, chisha achitawala badalaye.
11 Mahendo ganjina gosi ga Zakariya gaandikpwa kpwenye Chitabu cha
Mambo ga Nyakati za Afalume a Iziraeli.
12 Phahi dzambo hiro rakala ni ahadi ya Mwenyezi Mlungu ariyomupha
mfalume Jehu. Iye wamuamba, “Chivyazicho chindatawala Iziraeli hadi
chivyazi cha ne.” Na ichikala hivyo.
13 Shalumu mwana wa Jabeshi waandza kutawala Iziraeli mwaka wa
mirongo mihahu na tisiya wa utawala wa mfalume Uziya wa Juda na
watawala kula Samariya kpwa muda wa mwezi mmwenga.
14 Menahemu mwana wa Gadi wala Tirisa kuphiya Samariya, na hiko
wampiga Shalumu mwana wa Jabeshi achimuolaga, chisha achitawala
badalaye.
15 Mahendo ganjina gosi ga Shalumu na njamaye ya uasi, gaandikpwa
kpwenye Chitabu cha Mambo ga Nyakati za Afalume a Iziraeli.
16 Menahemu wabomola kabisa mudzi wa Tifusa kuandzira Tirisa
na kuaangamiza enyezie phamwenga na tsi yosi iriyouzunguluka kpwa
sababu taayamvugurira ryango. Wahala vitu na achiahula ndani za achetu
a mimba ariokala himo.

Mfalume Menahemu wa Iziraeli

17 Menahemu mwana wa Gadi waandza kutawala Iziraeli mwaka wa
mirongo mihahu na tisiya wa utawala wa mfalume Uziya wa Juda.
Menahemu watawala kula Samariya kpwa muda wa miaka kumi.

15:7 **15:7** Isaya 6:1 **15:12** **15:12** 2 Afalume 10:30

18 Wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu. Kayaricha mai ga
Jeroboamu mwana wa Nebati, ambaye waahenda atu a Iziraeli amenye
dambini.
19 Phahi, Puli mfalume wa Ashuru washambuliya tsi ya Iziraeli, naye
Menahemu achimupha kilo elufu mirongo mihahu na ne za feza ili
amterye kuimarisha mamlakage dzulu ya tsi ya Iziraeli.
20 Menahemu waphaha feza iyo kpwa kualazimisha matajiri a Iziraeli
kulavya mtsango wa vipande mirongo mitsano vya feza chila mmwenga.
Phahi mfalume wa Ashuru kayakala Iziraeli, wauya kpwakpwe.
21 Mambo ganjina ga Menahemu na gosi arigohenda gaandikpwa
kpwenye Chitabu cha Mambo ga Nyakati za Afalume a Iziraeli.
22 Menahemu wafwa, naye mwanawe Pekahia achitawala badalaye.

Mfalume Pekahia wa Iziraeli

23 Pekahia mwana wa Menahemu waandza kutawala Iziraeli mwaka
wa mirongo mitsano wa utawala wa mfalume Uziya wa Juda. Pekahia
watawala kula Samariya kpwa muda wa miaka miiri.
24 Wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu, kayaricha dambi za
Jeroboamu mwana wa Nebati ambaye waahenda atu a Iziraeli amenye
dambini.
25 Peka mwana wa Remaliya, yekala mkpwulu wa jeshi ra Pekahia,
waungana na atu mirongo mitsano kula Giliadi achimpangira njama na
achimuolaga Pekahia phamwenga na Arigobu na Ariye ndani ya ngome ya
nyumba ya mfalume ko Samariya. Naye Peka achikala mfalume badalaye.
26 Mambo ganjina ga Pekahia na gosi arigohenda gaandikpwa kpwenye
Chitabu cha Mambo ga Nyakati za Afalume a Iziraeli.

Mfalume Peka wa Iziraeli

27 Peka mwana wa Remaliya waandza kutawala Iziraeli mwaka wa
mirongo mitsano na mbiri wa utawala wa mfalume Uziya wa Juda. Iye
watawala kula Samariya kpwa muda wa miaka mirongo miiri.
28 Wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu, kayaricha dambi za
Jeroboamu mwana wa Nebati ambaye waahenda atu a Iziraeli amenye
dambini.
29 Wakati wa utawala wa Peka mfalume wa Iziraeli, Tigilathi-Pileseri,
mfalume wa Ashuru, wateka midzi ya Ijoni, Abeli-Bethi-Maaka, Janoa,
Kedeshi na Hazori, phamwenga na tsi za Giliadi, Galilaya na Nafutali na
kuatsamiza enyezie kuaphirika Ashuru.
30 Mwaka wa mirongo miiri wa utawala wa Jothamu mwana wa Uziya
mfalume wa Juda, Hoshea mwana wa Ela wapanga njama kumuasi Peka
mwana wa Remaliya achimuolaga, chisha achitawala badalaye.
31 Mambo ganjina ga Peka na gosi arigohenda gaandikpwa kpwenye
Chitabu cha Mambo ga Nyakati za Afalume a Iziraeli.

Mfalume Jothamu wa Juda
(2 Nyakati 27:1–9)

32 Jothamu mwana wa Uziya, mfalume wa Juda, waandza kutawala Juda
mwaka wa phiri wa utawala wa Peka mwana wa Remaliya mfalume wa
Iziraeli.
33 Jothamu kala ana miaka mirongo miiri na mitsano ariphokala
mfalume wa Juda naye watawala kpwa miaka kumi na sita ko Jerusalemu.
Nine kala anaihwa Jerusha, mwana mchetu wa Sadoki.
34 Jothamu wahenda garigo sawa mbere za Mwenyezi Mlungu dza vira
ise Uziya arivyohenda.

35 Hata hivyo, mwatu mwa dzulu mwa kulavira sadaka milungu ya
handzo tamuyabanangbwa, na atu aenderera kulavya sadaka na kufukiza
uvumba mumo. Jothamu ndiye yedzenga ryango ra dzulu ra nyumba ya
Mwenyezi Mlungu.
36 Mambo ganjina ga Jothamu na gosi arigohenda, gaandikpwa kpwenye
chitabu cha mahendo ga afalume a Juda.
37 Wakati wa utawala wa Jothamu, Mwenyezi Mlungu waandza
kumhuma mfalume Resini wa Aramu na mfalume Peka wa Iziraeli, mwana
wa Remaliya, kushambuliya tsi ya Juda.
38 Jothamu wafwa na achizikpwa vikurani pha akaree ko mudzi wa
Daudi. Mwanawe Ahazi achitawala badalaye.

16

Mfalume Ahazi wa Juda
(2 Nyakati 28:1–27)

1 Ahazi mwana wa Jothamu, mfalume wa Juda, waandza kutawala
mwaka wa kumi na sabaa wa utawala wa Peka mwana wa Remaliya,
mfalume wa Iziraeli.
2 Ahazi kala ana miaka mirongo miiri ariphoandza kutawala naye
watawala miaka kumi na sita ko Jerusalemu. Kayahenda garigo sawa
mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlunguwe, dza arivyohenda mkarewe Daudi,
3 ela walunga njira za afalume a Iziraeli, na hata achimlavya mwanawe
wa chilume dza sadaka ya kuochwa, sawa na njira za kutsukiza za mataifa
ganjina ambago Mwenyezi Mlungu wagazola mbere za atu a Iziraeli.
4 Ahazi walavya sadaka na kufukiza uvumba mo mwatu mwa dzulu mwa
kulavira sadaka, kpwenye vidzango na tsini ya chila muhi mkpwulu.
5 Chisha, Resini mfalume wa Aramu na Peka mwana wa Remaliya
mfalume wa Iziraeli akpwedzapiga viha Jerusalemu, nao amzunguluka
Ahazi, ela taayaweza kumturya.
6 Wakati hinyo, Resini mfalume wa Aramu* waauyizira Aaramu† mudzi
wa Elathi na achiazoresa atu a Juda. Nao Aedomu ainjira Elathi ambako
anaishi hata rero.
7 Phahi Ahazi wahuma atu kpwa mfalume Tigilathi-Pileseri wa Ashuru
kpwendamuamba, “Mino ni mtumishio tsona mwanao. Ambuka wedze
unitivye kula kpwa mfalume wa Aramu na wa Iziraeli, ambao ananisham-
buliya.”
8 Ahazi wahala feza na zahabu zokala ndani ya nyumba ya Mwenyezi
Mlungu na hazina yokala kpwenye nyumba ya mfalume na kumphirikira
dza zawadi mfalume wa Ashuru.
9 Tigilathi-Pileseri, mfalume wa Ashuru wamphundza Ahazi, achen-
daushambuliya mudzi wa Damasikasi na kuuteka. Achimuolaga mfalume
Resini na achiahala atu mateka hadi Kiri.
10 Mfalume Ahazi ariphophiya Damasikasi kukutana na mfalume
Tigilathi-Pileseri wa Ashuru, waona phatu pha kulavira sadaka hiko
Damasikasi. Phahi, wamuhumira mlavyadzi-sadaka Uriya mfwano kamili
na mchoro wa phatu hipho pha kulavira sadaka.
11 Uriya wadzenga phatu pha kulavira sadaka kulengana na malagizo
gosi ambago mfalume Ahazi walagiza kula Damasikasi, na achimala
kuphadzenga kabila mfalume Ahazi kuuya kula Damasikasi.

16:3 **16:3** Kumbukumbu 12:31 **16:5** **16:5** Isaya 7:1 * **16:6** **16:6** ***Aramu*** tafusiri zanjina zinaamba *Edomu.* † **16:6** **16:6** Tafusiri zanjina zinaamba *Aedomu.*

12 Ahazi ariphouya kula Damasikasi, wakpwendaona hipho phatu pha
kulavira sadaka, alafu mfalume waphasengerera pho phatu pha kulavira
sadaka na achilavya sadaka dzuluze.
13 Walavya sadakaye ya kuochwa, ya mtsere, na ya chinwadzi,
achitimvya-timvya milatso ya sadaka ya amani dzulu ya phatu pha
kulavira sadaka.
14 Phatu pha kulavira sadaka pha shaba ambapho phatengbwa kpwa
ajili ya Mwenyezi Mlungu, waphausa kula mbere za nyumba ya kuvoya
Mlungu, kula nafwasiye kahi-kahi ya phatuphe pha kulavira sadaka
na nyumba ya Mwenyezi Mlungu, achiphaika uphande wa vurini mwa
phatuphe pha kulavira sadaka.
15 Tsona mfalume Ahazi wamlagiza mlavyadzi-sadaka Uriya
achimuamba, “Humira hipha phatu phangu phakulu pha kulavira sadaka
kpwa kuochera sadaka za ligundzu na sadaka za unga za dziloni, sadaka
za kuochwa, sadaka za unga za mfalume na za atu osi na sadaka za
chinwadzi chizorehwa ni atu. Unyunyize milatso ya nyama osi a kuocha
ambao andalaviwa sadaka. Ela phara phatu pha kulavira sadaka pha
shaba ndaphahumira mimi kpwa kuuzira mashauri kula kpwa Mlungu.”
16 Naye mlavyadzi-sadaka Uriya wahenda higa gosi, sawa na mfalume
Ahazi arivyolagiza.
17 Mfalume Ahazi wakata vira viguzo vyoimisirwa birika, achiriusa kula
dzulu ya hara ndzau kumi na airi a shaba na kuriika dzulu ya msingi wa
mawe.
18 Na ukumbi uriohumirwa Siku ya kuoya uriodzengbwa ndani ya iyo
nyumba, phamwenga na mryango wa kumenyera mfalume okala kondze,
wavitsamiza kula kpwa yo nyumba ya Mwenyezi Mlungu, ili kumuhamira
mfalume wa Ashuru.
19 Mahendo ganjina gosi ga Ahazi gaandikpwa kpwenye chitabu cha
mahendo ga afalume a Juda.
20 Ahazi wafwa na achizikpwa phamwenga na akaree kpwenye mudzi
wa Daudi, naye mwanawe Hezekiya achikala mfalume badalaye.

17

Mfalume Hoshea wa Iziraeli

1 Hoshea mwana wa Ela waandza kutawala Iziraeli mwaka wa kumi na
mbiri wa utawala wa mfalume Ahazi wa Juda, na watawala kula Samariya
kpwa muda wa miaka tisiya.
2 Wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu dzagbwe siyo dza afalume
a Iziraeli ariomtanguliya.
3 Mfalume Shalimanesa wa Ashuru wakpwendamvamia, naye Hoshea
achidziika tsini ya utawala wa mfalume wa Ashuru na achimripha kodi.
4 Ela wakati mmwenga mfalume wa Ashuru waona uasi wa Hoshea.
Mana Hoshea wahuma ajumbe kpwa mfalume So wa Misiri kpwendavoya
msada, na chisha achiricha kuripha hira kodi ya chila mwaka kpwa
mfalume Shalimanesa wa Ashuru. Shalimanesa ariphoona hivi wamfunga
Hoshea na achimtiya jela.

Kushindwa kpwa Samariya

5 Tsona mfalume wa Ashuru washambuliya tsi ndzima na kuufikira
mudzi wa Samariya na achiuzangira kpwa muda wa miaka mihahu.

16:14 **16:14** Kutsama 27:1–2; 2 Nyakati 4:1 **16:17** **16:17** 1 Afalume 7:23–39; 2 Nyakati 4:2–6
16:20 **16:20** Isaya 14:28

6 Mwaka wa tisiya wa utawala wa Hoshea, mfalume wa Ashuru wauteka
mudzi wa Samariya na achiatsamiza atu a Iziraeli hadi Ashuru. Diba
mwenga wariika mudzi wa Hala, ranjina achiriika kanda-kanda ya muho
Habori urio mudzi uihwao Gozani na ranjina achiriika kpwenye midzi ya
Amedi.
7 Higa gosi gahendeka kpwa sababu atu a Iziraeli kala akamuhendera
dambi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao, ambaye waatuluza kula tsi ya
Misiri, na achiativya kula mikononi mwa Farao, mfalume wa Misiri. Aho
amricha achiabudu milungu yanjina,
8 na kulunga mila za mataifa ganjina ambago Mwenyezi Mlungu waga-
zola wakati Aiziraeli ariphokala anainjira, na kulunga mila zoandzishwa
ni Afalume.
9 Atu a Iziraeli ahenda chisiri mambo gasigokala manono mbere
za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao. Adzenga mwatu mwa dzulu
mwakuabudu milungu ya handzo kpwenye chila mudzi, kuandzira mudzi
mdide wenye mnara wa arindzi hadi midzi mikulu yenye ngome.
10 Dzulu ya chila chidzango na tsini ya chila muhi wenye makodza maitsi,
adzenga nguzo za mawe na vizuka vya Ashera,
11 na achifukiza uvumba kpwenye mwatu mosi mwa dzulu mwa
kuabudu na kulavira sadaka milungu ya handzo kpwa kulunga mila
za mataifa ganjina ambago gazoreswa ni Mwenyezi Mlungu mbere zao.
Amreyeza Mwenyezi Mlungu na mahendo gao mai,
12 na achihumikira vizuka ambavyo Mwenyezi Mlungu kala akaakahaza
achiaambira, “Msihende dzambo hiri.”
13 Dzagbwe Mwenyezi Mlungu wahuma manabii na aonadzi a mambo
kukanya tsi ya Iziraeli na ya Juda achiamba, “Richani njira zenu mbii
mlunge malagizo gangu na masharuti gangu kulengana na shariya
nirizoapha akare enu, na ambazo nakuphani mwimwi kutsupira atumishi
angu manabii.”
14 Ela nyo taayalunga, akala a likani dza akare aho ambao taayamuamini
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao.
15 Anema masharutige, na chilagane arichoika na akare aho na maonyo
arigo aonya, achiabudu vizuka visivyokala na mana hata aho enye achikala
taana mana tsona. Alunga mila za mataifa ganjina garigoazunguluka
ambago Mwenyezi Mlungu walagiza kukala asigalunge mfwano wao.
16 Arema malagizo gosi ga Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao. Atengeza
vizuka vya milungu ya ana ng’ombe airi a madini ga kuyayushwa,
achitengeza vizuka vya Ashera, achiabudu vitu vyosi virivyo mlunguni na
achimuhumikira Baali.
17 Alavya ana aho a chilume na a chichetu kukala sadaka ya kuochwa
kpwa milungu ya handzo, apiga mburuga na achiloga. Adzilavya tsetsetse
kuhenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu, achimreyeza sana.
18 Phahi, Mwenyezi Mlungu watsukizwa sana ni atu a Iziraeli na
achiatsamiza kure na iye, kayasaza mutu yeyesi isiphokala mbari ya Juda
macheye.
19 Na hata atu a Juda nao taayalunga malagizo ga Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wao ela alunga mila zorehwa ni atu a Iziraeli.
20 Naye Mwenyezi Mlungu achiakahala Aiziraeli osi, achiagayisa na
kuaricha kpwenye mikono ya atu a kuateka hadi achiazoresa kamare kula
phakpwe matsoni.

17:10 **17:10** 1 Afalume 14:23 **17:16** **17:16** 1 Afalume 12:28 **17:17** **17:17** Kumbukumbu 18:10

21 Bada ya Mwenyezi Mlungu kuatenganisha Iziraeli kula nyumba ya
Daudi amuika Jeroboamu mwana wa Nebati kukala mfalume. Naye
Jeroboamu waahenda atu a Iziraeli ariche Mwenyezi Mlungu na kuhenda
dambi kulu sana.
22 Aiziraeli ahenda dambi zosi Jeroboamu arizohenda. Taayaziricha
23 hadi mwishowe Mwenyezi Mlungu achiazoresa kula phakpwe mat-
soni, dza vyo arivyokala akaamba kutsupira atumishie osi, manabii. Kpwa
hivyo atu a Iziraeli atsamizwa kula kpwa tsi yao enye hadi tsi ya Ashuru
ambako anasagala hata rero.

Ajeni anahewa makalo hiko Iziraeli

24 Tsona mfalume wa Ashuru wareha atu kula Babeli, Kutha, Ava,
Hamathi na Sefarivaimu na kuaika midzi ya Samariya phatu pha atu a
Iziraeli ariotsamizwa. Aihala midzi iyo na achikala himo.
25 Phahi ariphoandza kukala himo, taayamuogopha Mwenyezi Mlungu,
kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu wahuma simba kahi yao, na atu anjina
achiolagbwa.
26 Halafu atu amuambira mfalume wa Ashuru, “Mataifa ganjina uri-
gogahala na kugaika midzi ya Samariya tagamanya shariya za Mlungu wa
tsi hiyo, pho ndipholola, Mlungu hiye wahuma simba ambao anaaolaga,
manage taamanya shariya za Mlungu wa tsi hiyo.”
27 Ndipho mfalume wa Ashuru achiamuru hivi, “Uyizani mlavyadzi-
sadaka mmwenga kahi ya hara hurioareha kula hiko, naaphiye akakale
hiko ili aafundze atu shariya ya Mlungu wa tsi hiyo.”
28 Hipho, mmwenga wa alavyadzi-sadaka ariokala akatsamizwa kula
Samariya waphiya na achendakala Betheli, achiafundza atu vira ilond-
wavyo kumuogopha Mwenyezi Mlungu.
29 Ela chila taifa bado adzitengezera milungu yao na kuyiika mwatu mwa
dzulu mwa kuabudu ambamo atu a Samariya kala akatengeza, chila taifa
rakala na mwatumwe kpwenye mudzi arimoishi.
30 Atu a Babeli atengeza chizuka cha Sukothi-Benothi, atu a Kutha
achitengeza chizuka cha Nerigali na atu a Hamathi achitengeza chizuka
cha Ashima,
31 atu a Ava achitengeza vizuka vya Nibuhazi na vya Taritaki na
Asefarivaimu alavya ana aho kukala sadaka za kuochwa kpwa milungu
yao Adirameleki na Anameleki.
32 Kpwa hivyo atu hinya amuogopha Mwenyezi Mlungu. Ela piya
atsambula kula kahi yao atu a chila aina, achiahenda alavyadzi-sadaka,
ahumike mwatu mwa dzulu mwa kuabudu kpwa ajili yao.
33 Hivyo amuogopha Mwenyezi Mlungu, ela piya achihumikira milungu
yao, sawa-sawa na kawaida za mataifa ganjina arikola.
34 Hata vivi anahenda dza viratu arivyohenda pho kare. Taamuogopha
Mwenyezi Mlungu, wala taalunga masharuti, malagizo, wala shariya
ambazo iye Mwenyezi Mlungu waalagiza ana a Jakobo ambaye wamupha
dzina ra Iziraeli.
35 Mwenyezi Mlungu kala akahenda chilagane nao na achialagiza achi-
amba, “Msiabudu milungu yanjina, wala msizame mbereze, msiihumikire
wala musiilavire sadaka.
36 Mundaniabudu mimi Mwenyezi Mlungu, ambaye nákutuluzani Misiri
kpwa uwezo na nguvu nyinji. Mundazama mbere zangu mimi na
kunilavira sadaka.

17:34 17:34 Mwandzo 32:28; 35:10 **17:35 17:35** Kutsama 20:5; Kumbukumbu 5:9 **17:36 17:36** Kumbukumbu 6:13

37 Wakati wosi mundatii masharuti, malagizo, na shariya ambazo
náandika kpwa ajili yenu, siku zosi mundakala aangalifu kpwa kuzihenda.
Msiabudu milungu yanjina,
38 wala msiyale chilagane nrichoika namwi, msiogophe milungu yanjina,
ela
39 mundaniogopha mimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, nami
ndakuokolani kula kpwa mikono ya maadui genu gosi.”
40 Ela atu hinyo taayaphundza, nyo aenderera kuhenda dza vyo
arivyokala achihenda hangu kare.
41 Phahi mataifa higa gamuogopha Mwenyezi Mlungu ela piya ahumikira
vizuka vyao vya kutsongbwa aho na ana aho na ana a ana aho na
anaenderera kuhenda vivyo hivyo dza akare aho arivyohenda hadi rero.

18

Mfalume Hezekiya wa Juda
(2 Nyakati 29:1–3; 31:1)

1 Hezekiya mwana wa Ahazi, mfalume wa Juda, waandza kutawala
mwaka wa hahu wa utawala wa Hoshea mwana wa Ela, mfalume wa
Iziraeli.
2 Wakati anaandza kutawala, kala ana miaka mirongo miiri na mitsano,
naye watawala kpwa muda wa miaka mirongo miiri na tisiya ko
Jerusalemu. Nine kala ni Abi mwana mchetu wa Zakariya.
3 Hezekiya wahenda garigo sawa mbere za Mwenyezi Mlungu, dza vyo
arivyohenda mkarewe Daudi.
4 Wabananga mwatu mosi mwa dzulu mwa kuabudu na kuvundza-
vundza nguzo na kukata chizuka cha Ashera. Piya wavundza-vundza
nyoka ya shaba yotengezwa ni Musa, yoihwa Nehushitani. Mana kufikira
wakati uho, atu a Iziraeli kala achiifukizira uvumba.
5 Hezekiya wamwadamira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli.
Taphana ariyekala dza iye kahi ya Afalume a Juda ariomlungira au
ariomtanguliya.
6 Iye wagbwirana na Mwenyezi Mlungu, kayaricha kumlunga, ela
wagbwira malagizo ambago Mwenyezi Mlungu wamupha Musa.
7 Phahi, Mwenyezi Mlungu wakala phamwenga naye, chila arikophiya
waongokerwa. Wamuasi mfalume wa Ashuru na achikahala kumuhu-
mikira.
8 Waapiga Afilisti hadi mudzi wa Gaza na tsi iriyouzunguluka, kuandzira
mudzi mdide urio na mnara wa arindzi hadi mudzi mkpwulu wenye
ngome.
9 Mwaka wa ne wa utawala wa Hezekiya, ambao kala ni mwaka wa sabaa
wa utawala wa Hoshea mwana wa Ela, mfalume wa Iziraeli, Shalimanesa
mfalume wa Ashuru wakpwedza chinyume cha mudzi wa Samariya na
achiuzangira.
10 Mwisho wa mwaka wa hahu Aashuru auteka mudzi wa Samariya.
Yakala ni mwaka wa sita wa utawala wa Hezekiya na mwaka wa tisiya wa
utawala wa Hoshea mfalume wa Iziraeli.
11 Mfalume wa Ashuru wahala atu a Iziraeli achiatsamiza hadi Ashuru.
Diba mwenga wariika mudzi wa Hala, ranjina achiriika kanda-kanda ya
muho Habori urio mudzi uihwao Gozani na ranjina kpwenye midzi ya
Amedi.

18:4 18:4 Isabu 21:9

12 Yakala hivyo kpwa sababu Aiziraeli taayaphundza sauti ya Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wao, ela avundza chilaganeche, na gosi ambago Musa,
mtumishi wa Mwenyezi Mlungu, walagiza. Taayagaphundza wala kuga-
henda.

Senakeribu anavamia Juda
(2 Nyakati 32:1–19; Isaya 36:1–22)

13 Mwaka wa kumi na ne, wa utawala wa mfalume Hezekiya, mfalume
Senakeribu wa Ashuru washambuliya midzi yosi ya Juda yenye ngome na
achiiteka.
14 Hezekiya wahuma ujumbe kpwa Senakeribu hiko Lakishi achimuam-
bira, "Nkahenda makosa. Nricha, uya kpwako, nami ndakupha chochosi
unacholonda." Naye mfalume wa Ashuru walagiza Hezekiya amrehere
kilo elufu kumi za feza na kilo elufu mwenga ya zahabu.
15 Hezekiya wamuhumira feza yosi yokala ndani ya nyumba ya
Mwenyezi Mlungu na yokala kpwa hazina za nyumba ya mfalume.
16 Piya wausa zahabu kula kpwenye miryango ya Nyumba ya kuvoya
Mlungu ya Mwenyezi Mlungu na zahabu ambayo ye mwenye wayiika
kpwenye miryango na miimo ya miryango achimupha mfalume wa
Ashuru.
17 Chisha mfalume wa Ashuru wamuhuma jemedariwe, mkpwulu wa
matowashi na mkpwuluwe wa jeshi,* na jeshi kulu kula Lakishi kuphiya
kpwa mfalume Hezekiya hiko Jerusalemu. Aambuka hadi achifika
Jerusalemu. Nao ariphofika, ainjira na achiima phephi na mfumbi wa
mtsara okala uphande wa dzulu wa njira kulu iphiyayo chiwanja cha mfuli
wa nguwo.
18 Ariphomuiha mfalume, yetuluka kpwedzaphundza ni Eliakimu
mwana wa Hilikiya ambaye kala ni muimirizi wa nyumba ya mfalume,
muandishi Shebuna na Joa mwana wa Asafu, muiki wa vitabu vya
kumbukumbu.
19 Ye mkpwulu wa jeshi achiaambira, "Muambireni Hezekiya kukala,
Mfalume mkpwulu wa Ashuru ana kuuza hivi, 'Ukakuluphira utu wani?
20 Unafikiriya kukala maneno mahuphu ndigo marifwa na nguvu
kpwenye viha? Ukamkuluphira ani we hata unaniasi?
21 Namanya ukakuluphira Misiri, iyo ni dza mridza wa nyasi
uchiovundzika. Utu ambao undamdunga mkpwono yeyesi ndiyeuje-
jemera. Hivyo ndivyo arivyo Farao mfalume wa Misiri kpwa osi
anaomkuluphira.'
22 Ela hata kama mundaniambira, 'Hunamkuluphira Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wehu,' nami ndakuuzani, 'Dze siye hiye ambaye Hezekiya
wabananga mwatumwe mosi mwa dzulu mwa kuabudu na kulavya sadaka
na kuambira atu a Juda na Jerusalemu, "Abuduni mbere za phatu pha
kulavira sadaka phapha Jerusalemu?" '
23 Ndzo upatane na bwana wangu, mfalume wa Ashuru, nami ndakupha
farasi elufu mbiri napho undaweza kuphaha aphirikie.
24 Kundaweza kuturya hata ofisaa wa tsini wa bwana wangu, hata
ukaikuluphira Misiri kpwa magari ga kuvwehwa ni farasi na aphirikie.
25 Zaidi ya gosi nakuamba, mino sikadzireha mwenye kpwedzapigana
ili hino tsi niiangamize, Mwenyezi Mlungu ndiye ariyeniamba, 'Ambuka
ukaishambuliye hira tsi na uiangamize.' "

---

* **18:17 18:17** Chieburania chinaamba *wahuma Taritani, na Rabisarisi, na Rabishake.*

26 Ndipho Eliakimu, Shebuna na Joa achimuamba yuya mkpwulu wa
jeshi, “Swino atumishio hunaelewa Chiaramu vinono, kpwa hivyo gomba
naswi Chiaramu usigombe Chieburania, mana nyo atu ario pho dzulu ya
ukuta anasikira.”
27 Ela yuya mkpwulu wa jeshi achiambira, “Pho kpwani mino nkala-
gizwa ni tajiri wangu maneno higa nkuambireni mwimwi na mkpwulu
wenu bahi? Maneno higa ni mgamanye mwimwi phamwenga na hinyo
asegereo ukutani. Aho piya a mashakani phamwenga namwi, andarya
mavi gao na kunwa mikodzo yao dza mwimwi.”
28 Tsona ye mkpwulu wa jeshi waunuka, achikota kululu kpwa Chiebura-
nia achiamba, “Sikirani neno ra mfalume mkpwulu, mfalume wa Ashuru!
29 Ye mfalume anaamba, ‘Msikubali Hezekiya akuchengeni, kpwa sababu
kandaweza kukutivyani kula mwangu mikononi.
30 Msikubali Hezekiya akuhendeni mumkuluphire Mwenyezi Mlungu
kpwa kuamba: Hakika Mwenyezi Mlungu andahutivya, mudzi huno
taundatiywa mikononi mwa mfalume wa Ashuru.’
31 Musimusikize Hezekiya, mana mfalume wa Ashuru anaamba,
‘Patanani nami na mdzilavye kpwangu. Hipho ndipho chila mmwenga
wenu andaweza kurya matunda ga mzabibuwe na matunda ga mtiniwe,
na kunwa madzi ga chisimache mwenye,
32 hadi ndiphokpwedza atsamiza niaphirike tsi ambayo i dza yo yenu, tsi
yenye mtsere na uchi wa zabibu, tsi yenye chakurya na minda ya mizabibu,
tsi yenye mizaituni na asali, ili mkale moyo, msifwe. Na musimusikize
Hezekiya anaphokuchengani kuamba: Mwenyezi Mlungu andahuokola.’
33 Kuna yeyesi kahi ya milungu ya mataifa ganjina ariyeokola tsiiye kula
mikononi mwa mfalume wa Ashuru?
34 Iphaphi yo milungu ya Hamathi na Aripadi? Iphaphi yo milungu
ya Sefarivaimu, Hena na Iva? Dze, yaokola Samariya kula mikononi
mwangu?
35 Kahi ya milungu yosi ya tsi, ni milungu iphi iriyoweza kuokola
tsi yao kula mikononi mwangu, hadi Mwenyezi Mlungu aweze kuiokola
Jerusalemu kula mikononi mwangu?”
36 Ela atu anyamala zii, mana kala akalagizwa ni mfalume Hezekiya
asimjibu rorosi.
37 Phahi, Eliakimu mwana wa Hilikiya ariyekala muimirizi wa nyumba
ya mfalume, na Shebuna yekala muandishi wa mfalume na Joa mwana
wa Asafu, muiki wa kumbukumbu, aphiya kpwa Hezekiya kuno akakp-
wanyula nguwo zao, achimsemurira maneno ga yuya mkulu wa jeshi.

19

Mfalume anavoya mashauri kpwa Isaya
(Isaya 37:1–7)

1 Mfalume Hezekiya ariphosikira mambo gago, wakpwanyula nguwoze,
achivwala gunia, achiinjira ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu.
2 Naye achimuhuma Eliakimu, yekala muimirizi wa dzumba ra mfalume,
muandishi Shebuna na alavyadzi-sadaka avyere aphiye kpwa nabii Isaya
mwana wa Amozi, kuno akavwala magunia.
3 Nao ariphofika kpwa Isaya achimuamba, “Hezekiya anaamba hivi,
‘Rero ni siku ya sonono, ya kudemurirwa na ya kuberwa. Swino hukakala
dza mchetu alondaye kudzivugula, ela kana mkpwotse wa kupiga mbavu.

4 Chahi Mwenyezi Mlungu, Mlunguo, wasikira maneno gosi ga mkpwulu
wa jeshi ambaye wahumwa ni bwanawe mfalume wa Ashuru, kumkufuru
Mlungu ariye moyo, naye Mwenyezi Mlungu, Mlunguo andamdemurira
kpwa ajili ya maneno achigosikira. Voyera nyo ariosala.' "
5 Hara atumishi a mfalume Hezekiya ariphofika kpwa Isaya,
6 Isaya waambira, "Muambireni bwana wenu, kukala Mwenyezi Mlungu
anaamba hivi, 'Usiogophe kpwa sababu ya maneno chigosikira, ambago
atumishi a mfalume wa Ashuru akanilaphiza nago.
7 Nindamtiya roho ya wasiwasi naye andasikira ndziyendziye na auye
kpwao. Chisha ndamuhenda akaolagbwe kuko na upanga.' "

Chitisho chanjina cha Aashuru
(Isaya 37:8–20)

8 Phahi yuya mkpwulu wa jeshi ra Ashuru ariphosikira kukala
mfalumewe akauka Lakishi, wauya achendakuta majeshi gao ganapigana
na atu a mudzi wa Libuna, achimlunga kuko.
9 Alafu mfalume Senakeribu achisikira kukala mfalume Tirihaka wa
Kushi aredza apigane naye. Phahi wahuma tsona ajumbe kpwa Hezekiya
achiamba,
10 "Kamuambire Hezekiya mfalume wa Juda, 'Usichengbwe ni ye
Mlunguo unayemkuluphira akuambaye kukala mudzi wa Jerusalemu
taundatiywa mikononi mwa mfalume wa Ashuru.'
11 Lola, we mwenye wasikira kare vira afalume a Ashuru arivyohendera
tsi zosi, aho aziangamiza tsetsetse. Dze, we undatiya?
12 Dze, yo milungu ya mataifa goangamizwa ni ano baba, yani Gozani,
Harani, Resefu na atu a Edeni asagalao mudzi uihwao Telasari yaweza
kugativya?
13 A phaphi ye mfalume wa Hamathi, au wa Aripadi, au mudzi wa
Sefarivaimu, au wa Hena au wa Iva?"
14 Hezekiya waphokera hira baruwa kula mikononi mwa hara ajumbe
achiisoma. Chisha achiambuka achiphiya nyumbani kpwa Mwenyezi
Mlungu achendayiika wazi mbere za Mwenyezi Mlungu.
15 Hezekiya achivoya mbere za Mwenyezi Mlungu achiamba, "Uwe
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, usagalaye chihi cha chifalume
dzulu ya makerubi, uwe macheyo ndiwe Mlungu wa falume zosi za dunia.
Uwe ndiwe uriyeumba mlunguni na tsi.
16 Hega sikiro uwe Mwenyezi Mlungu usikire, vugula matsogo uwe
Mwenyezi Mlungu uone. Phundza go maneno ga Senakeribu, achigolagiza
ili kumnyetera Mlungu ariye moyo.
17 Ni kpweli uwe Mwenyezi Mlungu, kukala nyo afalume a Ashuru
abananga tsetsetse mataifa ganjina na tsi zao.
18 Atsupha milungu yao mohoni na kuibananga-bananga kpwa sababu
kala siyo milungu ya kpweli, ela kala ni vizuka vya mihi na mawe
vyotsongbwa ni anadamu.
19 Sambi, uwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, hutivye, nakuvoya, kula
mwakpwe mikononi, ili falume zosi duniani zimanye kukala uwe macheyo
ndiwe Mlungu."

Ujumbe wa Isaya kpwa mfalume
(Isaya 37:21–38)

19:15 19:15 Kutsama 25:22

20 Ndipho Isaya mwana wa Amozi, achihuma ujumbe kpwa Hezekiya
achiamba, “Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli anaamba hivi: Voyo
uchironivoya kuhusu Senakeribu mfalume wa Ashuru, nkarisikira.
21 Riri ndiro neno arirogomba Mwenyezi Mlungu kumuhusu iye,
‘Ye mwanamwali wa Sayuni, anakubera na kukunyetera.
Ye msichana wa Jerusalemu,
anasukasuka chitswache nyumazo wakati unachimbira.
22 Ukamnyetera na kumlaphiza ani?
Ukamdemurira ani?
Ni ani uchiyemlola na matso ga chibero?
Ni iye Mtakatifu wa Iziraeli!
23 Kutsupira ajumbeo,
ukam’bera Mwenyezi Mlungu,
uwe ukaamba,
“Kpwa magari gangu manji ga kuvwehwa ni farasi
nikakpwera dzulu ya virere vya myango,
hadi ndani ya Lebanoni.
Nami nikatema mierezi mire-mire,
na misonobariye minono-minono.
Nikainjira hata seemuze za ndani-ndani,
kpwenye tsakare ririro gigigi mihi.
24 Nátsimba visima kpwenye tsi za chijeni na nchinwa madzige.
Na náumisa vidzuho vya Misiri
kpwa magulu gangu.”
25 Dze, we kudzangbwesikira, kukala
mimi ndimi yepanga dzambo hiri hangu kare?
Nágapanga hangu kare na vivi ninagatimiza.
Nápanga kukala ubomole midzi yenye ngome,
ikale tsumbi za mawe na magandzo.
26 Ndiyo mana enyezie a midzi iyo achikala akasira mkpwotse,
akavundzika mioyo na kunyala,
akala dza mimea ya mundani,
dza nyasi tsanga,
dza nyasi zimerazo dzulu ya nyumba,
ziumazo kabila ya kuphera.
27 Ela, mimi namanya vyo uishivyo,
shuulizo zosi nazimanya.
Ninamanya vyo unitsukirirwavyo.
28 Kpwa vira ukanitsukirirwa
na nkasikira kudzikaryako,
ndatiya chiloo changu mwako pulani,
na nkutiye lijamu mwako kanwani.
Ndakuuyiza na yo njira uriyokpwedzera.’
29 “Na hino ndiyo ndokala ishara kpwako uwe Hezekiya. Mwaka uhu
mundarya vya kumera vyenye, na mwaka wa phiri mundarya matunda ga
vitu vivyo. Ela mwaka wa hahu, phandani na mvune, phandani mizabibu
na murye matundage.
30 Hinyo atu ariosala a nyumba ya Juda, andakala dza mihi imerayo mizi
tsini, na kuvyala matunda.
31 Mana ko Jerusalemu, kundatuluka atu ndiosala, na kula mwango wa
Sayuni, kundatuluka chikundi cha atu ndiotiya. Mendzwa nyinji ya
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, ndiye ndegahenda gaga.

32 “Kpwa vivyo, Mwenyezi Mlungu anaamba hivi kuhusu mfalume wa
Ashuru: ‘Iye kandamenya mudzi huno wala kulatsa muvwi hipha, wala
kpwedza mbere na ngao, wala kandaudzengera mwatu mwa kupandira
ukuta wa nyo mudzi.
33 Iye andauya na yo njira ariyotsolokera wala kandamenya mudzi uhu,
vivyo ndivyo aambavyo Mwenyezi Mlungu.
34 Nami ndaurinda mudzi uhu, niutivye, kpwa ajili ya mimi mwenye na
kpwa ajili ya mtumishi wangu Daudi.’ ”
35 Phahi, malaika wa Mwenyezi Mlungu wamenya ndani ya kambi ya
Aashuru usiku uho na kuolaga atu elufu gana mwenga na mirongo minane
na tsano. Ligundzure, wakati atu aripholamuka, aona kambi ikagota nyufu
za hinyo achioolagbwa.
36 Ndipho Senakeribu mfalume wa Ashuru achiuka, achiuya kpwakpwe,
achendakala Ninawi.
37 Siku mwenga wakati Senakeribu ariphokala anaabudu ndani ya
nyumba ya Nisiroki mlunguwe, anae airi, Adirameleki na Sharezeri
amuolaga kpwa upanga, halafu achimbira achiphiya tsi ya Ararati. Halafu
mwanawe Esarihadoni achitawala badalaye.

20

Ukongo na kuphola
kpwa mfalume Hezekiya
(Isaya 38:1–8,21–22; 2 Nyakati 32:24–26)

1 Wakati uho, Hezekiya walumwa sana hadi achitsungurira kaburi. Nabii
Isaya, mwana wa Amozi wakpwendamlola naye achimuamba, “Mwenyezi
Mlungu anaamba, ‘Lavya wasiya wa mwisho mana kundaphola, undafwa.’
”
2 Phahi Hezekiya wagaluza usowe ukutani na achimvoya Mwenyezi
Mlungu achiamba,
3 “Uwe Mwenyezi Mlungu, nakuvoya utambukire vira nrivyokuhumikira
kpwa uaminifu, na kpwa moyo wangu wosi, na kuhenda manono
mberezo.” Hezekiya achirira sana kpwa utsungu.
4 Ela kabila Isaya kadzangbwetuluka muhala wa kahi-kahi, neno ra
Mwenyezi Mlungu richimwedzera roamba,
5 “Uya ukamuambire Hezekiya, chilongozi wa atu angu, ‘Mwenyezi
Mlungu anakuamba hivi, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa mkareo Daudi,
nkasikira voyoro na nkaona matsozigo. Kpweli ndakuphoza na bada ya
siku tahu undaphiya ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu.
6 Ndakuenjerezera miaka kumi na mitsano ya maishago. Ndakuokola
uwe phamwenga na mudzi uhu kula mikononi mwa mfalume wa Ashuru.
Ndarinda mudzi uhu kpwa ajili yangu na kpwa ajili ya mtumishi wangu
Daudi.’ ”
7 Phahi Isaya waamba, “Reheni gande ra tini muribandike pho iphuni,
naye andaphola.”
8 Hezekiya achimuuza Isaya, “Ni ishara yani ambayo indaonyesa
kukala kpweli Mwenyezi Mlungu andaniphoza na siku ya hahu ndaweza
kuambuka nkainjire nyumba ya Mwenyezi Mlungu?”
9 Isaya wamjibu achiamba, “Hino ndiyo indakala ishara kpwako kula
kpwa Mwenyezi Mlungu, kukala Mwenyezi Mlungu andahenda kama
achivyoahidi, Unalonda chivurivuri chiphiye nyago kumi mbere au chiuye
nyuma nyago kumi?”

10 Hezekiya wamjibu achiamba, “Ni rahisi zaidi chivurivuri kuphiya
mbere nyago kumi! Phahi nachiuye nyuma nyago kumi.”
11 Phahi nabii Isaya wamririra Mwenyezi Mlungu, naye chivurivuri
achichiuyiza nyago kumi za iyo ngazi yodzengbwa ni Ahazi.

Madzumbe kula Babeli
(Isaya 39:1–8)

12 Wakati uho Merodaki-Baladani mwana wa Baladani, mfalume wa
Babeli, wamuhumira Hezekiya baruwa na zawadi ariphosikira kukala
Hezekiya wakala mkpwongo.
13 Hezekiya waakaribisha na achiaonyesa chila chirichokala kpwenye
nyumbaye ya hazina. Waaonyesa feza, zahabu, vilungo, mafuha ga
thamani, silahaze, na vyosi tsetsetse virivyokala kpwenye nyumbaze za
kuikira hazina. Takuyakala na chitu chochosi kpwenye nyumbaye ya
chifalume, au kahi za ufalumewe wosi, ambacho Hezekiya kaonyesere.
14 Ndipho nabii Isaya achiphiya kpwa mfalume Hezekiya achen-
damuuza, “Hara atu akaambadze? Nyo enye alaphi?” Hezekiya wamjibu
achiamba, “Ala kure, hiko tsi ya Babeli.”
15 Halafu achimuuza; “Akaona utu wani ndani ya nyumbayo ya
chifalume?”
Hezekiya wamjibu achiamba, “Akaona chila chitu. Takuna chitu
chochosi kpwenye hazina zangu ambacho siaonyesere.”
16 Phahi Isaya achimuamba Hezekiya, “Phundza neno ra Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wa majeshi.
17 Siku ziredza ambapho vitu vyosi vya mwako nyumbani, na hazina
zosi zirizoikpwa ni akareo hadi rero, zindahalwa ziphirikpwe Babeli.
Taphandasazwa hata chitu chimwenga, Mwenyezi Mlungu anaamba.
18 Tsona anao anjina alume andahalwa kpwa lazima, akatulwe na
kuhumika ndani ya nyumba ya mfalume wa Babeli.”
19 Naye Hezekiya achimuamba Isaya, “Neno ra Mwenyezi Mlungu
uchirorigomba ni nono.” Waamba hivyo mana waaza mwakpwe moyoni
achidziamba, “Bora kukale na amani na usalama muda wosi wa siku
zangu.”

Mwisho wa utawala wa Hezekiya
(2 Nyakati 32:32–33)

20 Mahendo ganjina ga Hezekiya, usujaawe na maelezo dzulu ya vira
arivyodzenga chisima na kutsimba mfumbi wa kureha madzi ndani ya
Jerusalemu, gaandikpwa kpwenye Chitabu cha mahendo ga afalume a
Juda.
21 Hezekiya wafwa, naye mwanawe Manase achitawala badalaye.

21

Mfalume Manase wa Juda
(2 Nyakati 33:1–20)

1 Manase kala ana miaka kumi na miiri ariphoandza kutawala. Naye
watawala ko Jerusalemu kpwa muda wa miaka mirongo mitsano na
mitsano. Nine kala anaihwa Hefuziba.
2 Iye wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu, na achilunga mambo
ga kutsukiza ga mataifa, ambago Mwenyezi Mlungu wagazola mbere za
Iziraeli.

20:17 **20:17** 2 Afalume 24:13; 2 Nyakati 36:10 **20:18** **20:18** 2 Afalume 24:14–15; Danieli 1:1–7
21:2 **21:2** Jeremia 15:4

3 Wadzenga luphya mwatu mwa dzulu mwa kuabudu milungu, ambamo
mwabanangbwa-banangbwa ni ise Hezekiya. Wadzenga phatu pha
kulavira sadaka za kuabudira Baali na kutengeza chiguzo cha Ashera, dza
vira Ahabu mfalume wa Iziraeli arivyohenda. Piya Manase waabudu na
kuhumikira vitu vyosi vya mlunguni.
4 Wadzenga phatu pha kulavira sadaka ndani ya nyumba ya Mwenyezi
Mlungu phatu ambapho Mwenyezi Mlungu kala akaamba, “Mimi nindaika
dzina rangu mo Jerusalemu.”
5 Wadzenga mwatu mwa kulavira sadaka vitu vyosi vya mlunguni
kpwenye yo mihala miiri ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu.
6 Wamlavya mwanawe dza sadaka ya kuochwa. Wapiga mburuga,
chisha achihenda utsai na uganga. Wahenda mambo manji mai mbere
za Mwenyezi Mlungu na achimtsukiza.
7 Na cho chizuka cha Ashera arichotengeza wachiika kpwenye nyumba
ya Mwenyezi Mlungu, ambayo Mwenyezi Mlungu kala akamuamba Daudi,
na mwanawe Selemani kukala, “Kpwenye nyumba ihi na kahi ya mudzi
wa Jerusalemu nrioutsambula kula kpwa mbari zosi za Iziraeli, ndipho
phatu ndiphoabudiwa hata kare na kare.
8 Sindahenda Aiziraeli atange-tange tsona, kondze ya tsi niriyoapha
akare ao, ichikala andadzimanyirira na kuhenda chila chitu kulengana
na nrichoaamuru. Naalunge shariya zosi arizohewa ni mtumishi wangu
Musa.”
9 Ela taayasikira. Manase achiahenda ahende mai zaidi, kutsupa garigo-
hendwa ni mataifa ganjina ambago Mwenyezi Mlungu wagaangamiza
mbere za Aiziraeli.
10 Halafu Mwenyezi Mlungu wagomba kutsupira atumishie manabii
achiamba,
11 “Kpwa sababu Manase mfalume wa Juda akahenda mambo ga kutsuk-
iza, mambo mabaya zaidi ya gara garigohendwa ni Aamori arioatanguliya,
achiahenda atu a Juda nao vivyo ahende dambi kpwa kuhumira vizukavye,
12 phahi, mimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, naamba hivi:
Ndareha chinyume cha Jerusalemu na Juda mai ambago hata yeyesi
ndiyegasikira andadziondoka.
13 Nami ndaitiya adabu Jerusalemu dza viratu nirivyotiya adabu
Samariya, na nyumba ya mfalume Ahabu. Atu osi a Jerusalemu ndaausa
tsetsetse dza viratu mutu aphangusavyo liga na kuribwiningiza.
14 Nami ndaatsupha hinyo atu a urisi wangu ariosala na kuatiya
mikononi mwa maadui gao. Andafutwa vitu vyao na kutekpwa ni maadui
gao gosi.
15 Ndaahendera higo gosi kpwa sababu akahenda mai phangu matsoni
na kunireyeza hangu wakati akare aho ariphola Misiri hadi rero.”
16 Zaidi ya higo, Manase waahenda atu a Juda ahende dambi mbere za
Mwenyezi Mlungu. Waolaga atu anji asiokala na makosa, milatso yaodzala
kula uphande mmwenga hadi uphande wanjina wa Jerusalemu.
17 Mahendo ganjina ga Manase na gosi arigohenda, phamwenga na
dambi arizozihenda, gaandikpwa kpwenye chitabu cha mahendo ga
afalume a Juda.
18 Manase wafwa na achizikpwa kpwenye busitani ya nyumbaye
mwenye, yani busitani ya Uza. Naye mwanawe Amoni achitawala
badalaye.

21:4 21:4 2 Samueli 7:13 **21:7 21:7** 1 Afalume 9:3–5; 2 Nyakati 7:12–18

Mfalume Amoni wa Juda
(2 Nyakati 33:21–25)

19 Amoni kala ana miaka mirongo miiri na miiri ariphoandza kutawala,
naye watawala miaka miiri ko Jerusalemu. Dzina ra nine ni Meshulemethi
mwana mchetu wa Haruzi, wa kula mudzi wa Jotiba.
20 Iye wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu dza vyo arivyohenda
ise Manase.
21 Walunga njira yosi ise ariyoilunga na kuhumikira vizuka ambavyo ise
wavihumikira na kuviabudu.
22 Wamricha Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akaree. Kayagbwira njira
ya Mwenyezi Mlungu.
23 Mwishowe atumishie ampangira njama ye mfalume ya kumuolaga na
achimuolagira ndani ya nyumbaye.
24 Ela atu a Juda achiaolaga hara osi ariomuolaga mfalume Amoni na
achimuika mwanawe Josiya akale mfalume badalaye.
25 Mahendo ganjina gosi ga Amoni gaandikpwa kpwenye Chitabu cha
Mambo ga Nyakati za Afalume a Juda.
26 Amoni achizikpwa mwakpwe mbirani hiko busitani ya Uza. Josiya
mwanawe achitawala badalaye.

22

Mfalume Josiya wa Juda
(2 Nyakati 34:1–2)

1 Josiya kala ana miaka minane ariphoandza kutawala. Naye watawala
miaka mirongo mihahu na mmwenga ko Jerusalemu. Nine kala anaihwa
Jedida, mwana mchetu wa Adaya kula mudzi wa Bosikathi.
2 Josiya wahenda garigo sawa mbere za Mwenyezi Mlungu. Walunga
njira za mkarewe Daudi, kayagaluka uphande wa kulume wala wa
kumotso.

Chitabu cha shariya chinaonekana
(2 Nyakati 34:8–28)

3 Mwaka wa kumi na nane wa utawalawe, mfalume Josiya wamuhuma
muandishi Shafani, mwana wa Azaliya, mwana wa Meshulamu, aphiye
nyumbani kpwa Mwenyezi Mlungu, achiamba,
4 “Ambuka uphiye kpwa Hilikiya, mlavyadzi-sadaka mkpwulu, ili
aphahe kuolanga feza zorehwa ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu,
ambazo arindzi a mryango azikusanya kula kpwa atu.
5 Nazo zilaviwe kpwa ahendadzi-kazi ambao kala anaimirira nyumba ya
Mwenyezi Mlungu, ili nao akaaphe ahendadzi-kazi, ambao a mo nyumba
ya Mwenyezi Mlungu, ili arekebishe yo nyumba,
6 yani mafundi a mbao, na mafundi a kudzenga na mawe, na mafundi
anjina ili agule mbao na mawe ga kutsongbwa kpwa ajili ya kurekebisha
yo nyumba.
7 Atu anaoimirira ujendzi asivoywe kulavya isabu ya mahumizi ga feza
ndizohewa, kpwa sababu aho anazihumira kpwa uaminifu.”
8 Hilikiya, mlavyadzi-sadaka mkpwulu, achimuamba muandishi Shafani,
“Nkatsola chitabu cha Shariya ndani ya yo nyumba ya Mwenyezi Mlungu.”
Chisha Hilikiya achimupha Shafani cho chitabu, naye achichisoma.
9 Muandishi Shafani waphiya kpwa mfalume achimupha yo habari
achiamba, “Atumishio akatuluza feza zichizophahikana kpwenye nyumba,

22:1 **22:1** Jeremia 3:6 **22:7** **22:7** 2 Afalume 12:15

nazo zikahewa mafundi anaoimirira kazi ya kurekebisha yo nyumba ya
Mwenyezi Mlungu.”
10 Alafu Shafani, muandishi wamuambira mfalume, “Mlavyadzi-sadaka
Hilikiya akanipha chitabu.” Naye Shafani achichisoma mbere za mfalume.
11 Mfalume ariphosikira maneno ga Chitabu cha Shariya, wakpwanyula
nguwoze.
12 Mfalume achimlagiza mlavyadzi-sadaka Hilikiya, Ahikamu mwana
wa Shafani, Akibori mwana wa Mikaya, muandishi Shafani na Asaya
mtumishi wa mfalume, achiamba,
13 “Phiyani mkauze mashauri kula kpwa Mwenyezi Mlungu kpwa ajili
yangu, na kpwa ajili ya atu, na kpwa ajili ya Juda yosi, kuhusu maneno ga
chitabu chirichoonewa. Kpwa mana tsukizi za Mwenyezi Mlungu zi dzulu
yehu, mana akare ehu taayalunga maneno ga chitabu chichi na kutimiza
gosi garigoandikpwa dzulu yehu.”
14 Kpwa hivyo mlavyadzi-sadaka Hilikiya, Ahikamu, Akibori, Shafani
na Asaya, osi aphiya kpwendauza mashauri kpwa nabii wa chichetu
yeihwa Hulida ariyekala mkpwaza Shalumu mwana wa Tikiva, mwana
wa Harihasi, muimirizi wa mavwazi ga mfalume.* Wakati hinyo, Hulida
kala anaishi lalo ra phiri ra Jerusalemu, nao achibisha naye.
15 Phahi Hulida waambira, “Hivi ndivyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa
Iziraeli, anavyoamba mumuambire hiye achiyeahuma kpwangu,
16 kukala Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Nindareha uyi phatu phapha
na dzulu ya atu asagalao phapha dza vyo maneno gosi ga chitabu
chirichosomwa ni ye mfalume wa Juda.
17 Kpwa kukala akaniricha na akafukizira milungu yanjina uvumba ili
atu anitsukize na kazi zosi azihendazo, phahi, tsukizi zangu zindaaka
chinyume cha phatu phapha na tazindaweza kuhurizwa.
18 Ela ye mfalume wa Juda, chiyekuhumani mumuuze kpwa Mwenyezi
Mlungu, kuhusu maneno achigogasikira, kamuambireni kukala Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wa Iziraeli anaamba hivi kuhusu go maneno urigosikira,
19 Kpwa kukala moyoo ukakubali upesi nawe ukagbwa maguluni
mbere za Mwenyezi Mlungu uchiphosikira manenoge chinyume cha phatu
phapha na atu asagalao mumo, kukala pho phatu phandakala gandzo,
na atu alaniwe, nawe ukakpwanyula mavwazigo na kurira mbere zangu,
mimi nami nkakusikira, Mwenyezi Mlungu anaamba.
20 Kpwa hivyo, undafwa dza akareo nawe undazikpwa kpwa amani, mat-
sogo tagandaona nyo uyi ndinyoureha phatu phapha.” Phahi achimrehera
nyo ujumbe ye mfalume.

23

Mabadiliko gorehwa ni mfalume Josiya
(2 Nyakati 34:3–7,29–33)

1 Chisha mfalume walagiza vilongozi osi a Juda na a Jerusalemu
akusanyike mbereze.
2 Na mfalume waambuka, achiphiya ndani ya nyumba ya Mwenyezi
Mlungu phamwenga na atu osi a Juda na enyezi osi a Jerusalemu,
alavyadzi-sadaka, manabii, atu osi, avyere kpwa adide. Achiasomera
maneno gosi ga chitabu cha chilagane chophahikana ndani ya nyumba
ya Mwenyezi Mlungu.

---

* **22:14 22:14** Au *muimirizi wa nyumba ya Mlungu.*

3 Halafu mfalume achiima phephi na nguzo na achiika chilagane mbere
za Mwenyezi Mlungu, kukala andamlunga Mwenyezi Mlungu, na kugbwira
malagizoge, shariyaze na amurize kpwa moyowe wosi na kpwa rohoye
yosi, na kuhenda maneno gosi ga chilagane, garigoandikpwa kpwenye
chitabu chicho. Nao atu osi achikubali kukala andatimiza cho chilagane.
4 Tsona mfalume Josiya achiamuru mlavyadzi-sadaka mkpwulu Hilikiya
na alavyadzi-sadaka asaidizie na arindzi a mryango alavye kula Nyumba
ya Mwenyezi Mlungu vitu virivyotengezwa kpwa ajili ya Baali, Ashera na
kpwa ajili ya vitu vyosi vya mlunguni. Waviocha kondze ya Jerusalemu
kpwenye dete ra Kidironi na kuphirika ivure Betheli.
5 Tsona waausa alavyadzi-sadaka osi a kuabudu chizuka choikpwa ni
afalume a Juda kufukiza uvumba mwatu mwa dzulu mwa kuabudira
kpwenye midzi ya Juda na kuzunguluka Jerusalemu, na piya hara
ariofukiza uvumba kpwa Baali, dzuwa, mwezi, nyenyezi na vitu vyosi vya
mlunguni ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu.
6 Naye wausa chizuka cha Ashera kula ndani ya nyumba ya Mwenyezi
Mlungu, kondze ya Jerusalemu, achichiphirika hadi kpwenye chidzuho
cha Kidironi. Hiko wachiocha na kuchisaga hadi chichikala vumbi, naro
vumbire waritawanya dzulu ya mbira za atu.
7 Wabomola nyumba za malaya zokala ndani ya nyumba ya Mwenyezi
Mlungu, phatu achetu ariphofuma mapaziya ga Ashera.
8 Wareha alavyadzi-sadaka osi kula midzi ya Juda na achinajisi mwatu
mwa dzulu mwa kuabudu, alavyadzi-sadaka arimofukiza uvumba, kula
Geba hadi Beeri-Sheba. Wabomola phatu pha dzulu pha kuabudu phokala
uphande wa kumotso wa ryango rya mudzi phokala maryango gokala
phatu pha kumenyera phoihwa ryango ra Joshuwa, liwali wa Jerusalemu.
9 Ela hinyo alavyadzi-sadaka a mwatu mwa dzulu taayapanda phatu pha
kulavira sadaka kpwa Mwenyezi Mlungu hiko Jerusalemu, ela aruhusiwa
kurya mikahe isiyotiywa hamira kahi ya ndugu zao.
10 Mfalume Josiya achinajisi mwatu mwa dzulu mwa kuabudu milungu
ya handzo phariphoihwa Tofethi kpwenye Dete ra mwana wa Hinomu, ili
mutu yeyesi asimuoche mwanawe wa chilume au wa chichetu dza sadaka
kpwa Moleki.
11 Piya wausa farasi ariotengbwa ni afalume a Juda kpwa ajili ya
kuabudu dzuwa kpwenye njira ya kuinjira ndani ya nyumba ya Mwenyezi
Mlungu, phephi na chumba cha toashi ariyeihwa Nathani-Meleki, chokala
kondze ya mudzi. Naye wagatiya moho magari ga kuvwehwa ni farasi
gotengerwa dzuwa.
12 Phatu pha kulavira sadaka ambapho afalume a Juda adzenga dzulu
ya dari ya chumba cha dzulu cha Ahazi, phamwenga na phatu pha
kulavira sadaka ambapho Manase wadzenga kpwenye mihala miiri
ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu, mfalume wazibomola, achizitsereza
kondze, achizibunduga, chisha vumbire achiritsupha kpwenye chidzuho
cha Kidironi.
13 Piya achinajisi phatu pha dzulu pha kuabudu phokala uphande wa
mlairo wa dzuwa wa Jerusalemu na kuelekeya uphande wa mwango wa
ubanangadzi, phatu Selemani, mfalume wa Iziraeli ariphodzenga kpwa
ajili ya Ashitorethi mlungu wa Asidoni, Kemoshi mlungu wa Moabu na piya
Milikomu mlungu wa Aamoni ambayo yosi kala ni tsukizo kpwa Aiziraeli.

23:4 23:4 2 Afalume 21:3; 2 Nyakati 33:3 **23:10 23:10** Jeremia 7:31; 19:1–6; 32:35; Alawi 18:21
23:12 23:12 2 Afalume 21:5; 2 Nyakati 33:5 **23:13 23:13** 1 Afalume 11:7

14 Wavundza nguzo vipande-vipande na piya wakata vizuka vya Ashera,
na phatu viriphokala vikaimiswa waphaodzaza mifupha ya atu.
15 Zaidi ya higo, hiko Betheli wabomola phatu pha kulavira sadaka
na achiocha mwatu mwa dzulu mwa kuabudu modzengbwa ni mfalume
Jeroboamu mwana wa Nebati ambaye waahenda atu a Iziraeli ainjire
dambini. Wabananga phatu pha kulavira sadaka hizo na kuvundza
mawege vipande-vipande, na chisha achivibunda-bunda hadi vichikala
vumbi. Piya chizuka cha Ashera wachiocha.
16 Na Josiya ariphogaluka waona mbira dzulu ya chidzango. Walagiza
mifupha ichifukulwa kula mbirani na ichiochwa dzulu ya phatu pha
kulavira sadaka, chihivyo achiphatiya najisi. Gago gahendeka sawa-sawa
na neno ra Mwenyezi Mlungu ambaro ratangazwa ni nabii yetabiri mambo
higa.
17 Halafu mfalume wauza, “Dziwe rira ni mbira ya ani?”
Nao atu a mudzi amjibu achiamba, “Ni mbira ya mutu wa Mlungu
ambaye wakpwedza kula Juda na kutabiri mambo ambago ukagahenda
kuhusu phatu pha kulavira sadaka pha Betheli.”
18 Naye achiamba, “Mricheni phapho, mutu yeyesi asiuse mifuphaye.”
Kpwa hivyo mifuphaye airicha, phamwenga na mifupha ya nabii ariyela
Samariya.
19 Katika chila mudzi wa Samariya mfalume Josiya wabananga mwatu
mwa dzulu mwa kuabudu milungu ya handzo modzengbwa ni afalume
a Iziraeli, achimtsukiza Mwenyezi Mlungu. Mwatu mwa kulavira sadaka
hizo mosi wamubananga dza vira arivyohenda hiko Betheli.
20 Waolaga alavyadzi-sadaka osi a milungu ya handzo dzulu ya mwatu
mwa kulavira sadaka ambamo ahumikira, na kuocha mifupha ya atu dzulu
ya chila mwatu mwa kulavira sadaka. Alafu wauya Jerusalemu.

Mfalume Josiya anasherekeya Pasaka
(2 Nyakati 35:1–19)

21 Tsona mfalume Josiya walagiza atu osi achiamba, “Muhendereni
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, Pasaka, dza irivyoandikpwa kpwenye
chitabu hichi cha chilagane.”
22 Takuna Pasaka yosherekewa dza iyo hangu wakati wa Aamuli
arioamula Aiziraeli wala wakati wosi wa Afalume a Iziraeli au a Juda.
23 Ela, mwaka wa kumi na nane wa utawala wa mfalume Josiya, Pasaka
ihi yasherekewa kpwa sababu ya Mwenyezi Mlungu ko Jerusalemu.

Mabadiliko ganjina
garigohendwa ni Josiya

24 Tsona, ili mfalume Josiya atimize shariya zosi zoandikpwa katika
chitabu arichotsola ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu ni mlavyadzi-
sadaka mkpwulu, Hilikiya, wausa atsai, apigi a mburuga, milungu, vizuka
vya milungu phamwenga na mambo gosi ga kutsukiza goonekana Juda na
Jerusalemu.
25 Kabila ya Josiya au bada ya iye takuna mfalume yeyesi ariyekala dza
iye, ambaye wamuhumikira Mwenyezi Mlungu na moyowe wosi, rohoye
yosi na nguvuze zosi kulengana na Shariya zosi za Musa.
26 Hata hivyo, Mwenyezi Mlungu kayaricha usiru wa tsukizize nyinji,
kpwa sababu kala akaitsukirirwa Juda kpwa sababu ya mambo mai gosi
ga kutsukiza gohendwa ni Manase.

23:15 23:15 1 Afalume 12:33 **23:16 23:16** 1 Afalume 13:2 **23:17 23:17** 1 Afalume 13:30–32

27 Naye Mwenyezi Mlungu achiamba, “Ndaatsamiza atu a Juda akale
kure nami dza vira nrivyohenda atu a Iziraeli. Ndarema Jerusalemu
ambayo naitsambula nriphoamba, ‘Mimi ndaabudiwa Jerusalemu.’ ”
28 Mambo ganjina ga Josiya na gosi arigohenda gaandikpwa kpwenye
Chitabu cha Mambo ga Nyakati za Afalume a Juda.
29 Wakati wa utawalawe, Neko, mfalume wa Misiri, waambuka kpwen-
dapigana na mfalume wa Ashuru, ko muho wa Yufurati. Naye mfalume
Josiya wakpwendapigana naye, ela Neko mfalume wa Misiri ariphomuona
achimuolaga ko Megido.
30 Atumishie atsukula lufure na gari ra kuvwehwa ni farasi kula Megido
achirireha Jerusalemu kpwedzarizika kpwenye mbiraye mwenye. Tsona
atu a Juda amuhala Jehoahazi mwana wa Josiya, achimmwagira mafuha
na kumuika akale mfalume badala ya ise.

Mfalume Jehoahazi wa Juda
(2 Nyakati 36:2–4)

31 Jehoahazi kala ana miaka mirongo miiri na tahu ariphoandza
kutawala naye watawala ko Jerusalemu kpwa muda wa miezi mihahu.
Nine kala anaihwa Hamutali, mwana mchetu wa Jeremia, kula mudzi wa
Libuna.
32 Jehoahazi wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu sawa-sawa na
akaree.
33 Ili asienderere kutawala Jerusalemu, Neko mfalume wa Misiri
wamfunga hiko Ribula kpwenye tsi ya Hamathi. Achiilazimisha Juda ilavye
kodi ya kilo elufu tahu na magana mane ga feza na kilo mirongo mihahu
na ne za zahabu.
34 Neko, mfalume wa Misiri wamuika Eliakimu mwana wa mfalume
Josiya atawale badala ya ise Josiya, achimgaluza dzina achimuiha Jehoy-
akimu. Ela wamuusa Jehoahazi, achiphiya naye Misiri, ko kpwendafwer-
era.

Mfalume Jehoyakimu wa Juda
(2 Nyakati 36:5–8)

35 Mfalume Jehoyakimu wamupha Neko, mfalume wa Misiri feza na
zahabu. Wahenda hivi kpwa kuatoza kodi atu a Juda chila mmwenga
kulengana na mapatoge.
36 Jehoyakimu kala ana miaka mirongo miiri na tsano ariphoandza
kutawala naye watawala miaka kumi na mwenga ko Jerusalemu. Dzina
ra nine kala ni Zebida, mwana mchetu wa Pedaya kula mudzi wa Ruma.
37 Naye wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu, sawa na gosi
garigohendwa ni akaree.

24

1 Wakati Jehoyakimu anatawala, Nebukadineza mfalume wa Babeli
waambuka achendashambuliya tsi ya Juda. Jehoyakimu wamuhumikira
kpwa miaka mihahu, halafu achimgalukira, na achimuasi.
2 Phahi, Mwenyezi Mlungu wamuhumira makundi ga Ababeli, Aaramu,
Amoabu na Aamoni achishambuliya tsi ya Juda na kuibananga, sawa-
sawa na neno Mwenyezi Mlungu arirogomba kutsupira atumishie ambao
ni manabii.

23:34 23:34 Jeremia 22:11–12 **23:36 23:36** Jeremia 22:18–19; 26:1–6; 35:1–19 **24:1 24:1** Jeremia 25:1–38; Danieli 1:1–2

3 Hakika mambo higa gaifikira tsi ya Juda kpwa lagizo ra Mwenyezi
Mlungu, kuatsamiza kula mbere za usowe, kpwa sababu ya dambi za
mfalume Manase na gosi arigogahenda,
4 na kpwa sababu waolaga atu anji asiokala na makosa, achiodzaza
Jerusalemu milatso ya atu hinyo. Mwenyezi Mlungu kayakubali kum-
swamehe makosa higo.
5 Phahi mahendo ganjina ga Jehoyakimu na gosi arigohenda gaandikpwa
kpwenye chitabu cha mahendo ga afalume a Iziraeli na Juda.
6 Jehoyakimu wafwa, na mwanawe Jehoyakini* achitawala badalaye.
7 Mfalume wa Misiri kayatuluka tsona kula tsiiye, kpwa sababu mfalume
wa Babeli kala akamfuta seemu zosi ambazo pho mwandzo kala ni mali
ya mfalume wa Misiri, kuandzira chidzuho cha Misiri hadi muho Yufurati.

Mfalume Jehoyakini wa Juda
(2 Nyakati 36:9–10)

8 Jehoyakini kala ana miaka minane ariphoandza kutawala. Watawala
ko Jerusalemu kpwa muda wa miezi mihahu. Nine waihwa Nehushita,
mwana mchetu wa Elinathani, kula Jerusalemu.
9 Jehoyakini wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu dza vyo ise
arivyohenda.
10 Wakati hinyo jeshi ra Nebukadineza mfalume wa Babeli akpwedza
Jerusalemu na kuuzangira.
11 Jeshi ririphokala rikauzangira mudzi, Nebukadineza mwenye
mfalume wa Babeli wainjira Jerusalemu,
12 na Jehoyakini mfalume wa Juda wadzilavya kpwa mfalume wa
Babeli, ye mwenye phamwenga na nine, ahendadzi-kazie, akulu na
majemedarige. Mfalume wa Babeli waahala mateka kahi za mwaka wa
nane wa kutawalwakpwe.
13 Tsona dza vyo Mwenyezi Mlungu arivyogomba, Nebukadineza wahala
mali yosi yokala ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu, na ndani ya
nyumba ya chifalume. Wakata miyo yosi ya zahabu ambayo Selemani
mfalume wa Iziraeli watengeza. Miyo iyo yakala ndani ya Nyumba ya
kuvoya Mlungu ya Mwenyezi Mlungu.
14 Wahala atu osi a Jerusalemu, akulu osi, atu osi ariokala masujaa,
afungbwa elufu kumi, na mafundi osi na afuladzi a vyuma. Takuna
ariyesala isiphokala hara ariokala achiya kabisa kpwenye iyo tsi.
15 Amphirika Jehoyakini hadi Babeli phamwenga na nine, achee, akulu
a jeshire, na akulu osi a tsi. Hinyo waahala mateka kula Jerusalemu
achiaphirika Babeli.
16 Nebukadineza mfalume wa Babeli waahala mateka atu masujaa a
Juda, jumula yao atu elufu sabaa phamwenga na mafundi hodari na
afuladzi a vyuma elufu mwenga, osi hinya kala ni atu enye mkpwotse na
a kuweza kupigana viha.
17 Nebukadineza wamuika Matania, ise mdide wa Jehoyakini, kukala
mfalume badala ya Jehoiyakini na achimgaluza dzina achimuiha Zedekiya.

Mfalume Zedekiya wa Juda
(2 Nyakati 36:11–12; Jeremia 52:1–3)

---

* **24:6 24:6** ***Jehoyakini*** piya anaihwa *Jekonia.* **24:12 24:12** Jeremia 22:24–30; 24:1–10; 29:1–2 **24:15 24:15** Ezekieli 17:12 **24:17 24:17** Jeremia 37:1; Ezekieli 17:13

18 Zedekiya kala ana miaka mirongo miiri na mmwenga ariphoandza
kutawala, na watawala kpwa muda wa miaka kumi na mmwenga na
watawala hiko Jerusalemu. Nine kala aihwa Hamutali mwana wa Jeremia,
kula Libuna.
19 Zedekiya wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu, dza Jehoyakimu
arivyohenda.
20 Mwenyezi Mlungu waareyera sana atu a Jerusalemu na Juda hata
achiazola mbereze, ndiyo mana mambo ga kuogofya gahendeka kuko.
Zedekiya wamuasi mfalume wa Babeli.

25

Maangamizi ga Jerusalemu
(2 Nyakati 36:13–21; Jeremia 52:3–11)

1 Siku ya kumi ya mwezi wa kumi, mwaka wa tisiya wa utawala wa
Zedekiya, Nebukadineza mfalume wa Babeli wakpwedza na jeshire rosi
kushambuliya Jerusalemu. Wapiga kambi mbere za hinyo mudzi na
achidzenga kuta za mtsanga kuuzunguluka kuzuwiya atu asichimbire.
2 Mudzi waenderera kuzangirwa hadi mwaka wa kumi na mwenga wa
utawala wa Zedekiya.
3 Kufikira siku ya tisiya ya mwezi wa ne, ndzala yakala kali sana mo
mudzini hata nyo atu achikala taana utu wa kurya.
4 Phahi, abomola seemu ya ukuta wa mudzi, na mfalume na jeshire
rosi achichimbira na usiku, na njira ya busitani ya mfalume, achitsupira
kpwenye ryango ririro kahi-kahi ya kuta mbiri dzagbwe Akalidayo kala
akauzangira nyo mudzi, na achiphiya uphande wa Araba.
5 Ela jeshi ra Babeli ramzoresa mfalume hadi richimgbwira kpwenye tsi
ya kugbwa ya Jeriko, na jeshire rosi ramricha, richitawanyika.
6 Phahi, Ababeli amgbwira mfalume Zedekiya, achimphirika kpwa
mfalume wao hiko Ribula, naye achimuhukumu.
7 Halafu achiolaga anae mbereze, ye mwenye achimuombola matso,
chisha achimfunga silisili za shaba, achimphirika Babeli.

Nyumba ya kuvoya Mlungu inaochwa
(Jeremia 52:12–23)

8 Siku ya sabaa ya mwezi wa tsano, mwaka wa kumi na tisiya wa utawala
wa Nebukadineza mfalume wa Babeli, Nebuzaradani mkpwulu wa arindzi
a mfalume, wakpwedza Jerusalemu.
9 Watiya moho nyumba ya Mwenyezi Mlungu, dzumba ra mfalume,
nyumba zosi za Jerusalemu na chila nyumba ya mkpwulu.
10 Na Jeshi rosi ra Babeli ambaro kala ri tsini ya ye mkpwulu wa arindzi
a mfalume rabomola kuta zosi zozunguluka Jerusalemu.
11 Nebuzaradani, mkpwulu wa arindzi a mfalume, achiatsamiza atu
ariokala akasala mo mudzini na hara osi ariokala akadzisalimisha kpwa
mfalume wa Babeli phamwenga na atu anjina osi.
12 Ela hiye mkpwulu wa arindzi wasaza atu ariokala achiya kabisa
kpwenye tsi, akale atundzi a mizabibu na akurima.
13 Ababeli avundza vipande-vipande nguzo za shaba zokala ndani ya
nyumba ya Mwenyezi Mlungu, hako ra shaba ra kuikira birika phamwenga

24:18 24:18 Jeremia 27:1–22; 28:1–17 **24:20 24:20** Ezekieli 17:15 **25:1 25:1** Jeremia 21:1–10; 34:1–5; Ezekieli 24:2 **25:4 25:4** Ezekieli 33:21 **25:7 25:7** Ezekieli 12:13 **25:9 25:9** 1 Afalume 9:8 **25:13 25:13** 1 Afalume 7:15–26; 2 Nyakati 3:15–17; 1 Afalume 7:23–26; 2 Nyakati 4:2–5

na birika ra shaba rokala ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu,
achiitsukula iyo shaba hadi Babeli.
14 Piya ahala nyungu, miko, makasi, masahani na miyo ya shaba
iriyohumika kahi za nyumba ya kuvoya Mlungu.
15 Piya vyetezo na mabakuli ga zahabu. Mkpwulu wa arindzi a mfalume
wahala chila mwiyo wa zahabu swafi na wa feza.
16 Shaba yosi ariyohumira Selemani kpwa kutengezera zira nguzo mbiri,
yo bahari na hako ra rira birika kulu ambazo Selemani wavitengeza
kpwa ajili ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu uzihowe uchikala tauyaweza
kupimika.
17 Chila nguzo kala ina ure wa mita 8, na dzuluye kpwakala chitswa cha
shaba. Ure wa chila chitswa kala ni 2.3. Chila chitswa chazungulusirwa
mapambo ga makomamanga, gosi ga shaba.

Atu a Juda anaphirikpwa Babeli
(Jeremia 52:24–27)

18 Tsona Nebuzaradani mkpwulu wa arindzi a mfalume wahala Seraya
mlavyadzi-sadaka mkpwulu, Zefania msaidiziwe, na arindzi a maryango
ahahu.
19 Kula mo mudzini wahala ofisaa mmwenga yekala mkpwulu wa vikosi
vya jeshi, atu atsano okala ashauri a mfalume, piya wahala muandishi wa
mkpwulu wa jeshi yekala achiandikisha atu, phamwenga na atu mirongo
sita ambao waakuta mo mudzini.
20 Nebuzaradani mkpwulu wa arindzi waahala atu hinyo, achiaphirika
kpwa mfalume wa Babeli hiko Ribula.
21 Mfalume Nebukadineza wa Babeli walagiza atu aha apigbwe na
aolagbwe hiko Ribula kahi za tsi ya Hamathi. Kpwa hivyo atu a Juda
atsamizwa achendakala atumwa kondze ya tsi yao.

Gedalia liwali wa Juda
(Jeremia 40:7–9; 41:1–3)

22 Nebukadineza, mfalume wa Babeli wamtsambula Gedalia mwana wa
Ahikamu, mdzukulu wa Shafani, kukala liwali wa atu osi a Juda ambao
taayaphirikpwa Babeli.
23 Tsona akulu osi a majeshi phamwenga na atu aho ariphosikira kukala
mfalume wa Babeli kala akatsambula Gedalia kukala mtawala, amlunga
Gedalia hiko Mizipa. Atu hinyo kala ni Isimaili mwana wa Nethania,
Johanani mwana wa Karea, Seraya mwana wa Tanihumethi kula mudzi
wa Netofa na Jaazania kula Maaka.
24 Gedalia waapira aho na vikosi vyao achiamba, “Msiogophe kpwa
sababu ya akulu a Ababeli. Sagalani mumu tsini na mumuhumikire
mfalume wa Babeli na mambo genu gandakuphihiranito.”
25 Ela mwezi wa sabaa, Isimaili mwana wa Nethania, mwana wa
Elishama, ariyekala wa chivyazi cha chifalume, wakpwedza kpwa Gedalia
phamwenga na atu kumi, amuolaga Gedalia na upanga. Piya waaolaga
Ayahudi na Ababeli ambao kala a phamwenga naye hiko Mizipa.
26 Halafu, Aiziraeli osi, enye vyeo na atu a kawaida phamwenga na akulu
a majeshi aunuka, achiphiya Misiri, kpwa sababu aogopha Ababeli.

Jehoiyakini anarichirwa
(Jeremia 52:31–34)

25:14 25:14 1 Afalume 7:45; 2 Nyakati 4:16 **25:22 25:22** Jeremia 40:7–9 **25:25 25:25** Jeremia 41:1–3 **25:26 25:26** Jeremia 43:5–7

27 Mwaka wa mirongo mihahu na sabaa bada ya Jehoyakini, mfalume
wa Juda kuhalwa mateka, Evili-Merodaki wakala mfalume wa Babeli. Iye
wamrichira Jehoyakini, mfalume wa Juda kula jela siku ya mirongo miiri
na sabaa ya mwezi wa kumi na mbiri.
28 Evili-Merodaki wamuonera mbazi na achimupha cheo cha dzulu
kuriko afalume anjina ariokala ko Babeli phamwenga naye.
29 Phahi Jehoyakini wavula nguwo za jela achibadilisha. Naye achikala
anarya mezani pha mfalume maishage gosi.
30 Chila siku wahewa posho ni mfalume wa Babeli kulengana na
mahitajige.

Chitabu cha kpwandza cha
MAMBO GA NYAKATI
Tanga mbere

Vitabu viiri viihwavyo "Mambo ga Nyakati" ni chitabu chimwenga chire. Kpwa jumula vitabu hivi vinalavya semurizi ambazo zinaonyesa kpwa njira ya chimacheye, mambo ga Aiziraeli, atu a Mlungu, hangu mwandzo wao katika Adamu hadi ariphouyizwa hipho mwaka wa 538 kabila ya Jesu kuvyalwa kula tsi ya Babeli, ambako kala akatsamizwa kpwa lazima. Muandishi hiye ambaye kamanyikana anahala visa kula kpwa vitabu vya Samueli na Afalume, nakuvisemurira visa hivyo, sio tu chihistoria, ela kpwa misingi na hisiya za chidini. Anasisitiza kukala Mwenyezi Mlungu ndiye mtawala wa atu a Iziraeli; afalume ni atumishi tu ariohewa majukumu na mamlaka ga kuaonyesa atu uwezo wa Mlungu katika maisha ga anadamu.

Kahi za afalume osi Daudi ndiye atogolwaye kpwa uaminifu; naye wawahi kutawala Jerusalemu, mudzi okala mtakatifu kpwa kudzengbwa himo nyumba ya kuabudu Mwenyezi Mlungu. Daudi waongoza maisha ga chiraiya na chidini ga atu Aiziraeli ambago ganalondwa kuigbwa. Muandishi anaonyesa Daudi kukala ndiye sujaa katika Iziraeli.

Dzambo kulu katika chitabu hichi ni, nyakati zinaweza kubadilika; ela Mwenyezi Mlungu nkusala na atue. Chila mara a tayari kuterya osi anaomkuluphira. Muandishi anaika wazi kabisa kukala miaka yosi Aiziraeli ariyoishi kpwenye tsi ariyotsamizwa kpwa lazima taayarire tsi yao. Chitabu hichi wachiganya seemu mbiri. Hangu mwandzowe (sura 1:1—9:44) hunaewa historia ya hangu Adamu hadi Daudi kulengana na mbari zao. Seemu chiyobaki (sura 10:1—29:30) inahupha historia ya mfalume Daudi: wanachewe, kondoye na Sauli, utawalawe hiko Heburoni wa miaka sabaa, chira chisa cha Bathisheba, uasi wa Abusalomu, kudzengbwa kpwa nyumba ya kuvoya Mlungu hiko Jerusalemu na kuuyizwa kpwa sanduku ra chilagane phamwenga na vikundi tafwauti-tafwauti ambavyo vyahusika kpwa huduma ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu. Hichi chitabu chinaweza kuganywa seemu mbiri:

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Vivyazi vya hangu Adamu hadi wakati wa kutsamizwa kpwa lazima 1:1—9:30
Kufwa kpwa sauli 10:1–14
Utawala wa Daudi 11:1—22:1
Matayarisho ga kudzenga Nyumba ya kuvoya Mlungu 22:2—29:30

Chivyazi cha Adamu hadi Burahimu
(Mwandzo 5:1–32; 10:1–32; 11:10–26)

1 Hano ni akarengbwa a Aiziraeli hangu mwandzo wa Anadamu. Adamu, na Sethi, na Enoshi;
2 na Kenani, na Mahalaleli, na Jaredi;
3 na Enoko, na Methusela, na Lameki;
4 na Nuhu, na Shemu, na Hamu, na Jafeti.
5 Ana alume a Jafeti kala ni Gomeri, Magogu, Madai, Javani, Tubali, Mesheki na Tirasi.
6 Na ana alume a Gomeri kala ni Ashikenazi, Rifathi na Togarima.

7 Na ana alume a Javani kala ni Elisha, Tarishishi, Kitimu na Rodanimu.
8 Ana alume a Hamu kala ni Kushi, Misiri, Puti na Kanani.
9 Na ana alume a Kushi kala ni Seba, Havila, Sabuta, Raama na Sabuteka. Na ana alume a Raama kala ni Sheba na Dedani.
10 Na Kushi naye wavyala Nimurodi, ambaye wakala sujaa mkpwulu wa kpwandza duniani.
11 Na Misiri wavyala Aludi, Aanami, Alehabi, Anafutuhi,
12 Apathirusi, Akasiluhi ambao ni avyazi a Afilisti, na Akafutori.
13 Na Kanani wavyala Sidoni, mwanawe wa kpwandza, na Hethi.
14 Piya wakala mkarengbwa wa Ajebusi, Aamori, Agirigashi,
15 na Ahivi, Aariki, Asini,
16 na Aarivadi, Asemari, na Ahamathi.
17 Ana a Shemu kala ni Elamu, Ashuru, Arifakisadi, Ludi, na Aramu. Ana a Aramu kala ni Usi, Huli, Getheri, na Mashi.
18 Na Arifakisadi wavyala Shela, na Shela achivyala Eberi.
19 Eberi wavyala ana airi alume, wa kpwandza achimuiha Pelegi kpwa sababu endzize atu kala akaganyana, na wa phiri kala aihwa Jokitani.
20 Na Jokitani wavyala Alimodadi, Shelefu, Hasarimawethi, Jera,
21 Hadoramu, Uzali, Dikila,
22 Obali, Abimaeli, Sheba,
23 Ofiri, Havila, na Jobabu. Hinya osi kala ni ana a Jokitani.
24 Shemu, Arifakisadi na Shela;
25 Eberi, Pelegi na Reu;
26 Serugi, Nahori na Tera;
27 Buramu naye ndiye Burahimu.

Chivyazi cha kula Burahimu

28 Ana a Burahimu ni Isaka na Isimaili.
29 Hivi ndivyo vivyazi vya vyao: mwana mvyere wa Isimaili kala ni Nebayothi, na anjina kala ni Kedari, Adibeeli, Mibusamu,
30 Mishima, Duma, Masa, Hadadi, Tema,
31 Jeturi, Nafishi na Kedema. Hinya ndinyo ana a Isimaili.
32 Na ana a Ketura, yekala mwanachetu wa Burahimu kala ni Zimurani, Jokishani, Medani, Midiani, Ishibaki na Shuwa. Na ana a Jokishani ni Sheba na Dedani.
33 Na ana a Midiani kala ni Efa, Eferi, Hanoki, Abida na Elidaa. Hinya osi kala ni atu a chivyazi cha Ketura.

Atu a chivyazi cha Isaka

34 Na Burahimu naye kala ni ise wa Isaka. Ana a Isaka kala ni Esau na Iziraeli.
35 Ana a Esau kala ni Elifazi, Reueli, Jeushi, Jalamu na Kora.
36 Ana a Elifazi kala ni Temani, Omari, Sefo, Gatamu, Kenazi na Amaleki yemvyala na Timuna.
37 Ana a Reueli kala ni Nahathi, Zera, Shama na Miza.
38 Ana a Seiri kala ni Lotani, Shobali, Sibeoni, Ana, Dishoni, Eseri na Dishani.
39 Ana a Lotani kala ni Hori na Homamu. Timuna kala ni mwanáo mchetu wa Lotani.
40 Ana a Shobali kala ni Aliyani, Manahathi, Ebali, Shefo na Onamu. Na ana a Sibeoni kala ni Aya na Ana.
41 Mwana wa Ana kala ni Dishoni. Na ana a Dishoni kala ni Hamurani, Eshibani, Ithirani na Kerani.

42 Ana a Eseri kala ni Bilihani, Zaawani na Akani. Ana a Dishani kala ni
Usi na Arani.
43 Phahi hinya ndinyo afalume ariotawala tsi ya Edomu, kabila ya
mfalume yeyesi kuatawala atu a Iziraeli: Bela mwana wa Beori, kula mudzi
wa Dinihaba.
44 Bela ariphofwa, Jobabu mwana wa Zera ariyekala mudzi wa Bosira
watawala badalaye.
45 Jobabu ariphofwa, Hushamu wa tsi ya Atemani, watawala badalaye.
46 Hushamu ariphofwa, achedza Hadadi mwana wa Bedadi kula mudzi
wa Avithi, iye wapiga Amidiani na achiaturya kahi za tsi ya Amoabu.
47 Hadadi ariphofwa, Samula kula mudzi wa Masireka watawala
badalaye.
48 Samula ariphofwa, Shauli, kula mudzi wa Rehobothi phephi na muho,*
watawala badalaye.
49 Shauli ariphofwa, Baali-Hanani mwana wa Akibori watawala
badalaye.
50 Baali-Hanani ariphofwa, Hadadi kula mudzi wa Pau† watawala
badalaye; na mchewe kala anaihwa Mehetabeli mwana mchetu wa
Matiredi, mwana mchetu wa Mezahabu.
51 Naye Hadadi piya wafwa.
Na hinya ndinyo madzumbe a Edomu: Timuna, Aliva, Jethethi;
52 Oholibama, Ela, Pinoni,
53 Kenazi, Temani, Mibusari;
54 Magidieli na Iramu. Hinyo ndinyo madzumbe a Edomu.

2

Ana a Iziraeli

1 Hinya ndinyo ana a Iziraeli: Rubini, Simioni, Lawi, Juda, Isakari,
Zabuloni,
2 Dani, Yusufu, Benjamini, Nafutali, Gadi na Asheri.

Ana a Juda

3 Ana a Juda ni Eri, Onani na Shela. Juda wavyarirwa hinya ahahu ni
Bathi-Shua mchetu wa Chikanani. Naye Eri, mwana wa kpwandza wa
Juda, wakala mui matsoni pha Mwenyezi Mlungu, naye Mwenyezi Mlungu
achimuolaga.
4 Na Tamari, mkpwaza-mwana wa Juda, wamvyarira Peresi na Zera. Ana
osi a Juda ni atsano a chilume.
5 Ana a Peresi ni Hezironi na Hamuli.
6 Ana a Zera kala ni atsano, nao ni Zimuri, Ethani, Hemani, Kalikoli na
Dara.
7 Mwana wa Karimi kala ni Akari, yuya waarehera mashaka Aiziraeli
kpwa kuhala vitu vyotengbwa kpwa ajili ya Mlungu ili viangamizwe
tsetsetse.
8 Na mwana wa Ethani kala ni Azaria.
9 Ana a Hezironi ariovyarirwa, ni Jerahimeeli, Ramu na Kalebu.*

Chivyazi cha Ramu

10 Ramu kala ni ise wa Aminadabu, na Aminadabu kala ni ise wa Nashoni
yekala chilongozi wa atu a Juda.
11 Nashoni kala ni ise wa Salimoni, na Salimoni achikala ise wa Boazi.

---

* **1:48 1:48** Inawezekana muho huno ni Yufurati. † **1:50 1:50** Maandishi ga Chieburania ni Pai. Mwandzo 36:39. **2:7 2:7** Joshuwa 7:1 * **2:9 2:9** ***Kalebu*** ni sawa na *Kelubai.*

12 Boazi wamvyala Obedi, na Obedi achimvyala Jese.
13 Jese wamvyala Eliabu, mwanawe wa kpwandza wa chilume, na wa
phiri achikala Abinadabu, wa hahu achikala Shimea,
14 wa ne achikala Nethaneli, wa tsano achikala Radai,
15 wa sita achikala Ozemu na wa sabaa achikala Daudi.
16 Ndugu zao achetu kala ni Seruya na Abigaili. Ana a hahu a Seruya
kala ni Abishai, Joabu, na Asaheli.
17 Abigaili wavyala Amasa. Ise wa Amasa kala ni Jetheri, Muisimaili.
18 Phahi, Kalebu mwana wa Hezironi wavyarirwa ana ni mchewe Azuba,
na Jeriothi. Ana a chilume a Azuba kala ni Jesheri, Shobabu na Aridoni.
19 Azuba ariphofwa, Kalebu walóla mchetu wanjina aihwaye Efuratha
na achivyala naye mwana mlume aihwaye Huri.
20 Naye Huri wavyala Uri; na Uri naye achimvyala Bezaleli.
21 Hezironi ariphokala na miaka mirongo sita walóla mwana mchetu wa
Makiri, ise wa Giliadi; naye wamvyarira Segubu.
22 Segubu wamvyala Jairi, ambaye kala ana midzi mikulu mirongo miiri
na mihahu kpwenye tsi ya Giliadi.
23 Ela Geshuri na Aramu amfuta midzi mikulu ya Havothi-Jairi, Kenathi
na mitaaye, jumulaye midzi mirongo sita. Hinya osi kala ni ana a Makiri
ise wa Giliadi.
24 Hezironi ariphofwa, Kalebu wamuhala ufwa nine mdide Efuratha,†
yekala mkpwaza ise Hezironi, naye achimuvyarira Ashuri, ise wa Tekoa.
25 Na ana a Jerahimeeli, mwana mvyere wa Hezironi kala ni hinya: Wa
kpwandza kala ni Ramu, yelungirwa ni Buna, Oreni, Ozemu na Ahija.
26 Jerahimeeli piya kala ana mchetu wanjina yeihwa Atara. Iye ndiye
yekala ninengbwa wa Onamu.
27 Na ana a Ramu, mwana mvyere wa Jerahimeeli ni Maazi, Jamini na
Ekeri.
28 Ana a Onamu ni Shamai na Jada. Ana a Shamai ni Nadabu na Abishuri.
29 Na mkpwaza Abishuri kala anaihwa Abihaili, naye wavyala Ahibani
na Molidi.
30 Ana a Nadabu kala ni Seledi na Apaimu. Seledi wafwa bila kuphaha
mwana.
31 Mwana wa Apaimu kala ni Ishi. Ishi achikala isengbwa wa Sheshani.
Sheshani naye achikala isengbwa wa Ahilai.
32 Ana a Jada, mwanáo wa Shamai kala ni Jetheri na Jonathani. Jetheri
wafwa bila kuphaha mwana.
33 Ana a Jonathani ni Pelethi na Zaza. Hinya ndio ariokala a chivyazi cha
Jerahimeeli.
34 Sheshani kaphahire ana a chilume ela a chichetu. Naye Sheshani kala
ana mtumwa Mmisiri yeihwa Jahira.
35 Ndipho Sheshani achilavya mwanawe mchetu alólwe ni Jahira,
mtumwawe, naye achimuvyarira mwana yeihwa Atai.
36 Atai wamvyala Nathani, Nathani wamvyala Zabadi.
37 Zabadi wamvyala Efilali na Efilali wamvyala Obedi.
38 Obedi wamvyala Jehu, na Jehu achimvyala Azaria;
39 Azaria wamvyala Helesi na Helesi achimvyala Eleasa.
40 Eleasa wavyala Sisimai na Sisimai achimvyala Shalumu.
41 Shalumu wamvyala Jekamia na Jekamia achimvyala Elishama.

---

† **2:24 2:24** Kala ni kawaida kpwa Aeburania kuhala ufwa mkpwaza nduguye ela si mkpwaza ise, mendzerepho ndiyo sababu phapha phaihwa Kalebu-Efuratha.

Chivyazi cha Kalebu

42 Na ana a Kalebu, mwanao wa Jerahimeeli kala ni Mesha, mwanawe
mvyere, yekala ise wa Zifu. Maresha ndiye yekala isengbwa wa Heburoni.
43 Ana a Heburoni kala ni Kora, Tapua, Rekemu na Shema.
44 Shema wamvyala Rahamu, yekala isengbwa wa Jorikeamu. Rekemu
wamvyala Shamai.
45 Mwana wa Shamai kala ni Maoni na Maoni achikala isengbwa wa
Bethi-Suri.
46 Efa yekala mwanachetu wa Kalebu wavyala Harani, Moza na Gazezi.
Harani wamvyala Gazezi.
47 Ana a Jadai kala ni Regemu, Jothamu, Geshani, Peleti, Efa na Shaafu.
48 Maaka, mwanachetu wa Kalebu, wavyala Sheberi, na Tirihana.
49 Chisha achivyala Shaafu, yekala isengbwa wa Madimana na Sheva ise
wa Makibena na Gibeya. Mwana mchetu wa Kalebu kala ni Akisa.
50 Hinya ndinyo kala ni ana a Kalebu.

Ana a Huri, mwana mvyere wa Efuratha ni Shobali yekala muandzilishi
wa mudzi wa Kiriathi-Jearimu,
51 Salima, muandzilishi wa mudzi wa Bethilehemu na Harefu, yekala
muandzilishi wa mudzi wa Bethi-Gaderi.
52 Shobali, muandzilishi wa mudzi wa Kiriathi-Jearimu wakala na ana
anjina a chilume, nao kala ni Haroe, na nusu ya Amenuhothi.
53 Na atu a mryango wa Kiriathi-Jearimu kala ni Aithiri, na Aputhi,
na Ashumathi, na Amishirai. Kula kpwa aha kpwaphahikana atu a Zora
Eshitaoli.
54 Chivyazi cha Salima ni Bethilehemu, na Anetofa, Atirothi-Bethi-Joabu,
nusu ya Amenuhothi na Azori.
55 Na atu a mryango wa Aandishi ariola Jabezi ni Atirathi, Ashimeathi
na Asukathi. Hinyo ndinyo Akeni, ariola kpwa Hamathi, mkare wa mbari
ya Rekabu.

3

Ana a mfalume Daudi

1 Hinya ndio ana alume a Daudi ariovyalwa mudzi wa Heburoni. Wa
kpwandza kala ni Amunoni, ariyemvyala na Ahinoamu, wa kula Jeziriili.
Wa phiri ni Danieli ariyemvyala na Abigaili, kula Karimeli.
2 Wa hahu ni Abusalomu, ariyemvyala na Maaka, mwana mchetu wa
Talimai, mfalume wa Geshuri. Wa ne kala ni Adonija ariyemvyala na
Hagithi.
3 Wa tsano kala ni Shefatia, ariyemvyala na Abitali, na wa sita kala ni
Ithireamu ariyemvyala na mchewe yeihwa Egila.
4 Hano ana sita waavyala wakati a hiko Heburoni, ambako watawala
kpwa miaka sabaa na miezi sita. Na achitawala kpwa miaka mirongo
mihahu na mihahu wakati kala a Jerusalemu.
5 Hinya ni ana ariovyalwa ni Daudi na mchewe Bathisheba mwana
mchetu wa Amieli wakati a hiko Jerusalemu: Shimea, Shobabu, Nathani
na Selemani.
6 Ana anjina a Daudi ni Ibuhari, Elishuwa, Elifeleti,
7 Noga, Nefegi, Jafia;
8 Elishama, Eliada na Elifeleti, atu tisiya.

3:4 3:4 2 Samueli 5:4–5; 1 Afalume 2:11; 1 Nyakati 29:27 **3:5 3:5** 2 Samueli 11:3

9 Hinya osi kala ni ana a Daudi, mbali na ana a anachetue. Tamari kala
ni mwanáo wao mchetu.
10 Atu a chivyazi cha Selemani kala ni Rehoboamu yemvyala Abija, Abija
yemvyala Asa, Asa yemvyala Jehoshafati,
11 Jehoshafati yemvyala Jehoramu, Jehoramu yemvyala Ahaziya, Ahaziya
yemvyala Joashi,
12 Joashi yemvyala Amaziya, Amaziya yemvyala Azaria, Azaria yemvyala
Jothamu,
13 Jothamuna yemvyala Ahazi, Ahazi yemvyala Hezekiya, Hezekiya
yemvyala Manase,
14 Manase yemvyala Amoni, Amoni yemvyala Josiya.
15 Ana a Josiya ni hinya, wa kpwandza ni Johanani, wa phiri ni
Jehoyakimu, wa hahu Zedekiya, na wa ne Shalumu.
16 Jehoyakimu kala ana ana airi a chilume; Jekonia na Zedekiya.

Chivyazi cha chifalume
bada ya kutsamizwa kpwa lazima

17 Ana a Jekonia, ariyehalwa mateka kala ni Shealitieli,
18 Malikiramu, Pedaya, Shenazari, Jekamia, Hoshama na Nebadia.
19 Ana a Pedaya kala ni Zerubabeli na Shimei. Ana a Zerubabeli kala ni
Meshulamu na Hanania mwanáo wao mchetu kala ni Shelomithi.
20 Anae anjina atsano ni Hashuba, Oheli, Berekiya, Hasadia na Jushabu-
Hesedi.
21 Ana a Hanania kala ni Pelatia na Jeshaya, na mwanawe Refaya, na
mwanawe Arinani, na mwanawe Obadiya, na mwanawe Shekania.
22 Mwanangbwa wa Shekania kala ni Shemaya, na ana a Shemaya kala
ni Hatushi, Igali, Baria, Neariya na Shafati. Osi jumula kala ni atu sita.
23 Ana a Neariya kala ni ahahu, nao ni Elioenai, Hezekiya na Azirikamu.
24 Ana a Elioenai kala ni sabaa, nao ni Hodavia, Eliashibu, Pelaya, Akubu,
Johanani, Delaya na Anani.

4

Vivyazi vyanjina vya Juda

1 Ana a Juda kala ni Peresi, Hezironi, Karimi, Huri na Shobali.
2 Reaya mwana wa Shobali wavyala Jahathi, na Jahathi achivyala
Ahumai na Lahadi. Hino ndiyo miryango ya atu a Zora.
3 Hano ndio ariokala ana a Etamu: Jeziriili, Ishima na Idibashi. Nao
mwanáo wao mchetu kala ni Hazeleliponi,
4 Penueli kala ni isengbwa wa Gedori, na Ezeri kala ni isengbwa wa
Husha. Hinya ndinyo ana a Huri, mwana wa kpwandza wa Efuratha,
muandzilishi wa mudzi wa Bethilehemu.
5 Na Ashuri, ise wa Tekoa, kala ana achetu airi, Hela na Naara.
6 Naara achimuvyarira Ashuri ana hinya: Ahuzamu, Heferi, Temeni na
Haahashitari.
7 Na ana a Hela kala ni Serethi, Sohari na Ethinani.
8 Kozi kala ni isengbwa wa Anubu na Zobeba, piya kala ni mkarengbwa
wa atu a miryango ya Ahariheli, mwana wa Harumu.
9 Naye Jabezi kala anaishimika kuriko nduguze. Nine wamuiha Jabezi
mana waamba, “Namvyala na utsungu munji sana.”
10 Ndipho Jabezi achimvoya Mlungu wa Iziraeli achiamba, “Naku-
voya unibariki, na unienjereze miphaka yangu. Mkpwonoo naukale

phamwenga nami na unirinde ili nisiphahwe ni mai." Phahi Mlungu wamjaliya arigogavoya.
11 Naye Kelubu, mwanáo wa Shuha, kala ni isengbwa wa Mehiri, ambaye wakala isengbwa wa Eshitoni.
12 Eshitoni kala ni isengbwa wa Bethi-Rafa, Pasea na Tehina isengbwa wa Iri-Nahashi. Hinya ndinyo atu a Reka.
13 Ana a Kenazi kala ni Othinieli na Seraya. Ana a Othinieli kala ni Hatathi na Meonothai.*
14 Meonothai kala ni isengbwa wa Ofura. Seraya kala ni isengbwa wa Joabu, muandzilishi wa Ge-harashimu, phaihwa vivyo mana atu ariosagala mumo kala ni mafundi.
15 Na ana a Kalebu mwana wa Jefune kala ni Iru, Ela na Naamu. Mwana wa Ela ni Kenazi.
16 Ana a Jehaleleli kala ni Zifu, Zifa, Tiria na Asareli.
17 Ana a Ezirahi kala ni Jetheri, Meredi, Eferi na Jaloni. Mmwenga wa akaza Meredi kala ni mwanangbwa wa Farao yeihwa Bithia. Bithia wavyala Miriamu, Shamai na Ishiba isengbwa wa Eshitemoa.
18 Na mchewe Myahudi wavyala Jeredi muandzilishi wa Gedori, Heberi muandzilishi wa Soko na Jekuthieli muandzilishi wa Zanoa.
19 Mkpwaza Hodia kala ni mwanáo mchetu wa Nahamu, mwanawe mmwenga kala ni isengbwa wa Keila kula Garimi na ye wanjina kala ni isengbwa wa Eshitemoa kula Maaka.
20 Ana a Shimoni kala ni Amunoni, Rina, Beni-Hanani na Tiloni. Ana a Ishi kala ni Zohethi na Beni-Zohethi.
21 Ana a Shela mwana wa Juda kala ni Eri isengbwa wa Leka, na Laada isengbwa wa Maresha, na atu a miryango ya afumao nguwo za katani swafi kula mudzi wa Bethi-Ashibea,
22 Jokimu na atu kula Kozeba, na Joashi na Sarafu, ambao atawala hiko Moabu na Jashubi-Lehemu.† (Kumbukumbu zizi ni za kare sana.)
23 Hinya kala ni atu akufinyanga nyungu ariosagala Netaimu na Gedera. Aho asagala kuko na achimuhumikira mfalume.

Ana a Simioni

24 Ana a Simioni kala ni Nemueli, Jamini, Jaribu, Zera na Shauli.
25 Shalumu kala ni mwana wa Shauli, naye Shulamu achimvyala Mibusamu, na Mibusamu achimvyala Mishima.
26 Ana a Mishima kala ni Hamueli, ariyemvyala Zakuri na Zakuri achimvyala Shimei.
27 Shimei wakala ana ana alume kumi na sita na ana achetu sita. Ela nduguze taayakala na ana anji, wala mryango wao wosi tauyaenjerezeka dza vira atu a Juda.
28 Nao asagala hiko Beeri-Sheba, Molada, Hazari-Shuali,
29 Biliha, Ezemu, Toladi,
30 Bethueli, Horima, Zikilagi,
31 Bethi-Marikabothi, Hasari-Susimu, Bethi-Biri na Shaaraimu. Ihi ndiyo yokala midzi yao hadi Daudi ariphotawala.
32 Na piya asagala kpwenye malalo matsano gozunguluka midzi ihi, nago ni Etamu, Aini, Rimoni, Tokeni na Ashani,
33 phamwenga na vidzidzi vyozunguluka midzi hiyo, nayo yafika hadi Baali. Higa ndigo gokala makalo gao na aika kumbukumbu za akare ao.
34 Naye Meshobabu, na Jamuleki, Josha mwana wa Amaziya,

---

* **4:13 4:13** Chieburania taina ***Meonothai.*** † **4:22 4:22** uchilinganisha na Chieburania inaamba, *Jashubi-Lehemu.* **4:28 4:28** Joshuwa 19:2–8

35 Joeli, Jehu mwana wa Joshibia mwana wa Seraya, mwana wa Asieli,
36 Elioenai, Jaakoba, Jeshohava, Asaya, Adieli, Jesimieli, Benaya,
37 Ziza mwana wa Shifi, mwana wa Aloni, mwana wa Jedaya, mwana wa
Shimuri, mwana wa Shemaya.
38 Aha chiohadzwa madzina ndinyo okala akulu katika miryango yao, na
atu a nyumba za ise zao zichienjerezeka sana.
39 Phahi aphiya hadi ryango ra kumenyera Gedori, hadi uphande wa
mlairo wa dzuwa wa dete hiro, kuendzera mifugo yao nyasi.
40 Kuko achendaona nyasi nyinji, tsona za kunyinyiha, na tsi yenye kala
ina nafwasi, yahurira na ina amani. Atu ariokala himo pho kare ni Ahamu.
41 Na hinyo arioandikpwa madzina gao, amenya hiko siku za Hezekiya
mfalume wa Juda, achibananga-bananga mahema ga Ahamu na Ame-
uni ariosagala kuko na achiangamiza tsetsetse, nao taako hata rero.
Ariphomala kuaolaga Ahamu na Ameuni, aho asagala kuko mana kpwa
kukala hiko kala kuna nyasi za mang'ondzi gao.
42 Atu magana matsano kahi ya atu a mbari ya Simioni, alongozwa ni
Pelatia, Neariya, Refaya na Uzieli anangbwa a Ishi akpwendavamia tsi ya
myango ya Seiri.
43 Nao akpwendaangamiza mabaki ga Amaleki ariotiya, achisagala kuko
hadi rero.

5

Ana a Rubini

1 Ana a Rubini, mwana mvyere wa Iziraeli (mana iye ndiye ariyevyalwa
wa kpwandza; ela kpwa sababu watiya najisi chitanda cha ise kpwa kulala
na mkpwaza ise, hakiye ya mvyalwa wa kpwandza yahewa ana a Yusufu,
mwana wa Iziraeli. Kpwa hivyo, Rubini kaandikirwe kpwenye vitabu vya
kumbukumbu kulengana na iyo haki ya mvyalwa wa kpwandza.
2 Dzagbwe mbari ya Juda ndiyo iriyokala na nguvu kushinda mbari
zosi za Iziraeli na kahi ya chivyaziche kpwatuluka mfalume, ela haki ya
mvyalwa wa kpwandza yahewa Yusufu).
3 Ana a Rubini, mwana mvyere wa Iziraeli kala ni Hanoki, Palu, Hezironi
na Karimi.
4 Ana a Joeli kala ni Shemaya, Shemaya ariyevyala Gogu, Gogu ariyevyala
Shimei,
5 Shimei ariyevyala Mika, Mika ariyevyala Reaya, Reaya ariyevyala Baali,
6 Baali ariyevyala Beera, ambaye Tiligathi-Pilineseri, mfalume wa
Ashuru, wamuhala mateka. Beera ndiye ariyekala mkpwulu wa atu a
Arubini.
7 Na ndugu zao a miryango yao, hipho iriphoolangbwa kulengana na
vivyazi vyao, mkpwulu wao kala ni Jeieli, na Zakariya,
8 na Bela, mwana wa Azazi, mwana wa Shema, mwana wa Joeli. Aha
asagala seemu ya Aroeri hadi Nebo na Baali-Meoni.
9 Na uphande wa mlairo wa dzuwa, asagala hata kanda-kanda ya
jangbwa rophiya hadi muho wa Yufurati, kpwa kukala mifugo yao kala
ikaenjerezeka sana ko tsi ya Giliadi.
10 Na wakati wa kutawala Sauli, atu a mbari ya Rubini apigana viha na
Ahagari, achiaolaga, nao achisagala mwao mahemani kpwenye tsi yosi ya
uphande wa mlairo wa dzuwa wa Giliadi.

Ana a Gadi

5:1 **5:1** Mwandzo 35:22; 49:3–4 **5:2** **5:2** Mwandzo 49:8–10 **5:4** **5:4** 2 Afalume 15:29

11 Ana a Gadi asagala tsi ya Bashani kufikira Saleka na midzi yao kala
ikaphakana na midzi ya ana a Rubini.
12 Joeli ndiye ariyekala mkpwulu wao ko Bashani, a asaidizie achikala ni
Shafamu, na Janai, na Shafati.
13 Na ndugu zao kulengana na mbari za ise zao kala ni Mikaeli,
Meshulamu, Sheba, Jorai, Jakani, Zia na Eberi, atu sabaa.
14 Hinyo ndio ariokala ana a Abihaili, mwana wa Huri, mwana wa Jaroa,
mwana wa Giliadi, mwana wa Mikaeli, mwana wa Jeshishai, mwana wa
Jado, mwana wa Buzi.
15 Ahi, mwana wa Abudieli, mwana wa Guni, ndiye ariyekala mkpwulu
wa mbari za ise zao.
16 Aho atu a Gadi asagala ko Giliadi, kahi ya Bashani na vidzidzivye
na kpwenye weru wosi wa kurisira wa Sharoni, hadi kufikira mwakpwe
miphakani.
17 Hinyo osi aandikpwa kpwenye kumbukumbu zao za vivyazi wakati
Jothamu ariphokala mfalume wa Juda, na wakati wa Jeroboamu, mfalume
wa Iziraeli.

Mbari ya Rubini, Gadi na nusu ya mbari ya Manase ayapiga viha

18 Ana a Rubini, na ana a Gadi, na nusu ya mbari ya Manase kala ana
anajeshi elufu mirongo mine na ne, magana sabaa na mirongo sita ariokala
masujaa, awezao kupigana viha kuhumira ngao, panga na maha.
19 Nao apigana viha na Ahagari, Ajeturi, Anafishi na Anodabu.
20 Mlungu achiaterya na nyo Ahagari na osi ariokala phamwenga nao
achitiywa mikononi mwao. Mana amririra Mlungu wakati wa vyo viha,
naye achiajibu mavoyo gao kpwa kukala kala akamkuluphira iye.
21 Achihala zewe mifugo yao: ngamia elufu mirongo mitsano,
mang'ondzi elufu magana mairi na mirongo mitsano na punda elufu mbiri,
piya ahala atu elufu gana mwenga.
22 Atu anji aolagbwa, kpwa kukala vyo viha kala ni vya Mlungu. Nao
achisagala tsi iyo hadi ariphotsamizwa kpwa lazima.

Nusu ya mbari ya Manase

23 Nusu ya atu a mbari ya Manase kala ni anji sana, aho asagala
kpwenye yo tsi kuandzira Bashani hadi Baali-Herimoni, Seniri na mwango
Herimoni.
24 Na hinya ndinyo akulu a mbari za ise zao: Eferi, Ishi, Elieli, Azirieli,
Jeremia, Hodavia na Jadieli. Atu aho kala anamanyikana sana kukala ni
masujaa a kupigana viha na akulu a mbari za ise zao.
25 Ela amuasi Mlungu wa akare ao. Aho aabudu milungu ya atu a tsi iyo
ambayo Mlungu kala akaangamiza mbere zao.
26 Ndipho Mlungu wa Iziraeli achifyakatsira Puli, mfalume wa Ashuru,
ambaye piya aihwa Tiligathi-Pilineseri, ariyeatsamiza kpwa lazima nyo
Arubini, Agadi na nusu ya mbari ya Manase, achiaphirika hadi Hala,
Habori, Hara na muho wa Gozani, nao a kuko hadi rero.

6

Ana a Lawi

1 Ana a Lawi kala ni Gerishoni, Kohathi na Merari.
2 Nao ana a Kohathi kala ni Amuramu, Ishari, Heburoni na Uzieli.
3 Na ana a Amuramu kala ni Aruni, Musa na Miriamu. Ana a Aruni kala
ni Nadabu, Abihu, Eliazari na Ithamari.

5:26 5:26 2 Afalume 15:19; 2 Afalume 15:29; 2 Afalume 17:6

4 Eliazari kala ni isengbwa wa Finehasi, na Finehasi wavyala Abishuwa,
5 na Abishuwa achivyala Buki, na Buki achivyala Uzi,
6 na Uzi achivyala Zerahia, na Zerahia achivyala Merayothi,
7 na Merayothi achivyala Amariya, na Amariya achivyala Ahitubu,
8 na Ahitubu achivyala Sadoki, na Sadoki achivyala Ahimaazi,
9 Ahimaazi wavyala Azaria, na Azaria achivyala Johanani,
10 na Johanani achivyala Azaria (ndiye hiye ariyehenda kazi ya ulavyadzi-sadaka kpwenye nyumba yodzengbwa ni Selemani hiko Jerusalemu).
11 Azaria kala ni isengbwa wa Amariya, na Amariya ni isengbwa wa Ahitubu,
12 Ahitubu ni isengbwa wa Sadoki, na Sadoki ni isengbwa wa Shalumu,
13 Shalumu ni isengbwa wa Hilikiya, Hilikiya ni isengbwa wa Azaria,
14 Azaria ni isengbwa wa Seraya, Seraya ni isengbwa wa Jehosadaki;
15 naye Jehosadaki watsamizwa kpwa lazima, hipho Mwenyezi Mlungu ariphoatsamiza atu a Juda na a Jerusalemu kpwa kuhumira Nebukadineza.
16 Ana a Lawi kala ni Gerishomu, Kohathi na Merari.
17 Higa ndigo madzina ga ana a Gerishomu: Libuni na Shimei.
18 Ana a Kohathi kala ni Amuramu, Ishari, Heburoni na Uzieli.
19 Ana a Merari kala ni Mahili na Mushi. Na hino ndiyo miryango ya Alawi kulengana na akare ao.
20 A chivyazi cha Gerishomu kala ni mwanawe Libuni. Libuni wavyala Jahathi, Jahathi achimvyala Zima,
21 Zima achimvyala Joa, Joa achimvyala Ido, Ido achimvyala Zera, naye Zera achimvyala Jeatherai.
22 Atu a chivyazi cha Kohathi kala ni mwanawe Aminadabu, yemvyala Kora, Kora wavyala Asiri,
23 Asiri achimvyala Elikana, Elikana achimvyala Ebiasafu, Ebiasafu achimvyala Asiri,
24 Asiri achimvyala Tahathi, Tahathi achimvyala Urieli, Urieli achimvyala Uziya, Uziya achimvyala Shauli.
25 Ana a Elikana ni Amasai na Ahimothi.
26 Atu a chivyazi cha Ahimothi wakala mwanawe Elikana. Elikana achimvyala Zofai, Zofai achimvyala Nahathi,
27 Nahathi achimvyala Eliabu, Eliabu achimvyala Jerohamu, Jerohamu achimvyala Elikana.
28 Ana a Samueli ni Joeli, mwanawe wa kpwandza, na wa phiri ni Abija.
29 Atu a chivyazi cha Merari ni Mahili, Mahili wamvyala Libuni, Libuni achimvyala Shimei, Shimei achimvyala Uza,
30 Uza achimvyala Shimea, Shimea achimvyala Hagia na Hagia achimvyala Asaya.

Aimbadzi a Nyumba ya Mlungu

31 Ano ndio atu ambao Daudi waaika aimirire kazi ya kuimba kpwenye yo Nyumba ya Mwenyezi Mlungu, bada ya rira sanduku kuphaha nafwasi mo nyumbani.
32 Nao achihenda kazi yao ya kuimba mbere ya hema ra mkpwutano, hadi Selemani ariphokala akadzenga Nyumba ya Mwenyezi Mlungu hiko Jerusalemu. Aho ahenda huduma zao kpwa mazuma.

6:16 6:16 Kutsama 6:16–19

33 Atu aha ndio ariohumika phamwenga na ana aho a chilume. Kula
kpwa ana a Akohathi kala ni muimbadzi Hemani. Hemani wakala ni
mwana wa Joeli, Joeli achikala mwana wa Samueli,
34 Samueli mwana wa Elikana, Elikana mwana wa Jerohamu, Jerohamu
mwana wa Elieli, Elieli mwana wa Toa,
35 Toa mwana wa Sufu, Sufu mwana wa Elikana, Elikana mwana wa
Mahathi, Mahathi mwana wa Amasai,
36 Amasai mwana wa Elikana, Elikana mwana wa Joeli, Joeli mwana wa
Azaria, Azaria mwana wa Zefania,
37 Zefania mwana wa Tahathi, Tahathi mwana wa Asiri, Asiri mwana wa
Ebiasafu, Ebiasafu mwana wa Kora,
38 Kora mwana wa Ishari, Ishari mwana wa Kohathi, Kohathi mwana wa
Lawi, Lawi mwana wa Iziraeli.
39 Msaidizi wa Hemani kala ni m'barigbwa wa Asafu mwana wa
Berekiya. Berekiya wakala mwana wa Shimea,
40 Shimea mwana wa Mikaeli, Mikaeli mwana wa Baaseya, Baaseya
mwana wa Malikija,
41 Malikija mwana wa Ethini, Ethini mwana wa Zera, Zera mwana wa
Adaya,
42 Adaya mwana wa Ethani, Ethani mwana wa Zima, Zima mwana wa
Shimei,
43 Shimei mwana wa Jahathi, Jahathi mwana wa Gerishomu, Gerishomu
mwana wa Lawi.
44 Na uphande wa kumotso akala ndugu zao, ana a Merari: Ethani
mwana wa Kishi, Kishi mwana wa Abudi, Abudi mwana wa Maluki, Maluki
achikala ni
45 mwana wa Hashabia, Hashabia mwana wa Amaziya, Amaziya mwana
wa Hilikiya,
46 Hilikiya mwana wa Amuzi, Amuzi mwana wa Bani, Bani mwana wa
Shemeri,
47 Shemeri mwana wa Mahili, Mahili mwana wa Mushi, Mushi mwana
wa Merari, Merari mwana wa Lawi.
48 Na Alawi ayawao ndio ariotsambulwa ahumike kpwa kazi zosi za mo
hemani, yo Nyumba ya Mlungu.
49 Ela Aruni na anae ndio ariokala achilavya sadaka dzulu ya phatu pha
kulavira sadaka za kuochwa na dzulu ya phatu pha kufukizira uvumba.
Ahenda kazi yosi ya Phatu Phatakatifu Zaidi, ili kuahendera upatanisho
Aiziraeli. Higa gosi agahenda sawa-sawa na malagizo garigoamuriwa ni
Musa, mtumishi wa Mlungu.
50 Hinya ni atu a chivyazi cha Aruni. Aruni wavyala Eliazari, Eliazari
achivyala Finehasi, Finehasi achivyala Abishuwa,
51 Abishuwa achivyala Buki, Buki achivyala Uzi, Uzi achivyala Zerahia.
52 Zerahia achivyala Merayothi, Merayothi achivyala Amariya, Amariya
achivyala Ahitubu,
53 Ahitubu achivyala Sadoki, Sadoki achivyala Ahimaazi.

Makalo ga Alawi

54 Phahi higa ndigo makalo gao, sawa-sawa na wenyezi wa miphakani
mwao. Atu chivyazi cha Aruni, ario mryango wa Akohathi ndio
ariogbwererwa ni kura ya kpwandza,
55 Aho ahewa mudzi wa Heburoni, urio tsi ya Juda phamwenga na weru
wa marisa uriouzunguluka.

56 Ela minda phamwenga na malalo gozunguluka mudzi hinyo gahewa
Kalebu mwana wa Jefune.
57 Kpwa hivyo, atu a chivyazi cha Aruni ahewa midzi ya kuchimbirira,
nayo ni Heburoni, Libuna phamwenga na weruwe wa kurisa, Jatiri na
Eshitemoa phamwenga na weruwe wa kurisa,
58 Hileni phamwenga na weruwe wa kurisa, Debiri phamwenga na
weruwe wa kurisa,
59 Ashani phamwenga na weruwe wa kurisa na Bethi-Shemeshi
phamwenga na weruwe wa kurisa.
60 Na atu a kula mbari ya Abenjamini, ahewa mudzi wa Geba
phamwenga na weruwe wa kurisa, Alemethi phamwenga na weruwe wa
kurisa na Anathothi phamwenga na weruwe wa kurisa. Midzi yosi yohewa
Akohathi kala ni kumi na mihahu.
61 Atu a chivyazi cha Kohathi ariosala, ahewa midzi kumi ya nusu ya
mbari ya Manase kpwa kupigirwa kura.
62 Atu a chivyazi cha Gerishomu ahewa midzi kumi na mihahu kula kpwa
mbari ya Isakari, ya Asheri, ya Nafutali na ya Manase ariosagala Bashani.
63 Atu a Merari nao ahewa midzi kumi na miiri kulengana na mbari zao,
kula mbari ya Rubini, ya Gadi na ya Zabuloni.
64 Iyo ndiyo njira ambayo atu a Iziraeli aihumira kuapha Alawi midzi
phamwenga na weru wa marisa.
65 Na piya achiapha kpwa kupigirwa kura midzi iyo ichiyohadzwa
madzina, kula mbari ya Juda, ya Simioni na ya Benjamini.
66 Na miryango yanjina ya ana a Kohathi ahewa midzi kula kpwa mbari
ya Efuraimu.
67 Phahi ahewa midzi ya kuchimbirira, nayo ni Shekemu phamwenga
na weruwe wa kurisa kpwenye tsi ya myango ya Efuraimu, Gezeri
phamwenga na weruwe wa kurisa,
68 Jokimeamu phamwenga na weruwe wa kurisa, Bethi-Horoni
phamwenga na weruwe wa kurisa,
69 Aijaloni phamwenga na weruwe wa kurisa, Gathi-Rimoni phamwenga
na weruwe wa kurisa.
70 Chisha kula kpwa nusu-mbari ya Manase ahewa Aneri phamwenga
na weruwe wa kurisa, Bileamu phamwenga na weruwe wa kurisa, kpwa
sababu yo miryango yanjina ya Akohathi ariosala.
71 Atu a Gerishomu ahewa mudzi wa Golani urio Bashani phamwenga
na weruwe wa kurisa, na Ashitarothi phamwenga na weruwe wa kurisa
kula kpwa nusu-mbari ya Manase.
72 Kula kpwa mbari ya Isakari ahewa Kedeshi na weruwe wa kurisa, na
Daberathi phamwenga na weruwe wa kurisa,
73 Ramothi phamwenga na weruwe wa kurisa, na Anemu phamwenga
na weruwe wa kurisa.
74 Kula kpwa mbari ya Asheri ahewa Mishali phamwenga na weruwe
wa kurisa, Abudoni phamwenga na weruwe wa kurisa,
75 Hukoki phamwenga na weruwe wa kurisa na Rehobu phamwenga na
weruwe wa kurisa.
76 Kula mbari ya Nafutali ahewa mudzi wa Kedeshi urio Galilaya
phamwenga na weruwe wa kurisa, Hamoni phamwenga na weruwe wa
kurisa na Kiriathaimu phamwenga na weruwe wa kurisa.
77 Nao atu a mryango wa Merari ariosala ahewa kula kpwa mbari ya
Zabuloni mudzi wa Rimoni phamwenga na weruwe wa kurisa na Tabori
phamwenga na weruwe wa kurisa,

78 na ng'ambo ya muho Joridani uphande wa mlairo wa dzuwa wa Jeriko,
ahewa mudzi wa Bezeri urio nyika phamwenga na weruwe wa kurisa kula
kpwa mbari ya Rubini, Jahaza phamwenga na weruwe wa kurisa,
79 Kedemothi phamwenga na weruwe wa kurisa na Mefaathi
phamwenga na weruwe wa kurisa.
80 Na kula kpwa mbari ya Gadi ahewa mudzi wa Ramothi urio Giliadi
phamwenga na weruwe wa kurisa, Mahanaimu phamwenga na weruwe
wa kurisa,
81 Heshiboni phamwenga na weruwe wa kurisa na Jazeri phamwenga
na weruwe wa Marisa.

7

Ana a Isakari

1 Anangbwa a Isakari kala ni ane, nao kala ni Tola, Puwa, Jashubu na
Shimuroni.
2 Ana a Tola kala ni Uzi, Refaya, Jerieli, Jamai, Ibusamu na Shemueli,
ambao akala akulu a nyumba za akare ao, yani Tola. Wakati wa Mfalume
Daudi, atu a chivyazi cha Tola, arioandikishwa kulengana na vivyazi vyao,
dza masujaa a viha kala ni atu elufu mirongo miiri na mbiri na magana
sita.
3 Mwana wa Uzi kala ni Izirahia. Ana a Izirahia kala ni Mikaeli, Obadiya,
Joeli na Ishia. Osi atsano kala ni akulu a mbari.
4 Na kulengana na chivyazi chao, akala majeshi elufu mirongo mihahu
na sita ariokala tayari kuphiya vihani, mana kala ana achetu anji na ana
anji.
5 Kulengana na madzina ga chila mbari ya Isakari, jumula kala ni atu
elufu mirongo minane na sabaa ariokala masujaa ga viha.

Ana a Benjamini

6 Ana a Benjamini kala ni ahahu, nao kala ni Bela, Bekeri na Jediaeli.
7 Ana a Bela kala ni atsano, nao kala ni Esiboni, Uzi, Uzieli, Jerimothi na
Iri, osi akala akulu a nyumba za akare ao. Aha kala ni masujaa a viha, atu
elufu mirongo miiri na mbiri na mirongo mihahu na ane, arioandikishwa
kulengana na vivyazi vyao.
8 Ana a Bekeri kala ni Zemira, Joashi, Eliezeri, Elioenai, Omuri, Jeremothi,
Abija, Anathothi na Alemethi. Hinyo osi kala ni ana a Bekeri.
9 Nao aandikishwa kulengana na vivyazi vyao, nao akala akulu a nyumba
za akare ao, masujaa a viha elufu mirongo miiri na magana mairi.
10 Mwana wa Jediaeli kala ni Bilihani. Ana a Bilihani kala ni Jeushi,
Benjamini, Ehudi, Kenaana, Zethani, Tarishishi na Ahishahari.
11 Aha osi kala ni ana a Jediaeli, nao kala ni akulu a miryango ya akare
ao, masujaa a viha elufu kumi na sabaa na magana mairi ariokala tayari
kuphiya vihani.
12 Shupimu na Hupimu kala ni a chivyazi cha Iri, na Hushimu kala ni
wa chivyazi cha Aheri.

Ana a Nafutali

13 Ana a Nafutali kala ni Jahazieli, na Guni, na Jeseri na Shalumu. Aha
kala ni atu a chivyazi cha Biliha.*

Ana a Manase

* **7:13 7:13** Biliha kala ni mwanachetu wa Jakobu na ndiye ariyekala nine wa Dani na Nafutali.

14 Manase wavyala Asirieli na mwanachetuwe wa Chiaramu. Chisha
mwanachetu yuyu wamvyala Makiri isengbwa wa Giliadi.
15 Naye Makiri achiharira mchetu Hupimu na Shupimu. Dzina ra
nduguye mchetu ni Maaka. Na wa phiri dzinare waihwa Selofehadi; naye
Selofehadi kala anae ni achetu bahi.
16 Na Maaka mkpwaza Makiri wavyala mwana mlume na achimuiha
Pereshi; na dzina ra mwanao mlume kala ni Shereshi; na anae a chilume
ni Ulamu, na Rakemu.
17 Mwana wa Ulamu ni Bedani. Hinya kala ni ana a Giliadi mwana wa
Makiri, mwana wa Manase.
18 Na mwanao mchetu Hamolekethi wavyala Ishihodi, na Abiezeri, na
Mahala.
19 Na ana a Shemida kala ni Ahiani, na Shekemu, na Liki, na Aniamu.

Ana a Efuraimu

20 Na ana a Efuraimu ni Shuthela, achivyala Beredi, achivyala Tahathi,
achivyala Eliada, achivyala Tahathi,
21 achivyala Zabadi, achivyala Shuthela, na Ezeri, na Eladi, ambao atu a
Gathi, enyezi a tsi iyo aaolaga, kpwa kukala akpwendaiya mifugo yao.
22 Naye ise yao Efuraimu waaririra siku nyinji, na anáo achedza
kumupha pore.
23 Ndipho Efuraimu achilala na mchewe, mchetu achiphaha mimba, na
achivyala mwana mlume, na Efuraimu achimupha dzina ra Beriya, kpwa
kukala nyumbaye yafikpwa ni majanga.
24 Mwanawe mchetu kala ni Sheera, ambaye wadzenga Bethi-Horoni ya
Tsini na ya Dzulu, na Uzeni-Sheera.
25 Efuraimu piya wavyala Refa, naye Refa achivyala Reshefu, na Reshefu
achivyala Tela, na Tela achivyala Tahani,
26 na Tahani achivyala Ladani, na Ladani achivyala Amihudi, na Amihudi
achivyala Elishama,
27 na Elishama achivyala Nuni, na Nuni achivyala Joshuwa.
28 Mwatu mwao na makalo gao kala ni Betheli na vidzidzivye, na
uphande wa mlairo wa dzuwa Naarani, na uphande wa mtswerero wa
dzuwa ni Gezeri na vidzidzivye, Shekemu na vidzidzivye, na Aya na
vidzidzivye.
29 Na piya kuphakana na ana a Manase, Bethi-Sheani na vidzidzivye, na
Taanaki na vidzidzivye, Megido na vidzidzivye, na Dori na vidzidzivye.
Midzi iyo ndimo mokala ana a Yusufu mwana wa Iziraeli.

Ana a Asheri

30 Ana a Asheri ni hinya, Imuna, na Ishiva, na Ishivi, na Beriya, na
mwanao wao mchetu Sera.
31 Na ana a Beriya ni Heberi, na Malikieli ambaye kala ni ise wa
Birizaithi.
32 Na Heberi achivyala Jafuleti, na Shomeri, na Hothamu, na mwanao
wao mchetu Shuwa.
33 Na ana a Jafuleti ni Pasaki, na Bimuhali, na Ashivathi. Hinyo ndinyo
ana a Jafuleti.
34 Na ana a Shemeri ni Ahi, na Roga, na Jehuba, na Aramu.
35 Na ana a mwanáo Helemu ni Zofa, na Imuna, na Sheleshi, na Amali.
36 Ana a Zofa ni Sua, na Harineferi, na Shuali, na Beri, na Imura,
37 na Bezeri, na Hodu, na Shama, na Shilisha, na Ithirani, na Beera.
38 Na ana a Jetheri ni Jefune, na Pisipa, na Ara.
39 Na ana a Ula ni Ara, na Hanieli, Rizia.

40 Hinyo osi ndinyo ana a Asheri, akulu a mbari za ise zao, atu
ariotsambulwa, masujaa ga viha, na ni akulu a atawala. Jumula ya isabu
yao kulengana na vivyazi vyao ariotsambulwa kuphiya vihani ni atu elufu
mirongo miiri na sita.

8

Ana a Benjamini

1 Benjamini kala ana ana atsano a chilume. Mvyere kala ni Bela, wa
phiri kala ni Ashibeli, wa hahu kala ni Ahara,
2 wa ne kala ni Noha, na wa tsano kala ni Rafa.
3 Ana a Bela kala ni Adari, Gera, Abihudi,
4 Abishuwa, Naamani, Ahoa,
5 Gera, Shefufani na Huramu.
6 Hinyo ndio ana a Ehudi (nao kala ni akulu a mbari za ise zao kahi za
enyezi a Geba, ela achitsamizwa kpwa lazima achiphirikpwa Manahathi).
7 Naamani, Ahija na Gera yeihwa Hegilamu, ambaye kala ni ise wa Uza
na Ahihudi.
8 Naye Shaharaimu wavyala ana ariphokala tsi ya Moabu, bada ya kuzola
achee Hushimu na Baara.
9 Mchewe Hodeshi wamvyarira Jobabu, Sibia, Mesha, Malikamu,
10 Jeuzi, Shakia na Mirima. Anae aha, akala akulu a mbari za ise zao.
11 Naye piya kala akavyarirwa ana ni mchewe Hushimu: Abitubu na
Elipaali.
12 Ana a Elipaali kala ni Eberi, Mishamu na Shemedi, ambao adzenga
midzi ya Ono na Lodi phamwenga na vidzidzivye.
13 Beriya na Shema, (kala ni akulu a mbari za ise zao kahi ya enyezi a
Aijaloni, nao ndio ariozoresa enyezi a Gathi);
14 Anangbwa a Beriya kala ni Ahio, Shashaki, Jeremothi,
15 Zebadia, Aradi, Ederi,
16 Mikaeli, Ishipa na Joha.
17 Anangbwa a Elipaali kala ni Zebadia, Meshulamu, Hiziki, Heberi,
18 Ishimerai, Izilia na Jobabu.
19 Anangbwa a Shimei kala ni Jakimu, Zikiri, Zabudi,
20 Elienai, Zilethai, Elieli,
21 Adaya, Beraya na Shimurathi.
22 Anangbwa a Shashaki kala ni Ishipani, Eberi, Elieli,
23 Abudoni, Zikiri, Hanani,
24 Hanania, Elamu, Anithothija,
25 Ifudeya na Penueli.
26 Anangbwa a Jerohamu kala ni Shamusherai, Sheharia, Athalia,
27 Jaareshia, Elija na Zikiri.
28 Aha ndio ariokala akulu a mbari za ise zao, kulengana na vivyazi vyao,
nao makalo gao kala ni Jerusalemu.
29 Phahi Jeieli,* ise wa Gibioni, waishi Gibioni, na dzina ra mchewe kala
anaihwa Maaka.
30 Mwanawe mlume wa kpwandza kala ni Abudoni. Abudoni achilun-
gizirwa ni Suri, Kishi, Baali, Nadabu,
31 Gedori, Ahio, Zekeri,
32 na Mikilothi yekala isengbwa wa Shimea. Na hinyo asagala kulolana
na ndugu zao ko Jerusalemu.

---

* **8:29 8:29** Nakala ya Chieburania taina ***Jeieli*** lenganisha 9:35.

Chivyazi cha mfalume Sauli

33 Neri wamvyala Kishi, na Kishi achimvyala Sauli, Sauli achimvyala
Jonathani, Maliki-Shua, Abinadabu na Eshibaali.
34 Jonathani wamvyala Meribaali, na Meribaali achimvyala Mika.
35 Ana a Mika kala ni Pithoni, Meleki, Tarea na Ahazi.
36 Ahazi wavyala Jehoada, na Jehoada achimvyala Alemethi, Azimawethi
na Zimuri. Zimuri achimvyala Moza.
37 Moza achimvyala Binea. Benea achimvyala Rafa, Rafa achimvyala
Eleasa, na Eleasa achimvyala Azeli.
38 Azeli wavyala ana a chilume sita, na madzina gao ni higa: Azirikamu,
Bokeru, Isimaili, Shearia, Obadiya na Hanani. Osi aha kala ni ana a Azeli.
39 Anangbwa a Esheki, mwanáo wa Azeli kala ni Ulamu, mwanawe wa
kpwandza, wa phiri ni Jeushi, na wa hahu ni Elifeleti.
40 Ana a Ulamu kala ni masujaa a viha, akuhumira maha. Akala na ana
na adzukulu anji; atu gana mwenga na mirongo mitsano. Osi hinyo kala
ni atu a chivyazi cha Benjamini.

9

1 Kpwa hivyo Aiziraeli osi aolangbwa kulengana na mbari zao, na gaga
gachiandikpwa kpwenye chitabu cha afalume a Iziraeli.

Atu ariouya Jerusalemu

Atu a Juda atsamizwa kpwa lazima kuphiya Babeli kpwa sababu ya
kukosa kukala aaminifu kpwa Mwenyezi Mlungu.
2 Phahi ariokala a kpwandza kuuyira tsona makalo gao na kusagala
kpwenye midzi yao enye kala ni seemu ya Aiziraeli, alavyadzi-sadaka, na
Alawi, na ahendadzi-kazi a nyumba ya kuvoya Mlungu.
3 Seemu ya atu a Juda, Benjamini, Efuraimu na Manase asagala
Jerusalemu. Aha kala ni:
4 Uthai, mwana wa Amihudi, Amihudi mwana wa Omuri, Omuri mwana
wa Imuri, Imuri mwana wa Bani, kula chivyazi cha Peresi mwana wa Juda.
5 Na a chivyazi cha Shilo, kala ni Asaya mwana mvyere na anae.
6 A chivyazi cha Zera, kala ni Jeueli, na ndugu zao, atu magana sita na
mirongo tisiya.
7 A mbari ya Benjamini kala ni Salu mwana wa Meshulamu, Meshulamu
mwana wa Hodavia, Hodavia mwana wa Hasenua.
8 Wanjina kala ni Ibuneya mwana wa Jerohamu. Wanjina kala ni Ela
mwana wa Uzi, Uzi mwana wa Mikiri, na Meshulamu mwana wa Shefatia,
Shefatia mwana wa Reueli na Reuweli mwana wa Ibunija.
9 Aha kala ana ndugu zao kulengana na vivyazi vyao. Jumula ya atu aha
kala ni magana tisiya mirongo mitsano na sita. Aha osi kala ni akulu a
nyumba za ise zao.
10 Ariokala alavyadzi-sadaka ni Jedaya, Jehoyaribu, Jakini,
11 na Azaria mwana wa Hilikiya, Hilikiya mwana wa Meshulamu,
Meshulamu mwana wa Sadoki, Sadoki mwana wa Merayothi, Merayothi
mwana wa Ahitubu. Azaria ndiye ariyekala muimirizi mkpwulu wa
Nyumba ya kuvoya Mlungu.
12 Wanjina kala ni Adaya mwana wa Jerohamu, Jerohamu mwana wa
Pashihuri, Pashihuri mwana wa Malikija. Na wa mwisho kala ni Maasai
mwana wa Adieli, Adieli mwana wa Jazera, Jazera mwana wa Meshulamu,
Meshulamu mwana wa Meshulemithi, Meshulemithi mwana wa Imeri.

9:2 9:2 Ezira 2:27; Nehemia 7:73

13 Aha kala ni akulu a nyumba za ise zao, phamwenga na ndugu zao.
Jumula kala ni atu elufu mwenga na magana sabaa na mirongo sita, atu
aha kala ni atu ariofaa kpwa kazi ya Nyumba ya kuvoya Mlungu.
14 Alawi ariouya Jerusalemu kala ni Shemaya mwana wa Hashubu,
Hashubu mwana wa Azirikamu, Azirikamu mwana wa Hashabia. She-
maya kala ni wa chivyazi cha Merari.
15 Anjina kala ni Bakibakari, Hereshi, Galali na Matania mwana wa Mika,
Mika mwana wa Zikiri, Zikiri mwana wa Asafu,
16 na Obadiya, mwana wa Shemaya, Shemaya mwana wa Galali, Galali
mwana wa Jeduthuni na Berekiya mwana wa Asa, Asa mwana wa Elikana;
kala anasagala vidzidzi vya Netofathi.

Arindzi a nyumba ya kuvoya Mlungu ariosagala Jerusalemu

17 Na arindzi a maryango kala ni Shalumu, Akubu, Talimoni, Ahimani
na ndugu zao. Shalumu ndiye ariyekala mkpwulu wao.
18 Aho kala achirinda ryango roihwa ra mfalume, rokala uphande wa
mlairo wa dzuwa hata rero. Aha ndio ariokala arindzi a kambi ya Alawi.
19 Shalumu kala ni mwana wa Kore, Kore mwana wa Ebiasafu, Ebiasafu
mwana wa Kora, iye phamwenga na atu a nyumba ya ise, nyo atu a Kora,
kala achiimirira iyo kazi ya kurinda ryango ra hema ra mkpwutano, dza
ise zao arivyokala achiimirira ryango ra kambi ya Mwenyezi Mlungu.
20 Na hipho kare, Finehasi mwana wa Eliazari kala ndiye mkpwulu wa
maryango, na Mwenyezi Mlungu kala a phamwenga naye.
21 Zakariya mwana wa Meshelemia naye piya kala ni mrindzi wa ryango
ra hema ra mkpwutano.
22 Atu osi ariotsambulwa akale arindzi a maryango kala ni atu magana
mairi na kumi na airi. Nao aandikpwa kulengana na vivyazi kpwenye
vidzidzi vyao. Daudi na nabii Samueli ndio arioapha yo kazi ariyoaminiwa
nayo.
23 Phahi atu aha na ana aho aimirira kazi ya urindzi wa Nyumba ya
Mwenyezi Mlungu, yani, hema ra mkpwutano.
24 Hinyo arindzi a maryango akala pande zosi ne za Nyumba ya
Mwenyezi Mlungu, mlairo wa dzuwa, mtswerero wa dzuwa, vurini na
mwakani.
25 Na ndugu zao, ario mwao vidzidzini, alazimika kpwendaaterya kpwa
mazuma ga siku sabaa-sabaa,
26 ela nyo aimirizi akulu a ne ariokala Alawi, kazi yao kala ni ya kuimirira
vyumba na hazina za Nyumba ya kuvoya Mlungu.
27 Aha kala achichesa kuno akazunguluka yo nyumbani ya Mlungu,
mana kazi yao yakala ni kuirinda na kuvugula maryango chila ligundzu.
28 Na anjina kahi ya nyo Alawi kala anatundza miyo ihumikayo kpwa
huduma, mana kala analondwa aviolange wakati vinatuluzwa na wakati
vinauyizwa.
29 Anjina kahi yao atsambulwa kutundza miyo ya mo nyumbani, na
miyo yosi ya pho phatakatifu, phamwenga na unga swafi, uchi wa zabibu,
mafuha, ubani na uvumba wa kunukato.
30 Kazi ya kutayarisha mtsanganyiko wa manukato yahendwa ni ana a
alavyadzi-sadaka.
31 Mlawi mmwenga aihwaye Matithia, mwana mvyere wa Shalumu, wa
chivyazi cha Kora, waikpwa aimirire utengezadzi wa mikahe ya sadaka.

32 Na anjina a chivyazi cha Kohathi, kazi yao kala ni kutengeza mikahe
mitakatifu chila Siku ya Kuoya.
33 Na hano ndio aimbadzi, ambao ni vilongozi a nyumba za Alawi, nao
kala anasagala kpwenye vyumba vya Nyumba ya kuvoya Mlungu nao kala
taahenda kazi zanjina zozosi; kpwa mana kala achiimirira yo kazi yao
usiku na mutsi.
34 Hano ndio ariokala ni akulu a nyumba za ise zao za Alawi, kulengana
na vivyazi vyao, nao asagala ko Jerusalemu.

Atu a chivyazi cha mfalume Sauli

35 Jeieli muandzilishi wa mudzi wa Gibioni wasagala Gibioni. Mchewe
kala anaihwa Maaka.
36 Mwanawe mlume wa kpwandza kala ni Abudoni. Abudoni achilun-
gizirwa ni Suri, Kishi, Baali, Neri, Nadabu,
37 Gedori, Ahio, Zakariya na Mikilothi.
38 Naye Mikilothi kala ndiye ise wa Shimeamu. Na hinyo asagala
kulolana na ndugu zao ko Jerusalemu.
39 Neri wamvyala Kishi, Kishi achimvyala Sauli, Sauli achimvyala
Jonathani, Maliki-Shua, Abinadabu na Eshibaali.
40 Jonathani wamvyala Meribaali, na Meribaali achimvyala Mika.
41 Ana a Mika kala ni Pithoni, Meleki, Tarea na Ahazi.
42 Ahazi wavyala Jara, Jara achimvyala Alemethi, Azimawethi na Zimuri.
Zimuri naye wavyala Moza.
43 Na Moza achimvyala Binea. Binea achimvyala Refaya, Refaya
achimvyala Eleasa, na Eleasa achimvyala Azeli.
44 Azeli wavyala ana sita na madzina gao ni higa: Azirikamu, Bokeru,
Isimaili, Shearia, Obadiya na Hanani. Aha kala ni ana a Azeli.

10

Chifo cha mfalume Sauli
(1 Samueli 31:1–13)

1 Phahi Afilisti apigana na Aiziraeli, nao atu a Iziraeli achichimbira
Afilisti, na anji aho achiolagbwa mwango wa Giliboa.
2 Afilisti ang'akira Sauli na anae, phapha na phapha, na achiolaga
Jonathani, Abinadabu na Maliki-Shua, ana a Sauli.
3 Viha vyakala vikali kpwa Sauli, hata anajeshi akuhumira maha
achimgbwira na achimlumiza.
4 Ndipho Sauli achimuambira mtsukuziwe wa silaha, "Tuluza upangao
unidunge nao, sedze hinya atu asiodekpwa akanidunga na kunigayisa."
Ela ye mtsukuziwe wa silaha warema, kpwa sababu waogopha sana. Phahi
Sauli achihala upangawe, achiugbwerera.
5 Kuona Sauli akafwa, ye mtsukuziwe wa silaha naye wagbwerera
upangawe na achifwa.
6 Vivyo ndivyo ambavyo Sauli wafwa phamwenga na anae ahahu,
mtsukuziwe wa silaha na atue osi, afwa chivyamwenga.
7 Atu osi a Iziraeli ariokala anasagala ko deteni, ariphosikira kukala jeshi
rikachimbira na Sauli na anae akafwa, midzi yao airicha nao achichimbira.
Afilisti akpwedza achiihala yo midzi, achisagala mumo.
8 Siku ya phiriye, Afilisti ariphokpwendahala zewe za atu arioolagbwa,
amuona Sauli na anae akafwa dzulu ya mwango wa Giliboa.

9 Hipho amvula mavwazige, achihala chitswache na silahaze, chisha
achihuma ahumwa tsi yosi ya Afilisti ili akatangaze habari kpwa vizuka
vyao na kpwa atu ao.
10 Zo silahaze akpwendaziika nyumba ya kuvoya milungu yao na
chitswache achichitsomeka nyumba ya kuvoya mlungu wao, Dagoni.
11 Atu osi a Jabeshi-Giliadi ariphosikira gosi arigokala Afilisti akamuhen-
dera Sauli,
12 masujaa osi auka achendahala lufu ra Sauli na nyufu za anae,
achizireha Jabeshi. Mifupha aizika tsini ya mwaloni hiko Jabeshi, tsona
achifunga siku sabaa.
13 Phahi Sauli wafwa kpwa ajili ya kusakala muaminifu kpwa Mwenyezi
Mlungu, iye kagbwirire lagizo ra Mwenyezi Mlungu. Na tsona wakpwen-
daendza ushauri kpwa mganga wa mburuga,
14 badala ya kumuuza Mwenyezi Mlungu. Ndiyo mana Mwenyezi
Mlungu achimuolaga na ufalume achiupha Daudi mwana wa Jese.

11

Daudi anakala mfalume wa Iziraeli
(2 Samueli 5:1–10)

1 Badaye Aiziraeli osi akusanyika hiko Heburoni kpwa Daudi achedza-
amba, “Lola, vivi swiswi hu atuo.
2 Hipho kare Sauli ariphokala anahutawala, uwe ndiwe uriyelongoza
Aiziraeli kuphiya vihani na Mwenyezi Mlungu, Mlunguo achikuamba,
‘Uwe undakala mrisa wa atu angu Iziraeli, chisha undakala mtawala wao.’
”
3 Atumia osi a Iziraeli amwedzera mfalume Daudi ko Heburoni, naye
Daudi achiika chilagane nao mbere za Mwenyezi Mlungu ko Heburoni,
nao achimmwagira mafuha akale mfalume wa Iziraeli, sawa na neno ra
Mwenyezi Mlungu arirogomba kutsupira Samueli.

Daudi anateka Jerusalemu

4 Bada ya higo Daudi na Aiziraeli osi aphiya Jerusalemu, yani Jebusi.
Ajebusi ndio ariokala achisagala mumo.
5 Na hinyo enyezi a Jebusi achimuamba Daudi, “Mumu kundainjira bii.”
Ela hata hivyo Daudi waiteka yo ngome ya Sayuni, yani mudzi wa Daudi.
6 Naye Daudi kala akaamba, “Yeyesi ndiye kala wa kpwandza kuapiga
Ajebusi andakala mkpwulu wa majeshi.” Ndipho Joabu mwana wa
Seruya, achikala wa kpwandza kpwendapigana, naye achikala mkpwulu
wa majeshi.
7 Phahi Daudi wasagala mumo ngomeni ndiyo mana uchiihwa mudzi wa
Daudi.
8 Naye achiudzenga nyo mudzi kuuzunguluka hangu Milo. Joabu naye
achidzenga luphya seemu zirizosala.
9 Phahi Daudi wazidi kuhenda nguvu, kpwa mana Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wa majeshi kala a phamwenga naye.

Masujaa a Daudi
(2 Samueli 23:8–39)

10 Hinya ndinyo akulu a masujaa ariokala na Daudi. Hinya ndio
ariomuunga mkpwono wa nguvu katika ufalumewe, phamwenga na

10:13 10:13 1 Samueli 13:8–14; 15:1–24; Alawi 19:31; 20:6; 1 Samueli 28:7–8 **11:4 11:4** Joshuwa 15:63; Aamuli 1:21

Iziraeli yosi, ili amuhende mfalume, kulengana na neno ra Mwenyezi
Mlungu arirorigomba kuhusu Iziraeli.
11 Hino ndiyo idadi ya masujaa a Daudi; Jashobeamu, Muhakimoni, ndiye
kala ni mkpwulu wa "Hinya ahahu,"* hiye waolaga atu magana manane,
kpwa wakati mmwenga, kpwa kuhumira fumore.
12 Na wa phiriwe kahi ya hara masujaa ahahu ni Eliazari mwana wa
Dodo wa mbari ya Ahohi.
13 Yuyu wakala ni mmwenga wa hara masujaa ahahu. Naye kala
a phamwenga na Daudi ko Pasidamimu, phatu ambapho Afilisti kala
akakusanyika tayari kpwa viha. Hiko kala kuna munda uriokala u tele
shayiri na Aiziraeli achimbira nyo Afilisti.
14 Ela aho aima kahi-kahi ya nyo munda, achiuhehera na achiaolaga nyo
Afilisti. Naye Mwenyezi Mlungu achiapha ushindi mkpwulu.
15 Siku mwenga hara ahahu kahi ya mirongo mihahu ambao kala
ni akulu, atserera mwamba achiphiya kpwa Daudi, kpwenye pango ra
Adulamu wakati jeshi ra Afilisti kala rikapiga kambi Dete ra Arafa.
16 Wakati hinyo, Daudi kala a hiko ngomeni, na chikosi chimwenga cha
jeshi ra Afilisti kala chi Bethilehemu.
17 Naye Daudi achikala na chiru achiambira atue achiamba, "Ni ani
ndiyeweza kunipha madzi ga kunwa kula chisima chiricho phephi na
ryango ra Bethilehemu!"
18 Ndipho hinyo masujaa ahahu adudula kahi ya jeshi ra Afilisti,
achendaheka madzi kula kpwa hicho chisima cha Bethilehemu, chiricho
phephi na ryango, achigahala achimrehera Daudi. Ela Daudi warema
kuganwa, wagamwaga dza sadaka kpwa Mwenyezi Mlungu
19 achiamba, "Mlungu wangu asinijaliye kuhenda dzambo hiri. Dze!
Ndanwadze milatso ya hinyo atu achiozindza maisha gao kpwendaheka
madzi higa? Manage akagareha kpwa kuhatarisha maisha gao." Kpwa
hivyo Daudi warema kuganwa. Higo ndigo arigohenda hinyo masujaa
ahahu.
20 Abishai, mwanao wa Joabu, wakala ni mkpwulu wa hara masujaa
ahahu. Kpwa kuhumira fumore, waolaga atu magana mahahu. Iye wakala
mutu wa kumanyikana sawa na hara ahahu. †
21 Abishai waishimiwa kano mbiri zaidi ya hara ahahu, achikala
mkpwulu wao, dzagbwe kayakala dza nyo ahahu.
22 Benaya, mwana wa Jehoyada kala ni sujaa kula Kabuseeli, ariyehenda
mambo makulu. Ndiye ariyeolaga masujaa airi kula Moabu.‡ Piya wakati
wanjina wakpwendaolaga simba ndani ya dibwa wakati wa barafu.
23 Na tsona achiolaga Mmisiri, mutu mure sana, urewe kala ni mikono
mitsano. Hiye Mmisiri kala ana fumo dzire dza muhi wa mfumadzi,
ela Benaya wamlunga na gongo, achendamfuta fumo kula mwakpwe
mkpwononi na achimuolaga naro mwenye.
24 Higo ndigo arigohenda Benaya mwana wa Jehoyada, na achi-
manyikana dza hara masujaa ahahu.
25 Iye kala anaishimiwa kuriko hara masujaa mirongo mihahu, ela kala
si mmwenga wa hara ahahu. Naye Daudi wamuika akale mkpwulu wa
arindzie.
26 Hano ndio masujaa anjina a jeshi: Asaheli mwanao wa Joabu,
Elihanani mwana wa Dodo kula Bethilehemu,

---

* **11:11 11:11** *Hara mirongo mihahu* hebu *hara ahahu*; tafusiri mwenga ya kare (soma 2 Samueli 23:8). † **11:20 11:20** Chieburania inaamba *ahahu.* ‡ **11:22 11:22** Au *ana airi a Arieli.* Arieli taimanyikana manage.

27 Shamothi kula Harori, Helesi kula Peloni,
28 Ira mwana wa Ikeshi kula Tekoa, Abiezeri kula Anathothi,
29 Sibekai kula Husha, Ilai kula Ahohi,
30 Maharai kula Netofa, Heledi mwana wa Baana kula Netofa,
31 Ithai mwana wa Ribai kula Gibeya ya Benjamini, Benaya kula Pirathoni,
32 Hurai kula vidzuho vya Gaashi, Abieli kula Araba,
33 Azimawethi kula Baharumu, Eliahiba kula Shaaliboni,
34 Hashemu§ kula Gizoni, Jonathani mwana wa Shage kula Harari,
35 Ahiamu mwana wa Sakari kula Harari, Elifali mwana wa Uri,
36 Heferi kula Mekera, Ahija kula Peloni,
37 Heziro kula Karimeli, Naarai mwana wa Ezibai,
38 Joeli mwanao wa Nathani, Mibuhari mwana wa Hagiri,
39 Seleki Muamoni, Naharai kula Beerothi, yekala mtsukuziwe wa silaha wa Joabu mwana wa Seruya,
40 Ira kula Aithiri, Garebu kula Aithiri,
41 Uriya Muhiti, Zabadi mwana wa Ahilai,
42 Adina mwana wa Shiza Murubini, mkpwulu wa mbari ya Arubini, na atu mirongo mihahu phamwenga naye,
43 Hanani mwana wa Maaka, na Joshafati Mmithini,
44 Uziya Muashiterati, Shama na Jeieli ana a Hothamu kula Aroeri,
45 Jediaeli na mwanao Joha, ana a Shimuri, Mutizi,
46 Elieli Mmahawi, na Jeribai na Joshavia ana a Elinaamu, na Ithima kula Moabu,
47 Elieli, na Obedi, na Jaasieli Mmesobai.

12

Afuasi a Daudi kula Benjamini

1 Hano ni alume ariokpwendadziunga na Daudi hiko Zikilagi, wakati kala akadzifwitsa ili kumchimbira mfalume Sauli, mwana wa Kishi. Nao kala ni kahi ya masujaa ariomterya vihani.
2 Atu hano kala ni masujaa a kuhumira maha na aweza kulatsa na kuhumira tero kpwa mikono yosi, wa kulume na wa kumotso. Nao kala ni adugu a Sauli kula mbari ya Benjamini.
3 Mkpwulu wao kala ni Ahiezeri, chisha Joashi, ana a Shemaa osi airi, kula Gibeya, Jezieli na Peleti, ana a Azimawethi, Beraka na Jehu kula Anathothi;
4 na Ishimaya kula Gibioni, sujaa mmwenga wa hara mirongo mihahu, naye kala ni mkpwulu wa hara mirongo mihahu. Jeremia, Jahazieli, Johanani na Jozabadi kula Gederathi,
5 Eluzai, Jerimothi, Bealia, Shemaria na Shefatia Mharufi;
6 Elikana, Ishia, Azareli, Joezeri na Jashobeamu a mbari ya Kora.
7 Joela na Zebadia ana a Jerohamu kula Gedori.

Afuasi a Daudi kula Gadi

8 Alume masujaa kula mbari ya Gadi aphiya kpwendaungana na Daudi hiko ngome ya jangbwani, alume hinyo kala ni atu ariobara viha, ariokala na ujuzi wa kuhumira ngao na mafumo. Sura zao kala ni dza sura za simba nao aweza kuzola chirahisi dzulu ya myango dza chiphala.
9 Mkpwulu wao ni Ezeri, wa phiri Obadiya, wa hahu Eliabu;

§ **11:34 11:34** Kulengana na 2 Samueli 23:25: Chieburania *ana a Hashemu.*

10 wa ne Mishimana, wa tsano Jeremia;
11 wa sita Atai, Elieli wa sabaa;
12 Johanani ni wa nane, Elizabadi ni wa tisiya,
13 Jeremia ni wa kumi, Makibanai ni wa kumi na mwenga.
14 Ana a Gadi kala ni akulu a jeshi, mdide waimirira anajeshi a gana-gana
na mvyerewe waimirira anajeshi a elufu-elufu.
15 Hano ndio hara ariovuka Joridani mwezi wa kpwandza, ambapho kala
ukafurika hadi kanda-kanda, nao achiazoresa osi ariokala deteni uphande
wa mlairo wa dzuwa na mtswerero wa dzuwa.

Afuasi kula Benjamini na Juda

16 Na tsona baadhi ya atu a Benjamini na Juda akpwedza ngomeni kpwa
Daudi.
17 Daudi watuluka kpwendakutana nao na achiaambira, “Napho mkedza
henda usena nami mniterye, moyo wangu undakala phamwenga namwi.
Ela napho mkedzanisalata kpwa aviha angu, dzagbwe sina uyi wowosi,
phahi Mlungu wa ano baba naagaone maneno higa na akuhukumuni.”
18 Ndipho Roho wa Mlungu achimwedzera Amasai, mkpwulu wa hara
mirongo mihahu, naye achiamba,
“We Daudi, swiswi hu atuo;
Uwe mwana wa Jese,
swino hu uphandeo;
Amani, ee, kala na mafwanikiyo,
na amani naikale na hinyo akuteryao;
Kpwa mana Mlunguo ndiye akuteryaye.”
Ndipho Daudi achiakaribisha, achiaika akale akulu a hicho chikosi.

Afuasi kula Manase

19 Atu anjina kula mbari ya Manase achimbirira kpwa Daudi ariphophiya
phamwenga na Afilisti kupiga viha Sauli. (Ela Afilisti tayaaterya Daudi,
mana madzumbe ga Afilisti aphiya njama achedza achimuuyiza kuno
anaamba, “Tahundazindza maisha gehu na mutu hiyu alafu auriche,
achimbirire kpwa Sauli, mkpwuluwe.”)
20 Daudi ariphokala anaphiya Zikilagi, atu hano a mbari ya Manase
adziunga naye, nao kala ni hinya; Adina, Jozabadi, Jediaeli, Mikaeli,
Jozabadi, Elihu na Zilethai. Hano kala ni akulu a vikosi vya elufu-elufu
hiko Manase.
21 Aterya Daudi kupambana na chikosi ambacho kala chichimshambu-
liya, mana kala ni masujaa na kala ni akulu a jeshi.
22 Hipho siku bada ya siku, atu aenderera kpwedza kpwa Daudi
kumterya, hadi phachikala na jeshi kulu, dza jeshi ra Mlungu.

Jeshi ra Daudi

23 Hino ndio idadi ya anajeshi enye silaha za viha, ariokpwedza kpwa
Daudi hiko Heburoni, ili amuphe ufalume wa Sauli, sawa-sawa na neno ra
Mwenyezi Mlungu.
24 Atu a Juda ariotsukula ngao na mafumo kala ni atu elufu sita magana
manane, osi ana silaha za viha.
25 Kula mbari ya Simioni, alume a mioyo mifu ya viha, atu elufu sabaa
na gana mwenga
26 Kula mbari ya Lawi atu elufu ne na magana sita.
27 Jehoyada ariyekala mkpwulu wa mbari ya Aruni phamwenga na iye,
atu elufu tahu na magana sabaa.

28 Sadoki, barobaro sujaa wa viha, phamwenga na akulu a jeshi mirongo
miiri na airi kula kpwa mbarize.
29 Na mbari ya Benjamini abaringbwa a Sauli, atu elufu tahu adziunga
na Daudi ela anji aho kufikira wakati uho kala akadziunga na atu a mbari
ya Sauli.
30 Kula mbari ya Efuraimu, atu elufu mirongo miiri na magana manane,
alume a mkpwotse, tsona atu mashuhuri a miryango yao.
31 Na nusu ya mbari ya Manase atu elufu kumi na nane ambao kala
akatsambulwa na kuhadzwa madzina gao ili edze amuhende Daudi akale
mfalume.
32 Kula mbari ya Isakari kpwakala na madzumbe magana mairi, alume
enye achili za kumanya wakati mambo galondwago kuhendwa ni Aiziraeli,
na ndugu zao osi ariokala tsini ya mamlaka gao.
33 Kula mbari ya Zabuloni kpwakala na alume elufu mirongo mitsano
awezao kudziunga na jeshi, masujaa a viha na enye silaha za viha aina
zosi. Aho amterya Daudi na moyo mmwenga.
34 Kula mbari ya Nafutali, kpwakala akulu a jeshi elufu mwenga
phamwenga na alume elufu mirongo mihahu na sabaa a kutsukula ngao
na mafumo.
35 A mbari ya Dani, kpwakala na atu masujaa a kumanya viha, elufu
mirongo miiri na magana sita.
36 A mbari ya Asheri, kpwakala na atu awezao kuphiya phamwenga na
jeshi, masujaa a kumanya viha, elufu mirongo mine.
37 A mbari ya Rubini, Gadi na nusu mbari ya Manase kula ng'ambo ya
Joridani kpwakala na atu elufu gana mwenga na mirongo miiri enye silaha
za viha za aina mbali-mbali.
38 Hinyo atu osi a viha, asikari ariodzipanga chiviha, akpwedza Heburoni
kpwa moyo mkamilifu, achikala na nia ya kumuhenda Daudi akale
mfalume wa Iziraeli yosi. Viratu vira Aiziraeli anjina osi kala ana moyo
mmwenga wa kumuika Daudi akale mfalume.
39 Nao akala hiko phamwenga na Daudi siku tahu achirya na kunwa,
mana ndugu zao kala tayari akaatayarishira.
40 Na piya majirani ao, anjina kula kure ya Isakari, Zabuloni na Nafutali
akpwedza achireha chakurya dzulu ya punda, ngamia, nyumbu na ndzau.
Vyakurya hivyo vinji vyakala vya unga, magande ga tini, magande ga
zabibu kavu, uchi wa zabibu, mafuha ga zaituni, ng'ombe na mang'ondzi
manji sana, kpwa kukala kala kuna raha ko Iziraeli.

13

Sanduku ra chilagane rinauswa
Kiriathi-Jearimu
(2 Samueli 6:1–11)

1 Chisha Daudi wahenda mashauri na akulu a vikosi vya anajeshi elufu-
elufu na akulu a vikosi vya anajeshi gana-gana na chila chilongozi.
2 Daudi achiriambira ro borori rosi ra Aiziraeli, achiamba, "Ichikala
dzambo riri rindakuhamirani, na ichikala ni mapendzi ga Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wehu, nauhume atu akaihe ndugu zehu osi ariosala
kpwenye tsi yosi ya Iziraeli, phamwenga na alavyadzi-sadaka na Alawi
ambao a kpwenye midzi yao yenye marisa, ili edze akale phamwenga
naswi.
3 Naswi huriuyize tsona sanduku ra Mlungu wehu, mana swino
hwaripuza siku za utawala wa Sauli."

4 Nao atu osi ariokala hipho akubaliana na dzambo hiro, mana wazo
hiro kala ni nono masikironi mwa atu osi.
5 Phahi Daudi waakusanya Aiziraeli osi, kula muho Shihori hiko Misiri,
hadi phatu pha kumenyera Hamathi, ili aphahe kurireha sanduku ra
Mlungu kula Kiriathi-Jearimu.
6 Naye Daudi na Aiziraeli osi, aambuka hadi Baala, yani Kiriathi-Jearimu,
mudzi wa Juda, ili akaambuse sanduku ra Mlungu kula kuko, ambaro
rinaihwa kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu akalaye dzulu ya makerubi.*
7 Nao atsukula sanduku ra Mlungu dzulu ya rukpwama dziphya ra
kuvwehwa ni ng'ombe, kula nyumbani kpwa Abinadabu. Uza na Ahio
ndio ariolongoza ro gari.
8 Daudi na Aiziraeli osi afwiha mbere za Mlungu, kpwa mkpwotse wao
wosi; kuno anavwina mawira, zeze, ngephephe, tamburini, matoazi na
tarumbeta.
9 Ariphofika phatu pha kuwagira mtsere pha Kidoni, Uza wagolosa
mkpwonowe kuzuwiya sanduku, mana ng'ombe kala zikakpwala.
10 Ndipho Mwenyezi Mlungu achimtsukirirwa Uza, achimuolaga, kpwa
sababu warigolosera mkpwono ro sanduku, naye achifwa phapho mbere
za Mlungu.
11 Daudi wasikira utsungu manage tsukizi za Mwenyezi Mlungu zakala
nyinji kpwa Uza hata achimuolaga. Napho phatu hipho phanaihwa Peresi-
Uza hadi rero.
12 Naye Daudi wamuogopha Mlungu siku iyo achiamba, "Mino ndarire-
hadze kaya kpwangu sanduku ra Mlungu?"
13 Phahi Daudi kayariphirika hiko mudzi wa Daudi, ela wariricha
nyumbani mwa Obedi-Edomu, kula Gathi.
14 Phahi sanduku ra Mlungu richikala na atu a Obedi-Edomu, mo
mwakpwe nyumbani, muda wa miezi mihahu, naye Mwenyezi Mlungu
achibariki atu a Obedi-Edomu na vyosi arivyokala navyo.

14

Shuguli za Daudi hiko Jerusalemu
(2 Samueli 5:11–16)

1 Naye Hiramu, mfalume wa Tiro wahuma ajumbe kpwa Daudi, piya
wamphirikira mihi ya mierezi, mafundi a kudzenga na mawe na mafundi
a mbao, ili amdzengere nyumba ya chifalume.
2 Naye Daudi achimanya kukala Mwenyezi Mlungu wamuimarisha akale
mfalume wa Iziraeli na aufanikishe nyo ufalume kpwa ajili ya atue,
Iziraeli.
3 Daudi wazidi kulóla achetu hiko Jerusalemu na achizidi kuvyala ana
anji a chilume na a chichetu.
4 Na higa ndigo madzina ga hinyo ana ariovyalwa hiko Jerusalemu:
Shamua, Shobabu, Nathani, Selemani,
5 Ibuhari, Elishuwa, Elipeleti,
6 Noga, Nefegi, Jafia,
7 Elishama, Beeliada na Elifeleti.

Daudi anaashinda Afilisti
(2 Samueli 5:17–25)

13:5 13:5 1 Samueli 7:1–2 **13:6 13:6** Kutsama 25:22 * **13:6 13:6** ***Makerubi*** ni viumbe vya mlunguni vyenye mapha. **13:14 13:14** 1 Nyakati 26:4–5

8 Afilisti ariphosikira kukala Daudi akatiywa mafuha ili akale mfalume
wa Iziraeli yosi, Afilisti osi aambuka kpwendamuendza. Daudi
ariphogasikira, watuluka ili akapigane nao.
9 Phahi Afilisti akpwedza na achiandza kushambuliya Dete ra Arafa.
10 Phahi Daudi wamuuza Mlungu achiamba, “Dze niambuke kpwendapi-
gana na Afilisti? Undaatiya mwangu mikononi?” Naye Mwenyezi Mlungu
achimuamba, “Ambuka manange ndaatiya mwako mikononi.”
11 Phahi Daudi waambuka hadi Baali-Perasimu na achiapigira hipho.
Ndipho Daudi achiamba, “Mlungu akanihumira kuphyera aviha angu dza
mafuriko gahendavyo kpwa mkpwono wangu.” Kpwa hivyo phatu phapho
phaihwa Baali-Perasimu.
12 Afilisti aricha milungu yao phapho, na Daudi walagiza, nayo ichiochwa
na moho.
13 Afilisti auya tsona kushambuliya hiko deteni.
14 Naye Daudi ariphomuuza tsona Mlungu, Mlungu achimuamba,
“Usialunge mwenga kpwa mwenga, ela azunguluke hadi kpwenye mihi
ya miforisadi ndipho uashambuliye kula hipho.
15 Hipho ndiphosikira misindo dzulu ya yo miforisadi, tuluka ukapigane,
kpwa kukala Mwenyezi Mlungu akakutanguliya mberezo kpwendapiga
jeshi ra Afilisti.”
16 Daudi wahenda dza arivyolagizwa ni Mlungu. Naye achiripiga Jeshi
ra Afilisti kula Gibioni hadi Gezeri.
17 Nguma za Daudi zagota tsi zosi, naye Mwenyezi Mlungu wagatiya
wuoga mataifa gosi, gachimuogopha Daudi.

15

Matayarisho ga kutsamiza Sanduku ra Chilagane

1 Phahi Daudi wadzidzengera madzumba kpwenye mudzi wa Daudi na
achitayarisha phatu, achichita hema kpwa ajili ya sanduku ra Mlungu.
2 Alafu achiamba, “Taphana mutu ndiye tsukula sanduku ra Chilagane
isiphokala Alawi machiyao, manage hinyo ndinyo ariotsambulwa ni
Mwenyezi Mlungu atsukule sanduku ra Mwenyezi Mlungu na amuhendere
huduma maisha gao gosi.”
3 Ndipho Daudi achiakusanya Aiziraeli osi hiko Jerusalemu, ili arehe
sanduku ra Mwenyezi Mlungu phatuphe, ambapho waritayarishira.
4 Chisha achiaiha phamwenga ana a Aruni na Alawi dza inavyolungirana
hipha:
5 kula kpwa ana a Kohathi, mkpwulu wao ni Urieli, phamwenga na
abarie gana na mirongo miiri,
6 kula kpwa ana a Merari, mkpwulu wao ni Asaya, phamwenga na abarie
magana mairi na mirongo miiri.
7 Kula kpwa ana a Gerishomu, mkpwulu wao ni Joeli, phamwenga na
abarie gana na mirongo mihahu,
8 kula kpwa ana a Elizafani, mkpwulu wao ni Shemaya, phamwenga na
abarie magana mairi.
9 Kula kpwa ana a Heburoni, mkpwulu wao ni Elieli, phamwenga na
abarie mirongo minane,
10 kula kpwa ana a Uzieli, mkpwulu wao ni Aminadabu, phamwenga na
abarie gana na kumi na airi.

15:2 15:2 Kumbukumbu 10:8

11 Halafu, Daudi waiha alavyadzi-sadaka Sadoki na Abiathari, na Alawi
ambao ni Urieli, Asaya, Joeli, Shemaya, Elieli na Aminadabu.
12 Achiaambira, “Mwimwi mu vitswa vya mbari za Alawi, phahi
dzitakaseni, mwimwi na ndugu zenu, ili muambuse sanduku ra Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, hadi phatu phara ambapho naritayarishira.
13 Kpwa sababu charo cha kpwandza tamyaritsukula, Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wehu wahutiya adabu. Kpwa sababu tahuyauza ushauriwe wa
vira rilondwavyo kutsukulwa.”
14 Kpwa hivyo Alavyadzi-sadaka na Alawi adzitakasa, ili aambuse
sanduku ra Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli.
15 Ndipho Alawi achiritsukula sanduku ra Mlungu mwao mafuzini
kuhumira migongoye kulengana na neno ra Mwenyezi Mlungu dza vyo
Musa arivyolagiza.
16 Daudi piya achilagiza akulu a Alawi atsambule ndugu zao akale
aimbadzi ambao andapiga ngoma kpwa sauti kulu, ngephephe, vinanda
na matoazi, ili alavye zumo ra furaha.
17 Hipho Alawi atsambula Hemani mwana wa Joeli na kula kpwa abarie
Asafu mwana wa Berekiya na kula kpwa ana a ndugu yao Merari, Ethani
mwana wa Kushaya.
18 Chisha phamwenga na hinyo kuna abari aho ambao kala andakala
asaidizi ao, Zakariya, Jaazieli, Shemiramothi, Jeieli, Uni, Eliabu, Benaya,
Maaseya, Matithia, Elifelehu na Mikineya. Phamwenga nao ni Obedi-
Edomu na Jehieli ariokala arindzi a mryango.
19 Aimbadzi, Hemani, Asafu na Ethani alagizwa kupiga matoazi gao ga
shaba kpwa mriro mkpwulu.
20 Zakariya, Azieli, Shemiramothi, Jehieli, Uni, Eliabu, Maaseya na
Benaya kala apige ngoma zao za nyuzi kulengana na mriro wa Alamothi
yani sauti nyembamba ya dzulu.
21 Ela Matithia, Elifelehu, Mikineya, Obedi-Edomu, Jeieli na Azazia kala
apige ngephephe zao kulengana na mriro wa Sheminithi ambao kala ni
wa kulongoza ngoma zosi.
22 Kenenia, chilongozi wa uimbadzi kahi za Alawi, kala ni chilongozi wa
uimbadzi mana kala ana ujuzi wa uimbadzi.
23 Berekiya na Elikana kala ni arinda ryango kpwa ajili ya hiro sanduku.
24 Alavyadzi-sadaka Shebania, Joshafati, Nethaneli, Amasai, Zakariya,
Benaya na Eliezeri kala ni apigadzi tarumbeta mbere za sanduku ra
Mlungu. Obedi-Edomu na Jehia nao piya kala ni arinda ryango kpwa ajili
ya sanduku.

Sanduku ra chilagane rinaphirikpwa Jerusalemu
(2 Samueli 6:12–22)

25 Phahi Daudi na vilongozi a Iziraeli, phamwenga na akulu a vikosi
vya anajeshi elufu-elufu, akpwendareha hiro sanduku ra chilagane ra
Mwenyezi Mlungu kula nyumbani kpwa Obedi-Edomu na furaha kulu.
26 Na kpwa kukala Mlungu waajaliya Alawi ambao kala anatsukula
sanduku ra chilagane ra Mwenyezi Mlungu, amtsindzira ana ndzau sabaa
na maturume sabaa.
27 Daudi kala akavwala kandzu ya katani swafi, na piya Alawi ambao
kala anatsukula hiro sanduku na avwinadzi, phamwenga na Kenania
chilongozi wa aimbadzi. Tsona Daudi wavwala chisibao cha katani swafi.

15:15 15:15 Kutsama 25:14

28 Ndipho Aiziraeli osi achiriambusa ro sanduku ra chilagane ra
Mwenyezi Mlungu kuno anapiga njerejere, magunda, matoazi na
ngephephe.
29 Sanduku ra chilagane ra Mwenyezi Mlungu ririphofika mudzi wa
Daudi, Mikali mwana mchetu wa Sauli watsungurira dirishani achimuona
mfalume Daudi anafwiha kuno anatina-tina kpwa raha, naye achim'bera
mwakpwe moyoni.

16

1 Chisha arireha sanduku ra Mlungu na achiriika kahi-kahi ya hema
ambaro kala Daudi akarichita kpwa ajili hiyo. Alafu alavya sadaka za
kuochwa na sadaka za amani mbere za Mlungu.
2 Naye Daudi ariphomala kulavya sadaka za kuochwa na sadaka za
amani, waabariki atu kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu,
3 tsona achiaganyira chila mutu wa Iziraeli, mlume kpwa mchetu bofulo,
phande ra nyama na gande ra zabibu.
4 Zaidi ya hivyo, Daudi watsambula Alawi anjina akale a huduma mbere
za sanduku ra Mwenyezi Mlungu, kuika kumbukumbu, kulavya shukurani
na kutogola Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli.
5 Asafu kala ndiye mkpwulu, wa phiriwe kala ni Zakariya, alafu Jeieli,
Shemiramothi, Jehieli, Matithia, Eliabu, Benaya, Obedi-Edomu na Jehieli.
Hinyo ni apigadzi vinanda na ngephephe, Asafu kala ni mpigadzi matoazi.
6 Nao alavyadzi-sadaka Benaya na Jahazieli kano kpwa kano kala ni
apigadzi tarumbeta mbere za sanduku ra chilagane ra Mlungu.

Wira wa kutogola Mlungu
(Zaburi 105:1–15; 96:1–13; 106:1,47–48)

7 Iyo ndiyo siku ambayo Daudi walagiza kpwa kano ya kpwandza kukala
Asafu na abarie amlavire Mwenyezi Mlungu shukurani kpwa kuimba wira
huno:
8 Mshukuruni Mwenyezi Mlungu, mvoyeni;
Amanyiseni mataifa mambo arigohenda.
9 Muimbireni, imbani mawira ga kumtogola.
Semurirani mahendoge gosi ga ajabu.
10 Hendani ngulu kpwa sababu ya dzinare takatifu.
Hinyo amuogophao Mwenyezi Mlungu naahererwe.
11 Muendzeni Mwenyezi Mlungu na nguvuze
chila wakati londani kukala aripho iye.
12 Tambukirani mahendo ga ajabu arigohenda,
vilinjevye na uamuliwe ariolavya.
13 Mwimwi chivyazi cha Iziraeli mtumishiwe,
mwimwi chivyazi cha Jakobo, atue ariokutsambulani.
14 Iye, Mwenyezi Mlungu, ndiye Mlungu wehu,
uamuliwe wa haki unaonekana duniani kosi.
15 Iye anatambukira chilaganeche cha kare na kare,
na anatambukira ahadiye hadi vivyazi elufu.
16 Chilagane arichoika na Burahimu,
na ahadi ariyomuapira Isaka.
17 Ariyomuhakikishira Jakobo dza amuri,
kpwa Iziraeli dza chilagane cha kare na kare,
18 achiamba, "Ndakupha tsi ya Kanani

16:16 16:16 Mwandzo 12:7; Mwandzo 26:3 **16:17 16:17** Mwandzo 28:13

ikale seemu ya urisi wenu.”
19 Ariphokala ni achache,
ee achache sana, na ajeni mumo,
20 atangatanga kula taifa hadi taifa,
kula ufalume mmwenga hadi wanjina.
21 Kayamruhusu yeyesi aaonere,
waademurira afalume kpwa sababu yao.
22 Achiaambira, “Msigute apakpwa mafuha* angu,
wala msiahende mai manabii angu.”
23 Muimbireni Mwenyezi Mlungu dunia yosi!
Chila siku tangazani wokofuwe!
24 Tangazirani mataifa gosi ngumaye,
gaambireni makabila gosi kuhusu mahendoge ga ajabu.
25 Mana Mwenyezi Mlungu ni mkpwulu naye anastahili kutogolwa,
iye anafwaha kuogophewa kuriko milungu yosi.
26 Mana milungu yosi ya mataifa ni vizuka tu,
ela Mwenyezi Mlungu waumba mlunguni.
27 Ishima na ukulu u mbereze,
iye ndiye chandzo cha nguvu na furaha.
28 Mupheni Mwenyezi Mlungu, mwi atu phapha duniani,
mupheni Mwenyezi Mlungu nguma na nguvu.
29 Mupheni Mwenyezi Mlungu nguma inayofwaha.
Reheni sadaka na mwedze mbereze!
Muabuduni Mwenyezi Mlungu kpwa sababu ya unono wa utakatifuwe,
30 dunia yosi naikakame mbereze,
dunia yiimara taisumbisika.
31 Mlunguni nakule shangbwe na dunia ihererwe,
nao agombe kahi za mataifa aambe, “Mwenyezi Mlungu anatawala!”
32 Bahari na vyosi virivyo mumo navivume.
Minda na vyosi virivyo mumo navipige njerejere kpwa raha!
33 Ndipho mihi ya tsakani indaimba kpwa raha
mbere za Mwenyezi Mlungu, kpwa kukala aredza aamule dunia.
34 Mshukuruni Mwenyezi Mlungu mana iye ni mnono;
kpwa kukala mendzwaye isiyosika ni ya kare na kare.
35 Namwi mundaamba:
“Hutivye, ee Mlungu utivyaye,
hukusanye na u hutivye kula kahi ya mataifa,
huphahe kurishukuru dzinaro takatifu,
na hushangilie kuno hunakutogola.”
36 Naatogolwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli,
hangu kare na kare hadi kare na kare.

Chisha atu osi achiamba, “Amina!” Mtogoleni Mwenyezi Mlungu.

Ibada yokala Jerusalemu na Gibioni

37 Phahi Daudi waaricha hiko mbere za sanduku ra chilagane ra Mwenyezi Mlungu, Asafu na nduguze, ili ahudumu mbere za sanduku kano kpwa kano dza vyo ilondwavyo kpwa iyo siku.

16:21 16:21 Mwandzo 20:3–7 * **16:22 16:22** Hebu *Masihi angu* (soma 1 Samueli 2:20). **16:34 16:34** 2 Nyakati 5:13; 7:3; Ezira 3:11; Zaburi 100:5; 106:1; 107:1; 118:1; 136:1; Jeremia 33:11

38 Na piya Obedi-Edomu na nduguze mirongo sita na anane arichwa
ahudumu nao. Obedi-Edomu mwana wa Jeduthuni na Hosa akale arindzi
a ryango.
39 Daudi waricha Sadoki yuya mlavyadzi-sadaka na nduguze, hara
alavyadzi-sadaka mbere za hema ra Mwenyezi Mlungu kahi za phatu pha
dzulu pha ibada hiko Gibioni,
40 ili amlavire Mwenyezi Mlungu sadaka za kuochwa dzulu ya phatu pha
kulavira sadaka za kuochwa chila siku, ligundzu na dziloni, sawa-sawa na
gosi garigoandikpwa ndani ya shariya ya Mwenyezi Mlungu, ariyoalagiza
Aiziraeli.
41 Phamwenga nao kala ni Hemani na Jeduthuni na hinyo anjina
ariotsambulwa na madzina gao gachihadzwa kukala alavye shukurani
kpwa Mwenyezi Mlungu, manage mendzwaye taisika ta kare na kare.
42 Hemani na Jeduthuni kala ni apiga tarumbeta na matoazi na kpwa
ajili ya zumo na piya akala avumbadzi a vifwaya vyanjina vya mawira ga
kumvwinira Mlungu. Ana a Jeduthuni atsambulwa arinde ryango.
43 Chisha atu osi achiphiya vyao chila mmwenga kpwakpwe kaya, naye
Daudi achiphiya kaya kpwendabariki atue.

17

Daudi anahewa ujumbe ni Nathani
(2 Samueli 7:1–17)

1 Phahi, Daudi ariphokala akaishi mwakpwe nyumbani kpwa muda,
wamuamba nabii Nathani, “Lola, mino naishi nyumba ya mierezi, ela ro
sanduku ra chilagane ra Mwenyezi Mlungu rikala hemani.”
2 Naye Nathani achimuamba Daudi, “Rorosi uriazaro mwako moyoni
rihende, mana Mlungu a phamwenga nawe.”
3 Ela usiku hinyo-hinyo neno ra Mlungu ramwedzera Nathani, ku-
muamba,
4 “Phiya ukamuambire mtumishi wangu Daudi, ‘Mwenyezi Mlungu
anaamba hivi: Uwe usinidzengere nyumba ya kuishi.
5 Manage hangu siku niriyotuluza Aiziraeli kula Misiri hadi rero
sidzangbweishi nyumbani ela nkakala nchiishi hemani kokosi nrikophiya.
6 Kosi nrikophiya na Iziraeli yosi, sidzangbwegomba na chilongozi
yeyesi nriyemtsambula akale chilongozi wa atu angu Iziraeli, kumuamba,
“Mbona kudzangbwenidzengera nyumba ya mierezi?”
7 “ ‘Sambi phahi, kamuambire mtumishi wangu Daudi, “Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba hivi: Nákuhala kula urisani,
urikokala unarisa mang’ondzi, ili ukale mtawala wa atu angu Iziraeli.
8 Nami nákala phamwenga nawe kosi urikophiya náangamiza avihao
osi mberezo. Nami dzinaro ndarihenda rikale kulu dza madzina ga atu
akulu duniani.
9 Nami ndaatsamburira atu angu Iziraeli phatu pha kuishi, niahende
asagale phapho, ili phakale phao enye. Nao taandauswa tsona, na atu ayi
taandagayisa tsona dza arivyohenda pho kare,
10 hangu nriphoika aamuli dzulu ya atu angu Aiziraeli. Nami ndaturya
maaduigo gosi. Phamwenga na higo, nakuambira kukala Mwenyezi
Mlungu andaihenda nyumbayo ikale nyumba ya chifalume.
11 Sikuzo zichifika nawe uchifwa na kuzikpwa phamwenga na akareo,
ndakuunurira mwanao, mmwengawapho wa anao mwenye, nami
ndauhenda ufalumewe ukale imara.

16:43 16:43 2 Samueli 6:19–20

12 Iye ndiye ndiyenidzengera nyumba, nami nindauhenda ufalumewe
ukale imara hata kare na kare.
13 Mino ndakala ise, naye andakala mwanangu. Mino sindamuusira
mendzwa yangu isiyosika, dza nrivyomuusira yuya mfalume ariyekalako
kabila ya uwe.
14 Ela ndamuimarisha dza mfalume wa atu angu Iziraeli na chihiche cha
endzi chindaimarishwa hata kare na kare." ' "
15 Nathani wamuambira Daudi maneno gosi ga ruwiya hino.

Daudi anamupha Mlungu shukurani
(2 Samueli 7:18–29)

16 Ndipho mfalume Daudi achimenya na achisagala mbere za Mwenyezi
Mlungu na achiamba, "Mino ni ani, Ee! Bwana Mlungu, na jamaa yangu
ni utu wani, hata unihendere gosi higa?
17 Higo gachikala tagatosha phako matsoni, uwe Mwenyezi Mlungu! Piya
ukanimanyisa mambo ndigohendeka miaka minji badaye katika chivyazi
cha mtumishio, uwe Mwenyezi Mlungu!
18 Niambedze tsona mino Daudi kpwa kuniishimu mimi mtumishio?
Mana uwe unamanya vinono mtumishio.
19 Uwe Mwenyezi Mlungu, ukahenda higa mambo makulu kulengana na
umendzavyo, kpwa ajili ya mimi mtumishio, ili higo mahendo makulu gosi
gamanyikane.
20 Takuna ariye dza uwe, ee Mwenyezi Mlungu, na takuna Mlungu
wanjina ela uwe, kpwa kadiri ya higo gosi huchigogasikira na masikiro
gehu.
21 Ni taifa riphi phano duniani ririro dza atuo Iziraeli? Riro ni
taifa ambaro uwe warikombola ili rikale rako kpwa ajili ya dzinaro.
Warihendera mambo makulu ga kuogofya kpwa kuzoresa mataifa mbere
za atuo, urioakombola kula Misiri.
22 Waahenda Aiziraeli akale atuo hata kare na kare, na uwe Mwenyezi
Mlungu, ukakala Mlungu wao.
23 "Kpwa hivyo, ee Mwenyezi Mlungu, rira neno uchirorigomba kuhusu
mimi mtumishio na kuhusu chivyazi changu, naritimie hata kare na kare
na uhende kama uchivyogomba.
24 Dzinaro narikale imara na ritogolwe hata kare na kare. Nao
andaamba, 'Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu mkpwulu wa
Iziraeli, ndiye Mlungu wa Iziraeli,' nacho chivyazi cha mtumishio Daudi
chindaimarishwa mberezo.
25 Kpwa kukala, uwe Mlungu wangu, ukanifwenurira mimi mtumishio
kukala undamdzengera nyumba ndiyo mana mtumishio anaujasiri wa
kuvoya mberezo.
26 Na sambi, uwe Mwenyezi Mlungu, macheyo u Mlungu, nawe uka-
muahidi mtumishio mambo higa manono.
27 Phahi vyo hivyo fwahirwa kuchibariki chivyazi cha mtumishio, ili
chiweze kpwenderera kukala na chibali matsoni phako mana chochosi
chibarikiwacho ni uwe Mwenyezi Mlungu nkubarikiwa hata kare na kare."

18

Daudi anaturya viha vyosi
(2 Samueli 8:1–18)

17:13 17:13 2 Akorintho 6:18; Aeburania 1:5

1 Bada ya gago Daudi washinda Afilisti na achihala mudzi wa Gathi na
vidzidzivye kula kpwa Afilisti.
2 Chisha washinda Moabu, nao Amoabu achikala tsini ya Daudi, nao
achikala anamripha kodi.
3 Daudi piya wampiga Hadadezeri mfalume wa Zoba kuelekeya Hamathi,
ariphokala akaphiya kpwendaimarisha ufalumewe, ko muho Yufurati.
4 Daudi wamfuta magari elufu mwenga ga kuvwehwa ni farasi ga
Hadadezeri, anajeshi a kupanda farasi elufu sabaa na anajeshi elufu
mirongo mbiri a kunyendeka na magulu. Naye Daudi wakatakata kano
farasi osi akumweha magari, ela achisaza farasi gana mwenga.
5 Aaramu kula Damasikasi ariphokpwedza kumterya Hadadezeri
mfalume wa Zoba, Daudi waolaga Aaramu elufu mirongo miiri na mbiri.
6 Ndipho Daudi achiika vikosi vya anajeshi a kula ufalume wa Aaramu
ko Damasikasi. Phahi Aaramu achikala tsini ya ufalume wa Daudi, nao
achikala anamripha kodi. Mwenyezi Mlungu wamupha ushindi Daudi
chila arikophiya kupigana.
7 Daudi wahala ngao za zahabu zokala zichitsukulwa ni atumishi a
Hadadezeri, achizireha Jerusalemu.
8 Daudi wahala shaba nyinji sana kula Tibuhathi na kula Kuni, midzi ya
Hadadezeri, ambayo Selemani waihumira kutengezera dzisimikiro roihwa
“bahari ya shaba,” zira nguzo na hira miyo ya shaba.
9 Mfalume wa Hamathi ariyeihwa Tou, ariphosikira kukala Daudi
akarishinda jeshi rosi ra Hadadezeri, mfalume wa Zoba,
10 wahuma mwanawe Hadoramu kpwa mfalume Daudi, ili akamlamuse
na amtogole, mana wapigana na Hadadezeri na achimshinda. Kpwa
mana ye Tou mwenye kala achipigana na Hadadezeri mara kpwa mara.
Hadoramu wamrehera aina zosi za miyo ya zahabu, ya feza na ya shaba.
11 Mfalume Daudi achiitenga kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu,
phamwenga na feza na zahabu ambayo waihala zewe kula kpwa mataifa
gosi higa: Edomu, Moabu, Amoni, Afilisti na Amaleki.
12 Naye Abishai mwana wa Seruya waolaga Aedomu elufu kumi na nane
ko Dete ra Munyu.
13 Tsona Daudi waika vikosi vya majeshi ko Edomu. Nao Aedomu
achikala tsini ya ufalume wa Daudi. Mwenyezi Mlungu wamupha Daudi
ushindi kosi arikophiya.
14 Phahi Daudi watawala atu osi a Iziraeli, achiaamulato na kuahendera
haki atue osi.
15 Joabu mwana wa Seruya kala ndiye mkpwulu wa jeshi naye Je-
hoshafati mwana wa Ahiludi kala ni muiki wa vitabu vya kumbukumbu.
16 Sadoki mwana wa Ahitubu na Ahimeleki mwana wa Abiathari kala ni
alavyadzi-sadaka na Shavusha naye kala ni muandishi.
17 Benaya mwana wa Jehoyada waimirira Akerethi na Apelethi. Nao ana
a Daudi achikala maofisaa akulu katika huduma ya mfalume.

19

Daudi anaturya Aamori na Aashuru
(2 Samueli 10:1–19)

1 Bada ya muda, Nahashi mfalume wa Aamoni wafwa na mwanawe
watawala badalaye.

18:8 18:8 1 Afalume 7:40–47; 2 Nyakati 4:11–18 **18:12 18:12** Zaburi 60

2 Naye Daudi achiamba, “Nindamuhendera manono Hanuni mwana wa
Nahashi mana ise wanihendera manono.” Phahi Daudi wahuma ahumwa
kpwendamupha Hanuni pore kpwa ajili ya kufwererwa ni ise. Ndipho
ahumwa a Daudi achedza kpwa Hanuni kpwenye tsi ya Aamoni, kumupha
pore.
3 Vilongozi a Aamoni achimuamba Hanuni, “We unaona Daudi akakuhu-
mira atumishi akuphoze marenda kpwa kukala anamuishimu sowe? Dze!
Atue taakedza kpwako ili apeleleze tsi, aimanyeto na aipendule?”
4 Phahi Hanuni waahala nyo atumishi a Daudi, achianyola vyeru vyao,
nguwo zao achizikata kahi-kahi hadi mahakoni, chisha achiarichira aphiye
vyao.
5 Daudi ariphoambirwa dzambo hiro, wahuma ajumbe kpwendaaphok-
era, kpwa sababu atu hinyo kala akaifiwa sana. Mfalume achiamba,
“Kalani ko Jeriko hadi vyo vyeru vyenu vimere ndipho muuye.”
6 Phahi Aamoni ariphodziona akamtsukiza Daudi, Hanuni na mbari ya
Aamoni ahuma kilo elufu mirongo mihahu na ne za feza kpwendakodisha
magari ga kuvwehwa ni farasi na atu a kugaphirika kula Mesopotamia,
Aramu-Maaka na kula Zoba.
7 Akodisha magari ga kuvwehwa ni farasi na aphirikadzi magari higo
elufu mirongo mihahu na mbiri phamwenga na mfalume wa Maaka na
jeshire, ambao akpwendachita kambi mbere za Medeba. Nao Aamoni
adzikusanya kula kpwao midzini na kuphiya vihani.
8 Daudi ariphosikira gaga, wamuhuma Joabu atuluke na jeshi rosi ra
masujaa.
9 Aamoni atuluka na achidzipanga chiviha phatu pha kumenyera mudzi
wao, nao afalume ariokpwedza kala akpwahali kpwereru machiyao.
10 Joabu ariphoona kukala anapigbwa mbere na nyuma, watsambula
hara anajeshi sujaa zaidi a Iziraeli achiapanga apambane na Aaramu.
11 Anajeshi anjina ariosala waaika tsini ya ulongozi wa mwanao Abishai,
nao achipangbwa ili apigane na Aamoni.
12 Joabu achiamba, “Uchiona kukala Aaramu ananizidi nguvu, ndzo
uniterye, nami nchiona kukala Aamoni anakuzidi nguvu, nindakpwedza
nikuterye.
13 Ukale sujaa, hukapigane chilume kpwa ajili ya atu ehu, na kpwa ajili
ya midzi ya Mlungu wehu. Naye Mwenyezi Mlungu andahenda gara garigo
manono kpwakpwe.”
14 Joabu na anajeshi ariokala phamwenga naye ndio atanguliya kupigana
na Aaramu, nao Aaramu achichimbira.
15 Aamoni ariphoona kukala Aaramu anachimbira, nao achimbira
Abishai, mwanao wa Joabu, achendainjira mo mudzini. Ndipho Joabu
achiuya Jerusalemu.
16 Aaramu ariphodziona akashindwa ni Iziraeli, ahuma kurehwe
Aaramu kula ng’ambo ya muho Yufurati, ariolongozwa ni Shofaki,
mkpwulu wa jeshi ra Hadadezeri.
17 Daudi ariphoambirwa, wakusanya phamwenga Aiziraeli osi achivuka
muho Joridani, achipanga vikosivye kupambana na Aaramu. Daudi
ariphopanga viha kuapiga Aaramu, aho apigana naye.
18 Aaramu achimbira Aiziraeli, naye Daudi achiolaga aphiriki a magari
ga kuvwehwa ni farasi elufu sabaa na anajeshi a kunyendeka na magulu
elufu mirongo mine. Shofaki, mkpwulu wao wa jeshi piya waolagbwa.
19 Nyo ariokala tsini ya Hadadezeri ariphoona akashindwa ni Iziraeli,
alonda amani na Daudi, na achikala tsinize. Nao Aaramu taayakubali

kuterya tsona Aamoni.

20

Daudi anauhala mudzi wa Raba
(2 Samueli 12:26–31)

1 Mwaka wanjina uriphoandza, wakati afalume nkutuluka kuphiya
vihani, Joabu walongoza anajeshi masujaa. Wakpwendabananga tsi ya atu
a Aamoni achiiricha gandzo na achendazangira Raba. Ela Daudi wasala
Jerusalemu. Joabu washambuliya Raba na achiuricha gandzo.
2 Chisha Daudi achihala tadzi ya mfalume wao kula phakpwe chitswani.
Uzihowe kala ni kama kilo mirongo mihahu na ne za zahabu na ndaniye
mwaphahikana mawe ga samani, na achimvwika Daudi chitswani. Naye
wahala zewe nyinji sana kula mo mudzini.
3 Atu ambao kala a himo waahala achiashurutisha* kuhenda kazi
za misumeno, sururu za vyuma na mbadzo. Hivyo ndivyo Daudi
arivyoihenda midzi yosi ya Aamoni. Chisha Daudi wauya Jerusalemu na
jeshire rosi.

Daudi anaturya madzitu ga Filisti
(2 Samueli 21:15–22)

4 Bada ya gaga kpwakala na viha na Afilisti ko Gezeri, ndipho Sibekai
kula mudzi wa Husha, achimuolaga Sipai, ariyekala mmwengawapho wa
chivyazi cha madzitu, yani Arafa, nao Afilisti achishindwa.
5 Kpwakala na viha tsona na Afilisti, naye Elihanani mwana wa Jairi
kula Bethilehemu achimuolaga Lahimi, mwanao wa Goliathi kula Gathi,
ambaye mphini wa fumore wakala mkpwulu dza muhi wa mfumadzi wa
nguwo.
6 Kpwakala na viha vyanjina ko Gathi, kurikokala na dzitu kulu ambaro
kala rina mala sita chila mkpwono na mala sita chila gulu, jumula ya mala
mirongo miiri na ne. Iye naye wakala wa chivyazi cha Arafa.
7 Naye hiye aripholaphiza Aiziraeli, Jonathani mwana wa Shimea,
mwanao wa Daudi, achimuolaga.
8 Osi hinya ala kpwa chivyazi cha Arafa kula Gathi, nao aolagbwa ni
Daudi na jeshire.

21

Aiziraeli anaolangbwa
(2 Samueli 24:1–25)

1 Bada ya higo, Shetani waphiya chinyume cha Iziraeli na achimchenga-
chenga Daudi aolange Aiziraeli.
2 Ndipho Daudi achimuambira Joabu na akulu a majeshi, “Phiyani
mkaolange Aiziraeli kula Beeri-Sheba hadi Dani, alafu munirehere isabu,
mana nalonda nimanye ni angaphi.”
3 Ela Joabu achimuamba, “Mwenyezi Mlungu naenjereze atue kano gana
zaidi kuriko vira arivyo sambi. Bwana wangu mfalume, si hano osi ni
atumishio? Mbona phahi bwana wangu unalonda kuhenda vino? Mbona
phahi unalonda uhende Iziraeli imkosere Mlungu?”
4 Ela neno ra mfalume rakala na nguvu kuriko ra Joabu. Ndipho
Joabu achiuka na achendamenya-menya Iziraeli kosi na alafu achiuya
Jerusalemu.

20:1 20:1 2 Samueli 11:1 * **20:3 20:3** Lenganisha 2 Samueli 12:31. Chieburania *waakata.* **20:5 20:5** 1 Samueli 17:4–7

5 Naye Joabu walavya isabu ya atu alume kpwa Daudi. Iziraeli yosi kala
ina alume milioni mwenga na laki mwenga, awezao kuhumira panga, Juda
kala kuna alume laki ne na elufu mirongo sabaa, awezao kuhumira panga.
6 Ela Joabu kayajumulisha Alawi na Abenjamini kpwenye isabu, mana
lagizo ra mfalume tariyamhamira.
7 Mwenyezi Mlungu piya kayahamirwa ni dzambo hiri, kpwa hivyo
waitiya adabu Iziraeli.
8 Ndipho Daudi achimuamba Mlungu, “Nkahenda dambi kulu kpwa
kuhenda dzambo hiri. Ela nakuvoya uniswamehe makosa gangu mimi
mtumishio, mana nkahenda dzambo ra chizuzu sana.”
9 Mwenyezi Mlungu wamuambira Gadi, muonadzi wa Daudi,
10 “Phiya ukamuambire Daudi, ‘Mwenyezi Mlungu anakuamba hivi:
Nakupha mambo mahahu utsambule mwenga, ambaro ndakuhendera.’ ”
11 Phahi Gadi waphiya kpwa Daudi na achimuamba, “Mwenyezi Mlungu
anakuamba hivi, ‘Tsambula rira ulondaro:
12 miaka mihahu ya ndzala, au miezi mihahu ya kushindwa vihani ni
avihao; au siku tahu za kutiywa adabu ni Mwenyezi Mlungu, yani, tsi
ifikpwe ni ukongo kuno malaika wa Mwenyezi Mlungu anamenya-menya
makalo gosi ga Iziraeli abanange.’ Sambi aza ukate shauri uniphe jibu ra
kumuuyizira iye achiyenihuma.”
13 Daudi achimuamba Gadi, “Nkainjira kpwenye mashaka makulu; baha
ntiywe adabu ni Mwenyezi Mlungu, mana mbazize ni nyinji, ela usiniriche
nkatiywa mikononi mwa anadamu.”
14 Phahi Mwenyezi Mlungu wareha ukongo mui Iziraeli na atu elufu
mirongo sabaa achifwa.
15 Mlungu wahuma malaika aphiye Jerusalemu ili akaolage atu. Na
ariphokala anagahenda, Mwenyezi Mlungu waaonera mbazi na achigaluza
niaye dzulu ya kuatiya adabu. Ndipho achimuambira ye malaika wa
kubananga, “Bahi ikatosha, richira phapho.” Hiye malaika wa Mwenyezi
Mlungu kala aimire phatu pha kuwagira mtsere pha Orinani, Mjebusi.
16 Daudi waunula matsoge achimuona ye malaika wa Mwenyezi Mlungu
aimire kahi-kahi ya dzulu mlunguni na duniani, naye kala akatuluza
upanga na akaugolosera Jerusalemu. Ndipho Daudi phamwenga na atumia
achidzibwaga chimabumabu, kuno akavwala nguwo za magunia.
17 Daudi achimuamba Mlungu, “Dze! Si ni mimi nchiyelagiza atu
aolangbwe? Ni mimi nchiyekosa na kuhenda dambi kulu sana. Ela
gano mang’ondzi gakahendani? Ee Mwenyezi Mlungu, nakuvoya Mlungu
wangu, nitiya adabu mimi na mbari yangu, ela usiriche ukongo mui
ukakala dzulu ya atuo.”
18 Ndipho malaika wa Mwenyezi Mlungu achimlagiza Gadi amuambire
Daudi aambuke akamdzengere Mwenyezi Mlungu phatu pha kulavira
sadaka kahi ya phatu pha kuwagira mtsere pha Orinani, Mjebusi.
19 Phahi Daudi waambuka sawa-sawa na neno ra Gadi ambaro
warigomba kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu.
20 Orinani ariphokala anawaga mtsere, wagaluka achimuona ye malaika,
iye na anae a ne alume ambao kala a phamwenga naye adzifwitsa.
21 Daudi ariphomfikira phephi Orinani, Orinani watsupha dzitso
achimuona Daudi, naye wauka kula hipho phatu pha kuwagira mt-
sere achendamupha ishima Daudi kpwa kumzamira hadi chilanguche
chichiguta photsi.
22 Naye Daudi achimuamba Orinani, “Niguzira hipha phatupho pha
kuwagira mtsere ili nimdzengere Mwenyezi Mlungu phatu pha kulavira

sadaka. Niguzira phatu hipha kpwa samaniye kamili ili nyo ukongo mui urio na atu usire."
23 Hipho Orinani achimuamba Daudi, "Hala tu! Na bwana wangu mfalume uhende ganagokufwahira. Lola, nalavya hano ndzau kpwa ajili ya sadaka ya kuochwa na mbao za chifwaya cha kuwagira mtsere gakale kuni na hino nganu ikale sadaka ya unga. Nkavilavya vyosi."

24 Ela mfalume Daudi wamjibu Orinani achimuamba, "Hata, siyo hivyo, ela ndagula kpwa samani kamili. Mino sindahala chiricho chako nkachihumire kpwa kumuabudu Mwenyezi Mlungu wala sindalavya sadaka za kuochwa zisizonigarimu."
25 Phahi Daudi waripha Orinani vipande magana sita vya zahabu, kpwa ajili ya hipho phatu.
26 Chisha Daudi wamdzengera Mwenyezi Mlungu phatu pha kulavira sadaka phapho, tsona achilavya sadaka za kuochwa na sadaka za amani. Daudi wamvoya Mwenyezi Mlungu, naye achijibu na moho kula mlunguni, uchiocha sadaka yokala dzulu ya phatu pha kulavira sadaka za kuochwa.
27 Chisha Mwenyezi Mlungu walagiza hiye malaika, naye achiuyiza upangawe mwakpwe chowani.

28 Wakati hinyo, Daudi ariphoona Mwenyezi Mlungu akamjibu kahi ya pho phatu pha kuwagira pha Orinani, Mjebusi, wakala achilavira sadakaze phatu hipho.
29 Kpwa mana Hema ra Mwenyezi Mlungu ambaro Musa waritengeza hiko jangbwani na phara phatu pha kulavira sadaka za kuochwa, siku hizo kala zi pha phatu pha dzulu hiko Gibioni.
30 Ela Daudi kayasubutu kuphiya Gibioni kpwendauza mapendzi ga Mlungu, mana kala anatishirwa ni hinyo upanga wa malaika wa Mwenyezi Mlungu.

22

1 Chisha Daudi achiamba, "Hipha ndipho Nyumba ya Mwenyezi Mlungu ndiphokala na piya ndipho ndiphokala na phatu ambapho Aiziraeli andalavya sadaka za kuochwa."

Matayarisho ga kudzenga Nyumba ya Kuvoya Mlungu

2 Ndipho Daudi achilagiza akusanyirwe ajeni ambao anasagala tsi ya Iziraeli. Kula kpwa hinyo ajeni, Daudi watsambula atsongadzi mawe a tayarishe mawe ga kutsongbwa ili kudzengera Nyumba ya kuvoya Mlungu.
3 Daudi piya waika akiba tele ya chuma kpwa kutengezera misumari ya miryango na vifungiro (bawaba za) vya maryango phamwenga na shaba ambayo uzihowe tauyaweza kupimwa.
4 Tsona walavya magogo ga mihi ya mierezi ya kudzengera isiyoolangika, mana Asidoni na atu a Tiro amrehera Daudi mierezi isiyo na isabu.
5 Mana Daudi waamba, "Mwanangu Selemani ni mdide na kana ujuzi wowosi wa nyumba ndiyodzengerwa Mwenyezi Mlungu na lazima ikale nono ajabu, imanyikane na iphahe nguma kula kpwa atu a mbari zosi kpwa hivyo ndaihendera matayarisho." Phahi Daudi waika vifwaya vinji vya kuidzengera kabila ya kufwakpwe.

6 Chisha Daudi waiha mwanawe Selemani, achimlagiza amdzengere nyumba Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli.

7 Daudi wamuambira Selemani mwanawe, “Hamu ya moyo wangu kala
nidzenge nyumba ili kuishimu Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu.
8 Ela Mwenyezi Mlungu waniamba, ‘Wamwaga mlatso sana na wapigana
viha vikulu. Kundadzenga nyumba kpwa ishima yangu mana wamwaga
mlatso munji sana duniani mbere zangu.
9 Ela lola phahi undavyala mwana mlume, ambaye andakala mutu wa
amani. Ndamupha amani na avihae anaomzunguluka. Dzinare andaihwa
Selemani, nami ndaipha Iziraeli amani na kuhurira siku za utawalawe.
10 Hiye ndiye andadzenga nyumba kpwa ishima yangu. Andakala
mwanangu mlume, nami ndakala ise. Tsona ndaimarisha chihi cha endzi
cha ufalumewe dzulu ya Iziraeli hata kare na kare.’
11 Sambi mwanangu, Mwenyezi Mlungu na akale phamwenga nawe, ili
ufwaulu kuidzenga Nyumba ya kuvoya Mlungu, Mlunguo dza arivyoamba
undahenda.
12 Mwenyezi Mlungu na akuphe busara na achili, ili ndiphoikpwa
chilongozi wa Iziraeli, uweze kulunga shariya za Mwenyezi Mlungu,
Mlunguo.
13 Uchilunga shariya na uamuli ambao Mwenyezi Mlungu walagiza Musa
kpwa ajili ya Iziraeli kpwa makini, undang’arirwa. Dina chilume na ukale
jasiri, usiogophe wala usivundzike moyo.
14 Náhenda chadi cha kuika akiba ya vifwaya vya kudzenga Nyumba ya
Mwenyezi Mlungu, tani elufu tahu za zahabu, tani mirongo mihahu na ne
za feza na chiasi chikulu sichopimika cha shaba na chuma, mana ni vinji
sana, piya mbao na mawe. Vyosi hivi ni lazima uvienjereze.
15 Una ahendadzi-kazi anji sana: atsongadzi mawe, mafundi a kudzenga
na mawe, mafundi ga mbao, na piya atu enye ufundi wa chila aina ya kazi
16 za kutengeza vitu vya zahabu, feza, shaba na chuma, mafundi asio
isabu. Phahi andza kazi, naye Mwenyezi Mlungu naakale phamwenga
nawe.”
17 Halafu Daudi walagiza akulu osi a Iziraeli aterye mwanawe Selemani,
achiambira,
18 “Hakika Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu a phamwenga namwi. Iye
wakuphani amani pande zosi mana wanipha uwezo wa kuaturya enye tsi
hino nayo tsi hino i tsini ya Mwenyezi Mlungu na atue.
19 Phahi tiyani nia na moyo wa kulonda kumanya mendzwa ya Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wenu. Phahi andzani kumdzengera Mwenyezi Mlungu
phatu phatakatifu, ili mrehe sanduku ra chilagane ra Mwenyezi Mlungu
na miyo mitakatifu ya Mlungu ndani ya nyumba ndiyo dzengbwa kpwa
kuishimu dzina ra Mwenyezi Mlungu.”

23

1 Daudi ariphokala mkare wa siku nyinji, wamuhenda mwanawe
Selemani akale mfalume wa Iziraeli.

Alawi anaganyirwa majukumu

2 Daudi waakusanya akulu osi a Iziraeli phamwenga na alavyadzi-sadaka
na Alawi.
3 Alawi a miaka mirongo mihahu na kuphiya dzulu aolangbwa na jumula
yao kala ni alume elufu mirongo mihahu na minane.

22:7 22:7 2 Samueli 7:1–16; 1 Nyakati 17:1–14 **22:13 22:13** Joshuwa 1:6–9 **23:1 23:1** 1 Afalume 1:1–40

4 Daudi waamba, “Alume elufu mirongo miiri na ne kahi za hinyo
andaimirira kazi ya Nyumba ya Mwenyezi Mlungu, na elufu sita andakala
maofisaa na aamuli katika Nyumba ya kuvoya Mlungu.
5 Elufu ne andakala asikari a ryango na elufu ne akumtogola Mwenyezi
Mlungu na vifwaya vya kuimbira nrivyotengeza.”
6 Phahi Daudi waaganyira Alawi mazuma ga makundi garigophiya
kulengana na mbari ya Lawi: mbari ya Gerishoni, mbari ya Kohathi na
mbari ya Merari.
7 Ana a Gerishoni kala ni Ladani na Shimei.
8 Ana a Ladani kala ni ahahu: Jehieli mkpwulu wao, Zethamu na Joeli.
9 Hano kala ni akulu a nyumba za Ladani. Ana a Shimei kala ni ahahu:
Shelomothi, Hazieli na Harani.
10 Badaye Shimei waphaha ana anjina a ne nao ni Jahathi, Zina, Jeushi
na Beriya.
11 Mkpwulu wao kala ni Jahathi na wa phiriwe ni Ziza, ela Jeushi
na Beriya taayakala na ana anji, kpwa hivyo achiolangbwa kama kundi
mwenga.
12 Nao ana a Kohathi ni Amuramu, Ishari, Heburoni na Uzieli, atu ane.
13 Ana a Amuramu ni Aruni na Musa. Aruni phamwenga na chivyaziche
chosi atengbwa maisha gao gosi ili atakase vitu vyosi virivyo vitakatifu
zaidi, amuhumikire Mwenyezi Mlungu kpwa kufukiza uvumba mbereze
na kubariki atu kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu siku zosi.
14 Ela Musa mutu wa Mlungu anae ajumulishwa na mbari ya Lawi.
15 Hinyo ana a Musa kala ni Gerishomu na Eliezeri.
16 Mkpwulu wa ana a Gerishomu kala ni Shebueli.
17 Mkpwulu wa ana a Eliezeri kala ni Rehabiya, ela Eliezeri kayakala na
ana anjina a chilume, ela Rehabiya kala ana ana anji a chilume.
18 Mkpwulu wa ana a Ishari kala ni Shelomithi.
19 Heburoni anae ni Jeria, mkpwulu wao, Amariya wa phiri, Jahazieli wa
hahu, na Jekameamu wa ne.
20 Uzieli anae ni Mika mkpwulu wao, na wa phiriwe ni Ishia.
21 Merari anae ni Mahili na Mushi. Ana a Mahili ni Eliazari na Kishi.
22 Eliazari wafwa bila ya kuphaha ana alume, ela anae kala ni achetu
bahi. Hipho anáo anababa, ana a Kishi achialóla.
23 Mushi anae kala ni ahahu, Mahili, Ederi na Jeremothi.
24 Hano ndiokala ni ana a Lawi, kpwa kulunga mbari za ise zao, avyere a
mbari za ise zao ambao aandikishwa madzina kpwandzira miaka mirongo
miiri na kuphiya dzulu, ili ahende kazi kpwenye Nyumba ya Mwenyezi
Mlungu.
25 Mana Daudi waamba, “Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli,
akaapha atue amani, naye akahenda Jerusalemu ikale makaloge hata kare
na kare.
26 Phahi Alawi taayaritsukula tsona hiro hema takatifu wala miyoye
yoyosi yohumirwa kpwa kuvoyera.”
27 Ndiyo mana, kulengana na maneno ga mwisho ga Daudi, Alawi
aandikpwa kpwandzira miaka mirongo miiri na kuphiya dzulu.
28 Kazi yao kala ni kuaterya ana a Aruni kahi za utumishi wa Nyumba ya
Mwenyezi Mlungu. Huduma iyo kala ni kuimirira kazi za mihala, vyumba,
kutakasa chila chiricho chitakatifu na kazi yanjina yoyosi ihusuyo huduma
ya Nyumba ya kuvoya Mlungu.

23:13 23:13 Kutsama 28:1 **23:26 23:26** Kumbukumbu 10:8 **23:28 23:28** Isabu 3:5–9

29 Tsona aimirira kazi za mikahe mitakatifu ya kupangbwa mezani na
unga mwembamba wa sadaka ya unga, mikahe isiyotiywa hamira, sadaka
za kuochwa na zira za kutsanganywa na mafuha na kazi zanjina zosi
zinazohusu vipimo vya unji na ukulu.
30 Chisha chila ligundzu na dziloni aima kumshukuru na kumtogola
Mwenyezi Mlungu.
31 Na piya ahumika wakati sadaka za kuochwa zinalaviwa kpwa
Mwenyezi Mlungu kahi za Siku ya Kuoya, sikukuu za kulumbwa kpwa
mwezi na wakati wa sikukuu zosi zirizolagizwa. Kala ni ahumike mbere za
Mwenyezi Mlungu chila mara kulengana na idadi yao kama arivyolondwa
kulengana na shariya.
32 Hivyo ndivyo Alawi arivyomanyirira hema ra mkpwutano, phatu
phatakatifu na kuterya mbari zao ana a Aruni kuhenda kazi za nyumba
ya Mwenyezi Mlungu.

24

Kazi za Alavyadzi-sadaka

1 Mazuma ga ana a Aruni kala ni higa. Aruni anae ni Nadabu, Abihu,
Eliazari na Ithamari.
2 Ela Nadabu na Abihu afwa kabila ya ise yao kufwa na kala taana ana,
ndipho Eliazari na Ithamari achikala alavyadzi-sadaka.
3 Daudi waapangira mazuma chivyazi cha Aruni achiterywa ni Sadoki
wa mbari ya Eliazari na Ahimeleki wa mbari ya Ithamari, kulengana na
mpango wa kazi zao kpwenye utumishi wao.
4 Kpwa vira aphahikana akulu anji kula kpwa chivyazi cha Eliazari
kuriko kpwa chivyazi cha Ithamari, chivyazi cha Eliazari chapangbwa
makundi tsini ya akulu kumi na sita na chivyazi cha Ithamari achipangbwa
makundi tsini ya akulu anane.
5 Aganywa kpwa kupigirwa kura bila upendeleo, mana kala kuna akulu
a kuhumika phatu phatakatifu na atumishi a Mlungu kahi za ana a Eliazari
na ana a Ithamari.
6 Shemaya mwana wa Nethaneli, muandishi, ambaye kala ni Mlawi,
waandika madzina gao mbere za mfalume na mbere za akulu: mlavyadzi-
sadaka Sadoki na Ahimeleki mwana wa Abiathari, akulu a mbari za
alavyadzi-sadaka na za Alawi. Mbari mwenga yatsambulwa kula kpwa
Eliazari na yanjina kula kpwa Ithamari.
7 Kura ya kpwandza yamgbwerera Jehoyaribu na ya phiri Jedaya,
8 ya hahu Harimu, ya ne Seorimu,
9 ya tsano Malikija, ya sita Mijamini,
10 ya sabaa Hakozi, ya nane Abija,
11 ya tisiya Jeshuwa, ya kumi Shekania,
12 ya kumi na mwenga Eliashibu, ya kumi na mbiri Jakimu,
13 ya kumi na tahu Hupa, ya kumi na ne Jeshebeabu,
14 ya kumi na tsano Biliga, ya kumi na sita Imeri,
15 ya kumi na sabaa Heziri, ya kumi na nane Hapizezi,
16 ya kumi na tisiya Pethahiya, ya mirongo miiri Jehezikeli,
17 ya mirongo miiri na mwenga Jakini, ya mirongo miiri na mbiri Gamuli,
18 ya mirongo miiri na tahu Delaya, ya mirongo miiri na ne Maazia.
19 Hivyo ndivyo arivyopangirwa kazi katika huduma zao chila kundi
rinaphokala na zuma ndani ya Nyumba ya kuvoya Mlungu, sawa-sawa na

24:2 24:2 Alawi 10:1–2

arivyoikirwa malagizo ni mkare wao Aruni, dza vyo Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wa Iziraeli arivyomuamuru.
20 Na kula kpwa ana anjina a Lawi: mmwenga kula kpwa chivyazi cha
Amuramu kala ni Shebueli na kula kpwa chivyazi cha Shebueli kala ni
Jedeya.
21 Kula chivyazi cha Rehabiya, mkpwulu wao kala ni Ishia.
22 Kula chivyazi cha Ishari kala ni Shelomothi na kula kpwa Shelomothi
kala ni Jahathi.
23 Nao ana a Heburoni, mkpwulu wao kala ni Jeria, wa phiri kala ni
Amariya, wa hahu kala ni Jahazieli na wa ne kala ni Jekameamu.
24 Kula chivyazi cha Uzieli kala ni Mika na kula chivyazi cha Mika kala
ni Shamiri.
25 Kula kpwa chivyazi cha Ishia ndugungbwa wa Mika kala ni Zakariya.
26 Ana a Merari kala ni Mahili na Mushi. Kahi za ana a Jaazia kala kuna
Beno.
27 Adzukulu a Merari kutsupira Jaazia ni Beno, Shohamu, Zakuri, na
Iburi.
28 Na kutsupira Mahili kala ni Eliazari, ambaye kala kana ana a chilume.
29 Kutsupira Kishi kala ni Jerahimeeli,
30 na kutsupira Mushi kala ni Mahili, Ederi na Jerimothi.
Hano kala ni ana a Alawi, sawa-sawa na mbari za ise zao.
31 Hano piya apiga kura, dza vyo arivyopiga kura ndugu zao, ana a Aruni,
mbere za mfalume Daudi na mbere za Sadoki, Ahimeleki na akulu a mbari
za alavyadzi-sadaka na za Alawi. Nyumba ya mwana mvyere yaruhusiwa
kupiga kura sawa-sawa na nyumba ya mwana mdide.

25

Aimbadzi a Nyumba
ya Kuvoya Mlungu

1 Daudi phamwenga na akulu a jeshi atanya ana anjina a Asafu, a
Hemani na a Jeduthuni akale achitabiri kuno anapiga ngephephe, vinubi
na matoazi. Higa ndigo madzina ga atu ambao ahenda kazi hiyo:
2 Kula kpwa ana a Asafu kala ni Zakuri, Yusufu, Nethania na Asarela.
Hinya akala tsini ya ulongozi wa Asafu, naye watabiri tsini ya ulongozi wa
mfalume.
3 Jeduthuni wakala na ana sita ambao ni Gedalia, Seri, Jeshaya, Shimei,
Hashabia na Matithia. Nao akala tsini ya ulongozi wa ise yao Jeduthuni,
ambaye watabiri kpwa kuhumira ngephephe, wakati osi anamshukuru na
kumtogola Mwenyezi Mlungu.
4 Na a Hemani kala ni Bukia, Matania, Uzieli, Shebueli, Jerimothi;
Hanania, Hanani, Eliatha, Gidaliti, Romamuti-Ezeri; Joshibekasha, Malothi,
Hothiri na Mahaziothi.
5 Hano osi kala ni ana a Hemani muonadzi wa mfalume. Mlungu
wamupha Hemani ana kumi na a ne a chilume na ahahu a chichetu. Ana
hano wahewa sawa-sawa na ahadi ya Mlungu ili Hemani aphahe ishima.
6 Hinya osi alongozwa ni ise yao, aimbe nyumbani mwa Mwenyezi
Mlungu, kuno anahumira matoazi, vinubi na ngephephe kahi za utumishi
wa Nyumba ya kuvoya Mlungu. Asafu, Jeduthuni na Hemani kala a tsini
ya ulongozi wa mfalume.
7 Osi phamwenga na ndugu zao afundzwa kumuimbira Mwenyezi
Mlungu, na achikala na ujuzi, nao isabu yao kala ni atu magana mairi
mirongo minane na nane.

8 Nao apiga kura, mvyere kpwa mdide, mwalimu kpwa mwanafundzi,
osi sawa, ili aphahe mazuma ga kuhenda kazi.
9 Kura ya kpwandza yagbwerera Yusufu wa mbari ya Asafu, iye na anae
na nduguze jumula atu kumi na airi. Ya phiri Gedalia, iye na nduguze na
anae kumi na airi,
10 ya hahu Zakuri, iye na anae na nduguze kumi na airi,
11 ya ne Iziri, anae na nduguze kumi na airi,
12 ya tsano Nethania, anae na nduguze kumi na airi,
13 ya sita Bukia, anae na nduguze kumi na airi,
14 ya sabaa Jesharela, anae na nduguze kumi na airi,
15 ya nane Jeshaya, anae na nduguze kumi na airi,
16 ya tisiya Matania, anae na nduguze kumi na airi,
17 ya kumi Shimei, anae na nduguze kumi na airi,
18 ya kumi na mwenga Azareli, anae na nduguze kumi na airi,
19 ya kumi na mbiri Hashabia, anae na nduguze kumi na airi,
20 ya kumi na tahu Shebueli, anae na nduguze kumi na airi,
21 ya kumi na ne, Matithia, anae na nduguze kumi na airi,
22 ya kumi na tsano Jeremothi, anae na nduguze kumi na airi,
23 ya kumi na sita Hanania, anae na nduguze kumi na airi,
24 ya kumi na sabaa Joshibekasha, anae na nduguze kumi na airi,
25 ya kumi na nane Hanani, anae na nduguze kumi na airi,
26 ya kumi na tisiya Malothi, anae na nduguze kumi na airi,
27 ya mirongo miiri Eliatha, anae na nduguze kumi na airi,
28 ya mirongo miiri na mwenga Hothiri, anae na nduguze kumi na airi,
29 ya mirongo miiri na mbiri Gidaliti, anae na nduguze kumi na airi,
30 ya mirongo miiri na tahu Mahaziothi, anae na nduguze kumi na airi,
31 ya mirongo miiri na ne Romamuti-Ezeri, anae na nduguze kumi na
airi.

26

Arindzi a nyumba ya Mlungu

1 Higa ndigo makundi ga arindzi a maryango: Kula mbari ya Kora kala
ni Meshelemia mwana wa Kore, mmwengawapho wa ana a Asafu.
2 Ana a chilume a Meshelemia wa kpwandza kala ni Zakariya, wa phiri
kala ni Jediaeli, wa hahu kala ni Zebadia, wa ne kala ni Jathinieli,
3 wa tsano kala ni Elamu, wa sita kala ni Jehohanani na wa sabaa kala
ni Eliehoenai.
4 Obedi-Edomu naye piya wakala na ana a chilume, wa kpwandza kala
ni Shemaya, wa phiri kala ni Jehozabadi, wa hahu kala ni Joa, wa ne kala
ni Sakari, wa tsano kala ni Nethaneli,
5 wa sita kala ni Amieli, wa sabaa kala ni Isakari, wa nane kala ni Pe-
Ulethai mana Mlungu wamjaliya.
6 Piya mwanawe Shemaya wavyarirwa ana a chilume ambao akala
vilongozi a mbari yao, mana kala ni alume akumanya viha.
7 Ana a chilume a Shemaya kala ni Othini, Refaeli, Obedi na Elizabadi am-
bao kala ni adugu ao. Elihu na Semakia kala ni masujaa a kukuluphirika
ambao kala ni abari a Shemaya.
8 Hano osi kala ni ana alume a Obedi-Edomu phamwenga na ana aho a
chilume na ndugu zao, alume ariokala na uwezo wa kuhenda kazi, kala ni
atu mirongo sita na airi.

26:4 26:4 2 Samueli 6:11; 1 Nyakati 13:14

9 Naye Meshelemia kala anae a chilume na nduguze alume ariokala na
mkpwotse wa kuhenda kazi kala ni atu kumi na nane.
10 Hosa mmwenga wa ana a chilume a Merari, wakala na ana a chilume
ambao ni Shimuri mkpwulu wao, (dzagbwe kayavyalwa wa kpwandza ela
iseye wamuika mkpwulu),
11 wa phiri kala ni Hilikiya, wa hahu kala ni Tabalia na wa ne kala ni
Zakariya. Ana a chilume osi a Hosa phamwenga na abari aho kala ni atu
kumi na ahahu.
12 Hinya arindzi a ryango aganywa kulengana na akulu a mbari zao, na
ahewa mazuma ga kuhenda kazi katika Nyumba ya Mwenyezi Mlungu dza
arivyohewa ndugu zao.
13 Nao apiga kura kudzitsamburira maryango gao chimbari zao, bila
kupendeleya mbari kulu au ndide.
14 Kura ya ryango ra uphande wa mlairo wa dzuwa yamgbwerera
Shelemia. Chisha kura piya zichipigirwa mwanawe wa chilume Zakariya,
mshauri wa achili na kuraye ichituluka ya ryango ra uphande vurini.
15 Kura ya ryango ra uphande wa mwakani yamgbwerera Obedi-Edomu
na anae achihewa kuimirira urindzi a nyumba za kuikira akiba.
16 Kura ya ryango ra mtswerero wa dzuwa na ryango ra Shalekethi, hiko
kpwenye barabara ya kuambuka dzulu, yaagbwerera Shupimu na Hosa.
Mazuma galungirana zuma hadi ranjina.
17 Chila siku kpwaikpwa arindzi sita a Lawi uphande wa mlairo wa
dzuwa na a ne uphande wa vurini, a ne uphande wa mwakani na airi-
airi kpwenye nyumba za kuikira akiba.
18 Na hiko mtswerero wa dzuwa phenye paribari, kpwakala na a
ne njirani, na airi phenye hinyo muhala uriozungulukpwa ni uwa wa
paribari* yenye.
19 Higo ndigo makundi ga mazuma ga arindzi a ryango kula mbari ya
Kora na Merari.

Majukumu ganjina ga ndani ya Nyumba ya Mlungu

20 Na Alawi nao, Ahija kala ni muimirizi wa hazina za Nyumba ya kuvoya
Mlungu na hazina za miyo yotengerwa Mwenyezi Mlungu.
21 Mmwenga wa akulu a mbari ya Gerishoni wa chivyazi cha Ladani kala
ni Jehieli.
22 Ana a chilume a Jehieli kala ni Zethamu na mwanáo Joeli, aho aimirira
hazina za nyumba ya Mwenyezi Mlungu.
23 Kula kpwa mbari ya Amuramu, Ishari, Heburoni na Uzieli.
24 Shebueli, mwana wa Gerishomu mwana wa Musa, ndiye yekala
muimirizi mkpwulu wa hazina.
25 Na chivyazi cha Eliezeri nduguye wa Gerishoni kala ni Rehabiya,
yevyala Jeshaya, yevyala Joramu, yevyala Zikiri na Zikiri yevyala Shelo-
mothi.
26 Shelomothi hiyu na abarie kala ni aimirizi a hazina zosi za vitu
ambavyo avitengera Mwenyezi Mlungu. Vitu ambavyo mfalume Daudi
na akulu a mbari na akulu a jeshi a vikosi vya elufu-elufu na akulu a jeshi
a vikosi vya gana-gana na maamiri-jeshi, avitengera Mwenyezi Mlungu.
27 Seemu ya zewe zotekpwa vihani azitenga kpwa ajili ya kutundza
nyumba ya Mwenyezi Mlungu.

---

* **26:18 26:18** Neno ***paribari*** tarimanyikana manage.

28 Na chila chitu chotengbwa ni nabii Samueli, Sauli mwana wa Kishi,
Abineri mwana wa Neri, Joabu mwana wa Seruya na zawadi zosi zanjina
zotengbwa kala zinatundzwa ni Shelomothi na abarie.

Majukumu ga Alawi anjina

29 Kula mbari ya Ishari watsambulwa Kenania na anae ahende kazi za
kondze kpwa kushuulikiya Iziraeli, akale maofisaa ga utawala na aamuli.
30 Kula mbari ya Heburoni, Hashabia na nduguze elufu na magana sabaa,
alume akudina, ahewa majukumu ga kuimirira seemu za Iziraeli zirizo
uphande wa mtswerero wa dzuwa wa muho Joridani. Aimirira kazi zosi
za Mwenyezi Mlungu na huduma za mfalume Daudi.
31 Hano a Heburoni, Jeria kala ndiye mkpwulu wao kulengana na
arivyovyalwa ise za mbari zao. (Mwaka wa mirongo mine wa utawala
wa mfalume Daudi, uchunguzi wahendwa na atu enye uwezo mkpwulu
aphahikana kahi yao hiko Jazeri ya Giliadi.)
32 Jeria kala ana abarie elufu mbiri na magana sabaa, ambao kala ni atu
a kudziweza na akulu a mbari. Mfalume Daudi waaika akale aimirizi a
mbari ya Rubini, ya Gadi na nusu mbari ya Manase ambayo kala i uphande
wa mlairo wa dzuwa wa muho Joridani. Ahewa majukumu ga chila chitu
chinachomuhusu Mlungu na mambo gosi ga mfalume.

27

Vikosi vya majeshi

1 Higa ni madzina ga atu a Iziraeli ambao amuhumikira mfalume kuhusu
mambo gosi ga kuphiya vihani mwezi bada ya mwezi hadi mwaka mzima.
Atalwa chi akulu a mbari, akulu a vikosi vya anajeshi elufu-elufu na akulu
a vikosi vya anajeshi gana-gana na maofisaa gao ga utawala. Chila kundi
rakala na jumula ya atu elufu mirongo miiri na ne.
2 Zuma ra kpwandza ra mwezi wa kpwandza, raimirirwa ni Jashobeamu
mwana wa Zabudieli. Zumare kala rina atu elufu mirongo miiri na ne.
3 Iye wala chivyazi cha Peresi wa mbari ya Juda, naye kala ni mkpwulu
wa amiri-jeshi osi a hinyo mwezi wa kpwandza.
4 Dodai, Muahohi waimirira zuma ra mwezi wa phiri na Mikilothi kala
ndiye msaidiziwe na mkpwulu wa ro kundi. Zumare kala rina atu elufu
mirongo miiri na ne.
5 Mkpwulu wa jeshi wa hahu, ariyekala mkpwulu wa mwezi wa hahu,
kala ni Benaya, mwana wa mlavyadzi-sadaka Jehoyada. Zumare kala rina
atu elufu mirongo miiri na ne.
6 Hiyu ni yuya Benaya ariyekala kati ya hara masujaa mirongo mihahu
na yekala mkpwulu wao. Mwanawe Amizabadi ndiye ariyeimirira
zumare.
7 Asaheli mwanao wa Joabu ni wa ne, waimirira mwezi wa ne, na
walungirwa ni mwanawe Zebadia. Zumare kala rina atu elufu mirongo
miiri na ne.
8 Mkpwulu wa jeshi wa tsano, ariyeimirira mwezi wa tsano, ni
Shamuhuthi wa mbari ya Izirahi. Zumare kala rina atu elufu mirongo
miiri na ne.
9 Wa sita, ariyeimirira mwezi wa sita kala ni Ira mwana wa Ikeshi wa
kula mudzi wa Tekoa. Zumare kala rina atu elufu mirongo miiri na ne.
10 Wa sabaa, ariyeimirira mwezi wa sabaa, kala ni Helesi wa kula mudzi
wa Peloni, wa chivyazi cha Efuraimu. Zumare kala rina atu elufu mirongo
miiri na ne.

11 Wa nane, ariyeimirira mwezi wa nane kala ni Sibekai kula mudzi wa
Husha, wa chivyazi cha Zera. Zumare kala rina atu elufu mirongo miiri
na ne.
12 Wa tisiya, ariyeimirira mwezi wa tisiya kala ni Abiezeri wa hiko
Anathothi wa mbari ya Benjamini. Zumare kala rina atu elufu mirongo
miiri na ne.
13 Wa kumi, ariyeimirira mwezi wa kumi kala ni Maharai wa hiko Netofa
wa mbari ya Azera. Zumare kala rina atu elufu mirongo miiri na ne.
14 Wa kumi na mwenga, ariyeimirira mwezi wa kumi na mwenga kala
ni Benaya wa hiko Pirathoni, wa chivyazi cha Efuraimu. Zumare kala rina
atu elufu mirongo miiri na ne.
15 Wa kumi na mbiri, ariyeimirira mwezi wa kumi na mbiri kala ni
Helidai wa kula mudzi wa Netofathi, wa chivyazi cha Othinieli. Zumare
kala rina atu elufu mirongo miiri na ne.

Akulu a mbari za Iziraeli

16 Akulu a mbari za Iziraeli ni hinya: wa mbari ya Rubini kala ni Eliezeri
mwana wa Zikiri. Wa mbari ya Simioni kala ni Shefatia mwana wa Maaka.
17 Wa mbari ya Lawi kala ni Hashabia mwana wa Kemueli na wa Aruni
kala ni Sadoki.
18 Wa mbari ya Juda kala ni Elihu, mmwengawapho wa ndugu a Daudi.
Wa Isakari kala ni Omuri mwana wa Mikaeli.
19 Mkpwulu wa mbari ya Zabuloni kala ni Ishimaya mwana wa Obadiya.
Mkpwulu wa mbari ya Nafutali kala ni Jerimothi mwana wa Azirieli.
20 Wa mbari ya Efuraimu kala ni Hoshea mwana wa Azazia; wa nusu
mbari ya Manase kala ni Joeli mwana wa Pedaya.
21 Wa nusu mbari ya Manase rokala Giliadi kala ni Ido mwana wa
Zakariya; wa Benjamini kala ni Jaasieli mwana wa Abineri.
22 Wa Dani kala ni Azareli mwana wa Jerohamu. Hano ndio ariokala
vilongozi a mbari za Iziraeli.
23 Mfalume Daudi kayaaolanga hara ariokala na miaka mirongo miiri
na kuuya tsini, mana Mwenyezi Mlungu kala akaahidi kuahenda Aiziraeli
akale anji dza nyenyezi za mlunguni.
24 Joabu mwana wa Seruya waandza kuaolanga ela kayaamala. Hata
vivyo Mlungu watsukirwa, Aiziraeli achiphaha mashaka kpwa sababu
ya dzambo hiro, kpwa hivyo jumula ya isabu taiyaandikpwa kpwenye
kumbukumbu za mfalume Daudi.

Aimirizi a mali za chifalume

25 Azimawethi mwana wa Adieli waimirira nyumba za kuikira akiba za
mfalume. Naye Jonathani mwana wa Uziya waimirira nyumba za kuikira
akiba za mindani, midzini, vidzidzini na ngomeni.
26 Eziri mwana wa Kelubu waimirira ahendadzi-kazi a kurima minda ya
mfalume.
27 Shimei wa mbari ya Ramathi kala achiimirira minda ya mizabibu.
Zabudi wa mbari ya Ashifumi waimirira mavuno ga mizabibu na ndziro
za uchi wa zabibu.
28 Baali-Hanani wa kula mudzi wa Gederi ndiye yetundza mizaituni na
mikuyu yokala tsi ya kugbwa ya uphande wa mtswerero wa dzuwa. Joashi
achiimirira nyumba za kuikira mafuha.
29 Shitirai kula Sharoni watundza ng'ombe zoriswa hiko Sharoni. Shafati
mwana wa Adilai watundza vyaa hiko madeteni.

27:23 27:23 Mwandzo 15:5; 22:17; 26:4 **27:24 27:24** 2 Samueli 24:15; 1 Nyakati 21:1–14

30 Obili wa chivyazi cha Isimaili waimirira ngamia naye Jedeya wa kula
mudzi wa Meronothi watundza punda achetu.
31 Jazizi yekala Muhagari kala anaimirira makundi ga mang'ondzi. Hano
osi kala ni aimirizi a mali za mfalume Daudi.

Ashauri a mfalume Daudi

32 Jonathani ise mdide wa Daudi, mutu wa achili, wakala ni muandishi
na mshauri wa mfalume. Iye Jonathani na Jehieli mwana wa Hakimoni
atundza na kuafundza ana a chilume a mfalume.
33 Ahithofeli piya kala ni mshauri wa mfalume, naye Hushai wa mbari
ya Ariki kala ni msena wa mfalume.
34 Ahithofeli walungirwa ni Jehoyada mwana wa Benaya na Abiathari.
Joabu kala ndiye mkpwulu wa jeshi ra mfalume.

28

Malagizo ga Daudi kpwa Aiziraeli

1 Mfalume Daudi wakusanya akulu osi a Iziraeli hiko Jerusalemu, akulu
a mbari, akulu a makundi ganago muhumikira mfalume kpwa mazuma,
akulu a vikosi vya anajeshi elufu-elufu na akulu a vikosi vya anajeshi gana-
gana, aimirizi arioimirira mali na mifugo ya mfalume na anae alume,
phamwenga na aimirizi a nyumba ya chifalume na alume a nguma na
masujaa osi.
2 Alafu mfalume Daudi waunuka achiima achiamba, "Enehu na atu
angu, niphundzani. Kala nkakata shauri kudzenga nyumba ya sanduku
ra chilagane cha Mwenyezi Mlungu na chihi cha Mlungu wehu kuikira
maguluge. Nami nahenda matayarisho gosi ga kudzenga.
3 Ela Mlungu achiniamba, 'Uwe kundadzenga nyumba kpwa ajili ya
dzina rangu kpwa sababu u mutu wa viha na wamwaga mlatso.'
4 Ela Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli wanitsambula mimi kahi
za atu osi a nyumba ya baba nikale mfalume wa Iziraeli hata kare na
kare. Mana watsambula atu a mbari ya Juda akale vilongozi na kula mbari
ya Juda watsambula mbari ya baba na kula mbari ya baba watsambula
nyumba ya baba na kula nyumba ya baba, kahi ya enehu a chilume
wahamirwa nkunihenda mimi mfalume wa Iziraeli yosi.
5 Na kahi ya anangu osi (mana Mwenyezi Mlungu wanipha ana anji)
ye watsambula mwanangu Selemani asagarire chihi cha ufalume cha
Mwenyezi Mlungu ili atawale Iziraeli.
6 Waniambira, 'Mwanao Selemani ndiye ndedzenga nyumba yangu na
mihala yangu, kpwa mana nkamtsambula akale mwanangu nami ndakala
ise.
7 Ufalumewe ndauimarisha hata kare na kare napho andalunga shariya
zangu na amuri zangu kpwa chadi, dza vyo irivyo pha sambi.'
8 Kpwa hivyo, matsoni pha Iziraeli osi na mbere za kusanyiko ra
Mwenyezi Mlungu na hivi ambavyo Mlungu anasikira, endzani kumanya
shariya zosi za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu na mzilunge. Hipho
ndipho mundiphoweza kumiliki tsi hino nono na kuirichira ana enu bada
ya mwimwi ikale urisi wao hata kare na kare."

Wasiya wa Daudi kpwa Selemani

9 Daudi waenderera kugomba achiamba, "Uwe mwanangu Selemani,
manya Mlungu wa sowe, umuhumikire na moyoo wosi na ummendze

28:2 28:2 2 Samueli 7:1–16; 1 Nyakati 17:1–14

kpwa achilizo zosi. Mana Mwenyezi Mlungu anaelewa mioyo yosi na anamanya mipango yosi na maazo gosi. Uchimuendza andakujibu, ela uchimpaza andakupuza hata kare na kare.
10 Phahi makinika, mana Mwenyezi Mlungu akakutsambula uwe udzenge nyumba ambayo indakala phatu phatakatifu. Dina chilume uihende yo kazi."
11 Ndipho Daudi achimupha mwanawe Selemani mchoro wa ukumbi wa nyumba ya kuvoya Mlungu, vyumbavye, vyumba vya kuikira hazina, vyumba vya dzulu gorofani, vyumbavye vya ndani na phatu pha chihi cha mbazi.
12 Na wamupha mchoro wa chila chitu arichochiaza mwakpwe moyoni kpwa ajili ya mihala ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu, na vyumba vyosi virivyoizunguluka, vyumba vya hazina za nyumba ya Mlungu na vyumba vya kuikira vitu vyotengbwa kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu.
13 Wamupha malagizo ga vira alavyadzi-sadaka na Alawi arivyopangirwa mazuma gao, kazi zosi za uhumiki kpwenye Nyumba ya Mwenyezi Mlungu na piya miyo ndiyo humirwa kpwenye huduma ya Nyumba ya Mwenyezi Mlungu.
14 Wampimira zahabu kpwa ajili ya miyo yosi ya zahabu na feza kpwa ajili ya miyo yosi ya feza yohumirwa kahi za huduma.
15 Wamupha chiwango cha zahabu kpwa ajili ya vinara vya taa vya zahabu na taaze na chiwango cha feza kpwa ajili ya chila chinara cha feza na taaze, sawa-sawa na mahumizi ga chila chinara.
16 Wamupha chiwango cha zahabu kpwa ajili ya chila meza ya kupangira mikahe mitakatifu na feza kpwa ajili ya meza ya feza.
17 Zahabu swafi yapimwa kpwa ajili ya shepe za meno-meno (uma), mabeseni na vikombe; chiwango cha zahabu kpwa ajili ya chila beseni ra zahabu na chiwango cha feza kpwa ajili ya chila beseni ra feza.
18 Tsona wamupha chiasi cha zahabu swafi ya kutengezera phatu pha kufukizira uvumba. Piya wamupha mchoro wa gari ra kuvwehwa ni farasi, yani makerubi ga zahabu, ambago gakaandzula mapha gao kuribwiningiza sanduku ra chilagane ra Mwenyezi Mlungu.
19 Daudi achiamba, "Higa gosi ga wazi kpwenye maandiko kula kpwa Mwenyezi Mlungu, na kazi yosi ni ihendwe kulengana na mchoro hinyo."
20 Chisha Daudi achimuambira mwanawe Selemani, "Dzitiye nguvu Kala na chadi na moyo wa ujasiri, uhende hivyo. Usiogophe na usikale na wasiwasi, mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu, a phamwenga nawe. Iye kandakuricha ugbwe wala kukuricha hadi kazi yosi ya ndani ya Nyumba ya kuvoya Mlungu ikamilike.
21 Alavyadzi-sadaka na Alawi ariopangirwa mazuma kpwa ajili ya huduma ya Nyumba ya kuvoya Mlungu kala a tayari. Atu anjina enye ujuzi wa kazi za chila aina ariodzilavya kpwa huduma andakala phamwenga nawe. Piya maofisaa na atu osi andakala tsini ya amuriyo chikamilifu."

29

Mtsango wa kudzenga
Nyumba ya Kuvoya Mlungu

1 Chisha mfalume Daudi achiambira hiro kusanyiko rosi ra atu, "Mwanangu Selemani ambaye macheye ndiye Mlungu akamtsambula,

29:1 29:1 1 Nyakati 22:5

achere dang'a ra mwana na kabado manya chitu. Ela hino kazi nkulu,
mana nyumba hino taindakala ya mwanadamu ela ya Mwenyezi Mlungu.
2 Phahi kpwa kadiri ya uwezo wangu wosi nkaitayarishira akiba Nyumba
ya Mlungu wangu. Nkaika akiba zahabu kpwa miyo ya zahabu, feza kpwa
miyo ya feza, shaba kpwa miyo ya shaba, chuma kpwa miyo ya chuma
na mbao kpwa miyo ya mbao. Piya nkaika kpwa unji mawe ga shohamu
na mawe ga kuodzazira, misumari yenye vitsa vya shaba, mawe ga rangi-
rangi, mawe ga samani ga chila aina na marumaru.
3 Tsona zaidi ya iyo akiba ambayo nayiikira tayari nyumba takatifu, nina
akiba yangu mwenye ya zahabu na feza. Nami kpwa kukala naimendza
Nyumba ya Mlungu wangu, nkalavya kpwa ajili ya iyo Nyumba ya kuvoya
Mlungu wangu:
4 zaidi ya tani gana mwenga ya zahabu, zahabu swafi zaidi kula Ofiri na
karibu tani magana mairi na mirongo mitsano za feza swafi kpwa ajili ya
kufwinika kuta za iyo nyumba.
5 Na tsona kpwa ajili ya kazi zosi ndizohendwa ni mafundi, nkalavya
zahabu kpwa kazi za zahabu na feza kpwa kazi za feza. Ni ani ariye
na moyo wa kulavya kpwa hiyari hino rero? Naalavye mwenye kpwa
Mwenyezi Mlungu."
6 Ndipho akulu a mbari achilavya zawadi zao za hiyari na akulu a Iziraeli
nao piya achilavya, akulu a vikosi vya anajeshi elufu-elufu na akulu a
vikosi vya anajeshi gana-gana na aimirizi a kazi za mfalume piya alavya
zawadi kpwa hiyari.
7 Alavya kama tani gana na mirongo tisiya za zahabu, kama tani magana
mahahu na mirongo mitsano za feza, karibu tani magana sita na mirongo
sita za shaba na zaidi ya tani elufu tahu na magana matsano za chuma
kpwa ajili ya kazi ya Nyumba ya Mlungu.
8 Na chila ariyekala na mawe ga samani wagalavya gachiikpwa kpwenye
hazina ya Nyumba ya Mwenyezi Mlungu, tsini ya uimirizi wa Jehieli wa
mbari ya Agerishoni.
9 Ndipho hinyo atu achihererwa, kpwa sababu akalavya kpwa hiyari
yao enye. Kpwa hiyari yao, amlavira Mwenyezi Mlungu moyo kutsuka.
Mfalume Daudi naye piya wahererwa sana.

Daudi anatogola Mwenyezi Mlungu

10 Hipho ndipho Daudi achimtogola Mwenyezi Mlungu mbere za mkp-
wutano wosi; achiamba, "Ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa baba yehu
Iziraeli, togolwa hata kare na kare.
11 Ee Mwenyezi Mlungu, ukulu na uwezo ni wako; nguma, kushinda na
endzi ni yako. Mana vitu vyosi virivyo mlunguni na duniani ni vyako. Ee
Mwenyezi Mlungu, ufalume ni wako, nawe ukatogolwa, u mkpwulu sana
na ndiwe chitswa cha chila chitu.
12 Utajiri na ishima nkula kpwako nawe unatawala dzulu ya chila chitu.
Mwako mkpwononi muna uwezo na nguvu na ni nyo mkpwonoo utiyao
nguvu na uahendaye atu osi akakala a ishima na a mkpwotse.
13 Naswi pha sambi hunakushukuru, Mlungu wehu na kuritogola
dzinaro tukufu.
14 "Ela mino ni ani na atu angu ni ano ani hata huweze kukulavira kpwa
hiyari hivi? Kpwa kukala chila chitu chila kpwako naswi hukakupha tu
chira chilacho kpwako.

29:11 29:11 Mathayo 6:13

15 Mana swino mberezo hu ajeni, tsona huacharo dza vyo arivyokala
baba zehu. Hipha duniani, siku zehu ni dza chivurivuri na taphana
tumaini.
16 Ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, unji wa mali hizi zosi huchizozi-
ika ili hukudzengere nyumba kpwa ajili ya dzinaro takatifu zila mwako
mkpwononi na zosi ni zako mwenye.
17 Mlungu wangu, mino namanya kukala uwe ukupima moyo wa mutu,
nawe unahamirwa ni mutu wa moyo wa uaminifu na uhendao garigo
sawa. Nami kpwa hiyari yangu nkalavya hivi vyosi moyo kutsuka. Chisha
atuo ambao a hipha, nkaaona anakulavira kpwa hiyari na kuhererwa.
18 Ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa ano baba, Mlungu wa Burahimu,
wa Isaka na wa Iziraeli, nia hino na maazo higa gaike ndani ya mioyo ya
atuo na ulongoze roho zao zikumendze uwe.
19 Muphe mwanangu Selemani moyo wa kulunga chikamilifu shariyazo,
shuhudazo na malagizogo na kuhenda chila chitu ili aidzenge iyo Nyumba
ya Mlungu nchiyoyiihendera matayarisho."
20 Chisha Daudi achiambira hiro borori ra atu, "Mtogoleni Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wenu." Phahi borori rosi richimtogola Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wa baba zao. Azamisa vitswa vyao hadi vilangu vyao vichiguta
photsi achimuabudu Mwenyezi Mlungu na achimuishimu mfalume.
21 Amlavira Mwenyezi Mlungu sadaka na siku ya phiriye achimtsindzira
Mwenyezi Mlungu sadaka za kuochwa za ndzau elufu mwenga, maturume
elufu mwenga na ana ng'ondzi elufu mwenga, phamwenga na sadaka za
chinwadzi. Tsona alavya unji wa sadaka kpwa ajili ya Iziraeli yosi.
22 Nao siku iyo arya na achinwa mbere za Mwenyezi Mlungu kuno
akahererwa. Ndipho achimuhenda Selemani, mwana wa Daudi akale
mfalume kpwa kano ya phiri. Achimmwagira mafuha mbere za Mwenyezi
Mlungu, akale chilongozi na Sadoki akale mlavyadzi-sadaka.
23 Ndipho Selemani achisagarira chihi cha endzi cha Mwenyezi Mlungu,
akale mfalume badala ya ise Daudi. Naye waongokerwa nao Aiziraeli osi
achimphundza.
24 Vilongozi osi na masujaa a viha na piya ana osi a chilume a mfalume
Daudi aahidi kukala andamtii mfalume Selemani.
25 Naye Mwenyezi Mlungu wamupha Selemani ishima kulu mbere za
Iziraeli yosi na achimupha fahari ya chifalume ambayo taidzangbwekala
na mfalume yeyesi wa Iziraeli kabila ya iye.

Chifo cha Daudi

26 Hivyo Daudi mwana wa Jese watawala Iziraeli yosi.
27 Naye watawala Iziraeli kpwa muda wa miaka mirongo mine, hiko
Heburoni miaka sabaa, na hiko Jerusalemu miaka mirongo mihahu na
tahu.
28 Wafwa mutu mtumia wa miaka ya kutosha, akashiba siku, mali na
ishima. Naye mwanawe Selemani watawala badalaye.
29 Phahi mambo ga mfalume Daudi, kula mwandzo hadi mwisho,
gaandikpwa kpwenye chitabu cha kumbukumbu cha nabii Samueli,
chitabu cha kumbukumbu cha nabii Nathani na chitabu cha kumbukumbu
cha nabii Gadi.
30 Mamboge gosi ga himo; kutawalwakpwe, nguvuze na mambo gosi
garigomfika ye mwenye na garigofika Iziraeli na garigofika falume za tsi
zanjina.

29:23 29:23 1 Afalume 2:12 **29:27 29:27** 2 Samueli 5:4–5; 1 Nyakati 3:4

Chitabu cha phiri cha
MAMBO GA NYAKATI
Tanga mbere

Chitabu hichi cha phiri cha Mambo ga Nyakati chaandikpwa ni muandishi iye ariyeandika chitabu cha kpwandza cha mambo ga nyakati na wachiandika wakati uho mmwenga.

Chitabu hichi chinaenderera kusemurira kula phara phosika chitabu cha Mambo ga Nyakati cha kpwandza. Chinaandzira mambo ga utawala wa mfalume Selemani hadi kufwakpwe. Chisha chinahuambira vira mbari za vurini vyolongozwa ni Jeroboamu kumuasi Rehoboamu mwana wa Selemani ariyetawala badalaye, na vira arivyotengana na ufalume wa mwakani yani Jerusalemu.

Zaidi chitabu hichi chinasemurira mambo ga utawala wa uphande wa mwakani yani Juda, ambako afalumee anji akala aaminifu kpwa Mwenyezi Mlungu, haswa kuhusu kudzengbwa kpwa nyumba ya kuvoya Mlungu hiko Jerusalemu. Mfalume Hezekiya anahewa nafwasi kulu kpwa sababu ya mabadiliko arigohenda kpwa kuuyiza ibada kpwenye nyumba ya kuvoya Mlungu wakati wa utawalawe. Piya chinasemurira vira ufalume wa Juda urivyoshindwa hipho mwaka wa magana matsano mirongo minane na sita kabila ya Jesu kuvyalwa, na atue kutsamizwa turi-turi hadi tsi ya Babeli. Masemuriri ga chitabu hichi ganasirira hipho mfalume Koreshi aripholavya ruhusa Ayahudi osi auye kpwao na akadzenge luphya nyumba ya kuvoya Mlungu yokala ikabanangbwa.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Utawala wa Selemani na kudzengbwa kpwa nyumba ya kuvoya Mlungu 1:1—9:31
Mbari za vurini zinadzitenga 10:1–19
Afalume a Juda 11:1—36:12
Kutekpwa kpwa Jerusalemu 36:13–23

Selemani anavoya ikima
(1 Afalume 3:1–15)

1 Selemani mwana wa Daudi wadziikato kahi za ufalumewe. Mwenyezi
Mlungu, Mlunguwe achikala phamwenga naye na achimuhenda akale
mkpwulu sana.
2 Selemani wagomba na Aiziraeli osi, akulu a vikosi vya anajeshi elufu-
elufu na akulu a vikosi vya anajeshi gana-gana, aamuli na vilongozi osi a
Iziraeli ambao ni vilongozi a mbari.
3 Phahi Selemani na atu osi ariokala phamwenga naye aphiya phatu pha
dzulu pha ibada ko Gibioni. Hino ni kpwa sababu Hema ra Mkpwutano
ra Mlungu rotengezwa ni Musa, mtumishi wa Mwenyezi Mlungu, kala ri
kuko.
4 (Ela Daudi kala akaambuka na sanduku ra Mlungu kula Kiriathi-
Jearimu hadi phatu ambapho kala akaritayarishira. Iye kala akarichitira
hema hiko Jerusalemu.)

1:4 1:4 2 Samueli 6:1–17; 1 Nyakati 13:5–14; 15:25—16:1

5 Phapho hipho Gibioni piya, mbere za hema ra Mwenyezi Mlungu
ndiphokala phana phatu pha kulavira sadaka pha shaba phar-
iphotengezwa ni Bezaleli mwana wa Uri, mwana wa Huri. Ndipho
Selemani na atu osi achirilunga kuko.
6 Phahi Selemani waambuka hadi phara phokala phatu pha kulavira
sadaka pha shaba mbere za Mwenyezi Mlungu, phokala pha ndani ya
Hema ra Mkpwutano na dzuluye achilavya sadaka za kuochwa elufu
mwenga.
7 Usikuwe Mlungu achimtsembukira Selemani achimuamba, "Voya
chochosi ulondacho nami ndakupha."
8 Naye Selemani achimjibu Mlungu achimuamba, "Wamuhendera
manono baba Daudi, nawe ukanihenda nkale mfalume badalaye.
9 Sambi phahi, Ee Mwenyezi Mlungu, hira ahadi uriyomlaga baba Daudi
itimize, mana ukanihenda nkale mfalume wa atu ario anji dza mtsanga.
10 Phahi nipha ikima na marifwa ili niweze kualongoza atu hinya. Mana
ni ani awezaye kuatawala atuo ario anji chiasi hichi?"
11 Mlungu achimjibu Selemani achimuamba, "Kpwa kukala higa ndigo
uchigoaza mwako moyoni nawe kukadzilondera mali, utajiri, togo, wala
kukala nikuolagire avihao na hata piya kukalonda maisha mare ela
ukalonda ikima na marifwa ili uweze kuatawala atu angu ambao nakuika
ukale mfalume wao,
12 phahi nkakupha yo ikima na marifwa. Piya ndakupha utajiri, mali na
ishima ambayo takuna mfalume wanjina ambaye kala anayo kabila uwe
wala bada ya uwe takuna wanjina ndiye kala nayo dza hiyo."
13 Hipho Selemani wauya kula mbere ya Hema ra mkpwutano, rokala
phatu pha dzulu pha ibada hiko Gibioni, chisha wauya Jerusalemu ambako
watawala Iziraeli.

Mali ya Selemani
(1 Afalume 10:26–29)

14 Selemani wakusanya magari ga kuvwehwa ni farasi na anajeshi
akuhumira farasi. Magarige kala ni elufu mwenga na magana mane na
anajeshi akuhumira farasi elufu kumi na mbiri ario waaika kpwenye midzi
yokala achiika magari ga kuvwehwa ni farasi na anjina achikala nao hiko
Jerusalemu.
15 Mfalume wahenda feza na zahabu zikale mayamaya dza mawe ko
Jerusalemu. Mierezi nayo achiihenda ikale minji dza mihi ya mikuyu
yokala tsi ya kugbwa.
16 Farasi a Selemani nao arehwa kula Misiri na Kue.* O ahendadzi-
bishara a mfalume akpwendaagula kula Kue.
17 Bei ya gari mwenga ra kuvwehwa ni farasi kala ni vipande magana
sita vya feza ko Misiri. Na farasi mmwenga kala ni vipande gana mwenga
na mirongo mitsano vya feza. Chisha hinyo ahendadzi-bishara a mfalume
kala achiaguzira afalume osi a Ahiti na a Aaramu.

2

Matayarisho ga kudzenga
Nyumba ya kuvoya Mlungu
(1 Afalume 5:1–18)

1:5 1:5 Kutsama 38:1–7 **1:9 1:9** Mwandzo 13:16; 28:14 **1:14 1:14** 1 Afalume 4:26 **1:16 1:16** Kumbukumbu 17:16 * **1:16 1:16** ***Kue***: Dzina ranjina ra eneo ra Silisia hiko Uturuki.

1 Phahi Selemani waamua kudzenga nyumba ambamo Mwenyezi
Mlungu andaabudiwa na piya adzidzengere nyumba ya chifalume.
2 Waika atu elufu mirongo sabaa akale atsukuzi a mizigo. Atu elufu
mirongo minane akale atsongadzi a mawe timboni hiko myangoni. Atu
elufu tahu na magana sita aikpwa akale aimirizi ao.
3 Chisha, Selemani achimuhumira Hiramu mfalume wa Tiro ujumbe
achiamba, "Nihumira mierezi dza urivyomuhumira baba Daudi wakati
phokala anadzenga nyumbaye ya kusagala.
4 Lola phahi nalonda nidzenge nyumba ambamo Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wangu, andaabudiwa. Mimi nindaitenga kpwa ajili ya Mlungu
ikale phatu pha kufukiza uvumba wa kunukato mbereze, phatu pha kuika
mikahe ichiyolaviwa kpwa Mlungu chila wakati na kulavya sadaka za
kuochwa za ligundzu na za dziloni, sadaka za wakati wa Siku ya Kuoya,
za siku ya sikukuu ya kulumbwa kpwa mwezi na za sikukuu zoikpwa ni
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu. Aiziraeli alagizwa akale achihenda hivi
hata kare na kare.
5 Nyumba nilondayo kuidzenga indakala kulu, manage Mlungu wehu ni
mkpwulu kuriko milungu yosi.
6 Ela ni ani awezaye kumdzengera nyumba ichikala hata mlunguni
kpwenye takukutosha? Mino ni ani hata nimdzengere nyumba, isiphokala
ni phatu tu pha kuocha sadaka mbereze?
7 Kpwa hivyo nihumira fundi mangungu wa zahabu, feza, shaba na
vyuma. Akale piya ana ujuzi wa kutengeza nguwo za mtsanganyiko wa
rangi, rangi ya kundu, rangi ya buluu na rangi ya zambarau na akale
anaweza kutsonga michoro. Naye andakpwedza ahende kazi phamwenga
na mafundi ambao ninao hiku Juda na Jerusalemu, ariotsambulwa ni baba
Daudi.
8 Tsona nihumira magogo ga mierezi, miberoshi na misandali kula
Lebanoni, mana mino namanya atumishio hiko Lebanoni anamanya sana
kuahula mbao vinono. Nindahuma atumishi angu edze ahende kazi
phamwenga na hinyo atumishio,
9 ili aniahurire mbao kpwa unji kpwa kukala nyumba nilondayo
kuidzenga indakala kulu na nono sana.
10 Nami ndaaripha atumishio ambao ni aahuladzi a mbao, viphinda elufu
mirongo mine vya nganu iriyobundugbwa, viphinda elufu mirongo mine
vya shayiri, madaba elufu mirongo miiri ga uchi wa zabibu na madaba
elufu mirongo miiri ga mafuha ga zaituni."
11 Ndipho Hiramu mfalume wa Tiro achimjibu Selemani kpwa ku-
muandikira baruwa yoamba, "Mwenyezi Mlungu anaamendza atue ndiyo
mana wakuika uwe ukale mfalume wao."
12 Hiramu achienderera kuamba, "Naatogolowe Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wa Iziraeli, ariyeumba dzulu mlunguni na dunia. Iye
achiyemupha mfalume Daudi mwana mlume wa ikima, marifwa na achili
ya kumanya mambo ambaye andamdzengera Mwenyezi Mlungu nyumba
na adzidzengere nyumba ya chifalume.
13 "Sambi namhuma Hiramu-Abi ambaye ni fundi mangungu na mwenye
achili ya kuhenda kazi bazi nyinji.
14 Nine ni wa mbari ya Dani na ise wala Tiro. Wasomera ufundi
wa zahabu, feza, shaba, chuma, mawe na mbao. Piya ni fundi hodari
wa kutengeza nguwo nono kpwa kuhumira nyuzi za rangi ya zambarau
na ya kundu na ya buluu na nguwo za katani swafi. Chisha anaweza

2:6 2:6 1 Afalume 8:27; 2 Nyakati 6:18

kukutsongera michoro ya aina zosi na kutengeza muundo wowosi wa chitu
ndichomlagiza. Iye andahenda kazi phamwenga na mafundio na mafundi
ariotsambulwa ni mkpwulu wangu, sowe Daudi.
15 Kpwa hivyo mkpwulu wangu ahumire atumishio hivyo vitu urivy-
olaga, yani mtsere, shayiri, mafuha ga zaituni na uchi wa zabibu.
16 Naswi hundaahula mbao kulengana ulondavyo kula Lebanoni, huzi-
funge mizigo-mizigo na huzitiye Bahari Kulu ziengelele hadi Jopa. Nawe
uzihale hipho uziphirike Jerusalemu."
17 Chisha Selemani achialagiza ajeni osi ariokala himo Iziraeli
aolangbwe, dza arivyohenda ise Daudi. Na isabu yao ichikala ni atu elufu
gana mwenga mirongo mitsano na tahu na magana sita.
18 Atu elufu mirongo sabaa kahi yao waaika akale atsukuli a mizigo, atu
elufu mirongo minane achiaika akale atsongi a mawe hiko tsi za myango
na atu elufu tahu na magana sita nao achikala aimirizi a kuhakikisha kazi
inahendwa.

3

Selemani anadzenga
Nyumba ya kuvoya Mlungu
(1 Afalume 6:1–38)

1 Ndipho Selemani achiandza kudzenga Nyumba ya kuvoya Mlungu
dzulu ya mwango uihwao Moriya hiko Jerusalemu. Hipho ndipho
Mwenyezi Mlungu wamtsembukira ise Daudi naye Daudi achiphatsam-
bula, hipho muhala wa kuwagira wa Orinani,* Mjebusi.
2 Siku ya phiri ya mwezi wa phiri wa mwaka wa ne wa utawalawe
ndipho ariphoandzira kudzenga.
3 Vipimo vya Selemani vyo dzengera iyo Nyumba ya kuvoya Mlungu ni
hivi: Urewe kala ni mita mirongo miiri na sabaa na upanawe kala ni mita
tisiya.
4 Iyo baraza yo kala mbere za nyumba urewe kala ni mita tisiya na
upanawe piya kala ni mita mirongo mitsano na ne sawa na upana wa
yo nyumba. Chimo nacho kala ni mita mirongo mitsano na ne. Na himo
ndani wamufwinika na zahabu swafi.
5 Na cho chumba chikulu wachifwinika chosi na mihi ya miboreshi
yofwinikpwa na zahabu swafi na achichora mitende na silisili dzuluye.
6 Hicho chumba wachipamba kpwa mawe ga samani. Zahabu nayo kala
ni zahabu yola Parivaimu.
7 Tsona wachifwinika na zahabu hangu boritize, miimo na vizingitivye,
kutaze, miryangoye na achitsonga makerubi ukutani.
8 Chisha achitengeza Phatu Phatakatifu Zaidi. Phatu hipho urewe kala
ni mikono mirongo miiri na upanawe mikono mirongo miiri, kulungirana
na upana wa yo nyumba. Napho waphafwinika na talanta magana sita za
zahabu swafi.
9 Na uziho wa misumari kala ni nusu kilo ya zahabu. Hivyo vyumba vya
dzulu gorofani navyo piya achivifwinika na zahabu.
10 Himo ndani ya Phatu Phatakatifu Zaidi watsonga makerubi mairi ga
muhi nao achiafwinika na zahabu.
11 Mapha ga makerubi higo chivyamwenga kala gana ure wa mikono
mirongo miiri. Apha ra mmwenga ambaro ni mikono mitsano raguta

---

3:1 3:1 Mwandzo 22:22 * **3:1 3:1** Dzina ranjina ra Orinani ni Arauna. **3:8 3:8** Kutsama 26:33–34
3:10 3:10 Kutsama 25:18–20

ukuta wa nyumba na ranjina ambaro ni mikono mitsano viratu vira raguta
apha ra hiye kerubi wanjina.
12 Hiye kerubi wanjina naye ambaye aphare mwenga ni mikono mitsano,
raguta ukuta wa nyumba na aphare ra phiri naro vivyo hivyo mikono
mitsano ragutana na hiye kerubi wa kpwandza.
13 Mapha ga hinyo makerubi chivyamwenga gagota mikono mirongo
miiri nao aima na magulu gao nyuso zao zichilola cho chumba chikulu.
14 Chisha achitengeza paziya ya katani swafi yenye rangi ya buluu,
rangi ya kundu, rangi ya zambarau na tsona dzuluye mchipambwa kpwa
kufumwa picha za makerubi.

Nguzo mbiri za shaba
(1 Afalume 7:15–22)

15 Wadzenga nguzo mbiri mbere za iyo nyumba ya kuvoya Mlungu
zenye chimo cha mita kumi na tsano na nusu na dzulu ya chila nguzo
phavwikpwa tadzi ya chimo cha mita mbiri nukuta mbiri.
16 Watengeza silisili mbiri za mviringo achizivwika tadzi za hizo nguzo.
Tsona achitengeza makomamanga gana achigatsomeka galewelewe himo
silisilini.
17 Hizo nguzo zaimiswa mbere za iyo Nyumba ya kuvoya Mlungu,
mwenga uphande wa mkpwono kulume na ya phiri uphande wa mkpwono
kumotso. Hira ya uphande wa mkpwono kulume wayiiha Jakini na hira
ya uphande wa mkpwono kumotso achiyiiha Boazi.

4

Miyo ya nyumbani mwa Mlungu
(1 Afalume 7:23–51)

1 Chisha mfalume Selemani achidzenga phatu pha kulavira sadaka pha
shaba, urewe mita tisiya, upanawe mita tisiya na chimoche mita ne na
nusu.
2 Tsona achitengeza birika ra mviringo ra shaba iriyoyayushwa, kula
mkungo hadi mkungo mita ne nukuta ne, kula photsi kuphiya dzulu mita
mbiri nukuta mbiri na mviringowe ni mita kumi na tahu nukuta mbiri.
3 Na tsini ya mkungo wa hiro birika kala phana mifano ya ng'ombe
zotengezwa phamwenga na ro birika ririphoyayushwa zichiikpwa kur-
izunguluka chila uphande. Hizo ng'ombe kala zapangbwa misitari miiri
kurirembesha.
4 Hiro birika raimiswa dzulu ya miongo ya ng'ombe kumi na mbiri za
shaba. Tahu zalola vurini, tahu zalola mwakani, tahu zalola mlairo wa
dzuwa na tahu zalola mtswerero wa dzuwa. Vyo vyunu vya zo ng'ombe
vyakala vinalola pho kahi-kahi ya ro birika.
5 Uziho wa mkpwungowe kala ni nchi ne. Nao kala unaigana na
mkpwungo wa chikombe na dza ruwa ra toro. Birika kala rinaweza
kumenya madzi chiasi cha lita elufu mirongo mitsano.
6 Tsona piya atengeza mabeseni kumi, matsano gaikpwa uphande wa
vurini na matsano gachiikpwa uphande wa mwakani wa yo nyumba ya
kuvoya Mlungu. Higo mabeseni gahumika kusuzira nyama ariolaviwa
sadaka za kuochwa na hiro birika rahumika kuikira madzi ga alavyadzi-
sadaka ga kusingira mikono na magulu.

3:14 3:14 Kutsama 26:31 **4:1 4:1** Kutsama 27:1–2 **4:6 4:6** Kutsama 30:17–21

7 Watengeza vinara kumi vya taa vya zahabu, sawa-sawa na irivyola-
gizwa, achivitiya ndani ya chumba chikulu mo nyumbani mwa Mlungu,
vitsano uphande wa vurini na vitsano uphande wa mwakani.
8 Piya watengeza meza kumi achiziika ndani ya Nyumba ya kuvoya
Mlungu, tsano achiziika uphande wa vurini na tsano uphande wa
mwakani. Tsona achitengeza mabakuli gana mwenga ga zahabu.
9 Achidzenga muhala wa alavyadzi-sadaka kuzunguluka yo nyumba ya
kuvoya Mlungu na yanjina kulu kondze ya iyo ya kpwandza na miryango
ya iyo mihala yafwinikpwa na shaba.
10 Na ro birika wariimisa chipembe cha kondze cha uphande wa kahi-
kahi ya mwakani na mlairo wa dzuwa wa iyo Nyumba ya kuvoya Mlungu.
11 Hiramu piya watengeza nyungu, miko ya kudzengera na mabakuli.
Naye wamala kazi zosi za Nyumba ya kuvoya Mlungu dza ariyolagizwa ni
mfalume Selemani.
12 Watengeza nguzo mbiri, mabakuli mairi na tadzi mbiri zotengezwa
dza bakuli dzulu ya zo nguzo, nyavu mbiri kpwa ajili ya kufwinika hizo
tadzi mbiri zoikpwa dzulu ya nguzo,
13 makomamanga magana mane kpwa ajili ya nyavu hizo mbiri, safu
mbiri za makomamanga kpwa chila nyavu kpwa kupamba zira tadzi mbiri
zokala dzulu ya nguzo.
14 Watengeza go magari na achitengeza mabeseni dzulu ya go magari,
15 ro birika kulu na zo ng’ombe kumi na mbiri zokala tsinize.
16 Piya achitengeza nyungu, miko na uma za kudungira nyama. Miyo
yosi ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu ambayo Huramu-Abi wamtengezera
mfalume Selemani kala ni shaba iriyotsuswa.
17 Ye mfalume wavitengeza vivi vyosi ko dete ra Joridani, phatu phokala
na ulongo kahi-kahi ya Sukothi na Sereda.
18 Selemani waitengeza miyo iyo kpwa unji sana, hata nyo uziho wa
shaba tauyamanyikana.
19 Phahi Selemani watengeza miyo yosi yokala nyumbani mwa Mlungu
dza vira phatu pha kulavira sadaka pha zahabu na hizo meza ambazo
dzuluze phaikpwa mkpwahe mtakatifu,
20 vinara vya kuikira taa na taaze za zahabu swafi, zikale zichiaswa pho
tsolokero ya chumba cha ndani, kama irivyolagizwa,
21 na mapambo ga maruwa, taa na kpweleo za kugbwirira makala kala
ni ga zahabu swafi,
22 makasi ga kukatira tambi, mabakuli, visahani vya kuikira uvumba
na vyetezo, miyo hino yosi kala ni ya zahabu swafi. Miryango yosi miiri
ya nyumba ya kuvoya Mlungu, hura wa chumba chikulu na hura wa
kuinjirira Phatu Phatakatifu Zaidi, kala ikafwinikpwa na zahabu.

5

1 Hipho Selemani wamala kazi yosi yohendera nyumba ya Mwenyezi
Mlungu na achireha vitu vyosi vyotengbwa kpwa ajili ya Mlungu ni ise
Daudi. Waika vitu hivi ambavyo ni phamwenga na feza na zahabu na miyo
yosi kpwenye vyumba vya kuikira hazina himo nyumbani mwa Mlungu.

Selemani anareha Sanduku ra Chilagane
(1 Afalume 8:1–13)

4:7 4:7 Kutsama 25:31–40 **4:7 4:7** Kutsama 25:23–30 **5:1 5:1** 2 Samueli 8:11; 1 Nyakati 18:11

2 Phahi Selemani achiaiha phamwenga atumia osi a Iziraeli na vilongozi
osi a mbari za Iziraeli na akulu a mbari zao hiko Jerusalemu, ili arirehe
sanduku ra chilagane ra Mwenyezi Mlungu kula Sayuni, mudzi wa Daudi.
3 Atu osi a Iziraeli akusanyika mbere za mfalume wakati wa sikukuu ya
mwezi wa sabaa.
4 Atumia osi a Iziraeli ariphokpwedza ndipho Alawi ariunula ro sanduku
ra chilagane.
5 Alavyadzi-sadaka na Alawi aritsukula ro sanduku ra chilagane na ro
hema ra mkpwutano na miyo yosi mitakatifu iriyokala mo ndani ya hema.
6 Mfalume Selemani na mkpwutano wosi wa Iziraeli ariokala akaku-
sanyika phamwenga naye mbere za Sanduku ra Chilagane, alavya sadaka
za mang'ondzi na ng'ombe nyinji zisizoolangika.
7 Chisha alavyadzi-sadaka achirireha phatuphe sanduku ra chilagane cha
Mwenyezi Mlungu, phatuphe kpwenye chumba cha ndani cha nyumba,
yani Phatu Phatakatifu Zaidi, tsini ya mapha ga makerubi.
8 Kpwa kukala hinyo makerubi aandzula mapha gao dzulu ya phatu
pha sanduku ra chilagane, aribwiningiza na mapha gao hiro sanduku ra
chilagane phamwenga na migongoye ya kutsukurira.
9 Yo migongo kala ni mire, hata tsaze kala inaoneka kula pho phatu
phatakatifu, mbere ya cho chumba cha ndani, ela taiyaweza kuonekana
kula kondze ya pho phatu phatakatifu. Migongo iyo ichere phapho hadi
rero.
10 Mo ndani ya ro Sanduku ra Chilagane kala tamuna chitu, isiphokala
vyo vipande viiri vya mawe, vyoandikpwa mumo ni Musa ko Horebu,
ambako Mwenyezi Mlungu waika chilagane na atu a Iziraeli, ariphokala
akatuluka Misiri.
11 Phahi hinyo alavyadzi-sadaka atuluka kula hipho phatu phatakatifu,
(kpwani alavyadzi-sadaka osi ariokalapho kala akadzitakasa bila kujali
mazuma gao.
12 Tsona aimbadzi osi a mbari ya Lawi, yani, Asafu, Hemani, Jeduthuni,
ana aho na ndugu zao kuno akavwala katani swafi na ana matoazi,
vinanda na ngephephe, aima uphande wa mlairo wa dzuwa wa phatu pha
kulavira sadaka phamwenga na alavyadzi-sadaka gana na mirongo miiri
ambao ni apigadzi tarumbeta.
13 Nayo kala ni kazi ya hinyo apigadzi tarumbeta na aimbadzi akale
anasikika chivyamwenga achitogola na kushukuru Mwenyezi Mlungu).
Nao aunula sauti zao kuno anapiga tarumbeta, matoazi na vinanda
kumtogola Mwenyezi Mlungu achiamba,
"Kpwa kukala ni mnono,
kpwa mana mendzwaye isiyosika zinaenderera hata kare na kare."
Ndipho iyo Nyumba ya kuvoya Mlungu ichiodzala ingu,
14 Na nyo alavyadzi-sadaka taayaweza kuhenda huduma yao kpwa ro ingu,
mana utukufu wa Mwenyezi Mlungu waodzaza yo nyumba ya kuvoya
Mlungu.

6

Selemani anabariki atu
(1 Afalume 8:14–21)

1 Chisha Selemani achiamba,

5:2 **5:2** 2 Samueli 6:12–15; 1 Nyakati 15:25–28 **5:10** **5:10** Kumbukumbu 10:5 **5:11** **5:11** 1 Nyakati 16:34; 2 Nyakati 7:3; Ezira 3:11; Zaburi 100:5; 106:1; 107:1; 118:1; 136:1; Jeremia 33:11 **5:11** **5:11** Kutsama 40:34–35

"Mwenyezi Mlungu waamba kukala
anasagala kpwenye chilungulungu cha jiza.
2 Ela sambi nkakudzengera nyumba nono,
ikale phatupho pha kusagala hata kare na kare."
3 Phahi ye mfalume waagalukira nyo Aiziraeli osi arikokala aimire
achiabariki.
4 Achiamba, "Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli naatogolwe, mana
kpwa nguvuze akatimiza ahadiye ariyomlaga baba Daudi. Iye waamba,
5 'Hangu siku nriphotuluza atu angu kula tsi ya Misiri, sidzangbwetsam-
bula mudzi wowosi wala mbari yoyosi ya Iziraeli ili nidzengerwe nyumba
ndimoabudiwa mumo na siyatsambula mutu yeyesi akale mfalume wa atu
angu Aiziraeli.
6 Ela nikautsambula mudzi wa Jerusalemu, ili atu aniabudu mumo na
nikamtsambula Daudi, atawale atu angu Aiziraeli.'
7 Baba Daudi kala akakusudiya kudzenga nyumba kpwa dzina ra
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli.
8 Ela Mwenyezi Mlungu achimuamba baba Daudi, 'Kpwa kukala
wakusudiya kudzenga nyumba kpwa nikale ndaabudiwa himo, wahendato
kuaza dzambo dza hiri mwako moyoni.
9 Ela phahi, uwe kundanidzengera nyumba hiyo, ela mwanao wa
kumvyala ndiye ndiyedzenga iyo nyumba ambamo nindaabudiwa.'
10 Phahi, Mwenyezi Mlungu akaitimiza ahadiye. Mana nkakala mfalume
phatu pha baba na kusagarira chihi cha ufalume cha Iziraeli, dza vira
Mwenyezi Mlungu arivyoahidi. Tsona nikamdzengera nyumba Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wa Iziraeli.
11 "Kpwenye yo nyumba, nkatenga nafwasi ya kuika Sanduku ra Chila-
gane ambaro ndaniye muna chilagane cha Mwenyezi Mlungu arichoika na
atu a Iziraeli."

Voyo ra Selemani

12 Chisha waima mbere za pho phatu pha kulavira sadaka za Mwenyezi
Mlungu, mbere za mkpwutano wosi wa Aiziraeli, na achigolosa mikonoye.
13 Mana Selemani kala akadzenga uringo wa shaba, urewe kala ni mita
mbiri nukuta mbiri, upanawe mita mbiri nukuta mbiri na chimoche cha
mita mwenga nukuta tahu nao kala akaudzenga kahi-kahi ya muhala
wa nyumba ya kuvoya Mlungu. Wachipanda dzuluye na achichita
mavwindi mbere za mkpwutano wosi wa Aiziraeli na achigolosa mikonoye
kpwelekeza mlunguni.
14 Achiamba, "Ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, takuna Mlungu
wanjina dza uwe, dzulu mlunguni, wala phapha duniani. Uwe unatimiza
chilaganecho cha mendzwa kpwa atumishio agbwirao malagizogo kpwa
moyo yao yosi.
15 Ukatimiza ahadi uriyomlaga mtumishio, baba Daudi. Hakika gara
urigogomba na kanwayo, vivi rero ukagatimiza na mikonoyo.
16 Sambi, uwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli nakuvoya utimize
vyo vilaganevyo urivyomlaga mtumishio, baba Daudi. Mana uwe wa-
muamba, 'Kala atu a chivyazicho andadzimanyirira na mambo gosi ndigo-
henda, na kuphiya kulengana na shariya yangu dza uwe urivyohenda,
angetawala Iziraeli siku zosi.'
17 Phahi, uwe Mwenyezi Mlungu wa Iziraeli, nakuvoya utimize higo gosi
urigomlaga mtumishio Daudi.

6:4 6:4 2 Samueli 7:1–13; 1 Nyakati 17:1–12 **6:16 6:16** 1 Afalume 2:4

18 “Ela, we Mwenyezi Mlungu, kpweli undasagala duniani phamwenga
na anadamu? Ichikala hata mlunguni kpwenye, wala mlunguni dzulu sana
takukutosha, nkpwedzakala nyumba hino nchiyoidzenga?
19 Ela nakuvoya uniphundze, na kunitimizira mavoyo gangu nikuvoyago,
na kukuririra mberezo, mimi mtumishio, uwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu
wangu.
20 Navoya urinde nyumba hino usiku na mutsi, phatu ambapho waalaga
kukala undaabudiwa hipho, ili uweze kusikira mavoyo ga mtumishio
anaphovoya kuelekeya phatu hipha.
21 Nawe uphundze mavoyo ga mtumishio na ga atuo Aiziraeli
ndiphovoya kuno akaloza phatu hipha. Sikira phahi kula phako makaloni
ko mlunguni, na usikirapho, huswamehe.
22 “Napho mutu akamkosera myawe na analondwa arye chirapho, naye
achedzaapa mbere za hipha phatupho pha kulavira sadaka ndani ya
nyumba hino,
23 phahi sikira kula mlunguni na uamule. Aamule atumishio, mutu mui
mtiye adabu kulengana na uyiwe na ariye kana makosa mrichire dza
irivyo hakiye.
24 Napho atuo Aiziraeli akashindwa ni aviha aho kpwa kukala
akakuhenda dambi, chisha achikuuyira na kuiha dzinaro, achikuvoya na
kukulalamira ndani ya nyumba hino,
25 phahi sikira kula mlunguni, uswamehe dambi ya atuo Aiziraeli na
uauyize kpwenye tsi ambayo waapha aho na akare ao.
26 Napho mlunguni kukafungbwa na takuna mvula kpwa mana atuo
akahenda dambi, achikuvoya kuno akaloza phatu hipha akuihe na ariche
dambi zao kpwa sababu unaagayisa,
27 phahi usikire hiko mlunguni, ukaswamehe dambi za atumishio, atuo
Aiziraeli. Afundze atuo njira nono ambayo unalonda ailunge na urehe
mvula kpwenye tsi uriyoapha atuo ikale urisi wao.
28 “Napho tsi ikamenya ndzala au ukongo, au mimea inyale kpwa
ukosefu wa mvula au manena, au ivamiywe ni ndzije au makunyati, au
ichikala aviha aho akaazangira kpwenye midzi yao yosi, au ichikala phana
shaka rorosi, au ukongo wowosi wa kutisha,
29 mutu mmwenga au Aiziraeli osi achikuvoya rorosi, chila mmwenga
achikala anamanya shidaye na sononoye, achiunula mikonoye kuloza
nyumba hino,
30 phahi sikira kula hiko mlunguni ukalako na uaswamehe. Chila
mutu unammanya moyowe urivyo nawe mriphe kulengana na mahendoge
(mana uwe tu ndiwe umanyaye maazo ga mioyo ya anadamu osi).
31 Henda hivi ili akuogophe na alunge njirazo kpwenye tsi uriyoapha
akare ehu.
32 Viratu vira, mjeni asiyekala mmwenga wa atuo a Iziraeli, edzapho kula
tsi ya kure kpwa ajili ya dzinaro kulu na uwezoo na nguvuzo za kutivya,
edzapho kuvoya kuelekeya nyumba hino,
33 phahi sikira kula hiko mlunguni ukalako, ukamuhendere gosi ndigoku-
voya hiye mjeni, ili atu osi duniani akumanye na akuogophe, dza vira atuo
Aiziraeli. Piya amanye kukala nyumba hino naidzenga ili uwe uabudiwe
himo.
34 “Atuo achiphiya vihani kpwendapigana na aviha aho kokosi ndikokala
ukaaphirika, achikuvoya kuno analola mudzi huno urioutsambula na
nyumba hino nriyokudzengera ili uabudiwe himo,

6:18 **6:18** 2 Nyakati 2:6 **6:20** **6:20** Kumbukumbu 12:11

35 phahi sikira mavoyo gao kula hiko mlunguni na uaphe ushindi.
36 “Atuo achikuhendera dambi, mana takuna mutu asiyehenda dambi,
nawe uatsukirirwe na uahende ashindwe ni aviha ao, aahale mateka
aphiye nao kahi za tsi yao, iriyo kure au phephi,
37 ichikala hiko ndikotsamizwa kpwa lazima ni aviha ao, andatubu na
akuvoye uaonere mbazi na aambe, ‘Swino hukahenda dambi, hukahenda
ukaidi, hukahenda mai,’
38 ichikala andatubu na mioyo yao yosi na roho zao zosi hiko kpwenye
tsi yotsamizwa kpwa lazima na avoye kulola tsi yao uriyoapha akare ao,
mudzi huno urioutsambula na nyumba hino niriyoidzenga kpwa ajili ya
dzinaro,
39 phahi sikira mavoyo gao na chiriro chao kula hiko mlunguni ukalako,
uahende ashinde na uswamehe atuo achiokuhendera dambi.
40 Ee Mlungu wangu, sambi phahi matsogo nagafwenuke na masikirogo
gasikire mavoyo gavoywago phatu hipha.
41 Sambi unuka, uwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu
uphiye ukamenye pho phatupho pha kuoya,
uwe phamwenga na ro sanduku ra nguvuzo.
Alavyadzio-sadaka naavwikpwe wokofuo, uwe Mwenyezi Mlungu,
na atakatifuo ahererwe kpwa sababu ya unonoo.
42 Ee Bwana Mwenyezi Mlungu, usimlozere kogo mtumishio uriyemmwa-
gira mafuha,
tambukira mendzwayo isiyosika kpwa ajili ya mtumishio Daudi.”

7

Nyumba ya kuvoya Mlungu
inatengbwa kpwa ajili ya Mlungu
(1 Afalume 8:62–66)

1 Phahi Selemani ariphomala mavoyo higo moho watserera kula mlun-
guni uchiocha sadaka za kuochwa na sadaka zanjina nayo nyumba ya
kuvoya Mlungu ichiodzala utukufu wa Mwenyezi Mlungu.
2 Nao alavyadzie-sadaka* taayaweza kuinjira Nyumba ya kuvoya Mlungu
kpwa mana utukufu wa Mwenyezi Mlungu kala ukaiodzaza.
3 Ana a Iziraeli osi ariphoona hinyo moho ukatserera na utukufu wa
Mwenyezi Mlungu u dzulu ya iyo nyumba, achita mavwindi pho muhalani
achizama hata vilangu vyao vichiguta photsi. Achimuabudu na kushukuru
Mwenyezi Mlungu achiamba,
“Kpwa mana hiye ni mnono,
na mendzwaye taisika hata kare na kare.”
4 Chisha mfalume na atu osi amlavira Mwenyezi Mlungu sadaka.
5 Mfalume Selemani walavya sadaka za ng’ombe elufu mirongo miiri na
mbiri na mang’ondzi laki mwenga na elufu mirongo miiri. Hivyo ndivyo
mfalume na hinyo atu arivyoika iyo nyumba mbere za Mlungu.
6 Siku iyo ya sharee, chila mmwenga kala aimire. Alavyadzi-sadaka
kala a phatu phao ariphotengerwa anapiga tarumbeta zao. Na Alawi kala
analolana nao kuno anapiga vifwaya vya kuvwinira ambavyo mfalume
Daudi waatengezera ili avihumire kumtogola Mwenyezi Mlungu kpwa

---

6:41 6:41 Zaburi 132:8–10 **7:1 7:1** Alawi 9:23–24 * **7:2 7:2** Atu arioikpwa kuwakilisha anadamu na Mlungu katika kuphokera sadaka kula kpwa atu na kuzilavya kpwa Mlungu. **7:3 7:3** 1 Nyakati 16:34; 2 Nyakati 5:13; Ezira 3:11; Zaburi 100:5; 106:1; 107:1; 118:1; 136:1; Jeremia 33:11

ajili ya mendzwaye isiyosika. Nyo alavyadzi-sadaka apiga tarumbeta zao,
kulolana na Alawi, kuno Aiziraeli osi achikala aimire.
7 Siku iyo-iyo Selemani watenga seemu ya kahi-kahi ya muhala yo kala
mbere za nyumba ya Mwenyezi Mlungu uhumike kpwa ajili ya Mlungu.
Phatu pha kulavira sadaka pha shaba ariphophatengeza kala ni phadide,
ndipho achihumira hinyo muhala kulavira sadaka za kuochwa, marunya
ga sadaka za amani na sadaka za mtsere.
8 Selemani phamwenga na Iziraeli osi, borori ra atu anji sana, kula phatu
pha kumenyera Hamathi hadi chidzuho cha Misiri, asherekeya iyo sikukuu
kpwa muda wa siku sabaa.
9 Siku iriyolungira chila mmwenga wakpwedza kpwenye ibada malumu,
Kpwa mana ahala siku sabaa kutenga phatu pha kulavira sadaka kpwa ajili
ya Mlungu na siku sabaa kusherekeya sikukuu.
10 Iriphofika siku ya mirongo miiri na tahu ya mwezi wa sabaa ndipho
Selemani achiruhusu chila mmwenga auye kpwakpwe kaya. Auka hipho
na furaha nyinji kpwa ajili ya mambo manono ambago Mwenyezi Mlungu
wamuhendera Daudi, Selemani na atue Iziraeli.
11 Kpwa hivyo Selemani achiikamilisha nyumba ya Mwenyezi Mlungu
na nyumba ya chifalume. Na chila dzambo ropanga Selemani mwakpwe
moyoni kuhusu nyumba ya Mwenyezi Mlungu na kuhusu nyumbaye
mwenye iye warikamilisha.

Mwenyezi Mlungu anamtsembukira tsona Selemani
(1 Afalume 9:1–9)

12 Badaye, Mwenyezi Mlungu wamtsembukira Selemani ndosoni
achimuamba, “Nkasikira mavoyogo nami nkadzitsamburira nyumba hino
ikale phatu phangu ndipho lavirwa sadaka.
13 Napho dzulu mlunguni nkakufunga mvula isinye, au nkalagiza ndzije
arye mimea, au nkahuma ukongo wa kutisha kpwa atu angu.
14 Ichikala atu angu aihwao kpwa dzina rangu andagbwa maguluni
anivoye, aniendze na ariche njira zao mbii, phahi mino ndasikira kula
hiko mlunguni na ndaaswamehe dambi zao na tsi yao ndaiphoza.
15 Sambi matso gangu gandavuguka na masikiro gangu gandaphundza
mavoyo ndigovoywa phatu hipha.
16 Kpwa kukala, nkaitsambula nyumba hino na kuitenga ili ikale phatu
ambapho ndaabudiwa hata kare na kare. Phahi sindaricha kuitundza na
kuirinda chila mara.
17 Nawe uchilunga njira zangu dza sowe Daudi na uchitimiza gosi
nirigokulagiza, uchilunga shariya zangu na mashauri gangu,
18 ndipho ndaimarisha chihi cha ufalumeo, dza vira nrivyomlaga sowe
Daudi nchimuamba, ‘Kundakosa mutu wa chivyazicho wa kutawala
Iziraeli.’
19 Ela mchigaluka kanda na kuziricha shariya zangu na malagizo gangu
nrigokuphani, mchendaihumukira milungu yanjina na kuyaabudu,
20 ndipho ndakuusani kula kpwa tsi hino nriyokuphani. Nyumba hino
nriyoitenga kpwa ajili ya dzina rangu, ndairema na niihende ikale dza
ndzimo na utu wa kutsekpwa ni atu osi.
21 Na nyumba hino pha sambi ni ya hali ya dzulu. Ela gago gachihendeka,
chila atsupaye phephi andaangalala na auze, ‘Kpwa utu wani Mwenyezi
Mlungu waihendera hivi tsi hino na nyumba hino?’

7:18 7:18 1 Afalume 2:4

22 Atu andaamba, ‘Kpwa sababu amricha Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa
akare ao, ariyeatuluza kula tsi ya Misiri, na achigbwira milungu yanjina,
na achiiabudu na kuihumikira. Ndio mana achiarehera mashaka higa
gosi.’ ”

8

Mambo ganjina gohendwa ni Selemani (1 Afalume 9:10–28)

1 Selemani wadzenga nyumba ya Mwenyezi Mlungu na yakpwe mwenye
na achizimala kpwa muda wa miaka mirongo miiri.
2 Chisha achiidzenga luphya midzi hira ambayo kala akahewa ni Hiramu,
achiapha Aiziraeli asagale mumo.
3 Naye Selemani waphiya achendavamia mudzi wa Hamathi-Soba, na
achiushinda.
4 Achidzenga mudzi wa Tadimori hiko weruni na midzi yosi ya kuikira
vitu, ariyoidzenga Hamathi.
5 Chisha achidzenga luphya mudzi wa Bethi-Horoni ya dzulu na Bethi-
Horoni ya tsini, midzi mikulu yozungulusirwa dzikuta ririro na maryango
na magbwama ga vyuma.
6 Piya wadzenga mudzi wa Baalathi na midziye yosi ya kuikira hazina
ambayo kala i phephi na Baalathi, midzi ya kuikira magarige ga kuvwehwa
ni farasi na anajeshie akuhumira farasi na chochosi aricholonda kudzenga
katika Jerusalemu, Lebanoni au phatu phanjina katika ufalumewe.
7 Piya himo Iziraeli mwaishi atu anjina ambao kala sio Aiziraeli nao ni
Ahiti, Aamori, Aperizi, Ahivi na Ajebusi.
8 Hano kala ni a chivyazi cha hara ambao Aiziraeli taayaweza
kuaangamiza wakati anahala tsi. Phahi Selemani waahenda atumwae
achiahendesa kazi za shokowa hata rero.
9 Kahi ya Aiziraeli Selemani kayahenda mutu hata mmwenga kukala
mtumwa mwakpwe kazini, ela waaika akale anajeshi na akulu a majeshi,
aimirizi a magarige ga kuvwehwa ni farasi, na anajeshi akuhumira farasi.
10 Kahi ya hinyo Aiziraeli piya atsambulwa vilongozi akulu magana mairi
na mirongo mitsano akale aimirizi tsini ya mfalume Selemani.
11 Selemani wamreha mchewe, mwana mchetu wa Farao kula mudzi
wa Daudi, achimuinjiza nyumba ariyomdzengera. Manage waamba,
“Mkpwazangu kandaishi nyumbani mwa Daudi mfalume wa Iziraeli, kpwa
kukala phatu phoikpwa sanduku ra Mwenyezi Mlungu ni phatakatifu.”
12 Chisha Selemani wamlavira Mwenyezi Mlungu sadaka za kuochwa
dzulu ya phatu pha kulavira sadaka ariphophadzenga mbere ya baraza.
13 Sadaka hizo zalaviwa chila sikukuu sawa-sawa na vira Musa arivyola-
giza yani chila Siku ya Kuoya, siku ya sikukuu ya kulumbwa kpwa mwezi
na wakati wa zira sikukuu tahu za chila mwaka ambazo ni sikukuu ya
mikahe isiyotiywa hamira, sikukuu ya mavuno na Sikukuu ya Vibanda.
14 Selemani walunga malagizo ga ise Daudi kulavya mazuma ambago
alavyadzi-sadaka andahudumu. Alawi nao awewa mazuma gao, ili
alongoze atu kumlika Mlungu na kuterya alavyadzi-sadaka kulengana na
kazi za chila siku. Chisha arindzi a ryango nao achiwewa mazuma gao ga
chila ryango, dza vira arivyolagiza mutu wa Mlungu, Daudi.

8:13 **8:13** Isabu 28:9–10; Isabu 28:11–15; Kutsama 23:14–17; 34:22–23; Isabu 28:16—29:39; Kumbukumbu 16:16

15 Nao taayateteleka tse kula kpwa malagizo ambago mfalume Daudi
waapha alavyadzi-sadaka na Alawi kuhusu dzambo rorosi na hizo hazina.
16 Hivyo kazi ya Selemani ichikamilika, hangu siku ya kuikpwa msingi
wa nyumba ya Mwenyezi Mlungu hadi kusirakpwe. Hipho Nyumba ya
kuvoya Mlungu ichimarigizwa.
17 Chisha Selemani waphiya Esioni-Geberi na Elothi, midzi ya pwani ya
tsi ya Edomu.
18 Naye Hiramu wamhumira meli phamwenga na atumishie mabaharia
amanyao vinono yo bahari. Meli zizo zaphiya hadi tsi ya Ofiri na atumishi
a mfalume Selemani achendamrehera Selemani kilo elufu kumi na tsano
za zahabu.

9

Malikia wa Sheba anajambosa Selemani
(1 Afalume 10:1–13)

1 Phahi Malikia wa Sheba ariphosikira nguma ya Selemani, waphiya hiko
Jerusalemu kpwendamjeza na maswali magumu. Waphiya phamwenga
na atumishie anji na ngamia anji ariotsukula manukato, zahabu nyinji
sana na mawe ga samani. Ariphofika kpwa Selemani wauza maswali gosi
arigokala nago mwakpwe moyoni.
2 Naye Selemani wamjibu maswalige gosi tsetsetse, takuna hata swali
mwenga ririromshinda.
3 Naye Malikia wa Sheba ariphoona ikima ya Selemani na nyumba
ariyoidzenga,
4 vyakurya vya phakpwe mezani, vira akulue arivyosagala pho mezani,
vira ahendadzi-kazie arivyohumika, mavwazi gao, alavyadzi vinwadzie na
mavwazi gao na sadaka za kuochwa ambazo Selemani walavya kahi za
nyumba ya Mwenyezi Mlungu, waangalala sana.
5 Naye Malikia achimuambira mfalume, mambo gosi nrigosikira hiko
kpwehu kuhusu mafwanikiogo na ikimayo, ni kpweli.
6 Ela siyagaamini hadi nriphokpwedza na nchidzionera mwenye na
matso gangu. Na vino lola, mbavi siyaambirwa hata nusu ya ukulu wa
ikimayo. Uwe ikimayo ikatsupa mambo nrigosikira.
7 Baha atuo! Na baha hinya atumishio anaokuhumikira chila siku na
kuphundza ikimayo.
8 Naatogolwe Mwenyezi Mlungu, Mlunguo, ambaye wafwahirwa ni uwe
na achikuika ukale mfalume ili utawale kpwa niabaye! Ni kpwa kukala
Mlunguo anamendza Aiziraeli na analonda kpwaimarisha ta kare na kare,
wakuika uwe ukale mfalume wao, ili utawale na haki na kuhenda irivyo
sawa.
9 Chisha Malikia achimupha mfalume Selemani zaidi ya kilo elufu ne za
zahabu na manukato manji sana na mawe ga samani. Takuna ambaye kala
akamrehera mfalume Selemani vilungo vinji sana dza vira virivyorehwa
ni Malikia wa Sheba.
10 Phamwenga na hivyo vyosi atumishi a Hiramu phamwenga na
atumishi a Selemani arioreha zahabu kula Ofiri, areha mihi ya misandali
na mawe manji ga samani.
11 Naye mfalume Selemani wahumira mihi iyo ya misandali kudzengera
ngazi za nyumba ya Mwenyezi Mlungu na nyumba ya mfalume na

9:1 9:1 Mathayo 12:42; Luka 11:31

ngephephe na vinanda vya aimbadzi. Mihi minono dza ihi kala taidzangbweonekana kpwenye tsi ya Juda.
12 Mfalume Selemani naye achimupha Malikia wa Sheba chila chitu arichochiaza na aricholonda. Wawewa zaidi ya vira arivyomrehera mfalume. Chisha Malikia wauya kpwakpwe, iye na atumishie.

Utajiri wa mfalume Selemani
(1 Afalume 10:14–28)

13 Phahi uziho wa zahabu arizophirikirwa Selemani kpwa mwaka kala ni kilo elufu mirongo miiri na tahu.
14 Hino ni kanda na hira kodi iriyoriphiwa ni achuuzi na atu a bishara. Afalume osi a Warabuni na maliwali a yo tsi amrehera Selemani zahabu na feza.
15 Mfalume Selemani watengeza ngao magana mairi za zahabu yobandwa. Chila ngao yatengezwa na kama kilo sabaa za zahabu.
16 Chisha achitengeza vingao vidide magana mahahu. Chila chingao chahumira kama kilo mbiri za zahabu. Naye mfalume waviika kpwenye nyumba iihwayo Tsaka ra Lebanoni.
17 Chisha mfalume watengeza chihi chikulu cha chifalume cha pembe za ndzovu na achichifwinika na zahabu swafi.
18 Cho chihi kala china ngazi sita na phatu pha kuikira magulu pha zahabu, vyosi vyabwizanywa na cho chihi cha endzi. Chaikirwa mwatu mwa kuikira mkpwono pandeze zosi mbiri na vizuka viiri vya simba viimire kanda-kanda ya mo mwatu mwa kuikira mikono.
19 Piya kala kuna vizuka vya simba kumi na viiri vyaimiswa chimwenga hiku na chimwenga hiku, dzulu ya chila ngazi, kahi ya hizo ngazi sita. Nako kala takudzangbwetengezwa chihi dza hicho kpwenye ufalume wowosi.
20 Miyo yosi ya kunwerera ya mfalume Selemani kala ni ya zahabu na miyo yosi iriyokala kahi za Nyumba ya Tsaka ra Lebanoni kala ni ya zahabu swafi. Takuna iriyotengezwa na feza mana feza taiyaisabiwa kukala chitu cha samani wakati hinyo.
21 Meli za Selemani kala zichiphiya Tarishishi, nazo kala zichiphirikpwa ni atumishi a Hiramu. Meli hizo kala zichisafiri mara mwenga chila bada ya miaka mihahu, nazo kala zinamrehera mfalume zahabu, feza, pembe za ndzovu, chima na tausi.
22 Phahi mfalume Selemani waatsupa afalume osi a duniani kpwa mali na ikima.
23 Afalume osi duniani akpwedza kpwa Selemani ili asikire ikimaye ariyowewa ni Mlungu.
24 Mwaka bada ya mwaka, chila ariyekpwedza wamrehera zawadi nyinji; vitu vya feza na zahabu, piya nguwo, silaha, vilungo, farasi na nyumbu.
25 Naye Selemani kala ana vyaa elufu ne vya farasi, magari ga kuvwehwa ni farasi na anajeshi akuhumira farasi elufu mrongo mmwenga na mbiri. Hinya waaika kpwenye midzi yenye higo magari ga kuvwehwa ni farasi na anjina kala a phephi na mfalume hiko Jerusalemu.
26 Naye watawala afalume osi hangu muho Yufurati hadi tsi ya Afilisti na hata mphaka wa Misiri.
27 Mfalume wahenda feza na zahabu zikale mayamaya dza mawe ko Jerusalemu. Mierezi nayo achiihenda ikale minji dza mihi ya mikuyu yokala tsi ya kugbwa.

9:25 9:25 1 Afalume 4:26 **9:26 9:26** Mwandzo 15:18; 1 Afalume 4:21

28 Farasi a Selemani nao arehwa kula Misiri na kula tsi zosi zanjina.
29 Phahi mambo ganjina ga Selemani chigosala, kula mwandzo hata
mwisho, gaandikpwa kpwenye chitabu cha kumbukumbu cha nabii
Nathani na kpwenye unabii wa Ahija kula Shilo, na nabii Ido yeandika
unabii kuhusu Jeroboamu mwana wa Nebati.
30 Selemani watawala Iziraeli yosi kpwa miaka mirongo mine kula
Jerusalemu.
31 Mwisho, Selemani wafwa na achizikpwa vikurani pha akaree kahi za
Mudzi wa Daudi. Mwanawe Rehoboamu achitawala badalaye.

10

Mbari kumi za vurini zinampinga Rehoboamu (1 Afalume 12:1–20)

1 Phahi Rehoboamu waphiya Shekemu, mana Aiziraeli osi kala akaku-
sanyika hiko ili amuhende mfalume.
2 Naye Jeroboamu mwana wa Nebati ariphosikira higo, (mana kala bado
achere Misiri ambako waphiya ariphomchimbira mfalume Selemani),
wauya kula Misiri.
3 Aiziraeli ahuma atu kpwendaiha Jeroboamu, iye phamwenga na
Aiziraeli osi amlunga Rehoboamu achendamuamba,
4 “Sowe wahuhika mzigo mziho. Ela vivi, huphunguzire zo kazi ngumu
na mzigo mziho ambao sowe wauhika.”
5 Rehoboamu achiajibu achiamba, “Phiyani alafu muuye bada ya siku
tahu.” Hipho hinyo atu aphiya vyao.
6 Mfalume Rehoboamu wauza ushauri wa atumia ambao kala ni ashauri
a ise Selemani ariphokala moyo, achiamba, “Mnanishauri niaambedze
hano atu?”
7 Nao achimjibu achimuamba, “Napho undakala mnono kpwa hinya
atu na kuaonera mbazi na kugomba nao maneno ga mtswano, ndipho
andakala atumishio siku zosi.”
8 Ela Rehoboamu warema ushauri ariowewa ni hinyo atumia achen-
dalonda ushauri marikage ariokula nao ambao kala ni ashaurie.
9 Achiauza, “Mwino munashauri huajibudze hano atu chioniambira
niaphunguzire mzigo ambao baba waahika?”
10 Na hinyo marikage ariokula phamwenga naye achimuamba, “Atu
hinyo achiokuamba, ‘Sowe wauhika mizigo miziho ela uwe huphunguzire,’
kaajibu hivi, ‘Chala changu cha kanda nchiziho kuriko chibiru cha baba.’
11 Ichikala baba wakuhikani mizigo miziho phahi mino ndakuhikani
miziho sana. Baba wakutiyani adabu na vikoto, ela mino ndakutiyani
adabu na mchira wa tala.”
12 Phahi, siku ya hahu Jeroboamu na atu osi auya kpwa mfalume
Rehoboamu mana kala akaamba, “Uyani kpwangu bada ya siku tahu.”
13 Naye mfalume wapaza ushauri wa atumia na achiajibu atu hinyo kpwa
usiru.
14 Mfalume Rehoboamu achilunga ushauri wa marikage, achiaambira,
“Baba wakuhikani mizigo miziho, nami ndauhenda ukale mziho zaidi.
Baba wakutiyani adabu na vikoto, ela mino ndakutiyani adabu na mchira
wa tala.”

9:28 9:28 Kumbukumbu 17:16

15 Phahi mfalume waapaza atu hinyo, mana Mwenyezi Mlungu walonda
ikale hivyo ili atimize nenore ariromuambira Jeroboamu mwana wa
Nebati, kutsupira Ahija kula Shilo.
16 Phahi, atu osi a Iziraeli ariphoona kukala mfalume kaaphundza,
amuambira: “Huna mtalo wani swino kpwa Daudi? Tahuna urisi wowosi
kpwa mwana wa Jese. Uyani kpwenu, mwimwi Aiziraeli! Kamanyirire
mwenye nyumbayo, uwe Daudi.” Phahi Aiziraeli achiuya chila mutu
kpwakpwe.
17 Ela Rehoboamu waenderera kuatawala Aiziraeli okala kpwenye midzi
ya Juda bahi.
18 Chisha mfalume Rehoboamu wamuhuma Hadoramu ambaye kala ni
muimirizi wa kazi za shokowa aphiye kpwa Aiziraeli a vurini, ela nyo
achimpiga mawe hadi achifwa. Mfalume Rehoboamu wapanda mairo
kpwenye garire ra kuvwehwa ni farasi achichimbirira Jerusalemu.
19 Phahi hangu phapho Aiziraeli a vurini arema kutawalwa ni mbari ya
Daudi hadi rero.

11

Rehoboamu anaimarisha ufalumewe
(1 Afalume 12:21–24)

1 Rehoboamu ariphofika Jerusalemu wakusanya atu elufu gana mwenga
na mirongo minane, masujaa a viha kula kpwa mbari ya Juda na mbari ya
Benjamini, ili apigane na Aiziraeli a vurini na auyize ufalume wosi ukale
tsiniye.
2 Ela Mwenyezi Mlungu achigomba na Shemaya mutu wa Mlungu
achimuamba,
3 “Muambire Rehoboamu mwana wa Selemani, mfalume wa Juda na
Aiziraeli osi ario Juda na Benjamini na atu anjina,
4 kukala mimi Mwenyezi Mlungu naamba hivi, ‘Musiphiye, wala
msipigane na ndugu zenu. Chila mutu auye kpwakpwe kaya, mana higo
chigohendeka ni mpango wangu.’ ” Phahi nyo arilunga neno ra Mwenyezi
Mlungu na achiuya wala taayaphiya kpwendapigana na Jeroboamu.
5 Naye Rehoboamu wasagala Jerusalemu, achidzenga midzi yenye ngome
hiko Juda.
6 Wadzenga Bethilehemu, Etamu, Tekoa,
7 Bethi-Suri, Soko, Adulamu,
8 Gathi, Maresha, Zifu,
9 Adoraimu, Lakishi, Azeka,
10 Zora, Aijaloni na Heburoni, midzi yenye ngome iriyo hiko Juda na
Benjamini.
11 Hizo ngome waziika imara nazo zaimirirwa ni akulu a jeshi na kala
zina vyumba vya kuikira chakurya, mafuha ga zaituni na uchi wa zabibu.
12 Na kpwenye chila mudzi watiya ngao na mafumo, ili ukale na nguvu
nyinji sana. Hivyo Juda na Benjamini ichikala tsini ya utawalawe.

Alavyadzi-sadaka na Alawi
anaunga mkpwono Rehoboamu

13 Na alavyadzi-sadaka na Alawi osi arioishi Iziraeli kosi amuunga
mkpwono Rehoboamu.
14 Hinyo Alawi aricha makalo gao na midzi yao ya marisa hiko Iziraeli
na achiphiya Jerusalemu na midzi yanjina ya Juda, kpwa mana Jeroboamu

10:16 10:16 2 Samueli 20:1

na anae waatsupha, ili asimuhendere Mwenyezi Mlungu huduma ya
ulavyadzi-sadaka.
15 Jeroboamu wadzitsamburira alavyadzie-sadaka mwenye ahumike
hiko mizukani mwatu mwa dzulu, mwatu mokala na majine na vira vizuka
vya ndama arivyovitengeza.
16 Na kula mbari zosi za Iziraeli, atu ariolonda kuabudu Mwenyezi
Mlungu chikpweli-kpweli kala achialunga alavyadzi-sadaka hiko
Jerusalemu, ili kumlavira sadaka Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akare ao.
17 Chihivyo ufalume wa Juda waimarishwa kpwa miaka mihahu naye
Rehoboamu mwana wa Selemani achitiywa nguvu, kpwa mana muda
hinyo wa miaka mihahu, atu aenderera kulunga dza siku za Daudi na
Selemani.
18 Rehoboamu walóla Mahalathi mwana mchetu wa Jerimothi wa
chivyazi cha Daudi. Nine kala ni Abihaili mwana mchetu wa Eliabu,
mwana wa Jese.

Rehoboamu na atu a nyumbaye

19 Rehoboamu na Mahalathi avyala ana ahahu a chilume: Jeushi,
Shemaria na Zahamu.
20 Chisha bada ya hiye achilóla Maaka, mwana mchetu wa Abusalomu.
Naye wamvyarira Abija, Atai, Ziza na Shelomithi.
21 Rehoboamu wammendza Maaka mwana mchetu wa Abusalomu
kutsupa achee osi na anachetue osi, mana kala walóla achetu mrongo
mmwenga na anane na anachetu mirongo sita. Naye wavyarirwa ana
alume mirongo miiri na anane na achetu mirongo sita.
22 Rehoboamu wahenda Abija mwana wa Maaka akale mkpwulu kahi ya
nduguze, kpwa mana kala analonda amtawaze akale mfalume.
23 Rehoboamu wahumira achili, achiatawanya anae a chilume kpwenye
midzi yosi ya Juda na Benjamini yenye ngome. Waaphirikira chakurya
chinji na achialoza achetu anji.

12

Amisiri anavamia Juda
(1 Afalume 14:25–28)

1 Mara tu Rehoboamu ariphoimarisha ufalumewe na kuphaha nguvu, iye
phamwenga na Aiziraeli osi aricha kulunga shariya ya Mwenyezi Mlungu.
2 Mwaka wa tsano wa utawala wa mfalume Rehoboamu, Shishaki
mfalume wa Misiri washambuliya Jerusalemu, mana Aiziraeli kala sio
aaminifu kpwa Mwenyezi Mlungu.
3 Shishaki wakpwendavamia na magarige ga kuvwehwa ni farasi elufu
mwenga na magana mairi na anajeshi akuhumira farasi elufu mirongo sita
na anajeshi a kunyendeka na magulu asioolangika. Nao kala ni Alibiya,
Asukii na Akushi ariokpwedza nao kula Misiri.
4 Wateka midzi yosi ya Juda yokala na ngome, achedza hadi Jerusalemu.
5 Ndipho nabii Shemaya achedza kpwa Rehoboamu na kpwa akulu a
Juda ambao kala akakusanyika Jerusalemu kpwa kumuogopha Shishaki,
achiambira, “Mwenyezi Mlungu anaamba hivi, ‘Mwimwi mwaniricha
nami nkakurichani mikononi mwa Shishaki.’ ”
6 Ndipho akulu a Iziraeli na mfalume asononeka kpwa sababu ya makosa
gao achiamba, “Mwenyezi Mlungu ndiye mwenye haki.”

11:15 11:15 1 Afalume 12:31

7 Naye Mwenyezi Mlungu ariphoona kukala hinyo atu akasononekera
makosa gao, Mwenyezi Mlungu wagomba kutsupira Shemaya kuamba,
“Akalalama sindaabananga ela nindaativya wala usiru wangu sindaumwa-
gira Jerusalemu kutsupira mkpwono wa Shishaki.
8 Ela phahi andamuhumikira ili aphahe kumanya tafwauti kahi ya
kunihumikira mimi na kuhumikira afalume a dunia.”
9 Phahi Shishaki mfalume wa Misiri waambuka hadi Jerusalemu,
achihala hazina zosi za nyumba ya Mwenyezi Mlungu na hazina za
nyumba ya mfalume. Piya achihala ngao za zahabu zotengezwa ni
mfalume Selemani.
10 Naye mfalume Rehoboamu achitengeza ngao za shaba badalaye na
achizipha akulu a arindzi ariorinda mryango wa nyumba ya mfalume.
11 Chila mfalume ariphoinjira nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu,
arindzi a ryango azihala, na badaye aziuyiza chumba cha arindzi a ryango.
12 Naye Rehoboamu aripholalama, usiru wa Mwenyezi Mlungu wauka,
kayam’bananga tsetsetse. Chisha mambo manono gaoneka hiko Juda.

Utawala wa Rehoboamu kpwa ufupi
(1 Afalume 14:21,29–31)

13 Phahi mfalume Rehoboamu wadziimarisha hiko Jerusalemu na
achitawala. Naye kala ana miaka mirongo mine na mmwenga ariphoandza
kutawala. Na watawala miaka mrongo mmwenga na sabaa hiko
Jerusalemu, mudzi uriotsambulwa ni Mwenyezi Mlungu kahi za mbari
zosi za Iziraeli, ili aabudiwe hiko. Nine kala anaihwa Naama, wa kabila ra
Aamoni.
14 Naye wahenda mai, kpwa kukala moyowe kayawelekeza kumuendza
Mwenyezi Mlungu.
15 Phahi mambo ga Rehoboamu, hangu mwandzo hata mwisho,
gaandikpwa kpwenye chitabu cha kumbukumbu cha nabii Shemaya na
kumbukumbu za Ido muonadzi. Kpwakala na viha vya vivyo kpwa vivyo
kahi ya Rehoboamu na Jeroboamu.
16 Rehoboamu wafwa, achizikpwa kpwenye Mudzi wa Daudi na
mwanawe Abija achitawala badalaye.

13

Utawala wa Abija hiko Juda
(1 Afalume 15:1–8)

1 Abija waandza kutawala Juda mwaka wa kumi na nane wa utawala wa
Jeroboamu.
2 Watawala miaka mihahu hiko Jerusalemu. Nine kala aihwa Maaka
mwana mchetu wa Urieli kula Gibeya.
Kpwakala na viha kahi ya Abija na Jeroboamu.
3 Abija waphiya vihani na jeshi ra masujaa a viha elufu magana mane.
Jeroboamu naye achedza na akpwe elufu magana manane, atu a nguma
akumanya viha.
4 Phahi Abija waima dzulu ya chidzango Semaraimu chiricho myangoni
mwa Efuraimu achiamba, “We Jeroboamu na Aiziraeli mosi niphundzani!
5 Dze, mwino tammanya kukala Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli
wamupha ufalume Daudi na chivyaziche hata kare na kare kpwa chilagane
chisichovundzika?*

12:9 12:9 1 Afalume 10:16–17; 2 Nyakati 9:15–16 * **13:5 13:5** *Chilagane chisichovundzika* hipha Chieburania chinaamba *Chilagane cha munyu.*

6 Ela Jeroboamu mwana wa Nebati, mtumishi wa Selemani wamuasi
mfalumewe.
7 Chisha atu ayi asinyofwaha chitu, adziunga phamwenga naye,
achimpinga Rehoboamu mwana wa Selemani ariphokala dang'a ra mwana
ambapho kangeweza kushindana nao.
8 Na vino sambi munaona mundaupinga ufalume wa Mwenyezi Mlungu
unaolongozwa ni mbari ya Daudi, kpwa kukala mu ndulu ya atu namwi
muna vizuka vya ana ng'ombe a zahabu muriotengezerwa ni Jeroboamu?
9 Avi mwino mwaazoresa alavyadzi-sadaka a Mwenyezi Mlungu, ana
a Aruni na Alawi, mchidzitsamburira alavyadzi-sadaka dza ahendavyo
atu a tsi zanjina? Hata mutu yeyesi edzaye na mwana ng'ombe au
maturume sabaa kpwa alavye sadaka anaweza kukala mlavyadzi-sadaka
wa iyo isiyokala milungu.
10 "Ela swino, Mwenyezi Mlungu ndiye Mlungu wehu naye tahudzangb-
wemricha. Swino huna alavyadzi-sadaka, ana a Aruni, ambao anamuhu-
mikira Mwenyezi Mlungu na anaterywa ni Alawi.
11 Nao ligundzu na dziloni anamlavira Mwenyezi Mlungu sadaka za
kuochwa na kufukiza uvumba wa kunukato. Mikahe mitakatifu nkuyiika
dzulu ya meza ya zahabu swafi. Piya aho nkuasa taa zirizo kpwenye
chinara cha zahabu chila dziloni, kpwa mana swino hunalunga malagizo
ga Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, ela mwino mwamricha.
12 Lolani, Mlungu a phamwenga naswi anahutanguliya. Alavyadzie-
sadaka na tarumbeta zao za viha andazipiga ili huandze viha namwi.
Mwino ana a Iziraeli richani kupigana na Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa
akare enu mana tamundaweza kumturya."
13 Ela Abija ariphokala anagomba hivyo, Jeroboamu wahuma seemu ya
jeshire chisiri-siri kuazangira kpwa nyuma. Phahi baazi ya anajeshi a
Jeroboamu achikala mbere za Juda na hinyo aoteao achikala nyuma za
atu a Juda.
14 Na atu a Juda aripholola nyuma, ke, kala anavamiwa mbere na
nyuma zao! Phahi amririra Mwenyezi Mlungu, alavyadzi-sadaka achipiga
tarumbeta zao
15 na jeshi ra Juda richipiga zumo ra viha. Jeshi ra Juda ririphopiga hiro
zumo ra viha, Mlungu wamturya Jeroboamu na jeshi rosi ra Iziraeli mbere
za Abija na jeshi ra Juda.
16 Hiro jeshi ra Iziraeli rachimbira mbere za jeshi ra Juda naye Mlungu
achiatiya Iziraeli mikononi mwa Juda.
17 Phahi Abija na jeshire waapiga sana hata achiolaga apiganadzi hodari
a Iziraeli, elufu magana matsano.
18 Hivyo ndivyo atu a Iziraeli arivyoshindwa siku hizo. Jeshi ra Juda
ashinda kpwa kukala amkuluphira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akare
ao.
19 Naye Abija wamzoresa Jeroboamu hata achimfuta mudzi wa Betheli
na malaloge, mudzi wa Jeshana na malaloge na mudzi wa Efuroni na
malaloge.
20 Wala Jeroboamu kayakala na nguvu tsona za kupigana viha siku za
utawala wa Abija. Mwishirowe Mwenyezi Mlungu wampiga naye achifwa.
21 Ela Abija wazidi kukala na nguvu za viha. Naye walóla achetu kumi
na a ne na achivyala ana alume mirongo miiri na airi na ana achetu kumi
na sita.
22 Na mambo ganjina ga Abija, arigohenda na arigogomba, gaandikpwa
kpwenye chitabu cha kumbukumbu cha nabii Ido.

14

Mfalume Asa wa Juda

1 Phahi Abija wafwa na achizikpwa kpwenye mudzi wa Daudi.
Mwanawe Asa watawala badalaye. Siku za utawala wa Asa, tsi yakala
na amani kpwa miaka kumi.
2 Asa wahenda mambo manono na ga haki mbere za Mwenyezi Mlungu,
Mlunguwe.
3 Iye wausa mwatu mwa kulavira sadaka za milungu ya chijeni na mwatu
mwa dzulu mwa ibada na kuvundza sanamu za nguzo za mawe. Nguzo
za Ashera nazo wazivundza-vundza.
4 Naye waamuru atu a Juda aendze Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akare
aho na alunge shariyaze na amurize.
5 Chisha wausa kula kpwa midzi yosi ya Juda mwatu mwa dzulu mwa
ibada na himo mwatu mwa kufukizira uvumba. Ndipho ufalume wa Asa
uchikala na amani.
6 Wadzenga midzi yenye ngome hiko Juda kpwa kukala tsi yakala na
amani. Miaka iyo kayakala na viha mana Mwenyezi Mlungu wamupha
amani.
7 Chisha achiambira atu a Juda, “Midzi hino huidzengeni na huizungu-
lusire kuta na minara, maryango na magbwama. Hino tsi bado ni yehu
mana hukamlunga Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu. Hukaendza Mlungu
naye akahupha amani chila uphande.” Nao adzenga na achiongokerwa.
8 Asa hiko Juda kala ana jeshi ra atu elufu magana mahahu okala na
ngao na mafumo. Na hiko Benjamini wakala na atu elufu magana mairi
na mirongo minane enye ngao, maha na mivi. Hinyo osi kala ni masujaa
ga viha.
9 Wakati mmwenga, Zera kula Kushi washambuliya Juda na jeshi ra
atu milioni mwenga na magari magana mahahu ga kuvwehwa ni farasi,
achedza hadi Maresha.
10 Phahi Asa wakpwendapigana naye na achipanga viha Dete ra Zefatha
hiko Maresha.
11 Asa wamririra Mwenyezi Mlungu, Mlunguwe achiamba, “Mwenyezi
Mlungu, taphana wanjina dza uwe awezaye kuterya kahi ya mwenye
mkpwotse na mnyonje. Ee Mwenyezi Mlungu, huterye kpwa mana
swino hunakukuluphira uwe. Naswi hukedzapigana na jeshi hiri kulu
kpwa dzinaro. Ee Mwenyezi Mlungu, uwe ndiwe Mlungu wehu, usiriche
mwanadamu akakuturya.”
12 Hipho, Mwenyezi Mlungu waapiga Akushi mbere za Asa na jeshi ra
Juda, nao Akushi achichimbira.
13 Asa na atu okala phamwenga naye achiazoresa hata Gerari. Phahi
Akushi aphukusika taphayasala hata mmwenga. Mana osi tsetsetse
aangamizwa ni Mwenyezi Mlungu na jeshire. Atu a Juda ahala zewe vitu
vinji sana.
14 Alafu apiga midzi yosi yokala kanda-kanda ya Gerari mana enyezi
a midzi iyo kala akainjirwa ni wuoga wa Mwenyezi Mlungu. Midzi yosi
aihala zewe mana kala ina vitu vinji sana.
15 Piya ashambuliya kambi za afugadzi, achihala mang’ondzi manji na
ngamia, ndipho achiuya Jerusalemu.

15

Asa anavundza-vundza vizuka hiko Juda

1 Chisha Roho wa Mwenyezi Mlungu wamwedzera Azaria mwana wa
Odedi,
2 naye achituluka ili akakutane na Asa, achimuambira, “Uwe Asa
na atu a Juda na atu a Benjamini mosi niphundzani, Mwenyezi
Mlungu a phamwenga namwi napho mundakala phamwenga naye.
Mchimuendza Mwenyezi Mlungu mundamphaha, ela muchimuricha naye
andakurichani.
3 Kpwa siku nyinji, atu a Iziraeli kala taana Mlungu wa kpweli, wala
mlavyadzi-sadaka wa kuafundza, wala shariya.
4 Ela napho akaphahwa ni mashaka achimuuyira Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wa Iziraeli na amuendzapho, nkumphaha.
5 Siku hizo kala takuna amani kpwa atulukaye wala ainjiraye mana
wasiwasi mkpwulu wamfika chila ariyesagala tsi hizo.
6 Taifa mwenga raangamizwa ni taifa ranjina, na mudzi uchiangamizwa
ni mudzi wanjina, kpwa kukala Mlungu waarehera mashaka ga chila aina.
7 Ela mwimwi dinani chilume! Msivundzike moyo, mana mundatuzwa
kpwa kazi yenu.”
8 Naye Asa ariphosikira maneno higo, yani hinyo unabii wa Azaria
mwana wa Odedi, wamenya nguvu naye achiusa vizuka vyosi vya
kutsukiza kula kpwa tsi yosi ya Juda na Benjamini. Na piya kula
kpwa midzi yosi yokala akaiteka ya tsi ya myango ya Efuraimu. Chisha
achitengeza uphya phatu pha kulavira sadaka pha Mwenyezi Mlungu
phokala mbere ya baraza ya Nyumba ya kuvoya Mlungu.
9 Asa waakusanya atu osi a Juda na Benjamini na hara ajeni ariola
Efuraimu na Manase na Simioni ambao kala anasagala nao, kpwa mana
atu anji atuluka Iziraeli ya vurini achimlunga ariphoona kukala Mwenyezi
Mlungu a phamwenga naye.
10 Phahi akusanyika hiko Jerusalemu mwezi wa hahu, mwaka wa kumi
na tsano wa utawala wa Asa.
11 Siku hiyo, amlavira Mwenyezi Mlungu sadaka ndzau magana sabaa,
mang’ondzi na mbuzi elufu sabaa kula kpwa zewe arizozihala vihani.
12 Nao aika chilagane cha kukala andaendza Mwenyezi Mlungu, Mlungu
wa akare aho na mioyo yao yosi na roho zao zosi.
13 Chisha achikubaliana kukala yeyesi ambaye kandamuendza
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli andaolagbwa, akale mvyere au
mdide, akale mlume au mchetu.
14 Aapa kpwa Mwenyezi Mlungu na raka ra dzulu na kukota kululu,
kupiga tarumbeta na kupiga magunda.
15 Atu osi a Juda ahererwa kpwa kuapa chirapho hicho, kpwa kukala
aapa kpwa mioyo yao yosi. Nao amuendza Mwenyezi Mlungu kpwa
kumendza kpwao enye na achimphaha. Mwenyezi Mlungu waahenda
akale na amani na aviha aho a chila uphande.
16 Mfalume Asa wamfuta cheo cha umalikia wawaye yeihwa Maaka
kpwa kukala watengeza chizuka cha Ashera ambacho kala ni tsukizo. Iye
wachivundza-vundza na achichiocha kpwenye Dete ra Kidironi.
17 Dzagbwe kayabananga mwatu mwa dzulu mwa kuabudu milungu
kahi za Iziraeli, Asa kala ni muaminifu kpwa Mwenyezi Mlungu maishage
gosi.
18 Naye wareha nyumbani mwa Mlungu miyo ya feza na ya zahabu
yotengbwa kpwa ajili ya Mlungu ni ise na yoitenga ye mwenye.
19 Na wala takuyakala na viha tsona wakati wa utawala wa Asa hadi
mwakawe wa mirongo mihahu na tsano wa kutawala.

16

Mfalume Baasha wa Iziraeli anavamia Juda
(1 Afalume 15:16–22)

1 Mwaka wa mirongo mihahu na sita wa utawala wa Asa, Baasha
mfalume wa Iziraeli waambuka kpwendashambuliya tsi ya Juda, na
achidzenga ngome ko mudzi wa Rama, ili aphahe kuzuwiya mutu yeyesi
kutuluka wala kuinjira tsi ya Asa, mfalume wa Juda.
2 Ndipho Asa achituluza feza na zahabu kula kpwa hazina ya Nyumba
ya Mwenyezi Mlungu na kula kpwa nyumba ya mfalume, achimphirikira
Beni-Hadadi mfalume wa Shamu, yesagala Damasikasi, achimuamba,
3 "Nahuike mapatano ga ushirikiano kahi yangu na uwe dza vira baba
na sowe arivyohenda. Lola, nkalagiza ureherwe feza na zahabu. Phahi
phiya ukavundze mapatanogo na Baasha, mfalume wa Iziraeli, ili ariche
kunishambuliya."
4 Naye Beni-Hadadi wamphundza mfalume Asa, achihuma akulu a jeshi
kpwendapiga midzi ya Iziraeli. Wakpwendaturya midzi ya Ijoni, Dani,
Abeli-Maimu na midzi yosi ya kuikira vitu vya Nafutali.
5 Mfalume Baasha ariphophaha habari, waricha kudzenga mudzi wa
Rama, na achiyiimisa yo kaziye.
6 Ndipho mfalume Asa achiareha atu osi a Juda, nao achitsamiza mawe
ga Rama, na mbaoze, vitu ambavyo Baasha kala anadzengera. Mfalume
Asa achivihumira kudzengera mudzi wa Geba na mudzi wa Mizipa.

Nabii Hanani anamuamula Asa

7 Wakati hinyo muonadzi Hanani wakpwedza kpwa Asa mfalume wa
Juda achimuamba, "Kpwa kukala ukamkuluphira mfalume wa Shamu
kuriko Mwenyezi Mlungu, Mlunguo, nawe kundaweza kurishinda tsona
jeshi ra mfalume wa Shamu.
8 Kpwani nyo Akushi na Alibiya kala siro jeshi kulu sana renye magari
manji ga kuvwehwa ni farasi na aphirikie? Ela Mwenyezi Mlungu ye
waatiya mwako mkpwononi kpwa vira uwe wamkuluphira.
9 Kpwa mana matso ga Mwenyezi Mlungu nkulola chila phatu kosi
duniani, ili aatiye nguvu hara anaomkuluphira iye chikamilifu. Ukahenda
dzambo ra chizuzu nawe kuandzira sambi undakala na viha."
10 Phahi Asa wareyezwa ni hiye muonadzi ariphosikira maneno higo,
achimtiya jela kpwa mana akamtsukiza. Wakati hinyo piya, Asa waandza
kuaonera atu anjina.

Asa anafwa
(1 Afalume 15:23–24)

11 Mahendo ganjina ga Asa, kula mwandzo hadi mwisho, gaandikpwa
kpwenye Chitabu cha Afalume a Juda na a Iziraeli.
12 Iriphofika mwaka wa mirongo mihahu na tisiya wa utawalawe, Asa
wagbwirwa ni ukongo wa magulu. Nyo ukongowe wamzidiya sana, ela
hata ariphozidiywa kayamuendza Mwenyezi Mlungu badalaye waendza
msada kpwa aganga.
13 Phahi Asa wafwa mwaka wa mirongo mine na mwenga wa utawalawe.
14 Achizikpwa kpwenye mbira yokala akadzitsongera, ko Mudzi wa
Daudi. Achimlaza dzulu ya chitanda chokala chikaodzazwa chila aina ya
vilungo virivyotayarishwa ni atu amanyao kutengeza manukato. Chisha
achikuta moho mkpwulu sana kpwa ishimaye.

17

Jehoshafati mfalume wa Juda

1 Jehoshafati mwana wa Asa watawala badala ya ise naye wadzitiya
nguvu ili aaturye Aiziraeli a vurini.
2 Waika majeshi kpwenye midzi yosi ya Juda yenye kuta. Waika asikari
arindzi hiko tsi ya Juda na ndani ya midzi ya Efuraimu yokala ise kala
akaiteka.
3 Mwenyezi Mlungu wakala phamwenga na Jehoshafati mana katika
sikuze za mwandzo za kutawala walunga njira za mkarewe Daudi wala
kayaabudu vizuka vya Baali.
4 Ye waendza Mlungu wa ise na achiphiya sawa na amurize wala
kayalunga mahendo ga atu a Iziraeli a vurini.
5 Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu wauimarisha hinyo ufalume wa
Jehoshafati. Atu osi a Juda amrehera Jehoshafati zawadi naye achikala
ana mali nyinji na achiishimika sana.
6 Moyowe wakala imara katika kulunga njira za Mwenyezi Mlungu.
Chisha achiusa mwatu mwa dzulu na nguzo za Ashera hiko Juda.

7 Tsona, mwaka wa hahu wa utawalawe, Jehoshafati wahuma vilongozie
akafundze shariya za Mwenyezi Mlungu kpwenye midzi ya Juda. Nao kala
ni Beni-Haili, Obadiya, Zakariya, Nethaneli na Mikaya.
8 Hinyo aphiya phamwenga na Shemaya, Nethania, Zebadia, Asaheli,
Shemiramothi, Jehonathani, Adonija, Tobija na Tobu-Adonija ambao kala
ni Alawi na alavyadzi-sadaka, Elishama na Jehoramu.
9 Nao kala ana chitabu cha shariya ya Mwenyezi Mlungu, kala achizun-
guluka midzi yosi ya Juda kufundza atu.

10 Falume zosi zirizo zunguluka tsi ya Juda zamuogopha Mwenyezi
Mlungu nazo taziyahenda viha na Jehoshafati.
11 Afilisti anjina amrehera Jehoshafati zawadi na feza ya kodi. Aarabu
nao piya amrehera maturume elufu sabaa na magana sabaa na ndenje
elufu sabaa na magana sabaa.
12 Ukulu wa Jehoshafati waenjerezeka sana naye achidzenga ngome hiko
Juda na midzi ya kuika vitu.
13 Naye waika akiba ya vitu vinji sana kpwenye midzi ya Juda, na hiko
Jerusalemu kala ana majeshi, masujaa a viha.
14 Hivi ndivyo arivyoandikishwa kulengana na mbari za ise zao. Kula
mbari ya Juda akulu a vikosi vya anajeshi elufu-elufu kala ni: Adina, yekala
na masujaa a viha elufu magana mahahu.
15 Wa phiriwe kala ni Jehohanani, naye kala ni mkpwulu wa anajeshi
elufu magana mairi na mirongo minane.
16 Yemlungira kala ni Amasiya mwana wa Zikiri, mutu yedzitoleya
kumuhumikira Mwenyezi Mlungu, kala ana anajeshi hodari elufu magana
mairi.
17 Kula mbari ya Benjamini akulu a vikosi vya anajeshi kala ni Eliada,
sujaa naye kala ana anajeshi elufu magana mairi enye maha na ngao.
18 Wa phiriwe kala ni Jehozabadi, ariyekala na atu elufu gana mwenga
na mirongo minane okala tayari na viha.
19 Hinya ndio okala kpwenye huduma ya mfalume, kanda na hinyo
arioikpwa kpwenye midzi yenye ngome, tsi yosi ya Juda.

18

Mikaya anaonya mfalume Ahabu wa Iziraeli
(1 Afalume 22:1–28)

1 Phahi Jehoshafati kala ana utajiri munji na kala anaishimika sana. Hiye waandzisha uhusiano na mfalume Ahabu wa Iziraeli kpwa kumloza mwanawe mlume, mwana mchetu wa Ahabu.
2 Bada ya muda mure, Jehoshafati watserera wakpwendajambosa Ahabu hiko mudzi wa Samariya. Naye Ahabu wamtsindzira iye na atu okala phamwenga naye, mang'ondzi manji na ng'ombe nyinji sana. Chisha achimchenga-chenga aphiye phamwenga akapigane na atu a Ramothi-Giliadi.
3 Ahabu, mfalume wa Iziraeli achimuuza Jehoshafati mfalume wa Juda, "Dze! Undaphiya nami ko Ramothi-Giliadi?"
Naye achijibu achiamba, "Mino ni dza uwe na atu angu ni dza atuo, naswi hundakala phamwenga nawe vihani."
4 Ela Jehoshafati achimuamba mfalume wa Iziraeli, "Kpwandza kauze Mwenyezi Mlungu ushauri."
5 Phahi, mfalume wa Iziraeli wakusanya manabii ambao kala ni kama magana mane, achiauza, "Niphiye hebu nisiphiye kuupiga viha Ramothi-Giliadi?" Nao amjibu, "Ambuka kpwa kukala Mlungu andautiya mwako mkpwononi uwe mfalume."
6 Ela Jehoshafati achiuza achiamba, "Dze! Phano taphana nabii wanjina wa Mwenyezi Mlungu ambaye hunaweza kumuuza ushauri?"
7 Naye mfalume wa Iziraeli achimjibu Jehoshafati achimuamba, "Phasere mutu mmwenga, Mikaya mwana wa Imula, ambaye hunaweza kumuuza Mwenyezi Mlungu, ela mino namzira, mana kanitabiriya manono ela mai." Naye Jehoshafati achijibu achiamba, "Hata, mfalume na asiambe hivyo."
8 Ndipho mfalume wa Iziraeli achiiha ofisaawe mmwenga achimuamba, "Henda wangbwi umrehe Mikaya mwana wa Imula."
9 Phahi mfalume wa Iziraeli na Jehoshafati mfalume wa Juda kala chila mmwenga akasagarira chihiche cha endzi, kpwenye muhala wa kuwagira mtsere, kpwenye ryango ra Samariya. Kala akavwala mavwazi gao ga chifalume, na nyo manabii osi kala anatabiri mbere zao.
10 Naye Zedekiya mwana wa Kenaana wadzitengezera pembe za chuma, na achiamba, "Mwenyezi Mlungu anaamba hivi, 'Mundaasukuma Aaramu na pembe zizi hadi ndiphoaangamiza.' "
11 Nyo manabii anjina osi atabiri dza vivyo, achiamba, "Phiya ukashambuliye mudzi wa Ramothi-Giliadi, undaturya! Mwenyezi Mlungu andautiya mkpwononi mwa mfalume."
12 Naye mjumbe ariyekpwendaiha Mikaya, wamuamba Mikaya, "Lola! Manabii anjina analavya unabii kpwa kauli mwenga, kukala ye mfalume andaturya. Sambi uwe nawe kagombe dza aho, na ugombe manono."
13 Ela Mikaya achiamba, "Dza Mwenyezi Mlungu arivyo moyo, neno ndiro gomba Mlungu wangu, ndiro ndirorigomba."
14 Mikaya ariphofika, ye mfalume wamuuza, "Dze swino huphiye kupiga viha Ramothi-Giliadi hebu husiphiye?" Naye achijibu achiamba, "Ambukani, mkaipige, namwi mundaturya mana andatiywa mwenu mikononi."
15 Mfalume achimuamba, "Nikuhende uape kano ngaphi ili uniambire kpweli kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu?"

16 Naye Mikaya achiamba, “Naona atu osi a Iziraeli akatsamukana dzulu
ya myango dza mang’ondzi gasigo na mrisa. Naye Mwenyezi Mlungu
achiamba, ‘Atu hinya taana chilongozi. Ariche chila mutu auye kpwakpwe
kaya na amani.’ ”
17 Ndipho mfalume wa Iziraeli achimuambira Jehoshafati, “Dze,
sikakuambira mino kukala Mikaya kandanitabiriya manono ela mai?”
18 Mikaya waenderera kugomba achiamba, “Phahi sikira neno ra
Mwenyezi Mlungu. Namuona Mwenyezi Mlungu asegere kpwenye chi-
hiche cha endzi, kuno jeshi rosi ra mlunguni riimire mkpwonowe wa
kulume na wa kumotso.
19 Naye Mwenyezi Mlungu achiamba, ‘Ni ani ambaye andamchenga
Ahabu mfalume wa Iziraeli, ili aambuke kuphiya Ramothi-Giliadi akao-
lagbwe kuko?’ Mmwenga achiamba hivi na wanjina anaamba vira.
20 Chisha pepho achidzituluza mbere za Mwenyezi Mlungu achiamba,
‘Mino ndaphiya nikamchenge.’ Mwenyezi Mlungu achimuuza, ‘Chi viphi?’
21 Ye pepho achiamba, ‘Ndaphiya nkakale pepho wa handzo miromoni
mwa manabiige gosi.’ Naye Mwenyezi Mlungu achimuamba, ‘Haya phiya
ukahende hivyo, nawe undafwaulu kumchenga.’
22 Sambi phahi, uwe mfalume phundza, Mwenyezi Mlungu akatiya
pepho wa handzo kanwani mwa hinya manabiigo. Mwenyezi Mlungu
akatangaza mai dzuluyo.”
23 Zedekiya mwana wa Kenaana wamsengerera Mikaya, achimuwanga
kofi ra ndzeya na achimuamba, “Ye Roho wa Mwenyezi Mlungu akatu-
lukadze kpwangu ili edze agombe na uwe?”
24 Naye Mikaya achijibu achiamba, “Undamanya yo siku ndiyochimbira,
ukadzifwitse chumba cha ndani.”
25 Mfalume wa Iziraeli walavya amuri achiamba, “Mgbwireni Mikaya
mumuuyize kpwa Amoni, liwali wa mudzi na kpwa Joashi mwana wa
mfalume.
26 Mukaambe, ‘Mfalume anaamba hivi: Yuyu mutiyeni jela, mumuphe
mikahe na madzi bahi, hadi ndiphouya salama.’ ”
27 Mikaya achiamba, “Napho undauya kpwa amani, phahi Mwenyezi
Mlungu kagombere nami.” Na achienjereza achiamba, “Mwimwi mosi
sikirani!”

Ahabu anafwa hiko Ramothi-Giliadi
(1 Afalume 22:29–30)

28 Phahi mfalume wa Iziraeli na Jehoshafati mfalume wa Juda aambuka
achiphiya Ramothi-Giliadi.
29 Mfalume wa Iziraeli achimuamba Jehoshafati, “Mino ndadzihenda avi
simi na niphiye vihani, ela uwe undavwala mavwazigo ga chifalume.”
Hipho mfalume wa Iziraeli wadzihenda avi siye, nao achiphiya vihani.
30 Phahi mfalume wa Aramu kala akalagiza akulu a magarige ga
kuvwehwa ni farasi, achiambira, “Mwimwi msipigane na mutu yeyesi,
mkpwulu wala mdide, ela mfalume wa Iziraeli macheye.”
31 Ndipho hinyo akulu a magari ga kuvwehwa ni farasi ariphomuona
Jehoshafati achiamba, “Hiyu ndiye mfalume wa Iziraeli!” Kpwa hivyo
achimgalukira ili apigane naye. Ela Jehoshafati wapiga kululu, naye
Mwenyezi Mlungu achimtivya. Mlungu waausa akale kure naye.
32 Mana nyo akulu a magari ga kuvwehwa ni farasi ariphoona kukala
siye mfalume wa Iziraeli, aricha kumzoresa achiuya.

18:16 18:16 Isabu 27:17; Ezekieli 34:5; Mathayo 9:36; Mariko 6:34

33 Ela, mutu mmwenga watonyola uhawe kpwa kubahatisha, achimlatsa
mfalume wa Iziraeli kpwenye muungo wa vwazire ra chuma ra kuchinga
chifuwa. Hipho Ahabu wamuambira mphiriki wa garire ra kuvwehwa ni
farasi, “Galuza gari uniuse vihani, nkalumizwa.”
34 Na siku iyo viha vyazidi kukala vikali, naye mfalume wa Iziraeli
achidzisika-sika ndani ya garire ra kuvwehwa ni farasi, kulola nyo Aaramu
hadi dziloni. Dzuwa ririphokala rinatswa achifwa.

19

1 Jehoshafati mfalume wa Juda wauya salama kpwakpwe kaya
Jerusalemu.
2 Hipho nabii Jehu mwana wa Hanani, wakpwendakutana naye,
achimuuza mfalume Jehoshafati, “Mbona unaterya atu ayi na kuhenda
usena na atu amzirao Mwenyezi Mlungu? Kpwa kuhenda higo, ukam-
reyeza Mwenyezi Mlungu.
3 Hata hivyo, ukaonekana wahenda manono kpwa kubananga zo nguzo
za Ashera kahi ya yo tsi nawe wadinisa moyoo kumuendza Mwenyezi
Mlungu.”

Jehoshafati anaika aamuli akuamula malau

4 Jehoshafati wasagala Jerusalemu naye watuluka tsona achianyen-
dekera atu, kula Beeri-Sheba hadi hiko tsi ya myango ya Efuraimu.
Wakpwendaatiya atu moyo amuuyire Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa
akare ao.
5 Watsambula aamuli achiaika chila phenye mudzi urio na ngome himo
tsi ya Juda.
6 Naye achiaambira ara aamuli, “Zingatiyani sana munagohenda, kpwa
kukala tamuamula kpwa ajili ya mwanadamu ela kpwa ajili ya Mwenyezi
Mlungu. Iye a phamwenga namwi munapholavya amulo.
7 Sambi phahi, kalani na hofu ya Mwenyezi Mlungu. Dzimanyirireni
munagohenda, kpwa mana kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu takuna
kuonera atu, wala kupendeleya, wala kuhongana.”
8 Chisha hiko Jerusalemu, Jehoshafati waika Alawi na alavyadzi-sadaka
na akulu a mbari za Iziraeli ili alavye uamuli wa Mwenyezi Mlungu na
kuamula atu achiokosana. Hinyo ahendera kazi yao hiko Jerusalemu.
9 Naye waalagiza achiaambira, “Mundahenda hivyo kpwa hofu ya
Mwenyezi Mlungu, kpwa uaminifu na kpwa moyo wosi.
10 Na chila mtakaphoreherwa lau ni ndugu zenu akalao mwao midzini,
rihusuro kumwaga mlatso na kuvundza shariya au amuri au mila, phahi
mundaapha mashauri. Hivyo tamundakala na hatiya mbere za Mwenyezi
Mlungu, Mlungu akakutsukirirwani, mwimwi na ndugu zenu. Phahi
hendani hivyo namwi tamundakala na hatiya.
11 Chisha lolani, hiye Amariya mkpwulu wa alavyadzi-sadaka ndiye ariye
dzulu yenu kpwa mambo gosi ga Mwenyezi Mlungu. Naye Zebadia mwana
wa Isimaili, chilongozi wa mbari ya Juda, ni wa mambo gosi ga mfalume.
Na hinyo Alawi andaahumikira dza maofisaa. Dinani chilume, muhende
hivyo naye Mwenyezi Mlungu akale phamwenga na hinyo atu akuhenda
haki!”

20

Amoabu na Aamoni anaturywa

1 Bada ya higo, jeshi ra Amoabu na jeshi ra Aamoni na seemu ya jeshi
ra Ameuni akpwedzapigana na Jehoshafati.
2 Bazi ya atu akpwedza achimuambira Jehoshafati, “Likumundi ra
majeshi rinakulunga kula Edomu hiko ng’ambo ya bahari. Hivi sambi a
hiko Hazazoni-tamari (yani Eni-Gedi).”
3 Jehoshafati waogopha, achiuelekeza usowe kumuendza Mwenyezi
Mlungu na achipiga mbiru atu osi a Juda afunge.
4 Atu a Juda akusanyika phamwenga ili aendze msada wa Mwenyezi
Mlungu. Atuluka kula midzi yosi ya Juda kpwedzaendza Mwenyezi
Mlungu.
5 Jehoshafati waima mbere ya kusanyiko ra atu a Juda na Jerusalemu,
mbere za muhala uriodzengbwa uphya wa nyumba ya Mwenyezi Mlungu.
6 Naye achiamba, “Ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akare ehu, si ndiwe
Mlungu ko mlunguni? Si ndiwe unayetawala falume zosi za mataifa?
Mwako mkpwononi muna nguvu na uwezo, usioweza kuzuwiywa ni mutu
yeyesi.
7 Ee Mlungu wehu, we siwe uriyeazola enyezi a tsi hino mbere za atuo
a Iziraeli na uchiapha chivyazi cha msenao Burahimu hata kare na kare?
8 Nao asagala himo na achikudzengera phatu phatakatifu ili uabudiwe
hipho achiamba,
9 ‘Napho hundafikpwa ni janga rorosi, ikale ni viha, au kutiywa adabu,
au makongo, au ndzala, hundaima mbere za nyumba hino na mberezo,
mana uwe unaabudiwa ndani ya nyumba hino na hukuririre katika
mashaka gehu, uwe undahusikira na uhutivye.’
10 Sambi lola, hinya atu a Amoni, Amoabu na a mwango Seiri ambao
kuyaruhusu atu a Iziraeli avamie tsi yao ariphola tsi ya Misiri. Hinya
arioochwa taayabanangbwa,
11 aredza ahuriphize kpwa kuhuzola kula kpwenye tsi uriyohupha
huirisi.
12 Ee Mlungu wehu, vino hano kundaamula? Kpwa mana swino
tahuriweza likumundi hiri ambaro riredza kuhuvamia. Swino tahumanya
huendedze, ela matso gehu ganakulola uwe.”
13 Alume osi a Juda aima mbere za Mwenyezi Mlungu, phamwenga na
ana ao, achetu aho na ana aho atsanga.
14 Ndipho Roho wa Mwenyezi Mlungu achimwedzera Jahazieli mwana
wa Zakariya, mwana wa Benaya, mwana wa Jeieli, mwana wa Matania,
Mlawi wa chivyazi cha Asafu, pho kahi-kahi ya mkpwutano wosi.
15 Naye achiamba, “Phundzani mwimwi mosi msagalao Juda na
Jerusalemu, na uwe mfalume Jehoshafati, Mwenyezi Mlungu anaamba
hivi, ‘Msiogophe wala msitishike kpwa ajili ya hiri jeshi kulu kpwa mana
viha sivyo vyenu ela ni vya Mlungu.
16 Muhondo tsererani mkapigane nao. Lolani, nyo andaambuka na njira
ya mwango wa Zizi namwi mundaaphahira mwisho wa dete, mbere za
weru wa Jerueli.
17 Tamlondwa kupigana kpwenye viha hivi. Mwimwi atu a Juda na
Jerusalemu, dzipangeni na muhurire, muone vira ambavyo Mwenyezi
Mlungu andakutivyani.’ Msiogophe wala msitishike muhondo phiyani
mkapigane nao mana Mwenyezi Mlungu a phamwenga namwi.”

20:7 **20:7** Isaya 41:8; Jakobo 2:23 **20:10** **20:10** Kumbukumbu 2:4–19 **20:15** **20:15** Kumbukumbu 20:1–4 **20:17** **20:17** Kutsama 14:13–14

18 Phahi Jehoshafati wazama hadi chitswache chichiguta photsi. Na
atu a Juda na Jerusalemu ahenda dza vivyo, osi achimuabudu Mwenyezi
Mlungu.
19 Chisha atu a Lawi kula kpwa mbari za Kohathi na Kora, aima ili
amtogole Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli kpwa raka ra dzulu.
20 Ligundzure alamuka chiti na achituluka kondze kpwenye weru wa
Tekoa. Ariphokala anatuluka, Jehoshafati waima achiamba, "Atu a Juda
na enyezi a Jerusalemu, niphundzani! Aminini Mwenyezi Mlungu namwi
mundakalato. Aminini manabiige namwi mundafwaulu."
21 Ariphomala kuhenda mashauri na hinyo atu, waika hara ambao
andamvwinira Mwenyezi Mlungu na kumtogola kpwa kukala iye ni
mnono na ni mtakatifu, kuno anaphiya mbere za rira jeshi achiamba,
"Mshukuruni Mwenyezi Mlungu, kpwa mana mendzwaye taisika ta kare
na kare."
22 Nao ariphoandza kuimba na kutogola, Mwenyezi Mlungu waika
avamizi hiko kpwa atu a Amoni, a Moabu na a mwango wa Seiri, ambao
kala akpwedzapigana na Juda nao achiturywa.
23 Kpwa mana hinyo atu a Amoni na Moabu aagalukira enyezi a mwango
wa Seiri achiaangamiza tsetsetse. Nao ariphomala kuangamiza hinyo
akalao mwango wa Seiri, osi achigalukirana na achiangamizana enye
kpwa enye.
24 Jeshi ra Juda ririphofika kpwenye mnara wa kurindira hiko jangbwani,
akpwendalola hiro jeshi kulu. Nao, lola! Osi kala akagbwa photsi ni nyufu
taphana ariyetiya.
25 Jehoshafati na atue ariphokpwedzahala zewe, akuta unji wa ng'ombe,
mali, nguwo na miyo minji ya samani. Ahala miyo minji hata achishindwa
ni kuitsukula. Zewe hizo kala ni nyinji sana hata ichiahala siku tahu
kuzitsukula.
26 Iriphofika siku ya ne akusanyika kpwenye Dete ra Baraka. Hipho
ashukuru na kumtogola Mwenyezi Mlungu, ndiyo mana phatu hipho
phaihwa Dete ra Baraka hadi rero.
27 Chisha auya, chila mutu wa Juda na Jerusalemu naye Jehoshafati kala a
mbere zao. Auya Jerusalemu na kuhererwa kpwa mana Mwenyezi Mlungu
waahenda ahererwe kpwa kuaturya aviha ao.
28 Ainjira Jerusalemu kuno anapiga vinanda, ngephephe na magunda
hadi nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu.
29 Chisha falume zosi za hizo tsi ziriphosikira kukala Mwenyezi Mlungu
akapigana na aviha a Iziraeli, amuogopha Mlungu.
30 Phahi ufalume wa Jehoshafati wahurira kpwa mana Mlunguwe
wamupha amani chila uphande.

Jehoshafati anafwa
(1 Afalume 22:41–50)

31 Phahi Jehoshafati watawala Juda. Kala ana miaka mirongo mihahu
na mitsano ariphoandza kutawala na achitawala kpwa muda wa miaka
mirongo miiri na mitsano kula ko Jerusalemu. Nine kala ni Azuba mwana
wa Shilihi.
32 Jehoshafati walunga njira za ise Asa naye kazirichire hata chidide.
Wahenda garigo haki mbere za Mwenyezi Mlungu.
33 Ela kayabananga mwatu mwa dzulu mwa kuabudira, na nyo atu kala
taandzangbwe kuika mioyo yao kpwa ye Mlungu wa akare ao.

34 Sambi mahendo ganjina ga Jehoshafati chigosala, hangu mwandzo
hadi mwisho, gaandikpwa kpwenye chitabu cha kumbukumbu, cha Jehu
mwana wa Hanani na kutiywa kpwenye chitabu cha afalume a Iziraeli.
35 Bada ya hipho Jehoshafati mfalume wa Juda wadziunga na Ahaziya
mfalume wa Iziraeli ambaye wahenda mai sana.
36 Wadziunga naye kudzenga meli za kuphiira Tarishishi. Meli hizo
zadzengerwa ko Esioni-Geberi.
37 Ndipho Eliezeri mwana wa Dodavahu kula Maresha achilavya unabii
chinyume cha Jehoshafati achiamba, “Kpwa kukala ukagbwirana na
mfalume Ahaziya, Mwenyezi Mlungu andabananga vyo urivyotengeza.”
Phahi zo meli zavundzika-vudzika na taziyaweza kuphiya Tarishishi.

21

1 Phahi, Jehoshafati wafwa, na achizikpwa na akaree kpwenye mudzi wa
mkarewe Daudi, na mwanawe Jehoramu achitawala badalaye.

Jehoramu mfalume wa Juda
(2 Afalume 8:16–24)

2 Jehoramu kala ana nduguze, ana anjina a Jehoshafati ambao ni Azaria,
Jehieli, Zakariya, Azariahu, Mikaeli na Shefatia. Hano osi kala ni ana a
Jehoshafati mfalume wa Iziraeli.
3 Ise yao waapha zawadi nyinji za feza, zahabu na vitu vya samani,
phamwenga na midzi yenye ngome himo Juda. Ela ufalume wamupha
Jehoramu kpwa mana kala ndiye mwanawe mvyere.
4 Phahi Jehoramu ariphoandza kutawala na ariphodziimarisha, waao-
laga anao osi na piya vilongozi anjina a Iziraeli.
5 Jehoramu kala ana miaka mirongo mihahu na miiri ariphoandza
kutawala, naye watawala ko Jerusalemu kpwa muda wa miaka minane.
6 Jehoramu walunga njira za afalume a Iziraeli dza nyumba ya Ahabu
irivyohenda, mana walóla mwana mchetu wa Ahabu. Naye wahenda mai
mbere za Mwenyezi Mlungu,
7 ela phahi Mwenyezi Mlungu kayalonda kubananga nyumba ya Daudi,
kpwa sababu ya chilagane arichokala akachiika naye. Daudi kala
waahidiwa kukala andahewa taa phamwenga na chivyaziche hata kare
na kare.
8 Siku za utawala wa Jehoramu, atu a Edomu arema kutawalwa kula
Juda, achitawaza mfalume wao.
9 Jehoramu wavuka na akulu a jeshire phamwenga na magarige gosi
ga kuvwehwa ni farasi. Usiku wakpwendaapiga Aedomu osi ambao kala
akamzangira iye phamwenga na akulu a jeshi a magarige ga kuvwehwa
ni farasi.
10 Hivyo ndivyo atu a Edomu arivyorema kutawalwa ni Juda hadi rero.
Wakati uho-uho atu a mudzi wa Libuna nao piya arema utawala wa
Jehoramu mana wamricha Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akaree.
11 Kuuya phapho, iye wadzenga mwatu mwa dzulu mwa ibada hiko
tsi ya myango ya Juda na achiakoseza enyezi a Jerusalemu uaminifu na
achiahenda aaphuke njira.
12 Wareherwa baruwa kula kpwa nabii Elija, ichimuamba, “Hivi ndivyo
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa sowe Daudi anavyokuamba, ‘Kpwa kukala
kukalunga njira za sowe Jehoshafati, wala njira za Asa mfalume wa Juda,

21:7 21:7 1 Afalume 11:36 **21:8 21:8** Mwandzo 27:40

13 ela ukalunga njira za afalume a Iziraeli. Atu a Juda na enyezi a
Jerusalemu ukaalongoza kuabudu vizuka dza vira Ahabu na nyumbaye
arivyohenda. Piya ukaolaga enenu, ana a sowe ambao kala ni atu anono
kuriko uwe.
14 Kpwa kukala ukahenda mai higo Mwenyezi Mlungu andareha
mashaka makulu kpwa atuo, anao, acheo na kpwa maliyo yosi.
15 Na we mwenye, undagbwirwa ni ukongo mui wa mahumbo ambao
undazidi chila siku, undalumwa sana hadi mahumbogo gatuluke kondze.'
"
16 Ndipho Mwenyezi Mlungu achiafyakatsira Afilisti na Arabu ambao
kala ni majirani na Akushi apigane na Jehoramu.
17 Nao ashambuliya Juda achihala mali yosi ariyoiphaha nyumbani mwa
mfalume, phamwenga na anae na achee. Wasazirwa mwana mmwenga tu
mdide, yeihwa Jehoashi.
18 Bada ya higo kuhendeka, ndipho Mwenyezi Mlungu achimrehera
Jehoramu ukongo wa mahumbo usiophola.
19 Ukongo wa Jehoramu waenderera kuzidi na kufikira mwisho wa
mwaka wa phiri wa ukongowe mahumboge gatuluka na achifwa kpwa
maumivu makali. Wala atue taayaasa moho mkpwulu kumupha ishima
dza arivyohenderwa akaree.
20 Jehoramu kala ana miaka mirongo mihahu na miiri ariphoandza
kutawala, naye watawala miaka minane hiko Jerusalemu. Chifoche
tachiyasononesa yeyesi, naye wazikpwa kpwenye Mudzi wa Daudi ela siyo
vikurani pha afalume.

22

Ahaziya mfalume wa Juda
(2 Afalume 8:25–29; 9:21–28)

1 Bada ya chifo cha Jehoramu, enyezi a Jerusalemu amuhenda Ahaziya,
mwana mdide wa mfalume atawale badalaye. Ana avyere a mfalume kala
akaolagbwa ni vikosi vyokpwedza phamwenga na Aarabu kuchita kambi.
Kpwa hivyo Ahaziya mwana wa mfalume Jehoramu wa Juda achitawala.
2 Ahaziya kala ana miaka mirongo miiri na miiri ariphoandza kutawala.
Naye watawala kpwa muda wa mwaka mmwenga ko Jerusalemu. Nine
kala aihwa Athalia, mdzukulu wa Omuri.
3 Hiyu naye walunga njira za nyumba ya Ahabu kpwa mana kala
anashauriwa ni nine ahende mai.
4 Wahenda garigo mai mbere za Mwenyezi Mlungu dza arivyohenda
Ahabu. Ise wa Ahaziya ariphofwa, atu a nyumba ya Ahabu ndio okala
ashaurie nao achimuangamiza.
5 Ahaziya walunga sana mashauri gao hata achiphiya na Joramu*
mwana wa Ahabu mfalume wa Iziraeli kpwendapigana na Hazaeli
mfalume wa Aramu ko Ramothi-Giliadi. Nyo Aaramu achimlumiza
Joramu.
6 Phahi Joramu wauya Jeziriili ili akararise maronda arigogaphaha hiko
Rama,† arikopigana na Hazaeli mfalume wa Aramu. Ndipho Ahaziya
mwana wa Jehoramu mfalume wa Juda achitserera achendamjambosa
Joramu mwana wa Ahabu ko Jeziriili kpwa mana kala akalumizwa.
7 Ela phahi Mwenyezi Mlungu kala akakusudiya kukala Ahaziya an-
daolagbwa hiko ndiko kpwendamjambosa Joramu. Ariphofika hiko, iye

* **22:5 22:5** ***Joramu*** Chieburania piya nkuihwa Jehoramu. † **22:6 22:6** Ramothi yiihwa Rama kpwa Chieburania.

na Joramu akpwendakutana na Jehu mwana wa Nimushi ambaye kala
akatsambulwa ni Mwenyezi Mlungu aangamize nyumba yosi ya Ahabu.
8 Phahi Jehu ariphokala anatimiza uamuli wa Mlungu kpwa nyumba ya
Ahabu, waphaha akulu a Juda na ana alume a nduguze Ahaziya ambao
kala anamuhumikira Ahaziya, achiaolaga.
9 Atu a Jehu amuendza Ahaziya achendamgbwira hiko Samariya ambako
kala akadzifwitsa, achimreha kpwa Jehu naye achimuolaga. Ahaziya
wazikpwa kpwa mana atu aamba, "Hiyu ni mdzukulu wa Jehoshafati
ambaye wamuendza Mwenyezi Mlungu na moyowe wosi." Nyumba ya
Ahaziya kala taina mutu yeweza kutawala hinyo ufalume.

Malikia Athalia wa Juda
(2 Afalume 11:1–3)

10 Phahi Athalia nine wa Ahaziya ariphoona mwanawe akafwa, waunuka
achiolaga atu osi a chivyazi cha chifalume cha nyumba ya Juda.
11 Ela Jehosheba, mwana wa chichetu wa mfalume Jehoramu,
ndugungbwa mchetu wa Ahaziya, wamuhala Joashi mwana wa Ahaziya
chisiri-siri, kula kahi ya ana a mfalume ariokala analondwa aolagbwe.
Wamuhala iye phamwenga na mreziwe achiatiya chumba cha kulala.
Phahi Jehosheba mwana mchetu wa mfalume Jehoramu, ambaye piya kala
ni mkpwaza mlavyadzi-sadaka Jehoyada, achimfwitsa Joashi, ili asionewe
ni Athalia. Jehosheba kala ni ndugu mchetu wa Ahaziya. Kpwa hivyo
Athalia kamuolagire Joashi.
12 Joashi wafwitswa ndani ya Nyumba ya Mlungu kpwa muda wa miaka
sita, wakati Athalia ariphokala anatawala yo tsi.

23

Joashi anahendwa mfalume wa Juda
(2 Afalume 11:4–21)

1 Uriphofika mwaka wa sabaa Jehoyada wadzipha moyo, achiahala akulu
a vikosi vya anajeshi gana-gana, Azaria mwana wa Jerohamu, Isimaili
mwana wa Jehohanani, Azaria mwana wa Obedi, Maaseya mwana wa
Adaya na Elishafati mwana wa Zikiri, achiika chilagane nao.
2 Hinya atu atsano azunguluka tsi ya Juda achikusanya Alawi kula midzi
yosi ya Juda na akulu a mbari za Iziraeli, achedza nao Jerusalemu.
3 Na hinyo mkpwutano uchihenda chilagane na Joashi, mwana wa
mfalume ndani ya Nyumba ya kuvoya Mlungu. Naye Jehoyada achi-
aambira, "Lolani mwana wa mfalume hiyu! Mricheni atawale dza
arivyogomba Mwenyezi Mlungu kuhusiana na nyumba ya Daudi.
4 Mnalondwa muhende hivi; mwimwi alavyadzi-sadaka na Alawi,
munaphoinjira zuma Siku ya Kuoya, dziganyeni madiba mahahu. Diba
mwenga naririnde pho ryangoni,
5 diba ranjina rindarinda nyumba ya mfalume na diba ranjina
rindarinda ryango riihwaro ryango ra msingi na hinyo anjina osi andakala
kpwenye muhala wa nyumba ya Mwenyezi Mlungu.
6 Msiruhusu mutu yeyesi kuinjira Nyumba ya Mwenyezi Mlungu
isiphokala alavyadzi-sadaka na Alawi ambao a kpwenye zuma. Hinyo
andainjira kpwa mana ni atakatifu, ela atu anjina ni asikize yo amuri ya
Mwenyezi Mlungu ya kusainjira mumo.

23:3 **23:3** 2 Samueli 7:12

7 Mwimwi Alawi mzungulukeni mfalume, chila mmwenga na silahaye
mkpwononi. Mutu yeyesi ndiyemenya himo nyumbani naolagbwe. Kalani
na mfalume, kokosi ndikophiya."
8 Alawi osi na atu osi a Juda ahenda dza arivyoamriwa ni mlavyadzi-
sadaka Jehoyada. Chila chilongozi wareha kundire, hara ariokala akamala
zuma na hara ariokala anainjira kugbwira zuma kahi ya Siku ya kuoya,
osi akalapho. Mana mlavyadzi-sadaka Jehoyada kayagaruhusu go madiba
gauke.
9 Na ye mlavyadzi-sadaka Jehoyada achiapha nyo akulu a anajeshi a
gana-gana mafumo na ngao kulu na ndide. Mafumo gaga na ngao zizi
kala ni za mfalume Daudi, nazo kala zi mo ndani ya nyumba ya Mlungu.
10 Naye achiapanga nyo atu, chila mmwenga na silahaye mkpwononi,
kuzunguluka ye mfalume, phephi na pho phatu pha kulavira sadaka na yo
nyumba ya Mlungu kula uphande wa mwakani hadi uphande wa vurini
wa yo nyumba ya Mlungu.
11 Ndipho mwana wa mfalume achituluzwa kondze, achimvwika tadzi
na achimupha nakala ya chilagane nao achimtangaza kukala mfalume.
Jehoyada na anae achimmwagira mafuha nao achipiga kululu achiamba,
"Mfalume, kala na maisha mare!"
12 Athalia ariphosikira kululu za atu anazola kuno anatogola mfalume,
waphiya hadi ko nyumba ya Mwenyezi Mlungu.
13 Aripholola, waona mfalume aimire phephi na nguzo, dza irivyokala
kawaida, nao akulu a jeshi na apigi a magunda kala aimire phephi
na mfalume, na enyezi osi a yo tsi kala anapiga njerejere na kupiga
magunda, na aimbadzi achilongoza sharee kpwa kupiga vifwaya vyao
vya mawira. Phahi, Athalia wakpwanyula nguwoze na achipiga kululu
achiamba, "Mapinduzi! Mapinduzi!"
14 Ndipho mlavyadzi-sadaka Jehoyada achiatuluza kondze nyo akulu ma-
jeshi a gana-gana, ariokala anaimirira go majeshi achiambira, "Mtuluzeni
kondze kahi-kahi ya asikari na mutu yeyesi ndiyemlunga muolageni na
upanga." Kpwa kukala mlavyadzi-sadaka kala akaamba, "Msimuolage
ndani ya Nyumba ya Mwenyezi Mlungu."
15 Phahi amgbwira achiphiya naye hadi ryango ambaro kala richihu-
mirwa kuinjizira farasi nyumba ya mfalume, achimuolagira phapho.

Jehoyada anahenda marekebisho
(2 Afalume 11:17–20)

16 Naye Jehoyada wahenda chilagane kahi ya iye mwenye, atu osi na ye
mfalume kukala andakala atu a Mwenyezi Mlungu.
17 Chisha atu osi aphiya kpwenye nyumba ya Baali achendaibomola,
avundza phatu pha kulavira sadaka phamwenga na vizukavye, hata
achimuolaga Matani, mlavyadzi-sadaka wa Baali mbere za phatu pha
kulavira sadaka.
18 Jehoyada walagiza phakale na uimirizi wa nyumba ya Mwenyezi
Mlungu tsini ya ulongozi wa alavyadzi-sadaka ambao kala ni Alawi dza
irivyopangbwa ni Daudi. Atu areha sadaka za kuochwa himo ndani ya
nyumba ya Mwenyezi Mlungu dza irivyoandikpwa kpwenye shariya ya
Musa, kuno akahererwa na kuimba sawa-sawa na vira Daudi arivyolagiza.
19 Jehoyada waika arindzi maryangoni mwa nyumba ya Mwenyezi
Mlungu ili mutu yeyesi ariye najisi chivyovyosi asimenye.
20 Chisha akulu a vikosi vya anajeshi gana-gana, akulu, vilongozi a
majimbo na atu osi a yo tsi achitserera na ye mfalume kula kpwenye

nyumba ya Mwenyezi Mlungu. Aho achitsupira ryango riihwaro ryango
ra dzulu hadi achiinjira nyumbani kpwa mfalume. Nao achimsagika ye
mfalume dzulu ya chihi cha endzi cha chifalume.
21 Kpwa hivyo, atu osi ahamirwa na mudzi wosi uchihurira, bada ya
Athalia kuolagbwa na upanga.

24

Joashi mfalume wa Juda
(2 Afalume 12:1–16)

1 Joashi kala ana miaka sabaa ariphoandza kutawala. Naye watawala
miaka mirongo mine ko Jerusalemu. Nine kala aihwa Sibia kula Beeri-
Sheba.
2 Joashi wahenda garigo sawa mbere za Mwenyezi Mlungu siku zosi
mlavyadzi-sadaka Jehoyada ariphokala moyo.
3 Jehoyada wamloza Joashi achetu airi nao amvyarira ana alume na
achetu.
4 Bada ya hipho Joashi waamua kurekebisha nyumba ya Mwenyezi
Mlungu.
5 Hipho wakusanya alavyadzi-sadaka na Alawi, achiaambira, “Phiyani
midzi yosi ya Juda, mkatsole-tsole kula kpwa atu osi a Iziraeli pesa
zinazohitajika kuriphwa chila mwaka ili zihumirwe kurekebisha yo
nyumba ya Mlungu wenu. Hendani chadi muhende dzambo hiro upesi.”
Ela alavyadzi-sadaka nyo taayakala na wangbwi kuhenda hivyo.
6 Ndipho mfalume achimuiha hiye mkpwulu wao Jehoyada, achimuuza,
“Mbona nyo Alawi kuyaalagiza kpwendatoza iyo kodi kula atu a Juda na
Jerusalemu, iriyoambwa ni Musa mtumishi wa Mwenyezi Mlungu, irehwe
kula kpwa kusanyiko ra Iziraeli kpwa ajili ya Hema ra Chilagane?”
7 Kpwa kukala ana a Athalia, yuya mchetu mui, kala akedza vundza
nyumba ya Mlungu wenu, achihala miyo mitakatifu ya nyumba ya
Mwenyezi Mlungu, achiihumira kuabudira Baali.
8 Phahi mfalume walagiza nao achitengeza sanduku, richiikpwa mbere
za ryango ra nyumba ya Mwenyezi Mlungu.
9 Chisha mbiru yapigbwa himo Juda na Jerusalemu mosi kukala
atu amrehere Mwenyezi Mlungu hira kodi iriyoikirwa Iziraeli ni Musa
mtumishi wa Mlungu ko jangbwani.
10 Dzambo hiro raahamira vilongozi osi na atu osi na achireha kodi zao
achizitiya himo sandukuni hadi richiodzala.
11 Chila mara Alawi ariphoreha hiro sanduku mbere za aimirizi a
mfalume nao achiona kukala rikaodzala pesa, muandishi wa mfalume na
ofisaa wa mlavyadzi-sadaka mkpwulu nkutuluza hizo pesa chisha Alawi
akariuyiza phatuphe. Hivyo ndivyo arivyohenda chila siku nao akusanya
pesa nyinji.
12 Hiye mfalume na Jehoyada alavya pesa hizo kpwa aimirizi a udzengi
wa nyumba ya Mwenyezi Mlungu. Nao achiandika kazi mafundi a mawe
na mafundi a mbao kpwedzairekebisha Nyumba ya kuvoya Mlungu. Piya
mafundi a kufula chuma na shaba nao aandikpwa kazi kpwedzatengeza
Nyumba ya kuvoya Mlungu.
13 Hinyo mafundi ahenda kazi zao na achimala. Iyo Nyumba ya
kuvoya Mlungu airekebisha achiiyuyiza kama irivyokala hipho mwandzo
na achiyiimarisha.

24:6 24:6 Kutsama 30:11–16

14 Udzengadzi uriphosira, pesa zirizosala zauyizwa kpwa mfalume na
Jehoyada. Chisha pesa hizo zahumirwa kugula vitu vya kutengezera miyo
ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu, yani, miyo ya kuhumirwa kpwenye
ibada na miyo ya sadaka za kuochwa, phamwenga na vyetezo na miyo
ya zahabu na feza.
15 Jehoyada watsakala sana, na ariphofwa kala ana miaka gana na
mirongo mihahu.
16 Iye wazikpwa vikurani kpwa afalume kpwenye Mudzi wa Daudi, kpwa
mana kala akahenda manono Iziraeli, kpwa Mlungu na Nyumba ya kuvoya
Mlungu.

Joashi anamricha Mwenyezi Mlungu

17 Bada ya kufwa mlavyadzi-sadaka Jehoyada, vilongozi a Juda aphiya
kpwa mfalume, achendazama hadi vilangu vichiguta photsi. Naye
mfalume achiphundza garigoaphirika.
18 Atu a Juda aricha nyumba ya Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa ise zao
na achihumikira nguzo za Ashera na vizuka. Mlungu achiatsukirirwa sana
atu a Juda na atu a Jerusalemu kpwa sababu ya hizo dambi zao.
19 Mwenyezi Mlungu wahuma manabii kpwendaaonya ili amuuyire, ela
atu taayaphundza.
20 Chisha Roho wa Mlungu achimuinjira Zakariya, mwana wa mlavyadzi-
sadaka Jehoyada naye achiima mbere za atu, phatu phounuka chidide,
achiaambira, “Mlungu anaamba hivi, ‘Kpwa utu wani munavundza
shariya za Mwenyezi Mlungu? Tamundaongokerwa bii. Kpwa kukala
mkamrema Mwenyezi Mlungu naye akakuremani.’ ”
21 Phahi hinyo atu ampangira njama na kpwa amuri ya mfalume
achimpiga mawe hadi achimuolaga muhalani pha nyumba ya Mwenyezi
Mlungu.
22 Hivyo phahi ndivyo mfalume Joashi arivyoyala unono ambao Jehoy-
ada ise wa Zakariya wamuhendera, hadi achimuolagira mwanawe. Naye
Zakariya ariphokala anafwa waamba, “Mwenyezi Mlungu gaone higa na
uniriphizire chisasi!”

Joashi anaolagbwa

23 Phahi iriphofika mwisho wa mwaka, Jeshi ra Shamu ramvamia Joashi.
Ravamia Juda na Jerusalemu richiolaga chila chilongozi ariyekala kahi za
atu, richihala nyara zao richiziphirikira mfalume wa Damasikasi.
24 Dzagbwe jeshi ra Shamu kala rina atu achache Mwenyezi Mlungu
warihenda rishinde jeshi kulu ra Joashi kpwa mana kala akamricha
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akare ao. Hivyo ahumirwa ni Mlungu
kumtiya adabu Joashi.
25 Jeshi ra Shamu ririphouka, ramricha Joashi majuruhu. Kpwa sababu
ya kumwaga milatso ya mwana wa mlavyadzi-sadaka Jehoyada, atumishi a
Joashi apanga njama, achimuolaga phokala a chitandani kadziweza. Hivyo
wafwa achizikpwa hiko Mudzi wa Daudi ela kayazikpwa vikurani pha
afalume.
26 Hara ariompangira njama ni Zabadi mwana wa Shimeathi mchetu wa
Chiamoni na Jehozabadi mwana wa Shimurithi mchetu wa Chimoabu.
27 Mambo gosi ga ana a Joashi na mambo mai arigotabiriwa ni manabii
na kudzengbwa luphya kpwa Nyumba ya kuvoya Mlungu, higo gosi

24:20 24:20 Mathayo 23:35; Luka 11:51

gaandikpwa kpwenye chitabu cha mahendo ga Afalume a Iziraeli. Naye mwanawe Amaziya watawala badalaye.

25

Amaziya mfalume wa Juda
(2 Afalume 14:1–6)

1 Amaziya kala ana miaka mirongo miiri na mitsano ariphoandza kutawala, naye watawala kula Jerusalemu kpwa muda wa miaka mirongo miiri na tisiya. Nine waihwa Jehoadani, kula Jerusalemu.
2 Naye wahenda garigo sawa mbere za Mwenyezi Mlungu, ela siyo kpwa moyowe wosi.
3 Amaziya ariphodziimarisha kpwenye ufalume, waaolaga atumishie ariomuolaga mfalume, ambaye kala ni ise.
4 Ela kayaaolaga ana a aolagadzi kulengana na vira irivyoandikpwa kpwenye chitabu cha Shariya ya Musa, Mwenyezi Mlungu walagiza achiamba, “Avyazi kandaolagbwa kpwa sababu ya dambi ya ana ao, wala ana kandaolagbwa kpwa sababu ya dambi za avyazi ao, ela chila mutu andaolagbwa kpwa dambize mwenye.”

Aedomu anashindwa
(2 Afalume 14:7)

5 Chisha Amaziya achikusanya atu a Juda achiapanga sawa-sawa na mbari zao, tsini ya akulu a vikosi vya anajeshi elufu-elufu na akulu a vikosi vya anajeshi gana-gana, kula Juda na Benjamini. Atu ariotsambulwa ni kuandzira miaka mirongo miiri na zaidi, achiphahikana masujaa elufu magana mahahu, okala a tayari kpwa viha na anaweza kuhumira fumo na ngao.
6 Amaziya piya wakodisha anajeshi elufu gana mwenga kula Iziraeli kpwa kilo elufu tahu na magana mane ga feza.
7 Ela nabii mmwenga wa Mlungu wamlunga achimuamba, “Ee mfalume, usiriche hiri jeshi ra Iziraeli riphiye na uwe, kpwa mana Mwenyezi Mlungu kaphamwenga na Iziraeli yani hinyo ana osi a Efuraimu.
8 Ela uchiona kpwa njira iyo undakala na mkpwotse wa viha, Mlungu andakubwaga mbere za mvihao, mana Mlungu ana nguvu za kukuterya au kukubwaga.”
9 Amaziya achimuambira hiye mutu wa Mlungu, “Hundahenda viphi swino na zira kilo elufu tahu na magana mane ga feza nchizoaripha jeshi ra Iziraeli?” Hiye mutu wa Mlungu achijibu, “Mwenyezi Mlungu anaweza kukupha zaidi ya hizo.”
10 Ndipho Amaziya achiamuru jeshi rola Efuraimu riuye kpwao nao auya kpwao kuno akaatsukirirwa sana atu a Juda.
11 Hipho Amaziya wadzipha moyo achilongoza jeshire hadi hiko Dete ra Munyu ambako aolaga atu elufu kumi kula Seiri.
12 Na atu elufu kumi anjina ohalwa ni jeshi ra Juda achere moyo, achiphirikpwa hadi gambani na achendasukumwa achivoromoka kula hiko hadi osi achivundzika vipande-vipande.
13 Ela rira jeshi ra Iziraeli ambaro Amaziya wakahala kuphiya naro vihani, achiriuyiza kpwao, rakpwenda vamia midzi ya Juda, hangu Samariya hadi Bethi-Horoni. Kula kpwa iyo midzi, atu elufu tahu aolagbwa na zewe nyinji zichihalwa.

25:4 **25:4** Kumbukumbu 24:16

Amaziya anaabudu vizuka

14 Amaziya ariphomala kuturya jeshi ra Edomu, wauya Jerusalemu.
Phokala anauya wareha milungu ya atu a Seiri achiihenda milunguye.
Chisha waviabudu na achivilavira sadaka.
15 Dzambo hiro ramtsukiza sana Mwenyezi Mlungu na achimuhuma
nabii kumuuza Amaziya, "Kpwa utu wani unaabudu milungu hino mijeni
ambayo taiyaweza kuativya atue kula mwako mkpwononi?"
16 Wakati hiye nabii acheregomba, mfalume Amaziya wamkata kauli
achimuamba, "Uwe siwe mmwengawapho wa ashauri angu! Nya-
mala sedze nkakuolaga." Hipho yuya nabii wanyamala, ela achiamba,
"Namanya kukala Mlungu akakusudiya kukutiya adabu, kpwa mana,
kpwandza ukakosera na kutaki kuphundza ushauri wangu."

Iziraeli inashinda Juda
(2 Afalume 14:8–14)

17 Chisha mfalume Amaziya wa Juda wahenda mashauri na ashaurie,
achihuma ujumbe kpwa Jehoashi mwana wa Jehoahazi, mwana wa Jehu,
mfalume wa Iziraeli, achimuamba, "Ndzo hupigane."
18 Ela Jehoashi mfalume wa Iziraeli wamuhumira Amaziya mfalume
wa Juda ujumbe uambao, "Siku mwenga chidzihi chiihwacho mubaruti
chiricho Lebanoni chahumira muhi wa muerezi urio Lebanoni ujumbe
kuamba, 'Mlóze mwanao mchetu, mwanangu.' Ela nyama wa tsakani wa
ko Lebanoni watsupa na phapho na achiuvyoga-vyoga nyo mubaruti.
19 Sambi uwe ukaiturya Edomu, vino unadzikarya. Phahi, tosheka na
nyo ushindio na usale kpwako kaya, Kpwa utu wani kudzitakira tabu za
kukuhenda ugbwe, uwe phamwenga na atuo a Juda?"
20 Ela Amaziya kayasikira mana Mlungu kala akamuhenda chisoto ili
amutiye mikononi mwa maaduige, kpwa kukala kala akaabudu milungu
ya Edomu.
21 Phahi Joashi mfalume wa Iziraeli waambuka, na iye na Amaziya
mfalume wa Juda, achikutana uso kpwa uso, kpwenye viha ko Bethi-
Shemeshi, ambayo kala i Juda.
22 Atu a Juda aturywa ni atu a Iziraeli hadi chila mmwenga achichim-
birira kpwakpwe kaya.
23 Na Jehoashi mfalume wa Iziraeli achimgbwira Amaziya mfalume
wa Juda, hiko Bethi-Shemeshi, achimuhala hadi Jerusalemu. Jehoashi
wabomola ukuta wa Jerusalemu kula ryango riihwaro Ryango ra Efuraimu
hadi ryango riihwaro Ryango ra Pembeni seemu ya ure wa kama mita
magana mairi.
24 Wahala zahabu yosi na feza yosi na miyo yosi yophahikana ndani
ya Nyumba ya Mlungu ambapho ana a Obedi-Edomu kala ndio aimirizi.
Piya achihala hazina yokala kpwenye nyumba ya mfalume na atsamiza
atu kpwa lazima achiuya nao Samariya.

Amaziya anaolagbwa
(2 Afalume 14:15–20)

25 Naye Amaziya mwana wa Joashi mfalume wa Juda, waishi miaka kumi
na mitsano bada ya chifo cha Jehoashi mfalume wa Iziraeli yekala mwana
wa Jehoahazi.
26 Mahendo ganjina ga Amaziya, kula mwandzo hadi mwisho,
gaandikpwa kpwenye chitabu cha afalume a Juda na Iziraeli.
27 Phahi kula siku ambapho Amaziya waricha kumlunga Mwenyezi
Mlungu, atu anjina ampangira njama hiko Jerusalemu. Ela Amaziya

wachimbirira mudzi wa Lakishi, ela avihae achimuhumira atu ko Lakishi,
nao achendamuolagira kuko.
28 Lufure rauyizwa Jerusalemu kuno rikatsukulwa dzulu ya farasi na
achizikpwa na akaree ko Mudzi wa Daudi.

26

Uziya mfalume wa Juda
(2 Afalume 14:21,22; 15:1–7)

1 Bada ya kufwa mfalume Amaziya, atu a Juda amuhala Uziya
achimuhenda mfalume badala ya ise Amaziya, dzagbwe kala ana miaka
kumi na sita tu.
2 Bada ya chifo cha ise, Uziya wahala mudzi wa Elothi achiwuyiza tsini
ya utawala wa Juda na achiudzenga luphya.
3 Uziya kala ana miaka kumi na sita ariphoandza kutawala na achitawala
miaka mirongo mitsano na miiri ko Jerusalemu. Nine kala aihwa Jekoliya,
kula Jerusalemu.
4 Naye wahenda garigo sawa mbere za Mwenyezi Mlungu dza vira ise
Amaziya arivyohenda.
5 Zakariya kala ndiye mshauri wa Uziya naye wamfundza kumlunga
Mlungu. Kpwa hivyo, muda wosi Zakariya ariphokala moyo, Uziya
wakala muaminifu kpwa Mwenyezi Mlungu, naye Mlungu achimuhenda
aongokerwe.
6 Wakati Uziya ariphokala ni mfalume waandza viha na Afilisti. Wakp-
wendabomola ukuta wa Gathi, wa Jabune na ukuta wa Ashidodi, chisha
achidzenga midzi kuzunguluka Ashidodi na katika seemu zanjina za Filisti.
7 Mlungu wamterya kuashinda Afilisti na Aarabu arioishi Guri-Baali, na
piya Ameuni.
8 Hata hinyo Aamoni amupha kodi Uziya. Naye wakala na nguvu hadi
atu a kure dza hiko Misiri achisikira ngumaze.
9 Chisha Uziya wadzenga minara mo Jerusalemu, hipho phenye Ryango
ra Pembeni na phenye Ryango ra Dete na phara phatu ambapho hinyo
ukuta unabetera ndani chisha achiidzengera madzikuta.
10 Piya wadzenga minara ya kudzirindira hiko weruni. Kala ana ndulu ya
ng’ombe hiko myangoni na hiko tsi ya kugbwa kanda-kanda ya myango ya
Juda hata achitsimba mitsara minji ili kuikira madzi ga mvula. Wamendza
sana ukurima, ndipho achiandika akurima hiko tsi za kugbwa na minda
yanjina yokala na rutuba ili aitundze iyo minda na kumanyirira mizabibu.
11 Jeshi ra Uziya piya kala ritayari kpwa viha wakati wowosi. Jeshi hiro
raganywa vikosi-vikosi na isabu yao kala inamanywa ni Jeieli na myawe
Maaseya nao mkpwulu wao kala ni Hanania, mmwengawapho wa akulu
a jeshi a mfalume Uziya.
12 Vikosi hivyo vyalongozwa ni akulu a mbari, ambao kpwa jumula ni
masujaa elufu mbiri na magana sita.
13 Masujaa hinyo alongoza idadi ya anajeshi elufu magana mahahu
na sabaa na magana matsano ambao apigana viha kufwa na kupona
kumrinda mfalume asigutwe ni avihae.
14 Uziya waripha jeshire rosi ngao, mafumo, kofiya za chuma, visibao
vya chuma, maha na mawe ga kutsuphira tero.
15 Hiko Jerusalemu waunda mihambo yo buniwa ni mafundige, ambayo
yaweza kutsupha mivi na mawe makulu ga tero. Mihambo iyo Uziya
wayiika hiko Jerusalemu kpwenye minaraye ya urindzi na vipembeni mwa

hinyo ukuta wa mudzi. Mlungu wamterya Uziya sana hata achikala na
nguvu na dzinare richigota nguma kosi.

Uziya anadzikarya

16 Uziya ariphokala na nguvu, wadziunula mwakpwe moyoni na
mwishirowe dzambo riro richimuhenda aangamize nguma na uwezowe.
Kayakala muaminifu kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlunguwe, na achiinjira
nyumba ya Mwenyezi Mlungu ili akafukize uvumba pho dzulu ya phatu
pha kufukizira uvumba.
17 Azaria mlavyadzi-sadaka mkpwulu, phamwenga na alavyadzi-sadaka
ayae mirongo minane a Mwenyezi Mlungu, ambao kala ni masujaa
achimlunga nyuma.
18 Nao amzuwiya ye mfalume achimuamba, "Kuna haki ya kumfukizira
Mwenyezi Mlungu uvumba uwe Uziya. Iyo ni kazi ya alavyadzi-sadaka,
chivyazi cha Aruni ambao atengbwa ili afukize uvumba. Tuluka hipho
phatu phatakatifu kpwa mana ukakosera na Mlungu kandakukubali."
19 Wakati hinyo, Uziya kala aimire phephi na phatu pha kufukizira
uvumba. Mwakpwe mkpwononi kala ana chetezo cha kufukizira. Phahi
hinyo alavyadzi-sadaka ariphomdemurira, waareyera naye achigbwirwa
ni mahana ga chilanguni phapho hipho mbere zao ndani ya Nyumba ya
Mwenyezi Mlungu.
20 Azaria na nyo alavyadzi-sadaka osi amlolato, nao achiona kukala
ana mahana ga chilanguni. Phahi amtuluza upesi-upesi, hata ye mwenye
achihenda wangbwi kutuluka, kpwa mana kala akapigbwa ni Mwenyezi
Mlungu.
21 Naye mfalume Uziya wakala na mahana hadi kufwakpwe. Kpwa ajili
ya go mahana wasagala nyumba ya macheye, mana watengbwa asimenye
nyumba ya Mwenyezi Mlungu. Kpwa hivyo mwanawe Jothamu achikala
muimirizi wa yo nyumba ya chifalume, na achitawala atu a yo tsi.
22 Phahi mambo gosi ga Uziya chigosala, hangu mwandzo hadi mwisho,
gaandikpwa ni nabii Isaya, mwana wa Amozi.
23 Uziya wafwa na achizikpwa phephi na akaree kpwenye vikura vya
afalume kpwa sababu atu kala anaamba, "Yuyu ana mahana." Naye
mwanawe Jothamu achitawala badalaye.

27

Jothamu mfalume wa Juda
(2 Afalume 15:32–38)

1 Jothamu kala ana miaka mirongo miiri na mitsano ariphokala mfalume
wa Juda naye watawala kpwa miaka kumi na sita ko Jerusalemu. Nine kala
anaihwa Jerusha, mwana mchetu wa Sadoki.
2 Jothamu wahenda garigo sawa mbere za Mwenyezi Mlungu, dza vira
ise Uziya arivyohenda, isiphokala ye kaphihire kpwendafukiza uvumba
ndani ya Nyumba ya kuvoya Mlungu dza ise arivyohenda. Ela atu a Juda
aenderera kuhenda mai.
3 Hiye ndiye ariyedzenga hiro ryango riihwaro Ryango ra Dzulu ra
iyo nyumba ya Mwenyezi Mlungu na achihenda kazi kulu zaidi katika
kudzenga ukuta hiko mwango wa Ofeli.
4 Chisha wadzenga midzi hiko tsi ya myango ya Juda na achidzenga
ngome na minara hiko matsakani.

26:18 26:18 Kutsama 30:7–8; Isabu 3:10 **26:23 26:23** Isaya 6:1

5 Piya wapigana na mfalume wa Aamoni na achiaturya. Kpwa miaka
mihahu iriyolungira hinyo atu a hiko Amoni alazimishwa amuphe kilo
elufu tahu na magana mane za feza na mapipa elufu mrongo mmwenga
ga mtsere na mapipa mrongo mmwenga ga shayiri.
6 Jothamu waenderera kumtii Mwenyezi Mlungu naye achikala mfalume
mwenye nguvu.
7 Mambo ganjina gosi ga Jothamu, phamwenga na vihavye vyosi na
njiraze, zaandikpwa kpwenye chitabu cha mahendo ga afalume a Iziraeli
na Juda.
8 Jothamu kala ana miaka mirongo miiri na mitsano ariphokala mfalume
wa Juda naye watawala kpwa miaka kumi na sita ko Jerusalemu.
9 Jothamu wafwa na wazikpwa ko mudzi wa Daudi na mwanawe Ahazi
achitawala badalaye.

28

Ahazi mfalume wa Juda
(2 Afalume 16:4)

1 Ahazi kala ana miaka mirongo miiri ariphoandza kutawala, naye
watawala miaka kumi na sita ko Jerusalemu. Kayahenda garigo sawa
mbere za Mwenyezi Mlungu, dza arivyohenda mkarewe Daudi.
2 Walunga mifano ya afalume a Iziraeli na achitengeza vizuka vya chuma
cha kuyayuswa vya mabaali.
3 Chisha wafukiza uvumba kpwenye dete ra mwana wa Hinomu na
achiocha anae a chilume dza sadaka ya kuochwa, sawa na mahendo ga
kutsukiza ga mataifa ganjina ambago Mwenyezi Mlungu wagazola mbere
za atu a Iziraeli.
4 Ahazi walavya sadaka, na kufukiza uvumba mo mwatu mwa dzulu
mwa kulavira sadaka, na tsini ya chila muhi mkpwulu.

Shamu na Iziraeli zinavamia Juda
(2 Afalume 16:5–6)

5 Ndipho Mwenyezi Mlungu achimtiya mfalume Ahazi mkpwononi mwa
mfalume wa Shamu ambaye wamturya na achihala mateka atue anji sana
achiaphirika Damasikasi. Piya watiywa mkpwononi mwa mfalume wa
Iziraeli na achipigbwa vibaya, atue anji achiolagbwa.
6 Mana Peka mwana wa Remaliya, kpwa siku mwenga tu, waolaga atu
masujaa elufu gana mwenga na mirongo miiri a jeshi ra Juda. Ahendwa
hivyo kpwa kukala aricha kulunga Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akare
ao.
7 Chisha Zikiri, mutu hodari kula Efuraimu achiolaga Maaseya mwana
wa mfalume, na Azirikamu ambaye kala ni mkpwulu wa arindzi a nyumba
ya mfalume, na Elikana ambaye kala ni wa phiri chimamlaka kula
mfalume.
8 Hinyo atu a Iziraeli achihala ndugu zao mateka, achetu, ana alume
na ana achetu, atu elufu magana mairi. Piya ahala zewe nyinji kula hiko
achiphiya nazo kpwao Samariya.

Nabii Odedi anaamula Iziraeli

9 Ela Odedi nabii wa Mwenyezi Mlungu kala asagala hiko. Iye watuluka
ili akutane na hiro jeshi ririrokpwedza Samariya, achiriambira, “Hebu
lolani! Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akare enu kala akatsukizwa ni atu

28:5 28:5 2 Afalume 16:5; Isaya 7:1

a Juda ndio mana achiatiya mwenu mikononi, ela mwino mkaaolaga kpwa
ukatili hadi Mlungu akasononeka.
10 Na vino mnalonda kuatawala atu a Juda na Jerusalemu, alume kpwa
achetu akale atumwa enu. Vino hino siyo dambi mbere za Mwenyezi
Mlungu?
11 Haya phahi niphundzani. Uyizani hinya atu muchioahala mateka,
kpwa mana ni ndugu zenu. Musiphohenda hivyo, mundamtsukiza
Mwenyezi Mlungu akutiyeni adabu."
12 Phapho hipho, vilongozi a ne kula mbari ya Efuraimu ambao kala
ni Azaria mwana wa Jehohanani, Berekiya mwana wa Meshilemothi,
Jehizikiya mwana wa Shalumu na Amasa mwana wa Hadilai, aunuka na
achimuunga mkpwono Odedi kukala majeshi ga Iziraeli gakakosera.
13 Nao achiamba, "Hinyo mchioahala mateka msiarehe hipha kpwa
mana mundakala munauenjerezera hatiya mbere za Mwenyezi Mlungu na
kuenjereza zo dambi zehu na makosa gehu. Go makosa gehu ni makulu
kare na tsukizize kali zi chinyume cha Iziraeli."
14 Ndipho hinyo anajeshi achiarichira mateka phamwenga na zewe zosi
zirizohalwa kula Juda mbere za vilongozi na mkpwutano wosi.
15 Na hinyo vilongozi a ne achihala seemu ya nguwo zirizohalwa zewe
achiavwika hara ambao kala achitsaha kahi za hinyo mateka. Achiapha
virahu, chakurya, vinwadzi na achiapaka mafuha ariokala na vironda.
Hara ariokala akaphunguka mkpwotse achitsukulwa dzulu ya punda
achiuyizwa kpwa ndugu zao hiko Jeriko. Ndipho hinyo vilongozi achiuya
Samariya.

Ahazi analonda kuterywa ni Shamu
(2 Afalume 16:7–9)

16 Siku zizo, mfalume Ahazi wa Juda wahuma ajumbe kpwa mfalume wa
Ashuru ili edze amterye,
17 Kpwa mana hinyo atu a Edomu kala akavamia Juda tsona na achihala
atu mateka.
18 Afilisti nao ainjira midzi ya tsi ya kugbwa kanda-kanda ya myango
ya Juda, na iriyo jangbwa ririro uphande wa mwakani mwa myango ya
Juda, achihala na Bethi-Shemeshi, Aijaloni, Gederothi, Soko phamwenga
na malaloge, Timuna phamwenga na malaloge, Gimuzo phamwenga na
malaloge, nao achitsamira himo.
19 Kpwa mana Mwenyezi Mlungu kala akaatiya adabu atu a Juda kpwa
sababu ya mfalume Ahazi wa Iziraeli waahenda ahende dambi, naye
achikosa kukala muaminifu kpwa Mwenyezi Mlungu.
20 Hipho mfalume Tiligathi-Pilineseri wa Ashuru ariphotsoloka
kayamterya mfalume Ahazi bii, ela wamgandamiza hadi mikono
ichirejera.
21 Ahazi wahala vitu vya samani kula nyumba ya Mwenyezi Mlungu,
nyumba ya mfalume, nyumba za akulue, achivilavya dza zawadi kpwa
mfalume wa Ashuru, ela taviyamterya.

Chifo cha Ahazi

22 Hata wakati ariphokala mashakani, mfalume Ahazi waenderera
kusakala muaminifu kpwa Mwenyezi Mlungu.
23 Iyo milungu ya Damasikasi iriyom'bwaga ye wailavira sadaka achi-
amba, "Kpwa kukala milungu ya afalume a Shamu ikaaterya kuniturya,
nami nailavira sadaka ili initerye." Ela gago ndigo garigomrehera
maangamizi iye phamwenga na Iziraeli yosi.

24 Naye Ahazi wakusanya miyo yosi ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu,
achiivundza-vundza. Miryango ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu achi-
ifunga ili kusiinjire mutu na achitengeza mwatu mwa kulavira sadaka
vizuka kpwenye chila pembe ya Jerusalemu.
25 Waika mwatu mwa dzulu mwa ibada kpwa ajili ya milungu yanjina
kpwenye chila mudzi hiko Juda achiilavira sadaka. Na kpwa kuhenda
hivyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akaree wamtsukirirwa.
26 Phahi mambo ganjina ga utawala wa Ahazi, hangu mwandzo hadi
mwisho gaandikpwa kpwenye chitabu cha mahendo ga afalume a Juda na
a Iziraeli.
27 Ahazi wafwa, na atu achimzika kpwenye nyo mudzi, yani Jerusalemu,
mana taamuzikire kpwenye vikura vya afalume a Iziraeli. Mwanawe
Hezekiya achikala mfalume badalaye.

29

Hezekiya mfalume wa Juda
(2 Afalume 18:1–3)

1 Hezekiya kala ana miaka mirongo miiri na mitsano, naye watawala
kpwa muda wa miaka mirongo miiri na tisiya ko Jerusalemu. Nine kala ni
Abija mwana mchetu wa Zakariya.
2 Hezekiya wahenda garigo sawa mbere za Mwenyezi Mlungu, dza vyo
arivyohenda mkarewe Daudi.

Nyumba ya kuvoya Mlungu
inatakaswa

3 Mwaka wa kpwandza na mweziwe wa kpwandza wa utawalawe,
Hezekiya wavugula na achiirekebisha miryango ya nyumba ya Mwenyezi
Mlungu.
4 Waiha alavyadzi-sadaka na atu a mbari ya Lawi, achiakusanya
kpwenye muhala wa Nyumba ya kuvoya Mlungu uphande wa mlairo wa
dzuwa.
5 Chisha waambira, “Niphundzani mwino Alawi, phasambi dzitakaseni
nafsi zenu, tsona mtakase nyumba ya Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akare
enu. Chila chiricho najisi chituluzeni kula phatu phatakatifu.
6 Kpwa mana akare ehu akosa kukala aaminifu na achihenda mai mbere
za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu. Amricha na achilozera kogo hema
ra Mwenyezi Mlungu.
7 Piya afunga miryango ya baraza na taa achiziricha zichizima. Uvumba
tauyafukizwa wala sadaka za kuochwa taziyalaviwa hipho phatu phatakat-
ifu pha Mlungu wa Iziraeli.
8 Ndiyo mana Mwenyezi Mlungu waareyera sana atu a Juda na
Jerusalemu. Waalavya akale atu a kuogofyerwa ni atu anjina, atu a
kuduwala na a kuzemererwa dza vira muonavyo na matso genu.
9 Higo ndigo garigohendesa baba zehu aolagbwe vihani na ana ehu
achetu, a chilume na achetu ehu atekpwe na kutsamizwa kpwa lazima.
10 Ela mino nkakusudiya kuhenda chilagane na Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wa Iziraeli, ili tsukizize siru zihuukire.
11 Phahi anangu, hivi sambi msipuze, mana Mwenyezi Mlungu wakut-
sambulani mwimwi mkale atumishie, mumhumikire mbereze na kumfuk-
izira uvumba.”

28:27 28:27 Isaya 14:28

12 Hezekiya ariphomala kugomba, hinyo Alawi aunuka. Nao kala ni
Mahathi mwana wa Amasai na Joeli mwana wa Azaria kula nyumba ya
Akohathi, na kula nyumba ya Merari kala ni Kishi mwana wa Abudi na
myawe Azaria mwana wa Jehaleleli, na kula nyumba ya Gerishoni kala ni
Joa mwana wa Zima na myawe Edeni mwana wa Joa.
13 Kula nyumba ya Elizafani kala ni Shimuri na Jeueli, na kula nyumba
ya Asafu kala ni Zakariya na Matania.
14 Kula nyumba ya Hemani kala ni Jehieli na Shimei. Na kula nyumba
ya Jeduthuni kala ni Shemaya na Uzieli.
15 Atu hinya akusanya ndugu zao Alawi achidzitakasa. Chisha achi-
isafisha nyumba ya Mwenyezi Mlungu, kulengana na shariya ya Mlungu,
dza vyo mfalume Hezekiya arivyoalagiza.
16 Hinyo alavyadzi-sadaka ainjira seemu ya ndani ya nyumba ya
Mwenyezi Mlungu kpwendaitakasa. Atuluza chila chitu najisi ambacho
achiphaha himo achichiika muhalani. Na kula hipho Alawi aviphirika hadi
Dete ra Kidironi.
17 Hinyo alavyadzi-sadaka na Alawi aandza iyo kazi yao siku ya
kpwandza ya mwezi wa kpwandza. Kufikira siku ya nane kala akamala
kutakasa baraza ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu. Ndipho achitakasa yo
nyumba yenye, nayo yahala siku nane zanjina. Kpwa hivyo iyo kazi yosi
yahala siku kumi na sita.
18 Chisha hinyo Alawi achiphiya kpwa mfalume Hezekiya achen-
damuamba, “Nyumba yosi ya Mwenyezi Mlungu swino hukaitakasa, na
phatu pha kulavira sadaka za kuochwa na miyoye yosi, na meza ya mikahe
mitakatifu chiyolaviwa kpwa Mlungu phamwenga na miyoye yosi.
19 Hira miyo ambayo mfalume Ahazi waituluza ariphokala akamricha
Mlungu, swino hukaitengeza na kuitakasa na hukayiika mbere za phatu
pha kulavira sadaka pha Mwenyezi Mlungu.”

Ibada inaandza tsona ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu

20 Ligundzure mfalume Hezekiya walamuka chiti, achiakusanya akulu a
Jerusalemu, achiphiya nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu.
21 Atsukula ndzau sabaa na maturume sabaa na ana ng’ondzi sabaa na
ndenje sabaa, kukala sadaka ya kuusa dambi kpwa ajili ya mfalume na
nyo vilongozi, kpwa ajili ya phatu phatakatifu na kpwa ajili ya atu a Juda.
Mfalume waamuru hinyo alavyadzi-sadaka ambao kala ni a chivyazi cha
Aruni aalavye dzulu ya phatu pha kulavira sadaka pha Mwenyezi Mlungu.
22 Phahi hinyo ng’ombe atsindzwa nao alavyadzi-sadaka achiihala
milatso na achiitimvira-timvira phatu pha kulavira sadaka. Maturume nao
achitsindzwa na milatso achiitimvira-timvira phatu pha kulavira sadaka.
Mwisho atsindza ana ng’ondzi na milatso achiitimvira-timvira phatu pha
kulavira sadaka.
23 Chisha zira ndenje za sadaka ya kuusa dambi zichirehwa mbere za
mfalume na mbere za hiro borori ra atu nao achizibandikira mikono.
24 Ndipho alavyadzi-sadaka achizitsindza hizo ndenje na milatsoye
ichilaviwa kukala sadaka ya kuusira dambi Iziraeli yosi. Kpwa mana
mfalume kala akaamuru iyo sadaka ya kuochwa na iyo sadaka ya kuusa
dambi ilaviwe kpwa ajili ya Aiziraeli osi.
25 Chisha mfalume Hezekiya achiaika Alawi kpwenye Nyumba ya
kuvoya Mlungu. Nao achiwewa matoazi, vinanda, na ngephephe sawa-
sawa na arivyolagiza mfalume Daudi, Gadi, muonadzi wa mfalume, na

nabii Nathani. Hivyo ndivyo Mwenyezi Mlungu arivyolagiza kutsupira manabiige.
26 Hinyo Alawi aima tayari na miyo yotengezwa ni Daudi na hinyo
alavyadzi-sadaka nao aima na tarumbeta.
27 Ndipho Hezekiya achialagiza iyo sadaka ya kuochwa ilaviwe hipho
phatu pha kulavira sadaka. Nayo iriphoandza kuochwa wira wa Mwenyezi
Mlungu nao uchiandzwa kuimbwa phamwenga na tarumbeta na miyo
yanjina yotengezwa ni Daudi, mfalume wa Iziraeli.
28 Na hiro borori ra atu rosi richiabudu, avwinadzi achivwina, enye
tarumbeta achizipiga. Ichienderera hivyo hadi achimala kulavya sadaka
ya kuochwa.
29 Ariphomala kulavya iyo sadaka ya kuochwa, mfalume na atu osi
ariokala hipho azama hadi vilangu vyao vichiguta photsi achiabudu.
30 Tsona mfalume Hezekiya na akulu achiamuru Alawi avwine kum-
togola Mwenyezi Mlungu kpwa maneno ga Daudi na ga muonadzi
Asafu. Avwina kumtogola Mlungu na furaha na achizamisa vitswa vyao,
achiabudu.
31 Chisha Hezekiya achiamba, “Kpwa kukala ndipho mkadziika atakatifu
kpwa Mwenyezi Mlungu, sengerani phephi mrehe sadaka na mulavye
shukurani nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu.” Phahi hinyo atu areha
sadaka zao na achilavya shukurani zao. Hara ariokala na moyo wa
kulavya, areha nyama a kulaviwa sadaka za kuochwa.
32 Isabu ya sadaka zirizorehwa ni ndzau mirongo sabaa na maturume
gana mwenga na ana ng’ondzi magana mairi. Hizi zosi zarehwa kukala
sadaka za kuochwa kpwa Mwenyezi Mlungu.
33 Hinyo atu piya areha ndzau magana sita na mang’ondzi elufu tahu
zikale sadaka kpwa Mlungu ili aphahe kubarikiwa ni Mwenyezi Mlungu.
34 Ela taphayakala na alavyadzi-sadaka a kutosha a kuweza kutsuna
nyama osi hinyo a sadaka za kuochwa. Hipho Alawi ambao kala ni
adugu aho aaterya hadi kazi ichisira na hadi alavyadzi-sadaka anjina
ariphodzitakasa. Alawi kala ana chadi cha kudzitakasa kuriko alavyadzi-
sadaka.
35 Chisha phamwenga na unji wa hizo sadaka za kuochwa, kala phana
marunya ga sadaka za amani na sadaka za vinwadzi kpwa chila sadaka ya
kuochwa. Kpwa hivyo huduma kpwenye nyumba ya Mwenyezi Mlungu
yauyizwa luphya.
36 Naye Hezekiya na atu osi ahererwa sana kpwa ajili ya gara ambago
Mwenyezi Mlungu wahendera hinyo atu na kpwa kukala chila chitu
chahendwa mara mwenga.

30

Hezekiya anatayarisha Pasaka

1 Mfalume Hezekiya wahuma ajumbe Iziraeli kosi na Juda piya. Baruwa
zahumwa hiko Efuraimu na Manase kukala edze Jerusalemu kpwenye
Nyumba ya kuvoya Mlungu, ili asherekee Pasaka kpwa kumuishimu
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli.
2 Kpwa mana mfalume na vilongozie phamwenga na atu osi hiko
Jerusalemu ahenda mashauri na achikubaliana kukala asherekee Pasaka
chila mwezi wa phiri.

30:1 **30:1** Isabu 9:9–11

3 Taayaweza kuisherekeya wakatiwe wa sawa mana taphayakala na
alavyadzi-sadaka a kutosha ariodzitakasa, wala atu kala taadzangbweku-
sanyika hiko Jerusalemu.
4 Dzambo hiro ra kusherekeya Pasaka richionekana nono mbere za
mfalume na atu osi ariokala pho mkpwutanoni.
5 Phahi kuchipigbwa mbiru Iziraeli yosi kula Beeri-Sheba hadi Dani,
kukala atu edze asherekee Pasaka kpwa kumuishimu Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wa Iziraeli hiko Jerusalemu. Hinyo atu kala taadzangbwesh-
erekeya dza irivyolagizwa kpwenye shariya kpwa muda mure.
6 Ahumwa kula kpwa Hezekiya na akulue aphiya chila phatu hiko Iziraeli
na Juda, sawa-sawa na amuri ya mfalume yokala ikaandikpwa baruwani
ziambayo, “Mwi atu a Iziraeli, muuyireni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa
Burahimu, Isaka na Iziraeli naye aphahe kuauyira mwimwi muriosala na
muriotiya kula kpwa mikono ya mfalume wa Ashuru.
7 Wala msikale dza sowe zenu na ndugu zenu, ambao amuasi Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wa akare aho naye achiahenda akale atu a kuifiwa dza
vyo munavyoona enye.
8 Sambi msikale na likakado dza sowe zenu, ela dzilavyeni kpwa
Mwenyezi Mlungu. Ndzoni muinjire phatuphe phatakatifu ambapho
akaphatakasa hata kare na kare. Abuduni Mwenyezi Mlungu, Mlungu
wenu naye andakuuyirani.
9 Kpwa mana muchimuuyira Mwenyezi Mlungu, ndugu zenu na ana
enu andaonerwa mbazi ni hinyo arioahala mateka nao andaweza kuuya
tsi hino. Kpwa mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu ndiye mwenye
rehema na mbazi. Namwi mchimuuyira, iye kandaenderera kukuzirani.”
10 Phahi ahumwa aphiya kula mudzi hadi mudzi wa tsi yosi ya Efuraimu
na Manase hata achifika kure ya hiko tsi ya Zabuloni. Ela hiko atu aatseka
na achianyetera.
11 Ni atu achache-achache tu, kula Asheri na kula Manase na kula
Zabuloni ambao adzinyenyekeza achedza Jerusalemu.
12 Mlungu wahenda chila mutu hiko Juda akale na moyo wa kutimiza
gara ambago mfalume na akulue agaamuru, kulengana na neno ra
Mwenyezi Mlungu.

Pasaka inasherekeywa

13 Phahi atu anji akusanyika Jerusalemu kusherekeya sikukuu ya mikahe
isiyotiywa hamira hipho mwezi wa phiri naro kala ni liguphuphu kulu
sana.
14 Kazi yaandza, mwatu mosi mwa kulavira sadaka mokala Jerusalemu
na mwatu mwa kufukizira uvumba mwahalwa mchitsuphiwa himo Dete
ra Kidironi.
15 Chisha atsindza ana ng’ondzi a Pasaka hipho siku ya kumi na ne
ya mwezi wa phiri. Hara alavyadzi-sadaka na Alawi ambao kala bado
kudzitakasa agbwirwa ni haya nao achidzitakasa na achikala analavya
sadaka za kuochwa himo nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu.
16 Chila mutu wahala nafwasiye, sawa-sawa na mwelekezo urioikpwa ni
shariya ya Musa, mutu wa Mlungu. Alawi aaphirikira milatso alavyadzi-
sadaka, ambao nao aitimvya-timvya hipho dzulu ya phatu pha kulavira
sadaka.
17 Kala phana atu anji hipho ambao taadzangbwedzitakasa, ndipho
Alawi achiatsindzira asiokala swafi, ana ng’ondzi aho a Pasaka ili kuatenga
hinyo ana ng’ondzi mbere za Mwenyezi Mlungu.

18 Anji a hinyo ambao kala taadzangbwedzitakasa ni a kula tsi ya
Efuraimu, tsi ya Manase, tsi ya Isakari na tsi ya Zabuloni. Ela aruhusiwa
kurya Pasaka, dzagbwe sivyo sawa na shariya ya Mlungu. Kpwa mana
Hezekiya kala akaavoyera achiamba, "Mwenyezi Mlungu, mswamehe
chila mutu,
19 ndiye uelekeza moyowe kuendza Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa baba
zehu, dzagbwe siye swafi dza ilondavyo shariya ya utakaso ya phatu
phatakatifu."
20 Mwenyezi Mlungu wakubali mavoyo ga Hezekiya na hinyo atu
achiaswamehe.
21 Aiziraeli ambao kala akusanyika hiko Jerusalemu asherekeya sikukuu
ya mikahe isiyotiywa hamira kpwa siku sabaa na achihererwa. Atu a
mbari ya Lawi na alavyadzi-sadaka amtogola Mwenyezi Mlungu chila siku
kpwa mawira na vinanda vya sauti kulu.
22 Hezekiya waatiya moyo Alawi kpwa kuashukuru kpwa vira arivy-
oonyesa ubingbwa wa kuhumikira Mwenyezi Mlungu na kulongoza
sharee. Phahi kpwa muda wa siku sabaa arya sikukuu, achilavya sadaka
za amani na achimshukuru Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akare ao.
23 Chisha hiro borori rakubaliana kukala aenjereze siku sabaa zanjina.
Hipho sharee ichienderera siku zanjina sabaa kpwa kuhererwa.
24 Mana mfalume Hezekiya waripha hiro kusanyiko ndzau elufu
mwenga na mang'ondzi elufu sabaa ikale sadaka na chakurya chitakatifu.
Nago maofisaage gachitsanga ndzau elufu mwenga na mang'ondzi elufu
kumi. Ndipho alavyadzi-sadaka anji achidzitakasa.
25 Chila mutu wahererwa, hara ola Juda na Iziraeli, alavyadzi-sadaka na
Alawi phamwenga na ajeni asagalao Iziraeli na asagalao Juda.
26 Yakala ni furaha kulu sana hiko Jerusalemu, kpwa mana hangu siku
za Selemani mfalume wa Iziraeli mwana wa Daudi, kala takudzangbwe-
hendeka dzambo dza hiro hiko Jerusalemu.
27 Ndipho alavyadzi-sadaka na Alawi achiima na achiavoyera atu baraka.
Naye Mwenyezi Mlungu achisikira kula makaloge hiko mlunguni na
achikubali mavoyo gao.

31

Mizuka inabanangbwa
(2 Afalume 18:4)

1 Phahi iyo sharee iriphosira, atu osi a Iziraeli aphiya chila mudzi wa Juda
achendavundza-vundza zo nguzo zokala zichiabudiwa, achikata nguzo za
Ashera na achibomola mwatumwe mwa dzulu mwa ibada na mwatu mwa
kulavira sadaka. Afika hadi Benjamini, na Efuraimu, na piya Manase.
Ariphomala kazi hiyo, ndipho chila mutu wa Iziraeli wauya kpwakpwe
kaya kpwenye midzi yao.
2 Chisha Hezekiya achiaganya alavyadzi-sadaka na Alawi kpwenye
makundi, sawa-sawa na mazuma gao, chila mmwenga wamupha kaziye.
Kala kuna hara a kulavya sadaka za kuochwa na sadaka za amani, na
hara a kuhumika kpwenye maryango ga nyumba ya Mwenyezi Mlungu na
kumupha shukurani na kumtogola.
3 Mfalume walavya mtsangowe mwenye wa nyama kpwa ajili ya sadaka
za ligundzu na dziloni chila siku, sadaka za Siku ya Kuoya, za kulumbwa

31:3 31:3 Isabu 28:1—29:39

kpwa mwezi na sikukuu zanjina dza irivyoandikpwa ndani ya shariya ya
Mwenyezi Mlungu.
4 Chisha waambira atu akalao Jerusalemu arehere alavyadzi-sadaka
na Alawi mtalo wao, ili nao aweze kudzilavya tsetsetse kpwa kazi yao
kulengana na shariya ya Mwenyezi Mlungu.
5 Mara tu amuri iyo iripholaviwa, atu a Iziraeli areha kpwa unji
malumbuko ga mavuno gao, uchi muphya wa zabibu, mafuha ga zaituni,
asali na mavuno ganjinage gosi ga mindani. Areha na fungu ra kumi ra
chila chitu.
6 Atu a Iziraeli na a Juda ariokala anasagala midzi ya Juda nao areha
mafungu ga kumi ga ng'ombe, mang'ondzi na mafungu ga kumi ga
vitu vyanjina vyotengbwa kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu, achivirundika
ndulu-ndulu.
7 Mwezi wa hahu ndipho higo mafungu gariphoandza kurundikpwa,
yaenderera vivyo hadi mwezi wa sabaa ambapho fungu ra mwisho
rainjira.
8 Hipho Hezekiya na maofisaage ariphokpwedzaona zo ndulu,
amshukuru Mwenyezi Mlungu na atue Aiziraeli.
9 Ndipho Hezekiya achiauza alavyadzi-sadaka na Alawi kuhusu unji wa
hizo sadaka.
10 Ndipho Azaria, mkpwulu wa alavyadzi-sadaka wa nyumba ya Sadoki
wamjibu achiamba, "Hangu atu ariphoandza kureha sadaka nyumbani
mwa Mwenyezi Mlungu, hukurya kumvuna na kusaza. Mwenyezi Mlungu
akabariki atue ndio mana huna marundo makulu hivi."
11 Ndipho Hezekiya achilagiza kudzengbwe vyumba vya kuikira vitu
himo nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu nao achividzenga.
12 Sadaka zosi, mafungu ga kumi na vitu vyotengbwa kpwa ajili ya
Mwenyezi Mlungu, vichitiywa mumo. Konaniya waikpwa akale muimirizi
mkpwulu na watsiniwe kala ni nduguye Shimei, Alawi.
13 Naye Jehieli, Azazia, Nahathi, Asaheli, Jerimothi, Jozabadi, Elieli,
Isimakiya, Mahathi na Benaya kala ni aimirizi tsini ya Konaniya na Shimei.
Hano atsambulwa ni mfalume Hezekiya na Azaria mkpwulu wa Nyumba
ya kuvoya Mlungu.
14 Naye Kore mwana wa Imuna, Mlawi, ambaye kala ni mrindzi wa
ryango ra mlairo wa dzuwa, waimirira sadaka za hiyari za Mwenyezi
Mlungu na sadaka takatifu zaidi, ili aganyire alavyadzi-sadaka na Alawi
ayae.
15 Nao Edeni, Miniamini, Jeshuwa, Shemaya, Amariya na Shekania,
amterya kpwa uaminifu, kuaganyira ndugu zao sawa-sawa na makundi
gao ga zuma himo mwao midzini. Mvyere na mdide osi ahewa sawa-sawa.
16 Chisha bila ya kujali ukoo arikoandikishwa, anache a chilume ambao
atimiza miaka mihahu na zaidi, phamwenga na hara ambao ainjira
kpwenye nyumba ya Mwenyezi Mlungu kuhenda kazi, dza irivyopangbwa
zuma ra chila siku awewa mtalo wao. Chila mmwenga wahewa mtalowe
kulengana na kazi ariyohenda katika zumare.
17 Alavyadzi-sadaka aandikishwa kulengana na mbari zao. Alawi nao,
hara ambao atimiza miaka mirongo miiri na zaidi, aandikishwa kulengana
na kazi zao na mazuma gao.
18 Osi aandikishwa phamwenga na ana aho atsanga, achetu ao, ana aho
a chilume na a chichetu, yani kundi zima, mana kala ni adzitakase kpwa
uaminifu.

31:4 31:4 Isabu 18:12–13,21

19 Viratu, kahi za chivyazi cha Aruni kala kuna alavyadzi-sadaka ambao
aishi kpwenye minda ya jumuiya ya mariso, kondze ya midzi yao. Hiko
nako kala kuna atu malumu ambao aganyirwa mitalo yao ya vyakurya,
mudzi hadi mudzi, sawa-sawa na vira arivyoandikishwa kulengana na
akare ao, akale ni alavyadzi-sadaka au Alawi.
20 Hivyo ndivyo arivyohenda mfalume Hezekiya Juda yosi. Wahenda
mambo manono ga haki, na achikala muaminifu mbere za Mwenyezi
Mlungu, Mlunguwe.
21 Naye Hezekiya waongokerwa sana kpwa sababu chila chitu ari-
chohenda ariphokala mfalume, kpwandzira kazi ariyohenda kpwenye
Nyumba ya kuvoya Mlungu, kulunga shariya na amuri, na vira arivy-
omuendza Mlungu wahenda moyo kutsuka.

32

Senakeribu mfalume wa Shamu
anavamia Juda
(2 Afalume 18:13–37; Isaya 36:1–22)

1 Bada ya mambo higo ambago mfalume Hezekiya wagahenda kpwa
uaminifu, mfalume Senakeribu wa Ashuru wakpwedzavamia Juda.
Washambuliya midzi yenye ngome, achiona labuda andaihala ikale
yakpwe.
2 Naye Hezekiya ariphoona kukala Senakeribu aredza na nia ya kusham-
buliya Jerusalemu,
3 wahenda mashauri na maofisaage na masujaae kuhusu kuziba pula za
madzi ambazo kala zi kondze ya mudzi na achikubaliana naye.
4 Liguphuphu ra atu richikusanyika na achendaziba pula zosi za madzi
na chidzuho ambacho kala chinatsupa kahi-kahi ya tsi iyo achiamba,
“Kpwa utu wani afalume a Ashuru edze hipha na aphahe madzi manji?”
5 Hezekiya piya wadzenga luphya seemu za ukuta wa mudzi ambazo kala
zikabomoka na dzulu achiimisa minara ya urindzi. Achienjereza ukuta wa
phiri wa kondze na Milo ya mudzi wa Daudi achiyiimarisha. Watengeza
silaha na ngao nyinji sana.
6 Chisha achiika akulu a jeshi dzulu ya vikosi naye achiakusanya
kpwakpwe uwanjani hiko kpwenye ryango ra mudzi, achiatiya moyo na
maneno higa:
7 “Kalani masujaa na mdine chilume! Taphana sababu ya kumuogopha
yuya mfalume wa Ashuru phamwenga na jeshire ra nguvu arironaro.
Kpwa mana hiye ariye uphande wehu ana nguvu kuriko hiye ariye
uphande wao.
8 Dzagbwe uphande wao kuna jeshi ra nguvu, ela nyo ni anadamu
tu. Swino huna Mwenyezi Mlungu ambaye anahuterya na nkuhupiganira
kondo zehu.” Nyo atu achitiywa moyo ni maneno gogombwa ni Hezekiya
mfalume wa Juda.
9 Bada ya gago, Senakeribu, mfalume wa Ashuru ariphokala a mudzi
wa Lakishi phamwenga na jeshire rosi, wahuma atumishie aphiye kpwa
Hezekiya, mfalume wa Juda, na kpwa atu osi a Juda ariokala mo
Jerusalemu, kuamba,
10 “Senakeribu, mfalume wa Ashuru anaamba hivi, ‘Mkakuluphirani
mwino hata munasala mudzi wa Jerusalemu, uchiozangirwa?

11 Dze, siye Hezekiya anayeatongeya ili mufwe na ndzala na chiru,
achikuambirani, “Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu andahutivya na
mkpwono wa mfalume wa Ashuru?”
12 Si ni iye-iye Hezekiya ariyebomola mwatu mosi mwa dzulu mwa
ibada, mwatumwe mwa kulavira sadaka na achiamurisha atu a Juda na
Jerusalemu achiamba, “Mundaabudu mbere za phatu phamwenga tu pha
kulavira sadaka na dzuluye ndipho mundalavya sadaka za kuochwa?”
13 Mwino kpwani tammanya vira mimi na akare angu hurivyogahenda
mataifa ga tsi zanjina? Dze! Yo milungu ya zo tsi inaweza kuokola tsi zao
kula mwangu mkpwononi?
14 Ni yuphi kahi ya milungu ya go mataifa ganjina ariyeweza kuativya
atue na mkpwono wangu, hata Mlungu wenu aweze kukutivyani kula
mikononi mwangu?
15 Sambi phahi msichengbwe ni Hezekiya, wala asiachenge-chenge hivyo
na wala msiamini manenoge, mana takuna mlungu wa taifa rorosi, wala
mfalume yeyesi ariyeweza kuokola atue na mkpwono wangu, wala kula
kpwa mkpwono wa akare angu. Ikale ye Mlungu wenu, andaweza
kukutivyani kula mwangu mkpwononi!’ ”
16 Na hinyo atumishi a Senakeribu azidi kugomba mabaya manji dzulu
ya Mwenyezi Mlungu na dzulu ya mtumishiwe Hezekiya.
17 Hiye Senakeribu piya waandika baruwa ya kumlaphiza Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wa Iziraeli na achigomba mai chinyumeche achiamba,
“Viratu vira ambavyo milungu ya mataifa ganjina taiyaweza kutivya atu
aho kula mwangu mkpwononi ndivyo Mlungu wa Hezekiya kandaweza
kutivya atue kula mwangu mkpwononi.”
18 Hinyo arioreha hizo baruwa, akota kululu kugomba mambo higa
kpwa luga ya Chieburania, ili kuaogofyera na kuaangalaza atu ambao kala
anasagala kanda-kanda ya ukuta wa Jerusalemu ili aweze kuuhala mudzi
kpwa vitisho.
19 Na atu hinyo amgomba Mlungu wa Jerusalemu avi ni mlungu ariye
sawa-sawa na milungu ya atu a duniani ya kutengezwa na mikono ya
binadamu.

Chifo cha mfalume Senakeribu
(2 Afalume 19:14–19,35–37; Isaya 37:14–20; 37:36–38)

20 Kpwa ajili ya higo, mfalume Hezekiya na nabii Isaya mwana wa Amozi,
avoya na achimririra Mlungu ariye mlunguni.
21 Ndipho Mwenyezi Mlungu achihuma malaika ambaye wakpwendao-
laga masujaa osi, akulu osi a jeshi na maofisaa osi hiko kambini kpwa
mfalume wa Ashuru. Senakeribu wauya Ashuru na waibu. Naye siku
ariphomenya nyumba ya mlunguwe, ana a kuavyala mwenye achimuolaga
kpwa upanga.
22 Hivyo ndivyo Mwenyezi Mlungu arivyotivya Hezekiya na atu a
Jerusalemu kula mkpwononi mwa Senakeribu mfalume wa Ashuru. Na
piya achiarinda na aviha aho osi a chila uphande.
23 Hangu siku iyo atu anji areha zawadi Jerusalemu kpwa Mwenyezi
Mlungu na vitu vya bei gali kpwa mfalume Hezekiya wa Juda. Kula hipho
mataifa ganjina gosi gamuishimu mfalume Hezekiya.

Hezekiya analumwa
(2 Afalume 20:1–11; Isaya 38:1–8)

24 Wakati uho, Hezekiya walumwa sana hadi achitsungurira kaburi.
Achimvoya Mwenyezi Mlungu naye Mlungu wamjibu na achimupha ishara
kukala andaphola.
25 Ela Hezekiya wadzikarya sana wala kayamuuyizira Mwenyezi Mlungu
shukurani kpwa higo manono arigohenderwa. Hipho Mwenyezi Mlungu
achimtsukirirwa iye na atu a Juda na Jerusalemu.
26 Ndipho Hezekiya na enyezi a Jerusalemu achidzinyenyekeza na
achimvoya Mwenyezi Mlungu msamaha nao achiswamehewa. Kpwa hivyo
Mwenyezi Mlungu kayaatsukirirwa tsona siku zosi za Hezekiya.

Mali za Hezekiya
(2 Afalume 20:12–19; Isaya 39:1–8)

27 Hezekiya kala ana mali nyinji sana na atu osi amuishimu. Naye
wadzenga nyumba za kuikira hazinaze za feza, zahabu, mawe ga samani,
manukato, ngao na vitu vyanjina vya samani.
28 Piya wadzenga nyumba za kuikira vitu ili kuikira mtsere, uchi wa
zabibu, mafuha ga zaituni, na achidzenga vyaa vya chila aina ya ng'ombe,
mbuzi na mang'ondzi.
29 Mlungu wamuhenda Hezekiya akale tajiri sana. Kala ana unji wa
mang'ondzi, mbuzi na ng'ombe. Ndipho achidzenga midzi ili aikire
nyamae hinyo osi.
30 Iye Hezekiya ndiye ambaye wazuwiya madzi ga muho wa Gihoni
kuphiya uphande wa dzulu, achigaelekeza na uphande wa mtswerero wa
dzuwa hadi mudzi wa Daudi. Naye waongokerwa kpwa chila arirohenda.
31 Hata akulu a Babeli ariphohuma ajumbe kpwedzauza Hezekiya vilinje
arivyohenderwa, Mlungu wamricha alavye majibuge mwenye, ili amjaribu
na amanye garigo mwakpwe moyoni.
32 Phahi mambo gosi ga Hezekiya chigosala na mahendoge manono,
gaandikpwa kpwenye chitabu choandikpwa ruwiya za nabii Isaya, mwana
wa Amozi, gaandikpwa kpwenye Chitabu cha mahendo ga afalume a Juda
na Iziraeli.
33 Hezekiya wafwa, na achimzika kpwenye vikura vya afalume a
chivyazi cha Daudi. Atu osi a Juda na a Jerusalemu amupha ishimu
yostahili, naye mwanawe Manase watawala badalaye.

33

Manase mfalume wa Juda
(2 Afalume 21:1–9,17–18)

1 Manase kala ana miaka kumi na miiri ariphoandza kutawala. Naye
watawala ko Jerusalemu kpwa muda wa miaka mirongo mitsano na
mitsano.
2 Iye wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu, na achilunga mambo
ga kutsukiza ga mataifa, ambago Mwenyezi Mlungu wagazola mbere za
Iziraeli.
3 Wadzenga luphya mwatu mwa dzulu mwa kuabudu milungu, ambamo
mwabomolwa-bomolwa ni ise Hezekiya. Wadzenga phatu pha kulavira
sadaka za kuabudira Baali na kutengeza viguzo vya Ashera. Piya Manase
waabudu na kuhumikira vitu vyosi vya mlunguni.
4 Wadzenga phatu pha kulavira sadaka ndani ya nyumba ya Mwenyezi
Mlungu phatu ambapho Mwenyezi Mlungu kala akaamba, "Mimi nindaika
dzina rangu mo Jerusalemu ta kare na kare."

33:2 33:2 Jeremia 15:4 **33:4 33:4** 2 Nyakati 6:6

5 Wadzenga mwatu mwa kulavira sadaka vitu vyosi vya mlunguni
kpwenye yo mihala miiri ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu.
6 Wamlavya mwanawe dza sadaka ya kuochwa ko dete ra mwana wa
Hinomu, achipiga mburuga, chisha achihenda utsai na uganga. Waendza
ushauri kula kpwa apigi a mburuga, atsai na aganga. Wahenda mambo
manji mai mbere za Mwenyezi Mlungu na achimtsukiza.
7 Na cho chizuka arichotengeza wachiika kpwenye nyumba ya Mlungu,
ambayo Mlungu kala akamuamba Daudi, na mwanawe Selemani kukala,
"Kpwenye nyumba ihi na kahi ya mudzi wa Jerusalemu nrioutsambula
kula kpwa mbari zosi za Iziraeli, ndipho phatu ndiphoabudiwa hata kare
na kare.
8 Sindahenda Aiziraeli atuluzwe tsona kondze ya tsi niriyoapha
akare enu, ichikala mundadzimanyirira na kuhenda gosi nrigoaamuru.
Naalunge shariya zosi, na malagizo nrigoalagiza kutsupira Musa."
9 Ela Manase achiahenda nyo atu a Juda, na nyo atu ariokala anasagala
Jerusalemu, ahende mai zaidi kutsupa go mataifa ambago Mwenyezi
Mlungu wagaangamiza mbere Aiziraeli.
10 Mwenyezi Mlungu wamuonya Manase na atue, kuhusu dambi zao, ela
apuza maonyo higo.
11 Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu waarehera akulu a jeshi ra mfalume
wa Ashuru. Hinyo akulu a jeshi amuhala Manase achimtiya pingu,
achimtiya chiloo pulani na achimfunga na silisili za shaba, alafu achim-
phirika hadi tsi ya Babeli.
12 Ariphokala mashakani, Manase wamvoya Mwenyezi Mlungu
amuonere mbazi na achilalama sana mbere za Mlungu wa akaree.
13 Manase ariphovoya, Mwenyezi Mlungu waona kulalamakpwe na
achimkubaliya mavoyoge. Hipho wamuuyiza tsona Jerusalemu kpwa
ufalumewe. Kpwandzira hipho ndipho Manase achimanya kukala
Mwenyezi Mlungu, ndiye Mlungu.
14 Bada ya higo, Manase wadzenga ukuta wanjina uphande wa kondze
wa Mudzi wa Daudi, hiko deteni mtswerero wa dzuwa wa muho Gihoni.
Waenderera kuudzenga hadi ryango riihwaro Ryango ra Ng'onda na
achiuzungulusa hadi Ofeli. Wawuunula dzulu sana na achiika akulu a
jeshi kpwenye midzi yosi ya Juda yenye ngome.
15 Watuluza kula nyumba ya Mwenyezi Mlungu, milungu yosi ya chijeni,
vizuka, na mwatu mwa kulavira sadaka mokala mkadzengbwa mwangoni
phokala nyumba ya Mwenyezi Mlungu na seemu zanjina za Jerusalemu
naye achivitsupha kondze ya mudzi.
16 Chisha hipho phatu pha kulavira sadaka pha Mwenyezi Mlungu
achiphadzenga luphya na dzuluye achilavya sadaka za amani na sadaka
za shukurani. Walavya amuri kukala chila mutu wa Juda ahumikire
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli.
17 Hinyo atu amlunga Manase, ela aenderera kulavya sadaka kpwenye
mwatu mwa dzulu mwa ibada dzagbwe kala ni kpwa Mwenyezi Mlungu
macheye.
18 Mahendo ganjina ga Manase na voyore kpwa Mlunguwe na go maneno
ambago manabii amuambira kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa
Iziraeli, gosi higo gaandikpwa kpwenye chitabu cha mahendo ga afalume
a Iziraeli.
19 Manabii aandika mambo manji kuhusu Manase, mavoyo arigovoya na
vira Mlungu arivyomkubaliya, dambize zosi na ukosefuwe wa uaminifu,

33:7 **33:7** 1 Afalume 9:3–5; 2 Nyakati 7:12–18

mwatu mwa dzulu arimodzenga mwa kuabudira vizuka na vira arivyoimisa nguzo za Ashera na arivyotengeza vizuka kabila kabado kulalamira Mlungu.
20 Manase wafwa achizikpwa phakpwe kaya. Chisha mwanawe Amoni achitawala badalaye.

Amoni mfalume wa Juda
(2 Afalume 21:19–26)

21 Amoni kala ana miaka mirongo miiri na miiri ariphoandza kutawala Juda naye watawala miaka miiri kula Jerusalemu.
22 Iye wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu dza vyo arivyohenda ise Manase. Waabudu na achilavira sadaka vizuka vyosi ambavyo ise Manase kala akavitengeza.
23 Ise Manase wadzinyenyekeza mbere za Mwenyezi Mlungu sikuze za mwisho, ela ye warema kuhenda hivyo tse. Amoni waenderera kuhenda dambi dzulu ya dambi.
24 Mwishowe atumishie ampangira njama ya kumuolaga na achimuolagira ndani ya nyumbaye.
25 Ela atu a Juda achiaolaga hara osi ariomuolaga mfalume Amoni na achimuika mwanawe Josiya akale mfalume badalaye.

34

Josiya mfalume wa Juda
(2 Afalume 22:1–2)

1 Josiya kala ana miaka minane ariphoandza kutawala. Naye watawala miaka mirongo mihahu na mmwenga ko Jerusalemu.
2 Josiya wahenda garigo sawa mbere za Mwenyezi Mlungu. Walunga njira za mkarewe Daudi, kayagaluka uphande wa kulume wala wa kumotso.

Josiya anakomesa ibada za milungu
(2 Afalume 23:4–20)

3 Kpwenye mwaka wa nane wa utawalawe, ambapho kala bado ni barobaro, Josiya waandza kumuendza Mlungu wa mkarewe Daudi. Na uriphofika mwakawe wa kumi na mbiri wa utawala, waandza kutakasa Juda na Jerusalemu, kpwa kuusa ibada za mwatu mwa dzulu na kuusa nguzo za Ashera na vizuka vyosi vya milungu ya chijeni.
4 Atue abomola mwatu mwa kulavira sadaka mabaali kuno ye analola. Chisha achivundza-vundza mwatu mwa kufukizira uvumba murimokala dzuluze. Piya watisatisa nguzo za Ashera za kutsonga na vizuka vya vyuma vyabundwa vichikala vumbi, chisha vichimwagbwa-mwagbwa dzulu ya mbira za hinyo arioviabudu.
5 Chisha Josiya walavya mifupha ya alavyadzi-sadaka a milungu iyo ichiochwa dzulu ya himo mwatu mwa kulavira sadaka zao. Na kpwa njira iyo achitakasa Juda na Jerusalemu.
6 Wahenda vivyo hivyo kpwenye midzi na kpwenye malalo garigorichwa magandzo hiko Manase na Efuraimu na Simioni, achifika hadi Nafutali.
7 Wabomola mwatu mwa kulavira sadaka milungu ya chijeni, achitisatisa vizuka vya Ashera hadi zichikala dza unga na achikata-kata mwatu mwa kufukizira uvumba kpwenye tsi yosi ya Iziraeli, ndipho achiuya Jerusalemu.

34:1 34:1 Jeremia 3:6 **34:4 34:4** 2 Afalume 21:3; 2 Nyakati 33:3 **34:5 34:5** 1 Afalume 13:2

Hilikiya anatsola chitabu cha shariya
(2 Afalume 22:3–20)

8 Uriphofika mwaka wa kumi na nane wa utawala wa mfalume Josiya,
naye ariphokala akaitakasa tsi na yo nyumba, mfalume Josiya wamuhuma
Shafani mwana wa Azaliya, na Maaseya, liwali wa nyo mudzi, na Joa
mwana wa Joahazi, yekala muiki wa kumbukumbu, akarekebishe nyumba
ya Mwenyezi Mlungu, Mlunguwe.
9 Nyo atu aphiya kpwa Hilikiya, mlavyadzi-sadaka mkpwulu, achen-
damupha zo feza zokala zikarehwa nyumbani mwa Mlungu ambazo Alawi
ario arindzi a maryango, azikusanya kula kpwa Manase, na Efuraimu, na
kula kpwa atu osi a Iziraeli ariokala akasala, na kula kpwa Juda yosi, na
Benjamini, na kula kpwa nyo atu a Jerusalemu.
10 Pesa hizo azilavya kpwa ahendadzi-kazi ambao kala anaimirira
nyumba ya Mwenyezi Mlungu. Aho nao azihumira kuaripha nyo atu
ariorekebisha na kudzenga luphya yo nyumba.
11 Mafundi hinyo kala ni mafundi a mbao na mafundi a kudzenga
na mawe, ambao azihumira kugula mawe ga kutsongbwa, mbao za
kuunganishira na boriti ili kurekebishira madzengo ambago afalume a
Juda agaricha gachibanangika.
12 Atu hinyo ahenda kazi iyo kpwa uaminifu. Aimirizi aho kala ni Jahathi
na Obadiya, Alawi a nyumba ya Merari na Zakariya na Meshulamu, Alawi
a nyumba ya Kohathi, ili ahimize kazi. Alawi anjina osi, ambao kala ni
ajuzi a kupiga vinanda,
13 aikpwa akale aimirizi a hara ariotsukula mizigo na ariohenda kazi
tafwauti-tafwauti. Alawi anjina kala ni aandishi, aimirizi na arindzi a
maryango.
14 Nao ariphokala anatuluza zo pesa zirizorehwa nyumbani mwa
Mwenyezi Mlungu, mlavyadzi-sadaka Hilikiya waona cho chitabu cha
Shariya ya Mwenyezi Mlungu ambacho chalaviwa kutsupira Musa.
15 Ndipho Hilikiya achimuamba muandishi Shafani, “Nkatsola chitabu
cha Shariya ndani ya yo nyumba ya Mwenyezi Mlungu.” Chisha Hilikiya
achimupha Shafani cho chitabu.
16 Shafani wachiphirika cho chitabu kpwa mfalume na achilavya habari
kukala, “Mambo gosi urigolagiza atumishio anagahenda.
17 Pesa zirizophahikana nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu zikatuluzwa
nazo zikahewa aimirizi a mafundi na nyo ahendadzi-kazi.”
18 Chisha muandishi Shafani achimuambira mfalume, “Mlavyadzi-
sadaka Hilikiya akanipha chitabu hichi.” Naye Shafani achichisoma mbere
za mfalume.
19 Mfalume ariphosikira higo garigo ndani ya Chitabu cha Shariya ya
Mlungu, wakpwanyula nguwoze kpwa sonono.
20 Mfalume achimlagiza Hilikiya, Ahikamu mwana wa Shafani, Abudoni
mwana wa Mika, muandishi Shafani na Asaya mtumishi wa mfalume,
achiamba,
21 “Phiyani mkauze kpwa Mwenyezi Mlungu kpwa ajili yangu na
kpwa ajili ya hinyo atu ariosala Iziraeli na Juda, kuhusu maneno ga
chitabu chirichoonewa. Kpwa mana Mwenyezi Mlungu akahutsukirirwa
sana kpwa vira ambavyo akare ehu taayalunga shariya zirizoandikpwa
kpwenye chitabu chichi.”
22 Ndipho Hilikiya na nyo ariohumwa ni mfalume achiphiya kpwa
Hulida nabii wa chichetu. Wakala mkpwaza Shalumu mwana wa
Tokihathi, mwana wa Hasira, mutu wa kuimirira mavwazi ga mfalume.

Naye kala anasagala lalo ra phiri ra Jerusalemu. Nao achimsemurira gosi
gokala gakahendeka.
23 Phahi Hulida waambira, “Hivi ndivyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa
Iziraeli, anavyoamba mumuambire hiye achiyeahuma kpwangu,
24 kukala Mwenyezi Mlungu anaamba hivi, ‘Lola! Nindareha mai dzulu
ya phatu phapha na dzulu ya asagalao phapha. Nindareha lana zosi
zirizoandikpwa kpwenye cho chitabu chirichosomwa mbere za mfalume
wa Juda.
25 Kpwa kukala akaniricha na akafukizira milungu yanjina uvumba
ili atu anitsukize na kazi zosi azihendazo, phahi, tsukizi zangu zin-
damwagbwa chinyume cha phatu phapha na tazindaweza kuhurizwa.’
26 Ela ye mfalume wa Juda, chiyekuhumani mumuuzire kpwa Mwenyezi
Mlungu, kuhusu maneno achigogasikira, kamuambireni kukala Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wa Iziraeli anaamba hivi kuhusu go maneno urigosikira,
27 ‘Kpwa kukala moyoo ukakubali upesi nawe ukagbwa maguluni mbere
za Mlungu uchiphosikira manenoge chinyume cha phatu phapha na atu
asagalao mumo, nawe ukagbwa maguluni mbere zangu na ukakpwanyula
mavwazigo na kurira mbere zangu, mimi nami nkakusikira, Mwenyezi
Mlungu anaamba.
28 Sindarehera mai higo mudzi huno na atue hadi uwe ndiphokala
ukafwa dza akareo nawe undazikpwa kpwa amani, matsogo tagandaona
nyo uyi ndinyoureha phatu phapha na atu asagalao mumo.’ ” Phahi
achimrehera nyo ujumbe ye mfalume.

Josiya anasoma chitabu cha Shariya
(2 Afalume 23:1–3)

29 Chisha mfalume walagiza, na achikusanya vilongozi osi a Juda na a
Jerusalemu.
30 Chisha ye mfalume waambuka kuphiya nyumbani mwa Mwenyezi
Mlungu phamwenga na atu osi a Juda na enyezi a Jerusalemu, alavyadzi-
sadaka, Alawi na atu osi avyere kpwa adide. Achiasomera maneno gosi ga
cho chitabu cha chilagane chophahikana ndani ya nyumba ya Mwenyezi
Mlungu.
31 Halafu mfalume achiima phatuphe achiika chilagane mbere za
Mwenyezi Mlungu, kukala andamlunga Mwenyezi Mlungu, na kugbwira
malagizoge, shariyaze na amurize kpwa moyowe wosi na kpwa rohoye
yosi, na kugbwira maneno ga chilagane, garigoandikpwa kpwenye chitabu
chicho.
32 Chisha achiaambira atu a Jerusalemu na Benjamini ahende dza vivyo.
Nao achiahidi kumuabudu Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akare aho tu.
33 Ndipho Josiya achiusa vizuka vyosi ambavyo kala ni tsukizo kula
kpwenye midzi ya Iziraeli na achiamurisha chila mutu ambaye ni
Muiziraeli aabudu Mwenyezi Mlungu macheye. Hinyo atu taayaricha
kumlunga Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akare aho siku zosi za utawala
wa Josiya.

35

Pasaka inasherekeywa
(2 Afalume 23:21–23)

1 Josiya waamuru kukala Pasaka ishereekewe himo Jerusalemu ku-
muishimu Mwenyezi Mlungu. Ndipho mwana ng’ondzi wa Pasaka
achitsindzwa siku ya kumi na ne ya mwezi wa kpwandza.

2 Siku iyo Josiya waaikira alavyadzi-sadaka mazuma gao ga kuhumika
kpwenye nyumba ya Mwenyezi Mlungu.
3 Waiha phamwenga Alawi ambao nkufundza shariya na ni atakat-
ifu mbere za Mwenyezi Mlungu achiaambira, “Hiro sanduku takatifu
riinjizeni ndani ya nyumba yodzengbwa ni Selemani mwana wa Daudi,
mfalume wa Iziraeli. Tamlondwa kuritsukula tsona mwenu mafuzini.
Muhumikireni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu na atue himo.
4 Kalani tayari kuhenda kazi yopangirwa ni Daudi, mfalume wa Iziraeli
na mwanawe Selemani sawa-sawa na mazuma ga mbari zenu.
5 Chisha imani phatu phatakatifu phamwenga na Alawi a chila kundi ra
mbari zenu, ili muweze kuterya chila nyumba ya atu a Iziraeli.
6 Dzitakaseni ili atu anaphokureherani ana ng’ondzi na ana mbuzi
a Pasaka, muatsindze na muatayarishe akale sadaka kpwa Mwenyezi
Mlungu. Hakikishani kukala atu akasherekeya kulengana na neno ra
Mwenyezi Mlungu rolaviwa ni Musa.”

7 Chisha Josiya achialavira hinyo atu ambao kala akedza, ana ng’ondzi
na ana mbuzi elufu mirongo mihahu na ndzau elufu tahu kpwa ajili ya
sadaka ya Pasaka, kula kpwa mali za mfalume.
8 Na maofisaa a mfalume nao achilavya kpwa hiyari mtsango wao wa
nyama a sadaka kpwa ajili ya atu na kpwa ajili ya alavyadzi-sadaka na
kpwa ajili ya Alawi. Alavyadzi-sadaka ahewa ni Hilikiya na Zakariya na
Jehieli ambao ni aimirizi akulu a Nyumba ya kuvoya Mlungu, ana ng’ondzi
na ana mbuzi elufu mbiri na magana sita na ndzau magana mahahu akale
sadaka za sharee ya Pasaka.
9 Naye Konaniya na anáo airi, Shemaya na Nethaneli, phamwenga na
Hashabia, Jeieli na Jozabadi, ambao kala ni akulu a Alawi, piya aapha
alavyadzi-sadaka ana ng’ondzi na ana mbuzi elufu tsano na ndzau magana
matsano alaviwe kama sadaka ya pasaka.

10 Wakati chila chitu chiriphokala tayari kpwa ajili ya sharee za Pasaka,
alavyadzi-sadaka na Alawi aima phatu aripholagizwa ni mfalume Josiya,
kulengana na mazuma gao.
11 Chisha Alawi atsindza na achiyula ana ng’ondzi a Pasaka na milatso
achiapha alavyadzi-sadaka nao achiitimvya-timvya phatu pha kulavira
sadaka.
12 Hinyo Alawi atenga sadaka za kuochwa na achiaganyira atu kulengana
na mbari zao, ili amlavire Mwenyezi Mlungu dza irivyolagizwa kpwenye
chitabu cha Musa. Na hizo ndzau nazo piya zahendwa dza vivyo.
13 Nao ana ng’ondzi a Pasaka aochwa sawa-sawa na irivyolagizwa
na sadaka zanjina takatifu zatseruswa na nyungu, zanjina masufuriani,
zanjina kalangoni, achihenda wangbwi wa kuaphirikira atu arye.

14 Siku yosi alavyadzi-sadaka ambao kala ni a chivyazi cha Aruni
ashuulika kulavya sadaka za kuochwa na kuocha mafuha ga nyama hipho
dzulu ya phatu pha kulavira sadaka. Iriphokala chila mmwenga akamala,
ndipho hinyo Alawi achitayarisha nyama zao a Pasaka kpwa ajili yao enye
na alavyadzi-sadaka.

15 Wakati wa sharee hizo, Alawi aatayarishira nyama za Pasaka
avwinadzi na arindzi ambao kala ni Alawi a chivyazi cha Asafu ili aweze
kukala kpwenye mazuma gao, sawa-sawa na arivyolagiza Daudi, Asafu,
Hemani na Jeduthuni, muonadzi wa mfalume. Hata arindzi a maryango ga

35:4 35:4 2 Nyakati 8:14 **35:13 35:13** Kutsama 12:8–9 **35:15 35:15** 1 Nyakati 25:1

Nyumba ya kuvoya Mlungu taayahitaji kuricha mazuma gao kpwa mana
a tayarishirwa nyama zao za Pasaka ni ndugu zao.
16 Phahi siku iyo Pasaka yasherekeywa kumuishimu Mwenyezi Mlungu
na achilavirwa sadaka za kuochwa dzulu ya phatu pha kulavira sadaka
Mwenyezi Mlungu sawa-sawa na amuri ya mfalume Josiya.
17 Na hinyo atu a Iziraeli ambao kala a hipho Jerusalemu kpwa Pasaka,
chisha asherekeya sikukuu ya mikahe isiyotiywa hamira kpwa muda wa
siku sabaa.
18 Takuna Pasaka yosherekewa dza iyo ko Iziraeli hangu wakati wa nabii
Samueli. Takuna hata mmwenga wa nyo afalume a Iziraeli, ambaye wausa
Pasaka dza iyo iriyouswa ni Josiya, alavyadzi-sadaka, Alawi, atu osi a Juda
na osi a Iziraeli, ariokala phapho, na nyo atu asagalao Jerusalemu.
19 Pasaka ihi yasherekewa mwaka wa kumi na nane wa utawala wa
mfalume Josiya.

Josiya anafwa vihani
(2 Afalume 23:28–30)

20 Bada ya mfalume Josiya kumala kuitengeza Nyumba ya kuvoya
Mlungu, mfalume Neko wa Misiri, walongoza jeshire kula Misiri ili
edze apigane hiko Karikemishi phephi na muho Yufurati. Naye Josiya
waambuka kpwendapigana naye.
21 Ela mfalume Neko wahuma ajumbe kpwa Josiya kumuambira, “Mino
sina viha na uwe, mfalume wa Juda! Sikedza pigana na uwe, ela
na nyumba nriyona viha nayo. Naye Mlungu akaniamuru nihende
upesi. Phahi richa kumpinga Mlungu ariye phamwenga nami asedze
akakubananga.”
22 Ela Josiya warema kukubali maneno ga Neko dzagbwe kala gala kpwa
Mlungu! Hipho ye wadzibadilisha ili asimanyikane na achendapigana na
Neko hiko Dete ra Megido.
23 Wakati wa viha hivyo, mwanajeshi wa Misiri wamlatsa mfalume Josiya
na muvwi. Naye Josiya achiambira atumishie, “Niusani hipha vihani mana
nkalumizwa sana!”
24 Phahi atumishie amtuluza kula kpwa hiro garire ra kuvwehwa ni
farasi, achimuinjiza kpwenye ranjina ambaro kala anaro na achimphirika
hadi Jerusalemu. Naye wafwa, achizikpwa vikurani pha akaree. Atu osi a
Juda na a Jerusalemu amririra Josiya.
25 Naye nabii Jeremia watunga wira wa kumririra Josiya. Kula siku iyo
hinyo aimbadzi alume kpwa achetu anaphosononekera chifo cha Josiya
nkuimba wira hinyo. Nayo yakala ni desturi ko Iziraeli yoandikpwa
kpwenye chitabu cha sonono.
26 Mambo gosi ga Josiya chigosala, phamwenga na mahendoge manono
ambago wahenda sawa-sawa na shariya ya Mwenyezi Mlungu,
27 hangu mwandzo hadi mwisho, gaandikpwa kpwenye chitabu cha
mahendo ga afalume a Iziraeli na a Juda.

36

Jehoahazi mfalume wa Juda
(2 Afalume 23:30–35)

1 Nyo atu a yo tsi, amuhala Jehoahazi mwana wa Josiya na achimuhenda
mfalume badala ya ise ko Jerusalemu.

35:17 35:17 Kutsama 12:1–20

2 Jehoahazi kala ana miaka mirongo miiri na mihahu ariphoandza
kutawala naye watawala kpwa muda wa miezi mihahu ko Jerusalemu.
3 Chisha mfalume Neko wa Misiri achimuusa ulongozini ko Jerusalemu.
Na yo tsi achiitoza kodi kilo elufu tahu na magana mane ga feza na kilo
mirongo mihahu na ne za zahabu.
4 Alafu mfalume wa Misiri wamuika Eliakimu mwanao wa Jehoahazi,
akale mfalume wa Juda na Jerusalemu. Eliakimu wagalizwa dzina
achiihwa Jehoyakimu, ela Neko wamuhala Jehoahazi achiphiya naye
Misiri.

Jehoyakimu mfalume wa Juda
(2 Afalume 23:36—24:7)

5 Jehoyakimu kala ana miaka mirongo miiri na tsano ariphoandza
kutawala naye watawala miaka kumi na mwenga ko Jerusalemu. Iye
wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlunguwe.
6 Ndipho Nebukadineza mfalume wa Babeli, waambuka achedzamsham-
buliya. Jehoyakimu wagbwirwa, achifungbwa na silisili na achiphirikpwa
hadi tsi ya Babeli.
7 Nebukadineza piya wahala miyo minji ya samani kula kpwa nyumba
ya Mwenyezi Mlungu na achendayiika kpwenye nyumbaye ya chifalume
hiko Babeli.
8 Mahendo ganjina ga Jehoyakimu, na go mai arigogahenda, ga kutsukiza
na vira arivyophiya chinyume na Mlungu, gaandikpwa kpwenye chitabu
cha mahendo ga afalume a Iziraeli na a Juda. Chisha mwanawe Jehoyakini
watawala badalaye.
9 Jehoyakini kala ana miaka minane* ariphoandza kutawala na
achitawala miezi mihahu na siku kumi ko Jerusalemu. Naye piya wamuasi
Mwenyezi Mlungu, achihenda mai.
10 Mwaka uriphosira, mfalume Nebukadineza wahuma ajumbe kpwen-
damuhala mateka Jehoyakini achimphirika hadi Babeli phamwenga na
miyo ya samani kula nyumba ya Mwenyezi Mlungu. Zedekiya mwanao
wa Jehoyakini waikpwa akale mfalume wa Juda na Jerusalemu.

Zedekiya mfalume wa Juda
(2 Afalume 24:18–20; Jeremia 52:1–3)

11 Zedekiya kala ana miaka mirongo miiri na mmwenga ariphoandza
kutawala na achitawala miaka kumi na mwenga kula Jerusalemu.
12 Wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu. Warema kugbwa
maguluni mbere za nabii Jeremia, dzagbwe kala anagomba gola kpwa
Mwenyezi Mlungu.
13 Tsona Zedekiya waasi mfalume Nebukadineza, ambapho kala akaapa
kukala andaishimu Mwenyezi Mlungu. Ela Zedekiya kala ni mutu wa moyo
mufu, warema kulunga Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli.
14 Atu a Juda na hata alavyadzi-sadaka ambao kala ni akulu ao,
akosera Mlungu sana na achihenda mambo ga kutsukiza sawa-sawa na
mataifa. Nyumba ya Mwenyezi Mlungu aitiya najisi dzagbwe Mlungu kala
akaitakasa hiko Jerusalemu.

36:4 36:4 Jeremia 22:11–12 **36:5 36:5** Jeremia 22:18–19; 26:1–6; 35:1–19 **36:6 36:6** Jeremia 25:1–38; 36:1–32; 45:1–5; Danieli 1:1–2 * **36:9 36:9** Maandiko ganjina ganaamba miaka kumi na nane. **36:10 36:10 a** Jeremia 22:24–30; 24:1–10; 29:1,2; Ezekieli 17:12; **b** Jeremia 37:1; Ezekieli 17:13 **36:11 36:11** Jeremia 27:1–22; 28:1–17 **36:13 36:13** Ezekieli 17:15

15 Naye Mwenyezi Mlungu waonera atue mbazi na badala ya kubananga
iyo Nyumba ya kuvoya Mlungu, wahuma manabii kano kpwa kano
kpwendaaonya.
16 Ela hinyo atu aatseka na kuanyetera hinyo ahumwa a Mlungu.
Aenderera kubera maneno ga Mwenyezi Mlungu hadi achimtsukiza na
ichikala taphana budi kuatiya adabu.

Jerusalemu Inaangamizwa
(2 Afalume 25:1–21; Jeremia 52:1–3)

17 Ndipho Mwenyezi Mlungu achihuma Nebukadineza mfalume wa
Babeli† kpwendashambuliya Jerusalemu. Nebukadineza waolaga mabaro-
baro aho ambao kala a phatu phatakatifu, wala kayaonera mbazi mutu
yeyesi, si mchetu wala mlume, si mvyere wala mdide. Mlungu waatiya osi
mkpwononi mwa Nebukadineza.
18 Nebukadineza watsukula chila chitu ambacho kala chikasala himo
nyumba ya kuvoya Mlungu. Hazina za nyumba ya Mwenyezi Mlungu
na hazina za mfalume na za maofisaage, zosi wazikusanya achiuya nazo
Babeli.
19 Chisha Nyumba ya kuvoya Mlungu yaochwa ni majeshi ga
Nebukadineza na ukuta wa Jerusalemu uchibomolwa na madzumbage ga
chifalume na miyo ya samani yosi ichibanangbwa.
20 Hara ambao atiya upanga waateka achiphiya nao Babeli, achendakala
atumwa a mfalume na a anae hadi uriphomenya utawala wa Pashia.
21 Juda yasala jangbwa huphu nayo yakala hivyo kpwa muda wa miaka
mirongo sabaa, ili itimize Miakaye ya Kuoya. Mambo higa gahendeka
sawa-sawa na neno ra Mwenyezi Mlungu arirogomba kutsupira nabii
Jeremia.

Koreshi anarichira Ayahudi
auye kpwao
(Ezira 1:1–4)

22 Phahi mwaka wa kpwandza wa utawala wa mfalume Koreshi wa
Pashia, ili neno ra Mwenyezi Mlungu rogombwa ni nabii Jeremia ritimiye,
Mwenyezi Mlungu wamuhenda Koreshi mfalume wa Pashia aandike
tangazo na ritangazwe kahi za ufalumewe wosi. Tangazo renye kala
rinaamba,
23 "Koreshi, mfalume wa Pashia anaamba hivi, 'Mwenyezi Mlungu,
Mlungu ariye dzulu, wanipha falume zosi za duniani. Naye akanilagiza
nimdzengere nyumba ko Jerusalemu, mudzi urio tsi ya Juda. Kpwa hivyo
mwimwi mosi ambao mu atue munaweza kuuya Iziraeli na Mwenyezi
Mlungu na akale phamwenga namwi.' "

36:17 36:17 Jeremia 21:1–10; 34:1–5 † **36:17 36:17** Chieburania chinaamba *wa Akalidayo*. **36:19 36:19** 1 Afalume 9:8 **36:21 36:21** Jeremia 25:11; 29:10 **36:23 36:23** Isaya 44:28

Chitabu cha
EZIRA
Tanga mbere

Chitabu chichi cha Ezira chinasemurira kuhusu kuuya kpwa bazi ya mateka a Chiyahudi kula Babeli, kuimarisha maisha gao na kuuyira kuabudu Mwenyezi Mlungu hiko Jerusalemu. Mambo higa ganasemurirwa kpwenye hatua zilungazo: Kpwandza ni kuhusu diba ra kpwandza ra Ayahudi kuuya kula Babeli bada ya Koreshi mfalume wa Ashuru kulavya amuri. Phiri ni kuhusu kudzengbwa luphya Nyumba ya kuvoya Mlungu na kuitenga kpwa ajili ya Mlungu, na kuuyiza luphya desturi ya kumuabudu Mlungu hiko Jerusalemu. Hahu, kundi ranjina ra Ayahudi kuuya Jerusalemu tsini ya ulongozi wa Ezira, mutu amanyaye shariya ya Mlungu. Iye waterya atu kupanga mambo ga dini, ga maisha ga kawaida na ga chiroho kahi ya atu a Iziraeli.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Kuuya kpwa diba ra kpwandza ra atu ariotsamizwa kpwa lazima 1:1—2:70

Nyumba ya kuvoya Mlungu inadzengbwa luphya na kutengbwa kpwa ajili ya Mlungu 3:1—6:22

Ezira anauya na atu anjina 7:1—10:44

Mfalume Koreshi
anaaruhusu Ayahudi kuuya kpwao

1 Mwaka wa kpwandza wa utawala wa mfalume Koreshi wa Pashia,
Mwenyezi Mlungu wamuhenda Koreshi mfalume wa Pashia aandike
tangazo na ritangazwe kahi za ufalumewe wosi, ili neno ra Mwenyezi
Mlungu rogombwa ni nabii Jeremia ritimiye. Tangazo renye kala
rinaamba,

2 "Koreshi mfalume mkpwulu wa Pashia anaamba hivi, 'Mwenyezi
Mlungu, Mlungu ariye dzulu wanipha falume zosi za duniani. Naye
akanilagiza nimdzengere nyumba ko Jerusalemu, mudzi urio tsi ya Juda.

3 Kpwa hivyo mwimwi mosi ambao mu atue munaweza kuuya Iziraeli
na Mwenyezi Mlungu naakale phamwenga namwi. Phahi ambukani
kuphiya Jerusalemu, mudzi urio Juda mkadzenge luphya nyumba ya
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, Mlungu aabudiwaye Jerusalemu.

4 Na mutu yeyesi ariyesala phatu phophosi asagalapho dza mjeni,
naaterywe ni enyezi a phatu hipho na feza, zahabu, vitu, na mifugo
phamwenga na sadaka ya hiyari kpwa ajili ya nyumba ya kuvoya Mlungu
iriyo hiko Jerusalemu.' "

5 Hipho vilongozi a mbari ya Juda na ya Benjamini, alavyadzi-sadaka,
Alawi na atu ambao Mwenyezi Mlungu waatiya msukumo wa kpwen-
dadzenga, adzitayarisha kpwendadzenga luphya nyumba ya Mwenyezi
Mlungu iriyo hiko Jerusalemu.

6 Atu osi ariosagala nao pande zosi aaterya na miyo ya feza, zahabu,
vitu, mifugo na vitu vya samani, mbali na vira vyolaviwa kama sadaka ya
hiyari.

1:1 1:1 Jeremia 25:11; 29:10 **1:2 1:2** Isaya 44:28

7 Mfalume Koreshi wavilavya vitu vya nyumba ya Mwenyezi Mlungu,
ambavyo Nebukadineza kala akavitsamiza kula Jerusalemu na kuviika
ndani ya nyumba ya milunguye.
8 Phahi Koreshi mfalume wa Pashia wamlagiza Mithiredathi, muiki wa
hazina, ambaye waviolanga na achimupha Sheshibaza, chilongozi wa Juda.
9 Na ihi ndiyo jumula ya vitu hivyo, mabakuli makulu mirongo mihahu
ga zahabu, mabakuli elufu mwenga ga feza na marumu* ganjina mirongo
miiri na tisiya,
10 mabakuli mirongo mihahu ga zahabu, mabakuli magana mane na
kumi ga feza na miyo yanjina elufu mwenga.
11 Miyo yosi ya zahabu na feza yakala elufu tsano magana mane. Wakati
atu ariohalwa mateka ariphokala anatuluka Babeli, Sheshibaza wahala
miyo hino yosi achiuya nayo Jerusalemu.

2

Ayahudi ariouya kpwao
kula arikokala mateka

1 Higa ndigo madzina ga Ayahudi ariouya Jerusalemu na midzi yanjina
ya Juda kula jimbo arikokala akatsamizwa kpwa lazima ni Nebukadineza,
mfalume wa Babeli. Osi auya kpwenye midzi yao.
2 Atu aha auya phamwenga na Zerubabeli, Jeshuwa, Nehemia, Seraya,
Reelaya, Modekai, Bilishani, Misipari, Bigbwai, Rehumu na Baana.
Na hino ndiyo isabu ya alume a Chiiziraeli ariouya kula ko arikokala
akatsamizwa kpwa lazima:
3 Kula chivyazi cha Paroshi, atu elufu mbiri gana mwenga mirongo sabaa
na airi.
4 Atu a chivyazi cha Shefatia kala ni magana mahahu mirongo sabaa na
airi.
5 Kula chivyazi cha Ara, atu magana sabaa mirongo sabaa na atsano.
6 Atu a chivyazi cha Pahathi-Moabu, ariokala ni a chivyazi cha Jeshuwa
na Joabu kala ni atu elufu mbiri magana manane na kumi na airi.
7 Atu a chivyazi cha Elamu kala ni elufu mwenga magana mairi mirongo
mitsano na ane.
8 Atu a chivyazi cha Zatu kala ni magana tisiya mirongo mine na atsano.
9 Atu a chivyazi cha Zakai kala ni magana sabaa na mirongo sita.
10 Atu a chivyazi cha Bani kala ni magana sita mirongo mine na airi.
11 Atu a chivyazi cha Bebai kala ni magana sita mirongo miiri na ahahu.
12 Atu a chivyazi cha Azigadi kala ni elufu mwenga magana mairi
mirongo miiri na airi.
13 Atu a chivyazi cha Adonikamu kala ni magana sita mirongo sita na
sita.
14 Atu a chivyazi cha Bigbwai kala ni elufu mbiri mirongo mitsano na
sita.
15 Atu a chivyazi cha Adini kala ni magana mane mirongo mitsano na
ane.
16 Atu a chivyazi cha Ateri, kutsupira chivyazi cha Hezekiya, kala ni
mirongo tisiya na anane.
17 Atu a chivyazi cha Bezai kala ni magana mahahu mirongo miiri na
ahahu.
18 Atu a chivyazi cha Jora kala ni gana mwenga kumi na airi.

---

* **1:9 1:9** ***Marumu*** au vyetezo. Neno ra Chieburania ririrohumika hipha manaye taiwazi.

19 Atu a chivyazi cha Hashumu kala ni magana mairi mirongo miiri na ahahu.
20 Atu a chivyazi cha Gibari kala ni mirongo tisiya na atsano.
21 Atu a Bethilehemu kala ni gana mwenga mirongo miiri na ahahu.
22 Atu kula mudzi wa Netofa kala ni mirongo mitsano na sita.
23 Atu a Anathothi kala ni gana mwenga mirongo miiri na anane.
24 Atu a Azimawethi kala ni mirongo mine na airi.
25 Atu kula mudzi wa Kiriathi-Jearimu, Kefira na Beerothi kala ni magana sabaa mirongo mine na ahahu.
26 Atu a mudzi wa Rama na wa Geba kala ni magana sita mirongo miiri na mmwenga.
27 Atu a mudzi wa Mikimashi kala ni gana mwenga mirongo miiri na airi.
28 Atu a mudzi wa Betheli na Ai kala ni magana mairi mirongo miiri na ahahu.
29 Atu a mudzi wa Nebo kala ni mirongo mitsano na airi.
30 Kula Magibishi, atu gana mwenga mirongo mitsano na sita.
31 Atu a mudzi wanjina wa Elamu kala ni elufu mwenga magana mairi mirongo mitsano na ane.
32 Atu a mudzi wa Harimu kala ni magana mahahu mirongo miiri.
33 Atu a mudzi wa Lodi, Hadidi na Ono kala ni magana sabaa mirongo miiri na atsano.
34 Atu a mudzi wa Jeriko kala ni magana mahahu mirongo mine na atsano.
35 Atu a mudzi wa Senaa kala ni elufu tahu magana sita mirongo mihahu.
36 Hinya ndio alavyadzi-sadaka ariouya kula ko arikokala akatsamizwa kpwa lazima: A chivyazi cha Jedaya kutsupira Jeshuwa kala ni magana tisiya mirongo sabaa na ahahu.
37 A chivyazi cha Imeri kala ni elufu mwenga na mirongo mitsano na airi.
38 Atu a chivyazi cha Pashihuri kala ni elufu mwenga magana mairi mirongo mine na sabaa.
39 Kula chivyazi cha Harimu kala ni atu elufu mwenga na kumi na sabaa.
40 Hinya ndio Alawi ariouya kula ko arikokala akatsamizwa kpwa lazima, kula chivyazi cha Jeshuwa wa Kadimieli, a mbari ya Hodavia kala ni atu mirongo sabaa na ane.
41 Alawi aimbadzi ariouya kala ni: kula chivyazi cha Asafu, atu gana mwenga mirongo miiri na anane.
42 Arindzi a miryango ariouya kala ni a chivyazi cha Shalumu, Ateri, Talimoni, Akubu, Hatita na Shobai, osi kala ni atu gana mwenga mirongo mihahu na tisiya.
43 Atumishi a nyumba ya kuvoya Mlungu ariouya kala ni a chivyazi cha Siha, Hasufa, Tabaothi,
44 Kerosi, Siaha, Padoni,
45 Lebana, Hagaba, Akubu,
46 Hagabu, Shalimai, Hanani,
47 Gideli, Gahari, Reaya,
48 Resini, Nekoda, Gazamu,
49 Uza, Pasea, Besai,
50 Asina, Meunimu, Nefusimu,
51 Bakibuku, Hakufa, Harihuri,
52 Baziluthi, Mehida, Harisha,
53 Barikosi, Sisera, Tema,

54 Nezia na Hatifa.
55 Chivyazi cha atumishi a Selemani ariouya kala ni a chivyazi cha Sotai,
Hasoferethi, Peruda,
56 Jaala, Darikoni, Gideli,
57 Shefatia, Hatili, Pokerethi-Hasebaimu na Ami.
58 Jumula ya atumishi a nyumba ya kuvoya Mlungu na atu a chivyazi cha
atumishi a selemani kala ni atu magana mahahu mirongo tisiya na airi.
59 Hinya alungirao ni hara ariouya kula midzi ya Teli-Mela, Teli-Harisha,
Kerubi, Adoni na Imeri arikokala akatsamizwa kpwa lazima, ela taayaweza
kuonyesa kukala akare aho ala Iziraeli.
60 Na atu a chivyazi cha Delaya, Tobia na Nekoda kala ni magana sita
mirongo mitsano na airi.
61 Piya kahi ya chivyazi cha alavyadzi-sadaka, kuna anjina ambao
taayaweza kuonyesa kukala akare aho ala Iziraeli nao ni atu a nyumba
ya Habaya, ya Hakozi na ya Barizilai (Barizilai hiyu wahaswa dzina hiro
bada ya kulóla mwana mchetu wa Barizilai wa kula Giliadi).
62 Atu aha aendza madzina gao kpwenye chitabu cha kumbukumbu za
madzina ga vivyazi, ela taagaonere tse, kpwa hivyo achikahazwa kukala
alavyadzi-sadaka mana aisabiwa kukala ni najisi.
63 Kpwa hivyo liwali achiaambira asirye chakurya chitakatifu zaidi hadi
mlavyadzi-sadaka ndiphouza ushauri kpwa Mwenyezi Mlungu kuhumira
Urimu na Thumimu.*
64 Jumula ya atu ariouya kula arikokala akatsamizwa kpwa lazima kala
ni atu elufu mirongo mine na mbiri magana mahahu na mirongo sita.
65 Mbali na hinyo, kala ana atumishi alume na achetu elufu sabaa
magana mahahu mirongo mihahu na sabaa, na aimbadzi magana mairi,
alume kpwa achetu.
66 Piya kala ana farasi magana sabaa mirongo mihahu na sita, nyumbu
magana mairi mirongo mine na atsano,
67 ngamia magana mane mirongo mihahu na atsano, na punda elufu sita
magana sabaa na mirongo miiri.
68 Ariphofika nyumba ya Mwenyezi Mlungu yokala hiko Jerusalemu,
vilongozi anjina a mbari alavya mitsango yao kpwa ajili ya kudzenga
luphya nyumba ya kuvoya Mlungu pho phokala yo ya mwandzo.
69 Chila mutu walavya kadiri ya uwezowe kpwa ajili ya kazi iyo, na vyosi
phamwenga kala ni kilo magana matsano za zahabu, kama kilo elufu mbiri
magana manane za feza na mavwazi gana mwenga ga alavyadzi-sadaka.
70 Kpwa hivyo alavyadzi-sadaka, Alawi, aimbadzi, arindzi a maryango
na atumishi a nyumba ya kuvoya Mlungu asagala kahi ya midzi yao, na
nyo Aiziraeli anjina ariosala nao asagala mwao midzini.

3

Phatu pha kulavira sadaka phanadzengbwa luphya

1 Mwezi wa sabaa wa Chiyahudi* uriphofika, Aiziraeli kala akamala
kusagala na kuhurira mwao midzini. Phahi atu achikusanyika phamwenga
hiko Jerusalemu.

2:63 2:63 Isabu 27:21 * **2:63 2:63** Vihunde avi ni vidziwe ambavyo enye kala achivihumira kumanya mapendzi ga Mlungu. **2:70 2:70** 1 Nyakati 9:2; Nehemia 11:3 * **3:1 3:1** *Mwezi wa sabaa wa Chiyahudi* ni sawa na kahi-kahi ya mwezi wa tisiya hadi kahi-kahi ya mwezi wa kumi wa kalenda ya kawaida.

2 Ndipho Jeshuwa mwana wa Jozadaki achiunuka phamwenga na
alavyadzi-sadaka ayae, Zerubabeli mwana wa Shealitieli na nduguze
achidzenga luphya phatu pha kulavira sadaka Mlungu wa Iziraeli, ili
amlavire sadaka za kuochwa dza irivyoandikpwa katika shariya ya Musa,
mutu wa Mlungu.
3 Dzagbwe hara mateka ariouya kala anaogopha atu ariokala anasagala
tsi hiyo, adzenga phatu pha kulavira sadaka pho phatuphe pha mwandzo.
Nao achimlavira Mwenyezi Mlungu sadaka za kuochwa chila siku,
ligundzu na dziloni.
4 Nyo atu asherekeya Sikukuu ya Vibanda dza irivyolagizwa, achikala
analavya sadaka za kuochwa sawa-sawa na isabu iriyolondwa chila siku
ya sharee.
5 Bada ya vivyo, achienderera kulavya sadaka za kuochwa za chila siku,
za kulumbwa kpwa mwezi, na za sikukuu zosi ambazo Mwenyezi Mlungu
kala akaziika, na piya amlavira Mwenyezi Mlungu sadaka za hiyari.
6 Kula siku ya kpwandza ya mwezi wa sabaa aandza kumlavira
Mwenyezi Mlungu sadaka za kuochwa. Ela misingi ya yo nyumba ya
kuvoya Mlungu kala taidzangbweikpwa.

Nyumba ya kuvoya Mlungu inaandza kudzengbwa luphya

7 Phahi aaripha pesa mafundi a mawe na mafundi a mbao ili adzenge
yo nyumba ya kuvoya Mlungu. Chisha achiapha atu a Sidoni na atu a
Tiro chakurya, vinwadzi na mafuha ili areherwe magogo ga mierezi kula
Lebanoni hadi Jopa kpwa njira ya bahari kama arivyoruhusiwa ni Koreshi,
mfalume wa Pashia.
8 Iriphofika mwezi wa phiri wa mwaka wa phiri hangu auye Jerusalemu
kpwenye nyumba ya Mlungu wao, Zerubabeli mwana wa Shealitieli na
Jeshuwa mwana wa Jozadaki phamwenga na ndugu zao anjina, alavyadzi-
sadaka, Alawi na osi ariokala akauya Jerusalemu aandza yo kazi ya
kudzenga. Atsambula Alawi a miaka mirongo miiri na zaidi ili aimirire
yo kazi ya kudzenga luphya nyumba ya Mwenyezi Mlungu.
9 Jeshuwa na anae na nduguze, Kadimieli kula chivyazi cha Juda na anae,
Alawi a chivyazi cha Henadadi na ana aho agbwirana achiimirira kazi ya
kudzenga yo nyumba ya kuvoya Mlungu.
10 Adzengi ariphomala kuika msingi wa nyumba ya kuvoya Mwenyezi
Mlungu, alavyadzi-sadaka akpwedza na tarumbeta zao kuno akavwala
mavwazi gao, na Alawi, yani ana a Asafu aima na matoazi ili kumtogola
Mwenyezi Mlungu sawa-sawa na vira Daudi, mfalume wa Iziraeli arivy-
olagiza.
11 Achiimba kutogola na kushukuru Mwenyezi Mlungu kpwa kuamba,
“Mwenyezi Mlungu ni mnono,
mana mendzwaye kpwa Iziraeli taisika ta kare na kare.”
Nao atu osi achikota kululu kumtogola Mwenyezi Mlungu chausa ni
kuikpwa msingi wa nyumba ya kuvoya Mlungu.
12 Ela anji a alavyadzi-sadaka atumia, Alawi na vilongozi a mbari arioona
yo nyumba ya mwandzo arira kpwa utsungu ariphoona hinyo msingi wa
yo nyumba unaikpwa, dzagbwe anjina anji apiga kululu za kuhererwa.

3:2 3:2 Kutsama 27:1 **3:3 3:3** Isabu 28:1–8 **3:4 3:4** Isabu 29:12–38 **3:5 3:5** Isabu 28:11—29:39
3:10 3:10 1 Nyakati 25:1 **3:11 3:11** 1 Nyakati 16:34; 2 Nyakati 5:13; 7:3; Zaburi 100:5; 106:1; 107:1; 118:1; 136:1; Jeremia 33:11

13 Apiga kululu sana hadi sauti zichisikirika kure, taphana mutu yeweza
kutafwautisha sauti za kuhererwa na za chiriro.

4

Maadui ganapinga kudzengbwa luphya nyumba ya kuvoya Mlungu

1 Phahi maadui ga mbari ya Juda na Benjamini gariphosikira kukala nyo
atu ariouya bada ya kutsamizwa kpwa lazima anadzenga luphya nyumba
ya Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli,
2 amlunga Zerubabeli na nyo vilongozi a nyumba za akare aho achiaam-
bira, “Hupheni ruhusa hudzenge phamwenga namwi, mana hunaabudu ye
Mlungu wenu dza mwimwi, naswi kala huchimlavira sadaka hangu siku
Esarihadoni, mfalume wa Ashuru ariphohureha hipha.”
3 Ela Zerubabeli, Jeshuwa na hara vilongozi anjina a nyumba za
akare aho hiko Iziraeli achiaambira, “Mwimwi tamfwaha kushirikiana
naswi kudzengera Mlungu wehu, hundamdzengera Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wa Iziraeli swiswi enye, kama Koreshi mfalume wa Pashia
arivyohulagiza.”
4 Ndipho nyo atu okala anasagala tsi iyo aavundza moyo atu a Juda na
kuatiya wuoga ili asienderere kudzenga.
5 Ahonga vilongozi fulani ili apinge ro lengo ra Ayahudi kudzenga, wakati
wosi wa utawala wa Koreshi hadi wakati wa Dario, afalume a Pashia.
6 Kahi za wakati wa mwandzo-mwandzo wa utawala wa Ahasuero
aandika mashitaka kuhusu enyezi a Juda na Jerusalemu.
7 Wakati Aritashasita ariphokala anatawala, Bishilamu, Mithiredathi,
Tabeeli na ashirika aho amuandikira baruwa. Yo baruwa kala
ikaandikpwa kpwa luga ya Chiaramu nayo ichitafusiriwa kpwa ajili ya
ye mfalume.
8 Rehumu mkpwulu wa majeshi na muandishi Shimushai amuandikira
mfalume Aritashasita baruwa mbii kuhusu Jerusalemu. Baruwa yenye
kala inaamba hivi:
9 Kula kpwangu mimi Rehumu, mkpwulu wa majeshi na Shimushai
muandishi na anjina, yani aamuli na vilongozi osi ambao pho mwandzo
ala Ereki, Babeli na Susa iriyo tsi ya Elamu,
10 na atu anjina ambao Asuribanipali, mfalume mkpwulu yeishimiwa
sana, waateka achiatsamiza achendaaika mudzi wa Samariya na seemu
zanjina ng’ambo ya muho Yufurati.
11 Na ujumbe wenye kala unaamba,
Kpwa Mfalume Aritashasita, Ni swiswi atumishio hurio ng’ambo ya
muho Yufurati, hunakulamusa.
12 “Ee mfalume, manya kukala nyo Ayahudi ariotuluka kuko kpwako
kpwedza hiku kpwehu, aphiya Jerusalemu nao anaudzenga luphya nyo
mudzi wa atu asiotii na asiomendza kutawalwa. Vivi anamarigiza
kudzenga kutaze na kumarigiza kurekebisha misingiye.
13 Phahi uwe mfalume manya kukala uhu mudzi uchidzengbwa luphya
na kutaze zichisira, aho taandaripha kodi, ushuru au fungu ra tsi na
mapato ga ufalumeo gandaphunguka kpwenye hazina.
14 Kpwa kukala swino hu aaminifu kpwa nyumba ya mfalume, tauweza
kulolato wakati mfalume anavundzirwa ishima. Kpwa hivyo hukahuma
ujumbe uhu kukumanyisa uwe mfalume,
15 ili kuhendwe uchunguzi kpwenye vitabu vya kumbukumbu za
afalume ariokutanguliya, nawe undaona kukala mudzi uhu ni mudzi wa

4:2 4:2 2 Afalume 17:24–41

atu asiomendza kutawalwa, ayugao afalume na vilongozi a majimbo. Ni
mudzi usiotii afalume hangu pho kare, ndiyo mana wabomolwa tsetsetse.
16 Uwe mfalume, hunakumanyisa kukala mudzi uhu uchidzengbwa
luphya na kutaze zichimarigizwa, kundamiliki tsona seemu ihi ya ng'ambo
ya muho Yufurati."

17 Ndipho mfalume waajibu hivi kpwa baruwa:
Kpwa Rehumu, ofisaa mkpwulu na Shimushai muandishi na ayawao
anjina anaosagala Samariya na seemu zanjina zirizo ng'ambo ya muho
Yufurati.
18 Hira baruwa mriyouhumira ikasomwa mbere zangu, nami
nikayielewa.
19 Nálavya amuri atu aendze vitabuni na vivi ikamanyikana kukala
mudzi uhu ukapinga afalume hangu kare, tsona ni mudzi wa uasi na
kufyakatsira atu.
20 Jerusalemu ikakala na afalume a nguvu ambao atawala jimbo ra
ng'ambo ya muho Yufurati, ariotoza kodi, ushuru na ada.
21 Kpwa hivyo lavyani amuri atu aho ariche yo kazi ahendayo na mudzi
uho usidzengbwe tsona hadi mimi ndipholavya amuri.
22 Tsona manyirirani musiriche kushuulikiya dzambo riri sedze ufalume
ukaphaha hasara.

23 Mara tu baruwa ihi ya mfalume Aritashasita iriphosomwa, Rehumu,
Shimushai na ayawao anjina auka mara mwenga hadi Jerusalemu achenda
ashurutisha na kualazimisha Ayahudi ariche kudzenga.
24 Kpwa hivyo yo kazi ya kudzenga nyumba ya Mlungu ko Jerusalemu
ichiima vivii hadi mwaka wa phiri wa utawala wa Dario, mfalume wa
Pashia.

5

Kazi ya kudzenga inaandza tsona

1 Wakati hinyo, nabii Hagai na nabii Zakariya wa kula chivyazi cha Ido
atabiri kuhusu Ayahudi a Juda na Jerusalemu kpwa dzina ra Mlungu wa
Iziraeli.
2 Phahi Zerubabeli mwana wa Shealitieli na Jeshuwa mwana wa Jozadaki
auyira kuidzenga yo nyumba ya kuvoya Mlungu iriyo Jerusalemu, nao
manabii a Mlungu achikala phamwenga nao na achiaterya.
3 Ariphoandza kudzenga tu, Tatenai liwali wa jimbo ra ng'ambo ya muho
Yufurati na Shethari-Bozenai na vilongozi ayawao akpwedza Jerusalemu
achiauza, "Ni ani ariyekuphani ruhusa ya kuidzenga nyumba hino na
kumarigiza kuudzenga ukutawe?"
4 Chisha achiauza tsona, "Nyo adzengao ni ano ani?"
5 Ela kpwa kukala Mlungu kala a phamwenga na nyo vilongozi a
Ayahudi, taawezere kuimisa nyo udzengadzi hadi amuandikire mfalume
Dario habari hizi naye alavye ushauriwe kpwa baruwa.
6 Hino ndiyo baruwa ambayo Tatenai liwali wa jimbo ririro ng'ambo
ya muho Yufurati na Shethari-Bozenai na vilongozi ayawao a ng'ambo ya
Yufurati aihuma kpwa mfalume Dario.
7 Nyo ujumbe arioandika na kumuhumira mfalume Dario ni hinyu:
Kpwa mfalume Dario, utawalao na ukale wa amani.

4:24 **4:24** Hagai 1:1; Zakariya 1:1 **5:1** **5:1** Hagai 1:1; Zakariya 1:1 **5:2** **5:2** Hagai 1:12; Zakariya 4:6–9

8 Ee mfalume hunakumanyisa kukala swiswi huaphiya jimbo ra Juda,
kpwenye yo nyumba ya kuvoya Mlungu mkpwulu. Inadzengbwa na mawe
makulu na myambala panya inaikpwa dzulu ya ukuta. Yo kazi inahendwa
vinono tsona kpwa chadi.
9 Swino hwauza nyo vilongozi, “Yo ruhusa ya kudzenga yo nyumba na
kumarigiza nyo ukutawe mwaihewa ni ani?”
10 Chisha huchiauza madzina ga nyo vilongozi aho ili hugaandike na
hukuphe ujumbe.
11 Hivi ndivyo arivyohujibu, Swino hu atumishi a Mlungu wa dzulu
mlunguni na duniani, naswi hunaidzenga luphya nyumba yodzengbwa
miaka minji yotsupa ni mfalume mkpwulu wa Iziraeli hadi achiimarigiza.
12 Ela kpwa kukala akare ehu amreyeza Mlungu ariye dzulu mlunguni,
waatiya mikononi mwa Nebukadineza, Mkalidayo, mfalume wa Babeli. Iye
ndiye ariyebomola yo nyumba na achiahala mateka nyo atu achiaphirika
Babeli.
13 Ela mwaka wa kpwandza wa kutawala Koreshi, mfalume wa Babeli,
iye Koreshi walavya amuri kukala ihi nyumba ya Mlungu idzengbwe tsona.
14 Iye watuluza miyo yosi ya zahabu na feza kula nyumbani mwa mlungu
wa Babeli ambavyo Nebukadineza kala akayiika bada ya kuihala kula
nyumba ya kuvoya Mlungu yokala Jerusalemu. Mfalume Koreshi wailavya
achiipha Sheshibaza ambaye kala akamtsambula akale liwali wa jimbo ra
Juda.
15 Ye mfalume achimuamba Sheshibaza, “Hala miyo hino ukayiike ndani
ya yo nyumba ya kuvoya Mlungu iriyo Jerusalemu, chisha yo nyumba ya
kuvoya Mlungu naidzengbwe luphya phapho phokala yo ya kpwandza.”
16 Ndipho yuya Sheshibaza achedza achiika nyo msingi wa yo nyumba ya
kuvoya Mlungu iriyo Jerusalemu. Na kula phapho hadi rero inaenderera
kudzengbwa ela taidzangbwesira.
17 Kpwa hivyo napho ni sawa kpwako mfalume, hunakuvoya ulole katika
vitabu vya kumbukumbu za mambo ga chifalume iriyo ko Babeli ichikala
mfalume Koreshi walagiza yo nyumba ya Mlungu idzengbwe luphya ko
Jerusalemu. Tsona hunakuvoya uwe mfalume huambire maonigo kuhusu
dzambo hiri.

6

Nyumba ya kuvoya Mlungu inaenderera kudzengbwa

1 Ndipho Mfalume Dario achilavya amuri, atu achiendza katika vitabu
vya kumbukumbu virivyokala kpwenye nyumba ya hazina za chifalume
iriyokala hiko Babeli.
2 Kuchiphahikana chitabu chimwenga hiko Ekibatana, mudzi wenye
ngome urio jimbo ra Umedi na mo ndani muchikala mukaandikpwa hivi:

3 “Kahi za mwaka wa kpwandza wa utawalawe, Koreshi walavya
amuri kukala nyumba ya kuvoya Mlungu idzengbwe luphya hiko
Jerusalemu dzulu ya misingiye ya pho kare, phapho hipho ambapho atu
kala nkumlavira Mlungu sadaka. Chimo nachikale mita mirongo miiri
na sabaa na upanawe naukale mita mirongo miiri na sabaa.

5:12 5:12 2 Afalume 25:8–12; 2 Nyakati 36:17–20; Jeremia 52:12–15 **5:13 5:13** Ezira 1:2–11

4 Hizo kuta nazidzengbwe hivi: mistari mihahu ya mawe makulu
na dzuluye phakale na mustari mmwenga wa mihi, na garama zosi
naziimirirwe ni hazina za mfalume.
5 Alafu yo miyo ya zahabu na ya feza, iriyohalwa ni Nebukadineza
kula Jerusalemu kpwenye nyumba ya kuvoya Mlungu achiireha Babeli,
naiuyizwe ndani ya yo nyumba ya kuvoya Mlungu ko Jerusalemu, na chila
mmwenga uikpwe phatuphe.”

6 Ndipho mfalume Dario achihuma ujumbe huno:
Phahi uwe Tatenai liwali wa jimbo ra ng’ambo ya muho Yufurati na
Shethari-Bozenai na vilongozi ayawenu ario jimbo riro, dzitengeni na
hipho phadzengbwapho yo nyumba ya kuvoya Mlungu.
7 Iricheni kazi ya nyumba ya kuvoya Mlungu ienderere, musiizuwiye
tsetsetse. Mricheni ye liwali wa Ayahudi na atumia a Chiyahudi aidzenge
luphya yo nyumba ya kuvoya Mlungu phapho iriphokala mwandzo.
8 Tsona nalavya amuri dzulu ya vyo ndivyoahendera nyo atumia a
Chiyahudi kuhusu dzengo hiro ra nyumba ya Mlungu.
Garama zosi za maripho zilavyeni kula kpwenye hazina za mfalume,
yani kodi za jimbo ra ng’ambo ya muho Yufurati bila kuchelewa, ili kazi
isiime.
9 Mundaapha nyo alavyadzi-sadaka a Jerusalemu chila chitu achilon-
dacho kpwa ajili ya kumlavira Mlungu wa mlunguni sadaka za kuochwa,
yani ndzau, maturume na ana ng’ondzi. Piya apheni mtsere, chiluma, uchi
wa zabibu na mafuha chila siku bila ya kukosa,
10 ili alavye sadaka za kumuhamira Mlungu wa mlunguni tsona
anivoyere uzima mimi mfalume na anangu a chilume.
11 Chisha nalavya amuri kukala ye ndiyegaluza neno hiri, boriti
ya nyumbaye naituluzwe, adungbwe nayo chisha ichitwe photsi iye
alewelewe phapho. Na kpwa kosa hiri nyumbaye naihendwe dzala.
12 Ye Mlungu ariyetsambula Jerusalemu ikale phatuphe
phakuabudiwa, naampendule mfalume yeyesi au mutu yeyesi ndiyegaluza
amuri ihi ama kubomola ihi nyumba ya kuvoya Mlungu iriyo Jerusalemu.
Mimi Dario nikagomba, amuri ihi nailungbweto.

Nyumba ya kuvoya Mlungu inatengbwa kpwa ajili ya Mlungu

13 Kpwa sababu ya yo amuri iriyolaviwa ni mfalume Dario, Tatenai liwali
wa Jimbo ra ng’ambo ya muho Yufurati, Shethari-Bozenai na vilongozi
ayawao achihenda vinono go ambago mfalume Dario wagalagiza.
14 Phahi atumia a Chiyahudi achienderera kudzenga na achiongokerwa.
Hinyo atu atiywa moyo ni maneno ga unabii ga nabii Hagai na nabii
Zakariya wa nyumba ya Ido. Achimarigiza kudzenga yo nyumba ya kuvoya
Mlungu kulengana na lagizo ra Mlungu wa Iziraeli na kutsupira amuri za
Koreshi, Dario na Aritashasita, afalume a Pashia.
15 Nyumba ihi yasira siku ya hahu ya mwezi wa Adari, katika mwaka
wa sita wa utawala wa mfalume Dario.
16 Ndipho Aiziraeli, alavyadzi-sadaka, Alawi na atu osi ariokala akahalwa
mateka na achiuya, ahenda sharee kulu ya kuitenga yo nyumba kpwa ajili
ya Mlungu.
17 Wakati wa kuitenga yo nyumba kpwa ajili ya Mlungu, atu alavya
sadaka za ndzau gana mwenga, maturume magana mairi na ana ng’ondzi

6:14 6:14 Hagai 1:1; Zakariya 1:1

magana mane. Chisha achilavya ndenje kumi na mbiri zikale sadaka ya
kuusa dambi kpwa Aiziraeli osi kulengana na mbari kumi na mbiri za
Aiziraeli.
18 Achiika alavyadzi-sadaka kpwenye seemu zao na Alawi katika
mazuma gao ili amuhumikire Mlungu ko Jerusalemu, kama vyoandikpwa
kpwenye chitabu cha Musa.

Sikukuu ya Pasaka

19 Iriphofika siku ya kumi na ne ya mwezi wa kpwandza, nyo atu ariokala
akahalwa mateka na achiuya, asherekeya sikukuu ya Pasaka.
20 Nyo alavyadzi-sadaka na Alawi adzitakasa na osi achikala swafi. Kpwa
vivyo Alawi achitsindza mwana ng'ondzi wa Pasaka kpwa ajili ya osi
ariokala akahalwa mateka na achiuya, kpwa ajili ya ndugu zao alavyadzi-
sadaka na kpwa ajili ya nyo enye.
21 Ye mwana ng'ondzi wa Pasaka wariwa ni Aiziraeli ariokala akahalwa
mateka na kuuya phamwenga na atu osi arioricha kulunga mila mbii-mbii
za atu a mataifa ganjina, ili amuabudu Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa
Iziraeli.
22 Badaye asherekeya sikukuu ya mikahe isiyotiywa hamira kpwa muda
wa siku sabaa. Ahererwa kpwa sababu Mwenyezi Mlungu kala akagaluza
moyo wa mfalume wa Ashuru na kumuhenda aaterye yo kazi ya kudzenga
nyumba ya kuvoya Mlungu, Mlungu wa Iziraeli.

7

Ezira anauya Jerusalemu

1 Bada ya mambo gaga kukala, wakati wa utawala wa Aritashasita
mfalume wa Pashia, kpwakala na mutu yeihwa Ezira. Ezira kala ni mwana
wa Seraya, Seraya kala ni mwana wa Azaria, Azaria kala ni mwana wa
Hilikiya,
2 Hilikiya kala ni mwana wa Shalumu, Shalumu kala ni mwana wa
Sadoki, Sadoki kala ni mwana wa Ahitubu,
3 Ahitubu kala ni mwana wa Amariya, Amariya kala ni mwana wa
Azaria, Azaria kala ni mwana wa Merayothi.
4 Naye Merayothi kala ni mwana wa Zerahia, na Zerahia kala ni mwana
wa Uzi, Uzi kala ni mwana wa Buki,
5 Buki kala ni mwana wa Abishuwa, Abishuwa kala ni mwana wa
Finehasi, Finehasi kala ni mwana wa Eliazari, Eliazari kala ni mwana wa
Aruni ambaye kala ni mlavyadzi-sadaka mkpwulu.
6 Iye Ezira wakpwedza Jerusalemu kula Babeli, naye kala ni muandishi
yekala anamanya sana shariya za Musa, ambazo zala kpwa Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wa Iziraeli na achiapha Aiziraeli. Naye mfalume
wamupha rorosi arirovoya mana Mwenyezi Mlungu, Mlunguwe kala a
phamwenga naye.
7 Mwaka wa sabaa wa utawala wa Aritashasita, mfalume wa Pashia,
Ezira phamwenga na Aiziraeli anjina, alavyadzi-sadaka, Alawi, aimbadzi,
arindzi a maryango, na atumishi a nyumba ya kuvoya Mlungu aphiya
Jerusalemu.
8 Ezira wafika Jerusalemu mwezi wa tsano wa mwaka wa sabaa wa
utawala wa ye mfalume.

6:19 **6:19** Kutsama 12:1–20

9 Mana waandza charo kula Babeli siku ya kpwandza ya mwezi wa
kpwandza na achifika Jerusalemu siku ya kpwandza ya mwezi wa tsano,
mana Mlunguwe mnono kala a phamwenga naye.
10 Ezira kala akakusudiya kpwa moyowe wosi kudzifundza na kulunga
shariya ya Mwenyezi Mlungu na kuafundza atu malagizo na amuri za
Mlungu ko Iziraeli.

Baruwa ya Ezira
kula kpwa mfalume Aritashasita

11 Mfalume Aritashasita wamupha baruwa mlavyadzi-sadaka Ezira,
muandishi ariyekala na ilimu kuhusu mambo ga shariya na malagizo ga
Mwenyezi Mlungu kpwa ajili ya Aiziraeli. Huno ndio nyo ujumbe:
12 Kula kpwa Aritashasita mfalume mkpwulu, kpwa mlavyadzi-sadaka
Ezira na muandishi wa shariya ya Mlungu ariye dzulu mlunguni.
13 Vivi nalavya amuri kukala Aiziraeli osi, phamwenga na alavyadzi-
sadaka na Alawi ario kpwenye ufalume wangu, alondao kuphiya
Jerusalemu, phiya nao.
14 Mimi mfalume phamwenga na ashauri angu sabaa hunakuhuma
ukachunguze habari za Juda na Jerusalemu ichikala yo shariya ya Mlunguo
unayoifundza inalungbwa.
15 Tsona tsukula feza na zahabu ambazo mimi mfalume na ashauri angu
hwalavya kpwa hiyari na kumupha Mlungu wa Iziraeli, ambaye makaloge
ga Jerusalemu.
16 Hala feza na zahabu zosi ndizophaha kahi ya jimbo ra Babeli na
sadaka za hiyari ambazo atu na alavyadzi-sadaka andalavya, kpwa ajili
ya nyumba ya Mlungu wao iriyo hiko Jerusalemu.
17 Pesa hizo nazihumirwe kugula ndzau, maturume na ana ng’ondzi
phamwenga na sadaka za mtsere na za vinwadzi. Nawe undavilavya dzulu
ya phatu pha kulavira sadaka pha yo nyumba ya kuvoya Mlungu wenu
iriyo hiko Jerusalemu.
18 Feza na zahabu ndizosala, uwe na Ayahudi ayao mundazihendera kazi
yoyosi mndiyoona ni sawa kuhendwa sawa na Mlungu wenu alondavyo.
19 Miyo yosi uriyohewa kpwa mahumizi ga nyumba ya kuvoya Mlungu
wenu, ilavye kpwa ye Mlungu wa Jerusalemu.
20 Chisha chitu chochosi chanjina ndicholondwa kpwa ajili ya yo nyumba
ya Mlunguo, uchiona ni haki kuchilavya, chilavye kula kpwenye hazina ya
mfalume.
21 Nami mimi mfalume Aritashasita nalavya amuri kpwa aiki osi a
hazina a jimbo ra ng’ambo ya muho Yufurati kukala chochosi ndicholonda
mlavyadzi-sadaka Ezira, muandishi wa shariya ya Mlungu wa dzulu
mlunguni, mupheni bila kusita-sita.
22 Mupheni ndicholonda hata kufikira kilo elufu tahu magana mane ga
feza, kilo elufu kumi za mtsere, lita elufu mbiri za uchi wa zabibu, lita
elufu mbiri za mafuha na chiluma chiasi ndicholonda.
23 Chila chitu nachikale kama Mlungu wa dzulu mlunguni achivyolagiza.
Tsona navihendeke chikamilifu kpwa ajili ya nyumba ya kuvoya Mlungu
wa dzulu mlunguni, sedze Mlungu akanitsukirirwa mimi na anangu.
24 Chisha, hunakumanyisani kukala si ruhusa kuatoza kodi nyo
alavyadzi-sadaka, Alawi, aimbadzi, arindzi a maryango, atumishi a
nyumba ya kuvoya Mlungu au atumishi anjina katika nyumba ihi ya
Mlungu.

25 Na uwe Ezira, kulengana na ikima uriyo nayo yohewa ni Mlunguo,
tsambula mawakili na aamuli amanyao shariya ya Mlunguo alavye uamuli
wa haki kpwa atu osi ario jimbo ra ng'ambo ya muho Yufurati. Na osi
asiomanya shariya uafundze.
26 Na mutu yeyesi ambaye kandalunga yo shariya ya Mlunguo na shariya
ya mfalume, naahukumiwe bila mbazi. Iye ni aolagbwe, ama azolwe, ama
afutwe malize, ama afungbwe jela.

27 Hipho Ezira achiamba, "Naatogolwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa
akare ehu, ariyemupha mfalume moyo wa kuhenda mambo gaga na
kuipamba nyumba ya Mwenyezi Mlungu iriyo Jerusalemu.
28 Kpwa sababu ya mendzwa isiyosika na unono wa Mlungu náphaha
msada kula kpwa mfalume na ashaurie na akulu osi enye mamlaka kahi
ya utawalawe. Nátiywa moyo kpwa kukala Mwenyezi Mlungu, Mlungu
wangu kala a phamwenga nami, nami nchiakusanya vilongozi a Iziraeli ili
aambuke kuphiya Jerusalemu phamwenga nami."

8

Atu ariouya na Ezira kula Babeli

1 Higa ndigo madzina ga vilongozi a mbari na atu arioandikishwa
tsini yao, ariouka Babeli kuphiya Jerusalemu phamwenga nami wakati
mfalume Aritashasita ariphokala anatawala:
2 Gerishomu kula chivyazi cha Finehasi, Danieli kula chivyazi cha
Ithamari, Hatushi kula chivyazi cha Daudi
3 yekala wa chivyazi cha Shekania. Zakariya kula chivyazi cha Paroshi na
atu gana mwenga na mirongo mitsano arioandikishwa phamwenga naye.
4 Eliehoenai mwana wa Zerahia kula chivyazi cha Pahathi-Moabu,
phamwenga na atu magana mairi.
5 Shekania, mwana wa Jahazieli kula chivyazi cha Zatu,* phamwenga na
atu magana mahahu.
6 Ebedi mwana wa Jonathani kula chivyazi cha Adini phamwenga na atu
mirongo mitsano.
7 Jeshaya, mwana wa Athalia kula chivyazi cha Elamu, phamwenga na
ana alume mirongo sabaa.
8 Zebadia mwana wa Mikaeli kula chivyazi cha Shefatia phamwenga na
atu mirongo minane.
9 Obadiya mwana wa Jehieli kula chivyazi cha Joabu phamwenga na atu
magana mairi na kumi na anane.
10 Shelomithi mwana wa Josifia kula chivyazi cha Bani† phamwenga na
atu gana mwenga na mirongo sita.
11 Zakariya mwana wa Bebai kula chivyazi cha Bebai, phamwenga na
atu mirongo miiri na anane.
12 Johanani mwana wa Hakatani kula chivyazi cha Azigadi, phamwenga
na atu gana mwenga na kumi.
13 Elifeleti, Jeieli na Shemaya kula chivyazi cha Adonikamu phamwenga
na atu mirongo sita. Aha auya mwisho-mwisho.
14 Uthai na Zakuri kula chivyazi cha Bigbwai, phamwenga na atu
mirongo sabaa.

---

* **8:5 8:5** ***Zatu*** Maandiko ganjina ga Chieburania tagana dzina hiri. † **8:10 8:10** ***Bani*** Maandiko ganjina ga Chieburania tagana dzina hiri.

Charo cha kuuya Jerusalemu

15 Atu aha osi, náakusanya phenye muho ujerao kuphiya Ahava na
phapho huchichita kambi kpwa muda wa siku tahu. Niriphochunguza kahi
ya nyo alavyadzi-sadaka na atu anjina, sionere Mlawi hata mmwenga.
16 Phahi nálagiza aihwe Eliezeri, Arieli, Shemaya, Elinathani, Jaribu,
Elinathani, Nathani, Zakariya na Meshulamu ariokala ni vilongozi, na piya
Joyaribu na Elinathani atu enye ilimu.
17 Nchiahuma aphiye kpwa Ido mkpwulu wa phatu phaihwapho Kasifia,
nchialagiza vyo ndivyo muambira Ido na nduguze, atumishi a nyumba
ya kuvoya Mlungu hiko Kasifia, kukala ahurehere atumishi kpwa ajili ya
nyumba ya Mlungu wehu iriyo Jerusalemu.
18 Kpwa kukala Mlungu wehu mnono kala a phamwenga naswi,
achihurehera Sherebia, mutu mwerevu kula chivyazi cha Mahili ariyekala
ni wa kula chivyazi cha Lawi, mwana wa Iziraeli, phamwenga na nduguze
na anae, atu kumi na anane kpwa jumula.
19 Piya ahurehera Hashabia na Jeshaya wa kula chivyazi cha Merari
phamwenga na ndugu zao na ana a ndugu zao, atu mirongo miiri.
20 Chisha achiareha atumishi a nyumba ya kuvoya Mlungu atu magana
mairi na mirongo miiri ambao Daudi na akulu anjina kpwenye utawalawe
kala akaatsambula ahumike phamwenga na Alawi. Atu aha aandikpwa
madzina gao.

21 Na kuko kanda-kanda ya muho Ahava, nálagiza kukala atu afunge ili
hunyenyekee mbere za Mlungu wehu na humvoye ahuphe charo chinono,
piya ahurinde swiswi na ana ehu phamwenga na vitu vyehu vyosi.
22 Naona waibu kumvoya ye mfalume ahuphe anajeshi na farasi
ahurinde na maadui mo njirani, mana kala hukamuambira mfalume
kukala, “Mwenyezi Mlungu nkurinda chila mutu amkuluphiraye, ela
nkuatsukirirwa osi amrichao.”
23 Phahi huchifunga na kumvoya Mlungu wehu kpwa sababu ihi, naye
achisikira mavoyo gehu.

24 Alafu natsambula atu kumi na airi kahi ya nyo vilongozi a alavyadzi-
sadaka nao ni Sherebia, Hashabia na ndugu zao kumi.
25 Nchiapimira sadaka za feza na zahabu na miyo ambayo ye mfalume,
ashaurie, vilongozie na Aiziraeli osi kala akalavya kpwa ajili ya yo nyumba
ya Mlungu wehu.
26 Nápima nami nchiapha kilo elufu mirongo miiri na mbiri za feza,
miyo ya feza yenye uziho wa kilo elufu tahu magana mane, kilo elufu
tahu magana mane za zahabu,
27 na mabakuli mirongo miiri ga zahabu genye uziho wa kilo nane na
nusu na miyo miiri ya shaba ya kung’ala-ng’ala yenye samani sawa-sawa
na zahabu.
28 Nchiambira nyo alavyadzi-sadaka, “Mwimwi mu atakatifu kpwa
Mwenyezi Mlungu, na miyo hino piya ni mitakatifu. Zo feza na zahabu
ni sadaka za hiyari kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa akare enu.
29 Ziikenito hadi ndiphozipima mbere za alavyadzi-sadaka akulu, Alawi
na vilongozi a mbari za Iziraeli hiko Jerusalemu kahi za vyumba vya
hazina vya nyumba ya Mwenyezi Mlungu.”
30 Hipho, alavyadzi-sadaka na Alawi achihala jukumu ra kuhala zo
feza na zahabu na yo miyo ili aiphirike Jerusalemu kpwenye nyumba ya
Mlungu wehu.

31 Iriphofika siku ya kumi na mbiri ya mwezi wa kpwandza, huchiandza
kuuka kula muho Ahava kuphiya Jerusalemu. Mlungu wehu wakala
phamwenga naswi na achihurinda na maadui na akora mumo njirani.
32 Naswi hwafika Jerusalemu na huchioya kpwa muda wa siku tahu.
33 Inafika siku ya ne huchipima zo feza na zahabu na vyo vitu kahi
ya nyumba ya Mlungu wehu, huchimupha mlavyadzi-sadaka Meremothi
mwana wa Uriya na Eliazari mwana wa Finehasi phamwenga na Alawi
airi, Jozabadi mwana wa Jeshuwa na Noadia mwana wa Binui.
34 Chila chitu chaolangbwa na chichipimwa na yo isabu ichiandikpwa
phapho hipho.
35 Chisha nyo atu ariouya kula Babeli achimlavira Mlungu wa Iziraeli
sadaka za kuochwa. Aho alavya ndzau kumi na mbiri kpwa ajili ya
Aiziraeli osi, maturume mirongo tisiya na sita na ana ng'ondzi mirongo
sabaa na sabaa ndenje kumi na mbiri kama sadaka ya kuusa dambi.
Nyama aha osi alaviwa dza sadaka za kuochwa kpwa Mwenyezi Mlungu.
36 Chisha achiapha nyo akulu a maliwali a mfalume na maliwali a
ng'ambo ya muho Yufurati go malagizo ga mfalume. Nao achiaterya
Aiziraeli na kazi zosi za nyumba ya Mlungu.

9

Ezira anasononeka kpwa sababu ya atu ariolóla achetu a chijeni

1 Bada ya mambo gaga kuhendeka, nyo vilongozi anilunga achiamba,
"Aha Aiziraeli phamwenga na alavyadzi-sadaka na Alawi taakadzitenga
bii na nyo atu a mataifa ganjina asagalao kpwenye tsi ihi. Ahenda mambo
ga kutsukiza dza nyo Akanani, Ahiti, Aperizi, Ajebusi, Aamoni, Amoabu,
Amisiri na Aamori.
2 Ao alóla asichana a mataifa gaga na ana aho a chilume achialoza ana
achetu a mataifa higo. Kpwa sababu iyo atsanganya chivyazi chitakatifu
na atu a mataifa gago. Na nyo vilongozi aho na maliwali ndio ariokala
msitari wa mbere kpwa kukosa uaminifu."
3 Niriphosikira gago, nákpwanyula vwazi rangu na joho rangu.
Nchimwafula nyere na cheru changu, nchisagala na kudangana kpwa
sonono.
4 Ndipho nyo atu arioondoswa ni maneno ga Mlungu wa Iziraeli kuhusu
ro kosa ra nyo atu ariouya kula Babeli, akusanyika na achinizunguluka.
Nami násagala na nchidangana kpwa sonono hadi wakati wa kulavya
sadaka za dziloni.
5 Iriphofika wakati wa kulavya sadaka za dziloni náunuka kula pho
ambapho kala nisegere kula ligundzu kpwa sonono kuno vwazi rangu
na joho rangu ambazo kala nkazikpwanyula kare. Náchita mavwindi na
nchiunula mikono yangu dzulu kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu.
6 Návoya nchiamba, "Ee Mlungu wangu, nina haya kuunula uso wangu
mberezo, mana uyi wehu ni munji hadi ukahutsupa vitswa na makosa
gehu gakazidi hadi gakafika hiko dzulu mlunguni.
7 Kula siku za akare ehu hadi rero makosa gehu gakakala manji.
Kpwa sababu ya uyi wehu swiswi, afalume ehu na alavyadzi-sadaka
ehu, hwatiywa mikononi mwa afalume a tsi za chijeni, anjina ehu
huchiolagbwa na upanga, huchihalwa mateka, huchifutwa mali zehu na
huchiaibishwa dza irivyo rero."
8 "Ela vivi, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, ukahuonera mbazi kpwa
uhu muda mfupi, nawe ukahusaza na kuhupha usalama kahi za phatupho
phatakatifu. Ukahupha tumaini na kuhuoyeza utumwa wehu.

9 Dzagbwe swiswi kala hu atumwa, uwe Mlungu wehu kuhurichire bii
kahi za utumwa wehu. Ukahuonyesa mendzwaye isiyosika mbere za
afalume a Pashia. Ukahutiya nguvu luphya huidzenge nyumbayo ambayo
kala ikakala gandzo. Chisha ukakala ukuta wa kuhurinda hipha Juda na
Jerusalemu.
10 "Haya vino huambedze Mlungu wehu bada ya gano? Mana hukaricha
malagizogo
11 urigogalavya kutsupira atumishio manabii uchiamba, 'Yo tsi ambayo
munaphiya mkaihale ikale yenu ni tsi ambayo yatiywa najisi. Atu asagalao
mumo akayoodzaza mahendo ga kutsukiza kula pembe ya tsi hadi pembe
ya tsi.
12 Kpwa hivyo msilavye asichana enu alólwe ni ahana aho na musiriche
ahana enu alóle ana achetu ao. Musiike mapatano nao wala kulonda usena
nao, ili mkale na nguvu, na murye manono ga yo tsi na kuricha yo tsi ikale
urisi wa vivyazi vyenu hata kare na kare.' "
13 "Gaga gachigohuphaha ni kpwa sababu ya mahendo gehu mai na
makosa gehu, alafu Mlungu wehu, adabu uriyohupha ni ndide kulengana
na go makosa gehu garivyofwaha kutiywa adabu, chisha ukahusaza.
14 Hundawezadze tsona kuvundza amuriyo na kulungana na atu ahen-
dao mambo mai ambago ni tsukizo kpwako? Dze, kundahutsukirirwa na
kuhubananga-bananga bila kuhusaza au kutivya hata mutu mmwenga?
15 Ee Mwenyezi Mlungu wa Iziraeli, uwe u mwenye haki. Siswi hu
masaza huriotiya. Huimire mberezo swiswi enye dambi, dzagbwe taphana
hata mmwenga wehu afwahaye kuima mberezo kpwa sababu ya makosa
gehu."

10

Atu anakubali na kutubu makosa gao

1 Wakati Ezira ariphokala anavoya na kukubali makosa gao, warira
na achichita mavwindi na kusujudu mbere za nyumba ya kuvoya
Mlungu, borori kulu ra Aiziraeli alume, achetu na anache akusanyika
kumzunguluka, nao achirira kpwa sonono.
2 Ndipho Shekania mwana wa Jehieli wa chivyazi cha Elamu,
achimuamba Ezira, "Swiswi tahukakala aaminifu kpwa Mlungu wehu
mana hukalóla achetu a chijeni kula tsi hino. Ela hata hivyo kuchere na
kuluphiro ra Iziraeli kuongokerwa.
3 Phahi nahuikeni chilagane na Mlungu wehu huazole aha achetu na ana
ao, kulengana na ushaurio uwe bwana wangu na wa nyo aogophao amuri
za Mlungu wehu. Vivyo navihendwe kulengana na shariya.
4 Hebu unuka, mana ihi ni kaziyo. Dina chilume uvihende, naswi
hundakuterya."
5 Phahi Ezira waima na achiaapisha nyo vilongozi, a alavyadzi-sadaka,
Alawi na Aiziraeli osi ili akale andahenda go ambago kala gakagombwa.
6 Chisha Ezira achiuka pho mbere za nyumba ya Mlungu, achiinjira
chumbani kpwa Jehohanani mwana wa Eliashibu. Ariphokala hiko,
kayarya chitu wala kunwa madzi mana kala achere kurira kpwa vira
ambavyo atu ariouya kula ko arikokala akatsamizwa kpwa lazima kala
sio aaminifu.
7 Phahi atu atangazirwa Juda yosi na Jerusalemu kukala atu osi ariokala
akahalwa mateka na achiuya akutane Jerusalemu.

9:12 9:12 Kutsama 34:11–16; Kumbukumbu 7:1–5

8 Na mutu yeyesi ambaye kandafika kuko kpwa muda wa siku tahu,
kulengana na amuri ya akulu na atumia, andafutwa malize zosi na ye
mwenye atengbwe na ro kundi ra atu ariokala akahalwa mateka na
achiuya.
9 Bada ya siku tahu alume osi a Juda na Benjamini akusanyika ko
Jerusalemu, na siku iyo kala ni tarehe mirongo miiri mwezi wa tisiya.
Atu osi achisagala pho muhala wa nyumba ya kuvoya Mlungu, kuno
anakakama kpwa nyo uziho wa ro neno na kpwa mvula kulu ambayo kala
inanya.
10 Ndipho mlavyadzi-sadaka Ezira waima achigomba nao achiamba,
“Mkakosa kukala aaminifu kpwa kulóla achetu a chijeni, chihivyo mkaen-
jereza makosa ga Aiziraeli.
11 Vivi kubalini na mtubu makosa genu kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlungu
wa akare enu, chisha muhende vira alondavyo. Dzitengeni na atu a tsi ihi
na nyo achetu enu a chijeni.”
12 Nao atu osi katika nyo mkpwutano achijibu kpwa sauti kulu achiamba,
“Gago uchigogomba ni kpweli, naswi hundagahenda.
13 Ela phahi hu anji phatu phapha, tsona ni wakati wa mvula nyinji kpwa
vivyo tahuweza kuima kondze. Tsona kazi ihi si ya siku mwenga au mbiri,
mana hu anji huriohenda kosa hiri.
14 Akulu ehu naashuulike kpwa ajili ya mkpwutano wosi. Chisha chila
mutu kuko midzini kpwehu ariyelóla mchetu wa chijeni, naedze wakati
ndiopangbwa, phamwenga na atumia na aamuli a chila mudzi, hadi tsukizi
za Mlungu wehu kpwa atue kuhusu dzambo riri zidigirike.”
15 Jonathani mwana wa Asaheli na Jazeya mwana wa Tikiva machiyao
ndio ariopinga mpango uhu nao achiungbwa mkpwono ni Meshulamu na
Shabethai ambaye kala ni Mlawi.
16 Phahi nyo atu ariokala akahalwa mateka na achiuya ahenda dza
vyokala vikagombwa. Mlavyadzi-sadaka Ezira watsambula alume ariokala
ni vilongozi a mbari, mmwenga kula kahi za chila chivyazi na osi
achiandikpwa madzina gao. Atu aha asagala na achiandza kuchunguza
go malau tarehe mwenga ya mwezi wa kumi,*
17 Iriphofika tarehe mwenga ya mwezi wa kpwandza achikala akamari-
giza kushuulikiya atu osi ariokala akalóla achetu a chijeni.

Atu ariokala akalóla achetu a chijeni

18 Kahi za chivyazi cha alavyadzi-sadaka, hinya ndio ariokala akalóla
achetu a chijeni. Kula chivyazi cha Jeshuwa mwana wa Jozadaki na
nduguze, kala ni Maaseya, Eliezeri, Jaribu na Gedalia.
19 Hinya osi aahidi kukala andaaricha achetu aho chisha achilavya
turume kpwa ajili ya makosa gao.
20 Kula chivyazi cha Imeri kala ni Hanani na Zebadia.
21 Kula chivyazi cha Harimu kala ni Maaseya, Elija, Shemaya, Jehieli na
Uziya.
22 Kula chivyazi cha Pashihuri kala ni Elioenai, Maaseya, Isimaili,
Nethaneli, Jozabadi na Eleasa.
23 Kahi za Alawi, kala ni Jozabadi, Shimei, Kelaya (yani Kelita), Pethahiya,
Juda na Eliezeri.

---

* **10:16 10:16** *Mwezi wa kumi* wa Chieburania nkula kahi-kahi ya mwezi wa kumi na mbiri na wa kpwandza wa kalenda zehu za sambi hipha kala ni tarehe mirongo miiri na tisiya mwezi wa kumi na mbiri.

24 Kula kpwa aimbadzi kala ni Eliashibu na kula kpwa arindzi a
maryangoni, kala ni Shalumu, Telemu na Uri.
25 Na kahi ya Aiziraeli anjina, aha ndio ariolóla achetu a chijeni. Kula
chivyazi cha Paroshi kala ni Ramia, Izia, Malikija, Mijamini, Eliazari,
Malikija na Benaya.
26 Kula chivyazi cha Elamu kala ni Matania, Zakariya, Jehieli, Abudi,
Jeremothi na Elija.
27 Kula chivyazi cha Zatu kala ni Elioenai, Eliashibu, Matania, Jeremothi,
Zabadi na Aziza.
28 Kula chivyazi cha Bebai kala ni Jehohanani, Hanania, Zabai na Athilai.
29 Kula chivyazi cha Bani kala ni Meshulamu, Maluki, Adaya, Jashubu,
Sheali na Jeremothi.
30 Kula chivyazi cha Pahathi-Moabu kala ni Adina, Kelali, Benaya,
Maaseya, Matania, Bezaleli, Binui na Manase.
31 Kula chivyazi cha Harimu kala ni Eliezeri, Ishia, Malikija, Shemaya,
Simioni,
32 Benjamini, Maluki na Shemaria.
33 Kula chivyazi cha Hashumu kala ni Matenai, Matata, Zabadi, Elifeleti,
Jeremai, Manase na Shimei.
34 Kula chivyazi cha Bani kala ni Maadai, Amuramu, Ueli,
35 Benaya, Bedeya, Keluhi,
36 Wania, Meremothi, Eliashibu,
37 Matania, Matenai na Jaasu.
38 Kula chivyazi cha Binui kala ni Shimei,
39 Shelemia, Nathani, Adaya,
40 Makinadebai, Shashai, Sharai,
41 Azareli, Shelemia, Shemaria,
42 Shalumu, Amariya na Yusufu.
43 Kula chivyazi cha Nebo kala ni Jeieli, Matithia, Zabadi, Zebina, Jadai,
Joeli na Benaya.
44 Atu hinya osi kala akalóla achetu a chijeni na anjina kala akavyala
nao.†

† **10:44 10:44** Tafusiri zanjina zinaamba *aazola phamwenga na ana ao.*

Chitabu cha NEHEMIA
Tanga mbere

Chitabu hichi chinaenderera kula hicho chitabu cha pho nyuma, yani chitabu cha Ezira. Nehemia waishi wakati wa Ezira naye kala ni msaidizi wa mfalume Aritashasita wa Pashia. Watsolokerwa ni nduguye naye achiambirwa vira ambavyo Jerusalemu kala i kpwenye mashaka makulu. Nehemia waandza kuvoyera Jerusalemu na achimvoya mfalume naye achihewa ruhusa ya kuuya Jerusalemu akadzenge luphya nyo ukuta wa mudzi. Dzagbwe aphaha upindzani, iye na Ayahudi ayae aweza kuudzenga luphya nyo ukuta. Piya wahehera agayi na achihenda haki ihendeke. Ukuta uriphodzengbwa luphya na maryango gosi kuikpwa, atu osi aandikishwa. Chisha Ezira achiasomera atu shariya. Nao achitubu dambi zao na achiika chilagane na Mlungu kukala andamuogopha na kulunga gara kala ga kpwenye Shariya za Mlungu. Aamua kukala ni ano ani andasagala mudzi wa Jerusalemu na ni ano ani andasagala kondze ya Jerusalemu. Chisha kpwenye cho chitabu kala muna madzina ga alavyadzi-sadaka na Alawi. Piya chinasemurira vira ambavyo atu asherekeya kutengbwa kpwa zo kuta za Jerusalemu. Ela Nehemia kala akauya kpwa mfalume wa Pashia. Na ariphouya wakpwedzakuta nyo atu kala akahenda dambi tsona kpwa njira nyinji. Iye warekebisha hinyo atu kuhusu zo dambi zohendwa na achimvoya Mlungu amtambukire kpwa go manono arigohenda.

Ujumbe: Chitabu chinaonyesa vira atu a Mlungu arivyokala na likakado na vira ambavyo akaidi Mlungu dzagbwe atsupira magumu wakati kala ni atumwa tsi ya chijeni. Vivyo hivyo chinaonyesa vira uaminifu wa Mlungu na kuaonera mbazi na kuaterya atue hipho atu hinyo anaphokubali kukala sinyo aaminifu na kumvoya aaterye.

Maelezo muhimu kpwa chifupi Chitabu hichi chaganywa hivi:

Nehemia anauya Jerusalemu 1:1—2:20
Kuta za Jerusalemu zinadzengbwa luphya 3:1—7:73
Shariya ya Mlungu inasomwa ching'ang'a, chilagane chinaikpwa tsona Sura 8:1—10:39
Mambo ganjina garigohendwa ni Nehemia 11:1—13:31

Nehemia anavoyera atu a kpwao

1 Higa ndigo maneno ga Nehemia, mwana wa Hakalia.

Kahi za mwezi wa Kisilevu,* mwaka wa mirongo miiri wa utawala wa Aritashasita, mimi kala ni Susa, mudzi wenye ngome.

2 Ndipho wakati uho, mwenehu mmwenga aihwaye Hanani wakpwedza na atu anjina kula Juda. Nchiauza kuhusu Ayahudi ariotiya kutsamizwa kpwa lazima na habari za Jerusalemu.†

---

* **1:1 1:1** ***Kisilevu*** ni mwezi wa tisiya kulengana na kalenda ya chidini ya Chiyahudi na kulengana na kalenda ya chifalume, ni mwezi wa hahu. Muda uhu unagbwa sawa na kula kahi-kahi ya mwezi wa kumi na mwenga hadi kahi-kahi ya mwezi wa kumi na mbiri kulengana na kalenda ya kawaida. † **1:2 1:2** *Nchiauza kuhusu Ayahudi ariotiya kutsamizwa kpwa lazima* Mana yanjina inaweza kukala *Nchiauza habari za Ayahudi ariokala akauya kula ko arikokala akaphirikpwa ariphotsamizwa turi-turi.*

3 Nao achinijibu achiamba, “Nyo atu ariotiya kutsamizwa kpwa lazima
na kusala kahi ya jimbo ra Juda anagaya sana na akatiywa waibu,
tsona nyo ukuta wa Jerusalemu wabomolwa-bomolwa na maryangoge
gaochwa.”
4 Nriphosikira gago, násagala nchirira kpwa sonono kpwa siku nyinji,
nchifunga na kuvoya Mlungu wa dzulu mlunguni.
5 Nchiamba, “Ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa mlunguni, u mkpwulu
na unaogofya unatimiza chilaganecho na kuonyesa atu akumendzao na
kugbwira malagizogo, mendzwayo isiyosika,
6 nakuvoya ung’aze matsogo na uhege sikiroro usikize mavoyo ambago
mtumishio anakuvoya usiku na mutsi kpwa sababu ya atumishio Aiziraeli.
Nakubali kukala swiswi Aiziraeli hwakuhendera dambi. Mimi piya na
nyumba ya baba hwahenda dambi.
7 Hwakukosera sana kpwa kusalunga malagizogo, amurizo na shariyazo
urizohupha kutsupira mtumishio Musa.
8 Tambukira vira urivyogomba na mtumishio Musa uriphomuamba,
‘Ichikala mwimwi atu a Iziraeli tamundakala aaminifu kpwangu
ndakutsamulani-tsamulani kahi za mataifa.
9 Ela mchiniuyira na kugbwira malagizo gangu, hata napho atu enu
atsamizwa kpwa lazima tsi za kure, nindaakusanya kula kuko na niauyize
phatu ambapho náphatsambula niabudiwe.’
10 “Aho ni atumishio na atuo, urioakombola kpwa nguvuzo nyinji na
mkpwonoo wenye mkpwotse.
11 Ee Mwenyezi Mlungu nakuvoya uhege sikiroro usikire mavoyo ga mtu-
mishio, na mavoyo ga atumishio ambao ana hamu ya kuogopha dzinaro.
Rero nakuvoya unihende mfanikiwe mimi mtumishio ili nkubaliwe mbere
za mfalume hiyu.” Mana nákala mjeri wa uchi wa mfalume.

2

Nehemia anaruhusiwa kuphiya Jerusalemu

1 Na higa ndigo garigohendeka mwezi wa Nisani,* mwaka wa mirongo
miiri wa utawala wa mfalume Aritashasita, uchi kala ukarehwa mbereze,
nami nchiuhala nchiujera na nchimupha mfalume. Siku iyo kala na
sonono na kala sidzangbwephiya mbere za mfalume kuno nina sonono.
2 Ndipho mfalume achiniuza, “Mbona una sonono na kuonyesa kukala
unalumwa? Ni lazima una utu ambao unakusononesa mwako moyoni.”
Nchikala muoga sana,
3 ela nchimuamba mfalume, “Ee mfalume, ishi ta kare na kare! Kpwadze
nsikale na sonono ichikala mudzi uriozikpwa akare angu ukakala gandzo
na maryangoge gaochwa?”
4 Tsona mfalume achiniuza achiamba, “Unalonda nkuhendereni?” Nami
nchimvoya chimoyo-moyo Mlungu ariye mlunguni.
5 Chisha nchimjibu mfalume nchimuamba, “Ichikala undakuhamira uwe
mfalume na ichikala ukanikubali voyo rangu mimi mtumishio, phahi
niruhusu niphiye tsi ya Juda, mudzi ambamo mwazikpwa ano baba ili
nkaudzenge luphya.”

1:8 1:8 Alawi 26:33 **1:9 1:9** Kumbukumbu 30:1–5 * **2:1 2:1*Nisani*** ni *Mwezi wa kpwandza kpwenye kalenda ya chidini ya Chiyahudi na kulengana na kalenda ya chifalume ni mwezi wa sabaa.* **2:3 2:3** 2 Afalume 25:8–10; 2 Nyakati 36:19; Jeremia 52:12–14

6 Chisha mfalume achiniuza kuno Malikia asegere phephi naye, achiniamba, “Charocho chindahala muda wani na undauya rini?” Mfalume wahamirwa naye achiniruhusu kuphiya, nami nchimupha mbara ya kuuya.
7 Piya nchimuamba ye mfalume, “Ichikala undahamirwa, navoya nihewe baruwa nkaaphe maliwali ario jimbo† ririro ng’ambo ya muho Yufurati, ili aniriche nitsupe hadi nifike Juda.
8 Chisha navoya nihewe baruwa nkamuphe Asafu muimirizi wa tsaka ra mfalume, ili aniphe mbao nitengezere maryango ga ngome ya nyumba ya kuvoya Mlungu, ukuta wa mudzi na nyumba ambayo ndasagala.” Ye mfalume wanipha vyosi ambavyo namvoya kpwa kukala mkpwono wa mbazi wa Mlungu kala u phamwenga nami.
9 Phahi naphiya kpwa nyo maliwali a jimbo ririro ng’ambo ya muho Yufurati nami nchiapha zo baruwa za mfalume. Ye mfalume kala akanipha maofisaa ga chijeshi na anajeshi akuhumira farasi aphiye nami.
10 Ela Sanibalati, yekala Muhoroni na ofisaa Tobia, yekala Muamoni ariphosikira kukala kukedza mutu alondaye kuterya Aiziraeli, taayahamirwa tsetsetse.

Nehemia anachunguza ukuta

11 Phahi naphiya hadi Jerusalemu, nchendakala kuko kpwa muda wa siku tahu.
12 Nami kala sidzangbweambira mutu yeyesi mambo ambago Mlungu wangu kala akagaika mwangu moyoni nihendere Jerusalemu. Usiku mmwenga nálamuka nchituluka na atu achache. Tahuyahala nyama wanjina yeyesi isiphokala yuya ambaye kala nkampanda.
13 Nátuluka mudzini na Ryango ra Deteni kutsapira Chisima cha Dzoka hadi Ryango ra Chitole. Wakati naphiya, kala nachunguza kuta za Jerusalemu zirizobomolwa na maryango ambago kala gakaochwa.
14 Chisha nchienderera hadi Ryango ra Pula ya Madzi, hadi mtsara wa mfalume, ela ye nyama nriyekala dzuluye wakosa mwanya wa kutsupira.
15 Kpwa hivyo usiku uho náambuka kulunga-lunga dete ra chidzuho cha Kidironi kuno nachunguza nyo ukuta. Mwishirowe nágaluka nchiuya kuinjira nyo mudzi kutsupira Ryango ra Dete.
16 Nyo maofisaa taamanyire kura nrikokala nkaphiya wala nrichokala nchahenda mana kala sidzangbweambira hata nyo Ayahudi ayangu, yani alavyadzi-sadaka, vilongozi, maofisaa na nyo atu anjina ambao kala andahenda yo kazi.
17 Ndipho nchiaambira, “Mwimwi mnamanya yo tabu huriyonayo, ya kukala Jerusalemu ni gandzo na maryangoge gaochwa. Phahi nahudzengeni luphya nyo ukuta wa Jerusalemu, naswi tahundaberwa tsona.”
18 Piya náambira kuhusu mkpwono wa mbazi wa Mlungu wangu urivyokala u phamwenga nami na piya vira ambavyo mfalume kala akaniambira. Nao achiamba, “Nahuandze kuudzenga luphya nyo Ukuta.” Achitiyana moyo wa kuhenda yo kazi nono.
19 Ela Sanibalati yekala Muhoroni na ofisaa Tobia yekala Muamoni na Geshemu yekala Mwarabu ariphosikira go hurigogapanga ahutseka na kuhubera achiamba, “Munahendani mwi? Dze, mnalonda kumuasi mfalume?”

---

† **2:7 2:7** ***Jimbo ririro ng’ambo ya muho Yufurati*** kala ri tsini ya utawala wa Pashia na Iziraeli kala i kpwenye jimbo hiro.

20 Nami nchiajibu nchiambira, “Ye Mlungu ariye dzulu mlunguni
andahuhenda huongokerwe. Swiswi hu atumishie naswi hundaandza
kudzenga, ela mwimwi tamundakala na mtalo, tamundakala na haki wala
kutambukirwa kahi za Jerusalemu.”

3

Ukuta unarekebishwa

1 Hinya ndio atu arioterya kudzenga luphya ukuta na maryango ga
Jerusalemu. Eliashibu, mlavyadzi-sadaka mkpwulu, na alavyadzi-sadaka
ayae adzenga Ryango ra Mang’ondzi na achiritiya miryangoye. Aritenga
kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu phamwenga na nyo ukuta hadi kufikira
Mnara wa Gana* na wa Hananeli.
2 Seemu ya ukuta yolungira yarekebishwa ni atu a Jeriko na iriyolungira
hino, yarekebishwa ni Zakuri mwana wa Imuri.
3 Ryango ra Ng’onda rarekebishwa ni atu a mryango wa Hasenaa. Aika
mimo na achiimisa miryango, achiitiya tumbuu na magbwamage.
4 Seemu ya ukuta yolungira, yarekebishwa ni Meremothi, mwana wa
Uriya, mdzukulu wa Hakozi. Seemu ya ukuta yolungira yarekebishwa
ni Meshulamu, mwana wa Berekiya, mdzukulu wa Meshezabeli, seemu
yolungira yarekebishwa ni Sadoki mwana wa Baana.
5 Seemu yolungira yadzengbwa ni atu a Tekoa, ela akulu aho arema
kuhenda kazi arizopangirwa ni aimirizi.
6 Ryango ra Jeshana radzengbwa ni Joyada, mwana wa Pasea na
Meshulamu, mwana wa Besodeya. Aika mimo na achiimisa miryango,
achiitiya tumbuu na magbwamage ga kufungira.
7 Seemu ya ukuta yolungira yarekebishwa ni Melatia wa kula Gibioni,
Jadoni wa kula Meronothi na atu a kula Gibioni na Mizipa, ambako liwali
wa jimbo ririro ng’ambo ya muho Yufurati kala anaishi.
8 Seemu yolungira yarekebishwa ni Uzieli mwana wa Harihaya, yekala
mfuli wa zahabu, na Hanania mmwenga wa atengezadzi a manukato,
warekebisha seemu ya ukuta iriyolungira. Aha adzenga ukuta wa
Jerusalemu hadi kufikira Ukuta Mpana.
9 Seemu yolungira yarekebishwa ni Refaya mwana wa Huri, yekala
chilongozi wa nusu wilaya ya Jerusalemu.
10 Seemu ya ukuta yolungizira yarekebishwa ni Jedaya mwana wa
Harumafu, seemu iyo kala i mbere ya nyumbaye. Seemu yolungira
yarekebishwa ni Hatushi, mwana wa Hashabuneya.
11 Seemu ya ukuta yolungira yarekebishwa ni Malikija mwana wa
Harimu phamwenga na Hashubu mwana wa Pahathi-Moabu. Na piya
achirekebisha Mnara wa Tanu.
12 Seemu yolungira yarekebishwa ni Shalumu, mwana wa Haloheshi,
liwali wa nusu ya phiri ya wilaya ya Jerusalemu. Hiyu waterywa
kurekebisha ukuta ni anae achetu.
13 Ryango ra Deteni rarekebishwa ni Hanuni phamwenga na atu a Zanoa.
Aridzenga luphya na achiritiya miryangoye, tumbuu na magbwama. Piya
achirekebisha seemu ya ukuta yenye ure wa kama mita magana matsano
hadi kufikira Ryango ra Chitole.
14 Ryango ra Chitole rarekebishwa ni Malikija, mwana wa Rekabu,
chilongozi wa wilaya ya Bethi-Hakeremu. Warirekebisha, achiritiya
miryangoye, tumbuu na magbwama.

---

* **3:1 3:1** *Gana* ni dzina ra mnara ko Iziraeli.

15 Ryango ra Pula ya Madzi rarekebishwa ni Shalumu mwana wa
Kolihoze, chilongozi wa wilaya ya Mizipa. Iye waridzenga luphya,
achiridzengera paa na achiritiya miryango, tumbuu na magbwama.
Chisha achirekebisha ukuta wa birika ra madzi ra Shela, kanda ya Bustani
ya mfalume na kufikira ngazi zitsererazo kula Mudzi wa Daudi.†
16 Seemu ya ukuta yolungira kuelekezana na vikurani pha Daudi hadi
dimbwi rohenda tsimbwa, hadi nyumba ya masujaa, yarekebishwa ni
Nehemia mwana wa Azibuki, chilongozi wa nusu ya wilaya ya Bethi-Suri.
17 Seemu yolungira yarekebishwa ni Alawi tsini ya ulongozi wa Rehumu
mwana wa Bani, na Hashabia, chilongozi wa nusu wilaya ya Keila,
achirekebisha seemu yolungira kpwa niaba ya wilayaye.
18 Seemu yolungizira yarekebishwa ni Alawi ayawao ariokala tsini ya
ulongozi wa Binui mwana wa Henadadi, chilongozi wa nusu yanjina ya
wilaya ya Keila.
19 Seemu yolungira yokala inalolana na nyumba ya kuikira silaha za
viha, yarekebishwa ni Ezeri mwana wa Jeshuwa chilongozi wa Mizipa,
kpwenderera hadi pho pembe ya ukuta.
20 Seemu yolungira kula pho pembe ya nyo ukuta hadi mryango wa
nyumba ya mlavyadzi-sadaka mkpwulu, Eliashibu, yarekebishwa kpwa
chadi ni Baruku mwana wa Zabai.
21 Seemu yolungira kula mryango wa nyumba ya Eliashibu hadi mwisho
wa nyumba iyo yarekebishwa ni Meremothi mwana wa Uriya, mdzukulu
wa Hakozi.
22 Seemu zolungira zarekebishwa ni alavyadzi-sadaka ariokala anasagala
maeneo ga kugbwirana na Jerusalemu.
23 Seemu yolungira yarekebishwa ni Benjamini na Hashubu, nayo kala
i mbere ya nyumba zao. Iriyolungira yarekebishwa ni Azaria mwana wa
Maaseya, mdzukulu wa Anania nayo kala i kanda-kanda ya nyumbaye.
24 Seemu ya ukuta yolungizira kula pho phenye yo nyumba ya Azaria
hadi pembe ya nyo ukuta yarekebishwa ni Binui mwana wa Henadadi.
25 Seemu yolungira kula yo pembe ya ukuta na mnara wa nyumba ya
dzulu ya chifalume phephi na muhala wa urindzi yarekebishwa ni Palali
mwana wa Uzai. Seemu yolungira yarekebishwa ni Pedaya mwana wa
Paroshi.
26 Seemu yolungira hadi phatu phololana na Ryango ra Madzi kuelekeza
uphande wa mlairo wa dzuwa na nyo mnara uonekanao kula ukutani
yarekebishwa ni atumishi a nyumba ya kuvoya Mlungu ariosagala
mwango Ofeli.
27 Seemu yolungizira yarekebishwa ni atu a Tekoa kula pho phenye
mnara mkpwulu hadi ukuta wa Ofeli.
28 Seemu yolungira kula Dzulu ya Ryango ra Farasi, yarekebishwa ni
alavyadzi-sadaka, chila mmwenga warekebisha seemu iriyokala i mbere
ya nyumbaye.
29 Seemu yolungira yarekebishwa ni Sadoki mwana wa Imeri, nayo kala
i mbere ya nyumbaye. Seemu yolungira yarekebishwa ni Shemaya mwana
wa Shekania, yekala mrindzi wa mryango wa uphande wa mlairo wa
dzuwa.
30 Seemu yolungira yarekebishwa ni Hanania, mwana wa Shelemia, na
Hanuni mwana wa sita wa Zalafu warekebisha seemu yolungira. Seemu

† **3:15 3:15** ***Mudzi wa Daudi*** ni seemu ndide ya Jerusalemu iriyo uphandewe wa mwakani ambayo yadzengbwa madzumba ga chifalume, na nyumba ya kuvoya Mlungu ya Selemani.

yolungira yarekebishwa ni Meshulamu, mwana wa Berekiya, nayo kala i
mbere ya nyumbaye.
31 Seemu yolungira yarekebishwa ni mfuli wa zahabu mmwenga
ariyeihwa Malikija. Iye warekebisha hadi kufikira nyumba ya atumishi
a nyumba ya kuvoya Mlungu na ya ahendadzi-bishara, yololana na
Ryango ra kuchunguzira anajeshi kpwenderera hadi chumba cha dzulu
cha pembeni.
32 Na kula hipho hadi Ryango ra Mang'ondzi, ukuta warekebishwa ni
afuli a zahabu na ahendadzi-bishara.

4

Kazi ya kurekebisha ukuta inapingbwa

1 Phahi Sanibalati ariphosikira hunarekebisha nyo ukuta, wasikira
utsungu, achitsukirwa na achihunyetera swiswi Ayahudi.
2 Wagomba mbere za atu okala a phamwenga naye na mbere za
jeshi ra Samariya achiamba, "Anahendani hano Ayahudi anyonje? Vino
andaweza kudzenga nyo ukuta? Andaweza kulavya sadaka? Yo kazi
andaweza kuimala kpwa siku mwenga? Dze, andaweza kuphaha mawe
ga kudzengera kula kpwenye vyo vifusi chivyophya?"
3 Tobia, Muamoni yekala phephi naye achiamba, "Anadzenga utu wani,
mana hata kala richikpwera nyo ukuta wao wa mawe undabomoka!"
4 Nami nchimvoya Mlungu nchimuamba, "Ee Mlungu wehu husikire
mana hunaberwa. Auyizire enye kulaphiza kpwao. Ahende akale mateka
kpwenye tsi za ujenini na vitu vyao vihalwe zewe.
5 Usigafute wala kugafwinika makosa gao mberezo, mana akalaphiza
adzengadzi."
6 Phahi hwaudzenga nyo ukuta hadi uchifika nusu ya chimoche, mana
nyo atu kala anahenda yo kazi moyo kutsuka.
7 Ela Sanibalati, Tobia, Aarabu, Aamoni na atu a Ashidodi ariphosikira
kukala kazi ya kurekebisha ukuta wa Jerusalemu inaenderera na myanya
ya nyo ukuta inazibwa, atsukirwa sana.
8 Aho apanga njama phamwenga kpwendapigana na nyo atu a
Jerusalemu na ahende fujo.
9 Ela swino huchimvoya Mlungu wehu chisha huchiika arindzi a usiku
na a mutsi kudzirinda nao.
10 Ela atu a Juda anung'unika achiamba, "Aho atsukulao mizigo
akaremwa sana na vyo vifusi vilondwavyo kuzolwa ni vinji sana hata
tahundaweza kurekebisha nyo ukuta."
11 Go maadui gehu gachiamba, "Taandamanya wala kuhuona, ela
andahenda ona hukahi-kahi yao, huaolage na yo kazi huikomese."
12 Nyo Ayahudi ariokala majirani na maadui gehu ahuambira kano
kpwa kano kukala, maadui andakpwedza kula chila uphande edze
ahushambuliye.
13 Ela nchiika atu ariokala na panga zao, mafumo gao na maha gao
nyuma ya nyo ukuta kpwenye seemu zokala fupi na zokala wazi ili
azirinde. Nyo atu naapanga kulengana na mbari zao.
14 Nripholola yo hali, naunuka nchigomba na vilongozi, maofisaa na atu
osi nchiambira, "Msitishirwe ni hinya maadui! Mtambukireni Mwenyezi
Mlungu ariye mkpwulu na wa kuogofya tsona muarinde ndugu zenu, ana
enu a chilume na a chichetu, achetu enu na midzi yenu."

15 Maadui gehu gariphosikira kukala hukamanya na Mlungu kala
akavuruga njama yao, hosi hwauya ko ukutani na chila mutu achienderera
na kaziye.
16 Kula siku iyo nusu ya atu angu achikala anahenda kazi kuno nusu
yanjina ikagbwira mafumo, ngao, maha na kuvwala mavwazi ga vyuma
ili kuika urindzi. Nyo vilongozi aima nyuma ya atu osi a Juda
17 ariokala anadzenga nyo ukuta. Chila mmwenga wa ariokala anat-
sukula mizigo, wahenda kazi na mkpwono mmwenga kuno mkpwono
wanjina ukagbwiririra silaha.
18 Na chila mutu yekala anadzenga wakala akatsomeka upangawe
chibiruni chila wakati ariphokala anadzenga. Naye mpigi wa gunda kala
a phephi nami.
19 Chisha nchigomba na vilongozi, maofisaa na atu anjina osi nchiamba,
"Ihi kazi ni kulu, tsona ikaenea seemu kulu hata ikahuhenda hukale kure-
kure pho ukutani.
20 Mchisikira gunda rinapigbwa ndzoni pho huripho. Naye Mlungu wehu
andahupigania!"
21 Phahi nusu ya atu yaenderera kuhenda kazi, kuno nusu yanjina
ikagbwiririra mafumo kula ligundzu chiti hadi nyenyezi ziriphotuluka.
22 Piya wakati uho naambira nyo atu ariokala anasagala kondze ya nyo
ukuta edze achese Jerusalemu phamwenga na atumishi ao, ili akale arindzi
ehu usiku, na mutsi ahende kazi.
23 Mimi, enehu, atumishi angu na arindzi ariokala phamwenga nami,
tahuyavula nguwo zehu, chila mutu wagbwira silahaye.*

5

Nehemia anaterya achiya

1 Chisha kuchituluka manung'uniko manji kula kpwa atu na achetu aho
kuhusu ndugu zao Ayahudi.
2 Mana kala phana anjina arioamba, "Swiswi na ana ehu alume na
achetu hu anji. Nauhewe mtsere hurye ili husihirike."
3 Kuchikala na anjina arioamba, "Hwaika mzamana minda yehu,
mizabibu yehu, nyumba zehu ili huphahe mtsere kpwa sababu ya ndzala."
4 Anjina nyo achiamba, "Hwaaphasa pesa huriphire kodi ya mfalume
kpwa ajili ya minda yehu na vyunga vyehu vya mizabibu.
5 Dzagbwe miri yehu ni dza miri ya ndugu zehu, ana ehu ni sawa na
ana ao, kpwa utu wani hunalondwa hulazimishe ana ehu a chilume na
a chichetu akale atumwa? Hata vivi ana ehu anjina achetu ni atumwa
kare. Ela tahuweza kuhenda rorosi, mana minda yehu, mizabibu yehu i
mikononi mwa atu anjina."
6 Nriphosikira malalamiko gao náreya sana.
7 Naririkana mwangu moyoni, nchiademurira nyo vilongozi na maofisaa
nchiaambira, "Mwimwi mkulonda fwaida kula kpwa ndugu zenu
anaphokuaphasani." Nami nchiiha mkpwutano mkpwulu kpwedzaauza.
8 Nchiaambira, "Hwahenda iwezekanavyo kukombola ndugu zehu
Ayahudi arioguzwa kpwa mataifa, ela mwi hata munaguza ndugu zenu
ili huagule!" Nao achinyamala zii, taagombere neno rorosi.

---

* **4:23** **4:23** *Hata kala anaphiya madzini* Phapha phanaweza kukala na mana ya *mkpwonowe wa kulume.* Mana ya Chieburania phapha taiwazi. **5:7** **5:7** Kutsama 22:25; Alawi 25:35–37; Kumbukumbu 23:19–20

9 Phahi naenderera kugomba nchiamba, “Vyo muhendavyo si vinono.
Kpwani tammanya kukala ni mumuogophe Mlungu wehu, ili muzuwiye
ufyozi wa maadui gehu a mataifa ganjina?
10 Mimi na enehu na atumishi angu, piya hunaaphasa pesa na mtsere.
Ela nahusiaphase kpwa fwaida!
11 Nakuvoyani muauyizire ihi rero, minda yao, mizabibu yao, mizaituni
yao, nyumba zao phamwenga na seemu mwenga ya gana ambayo
mwaatoza mriphoaaphasa pesa, mtsere, uchi muphya na mafuha.”
12 Nao achiamba, “Hundaauyizira, naswi tahundalonda chitu tsona;
hundahenda kama uchivyogomba.” Ndipho nchiiha alavyadzi-sadaka, na
nchiahenda nyo vilongozi na maofisaa aape mbere zao kukala andahenda
kama arivyolaga.
13 Nchikutakuta nguwo yangu* nchiamba, “Yeyesi ambaye kandatimiza
chilagane hichi, Mlungu naamkutekute dza hivi na amfute nyumbaye
na maliye ili asale bila chitu.” Mkpwutano wosi uchiamba, “Amina,”
huchimtogola Mwenyezi Mlungu, na nyo atu achihenda dza arivyogomba.
14 Zaidi ya gago, mimi na enehu tahuyarya chakurya ambacho kala
chikapangirwa liwali kpwa miaka kumi na miiri, yani kula mwaka wa
mirongo miiri wa utawala wa mfalume Aritashasita wakati nriphohendwa
liwali wa tsi ya Juda, hadi mwaka wa mirongo mihahu na mbiri wa
kutawalwakpwe.
15 Ela nyo maliwali arionitanguliya ahika atu mizigo miziho, achihala
vipande mirongo mine vya feza kanda na chakurya na uchi. Hata atumishi
aho aonera atu. Ela mimi sihendere hivyo kpwa kumuogopha Mlungu.
16 Mimi nálunga kazi ya kurekebisha ukuta uhu bila ya kuhala minda
kula kpwa atu. Atumishi angu osi akusanyika hiko kpwa ajili ya yo kazi
ya kurekebisha.
17 Zaidi ya vivyo, naarisa atu gana mwenga na mirongo mitsano, Ayahudi
na vilongozi, kanda na atu ariohulokera kula mataifa ganjina jirani.
18 Chakurya chojitwa kpwa siku mwenga kala ni hichi: ng’ombe mwenga
na mang’ondzi sita ga kunona na kuku anji. Na chila bada ya siku kumi
nalagizirwa uchi munji wa chila aina; ela siyadai fungu ra chakurya
chopangirwa liwali, mana nyo atu kala ana mzigo mziho kare.
19 Nitambukira kpwa manono ee Mlungu wangu, kpwa gosi nrigoahen-
dera atu hinya.

6

Udzengi unapingbwa zaidi

1 Sanibalati, Tobia, Geshemu yuya Mwarabu na maadui gehu ganjina
gasikira kukala nkamarigiza kurekebisha nyo ukuta na taphana mwanya
wowosi uriosala, dzagbwe kala tahudzangbwetiya miryango,
2 Sanibalati na Geshemu anihumira ajumbe achedzaniamba, “Ndzo
hukutane chidzidzi chimwengachapho cha tsi ya kugbwa ya Ono.” Ela
aho kala akapanga kunihendera uyi.
3 Kpwa hivyo nami nchiahumira ajumbe achendaambira, “Nina kazi
muhimu sana ambayo siweza kuiricha na kpwedzabisha namwi.”
4 Anihumira ujumbe uhu kano ne, nami naajibu vivyo hivyo.

* **5:13 5:13** Kulengana na mila ya Chieburania mutu kala nkutsukula vitu bindoni. Sambi hiku kukutakuta ni ishara kukala nyo atu anaogomba nao andaangamiza vitu vyao vyosi.

5 Phahi Sanibalati wahuma mtumishiwe kano ya tsano na ujumbe hinyo-
hinyo, achedza na baruwa yokala laza mwakpwe mkpwononi.*
6 Baruwa yenye kala inaamba,
"Kuna ndziyendziye kahi za mataifa na hata Geshemu naye anaamba
vivyo, kukala uwe phamwenga na nyo Ayahudi munapanga kuasi, ndiyo
mana munarekebisha nyo ukuta. Chisha inaambwa, uwe unalonda
ukale mfalume wao.
7 Hata watsambula manabii akutangaze ko Jerusalemu, aambe, 'Kuna
mfalume kuko Juda.' Maneno gaga gandamfikira mfalume, kpwa hivyo
ndzo hushauriane."
8 Ndipho nchimuhumira ujumbe nchimuamba, "Takudzangbwehendeka
dzambo dza hiro ugombaro, gaga ukagatunga uwe."
9 Mana osi kala analonda kuhutiya wuoga, nao kala anaaza mwao
mioyoni, kukala hundavundzika mioyo huriche kuhenda yo kazi. Ela
nchivoya nchiamba, "Ee Mlungu itiye nguvu mikono yangu."
10 Siku mwenga náphiya nyumbani kpwa Shemaya mwana wa Delaya,
mdzukulu wa Mehetabeli ambaye kala kaweza kutuluka mwakpwe nyum-
bani. Iye waamba, "Nahukutane nyumba ya kuvoya Mlungu hufunge
miryango mana usiku atu aredza edze akuolage."
11 Ela nchimuambira, "Sindainjira, kpwadze mutu dza mimi nchimbire?
Dze, mutu dza mino naweza kuinjira nyumba ya kuvoya Mlungu ili
nidzitivye?"
12 Námanya kukala kala kahumirwe ni Mlungu, ela walavya unabii
chinyume changu, mana kala akakodishwa ni Tobia na Sanibalati.
13 Iye kala akakodishwa anitiye wuoga, nami ningedzifwitsa ndani ya
nyumba ya kuvoya Mlungu, ningekala nkahenda dambi na angephaha
chizigbwa cha kunibanangira dzina chisha anifyorere.
14 Návoya nchiamba, "Ee Mlungu wangu, tambukira nrigohenderwa ni
Tobia na Sanibalati, piya utambukire Noadia nabii wa chichetu na manabii
anjina ariolonda kunitiya wuoga."

Ukuta unamarigizwa kurekebishwa

15 Iriphofika siku ya mirongo miiri na tsano ya mwezi wa Eluli† nyo ukuta
uchisira kurekebishwa. Nao uchikala ukahala muda wa siku mirongo
mitsano na mbiri.
16 Maadui ehu osi ariphosikira hivyo mataifa ganjina gosi gariouzungu-
luka gagbwirwa ni wuoga na gachikata tamaa mana gamanya kukala yo
kazi yahendwa ni Mlungu wehu.
17 Wakati uho wosi, vilongozi a Juda amuandikira baruwa nyinji Tobia
na majibu kula kpwa Tobia gachiafikira.
18 Mana atu anji a Juda kala akaapa kumuunga mkpwono kpwa kukala
kala ni mtsedza wa Shekania mwana wa Ara, chisha mwanawe Jehohanani
kala akamlóla mwana wa Meshulamu mwana wa Berekiya.
19 Phahi aho kala nkuniambira maneno manono-manono kumuhusu
Tobia, chisha achamuambira Tobia maneno gosi nchigogomba. Ndipho
Tobia achiniandikira baruwa nyinji za kuniogofyera.

---

* **6:5 6:5** baruwa ambayo chila mutu anaweza kuisoma. † **6:15 6:15** ***Eluli*** ni mwezi wa sita kulengana na kalenda ya chidini ya Chiyahudi na kulengana na kalenda ya chifalume ni mwezi wa kumi na mbiri. Muda uhu unaandzira kahi-kahi ya mwezi wa nane hadi kahi-kahi ya mwezi wa tisiya kulengana na kalenda ya kawaida. Glossary entry.

7

1 Bada ya ukuta kumarigizwa kurekebishwa, miryango kuikpwa, arindzi,
aimbadzi na Alawi kutsambulwa,
2 námtsambula mwenehu Hanani na Hanania yekala mkpwulu wa jeshi
wa ngome aimirire Jerusalemu. Mana Hanania kala ni mutu muaminifu
na aishimuye Mlungu kutsupa atu anjina anji.
3 Nchiaambira, "Miryango ya Jerusalemu naisivugulwe hadi wakati
dzuwa ringerengere na nyo arindzi naahakikishe miryango ikafungbwa
na tumbuu wakati achere rinda. Chisha tsambulani arindzi kahi ya atu
asagalao Jerusalemu, anjina arinde seemu zao za urindzi, na anjina arinde
mbere za nyumba zao."

Hara ariouya kula arikohalwa mateka anaandikishwa
(Ezira 2:1–70)

4 Nyo mudzi kala ni mkpwulu tsona mpana, ela atu achikala ni achache
na zo nyumba kala tazidzangbwerekebishwa.
5 Chisha Mlungu wangu achinipha maazo ga kuakusanya vilongozi a nyo
mudzi na atu a kawaida aolangbwe kulengana na mbari zao. Cho chitabu
cha vivyazi vya atu ariokala a kpwandza kuuya ko Juda kala nkachiona.
Gaga ndigo goandikpwa mumo:
6 Higa ndigo madzina ga Ayahudi ariouya Jerusalemu na midzi yanjina
ya Juda kula jimbo arikokala akatsamizwa kpwa lazima ni Nebukadineza
mfalume wa Babeli. Chila mutu wauya kpwenye mudzi wao.
7 Aha akpwedza na Zerubabeli, Jeshuwa, Nehemia, Azaria, Raamia,
Nahamani, Modekai, Bilishani, Misiperethi, Bigbwai, Nehumu, na Baana.
Hino ndiyo isabu ya alume a Chiiziraeli:
8 Atu a chivyazi cha Paroshi kala ni elufu mbiri gana mwenga mirongo
sabaa na airi.
9 Atu a chivyazi cha Shefatia kala ni magana mahahu mirongo sabaa na
airi.
10 Atu a chivyazi cha Ara kala ni magana sita mirongo mitsano na airi.
11 Atu a chivyazi cha Pahathi-Moabu, ariokala ni a chivyazi cha Jeshuwa
na Joabu kala ni atu elufu mbiri magana manane na kumi na anane.
12 Atu a chivyazi cha Elamu kala ni elufu mwenga magana mairi mirongo
mitsano na ane.
13 Atu a chivyazi cha Zatu kala ni magana manane mirongo mine na
atsano.
14 Atu a chivyazi cha Zakai kala ni magana sabaa na mirongo sita.
15 Atu a chivyazi cha Binui kala ni magana sita mirongo mine na anane.
16 Atu a chivyazi cha Bebai kala ni magana sita mirongo miiri na anane.
17 Atu a chivyazi cha Azigadi kala ni elufu mbiri magana mahahu
mirongo miiri na airi.
18 Atu a chivyazi cha Adonikamu kala ni magana sita mirongo sita na
sabaa.
19 Atu a chivyazi cha Bigbwai kala ni elufu mbiri mirongo sita na sabaa.
20 Atu a chivyazi cha Adini kala ni magana sita mirongo mitsano na
atsano.
21 Atu a chivyazi cha Ateri, kutsupira chivyazi cha Hezekiya, kala ni
mirongo tisiya na anane.
22 Atu a chivyazi cha Hashumu kala ni magana mahahu mirongo miiri
na anane.
23 Atu a chivyazi cha Bezai kala ni magana mahahu mirongo miiri na
ane.

24 Atu a chivyazi cha Harifu kala ni gana mwenga kumi na airi.
25 Atu a chivyazi cha Gibioni kala ni mirongo tisiya na atsano.
26 Atu a Bethilehemu na Netofa kala ni gana mwenga mirongo minane
na anane.
27 Atu a Anathothi kala ni gana mwenga mirongo miiri na anane.
28 Atu a Bethi-Azimawethi kala ni mirongo mine na airi.
29 Atu kula mudzi wa Kiriathi-Jearimu; Kefira na Beerothi, kala ni
magana sabaa mirongo mine na ahahu.
30 Atu a mudzi wa Rama na wa Geba kala ni magana sita mirongo miiri
na mmwenga.
31 Atu a mudzi wa Mikimashi kala ni gana mwenga mirongo miiri na
airi.
32 Atu a mudzi wa Betheli na Ai kala ni gana mwenga mirongo miiri na
ahahu.
33 Atu a mudzi wanjina wa Nebo kala ni mirongo mitsano na airi.
34 Atu a mudzi wanjina wa Elamu kala ni elufu mwenga magana mairi
mirongo mitsano na ane.
35 Atu a mudzi wa Harimu kala ni magana mahahu na mirongo miiri.
36 Atu a mudzi wa Jeriko kala ni magana mahahu mirongo mine na
atsano.
37 Atu a mudzi wa Lodi, Hadidi na Ono kala ni magana sabaa mirongo
miiri na mmwenga.
38 Atu a mudzi wa Senaa kala ni elufu tahu magana tisiya na mirongo
mihahu.
39 Hinya ndio alavyadzi-sadaka ariouya kula ko arikokala akatsamizwa
kpwa lazima: A chivyazi cha Jedaya kutsupira Jeshuwa kala ni magana
tisiya mirongo sabaa na ahahu,
40 a chivyazi cha Imeri kala ni elufu mwenga na mirongo mitsano na
airi.
41 Atu a chivyazi cha Pashihuri kala ni atu elufu mwenga magana mairi
mirongo mine na sabaa,
42 kula chivyazi cha Harimu kala ni atu elufu mwenga na kumi na sabaa.
43 Hinya ndio Alawi ariouya kula ko arikokala akatsamizwa kpwa lazima,
a chivyazi cha Jeshuwa wa Kadimieli, a mbari ya Hodavia kala ni atu
mirongo sabaa na ane.
44 Alawi aimbadzi ariouya kala ni a chivyazi cha Asafu, nao kala ni atu
gana mwenga mirongo mine na anane.
45 Arindzi a miryango ariouya kala ni a chivyazi cha Shalumu, Ateri,
Talimoni, Akubu, Hatita na Shobai, osi kala ni atu gana mwenga mirongo
mihahu na anane.
46 Atumishi a nyumba ya kuvoya Mlungu ariouya kala ni a chivyazi cha
Siha, Hasufa, Tabaothi,
47 Kerosi, Sia, Padoni,
48 Lebana, Hagaba, Shalimai,
49 Hanani, Gideli, Gahari,
50 Reaya, Resini, Nekoda,
51 Gazamu, Uza, Pasea,
52 Besai, Meunimu, Nefusimu,
53 Bakibuku, Hakufa, Harihuri,
54 Baziluthi, Mehida, Harisha,
55 Barikosi, Sisera, Tema,
56 Nezia na Hatifa.

57 Chivyazi cha atumishi a Selemani ariouya kala ni a chivyazi cha Sotai,
Soferethi, Perida
58 Jaala, Darikoni, Gideli,
59 Shefatia, Hatili, Pokerethi-Hasebaimu na Amoni.
60 Jumula ya atumishi a nyumba ya kuvoya Mlungu na atu a chivyazi cha
atumishi a selemani kala ni atu magana mahahu mirongo tisiya na airi.
61 Hinya alungirao ni hara ariouya kula midzi ya Teli-Mela, Teli-Harisha,
Kerubi, Adoni na Imeri arikokala akatsamizwa kpwa lazima, ela taayaweza
kuonyesa kukala akare aho ala Iziraeli.
62 Atu a chivyazi cha Delaya, Tobia na Nekoda kala ni magana sita
mirongo mine na airi.
63 Na kahi ya alavyadzi-sadaka ariouya kala ni atu a nyumba ya Habaya,
ya Hakozi na ya Barizilai, (Barizilai hiyu wahaswa dzina hiro bada ya
kulóla mwana mchetu wa Barizilai wa kula Giliadi).
64 Aha aendza madzina gao kpwenye chitabu cha kumbukumbu za
madzina ga vivyazi, ela taagaonere tse, kpwa hivyo achikahazwa kukala
alavyadzi-sadaka mana aisabiwa kukala ni najisi.
65 Kpwa hivyo liwali achiaambira asirye chakurya chitakatifu zaidi hadi
mlavyadzi-sadaka ndiphouza ushauri kpwa Mwenyezi Mlungu kuhumira
Urimu na Thumimu.*
66 Jumula ya atu ariouya kula arikokala akatsamizwa kpwa lazima kala
ni atu elufu mirongo mine na mbiri magana mahahu na mirongo sita.
67 Mbali na hinyo, kala ana atumishi alume na achetu elufu sabaa
magana mahahu mirongo mihahu na sabaa, na aimbadzi aho alume kpwa
achetu magana mairi mirongo mine na atsano.
68 Kala ana farasi magana sabaa mirongo mihahu na sita, nyumbu
magana mairi mirongo mine na atsano,
69 ngamia magana mane mirongo mihahu na tsano na punda elufu sita
magana sabaa na mirongo miiri.
70 Vilongozi anjina a mbari alavya mitsango yao kpwa yo kazi. Tirishatha
walavya kilo nane za zahabu, mabakuli mirongo mitsano na nguwo
magana matsano na mirongo mihahu za alavyadzi-sadaka.
71 Vilongozi anjina a mbari alavya kilo gana mwenga na mirongo sabaa
za zahabu, kilo elufu mwenga na magana mahahu za feza.
72 Atu anjina ariosala achilavya kilo gana mwenga na mirongo sabaa za
zahabu, kilo elufu mwenga na magana mairi za feza na nguwo mirongo
sita na sabaa za alavyadzi-sadaka.
73 Phahi alavyadzi-sadaka, Alawi, arindzi a maryango, aimbadzi, bazi
ya atu a kawaida, atumishi a nyumba ya kuvoya Mlungu na Aiziraeli osi
asagala kahi ya midzi yao.

Ezira anasomera atu Shariya

Iriphofika mwezi wa sabaa, Aiziraeli kala anasagala mwao midzini.

8

1 Atu osi akusanyika dza chitu chimwenga kpwenye muhala uriokala
mbere za Ryango ra Madzi. Aho amuambira muandishi Ezira atuluze
chitabu cha shariya za Musa ambazo Mwenyezi Mlungu waamuru Aiziraeli
azilunge.

7:65 7:65 Kutsama 28:30; Kumbukumbu 33:8 * **7:65 7:65** Urimu na Thumimu ni vihunde viiri vyokala vichihumirwa ni mlavyadzi-sadaka kumanya Mlungu alondaro: Tavimanyikana vinono kala vichihumirwa viphi. **7:73 7:73** 1 Nyakati 9:2; Nehemia 11:3

2 Phahi siku ya kpwandza ya mwezi wa sabaa, mlavyadzi-sadaka Ezira
wachireha cho chitabu cha shariya mbere za nyo mkpwutano wa alume
na achetu na nyo arioweza kuphundza na kuelewa.
3 Achichisoma kpwa raka ra dzulu kpwenye muhala uriokala mbere za
Ryango ra Madzi hangu ligundzu hadi mutsi, mbere za alume, achetu na
ariokala anaweza kuelewa. Osi ahega masikiro kuphundza chitabu cha
shariya.
4 Phahi Ezira waima dzulu ya uringo wa mbao ambao kala ukadzengbwa
kpwa ajili hiyo, kuno atu anjina aimire phephi naye. Uphande wa
mkpwonowe wa kulume kpwaima Matithia, Shema, Anaya, Uriya, Hilikiya
na Maaseya. Uphandewe wa mkpwonowe wa kumotso kuchiima Pedaya,
Mishaeli, Malikija, Hashumu, Hashibadana, Zakariya na Meshulamu.
5 Ezira wachivugula cho chitabu kuno atu osi anamlola (kpwa mana kala
a dzulu kushinda atu osi). Ariphokala anachivugula tu, atu osi ang'oka
achiima.
6 Ezira achimtogola Mwenyezi Mlungu, Mlungu mkpwulu, nao atu
osi achiunula mikono yao dzulu achijibu achiamba "Amina, Amina."
Achizama kumuishimu Mlungu hadi vilangu vyao vichiguta photsi.
7 Nyo atu ambao kala chila mmwenga aimire phatuphe aelezwa vinono
zo shariya ni Alawi hano: Jeshuwa, Bani, Sherebia, Jamini, Akubu,
Shabethai, Hodia, Maaseya, Kelita, Azaria, Jozabadi, Hanani na Pelaya.
8 Phahi asoma cho chitabu cha shariya za Mlungu kpwa raka ra dzulu,
achieleza manaye ili atu aelewe gokala ganasomwa.
9 Nyo atu arira ariphosikira go maneno ga shariya. Nehemia ariyekala
ni liwali na Ezira yekala ni mlavyadzi-sadaka na Alawi ariokala anafundza
achiambira atu osi kukala, "Siku ihi ni siku takatifu kpwa Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wehu, msisononeke wala msirire."
10 Chisha Nehemia achiaambira, "Phiyani mkarye vya kunona, munwe
vya mtswano, chisha muaphirikire ayawenu ambao taana chitu, mana siku
ihi ni takatifu kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu. Tsona msisononeke,
mana kuhererwa kahi za Mwenyezi Mlungu ndiyo nguvu zenu."
11 Phahi nyo Alawi achinyamaza atu osi, achiamba, "Nyamalani,
msisononeke kpwa kukala siku ihi ni takatifu."
12 Atu osi achiuya makpwao, achendarya, achinwa, achiphirikira atu
seemu za vyakurya na achisherekeya kpwa raha sana mana kala akaelewa
go maneno kala akaambirwa.

Sikukuu ya vibanda

13 Siku ya phiriye, vilongozi a mbari zosi, alavyadzi-sadaka na Alawi
akusanyika mbere za muandishi Ezira ili afundzwe maneno ga shariya.
14 Achimanya kukala kpwenye zo shariya za Mwenyezi Mlungu kala
akaamuru kutsupira Musa kukala atu a Iziraeli ni asagale vibandani
wakati wa sharee ya mwezi wa sabaa.
15 Aho kala ni amanyise atu osi neno riri, na aritangaze mwao midzini
mosi na ko Jerusalemu aambe, "Tulukani muambuke myangoni mkarehe
maphungo ga mierezi, maphungo ga mizaituni, mizaituni tsaka na
maphungo ga mihadasi, makandza ga mitende na maphungo ga mihi ya
makodza manji mudzenge vibanda dza irivyoandikpwa."
16 Phahi atu osi achituluka achendareha vyo vitu achidzenga vibanda,
chila mmwenga dzulu ya nyumbaye, mihalani mwao, kpwenye mihala ya

8:14 8:14 Alawi 23:33–36,39–43; Kumbukumbu 16:13–15

nyumba ya kuvoya Mlungu na kpwenye muhala wa Mryango wa Madzi,
na kpwenye muhala wa Mryango wa Efuraimu.
17 Atu osi ariokala akauya kula ko arikokala akahalwa mateka adzenga
vibanda, achisagala mumo. Hangu wakati wa Joshuwa mwana wa Nuni
hadi siku hiyo, Aiziraeli kala taadzangbwehenda hivyo. Nao achihererwa
sana.
18 Chila siku, kula siku ya kpwandza hadi ya mwisho, Ezira wasoma kula
cho chitabu cha shariya za Mlungu nao achisherekeya siku sabaa, siku ya
nane achikala na mkpwutano wa mwisho dza arivyolagizwa.

9

Aiziraeli anakubali dambi zao

1 Phahi siku ya mirongo miiri na ne ya mwezi uho, Aiziraeli akutana,
nao kala ana mfungo kuno akavwala nguwo za magunia na kudzimwagira
mtsanga mwao vitswani.
2 Chisha hara ariokala a mbari za Iziraeli achidzitenga na atu osi ariokala
sio Aiziraeli. Aima achitubu dambi zao na makosa ga ise zao.
3 Aima phapho ariphokala, achisoma chitabu cha shariya za Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wao, kpwa muda wa masaa mahahu. Ariphomala
kuhenda hivyo, akubali makosa gao na achimuabudu Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wao kpwa muda wanjina wa masaa mahahu.
4 Phakala na uringo wa Alawi, na arioima dzuluye kala ni Jeshuwa,
Bani, Kadimieli, Shebaniya, Buni, Sherebia, Bani na Kenani. Aho amvoya
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao.
5 Sambi nyo Alawi, yani Jeshuwa, Kadimieli, Bani, Hashabuneya,
Sherebia, Hodia, Shebaniya na Pethahiya achiamba, “Unukani mumtogole
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu wa kare na kare.”
“Naritogolwe dzinaro renye nguma, dzina renye nguma kutsupa madz-
ina gosi.
6 Uwe ndiwe Mwenyezi Mlungu macheyo. Uwe waumba kosi mlunguni
na vyosi virivyo kuko, uchiumba tsi na vyosi virivyo mumo na bahari na
vyosi virivyo mumo. Chisha uwe ndiwe ulavyaye uzima kpwa viumbe
vyosi na malaika anaokuabudu.
7 “Uwe ndiwe Mwenyezi Mlungu uriyemtsambula Buramu, uchimtuluza
kula mudzi wa Uru, urio tsi ya Akalidayo, uchimupha dzina ranjina
uchimuiha Burahimu.
8 Uwe walola moyowe na uchiona ni muaminifu kpwako ndiyo mana
uchimuahidi kukala undaapha atu a chivyaziche tsi ya Akanani, Ahiti,
Aamori, Aperizi, Ajebusi na Agirigashi. Nawe maneno gaga gako
wagatimiza mana u wa haki.
9 “Vivyo uwe uchiona mateso ga akare ehu ko Misiri na uchisikira chiriro
chao ko Bahari ya Shamu.
10 Uchihenda vilinje na mambo ga kpwaangalaza chinyume cha Farao,
maofisaage na atu osi a tsiiye mana uwe wamanya arivyoonera nyo akare
ehu. Uchidzenga dzina kula wakati uho hata vivi.
11 Uwe waiganya bahari mbere zao, nao achitsupa kpwenye tsi kavu mo
baharini, ela uchitsupha ariokala anaazoresa kpwenye chivwa, dza dziwe
ritsuphiwavyo kpwenye china cha madzi.

9:7 9:7 Mwandzo 11:31; 12:1; Mwandzo 17:5 **9:8 9:8** Mwandzo 15:18–21 **9:9 9:9** Kutsama 3:7; Kutsama 14:10–12 **9:10 9:10** Kutsama 7:8—12:32 **9:11 9:11** Kutsama 14:21–29; Kutsama 15:4,5

12 Chisha uchialongoza kuhumira nguzo ya ingu wakati wa mutsi,
na wakati wa usiku uchihumira nguzo ya moho ili kuaonyesa njira
ndiyogbwira.
13 “Watserera dzulu ya mwango Sinai, uchigomba na atuo kula mlun-
guni. Uchiapha malagizo ga haki, shariya za kpweli na amuri nono.
14 Waamanyisa Sikuyo takatifu ya Kuoya, uchiapha amuri, malagizo na
shariya kutsupira mtumishio Musa.
15 Ariphokala ana ndzala, waapha chakurya kula mlunguni na
ariphokala ana chiru waatuluzira madzi kula mwambani. Uchiambira
ayiinjire na kuihala yo tsi uriyoapa kuapha.
16 “Ela aho na akare ehu akala na likakado na achirema kulunga
shariyazo,
17 achirema kukusikira, tsona taayavitambukira vyo vilinje urivyohenda
kahi yao. Aho arema tsetsetse kukuphundza achidzitsamburira chilongozi
ili aweze kuuya kpwao utumwani ko Misiri. Ela uwe u Mlungu uriye tayari
kuswamehe, Mlungu mwenye huruma na mbazi nyinji. Mlungu usiye na
tsukizi za phephi na mendzwayo taisika, kuyaaricha!
18 Hata ariphodzitengezera chizuka cha ndzau na kuamba, ‘Yuyu ndiye
mlunguo ariyekutuluza kula Misiri,’ na ariphokala akahenda kufuru kulu,
19 chisha kuyaaricha ko jangbwani kpwa sababu ya mbazizo nyinji.
Nguzo ya ingu yokala inaalongoza mo njirani taiyaaukira wakati wa mutsi
wala nguzo ya moho yoamwirikira njira ambayo kala ni aigbwire wakati
wa usiku.
20 Waapha Rohoo mnono ili aafundze. Chisha uchiapha chakurya
choihwa manna nao achirya na uchiapha madzi kpwa sababu kala ana
chiru.
21 Waaroroma mo jangbwani kpwa muda wa miaka mirongo mine bila
kukosa chitu, nguwo zao taziyakpwanyuka wala nyayo zao taziyafutuka.
22 “Uwe waahenda ashinde mataifa na falume, na uchiaganyira tsi zao.
Ahala tsi ya Sihoni, mfalume wa Heshiboni na tsi ya Ogi, mfalume wa
Bashani.
23 Uchihenda chivyazi chao chikale chinji dza nyenyezi ko mlunguni,
chisha uchiareha kpwenye tsi uriyoambira akare aho ayiinjire na aihale
ikale yao.
24 Phahi ana aho ainjira yo tsi na achiihenda kukala yao. Uchiaturya
Akanani ambao kala ndio enye tsi mbere zao. Uchiatiya mwao mikononi
phamwenga na afalume aho na atu a makabila gosi ga yo tsi ili aahende
kama amendzavyo.
25 Achiteka midzi iriyokala na ngome na tsi nono, achihala nyumba
zirizokala zi tele vitu vinono, mabirika ga madzi ambago kala gakatsimbwa
kare, minda ya mizabibu na mizaituni na mihi minji ya matunda. Achirya
hata achivibwagira mikono, achinona, achifwahirwa ni unji wa unonoo.
26 “Ela taayakusikira bii, achikuasi na achiricha shariyazo na achiolaga
manabiigo gokala ganaakanya ili akuuyire uwe. Ahenda kufuru kulu.
27 Kpwa hivyo uchiatiya mikononi mwa maadui gao achiagayisa. Ela
ariphogayiswa akuririra. Uwe uchisikira ko mlunguni na kpwa mbazizo
nyinji, uchiapha aokoli arioativya kula mikononi mwa maadui gao.

9:12 **9:12** Kutsama 13:21,22 **9:13** **9:13** Kutsama 19:18—23:33 **9:15** **9:15** Kutsama 16:4–15; Kutsama 17:1–7; Kumbukumbu 1:21 **9:16** **9:16** Isabu 14:1–4; Kumbukumbu 1:26–33 **9:17** **9:17** Kutsama 34:6; Isabu 14:18 **9:18** **9:18** Kutsama 32:1–4 **9:19** **9:19** Kumbukumbu 8:2–4 **9:22** **9:22** Isabu 21:21–35 **9:23** **9:23** Mwandzo 15:5; 22:17; Joshuwa 3:14–17 **9:24** **9:24** Joshuwa 11:23 **9:25** **9:25** Kumbukumbu 6:10,11 **9:26** **9:26** Aamuli 2:11–16

28 “Ela kuriphokala na amani, auyira kuhenda mai tsona mberezo.
Ndiyo mana waaricha mikononi mwa maadui gao, ili atawalwe. Chisha
ariphokuririra tsona, uwe wasikira kula mlunguni na uchiaokola kano
nyinji kpwa mbazizo.
29 “Uchiakanya na uchiambira auyire kulunga shariyazo, ela nyo
achikala na likakado na taayagbwira amurizo, ahenda dambi kpwa
kusalunga malagizogo ambago mutu achigagbwira andaishi. Achikulozera
kogo, achirema kulunga shariyazo na kukuphundza.
30 Ela uchiavumirira kpwa miaka minji na uchiakanya kpwa Rohoo
kutsupira manabiigo, ela achirema kuphundza. Kpwa sababu iyo,
uchiatiya mikononi mwa mataifa ganjina.
31 Ela kpwa mbazizo nyinji, kuyaamarigiza wala kuaricha mana uwe u
Mlungu wa mbazi.
32 “Sambi, Ee Mlungu wehu mkpwulu mwenye nguvu, Mlungu utishaye,
utimizaye chilaganecho cha mendzwa isiyosika, kugaya kosi kuriko-
huphaha: afalume ehu, vilongozi ehu, alavyadzi-sadaka ehu, manabii ehu,
akare ehu na atuo osi, hangu wakati wa afalume a Ashuru hadi vivi rero,
usigatale gago kukala ni madide.
33 Kahi ya gosi garigohuphaha uwe u wa haki mana wahenda uaminifu,
ela swino huchihenda mai.
34 Afalume ehu, vilongozi ehu, alavyadzi-sadaka ehu na akare ehu
taayalunga shariyazo na malagizogo wala ko kuakanya urikoakanya.
35 Hata ariphokala na ufalume wao na kufwahirwa ni unonoo munji
urioapha katika yo tsi kulu ya rutuba uriyoapha, taayakuhumikira wala
kuricha njira zao mbii.
36 “Ela lola, swiswi rero hu atumwa. Hu atumwa kpwenye tsi uriyoipha
akare ehu ili aweze kurya matundage na manonoge.
37 Ela, vivi mavuno manji ga yo tsi ganafwaidi afalume urioaika
ahutawale kpwa sababu hwahenda dambi. Anahutawala phamwenga na
nyama ehu kama amendzavyo. Swiswi hunagaya sana.

Aiziraeli anaika chilagane
cha kukala aaminifu

38 “Kpwa sababu ya gaga gosi, swiswi hunaika chilagane na huchiandike,
na vilongozi ehu, Alawi ehu na alavyadzi-sadaka ehu andachitiya muhuri.”

10

Atu ariotiya chilagane muhuri

1 Nyo muhuri kala una madzina ga atu hano; liwali Nehemia, mwana
wa Hakalia, Zedekiya,
2 Seraya, Azaria, Jeremia,
3 Pashihuri, Amariya, Malikija,
4 Hatushi, Shebaniya, Maluki,
5 Harimu, Meremothi, Obadiya,
6 Danieli, Ginethoni, Baruku,
7 Meshulamu, Abija, Mijamini,
8 Maazia, Biligai na Shemaya. Hinya ndio ariokala alavyadzi-sadaka.
9 Alawi ni Jeshuwa mwana wa Azaniya, Binui wa chivyazi cha Henadadi,
Kadimieli,
10 na ayawao kala ni: Shebaniya, Hodia, Kelita, Pelaya, Hanani,

---

9:29 9:29 Alawi 18:5 **9:30 9:30** 2 Afalume 17:13–18; 2 Nyakati 36:15,16 **9:32 9:32** 2 Afalume 15:19,29; 17:3–6; Ezira 4:2,10

11 Mika, Rehobu, Hashabia,
12 Zakuri, Sherebia, Shebaniya,
13 Hodia, Bani na Beninu.
14 Vilongozi a atu kala ni: Paroshi, Pahathi-Moabu, Elamu, Zatu, Bani,
15 Buni, Azigadi, Bebai,
16 Adonija, Bigbwai, Adini,
17 Ateri, Hezekiya, Azuri,
18 Hodia, Hashumu, Bezai,
19 Harifu, Anathothi, Nebai,
20 Magipiashi, Meshulamu, Heziri,
21 Meshezabeli, Sadoki, Jadua,
22 Pelatia, Hanani, Anaya,
23 Hoshea, Hanania, Hashubu,
24 Haloheshi, Piliha, Shobeki,
25 Rehumu, Hashabuna, Maaseya,
26 Ahija, Hanani, Anani,
27 Maluki, Harimu na Baana.
28 Atu ariosala, yani alavyadzi-sadaka, Alawi, arindzi a maryango, aimbadzi, atumishi a nyumba ya kuvoya Mlungu na atu osi ariodzitenga na atu a tsi jirani kpwa sababu ya yo shariya ya Mlungu, phamwenga na achetu aho na ana aho osi ambao kala akafika umuri wa kuelewa mambo,
29 agbwirana na ndugu zao ariokala vilongozi, achiapa kukala andalunga shariya ya Mlungu ariyoilavya kutsupira Musa mtumishi wa Mlungu, na kugbwira amuri zosi za Mwenyezi Mlungu wehu na malagizoge na hukumuze na kukala ichikala taandahenda vivyo aphahwe ni lana.
30 “Hunaapa kukala tahundaalóza ana ehu achetu kpwa atu a tsi ihi ama kualóza ana aho achetu ana ehu alume.
31 Chisha atu a tsi ihi ndiphoreha vitu vyao vya bishara ama mtsere wowosi ili aguze Siku ya Kuoya, ama siku yanjina takatifu, tahundagula tse. Chila mwaka wa sabaa tahundarima minda yehu na madeni gehu gosi hundagaswamehe.
32 “Tsona hundahala jukumu ra kulavya kama giramu ne za feza chila mwaka kpwa utumishi wa nyumba ya Mlungu wehu,
33 kpwa ajili ya mabofulo matakatifu, sadaka ya chila siku ya unga, sadaka ya kuochwa ya chila siku, sadaka ya Siku ya Kuoya, sikukuu za kulumbwa kpwa mwezi, sadaka za sikukuu na vitu vitakatifu na sadaka za kuusa dambi za kupatanisha Aiziraeli na Mlungu, na utu wowosi wanjina unaolondwa kpwenye nyumba ya Mlungu wehu.
34 “Swiswi alavyadzi-sadaka, Alawi na nyo atu hukapiga kura ili humanye ni wakati wani ambao chila nyumba indareha kuni za kuochera sadaka kpwenye phatu pha kulavira sadaka pha Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu kahi za wakati urioikpwa chila mwaka kama shariya iambavyo.
35 Hunahala jukumu ra kureha malimbuko ga mavuno gehu na ga matunda ga chila muhi nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu chila mwaka.
36 Tsona kama irivyoandikpwa kpwenye chitabu cha shariya, hundareha ana ehu a kpwandza alume na ana a kpwandza a mifugo yehu kpwenye nyumba ya Mlungu wehu, kpwa alavyadzi-sadaka anaohumika mumo.
37 “Hundareha malumbuko ga unga wehu, mtsango wehu, matunda

10:30 **10:30** Kutsama 34:16; Kumbukumbu 7:3 **10:31** **10:31** Kutsama 23:10–11; Alawi 25:1–7; Kumbukumbu 15:1–2 **10:32** **10:32** Kutsama 30:11–16 **10:35** **10:35** Kutsama 23:19; 34:26; Kumbukumbu 26:2 **10:36** **10:36** Kutsama 13:2 **10:37** **10:37** Isabu 18:21

ga aina yosi ya mihi, uchi na mafuha kpwa alavyadzi-sadaka ndani ya
vyumba vya nyumba ya Mlungu wehu. Hundareha mafungu ga kumi ga
tsi yehu kpwa Alawi mana aho ndio aphokerao mafungu ga kumi kpwenye
midzi yosi huhendamo kazi.
38 Chisha mlavyadzi-sadaka kula chivyazi cha Aruni andagbwirana na
Alawi ndiphokala anaphokera mafungu ga kumi. Nao nyo Alawi andahala
fungu ra kumi ra go mafungu ga kumi ga kula kpwa atu na arirehe
vyumbani mwa nyumba ya kuikira vitu ya Mlungu wehu.
39 Nyo Aiziraeli na Alawi ni arehe mtsango wao wa mtsere, uchi
na mafuha chumba cha kuikira vitu, phaikpwapho vitu vya phatu
phatakatifu phephi na alavyadzi-sadaka ahumikao, arindzi na aimbadzi.
Tahundaricha kuitundza nyumba ya Mlungu wehu."

11

Asagazi aphya a Jerusalemu

1 Phahi nyo vilongozi a atu kala anasagala Jerusalemu na nyo atu anjina
apiga kura kahi ya chila atu kumi ili arehe mutu mmwenga aishi kahi
ya mudzi mtakatifu wa Jerusalemu na nyo anjina tisiya ariosala asagale
kpwenye yo midzi yanjina.
2 Nao atu achiabariki atu osi ariokubali kpwendasagala Jerusalemu.
3 Higa ndigo madzina ga vilongozi a majimbo ariokpwedzasagala
Jerusalemu. [seemu ya Aiziraeli, alavyadzi-sadaka, Alawi, atumishi a
nyumba ya kuvoya Mlungu na atu a chivyazi cha atumishi a Selemani
aenderera kusagala midzini mwao kahi ya midzi ya Juda, chila mutu
phakpwe mundani.
4 Ela seemu ya mbari ya Juda na Benjamini asagala Jerusalemu.]

Kula mbari ya Juda:
Athaya mwana wa Uziya, Uziya mwana wa Zakariya, Zakariya mwana
wa Amariya, Amariya mwana wa Shefatia na Shefatia mwana wa
Mahalaleli wa chivyazi cha Peresi.
5 Wanjina kala ni Maaseya mwana wa Baruku, Baruku mwana wa
Kolihoze, Kolihoze mwana wa Hazaya, Hazaya mwana wa Adaya, Adaya
mwana wa Joyaribu, Joyaribu mwana wa Zakariya wa chivyazi cha Shela.
6 Atu osi a chivyazi cha Peresi ariosagala Jerusalemu kala ni masujaa
magana mane na mirongo sita na anane.
7 Kula mbari ya Benjamini:
Salu mwana wa Meshulamu, Meshulamu mwana wa Joedi, Joedi mwana
wa Pedaya, Pedaya mwana wa Kolaya, Kolaya mwana wa Maaseya,
Maaseya mwana wa Ithieli, Ithieli mwana wa Jeshaya,
8 ariolungana naye kala ni Gabai na Salai na atu magana tisiya na
mirongo miiri na anane.
9 Joeli mwana wa Zikiri kala ndiye chilongozi wao, na Juda mwana wa
Hasenua achikala ni mdidewe kahi za kuimirira nyo mudzi.
10 Kula kpwa alavyadzi-sadaka:
Jedaya mwana wa Joyaribu, Joyaribu mwana wa Jakini;
11 Seraya mwana wa Hilikiya, Hilikiya mwana wa Meshulamu, Meshu-
lamu mwana wa Sadoki, Sadoki mwana wa Merayothi, Merayothi mwana
wa Ahitubu yekala muimirizi wa nyumba ya kuvoya Mlungu,

10:38 10:38 Isabu 18:26 **11:3 11:3** Nehemia 7:73

12 na ndugu zao ariohenda kazi za nyumbani, magana manane na
mirongo miiri na airi. Chisha kala phana Adaya mwana wa Jerohamu,
Jerohamu mwana wa Pelalia, Pelalia mwana wa Amuzi, Amuzi mwana wa
Zakariya, Zakariya mwana wa Pashihuri, Pashihuri mwana wa Malikija,
13 phamwenga na nduguze, atu magana mairi na mirongo mine na airi,
ariokala vilongozi a nyumba zao. Piya kala phana Amashisai mwana
wa Azareli, Azareli mwana wa Ahizai, Ahizai mwana wa Meshilemothi,
Meshilemothi mwana wa Imeri,
14 phamwenga na nduguze, atu gana mwenga na mirongo miiri na anane
ariokala masujaa. Mkpwulu wao kala ni Zabudieli mwana wa Hagedolimu.
15 Kula kpwa Alawi:
Shemaya mwana wa Hashubu, Hashubu mwana wa Azirikamu,
Azirikamu mwana wa Hashabia, Hashabia mwana wa Buni;
16 Shabethai na Jozabadi, ndio vilongozi airi a Alawi ariokala ni aimirizi
a kazi za kondze ya nyumba ya kuvoya Mlungu;
17 Matania mwana wa Mika, mdzukulu wa Zabudi wa chivyazi cha Asafu
yekala chilongozi wa aimbadzi a nyumba ya Mlungu yelongoza ibada ya
shukurani na mavoyo, Bakibukia ambaye kala ni msaidizi wa Matania
na Abuda mwana wa Shamua, mdzukulu wa Galali, wa chivyazi cha
Jeduthuni.*
18 Jumula ya Alawi ariokala kpwenye mudzi mtakatifu kala ni atu
magana mairi na mirongo minane na ane.
19 Kula kpwa Arindzi a maryangoni:
Akubu, Talimoni na ndugu zao ariorinda maryango kala ni atu gana
mwenga na mirongo sabaa na airi.

20 Nyo Aiziraeli anjina, alavyadzi-sadaka na Alawi kala a kahi ya midzi
yosi ya Juda na chila mutu wasagala phatuphe.
21 Atumishi a nyumba ya kuvoya Mlungu asagala dzulu ya mwango Ofeli
na aimirizi aho kala ni Siha na Gishipa.
22 Muimirizi wa Alawi ko Jerusalemu kala ni Uzi mwana wa Bani, Bani
mwana wa Hashabia, Hashabia mwana wa Matania, Matania mwana
wa Mika. Usi kala ni mmwengawapho wa chivyazi cha Asafu, chivyazi
chirichohusika na uimbadzi kpwenye nyumba ya kuvoya Mlungu,
23 mana kala phana lagizo kula kpwa mfalume kuhusu aho na kuhusu
shuuli zao za chila siku.
24 Pethahiya mwana wa Meshezabeli, mmwenga wa atu a chivyazi cha
Zera mwana wa Juda kala ni mshauri wa mfalume kuhusu mambo gosi
gahusugo atu.
25 Atu anji asagala midzi yokala phephi na minda yao. Bazi ya atu a Juda
asagala Kiriathi-Ariba na vidzidzivye, Diboni na vidzidzivye, Jekabuzeeli
na vidzidzivye.
26 Anjina achisagala Jeshuwa, Molada, Bethi-Peleti,
27 Hazari-Shuali, Beeri-Sheba na vidzidzivye.
28 Anjina asagala Zikilagi, Mekona na vidzidzivye.
29 Anjina achisagala Eni-Rimoni, Zora, Jarimuthi,
30 Zanoa, Adulamu na vidzidzi vyao, Lakishi na minda iriyouzunguluka
na Azeka na vidzidzivye. Phahi asagala Beeri-Sheba hadi Dete ra Hinomu.
31 Atu a Benjamini asagala kula Geba hadi Mikimashi, Aya, Betheli na
vidzidzivye;

* **11:17 11:17** Jeduthuni piya kala ni chilongozi wa aimbadzi dza Asafu.

32 Anathothi, Nobu na Anania,
33 Hazori, Rama, Gitaimu,
34 Hadidi, Seboimu na Nebalati,
35 Lodi, Ono na kpwenye Dete ra Mafundi.
36 Bazi ya makundi ga Alawi garigokala ganasagala Juda gatsamizwa gachendasagala phamwenga na atu a Benjamini.

12

Alavyadzi-sadaka na Alawi

1 Hinya ni alavyadzi-sadaka na Alawi ariouya phamwenga na Zerubabeli mwana wa Shealitieli na Jeshuwa: Seraya, Jeremia, Ezira,
2 Amariya, Maluki, Hatushi,
3 Shekania, Rehumu, Meremothi,
4 Ido, Ginethoni, Abija,
5 Mijamini, Maadia, Biliga,
6 Shemaya na Joyaribu, Jedaya,
7 Salu, Amoki, Hilikiya, Jedaya. Aha ndio ariokala vilongozi a alavyadzi-sadaka na ndugu zao wakati wa Jeshuwa.
8 Alawi ariouya phamwenga nao kala ni Jeshuwa, Binui, Kadimieli, Sherebia, Juda na Matania, ambaye, iye na ayae kala ni vilongozi a mawira ga kulavira shukurani.
9 Ayawao nao, Bakibukia, Uni na ndugu zao aima kulolana nao wakati wa kuhumika.*
10 Jeshuwa wamvyala Joyakimu, Joyakimu achimvyala Eliashibu, Eliashibu achimvyala Joyada,
11 Joyada achimvyala Jonathani na Jonathani achimvyala Jadua.
12 Wakati wa Joyakimu, hinya ndio ariokala akulu a nyumba za alavyadzi-sadaka: mkpwulu wa nyumba ya Seraya kala ni Meraya, wa nyumba ya Jeremia kala ni Hanania,
13 wa nyumba ya Ezira kala ni Meshulamu, wa nyumba ya Amariya kala ni Jehohanani,
14 wa nyumba ya Maluki kala ni Jonathani, wa nyumba ya Shebaniya kala ni Yusufu,
15 wa nyumba ya Harimu kala ni Adina, wa nyumba ya Meremothi kala ni Helikai,
16 wa nyumba ya Ido kala ni Zakariya, wa nyumba ya Ginethoni kala ni Meshulamu,
17 wa nyumba ya Abija kala ni Zikiri, wa nyumba ya Miniamini na ya Maadia kala ni Pilitai,
18 wa nyumba ya Biliga kala ni Shamua, wa nyumba ya Shemaya kala ni Jehonathani,
19 wa nyumba ya Joyaribu kala ni Matenai, wa nyumba ya Jedaya kala ni Uzi,
20 wa nyumba ya Salu kala ni Kalai, wa nyumba ya Amoki kala ni Eberi,
21 wa nyumba ya Hilikiya kala ni Hashabia, wa nyumba ya Jedaya kala ni Nethaneli.

Kumbukumbu za alavyadzi-sadaka na Alawi

22 Akulu a nyumba za Alawi aandikpwa madzina wakati alavyadzi-sadaka akulu kala ni Eliashibu, Joyada, Johanani na Jadua. Piya akulu

* **12:9 12:9** Soma 12:34.

a nyumba za alavyadzi-sadaka aandikpwa madzina wakati wa mfalume
Dario wa Pashia.
23 Vilongozi a nyumba za mbari ya Lawi aandikpwa kpwenye chitabu
cha mahendo ga chila siku hadi wakati wa Johanani mwana wa Eliashibu.
24 Vilongozi a Alawi kala ni Hashabia, Sherebia, Jeshuwa mwana wa
Kadimieli na ndugu zao arioima kulolana nao kuno anaimba mawira ga
kutogola na kulavya shukurani achijibizana dza arivyolagiza Daudi mutu
wa Mlungu.
25 Matania, Bakibukia, Obadiya, Meshulamu, Talimoni na Akubu kala ni
arindzi a vyumba vya kuikira hazina virivyokala ko maryangoni.
26 Atu aha osi aishi wakati wa Joyakimu mwana wa Jeshuwa mdzukulu
wa Jozadaki na wakati wa liwali Nehemia na wa mlavyadzi-sadaka na
muandishi Ezira.

Ukuta wa Jerusalemu unatengbwa kpwa ajili ya Mlungu

27 Wakati wa kuvoyera ukuta wa Jerusalemu, Alawi aendzwa kula seemu
zosi arikokala anasagala nao achirehwa Jerusalemu asherekee yo sharee
kpwa kuhererwa na kuvoyera ukuta kpwa mawira ga kulavya shukurani
kuno anapiga matoazi, vinubi na ngephephe.
28 Na nyo ana a aimbadzi achikusanyika phamwenga kula seemu
zinazozunguluka Jerusalemu na kula vidzidzi vya Netofa;
29 piya kula Bethi-Giligali na kula seemu za Geba na Azimawethi, mana
nyo aimbadzi kala akadzenga nyumba zao kpwenye vidzidzi vyozunguluka
Jerusalemu.
30 Alavyadzi-sadaka na Alawi adzitakasa chisha achitakasa nyo atu,
maryango na nyo ukuta.
31 Nchiaambira nyo vilongozi a Juda akpwere ukuta, chisha nchitsam-
bula madiba mairi makulu ga kuimba mawira ga kushukuru. Diba
mwenga raphiya uphande wa kulume dzulu ya nyo ukuta kpwenderera
hadi Ryango ra Chitole.
32 Achilungbwa ni Hoshaya, nusu ya vilongozi a Juda,
33 phamwenga na Azaria, Ezira, Meshulamu,
34 Juda, Benjamini, Shemaya na Jeremia.
35 Piya kala a phamwenga na alavyadzi-sadaka ariokala na magunda:
Zakariya mwana wa Jonathani, Jonathani mwana wa Shemaya, Shemaya
mwana wa Matania, Matania mwana wa Mikaya, Mikaya mwana wa
Zakuri a chivyazi cha Asafu.
36 Alavyadzi-sadaka ayae kala ni Shemaya, Azareli, Milalai, Gilalai, Maai,
Nethaneli, Juda na Hanani na vifwaya vya kuimbira mawira dza Daudi
mutu wa Mlungu arivyolagiza. Muandishi Ezira kala akaatanguliya.
37 Pho Ryango ra Pula za Madzi aenderera mwenga kpwa mwenga
kuhumira ngazi za mudzi wa Daudi phatu ambapho ukuta kala ukaunuka
hadi Ryango ra Madzi uphande wa mlairo wa dzuwa.
38 Kundi ranjina roimba mawira ga kushukuru raphiya uphande wa
kumotso dzulu ya nyo ukuta. Mimi nchialunga nyuma phamwenga na
nusu ya nyo atu. Huchitsupa Mnara wa Moho hadi phenye Ukuta Mpana.
39 Kula phapho hwatsupira Ryango ra Efuraimu, Ryango ra Jeshana,
Ryango ra Ng’onda, Mnara wa Hananeli, Mnara wa Gana hadi Ryango ra
Mang’ondzi. Huchendaima Ryango ra Mrindzi.

40 Phahi go madiba mairi goimba mawira ga kulavya shukurani gaima
ndani ya nyumba ya Mlungu. Mimi phamwenga na nusu ya maofisaa
naswi huchihenda dza vivyo,
41 na alavyadzi-sadaka Eliakimu, Maaseya, Miniamini, Mikaya, Elioenai,
Zakariya, na Hanania kala ana magunda gao,
42 na Maaseya, Shemaya, Eliazari, Uzi, Jehohanani, Malikija, Elamu na
Ezeri nao dza vivyo. Aimbadzi alongozwa kuimba ni Jezirahiya.
43 Siku iyo atu alavya sadaka nyinji nao achifwahirwa, mana Mlungu
kala akaapha furaha kulu. Achetu na anache piya ahererwa, na zumo na
njerejere za furaha zokala Jerusalemu zasikirika kure.
44 Siku iyo atu achitsambulwa kuimirira vyumba vya kuikira vitu
murimoikpwa tsangizo, malumbuko na mafungu ga kumi. Kala ni arehe
mafungu higo ga minda ya midzi kpwa sababu ya alavyadzi-sadaka na
Alawi dza shariya irivyolagiza mana atu a Juda ahererwa kpwa sababu ya
alavyadzi-sadaka na Alawi ambao kala anahumika.
45 Achikala na ibada ya kuvoya Mlungu wao na ibada ya kudzitakasa.
Aimbadzi na arindzi a maryango ahenda kazi kulengana na malagizo ga
Daudi na mwanawe Selemani,
46 hangu wakati wa mfalume Daudi na muimbadzi Asafu, kpwakala
na mangui ga kulongoza mawira ga kumtogola na kumlavira Mlungu
shukurani.
47 Phahi wakati wa Zerubabeli na Nehemia, Aiziraeli osi alavya seemu
ya vyakurya vya chila siku kpwa ajili ya aimbadzi na arindzi a maryango.
Chisha Iziraeli yosi ichitenga seemu yanjina ya vyakurya kpwa ajili ya
Alawi, nao Alawi achitenga seemu kpwa ajili ya alavyadzi-sadaka yani ana
a Aruni.

13

Mabadiliko ga mwisho
gohenda Nehemia

1 Siku iyo, chitabu cha Musa chasomwa nao atu achiphundza vinono
sana. Katika cho chitabu muchionewa kukala vyaandikpwa kukala
Muamoni na Mmoabu ni asiinjire kpwenye mkpwutano wa Mlungu,
2 kpwa sababu taayatsangira Aiziraeli na chakurya na madzi ariphokala
akatuluka kula Misiri, ela amkodisha Balaamu ili alani Aiziraeli, naye
Mlungu wehu achiigaluza yo lana ichikala baraka.
3 Kpwedzasikira shariya ihi, Aiziraeli atenga atu ambao kala si Ayahudi.
4 Kabila ya gaga kuhendeka, Eliashibu, mlavyadzi-sadaka ariyetsam-
bulwa aimirire vyumba vya akiba za nyumba ya Mlungu wehu, kpwa
mana kala ana uhusiano wa phephi na Tobia,
5 wamupha Tobia chumba chikulu ambacho kala chichihumirwa kuikira
mitsango kpwa ajili ya alavyadzi-sadaka phamwenga na sadaka ya mtsere,
ubani, miyo ya nyumba ya kuvoya Mlungu, na mafungu ga kumi ga mtsere,
uchi na mafuha ambago galagizwa gahewe Alawi, aimbadzi na arindzi a
maryango.
6 Wakati gaga gosi ganahendeka, mimi nákala si Jerusalemu, mana
katika mwaka wa mirongo mihahu na mbiri wa utawala wa Aritashasita
mfalume wa Babeli náuya kpwa mfalume. Bada ya muda nchimvoya tsona
ruhusa

12:45 12:45 1 Nyakati 25:1–8; 1 Nyakati 26:12 **13:1 13:1** Kumbukumbu 23:3–5 **13:2 13:2** Isabu 22:1–6

7 nchiuya Jerusalemu. Nami nchiona uyi uhu ambao Eliashibu kala
akauhenda wa kumupha chumba Tobia kahi ya mihala ya nyumba ya
Mlungu.
8 Nátsukirwa sana, nchihala yo miyo yosi ya Tobia nchiitsupha kondze
ili ituluke mo chumbani.
9 Nchilagiza atu avitsukutse vyo vyumba, chisha nchiiuyiza yo miyo ya
nyumba ya Mlungu, phamwenga na sadaka za mtsere na ubani.
10 Tsona nchiona kukala Alawi kala taahewa mtalo wao. Kpwa hivyo
nyo Alawi na aimbadzi ariokala achihumika kpwenye nyumba ya Mlungu
aricha achiphiya chila mutu kpwakpwe mundani.
11 Phahi náademurira nyo vilongozi nchiauza, "Ni kpwa utu wani
nyumba ya Mlungu ikarichwa?" Chisha nchiauyiza Alawi na aimbadzi
kpwenye nyumba ya Mlungu na chila mmwenga achiuyira hudumaye.
12 Ndipho atu osi a Juda achireha mafungu gao ga kumi ga mtsere, uchi
na mafuha kpwenye vyumba vya kuikira vitu.
13 Nchimuika mlavyadzi-sadaka Shelemia, muandishi Sadoki na Mlawi
ariyeihwa Pedaya aimirire vyumba vya kuikira vitu na nchimuhenda
Hanani mwana wa Zakuri, mdzukulu wa Matania akale msaidizi wao.
Kpwa mana atu aha kala ni atu a kukuluphirika, achihewa kazi ya
kuaganyira vyakurya ndugu zao.
14 Nitambukira ee Mlungu wangu kpwa sababu ya gaga. Usigayale go
manono nrigogahenda kpwa ajili ya nyumbayo na utumishiwe ee Mlungu
wangu.
15 Siku zizo náona atu ko Juda anaminya zabibu Siku ya Kuoya. Anjina
nao anapandiza mizigo ya mtsere, uchi, tini na mizigo ya chila aina dzulu
ya punda, achedza nayo Jerusalemu Siku ya Kuoya. Phahi náakanya
kukala asihale Siku ya Kuoya na kuihenda siku ya chete.
16 Atu a Tiro ariokala anasagala Jerusalemu kala achireha ng'onda na
chila aina ya vitu vya kuguza Siku ya Kuoya na kuaguzira atu a Juda kuko
Jerusalemu.
17 Phahi nádemurira akulu a Juda, nchiaambira, "Ni uyi wani huno
muuhendao wa kubera Siku ya Kuoya?
18 Dze, vyo sivyo arivyohenda akare enu hata achimuhenda Mlungu
wehu ahurehere mashaka gosi higa chinyume chehu na chinyume cha
mudzi huno? Mbona vino munazidi kureha tsukizi za Mlungu chinyume
cha Iziraeli kpwa kuitiya najisi Siku ya Kuoya?"
19 Kpwa hivyo wakati kala kunaandza jiza kpwenye maryango ga
Jerusalemu kabila ya Siku ya Kuoya kuandza, nálagiza kukala maryango
gosi gafungbwe na gasivugulwe hadi Siku ya Kuoya itsupe. Naika bazi ya
atumishi angu mo maryangoni ili asiruhusu mzigo wowosi urehwe Siku
ya Kuoya.
20 Ela kano mbiri tahu, ahendadzi-bishara ariokala achiguza vitu vya
chila aina achesa kondze ya Jerusalemu.
21 Nchiakanya nchiaambira, "Kpwa utu wani munalala kondze? Muchi-
henda hivyo tsona ndakugbwirani." Phahi kula siku iyo taaedzere tsona
Siku ya Kuoya.
22 Nchilagiza Alawi adzitakase, edze arinde go maryango ili aihende Siku
ya Kuoya isitiywe najisi.
Nitambukira kpwa gaga nago ee Mlungu wangu, kulengana na ukulu wa
mendzwayo isiyosika.

13:10 **13:10** Kumbukumbu 12:19 **13:12** **13:12** Malaki 3:10 **13:15** **13:15** Kutsama 20:8–10; Kumbukumbu 5:12–14; Jeremia 17:21–22

23 Siku zizo piya naona Ayahudi ariokala akalóla achetu a Chiashidodi,
Chiamoni na a Chimoabu.
24 Nusu ya ana aho taayaweza kugomba Chiyahudi ela agomba Chi-
ashidodi ama luga zanjina.
25 Nchiademurira na kualani. Anjina náapiga na nchiamwatsula nyere.
Nchiahenda aape kpwa Mlungu, nchiamba, “Tamundaalóza ana enu
achetu avulana ao, wala kualóza avulana enu asichana ao, wala kualóla
mwimwi enye.
26 Dze, Mfalume Selemani kayahenda dambi kpwa sababu ya achetu dza
aha? Kahi ya go mataifa ganjina manji takukarire na afalume dza iye.
Mlunguwe wammendza na achimuhenda mfalume wa Iziraeli yosi, ela
hata vivyo achitiywa dambini ni achetu ambao si Ayahudi.
27 Dze, swino hukuphundzeni mwimwi na huhende uyi huno mkpwulu
na kukosa uaminifu kpwa Mlungu wehu kpwa kulóla achetu asiokala
Ayahudi?”
28 Mwana mmwenga wa Jehoyada mwana wa mlavyadzi-sadaka mkp-
wulu Eliashibu kala ni mtsedza wa Sanibalati Muhoroni, kpwa hivyo
nchimzola.
29 Atambukire ee Mlungu wangu, mana akanajisi kazi ya ulavyadzi-
sadaka na chilagane cha alavyadzi-sadaka na Alawi.
30 Kpwa hivyo nchiatakasa nyo alavyadzi-sadaka na nyo Alawi kula kpwa
utu wowosi ujeni chisha nchiaganyira mazuma, chila mutu na kaziye.
31 Piya nahakikisha kukala kuni za phatu pha kuochera sadaka na
malimbuko ga mavuno garehwe kpwa wakati uriopangbwa.
Nitambukira kpwa manono nirigohenda ee Mlungu wangu.

13:23 13:23 Kutsama 34:11–16; Kumbukumbu 7:1–5 **13:26 13:26** 2 Samueli 12:24–25; 1 Afalume 11:1–8 **13:28 13:28** Nehemia 4:1

Chitabu cha
ESTA
Tanga mbere

Chitabu cha Esta ni adisi ya mambo ga ikima. Chisa hichi chinasemurira vira mwanache mnono wa chichetu wa Chiyahudi arivyoweza kuhumira cheoche cha umalikia kusisa njama mbii ya kuolaga Ayahudi osi. Mwanache hiyu wa chichetu dzinare kala achiihwa Esta. Chisa hichi chinasemurira sababu ya Ayahudi kukala na sikukuu ya Purimu.

Chitabu hichi piya chinahuonyesa garigoaphaha Ayahudi wakati ariphokala akahalwa mateka kpwenye tsi ya Babeli. Phahi Mlungu waakanira nao achijeza kumuhumikira.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Esta anakala Malikia 1:1—2:23
Hamani na njamaze 3:1—5:14
Modekai anahewa ishima, Hamani ananyongbwa 6:1—7:10
Ayahudi anaturya maadui gao 8:1—10:3

Mfalume Ahasuero anahenda sharee

1 Katika utawala wa Pashia, kpwakala na mfalume mmwenga ariyekala
achiihwa Ahasuero. Ahasuero hiyu watawala majimbo gana na mirongo
miiri na sabaa, kula India hadi Kushi.
2 Ahasuero kala achitawala kula chihiche cha ufalume hiko Susa, mana
Susa kala ndio mudzi mkpwulu wa Pashia na ndiko kokala nyumba ya
chifalume.
3 Katika mwaka wa hahu wa kutawalakpwe, waahendera sharee akulu
na atumishie osi. Akulu a jeshi osi a Pashia na Medi na akulu osi a
majimbo, phamwenga na atu a mbari ya chifalume kala a phapho.
4 Phahi achiaonyesa hinyo atu utajiriwe wosi na ukulu wa ufalumewe
kpwa muda wa siku gana na mirongo minane.
5 Ariphomala hivyo, achiausira sharee atu osi ariokala kpwenye mudzi
wa Susa, enye vyeo na atu a kawaida. Sharee iyo yahala siku sabaa na
yahendwa katika muhala wa iyo nyumba ya mfalume.
6 Hinyo muhala kala ukapambwa na paziya nyereru na za buluu za
kushonwa na pamba. Paziya hizi kala zikafungbwa dzulu ya milingoti ya
marumaru kpwa kuhumira pete za feza na nyugbwe nyereru za pamba.
Kala phana makochi ga zahabu na feza garigoikpwa kpwenye sakafu ya
marumaru ya kundu na nyereru, lulu na mawe ganjina ga samani.
7 Mfalume walavya uchi wa zabibu wa chifalume kpwa unji. Uchi hinyo
watiywa kpwenye vikombe vya zahabu vya chila aina.
8 Chila mutu wanwa hadi achitosheka kabisa, mana mfalume kala
akalagiza ahendadzi-kazie kukala chila mutu akale huru kunwa kama
alondavyo.
9 Wakati uho vivyo, Vashiti mkpwaza mfalume naye kala anaahendera
sharee achetu hiko ndani ya nyumba ya chifalume ya Ahasuero.

Vashiti anafutwa umalikia

10-11 Sambi, iriphofika siku ya sabaa ya iyo sharee, mfalume wanwa
uchi wa zabibu na achisikira raha sana mwakpwe moyoni kpwa sababu
ya hinyo uchi wa zabibu. Chisha achialagiza hinyo atumishie sabaa

1:1 1:1 Ezira 4:6

ariotulwa akamrehe mchewe Vashiti mbereze. Atumishi hinyo kala ni
Mahemani, Bizitha, Haribona, Bigitha, Abagitha, Zethari na Karikasi.
Mfalume walagiza kukala arehwe, kuno akavwala kofiyaye ya chifalume
ili edze aonyese hinyo akulu phamwenga na atumishie unono wa Vashiti,
mana kala ni mnono tamuna.
12 Phahi ano ahumwa achiphiya kpwa Vashiti kama arivyolagizwa ni
mfalume. Ela anafika hiko, Vashiti achirema kuphiya. Hipho mfalume
achitsukirwa sana na achisikira utsungu sana mwakpwe moyoni.
13 Achiiha ashaurie, atu enye ikima amanyao mambo gahendwavyo,
mana kala ni kawaida mfalume kulonda mashauri kula kpwa osi ariokala
na ujuzi wa shariya na kuamula kesi.
14 Ariokala phephi naye kala ni Karishena, Shetari, Adimatha, Tarishishi,
Meresi, Marisena na Memukani. Vilongozi hinya sabaa a Pashia na Medi
kala ndio vitswa katika utawalawe na ndio ariokala na uhuru wosi wa
kumuona mfalume.
15 Sambi mfalume Ahasuero achiauza achiamba, “Vashiti akarema
kulunga lagizo nchirolagiza mimi kama mfalume, kutsupira kpwa hinyo
atumishi angu ariotulwa. Dze, chishariya ahendwedze?”
16 Hipho Memukani achijibu mbere za mfalume na vilongozi anjina
achiamba, Malikia Vashiti kakamkosera mfalume macheye, ela hata
vilongozi osi ario tsinize, phamwenga na atu anjina osi ario kpwenye
majimbo gatawalwago ni mfalume Ahasuero.
17 Mana dzambo hiri achirohenda Malikia Vashiti rindaafikira achetu
anjina osi nao andaabera alume aho na alume andaatsukirira achetu aho
mana andaamba, Mbona ye Malikia Vashiti waihwa ni mfalume Ahasuero
achirema na kahenderwe chitu?
18 Ihi rero kare akaza vilongozi a Pashia na Medi achiosikira vyo Malikia
Vashiti achivyohenda, andaabera alume aho dza achivyohenda Vashiti na
hivi vindaahenda azirane sana.
19 Phahi uchiona ni sawa uwe mfalume, lavya lagizo kukala kuandikpwe
shariya isiyogaluka katika hizo shariya za Pashia na Medi. Shariya iyo
naiambe kukala Vashiti kana tsona ruhusa ya kpwedza mbere ya mfalume
Ahasuero. Halafu hala iyo nafwasiye ya umalikia uilavye kpwa mchetu
wanjina, mnono kutsupa iye.
20 Na chila mchetu katika utawalao wosi mkpwulu achisikira hiro lagizo
uchirolavya, andamuishimu mlumewe kula mbaha hadi mdide.
21 Phahi maneno ga Memukani gachimuhamira mfalume na vilongozie
anjina. Kpwa hivyo mfalume achihenda kama Memukani arivyogomba.
22 Achilavya lagizo richiphirikpwa chila jimbo rokala achiritawala.
Chila jimbo raandikirwa shariya hizo katika arufuze na chila kabila
richiandikirwa katika lugaye kukala, “Chila mlume ni akale chitswa katika
nyumbaye na agombe lugaye.”*

2

Anache a chichetu
anaphirikpwa kaya ya mfalume

1 Sambi bada ya higa, tsukizi za mfalume Ahasuero ziriphodigirika,
achimtambukira Vashiti na higo arigogahenda, phamwenga na hatua
ariyoharirwa.

---

* **1:22 1:22** Mana yanjina ya Chieburania ya maneno higa *agombe lugaye* ni *atawale na mamlaka gosi.*

2 Hara atumishi achimuamba mfalume, “Lagiza uendzerwe anache a
chichetu anono anamwali.
3 Tsona utsambule aimirizi kula majimbo gosi utawalago, akurehere
anamwali anono-anono osi hipha Susa. Achifika hipha naaikpwe kpwenye
nyumba ya achetu, mikononi mwa mtumishi ariyetulwa aihwaye Hegai,
mtundzi wa achetu. Katika nyumba iyo andahewa mafuha na vipodozi
vyanjinavye ili adzipambe.
4 Hiye msichana ndiyekufwaha uwe mfalume, naakale Malikia badala ya
Vashiti.” Maneno higa gamhamira mfalume naye achihenda vivyo hivyo.
5 Sambi, hiko Mudzi mkpwulu wa Susa, kpwakala na Myahudi yeihwa
Modekai mwana wa Jairi mwana wa Shimei mwana wa Kishi. Mutu hiyu
kala ni wa mbari ya Benjamini.
6 Modekai kala ni mmwenga wa hara atu ambao Nebukadineza mfalume
wa Babeli waahala mateka phamwenga na Jekonia mfalume wa Juda kula
Jerusalemu.
7 Modekai kala anamrera mwana wa ise mdide yekala ni mwanachiya.
Mwanache hiyu wa chichetu kala aihwa Esta, ela dzinare ra Chiyahudi kala
ndiye Hadasa. Bada ya avyazie kufwa Modekai wamuhala Esta achimrera
dza mwanawe mwenye. Esta kala ni msichana mnono sana.
8 Phahi lagizo ra mfalume ririphotangazwa, anache a chichetu anji
arehwa kaya kpwa mfalume hiko Susa na achiikpwa tsini ya Hegai
mtundzi wa achetu. Esta naye achiphirikpwa kpwa Hegai dza viratu
anache anjina a chichetu.
9 Hegai ariphomuona Esta wahamirwa sana hata achimpendeleya. Achi-
hala kare vipodozivye phamwenga na mtalowe wa chakurya achimupha.
Achimtsamburira anache a chichetu sabaa a kumterya kula kaya kpwa
mfalume. Chisha achimtsamiza achimphirika phatu phanono zaidi
kpwenye iyo nyumba ya achetu.
10 Kufikira wakati hinyo Esta kala kadzangbweambira mutu yeyesi
kabilaye hebu mbariye mana Modekai kala akamuambira, asiseme bii.
11 Chila siku Modekai kala achitsupa kota uya hipho muhala wa nyumba
ya achetu ili ammanye Esta uzimawe na amanye kunaendererani.
12 Phahi, kulengana na lagizo kuhusu achetu a hiko, msichana kala
kaweza kuphirikpwa kpwa mfalume Ahasuero hadi amale miezi kumi na
miiri ya kupambwa. Miezi sita kala ni ya kupakpwa mafuha ga manemane
na sita ya kupakpwa marashi na vipodozi vyanjina vya kuapambira
achetu.
13 Wakati wa kumenya kpwa mfalume uriphofika, hiye msichana
wahewa chila aricholonda aphiye nacho kula iyo nyumba ya achetu.
14 Mwanache wa chichetu kala achiphiya kpwa mfalume dziloni na
ligundzure akaphirikpwa nyumba ya phiri ya achetu. Kpwenye nyumba
ihi achetu osi kala anatundzwa ni Shaashigazi mtumishi ariyetulwa,
wa mfalume. Hiyu ndiye yekala achitundza anachetu osi a mfalume
isiphokala Malikia. Kula phapho hiye msichana kauya kpwa mfalume
tsona isiphokala mfalume akale akahamirwa naye na ahende muiha na
dzinare.

Esta anahendwa Malikia

15 Phahi wakati wa Esta kuphirikpwa kpwa mfalume uriphofika kay-
alonda chitu chochosi chanjina isiphokala chiratu arichoambirwa ni Hegai.
Na chila ariyemuona Esta wahamirwa. Esta kala ni mwana wa Abihaili,

2:6 2:6 2 Afalume 24:10–16; 2 Nyakati 36:10

ise mdide wa Modekai. Hiyu Modekai ndiye ariyemhala Esta achimrera
dza mwanawe mwenye.
16 Esta waphirikpwa kaya kpwa mfalume Ahasuero mwezi wa kumi
ambao Chiyahudi uihwa Tebethi. Mwaka uho kala ni wa sabaa hangu
Ahasuero aandze kutawala.
17 Phahi hiye mfalume achimmendza Esta kutsupa anache a chichetu
osi. Esta achiphaha huruma na mendzwa mbere za mfalume, kut-
supa anamwali osi. Mfalume achihala hicho chirauni cha chifalume
achimvwika Esta chitswani, achimuhenda akale Malikia phatu pha Vashiti.
18 Bada ya hivyo mfalume achimuhendera Esta sharee kulu na achialika
maofisaage na atumishie osi. Achiika Siku ya Kuoya kpwenye majimbo
gosi ga utawalawe. Tsona achiapha zawadi atue kulengana na moyowe
mnono.
19 Phahi hinyo anamwali ariphorehwa tsona, Modekai kala anaimirira
ryango ra nyumba ya mfalume.
20 Wakati hinyo Esta kala kadzangbweambira mutu yeyesi kukala
iye ni kabila rani, wala kukala ala mbari yani, dza arivyolagizwa ni
Modekai. Mana Esta wahenda viratu arivyolagizwa ni Modekai dza
vyokala achihenda wakati phokala anarerwa ni Modekai.

Modekai anasema njama ya kumuolaga mfalume

21 Siku hizo Modekai kala anaimirira ryango ra nyumba ya mfalume,
Bigithana na Tereshi achitsukizwa ni mfalume na achipanga njama
ya kumuolaga. Bigithana na Tereshi kala ni atumishi airi ariotulwa,
a mfalume okala achirinda hinyo mryango wa kuinjirira kaya kpwa
mfalume.
22 Phahi Modekai ariphogamanya wamtsunira Malikia Esta na Esta naye
achimuambira mfalume na achiamba kukala akaambirwa ni Modekai.
23 Na iriphochunguzwa ichionekana kukala ni kpweli. Kpwa sababu
iyo Bigithana na Tereshi achiolagbwa dzulu ya muhi na habari iyo
ichiandikpwa mbere za mfalume kpwenye chitabu cha kumbukumbu za
hiye mfalume.

3

Hamani anapanga njama ya kuolaga Ayahudi

1 Bada ya mambo higa, mfalume Ahasuero wamkpweza cheo mtu-
mishiwe mmwenga yeihwa Hamani mwana wa Hamedatha, wa chivyazi
cha Agagi. Achimuhenda akale mkpwulu wa maofisaage gosi.
2 Alafu Mfalume achilavya lagizo kukala hinyo ahumwa osi a mfalume
ariokala hipho phakpwe ryangoni azame na kudzibwaga mbere za Hamani
kumuabudu. Na hinyo ahumwa osi achihenda hivyo ela Modekai
kayahenda bii.
3 Phahi hinyo ahumwa anjina achimuuza Modekai kpwa utu wani
unavundza lagizo ra mfalume.
4 Modekai achiamba kukala kaweza kumzamira Hamani kpwa sababu
iye ni Myahudi. Hara ahumwa achimuambira Modekai kano nyinji
kuhusu kuvundza lagizo ra mfalume ela Modekai kayalonda kuasikira.
Phahi ariphoona kukala kaasikira, achimsema na Hamani ili alole napho
Modekai andaenderera na imaniye.

5 Hamani ariphoona kukala Modekai kamzamira au kudzibwaga, achit-
sukirwa sana.
6 Ela ariphoambirwa kukala Modekai ni Myahudi achiona kukala
kumuolaga Modekai macheye takutosha bii, njira nono ni kumuolaga iye
phamwenga na Ayahudi ariokala katika utawala wa Ahasuero.
7 Katika mwezi wa mwandzo, wa Chiyahudi uihwao Nisani, mwaka wa
kumi na mbiri wa utawala wa Ahasuero, kura zapigbwa mbere za Hamani
ili atsambule mwezi na siku ndiyoolagira Ayahudi. Kura ziriphopigbwa
zichigbwerera mwezi wa kumi na mbiri wa Chiyahudi uihwao Adari.
8 Hipho Hamani achigomba na mfalume Ahasuero achiamba, “Phana
kabila mwenga ambaro atue akagota majimbo gosi ga utawalao. Atu a
kabila hiri taaelewana na atu anjina tse. Shariya zao zitafwauti na za atu
anjina osi. Tsona higo malagizogo uwe mfalume, taagalunga bii. Kpwa
hivyo naona sio vinono kukala atu hinya uariche aenderere kuishi.
9 Phahi ichikala hivi nchivyogomba vinakuhamira, lavya shariya kukala
aolagbwe nami nndalavya talanta elufu kumi za feza ziinjizwe kpwenye
akiba ya mfalume ili zigarimie hinyo atu ndiohenda kazi hiyo.”
10 Hamani ariphoricha kugomba, mfalume achivula kare peteye ya
kupigira muhuri iriyokala mwakpwe mkpwononi achimupha Hamani wa
Hamedatha wa chivyazi cha Agagi, adui wa Ayahudi.
11 Mfalume achimuamba, “Nakupha pesa na atu ndiohenda kazi hiyo.
Hivyo uonavyo ni sawa vihende.”

Baruwa kuhusu kuolagbwa kpwa Ayahudi zinaandikpwa

12 Phahi siku ya kumi na tahu ya mwezi wa mwandzo, Hamani achiaiha
aandishi a mfalume achiandika baruwa dza viratu arivyoalagiza. Baruwa
hizo zaandikpwa kpwa dzina ra mfalume Ahasuero na zichiphirikpwa
kpwa akulu a maliwali, maliwali osi arioimirira majimbo na vilongozi osi
a chila kabila kpwenye majimbo gosi. Baruwa hizo zaandikpwa kulengana
na luga ariyogomba hinyo atu ariophirikirwa na kulengana na maandishi
na luga arizogomba atu hinyo. Nazo zichipigbwa muhuri wa pete ya
mfalume.
13 Baruwa hizo zichiphirikpwa ni atu kpwenye majimbo gosi ga
mfalume. Zalavya uamuzi kukala Ayahudi osi avyere na adide, achetu
na ana atsanga aolagbwe kpwa siku mwenga na vitu vyao vihalwe. Kazi
iyo kala indahendwa siku ya kumi na tahu ya mwezi wa kumi na mbiri
wa Chiyahudi uihwao Adari.
14 Chila jimbo kala ni riphirikirwe kopi ya baruwa iyo kama shariya ili
atu osi adzitayarishe kpwa siku hiyo.
15 Baruwa hizo zichiphirikpwa upesi sana, kulengana na shariya ya
mfalume. Lagizo hiro piya richilaviwa hadi Susa kaya pha mfalume.
Phahi Hamani na mfalume achisagala achinwa ela mudzi wosi wa Susa
uchimenya wuoga.

4

Modekai anamuambira Esta akamuvoye razi mfalume

1 Phahi Modekai ariphomanya gosi garigokala gakahendeka, wakp-
wanyula nguwoze, achivwala magunia na achidzimwagira ivu. Achituluka
achiphiya hata kahi-kahi ya hinyo mudzi achikota kululu na kurira sana
kpwa sonono.

2 Waphiya hadi mbere za ryango ra nyumba ya mfalume ela kayainjira
bii mana mutu achiyevwala nguwo za magunia kala karuhusiwa kuinjira
hipho ryangoni.
3 Na chila jimbo ririrofikirwa ni hiro lagizo ra mfalume, Ayahudi
asononeka, achirira, achivwala magunia, achifunga na anji aho achilala
ivuni.
4 Hinyo ariotulwa na ahumwa achetu a Esta ariphombaza habari
hino, Malikia Esta wasononeka sana. Achilagiza atu amphirikire nguwo
Modekai ili ariche kuvwala higo magunia, ela Modekai achirema.
5 Esta ariphosikira hivyo, achimuiha Hathaki, mmwenga wa hinyo
atumishi ariotulwa a mfalume. Hiyu ndiye ambaye mfalume kala
akamupha kazi ya kumuhumikira Esta. Phahi Esta wamhuma kpwa
Modekai akamuuze vira higo mambo garivyoandza na ni kpwa utu wani.
6 Phahi Hathaki achituluka achiphiya kpwa Modekai kpwenye muhala
wa hinyo mudzi uriokala mbere za hiro ryango ra mfalume.
7 Ndipho Modekai achimsemurira chila chitu chokala chikamphaha na
isabu ya feza yokala Hamani akalaga andalavya kpwa hazina ya mfalume
kugaramia kazi ya kuangamiza Ayahudi.
8 Chisha achimupha Hathaki nakala ya hiro lagizo ra kuangamiza
Ayahudi ririrokala rikalaviwa hipho Susa akamuonyese Esta. Tsona
achimuamba Hathaki, amuambe Esta aphiye kpwa mfalume akamuvoye
ili aaonere atue mbazi.
9 Halafu Hathaki achiphiya hadi kpwa Esta, achendamuambira chila
chitu arichokala akaambirwa ni Modekai.
10 Ariphosikira hivyo, Esta achimlagiza Hathaki achiamba, Kamuambe
Modekai kukala:
11 ahumwa osi a mfalume na atu osi kpwenye majimbo gosi ga mfalume
anamanya kukala, mutu yeyesi akale mlume au mchetu ndiyeinjira
kpwenye muhala wa ndani wa nyumba ya mfalume bila kuihwa ni
mfalume shariya inaamba aolagbwe. Isiphokala mutu ambaye mfalume
andamgolosera bakoraye ya zahabu. Na vivi mimi nkamala mwezi bila
kuihwa ni mfalume.
12 Phahi ariphoambirwa maneno ga Esta,
13 Modekai achimjibu achimuamba, “Hivyo vya kukala u kaya kpwa
mfalume phahi visikuhende ukaona una nafwasi kulu ya kutiya kuriko
Ayahudi anjina osi.
14 Mana ichikala uwe undanyamala wakati dza uhu, msada wa kutivya
Ayahudi undala kpwahali kpwanjina, ela uwe na atu a nyumbayo
mundaangamizwa. Unamanyadze kukala kuyainjizwa katika utawala
kpwa sababu ya wakati dza huno?”
15 Ndipho Esta achimjibu Modekai achiamba,
16 “Phiya ukaakusanye Ayahudi osi ario himu Susa anifungire. Aambire
asirye chitu wala kunwa chochosi kpwa siku tahu usiku na mutsi. Mimi
nami na ahendadzi-kazi angu hundahenda dza vivyo. Bada ya higo
ndipho nndaphiya kpwa mfalume chinyume cha shariya. Phahi ichikala
nindaolagbwa naniolagbwe.”
17 Phahi Modekai ariphosikira hivyo, achiuka achendahenda vyosi
arivyokala akalagizwa ni Esta.

5

Esta anamenya kpwa mfalume

1 Phahi iriphofika siku ya hahu, Esta wavwala nguwoze za chifalume
na achendaima hipho muhala wa ndani wa nyumba ya mfalume. Muhala
huno kala u mbere ya hicho chumba cha utawala cha mfalume. Wakati
hinyo hiye mfalume kala asegere dzulu ya chihiche cha chifalume kulola
hinyo mryango wa hicho chumbache.
2 Hipho mfalume ariphomuona Malikia Esta aimire kpwenye muhala wa
ndani tu wahamirwa. Kpwa hivyo achimgolosera iyo bakoraye ya zahabu
ariyokala akaigbwirira na Esta achisengera phephi achiiguta iyo tsa.
3 Esta ariphoguta hira bakora, mfalume achimuamba, "U nani Malikia
Esta? Hajayo nini? Hata ukalonda nusu ya ufalume wangu ndakupha."
4 Esta achimuamba mfalume, "Napho mfalume undafwahirwa, rero uwe
mfalume na Hamani ndzoni kpwenye sharee nchiyokutayarishira."
5 Hipho mfalume achiamba, "Haya upesi mreheni Hamani kama Esta
achivyogomba." Kpwa hivyo mfalume na Hamani achiphiya katika sharee
yokala ikatayarishwa ni Esta.
6 Phahi ariphokala ananwa, hiye mfalume achimuuza Esta, "Haya,
hajayo nini? Hata ukalonda nusu ya utawala wangu mino ndakupha."
7 Esta achimjibu mfalume achimuamba, "Nlondaro mimi ni hiri:
8 Napho mfalume ukahamirwa ni mimi na u tayari kunipha na kuni-
hendera ro ndirovoya, muhondo, uwe mfalume na Hamani ndzoni tsona
kpwenye sharee ndiyokuhenderani, nami ndakuambira vira nilondavyo."

Hamani anapanga
kumuolaga Modekai

9 Phahi siku iyo Hamani watuluka kaya kpwa mfalume kuno ana raha
sana mwakpwe moyoni. Ela raha ihi taiyakaa bii. Mana ariphofika hiko
ryangoni na kuona kukala Modekai kaima wala kukakama kpwa sababuye,
wamreyera sana.
10 Ela wavumirira achiphiya kpwakpwe kaya. Ariphofika hiko achiaiha
asenae phamwenga na mchewe Zereshi.
11 Achisemurira kuhusu nguma ya utajiriwe na ana anji alume ariokala
nao na vira mfalume arivyomupha cheo na kumuhenda akale mkpwulu
dzulu ya ahendadzi-kazi anjina osi a mfalume.
12 Tsona Hamani achiamba, "Na zaidi ya hivyo, Malikia Esta akahenda
sharee na akaniiha mimi tu na mfalume. Isitoshe akahualika tsona mimi
na mfalume, huphiye kpwenye sharee yanjina ndiyoihenda muhondo.
13 Ela hivi vyosi tavina mana kpwangu ichikala nindaenderera kuona
rira Dziyahudi riihwaro Modekai risegere hipho ryango ra nyumba ya
mfalume."
14 Hipho Zereshi mkpwaza Hamani na asena a Hamani achimshauri
kukala atengeze muhi wa chimo cha mikono mirongo mitsano. Ligundzure
kuchicha aphiye akabishe na mfalume kukala Modekai anyongbwe
dzulu ya muhi hinyo. Bada ya kukala Modekai akanyongbwa hiye
Hamani aphiye shareeni na mfalume kuno akahererwa. Maneno higa
gachimuhamira Hamani na achilagiza hinyo muhi uchitengezwa.

6

Hamani anaphaha waibu
mbere za Modekai

1 Phahi usiku uho mfalume wakala na chilahulwe. Achilagiza chitabu
cha kumbukumbu ya mambo garigohendeka chirehwe. Phahi charehwa
na chichisomwa mbereze.

2 Chiriphosomwa, waona kukala siku za nyuma, atumishi airi ariotulwa
a mfalume, ambao kala ni Bigithana na Tereshi apanga njama ya
kumuolaga mfalume Ahasuero ela Modekai achiasema. Atu hano airi kala
ni a mwengao kahi ya hara ariokala achirinda ryango ra mfalume.
3 Ariphosikira hivyo mfalume achiauza hinyo atumishie achiamba, "Ni
chitu chani cha mana na ishima arichohenderwa Modekai kpwa higo
arigohenda?" Na hinyo ahumwa achimuamba kukala kayahenderwa
rorosi.
4 Mfalume achiuza, "Ni ani ariye hipho muhalani?" Wakati hinyo
Hamani kala akedza pho muhalani kondze ya nyumba ya mfalume ili
abishe naye kuhusu kumnyonga Modekai dzulu ya hinyo muhi ariokala
akautengeza.
5 Kpwa hivyo hinyo ahumwa achimuamba kukala Hamani aimire hiko
muhalani. Mfalume achiamba, "Muambireni ainjire mara mwenga."
6 Hamani ariphoinjira mfalume achimuamba, "Ni dzambo rani riwezaro
kuhenderwa mutu ambaye mfalume analonda kumtuza?" Hipho Hamani
achigomba chimoyo-moyo achiamba, "Ni ani ambaye mfalume analonda
kumtuza isiphokala mimi?"
7 Phahi Hamani achimjibu mfalume achimuamba, "Mutu ambaye
mfalume analonda kumtuza,
8 ni areherwe nguwo za chifalume ambazo hiye mfalume mwenye
nkuzivwala na farasi ambaye hiye mfalume mwenye nkuphirika. Hiye
farasi ni akale akavwikpwa chirauni cha chifalume.
9 Hizo nguwo na farasi vichirehwa navihewe chilongozi mmwenga wa
chifalume. Amuhale hiye mutu ambaye mfalume akamendza kumtuza,
amvwike hizo nguwo na ampandize dzulu ya hiye farasi. Achimala hivyo
amzunguluse himo mudzini kuno anakota kululu na kuamba, 'Hivi ndivyo
ahenderwavyo mutu ambaye mfalume akamendza kumtuza.' "
10 Mfalume achimuamba Hamani, "Haya upesi kahale hizo nguwo na
hiye farasi, ukamuhendere Modekai yuya Myahudi asagalaye kpwenye
ryango ra nyumba ya mfalume, vyosi uchivyoamba, phasiphunguke hata
neno mwenga."
11 Phahi Hamani achendahala nguwo na farasi achedzamvwika Modekai,
halafu achimpandiza dzulu ya hiye farasi achimzungulusa mo mudzini
kuno anakota kululu na kuamba, "Hivi ndivyo ahenderwavyo mutu
ambaye mfalume analonda kumtuza."
12 Phahi Hamani wamzungulusa Modekai hata achimala. Chisha
Modekai achiuya katika ryango ra nyumba ya mfalume ela Hamani
achiwania kuphiya kpwakpwe kaya na sonono nyinji kuno akadziziba uso
kpwa waibu.
13 Ariphofika kaya, Hamani wamsemurira mchewe na asenae gosi
garigokala gakamphaha. Atu a Hamani enye achili na Zereshi
achimuamba, "Ichikala ye Modekai ambaye ukaandza kare kugbwa
mbereze ni Myahudi, phahi kundamturya bii mana kugbwa undagbwa."
14 Kabila taadzangbwemala kugomba, ahumwa a mfalume otulwa nao
poo, achiinjira kare maruru achimuhala Hamani achimphirika kpwenye
sharee iriyoandaliwa ni Esta.

7

Hamani ananyongbwa

1 Chisha mfalume na Hamani aphiya achendasherekeya phamwenga na
Malikia Esta.
2 Hata siku ihi ya phiri ariphokala kpwenye karamu, mfalume
achimuuza tsona Esta swali riratu rira achimuamba, “Haya Malikia Esta
niambira. Hajayo nini? Hata ukalonda nusu ya utawala wangu mino
ndakupha.”
3 Malikia Esta achijibu achiamba, “Napho uwe mfalume, unanionera
mbazi na ichikala unaona kukala ni vinono, navoya utivye maisha gangu
na ga atu angu.
4 Mana mimi na atu angu hwaguzwa huolagbwe na huangamizwe
tsetsetse. Kalapho hwaguzwa hukale atumwa bahi, hata ningenyamala,
singekuyuga nago tse mfalume.”*
5 Mfalume Ahasuero achimuuza Malikia Esta achiamba, “Ni ani ye
awezaye kusubutu kuhenda dzambo dza hiro na akuphi?”
6 Esta achiamba, “Adui wehu ahugayisaye ni hiyu Hamani hipha. Ni mui
tamuna.” Hipho Hamani mwiri uchimuinjira mnyevu phapho kare mbere
za mfalume na Malikia.
7 Ariphosikira hivyo hiye mfalume watuluka, achiphiya hiko muhala wa
iyo nyumba ya chifalume kuno tsukizi zikampanda. Hamani naye kuona
hivyo achimanya kare kukala mfalume akaamua kumuhenda uyi kpwa
hivyo achiunuka achendamurai Esta ili ativye rohoye.
8 Mfalume ariphouya hiko chumba cha karamu achimkuta Hamani
akadzibwaga hipho kochini pha Esta, achimuamba Hamani, “Yani un-
aweza hata kumgbwavukira Malikia hipha phangu kaya tsona mbere
zangu!” Hata hiye mfalume kala kadzangbwemala kugomba, ahendadzi
kazie achimbwiningiza uso Hamani.
9 Hipho Haribona mmwenga wa hara atumishi ariotulwa a mfalume ar-
iokala mbereze achiamba, “Hamani kala akatengeza muhi wa kumsongola
Modekai, mutu ariyemtivya mfalume. Muhi hinyo u ko kpwakpwe kaya
nao una ure wa mikono mirongo mitsano.” Hiye mfalume achiamba,
“Mhaleni mkamsongole dzulu ya hinyo muhi.”
10 Phahi Hamani achihalwa achendasongolwa dzulu ya hinyo muhi
ariokala akamtengezera Modekai na tsukizi za mfalume zichidigirika.

8

Esta anamvoya mfalume
ause uamuli wa Hamani

1 Siku iyo-iyo mfalume Ahasuero wamupha Malikia Esta nyumba ya
Hamani, adui wa Ayahudi, tsona achimreha Modekai mbereze mana Esta
wamsemurira mfalume uhusianowe na Modekai.
2 Mfalume achivula peteye ya kupigira muhuri ariyokala akamfuta
Hamani achimupha Modekai. Esta achimuika Modekai aimirire mali ya
Hamani.
3 Chisha Esta wagomba tsona na mfalume. Achimgbwerera maguluni
kuno anarira, achimvoya kukala gara mambo mai ambago Hamani wa
chivyazi cha Agagi kala akapanga kuhusu Ayahudi gauswe.
4 Mfalume achimgolosera Esta bakoraye ya zahabu naye Esta achiima
mbere ya mfalume.
5 Achiamba, “Ichikala ni vinono na ni sawa kpwako uwe mfalume na
ichikala ukaona ni vinono na ukanionera mbazi, phahi nakuandikpwe

* **7:4 7:4** Hipha mana halisi ga Chieburania tagamanyikana.

shariya yanjina. Amulo hiri nariandikpwe kupinga zira baruwa zirizoandikpwa ni Hamani mwana wa Hamedatha wa chivyazi cha Agagi katika mipangoye ya kuangamiza Ayahudi osi ario majimbo gosi ga mfalume.
6 Mana ndawezadze kulorera atu angu anaolagbwa na kuhenderwa mai?”
7 Hipho mfalume achimuamba Malikia Esta na Modekai, “Hebu niphundzani, si Hamani wasongolwa dzulu ya muhi kpwa kukala walonda kuolaga Ayahudi na nyumbaye nchikupha uwe Esta.
8 Phahi, vyo mndivyoona ni sawa kuandika kuhusu Ayahudi andikani na mtiye muhuri wa mfalume, mana dzambo chiroandikpwa na kutiywa muhuri wa mfalume taripingbwa bii.”

Modekai anaandika baruwa za kuakanira Ayahudi

9 Phapho hipho aho aandishi a mfalume aihwa edze aandike baruwa. Baruwa hizi zaandikpwa tarehe mirongo miiri na tahu mwezi wa hahu, urio Chiyahudi uihwa Sivani na zaandikpwa kulengana na vira arivyolagiza Modekai. Zaandikirwa Ayahudi, akulu a maliwali, maliwali na vilongozi osi ariokala kpwenye majimbo ga mfalume. Majimbo gana na mirongo miiri na sabaa, kuandzira India hadi Kushi. Chila jimbo raandikirwa kulengana na arufuze na lugaye na Ayahudi nao achiandikirwa na arufu zao na luga yao.
10 Kpwa hivyo baruwa za uamuli zichiandikpwa kpwa dzina ra mfalume Ahasuero, zichipigbwa muhuri wa hiye mfalume na zichiphirikpwa ni ahumwa ariophiya na farasi aphiyao mairo sana ahumirwao kpwa kazi ya mfalume tsona ariovyalwa chaani mwa mfalume.
11 Kutsupira kpwa amulo hiro, mfalume waaruhusu Ayahudi katika chila mudzi aungane phamwenga na kudzikanira. Aolage na kubanangabananga jeshi ra atu ama jimbo rorosi ndiroavamia, phamwenga na achetu na ana aho na ahale zewe vitu vyao.
12 Mambo higa gosi kala gandahendwa kpwa siku mwenga kpwenye majimbo gosi ga mfalume Ahasuero. Siku yenye kala ni tarehe kumi na tahu mwezi wa kumi na mbiri, ambao uihwa Adari kpwa Chiyahudi.
13 Nakala ya hiro amulo kala ni ilaviwe kama shariya chila jimbo na ichapishirwe atu osi ili siku iyo Ayahudi akale tayari na ariphize aviha ao.
14 Kpwa sababu ya lagizo ra mfalume, hinyo ahumwa kpwa kuhumira farasi a mfalume, azola mairo mara mwenga kuphirika baruwa za uamuzi na achifika hadi Susa mudzi uriokala na nyumba ya mfalume.

Modekai anahendwa mkpwulu

15 Phahi Modekai wauka mbere za mfalume, kuno akavwala nguwo za chifalume za rangi nyereru na buluu. Tsona kala akavwala chiremba chikulu cha zahabu na chitambaa cha mafuzini* cha katani ya zambarau. Mudzi wosi wa Susa wapiga njerejere kpwa raha.
16 Kpwa Ayahudi huno kala ni wakati wa raha nyinji, njerejere na ishima.
17 Siku iyo yakala nono sana kpwa Ayahudi. Mana chila ririphofika hiro lagizo ra mfalume, kpwenye majimbo gosi na midzi yosi, Ayahudi apiga njerejere na chihererwa sana na achisherekeya. Atu anji achimenywa ni wuoga achiaogopha Ayahudi hata achidzihenda nao ni Ayahudi.

---

* **8:15 8:15** ***Chitambaa*** hichi ni dza vira kashida.

9

Ayahudi anatiya

1 Phahi siku ya kutimiza shariya na malagizo ga mfalume kala ni tarehe
kumi na tahu, mwezi wa kumi na mbiri, yani mwezi wa Adari. Siku hiyo,
maadui ga Ayahudi kala gana hamu ya kuaturya Ayahudi ela taiyakala
hivyo bii, mana Ayahudi aphaha ushindi mkpwulu dzulu ya maadui gao.
2 Katika majimbo gosi ga mfalume Ahasuero, Ayahudi aungana
phamwenga kpwenye midzi yao achipigana na osi ariokala akapanga
kuahendera mai. Taphana hata mutu mmwenga ariyeweza kuaturya
mana atu osi kala anakakama kpwa kuagopha Ayahudi.
3 Vilongozi osi a majimbo, akulu a maliwali, maliwali na vilongozi a
mfalume anjina osi aaterya Ayahudi kpwa sababu amuogopha Modekai.
4 Mana Modekai kala ni mkpwulu kpwenye nyumba ya mfalume na
ngumaye kala ikagota majimbo gosi, mana iye kala anaenderera kukala
na nguvu zaidi.
5 Phahi Ayahudi apiga aviha aho na panga, achiaolaga na kuaangamiza
kama arivyomendza enye.
6 Katika hinyo mudzi wa Susa kurikokala na nyumba ya mfalume,
Ayahudi aolaga atu magana matsano.
7 Tsona achiaolaga Parishandatha, Dalifoni, Asipatha,
8 Poratha, Adalia, Aridatha,
9 Parimashita, Arisai, Aridai na Vaizatha,
10 ana kumi alume a Hamani mwana wa Hamedatha, adui wa Ayahudi.
Aaolaga ela taayahala zewe vitu vyao.
11 Siku iyo isabu ya atu ariokala akaolagbwa himo Susa iriphomfikira
mfalume hiko kpwakpwe kaya,
12 mfalume wamuamba Malikia Esta, “Ichikala hipha Susa tu Ayahudi
akaolaga alume magana matsano phamwenga na ana kumi a Hamani, dze,
go majimbo ganjina! Haya vino ni dzambo rani tsona uvoyaro uhewe?
Hebu ni utu wani ulondao utimizirwe?”
13 Esta achiamba, “Ichikala ni vinono kpwako mfalume, navoya
muhondo Ayahudi ario hipha Susa aruhusiwe kuhenda dza lagizo ra rero
riambavyo. Tsona ana kumi a Hamani atsomekpwe dzulu ya iyo mihi ya
kusongorera atu.”
14 Hipho mfalume achilavya lagizo kukala ikale hivyo. Mbiru ichipigbwa
hiko Susa na ana kumi a Hamani achitsomekpwa dzulu ya iyo mihi ya
kusongorera.
15 Phahi Ayahudi a Susa achiungana phamwenga hadi iyo siku ya kumi
na ne ya mwezi wa Adari, achiolaga alume magana mahahu, ela vitu vyao
taavigutire bii.
16 Ayahudi anjina ariokala kpwenye majimbo ga mfalume aungana
phamwenga kukanira maisha gao na achiphaha kuoya kula kpwa maadui
gao. Apigana na maadui gao na achiolaga atu elufu mirongo sabaa na
tsano, ela vitu vyao taavigutire.
17 Higa gosi gakala tarehe kumi na tahu mwezi wa Adari. Kuriphocha
tarehe kumi na ne achioya na achiihenda siku ya kusherekeya na
kuhererwa.
18 Ayahudi a Susa nyo aungana phamwenga achidzikanira tarehe kumi
na tahu na kumi na ne za mwezi wa Adari, achioya tarehe kumi na tsano.
Phahi achiihenda iyo tarehe kumi na tsano ikale siku ya kusherekeya na
kuhererwa.

19 Ndiyo mana Ayahudi asagalao kpwenye midzi ya mindani anaihenda
tarehe kumi na ne ya mwezi wa Adari kukala ni Siku ya Kuoya,
kusherekeya, kukala na raha na kuphana zawadi.

Sikukuu ya Purimu

20 Phahi Modekai achihala maneno higa gosi achigaandika, halafu
achiandika baruwa kpwa Ayahudi osi ariokala kure na ariokala phephi,
kpwenye majimbo gosi ga mfalume Ahasuero.
21 Waandikira achiaambira kukala atambukire siku ya kumi na ne na ya
kumi na tsano ya mwezi wa Adari chila mwaka.
22 Siku hizi andazitambukiza kama siku ambazo Ayahudi aphaha kuoya
mateso ga maadui gao. Mana katika mwezi hinyo Mlungu wagaluza
sonono yao ichikala raha na siku ya chiriro achiigaluza Sikukuu. Siku
hizi andazitambukira kama siku za kusherekeya, kukala na raha, kuphana
zawadi na kuapha vitu achiya.
23 Phahi Ayahudi achikubali kpwenderera dza arivyokala akaandza,
kama arivyoandikirwa ni Modekai.
24 Mana Hamani mwana wa Hamedatha wa chivyazi cha Agagi, hiye adui
wa Ayahudi osi kala akapanga kuaangamiza. Wapiga kura ili aakomese na
aangamize.
25 Ela iyo mipangoye mii yokala akaapangira Ayahudi iriphomfikira
mfalume, mfalume achilavya amuri na iyo njama mbii ichimuuyira
Hamani mwenye, iye na anae achisongolwa dzulu ya muhi.
26 Ndiyo mana siku hizo achiziiha Purimu kpwa sababu ya dzina puri
yani kura. Phahi kulengana na zirivyoamba hizo baruwa na hivyo
arivyoona vichikala,
27 Ayahudi akata shauri na achikubali kukala aho enye, ana aho na atu
ndioinjira dini yao, atambukire siku hizo mbiri chila mwaka bila kukosa.
Nao kala andazitambukira kulengana na malagizo garigoandikpwa na
wakati urioikpwa.
28 Piya akata shauri kukala siku hizi za Purimu zindatambukirwa ni
vivyazi vyosi, mbari zosi, majimbo gosi na midzi yosi. Ayahudi na vivyazi
vyao vyosi taandaricha kuzitambukira siku zosi.
29 Malikia Esta mwana wa Abihaili na hiye Myahudi ariyeihwa Modekai
achiandika kusisitiza kuhusu iyo baruwa ya phiri ya Purimu kpwa uwezo
wosi ariokala nao.
30 Baruwa za kuahakikishira amani na ishima zichiphirikpwa kpwa
Ayahudi osi ariokala kpwenye majimbo gosi gana na mirongo miiri na
sabaa ga mfalume Ahasuero.
31 Baruwa hizi zaasisitiza Ayahudi kukala atambukire siku za Purimu
kama arivyokubali kukala aho phamwenga na vivyazi vyao andazita-
mbukira. Tsona zaasisitiza kukala atambukire siku hizi katika siku
zoikpwa na kulengana na malagizo ga kufunga na kumririra Mlungu kama
arivyotsupiza Modekai Myahudi na Malikia Esta.
32 Phahi Esta walavya shariya ya kugatiya nguvu mambo ga siku za
Purimu, tsona gachiandikpwa kpwenye chitabu cha Mambo ga Nyakati.

10

Sifwa na ukulu wa Ahasuero
na Modekai

1 Sambi mfalume Ahasuero watoza atu kodi ya lazima. Wahenda hivi
kpwenye tsi za bara, pwani na hata visuwani.

2 Phahi, mambo gosi arigohenda mfalume Ahasuero katika utawalawe
wa nguvu na nguma na vira arivyomuhenda Modekai akale mkpwulu
kpwenye utawalawe gosi gaandikpwa. Uchilonda kugamanya soma
chitabu cha kumbukumbu ya mambo garigohendeka, cha Afalume a Medi
na Pashia.
3 Phahi Modekai Myahudi wakala makamo wa mfalume Ahasuero.
Iye kala ni mutu wa mana sana ariyemendzwa ni Ayahudi mana kala
achiahendera manono na kuatakira uzima na mafwanikiyo.

Chitabu cha
AYUBU
Tanga mbere

Ayubu ni chitabu chimwengachapho kahi ya vitabu viihwavyo "Maandishi ga Ikima." Nacho chaandikpwa chimashairi. Dzina ra chitabu chichi rinalengana na ye mutu ambaye habarize zinasemurirwa mu chitabuni.

Ayubu kala anamuogopha Mlungu, chisha kala ana mali nyinji na ikima. Mutu yuyu waishi tsi ya Usi iriyo mlairo wa dzuwa. Shetani wadai kukala mutu kaweza kumuogopha na kuadamira Mlungu, napho kaishi maisha ga kuongokerwa (1:9–11; 2:4–5). Mlungu waruhusu mateso ga mphahe Ayubu ili apinge madai ga Shetani na kuonyesa uthabiti wa kuluphiro ra Ayubu (1:8; 2:3). Kahi za hali iyo asenae amlunga achendamuamba kukala mateso garigomphaha gasababishwa ni dambize za siri. Ayubu warema hoja za asenae kpwa kukala wamanya kana lawama.

Ayubu watsupira mateso na utsungu mkali ela kamrichire Mlungu dzagbwe wamlalamikira. Mlungu wamdemurira Ayubu kpwa kulalamika naye achikubali makosage na achitubu. Mwisho Mlungu achimjaliya Ayubu, achimupha kano mbiri ya vyo arivyokala navyo pho mwandzo.

Chiini cha chitabu chichi ni kumuogopha Mlungu, kuishi kpwa uaminifu, mana ya maisha, mateso ga mwanadamu phapha duniani na Mlungu alolavyo atue. Nacho china phahikana kpwenye majadiliano ga Ayubu na asenae na majibu ga Mlungu.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Shetani anamjaribu Ayubu *1:1—2:13*
Ayubu analani siku ya kuvyalwakpwe *3:1–26*
Seemu tahu za majadiliano *4:1—27:21*
Wira wa nguma za ikima *28:1–28*
Mwisho wa majadiliano *29:1—31:40*
Hoja ya Elihu *32:1—37:24*
Hoja ya Mlungu *38:1—42:6*
Maneno ga mwisho *42:7–17*

Ayubu, atue na malize

1 Kpwakala na mutu mmwenga ko tsi ya Usi, yeihwa Ayubu. Mutu iye kala kana lawama, kala ni mutu wa haki, yemuogopha Mlungu na kudzitenga na uyi.
2 Iye kala ana ana sabaa alume na ahahu achetu.
3 Kala ana mang'ondzi na mbuzi elufu sabaa, ngamia elufu tahu, ng'ombe elufu mwenga za kurima, punda achetu magana matsano na ahendadzi-kazi anji sana. Mutu iye kala ni tajiri sana kuriko atu osi a mlairo wa dzuwa.
4 Nyo ana alume kala achihenda sharee kpwa mazuma mwao madzumbani, nao kala achialika ndugu zao ahahu achetu edze arye na kunwa phamwenga nao.
5 Bada ya sharee kusira, Ayubu kala achiiha anae na kuatakasa. Ayubu kala achirauka chiti na kulavya sadaka za kuochwa kpwa ajili ya chila mmwenga wao. Mana Ayubu wadziamba, "Mendzerepho anangu alume ahenda dambi, na kumlani Mlungu mwao mioyoni." Ayubu wahenda vivi chila mara.

Mlungu anamruhusu Shetani amjeze Ayubu

6 Phahi siku mwenga malaika* aphiya mbere za Mwenyezi Mlungu,
mshitaki Shetani naye achiphiya phamwenga nao.
7 Phahi Mwenyezi Mlungu achimuuza Shetani achimuamba, “Ulaphi?”
Shetani achimjibu Mwenyezi Mlungu achiamba, “Che nazungulukazunguluka ko duniani na kunyendeka hiku na hiko.”
8 Chisha Mwenyezi Mlungu achimuuza Shetani achimuamba, “Dze
ukamuona mtumishi wangu Ayubu? Mana takuna dza iye duniani. Iye
kana lawama, ni mutu wa haki, naye anamuogopha Mlungu na kudzitenga
na uyi.”
9 Chisha Shetani achimjibu Mwenyezi Mlungu achimuamba, “Ikale ye
Ayubu anakuogopha bila sababu?
10 Uwe ukamzungulusira lichigo pande zosi, iye, atue na vyosi arivyonavyo. Ukajaliya kazi za mikonoye na mifugoye ikaenjerezeka kpwenye yo
tsi.
11 Ela golosa mkpwonoo na ugute vyosi arivyonavyo, naye andakukufuru
ching’ang’a.”
12 Mwenyezi Mlungu achimuamba Shetani, “Lola, vyo vitu arivyonavyo
unaweza kuvihenda rorosi, ela usimgute ye mwenye.” Phahi Shetani
achiuka mbere za Mwenyezi Mlungu.

Ayubu anajezwa kano ya kpwandza

13 Phahi siku mwenga nyo anae alume na achetu kala anarya na kunwa
uchi wa zabibu nyumbani mwa mvyere wao.
14 Wakati hinyo muhumwa waphiya kpwa Ayubu achendamuamba,
“Ng’ombe che zinarima na punda che anarisa phephi nazo,
15 gafula hukashambuliywa ni atu a Seba, akaolaga ahendadzi-kazio osi
kpwa upanga na akahala nyo nyama osi akauka nao. Mimi machiyangu
ndimi nchiyetiya, nami nkedzakurehera ujumbe huno.”
16 Wakati acheregomba, phakpwedza muhumwa wanjina achedzamuamba, “Kukahenda limeme kula mlunguni rikaocha mang’ondzi, mbuzi
na arisa, mimi machiyangu ndimi nchiyetiya, nkedzakurehera ujumbe
huno.”
17 Iye ariphokala acheregomba, phakpwedza wanjina achedzamuamba,
“Akalidayo akadzipanga makundi mahahu, akahuvamia na akaolaga
ahendadzi-kazi kpwa upanga na akahala nyo ngamia akauka nao. Mimi
machiyangu ndimi nchiyetiya nami nkedzakurehera ujumbe.”
18 Ariphokala acheregomba, phakpwedza wanjina achedzamuamba,
“Anao alume na achetu che anarya na kunwa uchi wa zabibu nyumbani
mwa mvyere wao,
19 gafula, phuto kali kula jangbwani, rikapiga zo pembe ne za yo nyumba,
ikaagbwerera, vivi anao akafwa. Mimi machiyangu ndimi nchiyetiya nami
nkedzakurehera ujumbe huno.”
20 Phahi Ayubu waunuka, achikpwanyula vwazire na achinyola
chitswache chisha achidzibwaga photsi achimuabudu Mlungu.
21 Achiamba, “Nátuluka ndanini mwa mayo chitsaha, nami ndauya
chitsaha. Mwenyezi Mlungu wanipha, na Mwenyezi Mlungu akahala,
dzinare naritogolwe.”

1:6 1:6 Mwandzo 6:2 * **1:6 1:6** Tafusiri zanjina zinaamba *ana a Mlungu* au *viumbe vya Mlunguni.*
1:9 1:9–11 Maono 12:10

22 Kahi ya mambo gosi higo Ayubu kahendere dambi, mana kayamlaumu
Mlungu.

2

Ayubu anajezwa tsona

1 Siku yanjina, malaika akpwedza tsona mbere za Mwenyezi Mlungu,
Shetani naye achiphiya phamwenga nao.
2 Mwenyezi Mlungu achimuuza Shetani, “Ulaphi?” Shetani achimjibu
achimuamba, “Che nazunguluka-zunguluka ko duniani na kunyendeka
hiku na kura kuko.”
3 Mwenyezi Mlungu achimuuza Shetani, “Dze, ukamuona ye mtumishi
wangu Ayubu? Kpwa kukala takuna dza iye ko duniani. Mutu iye kana
lawama, ni mutu wa haki, anayemuogopha Mlungu na kudzitenga na uyi.
Iye hata vivi achere gbwiririra kuhenda haki, dzagbwe wanifyakatsira ni
muangamize bila chisa.”
4 Ndipho Shetani achimjibu Mwenyezi Mlungu achiamba, “Ngozi kpwa
ngozi! Mutu nkulavya vyosi arivyonavyo ili ativye maishage.
5 Ela golosa mkpwonoo, ugute mwiriwe, naye andakukufuru
ching’ang’a.”
6 Mwenyezi Mlungu achimuamba Shetani, “Lola, iye a mwako mkp-
wononi, ela usimuolage.”
7 Phahi Shetani wauka mbere za Mwenyezi Mlungu, achimgbwayisa
Ayubu na maphu mai kula lihosini hadi lwayoni.
8 Ayubu wahala chidzandzakaya achidzikunira kuno akasagala ivuni dza
mutu achiyefwererwa.
9 Phahi mchewe wamuamba, “Dze, uchere gbwiririra haki? Mkufuru
Mlungu, ufwe.”
10 Ela ye achimuamba, “Uwe unagomba dza mchetu mzuzu. Vino
huphokere manono bahi kula kpwa Mlungu, dze go mai?” Kahi ya gago
gosi, Ayubu kahendere dambi mana kagombere neno rorosi iyi.

Ayubu anajamboswa ni asenae ahahu

11 Asena ahahu a Ayubu, Elifazi kula Temani, Bilidadi kula Shuwa na
Sofari kula Naama ariphosikira mai garigomphaha, apangana, achikutana
achiphiya phamwenga kpwendamphoza marenda.
12 Ariphomuona kula kure, aho taayammanya kpwa urahisi kala ni
iye. Nao achiandza kurira, achikpwanyula kandzu zao na achidzimwagira
vumbi dzulu ya vitswa vyao kpwa sonono.
13 Chisha achisagala photsi phamwenga naye kpwa muda wa siku sabaa,
usiku na mutsi na taphana ariyegomba naye mana aona go mashaka
arigonago ni makulu sana.

3

Ayubu anaamba
baha kala kavyarirwe

1 Bada ya gago, Ayubu wavugula kanwaye na kulani siku ya kuvyal-
wakpwe.
2 Naye waamba,
3 “Nailaniwe yo siku niriyovyalwa,
na usiku urioamba

3:1 3:1 Jeremia 20:14–18

‘Mwana mlume akatungbwa.’
4 Siku iyo naikale jiza!
Mlungu ariye dzulu naasiishuulikiye,
na mwanga usiing’arire.
5 Naikale gigigi na chilungulungu cha jiza nachiifwinike.
Maingu nagakale dzuluye
na jiza ra mutsi nariiogofyere.
6 Chisha usiku uho, nauhende chilungulungu cha jiza!
Nausiolangbwe kahi ya siku za mwaka,
wala kuoneka kahi ya miezi.
7 Usiku uho naukale tasa
na kusikirike chitseko cha furaha kula mo mwakpwe.
8 Hinyo alanio siku, naalani siku iyo,
aho anaomanya kumlamusa Leviathani.
9 Nyenyezi za chimirimiriche nazifunge jiza
naigodzere mwanga, ela isiuone,
na isiuone mwanga wa chimirimiri;
10 kpwa kukala taufungire njira ya vyazi ra mayo,
wala kunihenda nisiphahe mateso.

11 Mbona siyafwa wakati wa kuvyalwa
au kufwa wakati wa kutuluka ndanini?
12 Kpwa utu wani naikpwa magoni pha mayo?
Kpwa utu wani naamwiswa?
13 Mana ningekala nirere kpwa amani
ningekala nirere, ningekala naoya
14 phamwenga na afalume na ashauri a dunia,
adzenga luphya midzi iriyokala magandzo,
15 phamwenga na akulu enye zahabu
arioodzaza madzumba gao na feza.
16 Au kpwa utu wani siyakala dza mimba yomwagika,
dza mwana mtsanga ambaye kaonere dzuwa?
17 Mana ko kuzimu atu ayi nkuricha kuyuga,
na kuko arioremwa ni kuoya.
18 Kuko afungbwa nkuoya,
taasikira tsona sauti za usiru za arindzi.
19 Akulu kpwa adide akuko,
na mtumwa a huru kula mikononi mwa tajiriwe.

20 Kpwa utu wani mwanga ung’azirwe alumirao,
na uzima uhewe ario na sonono ya mioyo?
21 Aho nkuaza kufwa, ela taafwa,
nkuendza chifo kuriko hazina yofwitsika.
22 Aho nkuhererwa sana
afwapho na kuzikpwa.
23 Kpwadze kumng’azira mutu ambaye njiraye yafwitswa,
yefungirwa lichigo ni Mlungu?
24 Mana migumi ikakala dza chakurya changu,
kuula kpwangu kunasikirika dza madzi gamwagikago.
25 Mana go ganiogofyerago gakaniphaha,
na go ganitishirago gakanifikira.

3:21 **3:21** Maono 9:6

26 Sina amani wala siweza kuhurira;
sioya, mashaka garedza kpwedza.”

4

Elifazi anagomba na Ayubu
kpwa kano ya kpwandza

1 Ndipho Elifazi kula Temani achimjibu Ayubu achimuamba:
2 “Dze, ukale kundafwahirwa mutu achikuambira neno?
Ela ni ani awezaye kudzizuwiya kugomba?
3 Lola, uwe wafundza atu anji,
na kutiya moyo anyonje.
4 Manenogo gaterya iye yekala anagbwa,
nawe wahenda mavwindi gasigo nguvu gakale na nguvu.
5 Ela vino ukaphahwa ni mashaka, nawe ukavundzika moyo,
gakakuguta nawe unayugika.
6 Dze, kumuogopha Mlungu si kuluphiroro?
Na kukala kuna lawama si tumainiro?
7 Tambukira: Ni ani asiye na makosa akafwa achere mdide?
Au ni kuphi ambako enye haki aangamizwa?
8 Nimanyavyo mimi nkukala, nyo arimao uyi
na kuphanda uyi, nkuvuna uho.
9 Mlungu asohapho, aho nkubanangika,
na achiphuma napho akatsukirwa aho nkuangamia.
10 Ayi nkunguruma dza simba,
ela Mlungu nkuanyamaza na kuvundza meno gao.
11 Simba atumia nkuhirika kpwa kukosa nyama aindzapho,
na nyo ana a simba mchetu nkutsamulwa-tsamulwa.

12 Phahi naambirwa neno chisiri-siri,
sikiro rangu richisikira neno rogombwa pokopoko.
13 Kahi ya go maazo nirigoona usiku,
wakati atu arere usingizi wa fungo,
14 nainjirwa ni wuoga, nchikakama,
na mifupha yangu ichisumba.
15 Pepho achitsupa mbere zangu,
nami nchiandukpwa ni midzere.
16 Ye pepho achiima gbwii mbere zangu,
ela umbore siwezere kurimanya.
Umbo hiro raima mbere zangu,
nako kala kugbwii, ndipho nchisikira sauti inaamba,
17 ‘Mwanadamu anaweza kukala na haki mbere za Mlungu?
Mutu anaweza kukala swafi mbere za muumbawe?
18 Ichikala Mlungu kaweza kuamini atumishie,
na malaikae nkuatuluza makosa,
19 dze, nyo asagalao nyumba za ulongo
ambao misingi yao i mtsangani
awezao kuolagbwa chirahisi dza popho?
20 Akalao azima ligundzu na ichifika dziloni akafwa,
anaangamia ta kare na kare bila atu kujali.
21 Nyugbwe za hema rao nkung’olwa,
nao nkufwa bila ya ikima.’

4:13 **4:13** Ayubu 33:15

5

1 Phahi iha, ulole ichikala phana mutu ndiyeihika.
Na ni ani kahi ya atakatifu ndiyemgalukira?
2 Kpwa kpweli tsukizi nkumuolaga mpumbavu,
na wivu nkumuolaga mzuzu.
3 Nikaona mpumbavu anaongokerwa,
ela gafula makaloge gachilaniwa.
4 Anae a kure na usalama,
aonerwa pho muhalani mana kala taana wa kuakanira.
5 Mavunoge nkuriwa ni andzala,
aho nkugahala hata garigo miyani,
na enye tamaa nkuhega aphahe utajiriwe.
6 Mana kugaya takula mtsangani,
wala mashaka kula photsi.
7 Mwanadamu nkudzirehera mwenye shida
dza tsetse* ziurukavyo kuphiya dzulu.

8 Kala ndimi ningemuendza Mlungu,
ningemuikira iye kesi yangu.
9 Iye ndiye ahendaye mambo makulu gasigochunguzika,
mambo ga kuangalaza gasigoolangika.
10 Iye ndiye ahendaye tsi ikaphaha mvula,
na ahendaye madzi gakafika mindani.
11 Iye nkuunula ario anyenyekevu,
na aho asononekao nkuongokerwa na akakala salama.
12 Iye nkubananga mipango ya atu ajanja,
ili mahendo gao gasiongokerwe.
13 Iye nkugbwira enye ikima kahi ya ulachu wao,
na mipango ya enye ikima nkubanangbwa upesi.
14 Aho nkuona jiza mutsi,
na kuphaphasa mutsi avi ni usiku.
15 Ela Mlungu nkutivya anachiya asiolagbwe,
na achiya kula mikononi mwa enye nguvu.
16 Kpwa hivyo achiya ana matumaini,
na ayi nkukomeswa.
17 Lola, waajaliwa iye atiywaye adabu ni Mlungu,
kpwa hivyo usireme kutiywa adabu ni ye Mwenye Nguvu Zosi.
18 Mana nkutiya vironda, chisha akavifunga
iye nkulumiza chisha akaphoza.
19 Andakutivya na mashaka sita,
hata ro ra sabaa, andakutivya.
20 Wakati wa ndzala andakuokola usihirike,
na vihani andakutivya na upanga.
21 Andakuchinga wakati atu anakugomba vii,
nawe kundaogopha ubanangi wedzapho.
22 Wakati wa ubanangi na ndzala uwe undatseka
chisha kundaogopha nyama a tsakani.
23 Mawe ga mundani tagandakuyuga wakati wa kurima,
na nyo nyama a tsakani andakala na amani nawe.

---

* **5:7 5:7** Tafusiri zanjina zinaamba *nyama wa mapha aurukavyo kuphiya dzulu.* **5:12 5:12** 1 Akorintho 3:19 **5:17 5:17** Misemo 3:11–12; Aeburania 12:5–6 **5:18 5:18** Hosea 6:1

24 Nawe undamanya kukala nyumbayo i salama,
undalola mwako chaani nawe kundaona nyama asiyekalapho.
25 Chisha undamanya kukala chivyazicho chindakala chinji,
atuo andakala anji dza nyasi za weruni.
26 Undafwa wakati wa utumiao
dza suche ra nganu chiroivwa vinono.
27 Swiswi hwagalola gaga, nago ni ga kpweli.
Kpwa hivyo gasikize, ugamanye kpwa fwaidayo.”

6

Ayubu anamjibu Elifazi

1 Phahi Ayubu wajibu achiamba,
2 “Kala sonono nriyonayo ungepimwa,
na mashaka gangu gosi gangetiywa kpwenye mizani!
3 Gangekala maziho kuriko mtsanga wa pwani,
ndiyo mana maneno gangu ni ga kuropoka.
4 Mana nikalatswa ni iye Mwenye Nguvu Zosi,
roho yangu ikakola yo sumuye
Mlungu akapanga vitishovye chinyume changu.
5 Dze, foro nkurira napho anarya nyasi?
Au ng’ombe nkurira wakati inarisa?
6 Dze, chakurya sicho ladha nkuriwa bila kutiywa munyu?
Na ujinji wa yayi una mtswano wani?
7 Sina hamu ya kuguta vyakurya hivyo,
ni dza vyakurya vinavyonihenda nihererwe ni moyo.

8 Kalapho mavoyo gangu gangekubaliwa,
na Mlungu angenipha nilondago,
9 kalapho Mlungu angekubali kunisaga-saga,
na kurichira mkpwonowe uniolage!
10 Phahi angeniphoza marenda,
ningehererwa kahi ya yo hali ya maumivu
mana sikarema go maneno ga ye ariye mtakatifu.
11 Nina nguvu zani hata nienderere kukugodza?
Kpwa utu wani nivumirire na simanya mwisho wa maisha gangu?
12 Dze, nina nguvu za mawe?
Au mwiri wangu ni wa shaba?
13 Kpwa kpweli siweza kudziterya,
wala sina wa kunitivya.

14 Iye aremaye kumuonera mbazi msenawe,
anaricha kumuogopha iye Mwenye Nguvu Zosi.
15 Enehu taakuluphirika dza vidzuho,
dza vidzuho vifurikavyo na vikanywa.
16 Ambavyo nkufurika
wakati barafu inatsatsamuka.
17 Ela wakati wa kazikazi nkuricha kujera,
kuchikala dzoho, nkuangamika pho viripho.
18 Acharo nkuangamika njira kpwa kuendza madzi,
nkuhangaika jangbwani na kufwerera kuko.
19 Acharo kula Tema nkuendza madzi,

achuuzi a Sheba nkugaendza kpwa kutumaini.
20 Aho avundzika mioyo mana kala ana uhakika wa kuphaha madzi,
ela kufika phapho, achivundzika mioyo.
21 Mwimwi namwi munaonekana tamundaniterya,
munaona vyo niturikavyo, namwi munaogopha.
22 Dze, nákuambirani rini, muniphe zawadi
au, mulavye seemu ya mali yenu kpwa ajili yangu?
23 Nákuambirani rini, munitivye kula mikononi mwa adui
au, munikombole kula mikononi mwa atu ayi?

24 Nifundzani, nami ndanyamala,
nihendani nimanye chiphokosera.
25 Maneno ga kpweli gana nguvu!
Ela kuniamba na makosa kuna mana yani?
26 Munaona munaweza kulavya makosa maneno gangu?
Na kuhenda maneno ga mutu achiyekata tamaa kukala dza phepho?
27 Munaweza kupiga kura ili muhende anachiya akale atumwa,
na kuguza asena enu.
28 Ela vivi kalani razi mnilole,
mana sindagomba handzo mbere zenu.
29 Nakuvoyani mugaluke, msihende uyi.
Galukani, mana sina makosa.
30 Dze, nkagomba utu uyi?
Dze, munaona simanya mai?

7

Ayubu anamlalamikira Mlungu

1 Mwanadamu ana kazi ngumu phapha duniani!
Nazo sikuze ni dza za mchibaruwa!
2 Dza mtumwa agodzeravyo kpwa hamu masaa gafike,
dza mchibaruwa agodzeravyo mariphoge,
3 ndivyo nrivyopangirwa miezi isiyokala na rorosi,
nikapangirwa sonono ya chila usiku.
4 Ninapholala nkuamba, ‘Kucha rini nkalamuka?’
Nyo usiku ni mure, nami nagalagala hiku na hiku hadi ligundzu.
5 Mwiri wangu u tele mabulu na makoko ga nongo,
ngozi yangu ikakatika-katika inatuluka ufira.
6 Siku zangu zinaphiya mairo kuriko gurudumo ra mshonadzi,
nazo nkusira bila ya kuluphiro.
7 Tambukira kukala maisha gangu ni mphuye tu,
mutu mimi sindaona manono tsona.
8 Ye anionaye vivi kandaniona tsona,
undaniendza, ela ndakala siko.
9 Dza ingu ritandavyo chisha rikaangamika,
aphiyaye kuzimu kauya.
10 Aukaye kauya kpwakpwe kaya
na nyo atu ariosagala naye nkumyala tsetsetse.
11 Kpwa hivyo sindanyamala,
nindagomba dzagbwe roho yangu inarumira,
nindalalamika kpwa sonono ya rohoni.
12 Mino kale ni yo bahari, au ni dzinyama ra baharini,

hata uniikire mrindzi?
13 Nchiamba, chitanda changu chindanihenda nihurire,
malazi gangu gandaphunguza lalamiko rangu.
14 Uwe unaniogofyera na ndoso,
na kuniondosa na ruwiya,
15 hata naona baha nifungbwe lugbwe,
nifwe kuriko kuku kugaya.
16 Nikabera maisha gangu, mana sindakala moyo ta kare na kare.
Nirichani mana maisha gangu ni dza phepho.
17 Mwanadamu ni ani hata umuone wa mana
na umfikiriye?
18 Mana unamlola chila kuchapho
na kumchunguza chila dakika.
19 Undaenderera kunilola hata rini?
Usiyeniricha vichache nkamiza mahe?
20 We uchunguzaye anadamu, kpwani nchihenda dambi inakuzuru?
Mbona ukanitsata?
Kpwa utu wani nkakala mzigo kpwako?
21 Kpwa utu wani kuswamehe uasi wangu
na kuusa uyi wangu?
Mana muda mchache wedzao ndalala na kogo,
na uchiniendza, kundaniona."

8

Bilidadi naye anagomba
kano ya kpwandza

1 Chisha Bilidadi kula Shuwa achimjibu Ayubu achiamba,
2 "Undaenderera kugomba gaga hata rini?
Undagomba dza chikulukulu hadi rini?
3 Dze, Mlungu nkulavya uamuli usiokala wa haki?
Unaona ye Mwenye Nguvu Zosi nkugaluza haki ikakala handzo?
4 Ichikala anao amuhendera dambi,
iye akaatiya adabu kpwa uasi wao.
5 Ela uchimuendza Mlungu
na kumvoya ye Mwenye Nguvu Zosi,
6 ichikala kuna dowa na u mutu wa haki,
kpwa kpweli andakpwedzakuterya
na kukuuyizira makalogo kama garivyokala.
7 Dzagbwe mwandzo maishago kala si manono,
maishago ga mbereni gandakala manono sana.

8 Dzifundze kula kpwa hinyo ariokutanguliya,
na uririkane go garigogunduliwa ni akare.
9 Kpwa kukala swiswi hu a dzana, naswi tahumanya rorosi,
mana siku zehu phapha duniani ni dza chivurivuri.
10 Ikale taandakufundza na kukuambira?
Ikale taandagomba garigo mwao mioyoni?
11 Dze, miduga nkumera phatu phasipho matope?
Au mikangaga inaweza kukula phatu phasipho na madzi?
12 Madzi gachinywa wakati ichere mitsanga na taiweza kukatwa ili ihumirwe,

7:17 7:17 Zaburi 8:4; 144:3

nkunyala mapema kabila ya mimea yanjina.
13 Zizo ndizo njira za amyalao Mlungu,
matumaini ga asiommanya nkuangamika.
14 Tegemeo rao nkuvundzika-vundzika,
na kuluphiro rao ni dza muhambo wa dzwidzwidzwi.
15 Nkujejemera nyo muhambo, ela tauazuwiya,
nkuugbwira ngingingi ela tauaterya.
16 Iye nkukula dza mmea mnono uphahao mwanga wa dzuwa,
utuluzao panda zikagota mo mwakpwe mundani.
17 Miziye nkudzilinga-linga maweni,
na kuendza mwanya kahi-kahi ya mawe makulu.
18 Unaphong'olwa kula phatuphe,
pho phatu phandaurema phaambe,
'Sidzangbwekuona uwe.'
19 Uho ndio mwisho wa maishage,
na yanjina indamera kula mtsangani kuhala nafwasiye.

20 Lola, Mlungu kandamrema mutu asiyekala na lawama,
na kandagbwira mkpwono mutu ahendaye mai.
21 Iye andahenda mromoo uodzale chitseko,
na madomogo gapige njerejere.
22 Osi akuberao andatiywa waibu,
na makalo ga atu ayi tagandakalako tsona."

9

Ayubu anamjibu Bilidadi

1 Ndipho Ayubu achijibu achiamba,
2 "Kpweli ninamanya kukala ni vivyo,
ela mutu anawezadze kukala mwenye haki mbere za Mlungu?
3 Ichikala mutu analonda kulumbana naye,
kahi ya maswali elufu ndigouzwa
kandaweza kujibu hata swali mwenga.
4 Iye ana ikima na ni mwenye nguvu
ni ani ariyepigana naye na achishinda?
5 Iye ausaye myango bila ya yo yenye kumanya,
anaphoibomola kpwa tsukizize.
6 Iye asumbisaye dunia na kuyuusa kula phatuphe
na kuhenda nguzoze zikakame.
7 Nkuamuru dzuwa risituluke, naro rikahenda vivyo,
ahendaye nyenyezi kusalavya mwanga.
8 Iye macheye nkuhandika ko mlunguni,
na kuvyoga maimbi ga bahari.
9 Iye ariyeumba nyenyezi ziihwazo Dubu na Orioni,*
Chirimira na nyenyezi za mwakani zikaleko.
10 Iye ahendaye mambo makulu ambago mwanadamu kaweza kugaelewa
na ga kuangalaza gasigoolangika.
11 Iye nkutsapa phephi nami, ela mino simuona,
chisha nkuphiya vyakpwe bila ya mimi kumanya.
12 Avwatulapho, ni ani awezaye kumzuwiyaa?

9:1 **9:1** Ayubu 4:17 **9:9** **9:9** Ayubu 38:31; Amosi 5:8 * **9:9** **9:9** *Dubu na Orioni* ni nyenyezi chizodzikusanya avi ni chirimira.

Ni ani awezaye kumuamba, ‘Unahendani?’

13 Mlungu kandazuwiya tsukizize.
Amteryao Rahabu† akamsujudiya Mlungu.
14 Mino ndamjibudze,
ndaphahaphi maneno ga kulumbana naye?
15 Dzagbwe sina lawama, siweza kumjibu,
ni nimvoye iye anilamulaye anionere mbazi.
16 Hata nchimuiha naye achinijibu,
nisingeamini kukala che anaphundza sauti yangu.
17 Mana ananipiga na phuto
na kunienjereza vironda vyangu bila ya chausa.
18 Kaniricha angaa nisohe,
ela ananihenda nkale na utsungu chila phatu.
19 Ichikala ni kushindana nguvu, mino simuweza bii!
Na ichikala ni mambo ga uamuli, ni ani awezaye kumreha kotini?
20 Dzagbwe sina lawama, kanwa yangu ingeniamula,
dzagbwe sina makosa, iye angeonyesa kukala ni mkosa.
21 Dzagbwe sina lawama, maisha nagaona tagana mana,
nabera maisha gangu.
22 Gago gosi ni mamwenga, kpwa hivyo naamba,
‘Iye nkuolaga osi, asio makosa na ayi.’
23 Mashaka garehapho chifo gafula,
iye nkubera kukata tamaa kpwa asio lawama.
24 Dunia inatiywa mikononi mwa atu ayi,
iye nkufunga vigungu aamulie.
Ichikala si iye akale ni ani?

25 Maisha gangu ga mairo kuriko azolaye,
ganachimbira bila kuona manono.
26 Ga mairo dza dau chirotengezwa na magugu,
dza kozi rivwamukiravyo nyama.
27 Ichikala ndaamba, ‘Nindaricha kulalama nilalamikako,
nindausa sonono na nkale mwenye raha,’
28 bado ningeogopha go mashaka ganiphahago,
mana namanya kundaniolanga kukala sina lawama.
29 Ichikala ndahukumiwa kukala ni mkosa,
kpwa utu wani nidziyuge?
30 Hata nikaoga na rong’ondo,
na kusinga mikono yangu na sabuni,
31 chisha undanitiya dibwani,
na nguwo zangu zenye zindanitsukirirwa.
32 Mana iye si mwanadamu dza mimi, hata niweze kumjibu,
hata huphiye kotini phamwenga.
33 Taphana muamuli kahi yehu,
awezaye kuhutsanganya swiswi airi.
34 Mlungu naaniusire yo fwimboye,
ili kuogofyakpwe kusinihende nkakala muoga.
35 Phapho ndipho ndiphogomba bila kumuogopha,
mana vyo nionewavyo ni atu, sivyo nirivyo.

† **9:13 9:13** Rahabu ni dzinyama dzikulu ra baharini rinaroimirira nguvu za fujo na uyi.

10

Ayubu anaenderera kumlalamikira Mlungu

1 Ninabera maisha gangu,
kulalama kpwangu ndakugomba ching'ang'a,
ndagomba utsungu wangu wosi wa moyoni.
2 Nindamuambira Mlungu, 'Usinihukumu,
ela nihenda nimanye ro kosa unaronishitakira.'
3 Kpwani, unafwahirwa ni ko kunionera,
kubera yo kazi ya mikonoyo?
Au unahamirwa ni mipango ya atu ayi?
4 Kpwani, una matso dza ga mwanadamu?
Au unaona dza mwanadamu aonavyo?
5 Dze, sikuzo ni dza za mwanadamu
au miakayo ni dza ya mwanadamu?
6 Kpwa utu wani uchunguze uyi wangu
na kuendza dambi yangu?
7 Uwe unamanya kukala sina lawama,
na takuna wa kunitivya kula mwako mkpwononi?
8 Mikonoyo yaniumba na ichinitengeza,
na vino undagaluka na kuniangamiza?
9 Tambukira waniumba na ulongo,
vino undaniuyiza mtsangani tsona?
10 Uwe wahenda mimba yangu igbwirwe,
na uchiniumba ndanini mwa mayo?
11 Uwe waniumba na mifupha na mishipa,
chisha uchiniinjiza nyama na ngozi.
12 Wanipha uzima na uchinionyesa mendzwa isiyosika,
na roho yangu uchiitundza vinono.
13 Ela gosi higo wagafwitsa mwako moyoni,
namanya riri kala ndiro lengoro.
14 Kala unagodzera unione ichikala ndahenda dambi,
ili ureme kuniswamehe makosa gangu.
15 Ni shaka rangu ichikala ni mui!
Hata napho nina haki, siweza kuunula chitswa changu,
mana ni tele waibu
na nahoha kahi ya mateso.
16 Niunulapho chitswa tu, uwe ukuniindza dza simba,
na kuonyesa tsona uwezoo wa ajabu chinyume changu.
17 Chila wakati unanirehera mashaidi maphya chinyume changu,
unazidi kunitsukirirwa,
nawe unanirehera maadui maphya.
18 Kpwa utu wani wanihenda nivyalwe?
Baha kala nafwa kabila ya atu kuniona.
19 Ningevyalwa tu na kuphirikpwa mwenga kpwa mwenga mbirani,
avi sivyarirwe.
20 Maisha gangu ni mafupi,
phahi niricha, angaa nioye chidide,
21 kabila sidzangbwephiya ko tsi ya jiza na chilungulungu cha jiza,
ambako nchiphiya sindauya.
22 Ni tsi ya chilungulungu cha jiza na fujo,

tsi ambayo mwangawe ni dza jiza.”

11

Sofari naye anagomba
kpwa kano ya kpwandza

1 Ndipho Sofari kula Naama achijibu achiamba,
2 “Dze, uno unji wa maneno usijibiwe?
Kuno kugombako sana kukuhende kukala una haki?
3 Dze, cho chibakocho chihende atu anyamale?
Na uberapho atu, usitiywe waibu?
4 Kpwa mana unaamba, ‘Mafundzo gangu ni manono,
chisha sina lawama mbere za Mlungu.’
5 Kalapho Mlungu angegomba,
kalapho angefwenula kanwaye akakujibu,
6 angekuambira siri za ikima,
mana ikimaye ni nyinji.
Chisha umanye kukala Mlungu akakutiya adabu chidide kuriko irivyostahili.

7 Dze, we unaweza kumanya siri za Mlungu?
Au kumanya mwisho wa iye Mwenye Nguvu Zosi?
8 Ukuluwe unatsupa mlunguni, we unaweza kuhendani?
Na chinache chinatsupa kuzimu, unamanyani we?
9 Chipimoche ni chire kuriko dunia,
na ni mpana kuriko bahari.
10 Achimtiya mutu jela,
na kumwiiha kotini, ni ani awezaye kumkahaza?
11 Kpwa kpweli anamanya atu asiokala na mana,
na aonapho uyi kaupuza.
12 Ela mutu mzuzu andaphaha ikima,
wakati foro andavyala mwanadamu.

13 Uchitakasa moyoo,
na umgolosere mikonoyo,
14 uchiika kanda yo dambi iriyo mwako mkpwononi
na usiriche uyi ukahenda mizi mwako nyumbani,
15 ndipho undaunula usoo bila lawama,
undaimarika na kundaogopha.
16 Undayala mashakago,
gandakala dza madzi garigotsupa.
17 Nago maishago gandang’ala kuriko mwanga wa mutsi,
na jizare rikale dza ligundzu.
18 Kpwa kpweli undakala salama, mana undakala na tumaini,
undarindwa na kuoya salama.
19 Uwe undalala na taphana ndiye kuondosa,
na anji andakuendza uaterye.
20 Ela matso ga atu ayi gandafunga jiza,
na njira zosi za kuchimbirira taandaziona,
nao andaona baha afwe.”

12

Ayubu anajibu asenae

1 Phahi Ayubu wajibu achiamba,
2 “Kpwa kpweli mwimwi ndimwi atu enye,
mchifwa mwimwi, ikima nayo indasira.
3 Ela mimi nami naelewa, dza muelewavyo mwimwi,
tamkanizidi marifwa.
Ni ani asiyemanya mambo higa?
4 Mimi kala nchimvoya Mlungu ananijibu
ela nkakala chitseko cha atu,
ananitseka dzagbwe ni wa haki bila ya lawama.
5 Iye ariye na maisha ga raha nkubera aho ario na tabu
kpwao tabu nkuphahwa ni hara aherezao.
6 Makalo ga anyang’anyi gana amani,
na nyo amchokozao Mlungu a salama,
aho atsukulao mlungu wao mwao mikononi.

7 Ela uzani nyama, nao andakufundzani,
na nyama a mapha andakuambirani.
8 Gombani na dunia, nayo indakufundzani,
na ng’onda a baharini, andakusemurirani.
9 Ni ani asiyemanya, kahi ya aha osi,
kukala ni uwezo wa Mwenyezi Mlungu ndio uriohenda gaga?
10 Uzima wa chila chiumbe u mwakpwe mkpwononi,
na mphuye wa anadamu osi.
11 Dze, sikiro taripima maneno,
dza lilimi ritatavyo chakurya?
12 Enye ikima ni atumia,
na enye kuelewa ni hara ario na miaka minji.

13 Mwenye ikima na uwezo ni Mlungu,
iye ana ushauri na ujuzi.
14 Anaphobananga, taphana awezaye kudzenga luphya,
amfungirapho mutu, taphana awezaye kumvugurira.
15 Anaphogbwira mvula, tsi nkuuma,
achiirichira, tsi nkuodzala madzi.
16 Iye ana nguvu na ikima,
nyo achengao na achengbwao osi ni akpwe.
17 Iye nkusababisha ashauri akose ikima,
na kuhenda aamuli akale azuzu.
18 Iye nkuavula afalume mavwazi ga utawala,
na akaafunga mikumbuu mwao vibiruni dza atumwa.
19 Anaavula alavyadzi-sadaka mavwazi gao matakatifu,
na kuafuta mamlaka enye uwezo.
20 Iye nkuafunga kanwa ashauri akuluphirwao,
na kuusa ufahamu wa atumia.
21 Iye nkutiya waibu vilongozi,
na kufuta silaha enye mkpwotse.
22 Iye nkuika wazi mambo garigo jizani,
na kuhenda garigo kpwenye chilungulungu cha jiza gakale mwangani.
23 Iye nkuhenda mataifa gakaenjerezeka chisha akagaangamiza,

nkuhenda mataifa ganjina gapanuke chisha akagatsamula.
24 Nkuausira vilongozi a atu marifwa,
na kuahenda azemeheke ko weruni kusiko njira.
25 Nkuahenda adedeleke dza alevi,
nao nkuphaphasa mo jizani musimokala na mwanga.

13

Ayubu anaaza alumbe kesiye na Mlungu

1 Gaga gosi nágaona na matso gangu,
na nchigasikira na masikiro gangu,
nami nchigaelewa.
2 Go mmanyago mwimwi, nami nagamanya.
Tamkanizidi marifwa.
3 Ela nalonda nigombe na iye Mwenye Nguvu Zosi,
nalonda nlumbe lau rangu na Mlungu.
4 Ela mwi munaniziga na maneno ga handzo,
mwimwi mosi mu aganga msiofwaha chitu.
5 Kalapho mungenyamala,
mungeonekana muna ikima!
6 Vivi phundzani nidzihehere,
phundzani maneno ga kanwa yangu.
7 Dze, mundamuhehera Mlungu na mambo ga handzo
na kuchenga kpwa sababuye?
8 Dze, mundampendeleya Mlungu
na kumhehera?
9 Vino achikuchunguzani mundaonekato?
Au munaweza kumchenga, dza mchengavyo mwanadamu?
10 Kpwa kpweli iye andakudemurirani
ichikala munapendeleya atu chisiri-siri.
11 Dze, nyo ukuluwe taundakuogofyerani?
Dze, kandakutishirani?
12 Maneno genu ga ikima ni dza misemo isiyo mana dza ivu,
na maneno genu ga kudzihehera ni dza ngome za ulongo.

13 Nyamalani, nirichani nigombe,
ganiphahe ndigoniphaha.
14 Ni tayari hata ichikala ni kufwa, nifwe.
15 Andaniolaga, nami sina kuluphiro,
ela ndahehera mwendo wangu mbereze.
16 Kuku ndiko ndikokala kutivywa kpwangu,
mana asiyemuogopha Mlungu kandamsengerera bii.
17 Phundzani vinono go nigombago,
nago gakuinjireni mwenu masikironi.
18 Lolani nikadzitayarisha kudzihehera,
ninamanya kukala ni ndaisabiwa kukala sina lawama.
19 Ni ani ndiyenipinga?
Mana wakati uho ndakala nkanyamala na kufwa.
20 Navoya unihendere mambo mairi bahi,
nami sindadzifwitsa mberezo.
21 Wuuse mkpwonoo unaonipiga
na usiriche kuogofyako kukaniondosa.

22 Phahi niiha, nami ndaihika,
au uniriche nigombe, nawe unijibu.
23 Go makosa na dambi zangu ni ngaphi?
Nimanyisa uasi wangu na dambi yangu.
24 Kpwa utu wani unanifwitsira usoo,
na kunihenda aduio?
25 Dze, undaogofyera kodza riphepheruswaro ni phepho?
Na kuzoresa wiswa mkavu?
26 Mana unaandika mambo mai ga kunishitaki,
na kunihenda nirisi makosa gangu ga wanacheni.
27 Unafunga magulu gangu gogoni,
na kulola njira zangu zosi,
na kutiya alama nyayo zangu ili unimanye ko ndikophiya.
28 Kpwa hivyo nabubudzika dza utu uolao,
dza nguwo yoriwa ni popho.

14

1 Mwanadamu avyalwaye ni mchetu
maishage sigo mare, tsona ga tele tabu.
2 Iye nkubumuka dza ruwa, chisha akanyala,
nkuuka mairo dza chivurivuri na kukoma kuishi.
3 Nawe kpwadze unavugula matso kulola mutu dza iye,
na kumreha kotini alumbane na uwe?
4 Ni ani awezaye kutuluza chitu swafi kula kpwa chitu chikolo?
Takuna ng’o.
5 Siku za kuishi mwanadamu zapimwa,
na isabu ya mieziye unayo uwe,
na uchimuikira miphaka ambayo kaweza kuitsupa.
6 Phahi lola kanda, aphahe kuoya,
ili ahamirwe ni sikuze, dza muhendadzi-kazi.

7 Mana muhi una kuluphiro,
hata uchikatwa, nkutsephula tsona
na tsephuze tazindasira.
8 Dzagbwe miziye nkukala mikare mo mtsangani,
na chisichiche nkuuma,
9 ela uchiphaha mzizimo wa madzi,
nkutsephula dza muhi mtsanga.
10 Ela mwanadamu nkufwa nao ukakala mwishowe,
nkudosa roho, na ikakala ndio mwisho.
11 Dza madzi ga ziyani gaumavyo,
na madzi ga muho ganavyokoma kujera na kuuma.
12 Ndivyo mwanadamu, afwapho kauya tsona,
hata mlunguni ndiphosira, mwanadamu kandalamuka
au kulamuswa kula mwakpwe usingizini.
13 Kalapho ungenifwitsa kuzimu,
na kunifwitsa hadi tsukizizo zidigirike
ungenipangira wakati wa kunitambukira!
14 Dze, mutu achifwa anaweza kuuya moyo tsona?
Mutu mimi ningegodzera, siku zosi za utumishi wangu,
hata wakati wangu wa kuvugulwa ukafika.

13:27 13:27 Ayubu 33:11

15 Ungeniiha, nami ningeihika,
ungeaza kuona cho chiumbe urichoumba na mikonoyo.
16 Ndipho ungeweza kuolanga nyago zangu,
ungechunguza dambi zangu,
17 uasi wangu ungefungirwa mkobani,
na ungebwiningiza uyi wangu.
18 Ela dza mwango umomonyokavyo na kufwikitsika,
na dza vira dziwe rigomokavyo phatuphe,
19 madzi nkurisa go mawe,
na mvula kulu nkutsukula mtsanga,
ndivyo uangamizavyo kuluphiro ra mwanadamu.
20 Uwe ukumshinda mwanadamu siku zosi, naye akaangamika,
ukumgaluza umbore ra uso na kumphirika mtsangani.
21 Anae achihewa ishima ye kamanya,
na achitserezwa cheo ye kana habari.
22 Iye asikirago ni maumivu ga mwiriwe,
na kudzisononekera ye mwenye.”

15

Elifazi anamjibu tsona Ayubu

1 Ndipho Elifazi, Mtemani achimjibu Ayubu achiamba,
2 “Dze, mutu wa ikima nkujibu na maneno ga upuzi,
na kuodzaza ndaniye na phepho ra mlairo wa dzuwa?
3 Takuna mutu wa ikima awezaye kugomba dza vyo ugombavyo,
au kutuluza maneno gasigoriwa ni mshoka.
4 Ela uwe kumuogopha Mlungu,
na unazuwiya atu kumuabudu Mlungu.
5 Mana uyio unafundza kanwayo,
nawe ukutsambula gara gagombwago ni ajanja.
6 Kanwayo mwenye inakulamula, si mimi,
madomogo mwenye ganashuhudiya chinyumecho.

7 Kpwani we ndiwe mutu wa kpwandza kuvyalwa?
Au we wavyalwa kabila ya myango?
8 Dze, wasikira mashauri ga siri ga Mlungu?
Kpwani unaona ikima ni yako macheyo?
9 Unamanya riphi husirorimanya?
Na ni riphi hurimanyaro ambaro tariwazi kpwehu?
10 Huna enye komvwi na atumia sana,
avyere kuriko sowe.
11 Dze, ko kuhurizwa uhurizwako ni Mlungu ni kudide?
Au ko kukala anagomba nawe kpwa upore takutosha?
12 Mbona ukatsukirwa mwako moyoni?
Mbona unahutumburira matso?
13 Ukatsukirwa hata unaihenda rohoyo ikale chinyume cha Mlungu,
na kugomba maneno dza higo.
14 Mwanadamu ni ani, hata akale swafi?
Au iye yevyalwa ni mchetu ni chitu chani, hata akale wa haki?
15 Ichikala Mlungu kakuluphira atakatifue,
na ko mlunguni si kuswafi mbereze,

15:14 15:14 Ayubu 25:4–6

16 dze ye mwanadamu amtsukizaye na ariye mkolo,
ahendaye uyi dza anwaye madzi?

17 Niphundza nami ndakueleza
na nkuambire gara nchigoona,
18 (garigogombwa ni atu a ikima
ambago aambirwa ni akare aho bila kufwitswa.
19 O akare machiyao ndio ariohewa yo tsi,
na takuna mjeni ariyetsapa kahi-kahi yao).
20 Mutu mui nkugaya maishage gosi,
mutu aoneraye ayae nkugaya miakaye yosi ariyoikirwa.
21 Sauti za kuogofya nkuodzala mwakpwe masikironi
wakati akaongokerwa, andavamiwa ni nyo atekao nyara.
22 Iye kakuluphira kukala andauya kula jizani,
chisha nkugodzwa ni upanga.
23 Iye nkudengereka kuendza chakurya, kuno anaamba, ‘Chi kuphi?’
Anamanya kukala siku ya jiza i phephi naye.
24 Tabu na kulumira vinamtiya wuoga,
vindamshinda dza mfalume ariye tayari kpwa viha.
25 Kpwa mana akagolosa mkpwonowe apigane na Mlungu
na kpwenderera kum’bera iye Mwenye Nguvu Zosi.
26 Kpwa kudziunula anazola mairo kumshambuliya Mlungu,
kuno akagbwiririra ngao ndziho.
27 Dzagbwe usowe ukanona,
na chibiruche chikaodzala mafuha,
28 ela andaishi midzi ya magandzoni,
kahi ya nyumba ambazo tazisagalwa ni mwanadamu,
zirizopangirwa kukala ndulu za mawe.
29 Kandakala tajiri tsona
na maliye taindadumu
wala taindakala nyinji kpwenye yo tsi.
30 Iye kandachimbira ko jizani,
dzuwa rindaihenda yo mitseye inyale,
na pumuzi za Mlungu zindamphyera.
31 Asidzichenge kukuluphira chitu chisicho na mana,
mana kandariphiwa chochosi.
32 Andariphiwa kabila ya wakatiwe,
na pandaye taindawanda.
33 Andakala dza mzabibu ambao zabibuze zikakutika kabila ya wakatiwe,
dza mzaituni uchiokuta maruwa.
34 Mana atu asiomuogopha Mlungu, taandakala na chivyazi,
na moho undaocha makalo ga hinyo amendzao kuhongbwa.
35 Aho nkupanga fujo na kuhenda mai
na mioyo yao nkupanga handzo.”

16

Ayubu anadzihehera

1 Ndipho Ayubu achijibu achiamba,
2 “Násikira mambo manji dza gago,
mwimwi mosi mnaniyuga tu, tamniphoza marenda.
3 Maneno genu gasigo na mana gandasira rini?

Au ni chitu chani chinachokuhendani mujibu?
4 Mimi piya ningegomba dza vyo mgombavyo,
kalapho munatsupira gaga garigoniphaha
ningegomba maneno chinyume chenu
na kusukasuka chitswa changu.
5 Ningekutiyani nguvu kpwa gara nigombago,
na maneno gangu ga kuphoza marenda gangehuriza utsungu wenu.

6 Hata nchigomba chisha sonono yangu taisira,
na hata nchinyamala chisha takuniphunguzira sonono.
7 Kpwa kpweli Mlungu akaniremweza,
atu angu osi akaaolaga tsetsetse.
8 Uwe ukahenda mwiri wangu kukala mifupha mihuphu,
vivi atu anaona kukala nkahenda dambi.
Mwiri wangu wenye mikunya-mikunya unashuudiya chinyume changu.
9 Akanimwamula kpwa tsukizize, akanimena
na kuning'atira meno,
adui wangu akanitumburira matso.
10 Atu akanahula kanwa zao kunizemerera,
akaniwanga makofi kpwa chibero,
anadzikusanya phamwenga chinyume changu.
11 Mlungu akanitiya mikononi mwa enye dambi,
na kunilavya kpwa atu ayi.
12 Nákala sina maneno, ela achinivundza vipande-vipande,
wanigbwira singo achinibunda-bunda na photsi,
achinihenda kukala ni mlengbwa.
13 Atue a maha akanizangira,
anaahula figo zangu bila ya kunionera mbazi,
anamwaga chihumbo utsungu changu photsi.
14 Iye ananilumiza mara kpwa mara,
ananishambuliya dza sujaa.
15 Nikadzishonera nguwo za magunia nikavwala,
nami nkamwaga nguvu zangu vumbini.
16 Matso gangu gakadobera kpwa ndiro,
na jiza rikagbwira mwangu kopheni.
17 Dzagbwe mikono yangu taidzangbwehenda fujo,
na mavoyo gangu ga swafi.

18 Uwe tsi, usibwiningize milatso yangu,
na chiriro changu nachisiphahe phatu pha kuoya.
19 Hata vivi shaidi wangu a mlunguni,
na iye ndiye nihehera a dzulu.
20 Asena angu ananibera,
ela matso gangu ganammwagira Mlungu matsozi.
21 Naaza kala phana mutu wa kunihehera mbere za Mlungu,
dza vira mutu aheheravyo msenawe.
22 Mana miaka michache indatsapa,
nindaphiya charo ambacho tachiuywa.

16:19 16:19 Ayubu 19:25

17

Ayubu anaenderera kudzihehera

1 Nkavundzika moyo, siku zangu zikasira,
mbira i tayari kpwa sababu yangu.
2 Kpwa kpweli afyozi akanizangira,
dzitso rangu rinalola vyo aninyeteravyo.

3 Ee Mlungu, hehera kusakala na lawama kpwangu,
mana takuna mutu ndiyenihehera.
4 Mana ukaziba achili zao zisielewe,
kpwa hivyo kundaaruhusu ashinde.
5 Afyakatsiraye asenae ili aphahe fwaida,
matso ga anae gandafunga jiza.

6 Mlungu akanihenda nikale wa kutsekpwa ni atu,
nikakala mutu wa kutsitsirwa mahe.
7 Matso gangu gakamenya jiza kpwa sonono,
na vilungo vyangu vyosi tavina mkpwotse dza chivurivuri.
8 Vivi atu a haki achiniona anaangalala,
nyo asio na lawama anaona kukala námkosera Mlungu.
9 Ela wa haki andagbwira njiraye,
na ye wa mikono swafi andazidi kuphaha nguvu.
10 Ela mwimwi mosi, uyani,
nami sindaphaha mutu wa ikima hata mmwenga kahi yenu.
11 Siku zangu zikasira, mipango yangu ikavundzika,
vyo moyo wangu umendzavyo, vikakoseka.
12 Asena angu taamanya wakati wa usiku wala wakati wa mutsi;
kuchikala usiku nyo nkuamba ni mutsi;
na jiza richikala rinahanda nyo nkuamba kunang'ala.
13 Kuluphiro rangu ri kuzimu,
ambako ndahandika chitanda changu ko jizani,
14 Ichikala nindaiha mbira, 'Uwe u baba,'
na kuamba bulu, 'Uwe u mayo' au 'Uwe u mwenehu mchetu,'
15 kuluphiro rangu ri kuphi?
Ni ani ndiyeona kuluphiro rangu?
16 Dze, rindateremuka kuriko na maryango ga kuzimu?
Dze, hundatserera phamwenga mtsangani?"

18

Bilidadi anaamba
Mlungu nkutiya adabu atu ayi

1 Chisha Bilidadi kula Shuwa wajibu achiamba,
2 "Hadi rini undaenderera kuendza maneno ga kugomba?
Ririkana vinono naswi hundagomba.
3 Kpwa utu wani hunaolangbwa dza ng'ombe?
Mbona unahuona dza azuzu?
4 Uwe unadzimwamula mwenye kpwa tsukizizo,
Dze, yo dunia indarichwa kpwa sababuyo?
Au mwamba undauswa phatuphe?

5 Yo taa ya atu ayi inazimwa,
na nyo mohowe taundang'ala.
6 Jiza ndio mwanga mwakpwe nyumbani,
na yo taaye iriyo dzulu indazimwa.
7 Nyagoze nyire zindafupishwa
naye andabwagbwa ni mipangoye mwenye.
8 Mana akahegbwa ni maguluge mwenye,
naye ndiphonyendeka andagbwa dibwani.
9 Andagbwirwa jimbe ni muhambo,
na muhambo undamgbwira ngingingi.
10 Andafwitsirwa lugbwe mtsangani,
na kuhegbwa mo njirani.
11 Vitisho vindamtiya wuoga chila uphande,
navyo vindamzoresa lunyolunyo.
12 Ndzala indammala mkpwotse,
mashaka gandamgodzera agbwe.
13 Ukongo mui undarya ngoziye,
mwana mvyere wa chifo andarya vilungovye.
14 Chifo chindamuhala kula mwakpwe hemani arimokuluphira,
na chindamphirika kpwa mfalume wa vitisho.
15 Tamundakala chirichoche mo mwakpwe hemani
chibiriti chindatsamulwa dzulu ya makaloge.
16 Ko tsini miziye indauma,
na dzulu, pandaze zindanyala.
17 Takuna ndiye mtambukira duniani,
na dzinare tarindahadzwa mo njira-njira.
18 Andazoreswa kula mwangani hadi jizani,
na azoreswe kula duniani.
19 Kandakala na mwana wala mdzukulu kahi za atue,
na taphana ndiyetiya pho ariphokala anasagala.
20 Aho asagalao mtswerero wa dzuwa andaangalazwa ni yo sikuye,
na atu a mlairo wa dzuwa andagbwirwa ni wuoga.
21 Kpwa kpweli ndivyo garivyo makalo ga atu ayi,
hivyo ndivyo pharivyo phatu pha iye asiyemmanya Mlungu."

19

Ayubu anaamba Mkomboliwe a moyo

1 Ndipho Ayubu achijibu achiamba,
2 "Dze, mundanigayisa,
na kunivundza na maneno hadi rini?
3 Mkanibera tsona na tsona,
tamuona waibu kunihendera mai?
4 Hata ikale náhenda kosa,
ro kosa nasala naro mwenye.
5 Mwimwi munadziona mu bora kuriko mimi,
munahumira mateso niphahago chinyume changu.
6 Manyani kukala Mlungu akanihendera makosa,
na kunigbwira na nyavuye.
7 Dzagbwe nakota kululu, 'Nkahenderwa fujo!' ela taphana anijibuye,
dzagbwe nakota kululu niterywe, ela taphana haki bii.
8 Iye akayiikira sandzu njira yangu ili nisiweze kutsupa,

18:5 18:5 Ayubu 21:17

na kuhenda njira zangu zikale jiza.
9 Akahenda nguma yangu yiuke,
na kunivula chiremba changu.
10 Akanivundza pande zosi, nami nkasira,
naye akazula kuluphiro rangu dza muhi.
11 Tsukizize zikaaka dza moho chinyume changu,
na kuniolanga dza mmwenga wa maaduige.
12 Majeshige garedza phamwenga,
ganatengeza njira ya kpwedza kpwangu,
na kuchita kambi kuzunguluka hema rangu.

13 Akaika enehu kure nami,
na animanyao akanitenga tsetsetse.
14 Atu angu akaniricha,
na asena angu akaniyala.
15 Ajeni angu akaniyala,
na atumishi angu achetu ananiona avi ni mjeni,
ananiika sawa na atu akuhenda kpwedza.
16 Namuiha muhendadzi-kazi wangu ela kanijibu,
dzagbwe nam'bembeleza.
17 Pumuzi zangu zinamnukira lovu mkpwazangu,
nami ni tsukizo kpwa enehu enye.
18 Ninaberwa hata ni anache adide,
nchiunuka ananisengenya.
19 Asena angu osi a kurya na kuusa akanitsukirirwa,
nriokala naamendza, akanitsamalala.
20 Mifupha yangu ikagbwirana na ngozi yangu,
nkatiya ela che bado phadide nifwe.
21 Nionerani mbazi, nionerani mbazi, mwi asena angu,
mana Mlungu akaniguta na mkpwonowe.
22 Mbona munanigayisa dza vyo Mlungu anigayisavyo?
Kpwa utu wani tamtosheka na mwiri wangu?

23 Kalapho maneno gangu gangeandikpwa,
yani gangeandikpwa chitabuni!
24 Kalapho gangeandikpwa na kalamu ya chuma na risasi
au gangetsongbwa mwambani hata kare na kare!
25 Mana namanya mkomboli wangu a moyo,
na kukala pho mwisho andaima dzulu ya tsi.
26 Na bada ya ngozi yangu kubanangbwa vivi,
hata nchikala kpwenye mwiri uhu nindamuona Mlungu na matso gangu.
27 Mimi nindamuona
na matso gangu gandamlola, naye si wanjina.
Moyo wangu unamgodzera kpwa hamu!
28 Ela mwi munaamba, 'Hundamgbwayisadze!
Mana chandzo cha gaga ni ye mwenye.'
29 Phahi ogophani upanga,
mana tsukizi zinareha kutiywa adabu kpwa upanga,
ili umanye kukala kuna uamuli."

20

Sofari anaamba uyi una maripho

1 Phahi Sofari kula Naama wajibu achiamba,
2 “Maazo gangu gananihenda nijibu,
kpwa sababu nina more.
3 Nasikira kudemurirwa kunako niusira nguma yangu,
na kuelewa kpwangu kunanihenda nijibu.
4 Vino ukale kumanya gano kula kare,
hangu mwanadamu aikpwe duniani,
5 kukala chitseko cha atu ayi ni cha muda mfupi,
na kuhererwa kpwa asiomuogopha Mlungu ni kpwa muda tu.
6 Dzagbwe ngulu za asiyemuogopha Mlungu zikafika hadi mlunguni,
na chitswache chikafika mainguni,
7 iye andaangamika hata kare na kare dza mavige gaangamikavyo,
hara ariomuona andauza, ‘Akuphi?’
8 Andayalwa dza ndoso na kandaonewa tsona,
andafutika dza ruwiya ya usiku.
9 Iye ariyemuona, kandamuona tsona,
na pho phatuphe taphandamtarajiya tsona.
10 Anae andalonda asaidiywe ni achiya,
na mikonoye indauyiza utajiriwe.
11 Mifuphaye i tele nguvu za uhanani,
ela indalazwa photsi mtsangani phamwenga naye.

12 Dzagbwe uyi u mtswano mwakpwe kanwani,
dzagbwe anaufwitsa tsini ya lilimire,
13 dzagbwe kaweza kuurichira uphiye,
ela anauzuwiya mo mwakpwe kanwani,
14 chakuryache chindagaluka utsungu mo mwakpwe ndanini
chindakala dza sumu ya nyoka mo ndani.
15 Iye nkuiya utajiri wa atu, naye andauhaphika,
Mlungu andamuhenda auhaphike.
16 Andafyondza sumu ya nyoka,
andafwa kpwa kuondzwa ni bafwe.
17 Iye kandaishi kufwahirwa ni vidzuho,
myuho ichiyoodzala asali na maziya.*
18 Cho arichochiphaha kpwa jasho
andachiuyiza bila ya kuchirya,
na yo fwaida ya bisharaye
taindamuhenda akale na raha.
19 Mana akaonera achiya na kuaricha bila chitu,
akahala kpwa nguvu nyumba ambazo kazidzengere.

20 Kpwa kukala urohowe tauna mwisho,
kandativya chochosi ambacho chindamuhenda akale na raha.
21 Bada ya kurya, taphana ndichosala,
kpwa hivyo kuongokerwakpwe takundadumu.
22 Wakati wa kukala na vinji andaphahwa ni mashaka,
na shida za chila aina zindamphaha.

---

* **20:17 20:17** Miho ichiyoodzala mafwanikiyo na utajiri.

23 Phapho ndiphomvuna,
Mlungu andamtiya adabu,
na tsukizize zimmwagikire dza mvula.
24 Iye andachimbira silaha ya chuma,
andafuriswa muvwi urio na chigumba cha shaba.
25 Muvwi undafutwa kula mwakpwe mwirini,
chigumba chakung'ala chindamuhumbula chihumbo utsungu,
naye andainjirwa ni wuoga.
26 Chilungulungu cha jiza chinagodzera akibaze,
moho ambao tauasirwe ni mwanadamu undamuocha,
na cho ndichokala chikasala mo mwakpwe hemani chindaphya.
27 Ko mlunguni kundaika wazi uyiwe,
na dunia indalavya ushuhuda chinyumeche.
28 Mali za mwakpwe nyumbani zindatsukulwa ni mafuriko,
zindahalwa ni madzi pho siku ya tsukizi za Mlungu.
29 Uhu ndio mtalo wa mutu mui,
urisi arioikirwa ni Mlungu."

21

Ayubu anaamba
atu ayi ndio aongokerwao

1 Phahi Ayubu wajibu achiamba,
2 "Phundzani vinono maneno gangu,
na muchihenda hivyo mundaniphoza marenda.
3 Nivumirirani, nami nigombe,
na bada ya kugomba, zidini kunibera.
4 Kpwani ko kulalamika kpwangu kunahusu mwanadamu?
Kpwa utu wani nivumirire?
5 Nilolani na muangalale,
muzibe kanwa zenu na mafumba.
6 Nchigafikiriya gaga, gananitiya wuoga,
na kunikakamisa mwiri.
7 Mbona atu ayi anaishi,
kufikira utumia na kukala enye uwezo?
8 Nkuona ana aho anaimarishwa mbere zao,
na chivyazi chao mbere za matso gao.
9 Midzi yao i salama, ko kuogofyerwa takuko,
na yo fwimbo ya Mlungu taidzulu yao.
10 Ndzau zao zinavyaza bila kuremwa,
Ndama zao zinavyala bila ya kuvoromosa.
11 Nkulongoza ana aho dza chaa cha mfugo,
na ana aho nkuvwina.
12 Nkuimba na tamburini na zeze,
na kuhamirwa ni sauti ya chivoti.
13 Nkuishi maisha ga kuongokerwa,
nao nkulazwa mbirani na amani.
14 Ela nkumuamba Mlungu, 'Huukire hipha!
Tahuna haja ya kumanya njirazo.
15 Ni ani ye Mwenye Nguvu Zosi, hata humuhumikire?
Na hata huchimvoya hundaphahani?'
16 Dze, kuongokerwa kpwao taku mwao mikononi?
Ushauri wa atu ayi u kure nami.

17 Taa za atu ayi waziona kano ngaphi zikazimwa?
Nyo enye nkuphahwa ni mafwa?
Kpwani Mlungu nkuatiya adabu wakati akaatsukirirwa?
18 Kpwani nkuphepheruswa ni phepho dza makodza ga kuuma,
au dza wiswa uphepheruswavyo ni chikulukulu?
19 Mwimwi mkuamba, 'Mlungu nkuika makosa gao na kutiya adabu ana ao.'
Naatiye adabu nyo enye, ili agamanye enye.
20 Richa aone kubanangbwa kpwao na matso gao enye,
na aphokere tsukizi za ye Mwenye Nguvu Zosi.
21 Anajali utu wani kuhusu atu aho bada ya aho kufwa,
miezi yao ariyopangirwa ndiphosira?
22 Kuna mutu ndiyemfundza Mlungu marifwa?
iye ndiye ahukumuye hata nyo ario dzulu.
23 Mutu mmwenga nkufwa wakati achere na nguvuze,
achere na raha na salama,
24 wakati mwiriwe unanyinyiha,
na mifuphaye ichere na mafuha.
25 Wanjina nkufwa na fundo ra moyo,
wakati bado kadzangbwetata manono gogosi.
26 Osi nkulala mtsangani
na kubwiningizwa ni mabulu.

27 Lola, ninamanya maazo genu,
na mipango yenu ya kunihendera mai.
28 Mana munaamba, 'Yo nyumba ya ye mkpwulu i kuphi?
Ga kuphi go mahema ambago kala gachikala atu ayi?'
29 Kpwani tamudzangbweuza acharo?
Na tamudzangbwekubali ushuhuda wao,
30 kukala atu ayi andarichwa wakati wa mafwa
na kutivywa siku ya tsukizi za Mlungu.
31 Ni ani ndiyemuambira uyiwe ching'ang'a,
au kumripha kpwa go mai arigohenda?
32 Wakati anaphotsukulwa kuphirikpwa mbirani,
mbiraye nkuikirwa arindzi.
33 Atu anji nkuphiya ko mbirani,
anjina nkutanguliya jeneza, anjina nkurilunga nyuma
na yo mitsanga ya mbira nkumuhamira.
34 Kpwa hivyo mundaniphozadze marenda na maneno gasigo na mana?
Majibu genu tagana kpweli, ni handzo tu."

22

Elifazi anaamba uyi wa Ayubu ni mkpwulu

1 Phahi Elifazi, Mtemani wajibu achiamba,
2 "Dze, mwanadamu anafwaida yani kpwa Mlungu?
Kpwa kpweli mutu wa ikima nkudzifwaidi mwenye.
3 Ko kukala u wa haki, kunamfwahani ye Mwenye Nguvu Zosi?
Na andaphahani uchihenda njirazo zikale bila lawama?
4 Dze, Mlungu anakudemurira na kukuamula

22:2 22:2–3 Ayubu 35:6–8

kpwa kukala unamuogopha?
5 Nyo uyio ni mkpwulu,
na dambizo tazina mwisho!
6 Uwe wadai madeni kula kpwa nduguzo,
na uchiafuta nguwo zao zikale mzamana, nawe uchiaricha chitsaha.
7 Kuaphere madzi aho ariokala akaremwa,
na ariokala na ndzala uchialafya chakurya.
8 Uwe wahumira uwezoo kuhenda yo tsi ikale yako,
ta vivi unaishi mumo.
9 Uwe warema kuterya magungu,
na uchionera anachiya.
10 Kpwa hivyo mihambo ikakuzunguluka,
na ukagbwirwa ni chiwewe gafula,
11 mwangao ukakala jiza hata vino kuona,
na mafuriko gakakubwiningiza.

12 Si Mlungu a dzulu mlunguni?
Hebu lola zo nyenyezi zirivyo dzulu sana!
13 Ela we ukuamba, ‘Mlungu anamanya utu wani?
Dze, anaweza kuamula kahi ya chilungulungu cha jiza?
14 Akazibwa ni maingu maziho hata kahuona,
iye ananyendeka ko dzulu mlunguni.’
15 Dze, undalunga yo njira ya kare
ambayo yalungbwa ni atu ayi?
16 Aho ahalwa kabila ya wakati wao kufika,
misingi yao yatsimbwa ni mafuriko.
17 Amuamba Mlungu, ‘Huukire hipha,’
na ‘Ye Mwenye Nguvu Zosi anaweza kuhuhenderani?’
18 Dzagbwe ni iye ariyeodzaza nyumba zao na vitu vinono,
ela mashauri ga atu ayi ga kure nami.
19 Enye haki nkuhamirwa aonapho atu ayi anatiywa adabu,
na nyo asio na lawama nkuabera na kuamba,
20 ‘Kpwa kpweli maadui gehu gakaangamizwa,
na go arigosaza gakaphya na moho.’

21 Kubaliana na Mlungu, ili ukale na amani,
kpwa njira iyo uongokerwe.
22 Kubali malagizo kula mwakpwe kanwani,
na uike manenoge mwako moyoni.
23 Uchimuuyira ye Mwenye Nguvu Zosi, uchigbwa maguluni,
na kuusa gasigokala ga haki kure na hemaro,
24 uchiika zahabuyo mtsangani,
na zahabu kula Ofiri kahi-kahi za mawe ga myuhoni,
25 na ichikala ye Mwenye Nguvu Zosi ndiye yo zahabuyo,
na fezayo ya samani,
26 phahi undahererwa ndani ya iye Mwenye Nguvu Zosi,
na kuunula usoo kpwa Mlungu.
27 Undamvoya naye andakusikira,
nawe undausa hatizo.
28 Chila ndichoamuwa kuchihenda chindaongokerwa,
na mwanga undang’arira njirazo.
29 Mana Mlungu nkuatsereza enye kudzikarya,

ela nkutivya anaodzitsereza.
30 Nkumuokola iye asiye na lawama,
iye andakutivya kpwa kukala mikonoyo ni miswafi.”

23

Ayubu anauza Mlungu akuphi?

1 Phahi Ayubu wajibu achiamba,
2 “Hata vivi rero ncherelalamika kpwa sonono,
dzagbwe naula, ela anaenderera kunitiya adabu.
3 Ningemanya Mlungu aphahikanapho,
ningephiya pho asagalapho!
4 Ningephirika lau rangu mbereze
na kumuambira manji ga kudzihehera.
5 Ningemanya go ndigokujibuni,
na ningeelewa go ndigogomba.
6 Dze, angehumira uwezowe mkpwulu kulumbana nami?
Hata! Iye angeniphundza vinono.
7 Phapho mutu asiye na ila angelumbana naye,
nami ningephahikana sina kosa, na ningeikpwa huru ta kare na kare.

8 Lola, náphiya mlairo wa dzuwa, na kala kako,
nchiuya mtswerero wa dzuwa, simuonere.
9 Namuendza ariphokala kazini ko vurini, ela siyamuona,
nagaluka mwakani, ela simuonere.
10 Ela iye anamanya yo njira niigbwirayo,
ndiphokala akanipima, nindatuluka dza zahabu swafi.
11 Chigulu changu chikalunga nyagoze,
nikalunga njiraze na sidzangbweaphuka.
12 Sidzangbwericha kugbwira malagizo ga madomoge,
nikatundza maneno ga kanwaye kuriko chakurya.
13 Ela kabadilika ng’o, ni ani awezaye kushindana naye?
Iye nkuhenda cho alondacho.
14 Mana andakamilisha go arigonipangira,
chisha achere na manji dza gago mwakpwe achilini.
15 Kpwa hivyo naogopha niimapho mbereze;
niazapho gosi gaga, nkumuogopha.
16 Mlungu akahenda moyo wangu ufwe purungire,
na ye Mwenye Nguvu Zosi akaniogofyera,
17 ela sinyamala kpwa sababu ya ro jiza,
na chilungulungu cha jiza chichobwiningiza uso wangu.

24

1 Kpwa utu wani ye Mwenye Nguvu Zosi kapanga wakati wa kuamula?
Na mbona nyo ammanyao taaona zo siku ambazo Mlungu andaahendera haki?
2 Atu nkusengeza miphaka,
na kurisa mifugo achiyoyiiya.
3 Nkufuta anachiya punda aho
na kuhala ng’ombe ya gungu ikale mzamana.
4 Nkusukuma anachiya ili aatuluze mo njirani
nao nkulazimisha achiya a yo tsi, adzifwitse.

5 Lola, dza maforo ko jangbwani
nyo achiya nkutuluka kpwendaendza chakurya,
nkuphaha chakurya cha ana aho kula jangbwani.
6 Nkutsembwesa mtsere mindani mwa atu anjina,
na zabibu kahi za minda ya atu ayi.
7 Aho nkulala usiku wosi chitsaha, bila nguwo,
chisha taana nguwo za kudzibwiningiza asipigbwe ni mnyevu.
8 Nkulwama na mvula za myangoni,
na kugadzamira myamba ili aphahe chivurivuri cha kuowa mvula.
9 (Kuna atu ambao anahala kpwa nguvu anachiya asiokala na ise zao kula nyahoni mwa nine zao,
na kuhala mzamana ana atsanga a achiya.)
10 Nyo achiya nkunyendeka chitsaha, bila nguwo,
na kuvuna nganu ya atu kuno anahirika.
11 Nkuminya zaituni za atu ayi aatengezere mafuha,
na kuminya zabibu kuno anafwa chiru.
12 Kuula kpwa atu afwao kunasikirika mo mudzini,
na nyo achiolumizwa anaririra kuterywa
ela Mlungu kaphundza mavoyo gao bii.

13 Kuna aremao mwanga,
asiomanya njiraze,
wala kuzigbwira.
14 Muolagadzi nkulamuka chimirimiri,
ili aweze kuolaga achiya na agayi,
na usiku akakala dza muivi.
15 Dzitso ra mzindzi nkugodzera jiza rihande,
nkudzigaluza uso na kuamba,
‘Takuna mutu ndiyeniona.’
16 Usiku aivi nkuvundza na kuinjira nyumbani
nako kuchicha nkudzifungira akalala,
taamanya mwanga bii.
17 Mana chilungulungu cha jiza kpwao ni ligundzu,
mana taaogopha mambo ga kutisha gahendekago jizani.

18 Munaamba, ‘Anaangamika dza povu rinavyophirikpwa ni madzi,
nyo mtalo wao wa yo tsi ukalaniwa,
hata taphana aphiyaye kpwendahenda kazi kpwenye minda yao ya mizabibu.
19 Dza ukame na dzuwa riyayushavyo barafu,
ndivyo ko kuzimu kuahalavyo nyo ahendao dambi.
20 Andayalwa ni nine zao enye
mabulu gandaaona kukala mtswano,
kpwa hivyo uyi undavundzwa dza muhi.
21 Atu ayi nkuonera achetu tasa,
na taamuhendera manono mchetu gungu.
22 Ela Mlungu nkuausa enye nguvu kpwa uwezowe,
dzagbwe nkuunuka, ela taana uhakika wa kpwenderera kukala moyo.
23 Iye nkuahenda anaomuadamira akale salama,
ela matsoge ganalola njira zao.
24 Ayi nkuongokerwa kpwa muda tu, chisha badaye nkuyaya,
nkunyala na kuangamika dza kodza,

vitswa vyao nkukatwa dza masuche ga nganu.’
25 Ichikala si hivyo ni ani ndiyeniamba nina handzo,
na kuonyesa kukala nigombago si ga kpweli?”

25

Bilidadi: mutu kaweza kukala wa haki mbere za Mlungu

1 Chisha Bilidadi kula Shuwa achijibu achiamba,
2 “Endzi na kuogofya ni kpwa Mlungu,
iye nkuika amani ko kpwakpwe dzulu mlunguni.
3 Dze, jeshire rinaolangika?
Ni ani asiyeng’azirwa ni mwangawe?
4 Kpwa hivyo mutu anawezadze kukala na haki mbere za Mlungu?
Ye avyalwaye ni mchetu anawezadze kukala swafi?
5 Lola, hata nyo mwezi tauna mwanga wa kukola
na zo nyenyezi si swafi phakpwe matsoni,
6 dze, ye mutu ambaye ni dza bulu,
na mwanadamu ambaye ni dza mnyololo?”

26

Ayubu anatogola ukulu wa Mlungu

1 Ndipho Ayubu achijibu achiamba,
2 “Uwe ukaniterya mimi nisiye na uwezo!
Uwe ukanitivya mimi mnyonje!
3 Ukanipha ushauri mnono mimi nisiye na ikima,
na kunishirikisha ujuzi munji urio nao!
4 Ni ani ariye kuterya kugomba maneno gano,
na ni roho ya ani ichiyohumira kanwayo kugomba?
5 Roho za aho ariofwa zinakakama,
zo zisagalazo tsini ya madzi.
6 Kuzimu ku laza mbere za Mlungu,
na Abadoni* taina mfwiniko wowosi.
7 Iye anakudula vurini dzulu ya phatu phasipho na chitu,
na anagbwadzika dunia dzulu ya phatu phasipho na chitu.
8 Iye nkufunga madzi ndani ya mainguge maziho,
na maingu tagaahuka kpwa uzihowe.
9 Nkubwiningiza uso wa mwezi wa dzungo,†
kpwa kuutandazira ingure.
10 Iye waika mwisho wa matso dzulu ya uso wa madzi,
nao unaonekana dza mviringo uzungulukao dunia,
phapho ndipho phenye mphaka wa mwanga na jiza.
11 Nguzo za mlunguni nkukakama,
na kuangalala kpwa kudemurirwa ni Mlungu.
12 Kpwa uwezowe wahuriza bahari,
na kpwa kuelewakpwe wamkata Rahabu vipande-vipande.
13 Kpwa msehowe ko mlunguni kpwakala kpwereru,
mkpwonowe wadunga yo nyoka iriyokala inachimbira.
14 Lola, ihi ni miphaka ya njiraze,
naswi hunasikira vichache kumuhusu!

---

* **26:6 26:6** ***Abadoni*** manaye ni *ubanangi.* Ni dzina ranjina ra *kuzimu.* † **26:9 26:9** Tafusiri zanjina zinaamba *anabwiningiza uso wa chihiche cha endzi.*

Ni ani awezaye kuchielewa chiguruguru cha uwezowe?”

27

Ayubu anaamba
andaenderera kukala muaminifu

1 Ayubu waenderera kugomba achiamba,
2 “Kpwa kpweli dza Mlungu aishivyo, iye ariyeniusira haki yangu,
iye Mwenye Nguvu Zosi ariyehenda roho yangu ikale na sonono,
3 wakati wosi ndiokala moyo
na pumuzi ya Mlungu ndiphokala mwangu pulani,
4 madomo gangu tagandagomba uyi,
na lilimi rangu tarindagomba handzo.
5 Vino niambe kukala mwimwi mu sawa, hata!
Mimi nindaamba sina makosa hata nifwe vivyo.
6 Nindagbwiririra haki yangu, nami sindaitsuhula,
Sindadziona mkosa siku zosi za maisha gangu.

7 Richa adui wangu akale dza ye mui,
na iye aunukaye chinyume changu akale dza asiye na haki.
8 Kpwani ana kuluphiro rani ye asiyemuogopha Mlungu wakati rohoye inatuluzwa,
wakati Mlungu anahala uzimawe?
9 Dze, Mlungu andaphundza chiriroche,
wakati anatsupira mashaka?
10 Dze, andahamirwa ni iye Mwenye Nguvu Zosi?
Dze, andamuiha Mlungu wakati wosi?
11 Richa nikufundze kuhusu uwezo wa Mlungu,
sindafwitsa njira za iye Mwenye Nguvu Zosi.
12 Lolani, mwi enye mkadzionera,
mbona vino mnagomba maneno gasigo na mana?

13 Uhu ni mtalo wa mutu mui apangirwao ni Mlungu,
na urisi ambao atu makatili nkuphaha kula kpwa iye Mwenye nguvu Zosi.
14 Anae achikala anji mwisho wao ni upanga,
chisha chivyaziche tachindakala na chakurya cha kukola.
15 Hara ndiotiya, andaolagbwa ni ukongo mui,
na magungu gao tagandaaririra.
16 Dzagbwe anakusanya feza dza vumbi,
na kudziikira nguwo nyinji dza ndulu ya ulongo,
17 iye andaikusanya ndulu, ela a haki andazihumira,
na asio na lawama andaganya zo feza.
18 Nyumba adzengayo ni dza muhambo wa dzwidzwidzwi,
dza chibanda chodzengbwa ni mrindzi.
19 Atu ayi nkulala matajiri,
ela ang’azapho matso, utajiri wao taupho.
20 Vitu vya kuogofya vindamwedzera dza mafuriko,
usiku chikulukulu nkumuhala.
21 Phuto kula mlairo wa dzuwa nkuphepherusa kula phakpwe kaya,
nao taapho tsona.
22 Nkumpiga bila ya mbazi,

wakati anajeza kuchimbira nguvuze.
23 Phuto nkuazemerera wakati anazola,
na kuatishira kpwa nguvuze za kubananga.

28

Ayubu anatogola ikima

1 Kpweli kuna timbo ya feza,
na phatu phafulwapho zahabu.
2 Chuma nkutsimbwa kula mtsangani,
na shaba nkuyayushwa kula maweni.
3 Atsimbadzi nkumwirika mo jizani,
na kuendza mawe tsini sana,
kpwenye chilungulungu cha jiza.
4 Aho nkutsimba madibwa ko deteni kure na kura atu asagalako,
ko kusikotsupirwa ni acharo;
nkufungbwa mikowa akadewadewa, kuphiya mbere na nyuma kure na atu.
5 Mtsangani ndimo mutulukamo chakurya,
ela ko tsini aho nkuasa moho akavundza-vundza myamba.
6 Mawege ndigo gatulukago yakuti,
na mtsangawe ndio utuluzao zahabu.

7 Njira iyo taimanywa ni nyama yeyesi wa mapha aryaye nyama,
na hata kozi taridzangbweiona.
8 Nyama a tsakani anaodzinyobola taadzangbweivyoga,
na simba kadzangbweitsupira.

9 Mwanadamu nkutsimba myamba mifu,
na kupendula misingi ya myango.
10 Nikutsonga mitaru mo myambani,
na dzitsore nkuona chila dziwe ra samani.
11 Nkuziba vidzuho ili visijere,
na chitu chofwitswa nkuchituluza mwangani.

12 Ela ikima inaweza kuphahikanaphi?
Na ko kuelewa kusagalaphi?
13 Mwanadamu kamanya samaniye,
nayo taiphahikana kpwenye tsi ya atu ario moyo.
14 Chivwa chinaamba, ‘Taimo mu mwangu,’
na yo bahari inaamba, ‘Hata ku kpwangu taiko.’
15 Taigulwa na zahabu,
chisha samaniye taiweza kupimwa feza.
16 Samaniye taiweza kupimwa na zahabu kula Ofiri,
wala na mawe ga shohamu au ga yakuti,
17 zahabu wala chilolo tachiweza kufwananishwa nayo,
wala taiweza kubadilishwa na mwiyo wa zahabu swafi.
18 Ikima ina samani kuriko fezaluka na bilauri,
beiye inatsupa ya lulu.
19 Topazi kula Kushi taiweza kufwananishwa nayo,
wala taiweza kufwananishwa na samani ya zahabu swafi.

20 Kpwa hivyo ikima ilaphi?

Na ko kuelewa kusagalaphi?
21 Ikafwitswa ili ario moyo asiione,
na kufwitswa nyama a mapha.
22 Abadoni na Chifo vinaamba,
‘Hukasikira ndziyendziyeze na masikiro gehu.’

23 Mlungu ndiye amanyaye njira ya kuphiya ko iriko,
na pho phatu ikalapho.
24 Mana anaona hata misho ya dunia,
na kuona chila chitu tsini ya mlungu.
25 Ariphohenda phuto rihende nguvu,
na kugapima go madzi,
26 na ariphoikira mvula amuri,
na yo njira ya limeme,
27 hipho ndipho ariphoiona ikima na achiitangaza kukala ina samani,
achiichunguza na kuihenda ikale imara.
28 Naye achigomba na mwanadamu achimuamba,
‘Kumuogopha Mwenyezi Mlungu, ndicho chandzo cha ikima,
na kudzitenga na uyi ndiko kuelewa.’ ”

29

Ayubu anamarigiza kudzihehera

1 Phahi Ayubu achienderera kugomba achiamba,
2 “Naaza kala ni dza nirivyokala pho kare,
dza siku ambazo Mlungu kala achinirinda.
3 Wakati taaye kala inaaka dzulu ya chitswa changu,
na kunimwirikira mwanga wakati kala nanyendeka jizani.
4 Naaza kala ni dza nriphokala na nguvu,
wakati nriphokala msena wa Mlungu, naye kala anarinda mudzi wangu.
5 Wakati ye Mwenye Nguvu Zosi ariphokala achere nami,
nami kala nkazungulukpwa ni anangu.
6 Wakati ng’ombe zangu kala zina maziya manji,
na vidzuho vya mafuha kala vyajera kpwenye mwamba urio phatu pha kuminyira zaituni zangu!
7 Wakati niriphotuluka kondze kuphiya ryango ra mudzi,
na kusagala kpwenye nafwasi yangu mkpwutanoni.
8 Barobaro ariphoniona, aniphisa,
nao atumia aunuka kunipha ishima.
9 Vilongozi nao taagombere,
anyamala gbwii.
10 Hata akulu anyamala,
avi malilimi gao gakagbwirana na malakalaka.
11 Yeyesi ariyenisikira waniiha ariyejaliwa
na arioniona agombato kunihusu
12 mana nakanira achiya arioririra kuterywa,
na ye mwanachiya ambaye kala kana mutu wa kumterya.
13 Náterya atu ariokala phephi na kufwa, nao achinijaliya.
Náhenda gungu aimbe kpwa kuhererwa.
14 Náhenda haki wakati wosi nayo ichikala dza nguwo,

28:28 28:28 Zaburi 111:10; Misemo 1:7; 9:10

na uamuli wa haki, uchikala dza kandzu na chiremba kpwangu.
15 Nákala msada kpwa vipofu,
na nchiterya viswere.
16 Nákala baba wa achiya,
na nchichunguza malau ga atu ambao kala siamanya.
17 Nchivundza ndzeya za atu ayi,
na kuahenda atuluze atu ariokala mwao menoni.
18 Chisha nchiaza nchiamba, ‘Siku zangu zindakala nyinji dza mtsanga,
nami ndafwerera phangu kaya.
19 Mana ndakala dza muhi ambao miziye ikafika madzini,
na pandaze zina manena usiku wosi.
20 Ndatogolwa luphya chila wakati,
na uha wangu undakala muphya kpwenderera mwangu mkpwononi.’

21 Atu aphundza ushauri wangu
achinyamala achinigodzera nigombe.
22 Maneno gangu gainjira mwao masikironi dza matone ga mvula,
niriphomarigiza kugomba, aho taagombere tsona.
23 Anigodzera dza agodzeravyo mvula,
na achiphokera maneno gangu dza mkurima aphokeravyo mvula ya mwaka.
24 Naonyesa uso wa raha wakati kala taana kuluphiro,
furaha ya uso wangu yaatiya moyo.
25 Naatsamburira njira na nchikala dza mkpwulu wao,
nami naishi dza mfalume kahi ya jeshire,
dza mutu aphozaye marenda atu asononekao.”

30

1 Ela vivi ananibera,
aho ambao ni adide angu,
atu ambao ise zao náaona taafwaha
hata kuimirira madiya garindago chaa changu.
2 Mino kala ndaphahani mwao mikononi,
atu ambao mikotse yao kala ikaasirira?
3 Kpwa kutsowa na kukala na ndzala siru
aguguna mizi mikavu usiku kpwatu kusiko na atu.
4 Aendza mimea jangbwani na makodza ga tsakani achirya
arya hata mizi ya muhi wa lihago.
5 Azoreswa akale kure na atu,
atu nkuapigira kululu dza za aivi.
6 Anashurutishwa kusagala madeteni,
kahi ya madibwa ga yo tsi na kpwenye panga za myamba.
7 Mo vitsakani nkurira dza punda,
na kukusanyika tsini ya mihi ya miya.
8 Atu azuzu, asiomanyikana,
ariozolwa kahi ya yo tsi.

9 Vivi ana aho ananitunga wira wa kunibera,
nikakala ndzimo ya kunyeterana kahi yao.
10 Ananibera na kudzitenga kure nami,
achiniona taaricha kunitehera mahe.
11 Mana Mlungu akarejeza liphohe ra uha wangu na kunigayisa,

atu taadzizuwiya tsona kunihendera amendzavyo.
12 Likumundi ra atu rikaunuka kunipiga na kunilinga mgoi,
ananihegera mihambo njirani ili niangamizwe.
13 Anabomola njira yangu,
anahenda mashaka gangu gazidi,
taalonda kuterywa ni mutu.
14 Ananedzera kutsupira mwanya mkpwulu,
na bada ya kunishambuliya, anaenderera mbere.
15 Vivi naogopha sana,
nguma yangu ikauswa ni phepho,
na kuongokerwa kpwangu kukatsupa dza ingu.

16 Vivi sina matumaini ga kuishi,
siku za kugaya kpwangu zikanigbwira.
17 Usiku mifupha yangu inatsanga,
na sonono niisikirayo taisira.
18 Mlungu akagbwira vwazi rangu ngingingi,
akanigbwira dza ukosi wa shati rangu.
19 Iye akanitsupha matopeni,
nami nikakala dza vumbi na ivu.
20 Ee! Mlungu, nakuririra, ela kunilavukiza,
ninaima mberezo ela hata kunilola.
21 Ukagaluka kukala msiru kpwangu,
unanigayisa kpwa uwezoo.
22 Unanitsupha dzulu ili niphepheruswe ni phepho,
unanihenda nisukpwesukpwe hiku na hiko ni phuto.
23 Ee namanya undaniphirika hata chifoni,
phatu phariphopangirwa osi ario moyo.

24 Kpwa kpweli taphana mutu asiyegolosera mkpwono mutu alondaye msada,
napho anavoya msada wakati wa mashaka.
25 Dze, mino siyaaririra hara ariokala na shida?
Dze, moyo wangu tauyasononeswa ni achiya?
26 Ela niriphotarajiya manono, mai ndigo goniphaha,
niriphogodzera mwanga, jiza rakpwedza.
27 Moyo wangu unagaya, nao tauhurira bii,
nikaphahwa ni siku za mateso.
28 Nadengereka kuno nkavundzika moyo,
nikaima mkpwutanoni na kuririra msada.
29 Mabawa ndigo chigokala enehu,
na mbuni ndio chiokala asena angu.
30 Ngozi yangu inakala nyiru na inayuka,
na mwiri wangu unaphya na dzoho ra homa.
31 Ngephephe yangu ikakala ya kusononekera,
na chivoti changu chikakala sauti ya hara arirao.

31

1 “Mimi náika chilagane na matso gangu,
nisilole msichana na kumuaza.
2 Mtalo wangu ni utu wani kula kpwa Mlungu ariye dzulu,
na urisi wangu ni uphi kula kpwa ye Mwenye Nguvu Zosi?

3 Dze, mafwa tagaphaha asio na haki,
na hasara ikaaphaha ahendao mai?
4 Ikale Mlungu kaona njira zangu,
na kuolanga nyago zangu zosi?
5 Ichikala nkaishi kpwa kugomba handzo,
na kukala maironi kuchenga atu.
6 (Nanipimwe na mizani iriyo sawa-sawa,
ili Mlungu amanye kukala sina makosa!)
7 Ichikala náricha njira ya sawa, nchiaphuka,
na moyo wangu ukalunga tamaa za matso gangu,
na ichikala mikono yangu ikakala najisi kpwa kuhenda dambi,
8 phahi naniphande na wanjina arye,
na mimea yosi ya mwangu mundani naing'olwe.

9 Ichikala moyo wangu wahamirwa ni mchetu,
na ichikala naoteya mryangoni pha jirani,
10 phahi mkpwazangu naamjitire mutu wanjina,
na alume anjina naalale naye.
11 Mana riro rindakala kosa kulu,
kosa ambaro muamuli ni lazima alavye uamuli;
12 mana uho ungekala moho uochao Abadoni,
nao ungeocha mizi ya mavuno gangu.

13 Ichikala nábera maneno ga muhendadzi-kazi wangu mlume au mchetu,
ariphoreha malalamishi kunihusu,
14 mino ndahendadze Mlungu ndiphoniunukira?
Ndiphoniuza nindamuambadze?
15 Ye ariyeniumba siye ariyeumba aho atumishi?
Dze, siye ariyehuumba swiswi hosi ndanini mwa mayo zehu?

16 Ichikala namlafya mchiya chochosi aricholonda,
au kumuhenda gungu akose kuluphiro,
17 au nárya chakurya machiyangu,
bila ya kuganyira achiya;
18 (mana kula udide wangu nárera anachiya avi ni ise yao,
na naalongoza magungu hangu kala nchere mdide);
19 nikale náona mutu anafwa kpwa kukosa nguwo,
au mchiya asiyekala na nguwo ya kudzibwiningiza,
20 na simuphere mavwazi ga nyoya za mang'ondzi gangu go mtiya dzoho,
naye achinishukuru.
21 Ichikala naunula mkpwono wangu chinyume cha anachiya,
nchimanya naweza kupendelewa ni aamuli,
22 phahi richa kombefupha rangu rinyotoke kula pho fuzini,
na mkpwono wangu unyotoke kula pho phogbwizanyirwa na mwiri.
23 Mana naogopha mafwa kula kpwa Mlungu,
na kpwa sababu ya ukuluwe sihendere hivyo.

24 Napho nahenda zahabu kukala kuluphiro rangu,
au kuiambira zahabu swafi uwe u tegemeo rangu.
25 Ichikala nafwahirwa ni unji wa utajiri wangu,
au kpwa kukala mkpwono wangu wafwanikiwa na vitu vinji.

26 Kala nálola dzuwa wakati ririphokala rinang'ala,
au mwezi uriphokala unaphiya kahi ya unonowe,
27 na moyo wangu kushawishika kuviabudu chisiri,
na kuidonera mikono yangu kpwa kuvipha ishima.
28 Riri naro ringekala kosa ra kutiywa adabu ni aamuli,
mana ningekala wa handzo kpwa Mlungu ariye dzulu.

29 Ichikala náhamirwa ni kubanangbwa kpwa iye ariyenimena,
au kudzikarya ariphophahwa ni mai,
30 (kanwa yangu taidzangbwehenda dambi
kpwa kulani mutu afwe,)
31 kalapho atu a mwangu nyumbani taadzangbweamba,
'Ni ani ambaye kadzangbwerya chakurya cha Ayubu hata akamvuna?'
32 (Takuna mjeni ariyelala kondze njirani,
mino naavugurira miryango yangu acharo,)
33 sifwitsire dambi yangu dza atu anjina ahendavyo,
sifwitsire kosa rangu mwangu moyoni,
34 kpwa sababu ya kuogopha likumundi ra atu
au kuberwa ni atu a mryango wehu,
sinyamarire na sikosere kutuluka kondze.
35 Kalapho phangekala mutu wa kuniphundza!
(Naweza kutiya saini kpwa chila neno nrirogomba!)
Ye Mwenye Nguvu Zosi naanijibu
mashitaka anagonilavira gangeandikpwa.
36 Kpwa kpweli ningegatsukula phangu mafuzini,
ningegavwala dza tadzi.
37 Ningemuolangira gosi nrigohenda,
nami ningemsengerera dza mkpwulu.

38 Ichikala tsi yangu nkurira chinyume changu
na mitaruye nkurira phamwenga,
39 na kurya mavunoge bila ya kugariphira,
na kusababisha chifo cha enye munda,
40 richa miya imere badala ya nganu,
na nyasi badala ya mere."
Uhu ndio mwisho wa kugomba kpwa Ayubu.

32

Elihu anagomba

1 Phahi aho atu ahahu aricha kumjibu Ayubu, kpwa kukala kala ni mwenye haki phakpwe matsoni mwenye.
2 Ndipho Elihu, mwana wa Barakeli, wa mryango wa Buzi, wa chivyazi cha Ramu achitsukirwa. Iye watsukizwa ni Ayubu kpwa sababu Ayubu kala ni mwenye haki phakpwe matsoni mwenye na kukala Mlungu wamtiya adabu bila kosa.
3 Chisha achiatsukirirwa asena ahahu a Ayubu mana aamba kukala Ayubu ana makosa, ela taayaweza kuonyesa makosage.
4 Phahi Elihu kala akagodzera agombe na Ayubu, mana nyo anjina kala ni avyere kuriko iye.
5 Naye ariphoona kukala nyo atu ahahu taana jibu ra kugomba tsona, achitsukirwa.

6 Ndipho Elihu mwana wa Barakeli, wa mryango wa Buzi achiamba,
“Mimi ni mdide kpwenu,
namwi muavyere kuriko mimi,
ndiyo mana náogopha
kukuambirani go nimanyago.
7 Nchiamba, ‘Richa atumia agombe,
mana miaka minji inafundza ikima.’
8 Ela ni yo roho ndani ya mwanadamu,
yo pumuzi ya iye Mwenye Nguvu Zosi, ndiyo imuhendayo aelewe.
9 Si utumia macheye umuhendesao mutu kukala na ikima,
wala si atumia machiyao amanyao chiricho sawa.
10 Kpwa hivyo naamba, ‘Niphundzani
nami nigombe nimanyacho.’

11 Lolani, nágodzera mugombe,
náphundza maneno genu ga ikima,
mriphokala munatsambula ra kugomba.
12 Náhega sikiro kukuphundzani,
ela taphana ariyemshinda Ayubu,
au ariyejibu manenoge.
13 Dzimanyirireni sedze mukaamba, ‘Swiswi hukaphaha ikima,
Mlungu tu ndiye awezaye kumturya, si mwanadamu.’
14 Iye kaniambirire mimi go manenoge,
nami sindamlavukiza dza vyo mchivyomlavukiza mwimwi.

15 Aho akaangalala, taana ranjina ra kumlavukiza,
taana ra kugomba.
16 Kpwa utu wani nigodzere, kpwa sababu taagomba,
mana aho aimire bila ya kujibu rorosi?
17 Mimi nami ndagomba
na nilavye maoni gangu.
18 Mana nina maneno manji ga kugomba,
na yo roho iriyo ndani yangu inanihimiza nigombe.
19 Mo mwangu ndani ni dza uchi uchiotiywa miyo uchiofundirwa,
dza viriba viphya virivyo phephi na kuahuka.
20 Ni lazima nigombe ili niphunguze dukuduku nrironaro,
ni lazima ninahule kanwa yangu nijibu.
21 Sindapendeleya mutu yeyesi
au kulavya maneno ga kubembeleza mutu.
22 Mana simanya kubembeleza,
la sivyo ariyeniumba anaweza kuniangamiza mara mwenga.

33

Elihu anamdemurira Ayubu

1 Vivi navoya Ayubu, unisikize,
na uphundze chila rorosi ndirogomba.
2 Lola, nafwenula kanwa yangu,
ro lilimi ndani ya kanwa yangu rinagomba.
3 Go nigombago gala moyo urio sawa,
nayo kanwa yangu indagomba go nimanyago.
4 Roho ya Mlungu yeniumba,

na mseho wa iye Mwenye Nguvu Zosi unanipha uzima.
5 Nijibu ichiwezekana,
panga manenogo vinono na ulumbe lauro mbere zangu.
6 Lola, mimi ni dza uwe mbere za Mlungu,
mimi piya naumbwa na ulongo.
7 Taphana sababu ya kuniogopha,
maneno gangu tagandakala maziho kpwako.

8 Kpwa kpweli ukagomba,
nami nikasikira go manenogo.
9 Uwe unaamba, ‘Mimi ni swafi, sina dambi,
sina ila wala uyi.
10 Ela Mlungu akaona sababu ya kukosana na mimi,
na kunihenda nkale aduiwe.
11 Anafunga magulu gangu na magogolo,
na kulolato njira zangu zosi.’

12 Lola, kpwa riri uwe una makosa,
mana Mlungu ni mkpwulu kuriko mwanadamu.
13 Kpwa utu wani ushindane naye,
kuamba, ‘Kandanijibu hata neno mwenga?’
14 Mana Mlungu nkugomba kpwa njira hino na hira,
dzagbwe anadamu taaphundza kpwa makini.
15 Mlungu nkugomba na atu kpwenye ndoso na ruwiya usiku,
anadamu agbwirwapho ni usingizi wa fungo,
wakati arere vitandani mwao,
16 ndipho nkuavugula masikiro gao,
na kuaogofyera kpwa kuakanya,
17 ili ariche mahendo gao mai,
na kuausira kudzikarya kpwao.
18 Mlungu nkuzuwiya roho ya mutu isiinjire kuzimu,
maishage gasiangamike kpwa upanga.

19 Mlungu nkumtiya adabu ya kulumiza pho phakpwe chitandani,
na kuhenda mifuphaye itsange bila kuricha.
20 Nkuangamiza hamu yosi ya chakurya,
naye nkurema chakurya amendzacho.
21 Iye nkuonda hata akakala mifupha mihuphu,
na kutuluka ngungundu ambazo kala tazionekana.
22 A phephi asirirwe mbirani,
na maishage ganasengerera ajumbe arehao chifo.
23 Chisha ichikala kuna malaika ko uphandewe,
mmwenga kahi ya maelufu,
wa kumuambira mwanadamu afwahago kuhenda,
24 amuonere mbazi na aambe,
mtivyeni asitserezwe mbirani,
nina maripho ga kumtivira.
25 Hipho mwiriwe undakala dza wa barobaro,
andaweza kuuyiza nguvuze za uvulanani.
26 Iye nkuvoya na Mlungu nkukubali mavoyoge,

33:11 33:11 Ayubu 13:27 **33:15 33:15** Ayubu 4:13

nkumuabudu Mlungu kuno ana raha.
Iye andasemurira ayae vira Mlungu arivyomtivya na chifo.
27 Iye andaimba mbere za atu, aambe,
‘Mimi náhenda dambi nami silungire haki,
chisha siyariphizwa.
28 Mlungu wativya roho yangu isitserezwe mbirani,
nami nindakala moyo nione mwanga.’

29 Lola, Mlungu nkumuhendera mwanadamu,
gaga gosi kano mbiri au hata kano tahu,
30 ili ativye rohoye kula mbirani,
na aone mwanga wa uzima.
31 Hega sikiro unisikize uwe Ayubu,
nyamala nami ndagomba.
32 Ichikala una ra kuniamba, nijibu,
gomba, mana nalonda nionyese kukala u wa haki.
33 Ichikala kuna ra kulavukiza, kala zii,
niphundza, nami ndakufundza ikima.”

34

Elihu anaamba Ayubu anadzikarya

1 Chisha Elihu waamba,
2 “Phundzani go nigombago mwi atu enye ikima,
niphundzani, mwimwi mmanyao.
3 Mana sikiro nkupima maneno,
dza lilakalaka ritatavyo chakurya.
4 Nahutsambuleni gara garigo ga sawa,
nahudzifundzeni garigo manono.
5 Mana Ayubu anaamba, ‘Mino sina lawama,
na Mlungu akaniusira haki yangu.
6 Dzagbwe sina makosa, ela natalwa kukala wa handzo,
dzagbwe sina uasi, vironda vyangu taviphola.’
7 Ni ani ariye dza Ayubu,
ambaye kuhenda uyi kpwakpwe ni dza kunwa madzi?
8 Iye nkudziunga na atu ahendao mai,
na kunyendeka phamwenga na atu ayi.
9 Mana nkuamba, ‘Taimfwaidi mutu
achihamira Mlungu.’

10 Kpwa hivyo niphundzani, mwi atu muelewao,
Mlungu kaweza kuhenda uyi,
iye Mwenye Nguvu Zosi kaweza kuhenda kosa.
11 Mana andamripha mutu kulengana na kaziye,
na andamriphiza mutu kulengana na njiraze.
12 Kpweli nkukala, Mlungu kaweza kuhenda uyi,
chisha iye Mwenye Nguvu Zosi kandalavya uamuli wa handzo.
13 Ni ani ariyemuika muimirizi wa dunia,
na ni ani ariyemuika atawale dunia yosi?
14 Kalapho Mlungu angehala rohoye,
na kuusa pumuziye,

34:11 34:11 Zaburi 62:12

15 anadamu osi angeangamika chivyamwenga,
na mwanadamu angeuya mtsangani.
16 Ichikala unaelewa, sikira vivi,
phundza maneno nigombago.
17 Dze, ye aberaye haki anaweza kutawala?
Dze, unaweza kuamula mwenye haki na uwezo kukala mkosa?
18 Amuambiraye mfalume, 'Uwe kuna mana,'
na kpwa vilongozi, 'Mwi atu ayi.'
19 Iye kapendeleya vilongozi,
wala kapendeleya matajiri kuriko achiya,
mana osi ni kazi ya mikonoye.
20 Aho nkufwa gafula, usiku wa manane,
atu nkusumbiswa na kufwa
na enye nguvu nkuuswa bila ya kugutwa ni mkpwono wa mutu.

21 Mana matsoge ganalola njira za mwanadamu,
na kuona chila hatuwa avyogayo.
22 Taphana jiza au chilungulungu cha jiza,
ambacho chinaweza kufwitsa atu ayi.
23 Mana Mlungu kana haja ya kuchunguza mutu zaidi,
napho ni edze mbereze ahukumiwe.
24 Iye nkuangamiza masujaa bila ya kuachunguza,
na kuika anjina phatu phao.
25 Kpwa kukala anamanya go ahendago,
iye nkuapendula usiku na kuabananga-bananga.
26 Iye nkuapiga kpwa uyi wao,
mbere za atu,
27 kpwa sababu aricha kumlunga,
na taakubali kugbwira njiraye hata mwenga.
28 Aho ahenda chiriro cha achiya chichimfikira,
naye achisikira chiriro cha agayao.
29 Ela achinyamala, ni ani awezaye kumlamula?
Afwitsapho usowe taphana awezaye kumlola,
si taifa, si mutu.
30 Iye nkuzuwiya atu asiomuogopha Mlungu asitawale,
ili asedze akahegera atu mihambo.

31 Kpwani mutu achimuamba Mlungu,
'Ni mwenye makosa, nami sindauyira tsona.
32 Nifundza makosa nisigogaona,
ichikala nikahenda uyi, sindauhenda tsona.'
33 Dze, Mlungu andakuriphiza dza umendzavyo uwe,
uchirema kutubu?
Mana uwe ndiwe umanyaye, si mimi
kpwa hivyo gomba umanyaro.
34 Atu a kuelewa andaniamba,
enye ikima anisikirao andaniamba,
35 'Ayubu anagomba bila ya marifwa,
na manenoge tagana busara.'
36 Naaza Ayubu angechunguzwa hadi mwisho,
kpwa mana anajibu dza atu ayi.
37 Mana zo dambize anazienjereza kpwa kuasi,

uwe kuna ishima,
unagomba maneno ga kutsukiza chinyume cha Mlungu.”

35

Elihu anaenderera kumdemurira Ayubu

1 Chisha Elihu achienderera kugomba achiamba,
2 “Dze, we unaona ino ni haki?
Hangbwe unaamba, ‘Mino nina haki mbere za Mlungu.’
3 Tsona unauza unaamba, ‘Ina fwaida yani kpwako?
Ninaphahani kpwa kusahenda dambi?’
4 Nindakujibu phamwenga na nyo asenao.
5 Lola ko mlunguni na uone,
unula matso ulole go maingu garivyo dzulu sana.
6 Kpwani Mlungu andayugika ichikala wahenda dambi?
Na ichikala dambizo ni nyinji, vyo zinamuhendadze?
7 Ichikala u wa haki, we unamuphani,
au anaphokerani kula mwako mkpwononi?
8 Uyio unahusu mwanadamu dza uwe,
na hakiyo inaweza kufwaha mwanadamu wanjina.

9 Kpwa sababu ya kuonerwa sana, atu nkurira,
nkuririra msada kpwa go ahenderwago ni atu enye mkpwotse.
10 Ela taphana aambaye, ‘Akuphi ye Mlungu muumba wangu,
alavyaye mawira wakati wa usiku,
11 anayehufundza zaidi kuriko nyama,
na ahuhendaye hukale na ikima kuriko nyama a mapha?’
12 Aho nkurira, ela ye kaajibu,
kpwa sababu ya kudzikarya kpwa atu ayi.
13 Kpwa kpweli Mlungu kaphundza chiriro sicho mana,
wala ye Mwenye Nguvu Zosi kachijali.
14 Andakujibu viphi ichikala unaamba kumuona,
na lauro ri mbereze nawe unamgodzera!
15 Mwimwi munaamba iye tsukizize tazitiya adabu,
na kajali sana uyi.
16 Ayubu anafwenula kanwaye kugomba maneno sigo mana,
anagomba maneno manji bila marifwa.”

36

Elihu anatogola unono wa Mlungu

1 Phahi Elihu waenderera kugomba achiamba,
2 “Nivumirirani chidide nami nindakuonyesani,
mana nchere na utu wa kugomba kpwa ajili ya Mlungu.
3 Marifwa gangu ndagalavya kula kure,
na kuonyesa kukala muumba wangu ni wa haki.
4 Mana kpwa kpweli maneno nigombago si ga handzo,
iye ariye mkamilifu kahi za marifwa a phamwenga nawe.

5 Lola, Mlungu ni mwenye uwezo na kabaguwa mutu,
ana uwezo wa kuelewa.

35:6 35:6 Ayubu 22:2–3

6 Iye karicha atu ayi akakala moyo,
ela anaapha agayao haki yao.
7 Iye kausa matsoge kpwa enye haki,
ela nkuasagika kpwenye vihi vya utawala phamwenga na afalume
na nkuahenda aishimiwe ta kare na kare.
8 Ela atu achifungbwa silisili,
na kufungbwa na nyugbwe za kugaya,
9 Mlungu nkuaonyesa mahendo gao mai
kukala aho ni atu a kudzikarya.
10 Nkuahenda asikire malagizoge,
na kualagiza atubu uyi wao.
11 Achimphundza na kumuhumikira,
nikuongokerwa kahi ya siku zao ziserezo,
na kuhererwa kahi ya miaka yao.
12 Ela asiphophundza, andaangamizwa na upanga
na kufwa bila ya marifwa.

13 Asiomuogopha Mlungu nkukala na tsukizi mwao mioyoni,
hata aafungapho, taarira kulonda msada.
14 Aho nkufwa atsanga,
na maisha gao gasirira na waibu.
15 Iye nkuakombola agayao kula kpwa kugaya kpwao,
Iye nkuahenda amusikize kuhumira mashaka gao.
16 Mlungu wakutuluza tabuni
achikulongoza phatu wazi, phasipho shida,
na kuodzaza mezayo na vyakurya vinono-vinono.

17 Ela vivi unaamulwa dza atu ayi aamulwavyo,
uamuli na haki zikakugbwira.
18 Dzimanyirire sedze ukachengbwa ni utajiri,
au chiasi chikulu cha hongo chikakuhenda ugaluke.
19 Dze, maliyo au mkpwotseo munji
unaweza kukuterya usigaye?
20 Usiaze usiku uinjire,
wakati mataifa gandaangamizwa.
21 Dzimanyirire, usigalukire uyi,
mana uwe ukautsambula kuriko kugaya.
22 Lola, Mlungu nkuhenda makulu kpwa uwezowe,
ni ani awezaye kufundza dza iye?
23 Ni ani ariye mpangira ra kuhenda?
Au ni ani awezaye kumuamba, ‘Ukahenda makosa?’ ”

24 Usiyale kutogola mahendoge,
ambago atu nkugaimba kumtogola.
25 Atu osi aona Mlungu arigohenda,
atu nkugaona kula kure.
26 Mlungu ni mkpwulu sana hata tahuweza kumanya ukuluwe wosi,
miakaye taimanyikana.
27 Mana iye nkuvuta dzulu matone ga madzi,
na kula kpwa guro, mvula ikanya.
28 Nkuhenda maingu garehe mvula,

na ikaapiga atu kpwa unji.
29 Takuna amanyaye atandazavyo maingu,
wala chiguruguru chibandavyo kula kpwakpwe.
30 Lola, atsamusavyo limemere kumzunguluka,
na kubwiningiza vivwa vya bahari.
31 Kpwa kureha mvula, nkuarisa atu
na kuaphahira chakurya chinji.
32 Iye nkugbwiririra limeme mwakpwe mikononi,
na kurihuma kura alondako.
33 Chiguruguru chinatangaza kukala phuto kulu riredza
hata mifugo nkumanya kukala kuredza phuto kali.

37

1 “Kpwa gago moyo wangu unakakama
na kuuka kula phatuphe.
2 Phundzani kpwa makini ko kunguruma kpwa sautiye,
na nyo mngurumo utulukao mwakpwe kanwani.
3 Nkurichira limeme tsini ya mlunguni kosi,
na kurihuma hata mwisho wa dunia.
4 Bada ya riro chiguruguru nkururuma,
iye nkunguruma kpwa sautiye kulu.
Atuluzapho sautiye, kazuliya ro limeme.
5 Mlungu nkunguruma kpwa njira ya kuangalaza,
anahenda mambo makulu ambago tahuweza kugaelewa.
6 Mana nkuambira barafu, ‘Gbwa dzulu ya tsi,’
na mawasa, ‘Kala mvula kulu.’
7 Nkuhenda chila mutu ariche kaziye,
ili atu osi arioaumba amanye kazize.
8 Nyama a tsakani nkuphiya mwao mafwitsoni,
na kusala mwao pangani.
9 Chikulukulu nkutuluka kula pho chiandzirapho,
na phuto kali nkureha mnyevu.
10 Mseho wa Mlungu nkutuluza barafu
nago madzi manji nkuganda.
11 Mlungu nkuhenda maingu maziho gakakala madzi,
nkutsamusa limeme kutsupira gago.
12 Gago nkugaluka kpwa ulongoziwe
kutimiza gosi arigogalagiza,
dzulu ya dunia yosi.
13 Mlungu nkuhenda higa duniani,
ili kutiya atu adabu,
au kuonyesa mendzwaye.

14 Vivi phundza, uwe Ayubu,
nyamala, uririkane maajabu ga Mlungu.
15 Dze, unamanya vira Mlungu aamuruvyo maingu,
na kuhenda limemere ring’ale?
16 Dze, unamanya vyo maingu gaphiyavyo,
kazi ya ajabu ya iye ariye mkamilifu wa kuelewa?
17 Uwe ambaye nguwozo nikukola dzoho,
wakati tsi ihurire kpwa sababu ya phuto kula mwakani,
18 dze, unaweza kukudula mlunguni dza iye ahendavyo,

na kukuhenda kukale kufu dza chilolo cha shaba ichiyotsuswa?
19 Hufundze ga kumuambira,
kpwa kukala tahuweza kugomba lau rehu mana hu jizani.
20 Dze, nimuambire Mlungu kukala nalonda nigombe naye?
Ela ni ani alondaye kumizwa?

21 Anadamu taaweza kulola dzuwa
wakati rinang'ala ko dzulu,
bada ya phuto kuphepherusa maingu gosi.
22 Mng'alo wa zahabu nkuonekana vurini,
utukufu wa Mlungu nkuhuhenda ukaogopha.
23 Iye Mwenye Nguvu Zosi tahuweza kumuona,
iye ni mwenye uwezo na haki
akaodzalwa ni haki naye kaonera mutu.
24 Kpwa hivyo anadamu anamuogopha,
ela iye kajali mutu adzionaye ana ikima."

38

Mlungu anamjibu Ayubu

1 Ndipho Mwenyezi Mlungu achimjibu Ayubu kula mo ndani ya chikulukulu achiamba,
2 "Ni ani yuno ariye na shaka na ikima yangu?
Auzaye maswali bila marifwa?
3 Dzifunge nguwo zidine,
ndakuuza maswali,
nawe undanijibu.
4 Kala u kuphi nriphoika msingi wa dunia?
Haya niambira ichikala unaelewa.
5 Ni ani ariyeika vipimovye? Kpwa kpweli uwe unamanya!
Au ni ani ariyegolosa mkpwowa wa kupimira, achiupima?
6 Yo misingiye yaimiswa dzulu ya utu wani?
Au ni ani ariyeika dziwe kulu ra msingi?
7 Wakati nyenyezi za pepho za kucha ziriphoimba phamwenga,
na malaika a Mlungu ariphokota kululu kpwa kuhererwa?

8 Au ni ani ariyefungira bahari na miryango,
wakati bahari iriphofurika kpwa nguvu dzulu ya tsi?
9 Mimi ndimi nriyehenda maingu kukala vwazire,
ndimi nriyeibwiningiza na chilungulungu cha jiza.
10 Mimi naikira bahari miphaka,
miryango na magbwama ga kufungira.
11 Nchiamba, 'Undakpwedza hadi hipha ela kundatsupa,
na maimbigo ga nguvu gandazuwiywa hipha.'

12 Dze, udzangbwelavya amuri kukale ligundzu hangu uandze kuishi
na kuamuru kukale chiti
13 ili kuche duniani kosi,
na nyo atu ayi akutwekutwe kula mwao mafwitsoni?
14 Mwanga nkuhenda myango na madete duniani
gaonekane wazi dza maandishi garigo kpwenye muhuri,
au dza maruwa garigo kpwenye nguwo.

38:8 38:8 Jeremia 5:22

15 Atu ayi akausirwa jiza ambaro ndiro mwanga wao,
nao taaweza tsona kuunula mikono kuhenda uyi.

16 Dze, udzangbwefikira pula za bahari,
au kunyendeka ko tsini za vivwa vya bahari?
17 Dze, wavugurirwa yo miryango ya chifo ko kpwako,
au waonyeswa yo miryango ya kuzimu?
18 Dze, unamanya upana wa dunia?
Aya, gomba ichikala unagamanya gosi higa.

19 Ni iphi yo njira ya ko kusagalako mwanga?
Na ko kusagalako jiza nkuphi?
20 Dze, unaweza kuviphirika ko kpwao
na kumanya zo njira za kuphihira ko vikalako?
21 Uwe ni ukale unamanya mana kala ukavyalwa kare,
nawe ukaishi miaka minji.
22 Dze, wainjira vyo vitsaga vya barafu,
au kuona vitsaga vya mvula ya mawe?
23 Vivyo naviikira wakati wa tabu,
kpwa siku ya kondo na viha.
24 Yo njira iphiyayo ko kuganywako mwanga ni iphi?
Au phuto ra mlairo wa dzuwa rinaandziraphi dzulu ya tsi?

25 Ni ani ariyetsimba mtaru hewani kpwa ajili ya mvula nyinji,
au kutengezera njira limeme?
26 Ni ani ariyehenda mvula inye phatu phasiphokala na atu,
yani jangbwani kusikokala na mwanadamu,
27 ni ani areheraye mvula tsi ya chitsapi isiyo na chitu,
na kuihenda imere nyasi?

28 Dze, yo mvula ina mvyazi wa chilume?
Au ni ani ariyevyala matone ga manena?
29 Yo barafu yatuluka ndanini mwa ani?
Ni ani ariyevyala manena ga barafu kula mlunguni?
30 Madzi nkugaluka gakakala mafu dza dziwe,
na madzi ga dzulu-dzulu ya bahari nkuganda.
31 Dze, unaweza kufunga kowa Chirimira
au kurejeza kowa za Orioni?
32 Dze, unaweza kurilongoza kundi ra nyenyezi wakati wa majirage,
au kumlongoza Dubu na anae?
33 Dze, unamanya shariya zitawalazo mlunguni?
Ukale unaweza kuzihumira kutawala duniani?

34 Dze, unaweza kukota likululu rikafika mainguni,
ili ubwiningizwe ni mafuriko ga madzi?
35 Dze, unaweza kuhuma limeme na rikaphiya,
naro rikakuamba, ‘Himi hipha?’
36 Ni ani ariyehenda moyo ukale na ikima,
au kuihenda achili ing’arirwe?
37 Ni ani ariye na ikima ya kuolanga maingu?

38:31 38:31 Ayubu 9:9; Amosi 5:8

Au ni ani awezaye kuwesa viriba vya madzi ko mlunguni,
38 wakati vumbi rikakala dzinji,
na madongolowa kugbwirana phamwenga?

39 Unaweza kumuindzira simba nyama?
Au kumvunisa ana simba ario na ndzala,
40 wakati anaphodzifwitsa mwao pangani,
au adzifwitsapho kuoteya ko tsakani?
41 Ni ani amuphaye kunguru chakurya,
wakati anae anaphomririra Mlungu,
na kudengereka kpwa kukosa chakurya?

39

1 Dze, unamanya wakati mbuzi za myangoni zivyalapho?
Udzangbweona mbala achivyala?
2 Dze, unaweza kuaolangira miezi hadi kuvyala kpwao?
Au unamanya nyo wakati avyarirao,
3 wakati azamapho na kuvyala ana ao,
na nyo utsungu wa kuvyala ukasirira phapho?
4 Ana aho nkukula na kuphaha nguvu ko weruni,
nikuuka na kusauya tsona.

5 Ni ani ariye richira foro akale huru?
Ni ani ariyevugula kowa?
6 Námupha jangbwa rikale kayaye,
na tsi ya munyu ikale makaloge.
7 Iye nkutseka kululu za mudzi,
chisha kana mphiriki wa kumpigira kululu.
8 Nkuzunguluka ko myangoni kuendza nyasi,
nkuendza chila kodza itsi.

9 Dze, nyahi andakubali kukuhumikira?
Au kusala mwako chaani usiku?
10 Dze, unaweza kumfunga nyahi mikowa arime?
Yani arime madeteni nyumazo?
11 Dze, undamuadamira kpwa kukala ana nguvu nyinji,
au umrichire kaziyo ngumu?
12 Dze, unamuamini akurehere mtsereo
na aukusanye phatu pha kuwagira?

13 Mbuni nkupiga-piga maphage kpwa shobo,
ela nyoyaze taziyaigana na za korongo.
14 Nikubwaga mayayige photsi,
na kugaricha gaphahe dzoho mtsangani,
15 na kuyala kukala ganaweza kuvundzwa ni lwayo
na kukala nyama wa tsakani anaweza kugavyoga.
16 Nkuahendera ukatili anae avi sio akpwe,
hata anae achifwa ye kajali
17 mana Mlungu wamuhenda ayale ikima,
na kamuphere achili ya kufikiriya.
18 Aandzulapho maphage azole mairo,

iye nkutseka farasi na mphirikiwe kpwa kukala farasi kamshinda mairo.

19 We ndiwe uriyemupha farasi nguvu,
au kuvwika singoye nyoya nyire?
20 We ndiwe umuhendaye akatinatina dza ndzije?
Mrirowe wa maringo unaogofya.
21 Nkumvura-mvura deteni na kufwahirwa ni nguvuze,
nkutuluka kpwendakutana na enye silaha.
22 Iye nkutseka wuoga, naye kaogopha bii,
kalozera upanga kogo.
23 Ryaka rinakokolosa phakpwe lavuni,
phamwenga na fumo ring'alaro-ng'alaro na mkuki ung'alao-ng'alao.
24 Kpwa usiru na more nkuitifula yo tsi,
chisha gunda ririrapho iye kaweza kuima.
25 Gunda ripigbwapho, iye nkurira,
Nkunusa kungu ya viha kula kure,
nkusikira msindo wa akulu a jeshi na kululu za viha.

26 Dze, cho chiphanga chinauruka kpwa ikimayo,
na kuandzula maphage kuphiya uphande wa mwakani?
27 Dze, kozi nkuphiya dzulu kpwa amuriyo,
na kudzenga nyumbaye phatu pha dzulu?
28 Nkuishi dzulu za myamba na kuihenda mudziwe,
myamba yenye lutsa ndiyo ngomeye.
29 Kula kuko nkuriyariya chakuryache,
matsoge nkuchiona kula kure.
30 Anae nkufyondza mlatso,
na pharipho chimba, nkukala phapho."

40

1 Mwenyezi Mlungu achimuamba Ayubu,
2 "Dze, ashindanaye na ye Mwenye Nguvu Zosi anaweza kumrekebisha?
Ye ahehaye na Mlungu, iye naamjibu."

Ayubu anamjibu Mlungu

3 Ndipho Ayubu achimjibu Mwenyezi Mlungu achiamba,
4 "Lola, mimi si rorosi, ndakujibu utu wani?
Nkafunga mromo wangu.
5 Nikagomba limwenga, nami sindajibu.
Nikagomba kano mbiri, ela sindaenderera."

Mwenyezi Mlungu anamjibu Ayubu

6 Ndipho Mwenyezi Mlungu achimjibu Ayubu kula mo chikulukuluni achiamba,
7 "Dzifunge nguwo zidine,
Ndakuuza maswali, nawe undanijibu.
8 Dze, ikale undaonyesa kukala uamuli wangu sio wa haki?
Undanihenda kukala na makosa ili udzihende u wa haki?
9 We una mkpwono dza wa Mlungu,
na kutuluza sauti ya kunguruma dza yakpwe?

39:30 39:30 Mathayo 24:28; Luka 17:37

10 Aya dzivwike ukulu na uwezo,
dzipambe na nguma na ishima.
11 Onyesa tsukizizo nyinji,
umlole adzikpwezaye, umtsereze.
12 Lola chila mmwenga adzikaryaye, umutsereze,
na uvyoge-vyoge ayi osi pho achiphoima.
13 Azike mtsangani phamwenga,
afungire ko kuzimu.
14 Ndipho nami ndakuambira
kukala mkpwonoo wa kulume unaweza kukupha ushindi.

15 Lola, cho chiboko,
nrichoumba phamwenga nawe,
chicho nkurya nyasi dza ng'ombe.
16 Lola, nguvuze zi mwakpwe chibiruni,
na uwezowe u kpwenye kano za ndaniye.
17 Nkuhenda mchirawe ukagoloka dza muerezi,
kano za vigavye zikindikindi phamwenga.
18 Mifuphaye ni dza miridza ya shaba,
na maguluge dza miraba ya chuma.

19 Iye ni wa kpwandza kahi ya kazi ya Mlungu,
richa iye ariyemuumba amusengerere na upangawe!
20 Mana myango nkumvyarira chakurya
pho phavumbwapho ni nyama osi a tsakani.
21 Nkudzilaza tsini ya migunga, mihi ya miya,
achifwitswa ni miduga mo matopeni.
22 Vivuri-vuri vya migunga nkumfwitsa,
mihi imerayo kanda-kanda ya muho ikamzunguluka.
23 Lola, muho uchifurika, iye kaogopha,
hata muho Joridani ukafurika kufikira kanwaye, ye kana wasiwasi.
24 Ni ani awezaye kumuhenda chipofu ili amgbwire?
Au ni ani awezaye kugbwira pulaye na muhambo?

41

1 Dze, unaweza kugbwira Leviathani* na chiloo?
Au kurifunga lilimire na mkpwowa?
2 Dze, unaweza kuritiya mkpwowa mwakpwe pulani?
Au kurikobola ndzeyaye na chiloo?
3 Dze, rindaenderera kukuvoya urionere mbazi?
Au rindagomba nawe na maneno ga upore?
4 Dze, rindaika chilagane nawe,
urihale rikale muhendadzi-kazio hata kare na kare?
5 Dze, undarivumbira dza uvumbavyo na chinyama cha mapha?
Au kurifunga mkpwowa ili anao achetu avumbire?
6 Dze, ahendadzi-bishara andaripigira bei?
Dze, andariganya kahi yao?
7 Dze, unaweza kuridunga ngoziye na vyuma vya lutsa,
au kuridunga chitswache na migundzo ya kuvuwira ng'onda?
8 Uchiriguta, kundaviuyira tsona

41:1 41:1 Zaburi 74:14; 104:26; Isaya 27:1

* **41:1 41:1** ***Leviathani*** Ni dzinyama ra baharini mfwano wa dzoka kulu.

mana undatambukira yo nyulula iriyokalapho.
9 Taphana tamaa ya kuriturya,
ko kuriona tu kunam’bwaga mutu photsi.
10 Napho taphana sujaa awezaye kurishituwa,
vino ni ani awezaye kuima mbere zangu?
11 Ni ani aniisaye hata nimriphe?
Chila chitu chiricho tsini ya mlunguni ni changu.

12 Sindaricha kugomba kuhusu vilungovye,
nguvuze nyinji na umbore nono.
13 Ni ani awezaye kuriguwa mambage?
Ni ani awezaye kudunga yo chingoye iriyo nyifu dza chuma?
14 Ni ani awezaye kurinahula kanwaye?
Menoge ga kanda ta kanda ya madomoge nago ganatisha.
15 Mongowe una misitari ya mamba ambago ni dza ngao,
garigo phephi-phephi phamwenga.
16 Chila mwenga ri phephi na yawe
hata taphana hewa iwezayo kutsupa kahi-kahize.
17 Gagbwirana ngingingi phamwenga,
hata tagaweza kukangahulwa.
18 Richipiga myasa rinamwaga mwanga,
na matsoge ga kundu dza mwanga wa chidanidani.
19 Mwakpwe kanwani munatuluka vimwindi viakavyo,
tsetse za moho nkutuluka kondze.
20 Mosi nkutuluka kula mwakpwe pulani,
dza utulukao nyungu iokohayo na nyasi ziphyazo.
21 Kusohakpwe nkuasa makala,
na chimwindi cha moho nkutuluka mwakpwe kanwani.
22 Nguvuze zikala mwakpwe singoni,
na kuogofya nkumtanguliya.
23 Nyama za mwiriwe zikagbwirana ngingingi,
nazo taziweza kuuswa.
24 Moyowe ni mufu dza dziwe,
ni mufu dza dziwe ra tsini ra lala.
25 Anaphounuka, masujaa nkuogopha,
aphiyapho kpwa nguvu aho nkusirirwa ni mkpwotse akachimbira.
26 Takuna upanga unaoweza kumlumiza,
kalumizwa ni fumo, muvwi wala mkuki.
27 Iye anaona chuma avi mibuwa,
na shaba dza muhi wa kuola.
28 Muvwi taumuhenda achimbire,
na mawe ga tero kpwakpwe ni dza wiswa.
29 Marungu kpwakpwe ni dza mibuwa,
riro nkutseka rinaphotsuphirwa mikuki.
30 Seemu za uphande wa ndanini ni dza vidzandzakaya vya nyungu,
nkukpwaruza ulongo dza chifwaya cha kuwagira mtsere.
31 Nkusumbisa vivwa vya bahari dza nyungu iokohayo,
nkuihenda bahari ikakala dza nyungu ya mafuha iokohayo.
32 Atsupirapho nkuricha imbi ra kung’ala-ng’ala,
mutu angeona vyo vivwa vina komvwi.
33 Takuna chiumbe choigana naro,
chiumbe sichoogopha.

34 Riro nkubera chiumbe chochosi chidziunulacho,
riro ni mfalume wa nyama osi ario na shobo.”

42

Ayubu anatubu

1 Phahi Ayubu wamjibu Mwenyezi Mlungu achiamba,
2 “Ninamanya unaweza kuhenda chila chitu,
na rorosi uchirokusudiya kurihenda taphana wa kurizuwiya.
3 Uwe wauza uchiamba, ‘Ni ani yuno ahendaye ikima yangu isieleweke?’
Kpwa kpweli nágomba mambo ambago kala sigaelewa,
ga kuniangalaza, ambago kala sigamanya.
4 Uwe waamba, ‘Nindagomba na nakuvoya unisikize,
nindakuuza maswali, nawe undanijibu.’
5 Mimi kala nkakusikira tu,
ela vivi nkakuona na matso gangu.
6 Kpwa hivyo naona waibu kpwa go nrigogomba,
nami nádzimwagira mtsanga na ivu kuonyesa nkatubu.”

7 Bada ya Mwenyezi Mlungu kumuambira Ayubu maneno higa, achimuamba Elifazi kula Temani, “Uwe na nyo asenao airi mkanitsukiza, mana tamkagomba ukpweli kunihusu, dza mtumishi wangu Ayubu.
8 Phahi halani ndzau sabaa na maturume sabaa, mphiye kpwa mtumishi wangu Ayubu, mkadzilavire sadaka ya kuochwa, naye mtumishi wangu Ayubu andakuvoyerani. Nindaphokera mavoyoge ili nisikuhendereni kulengana na uzuzu wenu, mana tamukagomba kpweli kunihusu dza achivyohenda mtumishi wangu Ayubu.”
9 Phahi Elifazi kula Temani, Bilidadi kula Shuwa na Sofari kula Naama aphiya achendahenda go arigokala akaambirwa ni Mwenyezi Mlungu ahende, naye Mwenyezi Mlungu achikubali mavoyo ga Ayubu.

Ayubu anauyizirwa maliye kano mbiri

10 Bada ya Ayubu kuavoyera asenae, Mwenyezi Mlungu wamuuyizira Ayubu malize, wayiuyiza kano mbiri ya yo ariyokala nayo pho mwandzo.
11 Phahi Ayubu walokerwa ni nduguze osi, alume na achetu na osi ariomanyana naye pho kare, nao osi achirya naye chakurya mwakpwe nyumbani. Achimupha pore na kumphoza marenda kpwa mai gosi ambago Mwenyezi Mlungu kala akagaruhusu gamuphahe. Chila mmwenga achimupha Ayubu chipande cha feza na pehe ya zahabu.
12 Chisha Mwenyezi Mlungu achijaliya maisha ga badaye ga Ayubu kuriko maishage ga pho mwandzo. Achikala na mang’ondzi na mbuzi elufu kumi na ne, ngamia elufu sita, jozi elufu mwenga za ng’ombe za kurima na punda achetu elufu mwenga.
13 Piya achikala na ana alume sabaa na achetu ahahu.
14 Ye wa kpwandza wamuiha Jemima, wa phiri achimuiha Kezia na wa hahu achimuiha Kereni-Hapuki.
15 Kahi ya tsi yosi takuyakala na achetu anono dza nyo ana a Ayubu. Naye ise yao waapha urisi phamwenga na ndugu zao alume.
16 Na bada ya gago Ayubu waishi miaka gana mwenga na mirongo mine. Achiona anae, adzukulue hadi chivyazi cha ne.

42:3 42:3 Ayubu 38:2 **42:4 42:4** Ayubu 38:3 **42:10 42:10** Ayubu 1:1–3

17 Phahi Ayubu wafwa mtumia sana.

Chitabu cha
ZABURI
Tanga mbere

Chitabu cha Zaburi ni chitabu cha mawira na mavoyo. Mawira genye gatungbwa ni atu tafwauti-tafwauti kpwa muda mure. Mawira na mavoyo gaga gakusanywa na gachihumirwa ni atu a Iziraeli wakati wa kuabudu. Mwishirowe, mawira na mavoyo gaga gatsanganywa kpwenye chitabu chao cha Neno ra Mlungu.

Gaga mashairi ga chidini ga bazi nyinji: kuna mawira ga kutogola na kuabudu Mlungu; mavoyo ga kulonda msada, urindzi na wokofu; Kuvoya mswamaha; mawira ga kumshukuru na kumvoya baraka Mlungu; na kuvoya maadui atiywe adabu. Mavoyo gaga ganaweza kukala ga mutu binafsi na gakakala ga taifa rosi; ganjina ganaonyesa vira mutu anavyodzisikira, ambapho ganjina ganaonyesa haja na kudzisikira kpwa atu osi a Mlungu.

Mawira gaga gahumirwa ni Jesu, ambago aandishi a Chilagane Chiphya agaandika, na chichikala chitabu cha samani cha kuabudirwa ni Afuasi a Kristo kula pho mwandzo.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Go mawira gana mwenga na mirongo mitsano ga seemu tsano au vitabu vitsano:

a. Chitabu cha kpwandza 1:1—41:13
b. Chitabu cha phiri 42:1—72:20
c. Chitabu cha hahu 73:1—89:52
d. Chitabu cha ne 90:1—106:48
e. Chitabu cha tsano 107:1—150:6

CHITABU CHA KPWANDZA

1

Zaburi 1:1—41:13

Njira ya mutu wa haki
na ya mutu mui

1 Baha mutu asiyelunga mashauri ga atu ayi,
asiyegbwira njira za enye dambi,
wala kasagala kpwenye vikalo vya atu a matani.
2 Badalaye anahamirwa ni shariya za Mwenyezi Mlungu,
naye nkuiririkana usiku na mutsi.
3 Mutu hiye ni dza muhi uriophandwa kanda-kanda ya vidzuho,
ambao nkuvyala matunda kpwa mingaye,
na makodzage taganyala.
Na chila ahendaro, nkuongokerwa.

4 Ela atu ayi taahivyo,
aho ni dza wiswa
uphepheruswao ni phepho.
5 Kpwa hivyo atu ayi taandatiya uamuli wa Mlungu,
na enye dambi taandaima phamwenga na atu a haki.

6 Mana Mwenyezi Mlungu nkulola njira za enye haki;

1:3 1:3 Jeremia 17:8

ela njira ya atu ayi indaalongoza kpwenye ubanangi.

2

Mfalume yetsambulwa ni Mlungu

1 Kpwa utu wani atu a mataifa ganjina anapanga njama mbii?
Mbona anapanga mambo ambago tagandahendeka?
2 Afalume a dunia anadzitayarisha,
na atawala anapanga njama phamwenga,
chinyume cha Mwenyezi Mlungu
na chinyume cha ye mmwagirwawe mafuha.
3 Aho anaamba, "Nahukate silisili zao,
ili husikale atumwa tsona."

4 Hiye atawalaye hiko mlunguni anatseka;
Mwenyezi Mlungu anaanyetera.
5 Chisha andaademurira kpwa usiru
na kuatishira kpwa tsukizi, aambe,
6 "Mimi nkatawaza Mfalume nriyemtsambula,
anatawala kula Sayuni, mwango wangu mtakatifu!"
7 Na ye Mfalume anaamba:
"Nindakuambirani lagizo rolaviwa ni Mwenyezi Mlungu.
Iye waniamba, 'Uwe u mwanangu,
rero nikakala sowe.
8 Nivoya,
nami nindahenda mataifa ganjina gosi gakale urisio,
na dunia yosi indakala yako.
9 Undaavundza na fwimbo ya chuma
na kuatisa-tisa dza nyungu.' "

10 Kpwa hivyo, mwimwi afalume kalani na ikima,
na mwimwi atawala mchikanywa, sikirani!
11 Muhumikireni Mwenyezi Mlungu na wuoga,
fwahirwani na mkakame.
12 Msujudiyeni, sedze akatsukirwa,
namwi mkafwa kabila ya wakati,
mana tsukizi za Mlungu ni za phephi.
Ela atu amchimbirirao Mlungu, aajaliwa.

3

Mkuluphire Mlungu wakati wa tabu

Zaburi ya Daudi ariyoitunga wakati anachimbira mwanawe Abusalomu.
1 Ee Mwenyezi Mlungu, aviha angu ni anji!
Anji ananiunukira!
2 Anji ananigomba, anaamba,
"Mlungu kandamtivya tse!"

3 Uwe Mwenyezi Mlungu ndiwe ngao yangu.
Uwe ndiwe nguma yangu, na ndiwe unitiyaye moyo.
4 Nkumuiha Mwenyezi Mlungu aniterye,
naye nkunijibu kula mwangowe mtakatifu.

2:1 2:1 Mahendo 4:25–26 **2:7 2:7** Mahendo 13:33; Aeburania 1:5; 5:5 **2:9 2:9** Maono 2:26–27; 12:5; 19:15

5 Kpwa sababu Mwenyezi Mlungu ananirinda, nkudziambalaza nkulala
na nkalamuka salama.
6 Siogopha maelufu ga maadui
achiodzipanga chinyume changu chila uphande.

7 Unuka ee Mwenyezi Mlungu!
Nitivya ee Mlungu wangu!
Wanga makofi maadui gangu,
ang'ole meno na uariche bila ya uwezo.

8 Wokofu ula kpwako uwe Mwenyezi Mlungu.
Barakazo nazikale dzulu ya atuo.

4

Voyo ra kulonda msada

Kpwa chilongozi wa aimbadzi: Kpwa kuhumira vifwaya vya nyugbwe. Zaburi ya Daudi.

1 Ee Mlungu, mhehezi wa haki yangu,
nijibu nivoyapho.
Nriphokala na shida, uwe waniterya.
Vivi nionera mbazi na uniphe nivoyaro.

2 Mwi atu, mundanibanangira dzina hadi rini?
Mundamendza maneno mahuphu na ga handzo hadi rini?
3 Manyani Mwenyezi Mlungu wadzitsamburira aaminifu akale akpwe;
naye nkusikira ninaphomuiha.

4 Mchitsukirwa, msihende dambi.
Wakati mkadziambalaza mwenu vitandani
garirikaneni gaga na mnyamale.
5 Lavyani sadaka za haki,
na mumkuluphire Mwenyezi Mlungu.

6 Anji nkuamba, "Ni ani awezaye kuuhendera manono?
Mwenyezi Mlungu, hulole na mbazizo!"
7 Ukanihenda nihererwe
kuriko hinyo aphahao mtsere na uchi muphya kpwa unji.

8 Wakati nchidziambalaza nkulala kpwa amani,
mana uwe, Mwenyezi Mlungu, macheyo
ndiwe unihendaye nikakala salama.

5

Voyo ra kulonda urindzi

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Kuhumira vivoti. Zaburi ya Daudi.

1 Ee Mwenyezi Mlungu, phundza higa nikuambirago,
na usikire kuula kpwangu.
2 Sikira chiriro changu,
Mlungu wangu na mfalume wangu,
mana uwe ndiwe nikuvoyaye.

4:4 4:4 Aefeso 4:26

3 Ligundzu uwe Mwenyezi Mlungu, ukuphundza sauti yangu.
Ligundzu nkukuvoya,*
chisha nkagodzera unijibu.
4 Uwe u Mlungu usiyehamirwa ni uyi,
tsona kusagala na atu ayi.
5 Anaodzikarya taaweza kuima mberezo,
mana ukumena atu ahendao mai.
6 Uwe, ukuangamiza agombao handzo;
Mwenyezi Mlungu nkuzira aolagadzi
na atu a handzo.

7 Ela kpwa sababu ya unji wa mendzwayo
nindainjira mwako nyumbani,
na kuabudu kpwa kukuogopha
ndani ya Nyumbayo takatifu.
8 Ee Mwenyezi Mlungu, nilongoza nihende hakiyo,
kpwa sababu ya maadui gangu,
na ugolose njirayo mbere zangu ili niilunge.

9 Anagobisha sigo ga kpweli,
maazo gao ni ga kuangamiza atu.
Miro zao ni dza mbira za wazi, †
anahumira ndimi zao kugomba handzo.
10 Uwe Mlungu, atiye adabu kpwa uasi wao;
henda mipango yao iaangamize enye.
Azole kpwa sababu ya unji wa dambi zao,
mana akakuasi.
11 Ela osi anaokuchimbirira naahererwe,
tsona aimbe na raha hata kare na kare.
Rinda anaokumendza,
ili aphahe kupiga njerejere kpwa sababuyo.
12 Mana kpwa kpweli uwe Mwenyezi Mlungu ukujaliya enye haki;
na mendzwayo nkuarinda dza ngao.

6

Voyo ra kulonda kuphozwa

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Kpwa kuhumira vifwaya vya nyugbwe, kpwa sauti ya Sheminithi. Zaburi ya Daudi.

1 Ee Mwenyezi Mlungu, usinidemurire wakati ukareya,
usinitiye adabu wakati ukatsukirwa!
2 Nionera mbazi ee Mwenyezi Mlungu kpwa sababu ni mnyonje.
Niphoza, mana mifupha yangu inaluma.
3 Nayugika sana mwangu moyoni.
Ee Mwenyezi Mlungu, usikae kuniphoza!
4 Galuka unitivye; ee Mwenyezi Mlungu,
unikombole kpwa ajili ya mendzwayo.
5 Atu ariofwa, taakutambukira tsona.
Ni ani awezaye kukutogola kula kuzimu?
6 Nikaremwa kpwa sababu ya kuula;

---

* **5:3 5:3** Tafusiri zanjina zinaamba sadaka. **5:9 5:9** Arumi 3:13 † **5:9 5:9** mbira za wazi: kulengana na mila za Chiyahudi, nyufu kala zichiikpwa pangoni; muandishi anaamba kukala atu hinyo nkutuluza maneno mai dza lovu ndani ya mbira. **6:1 6:1** Zaburi 38:1

chila usiku nalwamisa chitanda changu na matsozi,
muto wangu ukalwama kpwa chiriro.
7 Matso gangu tagaona vinono kpwa sababu ya ndiro,
nago ganaona wiziwizi kpwa sababu ya kusononeswa ni aviha angu.

8 Niukirani mwi muhendao mai,
mana Mwenyezi Mlungu akasikira chiriro changu.
9 Mwenyezi Mlungu akasikira chiriro changu,
naye akakubali mavoyo gangu.
10 Maadui gangu gosi gandaifika na kutishirwa sana,
nago gandachimbira gafula kpwa waibu.

7

Voyo ra mutu anayeonerwa

Wira wa sonono wa Daudi ariomuimbira Mwenyezi Mlungu bada ya kugombwa vii ni Kushi, Mubenjamini.
1 Ee Mwenyezi Mlungu nakuchimbirira unirinde;
nitivya na anaonizoresa na unitivye,
2 sedze akanimwamula dza simba ahendavyo,
na akaniguruta, bila ya mutu kunitivya.

3 Ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu, ichikala nahenda hivi,
yani ichikala mikono yangu yahenda uyi,
4 ichikala nahendera uyi mutu asiye na dzana nami
au naiyira mviha wangu bila sababu,
5 phahi mviha wangu naanizorese anigbwire,
anivyoge-vyoge aniolage,
na aniriche pho photsi!

6 Unuka na tsukizizo ee Mwenyezi Mlungu!
Unuka chinyume cha usiru wa maadui gangu.
Lamuka, ee Mlungu wangu, mana walagiza haki ihendeke.
7 Mataifa nágakusanyike kukuzunguluka,
nawe ugatawale kula kuko mlunguni.
8 Mwenyezi Mlungu, amula mataifa!
Niamula kulengana na haki yangu
na ukamilifu wangu.
9 Ee Mlungu wa haki, umanyaye siri za mioyo,
na maazo ga atu,
komesa fujo ra atu ayi
na uimarishe enye haki.

10 Mlungu ndiye ngao yangu,
ndiye ativyaye atu ario aaminifu mwao mioyoni.
11 Mlungu ni muamuli wa haki;
iye nkutsukirirwa atu ayi chila siku.
12 Ichikala mutu katubu,
Mlungu andanola upangawe,
andaphinda uhawe tayari kuuhumira.
13 Akatayarisha silahaze kali

6:8 6:8 Mathayo 7:23; Luka 13:27 **7:9 7:9** Maono 2:23

na miviye iriyo na vigumba viakavyo moho.

14 Phundza! Mutu mui nkugbwira mimba ya uyi,
nkutsukula mimba ya kubananga, na kuvyala handzo.
15 Nkutsimba dibwa ra ndani sana,
chisha akagbwa mumo ye mwenye.
16 Mipangoye ya kubananga ayae nkumuuyira mwenye,
nkupanga fujo rikamuuyira ye mwenye.

17 Nindamshukuru Mwenyezi Mlungu kpwa sababu ni wa haki.
Nindamuimbira Mwenyezi Mlungu Ariye Dzulu Kuriko Vyosi, mawira ga mkutogola.

8

Nguma ya Mlungu na ishima ya mutu

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Kuhumira sauti ya Gitithi. Zaburi ya Daudi.

1 Mwenyezi Mlungu na Mtawala wehu,
ukuluo unaoneka kosi duniani!
Sifwazo nkufika
hadi dzulu mlunguni.
2 Wafundza anache adide na atsanga
kukulika,
ili unyamaze avihao
na atu alondao kudziriphiza.

3 Nlolapho ko mlunguni,
kazi za mikonoyo,
mwezi na nyenyezi
ambazo waziika phatu ziripho,
4 mutu ni chitu chani, hata umuririkane,
na mwanadamu ni ani hata umjali?
5 Uwe wahenda anadamu akale tsini chidide kuriko Malaika*
na uchiapha utukufu na ishima.

6 Uchiahenda atawale vitu vyosi urivyoviumba;
uchiika vyosi tsini ya utawala wao:
7 mang'ondzi, ng'ombe,
na nyama a tsakani;
8 nyama a mapha,
ng'onda,
na viumbe vyosi vya baharini.

9 Ee Mwenyezi Mlungu, Mwenyezi Mlungu wehu,
ukuluo unaoneka kosi duniani!

8:2 8:2 Mathayo 21:16 **8:4 8:4** Ayubu 7:17–18; Zaburi 144:3; Aeburania 2:6–8 * **8:5 8:5** malaika: Chieburania mana yanjina ni milungu ama Mlungu. **8:6 8:6** 1 Akorintho 15:27; Aefeso 1:22; Aeburania 2:8

9

Kushukuru Mlungu kpwa hukumuye ya haki

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Kpwa mtindo wa “Chifo cha mwana.” Zaburi ya Daudi.

1 Ee Mwenyezi Mlungu, nindakushukuru na moyo wangu wosi,
nindasemurira mahendogo gosi ga ajabu.
2 Nindahererwa na kupiga njerejere kpwa sababuyo,
nindamuimbira mawira ga kutogola Ariye Dzulu Kuriko Vyosi.

3 Uriphotsembuka, maadui gangu gauya nyuma,
gakpwala, gachigbwa na gachifwa.
4 Mana uwe uamulio ni wa haki,
usegere kpwenye chihicho cha chifalume
na unalavya uamuli wa haki.
5 Ukademurira atu a mataifa ganjina na kuangamiza atu ayi,
nao taandatambukirwa hata kare na kare.
6 Maadui gakaangamia hata kare na kare
na midzi yao ukaibananga
wala taphakasala chochosi cha kuhenda gatambukirwe.

7 Ela Mwenyezi Mlungu anatawala hata kare na kare.
Asegere chihiche cha utawala tayari kulavya uamuli.
8 Anatawala dunia na haki,
na kuamula atu osi bila ubaguzi.
9 Mwenyezi Mlungu ni chimbiriro ra anaoonerwa,
iye ni ngome wakati za tabu.
10 Osi anaokumanya nkukukuluphira,
mana uwe ee Mwenyezi Mlungu, kumricha yeyesi anayekuendza.

11 Muimbireni mawira ga kumtogola Mwenyezi Mlungu atawalaye ko Sayuni!
Atangazireni atu a mataifa mahendoge.
12 Mana iye ariphizaye aolagadzi anajali
na kapuza chiriro cha aonerwao.

13 Nionera mbazi ee Mwenyezi Mlungu!
Lola vira nigayiswavyo ni hinyo anizirao,
nitivya kula kpwenye maryango ga chifo,
14 ili niasimurire atu osi a Sayuni yani Jerusalemu
mambo ganagohenda, nkutogole.
Na nihererwe kpwa sababu ukanitivya.
15 Mataifa ganjina gasigommanya Mlungu gakagbwa kpwenye dibwa chiroritsimba enye,
mihego yao ikaagbwira enye.
16 Mwenyezi Mlungu akadzimanyisa kpwa kulavya uamuli wa haki.
Atu ayi akagbwirwa kpwa sababu ya mahendo gao enye.
17 Atu ayi yani osi amremao Mlungu,
mwisho wao ni kuzimu.
18 Ela agayi taandayalwa siku zosi,
na kuluphiro ra achiya tarindaangamika.
19 Unuka ee Mwenyezi Mlungu!

Usimriche mwanadamu akashinda,
mataifa ganjina nagalamulwe mberezo!
20 Atishire ee Mwenyezi Mlungu,
atu a mataifa ganjina amanye kukala aho si chochosi ni anadamu tu.

10

Voyo ra kukombolwa na maadui

1 Ee Mwenyezi Mlungu, mbona ukaima kure?
Kpwa utu wani unadzifwitsa wakati swino hu tabuni?

2 Atu ayi anagayisa achiya bila kujali
njama zao arizozipanga naziagbwire enye.
3 Atu ayi anadzilika kpwa mambo mai anagopanga kugahenda
aroho analani na kumrema Mwenyezi Mlungu.
4 Atu ayi taamuendza Mwenyezi Mlungu, kpwa kukala anadzikarya,
aho anaona takuna Mlungu.
5 Aho nkuongokerwa na chila ahendaro
taaelewa hukumu za mlungu.
Aho nkunyetera maadui gao.
6 Nkudziambira mwao mioyoni, “Sindashindwa ng’o.
Sindaphaha tabu ta kare na kare.”
7 Miromo yao i tele lana, handzo na vitisho.
Aho nkugomba maneno mai ga kureyeza chila wakati.
8 Nkudzifwitsa phephi na vidzidzi
akadziiya-iya kuolaga atu asio na makosa.
Chila wakati anaoteya anyonje.
9 Nkudzifwitsa na kumuoteya dza simba.
Nkugodza ili amgbwire mchiya.
Iye nkumgbwira mnyonje na kumguruta kpwenye nyavuye.
10 Anyonje nkugbwirwa akatiswa-tiswa
ni hinyo atu ayi ario na mkpwotse.
11 Mui nkudziambira mwakpwe rohoni, “Mlungu akayala
akaloza usowe kanda, kaona chitu.
12 Unuka uwe Mwenyezi Mlungu, unula mkpwonoo uwe Mlungu.
Usiyale anaogaya.
13 Ee Mlungu, kpwa utu wani mutu mui anakubera,
na kuamba hangbwe
kundamuisabira kukala ana makosa?”
14 Ela uwe unaona yo ziki na yo shida anayosababisha,
nawe u tayari kuatiya adabu.
Mnyonje anakuadamira uwe
uwe ndiwe msada wa anachiya.
15 Bananga mkpwotse wa mutu mui,
sisa uyiwe wosi.

16 Mwenyezi Mlungu ni mfalume hata kare na kare,
atu a mataifa ganjina andaangamizwa kula kpwenye tsiiye.
17 Ee Mwenyezi Mlungu undaphundza mavoyo ga anyenyekevu,
uatiye moyo na usikire chiriro chao,
18 uahendere haki anachiya na anaoonerwa,

10:7 **10:7** Arumi 3:14

ili mwanadamu ariyeumbwa kpwa ulongo asiweze kuaogofyera tsona.

11

Kumkuluphira Mlungu

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Zaburi ya Daudi.

1 Mwenyezi Mlungu ndiye chimbiriro rangu.
Mnawezadze kuniamba,
“Uruka dza nyama wa mapha uchimbirire myangoni,
2 mana atu ayi akaphinda maha gao
na mivi akaipharika
tayari kulatsa enye haki jizani.
3 Misingi ichibanangbwa,
mwenye haki undahendadze?”

4 Mwenyezi Mlungu a ndani ya nyumba takatifu ya kuvoya Mlungu
na chihiche cha utawala chi mlunguni.
Iye analola anadamu osi
na anachunguza gara ahendago.
5 Mwenyezi Mlungu nkupima atu a haki na ayi
iye anamena atu amendzao fujo.
6 Iye andamwagira atu ayi
makala ga moho na chibiriti avi ni mvula,
andaatiya adabu na phuto ra dzoho kali.
7 Mana Mwenyezi Mlungu ni mwenye haki
na anamendza uamuli wa haki.
Atu ahendao irivyo sawa andasagala phamwenga na Mlungu.

12

Voyo ra msada

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Kuhumira sauti ya Sheminithi. Zaburi ya Daudi.

1 Huterye Mwenyezi Mlungu mana takuna tsona atu anono,
atu aaminifu akasira duniani.
2 Chila mmwenga anagomba handzo na jiraniwe
ng’andzi zao ni za handzo na unafiki
3 Ee Mwenyezi Mlungu naakate miromo ya handzo
na chila lilimi rinarodzikarya.
4 Mana nyo nkuamba, “Swino huchigomba hunaphaha hulondaro,
hundagomba hulondaro na taphana ndiye huturya.”

5 Ela Mwenyezi Mlungu anaamba, “Kpwa sababu achiya anaonerwa,
na agayi anasononeka,
ndaunuka, niaphahe usalama
anaougodzera kpwa hamu.”
6 Ahadi za Mwenyezi Mlungu tazina ati-ati,
ni swafi dza feza ichiyotsuswa na moho kano sabaa,
dza feza ichiyotsuswa kano sabaa.

7 Hurinde ee Mwenyezi Mlungu,
hurinde siku zosi na chivyazi hichi chii.
8 Atu ayi nkuzunguluka chila phatu bila wasiwasi,

uyi ndio ulikpwao kahi ya anadamu.

13

Voyo ra kulonda kutivywa na maadui

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Zaburi ya Daudi.

1 Ee Mwenyezi Mlungu undaniyala hata rini?
Dze, undaniyala hata kare na kare?
Undanilozera kogo hadi rini?
2 Dze, roho yangu ni ivumirire utsungu,
na kusononeka chila siku hadi rini?
Maadui gangu gandaniturya ta rini?

3 Gapime na unijibu ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu,
nitiya nguvu nsedze nkafwa.
4 Sedze maadui gangu gakaamba, "Hukamturya,"
na aviha angu akahererwa kpwa sababu nkashindwa.

5 Ela mino nakuluphira mendzwayo isiyosika,
moyo wangu unahererwa kpwa sababu ya wokofuo.
6 Nindamuimbira Mwenyezi Mlungu
kpwa sababu akakala mnono kpwangu.

14

Uyi wa anadamu

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Zaburi ya Daudi.

(Zaburi 53)

1 Azuzu nkuamba mwao moyoni kukala,
"Takuna Mlungu."
Osi taafwaha, anahenda mambo ambago tagahendwa,
takuna hata mmwenga ahendaye manono.

2 Mwenyezi Mlungu analola anadamu kula mlunguni
aone napho phana yeyesi mwenye ikima,
amuendzaye Mlungu.
3 Ela osi akakosera njira, osi ni ayi,
takuna hata mmwenga ahendaye manono, hata, taphana hata mmwenga.

4 Dze, ano ahendao mai, ni taaelewa?
Aho aryao atu angu dza aryavyo mkpwahe,
na taamuiha Mwenyezi Mlungu.
5 Aho andainjirwa ni wuoga,
mana Mlungu a phamwenga na atu ahendao haki.
6 Atu ayi nkuvuruga mipango ya achiya,
ela Mwenyezi Mlungu ndiye chimbiriro rao.

7 Naaza kala wokofu wa Iziraeli ungekpwedza kula Sayuni!
Mwenyezi Mlungu ndiphohenda atue aongokerwe tsona,
atu a chivyazi cha Jakobo andashangiliya, atu a Iziraeli andahererwa.

14:1 14:1 Arumi 3:10–12

15

Msena wa Mlungu

Zaburi ya Daudi.
1 Ee Mwenyezi Mlungu, ni ani ndiyesagala mwako hemani?
Ni ani ndiyeishi dzulu ya mwangoo mtakatifu?

2 Ni yuya asiye na makosa,
ahendaye haki
na kugomba kpweli kula mwakpwe moyoni.
3 Mutu ambaye kaochera atu ngulu,
na kamuhendera mai msenawe
wala kusengenya jiraniwe.
4 Ni yuya ambaye kana shuuli na atu ayi,
ela anaishimu hara anaoogopha Mwenyezi Mlungu,
na achiapa kuhenda utu
kabadilisha hata dzagbwe ganamtiya hasara.
5 Ni yuya ambaye achiaphasa pesa, kalonda fwaida,
na kahala hongo ili aonere asio na makosa.

Mutu ahendaye higa
kandakakamiswa ni utu ta kare na kare.

16

Voyo ra kuluphiro

Wira* wa Daudi.
1 Nirinda, ee Mlungu,
mana ninachimbirira kpwako.
2 Ninamuamba Mwenyezi Mlungu, “Uwe ndiwe Mlungu wangu,
vitu vyosi vinono nrivyo navyo vila kpwako uwe.”
3 Atakatifu ario kpwenye tsi ndio akulu
nami nahamirwa kukala phamwenga nao.
4 Anaoadamira milungu yanjina
anadzienjerezera tabu,
mino sindamwaga sadaka za milatso za milungu yanjina,
wala kuhadza madzina gao.

5 Mwenyezi Mlungu, uwe ndiye seemu yangu, na ndiwe unijaliyaye,
mtalo wangu u salama mwako mikononi.
6 Tsi uriyoniphakira ni nono,
kpwa kpweli nina urisi mnono.

7 Namtogola Mwenyezi Mlungu kpwa sababu ananilongoza,
na usiku zamiri yangu inanionya.
8 Ninamanya kukala Mwenyezi Mlungu a phamwenga nami wakati wosi,
kpwa kukala a phephi nami takuna chochosi ndichonihenda nikakame.

9 Kpwa hivyo moyo wangu ukahererwa, nami nina raha.
Nami nadzisikira kukala ni salama.
10 Kundaniricha kahi ya ariofwa,

---

* **16: 16:0** ***Wira*** Neno ra Chieburania rohumirwa phapha ni *Mikitamu* ambaro manaye ni wira au voyo au utundzi. **16:10 16:10** Mahendo 13:35

wala kuricha mtumishio muaminifu aole mbirani.
11 Unanionyesa njira iphiyayo uzimani.
Nami nahamirwa kukala phephi nawe
na uphande wa mkpwonoo wa kulume kuna manono siku zosi.

17

Voyo ra mutu asiye na makosa

Voyo ra Daudi.

1 Ee Mwenyezi Mlungu sikira chiriro changu cha kulonda nihenderwe haki!
Sikiza mavoyo gangu nivoyago kpwa roho swafi.
2 Uwe ndiwe uniphaye haki
mana unamanya irivyo sawa.

3 Uwe ukanedzera usiku,
ukanichunguza ukakuta sina uyi wowosi,
mana nkaamuwa kusahenda dambi na kanwa yangu.
4 Nikalunga malagizogo,
ambago gananihenda nisilunge njira za atu a fujo.
5 Mimi nkulunga njirayo
nami sidzangbweitelephuta.
6 Ninakuvoya uwe Mlungu kpwa sababu undanijibu,
hega sikiroro, usikire voyo rangu.
7 Onyesa mendzwayo isiyosika kpwa njira ya ajabu
uwe uokolaye atu kula kpwa aviha aho
uwe utivyaye na mkpwonoo wa kulume, atu anaokuchimbirira.
8 Nirinda dza vira urindavyo tembe ya dzitsoro
nifwitsa mwako maphani
9 sedze atu ayi akanishambuliya
na maadui gachigonizangira gakaniolaga.
10 Taanionera mbazi
tsona anagomba maneno ga kudzikarya.
11 Akaniindza na vino ananizunguluka chila uphande
anaendza nafwasi anibwage.
12 Akakala avi ni simba mwenye ndzala,
a tayari kunimwamula-mwamula
dza mwana simba chiyedzifwitsa na kuoteya.

13 Unuka Mwenyezi Mlungu! Pingana nao uashinde!
Nitivya na atu ayi kpwa upangao.
14 Mwenyezi Mlungu nitivya na hinyo ambao hipha sambi ana chila chitu alondacho.
Atiye adabu na mateso urigoapangira,
na ana aho aphahe zaidi ya higo,
na ganjina gasazwe kpwa ajili ya adzukulu ao.
15 Ela kpwa vira ni mwenye haki, nindaona usoo.
Ndipholamuka ndahererwa kukuona.

16:11 16:11 Mahendo 2:25–28

18

Wira wa kumtogola Mlungu
kpwa ushindi
(2 Samueli 22:1–15)

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Zaburi ya Daudi, mtumishi wa Mwenyezi Mlungu. Iye wamuimbira Mwenyezi Mlungu hipho siku Mwenyezi Mlungu ariphomtivya kula mikono ya avihae osi na kula mkpwono wa Sauli. Waimba achiamba:

1 Ninakumendza sana Mwenyezi Mlungu mana ndiwe nguvu zangu.
2 Mwenyezi Mlungu ndiye mwamba wangu, ngome yangu na mkomboli wangu,
Iye ndiye Mlungu wangu, mwamba wangu na chimbiriro rangu.
Iye ndiye ngao yangu, nguvu ya wokofu wangu na ngome yangu.
3 Námvoya Mwenyezi Mlungu astahiliye togo,
naye achinitivya na maadui gangu.

4 Kowa za chifo kala zikanizunguluka,
maimbi ga kuangamiza ganibwiningiza.
5 Kowa za kuzimu zanilinga-linga,
mihego ya chifo yanizangira.
6 Katika kugaya kpwangu námuiha Mwenyezi Mlungu,
námririra Mlungu wangu.
Naye wasikira sauti yangu kula mo mwakpwe nyumbani,
masikiroge gachiphundza chiriro changu.
7 Yo tsi yasumba na ichikakama,
misingi ya myango ichisumba
kpwa sababu Mlungu kala akatsukirwa.
8 Mosi wafuka kula mwakpwe pulani,
moho uochao uchituluka kula mwakpwe mromoni,
makala ga moho gachituluka kula mumo.
9 Wakuwesa ko Mlunguni achitserera,
ingu dziru richikala tsini ya maguluge.
10 Wapanda dzulu ya kerubi achiuruka.
Achionewa dzulu ya mapha ga phepho.
11 Wahenda jiza rikale hemare chiromzunguluka,
maingu maziho ga mvula.
12 Mvula ya mawe na makala ga moho gatuluka
kula kpwa nyo mwanga mkali uriokala mbereze na go maingu maziho ga mvula.
13 Chisha Mwenyezi Mlungu wapiga msindo ko mlunguni,
iye Ariye Dzulu Kuriko Vyosi wakota kululu,
na kuchinya mvula ya mawe na makala ga moho.
14 Watsupha miviye, achitsamula maaduige,
waatsuphira limeme, achiachimbiza.
15 Ndipho mikondo ya madzi ichioneka
na misingi ya dunia ichifwenulwa
kpwa kudemurirwa ni uwe Mwenyezi Mlungu,
kpwa pumuzi za pulayo.
16 Wagolosa mkpwonowe kula dzulu, achinigbwira,
achinituluza kula madzi manji.
17 Wanitivya na maadui angu enye mkpwotse,

hinyo arionimena mana kala ana mkpwotse zaidi yangu.
18 Anivamia wakati kala nagaya
ela Mwenyezi Mlungu achinikanira.
19 Achinituluza achiniphirika phatu pharipho na nafwasi,
achinitivya kpwa kukala kala ninamhamira.

20 Mwenyezi Mlungu wanihendera sawa-sawa na haki yangu,
waniripha sawa-sawa na uswafi wa mikono yangu.
21 Mana nágbwira njira za Mwenyezi Mlungu,
na siyamricha Mlungu wangu, kpwa kuhenda uyi.
22 Mana malagizoge gosi nagagbwira,
na amurize siyaziricha.
23 Siyakala na kosa mbereze,
nádzizuwiya nsihende dambi.
24 Phahi Mwenyezi Mlungu akaniripha sawa-sawa na haki yangu,
sawa-sawa na uswafi wangu mbereze.

25 Kpwa mutu muaminifu unadzionyesa kukala u muaminifu,
kpwa mutu asiye na kosa unadzionyesa kukala kuna makosa,
26 kpwa mutu achiyedzitakasa unadzionyesa kukala u mtakatifu,
ela kpwa mutu mui unadzionyesa kukala u msiru.
27 Unaativya atu a pole,
ela unaatsereza atu adziunulao.
28 Uwe Mwenyezi Mlungu, ndiwe uasaye taa yangu.
Mlungu wangu nkuhenda jiza rangu rikakala nuru.
29 Kpwa msadao, ninashambulia jeshi,
kpwa msada wa Mlungu wangu ninaturya midzi yenye ngome.

30 Njira ya Mlungu taina ila,
ahadi ya Mwenyezi Mlungu ni ya kukuluphirika!
Iye ni ngao kpwa osi amchimbirirao.
31 Takuna Mlungu wanjina isiphokala Mwenyezi Mlungu.
Takuna mwamba wanjina isiphokala Mlungu wehu.
32 Mlungu ndiye anitiyaye mkpwotse,
na kuhenda njira yangu ikale salama.
33 Anahenda magulu gangu, gakale dza ga kulungu,
na kuniwezesha niime kpwenye myango.
34 Nkunifundza kupigana viha
ili mikono yangu iweze kutonyola uha wa shaba.
35 Nawe ukanipha ngaoyo ya ushindi,
na mkpwonoo wa kulume ukanigbwiririra,
msadao ukanihenda nkale mutu mkpwulu.
36 Ukahenda njira yangu ikale pana,
na magulu gangu tagahereza.
37 Názoresa maadui gangu hadi nchigagbwira,
nami siyalola nyuma hadi niriphogaangamiza.
38 Nágapiga hadi gachigbwa phangu maguluni,
nago tagawezere kuunuka tsona.
39 Wanipha nguvu za kupigana viha,
na uchihenda maadui gangu gachite mavwindi mbere zangu.

18:33 18:33 Habakuki 3:19

40 Wahenda maadui gangu ganichimbire,
nami nkuangamiza osi animenao.
41 Aririra msada ela taphana ariyeativya,
amririra Mwenyezi Mlungu, ela ye kayaajibu.
42 Náasaga-saga achikala dza vumbi riphepheruswaro ni phepho,
nchiavyoga-vyoga dza tope za njirani.
43 Uwe waniokola kula kpwa atu angu ariolonda kunishambuliya,
uchinihenda mfalume wa mataifa.
Atu nsioamanya akakala tsini yangu.
44 Ariphosikira habari zangu tu, nyo ajeni anitii,
achedza na achidzitsereza mbere zangu.
45 Ajeni avundzika moyo,
achituluka kula mwao ngomeni kuno anakakama.
46 Mwenyezi Mlungu a moyo! Naatogolwe hiye ariye mwamba wangu!
Náaunulwe Mlungu wa wokofu wangu.
47 Iye ndiye Mlungu aniriphiziraye chisasi,
na kuika mataifa gakale tsini yangu,
48 anitivyaye kula kpwa maadui gangu.
Waniunula dzulu ya atu anipingao,
na uchinitivya na atu a fujo.
49 Kpwa hivyo, nindakulavira shukurani kahi za mataifa,
uwe Mwenyezi Mlungu,
nami ndaimba mawira ga kukutogola.
50 Mlungu nkumupha mfalumewe ushindi mkpwulu,
na kumuonyesa mendzwa isiyosika hiye mmwagirwa mafuhawe,
yani Daudi na chivyaziche hata kare na kare.

19

Nguma ya Mlungu kahi za viumbe

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Zaburi ya Daudi.
1 Ko mlunguni kunatangaza utukufu wa Mlungu
na dzulu kunaonyesa kazi ya mikonoye.
2 Siku bada ya siku nkpwenderera kusemurira,
na usiku bada ya usiku kumuhenda amanyikane.
3 Kunasemurira bila ya kulavya kauli
na rakare tarisikirika.
4 Ela rakare rikagota dunia ndzima,
na maneno gao gakafika mwisho wa dunia.

Mlungu akachitira dzuwa hema kuko mlunguni,
5 naro nkutuluka dza bwana arusi kula kpwakpwe chumbani,
dza mutu ashindanaye mairo ahamirwavyo kuzola kpwenye njiraye.
6 Nkutuluka kula mwisho wa mlungu,
rikazunguluka hadi mwisho wanjina,
na taphana chitu chinachoweza kudzifwitsa dzohore.

Shariya ya Mwenyezi Mlungu

7 Shariya ya Mwenyezi Mlungu taina ila,
nkumupha mutu nguvu uphya,
malagizo ga Mwenyezi Mlungu ganakuluphirika
nkumupha ikima mutu asiyekalanayo.

18:49 18:49 Arumi 15:9 **19:4 19:4** Arumi 10:18

8 Shariya za Mwenyezi Mlungu zi sawa,
nkuhenda moyo ukahererwa.
Malagizo ga Mwenyezi Mlungu ni ga haki,
nkumvugula mutu matso.
9 Kumuogopha Mwenyezi Mlungu
ni kunono na kunaenderera hata kare na kare.
Malagizo ga Mwenyezi Mlungu ni ga kpweli
na gosi ni ga haki.
10 Gago ganatamanika kuriko zahabu,
tsona zahabu iriyoswafi zaidi.
I mtswano kushinda asali
itwenayo kula phalalani.
11 Mtumishio nkuonywa na gago
na achigagbwira anaphaha tuzo kulu.
12 Ni ani awezaye kuona makosage?
Niswamehe makosa ga siri.
13 Mrinde mtumishio asikale na makosa ga kusudi,
usigariche gakanitawala
nami ndakala sina lawama,
sindaisabiwa kukala nina makosa makulu.

14 Maneno nigombago na maazo ga mwangu moyoni
nagakubalike phako matsoni,
Ee Mwenyezi Mlungu, mwamba wangu na mkomboli wangu.

20

Kuvoya ushindi

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Zaburi ya Daudi.
1 Mwenyezi Mlungu naakujibu wakati u mashakani.
Dzina ra Mlungu wa Jakobo narikurinde.
2 Naakurehere msada
kula nyumbaye ya kuvoya Mlungu,
na akuphe msada kula mwango wa Sayuni.
3 Naatambukire sadakazo zosi
naakubali sadakazo za kuochwa.
4 Naakuphe chira uchiazacho mwako moyoni
na aihende mipangoyo yosi ifwanikiwe.
5 Hundashangiliya hutakaphoturya
na huimise bendera zehu kpwa dzina ra Mlungu wehu.
Mwenyezi Mlungu naakujibu mavoyogo gosi!

6 Sambi ninamanya Mwenyezi Mlungu nkumterya mmwagirwa mafuhawe,
andamjibu kula phatuphe phatakatifu kuko Mlunguni
na kumupha ushindi mkpwulu kpwa uwezo wa mkpwonowe wa kulume.
7 Anjina nkudzikarya kpwa sababu ya magari ga kuvwehwa ni farasi,
anjina akadzikarya kpwa sababu ya farasi,
ela swino hundakuluphira nguvu za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu.
8 Aho andadzikpwala na kugbwa
ela swino hundaunuka na kuima wima.

9 Muphe mfalume ushindi, ee Mwenyezi Mlungu,

huchikuvoya hujibu.

21

Kushukuru kpwa ajili ya ushindi

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Zaburi ya Daudi.

1 Mfalume anahamirwa kpwa sababu ya nguvuzo, ee Mwenyezi Mlungu
naye anashangiliya kpwa sababu ukamupha ushindi!
2 Uwe ukamupha higo aazago mwakpwe moyoni
wala kukamlafya achigovoya.
3 Wamkaribisha na baraka nono-nono
na uchimvwika tadzi ya zahabu swafi phakpwe chitswani.
4 Wakuvoya uzima, nawe uchimupha,
wamupha siku nyinji za kuishi, kare na kare.
5 Ushindi uchiomupha ukamuhenda akale na utukufu mkpwulu
ukamjaliya nguma na ishima.
6 Kpwa kpweli ukamuhenda akale mutu yejaliwa hata kare na kare
ukamuhenda ahererwe na raha ya kukala phamwenga na uwe.
7 Mana mfalume nkumkuluphira Mwenyezi Mlungu
na kpwa sababu ya mendzwa isiyosika ya Iye Ariye Dzulu Kuriko Vyosi,
kandakakamiswa ni utu.

8 Mfalume andaagbwira avihae osi
na mkpwonowe wa kulume undagbwira osi anaommena.
9 Hipho ndiphotsembuka
andaangamiza dza moho mkali.
Mwenyezi Mlungu andaangamiza kpwa tsukizize
na moho undaocha tsetsetse!
10 Andaangamiza chivyazi chao duniani,
ana aho taandasala kahi za anadamu.
11 Dzagbwe nkukupangira mai,
taandafwaulu.
12 Mana andaahenda azole,
miviye ndiphoalenga usoni.

13 Unulwa, ee Mwenyezi Mlungu kahi ya nguvuzo!
Hundaimba na kutogola uwezoo.

22

Chiriro cha kulonda kukombolwa

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Kuhumira sauti ya “Chiphala cha ligundzu.” Zaburi ya Daudi.

1 Mlungu wangu, Mlungu wangu, mbona ukaniricha?
Nakuvoya na kuula,
ela msadao u kure nami.
2 Nkukuiha mutsi, Mlungu wangu, ela kunijibu;
nkukuiha usiku, ela sioya.

3 Ela uwe ndiwe Mtakatifu, usagariraye chihi cha endzi,
utogolwaye ni Aiziraeli.
4 Akare ehu akukuluphira,

22:1 **22:1** Mathayo 27:46; Mariko 15:34

akukuluphira, nawe uchiaokola.
5 Akuririra uwe, nao achitivywa;
akukuluphira uwe, nao kuyaagbwiza haya.

6 Ela atu nkuniona dza mnyololo,
nao ananifyorera na kunibera.
7 Atu osi anionao, nkunizemerera;
nkunivwinyurira madomo na kusukasuka vitswa.
8 Aho nkuamba, “Wamkuluphira Mwenyezi Mlungu,
phahi naamutivye
naamuokole mana anamuhamira!”

9 Uwe ndiwe uriyenituluza kula ndanini mwa mayo,
na ndiwe uriyeniika salama phakpwe chifuwani.
10 Nkakala mikononi mwako hangu nivyalwe,
na ukakala Mlungu wangu hangu nituluke ndanini mwa mayo.
11 Usikale kure nami,
mana tabu i phephi,
nami sina wa kuniterya.

12 Maadui manji gakanizunguluka dza ndzau,
maadui enye mkpwotse dza ndzau kula Bashani
akanizangira!*
13 Maadui gangu gakafwenula kanwa zao chinyume changu,
dza simba angurumao wakati anamwamula-mwamula nyama.
14 Mwiri wangu ukasirirwa ni nguvu,
mifupha yangu yosi ikateguka.
Nkakata tamaa,
moyo wangu ukatsatsamuka avi ni mshumaa uakao.
15 Umiro wangu ukauma dza chidzaya
na lilimi rangu rikagbwirana na lilakalaka.
Nawe ukaniricha vumbini ili nifwe.
16 Kundi ra atu ayi rikanizunguluka;
rikanizangira dza kundi ra madiya.
Rikadunga mikono na magulu gangu.
17 Nkasala mifupha mihuphu,
maadui gangu gakanitong’orera matso na kunifyorera.
18 Anaganya nguwo zangu,
na kupigira kura kpwa ajili ya kandzu yangu.†

19 Ela uwe Mwenyezi Mlungu, usikale kure nami;
uwe uriye msada wangu, henda wangbwi wedze uniterye!
20 Nikombola sedze nikaolagbwa na upanga;
tivya maisha gangu na madiya higo!
21 Uniokole kanwani mwa simba;
nitivya na pembe za nyahi!

22:7 22:7 Mathayo 27:39; Mariko 15:29; Luka 23:35 **22:8 22:8** Mathayo 27:43 * **22:12 22:12** Chieburania chinaamba, maadui manji gakanizunguluka dza ndzau, gakanisengerera dza ndzau siru za Bashani! Bashani kala ni seemu ya mlairo wa dzuwa wa muho Joridani, ambako kala kuna marisa manono kpwa ng’ombe. **22:18 22:18** Mathayo 27:35; Mariko 15:24; Luka 23:34; Johana 19:24 † **22:18 22:18** Soma Injili ya Johana 19:24.

22 Nindatangaza dzinaro kpwa enehu,
nindakutogola kahi-kahi ya mkpwutano wao.
23 Mwimwi munaogopha Mwenyezi Mlungu, mtogoleni!
Muishimuni mwi chivyazi cha Jakobo!
Muogopheni mwi vivyazi vyosi vya Iziraeli!
24 Iye kayakpwinya agayi, wala kayabera kugaya kpwao;
kayaaricha, ela ariphovoywa msada wasikira.

25 Nindakutogola kpwenye mkpwutano mkpwulu.
Nindausa naziri zangu mbere za aho anaokuogopha.
26 Agayi andarya kumvuna.
Osi amuendzao Mwenyezi Mlungu andamtogola.
Kalani moyo ta kare na kare.
27 Atu a dunia ndzima
andatambukira na amgalukire Mwenyezi Mlungu.
Yani atu a makabila ganjina gosi duniani
andaabudu mbereze.
28 Mana Mwenyezi Mlungu ni mfalume,
naye anatawala mataifa gosi duniani.

29 Matajiri osi duniani andaabudu mbereze,
osi ambao nkufwa andachita mavwindi mbereze,
osi ambao taaweza kudziika moyo.
30 Vivyazi vyedzavyo vindamhumikira,
vindasemurirwa habari za Mwenyezi Mlungu.
31 Atu ambao taadzangbwevyalwa, andatangazirwa
kukala Mlungu ndiye ariyetivya atue na kuapha haki.

23

Mwenyezi Mlungu ndiye aniroromaye

Zaburi ya Daudi.
1 Mwenyezi Mlungu ndiye mrisa wangu,
nami sindaphungukirwa ni chitu chochosi.
2 Nkunihenda ntindizhe phenye mjina mnono,
na kunilongoza phatu pha madzi manono,
3 nkunipha nguvu nyiphya.
Iye nkunilongoza njira za haki,
kpwa ajili ya dzinare.
4 Hata nchitsupira kpwenye dete renye chilungulungu cha jiza,
na hatari ya chifo, sindaogopha mai.
Mana uwe u phamwenga nami,
gongoro na ndatayo nkuniphoza marenda.

5 Unaniandazira karamu
kuno maadui gangu ganalola.
Ukanimwagira mafuha phangu chitswani ili kuniishimu,
na kuodzaza chikombe changu hadi chinafurika.
6 Hakika unonoo na mbazizo zindanilunga
siku zosi ndizo kala moyo.
Nami nindasagala nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu

22:22 22:22 Aeburania 2:12 **23:2 23:2** Maono 7:17

hata kare na kare.

24

Mfalume mkpwulu

Zaburi ya Daudi.

1 Dunia na vyosi virivyo mumo ni vya Mwenyezi Mlungu,
phamwenga na ulimwengu na atu osi asagalao mumo.
2 Mana wachita misingiye dzulu ya bahari
na achiidzenga dzulu ya madzi.

3 Ni ani ndiyeambuka mwango wa Mwenyezi Mlungu?
Ni ani ndiyeima phatuphe phatakatifu.
4 Ni hiye ambaye kahenda mai na ana moyo swafi,
ambaye kaabudu vizuka
wala kuapa wakati anagomba handzo.
5 Mutu iye andaphokera baraka kula kpwa Mwenyezi Mlungu
na uamuli wa haki kula kpwa Mlungu ariyemtivya.
6 Hivyo ndivyo chirivyo chivyazi cha atu amuendzao Mlungu,
atu amuendzao Mlungu wa Jakobo.

7 Vugukani mwi maryango,
mwimwi maryango ga kare vugukani
ili mfalume wa nguma amenye.
8 Ye mfalume wa nguma ni ani?
Ni Mwenyezi Mlungu ariye na nguvu na uwezo,
Mwenyezi Mlungu ariye sujaa wa viha.
9 Vugukani mwi maryango,
mwimwi maryango ga kare vugukani
ili mfalume wa nguma amenye.
10 Ye mfalume wa nguma ni ani?
Ni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi
ndiye mfalume wa nguma.

25

Daudi anamvoya Mlungu
amlongoze na amrinde

Zaburi ya Daudi.

1 Ee Mwenyezi Mlungu nakupha maisha gangu.
2 Nakukuluphira uwe, ee Mlungu wangu
usiniriche nkagbwirwa ni waibu,
usiriche maadui gangu gakahererwa kpwa sababu nkashindwa.
3 Usimriche anayekukuluphira akagbwirwa ni waibu
ela aifye osi achengao ayawao bila sababu.

4 Nionyesa njirazo, uwe Mwenyezi Mlungu,
nifundza kulunga njirazo.
5 Nilongoza katika kpweliyo na unifundze
mana uwe u Mlungu muokoli wangu,
nakukuluphira uwe mutsi wosi.
6 Tambukira mbazizo, uwe Mwenyezi Mlungu na mendzwayo isiyosika

24:1 **24:1** 1 Akorintho 10:26 **24:4** **24:4** Mathayo 5:8

ambayo wahuonyesa hangu kare.
7 Usitambukire dambi zangu na uasi wangu
nrigohenda wakati ni barobaro
nitambukira kulengana na mendzwayo isiyosika,
mana uwe Mwenyezi Mlungu u mnono.
8 Kpwa sababu Mwenyezi Mlungu ana haki na ni mnono
nkuafundza enye dambi njiraze.
9 Iye nkualongoza anaogbwa maguluni kuhenda garigo sawa
na kuafundza njiraye.
10 Njira zosi za Mwenyezi Mlungu ni za mendzwa isiyosika na uaminifu
kpwa hinyo agbwirao chilaganeche na malagizoge.
11 Kpwa ajili ya dzinaro, ee Mwenyezi Mlungu
niswamehe makosa gangu dzagbwe ni manji.
12 Chila aogophaye Mwenyezi Mlungu,
Mlungu andamfundza njira ya kugbwira.
13 Iye andaongokerwa
na tsi indakala urisi wa anae.

14 Mwenyezi Mlungu ni msenangbwa wa hara amuogophao
na nkuafundza chilaganeche.
15 Wakati wosi namlola Mwenyezi Mlungu anisaidiye,
mana iye ndiye anitivyaye na mihambo.
16 Galuka unilole na unionere mbazi
mana ni muweche na nagaya.
17 Huriza tabu za moyo wangu
na unitivye na mashaka gangu.
18 Lola mateso na ziki niphahazo
na uniswamehe dambi zangu zosi.

19 Lola vira maadui gangu garivyo manji
na vyo ganimenavyo sana.
20 Rinda maisha gangu, niokola,
nkakuluphira uwe kpwa usalama wangu,
usiniriche nkagbwirwa ni waibu mana nkakuchimbirira uwe.
21 Ukamilifu na uaminifu wangu naunirinde
mana nakukuluphira uwe.

22 Ee Mlungu, kombola Aiziraeli,
na tabu zao zosi.

26

Voyo ra mutu asiye na makosa

Zaburi ya Daudi.
1 Ee Mwenyezi Mlungu, amula kukala sina makosa
kpwa sababu nikaishi maisha gasigo ila
na nkakukuluphira uwe bila ya kuyumba-yumba.
2 Nipima, ee Mwenyezi Mlungu, na unijeze,
chunguza moyo wangu na nia yangu.
3 Mana unanionyesa mendzwayo isiyosika
nami naishi kulengana na uaminifuo.
4 Sisagala na atu a handzo
wala sina uhusiano na anafiki.

5 Nazira mikutano ya atu ayi
na sindasagala na atu ayi.
6 Natsukutsa mikono kuonyesa sina makosa
na kuzunguluka phatu pha kulavira sadaka, ee Mwenyezi Mlungu,
7 kuno naimba wira wa shukurani kpwa sauti
na kuambira atu mahendogo ni ga ajabu.
8 Ee Mwenyezi Mlungu, namendza nyumba usagalayo,
makalo ga ngumayo.

9 Usiniangamize phamwenga na enye dambi
wala kuusa uhai wangu phamwenga na aolagadzi,
10 apangao mai wakati wosi
na mikono yao ya kulume i tele hongo.
11 Ela mino naishi maisha gasigo na ila,
nionera mbazi na unitivye!

12 Niimire phatu pha kugbwa,
nindamtogola Mwenyezi Mlungu kahi za mkpwutano mkpwulu.

27

Voyo ra kumtogola Mlungu

Zaburi ya Daudi.
1 Mwenyezi Mlungu ndiye mwanga wangu na wokofu wangu,
nimuogophe ani?
Mwenyezi Mlungu ndiye ngome ya maisha gangu,
nimuogophe ani?
2 Atu ayi ariphonedzera,
ili aniangamize,
yani maadui gangu na aviha angu
andadzikpwala agbwe.
3 Hata nkazangirwa ni jeshi zima,
moyo wangu taundahenda wuoga.
Hata viha vichinigbwerera,
bado nindamkuluphira Mlungu.

4 Mimi navoya chitu chimwenga tu kpwa Mwenyezi Mlungu,
na hicho ndicho ndichochiendza
kukala nisagale Nyumba ya Mwenyezi Mlungu
maisha gangu gosi,
nilole unono wa Mwenyezi Mlungu,
na nimuendze mumo.
5 Mana siku ya tabu
andanifwitsa phakpwe makaloni;
andanifwitsa mwakpwe hemani,
na kuniika salama kpwenye mwamba urio dzulu.
6 Kpwa hivyo nindaunulwa
dzulu ya maadui gangu ga pande zosi.
Nindamlavira Mwenyezi Mlungu sadaka mwakpwe hemani kuno nampigira njerejere.
Nindaimba na kumtogola Mwenyezi Mlungu.
7 Nisikira ninaphokuiha ee Mwenyezi Mlungu,
nionera mbazi na unijibu!

8 Uwe waamba, “Endza uso wangu!”
Na moyo wangu unaamba usoo ndauendza, ee Mwenyezi Mlungu.
9 Usinifwitse usoo,
usireye ukaniricha mimi mtumishio
mana ukakala msada wangu.
Usinireme wala kuniricha,
ee Mlungu, muokoli wangu.
10 Baba na mayo anaweza kuniricha,
ela Mwenyezi Mlungu andaniroroma.
11 Nifundza njirazo, ee Mwenyezi Mlungu,
na unilongoze kpwenye njira iriyogoloka,
mana nina aviha anji.
12 Usiriche aviha angu akanihendera vyo alondavyo,
mana atu anizigao ni anji
tsona analonda kunihendera fujo.

13 Naamini kukala nindaona unono wa Mwenyezi Mlungu
kahi za tsi ya atu ario moyo.
14 Mkuluphire Mwenyezi Mlungu.
Dina chilume, wala usivundzike moyo.
Mkuluphire Mwenyezi Mlungu!

28

Kuvoya msada

Zaburi ya Daudi.
1 Nakuiha uwe Mwenyezi Mlungu,
mwamba wangu, usinipuze.
Mana uchininyamarira
ndakala sina tafwauti na hinyo atserezwao mbirani.
2 Phundza mavoyo gangu,
ninaphokuririra uniterye,
na ninaphounula mikono
kuloza phatupho phatakatifu.
3 Usiniangamize phamwenga na atu ayi,
yani hinyo anaohenda mai
atu abishao manono na ayawao
kuno maroho gao ganaazira mai.
4 Atiye adabu kulengana na mahendo gao,
kulengana na mai arigohenda.
Atiye adabu kulengana na arigohenda na mikono yao,
ahendere gara ganagofwaha kuhenderwa.
5 Kpwa vira taajali ahendago Mwenyezi Mlungu,
wala kazi za mikonoye,
andaabananga
na kandaadzenga tsona.
6 Mwenyezi Mlungu naatogolwe
mana akasikira mavoyo gangu.
7 Mwenyezi Mlungu ndiye nguvu yangu na ngao yangu,
moyo wangu unamkuluphira iye,
iye nkuniterya, na moyo wangu unashangiliya

28:4 **28:4** Maono 22:12

nami nindamuimbira wira wa shukurani.
8 Mwenyezi Mlungu ndiye nguvu ya atue,
ni chimbiriro ra usalama kpwa mpakpwa mafuhawe.
9 Ativye atuo, ajaliye urisio
kala mrisa wao, uarorome hata kare na kare.

29

Raka ra Mlungu kahi za phuto

Zaburi ya Daudi.
1 Muishimuni Mwenyezi Mlungu, mwi viumbe vya mlunguni,
kpwa kukala ana nguma na nguvu.
2 Muishimuni Mwenyezi Mlungu kpwa ajili ya nguma ya dzinare,
muabuduni kahi ya unono wa utakatifuwe.

3 Sauti ya Mwenyezi Mlungu inasikirika dzulu ya madzi,
Mlungu wa nguma ananguruma dza chiguruguru,
na sautiye inasikirika dzulu ya bahari.
4 Sauti ya Mwenyezi Mlungu ina nguvu,
sauti ya Mwenyezi Mlungu ina nguma.
5 Sauti ya Mwenyezi Mlungu nkuvundza mihi na mierezi,
Mwenyezi Mlungu nkuvundza-vundza mierezi ya Lebanoni.
6 Nkuihenda myango ya Lebanoni ikatina-tina avi ni ndama,
mwango wa Sirioni* avi ni mwana nyahi.
7 Sauti ya Mwenyezi Mlungu
nkuhenda limeme rimeke.
8 Sauti ya Mwenyezi Mlungu nkusumbisa weru,
iye anasumbisa weru wa Kadeshi.
9 Sauti ya Mwenyezi Mlungu inasumbisa mivure
na kuhenda mihi yosi ya tsakani ikute makodza,
wakati chila mmwenga ndani ya nyumba ya kuvoya Mlungu
anaamba kpwa raka ra dzulu, “Nguma ina Mwenyezi Mlungu.”

10 Mwenyezi Mlungu asegere kpwenye chihi cha endzi dzulu ya mafuriko,
Mwenyezi Mlungu asegere kpwenye chihi cha endzi na anatawala hata kare na kare.
11 Mwenyezi Mlungu na aaphe nguvu atue!
Mwenyezi Mlungu najaliye atue amani!

30

Voyo ra kumshukuru Mwenyezi Mlungu

Zaburi ya Daudi. Wira wa wakati wa kutenga nyumba ya kuvoya Mlungu kpwa ajili ya Mlungu.
1 Nindakutogola, ee Mwenyezi Mlungu,
mana ukanitivya
na kukaricha aviha angu anifyorere.
2 Ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu nákuririra uniterye,
nawe uchiniphoza.
3 Ee Mwenyezi Mlungu ukanituluza kula kuzimu
ukanihenda nisitserezwe mbirani.

29:1 29:1 Zaburi 96:7–9 * **29:6 29:6** Dzina ranjina ra mwango Sirioni ni mwango Herimoni.

4 Muimbireni Mwenyezi Mlungu mawira ga kumtogola mwi atakatifue,
togolani dzinare takatifu.
5 Mana tsukizize ni za muda mfupi
ela mbazize ni za siku zosi.
Chiriro chinaweza chikakala usiku wosi
ela ligundzu kukakala na kuhererwa.
6 Mimi nriphoongokerwa naamba,
"Sindakakamiswa ni utu!"
7 Kpwa sababu ya mbazizo, ee Mwenyezi Mlungu
waniimarisha dza mwango mkpwulu,
ela uriphonilozera kogo
nayugika.

8 Nákuririra, ee Mwenyezi Mlungu,
nakuvoya uniterye.
9 Náamba, "Kuna fwaida yani mino nchifwa?
Kuna fwaida yani mino nchitserera hadi mbirani?
Dze, mtsanga undakutogola?
Dze, undasemurira kuhusu uaminifuo?
10 Sikira, ee Mwenyezi Mlungu, na unionere mbazi.
Ee Mwenyezi Mlungu, niterya!"

11 Uwe ukaniusira sonono na ukanihenda nifwihe kpwa kuhererwa,
ukanivula nguwo za magunia ukanivwika raha,
12 ili nikutogole mwangu moyoni na nisinyamale.
Ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu ndakushukuru hata kare na kare.

31

Voyo na kulika kpwa kukombolwa
kula kpwa maadui

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Zaburi ya Daudi.
1 Nikakuchimbirira uwe, ee Mwenyezi Mlungu,
usiniriche nikagbwirwa ni waibu,
niokola kpwa sababu u wa haki.
2 Hega sikiro uniphundze,
henda wangbwi unitivye,
kala mwamba wangu wa kuchimbirira,
ngome ya kudina ya kuniokola.
3 Uwe u mwamba wangu na ngome yangu,
kpwa ishima ya dzinaro, nilongoza na unionyese njira.
4 Ntuluza kpwenye muhego nchiohegerwa
mana uwe ndiwe chimbiriro rangu.
5 Roho yangu nayiika mwako mikononi,
nikombola, ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu muaminifu.

6 Nikamena hara aabuduo vizuka visivyo na mana
ela namkuluphira Mwenyezi Mlungu.
7 Nindahererwa na kufwahirwa kpwa sababu ya mendzwayo isiyosika,
mana waona mateso gangu
na kumanya tabu yokala nayo mwangu rohoni.

31:5 31:5 Luka 23:46

8 Uwe kunitiire mikononi mwa maadui gangu
ela ukaniika phatu phapana.
9 Nionera mbazi, ee Mwenyezi Mlungu mana nina shida.
Matso gangu tagaonato kpwa sababu ya chiriro
mwiri wangu na roho yangu ikaremwa.
10 Maisha gangu gakasira kpwa sonono
na miaka yangu inaphunguka kpwa kuula
sina mkpwotse kpwa sababu ya tabu
hata mifupha yangu ikakala minyonje.
11 Maadui gangu gananinyetera
majirani gangu gananibera.
Nikakala utu wa kuogofya kpwa asena angu,
achiniona himo njirani ananichimbira.
12 Chila mmwenga akaniyala, avi nafwa.
Nkakala dza nyungu yovundzika.
13 Nkasikira maadui gangu gachigomba pokopoko,
nami naogofyerwa chila uphande.
Aho anapanga njama mbii chinyume changu,
njama ya kuniolaga.

14 Ela nakukuluphira uwe, ee Mwenyezi Mlungu,
na ninaamba, “Uwe u Mlungu wangu.”
15 Maisha gangu ga mwako mikononi,
nikombola kula kpwa maadui gangu
na hinyo anaonigayisa.
16 Mlole mtumishio na mbazi
nitivya kpwa mendzwayo isiyosika.
17 Usiniriche nkatiywa waibu, ee Mwenyezi Mlungu,
mana nakuvoya uwe.
Atu ayi naatiywe waibu
naahendwe anyamale ko kuzimu.
18 Miromo igombayo handzo nainyamazwe,
igombayo maneno mai kuhusu atu a haki
kpwa shobo na chibero.
19 Unonoo ni munji
na ukaikira hara anaokuogopha.
Uwe ukuapha hara anaokuchimbirira,
kuno atu osi analola.
Kpwa kpweli hinyo anaokuogopha ukaaikira manono teletele,
atu osi anamanya kukala u mnono
na unaarinda vizuri hinyo anaokuchimbirira.
20 Ukuafwitsa phapho uripho,
kure na njama mbii za atu
unaaika salama kpwenye makalogo
kure na atu anaoashitaki.
21 Naatogolwe Mwenyezi Mlungu
mana akanionyesa mendzwaye isiyosika kpwa njira ya ajabu
wakati kala ni kpwenye mudzi uchiozangirwa kushambuliwa.
22 Mino náogopha nchiamba,
“Nikatengbwa kure na Mwenyezi Mlungu.”
Ela wasikira chiriro changu nriphokuririra uniterye.

23 Mmendzeni Mwenyezi Mlungu, mwi atakatifue mosi!
Mwenyezi Mlungu nkuarinda atu aaminifu
ela nkuatiya adabu kali hinyo anaodzikarya.
24 Dinani chilume na mkale jasiri,
mwimwi mosi munaomkuluphira Mwenyezi Mlungu!

32

Kutubu na kuswamehewa

Zaburi ya Daudi.
1 Baha aho ambao Mlungu waaswamehe makosa gao
ambao dambi zao zauswa.
2 Baha mutu ambaye Mwenyezi Mlungu kamuisabira kukala ana dambi,
ambaye kana handzo mwakpwe moyoni.
3 Wakati sidzangbwekubali makosa gangu
kala ni mnyonje
kpwa kuula mutsi wosi.
4 Usiku na mutsi mkpwonoo wanitiya adabu
mkpwotse wangu wasira dza madzi gaumavyo wakati wa kazikazi.
5 Nákubali makosa gangu mberezo
wala siyafwitsa uyi wangu.
Náamba, "Ndakubali makosa gangu mbere za Mwenyezi Mlungu,"
nawe uchiniswamehe dambi zangu.
6 Kpwa hivyo chila ariye muaminifu
naakuvoye wakati unaphahikana,
tabu ziunukapho dza mafuriko,
tazindamfikira.
7 Kpwako uwe nina phatu pha kudzifwitsa
unanirinda nsiphahe tabu
ukanizunguluka na kululu za atu ahamirwao ni kukombolwa kpwangu.
8 Mlungu anaamba: "Ndakufundza na nikuonyese njira ambayo inafwaha uilunge.
Ndakushauri na nkumanyirire.
9 Phahi usikale dza farasi au nyumbu,
ambao taana ufahamu,
ambao ni lazima alongozwe kpwa kufungbwa chuma na mkpwowa,
bila ya hivyo taandakusengerera."
10 Atu ayi nkuphaha tabu nyinji,
ela anaomkuluphira Mwenyezi Mlungu
andazungulukpwa ni mendzwaye isiyosika.
11 Hererwani na mshangiliye kpwa sababu ya Mwenyezi Mlungu mwimwi murio na haki,
pigani njerejere mwimwi murio na mioyo swafi!

33

Wira wa kutogola Mlungu
kpwa uaminifuwe

1 Mwimwi enye haki, muimbireni na raha, Mwenyezi Mlungu,
mwimwi muhendao irivyo sawa inafwaha mumtogole.
2 Mtogoleni Mwenyezi Mlungu kpwa ngephephe,
muimbireni kpwa kuhumira chinubi cha nyugbwe kumi.

32:1 32:1 Arumi 4:7–8

3 Muimbireni wira muphya,
pigani chinubi kuchimanya na mpige njerejere.

4 Kpwa mana neno ra Mwenyezi Mlungu ni ra kpweli
na kazize zosi nkuzihenda kpwa uaminifu.
5 Mwenyezi Mlungu anamendza haki na uamuli wa haki,
dunia ikaodzala mendzwaye isiyosika.

6 Kpwa neno ra Mwenyezi Mlungu, mlunguni kpwaumbwa,
na vyosi virivyo mumo kpwa pumuzi ya kanwaye.
7 Wakusanya madzi ga bahari achigaikira miphaka
na vivwa achivifungira seemuye.
8 Dunia yosi naimuogophe Mwenyezi Mlungu!
Atu osi duniani na amuishimu.
9 Ariphogomba dunia yaumbwa
aripholavya amuri chila chitu chichitsembuka.
10 Mwenyezi Mlungu nkubananga mipango ya mataifa ganjina
na kuzuwiya mipango ya atu isikale.
11 Ela mipango ya Mwenyezi Mlungu inadumu hata kare na kare
malengoge ganaenderera hata kare na kare.

12 Baha taifa ambaro Mlunguwe ni Mwenyezi Mlungu,
atu ambao Mlungu akaatsambula ili akale urisiwe.
13 Mwenyezi Mlungu analola photsi kula mlunguni,
na anaona anadamu osi.
14 Iye analola osi asagalao duniani
kula hipho asegerepho kpwenye chihiche cha utawala.
15 Iye watengeza mioyo yao osi,
kpwa hivyo anaelewa mahendo gao gosi.
16 Mfalume kativywa kpwa sababu ana jeshire kulu,
na sujaa kativywa kpwa kukala ana nguvu nyinji.
17 Kukuluphira farasi wa viha kureha ushindi takufwaha,
dzagbwe ana nguvu nyinji kaweza kutivya mutu.
18 Ela matso ga Mwenyezi Mlungu ganalola hinyo anaomuogopha,
hinyo anaokuluphira mendzwaye isiyosika,
19 ili aativye na chifo
na kuaika moyo wakati wa ndzala.

20 Mioyo yehu inamkuluphira Mwenyezi Mlungu,
iye ndiye msada wehu na ngao yehu.
21 Ee, mioyo yehu inahererwa kpwa sababuye,
mana hunakuluphira dzinare takatifu.
22 Hujaliye mendzwayo isiyosika, ee Mwenyezi Mlungu
mana swino hunakukuluphira uwe.

34

Kumtogola Mlungu kpwa unonowe

Wira wa Daudi ariphodzihenda ana koma mbere za mfalume Abimeleki, wamzola na Daudi achiphiya vyakpwe.
1 Nindamshukuru Mwenyezi Mlungu chila wakati
ndamtogola siku zosi.

2 Nindadzikarya kpwa go ambago Mwenyezi Mlungu akahenda,
osi agayao naasikire na ahererwe!
3 Ayangu, nahumupheni nguma Mwenyezi Mlungu
nahutogole dzinare phamwenga.
4 Mino námvoya Mwenyezi Mlungu, na achinijibu,
achinikombola na gosi nrigokala ni muoga nago.
5 Anaomlola iye, nyuso zao nkung'ala kpwa furaha
namwi tamundaifika bii.
6 Mgayi achimvoya Mwenyezi Mlungu, iye nkumsikira
na akamtivya na tabuze zosi.
7 Malaika wa Mwenyezi Mlungu nkurinda hinyo amuogophao
na akaativya.
8 Tatani muone vira Mwenyezi Mlungu arivyo mnono.
Baha mutu anayemchimbirira iye.
9 Ogophani Mwenyezi Mlungu mwi atakatifue,
mana hinyo amuogophao taandatsowekpwa.
10 Simba enye nguvu anaweza kukosa chakurya akahirika na ndzala,
ela hinyo amuendzao Mwenyezi Mlungu taatsowa chochosi chinono.
11 Hebu ndzoni mniphundze anangu
nami ndakufundzani kumuogopha Mwenyezi Mlungu.
12 Dze, unaaza kuishi maisha mare
na ga kuongokerwa?
13 Phahi richa kugomba mai
na usikale mutu wa handzo.
14 Richa mai, uhende manono,
endza amani na usiiriche.

15 Matso ga Mwenyezi Mlungu ganalola ahendao haki,
na masikiroge ganaphundza chiriro chao.
16 Uso wa Mwenyezi Mlungu u chinyume cha ahendao mai,
ili aahende asitambukirwe tsona duniani.

17 Atu a haki achimvoya Mwenyezi Mlungu nkuasikira
na nkuativya na tabu zao zosi.
18 Mwenyezi Mlungu a phephi na chiyekuluhukpwa
na nkumtivya hiye ambaye akavundzika moyo.
19 Dzagbwe mutu ariye na haki nkuphaha mateso manji,
ela Mwenyezi Mlungu nkumtivya nago gosi.
20 Tsona nkutundzato vilungo vyosi vya mwiriwe,
usivundzike hata mfupha mmwenga.

21 Uyi undaasukumiza chifoni
aviha azirao atu a haki andaharirwa kukala ana makosa.
22 Mwenyezi Mlungu anativya maisha ga atumishie,
takuna hata mmwenga wa hinyo achimbirirao urindzi wa Mlungu
ndiyeharirwa kukala ana makosa.

35

Voyo ra kulonda msada
Zaburi ya Daudi.

34:8 34:8 1 Petero 2:3 **34:12 34:12** 1 Petero 3:10–12 **34:20 34:20** Johana 19:36

1 Ee Mwenyezi Mlungu, apinge hinyo anipingao,
pigana nao aho anaopigana nami.
2 Hala ngao na chigao
unuka wedze uniterye.
3 Gbwira fumo na mkuki
chinyume cha anaonizoresa!
Iambire nafsi yangu,
“Mimi ndimi wokofuo!”

4 Hinyo anaolonda kuniolaga
naashindwe na agbwirwe ni waibu.
Hinyo anaonipangira mai
auyize nyuma na aogofyerwe.
5 Na akale avi ni wiswa uphepheruswao ni phepho,
na malaika wa Mwenyezi Mlungu aazorese!
6 Njira yao naikale na jiza na wereza
wakati anazolwa ni malaika wa Mwenyezi Mlungu.
7 Kpwa kukala anihegera muhego bila sababu
na achinitsimbira dibwa bila chausa,
8 naangamizwe gafula!
Muhego wao nauagbwire enye
naagbwe kpwenye dibwa rao enye na aangamie!
9 Ndipho nindahererwa mwangu moyoni kpwa sababu ya Mwenyezi Mlungu,
ndashangiliya kpwa sababu akanitivya.
10 Nindamtogola Mwenyezi Mlungu na moyo wangu wosi nimuambe,
“Takuna ariye dza uwe, ee Mwenyezi Mlungu!
Uwe unativya anyonje kula mikononi mwa enye nguvu,
agayi na achiya kula mikononi mwa anao aonera.”

11 Mashaidi a handzo akaniunukira
na ananiuza mambo nsigogamanya.
12 Mino náhendera manono nyo ananiripha na mai,
na akaricha roho yangu inasononeka.
13 Wakati aho ariphokala akongo,
mino naasononekera
nádzitesa kpwa kufunga.
Mavoyo gangu gariphokosa kujibiwa,
14 násononeka avi ni msena wangu au mwenehu.
Názamisa chitswa changu kpwa sonono
dza mutu achiyefwererwa ni nine.

15 Ela nriphodzikpwala, akusanyika kuno akahererwa,
atu ayi nsioamanya adzikusanya chinyume changu,
achinikatira bila ya kuricha.
16 Aenderera kuninyetera
na kunikundzira sura kpwa usiru.
17 Ee Mwenyezi Mlungu, gano undagalola hadi rini?
Nitivya na maangamizi gao
niokola nsedze nkaolagbwa ni simba!
18 Ndipho nindakushukuru kahi za kusanyiko kulu ra atuo
nindakutogola kahi ya borori kulu ra atu.

19 Usiriche nkafyorerwa
ni aho ario na uadui nami bila ya chausa.
Usiriche achionimena bila chausa akafwahirwa.
20 Maneno agombago sigo manono,
anagomba maneno mai
chinyume cha anatsi asiokondo na mutu.
21 Anamaka anaamba: “Aa! Aa!
Hukamuona enye na matso gehu!”

22 Ela uwe Mwenyezi Mlungu ukariona dzambo hiro
usinyamale ee Mwenyezi Mlungu, usikale kure nami.
23 Unuka unikanire,
Nihehera, ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu.
24 Kpwa vira u wa haki ee Mwenyezi Mlungu, amula kukala sina makosa
usiriche maadui gangu gakanifyorera.
25 Usiariche akadziamba chimoyo-moyo: Hukaphaha go huchigolonda
au aambe: “Hukamkomesa!”

26 Hinyo anifyorerao nfikpwapho ni mai
naaphahe waibu na atatizike
aho adzikaryao chinyume changu
naatiye waibu na aberwe.
27 Ela hinyo ario na hamu ya kuona ikaamulwa sina makosa
naahamirwe na apige njerejere
siku zosi na aambe: “Mwenyezi Mlungu ni mkpwulu sana!
Iye ahamirwaye ni kuongokerwa kpwa mtumishiwe.”
28 Ndipho nindasemurira hakiyo
na togozo mutsi wosi.

36

Uyi wa mwanadamu
na mendzwa ya Mlungu

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Zaburi ya Daudi, mtumishi wa Mwenyezi Mlungu.
1 Dambi nkubisha na mutu mui
mwakpwe moyoni,
mana kamuogopha Mlungu kanago.
2 Mui nkudzichenga mwenye
iye nkuona uyiwe taundamanyikana na akahukumiwa.
3 Chila agombaro ni iyi na ra handzo;
akaricha kuhumira ikima na kuhenda manono.
4 Nkupanga mai hata pho phakpwe chitandani
gosi akusudiyago ni mai
naye kaaza kuricha kuhenda mai.

5 Mendzwayo isiyosika ee Mwenyezi Mlungu inafika dzulu mlunguni
nao uaminifuo unafika mainguni.
6 Hakiyo ni dza myango ya Mlungu,
uamulio avi ni vivwa vya bahari
uwe Mwenyezi Mlungu unamanyirira atu na nyama.
7 Kpwa kpweli mendzwayo isiyosika ni ya samani, ee Mlungu!

35:19 35:19 Zaburi 69:4; Johana 15:25 **36:1 36:1** Arumi 3:18

Anadamu osi nkuchimbirira mwako maphani.
8 Ukuamvunisa na unji wa vitu vya mwako nyumbani
na kuanwesa kula muho wa manono urigo nago.
9 Mana uwe ndiwe chandzo cha uhai wosi
naswi hunaona kpwa sababu ya mwangao.

10 Enderera kuamendza hinyo anaokumanya,
na kuativya ario na mioyo swafi.
11 Usiruhusu atu anaodzikarya anivamie
wala atu ayi anizole.
12 Lola atu ayi akagbwa,
akabwagbwa photsi taaweza kuunuka.

37

Mwisho wa atu ayi na anono

Zaburi ya Daudi.
1 Usibabaishwe ni atu ayi,
usionere wivu atu ahendao makosa.
2 Mana andanyala upesi dza nyasi
na aume upesi dza mimea.
3 Mkuluphire Mwenyezi Mlungu na uhende manono,
ili uishi salama kpwenye yo tsi na uongokerwe.
4 Hererwa kahi ya Mwenyezi Mlungu
naye andakupha unagoaza mwako moyoni.

5 Mrichire Mwenyezi Mlungu njirazo zosi,
mkuluphire iye naye andakuhendera.
6 Andahenda hakiyo ing'ale dza mwanga wa ligundzu
na uamulio wa haki dza dzuwa ra lihosini.

7 Hurira mbere za Mwenyezi Mlungu, mgodze na uvumirire,
usibabaishwe ni iye ambaye njiraze zinaongokerwa,
wakati anahenda mipangoye mii.
8 Usireye wala kukala na tsukizi
usibabaike sedze ukahenda mai.
9 Mana atu ahendao mai andaangamizwa,
ela anaomkuluphira Mwenyezi Mlungu andarisi tsi.

10 Bada ya muda mfupi atu ahendao mai taandakalapho tsona
hata ukaaendza hipho akalapho, kundaaona.
11 Ela hinyo anaogbwa maguluni andarisi tsi,
nao andasagala kpwa amani na aongokerwe.

12 Mutu ahendaye mai nkumpangira njama mbii mutu wa haki
na kumkundzira uso kpwa kummena.
13 Ela Mwenyezi Mlungu anamtseka hiye muhenda mai
mana anamanya sikuye iredza.

14 Atu ahendao mai anatuluza panga zao
na kuphinda maha gao
aolage agayi na achiya,

37:11 37:11 Mathayo 5:5

atsindze hinyo anaohenda garigo sawa.
15 Ela panga zao zindadunga mioyo yao enye
na maha gao gandavundzwa.

16 Baha chidide aricho nacho mutu wa haki
kuriko utajiri wa atu anji ahendao mai.
17 Mana nguvu ya ahendao mai indauswa
ela Mwenyezi Mlungu andaroroma enye haki.

18 Mwenyezi Mlungu anamanya hesabu ya siku za uhai wa hinyo asio na makosa,
na andarinda urisi wao ukalepho hata kare na kare.
19 Taandagaya wakati wa mashaka,
na wakati wa ndzala andakala na chakurya cha kukola.

20 Ela ahendao mai andaangamika.
Maadui ga Mwenyezi Mlungu ni dza maruwa ga weruni, gandanyala
ee gandaangamika dza mosi.

21 Mutu mui nkuaphasa na kuripha,
ela enye haki nkulavya na moyo mmwenga.
22 Mana ariojaliwa ni Mwenyezi Mlungu andarisi tsi,
ela ariolaniwa ni Mwenyezi Mlungu andaangamizwa.

23 Mwenyezi Mlungu nkulongoza hatuwa za mutu,
ambaye njiraze zinamhamira,
24 hata achikpwala kandagbwa
mana Mwenyezi Mlungu andamgbwira mkpwono.

25 Hangu ni mdide hata vino nkatsakala
sidzangbweona mwenye haki akarichwa ni Mlungu
wala anae anavoya-voya chakurya.
26 Wakati wosi analavya moyo mmwenga na kuaphasa anjina
na anae andakala baraka.

27 Richa uyi uhende manono
nawe undasagala kpwenye yo tsi hata kare na kare.
28 Mana Mwenyezi Mlungu anamendza uamuli wa haki,
naye kandaricha atakatifue.

Enye haki andaroromwa hata kare na kare
ela chivyazi cha ahendao mai chindaangamizwa.
29 Atu a haki andamiliki tsi
na kusagala mumo hata kare na kare.

30 Kanwa ya mutu wa haki igomba ikima
na lilimire rigomba uamuli wa haki.
31 Shariya ya Mlunguwe i mwakpwe moyoni
wala karicha kuilunga.

32 Mutu mui anamuoteya mwenye haki,
kpwa kuendza njira za kumuolaga.

33 Ela Mwenyezi Mlungu kandamricha mwakpwe mikononi
wala kandaricha mwenye haki ahukumiwe kukala ni mkosa ndiphoshitakiwa.

34 Mgodze Mwenyezi Mlungu
na ugbwire njiraze,
naye andakuunula na akuhende umiliki tsi,
nawe undashuhudiya atu ayi achiangamizwa.

35 Siku mwenga naona mutu mui na katili
anawanda dza muhi wa muerezi wa Lebanoni,
36 badaye nátsupa tsona na phapho ela achikala kapho!
Námuendza ela wapi, siyamuona.

37 Chunguza mutu asiye lawama, na mutu wa haki
mana mutu amendzaye amani chivyaziche nkpwenderera.
38 Ela enye dambi osi andaangamizwa
na chivyazi cha atu ai tachindaenderera.
39 Wokofu wa enye haki ni Mwenyezi Mlungu,
iye ndiye chimbiriro rao wakati wa shida.
40 Mwenyezi Mlungu nkuaterya na kuakombola,
nkuakombola na atu ahendao mai na kuativya
kpwa sababu anamchimbirira iye.

38

Voyo ra mutu anayegaya

Zaburi ya Daudi, sadaka ya kumuhenda atambukirwe.
1 Ee Mwenyezi Mlungu usinidemurire kuno ukareya
usinitiye adabu kuno ukatsukirwa!
2 Mana miviyo ikanidunga
na mkpwonoo ukanifyeha.
3 Mwiri wangu sio mzima tsona
kpwa sababu ukanireyera
nkakala mnyonje
kpwa sababu ya dambi yangu.
4 Mana makosa gangu gakanizidi
gananiremerera dza mzigo mziho nsiouweza.

5 Kpwa sababu ya uzuzu wangu
vironda vyangu vikaola na vinanuka.
6 Nkazamiswa na nkabwagbwa photsi
mutsi wosi naangaika na sonono.
7 Vilungo vyangu vinaaka moho
mwiri wangu tauna uzima.
8 Nkalela na kuvundzika moyo
ninaula kpwa sonono ya moyo.

9 Ee Mwenyezi Mlungu, gosi niazago unago
mseho wangu sio siri kpwako.
10 Moyo wangu unaphiya mairo, nami sina mkpwotse,
hata matso gangu piya tagaona vinono.

11 Asena angu na ayangu akanitenga kpwa sababu ya mateso gangu
abari angu piya a kure nami.
12 Alondao kuniolaga akanihegera mihego,
anaolonda nrumire anapanga kuniangamiza
mutsi wosi anapanga handzo.

13 Ela ni dza masito, sisikira
dza mutu ariye bwibwi asiyeweza kugomba rorosi.
14 Nkakala dza mutu asiyesikira,
na ambaye kanwaye taiweza kujibu.
15 Ela nakugodzera, ee Mwenyezi Mlungu,
uwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu ndiwe ndiyenijibu.
16 Navoya tu usiriche maadui gangu gakanifyorera
usiriche gakahamirwa kpwa kuona nkashindwa.

17 Mimi ni phephi sana na kugbwa,
nasikira maumivu wakati wosi.
18 Nakubali uyi wangu,
ninasononeka kpwa sababu ya dambi yangu.
19 Maadui gangu manji gana nguvu,
na anaonimena bila sababu ni anji.
20 Aho nrioahendera manono ananiripha mai
kpwa sababu mino nalunga kuhenda manono.

21 Usiniriche, ee Mwenyezi Mlungu,
usikale kure nami, ee Mlungu wangu.
22 Henda wangbwi wedze uniterye,
ee Mwenyezi Mlungu, muokoli wangu.

39

Mwanadamu si chochosi
mbere za Mlungu

Kpwa Jeduthuni, chilongozi wa aimbadzi. Zaburi ya Daudi.
1 Mimi náamba: “Nindamanyirira njira zangu,
sedze nikahenda dambi kpwa maneno nigombago.
Sindagomba chitu
napho atu ayi a phephi nami.”
2 Nákala dza bwibwi,
sigombere chitu ela siyaphaha baha,
mateso gangu gazidi,
3 moyo wangu waaka moho mwangu ndani
nirivyozidi kuririkana ndivyo urivyozidi kuaka moho,
ndipho nchigomba nchiamba:

4 “Ee Mwenyezi Mlungu, nimanyisa mwisho wangu,
na isabu ya siku zangu
ili nimanye vira maisha gangu garivyo mafupi.
5 Lola, ukahenda siku zangu zikale chache
muda wa maisha gangu si chochosi kpwako.
Kpwa kpweli chila mutu ni dza mseho tu!
6 Kpwa kpweli mwanadamu anatsupa dza chivurivuri
chadiche chosi ni bure,

mana anakusanya mali na kamanya indarisiwa ni ani.”

7 Na sambi Mwenyezi Mlungu, ndakuluphira ani mino?
Mimi tumaini rangu ni uwe.
8 Nitivya na makosa gangu gosi
usinihende mutu wa kunyeterwa ni azuzu.
9 Nányamala, siyagomba chitu
mana uwe ndiwe yegahenda.
10 Niusira pigoro.
Pigo ra mkpwonoo rikaniremweza.
11 Unaphomtiya adabu mutu kpwa kumdemurira kuhusu dambi
ukubananga chila amendzacho dza lutswa ribanangavyo,
kpwa kpweli mwanadamu ni dza mseho!

12 “Sikira mavoyo gangu ee Mwenyezi Mlungu,
phundza chiriro changu
usihurire wakati ninarira
mana mimi ni dza mjeni atsupaye,
ni mcharo dza arivyokala akare angu.
13 Lola kanda ili nkale na raha tsona
kabila sidzangbwefwa, nsikaleko tsona.”

40

Wira wa kumtogola Mlungu
na voyo ra kulonda msada

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Zaburi ya Daudi.
1 Nágodza Mwenyezi Mlungu aniterye kpwa kuvumirira
naye achiniphundza na achisikira chiriro changu.
2 Wanituluza kpwenye dibwa ra ubanangi,
kula kpwenye matope na uherezi
achiniimisa dzulu ya mwamba
na achiimarisha nyago zangu.
3 Wanipha wira muphya mwangu kanwani,
wira wa kumtogola Mlungu wehu.
Anji andaona mahendoge na kuogopha,
na kumkuluphira Mwenyezi Mlungu.

4 Baha mutu anayemkuluphira Mwenyezi Mlungu;
mutu asiyelonda msada kpwa atu a kudzikarya
atu agalukao na kuabudu vizuka!
5 Uwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu
mahendogo ga ajabu ni manji,
na mambo uhupangirago
tagaolangika!
Nchiamba nagatangaza na kugasemurira
sindaweza kugamala.

6 Uwe ukanisodola masikiro na kunihenda nielewe,
kukala kuna haja na sadaka za kuochwa wala zawadi zanjina.
Kuyalonda sadaka za kuochwa
na za kuusira atu dambi.

40:6 **40:6** Aeburania 10:5–7

7 Ndipho nchiamba, “Himi nkedza, malagizo utakago nigbwire
dza vyoandikpwa kunihusu kpwenye chitabu cha shariya.
8 Nalonda nihende ulondavyo, ee Mlungu wangu,
shariyayo i mwangu moyoni.”

9 Nkatangaza hakiyo kahi za mkpwutano wa atuo,
siyafunga mromo wangu,
uwe Mwenyezi Mlungu, unamanya.
10 Sikafwitsa hakiyo mwangu moyoni,
nkasemurira uaminifuo na wokofuo,
sikafwitsa nyo mkpwutano wa atuo mendzwayo isiyosika.

11 Usikose kunionera mbazi ee Mwenyezi Mlungu
mendzwayo isiyosika na uaminifuo naunitundze siku zosi!
12 Mana nkazungulukpwa ni mashaka gasigoolangika,
dambi zangu zikanizidi
ni nyinji kuriko isabu ya nyere zangu,
nami nkavundzika moyo.

13 Hamirwa ni kuniokola ee Mwenyezi Mlungu!
Henda wangbwi wedze uniterye ee Mwenyezi Mlungu!
14 Naagbwirwe ni haya na atatizike,
aho alondao kuniolaga.
Naauyizwe nyuma na kukoserwa ishima,
aho alondao niphahwe ni mai.
15 Hinyo anaonitseka
naangalazwe ni waibu wao.
16 Ela osi anaokuendza uwe
naahererwe na akale na raha kpwa sababuyo.
Hinyo amendzao wokofuo,
wakati wosi naambe, “Mwenyezi Mlungu ni mkpwulu!”

17 Mino ni mchiya na mgbwayi,
ela Mwenyezi Mlungu ananiririkana.
Uwe ndiwe uniteryaye na uniokolaye
usikae, ee Mlungu wangu.

41

Voyo ra mkpwongo

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Zaburi ya Daudi.
1 Baha mutu amanyiriraye mchiya,
mana Mwenyezi Mlungu andamuokola wakati wa tabu.
2 Mwenyezi Mlungu nkumrinda na kumuhenda akale moyo
andamuhenda aongokerwe kpwenye yo tsi
na kumtivya na maaduige.
3 Napho ni mkpwongo Mwenyezi Mlungu andamterya
na kumphoza makongoge gosi.
4 Nami nchiamba, “Nionera mbazi, ee Mwenyezi Mlungu,
niphoza, mana nkahenda dambi chinyumecho.”
5 Aviha angu ananigomba vii,
anauzana, “Andafwa rini yuno dzinare riyalwe?”

6 Na hipho edzapho nijambosa nkugomba maneno ga kudzihenda a phamwenga nami,
kuno mwakpwe rohoni anakusanya umbeya
achituluka aphiye akatangazire anjina.

7 Osi achionimena anagomba pokopoko kunihusu
ananiazira mai,
8 anaamba, “Akagbwirwa ni ukongo mui sana,
kandaunuka tsona phakpwe chitandani.”
9 Hata msena wangu wa kurya na kuusa nriyemkuluphira
yekala huchirya mkpwahe phamwenga,
akanigalukira.

10 Ela nionera mbazi, ee Mwenyezi Mlungu,
niphoza, ili nidziriphize chisasi.
11 Nionapho maadui gangu taganiturya
ndamanya kukala nkakuhamira.
12 Ela uwe u uphande wangu kpwa sababu ya ukamilifu wangu
nawe unaniika phephi nawe hata kare na kare.

13 Naatogolwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli,
hangu kare na kare!
Amina na Amina.

SEEMU YA PHIRI

42

Zaburi 42:1—72:20

Voyo ra mutu ariyetsamizwa kpwa lazima

Kpwa chilongozi aimbadzi. Wira wa ana a Kora.
1 Dza viratu kulungu aazavyo vidzuho vya madzi,
ndivyo moyo wangu urivyo na chiru, Mlungu wangu.
2 Nafsi yangu ina chiru ya Mlungu, Mlungu ariye moyo.
Nindafika rini kpwedzaonana naye?
3 Matsozi gangu gakakala avi ndicho chakurya changu
usiku na mutsi
chila wakati anaamba,
“Akuphi ye Mlunguo?”
4 Mambo higa nagatambukira
na kusononeka mwangu rohoni
vira nrivyophiya na borori ra atu
nchirilongoza kuphiya nyumba ya Mlungu
kuno rinapiga njerejere na kumtogola,
kpwenye ro borori ra atu ariphokala anasherekeya.

5 Kpwa utu wani unasononeka we moyo wangu,
kpwa utu wani unaangaika?
Mkuluphire Mlungu,
mana nindamtogola iye tsona
muokoli wangu na Mlungu wangu.

41:9 41:9 Mathayo 26:23; Mariko 14:18; Luka 22:21; Johana 13:18 **41:13 41:13** Zaburi 106:48

6 Moyo wangu unasononeka
kpwa hivyo nakutambukira uwe Mlungu
kula tsi kola muho Joridani,
kula virere vya Herimoni
kula mwango Mizari.
7 Chivwa chinaiha chivwa,
kpwa kuvuma kpwa madzigo gajerago kula dzulu mwambani
maimbigo gosi na mafurikogo
gakanibwiningiza.

8 Mutsi Mwenyezi Mlungu nkulagiza mendzwaye,
na usiku wirawe u phamwenga nami
voyo kpwa Mlungu aniphaye uzima.

9 Ndamuamba Mlungu, mwamba wangu,
"Kpwa utu wani ukaniyala?
Kpwa utu wani niangaike na sonono
kpwa kuteswa ni adui?"
10 Maneno ga aviha angu gakanihenda nkale dza mutu wa chironda cha mrema,
saa zosi ananiuza anaamba, "Akuphi ye Mlunguo?"

11 Kpwa utu wani moyo wangu unasononeka?
Kpwa utu wani nayugika mwangu moyoni?
Mkuluphire Mlungu,
mana nindamtogola tsona iye,
muokoli wangu na Mlungu wangu.

43

1 Niamula kukala sina makosa, ee Mlungu,
nikanira na taifa risiromanya Mlungu,
nitivya na atu a handzo na ayi.
2 Uwe Mlungu ndiwe nkuchimbiriraye,
mbona unaniricha?
Kpwa utu wani niangaike na sonono
kpwa kuteswa ni maadui?
3 Ning'azira mwangao na kpweliyo
inilongoze,
iniphirike kuriko na mwangoo mtakatifu
kahi ya makalogo.
4 Hipho ndaphiya phatu pha kulavira sadaka pha Mlungu,
kpwa Mlungu ariye furaha yangu kulu
nindakutogola kpwa ngephephe
ee Mlungu, Mlungu wangu.

5 Kpwa utu wani moyo wangu unasononeka?
Kpwa utu wani nayugika mwangu moyoni?
Mkuluphire Mlungu,
mana nindamtogola tsona iye,
muokoli wangu na Mlungu wangu.

44

Voyo ra urindzi wa Mlungu

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Wira wa ana a Kora.

1 Hukasikira na masikiro gehu, ee Mlungu,
akare ehu ahusemurira
mambo urigohenda wakati wao, pho kare.
2 Kpwa kuhumira mkpwonoo, wazola mataifa.
Phatu phao uchiphaika akare ehu.
Mataifa ganjina wagaangamiza
na uchihenda atu ehu aongokerwe.
3 Mana taayahala tsi kpwa kupigana kuhumira panga zao,
wala taayaturya maadui gao kpwa mikono yao,
ela kpwa uwezoo na nguvuzo
na kualola na mbazi kpwa vira kala akakuhamira.

4 Uwe ndiwe mfalume wangu na Mlungu wangu
unayehenda chivyazi cha Jakobo chiphahe ushindi.
5 Kutsapira uwe hunaturya aviha ehu,
kpwa dzinaro hunaavyoga-vyoga aviha ehu.
6 Mana mino siadamira uha wangu,
na upanga wangu tauweza kunitivya.
7 Ela uwe ukahutivya na maadui gehu,
ukuifya anaohuonera.
8 Swino wakati wosi hunashobo kpwa sababu ya Mlungu wehu
na hundatogola dzinaro hata kare na kare.

9 Ela uwe ukahuricha na ukahuhenda hushindwe ni maadui gehu,
kuphiya na majeshi gehu tsona.
10 Ukahuhenda huchimbire maadui gehu,
nao akadziharira mali zehu.
11 Ukahuhenda avi hu mang’ondzi ambago gayatsindzwa
ukahutsamula kahi za mataifa ganjina.
12 Uwe ukaaguza atuo kpwa bei ya rahisi,
isiyo fwaida yoyosi.

13 Ukahuhenda hukale utu wa kuberwa ni majirani gehu,
nao anahunyetera na kuhutseka.
14 Ukahuhenda hukale ndzimo ya kunyetera kpwa atu a mataifa,
anahenda humyosera madomo kpwa chibero.
15 Mutsi wosi naona waibu,
na uso u tele haya,
16 Kpwa sababu ya maneno ga hinyo anaonibera na kuninyetera,
na kpwa sababu ya maadui gangu ganagolonda kuriphiza.

17 Higa gosi gakahuphaha dzagbwe tahuyakuyala
wala kuvundza chilaganecho.
18 Tahudzangbwerema kugbwira shariyazo,
wala kurema kuhenda vira ulondavyo.
19 Ela ukahuricha tahudziweza kahi za mabawa,
ukahubwiningiza na chilungulungu cha jiza.

20 Kalapho kala hukayala dzina ra Mlungu wehu,

au huchigolosa mikono yehu kuvoya milungu ya chijeni,
21 dze, Mlungu kangegamanya?
Mana iye anamanya siri za moyoni.
22 Ela swino hunaolagbwa chila siku kpwa ajiliyo
hunahendwa dza mang'ondzi ganagophirikpwa gakatsindzwe.

23 Lamuka ee Mwenyezi Mlungu, mbona urere?
Lamuka! Usihutsuphe hata kare na kare.
24 Mbona unahulozera kogo?
Mbona unayala kukala hunagaya na hunaonerwa.

25 Hukazamiswa hadi photsi mtsangani,
miri yehu ikagbwirana na photsi.
26 Unuka, wedze uhuterye!
Hukombole kpwa sababu ya mendzwayo isiyosika!

45

Wira wa sikukuu ya harusi ya chifalume

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Wira wa mendzwa wa atu a chivyazi cha Kora. Wira wa harusi.

1 Moyo wangu ukaodzala maazo manono,
nami namtungira mfalume wira wangu;
lilimi rangu ni dza kalamu ya mutu amanyaye kuandika vinono.

2 Uwe u mnono kuriko anadamu osi;
maneno ga mbazi nkutuluka kula mwako kanwani,
kpwa mana Mlungu wakubariki hata kare na kare.
3 Tsomeka upangao chibiruni, uwe sujaa,
mana una nguma na utukufu.
4 Kahi ya ngumayo, sengera mbere ili uphahe ushindi;
enderera kuhehera kpweli, upole na haki,
na mkpwonoo wa kulume naukuhendere makulu.
5 Miviyo iryayo naidunge mioyo ya maadui ga mfalume,
na atu a mataifa naagbwe phako maguluni.
6 Chihicho cha chifalume, uwe Mlungu, chindasala hata kare na kare,
na utawalao ni wa haki.
7 Uwe unamendza gara garigo manono, na kuzira gosi garigo mai.
Kpwa hivyo Mlungu, Mlunguo, akakumwagira mafuha,
ga kukuhenda uhamirwe kpwa kukuhenda mkpwulu kuriko ayao osi.
8 Mavwazigo gananuka marashi ga manemane, udi na mdalasini.
Kpwenye madzumba gopambwa na pembe za ndzovu
mawira ganaimbwa kuhumira ngephephe na ganakuhenda ukale na raha.
9 Ana achetu a afalume ni kahi ya hinyo anaokuchinjira,
naye Malikia aimire uphandeo wa kulume,
akavwala mapambo ga zahabu swafi kula tsi ya Ofiri.

10 Sikiza mwanangu mchetu, hega sikiroro, tsona uririkane!
Yala atuo na abari a sowe,

44:22 44:22 Arumi 8:36 **45:6 45:6** Aeburania 1:8–9

11 naye mfalume andahamirwa ni unonoo,
muishimu kpwa kukala iye ndiye bwanao.
12 Atu a mudzi wa Tiro* andakurehera zawadi,
matajiri andadzipendekeza kpwako.

13 Mwana mchetu wa mfalume,
anagodzera mwakpwe chumbani.
Vwazire rashonwa na nyugbwe za zahabu,
14 analongozwa kuphiya kpwa mfalume,
kuno akavwala ro vwazire.
Anasindikizwa ni vyandamavye.
15 Anainjira dzumba ra mfalume,
kuno akahererwa na anapiga njerejere.

16 Anao andakala afalume dza arivyokala akareo,
undaahenda atawale duniani kosi.
17 Nindahenda dzinaro ritambukirwe kahi za vivyazi vyosi,
nago mataifa gandakutogola hata kare na kare.

46

Mlungu a phamwenga naswi

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Zaburi ya atu a chivyazi cha Kora. Kuhumira sauti ya Alamothi. Wira.

1 Mlungu ndiye chimbiriro rehu na nguvu,
chila wakati a tayari kuhuterya wakati wa tabu.
2 Kpwa hivyo tahundaogopha, hata tsi ichisumba,
na myango ikavoromoka na kuzama chivwa cha bahari.
3 Tahundaogopha hata madzige gavume na kutuluza povu,
na myango isumbiswe ni nyo mchafukowe.

4 Phana muho ambao vidzuhovye vinahamira enyezi a mudzi wa Mlungu
makalo matakatifu ga iye Ariye Dzulu Kuriko Vyosi.
5 Mudzi hinyo taundabanangbwa, mana Mlungu asagala mumo,
naye nkuuterya chila kuchapho.
6 Mataifa ganjina gatsanganyikirwa, falume zikapendulwa;
achinguruma, dunia inamomonyoka.
7 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi a phamwenga naswi,
Mlungu wa Jakobo ndiye chimbiriro rehu.

8 Ndzoni muone mahendo ga Mwenyezi Mlungu,
muone vyo arivyobananga dunia.
9 Nkukomesa viha duniani kosi,
nkuvundza maha na mafumo,
na kuocha ngao.
10 Iye anaamba, “Hurirani mmanye kukala mimi ndimi Mlungu!
Mimi natogolwa ni chila taifa,
Mimi natogolwa duniani kosi.”

11 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi a phamwenga naswi,
Mlungu wa Jakobo ndiye chimbiriro rehu.

---

* **45:12 45:12** Hipha Chieburania chinaaamba msichana wa Tiro.

47

Mlungu ni mfalume wa dunia yosi

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Zaburi ya atu a chivyazi cha Kora.
1 Pigani makofi mwimwi mosi!
Muimbireni Mlungu mawira ga kumtogola kpwa sauti ya dzulu.
2 Mana Mwenyezi Mlungu, Ariye Dzulu Kuriko Vyosi anaogofya,
iye ni mfalume mkpwulu wa dunia yosi.
3 Wahuhenda huturye atu
na huturye mataifa ganjina.
4 Wahutsamburira tsi hino ikale urisi wehu,
ambayo atu a chivyazi cha Jakobo amendzwaye ni Mlungu, adziunule.

5 Mlungu akapanda chihiche cha utawala na kululu za kuhamirwa,
Mwenyezi Mlungu akapanda na sauti ya gunda.
6 Muimbireni Mlungu mawira ga kumtogola, muimbireni sifwa.
Muimbireni mfalume wehu mawira ga kumtogola, muimbireni sifwa.

7 Muimbireni Mlungu mawira ga kumtogola,
na iye ndiye mfalume wa dunia yosi.
8 Mlungu anatawala mataifa,
Mlungu asegere dzulu ya chihiche chitakatifu cha endzi.
9 Atawala a atu a mataifa anakusanyikana kudziunga
na atu a Mlungu wa Burahimu.
Mana afalume osi duniani ni a Mlungu,
iye akaunulwa zaidi.

48

Sayuni, mudzi wa Mlungu

Wira. Zaburi ya atu a chivyazi cha Kora.
1 Mwenyezi Mlungu ni mkpwulu na anafwaha kutogolwa,
kpwenye mudziwe urio kpwenye mwangowe mtakatifu.
2 Ni mure na ni mnono
atu a dunia yosi awoonapho anahamirwa.
Mwango wa Sayuni, mudzi wa Mfalume mkpwulu,
ni dza virere vya mwango Zafoni.*
3 Kahi za ngomeze,
Mlungu akadzionyesa kukala iye ndiye mrindzi.

4 Mana afalume na majeshi gao gagbwirana
achiandza kushambuliya mwango Sayuni.
5 Ela ariphouona aangalala
achigbwirwa ni wuoga, na achichimbira.
6 Achiandza kukakama phapho kpwa wuoga,
achikala na utsungu dza wa mchetu ariye phephi na kudzivugula.
7 Uwe waavundza-vundza dza meli za Tarishishi
zopigbwa ni phuto ra mlairo wa dzuwa.

8 Go hurigosikira, ndigo huchigoona
kpwenye mudzi wa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi,

48:2 **48:2** Mathayo 5:35 * **48:2** **48:2** Zafoni ni mwango mtakatifu wa atu a Kanani.

kpwenye mudzi wa Mlungu wehu
ambao mwenye nkuuhenda ukale salama hata kare na kare.

9 Himo ndani ya nyumba ya kuvoya Mlungu
hukaririkana kuhusu mendzwayo isiyosika, ee Mlungu.
10 Dza viratu dzinaro rinavyotogolwa chila phatu, ee Mlungu
sifwazo zikagota pembe zosi za dunia
na mkpwonoo wa kulume ukaodzazwa haki.
11 Atu a Sayuni naahamirwe!
Atu a Juda naahererwe
kpwa sababu ya uamulio wa haki!

12 Nyendekani, zungulukani Sayuni yosi
muolange minaraye,
13 Zitundzeni vinono kutaze
na ngomeze mziloleto
mphahe kusemurira vivyazi vyedzavyo,
14 kukala yuyu ni Mlungu, Mlungu wehu hata kare na kare.
Andakala chilongozi wehu hata kare na kare.

49

Uzuzu wa kukuluphira mali

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Zaburi ya ana a Kora.
1 Phundzani higa, mwimwi atu a mataifa gosi,
hegani masikiro mwi mosi msagalao mumu duniani.
2 Phundzani mosi, avyere kpwa adide
tajiri na achiya osi phamwenga.
3 Kanwa yangu indagomba maneno ga ikima
maazo ga moyo wangu gandalavya kuelewa.
4 Mimi nindahega sikiro nisikize msemo na
nvugule mana ya fumbo kutsupira ngephephe.

5 Kpwa utu wani niogophe wakati wa tabu,
wakati uyi wa anaonigayisa ukanizunguluka,
6 aho akuluphirao mali zao
na kudzikarya kpwa sababu ya utajiri wao?
7 Hakika takuna mutu awezaye kudzikombola mwenye*
au kumripha Mlungu mzamana ili akale moyo.
8 Mana garama ya maisha ga mutu ni kulu sana,
mutu kaweza kuripha chochosi chikatosha,
9 kumuhenda aenderere kukala moyo hata kare na kare
bila ya kuona kaburi.

10 Osi anamanya kukala hata mutu wa ikima nkufwa,
apumbavu na azuzu nao piya nkufwa
na kurichira atu anjina mali zao.
11 Mbira zao ndizo nyumba zao hata kare na kare
ndigo makalo gao chivyazi bada ya chivyazi,
dzagbwe kala ana minda yoipha madzina gao enye.

* **49:7 49:7** Tafusiri zanjina zinaamba, *takuna mutu awezaye kukombola maisha ga myawe.*

12 Ela anadamu, phamwenga na utajiri wao, kandadumu,
andafwa tu dza nyama.
13 Higa ndigo gaafikago anaodzikuluphira,
ndio mwisho wa hinyo atoshekao na misemo yao enye.
14 Andaphirikpwa kuzimu dza mang'ondzi,
chifo chindakala avi ni mrisa wao,
andatserera mbirani mwenga kpwa mwenga,†
miri yao indaola kuko,
kuzimu kundakala makalo gao.
15 Ela Mlungu andanikombola,
andanitivya na nguvu za kuzimu, mana andaniphokera.

16 Usiogophe uchiona mutu anatajirika,
na maliye ya nyumbaye ichienjerezeka.
17 Mana achifwa kandatsukula chochosi,
malize tazindatserera kuzimu phamwenga naye.
18 Dzagbwe wakati anaishi nkudziharira kukala ana baha,
na kulikpwa ni atu, wakati anaphoongokerwa.
19 Achifwa andadziunga na akaree
ambako taandaona mwanga tsona.

20 Mwanadamu ambaye ni tajiri ela kana ufahamu,
anafwa dza nyama.

50

Ibada ya kpweli

Zaburi ya Asafu.
1 Mlungu mwenye nguvu, Mwenyezi Mlungu anagomba
anaiha osi asagalao duniani
kula mlairo wa dzuwa hadi mtswerero wa dzuwa.
2 Mlungu anang'ala na utukufuwe kula Sayuni
mudzi ambao unonowe tauna ila.
3 Mlungu aredza na kakala zii,
mbereze kuna moho mkali
na phuto kali rikamzunguluka.
4 Anaiha mlunguni na dunia
zedze zikale mashaidi anaphoamula atue.
5 Anaamba, "Nikusanyirani atu angu aaminifu,
arioika chilagane nami kpwa kulavya sadaka!"
6 Ko mlunguni kunatangaza kukala Mlungu ni mwenye haki
mana iye mwenye ndiye muamuli!

7 Mlungu anaamba, "Sikirani mwi atu angu, nami ndagomba,
nindalavya ushaidi wa uyi wenu, mwimwi Aiziraeli.
Mimi ndimi Mlungu, Mlungu wenu.
8 Sikudemurirani kpwa sababu ya sadaka zenu,
wala sadaka za kuochwa munilavirazo chila wakati.
9 Mimi sina haja na ndzau kula kpwako chaani
wala ndenje kahi za mifugoyo,
10 mana chila nyama wa tsakani ni wangu

† **49:14 49:14** Chieburania hipha chinamanisha *enye haki andaatawala ligundzu.*

phamwenga na ng’ombe zosi kpwenye myango yosi.
11 Nyama osi a mapha naamanya
na viumbe vyosi vya mindani ni vyangu.
12 Ningekala na ndzala, nisingekuambira uwe
mana dunia na vyosi virivyo himu ni vyangu.
13 Kpwani mino narya nyama za ndzau
au kunwa milatso ya mbuzi?
14 Mlavire Mlungu sadaka ya shukurani,
na uuse hatizo kpwa Mlungu Ariye Dzulu Kuriko Vyosi,
15 alafu nivoya napho ukafikpwa ni shida,
nindakukombola nawe undanitogola!”
16 Ela kpwa atu ayi Mlungu anaauza,
“Kpwa utu wani munahadza shariya zangu
au kugomba kuhusu chilagane changu?
17 Mana mwimwi tammendza malagizo gangu
na tamgbwira maneno gangu.
18 Muonapho aivi, munagbwirana nao usena
na munashirikiana na azindzi.
19 Kanwa zenu zi tele uyi
na ndimi zenu zinatunga handzo chila wakati.
20 Mkusagala na kugomba mai abari enu,
na kuaochera ngulu enenu ndani mwenga.
21 Higa gosi mwagahenda mino nchinyamala,
mchiona mimi ni dza mwimwi.
Ela sambi nakudemurirani
na nikuambireni makosa genu ching’ang’a.

22 Gatiyeni manani gaga, mwi myalao Mlungu,
sedze nikakumwamulani mkakosa mutu wa kukutivyani!
23 Alavyaye sadaka ya shukurani ndiye anayeniishimu,
hiye anayelunga njira zangu
ndiye ndiyemuonyesa wokofu wa Mlungu.”

51

Voyo ra kutubu

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Zaburi yotungbwa ni Daudi, wakati nabii wa Mlungu Nathani ariphomwedzera bada ya kuzinga na Bathisheba.

1 Nionera mbazi, ee Mlungu,
sawa-sawa na mendzwayo isiyosika.
Futa uyi wangu,
kulengana na unji wa mbazizo.
2 Niusira makosa gangu kabisa,
nitsusa dambi zangu.

3 Mana namanya makosa gangu,
na dambi zangu nazitambukira chila wakati.
4 Uwe macheyo ndiwe nchiyekuhendera dambi,
nkahenda mai mberezo.
Kpwa hivyo mashitakago ni ga kpweli,
na uamulio ni wa haki.
5 Mimi ni mwenye dambi hangu nivyalwe,

51:4 **51:4** Arumi 3:4

yani, ni mui hangu ndanini mwa mayo.
6 Uwe unafwahirwa ni mutu ariye mkpweli mwakpwe moyoni,
kpwa hivyo nifundza ikima mwangu moyoni.
7 Nitsusa dambi zangu na muhisopo,* nami nindatsuka;
niogesa niere, nkale mwereru kuriko bafuta.
8 Nihenda nihererwe na nisikire raha,
Nihenda mimi, uriyenivundza-vundza nikale na raha.
9 Usitambukire dambi zangu,
na ufute uyi wangu wosi.

10 Niumbira moyo swafi, ee Mlungu,
na roho yangu uihende luphya na ya kuhurira.
11 Usinike kure nawe;
na usiniusire Rohoo Mtakatifu.
12 Niuyizira raha ya wokofuo,
na uniphe roho ya kugbwira ulondago.

13 Ndipho nindaafundza akosao njirazo,
na enye dambi andakuuyira.
14 Ee Mlungu, unitivyaye,
nitivya na dambi ya kuolaga,
nami nindaimba kuhusu ukombolio na raka ra dzulu.
15 Ee Mwenyezi Mlungu, nihendesa nigombe,
nami nindatangaza sifwazo.
16 Mana uwe kuhamirwa ni sadaka za nyama;
ningekulavira sadaka za kuochwa usingeziphokera.
17 Sadaka Mlungu alondayo ni roho iriyovundzika.
Mutu mwenye moyo uriovundzika na kutubu kabisa,
uwe Mlungu, undamphokera.

18 Uonere mbazi mudzi wa Sayuni na uuhendere manono,
uzidzenge tsona kuta za Jerusalemu.
19 Hipho ndiphohamirwa ni sadaka za sawa,
sadaka za kuochwa na sadaka za kuocha nyama mzima;
hipho ndipholaviwa ndzau phatupho pha kulavira sadaka.

52

Uamuli wa Mlungu
kpwa atu a handzo

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Wira wa Daudi arioutunga, wakati Doegi Muedomu ariphophiya kpwa Sauli na kumuambira kukala Daudi akaphiya kpwa Ahimeleki.

1 Kpwa utu wani unadzikarya na mai, we sujaa?
Uaminifu wa Mlungu ni wa kare na kare.
2 Mutsi wosi unapanga mai
lilimiro rikakala dza wembe mkali
u mjuzi wa kuchenga!
3 Unamendza mai kuriko manono
na handzo kuriko kpweli.

* **51:7 51:7** ***Muhisopo:*** ni mmea wenye makodza madide laini ambao kala nkuhumirwa kutimvira-timvira madzi au milatso kahi za ibada za utakaso.

4 Uwe uchengaye
unamendza maneno ga kuangamiza atu.

5 Ela Mlungu andakuangamiza hata kare na kare
andakugbwira akutuluze mwako nyumbani
andakuusa, usiishi tsona tsi ya ario moyo.
6 Atu a haki andaona na aogophe
chisha andamtseka na aambe,
7 "Mloleni hiye ambaye kayamuhenda Mlungu chimbirirore,
ela waadamira unji wa utajiriwe
na achihenda maliye kukala chimbirirore."

8 Ela mino ni dza mzaituni
ndani ya nyumba ya Mlungu.
Ninakuluphira mendzwa ya Mlungu isiyosika
hata kare na kare.
9 Nindakushukuru hata kare na kare mana ukanihendera.
Hipho mbere za atuo aaminifu
nindatangaza kukala u mnono.

53

Uyi wa atu
(Zaburi 14)

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Kpwa kuhumira sauti ya Mahalathi. Wira wa Daudi.

1 Azuzu nkuamba mwao mioyoni kukala,
"Takuna Mlungu."
Osi taafwaha, anahenda mambo ga kutsukiza,
takuna hata mmwenga ahendaye manono.

2 Mlungu analola
anadamu kula mlunguni
aone napho phana yeyesi mwenye ikima
amuendzaye Mlungu.
3 Osi akakosera njira,
osi ni ayi
taphana yeyesi ahendaye manono,
taphana hata mmwenga.

4 Dze, ano ahendao mai, ni taaelewa?
Aho aryao atu angu dza aryavyo mkpwahe,
na taamuiha Mlungu?
5 Aho andainjirwa ni wuoga
ambao taadzangbweuona!
Mana Mlungu andatsamula mifupha ya asiomendza Mlungu,
andatiywa waibu mana Mlungu andaarema.

6 Mendza kala wokofu wa Iziraeli ungekpwedza kula Sayuni!
Mlungu ndiphohenda atue aongokerwe tsona,
atu a chivyazi cha Jakobo andashangiliya, atu a Iziraeli andahererwa.

53:1 **53:1** Arumi 3:10–12

54

Voyo ra kulonda kurindwa na maadui

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Kpwa kuhumira vifwaya vya nyugbwe. Wira wa Daudi arioutunga wakati Azifu ariphophiya kpwa Sauli kpwendammanyisa kukala Daudi akadzifwitsa kahi zao.

1 Nitivya kpwa dzinaro, ee Mlungu,
amula kukala sina makosa kpwa nguvuzo.
2 Phundza mavoyo gangu, ee Mlungu,
phundza maneno nigombago.

3 Mana atu ayi akaniunukira
atu makatili analonda kuniolaga
atu asiojali Mlungu.

4 Namanya Mlungu ndiye aniteryaye,
Mwenyezi Mlungu ndiye aniikaye moyo.
5 Andariphiza maadui gangu na uyi wao enye.
Kpwa sababu ya uaminifuo, uabanange.

6 Nindakulavira sadaka ya hiyari,
nindakushukuru, ee Mwenyezi Mlungu mana ni vinono.
7 Ukanikombola na tabu zosi
nami nkadzionera aviha angu achiturywa.

55

Voyo ra mutu agayiswaye

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Kpwa kuhumira vifwaya vya nyugbwe. Wira wa Daudi.

1 Phundza voyo rangu, ee Mlungu,
usinilozere kogo wakati ninakuvoya!
2 Niphundza na unijibu
shida zangu zikanizidiya,
nkaremwezwa
3 ni hoyo ra maadui,
na mateso ga atu ayi
mana ananirehera tabu
na anahamirwa ni kunionyesa uadui na tsukizi.

4 Moyo wangu una utsungu munji,
natishirwa kpwa sababu naona ndafwa.
5 Ninakakama kpwa wuoga,
natishirwa sana.
6 Mendza kala nina mapha dza njiya,
ningeuruka kuphiya kure nchaphaha kuoya.
7 Ee, ningephiya kure sana,
nchasagala weruni.
8 Ningedziendzera pharipho salama
phatu pharipho kure na phepho kali na phuto.

9 Bananga mipango yao ee Mwenyezi Mlungu, vuruga luga zao,
mana naona mudzi ukaodzala atu a fujo na a kumendza kuheha.
10 Mai higa ganaenderera usiku na mutsi na kusababisha vifo

na atu kuhenda vii.
11 Tsi yosi inabanangika,
atu anagayisana na kuchengana chila phatu.

12 Hata siyugbwa ni adui
mino kala nigago ningevumirira
wala sio kukala nahenderwa mai ni mviha wangu,
kala ni hivyo ningedzifwitsa.
13 Ela ni uwe, myangu msena wangu,
ambaye u msiri wangu.
14 Enye kala hukabisha ng'andzi za mtswano,
kala huchishuulika phamwenga katika nyumba ya kuvoya Mlungu.
15 Baha gakafwa higo maadui gangu,
kamwe nagaphiye kuzimu kuno ganalola
mana mioyo yao ikaodzala uyi.
16 Ela mino navoya Mlungu,
naye Mwenyezi Mlungu andanitivya.
17 Dziloni, ligundzu hata wakati wa namutsi
nalalama na kurira
na hiye Mlungu andasikira raka rangu.
18 Andaikombola roho yangu
na viha ninavyopigana nikale salama
hata dzagbwe aviha angu ni anji.
19 Mlungu atawalaye hata kare na kare
andaaphundza na aahende anyenyekee,
kpwa sababu taalunga shariya
na taaogopha Mlungu.

20 Myangu wa mwandzo washambuliya asenae,
achivundza chilagane chao.
21 Manenoge kala ga laini kuriko siagi,
ela mwakpwe moyoni kala anaaza viha,
manenoge kala ga laini kutsupa mafuha
ela ganakata dza upanga.

22 Gosi ganagokuremerera garichire Mwenyezi Mlungu
naye andakuterya
hiye kandaricha mutu wa haki aphahe tabu.
23 Ela uwe Mlungu undaahenda hinyo aolagadzi
na atu a handzo avoromoke dibwani hata tsini kabisa
kabila ya nusu ya siku zao za kuishi duniani.
Ela mino nindakukuluphira uwe.

56

Kumkuluphira Mlungu

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Kuhumira sauti ya "Njiya mpore akalaye kure." Wira wa Daudi arioutunga bada ya kugbwirwa ni Afilisti hiko Gathi.
1 Nionera mbazi, ee Mlungu, mana atu ananishambuliya.
Aviha ananionera dii.
2 Aviha angu ananizoresa mutsi wosi,
hinyo anaoheha nami kpwa kudzikarya ni anji sana.

3 Wakati naogopha
nindakukuluphira uwe.
4 Namkuluphira Mlungu ambaye nenore naritogola,
namkuluphira Mlungu bila wuoga.
Kpwani mwanadamu andanihendani?

5 Mutsi wosi ananifyakatsira
ananiazira mai chila siku.
6 Nkukutana akapanga na akanioteya,
nkulolato gosi nihendago,
kuno a tayari kuniolaga.

7 Ariphe sawa na uyi wao, ee Mlungu,
aangamize kpwa tsukizizo!
8 Uwe unamanya vira nirivyohangaika,
matsozi gangu unagatambukira,
dze, gano gosi tagaandikirwe mwako chitabuni?

9 Hipho nikuvoyapho maadui gangu nkushindwa.
Mino namanya kukala Mlungu a uphande wangu.
10 Namkuluphira Mlungu ambaye nenore naritogola,
namkuluphira Mwenyezi Mlungu ambaye nenore naritogola.
11 Namkuluphira Mlungu bila wuoga.
Pho kpwani mwanadamu andanihendani?

12 Mino lazima niuse naziri yangu kpwako, ee Mlungu,
nindakulavira sadaka za shukurani.
13 Mana uwe ukaitivya roho yangu na chifo ee,
ukanirinda nisigbwe
nikale ndasagala phephi na uwe, ee Mlungu,
pharipho na mwangao ulavyao uhai.

57

Voyo ra kulonda msada

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Kuhumira sauti ya “Usibanange.” Wira wa Daudi arioutunga bada ya kumchimbira Sauli na kpwendadzifwitsa pangani.

1 Nionera mbazi, ee Mlungu, nionera mbazi
mana usalama wangu naulorera kula kpwako.
Mino ndachimbirira mwako maphani
hadi phuto riolagaro ndiphohurira.

2 Namririra Iye Ariye Dzulu Kuriko Vyosi,
Mlungu anayenitimizira achigonipangira.
3 Andanihumira msada kula mlunguni na kunitivya,
andaatiya waibu hinyo anaonishambuliya.
Mlungu andanionyesa mendzwaye isiyosika na uaminifuwe.

4 Nkazungulukpwa ni simba aroho,
a kurya atu,
meno gao avi ni mikuki na mivi,
ndimi zao avi ni panga kali.

5 Uwe Mlungu, togolwa ko dzulu mlunguni,
ngumayo naigote duniani kosi.

6 Akanihegera chimia ili anigbwire,
hata nafsi yangu inasononeka.
Akanitsimbira dibwa phangu njirani
ela akagbwa enye mumo.

7 Moyo wangu tauna shaka, ee Mlungu,
moyo wangu tauna shaka!
Nindaimba na kukuhendera shangbwe!
8 Lamuka, uwe moyo wangu.
Lamuka, uwe ngephephe na zeze!
Nindalamuka chiti cha ngutu.

9 Nindakushukuru uwe Mwenyezi Mlungu kahi za atu,
nindakuimbira mawira ga kukutogola kahi za mataifa.
10 Mana mendzwayo isiyosika i dzulu hata inafika mlunguni,
uaminifuo unafika mainguni.

11 Togolwa, ee Mlungu, kutsupa mlunguni!
Uaminifuo naugote dunia yosi!

58

Mlungu ndiye muamuli wa aamuli

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Kpwa mtindo wa "Usibanange." Wira wa Daudi.

1 Mwi munaotawala, dze, munaamula kpwa haki?
Dze, munaamula anadamu bila ubaguzi?
2 Hata, mioyo yenu inapanga mai,
mikono yenu inahenda fujo duniani.
3 Atu ayi akoseka hangu ndanini mwa nine zao
hinyo akoseka hangu kuvyalwa, agomba handzo.
4 Ana sumu dza ya nyoka,
ni masito dza fira azibaye masikiroge.
5 Ili asisikire sauti za hinyo aihao nyoka
au sauti ya mgbwanga mlachu.

6 Ee Mlungu, avundze meno gao,
gang'ole, ee Mwenyezi Mlungu, meno ga simba hinyo.
7 Na ayaye dza madzi gajerago, naavyogbwe-vyogbwe
na anyale dza nyasi.
8 Naakale dza kovwi ambaye nkutsatsamuka akayaya,
naakale dza mimba ichiyovoromoka isione hata dzuwa.

9 Naauswe upesi kabila taadzangbweelewa, naang'olwe dza miya,
mimea ya weruni au kpwekpwe, katika tsukizize Mlungu naaphep-
heruse kure wakati achere moyo.
10 Atu a haki andahererwa achiona ayi anatiywa adabu,
nyayo zao zindavyoga-vyoga iyo milatso ya atu ayi.
11 Atu andaamba,

“Kpwa kpweli atu a haki andaphaha tuzo,
hakika phana Mlungu anayeamula hipha duniani.”

59

Kuvoya urindzi wa Mlungu

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Kpwa sauti ya “Usibanange.” Wira wa Daudi, arioutunga wakati Sauli ariphokala akahuma atu aphiye nyumbani mwa Daudi akamuolage.

1 Nitivya na maadui gangu, ee Mlungu wangu,
nirinda na hinyo anaonishambuliya!
2 Nitivya na atu ayi,
niokola na aolagadzi!

3 Mana ananiindza aniolage,
maadui ga mkpwotse gakakutana anishambuliye,
nami sihendere kosa wala dambi, ee Mwenyezi Mlungu.
4 Dzagbwe sidzangbwehenda rorosi
nyo amaironi kudziika tayari kpwa anivamiye.
Unuka wedze ulole na uniterye.
5 Uwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi ndiwe Mlungu wa Iziraeli.
Unuka utiye adabu atu a mataifa,
usiriche hata mmwenga wa hinyo apangao mai.
6 Chila dziloni nkuuya
kuno anapheka dza madiya,
na kudengereka mudzi wosi.
7 Lola, analaphiza kpweli-kpweli
maneno gao avi ni panga kali
enye anaona taphana anayesikira.
8 Ela uwe Mwenyezi Mlungu unaatseka,
unaapuuza hinyo atu anjina asiokumanya.

9 Nindakugodzera, uwe uriye nguvu yangu,
mana uwe, ee Mlungu, ndiwe ngome yangu.
10 Mlungu wangu andakpwedza kpwangu katika mendzwaye isiyosika
Mlungu wangu andanihenda nturye maadui gangu.
11 Usiaolage mara mwenga sedze atu angu akayala
asukesuke kpwa uwezoo ndipho uabwage photsi
ee Mwenyezi Mlungu, ngao yehu!
12 Hinyo nkuhenda dambi kutsupira maneno agombago
kpwa hivyo naagbwirwe, kpwa gago agahenderago shobo
kpwa sababu ya lana na handzo anarogomba.
13 Aangamize katika tsukizizo,
aangamize hadi asire tsetsetse
ili atu amanye kukala Mlungu anatawala
chivyazi cha Jakobo hadi pembe zosi za dunia.

14 Chila dziloni nkuuya
kuno anapheka dza madiya
na kudengereka mudzi wosi.
15 Nkuweha-weha kuendza chakurya
napho taashibire nkunguruma.

16 Ela mino nindaimba kutogola nguvuzo,
ligundzu nindaimba na sauti ya dzulu kuhusu mendzwayo isiyosika.
Mana uwe ukakala ndiwe ngome yangu
na chimbiriro rangu wakati nina tabu.

17 Nindakuimbira mawira ga kukutogola, uwe nguvu yangu,
mana uwe, ee Mlungu, ndiwe ngome yangu,
Mlungu unionyesaye mendzwa isiyosika.

60

Wira wa kuvoya ushindi
bada ya kushindwa

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Kuhumira sauti ya "Ushuhuda wa chilagane (toro)." Wira wa Daudi arioutunga, kpwa kufundzira, bada ya kupigana na Aaramu a Naharaimu na Soba, wakati Joabu ariphouya na kuolaga Aedomu elufu kumi na mbiri, kpwenye Dete ra Munyu.

1 Ee Mlungu, ukahurema na kuhuhenda hushindwe,
ukahureyera, ela, galuka uhutiye nguvu tsona.
2 Uwe ukaihenda tsi isumbe na ukaiahula,
izibe chikoahuka mana inabomoka.
3 Ukahenda atuo agaye,
hunayumba-yumba dza atu achiolewa uchi wa zabibu.

4 Uwe ukaaikira ishara ya bendera hinyo akuogophao
ili aweze kuhecha mivi.
5 Niterya kpwa mkpwonoo wa kulume,
hutivye, ili atuo uamendzao aweze kutivywa.
6 Mlungu akagomba kula phatuphe phatakatifu,
"Kpwa kuhamirwa ndaganya Shekemu,
na nipime Dete ra Sukothi.
7 Tsi ya Giliadi ni yangu, na tsi ya Manase ni yangu,
Efuraimu ni kofiya yangu ya chuma
na Juda ni fwimbo yangu ya chifalume.
8 Moabu ni beseni rangu ra kuogera,
Edomu ndaitsuphira chirahu changu,
halafu nikote kululu za ushindi chinyume cha Filisti."

9 Ni ani ndiyeniphirika mudzi uriozungulusirwa ngome?
Ni ani ndiyenilongoza hadi Edomu?
10 We Mlungu, ukahuricha tsetsetse?
Uwe kuphiya tsona na majeshi gehu.
11 Huterye kuturya aviha ehu,
mana msada wa mwanadamu taufwaha chitu.
12 Kpwa msada wa Mlungu, hundahenda makulu,
iye andavyoga-vyoga aviha ehu.

61

Kuvoya urindzi

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Kpwa kuhumira vifwaya vya nyugbwe. Wira wa Daudi.

1 Sikira chiriro changu, ee Mlungu,
phundza mavoyo gangu.

2 Ninakuririra kula pembe za dunia,
kuno nkavundzika moyo.
Nilongoza uniphirike mwambani
urio dzulu sana kpwa nikale salama.
3 Mana uwe ndiwe chimbiriro rangu,
u ngome yangu ya nguvu ya kunichinga na maadui.

4 Navoya nikale mwako nyumbani hata kare na kare!
Niphahe chimbiriro tsini ya maphago!
5 Mana uwe, ee Mlungu, ukasikira naziri zangu,
uwe ukanipha urisi wa nyo akuogophao.

6 Mjaliye mfalume aishi siku nyinji,
miakaye ienderere chiasi cha vivyazi vyosi.
7 Naatawale hata kare na kare mberezo, ee Mlungu,
mrinde kpwa mendzwayo isiyosika na uaminifuo.

8 Kpwa hivyo nindaimba mawira ga kukutogola,
kuno nausa naziri zangu siku bada ya siku.

62

Mlungu ndiye mrindzi

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Kuhumira sauti ya Jeduthuni. Zaburi ya Daudi.
1 Nkahurira, namgodza Mlungu bahi,
wokofu wangu ula kpwakpwe.
2 Iye ndiye mwamba wangu na wokofu wangu,
ngome yangu, sindakakamiswa ni utu.

3 Pho mino mundanishambuliya hadi rini?
Mwi mosi mundanipiga hadi rini,
mino ambaye ni dza chambaza chirichoweka
dza ukuta unaoandza kubomoka?
4 Mkapanga kunibwaga mnibanangire ishima yangu,
munahamirwa nkugomba handzo tu,
maneno genu ni ga kubariki ela mioyoni mwenu munalani.

5 Nkahurira namgodzera Mlungu bahi
mana ndiye kuluphiro rangu.
6 Iye macheye ndiye mwamba na wokofu wangu,
ndiye ngome yangu, sindakakamiswa ni utu.
7 Wokofu wangu na ishima yangu vila kpwa Mlungu.
Mlungu ndiye mwamba wangu wa nguvu na chimbiriro rangu.
8 Mwi atu, mkuluphireni Mlungu wakati wosi,
muambireni gosi garigo mwenu mioyoni.
Mlungu ndiye chimbiriro rehu.

9 Anadamu osi ni dza mseho,
osi avyere kpwa adide, taafwaha chitu.
Tsona uchiapima mkpwotse wao taufika hata kilo mwenga,
osi phamwenga achipimwa mkpwotse wao taufika hata wa pumuzi.
10 Msiadamire kuonera atu,

sihendeni ngulu na mali ya wiivi,
napho utajiri ukaenjerezeka
msiuadamire.

11 Mlungu wagomba limwenga,
higa nkagasikira kano mbiri,
kukala uwezo ni wa Mlungu,
12 na piya mendzwa isiyosika ni yako uwe, Mwenyezi Mlungu.
Mana uwe unamripha mwanadamu
kulengana na mahendoge.

63

Hamu ya kukala na Mlungu

Zaburi ya Daudi arioutunga ariphokala nyika ya Juda.
1 Uwe Mlungu, u Mlungu wangu,
nami nakuendza;
roho yangu ina chiru nawe.
Mwiri wangu unatunu nawe
kahi ya tsi kavu isivyokala na madzi.

2 Nákuona phatupho phatakatifu,
náona vira urivyo na uwezo na utukufu.
3 Mana mendzwayo isiyosika ni bora kuriko uzima,
kpwa hivyo ndakutogola.
4 Nindakulika siku zosi za maisha gangu,
ndakuunurira mikono yangu nikuvoye.
5 Roho yangu nkurya na ikamvuniswa,
nami nkuimba mawira ga raha kukutogola.

6 Ninaphodziambalaza phangu litsagani nkukutambukira,
usiku wosi nkukuririkana,
7 mana uwe ndiwe uniteryaye,
nami naimba na raha mwako maphani.
8 Nkagbwirana nawe ngingingi,
na mkpwonoo wa kulume wenye nguvu unanirinda.

9 Aviha analonda kunimarigiza,
ela andatserera kuzimu enye.
10 Aho andaolagbwa vihani,
na miri yao indakala chakurya cha mabawa.

11 Ela Mlungu andahenda mfalume ahererwe.
Hinyo aapao kpwa kuhadza dzina ra Mlungu andamtogola,
mana atu agombao handzo andasiswa.

64

Kuvoya urindzi chinyume cha maadui

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Zaburi ya Daudi.
1 Ee Mlungu, sikira kulalama kpwangu,
rinda maisha gangu na vitisho vya adui.

62:12 62:12 Ayubu 34:11; Jeremia 17:10; Mathayo 16:27; Arumi 2:6; Maono 2:23

2 Nifwitsa na njama za atu ayi,
na ujanja wa atu ahendao mai.

3 Atu aha ananola ndimi zao dza panga
na kutuluza maneno genye sumu dza mivi.
4 Kuvamia na kulatsa mutu asiye lawama,
kumlatsa mutu gafula bila wuoga.

5 Hinyo nkugbwirana katika nia zao mbii,
nkubisha kuhusu vira ndivyofwitsa mihego yao,
kuno anaaza, “Ni ani ahuonaye?
6 Ni ani awezaye kuzembula ugaidi wehu?
Hukafikiriya njama ya chisawa-sawa.”
Mana moyo wa mutu ni tsaka!

7 Ela Mlungu andaalatsa na miviye,
andatiywa majeraha gafula.
8 Mlungu andaangamiza kpwa sababu ya maneno gao enye,
osi ndioaona andasuka-suka vitswa vyao.

9 Halafu atu osi andaogopha.
Andasemurira vira Mlungu achivyohenda
na kuririkana kuhusu mahendoge.
10 Phahi hinyo ario na haki na ahererwe katika Mwenyezi Mlungu,
na kumchimbirira.
Atu osi ahendao ga haki naamtogole.

65

Kumtogola na kumshukuru Mlungu

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Zaburi ya Daudi. Wira.
1 Unafwaha kutogolwa hiko Sayuni, ee Mlungu,
atu andakutimizira naziri zao.
2 Uwe usikiraye mavoyo!
Anadamu osi andakpwedza kpwako kpwa sababu ya dambi.
3 Makosa gehu gachihuzidiya
uwe unahuswamehe.
4 Baha iye unayemtsambula
na kumreha phephi asagale phako muhalani.
Hundatosheka na manono ga nyumbayo,
nyumbayo takatifu ya kuvoya Mlungu.

5 Ee Mlungu, uhutivyaye
ukuhujibu na kuhutivya kutsupira mahendogo ga kutisha,
uwe uriye kuluphiro ra viumbe vyosi duniani kosi
na vya bahari za kure.
6 Uwe ambaye kpwa nguvuzo ukaimisa myango
kuonyesa una nguvu sana.
7 Unahuriza ngurumo za bahari,
ngurumo za maimbi,
na fujo za atu.
8 Aho akalao duniani kosi anaangalazwa ni isharazo,
kpwa sababu ya mahendogo

unahenda atu ashangiliye na raha mutsi wosi.

9 Uwe ukumanyirira tsi kpwa kuimwagira mvula
ukuihenda ikale na mtsanga mnono urio na mboleya,
muhoo uwe Mlungu, u tele madzi,
uwe ndiwe ulavyaye chakurya chao
mana hivyo ndivyo urivyopanga ikale.
10 Minda ukuijaliya na mvula nyinji
hadi ikagota madzi,
arizi unailainisha pore-pore
na kuijaliya mimea ikule.
11 Una hujaliya na mavuno manono wakati wa mwaka.
Chila utsapirapho pha tele vitu vinono.
12 Nyasi za kurisira mifugo weruni zinapwipwita,
myango nayo i tele raha.
13 Marisani kala mu tele mang'ondzi,
madete gakaodzala mtsere
chila chitu chinashangiliya na kuimba kpwa raha.

66

Wira wa kumtogola Mlungu
kpwa unonowe kpwa Iziraeli
Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Wira. Zaburi.
1 Mshangiliyeni Mlungu mwi atu mosi duniani.
2 Imbani kuhusu utukufu wa dzinare,
mlavireni sifwa za kumtogola!
3 Muambireni Mlungu, "Mahendogo ni ga ajabu sana!
Uwezoo ni mkpwulu chiasi cha kuhenda
maaduigo gadzikundze kpwa wuoga.
4 Atu a dunia yosi anakuabudu
anakuimbira sifwa
kuimba sifwa za dzinaro."

5 Ndzoni mlole gara achigohenda Mlungu,
mahendoge kahi za anadamu ganatisha.
6 Wagaluza bahari ichikala tsi kavu,
atu achivuka na magulu gao.
Hipho hwahererwa kpwa sababuye.
7 Anatawala na uwezo hata kare na kare
na matsoge ganalola mataifa gosi,
hinyo asiosikira naasiime kumpinga.

8 Mwi atu mtogoleni Mlungu wehu
sauti za kumsifu iye nazisikirike.
9 Ambaye akaniika kahi za ario moyo
na karichire magulu gehu gakaereza.
10 Mana uwe, ee Mlungu, ukahupima,
uwe ukahujeza dza viratu feza itsukutswavyo na moho.
11 Ukahuricha ugbwirwe na chimia,
ukahuhenda huphahe tabu.

66:6 66:6 Kutsama 14:21; Joshuwa 3:14–17

12 Ukaruhusu atu ahuvyoge-vyoge,
hukatsupa mohoni na madzini,
ela sambi ukahureha pharipho na usalama.

13 Ndakpwedza kpwako nyumbani na sadaka za kuochwa.
Nindausa naziri niriyoika,
14 hizo nrizohadza na kauli yangu
na nchiahidi wakati phokala ni shidani.
15 Nindakulavira sadaka za kuochwa za nyama arionona,
na mosi wa sadaka za maturume.
Nindatengeza sadaka ya ndzau na mbuzi.

16 Mwimwi mosi muogophao Mlungu ndzoni mumphundze,
nami ndakusemurirani achigonihendera.
17 Námririra na raka ra dzulu,
na nchimtogola na kauli yangu.
18 Kalapho kala nkakusudiya mai mwangu moyoni,
Mwenyezi Mlungu kangeniphundza.
19 Ela kpwa kpweli Mlungu akanisikira
akaphundza mavoyo gangu.
20 Mlungu naatogolwe,
kpwa sababu kakarema mavoyo gangu
wala kuniusira mendzwaye isiyosika.

67

Wira wa kushukuru

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Kpwa kuhumira vifwaya vya nyugbwe. Zaburi. Wira.

1 Mlungu hulole na mbazi na hujaliye;
hulole na mbazi,
2 ili atu a dunia amanye vira ulondavyo,
nao atu a mataifa gosi amanye kukala unativya.

3 Atu a makabila gosi naakutogole uwe Mlungu,
atu osi naakutogole!
4 Atu a mataifa ganjina gosi naahererwe na kuimba na raha,
mana anaamula atu bila ubaguzi
na kulongoza chila taifa duniani.
5 Atu a makabila gosi naakutogole uwe Mlungu,
atu osi naakutogole!

6 Tsi indavyala mavunoge,
mana Mlungu wehu wahujaliya.
7 Mlungu naenderere kuhujaliya;
atu a dunia ndzima amuogophe.

68

Wira wa kumtogola Mlungu na kumshukuru

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Zaburi ya Daudi. Wira.

1 Mlungu naaunuke avihae atsamukane,
hinyo ariomzira naazole kure naye!

2 Aphepheruse dza mosi uphepheruswavyo ni phepho,
hinyo ayi na aangamizwe ni Mlungu,
dza mshumaa utsatsamuswavyo ni moho.
3 Ela atu a haki naahererwe
naashangiliye mbere za Mlungu!
Naashangiliye na kuimba na raha!
4 Muimbireni Mlungu, imbani sifwa za dzinare
mtengezereni njira iye atsupaye dzulu ya maingu,
dzinare ni Mwenyezi Mlungu,
hererwani kpwa sababuye.
5 Mlungu, asagalaye kpwenye makaloge matakatifu,
ni baba wa anachiya na mrindzi wa magungu.
6 Mlungu nkuapha agayi makalo ga kudumu,
nkurichira mabusu akaahenda akale na mafwanikiyo
ela hinyo asiomendza kulunga shariya andasagala tsi isiyo na chitu.

7 Ee Mlungu, uriphoalongoza atuo
wakati wa charo ariphonyendeka hiko weruni,
8 tsi yasumba, na mlunguni kuchireha mvula,
kpwa sababu ya kpwedzako Mlungu wa Sinai,
kpwedzako uwe Mlungu wa Iziraeli.
9 Uwe Mlungu wahenda mvula inye nyinji tsi yosi,
waihenda tsi yiuyize nguvu wakati kala ikatsakala.
10 Atuo achiphaha makalo gao mumo,
katika uzurio, ee Mlungu, uchiashuulikiya achiya.
11 Mwenyezi Mlungu walavya amuri
naro jeshi kulu ra achetu achitangaza habari.
12 “Afalume na majeshi gao anazola ovyo-ovyo!”
Achetu madzumbani anaganya nyara.
13 Dzagbwe asala mwao vyaani,
vizuka vya njiya vyotengezwa na feza,
na mapha gao ganang’ala dza zahabu.
14 Mwenye Nguvu Zosi ariphoatsamula afalume hiko,
barafu yagbwa dzulu ya mwango wa Salimoni.

15 Ee mwango mure, mwango wa Bashani,
ee mwango wa virere vinji, mwango wa Bashani.
16 Ee mwango wa virere vinji, kpwa utu wani unauonera chidzitso
mwango ambao Mlungu wamendza ukale makaloge,
ambapho Mwenyezi Mlungu andasagala hata kare na kare.
17 Mwenyezi Mlungu aredza kula Sinai hadi phatuphe phatakatifu
na msafara mkpwulu wa magari ga kuvwehwa ni farasi.
18 Uwe waambuka mwango mure,
kuno ukatsukula mateka
na kuphokera zawadi kahi za anadamu
hata kahi za atu asiolunga shariya
ili Mwenyezi Mlungu ukale undasagala kuko.

19 Naatogolwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu ni wokofu wehu,
ahutsukuriraye mizigo yehu chila siku.

68:8 68:8 Kutsama 19:18 **68:18 68:18** Aefeso 4:8

20 Mlungu wehu ni Mlungu aokolaye,
Mwenyezi Mlungu ndiye ariye na njira ya kuhuhenda husifwe.

21 Mlungu andavundza vitswa vya maaduige,
chirauni cha nyere cha hiye ahendaye mambo garigo ni kosa.
22 Mwenyezi Mlungu waamba, “Nindauyiza maadui kula Bashani,
nindaauyiza kula vivwa vya bahari.
23 Ili magulu genu gaoge milatso ya aviha enu
na madiya genu gailambe kumvuna kama mtalo wao.”

24 Vyarovyo vya ushindi, ee Mlungu,
vinaonekana vyaro vya Mlungu wangu na mfalume wangu, kuelekeya phatakatifuphe.
25 Mbere kuna aimbadzi nyuma kuna apigadzi ngoma
kahi-kahi yao asichana anapiga tamburini.
26 “Mtogoleni Mlungu katika borori,
mtogoleni Mwenyezi Mlungu mwi chivyazi cha Iziraeli!”
27 Kpwandza ni Benjamini, mdide wa osi,
chisha vilongozi a Juda na kundi rao
halafu akulu a Zabuloni na Nafutali.

28 Ee Mlungu, onyesa nguvuyo kulu,
nguvu uriyoihumira kpwa ajili yehu.
29 Kula nyumbayo ya kuvoya Mlungu hiko Jerusalemu
ambako afalume andakpwedzera na zawadi zao.
30 Ademurire hinyo nyama asagalao Ziyani,
kundi ra ndzau na ndama.
Avyoge-vyoge hinyo ario na chere ya kodi,
atsamule hinyo atu anaohamirwa ni viha.
31 Shaba nairehwe kula Misiri,
Kushi ahende wangbwi kumuunurira mikono Mlungu.

32 Mwi falume za dunia, muimbireni Mlungu,
imbani mawira ga kumtogola Mwenyezi Mlungu.
33 Muimbireni iye atsupaye mlunguni, Mlungu wa kare na kare,
analavya sautiye, sautiye ya nguvu.
34 Mtogoleni Mlungu kukala ana nguvu
hiye atawalaye Iziraeli
na uwezowe u mlunguni.
35 Mlungu anaogofya hipho phatuphe phatakatifu,
Mlungu wa Iziraeli nkuapha atue uwezo na nguvu.

Mlungu naatogolwe!

69

Voyo ra kulonda msada

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Kuhumira sauti ya “Matoro.” Zaburi ya Daudi.
1 Nitivya, ee Mlungu!
Mana madzi gakanifika singoni.
2 Nkazama matopeni,
sina hata phatu pha kuvyoga.

Nkafika chivwani
na mafuriko gananibwiningiza.
3 Kurira kpwangu kukaniremweza,
umiro wangu ukafuwa.
Nikamgodza Mlungu wangu
hata ndipho matso gangu gaona wiziwizi.
4 Hinyo anaonizira bila sababu ni anji
kuriko isabu ya nyere za chitswa changu.
Hinyo anaolonda kuniolaga ana nguvu sana,
hinyo anaonishambuliya na mambo ga handzo.
Nalondwa niuyize
chitu ambacho siiyire.

5 Ee Mlungu, uwe unamanya uzuzu wangu,
makosa gangu tagakafwitswa usigaone.
6 Usiriche hinyo akukuluphirao
aphahe waibu kpwa sababu ya chigoniphaha,
Ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi,
usiriche hinyo anaokuendza
akakosa kuishimiwa kpwa sababu yangu,
ee Mlungu, wa Iziraeli.
7 Mana mino nkakoserwa ishima
na kuphaha waibu kpwa sababuyo.
8 Nkakala mjeni kpwa enehu anangbwa a mayo
ananiona avi ni mutu yela kure.
9 Mana iyo mendzwa nriyo nayo kpwa sababu ya nyumbayo inanirya,
na higo matusi ga hinyo anaokulaphiza gakanigbwerera.
10 Niriphofunga
ili roho yangu inyenyekee atu anilaphiza.
11 Niriphovwala magunia kpwa sonono
atu aninyetera.
12 Atu achisagala achibisha ananihadza mimi,
anwadzi uchi nao anatunga mawira kuniimba mimi.

13 Ela mino nakuvoya uwe ee Mwenyezi Mlungu,
kahi za wakati unaoukubali uwe,
ee Mwenyezi Mlungu, kahi za mendzwayo isiyosika,
nijibu uniterye kpwa uaminifuo.
14 Niokola
nisizame topeni
nitivya na maadui gangu
na madzi manji.
15 Usiriche mafuriko gakanibwiningiza
au chivwa chikanimiza
au dibwa rikanibwiningiza.
16 Nijibu ee Mwenyezi Mlungu, kpwa sababu ya mendzwayo nono isiyosika,
nigalukira mimi kulengana na unji wa mbazizo.
17 Usimfwitse usoo mtumishio,
naona tabu, hala-hala unijibu.
18 Sengera phephi nami unikombole,

69:4 69:4 Zaburi 35:19; Johana 15:25 **69:9 69:9** Johana 2:17; Arumi 15:3

niokola na aviha angu!

19 Uwe unamanya ninavyolaphizwa na aibu yangu na kukoserwa ishima,
aviha angu osi unaamanya.
20 Kulaphizako kunanivundza moyo,
hata sina tamaa tsona.
Naendza huruma ela kala takuna
nchiendza atu akuniphoza roho siphahire.
21 Anirisa sumu kama chakurya,
na achininwesa digbwa ili kuniusira chiru.

22 Sikukuu zao nazikale mihego kpwao,
na sikukuu zao za sadaka za kutsindza ziagbwire.
23 Matso gao nagatiwe jiza ili asione,
na myongo-myongo yao naimyoke siku zosi.
24 Amwagire tsukizizo
na tsukizizo kali ziagute.
25 Kambi zao nazikale gandzo,
asisagale mutu yeyesi katika mahema gao.
26 Mana anaagayisa hinyo urioatiya adabu,
na hinyo urioatiya vironda anaalumiza zaidi.
27 Atiye adabu kpwa sababu ya chila uyi wao
usiaswamehe bii.
28 Afute kpwenye chitabu cha ario moyo,
asikalemo kahi za isabu ya enye haki.

29 Ela mino ninagaya na nasikira unyonje
niunula unitivye, ee Mlungu!

30 Nindaimba wira wa kutogola dzina ra Mlungu.
Nindamtogola na shukurani.
31 Dzambo hiri rindamhamira Mwenyezi Mlungu kuriko kumlavira sadaka
ya ng'ombe,
wala ndzau phamwenga na pembeze na makpwatsage.
32 Hinyo anaoonerwa na aone na akale na raha,
nao anaomuishimu Mlungu, mioyo yao indaphaha nguvu.
33 Mana Mwenyezi Mlungu nkusikira mavoyo ga achiya,
na kabera ario akpwe achiofungbwa.

34 Mlungu na dunia navimtogole Mlungu,
bahari na chila chitu chinyendekacho himo piya navimtogole Mlungu.
35 Mana Mlungu andativya Sayuni
na kudzenga midzi ya Juda
na atumishie andasagala himo na kuimiliki.
36 Ana a atumishie andairisi
na hinyo ammendzao.

69:21 **69:21** Mathayo 27:48; Mariko 15:36; Luka 23:26; Johana 19:28–29 **69:22** **69:22** Arumi 11:9–10 **69:25** **69:25** Mahendo 1:20 **69:28** **69:28** Kutsama 32:32; Maono 3:5; 13:8; 17:8

70

Kuvoya msada
(Zaburi 40:13–17)

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Wira wa Daudi kuhusu sadaka ya ukumbusho.

1 Hamirwa ni kunikombola, ee Mlungu!
Henda wangbwi wedze uniterye, ee Mwenyezi Mlungu!
2 Naagbwirwe ni haya na aangalale,
aho alondao kuniolaga.
Naauyizwe nyuma na kukoserwa ishima,
aho alondao niphahwe ni mai.
3 Hinyo anaonitseka,
naauyizwe nyuma kpwa waibu wao.
4 Hinyo anaokuendza uwe
naahererwe na akale na raha kpwa sababuyo.
Hinyo amendzao wokofuo, wakati wosi naambe,
"Mlungu ni mkpwulu!"

5 Ela mino ni mchiya na mgbwayi,
ndzo upesi, ee Mlungu!
Uwe u msada wangu na ndiwe unikombolaye,
ee Mwenyezi Mlungu, usikae!

71

Mavoyo ga mtumia

1 Nikakuchimbirira uwe, ee Mwenyezi Mlungu,
usiniriche nikagbwirwa ni waibu.
2 Niokola na unitivye kpwa sababu u wa haki,
sikiroro na riniphundze na unitivye.
3 Kala mwamba na chimbiriro rangu,
ngome ya nguvu ya kuniokola
mana uwe u mwamba wangu
na ngome yangu.
4 Nitivya, ee Mlungu wangu, kula mikono ya atu ayi,
kula mikononi mwa atu ayi na katili.

5 Mana uwe (bwana) Mwenyezi Mlungu u kuluphiro rangu,
uwe ndiwe ninaye kuadamira hangu wanache wangu.
6 Nikakukuluphira uwe hangu nivyalwe,
uwe ndiwe uriyenituluza ndanini mwa mayo.
Mimi ndakutogola uwe siku zosi.
7 Maisha gangu gakakala ga kuangalaza kpwa anji
ela uwe u chimbiriro rangu ra nguvu.
8 Kanwa yangu inakutogola uwe
na kukutukuza dii yosi.

9 Nchedza nchitsakala usinitsuphe,
nchedza fikira wakati wa kukala sina nguvu usiniriche.
10 Mana maadui gangu ganagomba mai kunihusu,
hinyo anaolonda kuniolaga anapanga njama.
11 Na anaamba, "Mlungu akaniricha,

mlungeni mkamgbwire
mana taphana mutu wa kumtivya.”
12 Ee Mlungu, usikale kure nami,
henda upesi wedze uniterye, ee Mlungu wangu.
13 Hinyo anishitakio naagbwizwe haya na aangamizwe,
hinyo alondao kunilumiza,
naaphahwe ni waibu na akoserwa ishima.

14 Ela mino nindaenderera kukala na matumaini
na nindakutogola uwe zaidi na zaidi.
15 Kanwa yangu indagomba kuhusu mahendogo ga haki,
na kuhusu mahendogo ga wokofu dii yosi,
mana isabuye ikatsupa ufahamu wangu.
16 Nindakpwedza nitangaze mahendo makulu ga Mwenyezi Mlungu,
nindagomba kukala uwe macheyo ndiwe mwenye haki.
17 Ee Mlungu, ukanifundza hangu wanache wangu,
na nchere semurira mahendogo ga ajabu.
18 Kpwa hivyo hata ndiphotsakala na kukala na komvwi,
ee Mlungu, usiniriche,
hadi vivyazi vyosi vyedzavyo
nivitangazirwe nguvuzo.

19 Na haki uriyo nayo, ee Mlungu, inafika mlunguni.
Uwe ukahenda mambo makulu,
ee Mlungu, ni ani ariye dza uwe?
20 Uwe uchiyenihenda nitsupire mashaka manji makulu
undanitiya nguvu tsona.
Undanituluza vivwa vya duniani
unirehe dzulu tsona.
21 Uwe undaenjereza ishima yangu
na uniphoze marenda tsona.

22 Piya nindakutogola na ngephephe
kpwa sababu ya uaminifuo, ee Mlungu wangu.
Nindaimba mawira ga kukutogola na zeze
uwe Mtakatifu wa Iziraeli.
23 Nindapiga njerejere
nikuimbirapho mawira ga kukutogola uwe.
Nafsi yangu uchiyoitivya piya indakutogola.
24 Lilimi rangu rindagomba kuhusu msadao wa haki
dii yosi,
mana hinyo ariolonda kunilumiza
akaaibishwa na kuvundzirwa ishima.

72

Kumvoyera mfalume

Zaburi ya Selemani.
1 Ee Mlungu, mjaliye mfalume akale na uamuli wa haki
na umuphe mwana wa mfalume hakiyo.
2 Na aweze kuamula atuo irivyo sawa
na agayi aamule na haki!
3 Myango nairehere atu mafwanikiyo

na vidzango virehe haki.
4 Mfalume na akanire agayi kpwenye tsi,
aterye ana a achiya
na kuangamiza atu anaoonera ayawao.

5 Andakuogopha wakati wosi wa kuaka kpwa dzuwa
na wakati wa kuala kpwa mwezi kahi ya vivyazi vyosi!
6 Naakale dza mvula inyayo dzulu ya nyasi chizokatwa,
dza mawasa gatiyavyo arizi madzi!
7 Wakati wa maishage gosi haki indatawala
na kukale na amani hadi mwezi ukale taupho tsona!

8 Naatawale kula bahari hadi bahari
na kula muho Yufurati hadi mwisho wa dunia!
9 Avihae naamlavire ishima
na maaduige galambe mitsanga.
10 Afalume a Tarishishi na a visuwa
andareha kodi,
afalume a Sheba na Seba
andamrehera zawadi.
11 Afalume osi andamsujudiya
na atu a mataifa ganjina gosi amuhumikire.

12 Mana andamkombola achiyetsowekpwa amuririraye
na mgbwayi asiye na mutu wa kumterya.
13 Anaoonera imani anyonje na atsowi,
na anativya maisha ga atsowekpwao.
14 Anaakombola na kuonerwa na fujo
mana kpwakpwe iye maisha gao gana samani kulu.

15 Mfalume na akale na maisha mare
aphokere zawadi ya zahabu kula Sheba,
atu amuvoyere Mlungu siku zosi
na kumvoyera baraka za Mlungu dii yosi!
16 Tsi naijaliwe ikale na mtsere munji,
masuche ganazugbwa kpwenye virere vya vidzango,
matundage gakale dza ga Lebanoni,
atu midzini akale anji dza nyasi!
17 Dzinare naridumu hata kare na kare,
sifwaye nono naienderere wakati wosi dzuwa rialapho!

Atu naahumire dzinare kuvoya baraka na mataifa ganjina gosi
gamuihe ariyeajaliwa.

18 Mwenyezi Mlungu naatogolwe, Mlungu wa Iziraeli
ambaye iye macheye ndiye ahendaye mambo ga ajabu.
19 Dzinare nono naritogolwe hata kare na kare
dunia yosi naigote ngumaye.
Amina, Amina!

20 Huno ndio mwisho wa mavoyo ga Daudi mwana wa Jese.

SEEMU YA HAHU

72:8 72:8 Zakariya 9:10

73

Zaburi 73:1—89:52

Haki indatawala

Zaburi ya Asafu.

1 Hakika Mlungu ni mnono kpwa Aiziraeli,*
kpwa hinyo ariotsuka mioyo.

2 Ela mino chidide nidzikpwale
kala bado chidide nihereze.
3 Mana kala naaonera wivu hinyo anaodzikarya
niriphoona atu ayi anaongokerwa.

4 Mana taaona tabu
miri yao ina afya na nguvu.
5 Taana shida dza atu anjina,
taateseka dza atu anjina.
6 Kpwa hivyo kpwao kuhenda shobo ni dza kuvwala mkpwufu singoni
na kuaonyesa ayawao ukatili ni dza nguwo za kuvwala.
7 Mioyo yao mii, nkuaza kuhenda uyi
na mioyo yao i tele mipango mii.
8 Nkutenda ayawao na kugomba mai
nkuhenda ngulu na kupanga kuonera ayawao.
9 Nkulaphiza Mlungu ariye mlunguni
na kuamrisha atu na jeuri dunia yosi.
10 Kpwa hivyo atu nkugaluka na kuasifu
wala taaona kukala na kosa rorosi.
11 Nao nkuamba, “Mlungu andamanyadze?
Dze, Ye Ariye Dzulu Kuriko Vyosi ana marifwa?”

12 Sambi hivi ndivyo arivyo atu ayi
ana chila alondacho na anaenderera kuphaha zaidi.

13 Kale nkahenda kazi ya bure kukala na roho swafi
na kusahenda dambi?
14 Mana nateseka dii yosi
na chila ligundzu natiywa adabu.

15 Kalapho nagomba hivyo kpwao
ningekala wa handzo hata kpwa chivyazi cha ana ao.
16 Niriphojeza kufikiriya dzambo hiri
rakala gumu sana kpwangu.
17 Hadi nriphomenya phatupho phatakatifu
ndipho nchimanya ndigoafika atu ayi.

18 Kpwa kpweli unaaika phatu phanaphoereza,
unaahenda agbwe na kuangamia.
19 Anaangamizwa gafula
na kutsuphiwa kure kpwa vitisho.
20 Uwe uchiunuka, ee Mwenyezi Mlungu
nyo nkuyaya mara mwenga

* **73:1 73:1** Tafusiri zanjina zinaamba *Mlungu ni mnono kpwa enye haki.*

dza ndoso iyayavyo mutu achilamuka kula usingizini.

21 Moyo wangu uriphokala na utsungu,
na roho kudunga,
22 nriphokala mzuzu na nsiyemanya rorosi
nakala dza nyama wa weruni phako matsoni.

23 Hata hivyo ni phamwenga nawe siku zosi, ee Mlungu!
Uwe ukanigbwira mkpwono wangu wa kulume.
24 Uwe unanilongoza kutsupira mashauri unagonipha
na mwishirowe undaniphokera katika utukufuo.
25 Hiko mlunguni sina yeyesi wa kuniterya isiphokala uwe,
na hipha duniani sina nnachoaza isiphokala uwe.
26 Mwiri wangu na moyo wangu vinaweza kushindwa,
ela Mlungu ndiye autiaye nguvu moyo wangu
na ndiye mtalo wangu hata kare na kare.

27 Hiye adzitengaye nawe kpwa kpweli andaangamia
anayekutsamalala, undamuangamiza.
28 Ela kpwangu ni vinono kukala phephi na Mlungu,
Mwenyezi Mlungu ndiye chimbiriro rangu,
nindatangaza gosi urigohenda.

74

Wira wa kuvoya tsi itiviwe

Wira wa Asafu.
1 Ee Mlungu, mbona ukahutsupha kamare?
Kpwa utu wani unatsukirirwa atuo, mang'ondzi ugarisago?
2 Tambukira kundi ra atuo ambaro unaro hangu kare,
ambaro warikombola rikale mbari ndiyo kurisi
tambukira mwango wa Sayuni phatu uriphosagala.
3 Tsupa kahi za magandzo gaga ga hangu kare,
adui akabananga chila chitu kpwenye nyumba ya kuvoya Mlungu.

4 Avihao ananguruma kahi za phatupho phatakatifu
akaika himo bendera zao dza ishara ya ushindi.
5 Akaiga mtsangi wa kuni
anayekata mihi na mbadzoye.
6 Avundza-vundza miryango ya nyumba ya kuvoya Mlungu
kpwa kuhumira mbadzo na nyundo zao.
7 Atiya moho phatupho phatakatifu,
achitiya makalogo najisi.
8 Akusudiya kuhuangamiza osi bu,
aocha chila phatu hunaphokutana kukuabudu Mlungu tsi yosi.
9 Tahuona ishara zehu,
takuna tsona nabii yeyesi
na taphana amanyaye hali indakala hivi hadi rini.

10 Ee Mlungu, adui andakutseka hadi rini?
Dze, maadui andalaphiza dzinaro hadi rini?
11 Mbona ukakundza mkpwonoo?

Mbona kuugolosa?

12 Hata vivyo uwe Mlungu u mfalume wehu hangu kare
ukahenda mahendo ga kutivya kahi za tsi.
13 Kpwa utawalao mkpwulu waganya bahari,
wabunda vitswa vya madzinyama makulu ga baharini.
14 Uwe wabunda vitswa vya nyama mkpwulu aihwaye Leviathani
uchimlavya dza chakurya kpwa nyama a tsakani.
15 Uwe ndiwe uriyehumbula pula za madzi na vidzuho
na waumisa madzi myuho mikulu.
16 Mutsi ni wako na usiku ni wako,
uwe waumba mwezi na dzuwa.
17 Ukaika miphaka yosi ya dunia,
ukapanga wakati wa kazikazi na wakati wa mnyevu.

18 Ee Mwenyezi Mlungu, tambukira vyo maaduigo gakuberavyo,
na vyo atu azuzu alaphizavyo dzinaro.
19 Usiriche uzima wa njiyao, kpwa nyama a tsakani,
usiyale maisha ga aonerwao, hata kare na kare.
20 Tambukira chilagane urichoika naswi,
tsi ikaodzala fujo chila phatu phenye jiza.
21 Usiriche hinyo anaoonerwa aaibishwe,
achiya na atsowi naatogole dzinaro.

22 Unuka udzihehere, ee Mlungu,
tambukira vira azuzu akulaphizavyo chila siku.
23 Usiyale hoyo ra maaduigo
na gasiya za wakati wosi za anaokupinga.

75

Mlungu ni muamuli wa haki

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Kuhumira sauti ya “Usibanange.” Zaburi ya Asafu. Wira.

1 Hunakushukuru, ee Mlungu,
hunakushukuru, kpwa kukala dzinaro ri phephi,
na kusemurira kuhusu mahendogo makulu.

2 Mlungu anaamba: “Nkaika wakati malumu!
Wakati uho nindaamula kpwa haki.
3 Tsi ichisumba na vyosi virivyo himo,
mimi ndimi ninayedinisa nguzoze.
4 Nakuambirani mwimwi munaodzikarya, ‘Msidzikarye,’
nao ario ayi ninaamba, ‘Msidzikutule!
5 Msidzikutule
wala kugomba maneno ga ngulu.’ ”

6 Mana kuunulwa kpwa mutu takula mlairo wa dzuwa
hebu mtswerero wa dzuwa wala weruni.
7 Ela Mlungu ndiye aamulaye.
Nkumtsereza mmwenga na akaunula wanjina.

74:13 74:13 Kutsama 14:21 **74:14 74:14** Ayubu 41:1; Zaburi 104:26; Isaya 27:1

8 Mwenyezi Mlungu akagbwira chikombe mkpwononi
chi tele uchi mufu ufurikao fulo, uchiotsanganywa na vilungo,
ambao ni tsukizi za Mlungu andaamwagira atu ayi na osi andaunwa,
ee, andaunwa hadi tone ra mwisho.

9 Ela mino nindahererwa hata kare na kare,
nindamuimbira Mlungu wa Jakobo mawira ga kumtogola.
10 Andavundza nguvu zosi za atu ayi,
ela enye haki andaenjerezwa nguvu na akale imara.

76

Mlungu ni mshindi

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Kpwa kuhumira vifwaya vya nyugbwe. Zaburi ya Asafu. Wira.

1 Mlungu anamanyikana Juda.
Dzinare ni kulu ko Iziraeli.
2 Makaloge ga hiko Salemu,*
Sayuni anakosagala.
3 Hiko wavundza mivi,
ngao, panga na silaha za viha.

4 Uwe unang'ala sana na u mkpwulu
kuriko myango yokalapho hangu kare.
5 Asikari masujaa akafutwa vitu vyao vyohala zewe,
vino arere na kogo,
taphana hata mmwenga wa nyo masujaa a viha,
ariyeweza kuunula mkpwono.
6 Ee Mlungu wa Jakobo,
uriphoademurira, farasi na hiye anayepanda farasi osi adangana.
7 Ela uwe, unaogophewa!
Ni ani awezaye kuima mberezo kano tu utsukirwapho?
8 Uwe walavya uamuli kula mlunguni
dunia ichiogopha na ichikala gbwi,
9 wakati Mlungu ariphounuka kuamula
ili kuativya osi aonerwao duniani.
10 Hakika tsukizizo chinyume cha anadamu zindahenda ulikpwe,
na ndiosazwa ni tsi zizo andakuabudu wakati wa sikukuuzo.

11 Ika hatiyo kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlunguo na uitimize,
chila ariye phephi naamrehere zawadi
iye ambaye ni wa kuogophewa.
12 Iye nkusisa maisha ga atu ario na uwezo,
iye anatishira afalume a dunia.

77

Wira wa kuphoza marenda wakati wa shida

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Kuhumira sauti ya Jeduthuni. Zaburi ya Asafu.

1 Námririra Mlungu kpwa sauti ili aniterye.

---

* **76:2 76:2** ***Salemu*** ni dzina ra kare ra Jerusalemu.

Námririra Mlungu kpwa sauti ili aniphundze.
2 Wakati nriphokala nina tabu namuendza Mwenyezi Mlungu,
usiku wosi námvoya kuno nkaunula mikono yangu
ela moyo wangu tauyahurira.

3 Ee Mlungu, nákutambukira uwe kpwa kuula;
Nchiririkana, nchivundzika moyo.
4 Uwe wanihenda nisiphahe usingizi,
Náyugika nchishindwa ra kugomba.
5 Naririkana kuhusu siku za kare,
miaka minji yotsupa.
6 Usiku nátambukira mawira gangu
náririkana na moyo wangu nchidziuza:

7 “Dze, Mwenyezi Mlungu akahurema hata kare na kare?
Dze, kandakala razi naswi tsona?
8 Dze, mendzwaye isiyosika ikasira hata kare na kare?
Dze, kandakamilisha ahadize tsona?
9 Dze, Mlungu akayala kukala na mbazi?
Dze, akazuwiya mbazize kpwa tsukizi?”
10 Halafu nchiamba, “Chinilumizacho zaidi
ni kukala mkpwono wa kulume wa Iye Ariye Dzulu Kuriko Vyosi kahuhendera tsona chochosi.”
11 Nindatambukira mahendo ga Mwenyezi Mlungu;
ee, nindaririkana maajabugo ga hipho kare.
12 Nindaririkana kuhusu kazizo zosi,
nindaririkana kuhusu mahendogo makulu.

13 Chila uhendacho, ee Mlungu, ni chitakatifu.
Ni mlungu yuphi ariye mkpwulu dza Mlungu wehu?
14 Uwe u Mlungu unayehenda vilinje,
uwe ukaonyesa atu a mataifa uwezoo.
15 Uwe waakombola atuo kpwa mkpwonoo wa nguvu.
Atu a chivyazi cha Jakobo na cha Yusufu.

16 Madzi gariphokuona, ee Mlungu,
madzi gariphokuona, gaogopha,
navyo vivwa vichikakama.
17 Maingu gamwaga madzi,
mlunguni kuchinguruma,
limeme richimeka chila uphande.
18 Msindo wa mngurumoo wasikirika kpwenye chikulukulu,
limemero riching’aza dunia,
dunia ichisumba na ichikakama.
19 Wahenda njirayo yatsupa na kahi-kahi ya bahari,
wanyendeka dzulu ya madzi manji,
ela nyayozo taziyaonekana.

20 Uwe waalongoza atuo dza mifugo
kpwa ulongozi wa Musa na Aruni.

78

Mlungu na atue

Wira wa Asafu.
1 Phundzani mafundzo gangu, mwi atu angu,
masikiro genu na gasikize maneno ga mromo wangu!
2 Nindabisha namwi kpwa kuhumira ndarira,
nindagomba maneno ga siri za hangu kare.
3 Mambo ambago hwagasikira na kugamanya,
mambo hurigoambirwa ni akare ehu.
4 Gago tahundafwitsa ana ehu,
hundasemurira chivyazi chedzacho
mahendo ga nguma ga Mwenyezi Mlungu,
na uwezowe na mambo ga ajabu arigohenda.
5 Waapha malagizo atu a Iziraeli, chivyazi cha Jakobo
wachipha malagizo.
Walagiza akare ehu
aafundze ana ao,
6 ili chivyazi chedzacho chidzifundze kula kpwao
nao edze aambire ana ao.
7 Chihivyo nao piya andamkuluphira Mlungu
na taandayala gara achigohenda,
ela agbwire malagizoge siku zosi.
8 Taandakala dza akare ao,
atu a mioyo mifu na aasi,
ambao tayamuamini Mlungu chikamilifu
na taayakala aaminifu wakati wosi.

9 Dzagbwe Aefuraimu akala na maha,
aho achimbira viha.
10 Taayagbwira chilagane cha Mlungu,
arema kugbwira shariyaze.
11 Ayala gara garigohendwa ni Mlungu
na vilinje ambavyo kala akaaonyesa.
12 Mlungu wahenda vilinje mbere za akare ao,
hiko tsi ya Misiri, seemu za Soani.
13 Waahula njira baharini na achiahenda atsupe,
wahenda madzi gaime dza kuta.
14 Wakati wa mutsi waalongoza na ingu,
na usiku wosi waalongoza na mwanga wa moho.
15 Waahula myamba hiko jangbwani
achiapha madzi kpwa unji dza madzi ga bahari.
16 Wahenda vidzuho kula mwambani,
na achihenda madzi gajere dza myuho.

17 Ela phamwenga na vivyo,
aenderera kuhenda dambi kpwa kumuasi Iye Ariye Dzulu Kuriko Vyosi
ko jangbwani.
18 Amjeza Mlungu kusudi
kpwa kuvoya chakurya arichokala na kpwiru nacho.

78:2 **78:2** Mathayo 13:35 **78:12** **78:12** Kutsama 7:8—12:32 **78:13** **78:13** Kutsama 14:21–22 **78:14** **78:14** Kutsama 13:21–22 **78:16** **78:16** Kutsama 17:1–7; Isabu 20:2–13 **78:18** **78:18** Kutsama 16:2–15; Isabu 11:4–23,31–35

19 Agomba chinyume cha Mlungu achiamba,
“Kale Mlungu anaweza kuhuandazira chakurya ku weruni?
20 Ni kpweli, iye wapiga mwamba, madzi gachihumbuka
na myuho ichifurika.
Kale iye andaweza kuapha atue chakurya
au kuapha atue nyama?”
21 Hipho Mwenyezi Mlungu ariphosikira hivyo wareya sana
moho wa tsukizize uchiocha atu a chivyazi cha Jakobo
tsukizize zichiamenyerera atu a Iziraeli.
22 Kpwa sababu taayamuamini Mlungu
na taayamkuluphira kukala anaweza kuativya.
23 Ela walagiza kuko dzulu,
na achivugula miryango ya mlunguni,
24 Achiamwagira manna dza mvula kula dzulu ili arye,*
waapha mtsere kula mlunguni.
25 Anadamu achirya chakurya cha malaika,
naye waapha chakurya cha kukola.
26 Iye wasababisha phepho ra mlairo wa dzuwa ripige kula mlunguni,
na kpwa uwezowe achituluza phepho ra mwakani.
27 Waamwagira nyama dza vumbi,
nyama a mapha anji dza mtsanga wa baharini.
28 Nyama hinyo a mapha arichwa agbwe mo mwao kambini
na kuzunguluka go mahema gao.
29 Phahi arya kumvuna
mana waapha chira arichokala na kpwiru nacho.
30 Ela kabila kpwiru yao taidzangbwesira,
wakati chakurya chichere mwao miromoni,
31 tsukizi za Mlungu zichiedzera chinyume chao,
achiaolaga hara ariokala na nguvu kahi zao
achibwaga mabarobaro ga Iziraeli.

32 Ela phamwenga na gago gosi aenderera kuhenda dambi,
dzagbwe waahendera mambo ga ajabu, aho taayaamini.
33 Kpwa hivyo achihenda siku zao zisire upesi dza mseho,
na miaka yao isire upesi na vifo vya gafula.
34 Chila ariphoaolaga, hinyo ariosala amuendza Mlungu,
atubu achimuendza Mlungu kpwa chadi.
35 Atambukira kukala Mlungu ndiye mwamba wao,
Iye Ariye Dzulu Kuriko Vyosi ndiye mkomboli wao.
36 Ela amchenga kpwa maneno gao,
achigomba handzo kpwa kanwa zao.
37 Taayakala aaminifu kpwakpwe,
taayakala aaminifu kpwa chilaganeche.
38 Hata hivyo kpwa kukala iye ni wa mbazi,
waaswamehe uyi wao,
wala kayaangamiza,
wazuwiya tsukizize hipha na hipha,
wala kayadziricha apandwe ni asira.
39 Watambukira kukala aho ni atu tu,

78:24 **78:24** Johana 6:31 * **78:24** **78:24** mkpwahe huno awiiha manna, kpwa vira kala achiuzana “uno ni utu wani?” **78:37** **78:37** Mahendo 8:21

dza phepho ripigaro richitsupa na tariuya tsona.

40 Amkosera adabu kano ngaphi amuasi ko weruni
na achimsononesa ko jangbwani?
41 Amjeza Mlungu kano kpwa kano
achimchokoza Mtakatifu wa Iziraeli.
42 Taayatambukira kukala iye ana uwezo
wala kutambukira hira siku ariphoativya kula kpwa aviha ao,
43 ariphohenda isharaze ko Misiri
na mahendoge ga ajabu hiko seemu ya Soani.
44 Achigaluza myuho yao ichikala milatso,
ili asiweze kunwa madzi ga vidzuho vyao.
45 Waahumira maipho ga maindzi gachiapashira
na magula, garigoahenda asikale na amani.
46 Mimea yao wairichira makunyati
na mavuno ga kazi yao achigarichira ndzije.
47 Wabananga mizabibu yao na mvula ya mawe
na mikuyu yao achiibananga na mnyevu kali.
48 Ng'ombe zao waziolaga na mvula ya mawe,
na achihenda mifugo yao ipigbwe ni limeme ra chiguruguru.
49 Waricha tsukizize kali ziake dzulu yao,
warichira tsukizize, utsunguwe na mashaka phamwenga
na kuahumira kundi ra malaika anaoangamiza atu.
50 Tsukizize wazitengezera njira
kayaativya na chifo
ela waaolaga na ukongo mui.
51 Waolaga ana a kpwandza a chilume a Amisiri
yani matunda ga kpwandza kahi za mahema ga Hamu.
52 Halafu waatuluza atue dza mifugo
achialongoza dza mang'ondzi kutsupira weruni.
53 Waalongoza salama, hata taogophere
ela bahari ichihosa maadui gao.
54 Achiareha hadi kpwenye mphaka wa tsiiye takatifu,
ko tsi ya myango ariyoishinda na mkpwonowe wa kulume.
55 Wazola atu a mataifa ganjina mbere zao,
achiaganyira tsi zao zikale urisi wao,
achihenda mbari za Iziraeli kahi ya midzi yao.

56 Ela phamwenga na vivyo, aho amjeza
na achimuasi Mlungu Ariye Dzulu Kuriko Vyosi
na taayalunga malagizoge.
57 Badalaye agaluka achihenda mai dza akare ao,
akosa kukuluphirika dza uha urio na kasoro.
58 Mana amreyeza Mlungu kpwa hizo seemu zao za dzulu za kuabudira milungu
amtiya Mlungu wivu na vyo vizuka vyao vya kudzitengezera.
59 Mlungu ariphoona, achitsukirwa sana,

78:44 **78:44** Kutsama 7:17–21 **78:45** **78:45** Kutsama 8:20–24; Kutsama 8:1–6 **78:46** **78:46** Kutsama 10:12–15 **78:47** **78:47** Kutsama 9:22–25 **78:51** **78:51** Kutsama 12:29 **78:52** **78:52** Kutsama 13:17–22 **78:53** **78:53** Kutsama 14:26–28 **78:54** **78:54** Kutsama 15:17; Joshuwa 3:14–17 **78:55** **78:55** Joshuwa 11:16–23 **78:56** **78:56** Aamuli 2:11–15

achikahala Iziraeli tsetsetse.
60 Waricha makaloge hiko Shilo,
hema ambamo wasagala kahi za atu.
61 Waricha sanduku ra nguvuze rihalwe kuphirikpwa utumwani
utukufuwe mikononi mwa adui.
62 Waatsukirirwa sana atue
achiaricha aolagbwe kpwa upanga.
63 Moho uchiaocha ana aho alume
nao ana aho achetu achikosa achumba.
64 Alavyadzi-sadaka aolagbwa vihani
wala magungu aho taayaweza kuasononekera.

65 Halafu Mwenyezi Mlungu walamuka dza alaye usingizini,
dza mutu jasiri achiyechangamshwa ni uchi.
66 Achizola maaduige,
achiatiya waibu hata kare na kare.
67 Iye achirema chivyazi cha Yusufu,
wala kayatsambula mbari ya Efuraimu.
68 Badalaye watsambula mbari ya Juda,
Mwango wa Sayuni, anaoumendza.
69 Achidzenga phatuphe phatakatifu dza dzulu mlunguni,
achikuhenda imara dza arivyohenda dunia hata kare na kare.
70 Wamtsambula Daudi mtumishiwe,
yekala mrisa wa mang'ondzi,
71 kula arikorisa mang'ondzi na vidzana ng'ondzi achimreha
edze akale mrisa wa chivyazi cha Jakobo,
Aiziraeli, atu a Mlungu.
72 Naye waaroroma na ukamilifu
na achialongoza kpwa ujuzi wa mikonoye.

79

Wira wa kuvoyera tsi ikombolwe

Zaburi ya Asafu.
1 Ee Mlungu, atu a mataifa ganjina akavamia tsiiyo,
akatiya najisi nyumbayo takatifu ya kuvoya Mlungu,
Jerusalemu akaihenda ikale gandzo.
2 Nyufu za atumishio akazirichira
nyama a mapha ahende chakurya,
miri ya atuo atakatifu ikarichirwa ikale chakurya cha nyama a tsakani.
3 Amwaga milatso yao dza madzi
mo Jerusalemu,
na taphakarire yeyesi wa kuazika.
4 Hukakala utu wa kutsekpwa, kunyeterwa ni majirani,
na kuchengbwa ni hinyo auzungulukao.

5 Ee Mwenyezi Mlungu, undatsukirwa hadi rini?
Dze, undatsukirwa hata kare na kare?
Dze, tsukizizo za wivu zindaaka dza moho hadi rini?
6 Tsukizizo zimwagire atu a mataifa ganjina

78:60 78:60 Joshuwa 18:1; Jeremia 7:12–14; 26:6 **78:61 78:61** 1 Samueli 4:4–22 **78:70 78:70** 1 Samueli 16:11–12; 2 Samueli 7:8; 1 Nyakati 17:7 **79:1 79:1** 2 Afalume 25:8–10; 2 Nyakati 36:17–19; Jeremia 52:12–14

asiokumanya na uimwage
dzulu ya falume
za atu asioadamira dzinaro.
7 Mana akaolaga atu osi a chivyazi cha Jakobo
na kubananga makalo gao.
8 Usihutiye adabu kpwa sababu ya makosa ga akare ehu,
huonere mbazi vivi kare
mana hukatsowekpwa.

9 Huterye, ee Mlungu, muokoli wehu,
kpwa sababu ya utukufu wa dzinaro,
hukombole na uhuswamehe dambi zehu,
kpwa ishima ya dzinaro.
10 Kpwa utu wani mataifa ganjina gaambe,
"Akuphi ye Mlungu wao?"
Hebu riphiza mlatso wa atumishio
na imanyikane wazi kpwa mataifa ganjina na mbere zehu!
11 Kuula kpwa mabusu nakukufikire
humira uwezoo mkpwulu
kuarinda hinyo arioamulwa kuolagbwa!

12 Ee Mwenyezi Mlungu, ariphize kano sabaa, atu a mataifa jirani
kpwa sababu ya kulaphiza ariookulaphiza.
13 Halafu ndipho naswi atuo, mang'ondzi ugarisago,
hundakulavira shukurani hata kare na kare,
kula chivyazi chimwenga hadi chanjina
hundakutogola siku zosi.

80

Kuvoyera Iziraeli iuyizwe
dza irivyokala pho mwandzo
Kpwa chilogozi wa aimbadzi. Kuhumira sauti ya "Matoro ga chilagane."
Zaburi ya Asafu.
1 Huphundze uwe mrisa uroromaye Aiziraeli
uwe ulogozaye chivyazi cha Yusufu dza mifugo
uwe ambaye chihicho cha ufalume chi dzulu ya makerubi, onyesa mwangao,
2 kpwa atu a Efuraimu, Benjamini na Manase.
Onyesa uwezoo
na wedze uhutivye.
3 Hutiye tsona nguvu, ee Mlungu
na huulole na mbazi
ili huphahe kutivywa.

4 Ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi,
undatsukirirwa mavoyo ga atuo hadi rini?
5 Ukahenda matsozi gakale chakurya chehu,
na ukahunwesa matsozi bakuli tele.
6 Ukahuhenda hukale atu a kuberwa ni majirani gehu,
maadui gehu ganahutseka.

80:1 80:1 Kutsama 25:22

7 Hutiye nguvu tsona, ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi,
hulole na mbazi
ili huphahe kutivywa.

8 Uwe wareha mzabibu kula Misiri
uchizola atu a mataifa ganjina, nawe uchiuphanda.
9 Waurimira phatu
nao wahenda mizi yogota tsi yosi.
10 Myango ichifwinikpwa na pepho ya hinyo mzabibu
na mierezi mikulu ichifwinikirwa ni pandaze.
11 Pandaze zichiphiya hadi baharini
na mizi ichifika muho Yufurati.

12 Mbona wabomola kutaze,
hata vino chila atsupaye anadola zabibuze?
13 Nguluwe a tsakani anaubananga-bananga,
na nyama a tsakani anarisa mumo.
14 Uyiza moyoo kpwehu tsona, ee Mlungu wa majeshi.
Lola kula mlunguni, uone mzabibu huno.
15 Ukarinde muhi uriouphanda na mkpwonoo wa kulume.

16 Mzabibuo ukatemwa na ukaochwa,
kpwa kuademurira, atuo anaangamia.
17 Mkpwonoo na umurinde hiye mutu ariye mkpwonoo wa kulume,
hiye mutu uriyemupha mkpwotse kpwa ajiliyo mwenye.
18 Halafu naswi tahundagaluka na kukuricha,
huphe uzima naswi hundakuabudu.

19 Hutiye nguvu tsona, ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi,
hulole na mbazi
ili huphahe kutivywa.

81

Wira wa sikukuu

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Kuhumira sauti ya Gitithi. Zaburi ya Asafu.
1 Muimbireni na raha Mlungu, iye ariye nguvu yehu,
mshangiliyeni na sauti ya dzulu Mlungu wa Jakobo.
2 Andzani wira, pigani tamburini,
pigani zeze na ngephephe ya sauti nono.

3 Pigani gunda ra pembe ya turume kutangaza kulumbwa kpwa mwezi
tsona mwezi ukalapho dzungo, siku ya sikukuu yehu.
4 Mana ihi ndiyo shariya kpwa Iziraeli
hiro ndiro lagizo ra Mlungu wa Jakobo.
5 Walagiza atu a Iziraeli
wakati ariphovamia tsi ya Misiri.
Nasikira sauti nisiyoimanya inaamba.

6 Nákuhulani mizigo kula mwenu mafuzini,
nchikuoyeza yo kaphu ndziho yokala mwako mikononi.
7 Wakati kala una shida wanivoya nkuterye nami nchikuterya.

81:3 81:3 Isabu 10:10 **81:7 81:7** Kutsama 17:7; Isabu 20:13

Nakujibu phatu pha siri pha chiguruguru,
nákujeza ko kpwenye madzi ga Meriba.

8 Mwi atu angu, sikirani ninavyokukanyani.
Ee Iziraeli, mendza kala unanisikira!
9 Si ruhusa kukala na milungu ya chijeni kahi zenu,
msiabudu mlungu wanjina.
10 Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlunguo,
niriyekulavya kula tsi ya Misiri.
Vugula kanwayo nami ndakurisa.
11 Ela atu angu taamendze kuniphundza.
Aiziraeli taalunga nilondavyo.
12 Kpwa hivyo nchiarichira alunge mioyo yao mifu,
alunge mashauri gao enye.
13 Ee mendza kala atu angu ananiphundza
kalapho Aiziraeli angelunga njira zangu.
14 Ningeashindira maadui gao upesi,
na mkpwono wangu ungekala tayari kupiga avihae.
15 Hinyo asiommendza Mwenyezi Mlungu angemchitira mavwindi kpwa wuoga,
na adabu yao ingeenderera hata kare na kare.
16 Ningekurisa nganu nono ya zosi,
ningekumvunisa na asali kula mwambani.

82

Voyo ra kuendza haki

Zaburi ya Asafu.

1 Mlungu akahala nafwasiye kahi za mkpwutano hiko mlunguni,
analavya uamuli kahi-kahi ya milungu.
2 Mundaenderera kuamula phasipho na haki
na kupendelea atu ayi hadi rini?
3 Ahendereni haki anyonje na anachiya,
timizani haki ya asiodziweza na achiya.
4 Ativyeni anyonje na agayi,
akomboleni kula mikononi mwa atu ayi.

5 “Taamanya na taaelewa,
ananyendeka jizani
misingi yosi ya dunia ikasumbiswa.”

6 Náamba, “Mwimwi mu milungu,
mosi mu ana a Iye Ariye Dzulu Kuriko Vyosi.
7 Ela phahi mundafwa dza anadamu a kawaida,
mundagbwa dza mkpwulu yeyesi.”

8 Unuka, ee Mlungu, uamule dunia,
mana mataifa ganjina gosi ni gako.

81:9 81:9 Kutsama 20:2–3; Kumbukumbu 5:6–7 **82:6 82:6** Johana 10:34

83

Kuvoya maadui a Iziraeli aturywe

Zaburi ya Asafu.

1 Ee Mlungu, usikale gbwi
usinyamale, ee Mlungu, na usihurire!
2 Mana ke, maaduigo ganaizaiza,
hinyo avihao anaokuzira akaunula vitswa vyao.
3 Akaapangira atuo njama mbii,
anashauriana vira ndivyoahenda vii hinyo unaoarinda.
4 Anaamba, "Ndzoni hukomese ro taifa rao,
dzina ra Iziraeli risitambukirwe tsona."

5 Ee, anapanga phamwenga kpwa umwenga,
anaika chilagane chinyumecho.
6 Mahema ga Aedomu na ga atu a Isimaili,
Moabu na ga Ahagari,
7 Agebali, Aamoni na Aamaleki.
Afilisti asagalao Tiro.
8 Hata Aashuru akashirikiana nao,
akaunga mkpwono chivyazi cha Lutu.

9 Ahende dza urivyoahenda atu Amidiani,
urivyoahenda Sisera na Jabini hipho chidzuho cha Kishoni,
10 atu urioaangamiza kuko Eni-Dori
achikala dza chitole cha ng'ombe dzulu ya tsi.
11 Ahende akulu aho akale dza Orebu na Zeebu,
atawala akale dza Zeba na Salimuna,
12 ambao aamba, "Náhudziharire tsi ya Mlungu ikale yehu."

13 Ee Mlungu wangu, ahende dza vumbi chirounulwa ni chikulukulu,
dza wiswa wakati wa phepho.
14 Dza viratu moho unavyoocha tsaka,
na Jimbijimbi ra moho riochavyo myango,
15 azorese na phutoro,
na waaogofyere na phuto kali!
16 Henda nyuso zao zikale na haya,
ili aendze dzinaro, ee Mwenyezi Mlungu.

17 Naatiywe waibu na ahangaike hata kare na kare
naafwe na waibu wao.
18 Naamanye kukala uwe macheyo,
ambaye dzinaro ndiwe Mwenyezi Mlungu,
uwe macheyo ndiwe Uriye Dzulu Kuriko Vyosi himu duniani.

84

Hamu ya kukala nyumbani mwa Mlungu

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Kuhumira sauti ya Gitithi. Zaburi ya atu a chivyazi cha Kora.

1 Makalogo ni manono ajabu,

83:9 **83:9** Aamuli 7:1–23; Aamuli 4:6–22 **83:11** **83:11** Aamuli 7:25; Aamuli 8:12

ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi.
2 Moyo wangu unaaza sana,
yani unazimiya kpwa hamu ya kusagala muhalani pha Mwenyezi Mlungu;
Moyo wangu na mwiri wangu
unamuimbira na raha Mlungu ariye moyo.

3 Hata mberya nkuphaha makalo,
na mbayumbayu ana chidzumbache
ambapho anaweza kuika vidzanavye,
phephi na phatu pha kulavira sadaka,
ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi,
mfalume wangu na Mlungu wangu.
4 Baha hinyo asagalao mwako nyumbani
na kukuimbira mawira ga kukutogola chila wakati!

5 Baha ambao mkpwotse wao ula kpwako.
Aazao njira ziphiyazo Sayuni.
6 Anaphotsupa Dete ra Baka risiro madzi,
nkurihenda rikale na pula za madzi
na mvula za mapema nkurihenda rikakala na vidimbwi vya madzi.
7 Anaenderera kuphaha nguvu zaidi na zaidi
Mlungu mkpwulu kushinda milungu yosi andaonekana Sayuni.

8 Ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, sikira mavoyo gangu,
niphundza, uwe Mlungu wa Jakobo!
9 Ee Mlungu, tundza vinono ngao yehu,
mlole na mbazi iye uriyemmwagira mafuha.

10 Mana siku mwenga phako mihalani ni bora
kuriko siku elufu phatu phanjina.
Ni baha nikale mrindzi wa ryango ra nyumba ya Mlungu wangu
kuriko kusagala hema za atu ayi.
11 Mana Mwenyezi Mlungu ni dzuwa na ni ngao,
nkuhupendeleya na kuhujaliya ishima.
Mwenyezi Mlungu kaalafya chochosi chiricho chinono
hinyo ahendao garigo sawa.

12 Ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi,
baha hiye akukuluphiraye.

85

Kuvoyera Iziraeli itiviwe

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Zaburi ya atu a Kora.
1 Ee Mwenyezi Mlungu, ukaonera mbazi atu a tsiiyo,
ukahenda chivyazi cha Jakobo chiongokerwe.
2 Waaswamehe atuo kosa rao,
dambi zao zosi uchizifuta!
3 Wausa tsukizizo zosi,
na uchiricha tsukizizo kali.

4 Huhende huongokerwe tsona, ee Mlungu Muokoli wehu,

uriche kuutsukirirwa.
5 Dze, undahureyera hata kare na kare.
Ukale tsukizizo zindaenderera hata vivyazi vyosi?
6 Dze, kundahutiya nguvu tsona
ili swiswi atuo, huhamirwe ni uwe?
7 Huonyese mendzwayo isiyosika, ee Mwenyezi Mlungu,
na uhuphe wokofu.

8 Nanisikire ndigogomba Mwenyezi Mlungu
mana anaahidi amani kpwa atue, atumishi aaminifu.
Ela naasiuyire uzuzu wao.
9 Hakika iye a tayari kutivya hinyo amuogophao,
ili ngumaye isale kpwenye tsi yehu.

10 Mendzwa isiyosika na uaminifu vindakutana.
Haki na amani vindadonerana.
11 Uaminifu undazuka kula photsi
na haki indatsungurira kula mlunguni.
12 Ee, Mwenyezi Mlungu andahurehera mambo manono,
nayo tsi yehu indalavya mavuno manji.
13 Haki indamtanguliya Mlungu
na kumtengezera njira.

86

Kuvoya msada

Voyo ra Daudi.
1 Niphundza, ee Mwenyezi Mlungu na unijibu,
mana ni mchiya na mgbwayi.
2 Nirinda mana ni muaminifu kpwako.
Mtivye mtumishio akukuluphiraye.
Uwe u Mlungu wangu.
3 Nionera mbazi, ee Mwenyezi Mlungu,
mana ninakuririra dii yosi.
4 Henda moyo wa mtumishio uhererwe,
mana moyo wangu nauelekeza kpwako, ee Mwenyezi Mlungu.
5 Mana uwe, ee Mwenyezi Mlungu, u mnono na unaswamehe
hinyo akuvoyao unaaonyesa mendzwa isiyosika.
6 Phundza mavoyo gangu, ee Mwenyezi Mlungu,
phundza chiriro changu nikuvoyapho.
7 Siku nchikala tabuni nindakuiha,
mana uwe undanijibu.

8 Kahi ya milungu yosi takuna ariye dza uwe, ee Mwenyezi Mlungu
wala awezaye kuhenda dza gago uhendago uwe.
9 Mataifa ganjina gosi urigoumba
gandakpwedza gakusujudiye, ee Mwenyezi Mlungu,
na gandaripha nguma dzinaro.
10 Mana uwe u mkpwulu na unahenda mambo ga ajabu.
Uwe macheyo u Mlungu.

11 Nifundza njirayo, ee Mwenyezi Mlungu,

86:9 **86:9** Maono 15:4

ili niweze kunyendeka kahi ya ukpwelio.
Nipha moyo usiositasita,
ili niweze kuishimu dzinaro.
12 Nindakutogola moyo kutsuka, ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu.
Nindaripha nguma dzinaro hata kare na kare.
13 Mana mendzwayo ni nyinji kpwangu,
ukakombola nafsi yangu na kuzimu.

14 Ee Mlungu, atu ayi ananishambuliya,
atu asiojali analonda kuniolaga,
na taakujali.
15 Ela uwe, ee Mwenyezi Mlungu, u Mlungu wa huruma na mbazi,
kureya upesi na u tele mendzwa isiyosika na uaminifu.
16 Kala uphande wangu unionere mbazi,
muphe mkpwotse mtumishio
umtivye mwana wa mtumishio wa chichetu.
17 Nionyesa ishara ya unonoo
ili hinyo anaonizira aone na agbwirwe ni haya
mana uwe Mwenyezi Mlungu ukaniterya na kuniphoza marenda.

87

Raha ya kusagala Sayuni

Zaburi ya atu a chivyazi cha Kora. Wira.
1 Mwenyezi Mlungu wadzenga mudziwe dzulu ya mwango mtakatifu.
2 Mwenyezi Mlungu anamendza maryango ga Sayuni,
kuriko makalo gosi ga Jakobo.
3 Mambo ga nguma ganagombwa kuhusu uwe,
ee mudzi wa Mlungu.
4 Kahi za hinyo animanyao,
ni Rahabu na Ababeli.
Piya kuna Afilisti na Atiro, phamwenga na Akushi,
na anaamba, “Hiyu wavyalwa Sayuni.”

5 Na kuhusu Sayuni atu andaamba
“Hiyu na yuya avyalwa mumo,
mana Iye Ariye Dzulu Kuriko Vyosi andauimarisha.”
6 Mwenyezi Mlungu andaika kumbukumbu wakati ndiphoandikisha atu,
“Hiyu wavyalwa Sayuni.”
7 Anaoimba na anaofwiha piya anaamba,
“Sayuni ndicho chandzo cha baraka zehu.”

88

Chiriro cha kuvoya msada

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Zaburi ya atu a chivyazi cha Kora. Kuhumira sauti ya “Mahalathi leanoti.” Wira wa Hemani, Muezira.
1 Mwenyezi Mlungu, Mlungu unitivyaye,
nakuririra uwe mutsi na usiku wosi.
2 Sikira higa nivoyago,
phundza chiriro changu!

3 Mana roho yangu inafwasa na sonono,

na maisha gangu ganasengerera kuzimu.
4 Ninaisabiwa phamwenga na atsererao dibwani.
Mimi ni sawa na mutu asiye na uwezo,
5 ni dza mutu achiyerichwa kahi ya nyufu,
ni dza arioolagbwa arereo mbirani,
atu ambao uwe kuatambukira tsona,
mana kuna rorosi uahenderaro tsona.

6 Ukanitiya dibwani tsini kabisa,
mwatu murimo na chilungulungu cha jiza.
7 Tsukizizo zinaniremerera,
unanigayisa na maimbi ga tsukizizo.
8 Ukahenda asena angu anizire,
ukanihenda nikale tsukizo kpwao.
Nkafungirwa na siweza kutuluka,
9 matso gangu ga tele kpwa sababu ya chiriro.

Chila siku ninakuririra, uwe Mwenyezi Mlungu,
ninakugolosera mikono yangu.
10 Dze, nyo ariofwa ukuahendera vilinje?
Au nkuunuka akakutogola?
11 Dze, mendzwayo isiyosika nkusemurirwa mo mbirani?
Au uaminifuo nkusemurirwa wakati wa ubanangi?*
12 Dze, vilinjevyo nkumanyikana phatu phenye jiza,
au mahendogo ga haki kahi ya tsi ya arioyalwa?

13 Ela ninakuririra uwe, ee Mwenyezi Mlungu,
chila ligundzu nkukuvoya.
14 Haya, mbona unanirema Mwenyezi Mlungu?
Mbona unalola kanda usinione?

15 Nágaya hangu wanache wangu, nágaya karibu kufwa.
Unanitishira hata ninakakama kpwa chiwewe, nami nkakata tamaa!
16 Nkafwinikpwa ni tsukizizo,
mahendogo ga kuogofya gakaniangamiza.
17 Gakanizunguluka dza mafuriko mutsi wosi,
gananisengerera chila uphande.
18 Ukahenda asena na majirani aniriche,
jiza vivi ndiro msena wangu wa phephi.

89

Chilagane cha Mlungu na Daudi

Wira wa Ethani, Muezira.
1 Ee Mwenyezi Mlungu, nindaimba kuhusu mendzwayo isiyosika hata kare na kare,
nindatangaza uaminifuo kpwa vivyazi vyosi.
2 Nindaamba kukala mendzwayo isiyosika inadumu hata kare na kare,
uaminifuo u imara dza mlunguni.
3 Uwe waamba, “Nkaika chilagane na mutu nriyemtsambula.
Nkamuapira mtumishi wangu Daudi,

* **88:11 88:11** *Ubanangi* tafusiri zanjina zinaamba *Abadoni.*

4 kukala nindaimarisha chivyazicho hata kare na kare,
na kudumisha ufalumeo kpwa vivyazi vyosi.”

5 Mlunguni nakutogole maajabugo, ee Mwenyezi Mlungu,
uaminifuo nautogolwe kahi za mikutano ya atakatifu.
6 Mana ni ani ko mainguni awezaye kulenganishwa na uwe Mwenyezi Mlungu.
Ni ani kahi za viumbe vya mlunguni ariye dza uwe Mwenyezi Mlungu?
7 Mlungu anayeogophewa kpwenye mkpwutano wa atakatifu hiko mlunguni
na anaishimiwa sana kuriko osi achiomzumguluka?
8 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi,
ni ani ariye na nguvu dza uwe Mwenyezi Mlungu?
Uaminifuo ukakuzunguluka.

9 Uwe unatawala mngurumo wa bahari
maimbige ganaphozuka unagahuriza.
10 Uwe watisatisa dzoka ra baharini riihwaro Rahabu uchiriolaga
unagatsamula kpwa mkpwono wa nguvu.
11 Mlunguni ni maliyo na dunia piya ni yako.
Dunia yosi na vyosi virivyo himo ndiwe uriyeviumba.
12 Uwe ndiwe uriyeumba uphande wa vurini na wa mwakani,
mwango wa Tabori na wa Herimoni inatogola dzinaro na raha.
13 Uwe una mkpwono urio na nguvu,
mkpwonoo una mkpwotse, mkpwonoo wa kulume ukaunulwa kpwa ushindi.

14 Chihicho cha endzi misingiye ni usawa na haki.
Mendzwa isiyosika na uaminifu vi mberezo.
15 Baha atu ariodzifundza kukutogola na mawira,
anyendekao kpwenye mwanga wa unonoo, ee Mwenyezi Mlungu.
16 Atu ahamirwao ni dzinaro dii yosi
na kukutogola kpwa haki uriyo nayo.
17 Mana uwe ndiwe nguma yao na nguvu zao
na kpwa kumendzako hunaphaha ushindi.
18 Mana urindzi wehu ni wako uwe Mwenyezi Mlungu
mfalume wehu ala kpwako uwe Mtakatifu wa Iziraeli.

19 Hipho kare wagomba katika ruwiya
na mtumishio muaminifu, uchiamba,
“Nkamupha nguvu sujaa mmwenga,
Nkamupha cheo cha dzulu mmwenga ariyetsambulwa kahi za atu.
20 Nkamphaha Daudi, mtumishi wangu
nkammwagira mafuha gangu matakatifu
21 ili mkpwono wangu ukale naye siku zosi,
mkpwono wangu mimi mwenye umutiye nguvu.
22 Maadui tagandaweza kumturya,
atu ayi taandaweza kumuonera.
23 Nindaapiga avihae mbereze,

89:4 **89:4** 2 Samueli 7:12–16; 1 Nyakati 17:11–14; Zaburi 132:11; Mahendo 2:30 **89:20** **89:20** 1 Samueli 13:14; Mahendo 13:22; 1 Samueli 16:12

nindaangamiza osi ariomzira.
24 Uaminifu wangu na mendzwa yangu isiyosika indakala phamwenga naye,
na kpwa kutsupira dzina rangu andaphaha ushindi.
25 Nindaika mkpwonowe dzulu ya Bahari Kulu
hadi muho wa Yufurati.
26 Iye andaniiha aambe, ‘Uwe u Baba,
Mlungu wangu, na mwamba wa wokofu wangu.’
27 Nami ndamuhenda mwanangu mvyere,
akale mkpwulu kuriko afalume osi duniani.
28 Nindaenderera kummendza hata kare na kare
na chilagane chehu na iye chindadumu kpwa sababuye.
29 Uvyaziwe ndauhenda uenderere kukala afalume,
na utawalawe taundakala na mwisho dza mlunguni kurivyo.

30 Ela phahi, atu a chivyaziche achiricha kulunga shariya zangu,
na kukala taahenda kulengana na malagizo gangu,
31 ichikala andavundza masharuti gangu
na kuricha kutimiza amuri zangu,
32 nindaatiya adabu kpwa sababu ya makosa gao,
nindaapiga kpwa sababu ya uyi wao.
33 Ela sindamuusira mendzwa yangu isiyosira,
au nikose kukala muaminifu.
34 Sindavundza chilagane changu
wala kubadilisha nirirogomba mwenye.
35 Nkaapa limwenga tu, ra kpwandza na ra mwisho kpwa sababu ya utakatifu wangu
sindamuambira handzo Daudi.
36 Chivyaziche chindaenderera hata kare na kare
na utawalawe undadumu mbere zangu dza dzuwa.
37 Undadumu hata kare na kare dza mwezi,
shaidi muaminifu ko mainguni.”

38 Ela samba, ukamtsukirirwa iye uriyemtsambula,
ukamtsukirirwa iye uriyemmwagira mafuha.
39 Ukavundza chilagane urichoika na mtumishio
ukatiya najisi tadziye kpwa kuitsupha vumbini.
40 Ukabomola kuta zosi za mudziwe
ukahenda ngomeze zikale gandzo.
41 Osi anaotsupa na phapho anamfuta maliye
akakala mutu wa kuberwa ni majiranige.
42 Ukaapha ushindi avihae,
ukahenda maaduige gosi gahererwe.
43 Ee, ukahenda silahaze zikale mabutu,
na kukamterya vihani.
44 Ukamuusira uwezo wa kutawala
na kubwaga chihiche cha utawala.
45 Ukaphunguza siku za uhanawe,
ukamvwika waibu.

46 Undadzifwitsa hata rini, ee Mwenyezi Mlungu?
Dze, undadzifwitsa hata kare na kare?

89:27 89:27 Maono 1:5

Tsukizizo zindaaka dza moho hata rini?
47 Tambukira vyo maisha gangu garivyo mafupi,
tambukira mwanadamu uriyemuumba ni kufwa.
48 Ni mwanadamu yuphi ambaye anaweza kuishi asifwe?
Ni ani awezaye kudzikombola kula kpwa nguvu za kuzimu?
49 Mwenyezi Mlungu, iphaphi mendzwayo ya kare isiyosika?
Ambayo wamuapira Daudi kpwa uaminifuo?
50 Tambukira, ee Mwenyezi Mlungu vira mtumishio anavyoberwa,
vira ninavyovumirira kulaphizwa ni atu a mataifa ganjina.
51 Maneno ga kulaphiza ganagogombwa ni maaduigo, ee Mwenyezi Mlungu,
ambago anamlaphizira mmwagirwao mafuha chila aphiyapho.

52 Mwenyezi Mlungu na aajaliwe ta kare na kare!
Amina na Amina.

SEEMU YA NE

90

Zaburi 90:1—106:48

Mlungu wa kare na kare
na mutu asiyedumu

Voyo ra Musa, mutu wa Mlungu.
1 Mwenyezi Mlungu, ukakala makalo gehu
chivyazi hadi chivyazi.
2 Uwe wakala Mlungu huriyekuabudu
kabila myango kuumbwa na ulimwengu,
uwe undasala kukala Mlungu hunayekuabudu.

3 Ukuuyiza atu mtsangani,
na kuamba, “Mwi anadamu, uyani mrikola!”*
4 Mana miaka elufu kpwako ichitsapa ni kama dzana,
au usiku mmwenga.
5 Uwe ukusisa uzima wa anadamu dza viratu ndoso.
Anadamu ni dza nyasi zimerazo ligundzu,
6 ambazo ligundzu nkupwipwita,
ela ichifika dziloni ni kunyala na kuuma.

7 Mana tsukizizo zinahumarigiza,
naswi hunaogofyerwa ni kutsukirwako.
8 Ukaika mai gehu mberezo,
dambi zehu za siri zi wazi mberezo.
9 Kpwa sababu ya tsukizizo, siku zehu nkukala chache,
miaka yehu ikasira upesi dza mseho.
10 Hunaweza kuishi miaka mirongo sabaa,
au ichikala huna nguvu, miaka mirongo minane,
ela yo minono nayo ni ya tabu na sonono,
kano ikasira naswi tahupho tsona.

11 Ni ani amanyaye uziho wa tsukizizo?
Ni ani amanyaye wuoga urehwao ni tsukizizo?

---

* **90:3 90:3** Chitabu cha Mwandzo 3:19 Mlungu wamuambira Adamu, “Waumbwa na mitsanga na undauya mtsangani.” **90:4 90:4** 2 Petero 3:8

12 Hufundze humanye vira maisha gehu garivyo mafupi,
ili hukale na ikima.
13 Ee Mwenyezi Mlungu, undatsukirwa hadi rini?
Huonere mbazi swiswi atumishio!
14 Chila ligundzu hushibishe na mendzwayo isiyosika,
ili huhererwe na kukala na raha siku zehu zosi.
15 Hujaliye siku nyinji za raha chiasi cha urivyohenda hugaye;
miaka yehu ya tabu naikale chiasi sawa na miaka ya kujaliwa.
16 Huonyese mahendogo, swiswi atumishio,
aonyese ana ehu ngumayo.

17 Unono wa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu naukale dzulu yehu,
na kazi za mikono yehu ziongokerwe.
Ustawishe kazi za mikono yehu!

91

Mlungu ndiye mrindzi wehu

1 Mutu akalaye kahi ya makalo ga Ariye Dzulu Kuriko Vyosi,
andaoya kpwenye urindzi wa iye Mwenye Nguvu Zosi,
2 andaweza kumuamba Mwenyezi Mlungu,
“Uwe ndiwe chimbiriro rangu na ngome yangu,
Mlungu wangu, ninayekukuluphira!”

3 Kpwa kpweli Mlungu andakuokola na muhambo wa muindza,
na kukurinda na makongo mai.
4 Andakufwinika dza nyama a mapha afwinikavyo anae na mapha,
nawe undaphaha chimbiriro.
Uaminifuwe undakurinda dza ngao irindavyo asikari.
5 Uwe kundaogopha hatari za usiku,
wala muvwi ujezwao wakati wa mutsi,
6 wala ukongo mui uzidio usiku,
wala mafwa gahendekago dzuwa ngerengere.

7 Hata atu elufu achifwa mkpwonoo wa kumotso,
na elufu kumi achifwa uphande wa mkpwonoo wa kulume,
ela we, chifo tachindakuphaha.
8 Undaona na matsogo mwenye
vira atu ayi ndivyotiywa adabu.

9 Kpwa kukala ukamuhenda Mwenyezi Mlungu, chimbiriroro,
na Iye Ariye Dzulu Kuriko Vyosi, makalogo,
10 mai tagandakuphaha,
wala mafwa tagandasengerera hemaro.
11 Mana andalagiza malaikae
akurinde phophosi uphiyapho.
12 Nao andakuunula na mikono yao,
usedze ukakpwala dziwe.
13 Undavyoga simba na fira,
undavyoga-vyoga simba asiru na nyoka zenye sumu kali.

91:11 **91:11** Mathayo 4:6; Luka 4:10 **91:12** **91:12** Mathayo 4:6; Luka 4:11 **91:13** **91:13** Luka 10:19

14 Mlungu anaamba, “Nindaokola iye animendzaye,
nindarinda iye amanyaye dzina rangu!
15 Achiniiha, nami nindamuihikira,
achikala tabuni, nindakala phamwenga naye,
nindamuokola, naye andaishimiwa.
16 Nindamupha maisha mare,
na kumuonyesa wokofu wangu.”

92

Wira wa kumtogola Mlungu

Zaburi. Wira wa Siku ya Kuoya.
1 Ni vinono kumtogola Mwenyezi Mlungu,
na kukuimbira mawira ga kutogola dzinaro, uwe Uriye Dzulu Kuriko Vyosi.
2 Kutangaza mendzwayo isiyosika wakati wa ligundzu,
na uaminifuo wakati wa usiku,
3 kpwa kuhumira chivoti na ngephephe,
na kpwa sauti ya zeze.

4 Mana mahendogo uwe Mwenyezi Mlungu gakanihenda nihererwe,
nindaimba na raha kpwa sababu ya kazi ya mikonoyo.
5 Mahendogo, ee Mwenyezi Mlungu ni makulu sana!
Si rahisi kumanya maazogo!
6 Hiri ni dzambo ambaro mzuzu kaweza kurimanya,
mjinga kaweza kurielewa.
7 Dzagbwe atu ayi anakula dza nyasi
nao ahendao mai achioongokerwa,
mwisho wao ni kuangamika hata kare na kare.

8 Ela uwe, ee Mwenyezi Mlungu unatukuzwa hata kare na kare.

9 Mana maaduigo, ee Mwenyezi Mlungu,
maaduigo gandaangamika,
osi ahendao mai andatsamukana.
10 Ukanihenda nikale na mkpwotse dza nyahi
ukanimwagira mafuha maphya.
11 Matso gangu gakadzionera maadui gachishindwa
na masikiro gangu gakasikira chiriro cha aviha angu.

12 Enye haki andapwipwita dza mitende,
na kukula dza mierezi ya Lebanoni.
13 Aho ni dza mihi iriyophandwa ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu,
inayopwipwita muhalani pha Mlungu wehu.
14 Andaenderera kuvyala matunda hata ukareni
chila wakati indakala mitsanga-mitsanga na yenye nguvu.
15 Vivi vinaonyesa kukala Mwenyezi Mlungu ni mkamilifu,
iye ni mwamba wangu
na ndaniye tamuna uyi.

93

Mlungu ndiye mfalume

1 Mwenyezi Mlungu anatawala na akavwala nguma
Mwenyezi Mlungu akavwala nguma na ana nguvu,
dunia ikaikpwa imara taindasumba.
2 Chihicho cha utawala chaikpwa imara hangu kare,
uwe ukakalapho hangu kare.

3 Mafuriko gatuluza sauti, ee Mwenyezi Mlungu
mafuriko gatuluza sauti ya dzulu,
mafuriko gana nguruma.
4 Mwenyezi Mlungu ariye dzulu ana nguvu,
ana nguvu kuriko mngurumo wa madzi manji,
ni mkpwulu kuriko maimbi ga bahari.

5 Ee Mwenyezi Mlungu, malagizogo ni ga kpweli,
nyumbayo ni takatifu, hata kare na kare.

94

Mlungu ndiye muamuli wa atu osi

1 Ee Mwenyezi Mlungu, uwe Mlungu uriphizaye chisasi,
uwe Mlungu uriphizaye chisasi, dzimanyise ching'ang'a!
2 Unuka uwe muamuli wa dunia,
atiye adabu anaodzikarya kulengana na kudzikarya kpwao.
3 Hata rini, ee Mwenyezi Mlungu?
Atu ayi andaenderera kuhererwa hata rini?

4 Anagomba maneno ga kudziunula,
ahendao mai osi anadzikarya.
5 Anatisa-tisa atuo, ee Mwenyezi Mlungu
anaonera hinyo ario ni urisio.
6 Anatsindza magungu na ajeni asagalao kahi ya tsi yehu,
anaolaga anachiya.
7 Nao anaamba, "Mwenyezi Mlungu kaona,
Mlungu wa Jakobo kamanya."

8 Mwi azuzu kuriko atu osi!
Mwi apumbavu, mundakala rini na ikima?
9 Dze, ye ariyeumba sikiro, akale kasikira?
Ye ariyeumba dzitso, akale kaona?
10 Dze, ye anayetiya adabu mataifa ganjina, akale kandakutiyani adabu?
Dze, ye aafundzaye anadamu, akale kana marifwa?
11 Mwenyezi Mlungu anamanya maazo ga mwanadamu,
kukala tagana mana yoyosi.

12 Baha mutu umutiyaye adabu, ee Mwenyezi Mlungu,
umfundzaye shariyayo,
13 ukumupha kuhurira wakati wa siku za tabu,
hadi atu ayi atsimbirwe dibwa.
14 Mana Mwenyezi Mlungu kandaricha atue,
kandatsupha atu ario urisiwe.
15 Mana uamuli wa haki undalaviwa tsona,

94:11 94:11 1 Akorintho 3:20

na enye haki osi andailunga.

16 Ni ani ndiyeniterya kupingana na atu ayi?
Ni ani ndiyekala uphande wangu chinyume cha atu ayi?
17 Kala Mwenyezi Mlungu kayaniterya,
ningekala náphiya kare tsi ya ariofwa.
18 Niriphoamba, “Nahereza,”
mendzwayo isiyosika, ee Mwenyezi Mlungu, yanigbwiririra.
19 Moyo wangu uriphokala unayugika na mambo manji,
uwe waniphoza marenda na uchinihenda nihererwe.

20 Uwe kuweza kuungana na atawala ayi,
atungao shariya za kukanira mai?
21 Ao nkuungana ili aangamize maisha ga atu a haki,
na kuamula atu asio na makosa aolagbwe.
22 Ela Mwenyezi Mlungu akakala ngome yangu,
na Mlungu wangu akakala mwamba wangu wa kuchimbirira.
23 Iye andaaripha dambi zao,
na aangamize kpwa uyi wao.
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu andaangamiza tsetsetse.

95

Wira wa kumtogola Mlungu

1 Ndzoni humuimbire na raha Mwenyezi Mlungu!
Nahumpigireni njerejere mwamba wa wokofu wehu!
2 Nahusengereni mbereze na mioyo iriyo tele shukurani,
nahumshangilie na mawira ga kumtogola!

3 Mana Mwenyezi Mlungu ni mkpwulu,
ndiye mfalume mkpwulu kushinda milungu yanjina yosi.
4 Dunia yosi ni yakpwe, kula vivwa vya dunia,
hadi virere vya myango ni vyakpwe.
5 Bahari ni yakpwe, mana waiumba mwenye;
tsi kavu nayo ni yakpwe, ndiye ariyeiumba.

6 Ndzoni humsujudiye, humuabudu,
nahuchite mavwindi mbere za Mwenyezi Mlungu, ariyehuumba!
7 Mana iye ndiye Mlungu wehu,
naswi hu atue,
mang’ondzige amanyirirago.

Rero phundzani agombavyo,
8 “Msihende mioyo yenu kukala mifu,
dza akare enu arivyohenda hiko Meriba,
dza arivyohenda siku hizo, ariphokala a hiko weru wa Masa.*
9 Mana hiko anijeza na kunipima,
hata dzagbwe aona nrivyoahenda.
10 Kpwa miaka mirongo mine chivyazi hicho nachitsukirirwa,
nchiamba, ‘Atu hano ni atu a maazo mai siku zosi,

95:7 95:7 Aeburania 3:7–11,15; 4:7 **95:8 95:8** Kutsama 17:1–7; Isabu 20:2–13 * **95:8 95:8** Meriba na Masa: Soma Chitabu cha Kutsama 17:7.

nao taamendze kulunga njira zangu.’
11 Kpwa hivyo náreya na nchiapa, nchiamba,
‘Taandainjira phatu phangu pha kuoya.’ ”

96

Mlungu ndiye mfalume na muamuli
(1 Nyakati 16:23–33)

1 Muimbireni Mwenyezi Mlungu wira muphya!
Muimbireni Mwenyezi Mlungu dunia yosi!
2 Muimbireni Mwenyezi Mlungu na mutogole dzinare!
Chila siku tangazani anavyotivya.
3 Tangazirani mataifa gosi ngumaye,
gaambireni makabila gosi kuhusu mahendoge ga ajabu.

4 Mana Mwenyezi Mlungu ni mkpwulu, naye anastahili kutogolwa;
iye anafwaha kuogophewa kuriko milungu yosi.
5 Mana milungu yosi ya mataifa ni vizuka tu,
ela Mwenyezi Mlungu waumba mlunguni.
6 Ishima na mamlaka ga mbereze,
nguvu na unono u phatuphe phatakatifu.

7 Mupheni Mwenyezi Mlungu, mwi atu phapha duniani,
mupheni Mwenyezi Mlungu nguma na nguvu.
8 Mupheni Mwenyezi Mlungu nguma inayofwaha dzinare,
reheni sadaka na muinjire phakpwe mihalani.
9 Muabuduni Mwenyezi Mlungu kpwa sababu ya unono wa utakatifuwe,
dunia yosi naikakame mbereze!

10 Gaambireni mataifa, “Mwenyezi Mlungu anatawala!
Dunia yiimara taisumbisika.
Andaamula mataifa na haki!”
11 Mlunguni nakuhamirwe, na dunia naihererwe,
bahari na vyosi virivyo mumo navivume,
12 minda na vyosi virivyo mumo navipige njerejere!
Chisha mihi yosi ya tsakani indaimba kpwa raha
13 mbere za Mwenyezi Mlungu,
mana aredza kutawala dunia.
Andatawala dunia na haki,
na aamule mataifa gosi kpwa uaminifu.

97

Mlungu ndiye mtawala mkpwulu

1 Mwenyezi Mlungu anatawala, dunia naihererwe
tsi za pwani nazikale na raha.

2 Maingu na chilungulungu cha jiza chikamzunguluka
Msingi wa utawalawe ni haki na uamuli wa haki.
3 Moho nkumtanguliya
na kuocha avihae pande zosi.

95:11 95:11 Isabu 14:20–23; Kumbukumbu 1:34–36; Aeburania 4:3,5; Kumbukumbu 12:9–10 **96:7 96:7** Zaburi 29:1–2

4 Limeme rilaro kpwakpwe nkung'aza dunia,
arizi nkuwoona ikasumba.
5 Myango nkutsatsamuka dza mshumaa mbere za Mwenyezi Mlungu,
mbere za Mwenyezi Mlungu wa dunia yosi.
6 Mlunguni kunatangaza hakiye,
na mataifa gosi ganaona ngumaye.

7 Osi anaoabudu vizuka naatiywe waibu,
hinyo anaodzikarya kpwa sababu ya vizuka visivyo mana.
Muabuduni mwi milungu mosi.

8 Atu a Sayuni anasikira na kuhererwa,
atu a midzi ya Juda anapiga njerejere
kpwa sababu ya uamulio, ee Mwenyezi Mlungu.
9 Mana uwe, ee Mwenyezi Mlungu, Uriye Dzulu Kuriko dunia yosi,
uwe ukutogolwa zaidi ya milungu yosi.

10 Ammendzao Mwenyezi Mlungu naazire mai,
iye nkurinda maisha ga atakatifue,
na kuaokola kula mikononi mwa atu ayi.
11 Mwanga nkuang'arira mutu wa haki,
na raha nkumung'arira mwenye moyo uriotsuka.
12 Hererwa katika Mwenyezi Mlungu mwi a haki,
na mtogole dzinare takatifu.

98

Mlungu ndiye mtawala wa dunia yosi

Zaburi.
1 Muimbireni Mwenyezi Mlungu wira muphya
mana akahenda mambo ga ajabu!
Mkpwonowe wa kulume na mkpwonowe mtakatifu,
akaphaha ushindi.
2 Mwenyezi Mlungu akahenda ushindiwe umanyikane,
akaonyesa hakiye kpwa mataifa ganjina.
3 Akatambukira mendzwaye isiyosika
na uaminifuwe kpwa nyumba ya Aiziraeli.
Dunia yosi ikawoona ushindi wa Mlungu wehu.

4 Mshangiliyeni Mwenyezi Mlungu, dunia yosi,
muimbireni mawira ga kumtogola na njerejere.
5 Imbani mawira ga kumtogola Mwenyezi Mlungu mchihumira zeze.
Imbani kpwa kuhumira zeze na sauti za mtswano.
6 Mpigireni njerejere Mwenyezi Mlungu, mfalume wehu
mshangiliyeni kpwa tarumbeta na mumpigire magunda.

7 Bahari naivume na vyosi virivyo mumo,
dunia na osi anaosagala mumo.
8 Myuho naipige makofi,
myango nayiimbe phamwenga na raha,
9 mbere za Mwenyezi Mlungu,
mana aredza aamule dunia.
Andaamula dunia na haki

na mataifa kpwa usawa.

99

Mlungu ndiye mtawala mkpwulu

1 Mwenyezi Mlungu anatawala,
mataifa nagakakame.
Chihiche cha chifalume chi dzulu ya makerubi
dunia naisumbe.
2 Mwenyezi Mlungu ni mkpwulu kuko Sayuni,
iye a dzulu zaidi ya mataifa gosi.
3 Atu naatogole dzinaro ririro kulu na ra kuogofya!
Iye ni mtakatifu!

4 Mfalume ana uwezo na unamendza haki
ukaimarisha usawa,
uamuli wa haki na ukahenda haki kahi ya chivyazi cha Jakobo.
5 Mtogoleni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu,
muabuduni mbere za chihiche cha kuikira magulu!
Iye ni mtakatifu!

6 Musa na Aruni kala ni kahi za alavyadzie-sadaka,
Samueli piya ni kahi za hara ariomvoya Mwenyezi Mlungu.
Amririra Mwenyezi Mlungu
naye achiajibu.
7 Iye wabisha nao kula nguzo ya ingu,
agbwira amurize na shariya arizoapha.

8 Ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu,
uwe waajibu,
kpwao wakala Mlungu anayeswamehe,
ela waatiya adabu kpwa makosa gao.
9 Mtogoleni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu,
na muabudu kpwenye mwangowe mtakatifu,
mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu ni mtakatifu!

100

Wira wa kumtogola Mlungu

Zaburi ya shukurani.
1 Mshangiliyeni Mwenyezi Mlungu, dunia yosi.
2 Muabuduni Mwenyezi Mlungu kpwa raha,
ndzoni mbereze kuno munaimba!
3 Manyani kukala Mwenyezi Mlungu ndiye Mlungu.
Ndiye ariyehuumba, naswi hu atue.
Swiswi hu atue, atu aamanyirirao dza viratu mrisa amanyiriravyo mang'ondzige.

4 Injirani mwakpwe maryangoni na shukurani
injirani mwakpwe mihalani kuno munamtogola.
Mshukuruni na mumtogole.

99:1 **99:1** Kutsama 25:22 **99:7** **99:7** Kutsama 33:9

5 Mana Mwenyezi Mlungu ni mnono.
Mendzwaye isiyosika indaenderera hata kare na kare,
na ni muaminifu chivyazi hadi chivyazi.

101

Chilagane cha mfalume kpwa Mlungu

Zaburi ya Daudi.
1 Nindaimba kuhusu mendzwayo isiyosika na uamulio wa haki,
nindakuimbira mawira ga kukutogola uwe, ee Mwenyezi Mlungu.
2 Nindahenda chadi niishi bila lawama.
Vino undaniedzera rini?

Nindasagala mwangu nyumbani na uaminifu.
3 Sindaruhusu matso gangu
galole chochosi chii.

Namena mahendo ga atu achiaphuka,
sindagbwirana na mambo gao.
4 Maazo mai nagakale kure nami
sindahenda rorosi ririro iyi.

5 Mutu amuocheraye ngulu jiraniwe
nindam'bananga,
na sindamvumirira mutu mwenye chibero
na anayedzikarya.

6 Nindaatundza vinono atu ario aaminifu tsi yosi,
nao andasagala phamwenga nami.
Mutu asiye na lawama
ndiye ndiyenihumikira.
7 Wa handzo yeyesi
kandasagala mwangu nyumbani.
Takuna wa kugomba handzo
ndiye sagala mbere zangu.

8 Chila siku nindaangamiza mai gosi garigo kahi ya tsi.
Niasise kabisa atu ayi
kpwenye mudzi wa Mwenyezi Mlungu.

102

Kuvoya msada kula kpwa Mlungu

Voyo ra mutu ariye tabuni. Ambaye anagaya na anamlalamikira Mwenyezi Mlungu.
1 Phundza mavoyo gangu, ee Mwenyezi Mlungu
chiriro changu cha kuvoya msada nachikufikire!
2 Usinilozere kogo
siku ndiphokala ninagaya
sikiroro na riniphundze,
nijibu mara mwenga siku nikuvoyapho!

100:5 **100:5** 1 Nyakati 16:34; 2 Nyakati 5:13; 7:3; Ezira 3:11; Zaburi 106:1; 107:1; 118:1; 136:1; Jeremia 33:11

3 Mana siku zangu zinatsupa dza mosi,
na mifupha yangu inaphya dza tanu.
4 Moyo wangu ukabumbundika na kunyala avi ni nyasi,
sina hata hamu ya chakurya.
5 Kpwa sababu ya sonono yangu
nkasala mifupha mihuphu.
6 Nkakala dza chimburu cha weruni,
dza chimburu chiricho phatu photsamwa.
7 Nilalapho siphaha usingizi
dza nyama wa mapha chiyesala macheye dzulu ya nyumba.
8 Maadui gangu gananifyorera dii.
Hinyo anaonibera, anahumira dzina rangu kulani atu.
9 Ivu rikakala ndicho chakurya changu,
matsozi ganatsanganyika na chinwadzi changu
10 kpwa sababu ya tsukizizo nyinji
mana ukanitsola na kunitsupha kure.
11 Siku zangu zikakala avi ni chivurivuri cha dziloni
ninanyala dza nyasi.

12 Ela uwe, ee Mwenyezi Mlungu, unatawala ta kare na kare,
dzinaro rinatambukirwa ni vivyazi vyosi.
13 Uwe undazuka uhuonere mbazi mudzi wa Sayuni,
mana wakati wa kuhuhendera manono ukafika.
14 Atumishio anahusamini dzagbwe ukabomolwa,
na anahuonera mbazi dzagbwe ni gandzo.
15 Atu a mataifa ganjina andaogopha dzina ra Mwenyezi Mlungu,
afalume osi duniani andaogopha utukufuwe.
16 Mwenyezi Mlungu andadzenga luphya Sayuni
andatsembuka kuonyesa ngumaye.
17 Andajibu mavoyo ga achiya
wala kandarema mavoyo gao.

18 Mambo higa nagaandikpwe phatu kpwa sababu ya vivyazi vyedzavyo,
ili ndiovyalwa badaye aweze kumtogola Mwenyezi Mlungu.
19 Mwenyezi Mlungu walola photsi kula phatuphe phatakatifu pha dzulu,
Mwenyezi Mlungu walola dunia kula mlunguni,
20 asikize chiriro cha mabusu
na kuarichira ariokala akahukumiwa kuolagbwa,
21 ili atu atangaze dzina ra Mwenyezi Mlungu ko Sayuni
na amtogole kuko Jerusalemu,
22 siku atu ndiphokusanyika phamwenga
na falume zikutane kumuabudu Mwenyezi Mlungu.

23 Mlungu akaphunguza nguvu zangu wakati nchere mwanache,
akahenda maisha gangu gakale mafupi.
24 Kpwa hivyo naamba, “Uwe Mlungu wangu,
usinihale sambi kahi-kahi ya maisha gangu,
uwe ambaye unaishi hata kare na kare!
25 Pho kare, uwe waika misingi ya dunia,
na ko mlunguni ni kazi ya mikonoyo.

102:25 102:25 Aeburania 1:10–12

26 Vyosi vindaangamika, ela uwe undadumu,
vyosi vindatsakala dza nguwo.
Uwe undavigaluza dza nguwo
navyo tavindaparara,
27 ela uwe kundagaluka,
na miakayo taina mwisho.
28 Ana a atumishio andasagala salama,
vivyazi vyao vindadumu kpwa uwezoo.”

103

Wira wa kushukuru
kpwa unono wa Mlungu
Zaburi ya Daudi.
1 Mtogole Mwenyezi Mlungu, uwe roho yangu,
Na vyosi virivyo ndani yangu navitogole dzinare takatifu.
2 Mtogole Mwenyezi Mlungu, uwe roho yangu,
na usiyale mahendoge gosi manono.
3 Ndiye aniswameheye dambi zangu zosi,
na kuniphoza makongo gangu gosi.
4 Ndiye anikombolaye na mbira,
tsona ndiye anionyesaye mendzwaye isiyosika na kunionera mbazi.
5 Maisha gangu gosi nkunijaliya na vitu vinono
na kunihenda nikale barobaro mwenye nguvu dza kozi.

6 Mwenyezi Mlungu ndiye ahendaye mahendo ga haki
na nkuahendera haki osi aonerwao.
7 Wammanyisa Musa njiraze,
na atu a Iziraeli achiaonyesa mahendoge.
8 Mwenyezi Mlungu ana huruma na mbazi,
iye katsukirwa upesi na ana unji wa mendzwa isiyosika.
9 Iye kandaalaumu atue hata kare na kare,
wala kandaenderera kuareyera.
10 Iye kahutiya adabu sawa-sawa na dambi zehu,
wala kahuriphiza kadiri ya mahendo gehu mai.
11 Dza viratu mlunguni kurivyo dzulu sana kula duniani,
vivyo ndivyo, mendzwaye isiyosika ni kulu kpwa hara amuogophao.
12 Dza viratu mlairo wa dzuwa urivyo kure na mtswerero wa dzuwa,
ndivyo Mlungu nkuusa dambi zehu zikakala kure naswi.
13 Dza viratu baba anavyoonera anae mbazi,
ndivyo Mwenyezi Mlungu anavyoonera mbazi amuogophao.
14 Mana anamanya vira hurivyoumbwa,
anatambukira kukala swiswi hu mitsanga.
15 Ela maisha ga mwanadamu, ni dza nyasi tu:
nkukula na kusitawi dza ruwa ra mundani,
16 nkuphepheruswa ni phepho,
na takuna ndiyeriona tsona.
17 Ela mendzwa isiyosika ya Mwenyezi Mlungu kpwa aho amuogophao,
ni ya kare na kare.
Na hakiye nkuapha chivyazi hadi chivyazi,
18 cha hara agbwirao chilaganeche

103:8 103:8 Jakobo 5:11

na kulunga malagizoge.

19 Mwenyezi Mlungu waika chihiche cha endzi hiko mlunguni,
naye anatawala vitu vyosi.

20 Mtogoleni Mwenyezi Mlungu, mwimwi malaikae!
Muna uwezo mkpwulu, namwi munalunga malagizoge
na kuphundza gara agombago.
21 Mtogoleni Mwenyezi Mlungu, mwi majeshi ga mlunguni!
Mwimwi atumishie muhendao alondago!
22 Viumbe vyosi navimtogole Mwenyezi Mlungu;
naatogolwe seemu zosi anazozitawala.

Roho yangu naimtogole Mwenyezi Mlungu!

104

Kumlika muumba

1 Mtogole Mwenyezi Mlungu, uwe roho yangu.
Ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu, uwe ndiwe mkpwulu sana,
ukaodzala nguma na mamlaka.
2 Nawe unang'ala yesi avi ukavwala mwanga.
Mlunguni nako ukakutandaza dza hema,
3 na unasagala kuko.
Maingu ukugahenda gariyo ya kuvwehwa ni farasi,
na ukupanda dzulu ya phuto.
4 Uwe ukuhenda malaikao akakala dza phuto,
na ukuahenda atumishio akakala dza moho wa kuaka.
5 Tsi nayo, waidinisa ndindindi kpwenye misingiye,
hata taiweza kusumbiswa.
6 Chisha uchiitandya bahari dzuluye dza nguwo,
nago madzi gachibwiningiza hadi virere vya myango.
7 Ela uriphogademurira, madzi higo gazola,
gariphosikira kungurumako, gajera upesi.
8 Madzi gapanda myango,
gachitserera madeteni,
kpwatu ambako kala ukagapangira.
9 Uchigaikira mphaka ambao tagaweza kuuvuka,
ili gasibwiningize dunia tsona.
10 Ukuhenda vidzuho vimwage madzi madeteni,
nayo myuho ijere kahi-kahi za vidzango.
11 Madzi higa nkuafwaha nyama a tsakani,
hipho maforo nkuusa chiru zao.
12 Nao nyama a mapha nkudzenga nyumba zao mo kanda-kanda
na kuimba mo pandani.
13 Ukuhuma mvula kula mlunguni ikanya dzulu ya myango,
nayo tsi ikatosheka na matunda ga kaziyo.
14 Ukuhenda nyasi zimere ili ng'ombe ziphahe marisa,
na mimea imere ili mwanadamu ahumire.
Kpwa hali iyo atu nkuphaha mavuno kula mtsangani,
15 uchi wa zabibu wa kuachangamusha,
mafuha ga kuahenda nyuso zao zinyinyihe,

104:4 104:4 Aeburania 1:7

na chakurya cha kuatiya nguvu.
16 Mihi ya Mwenyezi Mlungu inamwagirwa madzi ga kukola,
mihi ya mierezi ya Lebanoni ariyoiphanda.
17 Dzulu ya panda za yo mihi nyama a mapha nkudzenga nyumba zao,
nao manjera nkuhenda makalo gao dzulu ya virere vyao.
18 Myango mire ni makalo ga mbuzi a myangoni,
mapango ni chimbiriro ra makpwang'a.
19 Uwe wahenda mwezi ukale ni alama ya kupimira minga,
na dzuwa rimanye wakatiwe wa kutswa.
20 Ukuhenda jiza, nako kukakala usiku,
na nyama osi a tsakani akatuluka.
21 Simba nkunguruma achikala anaindza,
nkuendza chakurya chao kula kpwa Mlungu.
22 Wakati dzuwa richituluka,
nao nkuuka achadziambalaza kpwenye makalo gao.
23 Atu nao nkutuluka achaandza kazi zao
nao nkukala na chadi cha kuhenda kazi hadi dziloni.
24 Ee Mwenyezi Mlungu, ukahenda mambo manji sana!
Wagahenda gosi kpwa ikima,
dunia ikaodzala viumbevyo!
25 Kuna bahari, kulu na pana,
yoodzala viumbe visivyoolangika,
viumbe vya chila aina vikulu kpwa vidide.
26 Meli nkutsupira mumo,
na mumo ndimo murimo yuya nyama mkpwulu aihwaye Leviathani,
uriyemuumba avumbe mumo.

27 Viumbevyo vyosi vinakugodzera uwe,
uviphe chakurya chao kpwa wakati unaofwaha.
28 Uchivipha chochosi, vinahala;
uchivugula mikonoyo, vinamvuna vinono.
29 Uchivilozera kogo, vinaogopha;
uchiviusira pumuzi,* vinafwa,
na kuuya mtsangani virikola.
30 Unaphohuma Rohoo,
vinaumbwa,
nawe ukugaluza sura ya dunia.

31 Utukufu wa Mwenyezi Mlungu naudumu ta kare na kare;
Mwenyezi Mlungu naahamirwe ni kazize.
32 Nkulola dunia, nayo nkusumba,
nkuguta myango, nayo ikatuluza mosi!

33 Nindamuimbira Mwenyezi Mlungu maisha gangu gosi,
ndaimba kumtogola Mlungu wangu siku zangu zosi.
34 Naahamirwe ni maazo gangu,
mana Mwenyezi Mlungu ndiye anihamiraye.
35 Enye dambi naauswe duniani,
phasikale na atu ayi tsona!

104:26 **104:26** Ayubu 41:1; Zaburi 74:14; Isaya 27:1 * **104:29** **104:29** Mana ganjina ni unaphohuma rohoyo.

Mtogole Mwenyezi Mlungu, uwe roho yangu!
Mtogole Mwenyezi Mlungu!

105

Uaminifu wa Mlungu kpwa atue
(1 Nyakati 16:8–22)

1 Mshukuruni Mwenyezi Mlungu, mvoyeni,
amanyiseni mataifa mambo arigohenda.
2 Muimbireni, imbani mawira ga kumtogola,
semurirani mahendoge ga ajabu!
3 Hendani ngulu kpwa sababu ya dzinare takatifu.
Hinyo amuogophao Mwenyezi Mlungu naahererwe.
4 Muendzeni Mwenyezi Mlungu na nguvuze,
chila wakati londani kukala aripho iye.

5 Tambukirani mahendo ga ajabu arigohenda,
vilinjevye na hukumu arizolavya,
6 mwimwi chivyazi cha Burahimu mtumishiwe,
mwimwi chivyazi cha Jakobo, atue ariokutsambulani.
7 Iye Mwenyezi Mlungu, ndiye Mlungu wehu,
uamuliwe wa haki unaonekana duniani kosi.

8 Iye anatambukira chilaganeche cha kare na kare,
na anatambukira ahadiye hadi vivyazi elufu,
9 chilagane arichoika na Burahimu,
na ahadi ariyomuapira Isaka.
10 Ariyomuhakikishira Jakobo dza amuri
kpwa Iziraeli dza chilagane cha kare na kare,
11 waamba, “Ndakupha tsi ya Kanani
ikale seemu ya urisi wenu.”

12 Ariphokala ni achache,
ee achache sana, na ajeni mumo,
13 adengereke kula taifa hadi taifa,
kula ufalume mmwenga hadi wanjina,
14 kayamruhusu yeyesi aaonere,
waademurira afalume kpwa sababu yao.
15 Waamba, “Msigute apakpwa mafuha angu,
wala msiahende mai manabii angu.”

16 Mlungu wareha ndzala kahi ya tsi
naye achibananga chakurya chao chosi.
17 Ela kala akaatangulizira mutu mmwenga,
Yusufu yekala akaguzwa dza mtumwa.
18 Maguluge gafungbwa silisili,
na achimfunga silisili ya chuma singoni,
19 hadi gariphotimiya gara arigotabiri,
hadi neno ra Mwenyezi Mlungu ririphomanyikana kukala ni ra kpweli.

105:9 **105:9** Mwandzo 12:7; 17:8; Mwandzo 26:3 **105:10** **105:10** Mwandzo 28:13 **105:14** **105:14** Mwandzo 20:3–7 **105:16** **105:16** Mwandzo 41:53–57 **105:17** **105:17** Mwandzo 37:28; 45:5 **105:18** **105:18** Mwandzo 39:20—40:23

20 Mfalume walagizira kukala avugulwe,
mtawala wa mataifa wamrichira huru.
21 Achimuhenda muimirizi wa nyumbaye,
na mkpwulu wa malize zosi,
22 Aafundze akulu a utawalawe kama aonavyo sawa
na aafundze ikima atumiae.

23 Ndipho Aiziraeli achiinjira tsi ya Misiri,
Jakobo achisagala dza mjeni kpwenye tsi ya Hamu.
24 Phahi Mwenyezi Mlungu wahenda atue avyalane,
na achiahenda akale na mkpwotse kuriko aviha ao.
25 Achihenda Amisiri azire atue
na aahendere mai atumishie.
26 Chisha wamhuma mtumishiwe Musa,
phamwenga na Aruni ariyekala akamtsambula.
27 Achihenda vilinjevye kahi za Amisiri,
na mahendoge ga ajabu kpwenye tsi ya Hamu.
28 Wahuma jiza kpwenye yo tsi,
ela Amisiri achirema kulunga manenoge.
29 Madzi gao achigagaluza kukala milatso,
na achihenda ng'onda aho afwe.
30 Tsi yao ichigota magula,
hata vyumbani mwa atawala ao.
31 Achigomba na kuchedza maindzi
na madadada tsi yosi.
32 Achiarehera mvula ya mawe
na limeme richimeka kula pembe mwenga ya tsi hadi yanjina.
33 Wabananga mizabibu na mitini yao,
na achivundza-vundza mihi yosi ya tsi yao.
34 Mlungu walagiza na kuchedza ndzije,
na maelufu ga fumbiri,
35 achedzarya mimea yosi ya tsi yao,
achirya matunda ga tsi yao.
36 Halafu waolaga ana a mwandzo osi a tsi yao,
matunda ga kpwandza ga nguvu zao.

37 Ndipho achiatuluza Aiziraeli kula tsi hira kuno akatsukula feza na zahabu,
wala taphana hata mmwenga wao ariyekpwala.
38 Amisiri ahamirwa ariphouka,
mana kala anaogopha sana.
39 Mlungu waaikira ingu kufwinika dzuwa ra mutsi
na moho ili uaang'azire usiku.
40 Achimvoya, naye achiarehera makpware,
achiapha chakurya kpwa unji kula mlunguni.
41 Waahula dziwe, richituluza madzi

105:20 **105:20** Mwandzo 41:14 **105:21** **105:21** Mwandzo 41:39–41 **105:23** **105:23** Mwandzo 46:6; Mwandzo 47:11 **105:24** **105:24** Kutsama 1:7–14 **105:26** **105:26** Kutsama 3:1—4:17 **105:28** **105:28** Kutsama 10:21–23 **105:29** **105:29** Kutsama 7:17–21 **105:30** **105:30** Kutsama 8:1–6 **105:31** **105:31** Kutsama 8:20–24; Kutsama 8:16,17 **105:32** **105:32** Kutsama 9:22–25 **105:34** **105:34** Kutsama 10:12–15 **105:36** **105:36** Kutsama 12:29 **105:37** **105:37** Kutsama 12:33–36 **105:39** **105:39** Kutsama 13:21–22 **105:40** **105:40** Kutsama 16:2–15 **105:41** **105:41** Kutsama 17:1–7; Isabu 20:2–13

gachijera dza muho hiko jangbwani.

42 Mana kala akatambukira ahadiye takatifu,
ariyomupha mtumishiwe Burahimu.
43 Kpwa hivyo achilongoza atue na raha
atu arioatsambula achiphiya kuno anashangiliya.
44 Achiapha tsi za mataifa ganjina,
achihala minda ambayo kala ikarimwa ni atu anjina,
45 ili mwishowe akale andagbwira malagizoge
na kulunga shariyaze.
Mwenyezi Mlungu naatogolwe!
Haleluya.

106

Unono wa Mlungu kpwa atue

1 Haleluya. Mtogoleni Mwenyezi Mlungu.

Mshukuruni Mwenyezi Mlungu, mana iye ni mnono,
kpwa kukala mendzwaye isiyosika ni ya kare na kare.
2 Ni ani awezaye kusemurira mahendo makulu ga Mwenyezi Mlungu,
au kutangaza sifwaze zosi?
3 Baha aho anaohenda haki,
anaohenda garigo sawa wakati wosi!
4 Nitambukira, ee Mwenyezi Mlungu,
wakati uonyesapho atuo mbazizo,
uniterye wakati unaphoakombola
5 ili nami nione kuongokerwa kpwa atuo urioatsambula,
ili nidzikarye phamwenga na taifaro
na kuungana na atuo kukutogola.

6 Swiswi osi hwahenda dambi dza akare ehu,
hukahenda makosa, swiswi hukahenda garigo mai.
7 Akare ehu, ariphokala Misiri,
taayajali mahendogo ga ajabu,
taayatambukira unji wa mendzwayo isiyosika,
ela aasi ko kanda-kanda ya Bahari ya Shamu.
8 Ela ye achiativya kpwa sababu ya dzinare,
ili uwezowe mkpwulu umanyikane.
9 Wademurira Bahari ya Shamu, nayo ichiuma,
naye achialongoza atue achivuka na vivwani avi anatsupa na jangbwani.
10 Chihivyo achiativya atue kula mikononi mwa aviha ao,
na achiakombola na nguvu za adui.
11 Madzi gachiahohesa aviha ao,
taphana hata mmwenga ariyesala.
12 Ndipho atuo achiamini manenoge,
achiimba mawira ga kumtogola.
13 Ela bada ya jumwa na chisiku ayala mahendoge

105:44 **105:44** Joshuwa 11:16–23 **106:1** **106:1** 1 Nyakati 16:34; 2 Nyakati 5:13; 7:3; Ezira 3:11; Zaburi 100:5; 107:1; 118:1; 136:1; Jeremia 33:11 **106:7** **106:7** Kutsama 14:10–12 **106:9** **106:9** Kutsama 14:21–31 **106:12** **106:12** Kutsama 15:1–21

taayagodzera mashaurige.
14 Achikala na kpwiru ajabu kura jangbwani
achimjeza Mlungu kuko weruni.
15 Achiapha arichovoya,
ela achiarichira ukongo wa nyerenyere.

16 Kuko kambini atu aonera wivu Musa
na Aruni, mtumishi mtakatifu wa Mwenyezi Mlungu.
17 Hipho tsi yaahuka ichimiza Dathani,
na kumzika Abiramu na kundire rosi.
18 Moho uchiatulukira afuasi ao,
uchiaocha nyo atu ayi.

19 Achitengeza ndama ya zahabu ko Horebu
achiabudu chizuka cha kuyayushwa.
20 Jibu abadilisha nguma ya Mlungu,
achiipha chizuka cha ndzau iryayo nyasi.
21 Ayala Mlungu muokoli wao,
ambaye kala akaahendera mambo makulu ko Misiri,
22 mahendo ga ajabu katika tsi ya Hamu,
na mambo ga kutisha ko Bahari ya Shamu.
23 Kpwa hivyo achiamba andaangamiza,
ela Musa, ariyemtsambula, achiakanira
achimuhenda Mlungu asiaolage kpwa tsukizize.
24 Halafu abera tsi ira nono
kpwa sababu taayaamini ahadi za Mlungu.
25 Arurumika mwao mahemani
wala taayamtii Mwenyezi Mlungu.
26 Kpwa hivyo waunula mkpwonowe
achiapa kukala andaahenda afwe jangbwani,
27 na chivyazi chao achitsamule kahi za mataifa
na achigoteze dunia yosi.

28 Halafu achidziunga kuabudu Baali kula Peori,
achirya sadaka zolavirwa milungu ya kufwa.
29 Achimtsukiza Mwenyezi Mlungu kpwa mahendo gao,
na ukongo mui uchiashambuliya.
30 Ela Finehasi waima achiakanira,
na hura ukongo uchiarichira.
31 Dzambo hiri nkutambukirwa kpwa ishimaye,
ni vivyazi vyosi hata kare na kare.
32 Amtsukiza Mwenyezi Mlungu ko madzi ga Meriba,
Musa achiphaha tabu kpwa sababu yao,
33 mana amtiya utsungu,
hata achigomba vii bila ya kuririkana.
34 Tsona taayaolaga atu,
dza arivyolagizwa ni Mwenyezi Mlungu,
35 ela badaye adzitsanganya na mataifa ganjina
achidzifundza mila zao.

106:14 **106:14** Isabu 11:4–34 **106:16** **106:16** Isabu 16:1–35 **106:19** **106:19** Kutsama 32:1–14 **106:24** **106:24** Isabu 14:1–35 **106:27** **106:27** Alawi 26:33 **106:28** **106:28** Isabu 25:1–13 **106:32** **106:32** Isabu 20:2–13 **106:34** **106:34** Aamuli 2:1–3; 3:5–6

36 Ahumikira vizuka vyao,
navyo vichikala muhego wa kuaangamiza.
37 Alavya ana aho alume na achetu kpwa pepho dza sadaka.
38 Amwaga milatso ya atu asio na makosa,
milatso ya ana aho alume na achetu,
arioalavya sadaka kpwa milungu ya Kanani,
tsi ichikala najisi kpwa yo milatso yao.
39 Chihivyo nao achidzitiya najisi kpwa mahendo gao,
akosa uaminifu kpwa Mlungu kpwa mahendo gao.
40 Tsukizi za Mwenyezi Mlungu zichiakira atue,
achiatsukirirwa sana nyo ariokala urisiwe,
41 achiatiya mikononi mwa atu a mataifa,
na aho achitawalwa ni atu arioazira.
42 Maadui gao gachiaonera,
achihendwa atumwa kpwa kushurutishwa.
43 Waativya kano nyinji,
ela aho kala ni aasi kpwenye nia zao,
nao achitserezwa kpwa uyi wao.
44 Ela Mlungu waajali vivyo kahi ya tabu zao,
ariphosikira chiriro chao.
45 Kpwa sababu yao watambukira chilaganeche,
achiaonera imani kulengana na unji wa mendzwaye isiyosika.
46 Achiahenda aonerwe mbazi
ni hinyo ariokala akaatsamiza kpwa lazima.
47 Hutivye, ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu,
hukusanye kula kahi ya mataifa
ili hushukuru dzinaro takatifu
na kudzikarya kpwa ngumazo.
48 Naajaliwe iye Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli,
hangu kare na kare, hata kare na kare!
Nao atu osi na aambe, “Amina!”
Mtogoleni Mwenyezi Mlungu!
Haleluya.

SEEMU YA TSANO

107

Zaburi 107:1—150:6

Kumtogola Mlungu kpwa unonowe

1 Mshukuruni Mwenyezi Mlungu, mana iye ni mnono,
mana mendzwaye isiyosika inaenderera hata kare na kare!
2 Hinyo ariokombolwa ni Mwenyezi Mlungu naagombe hivyo,
ariokombolwa kula mikononi mwa aviha.
3 Na achiakusanya kula tsi zosi,
kula mlairo wa dzuwa na kula mtswerero wa dzuwa,
kula uphande wa vurini na kula uphande wa mwakani.
4 Anjina adengereka jangbwani,
taaonere njira ya kualongoza kpwenye mudzi wa kusagala.
5 Asikira ndzala na chiru,
nao achivundzika moyo.

106:37 **106:37** 2 Afalume 17:17 **106:38** **106:38** Isabu 35:33 **106:40** **106:40** Aamuli 2:14–18 **106:47** **106:47** 1 Nyakati 16:35–36 **107:1** **107:1** 1 Nyakati 16:34; 2 Nyakati 5:13; 7:3; Ezira 3:11; Zaburi 100:5; 106:1; 118:1; 136:1; Jeremia 33:11

6 Chisha achimririra Mwenyezi Mlungu kahi ya tabu zao,
naye achiakombola kula kpwa mateso gao.
7 Achialongoza kpwenye njira ya mwenga kpwa mwenga,
hadi achifika mudzi ambao kala andasagala.
8 Naamshukuru Mwenyezi Mlungu kpwa sababu ya mendzwaye isiyosika,
na mahendoge ga ajabu ahenderago anadamu.
9 Mana nkumuusira chiru hiye ariye na chiru,
na kumvunisa enye ndzala na vitu vinono.
10 Anjina asagala jizani murimo na sonono,
akala afungbwa agayao na silisili za chuma.
11 Mana arema kugbwira maneno ga Mlungu,
tsona abera wasiya wa Iye Ariye Dzulu Kuriko Vyosi.
12 Kpwa hivyo achiaricha alazimishwe kazi ngumu,
adzikpwala na taphakarire mutu wa kuaterya.
13 Alafu achimririra Mwenyezi Mlungu kpwa sababu ya tabu zao,
naye achiativya kula kpwa mateso gao.
14 Waatuluza jizani na kuriko na sonono kali,
achivundza silisili zokala zikaafunga.
15 Naamshukuru Mwenyezi Mlungu kpwa sababu ya mendzwaye isiyosika,
na mahendoge ga ajabu ahenderago anadamu,
16 mana nkuvundza maryango ga shaba,
na kukata magbwama ga chuma.
17 Anjina akala azuzu kpwa sababu ya uasi wao,
achiteseka na makongo sababu ya uyi wao.
18 Asinywa ni chila aina ya chakurya,
hata achikala a phephi na kufwa.
19 Halafu achimririra Mwenyezi Mlungu kpwa sababu ya shida zao,
naye achiativya na mateso gao.
20 Wahuma nenore richiaphoza,
na achiakombola asiangamike.
21 Naamshukuru Mwenyezi Mlungu kpwa sababu ya mendzwaye isiyosika,
na mahendoge ga ajabu ahenderago anadamu.
22 Naamlavira sadaka za shukurani,
na atangaze mahendoge kpwa mawira ga raha!
23 Phahi anjina aho asafiri baharini,
na meli achihenda bishara zao kpwenye go madzi manji.
24 Aona mahendo ga Mwenyezi Mlungu,
mahendo ga ajabu arigohenda mo vivwani.
25 Mana walavya amuri na kuchedza phuto kali
rounula maimbi ga bahari.
26 Phahi gaapandiza atu hata dzulu mlunguni
chisha gachiatsereza hadi tsini ya bahari
werevu wao uchisira kahi za mipango yao mii.
27 Ayumba na achidedeleka avi ni alevi
na ujuzi wao uchifika mwisho.
28 Ndipho katika tabu yao achimririra Mwenyezi Mlungu,
naye achiativya na mateso gao.
29 Wahuriza rira phuto kali,
nago maimbi gachihurira.
30 Hipho ahererwa kuriphohurira,
achiafisa kpwenye yo bandari arikokala anailonda.

31 Naamshukuru Mwenyezi Mlungu kpwa sababu ya mendzwaye isiyosika,
na mahendoge ga ajabu ahenderago anadamu.
32 Mtogoleni kpwenye mkpwutano wa atu
na mumtogole kahi za mkpwutano wa angambi.
33 Iye nkugaluza myuho ikakala jangbwa,
na kuumisa pula za madzi,
34 nkuhenda tsi yenye rutuba ikakala litsapi
kpwa sababu ya uyi wa atu anaosagala mumo.
35 Nkugaluza jangbwa rikala visima vya madzi,
na tsi kavu ikakala na pula za madzi.
36 Chisha nkuaphirika ario na ndzala akasagala mumo,
nao nkuimarisha mudzi akasagala.
37 Arima minda na achiphanda mizabibu,
na achitsenga mavuno manji.
38 Waajaliya atue, nao achienjerezeka sana,
wala kaphunguzire isabu ya mifugo yao.
39 Tsona ariphophunguka na kutserezwa,
kpwa kuonerwa, kugayiswa na sonono,
40 waabera nyo akulu arioatesa
achiazungulusa kahi ya jangbwa kusiko njira.
41 Ela achiya nkuaunula akaausa kpwenye mateso gao,
na kuahenda atu aho akale dza vyaa vya mang'ondzi.
42 Atu anaohenda garigo sawa anaona na kuhamirwa
ela atu ayi osi andahendwa anyamale.
43 Yeyesi ariye na ikima naaririkane mambo higa,
naaririkane kuhusu mendzwa ya Mwenyezi Mlungu isiyosika.

108

Voyo ra kulonda msada
kula kpwa Mlungu
(Zaburi 57:7–11; 60:5–12)

Zaburi ya Daudi. Wira.
1 Moyo wangu tauna shaka, ee Mlungu,
Nindaimba na kukuhendera shangbwe!
Moyo wangu naulamuke.
2 Lamuka, uwe ngephephe na zeze.
Nindalamuka chiti cha ngutu.
3 Nindakushukuru, uwe Mwenyezi Mlungu, kahi za atu a mataifa.
Nindakuimbira mawira ga kukutogola kahi za mataifa.
4 Mana mendzwayo isiyosika i dzulu kutsupa mlunguni,
na uaminifuo unafika mainguni.
5 Uwe Mlungu, togolwa ko dzulu mlunguni,
ngumayo naigote duniani kosi.

6 Niterya kpwa mkpwonoo wa kulume,
nijibu ili atuo uamendzao aweze kutivywa.
7 Mlungu akagomba kula phatuphe phatakatifu,
"Kpwa kuhamirwa ndaganya Shekemu,
na nipime Dete ra Sukothi.
8 Tsi ya Giliadi ni yangu, na tsi ya Manase ni yangu,
Efuraimu ni kofiya yangu ya chuma

na Juda ni fwimbo yangu ya chifalume.
9 Moabu ni beseni rangu ra kuogera
Edomu ndaitsuphira chirahu changu,
halafu nikote kululu za ushindi chinyume cha Filisti.”

10 Ni ani ndiyeniphirika mudzi uriozungulusirwa ngome?
Ni ani ndiyenilongoza hadi Edomu?
11 We Mlungu, ukahuricha tsetsetse?
Uwe kuphiya tsona na majeshi gehu.
12 Huterye kuturya aviha ehu,
mana msada wa mwanadamu taufwaha chitu.
13 Kpwa msada wa Mlungu, hundahenda makulu,
iye andavyoga-vyoga aviha ehu.

109

Voyo ra mutu ariye tabuni

Chilongozi wa aimbadzi. Zaburi ya Daudi.
1 Usinyamale,
ee Mlungu nkutogolaye,
2 mana kanwa za atu ayi na a handzo zinanishambuliya,
zinagomba maneno ga handzo chinyume changu.
3 Akanizunguluka na maneno ga kunimena,
na ananishambuliya bila chausa.
4 Dzagbwe naamendza nyo anishitaki
ela hata hivyo naavoyera.
5 Kpwa hivyo ananiripha mai kpwa manono gangu,
na tsukizi kpwa mendzwa yangu.

6 Muikire mviha wangu muamuli mui
na ye amshitakiye naime mkpwono kulume.
7 Ndiphoamulwa naaphahikane kukala ana makosa,
mavoyoge nagaisabiwe kukala ni dambi!
8 Sikuze na zikale chache,
na cheoche nachihalwe ni mutu wanjina!
9 Anae na akale anachiya,
na mchewe naakale gungu.
10 Anae naazemeheke na akale a kuvoya-voya
naazolwe atuluke himo nyumba za magandzo!
11 Hiye ariyemuaphasa naedze ahale vitu vyosi arivyonavyo,
ajeni naedze abanange matunda ga jashore.
12 Naphasikale na yeyesi wa kumuonera mbazi
wala wakuaonera mbazi anachiyae.
13 Atu a chivyaziche naangamizwe,
dzinare na riyalwe kpwenye chivyazi chedzacho!
14 Mwenyezi Mlungu naatambukire uyi wa akaree
dambi ya nine naisifutwe!
15 Mwenyezi Mlungu naatambukire dambi zao siku zosi,
na aho enye naayalwe kabisa duniani.

16 Mana kayatambukira kuhenda manono,

109:8 109:8 Mahendo 1:20

ela waonera achiya na agayi
na atu ariovundzika moyo hadi achifwa.
17 Wamendza kulani atu, sambi lana naimuphahe mwenye.
Kayamendza kubariki, sambi baraka nazikale kure naye.
18 Wadzivwika lana avi ni koti,
phahi lana nazimuinjire dza mutu anwavyo madzi,
na nazimuinjire dza mafuha ga mwakpwe mifuphani.
19 Naikale dza shuka adzifwinikirayo,
na dza mkanda adzifungao chila siku.
20 Mwenyezi Mlungu naariphe gago aho anishitakio,
aho agombao mai kunihusu!

21 Ela uwe, ee Mwenyezi Mlungu Bwana wangu,
nishuulikiya vinono kpwa sababu ya dzinaro
kpwa vira mendzwayo isiyosika ni nono, nitivya.
22 Mana mino ni mchiya tsona mgbwayi,
na moyo wangu ukalumizwa sana.
23 Mimi nkuyaya dza chivurivuri cha dziloni,
nkakutwa-kutwa dza ndzije.
24 Mavwindi gangu ganarejera kpwa kufunga,
na nkasala mifupha mihuphu.
25 Nkakala utu wa kuberwa ni anishitakio
achiniona anasukasuka vitswa vyao.

26 Niterya, ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu!
Niokola kulengana na mendzwayo isiyosika!
27 Amanyise kukala uhu ni mkpwonoo,
kukala uwe, ee Mwenyezi Mlungu ndiwe uriyehenda vivyo!
28 Ariche alani ela we unajaliya!
Ariche aviha angu aphahe waibu,
mtumishio naahererwe!
29 Anaonishitaki naaphahe waibu
waibu wao nauabwiningize dza mutu adzibwiningizavyo burangeti!

30 Ndamlavira Mwenyezi Mlungu shukurani kulu na mromo wangu,
nindamlika kahi za borori ra atu,
31 mana ndiye akaniraye agayi
na kuativya kula kpwa hara anaoamulwa kuolagbwa.

110

Mwenyezi Mlungu na mfalumewe ariyemtsambula

Zaburi ya Daudi.
1 Mwenyezi Mlungu wamuamba Bwana wangu,
"Sagala uphande wangu wa kulume,
hadi nihende maaduigo akale chihicho cha kuikira magulu."

2 Mwenyezi Mlungu andagoteza uwezo wa ndatayo ya chifalume kula Sayuni,

109:25 **109:25** Mathayo 27:39; Mariko 15:29 **110:1** **110:1** Mathayo 22:44; Mariko 12:36; Luka 20:42–43; Mahendo 2:34–35; 1 Akorintho 15:25; Aefeso 1:20–22; Akolosai 3:1; Aeburania 1:13; 8:1; 10:12–13

undatawala kahi-kahi ya maaduigo.
3 Anajeshio andadzilavya kukuhumikira kpwa kumendza kpwao
siku ndiphophiya vihani.
Dzulu ya myango mitakatifu barobaroo andakulunga,
dza manena ga ligundzu.

4 Mwenyezi Mlungu akaapa
na kandagaluza niaye
“Uwe u mlavyadzi-sadaka hata kare na kare,
ulavyadzio-sadaka undakala sawa na wa Melikisedeki.”

5 Mwenyezi Mlungu a uphandeo wa kulume,
siku ya tsukizize andasaga-saga afalume.
6 Andaamula mataifa
na zo tsi aziodzaze nyufu,
na andashinda atawala a dunia yosi.
7 Iye andanwa madzi ga chidzuho chiricho kanda-kanda ya njira,
naye andaunula chitswa kpwa ushindi.

111

Mlungu anatogolwa kpwa mahendoge

1 Haleluya.
Mwenyezi Mlungu naatogolwe
ndamshukuru Mwenyezi Mlungu na moyo wangu wosi
kahi za ngambi ya atu ahendao haki na kahi ya mkpwutano.

2 Mahendo ga Mwenyezi Mlungu ni makulu,
osi ahamirwao ni gago nkugaririkana.
3 Mahendoge ga tele nguma na mamlaka,
na hakiye inadumu hata kare na kare.
4 Akahenda mahendoge ga ajabu gatambukirwe,
Mwenyezi Mlungu ana huruma na mbazi.
5 Nkuapha chakurya hinyo amuogophao
na kayala chilaganeche hata kare na kare.
6 Akaonyesa atue uwezo wa mahendoge,
kpwa kuapha tsi zanjina zikale urisi wao.
7 Mahendoge ni ga kuaminika na ga haki,
malagizoge gosi ni ga kukuluphirwa,
8 ganadumu hata kare na kare
gahendwa kpwa uaminifu na haki.
9 Wakombola atue
na achiika chilagane nao cha kare na kare.
Dzinare ni takatifu na ra kuogofya.

10 Kumuogopha Mwenyezi Mlungu ndicho chandzo cha ikima.
Osi alungao malagizoge nkuhewa ufahamu mnono.
Sifwaze zindadumu hata kare na kare.

112

Baraka za mwenye haki

110:4 110:4 Aeburania 5:6; 6:20; 7:17–21 **111:10 111:10** Ayubu 28:28; Misemo 1:7; 9:10

1 Haleluya.
Mwenyezi Mlungu naatogolwe.

Baha mutu amuogophaye Mwenyezi Mlungu,
mutu ahamirwaye ni malagizoge.

2 Chivyaziche chindakala chivyazi cha mkpwotse kpwenye tsi,
chivyazi cha atu ahendao haki chindajaliywa.
3 Mali na utajiri vi mwao nyumbani
na hakiye inadumu hata kare na kare.
4 Hata kuchikala na jiza chisha mwanga undamung'arira mutu ahendaye sawa,
Mwenyezi Mlungu ana mbazi, huruma na haki.
5 Manono gandamwedzera iye ariye na mbazi na aaphasaye atu,
ahendaye mamboge kpwa njira ya haki.
6 Mana mutu wa haki kandakakamiswa ni utu
andatambukirwa hata kare na kare.
7 Kandaogopha kusikira habari mbii,
moyowe u imara, anamkuluphira Mwenyezi Mlungu.
8 Moyowe u imara, kandaogopha
hadi aone gara aazirago maaduige gakatimiya.
9 Anaganya vituvye moyo kutsuka kuganyira achiya,
hakiye inadumu hata kare na kare,
andakala na nguvu nyinji na ishima.

10 Mutu mui achiona mwenye haki anaongokerwa nkutsukirwa,
nkusaga meno na kuangamika,
mipango ya mutu mui taikala.

113

Unono wa Mwenyezi Mlungu

1 Haleluya.
Mwenyezi Mlungu naatogolwe!

Togolani, mwi atumishi a Mwenyezi Mlungu.
Togolani dzina ra Mwenyezi Mlungu.
2 Dzina ra Mwenyezi Mlungu naritogolwe
kula sambi hata kare na kare.
3 Kula mlairo wa dzuwa hadi mtswerero wa dzuwa,
dzina ra Mwenyezi Mlungu naritogolwe.

4 Mwenyezi Mlungu anatawala mataifa gosi
na ngumaye i dzulu za ko mlunguni.
5 Ni ani ariye dza Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu?
Iye asegere dzulu sana, kpwenye chihiche cha utawala,
6 iye nkuzama kulola
mlunguni na duniani.
7 Iye nkuunula achiya kula vumbini
na kukpweza agayi kula dzalani,
8 na kuasagika phamwenga na akulu,
phamwenga na akulu a atue.

112:9 **112:9** 2 Akorintho 9:9

9 Nkumuhenda tasa akakala na mudzi,
nkumuhenda akale na raha kpwa kumupha ana.

Mwenyezi Mlungu naatogolwe!

114

Maajabu ga Mwenyezi Mlungu
wakati ariphola Misiri

1 Wakati Aiziraeli ariphotuluka Misiri,
atu a chivyazi cha Jakobo ariphotuluka kula yo tsi ya luga njeni,
2 Juda yakala makalo matakatifu ga Mlungu
na Iziraeli ichikala utawalawe.

3 Bahari yalola nayo ichichimbira
muho Joridani nao uchiricha kujera!
4 Myango yatina-tina dza maturume,
na vidzango vichitina-tina dza ana ng'ondzi.

5 Haya we bahari, yakaladze hata uchichimbira?
Nawe muho Joridani mbona waricha kujera?
6 Mwi myango, mbona mwatina-tina dza maturume?
Namwi vidzango mwatinadze dza vidzana turume?

7 Kakama mbere za Mwenyezi Mlungu, uwe dunia,
kakama mbere za Mlungu wa Jakobo,
8 anayeguta mwamba ukakala mtsara wa madzi
na mwamba ukakala pula za madzi.

115

Mlungu wa kpweli ni mmwenga

1 Si kpwehu swiswi, ee Mwenyezi Mlungu, si kpwehu swiswi,
ela nguma naihewe dzinaro,
kpwa sababu ya mendzwayo isiyosika na uaminifuo!

2 Kpwa utu wani mataifa ganjina gauze,
"A phaphi ye Mlungu wao?"
3 Mlungu wehu a mlunguni
anahenda vira alondavyo.
4 Milungu yao ni ya feza na zahabu,
yotengezwa ni anadamu.
5 Ina milomo ela taigomba,
ina matso ela taiona.
6 Ina masikiro ela taisikira,
ina pula ela tainusa.
7 Ina mikono ela taigbwira,
ina magulu ela tainyendeka,
miro zao tazituluza sauti yoyosi.
8 Aho aitengezao, na aho aikuluphirao,
andakala dza iyo.

114:1 114:1 Kutsama 12:51 **114:3 114:3** Kutsama 14:21; Joshuwa 3:16 **114:8 114:8** Kutsama 17:1–7; Isabu 20:2–13 **115:4 115:4** Zaburi 135:15–18; Maono 9:20

9 Mwi Aiziraeli, mkuluphireni Mwenyezi Mlungu,
iye ndiye anayekuteryani na ndiye ngao yenu.
10 Mwi chivyazi cha Aruni, mkuluphireni Mwenyezi Mlungu,
iye ndiye anayekuteryani na ndiye ngao yenu.
11 Mwi muogophao Mwenyezi Mlungu, mkuluphireni,
iye ndiye anayekuteryani na ndiye ngao yenu.

12 Mwenyezi Mlungu anahutambukira na kuhujaliya.
Andajaliya atu a Iziraeli,
andajaliya chivyazi cha Aruni.
13 Mwenyezi Mlungu andajaliya osi amuogophao,
avyere kpwa adide.

14 Mwenyezi Mlungu naakuhendeni muenjerezeke
mwimwi na ana enu!
15 Mwenyezi Mlungu ariyeumba mlunguni na tsi
naakujaliyeni.

16 Ko mlunguni ni kpwa Mwenyezi Mlungu,
ela dunia waipha anadamu.
17 Atu ariofwa taaweza kumtogola Mwenyezi Mlungu,
wala aho ariotserera kuzimu.
18 Ela swiswi hurio moyo hundamtogola Mwenyezi Mlungu,
hundamtogola vivi sambi hata kare na kare.

Mwenyezi Mlungu naatogolwe!

116

Kumshukuru Mlungu
bada ya kutivywa na chifo

1 Nammendza Mwenyezi Mlungu, kpwa sababu anasikira chiriro changu
na mavoyo gangu.
2 Kpwa vira ananisikira,
nindamvoya siku zosi za maisha gangu.

3 Nyugbwe za chifo zanilinga-linga,
utsungu wa mbira waniphaha
nágaya na mahangaiko na sonono.
4 Ndipho nchimvoya Mwenyezi Mlungu,
“Ee Mwenyezi Mlungu, ninakuvoya unitivye.”

5 Mwenyezi Mlungu ni wa mbazi na wa haki,
Mlungu wehu ana huruma.
6 Mwenyezi Mlungu nkurinda atu ambao taana mutu wa kuaterya,
niriphokala hatarini, iye wanitivya.

7 Hurira uoye uwe roho yangu
mana Mwenyezi Mlungu akanihendera manono.

8 Iye wativya roho yangu na chifo
na achihenda nsitukpwe matsozi gangu,

115:13 **115:13** Maono 11:18; 19:5

na kunirinda nisikpwale.
9 Phahi nindanyendeka mbere za Mwenyezi Mlungu,
kahi ya tsi ya atu ario moyo.
10 Nákuluphira hadi wakati niriphoamba,
“Mimi ninagaya sana.”
11 Kahi za tabu zangu nágomba nchiamba,
“Anadamu osi ana handzo.”

12 Ndamuphani Mwenyezi Mlungu
kpwa manono arigonihendera?
13 Nindamrehera sadaka ya uchi wa zabibu kpwa kunitivya,
na nivoye kpwa dzinare ye Mwenyezi Mlungu.
14 Nindamtimizira Mwenyezi Mlungu naziri zangu
mbere za atue osi.

15 Chifo cha mutu muaminifu
china samani kpwa Mwenyezi Mlungu.
16 Mwenyezi Mlungu, mimi ni mtumishio,
ni mtumishio mwana wa mtumishio mchetu
ukanivugula silisili zangu.

17 Ndakulavira sadaka za shukurani
na nivoye kpwa dzinaro uwe Mwenyezi Mlungu.
18 Nindamtimizira Mwenyezi Mlungu naziri zangu
mbere za atue osi,
19 kahi za mihala ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu,
kahi-kahiyo uwe Jerusalemu.

Mwenyezi Mlungu naatogolwe!

117

Wira wa kumtogola Mlungu

1 Haleluya.
Mwi mataifa gosi, mtogoleni Mwenyezi Mlungu,
atu osi ni amtogole.
2 Mana mendzwaye isiyosika ni kulu kpwehu,
na uaminifu wa Mwenyezi Mlungu unadumu hata kare na kare.

Mtogoleni Mwenyezi Mlungu! Haleluya.

118

Wira wa kulavya shukuruni
kpwa kuphaha ushindi

1 Mshukuruni Mwenyezi Mlungu, mana ni mnono,
mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.

2 Aiziraeli naambe,
“Mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.”
3 Atu a chivyazi cha Aruni naagombe aambe,

116:10 **116:10** 2 Akorintho 4:13 **117:1** **117:1** Arumi 15:11 **118:1** **118:1** 1 Nyakati 16:34; 2 Nyakati 5:13; 7:3; Ezira 3:11; Zaburi 100:5; 106:1; 107:1; 136:1; Jeremia 33:11

“Mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.”
4 Aho amuogophao Mwenyezi Mlungu naambe,
“mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.”

5 Kahi ya tabu zangu namuiha Mwenyezi Mlungu,
naye achinijibu kpwa kuniika huru.
6 Mwenyezi Mlungu a uphande wangu, nami sindaogopha chochosi.
Mwanadamu andanihendani?
7 Mwenyezi Mlungu a uphande wangu ili aniterye,
nami ndadzionera aho achionimena achiturywa.

8 Baha umchimbirire Mwenyezi Mlungu
kuriko kumkuluphira mwanadamu.
9 Baha uchimbirire Mwenyezi Mlungu
kuriko kukuluphira akulu.

10 Mataifa ganjina gosi kala gakanizangira
ela nchigaturya kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu.
11 Ganizangira chila uphande
ela nchigaturya kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu.
12 Ganizunguluka dza nyuchi
ela gachiphya mara mwenga dza moho wa miya,
kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu nchigaangamiza.

13 Násukumwa sana, phadide nigbwe
ela Mwenyezi Mlungu achiniterya.
14 Mwenyezi Mlungu ndiye nguvu yangu,
iye akakala wokofu wangu.

15 Sauti za raha na ushindi zinasikirika
kpwenye mahema ga ahendao haki,
“Mkpwono wa kulume wa Mwenyezi Mlungu ukahenda makulu.
16 Mkpwono wa kulume wa Mwenyezi Mlungu ukareha ushindi!
Mkpwono wa kulume wa Mwenyezi Mlungu ukahenda Makulu!”

17 Sindafwa ela ndakala moyo,
nitangaze mahendo ga Mwenyezi Mlungu.
18 Mwenyezi Mlungu akanitiya adabu sana
ela kakaniricha nifwe.

19 Nivugurira maryango ga haki,
niphenye nimlavire shukuruni Mwenyezi Mlungu.
20 Riri ndiro ryango ra Mwenyezi Mlungu,
atu a haki andatsupira phapha.
21 Nakushukuru kpwa kukala ukanijibu
na ukakala wokofu wangu.

22 Dziwe roremewa ni adzengi,
ndipho rikakala dziwe kulu ra msingi.
23 Mwenyezi Mlungu ndiye yehenda dzambo hiri,

118:6 118:6 Aeburania 13:6 **118:14 118:14** Kutsama 15:2; Isaya 12:2 **118:22 118:22** Luka 20:17; Mathayo 21:42; Mariko 12:10–11; Mahendo 4:11; 1 Petero 2:7

naro huchirilola rinahuangalaza!
24 Hino ni siku achioihenda Mwenyezi Mlungu
nahuhererwe na hukaleni na raha.

25 Hutivye, hunakuvoya uwe, ee Mwenyezi Mlungu!
Ee Mwenyezi Mlungu, hunakuvoya huhende huongokerwe.
26 Naajaliwe iye edzaye kpwa dzina la Mwenyezi Mlungu!
Hundakujaliya kula nyumba ya kuvoya Mlungu.
27 Mwenyezi Mlungu ni Mlungu,
akahung'azira mwangawe.
Gbwirani maphungo ga mihi mwenu mikononi
mlongozane wakati wa sikukuu,
mphiye phamwenga phenye pembe za phatu pha kulavira sadaka.

28 Uwe u Mlungu wangu, nami nindakushukuru,
uwe u Mlungu wangu, nindakutogola.

29 Mshukuruni Mwenyezi Mlungu, mana ni mnono
mendzwaye isiyosika, inadumu hata kare na kare!

119

Shariya ya Mwenyezi Mlungu

1 Baha atu ambao njira zao tazina lawama,
atu alungao shariya za Mwenyezi Mlungu!
2 Baha aho alungao malagizoge,
aho amuendzao kpwa mioyo yao yosi,
3 asiohenda makosa,
ela analunga njiraze.
4 Uwe ukahupha malagizogo,
ili hugalunge chikamilifu.
5 Ningemendza nilunge malagizogo vinono,
kahi za kulunga malagizogo!
6 Nchilunga malagizogo gosi,
sindaphaha waibu.
7 Nindakutogola moyo kutsuka,
ndiphodzifundza malagizogo ga haki.
8 Nindagbwira shariyazo.
Kpwa hivyo nakuvoya usiniriche tsetsetse.

Kugbwira shariya ya Mwenyezi Mlungu

9 Dze, barobaro anawezadze kuhenda maishage gakale swafi?
Ni kpwa kuishi kulengana na nenoro.
10 Nakuvoya moyo kutsuka,
usiniriche nkakosa kulunga malagizogo!
11 Nenoro nkariika mwangu moyoni,
ili nisikuhendere dambi.
12 Utogolwe, ee Mwenyezi Mlungu,
nifundza shariyazo!
13 Kpwa raka ra dzulu ninasemurira

118:25 **118:25** Mathayo 21:9; Mariko 11:9; Johana 12:13 **118:26** **118:26** Mathayo 21:9; 23:39; Mariko 11:9; Luka 13:35; 19:38; Johana 12:13

malagizogo gatulukago mwako kanwani.
14 Nahamirwa ni kulunga malagizogo,
dza viratu mutu ahamirwavyo ni utajiri munji.
15 Ndaririkana kuhusu shariyazo
na kugbwira njirazo.
16 Nahamirwa ni shariyazo
sindayala nenoro.

Kuhamirwa ni kugbwira shariya ya Mwenyezi Mlungu

17 Nihendera manono mimi mtumishio
ili niishi na kugbwira nenoro.
18 Ning'aza matso gangu ili nione
mambo ga ajabu garigo mwako shariyani.
19 Mimi ni mjeni phapha duniani, mino natsupira tu,
usinifwitse malagizogo.
20 Roho yangu inaluma
kpwa kuaza kumanya shariyazo wakati wosi.
21 Uwe ukuademurira enye kudzikarya, ariolaniwa,
asiolunga malagizogo.
22 Niusira chibero chao na ufyozi wao,
mana mimi nina chadi cha kulunga malagizogo.
23 Dzagbwe akulu ananipangira njama mbii,
mino mtumishio ndaririkana shariyazo.
24 Malagizogo gananihamira
ndigo ganago nipha ushauri.

Kulunga shariya
ya Mwenyezi Mlungu kpwa chadi

25 Nikalazwa vumbini,
nipha tsona uhai dza urivyolaga.
26 Nakuolangira njira zangu zosi nawe uchinijibu,
nifundza shariyazo.
27 Nihenda nielewe mafundzo ga malagizogo
nami ndaririkana mahendogo ga ajabu.
28 Moyo wangu una sonono,
nitiya mkpwotse dza urivyolaga.
29 Nirinda nisigombe handzo,
na kahi ya mbazizo nifundza shariyayo.
30 Nkatsambula njira ya uaminifu
na nkadzilavya kulunga malagizogo.
31 Nikagbwira malagizogo, ee Mwenyezi Mlungu,
usiniriche nkamenya waibu!
32 Ndalunga malagizogo,
mana ukanivugula ufahamu.

33 Ee Mwenyezi Mlungu, nifundza kulunga shariyazo,
nami ndazilunga hadi mwisho.
34 Nipha ufahamu ili niweze kugbwira shariyayo
na kuilunga moyo kutsuka.
35 Nilongoza kahi ya kugbwira njira za malagizogo,
mana zinanihamira.
36 Elekeza moyo wangu ukale na chiru ya kulunga malagizogo,
na si kpwa sababu ya kuphaha fwaida!

37 Rinda matso gangu gasilunge mambo gasigo mana,
tundza maisha gangu sawa-sawa na nenoro.
38 Nitimizira ahadi uriyonilaga mimi mtumishio,
ahadi ya hara akuogophao.
39 Niusira waibu ninaowogopha
mana malagizogo ni manono.
40 Naaza sana kulunga malagizogo
tundza maisha gangu mana uwe u wa haki!

Kukuluphira shariya
ya Mwenyezi Mlungu

41 Mendzwayo isiyosika nainedzere, ee Mwenyezi Mlungu
na wokofuo naunedzere kulengana na ahadiyo.
42 Hipho ndipho ndiphokala na jibu ra hinyo anaonifyorera,
mana mino nakuluphira nenoro.
43 Nihenda nigombe kpweli chila wakati
mana nikakuluphira malagizogo.
44 Ndalunga shariyazo siku zosi,
hata kare na kare.
45 Nami ndakala huru,
mana naendza shariyazo.
46 Nindagomba kuhusu malagizogo mbere ya afalume,
nami sindaona waibu.
47 Mana nafwahirwa ni kugbwira malagizogo,
kpwa kukala nagamendza.
48 Naishimu na kumendza malagizogo,
nindaririkana kuhusu shariyazo.

49 Tambukira neno urironilaga, mimi mtumishio,
neno ambaro rinanipha matumaini.
50 Utu unaoniphoza marenda wakati wa kugaya kpwangu
ni kukala ahadiyo inanipha uzima.
51 Atu a kudzikarya ananibera,
ela siricha kulunga shariyazo.
52 Ninaphotambukira malagizogo ga hangu kare
nasikira kuphozwa marenda, ee Mwenyezi Mlungu.
53 Nasikira utsungu kpwa sababu ya atu ayi,
ambao aricha kulunga shariyazo.
54 Malagizogo gakakala wira wangu
phophosi nisagalapho.
55 Usiku ninatambukira dzinaro, ee Mwenyezi Mlungu
na kugbwira shariyazo.
56 Hiku kugbwira malagizogo,
ni baraka kulu kpwangu.

57 Uwe Mwenyezi Mlungu ndiwe mtalo wangu
ninaahidi kukala, nindagbwira manenogo.
58 Nikaendza usoo kpwa moyo wangu wosi,
nionera mbazi dza urivyolaga.
59 Nikaririkana njira zangu,
nami nkagaluza nyayo zangu kulunga malagizogo.
60 Nahenda upesi na sindachelewa

kugbwira malagizogo.
61 Atu ayi ananihega na nyugbwe
ela mino sindayala shariyazo.
62 Usiku wa manane nalamuka na kukushukuru,
kpwa sababu ya malagizogo ga haki.
63 Mino ni msena wa osi akuogophao,
msena wa hinyo alungao malagizogo.
64 Ee Mwenyezi Mlungu, dunia ikaodzala mendzwayo isiyosika,
nifundza malagizogo.

Samani ya shariya ya Mlungu

65 Ukanihenderato mimi mtumishio,
sawa-sawa na nenoro, ee Mwenyezi Mlungu.
66 Nipha achili na marifwa
mana ninakuluphira malagizogo.
67 Kabila kudzangbwenitiya adabu, nakala nkaangamika njira,
ela vivi nagbwira nenoro.
68 Uwe u mnono na uhendago ni manono,
nifundza malagizogo.
69 Dzagbwe atu adzikaryao anagomba handzo chinyume changu,
ela mino nagbwira shariyazo moyo kutsuka.
70 Mioyo yao ni mii
ela mino nahamirwa ni shariyazo.
71 Ni vinono kukala nateseka,
ili niweze kudzifundza shariyazo.
72 Shariya ya kula mwako kanwani ni bora
kuriko maelufu ga vipande vya zahabu na feza.

73 Waniumba mwenye uwe, na mikonoyo,
nipha ufahamu, ili nidzifundze malagizogo.
74 Hinyo akuogophao andaniona na ahererwe,
kpwa kukala nikaika tumaini rangu kpwenye nenoro.
75 Namanya, ee Mwenyezi Mlungu, kukala hukumuzo ni za haki
na kukala ukanitiya adabu kulengana na uaminifuo.
76 Mendzwayo isiyosika na iniphoze marenda
kulengana na ahadi uriyonilaga mimi mtumishio.
77 Nionera mbazi ili niishi
mana shariyayo inanihamira.
78 Aho adzikaryao naaibike, kpwa kunihendera makosa bila chausa,
ela mino nindaririkana shariyazo.
79 Aho aniogophao naanigalukire,
ili aweze kumanya malagizogo.
80 Moyo wangu naugbwire malagizogo
ili nisedze nikamenya waibu.

81 Roho yangu ikaremwa kpwa kugodzera wokofuo,
ela nikaika tumaini rangu kahi ya nenoro.
82 Matso gangu gakaremwa kpwa kurorera ahadiyo,
nauza, “Undaniphoza marenda rini?”
83 Mana ndipho nkakonya-konya dza chiriba chiricho mosini,
ela sidzangbweyala malagizogo.
84 Mino mtumishio nigodzere hadi rini,

undaatiya adabu rini ano anaonigayisa?
85 Atu a kudzikarya akanitsimbira madibwa,
chinyume cha shariyayo.
86 Malagizogo gosi ni ga kukuluphirika,
niterya mana atu ananigayisa bila chausa!
87 Phadide aniangamize,
ela mino sidzangbwericha shariyazo.
88 Nitivya kulengana na mendzwayo isiyosika,
ili niweze kulunga malagizogo.
89 Ee Mwenyezi Mlungu, nenoro rinadumu hata kare na kare,
nkuima imara ko mlunguni.
90 Uaminifuo unadumu chivyazi hadi chivyazi,
dunia ukayiika phatuphe nayo inadumu.
91 Viumbe vyosi vi phapha rero kpwa shariyayo,
mana vitu vyosi vinakuhumikira uwe.
92 Kalapho si ko kuhamirwa ni shariyazo
mino ningekala nkafwa na kugaya kpwangu.
93 Sindagayala malagizogo,
mana ndigo chigonihenda nkale moyo.
94 Mino ni wako, nitivya,
mana nkahenda chadi kulunga malagizogo.
95 Atu ayi ananiotea aniangamize,
ela mino naririkana malagizogo.
96 Nkamanya kukala chila chitu china mwishowe,
ela malagizogo tagana mwisho.

Kumendza shariya
ya Mwenyezi Mlungu

97 Kpwa kpweli shariyayo naimendza,
nasinda dii kuiririkana.
98 Malagizogo gananihenda nkale na ikima kuriko maadui gangu,
mana ga phamwenga nami chila wakati.
99 Nina ufahamu kuriko alimu angu osi,
kpwa kukala nkuririkana malagizogo.
100 Nina ufahamu kuriko atumia,
mana ninagbwira shariyazo.
101 Nkadzizuwiya nsilunge njira mbii,
ili niweze kugbwira nenoro.
102 Sikaricha shariyazo,
mana we mwenye ukanifundza.
103 Manenogo ga mtswano sana kpwangu,
ga mtswano kuriko asali!
104 Kutsupira malagizogo ninaphaha ufahamu,
kpwa hivyo nazira chila njira mbii.

Neno ra Mwenyezi Mlungu ni mwanga

105 Nenoro ndiyo taa inilongozayo,
na ni mwanga wa njira yangu.
106 Nkaapa kpwa kuhenda rya chirapho
kukala nindagbwira shariyazo za haki.
107 Nikagaya sana,
ee Mwenyezi Mlungu, nihenda nikale moyo kulengana na nenoro!

108 Ee Mwenyezi Mlungu, phokera voyo rangu ra shukurani,
na unifundze shariyazo.
109 Maisha gangu ga hatarini wakati wosi,
ela siyala shariyayo.
110 Atu ayi akanihegera mihego
ela sindaricha malagizogo.
111 Malagizogo ni urisi wangu wa kare na kare,
gago ndigo gahamirago mwangu moyoni.
112 Moyo wangu u tayari kulunga shariyazo
hata kare na kare.

Kugbwira shariya ya Mlungu kunarinda

113 Simendze anafiki,
ela namendza shariyayo.
114 Uwe ndiwe chimbiriro rangu na ngao yangu,
nikaika tumaini rangu kahi ya nenoro.
115 Niukirani, mwi muhendao mai,
ili niweze kulunga malagizo ga Mlungu wangu.
116 Nigbwiririra dza urivyolaga kpwa nikale moyo,
usikubali niifike kahi za tumaini rangu!
117 Nigbwira kpwa nikale salama,
na nienderere kuririkana shariyazo wakati wosi!
118 Uwe ukuarema osi arichao kulunga shariyazo,
mana likakado rao ni ra bure.
119 Ayi osi duniani unaausa dza uchafu,
kpwa hivyo mino namendza malagizogo.
120 Nakakama kpwa kukuogopha uwe,
naogopha uamulio.

121 Nkahenda garigo ga haki na ga sawa,
usiniriche mikononi mwa hinyo anitesao.
122 Hakikisha mtumishio a salama,
usiriche atu asiomanya Mlungu akanigayisa.
123 Matso gangu gakaremwa kurorera wokofuo,
kpwa kugodzera chilaganecho cha haki.
124 Nihendera mimi mtumishio kulengana na mendzwayo isiyosika,
na unifundze shariyazo.
125 Mimi ni mtumishio, nipha uwezo wa kuelewa
ili nimanye malagizogo.
126 Ni wakati wa uwe kuhenda chitu, ee Mwenyezi Mlungu
mana shariyazo tazilungbwa.
127 Mana mino namendza malagizogo
kuriko zahabu, tsona kuriko zahabu swafi.
128 Na kpwa vira malagizogo gosi kpwangu ga sawa,
ndiyo mana nazira chila njira ya handzo.

129 Malagizogo ni ga ajabu,
kpwa hivyo mino nagalunga moyo kutsuka.
130 Maelezo ga mafundzogo nkureha mwanga,
na kumuhenda asiyemanya aweze kuelewa.
131 Mromo wangu u laza na navumahika,
kpwa kuaza sana malagizogo.

132 Galuka unionere mbazi,
dza uhenderavyo akumendzao wakati wosi.
133 Nilongoza kama urivyolaga kulengana na nenoro,
usiriche uyi wowosi ukanitawala.
134 Nitivya na mateso ga anadamu
ili niweze kugbwira shariyazo.
135 Nimwirikira mwangao mimi mtumishio,
na unifundze shariyazo.
136 Matsozi gananimwagika
kpwa vira ambavyo shariyazo tazigbwirwa.

Neno ra Mwenyezi Mlungu rinadumu ta kare na kare

137 Ee Mwenyezi Mlungu, Uwe u wa haki,
na uamulio ni wa sawa.
138 Uwe ukalavya malagizogo
kpwa haki na uaminifu.
139 Mendzwa yangu kpwako inanirya,
kpwa sababu aviha angu taalunga manenogo.
140 Ahadizo zinakuluphirika,
nami mtumishio nazimendza.
141 Mino ni mdide na ninaberwa,
ela mino siyala shariyazo.
142 Hakiyo ni haki hata kare na kare,
na shariyayo ni ya kpweli.
143 Nkaphaha tabu na mashaka,
ela malagizogo gananihenda nihamirwe.
144 Malagizogo ni ga haki hata kare na kare,
nipha ufahamu kpwa nikale moyo.

Kuvoya kukombolwa

145 Naiha na moyo wangu wosi, nijibu ee Mwenyezi Mlungu,
nami ndalunga shariyazo.
146 Ninakuririra uwe, unitivye
ili niphahe kugbwira malagizogo.
147 Nikurauka chiti na kuvoya msada,
tumaini rangu nkariika kpwenye nenoro.
148 Nachesa matso usiku wosi
ili niririkane ahadizo.
149 Sikira sauti yangu kulengana na mendzwayo isiyosika,
rinda maisha gangu, ee Mwenyezi Mlungu, kulengana na shariyazo.
150 Hinyo anipangirao njama akanifikira phephi,
ela aho a kure na shariyazo.
151 Ela uwe u phephi nami, ee Mwenyezi Mlungu,
na malagizogo gosi ni ga kpweli.
152 Hangu kare nádzifundza kula kpwa malagizogo,
kpwa kukala wagahenda gakale ga kare na kare.

Kuvoya msada

153 Lola vira nigayavyo na unitivye,
mana siyarire shariyayo.
154 Nikanira na unikombole,
rinda maisha gangu kulengana na ahadiyo.
155 Wokofu u kure na atu ayi,

mana aho taaendza shariyazo.
156 Mbazizo ni nyinji, ee Mwenyezi Mlungu,
manyirira maisha gangu kulengana na hakiyo.
157 Aviha angu na anigayisao ni anji,
ela sindaricha kulunga malagizogo.
158 Nionapho aho ario si aaminifu, nikutsukirwa sana,
mana taagbwira nenoro.
159 Lola vira nimendzavyo shariyazo,
tundza maisha gangu, ee Mwenyezi Mlungu, kulengana na mendzwayo isiyosika.
160 Manenogo gosi ni ga kpweli,
shariyazo zosi za haki zinadumu ta kare na kare.

Kugbwira shariya ya Mlungu kpwa kudzilavya

161 Akulu ananigayisa bila chausa,
ela moyo wangu unakakama kpwa kuogopha nenoro.
162 Ninahamirwa ni nenoro,
dza mutu achiyeteka mali nyinji.
163 Handzo narizira na kurinema,
ela namendza shariyazo.
164 Nakutogola kano sabaa kpwa siku,
kpwa ajili ya shariyazo za haki.
165 Hinyo amendzao shariyayo ana amani kulu
na taphana chochosi ndicho ahenda akpwale.
166 Ninagodza unitivye, ee Mwenyezi Mlungu,
na ninalunga malagizogo.
167 Nagbwira malagizogo,
mana nagamendza sana.
168 Nagbwira shariyazo na malagizogo,
mana uwe unamanya njira zangu zosi.

Kuvoya msada

169 Chiriro changu nachikufikire, ee Mwenyezi Mlungu,
nipha ufahamu kulengana na nenoro.
170 Mavoyo gangu nagakufikire,
nitivya kulengana na ahadiyo.
171 Madomo gangu nagakutogole,
mana uwe unanifundza shariyazo.
172 Lilimi rangu rindaimba kuhusu nenoro,
mana malagizogo gosi ni ga haki.
173 Mkpwonoo naukale tayari kuniterya,
mana nkatsambula kugbwira shariyazo.
174 Naaza wokofuo, ee Mwenyezi Mlungu,
na shariyayo inanihenda nihamirwe.
175 Nijaliya nkale moyo ili niphahe kukutogola,
na shariyazo ziniterye.
176 Nkatanga-tanga dza ng’ondzi chiroangamika,
niendza mimi mtumishio, mana siyala malagizogo.

120

Wira wa kupanda kuphiya mwango Sayuni kpwa sharee.

1 Nriphokala kpwenye shida, námuiha Mwenyezi Mlungu
naye achinijibu.
2 Ee Mwenyezi Mlungu, nitivya na atu agombao handzo
na unitivye na achengao.
3 Mwimwi mgombao handzo,
mnalonda Mlungu akuhendereni utu wani?
Au akupheni utu wani zaidi?
4 Andakutiya adabu
kpwa kuhumira mivi ya kurya ya sujaa,
na makala ga moho ga mphingo.
5 Shaka hiro, kukala mimi nisagala Mesheki dza mjeni,
kukala naishi kahi za mahema ga Kedari!
6 Nkaishi muda munji
kahi za atu asiomendza amani.
7 Mino ni mutu wa amani,
ela nchigomba kuhusu amani nyo nkulonda viha.

121

Mwenyezi Mlungu
ndiye mrindzi wehu

Wira wa kuambukira mwango Sayuni shareeni.
1 Naunula matso gangu kulola vidzangoni.
Ndipho nchidziuza msada wangu undalaphi?
2 Msada wangu ula kpwa Mwenyezi Mlungu,
ariyeumba mlunguni na tsi.

3 Kandakuricha ukpwale,
iye akurindaye kakuka.
4 Kpweli iye mrindzi wa Iziraeli
kandakuka wala kalala.

5 Mwenyezi Mlungu ni mrindzio,
a uphandeo wa kulume anakurinda.
6 Dzuwa tarindakupiga wakati wa mutsi,
na mwezi taundakulumiza wakati wa usiku.

7 Mwenyezi Mlungu andakurinda na uyi wosi,
naye andarinda maishago.
8 Mwenyezi Mlungu andakurinda chila utulukapho na uinjirapho,
vi sambi hata kare na kare.

122

Nguma za Jerusalemu

Wira wa kuambukira mwango Sayuni shareeni. Wira wa Daudi.
1 Nahamirwa ariphoniamba,
“Huphiye nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu.”
2 Vivi huimire
mwako maryangoni, uwe Jerusalemu.
3 Jerusalemu ni mudzi uchiodzengbwa vinono
na kutaze zikagbwirana ngingingi.
4 Hiko ndiko ambako mbari nkuambuka
mbari za Mwenyezi Mlungu

kpwendatogola dzina ra Mwenyezi Mlungu
kulengana na shariya zohewa Iziraeli.
5 Hiko ndiko kuriko na vihi vya uamuli
vihi vya utawala vya chivyazi cha Daudi.
6 Voyerani Jerusalemu ikale na amani:
“Hinyo anaokumendza na akale salama!
7 Namukale na amani ndani ya kutazo,
na usalama ndani ya madzumbago.”
8 Kpwa ajili ya enehu na asena angu,
nindaamba, “Kalani na amani.”
9 Kpwa ajili ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu,
nindakuvoyera uongokerwe.

123

Kuvoya mbazi

Wira wa kuambukira mwango Sayuni shareeni.
1 Naunula matso gangu kpwako,
uwe usegereye kpwenye chihicho cha endzi ko mlunguni!
2 Lola, dza viratu ahendadzi-kazi
akuluphiravyo matajiri gao,
dza viratu muhendadzi-kazi mchetu
akuluphiravyo tajiriwe mchetu,
ndivyo swiswi hunavyokukuluphira uwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu,
hadi ndiphohuonera mbazi.
3 Huonere mbazi, ee Mwenyezi Mlungu, huonere mbazi,
mana hukaberwa vya kutosha.
4 Hukagayiswa sana ni hinyo anaodzikarya
hukaberwa ni hinyo asiojali na enye ngulu.

124

Mlungu ndiye mrindzi wa atue

Wira wa kuambukira mwango Sayuni shareeni. Wira wa Daudi.
1 Mwenyezi Mlungu asingekala uphande wehu,
Aiziraeli naambe,
2 Mwenyezi Mlungu asingekala uphande wehu,
wakati maadui gehu gariphohushambuliya,
3 phahi angehumiza wakati huchere moyo,
wakati kala akahutsukirirwa,
4 mafuriko gangehuosa,
madzi gangehufwinika.
5 Hipho madzi ga kukukusa
gangetsupa dzulu yehu.
6 Mwenyezi Mlungu naatogolwe
ambaye kakahuricha
kpwenye meno gao.
7 Hukaponea dza nyama wa mapha
kuponea na muhambo wa muindza.
Muhambo ukavundzwa!
Naswi hukatiya.
8 Msada wehu ula kpwa Mwenyezi Mlungu,

yeumba mlunguni na tsi.

125

Usalama wa atu a Mlungu

Wira wa kuambukira mwango Sayuni shareeni.

1 Amukuluphirao Mwenyezi Mlungu ni dza mwango wa Sayuni,
ambao tauweza kusumbiswa, ela unadumu hata kare na kare.
2 Dza vira myango chivyozunguluka Jerusalemu,
ndivyo Mwenyezi Mlungu azungulukavyo atue
hangu sambi hata kare na kare.
3 Mana atu ayi taandatawala tsi ya enye haki
sedze atu a haki akahenda mai.
4 Ahendere manono, ee Mwenyezi Mlungu, hinyo ario anono,
na hinyo ario na mioyo swafi!
5 Ela hinyo anaolunga njira za kubeta-beta,
Mwenyezi Mlungu andaausa phamwenga na ahendao mai!
Iziraeli naikale na amani.

126

Atu a Mlungu ariouyizwa kula utumwani

Wira wa kuambukira mwango Sayuni shareeni.

1 Mwenyezi Mlungu ariphoauyiza Sayuni atu ariokala akahalwa mateka,
hwaona avi hunaloha.
2 Miromo yehu yaodzala chitseko
na malilimi gehu gachipiga njerejere,
halafu atu a mataifa ganjina aamba:
"Mwenyezi Mlungu akaahendera mambo makulu."
3 Mwenyezi Mlungu akahuhendera mambo makulu,
naswi huna raha.
4 Huuyizire kuongokerwa kpwehu, ee Mwenyezi Mlungu,
dza mvula itiyavyo madzi madete makavu ga Negebu.
5 Hinyo aphandao na matsozi
andavuna na raha.
6 Hiye atulukaye na kurira
kuno akatsukula mbeyu kpwendaphanda,
andauya kaya na njerejere za raha,
kuno akatsukula mavunoge.

127

Bila Mlungu kazi ya mwanadamu taifwaha chitu

Wira wa kuambukira mwango Sayuni shareeni. Wira wa Selemani.

1 Mwenyezi Mlungu asiphodzenga nyumba,
hinyo adzengao anahenda kazi ya bure.
Mwenyezi Mlungu asiphorinda mudzi,
hinyo arindao anachesa bure.
2 Ni kazi ya bure kurauka ligundzu
na kulala kuchelewa,
na kuphaha chakurya kpwa tabu.
Mana Mlungu nkuatimizira mahitaji ga anaoamendza
na kuapha usingizi mnono.

3 Ana ni urisi kula kpwa Mwenyezi Mlungu,
chivyazi ni zawadi kula kpwakpwe.
4 Mutu ariye na ana alume wakati kadzangbwetsakala
ni dza sujaa mwenye mivi mwakpwe mikononi.
5 Baha mutu ariye na ana anji alume
dza mutu ambaye ryakare ri tele mivi.
Iye kandaifika,
wakati anapholumbana na maaduige pho ryangoni.

128

Baraka za atu amuogophao Mwenyezi Mlungu

Wira wa kuambukira mwango Sayuni shareeni.
1 Baha mutu amuogophaye Mwenyezi Mlungu,
alungaye njira za Mlungu.
2 Andarya matunda ga kazi za mikonoye,
andakala na raha, na mamboge gandamphihirato.
3 Mcheo andakala dza mzabibu uvyalao sana mwako nyumbani,
anao andakala dza mitse ya mizaituni,
kuzunguluka mezayo.
4 Hivyo ndivyo ndivyojaliywa
mutu ndiye muogopha Mwenyezi Mlungu.
5 Mwenyezi Mlungu naakubariki kula Sayuni!
Uajaliwe uone kuongokerwa kpwa Jerusalemu,
siku zosi za maishago.
6 Mlungu akujaliye uone adzukuluo.
Iziraeli naikale na amani!

129

Voyo chinyume cha maadui a Iziraeli

Wira wa kuambukira mwango Sayuni shareeni.
1 “Maadui gangu ganigayisa hangu ni barobaro,”
Aiziraeli naambe,
2 “Hangu ni barobaro maadui gangu ganigayisa sana,
ela taakaweza kuniturya.
3 Aho akanitiya vironda vya mongo,
dza mkurima atsimbavyo mitaru mire mundani.”
4 Mwenyezi Mlungu ni wa haki,
akadusula kowa za atu ayi.
5 Osi amenao Sayuni
naatiywe waibu na auyizwe nyuma!
6 Naakale dza nyasi dzulu ya nyumba,
zinazonyala kabila tazidzangbwekula,
7 ambazo hata mtsengi akazikuya-kuya taziodzala fumba
na mfungi wa mahiha kandafisa butsa.
8 Hinyo anaotsupa na njira taandaamba,
“Baraka za Mwenyezi Mlungu nazikale phamwenga nawe!
Hunakubariki kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu!”

130

Kuvoya kuterywa

Wira wa kuambukira mwango Sayuni shareeni.
1 Mwenyezi Mlungu, nakuririra uwe wakati nkavundzika moyo.
2 Mwenyezi Mlungu phundza sauti yangu!
Masikirogo nagasikize vinono
mavoyo gangu!
3 Ee Mwenyezi Mlungu, ichikala uwe undaolanga makosa gehu,
ni ani ndiyeweza kuima mberezo?
4 Ela kpwako kuna msamaha
ili huphahe kukuogopha.
5 Namgodzera Mwenyezi Mlungu, moyo wangu unagodzera,
matumaini gangu ni kpwenye nenore.
6 Nagodzera Mwenyezi Mlungu,
zaidi ya vira arindzi a usiku agodzeravyo kuche,
ehe, ni zaidi ya vira arindzi a usiku agodzeravyo aone kukacha.
7 Uwe Iziraeli mkuluphire Mwenyezi Mlungu,
mana Mwenyezi Mlungu ana mendzwa isiyosika,
tsona iye ana nguvu nyinji za kukombola.
8 Iye andakombola Iziraeli
na dambize zosi.

131

Kukuluphira Mwenyezi Mlungu

Wira wa kuambukira mwango Sayuni shareeni. Wira wa Daudi.
1 Ee Mwenyezi Mlungu, moyo wangu taudzikarya,
wala sidziunula.
Nami sidzihusisha na mambo makulu,
mambo garigo makulu kpwangu.
2 Ela nkahuriza na kunyamaza moyo wangu;
dza mwana achiyerikiswa ahuriravyo magoni pha nine,
ndivyo nrivyohuriza moyo wangu.

3 Mwi atu a Iziraeli, kuluphirani Mwenyezi Mlungu
vi sambi hata kare na kare.

132

Makalo ga Mwenyezi Mlungu

Wira wa kuambukira mwango Sayuni shareeni.
1 Ee Mwenyezi Mlungu mtambukire Daudi
na tabu zosi arizokala nazo.
2 Tambukira arivyoapa, ee Mwenyezi Mlungu
naziri ariyokuikira uwe Mwenye Nguvu wa Jakobo.
3 Iye waamba, “Sindamenya mwangu nyumbani
wala kupanda mwangu chitandani,
4 sindakubali kulala usingizi
wala kusenukira,
5 hadi ndiphomphahira phatu Mwenyezi Mlungu
ndiphomphahira makalo iye Mwenye Nguvu wa Jakobo.”

130:8 130:8 Mathayo 1:21; Tito 2:14

6 Swino hwasikira habari kuhusu Sanduku ra Chilagane huriphokala Efuratha,
chisha huchendariphaha kahi ya minda hiko Jaari.
7 “Huphiyeni kpwenye makaloge,
huphiyeni hukaabudu, kpwenye chihiche cha kuikira magulu.”
8 Unuka, uwe Mwenyezi Mlungu, uphiye ukamenye pho phatupho pha kuoya,
uwe phamwenga na ro sanduku ra nguvuzo.
9 Alavyadzio-sadaka naahende haki wakati wosi
na aaminifuo, naapige njerejere na raha.
10 Na kpwa ajili ya Daudi, mtumishio,
usimreme ye mtumishio yemmwagira mafuha.
11 Mwenyezi Mlungu wamuapira Daudi chirapho cha uhakika
ambacho ni achitimize,
“Nindaika mmwenga wa chivyazicho mwenye,
kpwenye chihicho cha endzi.
12 Ichikala chivyazicho andagbwira chilagane changu
na kulunga malagizo gangu ndigoafundza,
ana aho nao andakala afalume hata kare na kare.”
13 Mana Mwenyezi Mlungu akatsambula Sayuni
phakale makaloge:
14 “Phapha ndipho phatu phangu pha kuoya hata kare na kare
mino ndasagala phapha mana nkaphamendza.
15 Nindajaliya Sayuni kpwa kuupha mahitajige
na agayie ndaamvunisa.
16 Alavyadzie-sadaka ndaavwika wokofu,
na aaminifu ario himo andakala achiimba kpwa raha.
17 Nindaunula mutu wa chivyazi cha Daudi akale mfalume himo,
nkatayarisha taa kpwa ajili ya mmwagirwa mafuha wangu.
18 Ndatiya waibu maaduige
ela ndamvwika tadzi ya chifalume imekayo siku zosi.”

133

Unono wa kusagala kpwa umwenga

Wira wa kuambukira mwango Sayuni shareeni. Wira wa Daudi.
1 Ni vinono na vinahama
ndugu achisagala phamwenga, kpwa umwenga.
2 Ni dza mafuha ga samani gajerago kula chitswani mwa Aruni
na kutserera cheruni,
cheru cha Aruni,
na kujera hata ukosini mwa vwazire!
3 Avi ni manena ga mwango Herimoni,
gagbwago dzulu ya mwango Sayuni!
Mana kuko ndiko ambako Mwenyezi Mlungu arikoahidi kulavya baraka,
na uzima wa kare na kare.

134

Mwiho wa kumlika Mlungu

Wira wa kuambukira mwango Sayuni shareeni.

132:6 **132:6** 2 Nyakati 6:41–42 **132:11** **132:11** 2 Samueli 7:12–16; 1 Nyakati 17:11–14; Zaburi 89:3–4; Mahendo 2:30 **132:17** **132:17** 1 Afalume 11:36

1 Ndzoni mumtogole Mwenyezi Mlungu, mwi atumishie mosi
muhumikao usiku kahi ya nyumba ya kuvoya Mlungu!
2 Unulani mikono yenu kuelekeza phatu phatakatifu,
na mumtogole Mwenyezi Mlungu.
3 Mwenyezi Mlungu naakujaliyeni kula Sayuni,
ariyeumba mlunguni na tsi.

135

Wira wa kutogola Mlungu

1 Haleluya.
Mtogoleni Mwenyezi Mlungu.
Dzina ra Mwenyezi Mlungu naritogolwe,
mtogoleni Mwenyezi Mlungu mwi atumishie.
2 Mwimwi muhumikao kpwenye nyumba ya Mwenyezi Mlungu,
muhalani mwa nyumba ya Mlungu wehu!
3 Mtogoleni Mwenyezi Mlungu, mana iye ni mnono,
muimbireni mana ana mbazi!
4 Mana Mwenyezi Mlungu akadzitsamburira atu a chivyazi cha Jakobo,
Aiziraeli akale atue anaoasamini.
5 Mana namanya kukala Mwenyezi Mlungu ni mkpwulu
na kukala iye ni zaidi ya milungu yosi.
6 Mwenyezi Mlungu anahenda rorosi alondaro,
mlunguni na duniani,
baharini na katika vivwa vyosi.
7 Iye ndiye ahendaye maingu gakazuka, chila pembe za dunia
atengezaye limeme ra mvula,
na kureha phepho kula kpwenye nyumbaze za kuika hazina.
8 Iye ndiye ariyeolaga ana a mwandzo a chilume a Misiri,
a binadamu na a nyama.
9 Iye ambaye wakuhendera ishara na maajabu mo mwako uwe Misiri,
chinyume na Farao na atumishie osi.
10 Ariyeolaga atu a mataifa ganjina manji,
na afalume a mkpwotse.
11 Sihoni, mfalume wa Aamori
na Ogi, mfalume wa Bashani
na falume zosi za Kanani.
12 Tsi zao achizilavya kama urisi,
urisi wa atue, Aiziraeli.
13 Dzinaro, ee Mwenyezi Mlungu rinadumu hata kare na kare,
undatambukirwa ni vivyazi vyosi.
14 Mana Mwenyezi Mlungu andaamula atue kukala taana makosa,
na kuaonera mbazi atumishie.
15 Milungu ya mataifa, ni ya feza na zahabu,
yotengezwa ni anadamu.
16 Ina milomo ela taigomba,
ina matso ela taiona.
17 Ina masikiro ela taisikira,
na milomoni mwao tamuna pumuzi.
18 Aho aitengezao na aho aikuluphirao,
andakala dza iyo.
19 Mwi atu a Iziraeli, mtogoleni Mwenyezi Mlungu!

135:15 135:15 Zaburi 115:4–8; Maono 9:20

Mwi a nyumba ya Aruni mtogoleni Mwenyezi Mlungu.
20 Mwi achina Lawi, mtogoleni Mwenyezi Mlungu!
Mwi muogophao Mwenyezi Mlungu, mtogoleni!
21 Mwenyezi Mlungu naatogolwe hiko Sayuni,
iye asagalaye Jerusalemu!
Mwenyezi Mlungu naatogolwe!
Haleluya.

136

Wira wa shukurani

1 Mshukuruni Mwenyezi Mlungu, kpwa kukala iye ni mnono,
mana mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.
2 Mshukuruni Mlungu wa milungu,
mana mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.
3 Mshukuruni Mlungu mkpwulu kushinda milungu yosi,
mana mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.
4 Kpwa iye macheye ambaye nkuhenda maajabu,
mana mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.
5 Kpwa iye ambaye kpwa kumanyakpwe waumba mlunguni,
mana mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.
6 Kpwa iye ariyetengeneza tsi dzulu ya madzi,
mana mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.
7 Kpwa iye ariyetengeza mianga mikulu.
Mana mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.
8 Dzuwa ra kutawala wakati wa mutsi,
mana mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.
9 Mwezi na nyenyezi za kutawala usiku.
Mana mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.
10 Kpwa iye ariyeolaga ana a mwandzo a Amisiri,
mana mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.
11 Na kutuluza Aiziraeli kahi zao,
mana mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.
12 Kpwa mkpwono wa nguvu uchiogoloswa,
mana mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.
13 Kpwa iye ariyeganya Bahari ya Shamu kano mbiri,
mana mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.
14 Na kuhenda Aiziraeli atsupe kahi-kahi,
mana mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.
15 Ela Farao na asikarie a viha achiahenda ahohe,
mana mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.
16 Kpwa iye ariyelongoza atue weruni,
mana mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.
17 Kpwa iye ariyepiga afalume akulu, masujaa.
Mana mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.
18 Na kuolaga afalume enye nguvu.
Mana mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.
19 Sihoni, mfalume wa Aamori

136:1 **136:1** 1 Nyakati 16:34; 2 Nyakati 5:13; 7:3; Ezira 3:11; Zaburi 100:5; 106:1; 107:1; 118:1; Jeremia 33:11 **136:5** **136:5** Mwandzo 1:1 **136:6** **136:6** Mwandzo 1:2 **136:7** **136:7** Mwandzo 1:16 **136:10** **136:10** Kutsama 12:29 **136:11** **136:11** Kutsama 12:51 **136:13** **136:13** Kutsama 14:21–29 **136:19** **136:19** Isabu 21:21–30

mana mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.
20 Na Ogi mfalume wa Bashani,
mana mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.
21 Tsi zao achizilavya zikale urisi,
mana mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.
22 Urisi wa Iziraeli mtumishiwe.
Mana mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.
23 Iye ndiye ariyehutambukira wakati kala hu anyonje.
Mana mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.
24 Achihutivya na maadui gehu.
Mana mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.
25 Iye anayerisa viumbe vyosi,
mana mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.
26 Mshukuruni Mwenyezi Mlungu wa mlunguni.
Mana mendzwaye isiyosika inadumu hata kare na kare.

137

Wira wa sonono kahi za tsi ya chijeni

1 Hwasagala kanda ya myuho ya Babeli, hwasagala na huchirira
huriphotambukira Sayuni.
2 Ngoma zehu za ngephephe
huchizitsomeka mihini phapho hipho.
3 Mana ariokala akahugbwira alonda huaimbire,
nao ariokala anahugayisa aamba,
“Huimbireni wira mmwenga wa mawira ga Sayuni!”
4 Hundaimbadze wira wa Mwenyezi Mlungu
na kuno hu kahi ya tsi ya chijeni?
5 Ichikala ndakuyala uwe Jerusalemu
phahi mkpwono wangu wa kulume nauswene.
6 Lilimi rangu narigbwirane na lilakalaka,
napho sindakutambukira uwe,
napho sindakuririkana uwe Jerusalemu,
kuriko chochosi chinachonifwahira.
7 Ee Mwenyezi Mlungu usiyale vira Aedomu arivyohenda
siku Jerusalemu iriphohalwa mateka,
hinyo aamba, “Ibomoleni, ibomoleni
hata misingiye!”
8 Mwi atu a Babeli, m’banangadzi mkpwulu we!
Baha hiye ndiyekuriphiza
go mai urigohuhendera!
9 Baha hiye ndiyehala anao
na aabande-bande maweni!

138

Voyo ra shukurani

Wira wa Daudi.
1 Nakushukuru na moyo wangu wosi, uwe Mwenyezi Mlungu.
Ndaimba mawira ga kukutogola mbere za milungu.
2 Nazama kukuabudu kuelekeya nyumbayo takatifu
na kurilavira shukurani dzinaro

136:20 **136:20** Isabu 21:31–35 **137:8** **137:8** Maono 18:6

kpwa sababu ya mendzwayo isiyosika na uaminifuo.
Mana uwe ukaika dzinaro na nenoro
ukarihenda rikale dzulu kuriko vitu vyosi.
3 Siku nriphokuvoya, uwe wanijibu,
uchiniphoza marenda, kpwa kunitiya nguvu.
4 Afalume osi duniani andakutogola uwe, ee Mwenyezi Mlungu,
asikirapho maneno ugombago.
5 Andaimba kuhusu njira za Mwenyezi Mlungu,
mana utukufu wa Mwenyezi Mlungu ni mkpwulu.
6 Dzagbwe Mwenyezi Mlungu ni mkpwulu, anajali anyonje,
ela atu a roho mbii, nkuamanya kula kure.
7 Hata ntsupirapho shida,
uwe unanirinda.
Unagolosa mkpwonoo dzulu ya maadui gangu achionitsukirirwa,
na unanitivya kuhumira mkpwonoo wa kulume.
8 Mwenyezi Mlungu andatimiza arigonilaga,
mendzwayo isiyosika, ee Mwenyezi Mlungu, inadumu hata kare na kare.
Usiyale kazi ya mikonoyo.

139

Mlungu anamanya chila chitu

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Zaburi ya Daudi.
1 Uwe Mwenyezi Mlungu ukanichunguza
nawe unanimanya vyo nrivyo.
2 Unanimanya nisagalapho na niunukapho;
unamanya maazo gangu wakati u kure nami.
3 Uwe unamanya kutuluka kpwangu na kulala kpwangu
unaelewa njira zangu zosi.
4 Hata kabila ya mimi kugomba neno rorosi,
uwe Mwenyezi Mlungu ukumanya rondirogomba.

5 Unanizangira pande zosi, mbere na nyuma,
nawe unanirinda na mkpwonoo wenye uwezo.
6 Marifwago, gananiangalaza,
ni makulu sana hata siweza kugaelewa.

7 Niphiyephi ili nchimbire Rohoo?
Niphiyephi ili nchimbire usoo?
8 Nchiambuka kuphiya mlunguni, uwe u kuko;
nchihenda kuzimu kukala chitanda changu, uwe u kuko.
9 Nchiuruka dza nyama wa mapha, hadi kure sana ko uphande wa mlairo wa dzuwa,
au hata nchisagala mwisho wa bahari,
10 hata kuko undanilongoza na mkpwonoo,
mkpwonoo wa kulume undanigbwira ngingingi.

11 Nchiamba, “Hakika jiza narinibwiningize,
na mwanga uchionizunguluka ukale usiku,”
12 mana ro jiza taringekala jiza kpwako,
usiku ungeng’ala dza mutsi,
mana jiza na mwanga usawa kpwako.

13 Uwe ndiwe uriyeumba vilungo vyosi vya ndani vya mwiri wangu,
waniunganisha phamwenga ndanini mwa mayo.
14 Nakutogola mana waniumba kpwa njira ya ajabu.
Mahendogo ni ga ajabu,
nami nagamanya tsetsetse.*
15 Umbo rangu tariyafwitsika mwako
nriphoumbwa phatu pha siri,
nriphoumbwa kpwenye vivwa vya dunia.
16 Uwe waniona kabila sidzangbwekamilika.
Siku zangu zosi urizonipangira,
zaandikpwa mwako chitabuni
kabila taidzangbwekalako hata mwenga.

17 Ee Mlungu, maazogo ni ga samani sana kpwangu!
Ni manji hata tagaweza kuolangika.
18 Ningegaolanga gangekala manji kuriko mtsanga.
Nilamukapho bado ni phamwenga nawe.

19 Ee Mlungu, naaza ungeolaga atu ayi!
Niukirani hipha mwi aolagadzi!
20 Anagomba mai kukuhusu,
na kugomba mai kpwa kuhumira dzinaro.
21 Ee Mwenyezi Mlungu, unamanya kukala ninaamena nyo akumenao,
na kuatsukirirwa nyo anaokuasi.
22 Maaduigo ni maadui gangu,
nami ndaamena piya.

23 Nichunguza, uwe Mlungu, umanye moyo wangu,
nijeza umanye maazo gangu.
24 Lola ichikala muna njira mbii mwangu ndani,
na unilongoze njira ya kare na kare.

140

Kuvoya urindzi wa Mlungu

Kpwa chilongozi wa aimbadzi. Zaburi ya Daudi.
1 Ee Mwenyezi Mlungu, nitivya na atu ayi,
nchinga na atu a maroho ga kulonda kuhenda fujo,
2 apangao mai mwao mioyoni
na kufyakatsira kondo wakati wosi.
3 Ananola malilimi gao na kukala dza ga nyoka,
na maneno gao ni makali dza sumu ya tsakapala.
4 Ee Mwenyezi Mlungu, nirinda na mikono ya atu ayi,
nchinga na atu a maroho ga kulonda kuhenda fujo, ambao akapanga kunihega.
5 Atu a kudzikarya akanihegera mihego
akanihegera chimia na kowa
akanihegera mihego mwangu njirani.
6 Uwe Mwenyezi Mlungu, nakuambira kukala, uwe ndiwe Mlungu wangu,
kpwa hivyo phundza mavoyo gangu.

* **139:14 139:14** Mana yanjina Chieburania ni nami nagamanya tsetsetse. **140:3 140:3** Arumi 3:13

7 Ee Mwenyezi Mlungu, Bwana wangu na muokoli wangu mwenye nguvu,
uniheheraye wakati wa viha.
8 Ee Mwenyezi Mlungu, usiaphe ayi alondago,
usiriche mipango yao mii ikaongokerwa.
9 Usiruhusu maadui gangu gakanishinda,
go mai anipangirago, nagaauyire enye!
10 Makala ga moho nagaamwagikire,
naatsuphwe mohoni,
kpwenye madibwa na asiunuke tsona!
11 Hinyo amendzao kusengenya ayawao naasiongokerwe kpwenye tsi,
uyi nauangamize mara mwenga hinyo atu ahendao fujo.
12 Namanya kukala Mwenyezi Mlungu anakanira achiya,
na kuahendera haki agayi.
13 Hakika atu a haki andatogola dzinaro,
na ahendao ga haki andasagala pho phako uripho.

141

Kuvoya kurindwa na atu ayi

Zaburi ya Daudi.
1 Ee Mwenyezi Mlungu nakuiha, henda wangbwi wedze.
Niphundza wakati ninakuiha.
2 Mavoyo gangu nagakale dza uvumba mberezo,
na nikuunurirapho mikono yangu, nikubali dza ukubalivyo sadaka ya dziloni!

3 Rinda kanwa yangu, ee Mwenyezi Mlungu,
rinda madomo gangu.
4 Usiriche moyo wangu ukaaza mai
sedze nikahenda mambo mai,
phamwenga na atu ahendao mai,
wala kurya vyakurya vya sharee zao.

5 Mwenye haki achinipiga
au achinidemurira indakala ni dza mafuha mwangu chitswani.
Chitswa changu tachindarema.
Kpwa kpweli sindaricha kuvoya kuhusu uyi wao.
6 Wakati atu ayi ndipholaviwa kpwa hinyo ndioaamula,
phapho andadzifundza kukala neno ra Mwenyezi Mlungu kala ni ra kpweli.
7 Aho andaamba, “Dza viratu mutu arimavyo na kubumbundisa madongolowa,
vivyo ndivyo mifupha yehu phenye mryango wa mbira.”

8 Ela matso gangu ganakulola uwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu.
Ninakuvoya unirinde, usiniriche niolagbwe.
9 Nirinda na mihego achiyonihegera,
niika kure na mihego ya atu ayi.
10 Richa nyo atu ayi agbwirwe ni vyo vimia vyao,
kuno natsupa salama.

141:2 141:2 Maono 5:8

142

Kuvoya kuterywa

Zaburi ya Daudi, wakati ariphokala pangani. Voyo.

1 Namririra Mwenyezi Mlungu kpwa sauti ya dzulu,
ninamvoya Mwenyezi Mlungu kpwa sauti.
2 Ninammwagira malalamishi gangu
na kumuambira tabu zangu.

3 Nivundzikapho moyo,
uwe ndiwe umanyaye njira yangu.
Himo njirani nitsupiramo,
akanihegera mihambo.
4 Lola mkpwono wangu wa kulume uone,
takuna mutu adzishuulishaye nami.
Sina phatu pha kuchimbirira,
taphana mutu anayenijali.

5 Nakuririra uwe Mwenyezi Mlungu,
ninaamba, “Uwe ndiwe chimbiriro rangu,
uwe ndiwe urisi wangu kpwenye tsi ya atu ario moyo.”
6 Phundza chiriro changu,
mana pho niripho sidziweza tse!
Ntivya na anigayisao
mana ana mkpwotse kuriko mimi.
7 Nituluza chifungoni
ili nami niweze kukutogola.
Atu a haki andanizangira
mana ukanihendera mambo manono.

143

Kuvoya kukombolwa

Zaburi ya Daudi.

1 Ee Mwenyezi Mlungu, sikira voyo rangu,
hega sikiro usikire go nivoyago, mana uwe u muaminifu,
nijibu sawa-sawa na hakiyo.
2 Usiniamule mimi mtumishio,
mana takuna mutu ariye na haki mberezo.

3 Mana adui ananilunga-lunga,
akanivundza-vundza mtsangani,
akanihenda nisagale jizani dza mutu yefwa hangu kare.
4 Kpwa hivyo nkavundzika moyo,
roho yangu ikamaka kpwa wuoga.

5 Natambukira hipho kare, siku zotsupa,
naririkana mahendogo gosi,
na kuaza kazi za mikonoyo.
6 Nakugolosera mikono yangu,
moyo wangu unakuaza dza tsi ichiyokosa mvula siku nyinji.

143:2 143:2 Arumi 3:20; Agalatia 2:16

7 Henda wangbwi unijibu ee Mwenyezi Mlungu,
mana nkavundzika moyo!
Usinilozere kogo,
sedze nikakala dza atsererao kuzimu.
8 Ligundzu nanisikire kuhusu mendzwayo isiyosika,
mana mino nakukuluphira uwe.
Nionyesa njira ya kulunga
mana moyo wangu nkauelekeza kpwako.
9 Nitivya na maadui gangu, Ee Mwenyezi Mlungu,
mana nkakuchimbirira uwe.
10 Nifundza kuhenda vira ulondavyo
mana uwe u Mlungu wangu!
Rohoo mnono
naanilongoze kahi ya njira ya sawa!

11 Tundza maisha gangu kpwa sababu ya dzinaro, ee Mwenyezi Mlungu!
Kpwa sababu ya hakiyo ntuluza tabuni!
12 Komesa maadui gangu kpwa mendzwayo isiyosika,
angamiza aviha angu osi
mana mimi ni mtumishio.

144

Mfalume anashukuru Mlungu kpwa ushindi

Zaburi ya Daudi.
1 Naatogolwe Mwenyezi Mlungu, mwamba wangu,
iye aifundzaye mikono yangu
na mala gangu kupigana viha.
2 Iye ni mwamba wangu na ngome yangu
ngome yangu ya kudina na mkomboli wangu
ngao yangu na chimbiriro rangu
ndiye ashindaye mataifa na kugaika tsini yangu.

3 Ee Mwenyezi Mlungu, mutu ni utu wani hata umujali
ama mwanadamu ni utu wani hata umuririkane?
4 Mutu ni dza mseho bahi
sikuze avi ni chivurivuri chitsupacho.

5 Wesa ko kpwako mlunguni ee Mwenyezi Mlungu, wedze photsi!
Guta myango, ifuke mosi!
6 Ng'aza limeme uatsamule,
jeza miviyo, uazorese.
7 Golosa mkpwonoo kula dzulu,
unitivye na unituluze
kula higa madzi manji,
na kula mikononi mwa ajeni,
8 ambao kanwa zao nkugomba handzo,
na ambao mikono yao ya kulume nkulavya ushaidi wa handzo.

9 Ndakuimbira wira muphya ee Mwenyezi Mlungu,
ndawiimba kuno napiga ngephephe.

144:3 144:3 Ayubu 7:17–18; Zaburi 8:4

10 Uwe uaphaye afalume ushindi,
umtivyaye Daudi mtumishio kula kpwa upanga mkali.

11 Nitivya na unikombole kula mikononi mwa ajeni,
ambao kanwa zao zi tele handzo,
aunulao mikono yao ya kulume na kulavya ushaidi wa handzo.

12 Ana ehu a chilume na aajaliwe katika uvulana wao
akule dza mimea ikulayo ikaphera,
na ana ehu a chichetu akale dza nguzo za pembeni
chizokatwa vinono ili kudzengera dzumba ra mfalume.
13 Vitsaga vyehu naviodzale vyakurya
vya chila aina,
mang'ondzi gehu gavyale maelufu
na maelufu mwehu mindani,
14 ng'ombe zehu zitsukule mizigo miziho chiyovunwa.
Husivamiywe ni adui na kuvundzirwa kuta zehu,
husitsamizwe kpwa lazima
wala husikale na chiriro cha sonono!

15 Ana raha hinyo ndiojaliwa na mambo dza higa!
Ana raha hinyo ambao Mlungu wao ni Mwenyezi Mlungu!

145

Wira wa kumlika Mlungu

Zaburi ya sifwa ya Daudi.
1 Nindakulika uwe Mlungu wangu na mfalume wangu,
nindatogola dzinaro hata kare na kare.
2 Chila siku ndakulika uwe,
na kutogola dzinaro hata kare na kare.

3 Mwenyezi Mlungu ni mkpwulu na anafwaha kutogolwa sana,
ukuluwe taupimika.
4 Sifwa za mahendoge zindasemurirwa
chivyazi hadi chivyazi.
5 Nindaririkana nguma ya unono wa ukuluo
na mahendogo ga ajabu.
6 Atu andatangaza ukulu wa mahendogo ga kuogofya
nami ndatangaza ukuluo.
7 Andatangaza sifwa za vira urivyo mnono sana
na kuimba kpwa kufwahirwa kuhusu haki uriyo nayo.

8 Mwenyezi Mlungu ana huruma na mbazi,
iye katsukirwa upesi na ana unji wa mendzwa isiyosika.
9 Mwenyezi Mlungu ni mnono kpwa osi,
na ana mbazi na vyosi arivyoumba.
10 Viumbevyo vyosi vindakutogola, ee Mwenyezi Mlungu,
atakatifuo andakuuyizira shukurani.
11 Andagomba kuhusu nguma ya ufalumeo,
na kugomba kuhusu uwezoo,
12 ili chila mutu amanye mahendogo makulu,
na nguma ya unono wa ufalumeo.

13 Ufalumeo ni wa kare na kare,
na utawalao unadumu vivyazi vyosi.

Mwenyezi Mlungu ni muaminifu kahi ya gosi arigolaga,
na wa mbazi katika gosi ahendago.
14 Mwenyezi Mlungu nkuaimisa osi agbwao
na kuaunula osi anaoremererwa ni mizigo.
15 Viumbe vyosi vinakulolera uwe
nawe unavipha chakurya kpwa wakati unaofwa.
16 Unafwenula mkpwonoo,
na kumvunisa chila chiumbe chiricho moyo.

17 Mwenyezi Mlungu ni wa haki kahi ya njiraze zosi,
na ni wa mbazi kahi ya mahendoge gosi.
18 Mwenyezi Mlungu a phephi na osi amvoyao,
osi amuihao kpwa uaminifu.
19 Nkuatimizira haja zao osi amuogophao,
tsona nkusikira chiriro chao na kuativya.
20 Mwenyezi Mlungu nkuarinda osi ammendzao,
ela andaangamiza ayi osi.

21 Mino ndatangaza sifwa za Mwenyezi Mlungu,
viumbe vyosi navitogole dzinare takatifu hata kare na kare.

146

Kumtogola Mlungu muokoli wehu

1 Haleluya.
Mwenyezi Mlungu naatogolwe!
Uwe nafsi yangu mtogole Mwenyezi Mlungu!
2 Nindamtogola Mwenyezi Mlungu, maisha gangu gosi.
Ndamuimbira sifwa Mlungu wangu muda wosi nrio moyo.

3 Usiadamire akulu,
wala mwanadamu asiyeweza kukutivya.
4 Arichapho kuphuma anauya mtsangani
na siku iyo mipango yao yosi nikusika.

5 Baha iye aterywaye ni Mlungu wa Jakobo,
amkuluphiraye Mwenyezi Mlungu, Mlunguwe,
6 ariyeumba mlunguni na dunia,
bahari na vyosi virivyo himo
Mwenyezi Mlungu ariye muaminifu hata kare na kare.
7 Aaphaye haki zao hinyo aonerwao
na kuapha chakurya ario na ndzala.
Mwenyezi Mlungu nkuricha huru afungbwa.
8 Mwenyezi Mlungu nkuvugula matso vipofu.
Mwenyezi Mlungu nkuaunula achioremererwa ni mizigo.
Mwenyezi Mlungu anamendza atu a haki.
9 Mwenyezi Mlungu nkuarinda ajeni,
iye nkuapha kuluphiro magungu na anachiya

146:6 146:6 Mahendo 4:24; 14:15

ela mipango ya mutu mui nkuibananga.

10 Mwenyezi Mlungu anatawala hata kare na kare.
Mlunguo uwe Sayuni ni wa vivyazi vyosi.
Haleluya.

Mwenyezi Mlungu naatogolwe!

147

Ni vinono kutogola Mlungu

1 Haleluya.
Mwenyezi Mlungu naatogolwe!
Ni vinono kumuimbira sifwa Mlungu wehu,
vinafwaha na vinahama kumtogola.

2 Mwenyezi Mlungu ndiye adzengaye Jerusalemu,
na kukusanya Aiziraeli ariokala akatsamizwa kpwa lazima.
3 Anaphoza marenda ariovundzika moyo
na kualagula vironda vyao.

4 Ndiye apangaye nyenyezi zikale ngaphi,
na kuzipha zosi madzina gao.
5 Mwenyezi Mlungu wehu ni mkpwulu, na ana uwezo munji,
kumanyakpwe takuna mphaka.
6 Mwenyezi Mlungu anaaunula anyenyekevu
ela atu ayi anaabwaga photsi.

7 Muimbireni Mwenyezi Mlungu mawira ga shukurani,
mpigireni ngephephe Mlungu wehu.
8 Iye nkufwinika mlunguni na maingu,
tsi akaipha mvula,
nkuhenda nyasi zimere dzulu ya vidzango.
9 Nkuapha chakurya nyama a tsakani
na vidzana nyama a mapha viririapho.

10 Kahamirwa ni mkpwotse wa farasi
wala usujaa wa anajeshi.
11 Ela Mwenyezi Mlungu ahamirwa ni hinyo amuogophao,
hinyo adamirao mendzwaye isiyosika.

12 Ee Jerusalemu, mtogole Mwenyezi Mlungu!
Mtogole Mlunguo uwe Sayuni.
13 Mana ndiye adinisaye magbwama ga maryangogo,
iye nkuajaliya atuo ario mumo.
14 Iye nkuhenda miphakayo ikale na amani,
nkukumvunisa na nganu nono.

15 Iye nkulavya malagizoge duniani
na nenore nkukamilisha kaziye, mara mwenga.
16 Nkutandaza barafu phepheya dza nyoya za mang’ondzi
na kutsamula manena dza ivu.

17 Nkureha mvula ya mawe dza kokoto,
takuna awezaye kuvumirira mnyevu aihumayo.
18 Chisha nkugomba neno gakatsatsamuka,
akavumisa phutore, na madzi gakajera.

19 Nkumanyisa nenore kpwa chivyazi cha Jakobo,
na Aiziraeli masharutige na malagizoge.
20 Gaga kagahenderere taifa ranjina rorosi,
aho taamanya shariyaze.
Haleluya.

Mwenyezi Mlungu naatogolwe!

148

Ulimwengu wosi naumtogole Mlungu

1 Haleluya.
Mwenyezi Mlungu naatogolwe!
Mtogoleni Mwenyezi Mlungu kula mlunguni,
mtogoleni kula hiko dzulu mlunguni!
2 Malaikae osi naamtogole,
jeshire rosi ra mlunguni narimtogole!
3 Mtogoleni, mwi dzuwa na mwezi,
mtogoleni, mwi nyenyezi zosi zing'alazo!
4 Dzulu kabisa mlunguni nakumtogole,
na madzi garigo dzulu ya hinyo mlungu.
5 Navitogole dzina ra Mwenyezi Mlungu,
mana iye waamuru na vichiumbwa.
6 Achiviika phatuphe hata kare na kare,
kpwa shariya ambayo taiweza kugaluzwa tsona.

7 Mtogoleni Mwenyezi Mlungu kula duniani
mwi madzinyama ga baharini na vivwa vyosi,
8 moho na mvula ya mawe, barafu na maingu
phuto ritimizaro shariyaye!
9 Mtogoleni mwi myango na vidzango,
mihi ya matunda na mierezi!
10 Mtogoleni mwi nyama a tsakani na a kufugbwa,
a kuambala photsi na nyama a mapha!
11 Mtogoleni mwi afalume a dunia na mataifa ganjina gosi,
vilongozi na osi atawalao duniani!
12 Avulana phamwenga na asichana,
atumia hata piya anache!

13 Naatogole dzina ra Mwenyezi Mlungu,
mana dzinare bahi ndiro renye sifwa kulu,
ukuluwe ukatsupa dunia na mlunguni.
14 Akaapha atue nguvu,
atogolwe ni atue osi,
Aiziraeli, atu ario vipendzivye.
Haleluya.

Naatogolwe Mwenyezi Mlungu!

149

Wira wa kumtogola Mlungu

1 Haleluya.
Mwenyezi Mlungu naatogolwe!

Muimbireni Mwenyezi Mlungu wira muphya,
wa kumtogola kahi za mkpwutano wa atu aaminifu.
2 Aiziraeli naahererwe kpwa sababu ya Muumba wao,
atu a Sayuni naahamirwe ni mfalume wao!
3 Naalike dzinare kuno anafwiha,
naamupigire tamburini na zeze.
4 Mana Mwenyezi Mlungu nkuhamirwa ni atue,
naye nkuapha anyenyekevu ushindi.
5 Hinyo aaminifu naakale na raha kpwa sababu ya unonowe,
naaimbe kpwa kufwahirwa mwao vitandani.

6 Naakale atu akumtogola Mlungu
kuno panga zao zenye maso kosi-kosi zi mwao mikononi.
7 Tayari kuriphiza atu a mataifa ganjina,
kuatiya adabu atu a go mataifa.
8 Kuafunga afalume aho na silisili
na kuatiya pingu vilongozi,
9 ili aphahe kutiywa adabu kama arivyopangirwa!
Higo ndigo manono arigopangirwa atu aaminifue osi.
Haleluya.
Mwenyezi Mlungu naatogolwe!

150

Mtogoleni Mwenyezi Mlungu

1 Haleluya.
Mwenyezi Mlungu naatogolwe!
Mtogoleni Mwenyezi Mlungu kahi za phatuphe phatakatifu.
Mtogoleni ko mlunguni kuriko na nguvu nyinji.
2 Mtogoleni kpwa sababu ya mahendoge makulu.
Mtogoleni kulengana na ukulu ario nao!
3 Mtogoleni kpwa kupiga tarumbeta.
Mtogoleni kpwa kupiga ngephephe na zeze.
4 Mtogoleni kpwa tamburini na kufwiha,
mtogoleni kpwa firimbi na chivoti.
5 Mtogoleni kpwa kupiga matoazi,
mtogoleni na matoazi!

6 Chila chiumbe chiricho moyo nachimtogole Mwenyezi Mlungu.
Haleluya.

Mwenyezi Mlungu naatogolwe!

Chitabu cha
MISEMO
Tanga mbere

Chitabu hichi ni cha Misemo yotungbwa pho kare na ichihumirwa kufundza atu a Mlungu kusagalato hiko Iziraeli. Misemo minji yatungbwa ni Selemani, ela yanjina ni ya Aguri na mfalume Lemueli wa Masa.

Misemo hino yosi yaandikpwa chimashairi dza Zaburi. Umaarufu wa misemo hino iriyo Bibiliani ni vira inavyolavya ujumbe mziho kpwa maneno machache. Kpwa hivyo inaweza kuikpwa moyoni na kuhumirwa kpwa maisha ga chila siku.

Chitu cha muhimu chinachofundzwa ni iyo Misemo ni kukala, ikima ni chipawa kula kpwa Mwenyezi Mlungu. Ikima hino ndiyo imuphayo mutu ushauri wa kusagalato napho a kaya, kazini, siasani na hata sukuli.

Kpwa kukala misemo minji ni mifupi-mifupi na ujumbewe unalaviwa katika aya mwenga tu, chila aya nkuima macheye. Ela piya kuna seemu zanjina za chitabu hichi ambazo zina mtiririko mure wa somo. Kpwa mfwano sura ya 8:1—9:18 zinahuambira kukala ikima ni dza mchetu anayeshauri atu ariche uzuzu asagale kpwa ikima.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Jinsi misemo inavyoweza kuhumirwa *1:1–7*
Mvyazi anashauri umuhimu wa kuendza ikima na kuricha uzuzu *1:8—7:27*
Ikima inagomba *8:1–36*
Ikima inaalika karamu *9:1–12*
Kululu za mchetu mzuzu *9:13–18*
Misemo ya busara ya Selemani *10:1—24:34*
Chienjerezo cha Misemo ya Selemani *25:1—29:27*
Misemo ya Aguri *30:1–33*
Mambo ambago Mfalume Lemueli wafundzwa ni nine *31:1–31*

Mahumizi ga misemo

1 Hino ni misemo ya Selemani ambaye kala ni mwana wa Daudi na
mfalume wa Iziraeli.
2 Ni ya kumanyisa atu ikima na adabu;
iahende aelewe maneno ga busara;
3 inafundza kuhumira ikima,
kuhenda haki, uadilifu na usawa.
4 Nkuapha ulachu asiomanya,
na kuhenda barobaro aphahe marifwa na akale makini.
5 Mwenye busara asikire na aenjereze ilimu,
mwenye ikima aphahe mashauri ga kumlongoza.
6 Aho naelewe misemo na ndarira,
maneno ga enye ikima na mafumbo gao.
7 Kumuogopha Mwenyezi Mlungu ndicho chandzo cha marifwa,
ela azuzu nkubera ikima na adabu.

Kukanywa na asena ayi

8 Mwanangu, gbwira mafundzo ga sowe,
wala usipuze malagizo ga mayoo.

1:1 1:1 1 Afalume 4:32 **1:7 1:7** Ayubu 28:28; Zaburi 111:10; Misemo 9:10

9 Mana gago gandakala chiremba dza ishima phako chitswani,
na mkpwufu phako singoni.

10 Mwanangu, enye dambi achikuchenga-chenga
uwe rema.
11 Achikuamba: “Haya ndzo! Kala phamwenga naswi,
huviziye atu huaolage;
Hushambuliye asio na makosa!
12 Hundaamiza azima-azima dza kuzimu, tsona wakati achere moyo,
andakala dza vira atsererao kuzimu.
13 Hundaphaha mali zao za samani,
nyumba zehu hundaziodzaza nyara.
14 Ndzo ukale phamwenga naswi,
ndivyophahikana hundaganya phamwenga.”
15 Mwanangu, usiphiye nao tse!
Zuwiya chigulucho usialunge.
16 Mana magulu gao nkuzorera kuhenda mai,
ni epesi kumwaga mlatso.
17 Muhambo uhegbwapho kuno nyama a mapha analola,
unahegbwa bure.
18 Hinyo nkudziotea enye,
na kuhega mihambo ndiyoagbwira nyo enye.
19 Hivyo ndivyo njira za magaidi zirivyo,
zinaausira uhai wao.

Ikima inagomba

20 Ikima inaiha kpwa raka ra dzulu kpwenye njira kulu,
inakota kululu cheteni,
21 inaiha phatu phenye atu anji,
inatangaza kpwenye maryango ga mudzi,
22 “Mwi msiomanya! Mnalonda kusamanya hadi rini?
Na mwi enye chibero, mundamendza kubera hata rini?
Namwi apumbavu! Mundazira marifwa hadi rini?
23 Kala mwaphundza mashauri gangu,
ningeaambira garigo mwangu moyoni,
namwi mngephaha marifwa.
24 Vyo nchivyoiha ela mkarema kuphundza,
na nkakusengererani ela tamkajali,
25 mwamena mashauri gangu gosi,
wala maonyo gangu tamgajali.
26 Nami phahi, nindakutsekani siku ya mashaka genu,
mimi nami nindakutsekani ndiphofikpwa ni nduni.
27 Nduni iyo ndiphokugbwavukirani dza phuto,
na mashaka genu ndiphokuphepherusani dza chikulukulu,
hipho ziki na tabu ndiphokuphahani,
28 ndipho ndiphoniiha ela sindaihika,
mundaniendza kpwa chadi ela tamundaniphaha.
29 Kpwa kukala mwatsukirira marifwa,
wala tamyatsambula kumuogopha Mwenyezi Mlungu.
30 Madamu mwarema mashauri gangu,
na mchipuza maonyo gangu gosi,

1:20 1:20 Misemo 8:1–3

31 phahi, mundarya matunda ga mahendo genu,
mundayugbwa ni werevu wenu enye.
32 Kpwa kukala atu asiomanya nkudziolaga kpwa likani rao,
azuzu nkudziangamiza kpwa kura kudziamini kpwao.
33 Ela chila aniphundzaye andakala salama,
naye andahurira bila ya kuogopha mai.”

2

Fwaida ya kukala na ikima

1 Mwanangu, uchikubali maneno gangu,
na kusamini malagizo gangu,
2 uchihega sikiro kuphundza ikima,
na kuelekeza moyoo uphahe kuelewa.
3 Nawe uchivoya busara,
na uchiririra kuelewa;
4 Uchiendza ikima dza feza,
na uiendze dza hazina iriyofwitsika;
5 Ndipho ndiphoelewa kumuogopha Mwenyezi Mlungu,
na kuweza kummanya.
6 Kpwa kukala Mwenyezi Mlungu nkuapha atu ikima;
mwakpwe mromoni nkutuluka marifwa na uwezo wa kuelewa;
7 Nkuaikira ahendao garigo sawa akiba ya ikima iriyo kamili;
Naye ni ngao kpwa hinyo aphiyao kpwa uaminifu;
8 Aphahe kuarinda aphiyao kpwa haki,
Na kusitiri njira za aaminifu.
9 Uchiphundza ndipho undamanya kuhenda ra uadilifu na haki,
Undamanya ra sawa na nono ra kuhenda.
10 Mana ikima indainjira mwako moyoni,
na marifwa gandafwahira nafusiyo.
11 Busara indakurinda;
Na marifwa gandakusitiri.
12 Gago gandakutenga na njira za uyi,
na atu a maneno ga kuangamiza.
13 Atu arichao njira za kugoloka,
ili atsupe na njira za jiza.
14 Ahamirwao ni kuhenda mai,
na amendzao kubanangbwa ni uyi,
15 atu ambao mahendo gao ni mai,
na njira zao taziaminika.

Ikima indakutenga na uzembe

16 Uchikala na ikima undaweza kuepuka kuruswa ni mchetu malaya,
Ee, mchetu malaya wa maneno ga mtswano,
17 Mchetu ariyericha mlumewe wa uhanani,
na kuyala chirapho cha ndowa arichohenda mbere ya Mlunguwe.
18 Nyumbaye inadidimiza chifoni,
na njiraze zinaphirika kuzimu.
19 Yeyesi amlungaye kandauya tsona,
wala kandaishi tsona.

20 Kpwa hivyo, iga mfwano wa atu anono,
na kulunga njira za enye haki.

21 Mana alungao usawa andasagala kpwenye tsi,
na asagalao chikamilifu andasazwa ndani ya tsi.
22 Ela atu ayi andatuluzwa kula ndani ya tsi,
na asio aaminifu andang'olwa.

3

Kuluphira Mlungu na moyoo wosi

1 Mwanangu, usiyale mafundzo gangu,
ela gbwira malagizo gangu na moyoo wosi.
2 Kpwa kukala zindakupha siku nyinji,
maisha mare na kpwenderera vinono katika mambogo gosi.
3 Mendzwa na uaminifu usirichane nawe,
uvwale mwako singoni, uandike mwako moyoni.
4 Ndipho undakubalika na kutogolwa
mbere za Mwenyezi Mlungu na mbere za mwanadamu.

5 Mkuluphire Mwenyezi Mlungu na moyoo wosi,
wala usiadamire achilizo mwenye;
6 Chila uhendaro muadamire iye
naye andagolosa njirazo.
7 Usidzione kukala u mwerevu,
Muogophe Mwenyezi Mlungu na uriche kuhenda mai.
8 Iyo indakala dawa mwako mwirini,
na chitu cha kutiya nguvu mifuphayo.

9 Muishimu Mwenyezi Mlungu kpwa malizo,
na seemu ya mavuno ga kpwandza ga chila uphandacho.
10 Uchihenda hivyo vitsagavyo vindakoterwa,
na simikiro zindaodzazwa uchi wa zabibu.

11 Mwanangu, Mwenyezi Mlungu achikutiya adabu ili kukulongoza vinono,
usigatsukurire madide, na achikukanya, usivundzike moyo.
12 Mana Mwenyezi Mlungu nkumtiya adabu ye ammendzaye
dza vyo baba amtiyavyo adabu mwanawe ammendzaye.

Unono wa ikima

13 Baha mutu aphahaye ikima,
na mutu awezaye kuelewa.
14 Ikima ni bora kuriko feza,
ina fwaida kuriko zahabu.
15 Ikima ni bora kuriko mawe ga samani,
takuna chitu chochosi cha kuazika chinachoweza kulengana nayo.
16 Indakupha maisha mare, utajiri na ishima.
17 Njiraze ni nono,
zosi zinaelekea kpwenye amani.
18 Ikima ni muhi wa uzima kpwa osi anaoiphaha,
ana baha osi anaogbwirana nayo.

19 Kpwa ikima Mwenyezi Mlungu waika misingi ya dunia,
na kpwa ufahamu Mwenyezi Mlungu wadumisha dzulu mlunguni.

3:4 3:4 Luka 2:52 **3:7 3:7** Arumi 12:16 **3:11 3:11–12** Ayubu 5:17 **3:11 3:11** Aeburania 12:5–6
3:12 3:12 Maono 3:19

20 Kpwa marifwage vilindi vya madzi vyatsembuka,
na maingu ganatweneza manena.

21 Mwanangu, gbwira ikima na uhende achili,
usiviriche bii.
22 Navyo vindakupha maisha manono,
dza mkpwufu uhendavyo singoyo ikakala nono.
23 Ndipho undaweza kuphiya vyako kpwa usalama,
wala chigulucho tachindakpwala.
24 Ulalapho, kundakala na hofu,
undaphaha usingizi mnono.
25 Usiogophe tisho ra gafula,
wala shambulizi kula kpwa atu ayi.
26 Kpwa mana Mwenyezi Mlungu andakala kuluphiroro,
andakuepusha usedze ukagbwirwa ni muhego.

27 Usimlafye mutu alondaye msada,
ichikala una uwezo wa kuhenda hivyo.
28 Usimuambire jiranio,
"Phiya wedze muhondo, nindakpwedza nkuphe,"
ichikala cho chitu unacho phapho.

29 Usipange mai dzulu ya jiranio,
anayeishi phephi nawe vinono bila wasiwasi.
30 Usihehe na mutu bila chisa,
ichikala kadzangbwekuhendera uyi wowosi.

31 Usimuonere wivu mutu wa fujo,
wala usiige mwendowe.
32 Mana atu ayi ntsukizo kpwa Mwenyezi Mlungu,
ela ye nkuamini atu ambao njira zao zagoloka.
33 Mwenyezi Mlungu anaapiza nyumba za atu ai,
ela anabariki za enye haki.
34 Iye nkubera enye chibero,
ela nkuonera mbazi a pole.
35 Enye ikima andavuna ishima,
ela azuzu andaifiwa.

4

Ushauri kpwa anache

1 Anangu, gbwirani mafundzo ga sowe yenu,
hegani masikiro genu mphahe kuelewa.
2 Nakuphani malagizo manono,
kpwa hivyo msireme mafundzo gangu.
3 Nriphokala mriphokala mwanache mimi mwanangbwa wa baba,
wa kurengbwarengbwa, chipendzi cha macheye cha mayo,
4 baba wanifundza achiamba,
"Moyoo nauririkane sana maneno gangu,
gbwira shariya zangu, nawe undaishi.
5 Dziphahire ikima, dziphahire kuelewa mambo;

3:34 3:34 Jakobo 4:6; 1 Petero 5:5

usiyale wala kubera maneno gangu.
6 Usimriche naye andakutundza,
mmendze naye andakurinda.
7 Dzambo ra msingi ni kudziphahira ikima;
lavya chila urichonacho kpwa uphahe busara.
8 Siamini sana ikima, naye andakuika dzulu
na andakuhenda uishimiwe.
9 Andakuvwika chiremba cha unono phako chitswani,
andakala tadziyo nono.”

Tsambula njira nono

10 Mwanangu, phundza na ugbwire maneno gangu,
ili miakayo ya kuishi ikale minji.
11 Nikakufundza njira ya ikima,
na nikakuphirika na njira ya sawa.
12 Unyendekapho, nyagozo tazindazuwiywa,
na hata uzolapho kundakpwala ugbwe.
13 Gbwira sana mafundzo ga ikima usigariche gatsopoke,
gatundzeto kpwani ni uzimao.
14 Usilungane na atu ayi,
wala usiige atu ayi.
15 Njira yao iriche, usiisengerere;
usiilunge, lunga njirazo!
16 Atu ayi taalala bila ya kuhenda uyi,
taaphaha usingizi bila kulumiza mutu.
17 Mana uyi ndicho chakurya chao,
na kuhumira nguvu ndio uchi wao.

18 Ela njira ya enye haki inaigana na mwanga wa chimirimiri,
uzidio kung’ala hadi kufikira mutsi kamili.
19 Nayo njira ya atu ayi ni dza chilungulungu cha jiza,
taamanya akpwalacho.

20 Mwanangu, phundza ninagokuambira,
hega sikiro uphundze nigombago.
21 Higa usigariche bii,
ela gaike mwako moyoni.
22 Kpwa vira higo ni uzima kpwa iye agaphahaye,
na ni dawa ya mwiri wosi.
23 Rinda moyoo kuriko chitu chanjina chochosi
kpwa kukala himo ndimo chandzo cha uzima.
24 Maneno gasigo ga kpweli na gakale kure nawe,
mromoo usigombe handzo.
25 Matsogo gaelekeze sawa-sawa,
na ulole mbere kpwa mbere.
26 Henda makini njira utsupirayo,
na hatuwazo zindakala salama.
27 Usiaphuke kulume wala kumotso,
dzitenge na mai.

4:26 4:26 Aeburania 12:13

5

Onyo Kuhusu Uzembe

1 Mwanangu, phundza ikima yangu,
hega sikiro usikize kuelewa kpwangu.
2 Ndipho undaweza kukala na achili,
na mromoo undaika marifwa.
3 Kpwa mana lilimi ra malaya ri mtswano dza asali,
na maneno ga kurusakpwe ga laini kuriko mafuha.
4 Ela mwisho wa higo gosi wu utsungu kuriko chihumbo utsungu,
unakata kuriko mufyu urio na maso kosi-kosi.
5 Nyagoze zinaelekea chifoni,
hatuwaze zinaphirika kuzimu.
6 Wala kajali njira ya sawa ya uzima,
njiraze ni za kuangaika na mwenye kamanya.
7 Sambi mwanangu niphundza,
na usiriche maneno ninagokuambira.
8 Tsupa na njira ya kure naye,
tsona usiphiye phephi na nyumbaye.
9 Usedze ukadzivundzira ishima,
na ahenda mai akafwaidi urivyotsuma.
10 Sedze ajeni akashibishwa malizo,
na jashoro rikahumirwa ni mutu wanjina.
11 Mwisho wa maishago ukaula,
wakati mwirio na nyama zinabubudziswa.
12 Ndipho undaamba, “Baha kala siyazira kutiywa adabu
na moyo wangu kubera kuonywa!
13 Siyaphundza sauti za alimu angu,
wala kuahegera sikiro rangu arionifundza.
14 Pho vino nikabanangikirwa,
na nkadzitiya waibu mbere za atu.”

15 Mwanangu, nwa madzi ga chisimacho mwenye,
madzi gatulukago mwako chisimani.
16 Kpwadze umwage madzi ga chisimacho chila phatu,
na myuhoyo imwagbwe madzi njira kulu?
17 Higo madzi nagakale gako macheyo,
sigo ga kunwa phamwenga na ajeni usioamanya.
18 Chisimacho cha madzi nachibarikiwe,
nawe uhamirwe ni mcheo wa uhanani.
19 Ni mnono na anafwahira dza kulungu,
nyahoze zikutoshe wakati wosi,
mahabage gakuliwaze chila mara.
20 Mwanangu, mbona unahalwa ni mchetu malaya?
Mbona unaphaphasa mchetu wanjina?
21 Mana ahendago mwanadamu gosi ganaonewa ni Mwenyezi Mlungu,
iye anachunguza njira zosi.
22 Mutu mui andachengbwa ni uyiwe mwenye;
andafungbwa na mkpwowa wa dambize mwenye.
23 Andafwa kpwa kutsowa makini,
andaangamika kpwa uzuzuwe.

6

Phatsula usikale mzuzu

1 Mwanangu, napho ukadzilavya kuimirira deni ra mutu wanjina,
napho ukaahidi kuzamini mjeni,
2 phahi ukadzihega na manenogo mwenye,
na ukadzifunga na kauliyo mwenye.
3 Umanye phahi u tsini ya mamlaka ga mutu wanjina, na uchilonda kudziphatsula, henda hivi:
phiya upesi ukamrai akurichire.
4 Usiriche ukagbwirwa ni usingizi,
wala kukuka.
5 Phatsula upesi dza chiphala kula mikononi mwa muindza,
dza nyama wa mapha aphatsulavyo agbwirwapho ni muhego.
6 We mvivu! Phiya ukalole tsungutsungu,
karirikane njiraze ili uphahe ikima.
7 Tsungutsungu kana chilongozi,
afisa, wala mtawala.
8 Ela anadziikira chakurya minga ya mwaka,
anadzikusanyira akiba siku za mavuno.

9 We mvivu! Undalala ta rini?
Undalamuka rini kula usingizini?
10 Lala vichache, senukira vichache,
na kundza mikono magoni, udzioyeze!
11 Ndipho uchiya undakugbwavukira dza mnyang'anyi,
na kutsowa kundakpwedzera dza jaili.

12 Mutu mui, mutu asiyefwaha chitu,
anadengereka na maneno ga ovyo.
13 Nkufwinya dzitso kuakocheza anjina,
anahenda ishara na chigulu na kuoloha na chala.
14 Moyowe mui, utunga mai,
chila aphiyapho anazula kondo.
15 Kpwa ajili ya higo, mai gandamphaha gafula,
mara mwenga andalumizwa vibaya na kandaphola.

16 Kuna vitu sita ambavyo vinamtsukiza Mwenyezi Mlungu,
ee, kamwi ni sabaa ambavyo wavimena:
17 Mutu wa shobo,
lilimi rigombaro handzo,
mikono imwagayo milatso isiyo hatiya,
18 Moyo utungao mipango mii,
magulu gazorerago kuhenda mai,
19 Shaidi agombaye handzo
na ye aphandaye mbeyu ya ufyakatsi kahi za ndugu.

20 Mwanangu, gbwira malagizo ga sowe,
wala usiriche mafundzo ga mayoo;
21 Gaike moyoni chila mara,
gavwale mwako singoni.
22 Gandakulongoza kpwenye njirazo,

6:10 **6:10** Misemo 24:33–34

gandakurinda ulalapho,
gandakushauri ulamukapho.
23 Mana shariya hizi ni taa,
na mafundzo higa ni mwanga,
nako kuonywa na kutiywa adabu
ni njira ya uzima,
24 Mafundzo higa gandakurinda na mchetu mui,
na manenoge ga kurusa.
25 Usiaze unonowe mwako moyoni,
wala usikubali akuvwehe kpwa kukutsuphira nyusi.
26 Malaya andakurehera uchiya,
mchetu mzindzi nkuindza maishago ambago ni ga samani.
27 Dze, unaweza kuika moho chifuwani
na nguwozo zisiphye?
28 Dze, unaweza kuvyoga makala ga moho
na nyayozo zisiphye?
29 Ndivyo mutu alalaye mkpwaza myawe akalavyo,
yeyesi amgutaye mkpwaza myawe andatiywa adabu.
30 Atu taabera sana muivi aiyapho
ili ause ndzala,
31 ela achiphahikana andaripha kano sabaa,
tsona andaripha na malize zosi arizo nazo.
32 Aziniye kana achili kamare,
ahendaye hivyo anaangamiza maishage mwenye.
33 Andalumizwa na kuberwa,
waibu ndiouphaha taundafutika tse.
34 Kpwani wivu wa mlume unamuhenda akale msiru sana,
anaphoriphiza chisasi kana mbazi.
35 Kandakubali maripho gogosi,
wala kuhurizwa ni unji wa malu.

7

Kusakala muaminifu ni uzuzu

1 Mwanangu, gbwira maneno gangu,
shariya yangu kpwako naikale azina.
2 Lunga shariya zangu nawe undaishi,
rinda mafundzo gangu dza tembe ya dzitsoro.
3 Gafunge mwako malani
na ugaandike mwako moyoni.
4 Muambire ikima, “Uwe u mwenehu mchetu,”
na umuambire busara, “Uwe u msena wangu.”
5 Nao andakuika kanda na mkpwaza mutu ambaye ni mdiya,
andakuusa phephi na maneno ga mchetu mwenye maneno ga kuhama.
6 Siku mwenga kpwenye dirisha ra nyumba yangu,
natsungurira kondze kpwenye paziya ya kulangala.
7 Náona avulana anji azuzu,
na hasa mmwenga wao kala ni mzuzu tse!
8 Hiye kala anatsupa na njira kulu,
phephi na phatu ariphoishi mchetu mzindzi.
Phahi achigbwira njira iphiyayo kpwa mchetu hiye,

9 kala dzuwa rikatswa,
jiza rikaanda.
10 Gafula yuya mchetu wakpwedzamsengerera yuya mvulana,
naye akavwala mavwazi ga umalaya, ana mipango ya udiya.
11 Mchetu mwenye anakululu na likakado;
iye ni wa chigulu na njira:
12 Mara a njirani, kano a cheteni,
naye kakosekana chipembeni mwa njira anaoteya.
13 Phahi, wamtiya chifuwani yuya mvulana,
achimdonera, na wamlola na uso wa kutsowa haya achimuamba:
14 “Mino yanibidi nilavye sadaka;
na rero nkausa naziri zangu.
15 Ndipho nkedza kukuphokera,
che nakuendza kpwa hamu nami nikakuphaha.
16 Chitanda changu nkachiandika vinono,
shuka za rangi ya zambarau kula Misiri.
17 Chitanda changu nkachitiya marashi
ga manemane, udi na mdalasini.
18 Huphiye vyehu! Hukarye raha hadi ligundzu,
hukapige mioyo yehu pasi na mahaba.
19 Mana mlume wangu kapho kaya,
waphiya charo cha kure.
20 Watsukula bunda ra pesa,
andauya bada ya sabaa mbiri.”

21 Hipho wamchenga-chenga na manenoge manono,
na achimrusa na maneno ga mtswano.
22 Mara mwenga yuya mvulana wamlunga-lunga ye mchetu,
dza ng’ombe aphirikpwaye chitsindzironi,
dza kulungu agbwirwavyo ni muhego.
23 Kayamanya kukala kuphiyakpwe kundagarimu maishage,
hadi moyowe uchilatswa na muvwi.
Wakala dza nyama wa mapha ariyegbwa muhegoni.
24 Sambi anangu niphundzani,
hegani masikiro genu musikize maneno galago mwangu mromoni.
25 Msikubali mioyo yenu igbwire njira za mchetu dza iye,
wala kulunga tabiyaze mbii.
26 Mana waahenda anji agbwe,
alume anji ariomlunga waaolaga.
27 Nyumbaye ni njira ya kuphihira kuzimu,
chumbache ni pango ritserezaro chifoni.

8

Ikima inagomba

1 Sikiza! Ikima anakuiha.
Ufahamu anakuiha na raka ra dzulu.
2 Aimire maganiko ga njira
dzulu ya phatu riphounuka.
3 Aimire phephi na maryango ga kumenyera mudzi,
anapiga lichemi phatu amenyerapho atu:

8:1 8:1 Misemo 1:20–21

4 “Mwinoo! Mino naiha mwimwi,
mwiho wangu ni wa anadamu mosi.
5 Mwino azuzu dzifundzeni kukala alachu,
namwi apumbavu kalani na makini.
6 Niphundzani mana nigombaro ni dzambo muhimu
na mwangu mromoni munatuluka mambo ga haki.
7 Mromo wangu unagomba kpweli tuphu
na handzo ni tsukizo mwangu kanwani.
8 Maneno gosi galago mwangu mromoni ni ga haki,
taphana rakukoseka wala ra handzo hata mwenga.
9 Mutu mwenye ufahamu andaelewa maneno gangu
na ga sawa-sawa kpwa mutu mwenye marifwa.
10 Inafwaha utsambule mafundzo gangu kuriko feza
na uphahe marifwa badala ya zahabu swafi.
11 Mana ikima ni bora kuriko mawe ga samani sana
na chitu chochosi unachochiaza tachilengana nayo.
12 Mimi ikima nina ulachu,
piya nina marifwa na achili.
13 Kumuogopha Mwenyezi Mlungu ni kuzira uyi,
mino názira ngulu na shobo,
tabiya mbii na maneno mai.
14 Nina uwezo wa kushauri na ikima halisi,
nina achili na nguvu.
15 Kpwa msada wangu afalume nkutawala
na vilongozi akatunga shariya za haki.
16 Atawala alongoza na msada wangu
na akulu akalavya uamuli wa haki.
17 Ninaamendza hara animendzao
na hara aniendzao kpwa chadi andaniphaha.
18 Utajiri na ishima i kpwangu,
tsona utajiri unaodumu na baraka.
19 Matunda gangu ni bora kuriko zahabu swafi
na fwaida yangu ikashinda feza swafi.
20 Ninanyendeka kahi-kahi ya haki,
ninalunga shariya ya haki.
21 Ninaatajirisha hara animendzao,
tsona naodzaza tele hazina zao.

22 Mwenyezi Mlungu waniumba mwandzo wa kaziye,
kabila kadzangbweumba chochosi.
23 Nátsambulwa pho kare,
kabila ya dunia kuandza.
24 Návyalwa kabila ya vilindi vya bahari,
kabila ya pula zoodzala madzi.
25 Nákalapho kabila ya myango
na vidzango kuumbwa.
26 Kabila Mwenyezi Mlungu kuumba tsi na minda
wala vumbi ga tsi.
27 Nákalapho ariphotengeza dzulu mlunguni,
hipho Mwenyezi Mlungu ariphopiga msitari wa kuphaka mlunguni na
bahari matso gasikapho kuona.

8:22 8:22 Maono 3:14

28 Nákalapho ariphoika imara maingu hiko dzulu,
na kuunda pula za madzi gajerago kuphiya baharini.
29 Nákalapho hipho Mlungu ariphoyiikira miphaka bahari
kusudi madzige gasivundze shariyaze.
Nákalapho ariphoika misingi ya dunia.
30 Mino nákala phamwenga naye kama fundi mangungu.
Mimi kala ndimi furahaye chila siku, nchisherekeya mbereze siku zosi.
31 Náfurahia dunia na anadamu akalao mumo,
piya náfwahirwa kukala phamwenga nao.

32 Sambi phahi, anangu niphundzani,
hara alungao njira zangu ana baraka.
33 Gbwirani mafundzo gangu mkale na ikima,
wala msigareme.
34 Mutu aniphundzaye ana baraka,
napho andakala phangu mryangoni,
achichesa kugodza phangu chizingitini chila mara.
35 Mana aniphahaye mimi ana uzima,
naye akakubaliwa ni Mwenyezi Mlungu.
36 Ela anikosao analumiza mioyo yao enye,
na osi anizirao mimi anamendza chifo.”

9

Ikima inaalika karamu

1 Ikima akadzenga nyumbaye,
akaichitira nguzo sabaa.
2 Ikima akatsindza nyama a karamu,
akatayarisha uchi wa zabibu,
na meza ikaandaliwa.
3 Ikima akahuma atumishie a chichetu,
akaime mwatu mwa dzulu mwa mudzi kuatangazira atu,
4 achiamba, “Chila ariye mzuzu naainjire himu,”
chisha anamuambira ariyephungukirwa ni achili,
5 “Ndzo urye chakurya changu,
na unwe uchi wa zabibu nchiotengeza.
6 Richani uzuzu mphahe kuishi,
lungani mambo ga achili.”

Ikima ya kpweli na fwaidaye

7 Piya anaamba, “Amkanyaye mwenye chibero anadzitakira kulaphizwa,
amdemuriraye mutu mui, anadzirehera waibu.
8 Mwenye chibero usimuonye, mana andakuzira,
muonye mwenye ikima naye andakumendza.
9 Mfundze mwenye ikima naye andazidi kukala na ikima,
muelimishe mwenye haki naye andaenjereza ilimuye.

10 Kumuogopha Mwenyezi Mlungu ndicho chandzo cha ikima,
na mwenye achili ni yuya ammanyaye Mlungu Mtakatifu.
11 Kpwa kutsupira mimi sikuzo zindakala nyinji,
nawe maishago gandaenjerezwa miaka minji.
12 Uchikala una ikima indakufwaha we mwenye,

9:10 9:10 Ayubu 28:28; Zaburi 111:10; Misemo 1:7

unaphoibera undaphaha hasara we mwenye.”

Kululu za mchetu mzuzu

13 Mchetu mpumbavu ana hoyo,
kamanya chitu na kamendze kumanya.
14 Asagala mryangoni pha nyumbaye,
nkuika chihiche phatu phariphounuka mo mudzini.
15 Kuno anaiha atu atsupao na njira,
alungao shuuli zao anaambira,
16 “Chila ariye mjinga na abete hipha,”
nao azuzu anaambwa,
17 “Madzi ga kuiya ga luchi,
na uchirya chakurya kudzifwitsa chimtswano.”
18 Ela azuzu taamanya himo ndani muna nyufu,
na ajeni ariomenya mwa mchetu hiye pha sambi a kuzimu.

10

Misemo ya Selemani

1 Hino ni misemo ya Selemani:
Mwana ariye na achili anahamira ise,
ela mwana achikala mzuzu anarehera sonono nine.
2 Mali iphahikanayo na njira mbii taina baraka,
ela haki inativya mutu na chifo.
3 Mwenyezi Mlungu karicha mwenye haki akale na ndzala,
ela tamaa za atu ayi kazimendze.
4 Uvivu unareha uchiya,
mkpwono wa mutu mwenye chadi unatajirisha.
5 Mwenye achili nkukusanya siku za mavuno,
ela mwana alalaye siku za mavuno nkureha waibu.
6 Baraka nkukala chitswani pha mutu wa haki,
ela maneno ga mutu mui nkufwitsa mai.
7 Mwenye haki andatambukirwa na mahendoge manono,
ela mutu mui andayalwa tsetsetse.
8 Mwenye moyo wa achili andatii shariya,
ela azuzu adererekao maneno manji andaangamika.
9 Aishiye maisha ga haki ana usalama,
na aishiye vii gakpwe gandamanywa.
10 Afwinyiraye dzitso mutu andazula tabu,
ela mzuzu asiyetsambula maneno, andadziangamiza.
11 Mromo wa mwenye haki nchisima cha uzima,
ela mromo wa mutu mui u tele jeuri.
12 Kuzirana kuna sababisha kuheha,
ela kumendzana kunasitiri makosa gosi.
13 Maneno ga ikima gala mromoni mwa mwenye achili,
ela asiye achili andapigbwa fwimbo ya mongo.
14 Atu enye ikima nkuika akiba ya marifwa,
ela azuzu nkudzigombera na kudzirehera tabu.
15 Tajiri nkurindwa ni malize,
mgbwayi akagayiswa ni ugayiwe.
16 Mshahara wa atu a haki ni maisha manono,

10:12 10:12 Jakobo 5:20; 1 Petero 4:8

ela mapato ga atu ayi mwishowe ni kutiywa adabu kpwa sababu ya dambi.
17 Akubaliye kuhenda adabu anaelekeya njira ya uzima,
ela iye aremaye kudemurirwa andaangamika.
18 Mutu aziraye myawe chisiri-siri ni munafiki,
na akatiraye ni mzuzu.
19 Phenye maneno manji taphakosekana dambi,
ela anayezuwiya mromowe ana achili.
20 Maneno ga mwenye haki ni dza feza swafi,
ela achili ya mutu mui taina samani.
21 Maneno ga enye haki ganafwaidi atu anji,
ela azuzu aolagbwa ni kukosa achili.
22 Baraka za Mwenyezi Mlungu ndizo zinazotajirisha,
wala kareha sonono phamwenga nazo.
23 Mpumbavu anafwahirwa ahendapho mai,
ela mwenye ikima nkufwahirwa ni ufahamu.
24 Mutu mui achiogopha dzambo rindamfika,
ela ariazaro mwenye haki ndiro ndirohewa.
25 Phuto rinaphotsupa atu ayi nkuphepheruswa,
ela enye haki andadumu hata kare na kare.
26 Viratu vira digbwa rihendavyo gandzi menoni au mosi uawisavyo matsoni,
ndivyo mvivu alumizavyo achiomuandika kazi.
27 Kumuogopha Mwenyezi Mlungu kunareha maisha mare,
ela maisha ga atu ayi gandafupishwa.
28 Kuluphiro ra mwenye haki rinareha furaha,
ela tazamio ra atu ayi tarindakala.
29 Mwenyezi Mlungu ni chimbiriro ra enye haki,
ela atu ayi nkuaangamiza.
30 Enye haki taandang'oka kula kpwenye tsi yao,
ela atu ayi taandasala bii.
31 Mromo wa mwenye haki unafundza ikima,
ela lilimi ra mutu wa handzo rindakatwa.
32 Miromo ya enye haki igomba maneno ganagofwaha,
ela miromo ya atu ayi inagomba machafu bahi.

11

1 Vipimo vya handzo vinamtsukiza Mwenyezi Mlungu,
ela vipimo vya sawa-sawa vinamfwahira.
2 Kudzikarya nkpwedza phamwenga na waibu,
ela anyenyekevu ndio enye ikima.
3 Atu a haki nkulongozwa ni ukamilifu wao
na atu ayi akaangamizwa ni handzo rao.
4 Mali taziokola siku ya uamuli,
ela haki inaokola na chifo.
5 Haki ya atu asio na lawama inaalongoza kuhenda garigo sawa;
ela atu ayi andamalwa ni uyi wao.
6 Haki ya atu asio na makosa indaativya,
ela atu asio aaminifu andahalwa mateka ni mipango yao mii.
7 Mutu mui achifwa tamaaze nazo zinaangamika,
mana wakuluphira nguvuze ambazo ni bure.
8 Mwenye haki nkuuswa shidani,

na badalaye mutu mui akainjizwa shidani.
9 Mutu asiyemuogopha Mlungu nkubananga ayae na mromowe,
ela mwenye haki andativywa ni marifwage.
10 Enye haki achiongokerwa, mudzi wosi nkusherekeya,
na mutu mui afwapho mudzi nkuhererwa.
11 Baraka za enye haki nkuhenda mudzi ukaongokerwa,
ela maneno ga atu ayi ganavundza mudzi.
12 Mutu aberaye jiraniwe ni mzuzu,
ela mwenye ufahamu nkunyamala.
13 Mutu mmbeya nkuzunguluka kusema siri za ayae,
ela mutu muaminifu nkufwitsa siri.
14 Taifa nkugbwa phachikosekana ulongozi wa mwenye achili,
ela pharipho ashauri anji phana usalama.
15 Anayeimirira mjeni andaphaha tabu,
ela aremaye kukala mzamini a salama.
16 Mchetu wa mbazi nkuishimiwa,
na mlume mwenye chadi nkutajirika.
17 Mutu ahamirwaye nkukaribisha ayae nkufwaidika mwenye,
ela mutu katili nkudzilumiza mwenye.
18 Mutu mui ahumira handzo nkuvuna uyiwe,
ela ahendaye haki mariphoge gandadumu.
19 Mutu alungaye kuhenda haki andakala moyo,
ela atsambulaye kuhenda mai andafwa.
20 Mwenyezi Mlungu nkutsukizwa ni atu enye nia mbii,
ela nkufwahirwa ni atu ambao njira zao tazina lawama.
21 Hakika atu ayi andatiywa adabu,
ela atu anaoogopha Mlungu andaokolwa.
22 Mchetu mnono asiye na achili,
ni kama pete ya zahabu ichiyovwikpwa pula ya nguluwe.
23 Hamu ya enye haki ni kuphaha manono tu,
ela matumaini ga atu ayi ganareha tsukizi.
24 Mutu alavyaye na moyo mmwenga nkuzidi kutajirika,
ela achoyo nkuzidi kukala achiya.
25 Mutu alavyaye na moyo mmwenga andaongokerwa,
na amnwesaye myawe madzi naye andanweswa.
26 Atu nkulani achuuzi ambao anafwitsa chakurya ili aguze badaye na bei gali,
ela hara aguzao nkuvoyerwa baraka.
27 Mutu ahendaye chadi kuhenda manono andamendzwa,
ela ahendaye mai andaphahwa ni mai.
28 Mutu anayekuluphira malize andafilisika,
ela mwenye haki andavuvumuka dza makodza maitsi ga wakati wa mwaka.
29 Atu areherao nyumba zao tabu andarisi phepho,
na mzuzu andakala mtumwa wa mwenye achili.
30 Mwenye haki ni dza muhi uvyalao matunda ga uzima,
na mutu ariye na ikima nkuvutia atu.
31 Ichikala enye haki nkuriphiwa pha hipha duniani,
dze, si zaidi atu ayi na enye dambi kuriphiwa!

11:31 11:31 1 Petero 4:18

12

1 Akubaliye mafundzo anamendza marifwa,
ela asiyelonda kuonywa ni mzuzu.
2 Mutu mnono nkupendeleywa ni Mwenyezi Mlungu,
ela mutu wa nia mbii nkuhukumiwa ni Mwenyezi Mlungu.

3 Mutu ahendaye mai kandadumu,
ela enye haki taandang'olwa.

4 Mchetu wa tabiya nono nkurehera mlumewe ishima,
ela mchetu arehaye waibu ni dza kuola misozani mwa mlumewe.

5 Mipango ya atu anaomuogopha Mlungu ni ya haki,
ela mashauri ga atu ayi ni ga handzo.

6 Maneno ga atu ayi nkumanya kuolaga,
ela maneno ga enye haki ganativya.

7 Atu ayi nkuangamizwa na akasira,
ela nyumba ya mwenye haki indadumu.

8 Mutu nkulikpwa kulengana na achilize,
ela mwenye nia mbii nkuberwa.

9 Baha mutu wa hali ya photsi anayedzikuluphira,
kuriko mutu adzikaryaye na kana chitu.

10 Mwenye haki nkuroroma nyama ao,
ela hendo ra mbazi kabisa ra mutu mui ni ukatili tu.

11 Mutu arimaye mundawe andakala na chakurya chinji,
ela alungaye mambo ga upuzi kana achili.

12 Atu ayi nkuaza nyara za atu ayi,
ela enye haki nkukala imara na akavyala matunda.

13 Atu ayi agbwirwa ni maneno gao mai,
ela enye haki nkuepuka tabu.

14 Mutu anaweza kufanikishwa ni manenoge,
dza vira kazi ya mikono inavyoweza kureha fwaida.

15 Azuzu nkudzihenda a sawa,
ela mwenye achili nkuphokera mashauri.

16 Mzuzu ana tsukizi za phephi,
ela mlachu nkupuza alaphizwapho.

17 Shaidi anayegomba kpweli nkulavya ushaidi wa kpweli,
ela shaidi wa handzo nkugomba handzo.

18 Maneno ga ovyo ganakata dza upanga,

ela ariye na achili manenoge ganaphoza.

19 Kpweli inadumu hata kare na kare,
ela handzo ni ra wakati mfupi.

20 Handzo rikaodzala mioyoni mwa atu apangao mambo mai,
ela atu arehao amani mioyo yao ina raha.

21 Enye haki taandafikpwa ni mai,
ela atu ayi nkuphaha mashaka manji.

22 Mwenyezi Mlungu nkuzira atu agombao handzo,
ela nkuhamirwa ni atu agombao kpweli.

23 Mutu wa achili kaonyesa marifwage,
ela mutu mzuzu nkunadi uzuzuwe.

24 Mutu wa chadi andakpwezwa cheo,
ela mutu mvivu andahenda kazi za mtumwa.

25 Moyo uchihenda wasiwasi mwanadamu nkukosa raha,
ela maneno manono ganachangamusha.

26 Mwenye haki nkuapha ayae mashauri manono,
ela njira za mutu mui nkuhenda ayae akakosera.

27 Muindza mvivu nkushindwa hata kuwada nyamawe achiyemphaha,
ela mutu wa chadi nkuhumira vinono chila aphahacho.

28 Katika njira za haki muna uzima;
himo mutsupirwamo tamuna chifo.

13

1 Mwana wa ikima nkugbwira mafundzo ga ise,
ela mwana mwenye chibero kaphundza mashauri.
2 Mutu mnono nkuphaha manono kpwa ajili ya manenoge manono,
ela hamu ya ajanja nkupanga mai.
3 Mutu wa maneno ga chiasi andakala na maisha mare,
ela mutu wa maneno ga bovobovo andabanangbwa.
4 Atu avivu nkutamani na kaphaha chitu,
ela gaazwago ni atu a chadi nkutimizwa.
5 Enye haki nkuzira handzo,
ela atu ayi nkugbwirwa ni haya na waibu.
6 Haki inarinda mutu aphiyaye njira za sawa,
ela dambi inabananga atu ayi.
7 Kuna atu anaodzikarya ni matajiri ela taana chitu,
anjina nkudziika chigayi ela a tele mali.
8 Utajiri wa mutu unaweza kumtivya maishage,
ela mchiya katishirwa ni yeyesi.
9 Maisha ga enye haki gana mwanga na kuhererwa,
ela maisha ga atu ayi gandazimwa dza taa.
10 Ngulu nkureha mvwehano,

ela atu akubalio mashauri ana ikima.
11 Mali ya kuphahikana upesi-upesi kpwa njira zisizo za sawa taikala,
ela ahendaye chadi kurundikiza maliye chidide-chidide indaen-jerezeka.
12 Hamu ya mutu ichikaizwa kuuswa moyo nkuluma,
ela ndoso ya mutu itimizwapho,
nkureha uzima.
13 Atu anaobera mafundzo nkumenya matatani,
ela anaoishimu shariya andatuzwa.
14 Mafundzo ga mwenye ikima ni dza pula ya madzi inayoriza uzima,
nkumuhenda mutu achimbire mihego ya chifo.
15 Mutu wa achili nkukubalika,
ela njira atsupirayo mutu asiye muaminifu nkumphirika kpwenye maangamizi.
16 Atu a achili nkuhenda mambo na marifwa,
ela azuzu taafikiri, anaonyesa uzuzu wao tu!
17 Mjumbe mui nkuinjiza atu tabuni,
ela mjumbe muaminifu nkureha uphozi.
18 Mutu apuzaye mafundzo andafikpwa ni uchiya na waibu,
ela agbwiraye mafundzo andaishimiwa.
19 Tunu ya moyo inaphotimizwa, inareha raha,
ela kuricha mai, ni tsukizo kpwa azuzu.
20 Mutu alunganaye na atu enye ikima naye andakala na ikima,
ela alunganaye na azuzu andaphaha hasara.
21 Mambo mai nkulunga enye dambi,
ela baraka nkulunga enye haki.
22 Atu anono nkuikira adzukulu aho urisi,
ela urisi wa enye dambi nkuhalwa ni enye haki.
23 Munda wa mchiya unaweza kuvyala chakurya chinji,
ela chosi nkuzolwa ni aonerao.
24 Mutu asiyechapa mwanawe kammendza,
ela mutu ammendzaye mwanawe karicha kumtiya adabu.
25 Enye haki andarya kumvuna,
ela ndani ya mutu mui indakala na ndzala.

14

1 Mchetu wa achili nkudzenga nyumbaye,
ela mchetu mzuzu nkuibomola na mikonoye mwenye.
2 Mutu alungaye njira ya sawa anamuogopha Mwenyezi Mlungu,
ela mutu alungaye njira mbaya anabera Mlungu.
3 Maneno ga mutu mzuzu nkumtongea achapwe milawa mongoni,
ela maneno ga mutu wa achili nkumrinda na tabu.
4 Napho taphana ng’ombe a kurima, taphana mtsere wa kutiya kpwenye miyo ya kutiya marisa,
ela nguvu za ng’ombe a kurima nkureha mavuno manji.
5 Shaidi muaminifu kachenga,
ela shaidi wa handzo agomba handzo.
6 Mutu wa chibero nkuendza ikima na kaiphaha,
ela marifwa ganaphahwa rahisi ni mwenye busara.
7 Kala kanda na mutu mzuzu,
mana phakpwe kundaphaha marifwa.
8 Ikima ya mwenye achili ni kuelewa njiraze,

ela uzuzu wa ajinga nkuachenga nyo enye.
9 Atu azuzu taajali kuhusu dambi zao,
ela enye haki nkupendeleywa ni Mlungu.
10 Chila mutu nkumanya utsungu wa moyowe,
takuna mutu wanjina awezaye kumanya kuhererwakpwe.
11 Nyumba ya mutu mui indabomolwa,
ela hema ra mwenye haki rindaimarishwa.
12 Kuna njira ambayo mutu nkuona i sawa,
ela mwishowe ni chifo.
13 Chitseko chinaweza kufwitsa sonono,
ela chitseko chinaphosira, sonono inauya.
14 Mwenye dambi nkuriphiwa mshahara kamili wa mahendoge,
naye amuogophaye Mlungu akahewa sawabuze.
15 Atu azuzu nkuamini chila anachoambirwa,
ela mutu wa achili nkulola mwendowe.
16 Mutu wa achili nkumuogopha Mlungu na kuricha mai,
ela azuzu taana makini na taajali.
17 Mutu wa tsukizi za phephi nkuhenda mambo ga chizuzu,
na atu a kuhega ayawao achili nkuzirwa.
18 Azuzu avwikpwa ujinga,
ela atu a achili avwikpwa chiremba cha marifwa.
19 Atu ayi andasujudu mbere za atu anono,
ahendao mai andasujudu maryangoni mwa enye haki.
20 Mchiya kamendzwa hata ni majiranige,
ela tajiri ana asena anji.
21 Mutu aberaye jiraniwe anakosera,
ela baha atu aonerao mbazi achiya.
22 Mutu apangaye mai nkuangamika,
ela mutu apangaye manono nkumendzwa na kuaminiwa.
23 Kazi yoyosi ichihendwa na chadi ina fwaida,
ela maneno mahuphu ganareha uchiya.
24 Utajiri nchiremba cha atu a achili,
ela uzuzu wa ajinga nkuvyala uzuzu.
25 Shaidi wa kpweli nkutivya maisha,
ela shaidi wa handzo nkusalata.
26 Atu amuogophao Mwenyezi Mlungu ana kuluphiro ra kudina,
na ana aho ana phatu salama pha kuchimbirira.
27 Kumuogopha Mwenyezi Mlungu ni dza pula ya madzi inayoriza uzima,
nkumuhenda mutu achimbire mihego ya chifo.
28 Mfalume nkukala mkpwulu napho anatawala atu anji,
ela mfalume asiyekala na atu si chitu.
29 Mutu asiyereya upesi ana ufahamu mkpwulu,
ela wa kureya upesi anaonyesa uzuzuwe.
30 Moyo wa amani, nkumupha mutu uzima,
ela chidzitso chinaihenda mifupha ya mwiri iole.
31 Atu aonerao achiya anamlaphiza Muumba wao,
ela atu aoteryao achiya anamuishimu Mlungu.
32 Atu ayi nkuangamizwa ni dambi zao,
ela enye haki ana tumaini hata bada ya kufwa.
33 Ikima ikala achilini mwa mutu wa marifwa,

14:12 14:12 Misemo 16:25

ela ikima taiphahikana* mioyoni mwa azuzu.
34 Haki inatukuza taifa,
ela dambi ni waibu kpwa chila atu.
35 Mfalume nkufwahirwa ni mtumishi ahumiraye achiliye vinono ahendapho kazi,
ela arehaye waibu nkumtiya adabu.

15

Mlungu anago gosi

1 Mutu uchimupha jibu ra upole rindausa hasira,
ela jibu ra usiru nkutsangira hasira.
2 Mromo wa mutu wa achili nkugoteza marifwa,
ela miromo ya azuzu nkueneza ujinga.
3 Matso ga Mwenyezi Mlungu ga chila phatu,
ganachunguza ayi na anono.
4 Maneno ga upole ni msingi wa uzima na afya,
ela maneno ga handzo ganavundza moyo.
5 Mutu mzuzu nkubera mafundzo ga avyazie,
ela mutu adzifundzaye anaphokanywa ni mlachu.
6 Nyumba ya enye haki ina mali nyinji,
ela mapato ga mutu mui ganareha chisirani.
7 Mromo wa mutu wa achili nkueneza marifwa,
ela mzuzu kaweza.
8 Sadaka za atu ayi ni tsukizo kpwa Mwenyezi Mlungu,
ela nkufwahirwa ni mavoyo ga enye haki.
9 Mwenyezi Mlungu nkutsukirirwa njira za atu ayi,
ela nkuamendza atu adinisao kuhenda haki.
10 Mutu aremaye njira ya sawa andatiywa adabu kali
na mutu amenaye kukanywa andafwa.
11 Mwenyezi Mlungu anamanya garigo kuzimu na garigo ndani ya dibwa ra kubananga [Abadoni],
phahi moyo wa mwanadamu anaumanya zaidi.
12 Mutu wa chibero kamendze kukanywa,
phahi kalunga ushauri kpwa atu a achili.
13 Moyo wa kuhererwa unachangamusha uso,
ela sonono inavundza moyo.
14 Mutu wa achili ana hamu ya kuphaha marifwa,
ela azuzu anaenderera na uzuzu wao.
15 Kpwa anayeonerwa chila siku kpwakpwe ni mbii,
ela moyo wa furaha una karamu isiyosika.
16 Baha ukale na mapato machache phamwenga na kumuogopha Mwenyezi Mlungu,
kuriko kukala na mali nyinji phamwenga na tabu nyinji.
17 Baha kurya mtsunga pharipho na mendzwa,
kuriko kurya nyama za kunona pharipho kuzirana.
18 Mutu wa tsukizi za phephi kakaa kubwaga kondo,
ela mutu mpole nkukanya kondo.
19 Njira ya mutu mvivu yamera miya,
ela njira ya mwenye haki ikaera dza njira kulu.
20 Mwana wa achili nkumfurahisha ise,

* **14:33 14:33** Chieburania; tafusiri zanjina za Septuagint na Syriac zinaamba *inamanyikana.*

ela mwana mzuzu nkum’bera nine.
21 Uzuzu nkumfurahisha asiye achili,
ela mwenye ufahamu nkutsambula njira ya sawa.
22 Bila ya mashauri mipango nkukoseka,
ela pharipho ashauri anji mambo nkugoloka.
23 Kulavya jibu nono kunafurahisha,
ni ajabu kuphaha neno ra kufwaha kano unaphoritaka!
24 Mutu wa achili njiraye inaphirika dzulu uzimani,
ili aepuke njira ya kuinjira tsini mbirani.
25 Mwenyezi Mlungu nkubananga nyumba ya mutu wa ngulu,
ela miphaka ya magungu nkuirinda.
26 Mwenyezi Mlungu nkuzira maazo ga atu ayi,
ela anafwahirwa ni maneno ga atu ario swafi.
27 Mutu amendzaye kuhongbwa andarehera jamaaze sonono,
ela aziraye kuhongbwa andaishi.
28 Mwenye haki nkuaza kabila ya kugomba,
ela kanwa ya mutu mui imwaga mai.
29 Mwenyezi Mlungu a kure na atu ayi,
ela anaphundza mavoyo ga enye haki.
30 Uso wa kuchangamuka unafurahisha moyo,
na habari nono nkureha afya mwirini.
31 Mutu asikiraye maonyo ga kumdzenga,
andaolangbwa phamwenga na atu a achili.
32 Mutu akosaye adabu anadzibera mwenye,
ela mutu achikubali kukanywa anaenjereza achili.
33 Kumuogopha Mwenyezi Mlungu kunafundza mutu akale na ikima,
mutu achigbwa maguluni badaye andaishimiwa.

16

Alondavyo Mlungu Ndivyo vikalavyo

1 Mwanadamu nkupanga mipangoye,
ela uamuzi wa mwisho ni wa Mwenyezi Mlungu.
2 Mutu nkuona mahendoge ga sawa,
ela Mwenyezi Mlungu ndiye achunguzaye moyo wa atu.
3 Mrichire Mwenyezi Mlungu kazizo zosi uchizopanga,
ndipho mipangoyo indakalato.
4 Mwenyezi Mlungu waumba chila chitu kpwa kusudire,
hata atu ayi waaumba ili edze aahukumu.
5 Chila mutu mwenye ngulu ni tsukizo kpwa Mwenyezi Mlungu.
Kpwa kpweli mutu iye andatiywa adabu.
6 Kpwa mbazi na uaminifu dambi nkuuswa.
Mutu anayemuogopha Mwenyezi Mlungu nkuricha kuhenda mai.
7 Njira za mutu zichimfwahira Mwenyezi Mlungu,
Mwenyezi Mlungu nkuhenda maadui ga mutu hiye gaishi naye kpwa amani.
8 Baha mutu aphahe mali chache kpwa njira ya haki,
kuriko akale tajiri kpwa kuonera.
9 Mwanadamu nkudzipangira mipango,
ela Mwenyezi Mlungu ndiye nkulongoza nyagoze.
10 Mfalume nkulongozwa ni Mlungu kuhenda uamuzi,
phahi anaphoamula, naamule na haki.

11 Mwenyezi Mlungu analonda vipimo vya haki;
chila dziwe ra kupimira ratengezwa ni iye.
12 Kuhenda mai kunatsukiza afalume,
mana mamlaka gao gaimarishwa ni haki.
13 Mfalume nkufwahirwa ni maneno ga haki,
nkumendza atu agombao kpweli tuphu.
14 Tsukizi za mfalume ni dza muhumwa wa kpwendaolaga,
mutu wa achili anaweza kuidigirisa.
15 Uso wa mfalume uching'ala ni dalili ya uzima,
na mendzwaye nkuburudisha dza mvula ya mwaka.
16 Ni bora iriyodze kuphaha ikima kuriko zahabu
na kutsambula kukala na achili kuriko feza.
17 Njira ya mwenye haki nikudzitenga na mai,
arindaye njiraye anarinda maishage.
18 Ngulu nkutanguliya kubanangika,
na roho ya kudziunula ikatanguliya kugbwa.
19 Baha kukala mnyenyekevu na kuishi phamwenga na mchiya,
kuriko kuganya nyara phamwenga na atu a ngulu.
20 Atu aphundzao mafundzo andaongokerwa
na atu anaoadamira Mwenyezi Mlungu ana baha.
21 Mutu wa ikima andamanywa na achilize
na mutu amanyaye kugombato andavweha atu adzifundze.
22 Ikima ni chemichemi ya uzima kpwa mutu ariye nayo,
ela uzuzu nkuhenda ajinga atiywe adabu.
23 Mutu wa achili agomba maneno ga busara,
maneno ga mutu wa achili gana luvuho.
24 Maneno mazuri ni dza asali,
ga mtswano moyoni na ganareha afya mwirini.
25 Kuna njira ambayo mutu nkuona i sawa,
ela mwishowe ni chifo.
26 Ndzala nkumsukuma mutu ahende kazi,
hamu ya kurya ndiyo imuhendesayo akakala na chadi.
27 Mutu mui apanga mai;
na manenoge ni makali dza moho uochao.
28 Fyakatsi nkusababisha kondo
fitina nkutenganisha asena.
29 Mutu wa fujo nkuchenga-chenga ayawao,
akaalongoza njira mbii.
30 Afwinyiraye mutu dzitso akapanga mai,
abenyulaye mromo andahenda vii.
31 Kukala na komvwi za utumiani ni tadzi ya ishima;
ziphahwa ni mutu anayeishi maisha ga haki.
32 Baha mutu mvumirizi kuriko mwenye nguvu,
na mutu awezaye kudzizuwiya kuriko mutu atekaye mudzi.
33 Anadamu nkupiga kura,
ela Mwenyezi Mlungu ndiye aamulaye.

17

Mlungu ndiye apimaye mioyo

1 Baha kurya mwiku mkavu na amani,

16:25 16:25 Misemo 14:12

kuriko kurya karamu kpwenye nyumba ya kondo.
2 Mtumwa wa achili andatawala mwana arehaye waibu,
na andaphaha seemu ya urisi dza mmwengawapho wa ana a nyumba hiyo.
3 Ubora wa feza na zahabu nkupimwa na moho,
ela Mwenyezi Mlungu ndiye apimaye moyo wa mutu.
4 Mutu wa kuhenda mai aphundza miromo ya kugomba mai,
mutu wa handzo naye aphundza maneno ga kubananga.
5 Mutu anyeteraye mchiya analaphiza Muumba wa hiye mchiya
na ahererwaye napho myawe akafikpwa ni mashaka andatiywa adabu.
6 Adzukulu ni tadzi ya togo ya atumia,
nao ana nkudzivunia avyazi ao.
7 Maneno manono tagafwaha mromoni mwa mpumbavu,
na taifwaha zaidi maneno ga handzo kula mromoni mwa chilongozi.
8 Hongo rihenda kazi dza pingu kpwa mutu alavyaye,
anafwaulu na chila amlungaye.
9 Mutu anayeswamehe makosa anadzenga usena,
ela mutu atambukizaye makosa nkutenganisha asena.
10 Mutu wa achili achikanywa limwenga nkuteryeka zaidi,
kuriko mzuzu atiywapho mbugu gana mwenga.
11 Mutu wa mai aphiya chinyume na ayae,
phahi dzumbe asiye mbazi andahumwa akamutiye adabu.
12 Baha kukutana na dubu* mchetu achiyefutwa anae,
kuriko kukutana na mzuzu anaphohenda ujingawe.
13 Uchiripha mai kpwa manono,
mai tagandatuluka mwako nyumbani.
14 Mwandzo wa kuheha ni dza kuombola phatu phenye madzi manji,
phahi richa kuvwehana usedze ukareha kondo.
15 Mwenyezi Mlungu nkuzira mutu aamulaye chiyehenda makosa kukala ana haki
na asiye makosa kukala akakosera.
16 Taina mana mzuzu kukala na pesa za kuriphira ilimu,
napho kana hamu ya kuphaha ikima.
17 Msena wa kpweli ni kuonyesa mendzwa wakati wosi
na ndugu nkuvyalwa ili afwae siku za tabu.
18 Mutu asiye na achili nkukubali kukala mzamana
nkukubali kuripha deni ra mutu wanjina.
19 Mutu amendzaye kondo anamendza dambi
na adzikaryaye anadzitakira kubanangbwa.
20 Mutu wa moyo mui kandaongokerwa,
na mutu wa handzo andadziinjiza mashakani.
21 Mwana mzuzu nkusononesa ise
na isengbwa wa mwana mzuzu kana raha.
22 Moyo wa kuchangamuka ni dawa nono,
ela moyo wa sonono nkuhenda mwiri ukakala mnyonje.
23 Mutu mui nkuphokera hongo kpwa siri
ili azuwiye haki isihendeke.
24 Mutu mwenye achili lengore nkuphaha ikima,
ela nia ya mzuzu inatapatapa hadi mwisho wa dunia.

---

* **17:12 17:12** Nyama aphahikanaye tsi za mnyevu.

25 Mwana mzuzu nkumtiya huzuni ise,
na nine nkumtiya sonono.
26 Si vinono kumtoza faini mutu asiyekosa,
wala kumtiya adabu dzumbe mwenye haki.
27 Mutu mwenye marifwa nkutsambula maneno,
mutu mpore ana ufahamu.
28 Piya azuzu achinyamala nkuonekana ana achili,
achifunga miromo yao nkuonekana atu a busara.

18

Ni vii kupendeleya mwenye hatiya

1 Mutu asiyelonda ga ayae anadziendzera fwaidaye mwenye,
na nkupingana na chila ushauri mnono ahewao.
2 Mutu mpumbavu kataki kumanya,
chitu muhimu kpwakpwe nkulavya maonige.
3 Mutu mui achedza nkureha chibero,
na lawama nkpwedza bada ya waibu.
4 Maneno ga mutu ni dza chivwa cha bahari,
na chisima cha ikima ni dza chidzuho chijeracho.
5 Siyo vinono kumkanda ngao mutu mui,
na kumlafya ukpweli mutu wa haki.
6 Maneno ga mzuzu nkumrehera kondo,
chila arigombaro ni rakuhendesa apigbwe.
7 Mutu mzuzu ariwa ni mromowe,
nkutongewa ni manenoge mwenye.
8 Maneno ga mutu mmbeya ni dza chakurya cha mtswano,
nkuinjira hadi ndani ya moyo.
9 Mutu mvivu wa kazi
ni sawa na mutu m’banandzi.
10 Dzina ra Mwenyezi Mlungu ni ngome imara,
atu a haki achirikuluphira andakala salama.
11 Mutu tajiri nkurindwa ni malize,
iye nkuona kukala malize ni ukuta mure wa usalama.
12 Moyo wa mutu nkudzikarya kabila kabadogbwa,
ela upole nkuhenda mutu aishimiwe.
13 Mutu achilavya jibu kabila ya kuphundza
ni mzuzu na anahenda dzambo ra waibu.
14 Roho ya mutu inaweza kuvumirira mwiri mkpwongo,
ela uchivundzika moyo undastamili viphi?
15 Mutu wa achili chila mara anaenjereza marifwa,
na sikiro ra mutu wa busara nkuendza marifwa.
16 Zawadi inamvugurira mutu miryango,
inaweza kumfikisa mutu mbere ya akulu.
17 Mutu adziheheraye, kpwandza nkuonekana mkpweli,
ela mpindzaniwe achedza andalumbana.
18 Kura inakomesa ubishi,
na inaamula kahi za atu anaopigania mamlaka.
19 Ndugu uchiyeheha naye ni vigumu kumuuyiza kuriko kuteka mudzi urio na ngome,
na makosano nkutenganisha ndugu dza kufuli ya ryango ra ngome.
20 Maneno ganashibisha roho dza vyo chakurya chimvunisavyo ndani,
mutu ni ashibe mavuno ga manenoge.

21 Lilimi rina nguvu za kuhenda mutu atiye au aolagbwe,
na atu amendzao kurihumira andarya matundage.
22 Mutu aphahaye mchetu akaphaha chitu chinono,
naye andapendeleywa ni Mwenyezi Mlungu.
23 Mutu mchiya avoya na kugbwa maguluni,
ela tajiri nkujibu na usiru.
24 Kuna asena ambao anaweza kukubwaga,
ela kuna msena awezaye kukala muaminifu kuriko mwenenu chihumbo.

19

Kukala mvumirizi ni ikima

1 Baha mchiya ambaye kana lawama,
kuriko mzuzu wa maneno mai.
2 Sio vinono mutu akale bila marifwa,
wala mutu aphiye mairo-mairo na akosekerwe.
3 Mutu nkubananga maishage kpwa uzuzuwe,
alafu akamreyera Mwenyezi Mlungu.
4 Utajiri unavweha asena anji,
ela mutu mchiya nkuchimbirwa ni asenae.
5 Shaidi wa handzo kandakosa kutiywa adabu,
na mutu achengaye kandaweza kuchimbira.
6 Atu anji nkudzipendekeza kpwa akulu,
na chila mutu ni msena wa mutu alavyaye zawadi.
7 Mchiya nkuzirwa ni nduguze,
na asenae nkumchimbira tse! Hata achiarai taamuphundza!
8 Mutu aphahaye ikima anamendza rohoye,
na atu ario na ufahamu andaongokerwa.
9 Mutu alavyaye ushaidi wa handzo kandakosa kutiywa adabu,
na agombaye handzo andaangamizwa.
10 Taifwaha mutu mzuzu kuishi maisha ga starehe,
tsona ni vibaya zaidi mtumwa kutawala ana a akulu.
11 Mutu wa achili kareya upesi,
kuswameekpwe makosa kunamrehera ishima.
12 Tsukizi za mfalume ni dza ngurumo ya simba,
ela mendzwaye ni dza manena garigo nyasini.
13 Mwana mzuzu ni tabu kpwa ise,
na mchetu wa kuheha-heha ni dza matone ga mvula isiyosika.
14 Nyumba na mali mutu arisi kula kpwa ise,
ela mchetu wa busara mutu ahewa ni Mwenyezi Mlungu.
15 Uvivu nkureha usingizi wa fungo,
na mutu asiyelonda kuhenda kazi andagaya na ndzala.
16 Mutu agbwiraye mafundzo anarinda maishage;
ela anayebera shariya andafwa.
17 Mutu amteryaye mchiya anamuaphasa Mwenyezi Mlungu,
naye Mwenyezi Mlungu andamripha kpwa achirorihenda.
18 Mwanao mtiye adabu napho bado phana kuluphiro,
uchimrichira tsari unam'bananga.
19 Mutu wa tsukizi za phephi ni sharuti umriche atiywe adabu.
Uchimtivya limwenga, undalazimika uuyire.
20 Sikiza mashauri na ugbwire mafundzo

nawe undakala na ikima ya kukufwaha siku zedzazo.
21 Moyo wa mwanadamu una mipango minji;
ela ropangbwa ni Mwenyezi Mlungu ndiro rikalaro.
22 Chitu chinacholondwa mwanadamu akale nacho ni uaminifu;
baha mutu akale mchiya kuriko akale wa handzo.
23 Kumuogopha Mwenyezi Mlungu kunareha uzima,
amuogophaye Mlungu andakala salama wala mai tagandamphaha.
24 Mutu mvivu nkutiya mkpwonowe ligani
ela akashindwa kuutiya mromoni!
25 Mtiye adabu mutu wa chibero, na mzuzu andakala mlachu,
na mutu wa achili achikanywa nkuonjereza marifwa.
26 Mwana amuiyiraye ise na amzolaye nine
kana mana na ni waibu muhuphu.
27 Mwanangu, uchirema kuphundza mafundzo,
marifwa undagapha kogo.
28 Shaidi achiyehongbwa nkubera haki,
na mutu mui nkuhamirwa ni mai.
29 Atu a chibero andatiywa adabu
na mongo wa mzuzu u tayari na kupigbwa.

20

Ikima ni bora kuriko zahabu

1 Uchi wa zabibu nkureha chibero na uchi wowosi nkusababisha fujo
na mutu akosezwaye ni vitu hivyo kana ikima.
2 Usiru wa mfalume ni dza simba angurumaye,
mutu amtsukizaye anahatarisha maishage.
3 Ni ishima mutu kudzitenga na makosano,
azuzu tu ndio amendzao kuheha.
4 Mvivu karima minga ya kurima
naye minga ya kuvuna andaaza aphahe mavuno ela kandaphaha chitu.
5 Maazo ga mutu ni dza chivwa cha bahari,
ela mutu mwenye ufahamu andagaheka.
6 Atu anji anadai kukala ni asena anono,
ela msena muaminifu kpweli-kpweli aphahikana kuphi?
7 Mwenye haki achiishi kahi za haki,
achiuka, anae achiomuiga andabarikiwa.
8 Mfalume asagalaye chihi cha kulavira uamuli,
matsoge nkupheha mai gosi.
9 Ni ani awezaye kuamba, “Moyo wangu ni swafi,
mino sina dambi?”
10 Vipimo visivyo vya sawa na pishi zisizo pima sawa,
zosi zinatsukiza Mwenyezi Mlungu.
11 Mwanache piya undammanya kpwa mahendoge,
napho tabiyaye ni swafi na nono.
12 Sikiro rinarosikira na dzitso rinaroona,
vilungo viiri hivi vyatengezwa ni Mwenyezi Mlungu.
13 Uchimendza usingizi undakala mchiya,
kala matso, nawe undakala na chakurya chinji.
14 Mguladzi nkulalamika, “Ni viphi, tavifwaha tse,”
ela achiuka anadzikarya akaguzirwa rahisi.
15 Kuna zahabu na unji wa mawe ga samani,
ela chitu cha samani chisichophahikana sana ni neno ra marifwa.

16 Mutu achikubali kuzamini mutu asiyemmanya;
hala nguwoye uyiike mzamana.
17 Chakurya chiphahikanacho kpwa njira isiyo ya sawa nkuonekana mtswano,
ela mromoni nkugaluka tsangalawe.
18 Mipango minono inalonda kushauriana
na phaha ushauri wa busara kabila ya kuphiya vihani.
19 Mutu wa lisengenyo kaika siri,
phahi dzitenge na mutu wa maneno ga chizuzu.
20 Mutu amlaniye ise au nine,
maishage gandazimwa dza taa wakati wa chilungulungu cha jiza.
21 Urisi uchiphahikana mairo-mairo mwandzoni,
mwishirowe taundakala na baraka.
22 Usiambe, “Nindariphiza uyi nchiohenderwa.”
Mrichire Mwenyezi Mlungu naye andakuterya.
23 Mwenyezi Mlungu anatsukizwa ni vipimo visivyo vya sawa-sawa
na piya pishi zisizo za haki.
24 Maisha ga mutu galongozwa ni Mwenyezi Mlungu.
Dze, binadamu andaelewadze njiraze?
25 Ni hatari kuikira Mlungu naziri upesi-upesi,
alafu ugaluze nia kuhusu kulavya naziri hiyo.
26 Mfalume mwenye ikima nkupheha atu ayi,
alafu akaatiya adabu bila ya kuaonera mbazi.
27 Moyo wa mutu ni taa ya Mwenyezi Mlungu
itailiyo hadi ndani ya roho ya binadamu.
28 Mfalume achikala na mbazi na uaminifu a salama,
na achihenda haki chihiche cha endzi chinadumu.
29 Nguma ya mabarobaro ni mkpwotse wao,
na unono wa atumia ni vitswa vyenye komvwi.
30 Viboko vinavyohulukiza mwiri nkuusa uyi,
mutu achitiywa adabu hivyo nkusafika hadi moyowe.

21

Mwenyezi Mlungu anatawala

1 Moyo wa mfalume u mkpwononi mwa Mwenyezi Mlungu,
dza mfumbi wa madzi nkuugaluza kokosi alondako.
2 Mutu mwakpwe moyoni nkudziona anaphiya sawa-sawa,
ela Mwenyezi Mlungu ndiye achunguzaye moyo.
3 Mwenyezi Mlungu anafwahirwa ni mambo garigo ga haki na ga sawa
kuriko kulavya sadaka.
4 Matso ga shobo na moyo wa ngulu na mambo mai,
gosi higo ni dambi.
5 Mipango ya mutu wa chadi indamtajirisha
ela mutu wa more kafwaidi.
6 Mali iphahikanayo na njira ya handzo
ni dza mvuche utsamulwao ni phepho na ni muhambo wa kuolaga.
7 Ujeuri wa atu ayi undaangamiza
mana taalonda kuhenda mambo ga haki.
8 Mutu wa dambi tabiyaye i komakoma,
ela tabiya ya mutu wa moyo swafi i sawa-sawa.
9 Baha kuishi chipembeni, dzulu ya dari
kuriko kuishi ndani ya nyumba nono na mchetu wa chibako.

10 Atu ayi ang’akira kuhenda mai,
taana mbazi na majirani gao.
11 Uchitiya adabu mutu mwenye chiphurye, mzuzu andahenda ikima,
uchifundza mutu wa ikima, andaphaha marifwa.
12 Iye wa haki, yani Mlungu, anamanya gaendererago ndani ya nyumba ya mutu mui
na kpwa higo andamuangamiza.
13 Mutu aremaye kuphundza chiriro cha mchiya,
iye naye andarira, ela kandasikizwa.
14 Zawadi ya siri nkuhuriza hasira
na hongo ilaviwayo kudzifwitsa-fwitsa inausa tsukizi.
15 Haki ichitimizwa atu amuogophao Mlungu nkuhererwa,
ela atu ayi nkutishirwa.
16 Mutu aikosaye njira ya busara
andadziphaha kundi ra afwadzi.
17 Mutu amendzaye anasa andakala mchiya,
amendzaye uchi na starehe kandatajirika.
18 Mara yanjina mutu mui nkutiywa adabu badala ya atu amuogophao Mlungu
na mutu asiye muaminifu akazurika badala ya mutu mwenye haki.
19 Baha kuishi macheyo jangbwani
kuriko kuishi na mchetu wa chikanwa na chibako.
20 Nyumbani mwa mutu wa achili muna hazina na raha,
ela mutu mzuzu nkuhumira vibaya maliye yosi.
21 Mutu ahendaye mambo ga haki na kuonera ayae mbazi
andaphaha uzima, haki na ishima.
22 Mutu wa achili anaweza kuteka mudzi wa atu a nguvu
na kubananga ngome yao anayoikuluphira.
23 Mutu anayezuwiya mromowe na lilimire
anadzitenga nafusiye na tabu.
24 Mutu wa shobo na ngulu dzinare aihwa “Chibero,”
mamboge gosi agahenda na chibero.
25 Tamaa ya mutu mvivu ndiyo ndiyomuolaga,
mana mikonoye tailonda kuhenda kazi.
26 Mutsi wosi analonda aphahe iye,
ela enye haki nkulavya bila kuzuwiya.
27 Sadaka ya mutu mui ni dzambo ra kutsukiza.
Inatsukiza zaidi ichirehwa na nia mbii.
28 Shaidi anayeshuhudiya handzo andaangamizwa,
ela shaidi wa makini kaweza kunyamazwa.
29 Mutu mui nkudzihenda kajali,
ela mutu mwenye haki nkuhenda mamboge kpwa makini.
30 Takuna ikima, wala ufahamu, wala mashauri ga mwanadamu
ambago ganaweza kupinga Mwenyezi Mlungu.
31 Farasi nkutayarishwa kpwa ajili ya siku ya viha,
ela ushindi nkurehwa ni Mwenyezi Mlungu.

22

Sifwa nono ni bora

1 Baha mutu atsambule kukala na sifwa nono kuriko utajiri,
mana kukala na chibali ni bora kuriko feza au zahabu.

2 Matajiri na achiya ana hali mwenga hino,
osi muumba wao ni Mwenyezi Mlungu.
3 Mutu wa achili nkuona hatari mbereze akadzifwitsa,
ela mzuzu nkudziphirika bila ya kuogopha achaphaha tabu.
4 Sawabu ya unyenyekevu na kumuogopha Mwenyezi Mlungu
ni utajiri, ishima na maisha mare.
5 Njira ya mutu kaidi ina miya na mihego,
ela mutu atundzaye moyowe andakala kure nayo.
6 Mfundze mwanao namuna ya kuishi vinono
naye kandairicha achikala mutu mzima.
7 Tajiri nkumtawala mchiya,
naye mutu aaphasaye ni mtumwa wa akopeshaye.
8 Mutu aphandaye uyi andavuna mashaka,
na uwezowe wa kuhenda mai undakoma.
9 Mutu wa mbazi andabarikiwa,
mana anaganyira achiya chakuryache.
10 Mutu wa chibero mtsuphe kondze na fujo rindauka,
kukosana na kulaphizana kundakoma.
11 Mutu wa moyo mswafi na maneno manono
andakala msena wa mfalume.
12 Mwenyezi Mlungu nkurinda mutu wa marifwa,
ela mipango ya atu a handzo nkuivuruga.
13 Mutu mvivu nkuamba,
“Ko kondze kuna simba, anaweza kuniolaga mo njirani.”
14 Mromo wa mdiya ni dibwa dzire,
azirwaye ni Mwenyezi Mlungu andatubwika himo.
15 Moyo wa mwanache una uzuzu munji,
ela fwimbo ya kumtiira adabu indawuusa wosi.
16 Mutu aoneraye mchiya ili aenjereze utajiri
na mutu aphaye matajiri zawadi osi andafilisika.

17 Hega sikiro uphundze maneno ga ikima
na moyoo ugbwire marifwa gangu.
18 Mana ni vinono maneno higa gachikala mwako moyoni,
tsona chila mara gakale tayari mwako mromoni.
19 Nimendzaye kumfundza rero hasa ni uwe,
ili kuluphiroro rikale kpwa Mwenyezi Mlungu.
20 Nikakuandikira misemo mirongo mihahu,
misemo ya mashauri na marifwa,
21 ili kukumanyisa uhakika wa maneno ga kpweli,
na akuhumaye umuuyizire jibu ra ukpweli.
22 Usionere mchiya kpwa kukala ni mchiya
wala hiko kotini usimlafye mchiya hakiye.
23 Mana Mwenyezi Mlungu ndiye mkanizi wao,
naye andaalafya uzima aho ndioogofyera uzima wao.
24 Usihende usena na mutu asiyekaa kureya,
wala usilungane na mutu wa tsukizi za phephi.
25 Usedze ukadzifundza tabiyaze
na kuhatarisha maishago.

26 Usidziike mzamana wa mutu wanjina
wala usikubali kuimirira deni ra mutu.

27 Napho kuna chitu chochosi cha kuriphira,
hata chitanda urariracho undafutwa.
28 Usiiye munda kpwa kutsapa miphaka
iriyoikpwa ni akareo.
29 Udzangbweona fundi mangungu?
Hiye andahendera kazi afalume wala kandahendera kazi atu achiya.

23

Uroho na ulevi tauna mana

1 Usagalapho kurya phamwenga na mtawala,
muhendere adabu sana iye ariye mberezo.
2 Na ichikala umroho zuwiya hamuyo ya kurya.
3 Wala usivimizire mahe vyakuryavye vya mtswano
mana nkuhenda vyakurya hivyo ni vya kukuhega.
4 Usidzikate palata kuendza utajiri
humira achilizo kudzizuwiya usiangaike sana kuendza mali.
5 Dze, undavitong'orera matso vitu visivyodumu?
Mana, bila shaka mali nkumera mapha,
ikauruka mlunguni dza nyama wa mapha.
6 Usirye chakurya cha mutu wa choyo,
wala usitulukpwe ni nyuhe kpwa vyakuryavye vinono.
7 Kpwa mana iye ni yuyatu wa kawaida,
ndivyo arivyo. Mromoni andakuamba, "Rya, nwa!"
Ela moyowe tauphamwenga nawe.
8 Undaaphika madonje uchigorya
na shukurani uchizozilavya zindakala za bure.
9 Mutu mzuzu kaambirwa,
mana andabera mashaurigo ga ikima.
10 Usiuse alama za miphaka ya kare,
wala usiinjirire munda wa anachiya.
11 Mana, Mlungu mkomboli wao ana nguvu
naye andakanira haki yao.
12 Elekeza moyoo ulunge mafundzo,
humira masikirogo usikize maneno ga marifwa.
13 Usiriche kumtiya mwanao adabu,
mana uchimchapa kandafwa.
14 Uchimchapa milawa,
undativya maishage asiphiye kuzimu.
15 Mwanangu, uchikala na ikima,
moyo wangu undahererwa.
16 Moyo wangu undahererwa sana,
mromoo uchigomba ga sawa na ga haki.
17 Moyoo usiaonere wivu atu a dambi,
ela chila mara henda chadi kumuogopha Mwenyezi Mlungu.
18 Hakika siku nono zindafika,
wala kuluphiro ra moyoo tarindakala ra bure.
19 Mwanangu, phundza na ukale na ikima,
moyoo naufikiri sana vira uishivyo.
20 Usikale phamwenga na alevi,
wala atoni amendzao kurya nyama.
21 Mana alevi na atoni andakala achiya

na usingizi munji undakuvwika mademu-mademu.
22 Musikize sowe ariyekuvyala,
wala usim'bere mayoo achikala mkare.
23 Gula kpweli, wala usiiguze,
tsona gula ikima, mafundzo na ufahamu.
24 Isengbwa wa mwenye haki nkuhamirwa sana,
mutu avyalaye mwana wa achili andafwahirwa
25 Phahi mfurahishe sowe na mayoo,
mchetu ariyekuvyala muhende ahererwe.
26 Mwanangu, niphundza kpwa makini,
moyoo nahufwairwe nkuiga maisha gangu.
27 Mana malaya ni dibwa dzire,
mchetu mdiya ni muhambo dza lwina.
28 Ye nkupweka dza mnyang'anyi,
nkusababisha alume anji kukosa uaminifu kpwa achetu ao.
29 Ni ani ariraye? Ni ani ariye na huzuni?
Ni ani ahehaye? Ni ani alalamikaye?
Ni ani aphahaye jeraha bila sababu?
Ni ani ariye na matso ga kundu?
30 Ni hara ambao taabanduka phenye uchi,
hara aphiyao kpwendaendza uchi uchiotsanganywa.
31 Usichengbwe ni hamu ya uchi,
wala rangiye unaphouona kasini,
nao unatserera vinono mironi.
32 Mana mwisho unang'ata dza nyoka,
kulumakpwe ni dza kuratu kpwa kuondzwa ni bafwe.
33 Matsogo gandaona mambo majeni,
na manenogo gandakala ga koma.
34 Undakala dza mutu alalaye kahi-kahi ya bahari,
auruswaye hiku na hiku dza mutu ariye dzulu ya mlingoti wa meli.
35 Nawe undaamba, "Akanipiga ela sikarumira,
akanibumbunda, ela sisikirire tse!
Nndalamuka rini
mino nkanwe tsona?"

24

1 Usiaonere wivu atu ayi,
wala usikale na hamu ya kukala phamwenga nao.
2 Mana mioyo yao i panga mai
na miromo yao ni ya kubwaga zani.
3 Nyumba idzengbwa ni ikima
na kuimarishwa ni uwezo wa kuelewa.
4 Kpwa marifwa vyumbavye
nkuodzazwa vitu vya kufwahira na vya samani.
5 Mutu wa achili ana uwezo zaidi
kuriko mutu wa nguvu,
na mutu mwenye marifwa
kuriko mwenye mkpwotse.
6 Kpwa hivyo usiphiye vihani bila ya ushauri wa ikima,
mana mashauri manono nkureha ushindi vihani.
7 Mzuzu kaweza kuelewa ikima,
kaweza kutsangira rorosi phatu phenye mkpwutano.
8 Mutu apangaye mambo mai aihwa fyakatsi.

9 Mutu mzuzu aaza dambi
na mutu mwenye chibero nkuzirwa ni atu.
10 Uchishindwa ni kudzikanira wakati wa shida,
phahi mkpwotseo ni mchache.
11 Mutu ambaye ayaolagbwa phasipho haki mtivye,
wala usiriche mutu achaolagbwa bila kosa.
12 Chisha usiambe, “Swino taugamanyire higo!”
Mana Mlungu achunguzaye mioyo anakuona,
Ye arindaye rohoyo anamanya unamanya,
naye andaripha chila mmwenga sawa-sawa na mahendoge.
13 Mwanangu, rya asali mana ni nono,
na phalala ra nyuchi uchiritata ri mtswano.
14 Vyo hivyo ikima i mtswano mwako achilini
nawe uchiiphaha, ukaphaha maisha manono ga siku zedzazo
wala kuluphiroro tarindakala ra bure.
15 Usiotee dza mutu mui aoteavyo nyumba ya mutu wa haki,
wala usijeze kubananga phatu asagalapho.
16 Mwenye haki anaweza kugbwa kano sabaa na akaunuka,
ela atu ayi nkuangamizwa ni mashaka.
17 Mvihao achifikpwa ni mai usihererwe,
wala achikpwala usimtseke.
18 Mana Mwenyezi Mlungu achiona kandafwahirwa
nawe undatophola tsukizize.
19 Usibabaishwe ni atu ahendao mai,
wala atu ayi usiaonere wivu.
20 Mana mutu mui kana matumaini ga badaye,
na taa ya maishage indazimwa.
21 Mwanangu, muogophe Mwenyezi Mlungu na mfalume,
wala usigbwirane na aasi.
22 Mana andafikpwa ni shaka ra mara mwenga,
na taphana amanyaye iyo adabu ya Mwenyezi Mlungu na ya mfalume
indasira rini.

Mafundzo zaidi

23 Hino ni misemo yanjina ya atu a ikima.
Sio sawa kupendeleya atu unapholavya uamuli.
24 Mutu amuambiraye mwenye makosa, “Kuna hatiya,”
andalaniwa ni utsi na Mataifa gandamzira.
25 Ela mutu ahukumuye haki andavugukirwa
na andamwagirwa baraka nyinji.
26 Majibu ga sawa
ni dza mutu kudonerwa ni msenao.

27 Mala kuhenda kazi za kondze,
alafu utayarishe mundao,
uchimala ndipho udzenge nyumbayo.

28 Usilavye ushaidi wa handzo dzulu ya jiranio,
wala mromoo usichenge.
29 Usiambe, “Nindamuhendera dza vyo achivyonihendera mimi,
lazima ndariphiza chisasi!”

30 Nátsupa phephi na munda wa mutu mvivu,

phephi na munda wa mizabibu wa mutu asiye achili.
31 Ke! Wosi kala ukamera miya
na kpwekpwe zagota kosi.
Hata ukutawe wa mawe piya wavoromoka.
32 Nálola, nchifikiri,
mwishirowe nchiphaha fundzo.
33 Lala vichache, senukira vichache,
kundza mikono magoni, udzioyeze,
34 na uchiya undakugbwavukira dza mnyang'anyi,
na kutsowa kundakpwedzera dza jaili ariye na silaha.

25

Misemo yanjina ya Selemani

1 Hino nayo ni misemo yanjina ya mfalume Selemani, iriyo kusanywa ni atu a Hezekiya, mfalume wa Juda.
2 Mlungu achifwitsa mambo nkutogolwa,
naye mfalume nkutogolwa achimanya mambo.
3 Vyo ambavyo takuna mutu awezaye kupima ure wa dzulu mlunguni wala tsi i ndani chiasi gani,
ndivyo mwanadamu asivyoweza kutaili moyo wa mfalume.
4 Usa uchafu kula kpwenye feza,
mufuli wa chuma andakutengezera chombo chinono.
5 Uchimuusira mfalume atu ai,
utawalawe undaimarika na haki.
6 Usidzipendekeze mbere za mfalume,
wala usidzisagike phenye akulu.
7 Baha mfalume akuambe: "Ndzo usagale hipha mbere,"
kuriko kukuaibisha mbere za akulue.
Napho ukaona dzambo na dzitsoro,
8 usikale mwepesi kpwendashitaki,
usedze ukakosa kumanya ra kuhenda, myao wanjina achikutiya waibu kpwa kushinda yo kesi.
9 Kpwa hivyo phahana na myao machiyenu,
wala usilavye siri,
10 Sedze ukaihwa mmbeya,
nawe kpwako indakala ngumu kuuyiza ishimayo.
11 Neno rilaviwaro wakati wa kufwaha
ni dza matunda ga zahabu kpwenye chano cha feza.
12 Onyo ra mutu wa achili kpwa sikiro ra mutu asikiraye
ni dza pete au mkpwufu wa zahabu swafi.
13 Mjumbe muaminifu nkumfurahisha achiyemuhuma
dza madzi ga kuzizima siku za dzuwa kali.
14 Mutu anayeahidi zawadi bila ya kuilavya
ni dza phepho na maingu gasigoreha mvula.
15 Mtawala nkushawishiwa ni kuvumirira kunji,
na lilimi laini nkuvundza mfupha.
16 Uchiphaha asali, rya ya kukutosha,
sedze ikakukinai ukaiaphika.
17 Jiranio mnyendekere ela kpwa chiasi,
sedze akakuzira na kukureyera.

24:33 24:33 Misemo 6:10–11 **25:6 25:6** Luka 14:8–10

18 Mutu achilavya ushaidi wa handzo kuhusu jiraniwe nkumzuru
dza vyo nyundo, upanga au hondza.
19 Kukuluphira mutu asiyeaminika siku za tabu,
ni dza kuafuna na dzino kongo au kunyendekera chigulu chichohemuka.
20 Mutu asononekaye uchimuimbira mawira
ni dza kumvula nguwo minga ya mnyevu au kumwagira magadi digbwa.
21 Aduio achikala ana ndzala, muphe chakurya arye,
tsona napho ana chiru, muphe madzi anwe.
22 Uchihenda vivyo, undakala avi ukamhika makala ga moho,
naye Mwenyezi Mlungu andakupha zawadi.
23 Viratu phepho ra vuri rirehavyo mvula
ndivyo lisengenyo rirehavyo tsukizi.
24 Baha kuishi chipembeni dzulu ya dari,
kuriko kuishi nyumba nono na mchetu wa chibako.
25 Viratu madzi ga kuzizima garivyo kpwa mutu ariye na chiru,
ndivyo irivyo habari nono kula tsi ya kure.
26 Mwenye haki achikubali kulunga mambo ga mutu mui,
ni dza madzi ga chidzuho gachigovurugbwa au ga chisima gachigochafuliwa.
27 Viratu isivyo vinono kurya asali nyinji,
na sivyo kudzitakira nguma mwenye.
28 Mutu asiyeweza kutawala moyowe
ni dza mudzi ambao ukutawe wabomoka.

26

1 Ishima ahewayo mutu mzuzu taimufwaha
dza vyo mvula ya mawe minga ya kazikazi au mvula minga ya mavuno.
2 Viratu mberya aurukavyo,
ndivyo lana isiyo sababu nkuuruka, isigbwire mutu achiyekusudiwa.
3 Viratu farasi aphirikpwavyo na ndata, na punda mijeledi,
ndivyo mongo wa mzuzu ni ukiritwe vikoto.
4 Usimjibu mzuzu kulengana na uzuzuwe,
sedze ukaigana naye.
5 Mjibu mzuzu kulengana na uzuzuwe,
ili asidzione kukala ana ikima.
6 Kuadamira mzuzu aphirike ujumbe
ni dza kudzikata magulu au kudzitakira shida.
7 Misemo igombwayo ni mzuzu taifwaha
dza magulu ga chiswere galewalewago.
8 Kumupha mutu mzuzu ishima
ni dza kufunga dziwe teroni.
9 Msemo uchigombwa ni mzuzu una hatari
dza panda ya miya iriyo mikononi mwa mlevi.
10 Mutu amwandikaye kazi mzuzu au mlevi
ni dza muindza alatsaye chila mutu.
11 Mutu mzuzu nkuuyira uzuzuwe
dza vyo diya riuyiravyo kurya maaphikage.
12 Dze, unamuona mutu adzihendaye ana ikima sana?

25:21 25:21 Arumi 12:20 **26:11 26:11** 2 Petero 2:22

Phahi baha kukuluphira mutu mzuzu kuriko iye.
13 Mutu mvivu nkuamba: “Ko kondze kuna simba,
anaweha mo njirani!”
14 Viratu mryango ugalukavyo kpwenye bawaba,
ndivyo mutu mvivu agalukavyo chitandani.
15 Mutu mvivu nkutiya mkpwonowe ligani,
ela akaremwezwa nkuwuuyiza mromoni.
16 Mutu mvivu nkudziona wa achili sana
kuriko atu sabaa awezao kujibu kpwa busara.
17 Mutu adziinjizaye kpwenye maneno gasigokala gakpwe,
ni dza agbwiraye masikiro ga diya asirorimanya.
18 Viratu irivyo hatari mutu wa koma kuvumbira vinga vya moho,
au mivi ya kuolaga,
19 ndivyo arivyo mutu amchengaye myawe
halafu akamuamba, “Che ni machani tu.”
20 Moho uchikosa kuni nkufwa
na bila ya fyakatsi kondo nkusira.
21 Viratu makala gafyakatsiravyo makala ga moho au kuni zifyakatsiravyo moho
ndivyo mmbeya asunganyavyo kondo.
22 Maneno ga mutu mmbeya ni dza chakurya cha mtswano,
nkuinjira hadi ndani ya moyo.

23 Maneno manono gafwitsago uyi,
ni dza nyungu iriyopakpwa rangi ya feza.
24 Mutu achikuzira nkudzipendekeza na maneno manono
ela ndani ya moyowe nkufwitsa mai.
25 Dzagbwe manenoge ni manono usimuamini
mana ana tsukizi nyinji sana mwakpwe moyoni.
26 Dzagbwe anaweza kufwitsa usiruwe
ela niaye mbii indamanywa ni atu osi.
27 Mutu atsimbiraye ayae lina andabovoka mwenye
naye apingilisiraye ayae dziwe rindamfinyanga mwenye.
28 Mutu agombaye handzo waazira hara azurikao na hiro handzore,
na mutu achengaye-chengaye anakusudiya kubananga.

27

1 Usidzikarye na siku ya muhondo
mana kumanya siku ya rero kundagbwani.

2 Richa atu anjina akutogole
wala sio mromoo mwenye.

3 Dziwe ni ziho na mtsanga nao dza vivyo,
ela chibako cha mutu mzuzu china uziho kuriko hivi vyosi viiri.

4 Tsukizi ni siru na hasira zinabananga kuriko mafuriko,
ela ni ani awezaye kuzuwiya uyi wa wivu.

5 Baha mutu akulaumu ching’ang’a
kuriko adzihende anakumendza na kakumanyisa.

27:1 27:1 Jakobo 4:13–16

6 Msenao hata achikuudhi unaweza kumuamini
ela mvihao achikudonera, kala makini.

7 Mutu wa kumvuna nkukinai asali
ela ariye na ndzala chakurya chirichoutsungu kpwakpwe chimtswano.

8 Mutu achimbiraye phakpwe kaya
ni dza nyama wa mapha achiyaye-chiyaye bila makalo.

9 Mashauri galago moyoni mwa msenao ganafurahisha
dza viratu mafuha ga kunukato.

10 Usitsuphe asenao mwenye wala a sowe,
mana uchiphaha magumu, kundazorera nduguzo akuterye.
Baha jirani wa phephi kuriko ndugu wa kure.

11 Mwanangu, kala wa ikima unifurahishe moyo wangu
nami sindakosa neno ra kumjibu mutu yeyesi anayenibera.

12 Mutu wa achili nkuona hatari iredza akadzifwitsa,
ela mzuzu nkudziinjiza mzima-mzima achaphaha tabu.

13 Mutu achiahidi mberezo kuimirira deni ra mutu asiyemmanya
hala nguwoye ikale mzamana; izuiye mzamana wa mutu amuimiri-
raye mchetu asiyemmanya.

14 Mutu araukaye chiti kumupha mwadzo jirani kpwa raka ra dzulu,
indaonekana achamlani.

15 Mchetu wa kuheha anareyeza
dza kuvudzirwa ni mvula isiyocha.

16 Kujaribu kuzuwiya mchetu dza hiye
ni sawa na kuzuwiya phepho au kufukanya mafuha ga madzi.

17 Viratu chuma nkunola chuma
ndivyo mutu nkugololwa ni myawe.

18 Mutu atundzaye mtini andarya matundage
na mutu amuhumikiraye mbahawe andaishimiwa.

19 Viratu uso udzionavyo wenye madzini,
ndivyo mutu adzimanyavyo mwenye mwakpwe moyoni.

20 Kuzimu na dibwa rinarobananga taritosheka,
dza viratu matso ga anadamu gasivyo shiba.

21 Ubora wa feza na zahabu nkupimwa na moho,
ela mutu nkupimwa na sifwaze.

22 Hata mzuzu uchimphonda chinuni dza matsere
kundaweza kumtenganisha na uzuzuwe.

23 Manyirira hali ya mifugoyo vinono,
rinda vinono nyamao.

24 Mana utajiri taudumu hata kare na kare,
wala tadzi ya ufalume taidumu kpwa vivyazi vyosi.

25 Bada ya kukata magugu, gariche gatsephule,
na ukarehe nyasi za kula myangoni.

26 Mang'ondzi gandakupha nyoya za kutengezera nguwo,
mbuzi nao uchiguza, undaphaha pesa ugule munda.

27 Nawe undakala na maziya ga mbuzi
ga kutosha we mwenye, atu a nyumbayo,
na piya ahendadzi-kazio.

28

1 Atu ayi nkuchimbira dzagbwe taazoreswa,
ela enye haki ni jasiri dza simba.

2 Taifa ra fujo nkuzula vilongozi anji,
ela mutu wa achili na marifwa nkuhenda tsi ikakala na amani.

3 Mchiya achionera mnyonje,
ni dza mvula kulu ibanangayo mimea.

4 Atu avundzao shariya nkulika ayi,
ela atu alungao shariya anapingana na uyi.

5 Atu ayi taaelewa haki,
ela atu amuogophao Mwenyezi Mlungu anaielewa chikamilifu.

6 Baha mchiya alungaye haki
kuriko tajiri alungaye njira mbii.

7 Mwana agbwiraye shariya ana achili,
ela alunganaye na atu aroho anaifya ise.

8 Mutu aenjerezaye utajiriwe kpwa kuhala riba kulu na fwaida kulu
anamkusanyira mutu ndiyeonera mbazi achiya.

9 Mutu akahalaye kusikira shariya
hata mavoyoge ganatsukiza Mlungu.

10 Mutu achengaye-chengaye atu a haki kuhenda dambi
andagbwa mwenye mwakpwe dibwani,
ela atu asio na ila andarisi manono.

11 Mutu tajiri nkudziona wa achili mwakpwe moyoni,
ela mutu mchiya ariye na achili andammanya.

12 Enye haki achishinda atu nkuhererwa,

ela atu ayi achitawala atu nkuchimbirira mafwitsoni.

13 Mutu afwitsaye dambize kandaongokerwa,
ela mutu akubaliye makosage na kugaricha andaonerwa mbazi.

14 Baha mutu amuogophaye Mlungu siku zosi,
ela mutu wa likakado andapata tabu.

15 Viratu simba angurumavyo au dubu ashambuliyavyo,
ndivyo ahendavyo mutu mui anaphotawala achiya.

16 Mtawala asiye na ufahamu nkuonera atu sana,
ela atsukirirwaye zuluma na hongo andaenjereza sikuze.

17 Mutu asikiraye kuhukumika na kosa ra kuolaga,
andakala mchimbizi hadi kufwakpwe, usimterye mriche!

18 Mutu mkamilifu andativywa ni Mlungu,
ela mutu wa handzo andabanangbwa.

19 Mutu arimaye mundawe andakala na chakurya chinji,
ela alungaye mambo ga upuzi andakala mchiya.

20 Mutu muaminifu andaphaha baraka nyinji;
ela azoreraye utajiri wa mairo-mairo kandakosa kutiywa adabu.

21 Kubaguwa atu sio vinono tse;
ela atu nkuhenda mai kpwa ajili ya chipande cha mkpwahe.

22 Mutu mchoyo nkuzorera mali
wala kafikiri kukala uchiya undamphaha.

23 Mutu aonyaye ayae mwishowe andamendzwa
kuriko mutu adzipendekezaye na maneno manono.

24 Mutu aiyiraye ise au nine alafu aambe: “Siro kosa,”
mwana hiye a kundi ra atu anaobananga.

25 Mutu mchoyo nkusunganya atu ahehe,
ela mutu akuluphiraye Mwenyezi Mlungu andaongokerwa.

26 Mutu anayekuluphira achilize mwenye ni mzuzu,
ela mutu aishiye kpwa ikima andakala salama.

27 Mutu alavyaye kpwa achiya kandaphungukirwa,
ela mutu aremaye kulavya andalaniwa vyenye.

28 Atu ayi achitawala atu nkuchimbira achadzifwitsa,
ela achiuka mamlakani, enye haki nkuenjerezeka.

29

Humira achili

1 Mutu aonywaye kano nyinji na ahende likakado,
andavundzwa gafula bila ya kupona.

2 Enye haki achitawala anatsi nkuhererwa,
ela atu ayi achitawala anatsi nkugaya.

3 Mutu amendzaye ikima nkumfwahira ise,
ela mutu agbwiranaye na malaya nkufuja malize.

4 Mfalume anayelunga utawala wa haki taifare rindaimarika,
ela aphokeraye hongo nkubananga tsi.

5 Mutu adzipendekezaye kpwa jiraniwe
anadziikira chimia cha kudzigbwira mwenye magulu.

6 Mutu mui nkutongeywa ni dambize,
ela mwenye haki nkuimba na kuhererwa.

7 Mutu aogophaye Mlungu anamanya haki za achiya,
ela mutu m'baya kajali masilahi gao.

8 Atu a chibero nkusunganya fujo mudzi mzima,
ela atu a achili nkuhuriza chisirani.

9 Mutu wa ikima achilumbana na mzuzu kotini,
yuya mzuzu andakala wa kureya au kutseka wala taphandakala na amani.

10 Atu amendzao kumwaga milatso
nkuzira atu asio na ila na kulonda kuaolaga.

11 Mpumbavu nkuonyesa tsukizize zosi,
ela mutu mwenye ikima nkudzizuwiya na kuzihuriza.

12 Mtawala achiphundza mambo ga handzo,
maofisaage andakala atu ayi.

13 Mutu mchiya na mutu wa kuonera anaigana,
osi airi matso gao nkung'azwa ni Mwenyezi Mlungu.

14 Mfalume ahukumuye achiya kpwa haki
utawalawe undaimarika hata kare na kare.

15 Kumchapa na kumkanya mwana kundamuhenda akale na ikima,
ela mwana wa kurichirwa tsari nkuifya nine.

16 Atu ayi achitawala dambi nkuenjerezeka,
ela enye haki andashuhudiya kuangamizwa kpwao.

17 Mwanao mtiye adabu naye kandakutiya wasiwasi,
andahamira moyoo.

18 Atu achikosa maono nkuricha kudzizuwiya,

ela mutu agbwiraye shariya ana baha.

19 Taitosha kumuonya mtumwa na maneno macheye,
hadi atiywe adabu, mana agbwe anaelewa, kandagagbwira.

20 Dze, unaona mutu wa maneno ga more?
Baha kukuluphira mzuzu kuriko iye.

21 Mutu atendekezaye mtumwawe hangu ni mwanache,
mwishowe mtumwa hiye aredza asababishe sonono.

22 Mutu wa tsukizi nkuchokoza kondo,
na mutu asiyekaa kureya nkuhenda makosa manji.

23 Ngulu za mutu zindam'bwaga,
ela mwenye moyo wa kugbwa maguluni andaishimiwa.

24 Mutu ashirikianaye na muivi kamendze maishage,
hata achiapizwa kugomba kpweli kagomba tse.

25 Kuogopha anadamu ni muhego hatari,
ela mutu amkuluphiraye Mwenyezi Mlungu a salama.

26 Atu anji nkudzipendekeza kpwa mtawala,
ela mutu aphaha haki kula kpwa Mwenyezi Mlungu.

27 Mutu mui nkuzirwa ni mutu mnono
na mutu wa haki akazirwa ni mutu mui.

30

Misemo ya Aguri

1 Higa ni maneno ga Aguri mwana wa Jake,
vira arivyomuambira
Ithieli, ee, Ithieli na Ukali.

2 Mino ni mjinga sana hata sifwaha kukala mwanadamu,
sina achili za chibinadamu.

3 Sibado kudzifundza ikima
wala mino sina marifwa ga kumanya Mtakatifu.

4 Ni ani ariyepanda mlunguni na kutserera photsi?
Ni ani ariyefukanya phepho na fumbare?
Ni ani ariyefunganya madzi bindoni?
Ni ani ariyeimarisha pembe za dunia?
Dzinare ndiye ani na mwanawe aihwadze?
Niambira napho unammanya!

5 Chila neno ra Mlungu ni ra kuaminika,
Iye ni ngao kpwa hara amzorerao kudzitivya.

6 Usienjereze neno kpwenye manenoge,

sedze akakulaumu, ukaonekana u wa handzo.

7 Mwenyezi Mlungu nakuvoya mambo mairi,
usinilafye kabila sidzangbwefwa.

8 Niusira maisha ga kuviringa atu na handzo.
Usiniphe uchiya wala utajiri.
Ela nipha chakurya changu cha chila siku.

9 Sedze nikashiba nkakutsamalala,
Nkaamba, “Kpwani Mwenyezi Mlungu ni ani?”
Wala nisikale mchiya nikaiya,
chihivyo nkarikosera ishima
dzina ra Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu.

10 Usiochere ngulu mtumwa kpwa tajiriwe,
sedze akakulani, ukaonekana una hatiya.

11 Kuna atu ambao analani ise zao,
wala taabariki nine zao.

12 Kuna atu ambao nkudziona swafi phao matsoni,
ela uchafu wao taudzangbwesafishwa.

13 Kuna atu a kudziunula,
akubera chila achionacho!

14 Kuna atu anjina meno gao ni dza panga,
na majego gao ni dza marumu,
ambao a tayari kuafuna achiya na
agayi ario duniani.

15 Mwamsundzu ana ana airi a chichetu, arirao,
“Nipha! Nipha!”

Kuna vitu vihahu visivyomvuna kamare,
kamwe ni vine ambavyo taviamba “Ni bahi”:
16 Kuzimu, ndani ya mchetu tasa,
tsi isiyoshiba madzi,
na moho usioamba, “Ni bahi!”

17 Dzitso ra mutu am’beraye ise,
na kumena nine,
rindang’olwa ni kunguru a deteni,
na kuriwa ni nderi.

18 Kuna mambo mahahu ambago ni ajabu kpwangu,
kamwe ni mane ambago sigaelewa.
19 Mwendo wa kozi hewani,
mwendo wa nyoka aambalapho mwambani,
mwendo wa meli baharini,
na vira mlume amendzavyo mwanache wa chichetu.

20 Tabiya ya mchetu mzindzi i hivi:
nkurya, akaphangusa mromowe,
halafu akaamba, “Nkahenda kosa rani?”

21 Kuna mambo mahahu ganago kakamisa dunia,
kamwe ni mane ambago dunia taiweza kugavumirira.
22 Mtumwa anaphokala mfalume,
mutu mzuzu napho akamvuna chakurya,
23 Mchetu asiyemendzwa achilólwa,
Muhendadzi-kazi mchetu ahalapho nafwasi ya mkpwaza tajiriwe.

24 Kuna viumbe vine duniani virivyo vidide
ela vina ikima nyinji sana:
25 Tsungutsungu ni adudu adide asinyo nguvu
ela nkudziikira chakurya cha minga za kazikazi.
26 Makpwang’a ni nyama asinyouwezo
ela nkudzenga nyumba zao mwambani.
27 Ndzije taana mfalume ela
aphiya phamwenga maipho-maipho.
28 Unaweza kuchigbwira chijenje mkpwononi
ela nkumenya dzumba ra mfalume.

29 Kuna viumbe vihahu vyenye tabiya ya kufwahira;
kamwe ni vine vyenye tabiya nono:
30 Simba, ambaye ni hodari
kuriko nyama osi wala katishirwa ni yeyesi.
31 Dzogolo apigapho mkpwangala, na ndenje,
na mfalume napho a mbere za atue.

32 Ichikala ukahenda uzuzu wa kudzikarya,
au ukapanga kuhenda mai,
richa tsetsetse.
33 Mana, viratu kusuka maziya nkutuluza samuli,
na kupiga pula kukatuluza minaga
ndivyo fyakatsi nkureha kondo.

31

Misemo ya Mfalume Lemueli

1 Higa ni maneno ga Lemueli, mfalume wa Masa, mashauri arigo-fundzwa ni nine.

2 Nkuambireni, mwanangu?
Mwana nriye kuvyala, nkuambireni?
Nkuambireni, mwana wa naziri zangu?
3 Usimale mkpwotseo na achetu,
atu abanangao afalume.

4 Taifwaha afalume kunwa uchi, Lemueli, taifwaha,
wala taifwaha atawala kuaza uchi mufu.
5 Sedze akalewa na akayala shariya
na kulafya atu agayao haki zao.

6 Muphe uchi mutu ambaye ana shida nyinji
mphirikire uchi mutu ambaye ana sonono ya moyo.
7 Na alewe aphahe kuyala uchiya wao
na tabu zao asizitambukire tsona.

8 Ela uwe, gomba kpwa niaba ya atu asioweza kugomba
na uhehere haki za atu asiodziturya.
9 Gomba kpwa niaba yao na uamule malau gao na haki
rinda haki za mchiya na mgbwayi.

10 Mchetu wa tabiya nono, ni ani awezaye kumphaha?
Samaniye inashinda ya alimasi.
11 Nkukuluphirwa ni mlumewe
wala kakosa kuphaha mapato.
12 Nkumuhendera mlumewe manono
wala si mai, siku zosi za maishage.
13 Nkuendza nyoya za mang'ondzi na katani
na kuzihendera kazi ya mikono kpwa chadi.
14 Anaigana na meli za bishara,
chakuryache nkuchireha kula kure.
15 Tsona nkulamuka chiti cha ngutu,
kutayarisha chakurya cha atu a phakpwe kaya,
na kuapangira kazi ahendadzi-kazie a chichetu.
16 Nkufwahirwa ni munda akaugula,
na akauphanda mizabibu kpwa mapato ga mikonoye.
17 A tayari kuhenda kazi kpwa nguvu,
na mikonoye waiimarisha kabisa.

18 Anamanya kukala shuulize zina fwaida,
ndipho taaye taizima usiku.
19 Nkuphalaza nyuzi na mikonoye mwenye,
na kuhumira malage kushona nguwo.

20 Nkuapha vitu achiya,
na kuterya agayi.
21 Kaogopha likarare ra umande,
mana atue osi a mwakpwe nyumbani ana mayamba ga kudzibwiningiza.

22 Nkudzitengezera tandiko,
na mavwazige ni ga katani swafi za rangi ya zambarau.

23 Mlumewe ni mutu mashuhuri mabarazani,
anakoshiriki mikutano ya atumia a mudzi.

24 Mchetu hiye nkutengeza nguwo akaziguza,
ahendadzi-bishara nkuaguzira mikanda.

25 Nkutogolwa kpwa mkpwotsewe na ishimaze,
wala kayugbwa ni siku za usoni.

26 Agombapho manenoge gana ikima

na nkufundza atu na mbazi.

27 Nkuchunguza kpwa makini mambo gosi gahendekago mwakpwe nyumbani,
kamwe kasagala bure.

28 Anae nkuunuka na kumshukuru
na mlumewe nkumtogola akamuamba.

29 “Achetu anji nkuhenda mambo ga ajabu,
ela uwe ukaatsupa osi!”

30 Urembo unachenga, na uzuri wa uso nkusira,
ela mchetu wa kumuogopha Mwenyezi Mlungu ndiye ndiyetogolwa.

31 Naariphiwe kulengana na kazi za mikonoye,
na nguma za unonowe zimanyikane na vilongozi a mudzi.

Chitabu cha
MUHUBIRI
Tanga mbere

Chitabu cha Muhubiri (Chieburania: Kohelethi) china ujuzi wa mutu ambaye waaza sana kuhusu ufupi wa maisha ga mwanadamu na mashakage. Walola ikimaye, utajiriwe na furahaye, achiona kukala maisha gana mambo manji ambago ni magumu gasigoeleweka. Katika kuazakpwe, iye waona taviwezekana kuelewa mipango ya Mlungu ambaye ndiye alongozaye mambo ga phapha duniani. Phahi kpwa sababu ya gago anaahimiza atu ahende kazi kpwa chadi na adziburudishe na vyo arivyohewa ni Mlungu.

Maazo manji ga Muhubiri yuyu ganaonekana kukala ni ga mashaka na matatizo. Kpwa sababu iyo, Muhubiri anahuonya kpwa kuamba: "Muogopheni Mlungu, chisha mlunge malagizoge; kpwa kukala gago ndigo ga lazima kpwa mwanadamu." (12:13)

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Dze, maisha gana umuhimu? 1:1—2:26
Misemo kuhusu maisha 3:1—11:8
Maonyo ga mwisho 11:9—12:8
Chimarigizo 12:9–14

Maisha ganatsapa

1 Higa ni maneno ga Muhubiri. Muhubiri iye kala ni mwana wa Daudi,
ariyekala mtawala wa Iziraeli ko Jerusalemu.
2 Muhubiri anaamba, "Takuna rinarodumu tsetsetse,
gosi gahendekago ganatsapa."
3 Mutu anaphaha fwaida yani
kpwa kazi ahendayo phano tsini ya dzuwa?
4 Chivyazi chimwenga chiredza, chanjina chinasira
ela dunia inasala vivyo ta kare na kare.
5 Dzuwa nkutuluka na kutswa,
na kuhenda wangbwi kuuya chikoandzira rikatuluke tsona.
6 Phepho nkupiga kuphiya mwakani,
rikagaluka kupiga kuphiya vurini
nkuzunguluka zunguluka
na kuuyira mizungulukoye.
7 Myuho yosi inamwaga madzi baharini,
ela yo bahari tayiodzala.
Madzi nkuuya ko myuho iandzirako,
chisha gakaandza tsona kujera.
8 Mambo ni gago kpwa gago siku zosi.
Matso tagaremwezwa ni kuona,
wala masikiro tagasinywa ni kusikira.
9 Gokala, ndigo ndigokala,
na gohendwa ndigo ndigohendwa.
Taphana chitu chiphya bii hipha tsini ya dzuwa.
10 Dze, kuna chitu chochosi ambacho atu anaweza kuamba,
"Lolani chitu chiphya hichi"?
Chicho chakala kare

pho kare kabila yehu.
11 Takuna mutu atambukiraye atu ariokalako pho kare
hata nyo ndiokala bada ya swiswi
taandatambukirwa ni nyo ndiolungira.

Ikima ya mwanadamu taitosha

12 Mimi muhubiri, kala ni mfalume wa Iziraeli ko Jerusalemu.
13 Náhenda chadi kuchunguza na kuendza kpwa ikima chila chitu chihendekacho hipha tsini ya dzuwa. Mlungu waapha anadamu kazi ngumu.
14 Náona mahendo gosi gahendwago phapha tsini ya dzuwa, nago tagana fwaida yoyosi, ni sawa na kuzoresa phepho.
15 Chiricho kundzika tachiweza kugoloswa,
na ambacho tachipho tachiweza kuolangbwa.
16 Phahi náaza nchiamba, "Náphaha ikima kuriko osi ariotanguliya kutawala ko Jerusalemu. Nao moyo wangu ukamanya ikima na marifwa ni chitu chani."
17 Náhenda chadi cha kumanya ikima ni chitu chani na koma na uzuzu ni utu wani. Nchielewa kukala higo gosi piya ni dza kuzoresa phepho.
18 Kpwa mana ikima nyinji inareha sonono nyinji;
na nyo aenjerezao marifwa anadzienjerezera huzuni.

2

Raha taina mana

1 Phahi náaza nchiamba, "Godzera nidziinjize kpwenye raha, nidzifurahishe." Ela hata vivyo gaga piya tagana fwaida.
2 Nchimanya kukala chitseko na kudziburudisha tavifwaha chitu.
3 Náririkana na nchiendza njira ya kudzichangamsha mwiri kpwa kunwa uchi na kuhenda mambo ga chizuzu (kuno nchere na ikima). Kala nalonda nimanye ni chitu chani chinono ambacho anadamu anaweza kuhenda, wakati anaenderera kuishi maisha gao mafupi phapha duniani.
4 Náhenda mambo makulu: nádzidzengera nyumba na nchirima minda ya mizabibu.
5 Nádzitengezera bustani na nchirima minda, nami nchiiphanda mihi ya matunda ga chila aina.
6 Nchidzitengezera mitsara ya madzi ga kumwagira mihi mitsanga.
7 Nágula atumwa alume na achetu, nchikala na atumwa ariovyalwa mwangu nyumbani, tsona nchikala na vyaa vinji vya mifugo kuriko osi arionitanguliya kuishi Jerusalemu.
8 Chisha nádzikusanyira feza na zahabu na hazina kula kpwenye falume nyinji na kula kpwenye majimbo manji. Nami nchidziphahira aimbadzi alume na achetu na nchidzistarehesha na anachetu anji dza mlume yeyesi aazavyo.
9 Phahi nákala mkpwulu kutsupa osi arioishi kabila yangu ko Jerusalemu. Kahi ya gosi gaga náenderera kukala na ikima.
10 Siyadzilafya chitu chochosi nrichochiaza.
Siyadzizuwiya starehe yoyosi,
na moyo wangu uchifwahirwa ni mambo nrigogahenda
na gaga gachikala zawadi yangu.
11 Chisha nchilola gosi nrigohenda na mikono yangu

1:16 1:16 1 Afalume 4:29–31 **2:4 2:4** 1 Afalume 10:23–27; 2 Nyakati 9:22–27 **2:7 2:7** 1 Afalume 4:23 **2:8 2:8** 1 Afalume 10:10,14 **2:9 2:9** 1 Nyakati 29:25

na vyo nirivyokala na chadi kugahenda.
Nami nchimanya kukala gosi tagana mana, sawa na kuzoresa phepho,
chitu sichokala na fwaida phapha tsini ya dzuwa.

Ikima na raha
ihewa ahamiraye Mlungu

12 Phahi náandza kuaza mana ya kukala na ikima,
kukala na koma na uzuzu.
Mfalume anaweza kuhenda chitu chani,
isiphokala go garigohendwa ni afalume ariotanguliya.
13 Ndipho nriphomanya kukala ikima ni nono kuriko uzuzu
dza mwanga urivyo mnono kuriko jiza.
14 Mwenye ikima anaona aphiyako,
wakati mzuzu ananyendeka jizani.
Ela namanya kukala
mwisho wa osi airi ni mmwenga.
15 Chisha náchigomba chimoyo-moyo nchiamba,
“Ndigophaha mzuzu, piya mimi gandaniphaha.
Kpwa utu wani phahi nkakala na ikima nyinji?”
Ndipho nchidziambira kukala
gaga gosi piya ganasinya.
16 Mana atu osi andafwa, enye ikima na azuzu
nao taandatambukirwa,
kpwa sababu siku zedzazo osi andakala akayalwa.
17 Kpwa hivyo nchisinywa ni maisha, mana gosi gahendekago tsini ya dzuwa ganareha tabu kpwangu. Shuuli nyinji tazina mana yoyosi, ni sawa na kuzoresa phepho.

Chadi tachina mana

18 Názira gosi nrigogatuluzira jasho phapha tsini ya dzuwa, kuona kukala ndamrichira urisi ye ndiyekpwedzatawala bada yangu.
19 Na ni ani amanyaye kukala iye andakala mwenye ikima au mzuzu? Ela iye, ndiye ndiyemiliki vyosi nrivyoviphaha kpwa chadi changu na ikima yangu phapha tsini ya dzuwa. Cho chadi changu china mana yani?
20 Phahi nriphoaza kuhusu zo kazi zozihenda kpwa chadi phapha tsini ya dzuwa, návundzika moyo,
21 mana mutu ariyehenda kazi kpwa ikima na marifwa na kpwa ustadi, ni ariche vitu vyosi vifurahishe mutu wanjina ambaye kayavituluzira jasho. Gaga nago ganasinya, na ni mai sana.
22 Mutu anaphaha fwaida yani kula kpwa kazize zosi ahendazo kpwa chadi phapha tsini ya dzuwa?
23 Mana sikuze zosi zikaodzala sonono, na kaziye inamtsukiza. Hata usiku achiliye taioya. Cho chadiche china mana yani?
24 Takuna dzambo nono zaidi kpwa mwanadamu kuriko kurya, kunwa na kudziburudisha na mapato ga kaziye. Gaga nago námanya gala mikononi mwa Mlungu.
25 Mana bila ya iye, mutu kaweza kuphaha chakurya au kudziburudisha?
26 Mlungu nkumupha ikima, marifwa na furaha mutu amuhamiraye. Ela kpwa mwenye dambi nkumupha kazi za kuvuna na kuika phamwenga, chisha akamupha yuyatu amuhamiraye. Gaga nago ganasinya, ni sawa na kuzoresa phepho.

2:23 2:23 Ayubu 5:7; 14:1 **2:24 2:24** Muhubiri 3:13; 5:18; 9:7; Isaya 56:12; Luka 12:19; 1 Akorintho 15:32 **2:26 2:26** Ayubu 32:8; Misemo 2:6

3

Chila chitu china wakatiwe

1 Chila chitu china mingaye
na chila chihendekacho phapha tsini ya dzuwa china wakatiwe:
2 kuna wakati wa kuvyalwa na wakati wa kufwa,
wakati wa kuphanda na wakati wa kuvuna,
3 wakati wa kuolaga na wakati wa kuphoza
wakati wa kubomola na wakati wa kudzenga
4 wakati wa kurira na wakati wa kutseka,
wakati wa kusononeka na wakati wa kufwiha,
5 wakati wa kutsamula mawe na wakati wa kugakusanya
wakati wa kudonerana na wakati wa kusadonerana
6 wakati wa kuendza na wakati wa kuangamiza
wakati wa kuika na wakati wa kutsupha
7 wakati wa kuahula na wakati wa kushona
wakati wa kunyamala na wakati wa kugomba
8 wakati wa kumendza na wakati wa kumena
wakati wa viha na wakati wa amani.

Kazi huhewayo ni Mlungu

9 Mutu anaphaha fwaida yani kpwa kazi ahendayo?
10 Nikaona go majukumu ambago ganamyuga mwanadamu ambago Mlungu wamupha.
11 Mlungu wahenda chila chitu chikale chinono kpwa wakatiwe. Waika maazo ga wakati ambao tauna mwisho, ndani ya moyo wa mwanadamu, ela mutu anaweza kuelewa seemu ndide ya mahendo ga Mlungu.
12 Ndipho nchimanya kukala takuna nono kpwa mwanadamu isiphokala kufwahirwa na kudziburudisha wakati wosi aishio.
13 Tsona kukala chila mutu achirya, achinwa na kudziburudisha kpwa manono ga kazize zosi, ni zawadi kula kpwa Mlungu.
14 Ninamanya kukala chila chitu Mlungu ahendacho chindadumu ta kare na kare. Takuna chinachoweza kuenjerezwa au kuphunguzwa. Mlungu wagahenda gakale vivyo ili atu amuogophe.
15 Chihendekacho vivi, chahendeka kare, ndichohendeka siku zedzazo, piya chahendeka kare. Mlungu nkuhenda chitu chohendeka kare chihendeke tsona na tsona.*

Uamuli na maisha ga badaye ni ga Mlungu

16 Zaidi ya gago, nikaona chitu chanjina phapha tsini ya dzuwa: Uyi ukahala phatu pha haki na usawa.
17 Phahi nágomba mwangu moyoni nchiamba, “Mlungu andaamula atu a haki na ayi, mana chila chitu na chila kazi ina wakatiwe.”
18 Nchiaza mwangu moyoni nchiamba, “Mlungu anaajeza anadamu kpwa kuaonyesa kukala aho ni sawa tu na nyama.”
19 Mana mwisho wa mwanadamu ni sawa na mwisho wa nyama. Vyo afwavyo mwanadamu, ndivyo afwavyo nyama. Osi anaphuma sawa, mwanadamu kana cha zaidi kuriko nyama. Osi taadumu.
20 Osi nkuphiya phatu phamwenga. Osi ala mtsangani na osi andauya mtsangani.

---

* **3:15 3:15** Tasfiri ya Chieburania inaweza kumanisha hivi *Mlungu anaendza chira ambacho chaendzwa ela ni vigumu kuitafusiri.*

21 Ni ani amanyaye kukala roho ya mwanadamu nkuphiya dzulu na roho
ya nyama ikaphiya photsi?
22 Kpwa hivyo náona kukala takuna chitu chinono zaidi kpwa
mwanadamu kuriko kudziburudisha na mapato ga kazize mana uho ndio
mtalowe. Ni ani awezaye kummanyisa mwanadamu ndigohendeka bada
ya iye?

4

Uyi phapha tsini ya dzuwa

1 Chisha nchiona kuonerana kurikokala kunaenderera phapha tsini ya
dzuwa: naona chiriro cha atu aonerwao, nao kala taana mutu wa kuaterya
mana arioanera kala ana nguvu kuashinda.
2 Nami nchiona kukala baha atu ariofwa kare kuriko atu ario moyo.
3 Ela zaidi, baha aho ambao taadzangbwevyalwa, mana taadzangbweona
mai gahendekago phapha tsini ya dzuwa.

Chimuphacho mutu hamu
ya kuhenda kazi

4 Chisha nchiona kukala sababu ya mutu kuhenda chadi kpwa kuhumira
ujuziwe ni kuonera ayae wivu. Gaga nago tagana mana, ni sawa na
kuzoresa phepho.
5 Mzuzu kahenda kazi
na mwishowe nkudzihirisa.
6 Ela ni baha kukala na chitu chidide na ukale na amani,
kuriko kukala na vitu vinji kpwa kuhenda kazi ngumu,
kuku ni sawa na kuzoresa phepho.
7 Tsona nchiona chitu chanjina ambacho kala tachina mana phapha tsini
ya dzuwa.
8 Náona mutu mmwenga muweche, kana mwana wala ndugu. Ela
karichire kuhenda kazi wala kayatosheka na mali ariyokala nayo. Naye
achidziuza: “Natuluza jasho na kudzilafya starehe kpwa sababu ya ani?”
Gaga nago tagana mana na ni utu wa kusononesa.

Samani ya msena

9 Ni baha kukala airi kuriko kukala muweche. Kpwa kukala chila
mmwenga andafwaidika kula kpwa myawe.
10 Mmwenga achigbwa, ye myawe andamuunula. Ela shauriye ye mutu
ariye muweche, mana ndiphogbwa kandaphaha mutu wa kumuunula.
11 Tsona atu airi achilala phamwenga, andatiyana dzoho. Ela mutu
achilala macheye andaphahadze dzoho?
12 Mutu achikala muweche anaweza kuturywa ni adui, ela achikala airi
andaturya adui. Kowa ya nyugbwe tahu si rahisi kudoka.
13 Baha mvulana mchiya mwenye ikima kuriko mfalume mtumia
ambaye ni mzuzu, tsona kalunga ushauri.
14 Muhana dza iye anaweza kukala wakala busu, chisha akakala
mtawala. Au anaweza kukala wavyalwa mchiya na akakala mtawala.
15 Nami nchiona atu osi aishio anaenderera na shuuli zao tsini ya dzuwa,
piya nchiona mvulana wanjina ndiyekpwedzatawala bada ya ye mfalume.
16 Isabu ya atu arioatanguliya kala taina mwisho. Ela hinyo ndiovyalwa
badaye taandahamirwa ni iye. Kpwa kpweli gaga nago ni dza mvuche,
sawa na kuzoresa phepho.

5

Kumuogopha Mlungu

1 Dzimanyirire uinjirapho ndani ya nyumba ya Mlungu. Mana baha
kuinjira himo ili uphundze, kuriko kulavya sadaka za azuzu, mana azuzu
taamanya kukala anahenda mai.
2 Ririkana kabila kudzangbwegomba na usikale mwepesi wa kuahidi utu
mbere za Mlungu. Mana Mlungu a dzulu mlunguni ela uwe u phapha
duniani. Kpwa hivyo usikale na maneno manji.
3 Mutu achikala na wasiwasi munji nkuloha ndoso, na mutu achikala na
maneno manji nkugomba uzuzu.
4 Uchiika naziri kpwa Mlungu, usikae kuiusa. Mana Mlungu kahamirwa
ni azuzu. Yo naziri uriyoika iuse.
5 Ni baha usiike naziri tsetsetse kuriko kuyiika na usiyiuse.
6 Tundza lilimiro sedze rikakuinjiza dambini. Mana uchihenda hivyo
indabidi umuambire mtumishi wa Mlungu kukala wapitiliywa. Kpwa utu
wani umtsukize Mlungu na manenogo na kumuhenda abanange kaziyo?
7 Ndoso nyinji na maneno manji tagana mana yoyosi. Chitu cha mana
ni kumuogopha Mlungu.

Mali taina mana yoyosi

8 Usiangalale uchiona achiya anaonerwa na kulafiwa haki yao kpwenye
tsi, mana chila ariye na cheo anatetewa ni mkpwulu wanjina ariye
dzuluye, na dzulu ya aho osi kuna mkpwulu zaidi anayeahehera.*
9 Fwaida ya mavuno ga tsi ni kpwa atu osi, hata mfalume anakuluphira
mavuno gago.
10 Amendzaye pesa kandatosheka na zo pesa, wala amendzaye mali
kandatosheka nyongeza. Gago nago tagana mana.
11 Mali ichienjerezeka, aryadzi nao nkuenjerezeka. Dze, ye mwenye mali
anaphaha fwaida yani isiphokala ko kualolato anaphozirya?
12 Mchibaruwa alala usingizi wa mtswano, akale akarya kumvuna au
akahenda lamba-lamba tu. Ela tajiri kaphaha usingizi kpwa sababu ya
utajiriwe munji.
13 Nkaona dzambo dzii hipha tsini ya dzuwa: atu nkudziikira akiba kpwa
ajili ya wakati wa shida,
14 chisha zikaangamika bahati mbaya kpwenye bishara. Mwisho atu aho
nkukala taana chitu cha kuarichira ana aho ario avyala enye.
15 Vyo arivyotuluka chitsaha kula ndanini mwa nine zao, ndivyo
ndivyouya kuko arikola bila chitu. Kandaweza kuphiya na hata seemu
ndide ya mapatoge mwakpwe mikononi.
16 Chichi piya ni chitu chii. Aho andauya dza vyo vyokpwedza, nao
andakala akaphaha fwaida yani kutuluza jasho kpwa ajili ya phepho?
17 Siku zosi arya jizani, kuno ana sonono, makongo na utsungu.
18 Phahi nchimanya kukala ni vinono na vinafwaha atu arye, anwe
na adziburudishe kpwa gosi arigogatuluzira jasho phapha tsini ya dzuwa
kpwa muda mchache ambao Mlungu waapha, mana hinyo ndio mtalo wao.
19 Chila mwanadamu ambaye Mlungu akamupha utajiri na mali na
kumjaliya wakati wa kudziburudisha, naashukuru chisha ahamirwe ni vyo
arivyophaha kpwa jashore. Mana chicho ni chipawa kula kpwa Mlungu.

5:4 5:4 Zaburi 66:13–14 * **5:8 5:8** Maandiko ga Chieburania tagawazi. **5:15 5:15** Ayubu 1:21; Zaburi 49:17; 1 Timothi 6:7

20 Na kpwa kukala Mlungu akamjaliya kuishi na furaha, mwanadamu
kandakala na wasiwasi munji kuhusu maishage mafupi.

6

Maisha gasigo na raha

1 Nikaona chitu chimwenga chii phapha tsini ya dzuwa, ambacho
chikaaremerera anadamu;
2 Mlungu nkumuajaliya mutu utajiri, mali na nguma hata chila achi-
azacho akachiphaha, ela Mlungu kamupha uwezo wa kudziburudisha na
vitu vivyo badalaye mutu wanjina nkudziburudisha navyo. Gaga nago
ganasinya na ganasononesa.
3 Mutu achiweza kuvyala ana gana mwenga na kuishi miaka minji, ela
asihamirwe ni maishage wala kuzikpwato, phahi naamba baha mimba
iriyomwagika kuriko iye.
4 Mimba iriyomwagika, nkuuya jizani chisha ikayalwa. Hiri naro ni
dzambo risiroelezeka.
5 Zaidi ya gago, mwana wa namuna iyo kaphahire kuona mwanga wa
dzuwa au kumanya chitu chochosi, ela ayaoya vinono kuriko ye tajiri.
6 Na hata kala mutu iye andaishi miaka elufu mbiri, ela kandadzibu-
rudisha, phahi ni baha ye mwana kuriko iye. Osi airi anaphiya phatu
phamwenga.
7 Mwanadamu nkutuluka jasho kpwa ajili ya chakurya, ela hamuye ya
kurya taisira bii.
8 Kpwani mutu mwenye ikima ana fwaida yani kuriko mzuzu? Na
mchiya anaphaha fwaida yani achimanya kuendeleza maishage vinono?
9 Baha kuhamirwa ni urichonacho kuriko kuhangaika kpwa kuaza chitu
usichokala nacho. Gaga nago tagana mana, ni sawa na kuzoresa phepho.
10 Chila chitu chihendekacho, chapangbwa kula kare, na chila ndichom-
phaha mwanadamu chinamanyikana. Kpwa hivyo mwanadamu kaweza
kushindana na Mlungu mwenye nguvu kuriko iye.
11 Maneno gachikala manji nkukala ganatsanganya mutu nago tagana
fwaida kpwa mwanadamu.
12 Mana ni ani amanyaye garigo manono kpwa mwanadamu wakati
anaishi maishage mafupi gatsupago dza chivurivuri? Ni ani awezaye
kumuambira mwanadamu mambo ndigohendeka bada ya iye kufwa hipha
tsini ya dzuwa?

7

Maazo kuhusu maisha

1 Baha nguma nono kuriko marashi ga gali.
Baha siku ya kufwa kuriko siku ya kuvyalwa.
2 Baha kuinjira nyumba ya hanga
kuriko kuinjira nyumba ya sharee.
Mana hinyo ndio mwisho wa chila mwanadamu
na osi ario moyo ni amanye.
3 Baha sonono kuriko chitseko,
mana sonono nkumuhenda mutu akale na ikima.
4 Mwenye ikima nkuririkana kuhusu chifo
ela mzuzu nkuaza raha.
5 Baha kudemurirwa ni mwenye ikima

7:1 7:1 Misemo 22:1

kuriko kuphundza wira wa azuzu.
6 Mana kpwakpwa za azuzu
ni dza miya idodorekayo mohoni na tayiivwisa chitu.
7 Kpwa kpweli kuonerwa nkumuhenda mwenye ikima mzuzu,
na kuhongbwa nkubananga moyo.
8 Baha mwisho wa utu kuriko mwandzowe,
na baha moyo wa kuvumirira kuriko wa kudzikarya.
9 Usitsukirwe upesi,
mana tsukizi zikala moyoni mwa azuzu.
10 Usiuze, “Kpwa utu wani mambo kala ni manono pho kare kuriko siku zizi?”
Mana riro ni swali ra chanache.
11 Ikima ni nono kuriko urisi,
nayo ina manufwaha kpwa nyo ario moyo.
12 Kpwa mana urindzi wa ikima ni dza urindzi wa pesa,
na fwaida ya marifwa ni hino:
kukala ikima nkumfwaidi iye ariye nayo.
13 Ririkana vinono kuhusu kazi ya Mlungu.
Mana ni ani awezaye kugolosa utu ambao iye akauhenda umyoke?
14 Kala na raha siku za kuongokerwa, na siku za mai tambukira kukala Mlungu wahenda hiri na ro ranjina piya, ili mwanadamu asiweze kutabiri ndigokpwedza badaye.
15 Kahi ya maisha gangu gasigodumu, náona mambo higa: náona mutu wa haki anafwa mapema dzagbwe ana haki, na mutu mui anaishi maisha mare dzagbwe ni mui.
16 Phahi, usikale wa haki kutsupa chiasi, au kukala wa ikima kutsupa chiasi. Kpwa utu wani unalonda kudziangamiza mwenye?
17 Usikale mui kutsupa chiasi, na usikale mzuzu. Kpwa utu wani ufwe kabila ya wakatio?
18 Phahi gbwira ro lagizo ra kpwandza na ro ra phiri piya. Mana amuogophaye Mlungu andakala na chiasi.
19 Mwenye ikima ana nguvu kuriko atawala kumi ario mudzini.
20 Kpwa kpweli takuna mutu phapha duniani mwenye haki ambaye nkuhenda manono siku zosi, bila kuhenda dambi.
21 Usiphundze chila chitu ambacho atu anagomba sedze ukasikira mtumishio anakulani.
22 Kpwa mana uwe mwenye unamanya urivyogomba mai kano nyinji kuhusu atu anjina.
23 Wakati wosi nájeza niwezavyo kuhenda ikima ilongoze kufikiriya kpwangu na mahendo gangu. Nchiamba, “Naaza kukala na ikima.” Ela taiyawezekana.
24 Ikima i kure na ni vigumu kuiphaha.
25 Kpwa hivyo náamua kuchunguza, kuelewa, kuendza ikima na kumanya mana ya mambo gahendekago. Kala nalonda nimanye napho uyi ni upumbavu na uzuzu ni koma.
26 Chitu chimwenga ambacho námanya chiutsungu zaidi ya chifo ni hichi: ni mchetu ambaye ni dza muhego, ambaye moyowe ni dza chimia na mikonoye ni dza silisili. Mutu ammendzaye Mlungu andadzitivya na mchetu iye, ela mwenye dambi andagbwirwa.
27 Mimi muhubiri nakuambira, higa ndigo nrigomanya niriphohenda uchunguzi wangu.

7:9 7:9 Jakobo 1:19

28 Náenderera kuendza mambo gago, ela siphahire chitu. Kahi ya alume
elufu mwenga náphaha mmwenga tu ariye wa haki, ela kahi ya achetu osi,
sionere hata mmwenga ariye wa haki.
29 Lola, hiri ndiro nriromanya kukala Mlungu wamuumba mwanadamu
akale wa haki, ela nyo enye nkuhenda gara alondago.

8

1 Ni ani ariye dza mwenye ikima?
Ni ani amanyaye mana ya chitu?
Ikima nkuhenda uso wa mutu ukang'ala,
na kumuusira usiru.

Ogopha mfalume ukale na raha

2 Mimi naamba hivi, Gbwira amuri za mfalume kpwa kukala uwe waapa
kpwa Mlungu kukala undahenda hivyo.
3 Usihende wangbwi wa kuuka mbere za mfalume, na usipange kuhenda
mai, mana mfalume anahenda vira amendzavyo.
4 Neno ra mfalume rina nguvu. Ni ani awezaye kumpinga, akamuuza
akaamba, "Unahendadze?"
5 Agbwiraye malagizo kandaphahwa ni mai, na mutu mwenye ikima
anamanya wakati wa sawa wa kuhenda utu.
6 Kpwa mana chila chitu china wakatiwe na njiraye, ela mwanadamu
analondwa avumirire mashaka makulu.
7 Kpwa kukala kamanya ndichomphaha siku zedzazo, mana taphana
awezaye kuelewa ndigohendeka.
8 Takuna mutu ariye na uwezo wa kuzuwiya roho isituluke; takuna mutu
ariye na uwezo kuhusu siku ya kufwa. Wakati wa viha vivyo, takuna
kuchimbira, wala uyi tauweza kutivya mutu auhendaye.
9 Náaza sana kuhusu gosi gahendekago phapha tsini ya dzuwa nami
nchiona kukala kuna atu ambao nkugayisa ayawao.

Njira za Mlungu tazichunguzika

10 Nikaona atu ayi anazikpwato, aho ariokala achiinjira na kutuluka
phatu phatakatifu, vivi anatogolwa kpwenye mudzi uho arimohenda mai.
Gaga nago tagana mana.*
11 Uamuli wa mahendo mai isiphohendwa upesi, moyo wa mwanadamu
undakala mairo kuhenda mai.
12 Dzagbwe enye dambi nkuhenda mai kano gana na akaishi maisha
mare, chisha namanya kukala baha aho amuogophao Mlungu, akakamao
mbereze.
13 Ela mambo ga atu ayi tagandaaphihirato, wala taandakala na maisha
mare dza chivurivuri cha dziloni chikalavyo chire. Kpwa mana taaogopha
Mlungu.
14 Kuna chitu chanjina ambacho tachina mana phapha duniani nacho ni
hichi: atu a haki kuhenderwa dza atu ayi afwahavyo kuhenderwa, na atu
ayi kuhenderwa dza atu a haki afwahavyo kuhenderwa. Nami nchiamba
kukala gago nago tagaeleweka.
15 Kpwa hivyo naona baha kudziburudisha, mana takuna chochosi
chiricho bora phapha tsini ya dzuwa kuriko kurya, kunwa na kuburudika.
Kpwa njira iyo mutu anaweza kudziburudisha na mapato ga kaziye wakati
wa maishage arigojaliwa ni Mlungu phapha tsini ya dzuwa.

---

* **8:10 8:10** Msitari uhu ni mufu kuutafusiri mana Chieburania tachiwazi.

16 Chila mara nriphodzilavya kuendza ikima na kuona gahendekago
phapha duniani, náona kukala mutu anaweza kukosa usingizi usiku na
mutsi.
17 Namanya kukala takuna mwanadamu awezaye kuelewa gahendwago
ni Mlungu phapha tsini ya dzuwa. Mwanadamu anaweza kuhenda
chadi cha kugachunguza, ela kandagaelewa. Hata atu alachu anaweza
kudzikarya kukala anamanya, ela kpweli ni kukala, taamanya.

9

Chila mutu andafwa

1 Náririkana sana kuhusu gago gosi, nchimanya kukala mahendo ga
atu enye ikima na enye haki ga mikononi mwa Mlungu. Ela takuna
amanyaye ichikala mahendo ga atu hinya gandakubaliwa au gandare-
mewa (ndiphokusanyika mbere za Mlungu siku ya uamuli.)
2 Atu osi mwisho wao ni mmwenga na mambo mai na manono
ganaphaha chila mmwenga; enye haki na asio a haki, atu anono na atu ayi,
mutu swafi na ariye najisi, ye alavyaye sadaka na asiyelavya sadaka. Mutu
mnono ni sawa-sawa na mwenye dambi, na aapaye a sawa na aogophaye
kuapa.
3 Dzambo ra kukala atu osi mwisho wao ni mmwenga ni dzii sana. Ndiyo
mana atu taana makini kuhenda manono, badalaye nkuamua kuishi dza
atu a koma, kpwa kukala taana kuluphiro. Mana mwisho andafwa.
4 Ela ariye moyo, achere na kuluphiro, hata diya ririro moyo rina baha
kuriko simba wa kufwa.
5 Kpwa sababu ario moyo anamanya kukala andafwa, ela atu a kufwa
taamanya rorosi, wala taana maripho tsona. Mana takuna aatambukiraye
tsona.
6 Mendzwa yao, tsukizi zao na wivu wao, vyosi vyaangamika
phamwenga na nyo enye. Nao taandashiriki tsona kahi ya chitu chochosi
phapha tsini ya dzuwa.
7 Vivi enderera kurya chakuryacho kpwa raha, chisha unwe uchio kpwa
kuhererwa, mana gaga ganamuhamira Mlungu.
8 Vwala mavwazi gakukuajiza chila wakati na udzipake manukato.
9 Ishi na ufurahie maisha phamwenga na mcheo ummendzaye wakati
wosi wa maishago mafupi, ambago Mlungu wakupha phapha tsini ya
dzuwa.
10 Chochosi ndichojaliwa kuchihenda, chihende kpwa mkpwotseo wosi,
mana kuko kuzimu uphiyako takuna kazi, wala ushauri, wala marifwa
wala ikima.
11 Tsona, nkedzamanya kukala enye mairo sio ashindao chila wakati
kpwenye mashindano ga mairo. Na hata enye mikotse sio ashindao
vihani chila wakati. Enye ikima wakati wanjina nkukosa chakurya, kukala
na ufahamu taimanisha kuongokerwa, na kukala na ilimu taimanisha
kupendelewa phapha tsini ya dzuwa. Ela, wakati na bahati nikuaphaha
osi.
12 Mana mwanadamu kamanya wakatiwe undafika rini. Iye nkuphahwa
ni wakati mui gafula dza ng’onda agbwirwavyo ni nyavu na dza nyama a
mapha agbwirwavyo ni mihambo.

Baha ikima kuriko uzuzu

13 Piya naona mfwano wanjina urionifwahira, wa mutu yekala na ikima
phapha tsini ya dzuwa.

14 Kpwakala na mudzi mdide uriokala na atu achache. Mfalume
mmwenga mwenye nguvu, achedza achiuzangira na achiudzengera ukuta
wa mtsanga.
15 Mumo mudzini mwakala na mchiya mwenye ikima, naye kpwa
ikimaye wautivya nyo mudzi. Ela takuna yemtambukira.
16 Kpwa hivyo naamba, ikima ni nono kuriko nguvu, ela ikima ya mchiya
inaberwa na manenoge tagagbwirwa.
17 Baha kuphundza maneno ga pore ga mwenye ikima,
kuriko kuphundza kululu za mfalume kahi ya azuzu.
18 Ikima ni bora kuriko silaha za viha,
ela kosa ra mutu mmwenga rinaweza kubananga mambo manji
manono.

10

1 Dza maindzi ga kufwa gavundisavyo mafuha ga kunukato
uzuzu mchache nkuangamiza ikima na ishima.
2 Moyo wa mutu wa ikima nkumlongoza kuhenda mambo manono
ela moyo wa mzuzu nkumuhenda akosere.
3 Mzuzu nkukosa achili hata napho a njirani,
na kuonyesa chila mmwenga kukala iye ni mzuzu.
4 Mkpwuluo achikureyera, usiriche kazi kpwa riro,
mana uporeo unaweza kukuhenda ukafutirwa makosa makulu.
5 Kuna uyi wanjina nriouona phapha tsini ya dzuwa. Afalume na
atawala nkuhenda makosa makulu,
6 anaphoapha azuzu vyeo vya dzulu na kupuza matajiri.
7 Nikaona atumwa akapanda dzulu ya farasi, na akulu ananyendeka na
magulu dza atumwa.
8 Atsimbaye dibwa anaweza kuvoromoka mumo ye mwenye,
na abomolaye ukuta anaweza kuondzwa ni nyoka.
9 Atsongaye mawe ganaweza kumlumiza mwenye,
na aahulaye mbao zinaweza kumlumiza.
10 Mutu ahumiraye mbadzo ambayo taikanolwa, nkuhumira mkpwotse
munji.
Ela ikima ichihumirwato nkumuhenda mutu aongokerwe.
11 Kuhumira mihaso ya kuzuwiya usiondzwe ni nyoka
kuna fwaida yani napho nyoka ikakuondza kare.
12 Maneno ga mutu mwenye ikima gana chibali;
ela mzuzu nkubanangbwa ni manenoge.
13 Mazungumuzoge nkuandza na uzuzu,
na mwishirowe kukala uyi na koma zenye,
14 naye karemwa kugomba.

Takuna awezaye kumanya ndigohendeka,
takuna awezaye kumuambira ndigohendeka bada ya kufwa.
15 Mzuzu nkuremwezwa ni kazi ndide,
hata asimanye njira ya kuphiira mudzini.

16 Shauriyo uwe tsi, ambaye mfalumeo ni barobaro,
na vilongozio anahenda sharee ligundzu.
17 Baha uwe tsi, uriye mfalumeo ni wa chivyazi cha chifalume,
na vilongozio anahenda sharee wakati wa sawa

10:8 10:8 Zaburi 7:15; Misemo 26:27

ili aphahe nguvu wala si kpwa sababu ya ulevi.
18 Kpwa sababu ya uvivu, paa ra nyumba nkuhopa,
na kpwa kudzisagarira bure, nyumba nkuvudza.
19 Sharee nkuhendwa kpwa sababu ya kudziburudisha,
uchi nkuchangamusha maisha,
ela pesa ndiyo suluhisho ra chila chitu.
20 Usimlani mfalume hata kahi za maazogo,
usimlani tajiri hata uchikala mwako chumbani.
Mana nyama wa mapha anaweza kuhala kauliyo,
au chiumbe cha kuuruka chikaphirika habari.

11

Fwaida ya kukala na chadi

1 Tsupha chakuryacho madzini,
nawe bada ya siku nyinji undachiphaha tsona na zaidi.
2 Ganyira mali uriyo nayo atu sabaa au hata anane,
mana kumanya tsi indaphahwa ni shaka rani.
3 Maingu gachiodzala madzi,
mvula nkunya duniani.
Na muhi uchigbwa kulola uphande wa mwakani au uphande wa vurini,
phapho ugbwapho ndipho ndipholala.
4 Alolaye phepho, kandaphanda,
na alolaye maingu kandavuna.
5 Uwe kumanya ni wakati wani phepho nkugaluza riphiyako. Piya kumanya mwana aumbwavyo ndanini mwa nine. Kpwa hivyo kuweza kumanya chila kazi ihendwayo ni Mlungu, iye ahendaye chila chitu.
6 Phanda ligundzu na uphande dziloni, mana kumanya ni mbeyu ziphi ndizomerato, ichikala ni hizi au hizi, au ichikala zosi zindavyala vinono.

Ushauri kpwa anache na atumia

7 Kukala moyo kunahama. Kuona mwanga wa dzuwa nkunono.
8 Mutu achiishi miaka minji, naahamirwe ni gosi. Ela naatambukire kukala siku mbii zindakala nyinji, na kukala mambo gosi ndigokpwedza siku zedzazo tagana mana.
9 We barobaro hamirwa ni ubarobaroo na moyoo ukuphe raha siku za ubarobaroo. Lunga moyoo umendzavyo na chinacholondwa ni matsogo. Ela umanye kukala Mlungu andakuamula kulengana na vira urivyoishi.
10 Usa utsungu mwako moyoni na utundze afya ya mwirio mana ubarobaro na nyere nyiru nkuyaya upesi.

12

1 Mtambukire muumbao wakati uchere barobaro kabila ya siku za tabu tazidzangbwekpwedza, ndiphotambukira kukala takuna wakati tsona wa kudziburudisha.
2 Kabila mwanga wa dzuwa, mwezi na nyenyezi kukala jiza kpwako, nawe ukaona vurungu-vurungu avi kuna maingu ga mvula.
3 Mtambukire kabila arindzi a nyumba taadzangbwekakama, enye mkpwotse taadzangbwenyendeka kuzamazama, asagao taadzangbwericha kusaga kpwa kukala ni achache na atsungurirao madirishani taadzangbweshindwa ni kuona.

4 Mtambukire kabila miryango ya njira kulu taidzangbwefungbwa, na
sauti ya lala taidzangbwephunguka. Wakati ambapho undakala kusikira
vinono sauti za mawira ela undalamuswa ni sauti ya nyama wa mapha.
5 Wakati ndiphokala unaogopha kukpwera dzulu, na kunyendeka
barabarani, kundakala ni hatari kpwako. Wakati mlozi ndiphobumula
maruwa, bandzi ndiphoshindwa ni kuuruka na hamu kusira. Mana
undauya kpwenye nyumbayo ya kare na kare na arizi andazunguluka mo
barabarani wakati wa mazishigo.
6 Mtambukire muumbao kabila ya uzi wa feza kudoka, au liga ra zahabu
kuvundzika. Usigodze hadi nyungu ya madzi na roda ikavundzika pho
chisimani.
7 Mana hipho ndipho vumbi rindauya mtsangani na roho imuuyire
Mlungu ariyeiumba.
8 Muhubiri anaamba, “Takuna rinarodumu tsetsetse. Gosi ganatsapa.”

Maneno ga mwisho ga Muhubiri

9 Phahi zaidi ya kukala na ikimaye, muhubiri waafundza atu marifwa.
Wapima, achichunguza na kutunga misemo minji.
10 Muhubiri walonda kuphaha maneno ga kuhama, achiandika maneno
ga kpweli tuphu.
11 Misemo ya alachu ni dza mlawa wa kutsungira ng’ombe. Misemo
yokusanywa phamwenga ni mrisa ni dza misumari yokotwa kpwa nguvu.
12 Zaidi ya gago mwanangu, manya kukala kuandika vitabu takuna
mwisho na kusoma sana kunaremweza mwiri.
13 Bada ya higo gosi, mino namarigiza hivi: Muogopheni Mlungu, chisha
mlunge malagizo kpwa kukala gago ndigo ga lazima kpwa mwanadamu.
14 Mana Mlungu andaamula mahendo gosi, hata go gahendwago chisiri-
siri, gakale manono au mai.

Chitabu cha
WIRA MNONO WA SELEMANI
Tanga mbere

Chitabu cha “Wira mnono sana” choandikpwa ni mfalume Selemani karine ya kumi kabila ya Jesu kuvyalwa.

Hichi ni chitabu cha mawira ga mendzwa, ambago mchetu na mlume kala anaambirana jinsi amendzanavyo.

Kpwa Aeburania, chitabu chichi chinaonyesa mendzwa ya Mlungu kpwa Aiziraeli, na kpwa Afuasi a Jesu, chinaonyesa mendzwa ya Jesu kpwa kanisare, yani Afuasie.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Wira wa Kpwandza 1:1—2:7
Wira wa phiri 2:8—3:5
Wira wa hahu 3:6—5:1
Wira wa ne 5:2—6:3
Wira wa tsano 6:4—8:4
Wira wa sita 8:5–14

1

1 Wira mnono sana wa Selemani, kutsupa mawira gosi.

Wira wa kpwandza

Maneno ga mwanamwali

2 Naanidonere na mromowe
mana mendzwaye ni nono kutsupa uchi wa zabibu
3 Marashige gananukato,
dzinare rinanihamira dza viratu kungu nono ya marashi chigomwagika.
Ndiyo mana asichana anammendza.
4 Nigbwira mkpwono huhende wangbwi!
Mfalume akaniphirika kpwakpwe chumbani.

Asichana

Hunahererwa kpwa ajili yenu
huna raha kpwa sababuyo ee, mfalume
kpwa kpweli mendzwayo i mtswano kutsupa uchi wa zabibu.
Ni sawa asichana kukumendza.

Maneno ga mwanamwali kpwa asichana

5 Mwi achetu a Jerusalemu,
mimi myawenu dzagbwe ni mwiru, ela ni mnono
dzagbwe ni mwiru dza mahema kula Kedari
au paziya za mahema ga Selemani.
6 Msinilole sana kpwa sababu ya wiru wangu
dzuwa ndiro chirohenda ngozi yangu ikale hivi.
Mana enehu a chilume anireyera,
achinishurutisha kutundza minda ya mizabibu.
Nami nchishindwa kutundza munda wangu wa mizabibu.
7 Niambira uwe wangu wa moyoni,
go mang’ondzigo undagarisaphi rero?
Undagatindizha kuphi dzuwa ra mutsi?

1:1 1:1 1 Afalume 4:32

Niambira sedze nkaonekana kuyeya kahi za arisa ayao.
Maneno ga mlume
8 We mchetu mnono kuriko osi, napho kumanya
lunga ro gurufu ra mang'ondzi na mbuzi
na urise ana mbuzio phephi na mahema ga arisa.
9 Wende wangu, uwe u wa samani na u mnono,
dza farasi mchetu kahi za farasi alume a kuvweha magari ga Farao.
10 Mafundago mmanono na vipuli uchivyovwala vikakuajira,
na singoyo nono ikaajirwa ni mkpwufu uchiovwala.
11 Hundakutengezera mikufu ya zahabu,
ichiyodonwa na feza.
Maneno ga mwanamwali
12 Wakati mfalume akasagala phakpwe kochini,
marashi gangu ga narido gananukato kosi.
13 Naye wende wangu ni dza chikoba cha manemane
kahi-kahi ya nyaho zangu.
14 Wende wangu ni dza viluwa chivyobumuka
kpwenye minda ya mizabibu ya Eni-Gedi.
Maneno ga mlume
15 Lola, wende wangu, urivyo mnono,
u mnono sana; matsogo ganapendeza dza ga njiya manga.
Maneno ga mwanamwali
16 Wende wangu, uwe piya u mnono,
tsona u mnono haswa.
Na phatu phehu pha kudziambalaza phana nyasi mbitsi.
17 Nguzo za nyumba yehu ni muhi uihwao muerezi,
na maphaluge ni ga miboreshi.

2

Maneno ga mwanamwali
1 Mimi ni dza ruwa kahi ya maruwa ganjina kpwenye tsi ya kugbwa ya Sharoni,
dza ruwa ra toro ko deteni.
Maneno ga mlume
2 Dza ruwa ra toro kahi za miya,
ndivyo arivyo wende wangu kahi ya asichana ayae.
Maneno ga mwanamwali
3 Dza mtofaa kahi ya mihi ya tsakani,
ndivyo arivyo wende wangu kahi za avulana ayae.
Naonato kusagala phakpwe pephoni na kurya matundage ga mtswano.
4 Waniphirika kpwakpwe nyumbani kpwenye sharee,
achinibwiningiza na mahaba.
5 Nimvunisani na zabibu za kuuma,
niburudishani na matofaa mana mahaba gananiolaga!
6 Mkpwonowe wa kumotso u tsini ya chitswa changu,
na mkpwonowe wa kulume unaniphaphasa.
7 Niapirani mwimwi achetu a Jerusalemu,
kpwa kuhadza chiphala na kulungu a hiko weruni
kukala tamundalamusa wala kugondomola mkpwatyo
hadi wakatiwe ufike.

Wira wa phiri
Maneno ga mwanamwali

8 Nasikira raka ra wende wangu,
lola, hiyu aredza
anaambuka myango na kuteremuka vidzangoni mairo.
9 Wende wangu ana mairo dza chiphala ama chidzisa.
Lola! Hiye aimire nyuma ya ukuta wehu,
anatsungurira na dirishani
anatsungurira kutsupira paziya ya kulangala.
10 Wende wangu wagomba nami achiniamba,
“Unuka, wende wangu,
wangu uriye mnono, ndzo huphiye vyehu!
11 Mana lola, minga ya mwaka ikasira
mvula ikatsupa.
12 Maruwa gakabumula chila phatu,
wakati wa kuimba ukafika
na sauti za njiya zinasikirika kosi kpwenye tsi yehu.
13 Mitini ina vidaka
na maruwa ga mizabibu ganagobumuka ganatuluza kungu nono.
Unuka, wende wangu,
wangu uriye mnono, ndzo huphiye vyehu!
14 Aa njiya wangu, udzifwitsaye kpwenye panga za mawe
hebu nione usoo mnono.
Hebu nisikire rakaro ra kuvutiya
mana rakaro rinapendeza na usoo ni mnono.
15 Hugbwirireni madiya mbewa, haswa mbewa adide-adide
kabila taadzangbwebananga minda yehu ya mizabibu
ibumulayo maruwa.”

Maneno ga mwanamwali

16 Wende wangu ni wangu, nami ni wakpwe
iye nkurisa mifugoye kahi za matoro,
17 hadi dzuwa ritswe na vivuri-vuri viangamike.
Uya mairo dza chiphala wende wangu,
dza chidzisa kpwenye mavoromoko ga myango.

3

Maneno ga mwanamwali

1 Usiku phangu chitandani
námuaza iye wangu wa moyoni.
Námuaza ela kedzere.
2 Ndipho nchiamba, “Godza ntuluke, nkamuendze mo mudzini,
mo barabarani na kpwenye bustani.”
Námuendza ela simphahire.
3 Asikari arindao mudzi aniona
wakati anazunguluka kuhenda kazi yao,
nchiauza, “Mkamuona ye wangu wa moyoni?”
4 Nriphorichana nao tu,
námuona iye wangu wa moyoni.
Námgbwira ngingingi wala siyamtsuhula
hadi nriphomreha nyumbani mwa mayo,
nyumba nriyovyalwa.
5 Niapirani mwimwi achetu a Jerusalemu,
kpwa kuhadza chiphala na kulungu a hiko weruni
kukala tamundalamusa wala kugondomola mkpwatyo

hadi wakatiwe ufike.

Wira wa hahu — wira wa harusi

Maneno ga mwanamwali

6 Ni ani yuya edzaye kula jangbwani?
Ambaye anaonekana dza ingu ra mosi rinarounuka,
rinaronukia manemane na ubani
phamwenga na chila aina ya manukato garehwago ni achuuzi.
7 Lolani, ni Selemani anarehwa
akaunulwa dzulu kpwenye kochire chiropambwa na mapaziya,
masujaa mirongo sita akamzunguluka,
Aiziraeli amanyao viha.
8 Osi anamanya kuhumira upanga
na ujuzi wa kupigana viha.
Chila mmwenga ana upangawe chibiruni
kumrinda mfalume na uvamizi wa usiku.
9 Mfalume Selemani watengezerwa kochi ra kutsukurirwa,
richipambwa na paziya
ratengezwa na mihi minono kula Lebanoni.
10 Mihi ya kutsukurira ro kochi yapakpwa feza,
phatu pha kugandamira phapakpwa zahabu.
Mitoye ya kusagarira yakala ya rangi ya zambarau,
na himo ndani muchikala mukapambwa marembo ga kupendeza
ni asichana a Jerusalemu.
11 Tulukani, mwi asichana a Sayuni,
mwedze mlole mfalume Selemani,
akavwala tadzi ariyovwikpwa ni nine
siku ya arusiye,
siku yohamira sana moyowe.

4

Maneno ga mlume

1 Aa, u mnono wende wangu! Aa u mnono!
Matsogo ni dza ga njiya
unapholola kula ndani ya mtandiyoo wa kulangala.
Nyerezo ni nyiru na zikatserera mafuzini
dza chaa cha mbuzi chitsereravyo mavoromoko ga Giliadi.
2 Menogo ni mereru dza mang’ondzi mereru
galago kunyolwani na kuogeswa,
chila mwenga rina patsaye,
na taphana hata mwenga ambaro rang’oka.
3 Madomogo ni dza chitambaa cha rangi ya kundu.
Na mromoo, ukaajiza.
Mafundago ni dza cheche mbiri za komamanga
ndani ya mtandiyoo.
4 Singoyo ilaini na ichidengelesa dza mnara wa Daudi
na mkpwufuo ni dza ngao elufu mwenga za masujaa
chizotsomekpwa kpwenye nyo mnara.
5 Nyahozo ni dza ana airi a chiphala,
Viphala vya patsa vinavyorisa kahi ya matoro.
6 Kabila takudzangbwecha na jiza kuuka,
ndafika mwangoo uchioodzala manemane
na kpwenye chidzango cha ubani.

7 Chila chitu kukuhusu nchinono, wende wangu;
unonoo tauna ila.
8 Nahuuke Lebanoni wende wangu,
nahuuke Lebanoni.
Tserera kula chirere cha mwango Amana,
kula chirere cha mwango Seniri yani Herimoni.
Uka hiko kuriko na panga za simba
na mafwitso ga matsui.
9 Mwenehu mchetu, wende wangu, moyo wangu ukaumala.
Ukaumala kpwa kunilola limwenga tu,
ukanimala kpwa mkpwufu mmwenga uchiovwala.
10 Mendzwayo i mtswano mwenehu, wende wangu!
Mendzwayo ni nono kuriko uchi wa zabibu,
na harufuyo ya manukato ni nono kuriko aina zosi za vilungo.
11 Aa! Wende wangu, madomogo ga mtswano,
maziya na asali i mwako lilimini,
na kungu nono ya nguwozo ni dza ya Lebanoni.
12 Mwenehu mchetu, wende wangu,
ni munda uriozungulusirwa lichigo,
pula ya madzi ichiyozibwa.
13 Uwe u munda wa mikomamanga,
phamwenga na chila aina ya matunda ga mtswano, hina na narido,
14 narido na zafarani, mchai na mdalasini,
na mihi yosi ilavyayo ubani, manemane na udi,
na vilungo vyosi vinukavyo vinono.
15 Uwe u pula za madzi himo mindani,
chisima cha madzi gajerago,
kula myango ya Lebanoni.
Maneno ga mwanamwali
16 Phepho zuka kula vurini, phepho kula mwakani ndzo.
Naripige kutsupira munda wangu,
ili ritsukule kungu ya vilungo.
Richa wende wangu edze mundani
ili arye matunda manono.

5

Maneno ga mlume
1 Nredza kpwangu mundani,
mwenehu mchetu, wende wangu.
Nikakusanya manemane phamwenga na vilungo vyangu,
nikarya phalala ra asali yangu ya mtswano, nkanwa uchi wangu wa zabibu na maziya gangu.
Maneno ga asichana
Toshekani na mendzwa!
Mnaomendzana, nwani sana mendzwa.
Inweni kukolwa!

Wira wa ne
Maneno ga mwanamwali
2 Kala nrere, ela moyo wangu uchikala matso.
Nchisikira wende wangu anabisha hodi mryangoni.
Maneno ga mlume
“Nivugurira, mwenehu mchetu, wende wangu,

njiya wangu, wangu ambaye kuna ila.
Mana chitswa changu chinadoda manena,
na nyere zangu zinazizima kpwa sababu ya guro ra usiku.”

Maneno ga mwanamwali

3 “Nkavula kare vwazi rangu,
kpwa nini nrivwale tsona?
Nkasinga magulu,
dze, niuye kugatiya mtsanga?”
4 Wende wangu watiya mkpwonowe kuriko na tumbuu ya mryango,
nao moyo wangu uchidunda kpwa ajiliye.
5 Náunuka nimvugurire wende wangu,
nayo mikono yangu kala inadoda manemane,
nriphogbwira tumbuu ya mryango.
6 Nchimvugurira wende wangu,
ela wende wangu kala akagaluka na kuuka,
moyo wangu uchikata tamaa ariphouka,
nchimuendza, ela simuonere,
nchimuiha, ela kayaihika.
7 Asikari arindao mudzi ariphokala anazunguluka aniona,
achinipiga achinilumiza,
hinyo arindao kuta anifuta mtandiyo wangu.
8 Niapirani mwimwi achetu a Jerusalemu,
kukala muchimuona wende wangu,
mundamuambira kukala ni mnyonje kpwa mendzwa.

Maneno ga asichana

9 We mchetu mnono kuriko osi,
ni utu wani unaomuhenda wendeo kukala muhimu kuriko alume anjina?
Ni utu wani unaomuhenda wendeo akale tafwauti na ayae,
hata huambire huape dza hivi?

Maneno ga mwanamwali

10 Wende wangu ni mnono,
nawe unaweza kumtafwautisha kahi ya atu elufu kumi anjina.
11 Usowe waumbika vinono dza zahabu swafi.
Nyereze ni za likophya, nyiru pipipi dza nyoya za kunguru.
12 Matsoge ni dza ga njiya achioima kanda-kanda ya vidzuho vya madzi,
njiya ereru dza maziya, asegereo kanda-kanda ya go madzi.
13 Mafundage ni dza munda
uphandwao vilungo vinukavyo vinono.
Madomoge ni dza matoro,
chigotiywa manukato ga manemane.
14 Mikonoye ni dza nguzo za zahabu,
zirizoimiswa na mawe ga samani.
Mwiriwe ni mnono dza pembe za ndzovu
zodonwa na yakuti ya rangi ya buluu.
15 Maguluge ni dza nguzo za marumaru,
zoimiswa kpwenye misingi ya zahabu.
Na umbore ni dza Lebanoni,
ni nono dza mihi ya mierezi.
16 Manenoge ga mtswano,
na chila chitu kumuhusu chinavutiya.
Hivi ndivyo wende wangu na msena wangu arivyo,

mwimwi achetu a Jerusalemu.

6

Asena a mwanamwali
1 We mchetu mnono kuriko achetu osi,
wendeo akaphiyaphi?
Akagbwira njira iphi?
Huambire ili hukuterye kumuendza.
Maneno ga mwanamwali
2 Wende wangu akatserera kpwakpwe mundani,
phatu ambapho vilungo vinakuzwa.
Acharisa mang'ondzige,
na kutsola-tsola matoro.
3 Mimi ni wa wende wangu, naye ni wangu;
iye nkurisa mifugoye kahi za matoro.

Wira wa tsano
Maneno ga mlume
4 Wende wangu, uwe u mnono dza mudzi wa chifalume wa Tirisa,
u mnono dza Jerusalemu,
uwe unavutiya dza anajeshi chiogbwira bendera.
5 Galuza matsogo usinilole, usinilole dza hivyo,
mana gananivutiya.
Nyerezo zikatserera mafuzini
dza chaa cha mbuzi chitsereravyo mavoromoko ga Giliadi.
6 Menogo ni mereru dza mang'ondzi mereru,
galago kunyolwani na kuogeswani.
Chila mwenga rina patsaye,
napho taphana hata mwenga ambaro rang'oka.
7 Mafundago ni dza cheche mbiri za komamanga,
ndani ya mtandiyoo.
8 Kunaweza kukala Malikia mirongo sita,
anachetu mirongo minane
na asichana anji ambao taadzangbwelólwa asioolangika!
9 Ela njiya wangu a kamili, iye ni wa chimacheye.
Iye ni mwana mchetu wa macheye kpwa nine,
ndiye chipendzi cha ye ariyemvyala.
Asichana amuona nao achiamba,
"Lolani arivyojaliwa!"
Malikia na anachetu piya alika unonowe.
10 Ni ani yuno mchetu mnono anayeng'ala dza kombezi,
mnono dza mwezi, swafi dza mwanga wa dzuwa,
anayevutiya dza anajeshi chiogbwira bendera?
11 Nátserera hadi munda ambao mihi ya matunda nkumera
kpwendalola maruwa hiko deteni,
kpwendalola ichikala mizaituni ikafundula makodza,
na ichikala mikomamanga ikabumula maruwa.
12 Kabila ya kudzimanya,
maazo gangu ganiphirika ndani ya gari ra kuvwehwa ni farasi ra chifahari
phephi na ye wangu yetukuka.*

* **6:12 6:12** Mana ya chifungu hichi taiwazi Chieburania.

13 Uya, uya, uwe msichana kula Shulamu,
uya, uya ili hulole unonoo.†

Kpwa utu wani mnalonda kumlola ye msichana kula Shulamu
kadiri anavyotsapa kahi-kahi ya mikungo miiri ya avwinadzi?

7

Maneno ga mlume

1 Magulugo ni manono uchivwala virahu,
uwe mwana wa Malikia.
Nyongazo zichidengelesa dza mawe ga samani,
kazi ya fundi mangungu.
2 Tovuyo ni dza chibakuli cha mviringo, naaza chisisire uchi siku zosi.
Ndaniyo ni dza chitsuri cha nganu
ichiyozungulukpwa ni matoro.
3 Nyahozo ni dza ana airi a chiphala,
viphala vya patsa.
4 Singoyo yagoloka dza mnara wa pembe za ndzovu.
Matsogo ganang'ala dza vidibwa vya madzi ga Heshiboni,
virivyo kanda-kanda ya ryango riihwaro Bathi-Rabimu.
Pulayo yaima dza mnara wa Lebanoni,
mnara ulolao uphande wa Damasikasi.
5 Chitswacho chaima dza mwango Karimeli.
Nyerezo nyire, nyiru na za kunyinyiha
hata mfalume anahamirwa ni unonowe.
6 Aa, u mnono wende wangu,
unanihamira, uwe nikumendzaye!
7 Uwe umboro ni ra kupendeza dza mtende.
Na nyahozo ni dza chendze cha matundage.
8 Nami nadziambira, "Ndaupanda nyo mtende
ili nifikire vyendzevye."
Nyahozo nazinikarire mtswano dza zabibu,
uphuyeo uninukireto dza matofaa.
9 Madonerigo ganahama dza uchi wa mtswano.

Maneno ga mwanamwali

Uchi uho naumuinjire wende wangu,
ujere phakpwe madomoni hadi menoni.

10 Mimi ni wa wende wangu,
naye hamuye kulu ni mimi.

11 Ndzo huphiye kondze ya mudzi, wende wangu.
Huphiye hukalale ko vidzidzini.
12 Hundalamuka ligundzu huphiye kpwenye minda ya mizabibu
hukalole ichikala mizaituni ikafundula makodza matsanga,
na hukaone ichikala mikomamanga ikabumula maruwa.
Hiko ndakupha mendzwa yangu.
13 Mitungudza inatuluza kungu nono,
na phehu miryangoni phana chila aina ya matunda manono,
maphya na ga kare,
ambago nkakuandazira uwe, wende wangu.

† **6:13 6:13** Chifungu hichi tachiwazi Chieburania.

8

Maneno ga mwanamwali

1 Kalapho u mwenehu wa chilume,
mmwenga wa nyumba yehu,
phahi ningekudonera ching'ang'a
na takungekala na mutu wa kuhuoloha na chala cha lawama.
2 Ningekuhala na kukulongoza kuphiya nyumbani kpwa mayo,
hadi chumbani kpwa ye yenivyala,
na kuko ningekupha uchi wangu wa zabibu uchiotiywa vilungo,
uchi wa makomamanga gangu.
3 Mkpwonoo wa kumotso ungekala tsini ya chitswa changu,
na mkpwonoo wa kulume unaniphaphasa.
4 Niapirani mwimwi achetu a Jerusalemu,
kukala tamundalamusa wala kugondomola mkpwatyo
hadi wakatiwe ufike.

Wira wa sita

Asichana a Jerusalemu

5 Ni ani yuya edzaye kula weruni,
achiyegadzamira wendewe?

Maneno ga mwanamwali

Phapho kolo ya mtofaa nakulamusa,
phapho ambapho mayoo wakala na utsungu wa kudzivugula,
phapho ambapho mayoo wakuvyala.
6 Andika dzina rangu phako moyoni,
dzirinde kpwa sababu yangu tu,
mana mendzwa ina nguvu dza nguvu za chifo!
Wivu ni mkali dza kuzimu,
nao unaaka dza moho mkali
na ukaliwe ni wa kuolaga.
7 Ela vidzuho vya madzi taviweza kuzimya moho wa mendzwa,
hata myuho mikulu taiweza kuuzimya.
Ichikala mutu angehumira maliye yosi kugula mendzwa,
atu angem'bera tsetsetse!

Ndugu a chilume a Mwanamwali

8 Huna mwenehu wehu mchetu,
ambaye bado kadzangbwemera nyaho.
Hundamuhenderani mwenehu wehu,
ndiphokpwedzaposwa?
9 Ichikala ye mwenye ni ukuta,
hundampamba dza minara ya feza.
Ela achikala ni ryango,
phahi hundamrinda na mbao za muerezi.

Maneno ga mwanamwali

10 Mimi nákala dza ukuta,
na nyaho zangu kala zikaima dza minara!
Kpwa hivyo wende wangu anaphonilola
anaphaha amani na anaona kukala nkatosheka.
11 Selemani kala ana munda wa mizabibu hiko Baali-Hamoni,
ambao kala nkuukodi kpwa akurima.
Chila mmwenga kala nkuripha vipande elufu vya feza
bada ya kuvuna matunda gao.
12 Munda wangu wa mizabibu ni wangu mwenye,

uwe Selemani kala na elufuzo za feza,
na chila anayetundza matundage
naasale na maganage mairi.
13 Uwe usagalaye mundani,
ayangu anagodzera kusikira sautiyo,
ela mimi tu na nisikire rakaro!
Maneno ga mwanamwali
14 Henda wangbwi, wende wangu,
mairo dza ga chiphala,
ama chidzisa,
dzulu ya vidzango ambako vilungo nkumera!

Chitabu cha
ISAYA
Tanga mbere

Isaya ndiye nabii yemanyikana zaidi kpwenye chilagane cha kare. Waishi wakati mmwenga na Amozi, Hosea na Mika katika karine ya nane kabila kuvyalwa Masihi. Kpwao kala ni Jerusalemu. Wakala nabii kpwa muda wa miaka mirongo sita chipindi cha afalume a ne a Juda. Isaya washuhudiya viha vikali vya Iziraeli na Juda na Aiziraeli kuhalwa mateka ni Aashuru hata kpwendaishi kure na kpwao. Chisha Isaya watabiri kukala Juda indatawalwa ni Ababeli na higa gatimiya mwaka wa magana matsano mirongo minane na sita kabila kuvyalwa Masihi. Piya watabiri kukala Aiziraeli andauya kpwenye tsi yao hadi adzenge tsona Jerusalemu na kukala bada ya miaka magana matsano kundakpwedza Masihi. Dzambo kulu anarofundza Isaya ni atu amuuyire Mlungu kabila mambo tagadzangbwekala mai.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Maonyo na ahadi 1:1—12:6
Mataifa ganatiywa adabu 13:1—23:18
Dunia indahukumiwa ni Mlungu 24:1—27:13
Maonyo na ahadi zaidi 28:1—35:10
Mfalume Hezekiya na Aashuru 36:1—39:8
Ujumbe wa ahadi na tumaini 40:1—55:13
Maonyo na ahadi 56:1—66:24

1 Hizi ni ruwiya arizoziona Isaya mwana wa Amozi kuhusu Juda na
Jerusalemu wakati wa utawala wa Uziya, Jothamu, Ahazi na Hezekiya
ambao kala anatawala tsi ya Juda.

Uyi wa Juda

2 Phundzani ko mlunguni na musikire ko duniani!
Mana Mwenyezi Mlungu akagomba:
“Náarera anangu hadi achikula
ela akaniasi taalonda kuniphundza.
3 Ndzau inamanya anayeifuga
na punda anamanya chidau atiirwacho chakurya ni ye amfugaye,
ela Aiziraeli taamanya,
atu angu taaelewa.”
4 Shaka hiro, ro taifa renye dambi,
atu ario tele uyi,
atu ahendao makosa,
atu amendzao kuhenda uyi!
Akamricha Mwenyezi Mlungu
akam’bera Mtakatifu wa Iziraeli
na kumlozera kogo.
5 Kpwa utu wani ucherelonda kupigbwa?
Kpwa utu wani unaenderera kuasi?
Chitswacho chosi chikalumizwa
moyoo wosi ni mkpwongo.

1:1 **1:1** 2 Afalume 15:1–7; 15:32–38; 16:1–20; 18:1—20:21; 2 Nyakati 26:1–23; 27:1–9; 28:1–27; 29:1—32:33

6 Kula lihosini hadi lwayoni,
taphana phazima
ni majeraha na vitswetswe
vironda ambavyo vinavudza
tavidzangbwetsukutswa na kufungbwa mademu
wala kuhurizwa kpwa kumwagirwa mafuha.

7 Tsi yenu ikasala bila chitu
midzi yenu ikatiywa moho.
Minda yenu inahalwa na kubanangbwa ni ajeni
kuno enye munalola.
8 Mudzi wa Jerusalemu ukarichwa
dza muweka kpwenye munda wa mizabibu
dza chibanda kpwenye munda wa matikiti madzi
dza mudzi uchiozangirwa.
9 Napho Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi,
kahusazirire moyo atu achache
hungekala dza atu a Sodoma
yani hungeigana na atu a Gomora.

10 Sikirani neno ra Mwenyezi Mlungu wehu
mwi mtawalao Sodoma.
Sikirani shariya za Mlungu wehu
mwi atu a Gomora!
11 Mwenyezi Mlungu anaamba, “Zo sadaka zenu nyinji
zinanifwahani?
Nikasinywa ni sadaka zenu za kuochwa,
za maturume na marunya ga nyama a kunona
Sihamirwa ni milatso ya ndzau,
ya ana ng’ondzi na ya mbuzi.
12 Yuno yekuambirani mrehe vitu hivi
na kuvyoga-vyoga phangu mihalani
mwedzapho mbere zangu, ni ani?
13 Richani kunirehera sadaka zisizo na mana!
Uvumba wenu unanitsukiza.
Siweza tsona kuvumirira mikutano yenu
ya kulumbwa kpwa mwezi, ya siku za kuoya na ya mionano ya ibada
mana munahenda mai.
14 Mimi namena sikukuu zenu za kulumbwa kpwa mwezi,
na sikukuu zenu zoikpwa.
Zizo zikakala dza mzigo na nkaremwa kuzitsukula.
15 Ndiphounula mikono yenu kunivoya,
nindalola kanda.
Hata mkavoya mavoyo manji
sindakuphundzani
mana mikono yenu i tele milatso.
16 Tsukutsani mikono yenu na mkale swafi.
Usani mahendo genu mai
phangu matsoni.
Richani kuhenda mai.
17 Dzifundzeni kuhenda garigo sawa,

1:9 1:9 Mwandzo 19:24; Arumi 9:29 **1:11 1:11** Amosi 5:21–22

hakikishani haki inahendwa, teryani atu aonerwao
kanirani anachiya,
na mkanire magungu.”
18 Mwenyezi Mlungu anaamba, “Sambi, ndzoni hugombe, hupataneni.
Dzagbwe dambi zenu zi kundu
zindakala nyereru dza bafuta.
Dzagbwe zi kundu dododo,
zindakala nyereru dza nyoya za mang’ondzi.
19 Napho mundakubali na kuhenda nilondago
phahi mundafwaidi manono gosi ga tsi.
20 Ela mchirema na mchiniasi
maadui genu gandakuturyani mufwe vihani.”
Mana Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.

Mudzi uchioodzala dambi

21 Lola vira ambavyo mudzi uriokala muaminifu
uchivyokala dza malaya.
Uho ambao kala u tele aamuli a haki,
na ariosagala mumo kala ni enye haki,
ela vivi ni aolagadzi!
22 Wakala dza feza swafi,
vino ukakala dza uchafu.
Wakala swafi,
ela vino ukakala dza uchi uchiotsanganywa na madzi.
23 Vilongozio ni aasi
na ni asena a aivi
osi anamendza kuhongbwa
na kuhewa zawadi.
Aho taakanira anachiya
na taaphundza malau ga magungu.
24 Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi,
Mwenye Nguvu Zosi wa Iziraeli, anaamba,
“Ndakupigani mwimwi maadui gangu kpwa tsukizi zangu,
ndakuriphizani kpwa mai gosi mrigonihendera.
25 Nindagolosa mkpwono wangu chinyume chenu,
na nikutsukutse uchafuo wosi,
dza mutu afulavyo chuma.
26 Aamulio ndaauyiza dza arivyokala pho kare
na ashaurio dza pho mwandzo.
Bada ya higo undaihwa
mudzi wa haki,
mudzi muaminifu.”
27 Sayuni indakombolwa ni uamuli wa haki,
na hinyo ario himo ndani achitubu andakombolwa ni haki.
28 Ela aasi na enye dambi andaangamizwa,
na hinyo amrichao Mwenyezi Mlungu andaochwa.
29 Mana mundagbwirwa ni haya,
kpwa kuabudu vizuka kpwenye mialoni mriyoimendza,
mundagbwirwa ni waibu kpwa sababu ya kuabudu kpwenye minda
mriyoitsambula.
30 Mana mundakala dza muhi wa mwaloni ukutao makodza,
na dza munda usio na madzi.
31 Ariye na mkpwotse andakala kana pephe dza mabuwa,
na kaziye indakala dza tsetse ya moho,

osi andaphya phamwenga,
wala taphandakala na wa kuzimya moho hinyo.

2

1 Hino ndiyo ruwiya ariyoonyeswa Isaya mwana wa Amozi kuhusu Juda
na Jerusalemu:
2 Siku za mwisho mwango wa nyumba ya Mwenyezi Mlungu undaimar-
ishwa
ukale mwango mkpwulu kahi za myango yosi
mure kuriko vidzango vyosi,
na atu osi andaphiya kuko.
3 Atu anji andakpwedza aambe,
“Ndzoni huambuke mwango wa Mwenyezi Mlungu,
huphiye nyumba ya Mlungu wa Jakobo
ili ahufundze njiraze
naswi huhende gara alondago.”
Mana Shariya indala Sayuni
na Neno ra Mwenyezi Mlungu rindala Jerusalemu.
4 Andahukumu mataifa,
andaamula malau ga atu anji.
Nao andabanda panga zao zikale majembe
na mafumo gao gakale marumu ga kutsatsurira.
Takuna taifa ndiropigana na ranjina
wala taandadzifundza viha tsona.
5 Mwi atu a nyumba ya Jakobo, ndzoni,
nahunyendekeni kpwenye mwanga wa Mwenyezi Mlungu.

Siku ya Mwenyezi Mlungu

6 Ukaricha atuo
atu a nyumba ya Jakobo
kpwa kukala analunga mila za atu a mlairo wa dzuwa;
anapiga mburuga dza Afilisti
na kugbwirana na atu asioamini kukala kuna Mlungu.
7 Tsi yao ikaodzala feza na zahabu
hazina yao taiolangika.
Tsi yao i tele farasi a viha
magari gao ga kuvwehwa ni farasi tagaolangika.
8 Tsi yao ikaodzala vizuka,
anazama kusujudiya vitu arivyotengeza enye,
vitu arivyotengeza na mikono yao.
9 Kpwa hivyo atu andatserezwa,
chila mmwenga andatiywa waibu.
Usiaswamehe!
10 Menyani pangani hiko myambani
na madibwani
mdzifwitse kutisha kpwa Mwenyezi Mlungu
na nguma ya ukuluwe.
11 Mutu wa shobo andahendwa anyenyekee,
na atu a ngulu andatserezwa.
Mwenyezi Mlungu macheye ndiye ndiyetogolwa siku hiyo.
12 Mana kundakala na siku ya Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi
chinyume cha atu enye ngulu na kudziunula

2:4 2:4 Joeli 3:10; Mika 4:3 **2:10 2:10** Maono 6:15; 2 Athesalonike 1:9

na chinyume cha vyosi chivyounuka,
13 chinyume cha mierezi yosi ya Lebanoni
iriyo mire na iriyogoloka,
na chinyume cha mihi yosi ya mialoni iriyo Bashani,
14 chinyume cha myango yosi mire
na vidzango vyosi vire,
15 chinyume cha chila mnara urio mure sana
na chila ukuta wa ngome
16 chinyume na meli zosi za Tarishishi
na chila chombo chinono.
17 Kudzikarya kpwa mwanadamu kundatserezwa
na kudzikudula kpwa anadamu kundauyizwa photsi.
Mwenyezi Mlungu macheye ndiye ndiyetogolwa siku hiyo,
18 takundakala na vizuka tsetsetse.

19 Atu andazorera pangani hiko myambani
na madibwa ga kudzifwitsa,
kpwa sababu ya kutisha kpwa Mwenyezi Mlungu
na nguma ya endziye,
pho ndiphounuka kusumbisa dunia.
20 Siku iyo vyo vizuka vyao vya feza na vya zahabu
ambavyo adzitengezera ili aviabudu,
andavirichira kotso na manundu.
21 Atu andazorera pangani hiko myambani
na kpwenye myanya kahi-kahi ya mawe,
kpwa sababu ya kutisha kpwa Mwenyezi Mlungu,
na nguma ya endziye,
ndiphounuka kusumbisa dunia.

22 Usimkuluphire mwanadamu,
ambaye si chochosi dza pumuzi.
Vino mwanadamu andakuterya na utu wani?

3

1 Lola, Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wa majeshi
a phephi na kuusira Jerusalemu na Juda
chila chitu akuluphiracho,
yani chakurya na madzi.
2 Masujaa na asikari a viha,
aamuli na manabii,
apigi a mburuga na atumia,
3 akulu a jeshi a vikosi vya anajeshi mirongo mitsano-mitsano,
mutu mwenye cheo,
ashauri, mafundi mangungu
na aganga amanyao uganga.
4 Ndahenda barobaro akale akulu ao,
anache adide ndio ndiokala atawala.
5 Atu andaonerana,
mutu andaonera myawe, jirani andaonera jiraniwe.
Anache andadzikarya mbere za avyere,
mutu wa hali ya photsi andadzikudula mbere za mutu anayeishimiwa.

6 Mutu andamgbwira mwanao
phao kaya pha ise amuambe,
“Uwe una koti, hulongoze!
Imirira gandzo hiri.”
7 Ela andakota kululu aambe,
“Sindaweza kukuteryani,
mana kpwangu takuna chakurya wala nguwo,
msinihende chilongozi wenu.”

8 Mana Jerusalemu inadedeleka
na Juda ikagbwa,
maneno gao na mahendo gao ga chinyume na Mwenyezi Mlungu,
ganabera nguma ya Mlungu.
9 Nyuso zao zinashuhudiya chinyume chao,
mana anahenda dambi ching’ang’a bila kufwitsa dza Sodoma.
Shaka hiro!
Mana akadzirehera enye uyi.

10 Aambire hinyo enye haki kukala mambo gao gandaaphihirato,
mana andarya matunda ga mahendo gao.
11 Shaka hiro kpwa atu ayi! Mambo gao gandakala komakoma,
mana higo chigohendera atu, nao andahendwa dza vivyo.

12 Atu angu anaonerwa ni anache
na anatawalwa ni achetu.
Aa, atu angu, vilongozi enu anakuangamizani
anakuhendani msimanye njira ya kulunga.

13 Mwenyezi Mlungu aimire ili kulumba laure,
a tayari kuamula atue.
14 Mwenyezi Mlungu andalavya uamuli
chinyume cha atumia na vilongozi a atue aambe,
“Mwimwi ndimwi mchiobananga munda wangu wa mizabibu!
Nyumba zenu mkaziodzaza vitu murivyofuta achiya.
15 Kpwa utu wani munaonera atu angu
na kusagarira achiya?”
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba.

Waibu badala ya sura nono

16 Mwenyezi Mlungu anaamba,
“Achetu a Sayuni* ana ngulu,
ananyendeka na singo za kugoloka
na kulimbwisa matso.
Ananyendeka na nyago fupi
kuno anariza ndzuga zao.
17 Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu andaatiya achetu a Sayuni vironda mwao vitswani.
Iye andaavula nguwo.”
18 Siku iyo Mwenyezi Mlungu andaausira vikuku vyao vya nguyu, mabanda kogo, mapambo ga nusu mviringo,
19 vipuli, bangili, mitandiyo,

* **3:16 3:16** Au *achetu a Jerusalemu.*

20 viremba, bangili pana, mikanda, vitupa vya marashi, hirizi,
21 pete za muhuri, vishaufu,
22 nguwo nono, joho, makoti gasigo mikono, pochi,
23 vilolo, nguwo za katani, nguwo za chitswa na utaji.
24 Badala ya kungu ya manukato, lovu ra kuola,
badala ya mkanda, kowa,
badala ya misongo minono, vitswa vindanyolwa viphala,
badala ya nguwo nono, magunia
na badala ya urembo, waibu.†
25 Atuo, uwe Jerusalemu andafwa kpwa upanga,
masujaao andafwa vihani.
26 Mudzi wosi undarira na kukala na sonono,
Jerusalemu, indasagala photsi dza mchetu, kpwa sababu atue taapho.

4

1 Wakati hinyo achetu sabaa
andammamanira mlume mmwenga
amuambe, “Swiswi hundadzimanya enye kurya kpwehu
na kuvwala kpwehu,
ela huruhusu huihwe acheo tu
ili uhuzibe waibu.”

Jerusalemu indauya tsona kukala salama

2 Siku iyo tsi ya Mwenyezi Mlungu indakala na rutuba na yenye nguma na mavunoge gandakala nguma ya Aiziraeli ariotiya nao andagaonera ngulu.
3 Na hiye ndiyerichwa ko Sayuni na kusala hiko Jerusalemu andaihwa mtakatifu. Yani chila mmwenga ndiyeandikishwa kahi za atu asagalao Jerusalemu.
4 Mwenyezi Mlungu ndiphoogesa achetu a Sayuni uchafu wao na kusuza nongo za milatso ya Jerusalemu kpwa roho wa uamuli na roho wa moho.
5 Chisha Mwenyezi Mlungu andareha ingu ra mosi wakati wa mutsi, na jimbijimbi ra moho wakati wa usiku, dzulu ya mwango Sayuni na osi chiokusanyika hipho. Nayo nguma ya Mlungu indafwinika mudzi wosi.
6 Ro ingu rindakala pepho wakati wa mutsi, chimbiriro na phatu pha kuowa mvula na kudziziba phuto.

5

Wira wa chunga cha mizabibu

1 Godza nimwimbire wende wangu
wira wa mendzwa dzulu ya mundawe wa mizabibu.
Wende wangu kala ana munda wa mizabibu
chidzangoni pharipho na mtsanga wa rutuba.
2 Watiga na achiusa mawe gosi
achiphanda mizabibu minono.
Pho kahi-kahi ya nyo munda wadzenga uringo wa mrindzi
na achitengeza phatu pha kuminyira zabibu.
Chisha achigodza phavyalwe zabibu nono,
ela zichivyalwa za koma.

---

† **3:24** **3:24** Tafusiri zanjina zinaamba *alama ya kuochwa ya mabusu.* **4:5** **4:5** Kutsama 13:21; 24:16 **5:1** **5:1** Mathayo 21:33; Mariko 12:1; Luka 20:9

3 Sambi mwimwi enyezi a Jerusalemu na Juda
nakuvoyani muamule kahi yangu na munda wangu wa mizabibu.
4 Uno munda wangu kala niuhendereni zaidi
ambaro siyarihenda?
Mbona nriphogodza uvyale zabibu nono
wavyala zabibu za koma?
5 Sambi ndakuambirani
vira ndivyouhenda huno munda wangu wa mizabibu.
Ndawuusira lichigo
umenyererwe.
Ndabomola kutaze
uvyogbwe-vyogbwe.
6 Ndauricha ukale vuwe,
taundatsatsulwa wala kurimwa,
undamera vikpwata na miya.
Piya ndaamuru maingu
gasinye mvula dzuluye.
7 Mana munda wa mizabibu wa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi
ni nyumba ya Aiziraeli
na atu a Juda,
ndio mbeyu yomhamira.
Iye walola aone uamuli wa haki ela achiona uolagadzi,
badala ya haki, achiona chiriro!

Shaka kpwa atu ayi

8 Shaka hiro kpwa hinyo agulao nyumba bada ya nyumba,
na munda bada ya munda
hadi ikale taphana tsona nafwasi
na ibidi asagale machiyao kahi za tsi.
9 Namsikira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba,
“Hakika nyumba nyinji zindakala magandzo.
Nyumba kulu tsona nono zindakala bila enye.
10 Eka kumi za mizabibu zindatuluza lita mirongo miiri na mbiri tu za uchi,
na kaphu kumi za mbeyu zindatuluza mtsere kaphu mwenga bahi.”
11 Shaka hiro aho araukirao kpwendanwa uchi,
na kukala kuko hadi usiku wa manane,
hadi uchi ualevye tsetsetse.
12 Kpwenye karamu zao ana ngephephe na chinanda,
tamburini, chivoti na uchi.
Ela taajali mahendo ga Mwenyezi Mlungu
wala kuona kazi za mikonoye.
13 Kpwa hivyo atu angu andatsamizwa kpwa lazima
kpwa kukosa marifwa.
Atu enye vyeo andahirika
na atu anjina andafwa chiru.
14 Kpwa hivyo kuzimu kukaenjereza hamuye
na kufwenula kanwaye zaidi.
Enye vyeo a Jerusalemu na umatiwe wosi undatserera mumo.
Phamwenga na amendzao kulumba na amendzao kuhenda sharee.
15 Atu andatserezwa
na enye ngulu andahendwa anyenyekee.
16 Ela Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi andatogolwa kpwa uamuliwe
wa haki

na Mlungu mtakatifu andaonyesa utakatifuwe kpwa hakiye.
17 Alafu ana ng'ondzi andarisa avi ni phao marisani,
ndama na ana mbuzi andarisa magandzoni.
18 Shaka hiro hinyo avwehao uyi kuhumira kowa za handzo
na dambi dza rukpwama rivwehwavyo na kowa.
19 Aho anaamba,
"Naahende wangbwi ye Mlungu, naahende kaziye upesi huione.
Nagakale go arigopanga hiye Mtakatifu wa Iziraeli,
nagedze hugaone!"
20 Shaka hiro kpwa hinyo aonao uyi kukala ni unono
na unono kukala ni uyi.
Hinyo aonao jiza kukala ni mwanga
na mwanga kukala ni jiza.
Aonao chitu cha mtswano kukala ni cha utsungu
na cha utsungu kukala ni cha mtswano!
21 Shaka hiro kpwa hinyo adzionao ana ikima,
aho adzionao ni erevu.
22 Shaka hiro kpwa hinyo ario masujaa a kunwa uchi
na atu amanyikanao kubiganya madzuchi.
23 Atu arichirao enye makosa kpwa sababu ya kuhongbwa
na kumlafya haki asiyekosa!
24 Kpwa hivyo dza viratu moho uochavyo mibuwa mifu
na nyasi zouma ziphyavyo na moho,
mizi yao indaola
na maruwa gao gandaphepheruswa dza vumbi.
Mana akarema shariya ya Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi
na kubera neno ra Mtakatifu wa Iziraeli.
25 Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu watsukizwa ni atue,
achigolosa mkpwonowe achiapiga na kuabwaga.
Myango yasumba
na nyufu zao zichikala dza uchafu barabarani.
Hata bada ya higa gosi, tsukizize tazidzangbwedigirika
na mkpwonowe uchere goloka chinyume chao.
26 Andalavya ishara kpwa mataifa ga kure,
agapigire milozi kula pembe za dunia.
Na hinyo aredza
na wangbwi na upesi sana.
27 Kahi yao taphana ndiyeremwa au kukpwala,
taphana ndiye senukira wala kulala,
mikanda yao taindafungbwa rejereje
na kowa za virahu vyao tazindadoka.
28 Mivi yao ina lutsa,
maha gao gosi gaphindwa kare,
makpwatsa ga farasi aho ni mafu dza mawe
na magurudumo ga magari gao ga kuvwehwa ni farasi ni dza chikulukulu.
29 Mngurumo wao ni dza wa simba,
ananguruma dza mwana simba angurumavyo.
Nkunguruma agbwirapho nyama chiyemuindza
na akauka naye na taphana wa kumtivya.
30 Siku iyo andaangurumira
dza bahari ingurumavyo.

Mutu achilola kahi ya yo tsi andaona jiza na mashaka
na maingu gandahenda kufunge jiza.

6

Isaya anaihwa ni Mlungu akale nabii

1 Mwaka ariofwerera mfalume Uziya námuona Mwenyezi Mlungu.
Námuona akasagarira chihiche cha utawala chirichounulwa naye kala
a dzulu sana. Pindo ra vwazire kala rikagota nyumba yosi ya kuvoya
Mlungu.
2 Dzuluye kala phakaima maserafi, chila mwenga kala rina mapha sita.
Mairi ga kubwiningiza uso, mairi ga kubwiningiza magulu na mairi ga
kuurukira.
3 Phahi higo maserafi gagombekezana gachiamba,
"Mtakatifu, mtakatifu, mtakatifu,
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi ni mtakatifu.
Dunia yosi ikaodzala
utukufuwe."
4 Sauti zao zahenda misingi ya vizingiti isumbe na nyumba ya kuvoya
Mlungu ichiodzala mosi.
5 Ndipho nchiamba, maye mino! Aa sikaangamika mino! Mana mimi
mromo wangu ni mchafu na nisegere kahi za atu a miromo michafu na
vino matso gangu gakamuona Mfalume, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa
majeshi.
6 Alafu serafi mmwengawapho wanisengerera kuno akagbwira kala ra
moho rokala akarihala na chidziko cha kunyahira moho hipho phatu pha
kulavira sadaka.
7 Hiye waniguta kanwa na rira kala, na achiniamba, "Lola, hiri rikaguta
mromoo, uyio ukauswa na dambiyo ikaswamehewa."
8 Bada ya higo násikira sauti ya Mwenyezi Mlungu, inauza, "Nimuhume
ani, ni ani ndiyephiya kpwa ajili yehu?" Ndipho nchiamba, "Himi hipha,
nihuma."
9 Naye achiniamba, "Phiya ukaambire atu hano,
'Mundaphundza kpwa makini, ela tamundaelewa;
mundalola ela tamundamanya gahendekago.'
10 Henda mioyo ya atu hano ikale mifu,
masikiro gao gakale masito,
funga matso gao, sedze akaona na matso gao,
akasikira na masikiro gao
akaelewa na mioyo yao,
akagaluka akaphozwa."
11 Ndipho nchiuza, "Ee Mwenyezi Mlungu, hadi rini?"
Naye achinijibu achiamba,
"Hadi midzi ndiphokala magandzo,
na ikale wekee bila atu,
nyumba zitsamwe
na minda irichwe bila kurimwa.
12 Hadi Mwenyezi Mlungu ndiphotsamiza atu aphiye kure sana.
Na tsi yosi irichwe bila atu.
13 Dzagbwe seemu mwenga ya kumi indakala ikasala mumo,
indaochwa tsona.

6:1 **6:1** 2 Afalume 15:7; 2 Nyakati 26:23 **6:3** **6:3** Maono 4:8 **6:4** **6:4** Maono 15:8 **6:9** **6:9** Mathayo 13:14–15; Mariko 4:12; Luka 8:10; Johana 12:40; Mahendo 28:26–27

Ela dza chisichi cha mvure au muhi uihwao mwaloni
chitsephulavyo bada ya kukatwa
ndivyo ndivyokala yo mbeyu takatifu kpwenye yo tsi.”

7

Isaya anamupha mfalume Ahazi matumaini

1 Wakati Ahazi mwana wa Jothamu, mwana wa Uziya anatawala Juda,
mfalume Resini wa tsi ya Shamu na mfalume Peka wa tsi ya Iziraeli
ambaye kala ni mwana wa Remaliya, aambuka Jerusalemu ili akapigane
na Juda ela taayaweza kuiteka.
2 Mfalume Ahazi wa chivyazi cha Daudi ariphoasikira kukala Shamu
ikaungana na Iziraeli, iye na atue agbwirwa ni wuoga, achikakama dza
mihi ya tsakani isumbiswavyo ni phepho.
3 Ndipho Mwenyezi Mlungu achimuambira Isaya, “Phiya uwe na
mwanao Sheari-Jashubu mkakutane na Ahazi hiko mwisho wa mfumbi
uinjizao madzi kpwenye birika ra dzulu ririro barabara ya kuphiya
chiwanjani kufumwako nguwo.
4 Kamuambire, adzimanyirire, ahurire, asiogophe wala asivundzike
moyo kpwa sababu ya hasira siru ya Resini wa Shamu na mwana wa
Remaliya, mana aho ni dza vinga viiri vifukavyo mosi chivyotuluzwa kula
mohoni.
5 Shamu, mfalume wa Iziraeli na atue akampangira mai. Aho akaambi-
rana,
6 ‘Huphiyeni hukashambuliye tsi ya Juda. Nahukabomoleni huihale ikale
yehu na humuike mwana wa Tabeeli akale mfalumewe.’ ”
7 Mwenyezi Mlungu, mkpwulu wa osi anaamba,
“Tavindahendeka,
tavikala bii.
8 Mana Shamu taina mkpwotse kushinda mudziwe mkpwulu Damasikasi
na Damasikasi taina mkpwotse kushinda mfalumewe Resini.
Na bada ya miaka mirongo sita na tsano
taifa ra Efuraimu tarindakalapho tsona.
9 Efuraimu taina mkpwotse kushinda mudziwe mkpwulu Samariya
na Samariya taina mkpwotse kushinda mfalumewe mwana wa Re-
maliya.
Napho kukadina kukuluphira
kundaimarika tsetsetse.”

10 Mwenyezi Mlungu achigomba tsona na Ahazi achimuamba,
11 “Mvoye Mwenyezi Mlungu, Mlunguo akuphe ishara, ikale ni ya kula
kuzimu au ya kula mlunguni.”
12 Ela Ahazi achiamba, “Sindavoya, sindamjeza Mwenyezi Mlungu.”
13 Alafu Isaya achiamba, “Sambi niphundzani mwimwi atu a chivyazi
cha Daudi! Dze, vyo vyakuremweza atu tavitosha hata vino mnalonda
muremweze Mlungu wangu?”
14 Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu mwenye andakupha ishara. Lola,
mwanamwali andagbwira mimba, adzivugule mwana mlume, naye an-
damuiha Imanueli.
15 Andarya maziya ga mtindi na asali hadi ndiphoweza kurema mai na
kutsambula manono.

7:1 7:1 2 Afalume 16:5; 2 Nyakati 28:5–6 **7:14 7:14** Mathayo 1:23

16 Mana kabila hiye mwana amanye kurema mai na kutsambula
manono, hizo tsi ambazo afalumee airi unaaogopha zindakala tazina atu.
17 Mwenyezi Mlungu andakuhenda uwe na atu a nyumbayo na atu a
nyumba ya sowe mphahe mashaka makulu ambago tagadzangbwehen-
deka hangu tsi ya Efuraimu iriphotengana na Juda, yani andairehera
mfalume wa Ashuru.
18 Siku iyo Mwenyezi Mlungu andapigira milozi jeshi ririro mwisho wa
vidzuho vya Misiri redze dza maindzi na jeshi ra Ashuru redze dza nyuchi.
19 Nao andakpwedza ahurire kpwenye madete gasigo na chitu na
kpwenye panga za mawe na dzulu ya vidori vyosi na dzulu ya marisa
gosi.
20 Siku iyo Mwenyezi Mlungu andahumira wembe uchiokodishwa kula
kanda-kanda ya muho Yufurati yani mfalume wa Ashuru. Andakunyolani
vitswa, vyeru na malalaika ga maguluni.
21 Siku iyo mutu andafuga mwana ng'ombe mmwenga na mang'ondzi
mairi.
22 Ela andaphaha maziya manji hata akale na maziya ga mtindi, mana
chila ndiyesala kpwenye tsi andanwa maziya ga mtindi na asali.
23 Siku iyo chila phatu phokala na mizabibu elufu mwenga ambayo
garamaye ni dza vipande elufu mwenga vya feza, phandakala miya na
vikpwata.
24 Mutu andakpwedza hipho na maha na mivi kpwedzaindza mana tsi
yosi i tele miya na vikpwata.
25 Kundaphiya tsona hiko vidzangoni ambako kala uchikurima, kpwa
kuogopha miya na vikpwata, ela kundarichirwa ng'ombe na mang'ondzi
garise.

8

Mwana mlume wa Isaya
anakala dza ishara

1 Mwenyezi Mlungu waniamba, "Hala mwalawe uandike maneno higa
na maandishi ga kawaida, Maheri-Shalali-Hashi-Bazi.*
2 Alafu ndamuambira Uriya na Zakariya mwana wa Jeberekiya akale
mashaidi a hiro dzambo."
3 Siku zanjina nákala na mkpwazangu, ambaye ni nabii wa chichetu,
naye achigbwira mimba na achivyala mwana mlume. Mwenyezi Mlungu
achiniamba, "Dzinare muihe Maheri-Shalali-Hashi-Bazi,
4 mana hiye mwana kabila amanye kuamba 'mayo' au 'baba,' mfalume
wa Ashuru andavamia na kuhala zewe mali ya Damasikasi na ya
Samariya."

Mfalume wa Ashuru aredza

5 Mwenyezi Mlungu wagomba nami tsona achiamba,
6 "Kpwa sababu atu hano akarema
madzi ga Shiloa ambago ganajera pore-pore,
na anahererwa ni Resini
na mwana wa Remaliya,
7 phahi Mwenyezi Mlungu andaarehera mfalume wa Ashuru
na jeshire kulu renye nguvu
nao andaavamia dza madzi ga Muho Yufurati
wakati unavundza.

* **8:1 8:1** *Maheri-Shalali-Hashi-Bazi* manage ni *piga-gafula-uhale-haraka.*

8 Jeshi ra maadui rindabwiningiza Juda
dza mafuriko kufikira singoni.”
Jeshi hiro rindaandzula maphage dza kozi na ribwiningize tsiiyo,
ee Mlungu kala phamwenga naswi.†

9 Gbwiranani mwi mataifa na muogophe
phundzani mwi tsi za kure.
Dzipangeni na viha ela mundabumbundwa.
Ehe, dzipangeni na viha ela mundabumbundwa.
10 Unganani mpange
ela tamundaongokerwa
mana Mlungu a phamwenga naswi.

Ogopha Mlungu

11 Mana Mwenyezi Mlungu wagomba nami na achisisitiza kukala nisiige tabiya za hinya atu. Iye waniamba,
12 “Usiihe ‘njama mbii’ chochosi chiihwacho njama mbii ni atu hano.
Usiogophe anachochiogopha wala kumakizwa ni chinachoamakiza.
13 Ela muone Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi kukala ni mtakatifu.
Muogophe iye na utishirwe ni iye bahi.
14 Iye ni phatu phatakatifu kpwa osi amukuluphirao,
ela kpwa atu a Juda na Iziraeli ni dziwe ambaro aho andarikpwala na mwamba ambao undahenda atu agbwe.
Kpwa atu a Jerusalemu andakala muhego na utu wa kuogofya.
15 Anji andakpwala dziwe na mwamba hinyo,
andagbwa na avundzike,
andaogopha na andagbwirwa.”
16 Andika maneno gangu gosi na ugafunge
na ugatiye muhuri higo nchigofundza anafundzi angu.
17 Ndamgodza Mwenyezi Mlungu
na kumkuluphira iye bahi,
iye ambaye akalozera kogo chivyazi cha Jakobo.
18 Lola, mimi na ana nriohewa ni Mwenyezi Mlungu, hu ishara na mfwano kpwa Iziraeli. Mifwano ihi yala kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, asagalaye Mwango Sayuni.
19 Atu andakuambirani mkauze ushauri koma na atsai agombao dza kurira kpwa nyama a mapha na kugomba pokopoko. Dze, si atu analondwa auze ushauri Mlungu wao? Kpwa utu wani atu ario moyo auze mikoma ushauri?
20 Ela mwimwi gbwirani lagizo na fundzo ra Mlungu. Aho agombao higo taadzangbweona mwanga,
21 andadengereka tsi yosi na tabu na ndzala, ndiphokala anahirika andatsukirwa hadi amlani mfalume wao na milungu yao. Chisha andaendza msada kula mlunguni,
22 na hipha duniani ela andaona shida tuphu na jiza, tabu sana na chilungulungu cha jiza.

9

Mwana akavyalwa kpwa ajili yehu

† **8:8 8:8** Tafusiri zanjina zinaamba, “Ela Mlungu a phamwenga naswi. Andaandzula maphage arinde tsi yehu.” **8:12 8:12** 1 Petero 3:14–15 **8:14 8:14** 1 Petero 2:8 **8:17 8:17** Aeburania 2:13 **8:18 8:18** Aeburania 2:13

1 Aho ambao kala anateseka, taandateseka tsona. Pho kare Mwenyezi
Mlungu wahenda tsi ya Zabuloni na tsi ya Nafutali ziphahe tabu, ela siku
zedzazo, andaishimu Galilaya ya atu asio kala Ayahudi, iriyo ng'ambo ya
muho Joridani kuelekezana na Bahari Kulu.
2 Dzagbwe atu enu kala anaishi jizani,
akaona mwanga mkpwulu.
Tsona dzagbwe kala anaishi tsi ya chilungulungu cha jiza ra chifo,
mwanga ukaang'arira.
3 Tsi ukaihenda ikale kulu zaidi,
Ukaahenda akale na raha sana;
Ana raha sana kpwa sababuyo,
dza atu aonavyo raha wakati akaphaha mavuno,
dza raha ya atu asikiravyo
dza anajeshi aonavyo raha wakati anaphoganya zewe.
4 Undavundza gogolo rinaroaremerera,
gongo ririro phao mafuzini,
fwimbo ya hiye anayeaonera.
Dza vira irivyokala wakati wa kushindwa kpwa Midiani.
5 Mabuti ga anajeshi garigovyoga kpwenye viha vikali
na mavwazi gao gosi golwama milatso
gandatiywa moho,
gaphye tsetsetse.
6 Mana mwana akavyalwa kpwa sababu yehu,
hukahewa mwana mlume, ambaye andakala mtawala wehu.
Dzinare andaihwa,
Mshauri wa ajabu, Mlungu mwenye nguvu,
Baba wa kare ta kare,
Mfalume wa Amani.
7 Uwezo wa utawalawe taundakala na mwisho,
amaniye indaenderera hadi kare na kare.
Andatawala kula Jerusalemu
dza mfalume Daudi,
na auhende ufalumewe ukale na nguvu.
Siku zosi andatawala na kpweli na haki
kula sambi hata kare na kare.
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi
andahakikisha higa gakahendeka.

Mlungu andazitiya adabu
mbari za vurini

8 Mwenyezi Mlungu waonya atu a chivyazi cha Jakobo,
9 na osi hadi chila mmwenga kahi za Efuraimu na mudzi mkpwulu
wa Samariya achikala anamanya. Ela akala a kudzikarya na visoto, nao
achiamba,
10 "Nyumba za matofali ga ulongo zikagbwa
ela hundazidzenga tsona na mawe ga kutsonga;
nguzo za mikuyu zikabwagbwa,
ela badalaye hundazidzenga na nguzo za mierezi."
11 Mwenyezi Mlungu akaatiya nguvu aviha a Resini akale chinyume cha
Iziraeli
akagafyakatsira maadui gao.

9:1 9:1 Mathayo 4:15 **9:2 9:2** Mathayo 4:16; Luka 1:79 **9:7 9:7** Luka 1:32–33

12 Wahuma Aaramu kula mlairo wa dzuwa na Afilisti kula mtswerero wa dzuwa
achedzashambuliya Iziraeli na kuimiza yosi,
na bado Mwenyezi Mlungu achere na tsukizi,
na andaenderera kuitiya adabu Iziraeli.
13 Ela hinyo atu ariotiywa adabu taadzangbwetubu
na kumuuyira hiye ariyeapiga,
wala kumuendza Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi.
14 Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu wakata Iziraeli chitswa na mchira
likandza na nyasi ndani ya siku mwenga.
15 Chilongozi na mutu anayeishimiwa ndio vitswa,
manabii anaofundza ga handzo ndio michira.
16 Hinyo anaolongoza hinya atu anaalongoza chimakosa
na anaolongozwa anakosera njira.
17 Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu kahamirwa ni barobaro aho
wala kaaonera mbazi anachiya na magungu,
mana osi taamendze Mlungu na akakala ayi,
osi anagomba mai.
Na bado Mlungu akatsukirwa
na mkpwonowe u tayari kuatiya adabu.
18 Hakika uyi unaaka dza moho,
unaocha vikpwata na miya,
nkutiya moho tsaka rikaaka
na kulavya mosi mziho uphiyao dzulu mlunguni.
19 Tsukizi za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi
zinaocha tsi
na atu anakala avi ni kuni za hinyo moho.
Atu anagalukirana enye kpwa enye
20 dza nyama a tsakani avamiavyo na kurya chila ariye phephi hata napho ni mdugu,
ela bado taatosheka.
21 Mbari ya Manase na ya Efuraimu zashambuliyana
alafu zichiungana na kuvamia Juda.
Ela bada ya higo gosi Mwenyezi Mlungu bado akaatsukirirwa
na andaenderera kuatiya adabu Aiziraeli.

10

1 Shaka hiro kpwa hinyo atengezao shariya zisizo za haki,
na aandikao amuri za kuonera atu
2 ili kualafya achiya haki zao
na kuonera atu angu
kufuta magungu vitu vyao,
na kuiyira anachiya.
3 Siku iredza ambayo Mlungu andakutiya adabu kali,
anajeshi kula tsi za kure andakpwedza akuvamie.
Taphandakala na yeyesi wa kukuterya ndipholonda kuchimbira kutiywa adabu,
wala taphandakala na phatu pha kufwitsa maliyo.
4 Mundahalwa mateka,
au mufwe vihani.
Na bado Mwenyezi Mlungu andakala achere na tsukizi,
na andaenderera kuitiya adabu Iziraeli.

Mwenyezi Mlungu
andatiya Ashuru adabu

5 “Shaka hiro kpwa tsi ya Ashuru ambayo naihumira dza fwimbo yangu ya tsukizi,
mikono ya Aashuru ikagbwiririra rungu rangu ra tsukizi!
6 Nkaahuma akapige atu asiomendza Mlungu,
akashambuliye atu anitsukizao,
ahale zewe na kutsukula vitu,
na naavyoge-vyoge barabarani dza matope.”
7 Ela hiri siro arilondaro bahi,
siro arironaro achilini
lengore ni kubananga,
yani kuangamiza mataifa ganjina manji.
8 Mfalume wa Ashuru anaamba,
“Akulu a majeshi gangu ni afalume.
9 Akateka kare midzi ya Kalino, Karikemishi, Hamathi, Aripadi,
Samariya na Damasikasi.
10 Dza viratu mikono yangu irivyoangamiza falume zoabudu vizuka,
falume ambazo kala zina vizuka vinji kuriko vya Jerusalemu na Samariya
11 ndivyo ndivyoangamiza Jerusalemu na vizukavye,
dza nirivyohenda Samariya na vizukavye.”

12 Mwenyezi Mlungu anaamba, ndiphomala kuhenda achigopanga kuhendera Jerusalemu na Mwango wa Sayuni, andamtiya adabu mfalume wa Ashuru kpwa vira arivyo na ngulu na kudzikarya.

13 Mana iye mfalume wa Ashuru anaamba akahenda dzambo hiro kpwa ikimaye na nguvuze. Anaona iye ana achili. Anaamba, “Mino nkausa miphaka ya atu na kuhala hazina zao. Atu asegereo dzulu ya vihi vya utawala nikaabwaga dza ahendavyo sujaa.

14 Mkpwono wangu ukanyaha utajiri wa atu dza mutu ahalavyo mayayi ndani ya nyumba ya nyama wa mapha. Nikakusanya dunia yosi dza vira atu akusanyavyo mayayi chigorichwa bila urindzi. Taphana chiyejeza kukutisa maphage au kufwenula kanwa alavye kauli.”

15 Dze, mbadzo inaweza kudzikarya mbere za anayeihumira au msumeno kudzitogola mbere za anayeukatira? Ni kama avi ndata inaweza kumuunula anayeigbwira au bakora kumuunula iye ariyeinyendekera.

16 Kpwa vira Ashuru ikadzikarya, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi andaatiya ukongo masujaa aho ario na miri aonde sana na kundahenda moho ndioangamiza mfalume, jeshire na mali yao yosi.

17 Mwanga wa Iziraeli undakala moho na Mtakatifu wa Iziraeli andakala jimbijimbi ra moho. Moho hinyo undaocha na kuangamiza tsetsetse mihi ya miya na vikpwata kpwa siku mwenga.

18 Mwenyezi Mlungu andabananga matsaka makulu ga tsi hiyo, na mindaye ya mtsanga mnono indakala avi ni mutu achiyeonda kpwa ukongo.

19 Tsakare rindasala mihi michache chiasi cha kukala mwanache mdide anaweza kuiolanga.

20 Siku ziredza ambapho Aiziraeli ariosala, yani atu a chivyazi cha Jakobo taandaadamira tsona taifa ririroatiya adabu. Ela andamkuluphira chikpweli-kpweli Mwenyezi Mlungu, Mtakatifu wa Iziraeli.

10:5 10:5 Isaya 14:24–27; Nahumu 1:1—3:19; Zefania 2:13–15

21 Atu achache a chivyazi cha Jakobo andasala na andamuuyira Mlungu
Mwenye nguvu.
22 Dzagbwe Aiziraeli ni anji dza mtsanga wa pwani, ni nyo ndiosala ndio
ndiouya. Kuangamizwa kpwenu kukapangbwa na kundahendeka kpwa
haki.
23 Mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi akakata kare shauri
kubananga tsi yosi viratu arivyoamba.
24 Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba hivi,
"Mwimwi atu angu msagalao Sayuni msiaogophe Aashuru anaokupigani
na fwimbo, anaokuunurirani bakora zao dza arivyohenda Amisiri.
25 Jumwa na chisiku sindakutsukirwani, tsukizi zangu zindakuukirani
ziagalukire aho ziangamize."
26 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, andaapiga na chikoto,
dza nirivyoahenda Amidiani phephi na mwamba wa Orebu wakati wa
Gidioni. Fwimbo yangu ndayunula dzulu ya bahari na kuatiya adabu dza
arivyoahenda ko Misiri.
27 Siku iyo Mwenyezi Mlungu andaaoyeza atue na utumwa. Gogolo ra
Ashuru ririro mwako singoni rindavundzwa na kuuswa.
28 Hivi sambi Jeshi ra Ashuru rikatsupa Migironi rikafika Ayathi na
mizigo yao akayiika Mikimashi.
29 Akatsupa na njira ya kahi-kahi za myango achalala mudzi wa Geba,
vurini mwa Juda. Atu a mudzi wa Rama anakakama na wuoga na a Gibeya
mudzi wa Sauli akachimbira.
30 Atu a mudzi wa Galimu kotani kululu mphahe kuterywa! Atu a mudzi
wa Laisha phundzani, na mwimwi atu a Anathothi teryani ayawenu.
31 Atu a mudzi wa Madimena anachimbira na a mudzi wa Gebimu
achaendza kpwa kudzifwitsa.
32 Rero maadui gakaima mudzi wa Nobu na ganajeza ngumi mwango
wa Sayuni urio Jerusalemu.
33 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi kpwa nguvuze andahenda
maadui gagbwe dza panda za muhi chizokatwa. Hinyo akulu zaidi
anaodzikutula andatserezwa.
34 Mwenyezi Mlungu andatema mihi ya tsaka kuhumira mbadzo na mihi
mire ya Lebanoni indabwagbwa.

11

Mutse kula chisichi cha Jese

1 Dza viratu panda iwezavyo kutsephula tsona kula chisichini,
phandatsembuka mutu wa chivyazi cha Jese edze akale mfalume.
2 Roho wa Mwenyezi Mlungu andakala ndaniye,
Roho wa ikima na kuelewa,
Roho wa uwezo na wa ushauri,
Roho wa marifwa na Roho wa kuogopha Mwenyezi Mlungu.
3 Iye andahamirwa ni kumuogopha Mwenyezi Mlungu alondavyo.
Kandaamula kulengana na vira mutu arivyo
au atu aambavyo.
4 Achiya na agayi andalamulwa na haki.
Dunia indatiywa adabu kpwa nenore na atu ayi andaaolaga.
5 Haki indakala dza mkpwanda
na uaminifu ukale dza mkumbuu mwakpwe chibiruni.

10:22 10:22 Arumi 9:27 **11:1 11:1** Maono 5:5; 22:16 **11:4 11:4** 2 Athesalonike 2:8 **11:5 11:5** Aefeso 6:14

6 Diya-mbewa andaishi phamwenga na mwana ng’ondzi
na tsui phamwenga na mwana mbuzi.
Ana ng’ombe na ana simba andarisa phamwenga
nao andaphirikpwa marisani ni mwanache mdide.
7 Ng’ombe na dubu andarisa phamwenga
na ana aho andalala phatu phamwenga.
Simba naye andarya nyasi dza ng’ombe.
8 Mwana mtsanga andavumba kpwenye wina wa fira
na mwanache mdide kutiya mkpwono pango ra bafwe na akale salama.
9 Kahi za mwango wangu mtakatifu,
takuna ndiyelumiza au kubananga
mana dunia indaodzala atu anaommanya Mwenyezi Mlungu
dza bahari irivyo tele madzi.
10 Siku iyo ye mutu ambaye ni chivyazi cha Jese, andaima dza ishara kpwa mataifa ganjina kukala ndiye chilongozi wao. Atu andamuendza na phatuphe pha kuoya phandakala na utukufu.
11 Siku iyo Mwenyezi Mlungu andagolosa mkpwonowe aauyize hinyo atue achache ariosala. Atu ndiosala kula Ashuru, Misiri, Pathirosi, Kushi, Elamu, Shinari, Hamathi na kula visuwani na pwani za kure.
12 Andaonyesa ishara kpwa mataifa
na kukusanya Aiziraeli ariotsamizwa turi-turi
na kukusanya atu a Juda nyo tsamukana
kosi duniani.
13 Efuraimu andaricha kuonera wivu Juda
maadui ga Juda gandaangamizwa
na Juda andaricha kuonera Efuraimu.
14 Efuraimu na Juda andavamia chivyamwenga Afilisti ario mtswerero wa dzuwa wa Iziraeli
na kuhala zewe mali za atu asagalao mlairo wa dzuwa wa muho Joridani.
Andaaturya Aedomu, Amoabu na Aamoni andakala tsini yao.
15 Mwenyezi Mlungu andaumisa mkpwono wa bahari ya Misiri.
Andatsupha mkpwonowe dzulu ya muho Yufurati
na auganye vidzuho sabaa kpwa phutore ra kuocha
ili atu aweze kuvuka na magulu.
16 Kundakala na barabara kulu kula Ashuru
kpwa ajili ya atue ariosala
dza viratu irivyokala wakati Aiziraeli ariphola Misiri.

12

Wira wa shukurani

1 Wakati hinyo undaamba,
“Uwe Mwenyezi Mlungu nindakushukuru
mana dzagbwe wanitsukirirwa
tsukizizo zikadigirika
nawe ukanihuriza moyo.
2 Kpwa kpweli Mlungu ndiye muokoli wangu,
ndamkuluphira wala sindaogopha.
Mwenyezi Mlungu ndiye nguvu zangu na wira wangu,

11:6 11:6 Isaya 65:25 **11:9 11:9** Habakuki 2:14 **11:10 11:10** Arumi 15:12 **11:15 11:15** Maono 16:12 **12:2 12:2** Kutsama 15:2; Zaburi 118:14

iye akakala wokofu wangu.”
3 Kpwa kuhererwa mundaheka madzi
kula visima vya wokofu.
4 Namwi siku iyo mundaamba,
“Mshukuruni Mwenyezi Mlungu na mumvoye iye.
Gabazeni mataifa mahendoge na kugaambira
kukala dzinare ni kulu.
5 Muimbireni Mwenyezi Mlungu kpwa kukala akahenda mambo makulu.
Higa nagamanyikane kosi duniani.
6 Kotani kululu na muimbe kpwa kuhererwa mwimwi atu a Sayuni,
mana Mtakatifu wa Iziraeli ni mkpwulu kahi yenu.”

13

Mudzi wa Babeli undatiywa adabu

1 Hino ni ruwiya iriyoonyeswa Isaya mwana wa Amozi kuhusu Babeli:
2 Imisa bendera dza ishara dzulu ya chidzango chisicho mihi,
aihe kpwa raka ra dzulu.
Atsuphire mkpwono
ili edze amenye maryango ga vilongozi!
3 Nkalavya amuri kpwa anajeshi angu nrioatsambula.
Nkalagiza masujaa angu a kudzikarya asioogopha rorosi,
ambao nkufwahirwa ninaphoturya
edze aonyese vira nchivyotsukirwa.
4 Phundzani hiro hoyo hiko mwangoni,
ni dza hoyo ra borori ra atu!
Hoyo dza ra falume
za mataifa ganjina manji gachigokusanyika phamwenga!
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anapanga jeshire
tayari kpwa viha.
5 Nao aredza kula tsi za kure,
kula mwisho wa dunia.
Mwenyezi Mlungu aredza na silaha za tsukizize
edze aangamize dunia yosi.
6 Rirani mana wakati wa uamuli wa Mwenyezi Mlungu ukafika phephi.
Uamuli uredza na uwezo wosi wa kuangamiza kula kpwa iye Mwenye
Nguvu Zosi.
7 Kpwa sababu hiyo, atu andakala na chiwewe
na mikono indarejera.
8 Andagbwirwa ni wuoga,
andalumwa dza mchetu ariye na utsungu wa kudzivugula.
Andatong’orerana matso na kuangalala,
na kumbi zindakundzika kpwa chiwewe.
9 Lola, siku ya Mwenyezi Mlungu iredza,
siku ya tsukizi na usiru munji.
Iye andaangamiza chila chitu kpwenye tsi
na kubananga atu enye dambi.
10 Nyenyezi zosi za mlunguni
tazindang’ala tsona,
dzuwa richituluka tarindang’ala

13:1 13:1 Isaya 47:1–15; Jeremia 50:1—51:64 **13:6 13:6** Joeli 1:15 **13:10 13:10** Ezekieli 32:7; Mathayo 24:29; Mariko 13:24–25; Luka 21:25; Maono 6:12–13; 8:12

na mwezi nao taundaala.
11 Mwenyezi Mlungu anaamba, “Nindareha mashaka duniani
na kuatiya adabu atu osi ayi kpwa sababu ya dambi zao.
Chila ariye na ngulu ndamuhenda anyenyekee
na ndamtiya adabu chila mutu mwenye ngulu na jaili.
12 Ndahenda atu akale achache
ikale ni kazi kuaona kuriko zahabu swafi.
Andakala taaphahikana hata baha zahabu kula Ofiri.
13 Siku hiyo, Mimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi
ndiphokala naonyesa tsukizi zangu kali,
ndahenda mlunguni na duniani kusumbe.
14 Dza chiphala chiindzwacho
au dza mang’ondzi gatsamukavyo wakati tagana mrisa,
chila mutu andauya kpwa atue,
na chila mutu andachimbirira tsi ya kpwao.
15 Chila ndiyephahikana andadungbwa fumo
na chila ndiyegbwirwa andaolagbwa na upanga.
16 Ana aho andabandwa-bandwa myambani kuno enye analola,
vitu vya mwao madzumbani vindahalwa na achetu aho agbwavukirwe.
17 Lola, nindaafyakatsira Amedi ahehe na atu a Babeli.
Amedi taandalonda kuhongbwa feza
wala taanahaja ya zahabu.
18 Hinya andaolaga mabarobaro na maha.
Taandaaonera mbazi ana atsanga
wala anache adide.
19 Babeli, ufalume urio na nguma kutsupa falume zosi,
Akalidayo anauonera ngulu kpwa vira urivyo mkpwulu na mnono,
Mlungu andaubananga
dza Sodoma na Gomora.
20 Tamundakala tsona na atu,
tamundasagalwa chivyazi hadi chivyazi.
Takuna Mwarabu ndiyechita hemare
wala mrisa ndiyetindizha mifugoye.
21 Badalaye nyama asiru a jangbwani andamusagala
na nyumba za mudzi hinyo zindasagalwa ni vimburu.
Mbuzi a tsakani nao andatina-tina mumo.
22 Mafisi gandarira mo mwenye minara ya urindzi
na makala kusagala mumo mwenye madzumba manono-manono ga chitajiri.
Wakatiwe u phephi
na sikuze tazindaenjerezwa.”

14

Aiziraeli andauyizwa kpwao

1 Mwenyezi Mlungu andaaonera mbazi atu a chivyazi cha Jakobo na aatsambule tsona akale atue. Andaauyiza edze asagale kpwenye tsi yao na ajeni andakpwedza agbwirane nao asagale phamwenga.
2 Atu anjina anji andaaterya Aiziraeli kuuya kpwenye tsi yao ariyowewa ni Mwenyezi Mlungu. Hinyo Aiziraeli andaamiliki atu hano alume kpwa

13:19 13:19 Mwandzo 19:24 **13:21 13:21** Isaya 34:14; Zefania 2:14; Maono 18:2

achetu akale atumwa ao. Andaahala mateka atu ambao kala akaateka na
andatawala atu ambao kala anaaonera
3 Bada ya sonono, tabu yenu na kuhendeswa kazi za shokowa, Mwenyezi
Mlungu andakpwedza akuphozeni marenda. Ndiphohenda hivyo,
4 mwimwi mundaimba wira huno wa kumnyetera mfalume wa Babeli
uambao,
Lola, oneraye ayae akafika mwisho,
lola, tsukizize nyinji zikasira.
5 Mwenyezi Mlungu akasisa uwezo wa mfalume mui.
Iye akavundza fwimbo ya utawala ya atu ayi.
6 Ariyepiga atu a mataifa ganjina na tsukizi nyinji,
na mashaka gasigo na mwisho.
Watawala atu a mataifa ganjina na tsukizi,
na achiagayisa vivyo kpwa vivyo.
7 Kuona ndipho dunia ikahurira, atu anaoya.
Atu anaimba kpwa kuhererwa.
8 Hata mihi ya miboreshi indahererwa
na mierezi ya Lebanoni indapiga njerejere kpwa sababuyo iambe,
“Ukahendato kugbwa,
vivi taphana mutu ndiye kpwedzahukata.”
9 Kuzimu kukadzipanga kare
kukuphokera ndiphofika uwe mfalume wa Babeli.
Kunalamusa koma za akareo zikale tayari kukuphokera,
osi ariokala akulu a dunia.
Kunahenda osi ariokala afalume a mataifa
aunuke kula kpwenye vihi vyao vya utawala.
10 Osi andagomba na uwe aambe,
“Uwe nawe ukakala mnyonje dza swiswi!
Uwe na swiswi hali yehu ni mwenga.
11 Ngumayo ikatserezwa hadi kuzimu,
phamwenga na sauti za ngephephe.
Mabulu gakakala chitandacho
na dzulu ukabwiningizwa ni minyololo.

12 Lola, vyo uchivyogbwa kula mlunguni uwe mfalume wa Babeli,
uwe nyenyezi kulu ya ligundzu, mwana wa kucha!
Ukatsuphiwa tsini duniani,
uwe uriyeteka mataifa ganjina!
13 Mwenye kala unadziamba,
‘Nindapanda hadi dzulu mlunguni,
nindaika chihi changu cha utawala dzulu
kutsupa nyenyezi za Mlungu.
Nami nindasagala dzulu ya mwango wa mkpwutano,
hiko dzulu sana.
14 Nindapanda dzulu kutsupa maingu,
nikale dza iye Ariye Dzulu Kuriko Vyosi.’
15 Ela ukatserezwa hadi kuzimu,
hadi photsi tsini kabisa.
16 Atu ndiokuona andaangalala
na adziuze,
‘Yuno ndiye yehendesa dunia ikakame,

14:12 14:12 Maono 8:10; 9:1 **14:13 14:13** Mathayo 11:23; Luka 10:15

na achisumbisa falume?
17 Yuno ndiye ariyehenda dunia isale tuphu
na midziye ikale magandzo?
Dze, ndiye yerema kurichira matekae auye kpwao?’
18 Afalume a mataifa ganjina azikpwa na ishima,
chila mmwenga phakpwe mbirani.
19 Ela uwe ukatsuphiwa kure na mbirayo,
dza panda ya muhi ichiyokatwa isiyo na mana,
nawe ukabwiningizwa
ni atu arioolagbwa vihani,
atsererao hadi tsini ya dibwa dzire.
Uwe u dza lufu rinarovyogbwa-vyogbwa.
20 Kundazikpwa phamwenga nao mana wabananga tsiiyo,
na uchiolaga atuo.
Mutu wa chivyazi chii
andayalwa na kandahadzwa tsona.
21 Atu naatayarishe chitsindziro cha kuolagira ana alume a mfalume
kpwa sababu ya makosa ga akare ao.
Hinya taafwaha kuhala tsi
na kudzenga midzi himu duniani.”

22 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba,
“Nindaivamia tsi ya Babeli ikale gandzo.
Sindasaza chitu himo,
si nyo enye, si vivyazi vyao.”
Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
23 “Nndaihenda ikale makalo ga vinungumariya
na madzi-madzi dza bura.
Ndaiphyera na lihago ra kubananga chila chitu,”
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba.

Unabii chinyume cha Ashuru

24 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi akaapa hivi,
“Manyani kukala indakala dza nchivyokusudiya,
indatimiya kama nchivyopanga.
25 Ndam’bananga iye Muashuru ariye kpwenye tsi yangu
na nimvyoge-vyoge dzulu ya myango yangu.
Ndaausira atu angu gogolo ra Aashuru
na mizigo ambayo kala akaitsukula.
26 Huno ndio mpango nrionao kpwa ajili ya dunia yosi
na huno ndio uwezo ndioonyesa mataifa gosi.”
27 Kpwa kpweli Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi akaamua kuhenda hivi
ni ani awezaye kumzuwiya?
Mkpwonowe wa nguvu u tayari kupiga,
ni ani awezaye kuuzuwiya?

Unabii chinyume cha Afilisti

28 Ujumbe huno wakpwedza mwaka wa kufwerera mfalume Ahazi.

14:24 14:24 Isaya 10:5–34; Nahumu 1:1—3:19; Zefania 2:13–15 **14:28 14:28** 2 Afalume 16:20; 2 Nyakati 28:27

29 Mwi Afilisti! Iyo fwimbo yokala inakupigani ikavundzika
ela msihererwe.
Mana kula pho chiphofwa nyoka phandatuluka bafwe
naro rindavyala dzoka siru ra kuuruka renye sumu kali.
30 Mwenyezi Mlungu andahakikisha achiya a mwisho anaphaha marya
na agayi anasagala salama.
Ela atuo ndaaolaga na ndzala,
achache ndiosala indaamarigizwa.
31 Kotani kululu himo maryangoni! Rirani himo midzini!
Afilisti mosi kakamani kpwa wuoga!
Jeshi kulu riredza dza mosi munji kula vurini
na tarina hata mutu mmwenga ambaye kaweza viha.
32 Dze, ajumbe a Afilisti ajibiwedze?
Naambwe kukala, "Mwenyezi Mlungu akaimarisha Sayuni
na atue ariogaya akaphaha phatu pha kudzifwitsa."

15

Unabii chinyume cha Moabu

1 Huno ni ujumbe kuhusu Moabu:
Moabu ikasira,
mana mudzi wa Ari ukaangamizwa usiku mmwenga.
Moabu ikasira,
mana mudzi wa Kiri ukaangamizwa usiku mmwenga.
2 Atu a Diboni akaambuka
kuphiya mwatu mwa dzulu mwa ibada kpwendarira
Amoabu anaririra myango ya Nebo na Medeba.
Osi akanyolwa viphala
na kunyolwa vyeru vyao tsetsetse.
3 Atu barabarani akavwala magunia,
nao ario midzini
anarira na kusononeka.
4 Atu a Heshiboni na Eleale anarira sana
na sauti zao zinasikirwa hadi kufika Jahazi.
Kpwa sababu iyo anajeshi a Moabu achiotsukula silaha anakota kululu
kuno anakakama kpwa wuoga.
5 Moyo wangu unaririra Moabu
mana atue anachimbirira Soari
na Egilathi-Shelishiya.
Anjina anaambuka na barabara iphiyayo Luhithi
kuno anarira.
Anjina anazorera Horonaimu
kuno anarira kululu kusononekera kuangamizwa kpwao.
6 Chidzuho chiihwacho Nimurimu chikauma,
nyasi zikanyala
na mitse ikafwa
na taphana chochosi chimeracho.
7 Kpwa hivyo hizo mali zao arizoweza kudziikira,
andazitsetseza azivuse Dete ra Miandzi.*
8 Mana chiriro chao chikagota Moabu yosi,

14:29 **14:29** Jeremia 47:1–7; Ezekieli 25:15–17; Joeli 3:4–8; Amosi 1:6–8; Zefania 2:4–7; Zakariya 9:5–7 **15:1** **15:1** Isaya 25:10–12; Jeremia 48:1–47; Ezekieli 25:8–11; Amosi 2:1–3; Zefania 2:8–11

* **15:7** **15:7** ***Miandzi*** Tafusiri zanjina zina Mierezi ambayo ni mihi myembamba mire ikulayo upesi, imerayo phenye madzi manji.

chikafika hadi Egilaimu
na chiriro chao cha sonono chikafika hadi Beeri-Elimu.
9 Muho urio phephi na mudzi wa Diboni ni milatso mihuphu
na bado Mlungu achere na tsukizi kali, kpwa ajili ya atu hinyo.
Simba andaindza atu a Moabu ariochimbira
phamwenga na hinyo ariosala.

16

1 Phirikani ana ng'ondzi dza kodi
kpwa mtawala wa tsi.
Ndzoni kula Sela kutsupira jangbwani
hadi mfike mwango Sayuni,
yani Jerusalemu.
2 Achetu a Moabu
ni dza nyama a mapha aurukao hiku na hiko
kahi za vivuko vya Arinoni,
nyama achioondoswa mwao vidzumbani.
3 Hupheni ushauri,
amulani.
Dzagbwe ni saa sita za mutsi,
vihendeni vivuri-vuri vyenu vikale dza usiku.
Afwitseni hinyo ariozolwa
na msisalate achimbizi.
4 Aricheni hinyo alao Moabu asagale namwi.
Arindeni na maadui hadi maadui ndiphoricha kuaangamiza,
kuavyoga-vyoga na atuluke kahi za tsi yehu.
5 Chihi cha endzi chindaimarishwa kpwa mendzwa isiyosika.
Mutu wa chivyazi cha Daudi andatawala kpwa uaminifu na mendzwa,
naye andalavya uamuli wa haki
na kukala na wangbwi kuhenda garigo sawa.

6 Hukasikira Moabu inavyodzikarya,
irivyo na ngulu kutsupa chiasi,
ela kudzikaryakpwe si chitu.
7 Kpwa hivyo Amoabu osi andaririra tsi yao.
Nao andarira kpwa sababu ya magande ga zabibu za kuuma za Kiri-Haresethi.
8 Minda ya Heshiboni ikarichwa
na mizabibu ya Sibuma ikanyala.
Vilongozi a mataifa
akavyoga-vyoga mizabibu minono
ambayo yafika hadi Jazeri
ichitanda kuphiya weruni.
Pandaze zakula zichigota kosi,
zichifika hadi Bahari ya Munyu.
9 Kpwa hivyo ninaririra mizabibu ya Sibuma
dza atu a Jazeri ariravyo.
Midzi ya Heshiboni na Eleale
munanihenda nimwagikpwe ni matsozi
mana taphana njerejere za mavuno.
10 Raha na njerejere za mavuno zikauswa,
taphana aimbaye mo mindani.
Takuna anayeminya zabibu himo mtengezwamo uchi,

njerejere nkazisisa.
11 Moyo wangu unasononeka,
nami narira dza ngephephe kuririra Moabu,
Uhumbo wangu unaluma kpwa sababu ya Kiri-Haresethi.
12 Hinyo Amoabu
anaphoambuka kuphiya phatu pha dzulu pha ibada
anadziremweza.
Anaphophiya mizukani kpwendavoya
piya tavindaokola bii.
13 Huno ndio ujumbe ambao Mwenyezi Mlungu walavya hipho kare kuhusu Moabu.
14 Ela hivi sambi Mwenyezi Mlungu anaamba, “Bada ya miaka mihahu, utajiri wa Moabu undaangamika phamwenga na atue osi. Na ndiotiya andakala achache sana, tsona anyonje.”

17

Unabii chinyume cha Damasikasi

1 Hino ni ruwiya kuhusu Damasikasi.
“Lola, Damasikasi taindakala mudzi tsona,
ela indakala tsumbi ya mawe.
2 Midzi inayozunguluka Aroeri indakala wekee bila atu
nayo indakala weru wa kurisa vyaa vya mang’ondzi
na taphana ndiyegaogofyera.
3 Mudzi wa Efuraimu uriozungulusirwa ngome undaangamizwa,
phamwenga na nguma ya ufalume wa Damasikasi;
na Aaramu ariosala andasiswa
dza irivyosiswa nguma ya Iziraeli.”
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba.

4 “Siku iyo nguma ya Jakobo indaphunguka
dza mutu mziho aondavyo akasala mifupha.
5 Indakala dza viratu mutu atsengavyo mtsere,
akatavyo masuche na mkpwonowe.
Chisha mutu wanjina akedzatsembwesa
hiko Dete ra Arafa.
6 Ela andasala atu achache
dza zaituni zisalavyo mbiri tahu chirereni bada ya mzaituni kuzuguzwa.
Au ne tsano
kpwenye panda bada ya muhi kuzuguzwa.”
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli anaamba.
7 Wakati hinyo uchifika,
atu andamkuluphira Muumba wao,
nao andamgalukira Mtakatifu wa Iziraeli.
8 Aho taandakuluphira tsona mwatu mwa kulavira sadaka
wala mwatu mwa kufukizira uvumba
taandakuluphira vizuka vya Ashera
ambavyo adzitengezera enye na mikono yao.
9 Wakati hinyo midzi yao yozungulusirwa ngome indakala tsaka, dza mwatu ambamo mwarichwa wakati enyezie ariphoshindwa ni Aiziraeli namo mundakala wekee bila atu tsona.

17:1 17:1 Jeremia 49:23–27; Amosi 1:3–5; Zakariya 9:1

10 Mana mwimwi Aiziraeli mkamyala Mlungu Muokoli wenu,
ngome yenu, anayekurindani.
Badalaye mwahenda vyunga vinono
na mchiphanda mitse minono ya mizabibu kpwa ajili ya milungu ya chijeni.
11 Sambi manyani kukala
hata mkaihenda imere siku iyo iyo mriyoiphanda
tamundavuna chochosi chinono siku iyo ya sonono
na mavune gasigo na dawa.

12 Phundzani mngurumo wa atu anji,
anavuma dza bahari!
Atu a mataifa anarira,
anavuma dza madzi manji.
13 Dzagbwe atu a mataifa ganjina ananguruma dza mvumo wa madzi manji,
achiademurira aho nkuchimbira kure kpwenye
dza maphephe garigo mwangoni gaphepheruswavyo ni phepho
na vumbi riunulwavyo dzulu ni phuto.
14 Dziloni anahuogofyera
ela kabila takudzangbwecha taapho tsona.
Huno ndio mtalo wa atu anaohunyang'anya,
na kuhala vitu vyehu.

18

Unabii chinyume cha Kushi

1 Shauri ya tsi iriyo na mapha gavumago,
tsi iriyo ng'ambo ya myuho ya Kushi,
2 inayohuma ajumbe kutsupira muho Naili
kuhumira madau ga nyasi.
Phiyani mwi ajumbe enye mairo,
kpwa atu are na a ngozi laini,
atu anaoogophewa phephi na kure.
Atu a taifa ra mkpwotse rinaroturya
ambaro tsiiye ikaganywa ni myuho.

3 Mwimwi mosi msagalao duniani,
lolani bendera iunulwapho hiko myangoni
na gunda richipigbwa phundzani!
4 Mana Mwenyezi Mlungu akaniamba hivi:
"Mino ndanyamala zii nlole kula kpwangu makaloni
dza dzoho wakati wa dzuwa ngerengere,
dza guro ritandavyo usiku wakati wa minga ya mavuno.
5 Mana kabila ya mavuno, bada ya kukala maruwa gakaricha kubumula
hadi wakati zabibu zikaandza kuphera,
andakpwedza akate panda zitsephulavyo na phanga ra kutsatsurira
na akate panda zisizo matunda.
6 Vyosi hivyo vindarichirwa nyama a mapha hiko myangoni
na nyama anjina a tsakani.
Nyama asiru a mapha andarya wakati wa kazikazi,

18:1 18:1 Zefania 2:12

na minga ya mnyevu, nyama a tsakani andarya.”
7 Ela wakati hinyo
atu are enye ngozi laini,
atu anaoogophewa phephi na kure.
Atu a taifa ra nguvu rinaroshinda
ambaro tsiiye ikaganywa ni myuho,
andamrehera zawadi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi.
Zawadi hizo andazireha mwango wa Sayuni, phatu anaphoabudiwa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi.

19

Unabii chinyume cha Misiri

1 Hino ni ruwiya kuhusu Misiri.
Lola, Mwenyezi Mlungu aredza Misiri
dzulu ya ingu riphiyaro mairo.
Ndiphotsembuka, vizuka vya Misiri vindakakama
na Amisiri andasirirwa ni nguvu kpwa wuoga.
2 Mwenyezi Mlungu anaamba,
“Nindaafyakatsira Amisiri apigane enye kpwa enye.
Ndugu mlume andapigana na mwanao mlume,
jirani na jiraniwe,
mudzi mmwenga na mudzi wanjina
ufalume mmwenga na ufalume wanjina.
3 Amisiri andavundzika moyo tsetsetse
na mipango yao ndaibananga.
Andaendza ushauri wa vizuka na koma,
atu auzao koma na aganga.
4 Nindaatiya Amisiri mkpwononi mwa mutu jaili,
andatawalwa ni mfalume msiru.”
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi akagomba.

5 Nindaumisa madzi ga muho Naili
nao undauma na usale bila chitu.
6 Mikono ya myuho indanuka lovu
na vidzuho vya Misiri vindaswena madzi alafu viume.
Magugu na nyasi zanjina zimerazo kanda-kanda ya muho zindanyala.
7 Mimea yosi imerayo kanda-kanda ya muho Naili
indauma
na minda yosi iriyo phephi na muho
indauma ikale vumbi riphepheruswe.
8 Avuvi andaula na kurira,
osi anaolowa andasononeka
na atsuphao vimia madzini
andasononeka.
9 Atu ahendao kazi ya kufuma vitambaa vya nguwo andakuluhukpwa
na ashonao nguwo za katani andavundzika mioyo.
10 Atengezadzi a vitambaa andasononeka
na vibaruwa andakala na sonono.

11 Akulu a Soani ni azuzu sana!
Ashauri enye ikima a Misiri analavya ushauri wa chizuzu!

19:1 19:1 Jeremia 46:2–26; Ezekieli 29:1—32:32

Anawezadze kumuambira Farao
kukala aho ni chivyazi cha atu enye ikima,
na ni ana a afalume a kare?
12 Vino a phaphi nyo atuo enye ikima?
Haya naakuambire
mambo ambago Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi
akapanga chinyume cha Misiri.
13 Akulu a Soani akakala azuzu
na atawala a Memufisi anadziphuphiza.
Vilongozi a mbarize
aihenda Misiri ikosere njira.
14 Mwenyezi Mlungu akaitiya Misiri
roho ya kutsanganyikirwa.
Kpwa sababu hiyo, Misiri inahenda chila chitu makosa
nayo inadedeleka
dza mlevi aherezaye kpwenye mahaphikage.
15 Takuna awezaye kuterya hiko Misiri,
si tajiri si mchiya, si mutu wa mana wala asiyekala na mana.

16 Siku Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi ndiphounula mkpwonowe chinyume cha Misiri, Amisiri andakala dza achetu, andakakama kpwa wuoga.

17 Tsi ya Juda indakala utu wa kutisha kpwa Amisiri. Chila ndiyehadzirwa Juda andaogopha kpwa sababu ya mai ambago Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi akagapanga chinyume cha Amisiri.

18 Wakati hinyo uchifika, atu a midzi mitsano hiko Misiri andagomba Chieburania na kuapa kukala andamuhumikira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi. Mudzi mmwenga kahi ya midzi iyo undaihwa “Mudzi wa Dzuwa.”

19 Wakati uho kundakala na phatu pha kumlavira Mwenyezi Mlungu sadaka pho kahi-kahi ya tsi ya Misiri na nguzo chiyotengbwa kpwa ajiliye himo miphakani.

20 Phatu hipho pha kulavira sadaka phandakala ishara na ushaidi wa wazi kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi ko tsi ya Misiri. Ndiphomririra Mwenyezi Mlungu kpwa sababu anaonerwa, iye andaahumira muokoli na mkanizi ndiyeativya.

21 Mwenyezi Mlungu andadzionyesa kpwa Amisiri, nao andakubali mamlakage. Andalavya sadaka za kuochwa na sadaka zanjina. Andaika naziri kpwa Mwenyezi Mlungu na aziuse.

22 Mwenyezi Mlungu andaipiga Misiri, alafu aiphoze. Nao andagaluka kumlola iye, naye andaphundza mavoyo gao na aaphoze.

23 Wakati hinyo kundakala na barabara kulu kula Misiri hadi Ashuru. Aashuru andaphiya Misiri na Amisiri aphiye Ashuru na osi andaabudu phamwenga.

24 Wakati hinyo Aiziraeli andakala kundi ra hahu phamwenga na Misiri na Ashuru, Aiziraeli andakala baraka kpwa atu a dunia yosi.

25 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi andaitangazira baraka dunia kpwa kuamba, “Naajaliwe Amisiri atu angu, Aashuru ni kazi ya mikono yangu na Aiziraeli ni urisi wangu.”

20

Ashuru indavamia Misiri na Kushi

1 Kpwahenda wakati mfalume Sarigoni wa Ashuru wahuma mkpwulu
wa jeshire aphiye mudzi wa Afilisti urioihwa Ashidodi. Mkpwulu hiye
waphiya achendapigana viha na achiuteka hura mudzi.
2 Wakati hinyo Mwenyezi Mlungu wagomba kutsupira nabii Isaya
mwana wa Amozi achiamba, "Vula hizo nguwo za magunia uchizovwala
na virahu urivyo navyo maguluni." Naye nabii achihenda kama arivyola-
gizwa, achinyendeka chitsaha tsona bila virahu.
3 Badaye Mwenyezi Mlungu achiamba, "Dza viratu ambavyo mtumishi
wangu Isaya wanyendeka chitsaha, bila virahu kpwa muda wa miaka
mihahu ili kuonyesa ishara mbii ya ndigophaha Misiri na Kushi,
4 ndivyo mfalume wa Ashuru ndivyolongoza mateka a Misiri na Kushi,
avyere kpwa adide. Mateka hinyo andaphiya chitsaha tsona bila virahu.
Mahako gao gandakala wazi, dzambo ra waibu kabisa kpwa Misiri.
5 Hinyo ariokuluphira Kushi na kudzikarya kuhusu Misiri andaogopha
na kutiywa waibu.
6 Wakati hinyo, hinyo asagalao pwani hino andaamba, 'Lola, chigoafika
hinyo hurioakuluphira, atu huriochimbirira ili huphahe kuterywa kula
mikononi mwa mfalume wa Ashuru! Swino hundativywa ni ani?' "

21

Mwenyezi Mlungu andaamula Babeli

1 Huno ni ujumbe kuhusu jangbwa ririro kanda-kanda ya bahari:
Dza viratu chikulukulu chipigavyo kula mwakani,
ndivyo mvamizi ndivyokpwedza kula tsi iogofyayo.
2 Nkaonyeswa ruwiya ya kuogofya:
Wa kusalata anasalata, wa kubananga anabananga.
Ambuka uwe tsi ya Elamu, zangira uwe Umedi!
Ndasisa kuula kosi arikosababisha.
3 Kpwa kukala nyo mwiri wangu unaluma sana,
nina utsungu dza wa mchetu alondaye kudzivugula,
ninasikira utsungu kpwa go nsikirago,
sina ra kuhenda kpwa go nionago.
4 Moyo wangu unaphiya mairo,
ninakakama kpwa wuoga,
chidzuwa cha dziloni chokala nachilonda,
vivi chinaniogofyera.
5 Wakati ariphokala anatayarisha meza na kuandika majamvi,
wakati anarya na kunwa;
sauti yasikirika gafula ichiamba,
"Unukani, mwi maofisaa,
pakani ngao mafuha!"
6 Mana Mwenyezi Mlungu waniambira hivi,
"Phiya ukaike mrindzi
na umuambe atangaze go aonago.
7 Naye ndiphoona kundi ra magari ga kuvwehwa ni farasi na aphiriki a farasi anaphiya airi-airi
na kundi ra punda na aphiriki a ngamia,
ni aphundze vinono, tsona aphundze sana."
8 Ndipho ye mrindzi achikota kululu achiamba,
"Ee Mwenyezi Mlungu, mimi nkuima dzulu ya uringo wa urindzi
kurinda wakati wosi usiku na mutsi.

9 Lola, kuredza kundi ra atu,
kundi ra anajeshi akuhumira farasi, aredza airi-airi.”
Naye achilavya habari achiamba, “Utawala wa Babeli ukagbwa,
na vizukavye vyosi vya milunguye vikavundzwa-vundzwa na kub-
wagbwa photsi.”
10 Mwi atu angu, muriobumbundwa phatu pha kuwagira mtsere,
ninakuambirani mambo nrigosikira kula kpwa Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wa majeshi,
Mlungu wa Iziraeli.

Unabii chinyume cha Edomu

11 Ruwiya kuhusu Duma.

Kuna mutu ananiririra ko Seiri, anaamba,
“We mrindzi, ni usiku wa saa ngaphi?
We mrindzi bado masaa mangaphi kuche?”
12 Ye mrindzi achijibu achiamba,
“Kuredza mutsi, na usiku nao uredza.
Mchilonda kumanya, ndzoni muuze tsona.”

Unabii chinyume cha Warabuni

13 Ruwiya kuhusu Warabuni.

Mwi acharo a kula Dedani,
mwimwi msagalao tsaka ra Warabuni.
14 Mwi atu a Tema,
arehereni madzi atu ario na chiru,
phiyani mkaachinjire na chakurya nyo achimbirao.
15 Mana anachimbira upanga,
anachimbira upanga uchiotuluzwa chowani,
anachimbira uha uchiophindwa,
anachimbira viha vikali.
16 Mana Mwenyezi Mlungu waniambira hivi, “Kahi ya mwaka mmwenga, dza viratu muhendi wa kazi achiyehewa kandarasi, nguma ya Kedari indasira.
17 Na masujaa akuhumira maha ariosala ko Kedari andakala achache,” Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli, akagomba.

22

Unabii kuhusu Jerusalemu

1 Huno ni ujumbe kuhusu Dete ra Ruwiya:
Kpwani munani mwi
hata mkapanda dzulu ya paa ra nyumba?
2 Mwimwi murio na hoyo,
mudzi wa amani, mudzi wenye furaha.
Atuo ariofwa taayaolagbwa na upanga
wala taafwere vihani.
3 Akuluo osi akachimbira phamwenga,
akagbwirwa hata bila ya kuhumira maha gao kurinda mudzi wao.
Dzagbwe kala akafika kure sana,
osi arioonekana atekpwa.
4 Kpwa sababu iyo ninaamba,

21:9 21:9 Maono 14:8; 18:2

"Galuza usoo usinilole,
niphahe kurira kpwa sonono.
Usidzishuulishe kuniphoza marenda
kpwa sababu ya kubanangbwa kpwa atu angu."

5 Siku iyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi
andareha tabu, kuvyogbwa-vyogbwa na fujo kahi za Dete ra Ruwiya.
Siku iyo kuta zindabomolwa
na atu andaririra myango iaterye.
6 Anajeshi kula Elamu akagbwiririra maryaka
na ana magari ga viha na anajeshi akuhumira farasi.
Na jeshi ra Kiri ritayari na ngaoze.
7 Madetego manono gakaodzala magari ga kuvwehwa ni farasi
na anajeshi akuhumira farasi akadzipanga mo maryangoni.
8 Mwenyezi Mlungu wausa urindzi wa Juda.

Siku iyo mwimwi atu a Juda
mwakuluphira silaha za viha zirizo Nyumba ya Tsakani.*
9 Mwaona kukala myanya
kahi za ukuta wa mudzi wa Daudi ni minji
mchikusanya madzi
kpwenye birika ra tsini.
10 Mwaolanga nyumba za Jerusalemu
mchibomola zanjina ili muhumire mawege kuuhenda ukuta udine.
11 Mchidzenga birika ra madzi kahi-kahi ya zo kuta mbiri,
kpwa kuikira madzi ga ro birika ra kare.
Ela tamyamkuluphira Mlungu ariyeritengeza
wala kumuona chitu hiye ariyeripanga hangu kare.
12 Siku iyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Majeshi
walavya amuri kukala atu arire
na kukala na sonono, anyolwe viphala
na kuvwala magunia.

13 Ela lola! Atu akahererwa na kuhamirwa,
anatsindza ng'ombe na mang'ondzi
na kurya nyama na kunwa uchi!
Enye munaamba,
"Nahurye na hunwe mana muhondo hundafwa."
14 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi akagomba wazi, nami nkasikira na masikiro gangu: Iye akaamba, "Dambi hino taindaswamehewa hadi mundiphofwa.
15 "Hivi ndivyo anavyogomba Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Majeshi, iye anaamba,
Phiya mara mwenga kpwa yuya mtundza hazina,
yani Shebuna, aimiriraye dzumba ra mfalume, ukamuambe,
16 'Haya go uhendago ndigo? Uwe kuna haki ya kuhenda hivyo hata chidide!
Uwe ukadzitsimbira mbira
hipho chidzangoni,

* **22:8 22:8** ***Nyumba ya Tsakani*** Nyumba ya tsakani kala ni nyumba ya kuikira silaha yodzengbwa ni mfalume Selemani, phephi na nyumba ya kuvoya Mlungu. Nyumba iyo yadzengbwa na mihi kula Lebanoni. **22:13 22:13** 1 Akorintho 15:32

ukadzitengezera phatu phanono pha kuzikirwa kpwenye mwamba.
17 Sambi uwe sujaa manya kukala
Mwenyezi Mlungu andakugbwira kpwa nguvu akutsuphe kure.
18 Andakulinga-linga ukale duara dza mpira
na akutsuphe kuko hiko tsi iriyo pana sana.
Undafwa kuko
na magarigo manono ga kuvwehwa ni farasi gandasala kuko
uwe uchiyemrehera bwanao waibu.
19 Nindakufuta kazi,
nawe undafutwa cheo urichonacho.' "
20 Mwenyezi Mlungu achienderera kugomba kutsupira nabii achiamba,
"Siku iyo ndamuiha mtumishi wangu Eliakimu, mwana wa Hilikiya.
21 Nami ndamvwika mavwazigo na kumfunga mkumbuu uriokala wako
na nimuphe mamlakago. Iye andakala isengbwa wa enyezi a Jerusalemu
na atu osi a Juda.
22 Mino ndamupha funguwo za mamlaka dzulu ya mudzi wa Daudi.
Ndirorirema iye, takuna ndiyeweza kuriruhusu na ndiroruhusu iye,
takuna ndiyeweza kuripinga.
23 Nami ndamdinisa dza msumari uchiokotwa ukutani ngingingi, naye
kpwa cheoche, andamrehera ise na nyumba yao yosi ishima kulu.
24 "Ela anae na abarie a kpwa ise andakala mzigo kpwakpwe. Hangu
adide hadi avyere andamuadamira, avi ni vibakuli na nyungu chivyot-
somekpwa kpwenye msumari mmwenga.
25 Siku hiyo," Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, "Hinyo
msumari uriokotwa ngingingi undarejera, ung'oke, ugbwe na hinyo mzigo
uriotsomekpwa dzuluye, undagbwa."

23

Unabii kuhusu Tiro

1 Hino ni ruwiya kuhusu Tiro:
Rirani mwi enye meli za Tarishishi!
Mana mudzi wa Tiro ukaangamizwa
ukasala bila nyumba wala bandari.
Habari hizi zamanyikana
kula Kupuro.

2 Hurirani mwi atu msagalao pwani
na mwimwi achuuzi a Sidoni
mchiotajirishwa ni mabaharia,
3 ariovuka madzi manji kpwendagula mtsere kula Shihori,
na kula muho Naili.
Nao ndio okala pato ra Tiro.
Tiro ichikala soko ra mataifa.
4 Gbwirwa ni haya uwe Sidoni mana bahari ikagomba,
iyo ngome ya bahari yaamba,
"Sidzangbwehenda utsungu wa kuvyala wala sidzangbwedzivugula.
Sidzangbwerera avulana wala asichana."
5 Habari za kuangamizwa kpwa Tiro ndiphofika Misiri,
atu andasikira sonono sana!

22:22 22:22 Maono 3:7 **23:1 23:1** Ezekieli 26:1—28:19; Joeli 3:4–8; Amosi 1:9–10; Zakariya 9:1–4; Mathayo 11:21–22; Luka 10:13–14

6 Vukani mphiye Tarishishi mwimwi msagalao pwani.
Rirani kpwa sonono.
7 Dze, huno ndio mudzi wenu wa raha,
mudzi wa hangu kare na kare
ambao atue atsamizwa
kpwendasagala tsi za kure?
8 Ni ani ariyepanga njama hino chinyume cha Tiro,
mudzi uriovwisa tadzi atu anji?
Mudzi ambao ahendadzie bishara kala ni ana a afalume
na achuuzie kala ni atu akulu duniani?
9 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi ndiye yepanga njama hino
ili kubananga ngulu zirehwazo ni iyo nguma ya Tiro
na kuifya osi anaoishimiwa duniani.
10 Mwimwi enyezi a Tarishishi, mwagirani tsi yenu madzi
dza muho Naili ufurikavyo, mphande mtsere
mana Tiro taina bandari tsona.
11 Mwenyezi Mlungu akagolosa mkpwonowe dzulu ya bahari
na kuhenda falume zisumbe.
Akalavya amuri kukala midzi ya Kanani
yozungulusirwa ngome, ivundzwe-vundzwe.
12 Kundakala na raha tsona
uwe mwanamwali wa Sidoni unayeonerwa.

Uka uphiye Kupuro,
na kuko piya kundaoya bii.
13 Lola, iyo tsi ya Akalidayo,
atue taako tsona!
Aashuru akaigaluza
ikakala phatu pha nyama a tsakani.
Akaizangira na kuidzengera minara ya viha.
Akabomola madzumbage ga afalume
na kuihenda ikale gandzo.
14 Rirani mwimwi enye meli za Tarishishi,
mana mudzi wenu urio na ngome ukahendwa gandzo!

15 Phahi wakati hinyo mudzi wa Tiro undayalwa kpwa muda wa miaka mirongo sabaa, sawa-sawa na muda wa umuri wa mfalume mmwenga. Ela muda uhu wa miaka mirongo sabaa ndiphosira, mudzi wa Tiro undakala dza hura wira wa malaya uambao:
16 “Hala ngephephe uwe malaya uriyeyalwa
uzunguluke nyo mudzi!
Piga ngephephe vinono
na uimbe mawira manji ili azembeo akuuyire tsona.”

17 Bada ya iyo miaka mirongo sabaa, Mwenyezi Mlungu andaufufula mudzi wa Tiro. Bisharaze zindauya dza hipho mwandzo na kudziphahira pesa kpwa kudziguza kpwa falume zosi duniani.

18 Ela higo maripho ga bisharaze gandatengbwa kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu. Tagandaikpwa kuikpwako hazina wala akiba, ela fwaida za bisharaze zindakala mali ya hinyo ahumikao mbere za Mwenyezi Mlungu, aphahe kurya kumvuna na avwaleto.

24

Mwenyezi Mlungu
andaiamula dunia

1 Lola, Mwenyezi Mlungu
akaihenda dunia ikale tuphu.
Anaihenda chiya, anaipendula
na kutsamula asagalao mumo.
2 Na indakala
irivyo hali ya atu ndivyo hali ya mlavyadzi-sadaka ndivyokala,
irivyo hali ya mtumwa ndivyo hali ya tajiriwe ndivyokala,
irivyo hali ya muhendadzi-kazi mchetu ndivyo hali ya tajiriwe mchetu ndivyokala,
irivyo hali ya agulaye ndivyo hali ya aguzaye ndivyokala,
irivyo hali ya aaphasaye ndivyo hali ya aaphaswaye ndivyokala.
3 Dunia hino indakala tuphu kabisa
na kubanangbwa tsetsetse
mana Mwenyezi Mlungu akagomba hivyo.
4 Dunia inarira, atu anafwa purungire,
dunia inakosa mkpwotse
na akulu a dunia anafwa purungire.
5 Tsona dunia ikatiywa najisi
ni atu aisagalao
kpwa kukala akaasi shariya,
akagaluza amuri
na kuvundza chilagane cha hangu kare na kare.
6 Ndiyo mana dunia ikalaniwa,
na hinyo aisagalao anagaya kpwa makosa gao.
Ndiyo mana atu aisagalao dunia akafwa
achiosala ni achache tu.
7 Uchi muphya wa zabibu tauphahikana, mizabibu ikanyala
na osi ariokala na raha anarira.
8 Sauti za tamburini,
mawira ga raha za ngephephe,
na ngoma zikasika.
9 Takuna tsona mtswano wa kuimba ko mangbweni.
Uchi undakala utsungu kpwa hinyo anwadzi.
10 Mudzi wa machafuko ukabomolwa
chila nyumba ikafungbwa kusimenye mutu yeyesi.
11 Atu anarira kpwenye barabara kulu kpwa sababu ya uchi.
Takuna raha tsona.
12 Mudzi ukakala gandzo,
maryangoge gakavundzwa-vundzwa
na kurichwa ndulu.
13 Mana hivi ndivyo ndivyokala kahi za dunia
na kahi za mataifa gosi.
Indakala dza phara mzaituni ukutiswapho
au dza zabibu za mwisho-mwisho wakati wa kutsembweswa.
14 Anakota kululu na kuimba na raha.
Atu a mtswerero wa dzuwa anatogola ukulu wa Mwenyezi Mlungu.
15 Mwi atu a mlairo wa dzuwa mtogoleni Mwenyezi Mlungu,
murio kanda-kanda ya pwani
togolani nguma ya Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli.
16 Hunasikira mawira kula pande za mwisho wa dunia

ga kumtogola iye Mwenye Haki.

Ndipho nchiamba, “Naonda, naonda mimi.
Ndahendadze mino!
Atu a handzo anagomba handzo,
na akusalata anasalata sana!”
17 Wuoga, lwina na muhego inakugodzerani
mwi msagalao duniani!
18 Indakala chila achimbiraye sauti ya kuogofya
andagbwa lwinani,
na chila apandaye ili kutuluka lwinani,
andagbwirwa ni muhego.

Mana madirisha ga mlunguni gakavugulwa,
na misingi ya dunia ikasukpwa-sukpwa.
19 Dunia ikavundzwa-vundzwa,
dunia ikaahulwa-ahulwa,
dunia ikasukpwa-sukpwa kpwa nguvu.
20 Dunia inadedeleka dza mlevi,
inasumba-sumba dza chibanda wakati wa phuto.
Inaremererwa ni dambiye,
inagbwa na taindaunuka tsona.
21 Wakati hinyo Mwenyezi Mlungu andatiya adabu
vitu vyosi virivyo na uwezo ko mlunguni
na afalume hipha duniani.
22 Andaikpwa phamwenga dibwani
dza mabusu,
alafu atiywe jela kpwa muda wa kukola,
ndipho atiywe adabu.
23 Dzuwa na mwezi undagbwirwa ni haya
kpwa kukala Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi andatawala
hiko Mwango Sayuni, hiko Jerusalemu
na akulu a atue andaona utukufuwe.

25

Wira wa kumtogola
Mwenyezi Mlungu

1 Ee Mwenyezi Mlungu, uwe u Mlungu wangu.
Nindakutogola na kulika dzinaro
kpwa kukala ukahenda mambo ga ajabu.
Mambo urigogapanga hangu kare
ukagatimiza kpwa uaminifu.
2 Kpwa sababu mudzi ukauhenda tsumbi ya vifusi,
mudzi wenye ngome ukauhenda ukale gandzo.
Phatu ambapho kala ni ngome ya ajeni, sio mudzi tsona
wala taundadzengbwa tsona.
3 Kpwa hivyo atu enye mkpwotse andakutogola,
atu a midzi ya mataifa ganjina gatishago andakuogopha.
4 Mana ukakala ngome ya agayi,
ngome ya hiye anayehitaji wakati wa hajaye.
Phatu pha kuchimbirira wakati wa tabu;
pepho wakati wa dzuwa kali

mana pumuzi ya hinyo atishao
ni dza phuto ripigaro ukuta,
5 dza ukame kpwenye tsi isiyonya mvula.
Ela uwe Mwenyezi Mlungu undakomesa maadui gehu
dza dzuwa rizibwavyo ni ingu,
ndivyo ambavyo wira wa hinyo atu jaili undakomeswa.
6 Na kahi za mwango uhu
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi andagahendera karamu mataifa gosi,
karamu ya vyakurya vinono-vinono,
nyama za kunona na uchi mufu wa zabibu.
7 Kpwenye mwango uhu andausira atu osi
utu uchioafwinika,
dza shanda ichiyobwiningiza mataifa gosi.
8 Iye andausa chifo hata kare na kare.
Andaafuta matsozi atu osi,
na aausire waibu atue duniani kosi,
mana Mwenyezi Mlungu akagomba, naye andahenda vivyo.
9 Siku iyo atu andaamba,
“Lola, hiyu ndiye Mlungu wehu.
Ndiye huriyemgodza ahuterye.
Yuyu ndiye Mwenyezi Mlungu
nahupige njerejere na kufwahirwa ni wokofuwe.”

10 Mana uwezo wa Mwenyezi Mlungu undahurira kpwenye mwango uhu,
naye andavyoga-vyoga atu a Moabu
dza mabuwa gavyogbwavyo kpwenye chitole gakarichwa gaole.
11 Nao andagolosa mikono yao kujeza kutuluka kula mo ndani
dza vira mutu agolosavyo mikonoye ili aojorere.
Mlungu andatsereza kudzikarya kpwao
dzagbwe ana ujuzi.
12 Andabomola ngome zao nyire za madzikuta,
azivoromose zigbwe photsi.

26

Wira wa kutogola Mlungu

1 Siku iyo wira huno undaimbwa kahi za tsi ya Juda.
Swiswi huna mudzi urio na nguvu,
mudzi urindwao na kutivywa ni Mlungu.
2 Vugulani maryango
ili taifa ra enye haki na ario aaminifu rimenye.
3 Mwenyezi Mlungu andamupha amani
hiye ariye muaminifu wakati wosi
kpwa kukala anamkuluphira.
4 Mkuluphireni Mwenyezi Mlungu siku zosi,
mana Mwenyezi Mlungu ni mwamba wa kare na kare.
5 Iye nkutsereza ario na ngulu,
nkubananga mudzi wa atu a kudzikarya,
na kuhenda kutaze zivoromoke.

25:8 25:8 1 Akorintho 15:54; Maono 7:17; 21:4 **25:10 25:10** Isaya 15:1—16:14; Jeremia 48:1–47; Ezekieli 25:8–11; Amosi 2:1–3; Zefania 2:8–11

6 Achiya na agayi,
nkuuvyoga-vyoga.
7 Njira za mutu wa haki zi sawa-sawa.
Uwe Mwenyezi Mlungu ukuhenda njira za mwenye haki zikagoloka.
8 Uwe Mwenyezi Mlungu hunakugodza
kahi ya njirazo na uamulio;
hamu ya mioyo yehu ni kuritambukira dzinaro na kuritogola.
9 Nafsi yangu inakuaza uwe usiku wosi,
moyo wangu unakuendza kpwa chadi
mana hukumuzo zikalapho duniani
atu nkudzifundza haki.
10 Dzagbwe ayi akaonerwa mbazi,
taadzifundza kuishi na haki
hata kahi za tsi ya atu a haki nyo nkpwenderera kuhenda mai,
na taaona nguma ya Mwenyezi Mlungu.
11 Uwe Mwenyezi Mlungu ukaaunurira mkpwonoo ili uatiye adabu,
ela taauona.
Ariche aone vira unavyoamendza atuo na agbwirwe ni haya.
Moho urioikira maaduigo nauaoche.
12 Mwenyezi Mlungu undahujaliya amani
mana uwe ndiwe uriyehuwezesha kuhenda kazi zehu zosi.
13 Ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu,
swiswi hukatawalwa kpweli ni akulu anjina
ela hunatogola dzinaro macheye.
14 Aho afwa na taandafufuka tsona,
mana uwe waangamiza kpwenye uamulio
nao andayalwa tsetsetse.
15 Ela uwe Mwenyezi Mlungu ukarihenda taifa rikale kulu,
nawe ukadziphahira nguma,
kpwa kurienjerezera miphakaye.
16 Mwenyezi Mlungu, atuo ariphokala anagaya
kpwa sababu unaatiya adabu, akuvoya sana.
17 Dza viratu mchetu chiyefisa sikuze za kudzivugula
agbwirwavyo ni utsungu akarira,
ndivyo hurivyokala swiswi mberezo uwe Mwenyezi Mlungu.
18 Hwakala na mimba, huchihenda utsungu,
ela hwakala dza ariyedzivugula phepho.
Tahurehere wokofu kahi ya tsi yehu,
wala kukala na chivyazi cha kukala himo.
19 Atu ariofwa andafufuka tsona.
Lamukani muimbe na raha
mwimwi mkalao vumbini
dza manena gahendavyo tsi kavu ikamera nyasi,
ndivyo Mwenyezi Mlungu ndivyofufula atu ariofwa.

20 Phiyani atu angu,
menyani mwenu madzumbani mdzifungire miryango.
Dzifwitseni kpwa muda mchache hadi tsukizi za Mwenyezi Mlungu ndiphodigirika.
21 Kpwa mana, Mwenyezi Mlungu aredza kula phatuphe
ili aatiye adabu asagalao duniani kpwa sababu ya uyi wao.

26:11 26:11 Aeburania 10:27

Tsi nayo indaatuluza atu osi arioolagbwa,
na taindaafwitsa tsona.

27

1 Siku iyo Mwenyezi Mlungu andahumira upangawe uryao, mkpwulu
na wa nguvu, kumtiya adabu nyoka aihwaye Leviathani,* nyoka iye
aambalaye upesi. Naye andariolaga rira dzoka rikalaro baharini.
2 Siku iyo mundaimba kuhusu chunga chinono cha mizabibu wira
uambao,
3 "Mimi Mwenyezi Mlungu ndimi nchimanyiriraye,
ndachimwagira madzi mara kpwa mara.
Ndachirinda usiku na mutsi sedze mutu akachibananga.
4 Sikatsukirwa.
Nchiona vikpwata na miya
nindaitema,
niyooche yosi phamwenga.
5 Ela ichikala maadui ga atu angu ganalonda urindzi kpwangu,
ni gaphahane nami,
Kpwa kpweli ni gaphahane nami."
6 Siku zedzazo Jakobo andahenda mizi,
Iziraeli kutsephula na indabumula maruwa
na kuiodzaza matunda dunia yosi.

7 Mwenyezi Mlungu kakaitiya Iziraeli adabu kali
dza arivyotiya adabu maadui gao,
wala kakaaolaga anji dza arivyoolaga maadui gao.
8 Mwenyezi Mlungu waatiya adabu chidide
ariphoatsamiza kpwa lazima,
avi anavyokukuswa ni phuto ra mlairo wa dzuwa.
9 Kpwa njira ihi, uyi wa chivyazi cha Jakobo undatsuswa,
vivi ndivyo dambize ndivyoswamehewa kabisa,
andabananga-bananga mwatu mwa kulavira vizuka sadaka,
na kusaga-saga mawe gosi ga mwatu himo hadi gakale chokaa,
taphana viguzo vya Ashera
au mwatu mwa kufukizira uvumba ndimosala.
10 Mudzi uriozungulusirwa ngome ukakala gandzo,
undatsamwa na kurichwa dza jangbwa,
hiko ndiko ambako ng'ombe zindarisa na kutindizha.
11 Pandaze ndizouma zindavundzwa,
achetu andazihala azihende kuni.
Kpwa kpweli atu hano taaelewa,
kpwa hivyo muumba wao kandaaonera mbazi
wala kuaswamehe.
12 Siku hiyo, Mwenyezi Mlungu andakusanya atue Iziraeli mmwenga-
mmwenga, kula muho wa Yufurati hadi chidzuho cha Misiri, dza viratu
mutu awagavyo nganu na kutuluza mtsere.
13 Alafu siku iyo kundapigbwa gunda kulu. Hinyo ambao kala anagaya
hiko Ashuru na ariokala akatsamizwa kpwa lazima kuphiya Misiri
andakpwedza amuabudu Mwenyezi Mlungu, dzulu ya mwango mtakatifu
hiko Jerusalemu.

27:1 27:1 Ayubu 41:1; Zaburi 74:14; 104:26

* **27:1 27:1** ***Leviathani*** ni nyama wa baharini mfwano wa dzoka kulu.

28

Aiziraeli anatiywa adabu

1 Shaka hiro kpwa alevi a Efuraimu enye ngulu;
hinyo ambao unono wao ni dza maruwa ndigo nyala,
maruwa gophandwa dete renye rutuba,
dzulu ya vilongozi achiogbwa photsi kpwa a tele uchi.
2 Lola, Mwenyezi Mlungu ana mmwenga ariye jasiri,
mwenye nguvu dza phuto ra mvula ya mawe,
phuto ribanangaro dza madzi manji gafurikago,
iye andagabwaga.
3 Iyo tadzi ya alevi a Efuraimu anayoihendera ngulu
indavyogbwa-vyogbwa.
4 Mudzi hura urio dza ruwa nono,
urio dete renye rutuba undaangamizwa
dza mazao ga mwandzo ga tini,
ambazo mutu nkuziona akazidola na akazirya.
5 Siku iyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi
andakala dza tadzi ya nguma
na chiremba chinono
kpwa atue ariosala.
6 Andaapha aamuli moyo wa kulavya uamuli wa haki,
na kuatiya nguvu
anaokanira mudzi ryangoni.

7 Alavyadzi-sadaka na manabii anadedeleka,
na kuzuwa-zuwa kpwa sababu ya uchi.
Anazuwa-zuwa kpwa sababu ya uchi,
anadedeleka wakati wa kuona ruwiya,
na anadzikpwala wakati wa kuhenda uamuli.
8 Meza zosi zi tele maaphika,
taphana phaswafi hata phadide.
9 Aho anaamba, “Andamfundza ani marifwa?
Andamusemurira ani ujumbewe?
Kpwani swino hu ana atsanga achiorikiswa,
yani achiouswa linyahoni?
10 Mana iye anahuamuru:
kano henda hiri, kano henda rira,
dzambo mwenga-mwenga avi hu anache.”
11 Ichikala tamundaniphundza, Mwenyezi Mlungu andagomba namwi kutsupira luga ya chijeni,
na kpwa chigugumizi.
12 Aho waambira kukala,
“Hipha ndipho phatu pha kuoya, achioremwa naaoye.
Hipha ndipho phatu pha kuphoza marenda.”
Ela nyo taayagaphundza.
13 Kpwa hivyo sambi neno ra Mwenyezi Mlungu kpwao rindakala hivi,
kano henda hiri, kano henda rira,
dzambo mwenga-mwenga avi hu anache.
Ili aphiye akagbwe na kogo,
arumire, agbwirwe ni muhambo na ahalwe mateka.

28:11 28:11 1 Akorintho 14:21

14 Phahi phundzani neno ra Mwenyezi Mlungu mwi atu a chibero
mtawalao atu hinya asagalao Jerusalemu.
15 Mwimwi munadzikarya, munaamba, “Hukahenda chilagane na chifo,
hukaphahana na kuzimu.
Shaka kulu richitsupa,
tarindahuguta,
mana hukahenda handzo rikale chimbiriro rehu.
Na kuchenga kukale phatu pha kudzifwitsa.”
16 Kpwa sababu hiyo, Mwenyezi Mlungu anaamba hivi,
“Lola, ninaika dziwe ra msingi hiko Sayuni,
dziwe ambaro rapimwa.
Dziwe ra pembeni ra samani ra kudzenga msingi urio imara.
Yeyesi ndiyekuluphira kandaaibika.
17 Nami ndahumira uamuli wa haki ikale chipimo
na kuhenda haki ikale kabiro.
Mvula ya mawe indausa chimbiriro renu, yani handzo
na madzi gandafurika hipho phatu phenu pha kudzifwitsa.
18 Chilagane chenu mrichoika na chifo, chindavundzwa
na kuphahana kpwenu na kuzimu, kundafutwa.
Shaka kulu ndirokpwedza
rindakuphahani rikubwageni.
19 Rorosi ndirokpwedza rindakuphahani,
chila siku, ikale mutsi, ikale usiku
rindakuphahani.”

Muchielewa ujumbe uhu
mundatishirwa.
20 Mundakala avi mu atu achiodziambalaza kpwenye chidzitanda chidide,
na kudzibwiningiza shuka ndide ambayo taigota.
21 Mana Mwenyezi Mlungu andavamia dza arivyovamia Mwango wa Perazimu.
Andatsukirwa dza arivyoatsukirirwa hiko Dete ra Gibioni
ela andahenda utu wa kuangalaza
utu ambao tamuyautarajiya.
22 Kpwa hivyo msimnyetere
sedze silisili zenu zikakuremererani zaidi.
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi akanibaza
kukala akakusudiya kuangamiza tsi ndzima.

23 Hegani masikiro musikire sauti yangu.
Phundzani higa nigombago.
24 Dze, yuno mkurima achitayarisha utseru ili aphande,
nkpwenderera kurima vivyo kpwa vivyo?
Dze, nkpwenderera kutsimba na kuvundza madongolowa?
25 Iye achimala kuvundza madongolowa,
nkuphanda kunde na kukumbira bizari nyembamba.
Alafu akaphanda nganu phatuphe
na mere phatuphe.
26 Mlunguwe nkumlagiza
na kumfundza irivyo sawa.

28:16 **28:16** Zaburi 118:22–23; Arumi 9:33; 10:11; 1 Petero 2:6 **28:21** **28:21** 2 Samueli 5:20; 1 Nyakati 14:11; Joshuwa 10:10–12

27 Kunde taziwagbwa na rungu ziho,
wala bizari nyembamba kutsupizirwa gurudumo ra rukpwama dzuluye.
Kunde ziwagbwa na gongo,
na bizari nyembamba ikawagbwa na chigongo.
28 Mtsere ni usagbwe ukale unga ndipho utengezwe mkpwahe,
kpwa hivyo tauwagbwa tu kpwenderera.
Dzagbwe mutu nkutsupiza magurudumo ga garire ra kuwagira,
ela farasie taandausaga.
29 Higa gosi gala kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi,
ambaye ana ushauri wa ajabu
na ikima ya hali ya dzulu.

29

Mudzi wa Arieli ukazangirwa

1 Shaka hiro kpwa Arieli,
mudzi ambao Daudi wachita kambiye.
Mwimwi endererani na Sikukuu zenu
mwaka bada ya mwaka,
2 ela mmanye mudzi uhu ndauzangira na jeshi
na atu andarira na kuomboleza.
Nao undakala avi ni phatu phangu pha kulavira sadaka.
3 Nami ndauzunguluka pande zosi
niuzangire na minara
na kuudzengera lichigo.
4 Undatserezwa, na kula pho vumbini
undavoya msada kpwa sauti ya pokopoko
sautiyo indakala avi ni ya pepho.
5 Ela maaduigo gandakala manji dza vumbi,
hinyo atu jaili andakala dza maphephe gaphepheruswago.
Gafula bila kutarajiya,
6 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi andakpwedza
na chiguruguru, msumbo wa dunia na hoyo dzinji
na chikulukulu, phuto na moho uochao.
7 Na mataifa ganjina gosi gapiganago na mudzi wa Arieli,
gachigouzunguluka phamwenga na ngomeze na kuhenda atue agaye,
gandaangamika dza ndoso, ruwiya ya usiku.
8 Dza mutu ariye na ndzala alohavyo anarya,
ela achivumbuluka ana ndzala
au mutu mwenye chiru alohavyo ananwa madzi,
ela achivumbuluka ni mnyonje na achere na chiruye.
Hivyo ndivyo ndivyokala unji wa atu anjina ndiopigana na atu a mwango wa Sayuni.

9 Angalalani na mdangane,
zibani matso genu msione.
Kalani avi mkalewa ela si kpwa sababu ya uchi,
dedelekani, ela si kpwa sababu ya uchi.
10 Mana mwimwi manabii, Mwenyezi Mlungu akakutiyani roho ya usingizi.
Akakufungani matso, mwi manabii
na kubwiningiza vitswa vyenu, mwi aonadzi.

29:10 29:10 Arumi 11:8

11 Maono higa gosi gakakala dza chitabu chiricho fungbwa na muhuri.
Uchimupha mutu amanyaye kusoma anaamba, “Siweza kuchisoma mana
china muhuri.”
12 Ela achihewa mutu asiyemanya kusoma andaamba, “Siweza mana
simanya kusoma.”
13 Mwenyezi Mlungu anaamba,
“Atu hano ananisengerera
na kuniishimu kpwa kanwa zao
ela mioyo yao i kure nami.
Ibada zao zinalongozwa ni malagizo arigofundzwa ni anadamu.
14 Kpwa sababu iyo ndahenda tsona kazi ya kuangalaza kahi ya atu aha.
Nindahenda kazi ya kuangalaza na vilinje.
Ikima ya enye ikima indaangamika
na kumanya kpwa atu a kpwao amanyao, kundafwitswa.”
15 Shauri yao hinyo amfwitsao Mwenyezi Mlungu mipango yao.
Hinyo ahendao mambo gao chisiri-siri na kudziamba mwao mioyoni,
“Taphana ahuonaye, tsona taphana mutu ndiyehumanya.”
16 Mwimwi mkuika mambo chitswatsi.
Dze, mfinyangi anaweza kuambwa a sawa na ulongo?
Haya cho chitu chirichofinyangbwa chinaweza kumuamba ariyechifinyanga,
“Uwe kunifinyangire.”
Au chitu chirichofinyangbwa chinaweza kumuamba ariyechifinyanga,
“Uwe kumanya rorosi.”

17 Bado muda mchache tu, Lebanoni indagaluzwa kukala munda wenye rutuba
na munda wenye rutuba undakala tsaka.
18 Wakati hinyo masito andaweza kusikira maneno ga hicho chitabu
na matso ga vipofu gandaona
kahi za upofu na jiza.
19 Anyenyekevu andahamirwa tsona ni Mwenyezi Mlungu
na achiya andahamirwa ni Mtakatifu wa Iziraeli.
20 Mana atu majaili andaangamizwa,
enye chibero andasiswa
nao apangao kuhenda mai andaangamizwa.
21 Hinyo ni hara amuhendao mutu kukala mkosa
na kumhehera mkosadzi
hinyo nkumlafya haki mutu asiye makosa kpwa maneno ga handzo.
22 Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu ariyemkombola Burahimu anaamba
hivi kuhusu atu a mudzi wa Jakobo:
“Jakobo kandagbwirwa ni haya tsona
wala kandagbwirwa ni waibu.
23 Atu ndipholola na kudziona arivyo anji,
andamanya kukala mimi Ndimi Mtakatifu.
Andamtogola Mtakatifu wa Jakobo,
andamuogopha Mlungu wa Iziraeli.
24 Aho akosao mwao rohoni andang’arirwa
na aho anung’unikao andakubali mafundzo.”

29:13 29:13 Mathayo 15:8–9; Mariko 7:6–7 **29:14 29:14** 1 Akorintho 1:19 **29:16 29:16** Isaya 45:9; Arumi 9:20

30

1 Mwenyezi Mlungu anaamba, “Shaka hiro kpwa hinyo anaoasi.
Anahenda mipango isiyokala yangu,
na kuhenda ushirika bila Roho wangu,
aenjerezao dambi dzulu ya dambi.
2 Atsererao kuphiya Misiri
bila kunitaka ushauri,
avoyao msada na urindzi kula kpwa farao,
na kukuluphira urindzi kula tsi ya Misiri.
3 Phahi hinyo urindzi wa Farao undakutiyani waibu,
na kuadamira kpwenu pepho ya Misiri kundakuhendani mkale chitu cha kuberwa.
4 Mana dzagbwe akulue a hiko Soani
na ahumwae akafika Hanesi,
5 chila mutu andatiywa waibu
kpwa sababu atu a Misiri taaweza kutivya bii.
Taana msada wala fwaida, ela waibu.”
6 Higa ni maneno kuhusu nyama a tsakani ario tsi ya kugbwa, mwakani mwa Juda:
Ahumwa enu nkutsupira tsi ya tabu na ziki
tsi ambayo nkutuluka simba achetu na simba alume,
mabafwe na nyoka siru za kuuruka.
Nkutsukula mali zao dzulu ya punda na ngamia
akaziphirika kpwa atu asioweza kuterya,
7 taifa ra Misiri ambaro msadawe taufwaha rorosi.
Ndiyo mana Misiri nkayiiha
Rahabu* anayedzisagarira tu.

Iziraeli tailonda kusikira

8 Mwenyezi Mlungu waniamba niuandike ujumbe huno kpwenye mwalawe
na uandike chitabuni,
ili wedze ukale ushaidi hata kare na kare.
9 Mana ni atu akaidi,
asiolonda kusikira malagizo ga Mwenyezi Mlungu.
10 Nkuambira aonadzi,
“Msione tsona ruwiya.”
Na manabii, “Huambireni mambo manono na kuhutabiriya handzo!
11 Richani iyo njira,
galukani mriche iyo njira,
na mriche kuhudemurira
msihuambire tsona kuhusu iye Mtakatifu wa Iziraeli!”
12 Phahi dzulu ya higo, Mtakatifu wa Iziraeli anaamba hivi:
“Kpwa sababu mkarema ujumbe huno,
namwi mkaadamira kuonera na kuchenga,
13 phahi uyi wenu
undakala dza mwanya kpwenye ukuta mure
ukuta ulondao kugbwa,
na kugbwakpwe kundakala gafula bila kumanya.
14 Na kuvundzikakpwe kundakala dza nyungu ya ulongo,
ichiyovundzwa kusudi
isisale seemu ichiyotivywa.

---

* **30:7 30:7** ***Rahabu*** ni dzinyama kulu ra baharini.

Phasisale hata chidzaya cha kutsukurira moho,
au cha kuhekera madzi chisimani.”
15 Mwenyezi Mlungu, Mtakatifu wa Iziraeli anaamba,
“Mundativywa ichikala mundatubu makosa genu na kuhurira.
Kuhurira na kukuluphira ndiyo nguvu yenu,”
ela tamyakubali.
16 Badaye mwimwi mwaamba,
“Hata! Swino hundazola na farasi azolao mairo.”
Ni kpweli mundazola ela hinyo anaokuzoresani
andakala na mairo zaidi.
17 Atu elufu mwenga andazolwa ni mutu mmwenga
na kundi zima rindazolwa ni atu atsano bahi.
Achache enu ndiotiya
andakala dza mlingoti wa bendera dzulu ya chidzango.

Mwenyezi Mlungu anaonera mbazi atue

18 Mwenyezi Mlungu anagodza kpwa hamu akukubalini
na kukuonerani mbazi.
Mwenyezi Mlungu ni Mlungu ahendaye haki,
iye nkujaliya anaomkuluphira.
19 Kpwa kpweli mwimwi atu a Sayuni, yani Jerusalemu tamundarira tsona. Mchiririra kuterywa, andakuonerani mbazi, naye andasikira chiriro chenu, andakujibuni.
20 Dzagbwe Mwenyezi Mlungu nkuapha chakurya chichache agbwiririre wakati wa shida na madzi machache ga kuphunguza chiru bado andaenderera kukala mwalimu wenu namwi mundamuona na matso genu.
21 Napho mkagaluka uphande wa kulume au wa kumotso, mundasikira sauti inaamba, “Njira ni hino, igbwireni!”
22 Alafu vizuka vyenu vya feza na zahabu mundaviona dza najisi na kuvitsupha dza mademu ga nongo.
23 Mwenyezi Mlungu andahenda mvula inye kpwa ajili ya mbeyu zenu mchizophanda. Minda yenu indavyala mtsere munji na mifugo yenu indaphaha nyasi nyinji za kurisa.
24 Hata ndzau na nyo punda a kurimira minda yenu andariswa mtsere uchiokola munyu vinono na uchiophehwato.
25 Siku iyo atu anji andaolagbwa na minara kubanangbwa, madzi gandajera kula myango mire na vidzango vire.
26 Alafu Mwenyezi Mlungu andaafunga bendeji atue ariolumizwa na kuphoza vironda arivyosababisha. Mwezi undaala na mwanga munji avi ni dzuwa, na dzuwa rindalavya mwanga munji kano sabaa zaidi ya kawaida. Indakala avi ni mwanga wa siku sabaa kpwa siku mwenga.

Ashuru indatiywa adabu

27 Mwenyezi Mlungu aredza kula kure
na usiru munji na maingu maziho ga mosi.
Kanwaye i tele maneno ga tsukizi
na lilakare ni dza moho uochao tsetsetse.
28 Pumuziye ni dza chidzuho chirichofurika madzi
gafikago hadi singoni.
Iye nkusumbisa mataifa ganjina na kugabananga.
Alafu nkutiya lijamu† chila mutu wa tsi ya kure

† **30:28 30:28** ***Lijamu*** ni neno ra Chiswahili ririro na mana ya chigongo chitiywacho mlomoni mwa farasi ili kumlongoza kura mutu alondako aphiye.

na kualongoza aangamike.
29 Atu a Mwenyezi Mlungu andaimba
dza wakati wa usiku anaphokala na sikukuu takatifu.
Mwenyezi Mlungu ni mwamba wa nguvu kpwa Iziraeli
na atue andakala na raha dza akalavyo anapholunga-lunga sauti za chivoti
kuphiya mwango wa Sayuni kpwendahenda ibada.
30 Mwenyezi Mlungu andakala msiru.
Sautiye kulu ya kuogofya indasikirika
na mkpwonowe undakala tayari kupiga.
Usiruwe undakala dza moho uochao tsetsetse,
uchilungirwa ni chiguruguru na phuto.
31 Aashuru achisikira sauti ya Mwenyezi Mlungu
na kumuona apigavyo na fwimboye ya chuma,
andaogopha.
32 Chila pigo ndiropiga Mwenyezi Mlungu
kuhumira ndataye ya kutiira adabu
kundasikirwa sauti za tamburini na za ngephephe.
33 Phatu pha kuochera lufu ra mfalume
phatayarishwa hangu kare.
Dibwa hiro ni pana tsona ra china.
Phana kuni nyinji chizopangbwa kare.
Mwenyezi Mlungu andaasa moho kpwa pumuziye
dza moho wa chibiriti.

31

Mwenyezi Mlungu andakanira Jerusalemu

1 Shaka hiro kpwa hinyo anaotserera kuphiya Misiri kpwendavoya msada,
hinyo anaoadamira farasi a viha.
Anaoadamira magari gao ga kuvwehwa ni farasi
kpwa kukala anajeshi akuhumira farasi ana mkpwotse,
badala ya kumuadamira Mtakatifu wa Iziraeli,
au kuvoya msada kpwa Mwenyezi Mlungu.
2 Iye ana ikima na anaweza kureha mashaka.
Achigomba nenore kakosa kuritimiza.
Andaatiya adabu hinyo anaohenda uyi,
na atu ateryao ahendao mai.
3 Amisiri ni anadamu, si milungu
Farasi aho ana miri ya kawaida
taaweza kuishi ta kare na kare,
Mwenyezi Mlungu ndiphoonyesa nguvuze
andaangamiza ateryaye na aterywao.
Osi andafwa phamwenga.
4 Mwenyezi Mlungu, waniamba,
“Ndanguruma na kukushambuliya dza simba asiyeogopha.
Asiyetishirwa ni sauti ya guphuphu ra arisa
anaorinda mang’ondzi.
Hivyo ndivyo mimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi ndivyotserera
na kupigana kpwenye mwango Sayuni.
5 Mimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi nindarinda Jerusalemu
dza nyama wa mapha anavyouruka-uruka kuzunguluka nyumbaye.

6 “Mwi atu a Iziraeli, muuyireni iye mriyemuasi.
7 Mana siku hiyo, chila mmwenga andarema vizuka vya feza na zahabu
arivyodzitengezera na mikono yenu ya dambi.
8 Aashuru andaolagbwa
ela si kpwa panga za atu.
Aho andajeza kuchimbira upanga
na barobaro aho andagbwirwa alazimishwe kukala atumwa.
9 Urindzi wa Aashuru undagbwa kpwa sababu ya wuoga,
Akulue a viha andadziondoka achimbire ariche bendera yao vihani.”
Hivi ndivyo Mwenyezi Mlungu aambavyo
iye ambaye mohowe mkpwulu u dzulu ya mwango Sayuni
na jimbi-jimbire ri Jerusalemu.

32

Mfalume ahendaye haki

1 Lola, mfalume andatawala na haki
na akulue andalavya uamuli wa haki.
2 Chila mmwenga wao andakala dza phatu pha kudzifwitsa
pha kudzichinga na phuto kali,
dza chidzuho cha madzi hiko jangbwani
na dza pepho ya mwamba mkpwulu wakati wa dzuwa ngerengere
kpwenye tsi isiyomera chitu.
3 Alafu chila ariye na matso ga kuona andagatong’ola aoneto
na ariye na masikiro andaphundza ili asikire.
4 Osi asio vumirira andahenda chituwo aririkane,
chila ariye na chigugumiza andagomba vinono.
5 Azuzu taandaisabiwa tsona kukala ni chitu
na asio na adabu taandaishimiwa.
6 Azuzu anagomba ga chizuzu,
chila wakati anahenda mipango ya kuhenda dambi
ya kugomba handzo kuhusu Mwenyezi Mlungu.
Mipango ya kuahirisa ario na ndzala
na kualafya madzi ario na chiru.
7 Njira za mutu wa handzo ni mbii.
Anapanga hila,
ili aangamize achiya na agayi,
kpwa kulavya ushaidi wa handzo
hata napho enye analalamikira haki.
8 Atu ario na ishima nkupanga mambo ga ishima
na mahendo gao ga ishima nkuaimarisha.

Achetu a Jerusalemu
andatiywa adabu

9 Hendani makini musikire higa nigombago
mwi achetu enye raha.
Niphundzani mwi ana a achetu
munaodziona mu salama.
10 Mwimwi achetu munadziona mu salama
ela ndani ya mwaka mmwenga mundakakama,
mana minda ya mizabibu indafusa,
na tamundavuna matunda gogosi.
11 Kakamani mwi achetu enye raha,

kakamani na wuoga mwimwi msagalao raha msitarehe.
Vulani nguwo zenu
mvwale magunia.
12 Pigani vifuwa vyenu kpwa sonono
kpwa sababu ya minda ya mizabibu yenu,
13 na kpwa sababu ya tsi ya atu angu
ambayo i tele miya.
Sononekani kpwa sababu ya nyumba zenye raha
kpwenye mudzi wenye raha wa Jerusalemu.
14 Dzumba ra mfalume rindarichwa wekee bila atu
mudzi uriokala ukaodzala atu
undakala wekee.
Minara ya urindzi indakala magandzo ta kare na kare
na ikale uwanja wa mvumbo za maforo
na weru wa kurisa mang'ondzi.
15 Hali indakala hivyo
hadi Roho wa Mlungu ndiphohwedzera kula dzulu mlunguni,
ndipho majangbwa gandakala minda yenye rutuba,
na minda yenye rutuba indakala dza tsaka.
16 Ndipho hiko weruni atu andaamula na haki
na atu andakala enye haki kpwenye tsi ya rutuba.
17 Atu andasagala kpwa amani kpwa kukala ni enye haki,
kpwa haki yao andahurira na akale salama ta kare na kare.
18 Atu angu andasagala kpwa amani
makalo gao gandakala phatu salama pha kuishi,
andahurira na taandayugbwa ni yeyesi.
19 Dzagbwe mvula ya mawe indanya na kubwaga mihi yosi ya tsakani *
na mudzi ubanangbwe tsetsetse.
20 Ela mwimwi mundajaliwa, mundaphanda mbeyu zenu kanda-kanda ya seemu zosi za madzi
na kuricha punda enu na ng'ombe zenu zirise bila kufungbwa.

33

Jerusalemu indakala salama

1 Shaka hiro uwe uriyebananga atu angu,
kala kudzangbwebanangbwa, ela vivi undabanangbwa.
Shaka hiro uwe uriyesalata atu angu,
kala kudzangbwesalatwa, ela vivi undasalatwa.
Ndiphomala kubananga na kusalata
nawe undabanangbwa na usalatwe.
2 Nakuvoya Mwenyezi Mlungu uhuonere mbazi,
swiswi hunakukuluphira uwe.
Hutiye nguvu chila ligundzu
na uhutivye chila wakati wa mashaka.
3 Unaphonguruma mataifa ganjina nkuchimbira
unaphoonyesa urivyo mkpwulu mataifa nkutsamukana.
4 Hukuvamia maadui gehu dza ndzije adide avamiavyo
na kuhala zewe chila aricho nacho dza ipho ra ndzije riryavyo.
5 Uwe Mwenyezi Mlungu una utukufu munji na chihicho chi dzulu sana.
Undareha uamuli wa haki na kusaonerana ko Sayuni.

* **32:19 32:19** Chieburania tachiwazi.

6 Uwe ndiwe msingi unayehuhenda hukale imara wakati wosi.
Ukuhutivya na kuhupha ikima ya kpweli na marifwa,
na kukuogopha uwe Mwenyezi Mlungu ndicho chitu cha samani zaidi kpwehu.

7 Lolani, masujaa enu anakota kululu njira-njira kulonda msada.
Ajumbe enu atarajiya amani ela achiuya kaya na chiriro.
8 Takuna tsona anyendekaye,
barabara zosi zikarichwa wekee.
Vilagane vikavundzwa
wala takuna ishima kpwa yeyesi aikaye chilagane.
9 Minda taimera chitu mana yauma,
mwango Lebanoni ukagbwirwa ni waibu mana mihiye ikanyala.
Seemu ya tsi ya kugbwa iriyo na rutuba, yiihwayo Sharoni ikakala jangbwa.
Mihi ya tsi ya kugbwa iihwayo Bashani
na tsaka ra mwango Karimeli rinakuta makodza.
10 Ela Mwenyezi Mlungu anaamba,
"Nindahenda chitu ili nitogolwe sana.
11 Mipango yenu ni dza wiswa
na mahendo genu ni dza mibuwa, tagaokola rorosi.
Pumuzi zenu ni dza moho wa kukuangamizani.
12 Mundaochwa mkale ivu
dza miya iphyavyo mohoni."

13 Chila mutu wa kure na wa phephi naedze alole nchivyohenda.
Naedze alole uwezo wangu mkpwulu!
14 Enye dambi ario mwango Sayuni
anakakama kpwa wuoga, nao anauza,
"Hundasagaladze phatu pharipho na moho mkali,
moho usioricha kuaka?"
15 Ela hinyo asagalao kpwa kuhenda haki
na kugomba kpweli,
hinyo aremao kuhala pesa kpwa nguvu
na asiokubali hongo,
hinyo asiodzihusisha na njama za kuolaga
na asioshiriki kuhenda mai,
16 ndio ambao andasagala dzulu, phatu pharipho salama,
na chimbiriro rao rindakala ngome iriyo mwambani.
Andakala na chakurya
na madzi ga kutosha wakati wosi.

Mwenyezi Mlungu
ndiye mfalume wehu
17 Siku mwenga undamuona mfalume arivyo mnono.
Undalola uone tsi anayoitawala irivyo kulu na pana ya kufika kure.
18 Alafu undaririkana urivyogaya na undadziuza,
"Akuphi nyo vilongozi akulu ariohuogofyera
na kuhulazimisha kuripha kodi ya dzulu?"
19 Kundaona tsona atu hinyo a mabavu
hinyo ariogomba luga usiyoimanya na usiyoielewa.
20 Kuluphiroro narikale Sayuni,
mudzi wa kukusanyana kpwa ajili ya sikukuu zehu zoikpwa.

Undaona Jerusalemu iriyo imara
dza hema ambaro vigingivye taviweza kung'olwa
ambavyo vikafungbwa ngingingi kpwa kowa zisizoweza kudoka.
21 Kpwa kpweli, hipho Mwenyezi Mlungu wa nguvu andakala phamwenga naswi.
Iye andaphahenda hipho phakale dza phatu phenye myuho mipana na vidzuho.
Phatu ambapho meli kulu za maadui tazindaphafika.
22 Mwenyezi Mlungu ndiye muamuli wehu
na mtawala wehu.
Mwenyezi Mlungu ndiye mfalume wehu
iye ndiye ndiyehutivya.

23 Kowa zenu zikarejera,
taziweza kudinisa mlingoti,
ama kubumula tangare.
Chisha zewe nyinji zindaganywa,
hata virema piya aphahe.
24 Taphana ndiyeamba ni mkpwongo,
na dambi za asagalao himo, zindaswamehewa.

34

Mataifa ganjina gandaamulwa

1 Mataifa gosi nagasengere phephi ganisikize,
atu osi naaniphundze.
Atu osi a dunia naanisikire na vyosi viiodzazavyo
dunia yosi na vyosi vimeravyo himo.
2 Mwenyezi Mlungu akatsukizwa sana ni mataifa na majeshi gao.
Akaamua kukala ni gaolagbwe tsetsetse.
3 Nyufu zao zindarichwa bila kuzikpwa.
Zindaola na zinuke lovu.
Myango indalwamiswa ni milatso yao.
4 Nyenyezi zosi mlunguni zindaangamika
na mlungu undakundzwa dza jamvi.
Chila chitu mlunguni chindagbwa
dza makodza ga mzabibu chigonyala
au ga mtini chigouma pho muhini.
5 Bada ya upanga wa Mwenyezi Mlungu kuhenda alondavyo hiko dzulu mlunguni,
undatserera hadi Edomu,
taifa ambaro Mwenyezi Mlungu akapanga kuriangamiza tsetsetse.
6 Upanga wa Mwenyezi Mlungu ukaodzala milatso na marunya.
Milatso ya ana ng'ondzi na mbuzi,
marunya ga figo za maturume.
Mana Mwenyezi Mlungu analavya sadaka hiko Bosira,
akatsindza sana katika tsi yosi ya Edomu.
7 Nyahi andatsindzwa phamwenga nao,
ana ndewa phamwenga na ndzau a mkpwotse.
Tsi yao indalwama milatso

34:4 34:4 Mathayo 24:29; Mariko 13:25; Luka 21:26; Maono 6:13–14 **34:5 34:5** Isaya 63:1–6; Jeremia 49:7–22; Ezekieli 25:12–14; 35:1–15; Amosi 1:11–12; Obadiya 1:1–14; Malaki 1:2–5

na mitsanga yao indaodzala mafuha gao.
8 Mana Mwenyezi Mlungu ana wakatiwe wa kuriphiza chisasi.
Wakati ambapho andaakanira atu a mudzi wa Sayuni
chinyume cha atu a tsi ya Edomu na mataifa ganjina.
9 Vidzuho vya Edomu vindagaluzwa kukala lami
na mtsangawe kugaluzwa kukala chibiriti,
alafu tsi yosi indakala lami iakayo.
10 Indaaka usiku na mutsi
wala taindasika kutifuka mosi ta kare na kare.
Edomu indakala jangbwa muda mure,
chivyazi chimwenga hadi chanjina.
Takuna mutu ndiyetsupa tsona kahi za tsi iyo hata kare na kare.
11 Mweko na vimburu vindasagala himo.
Mlungu andairicha ikale gandzo,
ikale tsumbi ya mawe.
12 Edomu indaihwa, “Ufalume usio na chitu.”
Ana osi a afalumee taandakala chitu tsona.
13 Madzumbage ga afalume na ngomeze
zindaodzala miya.
Diya-mbewa na mbuni
ndio ndiosagala himo.
14 Nyama a tsakani andaindza phamwenga na fisi,
mbuzi a weruni andaihana.
Nyama a usiku andakpwedza kuko
nao andaphaha phatu pha kuoya.
15 Vimburu vindadzidzengera nyumba zao vibwage mayayi,
viahire na vikokote na kukusanya vidzana vyao na kuvirinda.
Viphanga piya vindakusanyika kuko
chila chichetu na chiyawe chilume.
16 Endzani kpwenye chitabu cha Mwenyezi Mlungu
mundaona phatu phakaandikpwa hivi,
“Taphana hata mmwenga wa hinya ndiyekosa kukalapho,
chila mmwenga andakala na myawe.
Mana Mwenyezi Mlungu akaamuru ikale hivyo,
na akaakusanya kpwa uwezo wa Rohowe.”
17 Mwenyezi Mlungu ndiye chiyeapha tsi ya Edomu,
akaaganyira mwenye tsi hiyo.
Edomu indakala mali yao hata kare na kare
nao andasagala himo chivyazi bada ya chivyazi.

35

Kuuya Jerusalemu na raha

1 Jangbwa na tsi kavu zindahererwa
na maruwa gandabumula weruni.
2 Tsi zirizo weru, zindabumula dza maruwa
na kuimba mawira ga raha.
Zindaodzala mihi dza mwango wa Lebanoni
na kukala nono dza mwango wa Karimeli au Dete ra Sharoni.
Atu andaona mahendo manono ga Mwenyezi Mlungu,
mambo makulu anagohenda Mlungu wehu.
3 Tiyani nguvu mikono minyonje,

34:10 34:10 Maono 14:11; 19:3 **35:3 35:3** Aeburania 12:12

dinisani magoyo sigoweza kuima.
4 Hinyo achiomaka kpwa wuoga aambireni,
“Msiogophe, dzitiyeni nguvu! Mlungu wehu aredza!
Aredza ariphize chisasi,
aredza akutivyeni.”
5 Ndiphokpwedza, vipofu andahewa uwezo wa kuona
na masito andasikira.
6 Viswere nao andaweza kutinatina dza kulungu
na bubu andaimba na raha.
Weruni kundazembuka pula za madzi
na jangbwani kundajera myuho.
7 Tsi ichiyokola dzuwa indakala ziya ra madzi,
mtsanga uchiouma kpwa kukosa mvula
undagota vidzuho vya madzi.
Hiko kusagalako diya-mbewa
magugu manji gandamera.
8 Kundakala na barabara kulu ndiyoihwa
“Njira ya utakatifu.” Indakala njira ya atu a Mlungu.
Yeyesi ariye najisi
kandatsupira njira hiyo.
Chila ndiyetsupira njira iyo
kandaangamika hata kala ni mzuzu.
9 Njira iyo taindakala na simba
wala nyama yeyesi msiru wa tsakani.
Ela hinyo ariotivywa ni Mwenyezi Mlungu
ndio ndiotsupira njira hiyo.
10 Atu ambao Mwenyezi Mlungu waativya andauyiza salama
kula tsi za kure arikoatsamiza kpwa lazima
andauya na kuinjira Sayuni
kuno anaimba kpwa raha isiyosika.
Andakala na raha siku zao zosi
wala taphana ndiyekala na sababu ya kusononeka wala kuula.

36

Senakeribu anavamia Juda
(2 Afalume 18:13–27; 2 Nyakati 32:1–19)

1 Mwaka wa kumi na ne, wa utawala wa mfalume Hezekiya, mfalume Senakeribu wa Ashuru washambuliya midzi yosi ya Juda yenye ngome na achiiteka.
2 Mfalume wa Ashuru wamuhuma mkpwulu wa jeshi kula Lakishi, aphiye kpwa mfalume Hezekiya ko Jerusalemu na jeshire kulu. Ye mkpwulu wa jeshi waphiya achendaima phephi na mfumbi uinjizao madzi mtsara wa dzulu kpwenye barabara kulu iphiyayo chiwanja cha mfuli wa nguwo.
3 Hipho watulukirwa ni Eliakimu mwana wa Hilikiya, ambaye kala ni muimirizi wa dzumba ra mfalume, muandishi Shebuna na Joa mwana wa Asafu, muiki wa vitabu vya kumbukumbu.
4 Ye mkpwulu wa jeshi achiaambira, “Muambireni Hezekiya kukala, ‘Mfalume mkpwulu wa Ashuru ana kuuza hivi: Ukakuluphira utu wani?
5 Maneno mahuphu tagatosha kukuhenda uwe uturye viha. Ukamkuluphira ani we hata unaniasi?

35:5 35:5 Mathayo 11:5; Luka 7:22

6 Namanya ukakuluphira Misiri, iyo ni dza mridza wa nyasi uchiopufuka.
Utu ambao undamdunga mkpwono yeyesi ndiyeujejemera. Hivyo ndivyo
arivyo Farao mfalume wa Misiri kpwa osi anaomkuluphira.'
7 Ela hata kama mundaniambira, 'Hunamkuluphira Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wehu,' nami ndakuuzani, 'Dze siye hiye ambaye Hezekiya
wabananga mwatumwe mosi mwa dzulu mwa kuabudu na kulavya sadaka
na kuambira atu a Juda na Jerusalemu, "Abuduni mbere za phatu pha
kulavira sadaka!" '
8 "Ndzo upatane na bwana wangu, mfalume wa Ashuru, nami ndakupha
farasi elufu mbiri napho undaweza kuphaha aphirikie.
9 Kundaweza kuturya hata ofisaa wa tsini wa bwana wangu, hata
ukaikuluphira Misiri kpwa magari ga kuvwehwa ni farasi na aphirikie.
10 Zaidi ya gosi nakuamba, mino sikadzireha mwenye kpwedzapigana
ili hino tsi niiangamize, Mwenyezi Mlungu ndiye ariyeniamba, 'Ambuka
ukaishambuliye hira tsi na uiangamize.' "
11 Ndipho Eliakimu, Shebuna na Joa achimuamba yuya mkpwulu wa
jeshi, "Swino atumishio hunaelewa Chiaramu vinono, kpwa hivyo gomba
naswi Chiaramu usigombe Chieburania, mana nyo atu ario pho dzulu ya
ukuta anasikira."
12 Ela yuya mkpwulu wa jeshi achiamba, "Pho kpwani mino nkalagizwa
ni tajiri wangu maneno higa nkuambireni mwimwi na mkpwulu wenu
bahi? Maneno higa ni mgamanye mwimwi phamwenga na hinyo asegereo
ukutani. Aho piya a mashakani phamwenga namwi, andarya mavi gao na
kunwa mikodzo yao dza mwimwi."
13 ye mkpwulu wa jeshi waunuka, achikota kululu kpwa Chieburania
achiamba, "Phundzani maneno ga mfalume mkpwulu, mfalume wa
Ashuru!
14 Ye mfalume anaamba, 'Msikubali Hezekiya akuchengeni, kpwa sababu
kandaweza kukutivyani.
15 Msikubali Hezekiya akuhendeni mumkuluphire Mwenyezi Mlungu
kpwa kuamba: Hakika Mwenyezi Mlungu andahutivya, mudzi huno
taundatiywa mikononi mwa mfalume wa Ashuru.'
16 Musimusikize Hezekiya, mana mfalume wa Ashuru anaamba,
'Patanani nami na mdzilavye kpwangu. Hipho ndipho chila mmwenga
wenu andaweza kurya matunda ga mzabibuwe na matunda ga mtiniwe,
na kunwa madzi ga chisimache mwenye,
17 hadi ndiphokpwedza atsamiza niaphirike tsi ambayo i dza yo yenu,
tsi yenye mtsere na uchi wa zabibu, tsi yenye chakurya na minda ya
mizabibu.'
18 "Na musimusikize Hezekiya anaphokuchengani achiamba, 'Mwenyezi
Mlungu andahuokola.' Kuna yeyesi kahi ya milungu ya mataifa ariyeokola
tsi yao kula mikononi mwa mfalume wa Ashuru?
19 Iphaphi yo milungu ya Hamathi na Aripadi? Iphaphi yo milungu ya
Sefarivaimu? Dze, yaokola Samariya kula mikononi mwangu?
20 Kahi ya milungu yosi ya tsi, ni milungu iphi iriyoweza kuokola
tsi yao kula mikononi mwangu, hadi Mwenyezi Mlungu aweze kuiokola
Jerusalemu kula mikononi mwangu?"
21 Ela aho anyamala zii, mana kala akalagizwa ni mfalume Hezekiya
asimjibu rorosi.
22 Phahi, Eliakimu mwana wa Hilikiya ariyekala muimirizi wa nyumba
ya mfalume, na Shebuna yekala muandishi wa mfalume na Joa mwana

36:6 36:6 Ezekieli 29:6–7

wa Asafu, muiki wa kumbukumbu, aphiya kpwa Hezekiya kuno akakpwanyula nguwo zao, achimsemurira maneno ga yuya mkulu wa jeshi.

37

Hezekiya anaendza msada kpwa Isaya
(2 Afalume 19:1–13)

1 Mfalume Hezekiya ariphosikira mambo gago, wakpwanyula nguwoze,
achivwala gunia, achiinjira ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu.
2 Naye achimuhuma Eliakimu, yekala muimirizi wa dzumba ra mfalume,
muandishi Shebuna na alavyadzi-sadaka avyere aphiye kpwa nabii Isaya
mwana wa Amozi, kuno akavwala magunia.
3 Nao ariphofika kpwa Isaya achimuamba, "Hezekiya anaamba hivi,
'Rero ni siku ya sonono, ya kudemurirwa na ya kuberwa. Swino hukakala
dza mchetu alondaye kudzivugula, ela kana mkpwotse wa kupiga mbavu.
4 Chahi Mwenyezi Mlungu, Mlunguo, wasikira maneno ga mkpwulu wa
jeshi ambaye wahumwa ni bwanawe mfalume wa Ashuru, kumkufuru
Mlungu ariye moyo, naye Mwenyezi Mlungu, Mlunguo andamzemerera
kpwa ajili ya maneno achigosikira. Voyera nyo ariosala.' "
5 Hara atumishi a mfalume Hezekiya ariphofika kpwa Isaya,
6 Isaya waambira, "Muambireni bwana wenu, kukala Mwenyezi Mlungu
anaamba hivi, 'Usiogophe kpwa sababu ya maneno chigosikira, ambago
atumishi a mfalume wa Ashuru akanilaphiza nago.
7 Nindamtiya roho ya wasiwasi naye andasikira ndziyendziye na auye
kpwao. Chisha ndamuhenda akaolagbwe kuko kpwa upanga.' "

Aashuru analavya tsona vitisho

8 Phahi yuya mkpwulu wa jeshi ra Ashuru ariphosikira kukala
mfalumewe akauka Lakishi, wauya achendakuta majeshi gao ganapigana
na atu a mudzi wa Libuna, achimlunga kuko.
9 Alafu mfalume Senakeribu achisikira kukala mfalume Tirihaka wa
Kushi aredza apigane naye. Phahi ariphosikira vivyo, achihuma ajumbe
kpwa Hezekiya achiamba,
10 "Kamuambire Hezekiya mfalume wa Juda, 'Usichengbwe ni ye
Mlunguo unayemkuluphira akuambaye kukala mudzi wa Jerusalemu
taundatiywa mikononi mwa mfalume wa Ashuru.'
11 Lola, we mwenye wasikira kare vira afalume a Ashuru arivyohendera
tsi zosi, aho aziangamiza tsetsetse. Dze we undatiya?
12 Dze, yo milungu ya mataifa goangamizwa ni ano baba, yani Gozani,
Harani, Resefu na atu a Edeni asagalao mudzi uihwao Telasari yaweza
kugaokola?
13 A phaphi ye mfalume wa Hamathi, au wa Aripadi, au mudzi wa
Sefarivaimu, au wa Hena au wa Iva?"

Mavoyo ga Hezekiya
(2 Afalume 19:14–19)

14 Hezekiya waphokera hira baruwa kula mikononi mwa hara ajumbe
achiisoma. Chisha achiambuka achiphiya nyumbani kpwa Mwenyezi
Mlungu achendayiika wazi mbere za Mwenyezi Mlungu.
15 Hezekiya achivoya Mwenyezi Mlungu achiamba,

16 “Uwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli,
usagalaye chihi cha chifalume dzulu ya makerubi, uwe macheyo ndiwe
Mlungu wa falume zosi za dunia. Uwe ndiwe uriyeumba mlunguni na tsi.
17 Hega sikiro uwe Mwenyezi Mlungu usikire, vugula matsogo uwe
Mwenyezi Mlungu uone. Sikiza maneno gosi ga Senakeribu, achigolagiza
ili kumnyetera Mlungu ariye moyo.
18 “Ni kpweli uwe Mwenyezi Mlungu, kukala nyo afalume a Ashuru
abananga tsetsetse mataifa ganjina gosi na tsi zao.
19 Atsupha milungu yao mohoni na kuibananga-bananga kpwa sababu
kala siyo milungu ya kpweli, ela kala ni vizuka vya mihi na mawe
vyotsongbwa ni anadamu.
20 Sambi, uwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, hutivye kula mwakpwe
mikononi, ili falume zosi duniani zimanye kukala uwe macheyo ndiwe
Mwenyezi Mlungu.”

Ujumbe wa Isaya kpwa mfalume

21 Ndipho Isaya mwana wa Amozi, achihuma ujumbe kpwa Hezekiya
achiamba, “Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli anaamba hivi: Voyo
uchironivoya kuhusu Senakeribu mfalume wa Ashuru,
22 riri ndiro neno arirogomba Mwenyezi Mlungu kumuhusu iye:
‘Ye mwanamwali wa Sayuni, anakubera na kukunyetera,
Ye msichana wa Jerusalemu,
anasukasuka chitswache nyumazo wakati unachimbira.
23 Ukamnyetera na kumlaphiza ani?
Ukamdemurira ani?
Ni ani uchiyemlola na matso ga chibero?
Ni iye Mtakatifu wa Iziraeli!
24 Kutsupira atumishio,
ukam’bera Mwenyezi Mlungu,
uwe ukaamba,
“Kpwa magari gangu manji ga kuvwehwa ni farasi
nikakpwera dzulu ya virere vya myangoni, hadi ndani ya Lebanoni.
Nami nikatema mierezi mire-mire,
na misonobariye minono-minono.
Nikainjira hata seemuze za ndani-ndani,
kpwenye tsakare ririro gigigi mihi.
25 Nátsimba visima kpwenye tsi za chijeni na nchinwa madzige.
Na náumisa vidzuho vya Misiri
kpwa magulu gangu.”

26 Dze, we kudzangbwesikira,
kukala mimi ndimi yepanga dzambo hiri hangu kare?
Nágapanga hangu kare na vivi ninagatimiza.
Nápanga kukala ubomole midzi yenye ngome,
ikale tsumbi za mawe na magandzo.
27 Ndiyo mana enyezie a midzi iyo achikala akasira nguvu,
akavundzika mioyo na kunyala,
akala dza mimea ya mundani, dza nyasi tsanga,
dza nyasi zimerazo dzulu ya nyumba,
ziumazo kabila ya kuphera.
28 Ela, mimi namanya vyo uishivyo,

37:16 37:16 Kutsama 25:22

shuulizo zosi nazimanya.
Ninamanya vyo unitsukirirwavyo.
29 Kpwa vira ukanitsukirirwa
na nkasikira kudzikaryako,
ndatiya chiloo changu mwako pulani
na nkutiye lijamu mwako kanwani.
Ndakuuyiza na yo njira uriyokpwedzera.’ ”
30 “Na hino ndiyo ndiyokala ishara kpwako uwe Hezekiya.
Mwaka uhu mundarya vya kumera vyenye,
na mwaka wa phiri mundarya matunda ga vitu vivyo.
Ela mwaka wa hahu,
phandani na mvune,
phandani mizabibu na murye matundage.
31 Hinyo atu ariosala a nyumba ya Juda,
andakala dza mihi imerayo mizi tsini,
na kuvyala matunda.
32 Mana ko Jerusalemu, kundatuluka atu ndiosala,
na kula mwango wa Sayuni, kundatuluka chikundi cha atu ndiotiya.
Mendzwa nyinji ya Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi,
ndiyo ndiyogahenda gaga.”
33 Kpwa vivyo, Mwenyezi Mlungu anaamba hivi kuhusu mfalume wa Ashuru:
“Iye kandamenya mudzi huno
wala kulatsa muvwi hipha,
wala kpwedza mbere na ngao,
wala kandaudzengera mwatu mwa kupandira ukuta wa nyo mudzi.
34 Iye andauya na yo njira ndiyotsolokera
wala kandamenya mudzi uhu,
vivyo ndivyo aambavyo Mwenyezi Mlungu.
35 Nami ndaurinda mudzi uhu, niutivye, kpwa ajili ya mimi mwenye
na kpwa ajili ya mtumishi wangu Daudi.”
36 Phahi, malaika wa Mwenyezi Mlungu wamenya ndani ya kambi ya Aashuru usiku uho na kuolaga atu elufu gana mwenga na mirongo minane na tsano. Ligundzure, wakati atu aripholamuka, aona kambi ikagota nyufu za hinyo achioolagbwa.
37 Ndipho Senakeribu mfalume wa Ashuru achiuka, achiuya kpwakpwe, achendakala Ninawi.
38 Siku mwenga wakati Senakeribu ariphokala anaabudu ndani ya nyumba ya Nisiroki mlunguwe, anae airi, Adirameleki na Sharezeri amuolaga kpwa upanga, halafu achimbira achiphiya tsi ya Ararati. Halafu mwanawe Esarihadoni achitawala badalaye.

38

Hezekiya analumwa

1 Wakati uho, Hezekiya walumwa sana hadi achitsungurira kaburi. Nabii Isaya, mwana wa Amozi wakpwendamlola naye achimuamba, “Mwenyezi Mlungu anaamba, ‘Lavya wasiya wa mwisho mana kundaphola, undafwa.’ ”
2 Hezekiya wagaluza usowe ukutani na achimvoya Mwenyezi Mlungu achiamba,

3 “Uwe Mwenyezi Mlungu, nakuvoya utambukire vira nrivyokuhumikira
kpwa uaminifu, na kpwa moyo wangu wosi, na kuhenda manono
mberezo.” Naye Hezekiya achirira sana kpwa utsungu.
4 Ndipho neno ra Mwenyezi Mlungu richimwedzera Isaya kuamba,
5 “Phiya ukamuambire Hezekiya kukala, ‘Mwenyezi Mlungu anakuamba
hivi, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa mkareo Daudi, nkasikira voyoro na
nkaona matsozigo. Lola ndakuenjerezera miaka kumi na mitsano ya
maishago.
6 Nami nindakukombola uwe na mudzi uhu na niurinde kula kpwa
mfalume wa Ashuru.’
7 “Hino ndiyo ishara kula kpwa Mwenyezi Mlungu kpwako kukala
dzambo hiri arirogomba andaritimiza:
8 ‘Lola, nindahenda chivurivuri cha dzuwa ra kutswa chiuye nyuma
nyago kumi kpwenye ngazi ya Ahazi.’ ” Naro dzuwa richiuya nyuma
nyago kumi.
9 Hezekiya mfalume wa Juda ariphophola, waandika maneno higa:
10 Mimi naamba, “Kpwa utu wani nikatirwe umuri?
Ni turi yani niphiye kuzimu kabila sidzangbwekala mkare?”
11 Nami nchiaza, “Vino sindamuona tsona Mwenyezi Mlungu,
na kumenya nyumba ya Kuvoya Mlungu hipha duniani?
Sindaona tsona ayangu aishio duniani.
12 Nyumba yangu ikang’olwa na kuhalwa
dza hema ra mrisa.
Uhai wangu nkaukuba dza mfumadzi akubavyo chitambaa,
Mlungu akanikata dza chitambaa chikatwavyo kula kpwenye mbao ya kufumira
naye kala ananimarigiza chila siku.
13 Náririra msada hadi ligundzu,
ela wavundza mifupha yangu yosi dza simba;
naye kala ananimarigiza chila siku.
14 Nárira dza mbayumbayu au korongo,
náula dza njiya ariravyo.
Matso gangu garemwa kpwa kulola dzulu.
Ee Mwenyezi Mlungu,
ndzo uniterye mana nkaonerwa!

15 Vivi sina ra kugomba;
Iye wagomba nami,
na iye mwenye akahenda higa.
Siphaha usingizi tsona,
kpwa sababu maisha gangu gakaodzala utsungu.
16 Ee Mwenyezi Mlungu, kpwa manenogo na mahendogo atu nkukala moyo;
nami piya naishi kpwa gago.
Phahi niphoza na uniphe uhai.
17 Kpwa kpweli kala nateseka kpwa fwaida yangu
Ukanitivya na kaburi kpwa mendzwayo
kpwa kukala ukaniswamehe dambi zangu.
18 Mbira taiweza kukushukuru,
chifo tachiweza kukutogola;
Hara aphiyao kaburini
taatarajiya kuona uaminifuo.

19 Ario moyo ndio awezao kukutogola,
dza nkutogolavyo rero;
Ano baba nkumanyisa ana aho uaminifuo.

20 Mwenyezi Mlungu andanitivya,
naswi hundaimba na kupiga ngephephe
maisha gehu gosi
kpwenye nyumba ya kuvoya Mlungu."
21 Kabila ya higa Isaya kala akaamba, "Naahale gande ra tini aribandike pho iphuni, naye andaphola."
22 Mana Hezekiya kala akauza, "Ni utu wani ndiokala ishara kukala nindaambuka nkainjire nyumba ya Mwenyezi Mlungu?"

39

Ajumbe kula Babeli
(2 Afalume 20:12–19)

1 Wakati uho Merodaki-Baladani mwana wa Baladani, mfalume wa Babeli, wamuhumira Hezekiya baruwa na zawadi ariphosikira kukala Hezekiya wakala mkpwongo na achiphola.
2 Hezekiya waakaribisha na achiaonyesa chila chirichokala kpwenye nyumbaye ya hazina. Waaonyesa feza, zahabu, vilungo, mafuha ga thamani, silahaze zosi, na vyosi tsetsetse virivyokala kpwenye nyumbaze za kuikira hazina. Takuyakala na chitu chochosi kpwenye nyumbaye ya chifalume, au kahi za ufalumewe wosi, ambacho Hezekiya kaonyesere.
3 Ndipho nabii Isaya achiphiya kpwa mfalume Hezekiya achendamuuza, "Hara atu akaambadze? Nyo enye alaphi?" Hezekiya wamjibu achiamba, "Ala kure, hiko tsi ya Babeli."
4 Halafu achimuuza; "Akaona utu wani ndani ya nyumbayo ya chifalume?" Hezekiya wamjibu achiamba, "Akaona chila chitu. Takuna chitu chochosi kpwenye hazina zangu ambacho siaonyesere."
5 Phahi Isaya achimuamba Hezekiya, "Phundza neno ra Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi.
6 'Siku ziredza ambapho vitu vyosi vya mwako nyumbani, na hazina zosi zirizoikpwa ni akareo hadi rero, zindahalwa ziphirikpwe Babeli. Taphandasazwa hata chitu chimwenga, Mwenyezi Mlungu anaamba.
7 Tsona anao anjina a chilume andahalwa kpwa lazima, akatulwe na kuhumika ndani ya nyumba ya mfalume wa Babeli.' "
8 Naye Hezekiya achimuamba Isaya, "Neno ra Mwenyezi Mlungu uchirorigomba ni nono." Waamba hivyo mana waaza mwakpwe moyoni achidziamba, "Bora kukale na amani na usalama muda wosi wa siku zangu."

40

Atu a Mlungu andaphozwa marenda

1 Mlungu wenu anaamba,
"Aphozeni marenda atu angu,
aphozeni marenda.
2 Gombani na atu a Jerusalemu kpwa upole,
atangazireni kukala mateso gao gakasira,

39:7 39:7 Danieli 1:1–7; 2 Afalume 24:10–16; 2 Nyakati 36:10 **40:2 40:2** Kutsama 22:3,6,8

na dambi zao zikaswamehewa.
Mwenyezi Mlungu waatiya adabu kano mbiri*
kpwa sababu ya dambi zao zosi.”
3 Phundzani, kuna sauti ya mutu akotaye kululu ko weruni iambayo,
“Tayarishani njira ya Mwenyezi Mlungu,
mtayarishireni Mlungu wenu njira kulu
ya kugoloka ko weruni.
4 Chila dete rindasirirwa,
na chila mwango na chidzango chindatandazwa,
kpwatu kuriko na vitsulu kundahendwa kukale herera,
na kuriko magome-magome kundahendwa tsi ya kugbwa.
5 Na utukufu wa Mwenyezi Mlungu undaikpwa wazi,
na anadamu osi andauona,
mana Mwenyezi Mlungu akagomba.”
6 Sauti yaamba, “Kota kululu!”
Nami nchiamba, “Nikote kululu niambedze?”
Atu osi ni dza nyasi,
na unono wao ni dza maruwa ga weruni.
7 Nyasi nkunyala na maruwa gakagbwa,
kpwa pumuzi ya Mwenyezi Mlungu.
Kpwa kpweli atu ni nyasi.
8 Nyasi nkunyala na maruwa gakagbwa,
ela neno ra Mlungu wehu rindakalako hata kare na kare.

9 Uwe ambaye unahubiri habari nono ko Sayuni,
kpwera dzulu ya mwango mure.
Uwe ambaye unahubiri habari nono Jerusalemu,
kota kululu kpwa nguvu.
Kota kululu, usiogophe,
iambire midzi ya Juda,
“Lolani, Mlungu wenu hiyu.”
10 Lola, Mwenyezi Mlungu andakpwedza dza sujaa,
na andatawala na mkpwonowe wa nguvu.
Lola, aredza na zawadiye mkpwononi phamwenga na mariphoge.
11 Andarisa mifugoye dza mrisa,
andakusanya ana ng’ondzi mwakpwe mikononi,
na kuaika phakpwe lagani,
na riamwisaro andarilongoza pore-pore.

Takuna ariye dza Mlungu

12 Ni ani ariyepima madzi na fumbare,
na kupima ko mlunguni na mikonoye?
Ni ani ariyetiya vumbi ra dunia kpwenye pishi,
au kuipima myango kpwa kuhumira ratili,
na vidzango kpwa kuhumira mizani?
13 Ni ani awezaye kumuambira Roho wa Mwenyezi Mlungu ra kuhenda,
na ni ani anayeweza kumfundza au kumshauri?
14 Mwenyezi Mlungu walonda ushauri kpwa ani,

---

* **40:2 40:2** Kala ni shariya ya Chiyahudi, mutu achiolaga nyama au achiiya utu, kala ni ariphe kano mbiri. **40:3 40:3** Mathayo 3:3; Mariko 1:3; Johana 1:23 **40:3 40:3** Luka 3:4–6 **40:6 40:6** Jakobo 1:10–11; 1 Petero 1:24–25 **40:10 40:10** Isaya 62:11; Maono 22:12 **40:11 40:11** Ezekieli 34:15; Johana 10:11 **40:13 40:13** Arumi 11:34; 1 Akorintho 2:16

na ni ani ariyemfundza njira za sawa?
Ni ani ariyemfundza marifwa,
na kumuonyesa njira za ufahamu?

15 Lola, mataifa ganjina ni dza tone ra madzi ndani ya ndoo,
ambago ni dza vumbi dzembamba kpwenye mizani.
Iye nkuunula visuwa avi ni vumbi dzembamba.
16 Tsaka ra Lebanoni taritosha kukala kuni za kuochera sadaka za Mwenyezi Mlungu,
na nyamae taatosha kukala sadaka za kuochwa.
17 Mataifa ganjina gosi si chitu mbereze,
kpwakpwe iye ganatalwa kukala tagana mana yoyosi
na tagafwaha chitu.

18 Dze, mundamfwananisha Mlungu na ani?
Au ni utu wani munaoweza kuamba waigana nao?
19 Tamuweza kumfwananisha na chizuka!
Chicho nkutengezwa ni fundi,
na mfuli wa zahabu akachifwinika na zahabu,
na akachitengezera mikufu ya feza.
20 Ariye mchiya asiyeweza kuhumira feza au zahabu
nkutsambula muhi ambao tawuola,
na kuendza fundi mangungu akatengezerwa chizuka cha kutsonga,
ambacho chikadiniswato na chichiimiswa tachigbwa.

21 Dze, tammanyire? Au tamsikirire?
Vino, tamuambirirwe hangu mwandzo?
Dze, tamyagaelewa hangu kuumbwa kpwa dunia?
22 Iye ndiye asagalaye dzulu ya mviringo wa dunia,
na nyo asagalao mumo ni dza mabandzi,
iye ndiye atandazaye ko dzulu mlunguni dza paziya,
na kukukudula dza hema ra kusagala atu.
23 Iye ndiye atserezaye akulu
na kuahenda atawala akakala si chitu.
24 Aho ni dza mbeyu ambayo ichiphandwa tu,
kabila taidzangbwehenda mizi mtsangani,
iye nkuavuvurira phepho akanyala,
na chikulukulu nkuaphepherusa dza mibuwa ya kuuma.
25 Iye Ariye Mtakatifu anaamba,
“Dze, mundanifwananisha na ani,
niphahe kukala sawa naye?
26 Unulani matso genu mlole ko dzulu,
ni ani ariyeumba zo nyenyezi mzionazo?
Iye azilongozaye dza jeshi na kuzimanya isabuye,
aziihaye zosi, chila mwenga na dzinare.
Kpwa kukala ana nguvu nyinji,
na uwezo mkpwulu, taphana hata mwenga isiyokalapho.

27 Mwi atu a chivyazi cha Jakobo, kpwa utu wani munalalamika na kuamba,
‘Mwenyezi Mlungu kamanya tabu zehu,

40:18 40:18 Mahendo 17:29

Mlungu wehu kajali haki zehu.’
28 Kpwani tammanya?
Vino tamdzangbwesikira?
Iye Mwenyezi Mlungu ni Mlungu hata kare na kare,
iye ndiye muumba wa dunia.
Iye kavundzika moyo wala karemwa,
na takuna awezaye kuchunguza fahamuze.
29 Mwenyezi Mlungu nkuatiya nguvu achioremwa
na kuapha anyonje uwezo.
30 Hata anache andavundzika moyo na kuremwa,
na barobaro andakpwala agbwe.
31 Ela osi amukuluphirao Mwenyezi Mlungu
andatiywa nguvu nyiphya,
nao andauruka dzulu sana dza kozi,
andazola wala taandaremwa,
andanyendeka wala taandafwa purungire.”

41

Mlungu ndiye msaidizi wa Iziraeli

1 Nyamalani mnisikize mwi atu a visuwani,
atu a mataifa ni adzitiye nguvu nyiphya,
aricheni asengere edze agombe,
na hukusanyikeni phamwenga phapho phatu pha uamuli.
2 Ni ani ariyeunula mfalume kula mlairo wa dzuwa,
mutu ambaye anaturya chila aphiyako?
Iye nkutiya mataifa ganjina mwakpwe mikononi,
na kuavyoga-vyoga afalume.
Nkuahenda akale vumbi kpwa upangawe,
na kpwa uhawe nkuahenda akale dza wiswa uchiophepheruswa.
3 Iye nkuazoresa na akaashinda bila ya kuzurika,
hata kpwenye njira ambazo kadzangbwetsapira.
4 Ni ani ariyehenda na kutimiza mambo higo,
aviihaye vivyazi hangu mwandzo?
Mimi Mwenyezi Mlungu ndimi wa kpwandza na wa mwisho,
mimi ndimi hiye.

5 Atu a visuwani akaona na akaogopha,
atu a pembe zosi za dunia andakakama,
hinyo anasengera, aredza.
6 Chila mutu anaterya myawe,
chila mutu anamuambira nduguye “Dzitiye moyo!”
7 Fundi wa kutsonga anamtiya moyo mfuli wa zahabu
na iye alainishaye vyuma na nyundo anamtiya moyo iye apigaye fulawe,
na kuitogola kazi ya kugbwizanya kpwa kuamba, “Ni kazi nono.”
Nao nkuchiimisa phatuphe na kuchikota misumari ndindindi ili chisisumbe.

8 “Ela uwe Iziraeli, mtumishi wangu,
Jakobo, nriyekutsambula,

41:8 41:8 2 Nyakati 20:7; Jakobo 2:23

uriye u wa chivyazi cha msena wangu Burahimu,
9 uwe nriyekuiha
na nchikuhala kula pembe za dunia
na nchikuamba, ‘Uwe u mtumishi wangu,
sikutsuphire bali nkakutsambula.’
10 Usiogophe, mana mimi ni phamwenga nawe,
usihende wasiwasi mana mimi ndimi Mlunguo,
nindakutiya nguvu na nkuterye
ndakugbwira na mkpwono wa kulume wa haki yangu.
11 Osi ariokutsukirirwa
andagbwirwa ni waibu na kuhenda wasiwasi,
ashindanao nawe andaangamika
nao andakala si chitu.
12 Undaaendza aho apiganao nawe,
nawe kundaaona.
Aho arioheha nawe
andakala si chitu.
13 Mana mimi Mwenyezi Mlungu, Mlunguo
nindakugbwira mkpwonoo wa kulume
na nkuambe, ‘Usiogophe,
mimi nindakuterya.’
14 Usiogophe uwe Jakobo, ambaye u dza mnyololo,
mwimwi atu Aiziraeli, ‘Nindakuteryani!’ ”
Ndivyo aambavyo Mwenyezi Mlungu,
Mkombolio, Mtakatifu wa Iziraeli.
15 “Lola, nindakuhenda ukale chifwaya cha kuwagira
chiphya chenye meno.
Undatisa-tisa myango na kuisaga-saga,
nawe undavihenda vidzango vikale dza wiswa.
16 Undavipheha, phuto riviphepheruse,
na chikulukulu chindavitsamula-tsamula.
Nawe undahamirwa ni Mwenyezi Mlungu,
na kumtogola Mtakatifu wa Iziraeli.

17 Achiya na akutsowa anaendza madzi
ela taphana,
chila mmwenga lilimire rikakpwalala kpwa chiru.
Mimi Mwenyezi Mlungu nindaajibu,
mimi Mlungu wa Iziraeli sindaaricha.
18 Nindaihenda myuho ijere kula dzulu za vidzango
na pula za madzi zihumbuke madeteni.
Nindagaluza weru ukale madimbwi ga madzi
na pharipho kpwalala phakale vidzuho vya madzi.
19 Nindaphanda mierezi,
mishita, mihadasi na mizaituni ko jangbwani.
Chisha nindaphanda miboreshi,
mitidhari phamwenga na miteashuru,
20 ili atu aone na amanye,
osi aririkane na aelewe,
kukala Mwenyezi Mlungu ndiye ariyehenda utu uhu,
Mtakatifu wa Iziraeli ndiye ariyeuumba.”

Vizuka tavina mana

21 Mwenyezi Mlungu anaamba, “Lavyani malalamishi genu,
dzihehereni,” anaamba mfalume wa Jakobo.
22 “Vireheni vizuka vyenu vihuambire kundakalani.
Navihuambire ni mambo gaphi garigohendeka pho kare,
ili hugaririkane na humanye gandasababisha utu wani,
au vihutangazire mambo ndigokpwedza.
23 Navihumanyise mambo ndigokala badaye,
naswi hundakubali kukala vyo vizuka ni milungu.
Navihende manono au mai
ili huangalale na huogophe.
24 Mwimwi vizuka si chitu, chisha tamuna uwezo wowosi.
Iye anayekutsambulani ni tsukizo.
25 Nátsambula mutu asagalaye uphande wa vurini,
naye andakpwedza na njira ya mlairo wa dzuwa,
iye andaiha dzina rangu.
Andaavyoga-vyoga afalume dza ulongo,
au dza mfinyangi anavyotiga-tiga ulongo.
26 Ni ani ariyetabiri higa kula mwandzo ili hugamanye?
Au kabila gahendeke ili huambe, ‘Wagomba kpweli.’
Taphana hata mmwenga ariyehumanyisa,
taphana hata mmwenga ariyehuonyesa,
taphana ariyesikira maneno genu.
27 Nákala wa kpwandza kuwaambira mudzi wa Sayuni, ‘Lola, si hinya hipha!’
Nami nindaapha atu a Jerusalemu mjumbe wa kuarehera habari nono.
28 Ela nriphounula matso kahi za yo milungu,
sionere hata mmwenga awezaye kulavya ushauri,
wala ambaye nchimuuza swali anaweza kunijibu.
29 Lola, milungu yosi ni bure, kazi yao si chitu,
vizuka vyao ni dza phepho tu.”

42

Mtumishi wa Mwenyezi Mlungu

1 Lola ye mtumishi wangu, nimlongozaye, nriyemtsambula,
ambaye ananihamira,
nikatiya Roho yangu ndaniye,
naye andagaamula mataifa kpwa haki.
2 Iye kandarira, kandakota kululu,
wala kuhenda sautiye isikirwe mo barabarani.
3 Mwandzi uchichetuka, kandauvundza
na taa ilondayo kufwa, kandaizimya,
naye andalavya uamuli kpwa uaminifu.
4 Iye kandaremwa wala kufwa moyo
hadi ndiphoimarisha uamuli wa haki duniani,
visuwa vindakuluphira shariyaze.

5 Mwenyezi Mlungu, ariyeumba mlunguni na achikutandaza,
ariyetandaza tsi na mavunoge,
aaphaye pumuzi atu a tsi,

42:1 **42:1** Mathayo 3:17; 17:5; Mariko 1:11; Luka 3:22; 9:35 **42:1** **42:1** Mathayo 12:18–21 **42:5** **42:5** Mahendo 17:24–25

aaphaye uhai aho aishio mumo
ndiye aambaye hivi:
6 “Mimi ndimi Mwenyezi Mlungu, nikakuiha na kukupha uwezo,
ili nione kukala haki inahendeka kahi za dunia.
Kutsupira uwe nindahenda chilagane na atu,
na kutsupira uwe nindareha mwanga kpwa mataifa.
7 Undavugula matso ga vipofu,
uatuluze afungbwa kula jela
na uatuluze nyo ariofungbwa kpwenye jela za jiza.
8 Mimi ndimi Mwenyezi Mlungu, riro ndiro dzina rangu,
na sindamupha mutu wanjina utukufu wangu,
au kuvipha nguma yangu vizuka.
9 Lola, mambo ga kpwandza gahendeka,
nami ninahubiri mambo maphya,
ninakuambirani gago
kabila tagadzangbwehendeka.”

10 Muimbireni Mwenyezi Mlungu wira muphya,
mtogoleni kpwa mawira duniani kosi.
Mtogoleni kpwa mawira mwimwi muphiyao baharini.
Mtogoleni mwimwi viumbe vyosi vya bahari,
visuwa na osi asagalao mumo.
11 Jangbwa na midziye naikote kululu,
vidzidzi visagalavyo atu a Kedari navishangiliye.
Atu a Sela naaimbe,
naakote kululu kula kpwenye virere vya myango.
12 Naamuphe Mwenyezi Mlungu utukufu,
na atangaze ngumaze visuwani.
13 Mwenyezi Mlungu nkuphiya vihani dza sujaa,
andaphiya na tsukizize dza mutu wa viha.
Andarira na kukota kululu,
andaangamiza maaduige.
14 Mlungu anaamba, “Nkanyamala siku nyinji,
nikanyamala na kudzizuwiya,
ela vivi nindaula dza mchetu ariye na utsungu wa kudzivugula,
na kupiga pumuzi.
15 Nindabananga myango na vidzango,
na kuumisa vyosi vimeravyo.
Myuho ndaihenda ikale visuwa,
na niumise madzi ga maziyani.
16 Nindaalongoza vipofu
kpwenye njira ambazo taadzangbwezitsupira.
Nindagaluza jiza rikale mwanga mbere zao,
na kuhenda tsi iriyo magome-magome ikale sawa-sawa.
Higa ndigo mambo ndigogahenda
nami sindaaricha.
17 Ela akuluphirao vizuka vya kutsongbwa,
na kuviambira vizuka vya vyuma,
‘Mwimwi ndimwi milungu yehu,’
aho andakahalwa na kutiywa waibu sana.”

42:6 42:6 Isaya 49:6; Luka 2:32; Mahendo 13:47; 26:23

Aiziraeli taasikira

18 Phundzani mwi visoto,
lolani mwi vipofu, muweze kuona.
19 Mtumishi wangu nriyemtsambula ni chipofu,
mjumbe wangu nriyemuhuma ni masito.
Takuna mutu ariye chipofu dza mtumishi wangu chiyedzilavya
chipofu dza mtumishi wa Mwenyezi Mlungu.
20 Munaona mambo manji ela tamugatiya manani,
masikiro genu ga wazi, ela tamsikira.

21 Vyamuhamira Mwenyezi Mlungu kuihenda shariyaye ikale kulu,
na ya kuishimika kpwa ajili ya hakiye.
22 Ela mwimwi mu atu murioiyirwa na kutekpwa,
mosi mwafungirwa madibwani na kufwitswa jela,
mukakala mateka bila mutu wa kukuokolani
au kuamba, "Auyizeni kpwao."
23 Ni ani kahi yenu ndiyehega sikiro na kugasikira go?
Ni ani ndiyephundza siku zedzazo?
24 Ni ani ariyeatiya Aiziraeli mikononi mwa aivi,
na chivyazi cha Jakobo akale mateka?
Si ariyehenda hivyo ni Mwenyezi Mlungu?
Iye ambaye Aiziraeli amkosera
na achirema kulunga njiraze na shariyaze.
25 Kpwa sababu iyo achiatiya adabu kpwa tsukizize kali,
achiaricha apigbwe vihani.
Tsukizize zaaka chila uphande dza moho,
ela taayaelewa wala taayagatiya manani.

43

Mlungu anaahidi kukombola atue

1 Ela vivi Mwenyezi Mlungu, ariyekuumba uwe Iziraeli,
ariyekutengeza uwe Jakobo, anaamba hivi,
"Usiogophe, mana nikakukombola,
nikakuiha na dzinaro, uwe u wangu.
2 Ndiphotsupa na phatu phenye madzi manji,
nindakala phamwenga nawe
na myuho taindakuhosa,
ndiphotsupira mohoni,
kundaphya.
3 Mana mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlunguo,
Mtakatifu wa Iziraeli, Muokolio.
Nikalavya Misiri ikale maripho ili nikukombole,
Kushi na Seba badalayo.
4 Kpwa kukala uwe u wa samani mwangu matsoni,
ninakuishimu na kukumendza,
Nindalavya atu badalayo,
na makabila ga atu badala ya uhaio.
5 Usiogophe, mana mimi ni phamwenga nawe,
nindareha atu a chivyazicho kula mlairo wa dzuwa,
na niakusanye kula mtswerero wa dzuwa.
6 Ndauambira uphande wa vurini, 'Atuluze,'
na uphande wa mwakani nindauamba, 'Usiazuwiye bii.'

Arehe anangu alume kula kure,
na anangu achetu kula pembe za dunia,
7 chila mmwenga anayeihwa kpwa dzina rangu,
ambaye námuumba kpwa nguma yangu,
ambaye námuumba na nchimtengeza.

8 Arehe nyo atu asioona dzagbwe ana matso,
nyo ario masito dzagbwe ana masikiro.
9 Mataifa gosi gandakusanyika phamwenga,
makabila ganjina gosi ni gakusanyike.
Ni ani kahi-kahi yao awezaye kutabiri gedzago
au kuhutangazira mambo garigotsapa?
Naarehe mashaidi ao, aphahe kuisabiwa kukala ni a haki,
ili anjina asikire na aambe, 'Ni kpweli.' "
10 Mwenyezi Mlungu anaamba, "Mwimwi mu mashaidi angu
na atumishi angu nriokutsambulani,
ili munimanye na mnikuluphire
na mng'arirwe kukala mimi machiyangu ndimi Mlungu,
takudzangbwekala na mlungu wanjina kabila ya mimi
na takundakala na wanjina bada ya mimi.
11 Mimi, yani mimi machiyangu ndimi Mwenyezi Mlungu,
takuna muokoli wanjina isiphokala mimi.
12 Nátangaza, nchitivya na nchionyesa,
na taphakarire na mlungu wa chijeni kahi-kahi yenu."
Mwenyezi Mlungu anaamba, "Mwimwi mu mashaidi angu, kukala mimi ndimi Mlungu.
13 Ndimi Mwenyezi Mlungu siku zosi hata kare na kare.
Takuna awezaye kutivya nriyemtiya mkpwononi.
Nihendapho kazi taphana wa kunizuwiya."

Kukombolwa kula Babeli

14 Mimi Mwenyezi Mlungu,
mkomboli wenu, Mtakatifu wa Iziraeli naamba hivi,
"Kpwa sababu yenu nikahuma jeshi chinyume cha Babeli,
nami nindaatsereza Akalidayo akale mateka,
na achimbire kuhumira meli zao kuno anarira.
15 Mimi ndimi Mwenyezi Mlungu, Mtakatifu wenu,
muumba wa Iziraeli na mfalume wenu."
16 Mwenyezi Mlungu anaamba hivi, iye ahendaye njira baharini,
na phatu pha kutsupira kahi-kahi ya madzi genye nguvu,
17 yeangamiza magari ga kuvwehwa ni farasi, farasi na majeshi genye uwezo,
gachigbwa na tagawezere kuunuka tsona,
gachiangamika na kuzimwa dza utambi:
18 "Msitambukire mambo ga kare,
wala kuaza mambo garigotsapa.
19 Lola, ninahenda dzambo dziphya,
vivi rindadzituluza, dze, tamundariona?
Nindatengeza njira weruni
na myuho ko jangbwani.
20 Nyama a tsakani andaniishimu,
makala na mbuni andaniishimu,
mana nikaapha madzi weruni

na myuho ko jangbwani,
ili nianwese atu angu nrioatsambula,
21 atu nriodziumbira,
ili anitogole.”

Dambi ya Iziraeli

22 “Ela kuniihire uwe chivyazi cha Jakobo,
ukasinywa ni mimi uwe Iziraeli!” Mwenyezi Mlungu anaamba.
23 “Kuyanirehera ana ng’ondzi akale sadaka za kuochwa,
na kuyaniishimu na sadakazo za nyama.
Siyakulazimisha kulavya sadakazo za mtsere,
au kukuremweza kpwa kulonda ubani.
24 Kuyanigurira marashi
au kunimvunisa na marunya ga sadakazo,
ela ukanitsukuza na dambizo
na kuniremweza na uyio.
25 Mimi ndimi nigafutaye makosago kpwa ajili yangu,
na sindazitambukira dambizo tsona.
26 Nitambukiza mambo ga kare,
hugombekezane,
lumba lauro ili uhewe haki.
27 Mkareo wa kpwandza wahenda dambi,
na agombio achiniasi.*
28 Kpwa hivyo, nindaahenda akulu a phatu phatakatifu akale najisi,
na nindamuhenda Iziraeli aangamizwe,
na Jakobo, afyorerwe.”

44

Mlungu ndivyoajaliya Aiziraeli

1 Ela phundza uwe Jakobo, mtumishi wangu,
phundza uwe Iziraeli nriyekutsambula.
2 Ye Mwenyezi Mlungu ariyekuumba hangu ndanini,
ye ndiyekuterya anaamba hivi,
“Usiogophe Jakobo, mtumishi wangu,
usiogophe uwe Jeshuruni nriyekutsambula.
3 Mana nindamwaga madzi dzulu ya tsi kavu,
na nindahenda vidzuho vya madzi kpwenye tsi ya kukpwalala.
Nindamwaga Roho wangu dzulu ya chivyazicho,
na nindaajaliya nyo ambao undaavyala.
4 Chivyazicho chindatsephula dza nyasi phatu phenye madzi,
chindatsephula dza miandzi kanda-kanda ya vidzuho.
5 Atu a mataifa ganjina andakpwedza aambe, ‘Mimi ni wa Mwenyezi Mlungu,’
aho andadziunga na atu a Jakobo,
na anjina andaandika mwao mafumbani,
‘Mimi ni wa Mwenyezi Mlungu’ nao andadziiha Aiziraeli.”
6 Mwenyezi Mlungu, Mfalume wa Iziraeli na mkombolio,
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba hivi,
“Mimi ndimi wa kpwandza na ndimi wa mwisho,
takuna Mlungu wanjina isiphokala mimi.

* **43:27** **43:27** Agombio ni manabii au pengine alavyadzi-sadaka na afalume. **44:6** **44:6** Isaya 48:12; Maono 1:17; 2:8; 22:13

7 Ni ani ariye dza mimi?
Naagombe na aike wazi
mambo garigohendeka hangu niriphoimarisha atu angu pho kare,
naagombe mambo ndigokala siku zedzazo.
8 Msiogophe wala msihende wasiwasi,
kpwani siyakuambirani pho kare na kugatangaza?
Mwimwi mu mashaidi angu! Dze, kuna Mlungu wanjina badala yangu?
Kpwa kpweli simanya Mwamba wanjina.”

9 Osi atengezao vizuka si chitu,
chisha vyo vitu viafwahiravyo tavina fwaida yoyosi,
na nyo avivoyao, ni vipofu chisha taamanya,
nao andatiywa waibu.
10 Ni ani ariyedzitsongera mlungu,
au ariyeyayusha chuma achitengeza chizuka chisichomfwaha chitu?
11 Lola, ayae osi andatiywa waibu,
na nyo mafundi ni atu tu.
Phahi osi naakusanyike phamwenga edze adzitetee,
nao andaogopha na kutiywa waibu.
12 Mfula vyuma nkuhala chuma,
chisha akahumira makala kutengeza chizuka kpwa kuhumira nyundo.
Iye nkuchitengeza kpwa nguvu za mkpwonowe,
naye nkusikira ndzala na akakala mnyonje
na asiphonwa madzi nkufwa purungire.
13 Fundi wa mbao nkuchipima na wuuzi,
na kuchichora na kalamu,
nkuchitsonga na tezo na kuchitiya alama na bikari,
nkuchitsonga mfwano wa mwanadamu,
na kuchitiya unono wa mwanadamu,
chisha nkuchiika mzukani.
14 Iye nkubwaga mierezi,
au akahala mtiriza au mwaloni.
Iye nkudzitsamburira muhi mmwenga
kahi ya mihi ya tsakani,
nkutsambula dza mvinde akauricha upigbwe ni mvula ili ukuleto.
15 Iye nkukata kuni kula muhi hinyo.
Zanjina nkuziasa moho akaoha,
na zanjina akaziochera mikahe.
Chisha akatengeza chizuka na muhi hinyo-hinyo akachiabudu,
nkutsonga chizuka na akachisujudiya.
16 Kuni zanjina nkuzijitira chakurya,
akaziochera nyama akarya, akamvuna.
Chisha nkuoha moho na akaamba,
“Moho u mtswano, mnyevu ukanituluka!”
17 Seemu yanjina ya nyo muhi nkutengeza chizuka na akachisujudiya,
akachiabudu na kuchivoya kpwa kuamba,
“Niokola, mana uwe ndiwe mlungu wangu.”
18 Taamanya chisha taaelewa,
mana akazibwa matso ili asione
na achili zao zikafwinikpwa asing’arirwe.
19 Taphana aazaye
wala ariye na marifwa au kung’arirwa, aambaye,

“Seemu ya nyo muhi nkaioha moho na nkaiochera mikahe,
seemu yanjina nkaiochera nyama nkarya.
Dze, yo seemu isereyo inaweza kukala mlungu?
Nawezadze kuabudu chipande cha muhi?
20 Iye nkurya ivu* na moyowe uchiochengeka nikumuangamiza,
asiweze kutivya rohoye au kuamba,
‘Rino ririro mkpwono wangu wa kulume si handzo?’ ”

21 “Gatambukire gaga uwe Iziraeli, uwe Jakobo, mtumishi wangu.
Nakuumba, uwe u mtumishi wangu.
Uwe Iziraeli, mimi sindakuyala.
22 Nikagafuta makosago dza ingu ziho,
nikazifuta dambizo dza guro,
niuyira, mana nikakukombola.
23 Imbani kpwa kuhererwa mwi murio mlunguni,
mana Mwenyezi Mlungu ndiye achiyehenda vivyo.
Pigani kululu mwi vivwa vya dunia,
imbani mwi myango,
imba uwe tsaka na chila muhi uriomumo,
mana Mwenyezi Mlungu akamkombola Jakobo,
naye andadzipha nguma kahi za Iziraeli.”
24 Mwenyezi Mlungu mkombolio, ariyekuumba ndanini mwa mayoo, anaamba hivi,
“Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu niriyeumba vitu vyosi,
ni ani ariyekala phamwenga nami nriphohenda hivyo?
mimi machiyangu ndimi niriyetandaza mlunguni na tsi.
25 Ndimi niikaye wazi handzo ra manabii a handzo,
na kuahenda apigi a mburuga aonekane azuzu,
nigaluzaye marifwa ga enye ikima na kugahenda gakale uzuzu.
26 Mimi ndimi nitimizaye neno ra mtumishi wangu
na mipango nchiyohuma ajumbe angu,
niambiraye Jerusalemu, ‘Mudzi uhu undaishi atu,’
na kuiambira midzi ya Juda, ‘Indadzengbwa tsona,’
nami phatuphe phariphobomolwa-bomolwa nindaphadzenga tsona.
27 Mimi ndimi niviamurishaye vivwa vya madzi na kuviamba,
‘Umani! Nindayiumisa myuho yenu.’
28 Higa ndigo niambago kuhusu Koreshi, ‘Iye ni mrisa wangu
naye andatimiza mahendo gangu gosi,’
na niambiraye Jerusalemu, ‘Undadzengbwa luphya,’
na kuiambira nyumba ya kuvoya Mlungu, ‘Misingiyo indaikpwa.’ ”

45

Koreshi mtumishi wa Mlungu

1 Hivi ndivyo Mwenyezi Mlungu anavyomuambira Koreshi,
mpakpwa mafuhawe,
ambaye akamgbwira mkpwonowe wa kulume na kumtiya nguvu,
ili agashinde mataifa ganjina mbereze,
na arejeze nguvu za atawala na silaha zao,
ili avugule miryango mbereze

* **44:20 44:20** Kuabudu mizuka ni uzuzu sawa na mutu kurya ivu dza chakurya. **44:25 44:25** 1 Akorintho 1:20 **44:28 44:28** 2 Nyakati 36:23; Ezira 1:2

na maryango tagandafungbwa:
2 “Nindakutanguliya na kutandaza myango,
nindavundza-vundza maryango ga shaba
na kukata magbwama ga vyuma.
3 Nindakupha hazina zofwitswa jizani,
na mali zirizofwitswa phatu pha siri,
ili umanye kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli
nikuihaye na dzinaro.
4 Kpwa sababu ya Jakobo mtumishi wangu,
na Iziraeli nriyemtsambula,
nikakuiha na dzinaro.
Nkakupha nguma dzagbwe kunimanya.
5 Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu na takuna wanjina,
zaidi ya mimi takuna Mlungu wanjina,
nindakutiya nguvu dzagbwe kunimanya,
6 ili kula mlairo wa dzuwa hadi mtswerero wa dzuwa
atu amanye kukala takuna wanjina isiphokala mimi.
Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu na takuna wanjina.
7 Mimi ndiye niumbaye mwanga na jiza,
ndimi nirehaye kuongokerwa na mashaka.
Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu nigahendaye gaga gosi.
8 Ko dzulu mlunguni nakumwage haki dza ingu ra mvula,
tsi naivuguke ili wokofu na haki vimere phamwenga.
Mimi Mwenyezi Mlungu nikaviumba.
9 Shakare iye ahehaye na muumbawe,
iye ambaye ni dza chidzandzakaya kahi ya vidzandzakaya virivyo mtsangani.
Vino ulongo unaweza kumuuza ye mfinyandziwe, ‘Unatengezani?’
Au kumuamba, ‘Kumanya kutengeza.’
10 Shakare iye amuambaye ise au nine,
‘Mbona wanivyala vino?’
11 Mwenyezi Mlungu, Mtakatifu wa Iziraeli na muumbawe anaamba hivi,
‘Dze, undaniuza maswali kuhusu anangu,
au kunipha malagizo kuhusu kazi ya mikono yangu?
12 Ni mimi nriyeumba dunia na nchimuumba mwanadamu dzuluye.
Mikono yangu ndiyo iriyotandaza ko mlunguni,
na nchilagiza kukale nyenyezi ko mlunguni.
13 Nindamuunula Koreshi kahi za haki yangu,
na ndagolosa njiraze zosi.
Andaudzenga luphya mudzi wangu
naye andaarichira huru atu angu ariohalwa mateka,
bila ya kuriphiwa wala kuhewa zawadi.’ ”
Vivyo ndivyo aambavyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi.

14 Mwenyezi Mlungu anaamba hivi,
“Utajiri wa Misiri na vitu vya kula Kushi vindakala vyako,
nao Aseba, atu ario are,
andakulunga, nao andakala ako,
andakulunga kuno akafungbwa silisili.
Andakusujudiya na akuvoye aambe,
‘Kpwa kpweli Mlungu a phamwenga nawe,

45:9 **45:9** Isaya 29:16; Arumi 9:20

na takuna Mlungu wanjina.’
15 Kpwa kpweli uwe u Mlungu udzifwitsaye,
uwe u Mlungu na muokoli wa Iziraeli.
16 Osi atengezao vizuka andatiywa waibu na kuangalazwa,
osi andaberwa.
17 Ela Iziraeli andativywa ni Mwenyezi Mlungu
kpwa wokofu wa kare na kare,
kundatiywa waibu wala kuberwa
hata kare na kare.”
18 Mana Mwenyezi Mlungu anaamba kukala iye ndiye ariyeumba mlunguni,
naye ni Mlungu.
Iye waumba dunia
naye achiyiika imara,
kayayiumba ikale tuphu,
ela wayiumba ili isagalwe ni atu.
Iye anaamba,
“Mimi machiyangu ndimi Mwenyezi Mlungu, na takuna wanjina.
19 Sigombere chisiri-siri wala kpwenye tsi ya jiza,
nisingeambira chivyazi cha Jakobo, aniendze kalapho siphahikana.
Mimi Mwenyezi Mlungu nagomba kpweli,
ninagomba mambo ga haki.

20 Dzikusanyeni na mwedze phamwenga
mwi atu a mataifa muriosala!
Aho atsukulao vizuka vyao vya kutsonga,
na kuvoya milungu isiyotivya, ni azuzu.
21 Tangazani na mwedze mdzihehere,
uzanani mashauri phamwenga.
Ni ani ariyetabiri mambo gano hangu kare?
Ni ani ariyegatangaza hangu kare?
Dze si mimi Mwenyezi Mlungu?
Takuna Mlungu wanjina isiphokala mimi,
Mlungu mwenye haki na muokoli.
Takuna Mlungu wanjina isiphokala mimi.
22 Nigalukirani mimi mtivywe,
mwi atu a dunia ndzima,
mana mimi machiyangu ndimi Mlungu na takuna wanjina.
23 Naapa kpwa dzina rangu,
neno riri ratuluka mwangu kanwani kahi za haki
naro tarindagbwa photsi,
chila mutu andachita mavwindi mbere zangu,
na chila lilimi rindaapa kpwa dzina rangu.
24 Atu andagomba kunihusu kuamba, ‘Kpwa Mwenyezi Mlungu macheye,
ndiko kuriko na haki na nguvu.’
Osi ariomtsukirirwa andamwedzera, nao andatiywa waibu.
25 Chivyazi chosi cha Iziraeli chindakala cha enye haki
nao andamtogola Mwenyezi Mlungu.”

45:23 45:23 Arumi 14:11; Afilipi 2:10–11

46

Mlungu wa kpweli
na milungu ya handzo ya Babeli

1 “Beli na Nebo, milungu ya Babeli ikazama,
vizuka vyao vi dzulu ya nyama na ng’ombe.
Vizuka hivyo kala mchiphiya navyo hiku na hiko,
vikakala mzigo, vinaremerera nyama achioremwa.
2 Anazama phamwenga,
taaweza kuhula yo mizigo
nyo enye anatsamizwa kpwa lazima.
3 Niphundzani, mwi atu a nyumba ya Jakobo,
mwi atu a nyumba ya Iziraeli msereo,
mwimwi nriokuroromani hangu ndanini mwa mayo zenu,
nami nkakutsukulani hangu mriphovyalwa.
4 Hata mkatsakala na kuhenda komvwi,
ndimi ndiyekuroromani,
nákuumbani nami ndakuroromani
na kukutivyani.
5 Mundanifwananisha na ani,
mundanilinganisha na ani ambaye hwaigana?
6 Anjina nikutuluza zahabu kula mwao mikobani,
na kupima feza kpwenye mizani,
nkumuandika mfuli wa zahabu akatengezerwa chizuka,
chisha akachisujudiya na kuchiabudu.
7 Nkuchipiga tsuritsuri akachitsukula
achachiimisa phatuphe.
Pho ndiphoikpwa tachiweza kuuka,
na hata mutu akachiririra tachiweza kumjibu,
wala kumtivya na tabuze.
8 Gatambukireni gaga na mgaririkane,
gatiyeni manani mwi atu ayi.
9 Gatambukireni go mambo ga kare,
mana mimi ndimi Mlungu na takuna wanjina dza mimi,
Mimi ndimi Mlungu, takuna wanjina dza mimi.
10 Kula pho mwandzo nátabiri ndigokpwedzahendeka,
pho kare nátangaza mambo ndigohendeka.
Náamba kukala mipango yangu indafwaulu,
nami ndahenda gosi nrigokusudiya kugahenda.
11 Náiha mutu kula tsi ya mlairo wa dzuwa,
iye andakpwedza dza kozi
na atimize gara nrigopanga.
Nkagagomba, nami ndagatimiza,
nikagakusudiya nami ndagahenda.
12 Niphundzani mwi atu a likakado,
mwimwi murio kure na kuhenda haki.
13 Mimi nareha haki yangu phephi, nayo taikure
na wokofu wangu taundachelewa.
Nindauokola mudzi wa Sayuni,
kpwa sababu ya Iziraeli, nguma yangu.”

47

Babeli inahukumiwa

1 Mwenyezi Mlungu anaamba,
“Tserera usagale photsi uwe mwanamwali wa Babeli,
sagala photsi phasipho na chihi cha utawala,
we msichana wa Akalidayo,
mana kundaihwa tsona mwenye mwiri laini na mnono.
2 Hala lala usage unga,
vula tadziyo,
sega rindaro na uvule johoro,
na uvuke myuho.
3 Undavulwa nguwo urichwe chitsaha mbere za atu,
nawe undatiywa waibu.
Ndakuriphiza chisasi
na sindamuonera mbazi mutu hata mmwenga.”
4 Mkomboli wehu, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi ndiro dzinare,
iye ndiye Mtakatifu wa Iziraeli.

5 “Sagala unyamale zii, injira jizani,
uwe mwana mchetu wa Kalidayo,
mana kundaihwa tsona
Malikiya wa falume.
6 Kala nkaatsukirirwa atu angu,
nchiahenda atu ambao kala ni urisi wangu akale najisi,
nchiatiya mwako mikononi,
nawe kuyaaonera mbazi.
Hadi nyo atumia
uchiatsukuza mizigo miziho.
7 Uchiamba, ‘Mimi nindakala Malikiya hata kare na kare,’
ela kuyagaririkana mambo urigohenda
wala kuaza mwishoo undakaladze.
8 Sambi phundza gaga uwe unaye starehe,
phundza uwe usagalaye na kudziona u salama,
uambaye mwako moyoni, ‘Ni mimi bahi, na takuna wanjina.
Sindakala gungu wala kufwererwa ni ana.’
9 Ela mambo gaga mairi, kufwererwa ni ana na kukala gungu,
gandakuphaha gafula siku mwenga.
Dzagbwe u mtsai na mgbwanga mkpwulu,
mambo higa gosi gandakuphaha.
10 Ukakuluphira uyio
nawe ukaamba, ‘Taphana anionaye.’
Ikima na marifwago ganakuangamiza
unaphodziambira mwako moyoni,
‘Ni mimi bahi, takuna wanjina.’
11 Kpwa sababu iyo undaphahwa ni mafwa,
nawe kundamanya ugausedze.
Undaphaha hasara
ambayo kundaweza kuyiepuka.
Na ubanangi undakpwedzera gafula,
ambao uwe kuutarajiya.

47:1 **47:1** Isaya 13:1—14:23; Jeremia 50:1—51:64 **47:8** **47:8** Maono 18:7–8

12 Enderera na ugangao na utsaio,
ambao unauhenda hangu wanacheo,
mendzerepho undaongokerwa,
na uzuwiye go mapigo.
13 Ukaremwezwa ni ashauri anji urioaphaha.
Haya vivi ariche hinyo ajuzi a nyenyezi atabirio chila mwezi,
edze mbere akutivye na gago ndigokuphaha.
14 Lola, andakala dza mibuwa ichiyouma,
nao andaochwa ni moho,
taandaweza kudziokola na ruche ra moho,
mana uho taundakala moho wa kuoha.
15 Hivyo ndivyo ndivyokala atu uriohenda nao kazi,
hara muriohenda nao bishara hangu wanacheo,
osi andakuchimbira,
taphandakala na mutu wa kukutivya.”

48

Likakado ra Iziraeli

1 Phundzani higa mwi atu a nyumba ya Jakobo,
mwimwi muihwao na dzina ra Iziraeli,
na mwimwi murio a chivyazi cha Juda.
Mwimwi muapao kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu
na kumhadza Mlungu wa Iziraeli,
ela si kpwa kulunga kpweli wala haki.
2 Mnadziamba mula mudzi mtakatifu,
na kumkuluphira Mwenyezi Mlungu wa Iziraeli,
ambaye dzinare ni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi.
3 “Mimi nátangaza mambo ga kare hangu kare,
gago gatuluka mwangu kanwani, nami nchigasema,
chisha nágahenda gafula nago gachitimiya.
4 Mana námanya uwe unalikakado,
na singoyo taigaluzika, ni nyifu dza chuma,
na chilangucho nchifu dza shaba.
5 Kpwa hivyo nákuambira mambo gaga hangu kare,
nákutangazira kabila tagadzangbwehendeka ili usedze ukaamba,
‘Gaga gahendwa ni chizuka changu,
gaamuriwa ni chizuka changu cha kutsonga,
na chizuka changu cha chuma.’
6 Uwe wasikira mambo gaga, vivi gaone.
Dze, kundagakubali?
Phahi hangu sambi ndakuambira mambo maphya ga siri,
ambago kala kugamanya.
7 Vivi gakaumbwa, sigo ga kare,
kudzangbwegasikira, rero ndio mwandzo,
phahi kuweza kuamba, ‘Mino kala nágamanya kare.’
8 Uwe kudzangbwegasikira wala kugamanya,
hangu kare sikiroro kala rikazibwa.
Mana námanya unahenda mambo kpwa kuchenga,
na kukala hangu uvyalwe u muasi.
9 Kpwa ajili ya dzina rangu na nguma yangu,
nikazuwiya tsukizi zangu zisikufikire,
sedze nikakuangamiza.

10 Lola, nikakutsusa, dzagbwe si dza feza,
nikakujeza kpwenye tanuru ya mateso.
11 Kpwa sababu yangu mwenye, ninahenda gaga.
Sindaricha dzina rangu riberwe,
sindamupha wanjina nguma yangu.

Aiziraeli anarichwa huru

12 Niphundza uwe, Jakobo,
Niphundza uwe Iziraeli nriyekuiha!
Mimi ndimi iye,
mimi ndimi wa kpwandza na ndimi wa mwisho.
13 Mkpwono wangu ndio urioika msingi wa dunia,
na mkpwono wangu wa kulume uchitandaza ko mlunguni,
ninaphoziamurisha nyenyezi,
nkudzikusanya phamwenga.
14 Dzikusanyeni phamwenga mwimwi mosi, musikize!
Ni chizuka chiphi chotabiri mambo higa?
Iye amendzwaye ni Mwenyezi Mlungu,
andatimiza lengore chinyume cha Babeli,
na kushambuliya Akalidayo.
15 Mimi nkamuiha na nikagomba naye,
nindamreha, naye andaongokerwa kahi ya njiraze.
16 Nisengererani musikize maneno gaga
kula mwandzo sigombere chisiri-siri,
kula wakati gariphohendeka nákala phapho.”
Na vivi Mwenyezi Mlungu na Rohowe akanihuma.
17 Mwenyezi Mlungu, Mkombolio, Mtakatifu wa Iziraeli anaamba hivi,
“Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlunguo
nikufundzaye ili uongokerwe,
nikulongozaye kpwenye njira ufwahayo kuilunga.
18 Kalapho waphundza amuri zangu,
phahi amaniyo ingekala dza muho,
na hakiyo ingekukupukira dza maimbi ga bahari.
19 Chisha atu a chivyazicho angekala anji dza mitsanga,
dzina rao taringeuswa
au kufutwa mbere zangu.
20 Haya tulukani ko Babeli,
chimbirani kula kpwa Akalidayo!
Gagombeni na mgatangaze gaga kpwa kufwahirwa.
Gatangazeni kosi duniani, ambani,
‘Mwenyezi Mlungu akakombola mtumishiwe Jakobo.’
21 Taayasikira chiru ariphoalongoza ko jangbwani,
waatuluzira madzi kula mwambani.
Waahula mwamba, madzi gachijera kpwa nguvu.”

22 Mwenyezi Mlungu anaamba, “Takuna amani kpwa atu ayi.”

49

Mtumishi wa Mwenyezi Mlungu

1 Niphundzani mwi atu a visuwani,

48:12 48:12 Isaya 44:6; Maono 1:17; 22:13 **48:20 48:20** Maono 18:4 **48:22 48:22** Isaya 57:21
49:1 49:1 Jeremia 1:5

hegani masikiro mwi atu a mataifa ga kure.
Mwenyezi Mlungu waniiha hangu ni ndanini mwa mayo
na achinihadza dzina rangu kabila sidzangbwevyalwa.
2 Iye wahenda kanwa yangu ikale dza upanga wa kurya.
Achinifwitsa na chivurivuri cha mkpwonowe,
na achinihenda nikale dza muvwi uchionolwa,
chisha achinifwitsa kpwenye ryakare.
3 Naye achiniamba, “Uwe Iziraeli u mtumishi wangu,
mimi nindahewa nguma kpwa sababuyo.”
4 Ela nchiamba, “Nkahenda kazi ya bure,
nkatsupha nguvu zangu bure bila sababu,
ela kpwa kpweli haki yangu ina Mwenyezi Mlungu,
na zawadi yangu ina Mlungu wangu.”
5 Vivi Mwenyezi Mlungu anaamba,
iye ariyeniumba kula ndanini mwa mayo nikale mtumishiwe,
wahenda hivi ili nimuyizire atu a Jakobo,
na Aiziraeli akusanyike mbereze,
mana Mwenyezi Mlungu akanipha ishima,
na Mlungu wangu akakala nguvu yangu.
6 Mwenyezi Mlungu anaamba,
“Sikakutsambula uwe mtumishi wangu,
ili uziunule mbari za Jakobo
na kuauyiza atu a Iziraeli ariosazwa macheye,
ela piya nkuhende ukale mwanga kpwa atu ambao sio Ayahudi,
ili uphirike wokofu wangu chila phatu duniani.”

7 Mwenyezi Mlungu, mkomboli na Mtakatifu wa Iziraeli,
anamuambira hivi ye aberwaye ni anadamu,
iye achiyemenwa ni mataifa,
iye ariye mtumishi wa atawala,
“Afalume andakuona na kuunuka,
vilongozi nao andadzizamisa hata vilangu vyao vigute photsi,”
kpwa sababu ya Mwenyezi Mlungu, ariye muaminifu,
Mtakatifu wa Iziraeli ariyekutsambula.
8 Mwenyezi Mlungu anaamba hivi,
“Wakati wangu uriokubalika uchifika ndakujibu,
siku ya wokofu, nindakuterya.
Nindakuikato nami ndakuhenda ukale chilagane cha atu aha,
ili kuyiuyizato yo tsi yobanangbwa na kuauyizira enye.
9 Uambire afungbwa, ‘Kalani huru,’
na aho ario jizani uambire, ‘Tulukani mkale mwangani!’
Andaphaha chakurya cha kukola kanda-kanda za njira,
na hata dzulu ya vidzango ambavyo kala tavina chitu.
10 Taandakala na ndzala wala chiru,
taandapigbwa ni dzuwa ra weruni,
mana iye aaoneraye mbazi, andaalongoza,
kanda-kanda za vidzuho vya madzi.
11 Nindahenda myango yangu yosi
na madete gakale njira zangu kulu zirizogbwa.

49:2 **49:2** Aeburania 4:12; Maono 1:16 **49:6** **49:6** Isaya 42:6; Luka 2:32; Mahendo 13:47; 26:23
49:8 **49:8** 2 Akorintho 6:2 **49:10** **49:10** Maono 7:16–17

12 Lola, andakpwedza kula kure,
anjina andatuluka kula vurini,
anjina kula mtswerero wa dzuwa
na anjina kula seemu ya Sinimu.*
13 Ko dzulu mlunguni na kuimbe na raha,
tsi naihererwe na myango yiimbe.
Mana Mwenyezi Mlungu akaaphoza marenda atue,
na andaaonera mbazi atue ariogayiswa.
14 Ela atu a Sayuni aamba,
'Mwenyezi Mlungu akahuricha,
Mwenyezi Mlungu akahuyala.'

15 Dze, mchetu anaweza kuyala mwanawe aamwaye
na asimuonere mbazi mwanawe wa kumvyala?
Hata napho iye anaweza kuyala,
ela mimi sindakuyalani bii!
16 Lola, nakuchora kpwenye mafumba gangu,
na kutazo zi mbere zangu chila mara.
17 Anao aredza upesi
na aho ariokubananga na kukuhenda gandzo,
andauka akuriche.
18 Unula matsogo ulole pande zosi,
anao osi andakusanyika phamwenga na kukulunga."
Kpwa kpweli dza niishivyo, Mwenyezi Mlungu anaamba,
"Atuo osi andakala dza mapambo
nawe udzivwise dza bibi arusi.
19 Dzagbwe wabanangbwa na kuhendwa gandzo,
undaodzala atu hadi ukale kutosha,
na nyo ariokubananga andakala kure.
20 Atu ariovyalwa wakati kala unasononeka
undaasikira anaamba,
'Phatu hipha ni phadide,
huphe seemu kulu zaidi husagale.'
21 Phapho ndipho ndiphogomba chimoyo-moyo uambe,
'Ni ani ariyenivyarira ana hano?
Náfwererwa na nchikala siweza kuphaha anjina,
nchihalwa mateka nchiphirikpwa kure.
Vino ni ani ariyearera hano?
Kala nkarichwa machiyangu, vino hano alaphi?' "
22 Mwenyezi Mlungu anaamba hivi,
"Lola, ndaunula mkpwono wangu kpwa mataifa,
na kuunurira bendera yangu atu a makabila,
andaareha ana enu alume kuno akaika lagani
na ana enu achetu kuno akaapiga tsuritsuri.
23 Atawala andakala ano sowe a kukurera,
na Malikia aho akale mayozo a kukurera,
andakusujudiya hadi vilangu vyao vigute photsi
na kulamba vumbi ra phako nyayoni,
nawe undamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu,
na kukala nyo ndionikuluphira taandaphaha waibu."

* **49:12 49:12** Mudzi urio mwakani mwa tsi ya Misiri ambao kpwa wakati uhu unamanyikana kama Aswani.

24 Dze, sujaa anaweza kufutwa matekae?
Au mateka a mutu msiru anaweza kutivywa?

25 Mwenyezi Mlungu anaamba hivi,
“Hata mateka a mutu sujaa andahalwa,
na mateka a mutu msiru andativywa,
mana nindaheha na ye ahehaye nawe
chisha nindativya anao.
26 Na aho anaokuonera andarya nyama zao enye,
na andanwa milatso yao enye,
alewe dza mutu aleweswavyo ni uchi.
Chisha anadamu osi andamanya kukala mimi Mwenyezi Mlungu ni Muokolio,
na mkombolio ni Mwenye Nguvu Zosi wa Jakobo.”

50

Dambi ya Jerusalemu
na nguvu za Mlungu

1 Mwenyezi Mlungu anaamba hivi,
“Chi kuphi cheti cha kumricha mayo yenu?
Kpwani nakuguzani ili niriphe madeni?
Hata, nárichana na mayo yenu na mwimwi nchikuguzani kpwa sababu ya dambi zenu.
2 Nákpwedza nikutivyeni ela sionere mutu,
nchiiha ela taphana mutu yenijibu.
Kpwani mkpwono wangu ni mfupi sana
hata usiweze kukukombolani?
Au sina uwezo wa kukutivyani?
Nnaphodemula, nikuumisa bahari,
nikuhenda myuho ikakala jangbwa,
ng’onda aho nkufwa akanuka lovu kpwa kukosa madzi.
3 Ko mlunguni nkukuvwika wiru,
na nkukubwiningiza na nguwo za magunia.
4 Mwenyezi Mlungu akanifundza ga kugomba,
ili niatiye moyo achioremwa.
Chila ligundzu ananilamusa
ili niphahe kuphundza mambo alondago kunifundza.
5 Mwenyezi Mlungu akanisodola masikiro,
nami siyakala muasi,
na siuyire nyuma.
6 Aho ariokala ananipiga naarichira mongomongo,
na aho ariokala anamwafula nyere za cheru nchiarichira mafunda.
Siyaafwitsira uso wangu ariokala ananifyorera na kunitehera mahe.
7 Mana Mwenyezi Mlungu ananiterya,
sindatiywa waibu.
Kpwa hivyo nkakata shauri kusauya nyuma,
na namanya sindatiywa waibu.
8 Iye aniphaye haki yangu a phephi.
Ni ani ndiyenishitaki?
Adui wangu ni ani?

50:6 50:6 Mathayo 26:67; Mariko 14:65 **50:8 50:8** Arumi 8:33–34

Naadzituluze mbere hugbwirane.
9 Lola, Mwenyezi Mlungu ndiye aniteryaye.
Ni ani ndiyeniamba nina makosa?
Lola, aho osi andariwa
dza nguwo iriwavyo ni lutswa.
10 Ni ani kahi yenu amuogophaye Mwenyezi Mlungu,
na kulunga kauli ya mtumishiwe?
Ni iye anyendekaye jizani kusiko mwanga,
kuno anamkuluphira Mwenyezi Mlungu
na kuadamira Mlunguwe.
11 Ela mwimwi mosi muasao moho,
na kudzitengezera silaha za vimwindi mchivyoviasa,
humirani mwanga wa moho wenu
na wa vimwindi vyenu mchivyoviasa.
Ela Mwenyezi Mlungu andasababisha nyo myoho wenu ukuangamizeni.

51

Sayuni indaphaha wokofu wa kare na kare

1 Niphundzani mwi mlungao haki,
mwimwi mumuendzao Mwenyezi Mlungu.
Uloleni nyo mwamba muriotuluzwa kpwa kuhenda tsongbwa,
na yo timbo mriyotsimbwa.
2 Mloleni sowe yenu Burahimu,
na Sara, ariyekuvyalani.
Kpwa mana nriphomuiha, kala amacheye,
nami nchimjaliya na nchimuhenda akale taifa ra atu anji.
3 Mana Mwenyezi Mlungu andaphoza marenda mudzi wa Sayuni,
na chila phatu phokala gandzo,
na andahenda weru wa mudzi hinyo ukale dza bustani ya Edeni,
na jangbware rikale dza munda wa Mwenyezi Mlungu.
Atu a himo andahererwa na kuhamirwa,
sauti za shukurani na kuimba zindasikirwa kula mumo.

4 Niphundzani mwi atu angu,
nisikirani mwi taifa rangu,
mana shariya indala kpwangu
na uamuli wangu wa haki undakala mwanga kpwa mataifa.
5 Haki yangu i phephi, wokofu wangu u njirani,
nami nindatawala makabila ga atu,
visuwa vinanigodzera,
navyo vindakuluphira nguvu zangu.
6 Unulani matso genu mlole mlunguni,
na mlole dunia
mana mlunguni kundatsamuka dza mosi,
tsi indatsakala dza nguwo,
na aho asagalao mumo andafwa dza maindzi.
Ela wokofu wangu undakala wa kare na kare,
na haki yangu taindasira bii.
7 Niphundzani mwimwi mmanyao haki,
mwimwi mmanyao shariya yangu mwenu mioyoni,

msiogophe kulaphizwa ni atu,
chisha msitishirwe ni chibero chao.
8 Mana andariwa dza nguwo iriwavyo ni lutswa,
na dza mabulu garyavyo nyoya za mang'ondzi,
ela haki yangu indakala ta kare na kare,
na wokofu wangu vivyazi hadi vivyazi."

9 Lamuka, uwe Mwenyezi Mlungu uhuterye.
Humira uwezoo uhuokole,
uuhumire dza urivyouhumira pho kare.
Dze, siwe uriyekata ro dzoka ra Naili
riihwaro Rahabu?
10 We siwe uriyeumisa bahari,
na madzi ga vivwavye?
Uriyehenda vivwa vya bahari vichikala njira
ili aho ariokombolwa avuke!
11 Aho ariokombolwa ni Mwenyezi Mlungu andauya.
Andainjira Sayuni kuno anaimba,
kuhererwa kundakala chiremba mwao vitswani ta kare na kare,
andahererwa sana
na taandasononeka wala kuula.

12 "Mimi ndimi ninaye kuphozani marenda.
Kpwa utu wani mumuogophe mwanadamu
ambaye andafwa na aole dza nyasi?
13 Kpwa utu wani mumyale Mwenyezi Mlungu, ariyekuumbani,
ariyetandaza ko mlunguni na achiika misingi ya dunia?
Kpwa utu wani muishi kpwa wuoga chila siku kpwa sababu ya tsukizi za
iye anayekuonerani,
wakati anapanga kukuolagani?
Dze, zo tsukizize vino ziphaphi?
14 Aho ariotekpwa achendafungbwa andavugulwa upesi.
Taandafwa na kuzikpwa
wala taandakosa chakurya.
15 Mana mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu,
nichafuaye bahari na kuhenda maimbige gavume,
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi ndiro dzina rangu.
16 Nikatiya maneno gangu mwako kanwani,
na kukufwitsa kpwenye chivurivuri cha mkpwono wangu
mimi nriyetandaza ko mlunguni
na nchiika misingi ya dunia
na nchiaambira atu a Sayuni, 'Mwimwi mu atu angu.' "
17 Lamuka! Ima uwe Jerusalemu,
uwe wanwa chikombe kula mkpwononi mwa Mwenyezi Mlungu,
chikombe cha tsukizize,
wanwa hadi tone ra mwisho
chikombe chihendacho atu adedeleke.
18 Kahi za ana osi ario wavyala na kuarera,
taphana hata mmwenga wa kumlongoza
wala wa kumgbwira mkpwono.
19 Mashaka gaga mairi gakakuphaha,
ni ani awezaye kukuonera mbazi?

51:17 51:17 Maono 14:10; 16:19

Ukakala gandzo, ukabanangbwa,
ndzala na viha vikakuphaha,
ni ani awezaye kukuphoza marenda?
20 Anao akafwa purungire,
akagbwa kahi ya chila pembe ya barabara,
dza kulungu chiyegbwirwa ni nyavu.
Mwenyezi Mlungu, Mlunguo akaatiya adabu kali kpwa tsukizize.
21 Kpwa hivyo phundzani gaga ninagokuambirani mwi murioteswa na kulewa,
dzagbwe si kulewa kpwa uchi.
22 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu,
akaniraye atue, anaamba,
“Lolani, nkachiusa mwenu mikononi
cho chikombe cha tsukizi zangu,
chokuhendani mdedeleke
namwi tamundachinwerera tsona.
23 Nami ndachitiya mikononi mwa nyo ariokugayisani,
ariokuhendani mlale barabarani,
na achikuvyogani dza mtsanga,
na kutsupa dzulu ya myongo-myongo yenu.”

52

Mlungu andakombola Jerusalemu

1 Lamuka, udzitiye nguvu uwe Sayuni.
Vwala nguwozo nono, uwe Jerusalemu, mudzi mtakatifu.
Mo mwako tamundainjira tsona atu ambao taadzangbwetiywa tsatsani,
au ario najisi.
2 Unuka udzikutekute vumbi,
usagarire chihi cha endzi uwe Jerusalemu.
Dzivugule silisili mo mwako singoni,
uwe mwana mchetu wa Sayuni uriyetekpwa.
3 Mana Mwenyezi Mlungu anaamba hivi,
“Mwaguzwa bure,
namwi mundakombolwa bila pesa.”
4 Mana Mwenyezi Mlungu anaamba hivi,
“Pho mwandzo atu angu atserera achiphiya Misiri
achendasagala kuko dza ajeni,
na badaye Aashuru achiaonera bila chisa,
5 Mwenyezi Mlungu anaamba, ‘Kuna fwaida yani atu angu achihalwa mateka tsona?
Aho aatawalao anaabera,’
na anaenderera kulaphiza dzina rangu mutsi wosi.
6 Kpwa hivyo, atu angu andarimanya dzina rangu,
siku iyo andamanya kukala mimi ndimi nriyetabiri.
Oo, ni Mimi.”
7 Vinahama sana
kumuona muhumwa arehaye habari nono a ko myangoni aredza,
iye atangazaye amani,
arehaye habari nono za mambo manono,
iye atangazaye wokofu,

52:1 52:1 Maono 21:2,27 **52:5 52:5** Arumi 2:24 **52:7 52:7** Nahumu 1:15; Arumi 10:15; Aefeso 6:15

aambiraye atu a mudzi wa Sayuni, “Mlungu wenu anatawala!”
8 Phundzani, arindzi enu andapiga kululu,
andaimba phamwenga kpwa kuhererwa.
Mana andaona na matso gao enye,
Mwenyezi Mlungu ndiphouya Sayuni.
9 Kotani kululu phamwenga kpwa kuhererwa
mwimwi magandzo ga Jerusalemu,
kpwa kukala Mwenyezi Mlungu akaphoza marenda atue,
akakombola mudzi wa Jerusalemu.
10 Mwenyezi Mlungu andaunula mkpwonowe mtakatifu wenye uwezo
mbere za mataifa gosi,
andaaokola atue duniani kosi,
na atu andaona wokofu wa Mlungu wehu.
11 Ukani! Tulukani kuko!
Msigute chitu najisi.
Tulukani kahi ya utumwa wa Babeli na mkale atakatifu,
mwi mtsukulao vitu vitakatifu vya Mwenyezi Mlungu.
12 Mana tamundatuluka upesi,
na kuhenda wangbwi wa kuchimbira,
mana Mwenyezi Mlungu andakutanguliyani
na Mlungu wa Iziraeli andakala nyuma zenu akurindeni.

Mtumishi agayaye

13 Lola, mtumishi wangu andahenda mambo kpwa ikima,
andatogolwa na kuunulwa dzulu,
naye andakala dzulu sana.
14 Atu anji ariomuona aangalala.
Usowe na umbore kala rikabanangbwa-banangbwa,
hata achikala kamanyikana kukala ni mwanadamu.
15 Ela vivi andaangalaza mataifa manji,
atawala andakosa ra kugomba kpwa kuangalala.
Mana andaona mambo ambago taadzangbweambirwa,
na andaelewa mambo ambago taadzangbwegasikira.

53

1 Ni ani ariyeamini ujumbe huriioureha?
Ni ani ariyeonyeswa nguvu za Mwenyezi Mlungu?
2 Mana iye mtumishi wakula dza mutse mtsanga,
na dza muzi kahi ya tsi kavu.
Iye kana umbo au unono,
ili huchimlola hummendze.
3 Waberwa na achiremewa ni atu,
mutu wa sonono nyinji na amanyaye kugaya ni utu wani.
Atu taalondere kumuona,
waberwa na tahumuonere dza chitu.

4 Kpwa kpweli iye wahala makongo gehu,
na kutsukula kulumira kpwehu,
ela huchiona anatiywa adabu
na kugayiswa ni Mlungu.
5 Ela walumizwa kpwa sababu ya makosa gehu,

52:11 **52:11** 2 Akorintho 6:17 **52:15** **52:15** Arumi 15:21 **53:1** **53:1** Arumi 10:16; Johana 12:38
53:4 **53:4** Mathayo 8:17 **53:5** **53:5** 1 Petero 2:24

achigopholwa-gopholwa kpwa uyi wehu.
Hwaphaha amani kpwa kutiywakpwe adabu,
na kpwa kupigbwakpwe, swiswi hwaphola.
6 Swiswi hosi hwaangamika njira dza mang'ondzi,
chila mwenga akagaluka na kulunga njiraye,
na Mwenyezi Mlungu akamuhika iye makosa gehu gosi.
7 Waonerwa na kugayiswa,
ela kayagomba chitu.
Iye walongozwa dza mwana ng'ondzi aphirikpwaye chitsindzironi,
naye dza mwana ng'ondzi anyamalavyo
mbere za iye amunyolaye, iye naye wanyamala.
8 Kpwa kuonerwa na kpwa kuhukumiwa, wauswa.
Taphana mutu awezaye kugomba kuhusu chivyaziche,
kpwa kukala wauswa kula tsi ya atu ario moyo.
Wapigbwa kpwa sababu ya makosa ga atu angu.
9 Wazikpwa phamwenga na atu ayi,
kpwenye mbira ya tajiri,
dzagbwe kahendere fujo
wala kugomba handzo.
10 Ela Mwenyezi Mlungu kala akalonda amguphyule na amuhende agaye,
dzagbwe Mwenyezi Mlungu anamuhenda akale sadaka ya kuusa dambi,
iye andachiona chivyaziche na maishage gandakala mare,
na kutsupira iye alondaro Mwenyezi Mlungu rindaongokerwa.
11 Bada ya kugayakpwe andaona mwanga naye andatosheka.
Kutsupira marifwage,
mtumishi wangu mwenye haki andaahenda anji akale enye haki,
naye andatsukula uyi wao.
12 Kpwa hivyo nindamupha mtalo phamwenga na akulu,
naye andaganya zewe phamwenga na enye mkpwotse,
kpwa kukala wadzilavya hadi afwe,
waolangbwa phamwenga na atu ayi.
Iye wahala dambi za anji
na kuavoyera ili Mlungu aaswamehe.

54

Nguma ya Sayuni yedzayo

1 Mwenyezi Mlungu anaamba, "Imba uwe uriye tasa,
uwe ambaye kuvyarire.
Kota kululu uimbe kpwa raha,
uwe usiyemanya utsungu wa kuvyala,
mana ana a ye mchetu ariyerichwa ni anji
kuriko nyo a iye ariye na mlume.
2 Enjereza phatu pha hemaro,
kudula vyandaruwa vya makalogo,
usidzizuwiye, enjereza ure wa nyugbwezo,
na vigingi vya hemaro vikote vinono.
3 Mana undaenea uphande wa kulume na wa kumotso.
Chivyazicho chindahala mataifa ganjina
na atu andasagala kpwenye midzi iriyokala magandzo.

53:6 53:6 1 Petero 2:25 **53:7 53:7** Maono 5:6 **53:7 53:7** Mahendo 8:32–33 **53:9 53:9** 1 Petero 2:22 **53:12 53:12** Mariko 15:28; Luka 22:37 **54:1 54:1** Agalatia 4:27

4 Usiogophe, mana kundagbwirwa ni waibu,
usikale na wasiwasi, mana kundatiywa waibu.
Undayala waibuo wa wanacheni,
na urivyoberwa wakati uriphokala gungu.
5 Kpwa kukala muumbao ndiye mlumeo,
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi ndiro dzinare,
Mtakatifu wa Iziraeli ndiye mkombolio,
iye ndiye Mlungu wa dunia yosi.
6 Mana Mwenyezi Mlungu andakuiha
dza mchetu ariyerichwa ni mlumewe
na achisononeswa moyowe,
dza mchetu wa uhanani arichwavyo ni mlumewe,
Mlunguo anaamba.
7 Nákuricha kpwa muda mfupi tu,
ela kpwa mbazi nyinji, ndakuuyira.
8 Kpwa tsukizi nyinji
nakufwitsa uso wangu kpwa muda mfupi,
ela kpwa mendzwa ya kare na kare,
nindakuonera mbazi,”
Mwenyezi Mlungu mkombolio aambavyo.

9 “Dza nrivyoapa wakati wa Nuhu,
kukala madzi tagandabwiningiza tsi tsona,
vivi piya naapa kukala sindakutsukirirwa,
na sindakudemurira tsona.
10 Dzagbwe myango indasumbiswa na vidzango vindauswa,
ela sindaricha kukuonyesa mendzwa yangu isiyosika,
chisha sindavundza chilagane changu cha kukala ndakupha amani,”
Mwenyezi Mlungu aambavyo.

11 “Uwe uriyegayiswa na kusukumwa hiku na hiko ni phuto bila kuphozwa marenda,
lola, ndakudzenga na mawe ga samani,
na misingiyo ndayiika na yakuti ya rangi ya bahari.
12 Nami nindaidzenga minarayo na akiki ya kundu,
na maryangogo nindagadzenga na alimasi,
na kutazo zosi nizidzenge na mawe ga samani.
13 Na anao osi andafundzwa ni Mwenyezi Mlungu,
na akale na amani.
14 Undaimarika kpwa kulunga haki na utakatifu undakuhenda ukale na nguvu,
nawe kundaonerwa,
mana kundaogopha na kundatishirwa ni rorosi.
15 Mutu yeyesi ndiye kushambuliya, andakala si mimi chiyehenda gago,
na yeyesi ndiye kushambuliya, undamturya.
16 Mimi ndimi nriyeumba mfula vyuma,
akusanyiraye moho wa makala,
na kutengeza silaha za chila aina,
piya nchimuumba m’banangi ahumiraye silaha
kubananga.
17 Chila silaha ndiyotengezwa kukupigira, taindafwanikiwa,

54:9 54:9 Mwandzo 9:8–17 **54:11 54:11** Maono 21:18–21 **54:13 54:13** Johana 6:45

na chila mutu ndiyeunuka kukushitaki, undamuamula.
Uhu ndio urisi wa atumishi a Mwenyezi Mlungu
na haki yao ilayo kpwangu,” Mwenyezi Mlungu anaamba.

55

Atu enye chiru anaalikpwa

1 “Haya, chila mwenye chiru naaedze anwe madzi,
na iye ambaye kana pesa naaedze agule arye.
Ndzoni mugule uchi wa zabibu na maziya
bila pesa na bila garama.
2 Kpwa utu wani munahumira pesa zenu kpwa mambo ambago si chakurya?
Na kpwa utu wani munadzishuulisha na vitu visivyomvunisa?
Niphundzani mimi na murye vitu vinono,
na mdzifurahishe na vya kunona.
3 Hegani masikiro genu na mnilunge,
niphundzani, na roho zenu zindaishi.
Nindaika namwi chilagane cha kare na kare.
Chilagane chichi ni mendzwa yangu isiyosika niriyomlaga Daudi.
4 Lola, namuhenda shaidi kpwa mataifa,
nchimuhenda chilongozi na mkpwulu wao wa jeshi.
5 Lola, undaiha mataifa ganjina usigogamanya,
nago gandakulunga mairo
kpwa sababu ya Mwenyezi Mlungu, Mlunguo,
Mtakatifu wa Iziraeli,
mana andakuhenda uishimiwe sana.”

6 Muendzeni Mwenyezi Mlungu, wakati achere phahikana,
muiheni wakati achere phephi.
7 Mutu mui naariche uyiwe,
na mutu asiye na haki naariche maazoge mai,
amuuyire Mwenyezi Mlungu, naye andaonerwa mbazi.
Naamuyire Mlungu wehu, naye andamswamehe tsetsetse.
8 “Mana maazo gangu sigo dza genu,
na njira zenu sizo dza zangu.”
Mwenyezi Mlungu anaamba.
9 “Dza vyo mlunguni kurivyo dzulu sana kuriko tsi,
ndivyo njira zangu zirivyo dzulu kuriko zenu,
na maazo gangu garivyo dzulu kuriko go genu.
10 Dza mvula inyavyo na barafu igbwavyo kula mlunguni,
na isiuye tsona dzulu,
ela nkuihenda tsi ikalwama na ivyale,
na kuapha mbeyu akurima na chakurya atu angu,
11 ndivyo neno rangu ritulukaro mwangu kanwani ririvyo.
Riro tarindaniuyira chihuphu,
ela rindakamilisha vyo nilondavyo
na kutimiza lengo ambaro narihumira.
12 Mana mundatuluka kpwa furaha,
na mundalongozwa kpwa amani.
Myango na vidzango vindaimba kpwa sauti mbere zenu,

55:1 **55:1** Maono 21:6; 22:17 **55:3** **55:3** Mahendo 13:34 **55:10** **55:10** 2 Akorintho 9:10

na mihi yosi ya mindani indapiga makofi.
13 Badala ya mihi ya miya, kundamera misonobari,
na badala ya vikpwata kundamera mihadesi.
Mambo gaga gandakala kumbukumbu kpwa Mwenyezi Mlungu,
na ishara ya kare na kare ambayo taindabanangbwa.”

56

Wokofu wa atu a mataifa

1 Mwenyezi Mlungu anaamba vivi,
“Hendani ga haki na garigo sawa,
mana ni phephi na kukutivyani,
na haki yangu taikure na kuikpwa wazi.
2 Baha mutu ahendaye gaga na kugagbwira sana,
agbwiraye Siku za Kuoya bila ya kuzivundza
na kudzizuwiya asihende mai gogosi.”
3 Mjeni ariyedziunga na atu a Mwenyezi Mlungu asiambe,
“Kpwa kpweli Mwenyezi Mlungu andanitenga na atue.”
Naye ariyetulwa asiambe, “Mimi ni muhi mufu tu.”
4 Mana Mwenyezi Mlungu anaamba vivi,
“Atu a kutulwa agbwirao Siku zangu za Kuoya,
na kutsambula ganifwahirago,
na kuchigbwira chilagane changu ngingingi,
5 nindaaikira kumbukumbu kahi za nyumba yangu na kuta zangu,
na kuapha dzina nono kuriko hara ario na ana alume na achetu,
dzina ridumuro ambaro tarindafutwa hata kare na kare.
6 Chisha ajeni adziungao na Mwenyezi Mlungu ili amuhumikire,
aho amendzao dzina ra Mwenyezi Mlungu na kukala atumishie,
aho agbwirao Siku ya Kuoya bila ya kuivundza
na kugbwira chilagane changu ngingingi,
7 nindaareha kahi za mwango wangu mtakatifu
nindaafurahisha kahi za nyumba yangu ya mavoyo.
Sadaka zao za kuochwa na sadaka zanjina,
zindakubaliwa dzulu ya phatu phangu pha kulavira sadaka,
mana nyumba yangu indaihwa nyumba ya mavoyo kpwa mataifa gosi.”
8 Mwenyezi Mlungu akusanyaye Aiziraeli ariotsamizwa kpwa lazima anaamba,
“Nindamkusanyira anjina, mbali na aho ambao akusanywa kare.”

Vilongozi a Iziraeli anademurirwa

9 Mwimwi nyama mosi a tsakani
ndzoni murye.
10 Arindzi a Iziraeli ni vipofu,
osi taana maarifwa,
osi ni madiya mabwibwi,
tagaweza kupheka,
ganadziambalaza na kuloha ndoso,
ganamendza kulala.
11 Aho ni dza madiya matoni,
ambago tagamvuna.
Aho ni dza arisa asioelewa.

56:7 **56:7** Mathayo 21:13; Mariko 11:17; Luka 19:46

Osi akagaluka na kulunga njira zao enye,
na chila mmwenga anadziendzera fwaidaye mwenye.
12 Aho nkuamba, “Ndzoni, hunwe uchi wa zabibu,
hata hulewe,
na muhondo indakala dza vi rero au hata zaidi.”

57

Aiziraeli anavoya vizuka

1 Mutu wa haki achifwa,
taphana mutu ajaliye,
atu amuogophao Mlungu nkuuswa duniani,
taphana aelewaye kukala
enye haki nkuuswa ili asiphahwe ni mai.
2 Mutu wa haki afwapho,
nkuinjira kpwenye amani na akaoya.
3 “Ela mwi, ana a mchetu mtsai, ndzoni hipha
mwimwi atu a chivyazi cha azindzi na malaya.
4 Munamnyetera ani mwi enye?
Munabenyurira ani madomo?
Mwimwi mu ana a aasi na chivyazi cha atu a handzo.
5 Mwi muhendao muzingao tsini ya mialoni,
na tsini ya chila muhi wenye pepho.
Munalavya ana enu sadaka madeteni,
tsini ya mapango ga myamba.
6 Mtalo wenu u kahi za tsangalawe za deteni.
Ukazilavira sadaka ya chinwadzi na sadaka ya mtsere.
Dze, nihamirwe ni mambo gago?
7 Waika chitandacho dzulu ya mwango mure,
na waphiya kuko kpwendalavya sadaka.
8 Nyuma ya miryango na miimo, mukaika mifwano ya milungu yenu.
Mukaniricha na kuvula nguwo zenu,
mwadziambalaza na mchikaribisha alume anjina azinge namwi.
Mwimwi mwapatana na anjina ao,
na kumendza kulola vitsaha vyao.
9 Waphiya kpwa Moleki* na mafuha ga zaituni,
uchienjereza marashigo.
Uchihuma ajumbeo aphiye kure,
na uchidzitsereza sana hadi kuzimu.
10 Wadziremweza kpwa kulunga njira nyire,
ela kuyavundzika moyo.
Waphaha mkpwotse muphya,
na kpwa vivyo kuyafwa moyo.
11 Kala unamuogopha ani
ariyekuhenda ukakame hadi uchigomba handzo,
bila kunitambukira wala kuniaza?
Dze, tamniogopha kpwa kukala nákunyamarirani hangu kare?
12 Nindatangaza mahendogo uonago ni ga haki,
ela tagandakufwaha chitu.
13 Ndiphorira, vyo vizuka urivyovikusanya navikutivye,
phepho rindaviphepherusa,

* **57:9** **57:9** Neno riri ***Moleki*** rikaigana na neno ra Chieburania ambaro manaye ni *mtawala (mlungu wa Akanani).*

pumuzi chache indaviusa.
Ela mutu anikuluphiraye
andarisi tsi na mwango Mtakatifu undakala wakpwe.”

14 Mwenyezi Mlungu anaamba, “Dzengani, dzengani, tayarishani barabara!
Usani vikpwazo vyosi kpwenye njira za atu angu.”
15 Mana vivi ndivyo aambavyo iye ariye dzulu,
iye aunulwaye sana,
iye ariye moyo hata kare na kare, ambaye dzinare ni Mtakatifu,
“Mimi nasagala phatu phatakatifu pharipho dzulu,
chisha ninasagala phamwenga na nyo adzitserezao na kutubu,
ili niatiye nguvu nyiphya.
16 Sindashindana na atu siku zosi,
wala kukala na tsukizi za kpwenderera,
mana nchihenda hivyo atu angu nrioaumba mwenye
andavundzika mioyo sana.
17 Kpwa sababu ya tamaa zao mbii, nátsukirwa nchiapiga,
na kpwa sababu ya tsukizi nchiricha kualola,
ela achienderera kuhenda mioyo yao irivyolonda.
18 Nikaona mahendo gao, ela nindaaphoza,
nindaalongoza na kuaphoza marenda tsona
inyo asononekao.
19 Mimi nindaahenda osi asononekao anitogole kahi ya Iziraeli.
Nindaahenda osi ario kure na ario phephi akale na amani na niaphoze,”
Mwenyezi Mlungu aambavyo.
20 Ela atu ayi andakala dza bahari ichiyochafuka,
ambayo taiweza kuhurira,
na maimbige nkutuluza misuya na tope.
21 Mlungu wangu anaamba, “Takuna amani kpwa atu ayi.”

58

Saumu ya kpweli

1 “Piga kululu, usiriche.
Piga kululu dza tarumbeta.
Atangazire atu angu makosa gao,
na uambire atu a nyumba ya Jakobo dambi zao.
2 Ananiendza chila siku,
na anahamirwa ni kumanya njira zangu,
avi ni taifa rihendaro haki
ambaro taririchire kugbwira amuri za Mlungu wao.
Analonda kula kpwangu amuri za haki,
nao anahamirwa ni kumsengerera Mlungu.
3 Aho anaamba, ‘Kpwa utu wani hukafunga, ela kuhuona?
Kpwa utu wani hunadzigayisa, ela Mlungu kalola?’
Wakati mkafunga mkuhenda mlondavyo enye,
na kuaonera ahendadzi-kazi enu osi.
4 Saumu zenu zinasirira na kukosana, kuzirana,
na kupigana ngumi.
Kufunga kuku, mufungako,

57:19 57:19 Aefeso 2:17 **57:21 57:21** Isaya 48:22

takundakuhendani musikirwe ko dzulu.
5 Siyatsambula kufunga dza hiku.
Kpwani kufunga ni kudzigayisa?
Au ni kuzama dza nyasi
na kurarira nguwo za magunia na ivu?
Ko ndiko mukuihako kufunga kukubaliwako ni Mwenyezi Mlungu?
6 Kufunga nrikokutsambula mimi ni hiku:
Ni kuusa silisili za uyi na gogolo ra kuonerana,
kuaika huru atu aonerwao,
na kubananga chila aina ya utumwa.
7 Ni kuganya chakurya chenu na ario na ndzala,
na kuapha makalo achiya asio na makalo.
Kumupha nguwo mutu ariye chitsaha,
na kusaricha kumterya mduguo.
8 Ndipho mwangao undang'ala dza ligundzu,
namwi mundaphozwa upesi,
hakiyo indakutanguliya,
na nguma ya Mwenyezi Mlungu indakurinda nyumazo.
9 Ndiphomuiha Mwenyezi Mlungu, andaihika,
undamririra akuterye naye andaamba, 'Himi hipha.'
Muchiusa utumwa kahi-kahi yenu,
muchiricha kulaumu na kugomba mai kuahusu,
10 mchidzilavya kurisa mutu mwenye ndzala,
na kutosheleza mahitaji ga mutu agayiswaye,
mwanga wenu undang'ala jizani
na gunjugunju yenu indakala dza dzuwa ra mutsi.
11 Naye Mwenyezi Mlungu andakulongoza siku zosi,
na kutosheleza mahitaji kahi ya tsi kavu,
na kuitiya nguvu mifuphayo,
nawe undakala dza munda wenye madzi,
na dza chisima sichouma madzi.
12 Magandzogo ga kare gandadzengbwa luphya,
undaimisa misingi ya kare,
mundaihwa atu a kurekebisha kuta zenye myanya,
na njira za midzi.
13 Ela msivundze Siku ya Kuoya.
Msilunge muonago ni sawa siku yangu takatifu.
Ihende Siku ya Kuoya ikale ya furaha na takatifu kpwa Mwenyezi Mlungu,
muyiishimu na kuitogola.
14 Muchihenda vivyo mundaphaha furaha kahi za Mwenyezi Mlungu,
nami ndakuunulani phatu pharipho dzulu kahi za tsi,
nindakuhendani murye urisi wa mkare wenu Jakobo,"
Mwenyezi Mlungu anaamba.

59

Atu anakubali na kutubu dambi zao

1 Lola, mkpwono wa Mwenyezi Mlungu si mfupi hata usiweze kutivya,
na sikirore si ziho hata risiweze kusikira.
2 Ela makosa genu gakakutengani mwimwi na Mlungu wenu,
na dambi zenu zikaufwitsa usowe musiuone,
ndiyo mana kakusikirani.

58:7 58:7 Mathayo 25:34

3 Mikono yenu ikatiywa najisi kpwa kuolaga,
na mala genu gakatiywa najisi ni makosa,
miromo yenu ikagomba handzo,
na malilimi genu gakagomba uyi.
4 Taphana ashitakiye kpwa haki,
na taphana adziheheraye kpwa kugomba kpweli.
Mnakuluphira maneno mahuphu na kugomba handzo,
na kupanga njama mbii za kuhenda uyi.
5-6 Mipango muhendayo ni mii dza mayayi ga bafwe.
Mwenga richivundzwa, bafwe nkutuluka.
Ela mipango yenu taindakufwaidini,
mipango dza iyo taina mana
dza nguwo ichiyotengezwa na muhambo wa dzwidzwidzwi.
7 Amaruru kuhenda mai,
na kuhenda wangbwi wa kuolaga atu asio na makosa.
Maazo gao ni ga uyi,
chila phatu ainjirapho, nkuphabananga na kuphahenda gandzo.
8 Taamanya kuishi kpwa amani,
na taphana uamuli wa haki, kahi yao.
Adzitengezera njira za kumyoka.
Chila atsupiraye njira zizo, kandaishi kpwa amani tsona.
9 Kpwa sababu iyo, uamuli wa haki u kure naswi na haki taihufikira,
hunagodzera mwanga, ela kosi kuna jiza,
hunagodzera kung'ale, ela hunanyendeka kpwenye chilungulungu cha jiza.
10 Hunaphaphasa kuta dza chipofu,
hunakpwala mutsi, avi ni usiku.
Kahi-kahi ya enye nguvu, swiswi hu dza nyufu.
11 Swiswi hosi hunanguruma dza dubu,
na hunaula dza njiya kpwa sonono, hunalonda haki ela taipho,
hunalorera wokofu, ela u kure naswi.
12 Mana makosa gehu ni manji mberezo,
chisha dambi zehu zinatuluza ushaidi kuuhusu,
kpwa kukala huna makosa,
na uyi wehu hunaumanya.
13 Hukakuasi na kukurema uwe Mwenyezi Mlungu,
hukakuricha uwe Mlungu wehu,
hukaonera atu na kukuasi uwe,
hukatunga maneno ga handzo mioyoni mwehu na kugagomba.
14 Uamuli wa haki ikaikpwa kanda
na haki i kure naswi,
kpweli ikarichwa kotini
uaminifu taupho.
15 Kpweli taipho
na iye arichaye uyi anakala muindzwa.

Mwenyezi Mlungu waona kala takuna uamuli wa haki,
vivyo taviyamuhamira.
16 Waangalala ariphoona taphana mutu wa kuhehera aonerwao,
phahi mkpwonowe wenye, ndio uriokurehera ushindi,
na hakiye ndiyo iriyokuterya.

59:7 **59:7** Arumi 3:15–17 **59:16** **59:16** Isaya 63:5

17 Achivwala haki dza chisibao cha chuma chifuwani,
na wokofu dza kofiya mwakpwe chitswani,
achidzivwisa chisasi dza nguwo,
na achidzifwinikira wivu dza vwazi.
18 Andariphiza maaduige kulengana na mahendo gao,
andaatsukirirwa nyo ampingao,
naye andariphiza maaduige
hadi garigo pembe za dunia.
19 Phahi atu andariogopha dzina ra Mwenyezi Mlungu,
na kuishimu ngumaye,
kula mlairo wa dzuwa hadi mtswerero wa dzuwa,
mana andakpwedza dza madzi ga mafuriko gachigovuvurirwa ni Mwenyezi Mlungu.
20 "Mkomboli andakpwedza Sayuni,
akombole atu a chivyazi cha Jakobo atubuo dambi zao,"
Mwenyezi Mlungu anaamba.
21 Mwenyezi Mlungu anaamba, "Chichi ndicho chilagane changu nao, Roho wangu ariye ndani yenu, kandakurichani kula vi sambi, hata kare na kare. Na maneno gangu nrigogatiya mwenu kanwani, tagandauka mwenu kanwani, kanwani mwa ana enu, wala kanwani mwa adzukulu enu kula vivi sambi, hata kare na kare."

60

Nguma ya Sayuni

1 Unuka ung'ale, kpwa kukala mwangao ukedza,
na nguma ya Mwenyezi Mlungu ikakutsembukira.
2 Lola, jiza rindaifwinika dunia
na chilungulungu cha jiza chindaafwinika makabila ga atu,
ela Mwenyezi Mlungu andakutsembukira uwe
na ngumaye indaonekana dzuluyo.
3 Mataifa ganjina gandalunga mwangao,
na atawala andalunga chimirimiri cha sikuyo nyiphya.

4 Unula matsogo, ulole pande zosi.
Osi anakusanyika edze kpwako.
Anao alume andakpwedza kula kure,
na anao achetu andaunulwa.
5 Ndipho ndiphoona na kutiywa nuru,
undatangamuka na kuhamirwa.
Kpwa kukala utajiri wa bahari undarehwa kpwako,
utajiri wa mataifa ganjina undakufikira.
6 Makundi ga ngamia atsanga-atsanga a Midiani na Efa gandaodzaza tsi.
Osi alao Sheba,
andareha zahabu na ubani,
na azitangaze nguma za Mwenyezi Mlungu.
7 Vyaa vyosi vya Kedari vindakusanyika ko kpwako,
maturume kula Nebayothi undagahumira,
gandakubalika dza sadaka dzulu ya phatu pha kulavira sadaka,
nami ndaipamba nyumba yangu ya nguma.

59:17 59:17 Aefeso 6:14,17; 1 Athesalonike 5:8 **59:20 59:20** Arumi 11:26

8 Ni ano ani hano aurukao dza maingu,
dza njiya aurukao kuphiya kpwao makaloni?
9 Kpwa kpweli visuwa vindanigodzera.
Meli kula Tarishishi zinalongoza
kuareha anao kula kure,
phamwenga na feza na zahabu zao,
ili kumuishimu Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao
iye Mtakatifu wa Iziraeli,
kpwa kukala iye akakuunula.
10 Ajeni andadzenga kutazo,
na afalume aho andakuhumikira.
Dzagbwe nakupiga kpwa tsukizi zangu,
ela nindakuonera mbazi kpwa unono wangu.
11 Maryangogo gandakala laza wakati wosi,
tagandafungbwa mutsi wala usiku,
ili atu aweze kukurehera utajiri wa mataifa ganjina,
kuno afalume aho akaatanguliya.
12 Mana mataifa na falume zanjina ambazo tazindakuhumikira,
zindaangamizwa tsetsetse.
13 Nguma ya Lebanoni,
yani miberoshi, mitidhari phamwenga na mialoni indarehwa ko kpwako.
Ili ihumirwe kupamba phatu phangu phatakatifu,
nami ndaphatogola phatu phangu pha kuikira magulu.
14 Ana alume a nyo ariokugayisa andakpwedza phako maguluni akusujudiye,
osi ariokubera andakugbwerera maguluni,
nao andakuiha “Mudzi wa Mwenyezi Mlungu,
Sayuni, mudzi wa Mtakatifu wa Iziraeli.”

15 Kpwa kukala warichwa na kuberwa,
taphana mutu ariyetsupira kpwako,
ela nindakuhenda ukale na nguma hata kare na kare,
na furaha ya vivyazi vyosi.
16 Mataifa na atawala andakutundza,
dza viratu mwana mtsanga aamwiswavyo,
nawe undamanya kukala mimi Mwenyezi Mlungu,
mimi ndimi Muokolio na mkombolio
Mwenye Nguvu Zosi, wa Jakobo.
17 Badala ya shaba nindareha zahabu,
badala ya chuma nindareha feza,
badala ya mbao nindareha shaba,
badala ya mawe nindareha chuma
Tsona nindaahenda vilongozio
atawale kpwa amani na haki.
18 Takundasikirwa tsona fujo kpwenye tsiiyo,
takundakala magandzo au kubanangika kpwenye miphakayo
ela kutazo undaziiha “Wokofu,”
na maryangogo undagaiha “Togo.”
19 Dzuwa tarindakala tsona mwangao wakati wa mutsi,

60:11 60:11 Maono 21:25–26 **60:14 60:14** Maono 3:9 **60:19 60:19** Maono 21:23; 22:5

na mwezi mwangao usiku,
ela Mwenyezi Mlungu andakala mwangao hata kare na kare,
na Mlunguo andakala ngumayo.
20 Dzuwaro tarindatswa tsona,
na mwezio taundakosa kung'ala,
mana Mwenyezi Mlungu mwenye andakala mwangao hata kare na kare,
na sikuzo za kusononeka zindasira.
21 Atuo osi andakala enye haki,
nao andairisi tsi hata kare na kare.
Aho ni mitse ambayo náiphanda mwenye,
ni kazi ya mikono yangu,
ili ionyese nguma yangu.
22 Iye ariye mdide andakala atu elufu mwenga
ariye mdide andakala taifa kulu renye nguvu.
Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu
nami ndagatimiza kpwa wakatiwe.

61

Habari nono za ukomboli

1 Roho wa Mwenyezi Mlungu a phamwenga nami,
mana Mwenyezi Mlungu akanipaka mafuha
nihubiri habari nono kpwa achiya.
Akanihuma niphoze marenda atu ariovundzika mioyo,
nitangazire atumwa uhuru wao,
na kuvugulwa kpwa afungbwa.
2 Akanihuma niutangaze mwaka ambao Mwenyezi Mlungu andaonyesa mbazize,
na siku ambayo Mlungu wehu andariphiza chisasi,
na kuaphoza marenda osi asononekao.
3 Na kuapha osi asononekao ko Sayuni,
tadzi za maruwa badala ya ivu,
mafuha ga furaha badala ya sonono,
vwazi ra nguma badala ya kuvundzika moyo
aphahe kuihwa mihi ya haki,
iriyophandwa ni Mwenyezi Mlungu
ili atogolwe kpwa go arigohenda.
4 Nao andagadzenga luphya magandzo ga kare,
andaimisa midzi iriyobanangbwa pho kare.
Andayiuyiza luphya midzi,
iriyorichwa magandzo vivyazi vinji virivyotsupa.
5 Ajeni andakala arisa a vyaa vyenu vya mang'ondzi,
atu a makabila ganjina andakala ahendadzi-kazi a mwenu mindani,
na kutundza mizabibu yenu.
6 Ela mwimwi mundaihwa alavyadzi-sadaka a Mwenyezi Mlungu,
atu andakuihani atumishi a Mlungu wehu.
Mundarya utajiri wa mataifa,
na kudziunula kpwa utajiri wao.
7 Badala ya waibu muriophaha, mundaphaha ishima kano mbiri,
phatu pha kuberwa, mundahamirwa ni urisi wenu.
Mundaphaha mtalo kano mbiri kahi ya tsi yenu,

61:1 61:1 Mathayo 11:5; Luka 7:22 **61:1 61:1** Luka 4:18–19 **61:2 61:2** Mathayo 5:4

na mundahererwa hata kare na kare.

8 Mana mimi Mwenyezi Mlungu namendza uamuli wa haki,
namena wivi na uyi.
Nindaapha zawadi atu angu kpwa sababu ya uaminifu wangu
nindaika nao chilagane cha kare na kare.
9 Atu a chivyazi chao andamanyikana kahi za mataifa,
andamanyikana kahi za makabila ga atu.
Osi ndioaona andaamba
hano ni atu ariojaliwa ni Mwenyezi Mlungu.

10 Nindahamirwa sana kahi za Mwenyezi Mlungu,
roho yangu indashangiliya kahi ya Mlungu wangu,
mana akanibwiningiza vwazi ra wokofu,
akanivwika vwazi ra haki,
dza viratu bwana harusi adzipambavyo na chiremba chinono dza cha mlavyadzi-sadaka,
dza bibi harusi adzipambavyo na vitu vya samani.
11 Mana, dza viratu tsi ituluzavyo mimea,
na viratu munda uhendavyo mbeyu zikamera,
ndivyo Mwenyezi Mlungu ndivyoreha haki
na togo kahi za mataifa gosi.

62

Dzina dziphya ra Sayuni

1 Kpwa ajili ya Sayuni, sindanyamala,
kpwa sababu ya Jerusalemu, sindahurira bii,
hadi hakiye ing'ale dza mwanga wa ligundzu,
na wokofuwe ung'ale dza chimwindi cha moho.
2 Mataifa ganjina gandaona hakiyo,
na afalume osi andaona ngumayo.
Nawe undaihwa na dzina dziphya,
ndirohewa ni Mwenyezi Mlungu.
3 Undakala dza tadzi nono mkpwononi mwa Mwenyezi Mlungu,
dza chiremba cha chitawala mkpwononi mwa Mlunguo.
4 Kundaihwa tsona "Ariyerichwa,"
wala tsiiyo kuihwa "Gandzo."
Ela undaihwa "Hefuziba,"*
na tsiiyo indaihwa "Beula,"†
mana Mwenyezi Mlungu andafwahirwa ni uwe,
na tsiiyo indalólwa.
5 Atuo andalóla tsiiyo,
dza vira mvulana alólavyo msichana.
Dza bwana harusi ahamirwavyo ni bibi harusiwe,
ndivyo Mlunguo ndivyohamirwa ni uwe.
6 Nikaika arindzi dzulu ya kutazo, uwe Jerusalemu,
aho taandanyamala usiku na mutsi.
Mwimwi mundamuhenda Mwenyezi Mlungu atambukire ahadize,
musioye.
7 Musimuriche Mwenyezi Mlungu aoye

61:10 61:10 Maono 21:2 * **62:4 62:4** ***Hefuziba*** manaye ni *anayenifwahira.* † **62:4 62:4** ***Beula*** manaye ni *ariyelólwa.*

hadi aihende imara Jerusalemu,
na itogolwe kosi duniani.

8 Mwenyezi Mlungu akaapa kpwa mkpwonowe wa kulume,
mkpwonowe wa nguvu, kuamba,
“Sindalavya mtsere wenu tsona
ukale chakurya cha maadui genu,
chisha ajeni taandanwa tsona uchi wenu
muriouhendera kazi.
9 Ela nyo avunao mtsere ndio ndiourya
na kumtogola Mwenyezi Mlungu,
na aho ahundao zabibu, ndio ndionwa uchi wa zabibu
kpwenye mihala ya phatu phangu phatakatifu.”

10 Atu a Jerusalemu, tulukani kondze ya mudzi
atengezereni barabara nyo atu auyao.
Tengezani barabara kulu, usani mawe.
Ikani alama ili atu ndiouya aweze kuiona.
11 Mwenyezi Mlungu andatangaza dunia yosi,
“Aambire atu a Sayuni kukala, ‘Lolani, muokoli wenu aredza,
aredza na zawadize na mariphoge.’ ”
12 Nao andaihwa atu atakatifu,
atu ariokombolwa ni Mwenyezi Mlungu,
na Jerusalemu indaihwa “Mudzi umendzwao,”
“Mudzi ambao Taurichika.”

63

Mlungu anatiya adabu maadui ga atue

1 Ni ani yuno edzaye kula Edomu
alaye Bosira, ambaye mavwazige gana mabara ga kundu?
Ni ani yuno achiyevwala mavwazi ga nguma,
anyendekaye kpwa nguvu?
“Ni mimi nigombaye haki,
mwenye nguvu za kutivya.”

2 Kpwa utu wani go mavwazigo ga kundu,
dza ga mutu aminyaye zabibu?

3 “Návyoga-vyoga atu a mataifa machiyangu
dza mutu aminyaye zabibu,
taphana mutu ariyekpwedza kuniterya.
Kpwa tsukizi zangu siru, náavyoga-vyoga
milatso yao ichitsiririkira mavwazi gangu,
ichitiya madowa nguwo zangu.
4 Mana yo siku ya kuriphiza kala i moyoni mwangu,
na mwaka wa kukombola atu ukafika.
5 Náriyariya, ela sipatire mutu wa kuniterya,
náangalala kpwa kukala taphayakala na mutu wa kuniunga mkpwono,

62:11 62:11 Isaya 40:10; Maono 22:12 **63:1 63:1** Isaya 34:5–17; Jeremia 49:7–22; Ezekieli 25:12–14; 35:1–15; Amosi 1:11–12; Obadiya 1:1–14; Malaki 1:2–5 **63:3 63:3** Maono 14:20; 19:13,15 **63:5 63:5** Isaya 59:16

phahi mkpwono wangu uchinipha ushindi,
na tsukizi zangu zichinitiya nguvu.
6 Mimi návyoga-vyoga nyo atu a mataifa kpwa tsukizi zangu,
nchiahenda adedeleke na kugbwa,
milatso yao nchiimwaga photsi.”

Togo na mavoyo

7 Nindasemurira mendzwa ya Mwenyezi Mlungu isiyosika,
nindamtogola kpwa gosi arigohuhendera
Mwenyezi Mlungu waihendera mambo manji manono nyumba ya Iziraeli,
kpwa sababu ya mbazize na mendzwaye isiyosika.
8 Mana waamba, “Kpwa hakika aho ni atu angu,
anangu asioweza kunichenga,”
naye achikala muokoli wao.
9 Katika kugaya kpwao, iye naye wagaya,
na malaika kula mbere za Mlungu waativya.
Kpwa mendzwaye na mbazize waakombola,
na waaroroma dza anae pho kare.
10 Ela aasi achisononesa Roho Mtakatifu.
Kpwa hivyo achigaluka kukala adui wao,
naye achipigana nao.

11 Ndipho atue achitambukira siku za kare,
wakati wa Musa na atue.
Achiuza achiamba, “Akuphi ye ariyevusa atu a Iziraeli
phamwenga na chilongozi wao Musa, kutsupira kahi-kahi ya bahari?
Akuphi ye ariyeika Rohowe Mtakatifu kahi-kahi yao?
12 Ariyealongoza kpwa nguvuze na ngumaye
kutsupira Musa?
Ariyeganya madzi mbere zao,
ili dzinare ritogolwe hata kare na kare?
13 Iye waalongoza kutsupira vivwa vya madzi,
nao taayakpwala dza farasi atsupiravyo weruni.
14 Dza mrisa atserezavyo ng’ombe deteni zikatindizhe,
ndivyo Roho wa Mwenyezi Mlungu arivyooyeza atue.
Hivi ndivyo urivyoalongoza atuo,
ili dzinaro riphahe nguma.

15 Hulole kula ko mlunguni,
na uone kula kpwenye makalogo matakatifu ga nguma.
U phaphi wivuo na uwezoo?
Usiriche kuhuonera mbazi,
16 mana uwe ndiwe Baba yehu.
Dzagbwe Burahimu kahumanya,
na Iziraeli kahutambuwa,
uwe Mwenyezi Mlungu, ndiwe Baba yehu,
uwe ndiwe mkomboli wehu hangu kare.
17 Kpwa utu wani we Mwenyezi Mlungu,
unahuhenda huriche kulunga njirazo,
na kuihenda mioyo yehu ikale mifu hata husikuogophe?
Uya kpwa ajili ya atumishio,

63:12 63:12 Kutsama 14:21

mbari za atuo mwenye.
18 Atuo atakatifu amiliki phatupho phatakatifu kpwa muda mchache,
ela vivi maadui gehu gakavyoga-vyoga phatupho phatakatifu.
19 Hukakala dza atu ambao taadzangbwetawalwa ni uwe,
atu asioihwa kpwa dzinaro.

64

1 Kalapho ungekpwanyula ko mlunguni na kutserera,
myango ingesumba mberezo.
2 Tserera dza viratu moho ugbwizavyo tsandzala,
na kuhenda madzi gaokohe,
ili uhende maaduigo gamanye dzinaro,
na mataifa ganjina gakakame mberezo!
3 Mana uriphohenda mambo ga kutisha,
ambago tahumanyire kukala gandahendeka,
uwe watserera na myango ichisumba mberezo.
4 Mana hangu kare, takuna ariyeona Mlungu wanjina isiphokala uwe,
uhendaye mambo kpwa sababu ya aratu akugodzerao.
5 Uwe ukpwedzaterya hara ahamirwao ni kuhenda haki,
hara atambukirao njirazo.
Ela uwe watsukirwa kpwa kukala swiswi hwahenda dambi,
na huchiricha kulunga njirazo kpwa muda mure.
Kpwa msadao bahi hunaweza kutivywa.
6 Swiswi hosi hukakala dza mutu mkolo,
na mahendo gehu gosi ga haki ni dza mademu machafu.
Swiswi hosi hunanyala dza makodza,
dambi zehu zinahuphepherusa dza makodza gaphepheruswavyo ni phepho.
7 Taphana mutu ahadzaye dzinaro
wala mwenye chadi cha kukulunga,
mana ukafwitsa usoo,
na kuhubananga-bananga kpwa sababu ya uyi wehu.
8 Ela hata hivyo, uwe Mwenyezi Mlungu, ndiwe Baba yehu.
Swiswi hu ulongo, uwe ndiwe mfinyangi,
swiswi hosi hukazi ya mikonoyo.
9 Usitsukirwe sana, ee Mwenyezi Mlungu,
usitambukire dambi zehu hata kare na kare.
Hunakuvoya uhulole,
mana swiswi hosi hu atuo.
10 Midziyo mitakatifu ikakala jangbwa,
hata Sayuni ni jangbwa na Jerusalemu ikakala gandzo.
11 Nyumba yehu ya kuvoya Mlungu, iriyo takatifu na nono,
phatu akare ehu ariphokutogola,
ikatiywa moho ikaphya,
na vitu vyosi hurivyovisamini vikabanangbwa-banangbwa.
12 Ee Mwenyezi Mlungu, dze, undadzizuwiya usihende chitu bada ya gago?
Vino undaenderera kunyamala na kuhutiya adabu kali?”

65

Uamuli na wokofu

64:4 64:4 1 Akorintho 2:9

1 “Nákala tayari kujibu mavoyo ga atu angu,
ela taanivoyere,
nákala tayari anione, ela taniendzere.
Aho ni taifa ambaro tarinivoyere dzagbwe naamba,
‘Himi hipha, himi.’
2 Kutwa ndzima náagolosera mkpwono atu arioasi
anyendekao kpwenye njira zisizo kala nono,
atu alungao maazo gao,
3 atu ambao anahenda mambo ga kunitsukiza
phangu matsoni,
alavyao sadaka mindani,
na kufukiza uvumba mwatu mwa dzulu mwa kulavira sadaka mwa matofali,
4 asagalao vikurani na kuchesa mwatu mwa siri,
aryao nyama za nguluwe,
na nyungu zao zina nyama ambazo ni tsukizo.
5 Aho akutanapho nkuambirana,
‘Kalani kure naswi, musihusengerere bii,
mana swiswi hu atakatifu kuriko mwimwi.’
Atu aha ananitsukiza sana,
dza mosi uinjirao pulani,
dza moho uakao siku ndzima.
6 Lola, dzambo riri náriandika
nami sindanyamala bii, ela ndariphiza,
ndariphiza kulengana na makosa gao.
7 Ndakuriphizani makosa genu phamwenga na makosa ga akare enu,”
Mwenyezi Mlungu anaamba.
“Kpwa kukala mwafukiza uvumba myangoni
chisha mchinikufuru ko vidzangoni,
ndakuriphizani kulengana na mahendo genu ga kare.”
8 Mwenyezi Mlungu anaamba hivi,
“Dza viratu ambavyo atu nkuamba butsa ra zabibu risitsuphiwe
mana richere na uchi
mimi nami nindaahendera atumishi angu dza vivyo,
sindaaolaga osi.
9 Nindaareha atu a chivyazi cha Jakobo, a mbari ya Juda,
atu angu nrioatsambula,
arisi tsi ihi ya myango yangu, nao andakala atumishi angu.
10 Sharoni indakala weru wa kurisa vyaa vya mang’ondzi,
na Dete ra Akori rindakala phatu pha kutindizha mifugo,
ya atu angu aniendzao.

11 Ela mwimwi mumrichao Mwenyezi Mlungu,
na kuyala mwango wangu mtakatifu,
muabuduo mlungu wa bahati,
na kumlavira sadaka ya uchi wa zabibu mlungu wa majaliwa,
12 ndakuhendani muolagbwe kpwa upanga,
namwi mosi mundatsindzwa,
kpwa kukala nákuihani ela tamuihikire,
nágomba ela tamuniphundzire.
Mwahenda mai phangu matsoni,

65:1 65:1 Arumi 10:20 **65:2 65:2** Arumi 10:21 **65:10 65:10** Joshuwa 7:24–26

na mchitsambula mambo gasigonihamira.”

13 Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu anaamba hivi,
“Lola, atumishi angu aniabuduo na kuniogopha andarya,
ela mwimwi mundakala na ndzala.
Atumishi angu andanwa,
ela mwimwi mundasala na chiru.
Atumishi angu andahererwa
ela mwimwi mundagbwizwa waibu.
14 Atumishi angu andaimba
kpwa kuhererwa mwao mioyoni,
ela mwimwi mundarira kpwa utsungu wa mioyo,
mundapiga hofwi kpwa utsungu wa mioyo.
15 Dzina renu rindahumika dza lana kahi za atu angu nrioatsambula.
Mwenyezi Mlungu andakuolagani,
ela atumishie andaapha dzina ranjina.
16 Phahi iye ndiyevoya baraka,
andazivoya kpwa Mlungu wa kpweli,
na iye ndiyeapa
andaapa kpwa Mlungu wa kpweli
kpwa kukala zo tabu za pho mwandzo zindayalwa
na tazipho tsona phangu matsoni.

Mlunguni kuphya na dunia nyiphya

17 Lola, ninaumba mlunguni kuphya na dunia nyiphya,
na mambo ga kare tagandatambukirwa wala kuririkanwa.
18 Ela hamirwani na muhererwe siku zosi
kahi ya vyo ndivyoviumba,
mana ndahenda Jerusalemu ikale phatu pha raha,
na atue andahererwa.
19 Jerusalemu indanifwahira,
na ndahamirwa ni atu angu.
Atu angu taandasononeka na kurira tsona.
20 Tamundakala tsona na vifo vya ana atsanga,
na atumia nao taandafwa kabila ya siku zao,
mana ndiyefwa na miaka gana mwenga andakala achere mwanache,
na iye ambaye kandafisa miaka gana mwenga,
atu andaona akalaniwa.
21 Andadzenga nyumba na asagale mumo,
andaphanda mizabibu na arye matundage.
22 Taandadzenga nyumba na atu anjina akazisagale,
wala kuphanda mizabibu na atu anjina akarye matundage,
mana atu angu nrioatsambula andaishi maisha mare dza mihi,
nao andafwaidi matunda ga kazi yao siku nyinji.
23 Taandahenda kazi ya bure,
na ana aho taandaolagbwa ni makongo mai-mai,
mana aho andakala atu ariojaliwa ni Mwenyezi Mlungu,
aho phamwenga na vivyazi vyao.
24 Kabila taadzangbweiha nindaihika,
ndiphokala achere kugomba, nindaasikira.
25 Mabawa na ana ng’ondzi andarisa phamwenga,

65:17 65:17 Isaya 66:22; 2 Petero 3:13; Maono 21:1 **65:19 65:19** Maono 21:4 **65:25 65:25** Isaya 11:6–9

simba andarya nyasi dza ng’ombe,
ela nyoka andarya vumbi.
Taandalumiza atu wala kubananga chitu
kpwenye mwango wangu mtakatifu,”
Mwenyezi Mlungu anaamba.

66

Ibada ilondwayo ni Mlungu

1 Mwenyezi Mlungu anaamba hivi,
“Mlunguni ni chihi changu cha chifalume,
na dunia ni chigogo changu cha kuikira magulu.
Ni nyumba ya viphi yo ndiyonidzengera mwimwi?
Na ni phatu phaphi ambapho naweza kuoya?
2 Vitu vivi vyosi navitengeza na mkpwono wangu,
navyo vichikala,”
Mwenyezi Mlungu anaamba.
Nkuhamirwa ni hara adzitserezao na kutubu,
aniogophao na kunitii.
3 “Ela ye ndiyelavya sadaka ya ndzau
andakala avi akaolaga mutu.
Na ndiyelavya sadaka ya mwana ng’ondzi,
andakala dza mutu achiyevundza singo ya diya.
Alavyaye sadaka ya mtsere
ni dza arehaye mlatso wa nguluwe,
na alavyaye sadaka ya kumbukumbu ya kufukiza ubani
ni dza anayeabudu vizuka;
kpwa kukala atsambula njira zao enye
nao ahamirwa ni matsukizo gao.
4 Phahi, nami ndaarehera mapigo,
ndaarehera go agaogophago.
Mana nriphoiha, taphana ariyeihika,
nriphogomba, taphana mutu ariyephundza.
Ahenda mai phangu matsoni,
go gasigonifwahira ndigo arigotsambula kugahenda.”
5 Phundzani neno ra Mwenyezi Mlungu,
mwimwi mkakamao munaphorisikira.
“Ndugu zenu achiokumenani,
na kukutengani kpwa sababu ya dzina rangu, akunyeterani achiamba,
‘Naahewe nguma ye Mwenyezi Mlungu,
ili huone furaha yenu!’
Ela aho andagbwirwa ni waibu.
6 Phundzani zo kululu zilazo mo mudzini!
Phundzani zo kululu zilazo mo nyumba ya kuvoya Mlungu!
Ni sauti ya Mwenyezi Mlungu, anaariphiza maaduige.

7 Kabila ya kugbwirwa ni utsungu,
wadzivugula
kabila utsungu taudzangbwekolea,
wadzivugula mwana mlume.
8 Ni ani ariyesikira utu dza huno?

66:1 **66:1** Mathayo 5:34–35; 23:22 **66:1** **66:1** Mahendo 7:49,50 **66:7** **66:7** Maono 12:5

Ni ani ariyeona mambo dza gano?
Dze, tsi inaweza kuvyalwa kpwa siku mwenga?
Au taifa kuvyalwa gafula?
Ela Sayuni iriphogbwirwa ni utsungu tu,
yavyala anae mara mwenga.
9 Mwenyezi Mlungu anaamba, ‘Dze, nirirehe taifa hata
rikale phephi na kuvyalwa,
chisha nizuwiye risivyalwe?
Hata! Siweza kuzuwiya taifa riri risivyalwe,’ ”
Mwenyezi Mlungu anaamba.
10 Fwahirwani phamwenga na Jerusalemu,
hererwani kpwa ajiliye,
mwimwi mosi mmendzao Jerusalemu,
hererwani sana phamwenga nao,
mwimwi msononekao kpwa ajiliye.
11 Mana indakutundzani
namwi mundanwa na kutosheka
na mfwahirwe ni unji wa ngumaye
dza mwana aamwiswavyo hadi akatosheka.
12 Mana Mwenyezi Mlungu anaamba vivi,
“Nindareha kuongokerwa ko Jerusalemu
na utajiri wa mataifa ganjina dza muho uchiofurika.
Jerusalemu indakuroromani dza mwana achiyesagikpwa magoni ni nine
mwana anayeamwiswa kuno anayigbwayigbwa.
13 Nindakuphoza marenda dza viratu mayo amphozavyo marenda mwanawe,
namwi mundaphozwa marenda mo Jerusalemu.
14 Mundiphoona mambo gago, mioyo yenu indahererwa,
namwi mundapwipwita dza mjina,
na atu andamanya kukala
uwezo wa Mwenyezi Mlungu u phamwenga na atumishie,
ela andagatsukirira maaduige.
15 Mana Mwenyezi Mlungu andakpwedza na moho,
na magarige ga kuvwehwa ni farasi dza chikulukulu.
Kpwa tsukizize, andatiya adabu atu
na kuademurira na moho uakao.
16 Mana kpwa moho na upangawe,
Mwenyezi Mlungu andalavya uamuli chinyume cha atu osi,
nao anji ni hara ndioolagbwa ni Mwenyezi Mlungu.
17 “Aho adzitengao na kudzitakasa ili ainjire mindani kuno anamlunga ye mutu ariye kahi-kahi yao aryaye nguluwe, kotso na vitu vyanjina vikolo, aho osi andaolagbwa,” Mwenyezi Mlungu anaamba.
18 “Mana namanya mahendo gao na maazo gao. Nami ndakpwedza nikusanye atu a mataifa ganjina gosi na a luga zosi, nao andaona nguma yangu.
19 “Nindaika ishara yangu kahi-kahi yao, chisha nindahuma anjina aho ariotiya kula mataifa gaga aphiye Tarishishi, Puli na Ludi (anajeshi ahumirao maha) na Tubali na Javani, na visuwa vya kure ambavyo tavidzangbwesikira togo zangu au kuona nguma yangu. Nao andatangaza nguma yangu kahi ya mataifa.
20 Nao andareha ndugu zenu osi kula mataifa ganjina gosi dza sadaka kpwa Mwenyezi Mlungu. Andaareha dzulu ya farasi, magari ga kuvwehwa

ni farasi, na dzulu ya marukpwama, nyumbu na ngamia hadi Jerusalemu,
mwango wangu mtakatifu. Aho andaareha dza Aiziraeli arehavyo sadaka
zao za mtsere kpwenye chombo chiswafi, kpwenye nyumba ya Mwenyezi
Mlungu.”
21 Mwenyezi Mlungu anaamba, “Nindatsambula anjina aho akale
alavyadzi-sadaka na Alawi.”
22 Mwenyezi Mlungu anaamba, “Dzina renu na vivyazi vyenu vindad-
umu dza viratu mlunguni kuphya na tsi nyiphya ndiyoiumba ndivyoen-
derera kukalako.”
23 Mwenyezi Mlungu anaamba, “Anadamu osi andakpwedza aniabudu
chila wakati wa kulumbwa kpwa mwezi na chila Siku ya Kuoya.
24 Nao andatuluka kondze, kpwendalola nyufu za atu arioasi, nazo
zindakala zinariwa ni mabulu chila wakati na kuochwa ni moho ambao
taufwa bii. Andakala ni utu wa kutsukiza kpwa atu osi.”

66:22 66:22 Isaya 65:17; 2 Petero 3:13; Maono 21:1 **66:24 66:24** Mariko 9:48

Chitabu cha JEREMIA

Tanga mbere

Nabii Jeremia waishi wakati wa mwisho-mwisho wa karine ya sabaa na mwandzo wa karine ya sita kabila ya Jesu kuvyalwa. Wakati wa hudumaye yohala kama miaka mirongo mine, iye wakanya atu a Mlungu dzulu ya gara ambago ro taifa rindatsupira kpwa sababu ya kuabudu vizuka na kuhenda dambi. Iye waishi hata achishuhudiya go arigokala akagatabiri mwaka wa magana matsano mirongo minane na sabaa hadi mwaka wa magana matsano mirongo minane na sita kpwa kugbwa kpwa Jerusalemu tsini ya mikono ya Nebukadineza, mfalume wa Babeli. Iye watabiri kubomolwa kpwa nyo mudzi na yo nyumba ya kuvoya Mlungu, kuhalwa mateka kpwa mfalume wa Juda na atu anji. Piya watabiri kuuya kpwa nyo atu kula ko arikokala akatsamizwa kpwa lazima na kudzenga luphya ro taifa ra Iziraeli.

Chitabu chichi cha Jeremia ndicho chitabu chire cha unabii kpwenye Chilagane cha Kare.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Jeremia anaihwa 1:1–19
Ujumbe kula kpwa Mlungu wakati wa utawala wa Josiya, Jehoyakimu, Jehoiachini na Zedekiya 2:1—25:38
Jeremia anagomba chinyume cha manabii a handzo 26:1—29:32
Kuuya kaya na mwandzo muphya 30:1—33:26
Mashaka ndigophaha Juda na Jerusalemu 34:1—44:30
Uamuli wa Mlungu dzulu ya mataifa 45:1—51:64
Jerusalemu inagbwa tsona 52:1–34

1 Higa ni maneno ga Jeremia mwana wa Hilikiya, mlavyadzi-sadaka kula
mudzi wa Anathothi kahi ya tsi ya mbari ya Benjamini.
2 Mwenyezi Mlungu wagomba na Jeremia mwaka wa kumi na tahu wa
utawala wa mfalume Josiya mwana wa Amoni, yekala mfalume wa Juda.
3 Wagomba naye tsona kula wakati wa utawala wa mfalume Jehoyakimu
mwana wa Josiya, yekala mfalume wa Juda, hadi mwezi wa tsano wa
mwaka wa kumi na mwenga wa utawala wa Zedekiya, mfalume wa Juda,
Jerusalemu iriphohalwa mateka.

Mwenyezi Mlungu anamtenga Jeremia kukala nabii

4 Mwenyezi Mlungu waniamba,
5 “Kabila ya kukuumba ndanini mwa mayoo mimi nákumanya, na kabila
kudzangbwevyalwa nákutenga, Nákutsambula ukale nabii wa mataifa.”
6 Ndipho nchiamba, “Aa, Mwenyezi Mlungu! Lola, mimi siweza
kugomba vinono mana nchere mwanache.”
7 Ela Mwenyezi Mlungu achiniamba, “Usiambe, ‘Nchere mwanache,’
mana ni uphiye kpwa osi ndiokuhuma kpwao, na uaambire gosi ndigoku-
lagiza.
8 Usiaogophe mana ni phamwenga nawe ili nikuokole. Mimi Mwenyezi
Mlungu nkaamba.”

1:2 1:2 2 Afalume 22:3—23:27; 2 Nyakati 34:8—35:19 **1:3 1:3** 2 Afalume 23:36—24:7; 24:18—25:21; 2 Nyakati 36:11–21

9 Ndipho Mwenyezi Mlungu achigolosa mkpwono achiniguta mromo chisha achiamba,
“Lola, nkatiya maneno gangu mwako kanwani.
10 Lola, ihi rero nkakupha mamlaka dzulu ya mataifa na falume,
ung’ole na uvundze-vundze,
ubanange na upendule,
udzenge na uphande.”

11 Chisha Mwenyezi Mlungu achigomba nami achiamba, “Jeremia, unaonani?” Nami nchijibu nchiamba, “Naona chipanda cha Mlozi.”
12 Chisha ye Mwenyezi Mlungu achiniamba, “Uwe ukaona vinono, mana kpwa kpweli nkakusudiya kutimiza neno rangu.”

13 Mwenyezi Mlungu achiniuza tsona, “Unaonani?” Nchimjibu nchiamba, “Naona nyungu inaokoha nayo ikaweka na inamwaga kula uphande wa vurini.”
14 Chisha Mwenyezi Mlungu achiniamba, “Osi akalao kahi za tsi andaphahwa ni mashaka kula vurini.
15 Mana lola ninaiha atu osi a tawala za vurini, Mwenyezi Mlungu anaamba, atawala aho andakpwedza avamie maryango ga Jerusalemu; abomole kutaze zosi na aangamize midzi yosi ya Juda.
16 Nindatangaza uamuli wangu dzulu ya atu angu kpwa sababu ya uyi wao wa kuniricha na kulavira sadaka za kuochwa milungu yanjina na kuabudu vizuka ambavyo avitengeza na mikono yao.
17 “Funga nguwo zidine Jeremia! Unuka uaambire mambo gosi nikulagizago. Usiaogophe, sedze nikakuhenda ukakame kpwa wuoga mbere zao.
18 Rero nkakuhenda ukale mudzi wenye ngome, mnara wa chuma na ukuta wa shaba. Undaweza kuima chinyume cha tsi ndzima, afalume a Juda, maofisaage, alavyadzi-sadaka na atu osi a tsi hiyo.
19 Andapigana nawe ela taandakuturya tse, mana ni phamwenga nawe ili nikuokole. Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.”

2

Aiziraeli anaricha Mlungu

1 Mwenyezi Mlungu achiniamba,
2 “Phiya ukaatangazire ching’ang’a atu a Jerusalemu asikire. Aambire Mwenyezi Mlungu anaamba hivi,
‘Nátambukira uaminifuo wa wanacheni,
urivyokala uchinimendza dza bibi harusi,
na urivyonilunga ko jangbwani,
kpwenye tsi isiyovyala chochosi.
3 Aiziraeli kala ni atakatifu kpwa Mwenyezi Mlungu,
malimbuko kahi ya mavunoge.
Osi ariojeza kuaolaga aharirwa kukala akosa,
na achiphahwa ni mashaka. Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.’ ”

4 Phundzani neno ra Mwenyezi Mlungu
mwi atu a nyumba ya Jakobo,
mwimwi mosi a miryango ya mbari za Aiziraeli.
5 Mwenyezi Mlungu anaamba hivi,
“Akare enu aniphaha na kosa rani

hata achiniricha na kuphiya kure nami?
Aho alunga vizuka visivyo na mana
na nyo enye achikala taana mana.
6 Aho tauzire, ‘Akuphi ye Mwenyezi Mlungu
ariyehutuluza kula tsi ya Misiri
na kuhulongoza ko nyikani,
tsi ya jangbwa na madibwa,
tsi kavu yenye chilungulungu cha jiza,
tsi isiyotsupirwa ni mutu wala kusagalwa?’
7 Mimi nákurehani kahi za tsi nono
murye matundage na vituvye vinono-vinono,
ela mriphoyiinjira mwatiya tsi yangu najisi
na kuuhenda urisi wangu ukale utu wa kutsukiza.
8 Alavyadzi-sadaka tauzire,
‘Akuphi ye Mwenyezi Mlungu?’
Ario manyirira shariya taanimanyire tse,
na vilongozi aniasi.
Manabii alavya unabii kpwa dzina ra Baali
na kulunga vitu visivyo na mana.

9 Kpwa sababu hiyo, nindaenderera kulumbana namwi, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
Chisha nindalumbana na adzukulu enu.
10 Vukani hadi visuwa vya Kupuro mukalole
ama humani atu tsi ya Kedari akachunguze vinono,
mlole ichikala kpwakala na utu dza uhu.
11 Takuna taifa ririroricha kuabudu milunguye na kuabudu yanjina
dzagbwe si milungu tse.
Ela atu angu akakakaniza nguma yao
na vizuka visivyo na mana.
12 Ko mlunguni nakuangalale kpwa utu uhu,
nakukakame kpwa wuoga, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
13 Mana atu angu akahenda makosa mairi:
Akaniricha mimi
niriye pula za madzi ga uzima,
na kudzitsimbira visima vya madzi,
visima ambavyo taviika madzi.

14 Iziraeli siye mtumwa!
Tsona kavyarirwe mtumwa!
Kpwa utu wani phahi akahalwa mateka?
15 Simba akamngurumira,
mngurumo mkpwulu sana,
akaihenda tsiiye chitsapi;
midziye ni magandzo, taina atu.
16 Chisha atu a Memufisi na Tapanesi
akakuvundza chitswa.
17 Dze, tamuyadzirehera enye mambo gano
kpwa kumricha Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu
ariphokulongozani njira?
18 Vino munaphaha fwaida yani kpwa kuphiya Misiri
kpwendanwa madzi ga muho Naili?

Ama munaphaha fwaida yani kpwa kuphiya Ashuru
kpwendanwa madzi ga muho Yufurati?
19 Uyio mwenye undakutiya adabu,
na kuasiko kundakudemurira.
Vivi manya kukala, kumricha Mwenyezi Mlungu, Mlunguo
na kusamuogopha, ni utu uyi na wa kulumiza,
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba.

20 Hangu kare wavundza gogolo nrirokufunga
chisha uchikata kowa nrizokufungira
uchiamba, 'Sindakuhumikira.'
Nawe uchidzizamisa kuvoya milungu yanjina
kpwenye chila chidzango chire na tsini ya chila muhi mkpwulu.
21 Tsona mimi nakuphanda dza mzabibu mnono,
mzabibu wa kupwipwita na wa mbeyu nono.
Vino ukagalukadze kukala muhi usiofwaha,
mzabibu wa tsakani?
22 Dzagbwe unaoga na magadi
na kuhumira sabuni nyinji,
mabakpwa ga makosago nchere gaona, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
23 Unawezadze kuamba, 'Mino si najisi,
silungire Mabaali?'
Lola urivyohenda mo deteni,
tambukira urigohenda.
Uwe u dza ngamia mchetu
anyendekaye hiku na hiku,
24 dza foro ye bara weruni
anaye nusa-nusa kpwa tamaa.
Ni ani awezaye kumzuwiya wakati ana mkpwatyo?
Chila punda mlume amlondaye kaphaha shida
wakati wa mkpwatyo andamphaha.
25 Manyirira magulugo sedze ukagaremweza
na umiroo ukakala na chiru kpwa kuzola hiku na hiku.
Ela uwe uchiamba, 'Taina mana kunikahaza
mana namendza milungu ya chijeni,
nami ndailunga.'

26 Dza muivi agbwirwavyo ni waibu anaphogbwirwa
ndivyo atu a Iziraeli ndivyogbwirwa ni haya:
Aho, afalume aho na maofisaa gao,
alavyadzi-sadaka aho na manabii ao.
27 Aho nkuambira muhi, 'Uwe u baba,'
na Kuambira dziwe, 'Uwe wanivyala.'
Hinyo akanilozera kogo
na taanilola tse.
Ela wakati ana shida nkuamba,
'Ndzo uhutivye!'
28 Kpwani yo milungu yenu
mriyoitengeza enye i kuphi?
Iricheni iunuke napho inaweza kukutivyani
wakati wa shida!
Mana dza vyo midzi yenu irivyo minji
ndivyo milungu yenu, mwimwi atu a Juda.

29 Kpwa utu wani munaninung'unikira?
Mwimwi mosi mkaniasi, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
30 Anao naatiya adabu bure,
taalondere kurekebishwa.
Mwimwi mwaolaga manabii genu enye kpwa upanga
dza simba avwamukiravyo nyama wanjina.
31 Phahi mwimwi a chivyazi chichi, rigbwireni neno ra Mwenyezi Mlungu.
Dze, mino nkakala weru kpwa Iziraeli?
Ama tsi ya chilungulungu cha jiza?
Kpwa utu wani atu angu anaamba,
'Swiswi u huru;
swiswi tahundauya kpwako tsona?'
32 Dze, mwanamwali anaweza kuyala mapamboge?
Ama bibi arusi kuyala mavwazige?
Ela atu angu akaniyala
kpwa siku nyinji zisizoolangika!

33 Uwe u stadi wa kuendza azembe!
Hata nyo achetu ayi anaweza kudzifundza njirazo.
34 Mwako nguwoni muna milatso
ya achiya asio na makosa
waaolaga dzagbwe kuagbwirire achivundza nyumbayo!
Chisha mbali na vivi vyosi,
35 unaamba, 'Sina makosa,
kpwa kpweli Mwenyezi Mlungu kanitsukirirwa tsona.'
Ela mino ndakuamula
kpwa ko kuamba, 'Sina makosa.'
36 Mbona unadengereka sana
na kugaluza njirazo?
Undatiywa waibu ni atu a Misiri
dza urivyohendwa ni atu a Ashuru.
37 Piya undauka phatu hipho
kuno ukadzihika mikono ya chitswa,
mana ye Mwenyezi Mlungu akaarema nyo uchioakuluphira,
na kuongokerwa kutsupira aho."

3

1 "Mutu achiricha mchewe
achiuka
na achendalólwa ni mlume wanjina,
mutu iye kandaweza kuuyirana na mchewe tsona.
Mana gago gandanajisi yo tsi.
Ela uwe Iziraeli ukakala na alume anji dza malaya.
Unawezadze kuniuyira?
Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
2 Unula usoo ulole mizuka ko myangoni!
Kuna phatu ambapho kudzangbwedzinajisi kpwa kuabudu vizuka?
Wasagala kanda-kanda za njira kugodzera azembeo
dza Mwarabu atangaye-tangaye ko jangbwani.
Tsi ukaitiya najisi
kpwa umalayao na mahendogo mai.
3 Ndiyo mana mawasa ga mvula gazuwiywa,
na mvula za vuri tazidzangbwenya

ela una matso mafu dza ga malaya
kuona waibu tse.
4 Dze, vino kuniambire,
'Baba, na msena wangu hangu wanache wangu,
5 dze, undakala na tsukizi za kpwenderera,
dze, undaenderera kutsukirwa hata kare na kare?'
Vivi ndivyo ugombavyo
ela wahenda mambo mai urigoweza."

Iziraeli inalondwa itubu

6 Wakati wa mfalume Josiya, Mwenyezi Mlungu waniamba, "Dze ukaona go arigohenda ye Iziraeli asiye muaminifu? Iye wazinga kpwenye chila chidzango chire na tsini ya chila muhi mkpwulu?
7 Mino náona kukala bada ya kuhenda mambo gaga andaniuyira, ela kayaniuyira bii, na Juda, mwanao mchetu mwenye handzo achiviona.
8 Mimi námupha Iziraeli, mchetu asiye muaminifu, talaka ya kuonyesa kukala hukarichana kpwa sababu ya kusakala muaminifu. Ela Juda, mwanáo mchetu mwenye handzo kayaogofyerwa, iye naye watuluka achendahenda udiya.
9 Kpwa kukala uzembe kpwakpwe kala ni dzambo ra kawaida, waihenda tsi ikale najisi kpwa kuvoya vizuka vya mawe na mihi.
10 Bada ya gaga gosi, Juda, nduguye mchetu mwenye handzo kayaniuyira moyo kutsuka, ela wahenda dzihenda tu, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba."
11 Chisha Mwenyezi Mlungu achiniamba, "Ye Iziraeli asiye muaminifu chisha ana baha kuriko Juda, mwenye handzo.
12 Phiya uphande wa vurini ukatangaze uambe,
'Uya we Iziraeli usiye muaminifu,
sindakutsukirirwa tsona
mana mimi ni mwenye mbazi, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
Sindatsukirwa ta kare na kare.
13 Uwe kubali tu kukala u mkosa,
kukala waniasi mimi Mwenyezi Mlungu, Mlunguo
na uchimendza milungu ya chijeni na kuiabudu tsini ya mihi mikulu
na kukala kuyaphundza sauti yangu, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
14 Uyani mwi anache msio aaminifu, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba,
mana mimi ni Bwana wenu.
Nindakuhalani, mmwenga kula kahi mudzi mmwenga na airi kula kahi ya mryango mmwenga
nikureheni mudzi wa Sayuni.
15 " 'Nami ndakuphani arisa anifwahirao mwangu moyoni, ambao andakufundzani marifwa na kumanya.
16 Na wakati ndiphokala mkavyalana na kuenjerezeka kpwenye yo tsi, atu taandahadza tsona Sanduku ra chilagane ra Mwenyezi Mlungu. Taandaritambukira tsona, taandariaza wala kutengeza ranjina, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
17 Wakati uho Jerusalemu indaihwa chihi cha endzi cha Mwenyezi Mlungu, na atu osi a mataifa andakusanyika mumo Jerusalemu ili kuishimu dzina ra Mwenyezi Mlungu, nao taandailunga tsona mioyo yao mii na mifu.

3:6 3:6 2 Afalume 22:1—23:30; 2 Nyakati 34:1—35:27

18 Wakati uho atu a Juda andagbwirana na atu a Iziraeli, nao andakpwedza phamwenga kula tsi za uphande wa vurini, edze kpwenye tsi nriyoapha akare enu arisi.

19 Mimi náririkana nchiamba,
Náaza kala ningekuharirani dza anangu
na kukuphani tsi nono,
urisi urio mnono kuriko mataifa gosi.
Nami náona mundaniiha Baba,
na tamundaricha kunilunga.
20 Kpwa kpweli dza mchetu asiyekala muaminifu kpwa mlumewe,
vivyo ndivyo mchivyokosa uaminifu kpwangu, mwi atu a Iziraeli,
mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.' "
21 Kululu zinasikirika dzulu ya myango,
Aiziraeli anarira na kuvoya Mlungu
kpwa sababu njira zao zikakala mbii,
akamyala Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao.
22 "Uyani mwi ana msioaminika,
mino ndakuphozani kusaamini kpwenu."

"Mwimwi munaamba, 'Lola, hundakuuyira
mana uwe ndiwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu.
23 Kpwa kpweli hukachengeka sana
kuabudu hiko myangoni.
Kpwa kpweli wokofu wa Iziraeli
ula kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu.'
24 "Ela hangu hu adide hendo hiri ra waibu rikaangamiza ana ehu alume na achetu phamwenga na chila chitu ambacho chaphahikana kpwa jasho ra akare ehu: vyaa vya mang'ondzi, mbuzi na ng'ombe.
25 Nahulale photsi kpwa waibu hurio nao na waibu wehu ukale wazi, mana hukamuhendera dambi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, swiswi na baba zehu hangu hu adide hadi rero. Tahuyaishimu sauti ya Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu."

4

1 Mwenyezi Mlungu anaamba, "Kala nkuuya mwi Iziraeli,
niuyirani
Mchiusa milungu yenu ya kutsukiza mbere zangu,
na kuyeya.
2 Na mchiapa kpwa kuamba, 'Dza Mwenyezi Mlungu aishivyo,'
katika kpweli, haki na utakatifu
ndipho mataifa ganjina gandanivoya nigabariki
nago gandanipha nguma."
3 Mana ye Mwenyezi Mlungu anaamba vivi kpwa atu a Juda na a Jerusalemu:
"Rimani minda yenu ambayo tamdzangbweirima,
na msiphande miyani.
4 Dzitiyeni tsatsani kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu,
usani masunyu ga mioyo yenu,
Mwi atu a Juda na mwi msagalao Jerusalemu,
sedze tsukizi zangu zikatuluka dza moho,

4:3 4:3 Hosea 10:12

zikaocha bila ya mutu kuuzimya,
kpwa sababu ya uyi wa mahendo genu.”

Uvamizi kula vurini

5 Tangazani ko Juda na mkote kululu ko Jerusalemu muambe,
“Pigani magunda tsi yosi
kotani kululu muambe,
‘Nahukusanyikeni phamwenga na huphiyeni hukainjire midzi yenye ngome!’
6 Unulani bendera ya kuelekeza atu kuphiya Sayuni,
zorerani usalama, msisale,
mana nareha mashaka kula vurini,
na kubananga kukulu.
7 Simba akatuluka kula phakpwe tsakani,
m’banangi wa mataifa ganjina akatuluka,
akatuluka phatuphe
aihende tsi yenu ikale bila chitu
midzi yenu indakala magandzo
gasigosagala atu.
8 Kpwa hivyo vwalani magunia,
sononekani na mrire,
mana tsukizi siru za Mwenyezi Mlungu
tazidzangbwehuukira.”

9 Siku iyo Mwenyezi Mlungu achiamba, “Mfalume na maofisaa andavundzika moyo, alavyadzi-sadaka andakala aoga na manabii andaangalala.”
10 Ndipho nchiamba, “Aa Mwenyezi Mlungu, kpwa kpweli ukachenga atu aha na atu a Jerusalemu, kpwa kuamba, ‘Mambo gandakala manono kpwenu,’ kuno upanga ukafika mironi.”
11 Wakati uho atu aha na a Jerusalemu andaambwa, “Phuto ra kuocha kula dzulu ya myango ko jangbwani rindapiga atu angu. Riro si phuto ra kupheha au kutakasa,
12 phuto kali sana kula kpwangu. Mimi Mwenyezi Mlungu ndimi ndiyelavya uamuli.”

13 Lola, adui aredza dza maingu,
magarige ga kuvwehwa ni farasi ni dza chikulukulu,
farasie ni epesi kuriko makozi.
Shauri yehu, mana hukabanangbwa-banangbwa!
14 Mwi atu a Jerusalemu dzisafisheni, muuse mai mwenu moyoni
ili mphahe kutivywa.
Hadi rini maazo mai gandakala na nafwasi mwenu moyoni?
15 Mana sauti inagomba kula Dani
nayo inatangaza mafwa kula myango ya Efuraimu.
16 Gamanyiseni go mataifa mambo higa,
aambireni atu a Jerusalemu,
“Avamizi andakpwedza kula tsi za kure,
andakotera kululu midzi ya Juda.
17 Dza viratu arindzi azungulukavyo munda,
ndivyo ndivyozangirwa mana mkanirema,
mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.

18 Njira zenu na mahendo genu
gakahureherani mai gaga.
Higa ndigo mafwa ambago gakakuphahani tsona ga utsungu,
sonono ikakuinjirani hadi mwenu mioyoni.”

19 Naawiwa, naawiwa, nagalagala kpwa sonono.
Ee nina utsungu wa moyo!
Moyo wangu unagungunda sana,
siweza kunyamala,
mana nasikira sauti ya gunda,
dalili ya viha.
20 Mafwa bada ya mafwa,
tsi yosi ikakala wekee.
Mara mwenga mahema gangu gakabanangbwa,
vyandaruwa vyangu vikauswa.
21 Nindaenderera kuona bendera ya viha,
na kusikira sauti ya gunda hata rini?

22 “Mwenyezi Mlungu achiamba, atu angu ni azuzu,
taanimanya tse;
Aho ni anache azuzu,
asiomanya rorosi.
Atu aho ni anamanya kuhenda mai,
ela kuhenda manono taamanya.”

23 Nálola ko duniani,
nayo tsi ichikala taina umbo na bila chitu,
nako dzulu mlunguni kala takuna mwanga.
24 Nálola ko myangoni, yo myango kala inasumba,
na vyo vidzango vinanema hiku na hiku.
25 Nálola nami siyaona hata mutu,
na nyo nyama a mapha kala akachimbira.
26 Nálola na nchiona yo tsi ya kuivwisa vitu kala ikakala jangbwa,
na midziye yosi kala ikarichwa magandzo
kpwa sababu ya tsukizi kali za Mwenyezi Mlungu.
27 Mana Mwenyezi Mlungu anaamba, “Tsi yosi indabanangbwa-
banangbwa, dzagbwe sindaibananga kabisa.
28 Kpwa sababu ihi dunia indakala na chiriro,
na ko dzulu mlunguni kundakala na jiza,
mana nkagomba na sindagaluza nia yangu,
nikakata shauri na sindagaluza.”

29 Ndiphosikira misindo ya anajeshi akuhumira farasi na atu a maha
atu a chila mudzi andachimbira.
Anjina andachimbirira tsakani, anjina akapande myambani.
Midzi yosi indarichwa wekee,
taphana mutu ndiyesagala mumo.
30 Nawe, uwe ambaye undabanangbwa,
kpwa utu wani unadzivwika nguwo za kundu,
na kudzipamba na mapambo ga zahabu,
na kuhenda matsogo gakale makulu kpwa kudzipaka wanda?
Unadzipamba bure

azembeo anakubera
anaindza uhaio.
31 Mana nasikira kululu za mchetu ariye na utsungu,
kululu za mchetu avyalaye mwanawe wa kpwandza,
chiriro cha msichana wa Sayuni asohaye kpwa tabu,
agolosaye mikonoye kuno anaamba,
“Shaka rangu mimi! Nafwa purungire mbere za aolagadzi.”

5

Dambi ya Jerusalemu

1 Zolani mairo kpwenye barabara za Jerusalemu,
lolani na mdzionere enye!
Chunguzani mo mwakpwe mihalani
ichikala mundaona angaa mutu mmwenga,
ahendaye haki
na aendzaye kpweli
ili niswamehe mudzi uhu.
2 Dzagbwe nkuapa akaamba, “Kpwa kpweli dza Mwenyezi Mlungu aishivyo,”
ela nkukala taana ukpweli.
3 Ee Mwenyezi Mlungu, uwe ukuendza uaminifu
Uwe ukaapiga,
ela taasikirire utsungu,
waasaga, ela arema kugaluka.
Ahenda nyuso zao kukala nyifu kuriko dziwe
na kurema kutubu.

4 Ndipho nriphoririkana nchiamba, “Ni kpweli kukala atu aha ni achiya,
ni azuzu
mana taamanya njira za Mwenyezi Mlungu,
taaelewa shariya za Mlungu wao.
5 Ndaphiya kpwa vilongozi,
nami ndagomba nao,
mana anamanya njira ya Mwenyezi Mlungu,
taaelewa shariya ya Mlungu wao.”
Ela osi jumula akavundza gogolo,
na kukata zo silisili.

6 Kpwa hivyo simba kula tsakani andaavamia,
bawa kula jangbwani andaamwamula.
Tsui andapiga chamba phephi na midzi yao,
yeyesi ndiyetuluka andamwamulwa-mwamulwa;
kpwa sababu makosa gao ni manji
na auya nyuma kano nyinji.
7 Kpwa utu wani nikuswameheni?
Ana enu akaniricha,
na kuapa kpwa milungu ya handzo.
Nriphoarisa na kumvuna,
azinga
na kukusanyana madzumbani mwa malaya.
8 Akala dza farasi achioriswa vinono enye mkpwatyo,
chila mmwenga achiaza kulala na mchetu wa myawe.

9 Dze, nisiatiye adabu kpwa mambo higa? Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
Kpwa utu wani nisiriphize taifa dza rino?

10 “Tsupirani kpwenye minda ya mizabibu na muibanange,
ela msiibanange tsetsetse,
katani pandaze,
mana zizo si za Mwenyezi Mlungu.
11 Mana atu a Iziraeli na a Juda
taakakala aaminifu kpwangu, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
12 Akagomba handzo kuhusu Mwenyezi Mlungu,
na kuamba, ‘Kandahuhenda rorosi,
takuna rorosi iyi ndirohuphaha,
taundaolagbwa na upanga wala ndzala.
13 Manabii ni dza phuto,
na neno tarindani yao.
Go agombago gandaaphaha nyo enye.’ ”

14 Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba,
“Kpwa sababu atu aho agomba maneno higa,
lola, ndahenda neno rangu mwako kanwani rikale moho,
na atu aha ndaahenda kuni na nyo moho undaaocha.
15 Lola, ndareha
taifa kula kure chinyume chenu, mwi atu a Iziraeli, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
Ni taifa ambaro tarishindika,
ni taifa ra kare
taifa ambaro lugaye tamuimanya,
wala kuelewa agombago.
16 Anajeshi ahumirao mivi ni hatari kpwa kuolaga
osi ni masujaa a viha.
17 Aho andarya mavuno genu na chakurya chenu,
andarya ana enu a chilume na a chichetu,
andarya vyaa vyenu vya mang’ondzi, vya mbuzi na vya ng’ombe,
andarya mizabibu yenu na mitini yenu.
Ngome mchizozikuluphira
zindabomolwa kpwa upanga.”

18 Mwenyezi Mlungu anaamba, “Hata siku zizo, sindakumalani tsetsetse.”
19 Chisha mwimwi mundauza muambe, “Kpwa utu wani Mwenyezi Mlungu akahuhendera hivi?” Undaambira, “Vivyo ambavyo mwaniricha na kuhumikira milungu ya chijeni kpwenye tsi yenu, mundaahumikira ajeni kpwenye tsi ambayo si yenu.”

20 Dzambo riri ritangazire atu a nyumba ya Jakobo,
na uriseme ko Juda:
21 Vivi phundzani mwi azuzu na akuphupha,
murio na matso ela tamuona,
murio na masikiro ela tamphundza.
22 Kpwa utu wani tamuniogopha? Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.

5:21 5:21 Isaya 6:9–10; Ezekieli 12:2; Mariko 8:18 **5:22 5:22** Ayubu 38:8–11

Tamukakama mbere zangu?
Mimi naika mtsanga ukale mphaka wa bahari,
chizuwizi ambacho bahari taiweza kutsupa;
dzagbwe maimbi nkpwedza kpwa nguvu ela tagatsapa
hata gakavuma sana ela tagaweza kutsupa.
23 Ela atu aha ana mioyo migumu na ya kurema,
akanirema na kuniricha.
24 Mwao mioyoni taamba,
"Nahumuogopheni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu,
ahuphaye mvula kpwa wakatiwe,
mvula za vuri na za mwaka
na siku za kuvuna."
25 Mahendo genu mai gakahenda gosi higa gauke
dambi zenu zikahenda manono gaga gakale kure namwi.
26 Mana atu ayi anaishi kahi ya atu angu
ambao nkugodzera dza atu ahegao nyama a mapha
Nkuhega mihego yao ili agbwire atu.
27 Dza bweko ririro tele nyama a mapha,
nyumba zao zi tele handzo,
kpwa vivyo akakala akulu na matajiri,
28 aha akanona kpwa kurya vinono.
Atu aha taaogofyerwa ni kuhenda mai;
taahenda anachiya akaphaha haki yao
na taahehera haki za achiya.
29 Dze, nsiatiye adabu kpwa mambo higa? Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba,
na nsiriphize
kpwa taifa dza rino?

30 Utu wa kuangalaza na wa kuogofya
ukahendeka kpwenye tsi ihi:
31 manabii anatabiri handzo,
na alavyadzi-sadaka analongoza kpwa mamlaka gao enye.
Na atu angu anamendza ikale vivyo,
ela mundahendadze siku ya mwisho ichifika?

6

Jerusalemu inavamiywa

1 Chimbirirani usalama, mwi atu a Benjamini,
kula kahi-kahi ya Jerusalemu!
Pigani gunda hiko Tekoa,
onyesani dalili ko Bethi-Hakeremu,
mana utu uyi hinyo uredza kula vurini,
nyo ubanangi mkpwulu.
2 Aa Jerusalemu, uwe msichana mnono wa mwiri wa kunyinyiha
ndakubananga!
3 Maadui andakuzunguluka
dza arisa achitavyo kambi kuzunguluka mudzi.
Chila mmwenga andatsambula phatu pha kushambuliya.

4 Dziikenito mkapigane naye,
unukani hukapigane naye mutsi!

Ela mundamanya enye, mana kunatswa,
mana vivuri-vuri vya dziloni vikaandza kukala vire!
5 Unukani hukaavamie usiku,
hubanange ngomeze.

6 Mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba,
“Katani mihiye
mtengeze ngazi za kupandira Jerusalemu.
Uhu ndio mudzi ambao ni lazima utiwe adabu,
mana u tele kuonerana.
7 Dza chisima chiikavyo madzige swafi
ndivyo mudzi uhu uikavyo uyiwe,
fujo na kubananga kunasikirwa mo mwakpwe ndani,
makongoge na marondage ga mbere yangu chila wakati.
8 Nakukanya uriche uwe Jerusalemu,
au niriche kukuririkana
na kuihenda tsiiyo ikale gandzo,
phatu phasiphoishi atu.”
9 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba,
“Amaleni tsetsetse nyo Aiziraeli achiosala
dza mutu atsembwesavyo
tsupiza mkpwonoo mo pandani
dza mutu adolaye zabibu.”

10 Nigombe na ani na kumkanya ani
hata asikire?
Lola, masikiro ni mazito,
taaweza kusikira;
lola, neno ra Mwenyezi Mlungu anaribera,
taafwahirwa ni ro neno.
11 Ndiyo mana ni tele tsukizi za Mwenyezi Mlungu,
nikaremwa kuzizuwiya.
Mwenyezi Mlungu achiamba, “Zimwagire nyo anache mo njirani,
na kpwa nyo mkusanyiko wa barobaro,
pharipho na mlume wa mutu na mkpwaza mutu, osi andahalwa,
atumia piya andahalwa.
12 Nyumba zao zindahewa atu anjina,
minda yao na achetu aho dza vivyo,
mana nindagolosa mkpwono wangu
kuapiga nyo asagalao tsi hiyo, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.”

13 “Mana kula mvyere hadi mdide,
chila mmwenga akachifyula kuendza mali isiyo ya haki
kula nabii hadi mlavyadzi-sadaka,
chila mmwenga anahenda ga handzo.
14 Akafunga rejereje vironda vya atu angu na kuamba, ‘Amani, amani,’
wakati takuna amani.
15 Dze aona waibu wakati ariphohenda mambo ga kutsukiza?
Hata taayaona waibu bii;
aho taayamanya tse.
Kpwa hivyo andagbwa kahi za nyo ariogbwa;

6:14 6:14 Ezekieli 13:10 **6:15 6:15** Jeremia 8:10–12

ndiphoatiya adabu undakala mwisho wao,
mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.”
16 Mwenyezi Mlungu anaamba,
“Imani maganikoni na mlole,
na muuze njira za kare,
uzirani kuriko njira nono, namwi muigbwire,
namwi mioyo yenu indaphaha amani.
Ela achiamba, ‘Swino tahundalunga bii.’
17 Mimi nakuikirani arindzi, nchiamba,
‘Phundzani yo sauti ya gunda!’
Ela nyo achiamba, ‘Swino tahundaphundza.’
18 Kpwa hivyo sikirani mwi anatsi,
na sikirani, mwi mashaidi ndigoaphaha.
19 Phundza, we dunia yosi; nindareha utu mui kpwa atu hinya,
garigo matunda ga uyi wao
kpwa sababu ya kusaphundza maneno gangu
na kurema shariya yangu.
20 Taina mana kunilavira ubani kula Sheba,
ama udi wa kungu nono kula tsi za kure?
Sindakubali sadaka zenu za kuochwa,
na hata sadaka zenu tazinihamira.
21 Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu anaamba,
‘Lola, ndaikira vizuizi akpwale agbwe.
Baba na ana aho a chilume andafwa
jirani na msenawe andafwa.’ ”
22 Mwenyezi Mlungu anaamba,
“Lola, jeshi riredza kula tsi ya vurini,
taifa kulu rinafyakatsirwa kula mwisho wa dunia.
23 Ana maha na mafumo,
ni jaili na taana mbazi,
ana mvumo dza maimbi ga bahari,
wakati akapanda farasi ao,
akadzipanga dza mutu ariye tayari na viha,
kupigana na uwe Jerusalemu!”
24 Hukasikira ripoti yao,
nayo mikono yehu ikarejera;
hukagbwirwa ni utsungu,
utsungu dza wa mchetu alondaye kudzivugula.
25 Musiphiye mindani,
wala kunyendeka barabarani
mana ye adui ana fumo
na chila phatu phanaogofya.
26 Mwi atu angu, vwalani magunia,
na mgalegale ivuni,
rirani dza mutu achiyefwererwa
ni mwanawe wa chilume wa macheye,
mana ye m’banangi
andakpwedza gafula.

27 Mwenyezi Mlungu anaamba, “Nikakuhenda ukale wa kupima ubora wa vyuma na kuvitsusa
atu angu ndio vyuma,

ni umanye na kujeza njira zao.
28 Osi ni atu a kuasi kutsupa chiasi na mioyo mifu,
aphiyao hiku na hiku kueneza handzo rao.
Aho ana mioyo mifu dza shaba na chuma,
osi nkuhenda mai.
29 Tanu inaaka moho mkali,
na vyuma vya risasi taviyayuka vikasira,
sawa na atu ayi taauswa.
30 Aho anaihwa feza chafu,
mana Mwenyezi Mlungu akaarema.”

7

Jeremia anatangaza hukumu ya Mlungu

1 Riri ndiro neno ra Mwenyezi Mlungu ririromuedzera Jeremia kuamba,
2 “Ima pho ryango ra nyumba ya Mwenyezi Mlungu, na utangaze neno hiri, uambe, ‘Sikirani neno ra Mwenyezi Mlungu, mwi mosi a Juda muinjirao maryango gaga kuabudu Mwenyezi Mlungu.
3 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli, anaamba, “Rekebishani myenendo yenu nami ndakurichani muishi phapha.
4 Msikuluphire maneno higa ga handzo kukala: Ihi ni nyumba ya Mwenyezi Mlungu, ni nyumba ya Mwenyezi Mlungu, ni nyumba ya Mwenyezi Mlungu.
5 Mana mchirekebisha njira zenu na mahendo genu na chila mmwenga kumuhendera haki myawe,
6 ichikala tamundaonera ajeni, anachiya, magungu au kumwaga mlatso wa atu asio na makosa phatu hipha, na ichikala tamundalunga milungu ya handzo inayo kutiyani hasara,
7 ndipho nindakurichani msagale kpwenye tsi ambayo náapha akare enu ta kare na kare.
8 “ ‘ “Ela mwi munakuluphira maneno ga handzo gasigo mana yoyosi.
9 Munaiya, munaolaga, munazinga, munaapa kpwa handzo, kuocha mavumba kpwa Baali na milungu yanjina ambayo kala tamuimanya
10 na badaye mkpwedza mkaima mbere zangu kpwenye nyumba ihi, yiihwayo na dzina rangu, na kudziamba kukala mu salama! Ela mchereenderera kuhenda mambo ga kutsukiza.
11 Dze, nyumba hino inayoihwa kpwa dzina rangu, ikakala pango ra anyang’anyi phenu matsoni? Lolani, mimi mwenye nkagaona, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
12 Vi sambi phiyani Shilo, phatu nriphoabudiwa kpwandza, mukalole nrivyophahenda kpwa sababu ya uyi wa atu angu Iziraeli.
13 Sambi, kpwa sababu mwahenda mambo higa, nágomba namwi kano kpwa kano tamuniphundzire na nriphokuihani tamuyaihika, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
14 Kpwa hivyo go nrigogahenda ko Shilo vivi ndagahendera yo nyumba ninamoabudiwa, nyumba ambayo munaikuluphira, phatu nriphokuphani mwimwi na akare enu.
15 Nami nindakuzolani mniukire phangu matsoni dza nrivyozola ndugu zenu atu a Efuraimu.” ’ ”

7:11 7:11 Mathayo 21:13; Mariko 11:17; Luka 19:46 **7:12 7:12** Joshuwa 18:1; Zaburi 78:60; Jeremia 26:6

16 Mwenyezi Mlungu anaamba, “Jeremia, atu aha usiavoyere, kuaririra
wala usinirai niaterye mana sindakusikira bii.
17 Kpwani kuona go ahendago kpwenye yo midzi ya Juda na mo njira za
Jerusalemu?
18 Anache anaendza kuni, ano baba anakuta moho na achetu anakanda
unga kumtengezera keki mlungu wao mchetu aihwaye Malikiya wa
mlunguni. Aho nkulavya sadaka za vinwadzi kpwa milungu yanjina ili
anitsukize.
19 Akale ananitsukiza mimi! Si anadzihendera uyi enye, kpwa waibu
wao. Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
20 “Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu anaamba, ‘Kureya kpwangu na tsukizi
zangu zindamwagbwa phatu phapha, dzulu ya atu na nyama, dzulu
ya mihi ya mindani na matunda ga weruni. Gandaaka na moho nao
taundazimwa tse.’ ”
21 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli anaamba,
“Zo sadaka zenu za kuochwa zienjerezeni na sadaka zanjina na zo nyama
mzirye enye.
22 Mana nriphoatuluza akare enu kula tsi ya Misiri siyaapha malagizo
kuhusu sadaka za kuochwa na sadaka zanjina bahi,
23 ela naapha na lagizo hiri: Niphundzani nami ndakala Mlungu wenu,
namwi mundakala atu angu. Lungani malagizo gosi ninagokuphani, ili
muongokerwe.
24 “Ela nyo taagalungire tse go ga kuniphundza au kuhega masikiro gao
badalaye alunga ushauri wao enye na mioyo yao mii, achiuya chinyume-
nyume badala ya kuphiya mbere.
25 Hangu nriphotuluza akare enu kula Misiri hadi rero, nkakala wa
kukuhumirani atumishi angu manabii mara kpwa mara.
26 Ela tamuyaniphundza wala kuhega masikiro genu, ela mwazidi
kuhenda mai kushinda akare enu.
27 “Jeremia, hata ukagombadze nao, aho taandakuphundza, Undaaiha
ela taandaihika.
28 Nawe undaambira, ‘Riri ni taifa ambaro tarimphundzire Mwenyezi
Mlungu wala kukubali kurekebishwa, kpweli yaangamika nayo taimo
tsona mwao kanwani.
29 Atu a Jerusalemu, nyolani nyere zenu mzitsuphe,
kuonyesa kukala muna sonono rirani dzulu za myango
mana mimi Mwenyezi Mlungu nkakuremani mwimwi
murio chivyazi chiricho sababisha tsukizi zangu.’
30 “Mana atu a Juda akahenda mai matsoni phangu, mimi Mwenyezi
Mlungu nkaamba. Aho akaika miyo ya kutsukiza ndani ya nyumba
yiihwayo na dzina rangu, na kuihenda najisi.
31 Chisha akadzenga phatu pha kulavira sadaka za Tofethi kpwenye Dete
ra mwana wa Hinomu* na achilavya sadaka za kuochwa za ana aho a
chilume na a chichetu kuko, dzambo ambaro siyarilagiza wala kuriaza.
32 Kpwa hivyo, kala uchimanya kukala wakati uredza Mwenyezi Mlungu
anaamba ambao taphandaihwa tsona Tofethi wala Dete ra mwana wa
Hinomu, ela phandaihwa dete ra chitsindziro. Phandaihwa hivyo kpwa
sababu atu andazika nyufu ko Tofethi mana ko kpwanjina kundakala
kukaodzala takuna nafwasi.

7:18 7:18 Jeremia 44:17–19 **7:31 7:31** 2 Afalume 23:10; Jeremia 32:35; Alawi 18:21 * **7:31 7:31** ***Mwana wa Hinomu*** manaye ni *mwana wa Beni-Hinomu.*

33 Zo nyufu za atu aha zindakala chakurya cha nyama a mapha na nyama
a tsakani, napho taphandakala na mutu wa kuashinga.
34 Nindasisa sauti za kuhererwa na njerejere zipigirwazo bibi arusi na
bwana arusi kpwenye midzi ya Juda na mo njira za Jerusalemu, mana yo
tsi indakala wekee."

8

1 "Wakati uho Mwenyezi Mlungu naamba mifupha ya afalume na
maofisaa ga Juda, mifupha ya alavyadzi-sadaka na manabii na mifupha
ya atu a Jerusalemu indatuluzwa kula mbirani irimo.
2 Nayo indatsamulwa ipigbwe ni dzuwa na mwezi na viumbe vyosi vya
mlunguni, ambavyo avimendza na kuvihumikira, ambavyo avilunga na
kuviabudu, nayo taindakusanywa na kuzikpwa ela indakala dza mavi pho
photsi.
3 Kokosi ndikotsamula atu ndiosala a taifa riri dzii, andaaza kufwa kuriko
kuishi, mimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba.

Dambi na kutiywa adabu

4 Aambire, 'Mwenyezi Mlungu naamba hivi:
Mutu achigbwa kaunuka tsona?
Dze, mutu achikosera njira kaweza kuuya?
5 Ni kpwa utu wani atu ano anagaluka?
Kpwa utu wani atu a Jerusalemu ananigaluka mara kpwa mara?
Akagbwiririra handzo ngi
taamendze kuuya bii.
6 Nikaaphundza na kuaphundza vinono,
ela taagomba garigo sawa
takuna mutu atubuye uyiwe,
na kuamba, "Aya nkahendadze mino?"
Chila mutu analunga njiraze,
dza farasi ainjiraye vihani mairo.
7 Hata manjera anamanya wakati wa kutsama;
na njiya, mberya na mariro,
nkulunga majira gao ga kuuya;
ela atu angu taamanya zo amuri zangu
mimi Mwenyezi Mlungu.

8 Mnawezadze kuamba, "Huna marifwa
na shariya za Mwenyezi Mlungu hunazo"?
Ela lolani, aandishi akazigaluza akazihenda kukala za handzo.
9 Atu a ikima andagbwa kpwenye mihego ya upumbavu wao,
mana arema neno ra Mwenyezi Mlungu.
Gaphaphi marifwa gao?
10 Kpwa hivyo nindalavya achetu ao kpwa atu anjina
na minda yao ndaipha ajeni.
Kpwa sababu kula mdide hata mvyere
chila mmwenga ni mtoni kpwa kuphaha gasigo ga haki;
kula nabii hadi mlavyadzi-sadaka
osi taahenda ga ukpweli.
11 Anaphoza vironda vya atu angu dzulu-dzulu tu
na kuamba kukala, kuna amani,

7:34 7:34 Jeremia 16:9; 25:10; Maono 18:23 **8:11 8:11** Ezekieli 13:10

wakati takuna amani.
12 Dze ariphohenda utu wa kutsukiza agbwirwa ni waibu?
Taayaona waibu tsetsetse
vyo vya mutu kuona waibu aho taavimanya.
Kpwa hivyo andagbwa kahi za atu ariogbwa;
ndiphoatiya adabu, andaangamia,
mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
13 Nindagausa mavuno gao, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba,
yo mizabibu na mitini taindakala na chitu na makodzage gandanyala.
Kpwa hivyo, nikaruhusu atu kula kondze kuhala yo tsi.’ ”

14 Ndipho atu achiamba,
“Kpwa utu wani hunasagala phano huhurire?
Nahukusanyikeni,
huchimbirire midzi iriyo na ngome
hukafwerere kuko;
mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu akahupangira hukafwe
akahupha madzi ga sumu hunwe
mana hukahenda dambi mbere za Mwenyezi Mlungu.
15 Hwaendza amani, ela tahuyaiphaha,
wakati wa kuphozwa, ela chokalapho ni kuogofyerwa.
16 Sauti za farasi aho zinasikirika kula mudzi wa Dani.
Miriro ya farasi a viha, inasumbisa tsi na vyosi virivyo mumo.
Aredza abanange tsi na vyosi virivyo mumo,
nyo mudzi na osi asagalao mumo.”

17 Mwenyezi Mlungu anaamba, “Lolani, nakuhumirani nyoka kahi yenu,
tsakapala mwenye sumu isiyolagulika,
nao andakuondzani.”

18 Sonono yangu takuna awezaye kuyiusa
nikafwa moyo.
19 Phundzani chiriro cha atu angu,
ariravyo ko tsi ya kure.
Dze, ye Mwenyezi Mlungu kako ko Sayuni?
Dze, ye mfalume kapho tsona pho?

Mwenyezi Mlungu achijibu, “Kpwa utu wani akanitsukiza na vizuka vyao
vya kutsonga,
na milungu yao ya chijeni?”

20 Atu anasononeka anaamba, “Wakati wa mavuno ukasira,
nayo kazikazi ikasira
naswi tahudzangbwetivywa.”
21 Nasononeka kpwa kukala atu angu akalumizwa,
Moyo wangu unaluma.
22 Dze, takuna dawa za mavune ko Giliadi?
Dze, takuna mgbwanga ko?
Kpwa utu wani atu angu taadzangbwephola?

8:12 8:12 Jeremia 6:12–15

9

1 Naaza kala chitswa changu chingekala dza chisima cha madzi
na matso gangu gakakala chemichemi ya matsozi,
ningesinda na kuchesa kurira
kpwa sababu ya atu angu achioolagbwa!
2 Naaza kala nina phatu phangu pha kulazira ajeni
ko jangbwani,
Ningericha atu angu
na kuphiya kure nao!
Mana osi ni azindzi,
ni kundi ra atu a handzo.
3 Akaphinda malilimi gao dza uha,
kpwa kpweli handzo rikaodzaza yo tsi
mana anaenderera kuhenda uyi huno na hura,
nao taanimanya, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.

4 Chila mutu naadzimanyirire na jiraniwe,
na usimuamini nduguyo yeyesi,
mana chila ndugu ana handzo,
na chila jirani ni msengenyadzi.
5 Chila mutu anachenga jiraniwe,
taphana agombaye kpweli,
akafundza malilimi gao kugomba handzo,
anahenda uyi chiasi cha kushindwa kutubu.
6 Kazi yao ni kuonera kpwa kuonera, na handzo kpwa handzo,
anarema kunimanya, Mwenyezi Mlungu anaamba.

7 Kpwa hivyo ye Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba hivi:
Lola, nindaatsatsamusa na kuajeza,
mana niahendere utu wani wanjina hano atu angu?
8 Malilimi gao ni dza mivi ya sumu,
ganagomba handzo wakati wosi,
chila mutu anagomba manono na jiraniwe,
ela mwakpwe moyoni anapanga kumvamia.
9 Dze, nisiatiye adabu kpwa sababu ya mambo higa?
Dze, nisiriphize chisasi taifa dza hiri?
Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
10 Nindatulukpwa ni matsozi kpwa kuririra yo myango,
na kusononekera nyasi za jangbwani,
mana zindabanangbwa na takuna ndiyetsapira,
na ng’ombe tazindasikirwa zichirira tsona
Nyama a mapha na nyama a tsakani
akachimbira na kuzirimika.
11 Nindahenda Jerusalemu ikale tsumbi ya dzala
na pango ra makala,
tsona ndahenda midzi ya Juda iangamizwe
hata kusisagale mutu.

12 Ni ani ariye na ikima kuweza kuelewa mambo higa? Ni ani ariyephundza malagizo ga Mwenyezi Mlungu ili aweze kugaeleza? Kpwa utu wani tsi ikabanangbwa na kuhendwa gandzo dza jangbwa hata mutu asiweze kuitsupira?

13 Naye Mwenyezi Mlungu anaamba, “Kpwa kukala akaricha shariya
yangu niriyoapha, nao taaniphundzire wala kuilunga.
14 Badalaye akalunga mioyo yao mifu na kulunga vizuka vya Mabaali,
dza arivyofundzwa ni ise zao.”
15 Kpwa hivyo ye Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa
Iziraeli anaamba, “Lola, nindaarisa atu aha chakurya cha utsungu na
nianwese madzi ga sumu.
16 Nindaahenda ahalwe mateka ni atu a mataifa ganjina ambago aho na
akare ao taadzangbwegasikira, nami ndaazoresa na upanga hadi niamale.”
17 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba,
“Ririkanani na muaihe arizi a kukodisha
ihani arizi hodari edze.
18 Naahende wangbwi edze ahusononekere
ili matso gehu gatuluze matsozi
na madzi gandatuluka kula mwehu matsoni.
19 Mana sauti ya chiriro inasikirika kula Sayuni,
‘Lolani huchivyoangamizwa!
Hukagbwizwa haya,
chisa hukatsama tsi yehu,
mana akabomola nyumba zehu.’ ”
20 Mwi achetu, phundzani neno ra Mwenyezi Mlungu,
na muhege masikiro musikire akaambadze.
Afundzeni ana enu achetu kurira,
na chila mutu afundze jiraniwe wira wa sonono.
21 Mana chifo chinatsungurira mwehu madirishani,
chikainjira madzumba ga mfalume wehu,
chikamala anache mo barabarani
na barobaro kula viwanja vya mudzi.
22 Gomba uambe, “Mwenyezi Mlungu anaamba,
‘Nyufu za atu zindagota chila phatu
dza ufumba wa ng’ombe urio mundani,
dza masuche garigorichwa ni avunadzi,
na takuna ndiye gatsembwesa.’ ”

23 Mwenyezi Mlungu anaamba, “Mutu ariye na ikima naasidzikarye
kpwa ikimaye, na mwenye mkpwotse naasidzikarye kpwa mkpwotsewe
na tajiri naye naasidzikarye kpwa utajiriwe.
24 Ela alondaye kudzikarya, naadzikarye kpwa kukala ananimanya
na kuelewa kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu niriye na mendzwa
isiyosika, niamulaye na haki na nkureha haki duniani, mana ndigo
ganihamirago.” Vivyo ndivyo Mwenyezi Mlungu aambavyo.
25 Mwenyezi Mlungu anaamba, “Lola, wakati uredza ndiphoatiya adabu
hara ariotiywa tsatsani chimwiri bahi,
26 yani atu a Misiri, a Juda, a Edomu, a Amoni, a Moabu na osi asagalao
tsi za kure za jangbwani. Kpwa mana mataifa gaga tagadzangbwetiywa
tsatsani na hata yo nyumba yosi ya Iziraeli taadzangbwetiya tsatsa mioyo
yao.”

10

Kuabudu vizuka takuna mana

9:24 9:24 1 Akorintho 1:31; 2 Akorintho 10:17

1 Phundzani neno ambaro Mwenyezi Mlungu anakuambirani mwi
Aiziraeli!
2 Mwenyezi Mlungu anaamba hivi,
“Msidzifundze njira za go mataifa ganjina
wala msiangalazwe ni ishara zisizo za kawaida ko mlunguni
dzagbwe nkuangalaza mataifa ganjina.
3 Mana mila za atu aha ni za handzo.
Muhi nkukatwa kula tsakani, fundi akautsonga na patasi.
4 Atu akaupamba na feza na zahabu
nkuhumira nyundo na misumari ili udine.
5 Vizuka vyao ni dza dzogofyo kpwenye munda wa madzungu,
vinyemere zii, chisha vihenda tsukulwa,
mana taviweza kunyendeka.
Msiviogophe
mana taviweza kukuhenderani mambo mai
wala kuhenda utu wowosi mnono.”

6 Taphana wanjina dza uwe Mwenyezi Mlungu,
uwe u mkpwulu na dzinaro rina uwezo usiowezekana.
7 Ni ani asiyekuogopha, ee Mfalume wa mataifa ganjina?
Ihi ni hakiyo,
mana kahi ya atu a ikima a mataifa
na kpwenye utawala wao
takuna dza uwe.
8 Takuna rorosi ra kudzifundza kula kpwa milungu yao,
mana milungu iyo ni mihi tu,
9 inayopambwa na feza kula mudzi wa Tarishishi,
na zahabu kula mudzi wa Ufazi.
Vivyo vizuka ni kazi za mafundi na za afuli a zahabu,
chisha nkuvwikpwa nguwo za kundu na za zambarau,
zosi ni kazi za mafundi hodari.
10 Ela ye Mwenyezi Mlungu ndiye Mlungu wa kpweli,
Iye ndiye Mlungu ariye moyo na ndiye mtawala wa kare na kare.
Achitsukirwa, tsi nkusumba
na mataifa ganjina tagaweza kuvumirira tsukizize.

11 Mwimwi mundaambira, “Yo milungu ambayo taiyaumba ko mlunguni
na duniani indaangamika duniani na tsini ya mlunguni.”
12 Ela Mlungu ndiye ariyeumba tsi kpwa uwezowe,
achiimarisha dunia kpwa ikimaye
na kpwa kuelewakpwe achitandaza mlunguni.
13 Atuluzapho sauti, madzi nkuvuma ko mlunguni,
nkuhenda guro rikapanda kula pembe za tsi.
Nkuhenda limeme wakati wa mvula,
na kureha phuto kula kpwenye nyumbaze za kuikira akiba.
14 Chila mutu ni mzuzu na kana amanyaro,
chila mfuli wa zahabu nkutiywa waibu ni vizukavye,
mana vizukavye ni vya handzo,
navyo tavisoha.
15 Tavina mana yoyosi, ni vitu vya kuberwa,
wakati wa kutiywa adabu vindaangamika.
16 Iye ariye mtalo wa Jakobo si dza vyo vizuka,

10:7 **10:7** Maono 15:4

mana ndiye ariyeumba vitu vyosi,
chisha mbari za Iziraeli ni urisiwe
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Majeshi ndiro dzinare.

Ubanangi wedzao

17 Unula bahasharo kula pho photsi,
uwe uishiye phatu chiphozangirwa!
18 Mana Mwenyezi Mlungu anaamba,
"Lola, atu a tsi naatiya teroni niatsuphe dza dziwe wakati uhu,
ndaarehera mateso
ambago gandaaguta."
19 Nshaka rangu mimi Jerusalemu,
mana nikatiywa chironda.
Chironda changu ni chibaya!
Ela nchiamba, "Kpweli enye gaga ni mateso,
na ni lazima nigavumirire."
20 Hema rangu rikabomolwa,
na mikowaye ikakatwa-katwa.
Anangu akaniricha na taapho tsona
taphana achiyesala kunichitira hema
na kufunga paziya zangu.
21 Mana arisa ni apumbavu,
taalonda kuuza kula kpwa Mwenyezi Mlungu
kpwa hivyo taadzangbweongokerwa
na mang'ondzi gao gosi gakatsamukana.
22 Phundzani ndziyendziye ziredza!
Misindo ya farasi iredza kula tsi ya vurini,
kuhenda midzi ya Juda ikale magandzo,
panga za makala.
23 Ninamanya, ee Mwenyezi Mlungu kukala mwanadamu kana uwezowe,
Mwanadamu kaweza kudzilongoza.
24 Nirekebisha, ee Mwenyezi Mlungu, henda vivyo kpwa haki,
usihende na tsukizi sedze ukaniangamiza.
25 Tsukizizo zimwagire atu a mataifa ganjina asiokumanya,
na umwagire atu asiohadza dzinaro.
Mana akammiza Jakobo,
akamuangamiza tse
na makaloge akagahenda gandzo.

11

Chilagane chinavundzwa

1 Mwenyezi Mlungu wagomba na Jeremia achimuamba,
2 "Phundza mapatano ga chilagane hichi na uaambire atu a Juda na aho asagalao Jerusalemu.
3 Aambire kukala Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli anaamba hivi, 'Naalaniwe mutu yeyesi ambaye kandagagbwira go mapatano ga chilagane chichi.
4 Mapatano nrigoalagiza akare enu agagbwire niriphoatuluza kula tsi ya Misiri, kula kpwa moho mkali wa kuyayusa vyuma.' Nchiambira, 'Niphundzani na muhende chila chitu ninachokulagizani. Muchihenda hivyo mundakala atu angu nami ndakala Mlungu wenu.

5 Ili nitimize chirapho choaapira akare enu kukala nindaapha tsi, tsi
yenye rutuba ambayo munasagala hadi rero.’ ”
Ndipho nami nchijibu nchiamba, “Navikale vivyo Mwenyezi Mlungu.”
6 Chisha Mwenyezi Mlungu achiniamba, “Katangaze maneno gaga
midzi yosi ya Juda na kpwenye barabara zosi za Jerusalemu. Aambire,
‘Phundzani go maneno ga chilagane hichi na mgalunge.
7 Mana náenderera kuakanya akare enu hangu nriphoatuluza kula
Misiri hadi rero, nchiaambira, asikize maneno gangu.
8 Ela taayaniogopha wala kuniphundza, ela chila mmwenga wahenda
kama moyowe mui urivyomlagiza. Kpwa vira taayalunga malagizo
ga chilagane nrichoapha, phahi náarehera lana zosi za kusalunga cho
chilagane.’ ”
9 Chisha ye Mwenyezi Mlungu achiniamba, “Atu a Juda na nyo asagalao
Jerusalemu anapanga njama ya kuniasi.
10 Akauyira dambi za akare ao, ariorema kuphundza maneno gangu.
Akalunga milungu yanjina na kuihumikira. Atu a Iziraeli na atu a Juda
akavundza chilagane nrichoika na akare ao.
11 Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu anaamba hivi, ‘Nindaarehera mashaka
ambago taandaweza kugaepuka. Dzagbwe andaniririra, mino sindaa-
phundza.
12 Chisha nyo atu a midzi ya Juda na Jerusalemu andaphiya akairirire
yo milungu aifukizirayo uvumba, ela taindaativya ndiphophahwa ni go
mashaka.
13 Mana muna milungu minji dza midzi yenu irivyo minji mwi atu a
Juda. Na dza barabara zirivyo nyinji Jerusalemu ndivyo murivyo munji
mwatu mwa kufukizira uvumba Baali, mlungu wenu wa waibu.’
14 “Kpwa hivyo Jeremia usiavoyere atu aha, usiniririre kpwa sababu yao,
mana sindaaphundza tsetsetse wakati a kpwenye mashaka.
15 Atu niamendzao taana haki ya kuinjira tsona mwangu nyumbani. Anji
aho ni ayi hali ya kukala uyi wao tawuuswa ni sadaka za nyama. Ela
nchiatiya adabu, taahamirwa.
16 Wakati fulani Mwenyezi Mlungu wakuiha mzaituni mnono wenye
matunda manono, ela kpwa kuvuma kpwa phepho kali andautiya moho
na pandaze ziphye tsetsetse.
17 Iye Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi ariyekuphanda, ndiye
achiyekupangira mai gaga, kpwa uyi wa kufukizira Baali uvumba urio-
hendwa ni atu a Iziraeli na a Juda.”

18 Mwenyezi Mlungu wanifwenurira nami nchimanya,
wanionyesa mai arigokala ananipangira.
19 Nami nchikala dza mwana ng’ondzi mpole
anayephirikpwa chitsindzironi.
Simanyire kukala kala akapanga njama
chinyume changu achiamba,
“Nahuolage nyo muhi na matundage,
nahumuuse kpwenye tsi ya ario moyo,
ili dzinare risitambukirwe tsona.”
20 Ela uwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, uamulaye kpwa haki
uwe ujezaye moyo na achili ya mutu,
navoya uariphize chisasi
mana nikakurehera chisa changu.

21 Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anagomba kuhusu
atu a Anathothi anaoindza uhaio, aambao, “Usitabiri kpwa dzina ra
Mwenyezi Mlungu, au hundakuolaga.”
22 Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, “Lola,
nindaatiya adabu. Avulana aho ndaangamiza kpwa upanga; ana aho
alume na achetu andafwa na ndzala.
23 Tsona taphana mutu ndiyetiya, mana nindareha mashaka kpwa atu a
Anathothi mwaka wao wa kutiywa adabu ndiphofika.”

12

Jeremia anamlalamikira Mlungu

1 Ee Mwenyezi Mlungu, uwe u wa haki,
wakati nkulalamikirapho,
ela nalonda nikuuze kuhusu hakiyo:
Kpwa utu wani atu ayi nkuongokerwa?
Kpwa utu wani atu ayi nkuishi vinono?
2 Uwe waaphanda, nao achimera,
anakula na kuvyala matunda.
Aho anakuhadza kano kpwa kano
ela kumo mwao mioyoni.
3 Ela uwe Mwenyezi Mlungu unanimanya
unaniona na ukujeza moyo wangu vyo ukumendzavyo.
Agurute dza mang’ondzi gaphirikpwago chitsindzironi,
na kupangirwa siku ya kutsindzwa.
4 Yo tsi indaenderera kusononeka hadi rini?
Na zo nyasi kunyala mindani?
Kpwa sababu ya uyi wa nyo asagalao mumo
nyama na nyama a mapha akamalwa tse
mana aamba, “Mlungu kandagaona go huhendago.”
5 Mwenyezi Mlungu achiamba, “Ichikala ukashindana mairo na atu nao
akakuremweza,
unawezadze kushindana na farasi?
Na ichikala unadzikpwala na kugbwa kpwenye tsi ya usalama,
ko tsaka ra Joridani, undahendadze?
6 Mana hata nyo nduguzo na atu a nyumba ya sowe,
nao piya aho nao akakuhendera mai,
akakukotera kululu ra ndiro.
Usiakuluphire tsetsetse,
dzagbwe anakuambira maneno manono.”
7 Mwenyezi Mlungu anaamba, “Nikairicha nyumba yangu
iriyo urisi wangu,
Nindaatiya atu angu niamendzao
mikononi mwa maadui gao.
8 Atu angu mwenye akanigalukira
ananingurumira dza simba ko tsakani;
kpwa hivyo naamena.
9 Atu angu akakala dza chinyama cha mapha,
chichozungulukpwa na kutsotwa ni makozi pande zosi.
Phiya ukakusanye nyama osi a tsakani,
arehe edze arye nyama za atu angu.
10 Arisa anji akabananga minda yangu ya mizabibu
akavyoga-vyoga munda wangu,

akahenda munda wangu mnono
ukakala litsapi usiomera chochosi.
11 Akauhenda litsapi
nao unaniririra.
Tsi yosi ikahendwa litsapi
ela taphana mutu atambukiraye.
12 Dzulu ya myango ko jangbwani
aolagadzi andakpwedza
mana upanga wa Mwenyezi Mlungu undaangamiza atu
kula mwandzo hadi mwisho wa tsi.
Taphana ndiyekala salama.
13 Andaphanda mtsere ela andavuna miya
andadziremweza bila kuphaha chochosi.
Andaona haya kpwa cho ndichovuna
kpwa sababu ya tsukizi za Mwenyezi Mlungu."
14 Mwenyezi Mlungu anaamba hivi kuhusu majiranige ayi arioapha urisi
atue Iziraeli, "Lola, nindaausa kula tsi yao, nami nindaausa atu a Juda kula
kahi yao.
15 Na hata bada ya kuausa, nindaaonera mbazi tsona, na kuareha
kpwenye tsi yao chila mmwenga kpwenye seemuye.
16 Nao achidzifundza njira za atu angu na kuapa kpwa kuhadza dzina
rangu, na kuamba, 'Kpwa kpweli dza Mwenyezi Mlungu aishivyo,' dza
arivyodzifundza kuapa kpwa dzina ra Baali, vivyo ndivyoahenda imara
kahi ya atu angu.
17 Ela ichikala taifa rorosi tarindaphundza, phahi ndariusa na kuri-
angamiza tsetsetse." Vivyo ndivyo Mwenyezi Mlungu aambavyo.

13

Mkanda wa katani

1 Mwenyezi Mlungu achiniamba, "Phiya ukagule mkanda wa katani,
udzifunge chibiruni ela usiugutize madzi."
2 Phahi nágula mkanda kulengana na Mwenyezi Mlungu arivyonilagiza
na nchidzifunga chibiruni.
3 Chisha Mwenyezi Mlungu wagomba kano ya phiri achiamba,
4 "Hala nyo mkanda uchiogula na udzifunge chibiruni, uphiye vivii hadi
muho Yufurati ukaufwitse kpwenye panga za mawe."
5 Phahi naphiya nchendaufwitsa kanda-kanda ya muho Yufurati dza
Mwenyezi Mlungu arivyokala akalagiza.
6 Bada ya siku nyinji ye Mwenyezi Mlungu achiniamba, "Uka uphiye
muho Yufurati ukahale nyo mkanda nriokuambira ukaufwitse kuko."
7 Ndipho nchiuka nchiphiya ko muho Yufurati nchendauhala nyo
mkanda nriokala nkaufwitsa, ela uchikala ukabanangika hata uchikala
tauna mana tsona.
8 Chisha Mwenyezi Mlungu achiniamba,
9 "Mwenyezi Mlungu wa Iziraeli anaamba hivi, 'Hivi ndivyo ndivy-
obananga ngulu za atu a Juda na kudziunula sana kpwa atu a Jerusalemu.
10 Atu aha ayi, anaorema kuphundza neno rangu, alungao kuhenda vyo
mioyo yao mifu ilondavyo na kulunga milungu yanjina, kuihumikira na
kuiabudu, aho andakala dza nyo mkanda ambao tauna mana yoyosi.
11 Mana dza vira ambavyo mkanda nkukala chibiruni mwa mutu, ndivyo
nrivyohenda nyumba yosi ya Iziraeli na nyumba yosi ya Juda aungane

nami, ili akale atu angu, amanyikane kpwa dzina rangu, aphahe nguma
na utukufu, ela taayaphundza, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.'
12 "Kpwa hivyo aambire hivi, 'Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli
anaamba, "Chila chiburu chindaodzazwa uchi." ' Nao andakuamba,
'Hukale tahumanya kukala chila chiburu chindaodzazwa uchi?'
13 Ndipho undaambira, 'Mwenyezi Mlungu anaamba hivi, "Lola, nin-
daalevya atu osi asagalao tsi ihi: afalume asagarirao chihi cha Daudi,
alavyadzi-sadaka, manabii na atu osi a Jerusalemu.
14 Nami ndaafyakatsira enye kpwa enye, ano baba na ana ao. Mwenyezi
Mlungu anaamba, Sindaaonera mbazi, sindaaricha wala kuaonera huruma
chiasi cha kukala nisiaolage." ' "
15 Hegani masikiro musikize, msihende ngulu
mana Mwenyezi Mlungu akagomba.
16 Mupheni nguma Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu
kabila takudzangbwekala jiza,
kabila kudzangbwekpwala
vidzango virivyo jizani.
Na wakati munaendza mwanga
iye andaugaluza ukale jiza-jiza
na ro jiza-jiza arihende rikale chilungulungu cha jiza.
17 Ela ichikala tamundaphundza,
roho yangu indarira chisiri-siri kpwa sababu ya ngulu zenu,
nindarira kpwa utsungu na kumwagikpwa ni matsozi,
mana mang'ondzi ga Mwenyezi Mlungu gakahalwa mateka.
18 Muambire ye mfalume na nine,
atserere kpwenye vihi vyao vya utawala,
mana tadzi zao nono
zikauswa mwao vitswani zikagbwa.
19 Midzi ya Negebu ikazangirwa,
na taphana mutu awezaye kuvugula maryangoge.
Atu osi a Juda akahalwa mateka,
osi tsetsetse akahalwa mateka.
20 Ng'aza matsogo uwe Jerusalemu ulole
nyo edzao kula uphande wa vurini.
Go mang'ondzi urigohewa ga kuphi?
Go mang'ondzigo manono?
21 Kuna atu urioahenda asenao,
dze, undaahariradze achihendwa atawalao?
Dze, kundasikira utsungu?
Dza hura wa mchetu alondaye kudzivugula?
22 Na mo mwako moyoni uchiamba,
"Kpwadze nkafikpwa ni mambo higa?"
Mambo gaga gakahendeka kpwa sababu ya uyio
ndiyo mana nguwoyo ikasegbwa
na kuhendwa vibaya.
23 Dze, Mkushi anaweza kugaluza rangiye ya mwiri
ama tsui kuusa mabarage?
Nawe piya kuweza kugaluza kuhenda mai ukahenda manono.
24 Nindakutsamusani dza wiswa
uphepheruswavyo ni phuto kula jangbwani.
25 Uhu ndio mtaloo nriokupangira, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba
kpwa kukala ukaniyala

na kukuluphira milungu ya handzo.
26 Mimi mwenye ndimi ndiyekusega nguwoyo
na atu andaona waibuo.
27 Nikaona maigo ga kutsukiza:
kuzingako, kugayako kpwa mkpwatyo,
umalayao na mahendo mai ugahenderago myangoni na mindani.
Shaka hiro, uwe Jerusalemu!
Undakala mchafu hadi rini?

14

Kazikazi kulu

1 Riri ndiro neno ambaro Mwenyezi Mlungu wamuambira Jeremia kuhusu kazikazi.
2 "Tsi ya Juda ina chiriro
na maryangoge gakarejera.
Atue anasononeka pho photsi,
na chiriro cha Jerusalemu chikafika dzulu.
3 Akulue anahuma atumishi akaheke madzi,
achifika ko mabirikani
anakosa madzi
anauya na nyungu zao tuphu;
akagbwirwa ni haya na kuangalala.
4 Tsi ikaahuka myanya-myanya,
kpwa kukala takuna mvula kahi ya yo tsi,
akurima anaona waibu,
anabwiningiza vitswa vyao.
5 Hata mbala ko weruni anaricha mwanawe mtsanga
kpwa sababu takuna nyasi.
6 Maforo gaimire kpwenye virere vya myango ko jangbwani,
ganasoha mairo-mairo dza makala,
matso gao tagaweza kuona
kpwa kukosa nyasi."

7 Dzagbwe dambi zehu zinashuhudiya uyi,
huterye ee Mwenyezi Mlungu, kpwa ishima ya dzinaro.
Mana uyi wehu ukazidi
hukakuhendera dambi.
8 Uwe uriye kuluphiro ra Iziraeli,
utivyaye wakati wa shida;
kpwa utu wani ukale dza mjeni kpwenye yo tsi,
dza mcharo akalaye kpwa usiku mmwenga bahi?
9 Mbona unakala dza mutu usiyeterya,
dza mutu asiyeweza kuokola?
Uwe u kahi yehu, ee Mwenyezi Mlungu
na hunaihwa kpwa dzinaro
hunakuvoya usihuriche.

10 Mwenyezi Mlungu anaamba hivi, kuhusu atu ano,
"Ano anamendza sana kuangaika
taaweza kuzuwiya nyayo zao
kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu akaarema
vivi andatambukira mai gao
nami ndaatiya adabu kpwa dambi zao."

11 Chisha Mwenyezi Mlungu achiniamba, “Usiavoyere manono atu aha.
12 Dzagbwe nkufunga, sindasikira chiriro chao, na hata dzagbwe
analavya sadaka za kuochwa na za mtsere, mino sindazikubali. Ela
nindaangamiza kpwa upanga, ndzala na ukongo mui.”
13 Ndipho nami nchiamba, “Ee Mwenyezi Mlungu, lola nyo manabii
anaambira, ‘Takundakala na viha wala ndzala, ela ndakuhendani mkale
na amani phatu phapha.’ ”
14 Naye Mwenyezi Mlungu achiniamba, “Nyo manabii analavya unabii
wa handzo kpwa dzina rangu; siyaahuma, siyaalagiza wala kugomba nao.
Anakuphani unabii wa ruwiya ya handzo, mburuga zisizo na mana na
maazo gao ga handzo.
15 Kpwa hivyo mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba hivi, kuhusu nyo
manabii alavyao unabii kpwa dzina rangu dzagbwe siahumire. Aho
anagomba handzo kuamba, ‘Tsi taindakala na viha na ndzala.’ Manabii
aho andaolagbwa na upanga na ndzala.
16 Na nyo atu alavirwao unabii andabwagbwa mo barabara za
Jerusalemu kpwa sababu ya ndzala na viha. Chisha taphandakala na mutu
wa kuazika: nyo enye, achetu ao, ana aho alume na ana aho achetu. Mana
ndaahenda ariphe kpwa sababu ya uyi wao.
17 Aambire hivi,
‘Richa nimwagikpwe ni matsozi usiku na mutsi,
bila ya kusira,
mana mwanamwali, yani atu angu akalumizwa vibaya,
akapigbwa pigo risiropigbwa mutu.
18 Nchiphiya ko mindani,
naona nyo achioolagbwa na upanga!
Na nchiinjira mo mudzini,
naona ahirikao na ndzala!
Manabii na alavyadzi-sadaka anazunguluka kahi ya yo tsi,
nao taamanya ahendaro.’ ”

Jeremia anavoya Mlungu

19 Dze, Juda ukarema tsetsetse?
Dze, moyoo ukatsukizwa ni Sayuni?
Kpwa utu wani ukahupiga vino
hata tahuweza kuphola?
Hwatazamiya amani, ela tahuyionere,
hwatazamiya kuphola, badalaye hwaphaha vitisho.
20 Hunakubali uyi wehu, ee Mwenyezi Mlungu,
na makosa ga ano baba,
mana hwakuhendera dambi.
21 Kpwa ishima ya dzinaro, usihutsuphe,
usichibere chihicho cha utawala
utambukire na usivundze chilaganecho urichoika naswi.
22 Dze, kahi ya yo milungu ya mataifa ganjina kuna anayeweza kureha
mvula?
Au ko mlunguni kunaweza kureha mvula kpwenye?
Uwe macheyo ndiwe uwezaye, ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu!
Uwe ndiwe kuluphiro rehu,
mana uwe ndiwe uhendaye gaga gosi.

15

Atu a Juda andatiywa adabu

1 Chisha Mwenyezi Mlungu achiniamba, “Hata Musa na Samueli akaima
mbere zangu kuavoyera, nisingehamirwa ni atu ano. Auseni mbere zangu
na muariche auke!
2 Na ndiphokuuzani kuamba, ‘Swino huphiyephi?’ mundaambira,
Mwenyezi Mlungu anaamba hivi,
Aho achiopangirwa kufwa, andafwa,
na nyo ndioolagbwa na upanga, andaolagbwa na upanga.
Na ndioolagbwa ni ndzala, andaolagbwa ni ndzala,
na ndiohalwa mateka, andahalwa.
3 “Mimi Mwenyezi Mlungu naamba, ‘Nindaaphirikira aina ne za
abanangi. Ndaaphirikira upanga wa kuaolaga, madiya ambago gan-
daamwamula, nyama a mapha na nyama a tsakani ndioarya na
kuaangamiza.
4 Nindahenda akale chitu cha kutisha matsoni pha falume zosi za dunia
kpwa vyo Manase mwana wa Hezekiya mfalume wa Juda arivyohenda ko
Jerusalemu.
5 Ni ani ndiye kuonera mbazi we Jerusalemu?
Au ni ani ndiyekusononekera?
Ni ani ndiyeima kuuza uzima wenu?
6 Mwimwi mwanirema, Mwenyezi Mlungu anaamba,
munaenderera kuuya nyuma,
kpwa vivyo nikakugoloserani mkpwono na kukuangamizani,
nikaremwa kuvumirira.
7 Nikakuphehani na lungo,
kpwenye maryango ga midzi ya yo tsi,
nindakureherani chiriro na kuangamiza atu angu
mana tamukaricha njira zenu mbii.
8 Nikahenda magungu gao gakale manji
kuriko mtsanga wa pwani.
Nkareha m’banangi mapema genye
akaolaga barobaro za ano mayo
gafula ndaahenda ano mayo asikire utsungu
na kuogofyerwa.
9 Iye ariyevyala ana sabaa andafwa purungire
na kukata roho.
Andatswererwa ni dzuwa wakati kuchere mutsi,
akagbwizwa haya na kuangalala.
Nyo ndiosala ndaaolaga na upanga
mbere za maadui gao, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.’ ”
10 Ee maye mino! Baha kala sivyarirwe! Chila mmwenga tsi yosi
ananipinga na kuheha nami. Sidzangbweaphaswa ni mutu wala kuaphasa
mutu yeyesi ela osi ananilani.
11 Ye Mwenyezi Mlungu achiamba, “Hakika nindakuokola kpwa lengo
nono. Kpwa kpweli ndagahenda maaduigo gakulalamire wakati wa
mashaka na tabu.
12 Takuna yeyesi awezaye kuvundza shaba wala chuma, hasa chuma
kula vurini.
13 “Utajiri wenu na akiba zenu ndazilavya zewe. Ndazilavya bure kpwa
sababu ya dambi zenu chila phatu kahi ya tsi yenu.

15:1 **15:1** Kutsama 32:11–14; Isabu 14:13–19; 1 Samueli 7:5–9 **15:2** **15:2** Maono 13:10 **15:4** **15:4** 2 Afalume 21:1–16; 2 Nyakati 33:1–9

14 Nindakuhendani muhumikire maadui genu kpwenye tsi msiyoimanya,
mana tsukizi zangu zinaaka dza moho ndiokuochani hata kare na kare.”

15 Ee, Mwenyezi Mlungu, unamanya chila chitu,
nitambukira na wedze uniterye
na uniriphizire nyo maadui gangu.
Uwe unavumirira, usiniriche nikaangamika,
manya kukala ninalaphizwa kpwa ajiliyo.
16 Uriphogomba nami, nasikira manenogo,
nago gachihenda nikale na raha,
mana ninaihwa kpwa dzinaro,
Ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi.
17 Siyasagala phamwenga na anao kusherekeya,
wala kuhenda kuhamirwa phamwenga nao,
násagala machiyangu, mana mkpwonoo kala u phamwenga nami,
mana kala ukaniodzaza tsukizizo.
18 Kpwa utu wani kugaya kpwangu takusira
chironda changu ni cha mrema,
tachilonda kuphola.
Dze, undanivundza moyo dza chidzuho cha madzi chiumacho?

19 Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu anaamba hivi,
“Uchiniuyira, ndakuhenda ukale dza pho mwandzo
nawe undaima mbere zangu,
Ichikala undagomba maneno ga mana, si gasigoriwa ni tsango
undakala mtumishi wangu.
Aho naakusikize uwe,
ela uwe usiasikize.
20 Nami ndakuhenda ukale imara
dza ukuta wa shaba kpwa atu aha;
andapigana nawe,
ela taandakuturya
mana ni phamwenga nawe
nikuokole na kukukombola, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
21 Nindakukombola kula mikononi mwa atu ayi,
na kukukpwakpwatsula kula kombeni mwa asio na mbazi. Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.”

16

Siku ya mashaka

1 Chisha Mwenyezi Mlungu achiamba,
2 “Kundalóla mchetu na kuphaha ana a chilume na a chichetu phatu hipha.
3 Mana ye Mwenyezi Mlungu anaamba vivi kuhusu nyo ana alume na achetu ndiovyalwa hipha, na nyo ano mayo na ano baba ndioavyala.
4 Aho andaolagbwa ni makongo mai. Taphana mutu ndiyeasononekera wala kuazika, aho andakala dza mavi pho dzulu ya tsi. Andaolagbwa na upanga na ndzala, na nyufu zao zindakala chakurya cha nyama a mapha na nyama a tsakani.
5 “Mana Mwenyezi Mlungu anaamba, ‘Usiinjire nyumba za mahanga, ama kpwendasononeka nao ama kuaonyesa mbazi, kpwa kukala nikausa amani yangu, mendzwa yangu isiyosika na mbazi kula kpwa atu aha.

6 Avyere kpwa adide osi andafwa kpwenye tsi ihi, taandazikpwa na
takuna ndiyeasononekera, ndiyedzikata ama kunyolwa chiphala kpwa ajili
yao.
7 Taphana mutu ndiyeapha chakurya afwererwa wala kuapha pore hata
napho akafwererwa ni ise zao au nine zao.
8 " 'Chisha usiinjire nyumba yiuswayo sharee na kusagala kurya na
kunwa phamwenga nao.
9 Mana mimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli
anaamba hivi: Lola, nindakomesa sauti za kuhererwa phamwenga na
njerejere anazopigirwa bwana arusi na bibi arusi phatu hipha wakati
mcheremoyo.
10 Na wakati uchiambira maneno gaga atu aha andakuuza, kpwa utu
wani ye Mwenyezi Mlungu akatangaza uyi huno mkpwulu chinyume chao.
Piya andakuuza ana makosa gani na amuhendera Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wao dambi yani.
11 Ndipho undaamba, Mwenyezi Mlungu anaamba, "Ni kpwa sababu
akare enu aniricha na kulunga milungu yanjina, achiihumikira na
kuiabudu. Aho aniricha na achiricha kulunga shariya yangu.
12 Ela mwimwi mkahenda mai kushinda go ga akare enu, mana chila
mmwenga wenu analunga vira moyowe mui umuambavyo badala ya
kuniogopha.
13 Kpwa hivyo ndakuusani kula tsi ihi nkuphirikeni tsi ambayo mwimwi
na akare enu tamuimanya. Kuko mundahumikira milungu yanjina usiku
na mutsi, mana sindakuonerani mbazi."
14 " 'Kpwa hivyo mimi Mwenyezi Mlungu naamba, siku ziredza, wakati
atu ndiphoricha kuamba, "Dza ye Mwenyezi Mlungu ariyetuluza ana a
Iziraeli kula Misiri, aishivyo."
15 Na aambe, "Kpwa kpweli dza Mwenyezi Mlungu aishivyo, iye
ariyeatuluza atu a Iziraeli kula tsi ya uphande wa vurini na kula chila
tsi ambayo kala akaaphirika." Mana nindaauyiza kpwenye tsi yao enye,
tsi nriyoapha akare ao.
16 " 'Mwenyezi Mlungu anaamba, "Nindaphirika avuvi anji akagbwire
atu aha. Chisha nindaphirika akala anji, aindze kula chila mwango na
chidzango na kula mafwitso ga panga za mawe.
17 Mana mahendo gao gosi tagaweza kufwitsika mbere zangu. Dambi
zao zi wazi mbere zangu.
18 Nami nindaariphiza kano mbiri ya uyi wao na dambi zao. Mana
akainajisi tsi na vizuka vyao visivyo na uhai na kuodzaza tsi ya urisi wangu
na vizuka vya kutsukiza."
19 Ee Mwenyezi Mlungu uriye nguvu yangu na ngome yangu,
uriye kuluphiro rangu wakati wa tabu,
ko kpwako mataifa ganjina gandakulunga
kula pembe za dunia na kuamba,
"Sowe zenu taayakala na chitu isiphokala milungu ya handzo
ambayo taiyaafwaha chitu.
20 Dze, mutu anaweza kudzitengezera milungu?
Iyo si milungu bii!"
21 " 'Kpwa hivyo lola, kano ihi ndaafundza, amanye nguvu na uwezo
wangu, chisha andamanya kukala dzina rangu ndimi Mwenyezi Mlungu.'
"

16:9 16:9 Jeremia 7:34; 25:10; Maono 18:23

17

Dambi na uamuli wa Juda

1 Mwenyezi Mlungu achiamba, “Dambi ya atu a Juda yaandikpwa na
kalamu ya chuma yenye lutsa ra alimasi, ichichorwa kpwenye mioyo yao
na phenye pembe za phatu pha kulavira sadaka.
2 Hata ana aho atambukira phatu pha kulavira sadaka vizuka vyao
viihwavyo Ashera, kanda-kanda ya chila muhi muitsi na dzulu ya vidzango
vire,
3 na dzulu ya myango kpwenye tsi yogbwa. Utajiri wenu na akiba zenu
ndazilavya zewe kama garama ya dambi zenu chila phatu kpwenye tsi
yenu.
4 Indabidi muiangamize yo tsi niriyokuphani dza urisi wenu. Nami
ndakuhendani muahumikire maadui genu kpwenye tsi msiyoimanya,
mana mkalamusa tsukizi zangu ambazo zindaaka dza moho hata kare na
kare.”

5 Mwenyezi Mlungu anaamba hivi,
“Walaniwa amkuluphiraye mwanadamu
iye akuluphiraye nguvu za mwanadamu,
ambaye moyowe ukamricha Mwenyezi Mlungu.
6 Iye andakala dza chidzihi ko jangbwani,
iye kandaongokerwa bii.
Mutu iye andaishi phatu pha litsapi ko weruni,
kpwenye tsi ya munyu isiyosagala atu.

7 Waajaliwa mutu amkuluphiraye Mwenyezi Mlungu,
ambaye kuluphirore ni Mwenyezi Mlungu.
8 Iye ni dza muhi uriophandwa kanda-kanda ya madzi,
ambao miziye inafika pho muhoni,
kandaogopha wakati wa kazikazi,
mana makodzage gandaenderera kukala maitsi.
Mwaka wa ukame taundaricha kuvyala matunda.

9 Moyo una handzo kuriko vyosi,
nao tauweza kulagulwa
na takuna awezaye kumanya uazacho.
10 Mimi Mwenyezi Mlungu ndimi nchunguzaye achili za mwanadamu na
kupima moyowe.
Na kumuhendera chila mutu kulengana na tabiyaze na mahendoge.”

11 Aphahaye utajiri usio wa halali
ni dza kpware riahiraro mayayi gasigokala gakpwe,
wakati madzana kpware ndiphokula gandauka
na mwishirowe andaonekana kukala mjinga.
12 Nyumba yenu ya kuvoya Mlungu ni dza chihi cha chifalume chenye
utukufu,
chiimirecho dzulu ya mwango hangu pho mwandzo.
13 Ee Mwenyezi Mlungu uriye kuluphiro ra Iziraeli,
osi anaokurema andaphaha waibu.
Aho akurichao andaandikpwa mtsangani,

17:8 17:8 Zaburi 1:3 **17:10 17:10** Maono 2:23; Zaburi 62:12

mana akakuricha uwe Mwenyezi Mlungu, uriye pula ya madzi ga uzima.

14 Niphoza, ee Mwenyezi Mlungu, nami nindaphola;
Nitivya, nami nindaokoka,
mana uwe ndiwe ninayekutogola.
15 Lola, atu a Juda ananiamba,
"Ri kuphi ro neno ra Mwenyezi Mlungu?
Richa rihendeke!"
16 Sidzangbwericha kukala mrisa
wala siaza siku ya chifo yedze.
Uwe mwenye unamanya nrigogomba na kanwa yangu,
nirigogomba ga wazi mberezo.
17 Usiniogofyere
mana uwe u chimbiriro rangu wakati wa shida.
18 Aifye hara anaonigayisa,
ela mino usiniifye.
Ahende agbwirwe ni wuoga
ela usinihende nikakala muoga
arehere siku mbii,
uaangamize kpwa maangamizi kano mbiri.

Kuishimu siku ya kuoya

19 Mwenyezi Mlungu achiniambira hivi, "Phiya ukaime ryango ra Benjamini, ryango ambaro rinahumirwa ni afalume a Juda kuinjirira na kutuluka, na maryango gosi ga Jerusalemu ambago atu osi nkugahumira kpwa kutsupira.
20 Ukaambire, 'Phundzani neno ra Mwenyezi Mlungu aambavyo mwi afalume na atu a Juda na chila mutu asagalaye Jerusalemu atsupiraye na maryango gaga.
21 Mwenyezi Mlungu anaamba, "Dzimanyirireni msitsukule mzigo Siku ya Kuoya au kuureha Jerusalemu kutsupira maryango gaga.
22 Chisha msituluke na mzigo kula mwenu nyumbani au kuhenda kazi Siku ya Kuoya, ela yiikeni takatifu dza nrivyoalagiza akare enu.
23 Ela phahi, taayaniphundza wala kuhega masikiro gao. Badalaye akala na likakado, taayalonda kuniogopha wala kudzifundza kula kpwangu."
24 " 'Mwenyezi Mlungu anaamba, "Mchiniphundza na kusareha mizigo kutsupira maryango ga mudzi Siku ya Kuoya, ela kuihenda Siku ya Kuoya ikale takatifu na msihende kazi siku hiyo,
25 phahi afalume na ana a afalume anaomlunga mfalume Daudi katika utawala, phamwenga na atu a Juda na asagalao Jerusalemu, andainjira kutsupira maryango ga mudzi hinyu kuno akapanda farasi na magari ga kuvwehwa ni farasi. Nao mudzi uhu undasagala atu siku zosi.
26 Atu andakpwedza kula midzi ya Juda, malalo ga phephi na Jerusalemu, kula tsi ya Benjamini, kula Shefela, kula tsi za myango na kula Negebu, edze arehe sadaka za kuochwa, sadaka za kawaida, sadaka za unga, uvumba na sadaka za shukurani kpwenye nyumba ya Mwenyezi Mlungu.
27 Ela ichikala tamundaniphundza na kuihenda Siku ya Kuoya kukala takatifu kpwa kusatsukula mizigo muinjirapho maryango ga Jerusalemu, phahi ndaasa moho usiozimika ndioocha maryango ga Jerusalemu na madzumba ga mudzi wa chifalume." ' "

17:21 17:21 Nehemia 13:15–22 **17:22 17:22** Kutsama 20:8–10; Kumbukumbu 5:12–14

18

Mfinyangi wa nyungu

1 Riri ndiro neno ambaro Mwenyezi Mlungu wamuambira Jeremia,
2 “Unuka utserere hadi nyumbani kpwa mfinyangi wa miyo ya ulongo,
kuko ndakupha ujumbe wangu.”
3 Phahi nátserera, nchendamuona ye mfinyangi phakpwe muhamboni
anaumba.
4 Nyo mwiyo ariokala anaumba, kala ukabanangika mo mwakpwe
mikononi. Naye ye mfinyangi achifinyanga mwiyo wanjina na ulongo uho
kama arivyomendza mwenye.
5 Ndipho Mwenyezi Mlungu achiniambira,
6 “Mwi atu a Iziraeli, dze, mino siweza kukuhendani vyo mfinyangi wa
nyungu achivyohenda? Mwenyezi Mlungu anaamba, ‘Lola, dza ulongo
urivyo mikononi mwa mfinyangi, ndivyo murivyo mwimwi atu a Iziraeli
mwangu mikononi.
7 Wakati wowosi nimendzapho naweza kung’ola, kuvundza na
kuangamiza taifa ama ufalume.
8 Alafu taifa hiro richigaluka na kuricha uyiwe, phahi nindaricha
kurihendera mai nrigopanga kurihendera.
9 Vivyo hivyo wakati wowosi nchigomba kukala nindadzenga na kuimar-
isha taifa ama ufalume,
10 chisha taifa hiro ririche kunitii na rihende mai, phahi nami ndaricha
kurihendera manono nrigopanga kurihendera.
11 Chisha aambire atu a Juda na nyo asagalao Jerusalemu kukala
Mwenyezi Mlungu anaamba hivi, “Lola, ninaapangira uyi. Chila
mmwenga naariche njiraze mbii, agaluze mahendoge na masagazige.”
12 Ela aho andajibu aambe, “Higo ni bure! Swino hundaenderera na
mipango yehu, chisha chila mutu andahenda kulengana na moyowe mui
ndivyomlongoza.”
13 Phahi mimi Mwenyezi Mlungu naamba hivi,
“Uzani kula nyo atu a mataifa,
ni ani achiyesikira mambo higa?
Ye mwanamwali Iziraeli
akahenda utu uyi sana.
14 Dze, yo barafu ya Lebanoni
nkusira ko myambani?
Dze, yo myuho ya madzi ga kuzizima
ijerayo kula dzulu nkuuma?
15 Ela atu angu akaniyala,
anafukizira uvumba milungu ya handzo.
Akakpwala katika njira zao,
kpwenye njira za kare zisizohumirwa.
Anatsupira vijirajira
badala ya kugbwira barabara kulu.
16 Andaihenda tsi yao itishe,
ikale chitu cha kuberwa ta kare na kare.
Atu ndiotsupa na phapho andaangalala
na kusukasuka vitswa.
17 Nindaatsamula mbere za maadui gao
dza phuto kula mlairo wa dzuwa.
Siku iyo ndaalozera kogo,
taandaona uso wangu siku iyo ya mashaka.” ’ ”

18 Chisha nyo atu achiamba, “Ndzoni humpangire njama Jeremia, mana
go mafundzo ga shariya kula kpwa alavyadzi-sadaka tagandaangamika,
wala ushauri wa atu a ikima, wala neno ra Mlungu kutsupira manabii.
Ndzoni hugombe vii kumuhusu na husigatiye manani gosi agombago.”

19 Niphundza ee Mwenyezi Mlungu,
phundza nyo ashitaki angu agombavyo!
20 Dze, manono nkuriphiwa na mai?
Nao akanitsimbira dibwa,
Tambukira nrivyoima mberezo
kuavoyera manono
ili uuse tsukizizo kpwao.
21 Kpwa hivyo ariche ana aho ahirike na ndzala,
ariche afwe vihani kpwa upanga.
Achetu aho naakale bila ana na magungu
Alume aho afwe kpwa makongo mai-mai,
na ana aho barobaro atsindzwe na upanga vihani.
22 Chiriro nachisikirwe mwao madzumbani
undiphoarehera avamizi gafula,
mana akatsimba dibwa ili nigbwe
nao akahega mihego ili nigbwirwe.
23 Uwe Mwenyezi Mlungu unamanya
mipango yao ya kulonda kuniangamiza.
Usiaswamehe uyi wao,
wala kufuta dambi zao.
Naagbwe photsi mberezo,
shuulika nao wakati ukatsukirwa.

19

Simikiro inavundzwa

1 Mwenyezi Mlungu wamuambira Jeremia hivi, “Phiya kpwa mfinyangi
wa miyo ya ulongo ukagule tupa ya kutiira madzi. Hala seemu ya nyo
vilongozi a atu na seemu ya nyo akulu a alavyadzi-sadaka.
2 Chisha tuluka uphiye Dete ra mwana wa Hinomu phephi na phatu pha
kuinjirira kutsupira ryango ra madzaya, kuko ukatangaze ndigokuambira.
3 Undaamba, ‘Mwi afalume a Juda na mwi msagalao Jerusalemu
phundzani vyo ye Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa
Iziraeli aambavyo: Lolani, nareha uyi phatu hipha hata atu ndiosikira
akakamwe ni miri.
4 Mana nyo atu akaniricha na kunajisi phatu hipha kpwa kufukizira
uvumba milungu yanjina ambayo nyo enye, akare aho wala afalume a
Juda taimanya. Piya akaphaodzaza phatu hipha na mlatso wa atu asio na
makosa.
5 Nao akadzenga mwahali mwa dzulu mwa kulavira sadaka vizuka vya
Baali, ili alavye ana aho a chilume na a chichetu dza sadaka za kuochwa,
utu ambao siyaalagiza wala kuaamuru, sigaazire tse.
6 Kpwa hivyo mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba: Lola, siku ziredza
ambapho atu taandaiha tsona phatu phapha Tofethi, ama Dete ra mwana
wa Hinomu ela phandaihwa dete ra kuolagira atu.
7 Chisha ndabananga mipango ya atu a Juda na a Jerusalemu nami
ndahenda atu aho aolagbwe na upanga ni maadui gao. Nindaatiya

19:2 19:2 2 Afalume 23:10; Jeremia 7:30–32; 32:34–35 **19:5 19:5** Alawi 18:21

mikononi mwa nyo aendzao uhai wao, na nyufu zao zindakala chakurya
cha nyama a mapha na nyama a tsakani.
8 Nami ndauhenda mudzi uhu mkpwulu ukale wa kuangalaza na
wa kuberwa. Yeyesi ndiyetsupa phephi na phapho andaangalala na
kuuzemerera kpwa sababu ya mapigoge.
9 Nindaahenda arye ana aho alume na achetu, chisha arye majirani gao
wakati wa tabu ndiyosababishwa ni maadui gao arioazangira, alondao
kuaangamiza.'
10 "Chisha undavundza yo simikiro mbere za nyo atu uphiyao nao.
11 Nawe undaambira hivi ambavyo mimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa
majeshi naamba: Hivi ndivyo ndivyovundza mudzi uhu na nyo asagalao
mumo dza mutu avundzavyo nyungu hata isiweze kufinyangbwa luphya,
na atu andazikana Tofethi mana taphandakala na nafwasi phatu phanjina.
12 Vivi ndivyo ndivyohendera mudzi uhu na atue. Mimi ndauhenda
mudzi uhu ukale dza Tofethi mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
13 Nyumba za Jerusalemu na madzumba ga afalume a Juda, yani nyumba
zosi ambazo dzuluye atu afukizira uvumba vitu vyosi virivyo dzulu
mlunguni na kumwaga sadaka za uchi milungu yanjina, vyosi vindakala
najisi dza Tofethi."
14 Phahi Jeremia wauka Tofethi ambako kala akahumwa ni Mwenyezi
Mlungu kpwendalavya unabii. Achendaima muhala wa nyumba ya kuvoya
Mlungu, achiambira atu,
15 "Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli anaamba
hivi, 'Lolani nindaahendera atu a mudzi uhu mkpwulu na vidzidzivye chila
aina ya mashaka nrigopanga chinyume chao, kpwa kukala ni atu visoto
asiomendza kuniphundza.' "

20

Jeremia anakosana na Pashihuri

1 Phahi mlavyadzi-sadaka, Pashihuri, mwana wa Imeri, ariyekala ofisaa
mkpwulu kpwenye nyumba ya Mwenyezi Mlungu, wamsikira Jeremia
analavya unabii uho.
2 Phahi Pashihuri achimpiga nabii Jeremia chisha achimfunga magogolo
phatu phokala ryango ra dzulu ra Benjamini kahi ya yo nyumba ya
Mwenyezi Mlungu.
3 Kuriphocha achimrichira kula chifungoni, naye Jeremia achimuamba,
"Mwenyezi Mlungu kandakuiha tsona Pashihuri, ela Tisho ra pande zosi.
4 Mana Mwenyezi Mlungu anaamba, 'Lola, ndakuhenda udziogofyere
we mwenye na uogofyere asenao osi. Asenao andaolagbwa na upanga
ni maadui aho kuno unalola. Chisha ndatiya atu a Juda mikononi mwa
mtawala wa Babeli. Iye andaahala mateka aaphirike Babeli ambako
andaaolaga anjina kpwa upanga.
5 Zaidi ya gago, ndalavya utajiri wa nyo mudzi, mapato gosi, vitu vyosi
vya samani na akiba zosi za afalume a Juda kpwa maadui gao ndiovihala
aphiye navyo Babeli.
6 Nawe uwe Pashihuri na osi asagalao mwako nyumbani mundahalwa
mateka mphirikpwe Babeli. Kuko undafwa na uzikpwe phamwenga na
asenao uriolavya nao unabii wa handzo.' "

Jeremia analalama kpwa utsungu

7 Ee Mwenyezi Mlungu wanichenga,

nami nchichengeka;
uwe una nguvu kunishinda
nawe ukaniturya.
Atu anasinda dii kunitseka,
chila mutu ananibera.
8 Mana nigombapho, nkukala narira
na kululu kuamba, “Fujo na kuangamizwa!”
Mana kutangaza neno ra Mwenyezi Mlungu kukanihenda
niolohewe na kuberwa dii yosi.
9 Ela nchiamba, “Sindamuhadza ye Mwenyezi Mlungu,
wala kugomba tsona kpwa dzinare,”
nenoro nkukala avi ni moho unaoaka mwangu moyoni
moho uchiotiywa mwangu mifuphani.
Nami najeza kuuzuwiya,
ela nashindwa.
10 Násikira anji achigomba pokopoko kunihusu,
nao ananiogofyera chila uphande, aho anaamba
“Mshitakini, nahumshitaki!”
Asena angu a kurya na kuusa,
ananiazira mai.
Aho anaamba, “Mendzerepho andachengeka,
ndipho humturye na
hudziriphize.”
11 Ela uwe Mwenyezi Mlungu u phamwenga nami
dza sujaa wa viha.
Kpwa hivyo anigayisao andadzikpwala,
na taandaweza kuniturya.
Andaaibika sana,
mana taandafwaulu.
Takuna ndiye yala waibu wao.
12 Ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, uchunguzaye enye haki,
unayeona ulachu wa mutu na mutu aazavyo,
nijaliya nione unavyoriphiza maadui gangu,
mana chisa changu nikachiika mwako mikononi.
13 Muimbireni Mwenyezi Mlungu!
Mtogoleni Mwenyezi Mlungu!
Mana akativya maisha ga anyonje
kula mikononi mwa atu ayi.
14 Nailaniwe yo siku
nriyovyalwa!
Yo siku mayo ariyonivyala naisitambukirwe!
15 Naalaniwe ye mutu
ariyemrehera baba habari,
iye ariyemuhenda ahererwe kpwa kumuamba,
“Ukavyarirwa mwana mlume.”
16 Mutu iye naakale dza yo midzi
ambayo Mwenyezi Mlungu waipendula bila mbazi;
mutu iye naasikire chiriro cha sonono ligundzu
na mutsi gunda ra viha.
17 Mana kayaniolaga ndanini mwa mayo
ili mayo akale mbira yangu

20:14 20:14 Ayubu 3:1–19

naye ndaniye ingekala kulu siku zosi.
18 Kpwa utu wani natuluka kula mo ndanini mwa mayo?
Dze, natuluka ili niphahe tabu na sonono
na kuishi maisha ga waibu?

21

Mlungu anarema mavoyo ga Jeremia

1 Mwenyezi Mlungu wagomba na Jeremia wakati mfalume Zedekiya
ariphomuhumira Pashihuri mwana wa Malikija na mlavyadzi-sadaka
Zefania mwana wa Maaseya kpwedzamuuza,
2 "Huuzire ushauri kpwa Mwenyezi Mlungu, mana Nebukadineza,
mfalume wa Babeli analonda ahuvamie. Nkuhenda Mlungu akahuhendera
vilinje dza arivyohuhendera pho kare na kumuhenda ye Nebukadineza
ahuriche."
3 Phahi Jeremia achiaambira,
4 "Muambireni Zedekiya, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli
anaamba, 'Lola, nindausa silaha za viha zirizo mwenu mikononi ambazo
mngehumira kupigira viha mfalume wa Babeli na jeshi ra Akalidayo
ambao akauzangira nyo mudzi wenu. Chisha nindaareha ro jeshi ra
maadui hadi kahi-kahi ya nyo mudzi wenu.
5 Mi mwenye ndapigana namwi kpwa nguvu zangu zosi na tsukizi nyinji
kpwa sababu mkanireyeza.
6 Nindaapiga osi asagalao mumu mudzini ikale ni mwanadamu ama ni
nyama, andaolagbwa ni ukongo mui.
7 Mimi Mwenyezi Mlungu naamba, nindamlavya Zedekiya mfalume wa
Juda, atumishie na atu a nyo mudzi ambao andatiya ukongo mui, upanga
au ndzala niatiye mikononi mwa Nebukadineza, mfalume wa Babeli, na
mikononi mwa maadui genu alondao kukuangamizani. Iye andakuolagani
kpwa upanga, kandakujalini, kandakusazani wala kukuswameheni.'
8 Zaidi ya gago, aambire nyo atu kukala Mwenyezi Mlungu anaamba,
'Nakuphani njira mbiri mtsambule, njira ya uzima na njira ya chifo.
9 Mutu yeyesi ndiyesala mumu mudzini andaolagbwa na upanga, ndzala
au ukongo mui. Ela ndiyetuluka kondze na kudzisalimisha kpwa Akalidayo
ndiokala akakuzungulukani andatiya. Na uhai wao undakala ndiyo zewe
achiyophaha vihani.'
10 Mana nkakata shauri kuuhendera mudzi uhu mai wala si manono,
undatiywa mikononi mwa mfalume wa Babeli naye andautiya moho
uphye, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba."
11 "Chisha nyo atu a nyumbani mwa mfalume wa Juda aambire,
'Phundzani vyo Mwenyezi Mlungu aambavyo,
12 mwi atu a nyumba ya Daudi! Mwenyezi Mlungu anaamba hivi:
Lavyani uamuli wa haki ligundzu,
okolani iye achiyefutwa kpwa nguvu,
kula mikononi mwa iye amuoneraye.
Bila ya hivyo tsukizi zangu zindatuluka dza moho
ambao tauweza kuzimwa,
kpwa sababu ya mahendo genu mai.'

13 Lola, mimi ni chinyume chenu, mwimwi msagalao deteni,

21:2 21:2 2 Afalume 25:1–11; 2 Nyakati 36:17–21

dzulu ya tsi ya kugbwa ya tsangalawe, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
Mwimwi muuzao, ni ani ndiyetserera kupigana namwi,
au ni ani ndiyeinjira mwehu husagalamo?
14 Mwenyezi Mlungu anaamba,
Nindakutiyani adabu kulengana na mahendo genu,
ndatiya moho ko tsakani
nao undaocha chila chitu chiricho kanda-kandaye.”

22

Mwenyezi Mlungu anaonya afalume a Juda

1 Mwenyezi Mlungu waniambira, “Tserera hadi nyumbani kpwa mfalume wa Juda, ukaambire atu maneno higa,
2 ‘Phundzani vyo Mwenyezi Mlungu aambavyo, uwe mfalume wa Juda usagariraye chihi cha chifalume cha Daudi phamwenga na atumishio na atuo ainjirao maryango gaga.
3 Mwenyezi Mlungu anaamba kukala muhende ga haki na garigo sawa. Mteryeni achiyetiywa mikononi mwa atu ayi achiomuiyira malize. Musiahendere mai ajeni, anachiya na magungu wala msimwage mlatso wa mutu asiye na makosa kahi ya tsi ihi.
4 Mana ichikala mundasikira gaga ninagokuambirani, ndipho phahi afalume ndiosagarira chihi cha chifalume cha Daudi ndiphophiya vihani na kuuya salama, na ainjire maryango ga nyumba ihi ya chifalume, kuno akapanda magari ga kuvwehwa ni farasi na dzulu ya farasi phamwenga na atumishi aho na atu ao.
5 Ela msiphosikira maneno gaga, mimi Mwenyezi Mlungu naapa kpwa dzina rangu kukala nyumba ihi indakala gandzo.’
6 Mana Mwenyezi Mlungu anaamba hivi kuhusu dzumba ra mfalume wa Juda:
Uwe u dza tsi nono ya Giliadi kpwangu,
dza myango ya Lebanoni,
ela kpwa kpweli ndakuhenda ukale jangbwa,
mudzi usio na atu a kuusagala.
7 Nindakuikira atu ndio kuangamiza,
chila mmwenga andakala na silahaye,
nao andatema nguzo za miereziyo minono-minono,
na azitsuphe mohoni.
8 “Phahi atu andatsegatsega na mudzi uho nao andauzana, ‘Kpwa utu wani Mwenyezi Mlungu wauhenda hivi mudzi huno mkpwulu?’
9 Nao andajibu aambe, ‘Kpwa sababu aricha kulunga chilagane cha Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao, achiabudu milungu yanjina na kuihumikira.’ ”

10 Msiririre mutu achiyefwa,
wala msimsononekere
ela mririreni iye aphiyaye tsi ya kure
kpwa kukala kandaiona tsona tsi arikovyalwa.

22:5 22:5 Mathayo 23:28; Luka 13:35

11 Phahi kuhusu Shalumu* mwana wa mfalume Josiya wa Juda
ariyetawala badala ya ise ela achitsamizwa kpwa lazima, Mwenyezi
Mlungu anaamba, “Kandauya ng’o.
12 Mutu iye andafwerera ko arikotsamizwa kpwa lazima na tsi ihi
kandaiona tsona.”

13 Mwenyezi Mlungu anaamba, “Shaka hiro kpwa yeyesi adzengaye
nyumbaye isiyo uaminifu,
na vyumba vya dzulu bila haki;
ahendaye jiraniwe amuhumikire bila maripho,
amuhende myawe ahende kazi bila mshahara.
14 Iye aambaye, ‘Ndadzenga dzumba kulu ra gorofa
ririro na vyumba vikulu vyenye nafwasi,
nivitiye madirisha
na nifwinike kutaze na mbao za muerezi
chisha niipake rangi ya kundu.’
15 Dze, unadziona u mfalume
kpwa kushindana kudzenga na mierezi?
Sowe warya kumvuna na kunwa
na achiamula sawa-sawa na haki.
Naye mamboge gachimphihira vinono.
16 Waamula achiya na ariotsowa kpwa haki
na mamboge gachimphihira vinono.
Gano si gahendeka kpwa kunimanya mimi Mwenyezi Mlungu?
17 Ela matsogo na moyoo
unaphalahira mapato gasigo ga halali,
kpwa kuolaga asio makosa,
kuonera atu na kuahendera ujeuri.”
18 Kpwa hivyo kuhusu Jehoyakimu mwana wa mfalume Josiya wa Juda
Mwenyezi Mlungu anaamba,
“Atu taandamririra, kuamba,
‘Aa mwenehu mlume!’ au ‘Aa mwenehu mchetu!’
Aho taandamririra kuamba,
‘Aa Mwenyezi Mlungu!’ au ‘Aa ngumaye!’
19 Mutu iye andazikpwa dza punda,
andagurutwa na kutsuphiwa kure na maryango ga Jerusalemu.”

20 “Ambukani mphiye Lebanoni mkarire,
atu a Jerusalemu kotani kululu ko Bashani,
chisha mphiye Abarimu mkarire,
mana asena enu akaolagbwa.
21 Nágomba nawe wakati mambogo ganakuphihirato,
ela we uchiamba, ‘Sindagasikira tse.’
Ndivyo urivyo, hangu ubarobaroo kuniphundza,
yani kuogopha sauti yangu.
22 Arisa enu andakukuswa ni phuto
na asena enu andahalwa mateka;
phahi undagbwirwa ni haya na kuberwa
kpwa sababu ya uyio.
23 Mwi atu a Lebanoni,

22:11 **22:11** 2 Afalume 23:31–34; 2 Nyakati 36:1–4 * **22:11** **22:11** Dzina ranjina ra mfalume Shalumu ni mfalume Jehoahazi. **22:18** **22:18** 2 Afalume 23:36—24:6; 2 Nyakati 36:5–7

msagalao nyumba za mierezi,
mundauladze wakati ndiphogbwirwa ni utsungu,
utsungu dza wa mchetu alondaye kudzivugula!”

24 “Mwenyezi Mlungu anaamba, kpweli dza niishivyo, mfalume Konia,
mwana wa Jehoyakimu, mfalume wa Juda, hata kala u pehe nivwalayo dza
muhuri wa mfalume, ningekutuluza kula mwangu chalani.
25 Nkakutiya mikononi mwa nyo alondao kukutuluza uhai, mikononi
mwa atu akuogofyerao. Nindakutiya mikononi mwa mfalume
Nebukadineza wa Babeli na mikononi mwa Akalidayo.
26 Nindakuzolani, uwe na mayoo ariyekuvyala mphiye tsi ambayo
tamyavyalwa, mkafwerere kuko.
27 Namwi tamundauya tsetsetse tsi ambayo mundakala munaiaza.”

28 Dze, yuno Konia, akakala dza dzaya,
chombo ambacho nkuberwa?
Kpwa utu wani iye na anae
andatsuphiwa kpwenye tsi asiyoimanya?
29 Ee tsi, ee tsi, ee tsi,
phundza vyo Mwenyezi Mlungu aambavyo!
30 Mwenyezi Mlungu anaamba,
“Mutu yuyu muandike kukala kana mwana,
mutu ambaye kandafwaulu maishage gosi;
mana katika chivyaziche takuna ndiyefwaulu
kusagarira chihi cha utawala cha Daudi,
na kutawala tsona ko Juda.”

23

Tumaini ra siku zedzazo

1 Mwenyezi Mlungu anaamba, “Shaka hiro mwi arisa muangamizao na
kutsamula mang’ondzi gangu!”
2 Kpwa hivyo kuhusu nyo arisa amanyirirao atu angu, ye Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wa Iziraeli anaamba, “Kpwa kukala mkatsamula chaa
changu na kuchizola wala tamchiroromere, ndakutiyani adabu kpwa uyi
wenu, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
3 Chisha mimi mwenye nindagakusanya gaserego kula tsi zosi ambazo
gaphiya ambako nagazoresa, nami ndagauyiza kpwao chaani, nago
gandavyalana na kuenjerezeka.
4 Nindagaikira arisa ambao andagaroroma, nago tagandaogopha tsona,
tagandaangalala wala takuna ndiroangamika, mimi Mwenyezi Mlungu
nkaamba.
5 “Lola, kpwa kpweli siku ziredza, Mwenyezi Mlungu anaamba,
ndiphounula mutu wa haki kula chivyazi cha Daudi. Iye andakala
mfalume, naye andahenda mahendo kpwa busara, kuhenda garigo haki
na ga sawa kpwenye yo tsi.
6 Wakati wa kutawalwakpwe, tsi ya Juda indativywa na Iziraeli indakala
salama. Mfalume iye andaihwa, ‘Mwenyezi Mlungu ndiye haki yehu.’
7 “Lola, wakati undafika, Mwenyezi Mlungu anaamba, wakati ambao atu
taandaamba tsona ‘Dza Mwenyezi Mlungu ariyetuluza Aiziraeli kula Misiri
aishivyo.’

22:24 22:24 2 Afalume 24:8–15; 2 Nyakati 36:9–10 **23:5 23:5** Jeremia 33:14–16

8 Ela andaamba, ‘Dza Mwenyezi Mlungu aishivyo ariyereha chivyazi cha
Aiziraeli kula tsi ya vurini na kula tsi zosi ambako kala akaatsamiza kpwa
lazima.’ Phapho ndiphokala anaishi kpwenye tsi yao enye.”

Kutiywa adabu kpwa manabii a handzo

9 Kuhusu nyo manabii,
Nikavundzika moyo,
mifupha yangu inakakama;
ni dza mlevi
dza mutu achiyelewa chapa,
kpwa sababu ya Mwenyezi Mlungu
na kpwa sababu ya nenore ni takatifu.
10 Mana atu a yo tsi si aaminifu
Maisha gao ni mai chisha anahumira uwezo wao vibaya.
Kpwa sababu ya yo lana tsi inasononeka
na go marisa ko weruni gauma.

11 “Manabii na alavyadzi-sadaka osi taamuogopha Mlungu,
nami nkaaona anahenda uyi mwangu nyumbani,
mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
12 Kpwa hivyo njira zao
zindakala na jiza na kuhereza,
njira ambazo zindaahenda agbwe.
Mana nindaarehera utu uyi
nyo mwaka wa kutiywa kpwao adabu,
mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.

13 Kahi ya nyo manabii a Samariya
nkaona dzambo ra kutsukiza.
Aho atabiri kpwa dzina ra Baali
nao achiangamiza atu angu Aiziraeli.
14 Ela kahi ya nyo manabii a Jerusalemu
nkaona utu wa kutsukiza
aho nkuzinga na kulunga njira za handzo;
nkuungana mikono na ahendao mai,
hata phasikale na mutu wa kurichana na kuhenda mai.
Kpwangu osi ni dza atu a Sodoma,
na atu a Jerusalemu ni ayi dza atu a Gomora.”

15 Kpwa hivyo kuhusu nyo manabii, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba,
“Nindaahenda arye vyakurya vya utsungu na kunwa madzi ga sumu,
kpwa sababu kula kpwa manabii a Jerusalemu
kusamuogopha Mlungu kukagota kosi.”
16 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, “Musigagbwire go
maneno ga unabii muambirwago ni nyo manabii, aho andakuhendani
muinjirwe ni tamaa ya bure. Andagomba ruwiya achizoziaza enye, si
ruwiya zilazo kpwa Mwenyezi Mlungu.
17 Aho andaenderera kuaambira hara aberao Mwenyezi Mlungu, ‘In-
dakala sawa kpwenu,’ na hara amendzao kuhenda dza amendzavyo
andaambira, ‘Takuna iyi ndirokuphahani.’

23:14 23:14 Mwandzo 18:20; Ezekieli 16:49

18 Ela ni ani ariyekala kpwenye baraza ya Mwenyezi Mlungu
kuelewa na kusikira aambavyo?
Ni ani ariyephundza na kusikira nenore?
19 Tsukizi za Mwenyezi Mlungu
ni dza phuto.
Nazo zikazuka dza chikulukulu,
zinapiga dzulu ya vitswa vya atu ayi.
20 Zo tsukizi za Mwenyezi Mlungu tazindasira
hadi ndiphomarigiza garigo mwakpwe moyoni.
Gaga mundagaelewa vinono siku zedzazo.

21 Mimi siyahuma manabii aha,
ela auka mairo na ujumbe wao.
Siyaambira chitu,
ela nyo achilavya unabii.
22 Ela angekala kpwenye baraza rangu,
phahi angetangaza maneno gangu kpwa atu angu
na atu angu angericha njira zao mbii,
na mahendo gao mai."

23 Mwenyezi Mlungu anaamba, "Mimi ndimi Mlungu nriye phephi, si Mlungu nriye kure.
24 Dze, mutu anaweza kudzifwitsa hata nsimuone? Dze, sigotere ko mlunguni na duniani? Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
25 Nikasikira nyo manabii alavyao unabii wa handzo kpwa dzina rangu vyo aambavyo. Anaamba, 'Nkaloha! Nkaloha!'
26 Mambo gano gandaenderera hadi rini? Go ga manabii afundzao handzo anaroaza mwao achilini.
27 Aho ahendao atu angu ayale dzina rangu kpwa sababu ya ndoso anazo semurira, dza akare aho arivyoyala dzina rangu kpwa sababu ya vizuka vya Baali.
28 Richa ye nabii ariye na ndoso aiseme, ela richa iye ariye na neno rangu arigombe kpwa uaminifu. Dze, wiswa una uhusiano wani na mtsere? Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba."
29 Mwenyezi Mlungu anaamba, "Dze, neno rangu si dza moho, na dza nyundo iahulayo mwamba ukakala vipande-vipande?
30 Kpwa hivyo, mimi Mwenyezi Mlungu ni chinyume cha manabii, ambao nkusikira maneno ga manabii anjina nao akaamba ni maneno gangu.
31 Ye Mwenyezi Mlungu anaamba, ni chinyume na nyo manabii abobodzokpwao kuamba, 'Mwenyezi Mlungu akaamba.'
32 Lola, ni chinyume na aho alavyao unabii wa ndoso zao za handzo, atu aho anaambira na kuangamiza atu angu kpwa handzo rao wakati siahumire wala kuatsambula. Atu aho taana fwaida kpwa atu aha. Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba."
33 "Mmwenga wa atu aha, au nabii au mlavyadzi-sadaka achikuuza, 'Ukuphi mzigo anaohutsukuza Mwenyezi Mlungu?' Mwimwi mundaamba, 'Mwimwi ndimwi nyo mzigo, nami ndakurichani, Mwenyezi Mlungu anaamba.'
34 Tsona nabii, mlavyadzi-sadaka au mutu yeyesi ndiyeamba, 'Mzigo wa Mwenyezi Mlungu,' nindamtiya adabu mutu iye na atue osi.

35 Chitu mlondwacho kuuzana mwi enye ni ‘Mwenyezi Mlungu akajibu
utu wani?’ Au ‘Mwenyezi Mlungu akaambadze?’
36 Ela msiuihe tsona ‘mzigo wa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi,’
kpwa mana maneno ga chila mutu ganakala mzigowe mwenye, nago
gandabananga neno ra Mwenyezi Mlungu ariye moyo, Mlungu wa majeshi,
Mlungu wehu.
37 Mundaenderera kumuuza ye nabii, ‘Ye Mwenyezi Mlungu akakujibu
utu wani?’ Au ‘Ye Mwenyezi Mlungu akaambadze?’
38 Dzagbwe munadai, ‘mzigo uhu ni wa Mwenyezi Mlungu,’ Mwenyezi
Mlungu anaamba, mwimwi munaamba ‘mzigo wa Mwenyezi Mlungu’
dzagbwe nákulagizani msiambe, ‘mzigo wa Mwenyezi Mlungu.’
39 Kpwa hivyo, lola, ndakuusani phamwenga na nyo mudzi nriokuphani
mwimwi na akare enu nikakutsupheni kure nami.
40 Nami ndakuhendani mgbwirwe ni haya hata kare na kare, waibu wa
kpwenderera ambao atu taandauyala.”

24

Tini nono na mbii

1 Bada ya Jehoyakini, mwana wa mfalume Jehoyakimu wa Juda na
nyo maofisaa, mafundi na enye vyanda kuhalwa mateka kula Jerusalemu
kuphirikpwa Babeli ni mfalume Nebukadineza, Mwenyezi Mlungu wa-
nipha ruwiya. Lola, phakala na vikaphu viiri vya tini mbere ya nyumba
ya Mwenyezi Mlungu.
2 Chikaphu chimwenga kala china tini nono dza ziratu zivyalazo
chimbere. Chikaphu chanjina kala china tini mbii zisizorika.
3 Chisha Mwenyezi Mlungu achiniamba, “Jeremia unaonani?”
Nchimuamba, “Naona tini, zanjina ni nono sana, ela zo zanjina ni mbovu
taziweza kurika.”
4 Phahi Mwenyezi Mlungu waniamba,
5 “Mimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli naamba, dza vyo
tini nono zirivyo, ndivyo ambavyo naaharira mateka a Juda, ambao
náaphirika tsi ya Akalidayo kula hipha.
6 Nindaamanyirira ili aongokerwe na niauyize tsi ihi. Nindaadzenga
nami sindaabomola, nindaaphanda wala sindaang’ola.
7 Nindaapha moyo wa kumanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu,
nao andakala atu angu nami ndakala Mlungu wao, mana andaniuyira
mioyo kutsuka.
8 “Ela Mwenyezi Mlungu anaamba, ‘Ndamuhenda Zedekiya mfalume wa
Juda na nyo maofisaage, phamwenga na atu ariosala Jerusalemu na nyo
asagalao Misiri, akale dza zo tini mbii zisizorika.
9 Nindaahenda akale utu wa kutisha kahi za mataifa gosi duniani.
Andakala atu a kulaumiwa na a kuberwa na lana kosi-kosi ambako
nindaaphirika.
10 Chisha nindaahenda aolagbwe na upanga, ndzala na makongo mai
hadi asire tse kpwenye tsi nriyoapha, aho na ise zao.’ ”

25

Miaka mirongo sabaa
ya kutsamizwa kpwa lazima

24:1 24:1 2 Afalume 24:12–16; 2 Nyakati 36:10

1 Katika mwaka wa ne wa kutawala mfalume Jehoyakimu mwana wa
mfalume Josiya wa tsi ya Juda, (uho kala ni mwaka wa kpwandza wa
Nebukadineza kukala mfalume wa Babeli). Mwaka uho, neno ramwedzera
Jeremia.
2 Phahi Jeremia wagomba na atu osi a Juda na asagalao Jerusalemu
achiaambira,
3 "Kpwa muda wa miaka mirongo miiri na mihahu kula mwaka wa
kumi na tahu wa Josiya mwana wa mfalume Amoni wa Juda hadi rero,
Mwenyezi Mlungu kala achiniambira maneno ambago kala nchikuambi-
rani ela tamphundzire bii.
4 Dzagbwe Mwenyezi Mlungu kala achikuhumirani atumishie manabii
chila mara, ela tamuyaaphundza.
5 Aho manabii aamba, 'Chila mmwenga naariche njiraze na mahendoge
mai. Muchihenda hivyo munaweza kusagala tsi ihi ambayo mwimwi na
akare enu mwaihewa ni Mwenyezi Mlungu hata kare na kare.
6 Msiihumikire na kuiabudu milungu yanjina, msinitsukize na vizuka
mchivyodzitengezera. Muchihenda hivyo, sindakuhenderani rorosi iyi.'
7 Ela tamuyaniphundza, tsona mwanitsukiza kpwa vizuka murivyo-
dzitengezera enye, namwi phahi mkadzirehera mashaka enye. Mimi
Mwenyezi Mlungu nkaamba."
8 "Kpwa hivyo ye Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba,
'Kpwa kukala tamnisikizire,
9 phahi, ndahuma makabila gosi ga tsi ya vurini na mtumishi wangu
Nebukadineza mfalume wa Babeli. Nami nindahenda apige tsi ihi na osi
akalao mumo na mataifa ganjina jirani. Mimi nindakuangamizani tse na
kukuhendani mkale atu a kuzemererwa na a kuberwa hata kare na kare.
Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
10 Ndausa zo sauti za furaha na kuhererwa, yani njerejere zipigirwazo
bwana arusi na bibi arusi, na niuse sauti za lala, piya ndausa mwanga wa
taa.
11 Tsi ihi yosi indabanangbwa na ikale wekee bila ya atu na mataifa gaga
gandahumikira mfalume wa Babeli kpwa muda wa miaka mirongo sabaa.
12 Ela bada ya nyo muda wa miaka mirongo sabaa kusira, mimi
nindamtiya adabu ye mfalume wa Babeli na tsiiye, yani tsi ya Akalidayo
kpwa sababu ya makosa gao, nami yo tsi ndaihenda ikale tuphu hata kare
na kare. Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
13 Nindairehera tsi iyo mambo gosi nrigogomba chinyumeche, gosi
garigoandikpwa kpwenye chitabu chichi ambago Jeremia wagatabiri
chinyume na mataifa gosi.
14 Nyo atu a Babeli andahendwa atumwa ni mataifa ganjina manji na
afalume a mkpwotse, nindaaripha kulengana na mahendo na kazi za
mikono yao.' "

Chikombe cha tsukizi za Mwenyezi Mlungu

15 Phahi higa ndigo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli arigoni-
ambira, "Hala chichi chikombe cha uchi wa tsukizi, ukaaphe nyo atu a
mataifa ganjina gosi ambago nkakuhuma uphiye, ukaaphe anwe.
16 Ndiphonwa, andadedeleka na kuinjirwa ni koma kpwa sababu ya nyo
upanga ndioapigira."

25:1 25:1 2 Afalume 24:1; 2 Nyakati 36:5–7; Danieli 1:1–2 **25:10 25:10** Jeremia 7:34; 16:9; Maono 18:22–23 **25:11 25:11** 2 Nyakati 36:21; Jeremia 29:10; Danieli 9:2

17 Phahi náphokera cho chikombe nrichohewa ni Mwenyezi Mlungu na
nchianwesa nyo atu a mataifa ganjina nrigohumwa.
18 Náahenda atu osi a Jerusalemu, vidzidzi vya Juda, phamwenga na
afalume na vilongozi, anwe kuhumira cho chikombe, ili kuahenda akale
chitu cha kuogofya, kuberwa na kulaniwa dza irivyo hadi rero.
19 Ano piya náahenda anwe: Farao mfalume wa Misiri, atumishie,
maofisaage na atue osi,
20 phamwenga na ajeni osi asagalao phamwenga nao; afalume osi a tsi
ya Usi na afalume osi a tsi ya Afilisti (afalume a Ashikeloni, Gaza, Ekironi
na atu a Ashidodi ariosala);
21 Edomu, Moabu na Amoni;
22 afalume osi a Tiro na Sidoni; afalume a seemu za pwani ya Bahari
Kulu;
23 Dedani, Tema, Buzi na osi adirao nyere zao;
24 afalume osi a Warabuni na ajeni osi akalao ko jangbwani;
25 afalume osi a Zimuri, Elamu na Medi;
26 afalume osi a tsi za vurini, a phephi na a kure, mmwenga bada ya
wanjina, na falume zosi za dunia ndzima. Bada ya aha kunwa, mfalume
wa Babeli* naye andanwa.
27 Chisha Mwenyezi Mlungu achiniamba, "Aambire, Mimi Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli naamba, 'Nwani mlewe
hata muhaphike, mugbwe na msiweze kuima tsona, kpwa sababu ya nyo
upanga ndioureha kahi yenu.'
28 Ela achirema kuchihala cho chikombe kula mwako mikononi, phahi
undaambira, 'Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba ni munwe
hangu mnalonda hata kale tamlonda!
29 Mana lola, ninaandza kuuhenda mai mudzi uihwao kpwa dzina rangu,
dze, ikale mudzi huno undaepuka kutiywa adabu? Taandaepuka bii, mana
atu osi aishio duniani naatayarishira upanga, Mwenyezi Mlungu, Mlungu
wa majeshi.'
30 "Phahi tabiri maneno gaga gosi na uambire:
Mwenyezi Mlungu andanguruma kula dzulu,
andaruruma kula phatuphe phatakatifu,
andangurumira atue kpwa nguvu,
andakota kululu dza atu aminyao zabibu,
andangurumira atu osi a duniani.
31 Mbiru indasikirwa hadi mwisho wa dunia,
mana Mwenyezi Mlungu andashitaki go mataifa,
andaamula anadamu osi,
na ayi andaolagbwa na upanga," Mwenyezi Mlungu anaamba.

32 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba:
"Lola, mafwa garedza na kuphaha
chila taifa mwenga hadi ranjina,
na phuto kali rinazuka
kula seemu za kure duniani!"
33 Ndioolagbwa ni Mwenyezi Mlungu wakati uho andaenea chila phatu
duniani. Takuna ndiye asononekera, ndiyekusanya nyufu zao wala
kuazika, andakala dza mavi chigogota chila phatu.
34 Rirani na mmwagikpwe ni matsozi mwi arisa,

* **25:26 25:26** ***Babeli*** maandiko ga Chieburania ganaamba **Sheshaki.**

lalani ivuni mwi vilongozi a cho chaa.
Mana nyo wakati wa kutsindzwa ukafika
mundagbwa na mvundzike-vundzike dza nyungu nono.
35 Nyo arisa taandakala na phatu pha kudzifwitsa
wala vilongozi a chaa taandaweza kuchimbira.
36 Sikiza vyo arisa ariravyo,
na chiriro cha nyo vilongozi a vyaa!
Mana Mwenyezi Mlungu anabananga marisa gao,
37 Mjina mnono ukabanangbwa
kpwa sababu ya tsukizi za Mwenyezi Mlungu.
38 Mwenyezi Mlungu andauka dza simba chiyeuka alalapho,
na tsi yao indakala taina chitu
kpwa sababu ya viha vya atu ayi
na tsukizi za Mwenyezi Mlungu.

26

Atu analonda kumuolaga Jeremia

1 Pho mwandzo-mwandzo wa utawala wa Jehoyakimu mwana wa mfalume Josiya wa Juda, Mwenyezi Mlungu waniamba,
2 "Ima muhala wa nyumba ya Mwenyezi Mlungu, ugombe na atu osi a vidzidzi vya Juda edzao kuabudu ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu maneno gosi ambago nakulagiza uaambire na usiriche hata neno mwenga. Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
3 Nkuhenda akasikira na kuricha njira zao mbii, ili mimi Mwenyezi Mlungu agaluze nia ya kuahendera mambo mai.
4 Aambire kukala mimi Mwenyezi Mlungu naamba, 'Ichikala tamunda-phundza na kugbwira shariya yangu niriyokuphani,
5 na kuphundza go maneno ga atumishi angu manabii ambao náahuma chila mara, dzagbwe tamuasikizire,
6 phahi ndahenda nyumba ihi dza Shilo na kuuhenda mudzi uhu uhendwe ndzimo ya kulanira ni mataifa ganjina gosi ga dunia ndzima.' "
7 Nyo alavyadzi-sadaka, manabii na atu osi amsikira Jeremia achigomba maneno gaga ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu.
8 Bada ya Jeremia kumarigiza kugomba maneno gosi ambago Mwenyezi Mlungu kala akamlagiza aambire atu osi, alavyadzi-sadaka, manabii na atu osi amgbwira achimuamba, "Uwe ni lazima ufwe!
9 Kpwa utu wani ukatabiri kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu kukala nyumba ihi indakala dza Shilo na mudzi uhu undakala wekee bila ya atu?" Phahi Jeremia wazangirwa ni atu ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu.
10 Nyo maofisaa a Juda ariphosikira mambo higa, akpwedza kula dzumba ra chifalume hadi nyumba ya Mwenyezi Mlungu na achikala na muonano kpwenye Ryango Dziphya ra yo nyumba.
11 Phahi alavyadzi-sadaka na manabii aambira nyo maofisaa na atu osi, "Mutu yuyu anafwaha kuhukumiwa chifo, kpwa kukala akatabiri kuhusu mudzi uhu dza mchivyosikira enye."
12 Phahi Jeremia wagomba na nyo maofisaa na atu osi achiamba, "Mwenyezi Mlungu wanihuma nitabiri kuhusu nyumba ihi na mudzi uhu gosi mchigogasikira nagagomba.

26:1 26:1 2 Afalume 23:36—24:6; 2 Nyakati 36:5–7 **26:6 26:6** Joshuwa 18:1; Zaburi 78:60; Jeremia 7:12–14

13 Vivi phahi rekebishani myenendo yenu na mahendo genu na mum-
phundze Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu. Nkuhenda Mwenyezi Mlungu
akagaluza nia akaricha kuhenda nyo utu uyi ariomuambira andauhenda.
14 Ela mino ni mwenu mikononi, nihendani vyo muonavyo sawa.
15 Ela mchiniolaga manyani kamare kukala mwimwi, nyo mudzi na nyo
asagalao mumo munadzihika makosa ga kuolaga mutu asiye na makosa,
mana kpwa kpweli náhumwa ni Mwenyezi Mlungu nkuambireni gaga gosi
mchigosikira."
16 Phahi nyo maofisaa na atu osi aambira alavyadzi-sadaka na manabii,
"Mutu hiyu kafwaha kuhukumiwa chifo, mana akagomba naswi kpwa
dzina ra Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu."
17 Phahi atumia anjina a yo tsi aunuka achigomba na nyo mkpwutano
achiamba,
18 "Wakati wa utawala wa mfalume Hezekiya wa Juda, Mika kula
Moreshethi watabiri achiamba, 'Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi
anaamba:
Mudzi wa Sayuni undarimwa dza munda,
Jerusalemu indakala gandzo,
na chidzango cha nyumba ya kuvoya Mlungu chindakala tsaka.
19 " 'Kpwani mfalume Hezekiya au atu a Juda amuolaga Mika?
Avi Hezekiya wamuogopha Mwenyezi Mlungu na achimvoya Mlungu
amuonere mbazi! Naye Mwenyezi Mlungu achiricha kuahenda mai gokala
akaambira. Ela swino hunalonda kudzirehera mashaka enye.' "
20 Phakala na mutu wanjina yeihwa Uriya mwana wa Shemaya kula
Kiriathi-Jearimu, ariyetabiri kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu kuhusu
mudzi uhu na tsi ihi dza anavyotabiri Jeremia.
21 Naye mfalume Jehoyakimu, jeshire na maofisaage ariphosikira mambo
gogombwa ni Uriya, ye mfalume achilonda kumuolaga. Uriya ariphosikira,
wainjirwa ni wuoga achichimbira kuphiya Misiri.
22 Phahi mfalume Jehoyakimu wahuma Elinathani mwana wa Akibori
phamwenga na atu anjina aphiye Misiri akamrehe Uriya.
23 Aho amuuyiza Uriya kula Misiri, achimphirika kpwa mfalume
Jehoyakimu, yelagiza aolagbwe kpwa upanga na mwiriwe ukatsuphiwe
phatu phazikpwapho atu a kawaida.
24 Ela Ahikamu mwana wa Shafani wamuunga mkpwono Jeremia, hata
mfalume kalagizire atu amuolage.

27

*Jeremia anaambira atu a Juda
amuhumikire Nebukadineza*

1 Mwandzo-mwandzo wa utawala wa mfalume Zedekiya mwana wa
Josiya, mfalume wa Juda, Mwenyezi Mlungu wanipha ujumbe uhu,
2 Mwenyezi Mlungu akaamba, "Hala mikowa ya chingo na boriti
utengeze gogolo na urivwale singoni.
3 Chisha huma ujumbe kpwa mfalume wa Edomu, wa Moabu, wa
Aamoni, wa Tiro na wa Sidoni kutsupira ajumbe a tsi hizo achiokpwedza
Jerusalemu kpwa mfalume Zedekiya wa Juda.
4 Alagize akaambire akulu aho kukala Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa
majeshi, Mlungu wa Iziraeli anaamba hivi,

26:18 26:18 Mika 3:12 **27:1 27:1** 2 Afalume 24:18–20; 2 Nyakati 36:11–13

5 ‘Kpwa uwezo na nguvu zangu, mimi náiumba dunia na atu na nyama
ario mumo, nami nkumupha nimmendzaye.
6 Phahi zo tsi zenu nkazilavya kpwa mtumishi wangu Nebukadineza,
mfalume wa Babeli. Ndahenda hata nyama a tsakani amuhumikire.
7 Mataifa ganjina gosi gandamuhumikira iye, mwanawe wa chilume
na mdzukuluwe hadi wakati ndiphofika ambapho tsiiye indakala tsini ya
mataifa ganjina na afalume anjina enye mkpwotse.

8 “ ‘Ela ichikala taifa au utawala wowosi taundamuhumikira
Nebukadineza mfalume wa Babeli na kutiya singoye kpwenye gogolore,
taifa riro ndaritiya adabu kpwa upanga, ndzala na makongo mai hadi
nrimarigize kutsupira iye, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
9 Kpwa hivyo musiasikize manabii enu, avuguli enu a ndoso, apigi enu a
mburuga, agombao na mikoma na atsai enu ambao anakuambirani kukala,
tamundamuhumikira ye mfalume wa Babeli.
10 Mana utabiri wao ni wa handzo, nao undakuhendani mphirikpwe
kure na tsi yenu, nami ndakuzolani namwi mundaangamika.
11 Ela taifa rorosi ndirotiya singoye kpwenye gogolo ra mfalume wa
Babeli na kumuhumikira, phahi taifa riro ndariricha kpwenye yo tsi ririme
na risagale mumo,’ ” Mwenyezi Mlungu anaamba.

12 Mimi námupha Zedekiya, mfalume wa Juda ujumbe dza uho
nchimuamba, “Injiza singoyo kpwenye gogolo ra mfalume wa Babeli;
muhumikire iye na atue, nawe undakala moyo.
13 Kpwa utu wani uwe na atuo muolagbwe na upanga, ndzala na ukongo
mui, dza Mwenyezi Mlungu arivyoambira mataifa ambago tagandamuhu-
mikira mfalume wa Babeli?
14 Musigagbwire gago muambirwago ni nyo manabii aambao,
‘Tamundamuhumikira mfalume wa Babeli,’ mana aho anakuchengani.
15 Mwenyezi Mlungu anaamba, kukala aho analavya unabii wa handzo
kuhumira dzina rangu ela siahumire. Kpwa hivyo andakuzolani mwimwi
na nyo manabii anaokuchengani, namwi mundaangamika.”

16 Chisha nchigomba na nyo alavyadzi-sadaka na atu osi nchiamba,
“Mwenyezi Mlungu anaamba, ‘Musigagbwire bii go muambirwago ni
manabii enu. Aho anakuambirani kukala yo miyo ya nyumba ya Mwenyezi
Mlungu taindakaa kuuyizwa kula Babeli. Gosi anagokutabiriyani ni ga
handzo.
17 Musiaphundze, muhumikireni ye mfalume wa Babeli namwi
mundakala moyo. Kpwa utu wani mudzi uno ubanangbwe-banangbwe?
18 Ichikala aho ni manabii na ichikala neno ra Mwenyezi Mlungu ri
phamwenga nao, naavoye ili Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi
asiruhusu yo miyo ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu, iriyo ndani ya
nyumba ya mfalume wa Juda na ko Jerusalemu, iphirikpwe Babeli.
19 Mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi akagomba kare kuhusu
zo nguzo, ro beseni ra shaba riihwaro bahari na marukpwama ga
kuimisira vitu na yo miyo yosazwa mu mudzini,
20 ambavyo Nebukadineza mfalume wa Babeli kaiharire wakati aripho-
hala mateka Jekonia mwana wa Jehoyakimu mfalume wa Juda na vilongozi
a Juda na a Jerusalemu.
21 Ye Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli piya
wagomba kuhusu miyo yorichwa ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu
na ndani ya dzumba ra mfalume wa Juda ko Jerusalemu,

22 kukala indahalwa iphirikpwe Babeli na isale kuko hadi
ndiphodzisikira kuilunga. Chisha ndaiuyiza na kuyiika phapha, mimi
Mwenyezi Mlungu nkaamba.’ ”

28

Hanania anafwa
kpwa kulavya unabii wa handzo

1 Mwezi wa tsano wa mwaka uho wa mwandzo-mwandzo wa utawala
wa mfalume Zedekiya wa Juda, nabii aihwaye Hanania mwana wa Azuri
wa kula Gibioni, wagomba nami kpwenye nyumba ya Mwenyezi Mlungu
mbere za alavyadzi-sadaka na atu osi achiamba,
2 “Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli, anaamba,
‘Nindavundza ro gogolo ra mfalume wa Babeli.
3 Miaka miiri ndiphosira, ndauyiza miyo yosi ya nyumbani mwa
Mwenyezi Mlungu iriyohalwa phapha ichiphirikpwa Babeli ni mfalume
Nebukadineza.
4 Chisha ndamuuyiza phapha Jekonia mwana wa Jehoyakimu, mfalume
wa Juda na atu anjina osi ariohalwa mateka kula Juda achiphirikpwa
Babeli, mana ndarivundza ro gogolo ra mfalume wa Babeli, Mwenyezi
Mlungu anaamba.’ ”
5 Phahi nabii Jeremia achimjibu nabii Hanania mbere za alavyadzi-
sadaka na atu osi ariokala aimire ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu.
6 Naye Jeremia achimuamba, “Amina! Mwenyezi Mlungu naahende
vivyo! Naaza atimize nyo unabii uchiolavya na auyize yo miyo ya
nyumba ya Mwenyezi Mlungu na nyo atu osi ariotsamizwa kpwa lazima
kuphirikpwa Babeli.
7 Ela phundza higa nikuambirago mbere ya atu osi.
8 Nyo manabii ariohutanguliya atabiri viha, ndzala na makongo
chinyume cha mataifa manji na falume zenye nguvu.
9 Ela ye nabii atabiriye amani andamanyikana akahumwa kpweli ni
Mwenyezi Mlungu phara ambapho unabiiwe undatimiya!”
10 Phahi nabii Hanania achivula ro gogolo rokala singoni mwa nabii
Jeremia na achirivundza.
11 Naye Hanania achigomba mbere za atu osi achiamba, “Mwenyezi
Mlungu anaamba hivi, ‘Hivi ndivyo ndivyovundza gogolo ra Nebukadineza
mfalume wa Babeli kula singoni mwa mataifa ganjina gosi kpwa muda
usiozidi miaka miiri.’ ” Bada ya higo nabii Jeremia achiuka.
12 Muda mchache bada ya Hanania kuvula gogolo kula singoni mwa
Jeremia na kurivundza, Mwenyezi Mlungu wagomba na Jeremia achi-
amba,
13 “Phiya ukamuambe Hanania kukala Mwenyezi Mlungu anaamba,
‘Uwe wavundza gogolo ra mihi, ela badalaye mundaphaha magogolo ga
vyuma.
14 Mana ye Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli
anaamba, “Mataifa gaga nkagavwisa magogolo ga chuma singoni ili
gahumikire Nebukadineza mfalume wa Babeli, nago gandamuhumikira.
Nindamuhenda atawale hata nyama a tsakani.” ’ ”
15 Naye nabii Jeremia achimuambira nabii Hanania, “Ebu phundza we
Hanania, Mwenyezi Mlungu kakuhumire, nawe ukaahenda atu aamini
handzoro.

28:1 28:1 2 Afalume 24:18–20; 2 Nyakati 36:11–13

16 Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu anaamba, ‘Lola nindakuusa duniani.
Mwaka uhu undafwa, mana ukahenda atu amuasi Mwenyezi Mlungu.’ ”
17 Mwaka uho mwezi wa sabaa, nabii Hanania achifwa.

29

Baruwa ya Jeremia

1 Nabii Jeremia waandika baruwa ko Jerusalemu. Baruwa ambayo
waahumira nyo vilongozi na alavyadzi-sadaka, manabii na atu osi ambao
Nebukadineza kala akaahala mateka kula Jerusalemu achiaphirika Babeli.
2 Gaga ni bada ya mfalume Jekonia na nine na maofisaa ariotulwa a
nyumbani mwa mfalume, vilongozi a Juda na a Jerusalemu, mafundi na
enye vyanda, kuhalwa mateka kula Jerusalemu.
3 Zedekiya mfalume wa Juda waihala yo baruwa achimupha Eleasa
mwana wa Shafani na Gamario mwana wa Hilikiya aphiye nayo kpwa
Nebukadineza, mfalume wa Babeli. Baruwa yenye yaandikpwa hivi:
4 Mimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli
anaambira atu osi ambao náausa kula Jerusalemu kuphiya Babeli akale
mateka,
5 “Dzengani nyumba na msagale mumo, rimani minda, mphande na
murye mavunoge.
6 Lólani achetu mvyale nao ana a chilume na a chichetu. Alózeni
achetu ana enu alume na ana enu achetu naalólwe ili aweze kuvyala ana
alume na achetu. Hakikishani munaenjerezeka kuko msiphunguke.
7 Chisha voyani kpwa Mwenyezi Mlungu ili mudzi ambao
nkakuphirikani mateka uongokerwe, mana uchiongokerwa, mwimwi
piya mundaongokerwa.
8 Mana ye Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa
Iziraeli anaamba, ‘Musiriche manabii genu na apigadzi enu a mburuga
akakuchengani. Msisikize atu anaovugula ndoso zenu.
9 Unabii anaoulavya kpwa dzina rangu ni wa handzo, mana mimi
siahumire, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.’ ”
10 Mwenyezi Mlungu anaamba, “Miaka mirongo sabaa ichisira kuko
Babeli, nindakpwedza nitimize nrigolaga na nikuuyizeni phapha.
11 Mwenyezi Mlungu anaamba, ‘Mana namanya yo mipango ni-
nayokuazirani. Ni mipango ya kuongokerwa si ya uyi, mipango ya
kukuphani kuluphiro ra siku zedzazo.
12 Ndipho mundaniiha na kunivoya nami ndakusikirani.
13 Mndiphoniendza na mioyo yenu yosi mundaniona.
14 Mundaniona, nami nindakutuluzani kula utumwani nikuuyizeni.
Nindakukusanyani kula kahi za mataifa nrikokala nkakutsamizani kpwa
lazima, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.’ ”
15 Mwimwi munaweza kuamba, “Mwenyezi Mlungu akakuphani man-
abii ko Babeli,”
16 ela Mwenyezi Mlungu akagomba kuhusu ye mfalume achiyesagarira
chihi cha utawala cha Daudi na kuhusu atu osi ariosala mo mudzini, abari
enu ambao taayahalwa mateka phamwenga namwi.
17 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, “Lola, nindahenda
ko ariko kukale na viha, ndzala na makongo mai, nao andakala dza tini
mbii ambazo tazirika.

29:1 **29:1** 2 Afalume 24:12–16; 2 Nyakati 36:10 **29:10** **29:10** 2 Nyakati 36:21; Jeremia 25:11; Danieli 9:2 **29:13** **29:13** Kumbukumbu 4:29

18 Nindaazoresa na upanga, ndzala na makongo na akale utu wa kuogo-
fya kpwa mataifa gosi duniani, ndzimo ya kulanira, utu wa kuangalaza,
wa kuberwa na kuzemererwa ni mataifa gosi kosi ambako náaphirika.
19 Mana tamgagbwirire maneno gangu nrigokuambirani chila mara
kutsupira atumishi angu manabii," Mwenyezi Mlungu anaamba.
20 Sikirani neno ra Mwenyezi Mlungu, mwimwi mateka nriokuusani
Jerusalemu nchikuphirikani Babeli.
21 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli anaamba
kuhusu Ahabu mwana wa Kolaya na Zedekiya mwana wa Maaseya,
ambao anatabiri handzo kpwa dzina rangu, "Nindaatiya mikononi mwa
Nebukadineza mfalume wa Babeli, naye andaaolaga mbere zenu.
22 Kpwa sababu yao, atu osi ario Babeli ariohalwa mateka kula
Juda wakati analani andaamba, 'Mwenyezi Mlungu naakuhendeni dza
arivyomuhenda Zedekiya na Ahabu arioochwa ni mfalume wa Babeli.'
23 Mana ahenda mai ko Iziraeli, azinga na akaza majirani gao na agomba
maneno ga handzo ambago siahumire kpwa dzina rangu. Mimi ndimi
nigamanyaye mana nagashuhudiya, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba."

Baruwa ya Shemaya

24 Mwenyezi Mlungu waniambira nimuambire Shemaya kula Nehelamu,
25 kukala Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli
anaamba, "Uwe wahuma baruwa kpwa atu osi a Jerusalemu na Zefania
mwana wa mlavyadzi-sadaka Maaseya na alavyadzi-sadaka osi, yoamba:
26 Mwenyezi Mlungu mwenye akakutsambula ukale mlavyadzi-sadaka
badala ya Jehoyada, ukale muimirizi wa nyumba ya Mwenyezi Mlungu.
Chila anayedzihenda wa koma na kulavya unabii undamfunga magongo
maguluni na silisili singoni.
27 Kpwa utu wani kukamdemurira Jeremia kula Anathothi
anayekutabiriya?
28 Mana akahurehera unabii kuku Babeli kuamba, 'Utumwa wenu ni
wa muda mure kpwa hivyo dzengani nyumba msagale, phandani minda
yenu na murye mavunoge.' "
29 Phahi mlavyadzi-sadaka Zefania wasoma yo baruwa mbere ya nabii
Jeremia.
30 Mwenyezi Mlungu achimuamba Jeremia,
31 "Huma ujumbe kpwa atu osi ariotsamizwa kpwa lazima uaambire
kukala higa ndigo ambago Mwenyezi Mlungu anagomba kuhusu Shemaya
kula Nehelamu: Kpwa kukala Shemaya wakutabiriyani wakati simuhu-
mire na achikuhendani muamini handzore,
32 phahi mimi Mwenyezi Mlungu ndamtiya adabu Shemaya phamwenga
na chivyaziche, na taphana hata mutu mmwenga ndiyetiya na aone
manono ambago ndagahendera atu angu, mana akaahenda atu angu
aniasi. Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba."

30

Mlungu anauyiza atu a Iziraeli na a Juda

1 Mwenyezi Mlungu wagomba na Jeremia achimuamba,
2 "Mimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli nakuamba uandike
chitabuni maneno gosi nchigokuambira.

3 Mana wakati uredza ambapho mimi Mwenyezi Mlungu ndatuluza atu
angu a Iziraeli na a Juda kula ko arikotsamizwa kpwa lazima na niauyize
kpwenye tsi niriyoaapira ise zao kukala nindaapha ikale yao.”
4 Higa ndigo maneno ambago Mwenyezi Mlungu wagomba kuhusu
Iziraeli na Juda:
5 “Mwenyezi Mlungu anaamba,
Hukasikira chiriro cha kubabaisha
chiriro cha kuogofya wala si cha amani.
6 Vivi uza umanye,
dze, mlume anaweza kuvyala?
Kpwa utu wani naona chila mlume
akagbwiririra ndani
dza mchetu mwenye utsungu wa kudzivugula?
Kpwa utu wani chila uso ukakundzika?
7 Wee! Siku iyo ni ya kutisha sana
takuna dza iyo
undakala wakati wa kuteseka kpwa Jakobo,
ela andativywa na gago.”
8 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, “Siku iyo ndiphofika
andavundza magogolo garigo mwao singoni na kukata silisili zao, nao
taandahendwa atumwa tsona ni ajeni.
9 Ela andahumikira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao na mfalume wa
chivyazi cha Daudi ambaye Mlungu andaatsamburira.”

10 Phahi Mwenyezi Mlungu anaamba,
“Usiogophe uwe Jakobo mtumishi wangu,
wala usiangaike, uwe Iziraeli;
mana ndakutivya uwe na chivyazicho,
kula tsi za kure mrikophirikpwa mkakale mateka.
Jakobo andakala na amani na urindzi tsona,
na takuna ndiyemtishira.
11 Mana ni phamwenga nawe ili nikutivye,
mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
Go mataifa ganjina gosi
ambago kala nkakutsamula ndagaangamiza tsetsetse
ela uwe sindakuangamiza.
Sindakuricha bila kukutiya adabu,
nindakutiya adabu kpwa haki.
12 Mana Mwenyezi Mlungu anaamba:
virondavyo tavilagulika,
na chirondacho tachina dawa.
13 Kuna mkanizi
chirondacho tachina dawa,
tachilagulika bii.
14 Asenao na azembeo osi akakuyala,
taakujali kpwa chochosi.
Mana nkakupiga dza adui apigavyo,
pigo ra mviha asiye na mbazi,
kpwa sababu kosaro nkulu
dambizo ni nyinji sana.
15 Kpwa utu wani unarizwa ni chirondacho?

30:10 30:10 Jeremia 46:27–28

Kulumirako takuna dawa.
Mana makosago ni makulu,
dambizo ni nyinji sana.
Nami nkakuhendera mambo gaga.
16 Kpwa hivyo osi akuryao andariwa
na avihao osi andahalwa mateka.
Ahalao zewe vituvyo, vyao navyo vindahalwa
na nyo akuindzao nindaaindza.
17 Mana ndakuhenda ukale mzima tsona
na ndaphoza virondavyo, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
Mana akakuiha chijego:
'Sayuni, mudzi usio na aroromi!' "

18 Mana Mwenyezi Mlungu anaamba,
"Lola, nindauyiza atu a chivyazi cha Jakobo kpwenye tsi yao
na niaonere mbazi mwao makaloni.
Mudzi hinyo undadzengbwa dzulu ya ro gandzo,
na ro dzumba ra chifalume rindadzengbwa pho ririphokala.
19 Mumo mundatuluka mawira ga shukurani,
na sauti za atu achiohererwa.
Nindaahenda aenjerezeke, nao taandakala achache;
nindaahenda aishimiwe, nao taandaberwa tsona.
20 Ana ao andakala dza arivyokala pho kare,
na atu ao andaimarishwa mbere zangu
nami ndaatiya adabu anaoaonera.
21 Mmwenga wao andakala chilongozi,
mtawala wao andala kahi yao;
nindamuhenda anisengerere, naye andanilunga,
mana ni ani awezaye kunisengerera?
Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
22 Mwimwi mundakala atu angu,
nami ndakala Mlungu wenu."

23 Lola, phuto ra Mwenyezi Mlungu!
Tsukizi zikazuka,
chikulukulu chikali,
ndichopiga vitswa vya atu ayi.
24 Tsukizi za Mwenyezi Mlungu tazindadigirika
hadi ndiphohenda na kutimiza ro ririro mwakpwe moyoni.
Higa mundagaelewa siku zedzazo.

31

Aiziraeli anauya kpwao

1 Mwenyezi Mlungu anaamba, "Wakati uho nindakala Mlungu wa miryango yosi ya Iziraeli, nao andakala atu angu."
2 Mwenyezi Mlungu anaamba:
atu ariotivywa na upanga
aphaha mbazi ko weruni,
wakati atu a Iziraeli ariphoendza amani.
3 Mwenyezi Mlungu wahutsembukira pho kare achiamba,
"Nikakumendzani na mendzwa isiyosika
na nkaenderera kukala muaminifu kpwenu.

4 Nindakudzenga tsona uwe Iziraeli, nawe undakalato,
uwe mwanamwali Iziraeli!
Undahala tamburini uphiye
ukavwine na atu ario na raha.
5 Undaphanda tsona mizabibu
kpwenye myango ya Samariya;
mkurima andaphanda,
naye andafwaidi mavunoge.
6 Mana siku indafika arindzi andakota kululu
ko myango ya Efuraimu, aambe,
'Unukani hukaambuke Sayuni,
kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu.' "

7 Mana Mwenyezi Mlungu anaamba,
"Muimbireni Jakobo na raha,
rikotereni kululu ro taifa kulu kuriko gosi.
Tangazani, mtogole muambe,
'Mwenyezi Mlungu akativya atue
atu asereo a Iziraeli.'
8 Lola, nindaareha kula tsi ya vurini,
nindaakusanya kula seemu za kure za dunia,
kahi yao vipofu na viswere,
achetu achiopheza na ario na utsungu wa kudzivugula,
borori ra atu rindauya.
9 Andauya na ndiro,
kuno anavoya mavoyo ga kutubu.
Nindaalongoza na kanda-kanda za vidzuho vya madzi,
ndaalongoza na njira ya kugoloka ili asikpwale.
Mana mimi ndimi ise wa Iziraeli,
na Efuraimu ni mwana mlume wa kpwandza."

10 Phundzani neno ra Mwenyezi Mlungu aambavyo mwi mataifa,
naritangazwe tsi za kure za pwani,
amba, "Iye ariyetsamula Aiziraeli andaakusanya,"
naye andaaroroma dza mrisa aroromavyo mang'ondzige.
11 Mana Mwenyezi Mlungu akamkombola Jakobo,
na kumuika huru kula mikononi mwa enye mkpwotse kuriko iye.
12 Andakpwedza aimbe na raka ra dzulu pho mwango wa Sayuni,
andahererwa kpwa sababu ya unono wa Mwenyezi Mlungu,
kpwa mtsere, uchi na mafuha niaphago,
na kpwa mang'ondzi na ng'ombe piya.
Maisha gao gandakala dza minda iriyo na chinemi,
nao taandakala na sonono tsona.
13 Ndipho asichana aho andavumba na kuhererwa,
avulana na atumia andafwahirwa.
Nindagaluza chiriro chao chikale raha,
nindaaphoza marenda na kuahenda ahamirwe badala ya sonono.
14 Nyo alavyadzi-sadaka ndaapha vitu vinji vya kuatosha,
nao atu angu andatosheka na unono wangu,
mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.

15 Mwenyezi Mlungu anaamba,

31:15 31:15 Mwandzo 35:16–19; Mathayo 2:18

“Sauti inasikirika hiko Rama
ya chiriro na sonono.
Raheli anaririra anae;
anarema kunyamazwa mana kandaaona tsona.”

16 Mwenyezi Mlungu anaamba,
“Dzizuwiye usirire
na usimwagikpwe ni matsozi;
mana kaziyo indatuzwa,
anao andauya kula yo tsi ya maadui. Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
17 Kuna kuluphiro siku zedzazo, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba,
na anao andauya kpwenye tsi yao yenye.”
18 Nkasikira Efuraimu anaula kuno anaamba,
“Ukanitiya adabu dza mwana ndzau ambaye kadzangbwefundzwa kurima;
nirekebisha niuye dza vyo kare,
mana uwe u Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu.
19 Mana bada ya kuangamika mimi nátubu;
bada ya kumanya, nájuta.
Nágbwirwa ni haya na nchikala mzuzu,
mana nágbwirwa ni waibu wa uvulanani.”

20 Dze, Efuraimu si mwanangu mlume nimmendzaye?
Dze, siye mwanangu ambaye nammendza?
Dzagbwe nkugomba chinyumeche,
nchere mtambukira.
Kpwa hivyo moyo wangu unamuaza iye,
kpwa kpweli ndamuonera mbazi,
mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.

21 “Ika alama mwako njirani,
ika viguzo vikulongoze,
itambukire vinono yo barabara kulu,
yo barabara mriyophihira.
Uya uwe mwanamwali Iziraeli,
uyani kpwenu midzini.
22 Undadengereka hadi rini,
we msichana usiyekala muaminifu?
Kpwani Mwenyezi Mlungu akaumba chitu chiphya duniani,
mchetu andamrinda mlume.”
23 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli anaamba,
“Ndiphoauyiza kula ko arikotsamizwa kpwa lazima, atu ko Juda na vidzidzivye andaamba hivi tsona,
‘Mwenyezi Mlungu naakujaliye, uwe uriye makalo enye haki,
uwe mwango mtakatifu!’
24 “Atu andaishi phamwenga ko Juda na vidzidzi vyosi — akurima na nyo anyendekao hiku na hiku na mifugo yao.
25 Mana ndamuoyeza iye ambaye moyowe ukaremwa na kuamvunisa achiogbwa na mtsare.
26 “Mana mutu andaweza kuamba, ‘Nkalala usingizi mnono na nchipholamuka nkadzisikirato.’

27 “Mimi Mwenyezi Mlungu naamba, ‘Wakati undafika, ndiphoodzaza
nyumba ya Iziraeli na ya Juda chivyazi cha atu na cha nyama.
28 Na dza nrivyokala muaminifu kukung’olani, kukubomolani, kukubwa-
gani, kukubanangani na kukugayisani, ndivyo ndivyokala kukuphandani
na kukudzengani, Mwenyezi Mlungu anaamba.
29 Wakati uho atu taandaamba tsona,
“Akare arya zabibu za ngbwadu
ela meno ga ana aho ndigo garigofwa gandzi.”
30 “ ‘Ela chila mmwenga andafwa kpwa dambiye mwenye; chila mutu
ndiyerya zabibu za ngbwadu, menoge mwenye ndigo ndigofwa gandzi.’
”
31 Mwenyezi Mlungu anaamba, “Lola, wakati uredza ambapho nindaika
chilagane chiphya na atu a Iziraeli na atu a Juda.
32 Hicho tachindakala dza chilagane nrichoika na akare ao nriphoagb-
wira mikono nchiatuluza kula tsi ya Misiri. Chilagane ambacho
achivundza, dzagbwe nakala dza mlume wao, mimi Mwenyezi Mlungu
nkaamba.
33 Hichi ndicho chilagane ndichoika na atu a Iziraeli wakati hinyo.
Mwenyezi Mlungu anaamba, ‘Nindatiya shariya yangu mwao achilini na
kuiandika mwao mioyoni. Mimi ndakala Mlungu wao, nao andakala atu
angu.
34 Takundakala na haja ya mutu kumfundza jiraniwe au nduguye
tsona kumuamba, “Mmanye Mwenyezi Mlungu,” mana chila mmwenga
andanimanya kuandzira mdide hadi mvyere, mimi Mwenyezi Mlungu
nkaamba. Mana nindaaswamehe makosa gao na sindatambukira tsona
dambi zao.’ ”
35 Iye arihendaye dzuwa riale mutsi
na kulagiza mwezi na nyenyezi zilavye mwanga usiku,
iye avurugaye bahari ikakala na maimbi,
iye ambaye dzinare ni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi
anaamba
36 Mwenyezi Mlungu anaamba, “Siku amuri zizi zichiangamika mbere
zangu,
ndipho chivyazi cha Iziraeli chindasika
kukala taifa mbere zangu ta kare na kare.
37 Mwenyezi Mlungu anaamba,
kala ko dzulu mlunguni kungepimika,
na yo misingi ya dunia ingeweza kuchunguzwa,
phahi ningechitsupha kure chivyazi cha Iziraeli,
kpwa gosi arigohenda, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.”
38 Mwenyezi Mlungu anaamba, “Wakati uredza ambapho mudzi uhu
undadzengbwa luphya ukale mudzi wangu mtakatifu, kula mnara wa
Hananeli hadi ryango ra pembeni.
39 Na muphakawe undaphiya kure hadi mwango Garebu, chisha ugaluke
kuelekea Goa.
40 Dete rosi ritsuphiwaro nyufu, ivu na minda yosi kula chidzuho
Kidironi, hadi pembeni mwa Ryango ra Farasi kuelekea uphande wa
mlairo wa dzuwa, rindakala takatifu kpwa Mwenyezi Mlungu. Nyo mudzi
taundang’olwa wala kubanangbwa tsona ta kare na kare.”

31:29 **31:29** Ezekieli 18:2 **31:31** **31:31** Mathayo 26:28; Mariko 14:24; Luka 22:20; 1 Akorintho 11:25; 2 Akorintho 3:6 **31:31** **31:31** Aeburania 8:8–12 **31:33** **31:33** Aeburania 10:16 **31:34** **31:34** Aeburania 10:17

32

Jeremia anagula munda

1 Mwenyezi Mlungu wagomba na Jeremia mwaka wa kumi wa utawala
wa Zedekiya mfalume wa Juda, ambao kala ni mwaka wa kumi na nane
wa utawala wa Nebukadineza.
2 Wakati uho jeshi ra mfalume wa Babeli kala rikazangira Jerusalemu,
naye Jeremia nabii wafungirwa kpwenye muhala wa arindzi kahi ya
nyumba ya mfalume wa Juda.
3 Zedekiya mfalume wa Juda kala akamfunga na kuamba, "Kpwa
utu wani unalavya unabii kuamba kukala, Mwenyezi Mlungu anaamba
andautiya mudzi mikononi mwa mfalume wa Babeli, naye andauhala
mateka.
4 Mimi Zedekiya Mfalume wa Juda sindachimbira mikononi mwa
Akalidayo, ela kpwa kpweli ndatiywa mikononi mwa mfalume wa Babeli
nami ndamuona na matso gangu na nigombe naye uso kpwa uso.
5 Chisha mfalume wa Babeli andanihala mimi Zedekiya aphiye nami
Babeli, nkakale kuko hadi Mwenyezi Mlungu ndiphonishuulikiya. Tsona
unaamba kukala Mwenyezi Mlungu anaamba napho hundapigana na atu
a Babeli tahundaaturya bii."
6 Jeremia achiamba, "Mwenyezi Mlungu waniamba:
7 Lola, Hanameli mwana wa aphuyo Shalumu andakpwedza ko kpwako
akuambe, 'Gula munda wangu urio Anathothi mana una haki ya kuukom-
bola na kuuhenda ukale wako kpwa kukala umdugu wa phephi.'
8 Phahi mkoi wangu Hanameli wanedzera hiko jela kahi za muhala
wa arindzi, dza Mwenyezi Mlungu arivyogomba, naye achiniamba, 'Gula
munda wangu urio Anathothi hiko tsi ya Benjamini, mana una haki
ya kuukombola, ugule ukale wako.' Nami nchimanya hiri ni neno ra
Mwenyezi Mlungu.
9 "Nami nchiugula nyo munda wa mkoi Hanameli uriokala Anathothi,
nchimpimira vipande kumi na sabaa vya feza nchimupha.
10 Phahi náphaha mashaidi achitiya muhuri cho cheti kuonyesa kukala
nyo munda ni wangu kpweli, na nchimupha zo pesa.
11 Nchihala cho cheti cha kugurira chopigbwa muhuri, chiricho na
masharuti na makubaliano, na cho chanjina ambacho tachipigirwe
muhuri.
12 Phahi nahala cho cheti cha kugurira nchimupha Baruku mwana
wa Neriya mdzukulu wa Mahiseya, mbere za mkoi wangu Hanameli na
mashaidi ariotiya saini cho cheti cha kugurira, na mbere za Ayahudi osi
ariokala asegere muhala wa jela.
13 Nchimupha malagizo gaga mbere zao, nchiamba,
14 'Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli anaamba:
Hala vyo vyeti vyosi — cho chenye muhuri na cho ambacho tachina
muhuri uvitiye nyunguni, vikale mumo muda mure.
15 Mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli
anaamba: Atu andagula nyumba, minda ya mizabibu na minda yanjina
kpwenye tsi ihi.' "

Jeremia anavoya uwezo wa kuelewa

16 Bada ya kuchilavya cho cheti cha kugurira kpwa Baruku mwana wa
Neriya, namvoya Mwenyezi Mlungu, nchiamba,

32:1 32:1 2 Afalume 25:1–7

17 “Aa, Mwenyezi Mlungu! Uwe ndiwe uriyeumba mlunguni na duniani
kpwa uwezoo mkpwulu na mkpwonoo wenye nguvu! Takuna gumu
ambaro kuriweza.”
18 Uwe ukuonyesa mendzwa isiyosika vivyazi vinji ela ukutiya adabu ana
kpwa makosa ga ise zao. Ee Mlungu mwenye uwezo na mwenye nguvu,
uihwaye Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi.
19 Ushaurio na mahendogo ni makulu. Uwe unaona gosi gahendwago ni
anadamu, uwe ukutuza chila mutu kulengana na tabiyaze na mahendoge.
20 Uwe uriyehenda vilinje ko tsi ya Misiri, na hadi rero unaenderera
kuahendera ko Iziraeli na kahi ya anadamu osi, na kuhenda umanyikane
dza irivyo ihi rero.
21 Uwe waatuluza atuo Aiziraeli kula Misiri kpwa ishara na vilinje kpwa
mkpwonoo wenye nguvu na uwezo na kuogofya kunji.
22 Uwe waapha tsi ihi uriyoapira akare aho kukala undaapha tsi yenye
rutuba.
23 Aho achiyiinjira achiihenda yao. Ela taayaogopha sautiyo au kugbwira
shariyayo, aho taahendere urivyoalagiza ahende. Ndiyo mana uchiarehera
mashaka higa gosi.
24 Lolani Akalidayo akaika tsumbi za mtsanga kuzunguluka mudzi,
akauzangira ili aphahe kuuvamia na kuuteka. Kpwa sababu ya upanga,
ndzala na ukongo wa tauni, mudzi unalaviwa mikononi mwa Akalidayo
auvamiao. Urigogomba ganatimiya dza uonavyo.
25 Dzagbwe nyo mudzi undatiywa mikononi mwa Akalidayo, uwe
Mwenyezi Mlungu unaniamba niphahe mashaidi nilavye pesa nigule
munda.
26 Phahi Mwenyezi Mlungu wamuamba Jeremia,
27 “Lola, mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa anadamu osi. Ni
utu wani nisiouweza?
28 Kpwa hivyo, Mwenyezi Mlungu anaamba, mudzi uhu nautiya
mikononi mwa Akalidayo na mikononi mwa Nebukadineza mfalume wa
Babeli, naye andauteka.
29 Nyo Akalidayo aupigao viha nyo mudzi andakpwedza autiye moho
phamwenga na nyumba za atu ariofukizira uvumba vizuka vya Baali
darini mwa nyumba zao na kulavira milungu yanjina sadaka za vinwadzi,
ili anitsukize.
30 Mana nyo atu a Iziraeli na a Juda akakala a kunihendera mai tu kula
wanache wao. Akakala a kunitsukiza tu kpwa sababu ya kazi za mikono
yao, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
31 Hangu mudzi uhu udzengbwe hadi rero, mudzi uhu ukanitsukiza,
kpwa hivyo ndawuusa phangu matsoni.
32 Kpwa sababu ya uyi wao ana a Iziraeli na a Juda akanitsukiza — aho,
afalume ao, vilongozi ao, alavyadzi-sadaka na manabii ao, atu a Juda na a
Jerusalemu.
33 Aho akanilozera kogo wala si nyuso zao, dzagbwe náafundza chila
mara nyo taanisikizire wala kulunga malagizo gangu.
34 Aho nkuika vizuka vya kutsukiza ndani ya nyumba ninamoabudiwa,
na kuitiya najisi.
35 Adzenga phatu pha dzulu pha Baali ko Dete ra mwana wa Hinomu
ili alavye ana aho a chilume na a chichetu kpwa mlungu aihwaye Moleki,

---

32:28 32:28 2 Afalume 25:1–11; 2 Nyakati 36:17–21 **32:34 32:34** 2 Afalume 23:10; Jeremia 7:30–31; 19:1–6 **32:35 32:35** 2 Afalume 23:10; Jeremia 7:31; Alawi 18:21

dzagbwe siyaalagiza, wala tariyainjira mwangu maazoni kukala anaweza
kuhenda utu wa kutsukiza na kuahenda atu a Juda ahende dambi.
36 "Kpwa hivyo kuhusu mudzi huno ambao mwimwi munaamba,
'Ukatiywa mikononi mwa mfalume wa Babeli kpwa upanga, kpwa ndzala
na kpwa ukongo mui,' Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli anaamba,
37 'Lola, nindaakusanya kula tsi zosi nrikoazola niriphokala nikat-
sukirwa na tsukizi nyinji. Mimi nindaauyiza phapha na kuahenda asagale
kpwa usalama.
38 Aho andakala atu angu nami ndakala Mlungu wao.
39 Nindaahenda ahende manono anagoaza mwao mioyoni na agahende
ili aniogophe wakati wosi kpwa fwaida yao na ya vivyazi vyao.
40 Nindaika nao chilagane cha kare na kare, nami sindaricha kuahendera
manono, chisha ndaahenda aniogophe ili asiniriche tsetsetse.
41 Nindahamirwa ni kuahendera manono na kuaika kahi ya tsi ihi na
moyo wangu wosi na roho yangu yosi.'
42 "Mana Mwenyezi Mlungu anaamba, 'Dza nrivyoahendera mai atu aha,
ndivyo ndivyoahendera mambo manono nrigoalaga atu aha.
43 Minda indagulwa tsona kpwenye tsi ihi ambayo munaamba kukala,
ikakala wekee, bila ya atu na nyama, mana ikatiywa mikononi mwa
Akalidayo.
44 Minda indaguzwa kpwa feza na vyeti vindatiywa saini na kupigbwa
mihuri mbere ya mashaidi kahi ya tsi ya Benjamini, vidzidzi kuzunguluka
Jerusalemu, midzi ya Juda, vidzidzi vya tsi ya myangoni, midzi ya
Shefela na midzi ya Negebu. Mana nindaahenda aongokerwe tsona, mimi
Mwenyezi Mlungu nkaamba.' "

33

Ahadi za amani na kuongokerwa

1 Mwenyezi Mlungu wamuamba tsona, Jeremia ariphokala achere jela
kpwenye muhala wa urindzi,
2 "Mimi Mwenyezi Mlungu nriyeumba tsi na nchiihenda ikale nono,
dzina rangu ndimi Mwenyezi Mlungu.
3 Niiha nami ndaihika, nami ndakuonyesa mambo makulu garigofwit-
sika ambago kudzangbwegamanya.
4 Mana mimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli nkagomba kuhusu
nyumba za mudzi uhu na nyumba za afalume a Juda ambazo zabomolwa
na kuhumira go mawe kudzenga tsona kuta za kuzuwiya zo kambi za
maadui ariozangira nyo mudzi asiupige viha.
5 Akalidayo aredza mpigane nao, ela yo mitaru mikulu indaodzala nyufu
za atu ambao ndaaolaga kpwa tsukizi kali. Mudzi uhu nkaulozera kogo
kpwa sababu ya uyi wao wosi.
6 Ela ndauphoza na niuhende ukaleto tsona, nindaaphoza atu angu na
niahende ahamirwe kpwa kuongokerwa kunji na usalama.
7 Nindaauyiza atu a Juda na a Iziraeli kula ko arikotsamizwa kpwa
lazima, nami ndahenda akale dza arivyokala pho mwandzo.
8 Nindatakasa dambi zao arizonihendera na kuswamehe dambi yao ya
kuniasi.
9 Na mudzi uhu undanihenda niishimiwe, nikale na raha, nitogolwe na
niphahe nguma mbere za mataifa ganjina gosi ga duniani, ndigosikira go
mambo manono niahenderago na amani niaphayo.

10 “Mimi Mwenyezi Mlungu naamba, ‘Munaamba kukala phatu phapha
ni gandzo phasipho na mana, phasipho na mutu wala nyama. Ela mo
ndani ya midzi ya Juda yotsamwa na barabara za Jerusalemu zorichwa
wekee bila atu wala nyama, kundasikirwa tsona
11 sauti za raha na kuhererwa, njerejere apigirwazo bwana na bibi arusi
na sauti za aimbadzi wakati anareha sadaka za shukurani nyumbani mwa
Mwenyezi Mlungu:
“Mlavireni shukurani Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi
mana Mwenyezi Mlungu ni mnono,
mana mendzwaye taisika ta kare na kare!”
12 “ ‘Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba hivi, “Phatu
phapha ambapho ni gandzo phasipho na atu wala nyama na kpwenye
midziye yosi, kundakala na marisa manono ga kutosha arisa kurisa mifugo
yao.
13 Arisa andaolanga tsona mang’ondzi gao, kpwenye midzi ya myangoni,
midzi ya Shefela, midzi ya Negebu, tsi ya Benjamini, vidzidzi vyozunguluka
Jerusalemu na midzi ya Juda, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.”
14 “ ‘Mimi Mwenyezi Mlungu naamba kukala, wakati uredza ndipho-
timiza ahadi nriyoika na atu a Iziraeli na atu a Juda.
15 Siku zizo na wakati uho nindahenda Panda yenye haki itsephule kula
chivyazi cha Daudi, naye andahenda haki na garigo sawa kpwenye yo tsi.
16 Siku zizo tsi ya Juda indativywa na Jerusalemu indakala salama, nayo
indaihwa, “Mwenyezi Mlungu ndiye haki yehu.” ’ ”
17 Mana Mwenyezi Mlungu anaamba, “Daudi kandakosa mutu wa
kusagarira chihi cha utawala cha nyumba ya Iziraeli.
18 Vivyo hivyo alavyadzi-sadaka kula chivyazi cha Alawi taandakosa
mutu ndiyeima mbere zangu kunilavira sadaka za kuochwa, sadaka za
mtsere wa kuocha na sadaka zanjina hata kare na kare.”
19 Mwenyezi Mlungu wagomba na Jeremia achiamba,
20 Mwenyezi Mlungu anaamba hivi, “Dza viratu ambavyo tamuweza
kuvundza chilagane changu nrichoika kuhusu usiku na mutsi kpwedza
wakatiwe niriopanga,
21 vivyo hivyo chilagane changu na Daudi mtumishi wangu tachiweza
kuvundzika, na kumuhenda iye akose mwana mlume wa kusagarira chi-
hiche cha utawala na piya chilagane changu na atumishi angu alavyadzi-
sadaka a chivyazi cha Lawi.
22 Dza nyenyezi ko mlunguni na mtsanga baharini usivyoolangika,
ndivyo ndivyoenjereza chivyazi cha Daudi mtumishi wangu na alavyadzi-
sadaka ario chivyazi cha Lawi anihumikirao.”
23 Mwenyezi Mlungu wamuamba Jeremia,
24 “Dze tamdzangbwechunguza gara gagombwago ni hinya atu? Aho
nkuamba, ‘Mwenyezi Mlungu akarema zo falume mbiri arizozitsambula.’
Akabera atu angu chiasi cha kuona kukala si taifa mwao matsoni.
25 Mwenyezi Mlungu anaamba hivi, ‘Kala siikire chilagane changu cha
usiku na mutsi na kuika malagizo kuhusu utaratibu wa mlunguni na
duniani,
26 phahi ningerema cho chivyazi cha Jakobo na Daudi mtumishi wangu
na nisingetsambula mmwenga wa chivyaziche kutawala chivyazi cha

33:11 33:11 1 Nyakati 16:34; 2 Nyakati 5:13; 7:3; Ezira 3:11; Zaburi 100:5; 106:1; 107:1; 118:1; 136:1
33:14 33:14 Jeremia 23:5–6 **33:17 33:17** 2 Samueli 7:12–16; 1 Afalume 2:4; 1 Nyakati 17:11–14
33:18 33:18 Isabu 3:5–10

Burahimu, Isaka na Jakobo. Mana ndaaonera mbazi na niauyizire kuongokerwa kpwao.' "

34

Ujumbe kpwa Zedekiya

1 Mwenyezi Mlungu wagomba na Jeremia, wakati Nebukadineza mfalume wa Babeli na jeshire rosi na falume zosi zokala tsini ya utawalawe ariphokala anapigana na Jerusalemu na midzi chiyoizunguluka.
2 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli wamuamba, "Phiya kpwa Zedekiya mfalume wa Juda ukamuambe kukala mimi Mwenyezi Mlungu naamba, ni phephi kutiya mudzi uhu mikononi mwa mfalume wa Babeli naye andauocha na moho.
3 Kundaweza kuchimbira bii, ela undagbwirwa na kutiywa mwakpwe mikononi. Undamuona ye mfalume wa Babeli na matsogo mwenye na undagomba naye uso kpwa uso, chisha andakuphirika Babeli.
4 Ela sikira neno ra Mwenyezi Mlungu uwe Zedekiya mfalume wa Juda. Mwenyezi Mlungu anaamba hivi kukuhusu, 'Kundaolagbwa na upanga,
5 uwe undafwa na amani. Dza viratu atu arivyofukizira uvumba akareo, yani afalume a kare ariokutanguliya, ndivyo ndivyokufukizira uvumba kukupha ishima na kukuririra na kuamba, "Masikini mfalume wehu akafwa!" Mana mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba neno riri.' "
6 Phahi nabii Jeremia wagomba na Zedekiya mfalume wa Juda ko Jerusalemu,
7 wakati jeshi ra mfalume wa Babeli kala rinapigana na atu a Jerusalemu na atu a midzi ya Juda ambavyo kala ikasala. Midzi iyo kala ni Lakishi na Azeka, mana ndiyo midzi yenye ngome yokala ikasala.

Atumwa a Chieburania anarichwa huru

8 Jeremia waphaha ujumbe tsona kula kpwa Mwenyezi Mlungu bada ya mfalume Zedekiya kuika chilagane na atu osi a Jerusalemu kuatangazira uhuru atumwa.
9 Chila mutu kala ni amriche huru mtumwa wa Chieburania akale ni mchetu au mlume; ili phasikale na mutu ndiyemuhenda mtumwa Mueburania myawe.
10 Phahi maofisaa osi na atu arioika chilagane chicho akubali kurichira atumwa aho a chilume na a chichetu ili asikale atumwa tsona.
11 Ela badaye agaluka achiahala nyo atumwa ariokala akaarichira huru nao achialazimisha kukala atumwa tsona.
12 Mwenyezi Mlungu achigomba na Jeremia achimuamba,
13 "Mimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli naamba, 'Náika chilagane na akare enu nriphoatuluza kula tsi ya Misiri murikokala atumwa. Naambira,
14 "Chila mwisho wa mwaka wa sita ni lazima mriche huru Aeburania ayawenu ambao mwaguzirwa na akuhumikireni kpwa muda wa miaka sita, ni lazima muarichire. Ela akare enu taanisikizire wala kuniphundza.
15 Dzuzi-dzuzi mwimwi mwatubu na kuhenda haki mbere zangu mana chila mmwenga warichira mtumwa wa Chieburania akale huru. Hata mwahenda ika chilagane mbere zangu kpwenye nyumba ninamoabudiwa.

34:1 34:1 2 Afalume 25:1–11; 2 Nyakati 36:17–21 **34:14 34:14** Kutsama 21:2; Kumbukumbu 15:12

16 Ela badalaye mchigaluka na mchiriifya dzina rangu, mana chila mutu
wauyira kuhala atumwae a chichetu na a chilume ambao kala akaaricha
aphiye vyao amendzako, na mchiashurutisha akale atumwa tsona." ' "
17 Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu anaamba, "Mwimwi tamyaniogopha
kpwa kutangaza uhuru, chila mmwenga kpwa nduguye na jiraniwe. Lola,
nakutangazirani kuolagbwa na upanga, ukongo mui na ndzala, Mwenyezi
Mlungu anaamba. Nindakuhendani mkale utu wa kutisha matsoni pha
falume zosi duniani.
18 Nyo atu ariovundza chilagane changu na kusatimiza masharuti
ga chilagane arichoika mbere zangu ndaahenda dza mwana ng'ombe
ariyemkata manungu mairi na achitsupa kahi-kahize.
19 Atu hinyo ni vilongozi a Juda na a Jerusalemu, aimirizi a muhala, atu
ariotulwa, alavyadzi-sadaka na atu osi a yo tsi, ariotsupa kahi-kahi ya vyo
vipande viiri vya ye mwana ng'ombe.
20 Nami ndaatiya mikononi mwa maadui gao alondao kuaolaga. Nyufu
zao zindakala chakurya cha nyama a mapha na nyama a tsakani.
21 Nindamtiya Zedekiya mfalume wa Juda na maofisaage mikononi mwa
maadui gao alondao kuaolaga, yani mikononi mwa jeshi ra mfalume wa
Babeli arioaricha na kuphiya vyao.
22 Mimi Mwenyezi Mlungu ndaamuru, auye kahi ya mudzi uhu. Yo midzi
andaipiga viha, aiteke na kuiocha. Nami ndaihenda yo midzi ya Juda ikale
magandzo na wekee bila atu."

35

Uaminifu wa atu a nyumba ya Rekabu

1 Mwenyezi Mlungu wagomba na Jeremia, wakati wa utawala wa
Jehoyakimu mwana wa Josiya, mfalume wa Juda, achimuamba
2 "Phiya kpwa mryango wa Rekabu ukaalike edze kpwenye chumba
chimwenga kahi ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu, chisha uaphe uchi
anwe."
3 Phahi nakpwendaiha Jaazania mwana wa Jeremia, mdzukulu wa
Habazinia na nduguze na anae osi na atu osi a nyumba ya Rekabu.
4 Nchedza nao nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu nchiainjiza chumbani
mwa ana a mutu wa Mlungu Hanani, mwana wa Igidalia, chumba hicho
kala chi phephi na chumba cha vilongozi, dzulu ya chumba cha Maaseya
mwana wa Shalumu, muimirizi wa ryango.
5 Chisha nchiika mbere zao kadzama zirizo tele uchi na kasi, nchiaam-
bira "Nwani uchi."
6 Ela nyo achijibu achiamba, "Swino tahundanwa uchi bii, mana mkare
wehu Jonadabu mwana wa Rekabu wahulagiza achiamba, 'Msinwe uchi,
mwimwi na ana enu hata kare na kare.
7 Piya msidzenge nyumba, msiphande mbeyu mindani wala kukala na
chunga cha mizabibu. Ela mundaishi mahemani siku zosi za maisha genu,
ili msagale maisha mare kpwenye yo tsi mriyo mu ajeni.'
8 Swiswi hwagagbwira gosi hurigoamuriwa ni mkare wehu Jonadabu
mwana wa Rekabu. Swiswi na achetu ehu na ana ehu a chilume na a
chichetu tahudzangbwenwa uchi bii,
9 taudzangbwedzenga nyumba za kuishi mumo, kukala chunga cha
mizabibu wala minda.
10 Ela hukasagala mahemani kulunga gosi hurigolagizwa ni mkare wehu
Jonadabu mwana wa Rekabu.

35:1 35:1 2 Afalume 23:36—24:6; 2 Nyakati 36:5–7

11 Ela Nebukadineza mfalume wa Babeli ariphokpwedzapigana na tsi ihi,
huchiamba, ‘Ndzoni huchimbire jeshi ra Akalidayo na jeshi ra Aaramu.’
Ndiyo mana hukakala huchisagala Jerusalemu.”
12 Chisha Mwenyezi Mlungu achigomba na Jeremia achimuamba,
13 “Mimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli
nakuamba phiya ukaambire atu a Juda na a Jerusalemu hivi, ‘Dze
tamuweza kugbwira mafundzo na kulunga maneno gangu?
14 Ro lagizo ra kusanwa uchi ririrolaviwa ni Jonadabu mwana wa
Rekabu ralungbwa, nao taanwa uchi hadi rero, mana anatii ro lagizo
arirohewa ni mkare wao. Mimi nikagomba namwi kano kpwa kano ela
tamukaniphundza.
15 Nikaenderera kukuhumirani mosi atumishi angu manabii kuamba,
“Chila mutu naariche uyiwe, adzirekebishe na asilunge milungu yan-
jina wala kuihumikira. Muchihenda vivyo mundaishi kpwenye tsi
nriyokuphani mwimwi na akare enu.” Ela mwimwi tamuyanihegera sikiro
au kuniphundza.
16 Atu a chivyazi cha Jonadabu mwana wa Rekabu arigbwira ro lagizo
arirolagizwa ni mkare wao, ela mwimwi mwarema kuniphundza.
17 “ ‘Kpwa hivyo ye Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa
Iziraeli anaamba, “Lola nindaarehera mai atu a Juda na osi a Jerusalemu
nrigoamba ndaarehera, kpwa sababu nkagomba nao, ela taaniphundza,
nikaaiha ela taaihika.” ’ ”
18 Phahi Jeremia achiaambira atu a nyumba ya Rekabu, “Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli anaamba: Kpwa sababu
mkalunga go malagizo ga mkare wenu Jonadabu na kugbwira malagizoge
gosi na kuhenda vyosi arivyokulagizani,
19 phahi mimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa
Iziraeli naamba kukala Jonadabu mwana mlume wa Rekabu kandakosa
mutu wa kunihumikira.”

36

Jehoyakimu anaocha chitabu cha Jeremia

1 Mwaka wa ne wa utawala wa Jehoyakimu mwana wa Josiya, mfalume
wa Juda, Mwenyezi Mlungu wamuamba Jeremia,
2 “Hala chitabu uandike gosi ndigokuambira kuhusu Iziraeli, Juda na
mataifa gosi kula wakati nriphoandza kugomba nawe, wakati wa utawala
wa Josiya hadi rero.
3 Mendzerepho atu a Juda ndiphosikira kuhusu mai gosi nipangago
kuahendera andaricha uyi wao. Achihenda hivyo, mimi nindaaswamehe
makosa gao na dambi zao.”
4 Phahi Jeremia wamuiha Baruku mwana wa Neriya. Ariphokpwedza,
Jeremia wagomba arigokala akaambirwa ni Mwenyezi Mlungu, naye
Baruku achikala anagaandika chitabuni.
5 Phahi Jeremia achimlagiza Baruku, “Mimi siruhusiwa kuphiya nyumba
ya Mwenyezi Mlungu.
6 Kpwa hivyo uwe phiya nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu siku ambayo
atu andakala ana mfungo. Kaasomere nyo atu go garigo mo chitabuni
ambago nkakuambira ugaandike. Asomere atu osi a Juda edzao kula
midzini mwao.

36:1 36:1 2 Afalume 24:1; 2 Nyakati 36:5–7; Danieli 1:1–2

7 Mendzerepho andamvoya Mwenyezi Mlungu aaswamehe na kukala
chila mutu andaricha uyiwe, mana Mwenyezi Mlungu akapanga kuatiya
adabu atu aha kpwa tsukizi nyinji sana."
8 Naye Baruku mwana wa Neriya wahenda dza nabii Jeremia arivy-
omlagiza. Iye wasoma go garigokala chitabuni mo nyumba ya Mwenyezi
Mlungu go maneno ga Mwenyezi Mlungu.

9 Mwezi wa tisiya, mwaka wa tsano wa utawala wa Jehoyakimu mwana
wa Josiya, mfalume wa Juda, atu osi ko Jerusalemu na osi ariola midzi ya
Juda kpwedza Jerusalemu, atangaza mfungo mbere za Mwenyezi Mlungu.
10 Phahi Baruku wasoma cho chitabu chokala na ujumbe wa Jeremia
ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu, kpwenye chumba cha muandishi
yeihwa Gemaria, mwana wa Shafani, chokala muhala wa dzulu phephi na
Ryango Dziphya ra nyumba ya Mwenyezi Mlungu.

11 Kpwedzasikira nyo ujumbe wa Mwenyezi Mlungu uriosomwa kula mo
chitabuni, Mikaya mwana wa Gemaria, mdzukulu wa Shafani,
12 wateremuka hadi chumba cha muandishi chokala ndani ya dzumba ra
chifalume, ambako vilongozi osi kala asegere: Muandishi Elishama, Delaya
mwana wa Shemaya, Elinathani mwana wa Akibori, Gemaria mwana wa
Shafani, Zedekiya mwana wa Hanania na vilongozi osi.
13 Mikaya achiaambira maneno gosi ambago kala gakasomwa ni Baruku
kula mo chitabuni mbere za atu.
14 Phahi maofisaa osi achimuhuma Jehudi mwana wa Nethania, mwana
wa Shelemia, mwana wa Kushi akamuambire Baruku, "Ndzo na cho
chitabucho urichochisoma mbere za atu." Baruku mwana wa Neriya
wahala chira chitabu mwakpwe mkpwononi achiphiya.
15 Nao achimuamba, "Sagala uhusomere cho chitabu." Phahi Baruku
achiasomera.
16 Ariphosikira gara maneno achilolana enye kpwa enye kpwa wuoga na
achimuambira Baruku, "Ni lazima hukamuambire mfalume ujumbe uhu
wosi."
17 Chisha achimuuza Baruku achimuamba, "Huambire gano gosi wa-
gaandikadze? Ikale Jeremia wagomba nawe uchiandika?"
18 Baruku achiajibu achiamba, "Ehe gaga gosi wagagomba, nami
nchigaandika na wino mumu chitabuni."
19 Phahi nyo maofisaa achimuamba Baruku, "Uwe na Jeremia phiyani
mkadzifwitse, na mutu asimanye mchadzifwitsa kuphi."

20 Bada ya kuchiika cho chitabu chumbani mwa muandishi Elishama,
aphiya ko muhalani kpwa mfalume achendamuambira gosi.
21 Chisha mfalume achimuhuma Jehudi akahale cho chitabu. Naye
achendachihala mo chumbani mwa muandishi Elishama achedzamsomera
mfalume na go maofisaa gosi garigokala gaimire phephi na mfalume.
22 Kala ni mwezi wa tisiya naye mfalume kala asegere ndani ya nyumba
ihumirwayo wakati wa mnyevu na mbereze kala phana dzocho ra moho
ndani ya nyungu.
23 Chila Jehudi ariphomala kusoma karatasi tahu au ne, ye mfalume
wazikata na rumu na achizitsupha ndani ya yo nyungu ya moho, hadi
chitabu chosi chichisira kuphya.
24 Ela mfalume na atumishie osi taaogophere wala kukpwanyula
mavwazi gao kpwa sonono ariphosikira maneno higo.
25 Hata dzagbwe Elinathani, Delaya na Gemaria am'bembeleza mfalume
asioche cho chitabu, ela kayaaphundza.

26 Naye mfalume achilagiza mwanawe Jerahimeeli, Seraya mwana wa
Azirieli na Shelemia mwana wa Abudeeli akamgbwire muandishi Baruku
na nabii Jeremia, ela Mwenyezi Mlungu achikala akaafwitsa.
27 Bada ya mfalume kuocha chira chitabu ambacho Baruku wachiandika
kpwa maneno ga Jeremia, Mwenyezi Mlungu achimuamba Jeremia,
28 "Hala chitabu chanjina uchiandike ujumbe wosi ambao kala u
kpwenye chitabu cha kpwandza chirichoochwa ni Jehoyakimu mfalume
wa Juda.
29 Chisha muambire Jehoyakimu mfalume wa Juda, 'Mwenyezi Mlungu
anaamba: Uwe wachiocha cho chitabu na uchiamba, "Kpwa utu wani
waandika mo chitabuni kukala ati mfalume wa Babeli ni lazima edze
abanange tsi ihi na kuaolaga atu na nyama osi ariomumu?"
30 Kpwa hivyo kuhusu Jehoyakimu mfalume wa Juda, Mwenyezi Mlungu
anaamba, "Kandakala na mutu wa chivyaziche wa kusagarira chihi cha
utawala cha Daudi. Lufure rindatsuphiwa kondze riphye na dzuwa mutsi
na usiku rindalwamiswa ni manena.
31 Nindamtiya adabu iye, anae na atumishie kpwa uyi wao. Nindaahenda
aho na nyo atu asagalao Jerusalemu na a Juda aphahwe ni chila aina ya
uyi nriogomba nindaahenda, mana taayasikira bii." ' "
32 Phahi Jeremia wahala chitabu chanjina achimupha muandishi Baruku
mwana wa Neriya. Naye Jeremia achigomba tsona na Baruku achiandika.
Iye waandika gosi garigokala ndani ya chira chitabu chirichoochwa ni
Jehoyakimu mfalume wa Juda isiphokala charo hichi waandika maneno
manji zaidi.

37

Jeremia anafungbwa jela

1 Zedekiya mwana wa Josiya watawazwa ni mfalume Nebukadineza wa
Babeli kuitawala Juda badala ya Konia mwana wa Jehoyakimu.
2 Ela iye, atumishie na atu a tsiiye taayagagbwira gokala gakagombwa
ni Mwenyezi Mlungu kutsupira nabii Jeremia.
3 Phahi mfalume Zedekiya wahuma Jehukali mwana wa Shelemia
phamwenga na mlavyadzi-sadaka Zefania mwana wa Maaseya kpwa
nabii Jeremia kumuamba, "Nakuvoya uhuvoyere kpwa Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wehu."
4 Wakati uho Jeremia kala achere na uhuru wa kunyendeka kahi ya nyo
atu, mana kala kadzangbwefungbwa jela.
5 Jeshi ra Farao kala riredza kula Misiri; Akalidayo ariokala akazangira
Jerusalemu ariphosikira habari zao, auka.
6 Phahi Mwenyezi Mlungu wagomba na nabii Jeremia achiamba,
7 "Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli anaamba: Muambire ye
mfalume wa Juda ariyekuhuma kpwangu kpwedzaniuza mashauri kuhusu
jeshi ra Farao richirokpwedza kukuterya kukala ri phephi kuuya Misiri, tsi
yao.
8 Nao Akalidayo andauya edze apigane na mudzi uhu, aho andauhala na
autiye moho.
9 Mwenyezi Mlungu anaamba, 'Msidzichenge mukaamba, atu a Babeli
andahuricha. Mana taandauka bii.
10 Na hata mchiturya jeshi rosi ra Babeli munaropigana naro hata asale
achiolumizwa bahi mwao mahemani, aho andaunuka edze aoche mudzi
uhu.' "

37:1 37:1 2 Afalume 24:17; 2 Nyakati 36:10

11 Bada ya jeshi ra Babeli kuchimbira Jerusalemu kpwa sababu ya jeshi
ra Farao,
12 Jeremia watuluka Jerusalemu achiphiya tsi ya Benjamini kpwenda-
hewa urisiwe kahi ya atue.
13 Ela ariphofika Ryango ra Benjamini, mkpwulu wa arindzi aihwaye
Irija mwana wa Shelemia, mdzukulu wa Hanania, achimgbwira nabii
Jeremia achimuamba, "Uwe unachimbira ukadziunge na Akalidayo!"
14 Jeremia achiamba, "Hata, mino sichimbira kpwa nkadziunge na
Akalidayo." Ela Irija kayalonda kumphundza, badalaye wamgbwira
Jeremia achimphirika kpwa vilongozi.
15 Nyo vilongozi kala akammena sana Jeremia, achimpiga na achimtiya
ndani ya nyumba ya muandishi Jonathani ambayo kala ikahendwa jela.
16 Phahi Jeremia watiywa dibwani mo jela kpwa muda mure.
17 Chisha mfalume Zedekiya wamlagizira na achirehwa phakpwe dzum-
bani. Achimuuza chisiri achimuamba, "Dze una ujumbe wowosi kula
kpwa Mwenyezi Mlungu?" Jeremia achimuamba, "Ehe, uwe undatiywa
mikononi mwa mfalume wa Babeli."
18 Chisha Jeremia achimuuza mfalume Zedekiya, "Nakukoserani, au
naakoserani atumishio au atu hinya hata unitiye jela?
19 Akuphi nyo manabiio ariokulavira unabii kpwa kuamba kukala
mfalume wa Babeli kandakuvamia uwe wala tsi ihi?
20 Ela vivi niphundza uwe bwana na mfalume wangu. Nakuvoya usini-
uyize nyumbani mwa muandishi Jonathani, sedze nchafwerera kuko."
21 Phahi mfalume Zedekiya walavya amuri Jeremia aikpwe kpwenye
muhala wa mrindzi na ahewe mkpwahe mwenga chila siku hadi yo
mikahe ichisira mo mudzini. Phahi Jeremia wasala kpwenye muhala wa
mrindzi.

38

Jeremia anatiywa ndani ya birika
risiro na madzi

1 Shefatia mwana wa Matani, Gedalia mwana wa Pashihuri, Jukali
mwana wa Shelemia na Pashihuri mwana wa Malikija asikira go maneno
Jeremia arigokala achiambira atu. Iye kala akaamba,
2 "Mwenyezi Mlungu anaamba kukala mutu yeyesi ndiyesala kpwenye
mudzi uhu andafwa kpwa upanga, ndzala na makongo, ela iye ndiyephiya
Babeli, andakala moyo, iye andativya rohore.
3 Na Mwenyezi Mlungu anaamba, 'Mudzi uhu undakala tsini ya jeshi ra
mfalume wa Babeli, ndiyeuteka.' "
4 Chisha vilongozi achimuamba mfalume, "Mutu yuyu naaolagbwe kpwa
kuvundza mioyo ya nyo anajeshi ariosala mu mudzini na nyo atu kpwa go
agombago. Mana mutu yuyu kaavoyera atu aha manono ela anaavoyera
mai."
5 Mfalume Zedekiya achiamba, "Mutu iye a mwenu mikononi, muhen-
deni mlondaro, nami sindakupingani."
6 Phahi amuhala Jeremia achimtiya ndani ya birika ra madzi ra Malikija
mwana wa mfalume chokala kpwenye muhala wa arindzi. Amtsereza
na kowa mo birikani mokala tamuna madzi ela matope. Phahi Jeremia
achizama mo matopeni.
7 Ela Ebedi-Meleki Mkushi yetulwa kpwa ajili ya utumishi kpwenye
dzumba ra mfalume, wasikira kukala Jeremia akatiywa birikani. Wakati
mfalume kala asegere Ryango ra Benjamini,

8 Ebedi-Meleki watuluka mo dzumbani mwa mfalume achendamuamba,
9 “Bwana na mfalume wangu, atu hinya akamuhendera uyi nabii Jeremia
kpwa kumtiya birikani, naye andahirika na ndzala mana takuna chakurya
chichosala mu mudzini.”
10 Phahi mfalume achimlagiza Ebedi-Meleki, yuya Mkushi achimuamba,
“Hala atu ahahu kula hipha mukamtuluze nabii Jeremia kula mo birikani
kabila kadzangbwekufwa.”
11 Kpwa hivyo Ebedi-Meleki na nyo atu achiphiya ko dzumbani kpwa
mfalume, achiinjira chumba cha kuikira azina. Achihala mademu
achimtserezera Jeremia mo birikani na kowa.
12 Chisha Ebedi-Meleki, Mkushi achimuamba Jeremia, “Hala go mademu
ugatiye mwako makpwaphani ndipho uvwale yo kowa.” Naye Jeremia
achihenda hivyo.
13 Phahi achimvweha dzulu kuhumira yo kowa hadi achimtuluza kula
mura birikani naye Jeremia achisala pho muhala wa arindzi.
14 Phahi mfalume Zedekiya wahuma atu akamuhale nabii Jeremia, nao
achimreha mryango wa hahu wa nyumba ya Mwenyezi Mlungu. Ye
mfalume achimuamba Jeremia, “Ndakuuza swali nami navoya usinifwitse
chitu.”
15 Jeremia achimuamba Zedekiya, “Dze, nchikujibu kundaniolaga? Hata
nkakupha ushauri kundaniphundza bii.”
16 Ndipho mfalume Zedekiya achimuapira Jeremia chisiri achimuamba,
“Dza vyo Mwenyezi Mlungu aishivyo, iye anayehuhenda husohe, mimi
sindakuolaga wala kukulavya kpwa nyo alondao kukuolaga.”
17 Phahi Jeremia achimuamba Zedekiya, “Mwenyezi Mlungu, Mlungu
wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli, anaamba kukala uchidzisalimisha kpwa
vilongozi a mfalume wa Babeli, undakala ukativya maishago na mudzi uhu
taundaochwa, na uwe phamwenga na atu a nyumbayo mundaenderera
kuishi.
18 Ela usiphodzisalimisha kpwa vilongozi a mfalume wa Babeli, phahi
mudzi uhu undatiywa mikononi mwa Akalidayo, nao andauocha nawe
kundaweza kuchimbira kula mwao mikononi.”
19 Mfalume Zedekiya achimuamba Jeremia, “Naogopha Ayahudi ariodz-
iunga na Akalidayo, mana aho Akalidayo anaweza kunilavya kpwa aho
Ayahudi akanihenda vii.”
20 Jeremia achiamba, “Taandakulavya. Uwe kubali gaga ga Mwenyezi
Mlungu nikuambirago, nawe mambogo gandakala manono na kundao-
lagbwa bii.
21 Ela uchirema kudzisalimisha, higa ndigo Mwenyezi Mlungu achigo-
nionyesa:
22 Achetu osi achiosala kpwenye dzumba ra mfalume wa Juda an-
daphirikpwa kpwa vilongozi a mfalume wa Babeli. Nao nyo achetu
andaamba,
‘Atu uaaminio akakuchenga
agbwira njira zao;
kpwa vira magulugo gakazikika matopeni,
asenao akakuricha.’
23 “Acheo na anao osi andalaviwa kpwa Akalidayo. Na hata uwe
mwenye kundaweza kuchimbira kula mwao mikononi, ela undagbwirwa
ni mfalume wa Babeli na mudzi uhu undaochwa.”
24 Phahi Zedekiya achimuamba Jeremia, “Usimuambire mutu yeyesi
mambo gaga huchigobisha, nawe kundafwa.

25 Ichikala nyo vilongozi andasikira kukala nkabisha nawe na edze
akuambe, ‘Huambire go uchigogomba na ye mfalume, usihufwitse naswi
tahundakuolaga,’
26 Phahi aambire, ‘Che namvoya mfalume asiniuyize nyumbani kpwa
Jonathani sedze nchafwerera kuko.’ ”
27 Phahi nyo maofisaa akpwedzamuuza Jeremia, naye achiaambira
viratu vira arivyokala akaambwa ni mfalume agombe. Kpwa hivyo
taamuzire utu wanjina tsona, mana kala taphana mutu ariyesikira
ariphogomba na mfalume.
28 Phahi Jeremia wasala kpwenye muhala wa arindzi hadi siku
Jerusalemu iriphotekpwa.

39

Jerusalemu inatekpwa

1 Mwezi wa kumi wa mwaka wa tisiya wa Zedekiya mfalume wa Juda
kutawala, Nebukadineza mfalume wa Babeli wakpwedza na jeshire rosi
kpwedzavamia Jerusalemu.
2 Iriphofika siku ya tisiya ya mwezi wa ne, mwaka wa kumi na mwenga
wa utawala wa Zedekiya, ukuta wa nyo mudzi wabomolwa.
3 Phahi Jerusalemu iriphohalwa mateka, maofisaa osi a mfalume wa
Babeli akpwedza achisagala ryango ra kahi-kahi achiandza kutawala. Aho
kala ni Nerigali-Sharezeri kula Samigari, Nebo-Sarisekimu mkpwulu wa
maofisaa na maofisaa anjina kula kpwa mfalume wa Babeli.
4 Mfalume Zedekiya na anajeshi osi ariphoaona, achimbira kula mo
mudzini usiku kutsupira munda wa mfalume, achitsupa na ryango ra kahi-
kahi za zo kuta mbiri na achilongoza kuphiya uphande wa Araba.*
5 Ela ro jeshi ra Akalidayo raazoresa hadi achimgbwira Zedekiya
kpwenye tsi ya kugbwa ya Jeriko, achimuhala achiphiya naye kpwa
Nebukadineza mfalume wa Babeli hiko Ribula kahi ya tsi ya Hamathi naye
achimuamula.
6 Kuko Ribula ye mfalume wa Babeli watsindza ana osi a Zedekiya
mbereze na kuolaga vilongozi osi a Juda.
7 Chisha achimsokola matso ye Zedekiya na achimfunga silisili za shaba
ili amphirike Babeli.
8 Nyo Akalidayo aocha dzumba ra mfalume na zo nyumba za atu na
achibomola ukuta wa Jerusalemu.
9 Nebuzaradani, mkpwulu wa arindzi a mfalume achiahala mateka, nyo
atu ariosala mo mudzini, nyo ariokala akadzisalimisha kpwakpwe na atu
anjina osi achiphiya nao Babeli.
10 Ela Nebuzaradani waricha atu ariokala ni achiya kahi ya tsi ya Juda
na achiapha mizabibu na minda yokala na mimea wakati uho.
11 Nebukadineza mfalume wa Babeli kala akamlagiza Nebuzaradani,
mkpwulu wa arindzi a mfalume, kuhusu Jeremia, kuamba,
12 “Muhale na umrinde vinono, usimuhende rorosi iyi, ela muhendere
rorosi akuambiraro.”
13 Phahi Nebuzaradani, mkpwulu wa arindzi wa mfalume na Nebushaz-
ibani, mkpwulu wa vilongozi na Nerigali-Sharezeri mutu wa cheo chikulu
na maofisaa osi anjina a mfalume wa Babeli,

38:28 38:28 Ezekieli 33:21 * **39:4 39:4** Araba ni dete ra Joridani uphande wa mlairo wa dzuwa wa Jerusalemu.

14 alagiza Jeremia atuluzwe kula muhala wa arindzi, achimuika tsini ya
urindzi wa Gedalia mwana wa Ahikamu, mdzukulu wa Shafani amuuyize
kpwao. Ndipho Jeremia achendasagala na atu a kpwao.
15 Jeremia ariphokala akafungirwa ndani ya muhala wa arindzi,
Mwenyezi Mlungu wagomba naye achimuamba,
16 "Phiya ukamuambire Ebedi-Meleki kukala, Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli anaamba, 'Lola, ndatimiza
nrigogomba kuhusu mudzi uhu, si kpwa manono, ela kpwa mai. Nawe
undagaona wakati ndiphohendeka.
17 Ela mino ndakuokola siku iyo. Kundatiywa mikononi mwa hinyo atu
uaogophao, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
18 Mana kpwa kpweli ndakutivya, nawe kundaolagbwa na upanga,
ela undatiya kpwa sababu unanikuluphira,' mimi Mwenyezi Mlungu
nkaamba."

40

Jeremia anarichwa huru

1 Mwenyezi Mlungu wagomba na Jeremia bada ya kukala akarichirwa
ni Nebuzaradani mkpwulu wa arindzi a mfalume ko Rama. Nebuzaradani
kala akamuona Jeremia akafungbwa silisili phamwenga na atu osi a
Jerusalemu na a Juda ariokala akahalwa mateka anaphirikpwa Babeli.
2 Nebuzaradani ariphomphaha Jeremia wamuiha kanda achimuamba
"Mwenyezi Mlungu, Mlunguo waatangazira kukala phatu phapha
phandafikpwa ni mashaka higa.
3 Naye akahenda kpweli dza vira arivyoamba andahenda. Vivi vyakala
kpwa kukala mwamuhendera dambi Mwenyezi Mlungu tsona tamum-
phundzire bii.
4 Ela vivi rero nakuvugula silisili za mikononi nikurichire. Ichikala
u tayari kuphiya nami Babeli, huphiye nami ndakutundza vinono. Ela
napho kulonda, tsambula phophosi ulondapho kpwenye tsi yosi hino nawe
uphiye.
5 Ichikala undasala, phahi uya kpwa Gedalia, mwana wa Ahikamu,
mdzukulu wa Shafani, ariyetsambulwa ni mfalume wa Babeli aimirire
midzi ya Juda, ukasagale phamwenga na nyo atu, au uphiye kokosi ambako
unaona ni sawa kuphiya." Ye mkpwulu wa arindzi wamupha chakurya,
zawadi na achimrichira aphiye vyakpwe.
6 Phahi Jeremia waphiya kpwa Gedalia mwana wa Ahikamu hiko Mizipa,
achendasagala kuko phamwenga na atu ambao kala akasala kpwenye tsi
iyo.
7 Akulu osi a majeshi na vikosi vyao ariodzifwitsa ko tsi ya kugbwa
wakati wa viha asikira kukala mfalume wa Babeli kala akatsambula
Gedalia mwana wa Ahikamu kukala liwali kahi ya yo tsi. Piya asikira kala
akamuika chilongozi wa alume, achetu na anache ambao kala ni achiya
kpwenye yo tsi, ambao taaharirwe mateka kuphirikpwa Babeli.
8 Ndipho achedza kpwa Gedalia ko Mizipa. Aho kala ni Isimaili mwana
wa Nethania, Jonathani na Johanani ana a Karea, Seraya mwana wa
Tanihumethi, ana a Efai Munetofa, Jezaniya kula Maaka, aho osi na vikosi
vyao.
9 Gedalia mwana wa Ahikamu, mdzukulu wa Shafani waapira aho
na vikosi vyao achiamba, "Msiogophe kuahumikira Akalidayo, sagalani

40:7 40:7 2 Afalume 25:22–24

mumu tsini na mumuhumikire mfalume wa Babeli na mambo genu
gandakuphihiranito.
10 Mimi nindasala Mizipa nkuwakilisheni mbere za Akalidayo ndiohut-
solokera. Ela mwimwi siyani uchi wa zabibu, mvune matunda ga wakati
wa vuri, mtengeze mafuha ga zaituni, mgatiye miyoni na msagale kpwenye
midzi mriyoihala."
11 Vivyo hivyo, Ayahudi ariokala Moabu, Amoni, Edomu na tsi zosi
ariphosikira kukala mfalume wa Babeli kala akaricha atu ko Juda na
achitsambula Gedalia mwana wa Ahikamu mdzukulu wa Shafani, akale
mtawala wao,
12 osi auya kula kokala akatsamukana achiphiya tsi ya Juda kpwa Gedalia
ko Mizipa. Achendavuna zabibu na matunda ga vuri kpwa unji.
13 Phahi Johanani mwana wa Karea na vilongozi osi a jeshi ariodzifwitsa
ko weruni, akpwedza kpwa Gedalia ko Mizipa
14 achimuamba, "Unamanya kukala mfalume Baalisi wa Aamoni
akahuma Isimaili mwana wa Nethania edze akuolage?" Ela Gedalia
mwana wa Ahikamu kayaamini.
15 Phahi Johanani wamuiha njama Gedalia ko Mizipa achimuamba,
"Niricha nikamuolage Isimaili mwana wa Nethania na taphana
ndiyemanya. Kpwa utu wani akuolage na kuahenda Ayahudi osi
achiokukuluphira atsamuke na atu a Juda asereo aangamike?"
16 Ela Gedalia mwana wa Ahikamu achimuamba Johanani mwana wa
Karea, "Usimuolage, unagomba handzo, Isimaili kaweza kuhenda dzambo
dza hiro."

41

Gedalia anaolagbwa

1 Mwezi wa sabaa, Isimaili mwana wa Nethania, mdzukulu wa Elishama,
ambaye kala ni wa chivyazi cha chifalume, wakpwedza kpwa Gedalia
mwana wa Ahikamu phamwenga na ayae kumi ko Mizipa. Wakati
ariphokala anarya chakurya phamwenga Gedalia ko Mizipa,
2 Isimaili mwana wa Nethania na hara atu kumi ariokala a phamwenga
naye aunuka achimuolaga Gedalia mwana wa Ahikamu, mdzukulu wa
Shafani na upanga, iye ambaye mfalume wa Babeli kala akamtsambula
akale chilongozi wa yo tsi.
3 Isimaili piya waatsindza Ayahudi osi ariokala na Gedalia hiko Mizipa,
na anajeshi a Akalidayo ariokala kuko.
4 Siku ya phiriye bada ya kuolagbwa Gedalia, kabila tagadzangbwe-
manyikana,
5 phakpwedza atu mirongo minane kula Shekemu, Shilo na Samariya.
Atu aha kala akanyola vyeru vyao, akavwala mademu na miri yao kala
ikakatwa-katwa. Atu aha kala akedza nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu
kulavya sadaka za mtsere na uvumba.
6 Phahi Isimaili mwana wa Nethania wauka Mizipa achendaaphokera
kuno anarira. Ariphokutana nao waambira, "Ndzoni kpwa Gedalia mwana
wa Ahikamu."
7 Ariphoinjira mo mudzini, Isimaili mwana wa Nethania na nyo atu
ariokala phamwenga naye, achiaolaga na achiatiya chisima cha ndoo.
8 Ela atu kumi kahi yao achimuamba Isimaili, "Usihuolage, mana huna
nganu, shayiri, mafuha na asali ambayo hukaifwitsa ko mindani." Phahi
aho achiaricha kaaolagire.

41:1 **41:1** 2 Afalume 25:25

9 Cho chisima cha ndoo ambamo Isimaili watiya miri ya hara atu ambao
kala akaaolaga kala ni chisima cha ndani sana chotsimbwa ni mfalume
Asa kpwa adzirinde na mfalume Baasha wa Iziraeli. Isimaili mwana wa
Nethania achichiodzaza nyufu za hara ambao kala akaaolaga.
10 Chisha Isimaili wahala mateka atu osi ambao kala a hiko Mizipa, ana
achetu a mfalume na atu osi ariorichwa hiko Mizipa, ambao Nebuzaradani,
mkpwulu wa arindzi a mfalume kala akaaika tsini ya Gedalia mwana wa
Ahikamu. Isimaili mwana wa Nethania achiahala mateka na achiuka na
kuvuka nao muho Joridani hadi tsi ya Aamoni.
11 Ela Johanani mwana wa Karea na vilongozi osi a majeshi ariokala
phamwenga naye ariphosikira mai gosi ambago Isimaili mwana wa
Nethania kala akahenda,
12 ahala atu aho achiphiya ili akapigane na Isimaili mwana wa Nethania.
Akpwendakutana naye kpwenye mtsara mkpwulu urio hiko Gibioni.
13 Atu ariokala phamwenga na Isimaili ariphoona Johanani mwana wa
Karea na vilongozi osi a majeshi, ahererwa sana.
14 Chisha atu osi ambao Isimaili kala akaahala mateka kula Mizipa
agaluka achiungana na Johanani mwana wa Karea.
15 Ela Isimaili mwana wa Nethania wachimbira Johanani na atu anane,
nao achiphiya tsi ya Aamoni.
16 Phahi Johanani mwana wa Karea na vilongozi osi a majeshi ariokala
phamwenga naye ahala nyo atu ambao Isimaili mwana wa Nethania kala
akaahala mateka kula Mizipa bada ya kumuolaga Gedalia mwana wa
Ahikamu. Hinya kala ni anajeshi, achetu, anache na atumishi ariotulwa,
ambao Johanani kala anaauyiza kula Gibioni.
17 Auka, achendachita kambi Geruthi-Kimuhamu phephi na Bethile-
hemu, kuno ana nia ya kuphiya Misiri,
18 ili kuchimbira Akalidayo. Aho kala anaogopha kpwa vira Isimaili
mwana wa Nethania kala akamuolaga Gedalia mwana wa Ahikamu,
ambaye mfalume wa Babeli kala akamtsambula akale mtawala wa tsi hiyo.

42

Atu ariosala anaonywa asiphiye Misiri

1 Chisha nyo akulu a majeshi, Johanani mwana wa Karea na Azaria
mwana wa Hoshaya na atu osi kula mvyere hadi mdide, aphiya kpwa
2 nabii Jeremia achendamuamba, “Hunakuvoya ukubali mavoyo gehu,
huvoyere swiswi huriosala kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlunguo. Mana kala
hu anji ela vivi hukasala achache dza uonavyo.
3 Mvoye Mwenyezi Mlungu, Mlunguo ahuambire huphiyephi na huhend-
edze.”
4 Nabii Jeremia achiajibu achiamba, “Nikakusikirani, nami ndamvoya
ye Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu kulengana na muchivyonivoya, na
vyo Mwenyezi Mlungu ndivyojibu, ndakuambirani, nami sindakufwitsani
chitu.”
5 Chisha achimuamba Jeremia, “Mwenyezi Mlungu naakale shaidi wa
kpweli na muaminifu chinyume chehu ichikala tahundahenda kulengana
na gosi ndigokuhuma uhuambire.
6 Gakale ni manono au mai, swiswi hundalunga sauti ya Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wehu ambaye hunakuhuma kpwakpwe. Hundam-
phundza ili mambo gehu gakale manono.”
7 Bada ya siku kumi Mwenyezi Mlungu wagomba na Jeremia.

8 Phahi wamuiha Johanani mwana wa Karea na akulu osi a majeshi
ariokala phamwenga naye na atu osi kula akulu hadi adide.
9 Achiaambira, “Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli mriyenihuma
kpwakpwe nikakuvoyereni, anaamba hivi,
10 ‘Mchisala tsi ihi mimi ndakudzengani, sindakuvomolani bii. Sin-
dakung’olani ela ndakuphandani, mana nasononeka kpwa go mashaka
nrigokureherani.
11 Msimuogophe ye mfalume wa Babeli ambaye hivi sambi munamuo-
gopha, msikale na wasiwasi kumuhusu, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
Mana ni phamwenga namwi, nami ndakutivyani na kukukombolani kula
mwakpwe mikononi.
12 Nindakuonerani mbazi, na nimuhende akuonereni mbazi ili
akuricheni msale kpwenye tsi ihi.
13 Ela mchirema kuphundza Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu kpwa
kuamba, “Tahundasala kpwenye tsi ihi.”
14 Au muambe, “Hata, swiswi hundaphiya tsi ya Misiri, ambako
tahundashuhudiya viha, tahundasikira gunda ra viha wala tahundatsowa
chakurya, hukasagale kuko.”
15 Napho mwi atu a Juda muriosala mundahenda hivyo phahi phundzani
agombago Mwenyezi Mlungu. Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi,
Mlungu wa Iziraeli anaamba, “Ichikala mkakata shauri kuphiya Misiri
kpwendasagala kuko,
16 phahi vyo viha ambavyo munaviogopha myakutana navyo kuko na
yo ndzala ambayo munaiogopha indakulungani hadi ko Misiri, namwi
mundafwa kuko.
17 Atu osi ario na nia ya kpwendasagala Misiri, anjina andafwa kpwa
upanga, anjina na ndzala na anjina kpwa makongo mai. Taphana mutu
ndiyetiya wala kuepuka go mashaka ndigoarehera.”
18 “ ‘Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli
anaamba, “Mwimwi ndiphophiya Misiri ndakutsukirirwani na kuku-
tiyani adabu dza nrivyotsukirirwa na kuatiya adabu atu a Jerusalemu.
Mundakala atu a kulaphizwa na a kuzemererwa, utu wa kutisha, ndzimo
ya kulanira na atu a kunyeterwa. Namwi tamundaona tsi ihi tsona.” ’ ”
19 Jeremia achiambira atu, “Mwenyezi Mlungu anakuambirani mwi atu
a Juda muriosala, ‘Musiphiye Misiri.’ Manyani kukala nikakuonyani siku
ihi ya rero,
20 kukala mchiphiya mundahenda makosa makulu. Mriphonihuma
kpwa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu mwaamba, ‘Huvoyere kpwa
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, na gogosi ndigokuambira swiswi
hundagahenda.’
21 Ihi rero nkakuambirani ela tamtaki kulunga rorosi ambaro Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wenu wanihuma nikuambireni.
22 Kpwa hivyo manyani kukala mundafwa kpwa upanga, ndzala na
makongo mai kuko ambako munaririkana kuphiya kpwendasagala.”

43

Jeremia anaphirikpwa Misiri

1 Jeremia ariphomarigiza kuaambira atu osi gosi arigolagizwa ni
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao aambire,

2 Azaria mwana wa Hoshaya na Johanani mwana wa Karea na atu
osi ajeuri achimuamba Jeremia, “Uwe unahuchenga. Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wehu kakakuhuma uambe, ‘Musiphiye Misiri mchasagala kuko,’
3 ela Baruku mwana wa Neriya ndiye achiyekufyakatsira chinyume
chehu, ili hutiywe mikononi mwa Akalidayo, ahuolage au ahutsamize
kpwa lazima ahuphirike Babeli.”
4 Kpwa hivyo Johanani mwana wa Karea na akulu a majeshi na atu osi
taayaphundza sauti ya Mwenyezi Mlungu, kukala asale mo tsi ya Juda.
5 Badalaye Johanani mwana wa Karea na akulu osi a majeshi ahala atu
a Juda ariokala akauya ili asagale tsi ya Juda kula mataifa ganjina ambako
kala akaphirikpwa.
6 Aho alongoza alume, achetu, anache, ana achetu a mfalume na chila
mmwenga ambao Nebuzaradani mkpwulu wa arindzi a mfalume waaricha
tsini ya ulongozi wa Gedalia mwana wa Ahikamu mdzukulu wa Shafani.
Nabii Jeremia na Baruku mwana wa Neriya piya akala kpwenye charo
chicho.
7 Phahi akosa kulunga sauti ya Mwenyezi Mlungu achiphiya Misiri. Aho
atsolokera mudzi wa Tapanesi.
8 Kuko Tapanesi Mwenyezi Mlungu wagomba na Jeremia achimuamba,
9 “Hala mawe makulu ukagafwinike na ulongo kanda-kanda ya ryango
ra kuinjirira dzumba ra Farao ko Tapanesi, mbere za nyo atu a Juda.
10 Chisha uambire, ‘Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa
Iziraeli anaamba: Lola, nindamlagizira mtumishi wangu Nebukadineza
mfalume wa Babeli, naye andaika chihiche cha utawala dzulu ya gaga
mawe nchigogafwitsa phapha, naye andatandaza paa ra utawalawe.
11 Iye andakpwedza Misiri edze aivamie na aiturye. Ariopangirwa
kuolagbwa na makongo andaolagbwa na makongo, ariopangirwa kuhalwa
mateka andahalwa mateka na ariopangirwa kuolagbwa na upanga anda-
hendwa hivyo.
12 Andazitiya moho zo nyumba za kuvoya milungu ya Misiri na kuihala
mateka yo milungu yao. Dza mrisa adondolavyo tsaha mwakpwe nguwoni,
ndivyo Nebukadineza ndivyo dondola chila chitu mo tsi ya Misiri na kuuka
kuko na amani.
13 Mumo kpwenye nyumba ya kuvoya mlungu wa dzuwa ko Misiri,
andabomola nguzo za milungu ya Misiri na kuzitiya moho zo nyumba za
kuvoya milungu ya dzuwa.’ ”

44

Aiziraeli ariosala Misiri
anaenderera kuabudu vizuka

1 Hiri ndiro neno ambaro Mwenyezi Mlungu wamuambira Jeremia
kuhusu Ayahudi osi ariokala anasagala Misiri, haswa midzi ya Migidoli,
Tapanesi, Memufisi na tsi ya Pathirosi.
2 “Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli anaamba:
Mwimwi mwaona go mai gosi nrigohendera Jerusalemu na midzi ya Juda.
Rero midzi iyo ni magandzo na i wekee bila atu,
3 kpwa sababu ya go mai arigohenda. Aho anitsukiza kpwa kufukiza
uvumba na kuabudu milungu yanjina ambayo aho, mwimwi na akare enu
tamuimanya.
4 Ela náenderera kuahumira atumishi angu manabii, arioaambira,
‘Msihende dzambo hiri ra kutsukiza ambaro narimena.’

43:5 43:5 2 Afalume 25:26

5 Ela taayahega masikiro gao wala kuniphundza, taayaricha kuhenda
mai, aho aenderera kufukizira uvumba milungu yanjina.
6 Kpwa hivyo nchiatsukirirwa sana na tsukizi zangu zichiaka dza moho
kpwenye midzi ya Juda na barabara za Jerusalemu, nazo zichikala madzala
na magandzo hadi rero.
7 Vivi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli
anaamba: Kpwa utu wani munadzirehera mashaka makulu hivi
ndigokuangamizani mosi? Hata phasisale alume wala achetu, anache wala
ana atsanga kahi za tsi ya Juda?
8 Kpwa utu wani munanitsukiza kpwa kufukizira uvumba vizuka
murivyovitengeza enye hiku Misiri? Mwimwi mnalonda kudziolaga enye,
na muhende atu a mataifa gosi duniani kukuhendani ndzimo ya kulanira
na kunyetera atu.
9 Dze, mwayala nyo uyi wa akare enu, uyi wa afalume a Juda, uyi wa
achetu ao, uyi wenu enye na uyi wa achetu enu, muriouhenda ko tsi ya
Juda na kpwenye barabara za Jerusalemu?
10 Aho taadzangbwegbwa maguluni hadi rero wala kuogopha, wala
kulunga shariya na amuri zangu ambazo nakuikirani mbere zenu na
mbere za akare enu.
11 “Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa
Iziraeli anaamba, Nikakata shauri kukureherani mai na kuangamiza chila
mmwenga kahi za Juda yosi.
12 Na kuhusu atu osi a Juda ariosala achiokata shauri kuphiya Misiri
na kpwendasagala, nindahakikisha osi akaangamizwa kuko hiko. Osi,
avyere hadi adide andaolagbwa na upanga au ndzala, nao andakala utu
wa kutisha, ndzimo ya kulanira na atu a kuberwa.
13 Nindaatiya adabu atu kuko Misiri kpwa upanga, ndzala na makongo
dza nirivyoahenda ariphokala Jerusalemu.
14 Taphana hata mmwenga kahi ya atu a Juda ariosala achiophiya Misiri,
ndiyechimbira au kutiya au kuuya Juda. Dzagbwe anaaza kuuya na kuishi
kuko, taandauya isiphokala atu achache tu ndiotiya.”
15 Phahi nyo alume ariomanya kukala achetu aho kala achifukizira
uvumba milungu yanjina, na achetu ariokala aimire phapho, yani mkpwu-
tano mkpwulu wa atu osi asagalao Pathirosi hiko tsi ya Misiri, amuamba
Jeremia,
16 “Swiswi tahundaphundza nyo ujumbeo ambao unaamba wahumwa
ni Mwenyezi Mlungu.
17 Ela hundahenda hurichoapa kuchihenda. Hundamfukizira uvumba
mlungu aihwaye Malikiya wa mlunguni na kummwagira sadaka za
vinwadzi dza vyo hurivyokala huchihenda swiswi na akare ehu, afalume
ehu na vilongozi ehu arivyohenda hiko midzi ya Juda na kpwenye
barabara za Jerusalemu. Wakati hinyo kala huna chakurya cha kutosha,
tahutsowere chitu na tahuphahirwe ni utu wowosi uyi.
18 Ela hangu huriche kumfukizira uvumba ye Malikiya wa mlunguni na
kumlavira sadaka za vinwadzi, hukatsowa chila chitu na hunaolagbwa na
upanga na ndzala.”
19 Nao achetu achiamba, “Huriphomfukizira uvumba Malikiya wa
mlunguni na kummwagira sadaka za vinwadzi, na kumtengezera keki za
umbore kpwani alume ehu taamanyire?”
20 Phahi Jeremia achigomba na atu osi, alume kpwa achetu ariokala
akamjibu achiamba,

21 “Dze munaona Mwenyezi Mlungu kayatambukira wala kutiya manani
kukala mwimwi, akare enu, afalume enu, vilongozi enu phamwenga na
atu osi a yo tsi mwafukiza uvumba kpwenye midzi ya Juda na barabara
za Jerusalemu?
22 Ye Mwenyezi Mlungu ariphokala kaweza tsona kuvumirira uyi wenu
na go mambo ga kutsukiza mrigogahenda, tsi yenu yahendwa ndzimo ya
kulanira, ichikala gandzo tsona wekee bila mutu dza irivyo rero.
23 Ni kpwa sababu mwamuhendera dambi Mwenyezi Mlungu kpwa
kufukiza uvumba. Tamuyamtii Mwenyezi Mlungu wala kulunga shariyaze,
amurize na shuhudaze, ndiyo mana mkaphahwa ni mashaka gaga dza
muonavyo hivi rero.”

24 Jeremia achiambira atu osi phamwenga na achetu, “Phundzani vyo
Mwenyezi Mlungu aambavyo, mwimwi atu a Juda murio tsi ya Misiri.
25 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli anaamba:
Mwimwi na achetu enu mwagomba na vino mkagahenda, mwimwi
mwaamba, ‘Swiswi hwaika naziri kukala hundamfukizira uvumba Ma-
likiya wa mlunguni na kumlavira sadaka za vinwadzi na hundaziusa!’
Haya timizani mrigogomba, usani naziri zenu.
26 Ela sikirani neno ra Mwenyezi Mlungu, mwimwi atu a Juda msagalao
tsi ya Misiri: Mwenyezi Mlungu anaamba, lola, nikaapa kpwa dzina rangu
kulu, kukala takuna hata mmwenga kahi ya atu a Juda ndiyeapa kpwa
dzina rangu kuamba, ‘Dza Mwenyezi Mlungu aishivyo.’
27 Mana naalola ili niahende mambo mai wala si manono. Atu osi a Juda
ario Misiri andaolagbwa na upanga na ndzala hata asire.
28 Na nyo ndiochimbira upanga na kuuya tsi ya Juda kula tsi ya Misiri
andakala achache sana. Phahi atu osi a Juda ndiotiya andamanya ni neno
ra ani risirogaluka, ni rangu au ni rao.
29 Ihi ndiyo ndiyokala ishara kukala mimi ndakutiyani adabu phapha
hipha, Mwenyezi Mlungu anaamba, ili mmanye kukala kpwa kpweli ahadi
yangu ya kukuhenderani mai ndaitimiza.
30 Mwenyezi Mlungu anaamba, lola, nindamuhenda Farao Hofira,
mfalume wa Misiri aturywe ni maaduige alondao kumuolaga, dza nrivy-
omuhenda Zedekiya mfalume wa Juda aturywe ni Nebukadineza mfalume
wa Babeli, aduiwe na ariyelonda kumuolaga.”

45

Ahadi ya Mlungu kpwa Baruku

1 Gaga ndigo maneno garigogombwa ni nabii Jeremia mwaka wa ne wa
utawala wa Jehoyakimu mwana wa Josiya mfalume wa Juda, naye Baruku
mwana wa Neriya kala anagaandika chitabuni,
2 “Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli anakuamba uwe Baruku:
3 Uwe waamba, ‘Shaka rani mino! Mana ye Mwenyezi Mlungu
akaniengerezera sonono kahi ya shida nrizo nazo. Nikaremwa kuula wala
siona baha.’
4 Ela Mwenyezi Mlungu akaniambira nikuambe hivi, ‘Lola, chila
nrichodzenga ndachibomola na nrichophanda ndaching’ola, kahi za tsi
yosi.

44:30 **44:30** 2 Afalume 25:1–7 **45:1** **45:1** 2 Afalume 24:1; 2 Nyakati 36:5–7; Danieli 1:1–2

5 Dze, unadzilondera mambo makulu? Usigalonde, mana nindaarehera
atu osi mashaka, ela ndativya maishago kpwahali kokosi ambako un-
daphiya. Nayo indakala ni zawadiyo, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.'
"

46

Unabii chinyume cha Misiri

1 Hiri ndiro neno ambaro Mwenyezi Mlungu wamuambira nabii Jeremia
kuhusu atu a mataifa.
2 Kuhusu Misiri: Uhu ni ujumbe kuhusu jeshi ra Farao Neko, mfalume wa
Misiri ariyeturywa ni Nebukadineza, mfalume wa Babeli hiko Karikemishi
kanda-kanda ya muho wa Yufurati mwaka wa ne wa utawala wa
Jehoyakimu mwana wa Josiya, mfalume wa Juda.
3 "Tayarishani ngao kulu na ndide,
mphiye mkapigane viha!
4 Afungeni magari ga viha nyo farasi,
pandani mwi aphiriki!
Dzipangeni kuno mkavwala kofiya zenu za chuma,
nolani mafumo genu,
vwalani mavwazi genu ga chuma!
5 Dze, mino naonani?
Naaona akainjirwa ni wuoga,
nao anauya nyuma.
Masujaa gao gakashindwa,
ganachimbira mairo,
bila kulola nyuma,
chisha chila phatu phanaogofya!" Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
6 Nyo a mairo taaweza kuchimbira,
wala nyo masujaa kutiya.
Ko uphande wa vurini kanda-kanda ya muho Yufurati,
akakpwala na akagbwa.

7 "Ni ani yuno adziunulaye dza muho Naili,
dza myuho ambayo madzige gana maimbi?
8 Misiri ni dza muho Naili uriofurika,
dza myuho ambayo madzige gana maimbi.
Iye waamba, 'Mimi ndadziunula, nindaifwinika dunia,
nindabomola midzi na akalao mumo.'
9 Sengerani mbere, mwi farasi,
shambuliyani mwi anajeshi akuhumira magari ga kuvwehwa ni farasi!
Sengerani mbere mwi masujaa:
Atu a Kushi na Puti ajuzi akuhumira ngao,
atu a Ludi amanyao kuhumira uha.
10 Ela siku iyo ni siku ya Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi
ni siku ya kuriphiza chisasi avihae.
Upangawe undarya hadi umvune,
undanwa mlatso wao hadi ukolwe.
Mana ye Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi andalavya sadaka
kuko tsi ya vurini kanda-kanda ya muho Yufurati.
11 Kpwera Giliadi ukahale dawa za mavune,
uwe mwanamwali wa Misiri!

46:2 46:2 Isaya 19:1–25; Ezekieli 29:1—32:32

Ela unahumira mihaso minji bure,
na taphana ndiokuphoza.
12 Mataifa ganjina gakasikira uchivyotiywa waibu,
atu osi duniani akasikira chirirocho
mana asikari mmwenga andakpwala wanjina,
osi andagbwa phamwenga.”

Nebukadineza anavamia Misiri

13 Uhu ndio ujumbe ambao Mwenyezi Mlungu wamuambira nabii Jeremia kuhusu mpango wa Nebukadineza, mfalume wa Babeli wakpwedza shambuliya tsi ya Misiri:
14 “Gasemeni ko midzi ya Misiri,
yani pigani koikoi ko mudzi wa Migidoli, wa Memufisi na wa Tapanesi,
‘Dzipangeni na mdzitayarishe kudzichinga,
mana nyo upanga undaolaga osi achiokuzunguluka.’
15 Kpwa utu wani mlungu wenu Apisi akachimbira?
Hicho chizuka chenu cha ndzau tachiyavumirira,
mana Mwenyezi Mlungu akachibwaga photsi.
16 Anajeshi enu adzikpwala achigbwa,
nao achiambirana,
‘Nahuunukeni huuye kpwa atu ehu
kpwenye tsi huriyovyalwa,
huchimbire upanga wa nyo ahulumizao.’
17 Muhaseni Farao, mfalume wa Misiri,
‘Ye mwenye kululu achiyekosa nafwasiye.’

18 Iye mfalume ambaye dzinare ni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba,
Kpwa kpweli dza niishivyo
kuredza mutu chinyumecho uwe Misiri mwenye nguvu kutsapa osi ariokpwedzera.
Kpwako uwe andakala dza mwango Tabori urivyo mure kutsupa myango yanjina
na dza mwango Karimeli urivyo mure ko kanda-kanda ya bahari.
19 Funganyani mizigo yenu mkale tayari kutsamizwa kpwa lazima,
mwimwi msagalao Misiri!
Mana mudzi wa Memufisi undabanangbwa,
ukale gandzo risiro sagala atu.

20 Misiri ni dza ndama nono,
ela mabu kula vurini gakamvamia.
21 Anajeshi a kukodishwa ario nao,
ni dza ndama chizonona.
Aho piya akagaluka na kuchimbira phamwenga,
taakaweza kuvumirira,
mana siku yao ya kuangamizwa ikafika,
wakati wao wa kutiywa adabu.

22 Misiri analavya sauti dza nyoka ichimbirayo,
mana maaduige garedza na nguvu,
nago garedza na mbadzo
dza atu abwagao mihi.

46:13 **46:13** Jeremia 43:10–13

23 Aho andatema ro tsakare,
dzagbwe tariinjirika.
Mana ni anji kuriko ndzije,
nao taaolangika, Mwenyezi Mlungu nkaamba.
24 Atu a Misiri andaifiwa,
andatiywa mikononi mwa atu kula vurini.”
25 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli waamba,
“Lola, nindamtiya adabu Amoni, mlungu wa Thebesi, Farao, Misiri na
milunguye na afalumee na aho akuluphirao Farao.
26 Nindaatiya mikononi mwa hara alondao kuaangamiza, mikononi
mwa Nebukadineza, mfalume wa Babeli na maofisaage. Badaye Misiri
indasagalwa ni atu dza hipho kare, Mwenyezi Mlungu anaamba.
27 Usiogophe, uwe Jakobo mtumishi wangu,
usiangalale, uwe Iziraeli,
mana nindakutivya kula kure,
na atu a chivyazicho niauyize kula ko nrikoatsamiza kpwa lazima.
Uwe Jakobo undauya uhurire na ustarehe,
na takuna ndiye kuogofyera
28 Usiogophe, uwe Jakobo mtumishi wangu, mimi Mwenyezi Mlungu
nkaamba,
mana ni phamwenga nawe.
Nindaangamiza mataifa ganjina gosi tsetsetse
kosi ambako nakuphirika,
ela uwe sindakuangamiza.
Ndakutiya adabu chidide tu,
sindakuricha bila kukutiya adabu.”

47

Unabii chinyume cha Afilisti

1 Hivi ndivyo Mwenyezi Mlungu arivyomuambira nabii Jeremia kuhusu
Afilisti kabila Farao kadzangbwevamia Gaza.
2 Mwenyezi Mlungu anaamba,
“Lola, maadui garedza kula uphande wa vurini dza madzi manji,
aho andakala dza muho uchiofurika.
Gandabwiningiza yo tsi na vyosi virivyo mumo dza mafuriko,
midzi na osi asagalao mumo.
Atu andarira,
na osi asagalao tsi iyo andarira kpwa utsungu.
3 Andiphosikira misindo ya farasie,
mvumo wa magari ga kuvwehwa ni farasi na wa magurudumoge,
ano baba taandagaluka kuterya ana ao,
mikono yao indakala minyonje,
4 mana siku ya kuangamiza
Afilisti osi ikafika,
kuolaga chila mutu ariyesala
awezaye kuterya Tiro na Sidoni.
Mana Mwenyezi Mlungu anaangamiza Afilisti,
atu ariosala kula pwani ya Kafutori.*
5 Atu a Gaza akanyola vitswa vyao kpwa sonono,

46:27 **46:27** Jeremia 30:10–11 **47:1** **47:1** Isaya 14:29–31; Ezekieli 25:15–17; Joeli 3:4–8; Amosi 1:6–8; Zefania 2:4–7; Zakariya 9:5–7 * **47:4** **47:4** dzinare ranjina ni Kirete.

mudzi wa Ashikeloni ukaangamizwa.
Mwi atu a Anakimu msereo,
mundadzikata-kata hadi rini?
6 Munarira ‘upanga wa Mwenyezi Mlungu
vino undaoya rini?
Uya mwako chowani,
ukahurire na kunyamala!’
7 Dze, unawezadze kuhurira,
ichikala Mwenyezi Mlungu akaulagiza?
Akaulagiza ukashambuliye mudzi wa Ashikeloni,
na atu anaosagala pwani.”

48

Unabii chinyume cha Moabu

1 Kuhusu Moabu.
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli anaamba,
“Shaka hiro mwi atu a Nebo, mana mudzi uho ukabanangbwa!
Mudzi wa Kiriathaimu ukatiywa waibu na kuhalwa mateka;
ngome zindaphahwa ni waibu na kubomolwa.
2 Tsi ya Moabu taindatogolwa tsona.
Ko Heshiboni atu andaipangira njama mbii aambe,
‘Ndzoni hurikomese ro taifa!’
Mwi a koma namwi mundaolagbwa,
upanga undakulungani.

3 Phundzani chiriro kula Horonaimu,
chiriro cha maangamizi na kubanangbwa kukulu!
4 Moabu ikabanangbwa,
chiriro chinasikirika hadi Soari.
5 Anaambuka kuphiya Luhithi
anaambuka kuno anarira kpwa utsungu,
wakati anatserera kuphiya Horonaimu
anasikira chiriro cha kubanangbwa.
6 Chimbirani! Tivyani maisha genu!
Kalani dza punda wa tsakani!*
7 Kpwa kukala mwakuluphira mahendo genu na utajiri wenu,
mwimwi namwi mundahalwa mateka;
na mlungu wenu aihwaye Kemoshi andatsamizwa kpwa lazima
phamwenga na manabiige na maofisaage.
8 Ye m’banangi andakpwedza chila mudzi,
taphana mudzi ndiotiya;
chila chitu mo madeteni chindabanangbwa
na tsi za kugbwa zindabanangbwa,
dza Mwenyezi Mlungu arivyogomba.
9 Muphe mapha Moabu,
ili aweze kuurukira;
midziye indakala magandzo,
gasigosagala atu.

10 Naalaniwe iye ahendaye kazi ya Mwenyezi Mlungu bila ya chadi!

48:1 48:1 Isaya 15:1—16:14; 25:10–12; Ezekieli 25:8–11; Amosi 2:1–3; Zefania 2:8–11 * **48:6 48:6** Chieburania chinaamba, *Undakala macheyo dza chitsaka ko jangbwani.*

Naalaniwe azuwiaye upangawe usimwage mlatso.

11 Hangu pho mwandzo, Moabu ikakala na amani,
dza uchi uchiorichwa na siraye.
Iye kakabiganywa kula mwiyo hadi wanjina,
wala kadzangbwehalwa mateka.
Kpwa hivyo mtswanowe uchere vivyo kula kare,
na kunguye taidzangbwegaluka.
12 "Kpwa hivyo, wakati uredza, Mwenyezi Mlungu anaamba, ndipho-
muhumira atu amanyao kutenga sira na uchi. Aho andaumwaga kula chila
mwiyo na miyo andaivundza vipande-vipande.
13 Atu a Moabu andagbwirwa ni waibu kpwa sababu ya mlungu Kemoshi,
dza nyumba ya Iziraeli irivyophahwa ni waibu ariphokuluphira chizuka
chokala Betheli.

14 Mwi atu a Moabu kpwa utu wani munaamba, 'Hu ashindi
na masujaa a viha?'
15 Ye ndiyeangamiza Moabu na midziye akedza,
barobaroe anono akatsindzwa,
ye mfalume, ambaye dzinare ni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba.
16 Shaka ra Moabu rikafika
kugayakpwe kuredza mairo sana.
17 Mririreni mwimwi murio majiranige,
mwimwi mosi mmanyao dzinare;
ambani, 'Lola vira ambavyo yo fwimbo yenye nguvu yavundzika,
fwimbo yenye nguma.'

18 Dzitserezeni, richani ko kudziunula kpwenu,
na msagale photsi vumbini,
mwi msagalao mudzi wa Diboni!
Mana ye m'banangi wa Moabu
akafika kukuvamiani
na kubananga midzi yenu yenye ngome.
19 Imani kanda-kanda ya njira muone,
mwi msagalao Aroeri!
Muuzeni ye mlume azolaye na mchetu achimbiraye;
auzeni, 'Kukahendekani?'
20 Moabu akagbwirwa ni haya, mana akabanangbwa;
gbwira chitswa na urire!
Gatangazeni ko muho Arinoni,
kukala Moabu ikabanangbwa.

21 "Uamuli ukaufikira midzi ya seemu za dzulu, ko Holoni, Jahaza na
Mefaathi.
22 Diboni, Nebo na Bethi-Dibulathaimu,
23 Kiriathaimu, Bethi-Gamuli na Bethi-Meoni,
24 Keriothi, Bosira na midzi yosi ya tsi ya Moabu iriyo phephi na ya kure.
25 Yo pembe ya Moabu ikakatwa na mkpwonowe ukavundzika,
Mwenyezi Mlungu anaamba.

26 “Mlevyeni, mana anadzihenda mkpwulu kuriko Mwenyezi Mlungu.
Kpwa hivyo Moabu andagalagala dzulu ya mahaphikage, nao atu andamt-
seka.
27 Dze, Moabu, kuyamtseka Iziraeli? Kpwani wamgbwira na aivi, hata
phophosi unasuka-suka chitswa chila ugombapho kumuhusu?
28 Mwi enyezi a Moabu,
itulukeni yo midzi yenu, mkakale pangani.
Kalani dza njiya adzengaye nyumbaye gambani.
29 Hukasikira ko kudziunula kpwa Moabu,
iye ana ngulu sana
Hukasikira kuhusu kudzikudulakpwe, chiphuryeche
na anavyodzilika mwakpwe moyoni.
30 Mwenyezi Mlungu anaamba, namanya chimvuteche;
kudziunulakpwe ni kpwa bure,
mahendoge tagafika phophosi.
31 Kpwa hivyo nasononekera Moabu;
naririra Moabu yosi;
nasononekera atu a Kiri-Heresi.
32 Nakuririra uwe mizabibu wa Sibuma
kuriko nrivyoririra Jazeri!
Panda zenu zinakula hadi pwani,
zinafika hadi bahari ya Jazeri,
Ye m’banangio akagbwa
iye akagbwerera matundago maivu ga vuri na tini.
33 Kuhamirwa na kuhererwa kukauswa
kula yo tsi ya Moabu ya vyunga vya matunda;
Nikahendesa uchi usijere kula pho phatu pha kuminyira zabibu;
taphana mutu aziminyaye na njerejere;
dzagbwe kuna kululu, ela sizo za kuhererwa.”

34 Kululu za chiriro chao zinasikirika kula Heshiboni hadi Eleale na
Jahazi, kula Soari hadi Horonaimu na Egilathi-Shelishiya. Mana go madzi
ga Nimurimu piya gakauma.
35 Mwenyezi Mlungu anaamba, Nindakomesa, iye alavyaye sadaka
mwatu mwa dzulu mwa ibada na kufukizira uvumba milunguye, ko
Moabu.
36 Kpwa hivyo moyo wangu unasononeka nami naririra Moabu dza
chivoti, na moyo wangu unaririra atu a Kiri-Heresi dza chivoti. Utajiri
wao ariouphaha ukaangamika.
37 “Chila mutu akanyola chiphala na cheruche. Chila mutu akadzikata-
kata mikononi na akadzifunga magunia vibiruni.
38 Dzulu za nyumba zosi za Moabu na mihalani takuna utu wanjina
isiphokala chiriro. Mana Moabu nkaivundza dza mwiyo ambao tau-
tundzwa ni yeyesi, Mwenyezi Mlungu anaamba.
39 Lola vyo ichivyovundzwa, na vyo atu ariravyo! Tsi ya Moabu ikatiywa
waibu, ikakala utu wa kuberwa na wa kutisha kpwa mataifa jirani.”
40 Mana Mwenyezi Mlungu anaamba:
“Lola, taifa mwenga riredza mairo dza kozi,
redze rifwinike Moabu na maphage.
41 Midziye indahalwa mateka
na ngomeze zindainjirwa.
Siku iyo mioyo ya masujaa a Moabu indakala

dza ya mchetu ariye na utsungu wa uvyazi.
42 Tsi ya Moabu indabanangbwa na taindakala taifa tsona
kpwa sababu yadziunula mbere za Mwenyezi Mlungu.
43 Kuogofya, madibwa na mihego
inakugodzerani, mwi atu a Moabu! Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
44 Iye achimbiraye vyo vitisho
andagbwa madibwani,
na iye ndiyeweza kutuluka dibwani
andagbwirwa ni muhego.
Mana gaga ndagahendera Moabu
mwaka uho wa kutiywa adabu, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.

45 Achimbizi andaendza urindzi ko Heshiboni
nao akakosa mkpwotse
mana moho ukatuluka ko Heshiboni.
Chenje ya moho ila nyumbani mwa Sihoni;
nayo ikaocha chilangu cha Moabu,
tadzi ya ana a chilume a hinyo amendzao viha.
46 Shaka hiro we Moabu!
Atu a Kemoshi akaangamizwa;
mana ana enu a chilume
na a chichetu akatekpwa.
47 Ela siku zedzazo nindastawisha Moabu tsona," Mwenyezi Mlungu anaamba.
Uno ndio uamuli kuhusu Moabu.

49

Unabii chinyume cha Aamoni

1 Kuhusu Aamoni, Mwenyezi Mlungu anaamba:
"Dze Iziraeli taina ana a chilume?
Ikale taina mutu wa kurisi?
Ni kpwa utu wani atu anaoabudu Milikomu ahale tsi ya Gadi
na asagale kahi ya midzi ya Gadi?
2 Ela siku ziredza, Mwenyezi Mlungu anaamba,
ambapho ndahenda sauti ya viha isikirike
chinyume cha Raba ya Aamoni.
Raba indakala gandzo,
na vidzidzivye vindaochwa.
Chisha Iziraeli indahala tsiiye kula kpwa hara ariokala akaafuta. Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.

3 Sononeka uwe Heshiboni, mana mudzi wa Ai ni gandzo!
Rirani mwi atu a Raba!
Vwalani nguwo za magunia,
msononeke na mzole hiku na hiko mo muhalani!
Mana mlungu wenu aihwaye Milikomu andatekpwa,
phamwenga na alavyadzie-sadaka na vilongozie.
4 Mwi atu msio aaminifu, kpwa utu wani muna ngulu
na madete genu genye rutuba?
Mwimwi mukuluphirao hazina zenu na kuamba,
'Ni ani ndiye nivamia?'

49:1 49:1 Ezekieli 21:28–32; 25:1–7; Amosi 1:13–15; Zefania 2:8–11

5 Lola, nindahenda majirani genu
gakuogofyereni chila uphande.
Mosi mundazolwa kpwenye tsi yenu,
na takundakala na mutu wa kuterya ndioangamika,
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba.
6 "Ela bada ya gaga nindaahenda Aamoni aongokerwe tsona," Mwenyezi Mlungu anaamba.

Unabii chinyume cha Edomu

7 Ela kuhusu Edomu, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba,
"Dze takuna ikima ko Temani?
Dze, nyo enye ikima akaangamikpwa ni ushauri?
Dze, ikima ikaaukira tsetsetse?
8 Galukani mchimbire, mwi msagalao Dedani,
mkadzifwitse pangani!
Nindarehera mashaka atu a chivyazi cha Esau
mana wakati wa kuatiya adabu ukafika.
9 Atu avunapho zabibu
nkusaza-saza zabibu mo mihini,
na aivi amenyererapho atu usiku,
nkuhala vyo alondavyo tu.
10 Ela nkaricha atu a chivyazi cha Esau chihuphu,
nikafwenula mwatu mwao mwa kudzifwitsa,
nao taaweza kudzifwitsa tsona.
Aho akaangamizwa phamwenga na ndugu zao na majirani gao
tsi yao taindakalako tsona.
11 Richani anachiya enu, nami nindahenda akale moyo.
Na magungu genu naganikuluphire mimi."

12 Mwenyezi Mlungu anaamba, "Ichikala nyo ariokala taafwaha kunwa chikombe cha tsukizi zangu achinwa, dze, we undaepuka kutiywa adabu? Uwe kundarichwa, ela ni unwe chikombe cha tsukizi zangu.
13 Mana nkaapa kpwa dzina rangu, Mwenyezi Mlungu anaamba, kukala mudzi wa Bosira undakala gandzo, utu wa kutisha, wa kuberwa na ndzimo ya kulanira. Nayo midziye indakala magandzo hata kare na kare."
14 Mwenyezi Mlungu akaniamba kukala,
akahuma mjumbe kpwa mataifa akaambe,
"Dzikusanyeni phamwenga mwedze chinyumeche,
unukani mkapigane na Aedomu!"
15 Mwenyezi Mlungu anaiambira Edomu, "Nindakuhenda taifa dide kahi ya mataifa,
na kuberwa kahi ya atu.
16 Kuogofyako na kudzikaryako mo mwako moyoni
kukakuchenga,
uwe usagalaye kpwenye panga za myamba,
uwe usagalaye dzulu ya chirere cha chidzango.
Dzagbwe ukudzenga nyumbayo dzulu sana dza kozi,
chisha nindakutsereza vivyo, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
17 "Mudzi wa Edomu undakala utu wa kuangalaza na wa kuberwa. Yeyesi ndiye tsupa phephi na phapho andaangalala na kuuzemerera kpwa sababu ya mapigoge.

49:7 49:7 Isaya 34:5–17; 63:1–6; Ezekieli 25:12–14; 35:1–15; Amosi 1:11–12; Obadiya 1:1–14; Malaki 1:2–5

18 Uho undaangamizwa dza vira Sodoma na Gomora na midzi iriyo jirani
irivyoangamizwa, takuna mutu ndiyekusagala tsona, Mwenyezi Mlungu
anaamba.
19 Lola, dza simba aambukaye kula weru wa Joridani kuvamia chaa
imara cha mang'ondzi, nindaazola atu a Edomu kula kahi ya tsi yao.
Chisha ye chilongozi ndiyemtsambula ndiye ndiyetawala tsi. Mana ni ani
ariye dza mimi? Ni ani awezaye kulumbana na mimi? Ni mrisa yuphi
awezaye kunipinga?
20 Kpwa hivyo phundza vira mimi Mwenyezi Mlungu nchivyopangira
Edomu na nchivyopanga kuahendera atu asagalao Temani. Hata nyo ana
a yo mifugo andagurutwa, iye andabananga marisa kpwa sababu yao.
21 Kpwa msindo wa kugbwa kpwa Edomu, dunia indakakama, sauti za
viriro vya atue vindasikirika hadi Bahari ya Shamu.
22 Lola, mmwenga andapanda na kuuruka dza kozi, na kuandzula
maphage dzulu ya Bosira. Siku iyo mioyo ya anajeshi a Edomu indakala
dza moyo wa mchetu ariye na utsungu wa kudzivugula."

Unabii chinyume cha Damasikasi

23 Kuhusu Damasikasi.
"Atu a midzi ya Hamathi na Aripadi akaangalala,
mana akasikira habari mbii.
Anakakamwa ni miri kpwa wuoga, akayugika dza bahari
ambayo taihurira.
24 Atu a Damasikasi akakala anyonje, akagaluka achimbire,
chisha akagbwirwa ni mchecheta
utsungu na sonono zikaagbwira
dza mchetu ariye na utsungu wa kudzivugula.
25 Kpwa utu wani nyo mudzi wa nguma ukarichwa?
Mudzi unaonihamira.
26 Kpwa hivyo barobaroe andaolagbwa mo mwakpwe mihalani,
nao anajeshie andaangamizwa siku iyo,
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba.
27 Kuta za mudzi wa Damasikasi ndazitiya moho,
nao undaocha madzumba ga chifalume ga Beni-Hadadi."

Unabii chinyume cha Kedari na Hazori

28 Kuhusu Kedari na falume za Hazori ambazo zabomolwa ni
Nebukadineza, mfalume wa Babeli, Mwenyezi Mlungu anaamba,
"Unuka ukaupige mudzi wa Kedari!
Ukaangamize atu a mlairo wa dzuwa!
29 Mahema gao na mifugo yao indahalwa,
vyandaruwa vyao, mizigo yao indahalwa,
phamwenga na ngamia ao
nao atu andaaririra aambe: 'Ubanangi chila uphande!'
30 Chimbirani, phiyani kure, mkaishi pangani,
mwi msagalao Hazori! Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
Mana Nebukadineza, mfalume wa Babeli
akakupangira njama,
akakupangira mpango mui.

31 Unuka, ukapige taifa risiro na fujo,

49:18 49:18 Mwandzo 19:24–25 **49:23 49:23** Isaya 17:1–3; Amosi 1:3–5; Zakariya 9:1

riro riishiro salama, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
Mudzi usio na maryango wala magbwama
ni taifa rinaroishi macheye.
32 Ngamia aho andahalwa zewe,
vyaa vyao vya ng'ombe vindatekpwa nyara.
Nindaatsamula chila uphande
aho anyolao denge,
nami nindaahenda mambo mai
chila uphande wa pho aripho, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
33 Hazori indakala makalo ga makala,
gandzo ra kare na kare,
Taphana mutu ndiyeishi kuko,
taphana mutu ndiye sagala mumo."

Unabii chinyume cha Elamu

34 Hiri ndiro neno ambaro Mwenyezi Mlungu wamuambira nabii Jeremia kuhusu Elamu, mwandzo-mwandzo wa utawala wa Zedekiya, mfalume wa Juda.
35 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi waamba, "Lola, nindavundza uha wa Elamu, ambao ndiyo nguvu zao nyinji.
36 Nindareha phuto chinyume cha Elamu kula pembe ne za dunia. Nindaatsamula Aelamu pembe ne za dunia na takuna taifa ambaro taandafika.
37 Nindatishira Elamu mbere za maadui ao na mbere za nyo aendzao uhai wao. Nindaahenda mambo mai dzulu yao kpwa tsukizi zangu, Mwenyezi Mlungu anaamba. Nindaalunga na upanga hadi niamale osi.
38 Nami nindaika chihi changu ko Elamu, nami ndaolaga mfalume wao na vilongozi ao, Mwenyezi Mlungu anaamba.
39 "Ela siku zedzazo nindauyiza kuongokerwa kpwa Elamu, Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba."

50

Unabii chinyume cha Babeli

1 Hiri ndiro neno ra Mwenyezi Mlungu chinyume cha Babeli na tsi ya Akalidayo arirogomba kutsupira nabii Jeremia:
2 "Semani na mtangazire mataifa ganjina,
unulani chibao mutangaze
msifwitse chochosi, ela ambani:
'Babeli ikahalwa mateka,
Beli akagbwizwa haya,
Merodaki anaogofyerwa.
Vizukavye vikatiywa waibu.'
3 "Mana taifa kula vurini rikedza kupigana naye, ambaro rindabananga tsiiye tsetsetse. Takuna ndiye sagala mumo, anadamu na nyama andachimbira.
4 "Siku zizo na wakati uho, Mwenyezi Mlungu anaamba, atu a Iziraeli na a Juda andakpwedza phamwenga kuno anarira kpwedzamuendza Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao.
5 Andauza njira ya Sayuni na kuloza nyuso zao kuko kuno anaamba, 'Ndzoni huike chilagane na Mwenyezi Mlungu, chilagane cha kare na kare ambacho tachindayalwa.'

50:1 50:1 Isaya 13:1—14:23; 47:1–15

6 “Atu angu akakala mang’ondzi ga kuangamika. Arisa akagaangamiza
na kugahenda gazunguluke ko myangoni. Gakakala ga kudengereka ko
myangoni na vidzangoni na kuyala kpwao chaani.
7 Osi ariogaona agavamia achigarya, na maadui gao aamba, ‘Tahuna
makosa, mana gamuhendera dambi Mwenyezi Mlungu, ambaye ndiye
makalo gao, ye Mwenyezi Mlungu ambaye ndiye kuluphiro ra akare ao.’
8 “Kuleni ko Babeli, iricheni yo tsi ya Akalidayo na mkale dza ndenje
zitanguliyazo cho chaa.
9 Mana nindaafyakatsira na kureha mkusanyiko wa majeshi ga mataifa
ganjina makulu kula vurini kpwedzapigana na Babeli. Gandadzipanga
kuipiga, na kula vurini andagbwirwa. Mivi yao indakala dza muindza
alengaye, asiyeuya kaya chihuphu.
10 Vitu vya Kalidayo vindahalwa zewe, nao ndiohala zewe andahala hadi
atosheke, Mwenyezi Mlungu anaamba.

11 Dzagbwe munafwahirwa na kuhererwa,
mwi muhalao vitu vya atu angu zewe,
dzagbwe munatona dza ndama ichiyoona nyasi,
na kurira dza farasi mwenye mkpwotse.
12 Mudzi wenu mkpwulu ambao ni dza mayo yenu undatiywa waibu,
iye ariyekuvyala andaangalala.
Lola, iye andakala wa mwisho kahi za mataifa gosi,
tsi isiyo chinemi na jangbwa.
13 Kpwa sababu ya tsukizi za Mwenyezi Mlungu, Babeli takundakalika,
ela kundakala gandzo tsetsetse.
Chila atsupiraye na kuko andaangalala na kuuzemerera,
kpwa go mapigoge gosi.
14 Dzipangeni kuizunguluka Babeli
mwimwi muhumirao maha.
Mulatseni! Msisaze hata muvwi mmwenga,
mana akamuhendera dambi Mwenyezi Mlungu.
15 Ipigireni kululu za viha chila uphande,
iyo ikakubali kuturywa
kutaze zikavundzwa na kubwagbwa mana Mwenyezi Mlungu andadziri-
phiza.
Iriphize chisasi,
dza vyo irivyohendera anjina.
16 Muuse ko Babeli iye aphandaye,
na iye agbwiraye rumu ra kuvunira wakati wa kuvuna.
Kpwa sababu ya upanga wa iye aoneraye
chila mutu ni auye kpwao,
chila mutu azorere kpwao.

17 “Atu a Iziraeli ni dza mang’ondzi gachigoondoswa ni simba. Wa
mwandzo kuavamia kala ni mfalume wa Ashuru, na wa mwisho kuvundza
mifupha yao ni Nebukadineza, mfalume wa Babeli.
18 Kpwa hivyo, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa
Iziraeli anaamba, ‘Nindamtiya adabu mfalume wa Babeli na tsiiye, dza
nrivyotiya adabu mfalume wa Ashuru.
19 Ela ndaauyiza Aiziraeli kpwao marisani, nao andarisa ko Karimeli na
Bashani, tsona andamvuna ko myango ya Efuraimu na Giliadi.’

50:8 50:8 Maono 18:4

20 Siku zizo na wakati uho, Mwenyezi Mlungu anaamba, makosa ga
Iziraeli gandaendzwa ela tagandaphahikana; na dambi indaendzwa ko
Juda ela taindaphahikana tse; mana mimi ndaswamehe nyo atu nrioasaza.

21 Vamiani yo tsi ya Merathaimu
na atu asagalao Pekodi.
Aendzeni muaolage na muaangamize tsetsetse,
mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
Hendani kama nchivyokulagizani.
22 Kululu za viha zi kahi ya tsi,
na kululu za ubanangi mkpwulu!
23 Ikakaladze yo nyundo ya dunia ndzima
kukatika na kuvundzika?
Ikakaladze Babeli kukala gandzo
kahi ya mataifa?
24 Nákuhegera muhego uwe Babeli,
uchigbwirwa bila kumanya.
Nawe waonewa uchigbwirwa,
mana wapingana na Mwenyezi Mlungu.
25 Mwenyezi Mlungu akavugula chumba cha silaha,
naye akatuluza silaha za tsukizize,
mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi
ana kazi ya kuhenda ko tsi ya Akalidayo.
26 Ndzoni kula chila uphande muivamie,
vugulani vitsagavye.
Muikeni phamwenga dza ndulu ya mtsere na mumuangamize tsetsetse,
msisaze chochosi.
27 Tsindzani ndzauze zosi,
zericheni zitserere chitsindzironi.
Shaka hiro mana siku yao ikafika,
wakati wao wa kutiywa adabu.”

28 “Phundzani! Anazola mairo na kuchimbira tsi ya Babeli, kpwen-
datangaza ko Sayuni vira ambavyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu
akadziriphiza kpwa ajili ya nyumbaye ya kuvoya.
29 “Ihani atu ahumirao maha edze apige Babeli, osi awezao kulatsa.
Chitani kambi kuizunguluka na musiriche hata mutu mmwenga akachim-
bira. Iriphizeni kulengana na mahendoge, ihendereni kulengana na
vyo irivyohenda. Mana Babeli yamuhendera ngulu Mwenyezi Mlungu,
Mtakatifu wa Iziraeli.
30 Kpwa hivyo barobaroe andaolagbwa mo mwakpwe mihalani na
anajeshie andaangamizwa siku iyo, Mwenyezi Mlungu anaamba.

31 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba,
mimi ni chinyumecho uwe mwenye ngulu,
mana sikuyo ikafika,
wakati wa kukutiya adabu.
32 Uwe mwenye ngulu, undakpwala na ugbwe,
na taphana ndiyekuterya kuima.
Nindaasa moho mo mwako midzini,
nao undaocha osi akuzungulukao.

50:29 50:29 Maono 18:6

33 “Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, Atu a Iziraeli
anaonerwa na a Juda dza vivyo. Osi arioahala mateka akaagbwira
ngingingi, anakahala kuarichira auke.
34 Ela mkomboli wao ana nguvu; dzinare ni Mwenyezi Mlungu, Mlungu
wa majeshi. Iye andaahehera ili aahende aoye kahi ya yo tsi, ela atu
asagalao Babeli asioye.
35 Upanga naukale chinyume cha Akalidayo, Mwenyezi Mlungu anaamba,
upanga naukale chinyume cha asagalao Babeli,
na chinyume cha vilongozie na atue enye ikima!
36 Upanga ukale chinyume cha go manabiige ga handzo,
ili akale azuzu!
Upanga ukale chinyume cha anajeshie,
ili aphahe kuangamizwa!
37 Upanga naukale chinyume cha farasie na chinyume cha magarige ga
kuvwehwa ni farasi,
na nyo anajeshi a chijeni ario nao,
ili akale dza achetu.
Upanga ukale chinyume cha hazinaze zosi,
ili zihalwe zewe!
38 Nakukale na kazikazi ili myuhoye ya madzi inywe,
mana ni tsi ya vizuka,
nao akainjirwa ni ndzundzuwa kpwa vyo vizuka.

39 “Kpwa hivyo nyama a tsakani andaishi na mafisi ko Babeli na
vimburu vindaishi kuko. Takuna mutu ndiye sagala mumo tsona, wala
taindasagalwa ta kare na kare.
40 Dza viratu Mlungu arivyoangamiza Sodoma na Gomora na midzi
yokala phephi, takuna mutu ndiyekusagala tsona,” Mwenyezi Mlungu
anaamba.

41 Mwenyezi Mlungu anaamba,
“Lola, jeshi riredza kula tsi ya vurini,
taifa kulu na afalume anji
anafyakatsirwa kula mwisho wa dunia.
42 Ana silaha za maha na mafumo,
ni majaili na taana mbazi,
ana mvumo dza maimbi ga bahari,
wakati akapanda farasi ao,
akadzipanga dza mutu ariye tayari na viha,
kupigana na uwe mwana mchetu wa Babeli!
43 Mfalume wa Babeli wasikira ripoti yao,
mikonoye ichirejera;
achigbwirwa ni utsungu,
dza wa mchetu alondaye kudzivugula.
44 “Lola, dza simba aambukaye kula weru wa Joridani kuvamia chaa
imara cha mang’ondzi, nindaazola atu a Babeli kula kahi ya tsi yao. Chisha
ye chilongozi ndiyemtsambula ndiye ndiyetawala tsi. Mana ni ani ariye
dza mimi? Ni ani awezaye kulumbana na mimi? Ni mrisa yuphi awezaye
kunipinga?
45 Kpwa hivyo phundza vira mimi Mwenyezi Mlungu nchivyopangira
Babeli na nchivyopanga kuahendera atu asagalao tsi ya Kalidayo. Hata

50:39 50:39 Maono 18:2 **50:40 50:40** Mwandzo 19:24–25

nyo ana a yo mifugo andagurutwa, iye andabananga marisa kpwa sababu yao.
46 Kpwa msindo wa kugbwa kpwa Babeli, dunia indakakama, sauti za
viriro vya atue vindasikirika kahi za mataifa ganjina.”

51

1 Mwenyezi Mlungu anaamba hivi:
“Lola, nindafyakatsira roho ya ubanangi chinyume cha Babeli
yani chinyume cha atu a Kalidayo ambao ni maadui gangu makulu.*
2 Nindahuma atu a kupheha ko Babeli,
akaiphehe.
Siku iyo ya mashaka
andaivamia yo tsi chila uphande
na aiphyere tsetsetse.
3 Usiriche mutu wa kuhumira maha akatonyola uhawe,
usiariche akavwala mavwazi ga viha.
Usisaze barobaroe,
ro jeshire riangamize tsetsetse.
4 Aho andaolagbwa na kubwagbwa kahi ya tsi ya Akalidayo,
na andalumizwa mo mwakpwe barabarani
5 Mana Iziraeli na Juda tazikarichwa
ni Mlungu wao, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi.
Ela tsi ya Akalidayo ikaodzala uyi
mbere za ye Mtakatifu wa Iziraeli.

6 Chimbirani kula Babeli,
chila mutu naachimbize rohoye!
Musiangamizwe kpwa ajili ya dambize,
mana uhu ni wakati wa Mwenyezi Mlungu kudziriphiza
andamripha kulengana na uyiwe.
7 Babeli kala ni chikombe cha zahabu mkpwononi mwa Mwenyezi Mlungu,
chohenda atu a dunia alewe.
Mataifa ganjina ganwa uchiwe wa zabibu,
kpwa hivyo gachigbwirwa ni koma.
8 Babeli ikagbwa gafula na ikavundzika.
Iririreni!
Kaiendzereni dawa ya mavune,
mendzerepho andaphozwa.
9 Hungemphoza Babeli,
ela kaweza kuphola.
Nahumricheni, chila mutu naauye kpwao,
mana hukumuye ikafika mlunguni,
na ikaunulwa hata ko mainguni.
10 Mwenyezi Mlungu akailavya haki yehu,
ndzoni huseme ko Sayuni
vyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu achivyohenda.

11 Nolani yo mivi,
Halani zo ngao!
Mwenyezi Mlungu akaafyakatsira roho nyo afalume a Medi,

* **51:1** **51:1** Vitabu vyanjina vina Lebu-Kumai ambayo ina mana ya *“Moyo wa hinyo aunukao chinyume changu.”* **51:7** **51:7** Maono 17:2–4; 18:3 **51:9** **51:9** Maono 18:5

mana lengore ni kuangamiza Babeli.
Mwenyezi Mlungu andariphiza chisasi,
chisasi kpwa ajili ya nyumbaye ya kuvoya.
12 Unulani bendera ya viha chinyume cha kuta za Babeli;
enjerezani nguvu go majeshi,
ikani arindzi,
dzitayarisheni kuvamia!
Mwenyezi Mlungu andatimiza lengore,
kusudire kuhusu atu a Babeli.
13 Uwe ukalaye kanda-kanda ya madzi manji,
ambaye u tajiri,
mwishoo ukafika,
wakati wa kufwako ukafika.
14 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi akaapa kpwa dzinare:
Nindareha atu anji akuvamie dza ndzije uwe Babeli.
Nao andapiga njerejere za ushindi dzuluyo.

15 Mlungu ndiye ariyeumba tsi kpwa uwezowe,
achiimarisha dunia kpwa ikimaye
na kpwa kuelewakpwe achitandaza mlunguni.
16 Atuluzapho sauti, madzi nkuvuma ko mlunguni,
nkuhenda guro rikapanda kula pembe za tsi.
Nkumeka limeme wakati wa mvula,
na kureha phuto kula kpwenye nyumbaze za kuikira akiba.
17 Chila mutu ni mzuzu na kana amanyaro,
chila mfuli wa zahabu nkutiywa waibu ni vizukavye,
mana vizukavye ni vya handzo,
navyo taviphuma.
18 Tavina mana, ni vitu vya kuberwa,
wakati wa kutiywa adabu vindaangamika.
19 Iye ariye mtalo wa Jakobo si dza vyo vizuka,
mana ndiye ariyeumba vitu vyosi,
chisha mbari za Iziraeli ni urisiwe,
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Majeshi ndiro dzinare.

20 Uwe u rungu rangu, silaha yangu ya viha
kuhumira uwe, nkuvundza-vundza mataifa
na kpwa uwe, nkuangamiza falume.
21 Kuhumira uwe, nkuvundza-vundza farasi na mpandadzi-farasi,
na kpwa uwe, nkuvundza-vundza magari ga kuvwehwa ni farasi na nyo agaphirikao.
22 Kuhumira uwe, nkuvundza-vundza alume na achetu,
na kpwa uwe, nkuvundza-vundza atumia na barobaro,
na kpwa uwe, nkuvundza-vundza avulana na asichana.
23 Kuhumira uwe, nkuvundza-vundza mrisa na mifugoye,
na kpwa uwe, nkuvundza-vundza mkurima na ng'ombeze za kurima,
na kpwa uwe nkuvundza-vundza vilongozi a majimbo na akulu a jeshi.
24 "Mimi ndairiphiza Babeli na nyo asagalao kuko mbere za matso genu kpwa uyi ariouhenda ko Sayuni, Mwenyezi Mlungu anaamba.

25 Lola, ni chinyumecho, uwe mwango wa kubananga

51:13 **51:13** Maono 17:1

ubanangaye dunia yosi, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
Nindagolosa mkpwono wangu nikupige,
nikupingilise kula gambani
nami ndakuhenda mwango urioochwa.
26 Kpwako takundakala na dziwe ra pembeni
wala dziwe ra msingi,
mana undakala gandzo ta kare na kare,
mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.

27 Unula chibao cha matangazo kahi ya yo tsi,
Piga gunda kahi za mataifa ganjina.
Tayarisha go mataifa gampige,
Iha mataifa ganjina gedze gampige, taifa ra Ararati, ra Mini na ra Ashikenazi.
Tsambulani mkpwulu wa jeshi apigane naye,
humani farasi anji dza ndzije.
28 Tayarisha go mataifa ganjina gapigane naye,
nyo afalume a Medi,
vilongozi aho na maofisaa gao,
na tsi zosi azitawalazo.
29 Tsi inakakama na kusumba kpwa utsungu,
mana lengo ra Mwenyezi Mlungu kuhusu Babeli richerepho
ra kuihenda tsi ya Babeli kukala gandzo,
tuphu bila ya atu.
30 Anajeshi a Babeli akaricha kupigana,
nao akasala mwao ngomeni,
mkpwotse wao ukaasirira,
akakala dza achetu.
Makalo gao ganaaka moho,
magbwama ga maryango gao gakavundzika.
31 Muhumwa wa habari a mairo kukutana na wanjina,
na mjumbe mmwenga kukutana na wanjina,
kpwendamuambira mfalume wa Babeli
kukala mudziwe ukatekpwa chila uphande.
32 Vivuko vikavamiwa,
nayo mikangaga ikatiywa moho,
na nyo anajeshi akagbwirwa ni chiwewe.
33 Mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, Mlungu wa Iziraeli, anaamba,
Ye msichana wa Babeli ni dza phatu pha kuwagira
wakati phana kuvyogbwa-vyogbwa,
wakati wa kuvunwakpwe ukafika.”

34 “Nebukadineza, mfalume wa Babeli akahumiza,
na akahufyondza asisaze chitu.
Iye akahuricha chihuphu bila chitu,
iye akahumiza dza dzoka
na kuodzaza ndaniye na vinono vyehu
na badaye akahuaphika.
35 Go mai hurigohenderwa naye Babeli naahenderwe,”
nyo asagalao Sayuni anaamba.
Atu a Jerusalemu anaamba,

“Milatso yehu naikale dzulu ya nyo akalao Babeli.”
36 Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu anaamba hivi,
“Lola, nindakuhehera na kukuriphizira chisasi.
Nindaumisa bahariye
na kuhenda visimavye viume.
37 Babeli indakala gandzo,
makalo ga makala,
utu wa kuangalaza na wa kuberwa,
phatu phasiphosagala mutu.

38 Atue osi ananguruma dza simba,
ananguruma dza ana simba.
39 Ela wakati ana hamu kulu,
nindaatayarishira karamu
niaphe uchi alewe
hata aimbe kpwa kuhamirwa
chisha alale hata kare yedze, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
40 Nindaatsereza dza mang’ondzi gaphirikpwago chitsindzironi,
dza maturume na ndenje.

41 Lola vyo Babeli ichivyohalwa mateka,
mudzi uirokala unalikpwa dunia ndzima akagbwirwa!
Babeli indakala utu wa kutisha
kahi ya mataifa!
42 Yo bahari ikabwiningiza Babeli,
maimbi ga kunguruma gandambwiningiza.
43 Midziye indakala gandzo,
tsi kavu na jangbwa,
tsi isiyosagalwa ni mutu,
tsi ambayo takuna ndiyeitsupira.
44 Nindamtiya adabu Beli ko Babeli,
nimuhendese ahaphike vyo arivyomiza.
Go mataifa ganjina tagandamlunga tsona.
Kuta za Babeli zikagbwa.

45 Mwi atu angu, tulukani kula kahize!
Chila mmwenga naachimbize rohoye
chimbirani tsukizi za Mwenyezi Mlungu!
46 Usifwe moyo wala kuogopha
kpwa uvumi munaosikira kahi ya yo tsi,
uvumi wedzao chila mwaka
uvumi wa fujo kpwenye yo tsi
na wa mtawala kuheha na mtawala myawe.

47 Kpwa hivyo, lola, siku ziredza
ambapho nindatiya adabu vyo vizuka vya Babeli.
Tsiye yosi indatiywa waibu,
na atu osi ndioolagbwa andagbwa mo mwakpwe.
48 Phahi mlunguni na duniani na vyosi virivyo mumo
vindapiga kululu kpwa raha kuhusu Babeli,
mana abanangi andakpwedza

51:48 **51:48** Maono 18:20

kula vurini amvamie,
mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
49 Babeli ni iangamizwe
dza viratu irivyoangamiza atu a dunia ndzima
kpwa sababu yaolaga Aiziraeli.

50 Mwimwi muchiochimbira upanga,
musiime, endererani kuphiya!
Mtambukireni Mwenyezi Mlungu ko kure mriko,
na musiiyale Jerusalemu.
51 Hukatiywa waibu,
mana hukalaphizwa
tahumanya hulolephi kpwa waibu,
kpwa sababu ajeni akainjira mwatu mtakatifu
mwa nyumba ya Mwenyezi Mlungu.

52 Ela siku ziredza, Mwenyezi Mlungu anaamba
ndiphoangamiza vizukavye,
na ariolumizwa andaula kpwa utsungu
kahi ya tsiiye yosi.
53 Hata dzagbwe Babeli inaweza kupanda hadi mlunguni;
dzagbwe inaweza kuhenda ngomeze kukala imara
nindaihumira abanangi, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.

54 Phundzani zo ndiro kula Babeli,
Kululu za ubanangi kula Babeli!
55 Mwenyezi Mlungu andaangamiza Babeli,
na kukomesa yo sautiye kulu.
Maadui gandamvamia dza maimbi ga madzi manji,
gandamvamia kuno anakota kululu.
56 M'banangi andakpwedza chinyume cha Babeli,
anajeshie andatekpwa,
na maha gao gandavundzwa.
Mana Mwenyezi Mlungu ni Mlungu wa chisasi,
ni lazima andariphiza.
57 Nindaalewesa vilongozie na atue enye ikima,
maliwalie, akulue a jeshi na anajeshie;
andalala tsetsetse na taandalamuka,
mfalume anaamba, ambaye dzinare ni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi."

58 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba hivi,
"Zo kuta ndziho za Babeli
zindabwagbwa photsi tse
na maryangoge mare gandaochwa.
Atu andahenda kazi ya bure,
mana kazi za mataifa ganjina zindaochwa."

Ujumbe wa Jeremia
unaphirikpwa Babeli

51:49 51:49 Maono 18:24

59 Uhu ndio ujumbe uriolaviwa ni nabii Jeremia kpwa Seraya mwana wa
Neriya, mwana wa Mahiseya, ariphophiya na Zedekiya, mfalume wa Juda
ko Babeli mwaka wa ne wa utawalawe.
60 Jeremia kala akaandika chitabuni mai gosi ndigophaha Babeli, piya
maneno ganjina kuhusu Babeli.
61 Phahi Jeremia wamuamba Seraya: "Ndiphofika Babeli, henda chadi
uasomere maneno higa kpwa sauti,
62 chisha uambe, 'Uwe Mwenyezi Mlungu waamba undaangamiza phatu
hipha, ili mwanadamu wala nyama asiphasagale, mana phandakala
gandzo hata kare na kare.'
63 Ndiphomala kusoma chitabu chichi, chifunge dziwe uchitsuphe muho
wa Yufurati.
64 Chisha uambe, 'Babeli indazama dza vivyo nayo taindaunuka tsona
kpwa sababu ya mashaka ambago ndairehera phamwenga na atue.' "
Ujumbe wa Jeremia uchisirira phapho.

52

Kugbwa kpwa Jerusalemu

1 Zedekiya kala ana miaka mirongo miiri na mmwenga ariphoandza
kutawala, naye watawala kpwa muda wa miaka kumi na mmwenga hiko
Jerusalemu. Nine kala aihwa Hamutali mwana wa Jeremia kula Libuna
2 Zedekiya wahenda mai mbere za Mwenyezi Mlungu, dza Jehoyakimu
arivyohenda.
3 Iye ndiye ambaye wamuasi mfalume wa Babeli.
Mwenyezi Mlungu waareyera sana atu a Jerusalemu na Juda hata
achiazola mbereze, ndiyo mana mambo ga kuogofya gahendeka kuko.
4 Phahi mwaka wa tisiya, mwezi wa kumi na siku ya kumi ya utawalawe,
Nebukadineza, mfalume wa Babeli wakpwedza na jeshire rosi kuvamia
Jerusalemu. Aho achita kambi kondze ya mudzi na achidzenga kuta za
mtsanga kuuzunguluka kuzuwiya atu asichimbire.
5 Phahi nyo mudzi waenderera kuzangirwa hadi mwaka wa kumi na
mwenga wa utawala wa mfalume Zedekiya.
6 Kufikira siku ya tisiya ya mwezi wa ne, ndzala yakala kali sana mo
mudzini hata nyo atu achikala taana utu wa kurya.
7 Phahi, abomola seemu ya ukuta wa mudzi, na mfalume na jeshire
rosi achichimbira wakati wa usiku, na njira ya busitani ya mfalume,
achitsupira kpwenye ryango ririro kahi-kahi ya kuta mbiri, (phahi hara
Akalidayo kala akauzangira mudzi pande zosi) achiphiya vyao na njira ya
uphande wa Araba.
8 Ela Jeshi ra Akalidayo ramzoresa mfalume hadi richimgbwira kahi za
tsi ya kugbwa ya Jeriko. Jeshire rosi ramricha, richitsamukana.
9 Phahi amgbwira ye mfalume achimphirika kpwa mfalume wa Babeli
hiko Ribula, tsi ya Hamathi, naye achimuhukumu.
10 Ko Ribula, mfalume wa Babeli waolaga ana a chilume a Zedekiya
mbereze, piya waolaga vilongozi osi a Juda kuko.
11 Achimuombola matso Zedekiya, achimfunga silisili za shaba na
achiphiya naye Babeli, achendamtiya jela hadi wakati wa kufwakpwe.
12 Iriphofika siku ya kumi ya mwezi wa tsano mwaka wa kumi na
tisiya wa utawala wa Nebukadineza, mfalume wa Babeli, Nebuzaradani

51:63 51:63 Maono 18:21 **52:4 52:4** Ezekieli 24:2 **52:7 52:7** Ezekieli 33:21 **52:11 52:11** Ezekieli 12:13

mkpwulu wa arindzi a mfalume ariyehumikira mfalume wa Babeli,
wakpwedza Jerusalemu.
13 Watiya moho nyumba ya Mwenyezi Mlungu, dzumba ra mfalume na
nyumba zosi za Jerusalemu. Nyumba zosi za akulu wazitiya moho.
14 Jeshi rosi ra Babeli ambaro kala ri tsini ya ye mkpwulu wa arindzi a
mfalume, ravundza-vundza kuta zosi zozunguluka Jerusalemu.
15 Nebuzaradani mkpwulu wa arindzi watsamiza seemu ya achiya,
atu ariokala akasala mo mudzini, hara ariokala akadzisalimisha kpwa
mfalume wa Babeli phamwenga na mafundi.
16 Ela ye Nebuzaradani wasaza atu ariokala achiya kabisa kpwenye tsi,
akale atundzi a mizabibu na akurima.
17 Atu a Babeli avundza-vundza zo nguzo za shaba, hako za shaba na
birika ra shaba rokala ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu achitsukula
shaba yosi hadi Babeli.
18 Chisha achihala nyungu, miko, makasi, mabakuli, masahani na miyo
yosi ya shaba iriyohumika kahi za nyumba ya kuvoya Mlungu.
19 Piya wahala mabeseni, vyetezo, mabakuli ga zahabu, nyungu, vifwaya
vya kuikira taa, vibakuli vya uvumba na mabakuli ga kujerera uchi. Ye
mkpwulu wa arindzi a mfalume wahala chila mwiyo wa zahabu swafi na
wa feza.
20 Yo shaba ya nguzo mbiri, yo bahari, ndzau kumi na airi ariokala tsini
ya yo bahari na vyango ambavyo mfalume Selemani wavitengeza kpwa
ajili ya yo nyumba ya Mwenyezi Mlungu. Uziho wa shaba ya vitu vyosi
hivi uchikala tauyaweza kupimika.
21 Chila nguzo kala ina ure wa futi mirongo miiri na sabaa, na
kuizunguluka kala ni futi kumi na nane. Chila nguzo kala ina tundu pho
kahi-kahi dza mridza, na uzihowe kala ni kama vyala vine.
22 Dzuluye kala kuna chitswa cha shaba nyiru. Ure wa chila chitswa
kala ni futi ne na nusu. Chila chitswa chazungulusirwa mapambo ga
makomamanga ga shaba nyiru.
23 Kala kuna makomamanga mirongo tisiya na sita mbavuni mwa zo
nguzo. Jumula ya mapambo kala ni makomamanga gana mwenga.
24 Ye mkpwulu wa arindzi a mfalume wahala Seraya mlavyadzi-sadaka
mkpwulu, Zefania msaidiziwe, na arindzi a maryango ahahu.
25 Kula mo mudzini wahala ofisaa mmwenga yekala mkpwulu wa vikosi
vya jeshi, atu sabaa okala ashauri a mfalume, piya wahala muandishi wa
mkpwulu wa jeshi yekala achiandikisha atu phamwenga na atu mashuhuri
mirongo sita ambao waona mo mudzini Jerusalemu.
26 Nebuzaradani mkpwulu wa arindzi a mfalume wahala atu hinyo
achiaphirika kpwa mfalume wa Babeli hiko Ribula.
27 Naye mfalume wa Babeli walagiza atu aha apigbwe na aolagbwe
ko Ribula kahi za tsi ya Hamathi. Kpwa hivyo atu a Juda atsamizwa
achendakala atumwa kondze ya tsi yao.
28 Hino ndiyo jumula ya atu ariohalwa mateka ni Nebukadineza kahi za
mwaka wa sabaa wa utawalawe: Ayahudi elufu tahu na mirongo miiri na
tahu.
29 Kahi za mwakawe wa kumi na nane, Nebukadineza wahala mateka
atu magana manane mirongo mihahu na airi kula Jerusalemu.
30 Mwaka wa mirongo miiri na mihahu ya utawala wa Nebukadineza,
Nebuzaradani mkpwulu wa arindzi a mfalume wahala mateka Ayahudi

52:13 **52:13** 1 Afalume 9:8 **52:17** **52:17** 1 Afalume 7:15–47

magana sabaa mirongo mine na atsano; jumula kala ni atu elufu ne na magana sita.

31 Mwaka wa mirongo mihahu na sabaa bada ya Jehoyakini, mfalume wa Juda kuhalwa mateka, Evili-Merodaki wakala mfalume wa Babeli. Iye wamrichira Jehoyakini, mfalume wa Juda kula jela siku ya mirongo miiri na tsano ya mwezi wa kumi na mbiri.

32 Evili-Merodaki wamuonera mbazi na achimupha cheo cha dzulu kuriko afalume anjina ariokala ko Babeli phamwenga naye.

33 Phahi Jehoyakini wavula nguwo za jela achibadilisha. Naye achikala anarya mezani pha mfalume maishage gosi.

34 Chila siku wahewa posho ni mfalume wa Babeli kulengana na mahitajige.

Chitabu cha sonono za JEREMIA

Tanga mbere

Hichi chitabu chidide cha sonono ni mkusanyiko wa mashairi vifungu vitsano ambapho muandishi ana sonono kuhusu kuochwa kpwa Jerusalemu mwaka wa magana matsano mirongo minane na sita kabila ya Jesu kuvyalwa. Atu kala achimnung'unikira Mlungu kuhusu hendo riro ela atu a Iziraeli na vilongozi aho ndio haswa ariohendesa Jerusalemu ichibanangbwa na ndio alaumiwao. Kahi ya sonono zizo, atu anatiywa moyo na kuhewa tumaini kukala Mlungu andaaterya siku zedzazo.

Vifungu vivi vya mashairi kala vichihumirwa wakati wa ibada za chila mwaka ambapho atambukira kubomolwa kpwa nyumba ya kuvoya Mlungu ya kpwandza ko Jerusalemu.

Vifungu vine vya kpwandza katika luga ya Chieburania vyaandikpwa kpwa kulunga mtindo wa alifabeti 22 za Chieburania. Kulengana na mtindo uho, sura 1, 2 na ya 4 zina vifungu 22, na sura ya 3 ina vifungu 66.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Sonono ya Jerusalemu 1:1–22
Kutiywa adabu kpwa Jerusalemu 2:1–22
Kuluphiro richerepho 3:1–66
Jerusalemu ikakala gandzo 4:1–22
Ayahudi anavoya aonerwe mbazi 5:1–22

Jerusalemu ikakala gandzo

1 Lola, vyo mudzi urivyo wekee
mudzi uriokala ukaodzala atu!
Vivi ukakala dza mchetu gungu,
yekala mkpwulu kahi ya mataifa!
Mchetu yekala Malikia kahi ya midzi
vivi akahendwa kukala mtumwa.

2 Iye nkurira sana wakati wa usiku,
matsozi gakajera mwakpwe mafundani.
Kahi ya azembee osi
taphana wa kumphoza marenda,
asenae osi amsalata,
aho akakala maaduige.

3 Atu a Juda akalazimishwa kuphiya kure na kpwao
kpwa sababu ya mateso na kuhendeswa kazi ngumu.
Vivi anasagala kahi za mataifa,
nao taaphaha phatu pha kuoya,
osi anaomzoresa akamgbwira
na kana phatu pha kuchimbirira.

4 Njira ziphiyazo Sayuni ni tuphu
mana takuna aphiyaye sikukuuni.
Maryangoge gakakala gandzo,
alavyadzie-sadaka anaula,

asichanae anasononeka,
na ye mwenye ana utsungu sana.

5 Avihae akamturya,
nago maaduige gana ongokerwa,
Mana Mwenyezi Mlungu akamuhenda ateseke
kpwa sababu ya dambize nyinji,
anae akahalwa mateka,
ni mviha.

6 Ngumaye yosi ikamuukira
iye mwana mchetu wa Sayuni.
Vilongozie akakala dza kulungu
asiokala na marisa.
Anachimbira ela taana mkpwotse
mbere ya iye aazoresaye.

7 Jerusalemu inatambukira
siku za mateso na sonono
na vitu vyosi vya samani
vyokala vyakpwe hangu kare.
Atue ariphoshindwa ni avihae,
napho taphayakala na wa kumkanira,
avihae amlola
na kumtseka wakati wa kushindwakpwe.

8 Jerusalemu akahenda dambi sana,
kpwa hivyo akakala najisi
osi ariokala anamuishimu anam'bera
mana akaona chitsahache.
Ye mwenye anaula
na kufyula usowe kpwa waibu.

9 Ukolowe kala u wazi;
kayaririkana sikuze za mbereni,
kpwa hivyo chavuche ni cha kuangalaza,
kana mutu wa kumsononekera.
"Lola, kugaya kpwangu ee Mwenyezi Mlungu,
mana ye adui akaniturya!"

10 Adui akagolosa mikonoye
ahale vitu vyosi vya samani vya Jerusalemu.
Jerusalemu waona atu a mataifa ganjina
achiinjira phatuphe phatakatifu,
aratu ambao Mwenyezi Mlungu waakahaza
kuinjira kpwenye mkpwutanowe.

11 Atue osi anaula
kuno anaendza utu wa kurya,
anakakana vitu vyao vya samani na chakurya
ili auyize mikotse yao.
"Nilola, Mwenyezi Mlungu,
mana ninaberwa."

12 “Kale tamuona kusononeka kpwangu mwi mosi mtsupao?
Lolani na muone
ichikala kuna mwenye sonono dza sonono yangu
ambayo Mwenyezi Mlungu wanirehera,
ariphonigayisa
yo siku ya tsukizize nyinji.

13 Iye wahuma mwangu mifuphani moho kula dzulu, nao unaniocha.
Wahandika nyavu anigbwire magulu,
aniuyize nyuma.
Waniricha machiyangu,
mnyonje siku yosi.

14 Dambi zangu zafungbwa kpwenye gogolo,
kpwa mikonoye wazifunga phamwenga,
nazo achinivwika mwangu singoni.
Akanihenda nisirirwe ni mkpwotse.
Mwenyezi Mlungu wanilavya mikononi
mwa nyo ambao siaturya.

15 Mwenyezi Mlungu waarema masujaa osi
ariokala kahi yangu,
waiha mkpwutano chinyume changu
ili aapige ahana angu.
Mwenyezi Mlungu akamvyoga-vyoga ye mwanamwali, mwana mchetu wa Juda,
dza zabibu zivyogbwavyo.

16 Ndiyo mana ninarira,
namwagikpwa ni matsozi
mana wa kuniphoza marenda a kure nami,
takuna wa kunitiya moyo.
Anangu akarichwa a weche,
mana adui akaniturya.”

17 Sayuni anagolosa mikonoye,
ela taphana wa kumterya.
Mwenyezi Mlungu akalavya amuri chinyume cha Jakobo
ili majiranige akale avihae,
Jerusalemu ikakala
najisi kahi yao.

18 “Mwenyezi Mlungu ni wa haki,
mana nkakala wa kuasi nenore,
ela phundzani mwimwi mataifa,
lolani kugaya kpwangu.
Ahana angu na asichana angu
akahalwa mateka.

19 Náiha azembe angu
ela anichenga,
alavyadzi-sadaka na atumia angu

afwa mo mudzini,
ariphokala anaendza chakurya
ili auyize mikotse yao.

20 Lola, ee Mwenyezi Mlungu, mana nagaya,
roho yangu ikachafuka,
nao moyo wangu ukayugika
kpwa sababu nkakala muasi sana.
Ko kondze upanga unaolaga atu,
na mo nyumbani namo munafwewa.

21 Aho akasikira vyo niulavyo,
taphana wa kuniphoza marenda
maadui gangu gosi gakasikira kuhusu mashaka gangu,
aho akahamirwa ni kukala ukanihenda hivyo.
Rehe yo siku uriyotangaza,
uahende dza vyo urivyonihenda.

22 Uyi wao wosi nawedze mberezo
atiye adabu
dza urivyonitiya adabu
kpwa sababu ya dambi zangu
mana kuula kpwangu ni kunji
nami nikafwa moyo.”

2

Mwenyezi Mlungu
andatiya adabu Jerusalemu

1 Mwenyezi Mlungu, akabwiningiza
Sayuni na ingu ra tsukizize!
Nyo unono wa Iziraeli
akautsupha kula mlunguni hadi duniani
naye kakatambukira chihiche cha kuikira magulu
siku ya tsukizize.*

2 Mwenyezi Mlungu akabomola-bomola bila mbazi
makalo gosi ga Jakobo.
Kpwa tsukizize akabomola
ngome za mwana wa chichetu wa Juda.†
Akatsereza hadi photsi
utawalawe na vilongozie.

3 Iye akaangamiza masujaa gosi ga Iziraeli
kpwa tsukizize nyinji.
Akausa mkpwonowe wa kulume kula kpwakpwe,
wakati adui ariphomvamia.
Iye akaocha Jakobo dza moho uakao,
na kuocha chila chitu chimzungulukacho.

---

* **2:1 2:1** *Chihiche cha kuikira magulu* inaweza kukala ni *Jerusalemu au yo nyumba ya kuvoya Mlungu.* † **2:2 2:2** *mwana wa chichetu wa Juda* ni *Jerusalemu.*

4 Iye akatonyola uha dza adui,
na mkpwonowe wa kulume u tayari kulatsa.
Dza adui, akaolaga atu osi anono-anono ahamirao matso,
akamwaga tsukizize nyinji dza moho
ndani ya nyumba ya kuvoya Mlungu ko Sayuni.

5 Mwenyezi Mlungu akakala dza adui,
iye akabomola-bomola Iziraeli.
Akabomola-bomola madzumbage gosi,
akahenda ngomeze zosi zikale gandzo,
chisha akamuenjerezera Juda
chiriro na sonono.

6 Nyumbaye ya kuvoya akaibomola dza chibanda cha mundani,
pho phatuphe pha kuusira sikukuuze zirizoikpwa akaphahenda gandzo.
Mwenyezi Mlungu akahenda Sayuni iyale
sikukuuze na Sikuze za Kuoya,
na kpwa tsukizize kali akamrema
mfalume na mlavyadzi-sadaka.

7 Mwenyezi Mlungu akarema pho phatuphe pha kulavira sadaka,
akalozera kogo pho phatu phatakatifu.
Akazitiya mikononi mwa adui
zo kuta za madzumbage.
Go maadui gapiga kululu mo nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu,
dza hurivyohenda wakati wa sikukuu.

8 Mwenyezi Mlungu wakata shauri kubomola
ukuta wa mwana mchetu wa Sayuni.
Iye wahumira mkpwowa wa kupimira
naye kayausa mkpwonowe wakati anabomola.
Wahenda nyo ukuta wa kondze na wa ndani usononeke,
zosi mbiri zabomolwa phamwenga.

9 Maryangoge gakadodomea mtsangani,
akabananga na kubomola magbwamage ga kufungira,
mfalumewe na akulue anasagala kahi ya mataifa.
Alavyadzi-sadaka taafundza tsona shariya,
na manabiige tagaona ruwiya tsona
kula kpwa Mwenyezi Mlungu.

10 Atumia a ye mwana mchetu wa Sayuni
asegere photsi kuno akanyamala zii
akadzitiya mtsanga mwao vitswani,
na akavwala nguwo za magunia.
Asichana a Jerusalemu
akazamisa vitswa vyao hadi photsi.

11 Matso gangu gakaremwa kpwa kurira,
roho yangu ikachafuka.
Moyo wangu unafwa purungire kpwa sonono

kpwa sababu ya kubanangbwa kpwa mwana mchetu wa atu angu,
kpwa kukala anache na ana atsanga
anahirika mo njira-njira za nyo mudzi.

12 Anaririra nine zao achiamba,
"Ukuphi mkpwahe na uchi?"
Kuno anahirika dza atu achiolumizwa
mo njira-njira za nyo mudzi
wakati anafwa
magoni mwa nine zao.

13 Nigombeni kukuhusu? Nikulinganishe na chitu chani,
uwe mwana mchetu wa Jerusalemu?
Nikulinganishe na utu wani, ili niweze kukuphoza marenda,
we mwanamwali, mwana mchetu wa Sayuni?
Mana chirondacho china chivwa dza cha bahari.
Ni ani awezaye kukuphoza?

14 Manabiigo gakakuonera
ruwiya ya handzo na ya kuchenga,
aho taayafwenula uyio
ili akurekebishe,
ela akakuonera ruwiya
ya handzo na ya kuangamiza.

15 Osi atsupao na njira
anapiga makofi kpwa kukubera,‡
anapigira mishoni ye mwana mchetu wa Jerusalemu
na kusukasuka vitswa vyao.
"Dze, uno ndio mudzi kala uchiihwa
ukamilifu wa unono
fwahiro ra dunia?"

16 Maaduigo gosi
gananahula kanwa zao chinyumecho,
ana kubera na kusaga meno
na kuamba, "Hukamuolaga!
Hino ndiyo siku ambayo kala hunaigodzera
vino hukaiona!"

17 Mwenyezi Mlungu akahenda ariropanga,
akatimiza nenore
dza arivyorigomba pho kare,
akakubwaga bila mbazi
akamuhenda aduio ahererwe,
na kuapha nguma masujaa a avihao.

18 Mioyo ya atu
inamririra Mwenyezi Mlungu.
Uwe ukuta wa mwana mchetu wa Sayuni,
richa matsozigo gajere usiku na mutsi

‡ **2:15 2:15** kupiga makofi phapha ni kpwa kubera. Nyo apigi a makofi kala anahenda vivyo kpwa kuonyesa raha ariyo nayo kpwa go mai garigophaha Jerusalemu.

dza muho.
Usioye tse,
matsogo nagasiriche kulavya matsozi.

19 Usiku wosi unuka mara kpwa mara,
umririre Mwenyezi Mlungu!
Mwaga moyoo dza madzi
mbere za Mwenyezi Mlungu!
Muunurire mikonoyo
kpwa ajili ya uzima wa anao,
ambao anahirika na ndzala
kpwenye maganiko ga chila barabara.

20 Lola, ee Mwenyezi Mlungu na uone!
Ni ani uriyemuhendera dza rino?
Dze, ano mayo arye ana ao,
ana arioarera?
Dze, mlavyadzi-sadaka na nabii aolagbwe
pho phatu phatakatifu pha Mwenyezi Mlungu?

21 Miri ya avyere kpwa adide
irere photsi barabarani;
ahana angu na asichana angu
akagbwa kpwa upanga.
Uwe waaolaga wakati wa tsukizizo,
waatsindza bila mbazi.

22 Uwe waiha maadui gangu dza ualikaye atu siku ya sikukuu
nao akanizunguluka chila uphande,
Na siku ya tsukizi za Mwenyezi Mlungu
takuna ariyechimbira au ariyetiya
osi nrioaereka na kuarera
akaolagbwa ni adui wangu.

3

Kuluphiroro ni kulu

1 Mimi ni ye mutu nchiyetsupira mateso
kpwa fwimbo ya tsukizize.
2 Iye akanizola na kunireha
jizani phatu phasipho mwanga.
3 Kpwa kpweli akagaluza mkpwonowe chinyume changu
kano nyinji, mutsi wosi.

4 Akatsakaza mwiri wangu na chingo yangu
na kuvundza mifupha yangu.
5 Akanigbwira na kunizunguluka
kpwa utsungu na tabu.
6 Akanihenda nisagale jizani
dza atu ariofwa kare.

7 Akanizungulusira ukuta hata siweza kuchimbira
akanifunga na silisili ndziho.

8 Dzagbwe naiha na kuririra kuterywa,
ela ye nkupuza mavoyo gangu.
9 Akaziba njira yangu na mawe ga kutsonga,
akahenda njira yangu ikale fyuko.

10 Kpwangu mimi iye ni dza dubu aoteaye,
dza simba chiyedzifwitsa.
11 Iye wanivwamukira ko njirani na achinimwamula vipande-vipande
na achiniricha bila msada.
12 Iye watonyola uhawe,
achinilenga na nyo muvwiwe.

13 Walatsa moyo wangu
na mivi ya mwakpwe ryakani.
14 Nikakala wa kutsekpwa kahi ya atu angu osi
anasinda dii kunitunga mawira.
15 Iye akaniodzaza na utsungu,
na kunilazimisha kumiza subiri.

16 Wanihenda nigogode mawe,
na kunivyoga-vyoga ivuni.
17 Moyo wangu ukafutwa amani,
nikayala kufwahirwa ni utu wani.
18 Kpwa vivyo naamba, “Nikakata tamaa tse,
na sitarajiya utu wowosi tsona kula kpwa Mwenyezi Mlungu.”

19 Kutambukira mateso na kudengereka kpwangu,
kunanitiya utsungu dza subiri na chihumbo utsungu!
20 Chila nchigatambukira,
nkukata tamaa.
21 Ela nchere na tumaini
ninaphotambukira neno hiri:

22 Huchere moyo kpwa sababu ya mendzwa ya Mwenyezi Mlungu isiyosika,
mbazize tazina mwisho,
23 ni nyiphya chila ligundzu,
na uaminifuwe ni mkpwulu.

24 Nchidziamba, “Mwenyezi Mlungu ndiye mtalo wangu
kpwa hivyo ndamkuluphira iye.”

25 Mwenyezi Mlungu ni mnono kpwa nyo amgodzerao,
na nyo amuendzao.
26 Ni vinono mutu kuhurira wakati anagodzera
nyo wokofu wa Mwenyezi Mlungu.
27 Piya ni vinono mutu atsukule gogolo,
wakati achere barobaro.

28 Naasagale macheye na ahurire,
maziho kula kpwa Mwenyezi Mlungu ganaphomphaha.
29 Indam’bidi adzitsereze,
nkuhenda kukakala kuchere na kuluphiro.

30 Na alavye ndzeyaye kpwa ye mpigi,
na akale tayari kulaphizwa.

31 Mana Mwenyezi Mlungu kandahuricha
hata kare na kare.
32 Dzagbwe nkureha sonono, ela nkuonyesa mbazi,
kulengana na mendzwaye nyinji isiyosika.
33 Mana kahamirwa ni kugayisa,
au kusononesa anadamu.

34 Afungbwa osi a tsi
anaphovyogbwa-vyogbwa,
35 kulafiwa haki zao
mbere za iye Ariye Dzulu Kuriko Vyosi,
36 na kufungbwa wakati taana makosa,
ikale Mwenyezi Mlungu kaona gosi higo?

37 Ni ani awezaye kugomba na vikakala,
ichikala Mwenyezi Mlungu kalagizire?
38 Manono na mai nkuhendeka tu
kpwa amuri ya ye Ariye Dzulu Kuriko Vyosi.
39 Kpwa utu wani mutu ariye moyo alalamike,
wakati anaphotiywa adabu kpwa dambize?

40 Nahupime na kuchunguza njira zehu,
na humuuyire Mwenyezi Mlungu!
41 Nahuunule mioyo yehu na mikono yehu
kpwa Mlungu ariye mlunguni na huambe,
42 “Hukakosera na kukuasi,
nawe kukahuswamehe.

43 Ukaodzala tsukizi na kuhuzoresa,
nawe ukahuolaga bila mbazi.
44 Ukadzifwinika ingu
ili mavoyo gehu gasiweze kutsupa.
45 Ukahuhenda hukale taka-taka na uchafu
kahi za mataifa.

46 Maadui gehu gosi
ganagomba maneno ga kuhunyetera.
47 Hukaphahwa ni wasiwasi na wuoga,
uweche na kubanangbwa.”
48 Matso gangu ganapapariza myuho ya matsozi
kpwa sababu ya kubanangbwa kpwa atu angu.

49 Matso gangu gandapapariza matsozi
bila kusira,
50 hadi ye Mwenyezi Mlungu alole
kula mlunguni na aone.
51 Nasononeka kpwa kuona
kuteseka kpwa achetu a mudzi wangu.

52 Nikaindzwa dza nyama wa mapha

ni hinyo achionimena bila ya chisa.
53 Anizika mzima dibwani
na achichibwiningiza na dziwe.
54 Madzi gachinitsupa chitswani,
nami nchiamba, “Nikaangamika.”

55 Nahadza dzinaro, uwe Mwenyezi Mlungu,
kula mo dibwani.
56 Uchisikira kulalama kpwangu, nriphokuvoya nchiamba, “Usizibe masikirogo
niriphokuririra kulonda kuterywa!”
57 Wakpwedza phephi niriphokuiha,
nawe uchiamba, “Usiogophe!”

58 Ee Mwenyezi Mlungu, uwe wahehera lau rangu,
uwe wativya maisha gangu.
59 Ukaona uyi niriohenderwa, ee Mwenyezi Mlungu
kala muamuli wangu na uniuyizire haki yangu.
60 Ukaona maadui gangu ganavyonimena,
na kunipangira mai.

61 Ee Mwenyezi Mlungu, ukasikira kulaphiza kpwao,
na mipango yao yosi mii chinyume changu.
62 Maadui gangu ganagomba pokopoko wakati ananipangira mai
chinyume changu mutsi wosi.
63 Lola, asagalapho na aunukapho
ananifyorera kpwa mawira gao.

64 Ariphe vyo inavyofwaha, ee Mwenyezi Mlungu,
kulengana na kazi za mikono yao.
65 Aphe mioyo mifu,
na lanayo ikale dzulu yao.
66 Azorese na tsukizi na uabanange-banange
ahende asionekane tsona duniani, ee Mwenyezi Mlungu.

4

Jerusalemu bada ya kubanangbwa

1 Zahabu ikaricha kung’ala,
hata yo zahabu swafi taing’ala tsona!
Go mawe matakatifu gakatsamukana
maganikoni mwa chila njira.

2 Nyo ana a Sayuni ariokala na nguma,
ariokala a samani sawa na zahabu swafi,
vivi anaaharira dza nyungu za ulongo zisizo na samani
kazi ya mfinyangi.

3 Hata makala nkulavya nyaho
kuamwisa ana ao,
ela atu angu akakala majaili,
dza mbuni ko jangbwani.

4 Lilimi ra mwana aamwaye
rikagbwirana na lilakalaka kpwa chiru.
Anache anavoya chakurya
ela taphana aaphaye.

5 Nyo ariorya vyakurya vya hali ya dzulu
anafwa mo njirani,
na ariorerwa na nguwo za zambarau
vivi analala ivuni.

6 Atu angu akatiywa adabu kulu
kuriko adabu iriyophaha atu a Sodoma,
mudzi ambao wapendulwa gafula,
taphayakala na mutu wa kuaterya.

7 Vilongozie akala ereru dza barafu
na ereru kutsupa maziya,
miri yao yakala na afya na nguvu,
na madzeni ga miri yao gakala dza dziwe ra samani riihwaro yakuti samawi.

8 Vivi nyuso zao ni nyiru kushinda misizi,
nao taaweza kumanyikana mo njirani.
Ngozi zao zikahenda nyambwi,
na zikaumalala dza mbao.

9 Baha nyo arioolagbwa na upanga
kuriko nyo ahirikao,
ambao anafwa pore-pore
kpwa kukosa chakurya kula mindani.

10 Mikono ya achetu enye mbazi
ikajita ana aho enye,
akala chakurya chao
wakati wa kubanangbwa kpwa atu angu. *

11 Mwenyezi Mlungu wadigirika,
bada ya kumwaga tsukizize kali.
Iye waasa moho mo Sayuni,
urioocha yo misingiye.

12 Afalume a dunia,
phamwenga na atu osi taayaamini,
kukala maadui na aviha anaweza kuinjira
maryango ga Jerusalemu.

13 Vyakala vivi chisa ni dambi za manabiige
na mai ga alavyadzie-sadaka,
ariotiya mudzi najisi
kpwa kuolaga enye haki asagalao kahi zao.

4:6 **4:6** Mwandzo 19:24 **4:10** **4:10** Kumbukumbu 28:57; Ezekieli 5:10 * **4:10** **4:10** *Atu angu* inamanisha *Jerusalemu.*

14 Aphaphasa mo njirani dza vipofu,
aho akadzinajisi na ukolo wa milatso
hata taphana awezaye kuguta
nguwo zao.

15 Atu aaririra achiambira, “Phaukeni mwi akolo;
ukani! Ukani! Msihugute!”
Kpwa hivyo achikala achimbizi na a kudengereka;
atu a mataifa achiamba,
“Taandaishi phamwenga naswi tsona.”

16 Mwenyezi Mlungu mwenye akaatsamula,
naye kandaajali tsona,
alavyadzi-sadaka taandahewa tsona ishima,
na atumia taandaonerwa mbazi tsona.

17 Matso gehu gakaremwa kuphelephesa,
kpwa kulorera msada ambao tahuuphahire;
kula mwehu minarani hwarorera,
taifa risiroweza kuhuokola.

18 Maadui ahulunga-lunga nyago hadi nyago
hata huchikala tahuweza kunyendeka mwehu njirani.
Mwisho wehu wasengera phephi, siku zehu kala zikaolangbwa,
kpwa kpweli mwisho wehu kala ukafika.

19 Nyo ariohuzoresa kala ni epesi
kuriko makozi ko mlunguni
ahuzoresa ko myangoni,
achihuoteya ko weruni ahugbwire.

20 Mfalume wehu, ye mmwagirwa mafuha wa Mwenyezi Mlungu, ariye mrindzi wa taifa rehu,
wagbwirwa ni mihambo yao.
Enye kala hukafikiriya
kukala andahurinda na taifa rorosi phapha duniani.

21 Mwimwi atu a Edomu na Usi;
hererwa na kupiga njerejere!
Ela manyani kukala cho chikombe chindafika ko kpwenu,
namwi mundalewa hadi mvule nguwo zenu, mkale chitsaha.

22 We mwana mchetu wa Sayuni, kutiywako adabu kukasira
kandakuricha ko urikotsamizwa kpwa lazima kpwa muda mure.
Ela uwe mwana mchetu wa Edomu, dambizo zindafwenulwa,
na utiywe adabu.

5

Voyo ra kusononesa

1 Ee Mwenyezi Mlungu, tambukira garigohuphaha;
lola na uone waibu wehu.
2 Urisi wehu ukahewa ajeni,
nyumba zehu zikalaviwa kpwa ajeni.

3 Hukakala anachiya, asio na baba,
mayo zehu ni magungu.
4 Ni lazima huriphire madzi hunwago,
kuni uhumirazo ni huzigule.
5 Nyo auzoresao anahukpwala majimbe,
hukaremwa ela tauruhusiwa kuoya.
6 Hukaagolosera mikono Amisiri na Aashuru
ili huphahe chakurya cha kukola.
7 Baba zehu ahenda dambi, nao taako tsona
naswi hunagaya kpwa dambi zao.
8 Atumwa anahutawala,
taphana wa kuhuokola kula mwao mikononi.
9 Hunaphaha chakurya kpwa kuhatarisha maisha gehu,
kpwa sababu ya upanga ko weruni.*
10 Miri yehu i moho dza dziko ra kuochera mikahe,
chisa ni ndzala.
11 Achetu agbwavukirwa ko Sayuni,
na anamwali kahi ya midzi ya Juda.
12 Vilongozi afungbwa mikowa mikononi achileweswaleweswa,†
atumia taahewa ishima.
13 Barobaro anashurutishwa kusaga na lala
avulana anadedeleka kpwa mahiha maziho ga kuni.‡
14 Atumia taasagala tsona pho ryango ra mudzi,
avulana akaricha kuimba mawira gao.
15 Tahuna raha tsona,
Kuvwina kpwehu kukagaluzwa kukala chiriro.
16 Tadzi ya chifalume ikagbwa kula chitswani phehu,
ni shauri yehu mana hukahenda dambi.
17 Kpwa sababu iyo, mioyo yehu ni minyonje,
kpwa utu uho matso gehu tagaonato,
18 mana mwango Sayuni, ukarichwa wekee bila mutu,
makala nkunyendeka dzuluye.
19 Ela uwe Mwenyezi Mlungu unatawala hata kare na kare.
Chihicho cha endzi chinadumu chivyazi hadi chivyazi.
20 Kpwa utu wani unaenderera kuhuyala?
Mbona ukahuricha kpwa muda mure?
21 Huuyize kpwako ee Mwenyezi Mlungu, ili naswi hukuuyire!
Henda siku zehu zikale dza zo za kare!
22 Ebu ukahurema tsetsetse?
Dze, ukahutsukirirwa kpweli-kpweli?

---

* **5:9 5:9** *Upanga ko weruni* vinamanisha kukala kala kuna atu ko weruni ambao kala a tayari *kuaolaga na kuafuta vitu.* † **5:12 5:12** Seemu hino yatiywa ili atu aelewe chihendo chohenderwa atu. ‡ **5:13 5:13** Kahi ya mila za Chieburania kutsuma kuni na kusaga, kala si kazi ya achetu machiyao ela hata afungbwa na atumwa.

Chitabu cha
EZEKIELI
Tanga mbere

Ezekieli kala ni nabii wa Mlungu, piya kala ni mlavyadzi-sadaka. Iye wahenda hudumaye kuandzira mwaka wa magana matsano mirongo tisiya na miiri labuda hadi mwaka wa magana matsano mirongo sabaa kabila ya Jesu kuvyalwa, iye phamwenga na mfalume Jehoyakini na atu mashuhuri a Jerusalemu, atsamizwa kpwa lazima kuphirikpwa Babeli. Ezekieli walavya unabiiwe kuko nao wahusu nyo atu ariotsamizwa kpwa lazima na hara ariosala Jerusalemu.

Kabila ya Jerusalemu kutekpwa mwaka wa magana matsano mirongo minane na sita, unabiiwe wahusu haswa kuademurira atu na kuakanya kuhusu maangamizi ambago gangehendeka badaye. Ela bada ya Jerusalemu kutekpwa Ezekieli, waatiya moyo ayae, achiapha tumaini ra manono ndigo phahikana badaye.

Unabiiwe wosi wauphaha kpwenye ruwiya dza hunavyoelezwa kpwenye chitabu chichi. Mara nyinji unabiiwe waulavya kpwa njira ya mahendo ambago kala ni ishara ya gara ambago kala gandahendeka. Iye anasisitiza kukala walongozwa ni uwezo mkpwulu wa Mlungu kuhenda hudumaye.

Ezekieli watabiri kukala "Mutu ahendaye dambi ndiye ndiyefwa" (18:20). Piya waatiya moyo anatsi ayae kuko kotsamizwa kpwa lazima yani ko Babeli ili akale na matumaini kukala Mlungu wao andauyiza atu a Iziraeli na Juda kpwenye tsi yao. Na kukala andaswamehewa dambi zao na Mlungu andaatiya roho nyiphya na mioyo miphya (11:19–20; 36:25–26).

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Ezekieli anaihwa 1:1—3:27
Dambi na uamuli wa Jerusalemu 4:1—24:27
Mwenyezi Mlungu andatiya adabu mataifa sabaa 25:1—32:32
Ahadi ya Mlungu kpwa atue 33:1—37:28
Unabii chinyume cha Gogu 38:1—39:29
Ruwiya kuhusu mchoro wa nyumba ya Mwenyezi Mlungu na miphaka ya tsi 40:1—48:35

Ruwiya kuhusu utukufu wa Mlungu

1 Tarehe tsano ya mwezi wa ne mwaka wa mirongo mihahu, kala ni kahi
ya atu ariotsamizwa kpwa lazima hiko kanda-kanda ya muho Kebari. Ko
mlunguni kuchivuguka, nami nchiona ruwiya kula kpwa Mlungu.
2 Siku ya tsano ya nyo mwezi (nayo kala ni mwaka wa tsano hangu
mfalume Jehoyakini ahalwe mateka),
3 Mwenyezi Mlungu wagomba na mlavyadzi-sadaka Ezekieli mwana wa
Buzi ko tsi ya Akalidayo kanda-kanda ya Kebari, na uwezo wa Mwenyezi
Mlungu kala u dzuluye.
4 Wakati nriphokala nalola, náona phuto ra chikulukulu rinapiga kula
uphande wa vurini, ingu kulu rozungulukpwa ni mwanga. Kahi ya ro
ingu kala kunatuluka limeme rokala rinameka-meka. Na kahi-kahi ya nyo
mmeko kala phanang'ala dza chuma ching'alacho.
5 Na mo kahi-kahi mwatuluka viumbe vine virivyo moyo. Navyo kala

1:1 1:1 Maono 19:11 **1:2 1:2** 2 Afalume 24:10–16; 2 Nyakati 36:9–10 **1:5 1:5** Maono 4:6

vina umbo dza ra mutu.
6 Ela chila chiumbe kala china nyuso ne na mapha mane.
7 Magulu gao kala gakagoloka twaa, na nyayo zao kala ni dza makpwatsa
ga mwana ndzau; nago kala ganang'ala dza shaba ichiyotsuswa.
8 Tsini ya mapha gao pande zosi ne, kala vina mikono dza ya
mwanadamu; navyo vyosi vine kala vina nyuso na mapha.
9 Tsa za mapha ga mmwenga zagutana na tsa za viumbe viiri chimwenga
uphande huno na chanjina uphande huno. Vyosi vyaphiya mbere mwenga
kpwa mwenga, tavigalukire.
10 Navyo kala vina sura za atu uphande wa mbere, sura za simba
uphande wa kulume, sura za ndzau uphande wa kumotso na ko mongoni
vyakala na sura za kozi.
11 Mapha mairi ga chila chiumbe kala gakaandzulwa kuphiya dzulu,
na chila apha kala rikagutana na apha ra chiumbe chanjina kahi ya vyo
viumbe vine, kuno mapha ganjina mairi gakafwinika miri yao.
12 Chila chiumbe chaphiya mbere mwenga kpwa mwenga; kokosi roho
arikophiya, vyaphiya kuko. Navyo kala tavigaluka wakati vinaphiya.
13 Navyo vyo viumbe kala uchivilolato, vinaonekana dza makala ga
moho, au vimwindi. Na moho kala unamwirika hiku na hiku kahi ya vyo
viumbe navyo kala vinatuluza limeme.
14 Phahi vyo viumbe vyazola upesi kuphiya mbere na nyuma, dza limeme
rimekavyo.

15 Nriphokala navilola, naona gurudumo pho photsi kanda-kanda ya
chila chiumbe.
16 Magurudumo gago kala ganameka-meka dza dziwe ra zabarajadi, na
muundo wao kala ni dza gurudumo ndani ya gurudumo ranjina.
17 Viriphokala vinaphiya uphande wowosi kahi ya zo pande ne, vyaphiya
bila ya kugaluka.
18 Go magurudumo mane kala gana ringi kulu za kutisha, na zo ringi
kala zina matso chila phatu.
19 Vira viumbe viriphokala vinaphiya, go magurudumo nago gaphiya
pho kanda-kanda; na viriphouruka kula photsi nago piya gauruka.
20 Kokosi roho arikophiya, vyo viumbe vyaphiya, na magurudumo
gachiphiya navyo. Mana ye roho wa vyo viumbe kala a mo magurudu-
moni.
21 Viumbe viriphokala vinaphiya, nago magurudumo gaphiya, vi-
riphoima nago gaima, viriphouruka nago gauruka phamwenga navyo,
kpwa kukala roho ya vyo viumbe kala i mo magurudumoni.

22 Dzulu za vitswa vya vyo viumbe virivyo moyo kala phakatandazwa
utu dza uringo wa kutisha ambao kala unang'ala dza gilasi.
23 Mapha gao mairi kala gakaandzulwa tsini ya nyo utu kuelekeana, na
mapha mairi gachikala gakafwinika miri yao.
24 Viriphokala vinaphiya, násikira sauti ya mapha gao, nayo kala ni dza
mvumo wa madzi manji, dza sauti ya ye Mwenye Nguvu Zosi, dza hoyo ra
jeshi. Navyo viriphoima, vyatsereza mapha gao.
25 Wakati vikaima ti kuno vikatsereza mapha gao, násikira sauti kula
dzulu ya ura uringo uriokala dzulu ya vitswa vyao.

1:10 1:10 Ezekieli 10:14; Maono 4:7 **1:13 1:13** Maono 4:5 **1:15 1:15** Ezekieli 10:9–13 **1:18 1:18** Maono 4:8 **1:22 1:22** Maono 4:6 **1:24 1:24** Maono 1:4–15; 19:6

26 Na dzulu ya nyo uringo naona chitu dza chihi cha endzi chotengezwa
na dziwe ra samani ra rangi ya buluu na ariye chisagarira kala ana umbo
ra mwanadamu.
27 Kula phara phariphoonekana dza phakpwe chibiruni kuphiya dzulu
kala rinang'ala dza chuma chichotsuswa, na kula phapho kuphiya photsi
kala ni dza jimbijimbi ra moho. Ro umbo razungulukpwa ni mwanga
mkali,
28 urioonekana dza likore wakati wa mvula.
Uho kala ni mfwano wa utukufu wa Mwenyezi Mlungu. Nriphouona
nádzibwaga chimabumabu, nami nchisikira mutu anagomba.

2

Kuihwa kpwa Ezekieli

1 Phahi waniamba, "We mwanadamu, unuka uime nikuambire."
2 Ariphokala anagomba nami, Roho waniinjira na achiniimisa, nami
nchimsikira anagomba nami.
3 Achiniamba, "Mwanadamu, nakuhuma kpwa Aiziraeli, taifa kaidi
roniasi; aho na akare aho anigomera hadi rero.
4 Nakuhuma kpwa atu ambao taana haya na enye likakado, ukaambire,
'Mwenyezi Mlungu anaamba hivi.'
5 Napho andakusikira au taandakusikira (mana ni aasi) ela andamanya
phakala na nabii kahi-kahi yao.
6 Nawe uwe mwanadamu, usiaogophe, wala usitishirwe ni maneno gao.
Dzagbwe vitisho vyao vikakuzunguluka dza vitsaka vya miya, avi u kahi-
kahi ya visuse, ela usitishirwe ni maneno gao wala matso gao kpwa kukala
ni aasi.
7 Ni uaambire maneno gangu ikale andasikira au taandasikira mana ni
aasi.
8 "Ela uwe mwanadamu, sikira nikuambirago. Usiniasi dza nyo aasi;
fwenula kanwayo urye hichi nkuphacho."
9 Chisha nchiona nkagoloserwa mkpwono ambao kala ukagbwira
chitabu;
10 naye achichifwenula mbere zangu, nacho kala chikaandikpwa kosi-
kosi, kala chikaandikpwa mawira ga sonono, chiriro na mashaka.

3

1 Achiniamba, "We mwanadamu, rya karatasi ya chitabu chiricho
mberezo! Chisha ukagombe na atu a Iziraeli."
2 Phahi nafwenula kanwa yangu naye achinirisa cho chitabu.
3 Mana kala akaniamba, "We mwanadamu, rya chitabu hichi ambacho
nakupha hadi umvune." Phahi nachirya, nacho kala chimtswano dza asali.
4 Chisha achiniamba, "Mwanadamu, phiya kpwa atu a Iziraeli, ukaam-
bire maneno gangu.
5 Mana sikuhuma kpwa atu a luga ngumu usiyoielewa, ela kpwa atu a
Iziraeli.
6 Sikuhuma kpwa atu a luga ngumu ambazo kuzielewa. Mana kala
nákuhuma kpwa atu dza hinyo angekusikira.
7 Ela nyo atu a Iziraeli taandakuphundza, mana taalonda kuniphundza.
Aho ni atu ambao taana haya na ni enye likakado.
8 Lola ndakuhenda usikale na haya na ukale na likakado dza aho.

1:26 **1:26** Ezekieli 10:1; Maono 4:2–3 **1:27** **1:27** Ezekieli 8:2 **2:9** **2:9** Maono 5:1 **3:1** **3:1** Maono 10:9–10

9 Nkahenda chilangucho chikale chifu dza dziwe ra ngedye. Dzagbwe
aho ni aasi usiaogophe wala usitiywe wasiwasi ni matso gao.”
10 Tsona achiniamba, “We mwanadamu, phundza vinono gosi
ndigokuambira chisha ugaririkane.
11 Phiya kpwa nyo atuo ariohalwa mateka na ukagombe nao akale
andasikira au taandasikira, uaambire, ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi!’
”
12 Chisha ye Roho achiniunula dzulu nami nchisikira mngurumo ko
nyuma zangu wakati utukufu wa Mwenyezi Mlungu kala unaphiya dzulu
kula phatuphe.*
13 Mngurumo uho kala ni wa mapha ga vira viumbe virivyo moyo wakati
ganagutana na sauti ya magurudumo kanda-kanda zao, nao kala unatisha
dza msumbo mkpwulu wa tsi.
14 Phahi ye Roho waniunula na achiniusa, nami náphiya kuno nina
utsungu na nkatsukirwa mwangu moyoni; ela Mwenyezi Mlungu kala
akanigbwira kpwa nguvu.
15 Nchifika kpwa atu ariotsamizwa kpwa lazima, ambao kala anasagala
phephi na muho Kebari hiko Teli-Abibu. Násagala nao kpwa muda wa
siku sabaa kuno nikaangalala.

Ezekieli anatsambulwa kukala mrindzi

16 Bada ya siku sabaa, Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiamba,
17 “Uwe mwanadamu, nkakuhenda mrindzi wa Aiziraeli. Phahi ni-
phundza nigombago, chisha uakanye kpwa niaba yangu.
18 Ichikala ndamuambira mutu mui, ‘Uwe kpwa kpweli undafwa,’ na
usimkanye kpwa kumuambira ariche njiraze mbii ili ativye maishage,
mutu iye mui andafwa na uyiwe, ela ndakulaumu uwe kpwa chifoche.
19 Ela uchimkanya mutu mui naye asiriche njiraze mbii, andafwa kpwa
uyiwe; ela uwe undakala ukadzitivya.
20 “Chisha mutu wa haki achiricha kulunga haki na achihenda uyi, nami
nchimruhusu atsupire mitihani ili abadilike ela ichikala kandabadilika,
mutu hiye andafwa kpwa dambize kpwa kukala kumkanyire, mahendoge
ga haki arigohenda tagandatambukirwa, nawe undatsukula lawama ra
chifoche.
21 Ela uchimkanya ye mutu wa haki asihende mai naye asigahende,
andakala moyo kpwa kukala wakanywa na achisikira, nawe undakala
ukadzitivya.”

Ezekieli anakala bwibwi kpwa muda

22 Uwezo wa Mwenyezi Mlungu kala u dzulu yangu, naye achiniamba,
“Unuka uphiye tsi ya kugbwa, nikagombe nawe.”
23 Phahi náuka nchiphiya ko tsi ya kugbwa. Naona utukufu wa
Mwenyezi Mlungu kuko dza utukufu nriouona ko kanda-kanda ya Kebari,
nami nchidzibwaga chimabumabu.
24 Chisha ye Roho achiniinjira na achiniimisa. Naye achiamba, “Phiya
ukadzifungire mwako nyumbani.
25 Na uwe mwanadamu, undafungbwa kowa ni atu ili usiweze kuphiya
kondze kahi yao.
26 Nami ndahenda lilimiro rigbwirane na lilakalaka ili unyamale usiade-
murire mana ni aasi.

---

* **3:12 3:12** Tafusiri zanjina zinaamba mngurumo “Nautogolwe utukufu wa Mwenyezi Mlungu kula phatuphe.”

27 Ela ndiphokala nagomba nawe, ndakupha uwezo wa kugomba, nawe
undaambira, 'Mwenyezi Mlungu anaamba hivi!' Iye ndiyesikira, naasikire
na ndiyerema kusikira, naasisikire; mana aho ni aasi.

4

Ezekieli anaonyesa kubanangbwa kpwa Jerusalemu kpwa ishara

1 "We mwanadamu, hala tofali uriike mberezo na uchore mudzi wa
Jerusalemu dzuluze.
2 Onyesa kukala ukazangirwa ni maadui. Dzenga ukuta wa mtsanga
kuzuwiya atu asichimbire, tengeneza mwatu mwa kupandira ukuta wa
nyo mudzi kanda-kandaye, ika kambi za asikari kuzunguluka na magogo
ga kubomorera maryangoge.
3 Chisha hala bamba uriike rikale ukuta wa chuma kahi-kahi ya uwe na
nyo mudzi na ugaluze usoo uulole. Hinyo mudzi undakala ukazangirwa,
nawe undauzangira. Ihi indakala ishara kpwa Aiziraeli.
4 "Chisha larira lavu ra kumotso, na uike dambi za Aiziraeli dzuluyo. Ni
utsukule dambi zao siku zosi ndizolarira lavu hiro.
5 Mana nkakupangira jumula ya siku iriyo sawa na jumula ya miaka ya
kugaya kpwao. Kpwa siku magana mahahu na mirongo tisiya undatsukula
kutiywa adabu kpwa Aiziraeli.
6 Ndiphomala siku hizo, undagaluka ulale na lavu ra kulume utsukule
dambi za atu a Juda. Nikakupangira siku mirongo mine, siku mwenga
kpwa chila mwaka.
7 Galuka ulole Jerusalemu chiyozangirwa na uikundzire ngumi chisha
uigolosere mkpwono uitabiriye.
8 Nindakufunga mikowa ili usiweze kugaluka hiku wala hiku ta siku za
kuzangirwako zisire.
9 "Hala nganu, shayiri, maragbwe, dengu, muhama na mawele uvitiye
kpwenye mwiyo mmwenga na udzitengezere mikahe. Undairya kpwa siku
zosi ndizolarira lavu, siku magana mahahu na mirongo tisiya.
10 Nawe undarya chakurya muda dza uhu chila siku, chenye uziho wa
giramu magana mairi na mirongo mihahu.
11 Chisha unwe madzi vikombe viiri mara mwenga kpwa siku.
12 Undaitengeza kpwa kuhumira mavi ga atu dza kuni na uirye dza
uryaye keki ya shayiri kuno atu analola."
13 Naye Mwenyezi Mlungu achiamba, "Hivyo ndivyo ambavyo Aiziraeli
andarya chakurya chichonajisika, kahi-kahi ya mataifa ganjina kuko
ndikoatsamula."
14 Ndipho nami nchiamba, "Aa! Mwenyezi Mlungu! Mimi sidzangb-
wedzitiya najisi kula wanache wangu hadi vivi. Sidzangbwerya nyama
wa kufwa mwenye au achiyemwamulwa ni nyama wa tsakani, wala kutiya
nyama iriyonajisi mwangu kanwani."
15 Ndipho achiniamba, "Phahi ndakuruhusu uhumire mavi ga ng'ombe
kubiira chakuryacho badala ya mavi ga mwanadamu."
16 Tsona achiniamba, "Mwanadamu, nindahenda chakurya
chisiphahikane kpwa urahisi ko Jerusalemu. Aho andarya chiwuoga-
wuoga chakurya cha kupimirwa na andanwa madzi ga kupimirwa bila
matumaini.
17 Andatumburirana matso bila matumaini mana akakosa chakurya na
madzi. Nao andaonda kpwa sababu ya makosa gao."

5

1 “Uwe mwanadamu, hala upanga wa kurya uuhumire dza wembe wa
kunyorera, udzinyole chitswa na cheru. Chisha hala chipimo uganye zo
nyere.
2 Siku za kuzangirwa Jerusalemu zichisira, undaocha seemu mwenga ya
tahu ya zo nyere kahi-kahi ya nyo mudzi. Undahala seemu mwenga ya
tahu ya zo nyere uzikate na upanga kuzunguluka nyo mudzi, na seemu
ya tahu undaitsamula iphepheruswe ni phuto. Mana ndaazoresa kuno
nkagbwiririra upanga.
3 Ela hala vidzere uvifunge mchindoni.
4 Chisha hala vichache vyanjina uvitsuphe mohoni viphye. Phapho
phandatuluka moho uoche tsi yosi ya Iziraeli.
5 Mwenyezi Mlungu anaamba: Jerusalemu, nchiyoyiika kahi-kahi ya
mataifa, nayo ikazungulukpwa ni tsi pande zosi.
6 Ela kpwa sababu ya uyiwe, nyo mudzi ukarema shariya zangu na
malagizo gangu na kuenda mai kuriko mataifa ganjina. Yani ukakahala
shariya zangu na kulunga malagizo gangu.
7 Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu anaamba: Kpwa kukala mkazidi
kusasikira kuriko mataifa ganjina garigokuzungulukani, namwi tamlun-
gire shariya na malagizo gangu, wala kuhenda kulengana na shariya za
mataifa ganjina chigokuzungulukani,
8 phahi Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Lola, mimi ni chinyumecho
uwe Jerusalemu, nami ndakutiya adabu ching’ang’a kuno atu a mataifa
analola.
9 Kpwa sababu ya vizukavyo vya kutsukiza, ndakuhenda utu ambao
sidzangbweuhenda na sindauhenda tsona.
10 Kpwa hivyo ano baba andarya ana aho himo Jerusalemu na ana arye
ise zao kpwa ndzala. Nindakutiyani adabu na nyo ndiosala nindaatsamula
pande zosi.
11 Kpwa sababu hiyo, Mwenyezi Mlungu anaamba kpwa kpweli dza
niishivyo, nindakuangamiza wala sindakuonera mbazi, kpwa kukala
ukanajisi phatu phangu phatakatifu na vituvyo vya kutsukiza na mahen-
dogo ga kutsukiza.
12 Seemu mwenga ya tahu andafwa na makongo na ndzala kahi yenu.
Seemu mwenga ya tahu andaolagbwa na upanga kondze ya kuta zenu na
seemu yanjina ya tahu ndaatsamula chila uphande na niatuluzire upanga
wangu niazorese.

13 “Ndipho tsukizi zangu zindadigirika, nami ndakala nkaricha kuarey-
era. Bada ya kuariphiza, andamanya kukala mimi Mwenyezi Mlungu
nkaamba kpwa wivu.
14 Tsona ndakuhenda gandzo na utu wa kuberwa ni mataifa ganjina
gachigokuzunguluka na atu osi atsupao na njira.
15 Undakala utu wa kuberwa na wa kutsekpwa; undakala fundzo
na dzogofyo kpwa atu a mataifa ganjina ganago kuzunguluka wakati
nakutiya adabu kpwa tsukizi na hasira zangu kali, mimi Mwenyezi Mlungu
nkaamba.
16 Ndakulatsani mivi ya ubanangi ya ndzala, ndailatsa ili nkuolageni.
Na ndareha ndzala ya kpwenderera hadi chakurya chisiphahikane kpwa
urahisi.

5:10 5:10 Sonono za Jeremia 4:10

17 Phamwenga na ndzala ndiyoolaga ana enu, nindakuhumirani nyama
a tsakani, ndioarya. Mundaphahwa ni makongo, fujo na mundaolagbwa
na upanga ni maadui genu, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.”

6

Uamuli kpwa kuabudu
milungu yanjina

1 Náphaha ujumbe kula kpwa Mwenyezi Mlungu urioamba,
2 “Mwanadamu, loza usoo kulola myango ya Iziraeli, chisha utabiri
chinyume chao,
3 uambe, ‘Mwi myango ya Iziraeli, phundzani Mwenyezi Mlungu
aambavyo. Mwenyezi Mlungu anayiambira myango na vidzango, vidzuho
na madete: Lolani, mimi ni phephi kukureherani upanga chinyume chenu
na nibomole mwatu mwenu mwa dzulu mwa ibada.
4 Mwatu mwenu mwa kulavira sadaka mundakala magandzo, na mwatu
mwenu mwa kufukizira uvumba mundavundzwa, chisha ndaolaga atu enu
mbere za vizuka vyenu.
5 Nindabwagabwaga nyufu za Aiziraeli mbere za vizuka vyao na kut-
samula mifupha yao kuzunguluka mwatu mwenu mwa kulavira sadaka.
6 Midzi yosi ya Iziraeli indakala magandzo na mwatu mwenu mwa
dzulu mwa ibada mubomolwe, ili mo mwatu mwa kulavira sadaka
mubanangbwe, vizuka vyenu vivundzwe-vundzwe, mwatu mwenu mwa
kufukizira uvumba mubomolwe na vitu vyenu vyosi murivyotengeza
viangamizwe.
7 Na nyo ndioolagbwa andagbwa kahi-kahi yenu, namwi mundamanya
kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.
8 “ ‘Ela sindakumalani mosi tsetsetse. Anjina enu taandaolagbwa ela
andatiya na atsamukane kahi za mataifa ganjina.
9 Ndiphokala kuko kahi za mataifa ganjina chikohalwa mateka, an-
danitambukira na vira ambavyo anitsukiza kpwa kusakala aaminifu na
kuniricha mana matso gao gafwahirwa ni vizuka. Nao andadzimena kpwa
go mai gosi na mambo ga kutsukiza arigohenda.
10 Nao andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, na kukala
sigombere handzo nriphoamba ndakureherani mafwa higa.
11 “ ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Piga makofi chisha upige mawala
uambe, “Shauri yao!” kpwa sababu ya mahendo ga kutsukiza ga atu a
Iziraeli, mana andaolagbwa na upanga, ndzala na makongo.
12 Iye ariye kure andaolagbwa ni ukongo, na ye ariye phephi andao-
lagbwa na upanga, na ye ndiyetiya andahirika. Hivyo ndivyo ndivyohuriza
tsukizi zangu chinyume chao.
13 Nao andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, atu ao
ndiphoolagbwa na kutsamulwa kahi ya vizuka vyao, kuzunguluka mwatu
mwa kulavira sadaka, dzulu ya chila chidzango chire na dzulu ya virere
vyosi vya myango, makolo ga chila muhi muitsi, tsini ya chila mwaloni na
chila phatu ambapho afukizira vizuka vyao uvumba.
14 Nami ndagolosa mkpwono wangu chinyume chao niihende yo tsi
ikale gandzo na litsapi, kula jangbwa ririro uphande wa mwakani hadi
mudzi wa Ribula urio uphande wa vurini, yani chila asagalapho. Ndipho
andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.’ ”

5:17 **5:17** Maono 6:8

7

Siku ya tsukizi za Mwenyezi Mlungu

1 Mwenyezi Mlungu achiniamba,
2 "Uwe mwanadamu, Mwenyezi Mlungu anaiambira tsi ya Iziraeli hivi:
Mwisho ukafika, mwisho chinyume cha pembe ne za tsi!
3 Vivi mwisho ukakufikira, nami sindazuwiya tsukizi zangu chinyume-
cho. Nindakuamula kulengana na tabiyazo na kukutiya adabu kpwa
mahendogo ga kutsukiza.
4 Sindakuonera mbazi wala kukusaza, ela ndakutiya adabu kpwa
tabiyazo na mahendogo ga kutsukiza. Nawe undamanya kukala mimi,
ndimi Mwenyezi Mlungu.
5 "Mwenyezi Mlungu anaamba: Mafwa garedza, mafwa ambago
tagadzangbweoneka.
6 Mwisho ukafika! Mwisho ukafika! Mwisho ukadziunula chinyumecho!
Hinyo ukakufika!
7 Mwi msagalao tsi hino, kuangamizwa kpwenu kukafika. Siku ikafika
phephi, siyo siku ya kululu za kuhererwa ko myangoni, ela ni za fujo.
8 Muda mchache wedzao sindazuwiya tsona tsukizi zangu. Nindakua-
mulani kulengana na tabiya zenu na nikutiyeni adabu kpwa go mai
mrigohenda.
9 Sindakuonerani mbazi wala kukusazani. Nindakutiyani adabu ku-
lengana na mahendo genu na mambo genu ga kutsukiza. Namwi
mundamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, nipigaye.
10 "Lolani, siku ikafika! Kuangamizwa kpwenu kukafika, uyi wenu
ukatsephula na kudzikarya kpwenu kukabumula maruwa.
11 Fujo rikakula na kukala dza fwimbo ya kutiira adabu uyi. Takuna
ndichosala: atu, utajiri wao na chochosi chiricho cha samani.
12 Wakati hinyo uredza na siku ikafika phephi. Mguli naasihererwe kpwa
kuphunguzirwa bei na aguzaye asisononeke kpwa kuphaha hasara, mana
Mlungu akatsukirirwa atu osi.
13 Mguzi kandauyira nyo munda ariouguza wakati iye na ye achiyegula
achere moyo, mana ruwiya hino inahusu mkpwutano wosi na tainda-
galuzwa. Kpwa sababu ya dambi zao, takuna hata mmwenga ndiyetivya
maishage.
14 "Dzagbwe akapiga gunda na kutayarisha chila chitu, taphana
ndiyephiya vihani, mana nikaatsukirirwa osi.
15 Kondze ya mudzi kuna viha na ndani kuna makongo na ndzala. Ario
weruni andaolagbwa na upanga na ario ndani ya mudzi andafwa na
makongo na ndzala.
16 Na nyo ndiotiya andachimbirira myangoni, ambako andarira dza njiya
a deteni; chila mmwenga andakala anasononekera dambize.
17 Mikono yao indarejera na adzikodzorere magulu kpwa mchecheta.
18 Andavwala nguwo za magunia kpwa sonono na akakame kpwa wuoga.
Andanyolwa vitswa vyao na agbwirwe ni haya.
19 Andatsupha feza zao mo njira-njira na zahabu zao andaziona najisi,
tazindaaokola siku ya tsukizi za Mwenyezi Mlungu. Tazindaamvunisa
wala kuausira ndzala mana ndizo zirizosababisha ahende dambi.
20 Akala na ngulu kpwa mapambo gao manono ambago badaye agahu-
mira kutengezera vizuka vyao vya kutsukiza. Kpwa sababu iyo ndauhenda
utajiri wao ukale najisi kpwao.

21 Nami ndaulavya zewe kpwa ajeni, yani atu ayi sana a tsi, nao
andaunajisi.
22 Sindalola go magaidi, wakati ndiphoinjira na kunajisi phatu phangu
pha mana.
23 "Tayarishani silisili kpwa kukala tsi i tele uolagadzi na mudzi
ukaodzala fujo.
24 Nindahenda taifa ranjina iyi sana rihale nyumba zao; nindasisa
kudzikarya kpwao na mwatu mwao mtakatifu mundatiywa najisi.
25 Mambo ga kuaogofyera ndiphoaphaha andaendza amani ela tain-
dakalako bii.
26 Kundahendeka mafwa bada ya mafwa na uvumi undakala wa
kpwenderera. Andaendza ruwiya kula kpwa nabii na taandaphaha;
mafundzo ga shariya galaviwago ni mlavyadzi-sadaka na ushauri wa
atumia undaangamika.
27 Mfalume andasononeka, mkpwulu andakata tamaa na mikono ya nyo
atu indarejera kpwa wuoga. Nindaahendera kulengana na tabiya zao
chisha niamule dza vira arivyoamula anjina. Nao andamanya kukala
mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu."

8

Mambo ga kutsukiza
ndani ya nyumba ya kuvoya Mlungu

1 Siku ya tsano ya mwezi wa sita mwaka wa sita bada ya kutsamizwa
kpwa lazima, niriphokala nisegere phamwenga na atumia a Juda mwangu
nyumbani, uwezo wa Mwenyezi Mlungu uchinedzera.
2 Nami nchiona umbo dza ra mwanadamu. Kula phara phariphoonekana
dza phakpwe chibiruni kuphiya photsi kala ni dza jimbijimbi ra moho, na
kula phapho kuphiya dzulu kala rinang'ala dza chuma chotsuswa.
3 Richigolosa utu dza mkpwono richinigbwira nyere zangu. Chisha
mo ruwiyani Roho waniunula achiniphirika Jerusalemu, phatu pha
kumenyera ryango ra vurini ra muhala wa ndani pho ambapho chizuka
cha kutiya wivu kala chikaima.
4 Nchiona utukufu wa Mlungu wa Iziraeli phapho, dza yo ruwiya
nriyokala nkaiona ko deteni.
5 Ndipho achiamba, "Mwanadamu, galuka ulole uphande wa vurini."
Niripholola, naona cho chizuka cha kutiya wivu pho phatu pha kumenyera
uphande wa vurini wa ryango ra phatu pha kulavira sadaka.
6 Phahi waniamba, "Mwanadamu, unaona go mambo ga kutsukiza
ahendago atu a Iziraeli? Mambo ndigonihenda niphiye kure na phatu
phangu phatakatifu. Ela undaona mambo ga kutsukiza zaidi ya higa."
7 Badaye wanireha phenye ryango ra nyo muhala, na nchiona tundu pho
ukutani.
8 Ndipho achiniamba, "Mwanadamu, enjereza kuombola yo tundu pho
ukutani." Phahi nahenda hivyo, nami nchiona mryango.
9 Naye achiniamba, "Injira ndani ukaone nyo uyi na mambo ga kutsukiza
gahendwago hipha."
10 Niriphoinjira ndani, náona michoro mo ukutani chila uphande,
michoro ya viumbe vihambalavyo, nyama ario najisi na vizuka vyosi vya
atu a Iziraeli.

8:2 8:2 Ezekieli 1:27 **8:4 8:4** Ezekieli 1:28

11 Pho mbere za yo michoro kala phaimire atumia a Aiziraeli mirongo
sabaa na Jaazania mwana wa Shafani kala a phamwenga nao. Chila
mmwenga kala akagbwiririra chetezo, na mosi wenye kungu nono ya
mavumba kala unafuka kuphiya dzulu.
12 Chisha achiniamba, “Mwanadamu, ukaaona nyo atumia a Aiziraeli
chivyokala anahenda pho jizani, chila mmwenga kpwenye chumbache cha
vizuka? Aho anaamba, ‘Mwenyezi Mlungu kahuona, ihi tsi akairicha.’ ”
13 Tsona achiniamba, “Undaona mambo makulu ga kutsukiza zaidi
ambago aha anagahenda.”
14 Ndipho achinireha hadi phatu pha kumenyera ryango ra vurini ra yo
nyumba ya Mwenyezi Mlungu na phapho nchiona achetu anarira kpwa
sababu mlungu aihwaye Tamuzi kala akafwa.
15 Chisha achiniamba, “Mwanadamu, ukagaona gano? Phahi undaona
mambo ga kutsukiza zaidi kuriko gago.”
16 Chisha achinireha hadi muhala wa ndani wa nyumba ya Mwenyezi
Mlungu. Na pho mryangoni pha kuinjirira nyumba ya kuvoya Mlungu,
kahi-kahi ya baraza na phatu pha kulavira sadaka, kala phana atu kama
mirongo miiri na atsano, achiolozera kogo yo nyumba, na nyuso zao
akaziloza mlairo wa dzuwa, nao kala anariabudu ro dzuwa.
17 Iye waniamba, “Mwanadamu, ukagaona gano? Dze, ni dzambo dide
ra atu a Juda, kuhenda mambo ga kutsukiza dza anagogahenda hipha?
Mana tsi akaiodzaza fujo ra vivyo kpwa vivyo anarorihenda phapha ili
anitsukize. Lola anavyonilumiza kpwa kunionyesa chironda.
18 Kpwa hivyo nindaatiya adabu na tsukizi, sindaaonera mbazi wala
kuaricha atiye. Hata achikota kululu mwangu masikironi, sindaaphundza
bii.”

9

Kuolagbwa kpwa anaoabudu vizuka

1 Bada ya gago, násikira Mwenyezi Mlungu anagomba na sauti kulu
achiamba, “Ndzoni mwi ndiotiya adabu nyo mudzi. Chila mmwenga
naedze kuno akagbwiririra silaha ya kuangamiza mwakpwe mkpwononi.”
2 Nami nchiona atu sita arioinjira na uphande wa ryango ra dzulu
rilolaro uphande wa vurini, chila mmwenga akagbwiririra silaha ya
kuolagira mwakpwe mkpwononi. Aho kala a phamwenga na mutu
yevwala nguwo za katani na vitu vya kuandikira phakpwe chibiruni.
Aho ainjira nyumba ya kuvoya Mlungu achendaima kanda ya phatu pha
kulavira sadaka photengezwa na shaba.
3 Nyo utukufu wa Mlungu wa Iziraeli waunuka kula pho dzulu ya
makerubi uriphokala, uchiphiya phenye chizingiti cha nyumba ya kuvoya
Mlungu. Achimuiha yuya mutu yevwala nguwo za katani, yekala na vitu
vya kuandikira phakpwe chibiruni.
4 Naye Mwenyezi Mlungu achimuamba, “Tsupira ndani ya mudzi wosi
wa Jerusalemu na utiye alama vilanguni mwa hara ambao anasononeka
na kurira kpwa sababu ya mambo ga kutsukiza gahendwago mumo.”
5 Chisha násikira anaambira nyo anjina, “Mlungeni-lungeni chila
ndikophiya mo mudzini na muolage bila ya mbazi na bila kuricha anjina
moyo.
6 Olagani atumia, barobaro na asichana, anache adide na achetu,
ela yeyesi ariye na alama msimuolage. Andzani na phatu phangu

9:4 9:4 Maono 7:3; 9:4; 14:1

phatakatifu.” Phahi achiandza na atumia ariokala mbere za yo nyumba
ya kuvoya Mlungu.
7 Chisha achiaamuru, “Itiyeni najisi yo nyumba ya Mwenyezi Mlungu!
Gotezani yo mihala na nyufu za nyo arioolagbwa! Haya phiyani!” Phahi
auka achendaandza kuolaga atu mudzi mzima.
8 Ariphokala anaenderera kuolaga nami nkarichwa machiyangu,
nádzibwaga chimabumabu nchirira nchiamba, “Aa, Mwenyezi Mlungu!
Vino u phephi na kuangamiza Aiziraeli osi ariosala kpwa tsukizizo, kpwa
kukala ukaitsukirirwa Jerusalemu?”
9 Ndipho achiniamba, “Kosa ra atu a Iziraeli na Juda ni kulu sana, mana
yo tsi ikaodzala aolagadzi na mudzi mzima tauhenda haki. Mana anaamba,
Mwenyezi Mlungu akairicha yo tsi na kaona.
10 Nami sindaasaza wala kuaonera mbazi, ela go arigohenda ndaahika
enye.”
11 Ndipho yuya mutu yekala akavwala katani na vitu vya kuandikira
phakpwe chibiruni achireha habari achiamba, “Nikahenda dza urivyoni-
lagiza.”

10

Utukufu wa Mlungu unauka
kula nyumba ya kuvoya Mlungu

1 Niriphotsupha matso, náona utu dza chihi cha endzi cha dziwe ra
samani ra rangi ya buluu hipho dzulu ya utu dza uringo uriokala dzulu ya
vitswa vya makerubi.
2 Naye Mwenyezi Mlungu achimuamba yuya yevwala nguwo za katani,
“Injira kahi-kahi ya go magurudumo garigo tsini ya go makerubi chisha
uodzaze mafumbago makala ga moho, ukagatsamule dzulu ya nyo mudzi.”
Wakati nalola, iye wainjira ndani.
3 Mutu yuyu ariphoinjira, makerubi gaima uphande wa mwakani mwa
yo nyumba ya kuvoya Mlungu, na ingu richiodzaza muhala wa ndani.
4 Chisha utukufu wa Mwenyezi Mlungu uchiuruka kula pho dzulu ya
makerubi na uchiphiya hadi kpwenye chizingiti cha nyumba ya kuvoya
Mlungu. Nyumba yosi ichiodzala ro ingu, na nyo muhala wa ndani
uching’ala-ng’ala kpwa utukufu wa Mwenyezi Mlungu.
5 Na sauti ya mapha ga makerubi yaweza kusikirwa hadi muhala
wa kondze, nayo kala i dza sauti ya Mlungu Mwenye Nguvu Zosi
anaphogomba.
6 Phahi Mwenyezi Mlungu ariphomuamuru yuya mutu yevwala nguwo
za katani, kukala ahale moho kula kahi-kahi ya magurudumo gazungu-
lukago kahi-kahi ya go makerubi, wainjira ndani na achiima phephi na
gurudumo mwenga.
7 Ndipho kerubi mwenga ragolosa mkpwono richihala moho pho kahi-
kahi yao, richimgbwiza mikononi yuya mutu yevwala nguwo za katani,
achiphiya nao.
8 Go makerubi gaonekana kukala gana mikono dza ya mwanadamu
ndani ya mapha gao.
9 Nripholola, náona magurudumo mane kanda-kanda ya go makerubi.
Kanda ya chila kerubi kala phana gurudumo, nago kala ganang’ala-ng’ala
dza zabarajadi.

10:1 10:1 Ezekieli 1:26; Maono 4:2 **10:2 10:2** Maono 8:5 **10:9 10:9** Ezekieli 1:15–21

10 Go magurudumo gosi mane kala gakaigana, nago kala uchigalola
garivyo, avi muna gurudumo ndani ya gurudumo ranjina.
11 Go makerubi kala ganaweza kuphiya uphande wowosi wa pande ne
kokala ganalola, bila ya kugaluka wakati ganaphiya. Gaphiya ko ambako
kala ganalola bila ya kugaluka.
12 Miri yao yosi, phamwenga na myongo-myongo, mikono na mapha kala
gakaodzala matso dza vyokala magurudumo gao mane.
13 Násikira magurudumo gago ganaihwa "Magurudumo gazungulukago
mairo sana."
14 Chila kerubi kala rina nyuso ne. Uso wa kpwandza kala ni wa ndzau,*
wa phiri kala ni wa mwanadamu, wa hahu kala ni wa simba na wa ne
kala ni wa kozi.
15 Phahi go makerubi gauruka kuphiya dzulu, nago ndigo vira viumbe
nrivyokala nkaviona kanda-kanda ya muho Kebari.
16 Makerubi gariphophiya, magurudumoge gokala kanda-kanda piya
gaphiya na gariphoandzula mapha kuuruka kula photsi, go magurudumo
tagayarichwa ela gakala pho kanda-kanda yao.
17 Gariphoima kuhurira nago gaima kuhurira na gariphouruka, gauruka
phamwenga nago, kpwa kukala roho wa go makerubi, yani vyo viumbe
virivyo moyo kala i mo magurudumoni.
18 Chisha nyo utukufu wa Mwenyezi Mlungu wauka pho phenye
chizingiti cha nyumba ya kuvoya Mlungu uchendaima dzulu ya makerubi.
19 Niriphokala nalola, makerubi gaandzula mapha gao gachiuruka
hewani phamwenga na magurudumo gao kanda-kanda yao. Gachendaima
ryango ra mlairo wa dzuwa wa nyumba ya kuvoya Mwenyezi Mlungu na
utukufu wa Mlungu wa Iziraeli uchikala u dzulu yao.
20 Hivi ni viumbe virivyo moyo nrivyokala nkaviona tsini ya Mlungu wa
Iziraeli kanda-kanda ya Kebari, nami nchimanya kukala ni go makerubi.
21 Chila kerubi kala rina nyuso ne, mapha mane na ndani ya mapha gao
kala phana mikono dza ya mwanadamu.
22 Nyuso zao kala ni dza zira nrizokala nkaziona ko Kebari. Chila kerubi
raphiya mbere kpwa mbere bila ya kugaluka.

11

Uamuli dzulu ya vilongozi ayi

1 Phahi náunulwa ni Roho na achiniphirika hadi ryango wa mlairo
wa dzuwa wa nyumba ya Mwenyezi Mlungu. Nálola pho phatu pha
kumenyera, nami nchiona atu mirongo miiri na atsano. Kahi yao kala
phana vilongozi airi a atu, yani Jaazania mwana wa Azuri na Pelatia
mwana wa Benaya.
2 Mwenyezi Mlungu achiniamba, "Mwanadamu, aha ndio atu apangao
mai na anaoapha atu a mudzi uhu ushauri mui.
3 Aha anaamba, 'Wakati wa kudzenga nyumba tauphephi. Mudzi uhu ni
dza nyungu ya kujitira, naswi hu dza nyama ndaniye.'
4 Kpwa hivyo lavya unabii, we mwanadamu, tabiri chinyume chao."
5 Phahi Roho wa Mwenyezi Mlungu wanedzera, naye achiniamba,
"Amba, Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Mwi atu a Iziraeli, ninamanya
mgombago kpwa mana namanya gosi garigo mwenu achilini.

10:12 **10:12** Maono 4:8 **10:14** **10:14** Ezekieli 1:10; Maono 4:7 * **10:14** **10:14** Tasfiri zanjina zinaamba kerubi.

6 Mwimwi mwaolaga atu anji kahi ya uhu mudzi, na barabaraze
mchiziodzaza nyufu.
7 Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu anaamba: Zo nyufu mrizozibwaga mo
kahi ya mudzi, ndizo nyama na mudzi uhu ndio yo nyungu, ela mwimwi,
nindakutuluzani mo mudzini.
8 Munaogopha upanga ela Mwenyezi Mlungu anaamba ndareha upanga
chinyume chenu.
9 Tsona ndakutuluzani kondze ya nyo mudzi, nikutiyeni mikononi mwa
ajeni nami nikuhukumuni.
10 Mundaolagbwa na upanga, nindakuamulani kahi za tsi yenu, Iziraeli.
Namwi mundamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.
11 Mudzi uhu taundakala nyungu kpwenu wala mwimwi tamundakala
nyama ndaniye. Mimi nindakuamulani hadi miphakani mwa Iziraeli,
12 namwi mundamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu. Kpwa
kukala tamlungire malagizo gangu wala kugbwira shariya zangu ela
mwaiga mambo ga mataifa ganjina ganagokuzungulukani."
13 Wakati natabiri, Pelatia mwana wa Benaya achifwa. Ndipho nchidz-
ibwaga chimabumabu na nchirira kpwa sauti nchiamba, "Aa Mwenyezi
Mlungu, nyo Aiziraeli ariosala undaolaga tsetsetse?"
14 Mwenyezi Mlungu achinijibu achiniamba,
15 "Mwanadamu, nduguzo yani abario, na atu osi a Iziraeli ndio
arioambwa ni atu a Jerusalemu, 'Aho a kure na Mwenyezi Mlungu; tsi
ihi hwaihewa ikale yehu.'

Ahadi ya kuuya Iziraeli

16 "Kpwa hivyo amba, 'Mwenyezi Mlungu anaamba: Dzagbwe náausa
nchiaphirika kure kahi za mataifa, na kuatsamula kahi ya tsi nyinji, ela
nkakala phatu phao phatakatifu kpwa muda mfupi kahi ya tsi chizophiya.'
17 Kpwa hivyo amba, 'Mwenyezi Mlungu anaamba: Nindakukusanyani
kula kpwenye mataifa na tsi ambako kala mkatsamulwa, na nkuuyizireni
tsi ya Iziraeli.'
18 Nao ndiphouya, andausa vitu vyosi vya kutsukiza ninavyovimena.
19 Nindaahenda akale na moyo wa msimamo na roho nyiphya, nin-
daausira moyo mufu na niaphe moyo wa kutii,
20 ili alunge malagizo gangu na kugbwira shariya zangu kpwa makini.
Achihenda hivyo andakala atu angu nami ndakala Mlungu wao.
21 Ela nyo ambao mioyo yao indakala inahamirwa ni vyo vitu vya
kutsukiza, Mwenyezi Mlungu anaamba, nindaariphiza kpwa kuahika
lawama ra mahendo gao."
22 Phahi gara makerubi gaandzula mapha gao gachiuruka, nago magu-
rudumo kanda-kandaye na nyo utukufu wa Mlungu wa Iziraeli kala u
dzulu yao.
23 Nao nyo utukufu wa Mwenyezi Mlungu uchiambuka dzulu kula mo
mudzini nao uchendaima dzulu ya mwango urio mlairo wa dzuwa wa
nyo mudzi.
24 Kpwenye yo ruwiya nriyoonyeswa ni Roho wa Mlungu, ye Roho
waniunula, achiniuyiza ko kurikokala atu anjina ariotsamizwa kpwa
lazima, yani ko tsi ya Akalidayo. Nayo ruwiya ambayo kala naiona ichisika.
25 Phahi nchiambira nyo atu ariotsamizwa kpwa lazima mambo gosi
ambago Mwenyezi Mlungu kala akanionyesa.

11:19 11:19 Ezekieli 36:26–28 **11:22 11:22** Ezekieli 43:2–5

12

Ishara ya kutekpwa kpwa atu a Iziraeli

1 Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiniamba,
2 "Mwanadamu, uwe unasagala na atu aasi. Atu aha ana matso ela taaona, ana masikiro ela taasikira; mana ni aasi.
3 Kpwa hivyo, uwe mwanadamu, funganya bahasharo avi unatsamizwa kpwa lazima na utsame mutsi ili atu akuone. Tsama phako kaya dza mateka uphiye kpwatu kpwanjina kuno analola. Nkuhenda akaelewa dzagbwe ni atu a nyumba ya likakado.
4 Uwe undatuluza bahasharo mutsi kuno atu analola, bahasha avi ni wa mutu achiyetsamizwa kpwa lazima nawe undatuluka wakati wa dziloni mbere za matso gao dza atu atulukavyo napho anatsamizwa kpwa lazima.
5 Ombola dzitundu pho ukutani mbere za matso gao na utuluze bahasharo na phapho.
6 Udzibandike fuzini kuno analola na uuke nao na jiza. Dzibwiningize usoo ili usiweze kuona yo tsi unayoiricha mana ndakuhenda ukale ishara kpwa nyo atu a Iziraeli."
7 Phahi náhenda kama nrivyolagizwa. Nátuluza bahasha rangu namutsi ambao kala nkaufunga dza wa mutu atsamizwaye kpwa lazima. Kuriphofika dziloni, naombola dzitundu ukutani na mikono yangu mwenye. Natuluka na jiza mbere za matso gao, na bahasha rangu fuzini.
8 Kuriphocha, Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiamba,
9 "Mwanadamu, kpwa vira nyo aasi a Iziraeli akuuza unahendani,
10 phahi aambire, 'Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Mambo gaga ganahusu chilongozi wa Jerusalemu na nyo atu a Iziraeli ario mumo.'
11 Aambire, 'Mimi ni dza ishara kpwenu; hivi nchivyohenda aho Aiziraeli andahendwa dza vivyo; andatsamizwa dza mateka.'
12 Na piya ye mkpwulu wa Jerusalemu ambaye a kahi yenu andatsukula bahashare phakpwe fuzini wakati kuna jiza na aphiye. Phandaombolwa dzitundu pho ukutani na iye andatuluka na phapho; andafwinika usowe ili asione yo tsi.
13 Nami nindatandaza nyavu yangu dzuluye naye andagbwirwa ni muhego wangu. Nindamphirika mudzi wa Babeli, urio tsi ya Akalidayo wala kandauona na andafwa kuko.
14 Nindaatsamula chila uphande osi ariomzunguluka yani atumishie na vikosivye. Ndaatuluzira upanga wangu niazorese.
15 Nao andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, wakati ndiphoatsamula kahi ya mataifa ganjina na kuaphirika kahi ya tsi nyinji.
16 Ela achache ao ndaaricha moyo asiolagbwe kpwa upanga, asihirike na ndzala wala asifwe na ukongo. Ili ko ndikophiya kpwenye mataifa ganjina, akatambukire mahendo gao ga kutsukiza; chisha amanye kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu."
17 Chisha Mwenyezi Mlungu wagomba nami tsona achiamba,
18 "Mwanadamu, rya chakuryacho kuno unakakamwa ni mwiri na unwe madzigo kuno unakakama kpwa wuoga.
19 Aambire atu a yo tsi, 'Mwenyezi Mlungu anaambira nyo asagalao Jerusalemu na tsi ya Iziraeli hivi: Aho andarya chakurya chao kpwa wuoga na kunwa madzi gao kpwa kuangalala mana tsi yao indakala ikarichwa bila chitu kpwa sababu ya fujo ra nyo asagalao mumo.

12:2 12:2 Isaya 6:9–10; Jeremia 5:21; Mariko 8:18 **12:13 12:13** 2 Afalume 25:7; Jeremia 52:11

20 Na midzi yosi iriyosagala atu indakala magandzo nayo tsi indakala
taimera chitu, namwi mundamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi
Mlungu.' "

Maneno ga Mwenyezi Mlungu ganatimiya

21 Mwenyezi Mlungu achiniamba,
22 "Mwanadamu, ni ndarira yani hino muihumirayo muno tsi ya Iziraeli
muambapho, 'Siku zinasengera na chila ruwiya taitimiya?'
23 Uwe aambire hivi, 'Mwenyezi Mlungu anaamba: Ndarira iyo
nindaikomesa asiihumire tsona phapha Iziraeli.' Ela aambire siku chache
zedzazo chila ruwiya indatimizwa.
24 Kpwa mana takundakala tsona ruwiya za handzo au mburuga za
kuchenga kahi ya atu a Iziraeli.
25 Mana mimi Mwenyezi Mlungu nindagomba ro nilondaro, naro
rindatimizwa bila kukaa. Nindagomba neno naro rindatimizwa kabila
tamdzangbwefwa mwimwi aasi, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba."

26 Tsona Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiniamba,
27 "Mwanadamu, lola, nyo atu a Iziraeli anaamba, 'Yo ruwiya aionayo ni
ya siku nyinji zedzazo, naye anatabiri habari za miaka minji yedzayo.'
28 Kpwa hivyo aambire, 'Mwenyezi Mlungu anaamba: Takuna
neno ndirocheleweshwa tsona, chila ndirogomba rindatimizwa. Mimi,
Mwenyezi Mlungu nkaamba.' "

13

Unabii chinyume cha manabii ga handzo

1 Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiamba,
2 "Mwanadamu, lavya unabii chinyume cha atu a Iziraeli anaotabiri,
aambire hinyo atabirio kpwa kulunga maazo gao enye, 'Risikireni neno ra
Mwenyezi Mlungu!'
3 Mwenyezi Mlungu anaamba, 'Shaka hiro mwi manabii azuzu mlungao
maazo genu enye wala tamuonere ruwiya yoyosi!
4 Manabii genu, mwimwi Aiziraeli, ni dza makala gakalago magandzoni.
5 Tamudzangbwepanda kpwendarekebisha myanya ya ukuta wa kurinda
atu a Iziraeli ili uweze kuvumirira viha siku ya Mwenyezi Mlungu.
6 Ruwiya zao ni za handzo na mburuga zao ni za kuchenga. Aho
nkuamba, "Mwenyezi Mlungu anaamba," wakati Mwenyezi Mlungu
kaahumire, chisha anagodzera utabiri wao utimiye.
7 Kpwani zo ruwiya zenu na mburuga zenu sizo za handzo muambapho,
"Mwenyezi Mlungu anaamba," wakati sidzangbwegomba?'

8 "Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu anaamba, 'Kpwa kukala mwagomba
handzo na kuona ruwiya za handzo, mimi nchinyume chenu.
9 Mkpwono wangu undakala chinyume cha go manabii gaonago ruwiya
za handzo na kulavya mburuga za kuchenga. Aho taandakala kpwenye
mkpwutano wa ashauri a atu angu, taandaandikpwa kpwenye chitabu
cha madzina ga atu a Iziraeli, wala kuinjira tsi ya Iziraeli. Namwi
mundamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.

10 Kpwa kukala anachenga atu angu na kuaambira, “Kuna amani,”
wakati takuna amani, piya atu adzengapho ukuta mnyonje nyo nkuupaka
chokaa,
11 phahi aambireni hinyo aupakao nyo ukuta chokaa kukala undagbwa.
Kundanya mvula ya mafuriko, na nihume mvula kulu ya mawe na phuto
kali ndirouhenda nyo ukuta ugbwe.
12 Nyo ukuta ndiphogbwa, atu taandakuuzani, “Yo chokaa mriyoipaka i
kuphi?” ’
13 Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu anaamba, ‘Kpwa tsukizi zangu
nindarichira phuto kali na ndahenda mvula ya mawe. Na ndaireha mvula
kulu na tsukizi za kubananga.
14 Nindaubomola nyo ukuta mchioupaka chokaa hadi msingiwe urichwe
laza. Uchigbwa mwimwi mundaangamia mumo, ndipho mundamanya
kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.
15 Hipho ndipho ndakala nkausa tsukizi zangu dzulu ya ukuta uho na
dzulu ya nyo arioupaka chokaa. Nami ndakuambirani, “Ukuta uho taupho
tsona wala nyo arioupaka chokaa,
16 yani nyo manabii a Iziraeli ariotabiri kuhusu Jerusalemu na kuuonera
ruwiya za amani wakati kala takuna amani, mimi Mwenyezi Mlungu
nkaamba.” ’
17 “Na uwe mwanadamu, unula usoo ulole achetu kahi za atuo atabirio
kpwa kuhumira maazo gao enye, tabiri chinyume chao.
18 Na uaambire, ‘Mwenyezi Mlungu anaamba: Shaka hiro mwi achetu
mshonao pingu na kuzivwala mwenu mikononi na kutengeza vitambara
vyenu vya vitswa vyenye ure tafwauti-tafwauti kpwa kuhega atu. Dze,
mundahega atu angu na kudzirinda enye?
19 Mukaninajisi kahi ya atu angu kpwa ajili ya mafumba machache
ga shayiri na vipande vya mkpwahe. Mkaachenga atu angu amendzao
kuphundza handzo, namwi mukaolaga atu ambao taafwaha kufwa, na
kuika moyo atu ambao taafwaha kukala moyo.
20 “ ‘Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Lola, zo pingu
zenu, ambazo munazihumira kuindzira atu angu dza nyama a mapha
nazimena. Phahi mino ndazikata kula mwenu mikononi kpwa nguvu,
nami ndaarichira nyo atu ambao munaaindza dza nyama a mapha.
21 Navyo vyo vitambara vyenu vya vitswa ndavikpwanyula-kpwanyula
na kuokola atu angu kula mwenu mikononi, wala taandakala tsona tandzi
mwenu mikononi, namwi mundamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi
Mlungu.
22 Kpwa kukala mwavundza mioyo enye haki kpwa handzo renu
nriphokala sidzangbwehenda asononeke, na piya mchiahenda atu ayi
asiriche kuhenda mai ahendago akativya maisha gao,
23 phahi tamundaona tsona ruwiya za handzo wala kupiga mburuga
za handzo. Nindativya atu angu kula mwenu mikononi. Namwi
mundamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.’ ”

14

Uamuli wa anaoabudu vizuka

1 Ndipho atumia fulani a Iziraeli aniedzera achisagala mbere zangu.
2 Na Mwenyezi Mlungu achiniamba,

13:10 13:10 Jeremia 6:14; 8:11

3 “Mwanadamu, atu aha, anamendza vizuka vyao mwao mioyoni na
akaika uyi mbere. Dze, niariche aniuze mashauri kpweli?
4 Phahi aambire, ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Mutu yeyesi wa
Iziraeli amendzaye vizukavye mwakpwe moyoni na akaika uyi mbere,
achedza kpwa nabii, mimi Mwenyezi Mlungu mwenye ndamjibu kulen-
gana na vizukavye vinji.
5 Nindahenda hivi ili niweze kugbwira tsona mioyo ya atu a Iziraeli
ambao aniricha achilunga vizuka vyao.’

6 “Kpwa hivyo aambire atu a Iziraeli, Mwenyezi Mlungu anaamba,
‘Tubuni chisha mriche vyo vizuka vyenu na go mahendo genu ga
kutsukiza.
7 Mana chila mutu wa Iziraeli au mjeni asagalaye Iziraeli adzitengaye
nami, amendzaye vizuka mwakpwe moyoni na kuika uyi mbere; chisha
edze kpwa nabii ili kuniuza ushauri, mimi Mwenyezi Mlungu nindamjibu
mwenye.
8 Nindakala chinyume na mutu iye na nimuhende akale ishara na
ndarira. Nindamtenga na atu angu, namwi mundamanya kukala mimi,
ndimi Mwenyezi Mlungu.
9 Na ichikala ye nabii andachengeka na agombe utu, mimi Mwenyezi
Mlungu ndimi ndiyemuhenda achengeke, chisha nindamgolosera mkp-
wono wangu na nimuangamize kahi-kahi ya atu angu Iziraeli.
10 Aho andatiywa adabu kpwa uyi wao, ye nabii andatiywa adabu sawa
na ye chiyemlunga kumtaka ushauri,
11 ili atu a Iziraeli asiangamike tsona, wala asidzinajisi tsona na uyi wao;
ela akale atu angu nami nikale Mlungu wao, Mwenyezi Mlungu anaamba.’
”

12 Mwenyezi Mlungu wagomba nami tsona achiniamba,
13 “Mwanadamu, tsi ichinikosera kpwa kukosa uaminifu nami
nchigolosa mkpwono wangu chinyumeche na kuusa tegemeore ra
chakurya na kuirehera ndzala na kuangamiza anadamu na nyama,
14 napho atu aha ahahu, Nuhu, Danieli* na Ayubu angekalamo, aho
angeokola maisha gao tu kpwa haki yao, Mwenyezi Mlungu anaamba.
15 Nchireha nyama a tsakani avamie yo tsi, aolage atu osi a yo tsi na
kuihenda gandzo; ikale mutu kaweza kutsupira tsi iyo kpwa nyo nyama a
tsakani,
16 kpwa kpweli dza niishivyo, Mwenyezi Mlungu anaamba, hata aha atu
ahahu angekalamo taangeokola ana ao, angeokolwa nyo enye tu, ela yo tsi
ingekala gandzo.
17 Au nchireha upanga chinyume cha yo tsi na kuamba, ‘Upanga, tsupa
kahi-kahi ya tsi ihi ikale na viha na kuolaga atu na nyama aho mumo,’
18 Mwenyezi Mlungu anaamba, kpwa kpweli dza niishivyo atu aha ahahu
angekalamo taangeokola ana ao, ela angeokolwa nyo enye tu kpwa haki
yao.
19 Au nchireha ukongo kpwenye yo tsi na kuolaga atu kpwa tsukizi zangu,
niaolage atu na nyama ao,
20 hata Nuhu, Danieli na Ayubu angekalamo, kpwa kpweli dza niishivyo,
Mwenyezi Mlungu anaamba, asingeokola ana ao, angeokoka aho enye tu
kpwa haki yao.

---

* **14:14 14:14** ***Danieli*** Danieli ni mutu wa ikima yemanyikana pho kare kpwa maishage ga haki. Danieli yuyu ni wanjina, si yuya Danieli nabii wa Mlungu.

21 “Mana Mwenyezi Mlungu anaamba, ‘Indakaladze ndiphoreha
hukumu zangu ne zirizo kali chinyume cha Jerusalemu, yani upanga,
ndzala, nyama a tsakani na makongo ndigoolaga atu na nyama ao?
22 Ela phandasala anjina ambao andatiya, ana alume na achetu.
Aho andakpwedza kpwenu, namwi mundiphoona njira na mahendo
gao mundaphozwa marenda, kpwa vyo nrivyokureherani mafwa ko
Jerusalemu.
23 Mundaphozwa marenda ndiphoona njira zao na mahendo gao, namwi
mundamanya kukala si bure go nrigohendera nyo mudzi, Mwenyezi
Mlungu anaamba.’ ”

15

Ndarira ya mzabibu usiofwaha

1 Mwenyezi Mlungu achigomba nami achiniamba,
2 “Mwanadamu, mzabibu una unono wani kushinda mihi yanjina ya
tsakani?
3 Dze, unaweza kutsongbwa mbao ukatengezerwa utu wowosi wa mana?
Dze, unaweza kutengezerwa chigongo cha kutsomekera vitu?
4 Hata, uho nkuhendwa kuni. Nao uchiphya pande zosi mbiri na pho
kahi-kahi phachikala pharu, undafwaha kpwa rorosi?
5 Wakati uriphokala uchere mzima tauyafwaha rorosi; vino ukaphya,
unaweza kutengezwa chitu chochosi cha mana?
6 Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Dza nrivyouhenda
mzabibu kuni za kukutira moho kahi ya mihi ya tsakani, ndivyo ndivyoa-
henda asagalao Jerusalemu.
7 Nindahakikisha napho andachimbira moho huno, moho wanjina
undaaocha. Wakati ndiphogaluka chinyume chao mundamanya kukala
mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.
8 Ndaihenda yo tsi ikale gandzo kpwa kukala taakarire aaminifu
kpwangu, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.”

16

Jerusalemu,
mchetu asiye muaminifu

1 Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiamba,
2 “Mwanadamu, iambire Jerusalemu mamboge ga kutsukiza.
3 Phahi amba, ‘Mwenyezi Mlungu anaiambira Jerusalemu hivi: Asiliyo
na kuvyalwako ni tsi ya Kanani, sowe ni Muamori na mayoo ni Muhiti.
4 Uriphovyalwa kukatirwe tovu, chisha kuogeserwe na madzi ga
kukuhenda ukale swafi wala kupakpwa munyu au kulingbwa nguwo.
5 Takuna mutu ariyekuonera mbazi na kukuhendera mambo gago, ela
siku uriphovyalwa waberwa na uchitsuphiwa weruni.
6 “ ‘Nami nriphotsupa phephi na phapho uriphokala, nchikuona unagala-
gala kahi za milatsoyo. Uriphokala umo mwako milatsoni, nchikuamba,
“Kala moyo.”
7 Nchikuhenda ukule dza mmea wa weruni. Uwe wakula na uchikala
msichana mnono sana uchihenda nyaho na nyerezo zichikala nyire, ela
uchikala u chitsaha bila nguwo.
8 “ ‘Niriphotsupa tsona nákuona ukakula nawe kala ukafika wa kuphaha
wende, nchihala vwazi rangu nchibwiningiza chitsahacho, narya chirapho

14:21 14:21 Maono 6:8

nchiika chilagane na uwe, Mwenyezi Mlungu anaamba, nawe uchikala wangu.
9 Chisha nchikuogesa na madzi, nakuogesa, nchisafisha nyo mlatsoo na nchikupaka mafuha.
10 Nchikuvwika nguwo zoshonwa marembo na nchikuvwika virahu vya chingo ya pomboo, nchikufunga chitambaa swafi cha katani mwako chitswani na nchikubwiningiza mtandiyo wa hariri.
11 Nchikupamba na mapambo na kukuvwika bangili mwako mikononi na mkpwufu mwako singoni.
12 Nchikuvwika chishaufu mwako pulani, vipuli mwako masikironi na tadzi nono dzulu ya chitswacho.
13 Uwe wapambwa na zahabu na feza, nguwozo kala ni katani na hariri swafi chizoshonwa marembo. Uchirya chakurya cha unga mnono, asali na mafuha ga zaituni. Nawe uchikala mnono sana hata uchifikira kukala dza Malikiya.
14 Ngumayo ichienea kahi za mataifa ganjina kpwa sababu ya unonoo. Mana unonoo kala ukakamilika kpwa yo nguma niriyokupha, Mwenyezi Mlungu anaamba.
15 " 'Ela wakuluphira unonoo na kumanyikanako kpwa kuhenda udiya, uchilala na chila mutu yetsupira phephi, na unonoo uchikala wakpwe.
16 Uwe wahala seemu ya nguwozo uchizipamba mizukayo, na uchizinga phapho. Dzambo riro taridzangbwehendeka na tarindahendeka.
17 Piya wahala mapambogo manono gotengezwa na zahabu na feza nrizokupha uchitengezera vizuka mfwano wa alume na uchizinga navyo.
18 Chisha uchihala nguwozo zoshonwa marembo uchivibwiningiza na uchivipha mafuha gangu na uvumba wangu.
19 Hata cho chakurya cha unga mnono, mafuha na asali nriyokupha urye, piya waipha yo mifwano ya atu ikale sadaka yenye kungu nono. Hivyo ndivyo irivyokala, Mwenyezi Mlungu anaamba.
20 Phamwenga na gago, wahala anao, urionivyarira, uchialavya sadaka kpwa vyo vizuka ili virye. Nyo umalaya wenu kala tautosha
21 hata mchitsindza anangu na kuipha yo mifwano ya atu dza sadaka ya kuochwa?
22 Na kahi ya mambogo gosi ga kutsukiza na kuzingako, kuyatambukira wakati wa usichanao, uriphokala chitsaha bila nguwo, unagalagala kahi ya milatsoyo.
23 " 'Shaka hiro! Shaka hiro! Mwenyezi Mlungu anaamba, mana phamwenga na uyio wosi,
24 wadzidzengera mwatu mwa dzulu mwa kuabudira vizuka chila muhala wa mudzi.
25 Wadzenga phatu pha dzulu pha kuabudira vizuka kpwenye maganiko ga chila barabara, nawe uchitiya ila unonoo kpwa kuzidi kuzinga na chila yetsupa na njira.
26 Chisha uchizinga na Amisiri, majiranigo ga mkpwatyo, nawe uchizidisha uzembeo ili nitsukirwe.
27 Kpwa hivyo lola, nágolosa mkpwono wangu chinyumecho nchiphunguza mtaloo wa seemu ya tsi na nchiupha maaduigo matoni, nyo Afilisti, arioona waibu kpwa tabiyazo mbii.
28 Kpwa kukala kutoshekere, wazinga na Aashuru. Na vivyo piya tavikutoshere,
29 uchizinga na tsi ya Akalidayo, tsi ya ahendadzi-bishara, ela kutoshekere vivyo.

30 “ ‘Mwenyezi Mlungu anaamba: Nyo moyoo ni mui chiasi gani hata
uhende mambo gosi higa, avi umalaya asiye na haya?
31 Uwe wadzidzengera mwatu mwa dzulu mwa ibada za vizuka kpwenye
chila maganiko na chila muhala wa mudzi. Ela kuyakala dza malaya anjina
mana warema kuriphiwa.
32 Uwe u dza mchetu amendzaye kulala na alume anjina kuriko kulala
na mlumewe mwenye.
33 Chila malaya nkuriphiwa, ela we ukuripha azembeo na kuahonga ili
edze kula chila uphande wedze uzinge nao.
34 Phahi kuzingako kutafwauti na achetu anjina kpwa kukala taphana
akulungaye, uwe ndiwe ulungaye azembeo na badala ya aho kukuripha,
we ukuaripha.
35 “ ‘Kpwa hivyo, uwe malaya, hega sikiro usikire vyo Mwenyezi Mlungu
aambavyo.
36 Mwenyezi Mlungu anaamba: Kpwa sababu ya mkpwatyoo munji,
chitsahacho kuonewa ni azembeo kahi za umalayao, vizukavyo vyosi vya
kutsukiza na milatso ya anao urioapha vizuka,
37 ndakusanya azembeo ambao mwahamirwa phamwenga, osi urioa-
mendza na osi urioamena. Ndaakusanya chinyumecho kula chila uphande
nikuvule nguwo mbere zao aone chitsahacho.
38 Nami nindakutiya adabu dza achetu ariolólwa kuno ni azindzi na ni
aolagadzi. Kpwa tsukizi zangu na wivu wangu nindakuamula chifo.
39 Mimi nindakutiya mikononi mwa azembeo, nao andabomola mwa-
tumo mwa kuabudira vizuka na kuvundza mwatumo mwa dzulu. Aho
andakuvula nguwo, ahale mapambogo na akuriche chitsaha.
40 Andakufyakatsira atu akupige mawe na akukate vipande-vipande na
panga zao.
41 Aho andaocha nyumbazo na akutiye adabu mbere za achetu anji. Nin-
dakuhenda uriche kukala malaya na nkuhende uriche kuhonga azembeo.
42 Phapho ndipho tsukizi zangu zindadigirika, nami sindakutsukirirwa
na kukuhendera wivu tsona.
43 Kpwa sababu kuyatambukira siku za usichanao ela wanitsukiza kpwa
kuhenda mai gosi higa, nindadziriphiza kpwa dambizo, Mwenyezi Mlungu
anaamba. Kpwa utu wani go mambogo mai urigohenda wagaenjereza na
kuzinga?
44 “ ‘Lola, chila mutu ndiyehumira ndarira andakala anakuhadza uwe,
nao andaamba, “Vyo arivyo mayo ndivyo arivyo mwanawe mchetu.”
45 Uwe u mwana mchetu wa mayoo ariyericha mlumewe na anae, nawe
u ndugu mchetu wa nduguzo a chichetu arioricha alume aho na ana ao.
Mayoo kala ni Muhiti na sowe kala ni Muamori.
46 Mvyereo mchetu kala ni Samariya, ariyesagala na anae achetu
uphandeo wa vurini. Na mdideo mchetu kala ni Sodoma, ariyesagala na
anae achetu uphandeo wa mwakani.*
47 Uwe kuyalunga njira zao na kuhenda kulengana na mambo gao ga
kutsukiza tu, ela kpwa muda mchache njirazo zosi zichikala mbii kuriko
zao.
48 Mwenyezi Mlungu achiamba: Kpwa kpweli dza niishivyo, Sodoma,
mwenenu mchetu na anae achetu taahendere dza uwe na anao achetu
murivyohenda.

---

* **16:46 16:46** Mvyereo mchetu ina mana ya mudzi mkpwulu na anae achetu ni midzi midide chiyozunguluka nyo mudzi mkpwulu.

49 Lola, makosa ga mwenenu mchetu Sodoma na anae achetu ni
higa: Kudziunula na kusaterya achiya na akutsowa, dzagbwe kala
akaongokerwa na kala ana chakurya chinji.
50 Nao adzikarya na achihenda mambo ga kutsukiza mbere zangu, kpwa
sababu ya gago, náausa dza mrivyoona.
51 Hata Samariya taidzangbwehenda nusu ya makosa urigohenda uwe.
Uwe ukahenda mambo manji ga kutsukiza kuriko aho na kuahenda enenu
achetu aonekane ni a haki.
52 Uwe nawe, gbwirwa ni waibu, mana ukaahenda enenu achetu akale
na haki kuriko uwe. Kpwa kukala dambi urizohenda ni za kutsukiza
kuriko zao, phahi gbwirwa ni waibu mana ukaahenda enenu achetu
aonekane a haki.
53 " 'Nami nindauyizira Sodoma na anae achetu, Samariya na anae
achetu phamwenga na uwe, kuongokerwa kpwenu,
54 ili ugbwirwe ni waibu kpwa gosi urigogahenda na kuaphoza marenda.
55 Phahi enenu achetu, Sodoma na Samariya na ana aho achetu andauy-
izwa vyo arivyokala pho mwandzo na uwe na anao achetu mundauyizwa
vyo murivyokala pho mwandzo.
56 Kpwa mana mwenenu mchetu Sodoma, kumhadzire kpwa kauliyo
siku za kudzikaryako,
57 kabila uyio taudzangbwemanyikana. Vivi ukakala wa kuzemererwa
ni ana achetu a Edomu† na majiranige gosi na ana achetu a Afilisti, yani
osi akuzungulukao anaokubera.
58 Mwenyezi Mlungu anaamba: Ni uvumirire kutiywa adabu kpwa uyio
na mambogo ga kutsukiza.
59 " 'Kpwa mana Mwenyezi Mlungu anaamba: Nindakuhendera ku-
lengana na mahendogo, kpwa kukala wabera chirapho changu kpwa
kuvundza chilagane changu.
60 Ela ndatambukira chilagane nrichoika nawe wakati wa usichanao,
nami ndaika chilagane cha kudumu na uwe.
61 Phahi undatambukira njirazo mbii na kugbwirwa ni haya
ndiphoaphokera enenu achetu avyere na adide. Aho ndakupha akale
dza anao ela si kpwa msingi wa chilagane changu na uwe.
62 Nami ndachiimarisha tsona chilagane changu na uwe, nawe un-
damanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.
63 Mwenyezi Mlungu anaamba: Wakati ndiphokuswamehe kpwa gosi
urigogahenda undatambukira, ugbwirwe ni waibu, nawe kundagomba
tsona kpwa sababu ya kutserezwako.' "

17

Makozi mairi na mzabibu

1 Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiamba,
2 "Mwanadamu, aambire atu a Iziraeli ndarira.
3 Aambe, 'Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Kozi kulu renye mapha
makulu na nyoya nyinji nyire-nyire za rangi tafwauti-tafwauti rakpwedza
myango ya Lebanoni, richigbwa chirere cha muerezi.
4 Kozi riro ravundza chiphungo cha chirereni kabisa richiphiya nacho
tsi ya ahendadzi-bishara na richichiphanda kpwenye mudzi wa achuuzi.
5 Chisha richihala mbeyu ya yo tsi richiiphanda kpwenye mtsanga wa
rutuba, ili ukule dza muhi urio kanda-kanda ya muho.

† **16:57 16:57** Vitabu vyanjina vina dzina Aramu.

6 Yo mbeyu yadunga ichikala mzabibu mfupi wa kuwanda sana. Pandaze
zakula kuphiya dzulu kulola kokala na ro kozi na miziye ichikula kuphiya
tsini mtsangani. Nyo mzabibu uchihenda panda na makodza manji.
7 " 'Ela phakala na kozi ranjina kulu rokala na mapha makulu na nyoya
nyinji. Phahi hura mzabibu uchituluza miziye na pandaze kuloza kura
ambako kala kuna ro kozi kpwa matumaini ga kuphaha madzi kula kpwa
ro kozi,
8 dzagbwe kala ukaphandwa kare kpwenye mtsanga wa rutuba na
kuphaha madzi ga kukola ili utsephule panda, uvyale matunda na ukale
mzabibu mnono.'
9 Aambire, 'Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Dze, nyo undaenderera
kukula vinono? Dze, taundang'olwa, matundage gaphukusike na unyale?
Tsephuze zosi zindanyala, taundalonda mkpwono wenye mkpwotse wala
atu anji kuung'ola.
10 Vino, uchiphandwa tsona phatu phanjina undakula vinono? Dze,
taundauma tsetsetse pho uriphophandwa ndiphopigbwa ni phuto ra kula
mlairo wa dzuwa?' "
11 Chisha Mwenyezi Mlungu achigomba nami achiamba,
12 "Aambire nyo aasi, 'Vino mambo gano tamgamanya manage?'
Aambire, 'Mfalume wa Babeli waphiya Jerusalemu achendatsamiza
mfalumewe na vilongozie, achiaphirika Babeli.
13 Chisha achiika chilagane na mutu mmwenga wa nyumba ya chifalume
na achimrisa chirapho. Piya wahala vilongozi a yo tsi,
14 ili nyo ufalume aumale nguvu na usiweze kuunuka tsona. Ufalume
uho undaima tu kpwa kulunga cho chilaganeche.
15 Ela mfalume wa Juda waasi na achihuma ajumbe Misiri ili ahewe jeshi
kulu na farasi anji. Dze, andaweza kushinda? Vino ahendaye mambo higo
andatiya? Anawezadze kuvundza chilagane chisha akatiya?
16 Mwenyezi Mlungu anaamba: Kpwa kpweli dza niishivyo, iye andafwa
Babeli, kuko asagalako ye mfalume ariyemuika akale mfalume, ambaye
wabera chirapho na kuvundza chilagane arichoika naye.
17 Ye Farao na jeshire kulu na borori kulu ra atu taandamterya vihani,
wakati atu a Babeli ndiphotengeneza mwatu mwa kupandira ukuta na
kudzenga kuta za mtsanga ili kuolaga atu anji.
18 Iye wabera chirapho na achivundza chilagane. Kpwa kukala
wakubaliana naye hata achilavya mkpwonowe, ela achihenda mambo gosi
higa, iye kandatiya.
19 " 'Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Kpwa kpweli dza
niishivyo, nindamtiya adabu kpwa kubera chirapho changu na kuvundza
chilagane changu.
20 Nindamtsuphira nyavu yangu naye andagbwirwa ni muhambo wangu.
Nindamphirika Babeli nkamuamule kuko kpwa kusakala muaminifu
kpwangu.
21 Masujaae osi a viha andaolagbwa na upanga na ndiotiya nindaat-
samula pande zosi. Ndipho mundamanya kukala mimi Mwenyezi Mlungu
nkaamba.
22 " 'Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Nindavundza chiphungo cha
muerezi cha chirereni nami nchiphande dzulu ya mwango mure.
23 Nindachiphanda dzulu ya mwango mure ko Iziraeli, nacho chindakula
chihende panda na chivyale matunda chikale muerezi mkpwulu. Nyama

17:12 17:12 2 Afalume 24:15–20; 2 Nyakati 36:10–13

a mapha andadzenga nyumba dzuluze na kuphaha mwatu mwa kusagala
phenye vivuri-vuri vya pandaze.
24 Na mihi yosi ya weruni indamanya kukala mimi Mwenyezi Mlungu
nkubwaga muhi mure na kuuhenda muhi mdide ukale mure. Nkuhenda
muhi muitsi uume na muhi mufu uwande. Mimi Mwenyezi Mlungu
nkaamba na ndagahenda!' "

18

Chila mutu andatiywa adabu
kpwa dambize mwenye

1 Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiniamba,
2 "Mnaphohumira ndarira iambayo, 'Ano baba arya zabibu mbitsi na
meno ga anache gachifwa gandzi,' kuhusu tsi ya Iziraeli manage nini?
3 Kpwa kpweli dza niishivyo, Mwenyezi Mlungu anaamba: Ndarira ihi
taindahumirwa tsona mu tsi ya Iziraeli.
4 Lola, uhai wa osi ario moyo ni wangu, uhai wa mwana na wa ise wosi
ni wangu. Ye mutu ndiyehenda dambi ndiye ndiyefwa.
5 "Ichikala mutu wa haki, nkuhenda haki na garigo sawa.
6 Iye karya sadaka za mizuka ya myangoni, kavoya vizuka vya Aiziraeli,
kalala na mkpwaza mutu wala kulala na mchetu wakati ana ga chichetu.
7 Iye kaonera mutu ela nkumuuyizira mdeniwe mzamaniwe. Kafuta
mutu maliye kpwa nguvu ela nkuaganyira andzala chakuryache na
kuapha nguwo ario chitsaha.
8 Mutu iye kaaphasa ili aphahe fwaida, ela nkuepusha mkpwonowe
usihende mai, nkuhukumu kpwa haki kahi ya mutu na myawe
9 na nkulunga shariya zangu na malagizo gangu. Hiye ndiye mutu wa
haki na kpwa kpweli andakala moyo, Mwenyezi Mlungu anaamba.
10 "Mutu yuyu achivyala mwana mkora au muolagadzi wa atu, au
ahendaye mwengarapho ra mambo gaga chigohadzwa,
11 ambago ise kagahendere: Akale nkurya vyakurya chivyolavirwa
sadaka vizuka ko dzulu za myango na nkudzitiya najisi kpwa kulala na
mkpwaza jiraniwe.
12 Piya nkuonera achiya na agayi na nkufuta atu mali zao kpwa
nguvu. Nkukala kauyiza choikpwa mzamana ni myawe, nkuabudu vizuka,
nkuhenda mambo ga kutsukiza,
13 na nkuaphasa kpwa lengo ra kuphaha fwaida kulu, vino mutu ye
andakala moyo? Kpwa kpweli mutu iye kandaishi, ela andafwa kpwa
kukala wahenda mambo ga kutsukiza na lawama ra chifoche rindakala
dzuluye mwenye.
14 "Na ichikala mutu iye andavyala mwana, na ye mwana aone dambi
zosi zihendwazo ni ise, ela aogophe na asihende dza ise.
15 Naye akale karya sadaka chizolavirwa vizuka, kavoya vizuka vya atu
a Iziraeli, wala kutiya najisi mkpwaza mutu.
16 Iye kaonera mutu, kahala mzamana wala kafuta atu mali zao kpwa
nguvu, ela nkuapha chakuryache atu ahirikao, nkuapha nguwo ario
chitsaha,
17 nkudzizuwiya kuhenda dambi, kaaphasa ili aphahe fwaida, ela
nkulunga shariya zangu na malagizo gangu, kpwa kpweli mutu iye
andakala moyo na kandafwa kpwa sababu ya dambi za ise.

18:2 18:2 Jeremia 31:29 **18:9 18:9** Alawi 18:5

18 Ela ye ise andafwa kpwa dambize mwenye, kpwa kukala wachenga
na kafuta nduguye malize kpwa nguvu, na kuhenda mai kahi za atue.
19 “Mwimwi munaamba, ‘Kpwa utu wani ye mwana asitiywe adabu
kpwa makosa ga ise?’ Ela napho ye mwana anahenda haki na garigo sawa,
kpwa kpweli iye andakala moyo.
20 Mutu ahendaye dambi ndiye ndiyefwa. Mwana kandatsukula makosa
ga ise, wala baba kutsukula makosa ga mwanawe. Mambo ga haki ga
mwenye haki gandakala dzuluye na uyi wa mutu mui undakala dzuluye.
21 “Ela mutu mui achigaluka na kuricha dambize zosi arizohenda na
kugbwira malagizo gangu gosi na kuhenda haki na garigo sawa, kpwa
kpweli mutu iye andakala moyo, kandafwa.
22 Zo dambi arizohenda tazindatambukirwa, naye andakala moyo kpwa
sababu ya mambo ga haki arigohenda.
23 Vino mino nkuhamirwa ni chifo cha mutu mui? Mwenyezi Mlungu
anaamba. Si baha agaluke ariche mai ili akale moyo?
24 Ela napho mutu wa haki andaricha kuhenda haki na ahende mambo
ga kutsukiza dza mutu mui, dze, mutu ye andakala moyo? Gosi ga haki
arigohenda tagandatambukirwa. Iye andafwa kpwa sababu ya kusakala
muaminifu na kpwa dambi arizohenda.
25 “Ela mwimwi munaamba, ‘Mwenyezi Mlungu kahenda haki,’ phahi
phundzani mwi atu a Iziraeli: Dze, sihendere haki? Vino ni mimi
nisiyehenda haki au ni mwimwi?
26 Mutu wa haki achiricha kuhenda haki na achihenda mambo mai, iye
andafwa kpwa go mai arigohenda.
27 Chisha mutu mui achiricha uyiwe ariohenda na kuhenda haki na
garigo sawa, andativya maishage.
28 Kpwa kukala andaririkana na kuricha uyiwe ariouhenda kpwa kpweli
andakala moyo, kandafwa.
29 Ela atu a Iziraeli anaamba, ‘Mwenyezi Mlungu kahenda haki.’ Vino ni
mimi nisiyehenda haki au ni mwimwi?
30 “Kpwa hivyo nindakuamulani mwi atu a Iziraeli, chila mmwenga
kpwa mahendoge, Mwenyezi Mlungu anaamba. Tubuni na mriche makosa
genu gosi sedze gakakuangamizani.
31 Richani dambi zenu zosi mrizohenda na muhende mioyo na achili
zenu zikale nyiphya. Mbona munadzilondera kufwa mwi atu a Iziraeli?
32 Mana sihamirwa ni chifo cha mutu yeyesi, Mwenyezi Mlungu
anaamba. Kpwa hivyo tubuni mkale moyo.”

19

Wira wa kusononekera akulu a Iziraeli

1 Chisha Mwenyezi Mlungu achiniamba niimbe wira huno wa sonono
kpwa ajili ya akulu a Iziraeli,
2 na niambe:
“Mayoo kala ni simba mchetu sujaa
kahi ya simba!
Iye waambalala kahi za simba adide
na kurera anae.
3 Iye warera mwanawe mmwenga kahi za ana simba
naye achikala simba mwenye nguvu.
Iye wadzifundza kuindza,

18:20 18:20 Kumbukumbu 24:16

na achirya atu.
4 Mataifa ganjina gasikira habarize,
gachimgbwira kpwenye wina wao.
Gachimreha na viloo hadi tsi ya Misiri.
5 Nine ariphoona akamgodza
hadi kuluphirore rikasira,
wahala mwanawe wanjina
achimuhenda simba mwenye nguvu.
6 Achiphiya hiku na hiko kahi ya simba,
achikula achikala simba mwenye nguvu,
achidzifundza kuindza
na achirya atu.
7 Achivundza ngome zao,
achibananga midzi yao.
Tsi na osi okala mumo aogopha
kpwa sababu ya mngurumowe.
8 Ndipho mataifa ganjina gachimvamia
kula pande zosi
gachimuhegera nyavu,
naye achigbwirwa ni wina wao.
9 Kpwa kuhumira viloo gamtiya kengeni
na gachimphirika kpwa mfalume wa Babeli
gachendamtiya jela
ili mngurumowe usisikirwe
ko myango ya Iziraeli.

10 Mayoo kala ni dza mzabibu kahi za munda wa mizabibu
uriophandwa kanda-kanda ya madzi,
uriovyala sana na uchikala na panda nyinji
kpwa sababu ya madzi manji.
11 Naye wakala na panda za nguvu
zirizofwaha kukala fwimbo za atawala
na uchikala mure
kushinda mihi yanjina,
uchionekana kpwa urewe na unji wa pandaze.
12 Ela nyo muhi wang'olwa kpwa tsukizi,
uchibwagbwa photsi,
matundage gachikutiswa ni phuto kula mlairo wa dzuwa,
pandaze ndziho zichinyala,
na sinare renye nguvu,
richiphya na moho.
13 Vivi waphandwa jangbwani,
tsi kavu isiyo na madzi.
14 Moho ukatuluka pho phakpwe sinani,
ukaocha pandaze na matundage.
Kpwa hivyo tausarire na panda yenye nguvu
panda ya kutengezera fwimbo ya utawala.

"Uhu ni wira wa sonono nao undahumirwa wakati wa kusononeka."

20

Aiziraeli anaenderera kuasi

1 Siku ya kumi ya mwezi wa tsano, mwaka wa sabaa bada ya kutsamizwa
kpwa lazima, atumia fulani a Iziraeli akpwedzasagala mbere zangu
achiuza ushauri kula kpwa Mwenyezi Mlungu.
2 Naye Mwenyezi Mlungu achigomba nami achiamba,
3 "Mwanadamu, gomba na nyo atumia a Iziraeli uaambire, 'Mwenyezi
Mlungu anaamba, mkedzaniuza ushauri? Kpwa kpweli dza niishivyo,
Mwenyezi Mlungu anaamba, sindakuruhusuni muniuze ushauri bii.'
4 Dze, undaamula? Dze, we mwanadamu, undaamula? Amanyise
mahendo ga kutsukiza ga akare ao,
5 na uaambire, 'Mwenyezi Mlungu anaamba: Siku nriphotsambula
Iziraeli, naapira chivyazi cha Jakobo, nchidzimanyisa kpwao ko tsi ya
Misiri, naapira nchiamba, "Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu
wenu."
6 Siku iyo naapira nchiamba nindaatuluza kula tsi ya Misiri na
kuaphirika tsi ambayo naatsamburira, tsi yenye rutuba, tsi nono kuriko
zosi.
7 Phahi naambira, "Chila mmwenga wenu nause vizuka vya kutsukiza
anavyoviabudu na msidzinajisi na vyo vizuka vya Misiri. Mimi, ndimi
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu."
8 Ela nyo aniasi na taalondere kuniphundza, taatsuphire vitu vya
kutsukiza aviabuduvyo, wala taayaricha vizuka vya Misiri. Ndipho
nchilonda kuatiya adabu kpwa tsukizi zangu ko tsi ya Misiri.
9 Ela sihendere kpwa ajili ya dzina rangu, ili risitiywe najisi mbere za
atu a mataifa ganjina asagalao kahi yao. Mana kala nkaatangazira Aiziraeli
mbere za nyo atu kukala ndaatuluza kula tsi ya Misiri.
10 Kpwa hivyo náalongoza kutuluka tsi ya Misiri, nchiareha jangbwani.
11 Nchiapha shariya zangu na nchiahenda amanye malagizo gangu,
ambago ichikala mutu andagalunga, iye andaishi.
12 Tsona nchiapha siku zangu za kuoya dza ishara kahi zao, ili amanye
kukala mimi Mwenyezi Mlungu, ndimi niatakasaye.
13 Ela atu a Iziraeli aniasi ko jangbwani. Taayagbwira malagizo gangu,
akahala shariya zangu, ambazo yeyesi azigbwiraye andaishi, aho anajisi
sana siku zangu za kuoya. Ndipho nchilonda kuangamiza tsetsetse ko
jangbwani kpwa tsukizi zangu.
14 Ela sihendere hivyo ili dzina rangu risitiywe najisi mbere za atu a
mataifa, ambao ashuhudiya wakati nriphokala naatuluza.
15 Chisha nchiaapira ko jangbwani kukala sindaareha kpwenye tsi
nriyokala nkaapha, tsi yenye rutuba na nono kuriko zosi.
16 Náhenda hivi kpwa sababu arema shariya zangu, taagbwirire mala-
gizo gangu na anajisi siku zangu za kuoya, kpwa mana mioyo yao kala
inamendza vizuka.
17 Ela nchiaonera mbazi na siaangamizire wala kuamarigiza ko jangb-
wani.
18 " 'Nami nchiambira ana aho ko jangbwani, "Msilunge malagizo na
mila za sowe zenu, wala kudzitiya najisi kpwa vizuka vyao.
19 Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, gbwirani malagizo
gangu na gbwirani shariya zangu kpwa makini.
20 Ikani siku zangu za kuoya zikale takatifu ili zikale ishara kahi yenu na
mimi, ili mmanye kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu."

20:5 20:5 Kutsama 6:2–8 **20:11 20:11** Alawi 18:5 **20:12 20:12** Kutsama 31:13–17 **20:15 20:15** Isabu 14:26–35

21 “ ‘Ela chivyazi hicho chaniasi. Aho taayagbwira malagizo gangu wala
kugbwira shariya zangu kpwa makini ambazo ndiyezilunga andaishi. Aho
anajisi siku zangu za kuoya. Phahi nálonda kuatiya adabu ili nimarigize
tsukizi zangu chinyume chao ko jangbwani.
22 Ela názuwiya mkpwono wangu ili dzina rangu risitiywe najisi mbere
za atu a mataifa, ariokala analola wakati nriphokala naatuluza Misiri.
23 Piya, náapira ko jangbwani kukala nndaatsamula kahi za atu a mataifa
ganjina na kahi za tsi mbali-mbali,
24 kpwa sababu taayalunga malagizo gangu, arema shariya zangu,
achinajisi siku zangu za kuoya na mioyo yao ichikala ikahamirwa ni vizuka
vya ise zao.
25 Naaricha alunge malagizo ambago kala si manono na shariya ambazo
tazingeapha uzima.
26 Piya nchiaricha adzinajisi enye kpwa kulavya ana ao a kpwandza
sadaka za kuochwa. Nágahenda ili niaogofyere na amanye kukala mimi,
ndimi Mwenyezi Mlungu.’
27 “Kpwa hivyo, mwanadamu, kagombe na atu a Iziraeli, uaambire,
‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Akare enu anikufuru kpwa kusakala
aaminifu.
28 Mana nriphoafisa kpwenye tsi nriyoaapira kukala ndaapha, aho
anitsukiza kpwa kulavya sadaka zao za kuochwa zenye kungu nono na
kumwaga sadaka zao za vinwadzi chila ariphoona chidzango chire au
muhi wa makodza maitsi.
29 Ndipho nchiauza: Nini mana ya pho phatu pha dzulu ambapho
munaphaphiya?’ ” Phahi hadi rero phatu hipho phaihwa Bama.*
30 “Phahi ambira atu a Iziraeli, ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi:
Dze, mundadzinajisi kpwa kulunga njira za akare enu, ambao taakarire
aaminifu kpwa kulunga vizuka vyao vya kutsukiza?
31 Wakati munalavya sadaka zenu na kualavya ana enu dza sadaka za
kuochwa, munaenderera kudzinajisi na vyo vizuka vyenu hadi rero. Kpwa
utu wani nikuricheni muniuze ushauri mwi atu a Iziraeli? Kpwa kpweli
dza niishivyo, Mwenyezi Mlungu anaamba, sindakuruhusuni muniuze
ushauri bii.
32 “ ‘Na go muazago mwenu mioyoni tagandakala bii, mana munaamba,
“Swiswi nahukale dza atu a mataifa na makabila ga tsi zanjina ambao
anaabudu vizuka vya mihi na vya mawe.”
33 “ ‘Kpwa kpweli dza niishivyo, Mwenyezi Mlungu anaamba, nin-
dakutawalani kpwa nguvu, uwezo na tsukizi nyinji.
34 Nindakutuluzani kula kahi za mataifa, nikukusanyeni na kukutuluzani
kpwenye tsi murizotsamukana kpwa nguvu, uwezo na tsukizi nyinji.
35 Nindakuphirikani jangbwa ra mataifa na kuko ndakuamulani uso
kpwa uso.
36 Ndakuamulani dza nrivyoamula akare enu ko jangbwa ra Misiri,
Mwenyezi Mlungu anaamba.
37 Nindakuchunguzani kpwa makini sana nami nindakufungani na
chilagane.
38 Nami ndakusafishani kpwa kuausa aniasio na anikoserao kula kahi
yenu. Dzagbwe ndaatuluza kula tsi anayosagala chijeni, taandainjira tsi
ya Iziraeli. Ndipho mundamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.

20:23 **20:23** Alawi 26:33 * **20:29** **20:29** Bama manage ni chidzango chire au phatu pha dzulu pha kulavira sadaka vizuka.

39 “ ‘Ela mwimwi atu a Iziraeli, Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Chila
mmwenga naakahumikire vizukavye na badaye mundaniphundza na
tamundarinajisi tsona dzina rangu takatifu, kpwa zawadi zenu mzilavirazo
vizuka vyenu.
40 Mana kahi za mwango wangu mtakatifu, mwango mure wa Iziraeli,
Mwenyezi Mlungu anaamba, ndiko ambako atu osi a Iziraeli andanihu-
mikira kahi za yo tsi. Kuko nindaakubali na kuzikubali sadaka zao na
malumbuko gao, phamwenga na vitu vyao vyosi vitakatifu.
41 Ndiphokutuluzani kula kahi za mataifa na kukukusanyani kula tsi
nrizokutsamulani, ndakukubalini dza kungu nono inihamirayo. Chisha
nionyese utakatifu wangu kahi yenu mbere za atu a mataifa.
42 Namwi mundamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu,
ndiphokurehani hadi tsi ya Iziraeli, tsi ambayo náapira kuapha akare enu.
43 Kuko mundatambukira tabiya zenu na mahendo genu gosi ambago
gakuhendani muinjire najisi, namwi mundadzitsukirirwa enye kpwa uyi
wosi muriouhenda.
44 Mwi atu a Iziraeli, mundamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi
Mlungu ndiphokushuulikirani kpwa sababu ya dzina rangu, si kulen-
gana na tabiya zenu mbii wala mahendo genu mai, Mwenyezi Mlungu
anaamba.’ ”
45 Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiniamba,
46 “Mwanadamu, loza usoo uphande wa mwakani, hubiri chinyume cha
uphande wa mwakani, ulavye unabii chinyume cha tsaka ra Negebu.
47 Uambire weru wa Negebu, ‘Sikiza neno ra Mwenyezi Mlungu.
Mwenyezi Mlungu anaamba: Ni phephi na kukutiya moho, moho ndioocha
chila muhio muitsi na mufu. Nyo moho taundazimika na undaocha chila
chitu kula mwakani hadi vurini.
48 Chila mutu andaona kukala mimi Mwenyezi Mlungu ndimi
nchiyeuasa, nao taundazimika.’ ”
49 Ndipho nchiamba, “Aa Mwenyezi Mlungu, atu ananiamba, kukala
nagomba ndarira tu.”

21

Babeli ni upanga wa Mlungu wa kuhukumu

1 Mwenyezi Mlungu achiniamba,
2 “Mwanadamu, loza usoo uphande wa Jerusalemu na uhubiri chinyume
cha phatu phatakatifu. Lavya unabii chinyume cha tsi ya Iziraeli.
3 Uiambire, ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Mimi ni chinyume na uwe
Iziraeli. Nindatuluza upanga wangu chowani niolage atuo a haki na atu
ayi.
4 Kpwa sababu iyo ndautuluza upanga wangu chinyume cha chila mutu,
mwenye haki na mui, kula mwakani hadi vurini.
5 Na atu osi andamanya kukala mimi Mwenyezi Mlungu, nkautuluza
upanga wangu kula chowani, nao taundauya tsona.’
6 Phahi we mwanadamu, sononeka kpwa utsungu munji mbere za matso
gao.
7 Na ndiphokuuza, ‘Kpwa utu wani unahula?’ nawe undaambira,
‘Nasononeka kpwa sababu ya zo habari za mambo ndigokpwedza. Atu
andavundzika mioyo na mikono yao irejere, atu andafwa purungire na
adzikodzorere magulu kpwa mchecheta.’ Nago ga phephi na kuhendeka,
mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.”

8 Mwenyezi Mlungu achigomba nami achiamba,
9 “Mwanadamu, lavya unabii uambe, ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi:
Upanga, upanga
ukanolwa na kutsuswa piya,
10 ukanolwa uolage,
ukatsuswa ili umeke dza limeme.
“ ‘Dze, hundahererwa kpwa sababu ya fwimbo ya utawala ya mwanangu
Juda? Nyo upanga unabera fwimbo za aina iyo.
11 Nao ukatuluzwa unolwe na kutsuswa
ili ugbwirwe ni ye muolagadzi.
12 We mwanadamu, kota kululu urire kpwa utsungu
mana upanga u chinyume cha atu angu
chinyume cha vilongozi osi a Iziraeli.
Akalaviwa aolagbwe na upanga
phamwenga na atu angu,
kpwa hivyo dzihike mikono ya chitswa kpwa kuangalala.
13 “ ‘Mana kujezwa kundakalako. Indakaladze ichikala nyo upanga und-
abera yo fwimbo ya utawala, fwimbo iyo taindakalapho tsona Mwenyezi
Mlungu anaamba.’
14 Mwanadamu, alavire unabii
na upige makofi.
Upanga uho naupige wangbwi kano mbiri
au kano tahu.
Ni upanga wa kuolaga,
upanga ndioolaga sana ukaazunguluka.
15 Phahi atu andavundzika mioyo
na anji afwe.
Nindaika upanga
kahi za maryango gao gosi.
Uho wahendwa umeke-meke dza limeme,
walaviwa uolage.
16 Uwe upanga, kata uphandeo wa kulume
na ukate uphandeo wa kumotso,
uphande wowosi masogo ndikolola.
17 Mimi piya ndapiga makofi
na tsukizi zangu zindasira.
Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.”
18 Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiniamba,
19 “Mwanadamu, ika alama njira mbiri ndizohumirwa ni mfalume wa
Babeli wakati aredza na upanga, zosi mbiri zila tsi mwenga. Ika chibao
phapho maganikoni cha kuonyesa njira ya kuinjirira mudzini.
20 Ika alama yo njira ndiyokpwedzera upanga kufikira Raba ya Aamoni
na yanjina ya kuonyesa njira ya kufikira Jerusalemu, mudzi mkpwulu wa
Juda, uriodzengerwa ngome.
21 Mana ye mfalume wa Babeli andaima pho maganikoni phenye alama,
ili apige mburuga. Andatukusa mivi hiku na hiku, auze ushauri kpwa
vizuka, andachunguza ini ra nyama.
22 Kpwenye mkpwonowe wa kulume andakala na kura ya Jerusalemu,
ambapho andalavya amuri ya kuolaga, kupiga gunda ra viha, kuika
magongo ga kubomorera dzulu za maryango, kutengeza mwatu mwa
kupandira nyo ukuta wa mudzi na kudzenga ukuta wa mtsanga kuzuwiya
atu asichimbire.

23 Ela atu a Jerusalemu andariona dzambo riri dza mburuga ya handzo
kpwa kukala aika chirapho kumlunga ye mfalume wa Babeli. Ela
andaatambukiza makosa gao na aatiye mbaroni.
24 "Kpwa hivyo, Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: 'Kpwa sababu
mkahenda makosa genu gatambukirwe kpwa kuasi ching'ang'a na
mkafwenula dambi zenu kpwa mahendo genu, phahi mundahalwa
mateka.
25 Na uwe chilongozi wa Iziraeli, uriye najisi na mui ambaye sikuzo
zikatimiya, wakatio wa kutiywa adabu ra mwisho ukafika.
26 Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Usa tadziyo na uvule chirembacho.
Mambo tagandasala dza vyo garivyokala, anyenyekevu andaunulwa na
adzikaryao andatserezwa.
27 Kubanangbwa! Kubanangbwa! Kpwa kpweli nindabananga nyo
mudzi. Nao taundadzengbwa tsona hadi iye ambaye anafwaha kuwaa-
mula edze. Nami ndamupha iye.'
28 "Nawe mwanadamu, lavya unabii uambe, 'Mwenyezi Mlungu
anaamba hivi kuhusu Aamoni na vyo alaphizavyo Aiziraeli, amba:
Upanga, upanga
watuluzwa chowani kuolaga,
ukanolwa ili uangamize,
na kumeka dza limeme.
29 Dzagbwe anakuonera ruwiya za handzo
na kukupigira mburuga za handzo, uwe upanga
undaikpwa singoni
mwa atu atsukizao na ayi
ambao siku yao ya kutiywa adabu ikafika.
30 We Muamoni, uyiza upangao mwako chowani.
Phatu uriphoumbwa,
kpwenye tsi uriyovyalwa,
nindakuamula.
31 Nindakutsukirirwa
na niase moho wangu wa tsukizi chinyumecho.
Nindakulavya kpwa atu majaili
anaomanya kubananga.
32 Uwe undakala kuni za nyo moho.
Mlatsoo undamwagika kahi ya tsiiyo mwenye,
nawe kundatambukirwa tsona,
mana mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.' "

22

Dambi za Jerusalemu

1 Mwenyezi Mlungu achigomba nami achiamba,
2 "We mwanadamu, dze, undauhukumu? Undauhukumu nyo mudzi wa
aolagadzi? Phahi aambire atu a mumo mahendo gao gosi ga kutsukiza.
3 Nawe undaamba, 'Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Mwi atu a mudzi
munaodzirehera mafwa kpwa kuolaga atu mumo, munaodzinajisi kpwa
kutengeza vizuka,
4 mukakala akosa kpwa kuolaga na mkadzinajisi kpwa vizuka mchivy-
otengeza. Mkaihenda yo siku yenu ya kubanangbwa isengere phephi,

21:28 21:28 Jeremia 49:1–6; Ezekieli 25:1–7; Amosi 1:3–15; Zefania 2:8–11

mwisho wa miaka yenu ukafika. Kpwa hivyo nindakuhendani atu a
kuberwa ni mataifa na kutsekpwa ni tsi zosi.
5 Go majirani genu ga phephi na ga kure gandakutsekani, mwi atu a
mudzi wenye nguma mbii, uchioodzala fujo.
6 " 'Lola, vira ambavyo akulu a Iziraeli asagalao mumo ahumiravyo
uwezo wao kuolaga atu asio na makosa.
7 Mumo mudzini mwi atu mukabera sowe zenu na mayo zenu, mukaon-
era ajeni na mukagayisa anachiya na magungu.
8 Mukabera vitu vyangu vitakatifu na mkaharira siku zangu za kuoya
zikale za kawaida.
9 Mo mwako, muna atu afyakatsirao ayawao ili aolagbwe, mo mwako,
muna atu aryao vyakurya chivyolaviwa sadaka kpwa vizuka mo dzulu ya
myango na kuzinga.
10 Mo mwako, muna atu alalao na akaza ise zao, na alazimishao achetu
ario kpwenye ga chichetu kulala nao, wakati taaswafi.
11 Piya muna mutu ahendaye mambo ga kutsukiza na mkpwaza myawe,
wanjina na mkpwaza-mwanawe na wanjina analala na mwanao mchetu,
mwana baba.
12 Mo mwako, atu anahongbwa akaolage atu. Anaaphasa ili aphahe
fwaida, anaphaha mapato gasigo ga haki kpwa kuonera Aiziraeli ayawao
na kuniyala mimi, Mwenyezi Mlungu anaamba.
13 " 'Lola, ndapiga ngumi fumba rangu kpwa kukala nkatsukirirwa yo
fwaida isiyo ya haki na ko kuolagana kahi yenu.
14 Dze, mioyo yenu indaweza kuvumirira na mikono yenu kpwender-
era kukala na nguvu ndiphokushuulikirani? Mimi Mwenyezi Mlungu
nkaamba, nami nindavihenda.
15 Nindakutsamulani kahi za mataifa ganjina na kahi za tsi mbali-mbali,
na nyo unajisi wenu nindaukomesa.
16 Namwi mndiphokala najisi kuno atu a mataifa analola, mundamanya
kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.' "
17 Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiamba,
18 "Mwanadamu, atu a Iziraeli kpwangu akakala uchafu, osi ni shaba,
bamba, chuma na aina ya chuma chiihwacho risasi yorichwa kpwenye
nyungu dzulu ya moho munji, aho akala uchafu wa feza.
19 Phahi Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: 'Kpwa sababu mosi mukakala
uchafu wa feza, lola mosi ndakukusanyani Jerusalemu.
20 Dza mutu akusanyavyo mawe garigo na feza, shaba, chuma, risasi na
bamba akagatiya nyunguni dzulu ya jimbijimbi ra moho ili garurumuswe,
ndivyo mimi ndivyokukusanyani kpwa tsukizi nikutiyeni mo mudzini
muyayuke.
21 Nindakukusanyani na nikuasireni moho wa tsukizi zangu, namwi
mundayayuka mo mudzini.
22 Dza feza iyayuswavyo kpwenye nyungu dzulu ya moho munji,
mwimwi mundayayuka mo mudzini, namwi mundamanya kukala mimi
Mwenyezi Mlungu nikakutsukirirwani sana.' "
23 Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiniamba,
24 "Mwanadamu, iambire, 'Uwe u tsi ambayo taidzangbwetakaswa au
kuphaha mvula wakati wa tsukizi zangu.'

22:7 22:7 Kutsama 20:12; 22:21–22; Kumbukumbu 5:16; 24:17 **22:8 22:8** Alawi 19:30; 26:2 **22:10 22:10** Alawi 18:7–20 **22:12 22:12** Kutsama 22:25; 23:8; Kumbukumbu 16:19; 23:19; Alawi 25:36,37

25 Fitina za akulue* zi ndaniye dza simba angurumaye kuno anamwa-
mula nyama achiyemgbwira. Anaolaga atu. Nkuhala kpwa nguvu hazina
na vitu vya samani, nkuenjereza jumula ya magunguge mumo.
26 Alavyadzie-sadaka akavundza shariya yangu na akavitiya najisi
vitu vyangu vitakatifu. Taatafwautisha vitu najisi na vitu viswafi, na
akaninajisi kahi yao kpwa kusagbwira siku zangu za kuoya.
27 Nyo vilongozi ario kahi-kahize ni dza mabawa amwamulao nyama
achiogbwira. Anamwaga milatso kpwa kuolaga atu ili aphahe fwaida isiyo
ya haki.
28 Manabiige ganaapaka mafuha na mongo wa tupa kpwa kuaonera
ruwiya za handzo na kuapigira mburuga za handzo kpwa kuamba,
'Mwenyezi Mlungu anaamba hivi,' wakati Mwenyezi Mlungu kagombere.
29 Nyo asagalao kahi ya yo tsi anaonera atu na kuanyang'anya;
anaagayisa achiya na agayi, piya anahendera uyi ajeni na kualafya haki
zao.
30 Phahi naendza mutu kahi-kahi yao ndiyerekebisha ukuta na kuima
phenye mwanya kpwa niaba ya yo tsi ili nisiibanange, ela siyamphaha.
31 Kpwa sababu iyo náatsukirirwa sana na nchiabananga na moho wa
tsukizi zangu. Náariphiza kpwa go mai arigogahenda, mimi Mwenyezi
Mlungu nkaamba."

23

Ohola na Oholiba

1 Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiamba,
2 "Mwanadamu, kpwakala na ndugu airi achetu, ariovyalwa ni mayo
mmwenga.
3 Aho auandza umalaya wao ko Misiri hangu achere adide. Kuko
kpwenye yo tsi, nyaho zao zagutwa-gutwa* na vifuwa vyao ambavyo kala
tavidzangbwegutwa ni alume vichiphaphaswa.
4 Mvyere kala anaihwa Ohola† na mdidewe kala anaihwa Oholiba.
Náalóla achivyala ana alume na achetu. Ohola ni Samariya na Oholiba
ni Jerusalemu.
5 "Ohola ariphokala achere wangu wahenda umalaya, naye achimendza
sana azembee, yani masujaa ga Aashuru,
6 ariovwala nguwo za rangi ya buluu, maliwali, akulu a jeshi na barobaro
osi anono-anono ambao ni aphiriki a farasi.
7 Iye wapiga umalaya na Aashuru osi enye vyeo naye achidzitiya unajisi
kpwa kuabudu vizuka vya chila ariyemuaza.
8 Iye karichire umalayawe ariouandza ko Misiri hangu usichanawe, atu
alala naye achiusa hamu zao na kuvumbira nyahoze tsanga.
9 Phahi namtiya mikononi mwa azembee, Aashuru arioamendza sana.
10 Achimvula nguwo achimricha chitsaha, achiteka anae alume na
achetu na achimuolaga na upanga. Ariphotiywa adabu ichikala fundzo
kpwa achetu anjina.
11 "Nduguye Oholiba achiona gaga, ela hamuye na umalayawe uchizidi
wa ye nduguye Ohola.
12 Iye waaza Aashuru, maliwali, maofisaa ga anajeshi, anajeshi ovwala
chijeshi, anajeshi anaophirika farasi na barobaro anono-anono osi.

---

* **22:25 22:25** ***Akulue*** Tafusiri zanjina zinaamba *manabiige.* **22:26 22:26** Alawi 10:10 * **23:3 23:3** *nyaho zao zagutwa-gutwa* Chieburania chinaamba hivi *Nyaho zao zagutwa-gutwa na vinyoti vya nyaho zao vichifyehwa-fyehwa.* † **23:4 23:4** ***Ohola*** manage ni *hemare* ***Oholiba*** manage ni *hema rangu ri ndaniye.*

13 Nchiona kukala piya iye akadzitiya najisi mana osi airi alunga njira
mwenga.
14 Ela ye achienderera na nyo umalayawe. Waona michoro ya alume a
Chikalidayo ukutani, yopakpwa rangi ya kundu.
15 Michoro ya atu chiodzifunga mikanda mwao vibiruni na viremba
mwao vitswani. Osi kala ni dza maaofisa gaphirikago magari ga
kuvwehwa ni farasi ga Babeli garigovyalwa tsi ya Kalidayo.
16 Ariphoona yo michoro tu, achiaaza, naye achiahumira ajumbe ko
Kalidayo.
17 Phahi nyo atu a Babeli amwedzera achilala naye, nao achimtiya najisi
na nyo mkpwatyo wao. Bada ya kutiywa najisi, amsinya na achirichana
nao.
18 Ariphoenderera kuhenda umalaya ching'ang'a na kuonyesa chitsa-
hache, wanisinya nchimricha dza nrivyomricha nduguye Ohola.
19 Ela waenjereza kuhenda umalayawe, achitambukira siku za
usichanawe, ariphohenda umalaya ko Misiri.
20 Kuko achimendza azembee ario na ulume dza wa punda na kutu-
lukpwa ni minya dza farasi.
21 Vivyo ndivyo urivyoaza kuuyira udiya wa usichanao ko Misiri, ambako
waphaphaswa chifuwa na uchigutwa-gutwa nyahozo tsanga.
22 "Kpwa sababu hiyo, uwe Oholiba, Mwenyezi Mlungu anaamba hivi:
Lola nindasunganya azembeo chinyumecho, nyo ariokusinya uchiaricha,
ndaareha kula chila uphande.
23 Nindareha atu osi kula Babeli, Kalidayo, Pekodi, Shoa, Koa na Ashuru.
Ndakusanya barobaro anono-anono ambao osi ni maliwali, akulu a jeshi,
maaofisa gaphirikago magari ga kuvwehwa ni farasi na anajeshi enye
vyeo; osi achiopanda farasi.
24 Nao andakuvamia kula uphande wa vurini na magari ga kuvwehwa ni
farasi, marukpwama na likumundi ra atu. Andakuzangira pande zosi kuno
akavwala kofiya za shaba na akagbwira ngao kulu na ndide. Nindaaricha
akuamuleni, nao andakuamulani kulengana na shariya zao.
25 Mimi nindakutsukirirwa kpwa wivu, nao andakuhenda mambo kpwa
tsukizi kali. Andakukata pula na masikiro na atuo ndiosala andaolagbwa
na upanga. Andateka anao na vitu ndivyosala mo mwako vindaochwa.
26 Aho andakuvula nguwo akuriche chitsaha na ahale mapambogo.
27 Hipho ndipho ndiphokomesa udiyao na umalayao uriokpwedza nao
kula Misiri. Uwe kundaaza tsona mambo gaga au kutambukira Misiri
tsona.
28 "Mana Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Lola ndakutiya mikononi
mwa aho unaoamena, atu ariokusinya mchirichana.
29 Kpwa kukala anakumena andahala chila chitu urichophaha kpwa
jashoro nao andakuricha chitsaha, muhuphu na waibu wa udiyao uikpwe
wazi, uzembeo na umalayao.
30 Nikakuhenda uphahwe ni gaga kpwa sababu ukazinga na atu a
mataifa na kudzinajisi kpwa kuabudu vizuka vyao.
31 Ukalunga njira ya mwenenu mchetu, kpwa hivyo nindakupha
chikombeche mwako mkpwononi.
32 Mwenyezi Mlungu anaamba hivi:
'Undanwa chikombe cha nduguyo,
chikombe chikulu chiricho na china.
Undatsekpwa na kuberwa,
mana chikaodzala sana.

33 Undalewa sana na kusononeka,
chikombe cha wuoga na uweche,
chikombe cha nduguyo mchetu Samariya.
34 Undachinwa hadi uchimale,
undaafuna vidzandzakayavye,
uphaphule nyahozo.
" 'Mana mimi nkaamba, Mwenyezi Mlungu anaamba.
35 " 'Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Kpwa kukala ukaniyala na kuniika nyuma, phahi vumirira gosi garigosababishwa ni udiyao na umalayao.' "
36 Mwenyezi Mlungu achiniamba, "Mwanadamu, dze, u tayari kuamula Ohola na Oholiba? Phahi atangazire mahendo gao ga kutsukiza.
37 Mana azinga na achiolaga atu asio na makosa. Nao taayakala aaminifu kpwa sababu aabudu vizuka vyao na achivilavira chakurya, yani ana aho ambao anivyarira.
38 Kanda na higo, anihendera higa: Anajisi phatu phangu phatakatifu na taayaishimu siku zangu za kuoya.
39 Mana bada ya kutsindza ana aho na kualavya akale sadaka za vizuka vyao, achiinjira phatu phangu phatakatifu achiphanajisi siku iyo-iyo. Higa ndigo arigohenda kpwenye nyumba yangu.
40 Chisha achihuma ajumbe kuiha alume kula kure, nao achedza. Nyo alume ariphokpwedza, mwimwi mwaoga, mchidzipaka wanda matsoni na kuvwala mapambo manono.
41 Chila mmwenga wenu wasagarira kochi ra chifahari renye meza yoandikpwa kare mbereze, ambayo kala dzuluye phakaikpwa uvumba wangu na mafuha gangu.
42 Na sauti za atu ario hererwa zakala phamwenga namwi na phamwenga na atu asio na adabu na alevi kula jangbwani. Achikuvwikani bangili mikononi na tadzi nono mwenu vitswani.
43 "Ndipho nchiamba, 'Aho anazinga na malaya ambaye akatsafutsika kpwa kuzinga.'
44 Achilala naye dza atu alalavyo na malaya. Vivyo ndivyo arivyolala na Ohola na Oholiba, hara achetu a mkpwatyo.
45 Ela atu a haki andaamula nyo ndugu airi kpwa vira arivyo azindzi na aolagadzi.
46 "Mana Mwenyezi Mlungu anaamba: Reheni atu anji aavamie, aatishire na ahale vitu vyao zewe.
47 Ro likumundi ra atu rindaapiga mawe na kuaolaga na upanga. Andaaolaga ana aho alume na achetu na nyumba zao azitiye moho.
48 Chihivyo ndakomesa udiya kpwenye tsi ihi, ili achetu osi aphahe fundzo, asihende udiya dza vyo urivyohenda uwe.
49 Nao andakutiyani adabu kpwa udiya wenu na kpwa dambi ya kuabudu vizuka. Namwi mundamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu."

24

Nyungu ya kujitira

1 Siku ya kumi ya mwezi wa kumi mwaka wa tisiya bada ya kutsamizwa kpwehu kpwa lazima, Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiamba,

2 “Mwanadamu, yiandike ihi siku ya rero kpwa kukala mfalume wa
Babeli akazangira Jerusalemu.
3 Aambire ndarira atu a nyumba ya kuasi uambire, ‘Mwenyezi Mlungu
anaamba:
Bandika nyungu mafigani
chisha uitiye madzi,
4 mo ndani tiya zo finyango za nyama,
zo finyango nono-nono za chiga na za kombefupha,
uiodzaze mifupha hino minono zaidi.
5 Tsambula ye ariye mnono zaidi kula chaa cha mbuzi na mang’ondzi
tiya kuni
na uiriche iokohe vinono
jita zo nyama phamwenga na mifuphaye.
6 “ ‘Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu anaamba:
Shaka hiro nyo mudzi wa atu aolagao atu asio na makosa,
ambao u dza nyungu iriyo na ng’andu,
ambayo kutuye taindatuluka.
Tuluza finyango mwenga-mwenga
bila ya kutsambula.

7 Mana mlatso arioumwaga u kahi-kahiye,
kaumwagire photsi
ili aufwinike na mitsanga
ela waumwaga phereru dzulu ya mwamba.
8 Kpwa kufyakatsira tsukizi zangu na kuriphiza chisasi,
nyo mlatso nauiika phereru dzulu ya mwamba
ili usisirirwe.
9 “ ‘Phahi Mwenyezi Mlungu anaamba hivi:
Shaka hiro nyo mudzi wa atu aolagao atu asio na makosa!
Chisha ndaika m’walo mkpwulu wa kuni.
10 Tiya kuni nyinji,
kusanya moho
nyama iokohe sana
na utiye vilungo,
na mifupha iphye.
11 Chisha bandika yo nyungu tuphu mohoni
hata idobere na yo shaba ikole moho
na zo nongo mo ndani zitsatsamuke
na yo ng’andu isire.
12 Nkadziremweza bure
na kutuye taiyukire,
hata kpwa moho.
13 “ ‘Kutuzo ni udiyao. Mana najeza kukutakasa ela kuyaera bii, phahi
kundaera tsona hadi ndiphoricha kukutsukirirwa.
14 “ ‘Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba, na wakati ukafika wa kutimiza,
sindalola nyuma, sindaonera mutu mbazi, sindajuta. Mundahukumiwa
kulengana na tabiya zenu na mahendo genu, Mwenyezi Mlungu anaamba.’
”

Mkpwaza Ezekieli anafwa

15 Mwenyezi Mlungu achigomba nami tsona achiniamba,

24:2 24:2 2 Afalume 25:1; Jeremia 52:4

16 “Mwanadamu, lola, kpwa pigo mwenga nindausa cho ambacho
chinahamira matsogo, nawe ni usisononeke, usirire wala kumwagikpwa
ni matsozi.
17 Hula pore-pore, usirire kpwa sauti kpwa sababu ukafwererwa.
Dzifunge chirembacho na uvwale virahuvyo, usizibe kanwayo wala kurya
chakurya cha hangani.”
18 Phahi gaga nágasemurira nyo atu ligundzu, kuriphotswa mkp-
wazangu achifwa. Kuriphocha náhenda kama nrivyolagizwa.
19 Nyo atu achiniuza achiamba, “Gano uhendago gana mana yani
kpwehu?”
20 Nami nchiaambira, “Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiamba,
21 Aambire Aiziraeli, ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Lola, ni
phephi kuphanajisi phatu phangu phatakatifu ambapho phana kuhendani
mdzikarye, phatu ambapho munaphamendza na phana hamira matso
genu. Chisha ana enu a chilume na a chichetu ariorichwa andaolagbwa
na upanga.
22 Namwi ni muhende dza nchivyohenda, ni musizibe kanwa zenu wala
kurya chakurya cha hangani.
23 Mundavwala viremba vyenu na virahu vyenu maguluni. Msisononeke
wala kurira kpwa sauti, ela mundaonda kpwa dambi zenu na kuula.
24 Ezekieli andakala ishara kpwenu, mundahenda dza achivyohenda.
Gaga ndiphohendeka mundamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi
Mlungu.’
25 “Uwe mwanadamu, siku iyo ndiyoausira phatu anaphophahira nguvu
zao, ambapho ni furaha na nguma yao, phatu anaphophamendza na
phanaphohamira matso gao na ndiphoausira ana aho alume na achetu,
26 siku iyo mutu achiyetiya andakurehera habari hizi.
27 Siku iyo-iyo undaphaha uwezo wa kugomba tsona, nawe undagomba
na ye mutu achiyetiya. Kpwa hivyo undakala ishara kpwao, nao
andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.”

25

Unabii chinyume cha Amoni

1 Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiamba,
2 “Mwanadamu, loza usoo kuriko na Aamoni na ulavye unabii chinyume
chao.
3 Aambire, ‘Phundzani neno ra Mwenyezi Mlungu. Mwenyezi Mlungu
anaamba hivi: Kpwa sababu mwafwahirwa, wakati phatu phangu
phatakatifu phariphotiywa najisi, wakati tsi ya Iziraeli iriphorichwa wekee
bila atu na atu a Juda ariphohalwa mateka,
4 phahi ndakutiyani mikononi mwa atu a kula mlairo wa dzuwa yo
tsi yenu indakala yao. Andapiga kambi na kuchita mahema kahi yenu,
andarya mavuno genu na kunwa maziya genu.
5 Nindauhenda mudzi wa Raba ukale weru wa kurisa ngamia na tsi yosi
ya Amoni ikale vyaa vya mang’ondzi na mbuzi. Ndipho mundamanya
kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.
6 Mana Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Kpwa sababu mwapiga makofi
na mchipiga mawala kpwa kuhererwa na kpwa mioyo yenu mii chinyume
cha Iziraeli,

25:1 25:1 Jeremia 49:1–6; Ezekieli 21:28–32; Amosi 1:13–15; Zefania 2:8–11

7 phahi lolani, nindaagolosera mkpwono wangu chinyume chenu,
nami ndakulavyani dza zewe kpwa mataifa. Nami ndakuusani kahi ya
mataifa, yani nindakuangamizani tsetsetse msikale na tsi yenu tsona.
Nindakubanangani, ndipho mundamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi
Mlungu.

Unabii chinyume cha Moabu

8 " 'Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Kpwa kukala Moabu na Seiri
nkuamba, "Lola, nyo atu a Juda ni sawa na mataifa gosi ganjina,"
9 kpwa hivyo nindausira Moabu urindzi kpwa kuhenda midziye iriyo
miphakani ivamiywe, midzi ihendayo Moabu idzikarye. Midzi yenye ni
Bethi-Jeshimothi, Baali-Meoni na Kiriathaimu.
10 Nindalavya Moabu phamwenga na Amoni kpwa atu a mlairo wa
dzuwa zikale zao, ili Aamoni asitambukirwe tsona kahi za mataifa.
11 Nami ndahukumu Moabu, nao andamanya kukala mimi, ndimi
Mwenyezi Mlungu.

Unabii chinyume cha Edomu

12 " 'Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Kpwa sababu Edomu wariphiza
chisasi atu a Juda na achikala mwenye makosa makulu kpwa kuhenda
hivyo,
13 phahi Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Nindagolosa mkpwono wangu
chinyume cha Edomu na niolage atue na nyama ao, na niihende ikale
wekee bila atu. Kula Temani hadi Dedani atu andaolagbwa na upanga.
14 Ndahumira atu a Iziraeli kuriphiza Edomu chisasi na kuko andahenda
kulengana na tsukizi zangu nyinji, nao andamanya mimi ndimi nriphizaye
chisasi, Mwenyezi Mlungu anaamba.

Unabii chinyume cha Filisti

15 " 'Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Kpwa kukala Afilisti ahenda
mambo na chisasi, ariphiza Juda chijaili, na achiyiangamiza kpwa uadui
wa kare,
16 phahi Mwenyezi Mlungu anaamba: Lola, ni phephi kugolosa mkp-
wono wangu chinyume cha Afilisti, niolage nyo Akerethi* na kuangamiza
hara ariosala kanda-kanda ya pwani.
17 Nindaariphiza chiasi chikulu chisha kpwa tsukizi niatiye adabu, nao
andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.' "

26

Unabii chinyume cha Tiro

1 Iriphofika siku ya kpwandza ya mwezi,* mwaka wa kumi na mwenga
bada ya kutsamizwa kpwa lazima, Mwenyezi Mlungu wagomba nami
achiniamba,
2 "Mwanadamu, kpwa sababu Tiro yafwahirwa ichiamba hivi
kuhusu Jerusalemu, 'Ryango ra mataifa rikavundzika, na miryangoye
ikanivugukira. Kpwa vira Jerusalemu ikakala gandzo ndaongokerwa,'

25:8 25:8 Isaya 15:1—16:14; 25:10–12; Jeremia 48:1–47; Amosi 2:1–3; Zefania 2:8–11 **25:12 25:12** Isaya 34:5–17; 63:1–6; Jeremia 49:7–22; Ezekieli 35:1–15; Amosi 1:11–12; Obadiya 1:1–14; Malaki 1:2–5 **25:15 25:15** Isaya 14:29–31; Jeremia 47:1–7; Joeli 3:4–8; Amosi 1:6–8; Zefania 2:4–7; Zakariya 9:5–7 * **25:16 25:16** ***Akerethi*** *ni atu kula chisuwa cha Yunani chiihwacho Kerethi kula mwandzo.* **26:1 26:1** Isaya 23:1–18; Joeli 3:4–8; Amosi 1:9–10; Zakariya 9:1–4; Mathayo 11:21–22; Luka 10:13–14 * **26:1 26:1*Mwezi*** *Chieburania tachiika wazi ni mwezi wa ngaphi.*

3 phahi Mwenyezi Mlungu anaamba: Mimi ni chinyumecho, uwe Tiro,
nami ndareha atu a mataifa ganjina manji chinyumecho, dza bahari
irehavyo maimbige.
4 Aho andabomola kutazo na minarayo, nami ndakpwangula mitsangayo
na kukuhenda ukale mwamba muhuphu.
5 Nawe undakala phatu pha kuanikira vimiya kahi ya bahari, mana mimi
Mwenyezi Mlungu nkaamba gaga, nawe vituvyo vindahalwa zewe ni atu
a mataifa.
6 Na atu a vidzidzivyo vya pwani andaolagbwa na upanga, nao
andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.
7 "Mana Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: We Tiro, ni phephi kukure-
hera Nebukadineza, mfalume wa Babeli, mfalume mkpwulu kula uphande
wa vurini na farasi, magari ga kuvwehwa ni farasi, apandadzi-farasi na
anajeshi anji.
8 Iye andaolaga kpwa upanga osi asagalao pwani. Andadzenga ukuta wa
mtsanga kuzuwiya atu asichimbire, andatengeza mwatu mwa kupandira
nyo ukuta wa mudzi na aunule ngao chinyumecho.
9 Naye andapiga kutazo na magogo ga kubomorera, naye andahumira
tarimbo kubomorera minarayo.
10 Farasie andakala anji sana hadi vumbi rao rikufwinikeni. Kutazo
zindasumbiswa ni misindo ya anajeshi akuhumira farasi, marukpwama na
magari ga kuvwehwa ni farasi ndiphokala anamenya mwako maryangoni
dza atu avamiavyo mudzi ambao kutaze zina myanya.
11 Njirazo zosi zindavyogbwa-vyogbwa ni makpwatsa ga farasie, andaao-
laga atuo kpwa upanga na nguzozo za kudina zindagbwa photsi.
12 Nao andahala zewe utajirio na vituvyo vya bishara. Aho andabomola
kutazo na kubomola nyumba zenu nono-nono. Alafu atsuphe mawego,
mbaozo na taka-taka zosi kahi-kahi ya bahari.
13 Nami ndakomesa sauti za mawira genu muimbago na sauti ya
ngephephe taindasikirika tsona.
14 Nami ndakuhenda ukale mwamba muhuphu. Undakala phatu pha
kuanikira vimiya. Kundadzengbwa tsona, mana mimi Mwenyezi Mlungu
nkagomba, Mwenyezi Mlungu anaamba.
15 "Mwenyezi Mlungu anaiambira Tiro hivi: Dze, zo tsi za pwani
tazindasumba kpwa msindo wa kugbwako, wakati atu achiolumizwa,
anaula na atu anaolagbwa kahizo?
16 Ndipho akulu osi asagalao pwani andatserera kula mwao vihini,
vihi vya utawala, avule majoho gao na nguwo zoshonwa marembo.
Andagbwirwa ni wuoga, asagale photsi na akakame chila wakati, na
aangalazwe ni uwe.
17 Nao andakuimbira wira wa sonono na akuambe:
Ikakaladze ukabanangika,
uriyekala mtawala wa bahari
uwe mudzi uriyetogolwa,
uriyekala na uwezo ko baharini,
uwe na nyo asagalao mumo
waahenda asagalao pwani asumbwe ni miri.
18 Vivi, tsi za pwani zindasumba
siku ya kugbwako,
na visuwa virivyo baharini

26:13 26:13 Maono 18:22 **26:16 26:16** Maono 18:9–10

vindatishirwa kpwa kugbwako.
19 “Mana Mwenyezi Mlungu anaamba: Uwe mudzi ndiphokuhenda
gandzo, dza midzi ambayo taisagalwa ni atu, ndiphoreha vivwa vya bahari
dzuluyo, na madzi manji gakufwinike,
20 chisha nkuhende uphiye phamwenga na nyo ainjirao mbirani, kuriko
na atu a kare. Ndakuhenda ukasagale kuzimu dza mutu asagalaye
kpwenye magandzo ga kare phamwenga na hara ariotserera mbirani, ili
usisagalwe ni atu wala kukala tsona mudzi kahi ya tsi ya ario moyo.
21 Nindakuhenda chitu cha kuogofya nawe kundakalako tsona. Dzagbwe
undaendzwa, ela kundaphahikana tsetsetse, mimi Mwenyezi Mlungu
nkaamba.”

27

Wira wa kusononekera Tiro

1 Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiniamba,
2 “Uwe mwanadamu, imbira Tiro wira wa sonono.
3 Uambire mudzi wa Tiro, yo bandari, ye muhendadzi bishara wa atu a
tsi nyinji za pwani, ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi:
Uwe Tiro unaamba,
“Mimi ni mnono takuna.”
4 Miphakayo i kahi-kahi ya bahari
adzengadzio akamilisha unonoo.
5 Atengeza kuta za meliyo
kuhumira mbao za misonobari kula Seniri.
Achitengeza mlingoti
kuhumira muerezi kula Lebanoni.
6 Akutengezera makafi
kuhumira mbao za mialoni kula Bashani
na achikutengezera seemu ya dzulu ya kusagala mo melini
kuhumira mbao za miteashuru kula pwani ya Kupuro.
Mbao hizo zapambwa na pembe za ndzovu.
7 Tangaro kala ni ra katani swafi chiyoshonwa marembo kula Misiri,
yokala dza bendera
na vyandaruwavyo kala ni vya rangi ya buluu na zambarau
kula pwani ya Elisha.
8 Apigio a makafi kala ni Asidoni na Aarivadi
maderevao a meli kala ni atu enye ujuzi kula Zerimeri.
9 Mafundi mangungu kula Gebali enye ujuzi wa kutosha kala a kpwako
anarekebisha myanya.
Meli kula chila tsi zakpwedza na vitu
kukakanizana na vitu urivyokala navyo.
10 “ ‘Atu a Pashia, Ludi na Puti ahumika dza asikari mwako jeshini.
Aho agbwadzika ngao na kofiya za chuma mwako kutani, nao achionyesa
unonoo.
11 Atu a Arivadi na Heleki kala a dzulu ya kutazo pande zosi, nao atu a
Gamadi kala a dzulu ya minarayo. Aho agbwadzika ngao zao mo mwako
kutani pande zosi, achihenda unonoo ukamilike.
12 “ ‘Tarishishi yahenda bishara nawe kpwa sababu ya utajirio munji wa
vitu. Aho akupha feza, chuma, bamba na aina ya chuma chiihwacho risasi
nawe uchiapha vitu urivyokala navyo.
13 Wahenda bishara na Javani, Tubali na Mesheki, aho akupha atumwa
na vitu vya shaba nawe uchiapha vitu urivyokala navyo.

26:21 26:21 Maono 18:21

14 Uwe wakakanizana na atu kula Bethi-Togarima, aho akupha farasi a
kuvweha magari kuhendera kazi, farasi a viha na nyumbu nawe uchiapha
vitu urivyokala navyo.
15 Wahenda bishara na atu a Dedani. Tsi nyinji za pwani zakala agulio,
aho akurehera pembe za ndzovu na mphingo dza maripho.
16 Aramu* yahenda bishara nawe kpwa sababu ya vituvyo vinji uguza-
vyo, akakanize vituvyo na zumaridi, nguwo za katani swafi, za zambarau,
za kushonwa marembo, marijani na akiki.
17 Juda na tsi ya Iziraeli zahenda bishara nawe, aho akakaniza vituvyo
na nganu kula Minithi, muhama, asali, mafuha na dawa ya mavune.
18 Atu a Damasikasi ahenda bishara nawe kpwa sababu ya vitu vinji
urivyokala navyo, mana kala una utajiri wa vitu vinji vya chila aina,
achireha uchi kula Heliboni na nyoya za mang'ondzi kula Sahari.
19 Wedani na Javani zirizo phephi na Uzali akakanizana nawe, aho areha
chuma, mdalasini na vilungo vyokakanizwa na vituvyo.
20 Dedani wahenda bishara nawe kpwa vitu vya kuhandikira dzulu ya
farasi au punda.
21 Warabuni na vilongozi osi a Kedari kala ni agulio. Aho akukakanizira
ana ng'ondzi, maturume na ndenje.
22 Ahendadzi-bishara a Sheba na Raama ahenda bishara nawe. Aho
akakaniza vituvyo na vilungo vinono zaidi, na aina zosi za mawe ga samani
na zahabu.
23 Wahenda bishara na Harani, Kane, Edeni, Sheba, Ashuru na Kilimadi.
24 Aho ndio ariokuguzira mavwazi manono, nguwo za buluu na nguwo
zoshonwa marembo, mazuliya ga rangi-rangi na nyugbwe zophalazwa
ngingingi.
25 Meli za Tarishishi zahumirwa kukutsukurira vituvyo.
Uwe u dza meli iriyoodzazwa mizigo minji
ko kahi-kahi ya bahari.
26 Apigio a makafi
akuphirika kure na pwani.
Ela phuto ra mlairo wa dzuwa rindakuvundza vipande-vipande
ko kahi-kahi ya bahari.
27 Utajirio, vitu uguzavyo,
mabahariyao na maderevao a meli,
mafundigo ga kurekebisha meli, achuuzio
na anajeshio,
yani atu osi mo melini
andazama kahi-kahi ya bahari
yo siku ya kuangamizwako.
28 Maderevao a meli ndiphorira kpwa wuoga
ko kanda-kanda ya pwani kundakakama.
29 Na osi apigao makafi,
mabahariya na madereva a meli
andaricha meli zao
aime langbwani.
30 Andakota kululu
na kukuririra kpwa utsungu.
Andadzimwagira vumbi mwao vitswani,
na agalegale ivuni.

---

* **27:16 27:16*Aramu*** Tafusiri zanjina zinaamba *Edomu.* **27:25 27:25** Maono 18:11–19

31 Andadzinyola mabato mwao vitswani kpwa sababuyo
na avwale nguwo za magunia.
Andakuririra na utsungu mwao mioyoni
na kukala na chiriro cha sonono.
32 Phahi wakati anakuririra andatunga wira wa sonono
nao andakusononekera:
"Ni ani ariyesiswa dza Tiro
kahi-kahi ya bahari?"
33 Vyo vitu uguzavyo viriphosafirishwa baharini,
waahenda anji atosheke
na utajirio munji na vituvyo
watajirisha atawala a dunia.
34 Vivi meliyo ikaangamizwa mo madzini
na kuzama chivwani ko baharini
vituvyo na atuo osi akaangamika phamwenga nawe.
35 Osi asagalao tsi za pwani
akaangalazwa ni go chigokuphaha.
Na atawala aho anakakama kpwa wuoga,
akakundza nyuso zao kpwa wasiwasi.
36 Nyo ahendadzi-bishara kahi ya atu anakukpwinya,
ukamarigiza komakoma,
na kundakalako tsona ta kare na kare.' "

28

Unabii chinyume cha mfalume wa Tiro

1 Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiamba,
2 "Mwanadamu, muambire mfalume wa Tiro, 'Mwenyezi Mlungu anaamba hivi:
Kpwa kukala una moyo wa kudziunula,
nawe ukaamba, "Mimi ni mlungu
ninasagarira chihi cha utawala cha milungu,
kahi-kahi ya bahari,"
ela u mutu tu, ku mlungu,
dzagbwe unadzihenda kukala una ikima dza mlungu.
3 Kpwa kpweli uwe una ikima kuriko Danieli,
taphana siri ambayo unaweza kufwitswa.
4 Kpwa ikimayo na kuelewako
ukadziphahira utajiri,
nawe ukadzikusanyira zahabu na feza
mwako azinani.
5 Kpwa ulachuo munji wa chibishara
ukadzienjerezera utajiri,
nawe unadzikarya kpwa nyo utajirio.
6 " 'Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu anaamba hivi:
Kpwa kukala unadziona una ikima
una ikima dza mlungu,
7 ndareha ajeni akushambuliye,
atu ayi zaidi a go mataifa
nao andatuluza panga zao chinyume cha unonoo na ikimayo
na kunajisi ngumayo.
8 Aho andakutsereza kuzimu
nawe undaolagbwa chikatili

kahi-kahi ya bahari.
9 Dze, undaenderera kuamba, “Mimi ni mlungu,”
mbere za nyo akuolagao?
Uwe undakala mutu tu, si mlungu,
mikononi mwa hinyo akuolagao.
10 Uwe undafwa chifo cha iye asiyetiywa tsatsani,
mikononi mwa ajeni,
mana mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.’ ”
11 Mwenyezi Mlungu wagomba nami tsona, achiamba,
12 “Mwanadamu, imba wira wa sonono kuhusu mfalume wa Tiro, umuambire, ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi:
Uwe kala u mfwano wa ukamilifu,
mwenye ikima nyinji na mnono takuna.
13 Uwe wakala Edeni, bustani ya Mlungu,
uchipambwa kpwa mawe ga samani ga chila aina:
akiki, yakuti ya mandano, alimasi,
zabarajadi, shohamu, jasipa,
yakuti samawi, zumaridi, baharamani
na mapambogo ga zahabu.
Vyokala vikatengezwa kare
siku uriyoumbwa.
14 Uwe wakala kerubi mrindzi yekutenga
nchikuika dzulu ya mwango mtakatifu wa Mlungu,
uchinyendeka kahi-kahi ya mawe ga samani ga kumeka-meka.
15 Njirazo kala tazina ila
kula siku uriyoumbwa
hadi wakati uriphomanywa una makosa.
16 Kpwa unji wa bisharazo
uchikala mutu wa fujo na uchihenda dambi.
Ndipho nchikuzola kpwa waibuo kpwenye mwango wa Mlungu,
nami nchikuusa, uwe kerubi mrindzi,
kula kahi-kahi ya mawe ga samani ga kumeka-meka.
17 Moyoo wadzikarya kpwa sababu ya unonoo,
uchibananga ulachuo kpwa sababu ya ngumayo.
Phahi nákubwaga photsi,
nchikufwenula mbere za afalume,
aphahe kukuona.
18 Kpwa dambizo nyinji na bisharazo zisizo za haki
wahenda mwatumo mtakatifu mkale najisi.
Phahi nákuhenda uake moho
nao uchikuocha
nami nchikuhenda ukale ivu pho photsi
mbere za osi ariokala anakulola.
19 Atu osi ariokumanya kahi za mataifa
andaangalazwa ni go chigokuphaha.
Uwe ukamarigizwa komakoma
nawe kundakalako tsona ta kare na kare.’ ”

Unabii chinyume cha Sidoni

20 Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiamba,

28:20 28:20 Joeli 3:4–8; Zakariya 9:1–2; Mathayo 11:21–22; Luka 10:13–14

21 “Mwanadamu, galuza usoo uphande wa Sidoni, na ulavye unabii chinyumeche
22 uambe, ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi:
Lola, nchinyumecho, uwe Sidoni,
nami ndadziphahira nguma kahi-kahiyo.
Nao andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu
ndiphomtiya adabu
na kuonyesa mo mwakpwe vira nirivyo mtakatifu.
23 Mana ndamphirikira makongo,
na nimwage mlatso mo mwakpwe njirani
na atu andaolagbwa mo mwakpwe
na upanga ndioavamia pande zosi.
Ndipho andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.

Ahadi kpwa atu a Iziraeli

24 “ ‘Atu a Iziraeli taandakala tsona na majirani anao abera, ambao ni dza mwiya wa mchinjiri uawisao au mwiya mkali ulumizao. Nao andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.
25 “ ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Ndiphoakusanya atu a Iziraeli kula tsi ambazo atsamuka, nindadzionyesa kukala ni mtakatifu kahi-kahi yao mbere za atu a mataifa. Chisha andasagala kpwenye tsi yao enye, tsi ambayo naipha mtumishi wangu Jakobo.
26 Nao andasagala mumo kpwa usalama, adzenge nyumba na kuphanda minda ya mizabibu. Aho andasagala kpwa usalama wakati ndiphotiya adabu majirani gao gosi garigoabera. Nao andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao.’ ”

29

Unabii chinyume cha Misiri

1 Siku ya kumi na mbiri ya mwezi wa kumi, mwaka wa kumi bada ya kutsamizwa kpwa lazima, Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiamba,
2 “Mwanadamu, elekeza usoo uphande ariko Farao, mfalume wa Misiri na ulavye unabii chinyumeche na chinyume cha Misiri yosi.
3 Gomba naye uambe, ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi:
Lola mimi ni chinyumecho, uwe Farao, mfalume wa Misiri,
uwe dzoka kulu uambalalaye kahi ya vidzuhovyo,
unaamba, “Muho Naili ni wangu
nadzitengezera mwenye.”
4 Nami ndakutiya viloo mwako ndzeyani,
chisha niahende ng’onda a mwako vidzuhoni agbwirane na mambago.
Nami nindakuvweha nkutuluze kula kahi ya vidzuhovyo,
phamwenga na ng’onda osi ambao agbwirana na mambago.
5 Nami ndakutsupha ko jangbwani,
uwe phamwenga na nyo ng’onda a mwako vidzuhoni.
Uwe undagbwa weruni,
kundatsolwa wala kuzikpwa.
Nami ndakulavya dza chakurya
kpwa nyama a tsakani na nyama a mapha.

29:1 29:1 Isaya 19:1–25; Jeremia 46:2–26

6 “ ‘Ndipho atu osi asagalao Misiri andamanya kukala mimi, ndimi
Mwenyezi Mlungu. Kpwa sababu ukakala mlawa wa mduga kpwa atu
a Iziraeli.
7 Ariphokugbwira na mikono ili uaterye wavundzika na uchimwamula
mabega gao; ariphokujejemera, wavundzika na kuahenda osi akakamwe
ni magulu.
8 Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Lola, nindarehera
upanga chinyumecho ndioolaga atuo na nyamao.
9 Nayo Misiri indakala gandzo na litsapi. Ndipho andamanya kukala
mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.
“ ‘Kpwa kukala waamba, “Naili ni yangu, náitengeza mwenye,”
10 phahi, ni chinyumecho na chinyume cha vidzuhovyo, nami ndaihenda
tsi yosi ya Misiri ikale wekee bila atu na ikale gandzo kula Migidoli iriyo
vurini hadi Siyene iriyo uphande wa mwakani, kpwenderera hadi mphaka
wa Kushi.
11 Taphandakala lwayo ra mwanadamu ndirotsupa mumo wala ra
nyama. Tsi iyo indakala gandzo kpwa miaka mirongo mine.
12 Nami tsi ya Misiri ndaihenda gandzo kahi-kahi ya tsi zirizo magandzo
na midziye indakala magandzo kpwa muda wa miaka mirongo mine kahi-
kahi ya midzi iriyohendwa magandzo. Nindaatsamula Amisiri kahi za
mataifa na tsi mbali-mbali.
13 “ ‘Mana Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Miaka mirongo mine
ichisira nindaakusanya Amisiri kula kpwenye mataifa arikotsamuka.
14 Nami nindaauyizira kuongokerwa kpwao na niauyize tsi ya Pathirosi
iriyo mwakani mwa Misiri, tsi arikovyalwa na kuko andakala na ufalume
wa hali ya tsini.
15 Undakala ni ufalume wa tsini kuriko falume zosi. Nami ndaahenda
akale achache chiasi cha kukala taandatawala mataifa ganjina.
16 Nao taandakala atu a kukuluphirwa ni atu a Iziraeli, ela indaatambuk-
iza dambi yao ariphoagalukira ili aphahe kuterywa. Ndipho andamanya
kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.’ ”
17 Siku ya kpwandza ya mwezi wa kpwandza ya mwaka wa mirongo
miiri na sabaa hangu huriphotsamizwa kpwa lazima, Mwenyezi Mlungu
wagomba nami achiamba,
18 “Mwanadamu, Nebukadineza, mfalume wa Babeli wahenda jeshire
rihende kazi ngumu chinyume cha mudzi wa Tiro. Waatsukuza anajeshie
mizigo miziho hadi achihenda viphala na mafuzi gao gachihenda vironda.
Ela iye na jeshire taaphahire chitu kpwa kazi iyo yoihenda chinyume cha
Tiro.
19 Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Ni phephi na kumupha
Nebukadineza, mfalume wa Babeli tsi ya Misiri, naye andatsukula
utajiriwe wosi. Vituvye andavihala zewe, navyo vindakala maripho ga
jeshire.
20 Mimi nkamupha tsi ya Misiri dza mariphoge kpwa kazi ariyoihenda,
mana anihendera kazi, Mwenyezi Mlungu anaamba.
21 “Siku iyo ndahenda Iziraeli ikale na nguvu, nami nindakupha ujasiri
wa kugomba kahi yao. Hipho ndipho andamanya kukala mimi, ndimi
Mwenyezi Mlungu.”

30

Mwenyezi Mlungu andatiya Misiri adabu

29:6 29:6 Isaya 36:6

1 Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiamba,
2 “Mwanadamu, lavya unabii na uambe, ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi:
Rira kpwa utsungu, kpwa ajili ya siku iyo!
3 Mana yo siku i phephi,
yo siku ya Mwenyezi Mlungu i phephi.
Indakala siku ya maingu,
wakati wa atu a mataifa kuphaha tabu.
4 Misiri indalokerwa ni upanga,
na Kushi indatishirwa
anji andaolagbwa ko Misiri,
na utajiriwe undahalwa
na misingiye indabomolwa-bomolwa.
5 “ ‘Anajeshi a kukodishwa kula Kushi, Puti, Ludi, Arabiya yosi, Libiya na hata atu a tsi ya chilagane changu andaolagbwa na upanga phamwenga na Amisiri.
6 “ ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi:
Nyo aungao mkpwono Misiri andafwa,
na jeshire renye uwezo rimuhendaro akale na ngulu rindashindwa
kula Migidoli iriyo vurini hadi Siyene iriyo mwakani
andaolagbwa mo mwakpwe na upanga,
Mwenyezi Mlungu anaamba.
7 Nao andakala magandzo kahi ya tsi zirizo magandzo,
na midzi yao indakala kahi ya midzi yobanangbwa.
8 Nao andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu,
ndiphotiya Misiri moho,
na asaidizie osi ndiphoangamizwa.
9 “ ‘Siku iyo ya Misiri kutiywa adabu, andahuma ajumbe na meli kpwendaogofyera Akushi ambao anadziona a salama, nao andatishirwa. Kpwa kpweli yo siku indakpwedza.
10 “ ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi:
Kpwa mkpwono wa Nebukadineza, mfalume wa Babeli
utajiri wa Misiri undasira.
11 Iye phamwenga na jeshire, taifa katili kuriko gosi,
andarehwa abanange yo tsi,
nao andatuluza panga zao chinyume cha Misiri
na yo tsi indaodzala nyufu.
12 Nindahenda vidzuho vya Naili viume,
na yo tsi niiguzire atu ayi.
Nami ndaihenda tsi ihendwe gandzo na vyosi virivyo mumo
kpwa mkpwono wa ajeni.
Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
13 “ ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi:
Nindabananga vyo vizuka,
na kuusa kamare milungu ko Nofu.*
Takundakala tsona na chilongozi kula tsi ya Misiri,
nindatiya wuoga tsi yosi ya Misiri.
14 Nami ndahenda tsi ya Pathirosi ikale gandzo
mudzi wa Soani niutiye moho,
na nitiye adabu mudzi wa No.†

* **30:13 30:13** ***Nofu*** Dzinare ranjina ni *Memufisi.* † **30:14 30:14** ***No*** kpwa Chiyunani ni *Thebesi.*

15 Nami ndatsukirirwa mudzi wa Sini,‡
ambayo ni ngome ya Misiri,
na niolage atu anji a Thebesi.
16 Misiri ndaitiya moho,
Sini indagalagala kpwa maumivu.
Kuta za No zindakala na myanya
na mudzi wa Nofu§ undapigbwa ni maadui chila siku.
17 Barobaro a mudzi wa Oni na a Pibesethi andaolagbwa na upanga
na atu a yo midzi andahalwa mateka.
18 Mutsi kundakala na jiza ko mudzi wa Tapanesi
ndiphousa uwezo wa Misiri kuko,
na mkpwotsewe umuhendesao akale na ngulu undafika mwisho.
Mudzi hinyo undabwiningizwa ni maingu,
na vidzidzivye vindahalwa mateka.
19 Phahi hivyo ndivyo ndivyotiya adabu Misiri.
Ndipho andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.’ ”
20 Siku ya sabaa ya mwezi wa mwandzo wa mwaka wa kumi na mwenga bada ya kutsamizwa kpwa lazima, Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiamba,
21 “Mwanadamu, nikavundza mkpwono wa Farao, mfalume wa Misiri na lola, taukafungbwa bendeji ili uphole wala kufungbwa mbamba ili ukale na mkpwotse tsona wa kugbwira upanga.
22 Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Lola, mimi ni chinyume na Farao, mfalume wa Misiri nami ndamvundza mkpwonowe mzima piya ili mikonoye yosi ikale ikavundzika na nihende nyo upanga ugbwe kula mwakpwe mkpwononi.
23 Nindaatsamula Amisiri kahi za mataifa na kuatsamula tsi mbali-mbali.
24 Phahi ndautiya mkpwotse mkpwono wa mfalume wa Babeli na nitiye upanga wangu mwakpwe mkpwononi. Ela mikono ya Farao ndaivundza, naye andaula mbere za Nebukadineza dza mutu achiyelumizwa sana.
25 Nindaitiya nguvu yo mikono ya mfalume wa Babeli, ela mikono ya Farao indarejera. Ndipho aho andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu ndiphotiya upanga wangu mkpwononi mwa mfalume wa Babeli, naye andaugolosa chinyume cha tsi ya Misiri.
26 Nami ndaatsamula Amisiri kahi za mataifa ganjina na kuatsamula tsi mbali-mbali. Chisha aho andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.”

31

Muerezi wa Lebanoni

1 Siku ya kpwandza ya mwezi wa hahu, mwaka wa kumi na mwenga bada ya kutsamizwa kpwa lazima, Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiamba,
2 “Mwanadamu, muambire Farao, mfalume wa Misiri na jeshire kulu:
‘Ufwananishwe na ani kpwa vira urivyo mkpwulu?
3 Lola, Ashuru yakala dza muerezi ko mwango wa Lebanoni,
urio na panda nono na chivurivuri chichofwinika tsaka,
urio na chimo chire,
na chirereche chinaguta maingu.
4 Madzi gauhenda upwipwite,

‡ **30:15 30:15** ***Sini*** dzina hiri kpwa Chiyunani ni *Pelusiumu.* § **30:16 30:16** ***Nofu*** kpwa Chiyunani ni *Memufisi.*

na madzi garigo tsini ya mtsanga gauhenda ukale mure,
myuhoye yajera kuzunguluka phatu uriphophandwa,
vidzuhovye vichifikira mihi yosi ya tsakani.
5 Phahi wakala mure
kuriko mihi yosi ya tsakani;
pandaze zichikula zichikala kulu na ndziho
pandaze zichikala nyire
kpwa sababu miziye kala inanwa madzi manji.
6 Nyama osi a mapha adzenga nyumba mwakpwe pandani
na tsini ya pandaze nyama osi a tsakani adzivugula;
mataifa ganjina gosi makulu gasagala phakpwe pephoni.
7 Nyo muhi kala ni mnono sana
kpwa cho chimoche na pandaze nyire-nyire,
mana miziye yaphiya tsini
kpwenye madzi manji.
8 Yo mierezi ya bustani ya Mlungu taiyaushinda
wala yo misonobari taiyashinda pandaze
hata yo miamori
taiyashinda pandaze.
Takuna muhi mo bustani ya Mlungu
ambao kala ni mnono dza uho.
9 Nauhenda ukale mnono
na ukale na panda nyinji,
Nayo mihi yosi ya Edeni ichiuonera wivu,
mihi iriyokala kpwenye bustani ya Mlungu.
10 “ ‘Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Kpwa kukala wakala
mure na kuika chirereche kahi ya maingu nao uchihenda ngulu kpwa
chimoche,
11 náulavya mikononi mwa mtawala mwenye nguvu kahi za mataifa.
Naye achiushuulikiya dza uyiwe urivyo. Náutsupha kondze,
12 na ajeni, a taifa ranjina katili achiukata na achiuricha. Pandaze
zagbwa myangoni kpwenye madete gosi na maphungoge gavundzika
gachigbwa kpwenye vidzuho vyosi vya yo tsi. Nao atu osi a mataifa ganjina
auka pho phakpwe pephoni.
13 Nyama osi a mapha asagala dzulu ya nyo muhi uriobwagbwa na
nyama osi a tsakani kala a kahi ya pandaze.
14 Gosi higo ni kpwa sababu phasikale na muhi kanda-kanda ya muho
ndiodziunula kpwa sababu ya chimoche, au chirereche chisifike mainguni.
Kusikale na mihi yanjina iphahayo madzi vinono ndiyofika ure hinyo,
mana yosi yapangirwa kufwa, iphiye tsini kahi ya anadamu afwao,
phamwenga na nyo atsererao mbirani.
15 “ ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Siku nyo muhi uriphophiya
kuzimu názuwiya myuhoye na vidzuhovye visijere ili viusononekere. Na
madzige manji gachinywa. Kpwa sababuye náifwinikira Lebanoni na jiza
na mihi yosi ya tsakani ichinyala.
16 Náhenda mataifa ganjina gasumbe kpwa msindo wa kugbwakpwe,
hipho nriphoutsupha kuzimu phamwenga na hinyo atsererao mbirani.
Na mihi yosi ya Edeni, mihi yosi minono na bora ya Lebanoni, mihi yosi
imwagirwayo madzi vinono yafarijiwa ko tsini.
17 Aho ariosagala tsini ya pephoye, ariouterya kahi za mataifa atserera
nao kuzimu achendadziunga na nyo arioolagbwa na upanga.

31:8 31:8 Mwandzo 2:9

18 " 'Ni muhi uphi wa Edeni ambao unaweza kufwananishwa na
ngumayo na ukuluo we Farao? Uwe undatserezwa phamwenga na mihi ya
Edeni ko kuzimu, undalazwa kahi ya nyo asiotiywa tsatsani, phamwenga
na arioolagbwa na upanga. Higa ndigo ndigomphaha Farao phamwenga
na jeshire kulu, Mwenyezi Mlungu anaamba.' "

32

Wira wa sonono kuhusu Farao
na Misiri

1 Siku ya kpwandza ya mwezi wa kumi na mbiri ya mwaka wa kumi
na mbiri bada ya kutsamizwa kpwa lazima, Mwenyezi Mlungu wagomba
nami achiamba,
2 "Mwanadamu, mwimbire wira wa sonono Farao, mfalume wa Misiri
na umuambe,
'Uwe unadziona avi u simba kahi za mataifa,
ela uwe u dza dzinyama mo madzini,
unapiga-piga madzi mo mwako vidzuhoni,
unatibula go madzi na magulugo,
na unaihenda yo myuho ikale matope.
3 " 'Mwenyezi Mlungu anaamba hivi:
Ndakutsuphira nyavu yangu
kahi-kahi ya atu anji,
nao andakuvweha na nyavu yangu.
4 Nami ndakutsupha kpwenye tsi kavu,
nkakubwage weruni,
nami ndaahenda nyama a mapha akugbwerere,
nami ndaamvunisa nyama a tsakani na nyamazo.
5 Nindaanika nyamazo myangoni
na kuodzaza madete masazago.
6 Ndaihenda yo tsi hata ko myangoni ilwame
milatsoyo ijerayo,
na myuho indaodzala milatsoyo.
7 Ndiphokuolaga, ko mlunguni ndakufwinika
na kutiya jiza nyenyezize.
Dzuwa ndaribwiningiza na ingu,
nao mwezi taundaala.
8 Mianga yosi ya mlunguni
ndaitiya jiza,
nami ndahenda tsiiyo ikale na jiza,
Mwenyezi Mlungu anaamba.
9 Mataifa manji gandayugika
ndiphotangaza kubanangbwako ko kpwenye mataifa,
kahi ya tsi ambazo kudzangbwezimanya.
10 Nami ndaangalaza atu anji kpwa sababu ya habarizo,
na afalume aho andakakama kpwa wuoga kpwa sababuyo,
wakati ndiphounula upanga wangu mbere zao.
Siku iyo ambayo undagbwa aho andakakama
chila wakati kpwa ajili ya maisha gao.
11 " 'Mana Mwenyezi Mlungu anaamba hivi:
Upanga wa mfalume wa Babeli

32:7 32:7 Isaya 13:10; Mathayo 24:29; Mariko 13:24–25; Luka 21:25; Maono 6:12–13; 8:12

undakpwedza chinyumecho.
12 Nindaahenda atu anji aolagbwe
na panga za masujaa
atu a taifa jaili kuriko gosi.
Andakomesa kudziunula kpwa Misiri,
na atue anji andaangamika.
13 Nindaangamiza mfugowe wosi
kanda-kanda ya madzi manji
na takuna lwayo ra mwanadamu ndirogatibula tsona,
wala makpwatsa ga nyama kugahenda matope.
14 Phahi ndahenda go madzige gagbwe,
na kuhenda myuhoye ijere dza mafuha,
Mwenyezi Mlungu anaamba.
15 Ndiphohenda tsi ya Misiri kukala gandzo,
vitu vyosi virivyo mumo vindauswa
wakati ndiphoolaga atu osi asagalao mumo,
aho andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.'
16 "Uhu ndio wira wa sonono ambao andamuimba. Achetu a mataifa ganjina andaimba Misiri na jeshire kulu, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba."
17 Siku ya kumi na tsano ya mwezi wa kumi na mbiri ya mwaka wa kumi na mbiri bada ya kutsamizwa kpwa lazima, Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiamba,
18 "Mwanadamu, ririra ro jeshi kulu ra Misiri na uatsereze mbirani phamwenga na atu a mataifa ga nguvu.
19 'Unamshinda ani kpwa unono? Tserera, ukalazwe phamwenga na atu asiotiywa tsatsani.'
20 Atu a Misiri andagbwa phamwenga na nyo aolagbwao vihani. Upanga u tayari kuaolaga osi.
21 Vilongozi a nguvu andaambira Misiri na asaidizie ko kuzimu, 'Akatserera na kulala phamwenga na asiotiywa tsatsani, arioolagbwa na upanga.'
22 "Atu a Ashuru akuko, mbira ya mfalume wao ikazungulukpwa ni mbira za anajeshie osi ariofwa, arioolagbwa na upanga.
23 Mbiraye i mwisho wa kuzimu na mbira za anajeshie zikazunguluka yo yakpwe. Osi ariotishira atu a tsi ya ario moyo, aolagbwa na upanga.
24 "Atu a Elamu a kuko, mbira ya mfalume wao ikazungulukpwa ni mbira za jeshire kulu, hara arioolagbwa na upanga. Aho ariotishira atu a tsi ya ario moyo, afwa bila kutiywa tsatsani achitserera kuko. Agbwirwa ni waibu phamwenga na nyo atsererao mbirani.
25 Waikirwa chitanda kahi ya aho arioolagbwa phamwenga na jeshire kulu ariozunguluka mbiraye. Osi taatiirwe tsatsani arioolagbwa na upanga mana vitisho vyao vyahendeka kpwenye tsi ya ario moyo, nao akagbwirwa ni haya phamwenga na nyo atsererao mbirani, akalazwa kahi ya arioolagbwa.
26 "Atu a Mesheki na Tubali a kuko, mbira ya mfalume wao ikazungulukpwa ni mbira za anajeshie anji, osi taatiirwe tsatsani, arioolagbwa na upanga. Mana atishira atu a tsi ya ario moyo.
27 Aho taazikirwe dza masujaa anjina a kare ambao azikpwa na silaha zao. Ambao panga zao zaikpwa tsini ya vitswa vyao, na ngao zao zichiikpwa dzulu ya mifupha yao; mana masujaa hinyo atishira atu a tsi ya ario moyo.

28 Hivyo ndivyo ambavyo undavundzwa-vundzwa uwe Farao na ku-
lazwa kahi ya asiotiywa tsatsani arioolagbwa na upanga.
29 “Atu a Edomu akuko, mfalumewe na akulu ao osi azikpwa phamwenga
na hara arioolagbwa na upanga dzagbwe kala ana mkpwotse. Alala
phamwenga na hara asiotiywa tsatsani, atsererao mbirani.
30 “Vilongozi osi a kula vurini na Asidoni osi a kuko, osi atserera
kpwa waibu phamwenga na nyo arioolagbwa. Dzagbwe atishira atu
na mkpwotse wao, alazwa bila kutiywa tsatsani phamwenga na hara
arioolagbwa na upanga na kugbwirwa ni haya phamwenga na nyo ainjirao
mbirani.
31 “Farao na jeshire rosi ndiphoaona andafarijika, kukala si jeshire kulu
bahi ririoolagbwa na upanga, Mwenyezi Mlungu anaamba.
32 Dzagbwe námuhenda atishire atu a tsi ya ario moyo, Farao na jeshire
kulu andalala phamwenga na nyo asiotiywa tsatsani, nyo arioolagbwa na
upanga. Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.”

33

Ezekieli, mrindzi wa Iziraeli

1 Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiamba,
2 “Mwanadamu, gomba na atuo uaambire, ‘Nchireha viha chinyume cha
yo tsi, na atu a tsi ahale mutu kahi yao amuhende mrindzi wao,
3 naye achiona maadui garedza kupiga yo tsi, andapiga gunda kuonya
nyo atu.
4 Phahi mutu achisikira ro gunda ela apuze na maadui gedze gamuolage
na upanga, shauriye.
5 Kpwa kukala wasikira ro gunda ela achipuza, shauriye, mana kala
waphundza angetiya.
6 Ela ye mrindzi achiona go maadui garedza na asipige gunda, nyo atu
asimanye hata mmwenga aolagbwe na nyo upanga, mutu iye andaolagbwa
kpwa makosage, ela mlatsowe undadaiwa ye mrindzi.’
7 “Phahi we mwanadamu, nikakuika ukale mrindzi wa atu a Iziraeli,
kpwa hivyo phundza neno ndirokuambira na uakanye kpwa niaba yangu.
8 Nchimuamba mutu mui, ‘Kpwa kpweli undafwa,’ nawe usimkanye
akaricha njiraze mbii, mutu mui iye andafwa kpwa makosage, ela
ndakudai uwe mlatsowe.
9 Ela uchikanya mutu mui ariche njiraze mbii na asiriche, andafwa kpwa
makosage, ela undakala ukativya maishago.
10 “Na uwe mwanadamu, aambire atu a Iziraeli, ‘Mwimwi munaamba,
“Makosa gehu na dambi zehu zi dzulu yehu, naswi zikahuondeza,
hunawezadze kukala moyo?” ’
11 Aambire, ‘Kpwa kpweli dza niishivyo Mwenyezi Mlungu anaamba,
sifwahirwa ni chifo cha mutu mui, ela ninahamirwa ni iye agalukaye,
akaricha njiraze mbii na akale moyo. Richani njira zenu, richani! Kpwa
utu wani mufwe mwi atu a Iziraeli?’
12 Na uwe mwanadamu, ambira atuo, ‘Mutu wa haki kandaokolwa ni
hakiye ichikala andahenda dambi. Na mutu mui kandaolagbwa achigaluka
na kuricha uyiwe. Na mutu wa haki kandaweza kuishi kpwa hakiye
ichikala andahenda dambi.’
13 Dzagbwe nkuamba mutu wa haki kpwa kpweli andaishi, ela ichikala
andakuluphira hakiye na kuhenda mai, takuna hendo nono arirohenda
ndiro tambukirwa. Ela andafwa kpwa mai ndigokala akagahenda.

14 Phahi nchimuambira mutu mui, ‘Kpwa kpweli undafwa,’ ela mutu iye
ariche kuhenda dambi na ahende haki na garigo sawa,
15 ichikala mutu iye andauyiza arichoikirwa mzamana, andauyiza
arichoiya, achilunga shariya irehayo uzima na kuricha kuhenda uyi, kpwa
kpweli mutu iye andakala moyo, kandafwa.
16 Takuna dambi ariyoihenda ambayo indatambukirwa chinyumeche.
Iye akahenda haki na garigo sawa, mutu iye kpwa kpweli andakala moyo.
17 “Ela atuo anaamba, ‘Mwenyezi Mlungu kahenda haki,’ wakati ni nyo
enye ndio asiokala a haki.
18 Mutu wa haki achiricha kuhenda haki na kuhenda mai, mutu iye
andafwa kpwa gago.
19 Na mutu mui achiricha maige na kuhenda haki na garigo sawa, mutu
iye andakala moyo kpwa kuhenda vivyo.
20 Chisha mkuamba, ‘Njira za Mwenyezi Mlungu si za haki.’ Mwi atu a
Iziraeli, nindakuamulani chila mmwenga kulengana na njiraze.”
21 Siku ya tsano ya mwezi wa kumi ya mwaka wa kumi na mbiri bada
ya kutsamizwa kpwa lazima, nalokerwa ni mutu mmwenga ariyekala
akachimbira Jerusalemu na achiamba, “Jerusalemu ikatekpwa.”
22 Phahi uwezo wa Mwenyezi Mlungu kala u dzulu yangu dziloni riro
kabila ya ye mchimbizi kadzangbwenifikira. Mlungu kala akanipha tsona
uwezo wa kugomba, ye mchimbizi ariphokpwedza ligundzu. Kpwa hivyo
kauli yangu ichikala ikavugulwa, nami siyakala bwibwi tsona.
23 Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiniamba,
24 “Mwanadamu, atu asagalao magandzoni ko Iziraeli anaenderera
kuamba, ‘Burahimu kala ni iye tu nayo yo tsi kala ni yakpwe, ela vino
hu anji, kpwa kpweli yo tsi hukaihewa ikale yehu.’
25 Kpwa hivyo aambire, ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Kpwa kukala
munarya nyama na milatsoye na kuviunurira vizuka vyenu matso genu
na kuolaga atu asio na makosa, munawezadze kuamba yo tsi ni yenu?
26 Munakuluphira upanga wenu, munahenda mambo ga kutsukiza na
chila mmwenga wenu analala mkpwaza myawe, munawezadze kuamba
yo tsi ni yenu?’
27 Aambire hivi, ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Kpwa kpweli dza
niishivyo, aho asagalao magandzoni andaolagbwa na upanga na ario
weruni nindaalavya ariwe ni nyama a tsakani na ario ngomeni na
mapangoni andaolagbwa ni makongo.
28 Nami ndaihenda yo tsi ikale wekee na tuphu, na mkpwotsewe
umuhendesao akale na ngulu undafika mwisho na myango ya Iziraeli
indakala wekee chiasi cha kukala taphana mutu ndiyeitsupira.
29 Ndiphokala nkaihenda yo tsi gandzo huphu kpwa sababu ya kuhenda
mambo ga kutsukiza, andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.’
30 “Mwanadamu, atuo achikala phamwenga nkugomba kukuhusu
achikala kanda-kanda ya kuta na miryangoni, nkuambirana, ‘Ndzo usikize
ujumbe kula kpwa Mwenyezi Mlungu.’
31 Phahi andakulokera kama kawaida edze asagale mberezo dza atu angu
na kuphundza ugombago ela taandagalunga. Mana mendzwa yao ni ya
mromo bahi, ela mioyo yao inahamirwa ni kuphaha mapato gasigo ga haki.
32 Na lola, uwe u dza mutu aimbaye mawira ga arusi kpwa sauti
nono kuno anapiga vinono chifwaya cha kuimbira, mana aho anasikira
ugombago, ela taandagahenda bii.

33:21 33:21 2 Afalume 25:3–10; Jeremia 39:2–8; 52:4–14

33 Nago gaga ndiphotimiya, nago kpwa kpweli gandatimiya, nao andamanya kukala akala na nabii kahi yao.”

34

Arisa ayi a Iziraeli

1 Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiamba,
2 “Mwanadamu, lavya unabii chinyume cha arisa a Iziraeli uaambire,
‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Shauri yao arisa a Iziraeli adzirisao
enye! Dze, si kazi ya arisa kurisa mang’ondzi na mbuzi?
3 Mnanwa maziya gao, munavwala nguwo zotengezwa na nyoya zao na
kutsindza garigonona, ela tamgarisa.
4 Tamukaroromato magongoro gakaphaha nguvu, au kulagula garigo
makongo, tamugafungire mbamba garigovundzika magulu, tamgauyizire
godengereka kure na tamgaendzere goangamika, ela mwagalongoza kpwa
fujo na usiru.
5 Nago gatsamukana kpwa kukala tagayakala na mrisa, nago gachikala
chakurya cha nyama osi a tsakani.
6 Mang’ondzi na mbuzi zangu zátsamukana, zadengereka myangoni
kosi na kpwenye vidzango vire. Zatsamulwa dunia ndzima na taphana
wakuziendza.
7 “ ‘Kpwa hivyo mwimwi arisa, phundzani Mwenyezi Mlungu aambavyo.
8 Mwenyezi Mlungu anaamba: Kpwa kpweli dza niishivyo, kpwa kukala
mang’ondzi na mbuzi zangu zikakala za kuindzwa na kuriwa ni nyama a
tsakani, kpwa kukala tazina mrisa na kpwa kukala arisa angu taaziendzere
wala kuzirisa, ela nyo adzirisa enye,
9 phahi, mwi arisa phundzani Mwenyezi Mlungu aambavyo.
10 Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Lola mimi ni chinyume cha
nyo arisa, nami ndaadai mang’ondzi na mbuzi zangu, niahende ariche
kuziroroma na niafute kazi ya kuzirisa. Nindativya mang’ondzi na mbuzi
zangu kula mwao kanwani, ili zisikale chakurya chao tsona.

Mrisa mnono

11 “ ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Lola mimi mwenye ndaendza
mang’ondzi na mbuzi zangu na kuziroroma vinono.
12 Dza mrisa aendzavyo chaache wakati seemu ya mang’ondzige na
mbuzize zikatsamuka, ndivyo ndivyoendza mang’ondzi na mbuzi zangu.
Nami ndazitivya kula kosi ambako zatsamulwa siku yofunga jiza kpwa
maingu.
13 Nizituluze kula kpwa mataifa na kuzikusanya kula tsi za chijeni,
nizirehe tsi yao enye. Nindazirisa myango ya Iziraeli kanda-kanda ya
vidzuho vya madzi na kpwenye seemu za tsi zisagalwazo ni atu.
14 Nindazirisa mjina mnono kpwenye virere vya myango ya Iziraeli, hiko
ndiko ndikokala kpwatu kpwa kurisa. Kuko gandasagala seemu nono na
kurisa mjina mnono dzulu ya myango ya Iziraeli.
15 Mimi mwenye ndimi ndiyekala mrisa wa mang’ondzi na mbuzi zangu
na kuzihenda zisagale, Mwenyezi Mlungu anaamba.
16 Zoangamika ndaziendza, zotanga-tanga kure ndaziuyiza, zakuvundzika magulu ndazifunga mbamba na magongoro nigahende gakale
na nguvu, ela zo za kunona na zenye nguvu ndaziangamiza, nami ndarisa
cho chaa kpwa haki.

34:5 34:5 Isabu 27:17; 1 Afalume 22:17; Mathayo 9:36; Mariko 6:34

17 " 'Ela mwimwi, murio chaa changu, Mwenyezi Mlungu anaamba hivi:
Lola, ndaamula nyama osi akale ni ng'ondzi au mbuzi, maturume au
ndenje.
18 Kpwani tavitosha vyo vya kurya mjina mnono? Kpwa nini muvyoge-
vyoge zo nyasi zanjina? Kpwani tavitosha mwi kunwa madzi manono?
Kpwa nini mgatibule kpwa kugavyoga-vyoga?
19 Dze, ni turi mang'ondzi na mbuzi zangu zirise mchichovyoga-vyoga
na kunwa madzi mchigogachafuwa kpwa kugavyoga-vyoga?
20 " 'Kpwa hivyo, Mwenyezi Mlungu anaambira hivi: Lola, mimi mwenye
ndaamula nyama a chaa changu kahi ya a kunona na a kuonda.
21 Kpwa kukala munasukuma magongoro chilavu-lavu na mafuzi na
kugadunga pembe hata mkagatsamula kuphiya kure.
22 Nindativya chaa changu, nacho tachindaindzwa tsona. Nami ndaa-
mula nyama a chaa changu kahi ya mmwenga na wanjina.
23 Nami ndagaikira mrisa mmwenga dza mtumishi wangu Daudi, naye
andagarisa. Iye andagarisa, naye andagaroroma na kukala mrisa wao.
24 Nami, Mwenyezi Mlungu ndakala Mlungu wao nao andakala na
chilongozi dza mtumishi wangu Daudi kahi-kahi yao. Mimi Mwenyezi
Mlungu nkaamba.
25 " 'Nindaika chilagane cha kuahakikishira usalama. Ndausa nyama a
tsakani kula kpwenye yo tsi ili chaa changu chisagale salama ko weruni
na kulala ko tsakani.
26 Nindajaliya atu angu na nyumba zao zizungulukazo chidzango changu
chitakatifu. Nindaahenda aphahe mvula kpwa wakatiwe, nayo indakala
mvula ya baraka.
27 Mihi indavyala matunda na tsi indalavya mavuno, nayo in-
dakala salama kpwao aho kusagala, nao andamanya kukala mimi,
ndimi Mwenyezi Mlungu ndiphovundza magogolo gao na kuativya kula
mikononi mwa hara arioahenda atumwa.
28 Vitu vyao tavindahalwa zewe tsona ni mataifa wala kuriwa ni nyama
a tsakani, nao andaishi salama na taphana ndiyeaogofyera.
29 Nami nindaapha tsi ambayo inamanyikana kpwa mavunoge nao
taandahirika na ndzala kpwenye yo tsi, wala kuberwa tsona ni atu a
mataifa.
30 Nao andamanya kukala mimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao, ni
phamwenga nao, aho atu a Iziraeli, ni atu angu, Mwenyezi Mlungu
anaamba.
31 Namwi chaa changu, chaa cha marisa gangu, mu atu angu, nami ni
Mlungu wenu, Mwenyezi Mlungu anaamba.' "

35

Unabii chinyume cha Edomu

1 Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiamba,
2 "Mwanadamu, loza usoo chinyume cha mwango Seiri, na ulavye unabii
chinyumeche,
3 nawe uambe, 'Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Lola, mimi ni
chinyumecho, mwango Seiri, nami ndagolosa mkpwono wangu chinyume-
cho, nami ndakuhenda ukale gandzo huphu.

34:23 34:23 Maono 7:17 **34:24 34:24** Ezekieli 37:24 **35:1 35:1** Isaya 34:5–17; 63:1–6; Jeremia 49:7–22; Ezekieli 25:12–14; Amosi 1:11–12; Obadiya 1:1–14; Malaki 1:2–5

4 Nindaihenda midziyo ikale magandzo na urichwe wekee bila atu, nawe
undamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.
5 Kpwa kukala ukakala na uadui wa kpwenderera na kulavya Aiziraeli
apigbwe na upanga wakati ariphophahwa ni shaka, wakati wao wa
kutiywa adabu ya mwisho,
6 phahi Mwenyezi Mlungu anaamba, kpwa kpweli dza niishivyo kpwa
sababu uwe kuyamena kuolaga atu asio na makosa, ndakuricha uolagbwe,
kpwa hivyo aolagadzi andakuzoresa.
7 Ndahenda mwango Seiri ukale gandzo huphu nami ndaolaga atu
atsupirao na hipho.
8 Myangoyo ndaiodzaza atu arioolagbwa. Aho arioolagbwa na upanga
andagbwa mo mwako vidzangoni, madeteni na mwako vidzuhoni.
9 Nindakuhenda ukale gandzo ta kare na kare na midziyo taindasagala
atu. Namwi mundamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.
10 " 'Mana uwe waamba, "Tsi ya mataifa gaga mairi indakala yangu nami
ndaihala," dzagbwe mimi Mwenyezi Mlungu kala ni phapho.
11 Kpwa hivyo, Mwenyezi Mlungu anaamba, kpwa kpweli dza niishivyo,
nindakuhenda kulengana na tsukizi na wivu uriouonyesa kpwa sababu ya
kuamenako. Mimi ndadzimanyisa kahi yao wakati ndiphokuamula.
12 Nawe undamanya kukala mimi Mwenyezi Mlungu, nkasikira kula-
phiza kosi urikogomba chinyume cha myango ya Iziraeli, uriphoamba,
"Ikahendwa magandzo na nikahewa mimi niibanange."
13 Wadzikarya na uchiderereka chinyume changu nami nchisikira.
14 Mwenyezi Mlungu anaamba: Ndakuhenda wekee bila atu, wakati atu
osi a dunia anahererwa.
15 Dza urivyohererwa wakati Iziraeli iriphohendwa wekee bila atu,
ndivyo ndivyokuhendera uwe. Uwe undakala wekee, uwe mwango Seiri
na tsi yosi ya Edomu. Phahi atu andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi
Mlungu.' "

36

Mlungu anajaliya myango ya Iziraeli

1 "Uwe wanadamu, lavya unabii kuhusu myango ya Iziraeli na uambe,
'Mwi myango ya Iziraeli, phundzani neno ra Mwenyezi Mlungu.
2 Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Maadui genu gafwahirwa gachi-
amba, "Mo mwatu mwa dzulu mwa kare vivi mukakala mwehu." '
3 Phahi lavya unabii uambe, 'Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Kpwa
kukala amuhenda mkale wekee bila atu na kuazulumu chila uphande, ili
mkale mali ya mataifa ganjina na mkale atu a kugombwa vii na kuocherwa
ngulu,
4 kpwa hivyo, mwi myango ya Iziraeli, sikirani neno ra Mwenyezi
Mlungu aambavyo: Mwenyezi Mlungu anaiambira yo myango na
vidzango, vidzuho na madete, magandzo na midzi iriyotsamwa ambayo
vituvye vyahalwa zewe na ichitsekpwa ni mataifa ganjina goizunguluka.
5 Kpwa hivyo, Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Kpwa wivu wangu
munji nagomba chinyume cha mataifa ganjina na chinyume cha Edomu
yosi, ahenda tsi yangu ikale yao kpwa kuhererwa na chibero mwao
mioyoni ili seemuze za marisa azihale zewe.'
6 Kpwa hivyo lavya unabii kuhusu tsi ya Iziraeli na uiambire myango
na vidzango, vidzuho na madete kukala Mwenyezi Mlungu anaamba

hivi: Lola nagomba na tsukizi za wivu wangu, kpwa kukala mkavumirira
kulaphizwa ni mataifa.
7 Phahi Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Ninaapa kukala go mataifa
ganjina ganagokuzungulukani nago gandalaphizwa.
8 "Ela mwimwi myango ya Iziraeli, mihi yenu indahenda panda na
kuavyarira matunda atu angu Iziraeli, mana a phephi na kuuya kpwao.
9 Mana mimi ni uphande wenu, nami ndakupendeleya nawe undarimwa
na kuphandwa mbeyu.
10 Nami ndaaenjereza nyo atuo, yani atu osi a Iziraeli. Magandzo
gandadzengbwa luphya na midzi indasagalwa.
11 Anadamu na nyama nindaahenda aenjerezeke kahizo, andavyalana
na akale anji. Ndaahenda atu asagale ko kpwenu dza arivyosagala pho
kare, nami ndakuhenderani manono zaidi kuriko pho mwandzo. Chisha
mundamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.
12 Nindaahenda atu, atu angu Iziraeli asagale dzulu zenu. Mundakala
mali na urisi wa atu angu. Namwi tamundahala tsona ana ao.
13 Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Kpwa kukala atu anakuambani,
'Munarya atu na kuhala ana a taifa renu.'
14 Phahi tamundarya atu tsona wala kuhala tsona ana a taifa renu,
Mwenyezi Mlungu anaamba.
15 Ndakuhendani msisikire tsona chibero cha atu a mataifa, namwi
tamundaona waibu tsona wala kuhenda taifa renu rikpwale. Mimi
Mwenyezi Mlungu nkaamba."

Maisha maphya ga Iziraeli

16 Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiamba,
17 "Mwanadamu, wakati atu a Iziraeli ariphokala acheresagala tsi yao,
aitiya najisi kpwa tabiya zao na mahendo gao. Njira zao mbere zangu
zakala dza unajisi wa mchetu ariye na ga chichetu.
18 Kpwa hivyo nchiatsukirirwa sana kpwa sababu aolaga atu asio na
makosa kahi ya yo tsi na kpwa kukala kala akainajisi na vyo vizuka vyao.
19 Náatsamula kahi za mataifa na achitsamuka kahi ya tsi nyinji.
Náamula kulengana na tabiya na mahendo gao.
20 Ela kosi arikophiya kahi za mataifa, anajisi dzina rangu takatifu, mana
atu aamba hivi kuahusu, 'Aha ni atu a Mwenyezi Mlungu ela yabidi auke
kahi ya yo tsi ambayo waapha.'
21 Ela nasononeka kpwa vira ambavyo Aiziraeli kala ananajisi dzina
rangu kahi ya go mataifa ganjina hiko arikophiya.
22 "Kpwa hivyo, aambire atu a Iziraeli, 'Mwenyezi Mlungu anaamba hivi:
Sihenda gaga kpwa sababu yenu, mwimwi atu a Iziraeli, ela ni kpwa ajili
ya dzina rangu takatifu ambaro mwarinajisi kahi za go mataifa ganjina
mrigophiya.
23 Nami ndaonyesa vira dzina rangu kulu ririvyo takatifu, dzina ambaro
mwarinajisi kahi za mataifa ganjina murikokala, nao andamanya kukala
mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, wakati ndiphoonyesa utakatifu wangu
kutsupira mwimwi mbere za matso gao, Mwenyezi Mlungu anaamba.
24 Mana ndakutuluzani kula kahi za mataifa na nikukusanyeni kula
kpwa zo tsi, nami nikuuyizeni kpwenye tsi yenu enye.
25 Ndakutimvirani-timvirani madzi swafi ambago gandakuhendani
mkale swafi kula kpwa vizuka vyenu na chila chitu chanjina chokuhendani
mkale najisi.

26 Nindakuphani moyo muphya na roho nyiphya; nindakuusirani moyo
mufu na nkupheni moyo wa kuvundzika.
27 Nami ndakutiyani Roho wangu, na nkuhendeni mgbwire malagizo
gangu na shariya zangu.
28 Mundasagala tsi nriyoipha akare enu, namwi mundakala atu angu,
nami ndakala Mlungu wenu.
29 Nindakutivyani na unajisi wenu wosi. Ndaamuru mtsere uenjerezeke
ukale munji nami sindakureherani ndzala.
30 Nindahenda matunda ga mihini na mavuno ga mindani gakale manji,
ili msiphahe waibu kahi za mataifa kpwa sababu ya ndzala.
31 Ndipho mundatambukira kukala njira zenu kala ni mbii na mahendo
genu tagayakala manono namwi mundadzitsukirirwa kpwa sababu ya
dambi zenu na mahendo genu ga kutsukiza.
32 Ninalonda mmanye kukala sihenda gaga kpwa ajili yenu, Mwenyezi
Mlungu anaamba. Gbwirwani ni haya na waibu kpwa mahendo genu, mwi
atu a Iziraeli.
33 " 'Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Siku ndiyotakasa dambi zenu zosi,
ndahenda magandzo genu gadzengbwe luphya na midzi yenu isagalwe ni
atu.
34 Tsi ambayo kala ni tuphu indarimwa badala ya kuonewa ni tuphu ni
hinyo aitsupirao.
35 Atu andaamba, "Tsi iriyokala weru vivi ikakala dza munda wa Edeni,
na midzi yokala magandzo, yokala wekee bila chitu, yobomolwa-bomolwa
vivi inasagala atu na ikadzengerwa ngome."
36 Ndipho mataifa ganjina garigosala kukuzungulukani gandamanya
kukala mimi Mwenyezi Mlungu nkadzenga tsona midzi yobomolwa na
nkaphanda tsona tsi ambayo kala ni tuphu; mimi Mwenyezi Mlungu
nkaamba nami ndavihenda.'
37 "Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Nindaruhusu tsona Aiziraeli
anivoye msada wowosi, nami nindaaricha avyalane akale anji dza
mang'ondzi.
38 Yo midzi ambayo ni magandzo indaodzala atu, dza viratu Jerusalemu
kala ichiodzala vyaa vya mang'ondzi ga kulaviwa sadaka wakati wa
sikukuuze. Ndipho andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu."

37

Dete ra mifupha ya kuuma

1 Uwezo wa Mwenyezi Mlungu kala u dzulu yangu, Roho wa Mwenyezi
Mlungu achinituluza kondze na achinireha kahi-kahi ya dete rokala ri tele
mifupha.
2 Achinizungulusa chila phatu mo deteni, namo kala muna mifupha
minji sana ya kuuma ngbwungbwungbwu.
3 Achiniuza, "Mwanadamu, mifupha hino inaweza kuishi tsona?" Nami
nchijibu nchiamba, "Uwe Mwenyezi Mlungu macheyo, ndiwe umanyaye."
4 Ndipho iye achiniamba, "Ilavire unabii yo mifupha, na uiambe, 'Mwi
kano za kuuma phundzani neno ra Mwenyezi Mlungu.
5 Mwenyezi Mlungu anaiambira mifupha: Nindahenda muinjirwe ni
pumuzi, namwi mundakala moyo.
6 Nindakutiyani kano, nihende nyama zikale dzulu yenu na
kukufwinikani na ngozi, na kutiya pumuzi ndani yenu, namwi mundakala
moyo, namwi mundamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.' "

36:26 36:26 Ezekieli 11:19–20

7 Phahi nálavya unabii dza nrivyolagizwa. Nriphokala nalavya unabii,
gafula kpwahenda ngongolo-ngongolo, na yo mifupha ichiuyirana, mfupha
na mfupha wanjina.
8 Wakati nalola náona kano na nyama dzulu ya mifupha na ngozi
ichiifwinika dzuluye, ela kala taina pumuzi ndani yao.
9 Chisha achiniambira, “Lavira pumuzi unabii na uiambire, ‘Mwenyezi
Mlungu anaamba hivi: Ndzo kula pembe zosi ne wedze uavuvurire pumuzi
hinya ariokala akaolagbwa, ili auye kukala moyo.’ ”
10 Nálavya unabii dza arivyonilagiza, pumuzi ichiainjira, achiuya kukala
moyo nao achiima; jeshi kulu sana.
11 Chisha achiniamba, “Mwanadamu, mifupha ihi ni atu osi a Iziraeli.
Aho nkuamba, ‘Mifupha yehu yauma, na tahuna kuluphiro tsona, hukao-
lagbwa.’
12 Kpwa hivyo lavya unabii, uaambire, ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi:
Ni phephi na kufwenula mbira zenu nikutuluzeni, mwi atu angu, nami
ndakuuyizani tsi ya Iziraeli.
13 Namwi mundamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu
ndiphofwenula mbira zenu na kukutuluzani.
14 Nindakutiyani Roho wangu namwi mundakala moyo nami ndakuhen-
dani msagale kpwenye tsi yenu enye, ndipho mundamanya kukala mimi,
ndimi Mwenyezi Mlungu. Nkaamba nami nkavihenda,’ ” Mwenyezi
Mlungu anaamba.

Juda na Iziraeli zinahendwa ufalume mmwenga

15 Mwenyezi Mlungu wagomba nami tsona achiniamba,
16 “Uwe mwanadamu, hala chigongo uchiandike, ‘Cha Juda na Aiziraeli
anaoshirikiana naye.’ Chisha hala chigongo chanjina na uchiandike,
‘Chigongo cha Efuraimu ambacho ni chigongo cha Yusufu na Aiziraeli ayae
osi.’
17 Kavigbwire vyo vigongo viiri vikale avi ni chigongo chimwenga
mwako mkpwononi.
18 Na Aiziraeli ayao ndiphokuuza, ‘Go uhendago manaye nini?’
19 aambire, ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Ndahala chigongo
cha Yusufu na mbari zosi za Iziraeli zinazoshirikiana naye chiricho
mkpwononi mwa Efuraimu, nchilundzanye na chigongo cha Juda vikale
chigongo chimwenga mwangu mkpwononi.’
20 Gbwiririra vyo vigongo uchivyoviandika mbere zao.
21 Chisha uaambire, ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Nami ni phephi
na kureha atu a Iziraeli kula mataifa ganjina arigophiya, nami ndaaku-
sanya kula chila phatu na niauyize kpwenye tsi yao enye.
22 Nindaahenda akale taifa mwenga kahi ya yo tsi, dzulu ya myango
ya Iziraeli, nao andatawalwa ni mfalume mmwenga. Taandakala mataifa
mairi tsona wala taandaganyika falume mbiri.
23 Taandadzitiya najisi tsona kpwa vizuka vyao vya kutsukiza wala
kpwa mwengarapho ra makosa gao ganjina. Nindaativya na dambi zosi
arizozihenda na niatakase. Ndipho andakala atu angu, nami ndakala
Mlungu wao.
24 “ ‘Nami ndaapha mfalume dza mtumishi wangu Daudi akale mfalume
wao, nao osi andakala na mrisa mmwenga, nao andagbwira shariya zangu
na kulunga malagizo gangu.

37:10 37:10 Maono 11:11 **37:24 37:24** Ezekieli 34:24

25 Andasagala kpwenye tsi nriyomupha mtumishi wangu Jakobo, tsi
ambayo akare enu asagala. Aho andakala kuko na ana aho na adzukulu
aho hata kare na kare, naye mfalume dza mtumishi wangu Daudi, ndiye
ndiyekala mkpwulu wao ta kare na kare.
26 Nindaika chilagane cha kuahakikishira usalama, nacho chindakala
chilagane cha kudumu, nami nindaajaliya na kuaenjereza, na phatu
phangu phatakatifu ndaphaika kahi yao ta kare na kare.
27 Makalo gangu gandakala phamwenga nao, nami ndakala Mlungu wao,
nao andakala atu angu.
28 Wakati ndiphoika phatu phangu phatakatifu kahi yao ta kare na
kare, mataifa ganjina gandamanya kukala mimi Mwenyezi Mlungu ndimi
nchiyetenga atu angu Aiziraeli akale atakatifu.' "

38

Unabii chinyume cha Gogu

1 Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiniamba,
2 "Mwanadamu, loza usoo uphande wa Gogu, wa tsi ya Magogu,
mkpwulu wa Mesheki na Tubali, ukalavye unabii chinyumeche,
3 uambe, 'Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Lola mimi ni chinyumecho,
uwe Gogu, mkpwulu wa Mesheki na Tubali.
4 Ndakugaluza na nkutiye viloo vya ndzeya, nami ndakulongoza utuluke
na jeshiro rosi, farasi na aphirikie osi ariovwala chijeshi, borori kulu
ra anajeshi, kuno osi akagbwira ngao kulu na ndide na ni hodari kpwa
kuhumira panga.
5 Anajeshi a Pashia, Kushi na Puti a phamwenga nao, chila mmwenga
ana ngao na kofiya ya chuma.
6 Anajeshie osi a Gomeri na a Bethi-Togarima kula pande za kure za
vurini na anajeshi anji kula mataifa manji kala a phamwenga nawe.
7 " 'Dzitayarishe na ukale tayari na anajeshio osi achiokusanyika
kukuzunguluka na ukale mkpwulu wao wa jeshi.
8 Bada ya miaka minji ndakulagiza ukavamie tsi ambayo ikahurira bada
ya viha, ambayo atue naakusanya na nchiauyiza kula mataifa ganjina
manji nao achisagala bila ya chiwewe cha viha. Uwe undavamia myango
ya Iziraeli, ambayo kala ni magandzo bila ya atu kpwa muda mure, ela
kuko atu anaishi kpwa usalama.
9 Uwe na vikosivyo vyosi na anajeshi anji kula mataifa ganjina ario
phamwenga nawe, mundavamia dza phuto, mundakala dza ingu chirob-
winingiza yo tsi.
10 " 'Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Siku iyo undaphaha azo, nawe
undapanga mpango mui.
11 Nawe undaamba, "Nindavamia tsi ya vidzidzi visivyo na kuta,
nikaapige atu ariohurira asagalao kpwa usalama, osi asagalao makalo
gasigo na kuta, magbwama wala maryango.
12 Nami ndaahala zewe vitu vya atu asagalao midzi ambayo kala ni
magandzo. Aho asagalao kahi-kahi ya tsi, akusanywa kula mataifa, nao
vivi ana mifugo na mali."
13 Ahendadzi-bishara kula Sheba, Dedani na Tarishishi phamwenga
na anajeshi sujaa andakuambani, "Mkedza hala zewe? Mukakusanya

37:27 37:27 2 Akorintho 6:16; Maono 21:3 **38:2 38:2** Maono 20:8

anajeshi sujaa mwedze mtsukule feza na zahabu, muhale mifugo, yani
muhale vitu vinji zewe?” ’
14 “Kpwa hivyo uwe mwanadamu, lavya unabii na uambire Gogu,
‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Siku iyo uwe undamanya kukala atu
angu Iziraeli anasagala salama,
15 nawe undakpwedza kula kpwako, kula pande za mwisho wa vurini,
uwe phamwenga na atuo anji kuno osi akapanda farasi, jeshi kulu renye
nguvu.
16 Undavamia atu angu Iziraeli, dza ingu ribwiningizavyo tsi. Siku
zedzazo ndakureha upige viha tsi yangu, ili go mataifa ganjina ganimanye
ndiphoonyesa utakatifu wangu mbere zao kutsupira uwe Gogu.
17 “ ‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Uwe ndiwe nriyekuhadza pho
kare kutsupira atumishi angu manabii a Iziraeli, ariolavya unabii miaka
minji ya kukala ndakureha upigane nao.
18 Siku iyo ambapho Gogu indakpwedza ivamie tsi ya Iziraeli, Mwenyezi
Mlungu anaamba, ndaatsukirirwa sana.
19 Mana kahi za wivu wangu na tsukizi zangu kali natangaza kukala siku
iyo kundakala na misumbo minji ya tsi ko Iziraeli.
20 Ng’onda a baharini, nyama a mapha, nyama a tsakani, viumbe
vihambalavyo dzulu ya tsi na anadamu osi duniani, andakakama mbere
zangu. Myango indagbwa, magamba gandavoromoka na chila ukuta
undagbwa.
21 Nindabwaga viha chinyume cha Gogu ko kpwenye myango yangu yosi,
Mwenyezi Mlungu anaamba, nao andapigana enye kpwa enye.
22 Nami ndaamula kpwa makongo na kuaolaga. Nindareha mvula kulu,
mvula ya mawe na moho wa chibiriti dzuluye na anajeshie, na dzulu ya
mataifa manji garigo phamwenga naye.
23 Phahi vivyo ndivyo ndivyodzionyesa kukala nina nguvu na ni
mtakatifu na nidzimanyise mbere za mataifa manji. Ndipho andamanya
kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu.’

39

Gogu anaturywa

1 “Na uwe mwanadamu, lavya unabii chinyume cha Gogu, uambe,
‘Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Lola, mimi ni chinyumecho uwe Gogu,
mkpwulu wa Mesheki na Tubali.
2 Mimi ndakugaluza na nkugurute, nkurehe kula seemu za kure za vurini
nikulongoze uvamie myango ya Iziraeli.
3 Nami ndapiga uhao kula mkpwonoo wa kumotso na nihende miviyo
igbwe kula mkpwonoo wa kulume.
4 Uwe undafwa dzulu ya myango ya Iziraeli phamwenga na vikosivyo
vyosi na anajeshi anji a mataifa phamwenga nawe. Ndakulavyani mriwe
ni nyama a mapha a chila aina aryao nyama na nyama a tsakani.
5 Mundaolagbwa ko weruni, mana mimi nkagomba, Mwenyezi Mlungu
anaamba.
6 Nami ndahenda kuake moho ko tsi ya Magogu na kpwa mataifa garigo
pwani gafikiriyago kukala ga salama, nao andamanya kukala mimi, ndimi
Mwenyezi Mlungu.
7 “ ‘Nindahenda dzina rangu takatifu rimanyikane kahi ya atu angu
Iziraeli wala sindariricha ritiywe najisi tsona. Nao atu a mataifa ganjina

andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, mimi ndimi Mtakatifu
wa Iziraeli.
8 Lola riredza, rindahendeka, Mwenyezi Mlungu anaamba, siku hino
ndiyo hira nriyogomba.
9 " 'Chisha nyo asagalao midzi ya Iziraeli andatuluka akatsoletsole silaha
za viha chizorichwa azihende kuni. Andatsola-tsola ngao kulu na ndide,
maha, mivi, marungu na mafumo, nazo zindakala kuni nyinji ambazo
andazihumira kpwa miaka sabaa.
10 Taandakala na haja ya kuendza kuni weruni, wala kukata kuni
matsakani, mana andakuta myoho kuhumira silaha zizo. Nyo Aiziraeli
andahala zewe vitu vya atu ambao kala analonda kuhala zewe vitu vyao,
Mwenyezi Mlungu anaamba.

Kuzikpwa kpwa Gogu

11 " 'Bada ya Gogu kuangamizwa, ndamupha phatu azikpwe, iye na
anajeshie osi ko Iziraeli kpwenye Dete ra acharo, ririro mlairo wa dzuwa
wa Bahari ya Munyu. Mbira zizo zindakala nyinji hata vizuwiye atu
atsupirao dete hiro, ambaro badaye rindaihwa Dete ra Hamoni-Gogu. *
12 Aiziraeli andahala miezi sabaa ya kuzika nyufu ili atakase tsi yao.
13 Chila mutu andahusika na kuzika, nao andahewa nguma kpwa gaga
siku ndiyoonyesa utukufu wangu, Mwenyezi Mlungu anaamba.
14 Miezi sabaa ndiphosira, andatsambula atu ambao andahenda kazi ya
kuphiya chila phatu kuendza na kuzika nyufu chizosala kpwenye tsi ili
aitakase.
15 Phahi aho atsupao hiku na hiku kahi ya yo tsi na mmwenga aone
mfupha wa mutu, andaika alama phephi nao hadi aziki ndiphouzika Dete
ra Hamoni-Gogu.
16 Piya phephi na phapho phandakala na mudzi ndioihwa Hamona.
Hivyo ndivyo ambavyo andatakasa yo tsi.'
17 "We mwanadamu, Mwenyezi Mlungu anaamba: Gomba na chila aina
ya nyama a mapha na nyama osi a tsakani uambe: 'Dzikusanyeni mwedze
kula pande zosi mwedze karamuni, karamu kulu ya kulavya sadaka ninayo
kutayarishirani ko myango ya Iziraeli. Kuko mundarya nyama na kunwa
milatso.
18 Mundarya nyama za masujaa, na kunwa milatso ya akulu a dunia, avi
ni maturume, ana ng'ondzi, ndenje na ndzau, zosi za kunona kula Bashani.
19 Nina kutayarishirani karamu za kutsindza sadaka, namwi mundarya
marunya hata mmvune na munwe milatso hata mlewe.
20 Mundarya hata mmvune pho phangu mezani, farasi na aphiriki ao,
masujaa na anajeshi a chila aina,' Mwenyezi Mlungu anaamba.
21 "Phahi nindaonyesa utukufu wangu kahi ya mataifa ganjina, na
mataifa ganjina gosi gandaona ndivyohukumu na ndivyoaonyesa uwezo
wangu.
22 Kula siku iyo na kpwenderera, atu a Iziraeli andamanya kukala mimi,
ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao.
23 Nago mataifa ganjina gandamanya kukala nyo atu a Iziraeli atsamizwa
kpwa lazima kpwa dambi zao, mana taakarire aaminifu kpwangu. Nami
nchialozera kogo na nchiatiya mikononi mwa maadui gao, nao osi
achiolagbwa na upanga.
24 Náahendera kulengana na unajisi wao na makosa gao, nami nchialoz-
era kogo.

---

* **39:11 39:11** ***Hamoni-Gogu*** manage ni *Jeshi kulu ra Gogu.* **39:17 39:17** Maono 19:17–18

25 “Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Vivi ndamuuyizira
Jakobo kuongokerwakpwe na nionere mbazi atu osi a Iziraeli, nami
ndarionera wivu dzina rangu takatifu.
26 Andayala waibu wao na vira ambavyo taakarire aaminifu kpwangu
ndiphokala asegere salama kpwenye tsi yao bila ya kuyugbwa ni yeyesi.
27 Atu a mataifa andaona wakati ndiphokala naatuluza Aiziraeli kula tsi
za maadui na kuareha kpwao, nao nyo atu a mataifa andamanya kukala
mimi ni mtakatifu.
28 Nao andamanya kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu
wao mana dzagbwe náahenda atsamizwe kpwa lazima kahi za mataifa,
náakusanya tsona kpwenye tsi yao enye bila ya kusaza hata mutu
mmwenga.
29 Nami sindaalozera kogo tsona, ndiphomwagira atu a Iziraeli Roho
wangu, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.”

40

*Ruwiya ya Nyumba nyiphya
ya Mwenyezi Mlungu*

1 Siku ya kumi ya mwezi wa kpwandza, mwaka wa mirongo miiri na
tsano bada ya kutsamizwa kpwa lazima yani mwaka wa kumi na ne bada
ya kubomolwa Jerusalemu, siku iyo uwezo wa Mwenyezi Mlungu kala u
dzulu yangu, naye achinireha kuko.
2 Nriphokala kpwenye ruwiya kula kpwa Mlungu, iye wanireha Iziraeli
achiniika dzulu ya mwango mure sana. Na pho kanda uphande wa
mwakani kala phana madzengo dza mudzi.
3 Ariphonireha phapho, phakala na mutu ambaye kala anang’ala dza
shaba akagbwiririra lugbwe ra katani na chigongo cha kupimira mwakpwe
mkpwononi, naye kala aimire pho ryangoni.
4 Ye mutu achiniamba, “Mwanadamu, unula usoo ulole na uhege sikiro
usikize na uririkane kuhusu gosi ambago ni phephi kukuonyesa, mana
uwe warehwa phapha ili nikuonyese. Kaambire atu a Iziraeli gosi ambago
undagaona.”
5 Phahi náona ukuta uchiozunguluka nyumba ya Mwenyezi Mlungu. Ure
wa cho chigongo cha kupimira chokala mkpwononi mwa ye mutu kala ni
mita tahu, naye achipima nyo ukuta. Nyo ukuta kala una chimo cha mita
tahu na upana wa mita tahu.
6 Chisha achiphiya kpwenye ryango rilolaro uphande wa mlairo wa
dzuwa, achipanda yo ngaziye na achipima cho chizingiti cha ro ryango,
chichikala ni mita tahu kuphiya ndani.
7 Chila uphande wa pho phatu pha kuinjirira kala phana vyumba vihahu
vya arindzi. Vyo vyumba kala vi sawa-sawa, mita tahu kpwa mita tahu na
kuta zokala kahi ya chumba na chanjina kala ni mita mbiri na nusu na
chizingiti cha ryango phephi na baraza kuelekezana na nyumba ya kuvoya
Mlungu kala vina upana wa chigongo chimwenga.
8 Chisha achipima baraza iriyo pho ryangoni nayo ichituluka mita ne
kuphiya ndani,
9 na upana wa kuta za phatu pha kumenyera kala ni mita mwenga. Yo
baraza iriyo pho ryangoni kala inalola uphande wa nyumba ya kuvoya
Mlungu.

40:2 40:2 Maono 21:10 **40:3 40:3** Maono 11:1; 21:15 **40:5 40:5** 1 Afalume 6:1–38; 2 Nyakati 3:1–9

10 Ro ryango ra mlairo wa dzuwa kala rina vyumba vya arindzi, vihahu
uphande huno na vihahu uphande huno na vyosi kala visawa. Na zo kuta
ambazo kala zi kahi-kahi ya chumba chimwenga na chanjina kala zi sawa
chila uphande.
11 Achipima upana wa phatu pha kumenyera nao uchikala ni mita tsano
na upana wa varanda ya ryango nayo ichikala ni mita sita na nusu.
12 Napho phachikala na ukuta mfupi mbere ya vyo vyumba wenye upana
wa sentimita mirongo mitsano na chimo cha sentimita mirongo mitsano
na vyo vyumba kala ni mita tahu chila uphande.
13 Chisha achipima kula ukuta wa nyuma wa vyumba vya uphande hinyu
hadi ukuta wa nyuma wa vyumba vya uphande wanjina; napho kala ni
mita kumi na mbiri na nusu.
14 Piya achipima chimo cha kuta za phatu pha kumenyera baraza nacho
chichikala mita kumi. Yo baraza kala inalolana na nyo muhala.
15 Ure wa varanda ya kuinjirira kula ukuta wa kondze wa ryango hadi
uphande wa mwisho wa chumba cha mwisho, kala ni mita mirongo miiri
na tsano.
16 Zo kuta za nyuma ya vyo vyumba kala zina madirisha madide dza
irivyokala yo baraza. Na zo kuta ziganyazo vyumba zachorwa mitende
uphande unaololana na varanda.

17 Ndipho achinireha kpwenye muhala wa kondze. Hipho kala phana
vyumba mirongo mihahu vyodzengbwa kugbwirana na nyo ukuta. Nyo
mtsiriri mbere ya vyo vyumba kala ukadzengbwa na mawe kuzunguluka
nyo muhala.
18 Nyo upana wa mtsiriri kula ukuta wa vyo vyumba kuelekea muhalani
wasisira hatuwa zizo ambazo ryango rafikira. Uhu ndio ndiokala mtsiriri
wa tsini.
19 Chisha achipima hatuwa kula ndani ya ryango hiri ambaro kala ri tsini
hadi kondze ya muhala wa ndani napho kala ni mita mirongo mitsano.
Huno kala ni uphande wa mlairo wa dzuwa na bada ya hipha, huaphiya
uphande wa vurini.

20 Phapho ye mutu achipima ure na mapana ga ryango ra muhala wa
kondze rolola uphande wa vurini.
21 Vyumbavye vya arindzi kala ni vihahu chila uphande. Nyo ukulu wa
vyo vyumba, kutaze na barazaye kala vi sawa na vyo vyumba vya ryango
ra kpwandza. Ure wa varanda ya kuinjirira ryangoni kala ni mita mirongo
miiri na tsano na upanawe kala ni mita kumi na mbiri na nusu.
22 Madirishage, barazaye na michoroye ya mitende kala i sawa na yo ya
ryango rilolaro mlairo wa dzuwa. Kala phana ngazi yenye nyago sabaa
ya kupandira pho ryangoni wakati mutu anainjira pho varandani kuphiya
mwenga kpwa mwenga hadi kpwenye baraza.
23 Na hura muhala wa ndani kala una ryango rololana na ryango ra
uphande wa vurini, dza vira kurivyokala uphande wa mlairo wa dzuwa.
Achipima hatuwa kahi ya maryango mairi gololana, napho kala phana ure
wa mita mirongo mitsano.

24 Chisha achinilongoza kuphiya uphande wa mwakani, nako piya
kpwakala na ryango, naye achipima kuta za phatu pha kumenyera
barazani na yo barazaye na vipimovye kala vi sawa na vyo vyanjina.
25 Ukuta wa nyuma wa vyo vyumba na barazaye kala ina vidirisha dza
irivyokala maryango ganjina. Ure wa yo varanda kala ni mita mirongo
miiri na tsano na upanawe kala ni mita kumi na mbiri na nusu.

26 Kala phana ngazi yenye nyago sabaa ya kupandira pho ryangoni
wakati mutu anainjira pho varandani kuphiya mwenga kpwa mwenga
hadi kpwenye baraza. Na zo kuta ziganyazo vyumba zachorwa mitende
uphande unaololana na varanda.
27 Nyo muhala wa ndani piya kala una ryango rolola uphande wa
mwakani, naye achipima hatuwa kula ryango hiri hadi ryango ra kondze
napho phachikala na ure wa mita mirongo mitsano.
28 Chisha achinireha muhala wa ndani kutsupira na ryango ra uphande
wa mwakani, naro achiripima richikala sawa na gara ganjina.
29 Vyumba vya arindzi, kuta zoganya vyumba vya arindzi chimwenga
na chanjina na barazaye kala vi sawa na vyo vyanjina. Ukuta wa nyuma
wa vyo vyumba na barazaye kala una vidirisha pande zosi. Ure wa yo
varanda kala ni mita mirongo miiri na tsano na upanawe kula ukuta wa
nyuma wa vyumba vya uphande hinyu hadi ukuta wa nyuma wa vyumba
vya uphande wanjina kala ni mita kumi na mbiri na nusu.
30 Tsona go maryango ga muhala wa ndani kala gana baraza pande zosi
zenye ure wa mita mbiri na nusu na upana wa mita kumi na mbiri na
nusu.
31 Barazaye kala inalola muhala wa kondze, na zo kuta za phatu pha
kumenyera baraza kala zikatsongbwa mitende na ngazize kala zina nyago
nane.
32 Chisha achinireha muhala wa ndani uphande wa mlairo wa dzuwa
naye achipima ro ryango, richikala sawa na maryango ganjina.
33 Vyumba vya arindzi, kuta zoganya vyumba vya arindzi chimwenga
na chanjina na barazaye kala vi sawa na vyo vyanjina. Ukuta wa nyuma
wa vyo vyumba na barazaye kala una vidirisha pande zosi. Ure wa yo
varanda kala ni mita mirongo miiri na tsano na upanawe kala ni mita
kumi na mbiri na nusu.
34 Barazaye kala inalola muhala wa kondze, na zo kuta za phatu pha
kumenyera barazani kala zikatsongbwa mitende na ngazize kala zina
nyago nane.
35 Chisha achinireha ryango ra uphande wa vurini, naye achiripima
richikala sawa na maryango ganjina.
36 Vyumba vya arindzi, kuta zoganya vyumba vya arindzi chimwenga
na chanjina na barazaye kala vi sawa na vyo vyanjina. Ukuta wa nyuma
wa vyo vyumba na barazaye kala una vidirisha pande zosi. Ure wa yo
varanda kala ni mita mirongo miiri na tsano na upanawe kala ni mita
kumi na mbiri na nusu.
37 Barazaye kala inalola muhala wa kondze, na zo kuta za phatu pha
kumenyera barazani kala zikatsongbwa mitende na ngazize kala zina
nyago nane.
38 Pho muhala wa kondze phephi na ro ryango ra ndani kala phana
chumba ambacho mryangowe kala u pho barazani. Himo ndimo ambamo
kala muchitsukutswa nyama za sadaka za kuochwa.
39 Hipho barazani kala phana meza, mbiri uphande huno na mbiri
uphande huno ambazo zahumirwa kutsindzira nyama a sadaka za
kuochwa, sadaka za kuusa dambi na za kuusa makosa.
40 Kondze ya ryango ra vurini kala phana meza, mbiri uphande huno wa
ngazi na mbiri uphande wanjina wa ngazi.
41 Jumula kala phana meza nane za kutsindzira nyama a sadaka, meza
ne uphande wa ndani na meza ne uphande wa kondze.
42 Tsona kala phana meza ne za mawe ga kutsongbwa gokala na ure wa
mita kasoro robo na upana wa mita kasoro robo na chimo cha nusu mita.

Meza hizo zakala ni kpwa ajili ya sadaka za kuochwa, ambazo dzuluye aika
vifwaya vya kutsindzira nyama a sadaka za kuochwa na sadaka zanjina.
43 Tsona phakala na vyuma vya kutsomekera nyama vyokala na ure wa
milimita mirongo sabaa na tsano vyochitwa kutani kuzunguluka meza. Zo
meza zahumirwa kuikira nyama za sadaka.
44 Chisha achinireha muhala wa ndani, nako kala kuna vyumba viiri.
Chimwenga kala chi kanda ya ryango ra vurini nacho kala chinalola
mwakani, cho chanjina kala chi kanda ya ryango ra mwakani nacho kala
chinalola vurini.
45 Phahi waniamba, “Chumba hichi chilolacho mwakani ni cha
alavyadzi-sadaka aimirirao nyumba ya Mlungu.
46 Na chumba chilolacho vurini ni cha alavyadzi-sadaka aimirirao
phatu pha kulavira sadaka yani a chivyazi cha Sadoki. Aha ndio Alawi
machiyao ambao anaruhusiwa kuphiya mbere za Mwenyezi Mlungu
kumuhumikira.”
47 Phahi wapima nyo muhala wa ndani, urewe kala ni mita mirongo
mitsano na upanawe kala ni mita mirongo mitsano. Na pho mbere za
nyumba ya kuvoya Mlungu kala phana phatu pha kulavira sadaka.

Nyumba ya kuvoya Mlungu

48 Chisha wanireha kpwenye baraza ya nyumba ya kuvoya Mlungu,
achipima kuta za phatu pha kumenyera baraza nazo zichikala na uziho
wa mita mbiri na nusu chila uphande. Na phatu pha kumenyera kala
phana upana wa mita sabaa, na upana wa kuta mita mwenga na nusu
chila uphande wa ryango.
49 Kula mbere hadi nyuma kala ni mita sita na upana wa yo baraza kala
ni mita kumi. Piya kala phana ngazi za kupandira na nguzo uphande huno
na huno.

41

Phatu Phatakatifu
na Phatu Phatakatifu Zaidi

1 Chisha ye mutu wanireha hadi Phatu Phatakatifu, achipima kuta za
phatu pha kumenyera napho uzihowe kala ni mita tahu hiku na hiku.
2 Na pho phatu pha kumenyera kala phana upana wa mita tsano na kuta
za kanda na kanda kala zina upana wa mita mbiri na nusu hiku na hiku.
Chisha achipima pho Phatu Phatakatifu phachikala phana ure wa mita
mirongo miiri na upana wa mita kumi.
3 Chisha achiinjira chumba cha ndani zaidi, achipima kuta za phatu pha
kumenyera. Nazo chila mwenga kala ina uziho wa mita mwenga na upana
wa mita tahu na nusu hiku na hiku. Phatu pha kumenyera napho kala
phana upana wa mita tahu.
4 Achipima ure wa phatu phatakatifu pha ndani ambapho kala ni mbere
ya Phatu Phatakatifu, phachikala ni mita kumi na upanawe uchikala ni
mita kumi. Achiniamba, “Hipha ndipho Phatu Phatakatifu Zaidi.”
5 Chisha achipima upana wa ukuta wa yo nyumba ya kuvoya Mlungu,
nao uchikala ni mita tahu na upana wa vyumba vya kanda-kanda
kuzunguluka nyumba ya kuvoya Mlungu kala ni mita mbiri.
6 Vyumba hivi kala vi kahi ya dzengo ra gorofa tahu, na chila gorofa
kala ina vyumba mirongo mihahu. Ukuta wa kondze wa nyumba ya
kuvoya Mlungu kala ukadzengbwa na mwatu avi ni ngazi mwa chila gorofa
kugandamira. Kadiri uphiyavyo dzulu kala unakala mwembamba, ili vira

vyumba vikale mazubuti kpwa kugandamira bila ya kuunganishwa na nyo
ukuta wa nyumba ya kuvoya Mlungu.
7 Phahi yo varanda ya vyumba vya kanda-kanda yazidi kukala pana
kuphiya dzulu kula gorofa mwenga hadi yanjina. Kala phana ngazi
yopanda kula gorofa ya photsi hadi ya dzulu kutsapira gorofa ya kahi-kahi.
8 Náona yo nyumba ya kuvoya Mlungu ikadzengerwa msingi wa mawe
kpwa kondze wenye chimo cha chigongo chimwenga chenye mita tahu
ambao kala ndio msingi wa vyo vyumba vya kanda-kanda.
9 Uziho wa kuta za kondze wa vyo vyumba vya kanda-kanda kala ni
mita mbiri na nusu na yo seemu yokala wazi kahi-kahi ya vyo vyumba
vya kanda-kanda vya yo nyumba ya kuvoya Mlungu,
10 na vyo vyumba vya muhala vyakala na upana wa mita kumi chila
uphande kuzunguluka yo nyumba ya kuvoya Mlungu.
11 Na miryango ya vyo vyumba vya kanda-kanda yalola seemu iriyo wazi,
mryango mmwenga uphande wa vurini na wanjina uphande wa mwakani.
Nafwasi iyo kala ina upana wa mita mbiri na nusu pande zosi.
12 Dzengo rokala rinalolana na muhala wa ndani wa nyumba ya kuvoya
Mlungu kpwa uphande wa mtswerero wa dzuwa kala rina upana wa mita
mirongo mihahu na tsano na ure wa mita mirongo mine na tsano. Uziho
wa kutaze kala ni mita mbiri na nusu kuzunguluka.
13 Chisha achipima yo nyumba ya kuvoya Mlungu nayo ichikala ina
ure wa mita mirongo mitsano. Piya wapima kula nyuma ya Nyumba ya
kuvoya Mlungu, kutsupira muhalani hadi mwisho wa dzengo ra uphande
wa mtswerero wa dzuwa napho kala ni mita mirongo mitsano.
14 Alafu wapima upana wa yo nyumba ya kuvoya Mlungu na muhala wa
uphande wa mlairo wa dzuwa uchikala ni mita mirongo mitsano.
15 Chisha achipima ure wa ro dzengo rolola muhala uriokala mtswerero
wa dzuwa, phamwenga na kutaze za pande zosi, nazo zichikala ni mita
mirongo mitsano.
Baraza ya nyumba ya kuvoya Mlungu ilolayo muhalani, Phatu Phatakat-
ifu na Phatu Phatakatifu Zaidi,
16 na vizingiti na vidirisha vidide na baraza zololana na cho chizingiti
zafwinikpwa na mbao kosi kuzunguluka kula photsi hadi vidirishani,
navyo vidirisha kala vikafwinikpwa,
17 hadi dzulu ya mryango hadi chumba cha ndani na kondze. Na dzulu
ya kuta zosi kuzunguluka chumba cha ndani na kondze,
18 kpwapambwa na michoro ya makerubi na mitende, chila bada ya
kerubi mwenga, mtende mmwenga. Chila kerubi kala rina nyuso mbiri.
19 Uso wa mutu waelekezana na mtende uphande mmwenga na uphande
wa phiri, uso wa simba waelekezana na mtende wanjina. Mapambo gaga
gatsongbwa chila phatu dzulu ya nyumba ya kuvoya Mlungu.
20 Makerubi na mitende yatsongbwa kpwenye ukuta wa nyumba ya
Mlungu kula photsi hadi dzulu ya mryango.
21 Mimo ya miryango ya Phatu Phatakatifu kala ni mraba. Pho mbere za
Phatu Phatakatifu Zaidi kala phana mimo dza iyo.
22 Phakala na phatu pha kulavira sadaka photengezwa na mbao,
chimoche kala ni mita mwenga na nusu na ure wa mita mwenga na upana
wa mita mwenga. Pembeze, hakore na kutaze kala ni mbao. Achiniamba,
“Ihi ndiyo meza inayoikpwa mbere za Mwenyezi Mlungu.”
23 Pho Phatu Phatakatifu kala phana mryango unaovuguka hiku na hiku
na pho Phatu Phatakatifu Zaidi dza vivyo.

24 Chila mryango kala una pande mbiri, mbao mbiri zivugukazo uphande
hinyu na uphande hinyu.
25 Yo miryango ya Phatu Phatakatifu kala ikatsongbwa makerubi na
mitende dza vyotsongbwa zo kuta. Tsona pho mbere ya baraza kpwa
kondze phakala na paa ra mbao.
26 Zo kuta za baraza kala zina madirisha madide-madide na kala
gakatsongbwa mitende chila uphande. Mbere ya vyo vyumba vya kanda
na kanda vya nyumba ya kuvoya Mlungu kala vina paa za mbao.

42

Vyumba vya alavyadzi-sadaka

1 Phahi ye mutu wanilongoza kuphiya muhala wa kondze uphande wa
vurini, naye achinireha kpwenye vyumba vyokala vinalolana na muhala
wa kondze. Na kulolana na muhala wa ndani, kuphakana na ro dzengo ra
macheye, phakala na vyumba uphande wa vurini wa ro dzengo.
2 Ro dzengo ambaro mryangowe kala unalola uphande wa vurini, kala
rina ure wa mita mirongo mitsano na upana wa mita mirongo miiri na
tsano.
3 Naro kala rina gorofa tahu na barazaze za uphande mmwenga kala
zinalolana na mtsiriri wa muhala wa kondze na uphande wanjina kala
zinalolana na nafwasi iriyo wazi ya muhala wa ndani yenye upana wa
mita kumi.
4 Uphande wanjina tsona wa ro dzengo, kala phana vyumba ambavyo
miryangoye inalola vurini. Mbere ya vyo vyumba kala phana njira ya
ndani yenye upana wa mita tsano na ure wa mita mirongo mitsano.
5 Phahi vyo vyumba vya dzulu kala ni vifupi kpwa mana baraza zizo
zaviphunguza kuriko zirivyoviphunguza vya kahi-kahi na vya tsini.
6 Mana kala vina gorofa tahu, wala taviyakala na nguzo dza madzengo
ganjina ga nyo muhala. Phahi chila chumba chirichokala dzulu kala ni
chembamba kuriko cha kahi-kahi na cha tsini.
7 Kala phana ukuta olunga-lunga yo njira kanda-kanda ya vyo vyumba
uriovwehwa zaidi uphande wa muhala wa kondze. Urewe kala ukazidi
ure wa vyo vyumba virivyo phephi kpwa mita mirongo miiri na tsano.
8 Mana nyo mlolongo wa vyumba vyokala vinalola muhala wa kondze
kala una ure wa mita mirongo miiri na tsano, na mlolongo wa vyumba
vyokala phephi na nyumba ya kuvoya Mlungu kala una ure wa mita
mirongo mitsano.
9 Tsini ya vyumba vivi kala phana njira ya kuinjirira vyo vyumba
kutsupira muhala wa kondze kula uphande wa mlairo wa dzuwa.
10 Ko uphande wa mwakani kala kuna vyumba kulunga-lunga nyo ure
wa ukuta wa muhala wa kondze vyogbwirana na muhala wa nyumba ya
kuvoya Mlungu kulolana na ukuta wa kondze.*
11 Vyumba vivi kala vina njira mbere zao, navyo kala vi sawa na vira
vya uphande wa vurini, urewe, upanawe, njiraze za kutulukira, na vira
vyopangbwa.
12 Phahi yo miryango ya vyumba vya uphande wa mwakani yainjirwa
kutsupira mryango uriokala mbere ya njira yolunga-lunga ukuta wender-
erao kuphiya uphande wa mlairo wa dzuwa.
13 Chisha ye mutu achiniamba, “Vyumba vya uphande wa vurini na vya
uphande wa mwakani vinavyolola muhala wa ndani, ni vyumba vitakatifu.

* **42:10 42:10** ***Mwakani*** Chieburania chinaamba *uphande wa mlairo wa dzuwa.*

Alavyadzi-sadaka amuhumikirao Mwenyezi Mlungu andarya vitu virivyo
vitakatifu zaidi mumo. Andaika vitu virivyo vitakatifu zaidi: sadaka za
mtsere, sadaka za kuusa dambi na sadaka za kuusa makosa, mana phatu
hipho ni phatakatifu zaidi.
14 Alavyadzi-sadaka ndiphoinjira pho phatakatifu, taandatuluka na
kuinjira muhala wa kondze bila ya kuvula mavwazi gao agahumirago
wakati wa huduma, mana mavwazi gaga ni matakatifu. Andavwala nguwo
zanjina kabila taadzangbwephiya phephi na seemu iriyo wazi ambapho
atu nkukusanyika."
15 Phahi ariphomala kupima seemu ya ndani ya nyumba ya Mwenyezi
Mlungu, wanituluza kondze na ryango rilolaro mlairo wa dzuwa na
achizunguluka kupima eneo rosi ra nyumba ya Mwenyezi Mlungu.
16 Achipima uphande wa mlairo wa dzuwa na chigongo cha kupimira,
kuchikala ni mita magana mairi na mirongo mitsano.
17 Achipima uphande wa vurini, kuchikala ni mita magana mairi na
mirongo mitsano kuhumira chigongo cha kupimira.
18 Achipima uphande wa mwakani, kuchikala ni mita magana mairi na
mirongo mitsano kpwa kuhumira chigongo cha kupimira.
19 Achigaluka achiphiya uphande wa mtswerero wa dzuwa, achipima
mita magana mairi na mirongo mitsano kuhumira chigongo cha kupimira.
20 Phahi wapima zo seemu za pande zosi ne za ukuta wa kutenga phatu
phatakatifu na phatu pha kawaida. Nao kala una ure wa mita magana
mairi na mirongo mitsano chila uphande.

43

Utukufu wa Mlungu unauya
nyumba ya kuvoya Mlungu

1 Chisha ye mutu achinireha hadi ryango rilolaro mlairo wa dzuwa,
2 nami nchiona utukufu wa Mlungu wa Iziraeli uredza kula uphande wa
mlairo wa dzuwa. Sautiye kala ni dza mvumo wa madzi manji, na yo tsi
kala inang'ala-ng'ala kpwa nyo utukufuwe.
3 Go maono nrigoona kala ni dza maono nrigokala nkagaona ariphokp-
wedza bomola nyo mudzi na dza maono nrigoona kanda-kanda ya muho
Kebari, nami nchidzibwaga chimabumabu.
4 Nyo utukufu wa Mwenyezi Mlungu uriphokala unainjira nyumba ya
Mwenyezi Mlungu kutsupira ryango rilolaro mlairo wa dzuwa,
5 ye Roho waniunula na achinireha muhala wa ndani, na lola, utukufu
wa Mwenyezi Mlungu uchiodzaza yo nyumba ya kuvoya Mlungu.
6 Ye mutu ariphokala aimire phephi nami, násikira mutu anagomba
nami kula mo ndani ya nyumba.
7 Iye waniamba, "Mwanadamu, phapha ndipho phatu pha chihi changu
cha chifalume na phatu pha kuikira nyayo zangu, phatu ndiphosagala kahi
ya atu a Iziraeli ta kare na kare. Nao atu a Iziraeli taandaritiya najisi dzina
rangu takatifu, si aho wala afalume aho kpwa kuabudu vizuka vyao na
kpwa nyufu za afalume aho himo mwatu mwao mwa dzulu mwa ibada.
8 Kpwa kuika chizingiti chao phephi na chizingiti changu na mimo ya
miryango yao phephi na mimo ya mryango wangu na kutengbwa ni ukuta
bahi. Aho kala ananajisi dzina rangu takatifu kpwa mahendo gao ga
kutsukiza. Kpwa hivyo náangamiza kpwa tsukizi zangu.

43:2 43:2 Ezekieli 10:3–4,18–19; 11:22–23; Maono 1:15

9 Vivi sambi, naariche kuabudu vizuka na kuusa miri ya atawala aho
kure nami, nami ndasagala kahi-kahi yao ta kare na kare.
10 “Phahi uwe mwanadamu, ambira atu a Iziraeli vyo yo nyumba ya
Mwenyezi Mlungu irivyo na mchorowe, ili akaweze kugbwirwa ni haya
kpwa makosa gao.
11 Ndiphogbwirwa ni haya kpwa gosi arigohenda, aonyese mchoro wa
yo nyumba ya Mwenyezi Mlungu, irivyopangbwa, miryango ya kutulukira
na ya kuinjirira na umbore kpwa jumula na malagizoge gosi na shariyaze
zosi. Gaga gaandike mbere zao, ili akale aaminifu kulunga mchorowe wosi
na kulunga malagizoge gosi.
12 Higa ndigo malagizo ga nyumba ya Mwenyezi Mlungu: Seemu yosi
ya chirere cha mwango ichiyoizunguluka indakala takatifu sana. Elewani
kukala gaga ni malagizo ga nyumba ya Mwenyezi Mlungu.

Phatu pha kulavira sadaka

13 “Vivi ndivyo vipimo vya phatu pha kulavira sadaka: Phakala na
mfumbi kuzunguluka ro hako ra phatu pha kulavira sadaka, nao wakala
ni nusu mita kuphiya tsini na upana wa nusu mita na mkanda wa upana
wa robo mita kuzunguluka kanda-kanda ya nyo mfumbi. Hichi ndicho
ndichokala chimoche:
14 Nyo ukutawe kula pho photsi hakoni hadi daraja ra tsini chimoche
ni mita mwenga na upanawe nusu mita. Na kula daraja dide hadi daraja
kulu nyo ukutawe kala una chimo cha mita mbiri na upana wa nusu mita.
15 Na seemu ya dzulu ya phatu pha kulavira sadaka phandakala na chimo
cha mita mbiri, napho phandakala na pembe ne kuphiya dzulu.
16 Na pho phaaswapho moho kala ni mraba, urewe kala ni mita sita na
upanawe mita sita.
17 Daraja ra dzulu piya kala ni mraba, rindakala na ure wa mita sabaa
na upana wa mita sabaa, mkanda wa upana wa robo mita na mchinga
wa nusu mita kuzunguluka. Ngazi za phatu pha kulavira sadaka zindalola
mlairo wa dzuwa.”
18 Chisha ye mutu achiniamba, “Mwanadamu, Mwenyezi Mlungu
anaamba hivi: Higa ndigo malagizo ga vira ambavyo mundalavya sadaka
za kuochwa na kumwagira-mwagira mlatso phatu pha kulavira sadaka
wakati ndiphodzengbwa.
19 Undaapha alavyadzi-sadaka ambao ni Alawi a chivyazi cha Sadoki,
edzao phephi nami kunihumikira, ndzau ya sadaka ya kuusa dambi,
Mwenyezi Mlungu anaamba.
20 Undahala seemu ya milatso upake zo pembe ne za pho phatu
pha kulavira sadaka na kpwenye pembe ne za daraja na kpwenye nyo
mkanda kuzunguluka. Kpwa njira iyo pho phatu pha kulavira sadaka
undaphatakasa na kuphahendera upatanisho.
21 Chisha undahala yo ndzau ya kuusa dambi na uioche pho phatu
phariphotengbwa kondze ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu.
22 Kuchicha, undalavya sadaka ya kuusa dambi, ndenje isiyo na chirema
na pho phatu pha kulavira sadaka phandahendwa phatakatifu dza
pharivyohendwa phatakatifu kpwa ndzau iyo.
23 Ndiphomala kuphatakasa, undalavya sadaka mwana ndzau asiye na
chirema na turume risiro na chirema kula mo chaani.

43:13 43:13 Kutsama 27:1–2; 2 Nyakati 4:1 **43:18 43:18** Kutsama 29:35–37

24 Nawe undaareha mbere za Mwenyezi Mlungu, nao alavyadzi-sadaka
andaatimvira munyu na kualavya dza sadaka ya kuochwa kpwa Mwenyezi
Mlungu.
25 Kpwa muda wa siku sabaa mundalavya ndenje ya kuusira dambi chila
siku. Piya mundalavya ndzau na turume asio na chirema kula mo chaani.
26 Kpwa muda wa siku sabaa andahendera phatu pha kulavira sadaka
upatanisho, kuitakasa na kuitenga kpwa ajili ya Mlungu.
27 Muda uho ndiphosira, kuandzira siku ya nane na kpwenderera,
alavyadzi-sadaka andalavya sadaka zenu za kuochwa na sadaka zenu za
amani dzulu ya phatu pha kulavira sadaka nami ndakukubalini. Mimi
Mwenyezi Mlungu nkaamba."

44

Ryango ra mlairo wa dzuwa rinafungbwa

1 Chisha ye mutu achiniuyiza ryango ra kondze ra nyumba ya Mwenyezi
Mlungu rilolaro mlairo wa dzuwa naro richikala rikafungbwa.
2 Mwenyezi Mlungu achiniamba, "Ryango riri rindasala kufungbwa,
tarindavugulwa wala takuna mutu yeyesi ndiyeinjirira ryango riri. Kpwa
mana mimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli nkarihumira kuinjirira,
kpwa hivyo ni risale kufungbwa.
3 Mkpwulu macheye ndiye ambaye anaweza kusagala ndani ya ro ryango
kurya chakurya mbere za Mwenyezi Mlungu. Iye andainjira na njira ya
baraza ya ryango na kutuluka kutsupira phapho."

Kuinjira nyumba ya kuvoya Mlungu

4 Chisha ye mutu achinireha mbere za yo nyumba ya kuvoya Mlungu
na njira ya ryango ra vurini. Phahi nálola nami nchiona utukufu
wa Mwenyezi Mlungu ukaodzaza yo nyumba ya kuvoya Mlungu, nami
nchidzibwaga chimabumabu.
5 Mwenyezi Mlungu achiniamba, "Mwanadamu, lola vinono, up-
hundzeto na gbwira gosi ndigokuambira kuhusu malagizo ga nyumba ya
Mwenyezi Mlungu na shariyaze zosi. Nawe henda makini umanye ni atu
aphi ndioruhusiwa kuinjira nyumba ya kuvoya Mlungu na hara ambao
taandaruhusiwa.
6 Aambire nyo aasi, atu a Iziraeli kukala Mwenyezi Mlungu anaamba
hivi: Nkasinywa ni higo mambo genu ga kutsukiza mwi atu a Iziraeli.
7 Mwimwi mkunajisi nyumba yangu wakati munanilavira chakurya
changu, marunya na milatso, kpwa kuinjiza ajeni ambao taayatiywa
tsatsani na taamuogopha Mlungu. Mwimwi mwavundza chilagane changu
kpwa mambo genu ga kutsukiza.
8 Namwi tamtundzire vitu vyangu vitakatifu, ela mwi mwatsambula
ajeni kuimirira nyumba ya kuvoya Mlungu.
9 "Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Mjeni yeyesi ambaye kayatiywa
tsatsani na kaniogopha kandainjira kpwenye nyumba yangu, hata akale
anasagala kahi ya atu a Iziraeli.
10 "Ela Alawi ariokala kure nami kpwa kulunga na kuabudu vizuka vyao
wakati Aiziraeli ariphonikosera, andatiywa adabu kpwa dambi zao.
11 Aho andaruhusiwa kuhumika kahi za eneo ra nyumba yangu.
Anaweza kukala arindzi a maryango na kuhenda kazi za eneo ra nyumba
yangu. Piya anaweza kutsindzira atu nyama aho a sadaka za kuochwa na
sadaka zanjina, nao andaima mbere zao aahumikire.

12 Kpwa sababu aahumikira mbere za vizuka vyao, ahenda atu a Iziraeli
ahende dambi, kpwa hivyo nkaapa kukala andatiywa adabu kpwa dambi
zao, Mwenyezi Mlungu anaamba.
13 Aho taandanisengerera, kunihumikira dza alavyadzi-sadaka wala
kusengerera sadaka zangu takatifu, vitu ambavyo ni vitakatifu zaidi. Aho
ni avumirire waibu wa mahendo ga kutsukiza arigogahenda.
14 Ela nindaahenda akale arindzi a nyumba yangu, kpwa kazi za kawaida
na gosi ambago ni gahendwe mumo.

15 "Ela nyo alavyadzi-sadaka ambao ni Alawi a chivyazi cha Sadoki,
ariohenda kazi kpwenye nyumba yangu kpwa uaminifu, wakati atu
a Iziraeli ariphokala kure nami na kuangamika, andanisengerera na
kuhumika mbere zangu, andaima mbere zangu alavye marunya na milatso
ya sadaka, Mwenyezi Mlungu anaamba.
16 Aho machiyao ndio ndioinjira nyumba yangu na aho machiyao ndio
ndiolavya sadaka phatu phangu pha kulavira sadaka na kuhenda gosi
nrigoalagiza.
17 Wakati anainjira maryango ga muhala wa ndani, andavwala mavwazi
ga katani. Ndiphokala ananihumikira kpwenye muhala wa ndani na
ndani ya nyumba yangu, taandavwala nguwo zotengezwa na nyoya za
mang'ondzi.
18 Aho andavwala viremba vya katani na suruwale za katani vibiruni.
Ni asidzifunge chochosi ambacho chindaahenda atuluke jasho.
19 Ndiphotuluka kuinjira muhala wa kondze kuriko na atu ni aandze
kuvula mavwazi gao arigovwala wakati ariphohumika, agariche vyumba
vitakatifu, asedze akatakasa nyo atu kpwa mavwazi gao.
20 Aho taandanyola vitswa vyao, wala kuricha nyere zao zikale nyire,
aho ni azidire tu.
21 Taphana mlavyadzi-sadaka yeyesi ndiyeruhusiwa kunwa uchi ainji-
rapho muhala wa ndani.
22 Taandaruhusiwa kulóla gungu, wala mchetu ariyerichwa ni mlumewe,
ela ni alóle mwanamwali kula kpwa nyo atu a Iziraeli au alóle gungu
ambaye mlumewe kala ni mlavyadzi-sadaka.
23 Andaafundza atu angu kumanya tafwauti ya vitu vitakatifu na vitu
vya kawaida na kuaonyesa kutafwautisha vitu najisi na virivyo swafi.
24 Aho andakala aamuli a malau, na andaamula kulengana na malagizo
gangu. Andagbwira shariya na amuri zangu kuhusu sikukuu zangu
zirizopangbwa na kutakasa siku zangu za kuoya.

25 "Mlavyadzi-sadaka ni asidzinajisi kpwa kuguta lufu, ela napho lufu
hiro ni ra ise au nine, ra mwanawe mlume au mchetu, ra nduguye mlume
au mchetu ambaye kadzangbwelólwa, hipho anaweza kudzinajisi.
26 Mlavyadzi-sadaka ndiyeguta lufu ni lazima alunge sharee ya kudzi-
takasa. Chisha siku sabaa badaye,
27 andainjira muhala wa ndani wa nyumba yangu kpwendahumika
Phatu Phatakatifu, mumo andalavya sadakaye ya kuusa dambi, Mwenyezi
Mlungu anaamba.

28 "Aho taandakala na urisi isiphokala mimi, mimi ndimi urisi wao.
Msiaphe mali yoyosi mo Iziraeli, mana mimi ni mali yao.

44:17 44:17 Kutsama 28:39–43; Alawi 16:4 **44:19 44:19** Alawi 16:23 **44:20 44:20** Alawi 21:5 **44:21 44:21** Alawi 10:9 **44:22 44:22** Alawi 21:7,13–14 **44:23 44:23** Alawi 10:10 **44:25 44:25** Alawi 21:1–4 **44:28 44:28** Isabu 18:20

29 Andarya sadaka za mtsere, za kuusa dambi na za kuusa makosa na
chila chotengerwa Mwenyezi Mlungu ko Iziraeli chindakala chao.
30 Na mavuno gosi ga kpwandza-kpwandza ga chila aina na sadaka
za chila aina zindakala za alavyadzi-sadaka. Piya mundaapha unga wa
kpwandza mundiphosaga mavuno ga mwandzo ili nyumba zenu ziphahe
kujaliwa.
31 Nyo alavyadzi-sadaka ni asirye nyama ya nyama yeyesi chiyefwa
mwenye au chiyemwamulwa ni nyama wa tsakani, akale wa mapha au
wa magulu mane.

45

Tsi inaganywa

1 "Ndiphoganya yo tsi ili ikale urisi wenu, mundatenga seemu ya yo tsi
ikale ya Mwenyezi Mlungu. Yo seemu takatifu indakala na ure wa mita
elufu kumi na mbiri na magana matsano na upana wa mita elufu kumi.
Seemu iyo indakala takatifu.
2 Kahi ya seemu iyo, phakale na chiseemu cha mita magana mairi
na mirongo mitsano kpwa mita magana mairi na mirongo mitsano
ambacho chindakala cha nyumba ya Mwenyezi Mlungu na eneo ra wazi
kuzunguluka mita mirongo miiri na tsano.
3 Kula seemu iyo takatifu, undapima seemu ya ure wa mita elufu kumi
na mbiri na magana matsano na upana wa mita elufu tsano, ambapho
phandakala nyumba ya Mwenyezi Mlungu, yani phatu phatakatifu zaidi.
4 Iyo indakala seemu takatifu ya yo tsi, nayo indakala ya nyo alavyadzi-
sadaka, ahumikao ndani ya nyumba ya kuvoya Mlungu, asengerao ili
kumuhumikira Mwenyezi Mlungu, napho phandakala phatu pha nyumba
zao na phatakatifu kpwa ajili ya nyumba ya kuvoya Mlungu.
5 Seemu ichiyosala ya ure wa mita elufu kumi na mbiri na magana
matsano, na upana wa mita elufu tsano indakala ni ya Alawi ahumikao
kpwenye nyumba ya Mwenyezi Mlungu nayo indakala ya midzi yao ya
kusagala.
6 "Kulunga-lunga yo seemu takatifu yotengbwa, mundapima seemu
yenye upana wa mita elufu mbiri magana matsano na ure wa mita elufu
kumi na mbiri na magana matsano, ikale ya mudzi. Nayo indakala ya atu
osi a Iziraeli.
7 "Na seemu ndiyokala ya mkpwulu indakala ya uphande hinyu na
uphande hinyu wa seemu yotengbwa kukala takatifu na seemu ya mudzi.
Indaenderera uphande wa mtswerero wa dzuwa hadi Bahari Kulu na
kpwenderera uphande wa mlairo wa dzuwa hadi mphaka wa mlairo wa
dzuwa. Urewe kula mtswerero wa dzuwa hadi mlairo wa dzuwa undakala
sawa-sawa na seemu ya mbari mwengayapho.
8 Tsi ihi indakala ni maliye ko Iziraeli. Chisha akulu angu taandaonera
tsona atu angu ela andaaruhusu atu a Iziraeli kuihala yo seemu yanjina
ya tsi kulengana na mbari zao.
9 "Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Vinatosha mwi akulu a Iziraeli!
Komesani fujo na kuonera, na mkahukumu kpwa haki. Richani kuausa
atu angu kula kpwenye tsi yao, Mwenyezi Mlungu anaamba.
10 Ni mkale na ratili za haki, efa za haki na bathi* za haki.

44:29 44:29 Isabu 18:8–19 **44:31 44:31** Alawi 22:8 **45:10 45:10** Alawi 19:36 * **45:10 45:10** ***Efa*** ni *chipimo cha kupimira vitu vikavu* ***bathi*** ni *chipimo cha kupimira vitu vya madzi-madzi.*

11 Chipimo cha efa ni cha kupimira vitu vikavu, nacho ni chikale sawa
na chipimo cha bathi ambacho ni chipimo cha kupimira vitu vya madzi-
madzi. Chipimo cha bathi ni chikale seemu mwenga ya kumi ya chipimo
cha homeri, vivyo hivyo efa ni ikale seemu mwenga ya kumi ya homeri.
Homeri ndicho chipimo cha kawaida cha kulenganishira hivyo vipimo
vyanjina.
12 Nayo shekeli† mwenga indakala sawa na gera mirongo miiri. Shekeli
mirongo sita ni sawa na mina mwenga.
13 "Hino ndiyo sadaka ambayo mundalavya: Atu andalavya seemu
mwenga ya sita ya efa kpwa chila homeri mwenga ya nganu na seemu
mwenga ya sita ya efa kpwa chila homeri ya shayiri.
14 Na seemu ya mafuha yolagizwa, ni seemu mwenga ya kumi ya bathi
kula kpwa chila kori (kori, dza homeri i sawa na bathi kumi).
15 Piya andalavya mfugo mmwenga kula kpwenye chaa cha mbuzi na
mang'ondzi magana mairi, kula kpwenye mjina mnono wa Aiziraeli. Hivi
vyosi ndivyo ndivyohumirwa kpwa sadaka za mtsere, za kuochwa na
sadaka za amani ambazo zindarehera upatanisho kpwa hinyo ndio zilavya,
Mwenyezi Mlungu anaamba.
16 Atu osi a yo tsi andaungana kulavya sadaka ihi kpwa ye mkpwulu ko
Iziraeli.
17 Ela katika sikukuu za kulumbwa kpwa mwezi, za Siku za Kuoya na
sikukuu zanjina zosi za atu a Iziraeli, ye mkpwulu andalavya sadaka za
kuusa dambi, za mtsere, za kuochwa, na sadaka za amani. Sadaka zizi
zosi zindalaviwa kpwa kureha upatanisho kpwa ajili ya atu a Iziraeli.
18 "Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Siku ya kpwandza ya mwezi wa
mwandzo, mundahala mwana ndzau asiye na chirema na mtakase phatu
phatakatifu.
19 Mlavyadzi-sadaka andahala seemu ya nyo mlatso wa sadaka ya
kuusira dambi na aipake mimo ya miryango ya nyumba ya kuvoya
Mlungu, zo pembe ne za daraja ra dzulu ra phatu pha kulavira sadaka
na mimo ya ryango ra muhala wa ndani.
20 Siku ya sabaa ya nyo mwezi, mundamuhendera dza vivyo mutu
achiyehenda dambi bahati mbaya au kpwa kusamanya. Hivyo undaihen-
dera upatanisho yo nyumba ya kuvoya Mlungu.
21 "Siku ya kumi na ne ya mwezi wa mwandzo, mundasherekeya sikukuu
ya Pasaka, namwi mundarya mikahe isiyotiywa hamira kpwa siku sabaa.
22 Siku iyo ye mkpwulu andalavya sadaka ya ndzau kpwa kudziusira
dambi ye mwenye na dambi za atu osi a tsi ya Iziraeli.
23 Phahi kpwa muda wa zo siku sabaa za sharee, chila siku andamlavira
Mwenyezi Mlungu sadaka za kuochwa za ndzau sabaa, maturume sabaa
gasigo na virema na ndenje ya kuusira dambi.
24 Andalavya sadaka ya mtsere efa mwenga kpwa chila ndzau, efa
mwenga kpwa chila turume na hini ya mafuha kpwa chila efa mwenga.
25 Wakati wa zo siku sabaa za sikukuu ya vibanda ambayo nkuandza siku
ya kumi na tsano ya mwezi wa sabaa, andalavya dza vivyo kpwa sadaka
za kuusa dambi, za kuochwa, za mtsere na za mafuha kpwa siku sabaa.

46

1 "Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Ryango ra muhala wa ndani rilolaro

† **45:12 45:12** ***Shekeli*** mwenga ni sawa na *giramu kumi na mwenga na nusu.* **45:21 45:21** Kutsama 12:1–20; Isabu 28:16–25 **45:25 45:25** Alawi 23:33–36; Isabu 29:12–38

uphande wa mlairo wa dzuwa rindafungbwa kpwa siku sita za kuhenda
kazi, ela rindavugulwa Siku ya Kuoya na sikukuu ya kulumbwa kpwa
mwezi.
2 Ye mkpwulu andainjira kula muhala wa kondze kutsupira baraza ya
ryango, na aime kpwenye mimo ya ro ryango. Alavyadzi-sadaka andalavya
sadakaye ya kuochwa na ya amani, naye andaabudu phenye chizingiti cha
ryango. Chisha andatuluka kondze, ela ro ryango tarindafungbwa hadi
dziloni.
3 Siku za Kuoya na za kulumbwa kpwa mwezi, atu a yo tsi andaabudu
mbere ya ryango mbere za Mwenyezi Mlungu.
4 Sadaka ya kuochwa ambayo mkpwulu andailavya kpwa Mwenyezi
Mlungu Siku ya Kuoya ni ana turume sita, osi asio na virema na turume
mwenga risiro na chirema.
5 Na sadaka ya mtsere indakala efa mwenga ya unga kpwa chila turume,
na sadaka ya mtsere kpwa hara ana turume andalavya chiasi awezacho
kulavya. Hini mwenga ya mafuha indalaviwa na efa mwenga.
6 Siku ya kulumbwa kpwa mwezi andalavya mwana ndzau, ana turume
sita na turume, osi asio na virema.
7 Andalavya sadaka ya mtsere, efa mwenga ya unga kpwa chila mwana
nzau na efa mwenga kpwa chila turume. Na kpwa hara ana turume,
andalavya chiasi awezacho kulavya. Hini mwenga ya mafuha indalaviwa
na efa mwenga.
8 Ye mkpwulu ndiphoinjira, andainjira kutsupira baraza ya ryango na
andatuluka na phapho.
9 “Atu a yo tsi ndiphokpwedza mbere za Mwenyezi Mlungu siku za
sikukuu zirizopangbwa, iye ndiyeinjira kuabudu kutsupira ryango ra
vurini, andatuluka kutsupira ryango ra mwakani. Na yeyesi ndiyeinjira
kuabudu kutsupira ryango ra mwakani, andatuluka kutsupira ryango
ra vurini. Naasituluke kutsupira ryango achiroinjirira, ela náatuluke
kutsupira ryango ririro mbereze.
10 Atu ndiphoinjira ye mkpwulu andainjira phamwenga nao, na
ndiphokala anatuluka, andatuluka nao.
11 “Wakati wa sikukuu zizo na zanjina zoikpwa, andalavya sadaka ya
mtsere, efa mwenga ya unga kpwa ndzau na efa mwenga kpwa turume. Na
kpwa hara ana turume, andalavya chiasi awezacho kulavya. Hini mwenga
ya mafuha indalaviwa na efa mwenga.
12 Mkpwulu ndipholavya sadaka ya hiyari kpwa Mwenyezi Mlungu,
ikale ni sadaka ya kuochwa au ya amani, andavugurirwa ryango rilolaro
mlairo wa dzuwa. Naye andalavya sadakaye ya kuochwa au ya amani dza
ahendavyo Siku ya Kuoya. Chisha andatuluka kondze na badaye ro ryango
rindafungbwa.
13 “Andamlavira Mwenyezi Mlungu sadaka ya kuochwa, mwana turume
wa mwaka mmwenga asiye na chirema, naye andailavya chila ligundzu.
14 Phamwenga na sadaka iyo andalavya sadaka ya mtsere chila ligundzu,
yani unga mnono seemu mwenga ya sita ya efa na seemu mwenga ya tahu
ya hini ya mafuha ambago gandatsanganywa na ura unga mnono. Riri ni
lagizo ra hata kare na kare kuhusu sadaka ihi kpwa Mwenyezi Mlungu.
15 Hivyo ndivyo ambavyo mwana turume, sadaka ya mtsere na mafuha
gandalaviwa chila ligundzu ikale sadaka ya kuochwa ya chila siku.
16 “Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: Mkpwulu achimupha mwanawe
yeyesi munda ukale urisiwe, undakala wakpwe na chivyaziche ta kare na
kare.

17 Ela achimupha mmwenga wa atumishie munda, undakala wa ye
mtumishi hadi mwaka wa kurichirwa huru, munda uho undamuuyira ye
mkpwulu. Urisiwe ni wa anae tu.
18 Ye mkpwulu ni asihale urisi wa atu na kuahenda auke kpwenye minda
yao. Iye ni aaphe anae urisi kula kpwa vituvye, ili atu angu asifutwe urisi
wao."
19 Chisha ye mutu achinireha kutsupira njira yokala kanda ya ro
ryango hadi phokala vyumba vitakatifu vilolavyo vurini, ambavyo ni vya
alavyadzi-sadaka naye achinionyesa phatu kanda, uphande wa mtswerero
wa dzuwa.
20 Achiniamba, "Hipha ni phatu ambapho alavyadzi-sadaka andajita
nyama za sadaka ya kuusa makosa na ya kuusa dambi, na ndiphotengeza
mikahe ya sadaka za mtsere, ili asizirehe muhala wa kondze na kutakasa
nyo atu."
21 Chisha achinireha muhala wa kondze, na achinilongoza kutsupa zo
pembe ne za nyo muhala. Na chila pembe ya nyo muhala kala phana
muhala mdide.
22 Kahi za zo pembe ne za nyo muhala wa kondze kala phana mihala
midide ya ure wa mita mirongo miiri na upana wa mita kumi na tsano, yo
mihala mine midide kala i sawa.
23 Hira mihala mine kala ikazungulukpwa ni ukuta mfupi wa mawe, na
mafiga pande zosi kanda-kanda ya nyo ukuta.
24 Ndipho achiniamba, "Higa ni madziko ga kujitira ambago gandahu-
mirwa ni hara ahumikao kahi za nyumba ya Mwenyezi Mlungu kujitira
nyama za sadaka chizorehwa ni atu."

47

Madzi gajerago
kula nyumba ya kuvoya Mlungu

1 Ye mutu achiniuyiza hadi phatu pha kumenyera nyumba ya kuvoya
Mlungu, na nchiona madzi ganatuluka tsini ya chizingiti cha yo nyumba,
gojera kuelekea uphande wa mlairo wa dzuwa (mana yo nyumba ya
Mwenyezi Mlungu kala inalola uphande wa mlairo wa dzuwa). Go madzi
kala ganajera kula tsini uphande wa kulume wa yo nyumba, uphande wa
mwakani wa pho phatu pha kulavira sadaka.
2 Phahi wanituluza kutsupira ryango ra uphande wa vurini na achinilon-
goza kuzunguluka hadi ryango ra kondze rilolaro mlairo wa dzuwa, nago
madzi kala ganatuluka uphande wa mwakani.
3 Chisha ye mutu waphiya uphande wa mlairo wa dzuwa kuno
akagbwiririra mkpwowa wa kupimira, achipima mita magana matsano
na achinilongoza kutsupira madzi gofika nguyuni.
4 Chisha wapima tsona mita magana matsano na achinilongoza kutsupira
madzi ga mavwindini. Wapima tsona mita magana matsano achinilongoza
kutsupira madzi gofika chibiruni.
5 Wapima tsona mita magana matsano na uchikala muho ambao
wanishinda kuvuka mana kala una china chire. Kala ni muho ambao mutu
kala kaweza kuuvuka na magulu isiphokala kpwa kuojorera.
6 Achiniamba, "Mwanadamu, ukagaona gano?"
Chisha achiniuyiza na ko kanda-kanda ya nyo muho.

46:17 46:17 Alawi 25:10 **47:1 47:1** Zakariya 14:8; Johana 7:38; Maono 22:1

7 Nriphokala nauya, naona mihi minji kanda-kanda ya nyo muho
uphande hinyu na nyo uphande wanjina.
8 Achiniamba, “Madzi gaga ganajera kuelekea seemu za mlairo wa
dzuwa na kujera hadi tsi ya kugbwa ya Araba, na gainjirapho Bahari ya
Munyu, go madzi ga munyu gandakala pepho.
9 Kokosi nyo muho uphiyako, chila chiumbe chiojoreracho mumo
chindaweza kuishi. Namo mundakala na ng’onda anji sana kpwa kukala
madzi gaga ganaphiya kuko ili madzi ga bahari gakale pepho. Kokosi muho
ndikophiya chila chitu chindakala moyo.
10 Avuvi andaima kanda-kanda ya bahari, kula Eni-Gedi hadi Eni-
Egilaimu undakala na mwatu mwa kuanika nyavu. Ng’ondae andakala
a bazi nyinji dza ng’onda a Bahari Kulu.
11 Ela madzi ga madimbwini tagandakala pepho, gandarichwa gakale ga
munyu.
12 Na mo michechemoni mwa nyo muho mundamera mihi ya bazi
nyinji ndiyovyala vyakurya. Makodzage tagandanyala na taindakosa
kuvyala, ela indavyala matunda maphya chila mwezi kpwa sababu go
madzige ganatuluka phatu phatakatifu. Matundage gandakala chakurya
na makodzage gandakala dawa.”

Miphaka miphya ya yo tsi

13 Mwenyezi Mlungu anaamba hivi: “Hino ndiyo miphaka ya yo tsi
mundiyoiganyira mbari kumi na mbiri za Iziraeli. Atu a chivyazi cha
Yusufu chindaphaha seemu mbiri.
14 Phahi undaaganyira sawa-sawa tsi ambayo naapa kuapha akare enu.
Tsi ihi indakala ni urisi wenu.
15 “Hino ndiyo miphaka ya yo tsi: Uphande wa vurini undaandzira
Bahari Kulu kutsupira Hethiloni hadi phatu pha kumenyera Hamathi na
kpwenderera hadi Sedadi.
16 Kula hipho watsupira Berotha, Sibiraimu (ambao u muphakani mwa
seemu ya Damasikasi na seemu ya Hamathi), kpwenderera hadi Haseri-
Hatikoni, urio kahi za mphaka wa Haurani.
17 Phahi nyo mphaka undaandzira baharini hadi Hasari-Enoni kulunga-
lunga mphaka wa vurini wa Damasikasi, phamwenga na mphaka wa
Hamathi kuelekea uphande wa vurini. Uno undakala mphaka uphande
wa vurini.
18 “Na uphande wa mlairo wa dzuwa mphaka undala Hasari-Enoni
kahi-kahi ya Haurani na Damasikasi, kulunga muho Joridani kahi-kahi ya
Giliadi na yo tsi ya Iziraeli hadi bahari iriyo mlairo wa dzuwa hadi kufikira
Tamari. Uno undakala mphaka wa uphande wa mlairo wa dzuwa.
19 “Na uphande wa mwakani, undaandza Tamari hadi madzi ga Meriba-
Kadeshi kula hipho mphaka undaenderera kulunga-lunga chidzuho cha
Misiri hadi Bahari Kulu. Hinyu undakala mphaka wa uphande wa
mwakani.
20 “Uphande wa mtswerero wa dzuwa, Bahari Kulu indakala mphaka
hadi phatu pha kulolana na phatu pha kumenyera Hamathi. Hinyu
undakala mphaka wa uphande wa mtswerero wa dzuwa.
21 “Phahi mundadziganyira yo tsi kulengana na mbari za Iziraeli.
22 Mundaiganya kpwa kupiga kura ikale urisi wenu na kpwa nyo ajeni
asagalao kahi-kahi yenu na ario na ana. Aho kpwenu mwimwi andakala
dza enyezi Aiziraeli. Andaganyirwa urisi phamwenga na mwimwi kahi ya
mbari za Iziraeli.

47:12 47:12 Maono 22:2

23 Mjeni yeyesi asagalaye na mbari yoyosi, andahewa urisiwe kahi yao,”
Mwenyezi Mlungu anaamba.

48

Mbari zinaganyirwa tsi

1 “Higa ndigo madzina ga zo mbari: Kuandzira mphaka wa vurini,
kanda-kanda ya njira ya Hethiloni hadi phatu pha kumenyera Hamathi
kpwenderera hadi Hasari-Enani (muphakani mwa seemu ya Damasikasi
na seemu ya Hamathi). Hinyu ndio mphaka wa mtalo wa Dani kula mlairo
wa dzuwa hadi mtswerero wa dzuwa.
2 Mtalo wa mbari ya Asheri, undaphakana na mtalo wa Dani kula
uphande wa mlairo wa dzuwa hadi mtswerero wa dzuwa.
3 Mtalo wa tsi ya Nafutali undakala uphande wa mwakani mwa tsi ya
Asheri, ambayo indaenderera kula mlairo wa dzuwa hadi mtswerero wa
dzuwa.
4 Mtalo wa Manase undaandzira mphaka wa Nafutali, kula uphande wa
mlairo wa dzuwa hadi uphande wa mtswerero wa dzuwa.
5 Na mtalo wa Efuraimu undakala kula mphaka na Manase kpwa
uphande wa mlairo wa dzuwa hadi uphande wa mtswerero wa dzuwa.
6 Kuphakana na mtalo wa Efuraimu kula uphande wa mlairo wa dzuwa
hadi mtswerero wa dzuwa undakala mtalo wa Rubini.
7 Kuphakana na mtalo wa Rubini, kula uphande wa mlairo wa dzuwa
hadi mtswerero wa dzuwa undakala mtalo wa Juda.
8 “Kuphakana na mtalo wa Juda kula uphande wa mlairo wa dzuwa hadi
mtswerero wa dzuwa, indakala seemu ambayo mundaitenga. Seemu iyo
indakala na upana wa mita elufu kumi na mbiri na magana matsano, na
urewe undakala sawa-sawa na mtalo mmwenga wa yo mitalo yoganyirwa
mbari kula uphande wa mlairo wa dzuwa hadi uphande wa mtswerero
wa dzuwa. Yo nyumba ya Mwenyezi Mlungu indakala kahi-kahize.
9 Yo seemu ndiyomtengera Mwenyezi Mlungu urewe undakala mita elufu
kumi na mbiri na magana matsano na upana wa mita elufu kumi.
10 Ihi indakala seemu takatifu kpwa ajili ya alavyadzi-sadaka, nayo
indakala na ure wa mita elufu kumi na mbiri na magana matsano uphande
wa vurini, upana wa mita elufu tsano uphande wa mtswerero wa dzuwa,
upana wa mita elufu tsano uphande wa mlairo wa dzuwa na ure wa mita
elufu kumi na mbiri na magana matsano uphande wa mwakani, kahi-
kahize phandakala phatu phatakatifu pha Mwenyezi Mlungu.
11 Seemu ihi indakala ya alavyadzi-sadaka ariotengbwa, atu a chivyazi
cha Sadoki. Aho anihumikira kpwa uaminifu na taayaphiya kure nami dza
Alawi anjina arivyohenda wakati Aiziraeli ariphohenda dambi.
12 Phahi seemu iyo indakala yao dza mtalo wao malumu kula seemu
takatifu ya yo tsi, indakala seemu takatifu zaidi iphakanayo na seemu ya
Alawi.
13 Na kuelekezana na seemu ya alavyadzi-sadaka, Alawi andahewa
seemu iriyo na ure wa mita elufu kumi na mbiri na magana matsano na
upana wa mita elufu tsano. Jumula ya ure wosi undakala mita elufu kumi
na mbiri na magana matsano na upanawe wa mita elufu kumi.
14 Taandaguza seemu yoyosi au kuikakaniza. Ihi ndiyo seemu nono zaidi
kahi ya yo tsi ni isihewe atu anjina, mana ni seemu takatifu ya Mwenyezi
Mlungu.
15 “Seemu ndiyosala ya upana wa mita elufu mbiri na magana matsano
na ure wa mita elufu kumi na mbiri na magana matsano indakala ni ya

mahumizi ga kawaida ga mudzi, ga nyumba na phatu pha kurisa na kahi-
kahiye kundakala ni mudzi.
16 Na hivi ndivyo ndivyokala vipimovye: Uphande wa vurini indakala
mita elufu mbiri na magana mairi na mirongo mitsano, uphande wa
mwakani mita elufu mbiri magana matsano na mirongo mitsano, uphande
wa mlairo wa dzuwa mita elufu mbiri na magana matsano na mirongo
mitsano na uphande wa mtswerero wa dzuwa piya mita elufu mbiri
magana mairi na mirongo mitsano.
17 Nao mudzi undakala na seemu ya kurisa ambayo kpwa uphande wa
vurini indakala mita gana mwenga na mirongo miiri na tsano na uphande
wa mwakani mita gana mwenga na mirongo miiri na tsano, uphande wa
mlairo wa dzuwa mita gana mwenga mirongo miiri na tsano na uphande
wa mtswerero wa dzuwa mita magana mairi na mirongo miiri na tsano.
18 Ure usereo undalunga-lunga mphaka wa seemu takatifu nao undakala
mita elufu tsano uphande wa mlairo wa dzuwa na mita elufu tsano
uphande wa mtswerero wa dzuwa. Na mavunoge gandakala chakurya
cha atu ahendao kazi mumo mudzini.
19 Na nyo ahendao kazi mo mudzini kula mbari zosi za Iziraeli, andarima
yo tsi.
20 Seemu yosi mundiyoitenga indakala na ure na upana wa mita elufu
kumi na mbiri na magana matsano, yani seemu takatifu phamwenga na
mali ya mudzi.
21 “Phatu phaserepho uphande hinyu na uphande hinyu pha yo seemu
takatifu na yo seemu ya mudzi phandakala pha ye mkpwulu wa Iziraeli.
Chila seemu indakala na upana wa mita elufu kumi na mbiri na magana
matsano na kuphiya hadi mphaka wa uphande wa mlairo wa dzuwa na
mphaka wa uphande wa mtswerero wa dzuwa wa Iziraeli. Nayo seemu
takatifu na nyumba ya kuvoya Mlungu indakala kahi-kahi.
22 Seemu ya Alawi na seemu ya mudzi zindakala kahi-kahi ya seemu ya
ye mkpwulu. Yo seemu ya mkpwulu indakala kahi-kahi ya mtalo wa Juda
na mtalo wa Benjamini.
23 “Kuhusu mbari ziserezo: Uphande wa mwakani wa yo seemu malumu
indakala mtalo wa Benjamini, kula mlairo wa dzuwa hadi mtswerero wa
dzuwa.
24 Tsona kugbwirana na mtalo wa Benjamini kula uphande wa mlairo
wa dzuwa hadi uphande wa mtswerero wa dzuwa, undakala mtalo wa
Simioni.
25 Kugbwirana na mtalo wa Simioni kula uphande wa mlairo wa dzuwa
hadi mtswerero wa dzuwa, undakala mtalo wa Isakari.
26 Kugbwirana na mtalo wa Isakari kula mlairo wa dzuwa hadi
mtswerero wa dzuwa, undakala mtalo wa Zabuloni.
27 Kugbwirana na mtalo wa Zabuloni kula mlairo wa dzuwa hadi
mtswerero wa dzuwa, undakala mtalo wa Gadi.
28 Na mphaka wa Gadi kpwa uphande wa mwakani undakala kula
Tamari hadi madzi ga Meriba-Kadeshi, kula hipho mphaka undaenderera
kulunga-lunga chidzuho cha Misiri hadi Bahari Kulu.
29 Iyo ndiyo tsi ndiyoganyira mbari za Iziraeli kukala urisi wao na iyo
ndiyo mitalo yao,” Mwenyezi Mlungu anaamba.
30 “Hizi ndizo seemu za kutulukira mo mudzini: Kuandzira uphande wa
vurini ambao ni mita elufu mbiri magana mairi na mirongo mitsano,

48:30 48:30 Maono 21:12–13

31 maryango ga midzi gandahewa madzina ga mbari za Iziraeli.
Maryango ga uphande wa vurini gandakala ryango ra Rubini, ra Juda na
ra Lawi.
32 Uphande wa mlairo wa dzuwa, ambao ni ukale mita elufu mbiri na
magana mairi na mirongo mitsano, phandakala na maryango mahahu:
ryango ra Yusufu, ra Benjamini na ra Dani.
33 Uphande wa mwakani ambao ni ukale mita elufu mbiri na magana
mairi na mirongo mitsano, undakala na maryango mahahu: ryango ra
Simioni, ra Isakari na ra Zabuloni.
34 Uphande wa mtswerero wa dzuwa ambao ni mita elufu mbiri na
magana mairi na mirongo mitsano, undakala na maryango mahahu:
ryango ra Gadi, ra Asheri na ra Nafutali.
35 Ure wosi kuzunguluka undakala ni mita elufu tisiya. Na nyo mudzi
kula wakati uho undaihwa: Mwenyezi Mlungu a phapho.”

Chitabu cha DANIELI

Tanga mbere

Chitabu hichi chaandikpwa wakati Ayahudi kala akatsamizwa kpwa lazima ni mfalume Nebukadineza ambaye kala kammanya Mlungu. Muhusika mkpwulu kpwenye chitabu hichi ni Danieli, mmwenga wa hara ariotsamizwa kuphirikpwa Babeli. Mana ya Danieli ni "Mlungu ni muamuli wangu."

Lengo ra muandishi ni kutiya atu a Iziraeli moyo na kuapha kuluphiro kukala Mlungu andaangamiza maadui gao na kuaika huru.

Chitabu hichi china seemu mbiri: Seemu ya kpwandza ni simurizi ya Danieli na asenae, aho amkuluphira Mlungu kahi ya mazingira magumu. Simurizi hizi ni mambo garigokala wakati wa utawala wa Babeli na wa Pashia. Seemu ya phiri ni ruwiya ambazo Danieli waziona. Ruwiya hizi zinatabiri kuhusu kuunuka na kugbwa kpwa tawala nyinji zisizo za Chimlungu na ushindi wa atu a Mlungu.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Danieli na asenae ahahu 1:1–21
Mfalume Nebukadineza analoha 2:1–49
Mlungu anativya Shediraka, Meshaki na Abedinego 3:1–30
Mfalume Nebukadineza anafutwa utawalawe kpwa miaka sabaa 4:1–37
Mfalume Belishaza na maandishi ukutani 5:1–31
Mlungu anamtivya Danieli asiriwe ni simba 6:1–28
Ruwiya za Danieli 7:1—12:13

Danieli na asenae

1 Mwaka wa hahu wa utawala wa Jehoyakimu, mfalume wa Juda,
Nebukadineza, mfalume wa Babeli, wakpwedzazangira Jerusalemu.
2 Phahi Mwenyezi Mlungu wamtiya mfalume Jehoyakimu mikononi mwa
Nebukadineza phamwenga na seemu ya miyo ya nyumba ya kuvoya
Mlungu. Naye achiitsukula hadi tsi ya Shinari, achendayiinjiza phatu pha
kuikira hazina kpwenye nyumba ya mlunguwe.
3 Chisha ye mfalume achimlagiza Ashipenazi, mkpwulu wa maofisaage
ahale seemu ya Aiziraeli kula nyumba ya chifalume na nyumba za
vilongozi edze nao;
4 yani barobaro asio na virema, enye sura nono, enye ikima, amanyao
mambo, agbwirao mambo upesi na enye uwezo wa kuhumika nyumbani
mwa mfalume. Chisha aafundze kugomba na kuandika luga ya Chikali-
dayo.
5 Mfalume waamuru ahewe chakurya dza cho aryacho iye na uchi dza
nyo anwao iye. Nao kala ni afundzwe kpwa muda wa miaka mihahu
chisha aphirikpwe akaandze kumuhumikira mfalume.
6 Kahi ya atu ariotsambulwa kala ni Danieli, Hanania, Mishaeli na Azaria,
atu a mbari ya Juda.
7 Ye mkpwulu wa maofisaa waapha madzina ganjina. Danieli wamuiha
Beliteshaza, Hanania achimuiha Shediraka, Mishaeli achimuiha Meshaki
na Azaria achimuiha Abedinego.

1:1 1:1 2 Afalume 24:1; 2 Nyakati 36:5–7 **1:2 1:2** 2 Afalume 20:17–18; 24:10–16; 2 Nyakati 36:10; Isaya 39:7–8

8 Ela Danieli wakata shauri mwakpwe moyoni kukala kandadzitiya
najisi kpwa kurya chakurya wala kunwa uchi wa mfalume. Kpwa hivyo
achimvoya ye mkpwulu wa maofisaa amruhusu asidzitiye najisi.
9 Phahi Mlungu wamjaliya Danieli, na achimuhenda ye mkpwulu wa
maofisaa ampendelee na amuonere mbazi.
10 Ye mkpwulu achimuamba Danieli, “Naogopha sedze ye bwana wangu,
mfalume, iye ariyekupangirani mtalo wa chakurya na chinwadzi, akaone
tamnyinyiha dza go marika genu, kpwa riro mnihende niolagbwe.”
11 Ndipho Danieli achigomba na ye muimirizi ariyetsambulwa ni ye
mkpwulu wa maofisaa aimirire Danieli, Hanania, Mishaeli na Azaria
achiamba,
12 “Hunakuvoya uhujeze swiswi atumishio kpwa kuhupha mtsunga na
madzi ga kunwa bahi kpwa muda wa siku kumi.
13 Chisha hulenganishe na nyo barobaro aryao chakurya cha chifalume
ndipho ukate shauri kuhuhendera kulengana na vyo ndivyohuona.”
14 Phahi wakubali achiajeza kpwa muda wa siku kumi.
15 Siku kumi ziriphosira, achiaona ananyinyiha na akanona kuriko hara
barobaro aryao chakurya chinono cha mfalume.
16 Bada ya hipho ye muimirizi wahupha mtsunga bahi kahuphere cho
chakurya chinono na uchi wa mfalume.
17 Mlungu waapha marifwa aha barobaro a ne na achiahenda aelewe
maandishi ga chila aina na ikima. Phamwenga na vivyo achimupha
Danieli kuelewa ruwiya na ndoso za chila namuna.
18 Miaka mihahu ambayo kala ikaikpwa ni mfalume iriphosira, mkpwulu
wa maofisaa waareha hara barobaro mbere za Nebukadineza.
19 Naye mfalume achigomba nao, achiona kukala taphana ariyekala
dza Danieli, Hanania, Mishaeli na Azaria. Kpwa hivyo achiandza
kumuhumikira mfalume.
20 Phahi utu wowosi arioauza, ikale ni ikima au kumanya mambo, iye
waaona kukala anafwaha kano kumi kushinda aganga na apigi a mburuga
osi ariokala kpwenye ufalumewe wosi.
21 Naye Danieli waenderera kuhumika kuko hadi mwaka wa kpwandza
wa mfalume Koreshi.

2

Ndoso ya mfalume Nebukadineza

1 Mwaka wa phiri wa utawalawe, Nebukadineza waloha ndoso
yomuhenda ayugike mwakpwe moyoni hadi achikosa usingizi.
2 Ndipho ye mfalume achilagiza aganga, apigi a mburuga, atsai na enye
ikima a Kalidayo edze amuambire yo ndoso ariyoiloha. Nao akpwedzaima
mbere.
3 Ndipho mfalume achiaambira, “Mimi nkaloha ndoso nayo ikahenda
moyo wangu uyugike. Nami nalonda nimanye manaye.”
4 Nao achimjibu ye mfalume kpwa luga ya Chiaramu achimuamba, “Ee
mfalume, ishi hata kare na kare! Huambire swiswi atumishio yo ndoso,
naswi hukuambire manaye.”
5 Mfalume achiaambira, “Nikaamua hivi; ni muniambire yo ndoso yenye
na mniambire manaye. Musiphohenda hivyo, vilungo vyenu vindakatwa-
katwa na nyumba zenu zibomolwe.
6 Ela muchinisemurira yo ndoso na kuniambira manaye, nindakuphani
zawadi na ishima kulu. Phahi nisemurirani yo ndoso na muniambire
manaye.”

7 Nao achijibu kano ya phiri achiamba, “Ee mfalume, huambire yo ndoso
swiswi atumishio naswi hundakuambira manaye.”
8 Mfalume achiajibu achiamba, “Namanya kamare kukala mnalonda
kuangamiza wakati kpwa kukala mnamanya vyo nchivyogomba tavinda-
galuka.
9 Ichikala tamundaniambira yo ndoso, adabu yenu ni mwenga. Mka-
panga njama munichenge na kuniambira maneno mai mchikuluphira
kukala ndagaluza maazo. Kpwa hivyo niambirani yo ndoso nami
ndamanya kukala munaweza kuniambira manaye.”
10 Nyo enye ikima a Kalidayo achimuamba mfalume, “Phapha duni-
ani taphana mutu awezaye kukutimizira ulondago. Taphana mfalume
ariyeuza aganga au apigi a mburuga au enye ikima a Kalidayo utu dza
uhu, hata akale ni mkpwulu na mwenye nguvu chiasi gani.
11 Utu uulondao uwe mfalume ni mgumu, taphana mutu awezaye
kukufwenurira isiphokala yo milungu, nayo taisagala na atu.”
12 Gaga gamtsukiza sana mfalume, achilagiza enye ikima osi a Babeli
aolagbwe.
13 Phahi ro lagizo ra kuolaga nyo enye ikima richitangazwa. Na
achihuma atu akamuendze Danieli na asenae ili aaolage.
14 Danieli kpwa makini na busara waphiya kpwa Arioko mkpwulu wa
arindzi a mfalume ambaye kala akatuluka kpwendaolaga enye ikima a
Babeli.
15 Achimuuza Arioko, “Mbona ro lagizo ra mfalume ni kali namuna
hiyo?” Arioko achimsemurira Danieli garigohendeka.
16 Phahi Danieli wainjira kpwa mfalume achendamvoya amuphe wakati
ili aweze kumuambira mana ya yo ndoso.
17 Ndipho Danieli achiphiya kpwakpwe nyumbani achendaambira ase-
nae, yani Hanania, Mishaeli na Azaria,
18 achiaambira avoye Mlungu wa mlunguni aaonere mbazi kuhusu siri
ya yo ndoso ili asiolagbwe phamwenga na enye ikima anjina a Babeli.
19 Ndipho Danieli achifwenurirwa mana ya yo ndoso usiku kpwenye
maono. Naye achimshukuru Mlungu wa mlunguni
20 achiamba,
“Naritogolwe dzina ra Mlungu hata kare na kare,
mana ikima na uwezo ni wakpwe.
21 Iye agaluzaye wakati na minga,
ndiye ausaye na kutawaza afalume,
ndiye aphaye ikima atu a ikima
na ndiye aaphaye marifwa aho ario na marifwa.
22 Iye nkufwenula mambo ga ndani garigofwitsika,
iye anamanya garigo jizani,
chisha ko kpwakpwe ndiko kukalako mwanga.
23 Nakushukuru na kukutogola uwe Mlungu wa akare angu,
mana ukanipha ikima na mkpwotse,
nawe ukanionyesa hurichokuvoya,
mana ukahumanyisa gara mfalume alondago.”
24 Kpwa hivyo Danieli waphiya kpwa Arioko, ariyekala akatsambulwa
ni mfalume aolage enye ikima a Babeli achimuamba, “Usiaolage nyo
enye ikima. Niphirika kpwa mfalume nami ndamuambira mana ya yo
ndosoye.”

25 Arioko achihenda wangbwi wa kumphirika Danieli kpwa mfalume
achendamuamba, “Nikaphaha mutu kahi ya atu ariotsamizwa kpwa
lazima kula Juda ambaye anaweza kukuambira mana ya yo ndosoyo.”
26 Ye mfalume achimuamba Danieli ambaye dzina ranjina kala ni Belite-
shaza, “Dze, unaweza ukanisemurira yo ndoso nriyoloha na ukaniambira
manaye?”
27 Danieli wamjibu ye mfalume achimuamba, “Taphana mutu wa ikima,
mpigi wa mburuga, mganga wala mwenye ujuzi wa nyenyezi awezaye
kukuambira uwe mfalume ndoso iyo na manaye.
28 Ela kuna Mlungu ko mlunguni ambaye nkuika wazi siri, naye akam-
manyisa mfalume Nebukadineza mambo ndigohendeka siku zedzazo. Vivi
ndakuambira ndosoyo na ruwiyayo iriyokpwedzera mwako chitswani
uriphokala urere mwako chitandani.
29 Wakati uriphokala urere mwako chitandani, waloha kuhusu mambo
ndigohendeka badaye. Naye Mlungu aikaye wazi siri ya ndoso wakuonyesa
gara ndigohendeka.
30 Siyaikirwa wazi siri ya ndoso ihi kpwa kukala nina ikima kushinda atu
osi, ela ni kpwa sababuyo uwe mfalume ili umanye mana ga yo ndosoyo
na maazogo.
31 “Uwe mfalume, waloha chizuka chikulu. Chizuka hicho chenye nguvu
na cha kung’ala-ng’ala sana, kala chiimire mberezo nacho kala chinatisha.
32 Chitswa cha chizuka chichi kala ni cha zahabu swafi, chifuwache na
mikonoye kala ni ya feza, ndaniye na nyongaze kala ni za shaba.
33 Maguluge kala ni ga chuma, seemu ya nyayoze kala ni chuma na
seemu kala ni ulongo uchioochwa.
34 Wakati uriphokala unalola, phakatwa dziwe kulu, naro tarikatirwe
ni mwanadamu, naro richibanda zo nyayo za chuma na ulongo, nazo
zichivundzika vipande-vipande.
35 Chisha cho chuma, nyo ulongo, shaba, feza na zahabu, vyosi
vyavundzika vipande-vipande chivyamwenga, na vichikala dza wiswa wa
phatu pha kuwagira wakati wa kazikazi. Phuto richedza richiuphepherusa
nao tauyaonekana tsona. Ela ro dziwe kulu ro banda cho chizuka, ragaluka
mwango mkpwulu na richiodzaza dunia yosi.
36 “Iyo ndiyo yo ndosoyo, nami ndakuambira manaye:
37 Ee mfalume, uwe u mfalume wa afalume uriyehewa ufalume, uwezo,
nguvu na nguma ni Mlungu wa mlunguni.
38 Chisha achikuhenda utawale anadamu osi, nyama osi a tsakani na
nyama osi a mapha. Uwe u cho chitswa cha zahabu.
39 Bada ya ufalumeo, kundazuka ufalume wanjina urio na uwezo
mchache kuriko uhu wako, chisha kundazuka ufalume wa hahu ambao
ni dza shaba ndio tawala dunia yosi.
40 Bada ya falume zizo kundazuka ufalume wa ne ndiokala na nguvu dza
chuma, kpwa mana chuma nkuvundza-vundza na kusaga-saga vitu vyosi,
ndipho nyo ufalume uho undavundza-vundza na kusaga-saga falume
zirizotanguliya.
41 Na vyo uchivyoona, nyayoze na malage ni ga chuma na seemu ni
ga ulongo, manaye ni nkukala ufalume uho undaganyika. Ela ufalume
uho undakala na nguvu za chuma chiasi fulani, dza uchivyoona chuma
chikatsanganywa na ulongo.
42 Seemu zanjina za ufalume zindakala na nguvu dza chuma, ela
zanjina tazindakala phamwenga dza viratu ambavyo chuma tachiweza
kutsanganyika na ulongo.

43 Cho chuma chichotsanganywa na ulongo ni falume ndizojeza kuungana na falume zanjina kpwa kulózana atu aho ili atiye nguvu falume zao. Ela tavindakala, mana chuma tachiweza kutsanganywa na ulongo.
44 Na wakati uho wa afalume aho Mlungu wa mlunguni andaandzisha ufalume ambao taundavundzwa, wala taundarichirwa atu anjina. Ufalume uho undavundza-vundza falume zizi zosi nao undakala ta kare na kare.
45 Dza uchivyoona dziwe rakatwa kula mwangoni, na tarikatirwe ni mkpwono wa mwanadamu naro ravundza-vundza cho chuma, shaba, ulongo, feza na yo zahabu. Mlungu mkpwulu akakuonyesa uwe mfalume gara ndigohendeka siku zedzazo. Ndoso iyo ni ya kpweli na manaye ni ya kukuluphirika."
46 Ndipho mfalume Nebukadineza achidzibwaga chimabumabu achimupha ishima Danieli na achilagiza atu amlavire Danieli sadaka na uvumba.
47 Mfalume achimuamba Danieli, "Kpweli Mlungu wenu ni Mlungu mkpwulu kushinda milungu yosi na Bwana wa afalume, na anaweza kuika wazi siri, mana ukaweza kuika wazi siri ya ndoso ihi."
48 Ndipho ye mfalume achimupha Danieli cheo cha dzulu na zawadi kulu-kulu, achimuhenda akale liwali wa jimbo rosi ra Babeli na mkpwulu wa enye ikima osi.
49 Danieli wamvoya mfalume aahende Shediraka, Meshaki na Abedinego kukala aimirizi a mambo gosi ga jimbo ra Babeli, ela Danieli achisala dzumbani mwa mfalume.

3

Asena a Danieli anarema kusujudiya chizuka cha zahabu

1 Mfalume Nebukadineza watengeza chizuka cha zahabu chokala na chimo cha mita mirongo miiri na sabaa, na upana wa mita tahu. Achichiimisa tsi ya kugbwa ya Dura, iriyo jimbo ra Babeli.
2 Chisha mfalume Nebukadineza achilagiza akulu a maliwali, maakida, maliwali, ashauri, aiki a azina, aamuli, na amanyi a shariya na akulu osi a majimbo, edze kpwenye sharee ya kutenga cho chizuka arichokala akachiimisa.
3 Phahi nyo akulu a maliwali, maakida, maliwali, ashauri, aiki a azina, aamuli, na amanyi a shariya na akulu osi a majimbo akusanyika ili atenge cho chizuka ambacho mfalume Nebukadineza kala akachiimisa, osi aima mbereze.
4 Ye mpigi wa mbiru wa mfalume watangaza kpwa sauti kulu achiamba, "Mwi atu a chila kabila na chila taifa na chila luga, mfalume akalagiza muhende hivi:
5 Mundiphosikira sauti za magunda, vivoti, mazeze, vinanda, ngephephe, ndzumari na aina zosi za vifwaya, mwimwi ni mugbwe photsi na muabudu cho chizuka cha zahabu ambacho mfalume Nebukadineza akachiimisa,
6 na yeyesi ambaye kandachigbwerera na kuchiabudu mara mwenga andatsuphiwa kpwenye chumba cha moho mkali."
7 Kpwa hivyo atu osi ariphosikira sauti za magunda, vivoti, mazeze, vinanda, ngephephe, na aina zosi za vifwaya, agbwa na achiabudu cho chizuka chirichoimiswa ni mfalume Nebukadineza.
8 Ela Akalidayo fulani akpwedza achiashitaki nyo Ayahudi.
9 Achimuamba mfalume Nebukadineza, "Ee mfalume ishi ta kare na kare!

10 Uwe mfalume walagiza kukala chila mutu achisikira sauti ya magunda, vivoti, mazeze, vinanda, ngephephe, ndzumari na aina zosi za vifwaya, ni lazima adzibwage na kuabudu cho chizuka cha zahabu.
11 Na mutu yeyesi ambaye kandagbwa na kuabudu andatsuphiwa ndani ya chumba cha moho mkali.
12 Phahi kuna Ayahudi fulani ambao waatsambula akale aimirizi a mambo ga jimbo ra Babeli yani Shediraka, Meshaki na Abedinego. Atu aha taakuphundza na piya taahumikira milunguyo wala kuabudu cho chizuka cha zahabu urichochiimisa."
13 Ndipho Nebukadineza achitsukirwa sana achilagiza Shediraka, Meshaki na Abedinego arehwe mbereze. Phahi atu aha arehwa mbere za mfalume.
14 Nebukadineza achiaambira, "Vino mwi ano Shediraka, Meshaki na Abedinego, ni kpweli kukala tamuhumikira milungu yangu wala kuabudu cho chizuka cha zahabu nrichochiimisa?
15 Vivi mndiphosikira sauti za magunda, vivoti, mazeze, vinanda, ngephephe, ndzumari na aina zosi za vifwaya, gbwani na muabudu cho chizuka nrichotengeza namwi mundakala salama. Ela msiphochiabudu, mundatsuphiwa ndani ya chumba cha moho mkali mara mwenga. Vino ni mlungu yuphi awezaye kukuokolani kula mwangu mikononi?"
16 Shediraka, Meshaki na Abedinego amjibu ye mfalume achiamba, "Ee Nebukadineza, tahuna haja ya kudzihehera kuhusu dzambo hiri.
17 Ichikala undahutsupha chumba cha mohoni mkali, Mlungu wehu humuhumikiraye anaweza kuhutivya na nyo moho mkali, naye andahuokola kula mwako mikononi, uwe mfalume.
18 Ela hata napho kandahenda hivyo, ee mfalume, manya kukala tahundahumikira milunguyo bii wala kuabudu cho chizuka cha zahabu urichochiimisa."
19 Phahi Nebukadineza watsukizwa sana ni Shediraka, Meshaki na Abedinego hadi usowe uchibadilika. Iye walagizira nyo moho uenjerezwe kano sabaa kuriko kawaida.
20 Chisha achilagiza atu enye mkpwotse kahi za majeshige aafunge Shediraka, Meshaki na Abedinego na aatsuphe kpwenye cho chumba cha moho mkali.
21 Phahi atu aha afungbwa na achitsuphiwa kpwenye chumba cha moho mkali kuno akavwala kandzu zao, suruwale, viremba na mavwazi gao ganjina.
22 Kpwa kukala mfalume kala akalagiza chisiru na nyo moho kala ni munji sana, hara atu ariotsupha Shediraka, Meshaki na Abedinego aolagbwa ni ro reti ra moho.
23 Atu aha ahahu Shediraka, Meshaki na Abedinego, agbwa kahi-kahi ya cho chumba cha moho mkali kuno akafungbwa.

24 Ndipho mfalume Nebukadineza achiangalala, achiunuka upesi achiaambira ashaurie, "Kpwani, swino tahutsuphire atu ahahu achiofungbwa mura mohoni?" Nao achimjibu achiamba, "Ee ni vivyo mfalume."
25 Naye achijibu achiamba, "Vino mbona naona atu a ne ambao taafungirwe ananyendeka kahi-kahi ya nyo moho tsona taaphya. Chisha ye wa ne ni dza mwana wa milungu."

26 Phahi Nebukadineza achisengera pho phenye mryango wa chumba cha moho mkali achiiha, "Shediraka, Meshaki na Abedinego, atumishi a Mlungu Ariye Dzulu Zaidi, tulukani mo mohoni mwedze kondze," nao achituluka.

27 Akulu a maliwali, maakida, maliwali na ashauri akusanyika
phamwenga na achiona kukala nyo moho tauyaaocha. Nyere zao, nguwo
zao taziphyere na kala taanuka mosi.
28 Nebukadineza wagomba achiamba, “Naatogolwe Mlungu wa Shedi-
raka, Meshaki na Abedinego achiyehuma malaikawe kutivya atumishie.
Aho amkuluphira na achivundza lagizo ra mfalume na kulavya miri yao
badala ya kuhumikira na kuabudu mlungu wanjina isiphokala Mlungu
wao enye.
29 Kpwa hivyo naamuru kukala atu a chila kabila, a chila taifa na a
chila luga ndiogomba chinyume cha Mlungu wa Shediraka, Meshaki na
Abedinego andakatwa vilungo vyao chimwenga-chimwenga na nyumba
zao zindabomolwa. Mana takuna mlungu awezaye kutivya dza hivi.”
30 Phahi mfalume achiapandiza vyeo Shediraka, Meshaki na Abedinego
ko jimbo ra Babeli.

4

Ndoso ya phiri
ya mfalume Nebukadineza

1 Mimi mfalume Nebukadineza nahuma ujumbe kpwenu mwimwi atu a
chila taifa na chila luga msagalao duniani kosi. Nakuvoyani msagale na
amani tele.
2 Naona ni vinono nikumanyiseni ishara na maajabu ambago Mlungu
Ariye Dzulu Zaidi wanihendera.
3 Isharaze ni kulu sana,
na maajabuge ni ga nguvu!
Ufalumewe tauna mwisho,
na mamlakage gandadumu kula chivyazi hadi chivyazi.
4 Mimi Nebukadineza kala ni phangu kaya kpwenye dzumba rangu
ra chifalume na mambo gangu kala gananiphihirato na naenderera
kuongokerwa.
5 Ela siku mwenga náloha ndoso yoniogofyera; naona ruwiya yonion-
dosa wakati kala nrere mwangu chitandani.
6 Phahi nálagizira atu osi enye ikima a Babeli edze mbere zangu, ili
anisemurire mana ya ndoso nriyoloha.
7 Ndipho aganga, apigi a mburuga, enye ikima a Kalidayo na ajuzi
a nyenyezi akpwedza, nchiasemurira yo ndoso, ela taphana ariyeweza
kuniambira manaye.
8 Mwishowe, phakpwedza Danieli (ariyeihwa Beliteshaza, dza dzina ra
mlungu wangu, Beli) ambaye ndaniye muna roho ya milungu mitakatifu.
Nami nchimuambira yo ndoso.
9 Nchimuamba, “We Beliteshaza, mkpwulu wa aganga, namanya uwe
una roho ya milungu mitakatifu, chisha takuna siri iriyongumu kpwako,
vyo nrivyoloha ni hivi na navoya uniambire manaye:
10 Wakati kala nrere chitandani, náloha muhi mure sana kahi-kahi ya
dunia.
11 Muhi wakula na uchikala na nguvu na chirereche chichifika mlunguni,
nao uchikala unaonewa ni atu aishio mwisho wa dunia.
12 Makodzage kala ni manono na matundage manji kala ganakola kukala
chakurya cha atu osi. Nyama a tsakani atindizha tsinize, nyama a mapha
asagala dzulu ya pandaze na viumbe vyosi vyarya kula muhi uho.
13 “Kpwenye yo ruwiya nriyoona wakati kala nrere chitandani, naona
mrindzi, mtakatifu, yetserera kula mlunguni.

14 Ye mrindzi wakota kululu achiamba, ‘Ukateni nyo muhi muubwage,
zo pandaze mzikatekate, phululani go makodzage na go matundage
mgatsamule-tsamule. Nyo nyama a tsakani naachimbire kula pho pephoni
na nyo nyama a mapha auke kpwenye zo pandaze.
15 Ela cho chisichi msiching’ole, chiricheni pho vuweni kuno chika-
fungbwa silisili ya chuma na shaba.
“ ‘Mutu hiyu naalwame manena ga mlunguni, mricheni aishi na nyama
a tsakani kahi ya mimea ya tsi.
16 Achiliye ya chibinadamu naigaluzwe, ahewe achili ya nyama kpwa
muda wa miaka sabaa.
17 Hukumu ihi ikedza kutsupira lagizo ra arindzi, amuri ikatangazwa
ni nyo atakatifu, ili aho ario moyo amanye kukala iye Ariye Dzulu Zaidi
ni mfalume wa falume zosi za anadamu na nkumupha ufalume iye
amlondaye, chisha nkumuhenda mfalume hata ye mutu wa tsini kabisa.’
18 “Mimi mfalume Nebukadineza náloha ndoso ihi. Vivi uwe Beliteshaza,
niambira manaye kpwa kukala enye ikima osi kahi ya ufalume wangu
akashindwa kuniambira, ela uwe unaweza mana ndaniyo muna roho ya
milungu mitakatifu.”
19 Ndipho Danieli, ambaye dzinare kala ni Beliteshaza, waangalala kpwa
muda, na maazoge gachimyuga. Ye mfalume achimuamba, “Beliteshaza,
usiyugbwe ni yo ndoso wala yo manaye.” Beliteshaza achimuamba,
“Bwana wangu, baha kala yo ndoso na manaye inahusu maaduigo ela si
uwe.
20 Uwe waona muhi mkpwulu ambao chirereche chafika mlunguni na
atu osi duniani achiuona.
21 Makodzage kala ni manono nao kala una matunda manji gakuweza
kurisa atu osi. Nyama a tsakani atindizha tsini ya pephoye na nyama a
mapha adzenga nyumba zao kpwenye pandaze.
22 Uwe ndiwe nyo muhi, ee mfalume. Uwe ukakala mkpwulu tsona
mwenye nguvu. Ukuluo ukakula hadi kufikira mlunguni na utawalao
ukafika hadi mwisho wa dunia.
23 Chisha uwe mfalume waona mrindzi, mtakatifu, aredza kula mlunguni
na kuamba, ‘Ukateni nyo muhi muubwage na muubanange-banange, ela
cho chisichi msiching’ole, chiricheni pho vuweni kuno chikafungbwa
silisili ya chuma na shaba. Mutu hiyu naalwame manena ga mlunguni
na aishi na nyama a tsakani hadi miaka sabaa isire.’
24 “Manaye ni hino ee mfalume: Ihi ni amuri ya ye ariye dzulu ambayo
akailavya chinyumecho uwe bwana wangu, mfalume.
25 Uwe undazolwa uphiye kure na atu na undaishi na nyama a tsakani.
Undarya nyasi dza ng’ombe na undalwama na manena kpwa muda wa
miaka sabaa hadi ndiphomanya kukala iye Ariye Dzulu anatawala ufalume
wa anadamu na nkumupha ufalume yeyesi amlondaye.
26 Na ro lagizo ra kuricha cho chisichi na miziye, manaye ni kukala
ufalumeo undaimarishwa tsona ndiphotambukira kukala Mlungu wa
mlunguni ndiye atawalaye.
27 Kpwa hivyo uwe mfalume, phundza ushauri wangu. Richa kuhenda
dambi na uhende haki. Richa makosago kpwa kuonera mbazi aonerwao,
mendzerepho siku za kuongokerwako, nkuenjerezwa.”

Ndoso inatimiya

28 Mambo gosi gaga gamphaha mfalume Nebukadineza.
29 Miezi kumi na miiri badaye, ariphokala ananyendeka dzulu ya
nyumbaye ya chifalume ko Babeli,

30 iye waamba, “Uno si mudzi mkpwulu wa Babeli, ambao naudzenga
kpwa nguvu zangu kpwa ajili ya nguma yangu ili ukale makalo gangu ga
chifalume?”
31 Kabila ya mfalume kumala kugomba, kpwatuluka sauti kula mlunguni
ichiamba, “Ee mfalume Nebukadineza, phundza ujumbe huno kukuhusu!
Uwe si mtawala tsona.
32 Undazolwa uphiye kure na anadamu nawe undaishi na nyama a
tsakani. Undarya nyasi dza ng’ombe kpwa miaka sabaa hadi umanye
kukala iye Ariye Dzulu anatawala falume zosi za anadamu, na nkumupha
utawala mutu amlondaye.”
33 Phapho hipho neno riro kuhusu ye Nebukadineza ratimizwa. Wa-
zolwa kahi ya anadamu, na achirya nyasi dza ng’ombe. Walwamiswa ni
manena hadi malalaikage gachikala mare dza nyoya za kozi na kombeze
zichikala dza za nyama wa mapha.
34 Mwisho wa yo miaka sabaa, mimi Nebukadineza nálola mlunguni,
na achili zangu zichiniuyira. Nami nchimtogola iye Ariye Dzulu Zaidi.
Námtogola na kumupha ishima iye ariye moyo hata kare na kare.
Mana utawalawe tauna mwisho
na ufalumewe unadumu kula chivyazi hadi chivyazi.
35 Osi asagalao duniani taaonewa dza chitu,
naye nkuhenda amendzavyo kahi ya viumbe vya mlunguni
na kahi ya viumbe vya duniani.
Taphana awezaye kumpinga
wala kumuuza, “Ukahendani?”
36 Wakati uho achili zangu ziriphoniuyira, ishima yangu, fahari na
nguma ya ufalume wangu vyaniuyira. Ashauri angu na vilongozi angu
akpwedzaniendza, nchiuyizirwa ufalume chisha nchihendwa mkpwulu
kuriko pho mwandzo.
37 Vivi mimi Nebukadineza namtogola, namuunula na kumuishimu
mfalume wa mlunguni, mana kazize zi sawa na njiraze ni za haki, na nyo
adziunulao iye anaweza kuatsereza.

5

Ukuta unaandikpwa maneno

1 Bada ya miaka minji, mfalume Belishaza wausira sharee vilongozie
elufu mwenga na achinwa uchi phamwenga nao.
2 Belishaza ariphokala akaandza kulewa, walagiza miyo ya zahabu na ya
feza ambavyo kala ikahalwa ni ise, Nebukadineza kula nyumba ya kuvoya
Mlungu ko Jerusalemu, ili ye mfalume, vilongozie, achee na anachetue
akale andavinwerera uchi.
3 Phahi areha yo miyo ya zahabu na ya feza ambavyo yahalwa kula
nyumba ya kuvoya Mlungu ko Jerusalemu. Naye mfalume na vilongozie,
achee na anachetue ainwerera uchi.
4 Anwa uchi kuno anatogola milungu yotengezwa na zahabu, feza, shaba,
chuma, mihi na mawe.
5 Gafula fumba ra mwanadamu raoneka rinaandika ukutani kpwenye
nyumba ya mfalume kulolana na phatu pha kuikira taa. Mfalume piya
waona ro fumba wakati kala rinaandika.
6 Phahi mfalume waangalala na usowe uchibadilika na mavwindige
gachikakama kpwa wuoga.
7 Mfalume wakota kululu areherwe apigi a mburuga, enye ikima
a Kalidayo na atu enye ujuzi wa nyenyezi. Ariphorehwa, mfalume

achiambira nyo enye ikima a Babeli, “Mutu yeyesi ndiyeweza kusoma maandishi gaga na kuniambira manaye, andavwikpwa vwazi ra rangi ya zambarau na mkpwufu wa zahabu mwakpwe singoni chisha andakala mutu wa hahu kpwa cheo kahi ya ufalume.”
8 Phahi enye ikima osi a mfalume akpwedza, ela taayaweza kusoma go maandishi wala kumuambira manaye.
9 Ndipho mfalume Belishaza waogopha zaidi hadi usowe uchizidi kubadilika. Na vilongozie achiinjirwa ni wasiwasi.
10 Nine wa mfalume ariphosikira sauti za mfalume na vilongozie, wainjira chumba chikulu cha sharee achiamba, “Ee mfalume ishi ta kare na kare! Usiangalale wala usoo usigaluke.
11 Kahi za ufalumeo muna mutu ariye na roho ya milungu. Wakati wa sowe, ndani ya mutu iye mwaonekana mwanga, kuelewa na ikima. Sowe Nebukadineza wamuika mutu iye akale mkpwulu wa aganga, apigi a mburuga, enye ikima a Kalidayo na atu ario na ujuzi wa nyenyezi,
12 kpwa kukala nkuhenda mamboge vinono sana, ana marifwa na ujuzi wa kutafasiri ndoso, kuvugula mafumbo na kutatuwa matatizo. Mutu iye ni Danieli, ambaye mfalume wamuiha Beliteshaza. Sambi naaihwe naye andakuambira manaye.”
13 Phahi Danieli warehwa mbere za mfalume. Ye mfalume achimuamba, “We ndiwe Danieli, mmwenga wa atu ariotsamizwa kpwa lazima na kurehwa ni baba kula Juda?
14 Nikasikira kukala una roho ya milungu, na kukala una mwanga, kuelewa na ikima.
15 Phahi nyo enye ikima na aganga akarehwa mbere zangu asome higa maandishi aniambire manaye, ela akashindwa.
16 Mimi nkasikira kukala unaweza kulavya mana na kuika wazi siri ya ndoso. Phahi ichikala unaweza kusoma na kuniambira manaye, undavwikpwa vwazi ra rangi ya zambarau na mkpwufu wa zahabu mwako singoni, nawe undakala wa hahu kpwa cheo kpwenye ufalume uhu.”
17 Ndipho Danieli achimjibu ye mfalume achiamba, “Unaweza kusala nazo mwenye zo zawadi, au umuphe mutu wanjina, ela mino ndaku-somera go maandishi na nikuambire manaye.
18 Ee mfalume, Mlungu mkpwulu wamupha sowe Nebukadineza ufalume, ukulu, nguma na utukufu.
19 Kpwa sababu ya ukulu ariomupha, atu a chila taifa na chila kabila akakama na kuogopha. Waolaga yeyesi ariyemendza kumuolaga na kuricha moyo mutu ariyemendza kumricha moyo. Wakpweza cheo mutu yelonda kumukpweza cheo na kutsereza cheo yeyesi ariyelonda.
20 Ela ariphoandza kudziunula na kukala na roho ngumu, wauswa pho chihini, chihiche cha utawala na ngumaye ichiuswa.
21 Wazolwa achiphirikpwa kure na anadamu, achiliye ichihendwa dza ya nyama na achiishi phamwenga na maforo. Warya nyasi dza ng’ombe na mwiriwe uchilwama na manena hadi ariphomanya kukala Mlungu Ariye Dzulu Zaidi anatawala falume za anadamu naye nkumupha ufalume yeyesi amlondaye.
22 Ela uwe mwanawe Belishaza kuyagbwa maguluni dzagbwe wamanya mambo gaga gosi.
23 Ela ukadziunula chinyume na Mwenyezi Mlungu wa mlunguni nawe ukareherwa miyo ya nyumba ya kuvoya Mlungu, chisha uwe, vilongozio, acheo na anachetuo mkainwerera uchi. Mukatogola milungu ya feza

na zahabu, ya shaba, chuma na mawe, milungu isiyoona, kusikira wala
kumanya. Ela ye Mlungu ambaye kuphuma kpwenu na njira zenu zi
mwakpwe mkpwononi, tamukamuishimu.
24 Ndiyo mana Mlungu akahuma mkpwono uandike maandishi gaga.
25 “Maandishi genye ni: MENE, MENE, TEKELI, NA PERESI.
26 Mana ya maandishi ni hino: MENE, Mlungu akaolanga siku za
utawalao na kuzikomesa.
27 TEKELI, ukapimwa mizanini na ukaonekana ni mphepheya.
28 PERESI, utawalao ukaganywa nao ukahewa Amedi na Apashia.”
29 Phahi Belishaza achilagiza Danieli avwikpwe vwazi ra rangi ya zam-
barau na mkpwufu wa zahabu mwakpwe singoni, chisha achitangazwa
kukala iye ni mutu wa hahu kpwa cheo kpwenye utawala.
30 Usiku uho Belishaza, mfalume wa Kalidayo achiolagbwa.
31 Naye Dario, Mmedi achihala nyo ufalume, naye kala ana miaka
mirongo sita na miiri.

6

Danieli anatsuphiwa
kpwenye dibwa ra simba

1 Mfalume Dario ariphoandza kutawala, waamua kutsambula akulu a
maliwali gana mwenga na mirongo miiri kuimirira mambo ga ufalume
wosi.
2 Piya watsambula aimirizi ahahu, mmwenga wao kala ni Danieli. Nyo
akulu a maliwali kala ni alavye isabu kpwa hano aimirizi, ili mfalume
asiphahe asara.
3 Phahi Danieli waonekana kukala bora kuriko aimirizi na akulu a
maliwali osi, mana iye kala achihenda mamboge vinono sana. Kpwa
sababu iyo mfalume achipanga kumuhenda chilongozi wa ufalume wosi.
4 Phahi nyo aimirizi anjina na akulu a maliwali aendza utu wa
kumshitakira Danieli kuhusiana na ulongoziwe, ela taaphahire utu wa
kumshitakira wala ila yoyosi. Mana Danieli kala ni mutu muaminifu,
kayapuza majukumuge wala kuhenda ufisadi wowosi.
5 Phahi atu aha achiamba, “Tahundaweza kuona utu wa kumshitakira
Danieli isiphokala utu unaohusu shariya ya Mlunguwe.”
6 Ndipho nyo aimirizi na akulu a maliwali achikubaliana achiphiya kpwa
mfalume achendamuamba, “Ee mfalume Dario, ishi ta kare na kare!
7 Swiswi uriohutsambula, yani aimirizi, maakida, akulu a maliwali,
ashauri na maliwali hosi hukaphahana kukala inafwaha ee mfalume
ulavye amuri na kuhakikisha kukala indalungbwa. Amuru kukala kpwa
muda wa siku mirongo mihahu takuna mutu yeyesi ndiye ruhusiwa
kuvoya chochosi kula kpwa mlungu yeyesi, au kula kpwa mutu yeyesi
isiphokala uwe mfalume. Mutu yeyesi ndiyevundza amuri ihi naatsuphiwe
dibwa ra simba.
8 Vivi lavya yo amuri na uitiye saini kukala taindagaluzwa kulengana na
shariya ya Amedi na Apashia ambayo taigaluzwa.”
9 Kpwa hivyo mfalume Dario watiya saini yo amuri.
10 Phahi Danieli ariphomanya kukala go maandishi gakatiywa saini,
wauka achendapanda chumba cha gorofani cha nyumbaye, chirichokala
na madirisha gokala wazi kulola Jerusalemu. Achichita mavwindi mbere
za Mlunguwe achimvoya na kumlavira shukurani kano tahu chila siku dza
arivyokala akabara kuhenda.

11 Ndipho atu aha ariokubaliana kuhenda njama kuhusu Danieli,
akutana achiphiya kpwa Danieli achendamkuta anavoya na kumririra
Mlungu amterye.
12 Phahi aphiya kpwa mfalume achendagomba naye kuhusu yo amuriye.
Achiamba, "Ee mfalume, dze, we kuyatiya saini amuri iambayo kukala
mutu yeyesi ndiyevoya milungu yanjina na mutu wanjina mbali na kuvoya
uwe kpwa muda wa siku mirongo mihahu, andatsuphiwa dibwa ra
simba?" Ye mfalume achijibu achiamba, "Gago ni ga kpweli kulengana
na shariya ya Amedi na Apashia isiyogaluzika."
13 Ndipho achimjibu mfalume achimuamba, "Danieli ambaye ni
mmwenga wa atu ariotsamizwa kpwa lazima kula Juda kakuishimu, uwe,
ee mfalume wala amuriyo uriyoitiya saini. Iye achere voya kano tahu
kpwa siku."
14 Mfalume ariphosikira maneno higa wayugika sana na achikala
anaendza njira ya kumtivya Danieli, phahi wahenda chadi cha kulonda
kumtivya hadi dzuwa richitswa.
15 Hara atu akutana achimlunga mfalume Dario achendamuamba, "Ee
mfalume manya kukala kulengana na shariya ya Amedi na Apashia,
takuna shariya wala amuri yoyosi inayoweza kugaluzwa bada ya kutu-
luzwa ni mfalume."
16 "Ndipho mfalume achilagiza Danieli arehwe, na achitsuphiwa ndani
ya dibwa ra simba. Mfalume achimuamba Danieli, 'Ye Mlungu umuhu-
mikiraye siku zosi naakutivye!' "
17 Pharehwa dziwe richibwiningiza nyo mromo wa ro dibwa, mfalume
achiritiya muhuri na mihuri ya akulue ili phasigaluzwe chitu kuhusu
Danieli.
18 Bada ya hipho mfalume wauya kpwakpwe kaya. Usiku uho kayarya,
kayapigirwa ngoma na achikala na chalaulwe.
19 Kuriphocha, mfalume wafululiza hadi ko kpwenye ro dibwa ra simba.
20 Ariphofika phephi, wamuiha Danieli kuno ana wasiwasi achiamba,
"Ee Danieli, mtumishi wa Mlungu ariye moyo, dze, ye Mlunguo umuhu-
mikiraye siku zosi akaweza kukutivya na nyo simba?"
21 Naye Danieli achimjibu mfalume achiamba, "Ee mfalume, ishi ta kare
na kare!
22 Mlungu wangu akahuma malaikawe, akedzafunga kanwa za nyo
simba na taanihendere chitu, mana sionekanire na kosa rorosi na hata
uwe sidzangbwekukukosera."
23 Phahi mfalume achihererwa sana, na achilagiza Danieli atuluzwe
mo dibwani. Achituluzwa naye kayaonekana na mgbwaruto wowosi
mwakpwe mwirini, kpwa kukala kala anamkuluphira Mlungu.
24 Chisha mfalume achilagiza nyo ariokala akamshitaki Danieli akare-
hwe. Arehwa phamwenga na ana aho na achetu ao, osi achitsuphiwa
ndani ya dibwa ra simba. Nyo simba achiaurukira, achiamwamula-
mwamula kabila taadzangbweguta photsi.
25 Ndipho mfalume Dario achiandika baruwa kpwa atu a chila taifa ran-
jina na a chila luga duniani. Baruwa yenye kala inaamba, "Nakutakirani
mkale na amani.
26 Ninalavya amuri kukala atu osi kahi ya ufalume wosi naamuogophe
Mlungu wa Danieli na akakame mbereze.
Mana ni Mlungu ariye moyo
na anaishi ta kare na kare,
ufalumewe taundabanangbwa,

na mamlakage tagana mwisho.
27 Iye nkukombola na kutivya,
iye nkuhenda ishara na vilinje
ko mlunguni na duniani,
iye akativya Danieli
kula kpwa nguvu za simba.”
28 Phahi Danieli achiongokerwa wakati wa utawala wa Dario na wakati wa utawala wa Koreshi, Mpashia.

7

Danieli analoha ndoso ya madzinyama mane

1 Mwaka wa kpwandza wa utawala wa Belishaza mfalume wa Babeli, Danieli waloha ndoso na achiona ruwiya ariphokala arere phakpwe chitandani. Naye achiandika mambo muhimu arigogaona kpwenye yo ndoso.
2 “Kpwenye yo ruwiya yangu ya usiku uho, mimi Danieli náona phuto kula pembe ne za mlunguni ropiga bahari kulu.
3 Mumo baharini mwatuluka madzinyama mane makulu. Chila dzinyama kala ritafwauti na dzinyama ranjina.
4 Ro ra kpwandza kala dza simba naro kala rina mapha dza ga kozi. Wakati nchere lola, maphage gauswa naro richiunulwa kula mtsangani richihendwa riime na magulu mairi dza mwanadamu na richihewa achili ya mwanadamu.
5 Chisha, nchiona dzinyama ra phiri rokala dza dubu. Dzinyama riro kala rikaunulwa dzulu uphande mmwenga. Mwakpwe mromoni kala rikang’ata mbavu tahu. Richiambwa, ‘Unuka urye nyama nyinji.’
6 Bada ya gago, naunula matso, nchiona dzinyama ranjina dza tsui rokala na mapha mane ga nyama wa mapha ko mongoni, chisha richikala na vitswa vine naro richihewa mamlaka.
7 Bada ya gago, kuko ruwiyani naona dzinyama ra ne. Dzinyama riri kala rinatisha na rinaogofya chisha kala rina nguvu nyinji. Riri kala rina meno makulu ga chuma, naro rarya na kuvundza-vundza maaduige, na richivyoga-vyoga chokala chikasala. Dzinyama riri kala ritafwauti na go madzinyama ganjina, naro kala rina pembe kumi.
8 Wakati nriphokala nchere chunguza zo pembeze, phachituluka pembe yanjina ndide yong’ola zo pembe tahu za kpwandza. Pembe ihi kala ina matso dza ga mwanadamu na kanwa yokala inagomba maneno ga kudzikarya.
9 “Wakati nchere lola,
phaikpwa vihi
na Chingetse achisagarira chihiche.
Nguwoze kala ni nyereru dza bafuta
na nyere za chitswache kala ni nyereru dza nyoya za mang’ondzi
chihiche kala ni moho mkali,
magurudumoge kala ganaaka moho.
10 Muho wa moho waandzira pho phakpwe chihini
uchijera mbereze.
Maelufu na maelufu ga atu kala ganamuhumikira

7:3 7:3 Maono 13:1; 17:8 **7:4 7:4** Maono 13:2 **7:7 7:7** Maono 12:3; 13:1 **7:8 7:8** Maono 13:5–6 **7:9 7:9** Maono 20:4; 1:14 **7:10 7:10** Maono 5:11; 20:12

na mamilioni ga atu kala gaimire mbereze.
Koti kala i tayari kuamula
na vitabu vichivugulwa.
11 “Naenderera kulola, mana kala nchere sikira go maneno ga
kudzikarya ambago kala ganagombwa ni yo pembe. Niriphokala nalola,
naona ro dzinyama ra ne rinatsindzwa na mwiriwe uchitsuphiwa mohoni
na uchiphya tsetsetse.
12 Go madzinyama ganjina gafutwa ufalume wao, ela garichwa moyo
kpwa muda fulani.
13 “Mo ruwiyani usiku,
náona umbo dza ra Mutu Yela Mlunguni riredza
kuno akazungulukpwa ni maingu,
naye achedza kpwa yuya Chingetse
achirehwa mbereze.
14 Naye achihewa utawala,
nguma na ufalume,
ili atu a chila taifa na a chila luga
amuhumikire.
Utawalawe ni wa kare na kare,
nao taundasira
na ufalumewe taundaangamizwa.
15 “Mambo gaga nrigogaona ganiangalaza na roho yangu ichiyugika.
16 Nasengerera mmwenga wa hara ariokala aimire pho kanda ya chihi
nchimuuza mana ya mambo gaga gosi. Naye achinieleza,
17 achiamba, ‘Madzinyama gaga mane ni falume ne ndizokala duniani.
18 Ela nyo atakatifu a ye Ariye Dzulu Zaidi andaphokera nyo ufalume na
aumiliki ta kare na kare.’
19 “Chisha nchilonda kumanya mana kuhusu ro dzinyama ra ne rokala
tafwauti na madzinyama ganjina. Dzinyama riro kala rinaogofya sana,
naro kala rina meno ga chuma na kombe za shaba. Riri kala rina meno
makulu ga chuma na kombe za shaba, naro rarya na kuvundza-vundza
maaduige, na richivyoga-vyoga chokala chikasala.
20 Piya nauza kuhusu zo pembe kumi zokala zi phakpwe chitswani
na kuhusu yo pembe yanjina yomera badaye na ichihenda pembe tahu
zigbwe. Pembe iyo kala ni kulu kuriko zo zanjina na kala ina matso na
mromo uriogomba maneno ga kudzikarya.
21 Wakati nchere lola, pembe ihi yapigana viha na atu atakatifu, na
ichiaturya,
22 hadi ye Chingetse achedza achiamula kpwa kupendeleya nyo atakatifu
a ye Ariye Dzulu Zaidi, na wakati wa atakatifu kuphokera nyo ufalume kala
ukafika.
23 “Ndipho achiamba, ‘Ro dzinyama ra ne,
ni ufalume wa ne ndiokala duniani,
ambao undakala tafwauti na falume zanjina zosi.
Jeshi ra ufalume hinyo rindaangamiza dunia ndzima,
rindabwaga photsi atu osi na kuavyoga-vyoga.
24 Zo pembe kumi ni afalume kumi
ndiola kpwenye ufalume uhu.
Bada ya aho phandakala na mfalume wanjina,

7:13 **7:13** Mathayo 24:30; 26:64; Mariko 13:26; 14:62; Luka 21:27; Maono 1:7,13; 14:14 **7:14** **7:14** Maono 11:15 **7:18** **7:18** Maono 22:5 **7:21** **7:21** Maono 13:7 **7:22** **7:22** Maono 20:4 **7:24** **7:24** Maono 17:12

iye andakala tafwauti na nyo ariomtanguliya,
naye andaturya afalume ahahu.
25 Mfalume iye andagomba maneno chinyume cha ye Ariye Dzulu Zaidi
naye andagayisa atakatifu a iye Ariye Dzulu Zaidi.
Iye andajeza kugaluza siku za sikukuu zoikpwa na shariya
nao nyo atakatifu andatiywa mwakpwe mikononi
kpwa muda wa miaka mihahu na nusu.
26 Ela yo koti indasagala kuamula,
naye andausirwa utawalawe,
na aangamizwe tsetsetse.
27 Na uwezo wa chifalume, utawala
na ukulu wa falume duniani kosi
undahewa atakatifu a iye Ariye Dzulu Zaidi.
Ufalume wao taundakala na mwisho,
na tawala zosi zindaahumikira na kuaogopha.'
28 "Uhu ndio mwisho wa mambo gaga. Ruwiya hizi zaniangalaza, na rangi ya ngozi yangu ichibadilika. Ela mambo gaga nágaika mwangu moyoni."

8

Ruwiya kuhusu turume na ndenje

1 Mwaka wa hahu wa utawala wa Belishaza, mimi Danieli naona ruwiya ya phiri.
2 Mo ruwiyani, nádziona ni ngome ya Susa, iriyo jimbo ra Elamu, nami kala ni kanda-kanda ya muho Ulai.
3 Niriphounula matso, náona turume riimire kanda-kanda ya nyo muho. Ro turume kala rina pembe mbiri nyire, ela mwenga kala ni nyire zaidi kuriko yo yanjina, na yo nyire ndiyo yomera mwisho.
4 Ro turume ravamia uphande wa mtswerero wa dzuwa, vurini na mwakani. Takuna nyama ariyeweza kuripinga na takuna mutu yeweza kutivywa kula kpwenye uwezowe. Riro rahenda vyo vyolonda na richidzitogola renye.
5 Wakati nriphokala naririkana higa, phatsembuka ndenje kula mtswerero wa dzuwa ichitikanya dunia yosi mairo sana hata ichikala taiguta photsi. Yo ndenje kala ina pembe mwenga kulu kahi-kahi ya matsoge.
6 Ichirilunga rira turume ra pembe mbiri, nriroriona riimire kanda-kanda ya muho, ichiripiga na mkpwotsewe wosi.
7 Yo ndenje yapiga ro turume kpwa tsukizi na ichirivundza zo pembeze mbiri. Ro turume richikala tarina mkpwotse wa kudzikanira. Yo ndenje ichiribwaga na ichirivyoga-vyoga, napho kala taphana mutu wa kuweza kuritivya na uwezo wa yo ndenje.
8 Yo ndenje nayo yadzitogola sana. Ela uwezowe uriphokala ukafika chirereni, hira pembe kulu yavundzika na phatuphe phachimera pembe ne kulu zomera kulola pande ne za dunia.
9 Kpwenye pembe mwenga kahi ya zo pembe ne kulu, phatsephula pembe mwenga ndide ambayo yakula ichikala na uwezo kuelekeya mwakani, mlairo wa dzuwa na kuelekeya yo tsi nono ya Iziraeli.
10 Pembe iyo yakula hata ichifikira nyenyezi nayo yabwaga photsi bazi ya nyenyezi ichizivyoga-vyoga.

7:25 7:25 Maono 12:14; 13:5–6 **7:27 7:27** Maono 20:4; 22:5 **8:10 8:10** Maono 12:4

11 Ichidziunula na kudziona kulu kuriko ye mkpwulu wa jeshi ra
mlunguni, nayo ichikahaza kulaviwa sadaka za kuochwa za chila siku. Na
pho phatu phatakatifu phachitiywa najisi.
12 Kpwa sababu ya uasi, jeshi ra atakatifu na sadaka za kuochwa za
chila siku zaikpwa tsini ya mamlakage. Nayo ichiongokerwa ni chila chitu
irichohenda, na kpweli ichirichwa.
13 Chisha nchisikira mtakatifu mmwenga anagomba na mtakatifu
wanjina, achimuuza, "Dze, go mambo nchigogaona kpwenye ruwiya
gandaenderera kpwa muda wani? Ye mutu aasiye Mlungu na ahendaye
nyumba ya kuvoya Mlungu itiywe najisi andazuwiya sadaka za kuochwa
za chila siku hadi rini? Andavyoga-vyoga yo nyumba ya kuvoya Mlungu
na nyo atu a Mlungu hadi rini?"
14 Naye achimuamba, "Vindakala siku elufu mwenga, gana mwenga
na mirongo mitsano, ligundzu na dziloni. Chisha pho phatu phatakatifu
phandatakaswa tsona."

Maelezo ga ruwiya

15 Mimi Danieli, niriphokala náririkana ruwiya ihi ili niweze kuimanya,
lola, phatsembuka umbo dza ra mwanadamu mbere zangu.
16 Nchisikira sauti ya mutu yekala ng'ambo ya muho Ulai, inaiha,
"Gaburaeli, muambire ye mutu mana ya yo ruwiya."
17 Ariphokala anasengera pho nriphokala niimire, naogopha, nchidzib-
waga chimabumabu. Ela iye achiniamba, "Mwanadamu, elewa kukala yo
ruwiya ni ya wakati wa mwisho."
18 Ariphokala acheregomba, nágbwirwa ni usingizi wa fungo kuno nrere
chimabumabu. Ela ye achinigbwira achiniimisa.
19 Achiamba, "Lola, ndakumanyisa mambo ndigohendeka wakati
Mlungu ndiphokala akatsukirwa. Mana yo ruwiya inahusu wakati wa
mwisho uriopangbwa.
20 Ro turume renye pembe mbiri uchiroriona, ni ufalume wa Medi na
ufalume wa Pashia.
21 Yo ndenje ni ufalume wa Uyunani. Na yo pembe kulu kahi-kahi ya
matsoge ni ufalume wa kpwandza wa Uyunani.
22 Zo pembe ne ambazo zatsephula bada ya yo pembe ya kpwandza
kuvundzika, inamanisha kukala nyo ufalume undaganyika falume ne ela
tazindakala na nguvu dza nyo ufalume wa kpwandza.
23 Wakati uyi wao ukafika chirereni, na utawala wao u phephi na kusira,
phandaunuka mfalume wa likakado, jaili na wa kuchenga.
24 Utawalawe undakala wa nguvu ela si kpwa uwezowe. Andasababisha
ubanangi wa kutisha, na chila ahendaro rindaongokerwa. Iye an-
daangamiza masujaa na atakatifu.
25 Kpwa kuhumira ulachuwe andaongokerwa kpwa kuhenda mambo
ambago gandachenga atu anji, chisha andadzikarya na aangamize atu anji
wakati enye anaona a salama. Piya andaunukira ye Mfalume mkpwulu
kuriko osi, ela andabanangbwa bila kuhumira nguvu za mwanadamu.
26 Yo ruwiya ya sadaka za ligundzu na dziloni nchiyokuambira manaye
ni ya kpweli, ela inyamale, kpwa kukala indahendeka miaka minji
badaye."
27 Mimi Danieli, naremwa na nchikala mkpwongo kpwa siku fulani.
Niriphophola, nauya nchendaenderera na shuuli za mfalume, ela yo
ruwiya ichikala ikaniangalaza, nami siimanyire manaye.

8:16 8:16 Luka 1:19,26

9

Danieli anavoyera atue

1 Kahi ya mwaka wa kpwandza wa Dario, mwana wa Ahasuero, Mmedi,
ambaye kala ni mtawala wa Akalidayo,
2 mimi Danieli kala nasoma vitabu vitakatifu, nami nchielewa neno
ambaro Mwenyezi Mlungu wamuambira nabii Jeremia kukala Jerusalemu
indakala wekee bila atu kpwa miaka mirongo sabaa.
3 Phahi námvoya Mwenyezi Mlungu kpwa kufunga, nchivwala nguwo
za magunia na nchidzimwagira ivu.
4 Návoya Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu, nchikubali kukala huna
makosa, nchiamba, "Ee Mwenyezi Mlungu, uwe uriye mkpwulu na wa
kuogofya, uikaye chilagane na kuaonera mbazi akumendzao na kulunga
amurizo.
5 Swiswi hukahenda dambi na hukakukosera. Hukakuhendera mai na
hukakuasi. Hukavundza amurizo na shariyazo.
6 Tahuyaphundza atumishio manabii ariogomba na afalume ehu, vilon-
gozi ehu, akare ehu na taifa rehu rosi kpwa dzinaro.
7 Kpwako uwe Mwenyezi Mlungu kuna haki, ela swiswi hukudzitiya
enye waibu. Dzambo riri ni ra kpweli kuhusu swiswi huishio Juda na
Jerusalemu phamwenga na Aiziraeli osi urioazola kuphiya tsi za phephi
na za kure kpwa kukala tahukarire aaminifu kpwako.
8 Ee Mwenyezi Mlungu, swiswi, afalume ehu, vilongozi ehu na akare ehu
hukagbwirwa ni haya mana hukakuhendera dambi.
9 Ela uwe Mwenyezi Mlungu u wa mbazi na msamaha hata napho
hukakuasi.
10 Tahuyakutii uwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, wala kulunga
shariyazo, ambazo wahulagiza kutsupira atumishio manabii.
11 Aiziraeli osi akavundza shariyayo na akaaphuka kpwa kurema ku-
phundza sautiyo. Hukagbwirwa ni lana yoandikpwa kpwenye shariya ya
Musa mtumishi wa Mlungu, kpwa kukala hwahenda dambi chinyumecho.
12 Uwe wahuhendera gara maneno urigogomba chinyume chehu na
chinyume cha atawala ehu. Nako takudzangbwehendeka mashaka makulu
dza garigohendeka Jerusalemu.
13 Chila uyi urioandikpwa kpwenye shariya ya Musa ukahuphaha, ela
hadi sambi, ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, tahudzangbwekuhenda
uhamirwe kpwa kuricha kuhenda dambi na kulunga kpweliyo.
14 Kpwa hivyo uwe Mwenyezi Mlungu wahutiya adabu kpwa pigo
uriroritayarisha, nawe wahenda hivyo mana uwe Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wehu, u wa haki ya rorosi urihendaro, ela swiswi tahuyaphundza
sautiyo.
15 Vivi ee Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu, uriyereha atuo kula Misiri
na uwezoo mkpwulu, uwe ambaye wahenda dzinaro rimanyikane hadi
rero, hukakuhendera dambi na kukuhendera mai.
16 Ee Mwenyezi Mlungu, kulengana na mahendogo ga haki, usihut-
sukirirwe wala kuuhendera mai mudzio Jerusalemu, mwangoo mtakatifu.
Atu a mataifa jirani anabera Jerusalemu na atuo kpwa sababu ya dambi
zehu na uyi wa akare ehu. Jerusalemu na atuo anaberwa ni atu
ariohuzunguluka.
17 Sambi phahi, uwe Mlungu wehu, sikira mavoyo ga mtumishio ee
Mwenyezi Mlungu, na kpwa ajiliyo ulole na upendelee yo nyumba ya
kuvoya Mlungu iriyobomolwa-bomolwa.

9:2 9:2 Jeremia 25:11; 29:10

18 Hega sikiro usikire ee Mlungu wangu, ung'aze matsogo ulole zo
tabu hurizo nazo na vira mudzi uihwao kpwa dzinaro urivyo gandzo.
Hunakuvoya si kpwa kukala hwahenda haki, ela ni kpwa kukala una mbazi
nyinji.
19 Ee Mwenyezi Mlungu husikire. Ee Mwenyezi Mlungu huswamehe.
Ee Mwenyezi Mlungu sikira na uhende. Kpwa ajiliyo usikae, ee Mlungu
wangu, na kpwa sababu ya mudzio na atuo aihwao kpwa dzinaro."

Malaika Gaburaeli anareha jibu

20 Wakati niriphokala navoya na kutubu dambi zangu na dambi za atu
angu a Iziraeli, phamwenga na kumvoya Mwenyezi Mlungu kpwa ajili ya
mwangowe mtakatifu,
21 malaika aihwaye Gaburaeli nriyekala nkamuona kahi ya ruwiya ya
awali, watserera upesi hadi pho nriphokala na kala ni wakati wa kulavya
sadaka ya dziloni.
22 Wakpwedza achiniamba, "Danieli, mimi nkedza nkuphe ikima na
kuelewa mambo.
23 Uriphoandza kuvoya tu, Mlungu walavya jibu nami nkedza nikuam-
bire, mana unamendzwa sana. Kpwa hivyo, hega sikiro usikire jibu na
uelewe mana ya ruwiya hiyo.
24 "Muda wa miaka mirongo sabaa kano sabaa ukaikpwa kpwa ajili ya
atuo na kpwa ajili ya mudzio mtakatifu, ili kukomesa uasi, dambi, kutakasa
uyi na kureha haki hata kare na kare, kutiya muhuri unabii wa ruwiya na
kupakpwa mafuha pho Phatu Phatakatifu Zaidi.
25 Phahi gaga ni ugamanye na ugaelewe: Kula wakati amuri ya kudzenga
luphya Jerusalemu ndiphotuluzwa hadi ndiphokpwedza ye mkpwulu
ariyepakpwa mafuha, ni muda wa miaka sabaa kano sabaa. Chisha
kpwa muda wa miaka mirongo sita na miiri kano sabaa, Jerusalemu
indadzengbwa luphya na barabara na mitaru mikulu kuzunguluka, ela
muda uho undakala wa tabu.
26 Bada ya yo miaka mirongo sita na miiri kano sabaa, iye mpakpwa
mafuha andaolagbwa. Nyo atu a iye mkpwulu ndiyekpwedzatawala
andabomola nyo mudzi na pho phatu phatakatifu na taphandasala
chochosi. Mwisho undakpwedza na mafuriko na kundakala na viha na
maangamizi dza irivyopangbwa.
27 Mfalume iye andaika chilagane imara na atu anji kpwa muda wa
miaka sabaa. Ela kufikira kahi-kahi ya muda uho andapiga maru-
fuku kulavya sadaka. Kanda na maige gosi, iye andaimisa chitu cha
kutsukiza chinachohenda phatu kukala wekee. Phahi chitu chicho
tachindauka phapho hadi ye ariyechiimisa ndiphobanangbwa sawa na vyo
vyopangbwa."

10

Danieli anaona ruwiya
kanda-kanda ya muho Tigirisi

1 Mwaka wa hahu wa utawala wa Koreshi, mfalume wa Pashia, Danieli
ariyeihwa Beliteshaza, waphaha ujumbe kpwenye ruwiya. Ujumbe hinyo
kala ni wa kpweli, ela yakala vigumu sana, kuuelewa. Danieli wahewa
mana ya ujumbe hinyo kpwenye ruwiya.
2 Wakati uho, mimi Danieli kala nikasononeka kpwa muda wa wiki tahu.

9:21 9:21 Luka 1:19,26 **9:27 9:27** Danieli 11:31; 12:11; Mathayo 24:15; Mariko 13:14

3 Siyarya chakurya chinono wala nyama, siyanwa uchi na siyadzipaka
mafuha hadi zo wiki tahu ziriphosira.
4 Siku ya mirongo miiri na ne ya mwezi wa kpwandza, kala niimire
kanda-kanda ya muho mkpwulu Tigirisi.
5 Náunula matso, nchiona mutu akavwala mavwazi ga katani na
chibiruni akadzifunga mkanda wa zahabu swafi.
6 Mwiriwe kala ni dza dziwe ra samani riihwaro zabarajadi, usowe
kala ni dza limeme na matsoge kala ganang'ala dza moho. Mikonoye na
maguluge kala ni dza shaba ichiyotsuswa na sautiye kala ni dza sauti ya
likumundi ra atu.
7 Ruwiya ihi náiona mimi Danieli machiyangu. Nyo atu nriokala
nao taaonere, ela aona avi phana mutu, nao achiinjirwa ni wuoga,
achichimbira achendadzifwitsa.
8 Kpwa hivyo nasala machiyangu kuona yo ruwiya ya kuangalaza, nguvu
zanisirira, uso uchigaluka na nchikala mnyonje.
9 Niriphosikira sautiye, nádzibwaga photsi chimabumabu, nchigbwirwa
ni usingizi wa fungo.

10 Phapho nchigutwa ni mkpwono, uchiniunula, uchinihenda nchite
mikono na mavwindi kuno nakakama.
11 Naye achiniamba, "Uwe Danieli unamendzwa sana, unuka usikize vi-
nono, na umanye gaga nilondago kukuambira, mana nkahumwa kpwako."
Ariphokala ananiambira maneno gaga, naima kuno mwiri unanikakama.
12 Ndipho achiniamba, "Danieli, usiogophe. Mlungu wasikira mavoyogo
hangu siku iratu ya kpwandza uriphokata shauri kudzitsereza mbereze ili
uphahe kuelewa. Mimi nkedza kpwa sababu ya go mavoyogo.
13 Ela malaika mrindzi wa ufalume wa Pashia wanizuwiya kpwa muda
wa siku mirongo miiri na mwenga, ndipho Mikaeli, mmwenga wa akulu
a malaika wakpwedzaniterya, kpwa hivyo nikamricha phapho na ye
malaika mrindzi wa ufalume wa Pashia.
14 Vivi nkedza kumanyisa go ndigophaha atuo siku zedzazo, mana yo
ruwiya inahusu wakati wedzao."

15 Ariphokala ananisemurira maneno higo, nálola photsi nami siyaweza
kugomba chitu.
16 Chisha phakpwedza umbo dza ra mwanadamu, richiniguta madomo.
Phahi návugula kanwa yangu nchigomba. Nchimuamba iye ariyeima
mbere zangu, "Ee bwana wangu, kpwa sababu ya yo ruwiya nayugika
nami nchisirirwa ni mkpwotse.
17 Nawezadze kugomba nawe, bwana wangu? Nguvu zikanisirira nami
siweza kuphuma vinono."

18 Ye yekala na umbo ra mwanadamu waniguta tsona na achinitiya
nguvu.
19 Achiniamba, "We mutu umendzwaye sana, usiogophe, kala na amani,
dzitiye nguvu na udzitiye moyo." Na ariphogomba nami, nátiywa nguvu
nchiamba, "Bwana wangu, gomba nami mana ukanitiya nguvu."
20 Phahi waniamba, "Dze unamanya kpwa utu wani nkedza kpwako? Ela
vivi sambi nauya nikapigane na ye malaika mrindzi wa Pashia. Ndiphoma-
lana naye, malaika mrindzi wa mfalume wa Uyunani andakpwedza.
21 Ela ndakuambira go garigo mo chitabu cha kpweli: taphana aniungaye
mkpwono isiphokala Mikaeli, malaika mrindzi wa Iziraeli.

10:5 10:5 Maono 1:13–15; 2:18; 19:12 **10:13 10:13** Maono 12:7

11

1 Nami náhehera na kumterya Mikaeli mwaka wa kpwandza wa utawala
wa Dario, Mmedi.

Afalume a mwakani na a vurini

2 “Vivi ndakuambira kpweli. Lola, kundazuka afalume anjina ahahu
ko Pashia. Alafu kundazuka mfalume wa ne ndiyekala tajiri kushinda
aho ariomtanguliya. Wakati ndiphokala na nguvu kpwa utajiriwe,
andafyakatsira chila mmwenga chinyume cha ufalume wa Uyunani.
3 Chisha kundazuka mfalume mwenye nguvu ndiyetawala kpwa uwezo
mkpwulu na kuhenda amendzavyo.
4 Phahi utawalawe ndiphokala ukagbwira tsambala, ufalumewe un-
davundzika kano ne sawa na phuto kula pembe ne za dunia. Takuna
wa chivyaziche ndiye tawala wala nyo ufalume taundadziimirira, mana
undahalwa ni atu anjina.

5 “Mfalume wa mwakani andakala na nguvu, ela mkpwuluwe mmwenga
wa chijeshi andakala na nguvu kumshinda iye na utawalawe undakala
mkpwulu zaidi
6 Bada ya miaka fulani, mfalume wa vurini na mfalume wa mwakani
andagbwirana usena. Mwana mchetu wa mfalume wa mwakani, an-
dalólwa ni mfalume wa vurini ili kuimarisha mapatano gao, ela mapatano
gao tagandakala na nguvu, ye mchetu, mlumewe, mwanawe na ahendadzi
kazie ariophiya nao, osi andaolagbwa.

7 “Badaye m’bari wa ye mchetu andazuka akale mfalume wa mwakani,
naye andashambuliya majeshi ga mfalume wa vurini. Iye andainjira
kpwenye ngome ya mfalume wa vurini na kumshinda.
8 Chisha andahala milungu yao, vizuka vyao vya chuma na miyo yao
ya samani ya feza na ya zahabu. Andaikusanya aphiye nayo Misiri.
Kpwa muda wa miaka fulani, ye mfalume wa mwakani kandashambuliya
mfalume wa vurini.
9 Badaye ye mfalume wa vurini andaphiya kpwendashambuliya ufalume
wa mwakani, ela andauya nyuma aphiye tsi ya kpwao.

10 “Ana a mfalume wa vurini andakusanya majeshi manji kudzitayarisha
kuphiya vihani. Jeshi riro rindapiga na kusengera mbere dza mafuriko, na
viha vindaenderera hadi vifike ngomeni kpwa maadui gao.
11 Chisha ye mfalume wa mwakani andatuluka na tsukizi apigane na
ye mfalume wa vurini ye kusanya majeshi manji ela go majeshi manji
gandashindwa.
12 Bada ya kushinda jeshi ra mfalume wa vurini na kuolaga maelufu
mfalume wa mwakani andadzikarya ela kandaenderera kukala mshindi.
13 Mana mfalume wa vurini andakusanya tsona majeshi manji kuriko
go ga kpwandza na bada ya miaka minji, andauya na jeshi kulu ririro na
silaha nyinji.

14 “Wakati uho, atu anji andaunuka chinyume cha mfalume wa
mwakani. Atu a fujo kahi ya atuo uwe Danieli, andaasi ili atimize yo
ruwiya, ela andashindwa.
15 Phahi mfalume wa vurini andavamia nyo mudzi wenye ngome na
auzungulusire tsumbi za mtsanga na auteke. Go majeshi ga mfalume
wa mwakani tagandaaturya, hata go majeshi gakuluphirwago chisha
tagandakala na nguvu za kuzuwiya.

16 Ye mfalume wa vurini andahenda amendzavyo na taphana ndiyeweza
kumpinga. Iye andaima ko tsi nono ya Iziraeli nayo yo tsi yosi indakala
tsinize.
17 Ye mfalume wa vurini andapanga kpwedza na jeshire rosi. Iye andaika
chilagane na mfalume wa mwakani na kumloza mwanawe mchetu kpwa
lengo ra kuangamiza nyo ufalume, ela nyo mpangowe taundakala.
18 Chisha andagalukira tsi za pwani, na nyinji andaziteka. Ela mkpwulu
wa jeshi ra chijeni andakomesa ko kudzikaryakpwe na amuhende ye
mfalume wa vurini auye kpwao kpwa waibu.
19 Chisha andauya kpwenye ngome za tsiiye mwenye, ela andashindwa
kpwenye vyo viha na uho ndio ndiokala mwishowe.
20 “Mfalume ndiye tawala badalaye andahuma mtoza kodi ili aenjereze
utajiri wa ufalumewe. Mfalume iye andafwa bada ya miaka michache, ela
kandaolagbwa kpwa sababu ya tsukizi za atu wala vihani.”
21 Ye malaika achienderera kueleza achiamba, “Ye mfalume ndiye
mlungira andakala mutu mui ambaye kana ishima ya kukala akale
mfalume. Mutu iye andakpwedza bila atu kutarajiya naye andahala
ufalume kuhumira ujanja.
22 Majeshi manji ndigounuka chinyumeche gandaolagbwa, piya
mlavyadzi-sadaka mkpwulu andaolagbwa.
23 Kpwa kuika vilagane na mataifa, iye andagachenga naye andatawala
kpwa uwezo mkpwulu dzagbwe afuasie ni achache.
24 Wakati majimbo garigo tajiri sana ganaphodziona ga salama, iye
andagavamia na agahende utu ambao tauhenderwe ni iseze wala tsaweze.
Chisha andaaganyira afuasie mali na vitu arivyohala zewe vihani. Anda-
panga mipango ya kpwendashambuliya ngome, ela vindakala kpwa muda
mfupi.
25 Andaunda jeshi kulu ili akashambuliye mfalume wa mwakani. Naye
mfalume wa mwakani andajibu mashambulizi na jeshi kulu zaidi na
renye nguvu nyinji sana. Ela mfalume wa mwakani kandashinda mana
andapangirwa njama chinyumeche.
26 Hata asenae a kurya na kuusa andajeza kumuolaga. Jeshire
rindaphyerwa na atu anji andaolagbwa vihani.
27 Ndipho nyo afalume airi andasagala meza mwenga, ela chila mutu
andamuazira myawe mai, nao andachengana. Ela taphana ndiye phaha
alondacho, mana wakati undakala taudzangbwefika.
28 Mfalume wa vurini andauya tsi ya kpwao na utajiri munji, ndiphokala
anauya, andatiya nia ya kuangamiza atu a Iziraeli ambao ni atu a chilagane
chitakatifu. Andahenda alondavyo chisha auye tsi ya kpwao.
29 “Wakati uriopangbwa ndiphofika, andauya kpwendavamia tsona tsi
ya mwakani, ela charo chichi tachindakala dza chira cha kpwandza.
30 Mana Akitimu andamshambuliya kuhumira meli, naye andaogopha.
Phahi andauya nyuma kuno akatsukirwa na avamie atu a Iziraeli ambao
ni atu a chilagane chitakatifu. Mfalume wa vurini andahenda gara
ndigoshauriwa ni Aiziraeli arioricha kulunga chilagane chitakatifu.
31 Majeshige gandaunuka gatiye najisi yo ngome ya nyumba ya kuvoya
Mlungu na kupiga marufuku zo sadaka za kuochwa za chila siku. Chisha
andaimisa chitu cha kutsukiza chinachohenda phatu kukala weke.
32 Iye andahumira maneno manono-manono kuchenga hara ariovundza
chilagane, ela ammanyao Mlungu wao andampinga vikali.

11:31 11:31 Danieli 9:27; 12:11; Mathayo 24:15; Mariko 13:14

33 Vilongozi a ikima andafundza atu anji, ela kpwa muda fulani anjina
andaolagbwa na upanga, anjina andaolagbwa kpwa kuochwa, anjina
andahalwa mateka na mali zao zihalwe zewe.
34 Wakati atu a Mlungu anaolagbwa, andaphaha msada kula kpwa atu
achache ela bazi ya nyo atu ndioaterya taandahenda hivyo moyo kutsuka.
35 Bazi ya atu a ikima andaolagbwa, kpwa njira iyo, nyo ndiosala
atsuswe, atakaswe chisha asikale na ila hadi wakati wa mwisho mana ni
lazima gatimiye wakati uriopangbwa.
36 "Ye mfalume andahenda amendzavyo; andadziunula na kudzikarya
kukala iye ni mkpwulu kutsupa milungu yosi. Iye andagomba mambo ga
kumkufuru ye Mlungu mkpwulu kushinda milungu yosi. Iye andaender-
era kuongokerwa hadi Mlungu ndiphomtiya adabu. Mana garigopangbwa
ni Mlungu lazima gatimiye.
37 Mfalume iye kandajali milungu ya akaree wala mlungu amendzwaye
ni achetu. Iye kandajali milungu yoyosi yanjina mana iye andadzikpweza
dzulu ya osi.
38 Badala ya milungu iyo, andaishimu mlungu mrindzi wa ngome,
mlungu ambaye akaree taamuvoyere. Andamlavira zahabu, feza, mawe
ga samani na zawadi zanjina za gali sana.
39 Iye andavamia ngome imara kpwa kuterywa ni mlungu wa chijeni.
Hara ndiotambuwa ufalumewe andaapha ishima kulu, andaapha vyeo
vikulu na kuaganyira minda dza zawadi.
40 "Wakati wa mwisho mfalume wa mwakani andamshambuliya
mfalume wa vurini. Naye mfalume wa vurini andajibu kpwa kusham-
buliya kpwa nguvu dza chikulukulu, andahumira magari ga kuvwehwa ni
farasi, anajeshi akuhumira farasi na meli nyinji. Andavamia tsi nyinji na
kuenea kpwenye tsi hizo dza mafuriko.
41 Andavamia hata yo tsi nono ya Iziraeli na atu anji andafwa, ela Edomu,
Moabu na vilongozi a Aamoni andativywa kula mwakpwe mikononi.
42 Wakati anavamia tsi hizo, tsi ya Misiri taindatiya.
43 Na hazina za zahabu, za feza na vitu vyanjina vyosi vya samani vya
Misiri, vindakala tsiniye. Piya andatawala atu a Libiya na a Kushi.
44 Ela andaondoswa ni habari kula mlairo wa dzuwa na kula vurini, naye
andatuluka na tsukizi nyinji akabanange na kuolaga atu anji.
45 Iye andachita mahemage makulu kahi-kahi ya bahari na nyo
mwango mtakatifu urio mnono. Ela andaolagbwa kuko, mana taphana
ndiyemterya."

12

Siku za mwisho

1 Ye malaika yevwala katani waenderera kuamba, "Wakati uho Mikaeli,
malaika mkpwulu arindaye atu a Iziraeli andatsembuka. Alafu kun-
dakala na wakati wa mashaka mai ambago tagadzangbweoneka hangu
mataifa ganjina gaumbwe. Ela wakati uho chila mutuo ambaye dzinare
raandikpwa kpwenye chitabu cha uzima, andativywa.
2 Atu anji ariofwa, andafufuka, anjina ainjire uzima wa kare na kare, na
anjina aphahe waibu na kuberwa hata kare na kare.
3 Na nyo ario na ikima andang'ala dza mwanga wa mlunguni na nyo
ariolongoza atu anji njira ya haki andang'ala dza nyenyezi ta kare na kare.

11:36 11:36 2 Athesalonike 2:3–4; Maono 13:5–6 **12:1 12:1** Maono 7:14; 12:7; Mathayo 24:21; Mariko 13:19 **12:2 12:2** Isaya 26:19; Mathayo 25:46; Johana 5:29

4 Ela uwe Danieli, go maneno usigaseme, na chitabu chichi chifunge na
uchitiye muhuri hadi wakati wa mwisho. Anji andaphiya hiku na kura na
marifwa gandaenjerezeka.”
5 Ndipho mimi Danieli náunula matso nchiona atu anjina airi, mmwenga
kala a uphande huno wa muho na wanjina kala a ng’ambo ya phiri.
6 Mmwenga wao achiuza ye mutu ariyekala akavwala mavwazi ga
katani ariyekala akaima uphande wa dzulu wa muho, achimuamba, “Gano
mambo ga kuangalaza gandahendeka rini?”
7 Ye mutu yevwala nguwo za katani, ariyekala a uphande wa dzulu wa
nyo muho, waunula mikonoye kuelekeza mlunguni achiapa kpwa dzina ra
iye ariye moyo hata kare na kare. Achiamba, “Vindakala kpwa muda wa
miaka mihahu na nusu. Wakati uwezo wa atakatifu ndiphosiswa, mambo
gaga gosi gandakala gakatimiya.”
8 Mambo gago nágasikira, ela sigaelewere. Phahi nauza nchiamba, “Ee
bwana wangu, nyo mwisho wa mambo gano gosi undakaladze?”
9 Achinijibu achiniamba, “Danieli phiya vyako, kpwa mana chitabu cha
maneno gaga chikafungbwa na kutiywa muhuri hadi wakati wa mwisho.
10 Atu anji andatsuswa, ahendwe asikale na ila na atakaswe, ela atu ayi
andaenderera kuhenda uyi. Nyo atu ayi taandaelewa, ela nyo a ikima
andaelewa.
11 Hangu kukomeswa kpwa sadaka za kuochwa za chila siku, yani wakati
ndiphoimiswa chitu cha kutsukiza chinachohendesa phatu kukala wekee
hadi gaga ndiphosira, undakala ni muda wa siku elufu mwenga, magana
mairi na mirongo tisiya.
12 Baha mutu avumiriraye hadi zo siku elufu mwenga, magana mahahu
na mirongo mihahu na tsano zisire.
13 Ela uwe Danieli enderera kuishi hadi mwishoo. Nawe undafwa, ela
mwisho wa zo siku undafufuka ili uhewe zawadi iriyoikpwa kpwa ajiliyo.”

12:4 12:4 Maono 22:10 **12:7 12:7** Maono 10:5; 12:14 **12:10 12:10** Maono 22:11 **12:11 12:11** Danieli 9:27; 11:31; Mathayo 24:15; Mariko 13:14

Chitabu cha
HOSEA
Tanga mbere

Nabii Hosea watabiri kpwenye utawala wa vurini wa Iziraeli, bada ya nabii Amosi, wakati wa misukosuko na kugbwa kpwa mudzi mkpwulu uihwao Samariya mwaka wa magana sabaa mirongo miiri na mmwenga kabila ya Jesu kuvyalwa. Iye wasononeswa ni nyo atu a Iziraeli na Juda kpwa arivyokala anaabudu vizuka badala ya kukala aaminifu kpwa Mlungu. Hosea walenganisha hiku kukosa kpwao uaminifu na halize bada ya kulóla malaya. Dza vira Gomeri arivyoenderera na umalaya, ndivyo atu a Mlungu arivyoenderera kuabudu vizuka. Kpwa sababu ihi, atu a Iziraeli kala ni aamulwe. Ela pho mwisho mendzwa ya Mlungu isiyosika kpwa atue indauya, naye andauyiza uhusiano nao. Mendzwa ihi inaelezwa ni maneno higa: "Nkale ndaweza kukurichani mwi atu a Efuraimu? Ndawezadze kukulavyani mwi atu a Iziraeli? Vino nindaweza kukuhenda dza mudzi wa Adima? Ndawezadze kukuhenda dza mudzi wa Seboimu. Nkagalukpwa ni moyo, nkedzerwa ni mbazi." (11:8)

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Hosea, mchewe na anae 1:1—3:5
Ujumbe chinyume cha Iziraeli 4:1—13:16
Mlungu analaga kuswamehe Aiziraeli ndiphotubu 14:1–9

1 Hosea mwana wa Beeri waphaha ujumbe kula kpwa Mwenyezi Mlungu
wakati wa utawala wa Uziya, Jothamu, Ahazi na Hezekiya hiko tsi ya Juda;
nao kala ni wakati wa utawala wa Jeroboamu mwana wa Joashi afalume
a Iziraeli.

Mkpwaza Hosea na anae

2 Mwenyezi Mlungu ariphoandza kugomba kutsupira Hosea wamuamba,
"Phiya ukalóle mchetu amendzaye kuzinga, na uvyale ana kpwa kuzinga
mana nyo atu a tsi ihi anazinga zaidi kpwa kuniricha mimi Mwenyezi
Mlungu."
3 Kpwa hivyo Hosea wamlóla Gomeri mwana wa Dibulaimu. Gomeri
wagbwira mimba na achivyala mwana mlume.
4 Mwenyezi Mlungu achimuamba Hosea, "Iye mwana dzinare un-
damuiha Jeziriili, mana si kure na kutiya adabu chivyazi cha Jehu kpwa
vira arivyoolaga atu anji hiko Jeziriili. Mimi ndaumarigiza tse nyo ufalume
wa Iziraeli.
5 Siku iyo ndaangamiza silaha za viha za Iziraeli ko Dete ra Jeziriili."
6 Gomeri achigbwira mimba tsona na achidzivugula mwana mchetu.
Ndipho Mwenyezi Mlungu achigomba na Hosea achimuamba, "Hiyu
dzinare muihe Loruhama,* mana sindaaonera tsona mbazi atu a Iziraeli,
wala kuaswamehe.
7 Ela nindaaonera mbazi atu a Juda, nami nindaativya bila ya viha.
Sindahumira maha, panga, farasi, wala anajeshi akuhumira farasi, ela
kpwa nguvu zangu mimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao.
8 "Gomeri ariphomrikisa Loruhama, wagbwira mimba yanjina,
achivyala mwana mlume wa phiri.

1:1 1:1 2 Afalume 15:1–7; 15:32–38; 16:1–20; 18:1—20:21; 14:23–29; 2 Nyakati 26:1–23; 27:1–8; 28:1–27; 29:1—32:33 **1:4 1:4** 2 Afalume 10:11 * **1:6 1:6** ***Loruhama*** manaye ni *sindamuonera mbazi.*

9 Phahi Mwenyezi Mlungu wagomba na Hosea achimuamba, ‘Hiyu
muihe Loami,† kpwa mana mwimwi simwi atu angu, nami simi Mlungu
wenu.’ ”

Iziraeli indaongokerwa tsona

10 “Ela yo isabu ya ana a Iziraeli indakala dza ya mtsanga wa pwani
ambao taphana awezaye kuupima wala kuutala. Na badala ya kuambwa,
‘Simwi atu angu,’ aho andakpwedza aihwe, ‘Ana a Mlungu ariye moyo.’
11 Atu a Juda na a Iziraeli andaungana atsambule chilongozi mmwenga;
nao andaenjerezeka na kuongokerwa kahi ya tsi yao kpwa kukala yo siku
ya Jeziriili indakala siku kulu.”

2

1 Namwi mundaiha ndugu zenu alume “atu a Mlungu,” na enenu achetu
“arioonerwa mbazi ni Mwenyezi Mlungu.”

Aiziraeli ni dza Gomeri, sio aaminifu

2 Anangu, bishani na mayo yenu,
(mana iye siye mkpwazangu
nami simi mlumewe tsona).
Muambireni ariche kuzinga
na umalayawe,
3 nisedze nikamvula nguwo
akakala chitsaha dza arivyovyalwa.
Chisha nimuhende akale dza jangbwa,
dza tsi ya chitsapi,
na nimuolage na chiru.
4 Hata nyo anae sindaaonera mbazi,
kpwa kukala ni ana a kuzinga.
5 Kpwa mana nine yao wahenda umalaya,
iye wagbwira mimba katika waibu.
Mana iye wáamba, “Nindaalunga azembe angu,
mana aho ndio aniphao chakurya na madzi,
nyoya* za mang’ondzi na katani, mafuha na uchi wangu.”
6 Kpwa hivyo ndampigira lichigo ra miya mo mwakpwe njirani
ndamdzengera ukuta ili asione njira.
7 Iye andaalunga azembee
ela kandaaphaha
andaaendza
ela kandaaona.
Ndipho andaamba,
“Nindauya kpwa mlume wangu,
mana hiko nakala vinono kuriko vi nirivyo sambi.”
8 Iye kamanyire kukala,
mimi mwenye ndimi nriyemupha
nyo mtsere, uchi na mafuha.
Chisha kamanyire kukala yo feza na zahabu,
ariyoihumira kumuabudu Baali,†
ndimi nriyemupha.
9 “Kpwa hivyo wakati wa mavuno,

---

† **1:9 1:9** ***Loami*** manaye ni *Mwimwi simwi atu angu.* **1:10 1:10** Arumi 9:26 * **2:5 2:5** Atu a Iziraeli kala nkuhumira nyoya na katani kufuma nguwo. † **2:8 2:8** Baali ni dzina ra mlungu wa Chikanani ambaro manaye yanjina hipha ni “Bwana.”

sindamupha mtsere wangu wala uchi wangu.
Chisha nindauyira nyoya zangu za mang'ondzi na katani yangu,
ambazo kala nkamupha abwiningize chitsahache.
10 Nindamvula nguwo nimriche chitsaha
mbere za azembee
na takuna ndiyemuusa kula mwangu mikononi.
11 Nindakomesa sikukuuze zosi.
Sikukuu za mwaka hadi mwaka, sikukuu za kulumbwa kpwa mwezi,
sikukuu zosi za Siku za Kuoya,
na sikukuu zirizoikpwa.
12 Iyo mizabibuye na mitiniye,
ambayo mwenye waamba,
'Ihi ni maripho gangu
nrigoriphiwa ni azembe angu,' ndaibananga.
Nindaihenda ikale tsaka,
na matundage gariwe ni nyama a tsakani.
13 Nindamtiya adabu
kpwa sababu siku hizo iye waniyala achifukizira uvumba Mabaali,
achidzipamba pehe na mapambo ganjina,
na achilunga azembee," Mwenyezi Mlungu anaamba.

Mendzwa ya Mwenyezi Mlungu kpwa Aiziraeli

14 Kpwa hivyo nalonda nimchenge-chenge
nimphirike hadi weruni nikabishe naye
maneno ga kumuhuriza moyo.
15 Na kuko ndiko ndikomuuyizira
mindaye ya mizabibu,
na kurihenda ro Dete ra tabu
rikale mryango wa kumrehera kuluphiro.
Nchimuiha andaihika
dza wakati ariphokala msichana,
dza siku ariphotuluka kula Misiri.
16 Mwenyezi Mlungu achienderera kuamba, "Siku iyo
kundaniiha tsona 'Baali wangu'
undaniiha 'Mlume wangu.'
17 Sindamruhusu kuhadza madzina ga mabaali,
naye kandagatambukira tsona.
18 Siku iyo nindaika chilagane
na nyama a tsakani, nyama a mapha
na nyama a kuambala.
Nindavundza maha na panga,
na kukomesa viha kahi ya yo tsi,
nao andakala salama.
19 Nami nindakuposa uwe Iziraeli ukale wangu hata kare na kare.
Nindakala muaminifu kpwako na wa haki
nindakuonyesa mendzwa isiyosika na mbazi.
20 Nindakala muaminifu kpwako nikuhende ukale wangu,
nawe undammanya Mwenyezi Mlungu."
21 Mwenyezi Mlungu anaamba, "Siku iyo mlunguni kundajibu
kpwa kuipha maingu ga mvula,
nako mlunguni kundaijibu tsi

2:15 2:15 Joshuwa 7:24–26

kpwa kuirehera mvula.
22 Na yo tsi indajibu
kpwa kumeza mimea ya mtsere, uchi muphya wa zabibu na mafuha.
Iyo nayo indajibu
kpwa kulavya mavuno manono, yani Jeziriili.‡
23 Nami nindaaimarisha kahi ya yo tsi
kpwa ajili yangu mwenye.
Nindaaonera mbazi hinyo nrioamba taaonereka mbazi.
Na hara nrioamba kukala si atu angu,
nindaambira, 'Mwimwi ndimwi atu angu,' nao andaamba, 'Uwe u Mlungu wehu.' "

3

Hosea anakombola mchewe

1 Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiniamba, "Phiya ukamuonyese tsona mendzwa mcheo dzagbwe ni mzindzi na phapho aripho ana mlume wanjina. Mmendze dza viratu Mwenyezi Mlungu aamendzavyo Aiziraeli, dzagbwe analunga milungu yanjina, kpwa kumendza kulavya magande ga zabibu za kuuma kpwa vizuka."
2 Phahi náphiya nchendamriphira vipande kumi na vitsano vya feza na kilo gana mwenga na mirongo mitsano za shayiri tu.
3 Nami nchimuamba, "Vivi ni usagale phapha na mimi siku nyinji bila kuzinga, bila kulala na mlume wanjina wala mimi."
4 Mana nyo Aiziraeli andakala siku nyinji bila kukala na mfalume au chilongozi, bila sadaka, bila nguzo ya kuvoywa, bila chisibao wala chizuka.
5 Badaye Aiziraeli andauya na kumuendza Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao na mfalume wao wa chivyazi cha Daudi. Andakpwedza kpwa Mwenyezi Mlungu kpwa kuogopha na kulunga unonowe hipho siku za mwisho.

4

Makosa ga Aiziraeli

1 Mwi Aiziraeli phundzani neno ra Mwenyezi Mlungu.
Mwenyezi Mlungu ana malau na mwi msagalao tsi ihi
mana tamuna uaminifu wala mbazi
chisha tamummanya Mlungu.
2 Kazi yenu ni kulani, kuchenga, kuolaga,
kuiya na kuzinga.
Atu ahendao mambo chimabavu,
hipha na hipha anaolaga ayawao.
3 Kpwa sababu hiyo, yo tsi indauma
na osi asagalao mumo anaonda.
Nyama a tsakani,
nyama a mapha
hadi ng'onda a baharini anafwa.
4 Ela msilaumiane
au kushitakiana
mana mimi nina malau na nyo alavyadzi-sadaka.
5 Mundakpwala mutsi na usiku,
mwimwi phamwenga na manabii genu.

‡ **2:22 2:22** Tsi nono yenye rutuba nkuihwa Jeziriili. **2:23 2:23** Arumi 9:25; 1 Petero 2:10

Na yo tsi ya Iziraeli ambayo ndiyo mayo yenu, ndaiangamiza.
6 Atu angu anaangamika kpwa kukosa marifwa.
Kpwa kukala mwakahala marifwa,
mimi nami nkakukahalani mkale alavyadzi-sadaka angu.
Kpwa sababu mwayala shariya za Mlungu wenu,
nami piya nindayala ana enu.
7 Alavyadzi-sadaka arivyokala anaenjerezeka,
ndivyo arivyoenderera kunihendera dambi.
Nami ndabadilisha ishima yao nono na waibu.
8 Aho nkurya sadaka za dambi za atu angu,
kpwa hivyo analonda nyo atu aenderere kuhenda dambi
ili nao aenderere kurya.
9 Vyo ndivyotiya adabu nyo atu, ndivyo ndivyotiya adabu nyo alavyadzi-sadaka,
osi ndaatiya adabu.
Nindaariphiza kpwa ajili ya mahendo gao mai.
10 Andarya mtalo wao wa sadaka ela taandamvuna,
andahenda umalaya, ela taandavyalana
kpwa kukala akamricha Mwenyezi Mlungu,
11 na akadzitiya umalaya, uchi mufu na uchi muitsi
ambao nkuusa ufahamu.
12 Atu angu anapiga mburuga kula kpwa vizuka vya mihi
nao nkumanyiswa maneno ni fwimbo.
Roho ya umalaya ikaangamiza
nao akamricha Mlungu wao.
13 Aho analavya sadaka dzulu ya virere vya myango,
na kulavya sadaka za kuochwa vidzangoni,
tsini ya mihi mikulu dza mialoni, milibuwa na miela,
kpwa kukala ina pepho nono.
Kpwa hivyo ana enu achetu anahenda umalaya,
na akaza ana enu anazinga.
14 Sindaatiya adabu ana enu achetu ahendao umalaya,
wala akaza ana azingao,
mana nyo alume enye anazinga na malaya,
na kulavya sadaka na malaya a nyumba za kuabudu milungu.
Phahi mwimwi atu msiokala na ufahamu
mundabanangbwa-banangbwa.

Atu a Juda anakahazwa kuiga Aiziraeli

15 Mwi atu a Iziraeli, dzagbwe munazinga,
msihende atu a Juda akakala na makosa.

Musiphiye mudzi wa Giligali*
wala msiambuke kuphiya Bethi-Aveni,
na msiape mukaamba, “Dza Mwenyezi Mlungu arivyo moyo.”
16 Atu a Iziraeli ana likakado
dza ndama mwenye likakado.
Vino ye Mwenyezi Mlungu anawezadze kuarisa
dza mwana ng’ondzi kahi ya mjina mnono?
17 Richanani na atu a Efuraimu,†

* **4:15 4:15** Giligali na Bethi-Aveni kala ni midzi iriyokala Juda. † **4:17 4:17** ***Efuraimu*** ni dzina sawa na Aiziraeli.

mana aho akagbwirana na vizuka.
18 Nkunwa uchi na achilewa nkuhenda umalaya,
aho anamendza waibu kuriko ishima yao.
19 Andaphepheruswa ni chikulukulu,
nao andaphaha waibu kpwa kulavira sadaka vizuka.

5

Makosa ga vilongozi a Iziraeli

1 Mwi alavyadzi-sadaka phundzani!
Hegani masikiro, mwi Aiziraeli!
Phundzani mwi atu a nyumba ya mfalume!
Mana hukumu ihi ni yenu;
Mana mukakala muhego ko Mizipa,
na nyavu chizohegbwa ko Tabori.
2 Aasi akaenjereza kuolaga kpwao,
ela osi nindaarekebisha.
3 Atu a Efuraimu naamanya
na atu a Iziraeli kpwangu taaweza kudzifwitsa.
Aefuraimu anahenda umalaya,
Aiziraeli akadzinajisi.
4 Mahendo gao gakaagbwira ngi
hadi taaweza kumuuyira Mlungu wao.
Mana yo roho ya umalaya i mwao mioyoni,
nao taammanya Mwenyezi Mlungu.
5 Kudzikarya kpwa Aiziraeli ni ushaidi kukala ana makosa,
Aiziraeli na Aefuraimu andakpwala dambi zao,
na atu a Juda andakpwala phamwenga nao.
6 Andamuendza Mwenyezi Mlungu kpwa kumlavira sadaka za mifugo yao
ya mang'ondzi na ng'ombe,
ela taandamuona
mana iye akaaricha.
7 Taakarire aaminifu kpwa Mwenyezi Mlungu,
mana avyala ana wa vuweni.
Andaangamiza phamwenga na minda yao
wakati wa sikukuu za kulumbwa kpwa mwezi.

Viha vya Iziraeli na Juda

8 Pigani gunda ko Gibeya,
na mpige tarumbeta ko Rama.
Pigani kululu za viha ko Bethi-Aveni
hulongozeni kuphiya vihani mwi atu a Benjamini.
9 Siku ya kutiywa adabu,
Efuraimu indakala gandzo.
Ndatangazira mbari za Iziraeli
go ndigokala kpweli.
10 Vilongozi a tsi ya Juda
akakala dza atu asengezao miphaka.
Nami ndaatsukirirwa
na tsukizi zangu zindakala dza mafuriko kpwao.
11 Aefuraimu akaonerwa,
hukumu ikaalumiza sana.
Mana akala na chadi
cha kulunga mambo gasigo na mana.

12 Nindabananga nyo Aefuraimu dza ving'onyo vibanangavyo matsere
nindabananga atu a Juda dza lutswa ribanangavyo nyumba.
13 Aefuraimu ariphoona ukongo wao,
na atu a Juda ariphoona vironda vyao,
Aefuraimu aphiya tsi ya Ashuru,
achendavoya msada kula kpwa mfalume mkpwulu.
Ela iye kaweza kukulagulani,
wala kukuphozani vironda vyenu.
14 Mana nindakala dza simba kpwa atu a Efuraimu
na dza mwana simba kpwa atu a Juda.
Ndaamwamula-mwamula vipande-vipande mimi mwenye, chisha niuke,
nindaaguruta niphiye nao na taphana ndiyeweza kuativya.
15 Chisha nindauya kpwangu makaloni
hadi ndiphogaya kpwa ajili ya dambi zao na kukubali makosa gao.
Nao andaniendza,
kahi ya kugaya kpwao, andaniendza kpwa chadi.

6

Aiziraeli anarema kutubu

1 "Hebu ndzoni humuuyireni Mwenyezi Mlungu,
mana wahumwamula-mwamula
ela andahuphoza.
Akahupiga hata akahutiya vironda,
ela andahufunga mademu.
2 Bada ya siku mbiri andahuuyiza hurivyokala
siku ya hahu andahuunula,
ili husagale mbereze.
3 Nahummanyeni Mwenyezi Mlungu,
nahuhendeni chadi cha kummanya iye;
naye kpwa kpweli andahusengerera bila kukosa
dza vira ligundzu redzavyo bila kukosa.
Iye andahuedzera dza mvula ya mwaka,
andahuedzera dza mvula ya vuri, itiyayo chinemi tsi."
4 Ela Mwenyezi Mlungu anaamba,
"Nikuhendeni utu wani mwi atu a Efuraimu?
Nikuhendeni utu wani mwi atu a Juda?
Mendzwa yenu ni dza guro,
nkuuma dza manena ga ligundzu.
5 Ndiyo mana nkahuma manabii angu
na ujumbe wa uamuli na kubananga.
Kpwa kukala uamuli wangu uredza
dza mwanga.
6 Mana naaza mkale na mendzwa isiyosika,
si kunilavira sadaka.
Nalonda mmanye Mlungu,
kuriko kunilavira sadaka za kuochwa.
7 Aho avundza chilagane dza arivyohenda Adamu,
nao taayakala aaminifu kpwangu.
8 Giliadi ni mudzi wa atu ayi
na aolagadzi.
9 Dza viratu anyang'anyi aoteavyo atu,

6:6 6:6 Mathayo 9:13; 12:7

ndivyo ahendavyo nyo alavyadzi-sadaka.
Nyo alavyadzi-sadaka anaolaga atu ko njira ya kuphihira mudzi wa Shekemu.*
Aho anahenda uyi usiowezekana.
10 Nikaona utu uyi sana
kahi ya atu a Iziraeli.
Atu a Efuraimu anahenda umalaya,
Aiziraeli akadzitiya najisi.
11 Ela mwimwi atu a Juda
mwapangirwa wakati wenu wa kuhukumiwa dza uratu wa kuvuna.
Wakati ndiphouyizira kuongokerwa atu angu.”

7

Aiziraeli anamendza kuhenda mai

1 Chila nilondapho kuphoza Aiziraeli,
naona dambi za Aefuraimu
mahendo mai ga Samariya ganaikpwa wazi.
Kpwa mana anamendza kugomba handzo,
aivi anavundza nyumba za atu na kuiya,
akora anafuta atu vitu mo njira-njira.
2 Ela taaririkana mwao mioyoni,
kukala mahendo gao mai gosi mino nagamanya.
Vivi mahendo gao mai gakaazunguluka,
nami nagaona.
3 Anamuhenda mfalume wao ahamirwe ni uyi wao
na kuhamira akulu kpwa handzo rao.
4 Atu aho osi ni azindzi,
ni dza dziko ra kuochera mikahe,
ambaro ye mjiti wa mikahe kana haja ya kuukusanyira
hangu kukanda unga hadi unga uumuke.
5 Siku ya sikukuu ya mfalume wehu
vilongozi nkunwa uchi wa zabibu hata akakala akalewa,
mfalume achinwa phamwenga na atu enye matani.
6 Mioyo yao inaaka dza moho wa kujitira mikahe,
nao anapanga kuchenga atu,
tsukizi zao nkuokoha usiku wosi,
na ligundzu zikaonekana dza moho mkali.
7 Atu osi a moho dza dziko ra kuochera mikahe,
nao anaangamiza vilongozi ao.
Akaolaga afalume aho osi,
na taphana hata mmwenga anivoyaye nimterye.

8 Efuraimu akadzitsanganya na atu a mataifa ganjina,
Efuraimu akakala dza mkpwahe uchioivwa uphande mmwenga.
9 Ajeni akahumira mkpwotsewe,
naye mwenye kamanya.
Akaandza kutsakala,
ela ye mwenye kana amanyaro.
10 Na kudzikarya kpwa Aiziraeli ni ushaidi chinyume chao,
ela phamwenga na gago,

* **6:9 6:9** Shekemu kala ni mudzi ambao atu kala achiphiya kpwendaabudu Mlungu.

taamuuyira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao,
wala kumuendza.
11 Atu a Efuraimu akakala azuzu dza njiya
asiokala na dzuphi.
Mara anaendza msada kula Misiri,
kano kula Ashuru.
12 Wakati anaphiya, nindaahegera nyavu,
niagbwire dza nyama a mapha.
Nindaatiya adabu
kpwa mahendo gao mai.
13 Ni shaka rao, mana akanichimbira.
Andaangamizwa,
mana aniasi.
Ningeakombola,
ela anagomba handzo kunihusu.
14 Taaniririra kula mwao mioyoni,
ela anamwagikpwa ni matsozi mwao vitandani,
anadzikata-kata wakati anavoya milungu ya chijeni
ili aphahe mtsere na uchi muphya
nao akanilozera kogo.
15 Dzagbwe náafundza na nchiatiya nguvu
ela vivi ananipangira njama mbii.
16 Aho nkugaluka kuendza msada ela si kpwa iye Ariye Dzulu Kuriko Vyosi
nao taana mana dza uha uchiovundzika.
Akulu aho andaolagbwa na upanga
kpwa maneno gao ga kudzikarya,
gaga gandaahenda atsekpwe,
kahi ya tsi ya Misiri.

8

Mwenyezi Mlungu anahukumu Aiziraeli kpwa kuabudu vizuka

1 Piga gunda! Umanyise atu kukala
adui aredza chinyume cha atu a nyumba ya Mwenyezi Mlungu dza kozi
mana akavundza chilagane changu
na akaasi shariya zangu.
2 Aiziraeli ananiririra na kuamba,
“Swiswi hunamanya kukala uwe u Mlungu wehu.”
3 Ela Aiziraeli andazoreswa ni maadui,
kpwa sababu akakahala kuhenda manono.
4 Anatawaza afalume bila ya kunivoya ruhusa,
achitsambula vilongozi bila ya kunimanyisa.
Ahumira feza na zahabu zao kutengeza vizuka
utu undioahenda aangamizwe.
5 Chizuka chenu cha ndama nkachimena, mwimwi atu a mudzi wa Samariya,
nami nkakutsukirirwani.
Mundaenderera kukala akolo hadi rini?
6 Chizuka chichi chatengezwa Iziraeli,
chatengezwa ni fundi wenu,
nacho si Mlungu.
Chizuka cha mwana ndzau cha Samariya,

chindavundzwa vipande-vipande.

7 Kpwa kukala aphanda phepho,
andavuna chikulukulu.
Mimea yao taindavyala bii
kpwa vivyo taindaavyarira chakurya.
Na hata ichivyala,
chisha indariwa ni ajeni.
8 Atu a Iziraeli andamizwa ni mataifa ganjina,
aho ni chitu sicho mana dza chidzaya.
9 Aho akakala dza foro atangaye-tangaye macheye,
mana akota kuphiya Ashuru.
Aefuraimu akadziguza kpwa azembe.
10 Dzagbwe adziguza kpwa mataifa ganjina ili aphahe msada
vivi nindaakusanya phamwenga.
Nao andaandza kuphunguka
kpwa kuonerwa ni mfalume mkpwulu.

11 Aefuraimu adzenga mwatu munji mwa kulavira sadaka za kuusira dambi,
mwatu mumo mwa kulavira sadaka mukakala mwatu mwa kuhendera dambi.
12 Dzagbwe naandikira mambo manji kuhusu shariya zangu,
aho anaziona avi taziahusu.
13 Ananilavira sadaka
na kurya zo nyama za sadaka
ela mimi tazinihamira.
Mwenyezi Mlungu andatambukira makosa gao,
na aatiye adabu kpwa ajili ya dambi zao,
nao andauya Misiri.
14 Aiziraeli akayala muumba wao
na kudzenga madzumba ga chifalume.
Atu a Juda adzenga midzi minji yenye ngome.
Ela yo midzi yao ndaitiya moho,
nao undaocha ngome zao tsetsetse.

9

Hosea anatangaza kutiywa adabu kpwa Aiziraeli

1 Mwi Aiziraeli musihererwe,
musitine-tine kpwa raha dza atu a mataifa ganjina asiomanya Mlungu.
Mwimwi simwi aaminifu kpwa Mlungu wenu,
munamendza maripho ga umalaya
kahi za mwatu mwa kuwagira.
2 Mwatu mwa kuwagira na mwatu mwa kuminyira zabibu tamundarisa atu bii.
Uchi muitsi wa zabibu taundatosha tsetsetse.
3 Taandakala tsona kahi ya yo tsi ya Mwenyezi Mlungu.
Aefuraimu andauya Misiri,
andarya chakurya chiricho najisi hiko tsi ya Ashuru.
4 Taandamlavira Mwenyezi Mlungu sadaka ya uchi,
taandamuhamira kpwa sadaka zao.
Sadaka zao zindakala dza chakurya cha hangani,

chila achiryaye andakala najisi.
Chakurya hichi chindakala cha kuamvunisa enye,
tachindatiywa nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu.
5 Mundahendadze siku ya sikukuu zirizopangbwa?
Mundahendadze yo siku ya sikukuu iriyopangbwa ni Mwenyezi Mlungu?
6 Hata akatiya, asibanangbwe ni Aashuru,
chisha andakusanywa ni Amisiri,
na andazikpwa ko Memufisi.
Vitu vyao vya feza vindalingbwa-lingbwa ni miya,
miya indamera na kubwiningiza mahema gao.
7 Siku za kutiywa adabu zikatimu,
siku za kuvuna urichophanda ikafika.
Aiziraeli naagamanye gago.
Nabii munamuona ni mzuzu,
na mutu alongozwaye ni roho munamuamba ana koma.
Kpwa sababu ya dambi zenu nyinji
mkummena sana.
8 Iye nabii phamwenga na Mlungu wangu,
ndiye mrindzi wa atu a Efuraimu.
Ela akahegbwa dza nyama wa mapha chila njira atsupirayo,
akamenwa hata kahi ya nyumba ya Mlunguwe.
9 Azidi kuhenda mai
dza akare aho arivyohenda hiko Gibeya.
Mlungu andagatambukira go makosa gao,
naye andaatiya adabu kpwa ajili ya dambi zao.

Maripho ga dambi ya Iziraeli

10 Nriphoaona Aiziraeli,
yakala ni dza kuona zabibu ko weruni.
Nriphoaona akare enu,
yakala dza kuona tini za kpwandza dzulu ya mtini.
Ela ariphofika Baali-Peori,
adzitenga kpwa ajili ya Baali, utu wa waibu,
achikala tsukizo dza hicho chizuka arichochimendza.
11 Ishima ya Efuraimu indauruka iuke dza nyama wa mapha.
Taphandagbwirwa mimba, wala kutsukulwa mimba, wala kuvyalwa ana!
12 Hata akarera anache,
chisha mino ndaaolaga osi.
Shaka rao, pho ndiphoaricha.
13 Nikaona atu a Efuraimu,
atu ariokala phatu phanono dza Tiro.
Ela Aefuraimu andatuluza ana aho
amphirikire muolagadzi.
14 Ee Mwenyezi Mlungu
nikuvoyeni cha kukala uaphe atu hano?
Aphe ndani za kuvoromosa
na nyaho zisizo na maziya.

Uamuli wa Mwenyezi Mlungu
kpwa Iziraeli

9:7 9:7 Luka 21:22 **9:9 9:9** Aamuli 19:1–30 **9:10 9:10** Isabu 25:1–5

15 “Kpwa uyi wao wosi ariouhenda hiko Giligali,
nami náandza kuamena kuko.
Kpwa ajili ya mahendo gao mai
nindaatuluza mwangu nyumbani.
Sindaamendza tsona,
vilongozi aho osi ni aasi.
16 Aefuraimu akapigbwa,
mizi yao ikauma,
taandavyala tsona matunda.
Na hata achivyala ana,
chisha nyo ana aho aamendzao nindaaolaga.”
17 Mlungu wangu andaakahala
kpwa kukala taayamphundza.
Andakala atu a kudengereka kahi za mataifa.

10

Mwenyezi Mlungu ndivyo hukumu Aiziraeli

1 Aiziraeli akala dza mzabibu uriowanda vinono,
uvyalao zabibu kpwa unji.
Dza zabibu zirivyoenjerezeka,
ndivyo arivyoenjereza mwatu mwa kulavira sadaka.
Dza tsi yao irivyoenjerezeka kukala tajiri,
ndivyo arivyozidi kupamba zo nguzo za kuabudira.
2 Mioyo yao ikaodzala handzo,
sambi ni agaye kpwa ajili ya dambi zao.
Mwenyezi Mlungu andavundza-vundza mo mwatu mwao mwa kulavira sadaka,
na abanange-banange zo nguzo zao anazoziabudu.
3 Chisha andaamba, “Swino tahuna mfalume,
kpwa kukala tahuyamuogopha Mwenyezi Mlungu.
Hata kala hunaye ye mfalume,
angehuhenderani?”
4 Anadzigombera maneno mahuphu
na kuapa handzo,
na kuika vilagane asivyovitimiza
ndiyo mana malau ganaenjerezeka
dza kpwekpwe ya mwambanyama kpwenye munda.
5 Atu a Samariya andakakama
kpwa chizuka cha ndzau cha Bethi-Aveni.
Atue andarira,
hata alavyadzi-sadaka ariochiabudu nao andarira,
aho ariochiabudu kpwa yo ngumaye,
andarira mana yo ngumaye yauswa.
6 Chizuka chicho chindahalwa chiphirikpwe Ashuru
chikakale maripho ga kodi kpwa mfalume mkpwulu.
Atu a Efuraimu* andaphaha waibu
na Aiziraeli andagbwirwa ni haya kpwa cho chizuka chao cha muhi.
7 Atu a Samariya na mfalume wao
andaunulwa dzulu-dzulu dza chiphungo chikuluzwavyo ni madzi.

* **10:6 10:6** Efuraimu ni dzina ranjina ra Iziraeli.

8 Mo mwatu mwa dzulu mwa kuvoya vizuka ko Aveni mundabanangbwa,
mana kuko ndiko Aiziraeli ahendako dambi.
Miya na vidunga-dunga vindamera na vilingelinge mo mwatu mwa dzulu mwa kulavira sadaka,
ndipho atu andaambira myango, “Hufwinikeni,”
na vidzango, “Hugbwerereni.”

Uamuli wa Mwenyezi Mlungu kpwa Iziraeli

9 Mwenyezi Mlungu achienderera kugomba achiamba, “Hangu wakati wa Gibeya hadi sambi mwi Aiziraeli munaenderera kuhenda dambi,
Mundaolagbwa vihani ko Gibeya mwi atu ayi.
10 Pho ndiphokata shauri nindakutiyani adabu,
mataifa ganjina gandaungana gakupigeni
nao andakufungani silisili kpwa sababu ya dambi zenu nyinji.
11 “Efuraimu ni ndama yofundzwa
na imendzayo kuwaga mtsere,
ela sambi singoye nono
nindaifunga gogolo.
Ndamfunga Efuraimu niuke naye,
Juda ni turi arime,
Jakobo ni lazima arime mwenye.
12 Dziphandireni haki,
mvune mendzwa isiyosika
Tengezani mioyo yenu
mana uhu ni wakati wa kumuendza Mwenyezi Mlungu,
hadi edze akumwagireni mvula ya haki.
13 Ela mwi mwaphanda uyi
muchivuna uyi
mkariphiwa kulengana na handzo renu,
kpwa kukuluphira mkpwotse wenu enye
na asikari enu anji.
14 Kpwa hivyo kundagbwa viha kahi ya atuo,
ngome zenu zindabomolwa
dza viratu mfalume Shalimani arivyobananga mudzi wa Bethi-Aribeli wakati wa viha,
ambapho achetu na ana ao abundwa na photsi.
15 Mwimwi atu a Betheli namwi mundahenderwa dza vivyo,
kpwa sababu ya uyi wenu munji.
Siku ya yo hukumu ichifika, mfalume wa Iziraeli andaolagbwa.”

11

Mendzwa ya Mlungu kpwa Aiziraeli

1 Iziraeli ariphokala achere mwanache, náammendza,
námuiha mwanangu kula Misiri.
2 Ela nirivyoenderera kumuiha,
ndivyo arivyoenderera kuniricha.
Atu angu aenderera kulavira vizuka vya Baali sadaka
na kufukizira vizuka mavumba.
3 Tsona ndimi nriyeafundza Aefuraimu kunyendeka dza mwana,

10:8 10:8 Luka 23:30; Maono 6:16 **10:9 10:9** Aamuli 19:1–30 **10:12 10:12** Jeremia 4:3 **11:1 11:1** Kutsama 4:22; Mathayo 2:15

na nchiagbwira mikono nchialongoza.
Ela taamanyire,
kukala ndimi nriyeaphoza.
4 Mimi naalongoza na nyugbwe za mbazi za chibinadamu
naafunga na mendzwa
nchiausira magogolo garigokala mwao singoni,
nchizama nchiarisa dza mwana.

5 Kpwa kukala arema kuniuyira mimi,
andauya Misiri,
nao andatawalwa ni Aashuru.
6 Kundagbwa viha kpwenye midzi yao,
vindavundza-vundza maryango makulu na magbwamage ga kufungira,
na kubananga mipango yao.
7 Atu angu anaenderera kuniricha,
dzagbwe ananiiha Ariye Dzulu,
ela kandaakubali.

8 Nkale ndaweza kukurichani mwi atu a Efuraimu?
Ndawezadze kukulavyani mwi atu a Iziraeli?
Vino nindaweza kukuhenda dza mudzi wa Adima?
Ndawezadze kukuhenda dza mudzi wa Seboimu.
Nkagalukpwa ni moyo,
nkedzerwa ni mbazi.
9 Sindahenda kulengana na zo tsukizi zangu nyinji,
wala kuangamiza tsona atu a Efuraimu.
Mana mimi ni Mlungu, si mwanadamu,
mimi Ndimi Mtakatifu kahi yenu,
nami sindakpwedzerani na tsukizi.
10 Andamlunga Mwenyezi Mlungu,
iye andanguruma dza simba,
na angurumapho
anae andakpwedza kula mtswerero wa dzuwa kuno anakakama.
11 Andauya kuno anakakama
dza nyama wa mapha kula Misiri,
na dza njiya kula tsi ya Ashuru.
Mimi ndaauyiza mwao midzini
mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
12 Atu a Efuraimu akanizunguluka na handzo,
atu a Iziraeli ikanizunguluka na kuchenga,
ela Juda ndiye anyendekaye phamwenga na Mlungu.
Juda ndiye ambaye achere muaminifu kpwa iye Ariye Mtakatifu.

12

Mwenyezi Mlungu andaatiya adabu atue kpwa dambi zao

1 Atu a Efuraimu ni dza mutu adzirisaye phepho,
ni dza mutu asindaye kuzoresa phepho ra mlairo wa dzuwa.
Akaenjereza handzo na kuhumira mabavu.
Anaika chilagane na Ashuru,

11:8 11:8 Kumbukumbu 29:23

na kuphirika mafuha ga zaituni Misiri.
2 Mwenyezi Mlungu ana lau na Juda.
Andamtiya adabu Jakobo kulengana na tabiyaze
na kumripha kulengana na mahendoge.
3 Ariphokala ndanini mwa nine wamgbwira mwanáo jimbe
na ariphokala mutu mzima waminyana na Mlungu.
4 Waminyana na malaika achimturya.
Achirira na achimvoya ye malaika am'bariki.
Waonana na Mlungu hiko Betheli,
na kuko Mlungu achigomba naswi.
5 Iye ni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi,
Mwenyezi Mlungu ndiro dzinare.
6 Kpwa hivyo kpwa msada wa Mlungu wenu, muuyireni,
onyesani mendzwa na muhende ga haki.
Mkuluphireni Mlungu chila wakati.

7 Achuzi anahumira vipimo vya wiivi dza atu a Akanani,
anamendza kuiyira atu.
8 Atu a Efuraimu anadzikarya kpwa kuamba,
"Mimi ni tajiri, na utajiri uhu nauendza mwenye.
Kahi ya shuuli zangu zosi zophahira utajiri taphana awezaye kuamba nina kosa,
wala awezaye kuniamba nina dambi."

9 Mimi, Ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlunguo
niriyekutuluza kula tsi ya Misiri.
Nindakuhenda usagale mahemani tsona
dza viratu uhendavyo wakati wa sikukuu ya vibanda.
10 Mimi nágomba na manabii
nchiaonyesa ruwiya nyinji,
na kutsupira aho nchikuambirani ndarira.

11 Atu a Giliadi ni ayi!
Nao taana mana!
Analavya sadaka za ndzau ko Giligali,
Mwatu mwao mwa kulavira sadaka mundakala dza tsumbi za mawe,
kpwenye munda uchiorimwa.
12 Jakobo wachimbirira jimbo ra Aramu,
kuko, ye Iziraeli wahenda kazi ili aphahe mchetu,
waphaha mchetu kpwa kurisa mang'ondzi.
13 Mwenyezi Mlungu waatuluza Aiziraeli kula Misiri kutsupira kpwa nabii,
na kutsupira nabii achiarinda.
14 Atu a Efuraimu amtsukiza Mwenyezi Mlungu
kpwa sababu iyo Mlungu andaarichira makosa gao ga kumwaga milatso,
chisha aariphe sawa-sawa na chibero chao.

12:3 **12:3** Mwandzo 25:26 **12:3** **12:3** Mwandzo 32:24–26 **12:4** **12:4** Mwandzo 28:10–22 **12:9** **12:9** Alawi 23:42–43 **12:12** **12:12** Mwandzo 29:1–20 **12:13** **12:13** Kutsama 12:50–51

13

Tsukizi kali za Mwenyezi Mlungu
kpwa Aiziraeli

1 Aefuraimu kala achigomba, mbari zanjina zinakakama,
kala achiishimiwa ko Iziraeli,
ela ariphohenda makosa ga kumuabudu Baali, afwa.
2 Na vivi anazidi kuhenda dambi.
Anahumira feza zao kudzitengezera vizuka,
anadzitengezera vizuka vya kupambwa vinono sana,
na zosi ni kazi za mafundi mangungu.
Kazi yao ni kuamba,
"Aho nkulavya atu dza sadaka kpwa vizuka,
na kudonera vyo vizuka vya ndama."
3 Kpwa hivyo aho andakala dza kunje ra ligundzu,
andakala dza manena gaumago mara mwenga.
Andakala dza wiswa uphepheruswao ni phepho kula phatu pha kuwagira,
au andakala dza mosi utulukao na dirishani.

4 Mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu
nriyekutuluzani kula tsi ya Misiri.
Msikale na mlungu wanjina isiphokala mimi,
mana taphana muokoli wanjina isiphokala mimi.
5 Mimi ndimi nriyekutundzani ko weruni,
kahi ya tsi ya dzuwa kali.
6 Naarisa hadi achimvuna,
ela ariphomvuna tu, aandza kudziunula,
nao achim'yala.
7 Phahi nindaashambuliya dza simba,
Nindaaotea njirani dza tsui.
8 Nindaavamia dza dubu achiyefutwa anae,
nindaahula vifuwa vyao.
Na kuko nindaavwamukira dza simba,
nindaamwamula-mwamula dza nyama wa tsakani.
9 Uwe Iziraeli ndakuangamiza,
mana u chinyume changu,
mimi niwezaye kukuterya.
10 A kuphi ye mfalume akutivye?
Na nyo vilongozio kahi ya yo midziyo yosi akuphi akukanire?
Aho murioalonda mchiamba,
"Huphe mfalume na vilongozi."
11 Phahi nakuphani mfalume wakati nkatsukirwa,
na kahi ya tsukizi zangu, ye mfalume nchimuusa.

12 Uyi wa Efuraimu unatambukirwa
na dambize zikaandikpwa.
13 Utsungu wa kudzivugula undamgbwira,
ela iye ni dza mwana mzuzu,
ambaye wakati wa kuvyalwa ukafika
ela ye kalonda kutuluka kula ndanini.
14 Sindaakombola na nguvu za kuzimu,

13:5 **13:5** Kumbukumbu 8:11–17 **13:10** **13:10** 1 Samueli 8:5–6 **13:11** **13:11** 1 Samueli 10:17–24; 15:26 **13:14** **13:14** 1 Akorintho 15:55

wala kuativya na chifo.
We chifo, utsunguo ukuphi?
We kuzimu, kubanangako kuphaphi?
Sindaaonera tsona mbazi.
15 Dzagbwe ndiye chiyeongokerwa kuriko nduguze,
Mwenyezi Mlungu andahuma phepho kula mlairo wa dzuwa
naro rindapiga kula weruni.
Pulaze za madzi zindauma,
visimavye vindauma.
Nyumbaze za kuikira hazina zindavundzwa
na vituvye vya samani vindahalwa.
16 Atu a Samariya andatiywa adabu kpwa ajili ya makosa gao,
kpwa sababu amuasi Mlungu wao.
Aho andaolagbwa na upanga
ana aho atsanga andakatwa-katwa vipande-vipande
na achetu aho enye mimba andaahulwa.

14

Hosea anaambira Aiziraeli atubu

1 Mwimwi Aiziraeli, muuyireni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu,
kpwa kukala dambi zenu ndizo chizokuhendani mugbwe.
2 Muuyireni Mwenyezi Mlungu,
ndzoni mumvoye mumuambe,
“Huswamehe dambi zehu zosi.
Na uhuphokere kpwa mbazizo
ili hukulavire sadaka za togo kpwa kanwa zehu.
3 Ashuru taandahutivya,
wala farasi ehu a viha taandahuterya.
Vizuka hurivyovitengeza enye kpwa mikono yehu,
tahundaviiha tsona milungu
kpwa kukala uwe ukuonera mbazi anachiya.”

4 Mwenyezi Mlungu anaamba,
“Nindaaphoza ko kukosa kpwao uaminifu,
nindaamendza bila aho kunihendera utu.
Mana sindaatsukirirwa tsona.
5 Mimi nindakala dza manena
kpwa Aiziraeli.
Aho andabumula dza maruwa,
mizi yao indagota dza mierezi ya Lebanoni.
6 Mitse yao indakula
unono wao undakala dza wa mizaituni,
na kungu yao nono dza mierezi ya Lebanoni.
7 Atu angu andauya asagale tsona salama phangu chivurivurini,
andapwipwita vinono dza tsere.
Andabumula maruwa dza mzabibu,
chisha andamanyikana dza uchi wa zabibu kula Lebanoni.
8 Mwimwi atu a Efuraimu, msikale na vizuka tsona,
nindajibu mavoyo genu na nkumanyirireni.
Mimi ni dza muhi wenye makodza maitsi,
mimi ndiye ninayekuhendani muvyale matunda.”

9 Mutu yeyesi ariye na ikima naaelewe,

na hiye awezaye kutambuwa naamanye maneno gaga,
mana njira za Mwenyezi Mlungu ni za haki,
na enye haki andazilunga,
ela aasi andakpwala agbwe mo njirani.

Chitabu cha
JOELI
Tanga mbere

Chitabu hichi cha unabii chaandikpwa ni Joeli ambaye kala ni mmwenga wa manabii adide hiko Iziraeli. Ela adisi ya maishage taimanyikana vinono, wala wakati ariphoandika chitabu hichi taumanyikana mana kahadza mfalume yeyesi ariyekala anatawala. Inafikiriywa kukala wachiandika bada ya Ayahudi kuuya kula Babeli kahi ya mwaka wa magana manane mirongo mihahu na tsano hadi mwaka wa magana sabaa mirongo tisiya na sita kabila ya Jesu kuvyalwa. Joeli waishi Juda phephi na Jerusalemu.

Chitabu hichi chinagomba kuhusu siku ya uamuli wa Mwenyezi Mlungu ambayo kala indakpwedza. Dalili za siku iyo ni kuvamiwa ni ndzije na kukosa mvula. Joeli watabiri kukala atu achikubali makosa gao na achitubu, Mwenyezi Mlungu andaaswamehe na kuajaliya. Piya wagomba kuhusu ahadi ya atu kumwagirwa Roho wa Mlungu (2:28). Ahadi iyo yatimiya siku ya Pentekosti, muda mchache bada ya Jesu kuhalwa kuphiya Mlunguni (Mahendo ga mitume 2:16–21).

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Tsi inavamiywa ni Ndzije 1:1—2:17
Mwenyezi Mlungu anaaonera mbazi atue 2:18–32
Mlungu andaajaliya atue 3:1–21

Tsi inavamiywa ni Ndzije

1 Hiri ndiro neno arirogomba Mwenyezi Mlungu kumuambira Joeli
mwana wa Pethueli.
2 Mwi atumia phundzani,
mwimwi msagalao tsi hino hegani masikiro.
Dze, hangu mvyalwe mdzangbweona dzambo dza hiri?
Au mwasikira kukala rakala wakati wa akare enu?
3 Aambireni ana enu mambo higa,
nao ana enu aambire ana ao,
na hinyo ana aho nao aambire chivyazi ndicholunga.
4 Mimea iriyosazwa ni ipho ra ndzije
yariwa ni ndzije akulu,
iriyosazwa ni ndzije akulu ichiriwa ni ndzije adide,
iriyosazwa ni ndzije adide ichimarigizwa ni fumbiri.
5 Lamukani mwi alevi mrire,
kotani kululu mwi mmendzao kunwa uchi muphya wa zabibu
mana tamundaunwa tsona.
6 Mana ipho ra ndzije rikavamia tsi yangu.
Ni anji hata taaolangika,
meno gao ganarya dza ga simba.
7 Akarya mizabibu yangu
na kubananga mitini yangu.
Akaiguguna hadi magopha
na pandaze akaziricha wekee.
8 Vwalani nguwo za magunia mrire

1:6 1:6 Maono 9:8

dza mwanamwali achiyefwererwa ni mchumbawe wa usichanani.
9 Tamuna sadaka za mtsere wala za vinwadzi
kahi za nyumba ya kuvoya Mlungu.
Alavyadzi-sadaka yani ahumwa a Mwenyezi Mlungu anarira.
10 Minda ikabanangbwa-banangbwa
tsi ikarichwa bila ya chitu.
Takuna mtsere,
uchi wa mizabibu ukauma
na mizaituni ikanyala.
11 Mwi akurima, kuluhukpwani!
Mwi mroromao mizabibu kotani kululu mrire
sononekani, kpwa ajili ya nganu na shayiri,
mana mavuno ko mindani gakabanangbwa-banangbwa.
12 Mizabibu ikauma
mitini nayo ikanyala.
Mikomamanga, mitende na mitofaa
yani mihi yosi ya mundani yasira kuuma.
Nao atu taana raha tsona.
13 Mwi alavyadzi-sadaka, vwalani magunia,
kotani kululu mwimwi muhendao kazi phatu pha kulavira sadaka.
Ndzoni mchese kuno mkavwala magunia
mwi ahumwa a Mlungu wangu!
Mana takuna arehaye tsona sadaka za mtsere wala za chinwadzi
nyumbani mwa Mlungu wenu.
14 Tengani muda wa kufunga na kuvoya,
tangazani mkpwutano mtakatifu.
Kusanyani atumia osi
na atu anjina osi anaoishi himu tsi ya Juda
edze amririre Mwenyezi Mlungu,
kpwenye nyumba ya Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu.

15 Siku ya Mwenyezi Mlungu indakala ya kutisha nayo i phephi,
nayo indakpwedza na ubanangi
kula kpwa Mwenye Nguvu Zosi.

16 Chakurya chikauswa
kuno hunalola.
Takuna raha tsona
nyumbani mwa Mlungu wehu.
17 Mbeyu zaola mitsangani,
nyumba za kuikira vitu zikakala magandzo.
Vitsaga ni vihuphu
mana takuna mavuno ga kuika.
18 Nyama anarira na ndzala.
Ng’ombe zinahangaika hiku na hiku
kpwa kukosa nyasi,
hata vyaa vya mang’ondzi navyo vinagaya.

19 Hunakuririra uwe Mwenyezi Mlungu,
mana tsandzala yaocha marisa gosi ga weruni
phamwenga na mihi yosi ya mindani.
20 Hata nyama a tsakani anakuririra uwe,

1:15 1:15 Isaya 13:6

mana vidzuho vya madzi vikauma
na nyasi za weruni zikaphya na moho.

2

Jeshi ra ndzije

1 Pigani gunda ko Sayuni;
kotani kululu dzulu ya mwango wangu mtakatifu.
Osi asagalao tsi ya Juda naakakame
mana siku ya Mwenyezi Mlungu iredza
nayo i phephi.
2 Siku iyo ni siku ya jiza na vurungu-vurungu,
indakala siku ya maingu na chilungulungu cha jiza.
Gafula jeshi kulu ra ndzije rindabwiningiza myango.
Jeshi kulu chisha ra nguvu,
ambaro taridzangbweoneka hangu kare
wala takundakala na jeshi dza hiro tsona hata kare na kare.
3 Dza moho uochavyo, ndivyo ndzije aryavyo phophosi atsapirapho
na nyuma zao nkuricha tsandzala.
Achimenya phatu, dzagbwe ni phanono dza munda wa Edeni,
ela achituluka phatu hipho nkukala avi ni jangbwa
mana taphana mmea hata mmwenga ndiosala.
4 Uchialola akaigana na farasi,
ana mwendo dza farasi a viha.
5 Anaphotina-tina dzulu za virere vya myango,
mriro wao ni dza wa magari ga kuvwehwa ni farasi,
au tsandzala iochayo mibuwa,
au jeshi kulu riinjiraro vihani.
6 Atu nkugbwirwa ni wuoga aaonapho
nao nkukakama.
7 Anashambuliya dza masujaa
na kukpwera kuta dza majeshi,
osi anaphiya kpwenye misitari
bila kubeta.
8 Chila mmwenga anaphiya mwenga kpwa mwenga
bila kupigana kumbo na myawe.
Aho anadudula na pho phenye silaha
na takuna silaha inayoweza kuazuwiya.
9 Nkuinjira kpwenye midzi
kpwa kukpwera dzulu za kuta,
nkuinjira madzumbani
kutsupira madirishani dza aivi.

10 Dunia nkusumba
na mlunguni kukakakama mbere zao,
dzuwa na mwezi nkufunga jiza
na nyenyezi zikakosa kung'ala.
11 Mwenyezi Mlungu analongoza jeshire na mngurumo.
Majeshige galungago malagizoge gana nguvu na tagaolangika.
Iyo siku ya Mwenyezi Mlungu ni kulu tsona ya kutisha.
Ni ani awezaye kuivumirira?

2:4 2:4 Maono 9:7–9 **2:10 2:10** Maono 8:12 **2:11 2:11** Maono 6:17

Joeli anaambira atu
amuuyire Mwenyezi Mlungu

12 Ela hata vivi, Mwenyezi Mlungu anaamba,
“Uyani kpwangu na mioyo yenu yosi,
fungani, mrire na kusononeka.”

13 Mnaphosononeka msikpwanyule mavwazi genu,
ela kpwanyulani mioyo yenu.
Muuyireni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu,
kpwa kukala iye ana huruma na mbazi,
kana tsukizi za phephi bali ana mendzwa nyinji isiyosika,
na higo mai achigopanga kukuhenderani a tayari kugaricha.
14 Ni ani amanyaye? Iye anaweza kugaluza nia na akakuonerani mbazi
na akakujaliyani na mavuno hata mkaweza
kumlavira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu,
sadaka za mtsere na za uchi wa zabibu.
15 Pigani gunda ko Sayuni,
tengani wakati wa kufunga na kuvoya
na muihe mkpwutano mtakatifu.
16 Kusanyani atu avyere na adide,
hendani mkpwutano mtakatifu
kusanyani atumia, anache na hata ana a mongoni.
Bwana arusi na bibi arusi nao naatuluke chumbani mwao
edze mkpwutanoni.
17 Alavyadzi-sadaka, atu amuhumikirao Mwenyezi Mlungu
naarire kahi-kahi ya baraza ya Nyumba ya kuvoya Mlungu na phatu pha kulavira sadaka
na aambe, “Ee Mwenyezi Mlungu aonere mbazi atuo.
Usiahende atuo akaberwa
na kutsekpwa ni mataifa ganjina.
Kpwa utu wani atu anjina aambe,
‘Akuphi ye Mlungu wao?’ ”

Mwenyezi Mlungu
anaaonera mbazi atue

18 Ndipho Mwenyezi Mlungu achiona wivu kpwa ajili ya tsiiye,
naye achiaonera mbazi atue.

19 Mwenyezi Mlungu achijibu atue achiamba,
“Lolani ninakureherani mtsere, uchi muphya wa zabibu na mafuha
hadi mtosheke.
Wala sindakuhendani muberwe kahi ya mataifa ganjina.
20 Jeshi ra kula uphande wa vurini ndariusa rikale kure namwi
na kurizola hadi jangbwani, tsi isiyomera chitu.
Vikosi vya mbere vya ro jeshi ndaviinjiza bahari ya uphande wa mlairo wa dzuwa
na hivyo vya nyuma ndaviinjiza bahari ya uphande wa mtswerero wa dzuwa.
Nao andafwa kuko na kungu ya kuola kpwao mundaisikira.
Mwenyezi Mlungu anahenda mambo makulu.

21 Uwe tsi, usiogophe bii,
hamirwa na upige njerejere,

mana Mwenyezi Mlungu akahenda mambo makulu.
22 Mwi nyama a tsakani, msiogophe,
mana hiko weruni kundakala tele nyasi mbitsi.
Mihi inavyala matunda
mizabibu na mitini inavyala kpwa unji tsona.
23 Hererwani mwi atu a Sayuni,
pigani njerejere na muhamirwe ni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu.
Iye akakuonyesani mbazize
kpwa kukureherani mvula ya vuri kpwa chipimo cha haki na ya mwaka
dza irivyokala hangu mwandzo.
24 Phatu pha kuwagira phandaodzala mtsere
na viburu vyenu vindaodzala uchi muphya wa zabibu na mafuha.

25 Nami nindakuuyizirani miaka yosi iriyoriwa ni ndzije angu anji
nrioahuma kpwedzarya mimea yenu:
yariwa ni maipho ga ndzije akulu na ndzije adide,
na ipho ra ndzije anjina na fumbiri.
26 Mundarya kumvuna
na mritogole dzina ra Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu
ariyekuhenderani mambo ga kuangalaza.
Atu angu taandatiywa waibu tsona ta kare na kare.
27 Namwi mundamanya kukala ni kahi ya Aiziraeli
na kukala mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu
na badala yangu takuna wanjina.
Atu angu taandatiywa waibu tsona hata kare na kare.

28 Phahi, bada ya higa kukala,
nindamwaga Roho wangu dzulu ya atu osi.
Ana enu alume kpwa achetu andatabiri.
Atumia enu andaloha ndoso
na ana enu alume andaona ruwiya.
29 Tsona siku hizo, nindamwaga Roho wangu
dzulu ya ahumwa angu alume kpwa achetu.
30 Nindahenda mambo ga kuangalaza ko dzulu mlunguni na ko duniani,
kundakala na milatso, moho na maingu ga mosi.
31 Dzuwa rindagbwirwa rikale jiza
na mwezi nao undagbwirwa ukale kundu dza mlatso,
kabila siku kulu na ya kutisha ya Mwenyezi Mlungu kufika.
32 Indakala hiye ndiyemririra Mwenyezi Mlungu,
andaokolwa,
mana dzulu ya mwango Sayuni yani hiko Jerusalemu,
kundakala na atu ariotiya,
dza Mwenyezi Mlungu arivyoamba kukala,
hinyo arioihwa ni Mwenyezi Mlungu
andakala kahi ya hinyo ariotiya.

3

Mlungu ndivyoamula
maadui a atue

2:31 **2:31** Mathayo 24:29; Mariko 13:24–25; Luka 21:25; Maono 6:12–13 **2:32** **2:32** Mahendo 2:17–21 **2:32** **2:32** Arumi 10:13

1 Siku hizo na wakati uho
ndiphouyiza utajiri wa Juda na Jerusalemu,
2 nindakusanya mataifa ganjina gosi
na nigatsereze kpwenye Dete ra Jehoshafati,
Nkaamula kuko kpwa ajili ya atu angu Aiziraeli.
Aho aatsamula atu angu kahi za mataifa
na achiganya tsi yangu.
3 Aaganya atu angu kpwa kupiga kura.
Aguza avulana ili kuriphira malaya,
na achiguza asichana ili agule uchi wa zabibu anwe.
4 "Mu ano ani kpwangu mwi atu a Tiro na Sidoni na seemu zosi za Filisti?
Dze, mnalonda mniriphize? Ichikala mnalonda mniriphize, phahi hivyo
mlondavyo kuvihenda nindakuuyizirani enye tsona haraka sana.
5 Mwahala feza na zahabu zangu na hazina zangu za samani
mchiziphirika kpwenye nyumba zenu za ibada.
6 Mwaaguza atu a Jerusalemu na atu a Juda kpwa Ayunani, ili akale kure
na tsi yao.
7 Haya lolani, nindaauyiza tsona kula hiko mrikoaguza na nkuhendereni
gosi mrigoahendera.
8 Ndaaguza ana enu a chilume na a chichetu, niatiye mikononi mwa
atu a Juda nao andaaguza kpwa atu a Sheba, taifa ambaro ri kure sana,"
Mwenyezi Mlungu ndiye achiyegomba higa.

9 Aambire mataifa adzitayarishe kpwa viha.
Tayarishani masujaa enu.
Anajeshi osi naasengere akashambuliye.
10 Majembe genu gagaluzeni panga
na maphanga genu nago gagaluzeni mafumo.
Hinyo asio mkpwotse na aambe, "Mino nina mkpwotse."
11 Ndzoni upesi mwino atu a mataifa ganjina gosi,
kusanyikani hipho deteni.
Uwe Mwenyezi Mlungu, rehe masujaago phapho.

12 Mataifa ganjina nagahimizwe
gaphiye Dete ra Jehoshafati,
mana hiko ndiko ndikosagala
niahukumu atu osi a mataifa ganjina jirani.
13 Haya, akateni-kateni
dza mutu atsengaye nganu.
Avyogeni-vyogeni dza mutu aminyaye zabibu,
mana pho phatu pha kuminyira phaodzala hata phanafurika
mana uyi wao ni munji sana.

14 Makundi-makundi ga atu
ganagodza hiko Dete ra uamuli,
mana siku ya Mwenyezi Mlungu
kpwedza hiko Dete ra uamuli i phephi.
15 Dzuwa na mwezi vindatiywa jiza,

3:4 3:4 Isaya 23:1–18; Ezekieli 26:1—28:26; Amosi 1:9–10; Zakariya 9:1–4; Mathayo 11:21–22; Luka 10:13–14 **3:4 3:4** Isaya 14:29–31; Jeremia 47:1–7; Ezekieli 25:15–17; Amosi 1:6–8; Zefania 2:4–7; Zakariya 9:5–7 **3:10 3:10** Isaya 2:4; Mika 4:3 **3:13 3:13** Maono 14:14–16; 14:19–20; 19:15

nyenyezi nazo zindaricha kung’ala.
16 Mwenyezi Mlungu andanguruma kula Sayuni,
mngurumowe undasikika kula Jerusalemu.
Mlunguni na duniani kundasumba,
ela Mwenyezi Mlungu andakala chimbiriro kpwa atue
na ngome kpwa Aiziraeli.

Mlungu andaajaliya atue

17 Ndipho mndiphomanya kukala mimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu
nasagala Sayuni, mwango wangu mtakatifu.
Jerusalemu undakala mudzi mtakatifu
na ajeni taandauvyoga tsona.

18 Wakati hinyo kundakala na uchi munji wa zabibu hiko dzulu myangoni,
na ko vidzangoni kundakala na maziya manji,
chila chidzuho kpwenye tsi ya Juda chindajera madzi.
Himo nyumbani mwa Mwenyezi Mlungu mundaomboka pula za madzi
na madzige gandajera Dete ra Shitimu.
19 Misiri indakala gandzo
na Edomu indakala jangbwa huphu,
kpwa sababu atu aho aahendera mai atu a Juda,
mana aolaga atu a asiokala na makosa kpwenye tsi yao.
20 Ela tsi ya Juda na ya Jerusalemu,
kundakala na atu vivyazi na vivyazi hata kare na kare.
21 Mimi Mwenyezi Mlungu nisagalaye dzulu ya mwango wa Sayuni
sindakutiyani adabu tsona dza hivyo nirivyohenda.

3:16 3:16 Amosi 1:2

Chitabu cha
AMOSI
Tanga mbere

Amosi ni nabii wa kpwandza ambaye ujumbewe waandikpwa kpwa chirefu. Dzagbwe wavyalwa Tekoa mudzi urio Juda, ela kaziye ya unabii waihendera kpwenye utawala wa Iziraeli, utawala wa uphande wa vurini, phephi na kahi-kahi ya karine ya nane kabila ya Jesu kuvyalwa. Wakati hinyo Aiziraeli kala akaongokerwa sana; na kala asegere salama na chidini aonekana kukala ni aaminifu ela kala anadzihenda. Ela Amosi waona vira ambavyo Aiziraeli kala anaona kuongokerwa ni kukala matajiri, na vira ambavyo utajiri hinyo auphaha kpwa kusalunga haki na kuonera achiya. Atu kala taalunga malagizo ga dini chikamilifu, nao adziona a salama ela kala si hivyo. Amosi wahubiri kpwa chadi na ujasiri kukala Mlungu kala andatiya adabu ro taifa. Iye wahubiri achiamba, "Richani haki ijere dza madzi" (5:24), "Mendzerepho Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, andaonera mbazi atu a Yusufu ariosala." (5:15)

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Hukumu kpwa majirani ga Iziraeli 1:1—2:5
Uamuli wa Iziraeli 2:6—6:14
Ruwiya tsano 7:1—9:15

1 Higa ni maneno ga Amosi, ariyekala mmwenga wa arisa a Tekoa.
Maono gaga kuhusu Iziraeli, wagaona wakati mfalume Uziya ariphokala
anatawala Juda na Jeroboamu mwana wa Joashi ariphokala anatawala
Iziraeli. Gaga gahendeka miaka miiri kabila ya msumbo wa tsi kukala.

Uamuli wa majirani ga Iziraeli

2 Amosi achiamba,
"Mwenyezi Mlungu andaruruma kula Sayuni,
andanguruma dza chiguruguru kula Jerusalemu;
na weru wa kurisa arisa gandauma,
na chirere cha mwango Karimeli chindanyala."
3 Mwenyezi Mlungu anaamba,
"Kpwa sababu atu a Damasikasi akahenda dambi vivyo kpwa vivyo,
ni niatiye adabu.
Aho apiga atu a Giliadi
dza mutu awagavyo mtsere kpwa vifwaya vya meno-meno ga vyuma.
4 Kpwa hivyo, dzumba ririrodzengbwa ni mfalume Hazaeli nindaritiya moho,
nao undaocha ngome za mfalume Beni-Hadadi.
5 Nindavundza magbwama ga miryango ya Damasikasi,
na kuusa mtawala wa Dete ra Aveni,
agbwiraye fwimbo ya utawala ko Bethi-Edeni;
na atu a Aramu andatsamizwa kpwa lazima aphirikpwe Kiri,"
Mwenyezi Mlungu anaamba.
6 Mwenyezi Mlungu anaamba,
"Kpwa sababu atu a Gaza akahenda dambi vivyo kpwa vivyo,

1:1 1:1 Uziya 2 Afalume 15:1–7; 2 Nyakati 26:1–23***Jeroboamu*** 2 Afalume 14:23–29 **1:2 1:2** Joeli 3:16 **1:3 1:3** Isaya 17:1–3; Jeremia 49:23–27; Zakariya 9:1 **1:6 1:6** Isaya 14:29–31; Jeremia 47:1–7; Ezekieli 25:15–17; Joeli 3:4–8; Zefania 2:4–7; Zakariya 9:5–7

ni niatiye adabu.
Ahala mateka malalo mazima-mazima,
na atue achiaguza dza atumwa kpwa Aedomu.
7 Kpwa hivyo ndautiya moho ukuta wa Gaza,
nao undaocha ngomeze.
8 Nindausa mfalume wa Ashidodi,
na ye agbwiraye fwimbo ya utawala ko Ashikeloni.
Nindagolosa mkpwono wangu nipige Ekironi,
na nyo Afilisti asereo andaangamika,”
Mwenyezi Mlungu anaamba.
9 Mwenyezi Mlungu anaamba,
“Kpwa sababu atu a Tiro akahenda dambi vivyo kpwa vivyo,
ni niatiye adabu.
Aho ahala mateka malalo mazima-mazima,
na atue achiaguza dza atumwa kpwa Aedomu,
nao taayagbwira chilagane cha udugu.
10 Kpwa hivyo, ukuta wa Tiro ndautiya moho,
nao undaocha ngomeze.”
11 Mwenyezi Mlungu anaamba,
“Kpwa sababu atu a Edomu akahenda dambi vivyo kpwa vivyo,
ni niatiye adabu.
Aho azoresa adugu ao, Aiziraeli
na achiaolaga kpwa upanga bila mbazi.
Tsukizi zao zaenderera kuaka hata kare na kare.
12 Kpwa hivyo, mudzi wa Temani ndautiya moho,
nao undaocha ngome za Bosira.”
13 Mwenyezi Mlungu anaamba,
“Kpwa sababu atu a Amoni akahenda dambi vivyo kpwa vivyo,
ni niatiye adabu.
Wakati anapigana ili kupanula miphaka yao,
aahula achetu a mimba a Giliadi.
14 Kpwa hivyo, ukuta wa Raba nindautiya moho,
nao undaocha ngomeze,
na siku iyo kundakala na kululu za viha,
navyo viha vindavuma dza phuto.
15 Na mfalume wao andatsamizwa kpwa lazima,
iye phamwenga na vilongozie,”
Mwenyezi Mlungu anaamba.

2

1 Mwenyezi Mlungu anaamba,
“Kpwa sababu atu a Moabu akahenda dambi vivyo kpwa vivyo,
ni niatiye adabu.
Aho aocha mifupha ya mfalume wa Edomu
hadi ivure richikala dza chokaa.
2 Kpwa hivyo, tsi ya Moabu ndaitiya moho,
nao undaocha ngome za Keriothi.
Na Amoabu andafwa kahi za kululu za viha,

1:9 1:9 Isaya 23:1–18; Ezekieli 26:1—28:19; Joeli 3:4–8; Zakariya 9:1–4; Mathayo 11:21–22; Luka 10:13–14 **1:11 1:11** Isaya 34:5–17; 63:1–6; Jeremia 49:7–22; Ezekieli 25:12–14; 35:1–15; Obadiya 1:1–14; Malaki 1:2–5 **1:13 1:13** Jeremia 49:1–6; Ezekieli 21:28–32; 25:1–7; Zefania 2:8–11 **2:1 2:1** Isaya 15:1—16:14; 25:10–12; Jeremia 48:1–47; Ezekieli 25:8–11; Zefania 2:8–11

chiriro, na kululu za gunda.
3 Nami ndamuolaga ye mtawalawe,
na niolage vilongozie osi,”
Mwenyezi Mlungu anaamba.

Uamuli wa Juda na Iziraeli

4 Mwenyezi Mlungu anaamba,
“Kpwa sababu atu a Juda akahenda dambi vivyo kpwa vivyo,
ni niatiye adabu.
Aho arema shariya ya Mwenyezi Mlungu,
na taalungire amurize,
ela alongozwa visivyo ni milungu ya handzo
ambayo akare aho ailunga.
5 Kpwa hivyo, tsi ya Juda ndaitiya moho,
nao undaocha ngome za Jerusalemu.”

6 Mwenyezi Mlungu anaamba,
“Kpwa sababu atu a Iziraeli akahenda dambi vivyo kpwa vivyo,
ni niatiye adabu.
Aho nkuguza atu a haki dza atumwa,
agayi asioweza kuripha deni hata napho ni dide dza ra jozi ya virahu.
7 Anaonera sana achiya hata taana pha kuphumira
anaalafya haki atu asiodziweza.
Mutu na ise analala mchetu mmwenga
na kpwa njira iyo ananajisi dzina rangu takatifu.
8 Aho nkularira nguwo zoikpwa mzamana ni achiya,
phephi na chila phatu pha kulavira sadaka.
Nao nkunwa uchi uchioriphiwa dza faini
kpwenye nyumba ya Mlungu wao.

9 Dzagbwe náangamiza Aamori tsetsetse kpwa sababu yenu,
ambao vimo vyao kala ni dza mierezi,
na enye mkpwotse dza mialoni.
10 Mimi nákutuluzani kula tsi ya Misiri,
nchikulongozani kutsupira jangbwani kpwa muda wa miaka mirongo mine,
ili muimiliki tsi ya Aamori.
11 Nami nátsambula manabii kahi ya anao
na barobaro enu anjina akale atu ariotengbwa kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu.
Hebu gano nigombago ni handzo, mwi atu a Iziraeli?
Mwenyezi Mlungu anaamba.
12 Ela mwi mwahenda atu ariotengbwa kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu anwe uchi,
na mchiaamuru manabii,
mchiaambira, ‘Msilavye unabii.’

13 Kpwa hivyo, ndakufyehani
dza rukpwama chirosindirirwa mtsere.
14 Enye mairo manji, taandaweza kuchimbira.
Enye mikpwotse andasirirwa ni mikotse yao,

2:9 2:9 Kumbukumbu 3:8–11 **2:11 2:11** Isabu 6:1–8

masujaa tagandaweza kutivya maisha gao.
15 Atu sujaa a kuhumira maha taandaweza kuima,
enye mairo taandaweza kudzitivya,
na anajeshi akuhumira farasi taandaweza kutivya maisha gao.
16 Na nyo enye mioyo isiyoogopha chitu kahi za nyo masujaa,
andabwaga silaha achimbire siku iyo,”
Mwenyezi Mlungu anaamba.

3

Dambi ya Iziraeli na adabuye

1 Phundzani ujumbe huno ambao Mwenyezi Mlungu akaugomba chinyume chenu mwi atu a Iziraeli, chinyume cha taifa rosi nriroritulu za kula tsi ya Misiri, nchiamba,
2 “Kahi za mataifa gosi ga duniani,
nkakutsambulani mwimwi bahi.
Kpwa hivyo nindakutiyani adabu
kpwa dambi zenu zosi.”

3 Dze, atu airi anaweza kunyendeka phamwenga
bila kulagana?
4 Dze, simba anaweza kunguruma tsakani,
wakati kana nyama?
Dze, simba mdide anaweza kurira phakpwe asagalapho,
ichikala kagbwirire chitu?
5 Dze, nyama wa mapha anaweza kugbwirwa ni muhambo urio photsi
ichikala tauna chambo?
Dze, muhambo unaweza kufyatuka
bila ya kugbwira chitu?
6 Dze, gunda ra viha rinaweza kupigbwa kpwenye mudzi,
na atu asigbwirwe ni wuoga?
Dze, mudzi unaweza kuphahwa ni mai,
ichikala tagakarehwa ni Mwenyezi Mlungu?
7 Kpwa kpweli Mwenyezi Mlungu kahenda utu,
bila ya kuafwenurira atumishie manabii mipangoye.
8 Simba achinguruma,
ni ani asiyeogopha?
Mwenyezi Mlungu akaamba,
ni ani ambaye kandatabiri?

9 Tangazani kahi za zo ngome za Ashidodi,
na mo mwenye ngome za tsi ya Misiri,
Muambe, “Dzikusanyeni dzulu ya myango Samariya,
mlole zo fujo nyinji
na kuonerana kuriko mumo.”
10 Mwenyezi Mlungu anaamba, “Taamanya kuhenda haki
aho atu aikao mali mwao ngomeni arizoziphaha kpwa kuhumira fujo.”
11 Kpwa hivyo, Mwenyezi Mlungu anaamba,
“Maadui gandazunguluka pande zosi za tsi,
nao andausa urindzio,
na kuhala zewe mo mwenu ngomeni.”

12 Mwenyezi Mlungu anaamba,

"Aiziraeli achache asagalao mudzi wa Samariya andatiya
na kutsola-tsola vipande vya makochi na magunguhi ga vitanda bahi.
Indakala dza wakati ambao mrisa andatsola marondo mairi au chipande
cha sikiro ra ng'ondzi
chiroriwa ni simba."
13 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, "Phundzani na
mshuhudiye chinyume cha chivyazi cha Jakobo.
14 Yo siku ndiyotiya adabu Aiziraeli kpwa makosa gao,
ndabomola mwatu mwa kulavira sadaka mwa Betheli.
Na zo pembe za phatu pha kulavira sadaka
zindakatwa zigbwe photsi.
15 Nindazibomola nyumba za wakati wa umande,
na za wakati wa dzoho,
na zo nyumba zenye mapambo ga pembe za ndzovu zindabanangbwa
na go madzumba manono tagandakalako tsona,"
Mwenyezi Mlungu anaamba.

4

Iziraeli inarema
kumuuyira Mwenyezi Mlungu

1 Phundzani higa, mwi achetu a Samariya,
mnonao dza ng'ombe ziriswazo vinono za Bashani,
muonerao achiya na kutesa agayi,
ambao mkuambira alume enu, "Haya reheni uchi hunwe!"
2 Mwenyezi Mlungu akaapa kpwa utakatifuwe kuamba,
"Kpwa kpweli siku ziredza,
mndiphogurutwa na viloo,
hata ye wa mwisho andagbwirwa na viloo vya kulowera ng'onda.
3 Chila mmwenga andatuluzwa na mwanya wa ukuta urio phephi naye,
namwi mundatsuphiwa Harimoni,"
Mwenyezi Mlungu anaamba.

4 "Ndzoni Betheli, mwedze muhende dambi,
ndzoni Giligali muhende dambi zaidi.
Reheni sadaka zenu chila ligundzu
na mafungu genu ga kumi chila bada ya siku tahu.
5 Reheni sadaka za shukurani za mikahe yotiywa hamira,
na mdzikarye kpwa sadaka za hiyari mlavyazo,
mana munamendza kuhenda hivyo, mwi atu a Iziraeli!"
Mwenyezi Mlungu anaamba.

6 "Mimi náhenda midzi yenu yosi ikale na ndzala,
nchikuhendani mkose chakurya kahi za mwatu mwenu mosi,
ela tamuyaniuyira,"
Mwenyezi Mlungu anaamba.

7 "Chisha nchizuwiya mvula isinye kpwenu
wakati kala bado miezi mihahu mguwe.
Náhenda mvula inye mudzi mmwenga,
na kuhenda mvula isinye mudzi wanjina.
Munda mmwenga uphahe mvula

3:14 3:14 2 Afalume 23:15

na nyo munda ambao tauyaphaha mvula unyale.
8 Phahi atu a midzi minji aphiya mudzi mmwenga
na kuluphiro ra kuphaha madzi, wala takuyakala na madzi ga kuakola kunwa,
ela tamuyaniuyira vivyo,”
Mwenyezi Mlungu anaamba.

9 “Nami nárehera mimea yenu makongo nayo ichiuma,
chisha nchireha ndzije achirya minda yenu ya mizabibu,
mitini yenu na mizaituni yenu,
ela tamuyaniuyira vivyo,”
Mwenyezi Mlungu anaamba.

10 “Nchikureherani makongo dza nrigophirika Misiri
barobaro enu náahenda aolagbwe kpwa upanga
nchisababisha farasi enu ahalwe,
na nchihenda lovu ra nyufu kpwenye kambi yenu rikuinjireni mwenu pulani
ela tamuyaniuyira vivyo,”
Mwenyezi Mlungu anaamba.

11 “Naangamiza midzi yenu yanjina,
dza nrivyoangamiza midzi ya Sodoma na Gomora.
Nyo ariotiya kala ni dza chinga cha moho chichotuluzwa mohoni,
ela tamuyaniuyira vivyo,”
Mwenyezi Mlungu anaamba.

12 “Kpwa hivyo, hivi ndivyo ndivyokuhenderani mwi Aiziraeli.
Na kpwa kukala nindakuhenderani vivi,
haya dzitayarisheni kuonana na Mlungu wenu, mwi Aiziraeli.”

13 Kpwa mana lolani,
iye atengezaye myango na kuumba phepho
ahendaye mwanadamu akamanya maazoge
iye ahendaye ligundzu kukala na jiza,
na kuvyoga mwatu mwa dzulu mwa tsi,
dzinare ni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi.

5

Aiziraeli anaambirwa atubu

1 Mwi atu a Iziraeli, phundzani huno wira wa sonono nilondao kuimba kukuhusuni.
2 Mwanamwali Iziraeli akagbwa,
na kandaunuka tsona.
Akarichwa macheye kpwenye tsiiye,
taphana mutu wa kumuunula.

3 Kpwa kukala Mwenyezi Mlungu anaambira Aiziraeli,
“Mudzi utuluzao asikari elufu mwenga,
undasarirwa ni asikari gana mwenga,
na mudzi wanjina utuluzao asikari gana mwenga,

4:11 4:11 Mwandzo 19:24

undasarirwa ni asikari kumi.”

4 Kpwa mana Mwenyezi Mlungu anaambira atu a Iziraeli,
“Niendzani namwi mundakala moyo.
5 Musiphiye mchaniendza Betheli,
na musiinjire Giligali
wala msivuke kuphiya Beeri-Sheba kpwendaabudu
mana atu a Giligali andatsamizwa kpwa lazima
na Betheli indaangamizwa.”

6 Muendzeni Mwenyezi Mlungu mkale moyo,
sedze akavamia tsi ya Iziraeli dza moho,
ndioocha Betheli
na takundakala na mutu wa kuuzimya.
7 Shaka hiro mwimwi munaolafya atu haki zao kpwa kusalunga shariya,
na kubera haki.

8 Muendzeni iye ariyetengeza Chirimira na Rambo
iye ahendaye chilungulungu cha jiza chikakala ligundzu,
na kuhenda mutsi kukala usiku
iye aihaye madzi ga bahari,
akagamwaga tsi kavu,
dzinare ni Mwenyezi Mlungu.
9 Iye aangamizaye enye mkpwotse gafula,
na kubomola ngome zao.

10 Mwimwi nkummena aamuli aaminifu mo kotini,*
na nkutsukirirwa mashaidi agombao kpweli.
11 Phahi kpwa sababu mkuonera achiya,
na kuatoza kodi za mtsere,
mwimwi mkadzenga nyumba za mawe ga kutsonga,
ela tamundazisagala,
mwaphanda minda minono ya mizabibu,
ela tamundanwa uchiwe.
12 Mana namanya vyo makosa genu garivyo manji,
na vyo dambi zenu zirivyo kulu,
mwimwi munaonera atu a haki na kuhala hongo,
na kuzuwiya agayi asiphahe haki zao mo kotini.
13 Kpwa hivyo enye busara andanyamala wakati dza uho,
kpwa kukala ni wakati mui.

14 Dzitahidini kuhenda garigo sawa, wala si mai
ili mphahe kukala moyo.
Chihivyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi andakala phamwenga namwi,
dza muchivyoamba.
15 Menani mai na mmendze manono
na muhakikishe haki inalungbwa mwenu makotini
mendzerepho Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi,
andaonera mbazi atu a Yusufu ariosala.

5:8 5:8 Ayubu 9:9; 38:31 * **5:10 5:10** Chieburania, malau kala nkusikizwa maryangoni.

16 Kpwa sababu iyo, ye Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, anaamba,
“Kundakala na chiriro chila muhala wa mudzi
na chila barabara aambe, ‘Maye! Maye!’
Andaiha akurima
phamwenga na arirao kpwa maripho, aririre ariofwa.
17 Mo minda yosi ya mizabibu mundakala na chiriro,
mana nindatsupira kahi-kahi yenu nkutiyeni adabu,”
Mwenyezi Mlungu anaamba.

Siku ya Mwenyezi Mlungu

18 Shauri yenu mwimwi muazao siku ambayo Mwenyezi Mlungu andaamula mataifa!
Kpwa utu wani munaaza siku ya Mwenyezi Mlungu?
Siku iyo indakala ya jiza si ya mwanga.
19 Ni dza mutu achimbiraye simba,
akakutana na dubu.
Ama mutu ainjiraye nyumbani akajejemeza mkpwonowe ukutani,
na akaondzwa ni nyoka.
20 Yo siku ya Mwenyezi Mlungu indakala ya jiza, si ya mwanga,
indakala ya chilungulungu cha jiza bila ya mwanga wowosi.

21 “Mimi Mwenyezi Mlungu namena na kubera zo sikukuu zenu,
na sifwahirwa ni mikutano yenu.
22 Dzagbwe mukunilavira sadaka zenu za kuocha na za mtsere,
mimi sindazikubali
na sadaka zenu za amani za nyama a kunona
sindazilola bii.
23 Niusirani kululu za mawira genu
sindaphundza sauti za ngephephe zenu.
24 Ela uamuli wa haki ujere dza madzi,
na haki dza muho usiouma.

25 “Dze, mwanilavira sadaka za kuochwa na sadaka zanjina, yo miaka mirongo mine mriphokala ko jangbwani, mwi atu a nyumba ya Iziraeli?
26 Ela mkahala vizuka vyenu murivyodzitengezera enye, yani Sakuthi mfalume wenu, na Kiuni, mlungu wenu wa nyenyezi.
27 Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu, ambaye dzinare ni Mlungu wa majeshi anaamba, ‘Ndakutsamizani kpwa lazima nkuphirikeni kpwatu kure, kutsupa Damasikasi.’ ”

6

Mwenyezi Mlungu andaangamiza atu a Iziraeli

1 Shauri yenu mwimwi msiokala na wasiwasi kuko Sayuni,
na mwimwi mdzionao mu salama ko mwango wa Samariya,
atu mashuhuri a taifa ririro ra kpwandza
ambao atu a Iziraeli nkulunga msada kpwao.
2 Hebu vukani hadi mudzi wa Kaline mkaone,
mchila kuko phiyani mudzi mkpwulu wa Hamathi,
chisha teremukani hadi Gathi, mudzi wa Afilisti.
Vino we Juda na Iziraeli muna unono wani kuriko falume hizi?
Yo tsi yenu siyo kulu kuriko yao?

5:21 **5:21–22** Isaya 1:11–14 **5:25** **5:25–27** Mahendo 7:42–43

3 Mwimwi msiokubali kukala siku ya mai iredza,
na kureha phephi utawala wa fujo.

4 Shauri yenu mwimwi mularirao vitanda vyopambwa na pembe za ndzovu,
na kudziambalaza dzulu ya makochi genu,
na kurya nyama za ana turume kula kpwenye mifugo yenu,
na ana ndzau kula mwenu vyaani.
5 Mwimwi munamendza kutunga mawira dza Daudi arivyohenda,
na kugaimba kuhumira ngephephe.
6 Mwimwi munaonwa uchi kuhumira ndzele,
na kudzipaka mafuha manono,
ela tamsononeka kpwa sababu ya magandzo ga Iziraeli.
7 Kpwa hivyo mundakala a mwandzo kutsamizwa kpwa lazima,
na zo kululu zenu za sharee na ko kudziambalaza kpwenu kundasira.

8 Mwenyezi Mlungu akaapa kpwa kudzihadza mwenye
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba,
"Natsukizwa ni ngulu za atu a Jakobo
na kumena madzumba gao.
Nami ndaulavya nyo mudzi wao na vyosi virivyo mumo kpwa maadui gao."
9 Na hata phakasala atu kumi a nyumba mwenga, aho andafwa.
10 Na aphungbwa wa mutu ndiphoinjira ndani ya nyumba kutuluza lufu kpwendariocha, andamuuza ye mutu ndiyekala akadzifwitsa ko ndani kpwenye, "Dze, kuna mutu yeyesi ariye phamwenga nawe?" Naye andajibu aambe, "Hata, takuna." Ndipho ye aphu wa mutu andaamba, "Shii! Nahusirihadze dzina ra Mwenyezi Mlungu."

11 Wakati Mwenyezi Mlungu andalavya lagizo
zo nyumba kulu zindavundzwa-vundzwa
na ndide zindahendwa vibandzu-vibandzu.
12 Dze, farasi anaweza kuzola dzulu ya gamba?
Ama mutu kurima na ng'ombe baharini?
Ela mwimwi munaolafya atu haki zao kpwa kusalunga shariya,
na matunda ga haki kukala dza muhi wa utsungu,
13 mwimwi munaohererwa kpwa kushindwa kpwa mudzi wa Lo-Debari,
mwimwi mdzikaryao kpwa kuamba, "Nyo mudzi wa Karinaimu tahuyauteka kpwa mkpwotse wehu enye?"
14 Mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba,
"Lolani, ni phephi nirehe taifa chinyume chenu, mwimwi atu a Iziraeli,
nao andakugayisani kula phatu pha kumenyera Hamathi, uphande wa vurini
hadi chidzuho cha Araba chiricho uphande wa mwakani."

7

Ruwiya ya ndzije
ya moho na ya kabiro

1 Higa ndigo arigonionyesa Mwenyezi Mlungu. Námuona anaumba ndzije wakati mtalo wa mfalume wa nyasi kala ukakatwa kare na nyasi kala zikaandza kumera tsona.

2 Ndzije ariphokala taadzangbwemala kurya mimea yosi ya yo tsi, naamba,
“Ee Mwenyezi Mlungu, nakuvoya uhuswamehe!
Mana Jakobo ni mdide sana,
andatiyadze?”
3 Mwenyezi Mlungu achigaluza nia kuhusu gaga, achiamba, “Tagandahendeka.”
4 Higa ndigo Mwenyezi Mlungu arigonionyesa: Námuona Mwenyezi Mlungu anaiha uamuli wa moho, dzohore richiumisa vivwa vikulu na uchiandza kuocha tsi kavu.
5 Ndipho nchiamba,
“Ee Mwenyezi Mlungu, nakuvoya ugariche!
Mana Jakobo ni mdide sana,
andatiyadze?”
6 Mwenyezi Mlungu achigaluza nia kuhusu riri achiamba, “Riri piya tarindahendeka.”
7 Higa ndigo Mwenyezi Mlungu arigonionyesa: Naona aimire kandakanda ya ukuta uriodzengbwa kuno unapimwa na kabiro, naye kala akagbwiririra kabiro.
8 Mwenyezi Mlungu achiniuza, “Amosi, unaonani?” Nchimjibu nchiamba, “Naona kabiro.” Ndipho Mwenyezi Mlungu achiamba,
“Lola, nahumira kabiro kuonyesa kukala atu angu Iziraeli
ni dza ukuta ambao ukamyoka
nami ndaatiya adabu wala sindagaluza nia.
9 Seemu za dzulu za kuabudira atu a chivyazi cha Isaka zindakala gandzo,
na mwatu mtakatifu mwa Iziraeli mundabanangbwa,
nami ndakomesa utawala wa chivyazi cha mfalume Jeroboamu na upanga.”

Amaziya anagomba chinyume cha Amosi

10 Ndipho Amaziya, mlavyadzi-sadaka wa mudzi wa Betheli, wahuma ujumbe kpwa Jeroboamu, mfalume wa Iziraeli achiamba, “Amosi akapanga njama mbii chinyumecho kahi-kahi ya Iziraeli, na nyo atu taaweza kuvumirira manenoge gosi.
11 Mana Amosi akaamba hivi,
‘Jeroboamu andaolagbwa na upanga,
na kpwa kpweli Aiziraeli andatsamizwa kpwa lazima
aphirikpwe kure na tsi yao.’ ”
12 Naye Amaziya achimuamba Amosi, “We muonadzi wa maono, phiya vyako, chimbirira tsi ya Juda, ukaphahe mshaharao kpwa kulavya unabiio kuko.
13 Ela usilavye unabii tsona hiku Betheli, mana ni phatu phatakatifu pha mfalume, na ni nyumba ya kuvoya ya chifalume.”
14 Chisha Amosi achimjibu Amaziya achimuamba, “Mimi simi nabii wala mwana wa nabii, ela ni mrisa na mroromi wa mikuyu.
15 Ela Mwenyezi Mlungu waniusa kpwenye kazi ya kurisa mifugo, naye achiniamba, ‘Phiya ukalavye unabii kpwa atu angu Aiziraeli.’
16 Phahi phundzani neno ra Mwenyezi Mlungu.
Uwe unaamba, ‘Usilavye unabii chinyume cha Iziraeli,
na usihubiri chinyume cha atu a nyumba ya Isaka.’
17 “Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu anaamba hivi:
‘Mcheo andakala malaya kahi za nyo mudzi,

anao a chilume na a chichetu andaolagbwa na upanga,
na mundao undaganywa, uhewe atu anjina.
Uwe mwenye undafwa kpwenye tsi ya chijeni,
na kpwa kpweli Aiziraeli andatsamizwa kpwa lazima aphirikpwe kure na tsi yao.' "

8

Ruwiya ya chikaphu cha matunda

1 Higa ndigo Mwenyezi Mlungu arigonionyesa, nami naona chikaphu cha
matunda maivu.
2 Iye achiniuza achiamba, "Amosi, unaonani?" Nami nchimuamba,
"Naona chikaphu cha matunda maivu." Ndipho Mwenyezi Mlungu
achiniamba,
"Mwisho wa atu angu Aiziraeli ukafika,
sindagaluza nia yangu kuhusu kuatiya adabu.
3 Mawira gaimbwago nyumba ya kuvoya Mlungu ko Betheli gandagaluka gakale chiriro siku iyo,"
Mwenyezi Mlungu anaamba.
"Nyufu zindakala nyinji,
nazo zindaenea chila phatu. Takuna sauti ndiyosikirika!"

4 Phundzani mwimwi muonerao agayi,
na kuangamiza achiya a yo tsi,
5 mwimwi mkudziamba, "Indasira rini yo sikukuu ya kulumbwa kpwa mwezi
ili huguze mtsere
na yo Siku ya Kuoya indasira rini,
ili huguze nganu?
Hundaphunguza pishi na huenjereze bei,
na kuachenga atu kpwa mizani zisizo za sawa.
6 Hundaguza wiswa wa nganu kpwa bei ya dzulu
na hugule achiya dza atumwa
kpwa sababu taaweza kuripha madeni gao
hata napho ni deni dide dza ra jozi ya virahu."

7 Ye Mwenyezi Mlungu waapa kpwa nguma ya Jakobo achiamba,
"Kpwa kpweli sindayala mahendo gao gosi.
8 Kpwa ajili ya gaga ndaihenda yo tsi isumbe,
na osi akalao mumo andasononeka,
tsi yosi indaunuka dza muho Naili,
indasumbiswa na kupwaya dza muho wa Misiri."

9 Mwenyezi Mlungu anaamba, "Siku iyo
ndahenda dzuwa ritswe mutsi,
na kuhenda tsi ikale jiza wakati wa mutsi.
10 Nindagaluza sikukuu zenu zikale siku za chiriro,
na mawira genu gosi gakale ga chiriro.
Nindakuhendani mvwale nguwo za magunia,
na chila chitswa chinyolwe chiphala.
Siku iyo ndaihenda ikale ya chiriro dza cha mutu achiyefwererwa ni mwanawe wa macheye,
na mwishirowe, indakala dza siku ya utsungu."

11 Mwenyezi Mlungu anaamba, “Lolani wakati uredza,
ambapho ndareha ndzala kahi ya yo tsi.
Taindakala ndzala ya chakurya wala chiru ya kukosa madzi,
ela ndzala ya kukosa kusikira neno ra Mwenyezi Mlungu.
12 Aho andahangaika kula Bahari ya Munyu hadi Bahari Kulu
na kula vurini hadi mlairo wa dzuwa,
andadengereka hiku na hiku kuendza neno ra Mwenyezi Mlungu,
ela taandariphaha ng’o.

13 Siku iyo asichana anono na barobaro enye mkpwotse
andafwa purungire kpwa chiru.
14 Na aho aapao kpwa kuhadza chizuka cha Samariya
na kuamba, ‘Dza mlunguo aishivyo uwe Dani,’
na ‘Dza mlungu wa Beeri-Sheba aishivyo,’
aho andagbwa na taandaunuka tsona.”

9

Iziraeli inaangamizwa

1 Kpwenye ruwiya yanjina Námuona Mwenyezi Mlungu aimire phephi
na phatu pha kulavira sadaka, naye achiniamba,
“Piga vyo vitswa vya nguzo hata misingiye isumbe,
na uzivundze vipande-vipande dzulu ya vitswa vya atu osi
na hinyo ndiosala ndaaolaga kpwa upanga.
Taphana mutu ndiyechimbira,
taphana ndiyetiya.

2 Hata akatsimba dibwa hadi kuzimu,
kuko mkpwono wangu undaatuluza.
Nao achikpwera kuphiya mlunguni,
chisha ndaatsereza kula kuko.
3 Hata akadzifwitsa dzulu ya mwango Karimeli,
chisha nindaaendza na niatuluze kula kuko.
Hata achadzifwitsa tsini ya bahari ili nisiaone,
nindalagiza dzoka kuko rikaaondze.
4 Na hata achitsamizwa kpwa lazima ni maadui gao,
kuko ndalagizira upanga, nao undaaolaga.
Nami nkapanga kuahendera mai
wala si manono.”

5 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi,
iye agutaye tsi nayo ikasumba,
na osi asagalao mumo akarira,
tsi yosi ikaunuka dza muho Naili,
chisha ikapwaya tsona dza muho wa Misiri;
6 iye adzengaye gorofaye ko dzulu mlunguni,
na kuika misingiye phapha duniani;
iye ndiye aihaye madzi ga bahari,
na kugamwaga dzulu ya tsi,
Mwenyezi Mlungu ndiro dzinare.

7 “Dze, mwi kpwangu simwi dza Akushi,
mwi atu a Iziraeli,” Mwenyezi Mlungu anaamba.

"Dze, mino siyatuluza Aiziraeli kula tsi ya Misiri,
na Afilisti kula Kafutori* na Aaramu kula Kiri?
8 Lolani, matso ga Mwenyezi Mlungu ganalola ufalume wa dambi wa Iziraeli.
Nami ndaubananga na niwuuse duniani
isiphokala sindabananga tsetsetse chivyazi cha atu a Jakobo,"
Mwenyezi Mlungu anaamba.

9 "Kpwa mana, ndalavya lagizo,
ndatsunga nyumba ya Iziraeli kahi ya mataifa ganjina gosi
dza mutu atsungavyo na chungiyo
ela taphana chidziwe ndichogbwa photsi.
10 Enye dambi osi kahi za atu angu andaolagbwa na upanga
aho ambao nkuamba, 'Takuna mai ndigohuphaha.'

Kuuyizwa kpwa utawala wa Daudi

11 Siku iyo nindauyiza tsona
ufalume wa Daudi ambao ni dza nyumba iriyogbwa.
Ndarekebisha myanya ya kuta zirikobomoka,
na kuunula magandzoge
na kuudzenga, dza urivyokala pho kare,
12 ili Aiziraeli amiliki seemu ya tsi ya Edomu iriyosala
na atu osi asio kala Ayahudi aihwao kpwa dzina rangu,"
Mwenyezi Mlungu andahenda gaga anaamba.

13 Mwenyezi Mlungu anaamba, "Lolani siku ziredza,
ambapho mvunadzi andagbwirana na mkurima wakati achere kuvuna,
na mminyi wa zabibu agbwirane na mphandi wa mbeyu wakati achere minya.
Uchi wa mtswano undatwena kula myangoni
na undajera kula vidzango vyosi.
14 Nindaauyiza atu angu Iziraeli
nao andadzenga luphya magandzo ga midzi yao asagale.
Andaphanda minda ya mizabibu na kunwa uchiwe,
andaphanda minda na arye mavunoge.
15 Nindaaphanda kahi ya yo tsi yao,
nao taandang'olwa tsona
kula kpwenye yo tsi ambayo naapha,"
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu anaamba.

---

* **9:7 9:7** ***Kafutori*** ni dzina ra Chieburania yenye mana ya *Kirete.* **9:11 9:11–12** Mahendo 15:16–18

Chitabu cha
OBADIYA
Tanga mbere

Chitabu hichi chinasemurira ruwiya zohewa nabii mmwenga yeihwa Obadiya. Dzina Obadiya manage ni "mtumishi wa Mlungu." Ruwiya hizi kala ni kuhusu taifa ra Edomu. Hichi ndicho chitabu chidide kuriko vyosi kahi za vitabu vya manabii. Inawezekana Obadiya waandika chitabu hichi bada ya Afilisti na Aarabu kushambuliya Jerusalemu kama mwaka wa magana manane mirongo mine na tahu kabila ya kuvyalwa Masihi (Soma 2 Nyakati 21:7). Napho ni hivyo phahi Obadiya waishi wakati mmwenga na nabii Elisha. Piya inawezekana chitabu chichi chaandikpwa bada ya Aiziraeli kuhalwa mateka.

Dzambo kulu rinarobishwa himu ni kuhusu kutiywa adabu kpwa Aedomu ambao ni atu a chivyazi cha Esau mana dzagbwe aho kala ni abari a Aiziraeli, atu a chivyazi cha Jakobo, ashiriki kushambuliya na kuhala zewe ko Jerusalemu.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Uamuli wa Aedomu 1—14
Mwenyezi Mlungu andagatiya adabu mataifa 15—16
Ayahudi andauyizwa kpwenye tsi yao 17—21

Uamuli wa Edomu

1 Hizi ni ruwiya arizoonyeswa Obadiya.
Hivi ndivyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu aambavyo kuhusu atu a Edomu;
Hukaphaha habari kula kpwa Mwenyezi Mlungu kukala,
kpwahumwa mjumbe kpwa mataifa akaambe,
"Unukani! Uphiyeni hukapigane na Aedomu!"
2 Mwenyezi Mlungu anaambira Edomu, "Lola, Nindakuhenda taifa dide kahi ya mataifa
nawe undaberwa sana.
3 Ko kudzikaryako mo mwako moyoni kukakuchenga
uwe usagalaye kpwenye panga za myamba,
na makalogo ga dzulu ya myango
unadziamba, 'Takuna mutu awezaye kunitsereza photsi bii.'
4 Mana Mwenyezi Mlungu anaamba kukala, 'Hata ukauruka dzulu sana dza kozi
au ukaika midziyo kahi-kahi za nyenyezi
chisha nindakutsereza vivyo.' "
5 Majambazi au aivi amenyererapho atu usiku,
nkuiya vitu alondavyo tu.
Na atu avunapho zabibu
nkusaza-saza ili achiya nao aphahe kutsembwesa.
Ela uwe undaangamizwa tsetsetse.
6 Kpwa kpweli uwe Edomu, yani chivyazi cha Esau undafutwa chila chitu,
hata yo akibayo uriyofwitsa, indaendzwa ihalwe.
7 Hinyo osi achiogbwirana nawe
andakuzola kula tsiiyo.
Hinyo urioika nao chilagane
andakuchenga na kukuturya.
Asenao a chala na pete andakuchenga na akuhege,

bila uwe mwenye kumanya.

8 “Mwenyezi Mlungu anaamba,
Siku iyo nindabananga-bananga enye ikima osi a Edomu
atu enye ufahamu kahi ya milima ya Esau.
9 Mwimwi masujaa a mudzi wa Temani,
mundagbwirwa ni mchecheta.
Chila ariye kahi ya mwango wa Esau
andaolagbwa.”

Makosa arigohenda Aedomu

10 Kpwa sababu ya uyi muriohendera ndugu zenu ana a Jakobo
mundaaibishwa;
na m’banangbwe hata kare na kare.
11 Wakati hura atu ambao sio Ayahudi ariphomenya Jerusalemu
na kuahala mateka ndugu zenu phamwenga na vitu vyao
na kuiganya Jerusalemu kpwa kupiga kura,
mwimwi mwaima kanda mchilorera
avi kala mu phamwenga na higo maadui.
12 Msingeonato wakati ndugu zenu kala a mashakani.
Msingehererwa wakati mudzi wao unaangamizwa.
Mwahenda makosa kpwa kutseka ndugu zenu
siku ya mashaka gao.
13 Siku iyo ya mashaka gao,
msingevyoga maryango ga atu angu.
Msingeonato wala msingehala vitu vyao.
14 Msingeima maganikoni
ili kugbwira hara ariokala anachimbira,
Msingealavya kpwa maadui gao hinyo ariokala akatiya
siku ya mashaka gao.

Mwenyezi Mlungu
andagatiya adabu mataifa

15 Mana siku ya Mwenyezi Mlungu kuamula mataifa gosi
i phephi.
Na hivyo murivyoahendera ayawenu mwi atu a Edomu,
namwi mundahenderwa dza vivyo.
Mambo mai gosi mrigogahenda
gandakuuyirani enye.
16 Mwenyezi Mlungu waenderera kuamba,
“Mana dza viratu atu a Juda arivyophaha mashaka dzulu ya mwango
wangu mtakatifu,
mataifa ganjina gosi gandagaya dza vivyo
andagaya kpwa kugaya
hadi asire tsetsetse ikale avi taayakalapho hipha duniani.

Ayahudi andauyizwa kpwenye tsi yao

17 Ela mwango wa Sayuni phandakala na atu ndiotiya
napho phandakala phatakatifu.
Atu a nyumba ya Jakobo ndiosala
andahala tsona urisi wao kula kpwa maadui gao.

1:14 1:14 Isaya 34:5–17; 63:1–6; Jeremia 49:7–22; Ezekieli 25:12–14; 35:1–15; Amosi 1:11–12; Malaki 1:2–5

18 Atu a chivyazi cha Esau andakala dza mibuwa mifu
ela atu a chivyazi cha Jakobo
na cha Yusufu indakala dza moho uakao.
Nazo zindaocha atu a chivyazi cha Esau tsetsetse
bila kusaza hata mutu mmwenga, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.”

19 Atu asagalao jangbwa ra uphande wa mwakani wa Juda,
andahala mwango wa Esau.
Atu asagalao tsi za myango ya Juda
andahala tsi ya Afilisti, ya Efuraimu na ya Samariya.
Mbari ya Benjamini nayo indahala tsi ya Giliadi.
20 Kundi ra Aiziraeli ariotsamizwa kpwa lazima kula Kanani
andakpwedza ahale tsi yosi hadi Sarefathi.
Atu a Jerusalemu ariotsamizwa kpwa lazima ambao kala a Sefaradi,
nyo andahala midzi ya jangbwa ra uphande wa mwakani wa Juda.
21 Atu a Jerusalemu ariotiya andapanda mwango Sayuni
ili autawale mwango wa Esau,
na Mwenyezi Mlungu mwenye ndiye ndiyekala mfalume wao.

Chitabu cha
JONA
Tanga mbere

Jona, mwana wa Amitai, kala ni nabii wa Mlungu ko tsi ya Iziraeli. Chitabu hichi cha Jona chinahuonyesa vira Mlungu arivyo na mbazi nyinji na atu osi bila kubaguwa.

Mlungu watsukizwa ni atu a Ninawi na achimuiha Jona aphiye akaambire kukala kandachelewa bii hinyo mudzi wao andauocha. Atu a Ninawi kala ni aviha akulu a Aiziraeli. Phahi Jona ariphohumwa ni Mlungu taviyamhamira bii, achiona baha achimbire ili hinyo ujumbe usiafikire hinyo atu a Ninawi. Kpwa njira hino aviha a Aiziraeli angeangamizwa. Hivyo ndivyo virivyomhamira Jona. Ela kpwa sababu Mlungu kala analonda akubali makosa na aativye, achihenda vilinje hadi Jona achiphiya Ninawi. Atu a Ninawi ariphosikira ujumbe, akubali makosa na Mlungu achiaonera mbazi.

Chitabu hichi chinahuonyesa wazi kukala mwanadamu ana moyo mui wa kulonda kuriphiza, ela Mlungu ana mbazi na analonda amtivye mwanadamu.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Jona anarema kutii 1:1–16
Jona anatubu na anakombolwa 1:17—2:10
Ujumbe wa Jona chinyume cha atu a Ninawi 3:1–10
Mlungu anaonera Ninawi mbazi 4:1–11

Jona anamchimbira Mlungu

1 Siku mwenga Mwenyezi Mlungu wagomba na Jona mwana wa Amitai achimuamba,
2 “Uka uphiye hadi mudzi mkpwulu wa Ninawi, ukakote kululu uaambire atu a Ninawi kukala, uyi wao ukanifikira hiku dzulu.”
3 Ela badala ya hivyo Jona wauka achiphiya Tarishishi ili amchimbire Mwenyezi Mlungu. Phahi wauka achiphiya hadi bandari ndide yoihwa Jopa. Hiko waphaha meli iriyokala inaphiya Tarishishi, achiripha nauli achiinjira na achiandza charo cha kuphiya Tarishishi, ili akakale kure na Mwenyezi Mlungu.

Phuto rinazuka
na Jona anatsuphiwa baharini

4 Sambi ariphokala a charoni, Mwenyezi Mlungu wareha phuto kali hiko baharini. Phuto hiro kala rina nguvu sana nusura meli ivundzike.
5 Hinyo mabaharia achimenywa ni wuoga sana, chila mutu achiandza kumririra mlunguwe. Achiandza kuhala mizigo na kuitsupha madzini ili iyo meli iphunguke uziho. Wakati hinyo Jona kala akatserera hiko chumba cha ndani cha tsini kabisa cha iyo meli, arere.
6 Phahi mphiriki wa iyo meli achendamuona Jona hiko ndani arere achimuamba, “We hata urere tse! Haya unuka uvoye, chahi Mlunguo andahuonera mbazi ahutivye.”
7 Phahi achiambirana, “Nahupige kura humanye ni ani achiyeuhenda huphahe mashaka higa.” Kpwa hivyo achipiga kura,* na kura ichimgbw-

1:1 1:1 2 Afalume 14:25 * **1:7 1:7** Kura hizo tazisawa na hizi hupigazo siku hizi. Kala ni mlamulo.

erera Jona.
8 Achimuuza Jona achimuamba, “Haya huambire, wakosani hata ukau-
rehera shaka rino! Una kazi yani? Ulaphi? Kpwenu ni kuphi? U kabila
yani?”
9 Jona achiaambira, “Mino ni Mueburania na ninamuabudu Mwenyezi
Mlungu ariye dzulu mlunguni, yeumba bahari na tsi kavu.
10 Ela vivi phahi ninachimbira Mwenyezi Mlungu, niphiye kure naye.”
Ariphosikira hivyo hinyo mabaharia achimenywa ni wuoga sana. Phahi
achimuamba, “Ukahendani we!”
11 Na kpwa sababu rira phuto kala rinazidi kuenjerezeka, achimuuza
achiamba, “Sambi hukuendedze hata rino phuto rihurire?”
12 Jona achiamba, “Nihalani mnitsuphe himo baharini nayo bahari
indahurira. Mana ninamanya kukala mimi ndimi nchiyekuhendani
mkutane na phuto kulu chiasi hichi.”
13 Hata hivyo hinyo mabaharia ajeza kuphirika iyo meli kama arivy-
oweza ili ifike tsi kavu, ela achishindwa mana hiro phuto kala ni kali sana.
14 Kpwa hivyo achimvoya Mwenyezi Mlungu achiamba, “Mwenyezi
Mlungu hunakuvoya usihuangamize kpwa sababu ya roho ya mutu hiyu.
Tsona mlatso wa mutu hiyu ambaye kakahukosera usiuisabu dzulu yehu
bii, mana uwe Mwenyezi Mlungu ukahenda kama ulondavyo.”
15 Phahi achimuhala Jona achimtsupha himo baharini na iyo bahari
ichihurira hu!
16 Hinyo mabaharia ariphoona hivi, amuogopha Mwenyezi Mlungu sana,
achimlavira sadaka, tsona achimuikira hati.

Jona anamvoya Mlungu
ndanini mwa ng’onda

17 Phahi wakati uho, Mwenyezi Mlungu achihuma ng’onda mkpwulu
achedzammiza Jona. Naye Jona achikala ndanini mwa ye ng’onda siku
tahu, usiku na mutsi.†

2

1 Sambi, Jona ariphokala himo ndanini mwa hiye ng’onda mkpwulu,
wamvoya Mwenyezi Mlungu, Mlunguwe
2 achiamba,
“Niriphokala nagaya, Mwenyezi Mlungu nakuiha
nawe uchinijibu.
Niriphokala kuzimu* nakuririra
nawe uchisikira chiriro changu.
3 Wanitsupha kpwenye chivwa cha bahari,
kahi-kahi ya bahari tsini ya higo madzi.
Madzi ganizunguluka pande zosi,
kuno maimbigo makulu na madide gachinifwinika.
4 Nchiona kukala ukaniusa mberezo kabisa
Nchiona kukala sindaona tsona nyumbayo takatifu ya kuvoya Mlungu.
5 Madzi ganibwiningiza chidide ganihale roho.
Madzi ga chivwani gachinizunguluka,
na nyasi za baharini zichinilinga-linga chitswa.
6 Nazama tsini ya kolo za myango,
nchendasindikirwa na maphungo† ga tsi hata kare na kare.

1:17 1:17 Mathayo 12:40 † **1:17 1:17** Mathayo 12:40. * **2:2 2:2** Neno ra Chieburania hipha ni “Sheol” rina mana ya kuzimu. † **2:6 2:6** maphungo: ni seemu za panda ndide zirizo na makodza.

Ela uwe Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu
uchiniusa tsona hai kula hiko kuzimu.
7 Niriphokala nakata roho,
nátambukira Mwenyezi Mlungu,
na mavoyo gangu gachikufikira
kpwenye nyumbayo takatifu ya kuvoya Mlungu.
8 Aho avoyao vizuka, vitu visivyo mana
nkukala akarema matumaini ga kumendzwa ni Mlungu.
9 Ela mimi nindakutogola na kanwa yangu.
Nindakulavira sadaka na kuusa hizo naziri nrizoika,
mana uwe Mwenyezi Mlungu ndiwe utivyaye."
10 Phahi Mwenyezi Mlungu achiamuru hiye ng'onda achendamuaphika Jona tsi kavu.

3

Jona anahubiri Ninawi
na atu anatubu

1 Mwenyezi Mlungu achigomba na Jona kano ya phiri achiamba,
2 "Uka uphiye hadi mudzi mkpwulu wa Ninawi ukaambire garatu maneno nrigokuambira."
3 Ndipho Jona achiphiya Ninawi kama arivyolagizwa ni Mwenyezi Mlungu. Mudzi hinyo kala ni mkpwulu sana, mana kala inahala siku tahu kuutikanya.
4 Chisha Jona achiinjira Ninawi na achiphiya charo cha siku mwenga, achikota kululu kuambira atu a Ninawi kukala, "Zikasala siku mirongo mine tu, mudzi wa Ninawi ubanangbwe-banangbwe!"
5 Atu a Ninawi ariphosikira habari hiyo, achiamini higo maneno ga Mlungu, achitangaza mfungo na achivwala magunia* kula akulu hadi adide.
6 Habari hizi ziriphomfikira mfalume wa Ninawi, wauka hipho phenye chihiche cha chifalume, achivula nguwoze za chifalume, achivwala gunia na achendasagala ivuni.
7 Chisha mfalume achilavya shariya kpwa atu a Ninawi achiamba, "Kpwa shariya yangu na ya vilongozi angu anjina, atu osi naafunge. Nyama osi a kufuga naasiriswe wala kuneswa madzi.
8 Atu osi naavwale magunia na aavwike nyama aho nao. Chila mmwenga amririre Mlungu kpwa chadi na ariche kuhenda mai na tabiya za chinguvu-nguvu.
9 Mana Mlungu alala macheye, anaweza kugalukpwa ni moyo akahuonera mbazi na akakala kandahuangamiza kama arivyopanga."
10 Chisha Mlungu ariphoona kukala higo mambo mai arigokala achigahenda akagaricha, waaonera mbazi na kayaangamiza kama arivyokala akaamba.

4

Tsukizi za Jona
na mbazi za Mlungu

1 Sambi, Jona ariphoona kukala Mlungu akaaonera mbazi atu a Ninawi, watsukirwa sana.
2 Achimvoya Mwenyezi Mlungu achimuamba, "Mwenyezi Mlungu, mino

---

3:4 3:4 Mathayo 12:41; Luka 11:32 * **3:5 3:5** kuvwala magunia kunaonyesa kukala anamanya makosa gao. **4:2 4:2** Kutsama 34:6

námanya kare hangu nchere hiko kpwehu kukala vivi ndivyo ndivyokala,
ndiyo mana nchiamua kukala nchimbire niphiye Tarishishi. Mana
námanya kukala uwe u Mlungu wa mbazi na huruma nyinji. Kuna tsukizi
za phephi, una mendzwa nyinji isiyosika. Uwe ukugalukpwa ni moyo
ukaricha kuahenda mai kama urivyopanga.
3 Haya Mwenyezi Mlungu hivi phahi hala roho yangu mana ni baha
kufwa kuriko kukala moyo.”*
4 Mwenyezi Mlungu achimuamba, “Dze ni sawa kukala utsukirwe kpwa
higa nchigohenda?”
5 Phahi yakala hivi: Jona watuluka himo mudzini, achiphiya uphande wa
mlairo wa dzuwa wa hinyo mudzi. Hiko achidzenga chibanda ili kudziziba
dzuwa na achisagala mumo kuno analolera hinyo mudzi ndivyokala.
6 Phahi Mwenyezi Mlungu achihenda phamere mmea wa kuambala wa
makodza manji. Muhi hinyo uchimziba Jona dzuwa na uchimphunguzira
kugayakpwe. Jona wahamirwa sana ni hinyo mmea.
7 Ela kuriphocha, ligundzu chiti chenye, Mlungu achilagiza bulu richi-
urya hinyo mmea hadi uchinyala uchifwa.
8 Dzuwa ririphotuluka Mlungu achireha phepho ra dzoho kula mlairo
wa dzuwa uchipiga. Dzuwa kali richimpiga Jona chidide afwe purungire
achiamba, “Baha nifwe kabisa kuriko kukala moyo.”
9 Mlungu achimuuza achimuamba, “Dze ni sawa utsukirwe kpwa sababu
ya hinyo mmea?” Jona achiamba, “Ni sawa. Nkareya sana hata baha
kufwa.”
10 Mwenyezi Mlungu achimuamba, “Una utsungu na mmea uriomera
kpwa usiku mmwenga na uchifwa kpwa usiku mmwenga, dzagbwe
kuuphandire uwe na kuuhendere ukule.
11 Dze, mino nami sifwaha kukala na utsungu na huno mudzi mkpwulu
wa Ninawi, urio una zaidi ya atu elufu gana na mirongo miiri asiomanya
zuri ni riphi na iyi ni riphi? Haya mbali na hivyo phahi, mudzi uhu una
mifugo, tsona minji.”

4:3 4:3 1 Afalume 19:4 * **4:3 4:3** soma 1 Afalume 19:4.

Chitabu cha
MIKA
Tanga mbere

Hichi ni chitabu chimwengachapho cha vitabu vya manabii adide a Iziraeli. Chieburania Mika manage ni: "Ni ani ariye dza Mwenyezi Mlungu." Nabii Mika wala mudzi mdide urioihwa Moreshethi urio kahi za mwakani na mtswerero wa dzuwa wa Jerusalemu. Mika waishi wakati mmwenga na nabii Isaya na nabii Hosea naye wahubiri ujumbe wa tumaini na hukumu. Iye watabiri kukala Mlungu andaamula Samariya, mudzi mkpwulu wa ufalume wa vurini yani Iziraeli na Jerusalemu, mudzi mkpwulu wa ufalume wa mwakani yani Juda kpwa kukosa kukala mfwano mnono kpwa atu. Atawala ni ayi, manabii ana handzo, alavyadzi-sadaka ni ayi, ahendadzi-bishara si aaminifu na aamuli anaphokera hongo.

Fundzo kulu ni kukala Mlungu ni wa haki na analonda atu asagale vinono. Mika piya watabiri kuhusu matumaini ga siku zedzazo, kukala kundavyalwa muokoli na kundakala na ufalume urio na amani.

Maelezo Muhimu Kpwa Chifupi

Uamuli wa Iziraeli na Juda 1:1—3:12
Ujumbe wa kuluphiro kpwa atu a Mlungu 4:1—5:15
Ujumbe wa kukanya na tumaini 6:1—7:20

1 Higa ni maneno ambago Mwenyezi Mlungu wagomba kumuambira
Mika. Mika kala achisagala kpwahali koihwa Moreshethi. Mwenyezi
Mlungu wagomba na Mika wakati Jothamu, Ahazi na Hezekiya ariphokala
afalume a Juda. Mika waonyeswa ruwiya kuhusu Samariya na Jerusalemu.
2 Mwimwi mosi phundzani,
Dunia na vyosi virivyo ndani naviphundze
ili Mwenyezi Mlungu alavye ushaidi dzulu yenu,
hiye Bwana agombe kula nyumbaye takatifu ya kuvoya Mlungu.

Uamuli wa Samariya na Jerusalemu

3 Lola! Mwenyezi Mlungu aredza kula phakpwe makaloni;
andatserera na kuvyoga virere vya myango ya dunia!
4 Myango indamomonyoka tsinize,
na madete ganaganyika pande mbiri
dza mshumaa utsatsamukavyo ukalapho phephi na moho
dza madzi gajeravyo upesi mteremukoni.
5 Gosi higa ni kpwa sababu ya Jakobo kukosera,
kpwa sababu ya dambi za chivyazi cha Iziraeli.
Kosa ra Jakobo ni riphi? Dze, si Samariya?
Dze, phatu pha dzulu pha Juda pha kuabudu milungu yao ni phaphi?
Dze, si Jerusalemu?
6 "Kpwa hivyo Samariya ndaihenda dzala
phatu pha kumeza mitse ya mizabibu.
Mawege ndagamwaga deteni
na misingiye niiriche wazi.
7 Vizukavye vyosi vya kutsongbwa vindavundzwa vipande-vipande,
zawadize zosi za nyumba ya kuvoya Mlungu zindatiywa moho.

1:1 1:1 2 Afalume 15:32–38; 2 Nyakati 27:1–7; 2 Afalume 16.1–20; 2 Nyakati 28:1–27; 2 Afalume 18.1–20.21; 2 Nyakati 29:1—32:33

Nindabananga vizukavye vyosi.
Mana wakusanya zawadize zosi kula kpwa maripho ga umalaya,
nazo zindahumika tsona kuripha maripho ga umalaya.”

Chiriro na sonono

8 Chisha Mika achiamba, “Kpwa sababu hino ndasononeka na nrire,
nindanyendeka chitsaha tsona bila virahu.
Nindapheka dza bawa,
na kurira dza chimburu.
9 Mana chirondache ni cha chirema,
chikaambukiza Juda.
Chikafika hadi ryango ra Jerusalemu,
phephi na ko atu angu asagalako.
10 Gaga msigaseme Gathi,
msirire bii
galagalani kpwenye vumbi
hiko Bethi-Ofura.*
11 Mwimwi msagalao Shafiri
tsapani chitsaha
na enye kuodzala waibu.
Hinyo asagalao Zaanani
taandatuluka kondze ya mudzi
Bethi-Eseli inasononeka,
urindziwe ukauswa ko kpwenu.
12 Mana hinyo asagalao Marothi anasononeka
anagodza kpwa hamu ausirwe sonono.
Mana mai gakatserezwa kula kpwa Mwenyezi Mlungu
hadi phenye ryango ra Jerusalemu.
13 Mwi enyezi a Lakishi,
fungani farasi kpwenye magari ga viha.
Mwimwi ndimwi chandzo cha mwana mchetu wa Sayuni kuhenda dambi,
mana makosa ga Iziraeli gaphahikana kpwako.
14 Kpwa hivyo undaapha enyezi a Moreshethi Gathi
zawadi za kulagana.
Atu a mudzi wa Akizibu andakala chitu chisichookola
kpwa afalume a Iziraeli.
15 Mwimwi enyezi a Maresha
ndakureherani mutu ndiyekuturyani.
Iye ariye utukufu wa Iziraeli
andakpwedza hadi Adulamu.
16 Nyolani nyere zenu kpwa sababu ya sonono
kpwa ajili ya ana enu anaokuhendani mkale na raha,
dzihendereni chiphala dza tai
mana ana enu andauswa aphirikpwe tsi ya ujenini.”

2

Shaka hiro kpwa aonerao ayawao

1 Shaka hiro kpwa apangao kuhenda mai,
anaopanga uyi mwao vitandani,
ligundzu kunaphocha anagahenda
kpwa sababu ana uwezo.

---

* **1:10 1:10** ***Bethi-Ofura*** kpwa Chieburania manaye ni *nyumba ya vumbi.*

2 Nkuaza minda na akaihala,
akaaza nyumba na akazihala.
Nkumuonera mutu na atu a nyumbaye,
na nkufuta mutu urisiwe.
3 Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu anaamba hivi,
“Lola, ninapanga kureha shaka kpwa atu aha,
namwi tamundaweza kudzikombola enye,
tamundanyendeka tsona na shobo
mana undakala wakati mui.
4 Siku iyo atu andakutungirani wira wa sonono wa kukunyeterani
nao andaamba,
‘Hukaangamizwa tsetsetse,
Mwenyezi Mlungu akaganya vitu vya atu angu.
Iye akanifuta mtalo hinyo,
na minda yehu akaipha atu ario uhala mateka.’ ”
5 Kpwa hivyo takundakala na mutu ndiyekupima na kukuganyani minda,
kpwa kupiga kura,
kahi ya kusanyiko ra atu a Mwenyezi Mlungu.

Manabii a handzo

6 Manabii aho nkuamba, “Usihubiri, usihubiri mambo higo,
swiswi tahundagbwirwa ni waibu.”
7 Mwi atu a Jakobo, gano mgombago ni sawa? Mnaphouza,
“Kpwani Roho wa Mwenyezi Mlungu kavumirira?
Vino iye nkuhenda mambo dza higa?”

Mwenyezi Mlungu anaamba, “Dze maneno gangu tagamuhendera manono
mutu ahendaye irivyo sawa?”
8 Ela siku hizi mukaaunukira atu angu
dza maadui,
munaavula vwazi ra chitajiri
atu atsupao kpwa amani
ambao taatarajiya viha.
9 Munaazola achetu a atu angu
kula kpwenye nyumba zao nono,
munaausira ana ao
baraka zangu hata kare na kare.
10 Unukani mphiye vyenu!
Hipha sipho phatu pha kuoya,
kpwa sababu ya phakanajisika,
phakabanangika kutsupa chiasi.
11 Ichikala mutu wa handzo amendzaye kuchenga atu andakpwedza aambe,
“Ndakutabiriani kukala kundakala na uchi munji na vinwadzi vya kulevya,”
Muhubiri iye andamendzwa ni atu hinya!

Mwenyezi Mlungu andakombola atue

12 Kpwa kpweli ndakukusanyani phamwenga mwimwi atu a Jakobo.
Ndaakusanya phamwenga atu a Iziraeli achiosala.
Ndaareha phamwenga dza mang’ondzi kpwenye chaa,
dza mifugo phao marisani,
napho phandakala na atu anji.
13 Hiye awezaye kuvugula njira andaatanguliya,

nao andavundza ryango ra mudzi na kutuluka kondze.
Mfalume wao andaatanguliya,
Mwenyezi Mlungu andakala chilongozi wao.

3

Vilongozi na manabii anademurirwa

1 Alafu nchiamba,
“Phundzani mwi vilongozi a Jakobo,
mwimwi atawala a nyumba ya Iziraeli.
Dze, simwi mlondwao kumanya haki?
2 Mwimwi muriozira manono na kumendza mai,
mwimwi munaoyula ngozi atu angu
na kuusa nyama mwao mifuphani.
3 Mwimwi mryao nyama za atu angu,
na kuyula ngozi zao.
Na kuvundza mifupha yao vipande-vipande
na kuakata dza nyama ndizojitwa,
dza nyama ndizotiywa nyunguni.”

4 Siku zedzazo andamririra Mwenyezi Mlungu,
ela ye kandaajibu.
Wakati hinyo andaafwitsa usowe
kpwa sababu ya mahendo gao mai.
5 Hivi ndivyo Mwenyezi Mlungu aambavyo,
“Kuhusu manabii anaalongoza atu angu chimakosa,
mutu achiapha chakurya, anatangaza, ‘Amani’
ela mutu asiphoapha anadzipanga kupigana nao.
6 Kpwa hivyo mundakala na usiku usio na ruwiya
mwedzerwe na jiza msiweze kutabiri.
Dzuwa rindakutswererani nyo manabii
na mutsi undakala jiza kpwao.
7 Aonadzi andagbwirwa ni haya,
na apigi a mburuga agbwirwe ni haya,
osi andafunga kanwa zao
mana taphana jibu kula kpwa Mwenyezi Mlungu.”
8 Ela mino nkaodzazwa nguvu,
nkaodzazwa Roho wa Mwenyezi Mlungu,
nkaodzala haki na uwezo,
ili nimtangazire Jakobo makosage,
na Iziraeli dambiye.
9 Phundzani higa mwino vilongozi a nyumba ya Jakobo
mwimwi atawala a nyumba ya Iziraeli
mwimwi munaomena haki
na kugaluza chochosi cha haki,
10 mdzengao mudzi wa Sayuni kpwa kumwaga milatso
na Jerusalemu kpwa kuhenda mai.
11 Vilongozie anaamula kpwa kuphokera hongo,
alavyadzi-sadaka anafundza kpwa maripho,
manabiie anatabiri kpwa kuphokera pesa.
Chisha achere mtegemea Mwenyezi Mlungu kpwa kuamba,
“Si Mwenyezi Mlungu a phamwenga naswi,
taphana mashaka ndigohuphaha.

12 Sambi phahi, kpwa sababu yenu,
mudzi wa Sayuni undarimwa dza munda
Jerusalemu indakala gandzo,
na chidzango cha nyumba ya kuvoya Mlungu chindakala tsaka.”

4

Ufalume wa Amani

1 Siku za mwisho
mwango wa nyumba ya Mwenyezi Mlungu undaimarishwa
ukale mwango mkpwulu kahi za myango yosi,
mure kuriko vidzango vyosi,
na atu andaphiya hiko kpwa unji.
2 Atu a mataifa ganjina manji andakpwedza aambe,
“Ndzoni, huambuke mwango wa Mwenyezi Mlungu,
huphiye nyumba ya Mlungu wa Jakobo.
Ili ahufundze njiraze,
naswi huhende gara alondago.”
Mana shariya indala Sayuni,
na neno ra Mwenyezi Mlungu rindala Jerusalemu.
3 Andaamula malau ga atu anji
na andaamula mataifa manji genye mkpwotse ga phephi na ga kure.
Nao andabanda panga zao zikale majembe
na mafumo gao gakale marumu ga kutsatsurira.
Takuna taifa ndiropigana na ranjina
wala taandadzifundza viha tsona.
4 Ela chila mmwenga andasagala tsini ya mzabibuwe
na muhiwe wa mtini,
na takuna ndiyeaogofyera,
mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi akagomba.
5 Atu a mataifa andalunga milungu yao
ela swiswi hundalunga Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wehu, ta kare na kare.

Mwenyezi Mlungu andativya Sayuni

6 Mwenyezi Mlungu anaamba, “Siku iyo
nindakusanya virema osi,
na niarehe hara ariokala akatsamizwa kpwa lazima
phamwenga na hinyo nrioagayisa.
7 Aho ni dza viswere ario kure na kpwao,
ela ndakala na mwandzo muphya na nyo ariosala, nao andakala taifa kulu.
Mwenyezi Mlungu andaatawala kula mwango Sayuni
hangu wakati uho hata kare na kare.
8 Na hiko Jerusalemu ambako Mwenyezi Mlungu anarinda atue,
dza mrisa arindavyo mifugoye kula mnara wa urindzi,
kundakala tsona mudzi mkpwulu wa ufalume wa Iziraeli.
Mwango wa mwana mchetu wa Sayuni,
undauyizirwa utawalao wa kare,
yani ufalume wa mwana mchetu wa Jerusalemu.”
9 Sambi kpwa utu wani unarira na raka ra dzulu?
Kpwani kuna mfalume?

3:12 3:12 Jeremia 26:18 **4:3 4:3** Isaya 2:4; Joeli 3:10 **4:4 4:4** Zakariya 3:10

Dze, mshaurio akafwa,
ndipho ukale na utsungu dza mchetu ariye na utsungu wa kudzivugula?
10 Galagala na uule kpwa utsungu uwe mwana mchetu wa Sayuni
dza mchetu ariye na utsungu wa kudzivugula.
Mana vivi undatuluka kondze ya mudzi
ukasagale kpwereru,
undaphiya Babeli
hiko undativywa,
na kuko Mwenyezi Mlungu andakukombola
kula mikononi mwa maaduigo.
11 Vivi mataifa ganjina manji
gakakusanyika chinyume na uwe.
Ganaamba, "Mriche atiywe najisi,
matso gehu nagafwaidi kuona Sayuni ichibanangbwa!"
12 Ela taamanya
maazo ga Mwenyezi Mlungu
taaelewa mipangoye,
kukala akaakusanya dza masuche hipho muhala wa kuwagira.
13 "Unuka uwage, uwe mwana mchetu wa Sayuni
mana pembeyo ndaihenda chuma;
kpwatsazo ndazihenda shaba,
undavundza-vundza mataifa manji."*

Mapato gao haramu undagatenga kpwa ajili ya Mwenyezi Mlungu,
hinyo utajiri wao undamupha Mlungu wa dunia yosi.

5

Mtawala yelagbwa
kukala andala Bethilehemu
1 Vivi kusanya majeshigo uwe mudzi uriye na majeshi manji,
mana hukazangirwa.
Aho andampiga fwimbo ya ndzeya mtawala wa Iziraeli.
2 "Ela uwe Bethilehemu wa Efuratha,
dzagbwe u mudzi mdide kahi ya miryango ya Juda,
kuko kpwako ndavyarirwa mutu
ndiyekpwedza kala mtawala wa Iziraeli.
Mutu ambaye wakalako hangu mwandzo."
3 Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu andaaricha Aiziraeli mikononi mwa maadui gao
hadi ndiphodzivugula* hiye mchetu ariye na utsungu.
Alafu ndugu za ye mwana, ariosala kpwenye tsi ya maadui gao
andauya adziunge na Aiziraeli ayawao.
4 Andalongoza na kumanyirira atue kpwa nguvu za Mwenyezi Mlungu,
na kpwa ukulu wa dzina ra Mwenyezi Mlungu, Mlunguwe
dza mrisa amanyiriravyo mifugoye.
Nao andaishi salama mana wakati hinyo
iye andakala ndiye mkpwulu dunia yosi.

---

* **4:13** **4:13** hipha Jerusalemu inalinganishwa na ndzau yenye mkpwotse ambayo nkuhumira kpwatsaze kusaga mtsere kahi ya phatu pha kuwagira. **5:2** **5:2** Mathayo 2:6; Johana 7:42 * **5:3** **5:3** kudzivugula ni hipho Jerusalemu ichiphaha kuoya na higo mateso.

5 Naye andakala amani yao.
Aashuru ndiphokpwedza vamia tsi yehu,
na kuinjira kpwenye ngome zehu
hundaaimisira vilongozi sabaa
na akulu anane a majeshi apigane nao.
6 Andatawala tsi ya Aashuru kuhumira upanga,
iyo tsi ya Nimurodi† kula phakpwe maryangoni.
Andahutivya na Aashuru,
hipho Aashuru ndiphokpwedza kpwenye tsi yehu
na kuvuka miphaka yehu.
7 Hinyo ndiosala kahi za atu a Jakobo,
andasagala kahi za atu a mataifa manji.
Nao andakala dza umande kula kpwa Mwenyezi Mlungu,
dza mawasa ga mvula nyasini
ambago tagachelewa kpwa sababu ya mutu
wala tagagodza anadamu.
8 Hinyo ndiosala a chivyazi cha Jakobo,
andasagala kahi za mataifa ganjina, kahi za atu anji
andakala dza simba kahi za nyama a tsakani,
dza mwana simba kahi za kundi ra mang'ondzi,
ambaye achitsupa nkuavyoga-vyoga na kuamwamula vipande-vipande,
wala taphana yeyesi wa kuativya.
9 Mkpwonoo uwe Iziraeli undaunulwa dzulu ya maaduigo
na avihao andaolagbwa tsetsetse.

Mwenyezi Mlungu andatakasa atue

10 Mwenyezi Mlungu anaamba, "Siku iyo nindaolaga farasi enu
na kubananga magari genu ga kuvwehwa ni farasi.
11 Nindabananga tsetsetse midzi ya tsiiyo
na kubomola ngomezo zosi.
12 Nindausa nguvu zosi za utsai kula mwako mikononi
na kundakala tsona na atu a kupiga mburuga.
13 Nindabananga vizukavyo vya kutsongbwa
na milungu ya handzo ya nguzo iriyo kahizo.
Nawe kusujudira tsona vitu
urivyotengeza na mikonoyo.
14 Nindang'ola vizuka vya Ashera virivyo kahizo
na kubananga midziyo.
15 Ndariphiza mataifa ganjina ambago tagandanisikira
wakati nkareya na kutsukirwa sana."

6

Mwenyezi Mlungu analonda haki

1 Sambi phahi phundzani agombavyo Mwenyezi Mlungu. Iye anaamba,
"Ima urehe malaugo mbere za myango
na udzikanire mbere ya vidzango.
2 Sikirani malalamishi ga Mwenyezi Mlungu mwimwi myango
na mwimwi misingi ya kudumu ya dunia.
Mana Mwenyezi Mlungu ana malau na atue
na andauzana maswali na Aiziraeli."

5:6 5:6 Mwandzo 10:8–11 † **5:6 5:6** Soma Mwandzo sura ya 10:8–12.

3 “Mwi atu angu, nkakuhendani utu wani?
Nikakuremwezani na ni? Hebu nijibuni.
4 Nákutuluzani Misiri
nchikukombolani kula tsi ambayo kala mu atumwa.
Námuhuma Musa phamwenga na Aruni na Miriamu,
edze akulongozeni.
5 Atu angu tambukirani
vira Balaki* mfalume wa Moabu arivyokupangirani mai
na vira Balaamu mwana wa Beori arivyomjibu.
Tambukirani gara garigohendeka hangu mriphola Shitimu† hadi mriphofika Giligali,
ili mmanye mahendo ga haki ga Mwenyezi Mlungu.”

6 Ndiphokpwedza mbere za Mwenyezi Mlungu kusujudu,
nimrehereni Mlungu ariye dzulu?
Dze, nedze na sadaka za kuochwa
za ana ndzau a mwaka mmwenga-mmwenga?
7 Dze, Mwenyezi Mlungu andahamirwa ni maelufu ga maturume
au myuho maelufu na maelufu ga mafuha ga zaituni?
Dze, nimulavye mwanangu wa mbere kpwa kuniriphira makosa gangu,
mlatso wangu mwenye kpwa sababu ya dambi yangu?
8 Hata, uwe mwanadamu Mwenyezi Mlungu akakuonyesa ririro ra sawa.
Ye Mwenyezi Mlungu analonda utu wani?
Iye analonda uhende haki na ukale na mendzwa isiyosika,
ukale mutu wa kugbwa maguluni mbereze.

Hatiya ya Iziraeli
na Kutiywakpwe Adabu

9 Phundzani! Mwenyezi Mlungu anagomba na atu a Jerusalemu!
Kuogopha dzinare ni ikima.
Mwenyezi Mlungu anaamba,
“Sikira we taifa na osi achiokusanyika mo mudzini.
10 Uwe nyumba ya uyi,
siweza kuyala hazinayo uriyoiphaha kpwa handzo
na vipimo vya handzo ambavyo navizira.
11 Dze, nimuhesabire mutu ahumiraye mizani ya handzo kukala kana hatiya
hiye ariye na mawe ga kupimira gasigo sawa?
12 Atue ario matajiri a mudzi wa fujo
na enyezie ana handzo
aho anagomba handzo.
13 Kpwa hivyo nikaandza kukubanangani,
nami ndakuangamizani kpwa sababu ya dambi zenu.
14 Mundarya ela tamundamvuna,
mundaenderera kukala na ndzala.
Mundaika ela tamundakala na akiba,
kpwa sababu hicho mndichoika akiba chindahalwa zewe wakati wa viha.
15 Mundaphanda ela tamundavuna,

6:4 6:4 **a** Kumbukumbu 12:50-51; **b** Kumbukumbu 4:10-16; **c** Kumbukumbu 15:20 **6:5 6:5** Isabu 22:2—24:25; Joshuwa 3:1—4:19 * **6:5 6:5** Soma chitabu cha Isabu sura 22—24. † **6:5 6:5** Soma chitabu cha Joshuwa sura ya 3—4.

mundaminya zaituni ela tamundadzipaka mafuhage,
mundavyoga zabibu ela tamundanwa uchiwe.
16 Mkagbwira malagizo ga mfalume Omuri
na mahendo gosi ga mfalume Ahabu na chivyaziche,
na mkalunga mila zao.
Kpwa hivyo ndakuangamizani
ndahenda atu enu anyeterwe,
mataifa gosi gandakuberani.”

7

Mahendo mai ga atu a Iziraeli

1 Mimi nahenda ya bure tse! Sindaphaha rorosi.
Ni dza vira bada ya atu kukusanya matunda ga vuri,
bada ya atu kutsembwesa.
Taphana hata tsana ya zabibu
wala tini ya kuivwa ya kurya mimi nriye na ndzala sana.
2 Atu aaminifu kpwa Mlungu akauswa kpwenye tsi.
Takuna hata mmwenga achiyesala wa hinyo ahendao garigo sawa.
Atu osi anagodza kpwa hamu aphahe nafwasi ya kuolaga,
chila mmwenga anaindza myawe na nyavu.
3 Aho anaujuzi wa kuhenda mai.
Akulu analonda zawadi,
muamuli anavoya hongo
atu ario na uwezo nkuahenda aamuli aahende vira alondavyo
nao osi nkupanga njama phamwenga.
4 Hiye ariye mnono kahi yao ni dza muhi wa miya,
na ye aambwaye ana chadi cha kuhenda garigo sawa
ni mui kuriko chitsaka cha miya.
Wakati wa kutiywa adabu ukafika,
wakati uriohadzwa ni arindzio, yani manabii,
vivi nyo atu a phephi na kutatizika.
5 Usimuamini jiranio
wala usimkuluphire msenao wa phephi!
Dzimanyirire sana na maneno ugombago
hata kpwa hiye alalaye phako lavuni.
6 Mana mwana mlume anabera ise,
mwanache wa chichetu anaunuka kumpinga nine,
na mkpwaza-mwana anaheha na nine-vyala,
maadui ga mutu ni atu a nyumbaye mwenye.
7 Ela mino ninamlola Mwenyezi Mlungu,
ndamgodza Mlungu muokoli wangu,
Mlungu wangu andasikira chiriro changu.

Mwenyezi Mlungu andativya atue

8 Usihererwe uwe adui wangu!
Dzagbwe nkagbwa ndaunuka tsona,
dzagbwe nsegere jizani,
Mwenyezi Mlungu andakala mwanga wangu.
9 Ni ndavumirira kutiywa adabu ni Mwenyezi Mlungu
kpwa sababu nkahenda dambi,

6:16 6:16 1 Afalume 16:23–34; 21:25–26 **7:6 7:6** Mathayo 10:35–36; Luka 12:53

hadi ndiphonikanira na kunihendera haki.
Andanireha kuriko na mwanga nami ndaona wokofuwe.
10 Adui wangu ariyeniamba “Akuphi ye Mwenyezi Mlungu, Mlunguo?”
Andaona higa na agbwirwe ni haya.
Ndamuona na matso gangu ndivyogbwa,
na kuvyogbwa-vyogbwa photsi dza tope njirani.

Iziraeli kuuyizwa hali ya mwandzo

11 Wakati wa kudzenga kuta zenu u phephi!
Wakati hinyo miphaka yenu indaenjerezwa.
12 Wakati hinyo atu andakpwedza kpwako uwe Jerusalemu,
kpwa uphande wa mlairo wa dzuwa, andala Ashuru na muho Yufurati,
na uphande wa mwakani, andala Misiri,
na kula bahari hadi bahari, na kula mwango hadi mwango.
13 Ela tsi indakala Gandzo,
dza kutiywa adabu kpwa sababu ya mai arigohendera atu ariosagala himo.
14 Longoza atuo dza mrisa amanyiriravyo mifugo kuhumira fwimboye,
hinyo ario dza mifugo ya urisio.
Aho asegere tsakani machiyao,
kpwenye tsi ambayo taidzangbwerimwa,
ichiyozungulukpwa ni marisa manono.
Ariche akasagale tsi ya rutuba ya Bashani na Giliadi,
dza arivyohenda hipho mwandzo.
15 Mwenyezi Mlungu anaamba, “Ndakuonyesani vilinje
dza irivyokala wakati hura mriphokala munatuluka Misiri.”
16 Mataifa ganjina gandaona na gagbwirwe ni waibu
kpwa kukala gadziona gana mkpwotse
mbavi mkpwotse wao si chitu kpwa Mlungu.
Gandamaka na gabandike mafumba gao miromoni
na masikiro gao gasisikire.
17 Gandalamba vumbi dza nyoka,
dza mdudu wa kuambala na photsi.
Gandatuluka kula ngomeni mwao kuno ganakakama,
gandagalukira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wehu kpwa kumuogopha,
gandakuogopha uwe Mwenyezi Mlungu.
18 Takuna Mlungu ariye dza uwe anayeswamehe dambi
na kusalola makosa ga atu a urisiwe ariosala kutiywa adabu.
Uwe kutsukirwa na ikakala ni bahi hata kare na kare,
ela unaonato kuhuonyesa mendzwa isiyosika.
19 Undahuonera tsona mbazi
dambi zehu undaziturya avi ukazivyoga vyoga photsi
na uyi wehu undautsupha kpwenye vivwa vya bahari.
20 Undakala muaminifu kpwa chivyazi cha Jakobo
na kumuonyesa mendzwa isiyosika chivyazi cha Burahimu,
dza urivyoalaga akare ehu hipho kare, kpwa kuhenda apa.

Chitabu cha
NAHUMU
Tanga mbere

Chitabu cha Nahumu ni cha mashairi ga kusherekeya kuangamizwa kpwa Ninawi, mudzi mkpwulu wa Ashuru, adui mkpwulu wa Iziraeli. Kugbwa kpwa Ninawi phephi na mwisho wa karine ya sabaa kabila ya Jesu kuvyalwa, kunaonekana kukala ni uamuli wa Mlungu chinyume cha taifa ambaro tariyakala na mbazi.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Uamuli wa Ninawi 1:1–15
Kugbwa kpwa Ninawi 2:1—3:19

1 Hichi ni chitabu cha ruwiya za Nahumu kula chidzidzi cha Elikoshi. Ni maono kuhusu mudzi wa Ninawi.

Tsukizi za Mlungu
chinyume cha Ninawi

2 Mwenyezi Mlungu ni mwenye wivu naye nkuriphizira chisasi;
iye nkuriphiza chisasi naye ana tsukizi nyinji.
Iye nkuriphiza chisasi maaduige
na kuendeleza tsukizize kpwa achiommena.
3 Mwenyezi Mlungu katsukirwa upesi na ana nguvu nyinji,
wala kandasita bii kumtiya adabu mutu mwenye makosa.
Pho anyendekapho nkukala na chikulukulu na phuto,
na maingu ni vumbi ra nyayoze.
4 Iye nkuamuru bahari na kuiumisa,
na kuumisa myuho yosi.
Nyasi za Bashani, mihi ya mwango Karimeli
na maruwa ga Lebanoni gosi gandanyala.
5 Myango nkukakama mbereze
na vidzango vikasumba.
Mwenyezi Mlungu achidzionyesa, dunia nkusumba,
na osi asagalao mumo nkukakamwa ni miri.
6 Ni ani awezaye kushindana na tsukizize?
Ni ani awezaye kuvumirira usiruwe?
Nkumwaga tsukizize kali dza moho,
na nkuhenda myamba ikaahuka vipande-vipande.
7 Mwenyezi Mlungu ni mnono,
naye ni chimbiriro rangu wakati wa kugaya.
Iye nkurinda osi amukuluphirao,
8 iye ndaangamiza maaduige
na mafuriko makulu,
naye nkuzoresa maaduige na kuaolaga.
9 Takuna njama muwezayo kupanga chinyume cha Mwenyezi Mlungu,
iye andakuangamizani,
takuna adui ndiyeunuka kano ya phiri.
10 Dza miya ichiyolingana-lingana na mibuwa mifu,
mwimwi alevi mundaochwa.
11 Kula kuko Ninawi kukatuluka mutu,

1:1 1:1—3:19 Isaya 10:5–34; 14:24–27; Zefania 2:13–15

mshauri apangaye mipango mii,
iye anapanga mai chinyume cha Mwenyezi Mlungu.

Habari nono kuhusu Juda

12 Mwenyezi Mlungu anaamba hivi,
“Dzagbwe Aashuru ana nguvu na ni anji,
andaangamizwa tsetsetse.
Dzagbwe nákuhendani mgaye,
sindakugayisani tsona.
13 Na vivi ndavundza gogolo mrigofungirwa,
na kudosa mikanda ya ngozi mriyofungirwa.”

14 Mwenyezi Mlungu akalavya amuri chinyumecho uwe Ninawi kuamba,
“Kundakala na chivyazi cha kuendeleza dzinaro,
ndausa vizuka vyosi kula mo nyumba ya milunguyo,
vizuka vya kutsonga na vya kuyayusha.
Ndakutsimbira mbira, mana kuna mana.”

15 Mwi atu a Juda, lolani
ko myangoni kuredza mutu mwenye habari nono.
Iye anatangaza habari nono ya amani.
Sherekeyani sikukuu zenu
na kuusa naziri zenu.
Atu ayi taandakuuyirani tsona
mana andauswa kamare.

2

Ninawi inabanangbwa

1 Adui ndiyekutsamula aredza chinyumecho uwe Ninawi.
Rinda ngomezo
na uchunguze njirazo.
Tayarisha jeshiro kpwa ajili ya viha.
2 Mwenyezi Mlungu andauyiza nguma ya Jakobo
dza urivyo nguma ya Iziraeli,
dzagbwe abanangi akaihenda ikale gandzo
na kubananga mihi yao ya mizabibu.
3 Masujaae akavwala nguwo za kundu
na ngao zao zi dododo.
Vyuma kpwenye magari ga kuvwehwa ni farasi vinameka-meka
yo siku gariphoikpwa tayari kushambuliya Ninawi
kuno anajeshie anatukusa mafumo gao.
4 Magari ga kuvwehwa ni farasi ganaphiya mairo hiku na hiku
mo njirani na mihalani.
Ganameka dza vimwindi vya moho
nago ganaphiya mairo dza limeme.
5 Mkpwulu wa jeshi ra Ninawi analavya amuri kpwa anajeshie,
nao anadzikpwala wakati anamlunga.
Maadui gao anahenda wangbwi kuphiya kpwenye ukuta wa mudzi
na kudzengera paa ra kudzichingira mawe gatsuphiwago
kula ukuta wa mudzi.
6 Maryango ga muho gakavugulwa,

1:15 1:15 Isaya 52:7

na atu a nyumba ya chifalume akagbwirwa nchiwewe.
7 Ninawi ikatiywa waibu, atue akatsamizwa kpwa lazima,
atumishie a chichetu anarira dza njiya na kudzipiga-piga vifuwa.
8 Ninawi ni dza mtsara uchiovundza
na madzige ganajera bila kusika.
Atu anachimbira
nao anaambwa, “Imani! Imani!” Ela taphana mutu alolaye nyuma.
9 “Halani zewe feza!
Halani zewe zahabu!”
Ninawi una hazina isiyosira,
utajiri wa chila aina ya vitu vya samani.
10 Ninawi ukabanangbwa, ukatsamwa na ukakala gandzo!
Atuo akamaka hata anakakamwa ni mavwindi.
Aho taana mkpwotse
na akaangalala.
11 Ga kuphi go makalo ga simba,
phatu pha simba adide,
ambapho simba mlume na simba mchetu nkuphiya,
ambapho ana aho nkukala, bila kuyugbwa ni yeyesi?
12 Simba waolagira anae nyama
achimmwamula vipande kpwa ajili ya achee na anae;
waodzaza go makalo vipande vya nyama chivyomwamulwa.
13 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, “Lola, mimi nchinyumecho. Magarigo ga kuvwehwa ni farasi ndagatiya moho. Baro-baroo uchioakuluphira kpwa viha andaolagbwa na upanga. Kundahala tsona atu kpwa lazima au vitu kula phapha duniani. Na takundasikirika tsona sauti za ahumwao.”

3

Uamuli wa Mwenyezi Mlungu
chinyume cha Ninawi

1 Shauriyo uwe mudzi uriye na aolagadzi anji,
mudzi urio tele atu a handzo na anyang’anyi,
na kuhala atu mateka kusikosira.
2 Phundzani hinyo mriro wa mijeledi na kuvye-kuvye ya magurudumo,
farasi anavyodzimwirika na magari ga kuvwehwa ni farasi ganavyotina-tina.
3 Apandadzi-farasi anashambuliya,
panga na mafumo ganameka-meka.
Anji akalumizwa
nyufu zirere tandala
miri isiyoolangika
hata nyo anajeshi ashambuliyao anazikpwala.
4 Gaga gosi gandakala
mana uwe Ninawi ukakala malaya.
Ukavutiya atu kpwa utsaio
ukahenda atu a mataifa ganjina kukala atumwa kpwa umalayao na utsaio.
5 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba,
“Mimi ni chinyumecho
ndafwenula na kuunula nguwozo hata zifwinike usoo,
ili atu a mataifa ganjina gosi aone chitsahacho

na falume zione waibuo.
6 Nami ndakuhendera chibero.
Nindakumwagira uchafu
na nkuhende ukale utu wa kuberwa.
7 Chisha nyo ndiokuona andadzitenga nawe na kuamba,
‘Ninawi ukabanangbwa tse, ni ani ndiyekusononekera?’
Atu dza hinyo ndaaphahaphi?”

8 Kpwani Ninawi ina unono wani kuriko Thebesi?*
Mudzi uriodzengbwa kahi-kahi ya mikono ya muho Naili.
Ni mudzi uriozungulukpwa ni madzi
nago kala ndio urindzi wao dza ukuta.
9 Nguvu za Thebesi kala ni Kushi na Misiri
tsi zoipha nguvu zisizosira.
Msada wa Thebesi kala ula Puti na Libiya.
10 Ela gago tagayaokola chitu.
Thebesi yatekpwa
na atue achitsamizwa kpwa lazima.
Ana aho atsanga abundwa na photsi, phenye mawe hadi achifwa
kpwenye maganiko ga nyo mudzi.
Vilongozi a nyo mudzi afungbwa silisili,
na go maadui gao achiaganya kpwa kuapigira kura.
11 Mwimwi atu a Ninawi piya mundadedeleka dza mutu achiyelewa,
mundadzifwitsa
na kuendza ngome za kudzifwitsa ili maadui gasikuoneni.

12 Ngome zenu zindakala dza mitini
iriyo na matunda ga kpwandza ga kuivwa
ndiphozuguzwa tu
zindagbwa kanwani mwa azuguzaye.
13 Lolani nyo anajeshi enu
akakala anyonje kahi-kahi yenu.
Maryango ga tsi yenu
ga mwaa kpwa aviha enu
magbwama ga maryango gakasira kuphya na moho.
14 Hekani madzi muike akiba
mana mundazangirwa ni maadui.
Tigani ulongo mtengeze matofali
ili mudzenge ngome zenu zidine.
15 Hata muhendedze mudzi wenu undaochwa
na mwi enye muolagbwe kpwa upanga.
Mwimwi mundaangamizwa dza viratu ndzije aryavyo mimea.
Enjerezekani dza mabandzi,
enjerezekani dza ndzije!
16 Mwaenjereza ahendadzi-bishara
achikala anji kuriko nyenyezi,
ela muna tabiya dza ya ndzije, aho nkurya chila mmea
chisha akauruka kuphiya vyao.
17 Arindzio ni dza mabandzi,
na atumishi a mfalume wenu ni dza maipho ga ndzije
gagbwago kutani siku ya mnyevu

* **3:8 3:8** Thebesi kala ni mudzi mkpwulu wa Misiri, piya Chieburania wiihwa No-Amoni.

ela dzuwa richiala, aho nkuuruka akaangamika
akakala taandaoneka tsona.

18 We mfalume wa Ashuru,
vilongozio arere na kogo.
Atuo akaenea ko myangoni
na taphana mutu wa kuakusanya phamwenga.
19 Uwe u dza mutu achiyetiywa chironda
chironda ambacho tachina dawa.
Chila mutu asikiraye kugbwako,
anapiga makofi kpwa kuhererwa.
Mana takuna mutu hata mmwenga
ambaye kumuhenderere uyio.

Chitabu cha
HABAKUKI
Tanga mbere

Hichi ni chitabu cha unabii choandikpwa ni Habakuki. Habakuki manage ni "Kugandamira chilaga." Habakuki mwenye waishi wakati atu a Juda kala akahenda mai miaka ya mwisho-mwisho ya karine ya sabaa kabila ya Jesu kuvyalwa. Manabii Jeremia na Zefania piya aishi wakati uho.

Habakuki watabiri kukala Mlungu andahumira atu a Babeli kutiya adabu atu a Juda kpwa mahendo gao mai. Nabii hiyu wayugika na vira ambavyo Mlungu anaweza kuhumira atu asiomanya Mlungu kuhenda alondavyo. Piya waona vira Mlungu adzionyesavyo wazi kukala ana nguvu.

Atu amuogophao Mlungu naasiogophe hali anazotsupira ela ni amkuluphire mana ndiye muamuli wa haki.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Habakuki analalama na Mwenyezi Mlungu anamjibu 1:1—2:20

Mavoyo ga Habakuki 3:1–19

1 Huno ndio ujumbe ambao Mwenyezi Mlungu wamfwenurira nabii Habakuki.

Habakuki analalama

2 Vino we Mwenyezi Mlungu, nikuririre hadi rini
ndipho unisikire?
Ninakota kululu uhutivye na fujo,
ela kuhutivya.
3 Kpwa utu wani unihende nione uyi na nigaye?
Atu a kubananga na a fujo a mbere zangu,
kuna kuheha na kukosana vivyo kpwa vivyo.
4 Kpwa sababu iyo shariya taina nguvu tsona
na haki tailungbwa.
Ayi akaaturya ario na haki,
kpwa hivyo haki taihendeka.

Mwenyezi Mlungu anamjibu Habakuki

5 Hebu tsuphani matso mlole go mataifa.
Mundamaka na muangalale,
mana ndahenda dzambo siku zizi zenu,
ambaro hata mchiambirwa tamundamuamini.
6 Mana lolani, nahenda taifa ra Akalidayo rikale na nguvu,
taifa siru na renye more.
Hiro rindatsupa kahi-kahi za tsi yosi
rivamie na kuhala makalo gasigokala gao.
7 Ni atu a kutisha na kuogofya
aho nkuuamula kuhenda alondavyo kpwa kudzikarya kpwao.
8 Farasi aho ana mairo kuriko tsui,
tsona ni asiru kuriko mabawa.
Dzagbwe anajeshi aho akuhumira farasi ala kure,

1:5 1:5 Mahendo 13:41 **1:6 1:6** 2 Afalume 24:2

nkuphiya mairo dza nderi aonapho nyama wa kurya.
9 Osi aredza na lengo ra kuhenda fujo.
Akadina kuphiya mbere dza phuto ra mlairo wa dzuwa.
Andahala mateka anji dza mitsanga.
10 Aho nkuafyorera afalume
na kunyetera vilongozi ao.
Midzi yosi yenye ngome nkuitseka,
na akaidzengera tsulu za mitsanga akaiteka.
11 Hinyo nkutsupa mairo dza phepho,
ela akahenda dambi mana mkpwotse wao ukakala avi ndio mlungu wao.

Habakuki analalamika kano ya phiri

12 Ela uwe Mwenyezi Mlungu,
Mtakatifu wangu, u Mlungu wa kare na kare.
Kundafwa bii.
Uwe Mwenyezi Mlungu waatsambula ili ahuamule,
uwe uriye ngome waahuma, uchiatiya mkpwotse ili ahutiye adabu.
13 Matsogo uwe Mwenyezi Mlungu ni matakatifu sana hata kuweza kulola uyi,
wala kuvumirira makosa.
Kpwa utu wani phahi unalola na kuvumirira wakati atu ayi
anaangamiza atu a haki kuriko aho?
14 Ukaahenda atu akale dza ng'onda ko baharini,
au viumbe vihambalavyo ambavyo tavina chilongozi.
15 Atu osi akakala dza ng'onda kpwa atu a Babeli.
Anaavuwa na chiloo na chimia
kuaphirika kpwao kuno akahererwa.
16 Kpwa hivyo aho nkulavira sadaka
na kufukizira uvumba vimiya vyao,
kpwa kukala anaamba hivyo ndivyo vichivyoahenda matajiri
na kukala na vitu vinji vinono.
17 Vino andaenderera kuodzaza vimiya vyao na kpwendakupula kpwao siku zosi?
Dze, andaenderera kuolaga atu a mataifa ganjina bila mbazi hadi rini?

2

1 Nindapanda dzulu ya uringo
nirinde wakati wa zuma rangu
nigodzere Mwenyezi Mlungu ndivyoniambira,
na nikale tayari kumjibu kuhusu malalamiko gangu.

Mwenyezi Mlungu anajibu kano ya phiri

2 Mwenyezi Mlungu achinijibu achiniamba,
"Hizi ruwiya ziandike ching'ang'a dzulu ya myalawe
ili chila ndiyetangazira atu akale andagasoma kpwa urahisi.
3 Ruwiya hizi zindatimiya kpwa wakatiwe,
tsona gandahendeka upesi mana sigo ga handzo.
Hata gachioneka kala ganachelewa, gagodzere
mana ni gatimiye, tagandachelewa.
4 Lola, mutu anayedzikarya kasawa bii mwakpwe rohoni,

2:3 2:3 Aeburania 10:37 **2:4 2:4** Arumi 1:17; Agalatia 3:11; Aeburania 10:38

ela mutu mwenye haki andaishi kpwa kukuluphirakpwe.
5 Uchi unamchenga,
kpwa kudzikaryakpwe kandaoya bii.
Kpwa kukala ni mtoni, katosheka dza kuzimu na chifo,
anaakusanyira mataifa ganjina gosi
na anateka atu osi akale akpwe.”
6 Ela kuredza wakati ambao osi arioahala mateka andatunga mawira na
misemo ya kumfyorera na kumnyetera aambe,
“Shauriye hiye ariyedzikusanyira vitu visivyokala vyakpwe!
Iye ambaye wadzitajirisha kpwa kuhumira nguvu!
Waona gandaenderera hadi rini?”
7 Gafula adenio andakuunukira
akuhende ukakame kpwa wuoga.
Nao andakuhala kpwa nguvu phamwenga na vituvyo.
8 Kpwa kukala wahala mateka mataifa manji,
hinyo atu ariosala andakuhala kpwa nguvu phamwenga na vituvyo.
Kpwa kukala waolaga atu
kpwa kusababisha fujo kahi za tsi, mo midzini na osi asagalao mumo.
9 Shauriye! Iye adzengaye nyumba
kpwa utajiri ariouphaha kpwa njira mbii.
Kuno anaona kukala utajiri hinyo undamrinda,
na kumtivya iye na atue asiphahwe ni mai.
10 Kpwa sababu ya kuolaga atu anji
wairehera nyumbayo waibu
na uchidzirehera mwenye maangamizi.
11 Mana hata higo mawe ga kuta gandatangaza kukala u mkosa
na maphalu nago gandakubaliana nago.

12 Shauriye hiye adzengaye mudzi na pesa arizophaha kpwa kuolaga atu
na kuwiimarisha kpwa kuhenda fujo na uyi.
13 Avi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi wapanga kukala
atu anjina andahenda kazi na kudziremweza bure,
mana juhudi zao zindasirira mohoni.
14 Dza madzi gaodzazavyo bahari,
ndivyo ambavyo dunia indaodzala atu
amanyao uwezo na ukulu wa Mwenyezi Mlungu.

15 Shauriye hiye amuhendaye myawe alewe
kpwa kumkota uchi
ili aphahe kumuona chitsaha.
16 Undaphaha waibu badala ya nguma.
Ni zumaro kunwa cho chikombe na uonyese chitsahacho.
Chikombe chiricho mkpwono wa kulume wa Mwenyezi Mlungu chikaku-
fikira
nawe undaphaha waibu badala ya nguma.
17 Fujo urirohenda Lebanoni rindakuuyira mwenye.
Waolaga nyama a tsakani nawe undaolagbwa.
Kpwa sababu ya fujo na kuolaga
ukabananga tsi, midzi na osi ario mumo.
18 Chizuka china mana yani, chitu chihendacho tengezwa ni mwanadamu?
Nacho ni mfwano unaochenga atu.

2:14 2:14 Isaya 11:9

Ye mutu achitengezaye nkukuluphira kazi ya mikonoye.
Mana ni chizuka sichoweza kugomba.
19 Shauriye hiye achiambaye chizuka cha muhi “Unuka,”
au chizuka cha dziwe “Lamuka”
Vino chizuka chinaweza kulavya malagizo?
Tachiphuma dzagbwe chikafwinikpwa na zahabu na feza.
20 Ela, Mwenyezi Mlungu ye, a kpwenye Nyumbaye takatifu ya kuvoya Mlungu,
tsi yosi nainyamale mbereze.

3

Mavoyo ga Habakuki

1 Higa ni mavoyo ga nabii Habakuki.
2 Mwenyezi Mlungu nkasikira ngumayo,
nami naogopha mahendogo.
Gahende luphya uhu wakati wehu
na gamanyikane siku zehu,
usiyale kuhuonera mbazi hata ichikala ukahutsukirirwa.
3 Mlungu wakpwedza kula Temani,
iye mtakatifu wakpwedza kula mwango wa Parani.
Ngumaye yagota mlunguni
na kutogolwakpwe kuchiodzaza tsi yosi.
4 Kung’alwakpwe kala avi ni dzuwa.
Panga mbiri za limeme zameka kula mwakpwe mkpwononi,
ambamo ndimo arimofwitsa uwezowe.
5 Makongo gamtanguliya mbereze
na nyumaze achiricha mashaka.
6 Aimapho, dunia nkusumba,
alolapho, mataifa ganjina nkukakama.
Myango ya kare na kare nkumomonyoka
na vidzango vya kare na kare nkudodomea.
Hivyo ndivyo Mwenyezi Mlungu arivyo hata kare na kare.
7 Naona mahema ga atu a Kushani gakagbwa
na paziya za mahema ga atu a Midiani zinaphepheruswa.

8 Vino we Mwenyezi Mlungu,
phara uriphopanda farasio
na magarigo ga ushindi ga kuvwehwa ni farasi,
kala ukatsukirirwa myuho na vidzuho, au bahari?
9 Uwe watuluza uhao
na ryakaro uchiriodzaza mivi.
Waahula tsi na myuho.
10 Myango yakuona, ichisumba;
kuchikala na mafuriko,
vivwa vichivuma,
na maimbi gachiunuka.
11 Dzuwa na mwezi viriphoona mng’alo wa miviyo iriphokala inatsapa
na kumeka-meka kpwa fumoro,
vyaima ti hipho vikalapho.
12 Wanyendeka dzulu ya tsi kpwa tsukizi
na uchivyoga-vyoga mataifa.
13 Watuluka kpwendativya atuo

yani uchendaaokola urioatsambula.
Uchimpiga chilongozi wa atu ayi,
uchimvula nguwo kula chitswani hadi lwayoni.
14 Wamdunga chitswache na fumore mwenye.
Majeshige gariphokpwedza dza phuto ili gahutsamule,
gahufyorera mana gaona avi gandahupiga kpwa urahisi
dza achiya asioweza chitu.
15 Wavyoga-vyoga bahari na farasio
nayo ichitibuka.

16 Niriphosikira, naahukpwa ni roho,
madomo gangu gachikakama kpwa hinyo msindo.
Mwiri wangu uchirejera,
magulu gangu gachigbwirwa ni mchecheta.
Ela nindahurira nigodze kpwa kuvumirira iyo siku ya mashaka
ambayo indaedzera hara anaohuvamia.
17 Dzagbwe mitini taitsephula,
na mizabibu taina matunda,
dzagbwe mizaituni taivyarire
na minda taina mavuno,
dzagbwe vyaa tavina mang’ondzi
wala tavina ng’ombe.
18 Bado nindahamirwa ni Mwenyezi Mlungu,
kpwa kukala Mlungu ni muokoli wangu.

19 Mwenyezi Mlungu ndiye nguvu yangu,
iye nkuhenda magulu gangu gakale dza ga kulungu,
tsona nkunihenda ninyendeke myangoni.

3:19 3:19 2 Samueli 22:34; Zaburi 18:33

Chitabu cha
ZEFANIA
Tanga mbere

Zefania kala ni wa chivyazi cha mfalume Hezekiya naye wasemurira ujumbewe mwisho-mwisho wa karine ya sabaa kabila ya Jesu kuvyalwa, wakati ambao Josiya kala ni mfalume wa Juda. Mana ya dzina Zefania ni "Mwenyezi Mlungu akafwitsa."

Wakati hinyo, atu a Juda na a Jerusalemu kala anaamini kukala Mwenyezi Mlungu andatiya adabu mataifa ganjina ela si aho. Ela Zefania wasisitiza kukala Mwenyezi Mlungu andaatiya adabu aho kpwandza kpwa kosa ra kuabudu milungu yanjina, ndipho atiye adabu mataifa ganjina. Njira macheye ya kuongokerwa na kuphaha usalama ni kugbwa maguluni mbere za Mwenyezi Mlungu na kumuabudu iye macheye dza irivyoandikpwa kpwenye 2:3. (Hendani haki na mnyenyekee, nkuhenda mkaepuka kutiywa adabu siku iyo ya tsukizi za Mwenyezi Mlungu.)

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Siku ya uamuli wa Mwenyezi Mlungu 1:1—2:3
Mashaka ndigofika mataifa garigo jirani na Juda 2:4–15
Mashaka ndigofika Jerusalemu na kutivywakpwe 3:1–20

1 Hiri ni neno ra Mwenyezi Mlungu ambaro wamuambira Zefania,
wakati wa utawala wa Josiya mwana wa Amoni mfalume wa Juda. Zefania
kala ni mwana wa Kushi, Kushi kala ni mwana wa Gedalia, Gedalia kala
ni mwana wa Amariya, Amariya naye kala ni mwana wa Hezekiya.

Siku ya uamuli wa Mwenyezi Mlungu

2 Mwenyezi Mlungu anaamba,
"Ndaangamiza tsetsetse chila chitu chiricho duniani:
3 anadamu, nyama, nyama a mapha na ng'onda.
Chila chimuhendacho mwanadamu kuhenda dambi,
ndachiangamiza phamwenga na atu ayi.
Nindaphyera anadamu osi duniani,
mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.
4 Ndagolosa mkpwono wangu kupiga atu a Juda
na osi asagalao Jerusalemu.
Nindausa tsetsetse chila chitu cha Baali kpwenye tsi hino,
na takuna ndiyetambukira tsona alavyadzi-sadaka a Baali
wala alavyadzi-sadaka a atu angu ariomuhumikira Baali.
5 Nindaangamiza hinyo ambao nkusujudu dzulu ya paa za nyumba
kuabudu dzuwa, mwezi na nyenyezi.
Nindaangamiza hara anao niabudu na kuapa kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu,
ela piya anaapa kpwa dzina ra mlungu aihwaye Milikomu.
6 Nindaangamiza osi arioniricha mimi Mwenyezi Mlungu
ambao taanami ngbweni wala taaniuza ushauri."

7 Nyamalani mbere za Mwenyezi Mlungu,
kpwa kukala siku ya Mwenyezi Mlungu i phephi.
Mwenyezi Mlungu akatayarisha sadaka

1:1 1:1 2 Afalume 22:1—23:30; 2 Nyakati 34:1—35:27

na arioaalika akaatakasa.
8 Mwenyezi Mlungu anaamba, “Siku iyo ambayo nindalavya sadaka,
ndaatiya adabu akulu a atu
na piya ana a mfalume
phamwenga na osi alungao mila za chijeni.
9 Siku iyo ndaatiya adabu
osi aabuduo dza makafiri,
na hara aodzazao nyumba ya mlungu wao
vitu arivyoviphaha kpwa fujo na handzo.”

10 Mwenyezi Mlungu anaamba, “Siku hiyo,
kundasikirwa chiriro kula Ryango ra Ng’onda,
chiriro chindasikirwa kula Lalo ra Phiri,*
na msindo mkpwulu undasikirwa kula mryangoni.
11 Rirani mwimwi mkalao lalo ra Makiteshi
mana achuuzi enu osi taako tsona,
apimadzi osi a feza akaolagbwa.
12 Wakati uho nindamwirika Jerusalemu na taa na niipeleleze.
Nindaatiya adabu atoshekao na hali yao,
hinyo aambao mwao mioyoni,
‘Mwenyezi Mlungu kandahenda rorosi nono wala iyi.’
13 Utajiri wao undahalwa zewe
na nyumba zao zindabomolwa-bomolwa.
Andadzenga nyumba ela taandazisagala,
andaphanda mizabibu ela taandanwa uchi wa mizabibu hiyo.”

Siku kulu ya Mwenyezi Mlungu

14 Siku kulu ya Mwenyezi Mlungu i phephi,
na iredza wangbwi sana.
Indakala siku ya utsungu munji
hata masujaa enye, andarira.
15 Siku iyo indakala siku ya tsukizi,
siku ya nduni na mashaka
siku ya kubananga na kuangamiza
siku ya jiza na vurungu-vurungu
siku ya maingu na chilungulungu cha jiza.
16 Siku ya kupiga magunda na kukota kululu za viha
chinyume cha midzi yenye ngome
na chinyume cha minara mire iriyo kpwenye pembe za ngome.

17 “Nindaarehera mashaka atu aha
chiasi cha kuahenda anyendeke kuno anaphaphasa dza vipofu,
kpwa kukala anikosera mimi Mwenyezi Mlungu.
Milatso yao indamwagbwa dza madzi
na nyufu zao zindarichwa ziole.”
18 Siku iyo ya tsukizi za Mwenyezi Mlungu,
feza na zahabu zao tazindaweza kuaokola.
Tsi yosi indaochwa
na moho wa wivuwe.
Osi asagalao mumo
andaangamizwa gafula.

---

* **1:10 1:10** Lalo ra phiri ni seemu nyiphya ya mudzi iriyo mtswerero wa dzuwa wa ryango ra ng’onda.

2

Atu a Juda anaonywa

1 Mwimwi atu a taifa risiro na haya,
kusanyikani phamwenga
2 kabila tamdzangbwephepheruswa dza wiswa,
kabila Mwenyezi Mlungu kadzangbwekuhenderani mai kulengana na tsukizize nyinji,
kabila siku ya Mwenyezi Mlungu kuonyesa tsukizize kufika.
3 Muendzeni Mwenyezi Mlungu mwi atu anyenyekevu murio kpwenye tsi, mlungao amurize.
Hendani haki na mnyenyekee
nkuhenda mkaepuka kutiywa adabu
siku iyo ya tsukizi za Mwenyezi Mlungu.

Mataifa ndigotiywa adabu

4 Mudzi wa Gaza undarichwa,
wa Ashikeloni undakala gandzo.
Atu a Ashidodi nao andazolwa mutsi wenye,
na atu a Ekironi andauswa kpwenye mudzi wao.
5 Shaka hiro mwi atu kula Kerethi msagalao pwani kulunga-lunga bahari.
Neno ra Mwenyezi Mlungu ri chinyumecho
uwe Kanani, yani tsi ya Afilisti.
Ndakuangamiza na taphana hata mutu ndiyesala kpwenye tsiiyo.

6 Tsi yenu ya pwani indahendwa weru wa kurisa
na kudzengbwa vibanda vya arisa na vyaa vya mang'ondzi na mbuzi.
7 Yo tsi ya pwani indakala ya atu a Juda ndiosala,
na kuko andaphaha marisa.
Dziloni andakpwedza aoye kpwenye nyumba zorichwa hiko Ashikeloni,
mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao andaamanyirira,
na aauyizire hali nono ariyokala nayo pho mwandzo.

8 "Nkasikira ufyozi wa Amoabu
na Aamoni anyetavyo
vira ambavyo osi afyorera atu angu,
na kudzikarya kukala andahala tsi yao.
9 Kpwa hivyo, mimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi naamba,
kpwa kpweli dza niishivyo,
mimi Mlungu wa Iziraeli, naapa kukala
Moabu indakala dza Sodoma
na Amoni indakala dza Gomora.
Tsi hizo zindamera mihi ya miya na madibwa ga munyu,*
na zindakala tuphu hata kare na kare.
Atu angu ndiosala andaziteka tsi zao,
atu a taifa rangu ndiosala andazihala zikale urisi wao."

10 Higo gandakala maripho ga ngulu zao

2:4 2:4 Isaya 14:29–31; Jeremia 47:1–7; Ezekieli 25:15–17; Joeli 3:4–8; Amosi 1:6–8; Zakariya 9:5–7 **2:8 2:8** Amoabu: Isaya 15:1—16:14; 25:10–12; Jeremia 48:1–47; Ezekieli 25:8–11; Amosi 2:1–3***Aamoni:*** Jeremia 49:1–6; Ezekieli 21:28–32; 25:1–7; Amosi 1:13–15 **2:9 2:9** Mwandzo 19:24

* **2:9 2:9** ***Madibwa ga munyu*** kala ni madibwa ambago kala nkutiywa madzi ga Bahari ya Munyu, madzi higo gariphouma, atu kala achizola munyu.

kpwa kukala afyola na achidzikarya
chinyume cha atu a Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi.
11 Mwenyezi Mlungu andaaogofyera,
mana andabananga-bananga milungu yosi kpwenye yo tsi,
na atu a pwani zosi
andamsujudiya kuko kpwenye tsi zao.
12 Mwenyezi Mlungu anaamba, “Piya mwimwi atu a Kushi
mundaolagbwa na upanga wangu.”
13 Mwenyezi Mlungu andagolosa mkpwonowe chinyume cha vurini
na kuangamiza tsi ya Ashuru.
Andauhenda mudzi wa Ninawi ukale gandzo
na tsiiye ikale kavu dza jangbwa.
14 Mifugo ya chila aina indakala mumo
na chila aina ya nyama a tsakani.
Vimburu vindalala dzulu ya magandzoge,
vindarira mo madirishani.
Makunguru gandarira vizingitini.
Mapambo ga mierezi gandarichwa phereru.
15 Ninawi iriyodzikarya kukala i salama,
yadziamba,
“Takuna wanjina dza mimi.”
Haya vino lola,
ikakala gandzo na makalo ga nyama a tsakani.
Chila atsupaye phephi na phapho
anaufyorera na kuubera.

3

Uasi wa Jerusalemu

1 Shaka hiro nyo mudzi wa atu aonerao ayawao,
mudzi unaoasi, tsona uriodzitiya najisi!
2 Mudzi usiosikira ra mutu,
usiokubali kukanywa,
usiomkuluphira Mwenyezi Mlungu,
wala kumsengerera.
3 Vilongozie ni dza simba angurumao.
Aamulie ni dza mabawa garigo na ndzala garyago dziloni,
gasigosaza chitu hadi ligundzu.
4 Manabiige ni ajeuri na a handzo.
Alavyadzie-sadaka akatiya najisi pho phatu phatakatifu
na kuvundza shariya za Mlungu.
5 Ela Mwenyezi Mlungu ariye himo mudzini ni wa haki,
iye kahenda dzambo rorosi iyi.
Chila ligundzu kashindwa kulavya uamuli wa haki,
ela asio a haki taaona waibu hata chidide.

6 Mwenyezi Mlungu anaamba, “Nkaangamiza mataifa
na minara yao iriyo kpwenye pembe za ngome ikakala magandzo.
Barabara zao názibananga,
na njira zao tazitsupirwa ni mutu.
Midzi yao ikakala magandzo,

2:12 2:12 Isaya 18:1–7 **2:13 2:13** Isaya 10:5–34; 14:24–27; Nahumu 1:1—3:19

na taisagalwa ni mutu.
7 Náamba hivi kuhusu atu a nyo mudzi,
‘Kpwa kpweli andaniogopha
na kukubali kukanywa!’
Nao, angehenda vivyo, asingebanangbwa-banangbwa
wala nisingeatiya adabu.
Ela hamu yao kala ni
kpwenderera kuhenda chila aina ya mambo mai.”

Jerusalemu indakombolwa

8 Kpwa hivyo Mwenyezi Mlungu anaamba,
“Godzani siku iyo ambayo ndaunuka dza shaidi,
mana nkaamula kukusanya atu
a chila taifa na a chila falume,
niatiye adabu kpwa usiru wa tsukizi zangu.
Nindaocha dunia yosi
na moho wa wivu wangu.

9 Wakati uho nindaapha atu a mataifa luga swafi,
ili akale achimuabudu Mwenyezi Mlungu,
na kumuhumikira kpwa umwenga.
10 Atu angu ariotsamukana,
andanirehera sadaka
hata kula ng’ambo ya myuho ya Kushi.

11 Siku iyo ichifika uwe Jerusalemu kundakala na waibu
kpwa vira urivyoniasi.
Mana ndaausa osi ambao anadzikarya na kudziunula,
na taphana ndiyedzikarya
hipho dzulu ya mwango wangu mtakatifu.
12 Ela ndasaza atu ambao ni anyenyekevu na anaodzitsereza kahiyo.
Dzina ra Mwenyezi Mlungu ndiro ndirokala chimbiriro rao.
13 Nyo Aiziraeli ndiosala
taandahenda mai
na taandagomba handzo,
mana takundakala na mutu wa handzo kahi yao.
Andarisa na kulala salama
na takuna yeyesi ndiyeaogofyera.”

Wira wa sharee

14 Imbani sana, mwi atu mkalao Sayuni!
Kotani kululu, mwi Aiziraeli!
Hererwani na mpige njerejere,
mwi atu a Jerusalemu!
15 Mwenyezi Mlungu akausa hukumu chinyume chenu,
chisha akaatsamula aviha enu.
Mwenyezi Mlungu, mfalume wa Iziraeli, a kahi yenu
msiogophe mai tsona.
16 Siku iyo Jerusalemu indaambwa,
“Usiogophe uwe Sayuni,
mikonoyo isiinjire nyong’onyo.
17 Mwenyezi Mlungu, Mlunguo a kahiyo,
iye ndiye sujaa ndiyekuhenda uturye maaduigo.

3:13 **3:13** Maono 14:5

Andafwahirwa sana ni uwe,
kpwa mendzwaye andakujaliya maisha maphya.
Naye andahererwa kpwa ajiliyo na kupiga kululu za furaha,
18 avi ni siku ya sikukuu.”
Mwenyezi Mlungu anaamba,
“Ndakuusira mashaka gosi
na kundaona waibu tsona.
19 Siku hiyo, ndaatiya adabu
osi akuonerao.
Ndativya anyonje na asiodziweza
na kuauyiza osi ariotsamizwa kpwa lazima.
Nami ndagaluza waibu wao ukale nguma nono
na atu duniani kosi andaatogola.
20 Mwenyezi Mlungu anaamba, ‘Wakati hinyo ndakukusanyani phamwenga
nkuuyizeni kpwenu kaya.
Kpwa kpweli ndakuhendani mmanyikane na mphahe nguma
kahi za atu a dunia ndzima
wakati ndiphokuuyizirani hali nono mriyokala nayo hipho mwandzo
kuno munalola.’ ”

Chitabu cha
HAGAI
Tanga mbere

Chitabu cha Hagai ni mkusanyiko wa habari fupi-fupi zogombwa ni Mwenyezi Mlungu kutsupira nabii Hagai karibu miaka wa magana matsano na mirongo miiri kabila ya Jesu kuvyalwa. Ayahudi anjinae kala akauya kula tsi ya Babeli arikosagala bada ya kutsamizwa kpwa lazima na achisagala Jerusalemu hata achikala akadzidzengera nyumba za chifahari, ela Nyumba ya Kuvoya Mlungu kala ichere gandzo. Habari hizi zahimiza vilongozi a hinyo atu adzenge uphya Nyumba ya Kuvoya Mlungu. Naye Mwenyezi Mlungu anaahidi kukala siku zedzazo andaahendesa hinyo atu ndiokala akagaluzwa na kutakaswa akale na amani na abarikiwe.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mwenyezi Mlungu analagiza Nyumbaye idzengbwe 1:1–15
Habari za faraja na matumaini 2:1–23

Mwenyezi Mlungu analagiza Nyumbaye idzengbwe tsona

1 Katika mwaka wa phiri wa Dario kukala mfalume hiko tsi ya Pashia, tarehe mwenga mwezi wa sita, Mwenyezi Mlungu kutsupira kpwa nabii Hagai, wagomba na Zerubabeli liwali wa Juda ambaye kala ni mwana wa Shealitieli na Joshuwa, mlavyadzi-sadaka mkpwulu ambaye kala ni mwana wa Jehosadaki. Phahi achiamba,
2 "Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, atu hinya anaamba kukala wakati wa kudzenga tsona Nyumba ya kuvoya Mlungu taudzangbwefika."
3 Phahi Mwenyezi Mlungu achigomba kutsupira kpwa nabii Hagai achiamba,
4 "Dze uno ni wakati wa mwimwi kusagala nyumba nnono zopambwa na mbao za bei kuno nyumba yangu yo i viratu irivyobanangbwabanangbwa?"
5 Haya, vivi phahi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, "Lolani hivyo muishivyo!
6 Mnaphanda kpwa unji ela munavuna chichache. Kurya munarya ela tammvuna. Kunwa munanwa ela tamuna uchi wa kutosha kualevya. Nguwo munavwala ela mnyevu munao. Mishahara munaphokera ela ni kama avi munaitiya mifuko yenye tundu."
7 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, "Lolani hivyo muishivyo!"
8 Mwenyezi Mlungu anaamba, "Ambukani myangoni mkateme mihi mwedze muidzenge iyo nyumba nami nindahamirwa na kuhewa nguma.
9 Mwakuluphira kuphaha mavuno manji ela mchiphaha machache. Na hata hivyo navyo murivyoreha kaya nchivivuvurira vichiuka. Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, Dze, kpwa utu wani yakala hivyo? Ni kpwa sababu chila mutu a mairo kudzidzengera nyumba nono, ela nyumba yangu yo ichere gandzo.
10 Kpwa hivyo, kpwa sababu yenu mwimwi manena ambago ni baraka za mlunguni tagapho na tsi nayo ikazuwiywa isivyale chitu.

1:1 1:1 Ezira 4:24—5:2; 6:14

11 Nikareha dzuwa riumise tsi na myango ili minda yenu isivyale
chochosi na kazi zosi zihendwazo ni anadamu zisikale. Dzuwa hiro
rindaocha mimea ya nafaka isivyale nafaka, mizabibu isituluze uchi wenu
muphya wa zabibu na mizaituni isituluze mafuha. Dzuwa hiro rindahenda
anadamu na nyama agaye."

Atu analunga Shariya
ya Mwenyezi Mlungu

12 Chisha Zerubabeli mwana wa Shealitieli na mlavyadzi-sadaka mkp-
wulu Joshuwa mwana wa Jehosadaki phamwenga na hinyo atu anjina
osi a Mlungu, achiphundza sauti ya Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao na
maneno ga nabii Hagai kama Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao arivyokala
akamlagiza. Na atu achimuogopha Mwenyezi Mlungu.
13 Phahi Hagai muhumwa wa Mwenyezi Mlungu achiaambira atu hinyo
habari yokala akaambirwa ni Mwenyezi Mlungu achiamba, "Mwenyezi
Mlungu anaamba, 'Ni phamwenga namwi.' "
14 Hivyo Mwenyezi Mlungu achiatiya moyo Zerubabeli, liwali wa Juda,
ambaye kala ni mwana wa Shealitieli na mlavyadzi-sadaka mkpwulu,
Joshuwa mwana wa Jehosadaki na atu anjina osi a Mwenyezi Mlungu. Na
achiphiya achendahenda kazi ya Nyumba ya Mwenyezi Mlungu, Mlungu
wa majeshi.
15 Phahi aandza kazi mwaka wa phiri wa utawala wa mfalume Dario,
tarehe mirongo miiri na ne, mwezi wa sita.

2

Utukufu wa Nyumba
ya Mwenyezi Mlungu

1 Tarehe mirongo miiri na mwenga mwezi wa sabaa, Mwenyezi Mlungu
wagomba tsona kutsupira kpwa nabii Hagai achiamba,
2 "Gomba na liwali wa Juda, Zerubabeli mwana wa Shealitieli na
mlavyadzi-sadaka mkpwulu, Joshuwa mwana wa Jehosadaki na hinyo atu
anjina osi a Mlungu uauze,
3 'Dze phana mutu achiyesala kahi yenu ariyeona nguma ya nyumba
hino yokala hipho mwandzo? Na vino munaionadze? Dze, taionekana avi
si chitu?'
4 Ela Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, 'Dina uwe
Zerubabeli. Uwe mlavyadzi-sadaka mkpwulu Joshuwa mwana wa Je-
hosadaki nawe piya dina. Atu osi a tsi hino namwi dinani. Mosi endererani
kuhenda kazi mana mimi ni phamwenga namwi.
5 Kama dza viratu nrivyolagana namwi wakati mriphokala munatuluka
Misiri, Roho yangu ichere phamwenga namwi, kpwa hivyo msiogophe.' "
6 "Mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, 'Bado muda
mchache tu nindasumbisa tsona mlungu na dunia, bahari na tsi kavu.'
7 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, 'Mataifa ganjina
gosi nindagatikisa na utajiri wao wosi andaureha hipha na nyumba hino
niiodzaze nguma.'
8 Mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, 'Feza na
zahabu ni mali yangu.'

2:3 2:3 Ezira 3:12 **2:5 2:5** Kutsama 29:45–46 **2:6 2:6** Aeburania 12:26

9 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, ‘Nguma ya mwisho
ya nyumba hino indakala kulu kutsupa hira ya mwandzo na phapha hipha
nindakuphani amani.’ ”

Atu na sadaka zao ni najisi

10 Katika mwaka uho wa phiri wa Dario kukala mfalume, tarehe mirongo
miiri na ne mwezi wa tisiya, Mwenyezi Mlungu wagomba na nabii Hagai
achiamba,
11 “Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, ‘Kaauzeni
alavyadzi-sadaka shariya iambavyo kuhusu dzambo hiri.
12 Dze, ichikala mutu akatsukula nyama takatifu mwakpwe bindoni
halafu hiro bindore rigute mkpwahe, hebu sima, hebu uchi wa zabibu,
hebu mafuha, hebu chakurya chochosi, chira chakurya chichogutwa nacho
chindakala chitakatifu?’ ” Hinyo alavyadzi-sadaka achiamba, “Hata!”
13 Chisha Hagai achiuza achiamba, “Dze mutu achiyehendwa najisi kpwa
kuguta lufu achiguta chimwengachapho cha vyakurya chivyohadzwa,
chindakala najisi?” Hinyo alavyadzi-sadaka achiamba, “Ee chindakala
najisi.”
14 Phahi Hagai achiamba, “Mwenyezi Mlungu anaamba, ‘Na hivyo
ndivyo arivyo atu a taifa hiri ririro mbere zangu. Kazi zosi ahendazo na
chila chitu achilavyacho sadaka ni najisi.’ ”

Mwenyezi Mlungu analaga kubariki atue

15 “Kutsupira Hagai Mwenyezi Mlungu achienderera kuamba, ‘Sambi
kula rero kpwenderera ririkanani vinono vira mambo garivyokala kabila
Nyumba ya kuvoya Mlungu kala taidzangbwedzengbwa.
16 Wakati hinyo mutu kala anaweza kuwaga nganu kuno ana matumaini
ga kuphaha magunia mirongo miiri ela akaphaha kumi. Wanjina yekala
anaweza kuminya zabibu na matumaini ga kuphaha mifuko mirongo
mitsano, ela akaphaha mirongo miiri bahi.’ ”
17 Mwenyezi Mlungu anaamba, “Kazi zosi za mikono yenu názibananga
kpwa phuto ra dzoho kali, madzi-madzi ganagohendesa chitu chihende
koga na mvula ya mawe, ela tamuyaniuyira vivyo.
18 Kula rero, tarehe mirongo miiri na ne mwezi wa tisiya, kpwenderera,
ririkanani vinono kuhusu siku hino ambapho nyumba ya Mwenyezi
Mlungu ikasira kudzengerwa msingi. Ririkanani vinono.
19 Kama mmanyavyo himo chitsagani tamuna mbeyu na mizabibu,
mikuyu, mikomamanga na mizaituni taidzangbwevyala matunda. Ela kula
rero nindakujaliyani.”
20 Sambi siku iyo-iyo ya tarehe mirongo miiri na ne mwezi wa tisiya,
Mwenyezi Mlungu wagomba tsona na Hagai achiamba,
21 “Gomba na Zerubabeli liwali wa Juda umuambe, ‘Ni phephi na
kuhenda mlunguni na dunia kusumbe.
22 Nindapindula afalume na falume zao. Tsona nindabananga nguvu
za mataifa. Nindapindula magari ga kuvwehwa ni farasi na aphiriki ao.
Farasi andafwa na aphiriki ao andaolagana enye kpwa enye.’ ”
23 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, “Siku iyo nin-
dakuhala uwe mtumishi wangu Zerubabeli mwana wa Shealitieli,
nikuhende utawale kpwa dzina rangu, ukale dza pete yangu ya kupigira
muhuri* mana nkakutsambula.”

2:13 2:13 Isabu 19:11–22 * **2:23 2:23** Hipho kare Pete ya kupigira muhuri yahumika na mutu mkpwulu kuonyesa uhalisi wa chitu arichochipiga muhuri.

Chitabu cha ZAKARIYA
Tanga mbere

Nabii Zakariya walavya unabiiwe kpwa atu ariotsamizwa kpwa lazima na kuuya Jerusalemu kula Babeli. Mana ya dzina Zakariya ni "Mlungu nkutambukira." Unabiiwe kala u kpwenye seemu mbiri: Seemu ya kpwandza kala u kpwenye mfumo wa ruwiya, nayo kala inaandzira sura ya 1:1—8:23. Unabii wa seemu hino waulavya kuandzira mwaka wa magana matsano na mirongo miiri hadi mwaka wa magana matsano na kumi na nane kabila ya Jesu kuvyalwa. Nao unaonyesa kuuyizwa kuongokerwa kpwa mudzi wa Jerusalemu kama urivyokala kpwandza, kudzengbwa luphya kpwa nyumba ya kuvoya Mlungu, kutakaswa kpwa atu a Mlungu na wakati Masihi ndiphokala akedza. Seemu ya phiri inaandzira sura 9:1—14:21, nayo ina jumbe tafwauti-tafwauti kuhusu kuuya kpwa Masihi na uamuli wa mwisho.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Jumbe za maonyo na kuluphiro 1:1—8:23
Hukumu kpwa mataifa garigo jirani na Iziraeli 9:1–8
Kuongokerwa kpwa badaye na amani 9:9—14:21

Mwiho wa kumuuyira
Mwenyezi Mlungu

1 Mwezi wa nane wa mwaka wa phiri wa utawala wa Dario, mfalume
wa Pashia, Mwenyezi Mlungu wagomba na nabii Zakariya mwana wa
Berekiya mdzukulu wa Ido achimuamba,
2 "Mimi Mwenyezi Mlungu náatsukirirwa sana akare enu.
3 Kpwa hivyo, aambire atu kukala, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa
majeshi anaamba hivi, 'Niuyirani, nami nindakuuyirani.'
4 Msikale dza akare enu, ambao aambirwa ni manabii a kare kukala
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, 'Richani njira zenu mbii
na mahendo genu mai.' Ela nyo taayanisikira tsetsetse.
5 Vino akuphi nyo akare enu? Dze, nyo manabii nao anaishi hata kare
na kare?
6 Nyo akare enu taayagaphaha go maneno na malagizo gangu goalagiza
atumishi angu manabii? Nao atubu achiamba, 'Mwenyezi Mlungu, Mlungu
wa majeshi akauhendera kulengana na njira zehu na mahendo gehu dza
vyo arivyopanga.' "

Ruwiya ya kpwandza:
Aphiriki a farasi

7 Iriphofika siku ya mirongo miiri na ne ya mwezi wa kumi na mwenga,
mwezi uihwao Shebati, mwaka wa phiri wa utawala wa Dario, Mwenyezi
Mlungu wagomba na nabii Zakariya mwana wa Berekiya mdzukulu wa
Ido. Higa ndigo arigogaona:
8 Usiku náona ruwiya. Mo ruwiyani naona mutu akapanda farasi
wa kundu. Naye kala akamuimisa kahi ya mihi yiihwayo mihadasi na
nyumaze kuchikala na farasi anjina a kundu, a ivu-ivu na ereru.

1:1 1:1 Ezira 4:24—5:1; 6:14 **1:8 1:8** Maono 6:2–8

9 Ndipho nchimuuza ye malaika yegomba nami nchiamba, “Bwana
wangu, hano manaye nini?” Ye malaika achinijibu achiamba, “Nin-
dakuonyesa mana yao.”
10 Phahi yuya mutu yekala aimire kahi ya yo mihadasi achijibu achi-
amba, “Hinya ni hara ariohumwa ni Mwenyezi Mlungu, edze azunguluke
aone gara gahendekago duniani.”
11 Chisha nyo atu nao achigomba na ye malaika wa Mwenyezi Mlungu
yekala akaima kahi ya yo mihadasi achimuamba, “Swiswi hukazunguluka
hiku na hiko duniani kulola gahendekago, naswi hukaona dunia yosi
ikahurira na ina amani.”
12 Ndipho ye malaika wa Mwenyezi Mlungu achiamba, “Ee Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wa majeshi undaonera mbazi rini mudzi wa Jerusalemu
na midzi ya Juda? Mana ukaitsukirirwa kpwa muda wa miaka mirongo
sabaa.”
13 Mwenyezi Mlungu achimjibu ye malaika ambaye kala akagomba nami
maneno manono na ga kuphoza marenda.
14 Phahi ye malaika yekala akagomba nami achiniamba nikote kululu
niambe kukala Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba hivi,
“Mimi nina wivu sana kpwa ajili ya Jerusalemu na Sayuni.
15 Ela nagatsukirirwa sana mataifa ganjina ganagodziona ga salama.
Mimi kala nikaitsukirirwa Iziraeli chidide tu, ela go mataifa ganjina
gachiaenjerezera mateso.”
16 Kpwa hivyo, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba hivi,
“Nikauya Jerusalemu ili niyoonere mbazi. Nyumba yangu ya mavoyo
indadzengbwa luphya mumo, na mkpwowa wa kupimira ukagoloswa kare
kupima Jerusalemu.”
17 Ye malaika waniamba nikote kululu tsona niambe, Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wa majeshi anaamba hivi, “Midzi yangu indaongokerwa sana,
chisha Mwenyezi Mlungu andaitiya moyo Sayuni na aitsambule tsona
Jerusalemu.”

Ruwiya ya phiri: Pembe ne

18 Badaye náunula matso, nami nchiona ruwiya yanjina, mo ruwiyani
naona pembe ne za nyama.
19 Nchimuuza ye malaika yekala akagomba nami nchimuamba, “Zino
pembe manaye nini?” Naye achinijibu achiniamba, “Pembe hizi ni mataifa
ga nguvu garigotsamula atu a Juda, a Iziraeli na a Jerusalemu.”
20 Chisha Mwenyezi Mlungu achinionyesa atu ane, atengezadzi a miyo
ya vyuma.
21 Nami nchimuuza ye malaika nchimuamba, “Atu hano akedzahen-
dani?” Naye achinijibu achiamba, “Hinya akedza ogofyera na kuangamiza
zira pembe ne ambazo ni mataifa ganjina garigotsamula na kutiya waibu
atu a Juda.”

2

Ruwiya ya hahu: Mutu mwenye mkpwowa wa kupimira

1 Badaye nchiona ruwiya yanjina, na mo ruwiyani, náona mutu yekala
akagbwira mkpwowa wa kupimira mwakpwe mkpwononi.
2 Ndipho nchimuuza, “Uyaphi we?” Naye achinijibu achiniamba,
“Naphiya nkapime Jerusalemu ili niimanye urewe na upanawe.”
3 Chisha ye malaika yegomba nami achisengera mbere na phachedza
malaika wanjina kpwedzakutana naye,

4 achimuamba, “Phiya mairo kpwa yuya barobaro ariye na mkpwowa
wa kupimira ukamuambire, ‘Jerusalemu indakala mudzi usiozungu-
lusirwa ukuta mana undakala unasagala atu anji na mifugo minji.
5 Kpwa mana mimi mwenye, nindakala ukuta wa moho kuzunguluka
nyo mudzi wosi, mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba. Nami nindakala
utukufu mo mudzini.’ ”

Atu ariokala akatsamizwa
kpwa lazima anaihwa auye kpwao

6 Mwenyezi Mlungu anaamba, “Haya! Haya! Chimbirani kula tsi ya
vurini, mana nkakutsamulani chila uphande.
7 Haya! Chimbirani mwi atu a Sayuni msagalao Babeli.”
8 Mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba kukala iye
wanihuma kpwa go mataifa ganjina garigohala zewe vitu vyenu, ili aphahe
nguma. Mana iye anaamba, “Yeyesi anayekugutani mwimwi, anaguta
tembe ya dzitso rangu.
9 Phundzani, mimi nindaajeza ngumi niapige, na vitu vyao vindahalwa
zewe ni nyo atumwa ao.” Gago gachihendeka, mundamanya kukala
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi akanihuma.
10 Mwenyezi Mlungu anaamba, “Imbani na muhererwe mwi atu a
Sayuni, mana nindasagala kahi yenu.”
11 Siku iyo atu a tsi nyinji andakpwedza kpwa Mwenyezi Mlungu, nao
andakala ni atue. Naye andasagala kahi yenu, namwi mundamanya kukala
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi ndiye ariyenihuma.
12 Mwenyezi Mlungu andaihala Juda ikale mtalowe kahi ya tsi takatifu
na kuitsambula tsona Jerusalemu.
13 Nyamalani mbere za Mwenyezi Mlungu mwimwi mosi, mana iye
aredza kula phatuphe phatakatifu.

3

Ruwiya ya ne: Mlavyadzi-sadaka mkpwulu

1 Chisha nchiona ruwiya yanjina na Mwenyezi Mlungu achinionyesa
Joshuwa, mlavyadzi-sadaka mkpwulu, aimire mbere za malaika wa
Mwenyezi Mlungu, na Shetani kala aimire uphande wa mkpwonowe wa
kulume ili amshitaki.
2 Mwenyezi Mlungu naakudemurire uwe Shetani, Ndipho ye malaika wa
Mwenyezi Mlungu achimuamba Shetani, “Mwenyezi Mlungu yetsambula
Jerusalemu naakudemurire! Mutu hiyu ni dza chinga cha moho chichotu-
luzwa mohoni.”
3 Wakati uho Joshuwa kala aimire mbere za ye malaika kuno akavwala
nguwo za nongo.
4 Ye malaika achiaambira nyo ariokala aimire mbereze, “Mvuleni zo
nguwo za nongo.” Chisha achimuamba Joshuwa hivi, “Sikiza, nikakuusira
uyio na nindakuvwika mavwazi manono.”
5 Nami nchiamba, “Mfungeni chiremba chiswafi.” Nao achimfunga
chiremba chiswafi na achimvwika mavwazi ga ulavyadzi-sadaka kuno
malaika wa Mwenyezi Mlungu aimire pho kanda.
6 Chisha ye malaika wa Mwenyezi Mlungu achimsisitiza Joshuwa
achimuamba,
7 “Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, ‘Ichikala undalunga
njira zangu na kugbwira malagizo gangu, undatawala nyumba yangu na

3:1 3:1 Ezira 5:2Maono 12:10 **3:2 3:2** Juda 1:9

uimirire mihala yangu, nami nindakuruhusu uime phamwenga na nyo
aimireo mbere zangu.
8 Phahi phundza uwe Joshuwa, mlavyadzi-sadaka mkpwulu na ayao
asagalao mberezo, mana aho ni ishara ya mambo manono gedzago. Mimi
nindareha mtumishi wangu aihwaye Panda.
9 Lola, mimi nkaika dziwe mbere za Joshuwa na dziwe hiro mwenga
rina pande sabaa. Nami nindatsonga maneno dzulu ya ro dziwe na niuse
makosa ga tsi ihi siku mwenga.' " Gaga ndigo aambago Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wa majeshi.
10 "Siku iyo, chila mmwenga wenu andamualika jiraniwe edze asagale
naye kpwa amani tsini ya mzabibuwe na mtiniwe," Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wa majeshi anaamba.

4

Ruwiya ya tsano: Chinara cha kuikira taa na mizaituni miiri

1 Ye malaika yekala akagomba nami wauya achedzanilamusa avi kala
nirere.
2 Naye achiniuza, "Unaona utu wani?" Nami nchimjibu nchimuamba,
"Mimi naona chinara cha kuikira taa cha zahabu tuphu na dzuluye phana
bakuli ra mafuha, taa sabaa na chila taa ina phatu pha kutiira utambi.
3 Na kanda-kandaye phana mihi miiri ya mizaituni, mmwenga u
uphande wa kulume wa ro bakuli na nyo wanjina u uphande wa kumotso."
4 Phahi námuuza ye malaika yekala anagomba nami, nchimuamba,
"Bwana wangu, vino vitu manage nini?"
5 Ndipho ye malaika achinijibu achiniamba, "Dze, ukale kumanya vino
ni vitu vyani?" Nami nchijibu nchimuamba, "Simanya, bwana wangu."
6 Naye achiniamba, "Hiri ni neno ra Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa
majeshi anaromuambira Zerubabeli, 'Uwe kundafwaulu kpwa nguvu wala
uwezo, isiphokala kpwa Roho wangu.'
7 Takuna ndichoweza kukuzuwiya uwe, Zerubabeli. Hata napho ni
mwango mkpwulu, undahendwa ukale herera mberezo. Na wakati uchiika
dziwe ra mwisho ra nyumba ya kuvoya Mlungu, atu andakota kululu
aambe, 'Mlungu naaijaliye! Mlungu naaijaliye!' "
8 Mwenyezi Mlungu achigomba nami tsona achiniamba,
9 "Zerubabeli ndiye ariyeika msingi wa nyumba ya kuvoya Mlungu
na ndiye ndiyemarigiza kuidzenga." Hipho ndipho undamanya kukala
náhumwa kpwenu ni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi.
10 Mana hata ye ariyebera siku ya mambo madide-madide andahererwa
ndiphoona Zerubabeli ana kabiro mkpwononi, anadzenga.
Chisha ye malaika achiniambira, "Hizi taa sabaa ni matso ga Mwenyezi
Mlungu, nago ganaona chila phatu duniani."
11 Chisha nchimuuza, "Hino mizaituni miiri ambayo mmwenga u
uphande wa kulume na wanjina kumotso mwa chinara cha kuikira taa
manage nini?"
12 Nchimuuza tsona nchiamba, "Zino panda mbiri za mizaituni ambazo
zinamwaga mafuha ga rangi ya zahabu kutsupira mifereji miiri ya zahabu
manage nini?"
13 Naye achiniamba, "Kpwani we kumanya vino ni vitu vyani?" Nami
nchimjibu nchimuamba, "Simanya, bwana wangu."

3:8 3:8 Jeremia 23:5; 33:15; Zakariya 6:12 **3:10 3:10** Mika 4:4 **4:3 4:3** Maono 11:4 **4:10 4:10** Ezira 5:2 **4:10 4:10** Maono 5:6

14 Ndipho achiamba, “Hinya ni nyo apakpwa mafuha airi amuhumikirao
Mwenyezi Mlungu wa dunia yosi.”

5

Ruwiya ya sita: Chitabu chiurukacho

1 Nami nálola tsona nchiona chitabu chinauruka!
2 Ye malaika achiniuza, “Unaonani?” Nami nchimjibu nchimuamba,
“Naona chitabu chinauruka, chenye ure wa mita tisiya na upana wa mita
ne na nusu.”
3 Naye achiniamba, “Chitabu hichi chikaandikpwa lana ambayo in-
daphiya tsi yosi ya Juda. Uphande mmwenga chikaandikpwa kukala chila
ndiyeiya andaikpwa nyunga ni utsi, na ura wa phiri chikaandikpwa kukala
chila anayeapa wakati anagomba handzo piya andatengbwa na utsi.
4 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, ‘Nindaihuma hino
lana, nayo indamenya nyumbani mwa muivi na nyumbani mwa iye
anayeapa wakati anagomba handzo. Indakala mumo hadi ibomole na
kubananga mbaoze na mawege.’ ”

Ruwiya ya sabaa: Mchetu ndani ya bweko

5 Bada ya higo, ye malaika ambaye kala anagomba nami wanitsembukira
tsona achiniamba, “Lola, utu wanjina uredza.”
6 Nchimuuza, “Ni utu wani?” Naye achinijibu achiamba, “Ni bweko
ambaro rikaodzazwa dambi za chila mmwenga ko tsi ya Juda.”
7 Ro bweko kala rina mfwiniko uriotengezwa na chuma chiihwacho
risasi. Nao wavugulwa kuno nalola, na mo ndani kala muna mchetu
asegere!
8 Ye malaika achiamba, “Hiyu mchetu anawakilisha uyi.” Ye malaika
achimsukuma mo bwekoni tsona na achisukuma nyo mfwiniko achib-
winingiza ro bweko.
9 Chisha nchilola dzulu, nchiona achetu airi anauruka kpwedza kuku
nrikokala kuno anasukumwa ni phepho, nao kala ana mapha dza ga
manjera. Aunula hiro bweko na achiuruka naro hewani.
10 Ndipho nchimuuza yuya malaika, “Ro bweko anariphirikaphi?”
11 Achinijibu achiniamba, “Anariphirika tsi ya Babeli* akaridzengere
nyumba ya ibada. Yo nyumba ndiphokamilika andaika ro bweko mumo.”

6

Ruwiya ya nane: Magari mane ga kuvwehwa ni farasi

1 Mimi náunula matso tsona nami nchiona magari mane ga kuvwehwa
ni farasi, ganatuluka kahi-kahi ya myango miiri ya shaba.
2 Gari ra kpwandza kala rinavwehwa ni farasi a rangi ya kundu, ra phiri
richikala rinavwehwa ni farasi a rangi nyiru,
3 ra hahu kala rinavwehwa ni farasi a rangi nyereru na ra ne kala
rinavwehwa ni farasi a rangi ya ivu-ivu. Farasi osi kala ana mkpwotse.
4 Phapho námuuza ye malaika yekala anagomba nami nchimuamba,
“Bwana wangu, gano magari ga kuvwehwa ni farasi manaye nini?”
5 Ye malaika achinijibu achiniamba, “Gaga ga tayari kuphiya kpwenye
pembe ne za mlunguni, bada ya kuima mbere za Mwenyezi Mlungu wa
dunia yosi.

---

* **5:11 5:11** Babeli dzinare ra kare ni Shinari. **6:2 6:2** Maono 6:4–5 **6:3 6:3** Maono 6:2 **6:5 6:5** Maono 7:1

6 Gari rivwehwaro ni farasi aru rinaphiya uphande wa vurini. Gari
rivwehwaro ni farasi ereru rinaphiya uphande wa mtswerero wa dzuwa
na ro rivwehwaro ni farasi a ivu-ivu rinaphiya uphande wa mwakani."
7 Nyo farasi ariphotuluka, kala ana hamu ya kuandza kuzunguluka
duniani. Ye malaika achiaambira, "Phiyani mkazunguluke duniani mlole
gahendekago." Phahi aphiya duniani kosi.
8 Badaye ye malaika achiniiha kpwa raka ra dzulu achiniamba, "Lola,
nyo farasi achiophiya uphande wa vurini akahuriza moyo wangu kuhusu
uphande wa vurini."

Joshuwa anavwikpwa chiremba

9 Mwenyezi Mlungu wagomba nami achiniamba,
10 "Rero phiya nyumbani kpwa Josiya, mwana wa Zefania ukahale
zawadi za feza na zahabu chizorehwa ni Helidai, Tobia na Jedaya kula
kpwa atu ambao atsamizwa kpwa lazima ko Babeli.
11 Hala zo feza na zahabu, utengeze chiremba ukamvwike mlavyadzi-
sadaka mkpwulu Joshuwa mwana wa Jehosadaki
12 na umuambe kukala Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba
hivi: 'Sikiza, hiyu ndiye mutu aihwaye Panda. Iye andatsephula kula pho
phatuphe aripho na andadzenga luphya yo nyumba yangu.
13 Iye ndiye ndiyeidzenga luphya yo nyumba ya Mwenyezi Mlungu,
naye andaphaha nguma ya chitawala chisha andasagala na kutawala
kpwenye chihiche cha utawala. Pho kanda-kanda ya chihiche phandakala
na mlavyadzi-sadaka, nao osi airi andahenda kazi phamwenga na amani.'
14 Cho chiremba chindaikpwa mo ndani ya nyumba ya kuvoya Mwenyezi
Mlungu ili kutambukiza atu kuhusu Helidai, Tobia, Jedaya na mbazi za
Josiya mwana wa Zefania.
15 "Na atu ario kure andakpwedza akuteryeni kudzenga luphya yo
nyumba ya kuvoya Mwenyezi Mlungu, namwi mundamanya kukala
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi akanihuma kpwenu. Mambo
gaga gandakala ichikala mundakala na chadi cha kugbwira gosi ambago
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu anakuambirani."

7

Haki na mbazi

1 Iriphofika siku ya ne ya mwezi wa tisiya, yani mwezi wa Kisilevu,
kahi za mwaka wa ne wa utawala wa mfalume Dario, Mwenyezi Mlungu
wagomba nami tsona.
2 Wakati hinyo atu a Betheli kala akahuma Sharezeri, Regemu-Meleki na
atu aho akamvoye Mwenyezi Mlungu aonere mbazi.
3 Piya kala achauza alavyadzi-sadaka a nyumba ya Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wa majeshi na manabii kuamba, "Dze huenderere kusononeka na
kufunga mwezi wa tsano dza vyo hurivyokala huchihenda miaka minji?"
4 Ndipho Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi achigomba nami
achiamba,
5 "Auze atu osi a yo tsi na alavyadzi-sadaka uaambe, 'Kpwani mripho-
funga na kusononeka mwezi wa tsano na wa sabaa kpwa miaka mirongo
sabaa, mkale kala munanifungira mimi?
6 Na mriphokala munarya na kunwa, tamuhendere hivyo kpwa kudzi-
furahisha enye?

6:12 6:12 Jeremia 23:5; 33:15; Zakariya 3:8

7 Gano sigo maneno ga Mwenyezi Mlungu arigogomba kutsupira manabiige ga kare, wakati Jerusalemu na midzi yozunguluka iriphokala ina atu asegereo kpwa amani na ikaongokerwa? Kagombere wakati jangbwa ririro uphande wa mwakani wa Juda na tsi ya myango midide-midide iriyo uphande wa mtswerero wa dzuwa wa myango ya Juda iriphokala i tele atu?' "
8 Chisha Mwenyezi Mlungu wagomba tsona na Zakariya achimuamba,
9 "Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba hivi, 'Lavyani uamuli wa haki, muonerane mbazi na mmendzane.
10 Musionere magungu, anachiya, ajeni asagalao kahi yenu wala achiya. Tsona musipange kuhenderana mai.'
11 Ela arema kuphundza, na kpwa kukala ana likakado anilozera kogo na kuziba masikiro gao ili asisikire.
12 Ahenda mioyo yao kukala mifu dza dziwe ili asedze akasikira shariya na maneno ambago Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi wagalagiza kpwa njira ya Rohowe mtakatifu kutsupira manabii a pho kare. Kpwa hivyo, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi achiatsukirirwa sana.
13 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, 'Náaiha ela taayaniphundza, phahi ariphoniiha nami siyaaphundza.
14 Náatsamula na chikulukulu kuaphirika tsi zanjina zosi ambazo kala taazimanya. Kpwa hivyo yo tsi yao ariyoiricha ichisala gandzo, hata kuchikala takuna mutu ainjiraye wala atulukaye. Aho aihenda tsi nono ikale gandzo.' "

8

Ahadi ya Mlungu
ya kujaliya Jerusalemu manono

1 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi wagomba nami achiniamba,
2 "Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba hivi, 'Mimi nina wivu kpwa ajili ya Sayuni, tsona sana, na nagatsukirirwa sana maaduige.'
3 Chisha Mwenyezi Mlungu anaamba hivi, 'Nindauya Sayuni na nindasagala Jerusalemu. Nayo Jerusalemu indaihwa Mudzi wa Kukuluphirika na Mwango wa Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, undaihwa Mwango Mtakatifu.'
4 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaenderera kuamba hivi, 'Atumia na achetu a kare andasagala tsona kpwenye viwanja vya Jerusalemu, chila mmwenga agbwiririre mgbwufu kpwa sababu ya ukarewe.
5 Na njira za nyo mudzi zindaodzala anache avumbao.'
6 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba hivi, 'Nyo atu achache ndiokala akasala wakati uho anaweza kuona avi neno riri tariwezekana. Dze, rikale kpwangu tariwezekana?'
7 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi waenderera kuamba hivi, 'Ni phephi nitivye atu angu kula tsi za mlairo wa dzuwa na mtswerero wa dzuwa,
8 nami ndaareha edze asagale Jerusalemu. Aho andakala atu angu nami nindakala Mlungu wao muaminifu na mwenye haki.'
9 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaenderera kuamba hivi, 'Mwimwi ambao munasikira maneno higa gagombwago ni manabii ariokalapho wakati msingi wa Nyumba ya kuvoya Mlungu wa majeshi uriphokala unaikpwa, dinani chilume ili nyumba ya Mlungu idzengbwe luphya.

10 Mana kabila ya wakati hinyo, kala takuna kazi yenye maripho, kpwa
ajili ya mutu wala nyama. Chisha takuyakala na usalama kpwa yeyesi
ainjiraye wala atulukaye kpwa sababu ya maadui, nami namuhenda chila
mmwenga amgalukire myawe.
11 Ela vivi atu aha ariosala sindaahendera dza nrivyohenda pho kare,'
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba.
12 'Mana atu andaphanda kpwa amani, mizabibu indavyala matundage,
tsi indalavya mavuno na mlunguni kundalavya manena. Nindaapha atu
aha ariosala vitu hivi vyosi vikale vyao.
13 Pho kare atu a mataifa akuhendani mwimwi atu a Juda na a Iziraeli
mkale ndzimo ya kulanirana. Ela nindakutivyani, namwi nindakujaliyani
manono. Msiogophe, badalaye dinani chilume.'
14 "Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaenderera kuamba hivi,
'Akare enu ariphonitsukiza, nápanga kuahendera mai nami sigaluzire nia.
15 Ela vivi nikapanga kuhendera manono atu a Jerusalemu na a Juda.
Kpwa hivyo msiogophe.
16 Higa ndigo mambo ambago ni muhende: Ambiranani kpweli, amulani
na haki kukale na amani.
17 Msiaze kupangirana mai mwenu mioyoni na msimendze kuapa kpwa
dzambo ra handzo. Mana gaga gosi nagamena, mimi Mwenyezi Mlungu
nkaamba.' "
18 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi wagomba nami tsona achini-
amba,
19 "Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba hivi, 'Mfungo wa
mwezi wa ne, wa mwezi wa tsano, wa mwezi wa sabaa na wa mwezi wa
kumi undakala wakati wa kusherekeya na kuhamirwa kpwa atu a Juda.
Kpwa hivyo mendzani kpweli na amani.' "
20 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi waenderera kuamba hivi, "Atu
a kula tsi zanjina na kula midzi minji andakpwedza Jerusalemu.
21 Atu a mudzi mmwenga andakpwedza kpwa atu a mudzi wanjina
aambire, 'Huphiyeni Jerusalemu hukamuendze na hukamvoye Mwenyezi
Mlungu, Mlungu wa majeshi ili ahuonere mbazi. Swiswi piya hunaphiya.'
22 Atu anji kula mataifa ganjina ga nguvu andakpwedza amuendze
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi ko Jerusalemu na avoye aaonere
mbazi."
23 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaenderera kuamba hivi,
"Siku hizo atu kumi kula mataifa ganjina ga luga tafwauti-tafwauti
andagbwira pindo ra nguwo ya Myahudi na amuambe, 'Huruhusu huphiye
phamwenga namwi, mana hukasikira kukala Mlungu a phamwenga
namwi.' "

9

Uamuli wa maadui ga Iziraeli

1 Ujumbe wa Mwenyezi Mlungu kuhusu tsi ya Hadiraki,
na mudzi wa Damasikasi ni phatuphe pha kuoya.
Kpwa mana Mwenyezi Mlungu analola anadamu osi
dza viratu alolavyo mbari zosi za Iziraeli.
2 Piya anamanyirira tsi ya Hamathi yophakana na tsi ya Hadiraki,
na kumanyirira midzi ya Tiro na Sidoni,

8:16 8:16 Aefeso 4:25 **9:1 9:1** Isaya 17:1–3; Jeremia 49:23–27; Amosi 1:3–5 **9:2 9:2–4** Isaya 23:1–18; Ezekieli 26:1—28:26; Joeli 3:4–8; Amosi 1:9–10; Mathayo 11:21–22; Luka 10:13–14

mana atu a kuko ni enye ikima nyinji.
3 Atu a Tiro adzidzengera ngome,
na achidzikusanyira ndulu za feza na zahabu,
hadi zichikala tazina mana dza vumbi na matope ga barabarani.
4 Ela lola, Mwenyezi Mlungu andaausira mali zao
na ngome zao andaziangamiza baharini,
na nyo mudzi undatiywa moho.

5 Atu a mudzi wa Ashikeloni andaona gago na aogophe;
Atu a mudzi wa Gaza andagalagala kpwa utsungu,
na atu a mudzi wa Ekironi piya andagalagala kpwa utsungu
kpwa kukala kuluphiro rao rikaangamika.
Mfalume wa Gaza andaolagbwa,
na Ashikeloni taindasagalwa ni mutu.
6 Atu asiokala na avyazi a kabila mwenga andasagala mudzi wa Ashidodi,
nami nindakomesa kudzikarya kpwa Afilisti.
7 Nao taandarya tsona nyama yenye milatso,
na taandarya chakurya ambacho ni tsukizo.
Na Afilisti ndiosala andakala seemu ya atu angu,
andakala dza mryango mmwengawapho kahi ya mbari ya Juda,
Aekironi andakala seemu ya atu angu dza vyokala Ajebusi.
8 Chisha nindachita kambi kuzunguluka nyumba yangu niirinde,
ili majeshi ga maadui gangu gasitsupe na phapho,
kusikale na mutu wa kuaonera tsona atu angu,
mana nkaona mwenye go mateso ga atu angu.

Kpwedza kpwa mfalume
wa atu a Mlungu
9 Hererwani sana, mwi atu a Sayuni!
Kotani kululu, mwi atu a Jerusalemu!
Lolani, mfalume wenu aredza,
iye ni wa haki, chisha ni mshindi,
iye ni mpole, naye akapanda dzulu ya punda,
akapanda dzulu ya mwana punda.
10 Nindausa magari ga kuvwehwa ni farasi gavwehwago ni farasi kula Efuraimu,
na farasi a viha kula Jerusalemu.
Maha ga viha gandauswa,
naye andatangazira mataifa amani.
Utawalawe undakala kula bahari hadi bahari,
na kula muho Yufurati hadi pembe za dunia.

11 Kpwa sababu ya chilagane nrichoika namwi
mwimwi atu a Sayuni kpwa kumwaga mlatso,
nindaaika huru atu enu ariotsamizwa kpwa lazima
ambao ni dza afungbwa ndani ya dibwa risirokala na madzi.
12 Uyani kpwenu ngomeni, mwimwi afungbwa murio na kuluphiro;
rero nakutangazirani kukala nindakuyizirani kano mbiri vyosi murivyoviangamiza.
13 Mana Juda nkaiphinda dza uha wangu;

9:5 9:5 Isaya 14:29–31; Jeremia 47:1–7; Ezekieli 25:15–17; Joeli 3:4–8; Amosi 1:6–8; Zefania 2:4–7
9:9 9:9 Mathayo 21:5; Johana 12:15 **9:10 9:10** Zaburi 72:8 **9:11 9:11** Kutsama 24:8

na Efuraimu nkaipharika dza muvwi.
Nindaasunganya atuo, uwe Sayuni,
na kuahenda dza upanga wa viha wa sujaa
apigane na atuo, uwe Uyunani.

14 Chisha Mwenyezi Mlungu andatsembuka dzulu yao,
na miviye indaphiya dza limeme.
Mwenyezi Mlungu andapiga gunda
na kunyendeka kpwenye chikulukulu kula mwakani.
15 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi andaarinda,
nao andaturya maadui gao kpwa kuhumira mawe ga tero.
Aho andakota kululu mo vihani avi akalewa uchi wa zabibu,
nao andakala tele dza bakuli richingirwaro mlatso wa nyama chiyelaviwa sadaka,
na kulwama dza pembe za phatu pha kulavira sadaka.

16 Siku iyo Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao andaativya
dza mrisa ativyavyo mang'ondzige na mbuzize wakati wa shida.
Aho andameka-meka mo mwenye tsiiye
dza mawe ga samani gobandikpwa chirembani.
17 Atue andakala anono sana!
Mtsere na uchi muitsi undaahenda avulana na asichana akale vitibwatibwa.

10

Mwenyezi Mlungu andativya atue

1 Mvoyeni Mwenyezi Mlungu akupheni mvula wakati wa mwaka,
mana iye ndiye arehaye maingu ga mvula.
Iye nkuapha atu mawasa ga mvula,
na kumupha chila mmwenga mimea ya mundani.
2 Kuvoya vizuka kpwaapha atu maneno ga handzo,
na apigi a mburuga aona ruwiya za kuchenga.
Alavyao mana ya ndoso, agomba ga handzo,
aho nkuaphoza atu mioyo bure.
Kpwa hivyo nyo atu anadengereka dza mang'ondzi,
anagaya kpwa kukosa mrisa.

3 Mwenyezi Mlungu anaamba, "Nkaatsukirirwa sana nyo arisa,
nami nindaatiya adabu."
Mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anamanyirira mifugoye, yani atu a Juda,
naye andaahenda akale dza farasie anono a viha.
4 Kahi ya atu a Juda kundatuluka vilongozi a chila aina,
ambao andakala dza dziwe ra msingi,
dza chigingi cha kuimisira hema na dza uha wa kupigira viha.
5 Osi phamwenga andakala dza anajeshi sujaa vihani,
aho andavyoga-vyoga maadui gao kpwenye tope za barabara za mudzi.
Andapiga viha kpwa kukala Mwenyezi Mlungu a phamwenga nao,
nao andaagbwiza waibu anajeshi akuhumira farasi.

6 Mwenyezi Mlungu anaamba, "Nindaatiya mkpwotse atu a Juda

10:2 10:2 Mathayo 9:36; Mariko 6:34

na niaphe ushindi atu a nyumba ya Yusufu.
Nindaauyiza kpwa sababu naaonera mbazi,
nao andakala avi siyaarema,
mana mimi, ndimi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wao,
nami nindajibu mavoyo gao.
7 Chisha atu a Efuraimu andakala dza masujaa,
na mioyo yao indahamirwa dza atu achionwa uchi mchache wa zabibu.
Ana aho andagaona na ahamirwe,
nao andahererwa mwao mioyoni kpwa sababu ya Mwenyezi Mlungu.

8 Nindaapigira milozi atu angu niakusanye phamwenga,
kpwa mana nikaakombola,
nao andakala anji dza vyo arivyokala pho mwandzo.
9 Dzagbwe naatsamula kahi za mataifa,
ela andanitambukira kuko tsi za kure.
Aho na ana aho asagalao kuko, andauya.
10 Nindaauyiza kpwao kula tsi ya Misiri,
na niakusanye kula Ashuru.
Nindaareha tsi ya Giliadi na tsi ya myango ya Lebanoni
mana tsi yao indakala ikaodzala taina nafwasi.
11 Andatsupira na bahari ya mateso,
maimbi ga bahari gandahurizwa,
na vivwa vya muho Naili vindauma.
Chimvute cha Aashuru chindatserezwa,
na utawala wa Misiri undasiswa.
12 Mimi mwenye nindaatiya nguvu atu angu,
nao andaniabudu na kuniogopha. Mimi Mwenyezi Mlungu nkaamba.”

11

Uamuli wa Iziraeli

1 Lebanoni, vugula miryangoyo,
ili moho uoche mihiyo yiihwayo mierezi!
2 Rirani mwi mihi yiihwayo misonobari, mana mierezi ikagbwa
mihi minono ikabanangbwa!
Rirani mwi mihi yiihwayo mialoni ya Bashani.
Mana ro tsaka rokala gigigi mihi, rikatemwa!
3 Phundzani cho chiriro cha arisa a atu
mana marisa gao manono gakabanangbwa!
Phundzani vyo simba angurumavyo,
mana vitsaka virivyo kanda-kanda ya muho Joridani vikabanangbwa!

Mrisa mnono na mui

4 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wangu anaamba hivi, “Chirise cho chaa cha mang’ondzi na mbuzi ndichotsindzwa.
5 Aho agagulao anagatsindza wala taatiywa adabu, na nyo achuuzi nkuamba, ‘Naatogolwe Mwenyezi Mlungu mana hukakala matajiri!’ Na hata nyo arisa aho piya taagaonera mbazi.”
6 Mwenyezi Mlungu anaamba, “Mimi sindaonera mbazi tsona atu asagalao tsi hino. Nindahenda chila mmwenga amgalukire jiraniwe na niatiye mikononi mwa mfalume wao, nao andabananga yo tsi, nami sindativya hata mmwenga kula mwao mikononi.”

7 Phahi nákala mrisa wa chaa cha mang'ondzi na mbuzi za kutsindzwa
ambazo kala ni za achuuzi. Náhala ndata mbiri, mwenga nchiyiiha Mbazi
na yanjina nchiyiiha Umwenga, nami nchimanyirira go mang'ondzi na
mbuzi.
8 Mimi náusa arisa a hahu ndani ya mwezi mmwenga, mana siyaavu-
mirira nao achikala akanimena.
9 Ndipho nami nchiamba, "Sindakala mrisa wenu tsona. Ga kufwa
nagafwe, ga kuangamika nagaangamike na go ndigosala nagaryane."
10 Nchihala yo ndata yangu yiihwayo Mbazi nchiivundza, ili nivundze
cho chilagane nrichoika na mataifa gosi.
11 Phahi cho chilagane chavundzwa siku iyo, na nyo achuuzi a
mang'ondzi ariokala ananilola, achimanya kukala Mwenyezi Mlungu kala
anagomba nao kpwa go nrigokala nikahenda.
12 Ndipho nami nchiaambira, "Ichikala munaona ni sawa kpwenu,
niphani maripho gangu, ela mchiona sivyo sawa kalani nago." Phahi
achiniripha vipande mirongo mihahu vya feza.
13 Badaye Mwenyezi Mlungu achiniamba, "Mtsuphire mfinyangi wa
nyungu vyo vipande mirongo mihahu vya feza, maripho machache sana
ambago náhewa ni nyo atu." Phahi návihala nchimtsuphira ye mfinyangi
yekala ndani ya nyumba ya Mwenyezi Mlungu.
14 Chisha nchivundza ndata yangu ya phiri iriyoihwa Umwenga, ili
kuvundza udugu wa Juda na Iziraeli.
15 Badaye Mwenyezi Mlungu achiniamba, "Vihale tsona vyo vitu vya
mrisa mzuzu.
16 Kpwa mana vivi ni phephi niike mrisa kahi ya yo tsi ambaye kandajali
mang'ondzi na mbuzi ziangamikazo, kandaendza chizotsamukana, kan-
dalagula chizolumira wala kurisato ndzima. Ela andarya go mang'ondzi
na mbuzi zirizonona na kuafuna hadi makpwatsa gao.
17 Andamanya mwenye ye mrisa asiyekala na mana,
arichaye mang'ondzi na mbuzi ziinjirirwe!
Upanga naukate mkpwonowe,
na uhumbule dzitsore ra kulume!
Mkpwonowe naupholoze,
na dzitsore ra kulume narihohe kamare!"

12

Mlungu andaangamiza maadui ga Jerusalemu

1 Ujumbe wa Mwenyezi Mlungu kuhusu tsi ya Iziraeli. Mwenyezi Mlungu
ariyetandaza ko mlunguni, ariyeika misingi ya dunia na ariyeumba roho
ya mwanadamu anaamba hivi,
2 "Phundzani, mimi nindahenda Jerusalemu ikale dza chikombe cha
uchi, na atu osi achioizunguluka andaunwa na adedeleke dza atu
achiolewa. Jerusalemu ichizangirwa, Juda nayo indahendwa dza vivyo.
3 Siku iyo ichifika, nindaihenda Jerusalemu ikale dza dziwe ra kuremera
kpwa mataifa gosi, osi ndiojeza kuriunula andadzilumiza enye. Chisha
mataifa ganjina gosi duniani gandavamia Jerusalemu."
4 Mwenyezi Mlungu anaamba, "Siku iyo ndaatiya wuoga farasi osi na
aphiriki aho niatiye koma. Ela nindamanyirira atu a Juda na nihose matso
ga farasi a maadui gao.

11:12 11:12 Mathayo 27:9–10 **11:12 11:12** Mathayo 26:15

5 Ndipho vilongozi a Juda andaaza mwao mioyoni adziambire, ‘Atu a
Jerusalemu anatiywa nguvu ni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi,
Mlungu wao.’
6 “Siku iyo nindahenda vilongozi a Juda akale dza chidzaya cha moho
kahi ya kuni, na dza chimwindi cha moho kahi ya masuche ga mtsere
gachigofungbwa mabutsa-mabutsa. Aho andaangamiza atu a pande zosi
zozunguluka Jerusalemu, ela atu a Jerusalemu andasala salama mumo
mudzini.
7 “Na Mwenyezi Mlungu andagapha ushindi majeshi ga Juda mwandzo,
ili nguma ya nyumba ya Daudi na ya atu asagalao Jerusalemu isikale kulu
kuriko ya atu anjina a Juda.
8 Siku iyo Mwenyezi Mlungu andaarinda atu a Jerusalemu ili nyo
asio mkpwotse kahi yao akale dza Daudi. Atu a chivyazi cha Daudi
andaalongoza avi ni Mlungu mwenye, au avi ni malaika wa Mwenyezi
Mlungu.
9 Siku iyo mimi nindaangamiza mataifa ganjina gosi ndigo kp-
wedzavamia Jerusalemu.

Atu anatubu

10 “Nami nindaapha roho ya mbazi na mavoyo, atu a nyumba ya
Daudi na asagalao Jerusalemu, ili ndiphomlola iye ariyemdunga fumo,
amsononekere dza mutu amsononekeravyo mwanawe wa macheye na
amririravyo mwanawe wa kpwandza.
11 Siku iyo atu a Jerusalemu andakala na sonono kulu dza vyokala wakati
wa kumsononekera Hadadi-Rimoni ko tsi ya kugbwa ya Megido.
12 Atu a yo tsi andakala na sonono, chila mryango chivyakpwe. Atu a
mryango wa nyumba ya Daudi chivyao, na achetu ao nao chivyao; atu a
mryango wa nyumba ya Nathani chivyao, na achetu ao nao chivyao.
13 Atu a mryango wa nyumba ya Lawi andakala chivyao, na achetu ao
nao chivyao; atu a mryango wa Shimei* chivyao, na achetu ao nao chivyao.
14 Na atu a miryango yosi chiyosala andasononeka chivyao na achetu ao
nao chivyao.

13

1 “Siku iyo ichifika, kundahumbuka pula ya madzi kpwa atu a chivyazi
cha Daudi na atu asagalao Jerusalemu ili gatakase dambi zao na unajisi
wao.”
2 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, “Siku iyo, nindausa
madzina ga vyo vizuka kula kahi za yo tsi, ili visitambukirwe tsona. Piya
nindausa manabii gosi ga handzo genye roho mchafu.
3 Na mutu achienderera kulavya unabii, nine na ise ariomvyala
andamuamba, ‘Uwe ni ufwe mana unatabiri maneno ga handzo kuhumira
dzina ra Mwenyezi Mlungu.’ Chisha nyo avyazie andamdunga fumo hadi
afwe wakati anatabiri.
4 Siku iyo chila nabii andaonera waibu ruwiyaze wakati anatabiri. Tsona
kandavwala mavwazi ga chinabii ga nyoya ili achenge atu,
5 badalaye andaamba, ‘Mino simi nabii, ni mkurima mana nkahenda
kazi hino hangu wanache wangu.’
6 Na mutu achimuuza achimuamba, ‘Gano makuphyu pho phako lagani,
ni gani?’ Iye andajibu aambe, ‘Makuphyu higa nagaphaha wakati kala
kuna kondo nyumbani mwa asena angu.’ ”

12:10 12:10 Johana 19:37; Maono 1:7 * **12:13 12:13** Shimei ni mdzukulu wa Lawi.

7 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba,
“Lamuka, we upanga, ukavamie mrisa wangu,
kala chinyume cha hiye ariye phephi nami.
Mpige ye mrisa, ili go mang’ondzi na mbuzi zitsamukane
nami nindavamia nyo ana.”
8 Mwenyezi Mlungu anaamba, “Kpwenye tsi yosi,
seemu mbiri ya tahu ya atu andaangamia,
na seemu mwenga ya tahu ya atu andarichwa moyo.
9 Yo seemu mwenga ya tahu ya atu ndiorichwa moyo, nindaatiya mohoni
niatsuse dza viratu mutu atsusavyo feza na moho,
nindaajeza dza viratu zahabu ijezwavyo.
Aho andanivoya,
nami nindaajibu mavoyo gao.
Mimi nindaamba, ‘Aho ni atu angu,’
nao andaamba, ‘Mwenyezi Mlungu ni Mlungu wehu.’ ”

14

Mwenyezi Mlungu andatawala

1 Phunguza, siku ya Mwenyezi Mlungu iredza uwe Jerusalemu, ambapho
vituvyo virivyohalwa zewe vindaganywa kuno unalola.
2 Mana nindakusanya mataifa ganjina gosi gedze gapigane na
Jerusalemu, na nyo mudzi undatekpwa, vituvyo kpwenye hizo nyumba
vindahalwa zewe na achetu agbwavukirwe. Nusu ya atuo andatsamizwa
kpwa lazima, ela nyo ndiosala taandauswa.
3 Chisha Mwenyezi Mlungu andatuluka akapigane na atu a tsi zanjina
zizo dza ahendavyo wakati wa viha.
4 Siku iyo, maguluge gandaima dzulu ya Mwango wa Mizaituni urio
mlairo wa dzuwa wa Jerusalemu. Hinyo Mwango wa Mizaituni unda-
ganywa pande mbiri, pho kahi-kahi phakale na dete pana kula mlairo wa
dzuwa hadi mtswerero wa dzuwa. Nusu ya nyo mwango indaphiya vurini
na yo nusu yanjina iphiye mwakani.
5 Namwi mundachimbira kutsupira dete ririro kahi-kahi ya myango
ya Mwenyezi Mlungu, dete ambaro rinaphiya hadi Azeli. Mwimwi
mundachimbira dza akare enu arivyochimbira msumbo wa tsi wakati
mfalume Uziya kala anatawala Juda. Badaye, Mwenyezi Mlungu, Mlungu
wehu andakpwedza phamwenga na atakatifu osi.
6 Siku iyo takundakala na mwanga, mnyevu wala barafu.
7 Kundakala mutsi kpwenderera (Siku iyo inamanywa ni Mwenyezi
Mlungu). Takundakala na mutsi wala usiku kama kawaida mana hata
dziloni kundakala na mwanga.
8 Tsona siku iyo, madzi manono gandajera kula Jerusalemu. Nusu ya
madzi higo gandajera kuphiya bahari ya mlairo wa dzuwa* na nusu
yanjina gajere kuphiya bahari ya mtswerero wa dzuwa.† Madzi higo
gandaenderera kujera ikale ni wakati wa kazikazi au wakati wa mwaka.
9 Siku iyo Mwenyezi Mlungu macheye ndiye ndiyekala mfalume wa
dunia yosi. Iye macheye ndiye ndiyekala Mlungu wa kpweli, ndiye-
abudiwa.

13:7 **13:7** Mathayo 26:31; Mariko 14:27 **14:8** **14:8** Ezekieli 47:1; Johana 7:38; Maono 22:1 * **14:8** **14:8** *bahari ya mlairo wa dzuwa* piya nkuihwa *Bahari ya Munyu.* † **14:8** **14:8** *bahari ya mtswerero wa dzuwa* piya nkuihwa *Bahari Kulu.*

10 Tsi yosi, kula Geba hadi Rimoni uphande wa mwakani wa Jerusalemu
indahendwa ikale herera dza Araba. Ela Jerusalemu indasala pho dzulu
iripho kula Ryango ra Benjamini hadi phokala Ryango ra Kare, hadi Ryango
ra Pembeni na kula mnara wa Hananeli hadi phatu pha kuminyira zabibu
pha mfalume.
11 Atu andasagala mumo Jerusalemu, na mudzi hinyo undakala salama
wala taundaangamizwa tsona.
12 Na hiri ndiro pigo ambaro Mwenyezi Mlungu andapiga mataifa gosi
gopigana na atu a Jerusalemu: Miri yao indaola kuno aimire, matso gao
gandaola ndani ya vitswa vyao na malilimi gao gandaola mwao miromoni.
13 Siku iyo, Mwenyezi Mlungu andaatiya wuoga munji hadi chila mutu
andamtiya myawe mkpwononi nao apigane enye kpwa enye.
14 Atu a Juda andapigana kukanira Jerusalemu.‡ Na utajiri wa mataifa
ganjina chigozunguluka undakusanywa kpwa unji, yani zahabu, feza na
mavwazi.
15 Pigo riro hiro rindapiga farasi, nyumbu, ngamia, punda, yani nyama
osi ndiokala kpwenye kambi hizo.
16 Bada ya gago, chila mutu ndiyetiya kula tsi hizo zanjina zosi
zokpwedza pigana na Jerusalemu, andakala achiambuka kuphiya kuko
Jerusalemu mwaka bada ya mwaka kpwendaabudu mfalume, yani
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, na asherekee Sikukuu ya Vibanda.
17 Na atu a tsi yoyosi himu duniani ambao taandaambuka kuphiya
Jerusalemu kpwendaabudu ye mfalume, yani Mwenyezi Mlungu, Mlungu
wa majeshi, mvula taindanya kpwenye tsi yao.
18 Ichikala atu a Misiri taandaambuka na kufika phatu phapho, phahi
andaphahwa ni mapigo ga Mwenyezi Mlungu ambago andapiga atu a
mataifa ganjina ambao taandaambuka kpwendasherekeya Sikukuu ya
Vibanda.
19 Ihi ndiyo ndiyokala adabu ndiyotiywa atu a Misiri na atu osi a mataifa
ganjina ambao taandaambuka kpwendasherekeya Sikukuu ya Vibanda.
20 Siku iyo, kengele ndizofungbwa farasi zindaandikpwa maneno higa:
"Takatifu kpwa Mwenyezi Mlungu." Na nyungu za kujitira zirizo kpwenye
nyumba ya kuvoya Mlungu zindakala takatifu dza mabakuli garigo mbere
ya phatu pha kulavira sadaka.
21 Na chila nyungu mo Jerusalemu na Juda indakala takatifu kpwa
Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, ili osi alavyao sadaka aweze
kpwedzahala bazi ya zo nyungu ajitire nyama chizolaviwa sadaka. Siku iyo
tamundakala na Mkanani mo nyumba ya Mwenyezi Mlungu wa majeshi.

14:11 14:11 Maono 22:3 ‡ **14:14 14:14** *Atu a Juda andapigana kukanira Jerusalemu* tafusiri zanjina zinaamba *atu a Juda andapigana na atu a Jerusalemu.* **14:16 14:16** Alawi 23:39–43

Chitabu cha
MALAKI
Tanga mbere

Habari za chitabu hichi cha Malaki zakpwedza kama miaka mia ne na mirongo mitsano hadi mia ne kabila ya Jesu kuvyalwa. Habari hizi zaandikpwa bada ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu ya Jerusalemu kudzengbwa luphya tsini ya ulongozi wa Ezira. Hipha zaidi sana nabii anaalonda alavyadzi-sadaka aike luphya chilagane chao cha kukala aaminifu kpwa Mwenyezi Mlungu. Ni wazi kukala atu kala sio aaminifu katika masagazi gao na ibada zao kpwa Mwenyezi Mlungu. Alavyadzi-sadaka na atu kpwa jumula kala anamchenga Mwenyezi Mlungu mana kala taamupha sadaka afwahazo kuwewa na kala taaishi kulengana na mafundzoge. Ela phahi Mwenyezi Mlungu andakpwedza aamule na kutakasa atue na andatanguliwa ni muhumwawe ndiyetayarisha njira na kutangaza chilaganeche.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mendzwa ya Mlungu kpwa Aiziraeli 1:1–5
Dambi za Aiziraeli 1:6—2:16
Uamuli wa Mlungu na mbazize 2:17—4:6

1 Hiri ni neno ra Mwenyezi Mlungu kpwa Aiziraeli kutsupira nabii Malaki.

Mendzwa ya Mwenyezi Mlungu kpwa Iziraeli

2 Mwenyezi Mlungu anaamba, “Hangu kare mino naaonyesa mendzwa.”
Ela mwi munaamba, “Ukakala uchihuonyesadze mendzwa?”
Mwenyezi Mlungu anaamba, “Avi Esau ni nduguye Jakobo? Ela mino
nammendza Jakobo,
3 ela Esau namzira. Iyo myango anayosagala, ambayo ndiyo urisiwe,
náibananga na kuihenda makalo ga mabawa a weruni.”
4 Aedomu ambao ndio mbari ya Esau anaamba, “Dzagbwe hwapigbwa
na midzi yehu ichibomolwa, hundauya tsona hwedze hugadzenge luphya
higo magandzo gehu.” Ela hiye Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi
anaamba, “Hata akadzenga tsona, chisha mino ndabomola hadi iyo tsi
yao iihwe ‘tsi ya uyi’ na hinyo enye, aihwe ‘atu arioreyerwa ni Mwenyezi
Mlungu hata kare na kare.’
5 Mwimwi Aiziraeli mundaona mambo higa na matso genu na muambe,
‘Mwenyezi Mlungu ni mkpwulu hata dzulu za tsi za kondze ya Iziraeli.’ ”

Sadaka zisizofwaha

6 Mwenyezi Mlungu anaamba, “Mwana nkumuishimu ise na mtumishi
akamuishimu tajiriwe. Haya ichikala mino ni sowe yenu yo ishima
yangu i kuphi? Hebu ichikala ni Mwenyezi Mlungu wenu yo ishima
yangu i kuphi?” Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, “Ni
mwimwi alavyadzi-sadaka, ndimwi munaobera dzina rangu! Mbona mwi
alavyadzi-sadaka munabera dzina rangu? Ela mwi munaamba ‘Ro dzinaro
hunaribera viphi swino?’ ”

1:2 1:2 Arumi 9:13 **1:2 1:2** Isaya 34:5–17; 63:1–6; Jeremia 49:7–22; Ezekieli 25:12–14; 35:1–15; Amosi 1:11,12; Obadiya 1:1–14

7 Mwenyezi Mlungu anaamba, “Mnabera dzina rangu kpwa kunilavira
chakurya najisi dzulu ya phatu phangu pha kulavira sadaka. Halafu
munaamba, ‘Hunakuhendadze najisi?’ Mnanitiya najisi kpwa kukala
munaamba, ‘Meza ya Mwenyezi Mlungu sio chitu cha mana.’ ”
8 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, “Dze, mlavyapho
sadaka ya nyama asio matso, hebu enye virema, au akongo, sio uyi ni
utu wani nyo? Hebu jezani kumlavira liwali wenu vitu dza hivyo. Dze,
andafwahirwa kpweli? Dze, andakukubalini kpweli?
9 Phahi ninakuraini mwimwi alavyadzi-sadaka mumvoye Mlungu
ahuonere mbazi.” Mana Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba,
“Mchienderera kumlavira sadaka dza hizo, hiye kandakukubalini bii.
10 Hata baha muifunge iyo Nyumba ya kuvoya Mlungu kuriko kpwender-
era kuasa myoho nsiyoikubali dzulu ya hipho phatu phangu pha kulavira
sadaka!” Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, “Mino sina
raha namwi na hizo sadaka zenu mlavyazo sindaziphokera bii.
11 Mana dzina rangu nkulu kahi za mataifa kuandzira mlairo wa dzuwa
hadi mtswerero wa dzuwa. Chila phatu uvumba unafukizwa na sadaka
za nyama a kuriwa zinalaviwa kpwa sababu ya dzina rangu, mana dzina
rangu nkulu kahi za mataifa, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi
anaamba.
12 Ela mwimwi munarikosera ishima dzina rangu kpwa kuririkana
kukala phatu pha kulavira sadaka pha Mwenyezi Mlungu ni najisi na
kulavya dzuluye vyakurya visivyokubaliwa.”
13 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, “Munaamba,
‘Mambo higa gakahuremweza swino na kpwa hivyo munagabera.’
Mwenyezi Mlungu anaamba, Mnahala nyama akuhenda iya, nyama a
virema na hata nyama akongo phahi munanirehera mimi kama sadaka.
Dze, sadaka hizo munaona ndaziphokera?
14 Mutu mwenye nyama mlume kahi za mifugoye, achiika naziri kukala
andamlavira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi, halafu amlavire
nyama wa chirema, ana handzo na naalaniwe.” Mana Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wa majeshi anaamba, “Mimi ni mfalume mkpwulu na dzina rangu
rinaogophewa kahi za mataifa.”

2

Alavyadzi-sadaka anaonywa

1 Sambi phahi, amuri hino ni kpwa ajili yenu mwimwi, alavyadzi-sadaka.
2 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, Niphundzani!
Kpwa mana napho tamundaniphundza na kudzifundza kuniishimu, phahi
ndakulanini phamwenga na hizo baraka zenu mrizo nazo. Kpwandza hata
nkazilani kare kpwa sababu tamniishimu moyo kutsuka.
3 Lolani nindademurira ana enu na nihale ufumba wa hinyo nyama enu
mualavyao sadaka nipake nyuso zenu. Bada ya hivyo kundakpwedza atu
akuhaleni phamwenga na hinyo ufumba.
4 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, bada ya higo ndipho
mtakaphomanya kukala mimi náapha amuri hino, ili chilagane changu na
chivyazi cha Lawi chienderere.
5 Chilagane changu nao kala ni chilagane cha uzima na amani. Nami
higo náapha ili aniishimu. Phahi nao achiniishimu chikpweli-kpweli na
achiogopha dzina rangu.

1:8 1:8 Kumbukumbu 15:21 **2:4 2:4** Isabu 3:11–13 **2:5 2:5** Isabu 25:12

6 Hinyo Alawi afundza Shariya ya kpweli na mafundzo gao tagayakala na
uyi wowosi. Maisha gao gosi anilunga katika amani na haki na achiahenda
anji achiricha uyi.
7 Mana alavyadzi-sadaka analondwa atundzeto marifwa na atu
analondwa aphiye kpwao akafundzwe shariya mana alavyadzi-sadaka ni
ahumwa a Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi.
8 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, "Mwimwi mwairicha
iyo njira ya sawa na muchihenda atu anji aikose kpwa higo mafundzo
genu. Mwimwi mkavundza chilagane changu na Alawi.
9 Kpwa hivyo, nkakuhendani m'berwe na kuaibishwa mbere za atu osi,
kpwa vira mwaricha njira zangu mchipendeleya atu anjinae katika uamuli
wenu wa mambo ga Shariya."

Atu asivyo aaminifu kpwa Mlungu

10 Avi hosi baba yehu ni mmwenga? Tsona avi hosi hwaumbwa ni
Mlungu mmwenga? Mbona hunavundza chilagane cha akare ehu kpwa
kusahenderana uaminifu?
11 Atu a Juda taakakala aaminifu kpwa Mlungu. Anahenda mambo ga
kutsukiza hiko Jerusalemu na katika tsi ndzima ya Iziraeli. Akaphatiya
najisi phatu phatakatifu aphamendzapho Mwenyezi Mlungu kpwa kulóla
achetu avoyao vizuka.
12 Mutu yeyesi ahendaye mambo higo, Mwenyezi Mlungu naamtenge
kabisa na atu a chivyazi cha Jakobo, hata dzagbwe mutu hiye nkureha
sadaka mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi.

Mlungu anatsukizwa ni talaka

13 Dzambo ranjina muhendaro ni hiri: munaphaodzaza matsozi phatu
pha kumlavira sadaka Mwenyezi Mlungu, kpwa kurira na kuula, kpwa
sababu Mwenyezi Mlungu kaphokera tsona hizo sadaka zenu mana
tazimfwahira.
14 Ela mwi munauza munaamba, Ni kpwa utu wani kaphokera sadaka
zehu? Ni kpwa kukala Mwenyezi Mlungu wakala shaidi wa chilaganecho
na mcheo wa uhanani. Ukakala siwe muaminifu kpwakpwe dzagbwe
ndiye myao wa chitseko na ng'andzi na ndiye mcheo wa ndowa.
15 Dze, Mlungu kayaaumba uwe na mcheo mkale chitu chimwenga? Mosi
mu akpwe hangu roho hata mwiri. Sababu ya Mlungu kuhenda hivyo kala
ni mvyale ana ndiomuogopha iye. Kpwa hivyo manyirirani roho zenu
sedze mutu akakosa uaminifu kpwa mchewe wa uhanani.
16 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa Iziraeli anaamba, "Mino natsukirirwa
mutu arichaye mchewe. Tsona nazira mutu ahenderaye mchewe mambo
ga ujaili, Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba.* Kpwa hivyo
dzimanyirireni katika mioyo yenu sedze mkakosa uaminifu kpwa achetu
enu."

Siku ya Uamuli i phephi

17 "Mkamremweza Mwenyezi Mlungu na higo maneno genu. Ela mwi
munauza, 'Ni maneno gani huchigomremweza nago?' Mkamremweza
kpwa kuamba, 'Mwenyezi Mlungu anamendza ahendi a mai osi tsona
anamuhamira.' Au kpwa kuuza, 'Ye Mlungu ahendaye haki a kuphi.' "

---

* **2:16 2:16** *Tsona nazira mutu ahenderaye mchewe mambo ga ujaili* mana kamili ya maneno ga Chieburania garigo hipha *tagamanyikana vinono. Mana ga mwenga kpwa mwenga hipha ni "nazira mutu abwiningizaye nguwoye na ukatili."*

3

1 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, “Lola, ninatanguliza
muhumwa wangu mberezo ndiye nitayarishira njira. Iye Mwenyezi
Mlungu mumlondaye andakpwedza kpwenye Nyumba ya kuvoya Mlungu
gafula. Lolani hiye muhumwa wa chilagane mumlondaye aredza.”
2 Ela ni ani awezaye kuvumirira iyo siku ya kpwedzakpwe? Au siku
ndiphotuluka, ni ani awezaye kuima mbereze? Mana iye phahi ni dza
viratu moho wa kueza vyuma, au sabuni iriyo na nguvu ya mfuli wa
nguwo.
3 Iye andasagala dza mutu anayehumira moho kutsusa feza na zahabu.
Andatsusa Alawi dza feza na zahabu ili amlavire Mwenyezi Mlungu sadaka
za sawa.
4 Ndipho wakati hinyo Mwenyezi Mlungu andakubali sadaka chizorehwa
ni atu a Juda na a Jerusalemu dza irivyokala hipho kare.
5 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, “Nami nindasengera
phephi namwi nilavye uamuli. Nindalavya ushaidi upesi chinyume cha
atsai, azinifu, anaoapa na handzo, anaoakopya vibaruwa katika maripho
gao, anaoonera magungu na anachiya na anaonera atsupi a njira, jibu osi
ambao taaniogopha.”

Msimuiyire Mlungu

6 “Mana mimi Mwenyezi Mlungu sibadilika bii, ndiyo mana hata
sidzangbwekukuangamizani tsetsetse mwimwi chivyazi cha Jakobo.
7 Mwimwi mwaricha kulunga malagizo gangu hangu siku za akare enu.”
Phahi Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba “Niuyirani nami
nindakuuyirani. Ela mwi munaamba, ‘Phahi swino hukuuyire viphi?’
8 Dze, mwanadamu anafwaha kumuiyira Mlungu? Ela mwino mu-
naniiyira. Na bado munaamba, ‘Kpwani swino hunakuiyira viphi?’
Munaniiyira fungu ra kumi na sadaka.
9 Kpwa kukala munaniiyira mimi, mosi taifa zima mkalaniwa.
10 Rehani kamili fungu ra kumi kpwenye nyumba yangu ya kuikira akiba
ili mwangu nyumbani mkale na chakurya.” Mwenyezi Mlungu, Mlungu
wa majeshi anaamba, “Ni jezani kpwa njira hino phahi mlole ichikala
sindakuvugurirani madirisha ga mlunguni na kuamwagira baraka, hadi
mkose phatu pha kuziika.”
11 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, “Nindaademurira
adudu aryao mimea yenu ili asibanange mavuno ga minda yenu na
mizabibu iriyo mwenu mindani taindakosa kuvyala.”
12 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, “Ndipho mataifa
ganjina gosi gandakuihani atu muriojaliwa, mana tsi yenu indakala ni tsi
inayofwahira sana.”

Ahadi ya Mwenyezi Mlungu ya mbazi

13 Mwenyezi Mlungu anaamba, “Maneno genu mgombago kunihusu ni
masiru, ela mwi munaamba, ‘Hukaambadze?’
14 Mwimwi munaamba, ‘Kumuhumikira Mlungu ni kazi ya bure.
Ni fwaida yani huriyophaha kpwa kulunga malagizoge? Hebu ko
kudzinyenyekeza na kusononeka mbere za Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa
majeshi kpwahufwahani?
15 Sambi inaonekana kukala atu asiojali akabarikiwa. Atu ayi anaongok-
erwa na hata anaomjeza Mlungu, taahendeka rorosi.’ ”

3:1 3:1 Mathayo 11:10; Mariko 1:2; Luka 1:76; 7:27 **3:2 3:2** Joeli 2:11; Maono 6:17 **3:10 3:10** Alawi 27:30; Isabu 18:21–24; Kumbukumbu 12:6; 14:22–29; Nehemia 13:12

16 Halafu hara ambao kala anamuogopha Mwenyezi Mlungu abisha
naye achiasikira. Madzina ga hinyo ariomuogopha Mwenyezi Mlungu
na kuishimu dzinare, gachiandikpwa mbereze kpwenye chitabu cha
kumbukumbu.
17 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, “Andakala angu.
Andakala hazina yangu ya samani siku iyo ya uamuli. Nami nindaaonera
mbazi dza vira mutu amuoneravyo mbazi mwana amuhumikiraye.
18 Na hipho ndipho mndiphoona tsona tafwauti kahi za ario na haki na
ayi na tafwauti kahi za atu amuhumikirao Mlungu na asiomhumikira.”

4

Siku ya Mwenyezi Mlungu
ya uamuli iredza

1 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, “Lola, siku iredza
nayo indaaka dza moho mkali. Siku iyo atu asiojali na ayi osi andaochwa
dza mibuwa mifu. Andaphya tsetsetse dza mihi iphyavyo na moho mkali
isisale hata muzi wala panda.
2 Ela mwimwi muogophao dzina rangu, dzuwa ra haki rindakutulukirani
na mwangawe undareha uphozi. Mundatina-tina kpwa raha dza ana
ng’ombe achiotuluka chaani.”
3 Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi anaamba, “Siku ntakapho-
timiza higo nchigogapanga, mundavyoga-vyoga ayi dza mvyogavyo vumbi
tsini ya nyayo zenu.”
4 “Tambukirani Shariya, phamwenga na malagizo na mambo ga utawala
nrigomupha mtumishi wangu Musa, hiko mwango wa Horebu, kpwa ajili
ya Aiziraeli osi.
5 Lolani nindamhuma nabii Elija edze kpwenu kabila ya iyo siku ya
Mwenyezi Mlungu kpwedza. Siku iyo indakala kulu na ya kuogofya.
6 Naye andahenda mioyo ya ano baba ierekezane na ya ana ao na mioyo
ya ana ierekezane na ya ise zao, sedze iyo tsi nkedzaitiya lana.”

4:5 4:5 Mathayo 11:14; 17:10–13; Mariko 9:11–13; Luka 1:17; Johana 1:21

Injili irivyoandikpwa ni
MATHAYO
Tanga mbere

Injili hino ni chitabu choandikpwa ni mwanafundzi mmwenga wa Jesu yeihwa Mathayo. Mutu hiyu kala ni mtoza kodi ambaye dzina ranjina kala achiihwa Lawi. Unaweza kuphaha habarize kula sura ya 9:9–13 (soma piya Mariko 2:13–17 na Luka 5:27–32).

Chitabu hichi chinaonyesa kukala Jesu ndiye Yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu, na ndiye Masihi yetabiriwa ni manabii (soma sura ya 16:16). Mathayo anaonyesa hivi kpwa kuambira atu gara arigohenda Jesu ariphokala hipha duniani, na vira mambo ga Chilagane cha Kare (yani, Torati) garivyotimiya. Katika maandikoge anahadza seemu nyinji za Chilagane cha Kare.

Piya anahuonyesa kukala Jesu ni mwalimu mkpwulu ariye na uwezo wa kutafasiri Shariya za Mlungu na kufundza kuhusu ufalume ulao kpwa Mlungu. Mafundzo ga Jesu ganaphahikana seemu tsano (5:1—7:27; 10:1–42; 13:1–52; 18:1–35; 24:1—25:46).

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Ubari na kuvyalwa kpwa Jesu Masihi 1:1—2:23
Kazi ya Johana M'batizadzi 3:1–12
Jesu anabatizwa ni Johana na kujezwa ni Shetani 3:13—4:11
Kazi ya Jesu hiko Galilaya 4:12—18:35
Jesu anaphiya Jerusalemu na anafundzie 19:1—20:34
Sabaa ya mwisho ya Jesu kabila ya chifoche 21:1—27:66
Jesu anafufuka na kutsembukira anafundzie 28:1–20

Akarengbwa a Jesu
(Luka 3:23–38)

1 Hino ni adisi ya Jesu Masihi. Iye kala ni chivyazi cha Daudi, na chivyazi
cha Burahimu.
2 Burahimu wavyala Isaka, Isaka achivyala Jakobo, naye Jakobo
achivyala Juda na nduguze.
3 Juda achivyala Peresi na Zera, ambao nine yao kala ni Tamari. Peresi
kala ni isengbwa wa Hezironi, naye Hezironi achivyala Rami.
4 Rami achivyala Aminadabu, Aminadabu achivyala Nashoni, naye
Nashoni achivyala Salimoni.
5 Salimoni na mchewe Rahabu avyala Boazi, naye Boazi na mchewe Ruthi
avyala Obedi, naye Obedi achivyala Jese.
6 Jese wakala isengbwa wa Mfalume Daudi. Daudi naye wavyala
Selemani na mchetu ambaye kala ni mkpwaza Uriya.
7 Selemani wavyala Rehoboamu, Rehoboamu achivyala Abija, naye Abija
achivyala Asafu.
8 Asafu wavyala Jehoshafati, Jehoshafati achivyala Joramu, naye Joramu
achivyala Uziya.
9 Uziya wakala isengbwa wa Jothamu, Jothamu achivyala Ahazi, naye
Ahazi achivyala Hezekiya.
10 Hezekiya wakala isengbwa wa Manase, Manase achivyala Amoni, naye
Amoni achivyala Josiya.

1:6 1:6 2 Afalume 24:14–15; 2 Nyakati 36:10; Jeremia 27:20

11 Josiya wavyala Jekonia na nduguze. Hinyu ndio wakati Ayahudi
ariphohalwa achiphirikpwa tsi ya Babeli.
12 Bada ya Ayahudi kuhalwa kuphirikpwa Babeli, Jekonia wavyala
Shealtieli, naye Shealtieli kala ni isengbwa wa Zerubabeli.
13 Zerubabeli wavyala Abihudi, Abihudi achivyala Eliakimu, naye
Eliakimu achivyala Azori.
14 Azori wavyala Sadoki, Sadoki wakala isengbwa wa Akimu, naye Akimu
achivyala Eliudi.
15 Eliudi wavyala Eliazari, Eliazari achivyala Mathani, naye Mathani
achikala isengbwa wa Jakobo.
16 Jakobo wakala isengbwa wa Yusufu, mlumengbwa wa Maryamu. Naye
Maryamu wakala ninengbwa wa Jesu, aihwaye Masihi.*
17 Kpwa hivyo vivyazi vyosi kula Burahimu hadi Daudi ni vivyazi kumi
na vine. Kula Daudi hadi Ayahudi kuhalwa kuphiya Babeli ni vivyazi kumi
na vine. Bada ya Ayahudi kuhalwa kuphirikpwa Babeli hadi wakati wa
kuvyalwa Masihi† ni vivyazi kumi na vine.

Kuvyalwa kpwa Jesu
(Luka 2:1–7)

18 Kuvyalwa kpwa Jesu Masihi kpwakala hivi. Maryamu nine wa
Jesu ariphokala wende wa Yusufu, kabila taadzangbwekala phamwenga,
waphaha mimba kpwa uwezo wa Roho Mtakatifu.
19 Yusufu ariphomanya kukala wendewe ana mimba, wapanga kumricha
chisiri-siri kpwa mana kala ni mutu wa haki, naye kayalonda kumuifya.
20 Bada ya kuririkana dzambo hiro, malaika wa Mlungu wamwedzera
ndosoni, achimuamba, “Yusufu, chivyazi cha Daudi, usiogophe kumhala
Maryamu akale mcheo, mana ana mimba kpwa uwezo wa Roho Mtakatifu.
21 Iye andadzivugula mwana wa chilume, naye undamuiha Jesu,‡ kpwa
kukala iye ndiye ndiyeokola atue kula dambini.”
22 Phahi gosi higa gahendeka ili neno rogombwa ni Mlungu kutsupira
nabii ritimiye, roamba:
23 “Lola, mwanamwali andagbwira mimba, adzivugule mwana mlume,
naye andamuiha Imanueli, yani Mlungu a phamwenga naswi.”
24 Yusufu aripholamuka kula usingizini, wahenda vira malaika wa
Mlungu arivyolagiza. Wamlóla Maryamu,
25 ela kayalala naye hadi ariphodzivugula. Wadzivugula mwana wa
chilume, ndipho Yusufu achimhasa dzina ra Jesu.

2

Ajeni kula mlairo wa dzuwa

1 Phahi, Jesu wavyalwa hiko Bethilehemu, mudzi urio jimbo ra Judea.
Siku na hizo, Herode ndiye kala ni mfalume. Bada ya Jesu kuvyalwa,
kpwakpwedza atu hiko Jerusalemu, mudzi mkpwulu. Atu hinyo kala ni
ajuzi a nyenyezi kula mlairo wa dzuwa.
2 Achiuza, “A kuphi mwana achiyevyalwa, mfalume wa Ayahudi? Swino
hwaona nyenyeziye iriphotsembuka na vino hukedza kumuabudu.”
3 Herode ariphosikira higo, iye phamwenga na atu anji a Jerusalemu
ainjirwa ni wasiwasi sana.

---

* **1:16 1:16** ***Masihi*** manage ni *mutu yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu.* † **1:17 1:17** ***Masihi*** manage ni *yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu.* **1:18 1:18** Luka 1:27 **1:21 1:21** Luka 1:31
‡ **1:21 1:21** ***Jesu*** manage ni *Mlungu anaokola.* **1:23 1:23** Isaya 7:14 **1:25 1:25** Luka 2:21

4 Phahi waaiha akulu a alavyadzi-sadaka na alimu a Shariya, achiauza,
“Masihi* andavyalwa kuphi?”
5 Nao achimuamba, “Andavyalwa Bethilehemu, mudzi wa Judea kama
Mlungu arivyoamba kutsupira kpwa Maandiko ga nabii:
6 ‘Mudzi wa Bethilehemu urio tsi ya Juda, si mudzi mdide kahi ya atawala
a Juda,
mana kula kuko kundatuluka mfalume,
ndiyekala mrisa wa atu angu, Aiziraeli.’ ”
7 Phahi Herode waaiha njama hara ajuzi a nyenyezi achilonda kumanya
hasa ni wakati gani iriphotsembuka hira nyenyezi.
8 Naye achiahuma hiko Bethilehemu achiamba, “Phiyani mkamuendze
na mchimuona nireherani habari ili nami nkamuabudu.”
9 Bada ya kuphundza yuya mfalume, agbwira njira achiphiya vyao. Hira
nyenyezi ambayo kala akaiona, yatsembuka tsona mbere zao. Ichialongoza
hadi ichiima dzulu ya phatu phokala yuya mwana.
10 Ariphoiona, atu hinyo ahererwa sana.
11 Na bada ya kuinjira mura nyumbani amuona mwana na nine
Maryamu, nao achimsujudiya na achimuabudu. Badaye avugula mikoba
yao achilavya zawadi za ye mwana za zahabu, uvumba na manemane.
12 Nao achikahazwa ndosoni asiuye kpwa Herode, kpwa hivyo achiuya
kpwao na njira yanjina.

Avyazi a Jesu anachimbirira Misiri

13 Hara atu ariphouka, malaika wa Mlungu wamtsembukira Yusufu
ndosoni achimuamba, “Unuka uchimbire phamwenga na hiye mwana na
nine mphiye Misiri. Na msagale kuko hadi ndiphokuambirani muuye,
mana Herode anamuendza hiye mwana ili amuolage.”
14 Yusufu wavumbuluka achifunganya, achimuhala yuya mwana na
nine, achiuka usiku kpwa usiku kuphiya Misiri.
15 Nao asagala hiko Misiri hadi Mfalume Herode ariphofwa. Higa gosi
gahendeka ili ritimiye rira neno ra Mlungu rogombwa kutsupira nabii,
roamba, “Námuiha mwanangu kula Misiri.”
16 Phahi Herode ariphoona akachengbwa ni hara ajuzi a nyenyezi,
watsukirwa sana. Achihuma asikarie hiko Bethilehemu na vidzidzi vya
phephi, ili akaolage ana osi a chilume kula mtsanga hadi wa miaka miiri.
Mana hangu aambirwe ni hara ajuzi a nyenyezi kala ikatsupa kama miaka
miiri kula iriphoonewa.
17 Chisha maneno arigogomba Mlungu kutsupira nabii Jeremia gatimiya:
18 “Sauti yasikirika hiko Rama, ya chiriro na sonono,
Raheli anaririra anae na anarema kunyamazwa mana kandaaona
tsona.”

Avyazi a Jesu anauya kula Misiri

19 Bada ya chifo cha Herode, Yusufu watsembukirwa ni malaika wa
Mlungu ndosoni, wakati achere hiko Misiri.
20 Achiambwa, “Hala mcheo na mwanao wuuke hipha wuuye Iziraeli,
mana hara kala analonda kumuolaga mwana afwa.”
21 Phahi Yusufu wafunganya achihala mwana na nine achiuya Iziraeli.

---

* **2:4 2:4** ***Masihi*** manage ni *mutu yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu.* **2:6 2:6** Mika 5:2 **2:15 2:15** Hosea 11:1 **2:18 2:18** Jeremia 31:15

22 Ela Yusufu ariphosikira kukala Arikelao, mwana wa Herode, ndiye
mtawala wa Judea waogopha kuphiya hiko. Naye bada ya kukahazwa
ndosoni waphiya jimbo ra Galilaya,†
23 ambako wakpwendasagala mudzi wa Nazareti. Gahendeka hivyo ili
gara gogombwa ni manabii kuhusu Masihi gatimiye. Mana manabii aamba
andaihwa Mnazareti.

3

Johana M'batizadzi
anaandza kuhubiri
(Mariko 1:1–8; Luka 3:1–18; Johana 1:19–28)

1 Bada ya miaka minji, hiko weru wa jimbo ra Judea kpwatsembuka
mutu yeandza kazi ya kuhubiri. Mutu hiye kala anaihwa Johana
M'batizadzi.
2 Kala achiamba, "Tubuni! Mana Mfalume yela kpwa Mlungu a phephi
kpwedzatawala atue."
3 Johana ndiye ambaye habarize zagombwa ni nabii Isaya ariphoamba,
"Kuna mutu anakota kululu ko weruni kuaambira atu:
'Tayarishani njira ya Bwana na muigolose.' "
4 Johana wavwala vwazi rotengezwa na nyoya za ngamia, na kala
achidzifunga mkanda wa chingo chibiruni. Chakuryache chakala ndzije
na asali.
5 Phahi atu anji amlunga kula Jerusalemu na jimbo rosi ra Judea na tsi
iriyo kanda-kanda ya muho Joridani.
6 Ariphotubu dambi zao, waabatiza muho Joridani.
7 Ela ariphoona Mafarisayo na Masadukayo anji aredza abatizwe,
waambira, "Ee, nyoka mwi! Mnalonda kuchimbira adabu ya Mlungu
yedzayo bila ya kutubu kpweli! Iyo siyo sababu nono ya kukala mnalonda
m'batizwe!
8 Ichikala mnalonda nikubatizeni, kpwandza galuzani mahendo genu
muonyese kukala ni kpweli mkatubu dambi.
9 Na msidzichenge mukaamba, 'Swino huna haki kpwa kukala hu ana
a Burahimu.' Nakuambirani kpweli kala Mlungu anaweza kugaluza hata
mawe higa gakakala ana a Burahimu.
10 Hata vivi sambi uamuli wa Mlungu u tayari, dza mbadzo iriyo
tayari kubwaga muhi. Chila muhi usiovyala matunda manono undakatwa
utsuphiwe mohoni."
11 Ndipho Johana ariphogomba na atu osi, achiamba, "Mimi nakubati-
zani na madzi, kuonyesa mkaricha dambi zenu. Ela aredza mutu ambaye
ana uwezo zaidi yangu, ambaye mimi sifwaha hata kuvula virahuvye.
Naye andakubatizani na Roho Mtakatifu na moho.
12 Iye ana lungore mkpwononi, naye andapheha nganu na aitiye
chitsagani. Ela maphephe andagatsupha mohoni, moho usiofwa."

Jesu anabatizwa
(Mariko 1:9–11; Luka 3:21–22)

13 Chisha Jesu wakpwedza kula jimbo ra Galilaya achiphiya muho
Joridani kokala Johana, ili akabatizwe.

---

† **2:22 2:22** Tsi ya Iziraeli kpwakala na majimbo mahahu, yani Judea, Galilaya na Samariya. **2:23 2:23** Mariko 1:24; Luka 2:39; Johana 1:45 **3:2 3:2** Mathayo 4:17; Mariko 1:15 **3:3 3:3** Isaya 40:3 **3:4 3:4** 2 Afalume 1:8 **3:7 3:7** Mathayo 12:34; 23:33 **3:9 3:9** Johana 8:33 **3:10 3:10** Mathayo 7:19

14 Ela Johana wakahala, achiamba, “Mbona we uredza kpwangu? Mimi
ndimi nifwahaye kpwedza kpwako unibatize.”
15 Ela Jesu achimuamba, “Richa vikale hivyo. Mana hivyo ndivyo
hulondwavyo kuhenda ili huhende vira Mlungu alondavyo.” Phahi Johana
wakubali.
16 Jesu ariphomala kubatizwa, watuluka mura madzini. Ariphotuluka
tu, mlunguni kpwafwenuka naye achiona Roho Mtakatifu anatserera dza
mfwano wa njiya na achedzagbwa dzuluye.
17 Chisha kpwatuluka sauti kula mlunguni ichiamba, “Hiyu ni
mwanangu nimmendzaye, naye ananihamira sana.”

4

Jesu anajezwa ni Shetani
(Mariko 1:12–13; Luka 4:1–13)

1 Alafu Jesu walongozwa ni Roho Mtakatifu kuphiya hiko weruni ambako
wakpwendajezwa ni Shetani.
2 Bada ya kufunga siku mirongo mine usiku na mutsi, Jesu wasikira
ndzala.
3 Phahi Shetani wamtsolokera achimuamba, “Ichikala kpweli u Mwana
wa Mlungu, gaambire gano mawe gagaluke mikahe.”
4 Ela achijibu achiamba, “Yaandikpwa kukala, ‘Mwanadamu kandaishi
kpwa chakurya bahi, ela kpwa chila neno rilaro kanwani mwa Mlungu.’ ”
5 Chisha Shetani wamuhala achimphirika hadi Jerusalemu, mudzi
mtakatifu, achendamuimisa chirere cha Nyumba ya Kuvoya Mlungu.
6 Achimuamba, “Ichikala u Mwana wa Mlungu kpweli, tina ugbwe,
mana yaandikpwa, ‘Mlungu andalagiza malaikae akurinde sawa-sawa,’ na
‘Malaikae andakuunula, ili usedze ukakpwala dziwe.’ ”
7 Jesu achimuamba, “Piya yaandikpwa kukala, ‘Usimjeze Bwana Mlun-
guo.’ ”
8 Chisha Shetani wamuhala Jesu hadi dzulu ya mwango mure,
achimuonyesa unono wa falume zosi za dunia.
9 Naye achimuamba, “Uchinisujudiya nindakupha hivi vyosi.”
10 Phahi Jesu wamuamba, “Niukira hipha, Shetani we! Mana
yaandikpwa, ‘Mvoye Mwenyezi Mlungu, Mlunguo na umuhumikire iye
macheye.’ ”
11 Mara mwenga Shetani wamricha, na malaika achedzamterya Jesu.

Jesu anaandza kuhubiri
(Mariko 1:14–15; Luka 4:14–15)

12 Phahi Jesu ariphosikira habari hizo kukala Johana akatiywa jela,
wauya Galilaya.
13 Wauka Nazareti achiphiya Kaperinaumu, mudzi wa kanda-kanda ya
Ziya ra Galilaya, piya mudzi hinyo kala u seemu ya Zabuloni na seemu ya
Nafutali.
14 Higa gahendeka ili ritimiye rira neno ra Mlungu rogombwa ni nabii
Isaya, roamba:
15 “Tsi ya Zabuloni na tsi ya Nafutali,
njira ya kanda-kanda ya ziya Galilaya,

3:17 **3:17** Mwandzo 22:2; Zaburi 2:7; Isaya 42:1; Mathayo 12:18; 17:5; Mariko 1:11; Luka 9:35 **4:1** **4:1** Aeburania 2:18; 4:15 **4:4** **4:4** Kumbukumbu 8:3 **4:6** **4:6** Zaburi 91:11,12 **4:7** **4:7** Kumbukumbu 6:16 **4:10** **4:10** Kumbukumbu 6:13 **4:12** **4:12** Mathayo 14:3; Mariko 6:17; Luka 3:19–20 **4:13** **4:13** Johana 2:12 **4:15** **4:15** Isaya 9:1–2

tsi ya kuvuka muho Joridani,
na tsi ya Galilaya kusagalako atu msiokala Ayahudi.
16 Dzagbwe atu enu anaishi jizani,
andaona mwanga mkpwulu.
Tsona dzagbwe anaishi tsi ya chilungulungu cha jiza ra chifo,
mwanga ukaang'arira."
17 Jesu ariphokala hiko Kaperinaumu waandza kuhubiri achiamba,
"Tubuni! Mana Mfalume yela kpwa Mlungu a phephi kpwedzatawala
atue!"

Jesu anatsambula anafundzie
a kpwandza
(Mariko 1:16–20; Luka 5:1–11)

18 Jesu ariphokala ananyendeka kanda-kanda ya Ziya ra Galilaya, waona
ndugu airi a chilume, Simoni ambaye piya anaihwa Petero na nduguye
Anderea. Atu hinya kala anatsupha chimia ziyani mana kala ni avuvi.
19 Phahi waambira, "Nilungani, nami nindakuhendani avuvi a atu."
20 Phapho hipho aricha vimia vyao achimlunga.
21 Jesu ariphosengera mbere, waona ndugu anjina airi, Jakobo na
nduguye Johana anangbwa a Zebedayo. Aho na ise yao kala a dauni
anashona vimia vyao. Phahi Jesu waaiha.
22 Phapho hipho amricha ise yao phamwenga na ro dau, achimlunga
Jesu.

Jesu anafundza atu
na kuphoza akongo
(Luka 6:17–19)

23 Jesu wanyendeka Galilaya yosi kuno anafundza masinagogini mwao
na kutangaza habari nono kuhusu utawala wa Mlungu, na kuphoza atu
anji ariokala na makongo na unyonje wa chila aina.
24 Ngumaye yavuma na ichigota hadi seemu yosi ya jimbo ra Siria. Atu
amrehera akongo a chila aina, a kulumwa sana, a kutawalwa ni pepho, a
chifwafwa na a kuphola vilungo, naye achiaphoza.
25 Kundi kulu ra atu ramlunga-lunga. Anjina kula mumo Galilaya na kula
Midzi Kumi,* anjina kula Jerusalemu na Judea yosi na anjina kula seemu
ya kuvuka muho Joridani.

5

Jesu anafundza atu gambani
(Luka 6:20–23)

1 Jesu ariphoona atu anazidi kpwedza, wapanda gambani achendasagala.
Nao anafundzie achimlunga.
2 Chisha achiandza kuafundza, achiamba:
3 "Baha adzimanyao kukala ni agayi a chiroho, mana ufalume wa mlunguni
ni wao.
4 Baha asononekao, mana Mlungu andaapha pore.
5 Baha a pole, mana Mlungu andaapha tsi ikale yao.
6 Baha ahirikao na ndzala na chiru ya kuhenda vira Mlungu alondavyo,
mana mundamvuniswa.
7 Baha aonerao ayawao mbazi, mana Mlungu andaaonera mbazi.

4:17 4:17 Mathayo 3:2 **4:23 4:23** Mathayo 9:35; Mariko 1:39 * **4:25 4:25** Midzi kumi manaye ni Dekapoli Chieburania. **5:4 5:4** Isaya 61:2 **5:5 5:5** Zaburi 37:11 **5:6 5:6** Isaya 55:1–2

8 Baha ario na moyo swafi, mana andamuona Mlungu.
9 Baha apatanishao atu, mana andaihwa ana a Mlungu.
10 Baha aphahao mashaka kpwa kuhenda vira Mlungu alondavyo, mana
Mlungu andaakubali akale atue.
11 "Baha mwimwi mlaphizwao, mgbwayiswao na mzigbwao na chila
aina ya uyi kpwa sababu yangu.
12 Mana gago muhenderwago ndigo atu arigoahendera manabii ariokala
kabila ya mwimwi. Phahi hererwani na mpige njerejere mana Mlungu
wakuikirani zawadi kulu ko mlunguni."

Munyu na mwanga
(Mariko 9:50; Luka 14:34–35)

13 Jesu waenderera kugomba, "Mwimwi mu munyu wa atu a dunia.
Ela uchibanangika taufwaha na tauweza kuhendwa ukafwaha tsona, ela
utsuphiwe uvyogbwe-vyogbwe ni atu.
14 "Mwimwi mu mwanga umwirikao atu a dunia yosi. Mudzi uri-
odzengbwa gambani taufwitsika.
15 Vivyo hivyo takuna aasaye taa na kuifwinika bakuli, ela nkuyiika
dzulu ili chila mmwenga ariye nyumbani aone mwanga.
16 Phahi namwi mwanga wenu naung'arire atu, ili aone mahendo genu
manono na kumtogola Sowe yenu ariye mlunguni.

Jesu anafundza kuhusu Shariya za Musa

17 "Msifikiriye kukala nákpwedzagaluza Shariya za Musa na mafundzo
ga manabii, hata! Sedzere kugagaluza, ela nakpwedza ili nigatimize.
18 Nakuambirani kpweli: Kabila mlunguni na duniani kusika, takuna
hata arufu mwenga au seemu ndide ya Shariya ndiyouswa bii hadi yosi
ikamilike.
19 Kpwa hivyo avundzaye mwenga kahi ya hizi shariya ndide na
akafundza ayae kuzivundza andakala mdide kahi za atu a Mlungu. Ela
azigbwiraye na kufundza ayae, Mlungu andamtala kukala muhimu kahi
za atu a Mlungu.
20 Phahi nakuambirani, musiphohenda vira Mlungu alondavyo zaidi ya
Mafarisayo na alimu a Shariya, tamundajaliwa kukala atu a Mlungu bii.

Mafundzo kuhusu tsukizi
(Luka 12:57–59)

21 "Mwasikira kukala akare enu aambwa, 'Usiolage!' Na 'Yeyesi
ndiyeolaga myawe andaamulwa.'
22 Ela mino nakuambirani kukala mutu achireyera myawe, ni lazima
aamulwe. Aberaye mfuasi myawe anafwaha kuphirikpwa mbere za
baraza ra atumia. Na mutu ndiyelaphiza myawe andakala mashakani
mana anaweza kuphirikpwa mohoni.
23 Phahi uchikala unalavya sadaka kpwa Mlungu, na utambukire kala
wamkosera myao,
24 iriche mwandzo uphiye mkarye suluhu ndipho wedze ulavye
sadakayo.

5:8 5:8 Zaburi 24:3–4 **5:10 5:10** 1 Petero 3:14 **5:11 5:11** 1 Petero 4:14 **5:12 5:12** 2 Nyakati 36:16; Mahendo 7:52 **5:13 5:13** Mariko 9:50; Luka 14:34–35 **5:14 5:14** Johana 8:12; 9:5 **5:15 5:15** Mariko 4:21; Luka 8:16; 11:33 **5:16 5:16** 1 Petero 2:12 **5:18 5:18** Luka 16:17 **5:21 5:21** Kutsama 20:13; Kumbukumbu 5:17

25 Mshitakio achikala anakuphirika kotini phahana naye mapema
wakati mchere mo njirani munaphiya kotini. Mana usiphohenda hivyo
andakuphirika kpwa muamuli, naye muamuli achikuamula andakulavya
kpwa asikari ukafungbwe jela.
26 Nami nakuambira wazi, kundatuluka hadi uriphe faini yosi tsetsetse.

Onyo kuhusu kuzinga

27 "Mwasikira kukala yaambwa, 'Usizinge!'
28 Ela mino ndimi nakuambirani kukala mutu achiona mchetu na
achimuaza, phahi hiye ni kukala a kazini na yuya mchetu mwakpwe
moyoni.
29 Ichikala dzitsoro ra kulume ndiro rikuhendaro ukahenda dambi
risokole uritsuphe! Mana ni baha ukale na tsongo kuriko mwirio wosi
kutsuphiwa mohoni.
30 Na ichikala mkpwonoo wa kulume ndio ukuhendao ukahenda dambi,
ukate uutsuphe! Mana ni baha ukose mkpwono mmwenga kuriko mwirio
wosi utsuphiwe mohoni.

Onyo kuhusu talaka
(Mathayo 19:9; Mariko 10:11–12; Luka 16:18)

31 "Piya yaambwa, 'Mutu ndiyemricha mchewe, naamuphe cheti cha
talaka kuonyesa kukala akamricha.'
32 Ela mino nakuambirani kukala, mutu ndiyericha mchewe kpwa
sababu yoyosi yanjina isiphokala kuzinga, anamuhenda iye mchetu
ahende dambi ya kuzinga achihalwa tsona. Na yeyesi ndiyelóla mchetu
iye piya andakala anazinga.

Onyo kuhusu kuapa

33 "Mwasikira kukala akare enu aambwa, 'Usivundze naziri, ela ni
lazima ulavye nazirizo mbere za Mwenyezi Mlungu.'
34 Ela mino nakuambirani kukala, msiape tse. Msiape kuhadza mlunguni
mana ni chihi cha Mlungu,
35 wala kuhadza dunia mana ni phatuphe pha kuikira magulu. Tsona
msiape kuhadza Jerusalemu mana ni mudzi wa Mlungu ariye ni Mfalume
mkpwulu.
36 Piya usiape kuhadza chitswacho mana kuweza kugaluza nyere
mwenga kukala nyereru wala ikale nyiru.
37 Kpwa hivyo uchiamba, 'Ni kpweli,' naikale kpweli. Na uchiamba,
'Sivyo,' vikale sivyo. Mana chochosi ndichozidi maneno higa mairi chila
kpwa Shetani.

Onyo kuhusu kudziriphiza
(Luka 6:29–30)

38 "Mwasikira kukala yaambwa, 'Mutu achikudunga dzitso nawe
mdunge. Achikung'ola dzino nawe mng'ole.'
39 Ela mino nakuambirani, mutu achikuhendera uyi usidziriphize. Mutu
achikupiga ndzeya hino, mgaluzire yanjina nayo apige.
40 Na mutu achikushitaki kotini kpwa analonda kuhala shatiro, muphe
hata yo kandzuyo.

5:27 5:27 Kutsama 20:14; Kumbukumbu 5:18 **5:29 5:29** Mathayo 18:9; Mariko 9:47 **5:30 5:30** Mathayo 18:8; Mariko 9:43 **5:31 5:31** Kumbukumbu 24:1–4; Mathayo 19:7; Mariko 10:4 **5:32 5:32** Mathayo 19:9; Mariko 10:11–12; Luka 16:18; 1 Akorintho 7:10–11 **5:33 5:33** Alawi 19:12; Isabu 30:2; Kumbukumbu 23:21 **5:34 5:34** Jakobo 5:12; Isaya 66:1; Mathayo 23:22 **5:35 5:35** Isaya 66:1; Zaburi 48:2 **5:38 5:38** Kutsama 21:24; Alawi 24:20; Kumbukumbu 19:21

41 Mutu achikulazimisha umtsukurire mzigowe kilomita mwenga, phahi
mtsukurire kilomita mbiri.
42 Akuvoyaye chitu muphe, na hiye alondaye kukuaphasa usimriche
akauka mikono mihuphu.

Mendzani aviha enu
(Luka 6:27–28,32–36)

43 "Mwasikira kukala yaambwa, 'Mmendze myao na umzire mvihao.'
44 Ela mino nakuambirani kukala, amendzeni maadui genu na
muavoyere atu ambao anakugayisani,
45 ili mkale dza Sowe yenu ariye mlunguni. Mana nkuhenda dzuware
riang'arire atu anono na ayi, na mvula ikanya kpwa atu a haki na asio
haki.
46 Kpwani ichikala munamendza hara anaokumendzani bahi
mundaphaha zawadi yani? Mana hata aandishi a kodi nkumendza
asena ao!
47 Na ichikala mlamusa asena enu bahi, ro jeni rindakala riphi? Mana
hata atu asiommanya Mlungu nkuhenda dza vivyo.
48 Kpwa hivyo kalani akamilifu, dza Sowe yenu ariye mlunguni arivyo
mkamilifu.

6

Mafundzo kuhusu kulavya zaka

1 "Dzimanyirireni sedze mkahenda mahendo genu ga haki mbere za atu,
ili muonekane munahenda manono. Muchihenda hivyo, Sowe yenu ariye
mlunguni kandakutuzani.
2 "Kpwa mfwano, wakati unalavya zaka, usimanyise atu anjina uhen-
daro, dza anafiki anavyohenda ndani ya sinagogi na barabarani, ili
atogolwe ni atu. Nami nakuambirani kpweli kukala atu aho aphaha kare
zawadi zao.
3 Ela ichikala unalavya zaka, lavya chisiri-siri hata msenao asimanye.
4 Naye Sowe, aonaye garigo sirini, andakutuza."

Jesu anafundza atu kuvoya Mlungu
(Luka 11:2–4)

5 "Wakati munavoya msikale dza anafiki. Mana anamendza kuvoya
wima ndani ya sinagogi na maganikoni, ili atu aaone. Nakuambirani
kpweli kukala atu hinyo aphaha kare zawadi zao.
6 Ela wakati unavoya, injira mwako chumbani ufunge mryango, chisha
uvoye Sowe usiyemuona. Naye Sowe, aonaye garigo sirini, andakutuza.
7 Tsona munaphovoya msidziayuse na maneno manji dza atu asiomanya
Mlungu ahendavyo. Mana nkufikiri kukala mavoyo gao gandasikizwa
kpwa sababu ya maneno gao manji.
8 Msikale dza atu hinyo, mana Sowe yenu anamanya mlondavyo kabila
tamdzangbwemvoya.
9 Phahi mwimwi voyani hivi:
Baba, uriye mlunguni, dzinaro nariogophewe.
10 Utawalao nauonekane wazi,
na ulondaro rihendeke himu duniani dza irivyo hiko mlunguni.
11 Huphe ihi rero chakurya chehu cha kuhutosha.
12 Na huswamehe makosa gehu,
dza viratu hunavyoswamehe ahukoserao.

5:48 5:48 Alawi 19:2; Kumbukumbu 18:13 **6:1 6:1** Mathayo 23:5 **6:5 6:5** Luka 18:10–14

13 Usihuriche hukatiywa dambini ni Shetani,
ela hutivye na ye mui.*
14 “Mana mchiswamehe ayawenu, Sowe yenu ariye mlunguni piya
andakuswameheni.
15 Ela msiphoswamehe, naye Sowe yenu kandaswamehe makosa genu.

Mafundzo kuhusu kufunga

16 “Wakati mkafunga, msikundze nyuso dza anafiki. Mana atu hinyo
nkudziika na sonono ili amanywe kukala akafunga. Nami nakuambirani
kpweli kukala atu hinyo aphaha kare zawadi zao.
17 Ela uwe uchifunga, singa uso na udzipake mafuha chitswani,
18 ili kufungako kusimanywe ni atu, ela kumanywe ni Mlungu bahi
ambaye kaonekana. Hipho Sowe aonaye garigo sirini, andakutuza.”

Utajiri wa mlunguni
(Luka 12:33–34)

19 “Msidziikire akiba zenu hipha duniani, ambapho adudu na ng’andu
ni kuubananga ama aivi ni kuvundza nyumba akaiya.
20 Ela dziikireni akiba hiko mlunguni, ambako takuna adudu wala
ng’andu ibanangayo, wala aivi taaweza kufika akaiya.
21 Mana hipho uikapho akibayo ndipho ambapho rohoyo inalonda ikale.”

Mwanga wa mwiri
(Luka 11:34–36)

22 Jesu waenderera kufundza achiamba, “Matso ndigo taa ya mwiri.
Phahi matso gachikala mazima, mwiri wosi undakala na mwanga.
23 Ichikala mwanga ambao ni ukale mwako mwirini taumo, phahi jizare
rindakala ra kutisha!”

Msikale na wasiwasi
(Luka 12:22–31)

24 “Takuna mutu awezaye kuhumikira matajiri airi. Mana achihenda
vivyo, andamendza mmwenga na amzire yuya wanjina. Mmwenga
andamuhendera kazi vinono na am’bere yuya wa phiri. Tamuweza
kuhumikira Mlungu na kuno munahumikira mali.
25 “Phahi nakuambirani, msihende wasiwasi kuhusu maisha genu,
kala mundaryani, mundanwani, wala kuhusu miri yenu mundavwalani.
Hakika maisha ni muhimu kuriko chakurya, na mwiri ni muhimu kuriko
nguwo.
26 Lolani nyama a mapha. Taaphanda, taavuna, wala taaika vitsagani.
Ela Sowe yenu ariye Mlunguni nkuarisa. Dze, mwi si mu a samani kulu
kuriko aho?
27 Ni ani awezaye kudzienjerezera maisha kpwa kuhenda wasiwasi, hata
dzagbwe ni dzisaa dzimwenga tu?
28 Na kuhusu nguwo, kpwa utu wani muna wasiwasi? Lolani maruwa
ga tsakani gameravyo. Tagahenda kazi wala tagashona nguwo,
29 ela nakuambirani, hata Mfalume Selemani mwenye na utajiriwe wosi,
kayapambwa vinono dza ruwa mwengarapho.
30 Ee, mwi atu mukuluphirao chidide mwi! Ichikala Mlungu anaweza
kupamba nyasi ambazo rero munaziona na muhondo zinatiywa moho,
dze si zaidi andakuvwikani mwi?

---

* **6:13 6:13** Vitabu vyanjina vya kare vina seemu iambayo: *Mana ufalume, nguvu, na utukufu ni vyako, hata kare na kare. Amina.* **6:14 6:14** Mariko 11:25–26 **6:19 6:19** Jakobo 5:2–3 **6:29 6:29** 1 Afalume 10:4–7; 2 Nyakati 9:3–6

31 “Kpwa hivyo, msitangetange kuamba, mundaryani, mundanwani,
wala mundavwalani,
32 Mana gosi higo ni kuendzwa ni atu asiommanya Mlungu, ela Sowe
yenu ariye mlunguni anamanya mnalonda vitu hivyo.
33 Phahi, endzani ufalume wa Mlungu kpwandza na muhende hakiye na
go ganjina gosi andakuenjerezani.
34 Phahi msidzitiye wasiwasi kuhusu muhondo, mana muhondo indadz-
imanya yenye. Tabu za siku mwenga zinatosha kpwa siku hiyo.

7

Kuamula anjina
(Luka 6:37–38,41–42)

1 “Msiamule ayawenu, sedze mkaamulwa ni Mlungu.
2 Mana vyo ndivyoamula ayawenu, namwi mundaamulwa vivyo. Na
chipimo mpimiracho ayawenu, ndicho ndichopimirwa mwimwi.
3 Kpwa utu wani unalola chifusi dzitsoni mwa myao, ela kuona boriti
ndzima iriyo mwako dzitsoni?
4 Unawezadze kumuamba myao, ‘Hebu nikuuse chifusi mwako dzitsoni,’
na kuno una boriti ndzima mwako dzitsoni?
5 Munafiki we! Andza kutuluza borti iriyo mwako dzitsoni, ndipho
undaona vinono hata utuluze chifusi chiricho dzitsoni mwa myao.
6 “Musitsuphire madiya vitu vya Mlungu gasedze gakakung’atani. Piya
musitsuphire nguluwe lulu zenu asedze akazivyoga-vyoga.

Voyani, endzani, pigani hodi
(Luka 11:9–13)

7 “Voyani namwi mundahewa, endzani namwi mundaphaha, pigani hodi
namwi mundavugurirwa.
8 Mana avoyaye nkuhewa, aendzaye nkuphaha, na apigaye hodi nku-
vugurirwa.
9 Ni yuphi kahi yenu ambaye mwanawe achimvoya bofulo, andamupha
dziwe?
10 Hebu achimvoya ng’onda andamupha nyoka?
11 Ichikala mwi atu ayi tu, mnamanya kuapha ana enu vitu vinono, dze
si zaidi Sowe yenu ariye mlunguni, iye nkuapha vitu vinono osi amvoyao.
12 Vyo mlondavyo atu akuhendereni, namwi ahendereni dza vivyo.
Mana higo ndigo mafundzo ga Shariya na Maandiko ga manabii.”

Anafundzi a kpweli na a handzo
(Luka 13:24; 6:43–44; 13:25–27; 6:47–49)

13 “Mchilonda kuona uzima, humirani ryango mphutsu. Mana mryango
uphiyao mohoni ni mpana na njiraye i wazi, nao atu anji ndio aihumirayo.
14 Ela mryango wa kuinjirira uzimani ni mphutsu na njiraye si rahisi,
nao aionao na kuigbwira ni achache.
15 “Dzimanyirireni na manabii a handzo edzao kpwenu kpwa upore dza
mang’ondzi ela mwao mioyoni ni mabawa masiru.
16 Mundaamanya kpwa mahendo gao. Mdzangbweona muhi wa miya
ukavyala zabibu, hebu mngololi ukavyala tende? Ng’o!
17 Phahi, muhi mnono nkuvyala matunda manono, ela muhi mui
nkuvyala matunda mai.

7:2 7:2 Mariko 4:24 **7:12 7:12** Luka 6:31

18 Muhi mnono tauweza kuvyala matunda mai, na muhi mui tauweza
kuvyala matunda manono.
19 Chila muhi usiovyalato nkukatwa, ukapigbwa maiyi na kutiywa moho.
20 Phahi, manabii a handzo mundaamanya kpwa mahendo gao."
21 Jesu waenderera kugomba achiamba, "Si chila mmwenga aniihaye
'Bwana, Bwana,' andakala mmwenga kpwenye ufalume wangu, ela ni
yuya atimizaye alondago Baba ariye mlunguni.
22 Siku iyo ya hukumu anji andaniamba, 'Bwana, swino hwatabiri kpwa
dzinaro, piya huchituluza pepho na kuhenda vilinje vinji kpwa dzinaro!'
23 Nami nindaambira ching'ang'a, 'Sikumanyani tse. Niukirani hipha
mwi atu ayi!' "
24 "Kpwa hivyo, chila mutu asikiraye higa maneno gangu na kugalunga
andakala dza mutu wa ikima yedzenga nyumbaye dzulu ya mwamba.
25 Phahi mvula iriphonya, myuho yafurika, na phuto richiipiga hira
nyumba. Ela taiyagbwa mana kala ikadzengbwa dzulu ya mwamba.
26 Ela asikiraye maneno gangu na asigalunge andakala dza mutu mzuzu
yedzenga nyumbaye difwirini.
27 Phahi mvula iriphonya, myuho yafurika, na phuto richiipiga hira
nyumba. Nayo ichigbwa na msindo mkpwulu sana."
28 Jesu ariphomala kufundza mambo higa, atu osi aangalazwa ni
mafundzoge,
29 mana wafundza dza mutu ariye na uwezo, wala si dza alimu a Shariya
afundzavyo.

8

Jesu anaphoza mutu wa mahana
(Mariko 1:40–45; Luka 5:12–16)

1 Jesu ariphomala kufundza, watserera kula gambani, kuno kundi kulu
ra atu kala rinamlunga-lunga.
2 Phahi phakala na mutu mmwenga ambaye kala ana mahana.* Mutu
hiye wakpwedzachita mavwindi mbere za Jesu achimuamba, "Bwana,
uchimendza, unaweza kunitakasa."
3 Naye Jesu wagolosa mkpwonowe achimguta yuya mutu wa mahana,
achimuamba, "Ehe! Nalonda, takasika." Achiphola phapho kpwa phapho.
4 Chisha Jesu achimuamba, "Sikiza, usimuambire mutu yeyesi! Ela phiya
ukadzionyese kpwa mlavyadzi-sadaka, na ulavye sadaka ya kutakaswa dza
vyolagiza Musa, ili ukale ushaidi kpwa atu kala ukaphola kpweli."

Jesu anaphoza mtumishi
wa mkpwulu wa jeshi
(Luka 7:1–10)

5 Badaye, Jesu waphiya mudzi wa Kaperinaumu. Ariphokala anainjira
mudzi hinyo, mkpwulu wa jeshi ra Chirumi wamlunga achimvoya
amterye.
6 Achiamba, "Bwana, mtumishi wangu arere hiko kaya kadziweza,
analumwa sana mana ana ukongo wa kuphola vilungo."
7 Jesu achimuamba, "Haya nkasikira ndakpwedza nimphoze."

7:19 7:19 Mathayo 3:10; Luka 3:9 **7:20 7:20** Mathayo 12:33 **7:23 7:23** Zaburi 6:8 **7:28 7:28** Mariko 1:22; Luka 4:32 * **8:2 8:2** Mutu wa ***mahana*** kala ni najisi, kpwa hivyo kala karuhusiwa kuinjira nyumba ya kuvoya Mlungu, kuguta ama kugutwa ni myawe. Na achiphozwa kala ni akadzionyese kpwa mlavyadzi-sadaka, ndipho aweze kutsanganyikana na atu. **8:4 8:4** Alawi 14:1–32

8 Ela yuya mkpwulu wa jeshi wamuamba, “Bwana, sifwaha
kukukaribisha mwangu nyumbani. Nakuvoya ugombe neno tu, na
mtumishi wangu andaphola.
9 Mana hata mimi ni tsini ya akulu angu, nami nina asikari ambao a
tsini yangu. Nchimuamba mmwenga, ‘Phiya phatu fulani!’ Anaphiya;
na wanjina nchimuamba, ‘Ndzo!’ Aredza. Piya nchimuamba mtumishi
wangu, ‘Henda utu fulani!’ Naye anahenda.”
10 Jesu ariphomsikira, waangalala na achiaambira hara atu kala
anamlunga-lunga achiamba, “Nakuambirani kpweli kukala sidzangb-
weona mutu ariye na imani dza ihi mumu tsi ya Iziraeli.
11 Nakuambirani kukala atu anji kula mlairo wa dzuwa na mtswerero
wa dzuwa andakpwedza karamuni phamwenga na Burahimu, Isaka na
Jakobo kpwenye ufalume wa Mlungu.
12 Ela nyo Aiziraeli ariotsambulwa ni Mlungu andatsuphiwa kondze
jizani ambako andarira na kusaga meno.”
13 Naye Jesu achimuamba yuya mkpwulu wa jeshi, “Phiya vyako, na
indakala uchivyoamini.” Naye mtumishiwe achiphola wakati uho.

Jesu anaphoza atu anji
(Mariko 1:29–34; Luka 4:38–41)

14 Jesu ariphofika nyumbani kpwa Petero, wakpwendakuta mtsedza
mchetu wa Petero arere chitandani ana homa.
15 Wamguta mkpwono yuya mchetu, na homa richiphola, achiunuka
achiandza kumuhumikira.
16 Iriphofika dziloni wareherwa atu anji okala ana pepho. Naye
achiatuluza pepho kpwa uwezo wa nenore. Piya waphoza atu osi ambao
kala ni akongo.
17 Phahi gosi higa gahendeka ili ritimiye rira neno rogombwa ni nabii
Isaya, roamba, “Wahuusira unyonje wehu na makongo gehu.”

Atu ariolonda kumlunga Jesu
(Luka 9:57–62)

18 Phahi Jesu ariphoona kukala borori ra atu rikamzunguluka, waambira
anafundzie avuke ng’ambo ya ziya.
19 Phapho hipho mwalimu mmwenga wa Shariya waphiya kpwa Jesu
achendamuamba, “Mwalimu, mino nindakulunga kokosi ndikophiya.”
20 Jesu achimuamba, “Makala gakala winani, na nyama a mapha ana
nyumba zao, ela mimi, Mutu Yela Mlunguni, sina phatu pha kuika mbavu.”
21 Mwanafundzi wanjina achiamba, “Bwana, niricha kpwandza nkazike
baba ndipho nedze nikulunge.”
22 Ela Jesu achimuamba, “Nilunga na ariche atu ambao taamkuluphira
Mlungu adzishuulishe na mambo dza higo.”

Jesu anahuriza phuto
(Mariko 4:35–41; Luka 8:22–25)

23 Jesu ariphoinjira dauni, anafundzie amlunga.
24 Ariphokala anaphiya, kpwazuka phuto kali sana hiko ziyani, hata
maimbi gachiandza kufwinika dau. Ela wakati gaga ganahendeka, Jesu
kala arere.
25 Anafundzie akpwendamlamusa, kuno anaamba, “Bwana, hutivye,
hunahoha!”

8:11 8:11 Luka 13:29 **8:12 8:12** Mathayo 22:13; 25:30; Luka 13:28 **8:17 8:17** Isaya 53:4

26 Naye achiaambira, “Mwi atu msioamini, mbona mu aoga?” Phahi
waunuka na achidemurira rira phuto na go maimbi, gachihurira hu.
27 Hara atu achiangalala, achiuzana, “Ni mutu wa viphi yuno ambaye
anasikizwa hata ni phuto na maimbi?”

Jesu anaphoza atu airi ario na pepho
(Mariko 5:1–20; Luka 8:26–39)

28 Ariphofika ng’ambo ya ziya, uphande wa tsi ya Agerasi,† Jesu
wakutana na atu airi ariotuluka kula vikurani. Atu hinyo kala ana pepho
na kala anatisha hata taphana ariyekubali kutsupira njira hiyo.
29 Nao achikota kululu achiamba, “Hukakukosani we Mwana wa
Mlungu? Dze, ukedzahugayisa kabila ya wakati kufika?”
30 Phephi na phapho kala phana chaa cha nguluwe anji chinarisa.
31 Phahi hara pepho amvoya ruhusa Jesu achimuamba, “Ichikala
undahulavya mirini mwa hinya atu, huinjize mura nguluweni.”
32 Jesu achiaambira, “Haya phiyani.” Hara pepho atuluka achendainjira
hara nguluwe. Chaa chosi chatserera mairo mteremukoni, chichiinjira
ziyani, na nguluwe osi achihoha.
33 Hara arisa ariphoona hivyo azola kuphiya mudzini, achendasema gosi
garigokala gakahendeka na gara goaphaha hara atu okala ana pepho.
34 Phahi atu a mudzi wosi akpwedzamlola Jesu, na ariphomuona amvoya
auke tsi yao.

9

Jesu anaswamehe dambi
(Mariko 2:1–12; Luka 5:17–26)

1 Phahi Jesu wapanda dau achivuka ziya achiuya kpwao Kaperinaumu.
2 Hipho atu amreha mutu wa kuphola vilungo akamlaza chitandani.
Naye Jesu ariphoona hara atu vira amkuluphiravyo, wamuamba yuya
mkpwongo, “Usiogophe mwanangu! Mana dambizo zikaswamehewa.”
3 Jesu ariphogomba vivyo, lola anjina kahi ya nyo alimu a Shariya
achiandza kunung’unika chimoyo-moyo kuamba, “Mutu hiyu anagomba
kufuru.”
4 Ela Jesu wamanya maazo gao, achiauza, “Ni kpwa utu wani munaaza
mai mwenu mioyoni?
5 Ni riphi ra rahisi, ni kumuamba mutu, ‘Dambizo zikaswamehewa,’
hebu ni kuamba, ‘Unuka unyendeke?’
6 Ela nalonda nikuonyeseni kukala mimi, Mutu Yela Mlunguni, nina
uwezo himu duniani wa kuswamehe dambi.” Chisha achimuamba yuya
mkpwongo, “Unuka, hala chitandacho uphiye kpwako kaya.”
7 Hiye mkpwongo waunuka, achiphiya kaya.
8 Hara atu ariphoona gara, aangalala na achitishirwa. Achimtogola
Mlungu yemupha mwanadamu uwezo dza hinyo.

Jesu anatsambula Mathayo
(Mariko 2:13–17; Luka 5:27–32)

9 Jesu ariphokala anaphiya vyakpwe, wamuona mtoza kodi aihwaye
Mathayo,* asegere phakpwe ofisini, achimuamba, “Nilunga.” Mathayo
waunuka achimlunga.

---

† **8:28 8:28** Maandiko ganjina nkuiha tsi hino *Gadara* au *Gerigesa.*

* **9:9 9:9** Dzina ranjina ra Mathayo ni *Lawi*, (soma Mariko 2:14 na Luka 5:27).

10 Badaye, Jesu na anafundzie aphiya nyumbani kpwa Mathayo, kp-
wendarya. Na ariphokala asegere anarya phamwenga na atoza kodi na
atu anjina anji ariokala achiharirwa kala ni achina-dambi akpwedzarya
phamwenga nao.
11 Mafarisayo ariphoona higo, achiauza anafundzie, “Mbona mwalimu
wenu anarya phamwenga na atoza kodi na achina-dambi?”
12 Ela Jesu ariphosikira, waamba, “Azima taana haja ya mganga, ela
akongo ndio ario na haja ya mganga.
13 Haya dzibazeni mafundzo higa ga Mlungu gaambago, ‘Nilondacho ni
atu akale na mbazi wala si kunipha sadaka bahi.’ Mana siyakpwedzaiha
atu adzionao ana haki, ela nákpwedzaiha achina-dambi.”

Jesu anauzwa kuhusu kufunga
(Mariko 2:18–22; Luka 5:33–39)

14 Alafu anafundzi a Johana akpwedza kpwa Jesu achedza muuza,
achimuamba, “Swiswi na Mafarisayo hukufunga, kpwa utu wani ana-
fundzio taafunga?”
15 Jesu achiamba, “Dze, ajeni a harusini nkukala na sonono wakati
bwana arusi a phamwenga nao? Hata! Ela wakati uredza ambapho bwana
arusi andauswa asikale phamwenga nao. Hinyo ndio wakati ndiphofunga.
16 Tsona, takuna ariyeshona chiraka chiphya nguwo ya kare, mana hicho
chiraka chichiandza kuuyirana, iyo nguwo ya kare indazidi kuahuka.
17 Wala uchi muphya tauweza kutiywa viriba vya kare; mana hivyo
viriba vindaahuka, uchi umwagike na vyo viriba vindakala tavina mana.
Ela uchi muphya utiywa viriba viphya ili uchi na viriba visibanangike.”†

Jesu anaphoza mchetu wa mruwo
na kufufula mwana wa Jairo
(Mariko 5:21–43; Luka 8:40–56)

18 Jesu ariphokala acheregomba nao, phatsoloka chilongozi
mmwenga wa Chiyahudi, achedzamchitira mavwindi mbereze,
achimuamba, “Mwanangu mchetu akadosa roho chisambi-sambi, ela
uchedzam’bandikira mkpwonoo, andafufuka.”
19 Phahi Jesu waunuka achiphiya naye, nao anafundzie achimlunga.
20 Ariphokala charoni, mchetu mmwenga, ariyekala mkpwongo wa
mruwo‡ kpwa miaka kumi na miiri, wamlunga Jesu ko nyuma achiguta
mutse wa nguwoye.
21 Mana kala akagomba mwakpwe moyoni, “Nchiguta nguwoye tu,
nindaphola.”
22 Phahi ariphoguta nyo mutse wa nguwo, Jesu wagaluka, na aripho-
muona yuya mchetu wamuamba, “Dzitiye moyo, mayo, kpwa sababu ya
kunikuluphira, ukaphola.” Mchetu hiye achiphola phapho kpwa phapho.
23 Alafu Jesu wafika kaya ya yuya chilongozi wa Chiyahudi achiinjira
nyumbani. Ariphoona apigadzi ngoma za hanga na atu anji anarira kpwa
sonono,
24 achiaamba, “Ukani hipha! Mana hiyu msichana kafwere, arere tu.”
Ela hara atu achimtseka.
25 Phahi atu osi ariphotuluzwa kondze, Jesu wainjira ndani, achen-
damgbwira mkpwono yuya msichana, naye achiunuka.
26 Nazo habari hizi zagota lalo zima.

9:10 **9:10** Luka 15:1,2 **9:13** **9:13** **a** Mathayo 12:7; **b** Hosea 6:6 † **9:17** **9:17** Chiriba ni kama chiburu cha chingo. ‡ **9:20** **9:20** Mchetu wa mruwo chishariya kala ni najisi.

Jesu anaphoza vipofu airi

27 Jesu waphiya vyakpwe na himo njirani walungbwa-lungbwa ni vipofu
airi ariokala anakota kululu, “Mwana wa Daudi,§ huonere mbazi!”
28 Jesu ariphoinjira nyumbani, hara vipofu airi amlunga ko ndani,
naye Jesu achiauza, “Dze, munakuluphira kukala nina uwezo wa
kukuphozani?” Nao achiamba, “Ehe, Bwana.”
29 Ndipho Jesu achiaguta matso, kuno anaamba, “Navikale kulengana na
kuluphiro renu.”
30 Matso gao gavuguka achiona. Jesu waakahaza kpwa usiru, “Msimuam-
bire mutu yeyesi dzambo hiri!”
31 Ela nyo auka na achendagoteza habari za Jesu tsi ndzima.

Jesu anaphoza bwibwi

32 Hara atu airi ariphokala anauka, atu anjina amreha mutu yekala ni
bwibwi, mana kala ana pepho.
33 Phahi Jesu wamtuluza yuya pepho, naye yuya bwibwi achiandza
kugomba. Atu anji aangalala, achiamba, “Dzambo dza hiri tahudzangb-
weriona kahi ya tsi ya Iziraeli.”
34 Ela Mafarisayo achiamba, “Anatuluza pepho kpwa uwezo wa mkp-
wulu wa pepho.”

Jesu anaonera atu mbazi

35 Jesu wanyendeka midzi na vidzidzi vyosi vya seemu hiyo. Wakala
achifundza ndani ya masinagogi na kutangaza habari nono kuhusu
utawala wa Mlungu, kuno anaphoza chila aina ya makongo na unyonje.
36 Phahi ariphoona go makundi ga atu, waaonera mbazi kpwa sababu
kala ana wasiwasi na kala taamanya ahendedze, dza mang’ondzi gasigo
na mrisa.
37 Chisha achiaambira anafundzie, “Mavuno ni manji ela avunadzi ni
achache.
38 Phahi, mvoyeni Mlungu, Bwana mchina-munda, ahume ahendadzi-
kazi zaidi edze avune.”

10

Madzina ga anafundzi kumi na airi
a Jesu
(Mariko 3:13–19; Luka 6:12–16)

1 Jesu waiha anafundzie kumi na airi achiapha uwezo wa kutuluza
pepho, na kuphoza chila aina ya makongo na unyonje.
2 Higa ndigo madzina ga hara mitume kumi na airi. Kpwandza ni
Simoni, ambaye dzina ranjina ni Petero, na nduguye Anderea, Jakobo
mwanangbwa wa Zebedayo, na nduguye Johana,
3 Filipu na Batholomayo, Tomasi na Mathayo yekala mtoza kodi, Jakobo
mwana wa Alifayo, na Thadayo,
4 Simoni ambaye piya kala achiihwa “Mpiganiadzi Uhuru”, na Juda
Isikarioti ambaye mwisho wamsalata Jesu.

---

§ **9:27 9:27** Manage ni *chivyazi cha Mfalume Daudi*, yani mutu yetsambulwa ni Mlungu kutawala atue. **9:34 9:34** Mathayo 10:25; 12:24; Mariko 3:22; Luka 11:15 **9:35 9:35** Mathayo 4:23; Mariko 1:39; Luka 4:44 **9:36 9:36** Isabu 27:17; 1 Afalume 22:17; 2 Nyakati 18:16; Ezekieli 34:5; Mariko 6:34 **9:37 9:37** Luka 10:2

Jesu anahuma anafundzie kumi na airi
(Mariko 6:7–13; Luka 9:1–6)

5 Jesu waahuma hara anafundzie kumi na airi, achialagiza achiamba,
"Musiphiye majimbo ga atu asiokala Ayahudi, wala msiinjire midzi ya Asamariya,
6 ela phiyani kpwa atu a Iziraeli, arioangamika dza mang'ondzi.
7 Mphiyapho tangazirani atu hivi, 'Mfalume yela kpwa Mlungu a phephi kpwedzatawala atue.'
8 Kaphozeni akongo a mahana na akongo anjina, kafufuleni ariofwa, na kutuluza pepho. Mwahewa bure kpwa hivyo kalavyeni bure.
9 Wakati munaphiya msihale pesa yoyosi,
10 mkoba, nguwo yanjina, virahu vya kugaluza wala bakora. Mana muhendadzi-kazi ni lazima ahewe chakuryache.
11 "Chila muinjirapho mudzi ama chidzidzi, endzani ndiyekukaribishani msagale naye hadi mundiphouka.
12 Muinjirapho nyumbani mwa enyezi enu, alamuseni.
13 Na ichikala achina-nyumba iyo anafwaha, phahi amani yenu naikale phamwenga nao. Ela ichikala taafwaha, phahi amani yenu indakuuyirani.
14 Mchikosa mutu wa kukukaribishani hebu wa kukuphundzani, tulukani nyumba au mudzi hinyo. Wakati munatuluka, kukutani vumbi ra mwenu maguluni kuaonyesa kala akahenda makosa kpwa kusakuphundzani.
15 Nakuambirani kpweli kukala, siku ya uamuli atu a mudzi hinyo andatiywa adabu kali kuriko hira ndiyophaha atu a midzi ya Sodoma na Gomora."

Mateso ndigokpwedza
(Mariko 13:9–13; Luka 21:12–17)

16 "Phundzani! Nakuhumani mphiye, namwi mundakala dza mang'ondzi gaphiyago kahi ya mabawa. Kpwa hivyo kalani erevu dza nyoka na a pole dza njiya.
17 Dzimanyirireni na atu dza hinyo, mana andakuphirikani mkashitakiwe mbere ya vilongozi a chidini, na andakuchapani viboko ndani ya masinagogi gao.
18 Namwi mundagbwirwa mphirikpwe mbere za atawala na afalume kpwa sababu yangu, ili mphahe kunishuhudiya kpwa atu hinyo na atu asio kala Ayahudi.
19 Na munaphogbwirwa na kuphirikpwa mbere zao, msitangetange ra kpwendagomba wala ndivyogomba. Gosi ga kugomba mundahewa wakati uchifika.
20 Kpwa sababu si mwimwi mundiogomba, ela Roho wa Sowe yenu ariye mwenu mioyoni.
21 "Mutu andafyakatsira nduguye aolagbwe, baba andamfyakatsira mwanawe, nao ana andaagalukira avyazi aho aafyakatsire ili aolagbwe.
22 Atu osi andakuzirani kpwa sababu yangu. Ela ndiyevumirira hadi mwisho andaokolwa.

10:10 10:10 1 Akorintho 9:14; 1 Timothi 5:18 **10:14 10:14** Mahendo 13:51 **10:15 10:15** Mathayo 11:24; Mwandzo 19:24–28 **10:15 10:15** Luka 10:4–12 **10:16 10:16** Luka 10:3 **10:17 10:17** Mariko 13:9–11; Luka 12:11–12; 21:12–15 **10:21 10:21** Mariko 13:12; Luka 21:16 **10:22 10:22** Mathayo 24:9–13; Luka 21:17; Mariko 13:13

23 Mchiteswa ni atu a mudzi mmwenga, ukani mphiye mudzi wanjina.
Mana nakuambirani kpweli tamundamala midzi yosi ya Iziraeli kabila ya
mimi, Mutu Yela Mlunguni, kuuya.
24 “Mwanafundzi kamshinda mwalimuwe, wala mtumishi kushinda
tajiriwe.
25 Phahi mwanafundzi naatosheke kukala dza mwalimuwe, na mtumishi
dza tajiriwe. Ichikala mkpwulu wa nyumba anaihwa Belizebuli,* dze hara
atue, taandaihwa na madzina mai zaidi?

Ogophani Mlungu macheye
(Luka 12:2–7,8–9,51–53; 14:26–27)

26 “Kpwa hivyo msiogophe atu, mana takuna chochosi chofwitsika
ambacho tachindamanyikana wazi, wala takuna dzambo ra siri ambaro
tarindamanyikana.
27 Mambo ninagokuambirani jizani gagombeni mutsi, na muambirwago
pokopoko gatangazeni mbere za atu.
28 Msiogophe atu aolagao mwiri bahi, ela taaweza kuolaga roho. Baha
kumuogopha Mlungu awezaye kubananga mwiri phamwenga na roho
mohoni.
29 Mnamanya kala mberya airi anaguzwa rahisi. Ela takuna hata mberya
mmwenga awezaye kufwa bila ya ruhusa ya Sowe yenu.
30-31 Hata nyere zenu za vitswani zosi Mlungu anazimanya isabuye.
Phahi, msiogophe, mana mwimwi muna samani zaidi kuriko mberya anji!
32 “Yeyesi ndiyedzimanyisa wazi mbere za atu kala ni mfuasi wangu,
nami piya nindamkubali mbere za Baba ariye mlunguni.
33 Ela ndiyenitsamalala mbere za atu, nami piya nindamtsamalala mbere
za Baba ariye mlunguni.
34 “Msione kukala nákpwedzahenda atu aelewane himu duniani. Sedz-
erereha maelewano, ela nákpwedzareha kondo.
35 Mana nákpwedzatanya mutu na ise, mwana mchetu na nine, na
mkpwaza-mwana na nine-vyala.
36 Maadui ga mutu ni atu a nyumbaye mwenye.
37 Mutu amendzaye ise ama nine zaidi kuriko mimi kafwaha kukala
mwanafundzi wangu. Amendzaye mwanawe zaidi kuriko mimi kafwaha
kukala mwanafundzi wangu.
38 Tsona asiyekala tayari kugaya na kunilunga, kafwaha kukala mfuasi
wangu.
39 Mutu amendzaye maishage himu duniani andaangamiza maishage ga
kare na kare, ela aangamizaye maishage ga himu duniani kpwa sababu
yangu, andagaokola.

Tuzo
(Mariko 9:41)

40 “Ndiye kuphokerani ananiphokera mimi, na aniphokeraye, anam-
phokera hiye ariyenihuma.
41 Aphokeraye nabii kpwa kukala anamanya mjeni ni nabii, andaphokera
tuzo ra nabii. Aphokeraye mutu wa haki kpwa kukala anammanya ni mutu
wa haki, andaphokera tuzo ra mutu wa haki.

10:24 10:24 Luka 6:40; Johana 13:16; 15:20 **10:25 10:25** Mathayo 9:34; 12:24; Mariko 3:22; Luka 11:15 * **10:25 10:25** ***Belizebuli*** ni dzina ranjina ra *Shetani.* **10:26 10:26** Mariko 4:22; Luka 8:17 **10:33 10:33** 2 Timothi 2:12 **10:35 10:35** Mika 7:6 **10:38 10:38** Mathayo 16:24; Mariko 8:34; Luka 9:23 **10:39 10:39** Mathayo 16:25; Mariko 8:35; Luka 9:24; 17:33; Johana 12:25 **10:40 10:40** Luka 9:48; 10:16; Johana 13:20; Mariko 9:37

42 Mutu ndiyemupha angaa chikombe cha madzi ga kunwa mmwen-
gawapho wa afuasi hinya ambao si muhimu, ela kpwa sababu ni mfuasi
wangu, nakuambirani kpweli andatuzwa."

11

1 Jesu ariphomala kulagiza anafundzie kumi na airi, wauka achenda-
fundza na kutangazira atu a midzi yanjina ya Galilaya ujumbewe.

Johana M'batizadzi
anahuma anafundzie
(Luka 7:18–35)

2 Phahi, wakati hinyo Johana kala a jela. Ariphosikira mambo gahend-
wago ni Masihi, wahuma anafundzie
3 akamuuze, "Dze, we ndiwe iye huriye kala hunamgodzera, hebu
hugodze mutu wanjina?"
4 Na Jesu achiajibu achiamba, "Phiyani mkamsemurire Johana mchi-
gogasikira na kugaona:
5 Vipofu anaona, viswere ananyendeka, akongo a mahana anaphozwa,
masito anasikira, atu a kufwa anafufulwa, na achiya anasemurirwa habari
nono kula kpwa Mlungu.
6 Tsona muambireni kukala mutu yeyesi asiye na wasiwasi nami
waajaliwa."
7 Anafundzi a Johana ariphokala anauka, Jesu wagomba na rira borori ra
atu kuhusu Johana, achiamba, "Mriphophiya weruni kpwendamphundza
Johana, kala munaona myaonani? Dze, mwakpwendalola nyasi zizugb-
wavyo ni phuto?
8 Ichikala sio hivyo, sambi kala mchalolani? Hebu kala mchalola
mutu wa kuvwala nguwo nono? Hata! Atu avwalao nguwo nono akala
madzumba ga chifalume.
9 Haya niambirani, kala mchalolani? Kala mchalola nabii? Ehe! Ni
kpweli kabisa, tsona nakuambirani iye ni zaidi ya nabii.
10 Iye ndiye ambaye Maandiko gaandikpwa kumuhusu, gaambago,
'Nindatanguliza muhumwa wangu mberezo,
ambaye andakutengezera njirayo.'
11 "Nakuambirani kpweli kukala, takudzangbwetsembuka mutu kahi ya
anadamu osi ariye muhimu kuriko Johana M'batizadzi. Ela mutu yeyesi
ariye mfuasi wangu, hata yuya wa tsini kabisa kpwenye utawala wa
mlunguni ni mkpwulu kuriko Johana.
12 "Hangu Johana M'batizadzi aandze kusemurira neno ra Mlungu na
kubatiza atu hadi sambi, ujumbe kuhusu utawala wa Mlungu unapingbwa
sana na hinyo apindzani anahenda chadi cha kuuangamiza.
13 Mana kabila ya Johana kpwedza, manabii osi na Shariya za Musa
zatabiri kuhusu wakati hinyu.
14 Na ichikala mundakubali, phahi Johana ndiye Elija yetabiriwa ni
manabii kukala andauya.
15 Ariye na masikiro, naasikire!"
16 Jesu waenderera kuamba, "Ela ni ndaafwananisha na chitu chani atu
a siku hizi? Aho ni dza anache asegereo cheteni analaumu kundi ranjina:
17 'Hwakupigirani ngoma za arusi,
ela tamfwihire.

11:5 11:5 Isaya 35:5–6; 61:1 **11:10 11:10** Malaki 3:1 **11:12 11:12** Luka 16:16 **11:14 11:14** Malaki 4:5; Mathayo 17:10–13; Mariko 9:11–13

Huchikupigirani ngoma ya chifudu,
ela tamkarira.’
18 “Johana ariphokpwedza, wafunga na kanwere uchi, na atu kala
achimuamba, ‘Pepho ana koma.’
19 Nriphokpwedza mimi, Mutu Yela Mlunguni, narya na kunwa, nao atu
ananiamba, ‘Mloleni, hiye mroho na mlevi, msena wa atoza kodi na
achina-dambi anjina!’ Ela ikima ya Mlungu nkuhakikishwa kala ni kpweli
kpwa mahendo ga atue.”

Midzi isiyokuluphira
(Luka 10:13–15)

20 Phahi Jesu waandza kulaumu atu a midzi ambayo wahenda vilinje
vinji, kpwa sababu taayatubu dambi zao.
21 Achiamba, “Shaka hiro, mwi atu a midzi ya Korazini na Bethisaida!*
Mana kala vilinje vyohendwa kpwenu, vyahenderwa atu a midzi ya Tiro
na Sidoni, atue angekala atubu chitambo, akavwala magunia na kudzisaka
ivu kuonyesa akatubu.
22 Ela nakuambirani kukala siku ya hukumu mwimwi mundaphaha
uamuli mkali kuriko ya atu a Tiro na Sidoni.
23 Na mwi atu a Kaperinaumu, dze mundadzikarya hadi mfike mlun-
guni? Hata! Mundatserezwa hadi kuzimu, mana kalapho vilinje
vyohenderwa mwimwi vyahendwa mudzi wa Sodoma, phahi mudzi hinyo
ungekala uchereko.
24 Ela nakuambirani kukala siku ya uamuli, mwimwi mundaphaha
uamuli mkali kuriko ya atu a Sodoma.”

Ndzoni kpwangu mwedze muoye
(Luka 10:21–22)

25 Wakati hinyo Jesu waamba, “Baba Mlungu, Bwana wa dzulu mlunguni
na duniani, nakushukuru kpwa sababu waafwitsa atu a ilimu na marifwa
mambo higa na uchiang’azira atu akuluphirao dza anache.
26 Ehe, ni sawa Baba, mana hivyo ndivyo vyokuhamira.
27 Baba wanipha uwezo wa mambo gosi. Takuna mutu ammanyaye
Mwana isiphokala Baba, wala takuna ammanyaye Baba Mlungu isiphokala
Mwana na mutu yeyesi ambaye Mwana nkumtsambula kumfwenurira.
28 “Ndzoni kpwangu mwimwi mosi mgayao na kuremererwa ni mizigo
miziho, nami nindakuoyezani.
29 Gbwirani mzigo wangu na mdzifundze kula kpwangu; mana mimi ni
mpole na wa mbazi, namwi roho zenu zindaoya.
30 Mana mafundzo gangu ga rahisi,† na mzigo wangu tauremera.”

12

Kuhusu Siku ya Kuoya
(Mariko 2:23–28; 3:1–6; Luka 6:1–11)

1 Wakati uho, Jesu na anafundzie atsapira minda ya nganu Siku ya Kuoya.
Phahi hara anafundzie kala ana ndzala na achikala anakata masuche ga
nganu, achigaphulula na kurya.

11:21 11:21 Isaya 23:1–18; Ezekieli 26:1—28:26; Joeli 3:4–8; Amosi 1:9–10; Zakariya 9:2–4 * **11:21 11:21** Jesu anafwananisha atu a midzi ya Chiyahudi na atu a midzi ya atu asiokala Ayahudi (Tiro, Sidoni na Sodoma), ambao kala anamanyikana kpwa uyi wao. **11:23 11:23** Isaya 14:13–15; Mwandzo 19:24–28 **11:24 11:24** Mathayo 10:15; Luka 10:12 **11:27 11:27** Johana 1:18; 3:35; 10:15 **11:29 11:29** Jeremia 6:16 † **11:30 11:30** Chiyunani chinaamba *gogolo rangu.* **12:1 12:1** Kumbukumbu 23:25

2 Ela Mafarisayo ariphoona gara gahendekago amuamba Jesu, “Lola!
Anafundzio anahenda dzambo ambaro si shariya kpwehu swiswi Ayahudi
kuhendwa Siku ya Kuoya.”*
3 Jesu achiauza, “Kale tamdzangbwesoma arivyohenda Mfalume Daudi
na ayae ariphosikira ndzala?
4 Wainjira hema ra kumuabudu Mlungu achendarya mabofulo
gotengbwa kpwa kazi ya Mlungu. Chishariya, iye na ayae kala taaruhusiwa
kugarya isiphokala alavyadzi-sadaka bahi.
5 Hebu tamdzangbwesoma kukala alavyadzi-sadaka nkuhenda kazi
ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu Siku ya Kuoya? Wakati anahenda
hivyo nkukala anavundza shariya, ela taayaisabiwa kukala na makosa.
6 Phahi nakuambirani kukala hipha phana mkpwulu kuriko Nyumba ya
Kuvoya Mlungu.
7 Kala mnamanya mana ga Maandiko higa, ‘Nilondacho ni atu akale na
mbazi wala si kunipha sadaka bahi,’ msingeamula asio na makosa.
8 Mana, Mutu Yela Mlunguni, ndiye mwenye uwezo wa mambo gosi ga
Siku ya Kuoya.”†
9 Chisha Jesu wauka hipho na achendainjira sinagogi ra nyo Mafarisayo.
10 Mo ndani kala muna mutu wa kufuwa mkpwono. Na kpwa kukala
hara Mafarisayo kala anaendza chizigbwa cha kumshitakira Jesu, amuuza,
“Dze, ni shariya kuphoza mutu Siku ya Kuoya?”
11 Ela Jesu achiauza, “Ni ani kahi yenu ambaye ng’ondzire richigbwa
dibwani Siku ya Kuoya karituluza?
12 Sambi ni yuphi ariye na mana zaidi, mutu hebu ng’ondzi? Phahi ni
shariya kumuhendera mutu mambo manono Siku ya Kuoya.”
13 Chisha wamuamba yuya mutu, “Golosa mkpwonoo.” Naye achiu-
golosa uchikala mzima dza hura wanjina.
14 Hipho Mafarisayo atuluka kondze na achendapanga njama ya ndivy-
omuolaga Jesu.
15 Ela ye wamanya mipango yao na achiuka hipho.
Atu anji amlunga-lunga naye achiphoza atu osi ariokala akongo;
16 chisha achiaonya asimuambire mutu yeyesi kukala iye ni ani.
17 Phahi wahenda hivi ili ritimiye rira neno ra Mlungu rogombwa ni
nabii Isaya:
18 “Lola ye mtumishi wangu yemtsambula,
nammendza sana na moyo wangu unahamirwa kpweli-kpweli.
Naye nindamupha Roho wangu,
na andatangaza uamuli wa haki kpwa mataifa gosi.
19 Kandalumbana na mutu wala kukota kululu,
tsona kandatangaza na hoyo barabarani.
20 Mwandzi uchiochetuka, kandauvundza. Na taa itakayo kufwa, kandaiz-
imya,
naye andaenderera vivyo hadi ndiphohenda haki itawale;
21 na kutsupira dzinare, atu asio kala Ayahudi andamkuluphira iye.”

---

* **12:2 12:2** Shariya za Musa kala zinaruhusu atu kuphulula nganu wakati anatsupa na minda ya atu anjina (soma Kumbukumbu 23:25.) Mafarisayo atsukirwa kpwa sababu anafundzi a Jesu kala anahenda kazi ya “kuvuna”, ambayo ni mwengayapho ya malagizo mirongo mine na tisiya ambago kala taaruhusiwa kugahenda siku ya kuoya (soma Kutsama 20:8–11; 34:21 na Kumbukumbu 5:12–15.) **12:3 12:3** 1 Samueli 21:1–6 **12:4 12:4** Alawi 24:9 **12:5 12:5** Isabu 28:9–10 **12:7 12:7** Mathayo 9:13; Hosea 6:6 † **12:8 12:8** Chiyunani chinaamba, *ni Bwana wa siku ya Kuoya.* **12:11 12:11** Luka 14:5 **12:18 12:18** Isaya 42:1–4

Jesu ana nguvu kumshinda Shetani
(Mariko 3:20–30; Luka 11:14–23; 6:43–45)

22 Phahi, Jesu wareherwa mutu yekala na pepho zomuhenda chipofu na
bwibwi. Achimphoza hata achiandza kugomba na kuona.
23 Atu osi okala hipho aangalala, achiamba, “Dze, akale yuno ndiye
Mwana wa Daudi?”
24 Ela Mafarisayo ariphosikira swali hiro, aamba, “Mutu hiyu anatuluza
pepho kpwa uwezo wa Belizebuli, mkpwulu wa pepho.”
25 Jesu wamanya maazo gao, ndipho achiaambira, “Tsi yoyosi ambayo
vilongozie anapingana, tsi iyo taindadumu, tsona mudzi wowosi ama
nyumba iganyanayo makundi kupingana, nkutsamuka.
26 Ichikala Shetani anatuluza Shetani myawe, hino inaonyesa kukala
ufalumewe ukadziganya. Phahi kpwa kpweli ufalume hinyo taundaweza
kudumu.
27 Sambi mino ichikala ninatuluza pepho kpwa uwezo wa Belizebuli,
mkpwulu wa pepho osi, dze afuasi enu nkutuluza pepho kpwa uwezo wa
ani? Phahi afuasi enu ndio ndiokuamulani.
28 Ela kpwa kukala ninatuluza pepho kpwa uwezo wa Roho wa Mlungu,
phahi manyani kukala ufalume wa Mlungu ukedza kpwenu.
29 Mana, takuna mutu awezaye kuinjira nyumba ya mutu wa mkpwotse
ili amfute malize, isiphokala kpwandza, amfunge mikowa yuya mutu wa
mkpwotse ndipho amfute malize.
30 “Yuya ambaye ka uphande wangu, manyani ananipinga; na iye
ambaye tahukusanya phamwenga, manyani anatsamula.
31 Kpwa hivyo nakuambirani, atu andaswamehewa chila dambi na
kufuru, ela yeyesi ndiyekufuru Roho Mtakatifu kandaswamehewa bii!
32 Piya, yeyesi ndiyegomba maneno kunipinga mimi, Mutu Yela Mlun-
guni, andaswamehewa; ela ndiyegomba maneno kumpinga Roho Mtakat-
ifu kandaswamehewa, hipha sambi na wakati wedzao.”
33 Jesu achienderera kugomba, achiamba “Mchiroroma muhi vinono
mundaphaha matunda manono, ela msiphouroroma vinono, mundaphaha
matunda mai. Mana muhi nkumanyikana kpwa matundage.
34 Mwi ana a nyoka! Mnawezadze kugomba manono ichikala mwi enye
mu ayi? Mana mutu nkugomba gachigoodzala mwakpwe moyoni.
35 Mutu mnono nkutuluza manono kula kpwa akibaye nono na mutu
mui nkutuluza mai kula kpwa akibaye mbii.
36 Phahi nakuambirani kukala siku ya kuamula atu andalazimika
kueleza kuhusu chila neno risirofwaha arirogomba.
37 Mana manenogo manono gandakuhenda uamulwe kukala wa haki, na
manenogo mai gandakuhenda uamulwe kala una makosa.”

Jesu anarema kuhenda chilinje
(Mariko 8:11–12; Luka 11:29–30)

38 Chisha alimu anjina a Shariya na Mafarisayo anjina amuamba Jesu,
“Mwalimu hunalonda huone ishara ya chilinje kula kpwako kuonyesa
uwezoo.”
39 Ela achiaambira, “Mwimwi chivyazi cha atu ayi msiokala aaminifu!
Mnalonda ishara! Hata! Tamundaonyeswa isiphokala iratu yohenderwa
nabii Jona.

12:24 12:24 Mathayo 9:34; 10:25 **12:30 12:30** Mariko 9:40 **12:32 12:32** Luka 12:10 **12:33 12:33** Mathayo 7:20; Luka 6:44 **12:34 12:34** Mathayo 3:7; 15:18; 23:33; Luka 3:7; 6:45 **12:38 12:38** Mathayo 16:1; Mariko 8:11; Luka 11:16 **12:39 12:39** Mathayo 16:4; Mariko 8:12

40 Mana viratu Jona arivyokala siku tahu, usiku na mutsi, ndanini mwa
dzing'onda kulu, ndivyo piya mimi, Mutu Yela Mlunguni, ndakala kuzimu
siku tahu, usiku na mutsi.
41 Siku ya uamuli, atu a Ninawi andaima phamwenga na atu a chivyazi
hichi, nao andachishitaki kpwa makosa gao. Mana atu a Ninawi atubu
dambi zao kpwa sababu ya mahubiri ga Jona, ela sambi, mimi nriye hipha
ni mkpwulu kuriko Jona.
42 Vivyo hivyo siku hiyo, malikia wa kula tsi ya Mwakani andaima
phamwenga na atu a chivyazi hichi, naye andachishitaki kpwa makosa
gao. Mana wala pembe ya dunia kpwedzaphundza maneno ga marifwa
ga Selemani, ela sambi, mimi nriye hipha ni mkpwulu kuriko Selemani."

Mutu auyirwaye ni pepho
(Luka 11:24–26)

43 Jesu waenderera kugomba achiamba, "Pepho achimtuluka mutu,
nkuphiya weruni achaendza phatu pha kuoya. Ela asiphophaha,
44 nkudziamba, 'Nindauya kpwangu nyumbani kpwa kare nrikola.'
Phahi achedzakuta phara phatu ni phahuphu, phaphyerwa na chila chitu
chaikpwato,
45 chisha nkuphiya achahala pepho ayae sabaa ayi zaidi kuriko iye, na
achamuinjira yuya mutu na akaishi himo. Hipho, hali ya yuya mutu
nkukala mbii zaidi kuriko hira ya mwandzo. Na hivyo ndivyo ndivyokala
atu a chivyazi hichi chii."

Udugu wa kpweli
(Mariko 3:31–35; Luka 8:19–21)

46 Na ariphokala acheregomba na hara atu, nine na nduguze a chilume
a Jesu akpwedzaima kondze, mana kala analonda kubisha naye.
47 Phahi mutu fulani ariyekala hipho wamuamba Jesu, "Bwana! Mayoo
na enenu aimire kondze analonda kubisha nawe."
48 Ela wamuamba yuya mutu, "Mayo ni ani? Na enehu ni aphi?"
49 Phahi waoloha anafundzie, na achiamba, "Lolani, hinya ndio mayo na
enehu!
50 Mana yeyesi ahendaye alondago Baba ariye mlunguni, ndiye
mwenehu na mayo."

13

Ndarira ya mkurima
(Mariko 4:1–9; Luka 8:4–8)

1 Siku iyo-iyo, Jesu watuluka himo nyumbani na achiphiya kanda-kanda
ya ziya ra Galilaya, ambako wakpwendasagala achifundza atu.
2 Sambi kpwa vira umati mkpwulu kala ukamzunguluka, wapanda dauni
achisagala. Nao atu osi achiima kanda-kanda ya ziya.
3 Naye achiaambira mambo manji kpwa ndarira.
"Phundzani! Mkurima mmwenga waphiya kpwakpwe mundani kpwen-
dakumbira mbeyu.
4 Ariphokala anakumbira, mbeyu zanjina zagbwa njirani, zichitsotwa ni
nyama a mapha.
5 Mbeyu zanjina zagbwa dzulu ya mawe kokala na mtsanga mchache.
Zichimera upesi, kpwa sababu mtsanga kala sio munji.

12:40 12:40 Jona 1:17 **12:41 12:41** Jona 3:5 **12:42 12:42** 1 Afalume 10:1–10; 2 Nyakati 9:1–12
13:2 13:2 Luka 5:1–3

6 Ela kuriphokala na dzuwa kali, hira mimea yanyala, ichifwa kpwa vira
miziye kala i dzulu-dzulu.
7 Mbeyu zanjina zagbwa zichimera phamwenga na mbeyu za miya.
Phokala zinakula, miya nayo yakula, hipho, hira mimea ichilingbwa-
lingbwa ni hira miya.
8 Mbeyu zanjina zagbwa mtsanga wa nguvu, zichikulato na zichivyala
masuche ga tembe mirongo mihahu, ganjina ga tembe mirongo sita na
ganjina hata ga tembe gana."
9 Chimarigizo Jesu waamba, "Ariye na masikiro, naasikire!"

Sababu ya Jesu kuhumira ndarira
(Mariko 4:10–12; Luka 8:9–10)

10 Chisha anafundzi aphiya kpwa Jesu na achendamuuza, "Kpwa utu
wani uchigomba na atu hinyo unahumira ndarira?"
11 Jesu waajibu achiamba, "Mwimwi mwaajaliwa kumanya siri za
ufalume ambao Mlungu wanipha, ela hano ayawenu taayaajaliwa.
12 Mana yeyesi ariye na chitu na kuchihumira andaenjerezwa akale na
vinji. Ela ariye kana chitu, hata cho chidide aricho nacho andafutwa.
13 Ndiyo mana nagomba nao na ndarira, kpwa sababu ana matso ela
taaona, ana masikiro ela taasikira, wala taaelewa.
14 Nao utabiri wa nabii Isaya unatimiya, uambao,
'Kusikira mundasikira, ela tamundaelewa,
na kulola mundalola, ela tamundaona.
15 Mana mioyo yao ikakala mifu,
aziba masikiro gao,
akafwinya matso gao,
asedze akaona na go matso gao,
akasikira na go masikiro gao,
akaelewa na yo mioyo yao,
asedze akanigalukira,
nami nikaaphoza.'
16 "Ela baha mwimwi, mana matso genu ganaona na masikiro genu
ganasikira.
17 Nakuambirani kpweli kukala manabii anji na atu a haki anji aaza kuona
mgaonago mwimwi ela taagaonere, piya achiaza kusikira higa msikirago
mwimwi ela taayagasikira.

Jesu anaeleza mana ya ndarira ya mkurima
(Mariko 4:13–20; Luka 8:11–15)

18 "Phahi, phundzani mana ya ndarira ya mkurima.
19 Mutu asikirapho neno kuhusu ufalume wa Mlungu na asiuelewe,
ni kukala Shetani akedza akahala chira chophandwa mwakpwe moyoni.
Hinyu ni mfwano wa mbeyu yogbwa njirani.*
20 Mbeyu iriyogbwa dzulu ya mtsanga wa tsangalawe, kokala na mtsanga
mchache ni dza mutu asikiraye ujumbe na mara mwenga akauphokera na
raha.
21 Ela neno hiro tarimenya ndani, mana mutu hiyu kurigbwira kpwa
muda tu. Tabu na mateso ganaphozuka kpwa sababu ya hiro neno,
nkuricha kuamini mara mwenga.

13:12 **13:12** Mathayo 25:29; Mariko 4:25; Luka 8:18; 19:26 **13:14** **13:14** Isaya 6:9–10 **13:16** **13:16** Luka 10:23–24 * **13:19** **13:19** Chiyunani chinaamba, *ujumbe kuhusu ufalume.*

22 Zira mbeyu zirizogbwa kpwenye miya, ni mfwano wa mutu asikiraye
neno, ela mambo ga dunia, na tamaa za mali nkpwedzalinga-linga rira
neno hata rikakala tarivyala.
23 Zira mbeyu zogbwa mtsanga wa nguvu, ni mfwano wa mutu asikiraye
neno chisha akarielewa. Naye nkuvyala matunda, dza viratu mbeyu
vyovyala masuche ga tembe gana, ganjina tembe mirongo sita na ganjina
mirongo mihahu."

Ndarira ya nganu na mbondo

24 Jesu waambira atu ndarira yanjina, achiamba, "Ufalume ambao
Mlungu wanipha unaelezwa ni ndarira hino. Mutu mmwenga waphanda
mbeyu nono mwakpwe mundani.
25 Usiku mmwenga, wakati chila mmwenga kala arere, kpwakpwedza
adui wa yuya mutu achedzaphanda mbondo mo murimo na nganu na
achiphiya vyakpwe.
26 Phahi nganu iriphokula na kuandza kulavya masuche, mbondo nazo
zaandza kuonekana.
27 Atumwa a yuya mchina-munda aphiya kpwakpwe, achendamuamba,
'Bwana, hwakuphandira mbeyu nono mura mundani, vino zira mbondo
zalaphi?'
28 Yuya mchina-munda achiamba, 'Hiye yehenda hivyo ni adui.' Alafu
hara atumwa achimuamba, 'Dze, hukazing'ole?'
29 Naye achiaambira, 'Hata, msihende hivyo, mana mng'olapho mbondo
munaweza kung'ola nganu piya.
30 Ziricheni zikule phamwenga na nganu hadi wakati wa kuvuna.
Alafu nindaambira ahendadzi-kazi akusanye mbondo azifunge mabutsa-
mabutsa na azitiye moho, ndipho ahale hira nganu ayiike chitsagani
mwangu.' "

Ndarira ya tembe ya mgandi
(Mariko 4:30–32; Luka 13:18–19)

31 Jesu waambira atu ndarira yanjina, achiamba, "Ufalume ambao
Mlungu wanipha ni dza tembe ya mgandi, ambayo mutu mmwenga
waitsupha mwakpwe mundani.
32 Hata dzagbwe tembe yenye ni ndide kuriko mbeyu zosi, ela ichimera
inakala muhi mkpwulu sana, hata nyama a mapha akadzenga nyumba zao
dzulu ya zira pandaze."
33 Jesu piya wahumira ndarira hino kuambira atu kukala, "Ufalume
ambao Mlungu wanipha ni dza hamira chache ambayo mchetu waitiya
ungani, na unga wosi pishi tahu uchiumuka."
34 Jesu wagomba na umati wa atu mambo higa gosi kpwa kuhumira
ndarira. Nako takuna neno hata mwenga arirogomba bila kuhumira
ndarira.
35 Higa gahendesa Maandiko gatimiye gaambago:
"Nindagomba namwi kpwa kuhumira ndarira.
Nindaeleza mambo garigofwitswa hangu dunia iriphoumbwa."

Jesu anaaeleza anafundzie
mana ya ndarira hino

36 Jesu ariphorichana na rira kundi ra atu, wainjira nyumbani. Chisha
anafundzie achendamuamba, "Tafadhali huambire mana ga mbondo himo
mundani."

13:35 13:35 Zaburi 78:2

37 Phahi Jesu waambira, “Mkurima yephanda zira mbeyu nono ni mimi,
Mutu Yela Mlunguni.
38 Nao munda ni dunia, nazo zira mbeyu nono ni hara amukuluphirao
Muokoli yela kpwa Mlungu; mbondo nazo ni hara alongozwao ni Shetani.
39 Yuya adui ariyephanda mbondo ni Shetani. Mavuno ni wakati wa
mwisho wa dunia, nao avunadzi ni malaika.
40 “Viratu mbondo ikusanywavyo na kutiywa moho, ndivyo ndokala siku
ya mwisho.
41 Mimi, Mutu Yela Mlunguni, ndiphouya kutawala dza mfalume
nindahuma malaika angu, akusanye kula ufalume wangu osi ariohenda
dambi na osi ariosababisha anjina kuhenda dambi.
42 Nao andatsuphiwa ziya ra moho, ambako andarira na kusaga meno.
43 Ela hinyo a haki andang’ala dza dzuwa kpwenye ufalume wa Ise yao.
Ariye na masikiro, naasikire!

Ndarira za amana na dziwe ra samani kulu

44 “Nindakuelezani vira ambavyo mutu anaweza kukubali ukpweli
kunihusu na kukala mmwenga katika ufalume ambao Mlungu wanipha.
Mutu mmwenga waona amana yokala ikafwitswa mundani, na achiona
baha aifwitse zaidi. Na kpwa raha ariyokala nayo wakpwendaguza chila
chitu arichokala nacho, achedzagula hura munda.
45 Tsona, utawala wa Mlungu unafwananishwa na mutu mmwenga
yekala anahenda bishara ya mawe ga samani.
46 Siku mwenga wakpwendaona dziwe ra samani kulu sana. Phahi,
wauya achendaguza chila chitu arichokala nacho, achedzarigula rira
dziwe!

Ndarira ya chimia

47 “Chisha, ufalume ambao Mlungu wanipha unaelezwa ni ndarira hino.
Avuvi akpwendahega chimia madzini na achigbwira ng’onda a aina zosi.
48 Chira chimia chiriphoodzala ng’onda, avuvi achivweha kondze
na achiandza kutsambula ng’onda anono, achiatiya tengani, na hara
asiofwaha achiatsupha.
49 Phahi, hivyo ndivyo ndokala siku ya mwisho. Malaika andakpwedza
atenge atu ayi kanda na a haki,
50 andatsupha atu ayi ndani ya ziya ra moho. Na mumo, andarira na
kusaga meno.
51 Dze, mambo gano gosi munagaelewa?” Nao achiamba, “Oho.”
52 Chisha Jesu achienjereza kuamba, “Kpwa hivyo, yeyesi amanyaye
Shariya za Musa, na ambaye akamkuluphira Muokoli yela kpwa Mlungu
ni dza mchina-nyumba alavyaye vitu vya kare na viphya kula chumbani
aikamo vituvye vya samani.”

Jesu anaremewa hiko Nazareti (Mariko 6:1–6; Luka 4:16–30)

53 Jesu ariphomala kugomba ndarira hizi, wauka
54 achiuya kpwao Nazareti, mudzi arikorerwa. Phahi ariphofika hiko,
wainjira sinagogini na achiandza kufundza, na nyo atu ariphosikira
mafundzoge, aangalala achiamba, “Waphahaphi marifwa higa na uwezo
wa kuhenda vilinje?
55 Dze, yuno si mwana wa yuya fundi wa mbao? Dze, nine si Maryamu,
na nduguze alume si Jakobo, Yusufu, Simoni na Juda?

56 Si nduguze achetu osi husagala nao? Sambi, mambo gosi gano yuno
mwanache wagaphahaphi?”
57 Phahi taayafwahirwa, achimrema. Chisha Jesu achiaambira, “Nabii
nkutogolwa chila phatu, isiphokala phao laloni na phao kaya.”
58 Jesu wahenda vilinje vichache phatu hipho, kpwa sababu ya
kusakuluphira kpwao.

14

Chifo cha Johana M’batizadzi
(Mariko 6:14–29; Luka 9:7–9)

1 Phahi siku zizo hizo, Herode mtawala wa jimbo ra Galilaya, wasikira
sifwa za Jesu
2 na achiaambira atumishie, “Hiye ni lazima akale ni Johana M’batizadzi!
Akafufuka ndiyo sababu anaweza kuhenda vilinje vinji.”
3-4 Hipho mwandzo Herode kala akalagiza Johana agbwirwe na
afungbwe jela, kpwa sababu Johana kala achimuambira Herode kala
chishariya ni makosa sana kumlóla Herodiya ambaye kala ni mkpwaza
nduguye Filipu.
5 Herode kala analonda kumuolaga Johana, ela achiogopha atu, mana
kala anaamini kukala ni nabii.
6 Ela wakati wa kusherekeya kumbukumbu ya kuvyalwa kpwa Herode,
mwana mchetu wa Herodiya wafwiha vinono mbere za ajeni osi. Naye
Herode piya achihamirwa
7 hata achimuahidi yuya msichana kpwa kuapa kumupha chochosi
ndichovoya.
8 Yuya msichana bada ya kuambirwa ni nine, waamba, “Nalonda uniphe
chitswa cha Johana M’batizadzi ndani ya chano.”
9 Mfalume ariphosikira hivyo wasononeka, ela kpwa vira kala akaapa
mbere za ajeni, walagiza areherwe.
10 Phahi achihuma mutu ko jela, akamkate chitswa Johana.
11 Nacho chitswa chichireherwa yuya msichana ndani ya chano, naye
achimphirikira nine.
12 Anafundzi a Johana akpwedzahala mwiriwe na achendauzika, chisha
achendamuambira Jesu.

Jesu anarisa atu zaidi ya elufu tsano
(Mariko 6:30–44; Luka 9:10–17; Johana 6:1–14)

13 Jesu ariphosikira habari hizo, wapanda dauni achiphiya phatu
phokala taphana atu ili akakale macheye. Ela makundi ga atu kula vidzidzi
vinji ariphomanya kura ariko, anyendeka achimlunga kuko.
14 Jesu ariphotuluka dauni waona rira kundi kulu ra atu. Naye waonera
mbazi na achiphoza atu ariokala akongo.
15 Dziloni iriphofika anafundzie akpwendamuamba, “Mwalimu, hipha
ni kure na midzi na jiza rinahanda. Aambire hinya atu aphiye midzini ili
akagule chakurya.”
16 Ela Jesu achiamba, “Si lazima aphiye; ariseni mwimwi.”
17 Nao achimjibu, “Huna mabofulo matsano na ng’onda airi bahi!”
18 Jesu achiamba, “Hebu nireherani.”
19 Chisha waambira hara atu asagale nyasini. Alafu achihala gara mabo-
fulo matsano na hara ng’onda airi, achilola dzulu mlunguni achimshukuru

13:57 13:57 Johana 4:44 **14:3-4 14:3–4** Luka 3:19–20 **14:3-4 14:3–4** Alawi 18:16; 20:21

Mlungu. Ariphomala kuvoya, wamega-mega gara mabofulo achiapha
anafundzie aaganyire hara atu.
20 Atu osi arya kumvuna. Chisha anafundzie achitsola-tsola masaza
goodzaza kaphu kumi na mbiri.
21 Na hara ariorya kala ni kama alume elufu tsano bila ya kuolanga
achetu na anache.

Jesu ananyendeka dzulu ya madzi
(Mariko 6:45–52; Johana 6:15–21)

22 Bada ya higa tu, Jesu waambira anafundzie apande dau amtanguliye
kuvuka ng'ambo. Ela ye mwenye wasala ko nyuma kuaambira atu auye
makpwao.
23 Bada ya kulagana na hara atu, waphiya gambani macheye kpwen-
davoya Mlungu. Iriphofika dziloni, Jesu wakala kuko macheye hadi usiku.
24 Wakati hinyo dau kala rikafika kure sana, naro kala rinasukpwa-
sukpwa ni maimbi mana phuto kala rinapiga kula kokala anaphiya.
25 Wakati wa dzogolo ra kpwandza kuika, waalunga anafundzie kuno
ananyendeka dzulu-dzulu ya madzi.
26 Nao ariphomuona, achikota kululu kpwa wuoga, achiamba, "Ni
tsunusi!"
27 Ela phapho hipho Jesu achiaambira, "Msitishirwe! Ni mimi!"
28 Alafu Petero wamuiha achiamba, "Bwana, ichikala ni uwe kpweli,
niamba ninyendeke dzulu ya madzi kpwedza kuko uriko."
29 Achiambwa, "Haya, ndzo!" Phahi Petero watuluka mura dauni na
achinyendeka dzulu-dzulu ya madzi kuphiya kura kpwa Jesu.
30 Ela ariphoona zira tsulu za maimbi, watishirwa na achiandza kuhoha.
Phahi wakota kululu achiamba, "Bwana nitivya!"
31 Jesu wagolosa mkpwono mara mwenga achimgbwira, chisha
achimuamba, "Mutu usiyekuluphira, we! Kpwa utu wani ukakala na
wasiwasi?"
32 Ariphogomba vivyo, iye na Petero ainjira mo dauni, na rira phuto
richihurira.
33 Chisha atu osi mura dauni amuabudu na achiamba, "Kpwa kpweli
uwe u Mwana wa Mlungu!"
34 Bada ya kuvuka ziya, atuluka tsi kavu seemu za Genesareti.
35 Atu a seemu iyo ariphomtambukira kala ni Jesu, agoteza habari seemu
zosi za phephi, na achimrehera atu osi ariokala akongo.
36 Jesu wavoywa aruhusu akongo agute hata dzagbwe ni mutse wa
nguwoye ili aphozwe, nao osi arioriguta aphola.

15

Mafundzo kuhusu mila
(Mariko 7:1–13)

1 Siku mwenga, Mafarisayo na alimu a Shariya anjina akpwedza kula
Jerusalemu kumuuza Jesu,
2 "Anafundzio nkuvundza mila hurizorichirwa ni akare ehu. Mana
wakati anarya taatsukutsa mikono yao kama mila ziambavyo. Mbona
nkuhenda hivyo?"
3 Jesu achiaamba, "Mbona mwi munavundza shariya ya Mlungu kpwa
kulunga mila zenu?

4 Mana Mlungu walavya shariya achilagiza, ‘Ishimu sowe na mayoo,’ na
chisha achiamba, ‘Yeyesi alaphizaye ise au nine, ni lazima aolagbwe.’
5 Ela mwi munaamba kukala mutu achimuamba ise au nine, ‘Cho nricho
nacho kpwa kukuteryani nkachilavya sadaka kpwa Mlungu,’ phahi kana
lazima tsona ya kumterya ise.
6 Phahi, kpwa sababu ya mila zenu, munabera malagizo ga Mlungu.
7 Mbavi mu anafiki mwi! Nabii Isaya wagomba kpweli kukuhusuni
ariphotabiri ujumbe hinyu kula kpwa Mlungu.
8 Mana waamba, ‘Atu hinya nkuniogopha na maneno bahi,
ela mioyo yao i kure nami.
9 Kuniabudu kpwao takuna mana,
mana anafundza atu alunge mafundzo ga chibinadamu
dza malagizo gangu.’ ”

Mambo gamtiyago mutu najisi
(Mariko 7:14–23)

10 Jesu ariphomala kugomba na hara Mafarisayo, waaiha rira kundi ra
atu achiaambira, “Hebu niphundzani na mmanye ninagokuambirani!
11 Chimtiyacho mutu najisi sicho chira aryacho. Ela ni chira chilacho
mwakpwe kanwani, hicho ndicho chimtiyacho mutu najisi.”
12 Chisha anafundzie amlunga achendamuamba, “Dze, unamanya
kukala hara Mafarisayo achiphosikira manenogo akatsukirwa?”
13 Ela naye achiamba, “Baba ariye mlunguni andang’ola chila mmea
ambao kauphandire.
14 Msidzishuulishe na hinyo vilongozi vipofu. Chipofu achilongoza
chipofu myawe, osi airi andavoromoka dibwani.”
15 Alafu Petero wamuamba Jesu, “Hueleze mana ga hira ndarira ya mutu
atiywavyo najisi.”
16 Jesu achiauza, “Hata mwimwi piya bado tamuelewa?
17 Kpwani tammanya kukala chochosi chiinjiracho kanwani nkutsupira
ndanini na badaye chikanyewa!
18 Ela maneno mai galago kula kanwani, asiliye ni moyoni, nago ndigo
gamuhendesago mutu kukala najisi.
19 Mana moyoni mwa mutu, ndimo asili ya maazo mai, gamuhendago
akaolaga, akahenda uzembe, udiya, wivi, ushaidi wa handzo, na lisen-
genyo.
20 Higa ndigo gamtiyago mutu najisi. Ela kurya chakurya bila kutsukutsa
mikono kama mila ziambavyo takumtiya mutu najisi.”

Kuluphiro ra mayo
ambaye kala si Myahudi
(Mariko 7:24–30)

21 Jesu ariphouka hiko Galilaya, waphiya seemu za midzi ya Tiro na
Sidoni.
22 Phahi, mchetu mmwenga wa Chikanani wa tsi iyo wakpwedza kpwa
Jesu, achipiga kululu achiamba, “Bwana, Mwana wa Daudi,* nionera
mbazi! Mwanangu mchetu ana pepho mui sana.”
23 Ela Jesu kayamugombekeza neno rorosi. Anafundzie achedza-
muamba, “Muambire aphiye vyakpwe, kpwa sababu anahulunga-lunga
na kuhukotera kululu.”

15:4 **15:4** Kutsama 20:12; 21:17; Kumbukumbu 5:16; Alawi 20:9 **15:8** **15:8** Isaya 29:13 **15:14** **15:14** Luka 6:39 **15:18** **15:18** Mathayo 12:34 * **15:22** **15:22** ***Mwana wa Daudi*** chiyahudi manage ni *mutu yetsambulwa ni Mlungu kutawala atue.*

24 Phahi Jesu waamba, “Mino siyahumwa kpwa atu asiokala Aiziraeli ela
náhumwa kpwa atu osi a Iziraeli arioangamika dza mang’ondzi.”
25 Ela yuya mchetu wakpwedzachita mavwindi mbere za Jesu
achimuamba, “Bwana, niterya!”
26 Naye Jesu achimuamba, “Si vinono kuhala chakurya cha anache na
kuchitsuphira madiya.”
27 Ye mchetu achiamba, “Ni kpweli Bwana, ela amba madiya nkurya
pukupuku zigbwazo kula mezani pha matajiri gao.”
28 Hipho Jesu wamuamba, “Mayo, kuluphiroro ni kulu, navikale vyo
ulondavyo.” Phapho hipho, mwanawe achiphola.

Jesu anarisa atu zaidi ya elufu ne
(Mariko 8:1–10)

29 Jesu wauka hipho achiphiya na kanda-kanda ya ziya ra Galilaya.
Chisha achiphiya gambani, achendasagala kuko.
30 Kundi kulu ra atu ramlunga richimphirikira virema, viswere, vipofu,
mabwibwi na akongo anjina anji. Akongo osi aikpwa mbere za maguluge,
naye achiaphoza.
31 Atu aangalala ariphoona mabwibwi ganagomba, virema akauyato,
viswere ananyendeka na vipofu anaona. Nao achimtogola Mlungu wa
Iziraeli.
32 Phahi Jesu waiha anafundzie, achiaambira, “Naaonera mbazi atu
hinya mana nkakala nao siku tahu, na sambi taana chakurya. Simendze
niause na ndzala asedze achahirika njirani.”
33 Anafundzie achimuamba, “Phano weruni hundaphahaphi chakurya
cha kutosha cha kurisa borori rosi hiri?”
34 Jesu achiauza, “Kpwani muna mabofulo mangaphi?” Nao achiamba,
“Huna mabofulo sabaa na ng’onda achache.”
35 Phahi Jesu waambira atu osi asagale.
36 Chisha achihala gara mabofulo sabaa na hara ng’onda na
achimshukuru Mlungu. Achigamega-mega, alafu achiapha anafundzie,
nao achiaganyira atu.
37 Atu osi achirya kumvuna. Bada ya kurya anafundzie achitsola-tsola
masaza goodzaza mabweko sabaa.
38 Na jumula ya atu ariorya kala ni alume elufu ne bila ya kuolanga
achetu na anache.
39 Bada ya Jesu kulagana na hara atu, wapanda dauni achiphiya seemu
za Magadani.

16

Jesu anaambirwa ahende dalili
(Mariko 8:11–13; Luka 12:54–56)

1 Siku mwenga, Mafarisayo na Masadukayo aphiya kpwa Jesu kpwen-
damhega achili, achimuamba aahendere ishara ya chilinje kuonyesa kala
uwezowe ula mlunguni.
2 Naye achiaamba, “Ichifika dziloni mkuamba, ‘Hali ya hewa indakala
nono muhondo mana mlunguni ku kundu!’*
3 Na ichifika ligundzu mkuamba, ‘Kundakala na phuto rero mana
mlunguni ku kundu na maingu manji.’ Phahi mwimwi mkumanya

16:1 16:1 Mathayo 12:38; Luka 11:16 * **16:2 16:2** Vitabu vyanjina vya kare tavina msitari wa phiri na wa hahu.

hali ya hewa kpwa kulola mlunguni kurivyo, ela kuna mambo ambago
ganahendeka hivi sambi wala tammanya manage.
4 Mwimwi chivyazi cha atu ayi msiokala aaminifu! Mnalonda ishara!
Hata! Tamundaonyeswa isiphokala iratu yohenderwa Jona." Phahi Jesu
waaricha hara atu achiphiya vyakpwe.

Onyo kuhusu mafundzo ga Mafarisayo na Masadukayo (Mariko 8:14–21)

5 Phahi ariphomala gago Jesu na anafundzie apanda dauni achivuka
ng'ambo ya phiri ya ro ziya ra Galilaya. Nao anafundzi kala akayala
kutsukula mabofulo.
6 Jesu achiaambira, "Dzimanyirireni na unafiki wa Mafarisayo na wa
Masadukayo, ambao ni dza hamira."
7 Ela nyo abisha enye kpwa enye achiamba, "Anagomba higo kpwa
sababu tahutsukurire mabofulo."
8 Ela Jesu waamanya agombago, achiaambira, "Mwi atu murio na imani
chache, mbona munabisha kuhusu kusakala na mabofulo?
9 Dze, tamdzangbweelewa? Si munatambukira gara mabofulo matsano
hurigoapha atu elufu tsano. Badaye, mwatsola-tsola kaphu ngaphi za
masaza?
10 Na gara mabofulo sabaa goapha atu elufu ne, mwatsola-tsola mabweko
mangaphi ga masaza?
11 Pho sambi mbona tamuelewa kukala sigomba kuhusu mabofulo?
Phahi nakuambirani mdzimanyirire na hamira ya Mafarisayo na ya
Masadukayo!"
12 Ndipho nao achimanya kukala akaambira adzimanyirire si hamira
itiywayo mabofuloni, ela ni kuhusu mafundzo ga Mafarisayo na
Masadukayo.

Petero anakubali kukala Jesu ndiye Yetsambulwa ni Mlungu (Mariko 8:27–30; Luka 9:18–21)

13 Jesu ariphofika phephi na mudzi wa Kaisaria Filipi, wauza anafundzie,
"Atu nkuamba mino, Mutu yela Mlunguni, ni ani?"
14 Nao achimuamba, "Anjina nkuamba u Johana M'batizadzi, anjina
nkuamba u nabii Elija, anjina nkuamba u nabii Jeremia, au mmwenga
wa manabii."
15 Jesu achiauza, "Dze, mwino, munaamba mino ni ani?"
16 Simoni Petero achimuamba, "Uwe ndiwe Masihi,† Mwana wa Mlungu
ariye moyo."
17 Naye Jesu achimuamba, "Waajaliwa Simoni mwana wa Jona, mana
higo ugombago si mwanadamu achiyekumanyisa, ela ni Baba ariye
mlunguni.
18 Nami nakuamba, nindakuiha Petero.‡ Atu ndionikuluphira, nindaa-
henda akale atu angu, nawe undakala ndiwe dziwe ra msingi. Na hata
nguvu za kuzimu tazindaweza kurivundza kanisa rangu.
19 Nindakupha uwezo wa kutawala atu a ufalume ambao Mlungu
wanipha. Chochosi ndichokahaza himu duniani chindakala chikakahazwa

---

16:4 16:4 Mathayo 12:39; Luka 11:29 **16:6 16:6** Luka 12:1 **16:9 16:9** Mathayo 14:17–21 **16:10 16:10** Mathayo 15:34–38 **16:14 16:14** Mathayo 14:1–2; Mariko 6:14–15; Luka 9:7–8 **16:16 16:16** Johana 6:68–69 † **16:16 16:16** ***Masihi*** manage ni *yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu.* ‡ **16:18 16:18** ***Petero*** ni dzina ra chiyunani ambaro manage ni *dziwe.* **16:19 16:19** Mathayo 18:18; Johana 20:23

hiko mlunguni, na chochosi ndichokubali himu duniani chindakala
chikakubaliwa hata hiko dzulu mlunguni."
20 Chisha waakahaza sana anafundzie asimuambire mutu yeyesi kukala
iye ndiye Masihi.

Jesu anabisha kuhusu kugaya
na chifoche
(Mariko 8:31—9:1; Luka 9:22–27)

21 Kula wakati hinyo Jesu waandza kubisha na anafundzie ching'ang'a,
achiamba, "Ni lazima niphiye Jerusalemu ili nikateswe ni vilongozi a
Chiyahudi, na akulu a alavyadzi-sadaka, na alimu a Shariya na niolagbwe
ela siku ya hahu nindafufulwa."
22 Phahi Petero wamuhala Jesu kanda achimdemurira achimuamba,
"Bwana dzambo hiri tarindakuphaha."
23 Ela Jesu achimgalukira Petero, achimuamba, "Hebu niukira, Shetani
wee! Unanizuwiya nisihende nilondwago nihende, mana maazogo ni ga
chibinadamu bahi, sigo ga chimlungu."
24 Chisha Jesu achiaambira anafundzie, "Yeyesi amendzaye kukala
mwanafundzi wangu ni lazima ariche njiraze mwenye, akale tayari kugaya
kpwa kutsukula msalabawe, na anilunge.
25 Mana yeyesi ndiyelonda kuokola maishage himu duniani an-
daangamiza maishage ga kare na kare, ela aangamizaye maishage ga himu
duniani kpwa sababu yangu, andagaokola.
26 Mana indafwahani mutu achiphaha utajiri wosi wa dunia ndzima,
ela rohoye yiangamike? Ama mutu anaweza kulavya chitu chani chikale
badili ya uzima?
27 Mana mimi, Mutu Yela Mlunguni, ndakpwedza phamwenga na
malaika angu. Ndakpwedza na utukufu ulao kpwa Baba. Na hipho ndipho
ndiphomripha chila mmwenga kulengana na mahendoge.
28 Nakuambirani kpweli kukala, phapha phana anjina ambao taandafwa
hadi amuone Mutu Yela Mlunguni, aredza kpwenye ufalumewe."

17

Jesu anagaluka sura
(Mariko 9:2–13; Luka 9:28–36)

1 Bada ya siku sita Jesu wauka na Petero, Jakobo na Johana ndugungbwa
wa Jakobo, achiambuka nao mwango mure achendakala machiyao.
2 Ariphokala hiko, Jesu wagaluka mbere za anafundzie. Usowe wang'ala
dza dzuwa, nazo nguwoze zichikala nyereru za kung'ala-ng'ala.
3 Gafula Musa na Elija achiatsembukira na achibisha naye.
4 Chisha Petero achimuamba Jesu, "Bwana, ni vinono swiswi kukala
hipha. Uchimendza nindadzenga vibanda vihahu. Chimwenga chako, cha
phiri cha Musa, na cha hahu cha Elija."
5 Wakati acheregomba, kpwatserera ingu dzereru richiafwinika na
kuchituluka sauti kula mo inguni ichiamba, "Hiyu ni mwanangu, nam-
mendza naye ananihamira sana. Muogopheni!"
6 Hara anafundzi ariphosikira hivyo, atishirwa sana hata achigbwa
chimabumabu.

16:24 16:24 Mathayo 10:38; Luka 14:27 **16:25 16:25** Mathayo 10:39; Luka 17:33; Johana 12:25
16:27 16:27 Mathayo 25:31; Zaburi 62:12; Arumi 2:6 **17:5 17:5** Mwandzo 22:2; Zaburi 2:7; Isaya 42:1; Mathayo 3:17; 12:18; Mariko 1:11; Luka 3:22; Kumbukumbu 18:15 **17:5 17:5** 2 Petero 1:17–18

7 Ela Jesu wakpwedza phara kala aripho achiaguta na achiamba,
"Unukani, msiogophe!"
8 Na ariphounula uso, taonere mutu wanjina yeyesi ela Jesu macheye.
9 Wakati kala anatserera kula mwangoni, Jesu waakahaza hara ana-
fundzi achiamba, "Mambo higa mchigogaona, msigaambire mutu hadi
mimi, Mutu Yela Mlunguni, ndiphofufulwa."
10 Chisha anafundzie achimuuza, "Mbona alimu a Shariya anaamba ati
ni lazima Elija edze kpwandza?"
11 Jesu achiaambira, "Ni kpweli Elija ni lazima edze atayarishe chila
chitu.
12 Ela nakuambirani kukala Elija wakpwedza kare, nao taayamtam-
bukira, ela atu achimgbwayisa vira arivyolonda. Na kpwa njira iyo
andanigayisa mimi, Mutu Yela Mlunguni."
13 Ndipho anafundzi achimanya kukala Jesu kala anagomba kuhusu
Johana M'batizadzi.

Jesu anaphoza mvulana wa pepho
(Mariko 9:14–29; Luka 9:37–43a)

14 Jesu na anafundzie ariphofika ko kurikokala ro kundi ra atu, mutu
mmwenga waphiya achendamchitira mavwindi mbereze.
15 Achiamba, "Bwana, muonere mbazi mwanangu wa chilume mana ana
chifwafwa, tsona anagaya sana. Mara nyinji nkugbwa mohoni au madzini.
16 Nami nkamrehera anafundzio ela taakaweza kumphoza."
17 Jesu ariphosikira waamba, "Aa! Mwi atu msiolunga manono na
kusamkuluphira Mlungu! Ndakala namwi hadi rini? Nindakuvumirirani
hadi rini? Hebu mreheni hipha ye mwanache."
18 Chisha Jesu wamdemurira yuya pepho achituluka, naye mwanache
achiphola phapho kpwa phapho.
19 Badaye hara anafundzi amlunga Jesu wakati kala a macheye, achen-
damuuza, "Kpwa utu wani swino tahuwezere kumtuluza yuya pepho?"
20 Achiaambira, "Ni kpwa sababu tamyaamini. Nakuambirani kpweli
kalapho muna imani, hata dzagbwe ni ndide dza tembe ya mgandi,
mngeweza kuuambira hinyu mwango, 'Ng'oka hipha uphiye kura,' nao
ukang'oka ukaphiya. Takuna sichowezekana kpwenu. [
21 Ela aina hino ya pepho katuluka isiphokala kpwa kufunga na kuvoya
bahi."]*

Jesu anagomba tsona kuhusu chifoche
(Mariko 9:30–32; Luka 9:43–45)

22 Anafundzie ariphokala akakusanyika phamwenga hiko Galilaya, Jesu
waambira, "Wakati ukafika mimi, Mutu Yela Mlunguni, niyalaviwa kpwa
anadamu
23 ambao andaniolaga. Ela siku ya hahu bada ya kuolagbwa nindafu-
fulwa." Anafundzi ariphosikira higo asononeka sana.

Kodi ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu

24 Jesu na anafundzie ariphofika Kaperinaumu, atoza kodi a Nyumba
ya Kuvoya Mlungu amlunga Petero achendamuuza, "Avi yuno mwalimu
wenu, nkuripha kodi ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu?"

17:10 17:10 Malaki 4:5 **17:12 17:12** Mathayo 11:14 **17:20 17:20** Mathayo 21:21; Mariko 11:23; 1 Akorintho 13:2 * **17:21 17:21** Vitabu vyanjina vya kare tavina msitari wa 21. **17:24 17:24** Kutsama 30:13; 38:26

25 Petero achiamba, “Ee, nkuripha.” Phahi Petero ariphoinjira mura
nyumbani, kabila kadzangbwegomba neno, Jesu wamuuza, “Simoni, we
uonadze? Afalume a dunia nkukusanya maripho au kodi kula kpwa ano
ani? Kula kpwa arisi aho hebu kula kpwa anjina?”
26 Petero achiamba, “Kula kpwa anjina.” Phahi Jesu wamuamba, “Kpwa
hivyo arisi taahusika.
27 Hata hivyo nahusiakosere, phiya ziyani ukalowe. Na ng’onda
wa kpwandza ndiyemgbwira, mnahule kanwa, undaona feza. Ihale
ukaariphe, kodiyo na yangu.”

18

Ni ani mkpwulu kuriko osi?
(Mariko 9:33–37; Luka 9:46–48)

1 Wakati hinyo anafundzi amlunga Jesu, achendamuuza, “Kahi ya osi
ariokubali kukala atu a Mlungu, ni ani mkpwulu zaidi?”
2 Phahi Jesu wamuiha mwanache mdide, achimuimisa mbere zao,
3 na achiamba, “Nakuambirani kpweli, mwimwi msiphogaluka na
kunikuluphira dza anache adide, tamundakala atu angu katika ufalume
wa mlunguni.
4 Yeyesi ndiyegbwa maguluni dza hiyu mwanache, hiye ndiye mkpwulu
kahi za atu angu.
5 Na yeyesi ndiyemkaribisha mwanache dza hiyu kpwa sababu yangu,
ananikaribisha mimi.
6 Ela shakare yeyesi ndiyehenda mmwenga wa hinya adide anikuluphi-
rao kuhenda dambi; mutu hiye baha afungbwe lala kulu singoni na
akatsuphiwe chivwa cha bahari.”

Mambo gatiyago mutu dambini
(Mariko 9:42–48; Luka 17:1–2)

7 “Shaka rani ro ra atu ahendesao ayawao akahenda dambi! Majaribu
dza higo ni lazima gakale, ela shakare hiye ndiyegareha.
8 Na mkpwonoo ama chigulucho chichikuhenda uhende dambi, chikate
uchitsuphe. Ni baha kuinjira uzima wa kare na kare na mkpwono
mmwenga au chigulu chimwenga, kuriko kukala na mikonoyo na mag-
ulugo mairi na kutsuphiwa mohoni, moho uakao ta kare na kare.
9 Na dzitsoro richikuhenda uhende dambi, risokole uritsuphe. Ni baha
kuinjira uzima wa kare na kare na tsongo, kuriko kukala na matsogo mairi
na kutsuphiwa mohoni, moho uakao ta kare na kare.”

Ndarira ya ng’ondzi roangamika
(Luka 15:3–7)

10 “Dzimanyirireni! Msibere hinya adide, hata mmwenga. Nakuambi-
rani kukala siku zosi malaika aho a mbere za Baba hiko dzulu mlunguni.*
12 Dze munaonadze? Mutu achikala na mang’ondzi gana, alafu mwenga
riangamike, andahendadze? Si andaricha gara mirongo tisiya na tisiya
hiko marisani, na akaendze rira chiroangamika?
13 Nakuambirani kpweli hiro ng’ondzi achiriphaha, andahererwa zaidi
kpwa hiro kuriko gara mirongo tisiya na tisiya ambago tagaangamikire.

18:1 18:1 Luka 22:24 **18:3 18:3** Mariko 10:15; Luka 18:17 **18:8 18:8** Mathayo 5:30 **18:9 18:9** Mathayo 5:29 **18:10 18:10** Luka 19:10 * **18:10 18:10** Vitabu vyanjina vya kare vina msitari wa 11: *Mana mimi, mutu yela mlunguni, nákpwedzativya arioangamika.*

14 Vivyo hivyo Sowe yenu ariye mlunguni kamendze hata mmwenga wa
hano adide aangamike.”

Vira afuasi alondwavyo akanyane
(Luka 17:3)

15 “Mfuasi myao achikukosera, mlunge ukamkanye mwi airi machiyenu.
Achikusikira mundakala mkaphahana, tsona undakala ukamuuyiza njira
ya sawa.
16 Asiphokusikira, hala mutu mmwenga au airi ukale phamwenga nao,
ili ‘chila kosa rihakikishwe ni mashaidi airi au ahahu.’
17 Achirema kuaphundza, naambirwe afuasi ayae. Achikubali ni vinono,
achirema kuaphundza, phahi mtsukurireni dza mutu ambaye si mmwenga
wa atu a Mlungu.
18 Nakuambirani kpweli kukala, chochosi ndichokahaza himu duniani,
chindakala chikakahazwa hiko mlunguni, na chochosi ndichokubali himu
duniani, chindakala chikakubaliwa hata hiko dzulu mlunguni.
19 Tsona nakuambirani kukala airi ama zaidi hipha duniani achiphahana
na kuvoya kuhusu dzambo rorosi, phahi Baba ariye mlunguni andakuhen-
derani.
20 Kpwa mana atu airi ama zaidi achikala phamwenga kpwa sababu ni
afuasi angu, nami ndakala phamwenga nao.”

Jesu anafundza
kuhusu kuswameheana

21 Chisha Petero wamlunga Jesu achendamuamba, “Bwana, mfuasi
myangu anikosere kano ngaphi ndipho nisimswamehe? Dze hata kano
sabaa?”
22 Jesu achiamba, “Siamba umswamehe kano sabaa bahi, ela mirongo
sabaa kano sabaa.
23 “Ndarira hino inaeleza afuasi angu alondwavyo kuswameheana.
Mfalume mmwenga wakata shauri kumanya isabu ya pesaze arizoapha
atumishie.
24 Ariphoandza kuhenda isabu, wareherwa mutu yekala na deni ra
maelufu ga pesa.
25 Kpwa vira kala kaweza kuripha rira deni, tajiriwe walagiza aguzwe
ye mwenye, mchewe, anae na vitu vyosi arivyokala navyo ili ariphe rira
deni.
26 Phahi yuya mtumishi wamgbwerera maguluni tajiriwe na
achimuamba, ‘Bwana, nivumirira nami nindakuripha deniro rosi.’
27 Ndipho yuya tajiri achimuonera mbazi yuya mtumishiwe achim-
swamehe rira deni, chisha achimricha achiphiya vyakpwe.
28 “Ela yuyatu mtumishi ariyeswamehewa deni, ariphouka, wakutana na
mtumishi myawe ambaye kala anamdai pesa chache. Phahi wamgbwira
umiro na achimuamba, ‘Niripha deni rangu!’
29 Hiye mtumishi myawe wagbwa chimabumabu, achimuamba, ‘Nivu-
mirira nami nindakuripha!’
30 Ela ye warema, achendamtiya jela myawe hadi ndiphoripha rira
denire.
31 “Phahi hinyo atumishi anjina ariphoona mambo higo, asononeka sana,
na achendasema na tajiri wao.
32 Yuya tajiri wamuiha yuya mtumishi na achimuamba, ‘Uwe u mtumishi
mui sana! Wanivoya nikuswamehe, nami nchikuswamehe deniro rosi.

18:15 18:15 Luka 17:3 **18:16 18:16** Kumbukumbu 19:15 **18:18 18:18** Mathayo 16:19; Johana 20:23 **18:21 18:21** Luka 17:3–4 **18:22 18:22** Mwandzo 4:24

33 Dze, che si sawa kumuonera mbazi mtumishi myao dza nrivyokuonera
mbazi?'
34 Phahi yuya mfalume watsukirwa sana, achimlavya kpwa asikari a jela
akatiwe adabu hadi ndiphoripha denire rosi."
35 Chimarigizo Jesu waamba, "Naye Baba ariye mlunguni andakuhen-
derani vivyo chila mmwenga ambaye kandamswamehe mfuasi myawe
moyo kutsuka."

19

Jesu anafundza
kuhusu kulólana na kurichana
(Mariko 10:1–12)

1 Jesu ariphomala kugomba higo, wauka seemu ya Galilaya, achiphiya
seemu ya Judea, ng'ambo ya Muho wa Joridani.
2 Atu madiba-madiba amlunga kuko, naye achiaphozera akongo ao.
3 Mafarisayo anjina akpwendamuuza ili kumhega achili, achiamba, "Dze,
shariya inamruhusu mutu kumricha mchewe kpwa kosa rorosi?"
4 Jesu achiaambira, "Dze, tamdzangbwesoma Maandikoni kukala iye
ariyeumba atu hipho mwandzo waumba mlume na mchetu,
5 na achiamba, 'Kpwa sababu hiyo, mlume andaricha ise na nine,
agbwirane na mchewe, nao osi airi andakala mwiri mmwenga.'
6 Phahi atu hinyo si airi tsona ela ni mwiri mmwenga. Kpwa hivyo
arioungaнishwa ni Mlungu, mwanadamu asiatenganishe."
7 Ela hara Mafarisayo achimuuza, "Sambi kpwa utu wani Musa walagiza
kukala mlume amuphe mchewe cheti cha talaka na amriche?"
8 Jesu achiamba, "Musa wakuruhusuni kuricha achetu enu kpwa sababu
ya mioyo yenu mifu. Ela taiyakala hivyo kula mwandzo.
9 Ela nakuambirani, mlume yeyesi ndiyericha mchewe, isiphokala kpwa
sababu ya kuzinga, phahi achilóla mchetu wanjina anazinga."
10 Anafundzie achimuamba, "Ichikala mambo ga mutu na mchewe ga
hivyo, phahi baha kusalóla kamare!"
11 Ela Jesu achiaambira, "Munafikiri chila mutu anaweza kusala bila ya
kulóla? Hata chidide, ni hara ambao Mlungu waakubaliya kusalóla ndio
anaweza.
12 Mana kuna anjina ambao taalóla kpwa sababu avyalwa taaokola,
anjina ahenda tulwa ni anadamu ayawao, na kuna anjina nkurema
kulóla ili amuhumikire Mlungu bahi. Awezaye kugbwira fundzo hiri
naarigbwire."

Jesu anajaliya anache adide
(Mariko 10:13–16; Luka 18:15–17)

13 Chisha atu amrehera Jesu anache adide ili aaikire mikono na
kuavoyera. Anafundzie achiademurira hara atu,
14 ela Jesu achiaamba, "Aricheni hinyo anache adide edze kpwangu, wala
msiazuwiye, mana atu ambao nindahewa ni Mlungu kuatawala ni dza
hinya anache."
15 Naye achiabandikira mikono kpwa kuajaliya, chisha achiuka.

Barobaro tajiri
(Mariko 10:17–31; Luka 18:18–30)

19:4 **19:4** Mwandzo 1:27; 5:2 **19:5** **19:5** Mwandzo 2:24 **19:7** **19:7** Kumbukumbu 24:1–4; Mathayo 5:31 **19:9** **19:9** Mathayo 5:32; 1 Akorintho 7:10–11

16 Barobaro mmwenga wakpwedza kpwa Jesu achimuuza, “Mwalimu,
nihende chitu chani chinono ili Mlungu aniphe uzima wa kare na kare?”
17 Jesu achimuamba, “Mbona unaniuza mino kuhusu chitu chinono?
Kuna Mmwenga bahi ariye mnono. Ela uchilonda kuinjira uzimani, gbwira
malagizo ga Shariya.”
18 Yuya barobaro achiuza, “Ni malagizo gaphi?” Jesu achiamba,
“Usiolage, usizini, usiiye, usizige myao na dzambo ra handzo,
19 muishimu sowe na mayoo na mmendze myao dza vyo udzimendzavyo
mwenye.”
20 Yuya barobaro achimuamba, “Higo gosi nágalunga. Dze, nihendeni
zaidi?”
21 Jesu achimuamba, “Uchilonda kukala bila lawama, phiya ukaguze
malizo na pesaze ukaziganyire achiya, nawe undakala na akiba hiko
mlunguni. Chisha ndzo unilunge.”
22 Yuya barobaro ariphosikira higo, waphiya vyakpwe na kureya, mana
kala ana mali nyinji.
23 Phahi Jesu waambira anafundzie, “Nakuambirani kpweli kukala ni
vigumu sana tajiri kukala mmwenga katika ufalume ambao Mlungu
wanipha.
24 Tsona nakuambirani kukala ni rahisi zaidi ngamia kutsapira na tundu
ya sindano kuriko tajiri kukala mmwenga katika ufalume wa Mlungu.”
25 Hara anafundzi ariphosikira hivyo aangalala sana, achimuuza Jesu,
“Pho sambi ni ano ani ambao anaweza kuokolwa?”
26 Ela Jesu waalolato na achiamba, “Dzambo hiri tariwezekana kpwa
anadamu, ela kpwa Mlungu chila chitu chinawezekana.”
27 Chisha Petero achiamba, “Dze swino? Kpwani hwaricha vitu vyehu
vyosi huchikulunga hukale anafundzio! Vino hundaphahani?”
28 Jesu achiamba, “Nakuambirani kpweli, wakati mimi, Mutu Yela Mlun-
guni, ndiphosagarira chihi cha endzi cha utukufu, mwimwi murionilunga
mundasagarira vihi kumi na viiri vya chifalume kuhukumu mbari kumi
na mbiri za Iziraeli.
29 Na yeyesi arichaye mudziwe ama ndugu alume na achetu, ise ama
nine, anae ama minda, kpwa ajili ya dzina rangu, andaphaha kano gana
zaidi, na Mlungu andamupha uzima wa kare na kare.
30 Ela anji ambao ni a kpwandza andakala a mwisho, na anji a mwisho
andakala a kpwandza.”

20

Ndarira ya ahendadzi-kazi

1 “Phahi ufalume ambao Mlungu wanipha unaelezwa ni ndarira hino.
Mchina-munda mmwenga warauka chiti achendaendza atu a vibaruwa.
2 Ariphophahana na hara vibaruwa kuaripha maripho ga kutwa,
waaphirika akarime mundawe wa mizabibu.
3 Yuya mchina-munda wauka tsona achiphiya cheteni kama saa tahu za
ligundzu, achendaona atu anjina aimire bila ya kazi yoyosi.
4 Achiaambira, ‘Mwimwi piya phiyani mkahende kazi munda wa
mizabibu, nami nindakuriphani haki yenu.’
5 Phahi hinyo atu aphiya. Yuya mchina-munda waphiya tsona cheteni
kpwendalola vibaruwa anjina wakati wa saa sita na saa tisiya.

19:18 **19:18** Kutsama 20:13–16; Kumbukumbu 5:17–20 **19:19** **19:19** Kutsama 20:12; Kumbukumbu 5:16; Alawi 19:18 **19:28** **19:28** Mathayo 25:31; Luka 22:30 **19:30** **19:30** Mathayo 20:16; Luka 13:30

6 Wauya tsona muda wa saa kumi na mwenga achiona atu anjina aimire
hipho cheteni. Na achiauza, ‘Mbona muimire hipha mutsi wosi bila ya
kazi?’
7 Nao achimuamba, ‘Kpwa sababu tahuphahire mutu wa kuhupha
chibaruwa.’ Yuya mchina-munda achiaambira, ‘Haya, phiyani mkahende
kazi munda wangu wa mizabibu.’
8 “Dziloni, yuya mchina-munda wa mizabibu wamuiha mwiiki wa pesa
na achimuamba, ‘Iha vibaruwa osi uariphe haki yao, kuandzira hara a
mwisho na umarigize na hara a mwandzo.’
9 Phahi akpwedza hara kala akahewa kazi saa kumi na mwenga, nao
achiriphiwa maripho ga kutwa chila mmwenga.
10 Hara arioandza kazi mwandzo ariphokpwedzariphiwa haki yao, aona
andahewa zaidi, ela nao piya ariphiwa maripho ga kutwa chila mmwenga.
11 Ariphophokera pesa zao, aandza kumnung’unikira yuya mchina-
munda.
12 Amuamba, ‘Hinya vibaruwa uchioareha mwisho, akahenda kazi saa
mwenga bahi. Mbona ukaaripha sawa na swiswi huchiohenda kazi ngumu
ya kutwa ndzima na dzuwa kali?’
13 Ela achimuamba yuya mmwenga, ‘Msena wangu, sikakuonera hata
chidide! Kpwani tahukaphahana maripho ga kutwa?
14 Hala hakiyo uuke. Nkamendza kumupha hiyu wa mwisho sawa na
uwe.
15 Dze, nikale sina haki ya kuhenda nilondavyo na pesa zangu? Dze,
uzuri wangu unauonera chidzitso?’ ”
16 Chimarigizo Jesu waamba, “Phahi a mwisho andakala a kpwandza na
a kpwandza andakala a mwisho.”

Jesu anagomba tsona kuhusu chifoche
(Mariko 10:32–34; Luka 18:31–34)

17 Jesu ariphokala anaphiya Jerusalemu, himo njirani, wahala hara
anafundzi kumi na airi achiphiya nao njama, achiaambira,
18 “Phundzani, vivi hunaphiya Jerusalemu, ambako mimi, Mutu Yela
Mlunguni, nindalaviwa kpwa akulu a alavyadzi-sadaka na alimu a Shariya,
nao andaniamula nikaolagbwe.
19 Chisha andanilavya kpwa atu ambao sio Ayahudi. Nao andanize-
merera, andanichapa viboko na anikote msalabani. Ela siku ya hahu
nindafufuka.”

Voyo ra nine wa Jakobo na Johana
(Mariko 10:35–45)

20 Bada ya muda, mkpwaza Zebedayo waphiya kpwa Jesu phamwenga
na anae, achendachita mavwindi Jesu achimuamba, “Bwana, navoya chitu
chimwenga.”
21 Jesu achimuuza, “Nikuhendereni?” Hiye mchetu achiamba, “Niahidi
kukala ndiphoandza kutawala, hinya anangu airi, mmwenga asagale
uphandeo wa kulume na wanjina uphandeo wa kumotso.”
22 Ela achiaambira, “Tammanya mvoyaro. Dze, munaweza kuvumirira
mateso ambago gandaniphaha?”* Nao achimuamba, “Hunaweza.”

20:8 20:8 Alawi 19:13; Kumbukumbu 24:15 **20:16 20:16** Mathayo 19:30; Mariko 10:31; Luka 13:30

* **20:22 20:22** Chiyunani chinaamba, *Jesu achiaambira, “Dze, munaweza kunwerera chikombe ndichochinwerera?” Nao achijibu, “Hunaweza.”*

23 Jesu achiaambira, “Mundagaya dza vivyo ndivyogaya, ela kusagala
uphande wangu wa kulume au wa kumotso siyo kazi yangu kupanga.
Dzambo hiro andahewa hara ambao aikirwa ni Baba ariye mlunguni.”
24 Hara anafundzi kumi ariphosikira hivyo, aareyera hara ndugu airi.
25 Ela Jesu waiha anafundzie osi phamwenga na achiaambira, “Mna-
manya kukala atawala a himu duniani nkutawala atu aho chinguvu-nguvu,
na hinyo vilongozi nkuatawala atu aho na uwezo wao.
26 Ela kpwenu mwimwi taindakala hivyo. Amendzaye kukala mkpwulu
ni lazima akale mtumishi wa ayae,
27 na amendzaye kukala wa kpwandza kahi yenu, ni lazima akale
mtumwa wa ayae.
28 Vivyo hivyo mimi, Mutu Yela Mlunguni, kedzere kuhumikirwa,
ela wakpwedza kuhumikira na alavye uzimawe ukale mzamana wa
kukombola atu anji.”

Jesu anaphoza vipofu airi
(Mariko 10:46–52; Luka 18:35–43)

29 Jesu na anafundzie ariphokala anauka mudzi wa Jeriko, kundi kulu ra
atu ramlunga-lunga.
30 Phakala na vipofu airi asegere kanda-kanda ya barabara. Na
ariphosikira kukala Jesu anatsapa na phapho, aandza kukota kululu kuno
anaamba, “Bwana, Mwana wa Daudi,† huonere mbazi!”
31 Rira kundi ra atu richiademurira richiaambira anyamale, ela azidi
kukota kululu, “Bwana, Mwana wa Daudi, huonere mbazi!”
32 Phahi Jesu waima, achiaiha na kuauza, “Mnalonda nikuhendereni?”
33 Nao achiamba, “Bwana, hunalonda huuvugule matso huone.”
34 Phahi Jesu waaonera mbazi, achiaguta matso, na phapho hipho
achiona, nao achimlunga-lunga.

21

Jesu anainjira Jerusalemu
(Mariko 11:1–11; Luka 19:28–38; Johana 12:12–19)

1 Jesu na anafundzie ariphofika phephi na Jerusalemu afika Bethifage,
ko Mwango wa Mizaituni. Chisha Jesu achihuma anafundzie airi
2 achiaambira, “Phiyani hadi mudzi wa hipho mbere na phapho hipho
mundaona punda akafungbwa na mwanawe. Avuguleni munirehere.
3 Na mutu achikuuzani chochosi, muambeni, ‘Bwana ana haja nao,’ naye
andakurichirani mara mwenga.”
4 Dzambo hiri rahendeka ili ritimiye rira neno ra Mlungu rogombwa ni
nabii, roamba,
5 “Aambireni atu a Jerusalemu:
‘Lolani, mfalume wenu aredza!
Ni mpole, naye akapanda mwana punda.’ ”
6 Hara anafundzi aphiya achendahenda viratu achivyolagizwa ni Jesu.
7 Achimrehera yuya punda na mwanawe, achihandika nguwo zao dzulu
ya yuya mwana punda naye Jesu achipanda achisagala.
8 Borori kulu sana ra atu rahandika nguwo zao barabarani, anjina akata
makandza ga mitende achigahandika barabarani.*

20:25 20:25 Luka 22:25,26 **20:26 20:26** Mathayo 23:11; Mariko 9:35; Luka 22:26 † **20:30 20:30** Manage ni *chivyazi cha Mfalume Daudi*, yani *mutu yetsambulwa ni Mlungu kutawala.* **21:5 21:5** Zakariya 9:9 * **21:8 21:8** Ayahudi ahenda hivyo kuonyesa ishima yao kpwa mutu muhimu, ama kuonyesa ushindi wakati mfalume anauya kula vihani.

9 Makundi gosi ga atu, kundi rokala mbere na rira ririrokala nyuma,
gakota kululu gachiamba:
“Naatogolwe Mwana wa Daudi!”
“Naajaliwe iye edzaye kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu!”
“Mlungu ariye dzulu mlunguni naatogolwe!”
10 Jesu ariphokala anainjira Jerusalemu, mudzi wosi wadedemuka. Atu
achikala anauzana, “Yuno ni ani?”
11 Rira borori richiamba, “Hiyu ni Jesu, nabii kula Nazareti mudzi wa
Galilaya.”

Jesu anazoresa achuuzi
ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu
(Mariko 11:15–19; Luka 19:45–48; Johana 2:13–22)

12 Badaye Jesu wainjira Nyumba ya Kuvoya Mlungu, achizoresa atu
ariokala anahenda bishara mo ndani. Achipendula-pendula meza za hara
okala anabadilisha pesa na vihi vya hara okala anaguza njiya.
13 Achiaambira, “Maneno ga Mlungu gaandikpwa, ‘Nyumba yangu indai-
hwa nyumba ya mavoyo.’ Ela mwino munaihenda kukala mwamdzifwitso
wa aivi!”
14 Vipofu na viswere anji amlunga hiko ndani ya Nyumba ya Kuvoya
Mlungu, naye achiaphoza.
15 Nao akulu a alavyadzi-sadaka na alimu a Shariya aona vilinje
virivyohendwa ni Jesu. Piya achisikira kululu za anache himo ndani ya
Nyumba ya Kuvoya Mlungu ambao kala anaamba, “Naatogolwe Mwana
wa Daudi!” Kpwa hivyo achitsukirwa,
16 nao achimuuza Jesu, “Dze, ukale kusikira gano gagombwago ni hano
anache?” Ela Jesu achiamba, “Ehe, nagasikira! Dze, tamdzangbwesoma
maandiko kuhusu mambo higo? ‘Wahumira anache adide na atsanga ili
udziphahire nguma kamili.’ ”
17 Phahi Jesu waaricha hara atu achituluka kondze ya mudzi na
achiphiya Bethania ambako wakpwendalala.

Jesu analani muhi wa mtini
(Mariko 11:12–14,20–24)

18 Ligundzu chiti Jesu ariphokala anauya Jerusalemu, wasikira ndzala.
19 Waona muhi uihwao mtini kanda-kanda ya njira, achiaphuka kpwen-
dalola tini, ela kayakuta chochosi ela makodza mahuphu. Alafu waulani
hura muhi achiamba, “Kundavyala tsona bii!” Na phapho hipho hinyo
muhi wanyala uchiuma.
20 Anafundzie ariphoona higo, aangalala achiamba, “Ni kpwa utu wani
huno mtini ukauma gafula?”
21 Naye Jesu achiajibu achiamba, “Nakuambirani kpweli,
mchimkuluphira Mlungu bila wasiwasi, munaweza kuhenda hivyo. Tsona
munaweza hata kuuambira mwango hinyu, ‘Ng’oka ukadzitiye baharini,’
na kpweli gakahendeka.
22 Namwi mchikuluphira, mundaphokera chochosi mundichomvoya
Mlungu.”

Jesu anauzwa kuhusu uwezowe
(Mariko 11:27–33; Luka 20:1–8)

21:9 **21:9** Zaburi 118:25–26 **21:13** **21:13** Isaya 56:7; Jeremia 7:11 **21:16** **21:16** Zaburi 8:2
21:21 **21:21** Mathayo 17:20; 1 Akorintho 13:2

23 Jesu wauya Nyumba ya Kuvoya Mlungu, nao akulu a alavyadzi-
sadaka na vilongozi anjina a Chiyahudi amlunga wakati kala anafundza,
achimuuza, “We, gano unagogahenda, unahenda kpwa uwezo wa ani? Ni
ani yekupha uwezo huno?”
24 Achiaambira, “Mimi piya nindakuuzani swali, na mchinijibu, nami
nindakuambirani nahenda mambo higa kpwa uwezo wa ani.
25 Uwezo wa Johana wa kubatiza walaphi? Dze, wala kpwa Mlungu hebu
wala kpwa atu?”
Phahi, aphiya njama, achendabisha enye kpwa enye, “Huchiamba, ‘Wala
mlunguni,’ andahuamba, ‘Sambi mbona tamyamkuluphira?’
26 Na huchiamba, ‘Wala kpwa atu,’ hundaphaha tabu mana atu osi
anakubali kukala Johana kala ni nabii.”
27 Phahi amuamba Jesu, “Tahumanya.” Naye achiaambira, “Wala nami
sindakuambirani nahenda mambo higa kpwa uwezo wa ani.”

Ndarira ya ana airi

28 Jesu waenderera kugomba, “Hebu munaonadze? Kpwakala na
mutu yekala na ana airi a chilume. Walunga mwanawe mvyere
achendamuamba, ‘Mwanangu, rero phiya ukahende kazi ko munda wa
mizabibu.’
29 Yuya mwana achimuamba ise, ‘Sindaphiya!’ Ela badaye achigaluza
nia, achendahenda kazi.
30 Halafu baba achimuamba mwanawe mdide vivyo, naye achimuamba,
‘Haya Baba nkasikira!’ Ela kayakpwendahenda hira kazi.
31 Dze, ni ani kahi ya hara ana airi yehenda vira alondavyo ise?”
Nao achimuamba, “Yuya mwanawe mvyere.” Phahi, Jesu achiaambira,
“Nakuambirani kpweli kukala, atoza kodi na malaya anatubu na kukala
atu a Mlungu badala ya mwimwi.
32 Mana Johana wakpwedza kpwenu ili akuonyeseni kusagala vira
Mlungu alondavyo, wala tamuyamuamini. Ela atoza kodi na malaya (atu
ambao anaharirwa ni achina-dambi) amuamini, na hata bada ya kuona
gosi higo, mwi tamyatubu na kumuamini.”

Ndarira ya akurima ayi
(Mariko 12:1–12; Luka 20:9–19)

33 Jesu achiamba, “Phundzani ndarira yanjina. Kpwakala na mutu
mmwenga yephanda mizabibu mwakpwe mundani. Achiizungulusira
lichigo, achitsimba phatu pha kuminyira zabibu, na piya achidzenga
uringo. Chisha hura munda achiukodishira akurima, naye mwenye
achiphiya tsi yanjina.
34 Wakati wa kuvuna zabibu uriphofika, yuya mchina-munda wahuma
atumishie aphiye kpwa hara akurima ariokodisha mundawe, ili akahewe
fungure ra mavuno.
35 Ela hara akurima aagbwira hara atumwa; mmwenga achimpiga,
wanjina achimuolaga, na wanjina achimpiga mawe.
36 Alafu mchina-munda wahuma atumishi anjina anji kuriko hara a
kpwandza, na hara akurima achiahenda dza viratu hara a kpwandza.
37 Mwisho waahumira mwanawe mwenye, achifikiri achiamba, ‘Hakika
hiyu andamuishimu, mana ni mwanangu.’
38 Ela hara akurima ariphomuona hiye mwanawe aambirana, ‘Hiyu ni
mwanawe ndiyemrisi. Nahumuolageni ili huale urisiwe!’

21:32 21:32 Luka 3:12; 7:29–30 **21:33 21:33** Isaya 5:1–2

39 Phahi amgbwira, achimtuluza kondze ya hura munda wa mizabibu,
na achendamuolaga.
40 Dze! Ye mchina-munda achedza, andaahendadze hara akurima
ariokodisha hura munda?”
41 Hara atu achimuamba, “Andaaolaga hara atu ayi, na hinyo munda
aukodishe akurima anjina ambao andamupha fungure wakati wa ku-
vuna.”
42 Hipho Jesu waambira, “Hakika mnamanya Maandiko higa ga Mlungu
gaambago:
‘Dziwe roremewa ni adzengi,
ndipho rikakala dziwe kulu ra msingi.
Mwenyezi Mlungu ndiye yehenda dzambo hiri,
naro huchirilola rinahuangalaza!’
43 “Kpwa hivyo nakuambirani kukala ufalume wa Mlungu undauswa kula
kpwenu na uhewe atu anjina ambao andauvyarira matundage.”†
45 Mafarisayo na akulu a alavyadzi-sadaka, ariphosikira hizo ndariraze,
amanya kukala anagomba kuhusu aho,
46 phahi alonda kumgbwira Jesu kpwa nguvu ili amutiye jela. Ela
achiogopha atu mana aho kala anaamini kukala iye ni nabii.

22

Ndarira ya karamu ya arusi
(Luka 14:15–24)

1 Jesu waenderera kugomba nao kuhumira ndarira, achiamba,
2 “Njira ya Mlungu kutsambula atue inaelezwa ni ndarira hino. Mfalume
mmwenga wamuhendera mwanawe karamu ya arusi.
3 Achihuma atumishie akaihe atu arioalikpwa edze arusini. Ela hinyo
arioalikpwa arema kpwedza.
4 Hipho wahuma atumishi anjina, achiaambira, ‘Aambireni hara arioa-
likpwa: Sambi karamu i tayari, nátsindza ndzau na ndama za kunona;
chila chitu chi tayari. Ndzoni arusini!’
5 Ela hara arioalikpwa agapuza, chila mmwenga walunga shuulize.
Mmwenga waphiya kpwakpwe mundani na wanjina achiphiya kpwakpwe
dukani.
6 Anjina achiagbwira hara atumishi achiagayisa, na chisha achiaolaga.
7 “Mfalume ariphosikira hivyo, watsukirwa sana. Achihuma asikarie
akaolage hara atu ayi na kuocha mudzi wao.
8 Chisha achiaambira atumishie, ‘Chakurya cha arusi chi tayari, ela
arioalikpwa kala taafwaha.
9 Sambi phiyani hiko mudzini na yeyesi ndiyemuona barabarani muam-
bireni edze arusini.’
10 Hara atumishi aphiya chila njira, achiareha atu osi, anono na ayi.
Nyumba ya arusi ichiodzala ajeni.
11 “Ela mfalume ariphoinjira kulola hara ajeni, waona mutu mmwenga
ambaye kala kavwarire nguwo ya arusi.
12 Phahi achimuuza, ‘Msena wangu, ukainjiradze muno bila nguwo ya
arusi?’ Ela yuya mutu kayagomba chitu.
13 Chisha mfalume waambira atumishie, ‘Mfungeni mikono na magulu
mukamtsuphe kondze jizani, ambako andarira na kusaga meno.’ ”

21:42 **21:42** Zaburi 118:22–23 † **21:43** **21:43** Vitabu vyanjina vya kare vina msitari wa 44: *Ndiyegbwa dzulu ya dziwe hiro andavundzika-vundzika, na ndiyegbwererwa ni hiro dziwe andasagbwa-sagbwa.* **22:13** **22:13** Mathayo 8:12; 25:30; Luka 13:28

14 Chimarigizo Jesu waamba, “Mana atu anji nkualikpwa, ela atsambul-
wao ni achache.”

Jesu anajibu swali
kuhusu kuripha kodi
(Mariko 12:13–17; Luka 20:20–26)

15 Chisha Mafarisayo aphiya njama, achendapanga njira ya kumgbwira
Jesu kpwa sababu ya manenoge.
16 Phahi ahuma afuasi aho na hara a chikundi cha Herode, nao
achendamuamba, “Mwalimu, hunamanya kukala uwe u mutu muaminifu,
na unafundza kpweli kuhusu Mlungu alagizago, nawe kulunga maoni ga
atu mana cheo si chochosi kpwako.
17 Hebu huambire unaonadze. Dze, shariya zehu zinahuruhusu kuripha
kodi kpwa Kaisari, mtawala wa Chirumi? Huriphe hebu husiriphe?”*
18 Ela Jesu wamanya maazo gao mai, achiaambira, “Mwi anafiki, mbona
munanipima achili?
19 Nionyesani hira pesa ya kuriphira kodi.” Nao achimrehera hira pesa.
20 Ariphoihewa achiauza, “Sura na dzina ni ra ani?”
21 Nao achimuamba, “Ni vya Kaisari.” Ndipho achiaambira, “Phahi, vya
Kaisari mupheni Kaisari, na vya Mlungu, mupheni Mlungu.”
22 Ariphosikira hivyo, aangalala. Phahi achimricha, na achiphiya vyao.

Jesu anauzwa kuhusu atu kufufulwa
(Mariko 12:18–27; Luka 20:27–40)

23 Siku iyo-iyo Jesu watsolokerwa ni Masadukayo anjina. Nao
Masadukayo ni kundi ra Ayahudi asioamini kukala atu achifwa andafu-
fuka.
24 Agomba achimuamba, “Mwalimu, Musa waamba mutu achilóla alafu
achifwa bila ya kuphaha ana, nduguye ni lazima ahale ufwa hiye gungu,
na amvyarire ana yuya mufwa.
25 Phahi kpwakala na ndugu sabaa ambao hwaishi nao. Wa mwandzo
walóla mchetu, achifwa bila ya kuvyala naye ana. Hiye gungu achihalwa
ufwa ni ndugungbwa wa yuya mufwa.
26 Phahi hiye wa phiri wafwa kabila ya kuphaha mwana. Wa hahu naye
dza vivyo, hadi achisira osi sabaa.
27 Mwisho, yuya mchetu naye piya wafwa.
28 Dze, siku ndiphofufulwa atu, yuya mchetu andakala mkpwaza ani?
Mana ndugu osi amlóla.”
29 Ela Jesu waambira, “Mwimwi Masadukayo munakosera, mana tam-
manya Maandiko wala uwezo wa Mlungu.
30 Mana siku ya kufufulwa, atu andakala dza malaika hiko mlunguni
ambao taalóla wala taalólwa.
31 Na kuhusu atu kufufulwa, dze, tamdzangbwesoma gara ambago
muambirwa ni Mlungu? Iye waamba,
32 ‘Mimi ni Mlungu wa Burahimu, wa Isaka na wa Jakobo.’† Kpwa hivyo,
iye si Mlungu wa atu ariofwa, ela ni Mlungu wa ario moyo.”

---

* **22:17 22:17** Mpango wao wa kumgbwira kala ni hinyu: ichikala angejibu ndiyo, angevundza shariya za Chiyahudi ambazo zinakahaza kuripha kodi kpwa atu asiokala Ayahudi. Angerema kukala atu asiriphe kodi, atu a chikundi cha Herode angephaha nafwasi ya kumshitaki kpwa mkpwulu wa Chirumi, mana chikundi hicho kala chinaunga mkpwono utawala wa Chirumi.
22:23 22:23 Mahendo 23:8 **22:24 22:24** Kumbukumbu 25:5 **22:32 22:32** Kutsama 3:6 † **22:32 22:32** Ndani ya chitabu cha Kutsama 3:6, Mlungu wamuambira Musa maneno higa miaka minji ambapho Burahimu, Isaka na Jakobo kala akafwa kare.

33 Na atu osi ariphosikira higo, aangalazwa ni mafundzoge.

Shariya muhimu
(Mariko 12:28–34; Luka 10:25–28)

34 Mafarisayo ariphosikira kukala Jesu waahendesa Masadukayo anyamale, akutana.
35 Mmwenga wao, yekala ni mwanashariya, wamuuza Jesu swali kumhega achili.
36 Waamba, "Mwalimu, ndani ya Shariya za Musa ni shariya iphi iriyo kulu sana?"
37 Naye Jesu achiamba, " 'Mmendze Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu, na mioyo yenu yosi, na roho zenu zosi, na mkpwotse wenu wosi.'
38 Iyo ndiyo shariya ya kpwandza na ya muhimu sana.
39 Na ya phiri yoigana na iyo ya kpwandza, ni hino yiambayo, 'Mmendze myao dza vyo udzimendzavyo mwenye.'
40 Shariya zosi za Musa na mafundzo ga manabii zinategemea shariya hizi mbiri."

Swali dzulu ya Yetsambulwa
ni Mlungu kuokola atu
(Mariko 12:35–37; Luka 20:41–44)

41 Mafarisayo ariphokala achere phamwenga, Jesu waauza,
42 "Kpwani mwino munamanyani kuhusu Masihi?‡ Ni chivyazi cha ani?"
Nao achimuamba, "Ni chivyazi cha Mfalume Daudi."
43 Jesu achiaambira, "Sambi inawezekanadze Daudi wagomba kpwa
uwezo wa Roho Mtakatifu achimuiha 'Bwana?' Mana wagomba achiamba:
44 'Mwenyezi Mlungu wamuamba Bwana wangu,
Sagala uphande wangu wa kulume,
hadi nihende maaduigo akale chihicho cha kuikira magulu.'
45 "Ichikala Daudi anamuiha hiye mutu, 'Bwana wangu,' vinakaladze akale
ni chivyaziche?"
46 Taphana ariyeweza kumjibu neno. Na hangu siku iyo atu osi aogopha
kumuuza maswali zaidi.

23

Jesu anademurira alimu a Shariya
na Mafarisayo
(Mariko 12:38–40; Luka 11:39–52; 20:45–47)

1 Chisha Jesu wagomba na hura umati wa atu phamwenga na anafundzie, achiamba,
2 "Munaona, alimu a Shariya na Mafarisayo ndio ariohala nafwasi ya Musa. Kazi yao ni kukufundzani na kukuelezani shariya ziambavyo.
3 Phahi gbwirani na muhende chochosi ndichokuambirani. Ela msilunge gara ahendago, mana taahenda gara agombago.
4 Atu hinya nkufunga mizigo miziho ya Shariya ambazo ni vigumu kuzilunga, na akaahika ayawao. Ela nyo enye taamendze kugolosa hata chala kuterya atu kuitsukula.
5 "Ela nkuhenda mahendo gao gosi ili aonewe ni atu. Nkuvwala vibandiko vipana virivyo na maandishi ga Shariya chilanguni na mikononi, na nkuhenda pindo za kandzu zao nyire.

22:37 22:37 Kumbukumbu 6:5 **22:39 22:39** Alawi 19:18 **22:40 22:40** Luka 10:25–28 ‡ **22:42 22:42** Yani *Masihi.* **22:44 22:44** Zaburi 110:1 **23:5 23:5** Mathayo 6:1; Kumbukumbu 6:8; Isabu 15:38

6 Atu hinya nkumendza kusagala vihi vya mbere-mbere karamuni na
masinagogini.
7 Piya nkumendza kulamuswa na ishima mbere za atu, na kuihwa,
‘Alimu’ ni atu osi.
8 Msiruhusu atu anjina akpwiheni ‘Alimu’, mana mosi mu ndugu na
mwalimu wenu ni Mmwenga bahi.
9 Wala msiihe mutu yeyesi hipha duniani ‘Baba’, mana Sowe yenu ni
Mmwenga bahi, naye a mlunguni.
10 Wala msiaruhusu atu akuiheni ‘Bwana,’ mana muna bwana
mmwenga bahi, naye ndiye Yetsambulwa Kuokola Atu.*
11 Ariye mkpwulu kuriko mosi mwenu kundini ni lazima akale mtumishi
wa anjina.
12 Adzikpwezaye andatserezwa, na adzitserezaye andakpwezwa.
13 “Shaka hiro mwi alimu a Shariya na Mafarisayo, anafiki mwi! Mna-
fungira ayawenu miryango ya mlunguni, mana mwimwi enye tamuinjira,
wala tamuaruhusu ayawenu alondao kuinjira, ainjire.
14 “Shaka hiro mwi alimu a Shariya na Mafarisayo, anafiki mwi! Mkufuta
vitu vya magungu na kudzihenda kukala mu atu anono kpwa kuvoya
mavoyo mare. Kpwa hivyo mundaphaha adabu kali sana.†
15 “Shaka rani ro, mwi alimu a Shariya na Mafarisayo, anafiki mwi!
Mkuhenda vyaro vya baharini na tsi za kure ili mphahe mutu mmwenga
alunge dini yenu. Ela mchimphaha, mukumuhenda akale mui zaidi na
kuinjirakpwe mohoni kukale kano mbiri ya mwimwi enye.
16 “Shaka rani ro, mwi vilongozi vipofu! Mnadzichenga kukala mutu
achiapa kuhadza Nyumba ya Kuvoya Mlungu hata asiphotimiza chila-
ganeche nkukala kana neno. Ela achiapa kuhadza zahabu iriyo ndani ya
Nyumba ya Kuvoya Mlungu, ni asivundze chilagane arichochiika.
17 Vipofu apumbavu mwi! Ni chiphi cha mana zaidi: zahabu hebu
Nyumba ya Kuvoya Mlungu ihendayo iyo zahabu kukala takatifu?
18 Piya mkugomba mukaamba, mutu yeyesi ndiyeapa kuhadza phatu pha
kulavira sadaka si chitu; ela achiapa kuhadza sadaka ichiyoikpwa dzuluye,
ni asivundze cho chilaganeche arichochiika.
19 Mwi vipofu! Ni chiphi cha mana zaidi: hira sadaka, au phatu pha
kulavira sadaka ambapho nkuhenda hira sadaka kukala takatifu?
20 Phahi yeyesi aapaye kuhadza phatu pha kulavira sadaka nkuapa kpwa
hipho phatu pha kulavira sadaka, na chochosi chirichoikpwa dzuluze.
21 Na aapaye kuhadza Nyumba ya Kuvoya Mlungu nkuapa kpwa iyo
nyumba na Mlungu asagalaye himo ndani.
22 Na aapaye kuhadza mlunguni nkuapa kuhadza chihi cha endzi cha
Mlungu na iye achisagariraye.
23 “Shaka hiro mwi alimu a Shariya na Mafarisayo, anafiki mwi!
Mkulavya fungu ra kumi ya chikatsu, iliki, na bizari nyembamba ambavyo
ni vilungo bahi, na kuno munaricha haki, mbazi, na kuluphiro ambago
ni mambo muhimu ga Shariya. Higo ndigo mlondwago kuhenda, bila ya
kubera higo ganjina.
24 Vilongozi vipofu mwi! Mkutuluza indzi chikombeni, ela mkamiza
ngamia mzima!

---

* **23:10 23:10** Yani *Masihi.* **23:11 23:11** Mathayo 20:26–27; Mariko 9:35; 10:43–44; Luka 22:26 **23:12 23:12** Luka 14:11; 18:14 † **23:14 23:14** Vitabu vyanjina vya kare tavina msitari wa 14. **23:22 23:22** Isaya 66:1; Mathayo 5:34 **23:23 23:23** Alawi 27:30

25 “Shaka hiro mwi alimu a Shariya na Mafarisayo, anafiki mwi! Mbona
munatsukutsa vikombe na sahani kondze macheye, na ndani munakuricha
kunaodzala unyang’anyi na uchoyo.
26 We Mfarisayo chipofu! Amba tsukutsa chikombe ndani kpwandza
nako kondze piya kundakala swafi.
27 “Shaka hiro mwi alimu a Shariya na Mafarisayo, anafiki mwi! Mana
mu dza mbira zopakpwa chokaa kondze na zinaonekana nono, ela ndani
zikaodzala misoza na lovu.
28 Phahi namwi munaonekana atu a haki, ela ndani mukaodzala unafiki
na uyi.
29 “Shaka hiro mwi alimu a Shariya na Mafarisayo, anafiki mwi!
Mnadzenga mbira za manabii a kare na kupamba vikuta vya atu a haki,
30 kuno munaamba, ‘Kala swiswi hwaishi wakati wa akare ehu,
husingegbwirana nao kuolaga manabii!’
31 Kpwa hivyo munadzishuhudiya kukala mu chivyazi cha atu arioolaga
manabii.
32 Haya, marigizani mwi enye hira kazi yoandzwa ni atumia enu!
33 “Nyoka a sumu mwi! Mundahepadze uamuli wa kutiywa mohoni?
34 Nindakureherani manabii, atu okala na marifwa, na alimu; ela
anjina mundaaolaga na anjina kuakota misumari msalabani. Piya anjina
mundaachapa viboko mwenu masinagogini na kuagayisa chila mudzi.
35 Kpwa hivyo mundatiywa adabu kpwa sababu ya atu osi arioolagbwa
ariokala taana lawama, hangu chifo cha Abeli ambaye kayakala na
lawama hadi Zakariya mwana wa Barakiya, ambaye mwamuolaga mbere
za Nyumba ya Kuvoya Mlungu, kahi-kahi ya iyo nyumba na phatu pha
kulavira sadaka.
36 Nakuambirani kpweli, chivyazi chichi tachindakosa kutiywa adabu
hizo zosi.”

Jesu anaririra Jerusalemu
(Luka 13:31–35)

37 Jesu waenderera kugomba, achiamba, “Ee maye, mwi atu a
Jerusalemu! Mkuolaga manabii na kuapiga mawe ariohumwa kpwenu.
Mara nyinji náaza kukuikani phamwenga dza kolo ra kuku rifwinikavyo
anae mwakpwe maphani, ela mwi mwakahala!
38 Haya phundzani, mkarichirwa mudzi wenu‡ enye na vivi ni muhuphu.
39 Nakuambirani kukala, tamundaniona tsona hadi wakati ndiphokp-
wedzaamba, ‘Waajaliwa iye edzaye kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu.’ ”

24

Mateso ndigokpwedza
(Mariko 13:1–20; Luka 21:5–24)

1 Jesu watuluka Nyumba ya Kuvoya Mlungu, na ariphokala anaphiya
vyakpwe, anafundzie amlunga achimuonyesa madzengo ga Nyumba ya
Kuvoya Mlungu.
2 Ela Jesu waamba, “Hebu lolani, munaona madzengo gosi higa!
Nakuambirani kpweli, taphana hata dziwe mwenga ndirosala dzulu ya
ranjina, chila chitu chindabomolwa.”

23:27 23:27 Mahendo 23:3 **23:33 23:33** Mathayo 3:7; 12:34; Luka 3:7 **23:35 23:35** Mwandzo 4:8; 2 Nyakati 24:20–21 **23:38 23:38** Jeremia 22:5 ‡ **23:38 23:38** Mana yanjina ni *nyumba yenu ya kuvoya Mlungu* au *tsi yenu.* **23:39 23:39** Zaburi 118:26

3 Jesu wakpwendasagala Mwango wa Mizaituni, na anafundzie amlunga
achikala naye machiyao. Nao achimuuza, “Huambire mambo higo
gandakala rini? Ni dalili yani ambayo indaonyesa kpwedzako na mwisho
wa dunia ukafika?”
4 Naye Jesu achiaambira, “Dzimanyirireni sedze mkachengbwa.
5 Mana kundakpwedza anji ahumire dzina rangu, nao andachenga atu
anji, aambe, ‘Mimi ndiye iye Masihi!’*
6 Mundasikira habari za viha na ndziyendziye za viha, ela msitishirwe,
mana higa ni lazima gakale, ela mwisho wa dunia undakala taudzangbwe.
7 Tsi mwenga indapigana na tsi yanjina, mfalume mmwenga andapigana
na mfalume wanjina. Kundakala na ndzala na dunia indasumba kpwatu
kunji.
8 Mambo higa ni dza viratu mwandzo wa utsungu wa mayo alondaye
kudzivugula.
9 “Chisha andakuphirikani kpwa atu ambao andakugayisani na kukuo-
lagani. Atu anjina osi asiomkuluphira Mlungu dunia ndzima andakuzirani
kpwa sababu yangu.
10 Na anji andaricha kunikuluphira; andasalatana na andazirana.
11 Kundazuka manabii anji a handzo na andachenga atu anji.
12 Na kpwa sababu ya kuenjerezeka uyi, mendzwa ya atu anji indaphun-
guka.
13 Ela ndiyevumirira hadi mwisho ndiye ndiyeokolwa.
14 Iyo habari nono kuhusu ufalume ambao Mlungu wanipha in-
datangazwa dunia ndzima, ili ikale ushuhuda kpwa atu osi. Na ndipho
mwisho wa dunia undafika.
15 “Kundakpwedza wakati muone ‘Chitu cha kutsukiza na cha
kubananga,’ † chirichogombwa ni nabii Danieli chiimire pho phatu
phatakatifu.” (Msomadzi naamanye manage.)
16 “Wakati hinyo, ario Judea naachimbirire myangoni.
17 Ndiyekala kondze ya nyumba naasiuye mwakpwe nyumbani kuhala
chitu.
18 Na ariye mundani naasiuye kaya kpwedzahala nguwoye.
19 Shaka rani ro achetu a mimba na amwisao siku hizo!
20 Voyani Mlungu ili siku ya kuchimbira kpwenu kusikale minga ya
mnyevu wala Siku ya Kuoya!
21 Mana wakati hinyo kundakala na tabu kulu ambazo tazidzangbwekala
kula mwandzo wa dunia hadi rero, wala tazindahendeka tsona.
22 Ela Mlungu wapanga kare kuphunguza siku za mateso kpwa ajili ya
atu arioatsambula. Kala Mlungu kahendere hivyo, takungesala mutu.”

Wakati wa Mutu Yela Mlunguni kuuya
(Mariko 13:24–37; Luka 21:25–36)

23 Jesu waenderera kuamba, “Siku hizo mutu achikuambirani, ‘Lolani,
ye Masihi hiyu hipha!’ au ‘Hiye hiko!’ musimusikize.

---

* **24:5 24:5** Yani *Masihi.* (Misitari ya 23 na 24.) **24:9 24:9** Mathayo 10:22 **24:13 24:13** Mathayo 10:22 **24:15 24:15** Danieli 9:27; 11:31; 12:11 † **24:15 24:15** ***Chitu cha kutsukiza na cha kubananga*** chinahadzwa chitabu cha Danieli 9:27, 11:31 na 12:11. Labuda Danieli kala anatabiri kuhusu chizuka choikpwa ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu miaka zaidi ya gana mwenga kabila ya Jesu kuvyalwa. Ela Jesu kala anabisha kuhusu mambo ambago anamanya gandakpwedza, chahi Nyumba ya Kuvoya Mlungu kubomolwa miaka kama mirongo mine bada ya Jesu kufwa, ama mpindzani ndiphokpwedza siku za mwisho (soma 2 Athesalonike 2:3–10; 1 Johana 2:18–22). **24:17 24:17** Luka 17:31 **24:21 24:21** Danieli 12:1; Maono 7:14

24 Mana kundazuka manabii a handzo na atu ambao andadziamba
ni ye Masihi. Andahenda vilinje na maajabu ili aachenge atu na hata
ichiwezekana piya aangamize atu ariotsambulwa ni Mlungu kukala afuasi
angu.
25 Phundzani, nakuambirani chimbere mambo higa kabila tagadzangb-
wehendeka.
26 Phahi atu achikuambirani, 'Lolani, akaonewa hiko weruni,'
musiphiye; na achikuambirani, 'Lolani, akadzifwitsa chumbani,' wala
msiaamini bii.
27 Mana mimi, Mutu Yela Mlunguni, kuuya kpwangu kundakala dza
viratu limeme ring'alavyo kula mlairo wa dzuwa hadi mtswerero wa
dzuwa.
28 Sababu phophosi pharipho na lufu, ndipho nderi nkukutana.

29 "Phahi bada ya siku za mateso kusira tu, dzuwa rindakala jiza, na
mwezi taundang'ala. Nyenyezi zindagbwa kula dzulu, na nguvu za dzulu
mlunguni zindasumbiswa.
30 Chisha dalili ya Mutu Yela Mlunguni indaonewa mlunguni, na hipho
makabila gosi ga dunia ndzima gandarira kuno gananiona mimi, Mutu
Yela Mlunguni, niredza na maingu kula mlunguni na nguvu na utukufu
munji.
31 Nami nindahuma malaika angu na gunda ra sauti kulu sana, nao
andakusanya ariotsambulwa kula chila pembe ya dunia.

32 "Dzifundzeni kula kpwa mfwano hinyu wa mtini: Panda za mtini
zinaphotula, mkumanya wakati wa kuvuna u phephi.
33 Mwimwi namwi mchiona mambo higa gosi ganahendeka, manyani
kukala mimi, Mutu Yela Mlunguni, ni phephi na kuuya.
34 Nami nakuambirani kpweli, chivyazi hichi tachindasira kabila ya
mambo higa gosi kuhendeka.
35 Dzulu mlunguni na dunia kundasika, ela maneno gangu tagana
mwisho."
36 Jesu waenderera kuaambira, "Ela takuna mutu amanyaye siku wala
saa indakala rini ndiphohendeka mambo gaga, hata nyo malaika a
mlunguni, wala Mwana taimanya bii. Baba macheye ndiye aimanyaye.
37 Vivyo vyokala wakati wa Nuhu, ndivyo ndivyokala wakati mimi, Mutu
Yela Mlunguni, ndiphouya.
38 Mana wakati hinyo kabila ya mafuriko makulu, atu kala achirya na
kunwa, kala achilóla na kulólwa, hadi siku Nuhu ariphoinjira ndani ya
hira safina.
39 Nao taamanyire kala kundahendekani hadi mafuriko gariphokala,
gachiaolaga osi bu. Vivi ndivyo ndivyokala wakati mimi, Mutu Yela
Mlunguni, ndiphouya.

40 "Wakati hinyo alume airi andakala mundani, mmwenga andahalwa
na wanjina arichwe.
41 Achetu airi andakala anasaga, mmwenga andahalwa na wanjina
arichwe.
42 Phahi, dzimanyirireni mana tammanya siku ndiyouya Bwana wenu.
43 Ela mmanye: Kalapho mchina-nyumba anamanya saa ngaphi za usiku
edzerayo muivi, angechesa kurinda na asingekubali nyumbaye ivundzwe.

24:26 24:26 Luka 17:23–24 **24:28 24:28** Luka 17:37 **24:29 24:29** Isaya 13:10; 34:4; Joeli 2:10–31; 3:15; Maono 6:12–13; Ezekieli 32:7 **24:30 24:30** Danieli 7:13; Zakariya 12:10–14; Maono 1:7 **24:37 24:37** Mwandzo 6:5–8 **24:39 24:39** Mwandzo 7:6–24 **24:43 24:43** Luka 12:39–40

44 Kpwa hivyo mwimwi piya ni lazima mkale tayari, kpwa sababu
tammanya saa ndizokpwedzera mimi, Mutu Yela Mlunguni.”

Mtumishi muaminifu
na asiyekala muaminifu
(Luka 12:41–48)

45 Jesu achienderera kuamba, “Kalani dza mtumishi muaminifu na wa
marifwa, ambaye tajiriwe nkumupha kazi ya kuimirira nyumbaye na
kuapha atumishi ayae chakurya wakati unaofwaha.
46 Ni baha hiye mtumishi ambaye siku tajiriwe achedza, andakutwa
anahenda hivyo.
47 Phahi nakuambirani kpweli, tajiriwe andamuhenda muimirizi wa
malize zosi.
48 Ela mtumishi mui achiamba, ‘Tajiri wangu andakaa kuuya,’
49 naye aandze kuapiga atumishi ayae, na kurya na kunwa phamwenga
na alevi.
50 Phahi yuya tajiriwe ndiphouya siku asiyomtarajiya na saa asiy-
oimanya,
51 andamtiya adabu kali sana, na andamuika kundi mwenga na anafiki,
ambako atu andarira na kusaga meno.”

25

Ndarira ya vyandama kumi

1 Jesu waamba, “Wakati mimi, Mutu Yela Mlunguni, ndiphouya kutawala
ufalume ambao Mlungu wanipha, undaelezwa na ndarira hino. Siku
mwenga, vyandama kumi ahala taa zao, achendamchinjira bwana arusi.
2 Kahi-kahi yao, atsano akala azuzu na atsano achikala alachu.
3 Mana hara vyandama azuzu ahala taa zao, ela taayatsukula mafuha,
4 ela hara alachu atsukula taa zao na tupa za mafuha.
5 Kpwa vira bwana arusi wachelewa kpwedza, hara vyandama asenukira
na achilala.
6 “Ela usiku wa manane kpwakala na hoyo rosikirwa kuamba, ‘Hiye
bwana arusi aredza; phiyani mkamchinjire.’
7 Phahi hara vyandama kumi alamuka achitayarisha taa zao.
8 Nao hara azuzu achiaambira hara alachu, ‘Hupheni mafuha genu
sababu taa zehu zinafwa.’
9 Ela hara alachu achiaambira, ‘Hata! Tagandatosha swiswi na mwimwi;
ni baha mphiye dukani mkagule genu.’
10 “Phahi hara vyandama azuzu ariphouka kpwendagula mafuha, bwana
arusi wakpwedza. Hara ambao kala a tayari ainjira phamwenga naye
dzumba ra arusi, chisha mryango uchifungbwa.
11 Badaye hara vyandama anjina piya auya achedzaamba, ‘Bwana,
bwana, huvugurire!’
12 Ela naye achiaamba, ‘Nakuambirani kpweli kukala sikumanyani.’ ”
13 Chimarigizo Jesu waamba, “Kpwa hivyo chesani, mana tammanya
mambo gaga gandahendeka siku iphi na saa ngaphi.”

Ndarira ya atumishi ahahu
(Luka 19:11–27)

25:1 **25:1** Luka 12:35 **25:11** **25:11** Luka 13:25

14 Jesu achienderera kugomba, achiamba, “Kuuya kpwangu kundakala
dza hivi. Mutu mmwenga wapanga kuphiya charo. Phahi waiha atumishie
achiapha madaraka ga kuimirira malize,
15 naye achimupha chila mmwenga kulengana na uwezowe. Mmwenga
wamupha mifuko mitsano ya zahabu,* wanjina achimupha mifuko miiri
ya zahabu, wanjina achimupha mfuko mmwenga wa zahabu. Chisha
achiphiya charoche.
16 Mara mwenga yuya yephokera mifuko mitsano waandza bishara nayo,
naye achiphaha mifuko mitsano zaidi.
17 Vivyo hivyo yuya wa mifuko miiri waphaha fwaida ya mifuko miiri
zaidi.
18 Ela yuya ariyehewa mfuko mmwenga wakpwendatsimba dibwa,
achiufwitsa.
19 “Bada ya muda mure, yuya bwana wauya, achedzahenda isabu
phamwenga na atumishie.
20 Phahi yuya kala akaphaha mifuko mitsano ya zahabu wakpwedza
kuno akatsukula mifuko mitsano zaidi, achiamba, ‘Bwana, wanipha
mifuko mitsano ya zahabu, ela nkakurehera mifuko mitsano zaidi, ndiyo
fwaida nriyophaha.’
21 Yuya bwana achimuamba, ‘Wahendato! U mtumishi mnono tsona
muaminifu. Kpwa sababu wakala muaminifu wa mambo madide,
nindakupha garigo makulu. Ndzo husherekee phamwenga.’
22 “Naye yuya yehewa mifuko miiri piya wakpwedza, achiamba, ‘Bwana,
wanipha mifuko miiri ya zahabu vino hala mifuko miiri zaidi ndiyo fwaida
nriyophaha.’
23 Yuya mutu achimuamba, ‘Wahendato! U mtumishi mnono tsona
muaminifu. Kpwa sababu wakala muaminifu wa mambo madide,
nindakupha garigo makulu. Ndzo husherekee phamwenga.’
24 “Chisha yuya kala akahewa mfuko mmwenga wa zahabu wakpwedza,
achiamba, ‘Bwana, námanya kukala uwe u mutu mufu, ukuvuna ambapho
kuphandire, na ukukusanya phatu ambapho mutu wanjina wakumbira.
25 Kpwa hivyo náogopha, nchifwitsa mfukoo dibwani. Phahi, hala
mfukoo wa zahabu.’
26 “Ela yuya bwana achimuamba, ‘We mtumishi mui na mvivu! Una-
manya kukala nkuvuna phatu ambapho siphandire, na nkukusanya phatu
ambapho siyakumbira.
27 Phahi uwe kala waika pesa zangu bengi, nami nriphouya ningeiphaha
na fwaida.
28 Kpwa hivyo halani hinyo mfuko ario nao mumuphe hiye ariye na
mifuko kumi.
29 Mana ariye na chitu na kuchihumira andaenjerezwa akale na vinji.
Ela asiyehumira chitu chidide aricho nacho, hata chicho chindahalwa.
30 Na kuhusu mtumishi hiyu asiye na fwaida, mhaleni mukamtsuphe
kondze jizani ambako andarira na kusaga meno.’ ”

Mutu Yela Mlunguni andaamula atu anjina osi

25:14 **25:14** Luka 19:11–27 * **25:15** **25:15** Chiyunani talanta mwenga ni sawa na kilo 34 za zahabu, au mshahara wa miaka kumi na mitsano wa muhendadzi-kazi. **25:29** **25:29** Mathayo 13:12; Mariko 4:25; Luka 8:18 **25:30** **25:30** Mathayo 8:12; 22:13; Luka 13:28

31 Jesu waenderera kugomba achiamba, “Wakati mimi, Mutu Yela
Mlunguni, ndiphouya na utukufu phamwenga na malaika osi, hipho
ndipho ndiphosagarira chihi changu cha endzi cha utukufu.
32 Atu a mataifa ganjina gosi andakusanyika mbere zangu nami nin-
daatanya dza viratu mrisa atanyavyo mang’ondzi na mbuzi.
33 Nindaika atu a haki uphande wangu wa kulume, na hara atu ayi
uphande wa kumotso.
34 “Chisha nindaambira hara atu ario uphande wa mkpwono wa kulume,
‘Ndzoni mosi muriojaliwa ni Baba, phokerani majaliwa† mrigotengezerwa
hangu kuumbwa kpwa dunia.
35 Mana nákala na ndzala namwi mchinipha chakurya, nákala na chiru
namwi mchinipha madzi ga kunwa, nákala mjeni namwi mchinikaribisha.
36 Tsona nákala sina nguwo namwi mchinivwika, nákala mkpwongo
namwi mchedza mchinilola, nákala jela namwi mchedzanilamusa.’
37 “Hipho hara atu a haki andaniamba, ‘Bwana, ni rini huriphokuona
una ndzala huchikupha chakurya, ama ni rini huriphokuona una chiru
naswi huchikupha madzi ga kunwa?
38 Ni rini huriphokuona u mjeni huchikukaribisha, hebu ni rini hu-
riphokuona kuna nguwo naswi huchikuvwika?
39 Ni rini huriphokuona mkpwongo ama busu naswi huchedza kulola?’
40 Nami nindaambira, ‘Nakuambirani kpweli, chila chitu mrichomuhen-
dera mmwenga wa hinya enehu adide, mwanihendera mimi.’
41 “Chisha nindaambira hara ario uphande wa kumotso, ‘Ukani mbere
zangu mwimwi muriolaniwa! Phiyani moho wa kare na kare uriotengez-
erwa Shetani na malaikae.
42 Mana nákala na ndzala namwi tamyanipha chakurya, nákala na chiru
namwi tamniphere madzi,
43 nákala mjeni namwi tamyanikaribisha. Tsona nákala sina nguwo
namwi tamyanivwika, nákala mkpwongo namwi tamyanirarisa na nákala
jela namwi taphana yekpwedzanilola.’
44 “Hipho nao andaniamba, ‘Bwana, ni rini huriphokuona una ndzala
au chiru, u mjeni au bila nguwo, phokala mkpwongo au busu, naswi
huchikuricha bila ya kukuterya?’
45 Nami nindaambira, ‘Nakuambirani kpweli, chila chitu mrichorema
kuhendera mmwenga wa hinya adide, mwarema kunihendera mimi.’
46 Alafu atu ayi andainjira mateso ga kare na kare, ela hara a haki
andainjira uzima wa kare na kare.”

26

Mpango wa kumuolaga Jesu
(Mariko 14:1–2; Luka 22:1–2; Johana 11:45–53)

1 Jesu ariphomala kufundza mambo higa gosi, waambira anafundzie,
2 “Mnamanya kukala bada ya siku mbiri hundakala na Sikukuu ya
Pasaka, na mimi, Mutu Yela Mlunguni, nindalaviwa ili nikakotwe misumari
msalabani.”
3 Phahi akulu a alavyadzi-sadaka na vilongozi a Chiyahudi akutana
dzumbani mwa Kayafa, yekala mlavyadzi-sadaka mkpwulu.
4 Akpwendahenda njama ya kumgbwira Jesu chiwerevu ili amuolage.

25:31 **25:31** Mathayo 16:27; 19:28 † **25:34** **25:34** Chiyunani chinaamba; *Chisha mfalume andaambira, “Phokerani ufalume...*Piya msitari wa 40. **25:46** **25:46** Danieli 12:2 **26:2** **26:2** Kutsama 12:1–27

5 Ela akubaliana kukala dzambo hiro risihendeke wakati wa sikukuu,
sedze atu akahenda fujo.

Jesu anapakpwa marashi
hiko Bethania
(Mariko 14:3–9; Johana 12:1–8)

6 Jesu ariphokala hiko chidzidzi cha Bethania, wainjira nyumbani mwa
Simoni, yekala na mahana.
7 Wakati Jesu kala asegere anarya chakurya, phakpwedza mchetu yekala
akatsukula tupa ya marashi ga samani kulu, achimmwagira chitswani.
8 Anafundzie ariphoona vira, atsukirwa sana na achiamba, “Hasara hino
ni yani?
9 Marashi higa che ganaweza kuguzwa pesa nyinji na hizo pesa zikahewa
agayi!”
10 Jesu ariphogamanya gokala anagagomba, achiaambira, “Kpwa utu
wani munamyuga yuno mchetu? Akanihendera dzambo ra mana sana.
11 Mana siku zosi, agayi mundakala nao, ela mino sindakala namwi siku
zosi.
12 Hiyu mchetu akaumwagira mwiri wangu marashi kuutayarisha kpwa
mazishi gangu.
13 Nakuambirani kpweli kukala kokosi dunia ndzima ndikotangazwa iyo
habari nono, dzambo hiri achirohenda hiyu mchetu rindahadzwa kpwa
kumtambukira.”

Juda anakubali kumsalata Jesu
(Mariko 14:10–11; Luka 22:3–6)

14 Chisha, Juda Isikarioti, ambaye piya kala ni mwanafundzi wa Jesu,
waphiya kpwa akulu a alavyadzi-sadaka,
15 achendaauza, “Nchikuphani Jesu, mundaniphani?” Nao achimuis-
abira vipande mirongo mihahu vya feza achimupha.
16 Na kula wakati hinyo Juda waandza kuendza nafwasi ya kumsalatira
Jesu.

Jesu anadzitayarisha
kurya Sikukuu ya Pasaka
(Mariko 14:12–21; Luka 22:7–13; Johana 13:21–30)

17 Siku ya kpwandza ya Sikukuu ya mikahe isiyotiywa hamira,* ana-
fundzi amlunga Jesu achimuuza, “Unalonda hukakutayarishire chakurya
cha Pasaka kuphi?”
18 Naye achiaambira, “Phiyani hiko mudzini mundamuona mutu fulani,
mumuambe, ‘Mwalimu anaamba, wakati wangu u phephi, phahi nindarya
Pasaka phamwenga na anafundzi angu mwako nyumbani.’ ”
19 Phahi hara anafundzi ahenda vyo arivyolagizwa, na achendatayarisha
chakurya cha Pasaka mumo.
20 Kuriphofika dziloni, Jesu wasagala arye chakurya phamwenga na
anafundzie kumi na airi.
21 Na ariphokala anarya, Jesu wagomba achiamba, “Nakuambirani
kpweli, mmwenga wenu andanisalata.”
22 Anafundzie ariphosikira hivyo, asononeka sana, na achiandza ku-
muuza Jesu mmwenga-mmwenga achiamba, “Dze! Bwana, ikale ni mimi?”

26:7 26:7 Luka 7:37–38 **26:11 26:11** Kumbukumbu 15:11 **26:15 26:15** Zakariya 11:12 * **26:17 26:17** Chitabu cha Kutsama 12:15–20.

23 Jesu achimjibu achiamba, “Atsotsaye mkpwahe bakuli mwenga nami
ndiye ndiyenisalata.
24 Mimi, Mutu Yela Mlunguni, nindafwa kama Maandiko gaambavyo, ela
shakare ye ndiyenisalata! Baha kala mutu iye kavyarirwe.”
25 Juda, yemsalata, achimuuza achiamba, “Dze! Ikale ni mimi Mwal-
imu?” Jesu achimjibu, “Ehe, ni uwe.”

Chakurya cha Bwana
(Mariko 14:22–25; Luka 22:14–20; 1 Akorintho 11:23–25)

26 Jesu ariphokala anarya na anafundzie, wahala mkpwahe na
achimshukuru Mlungu. Chisha achiumega-mega na achiapha anafundzie,
achiamba, “Halani murye; hinyu ni mwiri wangu.”
27-28 Tsona wahala chikombe cha uchi wa zabibu, achimshukuru Mlungu,
na achiapha, achiamba, “Hinyu ni mlatso wangu ambao unaika chilagane†
cha Mlungu na atue, nao unamwagbwa kpwa fwaida ya atu anji ili
aswamehewe dambi. Nwani mosi.
29 Nakuambirani, sindanwa tsona uchi wa zabibu hadi siku iyo
ndiphounwa luphya phamwenga namwi kahi ya ufalume wa Baba.”

Jesu anatabiri
kukala Petero andamtsamalala
(Mariko 14:26–31; Luka 22:31–34; Johana 13:36–38)

30 Bada ya kuimba wira wa kumtogola Mlungu,‡ auka achiphiya Mwango
wa Mizaituni.
31 Chisha Jesu waambira anafundzie, “Usiku uhu wa rero mwimwi
mosi mundakala na wasiwasi nami na kuniricha, mana Mlungu anaamba
kpwenye Maandikoge, ‘Nindampiga mrisa, nago mang’ondzi gandat-
samukana.’
32 Ela bada ya kufufulwa, nindakutanguliyani kuphiya Galilaya.”
33 Ela Petero achimuamba, “Hata osi achikala na wasiwasi nawe na
kukuricha, mino sindakuricha bii!”
34 Naye Jesu achimuamba, “Nakuambira kpweli kukala usiku uhu wa
rero, kabila ya dzogolo kuika, undanitsamalala kano tahu.”
35 Petero achimuamba, “Hata ichikala ni kufwa, nahufwe hosi, ela
sindakutsamalala bii!” Chisha hara anafundzi osi achigomba dza vivyo.

Jesu anavoya Mlungu
hiko Gethisemane
(Mariko 14:32–42; Luka 22:39–46)

36 Chisha Jesu wauka phamwenga na anafundzie hadi phatu phaihwapho
Gethisemane, achiaambira, “Sagalani hipha nami naphiya phara mbere
nkavoye.”
37 Achimuhala Petero na anangbwa airi a Zebedayo. Hipho waandza
kusononeka na kuvundzika moyo,
38 achiaambira, “Yo sonono nriyo nayo, naona indanirya! Phahi kalani
hipha hucheseni phamwenga.”
39 Na ariphosengera mbere chidide, wagbwa chimabumabu, chisha
achivoya, “Baba, nakuvoya ichiwezekana, uniusire mateso chigonilenga;
ela sio nimendzavyo mimi, ela ulondavyo uwe.”

26:23 26:23 Zaburi 41:9 **26:27-28 26:27–28** Kutsama 24:8; Jeremia 31:31–34 † **26:27-28 26:27–28** Vitabu vyanjina vinaenjereza *chiphya.* ‡ **26:30 26:30** Desturi ya Ayahudi ni kuimba Zaburi 115–118 bada ya kurya Pasaka. **26:31 26:31** Zakariya 13:7 **26:32 26:32** Mathayo 28:16

40 Alafu achiauyira hara anafundzie na achiakuta arere. Achimlamusa
Petero achimuamba, “Kpwani tamuweza kukala matso phamwenga nami
hata dzagbwe ni dzisaa dzimwenga?
41 Chesani kuvoya ili Shetani asedze akakutiyani dambini, mana roho
inamendza kuhendato, ela mwiri tauweza.”
42 Jesu wauka tsona kano ya phiri kpwendavoya, achiamba, “Baba,
ichikala mateso tagaweza kuuswa kpwa ganiphahe, phahi ulondago
nagakale.”
43 Ariphouya tsona achiakuta arere, mana kala akashindwa ni usingizi.
44 Phahi waaricha na achendavoya kano ya hahu achigomba maneno
garatu gara.
45 Chisha achiauyira hara anafundzie, na achialamusa kuno anaamba,
“Mbona mchere rere na kuoya? Phundzani! Saa ikafika, na mimi, Mutu
Yela Mlunguni, ni phephi na kulaviwa kpwa atu a dambi.
46 Unukani, huphiyeni vyehu. Lolani, mutu ndiyenisalata aredza.”

Jesu anagbwirwa
(Mariko 14:43–50; Luka 22:47–53; Johana 18:3–12)

47 Jesu ariphokala acheregomba, Juda, mmwenga wa hara anafundzie
kumi na airi, wakpwedza na kundi kulu ra atu okala akatsukula panga
na marungu. Atu hinyo kala akahumwa ni akulu a alavyadzi-sadaka na
vilongozi a Chiyahudi.
48 Hiye yelonda kumsalata Jesu kala akaapha dalili achiamba, “Ye
ndiyemdonera kumlamusa ndiye iye, mgbwireni.”
49 Phahi Juda mara mwenga wamsengerera Jesu, achimuamba, “Uon-
adze, Mwalimu?” Chisha achimdonera.
50 Jesu achimuamba, “Msena wangu, henda uchirorilunga.” Hipho hara
atu achedza achimgbwira Jesu.
51 Mmwenga wa hara ariokala na Jesu, watsomola upanga achimkata
sikiro mtumwa wa mlavyadzi-sadaka mkpwulu.
52 Chisha Jesu achimuamba, “Hai! Hai! Uyiza upangao chowani, mana
yeyesi ahumiraye upanga, andaolagbwa na panga.
53 Mkale tammanya kukala naweza kumvoya Baba na sambi akanirehera
zaidi ya asikari elufu kumi na mbiri a malaika?
54 Ela nchihenda hivyo gara Maandiko ambago ganaamba higa ni
gahendeke, gandahendekadze.”
55 Wakati hinyo-hinyo Jesu wauza rira kundi ra atu ambao kala
akedzamgbwira, “Mbona mkedza na panga na marungu avi mkedzagbwira
jambazi? Kala nchisagala na kufundza ndani ya Nyumba ya Kuvoya
Mlungu chila siku, mbona tamuyanigbwira?
56 Ela gosi higa gahendeka ili ritimiye rira neno ra Mlungu rogombwa ni
manabii.”§ Hipho anafundzie osi amricha achichimbira.

Jesu anaphirikpwa mbere za ngambi
(Mariko 14:53–65; Luka 22:54–55,63–71; Johana 18:13–14,19–24)

57 Phahi hara ariomgbwira Jesu amphirika kaya kpwa Kayafa, yekala
mlavyadzi-sadaka mkpwulu, ambako kala kukakutana alimu a Shariya na
vilongozi a Chiyahudi.
58 Naye Petero wamlunga kpwa kure hadi muhala wa nyumba ya
mlavyadzi-sadaka mkpwulu. Ariphoinjira ndani, wasagala phamwenga
na arindzi ili aone mambo gandakaladze.

26:55 26:55 Luka 19:47; 21:37 § **26:56 26:56** Chitabu cha Isaya 53:12.

59 Phahi akulu a alavyadzi-sadaka na ngambi yosi yaendza ushaidi wa
handzo, wa kutosha wa kumshitakira Jesu ili aphahe kumuolaga,
60 ela taayaphaha ushaidi dzagbwe mashaidi manji ga handzo galavya
ushaidi wao. Mwisho, akpwedza mashaidi airi,
61 nao achiamba, "Mutu hiyu waamba kukala anaweza kubomola
Nyumba ya Kuvoya Mlungu na akaidzenga tsona kpwa siku tahu."
62 Phahi mlavyadzi-sadaka mkpwulu waima, na achimuuza Jesu, "Ikale
kuna ra kudzihehera kuhusu mashitaka ga hinya atu?"
63 Ela Jesu wanyamala zi. Mlavyadzi-sadaka Mkpwulu achimuamba,
"Nakulagiza kpwa Mlungu ariye moyo ugombe kpweli, huambire ichikala
uwe ndiwe Masihi,* yani Mwana wa Mlungu!"
64 Jesu achimuamba, "Kama uchivyogomba. Tsona nakuhakikishirani
mosi kukala hangu sambi mundaniona mimi, Mutu Yela Mlunguni,
nisegere mkpwono wa kulume† wa Mwenyezi Mlungu, phatu pha ishima
kulu sana, na chisha mundaniona nchedza dzulu ya maingu."
65 Hipho, mlavyadzi-sadaka mkpwulu wakpwanyula nguwoze, na achi-
amba, "Akakufuru! Kuna haja yani ya mashaidi zaidi? Avi mkasikira enye
achivyogomba!
66 Hebu munaonadze?" Nao achimuamba, "Hiye ni wa kuolagbwa!"
67 Alafu amtehera mahe ga uso kuno anampiga, na anjina achimuwanga
makofi,
68 na kumuuza, "We Masihi, ichikala u nabii kpweli, huambire
achiyekupiga ni ani?"

Petero anamtsamalala Jesu
(Mariko 14:66–72; Luka 22:56–62; Johana 18:15–18,25–27)

69 Petero kala asegere kondze muhalani. Phahi mtumishi wa chichetu
wamlunga Petero achendamuamba, "Hata uwe wakala phamwenga na
Jesu wa Galilaya."
70 Ela warema mbere za atu osi, achiamba, "Simanya unaambadze."
71 Alafu Petero ariphokala anatuluka bomani, waonewa ni mtumishi wa
chichetu wanjina hipho mryangoni, naye achiaambira atu ariokala hipho,
"Mutu hiyu akakala phamwenga na Jesu wa Nazareti."
72 Phahi wamtsamalala tsona na achihendaapa, achiamba, "Mutu hiye
simmanya bii."
73 Bada ya muda, atu ariokala aimire hipho amlunga Petero achen-
damuamba, "Hakika uwe piya u myawao, mana magombigo ganaonyesa."
74 Phahi waandza kudzilani na kuapa achiamba, "Mutu hiye simmanya
tsetsetse!" Mara mwenga dzogolo richiika.
75 Naye Petero achitambukira maneno goambirwa ni Jesu, kukala,
"Kabila dzogolo kuika, undanitsamalala kano tahu." Phahi watuluka
kondze, achendarira kpwa sonono.

27

Jesu anaphirikpwa mbere za Pilato
(Mariko 15:1; Luka 23:1–2; Johana 18:28–32)

1 Chiti kuriphocha, akulu osi a alavyadzi-sadaka na vilongozi a Chiyahudi
akata shauri ya kumuolaga Jesu.

26:61 26:61 Johana 2:19 * **26:63 26:63** *Masihi*, manage ni mutu yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu (msitari wa 68 piya). **26:64 26:64** Danieli 7:13 † **26:64 26:64** Chitabu cha Zaburi 110:1. **26:65 26:65** Alawi 24:16 **26:67 26:67** Isaya 50:6

2 Amfunga mikowa, achimphirika kpwa Pilato, liwali wa jimbo ra
Chirumi.

Juda anadzifunga lugbwe
(Mahendo 1:18–19)

3 Juda, ambaye kala akamsalata Jesu, ariphoona akahukumiwa kuo-
lagbwa, wajuta na achiuyiza vira vipande mirongo mihahu vya feza kpwa
akulu a alavyadzi-sadaka na vilongozi a Chiyahudi.
4 Achiamba, "Nákosa kpwa kulavya mlatso wa mutu asiye na makosa."
Ela nyo achiamba, "Ganahuhusuni go? Iyo ni shauriyo."
5 Juda wazitsupha zira pesa ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu,
achituluka achendadzisongola.
6 Akulu a alavyadzi-sadaka ahala zira pesa, achiamba, "Si shariya kuika
pesa hizi mfuko wa Nyumba ya Kuvoya Mlungu, kpwa vira zariphiwa
kpwa kumwaga mlatso."
7 Phahi apanga azihumire kugula munda wa mfinyangi ili phakale phatu
pha kuzikira ajeni.
8 Ndiyo mana munda hinyo uihwa Munda wa Mlatso hadi rero.
9 Chisha maneno arigogomba Mlungu kutsupira nabii Jeremia gahen-
deka goamba, "Ahala vipande mirongo mihahu vya feza, samani ya yuya
ambaye atu a Iziraeli akampigira bei,
10 achizihumira kugula munda wa mfinyangi, dza Mlungu arivyonilag-
iza."

Pilato anamuuza Jesu
(Mariko 15:2–5; Luka 23:3–5; Johana 18:33–38)

11 Jesu waimiswa mbere za liwali, naye achimuuza, "We ndiwe Mfalume
wa Ayahudi?" Jesu achimuamba, "Kama uchivyogomba."
12 Ela akulu a alavyadzi-sadaka na vilongozi ariphokala anamshitaki,
kagombere neno.
13 Chisha Pilato achimuuza, "Ukale kusikira go mashitaka manji
anagokushitakira?"
14 Ela ye kayajibu neno;* phahi hiye liwali achiangalala sana.

Jesu anaamulwa kuolagbwa
(Mariko 15:6–15; Luka 23:13–25; Johana 18:39—19:16)

15 Kawaida chila Sikukuu ya Pasaka liwali kala nkuavugurira mfungbwa
mmwenga ariyemtsambula enye.
16 Wakati hinyo kpwakala na mfungbwa mmwenga yemanyikana sana,
na dzinare ni Baraba.
17 Phahi kundi ra atu ririphokala rikakutana, Pilato waambira, "Niku-
vugurireni yuphi? Mnalonda Baraba hebu Jesu aihwaye Muokoli?"†
18 Wagomba hivyo mana kala akamanya kukala akamreha Jesu kp-
wakpwe kpwa sababu ya chidzitso.
19 Pilato ariphokala asegere chihi cha uamuli, mchewe wahuma ujumbe
achiamba, "Usidziinjize katika mambo ga mutu hiye wa haki, mana
nkagaya sana ndosoni kpwa sababuye."
20 Ela wakati hinyo akulu a alavyadzi-sadaka na vilongozi a Chiyahudi
achiabembeleza atu avoye kuvugurirwa Baraba, ela Jesu anyongbwe.

27:3 27:3 Mahendo 1:18–19 **27:9 27:9** Zakariya 11:12–13 * **27:14 27:14** Soma chitabu cha Isaya 53:7. † **27:17 27:17** ***Muokoli***: Yani *Masihi* mutu yetsambulwa ni Mlungu kutawala atue (msitari wa 22 piya).

21 Mkpwulu wa jimbo wauza tsona, “Kahi ya hinya airi, ni ani mlondaye
nikuvugurireni?” Nao achimuamba, “Baraba!”
22 Pilato achiauza, “Sambi, yuno Jesu aihwaye Muokoli, nimuhendedze?”
Nao osi achiamba, “Naakotwe msalabani!”
23 Ela Pilato achiauza, “Kpwa utu wani? Kpwani wahenda uyi wani?”
Ela nyo achizidi kukota kululu, achiamba, “Naakotwe msalabani!”
24 Phahi, Pilato ariphoona hata akahendadze kandasikirwa na kpwa vira
fujo kala rikaandza, wahala madzi achitsukutsa mikono mbere za rira
kundi ra atu, achiamba, “Mino sina lawama dzulu ya mlatso wa mutu
hiyu asiye na kosa; shauri yenu enye.”
25 Atu osi achiamba, “Mlatsowe nauwiswe swiswi na ana ehu!”
26 Hipho Pilato waavugurira Baraba, ela achilagiza Jesu achapwe viboko
sana, chisha achimlavya akakotwe msalabani.

Asikari anamnyetera Jesu
(Mariko 15:16–20; Johana 19:2–3)

27 Chisha asikari a liwali amuinjiza Jesu ndani ya dzumba ra liwali wa
jimbo ra Chirumi, nao achiiha chikosi chosi cha asikari chichimzunguluka.
28 Achimvula nguwo, achimvwika kandzu ya kundu, rangi ya chifalume.
29 Tsona achisuka chiremba cha miya, achimvwika chitswani, na
achimuikira mlawa mkpwonowe wa kulume. Achichita mavwindi
mbereze, achimnyetera achimuamba, “Mfalume wa Ayahudi! Kala na
maisha mare!”
30 Amtehera mahe, chisha achimfuta hura mlawa achimkirita nao
chitswani.
31 Bada ya kumnyetera, amvula hira kandzu, achimvwika nguwoze.
Chisha achimphirika kpwendakotwa msalabani.

Jesu anakotwa misumari msalabani
(Mariko 15:21–32; Luka 23:26–43; Johana 19:17–27)

32 Hara asikari ariphokala anamphirika Jesu akakotwe msalabani, himo
njirani akutana na mutu mmwenga yeihwa Simoni. Mutu iye kala ni
mwenyezi wa mudzi wa Kirene. Phahi amlazimisha iye mutu atsukule
msalaba wa Jesu
33 hadi phatu phaihwapho Gologotha, manage ni “Zekeya ra Chitswa.”
34 Hipho atu ajaribu kumupha mtsanganyiko wa uchi wa zabibu na dawa
ya kuusa mavune, ela Jesu ariphoutata achirema kuunwa.
35 Na bada ya kumkota misumari msalabani, achipiga kura kuganya
nguwoze ili amanye ni ani ndiyeziphaha.
36 Alafu asagala phapho kumrinda.
37 Dzulu ya chitswache phaikpwa chibao cha shitakare ambacho kala
chikaandikpwa HIYU NI JESU, MFALUME WA AYAHUDI.
38 Phamwenga naye, akora airi akotwa misalabani, mmwenga uphan-
dewe wa kulume na wanjina uphande wa kumotso.
39 Atu okala anatsupa phatu hipho amlaphiza na kusukasuka vitswa
40 na kuamba, “We wadzikarya vya kukala unaweza kubomola Nyumba
ya Kuvoya Mlungu na kuidzenga tsona kpwa siku tahu. Sambi amba
dzitivye. Ichikala u Mwana wa Mlungu, amba tserera kula msalabani!”
41 Vivyo hivyo akulu a alavyadzi-sadaka, phamwenga na alimu a Shariya
na vilongozi anjina nao amnyetera achiamba,

27:24 27:24 Kumbukumbu 21:6–9 **27:34 27:34** Zaburi 69:21 **27:35 27:35** Zaburi 22:18 **27:39 27:39** Zaburi 22:7; 109:25 **27:40 27:40** Mathayo 26:61; Johana 2:19

42 “Waokola anjina, ela kaweza kudziokola mwenye! Hangbwe ni
Mfalume wa Iziraeli! Phahi, naatserere kula msalabani naswi humuamini.
43 Anamkuluphira Mlungu; haya, Mlungu naamutivye ichikala anam-
mendza. Mana waamba ati, ‘Mlungu wamtsambula akale Mwanawe.’ ”
44 Hata hara aivi ariokotwa phamwenga naye, piya nao amlaphiza.

Chifo cha Jesu
(Mariko 15:33–41; Luka 23:44–49; Johana 19:28–30)

45 Kpwakala na jiza tsi ndzima kula saa sita za mutsi hadi saa tisiya.
46 Iriphofika kama saa tisiya, Jesu warira kululu, achiamba, *“Eloi, Eloi,
lama sabakithani?”* Manage ni, “Mlungu wangu, Mlungu wangu, mbona
ukaniricha?”
47 Atu anjina ariokala akaima phephi ariphosikira hivyo aamba, “Mutu
hiyu anamuiha Elija.”
48 Mmwenga wao wazola achendahala demu achirivwika ndani ya
uchi wa ngbwadu, achirigbwadzika mgongoni. Chisha achimupha Jesu
afyondze.
49 Ela anjina achiamba, “Mriche, hulole ichikala Elija andakpwedza
amtivye.”
50 Jesu wakota kululu tsona na achidosa roho.
51 Wakati hinyo-hinyo paziya ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu yaahuka
pande mbiri, kula dzulu hadi photsi. Tsi ndzima ichisumba, myamba
ichiahuka,
52 mbira zichifwenuka, na atakatifu anji ariofwa achifufulwa.
53 Na bada ya Jesu kufufuka, atu hinyo atuluka mbirani achiphiya mudzi
mtakatifu wa Jerusalemu, na achiatsembukira atu anji.
54 Phahi, asikari okala anarinda Jesu na mkpwulu wa hara asikari,
ariphoona tsi irivyosumba na gara mambo gachivyohendeka, atishirwa
sana achiamba, “Hakika mutu hiyu ni Mwana wa Mlungu!”
55 Piya kala phana achetu anji ambao kala achimlunga-lunga Jesu na
kumuhumikira hangu ariphokala Galilaya. Achetu hinyo kala aimire kure
chidide analola,
56 ambao anjina kala ni Maryamu kula Magidala, Maryamu ninengbwa
wa Jakobo na Yusufu, phamwenga na mkpwaza Zebedayo.

Jesu anazikpwa
(Mariko 15:42–47; Luka 23:50–56; Johana 19:38–42)

57 Iriphofika dziloni, watsoloka tajiri mmwenga yeihwa Yusufu. Tajiri
hiye kpwao kala ni mudzi wa Arimathaya, naye piya kala ni mwanafundzi
wa Jesu.
58 Waphiya kpwa Pilato achendavoya ruhusa ahewe mwiri wa Jesu, naye
Pilato achilagiza ahewe.
59 Yusufu achihala hura mwiri achiulinga shanda ya katani swafi,
60 achiuzika ndani ya mbiraye nyiphya ambayo kala akaitsonga
mwambani. Chisha achibwiningiza mryango wa mbira na dziwe kulu, na
badaye achiphiya vyakpwe.
61 Maryamu kula Magidala na yuya Maryamu wanjina kala asegere
kulola kura mbirani.

Mbira ya Jesu inarindwa

27:43 27:43 Zaburi 22:8 **27:46 27:46** Zaburi 22:1 **27:48 27:48** Zaburi 69:21 **27:51 27:51** Kutsama 26:31–33 **27:55 27:55** Luka 8:2–3 **27:60 27:60** Isaya 53:9

62 Siku ya phiriye, ambayo kala ni Siku ya Kuoya, akulu a alavyadzi-
sadaka na Mafarisayo amlunga Pilato,
63 achendamuamba, “Muishimiwa, hunatambukira kukala yuya wa
handzo kabila ya kufwa waamba, ‘Bada ya siku tahu nindafufuka.’
64 Kpwa hivyo lagiza asikari akarinde hira mbira hadi siku ya hahu, ili
anafundzie asedze akamuiya, akaambira atu, ‘Akafufuka.’ Hiri handzo ra
mwisho rindakala iyi zaidi kuriko rira ra kpwandza.”
65 Pilato achiaambira, “Halani asikari; mkahakikishe iyo mbiraye
inarindwato.”
66 Phahi, aphiya achendatiya alama dzulu ya rira dziwe na achiricha
asikari arinde.

28

Jesu anafufuka
(Mariko 16:1–10; Luka 24:1–12; Johana 20:1–10)

1 Bada ya Siku ya Kuoya kusira, wakati kala kuchere chimirimiri cha siku
ya kpwandza ya wiki, Maryamu kula Magidala na yuya Maryamu wanjina
aphiya kpwendalola hira mbira.
2 Gafula tsi yasumba sana, mana malaika wa Mlungu watserera
kula mlunguni, achedzapingilisa rira dziwe ra kubwiningizira mbira na
achirisagarira.
3 Ye malaika waonekana dza limeme na mavwazige kala ni mereru dza
bafuta.
4 Arindzi a hira mbira akakama kpwa wuoga na achigbwa achikala avi
akafwa.
5 Ela yuya malaika waambira hara achetu, “Msiogophe! Ninamanya
kukala munamuendza Jesu ariyekotwa misumari msalabani.
6 Kapho hipha, mana akafufuka dza viratu arivyogomba. Ndzoni mlole
phatu phokala akalazwa.
7 Namwi phiyani upesi mkaambire anafundzie kukala akafufuka, na hivi
sambi akakutanguliyani kuphiya Galilaya ambako mundamuona. Msiyale
nchivyokuambirani.”
8 Phahi auka upesi phara mbirani na wuoga kuno akahererwa sana,
achizola kpwendaambira anafundzie.
9 Mara mwenga Jesu achikutana nao, na waalamusa achiamba, “Mkala-
mukadze, ano mayo?” Hara achetu amlunga, achimgbwira maguluge
achimuabudu.
10 Chisha Jesu achiaamba, “Msiogophe! Phiyani mkaambire enehu
aphiye Galilaya, na andaniona kuko.”

Arindzi anaphirika habari

11 Hara achetu ariphokala anaphiya vyao, arindzi anjina a mbira aphiya
mudzini kpwendalavya habari kpwa akulu a alavyadzi-sadaka kuhusu
mambo gosi gohendeka mbirani.
12 Phahi, hinyo akulu a alavyadzi-sadaka akutana na vilongozi anjina a
Chiyahudi. Bada ya kubisha nao, achiahonga pesa nyinji hara asikari,
13 achiaambira, “Mwimwi mundaamba, ‘Anafundzie akedza usiku na
akamuiya wakati swino che hurere.’
14 Na liwali achigasikira higa, swino hundagomba naye hata akubali
kukala tamuna makosa.”

27:63 27:63 Mathayo 16:21; 17:23; 20:19; Mariko 8:31; 9:31; 10:33–34; Luka 9:22; 18:31–33

15 Phahi hara asikari ahala zira pesa, na achihenda viratu arivyolagizwa.
Habari hizi zaenea hiko kpwa Ayahudi hadi rero.

Jesu anatsembukira anafundzie
(Mariko 16:14–18; Luka 24:36–49; Johana 20:19–23; Mahendo 1:6–8)

16 Hara anafundzi kumi na mmwenga aphiya Galilaya hiko gambani
ambako kala akalagizirwa ni Jesu.
17 Ariphomuona, amuabudu, dzagbwe kala ana wasiwasi taamini kukala
ni iye.
18 Chisha Jesu waasengerera phara kala aripho, achiaambira, “Náhewa
uwezo wosi dzulu mlunguni na duniani.
19 Kpwa hivyo phiyani mkahende makabila gosi gakale anafundzi angu.
Muabatize kpwa dzina ra Baba, ra Mwana, na ra Roho Mtakatifu,
20 mkaafundze alunge chila chitu nrichokulagizani. Hakika nami
ndakala phamwenga namwi siku zosi, hadi mwisho wa dunia.”

28:16 28:16 Mathayo 26:32; Mariko 14:28 **28:19 28:19** Mahendo 1:8

Injili irivyoandikpwa ni MARIKO

Tanga mbere

Muandishi wa chitabu hichi ni Johana Mariko ambaye kala ni msenangbwa wa Petero na msaidizi wa Paulo na Barinaba (soma Mahendo ga Mitume 12:12, 25; 13:4–5; 15:37–39; Baruwa yoandikirwa Akolosai 4:10; Baruwa ya Phiri yoandikirwa Timothi 4:11). Kpwenye Baruwaye ya Kpwandza, sura ya 5:13, Petero anamuiha "mwanangu wa chiroho." Inaonekana kukala *Injili irivyoandikpwa ni Mariko* ni Injili ya kpwandza kuandikpwa, chahi wakati Mariko na Petero kala achisagala mudzi mkpwulu wa Rumi, ambako Petero waolagbwa.

Injili irivyoandikpwa ni Mariko ni fupi kuriko injili zanjina. Ni chitabu chinachosemurira gara arigohenda Jesu, hasa vilinje arivyohenda, na vira arivyo na uwezo wa Mlungu wa kuokola atu. Chitabu hichi chinaonyesa kukala Jesu anaweza kuphoza makongo, kutuluza pepho na kuswamehe dambi, yani kutivya atu aphahe uzima wa kare na kare. Huchisoma chitabu hichi hunaona kukala Jesu ariphoandza kaziye tu, wahenda kare vilinje; ariphotsambula anafundzie a ne a kpwandza waphoza akongo na kutuluza pepho (1:16–28). Gosi arigohenda Jesu ganaonyesa kukala wagahenda kpwa uwezo wa Mlungu.

Msitari muhimu ni 10:45 ambapho Jesu anaeleza kaziye, "Mana mimi, Mutu Yela Mlunguni, sedzere kuhenderwa, ela nákpwedza kuhendera na kulavya maisha gangu ili gakale maripho ga kukombola atu anji."

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Kazi ya Johana M'batizadzi 1:1–8
Jesu anabatizwa ni Johana na kujezwa ni Shetani 1:9–13
Kazi ya Jesu hiko Galilaya 1:14—9:50
Jesu anaphiya Jerusalemu na anafundzie 10:1–52
Sabaa ya mwisho ya Jesu kabila ya chifoche 11:1—15:47
Jesu anafufuka 16:1–8
Jesu anatsembukira anafundzie na kuphiya mlunguni 16:9–20

Mahubiri ga Johana M'batizadzi
(Mathayo 3:1–12; Luka 3:1–18; Johana 1:19–28)

1 Hino ni Injili* kuhusu Jesu Masihi, Mwana wa Mlungu. Habarize zaandza,
2 viratu irivyoandikpwa ni manabii Isaya kukala,
"Nindatanguliza muhumwa wangu mberezo,
ambaye andakutengezera njirayo.
3 Mutu hiye anakota kululu hiko weruni kuaambira atu:
'Mtsengerani Mwenyezi Mlungu njira na muigolose.' "
4 Phahi kpwakpwedza Johana M'batizadzi hiko weruni naye kala anahubiri na kuambira atu abatizwe achiamba, "Tubuni dambi m'batizwe, ili Mlungu akuswameheni."
5 Atu anji kula jimbo ra Judea na Jerusalemu amlunga Johana ili asikize mahubirige. Ariphotubu dambi zao, waabatiza muho Joridani.

---

* **1:1 1:1** ***Injili*** manage ni habari nono. **1:2 1:2** Malaki 3:1 **1:3 1:3** Isaya 40:3

6 Johana kala achivwala vwazi rotengezwa na nyoya za ngamia na kala
achidzifunga mkanda wa chingo chibiruni. Chakuryache chakala ndzije
na asali.
7 Kala achiatangazira atu kukala, “Ye edzaye bada ya mimi ana uwezo
zaidi yangu, ambaye mimi sifwaha hata kuvula virahuvye.
8 Mino nkakubatizani na madzi; ela iye andakubatizani na Roho
Mtakatifu.”

Jesu anabatizwa ni Johana
na kujezwa ni Shetani
(Mathayo 3:13—4:11; Luka 3:21–22; 4:1–13)

9 Wakati hinyo Jesu wakpwedza kula Nazareti, mudzi wa jimbo ra
Galilaya, na Johana achim’batiza muho Joridani.
10 Phapho hipho Jesu ariphotuluka mura madzini, waona mlunguni
kukafwenuka, na Roho Mtakatifu anatserera na mfwano dza wa njiya,
achedzagbwa dzuluye.
11 Chisha kpwatuluka sauti kula mlunguni ichiamba, “Uwe ndiwe
mwanangu nikumendzaye, nawe unanihamira sana.”
12 Phapho hipho Jesu walongozwa ni Roho Mtakatifu kuphiya hiko
weruni.
13 Phahi wakala hiko siku mirongo mine, iye na nyama a weruni bahi.
Wakati wosi uho, Jesu wajezwa ni Shetani, ela malaika achedzamterya.

Jesu anaandza kuhubiri hiko Galilaya
(Mathayo 4:12–17; Luka 4:14–15; 5:1–11)

14 Sambi bada ya Johana kutiywa jela, Jesu waphiya jimbo ra Galilaya
achendatangaza habari nono kula kpwa Mlungu.
15 Waamba, “Wakati ukatimia, na ufalume wa Mlungu ukafika. Phahi,
tubuni na muamini hizo habari nono.”

Jesu anatsambula anafundzie
a kpwandza

16 Siku mwenga Jesu ariphokala anatsupa na kanda-kanda ya Ziya ra
Galilaya, waona atu airi, Simoni na nduguye Anderea. Atu hinya kala
anatsupha chimia ziyani mana kala ni avuvi.
17 Phahi waambira, “Nilungani, nami nindakuhendani avuvi a atu.”
18 Na phapho hipho aricha vimia vyao achimlunga.
19 Jesu ariphosengera mbere chidide, waona Jakobo na nduguye Johana,
anangbwa a Zebedayo. Kala a dauni anashona vimia vyao.
20 Phapho hipho Jesu waaiha, achimrichira ise yao ro dau phamwenga
na ahendadzi-kazi na achimlunga Jesu.

Jesu anatuluza pepho
(Luka 4:31–37)

21 Jesu na hara arioatsambula aphiya hadi mudzi wa Kaperinaumu na
Siku ya Kuoya iriphofika Jesu wainjira sinagogini achiandza kufundza.
22 Atu aangalazwa ni mafundzoge, mana wafundza dza mutu ariye na
uwezo, wala si dza alimu a Shariya afundzavyo.
23 Phapho hipho mumo Sinagogini kala muna mutu wa pepho.
24 Wakota kululu achiamba, “Unamini wee, Jesu wa Nazareti? Ukedza-
humarigiza? Nakumanya! Uwe u Mutu wa Haki yela kpwa Mlungu.”

1:6 1:6 2 Afalume 1:8 **1:11 1:11** Mwandzo 22:2; Zaburi 2:7; Isaya 42:1; Mathayo 3:17; 12:18; Mariko 9:7; Luka 3:22 **1:15 1:15** Mathayo 3:2 **1:22 1:22** Mathayo 7:28–29

25 Ela Jesu wamdemurira yuya pepho, achimuamba, “Nyamala, na
utuluke!”
26 Phahi yuya pepho wamuhenda yuya mutu akakame, achikota kululu
ndipho achituluka.
27 Atu osi aangalala na achiuzana enye kpwa enye, achiamba, “Ni utu
wani huno? Hebu, ni mafundzo maphya ga uwezo! Hata anademurira
pepho nao anamsikira!”
28 Hipho nguma ya Jesu yaenea jimbo rosi ra Galilaya.

Jesu anaphoza atu anji
(Mathayo 8:14–17; Luka 4:38–41)

29 Phapho hipho Jesu na anafundzie ariphotuluka mura sinagogini, Jesu,
Jakobo, na Johana, aphiya phamwenga na Simoni na Anderea kpwao kaya.
30 Ko kaya, mtsedza mchetu wa Simoni kala akadziambalaza kpwa
sababu kala ana homa. Naye Jesu ariphofika phara kaya achiambirwa.
31 Phahi wamgbwira mkpwono yuya mchetu, naye achiunuka. Phapho
hipho homa richiphola achiandza kuahumikira.
32 Dziloniye, Siku ya Kuoya kala ikasira naro jiza rinahanda, atu
amrehera Jesu akongo osi na hara ambao kala ana pepho.
33 Atu osi, mudzi mzima akpwedza pho muhalani,
34 na Jesu achiphoza anji ariokala na makongo ga bazi nyinji. Piya
watuluza pepho, ela kayaziricha zikagomba, mana kala zinamanya iye ni
ani.

Jesu anahubiri Galilaya
(Luka 4:42–44)

35 Siku ya phiriye, chimirimiri kabila ya atu kulamuka, Jesu watuluka
achiphiya phatu kanda macheye achendavoya.
36 Ela Simoni na ayae akpwendamuendza,
37 na ariphomuona amuamba, “Atu osi anakuendza.”
38 Ela Jesu achiaambira, “Nahuphiyeni midzi yanjina ili nikatangaze
ujumbe wangu hiko nako, mana nakpwedza kpwa gago.”
39 Phahi wanyendeka Galilaya yosi, achitangaza ujumbe kula kpwa
Mlungu masinagogini mwao na kutuluza pepho.

Jesu anaphoza mutu wa mahana
(Mathayo 8:1–4; Luka 5:12–16)

40 Mutu mmwenga ambaye kala ana mahana wakpwedzachita mavwindi
mbere za Jesu achimuamba, “Uchimendza unaweza kunitakasa.”†
41 Jesu wamuonera mbazi sana, achigolosa mkpwonowe achimguta yuya
mutu wa mahana, achimuamba, “Ehe! Nalonda, takasika.”
42 Na phapho kare hura ukongo wa mahana uchiphola, mwiriwe
uchikala mnono.
43 Jesu achimuamba yuya mutu aphiye vyakpwe na achimsisitiza sana
achimuamba,
44 “Usimuambire mutu yeyesi! Ela phiya ukadzionyese kpwa mlavyadzi-
sadaka na ulavye sadaka ya kutakaswa dza vyolagiza Musa, ili ukale
ushaidi kpwa atu kala ukaphola kpweli.”
45 Ela yuya mutu wamuambira chila mutu yemuona kala akaphozwa
ni Jesu, na habari zichigota hata ichikala Jesu kaweza tsona kuinjira

---

1:39 **1:39** Mathayo 4:23; 9:35 † **1:40** **1:40** Mutu wa mahana, kala ni *najisi*, kpwa hivyo kala karuhusiwa kuinjira Nyumba ya Kuvoya Mlungu, kuguta ama kugutwa ni myawe. Na achiphozwa kala ni akadzionyese kpwa mlavyadzi-sadaka, ndipho aweze kutsanganyikana na atu. **1:44** **1:44** Alawi 14:1–32

midzini ching'ang'a, ela akale ko vidze-vidze kusiko na atu. Hata hivyo atu amlunga vivyo kula chila phatu.

2

Jesu anaswamehe dambi na kuphoza
(Mathayo 9:1–8; Luka 5:17–26)

1 Jumwa na chisiku Jesu wauya Kaperinaumu, na atu achisikira kukala
wakpwedza asegere ko asagalako.
2 Hipho umati mkpwulu wa atu wakpwedza uchiodzala hadi atu achikala
taaweza kusengerera mryango, naye Jesu achieleza atu mambo ga Mlungu.
3 Chisha kpwakpwedza atu a ne ambao kala akatsukula mutu wa kuphola
vilungo kumreha kpwa Jesu.
4 Ela kpwa sababu ya hura umati wa atu, hara okala akatsukula
mkpwongo, taayaweza kumfisa phara ariphokala Jesu. Phahi apanda
dzulu ya hira nyumba, achielekeza phara ariphokala Jesu, achiphahenda
mwanya, chisha achimtsereza yuya mkpwongo na chitandache.
5 Jesu ariphoona hara atu vira amkuluphiravyo, wamuamba yuya
mkpwongo, "Mwanangu, dambizo zikaswamehewa."
6 Phahi alimu anjina a Shariya ariokala asegere hipho adziuza mwao
mioyoni,
7 "Kpwa utu wani yuno anagomba vino? Anakufuru. Takuna mutu
awezaye kuswamehe dambi siphokala Mlungu macheye."
8 Phapho hipho Jesu wamanya maazo gao, na achiauza, "Kpwa utu wani
munaaza hivyo mwenu mioyoni?
9 Ni riphi ra rahisi, ni kumuamba hiyu mutu wa kuphola vilungo,
'Dambizo zikaswamehewa,' hebu ni kumuamba, 'Unuka, hala tandikoro
uphiye vyako?'
10 Ela nindakuhendani mmanye kukala mimi, Mutu Yela Mlunguni, nina
uwezo wa kuswamehe dambi himu duniani." Chisha achimuamba yuya
mkpwongo,
11 "Nakuamba, unuka uhale tandikoro uphiye kaya."
12 Phapho kare achiunuka, achihala chitandache na achiuka kuno atu
osi analola. Atu osi aangalala na achimtogola Mlungu, achiamba, "Mambo
higa! Tahudzangbwegaona bii."

Jesu anamtsambula Lawi
(Mathayo 9:9–13; Luka 5:27–32)

13 Jesu waphiya tsona kanda ya ziya ra Galilaya. Kundi kulu ra atu
richimlunga naye achiandza kuafundza.
14 Ariphokala anaphiya vyakpwe, wamuona mtoza kodi aihwaye Lawi,*
mwana wa Alifayo, asegere phakpwe ofisini. Achimuamba, "Nilunga,"
naye Lawi waunuka achimlunga.
15 Badaye, Jesu na anafundzie akpwendarya chakurya nyumbani kpwa
Lawi. Na ariphokala asegere anarya na atoza kodi na atu anjina ariokala
achiharirwa kala ni achina-dambi akpwedzarya phamwenga nao.
16 Alimu a Shariya okala ni a kundi ra Mafarisayo amuona Jesu anarya na
atu hinya. Phahi achiauza anafundzie, "Mbona yuno anarya phamwenga
na atoza kodi na achina-dambi?"

* **2:14 2:14** Dzina ranjina ra Lawi ni *Mathayo* (soma Mathayo 9:9; Luka 5:27–29).

17 Jesu ariphosikira waambira, “Azima taana haja ya mganga, ela hara
akongo ndio ario na haja ya mganga. Mino siyakpwedzaiha atu adzionao
ana haki, ela nákpwedzaiha achina-dambi.”

Jesu anauzwa kuhusu kufunga
(Mathayo 9:14–17; Luka 5:33–39)

18 Wakati mmwenga ambapho Mafarisayo na anafundzi a Johana kala
akafunga, atu anjina akpwedzamuuza Jesu, “Mbona anafundzi a Johana
na a Mafarisayo anafunga ela anafundzio taafunga?”
19 Jesu achiamba, “Hangu rini ajeni a harusini akafunga, naye bwana
arusi achere phamwenga nao? Taaweza kufunga wakati bwana arusi
achere phamwenga nao.
20 Ela kuredza wakati ambapho bwana arusi andauswa asikale
phamwenga nao, hinyo ndio wakati ndiphofunga.
21 “Tsona takuna ashonaye chiraka chiphya nguwo ya kare; mana cho
chiraka chiphya chindauyirana chirichane na cha kare, na hipho nguwo
ya kare indazidi kuahuka.
22 Wala takuna awezaye kutiya uchi muphya viriba† vya kare. Mana
achihenda hivyo, hura uchi undaahula vyo viriba na nyo uchi, phamwenga
na vyo viriba andavikosa. Ela uchi muphya utiywa viriba viphya.”

Jesu anauzwa kuhusu Siku ya Kuoya
(Mathayo 12:1–8; Luka 6:1–5)

23 Wakati mmwenga kala ni Siku ya Kuoya, Jesu na anafundzie atsapira
minda ya nganu. Ariphokala anatsupa anafundzie aandza kukata na
kuphulula masuche ga nganu achirya.
24 Mafarisayo ariphoona vira, amuuza Jesu, “Mbona anafundzio ana-
henda kazi Siku ya Kuoya? Lola! Anahenda dzambo ambaro si shariya
kpwehu swiswi Ayahudi kuhendwa Siku ya Kuoya.”
25 Jesu achiaambira, “Kale tamdzangbwesoma arivyohenda Mfalume
Daudi na ayae ariphosikira ndzala?
26 Wakati Abiathari kala ndiye mlavyadzi-sadaka mkpwulu, Daudi wa-
menya hema ra kumuabudu Mlungu, achirya mabofulo gotengbwa kpwa
kazi ya Mlungu. Chishariya, alavyadzi-sadaka bahi ndiokala anaruhusiwa
kugarya, ela Daudi warya, tsona achiapha ayae.”
27 Alafu Jesu achiaambira, “Siku ya Kuoya yaikirwa atu, wala siyo kukala
atu aumbwa kpwa sababu ya Siku ya Kuoya.
28 Kpwa hivyo, Mutu Yela Mlunguni, ndiye mwenye uwezo wa mambo
gosi ga Siku ya Kuoya.”‡

3

Jesu anaphoza mutu Siku ya Kuoya
(Mathayo 12:9–14; Luka 6:6–11)

1 Siku yanjina Jesu wainjira sinagogini, namo kala muna mutu yefuwa
mkpwono.
2 Piya kala muna atu ambao kala anaendza chizigbwa cha kumshitakira
Jesu. Atu hinyo amrorera aone ichikala andamphoza yuya mutu Siku ya
Kuoya.
3 Jesu achimuamba yuya mutu wa kufuwa mkpwono, “Ndzo hiku.”

---

† **2:22 2:22** Chiriba ni kama chiburu cha chingo. **2:23 2:23** Kumbukumbu 23:25 **2:26 2:26** Alawi 24:9 **2:26 2:26** 1 Samueli 21:1–6 ‡ **2:28 2:28** Chiyunani chinaamba, *Ni Bwana hata wa siku ya kuoya.*

4 Chisha achiauza hara ariokala phara, “Ni riphi ra shariya kuhenda Siku
ya Kuoya? Ni mutu kuhenda manono hebu kuhenda mai? Ni kutivya mutu
hebu kuolaga?” Ela osi achinyamala.
5 Hipho Jesu waatong’orera matso kpwa utsungu, achisononeka kpwa
sababu ya kukosa mbazi kpwao. Alafu achimuamba yuya mutu, “Golosa
mkpwonoo,” naye achiugolosa na uchikala mzima.
6 Phapho hipho Mafarisayo atuluka kondze achiungana na atu a chikundi
cha Herode kupanga njama ya ndivyomuolaga Jesu.

Umati wa atu unamlunga Jesu
(Mathayo 12:9–14; Luka 6:6–11)

7 Jesu na anafundzie auka achiphiya kanda-kanda ya ziya ra Galilaya, na
kundi kulu ra atu kula Galilaya, jimbo ra Judea richimlunga.
8 Piya kpwakpwedza atu anji kula Judea, Jerusalemu na jimbo ra Idumea,
ng’ambo ya muho Joridani, na phephi na midzi ya Tiro na Sidoni. Hano
osi akpwedza mana kala akasikira gara arigohenda Jesu.
9-10 Kpwa vira Jesu kala akaphoza atu anji, akongo osi kala analonda
amgute. Phahi Jesu ariphoona hura umati, waambira anafundzie amsen-
gezere dau akale andasagala asedze akafyehwa ni atu.
11 Na atu a pepho ariphomuona, adzibwaga photsi mbereze na hinyo
pepho achikota kululu achiamba, “Uwe u Mwana wa Mlungu!”
12 Ela Jesu waaonya sana asimuambire mutu yeyesi kukala iye ni ani.

Jesu anatsambula mitume kumi na airi
(Mathayo 10:1–4; Luka 6:12–16)

13 Alafu Jesu waphiya gambani na achiiha hara kala anaalonda, nao
achimlunga.
14 Watsambula kumi na airi, achiaiha “mitume.” Waatsambula ili akale
phamwenga naye, aahume kpwendatangaza ujumbewe,
15 na akale na uwezo wa kutuluza pepho.
16 Phahi hara kumi na airi kala ni: Simoni (ariyemuiha Petero),
17 Jakobo na Johana, ana a Zebedayo, (waaiha Boanerige, yani manage
ni ana a Chiguruguru),
18 Anderea, Filipu, Batholomayo, Mathayo, Tomasi, Jakobo mwana wa
Alifayo, Thadayo, Simoni (ambaye piya kala achiihwa Mpiganiadzi Uhuru),
19 na Juda Isikarioti, ambaye mwisho wamsalata Jesu.

Jesu ana nguvu kumshinda Shetani
(Mathayo 12:22–32; Luka 11:14–23; 12:10)

20 Badaye Jesu wakpwendainjira nyumba fulani, na kundi ra atu
richedza tsona hata ichikala Jesu na anafundzie taana nafwasi ya kurya.
21 Atu a kpwao kaya ariphosikira, aphiya kpwendamuhala mana atu kala
anaamba, “Ana koma!”
22 Piya alimu a Shariya ariphokpwedza kula Jerusalemu, aamba, “Ana-
longozwa ni Belizebuli, mkpwulu wa pepho. Anatuluza pepho kpwa uwezo
mkpwulu wa pepho.”
23 Hipho Jesu waaiha, achibisha nao kuhumira ndarira, “Dze Shetani
anawezadze kutuluza Shetani?
24 Tsi yoyosi ambayo vilongozie anapingana taiweza kudumu,
25 tsona nyumba iganyanayo makundi kupingana, nkutsamuka.

3:9-10 3:9–10 Mariko 4:1; Luka 5:1–3 **3:22 3:22** Mathayo 9:34; 10:25

26 Phahi ichikala kundi mwenga ra pepho rinapinga utawala wa Shetani,
inaonyesa kukala ufalume hinyo unaganyana, nao tauweza kpwenderera,
mana mwishowe u phephi.
27 Wala takuna mutu awezaye kuinjira nyumba ya mutu wa mkpwotse
ili amfute malize, isiphokala kpwandza, amfunge mikowa yuya mutu wa
mkpwotse ndipho amfute malize.
28 "Nakuambirani kpweli kukala atu andaswamehewa chila dambi na
kufuru,
29 ela yeyesi ndiyekufuru Roho Mtakatifu kandaswamehewa bii, an-
dakala ana dambi ya kare na kare."
30 Jesu wagomba hivyo mana hara atu kala anaamba, "Hiyu ana pepho."

Udugu wa kpweli
(Mathayo 12:46–50; Luka 8:19–21)

31 Phapho hipho, nine na ndugu a chilume a Jesu akpwedza. Achiima
kondze, achilagiza Jesu aihwe.
32 Kundi ra atu kala risegere kumzunguluka; achimuamba, "Bwana!
Mayoo na enenu a pho phondze analonda kukuona."
33 Jesu achiauza, "Mayo na enehu ni ano ani?"
34 Alafu walola hara ariokala asegere kumzunguluka na achiamba,
"Lolani, hinya ndio mayo na enehu!
35 Yeyesi ahendaye alondago Mlungu, ndiye mwenehu na mayo."

4

Ndarira ya mkurima
(Mathayo 13:1–9; Luka 8:4–8)

1 Siku yanjina Jesu waphiya tsona kanda ya Ziya ra Galilaya achiandza
kufundza. Sambi kpwa vira umati mkpwulu kala ukamzunguluka,
wapanda dauni achisagala. Nao atu osi amphundza pho kanda-kanda ya
madzi.
2 Wahumira ndarira kuafundza mambo manji, na kahi ya mafundzoge
achiamba,
3 "Phundzani! Mkurima mmwenga waphiya kpwakpwe mundani
kpwendakumbira mbeyu.
4 Ariphokala anakumbira, mbeyu zanjina zagbwa njirani, zichitsotwa ni
nyama a mapha.
5 Mbeyu zanjina zagbwa dzulu ya mawe kokala na mtsanga mchache.
Zichimera upesi, kpwa sababu mtsanga kala sio munji.
6 Ela kuriphokala na dzuwa kali, hira mimea yanyala, ichifwa kpwa vira
miziye kala i dzulu-dzulu.
7 Mbeyu zanjina zagbwa zichimera phamwenga na mbeyu za miya.
Phokala zinakula, miya nayo yakula, hipho, hira mimea ichilingbwa-
lingbwa ni hira miya hata taivyarire.
8 Mbeyu zanjina nazo zagbwa mtsanga wa nguvu, zichimera na
zichikula. Hizi zavyala masuche ga tembe mirongo mihahu, ganjina ga
tembe mirongo sita na hata masuche ganjina gachivyala tembe gana."
9 Chisha achiamba, "Ariye na masikiro, naasikire!"

Sababu ya Jesu kuhumira ndarira
(Mathayo 13:10–17; Luka 8:9–10)

3:29 3:29 Luka 12:10 **4:1 4:1** Luka 5:1–3

10 Jesu ariphokala macheye, hara kumi na airi na anjina ambao kala
akaphundza mahubirige amlunga, achendamuuza mana ya ndariraze.
11 Jesu achiambira, “Mwimwi mwaajaliwa kumanya siri za ufalume wa
Mlungu, ela nyo asioamini andatsuphirwa zo ndarira bahi
12 ili,
‘Alole na matso gao ela asione,
asikize na masikiro gao ela asielewe;
asedze akagaluka, akamuuyira Mlungu
na akaswamehewa.’ ”

Jesu anaeleza mana ya ndarira ya mkurima
(Mathayo 13:18–23; Luka 8:11–15)

13 Alafu Jesu achiauza, “Kpwani ndarira hino tamuielewa? Sambi
mundaelewadze hizo ndarira zanjina?”
14 Ndipho naye achiaambira, “Mkurima ni dza mutu atangazaye neno ra
Mlungu.
15 Mbeyu zanjina phokala zinaphandwa zagbwa njirani na zichiriwa ni
nyama a mapha. Hivyo ni dza atu asikirao neno, na phapho hipho Shetani
akedzarihala ro neno richirophandwa mwao mioyoni.
16 Nazo mbeyu zanjina zagbwa mtsanga wa tsangalawe, zichimera upesi
ela kpwa vira mizi kala i dzulu-dzulu zafwa. Hivyo ni dza atu asikirao
neno na mara mwenga akariphokera na raha,
17 ela tarimenya ndani, nao nkpwenderera kurigbwira kpwa muda tu.
Kpwa hivyo kuchizuka tabu na mateso gogosi kpwa sababu ya kulunga
rira neno, atu hinyo nkuriricha mara mwenga.
18 Mbeyu zanjina zagbwa miyani zichilingbwa-lingbwa hata zichikosa
kuvyala. Hivi ni dza atu asikirao neno,
19 ela mambo ga dunia, na tamaa za mali na mambo ganjina
nkpwedzalinga-linga rira neno hata rikakala tarivyala.
20 Ela mbeyu zogbwa mtsanga wa nguvu, ni mfwano wa atu asikirao
neno chisha akariphokera. Nao nkuvyala matunda, dza viratu mbeyu
vyovyala masuche ga tembe mirongo mihahu, ganjina mirongo sita, na
ganjina gana.”

Jesu anafundza na mfwano wa taa
(Luka 8:16–18)

21 Jesu wafundza achiamba, “Dze, mutu nkuasa taa akaibwiningiza
bakuli au akayiika mvunguririni? Hata! Nkuyiika phatu pha dzulu.
22 Mana chitu chofwitswa chindaonekana wazi, na chila siri in-
damanyikana.
23 Ichikala mutu yeyesi ana masikiro naasikire.”
24 Piya achiaambira, “Phundzani vinono gara msikirago! Chipimo
mupimiracho ayawenu, ndicho ndichopimirwa mwimwi, na hata muen-
jerezwe zaidi.
25 Mana yeyesi ariye na chitu na kuchihumira andaenjerezwa. Ela
asiyehumira chitu chidide aricho nacho, hata chicho chindahalwa.”

Mfwano wa mbeyu ikulavyo

26 Jesu waambira ndarira yanjina achiamba, “Hino ni ndarira kuhusu
ufalume wa Mlungu ndivyokala. Mutu nkukumbira mbeyu,

4:12 **4:12** Isaya 6:9–10 **4:21** **4:21** Mathayo 5:15; Luka 11:33 **4:22** **4:22** Mathayo 10:26; Luka 12:2 **4:24** **4:24** Mathayo 7:2; Luka 6:38 **4:25** **4:25** Mathayo 13:12; 25:29; Luka 19:26

27 alafu achaenderera na shuulize. Usiku na mutsi, dzagbwe mutu
arere hebu a matso, mbeyu nkumera na kukula bila iye kumanya higo
gahendekadze.
28 Mana mtsanga nkuhenda mbeyu ikamera, ikatuluza chikodza kp-
wandza, alafuye ikakula, ikatuluza suche, chisha mwisho suche rikahenda
tembe.
29 Mavuno gachiphera, ye mkurima nkuphiya na rumure achatsenga
mana mavuno ga tayari."

Ndarira ya tembe ya mgandi
(Mathayo 13:31–32,34; Luka 13:18–19)

30 Jesu wagomba tsona achiamba, "Huambe ufalume wa Mlungu ni dza
utu wani? Hebu, huhumire ndarira hiphi kueleza?
31 Hinyo ni dza tembe ya mgandi, ambayo ni ndide kuriko zosi.
32 Tembe hino ichiphandwa nkumera, ikakala muhi mkpwulu sana, hata
nyama a mapha akedza dzenga nyumba zao dzulu ya pandaze ambapho
taphafika dzuwa."
33 Phahi Jesu wahumira ndarira nyinji dza hino kufundza hura umati.
Achisemurira chiasi ambacho angeweza kuelewa.
34 Wakati wosi ariphogomba nao wahumira ndarira, ela ariphokala
kanda na anafundzie wagomba wazi na kuaeleza chila chitu.

Jesu anahuriza phuto
(Mathayo 8:23–27; Luka 8:22–25)

35 Dziloniye, Jesu waambira anafundzie, "Nahuvukeni ng'ambo."
36 Phahi aricha rira kundi ra atu, achimenya dauni arimokala Jesu na
achiphiya naye. Na piya kala phana madau ganjina ga nyuma.
37 Gafula kpwazuka phuto kali, maimbi gachiandza kpwedza dzulu hata
dau richikala rinainjira madzi.
38 Ela Jesu ye ta kala arere, akaejemeza chitswache mutoni nyuma ya
dau. Anafundzie achimlamusa, achimuamba, "Mwalimu, unaona si chitu
swino kuhoha?"
39 Phapho hipho walamuka na achidemurira rira phuto na achigaambira
maimbi, "Amani! Hurira!" Hipho phuto raricha na kuchihurira hu.
40 Alafu Jesu achiauza anafundzie, "Mnaogophani? Dze tam-
nikuluphira?"
41 Ela nyo atishirwa sana, achiuzana, "Yuno akale ni ani ambaye hata
phuto na maimbi ganamphundza?"

5

Jesu anaphoza mutu wa pepho
(Mathayo 8:28–34; Luka 8:26–39)

1 Phahi Jesu na anafundzie avuka Ziya ra Galilaya achifika tsi ya Agerasi.*
2 Ariphotuluka dauni tu, Jesu wakutana na mutu yekala na pepho,
ambaye kala ala vikurani.
3 Mutu hiyu kala achiishi vikurani, wala takuna yeyesi ariyeweza
kumfunga hata na silisili.
4 Mana kano nyinji kala achifungbwa mikono na magulu, ela chila wakati
anadusula zira silisili. Phahi, kpwa sababu ya mkpwotsewe, takuna yeyesi
ariyeweza kumdinisa.

4:29 4:29 Joeli 3:13 * **5:1 5:1** Maandiko ganjina nkuiha tsi hino *Gadara* au *Gerigesa.*

5 Usiku na mutsi mutu hiyu kala achinyendeka ko vikurani na gambani
kuno anakota kululu na kudzikata-kata na mawe.
6 Ariphomuona Jesu aredza kpwa kure, wazola achendamgbwerera
maguluni.
7 Chisha pepho ariyekala ndani ya yuya mutu wakota kululu achiamba,
"Jesu, Mwana wa Mlungu Ariye Dzulu Zaidi, unamini? Lapha kukala
kundanigayisa!"
8 Ye pepho wagomba vivi kpwa kukala Jesu kala akaamba, "Pepho mui
we, mtuluke hiyu mutu!"
9 Alafu Jesu achimuuza, "Uihwadze?" Naye achiamba, "Naihwa Jeshi,
mana hu anji!"
10 Achim'bembeleza sana Jesu asiazole tsi hiyo.
11 Sambi kala kuna chaa cha nguluwe anji chinarisa kanda-kanda ya
gamba.
12 Hara pepho achimvoya Jesu achimuamba, "Hulagize hukainjire hara
nguluwe."
13 Jesu achikubali, na pepho achituluka yuya mutu, achendainjira
hara nguluwe. Chaa chosi cha nguluwe elufu mbiri, chatserera mairo
mteremukoni, chichiinjira ziyani, na nguluwe osi achihoha.
14 Arisa ariphoona vira, azola achendaambira atu hiko mudzini na min-
dani gara gachigohendeka. Na atu anji akpwedzalola gokala gakahendeka,
15 akpwedza phara ariphokala Jesu, na achimuona yuya mutu yekala
akatuluzwa kundi ra pepho asegere akavwala nguwo na ana achilize, nao
achitishirwa.
16 Hara ambao kala akaona vyo vyokala vikahendeka asemurira ayawao,
achiambira atu vira vyokala kpwa ye mutu, na gara goaphaha hara
nguluwe.
17 Ndipho atu a jimbo riro achiandza kumvoya Jesu auke tsi yao.
18 Jesu ariphokala anainjira dauni, yuya mutu ambaye kala akatuluzwa
pepho wamvoya ruhusa aphiye naye.
19 Ela Jesu achikahala, achimuamba, "Phiya kaya na ukaasemurire
asenao mambo gosi Mlungu achigokuhendera na vira achivyokuonera
mbazi."
20 Phahi yuya mutu wanyendeka kuko jimbo ra Midzi Kumi achen-
datangaza arigohenderwa ni Jesu, na osi ariogasikira achiangalala.

Jesu anaphoza mchetu wa mruwo na kufufula mwana wa Jairo
(Mathayo 9:18–26; Luka 8:40–56)

21 Jesu ariphola tsi ya Agerasi, wavuka tsona na dau hadi ng'ambo ya
phiri ya ziya. Waima kanda-kanda ya ziya, na kundi kulu ra atu richedza
richimzunguluka.
22 Alafu mutu mmwenga aihwaye Jairo, yekala mmwenga wa akulu
a masinagogi wakpwedza phapho. Ariphomuona Jesu, wamgbwerera
maguluni,
23 achimvoya achiamba, "Mwanangu mchetu anafwa. Tafadhali huphiye
ukam'bandikire mkpwono, ili aphole na akale moyo."
24 Hipho Jesu achiuka naye, na atu anji achimlunga hata achikala
anamfyeha.
25 Mo kundini, kala muna mchetu mmwenga, ariyekala mkpwongo wa
mruwo† kpwa miaka kumi na miiri.

† **5:25 5:25** Mchetu wa mruwo chishariya kala ni najisi.

26 Mchetu hiyu kala akagaya sana. Wamala aganga, na kuhumira malize
zosi, ela badala ya kuhenda baha, ukongo wazidi.
27-28 Ariphosikira habari za Jesu, waaza mwakpwe moyoni, “Nchiguta yo
nguwoye tu, nindaphola.” Ndipho wamlunga Jesu ko nyuma mo kundini,
achiguta nguwoye.
29 Ariphoiguta tu, mruwo uchituma na achidzisikira akaphola.

30 Phapho hipho Jesu achimanya kala nguvuze zikaphoza mutu, achi-
galukira rira kundi ra atu achiauza, “Ni ani chiyeguta nguwo yangu?”
31 Anafundzie achimuamba, “Uwe unaona atu akakuzunguluka, tsona
unauza, ‘Ni ani chiyeniguta?’ ”
32 Ela Jesu achienderera kuendza ili amanye ni ani achiyeguta nguwoye.
33 Hipho yuya mchetu, kpwa vira kala akamanya chigomphaha, wakp-
wedzamgbwerera maguluni kuno anakakama kpwa wuoga, achisemurira
chila chitu.
34 Jesu achimuamba, “Mayo, kpwa sababu ya kunikuluphira ukaphola.
Phiya salama mana kundagaya tsona.”

35 Ariphokala acheregomba gaga, kpwakpwedza atu kula kaya ya yuya
chilongozi, achiamba Jairo, “Pore, ela ye mwanao msichana akafwa, kpwa
hivyo takuna haja ya kumyuga mwalimu tsona.”
36 Ela Jesu kayagatiya nazi gara gobishwa ni hara atu, ela achimuamba
Jairo, “Gasikuondose higo, kuluphira tu.”
37 Phahi Jesu kayaruhusu mutu yeyesi kumlunga isiphokala Petero,
Jakobo na mwanáo Johana.

38 Ariphofika kaya pha yuya chilongozi wa sinagogi, Jesu wakuta atu
anapiga kululu na kurira.
39 Wainjira ndani achiaambira hara atu, “Mbona munarira na ku-
sononeka? Hiyu mwanache kafwere, ela arere tu!”
40 Atu achimtseka, ela ye achiatuluza kondze osi. Chisha achihala ise na
nine a yuya mwanache na hara ariokala naye, achiinjira chumbani mokala
akalazwa.
41 Jesu achimgbwira mkpwono achigomba chikpwao achiamba, “Talitha
koum.” Manage ni, “Msichana, nakuamba lamuka.”
42 Phapho hipho yuya mwanache waunuka. Achiandza kunyendeka, na
atu ariphomuona aangalala sana. Naye kala ni msichana wa miaka kumi
na miiri.
43 Hipho, Jesu waakahaza asimuambire mutu yeyesi dzambo hiro.
Chisha achilagiza yuya mwanache ahewe chakurya.

6

Jesu anaremewa hiko Nazareti
(Mathayo 13:53–58; Luka 4:16–30)

1 Jesu wauka hipho phamwenga na anafundzie, achiphiya mudzi
arikorerwa.
2-3 Iriphofika Siku ya Kuoya, waandza kufundza sinagogini na anji
ariosikira aangalala. Achiuzana, “Yuno, si ni yuyatu fundi wa mbao,
mwana wa Maryamu, na ambaye nduguze ni Jakobo, Jose, Juda na
Simoni. Na nduguze a chichetu hunasagala nao phapha. Ni marifwa
gani arigohewa? Vyo kpweli, yuno ana uwezo wa kuhenda vilinje hivyo?”
Phahi nyo atu taayafwahirwa na achimrema tsetsetse.

4 Alafu Jesu achiaambira, “Nabii nkutogolwa chila phatu, isiphokala
phao laloni pharipho na mbarize, na phao kaya pharipho na atue
mwenye.”
5 Jesu kayaweza kuhenda vilinje isiphokala waabandikira mikono
akongo achache achiaphoza.
6 Phahi Jesu waangalazwa ni hara atu kpwa sababu ya kusakuluphira
kpwao.

Jesu anahuma anafundzie kumi na airi (Mathayo 10:5–15; Luka 9:1–6)

Jesu waphiya chidzidzi hadi chidzidzi kuno anafundza.
7 Chisha achiiha anafundzie kumi na airi na achiandza kuahuma airi-
airi. Achiapha uwezo wa kutuluza pepho ayi.
8 Ndipho achialagiza asitsukule chochosi isiphokala bakora bahi. Msit-
sukule chakurya, au mkoba ama pesa mabindoni mwenu.
9 Msivwale nguwo mbiri, ela vwalani virahu.
10 Na achiambira, “Phatu mundiphokaribishwa, kalani kahi ya nyumba
iyo hadi mundiphouka kuphiya kpwanjina.
11 Phophosi ambapho atu andarema kukukaribishani ama kuku-
phundzani phaukeni, na ichikala munauka kukutani vumbi ra mwenu
maguluni, kuaonyesa kala akahenda makosa kpwa kusakuphundzani.”
12 Phahi anafundzi akpwendahubiriya atu kuno anaambira atubu dambi
zao.
13 Achituluza pepho anji, na achiapaka mafuha akongo anji na achiphola.

Chifo cha Johana M’batizadzi (Mathayo 14:1–12; Luka 9:7–9)

14 Herode, mfalume wa jimbo ra Galilaya, wasikira mambo higa gosi,
kpwa vira dzina ra Jesu kala rikaenea chila phatu. Atu anjina kala
achiamba, “Johana M’batizadzi akafufuka! Ndiyo mana anaweza kuhenda
vilinje vinji.”
15 Anjina kala achiamba, “Mutu hiyu ni Elija.” Anjina nao achiamba,
“Hiyu ni nabii dza viratu manabii anjina a kare.”
16 Ela Herode ariphosikira kuhusu Jesu, waamba, “Hiye ni Johana
nriyemkata chitswa, akafufuka.”
17-18 Hipho awali Herode walagiza Johana agbwirwe na afungbwe jela.
Wahenda hivyo kpwa mana Johana kala akamuambira kala chishariya ni
makosa sana kumlóla Herodiya, ambaye kala ni mkpwaza nduguye Filipu.
19 Phahi, Herodiya wamzira sana Johana achilonda kumuolaga. Ela
washindwa kuhenda hivyo
20 kpwa sababu Herode kala anamrinda. Herode wamuogopha Johana
kpwa mana wamanya kukala ni mutu wa haki na asiye na lawama. Herode
wamendza kumphundza, dzagbwe kala anayugika mwakpwe moyoni.
21 Ela wakati wa kusherekeya kumbukumbu ya kuvyalwa kpwa Herode,
Herodiya waphaha nafwasi. Siku iyo Herode waatayarishira karamu
atumia a ngambiye, akulu a viha, na vilongozi a Galilaya.
22 Mwana mchetu wa Herodiya wakpwedzafwiha vinono mbere za hara
atu, hata Herode na ajenie achihamirwa. Ndipho mfalume achimuamba
yuya msichana, “Voya chochosi ulondacho nami nindakupha.”

6:4 6:4 Johana 4:44 **6:11 6:11** Mahendo 13:51 **6:11 6:11** Luka 10:4–11 **6:13 6:13** Jakobo 5:14 **6:14 6:14** Mathayo 16:14; Mariko 8:28; Luka 9:19 **6:17-18 6:17–18** Luka 3:19–20

23 Chisha achihendaapa achiamba, “Nindakupha chochosi ndichovoya,
hata ikale ni nusu ya ufalume wangu!”
24 Hipho yuya msichana watuluka achendamuuza nine, “Mayo,
nkavoyeni?” Nine achimuamba, “Kavoye chitswa cha Johana M’batizadzi.”
25 Ndipho yuya msichana achiuya kpwa mfalume upesi achen-
damuamba, “Nalonda uniphe chitswa cha Johana M’batizadzi ndani ya
chano.”
26 Mfalume ariphosikira hivyo wasononeka sana, ela kpwa vira kala
akaapa mbere za ajenie, kayamendza kumkahaza.
27 Phapho hipho achihuma mutu arehe chitswa cha Johana, naye mutu
achendamkata chitswa mumo jela.
28 Chisha achireha chira chitswa ndani ya chano, achimupha yuya
msichana, naye achimphirikira nine.
29 Anafundzi a Johana ariphosikira habari hizo, akpwedzahala mwiriwe
na achendauzika.

Jesu anarisa atu zaidi ya elufu tsano
(Mathayo 14:13–21; Luka 9:10–17; Johana 6:1–14)

30 Hara mitume ariphouya kula charo chao cha kpwendahubiri, akutana
phamwenga achimsemurira Jesu gosi arigohenda na kuhubiri.
31 Phahi kpwa vira kala phana atu anji, edzao na aukao, akala taana
nafwasi ya hata kurya. Hipho Jesu waambira anafundzie, “Nahuukeni
hukakale machiyehu, ili huoye kpwa muda.”
32 Phahi auka na dau achiphiya kpwahali kusikokala na atu, ili akakale
machiyao.
33 Ela Jesu waonewa anauka, nao atu anji kula midzi minji azola na
kanda-kanda ya ziya hata Jesu na anafundzie ariphofika, nyo kala a kuko
kare.
34 Jesu ariphotuluka dauni waona rira kundi kulu ra atu. Naye
achiaonera mbazi mana kala ni dza mang’ondzi gasigo na mrisa. Phahi
achiafundza mambo manji.
35 Kuriphotswa anafundzie akpwendamuamba, “Mwalimu, hipha ni
kure na midzi, na jiza rinahanda.
36 Baha uambire aphiye mindani na vidzidzi virivyo phephi akagule
chakurya.”
37 Ela Jesu achiaambira, “Ariseni mwimwi.” Nao achimuamba,
“Huyaphahaphi chakurya cha maelufu ga pesa ili chitoshe atu hinya?”
38 Jesu achiauza, “Kpwani muna mabofulo mangaphi? Phiyani
mukalole.” Ariphokpwendalola, achimuamba, “Huna mabofulo matsano,
na ng’onda airi.”
39 Phahi Jesu waambira atu asagale nyasini madiba-madiba.
40 Nao achisagala makundi ga atu mirongo mitsano-mitsano, na ga gana-
gana.
41 Jesu wahala gara mabofulo matsano na hara ng’onda airi, achilola
dzulu mlunguni achimshukuru Mlungu. Ariphomala kuvoya, wamega-
mega gara mabofulo na hara ng’onda achiapha anafundzie aaganyire atu.
42 Atu osi arya kumvuna.
43 Chisha anafundzie achitsola-tsola masaza ga mabofulo na ng’onda
goodzaza kaphu kumi na mbiri.
44 Na hara ariorya mabofulo kala ni alume elufu tsano.

6:34 6:34 Isabu 27:17; 1 Afalume 22:17; 2 Nyakati 18:16; Ezekieli 34:5; Mathayo 9:36

Jesu ananyendeka dzulu ya madzi
(Mathayo 14:22–36; Johana 6:15–21)

45 Phapho hipho Jesu waambira anafundzie apande dau avuke ng'ambo
aphiye Bethisaida. Ela ye mwenye wasala ko nyuma kuaambira atu auye
makpwao.
46 Bada ya kulagana na hara atu, waphiya gambani kpwendavoya
Mlungu.
47 Dziloni, dau kala rikafika kahi-kahi ya ziya, naye Jesu kala a macheye
tsi kavu.
48 Phahi waona anafundzie kpwa kure agayavyo na phuto kali kuhenda
dau rao kuphiya mbere. Na iriphofika wakati wa dzogolo ra kpwandza
kuika, waalunga anafundzie kuno ananyendeka dzulu ya madzi, achi-
henda avi anaatsupa.
49 Ela anafundzie ariphomuona ananyendeka dzulu ya madzi, aona ni
tsunusi. Nao achikota kululu kpwa wuoga,
50 mana atishirwa ariphomuona. Ela phapho hipho Jesu waambira,
"Msitishirwe! Ni mimi!"
51 Chisha achiinjira mo dauni, naro phuto richihurira. Hinyo anafundzie
aangalazwa sana ni gara arigogaona.
52 Taayaelewa uwezo wa Jesu wa kurisa atu na mabofulo machache kala
ulaphi, mana kala ni visoto na kala taamini.
53 Bada ya kuvuka ziya, atuluka tsi kavu seemu za Genesareti, achitiya
nanga.
54 Jesu na anafundzie ariphotuluka dauni, phapho hipho atu amtam-
bukira.
55 Phahi atu azunguluka tsi yosi, achitsukula akongo ambao akalazwa
michekani mwao, achiaphirika chila phatu ariphosikira Jesu akaphiya.
56 Na kokosi Jesu arikophiya, vidzidzini, midzini ama mindani, atu
asagika akongo cheteni. Nao achimvoya aaruhusu akongo agute hata
dzagbwe ni mutse wa nguwoye ili aphozwe, nao osi arioriguta aphola.

7

Kuhusu mila za Ayahudi
(Mathayo 15:1–9)

1 Siku mwenga Mafarisayo na alimu a Shariya anjina ambao kala ala
Jerusalemu, akpwedzakusanyana mbere za Jesu.
2 Phapho aona anafundzi a Jesu anarya bila ya kutsukutsa mikono.
3 Mana Mafarisayo na Ayahudi anjina osi nkulunga mila za akare ao;
taarya chitu bila ya kutsukutsa mikono vinono.
4 Tsona, achiuya kula cheteni taarya chochosi bila kutawaza. Piya kuna
mila zanjina ambazo azirisi kula kpwa akare aho kama vira atsukutsavyo
miyo ya kuririra na kujitira.
5 Phahi, Mafarisayo na alimu a Shariya amuuza Jesu, "Kpwa utu wani
anafundzio anavundza mila hurizorichirwa ni akare ehu? Mana nyo
nkurya bila kutsukutsa mikono."
6 Jesu achiaambira, "Mbavi mu anafiki mwi! Nabii Isaya wagomba
kpweli kukuhusuni ariphotabiri ujumbe hinyu kula kpwa Mlungu.
Mana waamba, 'Atu hinya nkuniogopha na maneno bahi,
ela mioyo yao i kure nami.
7 Kuniabudu kpwao takuna mana,
mana anafundza atu alunge mafundzo ga chibinadamu

7:6 7:6 Isaya 29:13

dza malagizo gangu.’
8 “Mwimwi mkuricha shariya za Mlungu na kugbwiririra mila za atu.”
9 Jesu achienderera kuaambira, “Mwimwi mnamanya kuricha shariya
ya Mlungu chiwerevu ili mlunge mila zenu!
10 Mana nabii Musa walavya shariya achilagiza, ‘Ishimu sowe na mayoo.’
Na chisha achiamba, ‘Yeyesi alaphizaye ise na nine, ni lazima aolagbwe.’
11 Ela mwi munaruhusu mutu kuricha avyazie, kpwa kuambira, ‘Cho
nricho nacho kpwa kukuteryani nkachilavya sadaka kpwa Mlungu.’
12 Kpwa hivyo karuhusiwa kuterya ise au nine tsona.
13 Kpwa kulunga mila zenu mrizophokera kula kpwa akare enu na
kuzifundza, munabera malagizo ga Mlungu. Namwi munahenda mambo
manji ga kuigana na higo.”

Mambo gamtiyago mutu najisi
(Mathayo 15:10–20)

14 Jesu waiha tsona rira kundi ra atu achiaambira, “Hebu niphundzani
vinono mosi, na mmanye ninagokuambirani!
15 Takuna chitu chochosi chiinjiracho ndani ya mutu kula kondze
chinachoweza kumtiya najisi. Ela chilacho ndani ndicho chimtiyacho
najisi.
16 Ariye na masikiro, naasikire!”*
17 Bada ya kurichana na hara atu, Jesu wainjira ndani ya nyumba. Himo
nyumbani, anafundzie amuuza mana ya maneno arigogomba.
18 Naye achiauza, “Hata mwimwi piya tamuelewa? Kpwani tammanya
kukala chitu chimuinjiracho mutu kula kondze, tachiweza kumtiya najisi?
19 Mana tachimuinjira moyoni, ela chinainjira ndanini na badaye
chikanyewe.” (Kpwa kugomba hivyo, Jesu wahalalisha vyakurya vyosi.)
20 Achienderera kuamba, “Maneno mai galago ndani ya mutu ndigo
gamtiyago najisi.
21 Mana kula ndani, moyoni mwa mutu, ndimo asili ya uyi wosi, kpwa
mfwano maazo mai, udiya, wivi, kuolaga,
22 uzembe, uroho, kuhenda mai, lihandzo, tamaa mbaya, chidzitso,
lisengenyo, ngulu, na uzuzu.
23 Uyi wosi hinyu ula moyoni mwa mutu, nao ndio umtiyao mutu najisi.”

Mayo asiyekala Myahudi anaamini
(Mathayo 15:21–28)

24 Jesu ariphouka hiko Galilaya, waphiya seemu ya mudzi wa Tiro. Hiko
wamenya nyumba mwenga achitaka asimanywe ni atu, ela kayaweza
kudzifwitsa.
25-26 Kpwakala mchetu mmwenga Myunani, yevyalwa Foinike ya Siria,
ambaye kala ana mwana mchetu yekala ana pepho, phahi ariphosikira
kukala Jesu akedza a pho laloni, wakpwendadzibwaga maguluni pha Jesu.
27 Jesu achimuamba, “Richa anache amvune kpwandza, mana si vinono
kuhala chakurya cha anache na kuchitsuphira madiya.”
28 Ela yuya mchetu achimjibu achiamba, “Ni kpweli Bwana, ela amba
madiya nkurya pukupuku zibwagbwazo ni nyo anache.”
29 Alafu Jesu achimuamba, “Kpwa sababu ya maneno uchigogomba,
phiya kaya. Pepho akamtuluka mwanao!”

7:10 7:10 Kutsama 20:12; 21:17; Kumbukumbu 5:16; Alawi 20:9 * **7:16 7:16** Vitabu vyanjina vya kare tavina msitari wa 16.

30 Phahi, waphiya kaya, na ariphofika achimuona mwanawe arere
chitandani, pepho kala akamtophokpwa kare.

Jesu anaphoza bwibwi masito

31 Chisha Jesu wauka seemu za midzi ya Tiro na Sidoni, achiphiya avi
anauya seemu za ziya ra Galilaya, hadi achifika jimbo ra Midzi Kumi.
32 Phahi atu amreha mutu ambaye kala ni bwibwi na masito, achimvoya
Jesu amwiikire mikono ili aphole.
33 Jesu wamuhala achiphiya naye kanda, kure na rira kundi ra atu.
Achendamtiya mala ga masikiro, chisha achitsitsa mahe malani, achimguta
lilimi.
34 Chisha achilola dzulu mlunguni, achiuyiza mseho, achimuamba,
"Efatha," manage ni "Vuguka."
35 Phapho hipho yuya mutu achiandza kusikira na kugomba.
36 Jesu achiaambira hara ariokala hipho asiseme na mutu yeyesi. Ela
chila arivyozidi kuakahaza, ndivyo arivyozidi kutangaza sana.
37 Atu aangalala sana, achiamba, "Mambo achigohenda ni manono sana,
mana akahenda asioweza kusikira asikire, na mabwibwi agombe!"

8

Jesu anarisa atu zaidi ya elufu ne
(Mathayo 15:32–39)

1 Siku yanjina, kundi kulu ra atu rakusanyika phatu tsona, ela achikala
taana chakurya. Hipho Jesu waiha anafundzie, achiamba,
2 "Naaonera mbazi hinya atu, mana nkakala nao siku tahu, na hivi sambi
taana chakurya.
3 Nchiaricha aphiye vyao na ndzala, anaweza kpwendahirika mo njirani,
mana anjina ao ala kure."
4 Nao achimuamba, "Mutu anawezadze kuarisa atu phano weruni?"
5 Achiauza, "Kpwani muna mabofulo mangaphi?" Nao achiamba,
"Sabaa."
6 Phahi Jesu waambira atu osi asagale. Chisha achihala gara mabofulo
sabaa na achimshukuru Mlungu. Achigamega-mega, alafu achiapha
anafundzie aaganyire atu, nao achihenda vivyo.
7 Piya akala na ng'onda achache. Phahi Jesu waajaliya, achilagiza
aganyirwe atu piya.
8 Atu osi arya kumvuna. Bada ya kurya anafundzie achitsola-tsola
masaza goodzaza mabweko sabaa.
9 Nao atu ariorya kala ni kama elufu ne. Bada ya higo Jesu walagana
nao, achiuka.
10 Phapho hipho wapanda dau phamwenga na anafundzie, achiphiya
seemu za Dalimanutha.*

Mafarisayo anamuamba Jesu
aonyese dalili
(Mathayo 16:1–4)

11 Badaye Mafarisayo akpwedzalumbana na Jesu kumhega achili,
achimuamba "Uhendere ishara ya chilinje kuonyesa kala uwezoo ula
mlunguni."

---

* **8:10 8:10** Maandishi ganjina ga kare ganaamba *Mageda* au *Magidala.* **8:11 8:11** Mathayo 12:38; Luka 11:16

12 Ela Jesu achiuyiza mseho kpwa sonono, achiamba, “Mbona atu a
chivyazi hichi analonda ishara? Nakuambirani kpweli kukala atu a
chivyazi hichi taandaonyeswa dalili yoyosi.”
13 Phahi, waaricha hara atu achipanda dauni tsona, achivuka ng’ambo
ya rira ziya.

Onyo kuhusu mafundzo ga Mafarisayo na Herode
(Mathayo 16:5–12)

14 Anafundzi kala akayala kutsukula mabofulo, ela himo dauni achikala
na bofulo mwenga tu.
15 Jesu achiaonya anafundzie, “Dzimanyirireni na unafiki wa Mafarisayo
na wa Herode, ambao ni dza hamira.”
16 Ela nyo abisha enye kpwa enye achiamba, “Anagomba hivyo kpwa
kukala tahuna mabofulo.”
17 Ela Jesu waamanya agombago, achiaambira, “Mbona munabisha
kuhusu kusakala na mabofulo? Kpwani bado tamdzangbweelewa? Mbona
muna mioyo mifu?
18 Hangbwe muna matso na masikiro, ela tamuona wala kusikira!
Kpwani tamtambukira,
19 wakati nriphomega-mega gara mabofulo matsano na kuaganyira atu
elufu tsano? Mwaodzaza kaphu ngaphi za masaza?” Nao achimuamba,
“Kumi na mbiri.”
20 Jesu achiauza tsona, “Na nriphomega-mega gara mabofulo sabaa
goapha atu elufu ne, mwaodzaza mabweko mangaphi ga masaza?” Nao
achimuamba, “Sabaa.”
21 Phahi achiaambira, “Na tamdzangbweelewa?”

Jesu anaphoza chipofu hiko Bethisaida

22 Jesu wafika Bethisaida phamwenga na anafundzie. Atu a hiko
amrehera chipofu achimvoya Jesu amgute, ili aone.
23 Jesu wamgbwira mkpwono yuya chipofu, achimphirika kondze ya
chidzidzi. Achimtehera mahe matsoni, achimuikira mikono, chisha
achimuuza, “Dze, unaweza kuona chitu?”
24 Yuya mutu achilola, achiamba, “Naona atu vurungu-vurungu, avi mihi
inanyendeka.”
25 Chisha Jesu wauyira kumuikira mikono matsoni. Naye achikodola
matso na uwezowe wa kuona uchimuuyira, achikala anaona chila chitu
sawa-sawa.
26 Jesu wamuamba aphiye kpwakpwe kaya mwenga kpwa mwenga, na
achimkahaza asiphiye achazunguluka chidzidzini.

Petero anakubali kukala Jesu ndiye Yetsambulwa ni Mlungu
(Mathayo 16:13–20; Luka 9:18–21)

27 Chisha Jesu waphiya phamwenga na anafundzie vidzidzi virivyo
phephi na mudzi wa Kaisaria Filipi. Mo njirani, wauza anafundzie, “Atu
nkuamba mino ni ani?”
28 Nao achimuamba, “Anjina nkuamba u Johana M’batizadzi, anjina
nkuamba u Elija na anjina nkuamba u mmwenga wa manabii.”

8:12 8:12 Mathayo 12:39; Luka 11:29 **8:15 8:15** Luka 12:1 **8:18 8:18** Jeremia 5:21; Ezekieli 12:2; Mariko 4:12 **8:28 8:28** Mariko 6:14–15; Luka 9:7–8

29 Jesu achiauza, “Dze, mwino, munaamba mino ni ani?” Petero
achimuamba, “Uwe ndiwe Masihi.”†
30 Phahi Jesu waakahaza sana asimuambire mutu yeyesi kuhusu
habarize.

Jesu anatabiri kuhusu kugaya
na chifoche
(Mathayo 16:21–28; Luka 9:22–27)

31 Jesu achiandza kuafundza anafundzie, waamba, “Ni lazima Mutu
Yela Mlunguni ateswe na akahalwe ni vilongozi a Chiyahudi, na akulu
a alavyadzi-sadaka, na alimu a Shariya na aolagbwe ela siku ya hahu
andafufulwa.”
32 Waambira anafundzie mambo higa ching’ang’a. Hipho Petero
wamuhala Jesu kanda achendaandza kumdemurira.
33 Phahi Jesu achigaluka, achialola anafundzie, achimdemurira Petero
achiamba, “Hebu niukira, Shetani wee! Maazogo ni ga chibinadamu bahi,
sigo ga chimlungu.”
34 Chisha achiiha kundi ra atu na anafundzie, achiaambira, “Yeyesi
amendzaye kukala mfuasi wangu ni lazima ariche njiraze, akale tayari
kugaya kpwa kutsukula msalabawe, na anilunge.
35 Mana yeyesi ndiyelonda kuokola maishage himu duniani an-
daangamiza maishage ga kare na kare, ela aangamizaye maishage ga himu
duniani kpwa sababu yangu na kpwa sababu ya kutangazira atu habari
zangu,‡ andagaokola.
36 Mana indafwahani mutu achiphaha utajiri wosi wa dunia ndzima, ela
rohoye yiangamike?
37 Ama mutu anaweza kulavya chitu chani chikale badili ya uzima?
38 Phundzani mwimwi atu ayi a chivyazi hichi msiokala aaminifu.
Mmanye kukala mimi, Mutu Yela Mlunguni, ndakpwedza phamwenga na
malaika, na utukufu ulao kpwa Baba. Mutu yeyesi ndiyenionera waibu,
na kuonera haya maneno gangu wakati hinyu, nami nindamuonera haya
wakati ndiphokpwedza.”

9

1 Jesu waenderera kuaambira anafundzie, “Nakuambirani kpweli,
phapha phana anjina ambao taandafwa hadi auone ufalume wa Mlungu
ukedza kpwa nguvu.”*

Jesu anagaluka sura
(Mathayo 17:1–13; Luka 9:28–36)

2 Bada ya siku sita, Jesu wauka na Petero, Jakobo na Johana, achiambuka
nao mwango mure ili akakale machiyao. Ariphokala hiko mwangoni,
mwiri wa Jesu wagaluka mbere yao.
3 Nguwoze zang’ala sana zichikala nyereru hali ya kukala takuna mutu
awezaye kuzifula dza hivyo.
4 Phapho hipho Elija na Musa achiatsembukira, achikala anabisha na
Jesu.

8:29 8:29 Johana 6:68–69 † **8:29 8:29** ***Masihi*** manage ni yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu. **8:34 8:34** Mathayo 10:38; Luka 14:27 **8:35 8:35** Mathayo 10:39; Luka 17:33; Johana 12:25 ‡ **8:35 8:35** Chiyunani chinaamba, *kpwa ajili ya injili.* * **9:1 9:1** Chiyunani chinaamba, *kabila ya kuona ufalume wa Mlungu ukedza na uwezo mkpwulu.* **9:2 9:2** 2 Petero 1:17–18

5 Chisha Petero achimuamba, “Mwalimu, ni vinono swiswi kukala hipha.
Phahi baha hudzenge vibanda vihahu. Chimwenga chako, cha phiri cha
Musa, na cha hahu cha Elija.”
6 Petero achikala kana ra kugomba mana iye na hara ayae atishirwa
sana.
7 Chisha phatserera ingu richiabwiningiza, na kuchituluka sauti kula
himo inguni ichiamba, “Hiyu ni mwanangu nimmendzaye sana. Muo-
gopheni!”
8 Phapho hipho hara anafundzi aphelephesa chila phatu, ela taonere
mutu wanjina yeyesi ela Jesu macheye.
9 Na wakati kala anatserera kula mwangoni, Jesu waakahaza asimuam-
bire mutu yeyesi mambo achigogaona, hadi iye, Mutu Yela Mlunguni,
ndiphofufuka.
10 Phahi, agbwira lagizo hiro, ela achikala anadziuza, “Mana ya kufufuka
nini?”
11 Nao achimuuza, “Mbona alimu a Shariya anaamba ati ni lazima Elija
edze kpwandza?”
12 Naye achiamba, “Ni kpweli Elija ni lazima edze kpwandza atayarishe
chila chitu. Hata hivyo kpwa utu wani yaandikpwa kukala ni lazima mimi,
Mutu Yela Mlunguni, niteswe sana na kukahalwa?
13 Ela nakuambirani kukala Elija wakpwedza kare, na nyo atu achimgb-
wayisa vira arivyolonda, dza maandiko gaambavyo kumuhusu.”

Jesu anaphoza barobaro wa pepho
(Mathayo 17:14–21; Luka 9:37–43a)

14 Jesu na hara anafundzi ahahu ariphofika kura kala kuna anafundzi
ayawao, aona kundi kulu ra atu hipho. Na alimu anjina a Shariya akala
analumbana nao.
15 Rira kundi ra atu ririphomuona Jesu, osi aangalala, chisha achimzor-
era kpwendamlamusa.
16 Jesu achiauza, “Mnalumbana nao chisa nini?”
17 Mutu mmwenga kula mo kundini wamuamba, “Mwalimu, nkakure-
hera mwanangu barobaro, ana pepho yemuhenda bwibwi.
18 Chila achigbwirwa ni hiye pepho, nkum’bwaga akatuluka fulo ra
mromo, akasaga meno na kudina mwiri mzima. Nkaambira anafundzio
amtuluze hiyu pepho ela akashindwa.”
19 Jesu ariphosikira hivyo, waamba, “Mwi atu msiomkuluphira Mlungu!
Ndakala namwi hadi rini? Nindakuvumirirani hadi rini? Hebu mreheni
ye mwanache.”
20 Phahi amphirika yuya mwanache kpwa Jesu. Na phapho hipho pepho
ariphomuona wam’bwaga yuya mwanache na achimtiya chifwafwa. Yuya
mwanache wagbwa achigalagala na achituluka fulo ra mromo.
21 Jesu achimuuza ise wa yuya mwanache, “Mambo gano gamuandza
rini?” Naye achiamba, “Hangu wanachewe.
22 Mara nyinji hiye pepho nkum’bwaga mohoni au madzini ili amuolage.
Phahi ichikala unaweza kuhenda chochosi, huonere mbazi na huuterye!”
23 Achiamba, “Hangbwe ichikala ninaweza! Chila chitu chinawezekana
kpwa mutu aaminiye.”
24 Phapho hipho yuya ise wa mwanache wakota kululu achiamba,
“Naamini! Ela niterya niamini zaidi.”

9:7 **9:7** Mathayo 3:17; Mariko 1:11; Luka 3:22 **9:11** **9:11** Malaki 4:5; Mathayo 11:14

25 Jesu ariphoona kundi kulu ra atu rinaenjerezeka zaidi, wamdemurira
yuya pepho, achiamba, “Uwe pepho yemuhenda bwibwi na masito hiyu
mwanache, nakulagiza umtuluke na usimuuyire tsona!”
26 Hipho yuya pepho wakota kululu, achim’bwaga yuya mwanache
na achimuhenda afurukute sana alafu achimtuluka. Yuya mwanache
achizimiya, hata anji aho achiamba, “Akafwa.”
27 Ela Jesu achimgbwira mkpwono achimuunula, naye yuya mwanache
achiima.
28 Phahi, Jesu ariphoinjira nyumbani, anafundzie achimuuza wakati kala
a machiyao, “Kpwa utu wani swino tahuwezere kumtuluza yuya pepho?”
29 Naye achiamba, “Aina hino ya pepho taiweza kutuluka isiphokala
kpwa kufunga na kuvoya bahi.”

Jesu anagomba tsona kuhusu chifoche
(Mathayo 17:22–23; Luka 9:43–45)

30 Jesu na anafundzie auka hipho, na ariphokala anaphiya, atsupira
seemu za Galilaya. Jesu kayamendza atu amanye kura ariko,
31 kpwa mana kala anafundza anafundzie. Wagomba achiamba, “Wakati
ukafika mimi, Mutu Yela Mlunguni, niyalaviwa kpwa anadamu ambao
andaniolaga. Ela siku ya hahu bada ya kuolagbwa, ndafufuka.”
32 Ela hara anafundzie taaelewere mana ya mambo higo, na achiogopha
kumuuza.

Ni ani mkpwulu kuriko osi?
(Mathayo 18:1–5; 20:26–27; Luka 9:46–48)

33 Phahi aphiya Kaperinaumu. Na Jesu ariphokala akainjira nyumbani,
waauza anafundzie, “Che munalumbana nani kura njirani?”
34 Ela nyo achinyamala, mana himo njirani kala analumbana kuhusu
ndiyekala mkpwulu kahi yao.
35 Phahi bada ya Jesu kusagala, waiha hara anafundzi kumi na airi
achiaambira, “Mutu achilonda kukala wa kpwandza ni lazima akale wa
mwisho na akale mtumishi wa osi.”
36 Chisha achigbwira mkpwono mwanache mdide, achimuimisa mbere
zao. Achimuika chifuwani alafu achiaambira,
37 “Mutu yeyesi ndiyemkaribisha mwanache dza hiyu kpwa sababu
yangu, ananikaribisha mimi. Na kanikaribisha mimi bahi, ela
anamkaribisha hiye ariyenihuma.”

Asiyehupinga ni myawehu
(Luka 9:49–50)

38 Johana achimuamba, “Mwalimu, hwamuona mutu anahumira dzinaro
kutuluza pepho, naswi huchimkahaza, kpwa kukala siye myawehu.”
39 Ela Jesu achiaambira, “Msimzuwiye, mana takuna awezaye kuhenda
vilinje kpwa uwezo wangu, chisha phapho akagomba mai kunihusu.
40 Mana mutu ambaye kahupinga, manyani ni myawehu.
41 Mutu yeyesi ndiyekuphani chikombe cha madzi ga kunwa kpwa
sababu mu atu a Masihi,† nakuambirani kpweli andatuzwa.”

9:34 9:34 Luka 22:24 **9:35 9:35** Mathayo 20:26–27; 23:11; Mariko 10:43–44; Luka 22:26 **9:37 9:37** Mathayo 10:40; Luka 10:16; Johana 13:20 **9:40 9:40** Mathayo 12:30; Luka 11:23 **9:41 9:41** Mathayo 10:42 † **9:41 9:41** Chiyunani chinaamba *Masihi*, yani mutu yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu.

Mambo gatiyago mutu dambini
(Mathayo 18:6–9; Luka 17:1–2)

42 Jesu waenderera kugomba achiamba, “Shakare yeyesi ndiyehenda
mmwenga wa hano adide anikuluphirao kuhenda dambi; mutu hiye baha
afungbwe lala kulu singoni akatsuphiwe ndani ya bahari.
43 Na mkpwonoo uchikuhenda uhende dambi, ukate. Mana ni baha
uinjire uzima wa kare na kare na mkpwono mmwenga, kuriko kukala
na mikonoyo miiri na utsuphiwe moho wa kare na kare usiozimika.‡
45 Na chigulucho chichikuhenda uhende dambi, chikate. Mana ni baha
uinjire uzima wa kare na kare na chigulu chimwenga, kuriko kukala na
magulugo mairi chisha utsuphiwe kuzimu.
47 Na dzitsoro richikuhenda uhende dambi, risokole! Ni baha kuinjira
ufalume wa Mlungu na tsongo, kuriko kukala na matsogo mairi na
utsuphiwe kuzimu.
48 Hiko atu andariwa ni mabulu ambago tagafwa, na andaochwa ni moho
usiofwa.
49 Chila mmwenga andasafishwa na moho, dza viratu chakurya chitiy-
wavyo munyu.
50 Munyu ni mzuri, ela uchibanangika taufwaha na tauweza kuhendwa
ukafwaha tsona. Kpwa hivyo kundi renu rikale dza munyu, yani mdinise
kuishi na amani na ayawenu.”

10

Jesu anafundza kuhusu kulólana
na kurichana
(Mathayo 19:1–12; Luka 16:18)

1 Alafu Jesu wauka achiphiya seemu ya Judea, ng’ambo ya Muho wa
Joridani. Atu madiba-madiba amlunga tsona, naye achiafundza kama
vyokala tabiyaye.
2 Hipho, Mafarisayo anjina akpwendamuuza ili kumhega achili, achi-
amba, “Dze, shariya inamruhusu mutu kumricha mchewe?”
3 Naye achiamba, “Kpwani Shariya za Musa zinaambadze?”
4 Nao achiamba, “Musa waruhusu mlume amuphe mchewe cheti cha
talaka na amriche.”
5 Jesu achiamba, “Musa wakuandikirani shariya iyo kpwa sababu ya
mioyo yenu mifu.
6 Ela hangu dunia iumbwe, ‘Mlungu waumba mlume na mchetu.’
7 ‘Kpwa sababu hiyo, mlume andaricha ise na nine, agbwirane na
mchewe,
8 nao osi airi andakala mwiri mmwenga.’ Phahi atu hinyo si airi tsona
ela ni mwiri mmwenga.
9 Kpwa hivyo ariounganishwa ni Mlungu, mwanadamu asiatenganishe.”
10 Badaye, ariphokala ndani ya nyumba, anafundzie amuuza tsona dzulu
ya dzambo hiri.
11 Naye achiaambira, “Mutu arichaye mchewe akalóla mchetu wanjina,
nkukala anazinga.

9:43 9:43 Mathayo 5:30 ‡ **9:43 9:43** Vitabu vyanjina vya kare vina misitari ya 44 na 46, ambayo ni sawa na msitari wa 48. **9:47 9:47** Mathayo 5:29 **9:48 9:48** Isaya 66:24 **9:50 9:50** Mathayo 5:13; Luka 14:34–35 **10:4 10:4** Kumbukumbu 24:1–4; Mathayo 5:31 **10:6 10:6** Mwandzo 1:27; 5:2 **10:7 10:7** Mwandzo 2:24 **10:11 10:11** Mathayo 5:32; 1 Akorintho 7:10–11

12 Na mchetu arichaye mlumewe na akalólwa ni mutu wanjina, nkukala
anazinga.”

Jesu anajaliya anache adide
(Mathayo 19:13–15; Luka 18:15–17)

13 Atu amrehera Jesu anache adide ili aagute na kuajaliya, ela anafundzie
achiademurira hara atu.
14 Ariphoona hivyo, wareya sana achiaambira, “Aricheni hinyo anache
adide edze kpwangu, wala msiazuwiye, mana ufalume wa Mlungu ni wa
anache dza hinya.
15 Nakuambirani kpweli, mutu asiyekuluphira ufalume wa Mlungu dza
mwanache akuluphiravyo ise, kandauinjira.”
16 Chisha waakusanya phakpwe chifuwani, achiabandikira mikono kpwa
kuajaliya.

Mutu tajiri
(Mathayo 19:16–30; Luka 18:18–30)

17 Jesu ariphokala anaandza kuuka, mutu mmwenga wamtsolokera
mairo achimgbwerera maguluni, achimuuza, “Mwalimu mnono, nihend-
edze mino ili Mlungu aniphe uzima wa kare na kare?”
18 Jesu achimuamba, “Kpwa utu wani unaniiha mnono? Takuna ariye
mnono isiphokala Mlungu macheye.
19 Avi unamanya malagizo ga Mlungu: ‘Usiolage, usizini, usiiye, usizige
myao na dzambo ra handzo, usichenge, tsona muishimu sowe na mayoo.’
”
20 Yuya tajiri achimuamba, “Mwalimu, higo gosi nágalunga hangu
wanache wangu.”
21 Jesu achimlola na achimmendza. Chisha achiamba, “Ukaphungukirwa
ni chitu chimwenga tu. Phiya ukaguze chila chitu urichonacho, na pesaze
ukaziganyire achiya, nawe undakala na akiba hiko mlunguni. Chisha ndzo
unilunge.”
22 Yuya tajiri ariphosikira higo wasononeka, achiphiya vyakpwe na
kureya, mana kala ana mali nyinji.
23 Jesu waalolato hara anafundzie osi, chisha achiaambira, “Indakala
vigumu sana tajiri kuinjira kpwenye ufalume wa Mlungu.”
24 Nao anafundzie aangalazwa ni manenoge. Achiaambira tsona,
“Anangu, indakala vigumu sana* kuinjira kpwenye ufalume wa Mlungu!
25 Ni rahisi zaidi ngamia kutsapira na tundu ya sindano kuriko tajiri
kuinjira kpwenye ufalume wa Mlungu.”
26 Anafundzie achiangalala achiuzana, “Pho sambi ni ano ani ambao
anaweza kuokolwa?”
27 Ela Jesu waalolato na achiamba, “Dzambo hiri tariwezekana kpwa
anadamu, ela kpwa Mlungu ni chitu chidide. Kpwa Mlungu chila chitu
chinawezekana.”
28 Petero achimuuza, “Dze swino? Kpwani hwaricha vitu vyehu vyosi
huchikulunga hukale anafundzio!”
29 Jesu achiamba, “Nakuambirani kpweli, mutu yeyesi arichaye mudziwe
ama ndugu alume na achetu, ise ama nine, anae, ama minda kpwa sababu
yangu na kpwa sababu ya kutangazira atu habari zangu,†

10:15 10:15 Mathayo 18:3 **10:19 10:19** Kutsama 20:12–16; Kumbukumbu 5:16–20 * **10:24 10:24** Vitabu vyanjina vya kare tavina seemu hino: *kpwa hara ambao anaona utajiri wao undaaokola.* † **10:29 10:29** Chiyunani chinaamba, *kpwa ajili ya injili.*

30 andaphaha kano gana zaidi. Himu duniani andaphaha midzi, ndugu
alume na achetu, mayo, ana na minda. Ela andateswa piya. Na wakati
wedzao andaphaha uzima wa kare na kare.
31 Ela anji ambao ni a kpwandza andakala a mwisho, na anji a mwisho
andakala a kpwandza."

Jesu anagomba tsona kuhusu chifoche
(Mathayo 20:17–19; Luka 18:31–34)

32 Phahi, aenderera na charo chao cha kuphiya Jerusalemu, na
Jesu wakala mbere anaalongoza. Hara anafundzi achitezeka na atu
ariomlunga-lunga achitishirwa. Tsona Jesu wahala hara anafundzi kumi
na airi achiphiya nao njama, na kuaambira gara ambago andahenderwa.
33 "Phundzani, vivi hunaphiya Jerusalemu, ambako mimi, Mutu Yela
Mlunguni, nindalaviwa kpwa akulu a alavyadzi-sadaka na alimu a Shariya,
nao andaniamula kuolagbwa. Chisha andanilavya kpwa atu ambao sio
Ayahudi.
34 Nao andanizemerera, andanitehera mahe, andanichapa viboko na
kuniolaga. Ela bada ya siku tahu nindafufuka."

Jakobo na Johana anamvoya Jesu aaphe vyeo
(Mathayo 20:20–28)

35 Jakobo na Johana anangbwa a Zebedayo, amlunga Jesu achen-
damuamba, "Mwalimu, hunalonda huuhendere chitu chochosi ndichoku-
voya."
36 Naye achiauza, "Mnalonda nikuhendereni utu wani?"
37 Nao achimuamba, "Wakati uchitawala, hunakuvoya mmwenga
asagale uphandeo wa kulume na wanjina uphandeo wa kumotso."
38 Ela achiaambira, "Tammanya mvoyaro. Dze, munaweza kuvumirira
mateso ambago gandaniphaha? Hebu munaweza kugaya dza vivyo
ndivyogaya mimi?"
39 Nao achimuamba, "Hunaweza." Achiaambira, "Mateso ndigophaha,
namwi mundagaphaha, na mundagaya dza vivyo ndivyogaya. ‡
40 Ela kusagala uphande wangu wa kulume au wa kumotso siyo kazi
yangu kupanga. Dzambo hiro andahewa hara ambao aikirwa kare."
41 Hara anafundzi kumi ariphosikira hivyo, aandza kureyera Jakobo na
Johana.
42 Ela Jesu waiha anafundzie na achiaambira, "Mnamanya kukala
atawala a himu duniani nkutawala atu aho chinguvu-nguvu, na hinyo
vilongozi nkuatawala atu aho na uwezo wao.
43 Ela kpwenu mwimwi taindakala hivyo. Amendzaye kukala mkpwulu
ni lazima akale mtumishi wa ayae,
44 na amendzaye kukala wa kpwandza kahi yenu, ni lazima akale
mtumwa wa osi.
45 Mana, ye Mutu Yela Mlunguni, kedzere kuhumikirwa, ela wakpwedza-
humikira na alavye uzimawe ukale mzamana wa kukombola atu anji."

10:31 10:31 Mathayo 20:16; Luka 13:30 **10:38 10:38** Luka 12:50 ‡ **10:39 10:39** Maandiko ganjina ganaamba, *"Dze, munaweza kunwerera chikombe ndichochinwerera au kubatizwa kama ndivyobatizwa?" Nao achijibu "Hunaweza." Jesu achiaambira, "Chikombe ndichonererwa mundachinererwa kpweli, na mundabatizwa kama ndivyobatizwa."* **10:42 10:42** Luka 22:25–26 **10:43 10:43** Mathayo 23:11; Mariko 9:35; Luka 22:26

Jesu anaphoza chipofu
aihwaye Batimayo
(Luka 18:35–43)

46 Jesu na anafundzie atsupira mudzi wa Jeriko. Ariphokala anauka
mudzi hinyo phamwenga na kundi kulu ra atu, chipofu, yeihwa Batimayo
(manage ni mwana wa Timayo), kala asegere kanda-kanda ya barabara
anavoya-voya.
47 Phahi hiye Batimayo, ariphosikira kukala Jesu wa Nazareti a pho
phephi, waandza kukota kululu achiamba, "Jesu, Mwana wa Daudi,§
nionera mbazi!"
48 Atu anji amdemurira anyamale, ela ye achizidi kukota kululu, "Jesu,
Mwana wa Daudi, nionera mbazi!"
49 Jesu ariphosikira waima achiamba, "Muiheni." Phahi, atu amuiha
yuya chipofu, achimuamba, "Dziphe moyo! Unuka, anakuiha."
50 Naye wabwaga nguwoye ya tadzi, aching'oka, achiphiya kpwa Jesu.
51 Jesu achimuuza, "Unalonda nikuhendereni?" Yuya chipofu
achimuamba, "Mwalimu, navoya nione."
52 Jesu achimuamba, "Kpwa sababu ya kunikuluphira ukaphola, kpwa
hivyo phiya salama." Phapho hipho yuya chipofu achikala anaona, na
achimlunga-lunga Jesu.

11

Jesu anainjira Jerusalemu
(Mathayo 21:1–11; Luka 19:28–40; Johana 12:12–19)

1 Jesu na anafundzie ariphofika phephi na Jerusalemu afika Bethifage na
Bethania, ko Mwango wa Mizaituni. Midzi iyo kala i phephi na Jerusalemu.
Hipho Jesu wahuma anafundzie airi,
2 achiaambira, "Phiyani hinyo mudzi wa pho mbere, na mchiinjira tu
mundaona mwana punda akafungbwa, naye kadzangbwepandwa ni mutu.
Mvuguleni mumrehe.
3 Na mutu ndiyekuuzani, 'Mnayeni ye mwana punda, mbona mu-
namvugula?' Muambeni, 'Bwana ana haja naye na achimala andamuuyiza
mara mwenga.' "
4 Phahi aphiya na achendakuta mwana punda akafungbwa mryangoni
phatu phereru. Ariphokala anamvugula,
5 atu ariokala aimire phephi aauza, "Mnahendadze! Mbona mu-
namvugula ye mwana punda?"
6 Nao achigomba viratu arivyolagizwa ni Jesu; na atu achiarichira aphiye
vyao.
7 Ariphomrehera Jesu yuya mwana punda, ahandika nguwo zao dzuluye,
naye achipanda achisagala.
8 Atu anji ahandika nguwo zao barabarani, na anjina achihandika
makandza ga mitende ambago kala akagakata mo mindani.*
9 Phahi ariokala mbere na ariokala nyuma osi akota kululu achiamba:
"Mlungu naatogolwe!"
"Naajaliwe iye edzaye kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu!"
10 "Naujaliwe ufalume wedzao wa baba Daudi!"
"Mlungu ariye dzulu mlunguni naatogolwe!"

---

§ **10:47 10:47** Manage ni *chivyazi cha Mfalume Daudi*, yani mutu yetsambulwa ni Mlungu kutawala atue. * **11:8 11:8** Ayahudi ahenda hivyo kuonyesa ishima yao kpwa mutu muhimu, ama kuonyesa ushindi wakati mfalume anauya kula vihani. **11:9 11:9** Zaburi 118:25–26

11 Jesu ariphofika Jerusalemu, wakpwendamenya Nyumba ya Kuvoya
Mlungu. Bada ya kulola chila chitu, kpwa vira kala kukatswa waphiya
vyakpwe Bethania phamwenga na anafundzie kumi na airi.

Jesu analani muhi wa mtini
(Mathayo 21:18–19)

12 Siku ya phiriye, Jesu ariphokala anauya kula Bethania, kala ana
ndzala.
13 Waona muhi uihwao mtini kure chidide, uriokala na makodza,
achiaphuka kpwendalola ichikala wavyala. Ela ariphofika hipho wakuta
makodza mahuphu, mana kala sio msimu wa tini.
14 Alafu waulani hura muhi achiamba, “Atu taandarya matundago tsona
bii!” Na anafundzie achisikira gara maneno.

Jesu anazoresa achuuzi
kula ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu
(Mathayo 21:12–17; Luka 19:45–48; Johana 2:13–22)

15 Jesu ariphofika Jerusalemu, wamenya Nyumba ya Kuvoya Mlungu
na achiandza kuzoresa atu ariokala anahenda bishara mo ndani.
Achipendula-pendula meza za hara okala anabadilisha pesa na vihi vya
hara okala anaguza njiya,
16 wala kayamruhusu mutu yeyesi kutikanya na chitu cha kuguza mura
ndani.
17 Alafu achiafundza hara atu, “Maneno ga Mlungu gaandikpwa,
‘Nyumba yangu indaihwa nyumba ya mavoyo kpwa atu a mataifa gosi.’
Ela mwino munaihenda kukala mwamdzifwitso wa aivi!”
18 Akulu a alavyadzi-sadaka na alimu a Shariya ariphosikira higo aendza
njira ya kumuolaga. Mana amuogopha, kpwa sababu kundi kulu ra atu
kala rikaangalazwa ni mafundzoge.
19 Dziloniye, Jesu na anafundzie auka mudzi hinyo.

Fundzo kuhusu hura muhi wa mtini
(Mathayo 21:20–22)

20 Ligundzure Jesu na anafundzie ariphokala anaphiya Jerusalemu aona
hura muhi wa mtini ukanyala wosi hadi mizi.
21 Petero achitambukira, achimuamba, “Mwalimu, lola! Hura mtini urio
ulani dzana, ukanyala.”
22 Jesu achiajibu achiamba, “Mkuluphireni Mlungu.
23 Nakuambirani kpweli, mutu anaweza kuuambira mwango hinyu,
‘Ng’oka ukadzitiye baharini.’ Mutu hiye achikuluphira bila wasiwasi
kukala go agombago gandakala, naye Mlungu andamuhendera.
24 Kpwa hivyo, nakuambirani chochosi ndichomvoya Mlungu, kuluphi-
rani kukala mkachiphokera, namwi mundachiphaha.
25 Na muimapho kuvoya, na phana mutu yeyesi ariyekukoserani,
mswameheni kpwandza, ili Sowe yenu ariye mlunguni piya aswamehe
makosa genu.”
26 Ela ichikala tamundaaswamehe, phahi Sowe yenu ariye mlunguni
kandaswamehe makosa genu.†

Jesu anauzwa kuhusu uwezowe
(Mathayo 21:23–27; Luka 20:1–8)

11:17 11:17 Isaya 56:7; Jeremia 7:11 **11:23 11:23** Mathayo 17:20; 1 Akorintho 13:2 **11:25 11:25** Mathayo 6:14–15 † **11:26 11:26** Vitabu vyanjina vya kare tavina msitari wa 26.

27 Jesu na anafundzie auya tsona Jerusalemu, na achendainjira Nyumba
ya Kuvoya Mlungu. Jesu ariphokala ananyendeka himo, akulu a alavyadzi-
sadaka, alimu a Shariya, na vilongozi anjina a Chiyahudi amlunga,
28 achendamuuza, “We, gano unagogahenda, unahenda kpwa uwezo wa
ani? Ni ani yekupha uwezo huno wa kuhenda mambo higa?”
29 Achiaambira, “Nindakuuzani swali, mchinijibu, nami nindakuambi-
rani nahenda mambo higa kpwa uwezo wa ani.
30 Niambirani, uwezo wa Johana wa kubatiza, wala kpwa Mlungu hebu
wala kpwa atu?”
31 Phahi aphiya njama, achendabisha enye kpwa enye, achi-
amba, “Huchiamba, ‘Wala mlunguni,’ andahuamba, ‘Sambi mbona
tamyamkuluphira?’
32 Na tahuweza kuamba, ‘Wala kpwa atu.’ ” (Agomba hivyo kpwa
sababu aogopha kuphaha tabu, mana atu osi akubali kukala Johana kala
ni nabii kpweli.)
33 Phahi amuamba Jesu, “Tahumanya.” Naye achiaambira, “Wala nami
sindakuambirani nahenda mambo higa kpwa uwezo wa ani.”

12

Ndarira ya akurima ayi
(Mathayo 21:33–46; Luka 20:9–19)

1 Chisha Jesu wahumira ndarira kugomba na hara vilongozi a
Chiyahudi. Achiambira, “Kpwakala na mutu mmwenga yephanda miz-
abibu mwakpwe mundani. Achiizungulusira lichigo, achitsimba phatu
pha kuminyira zabibu, na piya achidzenga uringo. Chisha hura munda
achiukodishira akurima, naye mwenye achiphiya tsi yanjina.
2 Wakati wa kuvuna zabibu uriphofika, yuya mchina-munda wahuma
mtumishiwe aphiye kpwa hara akurima ariokodisha mundawe, ili aka-
hewe fungure ra mavuno.
3 Hara ariokodi achimgbwira yuya mtumishi, achimpiga, na achimuuy-
iza mikono mihuphu.
4 Alafu mchina-munda wahuma mtumishi wanjina. Nao hara ar-
iokodisha hura munda, ampiga, achimlumiza chitswa na achimuhenda
mambo ga waibu.
5 Chisha, mchina-munda wahuma mtumishi wanjina ambaye amuolaga,
na tsona achiagayisa anjina dza vivyo, kuapiga na anjina kuaolaga.
6 “Sambi wasala na mutu mmwenga bahi; mutu hiye kala ni mwanawe
ammendzaye sana. Phahi wamuhuma kpwa hara akurima, achifikiri
achiamba, ‘Hakika hiyu andamuishimu, mana ni mwanangu.’
7 Ela hara akurima aambirana, ‘Hiyu ni mwanawe ndiyemrisi, phahi
nahumuolageni ili huno munda ukale wehu.’
8 Phahi amgbwira, achimuolaga, na achimtsupha kondze ya hura munda
wa mizabibu.
9 “Dze! Ye mchina-munda achedza, andahendadze? Andakpwedzaao-
lage hara akurima, na hura munda aukodishe akurima anjina.
10 Hakika mnamanya Maandiko higa ga Mlungu gaambago:
‘Dziwe roremewa ni adzengi,
ndipho rikakala dziwe kulu ra msingi.
11 Mwenyezi Mlungu ndiye yehenda dzambo hiri,
naro huchirilola rinahuangalaza.’ ”

12:1 12:1 Isaya 5:1–2 **12:10 12:10** Zaburi 118:22–23

12 Phahi hara vilongozi a Chiyahudi amanya kukala akagomba ndarira
iyo kuonyesa kala aho ndio akurima ayi ariokodisha hura munda. Kpwa
hivyo alonda kumgbwira Jesu kpwa nguvu ili amutiye jela. Ela amricha,
nao achiphiya vyao, mana aogopha rira kundi ra atu.

Jesu anajibu swali
kuhusu kuripha kodi
(Mathayo 22:15–22; Luka 20:20–26)

13 Mafarisayo anjina, na atu a chikundi cha Herode, ahumwa ni vilongozi
a Chiyahudi akamuuze Jesu maswali kumhega achili.
14 Amuuza, "Mwalimu, hunamanya kukala uwe u mutu muaminifu,
kulunga maoni ga atu mana cheo si chochosi kpwako. Tsona unafundza
kpweli kuhusu Mlungu alagizago. Dze, shariya zehu zinahuruhusu
kuripha kodi kpwa Kaisari, mtawala wa Chirumi? Huriphe hebu
husiriphe?"*
15 Ela Jesu wamanya lengo rao ra kpweli, achiamba, "Mbona munanip-
ima achili? Hebu, nireherani pesa ya Chirumi, nami nindakuambirani."
16 Ariphomupha hira pesa, Jesu achiuza, "Sura na dzina ni ra ani?" Nao
achimuamba, "Ni vya Kaisari."
17 Ndipho achiaambira, "Phahi, vya Kaisari mupheni Kaisari, na vya
Mlungu, mupheni Mlungu." Jibu hiri raangalaza hara atu.

Jesu anauzwa kuhusu atu kufufulwa
(Mathayo 22:23–33; Luka 20:27–40)

18 Siku mwenga Jesu watsolokerwa ni Masadukayo anjina. Nao
Masadukayo ni kundi ra Ayahudi asioamini kukala atu achifwa andafu-
fuka. Phahi achimuamba,
19 "Mwalimu, Musa wahuandikira kpwenye Shariya kukala, mutu
achifwa na achikala karichire mwana, nduguye ni lazima ahale ufwa hiye
gungu, na amvyarire ana yuya mufwa.
20 Hipho kare kpwahenda ndugu sabaa. Wa mwandzo walóla mchetu,
na ariphofwa karichire ana.
21 Mdidewe achihala ufwa yuya gungu, naye achifwa bila kuricha ana.
Dzambo hiro rakala vivyo na ndugu wa hahu.
22 Osi sabaa alóla hiyu gungu ela afwa osi bila kuricha mwana. Mwisho,
yuya mchetu naye piya wafwa.
23 Dze, siku ndiphofufulwa atu, yuya mchetu andakala mkpwaza ani?
Mana ndugu osi sabaa amlóla."
24 Ela Jesu waambira, "Makosa genu nkukala tammanya Maandiko wala
uwezo wa Mlungu.
25 Atu ndiphofufuka andakala dza malaika hiko mlunguni ambao taalóla
wala taalólwa.
26 Mwasoma vitabu vya Musa ela tamdzangbwemanya kukala atu
andafufulwa! Seemu ihusuyo chira chitsaka chokala chinaaka moho,
Mlungu wamuamba Musa, 'Mimi ni Mlungu wa Burahimu, wa Isaka na
wa Jakobo.'†

---

* **12:14** **12:14** Muhego wao wakala hinyu: ichikala angejibu ndiyo, angevundza shariya za Chiyahudi ambazo zinakahaza kuripha kodi kpwa atu asiokala Ayahudi. Angerema kukala atu asiriphe kodi, atu a chikundi cha Herode angephaha nafwasi ya kumshitaki kpwa mkpwulu wa Chirumi, mana chikundi hicho kala chinaunga mkpwono utawala wa Chirumi. **12:18** **12:18** Mahendo 23:8 **12:19** **12:19** Kumbukumbu 25:5 **12:26** **12:26** Kutsama 3:6 † **12:26** **12:26** Ndani ya Chitabu cha Kutsama 3:6 na 3:15, Mlungu wamuambira Musa maneno higa miaka minji ambapho Burahimu, Isaka na Jakobo kala akafwa kare.

27 Kpwa hivyo, iye ni Mlungu wa atu hinyo dzagbwe afwa kare.
Higa ganaonyesa kukala afwadzi kpwakpwe achere moyo. Mwimwi
Masadukayo munakosera sana."

Shariya muhimu
(Mathayo 22:34–40; Luka 10:25–28)

28 Mwalimu mmwenga wa Shariya watsoloka na achisikira Jesu na
Masadukayo anashindana kuhusu mambo ga kufufulwa. Ariphoona Jesu
akaajibu vinono, wadzituluza, achimuuza, "Kulengana na shariya zosi za
Mlungu ni iphi ya muhimu kuriko zosi?"
29 Jesu wajibu achiamba, "Ya muhimu zaidi ni hino: 'Phundzani mwimwi
Aiziraeli! Mwenyezi Mlungu wehu, Mwenyezi Mlungu ni mmwenga.
30 Mmendzeni Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu na mioyo yenu yosi, na
roho zenu zosi, na achili zenu zosi na mkpwotse wenu wosi.'
31 Na ya phiri inaamba, 'Mmendze myao dza vyo udzimendzavyo
mwenye.' Takuna shariya muhimu zaidi kuriko hizi."
32 Yuya mwalimu wa Shariya wamuamba Jesu, "Mwalimu u sawa,
ukagomba kpweli kuamba Mlungu ni mmwenga, wala takuna wanjina
isiphokala iye.
33 Kpwa kpweli ni lazima mutu amendze Mlungu na moyowe wosi, na
rohoye yosi, na achilize zosi na mkpwotsewe wosi, na umendze myao dza
vyo udzimendzavyo mwenye. Na kulunga mambo higa ni muhimu zaidi
kuriko kulavya sadaka zosi za nyama na za kuocha nyama mzima kama
hutakpwavyo ni Shariya."
34 Jesu ariphoona kukala hiyu mutu akagombato, wamuamba, "Uwe
kukure na ufalume wa Mlungu." Bada ya higo atu osi aogopha kumuuza
swali rorosi.

Swali dzulu ya Yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu
(Mathayo 22:41–46; Luka 20:41–44)

35 Jesu ariphokala anafundza muhalani, muhala wa Nyumba ya Kuvoya
Mlungu, wauza, "Kpwani alimu a Shariya a sawa achiamba Masihi‡ ni
chivyazi cha Mfalume Daudi?
36 Ambapho Daudi mwenye walongozwa ni Roho Mtakatifu achiamba:
'Mwenyezi Mlungu wamuamba Bwana wangu,§
Sagala uphande wangu wa kulume,
hadi nihende maaduigo akale chihicho cha kuikira magulu.'
37 "Ichikala Daudi anamuiha hiye mutu, 'Bwana wangu,' vinakaladze akale
ni chivyaziche?" Naro kundi kulu ra atu ramphundzato sana.

Jesu anademurira alimu a Shariya
(Mathayo 23:1–36; Luka 11:39–52; 20:45–47)

38 Wakati Jesu kala anafundza waamba, "Dzimanyirireni na alimu a
Shariya! Mana nkumendza kuvwala kandzu nyire na kutsupa-tsupa hiko
cheteni ili alamuswe na ishima mbere za atu.
39 Piya anamendza kusagala vihi vya mbere-mbere masinagogini na
karamuni.

12:29 12:29 Kumbukumbu 6:4–5 **12:31 12:31** Alawi 19:18 **12:32 12:32** Kumbukumbu 4:35
12:33 12:33 Kumbukumbu 6:5; Hosea 6:6 **12:34 12:34** Luka 10:25–28 ‡ **12:35 12:35** Yani *Masihi.*
12:36 12:36 Zaburi 110:1 § **12:36 12:36** ***Bwana wangu*** manage ni *Masihi* (soma Chitabu cha Zaburi 110:1).

40 Ela nkuafuta magungu vitu vyao, na kudzihenda kala ni atu anono
kpwa kuvoya mavoyo mare! Siku ya mwisho atu dza hinyo andaphaha
adabu kali sana."

Gungu analavya sadaka
(Luka 21:1–4)

41 Jesu ariphokala ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu, wasagala phephi
na sanduku ra kuikira pesa za sadaka. Achikala analola kundi kulu ra atu
atiyavyo pesa mura sandukuni. Matajiri anji alavya pesa nyinji.
42 Chisha phachedza mayo mmwenga gungu mgbwayi, achilavya senti
mbiri.
43 Phahi Jesu achiaambira anafundzie, "Lolani hiyu mayo. Nakuambi-
rani kpweli, hiyu gungu mchiya akatiya pesa nyinji kuriko anjina osi.
44 Mana anjina osi akatiya kulengana na fwaida ya mali arizo nazo. Ela
hiyu mayo, dzagbwe ni mchiya, akalavya pesa zosi achizokala nazo, hata
vivi kana chitu cha kumterya kuishi."

13

Mateso ndigokpwedza
(Mathayo 24:1–22; Luka 21:5–24)

1 Jesu ariphokala anatuluka kula Nyumba ya Kuvoya Mlungu, mwana-
fundziwe mmwenga wamuamba, "Mwalimu, lola vira higa mawe garivyo
manono na dzengo ririvyo nono ra ajabu!"
2 Naye achimuamba, "Dze, unagaona gara madzengo makulu? Taphana
hata dziwe mwenga ndirosala dzulu ya ranjina, chila chitu chindabo-
molwa."
3 Badaye aphiya Mwango wa Mizaituni, ambao unalolana na Nyumba ya
Kuvoya Mlungu. Wakati Jesu kala asegere hiko, Petero, Jakobo, Johana na
Anderea amlunga achikala naye machiyao, achimuuza,
4 "Huambire mambo higo gandakala rini? Ni dalili yani ndiyoonyesa
kukala mambo higa gosi ga phephi gahendeka?"
5 Naye Jesu achiaambira, "Dzimanyirireni sedze mkachengbwa.
6 Mana kundakpwedza anji ahumire dzina rangu, nao andachenga atu
anji, na kuamba, 'Mimi ndiye iye Masihi!'*
7 Na mchisikira habari za viha na ndziyendziye za viha, msitishirwe.
Mana mambo higa ni lazima gakale, ela mwisho wa dunia undakala
taudzangbwe.
8 Tsi mwenga indapigana na tsi yanjina, mfalume mmwenga andapigana
na mfalume wanjina. Dunia indakala ichisumba kpwatu kunji na
kundakala na ndzala. Mambo higa ni dza viratu mwandzo wa utsungu
wa mayo alondaye kudzivugula.
9 "Ela mwimwi dzimanyirireni. Mana atu andakuphirikani
mkashitakiwe mbere ya vilongozi vya chidini, na andakuchapani viboko
ndani ya masinagogi. Chisha mundagbwirwa mphirikpwe mbere za
atawala na afalume kpwa sababu yangu. Hino indakala nafwasi yenu ya
kunishuhudiya mbere zao.
10 Na kabila dunia kuangamizwa, ni lazima habari nono kunihusu†
itangazwe kpwa atu a mataifa gosi.

---

* **13:6 13:6** Yani *Masihi.* (Misitari 21 na 22.) **13:9 13:9** Mathayo 10:17–20; Luka 12:11–12 † **13:10 13:10** Chiyunani chinaamba *injili.*

11 Na wakati achikugbwirani na kukushitakini, msitangetange ra kugomba kabila tamdzangbweshitakiwa. Ela gombani rorosi ndirohewa ni
Mlungu; mana si mwimwi ndiogomba, ela Roho Mtakatifu.
12 Mutu andafyakatsira nduguye na amulavye aolagbwe, baba andamfyakatsira mwanawe, nao ana andaagalukira avyazi aho aafyakatsire
ili aolagbwe.
13 Atu osi andakuzirani kpwa sababu yangu. Ela ndiyevumirira hadi
mwisho, andaokolwa.
14 "Kundakpwedza wakati muone 'Chitu cha kutsukiza na cha
kubananga,' chiimire phatu phasiphokala phakpwe, nyo, (Asomadzi
naamanye manage.) Ndiokala Judea naachimbirire myangoni.
15 Ndiyekala kondze ya nyumba naasiuye mwakpwe nyumbani kuhala
chitu.
16 Na ariye mundani naasiuye kaya kpwedzahala nguwoye.
17 Shaka rani ro achetu a mimba na amwisao siku hizo!
18 Tsona voyani Mlungu ili mambo higa gasikale minga ya mnyevu.
19 Mana wakati hinyo kundakala na tabu kulu ambazo tazidzangbwekalako kula Mlungu aumbe dunia hadi rero, wala tazindahendeka
tsona.
20 Ela Mlungu wapanga kare kuphunguza siku za mateso kpwa ajili ya
atu arioatsambula. Kala Mlungu kahendere hivyo, takungesala mutu."
21 Jesu waenderera kugomba achiamba, "Siku hizo mutu achikuambirani, 'Lolani, ye Masihi hiyu hipha!' Au 'Hiye hiko!' Musimphundze.
22 Mana kundazuka manabii a handzo na atu ambao andadziamba
ni ye Masihi. Andahenda vilinje na maajabu ili aachenge atu na hata
ichiwezekana piya aangamize atu ariotsambulwa ni Mlungu kukala afuasi
angu.
23 Phahi dzimanyirireni. Nakuambirani chimbere mambo higa gosi
kabila tagadzangbwehendeka.

Wakati wa Mutu Yela Mlunguni kuuya

(Mathayo 24:29–44; Luka 21:25–36)

24 "Ela siku zizo, bada ya mateso gago kutsupa, dzuwa rindakala jiza, na
mwezi taundang'ala.
25 Nyenyezi zindagbwa kula dzulu, na nguvu za dzulu mlunguni
zindasumbiswa.
26 Ndipho atu ndiphoniona mimi, Mutu Yela Mlunguni, nchitsembuka
mainguni kpwedza na nguvu na utukufu munji.
27 Chisha nindahuma malaika angu ili akusanye ariotsambulwa kula
chila pembe ya dunia na chila pembe ya mlunguni.
28 "Dzifundzeni kula kpwa mfwano hinyu wa mtini: Panda za mtini
zinaphotula, mkumanya wakati wa kuvuna u phephi.
29 Mwimwi namwi mchiona mambo higa ganahendeka, manyani kukala
mimi, Mutu Yela Mlunguni, ni phephi na kuuya.
30 Nami nakuambirani kpweli, chivyazi hichi tachindasira kufwa kabila
ya mambo higa gosi kuhendeka.
31 Dzulu mlunguni na dunia kundasika, ela maneno gangu tagana
mwisho."

13:13 **13:13** Mathayo 10:22 **13:14** **13:14** Danieli 9:27; 11:31; 12:11 **13:15** **13:15** Luka 17:31 **13:19** **13:19** Danieli 12:1; Maono 7:14 **13:24** **13:24** Isaya 13:10; Joeli 2:10–31; 3:15; Maono 6:12; Ezekieli 32:7 **13:25** **13:25** Isaya 34:4; Maono 6:13; Joeli 2:10 **13:26** **13:26** Danieli 7:13; Maono 1:7

32 Jesu waenderera kuaambira, “Ela takuna mutu amanyaye siku wala
saa indakala rini ndiphohendeka mambo gaga, hata nyo malaika a
mlunguni, wala Mwana taimanya bii. Baba macheye ndiye aimanyaye.
33 Kpwa hivyo chesani, mana tammanya mambo gaga gandahendeka
rini.
34 Kuuya kpwangu kundakala dza hivi. Mutu mmwenga wapanga
kuphiya charo. Phahi warichira atumishie madaraka, chila mmwenga na
kaziye, na badaye achimuamba mrindzi wa mryango akale matso.
35 Atumishi taamanya mchina-nyumba andauya rini. Inawezekana
andauya dziloni, usiku wa manane, pepho za kucha au ligundzu. Phahi
dzimanyirireni!
36 Kalani matso ili nchedza gafula nisedze nkakukutani murere.
37 Kpwa hivyo, gago ambago nakuambirani, ninagaambira chila
mmwenga: Kalani matso!”

14

Chugo cha kumuolaga Jesu
(Mathayo 26:1–5; Luka 22:1–2; Johana 11:45–53)

1 Phokala bado siku mbiri kabila ya Sikukuu ya Pasaka na Sikukuu ya
Mikahe Isiyotiywa Hamira,* akulu a alavyadzi-sadaka na alimu a Shariya
akala anaendza njira ya kumgbwirira Jesu chisiri ili amuolage.
2 Ela aphahana kukala dzambo hiro risihendeke wakati wa sikukuu,
sedze atu akahenda fujo.

Jesu anapakpwa marashi
hiko Bethania
(Mathayo 26:6–13; Johana 12:1–8)

3 Jesu ariphokala hiko chidzidzi cha Bethania, wainjira nyumba ya
Simoni, yekala na mahana. Wakati Jesu kala asegere anarya chakurya,
phainjira mchetu mmwenga yekala akatsukula tupa ya marashi ga samani
kulu.† Yuya mchetu wavundza hira tupa achimmwagira Jesu chitswani.
4 Atu anjina ariokalapho atsukirwa sana, achiuzana, “Hasara hino ya
marashi ni yani?
5 Marashi higa che ganaweza kuguzwa pesa nyinji kama mshahara wa
mwaka mzima, na pesaze zikahewa agayi!” Nao achimlaumu sana yuya
mchetu.
6 Ela Jesu achiamba, “Kpwa utu wani munamyuga yuno mchetu?
Mricheni, mana akanihendera dzambo ra mana sana.
7 Mana siku zosi, agayi mundakala nao, namwi munaweza kuaterya
wakati wowosi mmendzao. Ela mino sindakala namwi siku zosi.
8 Hiyu mayo akahenda awezavyo, akaumwagira mwiri wangu marashi
kuutayarisha kpwa mazishi gangu.
9 Nakuambirani kpweli kukala kokosi dunia ndzima ndikotangazwa
habari nono,‡ dzambo hiri achirohenda hiyu mchetu rindahadzwa kpwa
kumtambukira.”

Juda anakubali kumsalata Jesu
(Mathayo 26:14–16; Luka 22:3–6)

13:32 13:32 Mathayo 24:36 **13:34 13:34** Luka 12:36–38 **14:1 14:1** Kutsama 12:1–27 * **14:1 14:1** Sikukuu ya mikahe isiyotiywa hamira ni sikukuu ya Chiyahudi ambayo nkukala siku sabaa bada ya Pasaka. Soma chitabu cha Kutsama 12:1 hadi 13:10. **14:3 14:3** Luka 7:37–38 † **14:3 14:3** Marashi higa gala kpwa mizi ya muhi uihwao narido, na tupa yotengezwa na dziwe ra samani roihwa alabasta. **14:7 14:7** Kumbukumbu 15:11 ‡ **14:9 14:9** Chiyunani chinaamba *injili.*

10 Phahi Juda Isikarioti, ambaye piya kala ni mwanafundzi wa Jesu,
waphiya kpwa akulu a alavyadzi-sadaka akamsalate Jesu.
11 Nao ariphosikira habari hizo ahererwa sana, achilaga kumupha pesa.
Phahi Juda waandza kuendza nafwasi ya kumsalatira Jesu.

Jesu anadzitayarisha kurya ya Pasaka
(Mathayo 26:17–25; Luka 22:7–14,21–23; Johana 13:21–30)

12 Siku ya kpwandza ya Sikukuu ya mikahe isiyotiywa hamira,
wakati ambao Mwana ng'ondzi wa Pasaka nkutsindzwa kpwa sadaka,
Jesu wauzwa ni anafundzie, "Unalonda huphiyephi hukakutayarishire
chakurya cha Pasaka?"
13 Phahi Jesu wahuma anafundzie airi achiaambira, "Phiyani
Jerusalemu, namwi mundakutana na mlume achiyedzihika nyungu ya
madzi. Mlungeni-lungeni
14 hadi nyumba ndiyoinjira, mkamuambe mchina-nyumba, 'Mwal-
imu anauza kukala, chumba ambacho nindarya chakurya cha Pasaka
phamwenga na anafundzi angu nchiphi?'
15 Naye andakuonyesani chumba chikulu dzulu gorofani ambacho
chikatayarishwa kare. Huandazireni chakurya mumo."
16 Phahi hara anafundzi airi auka kuphiya mudzini, na achendakuta
viratu Jesu arivyoaambira. Achitayarisha chakurya cha Pasaka mumo.
17 Kuriphofika dziloni, Jesu wafika phamwenga na anafundzie kumi na
airi.
18 Nao ariphokala anarya chakurya, waamba, "Nakuambirani kpweli,
mmwenga wenu ambaye narya naye phapha, andanisalata."
19 Hipho anafundzie asononeka sana, na achiandza kumuuza,
mmwenga-mmwenga achiamba, "Dze! Ikale ni mimi?"
20 Jesu achiaambira, "Iye ni myawenu, naye anatsotsa mkpwahe bakuli
mwenga nami.
21 Mana mimi, Mutu Yela Mlunguni, nindafwa kama Maandiko gaam-
bavyo, ela shakare ye ndiyenisalata! Baha kala mutu iye kavyarirwe."

Chakurya cha Bwana
(Mathayo 26:26–29; Luka 22:14–20; 1 Akorintho 11:23–25)

22 Ariphokala anarya na anafundzie, wahala mkpwahe na achimshukuru
Mlungu. Chisha achiumega-mega na achiapha anafundzie, achiamba,
"Halani murye; hinyu ni mwiri wangu."
23 Tsona achihala chikombe cha uchi wa zabibu, achimshukuru Mlungu.
Alafu achiapha, nao achinwa osi.
24 Ndipho Jesu achiaambira, "Hinyu ni mlatso wangu ambao unaika
chilagane§ cha Mlungu na atue, nao unamwagbwa kpwa fwaida ya atu
anji.
25 Nakuambirani kpweli, sindanwa tsona uchi wa zabibu hadi siku iyo
ndiphounwa luphya kahi ya ufalume wa Mlungu."

Jesu anatabiri kukala Petero andamtsamalala
(Mathayo 26:30–35; Luka 22:31–34; Johana 13:36–38)

14:12 14:12 Kutsama 12:15–20 **14:18 14:18** Zaburi 41:9 **14:24 14:24** Kutsama 24:8; Jeremia 31:31–34 § **14:24 14:24** Vitabu vyanjina vinaenjereza *chiphya.*

26 Bada ya kuimba wira wa kumtogola Mlungu,* auka achiphiya Mwango
wa Mizaituni.
27 Chisha Jesu achiaambira anafundzie, “Mwimwi mosi mundakala na
wasiwasi nami na kuniricha, mana Mlungu anaamba katika Maandikoge
anaamba:
‘Nindampiga mrisa,
nago mang’ondzi gandatsamukana.’
28 “Ela bada ya kufufulwa, nindakutanguliyani kuphiya Galilaya.”
29 Ela Petero achimuamba, “Hata osi achikala andakuricha, mino sin-
dakuricha bii.”
30 Naye Jesu achimuamba, “Nakuambira kpweli kukala usiku uhu wa rero,
kabila ya dzogolo kuika kano mbiri, undanitsamalala kano tahu.”
31 Ela Petero wahenda likani, achiamba, “Hata ichikala ni kufwa, nahufwe
hosi, ela sindakutsamalala bii!” Chisha hara anjina osi nao achigomba dza
vivyo.

Jesu anavoya Mlungu hiko Gethisemane
(Mathayo 26:36–46; Luka 22:39–46)

32 Chisha auka hadi phatu phaihwapho Gethisemane, na Jesu achiaam-
bira anafundzie, “Sagalani hipha wakati ninavoya.”
33 Achimuhala Petero, Jakobo na Johana. Hipho waandza kusononeka
sana na kuvundzika moyo,
34 achiaambira, “Yo sonono nriyo nayo, naona indanirya! Phahi kalani
hipha muchese.”
35 Na ariphosengera mbere chidide, wagbwa chimabumabu, achivoya
kukala ichiwezekana wakati hinyo wa mateso asiuphahe.
36 Achiamba, “Baba, mambo gosi kpwako ganawezekana. Niusira mateso
chigonilenga; bora isikale vira nimendzavyo mimi, ela ulondavyo uwe.”
37 Achiauyira hara anafundzie, na achiakuta arere. Achimlamusa Petero
achimuamba, “Simoni, mbona urere? Kuweza kukala matso hata dzagbwe
ni dzisaa dzimwenga?
38 Chesani kuvoya ili Shetani asedze akakutiyani dambini, mana roho
inamendza kuhendato, ela mwiri tauweza.”
39 Bada ya kugomba higo, wauka tsona achendavoya vivyo hivyo vya
mwandzo.
40 Ariphouya tsona achiakuta arere, mana kala akashindwa ni usingizi.
Nao achikala taana ra kumjibu.
41 Chisha achiauyira hara anafundzie kano ya hahu, na achialamusa
kuno anaamba, “Mbona mchere rere na kuoya? Vikatosha! Saa ikafika,
nami, Mutu Yela Mlunguni, ni phephi na kulaviwa kpwa atu a dambi.
42 Unukani, huphiyeni vyehu. Lolani, mutu ndiyenisalata aredza.”

Jesu anagbwirwa
(Mathayo 26:47–56; Luka 22:47–53; Johana 18:3–12)

43 Jesu ariphokala acheregomba, Juda, ambaye piya kala ni mwana-
fundziwe, wakpwedza na kundi ra atu ariokala akatsukula panga na
marungu. Atu hinyo kala akahumwa ni akulu a alavyadzi-sadaka, alimu a
Shariya na vilongozi a Chiyahudi.
44 Juda kala akaapha dalili achiamba, “Ye ndiyemdonera kumlamusa
ndiye iye, mgbwireni, muuke naye na mumrinde.”

---

* **14:26 14:26** Desturi ya Ayahudi ni kuimba Zaburi 115–118 bada ya kurya Pasaka. **14:27 14:27** Zakariya 13:7 **14:28 14:28** Mathayo 28:16

45 Phahi ariphofika wamsengerera Jesu, achimuamba, “Mwalimu!”
Chisha achimdonera,
46 na hinyo atu achimgbwira.
47 Ela mmwenga wa hara okala aimire na Jesu, watsomola upanga
achimkata sikiro mtumwa wa mlavyadzi-sadaka mkpwulu.
48 Chisha Jesu achiaambira, “Mbona mkedza na panga na marungu avi
mkedzagbwira jambazi?
49 Hwakalani hosi ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu, na chila siku
kala nchifundza. Mbona tamuyanigbwira? Ela ni lazima Maandiko
gatimiye.”
50 Hipho anafundzie osi amricha achichimbira.
51 Jesu aripholongozwa, barobaro mmwenga, yekala akavwala shuka
bahi, wamlunga-lunga. Hinyo atu ariphojeza kumgbwira,
52 yuya barobaro waahepa. Achiricha hira shuka, achidiganya chitsaha.

Jesu anaphirikpwa mbere za ngambi
(Mathayo 26:57–68; Luka 22:54–55,63–71; Johana 18:13–14,19–24)

53 Phahi Jesu waphirikpwa kaya kpwa mlavyadzi-sadaka mkpwulu
ambako akulu osi a alavyadzi-sadaka phamwenga na alimu a Shariya na
vilongozi anjina a Chiyahudi kala akakutana.
54 Petero wamlunga kpwa kure, hadi achifika muhala wa nyumba ya
mlavyadzi-sadaka mkpwulu. Wasagala phamwenga na arindzi achioha
moho.
55 Phahi akulu a alavyadzi-sadaka na ngambi yosi yaendza ushaidi wa
handzo, wa kutosha wa kumshitakira Jesu ili aphahe kumuolaga, ela
tauphahire.
56 Mana atu anji alavya ushaidi wa handzo kumuhusu, ela ushaidi wao
tauyagbwirana.
57 Mwisho anjina aima achilavya ushaidi wa handzo achiamba,
58 “Hwamsikira anaamba, ‘Nindabomola hino Nyumba ya Kuvoya
Mlungu yodzengbwa ni atu, na kpwa siku tahu nindadzenga yanjina
isiyodzengbwa ni atu.’ ”
59 Ela hata hivyo, ushaidi wao tauyagbwirana.
60 Phahi mlavyadzi-sadaka mkpwulu waima, achimuuza Jesu, “Ikale
kuna ra kudzihehera kuhusu mashitaka ga atu hinya?”
61 Ela Jesu wanyamala zii. Mlavyadzi-sadaka Mkpwulu achimuuza swali
ranjina, “We ndiwe Masihi,† yani Mwana wa Mlungu?”
62 Jesu achiamba, “Ehe ndimi. Tsona mundaniona mimi, Mutu Yela
Mlunguni, nisegere mkpwono wa kulume wa Mwenyezi Mlungu, phatu
pha ishima kulu sana, na chisha mundaniona nchedza dzulu ya maingu.”
63 Hipho mlavyadzi-sadaka mkpwulu wakpwanyula nguwoze, na achi-
amba, “Kuna haja yani ya mashaidi zaidi?
64 Mkasikira enye achivyokufuru! Hebu munaonadze?” Osi achigomba
chivyamwenga kala anafwaha kuolagbwa.
65 Phahi anjina aandza kumtehera mahe, achimfunga chigungu,
achimuudula makonde kuno anamuuza, “Huambire ni ani achiyekupiga.”
Nao arindzi amuhala na achimuwanga makofi.

Petero anamtsamalala Jesu
(Mathayo 26:69–75; Luka 22:56–62; Johana 18:15–18,25–27)

14:49 14:49 Luka 19:47; 21:37 **14:58 14:58** Johana 2:19 † **14:61 14:61** ***Masihi,*** manage ni mutu yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu. **14:62 14:62** Zaburi 110:1; Danieli 7:13 **14:64 14:64** Alawi 24:16

66 Petero ariphokala bado achere pho muhalani, mtumishi wa chichetu
wa mlavyadzi-sadaka mkpwulu wakpwedza.
67 Ariphomuona Petero anaoha moho, wamlolato, achimuamba, “Hata
uwe wakala phamwenga na yuya Jesu Mnazareti.”
68 Ela achirema, achiamba, “Simanya wala sielewa unaambadze.”
Chisha achiuka, na ariphofika mryangoni kuphiya kondze, dzogolo richi-
ika.
69 Yuya mtumwa, ariphomuona tsona, waambira atu ariokala aimire
hipho, “Mutu hiyu piya ni myawao.”
70 Ela Petero achienderera kumtsamalala.
Bada ya muda, hara okala aimire phephi naye, amuamba Petero tsona,
“Hakika uwe u myawao, mana hata uwe u mwenyezi wa Galilaya.”
71 Phahi Petero waandza kudzilani na kuapa achiamba, “Mutu hiye
munayegomba habarize simmanya tsetsetse!”
72 Phapho hiphos dzogolo richiika kano ya phiri. Ndipho, naye Petero
achitambukira maneno arigoambirwa ni Jesu, kukala, “Kabila ya dzogolo
kuika kano mbiri, undanitsamalala kano tahu.” Phahi warira matsozi
fwafwafwa kpwa sonono.

15

Jesu anaphirikpwa mbere za Pilato
(Mathayo 27:1–2,11–14; Luka 23:1–5; Johana 18:28–38)

1 Chiti kuriphocha, akulu a alavyadzi-sadaka osi, phamwenga na alimu
a Shariya na vilongozi anjina a Chiyahudi, yani angambi osi, akutana
achibisha. Amfunga Jesu mikowa achimphirika kpwa Pilato, liwali wa
jimbo ra Chirumi.
2 Pilato achimuuza, “We ndiwe Mfalume wa Ayahudi?” Naye
achimuamba, “Kama uchivyogomba.”
3 Nao akulu a alavyadzi-sadaka amshitaki na mambo manji.
4 Phahi Pilato wamuuza tsona Jesu, “Sikira go mashitaka manji
anagokushitakira. Dze, vino kundadzikanira?”
5 Ela kayajibu neno, hata Pilato achiangalala.

Jesu anahukumiwa kuolagbwa
(Mathayo 27:15–26; Luka 23:13–25; Johana 18:39—19:16)

6 Kawaida chila Sikukuu ya Pasaka, Pilato kala nkuavugurira Ayahudi
mfungbwa mmwenga ariyemtsambula enye.
7 Wakati hinyo, kpwakala na mutu mmwenga yeihwa Baraba, ambaye
kala akafungbwa phamwenga na atu anjina. Atu hinyo kala akahenda fujo
na kuolaga atu.
8 Kundi kulu ra atu ramlunga Pilato achendamvoya aahendere kama
kawaidaye.
9 Pilato achiauza, “Mnalonda nikuvugurireni Mfalume wa Ayahudi?”
10 Pilato wagomba hivyo mana kala akamanya kukala, akulu a alavyadzi-
sadaka kala akamreha Jesu kpwakpwe kpwa sababu ya chidzitso.
11 Ela akulu a alavyadzi-sadaka afyakatsira atu amuambe Pilato
aavugurire Baraba badala ya Jesu.
12 Pilato achiauza tsona, “Vino mnalonda nimuhendedze yuno mumui-
haye Mfalume wa Ayahudi?”
13 Atu achikota kululu chivyamwenga achiamba tsona, “Naakotwe
msalabani!”

15:5 15:5 Isaya 53:7

14 Ela Pilato achiauza, “Kpwa utu wani? Kpwani wahenda uyi wani?”
Ela nyo achizidi kukota kululu, achiamba, “Naakotwe msalabani!”
15 Kpwa vira Pilato kala analonda kufurahisha rira kundi ra atu,
waavugurira Baraba. Achilagiza Jesu achapwe viboko sana, chisha
achimlavya akakotwe msalabani.

Asikari anamnyetera Jesu
(Mathayo 27:27–31; Johana 19:2–3)

16 Asikari amphirika Jesu dzumba ra liwali wa jimbo ra Chirumi, nao
achiiha chikosi chosi cha asikari chichimzunguluka.
17 Achimvwika kandzu ya zambarau, rangi ya chifalume, achisuka
chiremba cha miya achimvwika chitswani.
18 Ndipho achiandza kumlamusa achimuamba, “Ikpwa ni Mlungu,
mfalume wa Ayahudi!”
19 Achimchapa chitswani na mlawa na achimtehera mahe na achidzi-
henda anachita mavwindi mbereze.
20 Bada ya kumnyetera, amvula hira kandzu ya zambarau, achimvwika
nguwoze. Chisha achimphirika kpwendakotwa msalabani.

Jesu anakotwa misumari msalabani
(Mathayo 27:32–44; Luka 23:26–43; Johana 19:17–27)

21 Ariphokala achere njirani, akutana na mutu mmwenga yeihwa
Simoni. Mutu hiye kala ni isengbwa wa Isikanda na Rufo, mwenyezi wa
mudzi wa Kirene. Wakati uho kala anainjira Jerusalemu kula vidzidzini.
Phahi asikari amlazimisha atsukule msalaba wa Jesu.
22 Chisha achimphirika Jesu hadi phatu phaihwapho Gologotha, manage
ni, “Zekeya ra Chitswa.”
23 Atu amupha uchi wa zabibu uriotsanganywa na dawa ya kuusa
mavune,* ela kayaunwa.
24 Phahi asikari amkota Jesu msalabani. Chisha achipiga kura kuganya
nguwoze ili amanye ni ani ndiyeziphaha.
25 Ariphomkota msalabani yakala saa tahu za ligundzu.
26 Dzulu ya msalaba kala phakakotwa chibao chikaandikpwa shitakare,
HIYU NI MFALUME WA AYAHUDI.
27 Piya, asikari akota akora airi misalaba yanjina, mmwenga uphandewe
wa kulume na wanjina uphande wa kumotso.
28 Higa gatimiza Maandiko gaambago, “Amuhenda avi ni mkora.”†
29 Atu ariokala anatsupa phatu hipho amlaphiza na kusukasuka vitswa
na kuamba, “Haya! We wadzikarya kukala unaweza kubomola Nyumba
ya Kuvoya Mlungu na kuidzenga tsona bada ya siku tahu.
30 Sambi amba tserera pho msalabani udzitivye!”
31 Vivyo hivyo akulu a alavyadzi-sadaka na alimu a Shariya amnyetera,
achiambirana, “Waokola anjina, ela kaweza kudziokola mwenye!
32 Hangbwe iye ndiye Masihi,‡ ati Mfalume wa Iziraeli! Amba naatserere
msalabani ili huone na kuamini.” Hata hara aivi ariokotwa phamwenga
naye, piya nao amlaphiza.

Chifo cha Jesu
(Mathayo 27:45–56; Luka 23:44–49; Johana 19:28–30)

15:21 15:21 Arumi 16:13 * **15:23 15:23** Chitabu cha Zaburi 69:21. **15:24 15:24** Zaburi 22:18
15:27 15:27 Isaya 53:12 † **15:28 15:28** Vitabu vyanjina vya kare tavina msitari wa 28. Soma
chitabu cha Isaya 53:12. **15:29 15:29** Zaburi 22:7; 109:25; Mariko 14:58; Johana 2:19 ‡ **15:32**
15:32 ***Masihi***: Yani *Muokoli,* mutu yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu.

33 Kala ni kama saa sita za mutsi, na kpwakala na jiza tsi ndzima hadi
saa tisiya.
34 Saa tisiya iriphofika, Jesu warira na kululu achiamba, *"Eloi, Eloi,*
lama sabakithani?" Manage ni, "Mlungu wangu, Mlungu wangu, mbona
ukaniricha?"
35 Atu anjina ariokala akaima phephi ariphosikira hivyo aamba,
"Phundzani! Anamuiha Elija."
36 Mutu mmwenga wazola achendahala demu achirivwika uchi wa
ngbwadu, achirigbwadzika mgongoni. Chisha achimupha Jesu afyondze,
achiamba, "Godzani, hulole ichikala Elija andakpwedzamtsereza msala-
bani."
37 Jesu wakota kululu tsona, na achidosa roho.
38 Paziya ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu yaahuka pande mbiri, kula
dzulu hadi photsi.
39 Mkpwulu wa asikari yekala aimire kuelekezana naye wasikira
chiriroche. Na ariphoona Jesu achivyofwa waamba, "Hakika mutu hiyu
ni Mwana wa Mlungu!"
40 Piya phakala na achetu ambao kala aimire kure chidide kulola. Anjina
aho kala ni Maryamu kula Magidala, Salome, phamwenga na Maryamu
ninengbwa wa Jose na Jakobo mdide.
41 Hinya kala achimlunga-lunga Jesu ariphokala Galilaya ili amuhu-
mikire. Piya phakala na achetu anjina anji ambao kala akedza Jerusalemu
phamwenga naye.

Jesu anazikpwa
(Mathayo 27:57–61; Luka 23:50–56; Johana 19:38–42)

42 Siku iyo kala ni Ijumaa, dzuwa kala rinatswa, wakati wa kuandza Siku
ya Kuoya.
43 Phahi phakpwedza Yusufu mwenyezi wa Arimathaya, ariyeishimiwa
sana. Iye piya kala anagodzera kpwa hamu ufalume wa Mlungu. Phahi,
wamlunga Pilato bila chiwewe, achivoya ahewe mwiri wa Jesu.
44 Pilato waangalala ariphosikira kukala Jesu kala akafwa kare. Phahi
wamuiha mkpwulu wa asikari, achilonda kumanya ichikala ni kpweli.
45 Pilato ariphoambirwa ni hiye mkpwulu wa asikari kukala Jesu akafwa,
wamruhusu Yusufu kuuhala hura mwiri.
46 Phahi Yusufu wagula shanda ya katani, achitsereza hura mwiri,
achiulinga-linga hira shanda. Chisha achiwiika mbirani, mbira ambayo
kala ikatsongbwa mwambani, achipingilisira dziwe phara mryangoni.
47 Nao Maryamu kula Magidala, na Maryamu nine wa Jose, aona phatu
Jesu ariphozikpwa.

16

Jesu anafufuka
(Mathayo 28:1–8; Luka 24:11–12; Johana 20:1–10)

1 Dziloni bada ya Siku ya Kuoya kusira, Maryamu kula Magidala, Salome,
na Maryamu nine wa Jakobo agula marashi ili akapake mwiri wa Jesu.
2 Siku ya kpwandza ya wiki chiti, afika mbirani, dzuwa kala rinatuluka.
3 Nao achikala anauzana-uzana, "Ni ani ndiyehupingilisira rira dziwe
phara mryango wa mbira?"

15:34 15:34 Zaburi 22:1 **15:36 15:36** Zaburi 69:21 **15:38 15:38** Kutsama 26:31–33 **15:40 15:40** Luka 8:2–3

4 Naro ro dziwe kala ni kulu sana, ela aripholoiato, aona dziwe
rikapingiliswa kare.
5 Hara achetu amenya mbirani, nao achimuona barobaro yekala
akavwala kandzu nyereru, asegere uphande wa kulume wa hira mbira.
Nao achiangalala sana,
6 ela ye barobaro waambira, “Msiangalale. Mnamuendza Jesu wa
Nazareti, yekotwa msalabani. Phahi akafufuka, kapho hipha. Lolani!
Hipha ndipho phatu ambapho kala akamlaza.
7 Phiyani mkaambire anafundzie phamwenga na Petero kukala akaku-
tanguliyani kuphiya Galilaya. Mundamuona hiko kama arivyokuambi-
rani.”*
8 Phahi atuluka mairo mo mbirani, kuno anakakama kpwa wuoga na
kuangalala. Tayaambira mutu yeyesi mana kala ni aoga.†

Jesu anaatsembukira atu anji
(Mathayo 28:9–10,16–20; Luka 24:13–53; Johana 20:11–22; Mahendo 1:6–11)

9 [Jesu ariphofufuka chiti cha siku ya Jumapili, kpwandza wadzionyesa
kpwa Maryamu kula Magidala, ambaye kala akamtuluza pepho sabaa.
10 Maryamu waphiya achendaambira hara ariokala phamwenga na Jesu,
na wakati uho akala ana sonono na kurira.
11 Ela ariphosikira kukala Jesu a moyo tsona na kukala iye akamuona,
taayaamini.
12 Badaye, Jesu waatsembukira anafundzie airi njirani, nao kala ala
Jerusalemu. Ela tayamtambukira mana kala akagaluka chivyanjina.
13 Aho piya auya achendaambira ayawao, ela hata hivyo taayaamini.
14 Mwishowe Jesu waatsembukira anafundzie kumi na mmwenga wakati
kala anarya. Achiademurira kpwa kusakuluphira kpwao na usoto wao,
mana taayaamini hara kala akamuona bada ya kufufuka.
15 Ndipho achiaambira, “Phiyani chila phatu duniani mkatangaze habari
nono kunihusu‡ kpwa makabila gosi duniani.
16 Yeyesi ndiyekuluphira na kubatizwa andaokolwa, naye asiyeamini
andahukumiwa.
17 Na Mlungu andaapha hara anikuluphirao uwezo wa kuhenda dalili
hizi. Andatuluza pepho kpwa uwezo wangu na andagomba kpwa luga
ambazo taazimanya.
18 Andagbwira nyoka na mikono yao, na hata achinwa chochosi chiricho
na sumu kali tachindaazuru. Piya andabandikira mikono akongo, nao
andaphola.”
19 Bwana Jesu ariphomala kugomba higo na anafundzie, wahalwa
kuphiya mlunguni, ambako asegere mkpwono wa kulume wa Mlungu,
phatu pha ishima kulu sana.
20 Anafundzie aphiya kpwendatangaza nenore chila phatu. Bwana Jesu
achiaterya na vira vilinje arivyohenda vyaonyesa kala ujumbe wao ni wa
kpweli.]

---

* **16:7 16:7** Mathayo 26:32; Mariko 14:28 * **16:7 16:7** Mariko 14:28. † **16:8 16:8** Vitabu vinji vya kare tavina misitari ya 9 hadi 20. **16:15 16:15** Mahendo 1:8 ‡ **16:15 16:15** Chiyunani chinaamba *injili.* **16:19 16:19** Mahendo 1:9–11

Injili irivyoandikpwa ni LUKA

Tanga mbere

Muandishi wa chitabu hichi ni dakitari Luka yekala msaidizi wa mtume Paulo (soma Baruwa yoandikirwa Akolosai 4:14; Baruwa ya Phiri yoandikirwa Timothi 4:11 na Baruwa yoandikirwa Filemoni 24). Piya ndiye yeandika chitabu cha *Mahendo ga Mitume*.

Injili irivyoandikpwa ni Luka inaonyesa kukala Mlungu anamendza chila mutu, na kukala Jesu wakpwedza duniani ili aokole chila mutu. Sura ya 19:10 Jesu mwenye anaamba, "Mimi, Mutu Yela Mlunguni, nákpwedza ili niendze na kutivya atu arioangamika." Hasa Luka anasemurira vira Jesu arivyoterya hara ambao kala anaharirwa kukala ni enye dambi, kama atoza kodi (3:12–13; 5:27–32 na 18:9–14), na hara ambao kala anaharirwa kukala taana mana, kama ajeni (7:1–10; 9:51–55 na 17:11–19) na achetu (1:5–7, 1:26–56; 2:36–38; 7:11–17; 8:1–3; 13:10–13; 23:27–29 na 24:1–10).

Ndarira zinazohumirwa kuonyesa mendzwa ya Mlungu kpwa atu ni kama vira: Msamariya mnono (10:25–37), ng'ondzi roangamika (15:1–7) na mwana yetubu bada ya kumkosera ise (15:11–32). Mambo Luka anagosisitiza kula mwandzo hadi mwisho wa chitabu hichi ni mavoyo, kazi ya Roho Mtakatifu, kazi ya achetu kumuhumikira Jesu, habari nono kpwa achiya na msamaha wa dambi.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Sababu ya Luka kuandika chitabu hichi 1:1–4
Utabiri na kuvyalwa kpwa Johana M'batizadzi na Jesu 1:5—2:52
Matayarisho ga kazi ya Jesu 3:1—4:13
Kazi ya Jesu hiko Galilaya 4:14—9:50
Jesu anaphiya Jerusalemu na anafundzie 9:51—19:27
Sabaa ya mwisho ya Jesu kabila ya chifoche 19:28—23:56
Jesu anafufuka na kutsembukira anafundzie 24:1–49
Jesu anahalwa kuphiya mlunguni 24:50–53

1 Muishimiwa Theofilo:
Atu anji aandika kare habari za mambo gohendeka ku kpwehu.
2 Ahumira maelezo ga hara arioona mambo higa na matso gao kula
mwandzo na ambao atangaza habari hizo.
3 Muishimiwa Theofilo, bada ya kugachunguza gosi sawa-sawa kula
mwandzo, nami náona inafwaha nikuandikire kpwa mpango,
4 ili nawe udzionere mwenye ukpweli wa mambo hurigofundzwa.

Kuvyalwa kpwa Johana M'batizadzi kunasemwa

5 Wakati Herode kala ni mfalume wa tsi ya Judea, kpwakala kuna
mlavyadzi-sadaka mmwenga yeihwa Zakariya. Mutu hiye wahenda kazi
na chikundi cha Abija. Mchewe kala ni Elizabethi, naye piya kala ni wa
chivyazi cha Aruni.
6 Osi airi kala ni atu a kumuogopha Mlungu, alunga shariya za Mlungu
na malagizoge gosi bila lawama tse.
7 Ela kala taana mwana, mana Elizabethi kala ni tasa, tsona osi airi kala
ni atumia sana.

1:5 1:5 1 Nyakati 24:10

8 Siku mwenga, kala ni zuma ra chikundi cha Zakariya kulavya sadaka.
9 Mila yao kala ni kupiga kura kutsambula mmwenga kuinjira Nyumba
ya Kuvoya Mlungu kufukiza ubani, na siku iyo kura yamgbwerera
Zakariya.
10 Wakati Zakariya kala anafukiza ubani himo ndani, kundi rosi ra atu
kala rinavoya hiko kondze.
11 Phahi Malaika wa Mlungu wamtsembukira mo ndani, achiima
mkpwono wa kulume wa phatu pha kufukizira uvumba.
12 Zakariya ariphomuona yuya malaika wakala na wasiwasi na achio-
gopha.
13 Ela malaika achimuamba, "Usiogophe Zakariya! Mlungu wasikira
mavoyogo na mcheo Elizabethi andavyala mwana mlume. Nawe un-
damuiha Johana.
14 Ni raha ya viphi yo ndiyokala nayo, na atu anji andahererwadze
ndiphovyalwa ye mwana!
15 Mlungu andamuona mutu muhimu. Ni lazima asinwe uchi wala
asihumire ulevi wa aina yoyosi, na andatawalwa ni Roho Mtakatifu hangu
ndanini mwa nine.
16 Na andaaelekeza Aiziraeli anji kumuogopha Mlungu wao tsona.
17 Andamtanguliya Mlungu na nguvu na uwezo dza viratu nabii Elija.
Andaapatanisha ano baba na ana ao; andaagaluza atu asiomuogopha
Mlungu kukala na maazo ga kumuogopha Mlungu na andamtayarishira
Mlungu atue."
18 Zakariya achimuuza yuya malaika, "Nindamanyadze kala mambo higa
gandahendeka kpweli? Mimi ni mtumia sana na mkpwazangu naye piya
ni mtumia."
19 Malaika achimuamba, "Mimi ni Gaburaeli, niimaye mbere za Mlungu
kumuhumikira, na nkahumwa nedze nikuambire higa mambo manono.
20 Sikiza, undakala bwibwi kpwa sababu kukaamini maneno gangu, am-
bago gandakala wakatiwe uchifika. Kundagomba hadi higo chigokuambira
gahendeke."
21 Wakati hinyo, hara atu kura kondze kala anamgodzera Zakariya kuno
akatezeka kpwadze anakaa mo ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu.
22 Ariphotuluka kondze, achikala kaweza kubisha nao. Ndipho hara
atu achimanya kala Zakariya akaphaha ruwiya mo ndani ya Nyumba ya
Kuvoya Mlungu. Kayaweza kugomba ela kala anabisha nao na mikono.
23 Zakariya ariphomala zumare, waphiya kaya.
24 Badaye mchewe Elizabethi wagbwira mimba. Wadzifwitsa nyumbani
miezi mitsano.
25 Waamba, "Sambi Mlungu akaniterya, akaniusira waibu nriokala nao
mbere za atu."

Malaika anatangaza kuvyalwa kpwa Jesu

26 Mwezi wa sita wa mimba ya Elizabethi, yuya malaika Gaburaeli
wahumwa ni Mlungu aphiye mudzi wa Nazareti ko jimbo ra Galilaya,
27 kpwa msichana mmwenga mwanamwali aihwaye Maryamu. Hiye
Maryamu kala ni mchumba wa mutu yeihwa Yusufu ambaye kala ni
chivyazi cha Mfalume Daudi.
28 Malaika ariphofika kpwa Maryamu achimuamba, "Togola we
umendzwaye sana! Mlungu wakujaliya."

1:15 1:15 Isabu 6:3 **1:17 1:17** Malaki 4:5–6 **1:19 1:19** Danieli 8:16; 9:21 **1:27 1:27** Mathayo 1:18

29 Maryamu wayugika sana na maneno higa, na achidziuza mana ya
mwadzo hinyo.
30 Malaika achimuamba, “Usiogophe Maryamu, mana Mlungu waku-
jaliya.
31 Sikiza, undagbwira mimba na undavyala mwana mlume na un-
damuiha Jesu.
32 Naye andakala mkpwulu na andaihwa mwana wa Mwenyezi Mlungu.
Bwana Mlunguo andamuhenda mfalume dza mkarewe Daudi.
33 Naye andakala mfalume wa atu a chivyazi cha Jakobo hata kare na
kare, na utawalawe taundakala na mwisho.”
34 Maryamu achimuuza yuya malaika, “Gandakaladze gano, na bado
mino nchere mwanamwali?”
35 Achiambwa, “Undakpwedzerwa ni Roho Mtakatifu na nguvu za
Mwenyezi Mlungu zindakufwinika. Kpwa hivyo ndiyevyalwa andaihwa
Mtakatifu, Mwana wa Mlungu.
36 Piya umanye kala m’bario Elizabethi ana mimba ya mwana mlume,
hata dzagbwe atu kala achiamba ni tasa; phamwenga na utumiawe, huno
ni mweziwe wa sita.
37 Mana kpwa Mlungu takuna rorosi risirowezekana.”
38 Maryamu achiamba, “Mimi ni muja wa Mlungu, naikale kama
uchivyoamba.” Alafu yuya malaika achiuka.

Maryamu ayamlamusa Elizabethi

39 Phahi, bada ya muda, Maryamu waphiya mara mwenga kpwa
Elizabethi, mudzi mmwenga urio myango ya Juda.
40 Wamenya nyumbani mwa Zakariya na achendalamusa Elizabethi.
41 Elizabethi ariphosikira mwadzo wa Maryamu, yuya mwana mura
ndanini wasumba. Chisha Elizabethi walongozwa ni Roho Mtakatifu,
42 achikota kululu achiamba, “Wajaliwa kuriko achetu osi na hiye
ndiyemvyala piya wajaliwa!
43 Ni ajabu ya viphi yo, nine wa Bwana wangu kpwedza kpwangu
kunijambosa!
44 Lola! Nchiphosikira mwadzoo tu, mwanangu himu ndanini
akasumba-sumba kpwa raha.
45 Wajaliwa uwe yeamini kala gandahendeka gara ambago Mlungu
wakuambira!”

Shairi ra Maryamu

46 Naye Maryamu achiamba:
“Roho yangu inamtogola Mlungu,
47 na inahererwa kpwa sababu ya Mlungu Muokoli wangu.
48 Kpwa mana Mlungu wanionera mbazi mimi mtumishiwe mnyonje.
Hangu sambi vivyazi vyosi vindaniiha yejaliwa.
49 Kpwa sababu Mlungu wa Uwezo Wosi wanihendera mambo makulu,
naye dzinare ni takatifu.
50 Andaaonera mbazi atu amuogophao, vivyazi na vivyazi.
51 Wahenda mambo makulu na uwezowe;
waatsamula atu a mioyo ya kudzikarya.
52 Waausira ufalume wao afalume akulu-akulu,
na achiahenda muhimu anyonje.
53 Waamvunisa andzala na mambo manono-manono,

1:31 1:31 Mathayo 1:21 **1:32 1:32** 2 Samueli 7:12–13,16; Isaya 9:7 **1:37 1:37** Mwandzo 18:14
1:48 1:48 1 Samueli 1:11 **1:52 1:52** Ayubu 5:11; 12:19

ela achiausa matajiri mikono mihuphu.
54 Waaterya Aiziraeli atumishie,
na achiaonera mbazi,
55 Burahimu na uvyaziwe hata kare na kare,
kama vyoalaga akare ehu.”
56 Maryamu wasagala kama miezi mihahu na Elizabethi, ndipho achiuya kaya.

Johana M’batizadzi anavyalwa

57 Wakati wa kuvyala uriphofika, Elizabethi wavyala mwana mlume.
58 Ndugu na majirani ga Elizabethi ariphosikira kala Mlungu akamjaliya mwana, ahererwa piya.
59 Mwana ariphokala akamala sabaa mwenga, akpwedza atu achimdeka, na atu kala analonda amuihe dzina ra Zakariya, dzina ra ise.
60 Ela nine achiamba, “Hata! Kandaihwa hivyo, ela ni aihwe Johana.”
61 Hara atu achimuamba, “Ni m’bario ani aihwaye Johana?”
62 Phahi, abisha na mikono na ise wa yuya mwana ili amanye analonda kumuiha ani.
63 Hipho, Zakariya wavoya chibao cha kuandikira, achiandika hivi: “Dzinare ni Johana.” Na atu osi achiona ajabu!
64 Phapho hipho Zakariya achivugulwa kauli, achimtogola Mlungu.
65 Majirani osi aangalala na achiogopha. Mambo higo gaenea seemu za gambani za tsi yosi ya Judea.
66 Osi ariosikira mambo higo aririkana mwao mioyoni na achiamba, “Mwana yuno andakala mutu wa viphi?” Mana kala ni wazi kala uwezo wa Mlungu kala u phamwenga naye.

Shairi ra Zakariya

67 Alafu Zakariya ise wa Johana, walongozwa ni Roho Mtakatifu na achiaambira atu maneno ga Mlungu:
68 “Naatogolwe Bwana Mlungu wa Iziraeli,
mana wakpwedza kuterya na kukombola atue.
69 Wahurehera muokoli wa uwezo mkpwulu,
kula kpwa chivyazi cha mtumishiwe Daudi,
70 kama arivyolaga hipho kare, ariphohumira manabiige matakatifu,
71 kukala andahuokola kula kpwa maadui gehu
na atu osi ariohuzira.
72 Mlungu waamba andaonera mbazi akare ehu,
na andatimiza ahadiye takatifu.
73 Ahadiye yomlaga mkare wehu Burahimu:
74 Kukala andahutivya kula kpwa maadui gehu
na andahujaliya ili humhumikire bila wuoga,
75 piya hudzitenge kumuhumikira Mlungu,
na hulunge haki siku zosi za maisha gehu.
76 Nawe mwanangu, undaihwa nabii wa Mwenyezi Mlungu,
mana undatanguliya Mlungu kumtayarishira njiraze,
77 kuatangazira atue kukala andaaokola,
kpwa kuswamehewa dambi zao.
78 Mlungu wehu ni mpole na wa mbazi;
andahurehera mwanga wa dzuwa wa wokofu kula mlunguni.
79 Undaang’arira atu ario jizani,

1:55 1:55 Mwandzo 17:7 **1:55 1:55** 1 Samueli 2:1–10 **1:59 1:59** Alawi 12:3 **1:76 1:76** Malaki 3:1 **1:79 1:79** Isaya 9:2

ambaro ni dalili ya chifo,
na undahuelekeza maisha ga salama.”
80 Phahi, yuya mwana wakula, na achiphera chiroho. Naye wasagala
vidze-vidze hadi siku ariyotsembukira Aiziraeli ching’ang’a.

2

Kuvyalwa kpwa Jesu
(Mathayo 1:18–25)

1 Siku hizo Kaisari Agusto, Mtawala wa Chirumi, walagiza atu osi akalao
tsi zitawalwazo ni Arumi atalwe.
2 Hino yakala isabu ya atu ya kpwandza wakati Kirenio kala ndiye
mkpwulu wa tsi ya Siria.
3 Phahi, chila mmwenga waphiya mudzi wa kpwao kpwendadziandik-
isha kutalwa.
4 Yusufu piya wauka kula mudzi wa Nazareti tsi ya Galilaya kuphiya
Bethilehemu tsi ya Judea, kovyalwa Mfalume Daudi. Waphiya hiko kpwa
sababu kala ni chivyazi cha Daudi.
5 Wakpwendadziandikisha phamwenga na mchumbawe Maryamu am-
baye kala ana mimba.
6 Ariphokala hiko Bethilehemu, wakatiwe wa kudzivugula uchifika,
7 naye Maryamu wadzivugula mwanawe wa kpwandza, mwana mlume.
Phahi wamuhala ye mwana achimfunga-funga nguwo na achimlaza
chidau cha kutiira mifugo chakurya. Vivi vyahendeka kpwa sababu zo
nyumba za ajeni kala zikaodzala atu.

Arisa anaambirwa habari ni malaika

8 Uphande uho kala kuna arisa ambao kala anarinda mbuzi na
mang’ondzi gao usiku ko weruni.
9 Malaika wa Mlungu waatsembukira na mwanga wa Mlungu uchi-
ang’arira pande zosi, nao achitishirwa sana.
10 Ela malaika achiaambira, “Msiogophe! Nkakureherani habari nono za
raha sana kpwa atu osi.
11 Mana rero, hiko mudzi wa Daudi, Muokoli wenu akavyalwa, naye
ndiye Bwana Muokoli.
12 Na hivi hino ndiyo ndokala dalili ya kukumanyisani: Mundakuta
mwana mtsanga akafungbwa-fungbwa nguwo, na akalazwa ndani ya
chidau cha kutiira mifugo chakurya.”
13 Gafula kundi kulu ra malaika a mlunguni akala phamwenga na yuya
malaika wanjina na achimtogola Mlungu, achiamba:
14 “Naatogolwe Mlungu dzulu mlunguni,
na atu ambao anamuhamira Mlungu naakale salama duniani!”
15 Hara malaika ariphouka kuuya mlunguni, hara arisa abisha achi-
ambirana, “Huphiyeni Bethilehemu hukarioneni rira chirohendeka na
chiroambirwa ni Mlungu.”
16 Phahi, auka upesi na achendamuona Maryamu na Yusufu na yuya
mwana mtsanga akalazwa ndani ya chidau cha kutiira mifugo chakurya.
17 Ariphomuona yuya mwana, asemurira gara ambago aambirwa ni
malaika kuhusu ye mwana.
18 Osi ariosikira habari hizo za arisa aangalala.
19 Ela Maryamu wagaika rohoni mambo gosi higa, na achikala ana-
garirikana sana.

20 Hara arisa auya kpwao, kuno anamtogola Mlungu na kumshukuru
kpwa gara gogasikira na kugaona, ambago gakala viratu vyoambirwa ni
malaika.

Jesu anaphirikpwa
kpwenye Nyumba ya Kuvoya Mlungu

21 Bada ya sabaa mwenga, kala ni wakati wa kutiya tsatsani yuya mwana
na kumupha dzina; amuiha Jesu, dzina ambaro ralaviwa ni malaika hata
kabila nine kadzangbwegbwira mimba.
22 Maryamu ariphomala mirongo mine kala ni wakati wa iye na Yusufu
kutakaswa, kama vyolagiza Shariya za Musa. Phahi amphirika mwana
wao Jerusalemu kumuonyesa Mlungu,
23 kama Shariya ya Mlungu vyoandikpwa: "Chila mwana mlume
yevyalwa kpwandza ni atengbwe kpwa kazi ya Mlungu."
24 Piya alavya sadaka kulengana na Shariya ya Mlungu, ambayo
inaamba, "Sadaka ya njiya airi au ana njiya manga airi."
25 Wakati hinyo hiko Jerusalemu, kala kuna mutu mmwenga aihwaye
Simioni, mutu wa haki ariyekala anamuogopha Mlungu. Naye kala
anagodza wokofu wa Aiziraeli, na Roho Mtakatifu kala a phamwenga naye.
26 Roho Mtakatifu kala akamhakikishira kukala kandafwa hadi amuone
yuya Masihi.*
27 Simioni walongozwa ni Roho Mtakatifu na achiinjira Nyumba ya
Kuvoya Mlungu. Avyazi a Jesu ariphomreha mwana wao himo ndani ili
amuhendere vira Shariya ilondavyo,
28 Simioni wamphokera achikala naye mikononi na achimtogola Mlungu
achiamba:
29 "Sambi, Mlungu Mtawala wangu, ukanitimizira ahadiyo,
niricha mtumishio nifwe pore.
30 Mana nkamuona Muokoli kula kpwako
31 ambaye wamtayarisha kpwa atu osi.
32 Ni mwanga ndiong'arira atu ambao sio Aiziraeli
kuaonyesa mendzwayo,
na ni mwanga wa kureha nguma kpwa atuo Aiziraeli."
33 Avyazi a Jesu aangalazwa ni maneno ga Simioni kuhusu mwana wao.
34 Alafu Simioni waajaliya, na achimuamba nine wa Jesu, "Mwana
hiyu andakala sababu ya Aiziraeli anji kuangamika na anji kuokoka, na
andakala dalili ndiyopingbwa ni atu.
35 Hivyo maazo ga atu anji gandakala ching'ang'a. Piya utsungu
undakulumiza roho dza upanga udungavyo mwiri."
36 Mumo Nyumba ya Kuvoya Mlungu kala muna nabii wa chichetu
mzehe sana, dzinare kala ndiye Ana, mwana wa Fanueli, kabila ra Asheri.
Bada ya kulólwa waishi na mlume miaka sabaa,
37 alafu wakala gungu hadi wakati huno, ambapho kala ana miaka
mirongo minane na mine. Wakati wosi nabii Ana kala katuluka Nyumba
ya Kuvoya Mlungu, kpwa kumuabudu usiku na mutsi, kufunga na kuvoya.
38 Wakati uratu ura, Ana wadzituluza mbere zao, achimshukuru Mlungu
na achigomba na atu osi okala anagodza wakati Mlungu ndiphoikombola
Jerusalemu. Phahi wagomba nao kuhusu yuya mwana.

Yusufu na Maryamu anauya Nazareti

2:21 2:21 Alawi 12:3; Luka 1:31 **2:23 2:23** Kutsama 13:2–12 **2:24 2:24** Alawi 12:6–8 * **2:26 2:26** ***Masihi*** manage ni *mutu yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu.* **2:32 2:32** Isaya 42:6; 49:6; 52:10

39 Yusufu na Maryamu ariphomala mambo gosi ambago kala ni aga-
hende kulengana na Shariya za Mlungu, auya kaya, mudzi wa Nazareti,
jimbo ra Galilaya.
40 Yuya mwana wakula, achikala na nguvu na achili, na Mlungu
achimjaliya.

Jesu ndani ya Nyumba
ya Kuvoya Mlungu

41 Chila mwaka avyazi a Jesu kala achiphiya Jerusalemu wakati wa
Sikukuu ya Pasaka.
42 Jesu ariphokala na miaka kumi na miiri, waphiya sikukuuni na
avyazie, kama vyokala desturi.
43 Sikukuu iriphosira, avyazie aandza charo cha kuuya, ela Jesu wasala
Jerusalemu bila ya avyazie kumanya.
44 Aona mwana wao a mo kundini, nao achisafiri mwendo wa kutwa
ndzima, ndipho achiandza kuuza-uza kpwa ndugu na asena.
45 Ariphokala taamuona, auya Jerusalemu kpwendamuendza.
46 Siku ya hahu amkuta ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu, asegere
na alimu, anaaphundza na kuauza maswali.
47 Chila mmwenga yemsikira watezeka kpwa achiliye na majibuge.
48 Avyazie ariphomuona, aangalala. Alafu nine achimuamba,
“Mwanangu, mbona ukahuhenda hivi? Mimi na sowe hukaangaika sana
kukuendza.”
49 Naye achiamba, “Kala munaniendzerani? Tamyamanya kukala ni
nikale nyumbani mwa Baba?”
50 Ela aho taayamuelewa vira arivyoaambira.
51 Hipho, Jesu wauya kaya Nazareti na avyazie, na achikala anaaogopha.
Ela nine wagaika rohoni mambo gosi higa.
52 Phahi, Jesu waenderera kukula chimo na achili, achizidi kumuhamira
Mlungu na atu.

3

Johana M’batizadzi anahubiri
(Mathayo 3:1–12; Mariko 1:1–8; Johana 1:19–28)

1 Mwaka wa kumi na tsano wa utawala wa Kaisari Tiberiyo, mfalume
mkpwulu wa tsi zosi zotawalwa ni Arumi, Pontio Pilato kala anatawala
jimbo ra Judea. Herode kala anatawala jimbo ra Galilaya, na nduguye
Filipu kala anatawala majimbo ga Iturea na Tirakoniti, naye Lusania kala
anatawala Abilene.
2 Anasi na Kayafa kala ni akulu a alavyadzi-sadaka. Wakati hinyo Johana
mwana wa Zakariya kala a weruni na Mlungu achimlagiza aandze kazi ya
kuhubiri.
3 Phahi, Johana waphiya seemu zosi zophakana na muho Joridani kuno
anahubiri, kuamba, “Tubuni dambi m’batizwe ili Mlungu akuswameheni.”
4 Kala anahubiri kama vyoandikpwa ni nabii Isaya kuamba:
“Kuna mutu anakota kululu hiko weruni kuaambira atu:
‘Mtsengerani Mwenyezi Mlungu njira na muigolose.
5 Chila dete narisirirwe,
chila mwango na chidzango navihendwe herera,
phariphobeta naphagoloswe,

2:39 2:39 Mathayo 2:23 **2:41 2:41** Kutsama 12:1–27; Kumbukumbu 16:1–8 **2:52 2:52** 1 Samueli 2:26; Misemo 3:4 **3:4 3:4** Isaya 40:3–5

na njira mbii nazitengezwe zikale nono.
6 Anadamu osi andaona wokofu wa Mlungu.’ ”
7 Hipho, atu anji akpwedza ili abatizwe ni Johana, naye achiaamba,
“Ehe, nyoka mwi! Mnalonda kuchimbira adabu ya Mlungu yedzayo bila
ya kutubu kpweli! Iyo siyo sababu nono ya kukala mnalonda m’batizwe!
8 Haya onyesani na mahendo genu kala kpweli mkatubu. Na
msidzichenge mukaamba, ‘Swino huna haki kpwa kukala hu ana a
Burahimu.’ Nakuambirani kpweli kala Mlungu anaweza kugaluza hata
mawe higa gakakala ana a Burahimu.
9 Hata vivi sambi uamuli wa Mlungu u tayari, dza mbadzo iriyo tayari
kubwaga muhi. Chila muhi usiovyala matunda manono undakatwa
utsuphiwe mohoni.”
10 Alafu hara atu amuuza Johana, “Sambi swino huendedze?”
11 Naye achiaambira, “Ariye na nguwo mbiri, naamuphe mwenga
myawe asiye na nguwo, na ariye na chakurya naamganyire myawe
ambaye kana.”
12 Atoza kodi piya nao akpwedza ili abatizwe, achimuuza, “Mwalimu,
dze naswi huhendedze?”
13 Naye achiaambira, “Msitoze kodi zaidi ya chipimo choikpwa.”
14 Na asikari nao achimuuza, “Dze, swino huhendedze?” Achiaambira,
“Msihale pesa za atu kpwa nguvu wala msizige mutu. Toshekani na
mishahara yenu.”
15 Atu okala hipho kala ana dzuphi, na osi achidziuza rohoni kuhusu
Johana, achiamba, “Mendzerepho hiyu ndiye Yetsambulwa ni Mlungu
Kuokola Atu.”*
16 Ndipho Johana ariphogomba na atu osi, achiamba, “Mimi nakubati-
zani na madzi; ela aredza mutu ambaye ana uwezo zaidi yangu, ambaye
mimi sifwaha hata kuvula virahuvye. Naye andakubatizani na Roho
Mtakatifu na moho.
17 Iye ana lungore mkpwononi, na a tayari kupheha nganu na aitiye
chitsagani. Ela maphephe andagatsupha mohoni, moho usiofwa.”
18 Hipho, Johana watangaza habari nono kula kpwa Mlungu; waaonya
na achiakalata ahende mambo manono, naye wahumira mifwano minji
tafwauti-tafwauti.
19 Johana piya wamkanya mtawala Herode, mana kala akalóla Herodiya
mkpwaza nduguye, na mambo ganjina mai manji ambago kala akahenda.
20 Chisha Herode wazidisha ubayawe kpwa kumtiya jela Johana.

Jesu anabatizwa
(Mathayo 3:13–17; Mariko 1:9–11)

21 Atu osi ariphokala anabatizwa, Jesu naye wabatizwa. Na phokala
anavoya Mlungu, mlunguni kpwafwenuka,
22 na Roho Mtakatifu achitserera dza mfwano wa njiya na achigbwerera
Jesu mwirini. Chisha kpwatuluka sauti kula mlunguni ichiamba, “Uwe
ndiwe mwanangu nikumendzaye, nawe unanihamira sana.”

Akare a Jesu
(Mathayo 1:1–17)

23 Jesu ariphoandza kaziye kala ana kama miaka mirongo mihahu. Atu
kala achiona ni mwana wa Yusufu, mdzukulu wa Heli.

3:7 3:7 Mathayo 12:34; 23:33 **3:8 3:8** Johana 8:33 **3:9 3:9** Mathayo 7:19 **3:12 3:12** Luka 7:29
* **3:15 3:15** Yani *Masihi.* **3:19 3:19** Mathayo 14:3–4; Mariko 6:17–18 **3:22 3:22** Mwandzo 22:2; Zaburi 2:7; Isaya 42:1; Mathayo 3:17; Mariko 1:11; Luka 9:35

24 (Madzina gosi chigohadzwa ni ga ana alume.)
Heli kala ni mwana wa Mathati, naye Mathati kala ni mwana wa Lawi, naye Lawi kala ni mwana wa Meliki.
Meliki kala ni mwana wa Janai, naye Janai kala ni mwana wa Yusufu, naye
25 Yusufu kala ni mwana wa Matathia.
Matathia kala ni mwana wa Amosi, naye Amosi kala ni mwana wa Nahumu, naye Nahumu kala ni mwana wa Hesili.
Hesili kala ni mwana wa Nagai, naye
26 Nagai kala ni mwana wa Maathi, naye Maathi kala ni mwana wa Matathia.
Matathia kala ni mwana wa Semeni, naye Semeni kala ni mwana wa Joseki, naye Joseki kala ni mwana wa Joda.
27 Joda kala ni mwana wa Joanani, naye Joanani kala ni mwana wa Resa, naye Resa kala ni mwana wa Zerubabeli.
Zerubabeli kala ni mwana wa Shealtieli, naye Shealtieli kala ni mwana wa Neri, naye
28 Neri kala ni mwana wa Meliki.
Meliki kala ni mwana wa Adi, naye Adi kala ni mwana wa Kosamu, naye Kosamu kala ni mwana wa Elimadamu.
Elimadamu kala ni mwana wa Eri, naye
29 Eri kala ni mwana wa Joshuwa, naye Joshuwa kala ni mwana wa Eliezeri.
Eliezeri kala ni mwana wa Jorimu, naye Jorimu kala ni mwana wa Mathati, naye Mathati kala ni mwana wa Lawi.
30 Lawi kala ni mwana wa Simioni, naye Simioni kala ni mwana wa Juda, naye Juda kala ni mwana wa Yusufu.
Yusufu kala ni mwana wa Jonamu, naye Jonamu kala ni mwana wa Eliakimu, naye
31 Eliakimu kala ni mwana wa Melea.
Melea kala ni mwana wa Mena, naye Mena kala ni mwana wa Matatha, naye Matatha kala ni mwana wa Nathani.
Nathani kala ni mwana wa Daudi, naye
32 Daudi kala ni mwana wa Jese, naye Jese kala ni mwana wa Obedi.
Obedi kala ni mwana wa Boazi, naye Boazi kala ni mwana wa Salimoni, naye Salimoni kala ni mwana wa Nashoni.
33 Nashoni kala ni mwana wa Aminadabu, naye Aminadabu kala ni mwana wa Adimini, naye Adimini kala ni mwana wa Arini.
Arini kala ni mwana wa Hezironi, naye Hezironi kala ni mwana wa Peresi, naye Peresi kala ni mwana wa Juda.
34 Juda kala ni mwana wa Jakobo, naye Jakobo kala ni mwana wa Isaka, naye Isaka kala ni mwana wa Burahimu.
Burahimu kala ni mwana wa Tera, naye Tera kala ni mwana wa Nahori, naye
35 Nahori kala ni mwana wa Serugi.
Serugi kala ni mwana wa Reu, naye Reu kala ni mwana wa Pelegi, naye Pelegi kala ni mwana wa Eberi.
Eberi kala ni mwana wa Sala, naye
36 Sala kala ni mwana wa Kainani, naye Kainani kala ni mwana wa Arifakisadi.
Arifakisadi kala ni mwana wa Shemu, naye Shemu kala ni mwana wa Nuhu, naye Nuhu kala ni mwana wa Lameki.

37 Lameki kala ni mwana wa Methusela, naye Methusela kala ni mwana
wa Enoko, naye Enoko kala ni mwana wa Jaredi.
Jaredi kala ni mwana wa Mahalaleli, naye Mahalaleli kala ni mwana wa
Kainani, naye
38 Kainani kala ni mwana wa Enoshi.
Enoshi kala ni mwana wa Sethi, naye Sethi kala ni mwana wa Adamu,
naye Adamu kala ni mwana wa Mlungu.

4

Jesu anajezwa ni Shetani
(Mathayo 4:1–17; Mariko 1:12–15)

1 Jesu wauya na uwezo mkpwulu wa Roho Mtakatifu kula muho Joridani,
na achilongozwa ni Roho hadi weruni,
2 hiko Jesu wakala siku mirongo mine kuno anajezwa ni Shetani. Siku
zosi hizo kayarya chitu, badaye wasikira ndzala.
3 Shetani achimuamba, "Ichikala kpweli u Mwana wa Mlungu, riambire
hiri dziwe rigaluke mkpwahe."
4 Jesu achimjibu achiamba, "Yaandikpwa kukala, 'Mwanadamu
kandaishi kpwa chakurya bahi.' "
5 Chisha Shetani achiphiya naye hadi phatu phokala dzulu, mara
mwenga achimuonyesa falume zosi za dunia.
6-7 Alafu achimuamba, "Uchiniabudu, nindakupha uwezo wa kutawala
falume zosi hizi na manono gosi garigo himo, kpwa mana náhewa na
naweza kumupha yeyesi nilondaye. Kpwa iyo uchinivoya, vivi vyosi
vindakala vyako."
8 Jesu achimuamba, "Yaandikpwa, 'Mvoye Mwenyezi Mlungu, Mlunguo
na umuhumikire iye macheye.' "
9 Chisha Shetani achimuhala hadi mudzi wa Jerusalemu achen-
damuimisa chirere cha Nyumba ya Kuvoya Mlungu. Achimuamba,
"Ichikala u Mwana wa Mlungu, tina ugbwe,
10 mana yaandikpwa, 'Mlungu andalagiza malaikawe akurinde sawa-
sawa,
11 naye andakuunula, ili usedze ukakpwala dziwe.' "
12 Ela Jesu achimjibu achiamba, "Neno ra Mlungu rinaamba, 'Usimjeze
Bwana Mlunguo.' "
13 Phahi, Shetani wamala kumjeza Jesu, achiuka achimricha hadi muda
wanjina.
14 Jesu wauya Galilaya kuno analongozwa ni uwezo wa Roho Mtakatifu.
Habarize zichienea seemu zosi za jirani.
15 Phahi wafundza mo masinagogini mwao, na chila mmwenga achim-
togola.

Atu a Nazareti anamkahala Jesu
(Mathayo 13:53–58; Mariko 6:1–6)

16 Jesu waphiya Nazareti, ambako ndiko korerwa, na Siku ya Kuoya wain-
jira sinagogini kama vyokala kawaidaye. Achiima ili asome maandiko.
17 Wahewa Chitabu cha nabii Isaya, achichivugula na achisoma phatu
phoandikpwa kuhusu Masihi phoamba hivi:
18 "Roho Mtakatifu a phamwenga nami,
mana wanitsambula niarehere achiya habari nono.

4:4 4:4 Kumbukumbu 8:3 **4:8 4:8** Kumbukumbu 6:13 **4:10 4:10** Zaburi 91:11–12 **4:12 4:12** Kumbukumbu 6:16 **4:18 4:18** Isaya 61:1–2

Akanihuma niatangazire afungbwa kuvugulwa kpwao
na niatangazire vipofu kala andaona,
kuaika huru aonerwao,
19 na kutangaza
mwaka ambao Mwenyezi Mlungu andaonyesa mbazize."
20 Ariphomala kuasomera, wafunga chitabu, achimuuyizira mtumishi na
achisagala. Chila mmwenga mo sinagogini wamtong'orera matso.
21 Alafu Jesu achiamba, "Rero maneno higa gakatimiya, kula wakati
mchiphosikira nagasoma."
22 Atu osi amtogola, na achiangalazwa ni manenoge mazuri achi-
gogomba. Chisha achiuzana, "Yuno siye yuya mwana wa Yusufu?"
23 Naye achiaambira, "Namanya mundaniamba msemo huno: 'Ichikala
u mganga dzilagule mwenye!' Piya mundaniamba, 'Mbona phano phenu
laloni kuhenda mambo dza higo hurigosikira hiko Kaperinaumu?'
24 Ela nakuambirani kpweli kala nabii kamendzwa phao laloni.
25 Nakuhakikishirani kala, zamani za nabii Elija, Iziraeli kala kuna ma-
gungu anji, kuriphokosekana mvula miaka mihahu na nusu na kuchikala
na ndzala kali tsi ndzima.
26 Ela nabii Elija kayahumwa kpwa yeyesi hiko, ela kpwa gungu yesagala
Sareputa, tsi ya Sidoni.
27 Tsona wakati wa nabii Elisha, Iziraeli kala kuna akongo anji a mahana,
ela takuna hata mmwenga yephozwa isiphokala Naamani kula tsi ya Siria."
28 Jesu phogomba hivyo, atu osi ariokala mo sinagogini areya sana.
29 Phahi aunuka achimtuluza kondze ya mudzi, aphiya naye hadi
mchechemo wa mwango phodzengbwa mudzi wao, ili amsukume ko tsini
mavoromokoni.
30 Ela achitsapa na pho kahi-kahi za atu achiphiya vyakpwe.

Jesu anaphoza mutu wa pepho
(Mariko 1:21–28)

31 Alafu Jesu waphiya Kaperinaumu, mudzi wa Galilaya, na Siku ya
Kuoya, wainjira sinagogini achiandza kufundza.
32 Atu aangalazwa ni mafundzoge, kpwa kukala kala anafundza na
uwezo.
33 Mo sinagogini kala muna mutu yekala na pepho, na achikala anakota
kululu,
34 anaamba, "Unamini wee, Jesu wa Nazareti? Ukedzahumarigiza?
Nakumanya! Uwe u Mutu wa Haki yela kpwa Mlungu."
35 Ela Jesu wamdemurira yuya pepho, achimuamba, "Nyamala na
utuluke!" Alafu yuya pepho wam'bwaga yuya mutu pho mbere za atu,
chisha achituluka bila ya kumlumiza.
36 Atu osi aangalala na achibisha enye kpwa enye, achiamba, "Ni
mafundzo ga viphi gano? Kpwa mana anademurira pepho kpwa uwezo
na nguvu nao anatuluka!"
37 Habarize zaenea chila phatu seemu hiyo.

Jesu anaphoza atu anji
(Mathayo 8:14–17; Mariko 1:29–34)

38 Jesu wauka sinagogini na achiphiya kaya kpwa Simoni. Mtsedza
mchetu wa Simoni kala ana homa kali, atu achimuamba Jesu amphoze.

4:24 4:24 Johana 4:44 **4:25 4:25** 1 Afalume 17:1 **4:26 4:26** 1 Afalume 17:8–16 **4:27 4:27** 2 Afalume 5:1–14 **4:32 4:32** Mathayo 7:28–29

39 Phahi, waima phephi naye na achiridemurira rira homa riuke, na
richiuka achiphola. Yuya mchetu waunuka na phapho hipho achiandza
kuahumikira.
40 Dzuwa phokala rinatswa, osi ariokala na akongo a chila aina,
amrehera Jesu, naye achiabandikira mikono osi achiaphoza.
41 Piya pepho atuluka atu anji, kuno anapiga kululu, anaamba, "Uwe
ndiwe Mwana wa Mlungu!" Ela Jesu kala achiademurira, na kala kaaricha
akagomba, mana kala anamanya kukala iye ndiye Masihi.

Jesu anatangaza neno ra Mlungu
(Mariko 1:35–39)

42 Ligundzure, Jesu wauka achiphiya phatu kanda achendakala macheye.
Atu achikala anamuendza na ariphomuona ajeza kumzuwiya asiariche
machiyao.
43 Ela achiaambira, "Ni lazima piya nikatangaze midzi yanjina habari
nono kuhusu ufalume wa Mlungu, mana iyo ndiyo sababu yohenda
nihumwe."
44 Phahi, waenderera kutangaza ujumbe mo masinagogini ko Judea
ndzima.

5

Jesu anatsambula anafundzie
a kpwandza
(Mathayo 4:18–22; Mariko 1:16–20)

1 Siku mwenga, Jesu kala aimire kanda-kanda ya ziya ra Genesareti na
phachikala pha tele atu anji anasukumana hata Jesu mwenye achikala
anafyehwa. Nao kala akedzaphundza mafundzo ga Jesu kula kpwa
Mlungu.
2 Waona madau mairi pho kanda-kanda ya ziya, enye kala akatuluka
anatsukutsa nyavu zao.
3 Dau mwenga rakala ni ra Simoni; Jesu wapanda dau hiro ra Simoni na
achimuamba arisengeze madzi manji chidide. Wasagala himo dauni na
achifundza nyo atu.
4 Ariphomala kufundza, wamuamba Simoni, "Phirika dau chinani,
mkabwage nyavu zenu mvuwe ng'onda."
5 Simoni achimuamba, "Bwana, usiku kucha hukahenda chadi cha
kuvuwa, wala tahukaphaha chitu. Kpwa kukala ukaamba, hundabwaga
nyavu huvuwe."
6 Phahi ariphoandza kuvuwa, agbwira ng'onda anji hata nyavu zao
zichiandza kudoka.
7 Ariphoona hivyo, aatsuphira mikono ayawao okala dau ranjina ili edze
aaterye. Nao ariphokpwedza aodzaza ng'onda madau gosi mairi, hata
phadide gahohe.
8 Simoni Petero ariphoona hivyo, wamgbwerera Jesu maguluni, na
achimuamba, "Bwana, tafadhali uka hipha, mana mino ni mutu wa dambi,
sifwaha kukala na uwe!"
9 Simoni na ayae aangalazwa ni vira arivyogbwira ng'onda anji,
10 nao Jakobo na Johana, ana a Zebedayo, ambao kala ni avuvi ayae piya
aangalala. Alafu Jesu wamuamba Simoni, "Usiogophe! Hangu sambi na
kpwenderera undavuwa atu."

5:1 5:1 Mathayo 13:1–2; Mariko 3:9–10; 4:1 **5:5 5:5** Johana 21:3 **5:6 5:6** Johana 21:6

11 Phahi, ariphotuluza madau gao kondze, aricha chila chitu na achimlunga Jesu.

Jesu anaphoza mutu wa mahana
(Mathayo 8:1–4; Mariko 1:40–45)

12 Siku mwenga Jesu ariphokala mudzi fulani, kpwakpwedza mutu ana mahana mwiri mzima. Ariphomuona Jesu, wadzibwaga photsi chimabumabu mbereze na achimuamba, “Bwana, uchimendza unaweza kunitakasa.”*
13 Jesu wagolosa mkpwonowe achimguta yuya mutu wa mahana, achimuamba, “Ehe! Nalonda, takasika.” Phapho hipho mahana gachiyaya.
14 Chisha achimkahaza achimuamba, “Usimuambire mutu yeyesi! Ela phiya ukadzionyese kpwa mlavyadzi-sadaka na ulavye sadaka ya kutakaswa dza vyolagiza Musa, ili ukale ushaidi kpwa atu kala ukaphola kpweli.”
15 Ela habari za Jesu zazidi kugota, hata atu anji achedzamphundza na kuphozwa makongo gao.
16 Mara kpwa kano Jesu kala nkuphiya phatu kanda macheye achavoya Mlungu.

Jesu anaphoza mkpwongo
wa kuphola vilungo
(Mathayo 9:1–8; Mariko 2:1–12)

17 Siku mwenga, wakati Jesu kala anafundza, kpwakpwedza Mafarisayo na alimu a Shariya kula chila lalo ra Galilaya, na kula Judea na Jerusalemu. Jesu kala ana uwezo wa Mlungu wa kuphoza akongo,
18 phahi phakpwedza atu akatsukula mutu wa kuphola vilungo mzegamzega chitandani. Ajeza kumuinjiza ndani amphirikire Jesu,
19 ela kpwa sababu ya hura umati wa atu uriokala hipho akosa phatu pha kuinjirira mo ndani. Phahi, apanda naye dzulu ya nyumba, achiusa vigae vichache na achimtsereza na chitandache hadi mbere za Jesu.
20 Jesu ariphoona hara atu vira amkuluphiravyo, wamuamba yuya mkpwongo, “Msena wangu, dambizo zikaswamehewa.”
21 Hara Mafarisayo na alimu a Shariya achiandza kudziuza chimoyomoyo, achiamba, “Ni ani yuno ambaye anagomba kufuru? Takuna mutu awezaye kuswamehe dambi siphokala Mlungu macheye!”
22 Jesu ariphomanya aazago, achiauza, “Kpwa utu wani munaaza hivyo mwenu mioyoni?
23 Ni riphi ra rahisi, ni kumuamba mutu, ‘Dambizo zikaswamehewa,’ hebu ni kuamba, ‘Unuka uphiye vyako?’
24 Ela ili kukuhakikishirani kala mimi Mutu Yela Mlunguni nina uwezo wa kuswamehe dambi duniani, ninamuamba hiyu mkpwongo, ‘Unuka, hala chitandacho uphiye kpwako kaya.’ ”
25 Mara mwenga yuya mkpwongo achiunuka, achiima pho mbere za atu, achihala tandikore achiphiya kaya kuno anamtogola Mlungu.
26 Chila mmwenga waangalala sana na achimtogola Mlungu. Atishirwa sana na achiamba, “Rero hukaangirwa.”

Jesu anamtsambula Lawi
(Mathayo 9:9–13; Mariko 2:13–17)

---

* **5:12 5:12** Mutu wa mahana, kala ni *najisi*, kpwa hivyo kala karuhusiwa kuinjira Nyumba ya Kuvoya Mlungu, kuguta ama kugutwa ni myawe. Na achiphozwa kala ni akadzionyese kpwa mlavyadzi-sadaka, ndipho aweze kutsanganyikana na atu. **5:14 5:14** Alawi 14:1–32

27 Badaye, Jesu watuluka kondze ya mudzi, achimuona muandishi
mmwenga wa kodi aihwaye Lawi, asegere phakpwe ofisini. Achimuamba,
“Nilunga.”
28 Naye Lawi waunuka, achiricha chila chitu, achimlunga.
29 Alafu Lawi wamuhendera Jesu karamu kulu phakpwe kaya, na kundi
kulu ra atoza kodi na atu anjina ariokala achiharirwa kala ni achina-dambi
akpwedzarya phamwenga nao.
30 Phahi, Mafarisayo anjina na alimu aho a Shariya ariphoona gago,
anung’unika kuauza anafundzi a Jesu, “Mbona munarya na kunwa na
atoza kodi na achina-dambi?”
31 Jesu achiaambira, “Azima taana haja ya mganga, ela hara akongo ndio
ario na haja ya mganga.
32 Siyakpwedzaiha atu adzionao ana haki, ela nákpwedzaambira enye
dambi atubu dambi zao.”

Jesu anauzwa kuhusu kufunga
(Mathayo 9:14–17; Mariko 2:18–22)

33 Alafu atu anjina amuuza Jesu, “Anafundzi a Johana kano kpwa kano
kala achifunga na kuvoya Mlungu, na hata anafundzi a Mafarisayo piya.
Ela mbona anafundzio kazi yao ni kurya na kunwa bahi?”
34 Jesu waambira, “Mchiaalika ajeni harusini, kpwa kpweli tamuweza
kuahenda afunge na kuno bwana arusi a phamwenga nao.
35 Ela kundakpwedza wakati ambapho ye bwana arusi andauswa asikale
phamwenga nao. Hinyo ndio wakati ndiphofunga.”

Mafundzo ga kare na maphya tagagbwirana

36 Chisha achiaambira mfwano hinyu: “Takuna mutu akataye chipande
cha nguwo nyiphya akachitiya chiraka nguwo ya kare. Kpwa mana
uchihenda hivyo undabananga hira nguwo nyiphya, na hicho chiraka
tachindagbwa sawa na iyo nguwo ya kare.
37 Wala takuna atiyaye uchi muphya viriba vya kare; mana achihenda
hivyo vira viriba vindafutuka na viahuke, chisha uchi undamwagika na
vyo viriba vindakala tavina mana.
38 Ela uchi muphya ni lazima utiywe viriba viphya!
39 Tsona phahi, takuna mutu anwaye uchi wa kare akaaza muphya, mana
andaamba, ‘Hura wa kare ndio mnono.’ ”

6

Jesu anauzwa kuhusu Siku ya Kuoya
(Mathayo 12:1–8; Mariko 2:23–28)

1 Siku mwenga, kala ni Siku ya Kuoya, Jesu na anafundzie atsapira
minda ya nganu. Anafundzie achikata masuche ga nganu, achigaphulula
na kurya.
2 Mafarisayo anjina achiauza, “Mbona munahenda dzambo ambaro si
shariya kpwehu swiswi Ayahudi kuhendwa Siku ya Kuoya?”*

5:30 5:30 Luka 15:1–2 **6:1 6:1** Kumbukumbu 23:25 * **6:2 6:2** Shariya za Musa kala zinaruhusu atu kuphulula nganu wakati anatsupa na minda ya atu anjina (soma chitabu cha Kumbukumbu za Shariya 23:25.) Mafarisayo atsukirwa kpwa sababu anafundzi a Jesu kala anaona kukala anahenda kazi ya “kuvuna”, ambayo ni mwengayapho ya malagizo mirongo mine na tisiya ambago kala taaruhusiwa kugahenda siku ya kuoya (soma chitabu cha Kutsama 20:8–11 na 34:21, na chitabu cha Kumbukumbu za Shariya 5:12–15.)

3 Jesu achiaambira, “Kale tamdzangbwesoma arivyohenda Mfalume
Daudi na ayae ariphosikira ndzala?
4 Daudi wamenya hema ra kumuabudu Mlungu, achihala mabofulo
gotengbwa kpwa kazi ya Mlungu na achiirya. Chishariya, alavyadzi-sadaka
bahi ndiokala anaruhusiwa kugarya. Piya waapha ayae achirya.”
5 Chimarigizo achiaambira, “Mutu Yela Mlunguni, ndiye mwenye uwezo
wa mambo gosi ga Siku ya Kuoya.”†

Jesu anaphoza mutu Siku ya Kuoya
(Mathayo 12:9–14; Mariko 3:1–6)

6 Siku yanjina ya Kuoya, Jesu wainjira sinagogini kufundza, na kala muna
mutu ambaye mkpwonowe wa kulume wafuwa.
7 Alimu a Shariya na Mafarisayo kala anaendza chizigbwa cha kumshi-
takira Jesu, hipho, amrorera ichikala andamphoza hiye mutu Siku ya
Kuoya.
8 Ela Jesu wamanya maazo gao, na achimuamba yuya mutu wa
kufuwa mkpwono, “Ng’oka wedze uime hipha.” Yuya mutu wang’oka na
achendaima hipho.
9 Alafu Jesu achiaambira, “Nakuuzani, ni riphi ra shariya kuhenda Siku
ya Kuoya? Ni mutu kuhenda manono hebu kuhenda mai? Ni kutivya mutu
hebu kuolaga?”
10 Waatong’orera matso atu osi, chisha achimuamba yuya mkpwongo,
“Golosa mkpwonoo.” Yuya mkpwongo achiugolosa, na uchikala mzima.
11 Ela aho areya sana achibisha nyo enye kpwa enye achiamba,
“Humuhendedze yuno Jesu?”

Jesu anatsambula anafundzie kumi na airi
(Mathayo 10:1–4; Mariko 3:13–19)

12 Siku mwenga Jesu waphiya gambani kpwendavoya Mlungu. Wakala
kuko usiku kucha kuvoya.
13 Ligundzure kuriphocha, waiha afuasie, na kahi yao achitsambula
kumi na airi ambao waaiha “mitume.”
14 Nao kala ni: Simoni (ambaye piya kala achimuiha Petero) na nduguye
Anderea, Jakobo, Johana, Filipu, Batholomayo,
15 Mathayo, Tomasi, Jakobo mwana wa Alifayo, Simoni (ambaye piya kala
achiihwa Mpiganiadzi Uhuru.)
16 Juda mwana wa Jakobo na Juda Isikarioti, ambaye mwisho wamsalata
Jesu.

Jesu anafundza atu na kuphoza akongo
(Mathayo 4:23–25)

17 Jesu wala gambani na hara mitume, achedzaima hererani. Kala
phana kundi kulu ra afuasie na kundi kulu ra atu anjina. Hinyo kala ala
Jerusalemu na seemu zanjina zosi za Judea, na kula seemu za pwani ya
midzi ya Tiro na Sidoni.
18 Nao kala akedzaphundza mafundzo na kuphozwa makongo gao. Piya
Jesu waphoza atu ariokala anayugbwa ni pepho.
19 Atu osi kala achiaza kumguta, mana nguvu kala zichimtuluka
zikaaphoza osi.

6:4 6:4 Alawi 24:9 **6:4 6:4** 1 Samueli 21:1–6 † **6:5 6:5** Chiyunani chinaamba, *ni Bwana hata wa siku ya kuoya.*

Raha na mashaka
(Mathayo 5:1–12)

20 Jesu walola afuasie, na achiamba:
"Baha mwi agayi, mana nyo ufalume wa Mlungu ni wenu.
21 Baha mwimwi mhirikao na ndzala sambi, mana mundamvuniswa!
Baha mwimwi mrirao sambi, mana mundatseka!
22 Baha mwimwi, atu achikuzirani, achikuhendani nyunga na kukula-
phizani,
na achikuocherani ngulu kpwa sababu ya mimi Mutu Yela Mlunguni.
23 "Phahi, siku mambo higo gachikuphahani, hererwani na mtinetine na raha, mana Mlungu wakuikirani zawadi kulu hiko mlunguni. Mana ndivyo akare aho arivyoahendera manabii pho kare.
24 Ela shaka rani hiro mwi matajiri,
mana mundakala mwarya raha yenu kare.
25 Shaka rani hiro mwi mmvunao sambi, mana badaye mundahirika!
Shaka rani hiro mwi mtsekao sambi, mana badaye mundarira!
26 Shaka rani hiro atu achikutogolani,
mana piya akare aho atogola manabii a handzo."

Mendzani maadui enu
(Mathayo 5:38–48; 7:12a)

27 Chisha Jesu achiamba, "Ela mino nakuambirani mwimwi mphundzao kukala, amendzeni maadui genu. Ahendereni manono anaokuzirani.
28 Ajaliyeni anaokuvoyera mai, avoyereni Mlungu anaokuhenderani vibaya.
29 Mutu achikupiga ndzeya hino, mgaluzire yanjina nayo apige. Mutu achikufuta kandzuyo, mrichire na shatiro piya.
30 Akuvoyaye chitu muphe, na ndiyekufuta chitucho mrichire wala usimuise.
31 Viratu ambavyo mnalonda atu akuhendereni, mwi namwi ahendereni dza vivyo.
32 Kpwani ichikala munamendza anaokumendzani bahi, mundaphaha zawadi yani? Mana hata atu a dambi nao anamendza asena ao!
33 Na ichikala munahenderato hara anaokuhenderani manono bahi, mundaphaha zawadi yani? Mana vivyo ndivyo atu a dambi ahendavyo.
34 Na mundaphahani mchiaaphasa pesa atu ambao munaona anaweza kukuriphani? Mana hata atu a dambi nao nkuaaphasa ayawao na nkulonda ariphiwe pesa zosi.
35 Ela amendzeni maadui genu na ahendereni manono. Aaphaseni wala msikale na tamaa ya kuriphiwa. Namwi mundatuzwa vinono na mundakala ana a Mlungu wa Uwezo wosi. Mana Mlungu nkuaonera mbazi atu asioshukuru na ayi.
36 Phahi, kalani na mbazi dza Sowe yenu ariye mlunguni arivyo."

Msilavye makosa ayawenu
(Mathayo 7:1–5)

37 Tsona Jesu waamba, "Msiamule ayawenu, namwi tamundaamulwa ni Mlungu. Msilaumu ayawenu, namwi tamundalaumiwa. Swameheni ayawenu, namwi mundaswamehewa.

6:22 6:22 1 Petero 4:14 **6:23 6:23** 2 Nyakati 36:16; Mahendo 7:52 **6:31 6:31** Mathayo 7:12

38 Apheni ayawenu, naye Mlungu andakuphani. Mundahewa tele
ya kusindirirwa na kusukpwa-sukpwa hata kufwasa. Mana chipimo
mpimiracho ayawenu, ndicho ndichopimirwa mwimwi."
39 Alafu Jesu waapha mfwano, waamba, "Dze chipofu anaweza kum-
longoza njira chipofu myawe? Hata! Kaweza, mana osi airi andagbwa
dibwani.
40 Mwanafundzi kamshinda mwalimuwe, ela mwanafundzi achimala
masomoge vinono, andakala dza mwalimuwe.
41 "Kpwa utu wani unalola chifusi dzitsoni mwa myao, ela kuona boriti
ndzima iriyo mwako dzitsoni?
42 Unawezadze kumuamba myao, 'Hebu mwenehu, nikuuse chifusi
mwako dzitsoni,' kuno we mwenye kuona boriti ndzima mwako dzitsoni?
Munafiki we! Andza kutuluza boriti iriyo mwako dzitsoni, ndipho undaona
vinono hata utuluze chifusi chiricho dzitsoni mwa myao."

Muhi nkumanyikana kpwa matundage
(Mathayo 7:16–20; 12:33–35)

43 Jesu achienderera kugomba achiamba, "Muhi mnono tauvyala
matunda mai, wala muhi mui tauvyala matunda manono.
44 Mana chila muhi nkumanyikana kpwa gara matunda uvyalago.
Kuweza kuphaha zabibu kula muhi wa miya, wala mngololi tauvyala
tende.
45 Mutu mnono nkutuluza manono kula kpwa akibaye nono iriyo
mwakpwe moyoni. Naye mutu mui nkutuluza mai kula kpwa akibaye
mbii. Kpwa mana mutu nkugomba gachigoodzala mwakpwe moyoni."

Mfuasi wa kpweli
(Mathayo 7:24–27)

46 Jesu waenderera kugomba achiamba, "Phahi, mbona munaniiha
'Bwana, Bwana,' ela tamuhenda go nigombago?
47 Nami nindakuambirani mutu asikiraye maneno gangu na kugalunga
arivyo:
48 Hiye ni dza mutu yedzenga nyumba, achitsimba msingi wa ndani na
achidzenga dzulu ya mwamba. Mafuriko gariphokpwedza, gapiga nyumba
ela taiyagbwa, mana kala ikadzengbwa vinono.
49 Ela yuya asikiraye maneno gangu na akagapuza, ni dza mutu
yedzenga nyumba dzulu ya mtsanga bila ya kutsimba msingi. Mafuriko
gariphokpwedza gapiga hira nyumba, na kano nyumba ichigbwa na
kubomokakpwe kpwakala kukulu sana."

7

Jesu anaphoza mtumishi
wa mkpwulu wa jeshi
(Mathayo 8:5–13)

1 Jesu ariphomala kuaambira atu mambo higo, wainjira mudzi wa
Kaperinaumu.
2 Kuko kpwakala na mkpwulu wa jeshi ra Chirumi, yekala na mtumishi
ambaye kala anammendza sana. Hiye mtumishi wakala mkpwongo hata
kayamanyikana kutiya.

6:39 6:39 Mathayo 15:14 **6:40 6:40** Mathayo 10:24–25; Johana 13:16; 15:20 **6:44 6:44** Mathayo 12:33 **6:45 6:45** Mathayo 12:34

3 Mkpwulu wa jeshi ariphosikira habari za Jesu, wahuma vilongozi
a Chiyahudi achiaambira, “Kamuambireni Jesu edze amphoze mtumishi
wangu.”
4 Nao ariphofika kpwa Jesu, amlonda sana amterye, amuamba, “Mutu
hiye anafwaha kuterywa,
5 mana anamendza atu ehu na wahudzengera sinagogi.”
6 Phahi, Jesu waphiya nao. Ela ariphofika phephi na hipho, yuya
mkpwulu wa jeshi ra Chirumi wahuma asenae akamuambe, “Bwana,
usidziyuge kpwedza hadi kpwangu, mana sifwaha kukukaribisha mwangu
nyumbani.
7 Ndiyo mana sedzere kpwako mimi mwenye. Nakuvoya ugombe neno
tu, na mtumishi wangu andaphola.
8 Mana hata mimi ni tsini ya akulu angu, nami nina asikari ambao a
tsini yangu. Nchimuamba mmwenga ‘Phiya phatu fulani!’ Anaphiya;
na wanjina nchimuamba, ‘Ndzo!’ Aredza. Piya nchimuamba mtumishi
wangu, ‘Henda utu fulani!’ Naye anahenda.”
9 Jesu ariphosikira hivyo, waangalala sana; achiugalukira hura umati
wa atu okala unamlunga-lunga, achiaambira, “Nakuambirani kukala
sidzangbweona mutu ariye na imani kulu dza ihi mumu tsi ya Iziraeli.”
10 Phahi, hara ahumwa auya kaya kpwa mkpwulu wa jeshi na ariphofika
mura nyumbani akuta yuya mtumishi akaphola.

Jesu anafufula mwana wa gungu

11 Siku ya phiri Jesu waphiya mudzi uihwao Naini phamwenga na
anafundzie na umati mkpwulu wa atu.
12 Ariphofika phephi na ryango ra mudzi, wakuta atu anatuluka kula
mudzi hinyo, akatsukula lufu ra mutu ambaye kala ni mwana wa macheye
kpwa nine, tsona nine kala ni gungu. Atu anji kula mudzi hinyo kala a
phamwenga na yuya gungu.
13 Jesu ariphomuona yuya nine wa mufwa, wamuonera mbazi, na
achimuamba, “Usirire mayo.”
14 Warisengerera rira jeneza achiriguta na hara okala anaritsukula
achiima. Alafu achiamba, “We mvulana, nakuamba unuka!”
15 Yuya mufwa wang’oka achisagala na achiandza kubisha. Chisha Jesu
achimlavya kpwa nine.
16 Atu osi ariokala hipho atezeka na achiogopha sana, na achimtogola
Mlungu, achiamba, “Kpwazuka nabii mkpwulu kpwehu siku hizi. Mlungu
wakpwedzaterya atue!”
17 Habari hizo zaenea tsi ndzima ya Judea na seemu zosi za jirani.

Jesu anagomba kuhusu Johana M’batizadzi
(Mathayo 11:2–29)

18 Johana M’batizadzi ariphoambirwa ni anafundzie habari za mambo
gosi higo, waiha anafundzie airi,
19 achiahuma kpwa Jesu akamuuze, “Dze, we ndiwe iye huriye kala
hunamgodzera, hebu hugodze mutu wanjina?”
20 Phahi, hara ahumwa ariphofika kpwa Jesu, amuamba, “Johana
M’batizadzi akauhuma wedze hukuuze, ‘Dze, we ndiwe hiye Muokoli
ugodzerwaye, hebu hugodze mutu wanjina?’ ”
21 Wakati hinyo-hinyo Jesu kala anaphoza atu anji makongo na ayugb-
wao ni pepho, piya waphoza vipofu anji.

22 Phahi, waajibu hara ahumwa achiamba, “Phiyani mkamsemurire
Johana gara mchigogaona na kugasikira: Vipofu anaona, viswere ananyen-
deka, akongo a mahana anaphozwa, masito anasikira, atu a kufwa
anafufulwa na achiya anasemurirwa habari nono kula kpwa Mlungu.
23 Tsona muambireni kukala mutu yeyesi asiye na wasiwasi nami
waajaliwa.”
24 Ahumwa a Johana ariphokala anauka, Jesu wagomba na rira kundi ra
atu kuhusu Johana, achiamba, “Mriphophiya weruni kpwendamphundza
Johana, kala munaona muyaonani? Dze, mwakpwendalola nyasi zizugb-
wazo ni phuto?
25 Ichikala sio hivyo, sambi kala mchalolani? Hebu kala mchalola mutu
wa kuvwala nguwo nono? Hata! Atu avwalao nguwo maridadi na kuishi
maisha mazuri akala madzumba ga chifalume.
26 Haya niambirani, kala mchalolani? Kala mchalola nabii? Ehe! Ni
kpweli kabisa, tsona nakuambirani iye ni zaidi ya nabii.
27 Iye ndiye ambaye Maandiko gaandikpwa kumuhusu, gaambago,
‘Nindatanguliza muhumwa wangu mberezo,
ambaye andakutengezera njirayo.’
28 “Nakuambirani, kahi ya anadamu osi takuna mutu muhimu kuriko
Johana, ela mutu yeyesi ariye mdide kpwenye ufalume wa Mlungu, iye
ni mkpwulu kuriko Johana.”
29 Na atu osi phamwenga na atoza kodi amphundza Johana, achimtogola
Mlungu, nao achibatizwa ni Johana.
30 Ela Mafarisayo na alimu a Shariya arema kubatizwa ni Johana, hipho
achikala akarema mpango wa Mlungu.
31 Jesu waenderera kugomba achiamba, “Sambi atu a siku hizi
ndaafwananisha na chitu chani.
32 Aho ni dza anache avumbao cheteni, kundi mwenga rinaambira
ranjina:
‘Hukakupigirani ngoma ya arusi,
ela tamkafwiha!
Hukakupigirani ngoma ya chifudu,
ela tamkarira!’
33 “Kpwa mana Johana M’batizadzi kala achifunga na kanwere uchi, ela
mwi mchiamba, ‘Ana Pepho.’
34 Nriphokpwedza mimi Mutu Yela Mlunguni, narya na kunwa uchi, vino
munaamba, ‘Mloleni hiye mroho na mlevi, tsona ni msena wa atoza kodi
na achina-dambi!’
35 Ela phahi, ikima ya Mlungu nkuhakikishwa kala ni kpweli ni atu osi
aikubalio na kuilunga.”

Jesu anaphiya kaya kpwa Mfarisayo mmwenga

36 Mfarisayo mmwenga wamualika Jesu akarye naye kpwakpwe kaya.
Alafu Jesu waphiya achendasagala chakuryani.
37 Phahi, mudzi hinyo kala kuna mchetu mmwenga malaya. Hiye
mchetu ariphosikira Jesu anarya nyumbani mwa Mfarisayo, wahala tupa
ya marashi ga samani na achedza nago mura nyumbani.

7:22 7:22 Isaya 35:5–6; 61:1 **7:27 7:27** Malaki 3:1 **7:29 7:29** Mathayo 21:32; Luka 3:12 **7:37 7:37** Mathayo 26:7; Mariko 14:3; Johana 12:3

38 Waima phephi na Jesu, achiandza kurira na matsozige gachitwena
maguluni pha Jesu. Chisha achigaphangusa na nyereze, achimdonera
magulu alafu achigapaka higo marashi.
39 Yuya Mfarisayo yemualika Jesu ariphoona vira, wagomba na rohore,
achiamba, “Kala mutu hiyu ni nabii, angemanya ni ani na ni mchetu wa
aina yani amgutaye, mana ni mchina-dambi!”
40 Ndipho Jesu achimuamba yuya Mfarisayo, “Simoni, nina maneno
nalonda nikuambire.” Simoni achiamba, “Haya mwalimu, niambira.”
41 Phahi, Jesu waamba, “Kpwahenda mutu mmwenga achiaphasa pesa
atu airi: Mmwenga wamuaphasa shilingi elufu mirongo mitsano na
wanjina achimuaphasa shilingi elufu tsano.
42 Osi airi ashindwa kuripha, hipho yuya mutu yeaphasa pesa achi-
aswamehe. Sambi, unafikiri ni yuphi ndiyeshukuru zaidi?”
43 Simoni achimuamba, “Naona ni yuya yeswamehewa deni kulu.” Jesu
achimuamba, “Ni sawa, ukagomba kpweli.”
44 Alafu wagaluka achilola yuya mchetu na achimuamba Simoni, “Una-
muona yuno mchetu? Nchiphoinjira himu mwako nyumbani, kukanipha
madzi ga kusinga magulu, ela yuno mchetu akanisinga magulu na
matsozige na akaniphangusa na nyereze.
45 Kukanipha mwadzo wa kunidonera, ela hiyu mchetu akanidonera
magulu hangu nchiphokpwedza.
46 Tsona kukanipaka mafuha chitswani kama desturi, ela iye akanipaka
marashi ga magulu.
47 Phahi, nakuamba, mendzwa nyinji achigonihendera hiyu mayo
ganaonyesa akaswamehewa dambize nyinji. Ela mutu aswamehewaye
chidide andamendza chidide.”
48 Ela Jesu achimuamba yuya mchetu, “Mayo, ukaswamehewa dambizo.”
49 Ndipho hara atu anjina okala anarya naye achiuzana, “Ni ani yuno,
ambaye anaswamehe hata dambi?”
50 Ela Jesu achimuamba yuya mchetu, “Kuluphiroro rikakuokola, phiya
salama.”

8

Achetu okala achimlunga-lunga Jesu

1 Bada ya higo, Jesu wazunguluka midzi na vidzidzi achitangaza na
kusemurira habari nono kuhusu ufalume wa Mlungu. Piya kala achiphiya
na hara anafundzie kumi na airi.
2 Achetu anjina ambao kala akatuluzwa pepho na kuphozwa makongo
kala achiphiya naye. Achetu hinyo kala ni Maryamu (mwenyezi wa
Magidala), naye kala akatuluzwa pepho sabaa,
3 Joana, mkpwaza Kuza (hiye Kuza kala ni muimirizi wa nyumba ya
Mfalume Herode), Suzana na achetu anjina anji. Achetu hinyo kala
achitsanga mali zao kumterya Jesu na anafundzie.

Ndarira ya mkurima
(Mathayo 13:1–9; Mariko 4:1–9)

4 Siku mwenga, umati wa atu waphiya kpwa Jesu na anjina achikala bado
acherephiya kula chila mudzi, phahi waatsuphira ndarira, achiamba,
5 “Mkurima mmwenga waphiya kpwakpwe mundani kpwendakumbira
mbeyuye. Ariphokala anamwaga-mwaga zira mbeyu, zanjina zagbwa
njirani, zichivyogbwa-vyogbwa na zichitsotwa ni nyama a mapha.

8:2 8:2 Mathayo 27:55–56; Mariko 15:40–41; Luka 23:49

6 Zanjina zagbwa seemu za mawe, na ziriphoandza kumera zichinyala,
mana kala taphana mtsanga wa haja wa kuika chinemi.
7 Zanjina zagbwa zichimera phamwenga na mbeyu za miya. Phokala
zinakula, miya nayo yakula, hipho, hira mimea ichilingbwa-lingbwa ni
hira miya.
8 Zanjina nazo zichigbwa mtsanga wa nguvu, zichikulato na kuvyala
masuche ga tembe gana."
Chimarigizo Jesu wagomba achiamba, "Ariye na masikiro, naasikire!"

Jesu anaeleza mana ya ndarira ya mkurima
(Mathayo 13:10–23; Mariko 4:10–20)

9 Anafundzie amuuza, "Ndarira iyo manaye nini?"
10 Jesu achiamba, "Mwimwi mwaajaliwa kumanya siri za ufalume wa
Mlungu, ela kpwa atu anjina nagomba nao na ndarira tu, ili 'alole na matso
gao ela asione, na asikize na masikiro gao ela asielewe.'
11 "Mana ya ndarira hino ni hivi: Zira mbeyu ni neno ra Mlungu.
12 Mbeyu zogbwa njirani na zichiriwa ni nyama a mapha, ni dza atu
asikirao neno, alafu Shetani akariusa mwao mioyoni, ili asedze akaamini
na kuokoka.
13 Mbeyu zogbwa seemu za mawe zichimera upesi ela kpwa vira mizi
kala i dzulu-dzulu zafwa. Hizi ni dza atu asikirao neno akariphokera na
raha, ela tarimenya mwao ndani. Nkuriamini kpwa muda tu, ela Shetani
achiajeza nkuriricha.
14 Mbeyu zogbwa miyani zichilingbwa-lingbwa hata zichikosa kuvyala.
Hizi ni dza atu asikirao neno, ela anavyoenderera kuishi, badaye
nkulingbwa-lingbwa ni mambo ga dunia, tamaa za mali na raha za maisha,
hipho, imani zao taziphera.
15 Ela mbeyu zogbwa mtsanga wa nguvu, ni dza aratu atu asikirao
neno ra Mlungu, akarigbwira moyo kutsuka, nao kpwa kuvumirira
nkpwenderera kuhenda mambo manono."

Jesu anafundza na mfwano wa taa
(Mariko 4:21–25)

16 Alafu Jesu waamba, "Takuna mutu aasaye taa akaifwinika daba ama
akayiika mvunguririni. Ela mutu achiasa taa, nkuyiika dzulu, ili chila
ainjiraye aone nyo mwanga.
17 Mambo gosi gofwitsika gandaonekana wazi na maneno gosi ga siri
gandamanyikana wazi.
18 Phahi phundzanito neno ra Mlungu, kpwa mana ariye na chitu na
kuchihumira andaenjerezwa. Ela asiyehumira chitu chidide aricho nacho,
hata chicho chindahalwa."

Udugu wa kpweli
(Mathayo 12:46–50; Mariko 3:31–35)

19 Siku mwenga, nine na ndugu za chilume a Jesu akpwedzamlola, ela
taayaweza kumfikira kpwa sababu ya umati wa atu uriokala hipho.
20 Mutu mmwenga wamuamba Jesu, "Mayoo na enenu aimire kondze
analonda kukuona."
21 Ela Jesu achiaambira atu, "Mayo na enehu ni hara aphundzao neno
ra Mlungu na kuhenda vira riambavyo."

8:10 8:10 Isaya 6:9 **8:16 8:16** Mathayo 5:15; Luka 11:33 **8:17 8:17** Mathayo 10:26; Luka 12:2
8:18 8:18 Mathayo 25:29; Luka 19:26

Jesu anahuriza phuto
(Mathayo 8:23–27; Mariko 4:35–41)

22 Siku mwenga, Jesu na anafundzie ainjira dauni, achiaambira, “Nahu-
vukeni ng’ambo ya ziya.” Phahi achiandza charo chao.
23 Ariphokala anavuka, Jesu wagbwirwa ni usingizi achilala mo dauni.
Alafu kpwapiga phuto kali ziyani, na dau richikala rinainjira madzi,
phadide ahohe.
24 Hara anafundzie akpwendamlamusa, achimuamba, “Bwana, Bwana,
hunahoha!” Jesu walamuka na achiridemurira rira phuto na maimbi, rira
phuto rahurira, na kuchikala kuhurire.
25 Alafu achiaambira anafundzie, “Kuluphiro renu ri kuphi?” Ela aho
aangalala na achiona wuoga, na achiuzana, “Yuno ni mutu wa viphi
ambaye anaweza kudemurira hata phuto na maimbi, ganamphundza?”

Jesu anaphoza mutu wa pepho
(Mathayo 8:28–34; Mariko 5:1–20)

26 Badaye Jesu na anafundzie aenderera na charo chao na achifika tsi ya
Agerasi,* ambayo ni kuvuka ng’ambo ya ziya kula Galilaya.
27 Jesu ariphotuluka dauni, wakutana na mutu kula mudzi uho yepa-
galiwa ni pepho. Siku nyinji mutu hiye kala kavwala nguwo wala kala
kaishi kaya, ela kala achisagala vikurani.
28 Ariphomuona Jesu, wapiga kululu na achidzibwaga maguluni,
achigomba na hoyo, achiamba, “Jesu, Mwana wa Mlungu Ariye Dzulu
Zaidi, unamini? Nakuvoya usinitese!”
29 Mana Jesu kala akaademurira hara pepho atuluke mura mwa yuya
mutu. (Mara nyinji pepho kala achidedemuka hiye mutu; kala nku-
fungbwa silisili za mikono na magulu na akarindwa, ela kala achizidusula
na akaphirikpwa weruni ni pepho.)
30 Jesu achimuuza, “Uihwadze?” Naye achiamba, “Ndimi Jeshi.”
Wagomba hivyo mana kala ana pepho anji.
31 Hara pepho am’bembeleza sana Jesu asiatsuphe kuzimu.
32 Sambi kala kuna chaa cha nguluwe anji chinarisa kanda-kanda
ya gamba. Pepho amvoya ruhusa Jesu akainjire hara nguluwe, naye
achikubali.
33 Hipho, hara pepho atuluka yuya mutu na achendainjira rira kundi
ra nguluwe, nacho chira chaa chosi chatserera mairo mteremukoni,
chichiinjira ziyani, na nguluwe osi achihoha.
34 Arisa ariphoona gara gachigohendeka, azola achendasema habari hizo
ko midzini na mindani.
35 Atu akpwedzalola mambo gachigohendeka. Ariphofika phara
ariphokala Jesu, amuona yuya mutu kala akatuluzwa pepho asegere
maguluni pha Jesu, akavwala nguwo na ana achilize, nao achitishirwa.
36 Hara ambao kala akaona vyo vyokala vikahendeka asemurira
ayawao, achiambira atu vira vyokala kpwa ye mutu yekala na pepho
achivyophozwa.
37 Alafu enyezi osi a tsi ya Gerasi amvoya Jesu auke, mana kala
anatishirwa sana. Phahi, wapanda dauni na achiuka.
38 Kabila Jesu kadzangbweuka, yuya mutu yekala akatuluzwa pepho
wamvoya ruhusa Jesu aphiye naye. Ela wamkahaza, achimuamba,

---

* **8:26 8:26** Maandiko ganjina nkuiha tsi hino *Gadara* au *Gerigesa.*

39 “Phiya kaya na ukaambire atu mambo gosi Mlungu achigokuhendera.”
Phahi, yuya mutu wauka na achendatangazira atu mudzi mzima mambo
gosi achigohenderwa ni Jesu.

Jesu anaphoza mchetu wa mruwo
na kufufula mwana wa Jairo
(Mathayo 9:18–26; Mariko 5:21–43)

40 Jesu ariphouya ng’ambo ya phiri, kundi ra atu ambaro kala rinam-
godzera, ramkaribisha.
41 Alafu kpwakpwedza mutu mmwenga aihwaye Jairo. Mutu yuyu kala
ni chilongozi wa sinagogi. Phahi ariphofika wadzigbwaga maguluni pha
Jesu, na achimvoya aphiye naye kpwakpwe kaya.
42 Mana kala ana mwanawe wa chichetu, wa kama miaka kumi na
miiri, na kala ndiye mwana macheye, naye kala ni mkpwongo hata wa
kutsungurira mbira.
Phahi, Jesu phokala anaphiya kpwa Jairo, kala anafyehwa sana chila
uphande.
43 Mo kundini, kala muna mchetu mmwenga, ariyekala mkpwongo wa
mruwo kpwa miaka kumi na miiri.† Naye wamala aganga‡ na malize zosi
wala takuna yemphoza.
44 Phahi, hiye mchetu waphiya ko nyuma ya Jesu, achiguta mutse wa
nguwoye, mara mwenga hura mruwo uchituma.
45 Ndipho Jesu wauza, “Ni ani chiyeniguta?” Phahi, chila mmwenga
ariphorema kala akamguta, Petero wamuamba, “Bwana, umati wosi huno
uchiokuzunguluka na vyo atu afyehanavyo, unauza chiyekuguta!”
46 Ela Jesu achiamba, “Mmwenga akaniguta, mana nkasikira nguvu
zangu za kuphoza zikanituluka.”
47 Phahi, yuya mchetu ariphoona akamanyikana, wadzituluza kuno
anakakama, achimgbwerera maguluni, na achimuambira sababu ya
kumguta pho mbere za atu osi, na vira achivyophola phapho kpwa phapho.
48 Phahi Jesu wamuamba yuya mchetu, “Mayo, kpwa sababu ya
kunikuluphira ukaphola. Phiya salama.”
49 Phokala acherebisha na yuya mchetu, kpwakpwedza muhumwa
kula kaya ya yuya chilongozi, achimuamba Jairo, “Pore, ela ye mwanao
msichana akafwa, kpwa hivyo takuna haja ya kumyuga mwalimu tsona.”
50 Ela Jesu ariphosikira higo, wamuamba Jairo, “Gasikuondose higo,
kuluphira tu.”
51 Jesu ariphofika phara kaya, kayamruhusu mutu yeyesi kuinjira naye
mura nyumbani, siphokala Petero, Johana na Jakobo, na avyazi a ye
mufwa.
52 Wakati na hinyo, atu osi himo nyumbani kala anapiga kululu na kurira
kpwa sonono. Ela Jesu achiaambira, “Nyamalani, msirire! Mana hiyu
mwanache kafwere, ela arere tu!”
53 Atu amtseka, mana kala anamanya yuya mwanache akafwa.
54 Ela Jesu wamgbwira mkpwono yuya msichana, na achiamba,
“Mwanangu, unuka!”
55 Yuya mwanache wauya moyo, na mara mwenga achiima. Alafu Jesu
achilagiza ahewe chakurya.
56 Avyazie aangalala sana. Ela Jesu waambira asimuambire mutu yeyesi
higo chigohendeka.

---

† **8:43 8:43** Mchetu wa mruwo chishariya kala ni najisi. ‡ **8:43 8:43** ***Naye wamala aganga.*** Vitabu vyanjina vya kare tavina maneno higa.

9

Jesu anahuma anafundzie kumi na airi
(Mathayo 10:5–15; Mariko 6:7–13)

1 Badaye Jesu wakusanya anafundzie kumi na airi, achiapha nguvu na uwezo wa kutuluza pepho osi na kuphoza makongo.
2 Chisha waahuma akahubiri kuhusu ufalume wa Mlungu na kuphoza akongo.
3 Waambira, "Msitsukule chitu chochosi: bakora, wala mkoba, wala chakurya, wala pesa; wala mutu naasitsukule nguwo yanjina.
4 Nyumba ndiyokaribishwa, kalani nyumba iyo hadi mundiphouka kuphiya kpwanjina.
5 Atu achirema kukukaribishani, ukani mudzi hinyo, na ichikala munauka kukutani vumbi ra mwenu maguluni kuaonyesa kala akahenda makosa kpwa kusakuphundzani."
6 Phahi, hara anafundzi auka, achiphiya chidzidzi hadi chidzidzi kutangaza habari nono na kuphoza akongo chila phatu.

Wasiwasi wa Herode
(Mathayo 14:1–12; Mariko 6:14–29)

7 Herode, mtawala wa jimbo ra Galilaya, ariphosikira habari za higo mambo gahendwago ni Jesu, wahenda wasiwasi sana, mana anjina kala anaamba, "Johana M'batizadzi akafufuka!"
8 Na anjina kala anaamba, "Elija wazembuka," na anjina nao kala anaamba, "Nabii mmwenga wa kare wafufuka."
9 Phahi, Herode waamba, "Johana námkata chitswa; sambi ye nisikiraye habarize, akale ni ani?" Hipho, wahenda chadi akutane naye.

Jesu anarisa atu zaidi ya elufu tsano
(Mathayo 14:13–21; Mariko 6:30–44; Johana 6:1–14)

10 Anafundzi a Jesu auya, achimsemurira chila chitu arichohenda. Alafu Jesu na hara anafundzie auka machiyao achiphiya mudzi wa Bethisaida.
11 Hura umati wa atu uriphomanya achikophiya, wamlunga kuko. Jesu waakaribisha na achiafundza kuhusu ufalume wa Mlungu, na achiphoza akongo.
12 Dzuwa riphokala rinatswa, hara anafundzie kumi na airi akpwendamuamba, "Mwalimu, aambire hano atu aphiye mitaa na midzi ya phephi ili akaendze chakurya na malazi, mana hiku huriko ni weruni."
13 Ela Jesu achiaambira, "Ariseni mwimwi." Nao achimuamba, "Huna mabofulo matsano na ng'onda airi tu. Tavitosha kurisa atu hinya osi, labuda hukaagurire."
14 (Kala phana alume kama elufu tsano.) Phahi, waambira anafundzie, "Aambireni asagale madiba-madiba, kama atu mirongo mitsano-mitsano."
15 Anafundzie ahenda hivyo, chila mmwenga achisagala.
16 Alafu Jesu wahala gara mabofulo matsano na ng'onda airi, achilola dzulu mlunguni na achimshukuru Mlungu, alafu achigamega-mega, na achiapha anafundzie aandazire atu.
17 Atu osi arya kumvuna. Chisha anafundzie achitsola-tsola masaza na achiodzaza kaphu kumi na mbiri.

9:5 **9:5** Mahendo 13:51 **9:5** **9:5** Luka 10:4–11 **9:7** **9:7** Mathayo 16:14; Mariko 8:28; Luka 9:19

Petero anaamba kukala Jesu
ndiye Yetsambulwa ni Mlungu
(Mathayo 16:13–19; Mariko 8:27–29)

18 Siku mwenga, Jesu kala anavoya Mlungu macheye. Anafundzie
amlunga pho phephi, naye achiauza, "Atu nkuamba mino ni ani?"
19 Nao achimuamba, "Anjina nkuamba uwe u Johana M'batizadzi; anjina
nkuamba u Elija; anjina nao nkuamba u nabii fulani wa kare ye fufuka."
20 Chisha achiauza, "Dze, mwino, munaamba mino ni ani?" Petero
achimuamba, "Uwe ndiwe Masihi."*
21 Jesu waakahaza sana, asimuambire mutu yeyesi.

Jesu anagomba kuhusu kugaya
na chifoche
(Mathayo 16:21–28; Mariko 8:31—9:1)

22 Alafu Jesu achiamba, "Ni lazima Mutu Yela Mlunguni ateswe na
akahalwe ni vilongozi a Chiyahudi, na akulu a alavyadzi-sadaka, na alimu
a Shariya na aolagbwe ela siku ya hahu andafufulwa."
23 Alafu Jesu wagomba na atu osi, achiaambira, "Yeyesi amendzaye
kukala mfuasi wangu ni lazima ariche njiraze, akale tayari kugaya chila
siku kpwa kutsukula msalabawe, na anilunge.
24 Mana yeyesi ndiyelonda kuokola maishage himu duniani an-
daangamiza maishage ga kare na kare, ela aangamizaye maishage ga himu
duniani kpwa sababu yangu, andagaokola.
25 Indafwahani mutu achiphaha utajiri wosi wa dunia ndzima ela rohoye
yiangamike?
26 Mmanye kukala mimi, Mutu Yela Mlunguni, ndakpwedza na utukufu,
phamwenga na wa malaika, na utukufu wa Baba. Mutu yeyesi ndiyenion-
era waibu, na kuonera haya maneno gangu, nami nindamuonera haya
wakati ndiphokpwedza.
27 Tsona nakuambirani kpweli, phapha phana anjina ambao taandafwa
hadi auone ufalume wa Mlungu."

Jesu anagaluka sura
(Mathayo 17:1–8; Mariko 9:2–8)

28 Iriphotsapa kama wiki bada ya kugomba maneno higa, Jesu wamuhala
Petero, Johana na Jakobo kpwendavoya Mlungu dzulu ya mwango.
29 Ariphokala anavoya Mlungu, suraye yagaluka, na nguwoze zichikala
nyereru za kung'ala-ng'ala.
30-31 Gafula katika utukufu, phatsembuka atu airi ariokala anang'ala-
ng'ala, atu hinyo kala ni Musa na Elija, nao kala anabisha na Jesu kuhusu
vira ambavyo kala andatimiza kpwa chifoche, ambacho kala chindakala
ko Jerusalemu.
32 Wakati hinyo Petero na ayae kala anasenukira, ela ariphong'aza
matso, aona Jesu anang'ala ajabu, naye kala aimire na hara airi.
33 Badaye, Musa na Elija aandza kuuka. Ariphokala anauka, Petero
wamuamba Jesu, "Bwana, ni vinono swiswi kukala hipha. Nahudzengeni
vibanda vihahu. Chimwenga chako, cha phiri cha Musa, na cha hahu cha
Elija." (Ela Petero kala kamanya agombago.)

9:19 9:19 Mathayo 14:1–2; Mariko 6:14–15; Luka 9:7–8 **9:20 9:20** Johana 6:68–69 * **9:20 9:20** ***Masihi*** manage ni *yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu.* **9:23 9:23** Mathayo 10:38; Luka 14:27 **9:24 9:24** Mathayo 10:39; Luka 17:33; Johana 12:25

34 Petero phokala acheregomba, kpwakpwedza ingu na chira
chivurivuriche chichiabwiningiza. Hara anafundzi atishirwa ariphokala
ndani ya rira ingu.
35 Alafu kpwatuluka sauti kula mo inguni, ichiamba, “Hiyu ni
mwanangu, yemtsambula. Muogopheni!”
36 Bada ya iyo sauti kutsupa, anafundzie amuona Jesu akasala macheye,
na taayamuambira mutu yeyesi mambo higo arigogaona.

Jesu anaphoza mvulana wa pepho
(Mathayo 17:14–18; Mariko 9:14–27)

37 Siku ya phiriye, Jesu na hara anafundzie ahahu ariphokala akatserera
kula mwangoni, umati wa atu wakpwedzakutana na Jesu.
38 Mutu mmwenga mo kundini wapiga hoyo achiamba, “Mwalimu,
nakuvoya umterye mwanangu, ambaye ni yuyu mmwenga tu.
39 Pepho nkumgbwira akapiga hoyo gafula. Nkumuhenda akafurukuta
na kutuluka fulo ra mromo. Nkpwenderera kumgbwayisa sana na
nkumrichira kpwa tabu.
40 Nkavoya anafundzio amtuluze hiyu pepho, ela akashindwa.”
41 Jesu achiamba, “Aa! Mwi atu msiolunga manono na kusamkuluphira
Mlungu! Ndakala namwi hadi rini? Nindakuvumirirani hadi rini?” Chisha
achimuamba ise wa yuya mwanache, “Mrehe hipha ye mwanao.”
42 Wakati yuya mvulana kala anarehwa, yuya pepho achim’bwaga photsi
na achifurukuta. Ela Jesu achimdemurira amtuluke, na achimphoza yuya
mwanache, chisha achimlavya kpwa ise.
43 Atu osi aangalazwa ni uwezo mkpwulu wa Mlungu.

Jesu anagomba tsona kuhusu chifoche
(Mathayo 17:22–23; Mariko 9:30–32)

Wakati atu osi kala achere angalazwa ni mambo gahendwago ni Jesu,
Jesu waambira anafundzie,
44 “Niphundzani sawa-sawa higa ndigokuambirani. Wakati ukafika
mimi, Mutu Yela Mlunguni, niyalaviwa kpwa anadamu.”
45 Ela taaelewere mana ya maneno higo. Manage kala gakafwitswa ili
asielewe, nao achiogopha kumuuza kuhusu mambo higo.

Ni ani mkpwulu kuriko osi?
(Mathayo 18:1–5; Mariko 9:33–37)

46 Anafundzi a Jesu aandza kulumbana kuhusu ni ani ndiyekala
mkpwulu kahi yao.
47 Ela wamanya anafundzie aazago, hipho, wahala mwanache mdide na
achimuimisa phephi naye.
48 Alafu achiaambira, “Mutu yeyesi ndiyemkaribisha hiyu mwanache
kpwa sababu yangu, ananikaribisha mimi. Na hiye ndiyenikaribisha
mimi, anamkaribisha hiye ariyenihuma. Kpwa mana yuya ndiyekubali
kuhumikira ayae, ndiye mkpwulu kuriko mosi.”

Asiyekupingani ni myawenu
(Mariko 9:38–40)

9:35 **9:35** Isaya 42:1; Mathayo 3:17; 12:18; Mariko 1:11; Luka 3:22 **9:35** **9:35** 2 Petero 1:17–18
9:46 **9:46** Luka 22:24 **9:48** **9:48** Mathayo 10:40; Luka 10:16; Johana 13:20

49 Alafu Johana achimuamba, “Bwana, hwamuona mutu anahumira dz-
inaro kutuluza pepho, naswi huchimkahaza, kpwa kukala siye mmwenga
wehu.”
50 Jesu achiamba, “Msimzuwiye, mana mutu ambaye kakupingani,
manyani a uphande wenu.”

Asamariya anamkahala Jesu

51 Phokala Jesu sikuze za kuhalwa kuphiya mlunguni zi phephi, wakata
shauri kuphiya Jerusalemu.
52 Phahi, walavya ahumwa amtanguliye, ambao akpwendainjira lalo
mmwenga ra Asamariya ili amtayarishire phatu.
53 Ela enyezi a lalo hiro arema kumkaribisha Jesu, mana kala anatsapa
kuphiya Jerusalemu.†
54 Phahi, anafundzie airi, Johana na Jakobo ariphoona vira, amuamba,
“Bwana, unalonda huihe moho kula mlunguni wedze uaangamize?”
55 Ela Jesu wagaluka na achiademurira.
56 Alafu Jesu na anafundzie aphiya lalo ranjina.

Garama ya kukala mfuasi wa Jesu (Mathayo 8:19–22)

57 Phahi, ariphokala anaphiya vyao, akutana na mutu mmwenga
mo njirani, achimuamba Jesu, “Mwalimu, mino nindakulunga kokosi
ndikophiya.”
58 Jesu achimuamba, “Makala gaishi winani na nyama a mapha ana
nyumba zao, ela mimi Mutu Yela Mlunguni sina phatu pha kuika mbavu.”
59 Wakati wanjina Jesu wakutana na mutu wanjina achimuamba,
“Nilunga.” Ela yuya mutu achiamba, “Bwana, niricha kpwandza nkazike
baba ndipho nedze nikulunge.”
60 Ela Jesu achimuamba, “Ariche atu ambao taamkuluphira Mlungu
adzishuulishe na mambo dza higo, ela uwe ni muhimu zaidi ukatangazire
atu ufalume wa Mlungu.”
61 Alafu mutu wanjina wamuamba, “Bwana, nindakulunga, ela niricha
mwandzo nkalage enehu.”
62 Ela Jesu achimuamba, “Mutu yeyesi achiandza kumuhumikira Mlungu
alafu achiaza kuuyira mamboge ga kare, kafwaha kpwenye ufalume wa
Mlungu.”

10

Jesu anahuma afuasie mirongo sabaa na airi

1 Bada ya higo, Jesu watsambula afuasi anjina mirongo sabaa na airi,
achialavya airi-airi amtanguliye kuphiya chila mudzi na kpwahali ambako
kala akapanga kuphiya.
2 Achiaambira, “Mavuno ni manji ela avunadzi ni achache. Phahi,
mvoyeni Mlungu, Bwana mchina-munda, ahume ahendadzi-kazi zaidi
edze avune.
3 Phundzani! Nakuhumani mphiye, namwi mundakala dza ana ng’ondzi
aphiyao kahi ya mabawa.

---

† **9:53 9:53** Asamariya kala akazirana na Ayahudi na kala taataki Ayahudi atsape na tsi yao kuphiya Jerusalemu kpwendahiji. **9:54 9:54** 2 Afalume 1:9–16 **9:61 9:61** 1 Afalume 19:20 **10:2 10:2** Mathayo 9:37–38 **10:3 10:3** Mathayo 10:16

4 Msihale pochi, wala mkoba, wala virahu, wala msihumire muda ure
kulamusana na atu njirani.
5 “Nyumba yoyosi ndiyoinjira, kpwandza ambani, ‘Mlungu naakupheni
amani.’
6 Ichikala muna mutu wa kumendza amani, phahi, andaphaha amani.
Ela ichikala tamuna mutu wa amani, phahi amani indamuuyira enye.
7 Kalani nyumba iyo, murye na munwe ndichohewa, kpwa mana
muhendadzi-kazi anafwaha kuhewa mariphoge. Msitsame-tsame kuphiya
nyumba hadi nyumba.
8 “Mchiinjira mudzi wowosi na mchikaribishwa, ryani hicho ndichoan-
dazirwa.
9 Phozani akongo a mudzi hinyo na muambire atu, ‘Ufalume wa Mlungu
ukakufikirani.’
10 Ela mchiinjira mudzi wowosi na enyezi achirema kukukaribishani,
phiyani barabara za mudzi hinyo na muambe,
11 ‘Kpwa kukala mkarema kuhukaribisha mkasikira maneno ga Mlungu,
tahutaki kugbwirana namwi hata chidide. Hata vumbi ra mudzi wenu chi-
rogbwira mwehu maguluni, hunarikutakuta, kuonyesa tahu phamwenga.
Ela mmanye kukala hwalonda kukuambirani kukala ufalume wa Mlungu
ukafika.’
12 Nakuambirani kukala, siku ya mwisho, vindakala baha vyo ndivyokala
Sodoma, kuriko vyo ndivyokala mudzi hinyo.”

Midzi isiyokuluphira (Mathayo 11:20–24)

13 Jesu waamba, “Shaka hiro, mwi atu a midzi ya Korazini na Bethisaida!*
Mana kala vilinje vyohendwa kpwenu, vyahenderwa atu a midzi ya Tiro
na Sidoni, atue angekala atubu chitambo, akasagala photsi kuno akavwala
magunia na kudzisaka ivu kuonyesa akatubu.
14 Ela siku ya mwisho, mwimwi mundaphaha hukumu kali kuriko ya atu
a Tiro na Sidoni.
15 Namwi atu a Kaperinaumu, dze mundadzikarya hadi mfike mlunguni?
Hata! Mundatserezwa hadi kuzimu.”
16 Jesu waambira afuasie, “Mutu ndiyekuphundzani ananiphundza
mimi, na ndiyekukahalani ananikahala mimi; na ndiyenikahala mimi
anamkahala hiye ariyenihuma.”

Afuasi mirongo sabaa na airi anauya

17 Badaye, hara afuasi mirongo sabaa na airi auya kpwa Jesu na
raha, achimuamba, “Bwana, hata pepho atuluka huriphozidemurira kpwa
dzinaro!”
18 Jesu achiaambira, “Námuona Shetani anagbwa kula mlunguni dza
limeme.
19 Phundzani! Nákuphani uwezo wa kuvyoga nyoka na visuse, na uwezo
wa kuturya nguvu za adui Shetani. Takuna chochosi ndichokulumizani.
20 Ela, msihererwe kpwa kukala mwatuluza pepho, ela hererwani kpwa
kukala mkakubaliwa ni Mlungu kukala atue hata kare na kare.”

10:7 10:7 1 Akorintho 9:14; 1 Timothi 5:18 **10:10 10:10** Mahendo 13:51 **10:11 10:11** Mathayo 10:7–14; Mariko 6:8–11; Luka 9:3–5 **10:12 10:12** Mwandzo 19:24–28; Mathayo 10:15; 11:24 **10:13 10:13** Isaya 23:1–18; Ezekieli 26:1—28:26; Joeli 3:4–8; Amosi 1:9–10; Zakariya 9:2–4 * **10:13 10:13** Jesu anafwananisha atu a midzi ya Chiyahudi na atu a midzi ya atu asiokala Ayahudi (Tiro na Sidoni) ambao kala anamanyikana kpwa uyi wao. **10:15 10:15** Isaya 14:13–15 **10:16 10:16** Mathayo 10:40; Mariko 9:37; Luka 9:48; Johana 13:20 **10:19 10:19** Zaburi 91:13

Raha ya Jesu
(Mathayo 11:25–27; 13:16–17)

21 Wakati hinyo-hinyo, Roho Mtakatifu wamuhenda Jesu akale na raha
sana, naye achiamba, “Baba Mlungu, Bwana wa dzulu mlunguni na
duniani, nakushukuru kpwa sababu waafwitsa atu a ilimu na marifwa
mambo higa na uchiang’azira atu akuluphirao dza anache. Ehe, ni sawa
Baba, mana hivyo ndivyo vyokuhamira.
22 Baba wanipha uwezo wa mambo gosi. Takuna mutu ammanyaye
Mwana isiphokala Baba, wala takuna ammanyaye Baba Mlungu isiphokala
Mwana na mutu yeyesi ambaye Mwana nkumtsambula kumfwenurira.”
23 Alafu wagalukira anafundzie ariphokala machiyao, achiaambira,
“Baha mwimwi muonao mambo higa mgaonago!
24 Kpwa hivyo nakuambirani kukala manabii anji na afalume anji aaza
kuona mgaonago mwimwi ela taagaonere, piya achiaza kusikira higa
msikirago mwimwi ela taayagasikira.”

Ndarira ya Msamariya mnono

25 Sikuye, mwalimu mmwenga wa shariya wakpwedza kpwa Jesu
kumhega achili, achimuamba, “Mwalimu, nihendedze hata niphahe uzima
wa kare na kare?”
26 Jesu achimuamba, “Shariya za Mlungu zinaambadze?”
27 Yuya mwalimu achiamba, “Zinaamba, Mmendze Mwenyezi Mlungu,
Mlungu wenu, na mioyo yenu yosi, na roho zenu zosi, na mkpwotse wenu
wosi, na umendze myao dza vyo udzimendzavyo mwenye.”
28 Jesu achimuamba, “Ukagomba sawa-sawa. Nawe henda vivyo na
undaphaha uzima wa kare na kare.”
29 Ela yuya mwalimu walonda kuonyesa kala swalire achiroriuza
mwandzo ni ra mana, hipho wamuuza Jesu, “Ye myangu ambaye ni
nimmendze ni yuphi?”
30 Phahi, Jesu wamtsuphira ndarira, achimuamba, “Myahudi mmwenga
kala ala Jerusalemu anaphiya Jeriko. Mo njirani achivwamukirwa ni
akora. Achimvula nguwo, achimpiga, na achimfuta malize zosi, chisha
achim’bwaga pho njirani kadzimanya.
31 Kpwa bahati, mlavyadzi-sadaka mmwenga wa dini ya Chiyahudi
wagbwira njira hiyo. Ariphomuona yuya mutu achiyevwamukirwa ni
akora, watsega-tsega na kanda, achimricha phapho.
32 Alafu Mlawi naye ariphomuona yuya mutu achiyevwamukirwa ni
akora, watsega-tsega na kanda.
33 Ela Msamariya mmwenga yekala ana vyarovye, watsapa na phapho.
Na ariphomuona yuya mutu achiyevwamukirwa ni akora, wamuonera
mbazi.
34 Achimsengerera, achendamfuta-futa virondavye na uchi kama dawa
na mafuha chisha achimfunga bendeji. Yuya Msamariya kala ana pun-
dawe, wamuhala yuya mutu achimpandiza dzulu ya punda, achimtsukula
hadi hotelini, ambako wakpwendamtundza.
35 Siku ya phiriye, yuya Msamariya walavya pesa achimupha mwenye
hoteli, achimuamba, ‘Mrorome hiyu mkpwongo wangu, na chochosi
ndichozidi ndakpwedza nikuriphe, siku nchiuya.’ ”

10:22 10:22 Johana 3:35; 10:15 **10:25 10:25** Mathayo 22:35–40; Mariko 12:28–34 **10:27 10:27** Kumbukumbu 6:5; Alawi 19:18 **10:28 10:28** Alawi 18:5 **10:33 10:33** 2 Nyakati 28:15

36 Chimarigizo Jesu wamuamba yuya mwalimu wa Shariya, “Sambi
unaonadze, hara atu ahahu, ni yuphi ambaye waonyesa kukala ni myawe
wa kpweli wa yuya mutu yevwamukirwa ni akora?”
37 Yuya mwalimu wa Shariya achiamba, “Ni yuya yemuonera
mbazi.” Jesu achimuamba, “Phahi, nawe kahende dza vyo arivyohenda
Msamariya.”

Jesu anatsapa na kaya
pha ano Maritha na Maryamu

38 Jesu na anafundzie ariphokala anaenderera na charo chao ya kuphiya
Jerusalemu, afika lalo fulani, ambako wakaribishwa kaya ni mchetu
yeihwa Maritha.
39 Maritha kala ana mdidewe ambaye kala aihwa Maryamu. Maryamu
wasagala photsi, phephi na Jesu na achikala anamphundza afundzago.
40 Ela Maritha kala anagaya macheye na kazi ya kutayarishira ajeni.
Phahi, wamlunga Jesu achendamuamba, “Bwana, kuona vibaya ichikala
mwenehu akanirichira kazi zosi machiyangu? Muambire edze aniterye!”
41 Ela Jesu wamuamba Maritha, “Unagaya na kuhangaishwa ni mambo
manji,
42 ela umanye kuna chitu chimwenga muhimu. Maryamu akatsambula
chitu chinono, kuniphundza, na takuna ndiyemfuta.”

11

Jesu anafundza anafundzie
kuvoya Mlungu
(Mathayo 6:9–13; 7:7–11)

1 Siku mwenga, Jesu kala a phatu anavoya Mlungu. Ariphomala, mwana-
fundziwe mmwenga wamuamba, “Bwana, hufundze kuvoya Mlungu, dza
Johana vyofundza anafundzie.”
2 Phahi, Jesu waambira, “Ichikala munavoya Mlungu, ambani:
‘Baba Mlungu, dzinaro nariogophewe.
Utawalao nauonekane wazi duniani.
3 Chila siku huphe chakurya chehu cha kuhutosha.
4 Na huswamehe dambi zehu,
dza viratu hunavyoswamehe osi ahukoserao.
Usihuriche hukatiywa dambini ni Shetani.’ ”
5 Chisha Jesu achiaambira, “Mendzerepho mutu una msenao, siku mwenga
uphiye kpwakpwe usiku wa manane, ukamuambe, ‘Msena wangu, nikope-
sha mabofulo mahahu,
6 mana nkatsolokerwa ni mjeni, nami sina chitu cha kumupha.’
7 Alafu hiye msenao himo nyumbani akuambe, ‘Usiniyuge, mino nkafunga
kare mryango; mimi na anangu hurere. Sindang’oka nkedzakupha chitu
chochosi.’
8 Ela nakuhakikishirani, dzagbwe kandakupha mabofulo kpwa ni msenao,
ela andang’oka na edze akuphe chochosi utakacho kpwa sababu ya
likaniro.
9 “Phahi, nakuambirani, Voyani namwi mundahewa, endzani namwi
mundaphaha, pigani hodi namwi mundavugurirwa.
10 Mana chila avoyaye nkuhewa, aendzaye nkuphaha, na apigaye hodi
nkuvugurirwa.

10:38 10:38 Johana 11:1

11 Ni yuphi kahi yenu ambaye mwanawe achimvoya ng'onda an-
damupha nyoka?
12 Ama mwanawe achimvoya yayi andamupha chisuse?
13 Ichikala mwi atu ayi tu, mnamanya kuapha ana enu vitu vinono, dze
si zaidi ye Sowe yenu ariye mlunguni? Iye nkuapha Roho Mtakatifu atu
osi amvoyao."

Jesu ana nguvu kumshinda Shetani
(Mathayo 12:22–30; Mariko 3:20–27)

14 Badaye, Jesu kala anatuluza pepho bwibwi. Yuya pepho ariphotuluka,
yuya bwibwi waandza kugomba na atu osi achiangalala.
15 Ela atu anjina kala anaamba, "Anatuluza pepho kpwa uwezo wa
Belizebuli,* mkpwulu wa pepho."
16 Anjina achimhega achili kpwa kumuamba ahende ishara ya chilinje
kuonyesa kala uwezowe ula mlunguni.
17 Jesu wamanya maazo gao ndipho achiaambira, "Tsi yoyosi ambayo
vilongozie anapingana, tsi iyo taindadumu, na nyumba iganyanayo
makundi kupingana, nkutsamuka.
18 Sambi, ichikala Shetani akadziganya, nyo ufalumewe undadumu?
Nkaamba hivyo kpwa sababu, mwimwi munaamba kala natuluza pepho
na uwezo wa Belizebuli.
19 Pho mino ichikala natuluza pepho na uwezo wa Belizebuli, dze, afuasi
enu nkutuluza pepho na uwezo wa ani? Afuasi enu ndio ndiokuamulani.
20 Ela kpwa kukala ninatuluza pepho kpwa uwezo wa Mlungu, phahi
manyani kukala ufalume wa Mlungu ukedza kpwenu.
21 "Mutu wa mkpwotse ariye na silaha, arindapho nyumbaye, malize
zindakala salama.
22 Ela achedza mutu wa mkpwotse zaidi kumvwamukira na kumshinda
nguvu, andamfuta silahaze achizozikuluphira na kuapha ayae mali
achizozihala zewe.
23 "Yeyesi ambaye ka uphande wangu, manyani ananipinga; na iye
ambaye tahukusanya phamwenga, manyani anatsamula."

Mutu auyirwaye ni pepho
(Mathayo 12:43–45)

24 "Pepho achimtuluka mutu, nkuphiya weruni achaendza phatu pha
kuoya, ela asiphophaha, nkudziamba, 'Nindauya kpwangu nyumbani
kpwa kare nrikola.'
25 Phahi achedzakuta phara phatu ni phahuphu, phaphyerwa na chila
chitu chaikpwato,
26 nkuphiya achahala pepho ayae sabaa ayi zaidi kuriko iye, na
achamuinjira yuya mutu na akaishi himo. Hipho, hali ya yuya mutu
nkukala mbii zaidi kuriko hira ya mwandzo."
27 Jesu phokala anagomba higo, mchetu mmwenga mo kundini wapiga
kululu, achiamba, "Baha hiye mchetu yekuvyala na achikuamwisa!"
28 Ela Jesu achimuamba, "Ni kpweli, ela ario na raha zaidi ni hinyo
asikirao ujumbe wa Mlungu na akaukubali!"

Chivyazi chii chinalonda dalili za vilinje
(Mathayo 12:38–42)

11:15 11:15 Mathayo 9:34; 10:25 * **11:15 11:15** ***Belizebuli*** ni dzina ra Chiyunani renye mana ya *shetani.* **11:16 11:16** Mathayo 12:38; 16:1; Mariko 8:11 **11:23 11:23** Mariko 9:40

29 Atu ariphokala anazidi kpwedza, Jesu waamba, “Atu a chivyazi hichi
ni ayi. Analonda ishara ya chilinje, ela taandaonyeswa chochosi isiphokala
chiratu chohenderwa Jona.
30 Viratu Jona arivyokala ishara kpwa atu a Ninawi, vivyo hivyo nami
Mutu Yela Mlunguni ndakala ishara kpwa atu a chivyazi hichi.
31 Vivyo hivyo siku hiyo, malikia wa kula tsi ya Mwakani andaima
phamwenga na atu a chivyazi hichi, naye andachishitaki kpwa makosa
gao. Mana wala pembe ya dunia kpwedzaphundza maneno ga marifwa
ga Selemani, ela sambi, mimi nriye hipha ni mkpwulu kuriko Selemani.
32 Siku ya hukumu atu a Ninawi andaima phamwenga na atu a chivyazi
hichi, nao andachishitaki kpwa makosa gao. Mana atu a Ninawi atubu
dambi zao kpwa sababu ya mahubiri ga Jona, ela sambi, mimi nriye hipha
ni mkpwulu kuriko Jona.”

Mafundzo ga Jesu ganang’aza atu matso
(Mathayo 5:15; 6:22–23)

33 Chisha Jesu achiaambira atu, “Takuna mutu aasaye taa na kuitiya
mvunguririni, ela nkuyiika dzulu ili ainjirao aone nyo mwanga.
34 Matsogo ndigo taa ya mwiri, nago gachikala ni mazima, mwiri wosi
undakala na mwanga. Ela gachikala ni makongo, phahi mwiri wosi
undaodzala jiza.
35 Phahi, hakikishani munagbwira mafundzo gangu, ili maisha genu
gasikale na jiza.
36 Chumbacho chosi chichikala na mwanga, maishago gandakala na
mwanga munji, dza taa iakavyo chumbani.”

Jesu anaonya Mafarisayo na alimu a Shariya
(Mathayo 23:1–36; Mariko 12:38–40)

37 Jesu ariphomala kugomba higo, Mfarisayo mmwenga wamualika
kpwakpwe kaya akarye naye. Jesu wakubali, achiinjira nyumbani,
achisagala achirya naye.
38 Mfarisayo hiye watezeka ariphomuona Jesu anarya bila ya kulunga
mila ya dini yao, yani bila ya kutsukutsa mikono kabila ya kurya.
39 Jesu wamuamba, “Mwimwi Mafarisayo muna chadi cha kudzionyesa
mu atu anono. Hivyo ni sawa na kutsukutsa chikombe na sahani kondze
macheye. Ela mwenu marohoni mukaodzala unyang’anyi na uyi.
40 Mu azuzu! Kpwani tammanya kala yetengeza kondze ndiye
ariyetengeza ndani piya?
41 Ela phahi, lavyani zaka vyo murivyo navyo mo vikombeni muaphe
agayi, alafu tamundakala na chochosi chiricho najisi.
42 “Ela shaka hiro mwi Mafarisayo! Kpwa mana munalunga Shariya
ya kumupha Mlungu fungu ra kumi ra mavuno makulu na hata mavuno
madide, ela tamjali haki wala tammendze Mlungu. Higa ndigo mlondwago
kuhenda, bila ya kubera higo ganjina.
43 “Shaka hiro mwi Mafarisayo! Kpwa mana munamendza kusagala vihi
vya mbere-mbere masinagogini na kulamuswa na ishima mbere za atu.
44 Shaka hiro, mana mu dza mbira zisizo na alama, ambazo atu
nkunyendeka dzuluze bila ya kumanya uyi na lovu ririro himo.”

11:29 11:29 Mathayo 16:4; Mariko 8:12 **11:30 11:30** Jona 3:4 **11:31 11:31** 1 Afalume 10:1–10; 2 Nyakati 9:1–12 **11:32 11:32** Jona 3:5 **11:33 11:33** Mathayo 5:15; Mariko 4:21; Luka 8:16 **11:42 11:42** Alawi 27:30

45 Alafu mwalimu mmwenga wa Shariya wamuamba Jesu, “Mwalimu,
uchiamba hivyo, unahuinjirira hata swiswi alimu a Shariya piya.”
46 Achiambwa, “Shaka hiro hata mwimwi alimu a Shariya. Mnamendza
kutsukuza ayawenu mizigo miziho, yani Shariya ngumu, ela mwi enye
tamuterya atu kuzilunga hata chidide.
47 “Shaka hiro! Mana munadzengera mbira manabii ambao aolagbwa
ni akare enu.
48 Hivyo munadzishuhudiya kukala munakubaliana na mambo go-
hendwa ni akare enu, mana aho aolaga manabii, namwi munaadzengera
vikuta.
49 Kpwa sababu ya higo, Mlungu wa marifwa waamba, ‘Nindakureherani
manabii na mitume, ela mundaolaga anjina na anjina mundaagayisa.’
50 Phahi, atu a chivyazi hichi andatiywa adabu kpwa sababu ya vifo vya
manabii osi oolagbwa hangu kuumbwa kpwa dunia,
51 tsona hangu chifo cha Abeli hadi chifo cha Zakariya.† Hiye Zakariya
waolagbwa mbere za Nyumba ya Kuvoya Mlungu, kahi-kahi ya iyo nyumba
na phatu pha kulavira sadaka. Kpweli nakuambirani, atu a chivyazi hichi
andatiywa adabu kpwa sababu ya hinyo manabii.
52 “Shaka hiro mwi alimu a Shariya! Kpwa mana munaafwitsa ayawenu
mafundzo ga kpweli ga Mlungu. Mwi enye mwagarema na munazuwiya
atu ambao analonda kugamanya!”
53 Jesu ariphouka phara, Mafarisayo na alimu a Shariya atsukirwa sana
na achikala anampinga na kumhega achili na maswali manji,
54 ili kulola ichikala andagomba maneno ambago sigo, kpwa amgbwire.

12

Jesu anaonya kuhusu unafiki
(Mathayo 10:26–27)

1 Wakati hinyo-hinyo, atu aodzazana maelufu na maelufu hata ichikala
anasukumana. Phahi, Jesu wagomba na anafundzie kpwandza, achiaam-
bira, “Dzimanyirireni na unafiki wa Mafarisayo, ambao ni dza hamira,
ambayo ni ko kudzikarya kpwao.
2 Takuna chochosi chofwitsika ambacho tachindamanyikana wazi, wala
takuna dzambo ra siri ambaro tarindamanyikana.
3 Phahi, gosi mgombago jizani gandasikirwa mutsi, na gosi mgombago
pokopoko chumbani, gandatangazwa mbere za atu.

Muogopheni Mlungu macheye
(Mathayo 10:28–31)

4 “Asena angu, nakuambirani, msiogophe atu aolagao miri bahi, na
badaye taana ranjina rorosi ariwezaro.
5 Ela nindakuambirani wa kumuogopha: Muogopheni iye ambaye bada
kuolaga mwiri, ana uwezo wa kuuhala na akautsupha mohoni. Ehe,
nakuambirani kpweli, muogopheni iye!
6 Mnamanya kala mberya atsano anaguzwa rahisi, ela taphana hata
mmwenga ambaye Mlungu anaweza kumyala.
7 Hata nyere zenu za vitswani zosi Mlungu anazimanya isabuye. Phahi,
msiogophe, mana mwimwi muna samani zaidi kuriko mberya anji!

11:51 11:51 Mwandzo 4:8; 2 Nyakati 24:20–21 † **11:51 11:51** ***Zakariya***: Siye yuya ise wa Johana, ela ni mutu wanjina yeishi miaka minji yotsupa. Soma chitabu cha phiri cha Mambo ga Nyakati 24:20–21. **12:1 12:1** Mathayo 16:6; Mariko 8:15 **12:2 12:2** Mariko 4:22; Luka 8:17

Kumkubali ama kumkahala Jesu
(Mathayo 10:32–33; 12:32; 10:19–20)

8 "Tsona nakuambirani, yeyesi ndiyedzimanyisa wazi mbere za atu kala
ni mfuasi wangu, nami Mutu Yela Mlunguni nindamkubali mbere za
malaika a Mlungu.
9 Ela ndiyenitsamalala mbere za atu, andatsamalalwa mbere za malaika
a Mlungu.
10 Atu osi ndiogomba maneno kunipinga mimi Mutu Yela Mlunguni an-
daswamehewa, ela yeyesi ndiyekufuru Roho Mtakatifu, kandaswamehewa
bii!
11 "Mchiphirikpwa masinagogini ama kpwa atawala kushitakiwa, msi-
tangetange ndivyokpwendadzikanira ama ndivyogomba,
12 kpwa mana phapho hipho Roho Mtakatifu andakufundzani maneno
ambago ni mugombe."

Ndarira ya tajiri mzuzu

13 Alafu mutu mmwenga pho kundini wamuamba Jesu, "Mwalimu,
muambire mwenehu aniganyire urisi wa baba nami."
14 Jesu achimuamba, "Msena wangu, ni ani yenitsambula nikale mua-
muli wenu ama mutu wa kukuganyirani urisi?"
15 Chisha achiamba, "Dzimanyirireni! Dziepusheni na chila aina ya
tamaa. Mana maisha ga mutu tagakala kamili kpwa unji wa mali arizo
nazo."
16 Chisha achiatsuphira ndarira, achiamba, "Kpwahenda tajiri mmwenga
ambaye mundawe wavyala sana.
17 Yuya tajiri waaza rohoni, 'Nihendedze mino? Mana sina phatu pha
kuika mavuno gangu.
18 Ndahenda hivi: Nindabomola vitsaga vyangu vyosi na nidzenge
vyanjina vikulu zaidi, alafu mavuno gangu gosi nigatiye himo na vitu
vyangu vyanjina.
19 Nchimala kuhenda vivyo niambire roho yangu, una vitu vinji vya
akiba vya kuhumira miaka na miaka. Sambi oya, urye, unwe na ustarehe.'
20 Ela Mlungu achimuamba, 'U mpumbavu uwe! Rero usiku undafwa.
Sambi, vyo vitu vyodziikira akiba, vindakala vya ani?' "
21 Jesu achimarigiza kuamba, "Hivyo ndivyo ndivyokala mutu adziiki-
raye mali ya akiba, ela maishage tagamhamira Mlungu."

Mkuluphireni Mlungu
(Mathayo 6:25–34)

22 Alafu Jesu waambira anafundzie achiamba, "Phahi, nakuambirani,
msihende wasiwasi kuhusu maisha genu, kala mundaryani, wala kuhusu
miri yenu mundavwalani.
23 Kpwa mana maisha ni muhimu kuriko chakurya, na mwiri ni muhimu
kuriko nguwo.
24 Hebu lolani makunguru. Tagaphanda wala tagavuna, tsona tagana
vitsaga wala tagaika akiba, ela Mlungu anagarisa. Dze, mwino si mu a
samani kulu kuriko nyama a mapha?
25 Ni ani awezaye kudzienjerezera maisha kpwa kuhenda wasiwasi, hata
dzagbwe ni dzisaa dzimwenga tu?
26 Sambi, ichikala neno dide dza hiri tamriweza, kpwa utu wani
munadzitiya wasiwasi wa higo mambo ganjina?

12:10 **12:10** Mathayo 12:32; Mariko 3:29 **12:11** **12:11** Mathayo 10:19–20; Mariko 13:11; Luka 21:14–15

27 “Lolani maruwa gameravyo. Tagahenda kazi wala tagashona nguwo,
ela nakuambirani, hata Mfalume Selemani mwenye na utajiriwe wosi,
kayapambwa vinono dza ruwa mwengarapho.
28 Ee, mwi atu mukuluphirao chidide mwi! Ichikala Mlungu anaweza
kupamba nyasi, ambazo rero munaziona na muhondo zinatiywa moho,
dze si zaidi andakuvwikani mwi?
29 Phahi, msitangetange kala mundaryani, wala mundanwani, msihende
wasiwasi kuhusu mambo gago.
30 Mana gosi higo ni kuendzwa ni atu osi asiommanya Mlungu, ela Sowe
yenu ariye mlunguni anamanya mnalonda vitu hivyo.
31 Phahi, dzilavyeni kpwa Mlungu Mfalume wenu, na go ganjina
andakuenjerezani.

Utajiri wa mlunguni
(Mathayo 6:19–21)

32 “Mwi afuasi angu mu chikundi chidide, ela msiogophe, mana Sowe
Yenu Mlungu anaonato kukutawalani na kukurindani.
33 Guzani mali zenu na zo pesa muaphe achiya. Namwi kpwa kuhenda
vivyo, mundakala munadziikira akiba ko mlunguni, ambako taisira. Mana
kuko, muivi kaweza kuisengerera, na adudu taaweza kubananga vitu.
34 Mana hipho uikapho akibayo ndipho ambapho rohoyo inalonda ikale.”

Dzimanyirireni na mkale tayari wakati wowosi

35 Alafu Jesu waamba, “Kalani tayari kuhumika, na muase taa zenu
tayari tayari.
36 Mkale avi mu atumishi amgodzao tajiri wao edze kula harusini, ili
achitsoloka na kupiga hodi, amvugurire mryango mara mwenga.
37 Baha hinyo atumishi ndiokpwedzakutwa matso ni tajiri wao. Nakuam-
birani kpweli, iye mwenye andavwala nguwo za kazi, aakaribishe na
aandaze chakurya.
38 Baha hinyo atumishi ndiokpwedzakutwa tayari ni tajiri wao, hata
achedza usiku wa manane au pepho za kucha.
39 Ela mmanye: Kalapho mchina-nyumba anamanya saa edzerayo muivi,
kpwa kpweli kangekubali nyumbaye ivundzwe.
40 Namwi piya ni lazima mkale tayari, kpwa sababu tammanya saa
ndizokpwedzera mimi, Mutu Yela Mlunguni.”

Mtumishi muaminifu na asiye muaminifu
(Mathayo 24:45–51)

41 Alafu Petero wamuuza Jesu, “Bwana, huno mfwano uchiohuambira,
unauhusu swiswi bahi hebu ni unahusu atu osi?”
42 Jesu achimuamba, “Kalani dza mtumishi muaminifu na wa marifwa,
ambaye tajiriwe nkumupha kazi ya kuimirira nyumbaye na kuapha
atumishi ayae chakurya wakati unaofwaha.
43 Ni baha hiye mtumishi ambaye siku tajiriwe achedza, andakutwa
anahenda hivyo.
44 Nami nakuambirani kpweli, tajiriwe andamuhenda muimirizi wa
malize zosi.

12:27 **12:27** 1 Afalume 10:4–7; 2 Nyakati 9:3–6 **12:35** **12:35** Mathayo 25:1–13 **12:36** **12:36** Mariko 13:34–36 **12:39** **12:39** Mathayo 24:43–44

45 Ela yuya mtumishi achiamba, ‘Tajiri wangu kedza sambi,’ naye aandze
kupiga atumishi ayae, alume kpwa achetu, na kurya, kunwa na kulewa.
46 Phahi yuya tajiriwe ndiphouya siku asiyomtarajiya na saa asiy-
oimanya, andamtiya adabu vibaya sana, na andamuika kundi ra atu
asiomkuluphira Mlungu.
47 “Mtumishi ambaye anamanya tajiriwe alondavyo, ela kadzitayarisha
wala kahenda alondavyo tajiriwe, andapigbwa vibaya sana.
48 Ela mtumishi ambaye kamanya tajiriwe alondavyo, achihenda mambo
ambago ni atiywe adabu, phahi, andapigbwa chidide. Chila ariyehewa
chinji, andaiswa chinji, chiasi ndichohewa mutu ndicho ndichoiswa.”

Atu taandakubaliana kuhusu Jesu
(Mathayo 10:34–36)

49 Jesu waenderera kuaambira atu, “Nákpwedzaasa moho duniani wa
kutakasa atu ndionikuluphira na kuangamiza atu asionikuluphira. Nami
naaza ukale unaaka kare!
50 Nákpwedzagaya na kuolagbwa, na nina tabu kulu hadi mambo higa
ndiphokamilika!
51 Munaona nákpwedzahenda atu aelewane himu duniani? Aa,
nakuambirani kpwedza kpwangu kundahenda atu aganyane.
52 Hangu sambi, atu a nyumba mwenga andakala na maoni tafwauti-
tafwauti kunihusu; anjina andanipinga na anjina andanikubali.
53 Kpwa mfwano, baba andakala na maoni tafwauti na mwanawe wa
chilume, naye mwana wa chilume andakala na maoni tafwauti na ise.
Mayo andakala na maoni tafwauti na mwanawe wa chichetu, naye mwana
wa chichetu andakala na maoni tafwauti na nine. Mayovyala andakala na
maoni tafwauti na mkpwaza-mwanawe, naye mkpwaza-mwana andakala
na maoni tafwauti na nine-vyala.”

Kumanya minga
(Mathayo 16:2–3)

54 Jesu waambira atu, “Mchiona ingu rikakunga mtswerero wa dzuwa,
mara mwenga mkuamba, ‘Kundanya mvula,’ na kpweli mvula nkunya.
55 Na mchiona phuto rinapiga kula mwakani, mkuamba, ‘Kundahenda
dzoho,’ na kpweli nkuhenda dzoho.
56 Anafiki mwi! Kumbavi munaweza kumanya hali ya hewa kpwa
kulola dunia na mlunguni kurivyo. Mbona tamuweza kumanya mambo
ganagohendeka wakati hurio nao?”

Phahana na mdenio mapema
(Mathayo 5:25–26)

57 Alafu Jesu waamba, “Kpwa utu wani tamtsambula ra sawa?
58 Mutu achikala anakuphirika kotini, henda chadi murye suluhu
mo njirani, asedze akakuguruta hata kpwa muamuli, naye muamuli
akakulavya kpwa asikari, nao asikari akakutiya jela.
59 Nami nakuambirani wazi, kundatuluka hadi uriphe faini yosi tset-
setse.”

13

Tubuni dambi zenu ama mundafwa

12:50 12:50 Mariko 10:38 **12:53 12:53** Mika 7:6

1 Wakati hinyo-hinyo atu fulani amuambira Jesu habari za kuhusu atu
a Galilaya arioolagbwa ni Pilato, mtawala wa Chirumi, enye kala akareha
nyama kualavya sadaka kpwa Mlungu.
2 Jesu achiamba, “Dze, munafikiri vyo arivyogaya, nyo atu a Galilaya
arioolagbwa, kala ana dambi zaidi kuriko anjina osi hiko Galilaya?
3 Si hivyo hata chidide! Nakuambirani kpweli, msiphotubu dambi zenu,
mwimwi mosi mundafwa piya.
4 Hebu munaona hara atu kumi na anane ariogbwererwa ni gorofa
ya Siloamu achifwa, kala ana dambi zaidi kuriko atu anjina osi akalao
Jerusalemu?
5 Si hivyo hata chidide! Nakuambirani kpweli, msiphotubu dambi zenu,
mwimwi mosi mundafwa piya.”

Mfwano wa muhi usiovyala matunda

6 Chisha Jesu waatsuphira atu ndarira hino: “Mutu mmwenga kala
akaphanda muhi uihwao mtini mwakpwe mundani. Sikuye, wakpwen-
daendza matunda, ela kayaphaha rorosi.
7 Phahi, yuya mchina-munda wamuamba mkurimawe, ‘Lola, na miaka
mihahu sambi kpwedza nchilola huno muhi ichikala wavyala, ili nami
nifwaidi matundage, ela sidzangbwephaha rorosi. Ukate, mana naona
unabananga munda bure!’
8 Yuya mkurima achimuamba, ‘Bwana, uriche uhu mwaka mmwenga,
niurimire na niutiire mboleya.
9 Uchivyala mwaka wedzao, ni vinono, ela usiphovyala, phahi ndipho
undaukata.’ ”

Jesu anaphoza mchetu chiswere Siku ya Kuoya

10 Siku mwenga ya Kuoya, Jesu kala anafundza ndani ya sinagogi fulani.
11 Mo sinagogini kala muna mchetu ambaye pepho kala akamuhenda
mkpwongo miaka kumi na minane. Kala akamuhenda chinundu hata
kaweza kugoloka kabisa.
12 Jesu ariphomuona yuya mchetu, wamuiha phara mbere, na
achimuamba, “Mayo, ukarichirwa, ukongoo ukaphozwa.”
13 Achim’bandikira mkpwono, na phapho hipho yuya mchetu
achigoloka, na achimtogola Mlungu.
14 Ela mkpwulu wa sinagogi wareya kpwa sababu Jesu akaphoza mutu
Siku ya Kuoya. Achiaambira atu, “Kuna siku sita za kuhenda kazi. Phahi,
ndzoni siku hizo mwedze mphozwe makongo genu, ela sedze Siku ya
Kuoya.”
15 Phahi, Jesu wamuamba, “Mu anafiki mwimwi! Ni ani asiyevugula
ng’ombeye ama pundawe achanwesa kpwa sababu ni Siku ya Kuoya?
16 Sambi yuno mchetu, chivyazi cha mkare wehu Burahimu, Shetani
wamfunga miaka kumi na minane. Dze, kafwaha kuvugulwa Siku ya
Kuoya?”
17 Ariphoamba hivyo, apindzanie osi agbwirwa ni haya, ela atu anjina
kala anahamirwa ni higo maajabu ahendago.

Ndarira ya hamira na ya tembe ya mgandi
(Mathayo 13:31–33; Mariko 4:30–32)

13:14 13:14 Kutsama 20:9–10; Kumbukumbu 5:13–14

18 Alafu Jesu waamba, “Ufalume wa Mlungu u viphi? Sambi nindakuambirani urivyo.
19 Ufalume ambao Mlungu wanipha ni dza tembe ya mgandi, ambayo mutu waitsupha mwakpwe mundani, ichimera na ichikala muhi hata nyama a mapha achidzenga nyumba zao dzulu ya pandaze.”
20 Achiaambira tsona, “Nindakuambirani ufalume wa Mlungu urivyo.
21 Hinyo ni dza hamira chache ambayo mchetu waitiya ungani, na unga wosi pishi tahu uchiumuka.”

Kuokoka ni kama kuinjira na mryango mwembamba (Mathayo 7:13–14,21–23)

22 Jesu ariphokala anaphiya Jerusalemu, watsapa na midzini na laloni kuno anafundza.
23 Mutu mmwenga achimuuza, “Bwana, dze, Mlungu andaokola atu achache tu?”
24 Naye Jesu achimuamba, “Hendani chadi muinjire na mryango mwembamba, kpwa kukala, nakuambirani kukala atu anji andalonda kuinjira, ela taandaweza.
25 Siku mchina-nyumba achedzafunga mryango, mundakala kondze mpige hodi na muambe, ‘Bwana, huvugurire mryango!’ Ela andakuambirani ‘Sikumanyani tse wala simanya mlako!’
26 Ndipho namwi mundamuamba, ‘Hwarya na huchinwa phamwenga na uwe, tsona wafundza kpwehu malaloni.’
27 Ela naye andaamba, ‘Sikumanyani tse. Niukirani hipha mwi atu ayi!’
28 Ndipho mundarira na kusaga meno mana mundaona akare ehu Burahimu, Isaka na Jakobo na manabii osi a kahi za nyo ufalume wa Mlungu, ela mwi enye mukatsuphiwa kondze.
29 Atu kula mlairo wa dzuwa, na mtswerero wa dzuwa, kula vurini na kula mwakani, andakpwedza karamuni kpwenye ufalume wa Mlungu.
30 Hakika, kuna atu ambao ni a mwisho ambao andakala a mwandzo, na ambao ni a mwandzo vi sambi andakala a mwisho.”

Jesu anaririra Jerusalemu (Mathayo 23:37–39)

31 Siku iyo-iyo Mafarisayo anjina akpwedzamuamba Jesu, “Uka hipha, uphiye phatu phanjina, mana Mfalume Herode analonda akuolage.”
32 Jesu achiaambira, “Kamuambireni hiye mwerevu, ‘Natuluza pepho na kuphoza akongo rero na muhondo, na wairya nindamala kazi yangu.’
33 Ela, ni lazima nienderere na charo changu kuphiya Jerusalemu rero, muhondo na wairya, mana si sawa nabii kuolagbwa phatu phanjina siphokala Jerusalemu!
34 “Ee, mwi atu a Jerusalemu! Mkuolaga manabii na kuapiga mawe ariohumwa kpwenu. Mara ngaphi náaza kukuikani phamwenga dza kolo ra kuku rifwinikavyo anae mwakpwe maphani, ela mwi mwakahala!
35 Haya phundzani, mkarichirwa mudzi wenu* enye, Mlungu kandakurindani tsona. Nami nakuhakikishirani, tamundaniona tsona hadi wakati ndiphokpwedzaamba, ‘Wajaliwa iye edzaye kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu.’ ”

13:27 **13:27** Zaburi 6:8 **13:28** **13:28** Mathayo 22:13; 25:30 **13:28** **13:28** Mathayo 8:11–12 **13:30** **13:30** Mathayo 19:30; 20:16; Mariko 10:31 **13:35** **13:35** Zaburi 118:26 * **13:35** **13:35** Mana yanjina ni *nyumba yenu ya kuvoya Mlungu* au *tsi yenu* (soma chitabu cha Zaburi 118:26).

14

Jesu anaphoza mkpwongo
Siku ya Kuoya

1 Siku mwenga ya Kuoya, Jesu kala anarya nyumbani kpwa mkpwulu
mmwenga Mfarisayo, na atu amlolato chila ahendaro.
2 Pho mbereze kala phana mkpwongo wa kufutuka mwiri.
3 Phahi Jesu wauza Mafarisayo na alimu a Shariya, “Dze, chishariya ni
sawa kuphoza mkpwongo Siku ya Kuoya hebu si sawa?”
4 Ela aho achinyamala. Phahi, Jesu wamguta yuya mkpwongo, achim-
phoza na achimricha aphiye vyakpwe.
5 Alafu achiamba, “Ni ani ambaye mwanawe ama ng’ombeye ichigbwa
chisimani Siku ya Kuoya kandaituluza mara mwenga?”
6 Ela taayakala na ra kugomba.

Msidzihende a mbere-mbere

7 Phahi phara karamuni ajeni anjina adzitsamburira nafwasi za ishima
ko mbere-mbere. Jesu ariphoona vira ahendavyo, achiakanya achiaam-
bira,
8 “Mutu achikualika harusini, usisagale nafwasi ya mbere, sedze kala
kuna mutu aishimiwaye zaidi ya uwe yealikpwa,
9 na mwenyezi wenu yekualikani akakuamba, ‘Tafadhali mphise hiyu
bwana iyo nafwasiyo.’ Hipho undaona waibu mbere za atu kuphiya
nafwasi ya nyuma.
10 Ela uchialikpwa, sagala nafwasi ya nyuma, ili yuya mwenyezio
achedzakuona, akuambe, ‘Msena wangu, ndzo usagale hiku mbere zaidi.’
Hino indakuikira ishimayo mbere za ajeni anjina osi.
11 Mana mutu yeyesi ndiyedzihenda muhimu, andatserezwa, na ndiyedz-
itsereza, andahendwa muhimu.”

Ajeni anaalikpwa karamu

12 Alafu Jesu wagomba na yuya chiyemualika karamu, achimuamba,
“Uchihenda karamu, usialike asenao, enenu, mbarizo wala majiranigo
matajiri. Mana uchihenda hivyo, nao anaweza kukualika, nao akakala
akariphiza.
13 Ela uchihenda karamu, alika agayi, viswere, atu a virema na vipofu,
14 nawe undajaliwa, hata dzagbwe taana cha kukuripha. Mlungu
andakuripha wakati atu a haki achifufuka.”

Ndarira ya karamu ya arusi
(Mathayo 22:1–10)

15 Phahi, mutu mmwenga ambaye kala anarya na Jesu phosikira hivyo,
wamuamba, “Baha aho ndiorya karamu kpwenye ufalume wa Mlungu.”
16 Jesu achimuamba, “Mutu mmwenga wahenda karamu kulu, achialika
atu anji.
17 Karamu iriphokala tayari, wamhuma mtumishiwe akaambire hara
arioalikpwa, ‘Ndzoni, mana sambi chila chitu chi tayari.’
18 Ela chila mmwenga walavya sababuye ya kusaphiya karamuni. Wa
mwandzo waamba, ‘Nágula munda, na ni lazima nkaulole. Tafadhali
niswamehe.’
19 Wanjina naye achiamba, ‘Nágula ng’ombe kumi za kurima, na vivi
naphiya nkazijeze. Tafadhali niswamehe.’

14:5 14:5 Mathayo 12:11 **14:8 14:8** Misemo 25:6–7 **14:11 14:11** Mathayo 23:12; Luka 18:14

20 Na wanjina naye achiamba, ‘Mino nálóla dzuzi-dzuzi, kpwa hivyo
sindaweza kpwedza.’
21 “Phahi, yuya mtumishi wauya kaya kpwa tajiriwe achendasema.
Tajiriwe watsukirwa, ndipho achimuamba hiye mtumishiwe, ‘Upesi phiya
ukazunguluke mudzi mzima, barabarani na malaloni ukaarehe agayi,
viswere, atu a virema na vipofu.’
22 “Badaye yuya mtumishi wakpwedzamuamba tajiriwe, ‘Bwana, higo
uchigonilagiza nikagahenda, ela bado kuchere na nafwasi.’
23 Yuya tajiri achimuamba, ‘Sambi phiya chila barabara na chila njira,
ukaashurutishe atu edze, ili nyumba yangu iodzale.
24 Mana kpwa kugomba kpweli, hinyo arioalikpwa taphana yeyesi
ndiyetata karamu yangu.’ ”

Garama ya kukala mfuasi wa Jesu
(Mathayo 10:37–38)

25 Wakati mmwenga, umati wa atu kala unamlunga-lunga Jesu, achia-
galukira na achiamba,
26 “Mutu yeyesi achitaka kukala mfuasi wangu, ni lazima animendze
kuriko ise na nine, nduguze, mchewe na anae, na hata maishage mwenye.
27 Mana asiyekala tayari kugaya na kunilunga, kaweza kukala mfuasi
wangu.
28 “Ela kabila ya kukala mfuasi wangu, ni lazima mwandzo umanye
ichikala undaweza kuvumirira hadi mwisho. Kpwa mfwano, uchilonda
kudzenga nyumba,* kpwandza ni lazima uhende isabu ya pesa urizo nazo
ichikala zindatosha.
29 Mana uchidzenga msingi macheye alafu uchishindwa ni kuimarigiza,
atu andakutseka,
30 andaamba, ‘Lolani, mutu hiyu waandza kudzenga nyumba, vino
inamshinda kumarigiza!’
31 “Ama, mfalume yeyesi achitaka kuphiya vihani, kupigana na mfalume
wanjina, kpwandza ni lazima apime ichikala asikarie elufu kumi an-
daweza kupiga asikari elufu mirongo miiri.
32 Na achiona kaweza kupigana nao, analavya muhumwa wakati hara
asikari anjina achere kure ili atake mapatano.
33 Phahi, mutu yeyesi achitaka kukala mfuasi wangu, ni lazima akale
tayari kuricha chila chitu aricho nacho.”

Munyu wa kubanangika
(Mathayo 5:13; Mariko 9:50)

34 Tsona Jesu achiamba, “Munyu ni mzuri, ela uchibanangika taufwaha
na tauweza kuhendwa ukafwaha tsona.
35 Taufwaha kuhendwa rorosi kabisa, kpwa hivyo ni wa kutsuphiwa.
Phahi, atu ambao taandavumirira kukala afuasi angu ni dza munyu
uriobanangika.† Ariye na masikiro, naasikire.”

15

Ndarira ya ng’ondzi roangamika
(Mathayo 18:12–14)

14:26 14:26 Mathayo 10:37 **14:27 14:27** Mathayo 10:38; 16:24; Mariko 8:34; Luka 9:23 * **14:28 14:28** ***Nyumba***: Neno hiri Chiyunani rina mana ya *nyumba nyire za gorofa.* † **14:35 14:35** Chiyunani chinaamba *munyu ambao taufwaha kpwa mtsanga na hata kuhendwa mboleya.*

1 Siku mwenga, atoza kodi anji na atu anjina ariokala achiharirwa kala
ni achina-dambi akpwedza kpwa Jesu ili amusikize.
2 Phahi, Mafarisayo na alimu a Shariya aandza kunung'unika achiamba,
"Mloleni hiyu! Anakaribisha achina-dambi na kurya nao!"
3 Ndipho Jesu ariphoatsuphira ndarira hino:
4 "Mendzerepho mutu ana mang'ondzi gana, mwenga richiangamika,
andahendadze? Andaricha gara mirongo tisiya na tisiya ko marisani na
akaendze rira richiroangamika hadi arione.
5 Achiriphaha andaribandika mafuzini kuphiya naro kaya na kuhererwa.
6 Na achifika kaya, andaiha asenae na majirani aambire, 'Ayangu,
nauherwereni mana ng'ondzi rangu che rikaangamika na vino nka-
riphaha.'
7 Phahi, nakuambirani kpweli, vivyo hivyo kundakala na kuhererwa
zaidi mlunguni mchina-dambi mmwenga achitubu dambize, kuriko atu
mirongo tisiya na tisiya ambao anadziona ana haki na wala taana haja ya
kutubu."

Ndarira ya pesa yoangamika

8 Alafu Jesu waatsuphira ndarira yanjina, achiamba, "Mendzerepho
mchetu ana shilingize kumi,* mwenga ichiangamika, andahendadze?
Andaasa taa, aphyere nyumbani mosi kuno anaendza pore-pore hadi
aione.
9 Na achiiona, andaiha asenae na majirani aambire, 'Ayangu nauherw-
ereni, mana shilingi yangu che nkayaangamiza, na vino nkaiphaha.'
10 Phahi, nakuambirani, malaika a Mlungu nkuhamirwa kpwa sababu
ya mchina-dambi mmwenga achiyetubu dambize."

Ndarira ya mwana yeangamika

11 Alafu Jesu waatsuphira ndarira yanjina, achiamba, "Kpwahenda mutu
na anae airi.
12 Yuya mdide wamuamba ise, 'Baba, niganyira urisi wangu sambi kabila
kudzangbwefwa.' Phahi, ise yao waaganyira osi airi, chila mmwenga
fungure.
13 "Bada ya siku chache, yuya mdide waguza fungure na achiuka,
kuphiya tsi ya kure, ambako wakpwendahumira pesaze ovyo ovyo.
14 Ariphokala akamala chila chitu, kpwahenda ndzala kali tsi hiyo, naye
achiandza kugaya.
15 Phahi, wakpwendauza kazi kpwa mwenyezi mmwenga wa tsi hiyo,
ambaye wamphirika kpwakpwe mundani akarise nguluwe.
16 Waaza kurya chakurya chokala anarisa nguluwe, ela takuna mutu
yeyesi yemupha chitu.
17 "Badaye achili zamuedzera, achiamba, 'Kaya, baba ana ahendadzi-
kazi anji ambao anarya na kusaza, mino kuno nahirika!
18 Nindaphiya kpwa baba nkamuambe, "Baba, námkosera Mlungu na
nchikukosera uwe piya.
19 Sifwaha kuihwa mwanao tsona; nihenda kama muhendadzi-kazi." '
20 "Phahi, waandza charo cha kuuya kaya kpwa ise. Ela ariphokala
achere chikure-kure, ise wamuona na achimuonera mbazi. Achimzorera
achendamkumbatira na achimdonera.
21 Phahi yuya mwana wamuamba ise, 'Baba, námkosera Mlungu na
nchikukosera uwe piya. Sifwaha kuihwa mwanao tsona.'

15:1 15:1 Luka 5:29–30 * **15:8 15:8** ***Shilingi***: Neno ra Chiyunani *dragma*, pesa ya Chiyunani. *Dragma* mwenga kala ni sawa na mshahara wa siku mwenga wa chibaruwa.

22 Ela ise achiaambira ahendadzi-kazie, ‘Upesi kahaleni kandzu nono
mumvwike, piya muhale pete na virahu mumvwike.
23 Chisha mrehe mwana ng’ombe wa kunona mumtsindze, ili huhendeni
karamu na kusherekeya.
24 Kpwa mana kala naona mwanangu wafwa, kumbavi ni mzima, kala
akaangamika na vino akaphahikana.’ Ndipho achiandza kusherekeya.
25 “Wakati hinyo, mwana mvyere wa yuya mzehe kala a mundani.
Ariphofika phephi na kaya kula mundani, wasikira ngoma na njerejere.
26 Hipho, wamuiha muhendadzi-kazi mmwenga achimuuza, ‘Phano kaya
rero phanani?’
27 Muhendadzi-kazi achimuamba, ‘Mwenenu akedza, na sowe
akamtsindzira mwana ng’ombe wa kunona, kpwa sababu mwanawe
akauya kaya mzima na salama.’
28 Ela hiye mwanawe mvyere wareya na achirema kuinjira nyumbani.
Phahi, ise waphiya achendamchenga-chenga.
29 Ela naye achimuamba ise, ‘Lola baba, miaka yosi yokuhumikira kama
mtumwa, tsona wakati wosi náhenda ulondavyo. Ela kudzangbwenipha
hata mwana mbuzi nami nkarya na asena angu.
30 Ela yuno mwanao yehumira maliyo ovyo ovyo na malaya, achiphokp-
wedza, ukamtsindzira mwana ng’ombe wa kunona!’
31 Naye ise achimuamba, ‘Mwanangu, uwe hu osi siku zosi, na vitu vyosi
nrivyo navyo ni vyako.
32 Ela ni lazima huhendeni karamu na kusherekeya kpwa sababu
ya mwenenu, mana kala naona wafwa, kumbavi achere moyo, kala
akaangamika na vino akaphahikana.’ ”

16

Ndarira ya muandishi muimirizi mlachu

1 Jesu waatsuphira anafundzie ndarira, achiamba, “Kpwahenda tajiri
mmwenga ambaye muandishiwe muimirizi kala analaumiwa kpwa kuhu-
mira mali za tajiriwe komakoma.
2 Phahi, hiye tajiri wamuiha muandishiwe achimuuza, ‘Ni maneno gani
gano nisikirago? Nalonda ulavye isabu kamili ya mali na fwaida, mana
kuweza kpwenderera kukala muandishi wangu.’
3 “Yuya muandishi achidziuza, ‘Nihendedze mino? Tajiri wangu
analonda kunifuta kazi. Nami siweza kurima, na kuvoya-voya naona haya!
4 Sambi, namanya ndivyohenda ili siku nchifutwa kazi, atu anikaribishe
kpwao madzumbani.’
5 Hipho, waiha adeni a tajiriwe osi, mmwenga-mmwenga. Achimuuza
yuya wa kpwandza, ‘Unaiswani ni tajiri wangu?’
6 Yuya mdeni achiamba, ‘Naiswa madaba gana mwenga ga mafuha.’
Naye muandishi achimuamba, ‘Hala hino karatasiyo ya deni, sagala upesi
na uandike madaba mirongo mitsano.’
7 Alafu achimuuza mdeni wanjina, ‘Nawe unaiswani ni tajiri wangu?’
Yuya mdeni achimuamba, ‘Naiswa magunia gana mwenga ga nganu.’
Yuya muandishi achimuamba, ‘Hala hino karatasiyo ya deni, na uandike
magunia mirongo minane.’
8 “Phahi, yuya tajiri wamtogola hiye muandishi mkora kpwa vira
achivyohumira achili. Sambi, hivyo ndivyo atu asiomjali Mlungu arivyo, ni
erevu zaidi kushuulikiya mambo gao kuriko atu amukuluphirao Mlungu
ashuulikiyavyo mambo ga Mlungu.

9 Nami nakuambirani, humirani pesa chiwerevu, yani dziphahireni
asena kpwa kuhumira pesa, ili siku mchifwa, Mlungu akuphokereni
mlunguni, kuriko na makalo ga kare na kare.
10 "Yeyesi ambaye ni muaminifu wa mambo madide, piya andakala
muaminifu wa mambo makulu; na mutu ambaye si muaminifu wa mambo
madide, piya kandakala muaminifu wa mambo makulu.
11 Sambi, ichikala tamyaaminika na mali ya duniani, ni ani
ndiyekuaminini na mali ya kpweli yola Mlunguni?
12 Na kama tamyaaminika na mali ya mutu wanjina, ni ani ndiyekuphani
mali ikale yenu?
13 "Takuna mtumishi awezaye kuhumikira matajiri airi. Mana achi-
henda vivyo, andamendza mmwenga na amzire yuya wanjina. Mmwenga
andamuhendera kazi vinono na am'bere yuya wa phiri. Tamuweza
kuhumikira Mlungu na kuno munahumikira mali."

Jesu anademurira Mafarisayo
(Mathayo 11:12–13; 5:31–32; Mariko 10:11–12)

14 Mafarisayo ariphosikira hivyo, amzemerera Jesu, kpwa sababu ni atu
a kumendza pesa.
15 Phahi waambira, "Mwimwi munadzionyesa kpwa atu kala mu atu
anono, ela Mlungu anamanya wazi mambo mai garigo mwenu mioyoni.
Kpwa mana mambo gamuhendago mutu aonekane mzuri kpwa atu anjina,
kpwa Mlungu ni mabaya.
16 "Shariya za Musa na Maandiko ga manabii gahumika hadi wakati wa
Johana M'batizadzi. Hangu siku hizo habari nono kuhusu utawala wa
Mlungu unahubiriwa atu, na anji anahenda chadi ili akubaliwe kukala
atu a Mlungu.
17 Ni rahisi zaidi mlunguni na duniani kusira kuriko arufu mwenga au
seemu ndide ya Shariya kuuswa.
18 "Mutu arichaye mchewe akalóla mchetu wanjina, nkukala anazinga,
na mutu alólaye mchetu yerichwa ni mlumewe, nkukala anazinga."

Tajiri na Lazaro

19 Alafu Jesu waamba, "Kpwakala na mutu mmwenga tajiri, ambaye kala
achivwala nguwo nono za gali sana, na kuishi maisha manono chila siku.
20-21 Na phakpwe ryangoni kala phachilazwa mgbwayi mmwenga yei-
hwa Lazaro kpwedzavoya. Mutu hiye kala nkuhenda ndzala hata akaaza
kurya pukupuku za chakurya cha yuya tajiri. Tsona kala ana vironda
mwiri mzima, na madiya kala nkpwedzamlamba-lamba vira virondavye.
22 "Lazaro sikuze za kufwa ziriphofika, wafwa. Malaika achimuhala
achendamuika phamwenga na Burahimu hiko mlunguni. Yuya tajiri naye,
sikuze phofika, piya naye wafwa, achizikpwa.
23 Yuya tajiri phokala mohoni hiko kuzimu, wagaya sana. Ariphotsupha
matso, wamuona Burahimu kpwa kure na Lazaro pho kanda-kanda.
24 Phahi, wamuiha Burahimu, 'Baba Burahimu, nionera mbazi umhume
Lazaro adyoge madzi na tsa ya chalache edze anireze lilimi, mana nagaya
sana na huno moho!'
25 Ela Burahimu achimuamba, 'Mwanangu, umanye wakati kala
unasagala ko duniani waphaha mambogo manono manono, kuno Lazaro
anagaya. Ela sambi iye anafurahishwa hipha, na uwe unagaya.

16:13 16:13 Mathayo 6:24 **16:16 16:16** Mathayo 11:12–13 **16:17 16:17** Mathayo 5:18 **16:18 16:18** Mathayo 5:32; 1 Akorintho 7:10–11

26 Zaidi ya hivyo, kahi-kahi ya uwe na swiswi phana dibwa kulu ra ndani,
ili kuzuwiya atu alondao kutsapa kula hiku kpwedza hiko, wala kusivuke
mutu yeyesi kula hiko kpwedza kpwehu.'
27 "Alafu yuya tajiri achiamba, 'Phahi, nakuvoya baba Burahimu
umhume Lazaro kpwehu kaya,
28 aphiye akaaonye enehu atsano, ili nao asedze akainjira hipha
mashakani.'
29 Ela Burahimu achimuamba, 'Enenu ana Shariya za Musa na Maandiko
ga manabii, naalunge higo.'
30 Yuya tajiri achiamba, 'Hata baba Burahimu, iyo taitosha, ela
kuchiphiya mutu kula kuzimu, enehu andatubu dambi zao.'
31 Ela achiambwa, 'Ichikala enenu taandagbwira Shariya za Musa
na maneno ga manabii, phahi, hata mutu achifufuka kula kuzimu
taandamgbwira manenoge.' "

17

*Mafundzo kuhusu kuswamehe
na kuluphiro
(Mathayo 18:6–7,21–22; Mariko 9:42)*

1 Jesu waambira anafundzie, "Mambo gamtiyago mutu dambini ga kuko,
ela shakare hiye mutu ndiyegareha!
2 Mutu hiye baha afungbwe lala singoni na akatsuphiwe baharini, kuriko
kumuhenda mmwenga wa hinya anyonje ainjire dambini.
3 Phahi dzimanyirireni!
"Myao achikukosera, mkanye, na achitubu achikuvoya msamaha,
mswamehe.
4 Hata achikukosera kano sabaa siku mwenga, na achedza kano
sabaa achikuamba, 'Nkatubu mwenehu, niswamehe,' phahi ni lazima
umswamehe."

*Mafundzo kuhusu imani
na kazi ya mtumishi*

5 Hara mitume achimuamba Jesu, "Hutiye imani zaidi."
6 Naye achiaambira, "Kala muna imani, hata dzagbwe ni ndide dza
tembe ya mgandi, mngeweza kuuambira muhi huno, 'Ng'oka ukamere
baharini,' nao hinyo muhi ungehenda uchivyoulagiza."
7 Chisha achiamba, "Mendzerepho una mtumishio acharima ama
acharisa mang'ondzi. Achedza kula mundani ama marisani, unaweza
kumuamba, 'Karibu wedze hurye?'
8 Hata chidide! Ela ungemuamba, 'Nitengezera chakurya, uniandazire
nirye na ninwe, nchimala ndipho nawe undarya.'
9 Wala kundamshukuru hiye mtumishio kpwa sababu akakuhendera
vira uchivyomlagiza.
10 Phahi, hata mwimwi piya, muchikala mkahenda chila chitu sawa-
sawa kama mchivyolagizwa, ambani, 'Sisi hu atumwa tu na hukahenda
vyo hulondwavyo kuhenda.' "

*Jesu anaphoza akongo kumi
a mahana*

11 Wakati Jesu kala anaphiya Jerusalemu, watsapira mphaka wa
Samariya na Galilaya.

17:3 17:3 Mathayo 18:15

12 Wainjira lalo fulani, ambako wakutana na akongo kumi a mahana.
Hara akongo aima chikure-kure,
13 na achikota kululu achiamba, “Bwana Jesu, huonere mbazi!”
14 Jesu ariphoaona, waambira, “Phiyani kpwa alavyadzi-sadaka akakuloleni ichikala mkaphola.” Na wakati kala anaphiya, gara mahana gaphola.
15 Ndipho mmwenga wao ariphoona akaphola, wauya kpwa Jesu, kuno anamtogola Mlungu na kululu.
16 Achedzadzibwaga maguluni pha Jesu na achimshukuru. Naye kabilaye kala ni Msamariya.
17 Jesu achiuza, “Akongo osi kumi akaphozwa. Dze, hara tisiya a kuphi?
18 Mbona chiyeuya kpwedzamtogola Mlungu ni yu mjeni bahi?”
19 Alafu Jesu achimuamba, “Unuka uphiye vyako; kuluphiroro rikakuphoza.”

Utawala wa Mlungu ndivyokpwedza (Mathayo 24:23–28,37–41)

20 Siku mwenga, Mafarisayo anjina amuuza Jesu ufalume wa Mlungu ndiphokpwedza. Jibure waamba, “Ufalume wa Mlungu tawedza na ishara za kuonekana na matso.
21 Wala atu taandaamba, ‘Huno hipha,’ ama ‘Hura kura,’ mana ufalume wa Mlungu u kahi-kahi yenu.”
22 Chisha achiaambira anafundzie, “Kundakpwedza wakati ambapho mundaaza siku mwengayapho ya mimi Mutu Yela Mlunguni, ela tamundaiona.
23 Atu anjina andakuambirani, ‘Yuya kura,’ ama ‘Hiyu hipha,’ ela msialunge gao, wala musiphiye mchalola.
24 Kpwa mana mimi, Mutu Yela Mlunguni, kpwedza kpwangu kundaonekana ching’ang’a chila phatu, dza viratu limeme rimekavyo mlungu mzima.
25 Ela, kpwandza ni lazima niteswe sana na niremewe ni atu a chivyazi hichi.
26 “Vivyo vyokala wakati wa Nuhu, ndivyo ndivyokala wakati mimi Mutu Yela Mlunguni ndiphouya.
27 Wakati wa Nuhu atu kala achirya na kunwa, kala achilóla na kulólwa, hadi siku Nuhu ariphoinjira safina, alafu mafuriko gachedza, na gachiolaga atu osi.
28 Hata siku za Lutu yakala vivyo piya, atu arya na kunwa, kuhenda bishara, kurima na kudzenga.
29 Ela siku Lutu ariphouka Sodoma, vidziwe vya chibiriti viakavyo moho kula mlunguni vyamwagika dza mvula na vichiaolaga osi.
30 “Phahi, hivyo ndivyo ndivyokala siku mimi Mutu Yela Mlunguni ndiphouya himu duniani.
31 Siku hiyo, mutu ndiyekala kondze ya nyumba naasiuye mwakpwe nyumbani kuhala malize. Naye ariye mundani naasiuye kpwedzahala chitu chochosi.
32 Mnatambukira gomphaha mkpwaza Lutu!*

17:14 17:14 Alawi 14:1–32 **17:26 17:26** Mwandzo 6:5–8 **17:27 17:27** Mwandzo 7:6–24 **17:28 17:28** Mwandzo 18:20; 19:25 **17:31 17:31** Mathayo 24:17–18; Mariko 13:15–16 * **17:32 17:32** Lutu na mchewe aambwa ni malaika achimbire kuphiya mwangoni, ela mkpwaza Lutu walola nyuma na achigaluka nguzo ya munyu. Soma Chitabu cha Mwandzo 19:26.

33 Mutu yeyesi ndiye dzishuulisha na maishage himu duniani bahi,
andaangamiza maishage ga kare na kare, ela aangamizaye maishage ga
himu duniani andarinda maishage ga kare na kare.
34 Nakuambirani, usiku uho ndiokpwedzera mimi, atu airi andakala
arere chitanda chimwenga, mmwenga andahalwa na wanjina arichwe.
35 Achetu airi andakala anasaga, mmwenga andahalwa na wanjina
andarichwa.
36 Alume airi andakala mundani anahenda kazi phamwenga, mmwenga
andahalwa na wanjina andarichwa."†
37 Anafundzie achimuuza, "Bwana, mambo higa gandakala kuphi?"
Naye achiaambira, "Pho pharipho na lufu, ndipho nderi nkukutana."

18

Ndarira ya gungu yevoya bila kuremwa

1 Alafu Jesu waatsuphira anafundzie ndarira kuafundza kala ni lazima
atu avoye Mlungu chila wakati na asikate tamaa.
2 Waamba, "Kpwahenda muamuli mmwenga mudzi fulani, ambaye kala
kamuogopha Mlungu wala kujali mutu.
3 Na piya kala kuna gungu mmwenga mudzi uho, ambaye kano kpwa
kano kala achimlunga yuya muamuli achamuamba, 'Nakuvoya unisaidiye
niphahe haki yangu kula kpwa mviha wangu.'
4 Kpwa muda mure hiye muamuli warema. Ela badaye waamba, 'Hata
dzagbwe simuogopha Mlungu wala sijali mutu,
5 ela kpwa kukala hiyu mchetu ananiyuga, nindamupha hakiye, ama
andaniremweza achienderera kpwedza chila wakati.' "
6 Alafu Jesu achiamba, "Ichikala ye muamuli mui tu waona baha
amuhehere ye gungu mana kala kumvoya gago kpwa gago.
7 Phahi, Mlungu andaahendera haki atu oatsambula akale atue, amriri-
rao na kumvoya usiku na mutsi. Na wala kandakaa kuaterya.
8 Nakuhakikishirani, andaahendera haki, tsona upesi. Ela dze, mino
Mutu Yela Mlunguni, siku nchiuya duniani, nindakuta atu anikuluphirao?"

Ndarira ya Mfarisayo na mtoza kodi

9 Jesu waatsuphira ndarira hara atu adzionao a mana na kubera ayawao,
waamba:
10 "Kpwahenda atu airi, achiphiya Nyumba ya Kuvoya Mlungu kpwen-
davoya. Mmwenga kala ni Mfarisayo na wanjina kala ni mtoza kodi.
11 Yuya Mfarisayo waima na achivoya chimoyo-moyo, achiamba,
'Nakushukuru Mlungu, kpwa kukala mino si dza atu anjina: aivi, atu ayi
na azinifu, wala si dza hiyu mtoza kodi.
12 Mino nafunga kano mbiri kpwa wiki na nalavya sadaka fungu ra kumi
ra pato rangu.'
13 Ela yuya mtoza kodi waima kanda. Kayaweza hata kuunula usowe
kulola mlunguni, ela wadzipiga-piga chifuwa kpwa utsungu na achiamba,
'Mlungu nakuvoya unionere mbazi, mimi mchina-dambi.' "
14 Alafu Jesu achiaambira, "Nakuambirani kpweli, hiye mtoza kodi
waswamehewa dambize na achikubaliwa ni Mlungu. Ela kpwa yuya

17:33 17:33 Mathayo 10:39; 16:25; Mariko 8:35; Luka 9:24; Johana 12:25 † **17:36 17:36** Vitabu vyanjina vya kare tavina msitari huno wa 36. **18:14 18:14** Mathayo 23:12; Luka 14:11

Mfarisayo taiyakala hivyo. Kpwa mana chila adzikpwezaye andatserezwa,
na adzitserezaye andakpwezwa.”

Jesu anajaliya anache adide
(Mathayo 19:13–15; Mariko 10:13–16)

15 Atu anjina amrehera Jesu hata ana aho atsanga ili aagute na
kuaajaliya. Ela anafundzie ariphoona hivyo, achiademurira hara atu.
16 Ela Jesu waaiha na achiaambira, “Aricheni hinyo anache adide edze
kpwangu wala msiazuwiye, mana ufalume wa Mlungu ni wa anache dza
hinya.
17 Nakuambirani kpweli, mutu asiyephokera ufalume wa Mlungu dza
mwanache kandauinjira.”

Mtawala tajiri
(Mathayo 19:16–30; Mariko 10:17–31)

18 Siku mwenga mtawala mmwenga wamuuza Jesu, waamba, “Mwalimu
mnono, nihendedze mino ili Mlungu aniphe uzima wa kare na kare?”
19 Jesu achimuamba, “Kpwa utu wani unaniiha mnono? Takuna ariye
mnono isiphokala Mlungu macheye.
20 Avi unamanya malagizo ga Mlungu: ‘Usizini, usiolage, usiiye, usizige
myao na dzambo ra handzo, tsona muishimu sowe na mayoo.’ ”
21 Yuya mutu achiamba, “Ehe, higa gosi nágalunga hangu wanache
wangu.”
22 Jesu ariphosikira hivyo, wamuamba, “Bado kuna chitu chimwenga
ambacho unatakiwa uchihende. Kaguze malizo zosi na pesaze ukaaphe
achiya, nawe undakala na akiba hiko mlunguni. Chisha ndzo unilunge.”
23 Ela yuya mutu ariphosikira higo, wasononeka sana, mana kala ni tajiri.
24 Jesu ariphoona yuya mutu anasononeka, waamba, “Ni vigumu sana
atu ario na utajiri kuinjira ufalume wa Mlungu.
25 Ni rahisi zaidi ngamia kutsupira tundu ya sindano kuriko tajiri
kuinjira kpwenye ufalume wa Mlungu.”
26 Atu ariphosikira hivyo, amuuza, “Pho sambi ni ano ani ambao
anaweza kuokolwa?”
27 Achiaambira, “Risirowezekana kpwa mwanadamu, kpwa Mlungu
rinawezekana.”
28 Ndipho Petero wamuamba, “Dze, swino? Hwaricha vitu vyehu vyosi
ili hukale anafundzio!”
29 Jesu achiaambira, “Hakika nakuambirani, yeyesi ndiyeona kazi ya
ufalume wa Mlungu ni muhimu zaidi kuriko nyumbaye, mchewe ama
nduguze, avyazie ama anae,
30 andaphaha vinji zaidi wakati wa maishage, na wakati wedzao
andaphaha uzima wa kare na kare.”

Jesu anagomba tsona kuhusu chifoche
(Mathayo 20:17–19; Mariko 10:32–34)

31 Jesu wahala hara anafundzi kumi na airi achiphiya nao njama,
achendaambira, “Phundzani, vivi hunaphiyani Jerusalemu, ambako gosi
goandikpwa ni manabii kuhusu mimi, Mutu Yela Mlunguni, gayatimiya.
32 Nindalaviwa kpwa atu ambao sio Ayahudi, andanizemerera, andani-
laphiza na kunitehera mahe,
33 andanichapa viboko na mwisho andaniolaga, ela siku ya hahu
nindafufuka.”

18:20 18:20 Kutsama 20:12–16; Kumbukumbu 5:16–20

34 Ela anafundzie taayaelewa chochosi kuhusu mambo higo. Taayaelewa
manage wala taayamanya Jesu anagomba kuhusuni.

Jesu anaphoza chipofu
(Mathayo 20:29–34; Mariko 10:46–52)

35 Jesu na anafundzie ariphokala a phephi na Jeriko, kala phana chipofu
asegere kanda-kanda ya barabara, anavoya-voya pesa.
36 Hiye chipofu ariphosikira umati wa atu unatsapa, wauza, “Kunani?”
37 Achiambwa, “Jesu wa Nazareti anatsapa.”
38 Phahi, hiye chipofu wakota kululu, achiamba, “Jesu, Mwana wa
Daudi,* nionera mbazi!”
39 Atu ambao kala a mbere ya msafara wa Jesu amdemurira anyamale,
ela ye achizidi kukota kululu achiamba, “Jesu, Mwana wa Daudi, nionera
mbazi!”
40 Phahi Jesu waima, achilagiza hiye mutu arehwe. Ariphofika phephi,
achimuuza,
41 “Unalonda nikuhendereni?” Achiamba, “Bwana, nalonda nione.”
42 Achiambwa, “Vi sambi ona! Kpwa sababu ya kunikuluphira
ukaphola.”
43 Phapho hipho yuya chipofu achikala anaona, achimlunga-lunga Jesu
na kumtogola Mlungu. Atu osi ariphoona hivyo, nao piya amtogola
Mlungu.

19

Jesu anakutana na Zakayo

1 Jesu wainjira mudzi wa Jeriko ambapho kala anatsapa kuphiya
Jerusalemu.
2 Hiko Jeriko kala kuna mutu mmwenga yeihwa Zakayo, mkpwulu wa
atoza kodi tsona kala ni tajiri.
3 Zakayo kala analonda kumuona Jesu, ela kayaweza, mana kala phana
umati wa atu, naye mwenye kala ni mfupi.
4 Phahi, watanguliya mbere ya hura umati wa atu, achendapanda dzulu
ya muhi ili amuone Jesu, mana kala andatsapa na njira iyo.
5 Jesu ariphofika phara, walola dzulu na achimuamba, “Zakayo tserera
upesi, mana rero ni lazima nikale mjenio.”
6 Zakayo watserera upesi na achimkaribisha na raha.
7 Atu osi ariokala hipho aandza kunung’unika, kuno anaamba, “Jesu
anahenda ujeni kaya kpwa mchina-dambi!”
8 Ela Zakayo waunuka achimuamba Jesu, “Sikiza Bwana, nusu ya
mali yangu nindaipha achiya, na ichikala námchenga mutu yeyesi kpwa
kumtoza kodi zaidi, nindamuuyizira kano ne zaidi.”
9 Phahi Jesu achiamba, “Rero yuyu akaokolwa phamwenga na atue,
mana hata iye piya ni chivyazi cha Burahimu.
10 Kpwa mana mimi, Mutu Yela Mlunguni, nákpwedzakuendza na
kuokola atu arioangamika.”

Ndarira ya atumishi kumi
(Mathayo 25:14–30)

---

* **18:38 18:38** Manage ni *chivyazi cha Mfalume Daudi*, yani mutu yetsambulwa ni Mlungu kutawala atue. **19:10 19:10** Mathayo 18:11

11 Wakati atu kala anaphundza mambo higo, Jesu watsupha ndarira.
Mana kala a phephi na kufika Jerusalemu, nao atu kala anaona ufalume
wa Mlungu undaonekana wakati hinyo-hinyo.
12 Phahi Jesu waambira, “Kpwahenda mutu mmwenga wa mbari ya
chifalume, achiphiya tsi ya kure ili akahewe madaraka ga chifalume, alafu
auye.
13 Ela kabila kadzangbweuka, waiha atumishie kumi, na achiapha osi
pesa chiasi sawa,* achiaambira, ‘Zihendereni bishara hadi ndiphouya.’
14 Nao anatsi a tsi iyo kala akamzira, phahi ariphouka hiye mutu, hiku
nyuma hara anatsi alavya ahumwa akaambe, ‘Tahumtaki mutu hiyu akale
mfalume wehu.’
15 “Ela, yuya mutu wakpwendahendwa mfalume vivyo, na achiuya.
Alafu walagiza hara atumishie arioapha pesa aihwe, ili amanye chila
mmwenga arichophaha.
16 Mtumishi wa kpwandza wakpwedza mbereze, achiamba, ‘Bwana,
náphaha fwaida kano kumi ya zira pesa zonipha.’
17 Yuya mfalume achimuamba, ‘Wahendato! U mtumishi mnono! Kpwa
sababu wakala muaminifu wa mambo madide, nindakuhenda mkpwulu
wa midzi kumi.’
18 Wa phiri naye achedza, achiamba, ‘Bwana, pesazo zaphaha fwaida
kano tsano zaidi.’
19 Yuya mfalume achimuamba, ‘Nindakuhenda mkpwulu wa midzi
mitsano.’
20 Alafu achedza mtumishi wanjina, achiamba, ‘Bwana, pesazo hizi,
názifwitsa vinono chitambaani.
21 Nákuogopha, kpwa sababu uwe u mutu mufu, mana unahala
ambacho si chako, na unavuna ambacho kuyaphanda.’
22 Yuya mfalume achimuamba, ‘Nindakuamula kpwa kauliyo mwenye, u
mtumishi mui! Nawe unamanya mino ni mutu mgumu, nihalaye ambacho
si changu na kuvuna ambacho siphandire,
23 phahi, kpwa utu wani kuyaika pesa zangu bengi ili nikaziphaha na
fwaida siku ndiphouya?’
24 “Ndipho achiambira hara ariokala aimire pho phephi, ‘Mfuteni hizo
pesa na mumuphe iye ariye na mifuko kumi.’
25 Ela hara atu achimuamba, ‘Bwana, iye anazo kare pesa dza zizo kano
kumi!’
26 Naye achiaambira, ‘Nakuhakikishirani kukala, chila ariye na chitu na
kuchihumira andaenjerezwa. Ela asiyehumira chitu chidide aricho nacho,
hata chicho chindahalwa.
27 Sambi, hara maadui angu ambao kala taanitaki nikale mfalume wao,
areheni phano na muaolage pha mbere zangu.’ ”

Jesu anainjira Jerusalemu
(Mathayo 21:1–11; Mariko 11:1–11; Johana 12:12–19)

28 Jesu ariphomala kugomba higo, watsapa mbere ya afuasie kuphiya
Jerusalemu.
29 Ariphokala a phephi na kufika midzi ya Bethifage na Bethania, ko
Mwango wa Mizaituni, watanguliza anafundzie airi, na achialagiza hivi:

---

* **19:13 19:13** Chiyunani, chila mmwenga wahewa *mina* mwenga, ambayo ni sawa na mshahara wa siku gana mwenga, kama nusu kilo ya feza. **19:26 19:26** Mathayo 13:12; Mariko 4:25; Luka 8:18 **19:27 19:27** Mathayo 25:14–30

30 “Phiyani hinyo mudzi wa pho mbere, na mchiinjira tu, mundamkuta
mwana punda akafungbwa, naye kadzangbwepandwa ni mutu. Mvugu-
leni munirehere.
31 Mutu achikuuzani, ‘Mnayeni ye mwana punda, mbona mu-
namvugula?’ Muambeni, ‘Bwana ana haja naye.’ ”
32 Phahi, hara ahumwa aphiya na achendaona viratu achivyoambwa.
33 Ariphokala anamvugula yuya mwana punda, enye aauza, “Mbona
munamvugula ye mwana punda?”
34 Achiaambira, “Bwana ana haja naye.”
35 Chisha amreha yuya mwana punda kpwa Jesu, achihandika nguwo
zao dzulu ya hiye punda, alafu achimterya Jesu kupanda pho dzulu.
36 Jesu ariphokala anaphiya, atu ahandika nguwo zao barabarani.†
37 Ariphofika phephi na Jerusalemu, phatu ambapho barabara inatserera
Mwango wa Mizaituni, umati wosi wa afuasie waandza kupiga njerejere
kpwa raha na kumtogola Mlungu kpwa mambo gosi makulu-makulu
gohenda Jesu. Achiamba,
38 “Wajaliwa hiye mfalume edzaye kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu!”
“Naatogolwe Mlungu ariye dzulu na mlunguni nakukale salama!”
39 Ela Mafarisayo anjina ariokala mo kundini amuamba Jesu, “Mwalimu,
anyamaze hano afuasio.”
40 Ela achiaambira, “Nakuhakikishirani, hano atu achinyamala, higo mawe
gandapiga hoyo.”

Jesu anaririra Jerusalemu

41 Jesu ariphofika phephi na Jerusalemu na kuona hinyo mudzi,
wauririra
42 achiamba, “Naaza kala rero mnamanya mambo garehago amani! Ela
tamyamanya.
43 Kundakpwedza wakati ambapho jeshi ra maadui genu rindauzungu-
lusira lichigo mudzi wenu, asikarie akuzungulukeni na akupigeni kula
chila uphande.
44 Andakuolagani na kubomola mudzi wenu kabisa. Taandaricha hata
dziwe mwenga dzulu ya ranjina, kpwa kukala tamyamanya wakati wa
Mlungu kpwedzakuokolani!”

Jesu anazoresa achuuzi kula Nyumba ya Kuvoya Mlungu
(Mathayo 21:12–17; Mariko 11:15–19; Johana 2:13–22)

45 Alafu Jesu wainjira Nyumba ya Kuvoya Mlungu na achiandza kuzola
nyo achuuzi.
46 Waamba, “Maneno ga Mlungu gaandikpwa, ‘Nyumba yangu indakala
nyumba ya mavoyo.’ Ela mwino munaihenda mwamdzifwitso wa aivi!”
47 Chila siku Jesu kala achifundza ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu.
Akulu a alavyadzi-sadaka, alimu a Shariya, na vilongozi aendza njira ya
kumuolaga,
48 ela taayaweza, mana atu osi ammendza sana dza mwalimu wao na
alonda kumphundza vinono na taatakire atsupwe ni neno hata mwenga.

---

† **19:36 19:36** Ahenda hivyo kuonyesa ishima yao kpwa mutu muhimu. **19:38 19:38** Zaburi 118:26
19:46 19:46 Isaya 56:7; Jeremia 7:11 **19:47 19:47** Luka 21:37

20

Jesu anauzwa kuhusu uwezowe
(Mathayo 21:23–27; Mariko 11:27–33)

1 Siku mwenga, Jesu kala anafundza atu na kutangaza habari nono za
Mlungu ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu. Hipho, akulu a alavyadzi-
sadaka, alimu a Shariya, na vilongozi anjina akpwedzabisha naye.
2 Achimuamba, "Huambire, gano unagogahenda, unahenda kpwa uwezo
wa ani? Ni ani yekupha uwezo huno?"
3 Naye achiaambira, "Nami nindakuuzani swali, niambirani,
4 dze, uwezo wa Johana wa kubatiza wala kpwa Mlungu hebu wala kpwa
atu?"
5 Hara vilongozi aphiya njama kpwendabisha, achiamba, "Huchiamba,
'Wala mlunguni,' andahuamba, 'Sambi mbona tamyamkuluphira?'
6 Na huchiamba, 'Wala kpwa atu,' atu osi andahupiga mawe, mana kpwa
kpweli anaamini kukala Johana kala ni nabii."
7 Phahi, amuamba Jesu, "Tahumanya uwezowe urikola."
8 Naye achiaambira, "Wala nami sindakuambirani nahenda mambo higa
kpwa uwezo wa ani."

Ndarira ya munda wa mizabibu
na akurima
(Mathayo 21:33–46; Mariko 12:1–12)

9 Jesu waatsuphira atu ndarira achiamba, "Kpwakala na mutu mmwenga
yephanda mizabibu mwakpwe mundani, na hura munda achiukodishira
akurima. Alafu achiphiya tsi yanjina kpwa muda wa kukola.
10 Wakati wa kuvuna zabibu uriphofika, mchina-munda wahuma mtu-
mishiwe aphiye kpwa hara ariokodisha mundawe ili akahewe fungure
ra mavuno. Ela hara ariokodisha hura munda ampiga na achimuuyiza
mikono mihuphu.
11 Alafu mchina-munda wahuma mtumishi wanjina, ela naye ampiga,
achimuhenda mambo ga waibu na achimuusa mikono mihuphu.
12 Yuya mchina-munda achihuma mutu wa hahu. Hiye naye ampiga na
achimlumiza, chisha achimtsupha kondze ya munda.
13 "Phahi yuya mchina-munda waamba, 'Sambi mino nihendedze?
Si chitu, nindamhuma mwanangu mwenye nimmendzaye, mwanangu
nimmendzaye sana, naona andamuishimu.'
14 Ela hara akurima ariokodisha hura munda ariphomuona yuya
mwanangbwa, aima njama, achiambirana, 'Hiyu ni mwanawe ndiyemrisi,
phahi nahumuolageni ili huno munda ukale wehu.'
15 Hipho amtuluza kondze ya hura munda na achimuolaga. Dze! Ye
mchina-munda achedza, andaahendadze hara akurima ariokodisha hura
munda?
16 Andakpwedza aaolage, na hura munda aukodishe akurima anjina."
"Hara atu phosikira hivyo, aamba, 'Hunavoya dzambo dza hiri risihen-
deke kabisa!' "
17 Phahi Jesu waatong'orera matso, chisha achiamba, "Sambi mana ga
Maandiko gano nini?
'Dziwe roremewa ni adzengi,
ndipho rikakala dziwe kulu ra msingi.'
18 "Mutu yeyesi ndiyegbwa dzulu ya hiro dziwe andavundzika-vundzika,
na ndiyegbwererwa ni hiro dziwe andasagbwa-sagbwa."

20:9 20:9 Isaya 5:1 **20:17 20:17** Zaburi 118:22

Jesu anajibu swali
kuhusu kuripha kodi
(Mathayo 22:15–22; Mariko 12:13–17)

19 Phahi hara alimu a Shariya na akulu a alavyadzi-sadaka amanya kala
akagomba ndarira iyo kuonyesa kala aho ndio akurima ayi ariokodisha
hura munda. Kpwa hivyo alonda kumgbwira Jesu mara mwenga, ela
achimricha kpwa kuogopha atu.
20 Phahi amchunguza chila ahendaro na achihuma apelelezi ambao
adzihenda avi ni aaminifu. Nia yao kala ni kumgbwira na manenoge
agombago ili amshitaki kpwa liwali wa jimbo ra Chirumi.
21 Phahi hara achunguzi amuamba Jesu, “Mwalimu, hunamanya kala
manenogo na mafundzogo ni ga kpweli na ga haki, wala kuonera mutu,
ela unafundza kpweli kuhusu Mlungu alagizago.
22 Dze, ni shariya kuripha kodi kpwa Kaisari, mtawala wa Chirumi, hebu
si shariya?”
23 Ela Jesu wamanya werevu wao, hipho waamba,
24 “Nionyesani pesa mwenga. Dze, pesa hino ina sura na dzina ra ani?”
Nao achimuamba, “Ni vya Kaisari.”
25 Ndipho achiaambira, “Phahi, vya Kaisari mupheni Kaisari, na vya
Mlungu, mupheni Mlungu.”
26 Hipho, taayaweza kumgbwira kpwa maneno achigogomba mbere za
atu, ela aangalazwa ni majibuge na achikala taana ra kuamba.

Jesu anauzwa kuhusu atu kufufulwa
(Mathayo 22:23–33; Mariko 12:18–27)

27 Jesu watsolokerwa ni Masadukayo anjina. Nao Masadukayo ni kundi
ra Ayahudi asioamini kukala atu achifwa andafufuka. Phahi achimuamba,
28 “Mwalimu, Musa wahuandikira kpwenye Shariya kukala, mutu
achifwa na achikala kavyarire, nduguye ni lazima ahale ufwa hiye gungu,
na amvyarire ana yuya mufwa.
29 Phahi, hipho kare, kpwahenda ndugu sabaa. Wa mwandzo walóla,
achifwa bila ya kuvyala naye ana.
30 Mdidewe achimuhala ufwa, naye achifwa,
31 na wa hahu achimlóla, na achifwa. Phahi, yakala hivyo hadi ndugu
osi sabaa achisira kufwa, bila ya kuvyala naye.
32 Mwisho, hiye mchetu naye piya wafwa.
33 Sambi, siku ndiphofufulwa atu, yuya mchetu andakala mkpwaza ani?
Kpwa mana ndugu osi sabaa amlóla.”
34 Jesu achiaamba, “Hipha sambi alume na achetu analólana,
35 ela wakati wedzao, atu ambao Mlungu andaona anafwaha kufufulwa
na kuishi tsona wakati hinyo, taandalólana.
36 Kpwa kpweli taandafwa tsona, mana andakala dza malaika na ni ana
a Mlungu, ahendafufulwa.
37 Na kuhusu atu kufufulwa, si Musa wakuhakikishirani ching’ang’a
ariphoandika kuhusu chitsaka chokala chinaaka moho. Mana Musa
anamhadza Bwana dza Mlungu wa Burahimu, wa Isaka na wa Jakobo.*
38 Kpwa hivyo iye si Mlungu wa atu ariofwa, ela ni Mlungu wa ario moyo,
mana kpwakpwe anadamu osi a moyo.”

20:27 20:27 Mahendo 23:8 **20:28 20:28** Kumbukumbu 25:5 **20:37 20:37** Kutsama 3:6 * **20:37 20:37** Ndani ya chitabu cha Kutsama 3, Musa waandika gara arigoambirwa ni Mlungu. Mlungu wamuamba kukala iye ni Mlungu wa Burahimu, wa Isaka na wa Jakobo miaka minji bada ya atu hinya kufwa.

39 Alimu a Shariya anjina achiamba, “Mwalimu, ukagombato!”
40 Phahi, atu osi tayasubutu kumuuza maswali tsona.

Swali dzulu ya Yetsambulwa
ni Mlungu kuokola atu
(Mathayo 22:41–46; Mariko 12:35–37)

41 Chisha Jesu waauza, “Kpwadze, atu nkuamba Masihi† andakala chivyazi cha Mfalume Daudi?
42 Kpwa mana hata Daudi mwenye ariphoandika Chitabu cha Zaburi waamba:
‘Mwenyezi Mlungu wamuamba Bwana wangu:
Sagala uphande wangu wa kulume,
43 hadi nihende maaduigo akale chihicho cha kuikira magulu.’
44 “Ichikala Daudi anamuiha hiye mutu, ‘Bwana wangu,’ vinakaladze akale ni chivyaziche?”

Jesu anaonya atu
kuhusu alimu a Shariya
(Mathayo 23:1–36; Mariko 12:38–40)

45 Jesu wagomba na anafundzie mbere za atu osi, achiamba,
46 “Dzimanyirireni na alimu a Shariya! Mana nkumendza kuvwala kandzu nyire na kutsupa-tsupa hiko cheteni ili alamuswe na ishima mbere za atu. Piya anamendza kusagala vihi vya mbere-mbere masinagogini na karamuni.
47 Nkufuta magungu vitu vyao na kudzihenda kukala ni atu anono kpwa kuvoya mavoyo mare! Siku ya mwisho atu a aina iyo andaphaha adabu kali sana.”

21

Gungu analavya sadaka
(Mariko 12:41–44)

1 Badaye Jesu watsupha matso na achiona matajiri anatiya pesa zao ndani ya sanduku ra kulavira sadaka.
2 Piya wamuona mayo mmwenga gungu, tsona mchiya, anatiya senti mbiri.
3 Jesu waamba, “Lolani hiyu mayo. Nakuambirani kpweli, hiyu gungu mchiya akatiya pesa nyinji kuriko anjina osi.
4 Mana anjina osi akatiya kulengana na fwaida ya mali arizo nazo. Ela hiyu mayo, dzagbwe ni mchiya, akalavya pesa zosi achizokala nazo, hata vivi kana chitu cha kumterya kuishi.”

Mateso ndigokpwedza
(Mathayo 24:1–22; Mariko 13:1–20)

5 Anafundzie anjina kala anabisha kuhusu vira Nyumba ya Kuvoya Mlungu vyodzengbwato na mawe manono, na vira vyopambwa vinono na zawadi zolaviwa sadaka kpwa Mlungu. Ela Jesu achiamba,
6 “Kuredza wakati ambapho higa gosi mgaonago gandabomolwa, na taphana hata dziwe mwenga ndirosala dzulu ya ranjina.”
7 Phahi anafundzi anjina a Jesu amuuza, “Mwalimu, mambo higo gandakala rini? Na ni dalili yani ndiyoonyesa kukala mambo higa gosi ga phephi gahendeke?”

---

† **20:41 20:41** ***Masihi***, manage ni *mutu yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu.* **20:42 20:42** Zaburi 110:1

8 Jesu waambira, “Dzimanyirireni sedze mkachengbwa. Kpwa mana
atu anji andadzihenda kala ni mimi na andaamba, ‘Mimi ndiye hiye
Yetsambulwa ni Mlungu,’ na andaamba, ‘Huno ndio wakati wa mwisho!’
Ela nakuambirani, msialunge gao.
9 Na mchisikira habari za viha na fujo, msiogophe, mana kpwandza, higo
ni lazima gakale, ela sio kukala ni mwisho kare.”
10 Chisha achiamba, “Tsi mwenga indapigana na tsi yanjina, na mfalume
mmwenga andapigana na mfalume wanjina.
11 Dunia indakala ichisumba sana, kundakala na ndzala na makongo ga
kuolaga atu anji seemu nyinji. Kundakala na mambo ga ajabu-ajabu na ga
kutisha ko dzulu mlunguni.
12 Ela kabila ya kpwedza mambo higa, atu andakugbwirani akuteseni.
Andakushitakini masinagogini na kukufungani jela, mundashitakiwa
kpwa afalume na atawala kpwa sababu yangu.
13 Na uho ndio ndiokala wakati mnono wa kulavya ushaidi kunihusu.
14 Ela nalonda mgbwireto mambo higa. Msitangetange ra kugomba
kuhusu ndivyodzikanira,
15 kpwa mana nindakuphani maneno ga marifwa, ambago maadui genu
gosi tagandaweza kugarema wala kugapinga.
16 Mundafyakatsirwa na kulaviwa hata ni avyazi enu, ndugu zenu, abari
enu na asena enu kpwa atu akuteseni, na anjina mundaolagbwa.
17 Atu osi andakuzirani kpwa sababu yangu.
18 Ela mambo higa tagandaangamiza roho zenu, hata chidide!
19 Mchivumirira, mundaokola roho zenu.”

Jesu anagomba kuhusu kuangamizwa kpwa Jerusalemu
(Mathayo 24:15–21; Mariko 13:14–19)

20 Alafu Jesu waamba, “Mchiona Jerusalemu ikazungulukpwa ni majeshi,
phahi manyani i phephi na kuangamizwa.
21 Wakati na hinyo, ario seemu ya Judea naachimbirire myangoni, ario
mudzini Jerusalemu naamutuluke, na ario mindani ni asiinjire nyo mudzi.
22 Kpwa sababu siku hizo zindakala ni siku za kutiywa adabu ili gosi
goandikpwa ndani ya Maandiko ga Mlungu gatimiye.
23 Shaka rani ro achetu a mimba na amwisao siku hizo! Kundakala na
tabu kulu sana tsi hiyo, na utsungu wa Mlungu undaapiga atu a tsi hiyo.
24 Atu anjina andaolagbwa vihani na anjina andahalwa mateka
kuphirikpwa tsi tafwauti-tafwauti duniani. Jerusalemu indatekpwa na
itawalwe ni atu ambao sio Ayahudi hadi wakati wao ndiphosira.”

Wakati wa Mutu Yela Mlunguni kuuya
(Mathayo 24:29–44; Mariko 13:24–37)

25 “Kundakala na vituko vya dzuwa, mwezi na nyenyezi. Himu
duniani, atu anjina andakala na tabu sana na kuangalala kpwa sababu
ya mngurumo wa maimbi makulu ga bahari.
26 Atu andafwa purungire kpwa wuoga, na kuririkana higo gedzago himu
duniani, mana nguvu za dzulu mlunguni zindasumbiswa.
27 Ndipho atu ndiphoniona mimi, Mutu Yela Mlunguni, nchitsembuka
inguni kpwedza na nguvu na utukufu munji.

21:14 21:14 Luka 12:11,12 **21:22 21:22** Hosea 9:7 **21:25 21:25** Isaya 13:10; Ezekieli 32:7; Joeli 2:31; Maono 6:12,13 **21:27 21:27** Danieli 7:13; Maono 1:7

28 Mambo higa gachiandza kuonekana, hererwani na msifwe moyo,
mana mu phephi na kukombolwa.”
29 Chisha Jesu walavya mfwano, achiamba, “Lolani mtini na mihi
yanjina.
30 Mchiiona inatula, mkumanya wakati wa kuvuna u phephi.
31 Mwimwi namwi mchiona mambo higa ganahendeka, manyani kukala
ufalume wa Mlungu u phephi.
32 Nami nakuambirani kpweli, chivyazi hichi tachindasira kufwa kabila
ya mambo higa gosi kuhendeka.
33 Dzulu mlunguni na dunia kundasika, ela maneno gangu tagana
mwisho.
34 “Dzimanyirireni sedze mkavwererwa ni kurya kunji, kulewa, na
shuuli za maisha, ama siku ya mwisho indakpwedzakugbwirani gafula
35 dza muhego. Kpwa mana siku iyo indakpwedza kpwa atu osi duniani.
36 Kpwa hivyo Kalani matso wakati wosi, na mvoye ili mphahe nguvu za
kugatsupira mambo gago ndigohendeka, tsona muweze kuima mbere za
ye Mutu Yela Mlunguni.”
37 Phahi chila siku, namutsi Jesu kala achifundza atu ndani ya Nyumba
ya Kuvoya Mlungu na dziloni kala achiphiya Mwango wa Mizaituni
achalala.
38 Ligundzu chiti atu osi kala achiphiya Nyumba ya Kuvoya Mlungu
achamphundza Jesu.

22

Chugo cha kumuolaga Jesu
(Mathayo 26:1–5; Mariko 14:1–2; Johana 11:45–53)

1 Sikukuu ya Mikahe Isiyotiywa Hamira, yani Pasaka, kala i phephi.
2 Phahi, akulu a alavyadzi-sadaka na alimu a Shariya alonda kumuolaga
Jesu, ela kala analonda njira ambayo atu taandahenda fujo, utu ambao
kala anauogopha.
3 Phahi, Shetani wamuinjira Juda Isikarioti, ambaye piya kala ni
mwanafundzi wa Jesu.
4 Juda waphiya kpwendabisha na akulu a alavyadzi-sadaka na akulu a
asikari a kurinda Nyumba ya Kuvoya Mlungu vira ambavyo andamsalata
Jesu.
5 Nao ahererwa sana, achilaga kumupha pesa.
6 Phahi, Juda wakubali na achikala anaendza penyenye ya kumsalatira
Jesu kpwa hinyo akulu bila ya makundi ga atu kumanya.

Jesu anadzitayarisha kurya Sikukuu ya Pasaka
(Mathayo 26:17–25; Mariko 14:12–21; Johana 13:21–30)

7 Alafu yafika Sikukuu ya mikahe isiyotiywa hamira, ambapho siku iyo
mwana ng’ondzi wa Pasaka nkutsindzwa kpwa sadaka.
8 Jesu walagiza Petero na Johana, achiaambira, “Phiyani mkahuta-
yarishire chakurya cha Pasaka wedze huryeni.”
9 Achimuuza, “Unalonda hukaitayarishe kuphi?”
10 Achiaambira, “Wakati muchikala mkainjira mudzini, mundakutana
na bwana mmwenga akadzihika nyungu ya madzi. Mlungeni-lungeni hadi
nyumba ndiyoinjira.

21:37 21:37 Luka 19:47 **22:1 22:1** Kutsama 12:1–27

11 Chisha muambeni mchina-nyumba hiyo, ‘Mwalimu anakuuza: Chi
kuphi chira chumba ambacho nindarya Pasaka na anafundzi angu?’
12 Andakuonyesani chumba chikulu dzulu gorofani ambacho chikata-
yarishwa. Tayarishani chakurya cha Pasaka mumo.”
13 Phahi, nyo anafundzi auka na achendakuta viratu Jesu arivyoaambira.
Achitayarisha chakurya cha Pasaka mumo.

Chakurya cha Bwana
(Mathayo 26:26–30; Mariko 14:22–26; 1 Akorintho 11:23–25)

14 Wakati wa kurya uriphofika, Jesu wasagala phamwenga na hara
mitume kurya chakurya.
15 Chisha achiaambira, “Kala naaza sana kurya Pasaka hino na mwimwi
kabila sidzangbweteswa.
16 Mana kpwa kpweli nakuambirani, sindairya tsona hadi manage
ndiphokamilika kpwenye ufalume wa Mlungu.”
17 Wahala chikombe cha uchi wa zabibu, na bada ya kumshukuru
Mlungu, waamba, “Halani hinyu uchi mtsumbuzane mosi.
18 Nakuambirani, hangu sambi sindanwa tsona uchi wa zabibu hadi
ufalume wa Mlungu ndiphokpwedza.”
19 Chisha achihala mkpwahe, achimshukuru Mlungu alafu achiumega-
mega na achiapha arye, achiamba, “Huno ni mwiri wangu, ambao
unalaviwa kpwa fwaida yenu. Kalani muchihenda hivi ili mkale mchini-
tambukira.”
20 Ariphomala kurya chakurya, vivyo hivyo Jesu wahala chikombe cha
uchi wa zabibu na achigomba tsona, achiamba, “Uchi wa chikombe hichi
ni dalili ya chilagane chiphya cha Mlungu, ambacho chinaikpwa na mlatso
wangu ndiomwagika kpwa fwaida yenu.
21 Ela phundzani, hiye mutu ndiyenisalata a phapha, hata narya naye.
22 Mimi, Mutu Yela Mlunguni, nindaolagbwa kama vyopangbwa ni
Mlungu, ela shakare ye ndiyenisalata!”
23 Hipho hara mitume achikala anauzana, “Ni myawehu ani ye ambaye
andahenda dzambo dza hiro?”

Mitume analumbana
kuhusu ndiyekala mkpwulu zaidi

24 Alafu phazuka malumbano kuhusu ni ani ndiye tsukurirwa kukala ni
mkpwulu kuriko ayae osi.
25 Ndipho Jesu achiaambira kukala, “Afalume a duniani nkutawala atu
chinguvu-nguvu, nao atawala nkumendza kuihwa ‘atu anono ateryao
anatsi.’
26 Ela mwimwi taindakala hivyo. Ela mkpwulu kahi yenu ni lazima akale
mdide wa osi. Chisha chilongozi ni lazima akale dza mtumishi.
27 Kpwani mkpwulu ni ani: ni yuya asagalaye mezani, hebu ni yuya
aandazaye? Asagalaye mezani ndiye mkpwulu. Ela mimi ni myawenu
kama muandazi.
28 Mwimwi ndimwi muriokala nami wakati wosi nriphojaribiwa.
29 Phahi, nakuphani uwezo wa kutawala, dza viratu Baba Mlungu
arivyonipha uwezo wa kutawala,

22:20 22:20 Jeremia 31:31–34 **22:21 22:21** Zaburi 41:9 **22:24 22:24** Mathayo 18:1; Mariko 9:34; Luka 9:46 **22:26 22:26** Mathayo 23:11; Mariko 9:35 **22:26 22:26** Mathayo 20:25–27; Mariko 10:42–44 **22:27 22:27** Johana 13:12–15

30 ili murye na munwe phangu chikaloni wakati wa utawala wangu, na
mundasagarira vihi vya chifalume kuhukumu mbari kumi na mbiri za
Iziraeli.”

*Jesu anatabiri kukala Simoni Petero
andamtsamalala
(Mathayo 26:31–35; Mariko 14:27–31; Johana 13:36–38)*

31 Alafu Jesu wagomba na Simoni Petero achimuamba, “Simoni,
phundza! Shetani wavoya ruhusa Mlungu akujezeni, kuatenga aaminifu
na asio aminifu, dza viratu mkurima aphehavyo nganu kutuluza makoya.
32 Ela nkakuvoyera Mlungu Simoni, ili kuluphiroro risiphunguke. Na
wakati ndiphoniuyira, atiye nguvu ayao.”
33 Petero achimuamba, “Bwana, mimi ni tayari kutiywa jela na piya
kufwa phamwenga nawe.”
34 Jesu achiamba, “Petero, nakuambira, rero usiku kabila dzogolo
taridzangbweika, undakala ukanitsamalala kano tahu na uambe kala
kunimanya.”

Wakati wa hatari

35 Alafu Jesu waauza anafundzie, “Nriphokulavyani mphiye bila ya
pochi, mkoba wala virahu vya akiba, mwakosa chitu chochosi?” Aho
achimuamba, “Hata, tahuyakosa chitu.”
36 Achiaambira, “Ela sambi, ariye na pochi au mkoba naahale. Na mutu
asiye na upanga, naaguze nguwoye agule upanga.
37 Gara maneno ga Mlungu goandikpwa, ‘Amtsukurira kama avi ni
mkora,’ gananihusu mimi. Nakuhakikishirani maneno higa ni lazima
gatimizwe. Ehe, mambo goandikpwa kunihusu ga phephi na kutimu.”
38 Anafundzie achimuamba, “Bwana, lola, huna panga mbiri.” Achiaam-
bira, “Zinatosha.”

*Jesu anavoya Mlungu
Mwango wa Mizaituni
(Mathayo 26:36–46; Mariko 14:32–42)*

39 Jesu wauka kuphiya Mwango wa Mizaituni kama kawaidaye, na
anafundzie nao achimlunga.
40 Ariphofika kuko, waambira anafundzie, “Voyani Mlungu ili Shetani
asedze akakujezani.”
41 Phahi Jesu waphiya kanda macheye, hatuwa ya mutu kutsupha dziwe,
achichita mavwindi na achivoya Mlungu.
42 Achiamba, “Baba, nakuvoya ichikala ni kumendzako niusira mateso
chigonilenga, ela isikale vira nimendzavyo mimi, ela vihendeke ulondavyo
uwe.”
43 Alafu malaika wa Mlungu wamtsembukira na achimtiya nguvu.
44 Ela wasikira utsungu sana rohoni na achivoya Mlungu kpwa chadi
zaidi. Achituluka jasho, na richitwena photsi dza matone makulu ga
mlatso.
45 Ariphomala kuvoya, wang’oka achiuyira anafundzie na achendaakuta
arere, akaremwa na sonono.
46 Achiaambira, “Mbona mrere? Lamukani mvoye ili Shetani asedze
akakujezani.”

*Jesu anagbwirwa
(Mathayo 26:47–56; Mariko 14:43–50; Johana 18:3–11)*

22:30 **22:30** Mathayo 19:28 **22:35** **22:35** Mathayo 10:9,10; Mariko 6:8,9; Luka 9:3; 10:4 **22:37** **22:37** Isaya 53:12

47 Phahi, Jesu ariphokala acheregomba na anafundzie, phakpwedza
kundi ra atu chirolongozwa ni Juda, mmwenga wa nyo kumi na airi. Phahi
wamsengerera Jesu ili amdonere.
48 Ela achimuamba, “Juda, mimi, Mutu Yela Mlunguni, unanilavya na atu
kpwa kunidonera?”
49 Anafundzie ariphoona gara gedzago, amuamba, “Bwana, huakate na
upanga?”
50 Mwanafundzi mmwenga wa Jesu wamkata sikiro ra kulume mtumwa
wa mlavyadzi-sadaka mkpwulu.
51 Ela Jesu achiamba, “Bahi, richani!” Alafu achiguta sikiro ra yuya mutu
achiyekatwa na achimphoza.
52 Chisha achigomba na akulu a alavyadzi-sadaka, arindzi a Nyumba
ya Kuvoya Mlungu, na vilongozi anjina okala akedzamgbwira, achiamba,
“Mkanilunga na panga na marungu avi mkedzagbwira jambazi!
53 Hwakalani hosi chila siku ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu.
Mbona tamuyanigbwira? Ela hinyu ndio wakati wenu wa kuhenda
mlondago, wakati jiza rinatawala.”

Petero anamtsamalala Jesu
(Mathayo 26:57–58,69–75; Mariko 14:53–54,66–72; Johana 18:12–18,25–27)

54 Phahi amgbwira Jesu, achimphirika kaya kpwa mlavyadzi-sadaka
mkpwulu. Petero achikala anaalunga-lunga kpwa kure.
55 Atu hinyo ariphofika hipho muhalani akuta moho, achisagala ku-
wooha, alafu Petero achedzasagala phamwenga nao.
56 Msichana mmwenga muhendadzi-kazi wamuona Petero asegere
pho mohoni. Achimlolato, chisha achiamba, “Mutu hiyu piya kala a
phamwenga na Jesu!”
57 Ela Petero achirema, achiamba, “Mwenehu mchetu, hata! Simmanya
hiye.”
58 Badaye chidide mutu wanjina wamuona Petero na achimuamba, “Uwe
piya u myawao.” Ela Petero achiamba, “Mwenehu, hata, simi.”
59 Bada ya kama dzisaa dzimwenga, mutu wanjina wamng’atira dzino
Petero, achiamba, “Hakika mutu hiyu kala a phamwenga na Jesu, mana
piya ni mwenyezi wa Galilaya!”
60 Ela Petero achimuamba, “Msena wangu, sikuelewa unaambadze!”
Na phapho hipho, wakati Petero bado acheregomba, dzogolo raika.
61 Alafu Jesu wagaluka achimlola. Ndipho Petero achitambukira
maneno ga Bwana Jesu, ariphoambwa, “Rero usiku, kabila ya dzogolo
taridzangbweika, undanitsamalala kano tahu.”
62 Phahi watuluka kondze, achendarira na sonono.

Jesu anazemererwa na kupigbwa
(Mathayo 26:67–68; Mariko 14:65)

63 Atu ambao kala anamrinda Jesu amzemerera na kumpiga.
64 Amfunga chigungu, chisha mmwenga-mmwenga achimuamba,
“Ichikala u nabii kpweli, huambire achiyekupiga ni ani?”
65 Na achizidi kumlaphiza na matusi manji.

Jesu anaphirikpwa kpwa angambi
(Mathayo 26:59–66; Mariko 14:55–64; Johana 18:19–24)

22:53 22:53 Luka 19:47; 21:37

66 Ligundzu kuriphocha, vilongozi a Chiyahudi akusanyika phamwenga,
yani akulu a alavyadzi-sadaka na alimu a Shariya. Phahi Jesu waphirikpwa
hiko ngambini, nao achimuamba,
67 "Huambire ichikala uwe ndiwe Masihi."* Jesu achiaambira, "Hata
nchikuambirani ndimi, tamundaniamini,
68 na nchikuuzani swali, piya tamundanijibu.
69 Ela hangu sambi mimi, Mutu Yela Mlunguni, ndasagala mkpwono wa
kulume wa Mwenyezi Mlungu, phatu pha ishima kulu sana."
70 Hipho, osi amuuza, "Vino we u Mwana wa Mlungu?" Naye
achiaambira, "Mwimwi mkagomba kukala mimi ndiye iye."
71 Chisha hinyo atu hipho ngambini achiamba, "Hunaendza ushaidi wani
zaidi? Mana hukamsikirani swiswi enye achigogomba na kauliye!"

23

Jesu anaphirikpwa mbere za Pilato
(Mathayo 27:1–2,11–14; Mariko 15:1–5; Johana 18:28–38)

1 Hipho, atu osi ariokala hipho ngambini aunuka na achimphirika Jesu
kpwa Pilato, liwali wa jimbo ra Chirumi.
2 Achiandza kumshitaki Jesu, achiamba, "Hunaona mutu hiyu
anaangamiza atu ehu, anaambira atu asiriphe kodi kpwa sirikali ya
Kaisari, na piya anadziiha Masihi, yani mfalume."
3 Phahi, Pilato wamuuza Jesu, "We ndiwe Mfalume wa Ayahudi?" Naye
achimuamba, "Kama uchivyogomba."
4 Pilato waambira akulu a alavyadzi-sadaka na atu anjina osi okala
hipho, "Mutu hiyu simuona kosa rorosi."
5 Ela hara atu azidi na kuamba, "Mafundzoge gakahenda Judea ndzima
ihende fujo! Waandza hiko Galilaya na vino akafika hiku."

Jesu anaphirikpwa kpwa Herode

6 Pilato ariphosikira hivyo, wauza ichikala Jesu wala Galilaya.
7 Phahi, Pilato ariphomanya kala Jesu ala Galilaya, ambako ni kpwa
Mfalume Herode, walagiza aphirikpwe kpwa Herode, ambaye wakati
hinyo piya kala a Jerusalemu.
8 Herode phomuona Jesu, wahererwa sana, mana kala akasikira
habarize na waaza kumuona siku nyinji. Kala anaaza kumuona Jesu
anahenda vilinje.
9 Hipho wamuuza maswali manji, ela Jesu kayamjibu.
10 Nao akulu a alavyadzi-sadaka na alimu a Shariya kala aimire kuno
akadina kulavya mashitaka gao kuhusu Jesu.
11 Alafu Herode na asikarie am'bera Jesu na achimnyetera. Achimvwika
kandzu nono sana na achimuuyiza kpwa Pilato.
12 Kula siku hiyo, Herode na Pilato akala asena, mana kabila ya hipho
kala taaphahana.

Jesu anaamulwa kuolagbwa
(Mathayo 27:15–26; Mariko 15:6–15; Johana 18:39—19:16)

13 Phahi, Pilato waiha akulu a alavyadzi-sadaka, vilongozi na atu anjina,
14 achiaambira, "Mkamreha kpwangu kpwedzamshitaki kala
anaangamiza atu na mafundzoge. Ela phundzani, nkamuuza maswali

* **22:67 22:67** ***Masihi***, manage ni *yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu.* **22:69 22:69** Zaburi 110:1

kuhusu higo mashitaka mbere zenu, na sikaona makosage, kama muambavyo.
15 Na hata Herode kamuonere na makosa; ndiyo mana naye wamuuyiza kpwangu. Phahi, ni wazi kahendere rorosi ra kumuhenda anyongbwe.
16 Kpwa hivyo, nindalagiza achapwe viboko, alafu arichirwe.”*
18 Ela atu osi achipiga kululu chivyamwenga achiamba, “Naaolagbwe hiye! Huvugurire Baraba!”
19 (Baraba kala akafungbwa jela kpwa sababu ya kuandza kuhenda fujo na kuolaga atu hiko mudzini.)
20 Pilato kala analonda kumrichira Jesu, hipho wagomba na hura umati wa atu tsona.
21 Ela aho achipiga kululu, kuamba, “Naakotwe, naakotwe msalabani!”
22 Alafu Pilato wagomba nao kano ya hahu, “Kpwa utu wani? Kpwani wahenda uyi wani yuno hata aolagbwe? Mino siona uyi wowosi wa kumuhenda anyongbwe! Kpwa hivyo, nindalagiza achapwe viboko na arichirwe.”
23 Ela atu azidi kupiga kululu na nguvu kulonda Jesu akotwe msalabani. Na mwisho kululu rao rashinda.
24 Phahi, Pilato wakata shauri kuahendera hivyo enye vyolonda.
25 Waavugurira hiye mutu yefungbwa kpwa kuhenda fujo na kuolaga, na achimlavya Jesu anyongbwe kama enye vyolonda.

Jesu anakotwa misumari msalabani
(Mathayo 27:32–44; Mariko 15:21–32; Johana 19:17–27)

26 Phahi, asikari amuhala Jesu kumphirika akaolagbwe. Na mo njirani amgbwira mutu mmwenga yekala anaihwa Simoni, mwenyezi wa mudzi wa Kirene. Mutu iye kala anainjira Jerusalemu kula vidzidzini. Amuimisa na achimhika msalaba, autsukule nyuma za Jesu.
27 Umati wa atu wamlunga-lunga Jesu, phamwenga na achetu ambao kala anamririra na kudzipiga-piga vifuwa kpwa utsungu.
28 Ela Jesu waagalukira hara achetu na achiaambira, “Ano mayo a Jerusalemu, msiniririre, ela dziririreni enye na ana enu.
29 Kpwa mana kundakpwedza wakati atu aambe, ‘Baha achetu ambao taavyarire!’
30 Wakati hinyo atu andaiambira myango, ‘Hugbwerereni!’ Piya andaviambira vidzango, ‘Hufwinikeni.’
31 Ichikala atu ananihenda hivi mimi, ambaye sina makosa, dze, andakuhendani viphi, mwino murio na makosa?”†
32 Phahi, atu anjina airi ambao kala ni akora, aphirikpwa phamwenga na Jesu akanyongbwe.
33 Ariphofika phatu phaihwapho “Zekeya ra Chitswa”, asikari amkota Jesu misumari msalabani na piya akota misalabani hara akora airi, mmwenga uphandewe wa kulume na wanjina uphande wa kumotso.
34 Jesu waamba, “Baba Mlungu, aswamehe, kpwa mana taamanya ahendaro.”
Phahi, hara asikari aganya nguwoze kpwa kuzipiga kura.

---

* **23:16 23:16** Vitabu vyanjina vya kare vina msitari wa 17: *Chila wakati wa sikukuu ya Pasaka, Pilato kala inam’bidi aavugurire busu mwenga.* **23:30 23:30** Hosea 10:8; Maono 6:16 † **23:31 23:31** Chiyunani chinaamba: *Sambi ichikala atu anauhendera muhi muitsi hivi, dze, wa kuuma indakaladze?* **23:34 23:34** Zaburi 22:18

35 Atu aima hipho kumrorera, kuno vilongozi a Chiyahudi anamnyetera,
anaamba, “Waokola ayae, phahi naadziokole mwenye ichikala kpweli
ndiye Muokoli,‡ Yetsambulwa ni Mlungu!”
36 Asikari nao achendamchania, amupha uchi wa ngbwadu anwe,
37 achimuamba, “Ichikala kpweli uwe ndiwe mfalume wa Ayahudi,
phahi dzitivye!”
38 Dzulu ya msalaba kala phakakotwa chibao chikaandikpwa: HIYU NI
MFALUME WA AYAHUDI.
39 Mmwenga wa hara akora okala akakotwa phara msalabani wamla-
phiza Jesu, achimuamba, “Avi we ndiwe Masihi? Phahi, dziokole na
uhuokole naswi piya!”
40 Ela yuya mkora wanjina wamdemurira myawe achimuamba, “We
kuogopha hata Mlungu? Hosi hwahukumiwani hukumu mwenga.
41 Hukumu yehu ni ya haki mana hunatiywa adabu kpwa sababu ya
makosa gehu. Ela hiyu kahendere kosa rorosi.”
42 Chisha achiamba, “Jesu, nakuvoya unitambukire wakati ndiphoandza
kutawala.”
43 Jesu achimuamba, “Nakuahidi kala vivi rero hundakala hosi Peponi.”

Chifo cha Jesu
(Mathayo 27:45–56; Mariko 15:33–41; Johana 19:28–30)

44 Kala ni kama saa sita za mutsi, na kpwakala na jiza tsi ndzima hadi
saa tisiya.
45 Wakati uho paziya ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu yaahuka pande
mbiri.
46 Jesu wakota kululu achiamba, “Baba, roho yangu nayiika mwako
mikononi.” Ariphomala kugomba hivyo, achidosa.
47 Mkpwulu wa hara asikari ariokala hipho phoona hivyo, wamtogola
Mlungu na achiamba, “Hakika mutu hiyu kala ni mutu wa haki!”
48 Atu osi ariokpwedza hipho kulola Jesu na hara akora airi aolagbwavyo,
ariphoona hivyo, auya kaya kuno anadzipiga-piga vifuwa kpwa sababu ya
sonono.
49 Ela asena osi a Jesu, na achetu ambao kala akamlunga-lunga kula
Galilaya, aima kure chidide kulorera mambo higo.

Jesu anazikpwa
(Mathayo 27:57–61; Mariko 15:42–47; Johana 19:38–42)

50-51 Phahi, kala kuna mutu mmwenga aihwaye Yusufu, mwenyezi wa
mudzi wa Arimathaya, tsi ya Judea. Kala ni mutu mnono na wa haki na
kala anagodzera kpwa hamu kuona ufalume wa Mlungu. Yusufu kala ni
mngambi, ela kayakubaliana na ayae kuhusu uamuzi uho.
52 Phahi, waphiya kpwa Pilato achendavoya ruhusa ahewe mwiri wa
Jesu ili akauzike.
53 Alafu wakpwendautsereza phara msalabani, achiuvwika shanda
ya katani na achendauwiika mbirani, mbira ambayo kala ikatsongbwa
mwambani na kala taidzangbwezikpwa mutu.
54 Gago ganahendeka, kala ni siku ya Matayarisho, mana siku ya Kuoya
kala i phephi na kuandza.
55 Hara achetu ambao kala akamlunga-lunga Jesu kula Galilaya, aphiya
na Yusufu na achiona mbira na vira mwiri wa Jesu urivyolazwa himo.

23:35 23:35 Zaburi 22:7 ‡ **23:35 23:35** ***Muokoli***: Yani *Masihi*, mutu yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu (msitari wa 39 piya). **23:36 23:36** Zaburi 69:21 **23:44 23:44** Kutsama 26:31–33 **23:46 23:46** Zaburi 31:5 **23:49 23:49** Luka 8:2,3

56 Alafu aphiya vyao kaya na achendatayarisha marashi ga kupaka mwiri
wa Jesu. Ela Siku ya Kuoya taayahenda kazi yoyosi, kama Shariya za Musa
vyolonda.

24

Jesu anafufuka
(Mathayo 28:1–10; Mariko 16:1–8; Johana 20:1–10)

1 Siku ya kpwandza ya wiki, ligundzu chiti, hara achetu ahala gara
marashi ga kupaka lufu, ambago kala akagatayarisha, na achiphiya
mbirani.
2 Ariphofika hipho, akuta dziwe ra kubwiningizira mryango wa mbira
rikapingiliswa kure na yo mbira.
3 Ainjira mo mbirani, ela taayaona mwiri wa Bwana Jesu.
4 Wakati acheretezeka na higo, phatsembuka atu airi gafula okala
akavwala nguwo za kung'ala-ng'ala, achiima phephi.
5 Hara achetu azamisa vitswa photsi kpwa wuoga, ela hara atu
achiaambira, "Kpwa utu wani munaendza mutu mzima phatu pha atu a
kufwa?
6 Jesu kapho hipha, akafufuka! Mnatambukira go arigokuambirani
ariphokala achere Galilaya,
7 kukala iye, Mutu Yela Mlunguni, ni lazima alaviwe kpwa atu a dambi,
anyongbwe na siku ya hahu afufuke."
8 Ndipho hara achetu achitambukira.

Mitume anakahala kuamini
maneno ga achetu ola mbirani

9 Hara achetu ariphouya kula mbirani, akpwendasemurira mambo higo
hara anafundzi kumi na mmwenga na afuasi osi.
10 Achetu hinyo kala ni Maryamu kula Magidala, Joana, Maryamu nine
wa Jakobo, na achetu anjina ndio arioambira mitume higa.
11 Ela mitume taayaamini hara achetu kpwa sababu aona maneno gao
ni maphuphe.
12 Ela Petero wang'oka achizola mairo hadi ko mbirani. Wazama
achitsungurira hiko ndani, achiona yo shanda i macheye. Hipho wauya
kaya na kuangalala.

Jesu anatsembukira afuasie airi
njira ya Emau
(Mariko 16:12–13)

13 Siku iyo-iyo, afuasi airi a Jesu kala anaphiya lalo ra Emau, ambao ni
mwendo wa kama masaa mairi kula Jerusalemu.
14 Akala anabisha kuhusu mambo gohendeka.
15 Ariphokala anabisha, Jesu mwenye wakpwedza kula nyuma zao na
achinyendeka nao.
16 Amuona na matso gao, ela aangamizwa fwahamu za kumanya kala ni
Jesu.
17 Jesu achiauza, "Mnabishani mu njirani?" Hara mabwana airi aima,
na sura zao zichionyesa taana raha.
18 Mmwenga, ambaye kala aihwa Kileopa, achimuamba, "Naona ni uwe
macheyo hiko Jerusalemu usiyemanya mambo gohendeka vi dzuzi-dzuzi."

23:56 **23:56** Kutsama 20:10; Kumbukumbu 5:14 **24:6** **24:6** Mathayo 16:21; 17:22,23; 20:18,19; Mariko 8:31; 9:31; 10:33,34; Luka 9:22; 18:31–33

19 Achiauza, “Mambo gani?” Nao achimuamba, “Ni mambo garigom-
phaha Jesu wa Nazareti. Iye kala ni nabii, tsona Mlungu na atu osi aona
manenoge na mahendoge gana uwezo mkpwulu.
20 Ela akulu a alavyadzi-sadaka na vilongozi ehu amlavya ili aamulwe
kuolagbwa, na achinyongbwa, wakotwa misumari dzulu ya msalaba.
21 Kala huna tamaa kukala iye ndiye ndeikombola tsi ya Iziraeli. Zaidi
ya higo, rero ni siku ya hahu hangu mambo higa gahendeke.
22 Tsona, achetu anjina a kundi rehu akahuteza rero. Akaphiya mbirani
ligundzu chiti,
23 ela achiphofika hipho, taauonere mwiri wa Jesu. Achiphouya
akahuambira kala akatsembukirwa ni malaika, akaambwa Jesu ni mzima.
24 Alafu ayawehu anjina akaphiya ko mbirani na achakuta vivyo
achivyoambirwa ni nyo achetu, ela Jesu mwenye taamuonere.”
25 Ndipho Jesu achiaambira, “Mu azuzu mwimwi, mbona munaona
ugumu kuamini maneno garigogombwa ni manabii?
26 Mana Masihi* kala ni lazima agaye hivyo kpwandza, ndipho aphahe
nguma nyinji kula kpwa Mlungu.”
27 Alafu waaeleza vinono mambo goandikpwa kumuhusu iye, kuandzira
vitabu vya Musa hadi goandikpwa ni manabii anjina gosi.
28 Hara mabwana ariphofika phephi na Emau ambako kala anaphiya,
Jesu wahenda avi anatsapa.
29 Ela aho am’bembeleza, achimuamba, “Kala phapha na sisi, mana
dzuwa rikatswa na jiza rinahanda.” Hipho, wakubali kukala nao.
30 Wakati wa chakurya wasagala kurya nao, achihala bofulo na
achishukuru Mlungu, achirimega-mega chisha achiapha.
31 Ndipho nao aching’alwa ni matso na achimtambukira. Ela Jesu
achiyaya.
32 Hara mabwana achiamba, “Kpwa kpweli roho zehu che zina raha kura
njirani, achiphokala anahueleza Maandiko ga Mlungu!”
33 Auka phapho hipho kuuya Jerusalemu. Ariphofika hiko, akuta
hara anafundzi kumi na mwenga a Jesu na ayawao anjina akakutana
phamwenga.
34 Hara anafundzi kumi na mwenga achiamba, “Ni kpweli Bwana Jesu
akafufuka! Akamtsembukira Simoni Petero.”
35 Alafu nao hara afuasi airi achieleza gachigohendeka hiko njirani, na
vira achivyomtambukira Jesu achiphomega-mega bofulo.

Jesu anatsembukira afuasie
(Mathayo 28:16–20; Mariko 16:14–18; Johana 20:19–23; Mahendo 1:6–8)

36 Wakati kala acheresemurirana mambo higo, Jesu mwenye watsem-
buka gafula achiima kahi-kahi yao achiamba, “Amani naikale kpwenu.”
37 Atishirwa, mana kala anaona akaona jine.
38 Ela Jesu achiamba, “Kpwa utu wani munaogopha? Na ni kpwa utu
wani muna shaka mwenu mioyoni?
39 Hebu lolani mikono yangu na magulu, muone ichikala simi. Nigutani
muone, mana jine tarina mwiri na mifupha dza hivyo nrivyo mimi.”
40 Ariphomarigiza kugomba vivyo, achiaonyesa mikonoye na maguluge.
41 Akala na raha sana ela taayaamini, piya achiangalala. Hipho Jesu
achiaambira, “Muna chakurya phano?”
42 Achimupha chipande cha ng’onda wa kuwada,

---

* **24:26 24:26 *Masihi***, manage ni *mutu yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu.*

43 na achichirya pho mbere zao.
44 Alafu achiaambira, “Nriphokala nchere namwi kala nchikuambirani
kukala, mambo gosi ganihusugo garigoandikpwa Chitabu cha Shariya za
Musa, goandikpwa ni manabii na garigo mo ndani ya Chitabu cha Zaburi,
ni lazima gatimizwe.”
45 Chisha waang’aza matso ili aelewe Maandiko ga Mlungu,
46 achiaambira, “Higa ndigo goandikpwa himo vitabuni kukala Masihi †
ni lazima ateswe na siku ya hahu afufuke.
47 Kpwa sababu yangu, kuandzira hipha Jerusalemu, atu a makabila gosi
duniani andasikira kukala Mlungu anaswamehe dambi za osi anaokubali
makosa gao na kumuuyira Mlungu.
48 Mwimwi mu mashaidi a mambo higa.
49 Na phundzani, nindakureherani Roho Mtakatifu kama Baba arivy-
olaga. Ela kalani hipha Jerusalemu hadi ndiphohewa nguvu kula
mlunguni.”

Jesu anahalwa kuphiya mlunguni
(Mariko 16:19–20; Mahendo 1:9–11)

50 Alafu Jesu walongoza njira afuasie kuuka Jerusalemu hadi phephi na
Bethania. Ariphofika hipho waunula mikono‡ achiajaliya afuasie.
51 Ariphokala anaajaliya, wauswa, achihalwa kuphiya dzulu mlunguni.
52 Alafu afuasie amuabudu, chisha achiuya Jerusalemu na raha sana.
53 Phahi, afuasie kala nkuhumira muda munji chila siku kumtogola
Mlungu ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu.

---

† **24:46 24:46** Yani yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu. **24:49 24:49** Mahendo 1:4 **24:50 24:50** Mahendo 1:9–11 ‡ **24:50 24:50** Wakati wa kujaliya mutu, Ayahudi nkuunula mikono kama alama ya kujaliya.

Injili irivyoandikpwa ni
JOHANA
Tanga mbere

Injili ya Johana inahuambira kukala Jesu ni Neno wa Mlungu. Injili hino yaandikpwa ili asomao aamini kukala, "Jesu ndiye Yetsambulwa ni Mlungu Kuokola Atu, yani Mwana wa Mlungu." (20:31) Na mutu achimuamini aphahe uzima wa kare na kare.

Muandishi wa Injili hino ni mwanafundzi wa Jesu yeihwa Johana. Ye mwenye anadziiha "mwanafundzi yemendzwa sana ni Jesu." (19:26 na 21:7). Bada ya kuhung'azira ching'ang'a kukala Jesu ndiye Neno wa Mlungu, Johana anaandika dzulu ya mutu wanjina yeihwa Johana, yani Johana M'batizadzi, ariyemtanguliya Jesu.

Johana anahuonyesa Jesu arivyokala anahumira mifwano ya maisha ga kawaida kueleza maisha ga chiroho: mfwano, madzi, chakurya, mwanga, mrisa, mkurima, na ganjinage. Haswa, Johana waonyesa kukala, uzima wa kare na kare unaphahikana kpwa Jesu bahi, ambaye iye ndiye njira, kpweli, na uzima (14:6).

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Jesu anasemwa ching'ang'a kala ndiye Neno wa Mlungu 1:1–18
Johana M'batizadzi anamtanguliya Jesu 1:19–34
Anafundzi a kpwandza a Jesu 1:35–51
Vilinje na kazi zohendwa ni Jesu 2:1—12:50
Jesu anabisha na anafundzie na kuvoya Mlungu 13:1—17:26
Jesu anagbwirwa na kuhukumiwa 18:1—19:16
Jesu anaolagbwa na kuzikpwa 19:17–42
Jesu anafufuka na kuatsembukira anafundzie 20:1—21:25

Jesu ni Neno ra uzima

1 Hipho mwandzo kabila ya dunia kuumbwa kpwakala na Neno. Hiye
Neno kala a phamwenga na Mlungu, naye kala ni Mlungu.
2 Hangu mwandzo, Neno kala a phamwenga na Mlungu.
3 Viumbe vyosi vyaumbwa ni hiye Neno, wala takuna hata chiumbe
chimwenga ambacho chaumbwa bila iye.
4 Hiye Neno ndiye chandzo cha uzima, nao uzima nkureha mwanga
kpwa atu.
5 Hinyo mwanga nkung'ala jizani, naro jiza tariuturya bii.
6 Mlungu wahuma mutu mmwenga yeihwa Johana.
7 Mutu hiye wakpwedzaambira atu kuhusu mwanga, ili atu osi asikire
hinyo ujumbewe na aamini.
8 Johana kala siye hinyo mwanga, ela wakpwedzaambira atu kuhusu
mwanga hinyo.
9 Hiye mwanga wa kpweli, ang'ariraye chila mmwenga, kala aredza
duniani.
10 Hiye Neno wakpwedza duniani, ela atu duniani taayammanya, hata
dzagbwe iye ndiye ariyeumba dunia.
11 Wakpwedza kpwa atue, ela taayamkubali.

1:6 1:6 Mathayo 3:1; Mariko 1:4; Luka 3:1,2

12 Ela osi ariomkubali na kumkuluphira, waapha haki ya kukala ana a
Mlungu.
13 Taayakala ana a Mlungu kpwa kumanyana chimwiri, wala kpwa
mipango ya mutu, wala kpwa kuvyalwa ni baba wa chibinadamu. Ela
Mlungu mwenye ndiye yeahenda akale anae.
14 Tsona Neno rakala mutu, na achiishi phamwenga naswi. Naswi
hwaona ukuluwe, ukulu wa mwana wa macheye yela kpwa Baba.
Maishage gahuonyesa ukulu wa Mlungu, mana kala ni mutu wa mbazi
nyinji tsona muaminifu.
15 Johana walavya ushahidi kumuhusu, achikota kululu, achiamba, "Hiye
ndiye yekuambirani, 'Ye edzaye nyuma zangu ni mkpwulu kuriko mimi,
mana kala a kuko hangu sidzangbwevyalwa.' "
16 Kpwa vira ni mutu wa mbazi nyinji, anaenderera kuhuonera mbazi.
17 Mlungu walavya Shariya na Musa, ela waonyesa mbazi na kpweliye
kpwa gara arigohenda Jesu Masihi.
18 Takuna mutu yeyesi ariyemuona Mlungu isiphokala mwana wa
macheye yela kpwa Mlungu, ambaye iye mwenye ni Mlungu. Naye ana
uhusiano wa phephi na Baba, na wahumanyisa Mlungu arivyo.

Ushaidi wa Johana M'batizadzi
(Mathayo 3:1–12; Mariko 1:1–8; Luka 3:1–18)

19 Siku mwenga vilongozi a Chiyahudi hiko Jerusalemu ahuma alavyadzi-
sadaka na Alawi akamuuze Johana, "Ye edzaye ni ani?"
20 Johana karemere kulavya ushaidi, ela wagomba tsona ching'ang'a
achiamba, "Mimi simi iye Yetsambulwa ni Mlungu Kuokola Atu."*
21 Nao achimuuza, "Vino we u ani? Ukale u Elija?" Johana achiamba,
"Hata simi." Chisha achimuuza, "Ukale we u yuya Nabii?"† Ela achiamba,
"Hata simi."
22 Hara ariohumwa amuuza tsona, "Hebu huambire kpwani we u ani,
mana ni lazima huphirike majibu kpwa hinyo achiouhuma. Unaambadze
kuhusu we mwenye?"
23 Achiaambira, "Mimi ni hiye apigaye kululu hiko weruni, kuamba,
'Mtsengerani Mwenyezi Mlungu njira na muigolose.' " (Maneno higa
gagombwa kare ni nabii Isaya.)‡
24 Phahi hara atu ariohumwa kpwa Johana, anjina kala ni Mafarisayo.
25 Nao achimuuza, "Ichikala siwe Yetsambulwa Kuokola Atu, wala Elija,
wala siwe hiye Nabii, mbona unabatiza atu?"
26 Johana achiamba, "Ninabatiza na madzi, ela mumu makundini muna
mutu ambaye tamummanya.
27 Iye ndiye ndekpwedza bada ya mimi, ambaye mimi sifwaha hata
kuvula virahuvye."
28 Gosi higo gahendeka Bethania, uphande wa mlairo wa dzuwa wa
muho Joridani, ambako Johana kala anabatiza atu.

Jesu ndiye Mwana ng'ondzi wa Mlungu

29 Siku ya phiriye Johana waona Jesu anatsoloka, naye Johana achiamba,
"Hiyu ndiye Mwana ng'ondzi wa Mlungu ausaye dambi za atu osi!

---

* **1:20 1:20** Yani *Masihi* (mstari wa 25 piya). **1:21 1:21 a** Malaki 4:5; **b** Kumbukumbu 18:15,18
† **1:21 1:21** Ayahudi aamini kukala Mlungu andahumira nabii dza Musa, ambaye andakala na uwezo mkpwulu (soma Kumbukumbu 18:15,18). **1:23 1:23** Isaya 40:3 ‡ **1:23 1:23** Chitabu cha Isaya 40:3.

30 Ndiye yekala nchikuambirani, ‘Ye edzaye nyuma zangu ni mkpwulu
kuriko mimi, mana a kuko hangu sidzangbwevyalwa.’
31 Kala simmanya, ela chonihenda nibatize na madzi, ni kuamanyisa
Aiziraeli kuhusu hiye mutu.”
32 Chisha Johana achishudiya achiamba, “Náona Roho Mtakatifu anat-
serera dza njiya kula mlunguni, achendagbwa mwakpwe mwirini achisala
phapho.
33 Kalapho siyagaona higa, singegamanya. Ela Mlungu ariyenihuma
nibatize na madzi wagomba nami achiniamba, ‘Uchedzaona Roho Mtakat-
ifu anatserera na kusala na mutu, manya iye ndiye ndiyebatiza na Roho
Mtakatifu.’
34 Nikaona mwenye mambo higa gachihendeka, nami nashuhudiya
kukala yuyu ndiye Mwana wa Mlungu.”

Jesu anatsambula anafundzie a kpwandza

35 Siku ya phiriye tsona Johana kala a phamwenga na anafundzie airi.
36 Ariphomuona Jesu anatsupa, waamba, “Lolani, yuya ndiye Mwana
ng’ondzi wa Mlungu!”
37 Hara anafundzi airi ariphosikira maneno higo, amlunga-lunga Jesu.
38 Phahi Jesu wagaluka achiaona anamlunga-lunga achiauza,
“Mnaendzani?” Nao achiamba, “Rabi, usagalaphi?” (Rabi manage ni
Mwalimu.)
39 Achiaambira, “Ndzoni namwi mundaona.” Kala ni kama saa kumi
za dziloni ariphophiya naye kuona asagalapho na achendamarigiza naye
dzuwa phapho.
40 Mmwenga wa hara ariosikira Johana anagomba na kumlunga Jesu,
kala ni Anderea. Iye kala ni ndugungbwa wa Simoni Petero.
41 Dzambo ra kpwandza Anderea arirohenda ni kumlunga nduguye
Simoni na achendamuamba, “Hukamuona Masihi.” (Manage ni Yetsam-
bulwa ni Mlungu Kuokola Atu.)
42 Alafu Anderea wamreha Simoni kpwa Jesu. Jesu wamlolato Simoni
achimuamba, “Uwe u Simoni mwanangbwa wa Johana. Hivi sambi
undaihwa Kefa.” (Yani Petero).§

Filipu na Nathanieli anakala anafundzi a Jesu

43 Siku ya phiri, akata shauri kuphiya Galilaya. Hiko akpwendamuona
mutu yeihwa Filipu, naye Jesu achimuamba, “Nilunga-lunga.”
44 Filipu kala ala Bethisaida, mudzi ambao Anderea na Petero kala ndiko
kpwao.
45 Filipu wamuona msenawe Nathanieli achimuamba, “Hukamuona
mutu ambaye Musa na manabii aandika habarize. Mutu hiye ni Jesu
mwana wa Yusufu, mwenyezi wa mudzi wa Nazareti.”
46 Nathanieli achiamba, “Takuna chochosi chinono ambacho chinaweza
kula Nazareti.” Ndipho Filipu achimuamba, “Ati unaambadze? Huphiye
ukadzionere mwenye.”
47 Jesu ariphomuona Nathanieli anatsoloka, wagomba kumuhusu achi-
amba, “Ye edzaye ni Muiziraeli mwenye-mwenye, mana mwakpwe rohoni,
kana handzo.”

§ **1:42 1:42** Dzina *Petero* ni ra Chiyunani na dzina *Kefa* ni ra Chieburania, gosi manage ni *mwamba.*

48 Nathanieli achimuuza, “Ukanimanyadze?” Achiambwa, “Nkakuona
kabila Filipu kadzangbwekukuiha, mana che u kolo ya muhi wiihwao
mtini.”
49 Ndipho Nathanieli achiamba, “Rabi, uwe u Mwana wa Mlungu! Ndiwe
Mfalume wa Iziraeli!”
50 Jesu achiamba, “Vino, ukaamini kpwa vira nkakuamba nkakuona che
u kolo ya mtini? Hebu ni viphi? Phahi undaona mambo makulu zaidi ya
higa.”
51 Achienjereza kuamba, “Nakuambirani kpweli mundaona mlunguni
kuchifwenuka, piya mundaona malaika a Mlungu achikpwera na kutser-
era kpwa sababu yangu mimi, Mutu Yela Mlunguni.”

2

Jesu anaphiya harusini hiko Kana

1 Siku ya hahu kpwakala na arusi hiko mudzi wa Kana, jimbo ra Galilaya.
Nine wa Jesu kala a phapho.
2 Jesu naye piya waalikpwa arusi iyo phamwenga na anafundzie.
3 Uchi wa zabibu uriphosira hipho harusini, nine wa Jesu wakpwedza-
muamba, “Uchi wao ukasira.”
4 Jesu achimuamba nine, “Phana rangu rani mayo? Wakati wangu
taudzangbwe.”
5 Nine achiaambira ahendadzi-kazi, “Hendani rorosi ndirokuambirani
muhende.”
6 Phahi kala phana simikiro sita za mawe ambazo chila mwenga kala
inaodzala madzi, madaba mane hadi sita. Zaikpwa kpwa jadi ya Chiyahudi
ya kudzitakasa.*
7 Jesu waambira hara ahendadzi-kazi, “Odzazani madzi hizi simikiro
zosi.” Nao achiziodzaza lingo lingo.
8 Chisha achiaambira, “Haya hekani mumphirikire muandazi mkpwulu
wa sharee.” Nao achiheka achimphirikira,
9 naye muandazi mkpwulu achitsumbula. Mbavi gara madzi kala
gakagaluka uchi, phahi wadziuza ulaphi huno. Ela ahendadzi-kazi
arioheka higo madzi kala anamanya ulako. Phahi yuya muandazi
mkpwulu wamuiha kanda bwana arusi,
10 achendamuamba, “Kawaida mutu nkuandza kulavya uchi mnono hata
atu achikolwa, ndipho akalavya uchi mui. Ela uwe unalavya uchi mnono
mwisho-mwisho!”
11 Jesu wahenda chilinje hichi hiko Kana, jimbo ra Galilaya. Chilinje
hichi chakala dalili ya kpwandza kuonyesa kukala uwezowe wala kpwa
Mlungu. Kpwa sababu iyo anafundzie amkuluphira.
12 Badaye Jesu wauka achiphiya Kaperinaumu phamwenga na nine,
nduguze a chilume na anafundzie. Hiko akpwendakala siku chache.

Jesu anazola achuuzi
kula Nyumba ya Kuvoya Mlungu
(Mathayo 21:12–13; Mariko 11:15–17; Luka 19:45–46)

13 Sikukuu ya Chiyahudi ya Pasaka iriphofika phephi, Jesu waphiya
Jerusalemu.

1:51 1:51 Mwandzo 28:12 * **2:6 2:6** Ayahudi kala achisinga mikono na kudzitakasa kpwa njira malumu kabila ya kurya, kabila ya kuinjira ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu na wakati wanjina malumu. **2:12 2:12** Mathayo 4:13 **2:13 2:13** Kutsama 12:1–27

14 Ariphofika hiko, wainjira Nyumba ya Kuvoya Mlungu na achiona atu
anaguza ng'ombe, mang'ondzi na njiya. Piya waona atu okala asegere
mezani anagaluza pesa.
15 Phahi wasuka chikoto achiatuluza kondze hara atu phamwenga
na ng'ombe na mang'ondzi. Achipendula-pendula meza za ariokala
anagaluza pesa, na pesa zao zichimwagika.
16 Chisha achiagalukira hara aguzao njiya, na achiaambira kpwa usiru,
"Tuluzani vitu vyenu! Nyumba ya Baba msiihende chete!"
17 Anafundzie ariphosikira hivyo, atambukira Maandiko gaambago,
"Mendzwa nriyo nayo kpwa sababu ya nyumbayo indanirya."
18 Phahi vilongozi a Chiyahudi amuuza Jesu, "Undahuonyesa chilinje
chani hata humanye una uwezo wa kuhenda gosi higa uhendago?"
19 Achiaambira, "Ivundzeni hino Nyumba ya Kuvoya Mlungu nami
nindaidzenga tsona kpwa siku tahu."
20 Nao achimuamba, "Dzengo rohala miaka mirongo mine na sita kusira,
uridzenge kpwa siku tahu? Iyo taiwezekana bii!"
21 Ela nyumba ambayo Jesu kala anabisha habarize, kala ni mwiriwe.
22 Phahi ariphofufulwa, anafundzie atambukira kukala maneno higa
wagagomba. Nao achiamini higo Maandiko na higo ambago Jesu kala
akaambira.
23 Jesu ariphokala Jerusalemu, wakati wa Sikukuu ya Pasaka, atu anji
amkuluphira kpwa sababu aona vilinje arivyohenda.
24 Ela Jesu wamanya hinya atu taakuluphirika, mana anamanya achili
za anadamu zirivyo.
25 Kala kana haja ya mutu yeyesi kumuambira vira anadamu arivyo,
kpwa sababu ye mwenye anamanya moyo wa chila mutu.

3

Jesu anabisha na Nikodemu

1 Kpwakala na chilongozi mmwenga wa Chiyahudi yeihwa Nikodemu.
Mutu hiyu piya kala ni Mfarisayo.
2 Siku mwenga waphiya kpwa Jesu usiku achendamuamba, "Rabi,
hunamanya kukala uwe u mwalimu yehumwa ni Mlungu. Mana takuna
awezaye kuhenda vilinje uhendavyo bila ya Mlungu kukala phamwenga
naye."
3 Jesu achiamba, "Nakuambira kpweli, mutu kaweza kuona ufalume wa
Mlungu asiphovyalwa kano ya phiri."*
4 Nikodemu achimuuza, "Ela mutu anawezadze kuvyalwa ichikala ni
mvyere? Mana kpwa kpweli mutu kaweza kuuya ndanini mwa nine kano
ya phiri na akavyalwa tsona!"
5 Achiambwa, "Hakika nakuambira kpweli, mutu asiphovyalwa kpwa
madzi na Roho Mtakatifu, kaweza kuinjira kpwenye ufalume wa Mlungu.
6 Anadamu nkuvyala anadamu ario na uhai, ela Roho Mtakatifu
nkuvyala atu ario na uhai wa chiroho.
7 Kpwa hivyo gasikuangalaze higa nchigokuambira, kukala ni lazima
mutu avyalwe kano ya phiri.
8 Roho Mtakatifu ndiye aaphaye atu uhai wa chiroho. Ni dza viratu
phuto, mana nkuvuma kuphiya kokosi rilondako. Unarisikira rinavuma,
ela kumanya rilako wala riphiyako."

2:17 2:17 Zaburi 69:9 **2:19 2:19** Mathayo 26:61; 27:40; Mariko 14:58; 15:29 * **3:3 3:3** Chiyunani, mana ganjina ga *kano ya phiri* ni *kula dzulu.*

9 Nikodemu achiuza, “Mambo gano ganawezekanadze?”
10 Jesu achimuamba, “Uwe mwalimu mzima wa Ayahudi uheshimiwaye
sana hipha Iziraeli! Inawezekanadze kale kumanya mambo higa?
11 Nakuambira kpweli kukala hunagomba mambo humanyago na
kuaambira atu hurigoona, ela bado tamuna mioyo ya kukubali ujumbe
wehu.
12 Sambi nakuuza, nkakuambirani mambo ga himu duniani, ela tamni-
amini, dze, nchikuambirani mambo ga mlunguni vyo kpweli mundaamini?
13 Takuna ariyephiya dzulu mlunguni, ela mimi, Mutu Yela Mlunguni,
nátserera kula kuko.
14 Dza viratu Musa arivyounula nyoka ya shaba† dzulu ya chatsi hiko
weruni, vivyo hivyo nami, Mutu Yela Mlunguni, ni lazima niunulwe
15 ili chila mutu ndiyenikuluphira aphahe uzima wa kare na kare.”
16 Kpwa sababu iyo Mlungu wamendza atu duniani hata achimlavya
mwanawe wa macheye, ili chila mutu amkuluphiraye asiangamike, ela
akale na uzima wa kare na kare.
17 Mlungu kayamhuma mwanawe ili aamule atu himu duniani, ela
wamhuma ili edze kuokola atu.
18 Takuna uamuli umgodzayo mutu amkuluphiraye. Ela aamulwa
kare osi asiomkuluphira, mana taayamkuluphira Mwana wa macheye wa
Mlungu.
19 Na sababu ya kuamulwa kpwao ni kukala, mwanga wakpwedza
duniani kula mlunguni, ela atu amendza jiza zaidi kuriko mwanga, mana
mahendo gao ni mai.
20 Chila mutu ahendaye mai nkuuzira hinyo mwanga. Na kaweza
kuusengerera phephi kpwa kuogopha dambize zisedze zikamanywa.
21 Ela ahendaye ga haki nkpwedza mwangani bila wasiwasi. Nkpwedza
mwangani ili chila mmwenga aone kukala ahendago anawezeshwa ni
Mlungu.

Johana M’batizadzi anashuhudiya kuhusu Jesu

22 Badaye, Jesu na anafundzie auka Jerusalemu, achendakala seemu
zanjina za jimbo ra Judea kpwa muda na achikala anabatiza atu kuko.
23 Johana naye kala anabatiza hiko Ainoni phephi na seemu za Salimu,
sababu kala kuna madzi manji na atu kala aredza kubatizwa.
24 (Wakati hinyo Johana kala kadzangbwetiywa jela.)
25 Siku mwenga anafundzi anjina a Johana na Myahudi mmwenga
alumbana kuhusu mila za kutawaza.
26 Phahi anafundzi a Johana akpwedza achimuamba, “Mwalimu, yuya
mutu yekala naye ng’ambo ya Joridani ambaye wamshuhudiya, vivi sambi
anabatiza na chila mutu anaphiya kpwakpwe.”
27 Johana achiamba, “Mutu kaweza kuphaha chitu asiphohewa ni
Mlungu.
28 Mwimwi enye munaweza kushuhudiya kukala náamba, ‘Mino simi
Yetsambulwa Kuokola Atu,’ ela náamba, ‘Natangulizwa.’
29 Bwana arusi ndiye mwenye bibi arusi. Chandama nkuhamirwa
kumuona bwana arusi na kukala phephi naye. Iye ndiye bwana arusi,
nami ni dza chandamawe na iyo ndiyo mana nkahamirwa.

3:14 3:14 Isabu 21:9 † **3:14 3:14** ***Nyoka ya shaba***: Nyoka yotengezwa na shaba yoikpwa dzulu ya chatsi ili yeyesi ariyekala mkpwongo ariphoilola waphola (soma Isabu 21:9). **3:24 3:24** Mathayo 14:3; Mariko 6:17; Luka 3:19,20 **3:28 3:28** Johana 1:20

30 Ni lazima aphahe nguma zaidi na zaidi, nami nguma yangu izidi
kuphunguka.
31 “Edzaye kula dzulu ni mkpwulu kuriko osi. Alaye duniani ni wa
dunia, naye nkugomba mambo ga chidunia. Ela edzaye kula mlunguni
ni mkpwulu kushinda osi.
32 Iye nkugomba arigogaona na kugasikira ela taphana mutu aphokeraye
ujumbewe.
33 Ela mutu achikubali ushaidi wa Jesu, anaonyesa kukala Mlungu ni wa
kpweli.
34 Mana iye ambaye Mlungu wamhuma anagomba maneno ga Mlungu.
Na nkuhewa nguvu za Roho ni Mlungu bila chipimo.
35 Baba nkumendza mwanawe na waika chila chitu chikale tsini ya
uwezowe.
36 Yeyesi akuluphiraye Mwana ana uzima wa kare na kare. Ela asiye-
muogopha kandakala na uzima mana Mlungu anaenderera kumreyera.”

4

Jesu anagomba na mchetu wa Chisamariya

1-3 Mafarisayo asikira kukala Jesu anaphaha afuasi anji kuriko Johana
na anaabatiza. (Ela si Jesu ariyekala anabatiza afuasie, ela anafundzie
ndiokala anabatiza.) Jesu ariphomanya mambo higa, wauka Judea na
achiuya jimbo ra Galilaya.
4 Jesu ariphokala anaphiya, yambidi atsupe na jimbo ra Samariya.
5 Wafika Sukari, mudzi mmwenga wa jimbo ra Samariya, ambao kala u
phephi na munda wa Yusufu ariokala akahewa ni ise Jakobo.
6 Phahi hipho kala phana chisima chokala cha Jakobo. Jesu wasagala
hipho chisimani mana kala akaremwa na charo. Nayo kala ni kama saa
sita za mutsi.
7-8 Anafundzie amricha hipho chisimani achiphiya mudzini kpwendag-
ula chakurya. Badaye chidide, phachedza mchetu wa Chisamariya kuheka
madzi. Jesu wamuamba yuya mchetu, “Nipha madzi ninwe.”
9 Yuya mchetu achiamba, “Uwe u Myahudi, nami ni mchetu wa
Chisamariya, inakaladze unanivoya madzi ga kunwa?” (Wagomba hivyo
mana Ayahudi na Asamariya kala taagbwirana.)
10 Jesu achimuamba, “Uwe kumanya zawadi ya Mlungu alavyayo kpwa
anadamu wala kumanya akuvoyaye madzi ga kunwa ni ani. Kala
unamanya, uwe ungemvoya iye akakupha madzi, naye angekupha madzi
garehago uzima.”
11 Yuya mchetu achiamba, “Bwana kuna mwiyo wa kuhekera madzi na
chisima chi ndani. Undagaphahadze go madzi garehago uzima?
12 Ama unalonda kudzihenda mkpwulu kuriko mkare wehu Jakobo? Iye
wahurichira chisima hichi ambacho iye mwenye, anae na mifugoye, osi
anwa madzi ga chisima hichi.”
13 Achiambwa, “Yeyesi ndiyenwa madzi higa nkukala na chiru tsona,
14 ela mutu ndiyenwa madzi ndigomupha mimi, kandahenda chiru hata
kare na kare. Higo madzi ndigomupha gandakala dza pula za muho
urehao uzima wa kare na kare.”
15 Yuya mchetu achiamba, “Bwana nakuvoya, uniphe madzi higo, ili
nisikale na chiru tsona ama kpwedza hipha chisimani kuheka madzi.”

3:35 3:35 Mathayo 11:27; Luka 10:22 **4:5 4:5** Mwandzo 33:19; Joshuwa 24:32 **4:9 4:9** Ezira 4:1–5; Nehemia 4:1,2

16 Jesu achiamba, “Phiya ukamuihe mlumeo wedze naye.”
17 Yuya mchetu achimuamba, “Sina mlume.” Achiambwa, “Ukagomba kpweli kabisa kukala kuna mlume.
18 Mana wahalwa ni alume atsano, na hata iye uriye naye, kayakulóla ela ni msena tu, wala siye mlumeo. Phahi uchivyogomba uwe ni kpweli tsetsetse!”

19 Yuya mchetu achiamba, “Bwana, naona kukala uwe u nabii.
20 Akare ehu aabudu dzulu ya mwango uhu, ela mwimwi Ayahudi mkuamba kukala Jerusalemu ndipho phatu pha atu kuabudu Mlungu.”
21 Jesu achimuamba, “Mayo! Amini nagokuambira, wakati uredza ambapho tamundamuabudu Baba dzulu ya mwango hinyu wala hiko Jerusalemu.
22 Mwimwi Asamariya tamummanya munayemuabudu, ela swiswi Ayahudi hunammanya humuabuduye, mana wokofu uredza kula kpwa Ayahudi.
23 Kuredza wakati, na wakati wenye ni uhu, wa Roho Mtakatifu kulongoza atu amuabudu Baba Mlungu chikpweli-kpweli. Mana hiye Baba anamendza atue amuabudu dza hivi.
24 Mlungu ni Roho, na atue achimuabudu ni lazima alongozwe ni Rohowe ili amuabudu chikpweli-kpweli.”
25 Yuya mchetu achiamba, “Namanya kukala kuredza Masihi. Ndiphofika andahueleza mambo gosi.” (Masihi manage ni Yetsambulwa ni Mlungu Kuokola Atu.)
26 Jesu achimuamba, “Mimi nigombaye, ndiye.”

27 Phapho hipho anafundzie achiuya. Ariphouya, achitezeka kumuona Jesu anabisha na mchetu. Ela taphana yemuuza yuya mchetu, “Unalondani?” Wala taphana ariyemuuza Jesu, “Kpwa utu wani unabisha naye?”
28 Phahi yuya mchetu waricha nyunguye ya madzi na achiphiya hiko mudzini, achendaambira atu,
29 “Ndzoni muone mutu achiyeniambira chila chitu nrichohenda. Kale mutu yuno ndiye Masihi?”
30 Atu akpwedza kula hiko mudzini kulola Jesu.

31 Wakati atu kala aredza kulola Jesu, anafundzie kala anamchengachenga kumuamba, “Mwalimu rya chakurya.”
32 Ela achiaambira, “Nina chakurya ambacho tamchimanya.”
33 Hara anafundzie achiuzana, “Kale kuna mutu achiyemrehera chakurya?”
34 Ndipho achiaeleza achiamba, “Chakurya changu ni kuhenda gara ambago nalagizwa ni iye ariyenihuma, na kumala kaziye.
35 Mwimwi mkuamba, ‘Sere miezi mine tu atu avune.’ Ela nakuambirani, ilolenito yo minda namwi mundaona! Lolani, mavuno ga tayari kuvunwa.
36 Avunadzi anahewa mshahara kpwa kazi ahendayo. Na mavuno avunago ni atu ambao andaphaha uzima wa kare na kare. Kpwa hivyo aphandaye na avunaye osi andahererwa.
37 Mnamanya msemo uambao, ‘Mmwenga nkuphanda na wanjina akavuna.’ Nayo ni kpweli!
38 Kpwa hivyo nákuhumani mkavune minda ambayo tamuiphandire mwimwi. Mana ariohenda kazi kpwa chadi ni anjina, namwi munavuna jasho rao.”

39 Asamariya anji kula mudzi hinyo amkuluphira Jesu kpwa sababu ya
maneno arigogomba yuya mchetu. Mana kala akaambira, “Mutu hiyu
akaniambira chila chitu nrichohenda.”
40 Phahi hinyo Asamariya ariphokpwedza kpwa Jesu, am’bembeleza
akale nao. Hipho wasagala nao siku mbiri,
41 na manenoge arigogomba gahenda atu anji sana amkuluphire.
42 Hara atu achimuamba yuya mchetu, “Hipha sambi hukaamini kpwa
sababu hukamsikira enye na masikiro gehu, wala si kpwa sababu ya
maneno uchigohuambira. Kpwa hivyo hunamanya kpwa kpweli, yuyu
ndiye ndiyetivya atu duniani.”

Jesu anaphoza mwana wa dzumbe

43 Zira siku mbiri ambazo Jesu wakubali kusagala Samariya phosira,
wauka achiphiya Galilaya.
44 Mana Jesu mwenye kala akaamba, “Nabii katogolwa phao laloni.”
45 Atu a Galilaya kala akaphiya kuko Jerusalemu wakati wa Sikukuu ya
Pasaka, nao kala akaona chila chitu ambacho Jesu kala akahenda hiko.
Kpwa sababu ya higo, Jesu ariphofika Galilaya, atu amkaribisha vinono.
46 Phahi Jesu ariphokala Galilaya, wauya mudzi wa Kana ambako kala
akagaluza madzi kukala uchi. Kpwakala na mkpwulu wa jeshi ambaye
kala ana mwana mkpwongo sana mudzi wa Kaperinaumu.
47 Ye mkpwulu wa jeshi ariphosikira kukala Jesu akedza Galilaya
kula Judea, wamlunga kuko Kana. Ariphofika, wamvoya sana aphiye
naye Kaperinaumu, ili akamuphoze mwanawe ambaye kala kamanyikana
kutiya.
48 Jesu achimuamba, “Tamundaamini hadi muone vilinje na mambo ga
kuangalaza!”
49 Ela yuya mkpwulu wa jeshi achimuamba, “Bwana, huphiye
phamwenga kabila mwanangu kadzangbwekufwa.”
50 Achiambwa, “Phiya kaya; mwanao akaphola.” Naye achiamini
maneno ga Jesu, achigbwira njira.
51 Siku ya phiriye, ariphokala achere njirani anauya kaya, wakutana na
atumishie, achimuamba kukala mwanawe waphola.
52 Phahi waauza, “Waandza kuphola saa ngaphi?” Nao achimuamba,
“Dzana saa sabaa za mutsi ndipho homa ramrichira.”
53 Ise wa yuya mwanache watambukira kukala uho ndio wakati ambao
Jesu waamba, “Mwanao akaphola.” Kpwa hivyo iye na atue osi pho
phakpwe kaya amkuluphira Jesu.
54 Chilinje hichi chakala ishara ya phiri, ambayo Jesu waihenda hiko
Galilaya bada ya kuuya kula Judea.

5

Jesu anaphoza chiswere

1 Badaye Jesu wauya Jerusalemu kusherekeya Sikukuu muhimu ya
Chiyahudi.
2 Hiko Jerusalemu, phephi na ryango roihwa Ryango ra Mang’ondzi, kala
phana birika ra madzi ambaro Chieburania kala richiihwa Betizatha. Hiro
birika razungulukpwa ni mabanda matsano.

4:44 4:44 Mathayo 13:57; Mariko 6:4; Luka 4:24 **4:45 4:45** Johana 2:23 **4:46 4:46** Johana 2:1–11

3 Himo mabandani kala muna kundi kulu ra akongo ambao kala
akadziambalaza. Kala phana vipofu, viswere, na ariopholoza vilungo.*
Akongo kala achigodza madzi gatebulwe. [
4 Kpwa mana chila bada ya muda fulani malaika wa Mlungu kala
achitserera mura madzini na akagatebula. Mkpwongo wa kpwandza
yetserera mura madzini bada ya madzi kutebulwa kala achiphola.]
5 Phahi kala phana mutu mmwenga yekala mkpwongo miaka mirongo
mihahu na minane.
6 Jesu ariphomuona akadziambalaza hipho na kumanya kukala ukon-
gowe ni wa masiku, wamuuza, "Unalonda kuphola?"
7 Yuya mkpwongo achiamba, "Bwana, sina mutu wa kuniterya kunitiya
himu birikani, madzi gachitebulwa. Mana nchitaka kuinjira, mutu wanjina
ananitanguliya."
8 Phahi Jesu wamuamba, "Unuka! Hala tandikoro uphiye vyako."
9 Phapho hipho yuya mkpwongo waphola. Achiunuka, achihala
tandikore, na achiandza kunyendeka.
Mambo higa gahendwa Siku ya Kuoya,
10 kpwa hivyo vilongozi a Chiyahudi amuamba yuya mutu
achiyephozwa, "Chishariya rero ni Siku ya Kuoya na tairuhusiwa
kutsukula mzigo."
11 Ela ye achiamba, "Iye mutu achiyeniphoza akaniamba nihale tandiko
rangu niphiye vyangu."
12 Nao achimuuza, "Ye chiyekuamba uhale tandikoro uphiye vyako ni
ani?"
13 Ela yuya mutu yekala akaphozwa, kamanyire achiyemphoza. Mana
Jesu kala akayaya mo kahi-kahi za atu, kpwa vira kala phana atu anji sana.
14 Badaye Jesu wamuona yuya mutu ndani ya Nyumba ya Kuvoya
Mlungu achimuamba, "Unaona, sambi u mzima, phahi usihende dambi
tsona, usedze ukaphaha mashaka makulu zaidi."
15 Yuya mutu waphiya vyakpwe achendaambira vilongozi a Chiyahudi
kukala Jesu ndiye yemphoza.

Jesu anagomba kuhusu uwezowe

16 Phahi, kpwa vira Jesu kala achihenda mambo higa Siku ya Kuoya,
vilongozi a Chiyahudi amgbwayisa.
17 Jesu achiaambira, "Baba anahenda kazi wakati wosi, na ndiyo mana
nami ni lazima nihende kazi."
18 Ariphogomba hivyo, kayavundza shariya ya Siku ya Kuoya bahi,
ela piya wadzihenda sawa na Mlungu kpwa kuamba Mlungu ni ise.
Hicho ndicho chokala chizigbwa cha vilongozi a Chiyahudi azidi kutaka
kumuolaga.
19 Jesu achienderera kugomba, achiamba, "Nakuambirani kpweli, mimi
Mwana siweza kuhenda rorosi mi mwenye kare. Mambo ambago
nkumuona Baba anahenda, ndigo nihendago bahi. Mana higo gahendwago
ni Baba, nami Mwana ndigo nihendago.
20 Kpwa vira Baba ananimendza mi Mwanawe, nkunionyesa chila chitu
ambacho ye mwenye nkuhenda. Na andanionyesa mambo makulu zaidi
kuhenda kuriko higa mchigogaona, namwi mundaangalazwa sana.
21 Viratu Baba afufulavyo atu ariofwa na kuapha uzima, ndivyo nrivyo
hata mimi Mwana, nkuapha uzima atu nrioatsambula.

---

* **5:3 5:3b** Maandiko ganjina ga Chiyunani tagana seemu ya mwisho ya msitari wa 3 wala msitari wa 4. **5:10 5:10** Nehemia 13:19; Jeremia 17:21

22 Baba mwenye kaamula mutu yeyesi, ela uwezowe wosi wa kuamula
wanirichira mi Mwanawe,
23 ili atu osi aniishimu, dza viratu amuishimuvyo Baba. Mutu yeyesi
asiyemuishimu Mwana, piya kamuishimu Baba ambaye wanihuma.
24 “Nakuambirani kpweli, mutu asikiraye maneno gangu na kumuamini
ye ariyenihuma, ana uzima wa kare na kare. Kandaamulwa, ela wavuka
kufwewako achiinjira uzimani.
25 Nakuambirani kpweli kuredza wakati, na wakati wenye ni uhu,
ambapho ariofwa chiroho andasikira sauti ya Mwana wa Mlungu, na hinyo
ndiosikira, andaishi.
26 Vyo ambavyo Baba ndiye chandzo cha uzima, phahi wamjaliya
Mwanawe naye akale chandzo cha uzima.
27 Tsona wamupha uwezo wa kuamula kpwa sababu iye ni Mutu Yela
Mlunguni.
28 Msitezeke na higa mana wakati uredza ambapho osi ario mbirani
andasikira sautiye,
29 nao andatuluka. Hara ariohenda manono andafufulwa na aishi hata
kare na kare. Ela ariohenda mai andafufulwa, chisha aamulwe na kutiywa
adabu.
30 Siweza kuhenda chochosi mimi mwenye machiyangu. Naamula
niambiwapho ni Mlungu. Kpwa hivyo uamuli wangu ni wa haki kpwa
sababu sihenda nilondavyo, ela nahenda alondavyo iye ariyenihuma.”
31 Jesu waenderera kugomba achiamba, “Ichikala nindadzishuhudiya mi
mwenye tu, phahi ushaidi wangu taundakala na mana.
32 Ela kuna wanjina ambaye ananishuhudiya, na namanya higo agom-
bago kunihusu ni kpweli.
33 Mwimwi mwalavya ahumwa kpwa Johana, naye piya achiashuhudiya
ukpweli kunihusu.
34 Kugomba hivi sio kala nina haja na mwanadamu akale shaidi, ela
nakuambirani ili muamini na muokolwe.
35 Johana kala ni dza taa ing’alayo, namwi mwahererwa kpwa muda,
kpwa sababu ya hinyo mwangawe.
36 Ela ushaidi nirio nao ni mkpwulu kuriko wa Johana. Chila nihendacho,
náhewa ni Baba nchikamilishe. Higa nihendago ganagomba badala ya
mimi na ganaonyesa kukala Baba ndiye ariyenihuma.
37 Naye Baba ariyenihuma washuhudiya mwenye kunihusu.
Tamdzangbwesikira sautiye wala kumuona uso kpwa uso,
38 wala tamlunga manenoge, kpwa sababu tamnikuluphira mimi ariyeni-
huma.
39 Mnadzifundza sana Maandiko kpwa sababu munaona ndigo
ndigokuphani uzima wa kare na kare. Ela Maandiko genye ganan-
ishuhudiya mimi!
40 Ela mbona munarema kpwedza kpwangu kuphaha uzima wa kare na
kare?”
41 Phahi Jesu wazidi kugomba na hara atu, achiamba, “Mino silonda
nguma kula kpwa anadamu.
42 Ela nakumanyani murivyo, na namanya kukala tamummendza
Mlungu mioyo kutsuka.
43 Nákpwedza kumuwakilisha Baba, ela mwimwi mchinikahala. Ela
mutu wanjina achidzihuma mwenye, mundamkaribisha.

5:29 **5:29** Danieli 12:2 **5:33** **5:33** Johana 1:19–27; 3:27–30 **5:37** **5:37** Mathayo 3:17; Mariko 1:11; Luka 3:22

44 Mnamendza kutogolwa ni ayawenu, ela tamlonda kuphaha nguma
kula kpwa Mlungu mwenye. Vyo kpweli mundaweza kunikuluphira mino?
45 Msione kukala nindaima mbere za Baba nikushitakini. Ye Musa
yemkuluphira akuteryeni, ndiye ndekushitakini.
46 Kalapho mwamuamini Musa, hata mimi piya mngeniamini, kpwa
sababu Musa waandika kunihusu.
47 Ela ichikala tamuamini Maandiko ga Musa, gano nigombago munda-
gaaminidze?"

6

Jesu anarisa atu elufu tsano
(Mathayo 14:13–21; Mariko 6:30–44; Luka 9:10–17)

1 Badaye Jesu na anafundzie avuka ziya ra Galilaya, ambaro piya riihwa
Tiberiya.
2 Kundi kulu ra atu ramlunga-lunga, kpwa sababu kala akaona vilinje
arivyohenda kpwa kuphoza akongo.
3 Phahi Jesu waphiya gambani achendasagala na anafundzie.
4 Wakati hinyo Sikukuu ya Pasaka kala i phephi.
5 Jesu ariphokala hiko gambani, watsupha matso achiona likumundi ra
atu rinamlunga. Achimuuza Filipu, "Hunaweza kugulaphi chakurya cha
kurisa atu hinya?"
6 Wamuuza Filipu kumpima tu, ela ye mwenye kala anamanya ndiro-
henda.
7 Filipu achimuamba, "Hata maripho ga siku mwenga ga vibaruwa
magana mairi tagatosha kuhenda chila mmwenga hipha ang'ate chitu."
8 Phahi Anderea, mwanafundzi wa Jesu, na ambaye kala ni ndugungbwa
wa Simoni Petero, waamba,
9 "Phana barobaro ambaye ana mabofulo matsano ga shayiri, na ng'onda
airi. Ela kpwa kpweli tagatosha atu osi hinya."
10 Jesu achiamba, "Aambireni atu asagale." Phatu hipho kala phana
seemu kulu ya nyasi, nao achisagala pho nyasini. Alume machiyao
ariosagala kurya kala ni kama elufu tsano.
11 Phahi Jesu wahala gara mabofulo na hara ng'onda na achimshukuru
Mlungu. Ariphomala achiapha anafundzie aaganyire hara atu, nao osi
arya kumvuna.
12 Hinyo atu ariphokala akarya na kumvuna, Jesu waambira anafundzie,
"Tsolani-tsolani masaza gosi, ili husibanange chakurya."
13 Phahi anafundzie atsola-tsola na achiodzaza kaphu kumi na mbiri za
masaza kula kpwa gara mabofulo matsano ga shayiri gosazwa ni hara
ariorya.
14 Atu ariphoona chilinje ambacho Jesu akachihenda, abisha nyo enye
achiamba, "Kpwa kpweli hiyu ndiye nabii ambaye kala ni edze himu
duniani!"
15 Jesu ariphomanya hara atu analonda kumgbwira amuhende mfalume
wao turi-turi, wauka tsona achisengera mbere ko gambani achendasagala
macheye.

Jesu ananyendeka dzulu ya madzi
(Mathayo 14:22–33; Mariko 6:45–52)

16 Dziloni anafundzi a Jesu atserera hadi ziyani.

17 Ariphofika hiko, apanda dau achiandza charo cha kuvuka ziya
kuphiya Kaperinaumu. Phahi jiza kala rikahanda na Jesu kadzangbwekp-
wedza kula gambani.
18 Hiko ziyani kpwazuka phuto kali hata kuchikala na maimbi makulu.
19-20 Hinyo anafundzi ariphokala akauka mwendo wa kama kilomita
tsano ama sita, amuona mutu ananyendeka dzulu ya madzi. Hiye mutu
kala aredza ko dauni, kpwa hivyo hara atu atishirwa sana. Ela yuya mutu
kumbavi kala ni Jesu, naye achiaambira, “Ni mimi, msitishirwe!”
21 Phahi anafundzie akala razi kumphokera mo dauni, na phapho hipho
dau richifika yo tsi yokala anaphiya.
22-23 Siku ya phiriye, hiro likumundi ra atu rorya mabofulo bada ya
Bwana Jesu kumshukuru Mlungu, kala richere phapho ng’ambo ya ziya
rinamgodzera. Mana ratambukira kukala dzana Jesu na anafundzie kala
akedza na dau mwenga bahi, na badaye hara anafundzi achiuka na dau
machiyao. Jesu kayainjira dauni phamwenga nao. Ela madau ganjina kula
Tiberiya kala gakatiya nanga phephi na phapho.
24 Phahi hara atu ariphomanya kala Jesu na anafundzie taapho, nao
ainjira madauni achiphiya Kaperinaumu kpwendamuendza.
25 Hara atu ariphomuona Jesu ng’ambo ya ziya, amuamba, “Mwalimu,
wakpwedza rini phano?”
26 Jesu achiaambira, “Nakuambirani kpweli, munaniendza kpwa sababu
mwarya mabofulo mchimvuna wala si kpwa sababu ya vilinje nrivy-
ohenda.
27 Msidziyuge kuendza chakurya chibanangikacho. Ela endzani
chakurya chirehacho uzima ambacho mimi, Mutu Yela Mlunguni, nin-
dakuphani. Mana Baba Mlungu wanipha uwezo wa kulavya chakurya
sichobanangika.”
28 Ndipho hara atu achimuuza, “Sambi, huhendedze ili hutimize gara
ambago Mlungu analonda?”
29 Achiambwa, “Mlungu analonda mumuamini hiye ariyemuhuma.”
30 Phahi amuamba, “Swino hunalonda kuona chilinje, sambi we,
undauhendera chilinje chani hata hukuamini?
31 Akare ehu arya chakurya choihwa manna hiko weruni, kama
Maandiko gagombavyo, ‘Waapha mikahe kula mlunguni achirya.’ ”
32 Phahi achiaambira, “Nakuambirani kpweli, Musa siye yekuphani
chakurya kula mlunguni, ela ni Baba ndiye alavyaye chakurya cha kpweli
kula mlunguni.
33 Kpwa sababu chakurya hicho chitsereracho kula mlunguni nkuapha
atu uzima himu duniani.”
34 Nao achiamba, “Bwana, huphe hicho chakurya chila wakati.”
35 Phahi Jesu wagomba ching’ang’a achiamba, “Mimi ndimi hicho
chakurya chirehacho uzima. Yeyesi edzaye kpwangu kandasikira ndzala
tsona tse! Na ndiyenikuluphira, kpwa kpweli kandasikira chiru bii!
36 Ela kama nchivyokuambirani, mkaniona wala tamundanikuluphira.
37 Ela phahi, osi ambao Baba andanipha andakpwedza kpwangu, na
yeyesi ndiyekpwedza kpwangu, sindamricha bii.
38 Kpwa sababu siyakpwedza kula mlunguni kuhenda nilondago, ela
nákpwedza ili nihende gara nrigolagizwa ni iye ariyenihuma.
39 Na iye ariyenihuma alondago ni kukala, osi arionipha nisiyaze hata
mmwenga, ela siku ya mwisho osi niafufule.

6:31 6:31 Kutsama 16:4,15; Zaburi 78:24

40 Baba analonda yeyesi ndiyemuona mwana na kumkuluphira akale na
uzima wa kare na kare. Nami nindamfufula siku ya mwisho.”
41 Ndipho hara atu* achiandza kunung’unika, sababu Jesu kala akaamba,
“Mimi ndimi hicho chakurya chotserera kula mlunguni.”
42 Nao achiamba, “Avi yuno ni Jesu mwana wa Yusufu? Ise na nine ni
atu huamanyao sana! Kpwadze anaamba wala mlunguni?”
43 Ela Jesu achiamba, “Richani kunung’unika kpwa higa nchigogomba.
44 Takuna mutu awezaye kpwedza kpwangu isiphokala Baba ariyeni-
huma amrehe, nami nindamfufula siku ya mwisho.
45 Manabii aandika achiamba, ‘Atu osi andafundzwa ni Mlungu.’ Yeyesi
aphundzaye na kudzifundza kula kpwa Baba, nkpwedza kpwangu.
46 Takuna ariyemuona Baba isiphokala mimi yela kpwakpwe.
47 Nakuambirani kpweli, ndiyenikuluphira ana uzima wa kare na kare.
48 Mimi ndimi hicho chakurya chirehacho uzima.
49 Akare enu arya chakurya choihwa Manna,† hiko weruni, na achifwa.
50 Ela chakurya hicho chatserera kula mlunguni ili mutu achichirya
asifwe.
51 Mimi ndimi chakurya chotserera kula mlunguni, chinachoapha atu
uzima. Uchirya chakurya hicho undaishi hata kare na kare. Chakurya
hicho ni mwiri wangu, ulaviwao ili atu himu duniani akale na uzima.”
52 Atu‡ ariphosikira gara gogombwa ni Jesu, alumbana enye kpwa enye
achiamba, “Inawezekanadze mutu hiyu ahuphe mwiriwe hurye?”
53 Phahi Jesu wagomba nao achiamba, “Nakuambirani kpweli,
msiphorya mwiri wa Mutu Yela Mlunguni na kunwa mlatsowe, tamuna
uzima wa kare na kare.
54 Yeyesi ndiyerya mwiri wangu na kunwa mlatso wangu ana uzima wa
kare na kare, nami nindamfufula siku ya mwisho.
55 Kpwa sababu mwiri wangu ndio chakurya cha kpweli na mlatso
wangu unausa chiru haswa.
56 Aryaye mwiri na kunwa mlatso wangu andakala nami, nami ndakala
naye.
57 Kpwa vira Baba aishiye wanihuma, naye ndiye anihendaye niishi,
phahi yeyesi ndiyenirya nami piya nindamuhenda aishi.
58 Phahi hichi ndicho chakurya chotserera kula mlunguni. Sicho dza
chira chakurya chorya akare enu. Mana bada ya kurya afwa, ela osi
ndiorya chakurya hichi andaishi hata kare na kare.”
59 Jesu wagomba higa gosi phokala anafundza sinagogini hiko Kaperin-
aumu.

Maneno garehago uzima wa kare na kare

60 Afuasi anji a Jesu ariphomsikira anagomba hivyo, aamba, “Higa ni
mafundzo mafu sana. Ni ani ndiyegakubali?”
61 Ela Jesu wamanya bila ya kuambirwa ni mutu kukala afuasie
ananung’unika kuhusu dzambo hiro, naye achiauza, “Kpwani dzambo rino
rinakutsukizani?
62 Indakaladze ndiphoniona mimi, Mutu Yela Mlunguni, ninauya hiko
dzulu kokala mwandzo?
63 Roho Mtakatifu ndiye alavyaye uzima. Mwanadamu kana rorosi
awezaro. Maneno higa nchigokuambirani ni ga Roho Mtakatifu, nago
ganalavya uzima.

---

* **6:41 6:41** Chiyunani chinaamba, *Ayahudi.* **6:45 6:45** Isaya 54:13 † **6:49 6:49** ***Manna*** Kpwa Chieburania manage ni; *Ni utu wani?* ‡ **6:52 6:52** Chiyunani chinaamba, *Ayahudi.*

64 Ela anjina tamnikuluphira.” Jesu waamba hivyo mana wamanya kula
mwandzo ni ano ani asiomkuluphira, na hiye ndiyemsalata.
65 Naye achienjereza kuamba, “Hino ndiyo sababu hata nkakuambirani
kukala takuna mutu ndiyeweza kpwedza kpwangu isiphokala Baba
amuwezeshe.”
66 Kufikira hipho, afuasie anji aricha kumlunga-lunga.
67 Phahi Jesu wagalukira hara anafundzi kumi na airi, achiauza, “Hata
mwimwi piya mnalonda munichimbire?”
68 Ela Simoni Petero achiamba, “Bwana, huphiye kpwa ani? Uwe ndiwe
uriye na maneno ga kuapha atu uzima wa kare na kare.
69 Naswi hunaamini na kumanya kukala uwe ndiwe Mtakatifu wa
Mlungu.”
70 Ndipho Jesu achiamba, “Avi mino nákutsambulani mwimwi kumi na
airi? Ela mmwenga wenu ni wa Shetani!”
71 Wagomba higo kumuhusu Juda, mwana wa Simoni Muisikarioti. Hiyu
piya kala ni mwanafundzi wa Jesu ela kala mwishowe andamsalata.

7

Jesu anabisha na nduguze

1 Badaye Jesu wakpwendazunguluka jimbo ra Galilaya. Kayalonda
kuphiya jimbo ra Judea, mana vilongozi a Chiyahudi kala analonda
amuolage.
2 Ela Sikukuu ya Vibanda, sharee muhimu ya Ayahudi, iriphokala ikafika
phephi,
3 nduguze amuamba, “Baha uuke hipha uphiye Judea, ili afuasio aone
vilinje uhendavyo.
4 Takuna mutu amendzaye kumanyikana na atu, na akadzifwitsa.
Ichikala kpweli unaweza kuhenda mambo ga kpwaangalaza, gahende
ching’ang’a ili atu amanye u ani.”
5 Nduguze Jesu agomba higa, mana hata aho kala taamuamini.
6 Jesu achigomba nao achiamba, “Wakati wangu taudzangbwefika, ela
mwimwi munaweza kuphiya hiko wakati wowosi.
7 Atu a dunia taana sababu ya kukureyerani mwimwi, ela mimi
ananireyera kpwa vira naambira wazi kukala mahendo gao ni mai.
8 Kpwa hivyo mwimwi phiyani hiko shareeni, ela mimi sindaphiya sambi
mana wakati wangu taudzangbwefika.”
9 Bada ya kugomba higo wasala hiko Galilaya.
10 Ela bada ya nduguze kuuka kuphiya kuko shareeni, Jesu naye waphiya
ela kudziiya-iya.

Jesu anafundza ching’ang’a
ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu

11 Hiko shareeni, vilongozi a Chiyahudi azunguluka kumuendza Jesu
kuno anauza, “Yu phaphi yuno mutu?”
12 Phahi phakala na pokopoko nyinji kumuhusu Jesu hipho kundini.
Anjina achiamba, “Iye ni mutu mnono,” na anjina achirema achiamba,
“Hata anachenga ayae.”
13 Ela taphana mutu yegomba ching’ang’a kpwa kuogopha vilongozi a
Chiyahudi.

6:68 6:68 Mathayo 16:16; Mariko 8:29; Luka 9:20 **7:2 7:2** Alawi 23:34; Kumbukumbu 16:13

14 Sharee iriphokala ikafika kahi-kahi, Jesu wainjira Nyumba ya Kuvoya
Mlungu achiandza kufundza.
15 Vilongozi a Chiyahudi aangalala nao achiuzana achiamba, “Inakaladze
mutu hiyu anamanya sana mambo gano bila ya kusomera walimu?”
16 Jesu achiaamba, “Higa mafundzo si gangu, ela ni ga iye ariyenihuma.
17 Mutu achitsambula kuhenda amendzago Mlungu, iye andamanya
ichikala mafundzo higa gala kpwa Mlungu ama nagomba gangu.
18 Ye agombaye gakpwe nkudziendzera nguma mwenye, ela hiye
amuendzeraye nguma ariyemuhuma ni mkpweli, wala kana handzo bii.
19 Musa wakuphani Shariya, ela taphana hata mmwenga azilungaye. Na
ichikala munazilunga, mbona mnalonda kuniolaga?”
20 Atu achimuamba, “Una pepho nini? Ni ani alondaye kukuolaga?”
21 Jesu achiaamba, “Mino nriphohenda chilinje chimwenga cha kuphoza
mutu Siku ya Kuoya, chakuangalazani na chichikutsukizani mosi.
22 Musa walagiza muatiye tsatsani ana enu a chilume. Ela siye wa
kpwandza kugomba kuhusu tsatsa, ela akare enu ndio arioandza mambo
higa. Namwi mkuatiya tsatsani ana enu hata Siku ya Kuoya.
23 Mwimwi mkumtiya tsatsani mwanache hata dzagbwe ni Siku ya
Kuoya, ili Shariya za Musa zisivundzwe. Phahi, mbona munanireyera
kpwa kuphoza mutu akale mzima Siku ya Kuoya?
24 Richani kulola mambo dzulu-dzulu na kulavya hukumu, ela hukumuni
na haki kulengana na vira mambo garivyo.”

Atu anadziuza napho Jesu ndiye Yetsambulwa Kuokola Atu

25 Atu anjina a Jerusalemu agomba achiamba, “Dze! Mutu yuno siye
aendzwaye aolagbwe ni vilongozi ehu?
26 Hiyu anafundza ching’ang’a na taphana hata chilongozi mmwenga
agombaye chochosi kumuhusu. Nyo vilongozi akale taamanya kukala hiyu
ndiye Yetsambulwa ni Mlungu Kuokola Atu?*
27 Ela hino taiwezekana, mana swino hunamanya mutu hiyu alako.
Wakati Yetsambulwa Kuokola Atu ndiphokpwedza takuna mutu ndiye-
manya alako.”
28 Phahi Jesu ariphokala acherefundza himo Nyumba ya Kuvoya Mlungu,
wagomba achiamba, “Mnanimanya na hata kura nilako. Mimi sedzere
kpwa uwezo wangu! Ela iye yenihuma ni wa kpweli, namwi tamummanya.
29 Mino nammanya kpwa sababu nála kpwakpwe, naye ndiye yenihuma
kpwenu.”
30 Phahi Ayahudi anjina ariokala himo Nyumba ya Kuvoya Mlungu
ajeza kumgbwira, ela taphana mutu yemguta, mana wakatiwe kala
taudzangbwefika.
31 Ela atu anji pho kundini amuamini. Achiamba, “Wakati yuya
Yetsambulwa Kuokola Atu ndiphokpwedza, andahenda vilinje vinji kuriko
hiyu?”

Arindzi anahumwa kumgbwira Jesu

32 Mafarisayo asikira hira pokopoko ya rira kundi kuhusu Jesu. Nao
Mafarisayo na akulu a alavyadzi-sadaka ahuma arindzi a Nyumba ya
Kuvoya Mlungu akamgbwire.

7:22 7:22 a Alawi 12:3; **b** Mwandzo 17:10 **7:23 7:23** Johana 5:9 * **7:26 7:26** Yani *Masihi* (misitari ya 27, 31, 41 na 42 piya).

33 Ela Jesu achiaambira, “Ndakala namwi muda mchache na badaye
nindauya kpwa iye ariyenihuma.
34 Chisha mundaniendza, ela tamundaniona, na phatu ndiphokala
tamundaweza kuphafika.”
35 Phahi hinyo akulu a Chiyahudi ariphosikira hivi, aandza kuuzana
achiamba, “Mutu yuno analonda aphiye kuphi ambako swino tahun-
daweza kumuona? Akale andaphiya midzi ambako atu ehu atsamukana,
ili akafundze atu asiokala Ayahudi?
36 Mutu yuno anahuambirani, anaphoamba hundamuendza ela tahun-
damuona, na phatu ndiphokala swino tahundaweza kuphafika?”

Myuho ya madzi ga uzima

37 Siku ya mwisho ya Sikukuu ya Vibanda, ambayo ni muhimu sana, Jesu
waima na achikota kululu achiamba, “Mutu yeyesi ariye na chiru naedze
kpwangu edze anwe madzi.
38 Mutu yeyesi anikuluphiraye, vidzuho vya madzi ga uzima vindatuluka
kula mwakpwe moyoni, kama Maandiko gagombavyo.”
39 Ariphogomba higa kala anagomba kuhusu Roho Mtakatifu, ambaye
hara ambao kala andamkuluphira andamhewa. Nao kala taadzangbwe-
hewa hiyu Roho, mana Jesu kala kadzangbwehalwa kuphiya mlunguni.
40 Atu ariphosikira maneno garigogombwa ni Jesu, anjina agomba
achiamba, “Kpwa kpweli hiyu ndiye yuya nabii kala hunamgodzera.”
41 Anjina achiamba, “Iye ni lazima akale ndiye Yetsambulwa ni Mlungu
Kuokola Atu.” Ela anjina aho achiamba, “Yetsambulwa Kuokola Atu
kaweza kula Galilaya!
42 Mana Maandiko ganaamba kukala Yetsambulwa ni Mlungu Kuokola
Atu ni m’bari wa Mfalume Daudi, naye andavyalwa Bethilehemu, mudzi
arikovyalwa Daudi.”
43 Kpwa hivyo hara atu aganyikana chimaazo kuhusu Jesu.
44 Anjina kala analonda kumgbwira, ela taphana mutu yemguta.

Vilongozi a Chiyahudi taamkuluphira Jesu

45 Phahi, hara arindzi okala akahumwa kpwendamgbwira Jesu
ariphouya, akulu a alavyadzi-sadaka na Mafarisayo aauza, “Kpwa utu
wani tamumgbwirire mkedza naye?”
46 Hara arindzi achiamba, “Takudzangbwehenda mutu yegomba ma-
neno dza higo achigogomba hiyu!”
47 Mafarisayo achiamba, “Hata mwimwi piya mchahendwa azuzu?
48 Hebu mkasikira angaa mmwenga wa vilongozi ama Mafarisayo
achiyemkuluphira?
49 Ela kundi rosi hiri tarimanya Shariya za Musa, kpwa hivyo ralaniwa.”
50 Mfarisayo mmwenga kala ni Nikodemu. Mutu hiyu kala akaphiya
kpwa Jesu hipho mwandzo. Phahi wagomba na ayae achiamba,
51 “Kulengana na Shariya zehu, tahuweza kuhukumu mutu bila ya
kumphundza na kumanya arigohenda.”
52 Nao achiamba, “We nawe ula Galilaya? Kasometo Maandiko nawe
undamanya kukala takuna nabii ndiyekpwedza kula Galilaya.”
53 Badaye chila mmwenga waphiya kpwakpwe kaya.

7:37 7:37 Alawi 23:36 **7:38 7:38** Ezekieli 47:1; Zakariya 14:8 **7:42 7:42** 2 Samueli 7:12; Mika 5:2 **7:50 7:50** Johana 3:1,2

8

Mchetu anagbwirwa anazinga

1 Jesu ariphomala kufundza, waphiya dzulu Mwango wa Mizaituni.
2 Kuriphocha, chiti sana, wakpwedza tsona Nyumba ya Kuvoya Mlungu.
Atu anji achedzamzunguluka, naye achisagala achiandza kuafundza.
3 Alimu a Shariya na Mafarisayo areha mchetu ambaye kala akagbwirwa
anazinga, achimuimisa mbere za hiro kundi.
4 Ariphomreha amuamba Jesu, “Mwalimu, mchetu hiyu akagbwirwa
anazinga.
5 Na kulengana na Shariya zehu, Musa walagiza mchetu dza hiyu ni
apigbwe mawe hadi afwe. Dze, we ndiwe unaambadze?”
6 Atu hinyo ahumira swali hiri kumhega Jesu, ili aphahe chizigbwa cha
kumshitakira. Ela ye wazama achiandika photsi na chala.
7 Na ariphokala anazidi kumuuza maswali, waunuka achigomba nao
achiamba, “Yeyesi asiye na dambi, naakale wa kpwandza kumpiga dziwe.”
8 Achiuya kuzama tsona na achiandika photsi.
9 Hara atu ariphosikira higa auka mmwenga-mmwenga. Avyere ndio
ariokala a mwandzo kuuka, hadi mwisho Jesu achisala macheye na yuya
mchetu ambaye kala achereimire.
10 Jesu ariphounula uso achimuuza yuya mchetu, “Mayo, phana angaa
mmwenga achiyesala kukuamula kukutiya adabu?”
11 Yuya mchetu achiamba, “Bwana, taphana hata mmwenga.” Phahi
Jesu achimuamba, “Mimi nami sindakuamula kukala una makosa. Phiya
vyako, ela kula rero usihende dambi tsona.” *

Jesu ni mwanga wa atu duniani

12 Jesu waenderera kugomba na atu achiamba, “Mimi ni mwanga
ung’arirao atu himu duniani. Mutu ndiyenilunga mimi kandanyendeka
jizani kamare, ela andaphaha mwanga uaphao atu uzima.”
13 Mafarisayo achigomba naye achiamba, “Unagomba ushaidi wa kuhusu
we mwenye, phahi iyo inaonyesa kala ushaidio ni wa handzo!”
14 Phahi Jesu achiamba, “Gaga nigombago ni kpweli, hata dzagbwe
nikadzishuhudiya mwenye. Kpwa mana mimi namanya nilako na
niphiyako, ela mwimwi tammanya nilako wala niphiyako.
15 Mwimwi munanihukumu chibinadamu, ela mino sihukumu mutu.
16 Na hata nchihukumu, hukumu yangu ni ya kpweli kpwa sababu si
mimi machiyangu nihukumuye, ela ni phamwenga na ye Baba ariyeni-
huma.
17 Yaandikpwa mwenu Shariyani kukala ushaidi wa atu airi
uchikubaliana, chochosi agombacho nkukala kpweli.
18 Kpwa hivyo mimi ni mmwenga wa hinyo mashaidi alavyao ushaidi
kunihusu, na wa phiri alavyaye ushaidi kunihusu, ni Baba ariyenihuma.”
19 Ndipho hara atu amuuza, “Yu kuphi ye sowe?” Achiaambira,
“Tamnimanya mimi wala Baba, na kalapho munanimanya, hata Baba naye
piya mngemmanya.”
20 Jesu wagomba higo ariphokala anafundza himo Nyumba ya Kuvoya
Mlungu, phephi na phatu phokala phachiikpwa visanduku vya pesa. Na
taphana yemgbwira, mana wakatiwe kala taudzangbwefika.

8:5 **8:5** Alawi 20:10; Kumbukumbu 22:22–24 * **8:11** **8:11** Vitabu vinji vya kare tavina misitari ya 7:53 hadi 8:11. **8:12** **8:12** Mathayo 5:14; Johana 9:5 **8:13** **8:13** Johana 5:31 **8:17** **8:17** Kumbukumbu 19:15

Jesu anaonya atu asioamini

21 Waenderera kugomba na atu achiamba, “Nindaphiya vyangu, namwi
mundaniendza. Ela bila ya kutubu iyo dambi yenu ya kusaniamini,
mundafwa. Kura niphiyako mwimwi tamuweza kukufika.”
22 Maneno higa gahenda vilongozi a Chiyahudi auzane, “Akale andadzi-
olaga? Mana anaamba, ‘Niphiyako tamuweza kukufika.’ ”
23 Jesu achiaambira, “Mwimwi mu a photsi, ela mino ni wa dzulu.
Mwimwi mu a duniani, ela mimi ni wa mlunguni.
24 Nkakuambirani kare kukala bila ya kutubu iyo dambi yenu ya
kusaniamini, mundafwa. Na hakika mundafwa ichikala tamundaamini
kukala Mimi ndiye hiye.”
25 Hara atu amuuza achiamba, “Kpwani we u yuphi?” Achiambwa, “Vyo
nchivyokuambirani hangu mwandzo, ni vivyo.
26 Nina manji ga kugomba kukuhusuni, tsona ga kukuhukumuni.
Ela mwimwi atu a duniani nakuambirani nrigosikira kula kpwa iye
ariyenihuma tu. Naye agombago ni ga kpweli.”
27 Ela taayamanya kala Jesu anagomba nao kuhusu Ise ariye mlunguni.
28 Phahi waamba, “Ndiphomuunula msalabani Mutu Yela Mlunguni,
ndipho ndiphomanya kukala Mimi ndiye hiye. Na piya mundamanya kala
sihenda rorosi kpwa uwezo wangu, ela nkugomba nfundzwago ni Baba.
29 Naye ariyenihuma a phamwenga nami. Kadzangbweniricha
machiyangu, mana chila wakati nahenda alondago.”
30 Atu anji ariomsikira Jesu anagomba hivyo, amuamini.

Kpweli inaika atu huru

31 Jesu wagomba na hara Ayahudi ariomkuluphira achiamba, “Ichikala
mundaenderera kulunga mafundzo gangu, mundakala afuasi angu
chikpweli-kpweli.
32 Mwimwi mundamanya kpweli, nayo kpweli indakuikani huru.”
33 Nao achimuamba, “Swino hu chivyazi cha Burahimu, na tahudzangb-
wekala atumwa a mutu yeyesi. Kpwadze unaamba hundakala huru?”
34 Ndipho achiaambira, “Nakuambirani kpweli, mutu yeyesi aishiye
maisha ga dambi ni mtumwa wa dambi.
35 Mtumwa kaweza kukala hata kare na kare nyumba ya tajiriwe
ariphogulwa, ela mwana nkukala phao kaya hata kare na kare.
36 Mimi ndimi hiye mwana, phahi nchikuikani huru, mundakala huru
kpweli-kpweli.
37 Nakubali kukala, mwimwi mu chivyazi cha Burahimu. Ela mnalonda
kuniolaga, kpwa sababu tamlonda kukubali mafundzo gangu.
38 Nakuambirani kukala higa nigombago ni gara goonyeswa ni Baba, ela
namwi mkuhenda mrigoambirwa ni sowe yenu.”
39 Nao achimuamba, “Sisi, baba ni Burahimu.” Ndipho achiaambira,
“Ichikala mu chivyazi cha Burahimu kpweli, mbona tamlunga mifwanoye?
40 Mimi nákuambirani kpweli ambayo Mlungu waniambira, ela kpwadze
mcherelonda kuniolaga? Kala ni Burahimu, kangehenda higo muhendago!
41 Ela mwimwi mkuhenda mambo ambago sowe yenu ndigo ahendago.”
Nao achimuamba, “Sisi sio ana a vuweni, hunaye baba, naye ni Mlungu.”
42 Jesu achiaambira, “Kala Mlungu ndiye Sowe yenu, mngenimendza.
Kpwa sababu mimi nála kpwakpwe, na ndiyo mana ni hipha. Siyakpwedza
kpwa uwezo wangu, ela iye ndiye ariyenihuma.

8:33 8:33 Mathayo 3:9; Luka 3:8

43 Mwimwi tamuelewa nagokuambirani, mana tamlonda kusikira maneno gangu!
44 Kpwa kpweli mwimwi sowe yenu ni Shetani, namwi mkumendza kuhenda mai go alondago. Hangu mwandzo iye ni muolagi wala kamendze kpweli, kpwa sababu ye mwenye kana kpweli. Na chila agombapho handzo, nkugomba kulengana na asiliye, mana iye ana handzo na ni baba wa handzo.
45 Ela kpwa vira mimi nagomba kpweli, mwimwi tamuamini nigombago.
46 Phano phana mutu yeyesi ambaye anaweza kunihukumu? Sambi, ichikala nagomba kpweli, kpwadze tamniamini?
47 Yeyesi ambaye ni mutu wa Mlungu, anaphundza maneno ga Mlungu. Na kpwa vira tamphundza, inaonyesa kala simwi atu a Mlungu."

Jesu ni mkpwulu kuriko Burahimu

48 Ayahudi amuamba Jesu, "Phahi tahukosera huchiamba uwe siwe Myahudi ela u Msamariya, tsona una pepho!"
49 Achiaambira, "Mimi sina pepho tsetsetse, ela namuishimu Baba! Ela mwimwi munanibera.
50 Mino sidziendzera nguma kabisa, ela kuna mmwenga ambaye analonda nitogolwe, naye ndiye muamuli.
51 Nakuambirani kpweli, mutu yeyesi ndiyelunga mafundzo gangu kandafwa bii."
52 Phahi hara atu achimuamba, "Kpwa kpweli hivi sambi hukakumanya kala una pepho! Ichikala Burahimu mwenye wafwa na manabii piya nago gachifwa, kpwadze unaamba ndiyelunga mafundzogo kandafwa bii?
53 Kpwani we u mkpwulu kuriko mkare wehu Burahimu? Iye tu wafwa! Na piya manabii afwa. Kpwani we unadzihenda u ani?"
54 Jesu achiamba, "Nchidzihenda mkpwulu mi mwenye, phahi ukulu hinyo tauna mana. Ela Baba, ambaye mwimwi munamuiha Mlungu wenu, ndiye anihendaye mkpwulu.
55 Mwimwi tamdzangbwemmanya, ela mimi nammanya. Mimi nchiamba simmanya, phahi ndakala ninagomba handzo dza mwimwi. Ela nammanya, tsona nalunga manenoge.
56 Mkare wenu Burahimu wahererwa ariphomanya kala andaona siku ya mimi kpwedza. Burahimu waiona na achihamirwa."
57 Ndipho achimuuza, "Uwe kudzangbwefisa hata miaka mirongo mitsano, ye Burahimu wamuonaphi?"
58 Achiaambira, "Nakuambirani kpweli, kabila ya Burahimu kuvyalwa, mino kala ni kuko kare!"
59 Phahi ariphosikira hivyo, alonda kumpiga mawe Jesu. Ela achidzifwitsa na achituluka mura Nyumba ya Kuvoya Mlungu.

9

Jesu anaphoza mutu yevyalwa chipofu

1 Siku mwenga, Jesu ariphokala anatsupa, wamuona mutu yekala chipofu hangu kuvyalwakpwe.
2 Anafundzie achimuuza, "Mwalimu, ni dambi za yuphi zomuhenda yuno avyalwe chipofu? Ni dambize mwenye, hebu ni za avyazie?"
3 Jesu achiamba, "Upofuwe tauhusiana na dambize, wala za avyazie. Ela ni chipofu ili uwezo wa Mlungu uonekane unahenda kazi mwa hiye mkpwongo.

4 Kpwa vira kuchere namutsi, ni lazima huendeni kazi za iye ariyenihuma. Kpwa mana usiku uredza ambapho taphana mutu yeyesi ndiyeweza kuhenda kazi.
5 Vivi nrivyo mumu duniani, mimi ndimi mwanga wa atu."

6 Bada ya kugomba higo, watsitsa mahe mtsangani na achikoroga tope achimpaka yuya chipofu matsoni.
7 Na achimuamba, "Phiya ukasinge uso chidimbwi cha Siloamu." (Manage ni "Yehumwa.") Phahi yuya mutu wakpwendasinga uso na ariphokala anauya achikala anaona.

8 Majiranige na atu anjina ariomuona wakati kala ni mutu wa kuvoyavoya auzana, "Yuno siye yuya mutu ambaye kala achisagala akavoyavoya?"
9 Anjina achiamba, "Ee, niiye." Ela anjina nao achiamba, "Wahendaigana naye." Ela ye mwenye achiamba, "Ni mimi."
10 Nao achimuuza, "Vyakaladze hata vino sambi unaona?"
11 Achiaambira, "Yuya mutu aihwaye Jesu akatengeza tope, akanipaka matsoni, na akaniamba nkasinge uso mtsara wa Siloamu. Phahi nchasinga uso, na vino naona."
12 Nao achimuuza, "Ye mutu yu kuphi?" Naye achiamba, "Simmanya ariko."
13 Badaye yuya mutu yekala chipofu achimphirika kpwa Mafarisayo.

14 Hira siku ambayo Jesu watengeza tope na kumphoza yuya chipofu kala ni Siku ya Kuoya.
15 Phahi Mafarisayo nao piya amuuza vira arivyophozwa. Naye achiaambira, "Iye mutu achiyeniphoza, akanipaka tope matsoni, alafu nchisinga uso, na vino naona."
16 Mafarisayo adziganya makundi mairi. Kundi mwenga richiamba, "Mutu hiyu kayala kpwa Mlungu, kpwa sababu kalunga Shariya ya Siku ya Kuoya." Ela anjina nao achiuza, "Ichikala mutu hiyu ni mutu wa dambi, anawezadze kuhenda vilinje dza hivi?"
17 Phahi amuuza tsona yuya mutu yekala chipofu, "Uwe mwenye ndiwe uriyephozwa matso. Vino unaambadze kuhusu mutu hiye?" Yuya mutu achiamba, "Mutu hiye ni nabii."

18 Hara vilongozi a Chiyahudi taayamini kukala yuya mutu wakala chipofu na vino anaona. Kpwa hivyo achiiha avyazie,
19 achiauza, "Yuno ni mwana wenu? Na ni kpweli kala mwamvyala chipofu? Hebu huambireni, vyakaladze hata vino sambi anaona?"
20 Avyazie achiamba, "Hunamanya kukala hiyu ni mwana wehu, naye wavyalwa chipofu.
21 Ela tahumanya rohendeka hata akale hivi sambi anaona, wala tahumanya ariyemuphoza upofuwe. Muuzeni ye mwenye mana ni mwana nyama mzima, na anaweza kugomba mwenye."
22 Avyazie aamba hivyo kpwa kuogopha vilongozi a Chiyahudi. Mana hinyo vilongozi kala akatsapiza kukala, mutu yeyesi ndiyekubali na kuamba Jesu ndiye Yetsambulwa Kuokola Atu,* andahendwa nyunga wala kandainjira sinagogini.
23 Hino ndiyo sababu yoahenda avyazie aambe, "Ni mwana nyama mzima, muuzeni mwenye."

9:5 9:5 Mathayo 5:14; Johana 8:12 * **9:22 9:22** Yani *Masihi.*

24 Phahi hara vilongozi amuiha tsona yuya mutu yekala chipofu,
achimuamba, “Hebu gomba kpweli mbere za Mlungu. Swino hunamanya
mutu hiyu ni mutu wa dambi.”
25 Yuya mutu achiamba, “Ichikala ni mchina-dambi ama siye mchina-
dambi, mino simanya. Ela nina hakika ya chitu chimwenga: kala ni
chipofu vino naona.”
26 Alafu achimuuza tsona, “Wakuhendadze hata vino sambi unaona?”
27 Yuya mutu achiamba, “Mimi nkakuambirani kare arivyonihendera,
namwi tamnisikira. Kpwa utu wani munaniuza tsona? Hebu piya namwi
mnalonda mkale afuasie?”
28 Ndipho amtsuphira maneno ga kumuifya, achimuamba, “We mwenye
ndiwe mfuasi wa hiye mutu, ela swiswi hu afuasi a Musa.
29 Hunamanya kukala Mlungu wagomba na Musa, ela ichikala ni hiye
mutuo, swino tahummanya alako.”
30 Phahi yuya mutu waamba, “Mbona munaniangalaza ayangu! Mu-
naamba tamummanya alako, ela wanivugula matso!
31 Humanyavyo Mlungu kaphundza achina-dambi, ela anaphundza mutu
yeyesi amuabuduye na kuhenda gara alondago.
32 Hangu dunia iumbwe, tahudzangbwesikira mutu fulani wavugula
matso mutu yevyalwa chipofu.
33 Kalapho mutu hiyu kayala kpwa Mlungu, kangeweza kuhenda chitu
dza hichi.”
34 Nao achimuamba, “Hangu kuvyalwako uwe u mutu wa dambi kabisa.
Sambi unahufundzani?” Chisha achimzola mura Sinagogini.
35 Jesu wasikira kukala yuya mutu yekala chipofu wazolwa Sinagogini.
Phahi wamuendza na ariphomuona wamuuza, “Dze, unamkuluphira Mutu
Yela Mlunguni?”
36 Yuya mutu achiuza, “Ni yuphi Bwana ili nimkuluphire?”
37 Jesu achimuamba, “Wamuona kare, na iye ugombaye naye ndiye.”
38 Phahi hiye mutu waamba, “Bwana nakukuluphira.” Naye achimgbw-
erera maguluni.
39 Chisha Jesu achiamba, “Nákpwedza himu duniani ili vipofu aone, nao
adzihendao anaona, akale vipofu. Nami, nindaahukumu hinyo adzihendao
anaona.”
40 Mafarisayo anjina ariokala phephi na Jesu amsikira anagomba hivyo,
achimuuza, “Yani hata swiswi naswi hu vipofu?”
41 Achiaambira, “Kalapho munakubali mu vipofu, tamngekala na kua-
mulwa. Ela bada munaamba munaona, na mbavi sivyo, phahi mundasala
na kuamulwa kpwenu.”

10

Ndarira ya mrisa na mifugoye

1 Jesu waamba, “Nakuambirani kpweli kukala, mutu asiyeinjira chaa cha
mang’ondzi kutsupira mryangoni, ni muivi tsona ni mnyang’anyi.
2 Ela mrisa mwenye-mwenye wa mang’ondzi nkuinjira chaani kutsupira
mryangoni.
3 Mrindzi nkuvugurira mryango yuya mrisa, naye akainjira chaani. Nago
mang’ondzi ganamanya kauliye. Iye mrisa nkugaiha mang’ondzige na
madzina na kugatuluza kondze.
4 Naye achituluza mang’ondzige gosi kuphiya marisani, nkutsupa mbere,
nago nkumlunga-lunga, mana ganamanya kauliye.

5 Higo mang’ondzi tagaweza kulunga-lunga mjeni. Kpwa vira tagamanya
sauti ya mutu wanjina, gandamchimbira.”
6 Jesu waambira atu ndarira hino ela atu taayaelewa manage.
7 Phahi Jesu wagomba tsona achiamba, “Nakuambirani kpweli, mimi
ndimi mryango wa mang’ondzi.
8 Osi ariokpwedza kabila ya mimi kala ni aivi na anyang’anyi, ela
mang’ondzi tagayaaphundza.
9 Mimi ni mryango. Mutu yeyesi ndiyeinjira kutsupira kpwangu,
andaokolwa. Naye andainjira na kutuluka na kuphaha marisa.
10 Muivi nkpwedzaiya, kuolaga na kubananga. Ela mino nákpwedza ili
atu aphahe uzima, tsona akale na uzima kpweli-kpweli.
11 “Mimi ndimi mrisa mnono. Na hiye mrisa mnono a tayari kufwa kpwa
sababu ya mang’ondzige.
12 Ela mrisa wa kuandikpwa kakala dza mwenye mchina-mang’ondzi.
Mana mang’ondzi sigo gakpwe, phahi achiona mabawa garedza, andaricha
mang’ondzi phapho, achimbire. Nago mabawa nkugagbwira na ganjina
gakatsamukana.
13 Mrisa wa kuandikpwa nkuchimbira, kpwa vira mang’ondzi sigo
gakpwe wala kanago utsungu.
14-15 Mimi ndimi mrisa mnono, nami nindafwa kpwa mang’ondzi gangu.
Mana nagamanya nago gananimanya, dza viratu Baba animanyavyo nami
nammanya.
16 Kuna mang’ondzi gangu ganjina ambago sigo ga chaa hichi, na
ni lazima nigarehe piya. Gandasikira sauti yangu, na hipho ndipho
kundakala na kundi mwenga na mrisa mmwenga.
17 “Baba ananimendza kpwa sababu ni tayari kufwa ili nifufuke tsona.
18 Takuna mutu awezaye kuniolaga bila mimi mwenye kumendza. Ela
nindafwa mwenye kumendza kpwangu. Nina uwezo wa kudziricha
niolagbwe na uwezo wa kufufuka. Mana Baba ndiye ariyenilagiza nihende
hivi.”
19 Kpwa sababu ya maneno higa, Ayahudi auya tsona kusaelewana.
20 Anji agomba achiamba, “Mutu hiyu ana pepho, chisha ana koma.
Mnamphundza wani?”
21 Ela anjina achiamba, “Mutu ariye na pepho kaweza kugomba mambo
dza higa. Kpwani pepho anaweza kumuhenda chipofu akaona?”

Jesu anakahalwa ni Ayahudi

22 Kala ni majira ga mnyevu, na piya kala ni wakati wa Sikukuu ya
kutambukira kuusa najisi Nyumba ya Kuvoya Mlungu ko Jerusalemu.
23 Wakati hinyo, Jesu kala a ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu
ananyendeka-nyendeka seemu iihwayo baraza ya Selemani.
24 Phahi vilongozi a Chiyahudi amzunguluka na achimuuza, “Mbona
kuhuambira kpweli hadi rini? Ichikala ndiwe Masihi,* hebu huambire
ching’ang’a.”
25 Jesu achiamba, “Nákuambirani kare ela tamuamini. Higa mambo
nihendago kpwa uwezo wa Baba, ganaonyesa mino ni ani.
26 Ela tamuamini kpwa vira simwi mang’ondzi gangu.
27 Mang’ondzi gangu nagamanya. Nago ganasikira sauti yangu, na
nkunilunga-lunga.

10:14-15 10:14–15 Mathayo 11:27; Luka 10:22 * **10:24 10:24** ***Masihi***, manage ni *yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu.*

28 Nkuapha uzima wa kare na kare afuasi angu, nao taandafwa bii.
Takuna mutu yeyesi ndiyenifuta,
29 mana Baba, ariyenipha atu hinyo, ni mkpwulu kuriko osi, wala takuna
awezaye kumfuta Baba.
30 Mimi na iye hu chitu chimwenga."
31 Ayahudi ariphosikira Jesu akagomba hivyo, atsola mawe tsona ili
amuolage.
32 Ela achiaambira, "Nákuhenderani mambo manji manono kpwa
uwezo wa Baba. Gosi higo nrigokuhenderani, nriphi ambaro rinakuhen-
dani hata mtake kuniolaga?"
33 Achimuamba, "Tahutaki kukupiga mawe kpwa sababu ya higo mambo
manono, ela ni kpwa sababu ya kukufuru. Uwe u mwanadamu dza anjina,
mbona unadzihenda u Mlungu!"
34 Achiamba, "Avi Maandiko genu gaandikpwa kukala, Mlungu anaamba,
'Mwimwi mu milungu!'
35 Maandiko ganaamba kukala, atu ariophokera ujumbe wa Mlungu
aihwa 'milungu' ni Mlungu mwenye. Naswi hunamanya kukala Maandiko
ganagomba kpweli siku zosi.
36 Sambi mino nchiamba ni mutu yetsambulwa ni Mlungu akale
Mwanawe, kpwadze munaamba nakufuru? Mana Baba mwenye ndiye
ariyenitenga kpwa kaziye na achinihuma himu duniani.
37 Ichikala sihenda kazi za Baba, phahi msiniamini.
38 Ela ichikala nazihenda, hata muchikala tammendze kuniamini, ela
aminini zo kazi zangu. Muchihenda hivyo, ndipho mundamanya na
kuelewa kala Baba a phamwenga nami, nami ni phamwenga na Baba."
39 Phahi vilongozi a Chiyahudi alonda tsona kumgbwira Jesu, ela
waahepa achiuka.
40 Hipho Jesu wauka tsona achendavuka muho Joridani na achendakala
phatu ambapho mwandzo Johana kala achibatiza atu.
41 Wakati kala a hiko, atu anji amlunga. Nao ng'andzi zao kala anaamba,
"Johana kayahenda vilinje, ela chila chitu arichohuambira kuhusu mutu
hiyu ni kpweli."
42 Phahi atu anji a seemu hizo amkuluphira Jesu.

11

Chifo cha Lazaro

1-2 Kpwakala na mutu mmwenga yeihwa Lazaro ambaye kala ni mkp-
wongo. Mutu hiyu kala ni ndugu wa chilume wa Maryamu na Maritha, na
osi kala achisagala Bethania. (Maryamu yuyu ndiye yekpwedzammwagira
Bwana Jesu mafuha ga kunukato maguluni, na kugaphangusa na nyereze.)
3 Phahi hara nduguze Lazaro, alavya muhumwa kpwa Jesu akaambirwe,
"Bwana, msenao ummendzaye ni mkpwongo."
4 Ela Jesu ariphosikira hivyo, waamba, "Ukongo hinyo sio wa kumurya.
Ela wakpwedza ili kuonyesa vira Mlungu na Mwanawe arivyo na nguvu."
5 Jesu wamendza Maritha, Maryamu na ndugu yao Lazaro.
6 Phahi ariphosikira kukala Lazaro ni mkpwongo, kayauka mara
mwenga. Bada ya kusala siku mbiri phapho,
7 achiaambira anafundzie, "Huphiyeni tsona Judea."

10:33 10:33 Alawi 24:16 **10:34 10:34** Zaburi 82:6 **10:40 10:40** Johana 1:28 **11:1-2 11:1–2** Luka 10:38,39 **11:1-2 11:1–2** Johana 12:3

8 Anafundzie achimuamba, “Mwalimu, undauyadze Judea? Avi dzuzi-
dzuzi vilongozi a Chiyahudi kala analonda kukupiga mawe!”
9 Jesu achiaambira, “Mutsi una masaa kumi na mairi ga mwanga. Mutu
achinyendeka wakati hinyo kandakpwala, mana anaona na mwanga wa
himu duniani.
10 Ela mutu yeyesi achinyendeka usiku andakpwala, mana kaona kpwa
vira takuna mwanga.”
11 Bada ya kugomba higa, chisha wazidi kuambira hara anafundzie,
“Msena wehu Lazaro arere, ela nindaphiya nkamlamuse.”
12 Anafundzie achimuamba, “Bwana, ichikala arere, phahi, achilamuka
andaphola.”
13 Aona kala arere kpweli. Ela Jesu kala anagomba kuhusu chifo cha
Lazaro.
14 Ndipho Jesu ariphogomba ching’ang’a, achiamba, “Lazaro akafwa.
15 Ela achiphofwa mino che sipho. Ela naonato kpwa sababu yenu, mana
mambo higa gakahendeka ili mnikuluphire. Sambi nahuphiyeni.”
16 Tomasi, ambaye piya kala achiihwa “Patsa,” waambira anafundzi
ayae, “Nahuphiyeni na Mwalimu, ili ichikala ni kufwa, hukafweni hosi.”

Jesu anamfufula Lazaro

17 Phahi Jesu ariphotsoloka hiko Bethania, Lazaro kala akazikpwa siku
ne zotsupa.
18 Mudzi wa Bethania kala u kama kilomita tahu hivi kula Jerusalemu,
19 na atu anji kala akedza kpwa Maritha na Maryamu kuapha pore kpwa
chifo cha ndugu yao.
20 Maritha ariphosikira kala Jesu aredza, wakpwendamchinjira, ela
Maryamu wasala pho kaya.
21 Phahi Maritha ariphokutana naye, wamuamba, “Bwana, kalapho kala
u phapha, mwenehu kangefwa.
22 Na hata vivi namanya kukala ndichovoya kpwa Mlungu, andakupha.”
23 Naye achimuamba, “Mwenenu andafufuka.”
24 Ndipho Maritha achiamba, “Namanya mwenehu naye andafufuka siku
ya mwisho, atu osi ndiphofufulwa.”
25 Jesu achiamba, “Mimi ndimi nifufulaye atu na kuapha uzima. Mutu
yeyesi ndiyenikuluphira, hata dzagbwe andafwa, andaishi tsona.
26 Mutu yeyesi ariye na uzima kpwa kunikuluphira, kandafwa bii. Sambi
Maritha nakuuza, unagaamini gano?”
27 Maritha achiamba, “Ehe Bwana! Naamini kukala ndiwe Masihi,*
Mwana wa Mlungu, ndiyekpwedza himu duniani.”
28 Phahi Maritha ariphomala kugomba higo, wauya achendamuiha
nduguye Maryamu kanda, achimuamba, “Mwalimu akedza, anakuiha.”
29 Maryamu kusikira hivyo, wang’oka phapho hipho na achiphiya.
30 Wakati hinyo Jesu kala kadzangbweinjira chidzidzi hicho, kala achere
pho achiphokutana na Maritha.
31 Mura nyumbani kala muna atu ambao akedzamupha pore Maryamu.
Ariphomuona anatuluka kondze mairo, amlunga-lunga, mana aona
anaphiya mbirani akarire.
32 Maryamu waphiya hadi phokala aripho Jesu. Ariphomuona, wamgb-
werera maguluni na achimuamba, “Bwana, kalapho kala u phapha,
mwenehu kangefwa.”

---

* **11:27 11:27** ***Masihi*** manage ni *yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu.*

33 Phahi Jesu ariphoona Maryamu anarira na hara ariokala naye piya
anarira, wasikira utsungu rohoni na kusononeka sana.
34 Chisha achiuza, “Mwamzikaphi?” Nao achiamba, “Bwana, ndzo
ulole.”
35 Jesu achirira.
36 Phahi atu aamba, “Lolani vyo ambavyo kala anammendza Lazaro!”
37 Ela anjina achiamba, “Ichikala wamvugula matso chipofu, washindwa
ni utu wani kuzuwiya Lazaro asifwe?”

38 Phahi Jesu ariphofika hiko mbirani, wazidi kusononeka sana. Iyo
mbira yenye kala ni pango ambaro kala rikazibwa na dziwe pho
mryangoni.
39 Jesu achiamba, “Riuseni ro dziwe.” Maritha, ndugungbwa wa ye
mufwa, achimuamba, “Bwana, hangu azikpwe rero ni siku ya ne, ro dziwe
richiuswa ela phandakalika phano?”
40 Ndipho achiamba, “Maritha, sikakuambira uchiamini undaona uwezo
mkpwulu wa Mlungu?”
41 Phahi hara atu ariusa rira dziwe. Chisha Jesu achilola dzulu mlunguni
na achiamba, “Baba, nakushukuru mana ukasikira kare mavoyo gangu.
42 Namanya kukala chila wakati unanisikira. Ela nkagomba hivyo ili
hinya atu aimireo hipha aamini kukala uwe ndiwe uriyenihuma.”
43 Ariphomala kugomba higa, wakota kululu achimuiha Lazaro, “Lazaro,
tuluka!”
44 Phahi Lazaro watuluka kondze na shandaye vivyo. Kala akafungbwa-
fungbwa kula chitswani hadi maguluni. Jesu waambira hara atu,
“Mvuguleni na mumriche aphiye vyakpwe.”

Vilongozi a Chiyahudi anahenda njama ya kumuolaga Jesu
(Mathayo 26:1–5; Mariko 14:1–2; Luka 22:1–2)

45 Phahi atu okala akamlunga-lunga Maryamu hadi mbirani, na kuona
gara achigohenda Jesu, anji amkuluphira.
46 Ela anjina aphiya kpwa Mafarisayo achendasema gara Jesu achigo-
henda.
47 Alafu Mafarisayo na akulu a alavyadzi-sadaka ahenda mkpwutano wa
Baraza ra vilongozi a Chiyahudi, achiambirana, “Hunagaya bure! Mana
mutu hiyu anazidi kuhenda vilinje vinji.
48 Huchimricha vivi hivi, chila mmwenga andamkuluphira. Alafu
vilongozi a Chirumi andakpwedza abanange tsi yehu na kubomola
Nyumba yehu ya Kuvoya Mlungu.”

49 Ela Kayafa ambaye kala ni mlavyadzi-sadaka mkpwulu mwaka hinyo,
waamba, “Mwimwi tammanya chochosi!
50 Tammanya kukala baha mutu mmwenga afwe kpwa sababu ya atu
osi, kuriko tsi ndzima kuangamizwa?”
51 Higa arigogomba Kayafa, kayagagomba kula mwakpwe achilini. Ela
kpwa vira kala ndiye mlavyadzi-sadaka mkpwulu mwaka hinyo, watabiri
bila ya kumanya, kukala Jesu andafwa kpwa Ayahudi osi.
52 Tsona kandafwa kpwa Ayahudi bahi, ela piya ana a Mlungu osi
ariotsamulwa tsi zanjina, ili aakusanye akale chitu chimwenga.

53 Kpwa hivyo kula siku iyo na kpwenderera vilongozi a Chiyahudi
ahenda njama za kumuolaga Jesu.

54 Phahi kayaweza kunyendeka ching'ang'a kahi-kahi ya Ayahudi. Ela
wauka achiphiya tsi yokala kanda-kanda ya weru, mudzi urioihwa
Efuraimu, achisagala hiko na anafundzie.
55 Wakati Sikukuu ya Pasaka kala i phephi, atu anji ala kpwao midzini
achiphiya Jerusalemu. Kulengana na mila yao, aphiya mapema ili
akadzitakase kabila ya siku hiyo.
56 Phahi ariphokala ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu, amuendza-
endza Jesu. Chisha achiuzana, "Mnaonadze ayangu? Akale kpweli Jesu
andakpwedza Sikukuuni?"
57 Akulu a alavyadzi-sadaka na Mafarisayo kala akalagiza atu kukala
yeyesi amanyaye Jesu aripho, ni lazima akaseme ili agbwirwe.

12

Jesu anapakpwa manukato hiko Bethania
(Mathayo 26:6–13; Mariko 14:3–9)

1 Siku sita kabila ya Sikukuu ya Pasaka, Jesu waphiya Bethania, kokala
achiishi Lazaro. Lazaro hiyu ndiye ariyefufulwa ni Jesu.
2 Jesu wajitirwa chakurya cha dziloni ambacho chaandazwa ni Maritha.
Mmwenga wa hara okala asegere kumrisa Jesu kala ni Lazaro.
3 Phahi Maryamu wahala tupa ya nusu lita ya manukato ga samani kulu,
gotengezwa kula kpwa muhi uihwao narido. Wampaka Jesu manukato
maguluni na achimphangusa na nyereze. Nyumba yosi yagota kunuka
manukato higo.
4 Ela mwanafundzi mmwenga yeihwa Juda Isikarioti, ambaye kala ndiye
ndemsalata Jesu, waamba,
5 "Kpwadze gano manukato tagakaguzwa na pesaze zikaganyirwa agayi?
Mana samaniye ni mshahara wa mwaka mzima wa mchibaruwa!"
6 Juda kayagomba hivyo kpwa kuaonera mbazi agayi, ela ye mwenye
kala ni muivi. Kala ndiye muiki wa pesa za rira kundi rosi. Naye kala
achitsola chidide-chidide chitiywacho himo mkobani.
7 Jesu achiamba, "Mriche ahende alondavyo. Mana wagaika ili a
tayarishe mwiri wangu kpwa siku ya mazishi gangu.
8 Siku zosi, agayi mundakala nao, ela mino sindakala namwi siku zosi."

Chugo cha kumuolaga Lazaro

9 Kundi kulu ra Ayahudi ririphosikira kukala Jesu a hiko mudzi wa
Bethania, aphiya kuko. Nao taayaphiya kumuona Jesu bahi, ela haswa
kumuona Lazaro yekala akafufulwa ni Jesu.
10 Phahi akulu a alavyadzi-sadaka ahenda njama ya kumuolaga Lazaro
piya.
11 Mana kpwa sababu ya kufufulwa Lazaro, Ayahudi anji aricha kulunga
vilongozi ao, na achimkuluphira Jesu.

Jesu anainjira Jerusalemu
(Mathayo 21:1–11; Mariko 11:1–11; Luka 19:28–40)

12 Siku ya phiriye, hiro kundi kulu rokala rikedza kusherekeya Sikukuu
ya Pasaka, rasikira kukala Jesu a njirani aredza Jerusalemu.
13 Phahi ahala makandza ga mitende na achiphiya kondze ya mudzi
kpwendamchinjira, kuno anagomba kululu anaamba:
"Mlungu naatogolwe!"

12:3 12:3 Luka 7:37,38 **12:8 12:8** Kumbukumbu 15:11 **12:13 12:13** Zaburi 118:25,26

“Naajaliwe iye edzaye kpwa dzina ra Mwenyezi Mlungu!”
“Mlungu naamjaliye hiye Mfalume wa Iziraeli!”
14 Jesu kala akaphaha mwana punda na achisagala dzuluye, viratu
Maandiko gagombavyo:
15 “Msiogophe, mwi atu a Jerusalemu!
Lolani, mfalume wenu aredza,
naye akasagala dzulu ya mwana punda.”
16 Mwandzo anafundzie taayaelewa mambo higa, ela Jesu ariphohalwa
kuphiya mlunguni, atambukira kukala mambo higa gaandikpwa ku-
muhusu na vira arivyohenderwa.
17 Hara atu ariokala a phamwenga na Jesu wakati anamuiha Lazaro kula
mbirani na kumfufula, azidi kusemurira ayawao gara garigohendeka.
18 Phahi, sababu ya atu anji kpwendamchinjira Jesu, kala akasikira
akahenda chilinje cha kufufula Lazaro.
19 Ndipho Mafarisayo achiambirana, “Lolani, hunagaya bure! Dunia
ndzima inamlunga-lunga iye!”

Jesu anagomba kuhusu chifoche

20 Atu ambao kala achiphiya Jerusalemu kpwendaabudu wakati wa
Sikukuu, anjina kala ni Ayunani.
21 Phahi atu hinya amlunga Filipu yela Bethisaida hiko Galilaya,
achendamuamba, “Bwana, hunalonda kumuona Jesu hugombe naye.”
22 Filipu wakpwendamuambira Anderea, chisha badaye osi airi achen-
damuambira Jesu.
23 Achiaambira, “Wakati wangu mimi, Mutu Yela Mlunguni, kuphaha
nguma ukafika.
24 Nakuambirani kpweli, mbeyu isiyozikpwa mtsangani, inasala iyo
mbeyu bahi. Ela ichizikpwa inamera, na ivyale sana.
25 Yeyesi aonaye maishage ni muhimu zaidi hipha duniani, an-
daangamiza uzima wa kare na kare. Na ambaye anaona maishage ga hipha
duniani si muhimu zaidi, andagarinda na kuphaha uzima wa kare na kare.
26 Mutu ndiyemendza kunihumikira ni lazima anilunge, ili muhumwa
wangu akale nami phara ndiphokala. Mana chila anayenihumikira
andatukuzwa ni Baba.
27 “Hipha sambi roho yangu inasikira utsungu, tsona simanya ni-
ambedze. Niambe, ‘Baba, niokola na higo garigo mbere yangu?’ Hata,
siweza kuhenda hivyo mana nákpwedza duniani kpwa sababu ya gago.
28 Baba onyesa uwezoo urivyo mkpwulu.”
Phahi kpwatuluka sauti kula mlunguni ichiamba, “Mimi náonyesa
uwezo wangu na nindahenda hivyo tsona.”
29 Umati wosi uriokala uimire hipho wasikira sauti hiyo. Anjina
achiamba ni chiguruguru, na anjina nao achiamba ni malaika wa Mlungu
akagomba na Jesu.
30 Ela Jesu achiamba, “Sauti iyo ikatuluka kpwa fwaida yenu, wala siyo
kpwa sababu yangu.
31 Wakati wa dunia kuamulwa ukafika, na mkpwulu wa dunia hino*
andapendulwa.
32 Nami ndiphounulwa dzulu, nindavweha chila mmwenga kpwangu.”
33 Wagomba hivi kumanyisa atu ni chifo cha viphi ndichomphaha.

12:15 **12:15** Zakariya 9:9 **12:25** **12:25** Mathayo 10:39; 16:25; Mariko 8:35; Luka 9:24; 17:33
* **12:31** **12:31** Yani, shetani.

34 Hura umati wa atu uchimuamba, “Maandiko ganaamba Masihi†
andaishi hata kare na kare. Na vino we unaamba Mutu Yela Mlunguni
ni lazima aolagbwe msalabani. Dze, yuno Mutu Yela Mlunguni ni yuphi?”
35 Jesu achiaambira, “Kuchere na mwanga kpwa muda. Kpwa hivyo
nyendekani mwangani sedze mkagbwirwa ni jiza njirani. Mana mutu
yeyesi anyendekaye jizani, kaweza kuona aphiyako.
36 Na wakati muna hiyu ariye mwanga, mkuluphireni ili namwi
mkale ana a ye mwanga.” Jesu ariphomala kugomba higo, wauka na
achendadzifwitsa.

Ayahudi anji anarema kumkuluphira Jesu

37 Hata dzagbwe Jesu wahenda vilinje vinji mbere za Ayahudi, ela
taayamkuluphira.
38 Mambo higa gahendeka ili maneno ga nabii Isaya gatimiye, goamba:
“Bwana, ni ani ariyeamini ujumbe wehu huriogomba?
Ni ani yeonyeswa
nguvu za Mwenyezi Mlungu?”
39 Phahi hara atu taawezere kuamini, dza viratu nabii Isaya arivyogomba
phatu phanjina ariphoamba:
40 “Mlungu waahenda vipofu,
nayo mioyo yao achiihenda mifu.
Ndiyo mana matso gao tagaona,
wala mioyo yao taiweza kuamini.
Kpwa hivyo taaweza kumgalukira Mlungu, akaaphoza.”
41 Isaya wagomba higa kpwa sababu waona ukulu wa Jesu, ndipho
achigomba kumuhusu.
42 Hata hivyo vilongozi anji a Chiyahudi amkuluphira. Ela kpwa
kuogopha Mafarisayo, taayashuhudiya ching’ang’a, asedze akakahazwa
kuinjira sinagogini.
43 Aho kala anamendza kuphaha sifwa kula kpwa anadamu kuriko
kuphaha sifwa kula kpwa Mlungu.

Maneno ga Jesu gandaamula atu

44 Jesu wakota kululu achiamba, “Mutu yeyesi anikuluphiraye,
kanikuluphira mimi bahi, ela piya anamkuluphira iye ariyenihuma.
45 Na yeyesi anionaye mimi, anamuona iye ariyenihuma.
46 Nákpwedza duniani dza mwanga, ili chila mmwenga
ndiyenikuluphira asisale jizani tsona.
47 Mutu achisikira maneno gangu na asigagbwire, sindamuamula mimi.
Mana sedzere duniani kpwedzaamula atu, ela nákpwedza kuaokola.
48 Mutu yeyesi ndiyenikahala na kuricha kulunga mafundzo gangu,
andaamulwa. Mafundzo nigombago ndigo ndigoonyesa kukala atu ana
makosa siku ya mwisho.
49 Mana siyagomba gangu, ela Baba ariyenihuma ndiye yenilagiza ga
kugomba, na ga kufundza.
50 Na namanya kukala malagizoge ganaapha atu uzima wa kare na kare.
Phahi rorosi nigombaro ni riratu rolagizwa ni Baba nigombe.”

12:34 12:34 Zaburi 110:4; Isaya 9:7; Ezekieli 37:25; Danieli 7:14 † **12:34 12:34** ***Masihi***, manage ni yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu. **12:38 12:38** Isaya 53:1 **12:40 12:40** Isaya 6:10

13

Jesu anasinga magulu anafundzie

1 Iyo Sikukuu ya Pasaka kala ikafika phephi, na Jesu kala anamanya
kukala wakatiwe wa kuuka himu duniani na kuuya kpwa Ise ukafika.
Wamendza atue osi okala anamkuluphira himu duniani, na achiaonyesa
mendzwaye hadi mwisho.
2 Kuriphofika dziloni, Jesu na anafundzie kala asegere anarya. Shetani
kala akamupha Juda, mwana wa Simoni Isikarioti, maazo ga kumsalata
Jesu.
3 Jesu kala anamanya kukala wala kpwa Mlungu na andauya kpwa
Mlungu. Na piya wamanya kukala Ise wamupha chila chitu chikale tsini
ya uwezowe.
4 Phahi waunuka hipho chakuryani, achivula nguwoye ya dzulu, na
achidzifunga nguwo chibiruni.
5 Alafu achitiya madzi karaini, na achiandza kusinga magulu anafundzie
na achiafuta na hira nguwo.
6 Ariphomfikira Simoni Petero, Petero wamuamba, “Bwana, kpwa utu
wani uwe unisinge mimi magulu?”
7 Jesu achimuamba, “Hipha sambi kumanya nihendaro, ela badaye
undamanya.”
8 Petero achimuamba, “Kundanisinga magulu hata chidide.” Ela
achiambwa, “Nisiphokusinga magulu, phahi kundakala wangu tsona.”
9 Ndipho Simoni Petero achiamba, “Bwana, usinisinge magulu bahi, ela
nisinga mikono na chitswa piya!”
10 Achiambwa, “Mutu yeyesi achiyeoga kare ni mswafi. Kana lazima ya
kuoga tsona, labuda asisinge magulu bahi. Phahi hata dzagbwe mkaera,
ela simwi mosi.”
11 Jesu kala anammanya kare ndiyemsalata, ndiyo mana waamba,
“Mkaera, ela simwi mosi.”
12 Jesu ariphomala kusinga magulu anafundzie, wavwala kandzuye,
achiuya kusagala. Chisha achiauza, “Mnamanya kpwa utu wani nkahenda
hivyo?
13 Mwimwi munaniiha Mwalimu na Bwana, namwi tamkosere, mu sawa
kabisa.
14 Sambi ichikala mimi, Bwana na Mwalimu wenu, nkakusingani
magulu, namwi piya ni lazima muhenderane dza vivi.
15 Nkakuphani mfwano, ili namwi muhende kama nchivyokuhenderani.
16 Nakuambirani kpweli, mtumishi siye mkpwulu kuriko tajiriwe, wala
muhumwa kaweza kukala mkpwulu kuriko ariyemuhuma.
17 Na kpwa vira mnamanya mambo higa, phahi mchigalunga mundaa-
jaliwa.
18 “Hivi nchivyogomba, sikagomba kuhusu mwimwi mosi. Mana chila
mmwenga nriyemtsambula nammanya arivyo. Ela ni lazima Maandiko
gatimiye, gaambago, ‘Mutu yerya mkpwahe phamwenga nami, ndiye
yenigalukira.’
19 Nakuambirani mambo higa hivi sambi, kabila tagadzangbwehendeka,
ili gachihendeka mkale mundaamini kukala mimi ndimi hiye Yetsam-
bulwa.

13:12 **13:12** Luka 22:27 **13:16** **13:16** Mathayo 10:24; Luka 6:40; Johana 15:20 **13:18** **13:18** Zaburi 41:9

20 Kpweli nakuambirani, mutu ndiyephokera muhumwa wangu yeyesi,
ananiphokera mimi. Na aniphokeraye mimi, anamphokera iye ariyeni-
huma."

Jesu anagomba kuhusu ndiyemsalata
(Mathayo 26:20–25; Mariko 14:17–21; Luka 22:21–23)

21 Jesu ariphomala kugomba higa, wasononeka rohoni. Achigomba wazi
achiamba, "Nakuambirani kpweli, mmwenga wenu andanisalata."
22 Hara anafundzie alolana, na achitezeka achikala taamanya Jesu
anagomba kuhusu yuphi.
23 Mwanafundziwe mmwenga, yuya ambaye kala anamendzwa sana ni
Jesu, kala asegere phephi naye.
24 Phahi Simoni Petero wamtsuphira nyusi yuya mwanafundzi ili
amuuze Jesu anagomba kuhusu ani.
25 Yuya mwanafundzi wamsengerera Jesu zaidi achimuuza, "Bwana, ni
yuphi?"
26 Jesu achimjibu achiamba, "Iye ndiyemupha chipande cha mkpwahe
bada ya kuchitsotsa mtsuzini." Phahi Jesu wahala chipande cha mkpwahe,
achichitsotsa, achimupha Juda, mwana wa Simoni Isikarioti.
27 Juda ariphohala hura mkpwahe, Shetani wamuinjira. Naye Jesu
achimuamba, "Hiro ulondaro kurihenda, rihende mara mwenga."
28 Ela taphana hata mmwenga pho mezani yeelewa gara gomuambira
Juda.
29 Ela kpwa vira Juda kala ndiye muiki wa mkoba wa pesa, anafundzi
anjina aona Jesu akamuhuma akagule vitu vya Sikukuu, ama akahumwa
akalavye vitu kpwa agayi.
30 Bada ya Juda kuphokera chira chipande cha mkpwahe, watuluka
kondze mara mwenga. Nako kala ni usiku.
31 Juda ariphotuluka kondze, Jesu waamba, "Sambi ukulu wangu mimi,
Mutu Yela Mlunguni, undamanyikana, nami nindang'aza atu matso kukala
Mlungu ni mkpwulu.
32 Na nching'aza atu matso kala Mlungu ni mkpwulu, Mlungu naye
andaonyesa ukulu wangu nirio nao pha sambi.
33 Anangu, ndakala namwi kpwa muda mchache tu. Badaye mun-
daniendza, ela kama nrivyoaambira vilongozi a Chiyahudi, namwi
nakuambirani, 'Kura niphiyako tamuweza kukufika.'
34 Nakuphani shariya nyiphya, nakuambirani: Mendzanani dza vyo
nrivyokumendzani.
35 Ichikala mundamendzana, chila mmwenga andamanya kukala mu
anafundzi angu."

Jesu anatabiri
kukala Petero andamtsamalala
(Mathayo 26:31–35; Mariko 14:27–31; Luka 22:31–34)

36 Simoni Petero achimuuza, "Bwana, unaphiyaphi?" Jesu achiamba,
"Niphiyako kuweza kunilunga hivi sambi, ela undanilunga badaye."
37 Petero achimuamba, "Bwana, kpwa utu wani vino sambi siweza
kukulunga? Ni tayari kufwa kpwa sababuyo."

13:20 **13:20** Mathayo 10:40; Mariko 9:37; Luka 9:48; 10:16 **13:33** **13:33** Johana 7:34 **13:34** **13:34** Johana 15:12,17; 1 Johana 3:23; 2 Johana 1:5

38 Jesu achimuamba, “Kpweli uwe u tayari kufwa kpwa sababu yangu?
Mino nakuambira kpweli, kabila dzogolo taridzangbweika, undakala
ukanitsamalala kano tahu.”

14

*Jesu ndiye njira
ya kuphiya kpwa Baba*

1 Jesu waambira anafundzie, “Msisononeke mwenu mioyoni.
Mkuluphireni Mlungu, na munikuluphire mimi piya.*
2 Sababu ya kuuka kpwangu ni kpwendakutengezerani phatu, mana
nyumbani mwa Baba muna makalo manji. Kala tamuna, ningekuambi-
rani.
3 Na nchimala kukutengezerani makao, nindauya tsona nedze
nikuhaleni, ili phatu ndiphokala mimi, namwi piya mkale phapho.
4 Namwi mnamanya njira ambayo inalongoza phara phatu niphiyapho.”
5 Tomasi achimuuza Jesu, “Bwana, swino hundaimanyadze yo njira
ichikala tahumanya uphiyako?”
6 Achiambwa, “Mimi ndimi njira, ndimi kpweli na ndimi uzima. Takuna
mutu awezaye kufika kpwa Baba isiphokala atsupire kpwangu.
7 Kpwa vira munanimanya, mundamanya hata Baba. Hakika munam-
manya na mwamuona kare.”†
8 Filipu achimuamba, “Bwana, huonyese Sowe, naswi hundatosheka.”
9 Achiambwa, “Filipu, nchivyosagala na mwimwi muda wosi hinyo ela
inakaladze kunimanya? Yeyesi ariyeniona mimi wamuona Baba. Mbona
unaamba, ‘Huonyese Sowe?’
10 Kuamini kukala mino ni phamwenga na Baba, naye Baba a
phamwenga nami? Maneno nagokuambirani si gangu, ela ni ga Baba
aishiye mwangu, naye ndiye ahendaye kazi kutsupira kpwangu mimi.
11 Nchikuambirani kukala ni phamwenga na Baba naye Baba a
phamwenga nami, aminini kukala nakuambirani kpweli. Ichikala sivyo,
aminini kpwa sababu ya vilinje nrivyohenda.
12 Nakuambirani kpweli, mutu yeyesi anikuluphiraye mimi, naye piya
andahenda nihendavyo. Tsona andahenda mambo makulu zaidi ya higa,
kpwa sababu naphiya kpwa Baba.
13 Na rorosi mndirovoya kpwa uwezo wangu, nindarihenda, ili ukulu wa
Baba uonyeswe wazi kutsupira mimi mwanawe.
14 Mchinivoya chochosi kpwa uwezo wangu, nindakuhenderani.”

*Jesu analaga
kumreha Roho Mtakatifu*

15 Jesu waenderera kugomba na anafundzie achiamba, “Kpwa kpweli
mchinimendza, mundagbwira na kulunga malagizo gangu.
16 Nami nindamvoya Baba, naye andakuphani Msaidizi‡ wanjina, am-
baye andasagala namwi hata kare na kare.
17 Hiye Msaidizi ni Roho aonyesaye atu kpweli kuhusu Mlungu arivyo.
Atu a dunia hino taaweza kumkubali mana taamuona wala taammanya.
Ela mwimwi munammanya, mana a phamwenga namwi na andakala
mwenu mioyoni.

---

* **14:1** **14:1** Ama: *Kpwa vira munamkuluphira Mlungu, nikuluphirani mimi piya.* † **14:7** **14:7** Ama: *Ichikala munanimanya, phahi hata Baba munammanya. Na kula sambi na kpwenderera munammanya na mwamuona kare.* ‡ **14:16** **14:16** ***Msaidizi***: Maandiko ga Chiyunani neno hiri rina mana ya *mshauri.*

18 “Sindakurichani machiyenu dza anachiya, mana nindakuuyirani.
19 Bada ya muda mchache atu asionikuluphira taandaniona tsona, ela
mwimwi ndimwi ndioniona. Na kpwa kukala nindaishi tsona, namwi piya
mundakala na uzima.
20 Wakati nchifufulwa mundamanya kukala mimi ni phamwenga na
Baba. Na mwimwi mu phamwenga na mimi, nami ni phamwenga namwi.
21 Agbwiraye malagizo gangu na kugalunga, ndiye animendzaye. Na
kpwa sababu ya kunimendza mimi, Baba naye andammendza. Nami piya
nindammendza na kudzionyesa kpwakpwe.”
22 Alafu Juda, ambaye siye yuya Juda Isikarioti, wamuuza Jesu achiamba,
“Bwana, kpwa utu wani undadzimanyisa kpwehu bahi, wala si kpwa atu
a dunia?”
23 Achimuamba, “Mutu yeyesi animendzaye andagbwira mafundzo
gangu. Baba andammendza, naswi hundakpwedzasagala naye.
24 Asiyenimendza kagbwira mafundzo gangu. Higo mafundzo msikirago
sigo gangu, ela ni ga Baba mana ndiye ariyenihuma.
25 “Nkakuambirani mambo higa vivi hurivyo huchere phamwenga.
26 Ela Mlungu andamuhuma Msaidizi ariye ni Roho Mtakatifu, edze
aniwakilishe. Naye Msaidizi andakpwedza akufundzeni mambo gosi na
akutambukizeni gosi nrigokuambirani.
27 Nakurichirani amani yangu, nayo si dza hira ilaviwayo ni atu
asiomkuluphira Mlungu. Msisononeke wala kukala aoga.
28 Mwanisikira nchikuambirani kukala, ‘Nakurichani, ela nindakuuyi-
rani.’ Kalapho mwanimendza kpweli, mngehererwa kusikira naphiya
kpwa Baba, mana Baba ndiye mkpwulu kuriko mimi.
29 Nkakuambirani mambo higa hivi sambi kabila tagadzangbwehendeka,
ili gachihendeka, muamini.
30 Mimi sina muda munji kukala phamwenga namwi na kugomba
mambo manji, mana mkpwulu wa dunia hino§ aredza. Ela kana uwezo
kpwangu,
31 ela nahenda viratu nrivyolagizwa ni Baba, ili atu osi a dunia hino
amanye kukala nammendza Baba. Unukani huphaukeni hipha.”

15

Jesu ndiye mzabibu wa kpweli

1 Phahi Jesu waenderera kugomba na anafundzie, achiaamba, “Mimi
ndimi mzabibu wa kpweli, na Baba ndiye mkurima.
2 Panda ya mzabibu isiyovyala, Baba nkuikata. Ela panda ivyalayo
andaitsatsula ili ivyale zaidi.
3 Mwimwi mu dza panda zivyalazo; mwatsatsulwa kare ni mafundzo
ambago nákufundzani.
4 Gbwiranani na mimi, nami nindagbwirana namwi. Mana panda
taiweza kuvyala macheye, hadi igbwirane na mzabibu wenye. Phahi
namwi piya ni vivyo, tamuweza kuvyala matunda hadi mugbwirane nami.
5 “Mimi ndimi mzabibu, namwi mu panda. Mchigbwirana na mimi
mundavyalato, mana bila mimi tamuweza kuhenda rorosi.
6 Mutu asiyegbwirana nami, ni dza panda yokatwa ichiuma. Panda dza
hizo nkutsolwa-tsolwa zikapigbwa iyi, chisha zikatiywa moho.
7 “Mchigbwirana nami, na maneno gangu gachisala mwenu mioyoni,
voyani chochosi mlondacho namwi mundaphaha.

§ **14:30 14:30** Yani, shetani.

8 Anafundzi angu a chikpweli-kpweli nkuvyala matunda manji. Kpwa
sababu iyo atu andamanya Baba arivyo mkpwulu.
9 “Nakumendzani dza vyo Baba animendzavyo. Phahi gbwiranani nami
ili nikuonyeseni mendzwa yangu.
10 Mimi nagbwira malagizo ga Baba, naye anaenderera kunimendza.
Vivyo hivyo, namwi mchigbwira malagizo gangu, mundaenderera kuona
mendzwa yangu.
11 Nkakuambirani mambo gosi higa ili mkale na raha dza ihi nriyo nayo
mimi, tsona muweze kukala na raha sana mwenu mioyoni.
12 Sambi nakuphani lagizo rangu: Mendzanani dza vyo nrivyoku-
mendzani.
13 “Takuna mutu ariye na mendzwa kulu kutsupa ihi ya mutu kudzilavya
kufwa kpwa sababu ya asenae.
14 Phahi mchigbwira malagizo gangu, mundakala asena angu.
15 Sikuihani atumishi tsona, mana mtumishi kamanya tajiriwe ahendaro.
Ela vivi nakuihani asena angu, kpwa sababu gosi ambago nágasikira kula
kpwa Baba nákuambirani.
16 Mwimwi simwi murionitsambula, ela mimi ndiye yekutsambulani
na nchikuhumani mkavyale matunda gasigosira na Baba andakuphani
chochosi mundichomvoya kpwa dzina rangu.
17 Phahi nakulagizani kukala ni lazima mmendzane.”

Atu himu duniani andamzira Jesu na anafundzie

18 Jesu wazidi kugomba na anafundzie, achiamba, “Atu himu duniani
achikuzirani, mmanye kukala aandza kunizira mimi kpwandza.
19 Kalapho mu atu a dunia hino, phahi dunia ingekumendzani avi mu
ayawao. Ela atu a dunia hino akuzirani, mana simwi a dunia hino, tsona
náhendakutsambulani mimi kula mumu duniani.
20 Msiyale gara nrigokuambirani, kukala, ‘Mtumishi siye mkpwulu
kuriko tajiriwe.’ Ichikala atu anigayisa, phahi hata mwimwi piya
andakugayisani. Kalapho agbwira mafundzo gangu, hata go genu nago
angegagbwira.
21 Ela gosi higo andakuhenderani kpwa sababu mu afuasi angu, mana
taamanya ariyenihuma.
22 “Kala sedzeregomba nao, taangekala na makosa. Ela kpwa vira
nákpwedza na nchigomba nao, phahi taaweza kudzikanira.
23 Mutu yeyesi aniziraye amanye piya anamzira Baba.
24 Kala siyaahendera vilinje ambavyo takuna wanjina yevihenda, phahi
taangekala na makosa. Ela sambi, vilinje aviona na bado ahuzira hosi,
mimi na Baba.
25 Hivyo arivyohenda atimiza, Maandiko gaambago, ‘Anizira bure.’
26 “Mimi nindakuhumirani Msaidizi kula kpwa Mlungu. Iye ndiye Roho
ndiyekuonyesani kpweli, na andakuambirani kunihusu.
27 Namwi piya ni lazima muambire atu anjina kunihusu, mana mwakala
nami kula mwandzo wa kazi yangu.”

16

1 Hipho Jesu waenderera kugomba na anafundzie, achiamba, “Nakuam-
birani higa gosi ili sedze mkaricha kuluphiro renu.

15:12 15:12 Johana 13:34; 15:17; 1 Johana 3:23; 2 Johana 1:5 **15:20 15:20** Mathayo 10:24; Luka 6:40; Johana 13:16 **15:25 15:25** Zaburi 35:19; 69:4

2 Atu andakutuluzani masinagogini. Tsona kuredza wakati atu andakuolagani na aone avi anahenda kazi ya Mlungu.
3 Nao andakuhenderani mambo higa kpwa sababu taanimanya mimi wala Baba.
4 Phahi nkakuambirani chimbere mambo higa, ili wakati gachedza, mtambukire kala nákuambirani. Siyakuambirani kula mwandzo, mana kala nchere phapha namwi."

Kazi za Roho Mtakatifu

5 "Ela vino nauya kpwa iye yenihuma, mbona taphana hata mmwenga aniuzaye, 'Unaphiyaphi?'
6 Naona munasikira utsungu kpwa gara mambo nchigokuambirani,
7 ela nakuambirani kpweli, kuuka kpwangu ni fwaida kpwenu. Mana nsiphouka mimi, hiye Msaidizi kandakpwedza. Ela nchiuka nindaphiya nkamhume edze.
8 Naye achedza, andaahukumu atu himu duniani kuhusu dambi, haki, na hukumu yao.
9 Andahukumiwa kuhusu dambi, mana taamendze kunikuluphira.
10 Tsona aona kala mimi sina haki, ela aho anayo; ela andahukumiwa, mana naphiya kpwa Baba ambako tamundaniona tsona.
11 Nao andahukumiwa kuhusu hukumu yao, mana mkpwulu wa dunia hino* wahukumiwa kare.
12 "Nina mambo manji ambago nalonda nikuambireni, ela kpwa sambi ni vigumu mwimwi kugaelewa.
13 Ela ye Roho Mtakatifu ndiphokpwedza, andakulongozani kulunga chila chitu cha kpweli. Iye kandagomba gakpwe mwenye, ela andakuambirani higo ndigosikira na ndigokpwedzahendeka.
14 Andaonyesa ukulu wangu, mana andaphokera gangu na akumanyiseni.
15 Vya Baba vyosi ni vyangu. Ndiyo mana anaamba Roho Mtakatifu andaphokera gangu na akumanyiseni."

Sonono indagaluzwa kukala raha

16 Jesu waenderera kugomba na anafundzie achiamba, "Bada ya muda mchache tamundaniona, na bada ya muda mchache mundaniona tsona."
17 Anafundzie anjina achiuzana achiamba, "Ni gaphi gano ahuambirago? Angbwe anaamba kala bada ya muda tahundamuona, na bada ya muda tsona hundamuona! Na achiamba anaphiya kpwa Ise, manage nini?"
18 Phahi hara anafundzie azidi kuuzana achiamba, "Sambi achiamba bada ya muda mchache, manage nini? Ela mbona tahumuelewa?"
19 Jesu wamanya kukala hara anafundzi analonda kumuuza mana ga gara achigogomba. Ndipho achiauza, "Mnauzana mana ga higo nchigogomba, kukala bada ya muda mchache tamundaniona, na bada ya muda mchache tsona mundaniona?
20 Nakuambirani kpweli, mundarira na kusononeka ela atu a himu duniani andahererwa. Mundakala na sonono ela sonono yenu indagaluka raha.
21 Hata mchetu achifisa wakati wa kudzivugula nkuhenda utsungu, mana wakatiwe wa kugaya ukafika. Ela achidzivugula salama nkuyala hura utsungu, kpwa raha ya kuphaha mwana.
22 Phahi hata mwimwi hivi sambi munasononeka. Ela nindakuonani tsona na mundakala na raha, wala takuna mutu ndiyekuusirani iyo raha.

---

* **16:11 16:11** Yani, shetani.

23 “Wakati hinyo uchifika, tamundanivoya chitu. Nakuambirani kpweli
Baba andakuphani mundiromvoya kpwa dzina rangu.
24 Hadi sambi tamdzangbwevoya chitu chochosi kpwa uwezo wangu.
Phahi voyani namwi mundahewa, ili mkale na raha sana mwenu mioyoni.
25 “Nkakuambirani mambo higa kpwa mafumbo. Ela kuredza wakati
ambapho sindakuambirani kpwa mafumbo tsona, ela nindakuambirani
ching’ang’a kuhusu Baba.
26 Wakati hinyo uchifika mundavoya Mlungu kpwa uwezo wangu. Ela
siamba mimi nindakuvoyerani kpwa Baba, ela mundavoya enye.
27 Mana Baba mwenye anakumendzani, kpwa vira mwimwi munani-
mendza na munaamini kukala mimi nála kpwa Baba.
28 Mino nákpwedza duniani kula kpwa Baba, nami nairicha niuye kpwa
Baba.”
29 Phahi anafundzie amuamba, “Ehe! Sambi ndipho unagomba
ching’ang’a, bila mafumbo.
30 Hivi sambi hukamanya kukala uwe unamanya chila chitu, wala takuna
haja ya mutu kukuuza. Higo ndigo gahendago huamini kala uwe wala
kpwa Mlungu.”
31 Ndipho Jesu achiauza, “Dze, vino sambi munaamini?
32 Ela wakati uredza, na vivi ukafika kare, ambapho mundatsamukana.
Chila mmwenga andaphiya kpwao kaya, nami nindasala machiyangu. Ela
kpwa kpweli si machiyangu, mana Baba a phamwenga nami.
33 Enehu, nkakuambirani mambo higa, ili mkale na amani mwenu
mioyoni kpwa sababu yangu. Himu duniani atu andakugayisani, ela
dinani chilume! Mana mino náshinda dunia.”

17

Jesu anadzivoyera

1 Bada ya Jesu kugomba maneno higa, walola dzulu mlunguni, achiamba,
“Baba, wakati ukafika! Onyesa atu ching’ang’a ukulu wangu, ili nami
mwanao, niaonyese ukuluo.
2 Mana wanipha uwezo wa kulongoza atu dunia ndzima, ili niaphe uzima
wa kare na kare osi urionipha.
3 Na hinyo uzima wa kare na kare ni kukumanya uwe, Mlungu wa
kpweli, Mlungu macheye, na kunimanya mimi, Jesu Masihi, uriyenihuma
himu duniani.
4 Náonyesa ukuluo hipha duniani kpwa kukamilisha kazi uriyonipha
niihende.
5 Sambi Baba nakuvoya uniphe nguma mberezo, dza iratu nriyokala
nayo huriphokala phamwenga, kabila ya dunia kuumbwa.

Jesu anavoyera anafundzie

6 “Baba, hinya atu urionipha kula himu duniani, náamanyisa uwe u ani.
Osi kala ni ako, nawe uchinipha mimi. Nao alunga mafundzogo.
7 Hipha sambi anamanya kala chila chitu urichonipha chala kpwako.
8 Kpwa mana náapha ujumbe urionipha, nao achiuphokera. Amanya
kpwa kpweli nála kpwako na piya aamini kukala uwe ndiwe uriyenihuma.
9 “Sivoyera atu osi dunia ndzima, ela navoyera aho urionipha bahi, mana
ni ako.
10 Atu osi nirio nao mimi ni ako, na osi urio nao uwe ni angu. Nao
anaonyesa ukulu wangu.

11 Vi sambi mino nindauka himu duniani nedze kpwako, ela hinya atu
achere mumu duniani. Baba usiye na lawama, nakuvoya uarinde kpwa
uwezoo, ili akale chitu chimwenga dza viratu mimi na uwe hurivyo chitu
chimwenga.
12 Nriphokala nao, náarinda kpwa uwezoo. Náarisato, na
ariyeangamika ni hiye mmwenga bahi, ambaye kala ni wakuangamika, ili
Maandiko gatimiye.
13 “Phahi Baba, hivi sambi nredza kpwako, ela nagomba maneno higa
wakati nchere himu duniani, ili akale na raha yangu yosi mwao mioyoni.
14 Mino náambira higo manenogo, ela atu a dunia hino aazira, kpwa vira
sio a dunia hino, dza viratu ambavyo mimi simi wa dunia hino.
15 Sivoya ili uause himu duniani, ela nakuvoya uarinde na yuya Mui,
yani Shetani.
16 Aho sio a dunia hino, dza vivyo mimi.
17 “Nenoro ni kpweli, kpwa hivyo humira iyo kpweli kuahenda adzilavye
kpwako tsetsetse.
18 Vivyo urivyonihuma nedze himu duniani, ndivyo nami naahuma
mumu himu.
19 Vivi nadzilavya kpwako kpwa fwaida yao, ili nao adzilavye kukuhu-
mikira uwe chikpweli-kpweli.

Jesu anavoyera afuasie osi

20 “Baba, sivoya kpwa hinya anafundzi angu bahi, ela hata hinyo
ndionikuluphira kpwa sababu ya ujumbe wa atu hinya.
21 Navoya ili osi akale chitu chimwenga, dza vivyo mimi na uwe hurivyo.
Naavoyera akale chitu chimwenga naswi, ili atu anjina aamini kukala uwe
ndiwe uriyenihuma himu duniani.
22 Uwezo ambao wanipha nami náapha afuasi angu, ili akale chitu
chimwenga dza mimi na uwe hurivyo.
23 Yani mimi nikale chitu chimwenga nao, dza mimi na uwe hurivyo.
Nao naakale chitu chimwenga kabisa, ili atu anjina amanye kukala uwe
wanihuma, nawe unaamendza afuasi angu dza unimendzavyo.
24 “Baba, hara urionipha, naaza akale nami ndiphokala, ili aone uwezo
ambao wanipha. Uwezo huno wanipha kpwa sababu wanimendza kabila
ya dunia kuumbwa.
25 Baba uriye wa haki, atu a dunia taakumanya. Ela mimi nakumanya,
nao anafundzi angu anamanya kukala uwe ndiwe uriyenihuma.
26 Náamanyisa uwe urivyo, na nindaenderera kuhenda hivyo,
ili amendze ayawao kama unimendzavyo, tsona nami nikale chitu
chimwenga nao.”

18

Jesu anagbwirwa
(Mathayo 26:47–56; Mariko 14:43–50; Luka 22:47–53)

1 Jesu ariphomala kugomba maneno higa, wauka na anafundzie. Avuka
uphande wanjina wa dete ra Kedironi, na achendainjira chunga cha
mizaituni.
2 Juda, ariyemsalata Jesu, kala anaumanya munda hinyo, mana Jesu na
anafundzie kala achiphiya mara kpwa mara.
3 Phahi walongoza chikosi cha asikari a Chirumi phamwenga na arindzi
a Nyumba ya Kuvoya Mlungu, ambao kala akahumwa ni Mafarisayo na

17:12 17:12 Zaburi 41:9; Johana 13:18

akulu a alavyadzi-sadaka. Hara asikari na arindzi kala akatsukula taa, vimwindi na silaha.
4 Phahi kpwa vira Jesu kala anamanya gosi ndigomphaha, wadzilavya
na achiauza, “Mnaendza ani?”
5 Hara atu achiamba, “Hunaendza Jesu kula Nazareti.” Nao achiambwa,
“Ni mimi.” Juda, yemsalata, kala aimire phamwenga nao.
6 Jesu ariphoamba, “Ni mimi,” hara atu auya nyuma na achigbwa.
7 Achiauza tsona, “Mnaendza ani?” Nao achiamba, “Amba hunaendza
Jesu kula Nazareti.”
8 Ye achiaamba, “Amba nkakuambirani kare kukala ni mimi. Ichikala
munaniendza, phahi aricheni hinya atu aphiye vyao.”
9 Higa gahendeka ili arigogomba wakati kala anavoya gatimiye, “Baba,
osi urionipha siangamizire hata mmwenga.”
10 Phahi Simoni Petero kala ana upanga, wautsomola na achikata sikiro
ra kulume ra mtumwa wa mlavyadzi-sadaka mkpwulu. (Hiye mtumwa
kala achiihwa Maliko.)
11 Jesu achimuamba Petero, “Haka! Haka! Uyiza upangao chowani!
Mateso higa nápangirwa ni Baba Mlungu, kpwadze gasiniphahe?”
12 Phahi chira chikosi cha asikari na chilongozi wao phamwenga na
hara arindzi a Nyumba ya Kuvoya Mlungu amgbwira Jesu na achimfunga
mikowa.
13 Mwandzo amphirika kpwa Anasi, mtsedza wa Kayafa. Kayafa kala
ndiye mlavyadzi-sadaka mkpwulu mwaka uho,
14 naye kala akaambira vilongozi a Chiyahudi kukala ni baha mutu
mmwenga afwe kpwa sababu ya atu osi.

Petero anamtsamalala Jesu kano ya kpwandza
(Mathayo 26:69–70; Mariko 14:66–68; Luka 22:55–57)

15 Simoni Petero wamlunga-lunga Jesu phamwenga na mwanafundzi
wanjina ambaye kala anamanywa pho kaya pha mlavyadzi-sadaka
mkpwulu. Mutu hiye wainjira ndani ya muhala wa mlavyadzi-sadaka
mkpwulu phamwenga na Jesu,
16 ela Petero achisala phara mryangoni. Yuya wanjina ambaye kala
anamanywa pho kaya watuluka kondze, na bada ya kugomba na msichana
yekala anaimirira mryango, wamuinjiza ndani Petero.
17 Yuya msichana yekala mryangoni wamuuza Petero, “Kale piya we u
mwanafundzi wa hiye mutu achiyegbwirwa?” Petero achiamba, “Hata,
mino simi.”
18 Kpwa sababu ya mnyevu, hara arindzi na atumishi a mlavyadzi-
sadaka mkpwulu kala akakuta moho wa makala anaoha. Petero naye kala
aimire phapho anaoha moho.

Anasi anamuuza maswali Jesu
(Mathayo 26:59–66; Mariko 14:55–64; Luka 22:66–71)

19 Mo nyumbani, mlavyadzi-sadaka mkpwulu* kala anamuuza Jesu
kuhusu anafundzie na mafundzoge.

18:11 **18:11** Mathayo 26:39; Mariko 14:36; Luka 22:42 **18:14** **18:14** Johana 11:49,50 * **18:19** **18:19** Yani Anasi. Anasi kala ni mlavyadzi-sadaka mkpwulu hadi wakati ambao Arumi kala akamuhenda Kayafa, mtsedzawe, kukala mlavyadzi-sadaka mkpwulu. Dzagbwe Ayahudi anjina aharira kukala Anasi ndiye mlavyadzi-sadaka mkpwulu.

20 Jesu achimuamba, “Chila wakati kala nchifundza atu ching’ang’a
masinagogini na ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu, ambako Ayahudi
osi nkukusanyika. Nami siyagomba chochosi chisiri.
21 Kpwadze unaniuza maswali? Uza atu arionisikira, aho anamanya
nrigogomba.”
22 Ariphomala kugomba maneno higo, mrindzi mmwenga ariyekala
aimire phephi naye wamuwanga kofi ra uso na achimuamba, “Vyo ndivyo
ambavyo mutu anaweza kumjibu mlavyadzi-sadaka mkpwulu?”
23 Achimuambira yuya mutu, “Ichikala nkagomba makosa, hebu sema
makosa nchigogomba. Ela ichikala nkagomba sawa, kpwa utu wani
unanipiga?”
24 Badaye Anasi walagiza Jesu aphirikpwe kpwa Kayafa, mlavyadzi-
sadaka mkpwulu, kuno akafungbwa.

Petero anamtsamalala Jesu tsona
(Mathayo 26:71–75; Mariko 14:69–72; Luka 22:58–62)

25 Wakati Simoni Petero kala aimire anaoha moho, hara ayae amuamba,
“Kale piya we u mwanafundzi wa hiye mutu achiyegbwirwa?” Ela Petero
watsamalala achiamba, “Aa! Mino simi.”
26 Mtumishi mmwenga wa mlavyadzi-sadaka mkpwulu, m’bari wa yuya
yekatwa sikiro ni Petero, wamuuza, “Avi nkakuona ngiri-ngiri naye kura
mundani?”
27 Petero achimtsamalala tsona Jesu, na phapho hipho dzogolo richiika.

Jesu anaphirikpwa mbere za Pilato
(Mathayo 27:1–2,11–14; Mariko 15:1–5; Luka 23:1–5)

28 Siku ya phiriye kuriphocha, Jesu waphirikpwa hadi dzumba ra Pilato,
liwali wa jimbo ra Chirumi, kula kpwa Kayafa. Ela vilongozi a Chiyahudi
enye taainjirire mo dzumbani ili asedze akatiywa najisi (mana kulengana
na mila za Chiyahudi, kala achiinjira nyumba ya mutu asiyekala Myahudi,
andakahazwa kusherekeya Sikukuu ya Pasaka).
29 Phahi Pilato watuluka kondze kukutana nao na achiauza, “Yuno mutu,
munamshitaki na makosa gani?”
30 Nao achiamba, “Kalapho mutu hiyu kahendere makosa, tahungem-
reha kpwako.”
31 Pilato achiaambira, “Phahi halani mutu wenu mkamhukumu kulen-
gana na shariya zenu.” Ela hara vilongozi a Chiyahudi achimuamba,
“Shariya za Chirumi tazihuruhusu kuolaga mutu.”
32 Higa gahendeka ili arigogomba Jesu dzulu ya ndivyofwa gatimiye.†
33 Alafu Pilato wauya tsona ndani ya dzumbare, achilagiza Jesu arehwe.
Ariphorehwa himo ndani, Pilato wamuuza, “We ndiwe Mfalume wa
Ayahudi?”
34 Naye achiamba, “Gano ugombago ni gako uwe ama ukaambirwa ni
atu anjina kunihusu?”
35 Pilato achiamba, “Kpwani mino ni Myahudi? Atuo mwenye a kabilaro,
akulu a alavyadzi-sadaka ndio achiokureha kpwangu. Dze, wakosani?”
36 Jesu achiamba, “Ufalume wangu sio wa dunia hino. Kalapho ufalume
wangu ni wa dunia hino, atumishi angu angebwaga viha ili nisigbwirwe
ni vilongozi a Chiyahudi. Ni mfalume kpweli, ela ufalume wangu sio wa
hipha duniani.”

18:32 18:32 Johana 3:14; 12:32 † **18:32 18:32** Johana 12:32–33.

37 Phahi Pilato achimuamba, “Kpwa hivyo we u mfalume!” Naye
achiamba, “Uwe unaamba kukala ni mfalume, nawe u sawa. Mana
nákpwedza mu duniani na kuvyalwa ili nifundze atu kuhusu kpweli. Chila
ariye wa kpweli nkuniphundza.”
38 Pilato achimuuza, “Kpweli nini?”

Jesu anahukumiwa kuolagbwa
(Mathayo 27:15–31; Mariko 15:6–20; Luka 23:13–25)

Bada ya kugomba higo, Pilato watuluka kondze tsona kokala na vilongozi
a Chiyahudi, achiaambira, “Mutu hiyu simuonere na kosa rorosi ra
kumshitakira.
39 Ela kpwa vira ni kawaida yenu mvugurirwe mfungbwa mmwenga
chila Sikukuu ya Pasaka, munaambadze nchikuvugurirani Mfalume wa
Ayahudi?”
40 Ela nyo akota kululu achiamba, “Usimvugule hiye, huvugurire
Baraba!” (Baraba wakala ni mpindzani wa serikali.)‡

19

1 Alafu Pilato walagiza Jesu ahalwe, akachapwe viboko.
2 Hinyo asikari asuka chiremba cha miya na achimvwika chitswani. Piya
achimvwika kandzu ya zambarau, rangi ya chifalume.
3 Hara asikari amlunga-lunga kuno anamuwanga makofi, achiamba,
“Mfalume wa Ayahudi! Kala na maisha mare!”
4 Pilato watuluka kondze tsona achendaamba, “Phundzani, nakure-
herani hiyu mutu, ela mmanye simuonere kosa rorosi ra kumshitakira.”
5 Phahi Jesu watuluka kondze, kuno akavwala chiremba cha miya na
kandzu ya rangi ya zambarau. Naye Pilato achiaambira hara atu, “Mutu
wenu hiye!”
6 Akulu a alavyadzi-sadaka na arindzi ariphomuona Jesu, akota kululu
achiamba, “Naakotwe misumari! Naakotwe misumari!” Ndipho Pilato
achiaambira, “Hiye, mhaleni mwimwi enye mkamkote msalabani, mana
mino simuonere na kosa rorosi.”
7 Hara vilongozi a Chiyahudi adinisa kumuamba Pilato, “Swino huna
shariya iambayo mutu achikufuru ni lazima aolagbwe. Phahi hiyu
akakufuru kpwa kuamba ni Mwana wa Mlungu.”
8 Pilato ariphosikira maneno higo wazidi kutishirwa.
9 Achiuya himo ndani ya dzumbare achendamuuza Jesu achiamba,
“Kpwani we walaphi?” Ela Jesu kayajibu neno.
10 Phahi Pilato achimuamba, “Kutaki kunigombekeza? Kumanya kukala
nina uwezo wa kukurichira au kukulavya ukakotwe msalabani?”
11 Achimuamba, “Kalapho kuyaphaha uwezo kula kpwa Mlungu,
kungekala na uwezo wowosi kpwangu. Ela iye achiyenireha kpwako ana
dambi kulu zaidi.”
12 Pilato ariphosikira higa, waendza njira ya kumrichira Jesu, ela
vilongozi a Chiyahudi achienderera kukota kululu achiamba, “Mutu hiyu
uchimrichira, undakala adui wa Kaisari, Mtawala wa Chirumi. Mana mutu
yeyesi adzihendaye ni mfalume dza iye, phahi anampinga Kaisari!”
13 Pilato ariphosikira maneno higa, walagiza Jesu atuluzwe kondze. Naye
achendasagala chihi cha uamuli, phatu phoihwa “Muhala wa Mawe.”
(Ambapho phaihwa “Gabatha” kpwa Chieburania).

‡ **18:40 18:40** Kpwa Chiyunani neno hiri manage ganjina ni *mkora.*

14 Siku iyo kala ni Ijumaa, kala ni kama saa sita, na siku ya phiriye
kala ni Sikukuu ya Pasaka. Pilato achiaambira hara vilongozi a Chiyahudi,
“Mfalume wenu hiyu!”
15 Nao achikota kululu achiamba, “Naaolagbwe, naaolagbwe! Naakotwe
msalabani!” Pilato achigomba nao tsona achiamba, “Dze, mnalonda
mfalume wenu nimkote msalabani?” Akulu a alavyadzi-sadaka achiamba,
“Tahuna mfalume wanjina isiphokala Kaisari bahi!”
16 Phahi Pilato wamlavya Jesu kpwa hinyo asikari akakotwe msalabani.

Jesu anakotwa misumari msalabani
(Mathayo 27:32–44; Mariko 15:21–32; Luka 23:26–43)

Phahi Jesu wahalwa ni hara asikari,
17 achitsukuzwa msalabawe na achilongozwa kuphiya phatu phaih-
wapho “Zekeya ra Chitswa.” (Ambapho Chieburania phaihwa Gologotha.)
18 Hipho ndipho ariphokotwa misumari msalabani. Atu anjina airi
akotwa misalabani piya, mmwenga uphande huno na mwenga uphande
wanjina, naye Jesu achikala kahi-kahi.
19 Pilato piya walagiza tangazo riandikpwe na ribandikpwe pho dzulu
ya msalaba wa Jesu. Hiro tangazo kala rikaandikpwa, HIYU NI JESU WA
NAZARETI, MFALUME WA AYAHUDI.
20 Phatu Jesu ariphokotwa msalabani kala ni phephi na mudzi, tsona
maneno ga tangazo hiro kala gakaandikpwa kpwa luga za Chieburania,
Chilatini na Chiyunani. Phahi Ayahudi anji aweza kusoma tangazo hiro.
21 Akulu a alavyadzi-sadaka achendamuamba Pilato, “Usiandike, ‘Hiyu
ni Mfalume wa Ayahudi,’ ela rikale, ‘Mutu hiyu waamba, ni Mfalume wa
Ayahudi.’ ”
22 Ela Pilato achiaambira, “Nchigoandika, nkaandika. Sigaluza.”
23 Hara asikari ariphomala kumkota misumari phara msalabani, ahala
nguwoze achizipiga mafungu mane, ili chila asikari aphahe fungure. Piya
kandzuye kala ikafumwa kula dzulu hadi photsi bila ya kushonwa,
24 phahi achiambirana nyo enye, “Nahusiikpwanyule hino kandzu,
ela hupigeni kura humanye kandzu indakala ya ani.” Hara asikari
ariphohenda hivyo, Maandiko gatimizwa gaambago:
“Aganya nguwo zangu,
na kupigira kura kandzu yangu.”
25 Atu okala aimire phephi na hura msalaba kala ni ninengbwa wa Jesu
na mwanáo mchetu wa nine, phamwenga na Maryamu mkpwaza Kileopa,
Maryamu kula Magidala,
26 na mwanafundzi yemendzwa sana ni Jesu. Jesu ariphoona nine aimire
phephi na ye mwanafundziwe, wamuamba, “Sikiza Mayo, mwanao hiye.”
27 Ndipho achimgalukira yuya mwanafundzi, achimuamba, “Mwenehu,
mayoo hiye!” Kula hipho nine wakpwendasagala kaya kpwa yuya
mwanafundzi.

Chifo cha Jesu
(Mathayo 27:45–56; Mariko 15:33–41; Luka 23:44–49)

28 Jesu wamanya kala kaziye ikasira. Phahi, bada ya higa, ili akamilishe
Maandiko waamba, “Nasikira chiru.”
29 Kala phana bakuli tele ra sichi pho hipho, phahi atu ahala
demu achirilweka himo sichini achirigbwadzika phungo ra muhisopo na
achim’bandika mromoni.

19:24 19:24 Zaburi 22:18 **19:28 19:28** Zaburi 69:21; 22:15

30 Jesu ariphomala kufyondza rira sichi, waamba, “Gakasira!” Ndipho
achizamisa chitswache achikata roho.
31 Siku iyo kala ni Ijumaa, na siku ya phiriye kala ni Siku ya Kuoya.
Tsona iyo Siku ya Kuoya kala i chivyakpwe mana kala ikagbwirana na
Sikukuu ya Pasaka. Kpwa vira vilongozi a Chiyahudi kala taamendze miri
isale misalabani Siku ya Kuoya, anjina akpwendamshauri Pilato magulu
ga hara atu gavundzwe ili afwe upesi, na miri yao iuswe.
32 Phahi hara asikari akpwendavundza magulu ga yuya wa kpwandza
yekotwa phamwenga na Jesu. Alafu achendavundza yuya wa phiri.
33 Ela ariphomfikira Jesu amuona akafwa kare, sebu amvundze magulu.
34 Ela asikari mmwenga wamdunga fumo ra lavu, na phapho hipho
achimwagika mlatso na madzi.
35 Hinyu ni ushaidi wa mutu ariyegaona ganahendeka. Nao ni ushaidi
wa kpweli, mana iye anamanya kukala ni kpweli agombaro. Tsona
anashuhudiya ili mwimwi piya muamini.
36 Mambo higa gahendeka ili Maandiko gatimiye gaambago, “Kana hata
mfupha mmwenga ndiovundzwa.”
37 Na Maandiko ganjina ganaamba, “Atu andamlola iye ariyemdunga
fumo.”

Jesu anazikpwa
(Mathayo 27:57–61; Mariko 15:42–47; Luka 23:50–56)

38 Badaye, phakpwedza mutu mmwenga yeihwa Yusufu, kula mudzi wa
Arimathaya. Iye kala ni mwanafundzi wa Jesu, ela kpwa chisiri kpwa
kuogopha vilongozi a Chiyahudi. Wakpwendavoya ruhusa Pilato ahale
mwiri wa Jesu, naye Pilato achimruhusu. Achedzahala hura mwiri
39 phamwenga na Nikodemu, ambaye wakati wanjina kala akamlunga
Jesu usiku. Nikodemu wareha mtsanganyiko wa udi na ubani wa uziho
wa kama kilo mirongo mihahu.
40 Hara alume airi, bada ya kuhala hura mwiri, achiusaka hura udi na
ubani, na achiufunga vipande vya shanda ya katani kama irivyokala mila
ya Chiyahudi.
41 Phephi na phapho phokotwa Jesu msalabani kala phana munda. Himo
mundani kala muna mbira nyiphya ambayo kala taidzangbwezikpwa
mutu.*
42 Kpwa vira kala siku ya Chiyahudi ya Matayarisho, na kpwa kukala yo
mbira kala i phephi, aika mwiri wa Jesu mumo.

20

Jesu anafufuka
(Mathayo 28:1–8; Mariko 16:1–8; Luka 24:1–12)

1 Siku ya kpwandza ya wiki, wakati kala kuchere chimirimiri, Maryamu
kula Magidala waphiya mbirani. Hipho mbirani phakala na dziwe kulu
rohumirwa kuzibira hira mbira, ela ariphofika waona rira dziwe rikauswa.
2 Phahi waphiya mairo kpwa Simoni Petero na yuya mwanafundzi
ariyemendzwa ni Jesu, achendaambira, “Atu akausa mwiri wa Bwana Jesu
kula mbirani, na tahumanya achikouika.”
3 Phahi Petero na hiye mwanafundzi myawe aphiya hiko mbirani.

19:36 **19:36** Kutsama 12:46; Isabu 9:12; Zaburi 34:20 **19:37** **19:37** Zakariya 12:10; Maono 1:7
19:39 **19:39** Johana 3:1,2 * **19:41** **19:41** Ayahudi mila yao, kala achitsimba mbira zao kama pango.

4 Osi airi azola, ela ye wanjina wamtsupa Petero. Ariphofika phara
mbirani chimbere
5 wakpwendazama kutsungurira, achiona vira vipande vya shanda
vikaandikpwa mo mbirani, ela kayainjira mo mbirani.
6 Badaye Simoni Petero wakpwedza, ela iye wainjira mura mbirani,
achiona hira shanda ikaandikpwa phapho.
7 Piya achiona chipande cha shanda ambacho kala chikafungirwa
chitswa cha Jesu, chikakundzwa na chikaikpwa kanda na vira vyanjina.
8 Ndipho yuya mwanafundzi ambaye kala akafika mbirani chimbere,
naye achiinjira achiona na kuamini gara chigohendeka.
9 (Mana anafundzi a Jesu kala taadzangbweelewa Maandiko goamba
kukala, ni lazima afufuke.)
10 Alafu hara anafundzi airi auya kura kala anasaga.

Jesu anamtsembukira Maryamu kula Magidala
(Mathayo 28:9–10; Mariko 16:9–11)

11 Maryamu wafika tsona mbirani achiima kondze kuno anarira. Wakati
kala anarira, wazama kutsungurira mo mbirani,
12 achiona malaika airi akavwala nguwo nyereru. Nao kala asegere
hipho phokala mwiri wa Jesu, mmwenga uphande wa chitswani na
wanjina uphande wa maguluni.
13 Hara malaika amuuza, “Mayo, unarizwa nini?” Naye achiamba, “Atu
akamuusa Bwana wangu na simanya achikomuika.”
14 Bada ya kugomba higo, watsupha matso achiona mutu aimire
nyumaze. Kumbavi kala ni Jesu, ela kayamtambukira.
15 Achiamba, “Mayo, unarizwa nini? Unaendza ani?” Maryamu
kala anaona ni muhendadzi-kazi wa pho mundani. Phahi achimuamba,
“Bwana, ichikala ukamuusa uwe, niambira uchikomuika, nkamhale.”
16 Jesu wamuiha, “Maryamu.” Maryamu wagaluka achiihika Chiebura-
nia, “Raboni!” (Neno ambaro manage ni mwalimu.)
17 Jesu achimuamba, “Richa usinigute, mana sidzangbwehalwa kuphiya
dzulu kpwa Baba. Ela phiya kpwa enehu, yani afuasi ayao, ukaambire
naphiya dzulu kpwa Baba, ambaye ni Sowe yenu. Iye ni Mlungu wangu,
namwi piya ni Mlungu wenu.”
18 Phahi Maryamu waphiya achendaambira hara anafundzi, “Nkamuona
Bwana Jesu!” Na achiaambira gara ambago Jesu kala akaamba.

Jesu anaatsembukira anafundzie
(Mathayo 28:16–20; Mariko 16:14–18; Luka 24:36–49)

19 Dziloniye siku iyo ya Jumapili, anafundzi kala akakutana phamwenga,
na achifunga miryango kpwa kuogopha vilongozi a Chiyahudi. Phahi Jesu
wakpwedza gafula achiima pho kahi-kahi yao achiamba, “Amani naikale
kpwenu.”
20 Ariphomarigiza kugomba vivyo, achiaonyesa mikonoye na lavure.
Nao hara anafundzi ahererwa kpwa kumuona Bwana Jesu.
21 Jesu wagomba tsona, achiamba, “Togolani enehu. Baba wanihuma, na
viratu arivyonihuma, nami nakuhumani.”
22 Bada ya kugomba higo, waavuvurira, na achiaambira, “Phokerani
Roho Mtakatifu.
23 Mchiswamehe mutu dambize, Mlungu naye anamswamehe; ela
msiphomswamehe, Mlungu naye kamswamehe.”

20:23 20:23 Mathayo 16:19; 18:18

Jesu na Tomasi

24 Jesu ariphoatsembukira anafundzie, mwanafundzi wanjina yeihwa
Tomasi (manage ni patsa) kala kapho.
25 Phahi hara anafundzi ayae amuamba, “Hukamuona Bwana Jesu!” Ela
Tomasi waamba, “Siamini bii, hadi nione alama za misumari mwakpwe
mikononi, tsona nigute hizo alama na chala changu! Na nitiye mkpwono
wangu phakpwe lavuni, ndipho niamini.”
26 Bada ya siku nane, anafundzie kala akakutana phamwenga tsona himo
nyumbani, Tomasi naye kala a mumo. Miryango yosi kala ikafungbwa, ela
Jesu achiinjira na achiima phamwenga nao, chisha achiamba, “Togolani
enehu.”
27 Phahi wamuamba Tomasi, “Lola mikono yangu na urehe chalacho
ugute hipha. Chisha golosa mkpwonoo utiye phangu lavuni. Richa
wasiwasi na uamini.”
28 Tomasi achimuamba, “Hai! Bwana wangu na Mlungu wangu!”
29 Achiambwa, “Ukaamini kpwa sababu ukaona? Andajaliwa atu ambao
taonere ela anaamini.”
30 Jesu wahenda vilinje vyanjina vinji mbere za anafundzie, ambavyo
taviandikirwe himu chitabuni.
31 Ela mambo higa gaandikpwa ili muamini kukala, Jesu ndiye Yet-
sambulwa ni Mlungu Kuokola Atu, yani Mwana wa Mlungu. Namwi
mchimuamini, mundakala na uzima wa kare na kare.

21

Jesu anaatsembukira anafundzie Galilaya

1 Bada ya higa, Jesu watsembukira tsona anafundzie kanda-kanda ya
Ziya ra Galilaya (piya roihwa “Ziya ra Tiberiya.”) Na hivi ndivyo vyokala:
2 Simoni Petero, Tomasi ambaye piya kala aihwa “Patsa”, Nathanieli
chivyarira wa Kana jimbo ra Galilaya, ana a Zebedayo, na anafundzi anjina
airi kala a phamwenga.
3 Simoni Petero waambira ayae, “Naphiya vyangu nkavuwe.” Nao
achimuamba, “Sisi piya hundaphiya.” Phahi apanda dau achendavuwa
usiku kucha, ela taayaphaha chitu.
4 Wakati dzuwa kala rinaahula ingu, Jesu waima kanda-kanda ya ziya,
ela hara anafundzi taayamtambukira.
5 Waauza achiamba, “Enehu, tamphahire ng’onda?” Nao achiamba,
“Tahuphahire.”
6 Achiaambira, “Tsuphani chimia uphande wa kulume wa dau, namwi
mundaaphaha ng’onda.” Phahi ahenda hivyo, na ariphotsupha chimia,
agbwira ng’onda anji hata asiweze kuchivweha na kuchiinjiza dauni, kpwa
sababu ya unji wa ng’onda.
7 Mwanafundzi yemendzwa sana ni Jesu wamuamba Petero, “Hiyu ni
Bwana Jesu!” Simoni Petero ariphosikira kala ni Jesu, wavyala nguwoze,
(mana kala akazivula) na achidzitabwisa madzini.
8 Ela hara anafundzi anjina akpwedza kanda-kanda ya ziya na dau, kuno
anavweha chira chimia chokala chikaodzala ng’onda, mana kala taakure
na kanda-kanda ya ziya, kama nyago gana mwenga bahi.
9 Ariphofika kanda-kanda ya ziya, aona moho wa makala na ng’onda
anawadwa. Piya kala phana mkpwahe.

21:3 21:3 Luka 5:5 **21:6 21:6** Luka 5:6

10 Alafu Jesu achiaambira, “Reheni ng’onda anjina mchioagbwira vi
sambi.”
11 Phahi Simoni Petero, yekala achere madzini, wavweha chira chimia
hadi kanda-kanda ya ziya. Nacho kala chikaodzala ng’onda akulu-akulu
gana mwenga na mirongo mitsano na tahu. Hata dzagbwe chimia kala
china ng’onda anji, ela tachiyadoka bii.
12 Chisha Jesu achiaambira, “Ndzoni hufunguleni.” Phahi hara ana-
fundzi osi kala anamanya hakika kukala ni iye, na kpwa hivyo aogopha
kumuuza, “We u ani?”
13 Phahi Jesu wahala hura mkpwahe, achiapha anafundzie achirya.
Chisha achihala ng’onda na achihenda dza vivyo.
14 Hino yakala kano ya hahu Jesu kutsembukira anafundzie bada ya
kufufulwa.

Jesu na Petero

15 Bada ya kufungula, Jesu wamuamba Simoni Petero, “Simoni, mwana
wa Johana, dze unanimendza zaidi kuriko hinya ayao animendzavyo?”
Petero achiamba, “Ehe Bwana, hata we mwenye unamanya kala naku-
mendza.” Achimuambira, “Haya, risa ana ng’ondzi angu.”
16 Wamuuza kano ya phiri, achiamba, “Simoni, mwana wa Johana,
unanimendza?” Petero achiamba, “Ehe Bwana, unamanya kukala naku-
mendza.” Achimuamba, “Rinda mang’ondzi gangu.”
17 Wamuuza tsona kano ya hahu, “Simoni, mwana wa Johana, unani-
mendza?” Petero wasikira utsungu kpwa kuuzwa kano tahu, “Unani-
mendza?” Naye achiamba, “Bwana, unamanya chila chitu, mana hata
we mwenye unamanya kala nakumendza.” Jesu achimuamba, “Risa
mang’ondzi gangu.
18 Nakuambira kpweli, uriphokala barobaro, kala ukadzifunga nguwo na
ukaphiya ulondako. Ela wakati ndiphokala mtumia, undagolosa mikono
na mutu wanjina akufunge na akuphirike usikolonda kuphiya.”
19 (Jesu wagomba higa kuonyesa ni chifo cha viphi ndichomphaha Petero
ili amuphe nguma Mlungu.)
Chisha achimuamba Petero, “Nilunga!”
20 Petero ariphokala anamlunga-lunga, wagaluka, achilola nyuma, na
achimuona yuya mwanafundzi yemendzwa sana ni Jesu. (Mwanafundzi
hiye ndiye ariyekala lavuni pha Jesu wakati wa chakurya cha dziloni na
ndiye kala akamuuza Jesu, “Bwana ni yuphi ndiyekusalata?”)
21 Petero ariphomuona yuya amendzwaye, chisha wamuuza Jesu, “Dze
yuno, andafwadze?”
22 Achiamba, “Rinakuhusuni hata nchitaka akale moyo hadi ndiphouya?
Phana rako rani, we nilunga tu!”
23 Phahi habari hizi zaenea kpwa afuasi osi kala hiyu mwanafundzi
kandafwa. Ela Jesu kayagomba hivyo, ela kala akaamba, “Rinakuhusuni
hata nchitaka akale moyo hadi ndiphouya?”
24 Hiyu ndiye mwanafundzi ariyeona mambo higa na matsoge mwenye,
na ndiye yegaandika. Naswi hunamanya maneno agombago ni ga kpweli.
25 Ela kuna mambo ganjina manji ambago Jesu wagahenda na
tagaandikirwe. Kalapho chila chitu chaandikpwa, nafikiri dunia ndzima
taingekala na nafwasi ya kuika vitabu vyosi.

21:20 21:20 Johana 13:25

MAHENDO
ga Mitume
Tanga mbere

Hichi ni chitabu cha phiri choandikpwa ni Luka, yekala mfuasi wa Jesu. Chitabuche cha kpwandza ni chira cha *Injili irivyoandikpwa ni Luka* ambacho chinasemurira habari za Jesu kula mwandzo hadi ariphohalwa kuphiya mlunguni. Chitabu hichi cha *Mahendo ga Mitume* chinaenderera kula phara chitabuche cha mwandzo chiriphosika. Chinaonyesa gara garigoaphaha anafundzi bada ya Jesu kuphiya mlunguni na arivyokala mashaidi a Jesu, yani mitumee.

Chitabu hichi chinaandza wakati Jesu anahalwa kuphiya mlunguni nao afuasie anauya Jerusalemu. Hiko anaphokera Roho Mtakatifu, kama Jesu arivyoalaga, achiamba kpwenye sura ya 1:8 kukala, "siku Roho Mtakatifu ndiphokpwedzerani mundaphaha nguvu na mundakala mashaidi gangu kula phapha Jerusalemu, Judea na Samariya kosi, na hata hadi chila phatu duniani."

Sura ya 2:1 hadi ya 8:3 zinasemurira kazi ya Petero na mitume anjina ko Jerusalemu, na sura ya 8:4 hadi ya 12:25 zinahueleza vira habari nono kuhusu Jesu Masihi vyoenea Judea na Samariya kosi.

Chitabu cha *Mahendo ga Mitume* chinahuambira wazi kukala Jesu wakpwedzaokola atu osi, Ayahudi na hata atu asio kala Ayahudi. Mtume ambaye kaziye inasemurirwa sana himu chitabuni ni Paulo, ambaye mwandzo kala anagayisa afuasi a Jesu. Mwisho Paulo wakpwendatangaza ujumbe kuhusu Jesu mudzi wa Rumi, ambao kala ni muhimu sana dunia ndzima endzi hizo. Habarize zinaphahikana sura ya 13 hadi ya 28.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Jesu anahalwa kuphiya mlunguni nao afuasie anauya Jerusalemu 1:1–26
Afuasi a Jesu anaphokera Roho Mtakatifu 2:1–13
Habari za Jesu zinatangazwa Jerusalemu 2:14—8:3
Ujumbe wa Jesu unaenea Judea na Samariya 8:4—12:25
Charo cha kpwandza cha Paulo 13:1—14:28
Shauri muhimu kuhusu afuasi a Jesu asio kala Ayahudi 15:1–35
Charo cha phiri cha Paulo 15:36—18:22
Charo cha hahu cha Paulo 18:23—21:16
Paulo anagbwirwa hiko Jerusalemu 21:17—23:22
Paulo anaphirikpwa mudzi wa Kaisaria 23:23—26:32
Paulo anaphirikpwa mudzi wa Rumi 27:1—28:31

1 Muishimiwa Theofilo.
Kahi ya chitabu changu cha kpwandza, naandika mambo gosi ambago Jesu wahenda na kufundza, kula mwandzo
2 hadi siku yohalwa kuphiya mlunguni. Kabila kadzangbweuya mlunguni, waapha mitume malagizo kpwa uwezo wa Roho Mtakatifu.
3 Bada ya kufwa na kufufuka Jesu wakala na mitumee kano nyinji kpwa siku mirongo mine. Achiaonyesa dalili nyinji kuahakikishira kala ni mzima, na achigomba nao kuhusu ufalume wa Mlungu.
4 Siku mwenga ariphokala phamwenga nao waambira, "Msiuke hipha Jerusalemu, godzani ahadi yokuambirani, ambayo Baba Mlungu wailaga.

1:1 1:1 Luka 1:1–4 **1:4 1:4** Luka 24:49

5 Mana Johana wabatiza na madzi, ela siku chache zedzazo mwimwi
mundabatizwa na Roho Mtakatifu.”

Jesu anahalwa kuphiya mlunguni

6 Siku yanjina hara mitume ariphokala phamwenga na Jesu, amuuza,
“Dze, Bwana, vino ndipho wakpwedzauyizira Aiziraeli utawala wao ili
adzitawale enye?”
7 Ela iye achiaambira, “Siro renu kumanya wakati ama majira ambago
Baba Mlungu waika, hinyo ni uwezowe mwenye.
8 Ela siku Roho Mtakatifu ndiphokpwedzerani mundaphaha nguvu na
mundakala mashaidi gangu kula phapha Jerusalemu, Judea na Samariya
yosi, na hadi pembe zosi za dunia.”
9 Ariphomala kugomba higo, wahalwa kuphiya mlunguni, kuno anam-
lola. Alafu achizibwa ni maingu na achikala taamuona tsona.
10 Wakati hara mitume kala acherelola dzulu mlunguni vira Jesu ahal-
wavyo, phakpwedza alume airi gafula okala akavwala kandzu nyereru.
Achiima phephi nao,
11 achiamba, “Mwi atsi a Galilaya! Mbona mkaima kulola dzulu
mlunguni? Jesu yuyu ambaye akahalwa kuphiya mlunguni, andauya vivyo
hivyo mchivyomuona anaphiya mlunguni.”

Mathiasi anatsambulwa kuhala nafwasi ya Juda

12 Jesu ariphohalwa kuphiya mlunguni hara mitume auya Jerusalemu
kula Mwango wa Mizaituni, ambako ni kama mwendo wa dakika kumi na
tsano kula Jerusalemu.
13 Ariphofika Jerusalemu, apanda chumba cha gorofani ambako kala
anakala. Nao kala ni Petero, Johana, Jakobo, Anderea, Filipu, Tomasi,
Batholomayo, Mathayo, Jakobo mwana wa Alifayo, Simoni (ambaye piya
kala achiihwa Mpiganiadzi Uhuru), na Juda mwana wa Jakobo.
14 Chila wakati hara mitume kala achiungana phamwenga na achetu
fulani, Maryamu nine wa Jesu, na nduguze. Achikala anavoya Mlungu
kama kundi mwenga.
15 Siku mwenga afuasi a Jesu kama atu gana mwenga na mirongo
miiri kala akakutana phamwenga. Phahi Petero waima achigomba nao
achiamba,
16-17 “Enehu, kala ni lazima Maandiko ga Mlungu gatimizwe. Hipho
kare Mfalume Daudi walongozwa ni Roho Mtakatifu achigomba chimbere
maneno ambago gamphaha Juda. Iye kala ni myawehu, mana piya naye
kala akatsambulwa kuhenda kazi phamwenga, ela wakala chilongozi wa
atu ariomgbwira Jesu.”
18 (Juda wagula munda na zira pesa zophaha kpwa kuhenda mai,
wagbwa mo mundani achifwa; achiahuka ndani na mahumbo gosi
gachitsamuka.
19 Atu osi a Jerusalemu ariphosikira habari hizo, hinyo munda awiiha
“Akelidama” kpwa kabila yao, manage ni, Munda wa Mlatso.)
20 Phahi Petero achienderera kugomba, achiaambira, “Kpwa mana
Chitabu cha Zaburi chaandikpwa, ‘Nyumbaye naitsamwe; asisagale mutu

---

1:5 1:5 Mathayo 3:11; Mariko 1:8; Luka 3:16; Johana 1:33 **1:8 1:8** Mathayo 28:19; Mariko 16:15; Luka 24:47,48 **1:9 1:9** Mariko 16:19; Luka 24:50,51 **1:13 1:13** Mathayo 10:2–4; Mariko 3:16–19; Luka 6:14–16 **1:18 1:18** Mathayo 27:3–8 **1:20 1:20 a** Zaburi 69:25; **b** Zaburi 109:8

yeyesi mumo.’ Na tsona ichiandikpwa, ‘Na cheoche nachihalwe ni mutu
wanjina.’
21-22 Kpwa hivyo ni lazima mutu mmwenga adziunge naswi na akale
shaidi wa kufufuka kpwa Jesu. Ni lazima hutsambuleni mutu yekala
myawehu wakati wosi phokala Bwana Jesu anazunguluka hiku na hiko,
hangu ariphobatizwa ni Johana hadi siku yohalwa kuphiya mlunguni.”
23 Phahi, hura mkpwutano walavya madzina ga atu airi; mmwenga ni
Yusufu Barisaba ambaye piya kala achiihwa Justo na wanjina kala ni
Mathiasi.
24 Chisha achivoya Mlungu, achiamba, “Mlungu umanyaye roho ya chila
mutu, hunakuvoya uhuonyese hinya alume airi, ni yuphi uchiyemtsam-
bula,
25 ili ahale nafwasi ya kazi ya utume yorichwa ni Juda, na achiphiya
kpwahali komuajira.”
26 Alafu apiga kura, na kura ichimgbwerera Mathiasi. Naye achitiywa
kundi ra hara mitume anjina kumi na mmwenga.

2

Afuasi a Jesu anaphokera Roho Mtakatifu

1 Siku ya Pentekosti* iriphofika, afuasi osi a Jesu kala akakusanyika
phatu phamwenga.
2 Phahi, kpwakala na mvumo gafula kula mlunguni kama wa phuto kali.
Hura mvumo uchiodzaza nyumba yosi yokala afuasi asegere.
3 Alafu mura chumbani mwatsembuka vilinje vya moho vyokala
vinaaka, vichidziganya na vichigbwerera chila mmwenga.
4 Na Roho Mtakatifu wainjira mwao mioyoni na chila mmwenga
achiandza kugomba na luga tafwauti-tafwauti kama Roho Mtakatifu
arivyoajaliya.
5 Phahi hiko Jerusalemu kala kuna Ayahudi amuogophao Mlungu, kula
tsi zosi dunia ndzima.
6 Ariphosikira hinyo mvumo, umati mkpwulu wa atu wakpwedza na
uchitezeka mana chila mmwenga wasikira higo gagombwago kpwa lugaye.
7 Aona vituko na achitezeka sana, chisha achiamba, “Dze, hinya osi
huasikirao kugomba si ni enyezi a Galilaya?
8 Ikaandzadze hata hosi hunaasikira anagomba kpwa luga zehu za
chienyedzi?
9 Mana hipha phana makabila manji: phana Aparithi, Amedi, Aelamu,
na anjina ni a kula Mesopotamia, Judea, Kapadokia, Ponto, Asia,
10 anjina ala Firigia, Pamfilia, Misiri na seemu za Libiya phephi na
Kirene. Anjina ni ajeni kula Rumi,
11 (Ayahudi na atu anjina ambao sio Ayahudi ela ahendainjira dini ya
Chiyahudi), piya phana Akirete na Arabu. Naswi hunaasikirani anagomba
luga zehu enye, vituko vikulu vya Mlungu ahendavyo!”
12 Atu osi atezeka na achikala na wasiwasi, kuno anauzana, “Mambo
gano manage nini?”
13 Ela anjina achikala anaachania anaamba, “Hinya atu akalewa!”

Petero anabisha na umati wa atu

1:21-22 1:21–22 a Mathayo 3:16; Mariko 1:9; Luka 3:21; **b** Mariko 16:19; Luka 24:51 **2:1 2:1** Alawi 23:15–21; Kumbukumbu 16:9–11 * **2:1 2:1** Pentekosti ni sikukuu ya Ayahudi ya kusherekeya mavuno ga nganu siku mirongo mitsano bada ya Pasaka.

14 Ndipho Petero achiunuka phamwenga na hara mitume anjina kumi
na mwenga, achigomba kpwa sauti na hura umati, achiamba, “Ayahudi
ayangu na mwimwi mosi mkalao Jerusalemu, phundzani vinono nkuse-
murireni mana ya mambo higa.
15 Atu hinya taakalewa kama mfikiriyavyo, mana bado ni saa tahu tu za
ligundzu.
16 Ela mambo higa gagombwa hipho kare ni nabii Joeli achiamba:
17 ‘Mlungu anaamba:
Siku za mwisho anadamu osi nindaarehera Roho wangu.
Ana enu, alume kpwa achetu andatangaza ujumbe kula kpwangu.
Barobaro enu andaona ruwiya, nao atumia andaloha ndoso.
18 Ehe! Hata atumishi angu, alume kpwa achetu,
nindaarehera Roho wangu siku hizo,
nao andalavya unabii.
19 Nindahenda mambo ga kuangalaza ko dzulu mlunguni,
na ko duniani,
kundakala na milatso, moho na maingu ga mosi.
20 Kabila ya kufika siku iyo kulu muhimu ya Mwenyezi Mlungu,
dzuwa rindagbwirwa rikale jiza na mwezi nao undagbwirwa ukale
kundu dza mlatso.
21 Ela mutu yeyesi ndiyemririra Mwenyezi Mlungu andaokolwa.’ ”
22 Petero waenderera kuaambira atu, “Enehu Aiziraeli, phundzani! Mosi
mnamanya kukala Jesu wa Nazareti wahenda vilinje na ishara kahi zenu.
Na higa ganaonyesa wazi kukala watsambulwa ni Mlungu.
23 Mutu hiyu warehwa kpwenu ni Mlungu kpwa uamuziwe kama
arivyopanga. Ela mwamuolaga kpwa kumlavya na atu asiomanya Shariya
za Mlungu, nao achimkota misumari msalabani.
24 Ela Mlungu wamfufula, na achimuusira utsungu wa chifo kpwa
sababu kala taiwezekana asale lufu.
25 Kpwa mana hipho kare Mfalume Daudi wagomba kumuhusu, achi-
amba:
‘Namanya Mwenyezi Mlungu a phephi nami na ananirinda wakati wosi;
nguvuze nkuniika salama wakati wa tabu.
26 Kpwa hivyo moyo wangu unahererwa,
tsona napiga njerejere.
Nami hata dzagbwe nindafwa
ela naishi na matumaini.
27 Kpwa sababu kundaricha roho yangu mbirani,
wala kundaricha mtumishio muaminifu uriyemtsambula aole.
28 Wanifundza njira za kuishi vinono,
nindahamirwa sana ni uwe kukala phephi nami.’ ”
29 “Enehu, nakuhakikishirani kuhusu mkare wehu Daudi. Iye wafwa,
achizikpwa na mbiraye i mumu hata rero.
30 Ela Daudi kala ni nabii, na wamanya kukala Mlungu wamlaga
na achimuapira kukala mmwenga wa chivyaziche mwenye, kpwenye
chihicho cha endzi.
31 Daudi watabiri kuhusu kufufuka kpwa Masihi, ariphoamba kukala,
rohore tariyarichwa mbirani, wala mwiriwe kuola.

2:17 2:17 Joeli 2:28–32 **2:23 2:23** Mathayo 27:35; Mariko 15:24; Luka 23:33; Johana 19:18 **2:24 2:24** Mathayo 28:5,6; Mariko 16:6; Luka 24:5 **2:25 2:25** Zaburi 16:8–11 **2:30 2:30** Zaburi 132:11; 2 Samueli 7:12,13

32 Sambi, swiswi hosi hu mashaidi kukala Mlungu wamfufula kpweli hiyu Jesu.
33 Phahi, Jesu wahalwa kuphiya mlunguni, asegere mkpwono wa kulume wa Mlungu, phatu pha ishima kulu sana, na waphokera Roho Mtakatifu kula kpwa Baba Mlungu ambaye kala akamlaga, naye wahupha swiswi ye Roho. Mambo higa mgasikirago na kugaona ganahakikisha maneno higa.
34 Mana Daudi mwenye kayahalwa kuphiya mlunguni, ela waamba:
‘Mwenyezi Mlungu wamuamba Bwana wangu:†
“Sagala uphande wangu wa kulume,
35 hadi nihende maaduigo akale chihicho cha kuikira magulu.” ’ ”
36 Chimarigizo Petero waamba, “Phahi Aiziraeli osi ni amanye kukala, Jesu yuyatu ambaye mwamkota misumari msalabani, Mlungu wamuhenda Mtawala na Muokoli.”‡
37 Phahi hara atu okala anamphundza Petero phosikira vira, ajuta, achimuuza Petero na hara mitume anjina, “Enehu, vino sambi swino huhendedze?”
38 Petero achiaambira, “Chila mmwenga naatubu dambize na abatizwe kpwa dzina ra Jesu Masihi, ili aswamehewe. Namwi mundaphaha zawadi ya Roho Mtakatifu.
39 Ahadi hino ni fwaida yenu, vivyazi vyenu na atu osi ario kure, ni ya mutu yeyesi ambaye Mwenyezi Mlungu wehu andamualika.”
40 Petero waaeleza kpwa chirefu na achiachengachenga sana, waambira, “Dzimanyirireni na adabu ndizoaphaha atu hinya ayi!”
41 Phahi, atu osi ariokubali maneno ga Petero abatizwa, na siku iyo kundi ra afuasi a Jesu raenjerezeka atu kama elufu tahu.

Umwenga na maisha ga afuasi a Jesu

42 Afuasi hinya adzilavya wakati wosi kudzifundza kpwa mitume, kuishi kama ndugu, kurya mikahe§ phamwenga na kuvoya Mlungu phamwenga.
43 Chila mmwenga waangalazwa ni vilinje vinji vyohendwa ni mitume.
44 Atu osi ariomkuluphira Jesu akala phatu phamwenga na achihumira vitu vyao vyosi phamwenga.
45 Aguza vitu arivyokala navyo, na pesa arizophaha achiganyira ayawao okala analonda msada.
46 Na kala achikutana ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu chila siku. Piya kala achirya phamwenga hiko kpwao madzumbani, kala achirya na raha na roho mwenga,
47 kuno anamtogola Mlungu. Atu anji ahamirwa sana, na chila siku Mlungu warienjereza kundi rao na hara ambao kala achiokoka.

3

Petero na Johana anaphoza chiswere

1 Siku mwenga, Petero na Johana kala anainjira Nyumba ya Kuvoya Mlungu, akavoye mavoyo ga saa tisiya.
2 Mutu mmwenga chiswere hangu kuvyalwakpwe kala anatsukulwa kurehwa ryango ra Nyumba ya Kuvoya Mlungu riihwaro Ryango Nono. Kala nkurehwa chila siku kpwedzavoya-voya atu ainjirao himo.

2:34 2:34 Zaburi 110:1 † **2:34 2:34–35** ***Bwana wangu***: Manage ni mutu yetsambulwa ni Mlungu kutawala atue. Soma chitabu cha Zaburi 110:1. ‡ **2:36 2:36** ***Muokoli***: Yani *Masihi*, manage ni yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu. § **2:42 2:42** ***Kurya mikahe***: Afuasi kala achirya mikahe phamwenga kpwa kumbukumbu ra chifo cha Jesu. (Soma Chitabu cha Luka 22:14–23.) **2:44 2:44** Mahendo 4:32–35

3 Ariphoona Petero na Johana analonda kuinjira ndani ya Nyumba ya
Kuvoya Mlungu, yuya chiswere waavoya amuphe chochosi.
4 Petero na Johana amlolato, chisha Petero achimuamba, “Hebu hulo-
leto!”
5 Hipho, yuya chiswere waalolato achiona labuda andahewa chitu.
6 Ela Petero achimuamba, “Mino sina feza wala zahabu, ela nindakupha
nricho nacho. Kpwa uwezo wa Jesu Masihi wa Nazareti, ng’oka
unyendeke.”
7 Wamgbwira mkpwono wa kulume achimuunula, na mara mwenga
yuya chiswere achidina magulu.
8 Watina achiima na maguluge na achiandza kunyendeka. Alafu
achiinjira nao Nyumba ya Kuvoya Mlungu. Wanyendeka mwenye na
kutinatina kuno anamtogola Mlungu.
9 Atu osi amuona ananyendeka na achimtogola Mlungu.
10 Hara atu achimtambukira kala ni yuya chiswere ambaye kala
achisagala phara ryango Nono ra kuinjirira Nyumba ya Kuvoya Mlungu
kpwa kuvoya pesa. Phahi aangalazwa sana ni higo gohenderwa yuya
chiswere.

Petero anahubiri ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu

11 Yuya chiswere phokala akamgbwira Petero na Johana, atu osi aphiya
mairo hadi phatu phoihwa Varanda kulu ya Selemani na achitezeka.
12 Petero ariphoona hara atu, waamba, “Enehu, Aiziraeli ayangu, mkaan-
galazwa nini? Mbona mkahutumburira matso? Uwezo uchiomuhenda
hiyu mutu anyendeke sio uwezo wehu, wala sio uzuri wehu kpwa Mlungu.
13 Ela Mlungu yeabudiwa ni Burahimu, Isaka, Jakobo na akare ehu
anjina, wamtogola mtumishiwe Jesu. Ela mwamlavya na atawala a
Chirumi, tsona mchimrema mbere za mtawala Pilato, hata bada ya Pilato
kukata shauri amrichire.
14 Iye asiye na lawama wala makosa, mwamrema, na mchimuamba
Pilato akuvugurireni mutu yeolaga atu.
15 Mwaolaga mutu ambaye ndiye chandzo cha uzima, ela Mlungu
achimfufula, naswi hu mashaidige.
16 Mutu hiyu mummanyaye kala ni chiswere, akaphola kpwa
kukuluphira uwezo wa Jesu. Kumkuluphira Jesu kukamphoza kabisa kama
mmuonavyo.
17 “Enehu, namanya murivyomuhenda Jesu mwimwi na atawala enu
mwayugbwa nkusamanya.
18 Ela hivyo ndivyo Mlungu arivyotimiza maneno gotabiriwa kare ni
manabii ariphoamba Masihi,* ni lazima agaye.
19 Phahi tubuni na mgaluze mioyo yenu na kulola Mlungu ili akuusireni
dambi zenu.
20 Namwi muchihenda hivyo Mlungu andakujaliyani, na kukureherani
Muokoli,† ambaye ni Jesu.
21 Ni lazima asale hiko mlunguni hadi wakati Mlungu ndiphotengeza
uphya chila chitu, kama manabii matakatifu arivyogomba hipho kare.

3:13 3:13 Kutsama 3:15 **3:14 3:14** Mathayo 27:15–23; Mariko 15:6–14; Luka 23:13–23; Johana 19:12–15 * **3:18 3:18** ***Masihi,*** manage ni *yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu.* † **3:20 3:20** ***Muokoli***: Yani *Masihi,* mutu yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu.

22 Mana Musa waamba, ‘Ye Mwenyezi Mlungu, Mlungu wenu andazula
nabii dza mimi kula kahi ya nyo atu enu enye. Namwi ni lazima muhende
chila chitu ndichokuambirani.
23 Mutu yeyesi ambaye kandamphundza nabii iye, andatengbwa na atue
na kuangamizwa.’
24 Manabii gosi hangu Samueli na kpwenderera atabiri kuhusu siku hizi
hurizo nazo sambi.
25 Hizo ahadi za Mlungu arizolaga kuhumira manabiige ni zenu, na
chilagane choikpwa na akare enu dza vivyo. Mlungu wamuambira
Burahimu hivi, ‘Makabila gosi duniani gandabarikiwa kpwa sababu ya
uvyazio.’
26 Phahi ariphomtsambula mtumishiwe Jesu, mwandzo wamreha kp-
wenu ili akujaliyeni kpwa kumuhenda chila mmwenga atubu dambize na
kuricha njiraze mbii.”

4

Petero na Johana anashitakiwa
kpwa atawala a Chiyahudi

1 Petero na Johana kala acheregomba na atu ndani ya Nyumba ya Kuvoya
Mlungu, alavyadzi-sadaka, Masadukayo na mkpwulu wa asikari a Nyumba
ya Kuvoya Mlungu achitsoloka.
2 Atsukirwa sana kpwa sababu kala anafundza na kugomba wazi kukala
Jesu wafufuka, kuonyesa kukala atu a kufwa andafufuka.
3 Aagbwira na achendaatiya jela, na kpwa vira kala ni dziloni kare,
aaricha jela hadi ligundzu.
4 Ela atu anji ambao asikira mafundzo gao aamini. Afuasi a Jesu
aenjerezeka hadi achifika kama alume elufu tsano.
5 Kuriphocha, hara alimu a Shariya, atumia na vilongozi anjina a
Chiyahudi akala na baraza hiko Jerusalemu.
6 Anasi, ambaye kala ni mlavyadzi-sadaka mkpwulu, kala a phapho
barazani, phamwenga na Kayafa, Johana, Isikanda na ndugungbwa
zanjina za mlavyadzi-sadaka mkpwulu.
7 Petero na Johana arehwa barazani na achiuzwa, achiambwa, “Mwino,
yuya chiswere mwamphoza kpwa uwezo wani ama kpwa dzina ra ani?”
8 Phahi, Petero walongozwa ni Roho Mtakatifu achiamba, “Atawala ehu
na atumia!
9 Ichikala rero ndipho hunalondwa huseme vyomterya yuya chiswere
na kusema vyophozwa,
10 phahi ni hivi: Mwimwi atumia na atu osi a Iziraeli ni lazima mmanye
kukala hiyu chiswere aimireye hipha ni mzima tsetsetse waphozwa ni
uwezo wa dzina ra Jesu Masihi wa Nazareti, ambaye mwamuolaga
msalabani, ela Mlungu achimfufula.
11 Naye ndiye ambaye neno ra Mlungu ragomba kumuhusu phoambwa:
‘Dziwe mrirorema mwimwi adzengi,
ndipho rikakala dziwe kulu ra msingi.’
12 “Wokofu tauphahikana kula kpwa mutu wanjina yeyesi, isiphokala
kpwa Jesu, mana takuna dzina ranjina rorosi duniani rohewa anadamu
kuaokola.”

3:22 **3:22** Kumbukumbu 18:15,18 **3:23** **3:23** Kumbukumbu 18:19 **3:25** **3:25** Mwandzo 22:18
4:11 **4:11** Zaburi 118:22

13 Hara atumia a ngambi kala anamanya kala Petero na Johana ni atu
a kawaida wala taana ilimu ya mwanya. Hipho, atezeka ariphoaona
anagomba chilume, achimanya kukala akala phamwenga na Jesu.
14 Ela kpwa vira amuona yuya mutu yephozwa aimire phephi, taayakala
na ra kugomba.
15 Phahi alagiza Petero na Johana atuluke kondze ya baraza, alafu
achibisha aho enye kpwa enye.
16 Achiuzana achiamba, "Huahendedze atu hano? Chila mmwenga
akalaye Jerusalemu anamanya kukala ahenda vilinje, naswi tahuweza
kurema.
17 Ela, huchilonda kuzuwiya mambo higa kuenea zaidi, ni lazima
huakahaze asigombe tsona na mutu yeyesi kuhusu Jesu."
18 Alafu Petero na Johana aihwa ndani na achiambirwa asigombe tsona
wala kufundza mambo ga kuhusu Jesu.
19 Ela achiamba, "Lolani enye ra sawa mbere za Mlungu, kukuogophani
mwimwi ama kumuogopha Mlungu.
20 Kpwa mana tahuweza kuricha kugomba mambo hurigogaona na
kugasikira."
21 Phahi hara atumia a baraza aatishira zaidi Petero na Johana, chisha
achiarichira aphiye vyao. Nao aona wazi kala taiwezekana kuatiya adabu,
kpwa sababu atu osi kala anamtogola Mlungu kpwa gara arigohenda.
22 Hiye chiswere yehenderwa vilinje achiphozwa kala ana zaidi ya miaka
mirongo mine.

Afuasi a Jesu anavoya ili asikale aoga

23 Petero na Johana ariphorichirwa, auya kpwa afuasi ayawao na
achendasemurira mambo gosi arigoambwa ni akulu a alavyadzi-sadaka
na atumia a Chiyahudi.
24 Hinyo ayawao ariphosikira hivyo, aungana phamwenga osi achivoya
Mlungu na raka ra dzulu, achiamba, "Mwenyezi Mlungu, uriyeumba dzulu
mlunguni, tsi, bahari na vyosi virivyo mumo.
25 Uwe ndiwe uriyelongoza mkare wehu Daudi, ariye ni mtumishio
agombe kpwa uwezo wa Roho Mtakatifu achiamba:
'Mbona atu a mataifa ganjina atsukirwa?
Atu hinyo anapanga njama za bure.
26 Afalume a duniani adzitayarisha,
nao atawala akutana phamwenga,
ili ampinge Mwenyezi Mlungu na ye Masihiwe.' "*
27 Chisha achienderera kuvoya achiamba, "Mana, kpwa kpweli Herode,
Pontio Pilato, Aiziraeli na atu asio Aiziraeli akutana phamwenga mumu
mudzini kumpinga Jesu, mtumishio mwenye uriyemtsambula.
28 Nao ahenda gago ambago uwe kpwa uwezoo na mahendogo, wagapanga
kare kukala nigakale.
29 Sambi Bwana, lola vyo vitisho vyao, hunakuvoya uhujaliye swiswi
atumishio ili hutangaze nenoro bila ya wuoga kabisa.
30 Hunavoya uhuphe uwezo wa kuphoza na uhende vilinje kpwa uwezo
wa mtumishio Jesu."

4:24 4:24 Kutsama 20:11; Nehemia 9:6; Zaburi 146:6 **4:25 4:25** Zaburi 2:1,2 * **4:26 4:26** ***Masihi***: Manage ni mutu yetsambulwa ni Mlungu kutawala atue. **4:27 4:27 a** Luka 23:7–11; **b** Mathayo 27:1,2; Mariko 15:1; Luka 23:1; Johana 18:28,29

31 Ariphomala kuvoya, phara phatu phokala anakutana phasumba. Nao
achiodzalwa ni Roho Mtakatifu na achitangaza ujumbe wa Mlungu bila ya
wuoga.

Afuasi a Jesu anasagala
kama ndugu mwenga

32 Atu osi ariomkuluphira Jesu akala chitu chimwenga chiroho na chi-
maazo. Takuna hata mmwenga yehenda malize zikale zakpwe macheye,
ela ahumira vitu vyao vyosi phamwenga.
33 Hara mitume kala achitangaza kufufuka kpwa Jesu na uwezo munji
sana, na osi Mlungu achiajaliya sana.
34 Takuna yeyesi yephungukirwa ni chitu. Kpwa mana hara ariokala na
minda ama nyumba aguza na pesaze achizirehera mitume.
35 Mitume kala ana uwezo wa hizo pesa, nao kala achiaganyira ario na
shida, kulengana na shida ya mutu.
36 Mmwenga wa atu arioguza mali zao ni Yusufu, wa mbari ya Lawi†
kula tsi ya Kupuro. Mitume kala achimuiha Barinaba (manage ni Mutu
wa kutiya moyo.)
37 Waguza mundawe na pesaze achizilavya kpwa mitume.

5

Handzo ra Anania na Safira

1 Kala kuna mutu mmwenga yeihwa Anania, na mchewe Safira, ambao
nao aguza munda wao.
2 Anania na mchewe akubaliana na achifwitsa pesa zanjina na zosala
achiziphirikira mitume.
3 Phahi Petero wamuamba Anania, “Mbona ukakubali Shetani akatawala
rohoyo hata unamchenga Roho Mtakatifu kpwa kufwitsa pesa zanjina
urizophaha uriphoguza munda?
4 Hinyo munda uriphokala kudzangbweuguza kala ni wako, na
uriphouguza, hizo pesa piya kala ni zako. Sambi, yakaladze hata uchiona
uhende dzambo dza hiri? Phahi, kunchengere mimi binadamu myao, ela
ukamchenga Mlungu.”
5 Anania ariphosikira hivyo, wagbwa na achifwa. Atu osi osikira mambo
higo atishirwa sana.
6 Alafu phakpwedza barobaro achimtiya shanda, achimtsukula kondze
na achendamzika.
7 Bada ya kama masaa mahahu hivi, naye Safira, mkpwaza Anania,
wakpwedza, achikala kamanya chigohendeka.
8 Petero achimuuza, “Hebu niambira, zino pesa ni zosi mrizophaha na
mlumeo mriphoguza munda?” Safira achiamba, “Ehe, ni zosi.”
9 Ndipho Petero achiamba, “Mbona mwahenda njama na mlumeo
kumpima Roho Mtakatifu? Sikiza! Hara achiozika mlumeo a pho
mryangoni, na andakutsukula kondze piya uwe.”
10 Phapho hipho achigbwa maguluni pha Petero na achifwa. Hara
barobaro ambao kala akamzika mlumewe ariphoinjira ndani amkuta
akafwa kare, achimuhala na achendamzika phephi na mlumewe.
11 Kundi rosi ra afuasi a Jesu na atu osi anjina osikira mambo higo aona
wuoga sana.

4:32 4:32 Mahendo 2:44,45 † **4:36 4:36** Lawi kala ni mwana wa Jakobo na ni chandzo cha mbari mwengayapho ya kabila ra Iziraeli. Mbari hino kaziye kala ni kuterya alavyadzi-sadaka ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu.

Mitume anahenda vilinje
na maajabu manji

12 Atu ahenderwa vilinje vinji na maajabu ni mitume. Afuasi osi a Jesu
kala achikutana kpwenye varanda kulu ya Selemani ndani ya Nyumba ya
Kuvoya Mlungu.
13 Mutu yeyesi ambaye kala kamkuluphira Jesu waogopha kudziunga
nao, ela atu osi kala achiatogola.
14 Ela ariomkuluphira Jesu na kukala afuasie azidi kuenjerezeka sana,
alume kpwa achetu.
15 Kpwa sababu ya vilinje vyohendwa ni mitume, atu kala achireha
akongo aho vitandani na michekani na kualaza barabarani ili Petero
achitsapa, chivurivuriche chigute akongo anjina.
16 Piya atu anji kula midzi ya kanda-kanda ya Jerusalemu areha akongo
aho na ambao kala anayugbwa ni pepho, nao osi aphozwa.

Mitume anagayiswa

17 Badaye mlavyadzi-sadaka mkpwulu na ayae osi ambao kala ni kundi
ra Masadukayo, waaonera wivu sana hara mitume.
18 Phahi waagbwira achiatiya jela.
19 Ela usiku malaika wa Mlungu wakpwedzaavugurira mryango na
achiatuluza kondze, chisha achiaambira,
20 “Phiyani mkaime ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu, na muambire
atu habari zosi za maisha higa maphya.”
21 Hara mitume ainjira Nyumba ya Kuvoya Mlungu pepho za kucha,
kama vyolagizwa na achiandza kufundza atu.
Wakati hinyo-hinyo mlavyadzi-sadaka mkpwulu na ayae, waiha mkpwu-
tano wa angambi, yani baraza rosi ra vilongozi a Iziraeli, chisha achilagiza
hara mitume alaviwe jela na arehwe hipho barazani.
22 Ela hinyo arindzi a Nyumba ya Kuvoya Mlungu ariphofika hiko jela,
akpwendakuta mitume taamo. Hipho, auya na achendasema kpwa akulu
hipho barazani,
23 achiaambira, “Hukakuta jela ikafungbwa vinono sana, na arindzi
anarinda pho mryangoni. Ela huchiphoinjira tahukaona mutu himo
ndani.”
24 Mkpwulu wa arindzi a Nyumba ya Kuvoya Mlungu na akulu a
alavyadzi-sadaka ariphosikira hivyo, atezeka sana na achishindwa ni
kumanya chiroaphaha.
25 Alafu kpwakpwedza mutu achiamba, “Phundzani! Hara atu murioat-
iya jela, anafundza ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu.”
26 Hipho, mkpwulu wa arindzi na ayae aphiya kpwendaahala na
achiareha, ela taayahumira nguvu, kpwa sababu aogopha atu asedze
akaapiga mawe.
27 Hara mitume ariphorehwa, aimiswa mbere za hira ngambi, chisha
mlavyadzi-sadaka mkpwulu achiamba,
28 “Swino hwakukahazani kabisa kufundza kuhusu mutu hiyu Jesu, ela
tamdzangbwesikira. Sambi lolani, mwaeneza mafundzo genu Jerusalemu
ndzima na vino mnalonda muutiye lawamani kuhusu chifoche!”
29 Ela Petero na mitume ayae achiamba, “Ni lazima humuogophe Mlungu
wala siye mwanadamu!
30 Mlungu ariyevoywa ni akare ehu wamfufula Jesu, ambaye mwamuo-
laga kpwa kumkota misumari msalabani.

5:28 5:28 Mathayo 27:25

31 Chisha Mlungu wamuika uphande wa mkpwono wa kulume, phatu
pha ishima kulu sana, wamuhenda Chilongozi na Muokoli, ili kuapha
nafwasi Aiziraeli atubu dambi zao na aswamehewe.
32 Naswi hu mashaidi a mambo higo. Roho Mtakatifu ambaye Mlungu
waapha atu amuogophao piya ni shaidi."
33 Hara atumia a ngambi ariphosikira vira, atsukirwa sana hata achitaka
hara mitume aolagbwe.
34 Ela phakala na Mfarisayo mmwenga yeihwa Gamalieli, mwalimu wa
Shariya, ambaye kala anaishimiwa ni atu osi. Waima mbere ya atu osi na
achilagiza hara mitume atuluzwe kondze kpwandza.
35 Alafu achiamba, "Enehu, Aiziraeli ayangu, dzimanyirireni sana na
higo mtakago ahendera atu hano.
36 Kare chidide, kpwakala mutu yeihwa Theuda, achidzihenda mutu wa
kumanyikana, wakala na afuasi kama magana mane. Badaye waolagbwa
na afuasie osi achitsamukana, mamboge gachisirira hipho.
37 Badaye, wakati hura wa kuolanga atu, kpwazuka wanjina yeihwa Juda
kula Galilaya. Iye naye wahenda afuasie, ela piya naye waolagbwa, nao
afuasie osi achitsamukana.
38 Phahi, nakuambirani aricheni aphiye vyao, wala msiahende rorosi!
Mana ichikala mipango ama mambo gao gaandzwa ni binadamu, gan-
dakala na mwisho.
39 Ela ichikala mambo higa gala kpwa Mlungu, tamundaweza kuazuwiya,
richirosala mundadzikuta munashindana na Mlungu."
Hipho, hara angambi akubali maneno ga Gamalieli.
40 Achiaiha ndani hara mitume, achiachapa viboko, chisha achiakahaza
asifundze tsona kuhusu Jesu. Alafu achiarichira aphiye vyao.
41 Phahi hara mitume ariphokala anatuluka na hira ngambi, ahererwa
sana kpwa mana Mlungu waharirwa kukala anafwaha kuphaha waibu wa
kukiritwa viboko kpwa sababu ni afuasi a Jesu.
42 Ela chila siku, ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu na midzini mwa
atu, hara mitume aenderera kufundza na kusemurira kukala Jesu ndiye
Muokoli.*

6

Atu sabaa anatsambulwa kuterya mitume

1 Siku hizo afuasi a Jesu aenjerezeka. Ayahudi agombao Chiyunani
anung'unika kukala Ayahudi agombao Chieburania anaabaguwa. Aamba
kala magungu gao tagaganyirwa maitaji gao ga chakurya cha chila siku
sawa-sawa.
2 Hipho, hara mitume kumi na airi akusanya afuasi osi na achiaambira,
"Si vinono swiswi kuricha neno ra Mlungu na kuimirira chakurya.
3 Phahi enehu, tsambulani atu sabaa kula mu kundini ambao anatogolwa
na manono, anatawalwa ni Roho Mtakatifu, na ana marifwa. Naswi
hundaarichira kazi hiyo.
4 Ela swiswi enye hundadzishuulisha na kuvoya Mlungu na kazi ya
kusemurira mafundzoge."
5 Mpango hinyo wafwahira kundi zima. Hipho atsambula atu sabaa:
Stefano (ambaye kala anamkuluphira sana Mlungu na yetawalwa ni Roho
Mtakatifu), Filipu, Purokoro, Nikanori, Timoni, Parmena, na Nikolao wa

* **5:42 5:42** ***Muokoli***: Yani *Masihi*, mutu yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu.

Antiokia (kala siye Myahudi ela pho mwandzo kala ni mfuasi wa dini ya Chiyahudi).
6 Afuasi achiarehera mitume hara atu achiotsambulwa, nao mitume achiavoyera na achiabandikira mikono.
7 Hipho, atu anji zaidi asikira habari za Jesu, na afuasi aenjerezeka sana hiko Jerusalemu. Tsona, kundi kulu ra alavyadzi-sadaka a dini ya Chiyahudi achilunga mafundzo kuhusu Jesu na achimkuluphira.

Stefano anagbwirwa na kushitakiwa

8 Mlungu kala akamjaliya sana Stefano. Wamupha uwezo munji hata achikala anahendera atu vilinje vinji na maajabu.
9 Ela kuchizuka upindzani kahi ya Stefano na atu a sinagogi ra Ayahudi riihwaro Sinagogi ra Atu Huru.* Sinagogi hiro kala ni ra Ayahudi kula midzi ya Kirene na Isikandaria, na kundi ranjina kula majimbo ga Kilikia na Asia.
10 Ela Roho Mtakatifu wamupha Stefano achili nyinji sana hata ichikala chila agombaro takuna mutu aripingaye.
11 Alafu apanga njama na atu edze agombe handzo aambe, “Hwamsikira Stefano anamkufuru Mlungu na kugomba mai kuhusu Shariya za Musa.”
12 Hinyo atu okala anapingana na Stefano afyakatsira kundi ra atu, phamwenga na alimu a Shariya na vilongozi anjina a Chiyahudi. Phahi amgbwira Stefano na achimreha mbere za ngambi.
13 Achireha mashaidi a handzo achiamba, “Chila wakati mutu hiyu anagomba mai kuhusu Nyumba ya Kuvoya Mlungu na Shariya za Musa.
14 Kpwa mana swino hwamsikira anaamba, ‘Jesu wa Nazareti andabomola Nyumba ya Kuvoya Mlungu na agaluze mila zosi zorehwa ni Musa.’ ”
15 Atu osi okala hipho ngambini amtong’orera matso Stefano, na achiona usowe ukagaluka dza wa malaika.

7

Stefano anadzihehera mbere za ngambi

1 Phahi mlavyadzi-sadaka mkpwulu wamuuza Stefano, “Dze mambo gano ni ga kpweli?”
2 Naye Stefano achiamba, “Enehu na ano baba, niphundzani! Mwenyezi Mlungu wamtsembukira mkare wehu Burahimu wakati acheresagala Mesopotamia, kabila kadzangbwe kpwendasagala Harani.
3 Mlungu wamuamba, ‘Uka kpwenye tsi yenu, uriche mbarizo na nduguzo na uphiye tsi ambayo nindakuonyesa.’
4 Hipho, watsama tsi ya Akalidayo na achendasagala Harani. Bada ya chifo cha ise, Mlungu wamtsamiza hadi tsi hino mriyo mwimwi hivi sambi.
5 Wakati hinyo Mlungu kayamupha Burahimu hata nyago mwenga ya tsi iyo ikale yakpwe. Ela wamlaga kala andamupha na badaye ikale ya vivyazivye, hata dzagbwe Burahimu mwenye kala kana mwana wakati na hinyo.
6 Mlungu wamuamba Burahimu, ‘Uvyazio undakala ujenini tsi ambayo siyo yao, na atu a tsi iyo andaahenda akale atumwa na andaatesa miaka magana mane.

---

* **6:9 6:9** Sinagogi ra atu huru kala ni kundi ra Ayahudi ambao mwandzo kala ni atumwa alafu achikombolwa. **7:2 7:2** Mwandzo 12:1 **7:4 7:4 a** Mwandzo 11:31; **b** Mwandzo 12:4 **7:5 7:5** Mwandzo 12:7; 13:15; 15:18; 17:8 **7:6 7:6** Mwandzo 15:13,14

7 Ela nindaatiya adabu hara atu ndioahenda atumwa, chisha badaye
uvyazio undatsama tsi iyo na wedze uniabudu hipha.’
8 Alafu Mlungu wahenda tsatsa ikale ishara ya chilagane cha iye
na Burahimu. Phahi, badaye Burahimu wavyala Isaka na achimdeka
ariphokala ana siku nane. Naye Isaka ariphovyala Jakobo wamtiya
tsatsani, naye Jakobo achivyala ana kumi na airi, akarengbwa a mbari
kumi na mbiri za Aiziraeli.
9 “Hinya ana a Jakobo amuonera wivu Yusufu na achimguza akakale
mtumwa hiko Misiri. Ela Mlungu wamrinda,
10 na achimtivya na mashaka gosi. Mlungu wamjaliya marifwa na
achimuhenda aonekane mnono kpwa Farao, mfalume wa Misiri. Hipho,
mfalume wamuika mkpwulu wa tsi ya Misiri na muimirizi wa nyumbaye.
11 Alafu kpwakala na ndzala kali Misiri yosi na Kanani, ambayo yagayisa
sana atu, na hinyo akare ehu achikala taana chakurya.
12 Phahi Jakobo ariphosikira kukala Misiri kuna chakurya, wahuma
anae, yani akare ehu, kuphiya Misiri kano ya kpwandza.
13 Charo cha phiri, Yusufu wakpwendadzimanyisa kpwa nduguze, na
piya mfalume wa Misiri waphaha habari kuhusu ndugungbwa za Yusufu
na ise yao.
14 Badaye Yusufu wahuma atu alungirwe ise, na abarie osi ili edze Misiri.
Jumula osi kala ni atu mirongo sabaa na atsano.
15 Phahi Jakobo waphiya Misiri, ambako ndiko kofwa iye na akare ehu.
16 Miri yao yauyizwa Shekemu, ambako yakpwendazikpwa vikurani pha
Burahimu ambapho kala akaphagula na uvyazingbwa wa Hamori kpwa
chiasi fulani cha pesa.
17 “Wakati uriphofika wa Mlungu kumtimizira Burahimu ahadiye ya
kutuluza uvyaziwe utumwani, Ayahudi kala akaenjerezeka sana hiko
Misiri.
18 Alafu mfalume wanjina, ambaye kala kamanya rorosi kuhusu Yusufu,
watawala Misiri.
19 Warihendera uyi kabila rehu na kuagayisa akare ehu kpwa kualaz-
imisha aike ana aho atsanga kondze ili afwe.
20 Wakati na hinyo ndipho Musa phovyalwa, naye kala ni mnono sana
mbere za Mlungu. Warerwa nyumbani mwa ise miezi mihahu,
21 na ariphoikpwa kondze ili afwe, mwana mchetu wa Farao wamtsola
na achimrera kama mwanawe.
22 Musa wafundzwa marifwa gosi ga Amisiri na achikala mutu
mashuhuri wa kugomba na hata kuhenda.
23 “Musa ariphokala ana miaka mirongo mine, wakata shauri kpwen-
danyendekera Aiziraeli ayae.
24 Hiko arikophiya, wakpwendamuona Muiziraeli myawe anateswa
ni Mmisiri. Hipho, Musa wamkanira myawe na achidziriphiza kpwa
kumuolaga yuya Mmisiri.
25 (Musa kala anaona hinyo Aiziraeli ayae andamanya kala Mlungu
anamhumira iye kuaokola, ela taayamanya.)

7:7 7:7 Kutsama 3:12 **7:8 7:8 a** Mwandzo 17:10–14; **b** Mwandzo 21:2–4; **c** Mwandzo 25:26; **d** Mwandzo 29:31—35:18 **7:9 7:9 a** Mwandzo 37:11; **b** Mwandzo 37:28; **c** Mwandzo 39:2,21 **7:10 7:10** Mwandzo 41:39–41 **7:11 7:11** Mwandzo 42:1,2 **7:13 7:13 a** Mwandzo 45:1; **b** Mwandzo 45:16 **7:14 7:14 a** Mwandzo 45:9,10,17,18; **b** Mwandzo 46:27 **7:15 7:15 a** Mwandzo 46:1–7; **b** Mwandzo 49:33 **7:16 7:16** Mwandzo 23:3–16; 33:19; 50:7–13; Joshuwa 24:32 **7:17 7:17** Kutsama 1:7,8 **7:19 7:19 a** Kutsama 1:10,11; **b** Kutsama 1:22 **7:20 7:20** Kutsama 2:2 **7:21 7:21** Kutsama 2:3–10 **7:23 7:23** Kutsama 2:11–15

26 Siku ya phiriye, Musa waona Aiziraeli airi anapigana, achijeza kuasu-
luhisha achiamba, ‘Enehu, amba mwi mu ndugu, mbona munaheha?’
27 Ela yuya ambaye kala anamlumiza myawe, wamsukuma Musa kanda
na achimuamba, ‘Ni ani yekuhenda mtawala wehu na muamuli wehu?
28 Hebu unalonda uniolage dza vira vyomuolaga yuya Mmisiri dzana?’
29 Musa ariphosikira hivyo, wachimbira achiphiya tsi ya Midiani. Waishi
kuko na achivyala ana airi a chilume.
30 “Bada ya miaka mirongo mine kutsapa, malaika wamtsembukira Musa
weruni phephi na Mwango Sinai. Hipho wamtsembukira na mfwano wa
jimbijimbi ra moho kpwenye chitsaka cha miya.
31 Musa ariphoona vira, watezeka. Ariphokala anasengera phephi ili
aphaloleto, wasikira sauti ya Mlungu inaamba,
32 ‘Mimi ni Mlungu wa akareo, ni Mlungu wa Burahimu, wa Isaka na
wa Jakobo.’ Hipho, Musa wagbwirwa ni mchecheta kpwa wuoga hata
kayalonda tsona kuphalola.
33 Alafu Mlungu achimuamba, ‘Vula virahuvyo, mana pho uimirepho ni
phatu phatakatifu.
34 Kpwa kpweli nikaona mateso ga atu angu hiko Misiri. Nikasikira
chiriro chao na nkedzaaokola. Sambi, ndzo hipha ili nikuhume hiko
Misiri.’
35 “Musa yuhiyu ndiye yeremewa ni Aiziraeli, achimuamba, ‘Ni ani
yekuhenda mtawala wehu na muamuli wehu?’ Iye ndiye yehumwa ni
Mlungu akakale mtawala na mkomboli wao, wakati ariphotsembukirwa
ni malaika phara chitsaka cha miya.
36 Iye ndiye ariyetsamiza Ayahudi kula Misiri na achihendera vilinje na
maajabu ariphokala Misiri na hiko Bahari ya Shamu, na ariphokala weruni
miaka mirongo mine.
37 Musa ye iye ndiye yeaambira Aiziraeli, ‘Mlungu andazula nabii dza
mimi kula kahi ya nyo atu enu enye.’
38 Musa yehiye ndiye yekala phamwenga na Aiziraeli ariphokala akaku-
sanyika phamwenga hiko weruni. Ndiye yehewa malagizo ni malaika
dzulu ya Mwango Sinai ariphokala na akare ehu. Tsona ndiye yehewa
maneno garehago uzima aurehere sisi.
39 “Ela akare ehu arema kumphundza, achimkahala na achiaza kuuya
Misiri.
40 Amuamba Aruni, ‘Hutengezere milungu ambayo indahulongoza nji-
rani. Kpwa mana hiye Musa ye wahulavya Misiri tahumanya gomphaha.’
41 Wakati hinyo ndipho ariphotengeza chizuka cha mfwano wa ndzau.
Achiilavira sadaka; ahendera sharee chitu ambacho ahendachitengeza nyo
enye.
42 Ela Mlungu wagaluka na achiaaricha aenderere kuabudu nyenyezi za
mlunguni, kama vyoandikpwa ni manabii, achiamba:
‘Dze, mwanilavira sadaka za kuochwa na sadaka zanjina,
yo miaka mirongo mine mriphokala ko jangbwani,
mwi atu a nyumba ya Iziraeli?
43 Mwatsukula ro hema ra Moloki,
na chizuka cha nyenyezi ya Refani,
ambavyo kala ni vizuka murivyotengeza ili muviabudu.

7:29 7:29 Kutsama 18:3,4 **7:30 7:30** Kutsama 3:1–10 **7:35 7:35** Kutsama 2:14 **7:36 7:36** **a** Kutsama 7:3; **b** Kutsama 14:21; **c** Isabu 14:33 **7:37 7:37** Kumbukumbu 18:15,18 **7:38 7:38** Kutsama 19:1—20:17; Kumbukumbu 5:1–33 **7:40 7:40** Kutsama 32:1 **7:41 7:41** Kutsama 32:2–6 **7:42 7:42** Amosi 5:25–27

Kpwa hivyo nindakutsamizani mkaishi tsi isiyokala yenu, kutsapa tsi ya
Babeli.’
44 “Hiko weruni akare ehu akala na hema ra kumuabudu Mlungu.
Ratengezwa viratu Mlungu vyomlagiza Musa, na ratengezwa na mfwano
ambao Musa kala akaonyeswa.
45 Chisha akare ehu a wakati wa Musa arisiza hema ana ao. Aritsukula
na achiphiya na Joshuwa na achendateka tsi ya atu anjina ambao kala
sio Ayahudi, ambao Mlungu waazoresa mbere za akare ehu. Hema hiro
rakala hiko hadi endzi ya Mfalume Daudi.
46 Mlungu wamjaliya Daudi, naye achivoya ruhusa amdzengere Mlungu
wa Jakobo nyumba ya kuishi.
47 Ela Mfalume Selemani ndiye yemdzengera Mlungu nyumba.
48 “Ela Mwenyezi Mlungu kaishi nyumba zidzengbwazo ni atu; kama
arivyogomba nabii Isaya:
49 ‘Mlunguni ni chihi changu cha chifalume
na dunia ni chigogo changu cha kuikira magulu.
Ni nyumba ya viphi yo ndiyonidzengera mwimwi?
Na ni phatu gani ambapho naweza kuoya?
50 Vitu vyosi hivyo navitengeza na mkpwono wangu.’ ”
51 Phahi Stefano waamba, “Aa! Atu siosikira mwi! Maroho genu ni mafu
na masikiro genu ni mazito kugbwira maneno ga Mlungu. Munahenda
dambi dza akare enu. Chila wakati munampinga Roho Mtakatifu!
52 Dze, ni nabii yuphi ambaye akare enu taayamgbwayisa? Piya aolaga
ahumwa ambao atabiri kpwedza kpwa mutu asiye na lawama wala
makosa, ambaye mwimwi mwamsalata na mchimuolaga vi dzuzi-dzuzi.
53 Mwimwi mwahewa Shariya zirizolaviwa kpwa Musa ni malaika, ela
mchirema kuzilunga.”

Stefano anaolagbwa

54 Hara angambi ariphosikira hivyo, atsukirwa sana, achiphya roho
kpwa utsungu.
55 Ela Roho Mtakatifu wamuinjira Stefano na achimupha uwezo. Achilola
dzulu mlunguni na achiona mwanga mkpwulu wa Mlungu, achimuona
Jesu aimire mkpwono wa kulume wa Mlungu, phatu pha ishima kulu sana.
56 Achiaambira, “Lolani! Naona mlungu ukafwenuka, na Mutu Yela
Mlunguni aimire mkpwono wa kulume wa Mlungu.”
57 Phahi atu osi okala hipho, apiga kululu na achiziba masikiro na
mikono. Chisha osi achimuurukira chivyamwenga.
58 Amtsukula hadi kondze ya mudzi na achiandza kumpiga mawe.
Mashaidi amupha nguwo zao barobaro mmwenga yeihwa Sauli ili
azirinde.
59 Wakati Stefano kala anapigbwa mawe, wavoya Mlungu, achiamba,
“Bwana Jesu, phokera roho yangu.”
60 Alafu wachita mavwindi na achipiga kululu, achiamba, “Bwana
Mlungu, aswamehe kpwa kuhenda dambi hino.” Bada ya kugomba hivyo,
achifwa.

8

1 Naye Sauli waona sawa-sawa Stefano kuolagbwa.

7:44 7:44 Kutsama 25:9,40 **7:45 7:45** Joshuwa 3:14–17 **7:46 7:46** 2 Samueli 7:1–16; 1 Nyakati 17:1–14 **7:47 7:47** 1 Afalume 6:1–38; 2 Nyakati 3:1–17 **7:49 7:49** Isaya 66:1,2 **7:51 7:51** Isaya 63:10

Sauli anagayisa afuasi a Jesu

Siku iyo-iyo, kundi ra afuasi a Jesu hiko Jerusalemu raandza kuteswa
sana, na osi achitsamukana kuphiya seemu za Judea na Samariya,
siphokala hara mitume ndio ariosala.
2 Atu amuogophao Mlungu amzika Stefano na achimririra kudzipiga
vifuwa.
3 Sauli wajeza kuangamiza kundi ra afuasi a Jesu. Kala achiinjira
nyumba hadi nyumba na kuaguruta afuasi alume kpwa achetu kpwen-
daatiya jela.

Ujumbe wa Jesu unatangazwa tsi ya Samariya

4 Hinyo afuasi a Jesu ambao kala akatsamukana akpwendatangaza
habari nono kuhusu Jesu chila phatu ariphophiya.
5 Naye Filipu waphiya mudzi fulani tsi ya Samariya na achendatangaza
kukala Jesu ndiye Muokoli.*
6 Umati wa atu uriphomsikira Filipu na kuona vilinje ahendavyo,
amphundzato agombago.
7 Pepho nyinji zatuluzwa kuno zinapiga kululu, na atu anji ambao kala
akapooza na viswere aphozwa.
8 Phahi, atu a mudzi hinyo ahererwa sana.

Mtsai anademurirwa ni Petero

9 Phahi, mudzi hinyo kala kuna mutu mmwenga yeihwa Simoni. Iye
kala achiteza atu osi a Samariya na utsai na achidzikarya kukala ni mutu
mkpwulu.
10 Phahi atu osi, enye vyeo na atu a kawaida kala achimphundzato, nao
kala achiamba, “Mutu yuyu ndiye ye mlungu aihwaye ‘Uwezo Mkpwulu.’
”
11 Atu amphundza kpwa sababu waangalaza atu na utsaiwe siku nyinji.
12 Ela Filipu ariphotangaza habari nono kuhusu ufalume wa Mlungu na
uwezo wa Jesu Masihi, atu anji aamini na achibatizwa, alume kpwa achetu.
13 Hata Simoni mwenye naye waamini na achibatizwa. Wakala na Filipu
chila phatu na achitezwa ni vilinje na maajabu makulu gohendwa ni Filipu.
14 Hiko Jerusalemu hara mitume ariphosikira atu hiko Samariya
akakubali ujumbe kula kpwa Mlungu, amlavya Petero na Johana aphiye
kuko.
15 Ariphofika hiko, aavoyera hara arioamini ili Roho Mtakatifu ainjire
mwao mioyoni.
16 Nao kala takuna yeyesi ambaye kala akaphokera Roho Mtakatifu
moyoni, kala akabatizwa kpwa dzina ra Bwana Jesu tu.
17 Alafu Petero na Johana aabandikira mikono, na Roho Mtakatifu
achiinjira mwao mioyoni.
18 Simoni ariphoona Roho Mtakatifu akainjira mwao mioyoni
phobandikirwa mikono ni hara mitume, walonda kuapha pesa,
19 na achiamba, “Nami piya niphani uwezo hinyo, ili chila mutu
ndiyem’bandikira mkpwono, Roho Mtakatifu ainjire mwakpwe moyoni.”
20 Ela Petero achimuamba, “Angamika na zo pesazo! Unafikiri unaweza
kugula zawadi yolaviwa bure ni Mlungu?
21 Taphana funguro kabisa kpwa kazi hino, mana moyoo tausawa mbere
za Mlungu.

8:3 8:3 Mahendo 22:4,5; 26:9–11 * **8:5 8:5** ***Muokoli***: Yani *Masihi*, mutu yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu.

22 Phahi, tubu uyio na uvoye Mlungu akuswamehe maazogo mai uazago
mwako moyoni.
23 Mana ukaodzala wivu mui kama sumu na u mtumwa wa dambi.”
24 Simoni achiamba, “Nivoyerani Mlungu ili higo mchigoamba
gasiniphahe.”
25 Petero na Johana ariphomala kuaonya nyo atu na kusemurira habari
nono kuhusu Jesu, auya Jerusalemu. Himo njirani atangaza habari nono
kuhusu Jesu, mitaa minji ya Asamariya.

Filipu anabatiza muandishi mkpwulu wa Ithiyopia

26 Alafu malaika wa Mlungu wamuamba Filipu, “Unuka uphiye uphande
wa mwakani, barabara ya weruni ilayo Jerusalemu kuphiya Gaza.”
27 Phahi, Filipu waandza charo, na mo njirani achimuona muandishi
mkpwulu wa pesa za sirikali ya Malikia wa Ithiyopia, yeihwa Kandake.
Hiye muandishi kala ala Jerusalemu kumuabudu Mlungu,
28 na kala anauya kaya. Kala anaphiya kuno anasoma chitabu cha nabii
Isaya ndani ya gari ra kuvwehwa ni farasi.
29 Roho Mtakatifu achimuamba Filipu, “Zorera rira gari rivwehwaro ni
farasi na unyendeke naro chi phephi.”
30 Hipho, warizorera ro gari ra kuvwehwa ni farasi na achimsikira yuya
mutu anasoma Chitabu cha nabii Isaya. Achimuuza, “Dze, unaelewa go
usomago?”
31 Yuya muandishi achimuamba, “Nindaelewadze bila ya mutu ku-
nieleza?” Alafu achimkaribisha Filipu apande mo garini asagale naye.
32 Yuya muandishi kala anasoma neno ra Mlungu riambaro:
“Iye wakala dza ng’ondzi riphirikpwaro kutsindzwani,
naye dza mwana ng’ondzi anyamalavyo mbere za iye amunyolaye,
iye naye wanyamala.
33 Watiywa waibu na achilafiwa haki.
Takuna awezaye kueleza kuhusu chivyaziche,
kpwa sababu wahendaolagbwa himu duniani.”
34 Yuya muandishi wamuuza Filipu, “Hebu tafadhali niambira, yuno nabii
anabishira ani? Ganamhusu ye mwenye, hebu anagomba kuhusu mutu
wanjina?”
35 Phahi Filipu waandza na phara phatu ambapho yuya muandishi kala
akasoma na achimuambira habari nono kuhusu Jesu Muokoli.
36 Wakati kala anaenderera na charo chao, afika phatu ambapho kala
phana madzi. Ndipho yuya muandishi achimuamba Filipu, “Lola, madzi
higa. Kpwa utu wani nisibatizwe?” [
37 Filipu achimuamba, “Uchiamini chikpweli rohoni, unaweza kuba-
tizwa.” Yuyu mutu achiamba, “Naamini kala Jesu Masihi ndiye Mwana
wa Mlungu.”]
38 Phahi wamuamba mtumishiwe aimise rira gari. Alafu osi airi, Filipu
na yuya muandishi, atserera tsini madzini, na Filipu achim’batiza.
39 Ariphotuluka madzini, Roho Mtakatifu wamuhala Filipu, na yuya
muandishi sebu amuone tsona, ela waenderera na charoche na raha sana.
40 Filipu watsembuka mudzi wa Azoto, achitangaza habari nono kuhusu
Jesu midzi yosi ya njirani hadi achifika mudzi wa Kaisaria.

8:32 8:32 Isaya 53:7,8

9

Sauli anatubu dambi
na kumlunga Jesu

1 Wakati hinyo-hinyo, hiko Jerusalemu Sauli wazidi kutisha kuolaga
afuasi a Jesu. Waphiya kpwa mlavyadzi-sadaka mkpwulu,
2 na achendavoya baruwa za kudzimanyisa kpwa masinagogi hiko mudzi
wa Damasikasi, ili achiphaha afuasi a Jesu, alume ama achetu, aagbwire
na aaphirike Jerusalemu.
3 Phahi, Sauli wauka, achifika phephi na Damasikasi. Gafula wapigbwa
ni mwanga mkali kula mlunguni,
4 achigbwa photsi na achisikira sauti inamuamba, “Sauli, Sauli mbona
unanigayisa?”
5 Sauli achiuza, “U ani Bwana?” Sauti ichilavukiza ichiamba, “Ni mimi
Jesu, ambaye unanigayisa.
6 Sambi unuka na uinjire nyo mudzi, nawe kuko undaambirwa ra
kuhenda.”
7 Hara atu kala a charoni phamwenga naye aima gbwi, mana asikira
sauti ela taaonere mutu yeyesi.
8 Sauli waunuka phara photsi, achifwenula matso ela gachikala tagaona.
Kpwa hivyo hara ayae amgbwira mkpwono na achimlongoza kuphiya naye
hadi Damasikasi.
9 Wakala chipofu siku tahu na kayarya wala kunwa chitu chochosi.
10 Hiko Damasikasi kala kuna mfuasi mmwenga wa Jesu yeihwa Anania.
Bwana Jesu wagomba naye ruwiyani na achimuiha, “Anania.” Achiihika,
“Ehe, Bwana.”
11 Achiambwa, “Phiya phatu phaihwapho Barabara ya Kugoloka, nyum-
bani kpwa Juda, na ukauze mutu aihwaye Sauli kula mudzi wa Tariso. Iye
vivi anavoya Mlungu,
12 na akaona ruwiya. Hiko ruwiyani akaona mutu aihwaye Anania
aredza kum’bandikira mikono ili aphahe kuona tsona.”
13 Phahi Anania waamba, “Bwana, mutu hiye námsikira manenoge
kula kpwa atu anji, kuhusu mateso manji ahenderago atakatifuo hiko
Jerusalemu.
14 Hata vivi ana baruwa kula kpwa akulu a alavyadzi-sadaka ya
kumupha uwezo wa kugbwira mutu yeyesi amkuluphiraye Jesu.”
15 Ela achiambwa, “Phiya vivyo, mana nkamtsambula akale mtu-
mishi wangu wa kutangaza habari zangu kpwa atu ambao sio Ayahudi
phamwenga na afalume ao, na hata kpwa Aiziraeli.
16 Na mi mwenye nindamuonyesa ndivyogaya kpwa sababu yangu.”
17 Phahi Anania waphiya na achendainjira nyumba iriyokala Sauli.
Chisha achim’bandikira mikono na achimuamba, “Mwenehu Sauli, Bwana
Jesu yekutsembukira njirani phokala uredza hiku, wanihuma ili uone
tsona na ulongozwe ni Roho Mtakatifu.”
18 Phapho hipho kuchigbwa vitu dza mamba ga ng’onda kula matsoni
mwa Sauli, na achikala anaona. Phahi, wang’oka achiima na achibatizwa,
19 na bada ya kurya, wauyiza mkpwotsewe.

Sauli anahubiri mudzi wa Damasikasi

Sauli wasagala masiku hiko Damasikasi phamwenga na afuasi anjina a
Jesu.
20 Phahi waandza mara mwenga kusemurira masinagogini kukala Jesu
ndiye Mwana wa Mlungu.

21 Atu osi ariomsikira Sauli anagomba atezeka sana, na achikala
anauzana, “Dze, yuno siye yuya mutu yekala achigayisa atu amukuluphi-
rao Jesu hiko Jerusalemu? Mana hata kuku wakpwedza na nia ya
kuagbwira na kuaphirika Jerusalemu kpwa akulu a alavyadzi-sadaka!”
22 Ela Sauli wazidi kukala na nguvu za kuaonyesa na Maandiko
kukala Jesu ndiye Masihi,* hata Ayahudi a Damasikasi achikala taana ra
kumuamba.
23 Bada ya masiku kutsapa, vilongozi a Chiyahudi ahenda njama ya
kumuolaga Sauli,
24 ela ye wamanya njama hiyo. Hinyo Ayahudi kala achigodza ryangoni
usiku na mutsi, ili amuphahe Sauli amuolage.
25 Ela afuasie, usiku amuhala achimtiya bwekoni na achimtsereza
kondze na dzitunduni, dzitundu ririrokala ukutani, ukuta uriozunguluka
mudzi.
26 Sauli waphiya Jerusalemu na ariphofika hiko walonda kudziunga na
afuasi a Jesu. Ela afuasi osi achikala anamuogopha, mana kala taamini
kama ni mfuasi wa Jesu kpweli.
27 Ela Barinaba wakpwedzamhala Sauli achimphirika kpwa mitume.
Wakpwendasemurira vira Sauli arivyomuona Bwana Jesu njirani, phokala
anaphiya Damasikasi, alafu achiaeleza vira Jesu vyogomba naye. Piya
waeleza hara mitume vira Sauli arivyogomba kuhusu Jesu bila ya wuoga
hiko Damasikasi.
28 Phahi, Sauli wasagala nao na achinyendeka nao hiko Jerusalemu,
achisemurira habari za Jesu bila ya wuoga.
29 Kala achilumbana na Ayahudi agombao Chiyunani, ela achitaka
kumuolaga.
30 Afuasi a Jesu ariphomanya dzambo hiri, aphiya naye mudzi wa
Kaisaria, alafu achimuhuma kuphiya mudzi wa Tariso.
31 Hipho, afuasi a Jesu okala Judea, Galilaya na Samariya akala salama
na achienderera kumuogopha Mlungu. Roho Mtakatifu aatiya moyo na
kuapha nguvu, na kundi ra afuasi richienjerezeka.

Petero anaphoza Ainea

32 Petero kala achizunguluka chila phatu kunyendekera afuasi a Jesu.
Siku mwenga wanyendekera atakatifu okala anaishi mudzi wa Lida.
33 Hiko Lida wakpwendakuta mutu yeihwa Ainea, ambaye kala akaphola
vilungo, hata ni wa chitanda, chitanda na iye, miaka minane.
34 Phahi Petero wamuamba, “Ainea, Jesu Masihi akaphoza ukongoo.
Unuka uhandike mwenye chitandacho!” Na phapho hipho Ainea achi-
unuka.
35 Atu anji osagala Lida na pwani ya Sharoni aona mambo higo na
achigaluka achimkuluphira Bwana Jesu.

Petero anamfufula Tabitha

36 Hiko mudzi wa Jopa kala kuna mfuasi wa Jesu wa chichetu yeihwa
Tabitha (kpwa Chiyunani ni Dorokasi, manage ni chiphala.) Kala ni mutu
mzuri na chila wakati kala achiterya achiya.
37 Phahi wakati uratu phokala Petero anawehera seemu hizo, Tabitha
walumwa na achifwa. Achiogeswa na achendaikpwa chumba cha
gorofani.

---

* **9:22 9:22** ***Masihi,*** manage ni yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu. **9:23 9:23** 2 Akorintho 11:32,33

38 Midzi ya Lida na Jopa kala ni pula na mromo, hipho afuasi a Jesu
ariphomanya kala Petero a mudzi wa Lida, ahuma atu airi akamuambe,
“Tafadhali ndzo upesi.”
39 Petero wakpwedza nao, na ariphotsoloka waphirikpwa chumba
cha gorofani, ambako kala akaikpwa ye mufwa. Magungu gosi kala
gakamzangira Petero kuno anarira na kumuonyesa mashati na marinda
gotengezwa ni Dorokasi wakati kala ni mzima.
40 Petero waatuluza atu osi mura chumbani, alafu achichita mavwindi
achivoya Mlungu. Chisha achigaluka kpwa ye mufwa na achiamba,
“Tabitha, lamuka.” Tabitha wavugula matso na ariphomuona Petero,
waunuka achisagala.
41 Wamgbwira mkpwono na achimterya kung’oka. Alafu achiaiha hara
atakatifu phamwenga na hara magungu, achimlavya Tabitha, mzima.
42 Habari za mambo higa zaenea mudzi wosi wa Yafa, na atu anji
achimkuluphira Bwana Jesu.
43 Petero wasagala Jopa kpwa muda na mutu yeihwa Simoni, ambaye
kala ni fundi wa kutengeza chingo.

10

Korinelio anatsembukirwa ni malaika

1 Kpwakala na mutu mmwenga hiko mudzi wa Kaisaria yeihwa Korine-
lio, ambaye kala ni chilongozi wa jeshi ra Chirumi riihwaro, “Chikosi cha
Itali.”
2 Iye na atue osi a phakpwe kaya kala ni atu azuri mbere za Mlungu,
naye kala achiterya achiya, na kuvoya Mlungu chila wakati.
3 Siku mwenga dzuwa ra mutsi kama saa tisiya, Korinelio waona
ruwiya. Malaika wa Mlungu wamtsembukira ching’ang’a na achimuiha,
“Korinelio!”
4 Korinelio wamtong’orera matso kpwa wuoga, achiamba, “Ee Bwana,
unaambadze?” Yuya malaika achiamba, “Mlungu wasikira mavoyogo hiko
mlunguni na waona sadaka ulavyazo kuterya agayi, naye waika mambogo
achilini.
5 Sambi, huma atu aphiye mudzi wa Jopa akamuihe mutu mmwenga
aihwaye Simoni, dzina ranjina ndiye Petero.
6 Ni mjeni wa Simoni, fundi wa chingo na ambaye nyumbaye i kanda-
kanda ya bahari.”
7 Yuya malaika ariyegomba naye ariphouka, Korinelio waiha atumishie
airi na mrindziwe mmwenga ambaye kala anamuogopha Mlungu.
8 Achiaeleza gosi achigogaona, chisha achiahuma Jopa kpwendamuhala
Petero.

Petero anaona ruwiya

9 Siku ya phiriye, hara atu ariphokala achere charoni, ela phephi na
mudzi wa Yafa, Petero wapanda dzulu ya nyumba kama saa sita za mutsi
ili avoye.
10 Ela wasikira ndzala na achiaza chitu arye, na wakati chakurya kala
chinatayarishwa, waona ruwiya.
11 Wakati hinyo waona mlunguni kukafwenuka na achiona chitu dza
dziyamba kulu rinatserezwa photsi kuno rikagbwirwa pembe zosi ne.
12 Rira dziyamba kala rina chila aina ya nyama a magulu mane, nyama
a kuambala photsi na nyama a mapha.
13 Chisha achisikira sauti inamuamba, “Petero, unuka utsindze urye.”

14 Ela Petero achiamba, “Hata Bwana! Taiwezekana mana sidzangbwerya chitu ambacho ni najisi ama chichafu.”
15 Hira sauti ichigomba tsona ichiamba, “Vitu ambavyo Mlungu wavitsusa usiviambe ni vichafu.”
16 Mambo higa gahendeka kano tahu, alafu phapho hipho rira dziyamba richiuya mlunguni.

17 Wakati Petero kala achereririkana mana ya hira ruwiya, hara alume ariokala akahumwa ni Korinelio kala akazembula hira nyumba ya Simoni, nao kala aimire ryangoni.
18 Apiga hodi na achiuza, “Phano phana mjeni aihwaye Simoni ama dzina ranjina Petero?”

19 Petero ariphokala acherefikiriya kuhusu hira ruwiya, Roho wamuamba, “Petero, kuna atu ahahu anakuendza.
20 Sambi unuka utserere ko kotsi, na usihende wasiwasi kuphiya nao mana mimi ndiye nchiyeahuma.”
21 Phahi watserera na achendaambira hara mabwana, “Mimi ndiye hiye mumuendzaye. Dze munaniendzerani?”
22 Hara mabwana achimuamba, “Hukahumwa ni Korinelio chilongozi wa jeshi. Ni mutu wa haki na ambaye anamuogopha Mlungu, tsona anaishimiwa ni Ayahudi osi. Malaika wa Mlungu wamuamba akualike kpwakpwe kaya ili asikize chochosi ndichomuamba.”
23 Alafu Petero waakaribisha ajenie na achilala phapho. Siku ya phiriye, waandza charo na ajenie, phamwenga na afuasi anjina a Jesu kula hipho Yafa.

Petero anamnyendekera Korinelio

24 Siku ya phiriye afika Kaisaria. Korinelio kala anamgodzera na kala akaalika nduguze na asenae.
25 Petero ariphokala anainjira nyumbani, Korinelio wamchinjira na achimgbwerera maguluni achimuabudu.
26 Ela Petero achimuamba, “Unuka, mimi ni mwanadamu dza uwe tu.”
27 Waenderera kubisha naye hadi nyumbani ambako wakpwendakuta atu anji.
28 Achiaambira, “Mosi mnamanya kukala kulengana na shariya za Chiyahudi ni makosa Myahudi kugbwirana na mutu asiye Myahudi ama kumnyendekera. Ela Mlungu wanionyesa wazi nisimuihe mutu yeyesi mui ama mchafu.
29 Kpwa sababu hiyo, nripholavirwa muhumwa, nkedza bila ya wasiwasi. Sambi nami nauza, mwaniihirani?”

30 Korinelio achimuamba, “Dzuzi kala ni mwangu nyumbani navoya Mlungu, saa tisiya za mutsi, saa dza zizi. Gafula mutu yekala akavwala nguwo za kung’ala-ng’ala wakpwedzaima mbere zangu.
31 Na achiniamba, ‘Mlungu wasikira mavoyogo hiko mlunguni na waona sadaka ulavyazo na vitu uteryavyo agayi, andavitambukira.
32 Huma atu aphiye mudzi wa Jopa akamuihe Simoni na ambaye dzina ranjina ni Petero. Iye ni mjeningbwa wa Simoni fundi wa chingo, ambaye asagala kanda-kanda ya bahari.’
33 Ndipho nami nchikulavira ahumwa mara mwenga, na ukahendato kpwedza. Sambi swino hu mbere za Mlungu kuphundza chila chitu ambacho Mlungu akakulagiza uhuambire.”

34 Phahi, Petero waandza kugomba nao achiamba, “Kpwa kpweli sambi
nikaelewa kala Mlungu kana ubaguzi,
35 ela anamkubali mutu wa kabila rorosi amuogophaye na kuhenda haki.
36 Mnamanya ujumbe ambao Mlungu wauphirikira Aiziraeli, kukala
mutu yeyesi amkuluphiraye Jesu Masihi, ambaye ndiye Bwana wa atu osi,
andasagala na amani.
37 Mnamanya rira rotokea tsi yosi ya Judea, kuandzira Galilaya bada ya
Johana kuhubiri atu atubu na abatizwe.
38 Mlungu wamupha Jesu wa Nazareti uwezo na Roho Mtakatifu.
Kpwa sababu Mlungu kala anamterya, wazunguluka chila phatu kuhenda
manono na kuphoza atu osi okala akatekpwa ni Shetani.
39 Swiswi hu mashaidi a chila chitu arichohenda tsi ya Ayahudi na
Jerusalemu. Wakotwa misumari msalabani na achiolagbwa,
40 ela Mlungu wamfufula siku ya hahu. Na wamuhenda aonewe,
41 ela sio atu osi, ni hara mashaidi ambao Mlungu kala akaatsambula
kare, yani swiswi ambao warya na huchinwa naye bada ya kufufuka.
42 Jesu wahulagiza huatangazire atu habarize na kuashuhudiya kukala
iye ndiye ambaye Mlungu wamtsambula akale muamuli wa azima na
akufwa.
43 Manabii osi agomba kumuhusu, achiamba kala chila mutu
ndiyemkuluphira andaswamehewa dambize kpwa uwezo wa dzinare.”

Roho Mtakatifu anainjira atu ambao sio Ayahudi

44 Petero ariphokala acheregomba nao, Roho Mtakatifu wainjira moyoni
mwa chila mmwenga yekala anaphundza maneno higo.
45 Ayahudi amukuluphirao Jesu okala akedza na Petero atezeka kpwa
sababu zawadi ilayo kpwa Mlungu ambayo ni Roho Mtakatifu kala
ikahewa atu hata ambao sio Ayahudi.
46 Kpwa mana hara Ayahudi aasikira anagomba luga tafwauti-tafwauti
na kumtogola Mlungu. Alafu Petero achiamba,
47 “Atu hano akamphokera Roho Mtakatifu dza vivyo swiswi. Dze, ni ani
ambaye anaweza kuazuwiya asibatizwe na madzi?”
48 Phahi walagiza abatizwe kpwa dzina ra Jesu Masihi. Alafu ariphoba-
tizwa amuamba Petero asale naye kpwa siku chache.

11

Petero anaasemurira afuasi a Jerusalemu

1 Mitume na atu amukuluphirao Jesu Judea yosi asikira kala atu asio kala
Ayahudi nao akubali mafundzo ga kumuhusu Jesu.
2 Phahi, Petero ariphophiya Jerusalemu, afuasi anji ariotiywa tsatsani
ampinga sana.
3 Achimuamba, “Waphiya madzumbani kpwa atu ambao taatiywa
tsatsani na uchendarya nao.”
4 Phahi Petero waandza kueleza chila chitu hangu mwandzo hadi
mwisho.
5 Achiamba, “Siku mwenga kala navoya Mlungu ko mudzi wa Yafa,
nchiona ruwiya. Náona chitu dza dziyamba kulu rikagbwirwa pembe zosi
ne, rinatserezwa kula mlunguni, na richedza hata phokala niripho.

10:34 10:34 Kumbukumbu 10:17

6 Nárilolato rira dziyamba kulu na nchiona nyama a magulu mane,
nyama a tsakani, nyama a kuambala photsi na nyama a mapha.
7 Alafu nchisikira sauti inaniamba, ‘Petero, unuka, utsindze urye.’
8 Ela mino nchiamba, ‘Hata Bwana! Taiwezekana, mana sidzangbwerya
chitu chochosi ambacho ni najisi ama chichafu.’
9 Iyo sauti yagomba tsona kula mlunguni, ichiamba, ‘Vitu ambavyo
Mlungu wavitsusa usiviambe ni vichafu.’
10 Higa gahendeka kano tahu, alafu rira dziyamba kulu richivutwa kuuya
mlunguni.

11 “Phapho hipho alume ahahu ariokala akahumwa kula mudzi wa
Kaisaria, atsoloka phara nyumbani phokala nasagala.
12 Roho waniamba niphiye nao wala nisihende wasiwasi. Piya náphiya
na afuasi sita na nchendainjira nyumbani mwa Korinelio.
13 Korinelio wahuambira vira malaika vyomtsembukira mwakpwe
nyumbani na achimuamba, ‘Huma atu hiko mudzi wa Jopa akamuihe
Simoni ambaye piya aihwa Petero.
14 Iye andakpwedzakuambira maneno ambago gandakuokola, uwe na
atuo osi phako kaya.’

15 “Nriphoandza kugomba, Roho Mtakatifu wainjira mwao mioyoni dza
viratu vyokpwedza kpwehu hipho mwandzo.
16 Ndipho nriphotambukira Bwana Jesu vyogomba, achiamba ‘Johana
wabatiza na madzi, ela mwimwi mundabatizwa na Roho Mtakatifu.’
17 Ichikala Mlungu waapha zawadi dza iratu yohewa swiswi, hu-
riphomkuluphira Bwana Jesu Masihi, sambi mino nina uwezo wani
wakumpinga Mlungu?”

18 Ariphosikira hivyo, taayalumbana naye tsona. Amtogola Mlungu kuno
achiamba, “Mlungu waapha atu ambao sio Ayahudi nafwasi ya kutubu na
kuphaha uzima wa kare na kare.”

Ujumbe wa Jesu unafika mudzi wa Antiokia

19 Hara afuasi ambao kala akatsamukana kpwa sababu ya mateso wakati
wa kuolagbwa Stefano, aphiya hadi seemu za Foinike, chisuwa cha Kupuro
na mudzi wa Antiokia. Akpwendasemurira neno ra Mlungu kpwa Ayahudi
bahi.
20 Ela afuasi anjina kula chisuwa cha Kupuro na mudzi wa Kirene
aphiya Antiokia na achendasemurira habari nono kuhusu Bwana Jesu
kpwa Ayunani nao.
21 Mlungu waajaliya achiapha uwezo, na kundi kulu ra atu ragaluka na
richimkuluphira Jesu.

22 Habari hizi zaafikira afuasi okala Jerusalemu, nao achimuhuma
Barinaba kuphiya Antiokia.
23 Ariphofika hiko na kuona baraka za Mlungu, wahererwa na achiatiya
moyo osi ili akale aaminifu chikpweli-kpweli kpwa Mlungu.
24 Mana kala ni mutu mnono, ambaye kala anatawalwa ni Roho
Mtakatifu na ariyekala na kuluphiro ra kudina. Phahi kundi kulu ra atu
richimkubali Bwana Jesu.

25 Badaye Barinaba waphiya mudzi wa Tariso kpwendamuendza Sauli,

---

11:16 11:16 Mahendo 1:5 **11:19 11:19** Mahendo 8:1–4

26 na ariphomphaha, wakpwedza naye Antiokia. Phahi Barinaba na Sauli
akala na kundi ra afuasi mwaka mzima na achifundza kundi kulu ra atu.
Hiko Antiokia ndiko ambako afuasi a Jesu aandza kuihwa Akristo.*
27 Wakati hinyo-hinyo hiko Antiokia kpwakpwedza manabii kula
Jerusalemu.
28 Mmwenga wa hinyo manabii kala aihwa Agabo. Agabo waima na
achitabiri kpwa uwezo wa Roho Mtakatifu kukala; vi karibuni kundahenda
ndzala kali dunia ndzima. (Ndzala iyo yakala wakati wa utawala wa
Klaudia.)
29 Afuasi akata shauri chila mmwenga atsange chochosi kulengana na
uwezowe kuterya afuasi ayawao okala anaishi Judea.
30 Phahi atsanga, na achilavya pesa zao kpwa Barinaba na Sauli ili
ziphirikpwe Judea kpwa vilongozi a kundi ra afuasi a Jesu.

12

Afuasi a Jesu anazidi kuteswa

1 Siku hizo Mfalume Herode wagbwira afuasi anjina na achiandza
kuagayisa.
2 Wamuolaga Jakobo ndugungbwa wa Johana na upanga.
3 Herode ariphoona Ayahudi akahamirwa ni dzambo hiro, walagiza
Petero agbwirwe. Petero wagbwirwa bada ya Sikukuu ya Mikahe
Isiyotiywa Hamira.*
4 Bada ya Petero kugbwirwa, wamtiya jela, na achilavya asikari amrinde.
Asikari aganywa madiba mane na chila diba kala rina asikari ane. Nia ya
Herode kala analonda Petero ashitakiwe mbere za atu bada ya Sikukuu ya
Pasaka.
5 Phahi, Petero ariphokala jela, afuasi ayae amuvoyera Mlungu kpwa
chadi sana.

Malaika anamtuluza Petero jela

6 Usiku ambao Herode kala andamlavya Petero kpwa atu, Petero kala
arere kahi-kahi ya asikari airi kuno akafungbwa silisili mbiri. Piya kala
kuna arindzi anarinda ryango ra jela.
7 Gafula malaika wa Mlungu achitsembuka na muching'ala mo jela.
Wampiga Petero lavuni achimlamusa, achimuamba, "Lamuka upesi!" Na
mara mwenga hira silisili zichivuguka mura mikononi na zichigbwa.
8 Alafu yuya malaika achimuamba, "Vwala nguwozo na virahuvyo."
Petero achivwala. Chisha malaika achimuamba, "Dzifunge mkumbuuo na
unilunge."
9 Petero achimlunga-lunga yuya malaika hadi kondze. Ela kala kamanya
kukala, gara gahendwago ni malaika ganahendeka kpweli; waona analoha
tu.
10 Atsapa asikari a mwandzo, na achitsapa a phiri, alafu achifika
ryango ra chuma ra kuinjirira mudzini. Hiro ryango ravuguka renye na
achitsapa. Anyendeka barabarani phamwenga, alafu gafula yuya malaika
achiangamika na achimricha Petero macheye.
11 Ndipho Petero aching'alwa ni matso na achiamba, "Ehe! Sambi
ndipho, nikaelewa. Kpwa kpweli Mlungu akahuma malaikawe ili edze

* **11:26 11:26** ***Akristo***: Kpwa Chiyunani manage ni *afuasi a Kristo*, yani Masihi. **11:28 11:28** Mahendo 21:10 * **12:3 12:3** Sikukuu ya mikahe isiyotiywa hamira ni sikukuu ya Chiyahudi ambayo nkukala siku sabaa bada ya Pasaka. Soma chitabu cha Kutsama 12:1 hadi 13:10. **12:4 12:4** Kutsama 12:1–27

aniokole na uyi wa Herode na chila chitu ambacho Ayahudi kala akapanga
kunihendera.”
12 Petero ariphomanya hivyo, waphiya kaya kpwa Maryamu, nine wa
Johana Mariko, ambako atu anji kala akakutana na anavoya Mlungu.
13 Wapiga hodi mryangoni, na mtumishi wa chichetu aihwaye Roda
wakpwedza mryangoni ili amvugurire.
14 Yuya msichana ariphotambukira sauti ya Petero, wahererwa sana,
na badala ya kuvugula mryango, wazola ndani na achendaambira atu,
“Petero a pho mryangoni!”
15 Nao achimuamba yuya msichana, “Una koma we?” Ela iye achishata
kukala ni kpweli, Petero anapiga hodi phondze. Nao achimuamba, “Hiye
ni lazima akale ni malaikawe.”†
16 Naye Petero hiko kondze kala akadinisa kupiga hodi. Mwisho hara atu
avugula mryango, na ariphomuona, atezeka sana.
17 Petero waatsuphira mikono ili anyamale na alafu achiaeleza vira
Mlungu achivyomtuluza jela. Chisha achiaambira, “Muelezeni Jakobo‡
mambo higa na afuasi anjina a Jesu.” Alafu Petero wauka achiphiya phatu
phanjina.
18 Ligundzure kuriphocha, hiko jela kpwakala na fujo ra ajabu, kpwa
mana hinyo asikari kala anauzana richiromphaha Petero.
19 Herode walagiza Petero aendzwe chila phatu, ela kayaphahikana.
Hipho walagiza hara asikari auzwe maswali, chisha aolagbwe.

Chifo cha Herode

Bada ya higo, Herode wauka Judea achiphiya mudzi wa Kaisaria na
achendakala kpwa muda.
20 Wareyezwa sana ni atu a midzi ya Tiro na Sidoni. Ela nao alonda
mapatano kpwa sababu tsi zao kala zikaadamira tsi ya Mfalume Herode
kpwa chakurya. Phahi aungana phamwenga na achim’bembeleza Balasto,
ambaye kala ni mtumishi muhimu wa mfalume, ili akale uphande wao
wakati achiphiya kpwa mfalume.
21 Alafu kpwatsambulwa siku, Herode achivwala kandzuye ya chifalume,
achisagala chihiche cha chifalume, na achilavya hutuba kpwa atu a Tiro
na Sidoni.
22 Hinyo umati wa atu wapiga kululu uchiamba, “Iyo ni sauti ya mlungu
na wala sio ya mwanadamu.”
23 Phapho hipho malaika wa Mlungu wam’bwaga Herode na ukongo,
kpwa sababu kala kamuphere Mlungu sifwa hiyo. Wariwa ni minyololo
na achifwa.
24 Ela atu anji asikira habari za Jesu, na afuasi aenjerezeka sana.
25 Barinaba na Sauli ariphomala kazi yao Jerusalemu, auya Antiokia
phamwenga na Johana Mariko.

13

Barinaba na Sauli anatsambulwa kuhenda kazi ya Mlungu

1 Hiro kundi ra afuasi hiko Antiokia kala rina manabii na alimu. Atu
hinyo kala ni Barinaba, Simioni ambaye piya kala achiihwa Mwiru, Lukio
kula tsi ya Kirene, Manaeni ambaye warerwa phamwenga na Mfalume
Herode, na Sauli.

---

† **12:15 12:15** Ayahudi aamini kala malaika arindaye mutu anaweza kutsembuka na sura ya ye mutu amrindaye. ‡ **12:17 12:17** ***Jakobo***: Ndugungbwa wa Jesu.

2 Wakati kala anamuabudu Mlungu na kufunga, Roho Mtakatifu
waamba, “Nitengerani Barinaba na Sauli ili ahende kazi yoatsamburira.”
3 Phahi, bada ya kufunga na kuvoya, aabandikira mikono achiavoyera,
na achiaricha achiphiya vyao.

Barinaba na Sauli ko chisuwa cha Kupuro

4 Barinaba na Sauli ahumwa ni Roho Mtakatifu na achiuka kuphiya
bandari ya Seleukia. Bada ya hipho asafiri na meli kuphiya chisuwa cha
Kupuro.
5 Ariphofika mudzi wa Salami, atangaza ujumbe wa Mlungu masina-
gogini. Johana Mariko wakala phamwenga nao kama msaidizi wao.
6 Anyendeka chisuwa chosi hadi achifika mudzi wa Pafo ambako akutana
na Myahudi mmwenga mtsai yeihwa Bari-Jesu, na ambaye kala ni nabii
wa handzo.
7 Hiye mtsai kala ni msena wa Serigio Paulo, ambaye kala ni mtawala
wa chisuwa hicho. Hiye mtawala Serigio Paulo kala ni mutu wa achili,
naye wamuiha Barinaba na Sauli ili edze amuambire mafundzo kula kpwa
Mlungu.
8 Ela yuya mtsai Elimasi (dzinare kpwa Chiyunani) wapinga na achi-
jaribu kumzuwiya mtawala asikubali mafundzo kuhusu Jesu.
9 Ela Sauli, ambaye piya kala achiihwa Paulo, walongozwa ni Roho
Mtakatifu, achimlolato yuya mtsai, achimuamba,
10 “Mwana wa Shetani wee! Adui wa mambo ga kpweli! Wadzieresa
chila aina ya lihandzo na werevu, na chila wakati unalonda kugaluza
ukpweli wa Mlungu ukale handzo.
11 Sambi Mlungu andakutiya adabu; undakala chipofu na kundaona
mwanga wa dzuwa kpwa muda.”
Mara mwenga Elimasi achiona chitu dza guro na jiza. Waangaika hiku
na hiko kuendza mutu wa kumgbwira mkpwono na kumlongoza njira.
12 Yuya mtawala wa hicho chisuwa ariphoona hivyo waangalazwa ni
mafundzo ga Mlungu, na achiamini.

Paulo na Barinaba mudzi wa Antiokia seemu za Pisidia

13 Kula mudzi wa Pafo, Paulo wapanda meli na ayae kuphiya mudzi wa
Periga, seemu za Pamfilia, ambako Johana Mariko waricha ayae na achiuya
Jerusalemu.
14 Paulo na atu anjina atsapa na Periga hadi mudzi wa Antiokia seemu
za Pisidia. Siku ya Kuoya ainjira sinagogini, na achendasagala.
15 Bada ya mutu kusoma kula chitabu cha Shariya za Musa na Maandiko
ga manabii, atawala a sinagogi amlavira muhumwa Paulo na ayae.
Achiamba, “Enehu, ichikala muna neno rorosi ra kuaambira atu ili kuatiya
moyo, tafadhalini gombani.”
16 Phahi Paulo waima, achiatsuphira mkpwono, chisha achiamba,
“Enehu Aiziraeli na mwimwi anjina mumuabuduo Mlungu, niphundzani!
17 Mlungu wa Aiziraeli watsambula akare ehu, achiajaliya na achikala
anji wakati ariphokala Misiri. Tsona waalongoza kuuka Misiri kpwa
uwezowe mkpwulu sana.
18 Chisha achiavumirira miaka mirongo mine ariphokala hiko weruni.

13:17 13:17 a Kutsama 1:7; **b** Kutsama 12:51 **13:18 13:18** Isabu 14:34; Kumbukumbu 1:31

19 Bada ya higa Mlungu waangamiza mataifa ganjina sabaa gokala tsi ya
Kanani na iyo tsi achiipha atue.
20 Mambo higa gosi gahala kama miaka magana mane na mirongo
mitsano. Badaye Mlungu waapha akare ehu aamuli ili aalongoze. Nao
alongoza hadi wakati wa nabii Samueli.
21 Chisha hinyo akare ehu avoya Mlungu aphahe mfalume. Naye Mlungu
achiapha Sauli, mwana wa Kishi wa kabila ra Benjamini, ambaye wakala
mfalume wao miaka mirongo mine.
22 Na Mlungu ariphomuusa Sauli, wamuika Daudi akale mfalume.
Mlungu wagomba maneno manono kuhusu Daudi, achiamba, 'Daudi
mwana wa Jese anafurahisha moyo wangu; ni mutu ambaye andahenda
chila chitu nilondacho.'
23 "Mlungu wamuhenda mmwenga wa chivyazi cha Daudi akale Muokoli
wa Aiziraeli kama arivyolaga. Naye ni Jesu.
24 Kabila Jesu kadzangbweandza kaziye, Johana M'batizadzi
waatangazira Aiziraeli osi atubu dambi zao na abatizwe.
25 Johana ariphokala anamarigiza kaziye, waamba, 'Munafikiri mino ni
ani? Mimi siye hiye mumgodzaye. Ela phundzani! Kuna mutu aredza
bada ya mimi ambaye sifwaha hata kuvula virahuvye.'
26 "Enehu, chivyazi cha Burahimu, na mwimwi muabuduo Mlungu,
habari za Mlungu za kuokola atu zarehwa kpwehu.
27 Atu a Jerusalemu na atawala aho taayamtambuwa Jesu ni ani. Wala
taaelewere maneno ga manabii ambago kala gachisomwa chila Siku ya
Kuoya. Phahi, kpwa sababu iyo Ayahudi atimiza maneno ga manabii,
mana amhukumu kuolagbwa.
28 Hata dzagbwe taayaphaha sababu ya kpweli ya kumuolaga Jesu, ela
amuamba Pilato, ni aolagbwe.
29 Bada ya kumuhendera chila chitu choandikpwa kumuhusu, amtsereza
msalabani na achendamlaza mbirani.
30 Ela Mlungu wamfufula,
31 na kpwa muda mure atu ambao kala achisafiri na Jesu kula Galilaya
hadi Jerusalemu amuona. Nao ni mashaidige kpwa atu a Iziraeli.
32 "Rero hunakuambirani habari nono kukala mambo ambago Mlungu
waalaga akare ehu,
33 wahutimizira swiswi chivyazi cha hinyo akare, kpwa kumfufula Jesu.
Zaburi ya phiri, Mlungu waamba, 'Uwe u Mwanangu, rero nikakala
Sowe.'*
34 Na kuhusu kumfufula Jesu na asiole mbirani, Mlungu achiamba,
'Nindakupha baraka zangu za kpweli zomlaga Daudi.'†
35 Piya phatu phanjina phaandikpwa, 'Kundamricha mtumishio
muaminifu uriyemtsambula aole.'‡
36 Daudi wamhumikira Mlungu wakati wa uzimawe, alafu wafwa na
achizikpwa vikurani pha akaree, na mwiriwe uchiola.
37 Ela iye ambaye Mlungu wamfufula, kayaola.

13:19 13:19 a Kumbukumbu 7:1; **b** Joshuwa 14:1 **13:20 13:20 a** Aamuli 2:16; **b** 1 Samueli 3:20 **13:21 13:21 a** 1 Samueli 8:5; **b** 1 Samueli 10:21 **13:22 13:22 a** 1 Samueli 13:14; **b** 1 Samueli 16:12; Zaburi 89:20 **13:24 13:24** Mariko 1:4; Luka 3:3 **13:25 13:25 a** Johana 1:20; **b** Mathayo 3:11; Mariko 1:7; Luka 3:16; Johana 1:27 **13:28 13:28** Mathayo 27:22,23; Mariko 15:13,14; Luka 23:21–23; Johana 19:15 **13:29 13:29** Mathayo 27:57–61; Mariko 15:42–47; Luka 23:50–56; Johana 19:38–42 **13:31 13:31** Mahendo 1:3 **13:32 13:32** Zaburi 2:7 * **13:33 13:33** Chitabu cha Zaburi 2:7. **13:34 13:34** Isaya 55:3 † **13:34 13:34** Chitabu cha Isaya 55:3. **13:35 13:35** Zaburi 16:10 ‡ **13:35 13:35** Chitabu cha Zaburi 16:10.

38 “Kpwa hivyo, enehu, nalonda mmanye kala kpwa sababu ya mutu
hiyu Jesu, hunaweza kukusemurirani ujumbe kuhusu kuswamehewa
dambi zenu.
39 Shariya za Musa taziweza kumuhenda mutu kuphaha haki, ela chila
mutu amkuluphiraye Jesu anahendwa kukala wa haki.
40 Phahi dzimanyirireni sedze mkaphahwa ni higo gogombwa ni man-
abii:
41 ‘Phundzani mwi atu a chibero,
mundamaka na muangamike,
mana nindahenda chitu wakati wenu ambacho,
hata mutu achikuambirani, tamundaamini bii.’ ”§
42 Paulo na Barinaba ariphokala anatuluka sinagogini, waalikpwa edze
afundze tsona mambo higo Siku ya Kuoya yedzayo.
43 Mkpwutano uriphosira, Ayahudi anji na atu anjina alungao dini ya
Chiyahudi aalunga na achendabisha nao. Paulo na Barinaba aabembeleza
ili azidi kukuluphira mendzwa ya Mlungu, ambaye waajaliya.
44 Siku ya Kuoya iriphofika, karibu atu osi mudzi mzima akpwedza-
phundza neno ra Mlungu.
45 Ela Ayahudi ariphoona hura umati wa atu, aona wivu, achimlaphiza
Paulo na achipinga gara agombago.
46 Phahi, Paulo na Barinaba agomba nao chilume, achiaambira, “Kala
ni lazima hutangaze ujumbe wa Mlungu kpwa Ayahudi kpwandza. Ela
kpwa vira munarema, na munaona tamuna haja ya uzima wa kare na
kare, phahi, ni lazima huatangazire atu anjina ambao sio Ayahudi.
47 Mana Mlungu wahulagiza hivi:
‘Nákuhenda mwanga kpwa atu ambao sio Ayahudi,
ili uphirike wokofu wangu chila phatu duniani.’ ”*
48 Atu ambao sio Ayahudi ariphosikira hivyo, ahererwa na achiutogola
hura ujumbe kula kpwa Mlungu. Nao osi ariotsambulwa kuphokera uzima
wa kare na kare amkuluphira Jesu.
49 Phahi, neno ra Mlungu ragota chila phatu seemu yosi.
50 Ela Ayahudi atiya fitina kpwa achetu okala na vyeo na anamuogopha
Mlungu na alume muhimu a mudzini. Achiafyakatsira amtese Paulo na
Barinaba na achiazola auke seemu hiyo.
51 Phahi akukuta vumbi ra mwao maguluni ili rikale onyo kpwao na
achiuka kuphiya mudzi wa Ikonio.
52 Afuasi a Jesu hiko Antiokia achihererwa sana na achiodzalwa ni Roho
Mtakatifu.

14

*Paulo na Barinaba
hiko mudzi wa Ikonio*

1 Hiko Ikonio nako mambo gakpwendakala vivyo: Paulo na Barinaba
kala achiphiya sinagogini. Afundza neno ra Mlungu vizuri sana hata
Ayahudi anji na atu anjina ambao sio Ayahudi achiamini.
2 Ela Ayahudi ariorema kuamini, aafyakatsira atu ambao sio Ayahudi ili
areyerane na hara oamini.
3 Phahi Paulo na Barinaba asagala muda mure hiko kusemurira neno ra
Mlungu bila ya wuoga. Na Mlungu waajaliya uwezo wa kuhenda vilinje na

13:41 **13:41** Habakuki 1:5 § **13:41** **13:41** Chitabu cha Habakuki 1:5. **13:47** **13:47** Isaya 42:6; 49:6 * **13:47** **13:47** Chitabu cha Isaya 49:6. **13:51** **13:51** Mathayo 10:14; Mariko 6:11; Luka 9:5; 10:11

dalili, kuonyesa kala mafundzo gao kuhusu mbazi na mendzwa ya Mlungu
ni ga kpweli.
4 Atu a mudzi hinyo aganyana: anjina akala uphande wa Ayahudi na
anjina achiunga mkpwono hara mitume.
5 Mwisho, Ayahudi na atu anjina ambao sio Ayahudi aungana na akulu
ao, achipanga kuhenda vibaya na kuaolaga kpwa kuapiga mawe.
6 Hara mitume ariphomanya njama hiyo, achimbira kuphiya midzi ya
Lisitira na Dabe seemu za Likonia na mitaa ya jirani,
7 ambako azidi kutangaza habari nono kuhusu Jesu Muokoli.

Paulo anaphoza chiswere hiko Lisitira

8 Hiko Lisitira kala kuna mutu mmwenga chiswere, ambaye hangu
kuvyalwakpwe kala kadzangbwenyendeka bii.
9 Hiye chiswere wamphundza Paulo wakati kala anagomba. Paulo
wamlolato na achiona yuya chiswere ana imani ya kumphoza.
10 Achimuamba kpwa raka ra dzulu, “Unuka uime na magulugo!” Gafula
yuya chiswere watina na achiandza kunyendeka.
11 Atu ariphoona chilinje chohendwa ni Paulo, apiga kululu chikpwao
Chilikonia achiamba, “Milungu ikedza kpwehu na umbo ra binadamu!”
12 Hara atu amtunga dzina Barinaba, achimuiha Zeusi, naye Paulo
achimuiha Herime,* mana kala ndiye agombaye sana.
13 Mlavyadzi-sadaka wa Zeusi ambaye phatuphe pha kulavira sadaka
kala ni phephi na mudzi, wareha ndzau na maruwa ryango ra mudzi.
Mana ye mlavyadzi-sadaka na hinyo umati wa atu kala analonda kulavira
sadaka mitume.
14 Ela hara mitume, Barinaba na Paulo ariphosikira hivyo, akpwanyula
nguwo zao na achizola mo kahi-kahi za atu kuno anapiga kululu anaamba,
15 “Msihende hivyo alume, mana swiswi hu anadamu tu dza mwimwi!
Hwakpwedzakureherani habari nono ili mriche kuvoya hivi vitu visivyo
mana, ela mvoyeni Mlungu ariye moyo, uriyeumba dzulu mlunguni, tsi,
bahari na vyosi virivyo mumo.
16 Wakati wa nyuma Mlungu waricha chila taifa ranjina rilunge mam-
boge,
17 ela kadzangbwericha kuonyesa atu kala a kuko, mana nkuhenda
manono. Nkukureherani mvula kula mlunguni na mavuno wakati wa
sawa. Piya nkukuphani vyakurya vya kutosha na raha mwenu mioyoni.”
18 Ela hata bada ya kugomba maneno gosi higo, bado yakala vigumu
Paulo na Barinaba kuzuwiya hura umati wa atu usialavire sadaka.
19 Badaye kpwakpwedza Ayahudi kula midzi ya Antiokia na Ikonio
achedzatiya ndzili kpwa atu kukala Paulo ni mutu mui, nao achikubali.
Achimpiga mawe hata achiona labuda akafwa, alafu achimguruta kondze
ya mudzi.
20 Ela afuasi a Jesu amzunguluka, naye achiunuka na achiuya mudzini.
Siku ya phiriye Paulo na Barinaba auka achiphiya mudzi wa Dabe.

Paulo na Barinaba anauya mudzi wa Antiokia, jimbo ra Siria

---

* **14:12 14:12** Zeusi kala ndiye mlungu mkpwulu wa Ayunani kuriko milungu yosi. Hinyo Ayunani kala achiamini Herime ni mlungu wanjina ambaye kala achihendwa muhumwa. **14:15 14:15** Kutsama 20:11; Zaburi 146:6

21 Paulo na Barinaba atangaza habari nono kuhusu Jesu Muokoli hiko
mudzi wa Dabe na achiphaha afuasi anji. Alafu auya midzi ya Lisitira,
Ikonio na Antiokia seemu za Pisidia.
22 Hara mitume atiya moyo afuasi a midzi iyo na achiafundza zaidi
kumkuluphira Jesu. Chisha achiatambukiza achiamba, "Huchilonda
kuinjira kpwenye ufalume wa Mlungu ni lazima hutsapireni tabu nyinji."
23 Chila phatu phokala na kundi ra afuasi a Jesu, Paulo na Barinaba
atsambula vilongozi. Afunga na achiavoyera Mlungu aarinde hinyo
amukuluphirao Jesu.
24 Hara mitume atsapa na seemu za Pisidia na achifika seemu za Pamfilia.
25 Bada ya kufundza neno ra Mlungu hiko mudzi wa Periga, atserera
kuphiya bandari ya Atalia.
26 Kula Atalia, apanda meli kuuya Antiokia ambako pho mwandzo kala
akavoyerwa Mlungu aajaliye kpwa kazi yao. Sambi kala anauya Antiokia
mana kala akamala kazi.
27 Ariphofika Antiokia akusanya kundi rosi ra afuasi achiasemurira
mambo gosi ambago Mlungu waahendera na vira Mlungu arivyoavugurira
njira atu ambao sio Ayahudi kumkuluphira Jesu.
28 Paulo na Barinaba akala hipho na hinyo afuasi siku za kukola.

15

Mkpwutano wa afuasi a Jesu
hiko Jerusalemu

1 Alafu pho Antiokia phakpwedza atu kula Judea ambao kala anafundza
hara afuasi anaamba, "Tamuweza kuokoka hadi mtiywe tsatsani, kama
mila yorehwa ni Musa iambavyo."
2 Mambo higo gahenda Paulo na Barinaba akale na malau mafu sana
na hinyo okala anafundza hivyo. Hipho, Paulo na Barinaba phamwenga
afuasi anjina atsambulwa kuphiya Jerusalemu kpwendakutana na mitume
na vilongozi anjina, kuhusu dzambo hiro.
3 Phahi kundi ra afuasi ramsindikiza Paulo na ayae kuphiya Jerusalemu,
nao ariphokala anatsapa na seemu za Foinike na Samariya, asemurira vira
atu asio kala Ayahudi vyogaluka na achimkuluphira Mlungu. Habari hizi
zahamira afuasi osi.
4 Ariphofika Jerusalemu, akaribishwa ni kundi ra afuasi, phamwenga na
mitume na vilongozi a hiko, nao aasemurira chila chitu ambacho Mlungu
waahendera.
5 Alafu afuasi anjina ambao kala ni kundi ra Mafarisayo aima na
achiamba, "Afuasi a Jesu ambao sio Ayahudi, ni lazima atiywe tsatsani
na alunge Shariya za Musa."
6 Phahi hara mitume na vilongozi anjina akutana kubisha kuhusu
dzambo hiro.
7 Bada ya kulumbana kpwa muda mure, Petero wang'oka achiamba,
"Enehu, mnamanya kukala pho nyuma Mlungu wanitsambula mimi
kumanyisa atu asio kala Ayahudi habari nono kuhusu Jesu, ili nao asikire
na kumkuluphira.
8 Mlungu ambaye anamanya mioyo ya atu, waonyesa kala waakubali,
mana waapha Roho Mtakatifu dza viratu sisi.
9 Mlungu kayaika tafwauti ya swiswi Ayahudi na asio kala Ayahudi, ela
hosi wahuswamehe dambi zehu kpwa mana hwamkuluphira Jesu.

15:1 15:1 Alawi 12:3 **15:7 15:7** Mahendo 10:1–43 **15:8 15:8** Mahendo 10:44; 2:4

10 Sambi kpwadze munamjeza Mlungu kpwa kuahika mizigo afuasi
ayawenu, ambayo hata akare ehu na swiswi tahuweza kuitsukula?
11 Sivyo kabisa! Hunaamini kukala atu osi, Ayahudi na asio kala Ayahudi,
anaokolwa ni mbazi na mendzwa ya Bwana Jesu bahi."
12 Alafu mkpwutano mzima wanyamala kuphundza Barinaba na
Paulo. Asemurira kuhusu Mlungu arivyoajaliya kuhenda vilinje na dalili
kuonyesa uwezowe kpwa atu asio kala Ayahudi.
13 Ariphomala kubisha, Jakobo waamba, "Enehu, hebu niphundzani.
14 Simoni Petero akahueleza vira ambavyo Mlungu wadzishuulisha na
atu asio kala Ayahudi hipho mwandzo, kpwa kuatsambula anjinae akale
atue.
15 Hata maneno ga manabii piya ganakubaliana na higo phoamba:
16 'Badaye, mimi Mlungu, nindauya
nedze nidzenge uphya nyumba ya Daudi iriyogbwa.
Nindauyiza kula kpwa masazage
na niudzenge uphya tsona.
17 Nao atu anjina aniendze mimi Mlungu,
na atu osi asio kala Ayahudi aihwao kpwa dzina rangu aniendze.
Vivi ndivyo aambavyo Mwenyezi Mlungu ahendaye mambo gaga gosi,
18 ambago wahenda gamanyikane kula pho kare.'
19 "Kpwa hivyo, maoni gangu naamba, husiayugeni atu ambao sio
Ayahudi ndiogaluka kumlunga Mlungu.
20 Ela ni lazima huaandikire baruwa kuaambira, asirye vyakurya
vyotiywa uyi kpwa kulaviwa sadaka kpwa milungu ya vizuka, asihende
uzinifu, asirye nyama achiyesongolwa wala asirye mlatso.
21 Mana mmanye kala hangu kare Shariya za Musa zinatangazwa mudzi
hadi mudzi na kusomwa masinagogini Siku za Kuoya."

Baruwa inaandikirwa afuasi a Jesu asio kala Ayahudi

22 Phahi mitume na vilongozi anjina, phamwenga na afuasi osi,
akubaliana na achitsambula atu airi aphiye Antiokia phamwenga na Paulo
na Barinaba. Atsambula Juda piya yeihwa Barisaba, na Sila, ambao kala
ni vilongozi piya.
23 Phahi iyo baruwa yophirikpwa kala inaamba:
Swiswi ndugu zenu, mitume na vilongozi osi, hunakulamusani
mwimwi afuasi a Jesu ambao simwi Ayahudi mkalao mudzi wa Antiokia,
na seemu za Siria na Kilikia.
24 Swino hwasikira kuna ayawehu anjina okpwedza hiko kpwenu
bila ya ruhusa yehu, achikuyugani achili na kukuangaishani kpwa higo
arigogomba.
25 Phahi swino hwakutana na huchikubaliana kutsambula atu edze
kpwenu phamwenga na asena ehu Barinaba na Paulo,
26 ambao adzilavya maisha gao kumuhumikira Bwana wehu Jesu
Masihi.
27 Hukalavya hano ndugu airi, Juda na Sila ili akuelezeni na miromo
yao mambo gaga higa hunagokuandikirani.
28 Mana Roho Mtakatifu phamwenga na swiswi hwaona vibaya
kukuhikani mzigo wanjina zaidi isiphokala ziratu shariya muhimu:

15:16 15:16 Amosi 9:11,12 **15:20 15:20 a** Kutsama 34:15–17; **b** Alawi 18:6–23; **c** Alawi 17:10–16

29 Msirye chakurya cholaviwa sadaka kpwa vizuka, msirye mlatso
wala nyama yehendasongolwa na msihende uzinifu. Mchigbwira mambo
higa mundasagala vinono sana. Kpwaherini, mkale salama.
30 Phahi asindikizwa kula Jerusalemu achiphiya Antiokia ambako akp-
wendakusanya afuasi osi na achiapha hira baruwa.
31 Ariphosoma hira baruwa aonato sana kpwa kutiywa moyo.
32 Juda na Sila kala ni manabii, nao aambira mambo manji ambago
gaaterya sana hara afuasi na gachiatiya moyo.
33 Bada ya kukala nao kpwa muda, hinyo afuasi aasindikiza kuuya
salama. Auya Jerusalemu kpwa hinyo okala akaahuma. [
34 Ela Sila wakata shauri kusala kuko.]*
35 Ela Paulo na Barinaba asala Antiokia ambako, phamwenga na atu
anjina anji, afundza na kutangaza neno ra Mlungu.

Paulo na Barinaba anatengana

36 Badaye wakati fulani Paulo wamuamba Barinaba, "Nahuphiye
hukaalole afuasi a Jesu chila mudzi huriotangaza neno ra Mlungu, ili
hukamanye aendereravyo."
37 Barinaba kala analonda aphiye na Johana ambaye piya kala aihwa
Mariko.
38 Ela Paulo achiona sio sawa, kpwa sababu Johana waachimbira
ariphokala Pamfilia na achiricha kuhenda nao kazi.
39 Paulo na Barinaba alumbana sana hata ichibidi chila mmwenga
akale lwakpwe. Barinaba wahala Johana Mariko na achendapanda meli
achiphiya chisuwa cha Kupuro.
40 Ela Paulo wahala Sila, achivoyerwa Mlungu ni hara afuasi anjina ili
aarinde, alafu achiuka.
41 Paulo watsapira seemu za Siria na Kilikia ambako wakpwendaatiya
moyo afuasi a Jesu okala kuko.

16

Timothi anaungana na Paulo na Sila

1 Paulo wasafiri hadi midzi ya Dabe na Lisitira ambako wakutana
na mfuasi mmwenga yeihwa Timothi. Nineye kala ni Myahudi na
wamkuluphira Jesu, ela ise kala ni Myunani.
2 Afuasi osi a Jesu okala Lisitira na Ikonio kala achimlika Timothi.
3 Paulo kala analonda kumhala aphiye naye. Ichibidi amutiye tsatsani
kpwa sababu Ayahudi ariokala seemu hizo kala anamanya ise ni Myu-
nani.*
4 Azunguluka mudzi hadi mudzi, kuambira atu omkuluphira Jesu
malagizo gotsapizwa ni mitume na vilongozi anjina hiko Jerusalemu, ili
agalunge.
5 Phahi, kuluphiro ra makundi ga afuasi razidi kukula na atu achien-
jerezeka chila siku.

Paulo anaona ruwiya
kuhusu kuphiya seemu za Makedonia

6 Paulo na ayae atsapa na seemu za Firigia na Galatia, kpwa sababu Roho
Mtakatifu waazuwiya kusemurira neno ra Mlungu jimbo ra Asia.

---

* **15:34 15:34** Vitabu vyanjina vya kare tavina msitari wa 34. **15:38 15:38** Mahendo 13:13

* **16:3 16:3** Ayunani taatiywa tsatsani, kpwa hivyo Ayahudi kala taaweza kumkubali Timothi hadi adekpwe.

7 Ariphofika mphaka wa Misia alonda kuinjira jimbo ra Bithinia, ela Roho
wa Jesu achiazuwiya.
8 Hipho aenderera na charo, achitsapa na seemu ya Misia hadi bandari
ya Tirowa.
9 Usikuwe Paulo waona mutu ruwiyani kula jimbo ra Makedonia
akamuimira pho phephi, achimuamba, “Nakuvoya wedze Makedonia
wedze uhuterye!”
10 Paulo ariphoona ruwiya hiyo, hwafunganya upesi kuphiya Makedonia,
mana hwamanya Mlungu anahuiha hukatangaze habari nono kuhusu Jesu
hiko.

Mchetu yeihwa Lidia anaokoka hiko Filipi

11 Hwapanda meli bandari ya Tirowa huchiphiya mwenga kpwa mwenga
hadi chisuwa cha Samotirake, na siku ya phiriye huchifika bandari ya
Neapoli.
12 Kula hipho huaphiya Filipi ambako hwakala kpwa muda. Filipi kala
ni mudzi muhimu wa jimbo ra Makedonia, nao kala unatawalwa ni Arumi.
13 Siku ya Kuoya iriphofika, hwatuluka kondze ya ryango ra mudzi hadi
muhoni, ambako hwaona kala kuna phatu ambapho Ayahudi nkuvoya
Mlungu. Huchisagala na huchibisha na achetu ambao kala anakutana.
14 Mmwenga yekala anaphundza mafundzo gehu ni mchetu yeihwa
Lidia kula mudzi wa Thiatira, ambaye kala ana bishara ya vitambara vya
zambarau. Lidia kala anamuogopha Mlungu, naye wamng’aza matso na
achikubali mafundzo ga Paulo.
15 Wabatizwa phamwenga na atu osi a phakpwe kaya. Alafu achihualika
kpwakpwe, achiamba, “Ichikala mukakubali kala ni mfuasi muaminifu
wa Bwana Jesu, karibuni mkakale kpwangu.” Wahubembeleza, mwisho
huchiphiya.

Paulo na Sila anatiywa jela hiko Filipi

16 Siku mwenga huriphokala hunaphiya hipho phatu pha kuvoya
Mlungu, hwakutana na mtumwa wa chichetu, yekala ana pepho. Pepho
zomuhenda akale na uwezo wa kutabiri mambo ndigokpwedza badaye.
Watajirisha sana matajirige kpwa kutabiriya atu bahati zao.
17 Yuya msichana waandza kulunga-lunga Paulo na swiswi kuno anapiga
kululu anaamba, “Atu hano ni atumishi a Mlungu Ariye Dzulu Zaidi. Nao
anakutangazirani vira ambavyo munaweza kuokolwa!”
18 Waenderera kugomba hivyo siku nyinji, mwisho Paulo gamsinya,
achimgalukira na achimuamba yuya pepho, “Kpwa dzina ra Jesu Masihi,
tuluka himo mwa hiye msichana!” Na phapho hipho yuya pepho
achituluka.
19 Enye a yuya mtumwa ariphomanya kala taaweza kuphaha pesa tsona,
amgbwira Paulo na Sila achiaguruta hadi mbere za atu na akulu a Chirumi.
20 Ariphoafisa hiko kpwa akulu, aashitaki achiamba, “Atu hinya ni
Ayahudi, na anahenda fujo mwehu mudzini.
21 Anafundza mila ambazo siyo sawa chishariya. Tahuzikubali na
tahuweza kuzilunga mana hu anatsi a Utawala wa Rumi.”
22 Umati wa atu waunga mkpwono mashitaka higo ga Paulo na Sila. Hara
akulu a Chirumi alagiza avulwe nguwo na achapwe viboko.
23 Achapwa viboko sana kabisa, alafu achitiywa jela. Naye asikari wa
jela walagizwa aarinde vinono sana.

24 Asikari jela ariphophaha malagizo higo, waatiya chumba cha ndani
na achiafunga silisili za maguluni phamwenga na mapande ga magogo.
25 Iriphofika saa sita za usiku, Paulo na Sila kala anavoya Mlungu na
kumuimbira, mabusu ganjina kala ganaphundza.
26 Gafula dunia ichisumba sana hata misingi ya jela ichisumba. Phapho
hipho miryango ya jela ichivuguka na silisili zokala zikafungbwa mabusu
osi maguluni zichigbwa.
27 Yuya asikari jela walamuka na ariphoona miryango ya jela i wazi,
watsomola upangawe achilonda kudziolaga, mana kala anaona mabusu
gosi gakachimbira.
28 Ela Paulo achikota kululu achiamba, “Usidziolage! Hosi hu mumu!”
29 Asikari walagiza taa, alafu achizola ndani kuno anakakama,
achendagbwa maguluni pha Paulo na Sila.
30 Alafu achimlavya Paulo na Sila kondze, chisha achiuza, “Mabwana,
nihendedze mino hata niokoke?”
31 Nao achimuamba, “Mkuluphire Bwana Jesu nawe undaokoka, uwe na
atuo osi a phako kaya.”
32 Chisha achimsemurira neno ra Mlungu na anjina osi a phakpwe kaya.
33 Phapho hipho usiku, yuya asikari jela waahala achendaatsukutsa
vironda. Chisha achibatizwa iye mwenye na atue osi a phakpwe kaya.
34 Wahala Paulo na Sila achiphiya nao kpwakpwe kaya na achendaapha
chakurya. Iye na atue osi ahererwa sana kpwa sababu amkuluphira
Mlungu.
35 Ligundzure kuriphocha, aamuli alavya asikari aphiye hiko jela
akaambe, “Hara alume airi arichireni.”
36 Phahi asikari jela wakpwendamuamba Paulo, “Akulu a Chirumi
akalagiza mrichirwe, sambi, tulukani mphiye vyenu. Phiyani salama.”
37 Ela Paulo achiamba, “Taiwezekana tse! Swino hu anatsi a Utawala
wa Chirumi. Hwachapwa viboko mbere za atu, chisha huchitiywa jela
bila ya kuphirikpwa kotini. Na vino analonda hurichirwe chisiri! Iyo
taiwezekana! Naaedze ahulavye nyo enye.”
38 Phahi hara asikari okala akahumwa, auya kpwendasema na hinyo
akulu a Chirumi, nao ariphosikira kala Paulo na Sila ni anatsi a Utawala
wa Rumi, amaka sana.
39 Akpwedzaavoya msamaha na achiasindikiza kula jela na achiaambira
atsame pho mudzini.
40 Paulo na Sila ariphotuluka jela, aphiya nyumbani kpwa Lidia na
achendakutana na afuasi anjina a Jesu, achiatiya moyo, chisha achiuka.

17

Atu a mudzi wa Thesalonike anahenda fujo

1 Phahi Paulo na Sila atsapa na midzi ya Amfipoli na Apolonia hadi mudzi
wa Thesalonike, ambako kala kuna sinagogi ra Chiyahudi.
2 Paulo kala achimenya sinagogini kama kawaidaye. Kpwa Siku tahu za
Kuoya za kulungirana wabisha na atu,
3 achiaeleza na kuaonyesa na Maandiko kukala kala ni lazima Masihi*
agayiswe, afwe na afufuke. Paulo waamba, “Hiye Jesu ambaye nakuse-
murirani habarize, iye ndiye Yetsambulwa ni Mlungu Kuokola Atu.”

* **17:3 17:3 *Masihi***: Manage ni mutu yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu.

4 Ayahudi anjina akubali na achidziunga na Paulo na Sila. Kundi kulu
ra Ayunani rimuogopharo Mlungu piya radziunga, na achetu anji a vyeo
adziunga na Paulo.
5 Ela vilongozi a Chiyahudi aaonera chidzitso na achitsola-tsola atu ayi
barabarani na achiakusanya ili ahende fujo mudzi mzima. Akpwendazun-
guluka nyumba ya Jasoni kuendza Paulo na Sila aagbwire na aarehe mbere
za atu.
6 Ela ariphoakosa hiko, amguruta Jasoni na afuasi anjina hadi kpwa
akulu a mudzi. Achipiga kululu achiamba, "Atu hano akaeneza fujo dunia
ndzima, vino ndipho akpwedza kpwehu.
7 Naye Jasoni waakaribisha kpwakpwe kaya. Hano osi anahenda
chinyume cha shariya za mfalume Kaisari anaamba kala kuna mfalume
wanjina aihwaye Jesu."
8 Maneno higo gaatiya wasiwasi sana vilongozi akulu a mudzi na umati
wa atu.
9 Vilongozi akulu amuhenda Jasoni na ayae atozwe makosa, ndipho
achirichirwa.

Paulo na Sila anaphiya mudzi wa Berea

10 Jiza phoanda, afuasi aachimbiza Paulo na Sila kuphiya Berea.
Ariphokala hiko, ainjira sinagogi ra Chiyahudi.
11 Atu a Berea kala ni asikizi, wala kala sio dza atu a Thesalonike. Nao
aphokera neno kpwa hamu sana. Chila siku kala achichunguza Maandiko
kuona ichikala gara afundzwago ni Paulo ni ga kpweli.
12 Phahi Ayahudi anji akuluphira, na anji ariokuluphira ni achetu a
Chiyunani amanyikanao sana phamwenga na alume a chiyunani nao
akuluphira.
13 Ela Ayahudi a Thesalonike ariphosikira kala Paulo anatangaza ujumbe
wa Mlungu hiko Berea, aphiya kuko na achendafyakatsira atu ahende fujo.
14 Mara mwenga hinyo afuasi achimphirika Paulo pwani, ela Sila na
Timothi achisala Berea.
15 Atu ambao kala anamsindikiza Paulo, aphiya naye hadi mudzi wa
Atheni. Ariphokala anarichana, Paulo waalagiza akaambire Sila na
Timothi akutane naye Atheni maruru sana.

Paulo hiko mudzi wa Atheni

16 Paulo ariphokala anagodza Sila na Timothi hiko Atheni, moyowe
wasononeka sana ariphoona mudzi mzima wa Atheni ukaodzala milungu
ya vizuka.
17 Chila siku Paulo kala achilumbana na Ayahudi na atu anjina
amuabuduo Mlungu ariokutana nao sinagogini na piya ariokutana nao
cheteni.
18 Piya wabisha na atu alungao mafundzo ga Epikuro na ga Stoiki.
Anjina aamba, "Anahuambirani yuno mpuzi?" Anjina nao achiamba,
"Anahufundza habari za milungu mijeni!" Agomba vivi kpwa sababu
Paulo kala anagomba kuhusu habari za Jesu na kufufukakpwe.
19 Phahi amuhala Paulo na achiphiya naye mwango wa Areopago,
ambako kala kuna mkpwutano wa baraza ra atumia, achendamuamba,
"Hebu hueleze zaidi kuhusu dini hino nyiphya ufundzayo!
20 Kpwa mana mambo ganjina ufundzago hunagaona ga ajabu sana,
kpwa hivyo hunalonda humanye manage."
21 (Anatsi na ajeni a mudzi wa Atheni kala achihumira muda wao wosi
kubisha ama kuphundza mambo maphya.)

22 Hipho, Paulo waima mbere za baraza ra Areopago achiamba, “Anatsi
a Atheni! Mino kala naona chila muhendaro mu atu a kulunga dini sawa-
sawa.
23 Ela phokala ninazunguluka-zunguluka kulola vitu muabuduvyo,
náona phatu pha kulavira sadaka phakaandikpwa, ‘Kpwa Mlungu
Asiyemanyikana.’ Sambi mino nakuhubiriani habari za hiye Mlungu
mmuabuduye na msiyemmanya.
24 Mlungu ariyeumba dunia na vitu vyosi, ndiye Mtawala wa dzulu
mlunguni na dunia, naye kaishi mizukani, mizuka yodzengbwa ni
anadamu.
25 Wala kana haja na chochosi chotengezwa ni binadamu, mana ye
mwenye ndiye alavyaye uzima kpwa anadamu, pumuzi za kuphumira na
chila chitu.
26 Mlungu waumba chila taifa duniani kula kpwa mkare mmwenga, na
achiahenda agote chila phatu dunia ndzima. Wapanga chimbere chila
kabila ndiphosagala na mudawe.
27 Wahenda hivyo ili anadamu amuendze na amuone, hata dzagbwe ni
kpwa kuphaphasa-phaphasa. Ela kpwa kpweli Mlungu kakure naswi.
28 Mana, kama mmwenga wenu vyoamba, ‘Ndiye ahuphaye uzima, na
anahupha uwezo wa kunyendeka na kuishi.’ Tsona atu enu a kuandika
mashairi aamba, ‘Sisi piya hu anae.’
29 Kpwa vira hu ana a Mlungu, taifwaha kuhenda sura ya Mlungu
ikale yaiga sanamu za zahabu, feza ama dziwe, vitu vyohendatsongbwa
chiufundi ni binadamu.
30 Mlungu wapuza uzuzu wa anadamu kpwa muda wa kukola, ela sambi
analagiza chila mmwenga himu dunia ndzima atubu.
31 Kpwa mana waika siku ambayo andaamula dunia ndzima kpwa haki,
muamuli andakala hiye mutu ariyemtsambula. Naye wammanyisa chila
mutu, hiye yetsambulwa, kpwa kumfufula.”

32 Atu ariphosikira habari za kufufuka, anjina amtseka, ela anjina
achiamba, “Badaye, hunalonda wedze uhueleze zaidi kuhusu mambo
higa.”
33 Bada ya higo, Paulo wauka mkpwutanoni.
34 Ela atu anjina aamini na achiungana na Paulo. Mmwenga wao kala
aihwa Dionisio, ambaye kala ni mwanachama wa baraza ra Areopago. Piya
kala kuna mchetu, yeihwa Damarisi, na atu anjina.

18

Paulo anaphiya mudzi wa Korintho

1 Bada ya higo, Paulo wauka Atheni na achiphiya Korintho.
2 Ariphofika hiko wakutana na Myahudi mmwenga yeihwa Akpwila na
mchewe Prisila kula jimbo ra Ponto. Nao kala akedza dza dzuzi-dzuzi
kula tsi ya Itali kpwa sababu mtawala Klaudia kala akalagiza Ayahudi osi
azolwe hiko Rumi. Phahi Paulo waawehera,
3 na kpwa sababu Paulo kala ni fundi wa kutengeza mahema dza
Akpwila na mchewe, wakala nao na achihenda nao kazi.
4 Chila Siku ya Kuoya Paulo kala achibisha na Ayahudi na Ayunani
sinagogini na kuabembeleza akubali mafundzoge.

17:24 17:24 1 Afalume 8:27; Isaya 42:5; Mahendo 7:48

5 Sila na Timothi ariphokpwedza kula jimbo ra Makedonia, Paulo kala
achihumira wakatiwe wosi kuaonyesa Ayahudi na Maandiko kukala Jesu
ndiye Masihi.*
6 Ela Ayahudi ariphompinga na kumlaphiza, wakuta-kuta vumbi ngu-
woze ili rikale onyo kpwao na achiamba, "Ndirokuphahani narikale dzulu
yenu enye, mino sina lawama kabisa. Hangu sambi nindaphiya kpwa atu
ambao sio Ayahudi."
7 Phahi Paulo waricha kufundza sinagogi hiro na achendasagala nyum-
bani kpwa Tito Justo, phephi na sinagogi riro hiro. Tito Justo kala siye
Myahudi ela wamuabudu Mlungu.
8 Mkpwulu wa sinagogi hiro yeihwa Kirisipo wamkuluphira Jesu
phamwenga na atu osi a phakpwe kaya. Akorintho anji ariosikira
mafundzo ga Paulo aamini na achibatizwa.
9 Siku mwenga usiku, Mlungu wagomba na Paulo ruwiyani,
achimuamba, "Usiogophe! Enderera kufundza atu, wala usinyamale.
10 Kpwa mana nindakurinda na takuna mutu ndiyekuvwamukira kuku-
lumiza, mana nina atu anji himu mudzini."
11 Hipho, Paulo wasagala mwaka mmwenga na nusu kufundza atu
mafundzo kula kpwa Mlungu.
12 Wakati Galio kala ni mtawala wa jimbo ra Akaya, Ayahudi anjina
aungana achimgbwira Paulo achimphirika kotini.
13 Amshitaki achiamba, "Mutu hiyu anachenga-chenga atu amuabudu
Mlungu chinyume cha shariya za Chiyahudi."
14 Kabila Paulo kadzangbwegomba, Galio wagomba achiamba, "Mwi
Ayahudi, kama che munalavya mashitaka kuhusu mahendo mai-mai ama
kosa iyi sana, ingekalato kukuphundzani.
15 Ela kpwa vira ganahusu maneno genu, madzina na shariya zenu enye,
kagabisheni mwi enye. Ela napho ni mimi simendze kukala muamuli wa
mambo higo."
16 Hipho, Galio waazola mura kotini.
17 Alafu atu osi amgalukira Sositene, mkpwulu wa sinagogi achimgbwira,
na achimpiga mbere za koti, ela Galio kayajali hata chidide.

Paulo anauya tsona Antiokia

18 Paulo wasagala siku nyinji sana na hara afuasi a Jesu hiko Korintho
alafu achilagana nao achiuka. Ariphofika bandari ya Kenikeria, wany-
olwa† mana kala akaika naziri kpwa Mlungu. Badaye wapanda meli
phamwenga na Prisila na Akpwila achiphiya Siria.
19 Ariphofika mudzi wa Efeso, Paulo waricha ayae Prisila na Akpwila na
ye mwenye achendainjira sinagogini na achibisha na Ayahudi.
20 Hinyo Ayahudi amtaka akale naye siku za kukola, ela achirema.
21 Phokala analaga waamba, "Mlungu achimendza nindauya tsona."
Alafu wauka Efeso na meli.
22 Meli yatiya nanga Kaisaria na Paulo achiphiya Jerusalemu kpwendala-
musa afuasi a Jesu. Alafu achiphiya Antiokia.
23 Bada ya kusagala kpwa muda hiko Antiokia, wauka na achikala wa
mwendo chila phatu hiko seemu za Galatia na Firigia, ili kuatiya nguvu
afuasi osi a Jesu.

---

* **18:5 18:5** ***Masihi***, manage ni *yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu.* **18:18 18:18** Isabu 6:18
† **18:18 18:18** ***Wanyolwa***: Ayahudi kala achihenda hivyo kuonyesa mwisho wa wakati wa naziri yoyiika kpwa Mlungu.

Apolo anafundza Efeso na Korintho

24 Wakati fulani hiko Efeso kala kukedza Myahudi mmwenga aihwaye
Apolo, mwenyezi wa mudzi wa Isikandaria. Naye kala ni mutu wa
kumanya kugomba na tsona kala anamanya Maandiko vinono sana.
25 Kala akafundzwa njira ya kukala mfuasi wa Bwana Jesu, na kala
achiifundzato. Higo gokala achifundza kala ni sawa, ela kala anamanya
ubatizo wa Johana bahi.
26 Apolo kala achiinjira sinagogi na akafundza atu bila ya wuoga. Prisila
na Akpwila ariphomsikira, amualika kpwao kaya na achendamfundza
kuhusu njira ya kukala mfuasi wa Mlungu tsetsetse.
27 Ariphokala Apolo analonda kuphiya seemu za Akaya, atu a Mlungu
amtiya nguvu na achiandika baruwa iphirikirwe afuasi a Jesu akalao hiko
ili akamkaribisheto. Ariphofika hiko, wakala msada mkpwulu wa atu
ambao, kpwa mbazi na mendzwa ya Mlungu, kala akamkuluphira Bwana
Jesu.
28 Mana kala achilumbana sana na Ayahudi mbere za atu, na kuaonyesa
Maandiko ga Mlungu kala, Jesu ndiye Masihi.‡

19

Paulo hiko mudzi wa Efeso

1 Apolo ariphokala achere hiko mudzi wa Korintho, Paulo wasafiri na
magulu na njira za ndani-ndani hadi achifika mudzi wa Efeso, ambako
wakutana na afuasi anjina a Jesu.
2 Ariphokutana nao waauza, “Mriphomkuluphira Jesu, Roho Mtakatifu
wainjira mwenu mioyoni?” Ela aho achiamba, “Aa! Wala tahudzangbwe-
sikira kala kuna Roho Mtakatifu.”
3 Phahi, Paulo waauza, “Sambi mwabatizwa ubatizo uphi?” Hara afuasi
achimuamba, “Ubatizo ariofundza Johana.”
4 Paulo achiamba, “Ubatizo wa Johana kala ni ubatizo wa atu atubu
dambi zao. Johana waambira atu amkuluphire hiye edzaye nyumaze,
ambaye kala ni Jesu.”
5 Hinyo afuasi ariphosikira hivyo, abatizwa kpwa dzina ra Bwana Jesu.
6 Alafu Paulo ariphoabandikira mikono, Roho Mtakatifu wainjira mwao
mioyoni. Agomba kpwa luga zanjina na achitangaza maneno ga Mlungu.
7 Osi akala kama alume kumi na airi.
8 Kpwa muda wa miezi mihahu, Paulo kala achiinjira sinagogini na
kuhubiri bila ya wuoga, kubisha na kuabembeleza kuhusu ufalume wa
Mlungu.
9 Ela anjina ahenda kani na achirema kuamini, achikala anagomba
vibaya mbere za atu kuhusu kumkuluphira Jesu. Phahi, Paulo wahala atu
oamini achiuka. Chila siku achikala anabisha na atu ndani ya dzumba ra
kusomera ra Tirano.
10 Paulo wafundza hipho miaka miiri, hadi atu osi a jimbo ra Asia,
Ayahudi na asio kala Ayahudi, achisikira neno ra Bwana Jesu.

Anangbwa a Sikeva
anajeza kutuluza pepho

11 Mlungu wamhumira Paulo kuhenda vilinje vya ajabu.
12 Atu kala achihala vitambara na mikumbuu chiyoguta Paulo
akaphirikira akongo aho na akaphola, nao pepho kala achituluka.

‡ **18:28 18:28** ***Masihi***: Manage ni mutu yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu. **19:4 19:4** Mathayo 3:11; Mariko 1:4,7,8; Luka 3:4,16; Johana 1:26,27

13 Ayahudi anjina kala achizunguluka kutuluza atu pepho. Phahi wakati
uhu ajeza kuhumira dzina ra Bwana Jesu kutuluza pepho. Nao kala
achiamba, “Kpwa dzina ra Jesu ahubiriwaye ni Paulo, tuluka.”
14 Kala kuna ana sabaa a mkpwulu wa alavyadzi-sadaka wa dini ya
Chiyahudi yeihwa Sikeva, aha nao kala ni kahi ya aho kala achihenda
vivyo.
15 Phahi siku mwenga pepho aambira, “Jesu nammanya na Paulo piya
nammanya, ela dze, mwino mu ano ani?”
16 Yuya mutu yepagaliwa ni pepho waaurukira na achiaturya mkpwotse
osi. Achiapiga vizuri sana hata achiakopola-kopola maronda, nao achitu-
luka mo nyumbani mairo kuno a vitsaha.
17 Ayahudi osi na Ayunani a mudzi wa Efeso ariphosikira mambo higo,
atishirwa sana, na dzina ra Bwana Jesu richitogolwa.
18 Phahi, atu anji ariomkuluphira Jesu adzituluza mbere za atu na
achisema mambo mai gosi arigohenda.
19 Atu anji ambao mwandzo kala ni atsai ama aganga, akusanya vitabu
vyao phamwenga na achiviocha mbere za atu. Garama ya vitabu hivyo
vyoochwa kala ni kama vipande elufu mirongo mitsano vya feza.
20 Phahi kpwa sababu hiyo, neno ra Mlungu raenea sana na richiphaha
nguvu.
21 Bada ya higo gosi kuhendeka, Paulo wakata shauri kuphiya
Jerusalemu, kutsupira seemu za Makedonia na Akaya.* Waamba, “Nchi-
fika hiko, ni lazima piya niphiye Rumi.”
22 Watanguliza Timothi na Erasito asaidizie airi kuphiya Makedonia, ela
ye mwenye achibaki jimbo ra Asia kpwa muda.

Atu a mudzi wa Efeso anahenda fujo

23 Wakati na hinyo kpwazuka fujo kulu sana hiko Efeso kpwa sababu ya
atu kumkuluphira Jesu.
24 Kpwahenda fundi mmwenga yeihwa Demetirio yekala achitengeza
vizuka vya feza, vyoigana na nyumba ya mlungu wa chichetu yeihwa
Aritemi. Kazi ihi kala ichiaphahira pesa nyinji sana Demetirio na
mafundige.
25 Demetirio wakusanya mafundi osi ambao kala achihenda kazi dza
hiyo, achiamba, “Ayangu, mnamanya kala kazi hino inahuphahirani pesa
nyinji sana!
26 Ela mwi enye munaona na kusikira vira mutu hiyu aihwaye Paulo
anavyochenga-chenga atu. Anaamba kala milungu itengezwayo ni
anadamu siyo milungu bii. Wagaluza atu anji himu Efeso, na hata jimbo
zima ra Asia.
27 Phahi kuna hatari, siyo kala ati bishara yehu indaphaha nguma mbii
bahi, ela hata nyumba ya mlungu mkpwulu Aritemi indaonekana si chitu
cha mana. Na hiye mlungu ambaye anaabudiwa jimbo zima ra Asia na
hata dunia ndzima kandaishimiwa kabisa.”
28 Hinyo mafundi ariphosikira hivyo, atsukirwa sana na achipiga kululu
achiamba, “Aritemi mlungu wa Aefeso, ndiye mkpwulu!”
29 Alafu mudzi mzima uchikala na fujo. Agbwira Gayo na Aristariko,
enyezi a Makedonia, ambao kala anasafiri na Paulo. Atu osi okala hipho
azola nao mairo hadi chiwanja cha michezo.

---

* **19:21 19:21** Makedonia ni seemu ya vurini mwa tsi ya Yunani na Akaya ni seemu ya mwakani mwa tsi ya Yunani.

30 Paulo kala analonda kudzituluza mbere za hura umati wa atu, ela
afuasi a Jesu achimzuwiya.
31 Akulu anjina a jimbo hiro piya kala ni asena a Paulo, nao piya
achilavya muhumwa kumvoya Paulo asimenye himo chiwanjani.
32 Wakati na hinyo hipho mkpwutanoni kala phana fujo sana, diba
mwenga rinaamba hivi, na diba ranjina rinaamba hivi. Anji kala taamanya
chisa cha atu kuhenda mkpwutano.
33 Ayahudi anjina amuona Isikanda pho mkpwutanoni na achimuamba
atuluke mbere za atu adzihehere. Phahi Isikanda waatsuphira mikono ili
anyamale na achikala analonda kugomba nao.
34 Ela rira borori ra atu ririphomanya kala Isikanda ni Myahudi, apiga
kululu osi chivyamwenga kama masaa mairi, achiamba, "Aritemi mlungu
wa Aefeso, ndiye mkpwulu!"
35 Mwisho, muandishi wa mudzi wanyamaza hura umati wa atu, chisha
achiamba, "Anatsi a Efeso, dunia ndzima inamanya kala Efeso ndiye
mrindzi wa nyumba ya mlungu wehu Aritemi. Tsona Efeso ndiye mrindzi
wa sanamu ya Aritemi yogbwa kula mlunguni.
36 Ni ani aremaye mambo higa? Phahi, hurirani msihende mambo na
more bila ya kufikiri.
37 Mkareha atu hano hipha, hata dzagbwe taayaiya ndani ya nyumba ya
Aritemi wala kukufuru mlungu wehu.
38 Phahi, ichikala Demetirio na mafundige ana mashitaka kuhusu atu
hano, kuna koti, tsona kuna akulu a jimbo. Kpwa hivyo naaphirike
mashitaka gao hiko.
39 Ela ichikala kuna mambo ganjina ambago mnalonda mmanye, ni
lazima gabishwe mkpwutano wa kawaida na anatsi.
40 Mana swiswi hu tabuni, hunaweza kushitakiwa kpwa hiri fujo
chirotsapa rero. Na huchishitakiwa, tahundakala na sababu yoyosi ya
kueleza, mana fujo renye tarina sababu ya mana."
41 Ariphomala kugomba hivyo, wafunga mkpwutano.

20

*Paulo anaphiya seemu za Makedonia
na Yunani*

1 Rira fujo ririphosira, Paulo waiha afuasi a Jesu na achigomba nao
maneno ga kuatiya moyo. Alafu achilagana nao, achiphiya seemu ya
Makedonia.
2 Ariphokala anatsapa na seemu hizo, waambira afuasi maneno manji
ga kuatiya moyo, hadi achifika tsi ya Yunani,
3 ambako wasagala miezi mihahu. Ariphokala a phephi na kupanda
meli kuphiya Siria, watsunirwa kala Ayahudi anjina akampangira njama.
Hipho wakata shauri kuuya nyuma kutsapira Makedonia.
4 Paulo kala achinyendeka na Sopatiro mwana wa Piro kula mudzi wa
Berea, Aristariko na Sekundo kula mudzi wa Thesalonike, Gayo kula Dabe,
Tikiko na Tirofimo kula jimbo ra Asia, na Timothi.
5 Atu hinyo atanguliya na achendahugodza mudzi wa Tirowa.
6 Ela swino huchiuka na meli kula bandari ya Filipi bada ya Sikukuu ya
Mikahe Isiyotiywa Hamira,* na bada ya siku tsano hwakpwendagbwirana
nao Tirowa, ambako hwasagala siku sabaa.

* **20:6 20:6** Sikukuu ya Mikahe Isiyotiywa Hamira ni sikukuu ya Chiyahudi ambayo nkukala siku sabaa bada ya Pasaka. Soma chitabu cha Kutsama 12:1 hadi 13:10.

Paulo anafufula mutu hiko Tirowa

7 Siku ya Kuoya hwakutana osi phamwenga kuganya na kurya mikahe.† Kpwa vira Paulo kala akapanga kuuka siku ya phiriye, waenderera kubisha hadi usiku wa manane.
8 Hinyo mkpwutano kala u chumba cha dzulu gorofani ambako kala kuna taa nyinji sana.
9 Phahi, barobaro mmwenga yeihwa Yutiko kala asegere dirishani Paulo phokala anabisha nao. Ariphokala anaenderera kubisha, yuya barobaro wagbwirwa ni usingizi wa fungo na achigbwa photsi kula gorofa ya hahu. Atu ariphokpwendamguta achikala akafwa kare.
10 Paulo watserera na achendamgbwerera yuya barobaro, achimgbwira, chisha achiaambira atu, "Msihende wasiwasi, mana achere mzima!"
11 Alafu Paulo wauya dzulu tsona na achendaganya mikahe achirya. Wabisha nao vya kukola hadi ligundzu, alafu achiphiya vyakpwe.
12 Hara atu aphiya naye kaya mzima yuya barobaro, nao ahererwa sana.

Charo cha kula Tirowa hadi mudzi wa Mileto

13 Paulo kala analonda kuphiya mudzi wa Aso na magulu, hipho wapanga hukutane naye kuko. Phahi swino hwamricha huchendapanda meli na huchiphiya vyehu.
14 Paulo ariphokpwedza hipho Aso, hwapanda melini na huchisafiri naye hadi mudzi wa Mitileni.
15 Siku ya phiriye, hwauka na meli hipho Mitileni na huchifika phephi na chisuwa cha Kio. Bada ya siku mwenga, hwafika chisuwani Samo, na siku ya phiriye huchitsoloka bandari ya Mileto.
16 Paulo wakata shauri kutsupa bandari ya Efeso mwenga kpwa mwenga, ili asedze akachelewa hiko jimbo ra Asia, mana kala anawaniya ichiwezekana afike Jerusalemu kabila ya Siku ya Pentekosti.

Paulo anabisha ra mwisho na atumia a Efeso hiko Mileto

17 Paulo ariphokala Mileto, walavira salamu vilongozi a kundi ra afuasi a mudzi wa Efeso, edze akutane nao.
18 Hinyo vilongozi ariphokpwedza, Paulo waambira, "Mnamanya maisha gangu vyokala wakati wosi nriphokala namwi, hangu siku ya kpwandza photsoloka jimbo ra Asia.
19 Námhumikira Mlungu na matsozi manji tsona bila ngulu hata chidide. Nami náphaha tabu nyinji kpwa sababu ya njama za Ayahudi.
20 Mnamanya kala siyasita kufundza chochosi ambacho kala chingekuteryani, ela nákufundzani hazarani na nchiphiya nyumba hadi nyumba.
21 Náaonya Ayahudi na asiokala Ayahudi ariche dambi na amgalukire Mlungu na amkuluphire Bwana wehu Jesu.
22 Phahi, namsikira Roho Mtakatifu analonda niphiye Jerusalemu na simanya ndirokpwendaniphaha hiko.
23 Ela namanya kala chila mudzi nriophiya, Roho Mtakatifu ananionya kala ninagodzwa ni jela na tabu.
24 Hata hivyo, siona kama maisha gangu ni chitu cha mana. Ela navoya tu, nimale kazi yohewa ni Bwana Jesu, ambayo ni kutangaza habari nono kuhusu mbazi na mendzwa ya Mlungu.

---

† **20:7 20:7** ***Kurya mikahe***: Afuasi kala achirya mikahe phamwenga kpwa kumbukumbu ra chifo cha Bwana Jesu. Soma Luka 22:14–23. **20:24 20:24** 2 Timothi 4:7

25 “Vivi namanya kala mwimwi mosi nriokusemurirani ufalume muphya
wa Mlungu, tamundaniona tsona.
26 Kpwa hivyo, hino rero nakuambirani wazi: Sina lawama na mutu
yeyesi ambaye kandaokolwa.
27 Mana nákutangazirani mambo gosi ambago Mlungu wapanga
kuhenda.
28 Phahi, rindani mioyo yenu na mmanyirire kundi rosi ra afuasi a
Jesu ambaro Roho Mtakatifu wakuhendani aimirizi. Kalani arisa a atu
a Mlungu, ambao waakombola na chifo cha mwanawe mwenye.
29 Namanya nchiuka, mabawa masiru gandakuinjirirani, wala tagan-
dakuonerani mbazi.
30 Piya kundazuka atu anjina mo mwenu kundini, agombe handzo, ili
aahale afuasi a Jesu na aahende afuasi ao.
31 Phahi, dzimanyirireni! Mmanye kala náonya chila mmwenga na
kurira. Nákufundzani miaka mihahu usiku na mutsi, bila ya kukosa hata
chidide.
32 “Sambi, nakuikani mikononi mwa Mlungu akujaliyeni. Mmanye neno
ra Mlungu kuhusu mbazize. Neno hiro rinaweza kukuphezani chiroho na
kukumanyisani majaliwa ambago Mlungu waalagiza osi arioatenga akale
atue.
33 Siyaaza pesa za mutu, zahabu, wala nguwo za mutu yeyesi.
34 Mwi enye mnamanya kala nchihenda kazi na mikono yangu ili
niphahe maitaji gangu phamwenga na ga ayangu.
35 Chila nrirohenda, nákuonyesani mfwano kala, ni lazima huterye agayi
kpwa kuhenda kazi kpwa chadi. Na ni hutambukire maneno ga Bwana
Jesu phoamba, ‘Alavyaye nkujaliwa zaidi kuriko aphokeraye.’ ”
36 Paulo ariphomala kugomba hivyo, wachita mavwindi na achivoya
Mlungu phamwenga na hara atumia osi.
37 Osi arira ariphokala akamkumbatira na kumdonera Paulo.
38 Neno roasononesa sana ni rira ra kukala taandamuona tsona. Chisha,
amsindikiza hadi melini.

21

Paulo anaphiya Jerusalemu

1 Phahi, huriphorichana nao hinyo atumia a Efeso, hwapanda melini
huchiphiya mwenga kpwa mwenga hadi chisuwa cha Kosi. Siku ya phiriye
hwafika Rodo na kula hipho huchiphiya bandari ya Patara.
2 Kuko, hwaona meli yokala inaphiya Foinike, huchipanda na huchiuka.
3 Huriphoona chisuwa cha Kupuro, hwatsapa na uphande wa mwakani
na huchienderera hadi Siria. Hwatiya nanga bandari ya Tiro, ambako meli
kala indatsereza mizigo.
4 Hwaendza afuasi a Jesu hiko na huriphokutana nao hwakala nao
siku sabaa. Alongozwa ni Roho Mtakatifu achimkahaza Paulo kuphiya
Jerusalemu.
5 Ela wakati wehu uriphosira, hwauka na huchienderera na charo.
Ahusindikiza, osi phamwenga na achetu na ana ao, hadi kondze ya
mudzi. Huriphofika pwani, hwachita mavwindi na huchivoya Mlungu na
huchilagana.
6 Bada ya kulagana, hwapanda melini, na hinyo okala anahusindikiza
achiuya kaya.
7 Hwaenderera na charo kula Tiro hadi mudzi wa Tolemai ambako
hwakpwendajambosa afuasi na huchikala nao siku mwenga.

8 Siku ya phiriye, hwauka huchiphiya Kaisaria. Hiko hwakpwendakala
nyumbani kpwa muhubiri Filipu, mmwenga wa hara atu sabaa.*
9 Filipu kala ana asichanae a ne ambao kala taadzangbwelólwa, nao kala
achitangaza ujumbe kula kpwa Mlungu.
10 Hwasagala hiko siku za kukola, alafu kuchedza nabii yeihwa Agabo
kula Judea.
11 Ariphohufikira, wahala mkumbuu wa Paulo, achidzifunga magulu
na mikono. Chisha achiamba, "Roho Mtakatifu anaamba: Vilongozi a
Chiyahudi hiko Jerusalemu andakufunga dza hivi uwe mchina-mkumbuu.
Alafu akulavye kpwa atu ambao sio Ayahudi."
12 Huriphosikira hivyo, swiswi na atu anjina osi okala hipho,
hwam'bembeleza Paulo asiphiye Jerusalemu.
13 Ela Paulo achiamba, "Mbona munaniriza na kunivundza moyo? Mino
ni tayari, sio kufungbwa bahi, ela hata kufwa hiko Jerusalemu kpwa
sababu ya Bwana Jesu."
14 Huriphoona kataki kukubali maneno gehu, hwamricha, huchiamba,
"Navikale vyo Mlungu alondavyo!"
15 Bada ya higo, hwafunganya na huchiandza charo chehu cha kuphiya
Jerusalemu.
16 Afuasi anjina kula Kaisaria adziunga naswi na achihuphirika kaya
kpwa Mnasoni ambako kala hundakala. Hiye Mnasoni kala ni mwenyezi
wa chisuwa cha Kupuro, naye kala ni mmwenga wa afuasi a Jesu a
mwandzo-mwandzo.

Paulo ananyendekera Jakobo

17 Huriphotsoloka Jerusalemu, atu amukuluphirao Jesu ahuphokera
vinono sana.
18 Siku ya phiriye, Paulo phamwenga naswi huaphiya kpwendamjam-
bosa Jakobo, na vilongozi osi a afuasi a Jesu kala a phapho.
19 Bada ya kulamusana nao, Paulo wasemurira kpwa chirefu vira Mlungu
arivyomterya kuhenda kazi kahi ya atu ambao sio Ayahudi.
20 Nao ariphosikira hivyo, amtogola Mlungu.
Alafu achimuamba Paulo, "Mwenehu, lola! Maelufu na maelufu ga
Ayahudi anamkuluphira Jesu, na tsona osi adzilavya kulunga Shariya za
Musa.
21 Ela aho aambirwa kala, unaafundza Ayahudi aishio kahi ya atu asio
kala Ayahudi asilunge Shariya za Musa. Ati ana aho alume asitiywe
tsatsani wala asilunge mila za Chiyahudi.
22 Sambi swino hundahendadze? Mana kpwa kpweli atu andasikira kala
u phapha wakpwedza.
23 "Phahi, henda hivi ndivyokuambira. Phapha huna atu a ne ambao
aika naziri.
24 Sambi dziunge nao mdzitakase, na uariphire garama zao, ili anyolwe
viphala. Ndipho chila mutu ndiphomanya kala mambo higo uambwago
sigo ga kpweli, ela we mwenye unalunga Shariya za Musa.
25 Ela kuhusu afuasi a Jesu ambao sio Ayahudi, swino hwaandikira
baruwa ya vira mkpwutano vyokata, hwaambira asirye chakurya
cholavirwa sadaka vizuka, asirye mlatso wala nyama yehendasongolwa,
wala asihende uzinifu."

21:8 21:8 Mahendo 6:5; 8:5 * **21:8 21:8** Atu sabaa kala akatsambulwa kama asaidizi a mitume. Soma Chitabu cha Mahendo sura ya 6. **21:10 21:10** Mahendo 11:28 **21:23 21:23** Isabu 6:13–21 **21:25 21:25** Mahendo 15:29

26 Siku ya phiriye, Paulo wahala hara atu a ne na achendadzitakasa
phamwenga nao. Alafu wainjira Nyumba ya Kuvoya Mlungu kpwen-
datangaza siku ya mwisho ya kudzitakasa, na sadaka ambayo indalaviwa
ni chila mmwenga.

Paulo anagbwirwa ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu

27 Phokala zira siku sabaa zi phephi na kusira, Ayahudi kula jimbo ra
Asia amuona Paulo ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu. Achifyakatsira
umati wa atu na achimgbwira,
28 kuno anapiga kululu anaamba, “Alume a Iziraeli! Huteryeni! Hiyu
ndiye yuya mutu aphiyaye chila phatu na kufundza atu mambo mai,
yani mambo gapingago atu ehu, Shariya za Musa, na Nyumba ya Kuvoya
Mlungu. Tsona ichizidi, akatiya uyi hipha, phatu phatakatifu, mana
akainjiza Ayunani ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu!”
29 (Atu aamba hivyo, mana kala akamuona Paulo hiko mudzini anazun-
guluka na Tirofimo kula Efeso, achiona akamenya naye ndani ya Nyumba
ya Kuvoya Mlungu.)
30 Hipho, mudzi mzima waandza fujo, atu achedza mairo kula chila
uphande. Achimgbwira Paulo na achimguruta kula himo Nyumba ya
Kuvoya Mlungu, na phapho hipho miryango yosi ichifungbwa.
31 Ariphokala analonda kumuolaga, habari zichifika kpwa mkpwulu wa
jeshi ra Chirumi, kukala mudzi mzima wa Jerusalemu ni fujo huphu.
32 Mkpwulu wa jeshi wahala asikari na vilongozi aho na achizola mara
mwenga hadi phara phokala na fujo. Hura umati wa atu uriphomuona
yuya mkpwulu wa jeshi na asikarie, waricha kumpiga Paulo.
33 Mkpwulu wa jeshi wakpwedzamgbwira Paulo na achilagiza afungbwe
silisili mbiri. Chisha achiauza, “Ni ani yuno, na akahendani?”
34 Phahi, kahi ya ro kundi rapiga kululu, kundi mwenga rinaamba hivi,
na kundi ranjina rinaamba hivi. Na kpwa vira yuya mkpwulu wa jeshi
kala kaweza kumanya ukpweli kpwa rira hoyo, walagiza Paulo agbwirwe
na aphirikpwe ngomeni.
35 Paulo ariphokala akafika ngazini, fujo ra hura umati razidi hata
ichibidi hara asikari amuunule.
36 Hura umati wa atu ambao kala unamlunga-lunga, wazidi kupiga
kululu uchiamba, “Muolageni!”

Paulo anadzihehera mbere za umati wa Ayahudi

37 Asikari ariphokala a phephi na kumuinjiza ngomeni, Paulo wa-
muamba yuya mkpwulu wa jeshi, “Nakuvoya nikuambire chitu.” Naye
achimuamba, “Unamanya Chiyunani?
38 Kpwani we siye yuya Mmisiri ambaye vi dzuzi-dzuzi walongoza
magaidi elufu ne okala akapiga kambi hiko weruni?”
39 Phahi Paulo waamba, “Mino ni Myahudi, návyalwa Tariso mudzi
wa Kilikia, ni mwanatsi wa mudzi ambao si mdide. Tafadhali niruhusu
nigombe na hinya atu.”
40 Phahi, yuya mkpwulu wa jeshi wamruhusu agombe nao. Hipho, Paulo
waima phara ngazini, achiatsuphira mikono hara atu. Na ariphonyamala,
wagomba nao Chieburania.

21:29 21:29 Mahendo 20:4

22

1 Achiamba, “Enehu na ano baba, navoya mniphundzeto vira ndivyodz-
ihehera hipha.”
2 Hinyo atu ariphomsikira Paulo anagomba Chieburania, azidi kunya-
mala zii. Alafu naye achiamba,
3 “Mino ni Myahudi, návyalwa Tariso mudzi wa Kilikia. Ela
nárerwa phapha hipha Jerusalemu, kala ni mwanafundzi wa Gamalieli.
Náfundzwato sana shariya za akare ehu na nchidzilavya kpwa Mlungu
dza vyo murivyo mwimwi hivi rero.
4 Mino nágayisa atu ariolunga njira hino ya Jesu hata kuaolaga.
Nágbwira alume kpwa achetu, nchendaatiya jela.
5 Ichikala ninagomba handzo, mlavyadzi-sadaka mkpwulu phamwenga
na ngambi yosi naagombe. Piya kala achinipha baruwa chizoandikirwa
Ayahudi a Damasikasi, ili nikagbwire afuasi a Jesu hiko na niarehe hipha
Jerusalemu kama mabusu na atiywe adabu.

6 “Phahi siku mwenga, kama saa sita za mutsi, kala ni njirani nikafika
phephi na Damasikasi, gafula nchipigbwa ni mwanga mkali sana kula
mlunguni.
7 Nágbwa photsi na nchisikira sauti inaniamba, ‘Sauli, Sauli mbona
unanigayisa?’
8 Nchiuza, ‘U ani Bwana?’ Nchiambwa, ‘Mimi ambaye unanigayisa ni
Jesu wa Nazareti.’
9 Ayangu nriokala nao auona hura mwanga, ela taayasikira sauti ya mutu
yegomba nami.
10 Nchimuuza, ‘Sambi nihendedze, Bwana?’ Ye Bwana achiniamba,
‘Unuka uphiye Damasikasi. Uchifika kuko, undaambirwa ambago wat-
samburirwa kuhenda.’
11 Hara ayangu nriokala nao, anigbwira mkpwono hadi Damasikasi,
kpwa sababu hura ukali wa mwanga wanihenda chipofu.

12 “Hiko Damasikasi, kala kuna mutu mmwenga yeihwa Anania, ambaye
kala anamuogopha Mlungu, kala analunga Shariya za Musa tsona kala
anaishimiwa sana ni Ayahudi osi a hiko.
13 Wakpwedzaniimira phephi achiniamba, ‘Mwenehu Sauli, matsogo
nagaone.’ Navugulwa matso phapho hipho, hata naye piya nchimuona.
14 Alafu achiamba, ‘Mlungu wa akare ehu, wakutsambula ili umanye
alondago, umuone Mutu asiye na lawama wala makosa na umusikire
anagomba na sautiye mwenye.
15 Mana undakala shaidiwe kpwa atu osi, shaidi wa higo urigogaona na
kugasikira.
16 Sambi usikae, ng’oka ubatizwe na uvoye kpwa dzina ra Jesu uswame-
hewe dambizo.’
17 “Nriphouya Jerusalemu, wakati fulani kala ninavoya Mlungu ndani ya
Nyumba ya Kuvoya Mlungu, nchiona ruwiya.
18 Námuona Bwana Jesu achiniamba, ‘Uka upesi hipha Jerusalemu, kpwa
sababu atu taandaamini ushaidio kunihusu mimi!’
19 Nchimuamba, ‘Bwana, atu hinya anamanya kukala kala nchiphiya
chila sinagogi kpwendafunga na kupiga atu akukuluphirao.
20 Hata wakati shaidio Stefano anaolagbwa, kala niimire phapho,
nchikubali na nchirinda nguwo za hara okala anamuolaga.’

22:3 **22:3** Mahendo 5:34–39 **22:4** **22:4** Mahendo 8:3; 26:9–11 **22:20** **22:20** Mahendo 7:58

21 Alafu achiniamba, ‘Uka, nindakuhuma kuphiya kure kpwa atu ambao
sio Ayahudi.’ ”
22 Hura umati wa atu wamphundza hadi ariphohadza kuhusu kuphiya
kpwa atu asio kala Ayahudi, ndipho nao achiandza kupiga kululu
achiamba, “Muuseni hipha! Muolageni! Kafwaha kuishi bii!”
23 Phokala anapiga kululu na kutsupha nguwo zao, na kutsupha vumbi
dzulu kpwa sababu ya tsukizi,
24 yuya mkpwulu wa jeshi walagiza atue amphirike Paulo ngomeni.
Walagiza achapwe viboko ili kuendza chisa chokala chinahenda Ayahudi
ampigire kululu Paulo.
25 Ariphokala akamlaza ili amchape viboko, Paulo wamuuza chilongozi
mmwenga yekala aimire hipho, “Ni halali kumchapa viboko mwanatsi wa
Rumi ambaye kakapatikana na makosa?”
26 Yuya chilongozi ariphosikira hivyo, waphiya kpwa mkpwulu wa jeshi
achendamuamba, “Yuya mutu ni mwanatsi wa Rumi! Dze, undahen-
dadze?”
27 Yuya mkpwulu wa jeshi wakpwendamuuza Paulo, “Hebu niambira,
ati we u mwanatsi wa Rumi?” Paulo achiamba, “Ehe.”
28 Phahi yuya mkpwulu wa jeshi wamuamba, “Mino náripha pesa nyinji
sana kukala mwanatsi wa Rumi.” Paulo achimuamba, “Ela mino ni
mwanatsi wa Rumi kuvyalwa.”
29 Hinyo atu ambao kala ni amuuze maswali, aricha mara mwenga.
Ye mkpwulu mwenye wa jeshi naye wahenda wasiwasi ariphomanya
akafunga silisili Paulo, ambaye ni mwanatsi wa Rumi.

Paulo anadzihehera mbere ya ngambi

30 Siku ya phiriye, yuya mkpwulu wa jeshi walonda kumanya chisa
haswa chohenda vilongozi a Chiyahudi amshitaki Paulo. Wamvugula
na achilagiza akulu a alavyadzi-sadaka na angambi osi akutane. Alafu
achimreha Paulo mbere ya ngambi.

23

1 Phahi, Paulo waatong’orera matso hara angambi achiamba, “Enehu,
mino námhumikira Mlungu kpwa nia nono siku hizo zosi hadi rero.”
2 Phapho hipho Anania, mlavyadzi-sadaka mkpwulu, walagiza atu okala
aimire phephi na Paulo, amuwange kofi ra mromo.
3 Alafu Paulo achimuamba, “Mlungu andakupiga we mwenye. Uwe
mnafiki udzihendaye mutu mzuri. Unanihukumu na Shariya za Musa, ela
mbavi unalonda atu avundze Shariya, kpwa kualagiza anipige.”
4 Atu ambao kala aimire phephi na Paulo amuamba, “Unalaphiza
mlavyadzi-sadaka mkpwulu wa Mlungu?”
5 Phahi, Paulo waamba, “Poreni enehu, simanyire kama ni mlavyadzi-
sadaka mkpwulu. Mana hata Maandiko ga Mlungu ganaamba, ‘Usigombe
mai kuhusu mtawala wa atuo.’ ”*
6 Paulo kala anamanya angambi anjina ni Masadukayo na anjina ni
Mafarisayo. Phahi, wagomba hoyo achiamba, “Enehu mino ni Mfarisayo,
akare angu piya ni Mafarisayo. Mimi nashitakiwa kpwa sababu naamini
kukala hakika Mlungu andafufula atu ariofwa.”
7 Bada ya kugomba hivyo, phakala na malau mafu ga Mafarisayo na
Masadukayo, hata anachama achiganyana.

23:3 23:3 Mathayo 23:27,28 **23:5 23:5** Kutsama 22:28 * **23:5 23:5** Chitabu cha Kutsama 22:29.
23:6 23:6 Mahendo 26:5; Afilipi 3:5

8 Alumbana kpwa sababu Masadukayo anaamba mutu achifwa takuna
kufufuka tsona, takuna malaika wala roho, ela Mafarisayo nyo anaamini
higo gosi.
9 Phakala na fujo sana, hata alimu anjina a Shariya a kundi ra Mafarisayo
achiunuka na achilumba kpwa nguvu sana. Achiamba, “Tahuona kosa
rorosi kpwa mutu hiyu. Mendzerepho roho wa Mlungu au malaika
wagomba naye.”
10 Fujo rakala dzinji sana hata mkpwulu wa jeshi achitishirwa, achiona
labuda Paulo andakatwa-katwa. Hipho, walagiza asikarie ainjire hipho
kahi-kahi ya atu na amuhale chinguvu-nguvu, amphirike ngomeni.
11 Usiku, Bwana Jesu wamtsembukira Paulo na achimuamba, “Dina
chilume! Uriphokala hiko Jerusalemu kuyanikahala, na hata hiko Rumi
piya ni lazima usiphiye uchanikahala.”

Ayahudi anahenda njama ya kumuolaga Paulo

12 Ligundzure kuriphocha, Ayahudi anjina ahenda njama, achirya
chirapho achiamba, “Tahundarya wala kunwa hadi humuolage Paulo.”
13 Zaidi ya atu mirongo mine kala akahenda njama hiyo.
14 Aphiya kpwa akulu a alavyadzi-sadaka na vilongozi anjina a Chiyahudi
achendaamba, “Swino hukarya chirapho hukaamba tahundarya chitu
chochosi hadi ndiphomuolaga Paulo.
15 Phahi, uwe na angambi kamuambireni mkpwulu wa jeshi amrehe
Paulo hipha na mdzihende avi mnalonda mmanye zaidi kuhusu laure.
Naswi hu tayari kumuolaga hata kabila kufika hipha.”
16 Ela muwa wa Paulo ariphosikira njama hiyo, waphiya ngomeni
achendamuambira.
17 Alafu Paulo wamuiha chilongozi mmwenga achimuamba, “Hiyu
barobaro mphirike kpwa mkpwulu wa jeshi, ana salamu analonda
akamuambire.”
18 Phahi yuya chilongozi wamphirika yuya barobaro kpwa mkpwulu
wa jeshi, achendamuamba, “Paulo yuya busu, akanitaka nimrehe hiyu
barobaro kpwako, mana ana maneno analonda kukuambira.”
19 Mkpwulu wa majeshi wamgbwira mkpwono yuya barobaro achiphiya
naye kanda, na achimuuza, “Che unalonda uambedze?”
20 Yuya barobaro achiamba, “Vilongozi a Chiyahudi ana chizigbwa cha
kukala analonda kumanya zaidi kuhusu lau ra Paulo, hipho akakubaliana
edze akuambe, muhondo mphirike Paulo mbere ya ngambi ya Chiyahudi.
21 Ela usimulavye, kpwa sababu zaidi ya atu mirongo mine andadzifwitsa
ili amvwamukire. Nao arya chirapho kukala taandarya wala kunwa hadi
amuolage. Tsona a tayari hata vi sambi, anagodza uamuzio.”
22 Phahi mkpwulu wa jeshi wamruhusu yuya barobaro aphiye, ela
achimuamba, “Usimuambire mutu yeyesi kala ukaniambira maneno
gaga.”

Paulo anaphirikpwa kpwa liwali

23 Badaye yuya mkpwulu wa jeshi waiha vilongozi airi achiaambira,
“Tayarishani asikari magana mairi a kawaida, asikari mirongo sabaa a
farasi na asikari magana mairi a mikuki, ili aphiye Kaisaria. Kalani tayari
kuuka rero usiku saa tahu.
24 Piya muikireni Paulo farasi, na mumfise salama kpwa Felisi, liwali.”
25 Alafu yuya mkpwulu wa jeshi achiandika baruwa achiamba:

23:8 23:8 Mathayo 22:23; Mariko 12:18; Luka 20:27

26 Ni mimi Klaudia Lusia.
Nakuandikira uwe Muishimiwa Felisi, Mkpwulu wa Jimbo. Togola.
27 Ayahudi amgbwira mutu hiyu na achikala analonda kumuolaga.
Ela mino nchiinjira na jeshi rangu na nchimtivya, mana násikira ni
mwanatsi wa Rumi.
28 Námphirika mbere ya ngambi ya Chiyahudi ili nimanye chisa cha
kushitakirwa.
29 Ndipho námanya kala mashitakage ganahusu shariya zao, ela kana
shitaka ambaro anastahili kuolagbwa wala kufungbwa.
30 Piya náambirwa kala Ayahudi ana njama ya kumuolaga, ndipho
nchiona baha nimrehe kpwako mara mwenga. Tsona nálagiza ariomshi-
taki edze akuambire mashitaka gao.
31 Phahi, hara asikari, kama arivyolagizwa, amuhala Paulo achiuka naye
usiku kpwa usiku hadi mudzi wa Antipatiri.
32 Siku ya phiriye, hara asikari a magulu auya ngomeni, na achiricha
asikari a farasi aphiye naye.
33 Hinyo asikari a farasi ariphofika Kaisaria, alavya hira baruwa kpwa
liwali, chisha achimlavya Paulo.
34 Yuya liwali wasoma hira baruwa alafu achimuuza Paulo jimbo alaro.
Ariphomanya kala Paulo ala jimbo ra Kilikia,
35 waamba, “Nindaphundza lauro mara tu atu ariokushitaki ndiphokp-
wedza.” Chisha achilagiza Paulo arindwe ndani ya dzumba rodzengbwa
ni mfalume Herode.

24

*Ayahudi anamshitaki Paulo
kpwa Felisi*

1 Bada ya siku tsano, Anania mlavyadzi-sadaka mkpwulu wakpwedza
Kaisaria na atumia fulani phamwenga na wakili mmwenga yeihwa
Teritulo. Achimshitaki Paulo mbere za Felisi, mkpwulu wa Jimbo.
2 Paulo ariphoihwa, yuya wakili Teritulo waandza kulavya mashitakage
mbere za Felisi achiamba, “Muishimiwa! Utawalao mnono wahurehera
amani, nawe ukumanya chimbere mambo ambago ganafwaha kugaluzwa
kpwa fwaida ya tsi yehu.
3 Siku zosi na chila phatu swino hunakubali mambo higo, kpwa
shukurani kulu.
4 Ela kabila sidzangbwekuchelewesha sana, nakuvoya uhuonere mbazi
na uhusikize shida yehu kpwa chifupi.
5 Swino hwamanya kala mutu hiyu ni mui sana, anareha fujo kpwa
Ayahudi dunia ndzima. Iye ndiye chilongozi wa chama cha afuasi a Jesu
Mnazareti.
6 Piya kala analonda kutiya uyi Nyumba ya Kuvoya Mlungu, ndipho
swino huchimgbwira. Kala hunalonda kumuhukumu kpwa kulunga
shariya zehu za Chiyahudi.*
7 Ela Lusia mkpwulu wa jeshi, achedza na asikarie na achimuhala
chinguvu-nguvu.
8 Naye walagiza atu ariomshitaki edze ashitaki kpwako. We mwenye
uchimuuza maswali, undamanya ukpweli wa mashitaka higo gosi gomshi-
takira.”

* **24:6 24:6–8** Vitabu vyanjina vya kare tavina seemu hino hangu msitari wa 6b hadi msitari wa 8a.

9 Ayahudi aunga mkpwono higo mashitaka, na achiamba higo gosi ni ga
kpweli.

Paulo anadzihehera mbere za Felisi

10 Phahi liwali wamtsuphira mkpwono Paulo ili agombe. Ndipho
achiamba, “Namanya wakala muamuli wa tsi hino miaka ya kukola, kpwa
hivyo naona raha kudzihehera hipha mberezo.
11 Kpwa kpweli kama siku kumi na mbiri zotsupa, mino kala naphiya
Jerusalemu kpwendaabudu.
12 Ayahudi taayanikuta ninalumbana na mutu yeyesi ndani ya Nyumba
ya Kuvoya Mlungu. Piya taayanikuta nafyakatsira atu ahende fujo
masinagogini, wala phophosi himo mudzini.
13 Tsona, taaweza kuonyesa ukpweli wa mashitaka higo gonishitakira.
14 Ela Muishimiwa, nakubali kala naabudu Mlungu wa akare ehu kpwa
kulunga njira ya Jesu, ambayo Ayahudi anayiiha chama. Tsona naziamini
Shariya zosi za Musa na chila chitu choandikpwa ni manabii.
15 Nami piya namkuluphira Mlungu dza vivyo aho, nina hakika atu a
kufwa osi andafufulwa, anono na ayi.
16 Kpwa hivyo, siku zosi nahenda chadi kuhenda mambo manono mbere
za Mlungu na anadamu.
17 “Bada ya kusagala kure na Jerusalemu miaka minji, náuya kpwedzare-
hera Ayahudi ayangu pesa za msada na piya kpwedzalavya sadaka.
18 Ariphonikuta ninahenda hivyo himo ndani ya Nyumba ya Kuvoya
Mlungu, nákala nkagamala kare mavoyo ga kudzitakasa. Piya kala sina
atu anji, wala siyahenda fujo rorosi.
19 Ela kala phana Ayahudi anjina kula jimbo ra Asia, ambapho mimi
naona hinyo ndio angefwaha kukala hipha na kunishitaki, ichikala ana
rorosi ra kugomba kunihusu.
20 Ama aha ario phapha naaseme makosa nrigophahikana nago
nriphoshitakiwa mbere za ngambi ya Chiyahudi.
21 Hebu kosa rangu ni phara nriphokota kululu mbere zao nchiamba
kala nkashitakiwa kpwa sababu naamini kala atu a kufwa andafufulwa?”
22 Hipho, Felisi ambaye kala anamanya vinono sana iyo njira ya Jesu,
waamba, “Rino lau, nindariamula wakati Lusia, mkpwulu wa jeshi,
ndiphokpwedza.”
23 Hipho, walagiza Paulo arindwe, ela achimupha uhuru vichache ili edze
alamuswe ni asenae na amrehere vitu alondavyo.
24 Jumwa na chisiku, Felisi wakpwedza na mchewe Durusila ambaye kala
ni Myahudi. Wahumiza Paulo akaihwe, alafu achimphundza ariphokala
anagomba kuhusu kuluphirore kpwa Jesu Muokoli.
25 Ela Paulo ariphoandza kugomba kuhusu haki, kutosheka, na kuhusu
hukumu ndiyokpwedza, Felisi watishirwa sana na achimuamba, “Ni bahi,
kpwa sambi phiya; nchiphaha nafwasi nindakuiha.”
26 Wakati hinyo Felisi kala anaona anaweza kuhongbwa ni Paulo, hipho
chila mara kala achimlagizira aihwe kubisha naye.
27 Bada ya miaka miiri, phatu pha Felisi phahalwa ni Porikio Fesito. Ela
kpwa vira Felisi kala analonda kupendeleya Ayahudi, wamricha Paulo jela.

25

Paulo anakata pili kpwa Kaisari

24:17 24:17 Mahendo 21:17–28 **24:21 24:21** Mahendo 23:6

1 Porikio Fesito wakpwedza Kaisaria kukala mkpwulu muphya wa jimbo.
Bada ya siku tahu wauka kuphiya Jerusalemu,
2 ambako akulu a alavyadzi-sadaka na vilongozi a Chiyahudi adzituluza
na achiandza kumshitaki Paulo. Amvoya sana Fesito
3 aapendelee ili amrehe Paulo hiko Jerusalemu, mana kala akapanga
njama ya kumuolaga njirani.
4 Fesito waambira, “Paulo wafungbwa jela Kaisaria, nami nápanga
kuuya kuko vi sambi-sambi.
5 Akulu enu anjina naanilunge kuphiya hiko Kaisaria, ichikala mutu hiye
ana makosa, andalavya mashitaka kuko.”
6 Fesito ariphomala kama siku nane ama kumi hivi, wauya Kaisaria.
Siku ya phiriye, wamenya kotini achendasagala chihiche cha uamuli, na
achilagiza Paulo arehwe.
7 Paulo ariphokpwedza, Ayahudi ola Jerusalemu amzangira na achi-
andza kulavya mashitaka mai-mai ambago aho enye kala taana ushaidi
nago.
8 Ela Paulo wadzihehera, achiamba, “Siyakosera Shariya za Ayahudi
wala Nyumba ya Kuvoya Mlungu na hata Kaisari, Mtawala wa Chirumi.”
9 Fesito walonda kuapendeleya Ayahudi, ndipho achimuuza Paulo, “Dze,
u tayari kuphirikpwa Jerusalemu na ukasikizwe lauro hiko?”
10 Paulo achiamba, “Mimi niimire mbere za koti ya Chirumi, ambapho ni
lazima nihukumiwe. Kpwa kpweli kama umanyavyo, siyakosera Ayahudi
chitu chochosi.
11 Nchipatikana na makosa ambago adabuye ni kuolagbwa, sindavoya
mswamaha ili nisinyongbwe. Ela ichikala mashitaka nishitakiwago ni
Ayahudi ni ga handzo, takuna mutu yeyesi ariye na ruhusa ya kunilavya
kpwa Ayahudi. Nakata pili kpwa Kaisari!”
12 Fesito ariphomala kubisha njama na anachama a barazaye, wa-
muamba Paulo, “Kpwa vira ukakata pili kpwa Kaisari, phahi un-
daphirikpwa kpwa Kaisari.”

Lau ra Paulo rinasikizwa ni Mfalume Agiripa

13 Bada ya siku chache, Mfalume Agiripa na mchewe Benike akpwedza
Kaisaria kpwedzamkaribisha Fesito.
14 Bada ya kusagala hipho siku za kukola, Fesito wabisha na mfalume
kuhusu kesi ya Paulo. Achimuamba, “Hipha phana mutu mmwenga busu
ambaye Felisi wamricha jela.
15 Nriphokala Jerusalemu, akulu a alavyadzi-sadaka na atumia a
Chiyahudi anirehera mashitaka gao na achitaka nimuhende kala ana
makosa.
16 Ela mino nchiaambira iyo siyo mila ya Chirumi, kumlavya mutu
kabila ya kukutana matso kpwa matso na atu ariomshitaki, naye akahewa
nafwasi ya kudzihehera.
17 Nriphokutana nao hipha, mino siyachelewa, náiha koti siku ya phiriye
na nchilagiza hiye mutu arehwe mbere za koti.
18 Atu ariomshitaki ariphounuka, taayamshitaki na makosa ga kuvundza
shariya kama nrivyoona.
19 Ela akala na makosano gao kuhusu dini yao na kuhusu mutu yefwa
aihwaye Jesu, ambaye Paulo anadai kala ni mzima.
20 Siyamanya njira ya kuchunguza mambo higo, hipho námuamba Paulo
achikala a tayari kuphiya Jerusalemu kpwendasikizwa laure hiko.

21 Ela wakata pili ili laure rikasikizwe ni Kaisari, phahi nálagiza azuiywe
hadi ndiphomphirika kpwa Kaisari."
22 Ndipho Mfalume Agiripa achimuamba Fesito, "Indakalato ichikala
nindamphundza mutu hiye mi mwenye." Fesito achimuamba, "Undam-
phundza muhondo."
23 Phahi, siku ya phiriye Agiripa na mchewe Benike avwaliya nguwo za
chifalume achiinjira nyumba ya mkpwutano phamwenga na vilongozi a
vyeo vikulu na vilongozi a mudzi. Fesito walagiza Paulo arehwe.
24 Chisha achiamba, "Mfalume Agiripa, na mwimwi mosi murio hipha,
mutu hiyu mumuonaye hipha washitakiwa ni Ayahudi osi a hipha Kaisaria
na hiko Jerusalemu. Apiga kululu vya kukala kafwaha kpwenderera
kuishi.
25 Ela mino nchiona kahendere kosa rorosi ra kumuhenda anyongbwe,
ela kpwa vira wakata pili kpwa Kaisari, nami nákata shauri aphirikpwe
kpwa Kaisari.
26 Ela sina habari za sawa za kumuandikira Kaisari kuhusu mutu hiyu.
Kpwa hivyo, nkamreha mbere zenu mosi, haswa uwe Mfalume Agiripa, ili
bada ya uchunguzi huno niphahe chitu cha kuandika.
27 Kpwa sababu náona taina mana kutsukula busu bila ya kuandika
makosage goshitakirwa."

26

Paulo anadzihehera mbere za Agiripa

1 Alafu Agiripa wamuamba Paulo, "Una ruhusa ya kugomba we
mwenye." Phahi, Paulo waunula mkpwono na achidzihehera, achiamba,
2 "Mfalume Agiripa, nadziona mutu wa bahati sana hipha rero kudzihe-
hera mberezo kuhusu mashitaka gohenderwa ni atumia a Chiyahudi,
3 haswa kpwa vira uwe mwenye unamanyato mila za Chiyahudi na
tafwauti zao. Kpwa hivyo nakuvoya uniphundzeto na univumirire.
4 "Ayahudi osi ananimanya vyoishi hangu wanache wangu. Anamanya
vyohumira maisha gangu gosi hangu mwandzo phokala kpwehu na hata
phokala Jerusalemu.
5 Ananimanya siku nyinji kukala mino náishi kama mwanachama wa
chama cha Mafarisayo, ambacho china shariya ngumu zaidi. Ela achilonda
anaweza kugomba.
6 Sambi ni hipha mberezo kugodza uamuli kpwa sababu ya kuamini
ahadi yolagbwa akare ehu ni Mlungu.
7 Hino ndiyo ahadi igodzwayo itimiye ni mbari kumi na mbiri za Aiziraeli
anaomuabudu Mlungu usiku na mutsi. Mfalume, atumia a Chiyahudi
anishitaki kpwa sababu ya kuamini hivyo!
8 Kpwa utu wani mwi munaona Mlungu kaweza kufufula atu a kufwa?
9 Kpwa kpweli mimi piya kala nchionato sana kuhenda rorosi dzii ili
nipinge dzina ra Jesu wa Nazareti.
10 Na hivyo ndivyo nrivyohenda hiko Jerusalemu. Akulu a alavyadzi-
sadaka kala achinipha uwezo wa kugbwira na kuatiya jela atakatifu, na
ariphohukumiwa kuolagbwa, piya mino nákubali.
11 Mara nyinji mino kala nchiphiya sinagogi hadi sinagogi kuatiya adabu,
tsona náalazimisha areme kuluphiro rao. Kala nikaamena sana hata
nchikala naaendza midzi yanjina ili niagayise.

26:5 26:5 Mahendo 23:6; Afilipi 3:5 **26:9 26:9** Mahendo 8:3; 22:4,5

Paulo anasemurira arivyookolwa

12 “Siku mwenga, kala nikahewa malagizo na uwezo ni akulu a
alavyadzi-sadaka niphiye Damasikasi.
13 Nriphokala ni njirani, kama saa sita za mutsi, nápigbwa ni mwanga
mkali hata kuriko dzuwa. Mwanga wang’ala kula mlunguni uchining’aza
phamwenga na ayangu okala nasafiri nao.
14 Hosi hwagbwa photsi, alafu nchisikira sauti kpwa kabila ya Chiebu-
rania inaniamba, ‘Sauli, Sauli mbona unanigayisa? Uwe u dza punda
ashindanaye na tajiriwe, ela unadzilumiza bure.’
15 Nami nchiuza, ‘U ani Bwana?’ Naye achimjibu achiamba, ‘Ni mimi
Jesu, ye umugayisaye.
16 Ela sambi, unuka uime na magulugo. Nikakutsembukira mana
nikakutsambula kama mtumishi na uambire atu go uchigoona na
ndigokuonyesa badaye.
17 Nindakutivya kula kpwa Ayahudi na atu asio kala Ayahudi, na
nindakuhuma kpwao
18 ukaang’aze matso, ili atuluke jizani na ainjire mwangani, na ariche
kutawalwa ni Shetani na akubali utawala wa Mlungu. Nao aswamehewe
dambi zao na aphahe nafwasi phamwenga na ariotengbwa kpwa sababu
ya kunikuluphira.’
19 “Kpwa hivyo Mfalume Agiripa, mino náhenda vira ruwiya iyo yola
mlunguni vyolagiza.
20 Mwandzo nákpwendahubiri mudzi wa Damasikasi, alafu nchiphiya
Jerusalemu na Judea yosi, chisha nchendahubiri kpwa atu asio kala
Ayahudi nchiamba, ‘Tubuni dambi na mumgalukire Mlungu, na muonyese
na mahendo genu kala mwagaluka kpweli.’
21 Ndiyo mana Ayahudi anigbwira ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu,
na achilonda kuniolaga.
22 Ela Mlungu waniterya siku zosi hizo hadi rero niimire hipha
kushuhudiya atu osi, enye vyeo na atu a kawaida. Mino nagomba mambo
gogombwa ni Musa na manabii,
23 ariphoamba Masihi* andagaya, andakala wa kpwandza kufufuka, na
andatangaza mwanga kpwa swiswi Ayahudi na atu asio kala Ayahudi
piya.”
24 Kufika hipho Fesito wampigira kululu Paulo na achimuamba, “Paulo
una koma? Kusomako kunji kpwakutiya koma!”
25 Ela Paulo achimuamba, “Sina koma Muishimiwa Fesito! Nagomba
maneno ga kpweli na achili yangu i sawa kabisa.
26 Mambo higa tagayahendeka kanda phatu siphomanyikana. Nina
hakika Mfalume Agiripa anagamanyato sana, ndiyo mana nagomba naye
ching’ang’a na bila ya wuoga.
27 Dze, Mfalume Agiripa, kuamini maneno ga manabii? Namanya
unaamini.”
28 Naye Mfalume Agiripa achimuamba Paulo, “Unafikiri muda mchache
huno unaweza kunigaluza nikale mfuasi wa Jesu?”
29 Paulo achiamba, “Muda munji wala mchache si chitu. Navoya Mlungu
uwe Mfalume na mwi anjina mosi mnisikirao hivi rero, mkale vyo nrivyo
mimi, siphokala msifungbwe silisili.”

26:20 26:20 Mahendo 9:20,28,29 **26:23 26:23 a** 1 Akorintho 15:20; **b** Isaya 42:6; 49:6 * **26:23 26:23** ***Masihi***, manage ni *yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu.*

30 Alafu Mfalume Agiripa waunuka phamwenga na Fesito, Benike na atu
anjina okala asegere nao.
31 Atuluka mura chumba cha malau, na achiphiya njama achiamba,
"Mutu hiyu kana kosa rorosi ra kumuhenda ahukumiwe kuolagbwa ama
kufungbwa."
32 Alafu Mfalume Agiripa wamuamba Fesito, "Kala mutu hiyu kayakata
pili kpwa Kaisari, angerichirwa."

27

Paulo anaphirikpwa mudzi wa Rumi

1 Fesito ariphokata shauri huphirikpwe Itali, Paulo na mabusu anjina
akabidhiwa chilongozi yeihwa Juliasi wa chikosi chiihwacho "Chikosi cha
Kaisari."
2 Hwakpwendapanda meli yokala ila bandari ya Adiramito ambayo kala
indatsapa na bandari za pwani ya jimbo ra Asia. Kala kuna Mmakedonia,
yeihwa Aristariko, mwenyezi wa Thesalonike, ambaye hwasafiri naye mo
melini.
3 Siku ya phiriye hwatiya nanga bandari ya Sidoni. Juliasi wamuhen-
derato Paulo, mana wamruhusu akakutane na asenae na amterye na vitu
alondavyo.
4 Huriphouka bandari ya Sidoni, phuto rapiga kula mbere zehu, hipho
hwadzifwitsa na chisuwa cha Kupuro ili husipigbwe ni hiro phuto.
5 Huriphotsapa bahari ya Kilikia na Pamfilia hwatiya nanga bandari ya
Mura, mudzi wa Lukia.
6 Huriphokala hipho Mura, yuya chilongozi wa jeshi waphaha meli kula
Isikandaria inaphiya Itali, na achiupandiza himo.
7 Hwasafiri pore-pore siku nyinji na huchifika bandari ya Nido kpwa
tabu. Kpwa vira phuto kala richerepiga kula mbere zehu, hwakala
tahuweza kpwenderera zaidi. Hipho, hwasafiri na uphande wa mwakani
wa chisuwa cha Kirete, phephi na Salimoni.
8 Hwatsapa na kanda-kanda ya pwani iyo kpwa tabu sana, mwisho
huchifika phatu phaihwapho "Bandari ya Salama", phephi na mudzi wa
Lasea.
9 Atu kala akaangamiza muda munji, tsona wakati na hinyo kala ni hatari
kusafiri na meli kpwa sababu Sikukuu ya Kufunga* kala ikatsapa. Phahi
Paulo waakanya achiamba,
10 "Alume, naona charo chehu chindakala cha tabu na hasara kulu kpwa
meli, mizigo na hata maisha gehu."
11 Ela yuya chilongozi wa jeshi badala ya kuphundza Paulo, wam-
phundza dereva wa meli na mchina-meli.
12 Kpwa vira bandari iyo kala si nono wakati wa mnyevu, anji akata
shauri atu aenderere na charo, na ichiwezekana hufike bandari ya Foinike
na hukale hipho wakati wosi wa mnyevu. Bandari hino i Kirete na inalola
na mtswerero wa dzuwa.

Baharini kunahenda phuto kali sana

13 Badaye kpwapiga phuto ra pore-pore kula mwakani, enye achiona
ni wakati mzuri wa kuhenda alondavyo. Hipho, achiandza charo na
achitsapa na phephi na pwani ya Kirete.

---

* **27:9 27:9** Sikukuu ya Kufunga inasherekeywa mwisho wa mwezi wa tisiya ama mwandzo wa mwezi wa kumi. Wakati hinyo, bahari nkukala ni mbaya, kpwa hivyo ni hatari kusafiri na meli.

14 Ela mara mwenga phuto kali sana, riihwaro “Phuto ra Vuri na Mlairo
wa Dzuwa”, rahupiga kula chisuwani.
15 Rira phuto rapiga meli na huchikala tahuweza kuphiya hiko rilako,
hipho, hwairicha hira meli itsukulwe ni rira phuto.
16 Chisuwa chidide chiihwacho Kauda chazuwiya vichache rira phuto
kali. Hata dzagbwe yakala kpwa tabu sana, ela hwaweza kuunula dau ra
kuokola na huchirifungato.
17 Hara mabahariya ariphofungato rira dau, alafu afunga hira meli
yenye, kuizungulusira mikowa na tsini ndani ya madzi kpwa kuogopheza
isivundzike. Kpwa vira kala anaogopha meli inaweza kugama ndani ya
mtsanga wa bahari ya Libiya, atsereza tanga na achiricha meli iphirikpwe
ni phuto.
18 Phuto razidi kuupiga sana, hata phofika siku ya phiri mabahariya
achiandza kutsupha mizigo madzini.
19 Siku ya hahu, atsupha miyo ya meli madzini kuhumira mikono.
20 Phokala tahuona dzuwa wala nyenyezi kpwa siku nyinji, na kuno
phuto kali rinazidi kuvuma, hwakata tamaa.

21 Bada ya kukosa chakurya kpwa muda mure, Paulo waima mbere
zao na achiamba, “Alume, kala mwaniphundza na hukasalani Kirete,
tahungephahani tabu hino yosi na hasaraye.
22 Ela sambi, nakuvoyani msifwe moyo! Kpwa mana taphana hata
mmwenga ndiyefwa, meli bahi ndiyo ndiyobanangika.
23 Kpwa mana malaika wa hiye Mlungu anitawalaye na ambaye
namhumikira, akaniimira chi phephi usiku,
24 naye akaamba, ‘Paulo, usiogophe! Ni lazima ukalumbe kesiyo mbere
za Kaisari, Mtawala wa Chirumi. Naye Mlungu kpwa mbazize anakuahidi
kala atu osi ambao unasafiri nao melini, andakala salama.’
25 Kpwa hivyo ayangu, nalonda mdine chilume, mana mino naamini kala
vyo Mlungu achivyogomba, ndivyo ndivyokala.
26 Ela phahi, ni lazima meli igame pwani ya chisuwa fulani.”

27 Phofika usiku wa kumi na ne meli kala bado icherephirikpwa ni
rira phuto hiko bahari ya Adiria. Hata inafika usiku wa manane, hara
mabahariya adzisikira a phephi na kufika tsi kavu.
28 Phahi, ariphokala analonda kumanya china cha madzi, afunga
mkpwowa chitu chiziho achichitabwisa madzini. Achikuta kama china
cha madzi, ni mita mirongo mihahu na sabaa. Bada ya muda achipima
tsona, achikuta china cha madzi, ni mita mirongo miiri na sabaa.
29 Kpwa kuogopha meli isigame maweni, atsereza nanga ne nyuma za
meli, na achivoya kuche.
30 Alafu mabahariya apanga kuchimbira, hipho atsereza rira dau ra
kuokola, kpwa chizigbwa cha kukala akabwage nanga uphande wa mbere.
31 Ela Paulo achimuamba yuya chilongozi na asikarie, “Ichikala hinya
mabahariya taandasala melini, mmanye tamundasalimika bii!”
32 Phahi, hinyo asikari akata hira mikowa yokala ikafungirwa dau na
achiriricha riphiye na madzi.

33 Phofika pepho za kucha, Paulo waabembeleza arye chakurya.
Waamba, “Rero ni siku ya kumi na ne munalola na kugodza ndirokala
na wala tamdzangbwerya.
34 Phahi nakuvoyani murye. Ni lazima murye ili mphahe nguvu za
kuishi. Taphana hata mmwenga ndiyeangamiza lidzerere.”

35 Bada ya kugomba hivyo, Paulo wahala bofulo, achimshukuru Mlungu
mbere zao, achirimega na achiandza kurya.
36 Adina chilume na chila mmwenga achirya.
37 Hosi jumula himo melini kala hu alume magana mairi na mirongo
sabaa na sita.
38 Bada ya chila mmwenga kurya chakurya cha kukola, atsupha nganu
baharini ili aphungule uziho wa meli.

Meli inavundzika-vundzika

39 Kuriphocha, aona tsi kavu, ela taamanyire dzinare. Ela aona ufuwo
mzuri wa bahari na achipanga, ichikala indawezekana, agamize hira meli
phara mtsangani.
40 Hipho akata mikowa ya nanga na achiziricha baharini, na phapho
hipho achivugula mikowa yokala ikafungirwa sukani. Alafu achiunula
tanga ra mbere ili ihege phepho na achiielekeza kanda-kanda ya ziya.
41 Ela meli yapiga ndulu ya mtsanga mo madzini na ichigama. Seemu
ya mbere ya meli yazikika mtsangani na ichikala taiweza kuuka. Nayo
seemuye ya nyuma ichiandza kuvundzika vipande-vipande kpwa nguvu
za maimbi.
42 Asikari kala akapanga kuolaga mabusu gosi, ili asedze akaojorera
kondze na akachimbira.
43 Ela kpwa vira yuya chilongozi kala analonda kumtivya Paulo,
waazuwiya asihende hivyo. Walagiza hara ambao anaweza kuojorera,
atine madzini na aojorere hadi kondze.
44 Na hinyo asioweza kuojorera ahumire mbao ama vipande vya meli
vya kuvundzika. Chihivyo chila mmwenga wafika tsi kavu salama.

28

Paulo chisuwani Malita

1 Huriphofika salama tsi kavu, hwaambirwa kala chira chisuwa chiihwa
Malita.
2 Enyezi a chisuwa hicho kala ni atu anono sana. Ahukaribisha na
achihukutira moho, mana kala kuna mnyevu tsona kala kunanya mvula.
3 Paulo wahala hiha ra kuni achiritiya mohoni. Alafu mwatuluka nyoka
mo kunini kpwa rira dzoho ra moho, ichimuondza mkpwono na ichidina
phapho.
4 Enyezi ariphoona hira nyoka inalewa-lewa phara mkpwononi, abisha
nyo enye kpwa enye achiamba, “Mutu hiyu ni lazima akale waolaga! Hata
dzagbwe wapona hiko baharini, ela mlungu aihwaye Haki kandamricha
akaenderera kuishi.”
5 Ela Paulo waikuta-kuta mohoni hira nyoka bila ya kumuhenda rorosi
kabisa.
6 Enyezi kala anaona andafutuka mkpwono au agbwe gafula na afwe,
ela hata bada ya kulorera kpwa muda na kusaona rorosi, agaluza maazo
gao achiamba, “Mutu hiyu ni mlungu!”
7 Phephi na hipho kala phana munda wa Pabulio, mkpwulu wa chisuwa
hicho. Wahukaribisha vinono kpwakpwe kaya na huchendakala ajenie
siku tahu.
8 Ise wa Pabulio kala akadziambalaza chitandani, mana kala ana homa
na kuhara mlatso. Paulo wamenya achendamvoyera, alafu achimuikira
mikono na achiphola.
9 Bada ya higo kutsapa, atu osi himo chisuwani okala ni akongo,
akpwedza na achiphozwa.

10 Ahupha zawadi nyinji, na huriphokala hu tayari kuuka na meli,
ahupha chila chitu chotaka.

Charo cha kula Malita hadi Rumi

11 Bada ya miezi mihahu, hwapanda meli yokala ikatiya nanga pho
chisuwani minga ya mnyevu na huchiandza charo. Meli iyo kala ila mudzi
wa Isikandaria nayo kala yiihwa "Milungu ya Patsa."
12 Huriphofika mudzi wa Sirakusa, hwatiya nanga na huchikala hipho
siku tahu.
13 Kula hipho hwauka na huchifika mudzi wa Regio. Siku ya phiriye,
kuchizuka phuto ra mwaka, na siku ya phiriye huchikala hukafika bandari
ya Potioli.
14 Phofika hiko hwakuta atu amukuluphirao Jesu, na achitaka hukale nao
sabaa mwenga. Badaye hwauka na huchifika Rumi.
15 Afuasi a Jesu akalao Rumi ariphosikira kala huredza, akpwedza hadi
phatu phaihwapho Soko ra Apiyo na Hoteli Tahu kpwedzahuchinjira.
Paulo ariphoaona, wamshukuru Mlungu na achidzisikira ana mkpwotse.

Paulo ariphokala mudzi wa Rumi

16 Huriphotsoloka Rumi, Paulo waruhusiwa kukala macheye na asikari
mmwenga wa kumrinda.
17 Bada ya siku tahu, Paulo waiha vilongozi osi a Chiyahudi. Ariphokp-
wedza, waambira, "Enehu, hata dzagbwe siyakosera atu a kabila rangu
wala kukosera mila ya akare ehu, nágbwirwa hiko Jerusalemu na
nchilaviwa kpwa Arumi.
18 Arumi aniuza maswali na achitaka kunirichira, mana akuta sina
makosa ga kunihenda ninyongbwe.
19 Ela Ayahudi ariphopinga, yanibidi nikate pili kpwa Kaisari. Mino
siyashitaki atu a kabila rangu,
20 ela náfungbwa zino silisili kpwa sababu ya kuluphiro ra Aiziraeli.
Nákuihani ili nedze nikuambireni kuhusu hiro kuluphiro rehu."
21 Nao achimuamba, "Swino tahudzangbwephaha baruwa yoyosi kula
Judea. Wala takudzangbwekpwedza mutu yeyesi kula hiko kpwedzasema
ama kugomba rorosi iyi ra kuhusu uwe.
22 Ela hunalonda hukusikire maonigo we mwenye, kpwa mana huna-
manya chila phatu atu anapinga hicho chamacho."
23 Phahi hinyo Ayahudi apanga kukutana naye siku yanjina. Na siku iyo
akpwedza atu anji sana hipho nyumbani pha Paulo. Paulo wabisha nao
hangu ligundzu hadi dziloni, kueleza na kuashuhudiya kuhusu ufalume
wa Mlungu. Waabembeleza amkubali Jesu kpwa kuasomera Shariya za
Musa na vitabu vya manabii.
24 Anjina akubali manenoge, ela anjina achirema kuamini.
25 Alumbana enye kpwa enye na achiandza kufumukana bada ya Paulo
kuamba, "Roho Mtakatifu wagomba kpweli na akare enu ariphohumira
nabii Isaya achiamba:
26 'Phiya kpwa nyo atu ukaambire kukala,
Kusikira mundasikira, ela tamundaelewa,
na kulola mundalola, ela tamundaona.
27 Mana mioyo yao ikakala mifu,
aziba masikiro gao,
akafwinya matso gao,
asedze akaona na go matso gao,

28:19 28:19 Mahendo 25:11 **28:26 28:26** Isaya 6:9,10

akasikira na masikiro gao,
akaelewa na yo mioyo yao,
asedze akanigalukira,
nami nikaaphoza.’ ”
28 “Kpwa hivyo, nalonda mmanye kukala, habari za Mlungu za kuokola
atu, zaphirikpwa kpwa atu asio kala Ayahudi. Nao andakubali!”
29 Paulo ariphomala kugomba vivyo, hara Ayahudi auka kuno analum-
bana sana.*
30 Paulo wasagala miaka miiri mizima phara phokala akapangisha, naye
kala achikaribisha chila mutu yekpwedza pho phakpwe.
31 Watangaza ufalume wa Mlungu na kufundza kuhusu Bwana Jesu
Masihi chilume tsona bila ya kuzuwiywa ni yeyesi.

* **28:29 28:29** Vitabu vyanjina vya kare tavina msitari wa 29.

Baruwa ya Paulo yoandikira
ARUMI
Tanga mbere

Baruwa hino inaeleza wazi mpango wa Mlungu wa kuokola atu. Yaandikirwa afuasi a Jesu hiko mudzi wa Rumi, ambao kala ni Ayahudi na asio kala Ayahudi. Kpwa hivyo Mtume Paulo kala analonda kuaeleza kukala atu osi ahenda dambi na kuangamizwa, akale Ayahudi ama asikale Ayahudi. Paulo anaenderera kuaonyesa kukala Mlungu wakubali atu kukala na haki mbereze kpwa njira ya kumkuluphira Jesu tu. Chisha analavya mfwano wa Burahimu yephokerwa dza mutu wa haki kpwa kumkuluphira Mlungu, hata kabila ya Shariya kulaviwa. Piya Paulo anaaeleza asomadzi vira afuasi a Jesu alondwavyo kusagala na atu osi, akale ni atawala, afuasi anjina, ama atu ayi.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Paulo anaeleza wazi habari nono kuhusu Jesu 1:1–17
Chila mutu wahenda dambi 1:18—3:20
Mlungu anavyoakubali atu 3:21—5:21
Gara hunagophaha kpwa chifo cha Jesu 6:1—8:39
Mpango wa Mlungu kpwa Ayahudi na atu a makabila ganjina 9:1—11:36
Jinsi ya mfuasi kumuhumikira Mlungu 12:1—15:13
Mipango ya Paulo na salamuze 15:14—16:27

1 Baruwa hino ila kpwangu mimi Paulo, mtumishi wa Jesu Muokoli.
Nátsambulwa nikale mtume, na nchitengbwa nitangaze habari nono kula
kpwa Mlungu.
2 Hizo habari nono, Mlungu wazilaga hangu kare kuhumira manabiige
arioandika Maandiko matakatifu. Habari hizo
3 zinamhusu mwanawe, ambaye chibinadamu ni chivyazi cha Mfalume
Daudi,
4 na ambaye Mlungu kpwa uwezowe mkpwulu, wahumira Rohowe
achimfufula. Chihivyo achihumanyisa kukala Bwana wehu Jesu Masihi
ndiye Mwana wa Mlungu.
5 Mlungu wanijaliya nikale mtume kpwa sababu ya Jesu arivyonihen-
dera. Kazi ya mtume ni kuiha atu a makabila gosi amkuluphire Jesu na
kumuogopha ili atogolwe.
6 Mwimwi piya mu kundi mwenga ra aho arioihwa kukala afuasi a Jesu
Masihi.
7 Phahi enehu hiko mudzi wa Rumi, Mlungu anakumendzani sana, naye
wakutsambulani ili mkale atakatifue.
Baba Mlungu na Bwana Jesu Masihi naakujaliyeni na mkale salama.

Paulo anapanga kunyendekera mudzi wa Rumi

8 Mwandzo, Jesu Masihi ananihendesa kumshukuru Mlungu kpwa
sababu yenu mosi, mana kuluphiro renu rinamanyikana dunia ndzima.
9 Nami namhumikira Mlungu moyo kutsuka kpwa kuatangazira atu
anjina habari nono kuhusu Mwanawe. Mlungu anamanya vyo ambavyo
nakuvoyerani chila wakati.
10 Namvoya achimendza, vivi aniphe nafwasi ya kpwedzakulolani.

11 Mana naaza sana kukuonani, ili nikuganyireni vipawa vya chiroho,
ndivyo kuhendani mkale na nguvu za chiroho.
12 Mana ya kuamba hivyo ni mwimwi na mimi huphezane imani zehu
za chiroho.
13 Enehu, nalonda mmanye kukala nápanga kano nyinji kpwedzaku-
lolani, ela sidzangbwephaha nafwasi hadi sambi. Nalonda nedze nihende
kazi namwi ili niphahe atu a kumkuluphira Jesu, dza viratu vyohendeka
kpwa atu anjina asio kala Ayahudi.
14 Mlungu wanipha jukumu ra kutangaza ujumbewe kpwa atu osi, akale
ni astarabu ama asiokala astarabu, akale asoma ama taasomere.
15 Ndiyo mana nina hamu sana kpwedzakutangazirani habari nono
kuhusu Jesu mwimwi atu a Rumi.

16 Hizo habari nono ni uwezo wa Mlungu wa kuokola atu osi akuluphi-
rao, mwandzo ni Ayahudi na phiri ni atu asio kala Ayahudi. Phahi mino
siona haya hata chidide kuzitangaza,
17 mana zinaonyesa wazi vira Mlungu ahendavyo atu akale na haki.
Atu anaphaha haki kpwa kukuluphira bahi, kama Maandiko gaambavyo,
“Mutu ahendwaye kukala na haki ni Mlungu andaishi kpwa kukuluphira.”

Mlungu nkutiya atu adabu kpwa sababu ya dambi zao

18 Mlungu mwenye waonyesa wazi kukala indabidi aatiye adabu kali
atu osi ambao taamuogopha na ambao kpwa sababu ya ndzimo zao mbii
anapinga ukpweli wa Mlungu.
19 Wala siyo kukala taamanya rorosi kuhusu Mlungu, mana gara ambago
gangemanywa ga wazi, kpwa vira ye Mlungu mwenye wagaonyesa atu.
20 Mana hangu mwandzo wa dunia, Mlungu waumba chila chitu kpwa
njira ambayo hata dzagbwe atu taamuona, anaweza kuelewa vira arivyo.
Hasa vitu arivyoumba vinaonyesa kukala Mlungu ana uwezo hata kare na
kare, na ndiye Mlungu macheye, wala takuna wanjina. Ndiyo mana atu
taaweza kudai kukala taammanya Mlungu.
21 Mana hata dzagbwe ammanya Mlungu arivyo, ela taamtogola wala
kumshukuru kama anavyostahili. Badala ya hivyo, maazo gao gakala mai
na achili zao ni uzuzu muhuphu.
22 Enye adzikarya kala ni alachu, ela akala azuzu.
23 Mana aricha kumuabudu Mlungu na achiabudu vizuka vyoigana
na binadamu, nyama, nyama a mapha na viumbe vya kuambala photsi
ambavyo taviweza kuishi hata kare na kare.

24 Phahi Mlungu waaricha ahende vyo alondavyo, kulunga tamaa zao
mbii na kuhenda mambo ga waibu na miri yao.
25 Aricha kuamini ukpweli kuhusu Mlungu na achilunga mafundzo ga
handzo. Ahumikira na kuabudu viumbe badala ya Muumba, ambaye ni
atogolwe hata kare na kare! Amina.

26 Phahi, Mlungu waaricha ahende mambo gao mai alondavyo. Hata
achetu aho achiricha kulala na alume ao, ela achilólana enye kpwa enye.
27 Vivyo hivyo alume nao aricha kulala na achetu ao, na achilólana
enye kpwa enye. Alume ahenderana mambo ga waibu, kpwa hivyo
adzitsamburira enye vira ndivyotiywa adabu kpwa mahendo gao mai.

1:13 1:13 Mahendo 19:21 **1:16 1:16** Mariko 8:38 **1:17 1:17** Habakuki 2:4 **1:21 1:21** Aefeso 4:17–18 **1:23 1:23** Kumbukumbu 4:16–18

28 Tsona, atu hinyo arema ilimu ya kpweli kuhusu Mlungu, ndipho naye
Mlungu achiaricha alunge maazo gao mai. Nao achihenda mambo ambago
tagafwaha kuhendwa.
29 Aodzala chila aina ya uyi, uchoyo, udiya na chidzitso. Atu dza
aho nkumendza kuheha, kugomba handzo, kuochera atu ngulu, na
kusengenya. Ni aolagadzi,
30 na fyakatsi, atu asiommendza Mlungu, asiojali ayawao, tsona atu a
ngulu na kudzikarya. Chila wakati nkuzembula njira nyiphya ya kuhenda
dambi. Taaogopha avyazi ao,
31 tsona ni apumbavu na azuzu, atu asiotimiza ahadi zao, wala asio na
mbazi bii.
32 Atu hinyo anamanya wazi kukala mutu achihenda mambo mai dza
higa Mlungu andamuamula chifo. Ela taajali! Nkpwenderera kuhenda
mai makusudi na piya nkuatogola anjina ahendao mambo mai dza gago.

2

Mlungu andaamula atu osi
bila ya ubaguzi

1 Phahi myangu, nakuambira kpweli, kuna haki ya kuamula myao, hata
ichikala ni ani. Kpwa mana uchiamula myao umanye kala, unadziamula
mwenye. Mana gago gakpwe mai ahendago ndigouhendago hata uwe.
2 Sambi hunamanya kukala uamuli wa Mlungu kpwa atu ahendao
mambo mai, ni ya haki.
3 Phahi mwenehu, uchiamula myao alafu nawe uchihenda gago mai,
usione Mlungu andakuricha.
4 Mlungu ni mnono mana anakuonera mbazi nyinji, kakutiya adabu
mara mwenga ela anakuvumirira ili utubu dambizo. Haya sambi mbona
unamphurya?
5 Ela kpwa sababu u chisoto na kukubali kukala una dambi, unadziikira
adabu kali wakati uamuli wa haki ya Mlungu ndiphokala wazi.
6 Wakati hinyo Mlungu andamripha chila mmwenga kulengana na
mahendoge.
7 Mlungu andaapha uzima hinyo anaodinisa kuhenda manono, kpwa
sababu anaendza nguma na ishima kula kpwa Mlungu, na piya uzima wa
kare na kare.
8 Ela atu achoyo na ndiorema ukpweli, na kuhenda mai, Mlungu
andaatsukirirwa na aatiye adabu kali.
9 Chila mutu ndiyehenda mambo mai andaphaha tabu na mateso,
kuandzira Ayahudi na hata atu asio kala Ayahudi.
10 Ela osi ahendao manono, Mlungu andaapha nguma, ishima na amani,
kuandzira Ayahudi na hata atu asio kala Ayahudi.
11 Mana Mlungu kaonera mutu yeyesi.
12 Atu osi ahendao dambi andaangamizwa, hata dzagbwe taamanya
Shariya za Musa.* Na atu amanyao hizo Shariya achihenda dambi,
andaamulwa kulengana na zizo Shariya.
13 Andaamulwa mana Mlungu kamupha haki mutu kpwa sababu ya
kusikira Shariya bahi, ela anamupha mutu haki kpwa kuhenda gara
Shariya ziambago.

2:1 2:1 Mathayo 7:1; Luka 6:37 **2:6 2:6** Zaburi 62:12; Misemo 24:12 **2:11 2:11** Kumbukumbu 10:17 * **2:12 2:12** ***Shariya za Musa***: Manage ni *Torati.*

14 Atu ambao sio Ayahudi achihenda vira afikiriavyo na vichigbwa sawa
na Shariya ziambavyo, hata dzagbwe Shariya zohewa Musa taazimanya,
indaonyesa kala anamanya haki mwao mioyoni.
15 Mahendo gao ganaonyesa kala anamanya kare vira Shariya zilon-
davyo. Nago maazo gao kano zanjina ganaashitaki na kano zanjina
ganaahehera.
16 Na kulengana na hizo habari nono nitangazazo, wakati wa uamuli,
Mlungu andamuika Masihi Jesu aamule mambo ga atu garigo siri.

Ayahudi na Shariya za Musa

17 Phahi, uchidziiha u Myahudi hakika unaadamira kuphaha haki kpwa
kulunga Shariya, na unahenda ngulu ati u mutu wa Mlungu.
18 Kpwa sababu ya kufundzwa kuhusu Shariya, unamanya Mlungu
alondavyo na kutsambula ra sawa.
19 Una hakika kukala unafwaha kulongoza atu asio kala Ayahudi, kama
mutu kulongoza vipofu ama kama taa kung'azira atu jizani.
20 Tsona u mwalimu wa anache na atu asiomanya, mana Shariyazo
zinakueleza kuhusu marifwa gosi na ilimu ya kpweli.
21 We mwenye unafundza anjina, ela kuhenda gara ugombago! Una-
fundza ayao, uchiamba "Usiiye," ela mbavi we mwenye u muivi.
22 Uwe unaambira atu, "Msizinge," ela mbona we mwenye unazinga?
Tsona unawezadze kuzira anaoabudu vizuka ichikala we mwenye unadz-
itajirisha kpwa kuiya vitu kula nyumba za kuabudira vizuka.
23 Unadzikarya ati unamanya Shariya za Mlungu, ela mbona unahenda
atu amkufuru Mlungu kpwa kuvundza Shariyaze?
24 Mana gaga ganagbwa sawa na Maandiko gaambago, "Atu asio
kala Ayahudi anakufuru dzina ra Mlungu kpwa sababu ya mambo mai
muhendago mwimwi Ayahudi."
25 Ayahudi osi a chilume nkutiywa tsatsani,† nayo tsatsa ina mana tu
ichikala mutu andalunga Shariya. Ela mutu achivundza Shariya, tsatsaye
taina mana yoyosi, na ni sawa na mutu ambaye kayatiywa tsatsani.
26 Phahi mutu ambaye kayatiywa tsatsani achilunga vyo Shariya zilon-
davyo, Mlungu andamkubali dza mutu yetiywa tsatsani.
27 Tsona mutu ambaye kayatiywa tsatsani, achilunga vyo Shariya
ziambavyo, mahendoge manono gandakutuluzani makosa mwi Ayahudi.
Mana mwatiywa tsatsani, na zo Shariya munazo, ela tamzilunga.
28 Phahi siye chila mutu ariyevyalwa Myahudi ni Myahudi mwenye-
mwenye, wala mutu kakala Myahudi wa kpweli kpwa kutiywa tsatsani.
29 Hata! Myahudi wa kpweli ni iye amuogophaye Mlungu mwakpwe
moyoni. Nayo tsatsa ya kpweli ni tsatsa ya moyo, yohendwa ni Roho
Mtakatifu, wala si kpwa kulunga Shariya. Mutu dza hiye anaphaha nguma
kula kpwa Mlungu wala si kpwa anadamu.

3

1 Sambi kuna fwaida yani kukala Myahudi? Hebu kutiywa tsatsani kuna
mana yani?
2 Hakika kukala Myahudi kuna mana sana. Mwandzo kabisa, Mlungu
waapha Ayahudi malagizoge.

2:24 2:24 Isaya 52:5 † **2:25 2:25** Kutiywa tsatsani kala ni dalili ya chimwiri kuonyesa chilagane cha Mlungu na atue. (Soma chitabu cha Mwandzo 17.) **2:29 2:29** Kumbukumbu 30:6

3 Ela kpwa kpweli Ayahudi anjina kala taakuluphirika. Dze, nyo atu
asioika chilagane anahenda Mlungu naye asiike chilagane?
4 Sivyo hata chidide! Chila mutu akakala wa handzo na kukala Mlungu
ni mkpweli. Kama Maandiko gaambago kukala,
"Uchiniambira makosa gangu,
manenogo ni ga kpweli,
na uamulio ni wa haki."
5 Ela anjina anaweza kuamba ati dambi zehu zinaonyesa kukala Mlungu
anahenda haki. Mana ichikala makosa gehu ganamuhenda Mlungu
aonekane wa haki, phahi swiswi hunamuhenderato, hebu sivyo? Kpwa
hivyo, Mlungu achihutiya adabu, inaonyesa kukala kana haki. (Nagomba
dza anadamu agombavyo.)
6 Sivyo hata chidide! Mana ichikala ni hivyo, Mlungu andaamuladze atu
a dunia na haki?
7 Tsona kuenjereza, atu nkuamba ati, "Sisi huchihenda mai, anjina
andaona ching'ang'a kala Mlungu anahenda ga haki, nao andazidi
kumtogola. Sambi kpwadze huamulwe dza achina-dambi?"
8 Hivyo ni sawa kuamba, "Nahuhendeni mai ili manono gahendeke."
Atu anjina anahuifya anaamba swiswi naswi hunafundza vivyo. Phahi
aho andatiywa achili kulengana na makosa gao.

Takuna mutu ariye na haki

9 Sambi huambedze? Dze swino Ayahudi hukale hu anono zaidi kuriko
atu asio kala Ayahudi? Hata chidide! Mana nákuambirani kare kala
Ayahudi na asio kala Ayahudi osi a sawa, mana osi anatawalwa ni dambi.
10 Gago ga sawa na Maandiko ga Mlungu gaambago:
"Takuna mutu wa haki,
takuna hata mmwenga.
11 Takuna mutu yeyesi amanyaye njira za Mlungu,
wala takuna amuendzaye.
12 Atu osi amricha Mlungu
wala taana mana tsona phakpwe matsoni.
Takuna hata mmwenga ahendaye manono, hata taphana hata mmwenga."
13 "Miro zao ni dza mbira za wazi,
anahumira ndimi zao kugomba handzo."
"Mwao miromoni nkutuluka maneno makali
dza sumu ya tsakapala."
14 "Miromo yao i tele lana na maneno ga utsungu."
15 "Magulu gao ga tayari kpwendaolaga.
16 Chila phatu aphiyapho,
kazi yao ni kuolaga na kugayisa atu.
17 Nao taamanya njira ya kuendza mapatano."
18 "Taamuogopha Mlungu bii."
19 Kufikira hipho hunaona kukala hizo Shariya, zichigomba utu wowosi,
zinaambira atu osi azilungao. Nazo zaikpwa ili Mlungu ndiphoamula
dunia, anadamu asikale na sababu ya kudzihehera, na ionekane wazi
kukala atu osi ana makosa mbere za Mlungu.
20 Kpwa mana takuna mutu yeyesi ambaye anahendwa kukala na haki
mbere za Mlungu kpwa kulunga vira Shariya ziambavyo. Kazi ya Shariya
ni kuonyesa mutu kala akahenda dambi tu.

3:4 3:4 Zaburi 51:4 **3:10 3:10** Zaburi 14:1–3; 53:1–3 **3:13 3:13** Zaburi 5:9; 140:3 **3:14 3:14** Zaburi 10:7 **3:15 3:15** Isaya 59:7–8 **3:18 3:18** Zaburi 36:1 **3:20 3:20** Zaburi 143:2; Agalatia 2:16

Mutu anaphaha haki
kpwa kumkuluphira Jesu

21 Ela sambi Mlungu wahuonyesa njira ya kuphaha haki, bila ya kulunga
Shariya. Nazo Shariya za Musa na Maandiko ga manabii ganagomba
ching'ang'a kuhusu mambo higa.
22 Kumkuluphira Jesu Muokoli ndiko kumuhendako Mlungu akakubali
atu kukala na haki. Nkuhenda hivyo kpwa atu osi amukuluphirao, wala
kaonera mutu yeyesi.
23 Mana atu osi ahenda dambi, na anakosa haki ya Mlungu,
24 ela kpwa sababu ya mbazize, Mlungu wakubali atu kukala na haki
mbereze bila ya kuripha chochosi. Wahenda hivyo kpwa kumhuma Jesu
Muokoli yekpwedzausa dambi zehu na achihukombola.
25 Mlungu wamlavya Jesu akale sadaka, ili atu achiamini kukala wafwa
kpwa sababu yao aswamehewe dambi zao. Mlungu wahenda hivyo
kuonyesa kala ni wa haki, mana wavumirira na kayaatuluza atu makosa
kpwa sababu ya dambi zao za kare.
26 Piya wahenda hivyo kuonyesa wakati huno kukala iye ni wa haki, na
ndiye ahendaye osi amukuluphirao Jesu akale a haki.
27 Kpwa hivyo, mambo higa ganahuzuwiya kabisa kuhenda ngulu, kpwa
sababu tahuphokerwa kukala huna haki kpwa kulunga vira Shariya za
Musa ziambavyo ela kpwa kukuluphira bahi.
28 Mana Mlungu nkumuhenda mutu akale na haki kpwa kukuluphira,
wala sio kpwa kulunga Shariya.
29 Hebu Mlungu ni Mlungu wa Ayahudi bahi? Dze, akale siye Mlungu
wa atu asio kala Ayahudi? Hakika iye ni Mlungu wa atu asio kala Ayahudi
piya,
30 kpwa vira Mlungu ni mmwenga, na kuna njira mwenga ya kuahenda
atu akale na haki mbereze. Hangu Ayahudi atiywao tsatsani, hata atu asio
kala Ayahudi asiotiywa tsatsani, osi andakubaliwa ni Mlungu kukala na
haki kpwa kuluphiro bahi.
31 Phahi, huchisisitiza kukuluphira, huambe hizi Shariya tazina mana?
Hata chidide! Ko kukuluphira ni kutimiza malagizo gosi ga Shariya.

4

Burahimu waphaha haki
kpwa kukuluphira tu

1 Dze, huambedze kuhusu mkare wehu Burahimu? Mlungu wamuon-
adze kukala na haki?
2 Ichikala Burahimu waphaha haki kpwa sababu ya mahendoge, phahi
angekala na chitu cha kuhendera ngulu, ela si mbere za Mlungu.
3 Mana Maandiko ga Mlungu ganaamba, "Burahimu wamkuluphira
Mlungu na kpwa sababu iyo, Mlungu achimkubali kukala ni mutu wa
haki."
4 Amba mutu achihenda kazi, mshaharawe siyo zawadi, ela kpwa kpweli
ni hakiye.
5 Ela mbazi za Mlungu sizo dza mshahara. Mana mutu asiyeadamira
mahendoge kuphaha haki ela anamkuluphira Mlungu aswameheye atu
ayi, andaphokerwa kukala na haki kpwa kumkuluphira.
6 Hata Mfalume Daudi naye waamba vivyo kuhusu raha ya mutu
ariyehendwa kukala na haki, bila ya kulola mahendoge:

3:22 **3:22** Agalatia 2:16 **3:30** **3:30** Kumbukumbu 6:4; Agalatia 3:20 **4:3** **4:3** Mwandzo 15:6; Agalatia 3:6

7 “Baha aho ambao Mlungu waaswamehe makosa gao
ambao dambi zao zauswa.
8 Baha mutu ambaye Mlungu kamuisabira
kukala ana dambi.”
9 Zino baraka zohadzwa ni Daudi, zinahusu ariotiywa tsatsani bahi,
yani Ayahudi, hebu hata atu asio kala Ayahudi piya? Nakutambukizani
Maandiko gaambago kukala Burahimu wahendwa kukala ana haki kpwa
kukuluphira.
10 Phahi nakumanyisani kukala, Burahimu ariphohendwa kukala wa
haki kala kadzangbwetiywa tsatsani. Ela bada ya higa ndipho achitiywa
tsatsani.
11 Tsatsa kala ni dalili ya kuonyesa kukala Mlungu wamkubali Burahimu
kukala ana haki, hata kabila kadzangbwetiywa tsatsani. Mana Mlungu
wamuhenda kukala ana haki kpwa sababu ya kumkuluphira tu, wala si
kpwa sababu ya kutiywa tsatsani. Kpwa hivyo Burahimu ndiye mkare wa
chiroho wa atu osi amukuluphirao Mlungu na kukubaliwa kukala ana haki
bila ya kutiywa tsatsani.
12 Atu ariotiywa tsatsani nao, Burahimu ni mkare wao wa chiroho
vivyo, achimkuluphira Mlungu. Mana kakala ise yao kpwa sababu atiywa
tsatsani, ela ni ise yao kpwa sababu amkuluphira Mlungu dza viratu ye
mwenye, hata kabila kadzangbwetiywa tsatsani.
13 Mlungu wamlaga Burahimu na vivyazivye kuapha dunia ndzima ikale
yao. Mlungu kaikire chilagane hichi na Burahimu kpwa sababu kala
analunga Shariya, ela ni kpwa sababu Burahimu kala anamkuluphira,
ndipho naye Mlungu achimkubali kala ana haki.
14 Mana ichikala atu alungao Shariya ndio ndiophokera cho chilagane,
phahi kumkuluphira Mlungu kungekala ni kazi ya bure. Piya chilagane
cha Mlungu chingekala ni cha handzo,
15 mana mutu avundzaye Shariya nkutiywa adabu. Ela ichikala takuna
Shariya, phahi takuna mutu wa kutiywa adabu kpwa sababu ya kura
kuvundza Shariya.
16 Ndiyo mana cho chilagane cha Mlungu chinategemea kumkuluphira.
Na vyakala hivyo ili hicho chilagane chikale kama zawadi kpwa vivyazi
vyosi vya Burahimu. Wala sio kpwa hara alungao Shariya bahi, ela hata
kpwa hinyo amukuluphirao Mlungu dza viratu Burahimu. Swiswi hosi,
mkare wehu wa chiroho ni Burahimu,
17 na vivyo vinagbwa sawa na Maandiko gaambago, “Nkakuhenda
mkarengbwa wa mataifa manji.” Phahi, mbere za hiye Mlungu
ariyemkuluphira, afufulaye atu a kufwa na kuhenda mambo ambago
tagako gakakalako, Burahimu ndiye mkare wehu.
18 Burahimu naye ariphoambwa, “Uvyazio undakala munji dza viratu
nyenyezi,” dzambo hiro kala tariwezekana. Ela waenderera kumkuluphira
Mlungu, na kpwa hivyo wakala mkarengbwa wa mataifa manji, kama
arivyolagbwa.
19 Wakati uho Burahimu wakala na miaka kama gana mwenga, na
wamanya kala mwiriwe kala avi ukafwa na mchewe Sara kala ni tasa.
Ela hata hivyo kuluphirore tariyaphunguka.
20 Tsona Burahimu kayakala na wasiwasi wowosi kuhusu chilagane cha
Mlungu. Ela wazidi kumkuluphira na kumtogola,

4:7 4:7 Zaburi 32:1–2 **4:9 4:9** Mwandzo 15:6 **4:11 4:11** Mwandzo 17:10 **4:13 4:13** Mwandzo 17:4–6; 22:17–18; Agalatia 3:29 **4:14 4:14** Agalatia 3:18 **4:16 4:16** Agalatia 3:7 **4:17 4:17** Mwandzo 17:5 **4:18 4:18** Mwandzo 15:5 **4:19 4:19** Mwandzo 17:17

21 mana wakala na uhakika kukala Mlungu anaweza kutimiza mambo
arigolaga kugahenda.
22 Ndiyo mana Maandiko gakaamba kukala Burahimu wahendwa kukala
ana haki kpwa kukuluphira.
23 Ela higa maneno gaambago, “Mlungu wamuhenda kukala ana haki,”
tagayaandikirwa iye macheye,
24 ela gaandikpwa kpwa sababu yehu piya. Ganahuhakikishira kukala
huchimkuluphira Mlungu, ariyemfufula Bwana wehu Jesu, swiswi naswi
hundahendwa kukala na haki.
25 Mlungu wamlavya aolagbwe kpwa sababu ya makosa gehu, na
achimfufula ili huphahe haki.

5

Kumkuluphira Mlungu kuna raha

1 Phahi, kpwa vira Mlungu wahuphokera dza atu a haki kpwa
kumkuluphira, sambi hunasagalato na Mlungu kpwa gara arigohenda
Bwana wehu Jesu Masihi.
2 Kpwa sababu ya kumkuluphira Jesu, Mlungu wahujaliya na manono
gosi, na vivi anaenderera kuhujaliya. Phahi hunaonato sana mana
hunaamini hundakala phamwenga na Mlungu phatuphe pha nguma.
3 Na hata huchiphaha mateso, chisha hunaonato. Mana hunamanya
mateso ganahuhenda huzidi kuvumirira.
4 Uvumirizi nkureha tabiya nono, nayo tabiya nono ikareha matumaini.
5 Na matumaini tagaweza kuhutiya waibu. Mana hunamanya vira
Mlungu ahumendzavyo sana, kpwa sababu wahupha Roho Mtakatifu
ahuodzaze mendzwaye.
6 Huriphokala huchere na dambi, tsona kala tahudziweza hata chidide,
Jesu wahufwerera wakati uriokala ukapangbwa ni Mlungu.
7 Ni vigumu mutu kukubali kuolagbwa kpwa sababu ya mutu wanjina,
hangbwe kpwa mana ana haki. Chahi inawezekana mutu kuolagbwa kpwa
sababu ya mutu mnono sana.
8 Ela Mlungu waonyesa kala anahumendza sana, kpwa kumlavya Jesu
afwe kpwa sababu yehu, hata wakati kala huchere na dambi.
9 Kpwa vira hwahendwa kukala na haki kpwa sababu ya chifo cha Jesu,
hakika rindakala neno dide kpwakpwe kuhutivya na uamuli mkali wa
Mlungu.
10 Manage, kala hu maadui ga Mlungu, ela wahupatanisha kpwa chifo
cha mwanawe. Vivi Mlungu wahupatanisha, phahi hakika rindakala neno
dide kpwakpwe kuhutivya kpwa sababu ya uhai wa mwanawe!
11 Wala siyo hivyo bahi, ela piya Mlungu akahuhenda huhererwe sana
kpwa sababu Bwana wehu Jesu Masihi akahupatanisha naye.

Adamu wareha chifo
ela Jesu achireha uzima

12 Enehu, naamba: Dambi yainjira duniani kpwa sababu ya dambi ya
mutu mmwenga, nayo ichireha chifo. Na ndiyo mana atu osi anafwa, kpwa
sababu osi ahenda dambi.
13-14 Hangu Adamu amkosere Mlungu hadi Musa ariphohewa Shariya,
duniani kala muna dambi kare. Atu osi a wakati hinyo afwa, hata dzagbwe
Mlungu kayaamula kukala ana makosa mana kala takuna Shariya. Hara

4:22 4:22 Mwandzo 15:6 **4:25 4:25** Isaya 53:4–5 **5:12 5:12** Mwandzo 3:6

atu afwa hata dzagbwe taayakosa kulunga lagizo ra Mlungu dza viratu
Adamu.
Adamu kala ni mfwano wa iye ambaye wakpwedza badaye.
15 Ela hira dambi iriyoinjira duniani kpwa sababu ya Adamu siyo dza
zawadi ya bure ya Mlungu iriyorehwa ni Jesu Masihi. Mana mutu
mmwenga, yani Adamu, warehera atu anji chifo kpwa dambiye, ela
wanjina, yani Jesu, achirehera atu anji zawadi ya kuswamehewa dambi
zao na kuphokera uzima. Kpwa kpweli, mbazi za Mlungu tazina chipimo!
16 Viratu Mlungu aswamehevyo atu kpwa mbazize vi tafwauti na
matokeo ga dambi ya Adamu. Bada ya yo dambi mwenga, Mlungu
waamula atu, ela bada ya makosa manji, Mlungu waaswamehe kpwa
mbazize na achiakubali kukala atu a haki.
17 Dambi ya mutu mmwenga yahenda chifo chitawale atu osi. Ela hakika
hara aphokerao mbazi zisizo na chipimo kula kpwa Mlungu na kuphaha
haki andaishi hata kare na kare kpwa sababu ya gohendwa ni mutu
wanjina, yani Jesu Masihi.
18 Kpwa hivyo phahi, viratu atu osi vyoamulwa kpwa sababu ya kosa
ra mutu mmwenga, vivyo hivyo atu osi anaphaha haki na kuhewa uzima
kpwa kazi ya haki ya mutu mmwenga.
19 Viratu mutu mmwenga vyokosa kumuogopha Mlungu, na achihenda
atu anji akale na dambi, vivyo hivyo mutu mmwenga wanjina wamuo-
gopha Mlungu, na achihenda atu anji akale a haki.
20 Shariya za Musa ziriphorehwa, zahenda dambi izidi. Ela dambi
iriphozidi, nazo mbazi za Mlungu zichizidi zaidi.
21 Kpwa hivyo phahi, dambi ina uwezo wa kutawala atu na kuarehera
chifo. Ela vivyo hivyo mbazi na mendzwa ya Mlungu ina uwezo wa
kutawala atu kpwa kuapha haki. Chihivyo osi amukuluphirao Jesu,
ambaye ni Bwana na Muokoli wehu, andaphaha uzima wa kare na kare.

6

Nguvu za dambi zashindwa ni Jesu

1 Dze, atu azidi kuhenda dambi ili Mlungu aenderere kuaonera mbazi
kpwa kuaswamehe?
2 Hata chidide! Swino ni kama avi hwafwa husihende dambi tsona, kpwa
hivyo tahuweza kpwenderera kuhenda dambi bii.
3-4 Manyani kukala, huriphobatizwa hwaungana na Masihi Jesu, yani
avi hwafwa na kuzikpwa phamwenga naye. Bada ya Jesu kuzikpwa,
wafufulwa kpwa uwezo mkpwulu wa Mlungu. Kpwa hivyo swiswi naswi
huchifufulwa phamwenga naye ili huishi maisha maphya.
5 Kpwa vira hwaungana naye huriphofwa phamwenga naye, phahi
hakika hundaungana naye ndiphofufulwa, dza viratu Jesu arivyofufulwa.
6 Kpwa mana utu wehu wa kare waolagbwa phamwenga na Jesu
msalabani, ili asili zehu za chibinadamu za kumendza kuhenda dambi
zibanangbwe, na husienderere kukala atumwa a dambi tsona.
7 Mana mutu achifwa, katawalwa tsona ni dambi.
8 Swiswi naswi hwafwa phamwenga na Jesu, kpwa hivyo hunaamini kala
hundaishi phamwenga naye.
9 Kpwa sababu Jesu wafufuka, hunamanya kukala kandafwa tsona,
mana chifo tachimuweza.
10 Jesu ariphofwa, wafwa limwenga bahi, na achikala akashinda dambi;
vivi sambi, anaishi kumuhamira Mlungu.

6:3-4 6:3–4 Akolosai 2:12

11 Namwi piya dzioneni kukala mkashinda dambi wala taziweza
kukutawalani tsona; hipha sambi munaishi kumuhamira Mlungu kpwa
sababu ya Masihi Jesu.
12 Kpwa hivyo musiriche dambi ikatawala miri yenu ifwayo, ili ikuhen-
deni mlunge tamaa mbii za miri yenu.
13 Msihale vilungo vya miri yenu mkavihumira kuhenda dambi. Ela
dzilavyeni kpwa Mlungu ili muhumire vilungo vyenu kuhenda haki, mana
mwafufulwa ni Mlungu mchiinjizwa uzimani.
14 Kpwa kukala tamlondwa kulunga Shariya tsona, dambi tain-
dakuwezani, mana Mlungu wakuswameheni dambi zenu.

Afuasi a Jesu ni atumwa a kulunga haki

15 Dze, huzidini kuhenda dambi kpwa vira Mlungu wahuswamehe na
tahuishi kulunga Shariya tsona? Hata! Nahusihende hivyo.
16 Hakika mnamanya wazi kukala mchidzilavya kpwa mutu na kuhenda
alondavyo, phahi mundamphundza yuya mutu wala tamundaphundza
anjina, avi mu atumwae.* Nimutsambule chimwenga. Mkale atumwa
a dambi, ambayo mwishowe ni chifo, au mkale atumwa akuhenda
alondavyo Mlungu, ambao mwishowe ni kukala na haki.
17 Ela namshukuru Mlungu mana kala mu atumwa a dambi, ela sambi
mwakubali mafundzo gosi mrigophokera hata ndipho munagalunga moyo
kutsuka.
18 Mlungu naatogolwe mana wakukombolani msihende dambi tsona, na
mukakala atumwa a Mlungu ili mlunge haki.
19 (Nahumira mfwano huno wa atumwa na matajiri gao ili ikale rahisi
mwimwi kuelewa.) Phokala tamdzangbwemanya Jesu, mwadzilavya miri
yenu kpwa ajili ya mambo machafu na kuzidi kuhenda uyi. Sambi, kpwa
vira munammanya, dzilavyeni miri yenu tsetsetse kuhenda haki ili muishi
bila lawama.
20 Mriphokala atumwa a dambi, tamyashurutishwa kumuhamira
Mlungu.
21 Dze, majira higo mriphohenda higo mambo ambago sambi munaona
haya nago, mwaphaha fwaida yani? Ukpweli ni kukala, tagana fwaida
yoyosi, hata matokeo ga mambo higo ni chifo cha kare na kare!
22 Ela sambi, kpwa kukala mwakombolwa kula dambini na muchikala
atumwa a Mlungu, fwaida yenu ni kuishi bila lawama. Nago matokeoge
ni uzima wa kare na kare.
23 Kpwa kukala mutu yeyesi ahendaye dambi, mariphoge ni chifo cha
kare na kare. Ela Mlungu anahupha uzima wa kare na kare, na uzima
hinyo si maripho, ela ni zawadi kpwa sababu ya Bwana wehu Masihi Jesu.

7

Alongozwao ni Jesu taalongozwa ni Shariya za Musa

1 Enehu, naamba hivi, mana nagomba na atu ambao anamanya Shariya.
Kpwa hivyo mnamanya kukala mutu ni lazima alunge Shariya achikala
achere mzima.
2 Sambi nindahumira mfwano huno. Shariya ya ndowa inaamba kala
mchetu kaweza kuricha mlumewe wakati achere mzima. Ela mlume
achifwa, yuya mchetu a huru; yani, katawalwa tsona ni shariya ya ndowa.

* **6:16 6:16** Injili ya Johana 8:34 Jesu waamba, *"Mutu yeyesi ahendaye dambi ni mtumwa wa dambi."*

3 Achihalwa ni mlume wanjina na kuno mlumewe ni mzima, phahi
andaihwa mzindzi. Ela mlumewe achifwa, iyo shariya taimfunga tsona,
na anaweza kulólwa ni mlume wanjina.
4 Vivyo hivyo enehu, dza viratu mutu achifwa katawalwa tsona ni
shariya, mwimwi namwi tamtawalwa tsona ni Shariya za Musa. Mana
ni avi mwafwa phamwenga na Jesu msalabani, na vivi mu akpwe. Naye
wafufulwa ili swiswi humhumikire Mlungu na kumuhamira.
5 Mana asili yehu ya chibinadamu phokala ikatawala maazo gehu,
Shariya zahenda tamaa mbii za miri yehu zikale na nguvu zaidi. Dzambo
hiri rahenda hulonde kuhenda makosa chila wakati ambago mwishowe ni
chifo.
6 Hwakala mateka a Shariya, na hwajaribu kumuhumikira Mlungu kpwa
kulunga mambo ga kare goandikpwa mo Shariyani. Ela sambi hu huru,
mana tahumhumikira Mlungu kpwa kulunga Shariya ela kpwa kulunga
njira nyiphya ya kulongozwa ni Rohowe.

Shariya za Mlungu zinahumanyisa dambi irivyo

7 Vino huambedze? Huambe kala Shariya ni mbii? Si kpweli hata
chidide! Hakika kala si Shariya, mimi singemanya dambi ni utu wani. Kala
Shariya taziyaamba, “Usimizire mahe chitu cha myao,” mino singemanya
kala kuaza cha myangu ni dambi.
8 Ela nriphomanya shariya hiyo, dambi yanihala mateka na kukala na
chila aina ya tamaa mbii. Mana bila Shariya, dambi taina nguvu ya
kuhenda atu ahende makosa.
9 Hipho dzuzi na dzana nriphokala simanya Shariya za Mlungu, kala
nchionato na masagazi gangu. Ela nriphomanya Shariya zilondavyo,
dambi ichizidi nguvu, mana náelewa kukala ni kama avi nkafwa, yani
nkatengbwa na Mlungu.
10 Nchiona kala Shariya hizo, ambazo kala ni ziniphe uzima, kpwangu
mino kala zinanirehera chifo.
11 Mana dambi yahumira Shariya iyo-iyo kunichenga na kunitenga na
Mlungu.
12 Phahi ni wazi kala Shariya na malagizoge gala kpwa Mlungu mwenye,
kpwa hivyo ni manono na ga haki.
13 Kpwa kpweli mambo manono tagaweza kunitenga na Mlungu, ng’o!
Ela Shariya yakpwedza ili dambi imanyikane wazi kala ni dambi. Nayo
dambi yareha chifo kpwa higo malagizo manono. Kala ni mpango wa
Mlungu, Shariya kuhuonyesa kala dambi ni mbii kpweli.

Anadamu nkuaza manono ela taaweza kugahenda

14 Hunamanya kala Shariya zalaviwa ni Roho Mtakatifu; ela asili yangu
ni ya chibinadamu, nami náguzwa nikale mtumwa wa dambi.
15 Kpwa kpweli mi mwenye sidzimanya. Mana chila nchilonda kuhenda
gara nilondago, siweza; ela nahenda gara nisigogalonda.
16 Ichikala nahenda nisigogamendza, inaonyesa kala nakubali kala
Shariya ni nono.
17 Phahi, siye mimi nihendaye dambi, ela ni iyo asili ya dambi nriyo
nayo.
18 Namanya mwangu tamuna nono, yani asili yangu ya chibinadamu.
Naweza kuaza manono, ela siweza kugahenda.

7:7 **7:7** Kutsama 20:17; Kumbukumbu 5:21 **7:11** **7:11** Mwandzo 3:13 **7:15** **7:15** Agalatia 5:17

19 Mana sihenda manono nilondago, ela gara mai nisigolonda ndigo
nihendago.
20 Sambi nchihenda gara ambago sigamendze, kpwa kpweli siye mimi
nihendaye dambi, ela ni iyo asili ya dambi nriyo nayo.
21 Phahi mino námanya chitu, chila nchilonda kuhenda manono,
nadziona ninahenda mai.
22 Shariya za Mlungu zinanihamira sana mwangu moyoni.
23 Ela naona kala vilungo vya mwiri wangu vinalongozwa ni shariya
yanjina, yani shariya ya dambi. Iyo shariya inapingana na maazo gangu,
na kunihenda mtumwa hata nashindwa kuhenda gara Mlungu alondago.
24-25 Ni shaka rani rino? Mimi mwenye nalunga Shariya za Mlungu na
achili zangu, ela asili yangu ya chibinadamu inalunga shariya ya dambi.
Ni ani ndiyenitivya na hino nguvu ya dambi, ili Mlungu asitengane nami?
Namshukuru Mlungu kpwa sababu ya Bwana wehu Jesu Masihi!

8

Masagazi galongozwago
ni Roho Mtakatifu

1 Sambi phahi kpwa vira Mlungu wakuunganishani na Jesu Muokoli,
kakulavyani makosa tse.
2 Mana, kpwa sababu ya Masihi Jesu, mwaikpwa huru* msitawalwe ni
dambi irehayo chifo. Mwaphokera Roho Mtakatifu alavyaye uzima wa
kare na kare, na ndiye anayekuikani huru.
3 Kpwa sababu ya asili yehu ya chibinadamu, Shariya za Musa kala
tazina nguvu ya kuhuika huru ili husitawalwe ni dambi. Ela Mlungu
walavya Mwanawe mwenye na mwiri dza miri yehu, ela bila dambi.
Kpwa kuhumira mwiri huno Mlungu wahukumu dambi ili ahuike huru.
Chihivyo achikala akamala uwezo wa dambi
4 ili hutimize mambo gosi manono galondwago ni Shariya. Mana
hunalongozwa ni Roho Mtakatifu, wala tahulongozwa tsona ni asili ya
chibinadamu.
5 Kpwa mana alungao asili ya chibinadamu, achili zao nkuaza kuhenda
mai. Ela alongozwao ni Roho Mtakatifu, achili zao nkuaza kuhenda
mambo gahamirago ye Roho.
6 Anayeaza kulunga asili ya chibinadamu, anadziendzera chifo; ela
alongozwaye ni Roho, ana uzima na ana amani.
7 Kpwa mana atu aazao kuhenda mai anamrema Mlungu, wala taaweza
kulunga Shariya za Mlungu hata chidide.
8 Phahi alungao asili ya chibinadamu taaweza kumuhamira Mlungu.
9 Ela mwimwi tamlongozwa ni asili ya chibinadamu, ela munalongozwa
ni Roho, mana kpwa kpweli Roho wa Mlungu anasagala mwenu mioyoni.
(Manyani kukala mutu yeyesi ambaye kana Roho wa Jesu mwakpwe
moyoni, siye mfuasiwe wa kpweli.)
10 Ela Jesu achikala mwenu mioyoni, hata dzagbwe miri indafwa kpwa
sababu ya dambi, ela roho zindaishi mana Mlungu wakuhendani mkale
na haki.
11 Ichikala Roho Mtakatifu, ariyemfufula Jesu, anaishi mwenu mioyoni,
miri yenu, ambayo nkufwa, Mlungu andaipha uzima kpwa uwezo wa
Rohowe.

---

* **8:2 8:2** Vitabu vyanjina vya kare vinaamba, *mimi náikpwa huru.* **8:11 8:11** 1 Akorintho 3:16

12 Phahi enehu, swiswi tahulondwa husagale kulengana na asili ya
chibinadamu, yani kpwenderera kuhenda dambi, ela jukumu rehu ni
kusagala kulengana na Roho Mtakatifu alondavyo.
13 Mana muchikala na masagazi galungago asili ya chibinadamu,
mundafwa, ela muchiricha kuhenda mahendo mai kpwa uwezo wa Roho
Mtakatifu, kpwa kpweli mundasagala na Mlungu hata kare na kare.
14 Osi alongozwao ni Roho Mtakatifu ni ana a Mlungu.
15 Mana Mlungu kayakuphani Roho wa kukuhendani atumwa ario aoga.
Ela wakuphani Roho wa kukuhendani mkale ana a Mlungu. Na Roho hiye
ndiye ariyehuwezesha kumuiha Mlungu "Baba."
16 Phahi ye Roho anahuhakikishira ndani ya roho zehu kala swiswi hu
ana a Mlungu.
17 Sambi kpwa vira swiswi hu ana a Mlungu, piya hu arisi a Mlungu,
na manono gosi ambago Mlungu wamupha Jesu, naswi andahupha.
Bora hukubali kuvumirira mateso dza iye, na hipho hundaphaha nguma
phamwenga naye.

Mlungu andaapha nguma anae

18 Mateso ga wakati huno sigaona chitu nchigalinganisha na nguma
ambayo Mlungu andahupha badaye.
19 Mana viumbe vyosi vinagodza kpwa hamu kumanyiswa ana a Mlungu.
20 Viumbe vyosi vyahendwa vikale tavina mana† tse, wala siyo kumendza
kpwao, ela ni vira arivyomendza Mlungu mwenye. Hata hivyo vinarorera
ichikala
21 vindativywa ili visiole, ela viphahe uhuru wa ajabu ndioupha anae.
22 Hunamanya kala hata kufikira sambi, viumbe vyosi vinaula kpwa
utsungu dza utsungu wa kudzivugula.
23 Chisha phahi, si viumbe macheye viulavyo, ela hata sisi, huriohewa
Roho Mtakatifu kutatiswa manono ndigophaha, naswi hunaula mwehu
mioyoni. Mana hunagodza Mlungu ahuphe haki yosi ya kukala anae, yani
kuhupha miri miphya yohulaga.
24 Hangu Mlungu ariphohuokola, hunagodzera kpwa hamu iyo nguma
yedzayo. Ela ichikala unatumaini kuphaha chitu ambacho unachiona, siyo
kutumaini. Hebu ni ani ambaye anaweza kutumaini kuphaha chitu aricho
nacho?
25 Ela huchitumaini kuphaha chitu husichochiona, phahi hukugodza
kpwa hamu bila kukata tamaa.
26 Phamwenga na higo, Roho Mtakatifu nkuhuterya katika unyonje
wehu, mana tahumanya kuvoya wala hata cho chakumvoya Mlungu.
Ela Roho Mtakatifu mwenye nkuhuvoyera kpwa Mlungu na chiriro cha
utsungu ambacho tahuweza kuchisemurira.
27 Mlungu amanyaye hadi ndani ya mioyo ya atu, anamanya maazo ga
Rohowe. Mana ye Roho nkuvoyera atu a Mlungu viratu Mlungu mwenye
amendzavyo.
28 Hunamanya katika chila hali Mlungu nkuhenda kazi na atu am-
mendzao, arioihwa kulengana na mpangowe, ili chila chitu chikale
chinono.
29 Mana Mlungu waamanya hangu mwandzo hinyo atu ndioatsambula
kukala atue. Na achikata shauri andaahenda tabiya zao zikale dza za
Mwanawe Jesu, ili Jesu akale mvyere wa ana osi a Mlungu.

8:15 **8:15** Agalatia 4:5–7 **8:15** **8:15** Mariko 14:36; Agalatia 4:6 **8:20** **8:20** Mwandzo 3:17–19
† **8:20** **8:20** Manage ganjina ni *vikale na lana.* **8:23** **8:23** 2 Akorintho 5:2–4

30 Phahi hinyo arioatsambula akale atue ndio arioaiha. Na aho ndio
arioahenda akale a haki, tsona ndio arioalaga kuapha nguma.

Takuna ndiyehutenga
na mendzwa ya Mlungu

31 Vino, huambedze kuhusu mambo higa? Ichikala Mlungu a uphande
wehu, kpwa kpweli takuna mutu awezaye kuhushinda.
32 Mlungu kayamfwitsa mwanawe mwenye, ela wamlavya afwe kpwa
ajili yehu hosi. Phahi, ichikala wahupha mwanawe mwenye, vivyo hivyo
andahujaliya mambo manji manono.
33 Kpwa kpweli takuna mutu yeyesi ndiyeshitaki atu ariotsambulwa ni
Mlungu. Ye mwenye Mlungu ndiye aahendaye akale na haki.
34 Tsona takuna mutu yeyesi ndiyeamula. Mana Masihi Jesu, ariyefwa na
kufufulwa, anasagala mkpwono wa kulume wa Mlungu, phatu pha ishima
kulu sana, na kuko anahuvoyera swiswi vivyo.
35 Takuna chochosi ndichoweza kuhutenga na mendzwa ya Jesu! Hata
ichikala huna mashaka makulu na mateso au hunagaya, Jesu anahu-
mendza. Hata kala hunahirika na ndzala na tahuna nguwo, anaenderera
kuhumendza. Ichikala huna hatari kulu au hata huchiolagbwa, Jesu
anahumendza vivyo.
36 Higo nchigogomba ganagbwa sawa na Maandiko gaambavyo:
"Kpwa ajiliyo hunaolagbwa chila siku kpwa kukuhumikira.
Hunahendwa dza mang'ondzi ganagophirikpwa gakatsindzwe."
37 Ela hata mambo gosi higa gachihuphaha, swino bado huna ushindi
mkpwulu, kpwa sababu Jesu ariyehumendza wahuterya.
38 Mana namanya kpwa kpweli kukala takuna chitu ndichoweza
kuhutenga na mendzwa ya Mlungu. Kukala moyo au kufwa, takun-
dahutenga na mendzwa ya Mlungu. Takuna malaika, wala mamlaka
na falume zosi za Shetani wala viumbe vyosi vitawalavyo na virivyo na
uwezo ndivyoweza kuhutenganisha na mendzwaye. Mambo gahendekago
hivi sambi au ndigokpwedza badaye tagaweza kuhutenga na mendzwa ya
Mlungu.
39 Si dzulu mlunguni, wala kuzimu, au chiumbe chochosi ndichohutenga
na mendzwa ya Mlungu. Na higa ganakala kpwa sababu ya go arigohenda
Bwana wehu Masihi Jesu.

9

Paulo anaasononekera Aiziraeli

1 Nagomba ukpweli muhuphu kpwa sababu ya Jesu. Maazo gangu
ganalongozwa ni Roho Mtakatifu, nago gananihakikishira kala nagomba
kpweli, wala sichenga.
2 Kpwa kpweli nina sonono kulu na utsungu usiosira
3 kpwa sababu ya atu angu, a kabila rangu. Mana ningeaza hata dzagbwe
ni kulaniwa nilaniwe na kutengbwa na Jesu ili enehu atiye.
4 Hinyo ni Aiziraeli, ambao Mlungu waahenda akale anae, achiaonyesa
ngumaye na achiika vilagane nao. Tsona achiapha Shariyaze, ahadize, na
malagizo ga vira anavyolondwa kumuabudu.

8:36 8:36 Zaburi 44:22 **9:4 9:4** Kutsama 4:22

5 Aho Aiziraeli, akare aho ni Burahimu, Isaka na Jakobo, yeihwa Iziraeli.*
Hata Muokoli† chibinadamu ni Muiziraeli. Mlungu atawalaye chila chitu,
naatogolwe hata kare na kare! Amina.
6 Ela siamba Mlungu washindwa kutimiza ahadiye kpwa Aiziraeli. Hata!
Mana si osi ario chivyazi cha Iziraeli ni Aiziraeli enye enye.
7 Wala sio chivyazi chosi cha Burahimu ni ana a kpweli a Burahimu.
Hata! Isiphokala, Mlungu wamuamba Burahimu, "Uvyazio nriokulaga
undatalwa kula kpwa Isaka."
8 Higa manage ni, ana a Burahimu a kpweli ni hara ariovyalwa
kulengana na chilagane cha Mlungu. Ela ariovyalwa kulengana na
arivyolonda Burahimu chimwiri taahesabiwa kukala ni ana a Mlungu.
9 Mana ahadi yenye inaamba hivi, "Nindauya wakati nchiopanga, na
Sara andakala ana mwana mlume."
10 Tsona sio hivyo bahi, ela hiye mwana mlume ni mkare wehu Isaka.
Ariphokula walóla Rebeka achivyala naye patsa.
11-12 Ela kabila ya hara patsa kuvyalwa, wala taadzangbwehenda nono
au iyi, Mlungu wamuamba Rebeka kukala, "Mvyere andamuhumikira
mdide." Hivi vinaonyesa kala Mlungu nkutsambula mutu kulengana na
arivyopanga iye, wala sio kulengana na mahendo ga yuya mutu.
13 Higa ganagbwa sawa na Maandiko ga Mlungu gaambago kukala,
"Námmendza Jakobo, ela Esau námzira."

Mlungu ahenda alondavyo

14 Sambi huambedze? Huambe Mlungu kayahenda haki? Hata!
15 Mana wamuambira Musa, "Nkumjaliya na kuonyesa mbazi mutu
yeyesi nimlondaye."
16 Phahi Mlungu nkumuonera mbazi ye ammendzaye, wala siyo chadi
na kumendza kpwa mutu.
17 Mana Mlungu wamuamba Farao hivi, "Nákuricha moyo makusudi
nikuhumire uwe kuonyesa atu uwezo wangu, ili dzina rangu ritangazwe
dunia ndzima."
18 Kpwa hivyo ni wazi kala Mlungu nkumuonera mbazi mutu yeyesi
ammendzaye, na kumuhenda chisoto yeyesi alondaye.
19 Mendzerepho mutu andaniamba, "Ichikala ni hivyo, mbona Mlungu
anahuamula? Ni ani awezaye kupinga vira Mlungu alondavyo?"
20 Ela we, u ani hata umuuze Mlungu? Dze, chitu choumbwa chinaweza
kushindana na yechiumba na kuuza, "Kpwa utu wani waniumba hivi?"
21 Hakika unamanya, muumba wa nyungu ana uwezo wa kuumba
nyungu mbiri na ulongo uho mmwenga: nyungu mwenga ikale ya kazi
malumu, na yanjina ikale ya kazi za kawaida.
22 Sambi, kpwa sababu Mlungu walonda kuonyesa atu utsunguwe na
kuamanyisa uwezowe, waavumirira sana hara ambao kala akapangirwa
kutiywa adabu, ambao kala anafwaha kuangamizwa.
23-24 Wahenda hivyo mana walonda kuhuonyesa vira ahendavyo kaziye
chiajabu. Wahutsambula hosi, Ayahudi na hata asio kala Ayahudi, ili
ahuonere mbazi, mana wahutayarisha kare kuphaha nguma phamwenga
naye.
25 Ndani ya Chitabu cha nabii Hosea, Mlungu anaamba hivi:

---

* **9:5 9:5** Burahimu kala ni ise wa Isaka, naye Isaka kala ni ise wa Jakobo. † **9:5 9:5** ***Muokoli***: Yani *Masihi*, mutu yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu. **9:7 9:7** Mwandzo 21:12 **9:9 9:9** Mwandzo 18:10 **9:11-12 9:11–12** Mwandzo 25:23 **9:13 9:13** Malaki 1:2–3 **9:15 9:15** Kutsama 33:19 **9:17 9:17** Kutsama 9:16 **9:20 9:20** Isaya 29:16; 45:9 **9:25 9:25** Hosea 2:23

“Hinyo ambao kala sio atu angu, nindaaiha ‘Atu angu.’
Atu ambao kala siamendze, nindaaiha, ‘Atu angu niamendzao.’ ”
26 Na,
“Aho ambao kala achiambwa, ‘Mwimwi simwi atu angu,’
andaihwa, ‘Ana a Mlungu ariye moyo.’ ”
27 Naye nabii Isaya anaamba hivi kuhusu Aiziraeli:
“Hata dzagbwe Aiziraeli ni anji dza mtsanga wa pwani,
ela ndiotivywa ni nyo ndiosala.
28 Mana Mwenyezi Mlungu andaatiya adabu kamili himu duniani,
tsona upesi, viratu arivyoamba.”
29 Ni dza viratu arivyotabiri nabii Isaya hipho kare, phoamba:
“Kala Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi kayahusazira chivyazi cha Aiziraeli,
phahi hungekala hwasira dza atu a Sodoma na hungeigana na atu a Gomora.”

Chisa cha Aiziraeli kukosa haki

30 Dze, gano gosi manage nini? Manage ni, atu ambao sio Ayahudi taayadzishuulisha kuphaha haki, ela Mlungu waahenda akale na haki kpwa kumkuluphira bahi.
31 Piya manage ni, Aiziraeli ambao ahenda chadi kulunga Shariya ili aphahe haki, taayaiphaha.
32 Kpwa utu wani taayaiphaha? Kpwa sababu aadamira mahendo gao badala ya kumkuluphira Mlungu. Phahi achikpwala rira dziwe kulu na achigbwa.
33 Dziwe riro ndiro rihadzwaro ni Maandiko gaambago:
“Lolani, hiko mudzi wa Sayuni ninaika dziwe,
ambaro atu andarikpwala
na mwamba ambao undahenda atu agbwe.
Ela mutu yeyesi ndiyekuluphira hiye mutu ambaye ni hiro dziwe,
kandaphaha waibu hata chidide!”

10

1 Enehu, hamu yangu kulu mwangu moyoni na mavoyo gangu kpwa Mlungu, naaza Ayahudi ayangu aokolwe.
2 Nakuambirani, atu aho ana chadi cha kulunga Mlungu, ela taamanya vira Mlungu alondavyo.
3 Tsona arema kulunga njira ya Mlungu irehayo haki, mana taaimanyire, ela aendza kuphaha haki kpwa kulunga mipango yao.
4 Mana Jesu watimiza kazi za Shariya, ili yeyesi ndiyemkuluphira ahendwe kukala ana haki bila ya kulunga Shariya.

Atu osi anaweza kuokolwa

5 Dzulu ya njira ya kuphaha haki kpwa kulunga Shariya, Musa waandika kukala, “Mutu ndiyegbwira malagizo gosi ga Shariya andaishi kpwa sababu ya kulunga zizo Shariya.”
6 Ela kuphaha haki kpwa njira ya kukuluphira, Maandiko ganaamba, “Msigombe mwenu mioyoni mukaamba, ‘Ni ani ndiyepanda kuphiya mlunguni?’ ” (Yani kumreha Jesu duniani.)
7 “Ama mukaamba, ‘Ni yuphi ndiyetserera hadi kuzimu?’ ” (Yani kumfufula Jesu).

9:26 9:26 Hosea 1:10 **9:27 9:27** Isaya 10:22–23 **9:29 9:29** Isaya 1:9 **9:33 9:33** Isaya 28:16
10:5 10:5 Alawi 18:5 **10:6 10:6** Kumbukumbu 30:12–14

8 Ela Maandiko ga Mlungu ganaambadze? “Neno ri phephi nawe, ri
mwako kanwani na moyoni.” Naro neno ndiro ujumbe hutangazao, yani
atu anaweza kuphaha haki kpwa kumkuluphira Jesu.
9 Kpwa hivyo uchigomba na kanwayo mwenye kukala, “Jesu ni
Bwana,” na uchiamini mwako moyoni kukala Mlungu wamfufula, phahi
undaokolwa.
10 Mana mutu nkuamini na moyowe naye akahendwa kukala wa haki,
na akagomba na mromowe mwenye, akaokoka.
11 Kuhusu ye Muokoli, Maandiko ganaamba, “Mutu yeyesi
ndiyemkuluphira kandaphaha waibu hata chidide.”
12 Mana takuna tafwauti ya Myahudi na mutu asiyekala Myahudi.
Bwana iye mmwenga, ni Bwana wa atu osi, naye anaajaliya atu osi
amvoyao.
13 Higa ganagbwa sawa na Maandiko gaambago, “Mutu yeyesi ndiyem-
ririra Mwenyezi Mlungu andaokolwa.”
14 Ela ukpweli ni kukala, atu taaweza kumririra Mlungu ichikala
taadzangbwemkuluphira. Nao taandaweza kumkuluphira ichikala
taadzangbwesikira habarize. Chisha taaweza kusikira bila ya ku-
tangazirwa.
15 Nao atu taandaphiya kpwendatangaza habari hizo bila ya kuhumwa.
Phahi Maandiko ganaamba, “Kpwedza kpwa atu arehao habari nono
kunahama sana!”
16 Ela sio Aiziraeli osi ariokubali hizo habari nono kuhusu Jesu. Mana
nabii Isaya waamba, “Mwenyezi Mlungu, ni ani ariyeamini ujumbe
wehu?”
17 Phahi atu andaamini achisikira habari za Jesu Muokoli, nao andasikira
tu ichikala zindatangazwa.
18 Ela swali ni hiri: Dze, Aiziraeli taadzangbwesikira? Kpwa kpweli
asikira, mana Maandiko ganaamba, “Sauti yao yasikirika dunia ndzima,
na maneno gao gakafika hadi mwisho wa dunia.”
19 Swali ranjina ni hiri: Dze, Aiziraeli taayaelewa? Mwandzo Musa
waamba, “Nindakuhendani muaonere wivu atu ambao sio Ayahudi,
nindakutsukizani kpwa kuhumira taifa risiro na ufahamu.”
20 Tsona nabii Isaya anagomba chilume maneno ga Mlungu gaambago,
“Atu ambao taayaniendza, ndio arioniona. Nádzimanyisa kpwa atu ambao
kala taaniuzira.”
21 Ela kuhusu Aiziraeli, Mlungu anaamba, “Kutwa ndzima náagolosera
mkpwono wangu atu ambao taayaniogopha, tsona taayanitii.”

11

Mlungu kayakahala Aiziraeli osi

1 Sambi nauza, dze, Mlungu wakahala atue? Hata chidide! Mimi
mwenye ni Muiziraeli, chivyazi cha Burahimu, na m’bari wa Benjamini.
2 Mlungu kayaakahala atue ambao waamanya hangu mwandzo. Kpwani
tammanya Maandiko gaambavyo kuhusu Elija, arivyomririra Mlungu
kuhusu Aiziraeli ayae?
3 Waamba, “Mlungu, atu hinya aolaga manabiigo, na kubananga mwatu
mwa kulavira sadaka. Na vivi sambi nkasala machiyangu, tsona analonda
kuniolaga hata mimi!”

10:11 10:11 Isaya 28:16 **10:13 10:13** Joeli 2:32 **10:15 10:15** Isaya 52:7 **10:16 10:16** Isaya 53:1 **10:18 10:18** Zaburi 19:4 **10:19 10:19** Kumbukumbu 32:21 **10:20 10:20** Isaya 65:1 **10:21 10:21** Isaya 65:2 **11:1 11:1** Afilipi 3:5 **11:3 11:3** 1 Afalume 19:10–14

4 Ela naye Mlungu wamuambadze? Wamuamba, “Nkadziikira alume
elufu sabaa ko Iziraeli ambao taadzangbwemuabudu Baali, mlungu
ambaye ni chizuka.”
5 Hata vivi sambi si Aiziraeli osi ariomricha Mlungu; hu phapho achache
huriosala, ambao Mlungu wahutsambula kpwa mbazize.
6 Phahi kpwa vira hwatsambulwa kpwa mbazi za Mlungu, tahuyaokolwa
ni mahendo hurigohenda. Mana kalapho ni kpwa mahendo gehu, phahi
mbazi tazingekala mbazi tsona.
7 Kpwa hivyo ni hivi phahi: Aiziraeli anji aendza kuphaha haki
na achiikosa, ela ariotsambulwa ni Mlungu aiphaha. Nao anjina osi
achihendwa visoto,
8 dza viratu Maandiko ga Mlungu gaambavyo:
“Mlungu waahenda akale dza atu achioremererwa ni usingizi,
waafunga matso ili asione,
na achiaziba masikiro asiweze kusikira,
nao a vivyo hata rero.”
9 Naye Mfalume Daudi waamba,
“Anaphohenda karamu zao,
Mlungu naazihumire dza chambo
na muhego wa kuagbwira enye, na aatiye adabu.
10 Matso gao nagatiwe jiza ili asione,
na myongo-myongo yao naimyoke siku zosi.”

Ayahudi aremewa ili asio kala Ayahudi ajaliwe

11 Sambi nauza tsona, Ayahudi akpwala ili agbwe kabisa? Sivyo, hata
chidide! Ela kpwa sababu ya makosa gao, wokofu wakpwedza kpwa atu
ambao sio Ayahudi, ili Ayahudi ahende wivu.
12 Ela ichikala atu asio kala Ayahudi ajaliwa kpwa sababu Aiziraeli
akosa kpwa kumrema Muokoli, phahi andaphaha fwaida zaidi hipho
ndiphokamilika isabu ya Ayahudi alondwao kumkuluphira Muokoli.
13 Sambi nagomba na mwimwi atu ambao simwi Ayahudi, mana Mlungu
wanihuma nikale mtume wenu. Nami nina ngulu kpwa sababu ya kazi
ambayo Mlungu anakuhenderani kpwa kunihumira,
14 mana nalonda Ayahudi ayangu akuonereni wivu kpwa gara Mlungu
anagokuhenderani, ili anjina ao aokolwe.
15 Ayahudi ariphomrema Jesu, Mlungu naye waarema na achigbwirana
na atu asio kala Ayahudi. Hipho Mlungu ndiphoakubali Ayahudi tsona,
indakala avi atu a kufwa akafufulwa!
16 Kulengana na dini ya Chiyahudi, mutu achilavya donje ra unga wa
nganu kpwa kazi ya Mlungu, phahi unga wosi ni mtakatifu. Piya ichikala
mizi ya mzaituni ni mitakatifu, phahi hata pandaze nazo ni takatifu.
17 Uwe u dza panda ya mzaituni wa tsakani yogbwizanywa na hinyo
mzaituni mtakatifu. Phahi unaphaha fwaida ya mizi minono ya hinyo
mzaituni mtakatifu. Ela ichikala panda zanjina zakatwa,
18 usibere hizo panda zokatwa. Usihende ngulu, mana umanye mizi
taikuadamira uwe, ela uwe ndiwe uadamiraye mizi.
19 Mendzerepho undaamba, “Panda hizo zakatwa ili nami nigbwiz-
anywe.”

11:4 **11:4** 1 Afalume 19:18 **11:8** **11:8** Kumbukumbu 29:4; Isaya 29:10 **11:9** **11:9** Zaburi 69:22–23

20 Higo ni kpweli. Hizo panda zakatwa kpwa sababu ya kukosa
kukuluphira, ela uwe wadina kpwa sababu ya kukuluphirako. Kpwa hivyo
dzimanyirire wala usidzikarye.
21 Mana ichikala Mlungu kayaaonera mbazi Ayahudi kama zira panda
za asili, hata uwe kandakuonera mbazi.
22 Lolani vira Mlungu aoneravyo atu mbazi na atiyavyo atu adabu kali!
Anaatiya adabu aremao kumuogopha, ela andakuonera mbazi uchienderera kukuluphira mbazize. Ela hata uwe piya uchiricha kumkuluphira,
undakatwa.
23 Hata aho Ayahudi achiuyira kumkuluphira Mlungu, andagbwizanywa
tsona, mana Mlungu ana uwezo wa kuagbwizanya tsona.
24 Mwimwi msio kala Ayahudi ni dza panda za mzaituni wa tsakani
zokatwa na zichigbwizanywa na mzaituni wa mundani, ambaro ni dzambo
risiro ra kawaida. Nao Ayahudi ni dza panda za mzaituni wa mundani, na
Mlungu andakala tayari zaidi kuzigbwizanya na muhi wenye.

Mlungu ana mbazi na atu osi

25 Enehu, nalonda mmanye mpango hinyo wa siri wa Mlungu ili sedze
mkadzitogola. Aiziraeli akala visoto kpwa muda hadi isabu ya atu ambao
sio Aiziraeli ndiphokamilika kuphokerwa ni Mlungu.
26 Na taifa rosi ra Iziraeli rindaokolwa. Na gaga ganagbwa sawa na
Mlungu arivyogomba, kukala:
“Muokoli andala Sayuni, na andahenda
chivyazi cha Jakobo ariche kumrema Mlungu.
27 Na chichi ndicho chilagane changu nao,
wakati ndiphoausira dambi zao.”
28 Kpwa sababu ya kukahala habari nono kuhusu Jesu,* Ayahudi akala
maadui ga Mlungu kpwa fwaida yenu mwimwi atu ambao simwi Ayahudi.
Ela kpwa kukala atsambulwa ni Mlungu, Mlungu achereamendza kpwa
sababu ya chilagane arichohenda na akare ao.
29 Mana Mlungu achitsambula mutu na kumjaliya, kaweza kugaluza.
30 Mwimwi mwakosa kumuogopha Mlungu hipho kare, ela vivi
mkaphokera mbazi za Mlungu kpwa sababu Aiziraeli nao akosa kumuogopha.
31 Na hata vivi anakosa kumuogopha ili aho nao aphahe mbazi za
Mlungu dza viratu mwimwi.
32 Yani, atu osi arema kumuogopha Mlungu, naye waaricha aenderere
kusamuogopha ili edze aaonere mbazi.

Mlungu naatogolwe

33 Hebu lola vira utajiri, marifwa na ilimu ya Mlungu irivyo kulu! Ni ani
awezaye kuelewa uamuli na njira za Mlungu?
34 Mana Maandiko ganaamba, “Takuna amanyaye maazo ga Mwenyezi
Mlungu,
wala ni ani awezaye kumshauri.”
35 “Ni ani yemuaphasa Mlungu chitu,
ambacho iye Mlungu ni achiriphe?”
36 Mana Mlungu ndiye yeumba vitu vyosi kpwa uwezowe.
Iye ndiye ahendaye vikaleko, na vi kuko kpwa sababuye.
Mlungu naatogolwe ta kare na kare! Amina.

11:26 11:26 Isaya 59:20–21 **11:27 11:27** Isaya 27:9 * **11:28 11:28** Chiyunani chinaamba *injili.* **11:33 11:33** Isaya 55:8 **11:34 11:34** Isaya 40:13 **11:35 11:35** Ayubu 41:11 **11:36 11:36** 1 Akorintho 8:6

12

Dzilavyeni maisha genu
kpwa kumuhumikira Mlungu

1 Phahi enehu, kpwa vira Mlungu anahuonera mbazi sana, nakuvoyani
moyo kutsuka mulavye miri yenu kama sadaka takatifu iriyo moyo, ili
masagazi genu gakale gandamhamira Mlungu. Mana iyo ndiyo njira ya
kpweli ya kumuabudu Mlungu chiroho.
2 Msiige tsona mambo gahendwago ni atu a dunia hino, ela Mlungu
akugaluzeni mwenu mioyoni mkale na maazo maphya. Hipho ndipho
ndiphomanya hakika Mlungu amendzavyo; dzambo nono na ra sawa
rimhamiraro.
3 Phahi, kpwa mana Mlungu wanijaliya nikale mtumewe, nakuambirani
hivi mwimwi mosi: Msidzione bora kutsapa chiasi. Ela maazo genu
nagakale na chiasi kulengana na chipimo cha kuluphiro Mlungu arirojaliya
chila mmwenga.
4 Kama mmanyavyo, mwiri ni mmwenga, ela una vilungo vinji, na chila
chilungo china kaziye.
5 Vivyo hivyo, swiswi naswi hata dzagbwe hu anji, hu mwiri mmwenga
kpwa kuungana na Jesu. Chila mmwenga waunganishwa na myawe kama
chilungo tafwauti ela mwiri mmwenga.
6 Phahi chila mmwenga Mlungu wamjaliya chipawache tafwauti kpwa
mbazize. Ariye na chipawa cha kutabiri naachihumire kulengana na
kuluphirore.
7 Wa kuhumikira ayae, naahumikire moyo kutsuka. Na afundzaye,
naafundze vinono.
8 Ariye na chipawa cha kutiya ayae moyo, naahende hivyo. Wa
kutsangira atu, naatsange moyo kutsuka. Chilongozi naye, naatawale kpwa
chadi. Na ariye na moyo wa kuterya ayae, naahende hivyo na raha.

Mendzanani

9 Amendzeni ayawenu chikpweli-kpweli. Richani kuhenda mai kabisa,
ela mdine kuhenda manono di yosi.
10 Mendzanani chikpweli kama ndugu mwenga. Chila mmwenga
naamuishimu myawe zaidi kuriko ye mwenye.
11 Msikale avivu kuhenda kazi ya Mlungu, ela lungani vira Roho
Mtakatifu alondavyo mumhumikire Bwana Jesu kpwa chadi.
12 Hererwani mana kuluphiro renu ri kpwa Mlungu. Mchiphaha
mashaka vumirirani, wala msiremwe kuvoya Mlungu.
13 Ariye na vitu, naaterye afuasi ayae ario na haja, na kuphokera vinono
ajeni mwenu madzumbani.
14 Atu achikugayisani, avoyereni manono, wala msialani.
15 Atu achihererwa, namwi hererwani phamwenga nao; achisononeka,
namwi sononekani nao.
16 Ishini vinono na ayawenu. Msihende shobo, ela dziikeni sawa na atu
a kawaida, wala msidzione kala muna marifwa zaidi.
17 Atu achikukoserani kpwa kukuhenderani uyi, msiariphize uyi; ela
chila wakati azani kuhenda gara gaonewago manono ni chila mutu.
18 Hendani rorosi muwezaro msagaleto na atu osi.

12:4 **12:4** 1 Akorintho 12:12 **12:6** **12:6** 1 Akorintho 12:4–11 **12:14** **12:14** Mathayo 5:44; Luka 6:28 **12:16** **12:16** Misemo 3:7

19 Asena angu, msiriphize chisasi, ela mrichireni Mlungu atiye adabu
atu anaokukoserani. Mana Mlungu mwenye anaamba mo mwakpwe
Maandikoni, “Kuriphiza chisasi nirichirani, mimi ndariphiza.”
20 Kpwa hivyo chila mmwenga naahende dza Maandiko gaambavyo:
“Ichikala mvihao ana ndzala, muphe chakurya arye,
na achikala ana chiru, muphe madzi anwe.
Mana uchihenda vivyo, undakala avi ukamhika makala ga moho.”*
21 Usikubali kushindwa ni mai uhenderwago ni atu, ela henda manono,
nawe undashinda higo mai.

13

Ogophani atawala enu

1 Chila mutu ni lazima aogophe sirikali itawalayo. Mana uwezo wa
kutawala ula kpwa Mlungu, nao atawala nkutsambulwa ni Mlungu.
2 Kpwa hivyo mutu yeyesi apingaye uwezo wa sirikali, anampinga
Mlungu ariyetsambula iyo sirikali. Naye apingaye sirikali anadziendzera
kuamulwa.
3 Mana mtawala katishira mutu ahendaye manono, ela ahendaye mai.
Phahi ichikala unalonda usitishirwe ni mtawala, henda manono, naye
andakutogola.
4 Mana mtawala ni mtumishi wa Mlungu, naye anahenda kazi kpwa
fwaidayo. Ela uchihenda mai, phahi dziondoke! Mana hakika hiye
mtawala ana uwezo wa kukutiya adabu, naye nkukala anahenda kazi ya
Mlungu kama vyohewa.
5 Kpwa hivyo, atu ni lazima aogophe atawala, siyo kpwa sababu ya
kuogopha kutiywa adabu tu, ela piya kpwa sababu mnamanya sawa ni
muhende hivyo.
6 Hata hino ni sababu ya kulavya kodi. Mana ahendadzi-kazi a sirikali
ni atumishi a Mlungu, na ni lazima ahende kazi ambazo Mlungu waapha
azihende.
7 Phahi mupheni chila mutu hakiye. Ichikala unatakpwa uriphe kodi, ni
uriphe; ichikala kuna mutu fulani ni aishimiwe, phahi muishimuni.

Mendzwa inatimiza Shariya za Mlungu

8 Msikale na deni na mutu yeyesi, ela deni renu narikale kumendzana
bahi. Mana ammendzaye myawe anatimiza Shariya.
9 Kuna malagizo manji, kpwa mfwano, usizinge, usiolage, usiiye,
usimizire mahe chitu cha myao na malagizo ganjina. Ela gosi higa
ga ndani ya hiro lagizo mwenga riambaro, “Mmendze myao dza vyo
udzimendzavyo mwenye.”
10 Mutu amendzaye myawe, kamuhendera mai, kpwa hivyo mendzwa
inatimiza Shariya zosi.
11 Zaidi ya hivyo ni mmanye wakati wa kulamuka ukafika. Kpwa sababu
wakati wa kutivywa u phephi zaidi kuriko hipho mwandzo huriphoanza
kumkuluphira Jesu.

12:19 12:19 Kumbukumbu 32:35 **12:20 12:20** Misemo 25:21–22 * **12:20 12:20** Chiyunani chinaamba, *undammwagira makala ga moho chitswani.* (Soma chitabu cha Misemo 25:21–22).
13:6 13:6 Mathayo 22:21; Mariko 12:17; Luka 20:25 **13:9 13:9** Kutsama 20:13–17; Kumbukumbu 5:17–19,21; Alawi 19:18

12 Vivi usiku unasira, na ku phephi na kucha. Sambi nahuricheni
mahendo mai ga jiza na huvwaleni silaha za mwanga ili hudzirinde na
Shetani.
13 Hukaleni na tabiya nono dza viratu wakati wa namutsi, wala
husikaleni atu akuhenda sharee za kunwa uchi na kufwiha chimalaya,
wala kuzinga, wala kuheha au wivu.
14 Ela phahi katika mambo gosi longozwani ni Bwana Jesu Masihi, wala
msikubali kutimiza tamaa zenu mbii.

14

Usimuamule mfuasi myao

1 Myawenu ambaye kadzangbwephera chiroho, achedza kpwenu
mkubalini, ela msilumbane naye kuhusu maonige.
2 Mutu wanjina anaona kukala anaweza kurya chochosi, ela wanjina
ambaye kadzangbwephera chiroho, mbogaze ni mtsunga bahi.
3 Hiye aryaye chochosi naasim'bere yuya aryaye mtsunga, na hiye
asiyerya chila chitu, naye naasimuamule hiye aryaye chila chitu. Mana
Mlungu wamkubali vyo arivyo.
4 Kuna haki hata chidide ya kuamula mtumishi wa mutu wanjina.
Tajiriwe ndiye ndemanya ichikala mtumishiwe a sawa au akakosera. Na
kpweli andahenda sawa, mana Mlungu ana uwezo wa kumuhenda ahende
sawa.
5 Mutu wanjina anaona siku fulani ni muhimu kuriko siku zanjina, naye
wanjina anaona siku zosi ni sawa. Chila mmwenga naalunge vira aonavyo
sawa mwakpwe achilini.
6 Kpwa mana mutu yeyesi ambaye anaona siku fulani kala ni muhimu,
anahenda hivyo kumuhamira Bwana Jesu. Chila aryaye nyama, anarya
kpwa sababu imuhamirayo Bwana Jesu, mana karya hadi amshukuru
Mlungu. Naye asiyerya nyama, anahenda hivyo kpwa sababu imuhami-
rayo Bwana Jesu, naye nkushukuru Mlungu vivyo.
7 Mana takuna mutu ambaye anaishi chitswache, wala takuna mutu
afwaye kpwa sababuye mwenye.
8 Huchiishi, hunaishi kama Mlungu alondavyo, na huchifwa, navyo
hunafwa kama Mlungu alondavyo. Phahi huchiishi ama huchifwa, swiswi
hu a Mlungu.
9 Mana Jesu wafwa na achifufuka ili akale Bwana wa atu ariofwa na ario
moyo.
10 Sambi kpwa utu wani anjina anaamula afuasi ayawao? Na kpwa utu
wani anjina nao anaabera afuasi ayawao? Mmanye kukala, siku mwenga
swiswi hosi hundaima mbere za Mlungu huamulwe.
11 Kahi za Maandiko Mwenyezi Mlungu anaamba,
"Kpwa kpweli chila mutu andachita mavwindi mbere zangu,
na akiri na lilimire kukala mimi ndimi Mlungu."
12 Kpwa hivyo, chila mmwenga andalavya isabu ya mahendoge mwenye
mbere za Mlungu.

Usimutiye myao makosani

13 Kpwa hivyo, ni lazima huriche kuamula ayawehu, wala husihende
chochosi ndichohenda ayawehu adzikpwale au ainjire dambini.

14:1 14:1 Akolosai 2:16 **14:10 14:10** 2 Akorintho 5:10 **14:11 14:11** Isaya 45:23

14 Kpwa sababu ya Bwana Jesu namanya kpwa kpweli takuna chakurya
chochosi ambacho ni haramu. Ela mutu achiona chakurya fulani ni
haramu, phahi chakurya hicho kpwakpwe chindakala haramu.
15 Phahi uchimkosera myao kpwa sababu ya chakurya uryacho, kpwa
kpweli undakala ukaricha kummendza. Usikubali hata chidide chakurya
chikale sababu ya kubananga kuluphiro ra mutu wanjina ambaye Jesu
wamfwerera!
16 Phahi usihende chitucho chinono chionekane chii.
17 Mana ufalume wa Mlungu siyo kurya chitu fulani au kunwa chitu
fulani, ela ni kuhenda haki, kukala na amani, na kuphokera raha. Na higa
gosi garehwa ni Roho Mtakatifu.
18 Naye amuhumikiraye Jesu hivyo, anamuhamira Mlungu, tsona an-
dakubaliwa ni atu.
19 Phahi chila wakati nahudinisireni kuhenda mambo garehago amani
na ambago ganaterya kuphezana chiroho.
20 Usibanange kazi ya Mlungu kpwa sababu ya chakurya. Vyakurya vyosi
vya kuriwa ni halali, ela ni makosa sana mutu kumuhenda myawe ainjire
dambini kpwa sababu ya chira aryacho.
21 Baha usirye nyama, ama kunwa uchi, ama kuhenda chochosi ambacho
chindamuhenda myao ahende dambi.
22 Mutu akuluphiravyo kuhusu maneno higa, phahi nagakale gakpwe na
Mlunguwe bahi. Waajaliwa mutu ambaye kadzisikira kuhenda makosa
ahendapho dzambo aonaro ni ra haki.
23 Ela ndiyekala na wasiwasi kuhusu chakurya na achirya, andaamulwa
mana kakaamini kala rira ahendaro ni sawa mbere za Mlungu. Mana
mutu yeyesi achihenda dzambo ambaro kanaro hakika, phahi naamanye
kala anahenda dambi.

15

1 Phahi swiswi huriophera chiroho, ni lazima huvumirire hara ambao
taadzangbwephera chiroho,* wala husidzipendelee.
2 Chila mmwenga ni ahende mambo ga kumuhamira myawe, kpwa
kumuhendera manono hata aphere chiroho.
3 Mana hata Jesu mwenye kayadzipendeleya, ela arivyohenda vinagbwa
sawa na Maandiko gaambago, “Mai ambago atu agagomba kuhusu uwe
Mlungu, ganiphaha mimi, uriyenitsambula.”
4 Na gosi garigoandikpwa hipho kare, gaandikpwa ili kuhufundza
swiswi. Huchivumirira, gago ganahutiya moyo ili hukale na kuluphiro.
5 Mlungu ahuphaye kuvumirira na kuhutiya moyo akuhendeni mkale
chitu chimwenga, kpwa kumuiga Masihi Jesu,
6 ili mosi muungane kumtogola Mlungu, Ise wa Bwana wehu Jesu Masihi.

Mlungu anakubali atu asio kala Ayahudi

7 Phahi kubalini ayawenu dza viratu Jesu arivyokukubalini, ili Mlungu
atogolwe.
8 Mana nakuambirani, Jesu wakala mtumishi wa Ayahudi kuonyesa
kukala, Mlungu wahenda dza arivyolaga akare ao.
9 Chisha wakpwedza ili atu anjina asio kala Ayahudi amtogole Mlungu
kpwa mbazize. Phahi Maandiko ga Mlungu ganaamba:
“Kpwa hivyo, nindakuimbira mawira ga kukutogola

* **15:1 15:1** Manage ganjina ni, *ni lazima huaterye hara ambao taadzangbwephera chiroho kuhusu gara ambago taagaelewa vinono.* **15:3 15:3** Zaburi 69:9 **15:9 15:9** 2 Samueli 22:50; Zaburi 18:49

mbere za atu asio kala Ayahudi.”
10 Maandiko ganagomba tsona, ganaamba,
“Mwimwi atu ambao simwi Ayahudi,
hererwani phamwenga na atu a Mlungu.”
11 Chisha ganaamba,
“Mwi atu ambao simwi Ayahudi mtogoleni Mwenyezi Mlungu,
atu osi ni amtogole!”
12 Naye nabii Isaya waamba,
“Mmwenga wa chivyazi cha Jese andakpwedza,
naye andatawala atu asio kala Ayahudi,
nao andamkuluphira iye.”
13 Hivyo phahi, munavyoenderera kumkuluphira Mlungu, ambaye ndiye chandzo cha kuluphiro, navoya akujaliyeni mkale na amani na raha tele. Chisha mkale na kuluphiro kulu kpwa uwezo wa Roho Mtakatifu.

Sababu ya Paulo kuandika mambo higa

14 Enehu, mimi mwenye natosheka kala wakati wosi mwimwi munahendera ayawenu manono. Mnamanya kare kuhusu njira za Mlungu na munaweza kufundzana.
15 Ela nikakuandikirani mambo higa chilume ili nikutambukizeni mambo fulani. Nkahenda hivyo kpwa sababu Mlungu wanijaliya nikale mtumishiwe,
16 nimhumikire Masihi Jesu kpwa atu ambao sio Ayahudi. Náhenda kazi kama mlavyadzi-sadaka kutangaza neno ra Mlungu,† ili atu asio kala Ayahudi akale dza sadaka ikubaliwayo ni Mlungu, na iriyotengbwa ni Roho Mtakatifu.
17 Phahi, nina ngulu kpwa kumuhumikira Mlungu, mana kazi nimuhenderayo naihenda kpwa uwezo wa Masihi Jesu.
18 Nami sindagomba kuhusu chochosi chanjina, isiphokala gara arigohenda Jesu kpwa kunihumira mimi kuahenda atu asio kala Ayahudi amuogophe Mlungu. Wahenda hivyo kuhumira maneno na mahendo gangu,
19 nguvu za kuhenda vilinje, na uwezo wa Roho Mtakatifu. Phahi názunguluka chila phatu kutangaza habari nono kuhusu Jesu Muokoli kuandzira Jerusalemu hadi Iluriko.
20 Siku zosi nia yangu kala nitangaze habari nono kula kpwa Mlungu kpwahali ambako dzina ra Jesu taridzangbwemanyikana, ili nisedze nkadzenga dzulu ya msingi wa mutu wanjina.
21 Viratu nrivyohenda vinagbwa sawa na nabii Isaya arivyotabiri kuhusu Muokoli, kukala,
“Atu ambao taayaambirwa habarize andaona,
na atu ambao kala taadzangbwemsikira andaelewa.”

Mpango wa Paulo wa kuphiya mudzi wa Rumi

22 Hino ndiyo sababu ambayo chila wakati yanizuwiya kpwedza kpwenu.
23 Ela, kpwa vira námala kazi yangu hiku nriko, na miaka minji náaza kpwedza hiko kpwenu,

---

15:10 15:10 Kumbukumbu 32:43 **15:11 15:11** Zaburi 117:1 **15:12 15:12** Isaya 11:10 † **15:16 15:16** Chiyunani chinaamba *injili ya Mlungu.* **15:21 15:21** Isaya 52:15 **15:22 15:22** Arumi 1:13

24 nami nina mipango ya kpwedzakuonani wakati nchikala natsapa
kuphiya tsi ya Uhisipania. Nalonda niphahe msada wenu wa kunifisa
Uhisipania, bada ya kusagala phamwenga namwi kpwa muda.
25 Ela vi sambi naphiya Jerusalemu nikahumikire atu a Mlungu.
26 Kpwa mana atu a Mlungu ario seemu za Makedonia na Akaya‡ aonato
kutsanga na kuterya ayawao ambao ni achiya hiko Jerusalemu.
27 Afuasi aho ahenda hivyo na raha, na kpwa kpweli ana jukumu ra
kuaterya. Kpwa vira atu asio kala Ayahudi ashiriki baraka za chiroho za
Chiyahudi, nao inabidi kuaterya chi hali na mali.
28 Phahi nchimala kazi hino ya kuapha atu a Jerusalemu mitsango
yotsangirwa, chisha ndakpwedza nikuloleni wakati ni charoni kuphiya
Uhisipania.
29 Tsona namanya siku nchedza hiko kpwenu, nindareha baraka nyinji
za Jesu.
30 Enehu, kpwa sababu ya Bwana wehu Jesu Masihi na mendzwa
irehwayo ni Roho Mtakatifu, nakuvoyani muungane nami kunivoyera
Mlungu kpwa chadi.
31 Nivoyerani kukala, nisihendwe vii ni atu asiomkuluphira Jesu ko tsi
ya Judea. Piya voyani kukala, atu a Mlungu hiko Jerusalemu akakubali
msada ndioaphirikira.
32 Phahi Mlungu achimendza, nindaona raha sana kpwedzakulamusani,
ili nami mnitiye moyo.
33 Navoya Mlungu ariye chandzo cha amani, akale namwi mosi! Amina.

16

Paulo analavya salamu

1 Nalonda nikumanyiseni Fibi ambaye ni mfuasi myawehu, tsona ni
mchetu ambaye anarihumikira kundi ra afuasi hiko mudzi wa Kenikeria.
2 Phahi kama mfuasi myawehu, mphokereni vinono, mana hivyo ndivyo
atu a Mlungu alondwavyo ahende. Piya achilonda kuterywa, mteryeni
mana waterya sana atu anji, na hata mimi piya.
3 Niphozerani ahendadzi-kazi ayangu, Prisila phamwenga na mlumewe
Akpwila. Aho nao anahenda kazi ya kumuhumikira Jesu Muokoli,
4 tsona ahatarisha maisha gao kpwa sababu yangu. Phahi mimi na afuasi
osi ambao sio Ayahudi anafwaha kuashukuru sana.
5 Chisha niphozerani afuasi a Jesu akutanao nyumbani mwa Akpwila
na Prisila, phamwenga na msena wangu Epaneto, ambaye ndiye wa
kpwandza kumkuluphira Jesu hiko jimbo ra Asia.
6 Niphozerani Maryamu, ambaye wahenda kazi kpwa chadi kpwa fwaida
yenu, na
7 niphozerani abari angu Andironiko na Junia, ambao náfungbwa nao
jela. Aho akala afuasi a Jesu kabila ya mimi, tsona anamanyikana sana
kahi za mitume.*
8 Niphozerani Ampuliato, msena wangu kpwa sababu ya Bwana Jesu,
9 phamwenga na msena wangu Sitakisi, na muhendadzi-kazi myangu
Uribano, ahendaye kazi ya kumuhumikira Jesu.
10 Niphozerani Apele, ambaye uaminifuwe kpwa Jesu unamanyikana.
Na niphozerani atu osi a nyumbani mwa Aristobulo.

15:25 15:25 1 Akorintho 16:1–4 ‡ **15:26 15:26** ***Makedonia*** ni seemu ya vurini mwa tsi ya Yunani na ***Akaya*** ni seemu ya mwakani mwa tsi ya Yunani. **15:27 15:27** 1 Akorintho 9:11 **16:3 16:3** Mahendo 18:2 * **16:7 16:7** Manage ganjina ni, *anamanywa sana ni mitume anjina.*

11 Niphozerani m'bari wangu Herodioni, na atu osi a nyumbani mwa
Narikiso, ambao adziunga na Bwana Jesu.
12 Niphozerani Tirufena na Tirufosa; achetu hinyo anahenda kazi kpwa
chadi kumuhumikira Bwana Jesu. Piya niphozerani msena wangu Pashia;
naye ni mchetu ambaye wahenda manji kumuhumikira Bwana Jesu.
13 Niphozerani Rufo na nine. Rufo ni mutu yedzilavya kumuhumikira
Bwana Jesu moyo kutsuka. Nine naye namharira kukala mayo wa
kunivyala.
14 Tsona niphozerani Asunikirito, Fulegoni, Herime, Patiroba, Herima,
na afuasi a Jesu osi ario phamwenga nao.
15 Chimarigizo niphozerani Filologo, Julia, Nerea na mwanao mchetu,
Olimpa, phamwenga na atu a Mlungu osi.
16 Lamusanani na mendzwa ya kpweli.
Mkaphozwa ni makundi gosi ga afuasi a Jesu ario hiku.

Maonyo na salamu za mwisho

17 Sambi enehu, dzimanyirireni sana na atu fyakatsi. Dzitengeni nao
mana mafundzo gao ni chinyume na gara mrigofundzwa.
18 Kpwa kpweli, atu dza hinyo taamhumikira Bwana wehu Jesu, ela
anahenda kazi kpwa fwaida yao enye. Anahumira maneno manono
kuchenga atu asioyuga kuchengbwa.
19 Nina raha sana mana chila mutu anamanya kala mu afuasi a
Jesu a kpweli. Ela nalonda mkale na achili ya kumanya manono, na
msigatsanganye na mai.
20 Vivi sambi Mlungu ambaye ndiye chandzo cha amani andakushindi-
rani Shetani na akupheni uwezo wa kumshinda. Nakuvoyerani Bwana
Jesu Masihi akujaliyeni mosi.
21 Mkaphozwa ni Timothi ambaye ni muhendadzi-kazi myangu. Piya
mkaphozwa ni abari angu Lukio, Jasoni na Sosipatiro.
22 Sambi mimi Teritio, muandishi wa baruwa hino, nakuphozani kpwa
sababu ya Bwana Jesu.
23 Mkaphozwa ni mwenyezi wangu Gayo, ambaye piya ni mwenyezi wa
afuasi osi a Jesu akutanao hipha. Piya mkaphozwa ni Erasito, ambaye
ni muiki wa pesa wa mudzi hinyu,† na mwenehu wehu Kpwarito piya
akakuphozani.
24 Nakuvoyerani Bwana Jesu Masihi akujaliyeni mosi. Amina.‡

Paulo anatogola Mlungu

25 Phahi nahumtogoleni Mlungu! Iye anaweza kuhenda kuluphiro renu
rikale rindaphera kpwa uwezo wa habari nono nrizokufundzani. Hipho
kare na kare, Mlungu wafwitsa habari hizo kuhusu Jesu Masihi,
26 ela sambi wazimanyisa atu kpwa kuhumira Maandiko ga manabii.
Mlungu wa kare na kare ndiye yelagiza ukpweli huno umanyiswe atu, ili
atu a makabila gosi duniani amkuluphire na kumuogopha.
27 Mlungu macheye ariye na marifwa gosi, naatogolwe kpwa sababu ya
Jesu Masihi, hata kare na kare! Amina.

16:13 16:13 Mariko 15:21 **16:21 16:21** Mahendo 16:1 **16:23 16:23** Mahendo 19:29; 1 Akorintho 1:14; 2 Timothi 4:20 † **16:23 16:23** Mudzi hinyo labuda kala ni mudzi wa Korintho. ‡ **16:24 16:24** Vitabu vyanjina vya kare tavina msitari huno wa 24.

Baruwa ya kpwandza ya Paulo yoandikira AKORINTHO

Tanga mbere

Paulo kala akaandzisha kundi ra afuasi a Jesu hiko mudzi wa Korintho wakati wa charoche cha phiri cha kueneza habari nono kuhusu Jesu. Ela mambo gakala mai sana bada ya iye kuuka hiko, phahi waona baha aandikire kuhusu matatizo manji garigodzilavya. Atu anjina arema kukala Paulo ni mtume wa kpweli, alumbana kuhusu kurya nyama chiyolavirwa sadaka vizuka, aishi maisha ga kuzinga, arema ukpweli kuhusu atu kufufulwa, na ganjinage. Paulo ariphoona matatizo higa, wahala jukumu ra kugashuulikira ili kundi ra afuasi hiko Korintho risedze rikaangamika. Anaphoshuulikiya matatizo higa, Paulo anaeleza misingi ya mafundzo ga kuhusu Jesu.

Lengo kulu ra baruwa hino, Paulo walonda kuika sawa makosa ga wazi gokala ganayuga afuasi a Korintho. Waonyesa vira afuasi a Jesu anavyolondwa kuishi. Taitosha mutu kudziamba ni mfuasi bahi, ela tabiyaze ni zikale zinaigana na za Jesu. Piya Paulo anasisitiza kukala Jesu anatosha kpwa haja zosi za hara anaomkuluphira. Mutu achimkuluphira Jesu nkuhendwa akakala mswafi, mtakatifu, tsona anayekubalika mbere za Mlungu.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mwadzo 1:1–9
Tatizo ra afuasi kuganyana hiko Korintho 1:10—4:21
Matatizo kuhusu umalaya na ndowa 5:1—7:40
Matatizo kuhusu kuabudu vizuka 8:1—11:1
Afuasi anavyolondwa kuabudu 11:2—14:40
Habari za atu kufufulwa 15:1–58
Malagizo ga mwisho 16:1–24

1 Baruwa hino ila kpwangu mimi Paulo. Nátsambulwa nikale mtume
wa Masihi Jesu kama Mlungu arivyomendza.
Mimi na mfuasi myangu Sositene,
2 hunakuandikirani mwimwi afuasi a Jesu hiko mudzi wa Korintho.
Mwatengbwa mkale bila lawama kpwa kuungana na Masihi Jesu namwi
mwaihwa mkale atakatifue, phamwenga na atu osi aabuduo kpwa
kuhumira dzina ra Bwana wehu Jesu Masihi. Iye ni Bwana wehu na wao.
3 Baba Mlungu na Bwana Jesu Masihi naakujaliyeni na mkale salama.

Shukurani

4 Namshukuru Mlungu chila wakati kpwa jinsi arivyokujaliyani kpwa
kuungana na Jesu Muokoli.
5 Mana wakutajirishani na chila chitu, wahupha uwezo wa kuhubiri
nenore na kuelewa marifwa gosi.
6 Higa gana kuhakikishirani kukala hurigokufundzani kuhusu Jesu kala
ni ga kpweli.
7 Kpwa hivyo tamuna hata chipawa chimwenga cha Roho Mtakatifu
ambacho munakosa wakati munagodzera kpwa hamu kulu kuuya kpwa
Bwana wehu Jesu Masihi.

1:2 1:2 Mahendo 18:1

8 Andakutiyani nguvu hadi mwisho ili mkale bila lawama hadi Bwana
wehu Jesu Masihi ndiphouya kutawala.
9 Mlungu ni muaminifu, naye ndiye yekuihani mkale na umwenga na
mwanawe Bwana wehu Jesu Masihi.

Kuganyana kpwa afuasi

10 Enehu, kpwa ajili ya mamlaka nrigohewa kula kpwa Bwana wehu Jesu
Masihi, nakuambirani mphahane, tsona msihehe, ela unganani katika nia
zenu na maazo genu.
11 Mana násikira na atu fulani a nyumbani kpwa Kiloe kukala tamupha-
hana.
12 Yani manage ni hivi. Chila mmwenga anagomba chivyakpwe,
mmwenga anaamba, “Mino ni mfuasi wa Paulo”, wanjina, “Mino ni mfuasi
wa Apolo,” wanjina naye, “Mino ni mfuasi wa Kefa,” na bado wanjina naye
anaamba, “Mino ni mfuasi wa Jesu.”
13 Dze, Jesu waganywa? Dze, Paulo wakotwa msalabani kpwa sababu
yenu? Chisha nakuuzani, mwabatizwa kpwa dzina ra Paulo? Hata chidide!
14 Namshukuru Mlungu kpwa sababu siyabatiza mmwenga wenu
isiphokala Kirisipo na Gayo,
15 kpwa hivyo takuna yeyesi ndiyeamba mino nábatizwa kpwa dzina ra
Paulo.
16 (Piya che nayala, nábatiza atu a nyumba ya Stefano, na sitambukira
ichikala nábatiza mutu wanjina.)
17 Mana Jesu kayanihuma nedze nibatize atu, ela nakpwedzatangaza
habari nono kumuhusu. Tsona siyafundza na marifwa ga anadamu, ili
chifo cha Jesu phara msalabani chisedze chikakosa nguvuze.

Jesu ndiye nguvu na marifwa
ga Mlungu

18 Ujumbe wa kuhusu chifo cha Jesu msalabani ni upuzi kpwa atu
arioangamika, ela ni nguvu za Mlungu kpwehu swiswi huokolwao.
19 Mana Maandiko ganaamba:
“Nindabananga ikima ya enye ikima,
na nindarema ufahamu wao wosi.”
20 Kpwa hivyo huambedze kuhusu hara ambao ni alachu? Tsona
huambedze kuhusu hara ambao anadziamba anamanya sana shariya za
Chiyahudi, au atu a wakati hinyu ambao ni alachu a kugomba? Mlungu
wahuonyesa kukala atu ambao ni alachu kulengana na ikima ya dunia
hino ni ajinga kpweli.
21 Mana kulengana na ikima ya Mlungu, atu a dunia hino taaweza
kummanya hiye kpwa kutsapira ikima zao. Ela wahamirwa kuokola hara
anaomkuluphira Jesu kpwa kutsapira hura unaoihwa upuzi wa ujumbe
hunaotangaza.
22 Ayahudi analonda kuonyeswa vilinje, nao Ayunani analonda ikima,
23 ela swino hunafundza kuhusu Jesu yeolagbwa msalabani. Ujumbe hinyu
ni chikpwazo kpwa Ayahudi, na kpwa atu asio kala Ayahudi ni upuzi.
24 Ela atu ambao Mlungu waatsambula, akale ni Ayahudi ama sio Ayahudi,
kpwao aho Jesu ni nguvu na ikima ya Mlungu.
25 Kpwa mana hura unaoonekana ni uzuzu wa Mlungu ni werevu kuriko
ikima ya mwanadamu, na hura unaoonekana ni unyonje wa Mlungu una
nguvu kushinda nguvu za mwanadamu.

1:12 1:12 Mahendo 18:24 **1:14 1:14** Mahendo 18:8; 19:29; Arumi 16:23 **1:16 1:16** 1 Akorintho 16:15 **1:19 1:19** Isaya 29:14 **1:20 1:20** Ayubu 12:17; Isaya 19:12; 33:18; 44:25

26 Enehu, hebu fikiriyani vira kala murivyo Mlungu ariphokuihani. Anji
enu kala tamuna ikima kulengana na vira anadamu anavyoona, tsona anji
enu kala tamuna uwezo, wala sio anji alao nyumba za atu amanyikanao.
27 Ela Mlungu watsambula hara aonekanao ni apumbavu ili aaibishe
erevu, na achitsambula hara aonekanao ni anyonje ili aaibishe enye
uwezo.
28 Watsambula atu arioberwa na kutsekpwa ni atu a dunia hino, yani
atu aonekanao avi si chitu, ili aahende atu adzionao kukala ni a samani,
akale si chitu.
29 Mlungu wahenda hivyo ili mutu yeyesi asihende ngulu mbereze.
30 Wakuunganishani na Jesu Muokoli, naye wahupha marifwa ga
Mlungu mwenye. Jesu anahuhenda hukale na haki, na kpwa sababuye
hwakombolwa na huchitengbwa kpwa kazi ya Mlungu.
31 Kpwa hivyo Maandiko ganaamba, “Anayedzikarya, naadzikarye kpwa
gara gahendwago ni Bwana.”

2

Paulo anafundza kuhusu Jesu yekotwa msalabani

1 Nriphokpwedzakpwenu sedzere kukufundzani mpango wa Mlungu na
maneno makulu-makulu au na ikima ya chibinadamu.
2 Mana nriphokala namwi hiko, nákata shauri kuricha mambo ganjina
gosi, isiphokala kufundza kuhusu Jesu Masihi ariyekotwa msalabani.
3 Nákpwedza kpwenu chinyonje, na wuoga, tsona na kukakama.
4 Mafundzo gangu gosi, siyahumira ufundi wa maneno ga ikima ya
chibinadamu, ela nriphokufundzani mwaona nguvu za Roho Mtakatifu.
5 Náhenda hivyo ili kuluphiro renu risiadamire ikima ya anadamu ela
nguvu za Mlungu.

Ikima kula kpwa Mlungu

6 Phahi hukugomba na ikima kpwa atu ambao aphera chiroho, ela ikima
iyo si ya chibinadamu ama ya atawala a hipha duniani ambao andatsupa.
7 Ela hunagomba kuhusu ikima ya mpango wa Mlungu, yofwitsirwa
anadamu. Kabila ya dunia kuumbwa, Mlungu kala akapanga kare kukala
ikima iyo yiurehere nguma.
8 Takuna mtawala hata mmwenga hipha duniani ariyemanya mambo
higa. Mana kalapho agamanya, taangemuolaga Jesu msalabani, Bwana wa
nguma zosi.
9 Kama Maandiko gaambavyo kukala,
“Mambo ambago Mlungu watayarishira atu ammendzao,
takuna mutu yeyesi ariyegaona wala ariyegasikira,
tsona tagadzangbweinjira achilini mwa atu.”
10 Ela Mlungu wahumanyisa mambo higa kpwa kuhumira Rohowe.
Mana Roho Mtakatifu ndiye achunguzaye chila chitu, hata garigo sirini
mwa Mlungu.
11 Phahi rohoyo ndiyo imanyayo chiricho mwako achilini. Vivyo hivyo,
Roho Mtakatifu bahi ndiye amanyaye Mlungu aazaro.
12 Mana swiswi tahuyaphokera roho wa dunia hino, ela Mlungu
wahupha Rohowe ili huweze kumanya mambo ga ajabu ambago wahupha
bure.

1:31 1:31 Jeremia 9:24 **2:3 2:3** Mahendo 18:9 **2:9 2:9** Isaya 64:4

13 Phahi tahugomba hivyo kpwa maneno ga ikima garigofundzwa ni
anadamu, ela kpwa maneno ga Roho Mtakatifu, huchieleza ukpweli wa
chiroho kpwa hinyo ario na hiye Roho.*
14 Mutu asiye na Roho Mtakatifu kaweza kukubali mambo galago kpwa
Roho Mtakatifu, mana kpwakpwe ni upuzi na kaweza kuelewa manage
isiphokala kpwa msada wa Roho Mtakatifu.
15 Ela mutu ariye na Roho Mtakatifu nkumanya unono au uyi wa mambo
gosi, naye kaweza kuamulwa ni mutu yeyesi.
16 Mana Maandiko ganaamba,
"Ni ani amanyaye maazo ga Mwenyezi Mlungu,
hata akale anaweza kumshauri?"
Ela swiswi afuasi a Jesu, hunaaza dza viratu Masihi.

3

Paulo na Apolo osi ni atumishi a Jesu

1 Enehu, nriphokala ni phamwenga namwi hiko kpwenu, siyaweza
kugomba namwi chiroho. Ela nágomba namwi kama atu a dunia, na kama
ana atsanga a chiroho.
2 Kpwa vira kala tamdzangbwephera, yanihenda nikupheni maziya
badala ya chakurya chigumu. Na hata sambi tamdzangbwekala tayari,
3 mana bado munalongozwa ni tamaa zenu za chibinadamu. Bado
munaonerana wivu na kuheha enye kpwa enye. Kpwa kpweli mambo
higo ganaonyesa kukala mcherelongozwa ni tamaa zenu za chibinadamu.
4 Kpwa sababu mutu mmwenga anaphoamba, "Mino ni mfuasi wa
Paulo", na wanjina naye aambe, "Mino ni mfuasi wa Apolo", dze, go
tagaonyesa wazi kala mchere anadamu a kawaida a dunia hino?
5 Hebu nikuuzeni: Yuno Apolo ni ani? Ama Paulo naye ni ani? Hosi
airi hu atumishi a Bwana Jesu tu, na Mlungu wahuhumira kukuhendani
mkuluphire Jesu. Chila mmwenga wahewa kaziye ni Bwana Jesu.
6 Niriphokufundzani kpwandza yakala avi náphanda mbeyu, naye Apolo
ariphokufundzani zaidi yakala kama avi wamwagira madzi. Ela Mlungu
ndiye yeihenda imere.
7 Phahi enehu, wa kuphanda na wa kumwagira madzi si chitu, ela
Mlungu ariyeihenda hira mbeyu imere ndiye muhimu.
8 Mana mutu wa kuphanda na wa kumwagira madzi osi ana lengo
mwenga, na chila mmwenga andatuzwa chivyakpwe kulengana na kaziye.
9 Mana swiswi hwahenda kazi ya Mlungu phamwenga, namwi mu
mundawe.
Tsona mwimwi mu dzengore.
10 Kulengana na uwezo nriohewa ni Mlungu, mimi ni dza fundi mnono
yedzenga msingi wa hiro dzengo. Na ayangu anjina anadzenga dzulu ya
msingi hinyo-hinyo. Ela chila fundi ni lazima amanyirire adzengavyo.
11 Mana takuna mutu awezaye kuika msingi tafwauti na hura urioikpwa,
yani Jesu Masihi.
12 Anjina andahumira zahabu, feza au mawe ga samani kudzenga dzulu
ya hinyo msingi, na anjina andahumira mihi, mabuwa au nyasi.
13 Na kazi ya chila mutu indamanyikana siku ya chiyama. Mana moho
undapima kazi ya chila mutu na kuika wazi unonowe ama uyiwe.

---

* **2:13 2:13** Mana yanjina ni hino, *swiswi huchieleza ukpweli wa chiroho kpwa maneno ga chiroho.*
2:16 2:16 Isaya 40:13 **3:2 3:2** Aeburania 5:12–13 **3:4 3:4** 1 Akorintho 1:12 **3:6 3:6** Mahendo 18:4–11; 18:24–28

14 Mutu ambaye kaziye taindabanangbwa, andatuzwa.
15 Ela mutu ambaye kaziye indaphya na hinyo moho, andaphaha hasara
kulu sana. Ela ye mwenye andaokolwa dza viratu mutu achimbiravyo
kutsupira jimbijimbi ra moho.
16 Hakika mnamanya kukala mwimwi mu phatu phatakatifu
photengbwa kuvoya Mlungu, naye Roho Mtakatifu anaishi ndani yenu.
17 Mutu achibananga phatu pha kuvoya Mlungu, naye Mlungu an-
dam'bananga. Mana phatu pha kuvoya Mlungu ni phatu phatakatifu, na
mwimwi ndimwi pho phatu.
18 Msidzichenge! Mutu yeyesi ndiyedziona ni mwenye ikima kpwa
kudzipima na atu a dunia, phahi naakale mzuzu ili akale mwenye ikima
kpweli.
19 Kpwa mana gara ambago mwanadamu anaona ni ikima, Mlungu
kpwakpwe ni uzuzu. Mana Maandiko ganaamba, "Mlungu nkuagbwira
enye ikima kpwa kuhumira ulachu wao."
20 Piya ganaamba, "Mwenyezi Mlungu anamanya maazo ga enye ikima,
kukala tagana mana yoyosi."
21 Phahi mutu naasidzikarye kuhusu chilongozi fulani. Mana vitu vyosi
ni vyenu,
22 hata Paulo, Apolo, Petero,* dunia hino, uzima na chifo, vitu vya sambi
na hata vya badaye, hivi vyosi ni vyenu.
23 Namwi mu atu a Jesu, naye ni wa Mlungu.

4

Kazi za Mitume

1 Phahi atu ahuharira kukala hu atumishi a Jesu ambao hunaeleza
mpango wa Mlungu.
2 Chitu muhimu ni kukala atumishi ni lazima akale aaminifu.
3 Ela kpwangu mimi si chitu nchiamulwa ni mwimwi au kpwa kuhumira
chiwango chochosi cha chibinadamu. Piya sidziamula mwenye.
4 Simanya rorosi iyi nrirorihenda, ela hino tainionyesa kala sina lawama,
ela Bwana Jesu ndiye aniamulaye.
5 Kpwa hivyo msihukumu chochosi kabila ya wakatiwe. Godzani hadi
Bwana Jesu ndiphokpwedza. Iye ndiye ndeika wazi mambo gofwitswa
jizani na kuika wazi nia za mioyo ya atu. Na ndipho chila mmwenga
andaphaha sifwaye anayostahili kula kpwa Mlungu.
6 Sambi enehu, nkahumira mfwano hinyu wa Apolo na mimi kpwa
fwaida yenu, ili mmanye mana ga msemo hinyu uambao, "Msihende
mambo chinyume cha gara ambago gaandikpwa." Ndipho tamundahen-
dera ngulu mutu mmwenga na kubera wanjina.
7 Ni ani yekuhendani mkale anono zaidi kuriko anjina? Chila chitu
mrichonacho mwahendahewa ni Mlungu. Kpwa hivyo msihende ngulu,
mana vyosi hivyo mwahendahewa dza zawadi.
8 Dze, tamyatsuma kare? Dze, mwatajirika kare? Dze, mwakala kare
afalume hata swiswi ayawenu bado? Phahi naaza kala mu afalume kpweli
ili hukale afalume phamwenga namwi.
9 Mana inaonekana kala Mlungu wahuika swiswi mitume hukale
atu a mwisho kabisa. Wahuhenda dza atu ariohukumiwa kuolagbwa

3:16 3:16 1 Akorintho 6:19; 2 Akorintho 6:16 **3:19 3:19** Ayubu 5:13 **3:20 3:20** Zaburi 94:11

* **3:22 3:22** Dzina asili ra *Petero* ni *Kefa.*

azarani ili dunia ndzima, yani atu phamwenga na malaika, ahuzemerere chivyamwenga.
10 Swiswi hunaonekana azuzu kpwa ajili ya Jesu, ela mwimwi mu-
nadziona muna ikima kare! Hu anyonje ela mwimwi muna nguvu.
Mwimwi munaishimiwa ela swiswi hunaberwa.
11 Vivi nigombavyo huna ndzala na chiru, hukavwala mademu, tsona
hunateswa na tahuna kpwahali kpwa kuphiya.
12 Hunagaya kuhenda kazi na mikono yehu. Atu achihulani, hunaajaliya.
Atu achihugayisa, swino hunavumirira.
13 Atu achihukatira, swino hunaajibuto tsona chipole. Hadi hivi sambi
hu kama uchafu wa dunia, naswi hwakala dzala ra atu osi.
14 Sikuandikirani higa ili nikugbwizeni waibu. Hata chidide! Ela
nakuandikirani kpwa kukuonyani kama anangu ambao ninaamendza.
15 Mana hata ichikala muna atu anji a kukufundzani ujumbe kuhusu
Masihi, bado sowe yenu wa chiroho ni mimi bahi. Mana mimi ndimi
yekufundzani habari nono kuhusu Masihi Jesu.
16 Kpwa hivyo nakuvoyani sana mniige mimi.
17 Ndiyo mana ninamhuma mwanangu Timothi ambaye ninammendza
sana na ni muaminifu kpwa kuhenda kazi ya Mlungu. Hiye andaku-
tambukizani vyo nisagalavyo kama mfuasi wa Jesu Muokoli, ambavyo
vinagbwa sawa na vira nifundzavyo makundi ga afuasi chila phatu.
18 Anjina enu anahenda ngulu kpwa kufikiri sindauya tsona hiko
kpwenu.
19 Ela Mlungu achimendza ndakpwedza vi sambi sambi, ili nedze nisikize
agombago hinyo atu ario na ngulu, na nimanye uwezo ario nao.
20 Mana kulongoza atu a Mlungu siro dzambo ra kugomba maneno bahi,
ela kunategemea uwezo wa Mlungu.
21 Kpwa hivyo munalondadze? Mnalonda nedze na chikoto, hebu nedze
na mendzwa na roho ya upole?

5

Adiya atengbwe

1 Kpwa kpweli náambirwa kukala kuna atu adiya kahi yenu.
Tsona udiya uhu ni wa kpwaangalaza sana. Unatsapa hata wa atu
asiomkuluphira Mlungu, mana myawenu mmwenga anazinga na mkp-
waza ise!
2 Na badala ya kusikira utsungu mwenu mioyoni na mjute, enye muna
ngulu! Hiye ariye na ndzimo hiyo, mtengeni na afuasi ayae.
3 Mana hata dzagbwe si phamwenga namwi chimwiri, bado ni
phamwenga namwi chiroho. Nami nkalavya hukumu yangu kare kpwa
hiye ariyehenda waibu hinyo kama avi nami ni kuko.
4 Phahi wakati munaphokutana, ndakala phamwenga namwi chiroho,
na uwezo wa Bwana Jesu piya undakala phapho.
5 Wakati hinyo mulavyeni kpwa Shetani mutu hiye ariyehenda higo
mai, ili mwiriwe ubanangbwe na rohoye yookolwe ni Bwana Jesu siku
ya chiyama.
6 Kpwa kpweli ngulu zenu tazifwaha. Kpwani tammanya kala hamira
chache inaweza kuumusa donje ra unga munji sana?

4:12 4:12 Mahendo 18:3 **4:16 4:16** 1 Akorintho 11:1; Afilipi 3:17 **5:1 5:1** Kumbukumbu 22:30
5:6 5:6 Agalatia 5:9

7 Yiuseni iyo hamira ya kare ya dambi na mkale atu aswafi bila ya
hamira, dza vira murivyo. Mana Jesu, ambaye ndiye Mwana ng'ondzi
wehu wa Pasaka, walaviwa dza sadaka msalabani.
8 Phahi nahusherekeeni Pasaka kpwa kuhumira mkpwahe usiotiywa
hamira, mkpwahe wa uswafi na kpweli, si kpwa hamira ya kare, hamira
ya uyi na ubaya.
9 Nákuandikirani kare baruwa nchikuambirani musigbwirane na atu
adiya.
10 Siyagomba kuhusu atu a dunia ambao ni azindzi, achoyo, a tamaa
mbaya, anyang'anyi na aabuduo vizuka, mana mchidzitenga na atu dza
hinyo, ingebidi mtsame kabisa himu duniani.
11 Ela manage kala ni higa: Musigbwirane na mutu yeyesi adziihaye
mfuasi ambaye ni mdiya, wa tamaa mbii, wa kuabudu vizuka, wa
kulaphiza atu, mlevi ama muivi. Tsona piya msirye na mutu dza hiye.
12-13 Kpwa kpweli siyo kazi yangu kuhukumu atu ambao sio afuasi. Mana
Mlungu andaamula atu hinyo. Ela kazi yenu ni kuhukumu atu ambao ni
afuasi a kundi renu. Kama Maandiko gaambavyo, "Ye mutu mui mtuluzeni
kahi yenu."

6

Mashitaka kahi za afuasi

1 Enehu, ichikala mmwenga wenu anaheha na myawe, ni lazima
aphirike mashitakage kpwa afuasi ayae badala ya kugaphirika kotini kpwa
atu asio afuasi a Jesu.
2 Hebu tammanya kukala afuasi a Jesu ndio ndioamula atu a dunia?
Na ichikala mwimwi ndimwi ndioamula atu a dunia, kpwa utu wani
munashindwa ni hizi kondo ndide-ndide?
3 Hebu tammanya kukala hundaamula malaika, na hata zaidi mambo
madide-madide ga chila siku?
4 Phahi muchikala muna malumbano dza higo, msigaphirike mbere za
akanyi ambao sio afuasi ayawenu, atu asioishimiwa ni afuasi!
5 Kpwa kpweli munahenda waibu! Dze, ikale mo mwenu kundini
tamuna mutu hata mmwenga ariye na ikima ya kutosha kukukanyani
mwimwi ndugu?
6 Ela sivyo hivyo, mfuasi anamshitaki myawe kotini mbere za atu ambao
sio afuasi kuamula lau hiro.
7 Kpwa kpweli kushitakiana kpwenu kunaonyesa kukala mkashindwa
tsetsetse! Baha mkoserwe, mchengbwe na muiyirwe mali zenu kuriko
kuaphirika afuasi ayawenu kotini.
8 Ela badala ya hivyo, mwimwi ndio mkoserao na kuiya, hata munakoser-
ana na kuiyirana mwimwi afuasi enye kpwa enye!

Humirani miri yenu
kumtogola Mlungu

9 Hebu tammanya kukala atu asio na haki taandakubaliwa kusagala
phamwenga na Mlungu phatuphe pha nguma? Enehu msidzichenge!
Atu osi aishio maisha ga udiya, anaoabudu vizuka, anaozinga, alume
ahendwao achetu na ahendao alume ayawao achetu,
10 aivi, achoyo, alevi, asengenyadzi, na aiyirao atu kuhumira nguvu:
hinyo osi taandarisi ufalume wa Mlungu bii.

5:7 5:7 Kutsama 12:5 **5:8 5:8** Kutsama 13:7; Kumbukumbu 16:3 **5:12-13 5:12–13** Kumbukumbu 13:5; 17:7

11 Kpwa kugomba kpweli anjina enu kala mu dza vivyo, ela mwatakaswa,
mwatengbwa na mwahendwa atu a haki kpwa sababu ya Bwana Jesu
Masihi na Roho Mtakatifu wehu.
12 Mutu anaweza kuamba, “Vitu vyosi ni halali kpwangu.” Ela si
vyosi vinavyoterya. Vitu vyosi ni halali kpwangu, ela sikubali kuhendwa
mtumwa ni chitu chochosi.
13 Mutu wanjina anaweza kuamba, “Vyakurya ni muhimu kpwa sababu
ya ndani, nayo ndani ni muhimu kpwa sababu ya vyakurya.” Ela Mlungu
andavihenda vyosi vikale na mwisho. Nami nakuambirani mwiri sio
wa kuhendera udiya, ela ni wa kumuhumikira Mlungu, naye Mlungu
andauroroma.
14 Mlungu wamfufula Jesu, na vivyo hivyo andahufufula kpwa uwezowe.
15 Hebu tammanya kukala miri yenu ni vilungo vya mwiri wa Jesu? Dze,
ni sawa kuunganisha vilungo vya mwiri wa Jesu na malaya? Hata chidide!
16 Hebu tammanya kukala mlume achigbwirana na malaya, osi airi
anakala mwiri mmwenga? Mana Maandiko ganaamba, “Osi airi andakala
mwiri mmwenga.”
17 Ela yeyesi ndiyegbwirana na Jesu andakala roho mwenga naye.
18 Phahi richani udiya tsetsetse. Dambi yanjina yoyosi mutu ahendayo i
kondze ya mwiriwe. Ela mutu achihenda udiya, anatiya dambi mwakpwe
mwirini.
19 Hakika mnamanya kukala miri yenu ni phatu phatakatifu photengbwa
kuvoya Mlungu. Mlungu wakuphani Roho Mtakatifu naye anaishi ndani
yenu. Miri iyo si yenu, ni malingbwa ya Mlungu,
20 mana wakukombolani na bei ya gali. Kpwa hivyo mwimwi miri yenu
ihumireni kumuhenda Mlungu atogolwe.

7

Mambo kuhusu ndowa

1 Sambi kuhusu gara mambo mrigoniandikira, naamba hivi: Ni vinono
mutu kusalóla.
2 Ela kpwa sababu ya udiya munji hiko kpwenu, chila mlume naakale
na mchewe mwenye na chila mchetu naakale na mlumewe.
3 Mlume naatimizire mchewe mambo gosi ga ndowa, naye mchetu dza
vivyo, atimizire mlumewe mambo ga ndowa.
4 Mana mwiri wa mchetu tautawalwa ni ye mwenye, ela unatawalwa
ni mlumewe. Nao mwiri wa mlume tautawalwa ni ye mwenye, ela
unatawalwa ni mchewe.
5 Msilafyane ela mkale mkakubaliana kudzizuwiya kpwa muda fulani
kpwa sababu ya mavoyo. Alafu uyiranani ili Shetani asedze akakujezani
kpwa sababu ya kukosa uwezo wa kudzizuwiya.
6 Ela higa nagokuambirani ni ushauri wangu kpwenu, si shariya.
7 Kpwa kpweli naaza kala alume osi ni dza mimi. Ela chila mlume ana
chipawache malumu arichohewa ni Mlungu, mmwenga ana chipawa hichi
na wanjina ana chanjina.
8 Sambi mwimwi ambao tamdzangbwelóla na kulólwa na magungu,
nakuambirani hivi: Ni vinono m’baki bila ya kulóla wala kulólwa dza
mimi.
9 Ela ichikala mutu kaweza kudzizuwiya, phahi naalóle au naalólwe.
Mana baha mutu kulóla au kulólwa kuriko kuyugika na mkpwatyo.

6:12 6:12 1 Akorintho 10:23 **6:16 6:16** Mwandzo 2:24 **6:19 6:19** 1 Akorintho 3:16; 2 Akorintho 6:16

10 Atu muriolólana nakulagizani hiri, naro si rangu bali rila kpwa Bwana
Jesu. Mchetu kana ruhusa ya kuricha mlumewe.
11 Ela achimricha, naasilólwe tsona au arye suluhu na mlumewe na
auyirane. Naye mlume kana ruhusa ya kumricha mchewe.
12 Kpwa atu anjina naamba hivi (nagomba mimi, si Bwana): Mlume
yeyesi yemkuluphira Bwana Jesu achikala ana mchetu ambaye kadzangb-
wekuluphira na analonda kuishi na hiye mchetu, phahi naasimriche.
13 Na ichikala mfuasi wa chichetu walólwa ni mlume ambaye siye
mfuasi, na hiye mlume analonda kuishi naye, phahi hiye mchetu naasim-
riche.
14 Mana Mlungu anatakasa mlume asiye mfuasi kpwa kutsupira mchewe,
naye anatakasa mchetu asiye mfuasi kpwa kutsupira mlumewe. Kala si
hivyo, ana aho angekala najisi. Ela ukpweli ni kukala Mlungu anaharira
ana aho kukala atakatifu.
15 Ela mlume ama mchetu asiyemuamini Bwana Jesu achimricha myawe
anayeamini, naamriche auke. Kpwa sababu ya hali iyo mlume ama mchetu
kagbwirwa ni shariya ya ndowa. Mana Mlungu analonda huishi kpwa
amani.
16 Mwi achetu mumukuluphirao Jesu, munamanyadze kukala alume
enu taandamkuluphira Jesu kpwa sababu yenu? Ama mwi alume mu-
mukuluphirao Jesu, munamanyadze kala achetu enu taandamkuluphira
Jesu kpwa sababu yenu?

Kuishi kama urivyoihwa ni Mlungu

17 Chila mutu ni aenderere kuishi kulengana na hali ariyoihirwa na
kupangirwa ni Mlungu. Higa ni malagizo gangu kpwa makundi gosi ga
afuasi a Jesu.
18 Ichikala Mlungu ariphokuiha kala ukatiywa tsatsani kare, usibadilishe
hali hiyo. Na ichikala Mlungu ariphokuiha kala kudzangbwetiywa tsatsani,
phahi usikale na haja ya kutiywa tsatsani.
19 Kpwa mana kutiywa tsatsani ama kusatiywa tsatsani si muhimu, ela
chitu muhimu ni kugbwira na kulunga malagizo ga Mlungu.
20 Chila mmwenga naasale vivyo arivyokala Mlungu ariphomuiha.
21 Ichikala Mlungu ariphokuiha kala u mtumwa, ni sawa usijali. Ela
uchiphaha nafwasi ya kukala huru, ihumire ukale huru.
22 Kpwa mana mutu ariyeihwa ni Bwana Jesu wakati kala ni mtumwa,
anakala mutu huru wa Bwana. Vivyo hivyo mutu huru anaphoihwa
anakala mtumwa wa Jesu.
23 Mlungu wakukombolani kpwa bei ya gali, kpwa hivyo msikale atumwa
a atu.
24 Phahi enehu, chila mutu ni aishi kulengana na hali ariyokala nayo
Mlungu ariphomuiha.

Mafundzo kuhusu kulóla ama kusalóla

25 Sambi kuhusu atu ambao taadzangbwelóla au kulólwa, mino sina
malagizo malumu kula kpwa Bwana Jesu. Ela nalavya maoni gangu kpwa
vira ni mutu ambaye Mlungu wanihenda niaminiwe kpwa mbazize.
26 Phahi kpwa sababu ya matatizo hunagogaona, naona baha msale vyo
murivyo.
27 Dze una mchetu? Phahi ichikala unaye, usimriche. Na ichikala
kudzangbwelóla, phahi usilóle.

7:10 7:10 Mathayo 5:32; 19:9; Mariko 10:11–12; Luka 16:18

28 Ela mutu uchilóla siyo dambi, na mchetu ambaye kadzangbwelólwa
achilólwa, piya kahendere dambi. Ela mwimwi mlólanao mundaphaha
matatizo manji ga chila siku, nami nalonda mdziepushe na higo mashaka
na msale vivyo murivyo.
29 Enehu, chisa changu cha kuamba hivyo ni hivi: Wakati uchiosala
ni mfupi. Hangu sambi na kpwenderera atu ariolóla naaishi kama avi
taayalóla.
30 Atu ariorira ni akale avi taayarira, nao ariohererwa akale avi
taayahererwa, na atu ariogula vitu naakale avi vitu hivyo si vyao.
31 Tsona atu ambao anashuulika na mambo ga dunia, ni akale kama avi
taayashuulikiya sana mambo higo. Kpwa mana ihi dunia vivi huionavyo,
inatsupa.
32 Enehu, nalonda msikale na wasiwasi. Mutu ambaye kadzangbwelóla
nkudzishuulisha na kazi ya Bwana, yani jinsi ambavyo nkumhamira.
33 Ela mutu ariyelóla nkudzishuulisha na mambo ga himu duniani, yani
jinsi anavyotaka kumfurahisha mchewe,
34 mana maazoge gaganyika kano mbiri. Ela mchetu ambaye kadzangb-
welólwa ama mwanamwali nkudzishuulisha na kazi ya Bwana ili aphahe
kukala mtakatifu chimwiri na chiroho. Ela mchetu wa kulólwa nkudzishu-
ulisha na mambo ga himu duniani, yani jinsi alondavyo kumfurahisha
mlumewe.
35 Nagomba hivi kpwa fwaida yenu, wala sio kala nakuikirani vikpwazo.
Nalonda muishi kpwa njira inayofwaha kpwa kudzilavya tsetsetse kpwa
kazi ya Bwana.
36 Ichikala mutu anaona andamkosera mwanamwali ariyemchumbiya,
naye hiye msichana anatsupira wakati wa kulólwa, na anaona baha alóle,
phahi naamlóle, mana kulóla si dambi.*
37 Ela mutu achikata shauri kusalóla hiye mwanamwali bila kushu-
rutishwa, na anaweza kutawala tamaaze, kpwa kpweli hiye piya anahenda
vinono.
38 Phahi kpwa kpweli mutu alólaye mchetu anahendato, ela mutu
asiyelóla piya anahendato zaidi.
39 Mchetu ariyelólwa anafungbwa ni mlumewe hadi mlumewe
ndiphofwa. Ela mlumewe achifwa, a huru kulólwa ni wanjina, ela ni
lazima hiye mlume akale ni mfuasi wa Bwana.
40 Ela maoni gangu ni higa: Ni vinono zaidi hiye mfwererwa asale bila
ya kulólwa tsona. Na kpwa mashauri higa gosi, naamini nalongozwa ni
Roho Mtakatifu.

8

Vyakurya vyolaviwa sadaka
kpwa vizuka

1 Sambi kuhusu vyakurya vyolaviwa sadaka kpwa vizuka, hunamanya
kukala swiswi hosi huna marifwa. Nago marifwa ganahenda mutu ahende
ngulu, ela umendzo ndio uphezao mutu wa Mlungu.

---

* **7:36 7:36–38** Mana yanjina ni, *ichikala mutu anaona andamkosera mwanawe wa chichetu, naye hiye mwana anatsupira wakati wa kulólwa, na anaona baha hiye alólwe, phahi naamuphe ruhusa alólwe, mana kulólwa si dambi.* 37 *Ela mutu achikata shauri bila kushurutishwa kukala hiye mwanamwali asilólwe, na anaweza kutawala niaze, kpwa kpweli hiye piya anahenda vinono.* 38 *Phahi kpwa kpweli mutu anayemruhusu mwanamwaliwe alólwe anahendato, ela mutu asiyemruhusu alólwe, piya anahendato zaidi.*

2 Mutu ambaye anadziona anamanya sana, phahi bado kamanya rira
ambaro ni arimanye;
3 ela mutu ammendzaye Mlungu anamanywa ni Mlungu.
4 Phahi, kuhusu vyakurya vyolaviwa sadaka kpwa vizuka, hunamanya
kala chizuka si chochosi himu duniani na Mlungu ni mmwenga tu.
5 Hata dzagbwe atu anjina anakuta kuna milungu yanjina mlunguni ama
duniani (na kpwa kpweli kuna anji anaoihwa “milungu” na “mabwana,”)
6 swiswi hunamanya kala Mlungu ni mmwenga, ye Baba yeumba vitu
vyosi, na kpwa ajiliye hunaishi. Tsona kuna Bwana mmwenga tu, ambaye
ni Jesu Masihi. Vitu vyosi vyakalako kpwa kutsupira iye, na kpwa
kutsupira iye swiswi hunaishi.
7 Ela si atu osi amanyao ukpweli huno. Anjina kala akabara kuvoya
vizuka kama milungu yao. Hata achirya chakurya cholaviwa sadaka
kpwa chizuka, anaona kala chakurya hicho chikalavirwa milungu. Kpwa
vira taadzangbwemanya kala chizuka si chitu, phahi nkudziona anahenda
dambi.
8 Ela chakurya tachiweza kuhureha phephi na Mlungu. Uhusiano wehu
na Mlungu taukala mui zaidi ama mnono zaidi huchirya wala kusarya
chakurya.
9 Phahi dzimanyirireni ili uhuru wenu usikale chikpwazo kpwa ayawenu
ambao kuluphiro rao ni nyonje, asedze akainjira dambini.
10 Mana mutu ambaye kadzangbwemanya kala chizuka si chitu,
achikuona uwe mwenye marifwa unarya chakurya mzukani, andaona
kukala ni sawa arye chakurya chiricholaviwa sadaka kpwa vizuka.
11 Hipho undamuangamiza hiyu mutu wa kuluphiro nyonje, ambaye Jesu
wamfwerera, kpwa sababu ya higo marifwago.
12 Phahi uchihenda hivyo undakala ukamuhendera dambi myao kpwa
kumuhenda ahende dzambo ambaro anaona ni makosa. Na kpwa
kumuhendera dza hivyo, unamuhendera Jesu dambi.
13 Kpwa hivyo ichikala niryacho chindamtiya mwenehu dambini, phahi
sindarya nyama tsetsetse, nsedze nkamuinjiza dambini.

9

Mitume anastahili misada

1 Mimi kpwa kpweli ni huru, tsona ni mtume. Nami námuona Jesu,
Bwana wehu na matso gangu. Na mwimwi mu matokeo ga kazi yangu
kpwa Bwana.
2 Na ichikala atu anjina taakubali kukala mimi ni mtume, hakika
naamini kukala mwimwi kpwa kpweli munakubali. Mana mu mashaidi
gangu kukala mimi ni mtume kpwa Bwana.
3 Atu anaphoniamula, nami nadzihehera kpwa njira hino.
4 Dze, swino tahufwaha kurya na kunwa kula kpwa afuasi?
5 Kpwani swino tahufwaha kusafiri chila mmwenga na mchewe
anayekuluphira dza vira ahendavyo mitume anjina, ndugungbwa a Bwana
na piya Petero?*
6 Hebu ni mimi na Barinaba bahi ndio husiofwaha kuriphirwa maitaji
gehu wakati hu kazini?
7 Ni asikari yuphi adziriphiraye mwenye wakati a kazini? Takuna hata
mmwenga. Ni mkurima yuphi ambaye karya matunda ga mwakpwe

* **9:5 9:5** Dzina asili ra ***Petero*** ni *Kefa.*

mundani? Takuna. Tsona ni mrisa yuphi asiyefwaha kunwa maziya ga
mifugo ya tajiriwe?
8 Kpwa kpweli sigomba higa kpwa mifwano ya chibinadamu tu. Hata
Shariya zinagbwa sawa na hivyo nigombavyo.
9 Mana Shariya za Musa zinaamba, "Ng'ombe ichikala inawaga mtsere
usiifunge mlomo." Dze, phano munafikiri Mlungu kala anagomba kuhusu
ng'ombe bahi? 10 Hakika Mlungu hipha kala anagomba kuhusu swiswi
anadamu. Mambo higo gaandikpwa kpwa ajili yehu. Mutu mmwenga
achiphanda na wanjina achiwaga, matumaini ga osi airi ni kuphaha seemu
ya mavuno.
11 Ichikala hwaphanda mbeyu ya chiroho mwenu mioyoni, kuna uyi
wani huchivuna mavuno ga maitaji gehu kula kpwenu?
12 Ichikala atu anjina anafwaha kuphaha msada kula kpwenu, ela swino
si zaidi? Ela tahuyadai msada hinyo, ela hwavumirira chila chitu ili
husikale chizingiti cha kuahenda atu asikuluphire habari nono kuhusu
Jesu Muokoli.
13 Bila shaka mnamanya kukala atu ahendao kazi ndani ya Nyumba ya
Kuvoya Mlungu nkuphaha chakurya chao mumo. Piya mnamanya kukala
alavyadzi-sadaka nkuphaha seemu yao ya nyama kula sadaka zilaviwazo.
14 Vivyo hivyo Bwana Jesu walagiza atu anaotangaza habarize aphahe
riziki zao kula kpwa yo kazi ya kuitangaza.
15 Ela sidzangbwedai misada iyo bii. Tsona sikuandikirani baruwa
hino ili niandze kudai misada iyo kpwenu. Kpwa kpweli baha nifwe
kuriko kumuhenda mutu aniusire kudzikarya kpwangu kpwa kuhubiri
nihendako bila maripho.
16 Na ninaphotangaza habari nono kuhusu Jesu Muokoli, sina sababu ya
kudzikarya hata chidide. Hiro ni jukumu rohewa ni Mlungu. Shaka rani
ro ichikala sindatangaza habari nono kuhusu Jesu!
17 Nchihubiri bila ya kulazimishwa, ningephaha tuzo. Ela nchihubiri
kpwa lazima, ninachohenda ni kutimiza jukumu rangu rohewa ni Mlungu.
18 Kpwa hivyo tuzo rangu ni utu wani? Tuzo rangu ni kutangazira atu
bure habari nono kuhusu Jesu Muokoli, bila ya kudai misada ninayofwaha
kpwa kuhenda kazi hiyo.
19 Hata dzagbwe mino simi mtumwa wa mutu yeyesi, nadzilavya kama
mtumwa wa atu osi ili niphahe atu anji iwezekanavyo kpwa Jesu.
20 Kpwa Ayahudi, nákala viratu arivyo Myahudi ili niphahe kuativya.
Dzagbwe sitawalwa ni Shariya za Musa, mino náishi dza aho alungao hizo
Shariya ili niativye.
21 Na kpwa atu asio kala Ayahudi ambao taalunga hizo Shariya, piya
nákala dza aho ili niativye. Ela sio kukala hati silunga malagizo ga Mlungu,
hata chidide, ela nkulunga malagizo ga Jesu.
22 Na nchikala na atu anyonje, nami nákala dza aho ili niphahe anyonje.
Náhenda chila chitu niwezacho kpwa atu ili nialongoze anjina kpwa Jesu
kpwa vyovyosi.
23 Nkuhenda higa gosi ili atu akuluphire habari nono kuhusu Jesu, na
vivyo mimi nami nindajaliwa.
24 Kpwa kpweli mnamanya ashindanao mairo, ni anji, ela mmwenga tu
ndiye atuzwaye. Phahi zolani mairo ili mphahe tuzo.

9:9 **9:9** Kumbukumbu 25:4; 1 Timothi 5:18 **9:11** **9:11** Arumi 15:27 **9:13** **9:13** Kumbukumbu 18:1 **9:14** **9:14** Mathayo 10:10; Luka 10:7

25 Azoladzi nkuhenda mazowezi magumu sana ili aphahe tuzo, ela tuzo
hizo tazidumu. Ela swiswi hunazola ili huphahe tuzo isiyobanangika
kabisa.
26 Phahi mino sizola mairo gasigo mpango, na simi dza mutu wa
makonde atsuphaye ngumize ovyo ovyo.
27 Ela nahenda mazowezi magumu na kuutawala mwiri wangu ili bada
ya kuhubiriya anjina, nsedze nikatsamalalwa mashindanoni.

10

Msiabudu vizuka

1 Enehu, nalonda nikutambukizeni kukala akare ehu osi akala tsini ya
ingu na osi achitsupato kahi-kahi ya bahari.
2 Osi abatizwa tsini ya rira ingu na hira bahari, nao achikala afuasi a
Musa.
3 Osi arya chakurya chimwenga cha chiroho.
4 Na osi anwa madzi mamwenga ga chiroho. Mana anwa madzi ga dziwe
ra chiroho ambaro kala richialunga-lunga, na dziwe hiro kala ni Jesu.
5 Ela Mlungu kayahamirwa bii ni anji a atu hinyo, kpwa hivyo afwa na
miri yao ichienea hiko weruni.
6 Phahi mambo higa gahendeka ili gahukanye sisi, naswi husiaze
kuhenda mai dza akare ehu arivyohenda,
7 wala husiabudu vizuka dza anjina arivyohenda. Kama Maandiko gaam-
bavyo, “Atu asagala achirya na achinwa, chisha achiunuka achivwina.”
8 Nahusihende udiya dza akare ehu anjina arivyokala, na achifwa atu
elufu mirongo miiri na tahu siku mwenga.
9 Wala husimjeze Mlungu dza akare ehu anjina arivyohenda, nao
achiolagbwa ni nyoka.
10 Tsona husinung’unike dza arivyonung’unika, nao achiolagbwa ni
malaika wa chifo.
11 Phahi mambo higo gaaphaha atu hinyo ili gakale mifwano kpwehu,
nago gaandikpwa ili gahukanye swiswi ambao hunaishi siku za mwisho.
12 Phahi mchidziona muimire sawa-sawa kpwa Mlungu, mdzimanyirire
sedze mukagbwa dambini.
13 Takuna majaribu gogosi munagophaha isiphokala garatu ga kawaida
ambago anadamu ayawenu nkuphaha. Naye Mlungu ni muaminifu,
kandaruhusu mphahe majaribu ga kutsapa uwezo wenu. Ela mchijezwa,
Mlungu andakuphani nguvu za kuvumirira ili mgavuke salama.
14 Kpwa hivyo enehu amendzwa, msiabudu vizuka hata chidide!
15 Mimi nagomba namwi dza atu ario na ikima, phahi gapimeni enye
higa nigombago.
16 Hunaphonwa kula chikombe cha baraka cha meza ya Bwana hu-
nachochihumira kpwa kumshukuru Mlungu, kpwa kpweli hunashiriki
mlatso wa Jesu phamwenga. Na hunaphomega na kurya mkpwahe wa
meza ya Bwana, hunashiriki mwiri wa Jesu phamwenga.
17 Phahi hata dzagbwe hu anji, hunakala mwiri mmwenga kpwa
kushiriki kurya mkpwahe mmwenga.

10:1 **10:1** Kutsama 13:21–22; 14:22–29 **10:3** **10:3** Kutsama 16:35 **10:4** **10:4** Kutsama 17:6; Isabu 20:11 **10:5** **10:5** Isabu 14:29–30 **10:6** **10:6** Isabu 11:4 **10:7** **10:7** Kutsama 32:6 **10:8** **10:8** Isabu 25:1–18 **10:9** **10:9** Isabu 21:5–6 **10:10** **10:10** Isabu 16:41–49 **10:16** **10:16** Mathayo 26:26–28; Mariko 14:22–24; Luka 22:19–20

18 Hebu fikirini kuhusu Aiziraeli. Osi anaoshiriki phamwenga kurya
sadaka inayolavirwa Mlungu, anagbwirana kumuabudu Mlungu.
19 Dze, mana ya maneno higa ni utu wani? Chakurya cholavirwa sadaka
kpwa chizuka ama cho chizuka chenye ni chitu muhimu? Hata chidide!
20 Makafiri nkulavira sadaka mashetani, ela si kpwa Mlungu. Nami sitaki
mwimwi mshiriki phamwenga na mashetani, hata chidide.
21 Tamuweza kunwa chikombe cha meza ya Bwana phamwenga na
chikombe cha mashetani. Tamuweza kurya chakurya cha meza ya Bwana
phamwenga na chakurya cha meza ya mashetani.
22 Huchihenda hivyo, kpwa kpweli hundamuhenda Bwana akale na
wivu. Dze, hunafikiri huna nguvu kushinda Bwana? Taiwezekana bii!

Uhuru wa afuasi a Jesu

23 Atu anjina nkuamba, “Vitu vyosi ni halali,” ela si vyosi virivyo na
fwaida. Tsona, “Vitu vyosi ni halali,” ela si vyosi vinavyoterya atu.
24 Mutu naasihende gara ganagomfwahira mwenye, ela naahende gara
gafwahirago ayae.
25 Mchigula nyama sokoni, ryani na msiuze-uze kukala ni halali ama si
halali.
26 Mana Maandiko ganaamba, “Dunia na vyosi virivyo mumo ni vya
Mwenyezi Mlungu.”
27 Mutu ambaye siye mfuasi myao achikualika kpwakpwe kaya na
uchikubali kuphiya, karye ndichoandazirwa. Usiuze maswali kukala ni
halali ama si halali kurya.
28 Ela mutu achikuamba, “Chakurya hichi chalavirwa sadaka kpwa
vizuka,” phahi usirye. Mana uchirya, ye ambaye akakuambira andakuona
unahenda dambi.
29 Siyo kukala uwe unahenda dambi ela iye ariyekuambira ndiye
ndiyeona unahenda dambi. Mana takuna sababu uhuru wangu uhuku-
miwe ni mutu wanjina.
30 Nchimshukuru Mlungu kpwa chakurya, kpwa utu wani nilaumiwe
kpwa chira ambacho nkachilavira shukurani?
31 Phahi, chochosi ndichorya ama kunwa, ama chochosi ndichohenda,
chihendeni ili Mlungu ahewe nguma.
32 Msikale chikpwazo kpwa Ayahudi, kpwa atu asio kala Ayahudi ama
kpwa afuasi a Jesu.
33 Mimi najeza sana kuhamira atu osi kpwa chila chitu. Silonda mambo
ganagonifwaidi mwenye, ela nalonda mambo ndigofwaidi atu anji ili
aokolwe.

11

1 Niigani mimi, dza vivyo nami vyomuiga Jesu.

Hunavyolondwa kukala wakati wa kumuabudu Mlungu

2 Nakutogolani kpwa sababu chila wakati munanitambukira na kugb-
wira mafundzo ambago nákufundzani.
3 Ela nalonda mmanye kukala chitswa, yani mkpwulu wa alume osi ni
Jesu, chitswa cha mchetu ni mlumewe, na chitswa cha Jesu ni Mlungu.

10:18 10:18 Alawi 7:6 **10:20 10:20** Kumbukumbu 32:17 **10:22 10:22** Kumbukumbu 32:21
10:23 10:23 1 Akorintho 6:12 **10:26 10:26** Zaburi 24:1 **11:1 11:1** 1 Akorintho 4:16; Afilipi 3:17

4 Phahi mlume yeyesi avoyaye ama kutabiri kuno akadzifwinika chitswa,
anaaibisha chitswache, yani Jesu.
5 Naye mchetu avoyaye ama kulavya unabii wakati atu akakutana
kpwa mavoyo bila ya kudzifwinika chitswa, anaibisha chitswache, yani
mlumewe. Mana hinyo ni waibu sawa na mchetu kunyolwa chiphala.*
6 Na ichikala kamendze kudzifwinika chitswa, baha anyolwe. Ela
ichikala ni waibu mchetu kuphunguzwa ama kunyolwa nyere, phahi
naadzifwinike chitswa.
7 Kpwa mana mlume kafwaha kudzifwinika chitswa,† mana ndiye
mfwano na nguma ya Mlungu, ela mchetu ni nguma ya mlume.
8 Mana mlume kayaumbwa kula kpwa mchetu, ela mchetu waumbwa
kula kpwa mlume.
9 Na mlume kayaumbwa kpwa sababu ya mchetu, ela mchetu waumbwa
kpwa sababu ya mlume.
10 Kpwa hivyo mchetu ni adzifwinike chitswa kuonyesa kala a tsini ya
mamlaka. Chisha ni ahende vivyo kpwa sababu ya malaika.
11 Ela kpwa kuungana na Bwana Jesu, alume na achetu osi ni muhimu,
nao mmwenga kaweza kuishi bila ya myawe.
12 Mana mchetu wa kpwandza wala kpwa mlume, na kula hipho hata
vivi sambi alume anavyalwa ni achetu. Na vitu vyosi vila kpwa Mlungu.
13 Phahi ririkanani enye, ichikala ni sawa mchetu kuvoya Mlungu bila
ya kudzifwinika chitswa.
14 Hata mila yehu inahukahaza mlume kukala na nyere nyire, mana
nkudzitiya waibu ye mwenye.
15 Ela mchetu nkutogolwa achikala na nyere nyire, kpwa mana wahewa
nyere nyire ili zimfwinike.
16 Ichikala mutu analonda kulumba kuhusu dzambo hiri, phahi naa-
manye kala swiswi na makundi gosi ga atu a Mlungu tahuna mila yanjina.

Tabiya nono wakati wa chakurya cha Bwana

17 Kuhusu gaga malagizo nilondago kukuphani, sikutogolani kpwa
sababu mikutano yenu inareha matatizo badala ya fwaida.
18 Mwandzo atu aniambira kala munapingana munaphokutana, ndiyo
mana munaganyana madiba-madiba. Nami nchigapima naona kuna chiasi
fulani cha ukpweli.
19 Mana ni lazima atu aganyane ili hara ariokubaliwa ni Mlungu
amanyikane wazi.
20 Mwimwi munaphokutana si kpwa lengo ra kurya chakurya cha Bwana
Jesu bii.
21 Mana wakati wa kurya, chila mmwenga nkuandza kurya chivyakpwe
bila ya kugodzana, hata mwisho anjina akasala na ndzala na kuno anjina
nao akalewa.
22 Waibu! Kpwani tamuna nyumba ambazo munaweza kurya na kunwa?
Hebu mnalonda kubera atu a Mlungu na kuaibisha atu asio na chitu?
Kpwa kpweli mambo muhendago tagaweza kunihenda nikutogoleni hata
chidide.

---

* **11:5 11:4–5** Mana yanjina ni: 4*Phahi mlume yeyesi ambaye ana nyere nyire, achivoya ama kutabiri, anaaibisha chitswache, yani Jesu.* 5*Naye mchetu ambaye kana nyere nyire, achivoya ama kulavya unabii wakati atu akakutana kpwa mavoyo, anaibisha chitswache, yani mlumewe. Mana hinyo ni waibu sawa na mchetu kunyolwa chitswa chizima.* **11:7 11:7** Mwandzo 1:26–27 † **11:7 11:7** Mana yanjina ni: *mlume kafwaha kukala na nyere nyire.* **11:8 11:8** Mwandzo 2:18–23

Chakurya cha Bwana
(Mathayo 26:26–29; Mariko 14:22–25; Luka 22:14–20)

23 Kpwa mana malagizo higa ni garatu nrigophokera kula kpwa Bwana
Jesu na nchikuphani. Usiku hura ambao kala andasalatwa, wahala
mkpwahe,
24 na bada ya kumshukuru Mlungu, wamega-mega hura mkpwahe na
achiamba, "Huno ni mwiri wangu ulaviwao kpwa ajili yenu. Kalani
muchihenda hivi ili mkale mchinitambukira."
25 Vivyo hivyo bada ya chakurya Jesu wahala chikombe cha uchi wa
zabibu, achiamba, "Uchi wa chikombe hichi ni chilagane chiphya cha
Mlungu chinachoikpwa na mlatso wa chifo changu. Chila wakati wa
kunwa uchi na chikombe hichi hendani hivi kpwa kunitambukira."
26 Mana chila munaphorya mkpwahe huno na kunwa uchi wa zabibu
wa chikombe hichi, mundatangaza chifo cha Bwana Jesu hadi ndiphouya
tsona.
27 Kpwa hivyo mutu yeyesi aryaye mkpwahe ama kunwa uchi wa zabibu
kula chikombe cha Bwana kpwa njira isiyofwaha, anahendera dambi
mwiri na mlatso wa Bwana Jesu.
28 Phahi chila mutu ni lazima adzipime mwenye kpwandza, ndipho arye
mkpwahe na anwe uchi wa zabibu,
29 mana chila aryaye mkpwahe na kunwa uchi wa zabibu wa chikombe
hichi bila ya kumanya manage ga mwiri wa Jesu, anadzirehera uamuli
mwenye.
30 Ndiyo mana anji enu ni akongo na taana nguvu, tsona ayawenu anjina
afwa.
31 Ela huchidziamula sawa-sawa swiswi enye, tahundaamulwa ni
Mlungu.
32 Ela huchiamulwa ni Bwana, anahufundza njira nono ili husedze
akahuamula phamwenga na atu asiomkuluphira Mlungu.
33 Phahi enehu, mchikutana kurya chakurya cha Bwana phamwenga,
godzanani.
34 Ichikala mutu anasikira ndzala, baha arye kaya kpwandza ili asia-
mulwe ni Mlungu munaphokala phamwenga kpwa muonano. Na kuhusu
mambo ganjina, nindakufundzani ndiphokpwedza.

12

Vipawa vya Roho Mtakatifu

1 Enehu, nalonda mmanye vinono sana kuhusu vipawa vya Roho
Mtakatifu.
2 Mnamanya phokala tamdzangbwemanya Mlungu, mwalongozwa
makosa kpwa kuabudu vizuka ambavyo tavina uhai wala uwezo wa
kugomba.
3 Phahi nalonda mmanye kukala mutu yeyesi alongozwaye ni Roho
Mtakatifu kaweza kuamba, "Jesu naalaniwe." Na takuna mutu awezaye
kuamba, "Jesu ni Bwana," isiphokala alongozwe ni Roho Mtakatifu.
4 Kuna bazi nyinji za vipawa vya chiroho, ela alavyaye ni yehiye Roho
Mtakatifu.
5 Tsona kuna bazi nyinji za utumishi, ela Bwana ni iye mmwenga.
6 Piya kuna bazi nyinji za kazi, ela alavyaye uwezo wa kuhenda kazi hizo
kpwa atu osi ni yehiye Mlungu.

11:25 11:25 Kutsama 24:6–8; Jeremia 31:31–34 **12:4 12:4** Arumi 12:6–8

7 Roho Mtakatifu nkumanyikana kpwa kumupha chila mutu uwezo kpwa
fwaida ya afuasi a Jesu.
8 Hiye Roho nkumupha mutu mmwenga uwezo wa kugomba kpwa
ikima, na wanjina nkuhewa uwezo wa kulavya ujumbe wa maarifwa kula
kpwa yehiye Roho.
9 Tsona wanjina naye nkuhewa imani ni ye Roho, na wanjina chipawa
cha kuphoza akongo.
10 Wanjina nkuhewa chipawa cha kuhenda vilinje, wanjina uwezo wa
kutabiri, na wanjina uwezo wa kutafwautisha roho mbali-mbali. Tsona
wanjina nkuhewa chipawa cha kugomba na luga njeni, naye wanjina
chipawa cha kutafasiri hizo luga.
11 Na zosi hizo ni kazi za yehiye Roho Mtakatifu mmwenga, ambaye
nkumupha chila mutu viratu amendzavyo mwenye.

Mwiri ni mmwenga ela una vilungo vinji

12 Mwiri ni mmwenga, ela vilungo ni vinji. Hata dzagbwe vilungo ni
vinji, ela vinahenda mwiri mmwenga. Hinyo ni mfwano wa mwiri wa
Jesu, yani kundi ra atu a Mlungu.
13 Kpwa mana huchikala Ayahudi au atu asio kala Ayahudi, atumwa
au atu huru, swiswi hosi hwabatizwa na Roho mmwenga ili hukale
mwiri mmwenga. Piya wahendwa huphokere iye Roho mmwenga mwehu
mioyoni.
14 Mwiri waumbwa na vilungo vinji si chilungo chimwenga bahi.
15 Kpwa mfwano, kala chigulu chingeamba, “Mino simi mkpwono, kpwa
hivyo simi seemu ya mwiri,” hata hivyo hicho chigulu chingekala bado ni
seemu ya mwiri.
16 Naro sikiro kala ringeamba, “Mino simi dzitso, kpwa hivyo simi seemu
ya mwiri,” hata hivyo hiro sikiro ringekala bado ni seemu ya mwiri.
17 Kala mwiri wosi ungekala dzitso, mutu angesikiradze? Na kala mwiri
wosi ungekala sikiro, mutu angenusadze? Kangeweza!
18 Ela Mlungu wapanga vilungo vyosi vya mwiri na chila chilungo
wachiika phatuphe, viratu arivyolonda ye mwenye.
19 Kala vilungo vyosi vingekala chilungo chimwenga, phahi takungekala
na mwiri wowosi.
20 Ela kama irivyo, kuna vilungo vinji vya mwiri ela mwiri wenye ni
mmwenga.
21 Kpwa hivyo dzitso tarifwaha kuambira mkpwono, “Sina lazima na
uwe!” Wala chitswa tachifwaha kuambira magulu, “Sina lazima na
mwimwi!”
22 Tsona vilungo vya mwiri vionekanavyo vinyonje, ndivyo ni muhimu
hukale navyo.
23 Na vira vilungo ambavyo hunaona tavifwaha kuishimiwa, ndivyo
huviphavyo ishima kulu sana. Na vira vilungo ambavyo tahufwaha
kuvionyesa atu, hukuvitundza vinono.
24 Ela vilungo vyehu vyanjina virivyo na unono wa kuonekana,
tahufwaha kuvifwitsa-fwitsa. Mana Mlungu waunganisha vilungo vya
mwiri na kuvipha ishima zaidi vira vilungo visivyo na ishima,
25 ili vilungo visiganyane, ela vyosi viungane na viteryane sawa-sawa.
26 Chilungo chimwenga chichigaya, vyosi nkugaya phamwenga. Na
chanjina chichiphaha nguma, vyosi nkuhererwa phamwenga.

12:12 12:12 Arumi 12:4–5

27 Phahi mwimwi mosi mu mwiri wa Jesu; na chila mmwenga ni chilungo
cha mwiri hinyo.
28 Kahi ya makundi ga atue, Mlungu watsambula anjina kpwandza akale
mitume, phiri manabii, na hahu alimu. Chisha anjina nao achiatsambula
ahende vilinje, anjina akale na chipawa cha kuphoza makongo, anjina
aterye ayawao, anjina akale vilongozi, na anjina agombe na luga njeni.
29 Dze, atu osi ni mitume? Atu osi ni manabii? Atu osi ni alimu? Hata
chidide! Dze, atu osi anaweza kuhenda vilinje?
30 Atu osi ana vipawa vya kuphoza makongo? Atu osi anaweza kugomba
na luga njeni? Dze, atu osi anaweza kutafasiri luga? Hata!
31 Phahi azani sana vipawa vinono zaidi.
Nami sambi nindakuonyesani njira nono kuriko zosi.

13

Mendzwa ndiyo muhimu

1 Phahi nchigomba na luga za anadamu na hata za malaika, ela ichikala
sina mendzwa, napiga kululu za bure dza daba huphu ama kengele.
2 Nchikala na chipawa cha kutabiri na kumanya siri zosi na marifwa
gosi, tsona nchikala na imani inayoweza kutsamiza myango, ela ichikala
sina mendzwa, mimi ndakala si chitu.
3 Tsona nchilavya mali zangu zosi kuapha achiya na kulavya mwiri
wangu uphye dza sadaka na moho, ela ichikala sina mendzwa, tainifwaidi
chochosi.
4 Mendzwa inavumirira, ina mbazi. Mendzwa taina wivu, kudzivuna
wala ngulu.
5 Mendzwa taikosa adabu, tailola fwaidaye macheye, taihenda mutu
kutsukirwa upesi wala kutambukira mambo mai gosi.
6 Mendzwa taihamirwa ni mambo mai, ela nkuhamirwa ni ukpweli.
7 Mendzwa nkuvumirira gosi, na nkuamini gosi bila kukata tamaa. Na
mendzwa nkpwenderera hata ichifikira wakati ambao mambo ni mafu.
8 Mendzwa taisika tsetsetse. Ela utabiri una mwisho, kugomba na luga
njeni kuna mwisho, na marifwa piya nkusika.
9 Mana vipawa vyehu vya marifwa na kutabiri ni vya seemu ndide tu.
10 Ela ukamilifu ndiphokpwedza siku ya chiyama, vira visivyo kamili
vindaangamika.
11 Hebu phundzani. Nriphokala mwanache, kala nchigomba chanache,
kuaza na kuririkana chanache. Ela nriphokala mvyere, mambo ga
chanache nágaricha.
12 Mana hipha sambi hunaona mambo chiwiriwiri dza chilolo ambacho
tachionyesato, chisha badaye hundaona chila chitu ching'ang'a. Sambi
namanya chidide, ela badaye nindamanya chikamilifu dza viratu Mlungu
animanyavyo.
13 Phahi higa mambo mahahu ganagodumu ni kuluphiro, tumaini, na
mendzwa. Ela ra muhimu zaidi kuriko gosi higa ni mendzwa.

14

Kugomba luga njeni na kutabiri

1 Enehu, mendzanani na muaze sana vipawa vya chiroho, hasa chipawa
cha kutabiri.

12:28 12:28 Aefeso 4:11 **13:2 13:2** Mathayo 17:20; 21:21; Mariko 11:23

2 Mana mutu achigomba na luga njeni kagomba na atu, ela anagomba
na Mlungu. Na kpwa kpweli takuna wanjina ndiyeelewa, mana anagomba
siri kpwa uwezo wa Roho Mtakatifu.
3 Ela mutu anayetabiri anagomba na atu ili kuadzenga chiroho, kuatiya
moyo na kuaphoza maroho.
4 Mutu anayegomba na luga njeni anadzipheza chiroho mwenye, ela
anayetabiri anapheza chiroho kundi rosi ra afuasi a Jesu.
5 Phahi, nalonda mosi mugombe na luga njeni, ela zaidi naaza mkale
na chipawa cha kutabiri. Mana mutu atabiriye ni mkpwulu kuriko hiye
agombaye na luga njeni, isiphokala phakale phana mutu wa kutafasiri
hinyo ujumbe ili afuasi a Jesu aterywe.

6 Sambi enehu, nchedza kpwenu na kugomba na luga njeni, in-
dakuteryani viphi? Taindakufwaidini chitu isiphokala nikurehereni
maono kula kpwa Mlungu, marifwa, unabii na mafundzo.
7 Hata vifwaya vya mawira dza chivoti au ngephephe, dzagbwe tavina
uhai, vinahuonyesa umuhimu wa kugomba na luga ya kueleweka. Mana
takuna ndiyeelewa wira uimbwao ichikala vifwaya hivyo tavikahumirwa
kulavya sauti ya kueleweka vinono.
8 Kpwa mfwano, gunda risiphotuluza sauti ya kumanyikana, ni ani
ndiyedzitayarisha kufika barazani?
9 Vivyo hivyo namwi, takuna mutu ndiyekuelewa uchigomba na luga
njeni asiyoimanya. Mana kpwa kpweli manenogo gandaphiya na phepho!
10 Kuna luga nyinji tafwauti-tafwauti duniani, ela takuna hata mwenga
ambayo taina mana.
11 Ela ichikala simanya luga ya yuya mutu, kpwa kpweli iye anayegomba
ni mjeni kpwangu, nami ni mjeni kpwakpwe.
12 Vivyo hivyo namwi, kpwa vira mnalonda sana vipawa vya chiroho,
phahi hendani chadi kpwa kuhumira vipawa vinavyoterya afuasi a Jesu.

13 Kpwa hivyo, mutu ambaye anagomba na luga njeni, ni lazima avoye
Mlungu ili amuphe uwezo wa kutafasiri gara maneno anagogomba.
14 Mana nchivoya Mlungu na luga njeni, roho yangu inavoya kpweli, ela
achili yangu inakala taipho.
15 Sambi nihendedze? Nindavoya na roho yangu na piya nindavoya na
achili yangu, tsona nindaimba na roho yangu na piya nindaimba na achili
yangu.
16 Uchimtogola Mlungu mwako rohoni macheyo, atu anjina ario hipho
mkpwutanoni andawezadze kuamba “Amina” kpwa sababu ya shuku-
raniyo, ichikala kaelewere urichogomba?
17 Hata ichikala mavoyogo ni manono, tagaweza kuterya atu anjina hata
chidide.
18 Namshukuru Mlungu mana naweza kugomba na luga njeni kuriko
mwimwi mosi.
19 Ela baha nigombe maneno matsano ganagoeleweka ninaphokala
phamwenga na afuasi a Jesu, ili niafundze, kuriko kugomba maneno elufu
kumi ga luga njeni ambago atu taagaelewa.

20 Enehu, msiririkane mambo chanache. Maazo genu nagakale dza ga
atu azima, ela kuhusu kuhenda mai, kalani dza ana atsanga.
21 Mlungu mwakpwe Maandikoni anaamba, “Nindahumira ajeni a luga
tafwauti-tafwauti kubisha na atu angu, hata hivyo taandanisikira.”

14:21 14:21 Isaya 28:11–12

22 Phahi kugomba na luga njeni ni dalili kpwa atu asiomkuluphira
Jesu. Ela kutabiri ni kpwa fwaida ya atu amukuluphirao, ela si kpwa atu
asiomkuluphira.
23 Sambi afuasi a Jesu achikutana na osi agombe na luga njeni, alafu
phapho phainjire atu asioelewa au asiomkuluphira Jesu, dze taandakui-
hani atu a koma?
24 Ela atu osi achikala anatabiri, alafu phachiinjira mutu asiyeelewa
au asiyemkuluphira Jesu, mutu hiye andamanya kpweli dambize na
andadziamula kpwa gara ndigogasikira.
25 Tsona siri za moyowe zindaikpwa wazi. Kpwa hivyo andachita
mavwindi kumuabudu Mlungu, achiamba, “Kpwa kpweli Mlungu a
phamwenga namwi.”

Hunavyolondwa huabudu phamwenga

26 Phahi enehu, huhendedze? Munaphokala phamwenga kumuabudu
Mlungu, mmwenga ana zaburi, wanjina anafundza, mmwenga ana maono,
wanjina naye ana luga njeni na wanjina anatafasiri. Ni lazima muhende
mambo higa gosi kpwa kuterya atu a Mlungu.
27 Ichikala phana atu analonda kugomba kpwa luga njeni, phahi
naagombe atu airi au ahahu ela si zaidi, chila mmwenga kpwa zumare
ra kugomba. Tsona phakale na mutu wa kutafasiri.
28 Ela ichikala taphana mutu wa kutafusiri hipho kundini, ni lazima hiye
mutu wa kugomba na luga njeni anyamale, agombe macheye na Mlungu.
29 Manabii airi ama ahahu naatabiri ujumbe wa Mlungu, nao anjina
apime hura ujumbe uchiogombwa.
30 Sambi mmwenga achikala aimire anatabiri, na wanjina asegereye
achiphaha maono kula kpwa Mlungu, phahi yuya anayetabiri ni anyamale.
31 Mana atu osi anaweza kutabiri kpwa mazuma ili atu osi adzifundze
na kutiywa moyo.
32 Na wakati mutu anatabiri, ni lazima atawale chipawache cha kutabiri,
33 mana Mlungu si Mlungu wa fujo, ela wa amani.

Kama garivyo makundi gosi ga afuasi a Jesu,
34 achetu ni anyamale mkutanapho. Mana taaruhusiwa kugomba, ela ni
adziike tsini ya mamlaka kama Shariya za Musa ziambavyo.
35 Na ichikala mchetu analonda kuuza dzambo rorosi, naakauze
mlumewe kaya, mana ni waibu mchetu kugomba mbere za kundi ra afuasi.
36 Hebu munafikiri ujumbe wa Mlungu wala kpwenu? Ama rino neno
ra Mlungu rakpwedza kpwenu bahi? Hata chidide!
37 Mutu yeyesi achidziona kukala ni nabii au mutu wa chiroho,
naamanye kukala higa nigaandikago ni malagizo kula kpwa Bwana Jesu.
38 Phahi mutu asiphophundza mambo higa, musimusikize.
39 Kpwa hivyo enehu, azani sana kutabiri, na piya msiazuwiye atu
agombao kpwa luga njeni.
40 Ela chila chitu ni lazima chiphiye kpwa njira inayofwaha na kpwa
utaratibu mnono.

15

Kufufuka kpwa Jesu

1 Sambi enehu, nalonda nikutambukizeni hira habari nono kuhusu Jesu
nriyokusemurirani, namwi mchiikubali, na munadinisa kuikuluphira.

2 Habari nono iyo ndiyo inayokuokolani mchigbwira ngingingi hinyo
ujumbe nriokufundzani. Ichikala tamuhendere hivyo, kuluphiro renu
tarindakala na fwaida yoyosi.
3 Mana nákufundzani mambo muhimu sana ambago nami
náhendafundzwa kukala, Jesu wafwa ili huswamehewe dambi zehu,
kama Maandiko ganavyoamba.
4 Tsona wazikpwa na siku ya hahu achifufulwa, kama Maandiko
ganavyoamba.
5 Chisha achimtsembukira Petero* na badaye achiatsembukira hara
mitume kumi na airi.
6 Bada ya hipho watsembukira zaidi ya afuasi magana matsano
chivyamwenga, ambapho anji aho achere azima, ela anjina afwa.
7 Badaye wamtsembukira Jakobo, chisha achiatsembukira mitume osi.
8 Mwisho kabisa Jesu wanitsembukira mimi dza mutu yevyalwa wakati
ambao sio wa kawaida.
9 Mana ndimi mtume mdide kabisa na sifwaha hata kuihwa mtume kpwa
sababu nágayisa afuasi a Jesu.
10 Ela ni mtume kpwa mbazi za Mlungu, nazo mbazize taziyakala za
bure. Mana náhenda kazi zaidi kuriko mitume anjina osi. Yo kazi
yoihenda, naihenda kpwa sababu Mlungu kala a phamwenga nami, ela
siihendere kpwa uwezo wangu mwenye.
11 Kpwa hivyo, ikale ni mimi au ni hinyo ayangu ariofundza, dzambo
muhimu ni kukala munaamini higa hunagofundza.

Kufufuka kpwa Ariofwa

12 Sambi ichikala mwafundzwa kala Jesu wafufulwa kula kpwa ariofwa,
kpwadze atu enu anjina anaamba kala atu a kufwa taandafufuka?
13 Ichikala atu a kufwa taandafufuka, phahi hata Jesu kayafufuka.
14 Na ichikala Jesu kayafufuka, mafundzo gehu ni bure na kuluphiro
renu naro piya ni ra bure.
15 Zaidi ya hivyo, swiswi hunaonekana kama mashaidi ga handzo kuhusu
Mlungu, mana hwaamba kala Mlungu wamfufula Jesu. Ela ichikala kpweli
atu a kufwa taafufuka, phahi Mlungu kayamfufula Jesu.
16 Mana ichikala atu a kufwa taafufuka, phahi hata Jesu naye kayafufuka.
17 Na ichikala Jesu kayafufuka, phahi kuluphiro renu ni ra bure, namwi
mchere na dambi zenu.
18 Nao atu ariofwa na kuno anamkuluphira Jesu, aangamika.
19 Ichikala kuluphiro rehu kpwa Jesu ni kpwa maisha higa bahi, ni lazima
hufoserwe mbazi zaidi ya atu osi duniani.
20 Ela kpwa kpweli Jesu wafufuka. Iye ndiye matunda ga kpwandza ga
mavuno ga hinyo atu ariofwa.
21 Mana dza viratu chifo charehewa ni mutu mmwenga, na kufufuka
nako kpwarehewa ni mutu mmwenga.
22 Yani chila mmwenga nkufwa kpwa vira hosi hu chivyazi cha Adamu,
mutu wa kpwandza. Vivyo hivyo swiswi hosi hundahendwa hukale moyo
kpwa kuungana na Jesu.
23 Ela chila mmwenga andafufulwa kpwa wakatiwe, kpwandza ni Jesu
ambaye ni matunda ga kpwandza, alafu wakati achiuya, hara ario akpwe.

15:3 15:3 Isaya 53:5–12 **15:4 15:4** Zaburi 16:8–10; Mathayo 12:40; Mahendo 2:24–32 **15:5 15:5** Luka 24:34,36; Mathayo 28:16–17; Mariko 16:14; Johana 20:19 * **15:5 15:5** Dzina asili ra ***Petero*** ni *Kefa.* **15:8 15:8** Mahendo 9:3–6 **15:9 15:9** Mahendo 8:3

24 Bada ya higo, mwisho wa dunia undakpwedza. Jesu andamupha
Mlungu Baba ufalumewe bada ya kuangamiza mamlaka gosi, uwezo wosi
na nguvu.
25 Ni lazima Jesu atawale hadi Mlungu ndiphoshinda maaduige gosi na
gamgbwerere maguluni.
26 Adui wa mwisho kuangamizwa ni chifo.
27 Mana Maandiko ganaamba, “Mlungu waika vyosi tsini ya maguluge.”
Ganaphoamba Mlungu waika “vyosi” tsini ya Jesu, ni wazi kala Mlungu
kamo ndani ya hinyo, mana Mlungu ndiye ariyeika vyosi tsini ya utawala
wa Jesu.
28 Mana wakati Mlungu Baba ndiphoika chila chitu tsini ya mwana, iye
mwana mwenye naye andadziika tsini ya Mlungu, ili Mlungu atawale vitu
vyosi tsetsetse.
29 Sambi fikiriya kuhusu atu anaobatizwa kpwa ajili ya ariofwa. Tsona
ichikala ni kpweli atu taafufulwa, kpwa utu wani atu hinyo nkubatizwa
kpwa ajili ya atu a kufwa? Takuna sababu!
30 Na sisi, kpwa utu wani hunadzizindza chila wakati?
31 Mino nalola chifo na matso gangu chila siku. Dzambo hiri rina ukpweli
sawa na ngulu zangu kpwenu kpwa kuungana na Masihi Jesu, Bwana
wehu.
32 Ichikala mino náheha na atu asiru† hiko Efeso kpwa sababu za
chibinadamu tu, munaona náphaha fwaida yani? Siyaphaha rorosi! Kpwa
hivyo ichikala atu a kufwa taafufuka, “Nahurye na hunwe mana muhondo
hundafwa.”
33 Msichengbwe ni atu anaogomba hivyo, kpwa sababu, “Usena uyi
nkubananga tabiya nono.”
34 Hebu lamukani na mriche kuhenda dambi. Mana anjina enu
taamanya Mlungu ambapho ni waibu sana kpwenu.

Miri ya atu ndiofufulwa

35 Labuda anjina anadziuza, “Atu a kufwa andafufulwadze? Na
andakpwedza na miri ya viphi?”
36 Hiro ni swali ra chizuzu! Uchiphanda mbeyu mtsangani, taimera hadi
mwandzo iole.
37 Na uchimwagira mbeyu, kuweza kukumbira muhi mzima ambao
undamera badaye, ela nkukumbira mbeyu tu, dza ya nganu ama mbeyu
yoyosi yanjina.
38 Ela Mlungu nkuipha hira mbeyu umbo ranjina ambaro analonda ye
mwenye, na chila aina ya mbeyu nkuipha umbo ra tafwauti.
39 Vivyo hivyo kuna aina tafwauti-tafwauti za miri. Kuna miri ya
anadamu, ya nyama, ya nyama a mapha, na ya ng’onda.
40 Vivyo hivyo kuna vitu vya mlunguni na viumbe vya duniani. Unono
wa vitu vya mlunguni u chivyakpwe, na unono wa viumbe vya duniani
nao u chivyakpwe.
41 Dzuwa rina unonowe macheye, nao mwezi una unonowe, na nyenyezi
zina unono wanjina. Na hata hizo nyenyezi nazo zina unono tafwauti kula
nyenyezi mwenga hadi yanjina.
42 Phahi indakala vivyo hivyo na atu a kufwa wakati wa kufufuka. Miri
yehu ya hipha duniani inabanangika, ela wakati ichifufuka, taibanangika
tsona.

15:25 15:25 Zaburi 110:1 **15:27 15:27** Zaburi 8:6 **15:32 15:32** Isaya 22:13 † **15:32 15:32** Mana yanjina ni *nyama asiru.*

43 Mwiri nkuzikpwa kpwa njira ya waibu, ela mwiri nkufufuka kpwa
njira ya nguma. Wakati uchizikpwa ni mnyonje, ela ndiphofufuka
undakala na nguvu.
44 Wakati uchizikpwa ni mwiri wa chibinadamu, ela wakati uchifufuka
undakala mwiri wa chiroho. Hunamanya kuna mwiri wa chibinadamu,
na vivyo hivyo kuna mwiri wa chiroho,
45 mana Maandiko ganaamba kukala, Adamu, mutu wa kpwandza,
waumbwa akale chiumbe chiricho moyo. Ela Adamu wa mwisho, yani
Jesu, ni roho iphayo atu uhai.
46 Mwiri uriokpwedza mwandzo ni wa chibinadamu, sio wa chiroho.
Ndipho badaye uchedza hinyo mwiri wa chiroho.
47 Adamu, mutu wa kpwandza, waumbwa kula kpwa ulongo wa dunia,
ela Jesu, mutu wa phiri, wala mlunguni.
48 Atu a hipha duniani ana miri ya ulongo dza hura wa Adamu, na atu a
mlunguni ana miri dza hura wa Jesu.
49 Na viratu hurivyoigana na Adamu, mutu wa ulongo, vivyo hivyo
hundaigana na Jesu, mutu yela mlunguni.
50 Enehu nakuambirani hivi: Chirichoumbwa na nyama na mlatso
tachiweza kurisi ufalume wa Mlungu, na vinavyobanangika taviweza
kurisi kusabanangika.
51 Phundzani nikuambireni siri ya ajabu ambayo Mlungu
wahufwenurira. Swiswi tahundafwa hosi, ela hosi hundagaluzwa.
52 Indahendeka upesi sana dza viratu kugbwinya, wakati gunda ra
mwisho richipigbwa. Mana gunda ndiphopigbwa wakati wa mwisho,
hara ariofwa andafufuka na miri isiyobanangika, naswi hurio moyo
hundagaluzwa husifwe.
53 Kpwa mana hino miri yehu ya kubanangika ni lazima igaluzwe
isibanangike, tsona miri yehu inayofwa ni lazima igaluzwe isikale ya
kufwa.
54 Kpwa hivyo wakati hino miri yehu ya kufwa na kubanangika
ichigaluzwa isifwe na kusabanangika, ndipho Maandiko ga Mlungu
gandakamilika ganagoamba,
"Chifo chikaangamizwa ni ushindi!"
55 "We chifo, ushindio u kuphi? We chifo, utsunguo u phaphi?"
56 Chifo nkuphaha utsunguwe kula kpwa dambi, nayo dambi inaphaha
nguvuze kula kpwa Shariya za Musa.
57 Ela nahumshukuruni Mlungu ariyehupha ushindi kpwa njira ya Bwana
wehu Jesu Masihi.
58 Kpwa hivyo enehu amendzwa, dinani chilume na msiyumbe-yumbe.
Tsona mzidi kuhenda kazi ya Bwana Jesu, mchimanya kukala kazi yenu
kpwa Bwana siyo ya bure.

16

Misada ya kuterya afuasi a Jesu

1 Sambi, kuhusu misada munayokusanya kuterya atu a Mlungu, nalonda
muhende viratu nrivyolagiza makundi ga afuasi a Jesu hiko jimbo ra
Galatia.

15:45 15:45 Mwandzo 2:7 **15:51 15:51** 1 Athesalonike 4:15–17 **15:54 15:54** Isaya 25:8 **15:55 15:55** Hosea 13:14 **16:1 16:1** Arumi 15:25–26

2 Siku ya kpwandza ya chila wiki, chila mmwenga naatenge chiasi fulani
cha pesa kulengana na mapatoge, na ziikpwe ili siku nchedza kusikale na
haja ya kukusanya misada yoyosi.
3 Chisha siku nchedza hara ambao mundakala mkaatsambula, nin-
daapha baruwa za kudzimanyisa na zawadi aphirike hiko Jerusalemu.
4 Ichikala inafwaha mimi piya niphiye, phahi nindaphiya nao.

Mipango ya Paulo

5 Ndakpwedza kpwenu bada ya kutsupira jimbo ra Makedonia,* mana
ninapanga kutsupa na kuko.
6 Mendzerepho ndakala namwi kpwa muda, hata kpwa majira ga
mnyevu, ili mniterye vyaro vyangu kokosi ndikophiya.
7 Kpwa vira ndakala natsapira kpwenu, sitaki nedze kpwenu sambi kpwa
muda mfupi bahi. Mlungu achimendza, napanga kukala namwi kpwa
muda wa kukola.
8 Ela nindasagala mudzi wa Efeso hadi Sikukuu ya Pentekosti isire,
9 mana kuna nafwasi malumu kpwangu ya kuhenda kazi muhimu, hata
dzagbwe phana apindzani anji.
10 Timothi achedza, mphokereni vinono, asiogophe chochosi achikala
phamwenga namwi, mana nkuhenda kazi ya Bwana Jesu dza mimi.
11 Kpwa hivyo phasikale na mutu anayem'bera. Piya mumsindikize
salama ili edze hiku Efeso, mana namgodzera auye phamwenga na afuasi
anjina.
12 Sambi kuhusu mwenehu wehu Apolo, námvoya sana edze ko kpwenu
na afuasi anjina. Dzagbwe kayamendza kpwedza sambi, andakpwedza
achiphaha nafwasi.

Maneno ga mwisho

13 Dzimanyirireni sana na mdine kumkuluphira Bwana Jesu. Dzitiyeni
moyo na mkale na nguvu.
14 Chila muhendaro, rihendeni na mendzwa.
15 Mnamanya enehu, Stefano na atu a mudziwe ndio a kpwandza kukala
afuasi a Jesu hiko jimbo ra Akaya,† nao adzilavya kuahumikira atu anjina
a Mlungu. Phahi nakuvoyani,
16 vilongozi dza hinyo na osi ahendao kazi kpwa chadi phamwenga nao,
muaishimu.
17 Náhamirwa kala Stefano, Fotunato na Akaiko akpwedza, mana
aniterya sana wakati kala tamupho.
18 Piya anitiya moyo sana dza vivyo arivyokutiyani moyo mwimwi.
Phahi ishimuni sana atu dza hinyo.
19 Makundi ga afuasi a Jesu ga jimbo ra Asia ganakuphozani. Akpwila
na Prisila phamwenga na afuasi a Jesu akutanao mwao nyumbani piya
akakuphozani dza afuasi a Bwana Jesu.
20 Atu a Mlungu osi hipha akakuphozani. Lamusanani na mendzwa ya
kpweli.
21 *Mimi Paulo, naandika salamu hizi na mkpwono wangu mwenye.*
22 Mutu yeyesi asiyemmendza Bwana Jesu, naalaniwe. *Bwana wehu,
nakuvoya wedze!*

16:5 16:5 Mahendo 19:21 * **16:5 16:5** ***Makedonia*** ni seemu ya vurini mwa tsi ya Yunani na *Korintho* ni mudzi hiko Akaya, seemu ya mwakani mwa tsi ya Yunani. **16:8 16:8** Alawi 23:15–21; Kumbukumbu 16:9–11 **16:8 16:8** Mahendo 19:8–10 **16:10 16:10** 1 Akorintho 4:17 **16:15 16:15** 1 Akorintho 1:16 † **16:15 16:15** Ama Akaya ambayo i seemu ya mwakani mwa tsi ya Yunani. **16:19 16:19** Mahendo 18:2

23 Bwana Jesu naakujaliyeni mosi.
24 Mwimwi mosi, kalani na mendzwa yangu kama afuasi a Jesu Muokoli.
Amina.

Baruwa ya phiri ya Paulo yoandikira AKORINTHO

Tanga mbere

Paulo waandika baruwa hino ariphokala Makedonia. Waandikira hara anaokuluphira Jesu hiko mudzi wa Korintho na atu anjina osi a Mlungu ario tsi ya Yunani. Paulo waandika baruwa hino ili kurekebisha uhusianowe na afuasi a Korintho mana alimu a handzo kala akaayuga na maneno gao. Hinyo alimu a handzo kala akaamba kala Paulo kaaminika wala kayahumwa ni Mlungu. Kpwa hivyo Paulo anaeleza kuhusu kaziye ya utume na kuatiya moyo afuasi a Korintho ili asagale masagazi manono.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mwadzo 1:1–11
Paulo anaeleza mambo arigohenda 1:12—2:11
Paulo anaeleza kazi ya mtume 2:12—6:2
Paulo anaatiya moyo afuasi a Korintho ili asagale masagazi manono 6:3—7:16
Mafundzo kuhusu kulavya na kuteryana 8:1—9:15
Paulo anadzikanira na kaziye 10:1—13:10
Salamu 13:11–13

1 Baruwa hino ila kpwangu mimi Paulo yetsambulwa ni Mlungu nikale mtume wa Masihi Jesu kama Mlungu arivyomendza.
Mimi na mfuasi myangu Timothi, hunakuandikirani mwimwi atakatifu
a Mlungu hiko mudzi wa Korintho na atu a Mlungu osi hiko tsi ya Yunani.*
2 Baba Mlungu na Bwana Jesu Masihi naakujaliyeni na mkale salama.

Mlungu ahuphozaye maroho

3 Naatogolwe Mlungu ambaye piya ni Isengbwa wa Bwana wehu Jesu Masihi. Mlungu ambaye ndiye chandzo cha mbazi na iye ndiye ahuphozaye maroho.
4 Iye nkuhuphoza maroho wakati wa tabu zehu zosi, ili naswi huweze kuphoza maroho ayawehu ario na tabu, dza vira hurivyophozwa maroho ni Mlungu.
5 Kpwa vira mateso ga Jesu, ambago ni manji, ganavyozidi kpwehu, vivyo hivyo kuphozwa maroho kpwehu nako kunazidi.
6 Huchiteseka, hunateseka ili mwimwi mphozwe maroho na kuphaha wokofu. Na huchiphozwa maroho, hunaphozwa maroho ili namwi mphozwe maroho. Na kuphozwa maroho kpwenu kunakuhendani mvumirire mateso dza gago huphahago swiswi.
7 Huna hakika kpwenu kpwa sababu hunamanya kala jinsi munavyoshiriki mateso gehu, vivyo hivyo piya munashiriki kuphozwa maroho dza swiswi.
8 Enehu, hunalonda hukumanyiseni mateso hurigophaha ko Asia. Hwagaya sana, kutsapa chiasi cha uwezo wehu wa kuvumirira hata huchikata tamaa ya kpwenderera kuishi.
9 Kpwa kpweli hwadzisikira mwehu mioyoni kala hukaamulwa chifo. Ela higa gahendeka ili husiadamire nguvu zehu, ela huadamire Mlungu ambaye nkufufula atu akufwa.

1:1 1:1 Mahendo 18:1 * **1:1 1:1** Ama Akaya ambayo i seemu ya mwakani mwa tsi ya Yunani.
1:8 1:8 1 Akorintho 15:32

10 Akahutivya na hatari ya chifo, naye andahutivya, tsona hunakuluphira
kukala Mlungu andaenderera kuhutivya.
11 Namwi munahuterya kpwa mavoyo genu. Mana atu anji an-
damshukuru Mlungu kpwa jinsi ndivyosikira mavoyo genu manji kpwa
kuhujaliya.

Paulo anagaluza mipangoye ya charo

12 Hunahenda ngulu kpwa sababu hunaweza kukuambirani bila kusita-
sita kala hwaishi kpwa uaminifu na moyo kutsuka. Naswi hwaahendera
hivyo atu osi na haswa mwimwi mosi kpwa kuadamira mbazi za Mlungu
badala ya marifwa gehu ga hipha duniani.
13-14 Mana tahukuandikirani mambo majeni isiphokala gago ambago
munaweza kugasoma na kugaelewa. Hata ichikala hivi sambi tamuelewa
chikamilifu, naamini kala siku mwenga mundaelewa vinono. Chisha siku
Bwana Jesu achiuya, mundahenda ngulu na swiswi dza vyo hundivyokala
na ngulu namwi.
15 Kpwa vira kala nina hakika na mambo higo, phahi nápanga kpwedza
kpwenu kpwandza ili mphahe baraka kano mbiri.
16 Nápanga kukutsupirani wakati naphiya Makedonia, na wakati nauya
kula hiko, ili mphahe kuniterya wakati nchikala naphiya Judea.
17 Nriphopanga kukutsupirani siyakala na maazo ga kugaluza-galuza
mipango yangu. Sipanga mipango yangu dza atu a dunia hino ambao hivi
sambi anaweza kuamba “Ndivyo,” na badaye aambe “Sivyo.”
18 Kama Mlungu arivyo muaminifu, ujumbe wehu kpwenu tauyakala wa
“Ndivyo” na “Sivyo,” ela ni wa kuaminika.
19 Kpwa mana Jesu Masihi, ambaye ni Mwana wa Mlungu, na ambaye
mimi, Timothi na Sila hwamuhubiri kpwenu, siye wa “Ndivyo” na “Sivyo,”
ela siku zosi iye ni wa “Ndivyo.”
20 Mana ahadi zosi ambazo Mlungu walaga ni za “Ndivyo” kpwa sababu
ya arigohenda Jesu. Ndiyo naswi kpwa kuungana naye, hukuamba
“Amina” ili Mlungu atogolwe.
21 Mlungu mwenye ndiye ahuphaye swiswi na mwimwi uwezo wa
kudina chilume kpwa kuungana na Jesu. Iye ndiye ariyehutsambula,
22 achihutiya mola kuonyesa kala hu akpwe, na achitiya Rohowe mwehu
mioyoni dza mzamana kuhakikishirwa gara ndigokpwedza.
23 Phahi sababu kulu ambayo yanihenda nisiuye Korintho ni kukala
simendze kukutiyani wasiwasi zaidi, hata Mlungu ni shaidi wangu.
24 Ela tahulonda kutawala imani zenu, ela hunahenda kazi na mwimwi
ili muoneto. Mana hunamanya mwadina chilume kumkuluphira Jesu.

2

1 Phahi nákata shauri mi mwenye nchiona baha nsedze nikakusononе-
sani tsona.
2 Mana nchikusononesani, takuna atu anjina awezao kunihenda nioneto,
siphokala mwimwi ambao ndakala nkakukoserani.
3 Ndiyo mana nákuandikirani hira baruwa, kala simendze nisononeswe
ni atu ambao ndio angenihenda nioneto. Mana nina hakika kala mimi
nchionato, phahi hata mwimwi namwi mundaonato phamwenga nami.
4 Simendzere kukusononesani kpwa baruwa iyo ambayo
nákuandikirani na tabu sana, sonono ya moyo, tsona na matsozi manji.
Ela nálonda mmanye vira ninavyozidi kukumendzani.

1:16 1:16 Mahendo 19:21 **1:19 1:19** Mahendo 18:5

Mswameheni mutu achiyehenda dambi

5 Sambi ichikala mutu yeyesi wasononesa myawe, kayanihendera mimi,
ela wakuhenderani mwimwi mosi kpwa chiasi fulani, nami simendze
kuikira uziho zaidi dzambo hiri.
6 Phahi vivyo ambavyo anji enu amdemurira, vinatosha.
7 Ela inafwaha mumswamehe na kumphoza roho ili asisononeke zaidi
na kukata tamaa kamare.
8 Kpwa hivyo nakuvoyani mumuonyese kala bado munammendza
kpweli.
9 Nákuandikirani baruwa iyo kpwa lengo ra kumanya kpwa hakika
ichikala munaniogopha kpwa chila chitu.
10 Mchiswamehe mutu yeyesi, nami piya nindamswamehe. Na
hira dambi ambayo nindamswamehe, ichikala kpwakala na dambi ya
kuswamehe, nami nindamswamehe mbere ya Jesu kpwa fwaida yenu.
11 Hwahenda hivyo ili Shetani asedze akahushinda kpwa werevu, mana
hunamanyato uyi wa mipangoye.

Ushindi wa Jesu

12 Phahi nriphofika mudzi wa Tirowa ili nikatangaze habari nono kuhusu
Jesu, Mlungu achinipha nafwasi nono sana ya kuhenda hivyo.
13 Ela kala nina wasiwasi kpwa sababu ya mwenehu Tito, ambaye kala
kadzangbwefika. Hipho nálaga nchiuka kuphiya Makedonia.
14 Ela nahumshukuruni Mlungu ambaye chila wakati anahulongoza
kusherekeya ushindi wa Jesu. Mlungu nkuhumira swiswi kueneza chila
phatu marifwa kuhusu Jesu dza mafuha ga kunukato.
15 Swiswi kpwa Mlungu ni dza kungu nono ya Jesu inayoenea kahi za
atu anaookolwa na atu anaoangamika.
16 Kpwa atu anaookoka, hunanuka kungu nono irehayo uzima, ela kpwa
atu anaoangamika, swiswi hunanuka lovu rireharo chifo. Ela ni ani
awezaye kushiriki mambo higo? Takuna hata mmwenga!
17 Mana tahutangaza ujumbe wa Mlungu ili huphahe pesa, kama atu
anjina ahendavyo. Ela hunagomba moyo kutsuka mbere za Mlungu, naswi
hunagomba kpwa uwezo huriohewa ni Jesu kama atu ariohumwa kula
kpwa Mlungu.

3

Atumishi a Chilagane Chiphya

1 Dze munaona kala hukaandza tsona kudzitogola? Tahudzitogola.
Swino si dza atu anjina anaokureherani baruwa za kudzimanyisa kpwenu
ama avoyao baruwa kula kpwenu kuhumanyisa kpwa atu anjina.
2 Mwimwi mu dza baruwa yehu, ambayo yaandikpwa mwehu mioyoni,
nayo inasomwa na kumanywa ni chila mutu.
3 I wazi kala mwimwi mu dza baruwa yoandikpwa ni Jesu ambayo ni
matokeo ga kazi yehu huriyokureherani. Baruwa iyo taiyaandikpwa na
wino, ela na Roho Mtakatifu ariye moyo. Tsona baruwa iyo taiyaandikpwa
dziweni, ela ndani ya mioyo ya atu.
4 Swiswi huna hakika ya mambo higo mbere za Mlungu kpwa sababu ya
Jesu.

2:12 2:12 Mahendo 20:1 **3:3 3:3** Kutsama 24:12; Jeremia 31:33; Ezekieli 11:19; 36:26

5 Si kukala hunaweza kuhenda chochosi na uwezo wehu enye, ela
hunaadamira uwezo kula kpwa Mlungu.
6 Iye ndiye ariyehupha uwezo wa kukala atumishi a chilagane chiphya,
ambacho chandzoche si shariya ya kuandikpwa, ela chandzoche ni Roho
Mtakatifu. Shariya za kuandikpwa nkureha chifo, ela Roho nkureha
uzima.

Utukufu wa Chilagane Chiphya

7 Shariya za Musa zoandikpwa dzulu ya mawe zakala na utukufu wa
Mlungu. Kpwa sababu iyo Aiziraeli taayaweza kulola uso wa Musa, mana
usowe kala unang'ala, dzagbwe kung'alakpwe kala ni kpwa muda tu.
Ichikala kazi iyo ambayo nkusababisha chifo yakpwedza na utukufu,
8 kpwa kpweli kazi ya Roho Mtakatifu irehayo uhai indakala na utukufu
munji zaidi.
9 Ichikala kazi ya Shariya za Musa ambayo ni kuhukumu atu yakala na
utukufu, kpwa kpweli kazi iyo ambayo inaapha atu haki mbere za Mlungu
indakala na utukufu munji zaidi.
10 Mana utukufu wa chilagane cha kare tauweza kulenganishwa na
utukufu wa chilagane chiphya hata chidide.
11 Ichikala chilagane cha kare ambacho chinaphunguka, chakpwedza na
utukufu, dze si zaidi sana nyo utukufu wa chilagane chiphya ambacho
chinadumu hata kare na kare?
12 Kpwa hivyo huna usujaa kpwa sababu huna hakika kuhusu hichi
chilagane chiphya.
13 Swino si dza Musa ambaye wafwinika usowe na chitambaa ili Aiziraeli
asiuone kung'alakpwe ambako kala kunaphunguka.
14 Achili za hinyo atu zafungbwa, na hata sambi chilagane cha kare
chichisomwa, achili zao bado zikafwinikpwa. Hizo achili zao tazidzangb-
wefwenulwa kpwa mana zinaweza kufwenulwa tu kpwa kumkuluphira
Jesu.
15 Hata sambi wakati atu achisoma Maandiko ga Musa, achili zao zichere
kufwinikpwa.
16 Ela mutu amgalukirapho Bwana, achilize nkufwenulwa.
17 Phahi hiri neno "Bwana" rina mana ya Roho Mtakatifu. Naye Roho
Mtakatifu nkuapha atu uhuru.
18 Kpwa hivyo swiswi hosi ambao nyuso zehu zafwenulwa, hukueneza
nguma ya Bwana dza nuru ya chilolo ili ionewe ni anjina. Na Bwana
ambaye ni Roho, anahugaluza huigane naye, huphahe kueneza ngumaye
zaidi na zaidi.

4

Amana za chiroho
ndani ya miyo ya ulongo

1 Phahi tahukata tamaa kpwa sababu Mlungu wahupha kazi hino kpwa
mbazize.
2 Ela hwaricha mahendo gosi ga chisiri-siri na waibu, na tahulunga
mambo ga handzo wala kugaluza ukpweli wa mafundzo ga Mlungu.
Badalaye hunatangaza ukpweli mbere za Mlungu, na atu amendzao
ukpweli anahumanya kukala hu aaminifu.
3 Na ichikala ni kpweli iyo habari nono huitangazayo yafwitsika
isieleweke kpwa atu osi, phahi yafwitsika kpwa atu aangamikao.

3:6 3:6 Jeremia 31:31 **3:7 3:7** Kutsama 34:29 **3:13 3:13** Kutsama 34:33 **3:16 3:16** Kutsama 34:34

4 Naye Shetani, ambaye ni mlungu wa handzo wa dunia hino, watiya jiza
achili za atu hinyo asiomkuluphira Jesu, ili asiweze kuona mwanga wa
iyo habari nono ambao unaang'arira. Piya taaelewa gara hunagohubiri
kuhusu utukufu wa Jesu, ambaye ni mfwano haswa wa Mlungu.
5 Tahudzitangazira si enye, hata! Ela hunatangaza kuhusu Jesu Masihi
ambaye ni Bwana, naswi hu atumishi enu kpwa sababuye.
6 Mana Mlungu ndiye ariyeamba, "Mwanga naung'ale kula jizani." Na
hinyo mwangawe wauhenda ung'ale mwehu mioyoni ili huphahe mwanga
wa kuelewa utukufuwe unaong'ala usoni pha Jesu.
7 Kpwa hivyo swiswi huna amana iyo ya chiroho ndani ya miyo ya
ulongo, yani miri yehu, kuonyesa kukala hinyo uwezo mkpwulu ula kpwa
Mlungu, sio kpwehu swiswi.
8 Tabu zikahuzunguluka chila uphande, ela tahushindwa tse. Mara nyinji
tahumanya ra kuhenda, ela tahukata tamaa.
9 Hunateswa, ela Mlungu kahuricha machiyehu. Hunalumizwa vibaya,
ela tahuangamizwa.
10 Kpwa kugayiswa kpwehu hukushiriki chifo cha Jesu mwehu mirini, ili
uhai wa Jesu piya uonekane mirini mwehu.
11 Mana swiswi hurio moyo hukuishi maisha ga hatari ya chifo kpwa
kumuhumikira Jesu ili maisha ga Jesu gaonekane wazi ndani ya miri yehu
ifwayo.
12 Kpwa hivyo swiswi hunaishi na hatari ya chifo, ela mwimwi
munaphaha uzima wa kare na kare.
13 Maandiko ganaamba, "Nákuluphira kpwa hivyo nágomba." Phahi
naswi piya huna kuluphiro dza riro, ndiyo mana hunaenderera kugomba.
14 Kpwa mana hunamanya kala Mlungu ariyemfufula Bwana Jesu,
andahufufula swiswi piya, na andahureha mbereze phamwenga namwi.
15 Higa gosi ni kpwa fwaida yenu, ili mbazi za Mlungu zinaphozidi
kufikira atu anji zaidi na zaidi, nao andalavya shukurani zaidi za
kumtogola Mlungu.

Hundakala na miri miphya

16 Kpwa hivyo tahukata tamaa. Miri yehu inatsakala na kuphunguka
mkpwotse, ela roho zehu, zinahendwa nyiphya chila siku.
17 Mana tabu zehu chache hunazophaha kpwa muda zinahurehera
nguma ya hata kare na kare inayoshinda tabu hizo zosi.
18 Kpwa hivyo tahuika maazo gehu kpwa vitu vinavyoonekana, ela
hukuika maazo gehu kpwa vira visivyoonekana. Mana vitu vinavy-
oonekana ni vya muda, ela visivyoonekana ni vya kare na kare.

5

1 Mana hunamanya kukala vibanda hivi husagalamo hipha duniani, yani
miri yehu, vichibanangbwa, swiswi hundakala na nyumba zanjina kula
kpwa Mlungu, yani miri miphya. Nyumba hizo zindadumu hata kare na
kare hiko mlunguni mana tazidzengbwa ni anadamu.
2 Hipha sambi swino hunaula hofwi huchiaza kpwa hamu kulu ku-
vwikpwa nyumba zehu za mlunguni.
3 Na hunaaza kuvwikpwa hivyo kpwa sababu tahundakala chitsaha, ela
roho zehu zindakala na miri hiyo.
4 Kpwa mana wakati bado hucheresagala ndani ya vibanda vya hipha
duniani, hunapiga hofwi kpwa kuremererwa sana. Si kukala hunalonda

4:6 4:6 Mwandzo 1:3 **4:13 4:13** Zaburi 116:10

kuricha vibanda vyehu ambavyo nkubanangika, hata. Hulondaro ni husagale ndani ya nyumba zisizobanangika ili vira vibanangikavyo vimizwe tse ni uzima wa kare na kare.
5 Mlungu mwenye ndiye ariyehuumba kpwa lengo hiro, na achihupha Rohowe dza mzamana ili kuhuhakikishira higo ndigokpwedza.
6 Kpwa hivyo huna usujaa munji wakati wosi hata dzagbwe hunamanya wakati hunaphosagala ndani ya miri hino, hukukala kure na Bwana.
7 Mana hukuishi kpwa kuluphiro, siyo kpwa kulunga gara huonago.
8 Phahi huna usujaa munji na hamu kulu ya kuricha kusagala na miri ihi ili huphiye hukasagale na Bwana.
9 Kpwa hivyo hunalenga kuhenda mambo ga kumuhamira Mlungu, hukale huchere hipha ndani ya miri ihi au hiko na Bwana.
10 Kpwa mana swiswi hosi hundaima mbere za Jesu ili huhukumiwe. Naye chila mmwenga andariphiwa kulengana na mambo arigohenda wakati phokala asegere hipha duniani, gakale ni manono au mai.

Jesu anahupatanisha na Mlungu

11 Hunamanya kala Mlungu andaamula atu osi, kpwa hivyo hunahenda chadi kuabembeleza atu amkuluphire. Mlungu mwenye anahumanya vinono, na anamanya huhendaro; nami naaza kala mwimwi namwi mnamanya huhendaro.
12 Tahudzitogola tsona mbere zenu, hata. Ela hunalonda kukuphani nafwasi muhende ngulu kpwa sababu yehu, ili muweze kujibu apindzani ehu ambao anahendera ngulu mambo ganagoonekana tu kuriko mambo ga moyoni.
13 Ichikala atu anahuona kama hu atu a koma si chitu kpwehu, mana hunamhumikira Mlungu. Na ichikala atu anahuona kama hu atu azima, phahi ni kpwa fwaida yenu.
14 Hunahenda higa kpwa sababu hunalongozwa ni vyo Jesu ahumendzavyo. Iyo mendzwaye inahulongoza kpwa sababu hunaamini kukala mutu mmwenga wafwerera atu osi, phahi atu osi afwa.
15 Tsona wafwerera atu osi ili atu azima asiishi kpwa fwaida yao enye, ela aishi kumuhumikira hiye ariyefwa na kufufulwa kpwa fwaida yao.
16 Phahi hangu sambi tahupima mutu kama vira atu a dunia ahendavyo. Hata dzagbwe swiswi piya hipho mwandzo hwampima Jesu dza atu a dunia amuonavyo, ela sambi tahumpima hivyo tsona.
17 Kpwa mana mutu achiungana na Masihi, iye akakala chiumbe chiphya. Mana higo mamboge ga kare gakasira nahenda hivi, mambo maphya gakedza.
18 Higo gosi gala kpwa Mlungu ambaye wamhuma Jesu kpwedzahupatanisha na ye mwenye. Piya achihupha kazi ya kulongoza atu anjina apatanishwe na Mlungu.
19 Yani kpwa sababu ya arigohenda Jesu, Mlungu kala anapatanisha anadamu na ye mwenye, bila ya kuolanga dambi zao. Naye achihupha ujumbe unaohusu kupatanishwa na Mlungu.
20 Mana swiswi hu ahumwa ambao hukuwakilisha Jesu kama avi Mlungu mwenye anakuvoyani kpwa kutsupira swiswi. Kpwa hivyo hunakuvoyani kpwa uwezo huriohewa ni Jesu, mpatanishwe na Mlungu.
21 Jesu kayahenda dambi hata chidide! Ela Mlungu wamuhenda avi kala ana dambi, ili kpwa kuungana naye ariphofwa huphahe kukala na haki ya Mlungu.

5:10 **5:10** Arumi 14:10

6

1 Phahi swiswi atu huhendao kazi phamwenga na Mlungu, hunavoya
kukala zo mbazi na mendzwa hurizophokera kula kpwa Mlungu zisikale
za bure.
2 Kpwa mana Mlungu anaamba,
“Wakati uriofwaha, nákuphundza,
na siku ya kuokoka nchikuterya.”
Phahi, uhu ndio wakati unaofwaha, na rero ndiyo siku ya kuokoka!

Matatizo ga Paulo

3 Tahuhenda chochosi chihendesacho kazi yehu ilaumiwe. Kpwa hivyo
hunahenda chadi husikale chikpwazo kpwa mutu yeyesi.
4 Ela kpwa chila njira hunaonyesa kukala hu atumishi kpweli a Mlungu.
Mana hunavumirira sana mateso, tabu na wakati mgumu.
5 Swino hwapigbwa, hwafungbwa jela, hwalaphizwa ni makundi ga atu
ariokala akareya. Hwahenda kazi ngumu, hwachesa usiku kucha, na
huchikala na ndzala.
6 Tsona hunaonyesa kukala hu atumishi a Mlungu kpwa uswafi wa moyo,
kukala na maarifwa, kuvumirira sana, kuonyesa mbazi, kulongozwa ni
Roho Mtakatifu, na kpwa mendzwa ya kpweli isiyo na unafiki.
7 Hukugomba ujumbe wa kpweli na kuhenda gosi kpwa nguvu za
Mlungu. Hukugbwiririra silaha yehu ya haki uphande wa kulume na wa
kumotso.
8 Atu anjina nkuhuishimu ela anjina nkuhubera. Anjina nkuhuhadza
kpwa manono ela anjina nkuhuhadza na mai. Nkuhuona hunachenga, ela
swino hu aaminifu.
9 Atu anjina nkuhumanya na kuhukubali, ela anjina nkuhuhenda avi
taahumanya. Huchere azima, ela anjina nkuhuona avi hunafwa. Anjina
nkuhutiya adabu, ela tahufwa.
10 Hunasononeka, ela huna raha chila wakati. Hu achiya, ela hunata-
jirisha atu chiroho. Hunaonekana tahuna chitu, ela huna vyosi.
11 Enehu Akorintho, hwagomba namwi ching’ang’a, tsona hwaku-
mendzani mioyo kutsuka.
12 Mendzwa yehu kpwenu taina chizuwizi, ela mwimwi munazuwiya
mendzwa yenu kpwehu.
13 Phahi nagomba namwi kama anangu, nakuambirani, mvugule mioyo
yenu kpwehu dza swiswi hunavyohenda kpwenu.

Musigbwirane na asiomuogopha Mlungu

14 Musigbwirane na atu asiomkuluphira Jesu. Mana kuna uhusiano wani
kahi ya mutu wa haki na mutu mui? Tsona kuna uhusiano wani kahi ya
mwanga na jiza? Takuna!
15 Jesu anawezadze kuelewana na Beliari?* Na mutu ambaye
anamkuluphira Jesu ana uhusiano wani na mutu asiyemkuluphira?
16 Vizuka vina uhusiano wani na phatu pha kuvoya Mlungu? Mana
swiswi ndio phatu phatakatifu photengbwa kuvoya Mlungu ariye moyo.
Kama Mlungu arivyoamba:
“Nindaishi nao na kunyendeka phamwenga nao.
Ndakala Mlungu wao, nao andakala atu angu.”
17 Piya Mwenyezi Mlungu anaamba,
“Kpwa hivyo tulukani kahi yao,

6:2 6:2 Isaya 49:8 **6:5 6:5** Mahendo 16:23 * **6:15 6:15** ***Beliari*** ni dzina ranjina ra shetani.
6:16 6:16 1 Akorintho 3:16; 6:19; Alawi 26:12; Ezekieli 37:27 **6:17 6:17** Isaya 52:11

tsona mdzitenge nao.
Msigute chochosi ambacho ni najisi,
ndipho nindakuphokerani vinono.”
18 Tsona iye Mwenye Nguvu Zosi anaamba,
“Mimi ndakala sowe yenu,
namwi mundakala anangu, alume na achetu.”

7

1 Enehu, Mlungu wahuikira hizi ahadi. Kpwa hivyo nahudzitakase na chochosi chinachochafuwa mwiri na roho. Tsona nahukaleni bila lawama kpwa kumuogopha Mlungu maishani mwehu.

Paulo anahamirwa ni afuasi a Korintho

2 Vugulani mioyo yenu ili muweze kuhumendza. Tahudzangbwemkosera mutu, kumlongoza mutu vibaya, wala kumchenga mutu yeyesi kpwa fwaida yehu.
3 Sigomba hivyo kpwa kukuamulani, hata chidide! Mino nákuambirani kare kala hunakumendzani sana kufwa kupona.
4 Nakuaminini kabisa-kabisa, tsona nina ngulu kpwa sababu yenu. Dzagbwe hwakala na tabu chila phatu, ela nikatiywa moyo sana nami nina raha ya kutsapa mphaka.
5 Mana huriphofika Makedonia, tahuyaphaha amani ama nafwasi ya kuoya. Hwakala na tabu chila phatu. Kondze ya kundi ra atu a Mlungu kpwakala na malumbano, na mwehu mioyoni kala hunayugbwa ni wuoga.
6 Ela Mlungu ambaye nkutiya moyo hara ambao akavundzika mioyo, wahutiya moyo swiswi kpwa kumreha Tito kpwehu.
7 Ela si kpwa kutsoloka kpwa Tito bahi, piya hwatiywa moyo kpwa jinsi mwimwi murivyomtiya moyo wakati mriphomkaribisha. Tito wahueleza munavyoaza kuniona, vira murivyo na sonono kpwa sababu ya makosa genu na vira munavyolonda kuniterya. Nriphosikira hivyo, náhererwa sana.
8 Hata ichikala baruwa nriyokuandikirani hipho kare yakusononesani, mino siona sababu ya kujuta. Mwandzo kala ninajuta kpwa sababu námanya baruwa iyo yakusononesani chidide, ela yakala ni kpwa muda tu.
9 Ela hivi sambi nahererwa, si kpwa sababu mwasononeswa, hata, ela ni kpwa sababu sonono zenu zakuhendani mtubu na mchimuuyira Mlungu. Mana mwasononeka kulengana na mpango wa Mlungu ili msiphahe hasara yoyosi kpwa sababu ya mahendo gehu.
10 Mana sonono yedzayo kpwa mendzwa ya Mlungu nkuhenda atu akauyira Mlungu ili aphahe kuokoka, nao nkuhendwa asikale na majuto. Ela sonono ya himu duniani nkureha chifo.
11 Hebu lolani fwaida mrizophaha kpwa sababu ya sonono ihamirayo Mlungu. Wakuhendani mkale atu a chadi, a juhudi ya kudzikanira, a kurema kamare machafu, a kuogopha Mlungu, a kuaza kuniona, a kudzilavya kpwa mendzwa ya atu anjina, na a kukala tayari kuona haki inahendeka. Na kpwa chila njira mkaonyesa kukala tamuna makosa katika dzambo hiro chirobishwa.
12 Phahi siyakuandikirani baruwa iyo kpwa sababu ya hiye ariyehenda makosa au hiye ariyekoserwa, hata. Nákuandikirani ili mwi enye muone mbere za Mlungu vira murivyo na chadi cha kuhuterya.

6:18 6:18 2 Samueli 7:14; 1 Nyakati 17:13; Isaya 43:6; Jeremia 31:9 **7:5 7:5** 2 Akorintho 2:13

13 Na kpwa sababu hiyo, swiswi hwatiywa moyo.
Phahi, zaidi ya kutiywa moyo, hwaonato sana huriphosikira vira murivyomuhenda Tito ahererwe kpwa kumuusira wasiwasiwe ariokala nao.
14 Mana nákutogolani mbereze, namwi tamuyanitiya waibu. Hwakuambirani kpweli kano nyinji. Vivyo hivyo vira hurivyokutogolani mbere za Tito piya vyakala kpweli.
15 Naye anazidi kukumendzani chila anaphotambukira vira murivyomuogopha na kumphokera kpwa wuoga na ishima.
16 Ninahererwa sana kpwa sababu naweza kukuadamirani kpwa mambo gosi.

8

Teryani ayawenu na mioyo ya mbazi

1 Enehu, sambi nalonda nikuambireni vira Mlungu arivyoajaliya na mioyo ya mbazi makundi ga afuasi a Jesu hiko Makedonia.
2 Hata dzagbwe kala ni achiya sana na kujezwa na tabu tafwauti-tafwauti, bado avugula mioyo yao kpwa kuhererwa ili aterye atu anjina.
3 Mana nashuhudiya kukala alavya kpwa kadiri ya uwezo wao na hata zaidi bila ya kulazimishwa.
4 Piya avoya sana swiswi hukubali kuapha ruhusa ya kushiriki kazi ihi ili aphahe kuterya atu a Mlungu.
5 Na ahenda hata zaidi ya vira vyofikiriya sisi. Kpwandza adzitolea nyo enye kpwa Mlungu, chisha achidzitolea kpwehu swiswi viratu Mlungu amendzavyo.
6 Phahi hwamsisitiza Tito, ambaye ndiye ariyeandza kazi hino, edze akutiyeni moyo mmarigize hendo hiro ra mendzwa ya kuterya atu.
7 Mwimwi mu msitari wa mbere kpwa mambo gosi. Muna imani, uwezo wa kuelewana, marifwa, chadi chosi cha kuhenda manono, tsona munahumendza. Kpwa hivyo hunakuvoyani mkale msitari wa mbere kpwa kulavya ili muonyese munavyomendza ayawenu.
8 Sio kala ati nakulagizani kulavya, hata! Ela nalonda nipime ukpweli wa mendzwa yenu kpwa kuulinganisha chadi cha makundi ga afuasi ayawenu arivyo.
9 Mana mnamanya mbazi za Bwana wehu Jesu Masihi. Hata dzagbwe kala ni tajiri, ela waricha utajiri wosi na achikala mchiya kpwa ajili yenu, ili kpwa kutsapira uchiyawe, mwimwi mphahe kukala matajiri.
10 Tambukirani mwaka dzana mwakala a mwandzo kuaza kulavya msada, tsona mwakala a kpwandza kuhenda hivyo. Kpwa hivyo nakushaurini,
11 marigizani kazi yenu ya kulavya kpwa hamu kulu kama murivyoiandza. Tsona lavyani kulengana na uwezo murio nao.
12 Mana mutu achilonda kulavya, vinono naalavye kpwa chiasi aricho nacho. Naye Mlungu andaphokera msadawe kpwa chiasi aricho nacho na si kpwa chiasi ambacho kana.
13 Lengo rehu siro kukala anjina aphahe raha wakati mwimwi munatsukuzwa mizigo, ela ni kukale na usawa.
14 Kpwa hivi sambi vira vinji murivyo navyo vindatosheleza upungufu wao ili wakati wanjina vira vinji arivyonavyo vindatosheleza upungufu wenu. Ndipho hipho phandakala na usawa.

8:1 8:1 Arumi 15:26

15 Kama Maandiko gaambavyo, “Yuya ariyekusanya vinji, kayakala na
masaza, na yuya ariyekusanya vichache, kayaphungukirwa.”

Tito na ayae

16 Namshukuru Mlungu ariyemupha Tito moyo wa kukujalini dza vivyo
nrivyo mimi.
17 Huriphomvoya edze kpwenu, wakubali moyo kutsuka, tsona ye
mwenye kala anaaza sana kpwedza ko kpwenu.
18 Naswi hunamhuma phamwenga na mfuasi wa Jesu ambaye anato-
golwa sana ni makundi gosi ga afuasi kpwa kazize za kueneza habari nono
kuhusu Jesu Muokoli.
19 Zaidi ya higo mfuasi hiye watsambulwa ni makundi ga afuasi kuphiya
naswi ndiphophirika msada hinyo hiko Jerusalemu. Na kpwa njira iyo ya
kuimirira msada hinyo, hunareha nguma kpwa Bwana Jesu na kuonyesa
chadi chehu cha kuterya anjina.
20 Tahumendze kulaumiwa ni mutu yeyesi kuhusu vira hunavyoimirira
hinyo msada mkpwulu.
21 Mana lengo rehu ni kukala na chadi cha kuhenda haki mbere za
Mlungu na mbere za anadamu piya.
22 Zaidi ya Tito na hiye myawe, hunaahuma na mfuasi wanjina wa Jesu
ambaye hwampima kano nyinji na huchimuona kukala ana hamu kulu
ya kuhenda manono. Mana vivi anahenda chadi zaidi kpwa sababu ya
kuluphiro kulu arironaro kpwenu.
23 Naye Tito ni muhendadzi-kazi myangu anayehenda kazi phamwenga
nami kpwa fwaida yenu. Na hinya afuasi anjina airi anawakilisha
makundi ga afuasi, nao anamrehera nguma Jesu.
24 Kpwa hivyo aonyeseni mendzwa yenu ili makundi gosi ga afuasi gaone
sababu ya kudzikarya kpwehu dzulu yenu.

9

Msada wa kuterya atu a Mlungu

1 Takuna haja ya mimi kukuandikirani baruwa kuhusu msada
unaolaviwa kpwa ajili ya atu a Mlungu hiko Jerusalemu.
2 Mana namanya kukala muna moyo wa kuterya ayawenu, na mimi
nádzivuna mbere za atu a Makedonia, nchiamba kala mwimwi atu a
Akaya* mwakala tayari kuterya hangu mwaka dzana. Na iyo hamu kulu
ya kuterya yaahenda anji aho hiko Makedonia akale tayari kuhenda dza
vivyo.
3 Ndiyo mana naahuma hinya enehu ili ahakikishe kala kudzikarya
kpwehu, dzulu yenu kuhusu dzambo hiro gasikale ga maneno mahuphu,
ela mkale tayari kama nrivyogomba kukala mu tayari kuterya.
4 Mana nchedza na afuasi anjina kula Makedonia, na huchikuta
tamdzangbwekala tayari, mundahugbwiza waibu kpwa sababu
hwakuaminini bure huchiona mundakala tayari. Na hata mwimwi
mundaona waibu piya.
5 Kpwa hivyo náona ni muhimu nihimize hinya enehu anitanguliye
kpwedza hiko kpwenu ili aike tayari zawadi yenu mriyoahidi. Hino
indaonyesa kukala munalavya kpwa kumendza kpwenu na si kpwa
kulazimishwa.

8:15 8:15 Kutsama 16:18 **8:21 8:21** Misemo 3:4 * **9:2 9:2** ***Makedonia*** ni seemu ya vurini mwa tsi ya Yunani na ***Akaya*** ni seemu ya mwakani mwa tsi ya Yunani.

6 Ni lazima mmanye kala mkurima achikumbira mbeyu chache, an-
daphaha mavuno machache, na achikumbira mbeyu nyinji, andaphaha
mavuno manji.
7 Chila mmwenga naalavye chira arichopanga kulavya mwakpwe
moyoni. Msilavye kpwa kusita-sita wala kushurutishwa, mana Mlungu
anamendza mutu alavyaye kpwa kuhererwa.
8 Naye anaweza kukujaliyani na baraka nyinji zaidi ya maitaji genu, ili
chila wakati mkale na vya kulavya bila chizuwizi kpwa chila kazi nono.
9 Kama Maandiko ganavyoamba:

"Anaganya vituvye moyo kutsuka kuganyira achiya,
hakiye inadumu hata kare na kare."

10 Mlungu ndiye amuphaye mkurima mbeyu na kuapha atu chakurya.
Vivyo hivyo Mlungu andakuphani mbeyu, naye andazihenda zizidi na
kukuphani mavuno manji ga haki kpwa kulavya kpwenu kpwa mbazi.
11 Iye andakuhendani mkale matajiri kpwa chila dzambo ili muenderere
kulavya bila choyo. Na kpwa njira iyo atu anji andamshukuru Mlungu
kpwa sababu ya msada wenu ndiophaha kutsupira sisi.
12 Kpwa mana hino kazi muhendayo siyo tu kutimiza maitaji ga atu
a Mlungu hiko Jerusalemu. Piya indahenda atu anji amshukuru sana
Mlungu kpwa kuhererwa.
13 Tsona kazi yenu inaonyesa kukala mwimwi mu atumishi kpweli
a Mlungu. Na kpwa sababu iyo atu anji andamtogola Mlungu kpwa
vira mundakala mkalunga mafundzo kuhusu Jesu Muokoli† ambago
mwagakubali. Piya andamtogola kpwa vira mundakala mkalavya bila
choyo kpwao na kpwa atu anjina.
14 Phahi andakuvoyerani kpwa mendzwa nyinji kpwa sababu ya mbazi
za ajabu mrizoajaliwa ni Mlungu.
15 Humshukuruni Mlungu kpwa sababu ya zawadiye ambayo tahuweza
kuieleza kpwa maneno bahi.

10

Paulo anakanira kaziye

1 Mimi Paulo, niambwaye ni mpole ninaphokala phamwenga namwi,
ela ni kukala msiru ninaphokala kure namwi. Nakuvoyani kpwa upole na
unyenyekevu wa Jesu, mniphundze.
2 Nakuvoyani msinihende nkedza nikakala msiru sana dza ninavyotara-
jiya. Mana kuko kpwenu kuna atu aonao kukala, hunalunga mambo ga
chidunia.
3 Hata dzagbwe hunaishi hipha duniani, tahupigana viha dza vira atu a
chidunia anavyopigana.
4 Silaha zehu sizo dza za himu duniani, ela zina nguvu kula kpwa Mlungu
za kuweza kuvundza ngome za Shetani.
5 Hukubananga maazo ga handzo na chila aina ya chikpwazo china-
chohendesa atu asimmanye Mlungu. Tsona hukuchunguza kpwa undani
chila azo rehu ili humuogophe Jesu katika maazo gehu gosi.
6 Na bada ya kuona kala kuogopha kpwenu kukakamilika, hu tayari
kuatiya adabu atu asiomuogopha Jesu kpwa njira yoyosi.

9:9 **9:9** Zaburi 112:9 **9:10** **9:10** Isaya 55:10 † **9:13** **9:13** ***Mafundzo kuhusu Jesu Muokoli***. Chiyunani chinaamba *injili ya Masihi.*

7 Mwimwi mkulola mambo ga kondze tu.* Ichikala kuna yeyesi
anayedziona kukala ni wa Jesu, naamanye kukala hata swiswi piya hu
a Jesu.
8 Mlungu wahupha uwezo, na uwezo uho ni wa kukuphezani chiroho ela
sio wa kukuvomolani. Na hata nkadzikarya kuhusu hinyo uwezo wangu,
uho taundanitiya waibu.
9 Piya silonda yoonekane kukala nakuogofyerani na baruwa zangu.
10 Mana anjina anaamba, “Baruwa za Paulo ni ndziho na ngumu, ela
ye mwenye ni mnyonje anaphokala phamwenga naswi, na manenoge ni
kuberwa kpwa sababu tagana samani.”
11 Atu hinyo naamanye kukala, gara niambago katika baruwa zangu
ninaphokala kure, ndigo ndigohenda kpwa nguvu wakati ndiphokpwedza
ko kpwenu.
12 Tahulonda kudzilinganisha wala kudziika phamwenga na hara atu
anaodzikarya enye. Mmanye kukala anaphodzipima kpwa kudziona ana
samani, na kudzilinganisha enye kpwa enye, anaonyesa uzuzu wao.
13 Ela tahundadzikarya kutsupa chiasi. Ela kudzikarya kpwehu kun-
dakala tu kpwa kazi huriyojaliwa ni Mlungu, kazi zinazokufikirani hata
ko kpwenu.
14 Ichikala kpweli tahufikire kpwenu kureha kazi zehu, hungekala
hwavuka miphaka. Ela si hivyo! Swiswi hwafika kpwenu kpwa
kukureherani habari nono kuhusu Jesu ariyehuokola.
15 Wala tahutsupa chiasi kpwa kudzikarya kuhusu kazi yohendwa ni
atu anjina. Hunakuluphira kukala kazi zehu kpwenu zindaenderera
kupanuka kulengana na vira kuluphiro renu rinavyokula.
16 Hivyo hundaweza kutangaza habari nono kuhusu Jesu seemu zan-
jina kondze ya seemu yenu, bila kuhendera ngulu kazi ambayo tayari
ikahendwa ni mutu wanjina.
17 Dza Maandiko ganavyoamba, “Anayedzikarya, naadzikarye kpwa gara
gahendwago ni Bwana.”
18 Mana anayekubalika kukala ni mnono siye yuya anayedzitogola
mwenye, ela ni yuya anayetogolwa ni Mlungu.

11

*Paulo anagomba kuhusu mitume
a handzo*

1 Naaza mnivumirire nchigomba upumbavu chidide. Namwi kpweli
munanivumirira.
2 Nakuonerani wivu dza Mlungu anavyokuonerani wivu. Nákuahidini
mlume mmwenga ambaye ni Jesu, ili nikuphirikeni mbereze dza
mwanamwali ariyeposwa kulólwa ni hiye.
3 Ela nina wasiwasi kpwa kukala, dza viratu Hawa arivyochengbwa
ni ulachu wa Shetani, vivyo hivyo mundachengbwa maazo genu kusudi
mriche mendzwa yenu ya kpweli na uswafi wa moyo kpwa Jesu.
4 Mana mu rahisi kukubali mutu yeyesi edzaye kpwenu kutangaza Jesu
ambaye ni tafwauti na yuya huriyetangaza, au kuphokera roho tafwauti
na Roho mriyephokera au piya habari tafwauti na iyo habari nono kuhusu
Jesu mriyophokera kula kpwehu.

---

* **10:7 10:7** Mana yanjina ni: *Lolani gara garigo phenu matsoni.* **10:17 10:17** Jeremia 9:24 **11:3 11:3** Mwandzo 3:1–5,13

5 Ninamanya kala mimi si mdide kuriko hinyo “mitume akulu” a
kpwenu, hata chidide.
6 Hata ichikala mino si fundi wa kubisha vinono, marifwa ninago. Higa
hwakumanyisani wakati wosi katika hali zosi.
7 Dze, náhenda dambi kudzinyenyekeza ili nikuunuleni nriphotangaza
neno ra Mlungu* bila maripho?
8 Náphokera misada kula kpwa makundi ga afuasi anjina ili nikuhu-
mikireni mwimwi. Ni avi náaiyira ayawenu nikuteryeni.
9 Na nriphokala phamwenga namwi na kuphungukirwa, siyakuhikani
mizigo, mana kuphungukirwa kpwangu kpwauswa ni afuasi kula Make-
donia. Kpwa hivyo siyakala mzigo kpwenu, na sindakala hivyo tse.
10 Dza viratu ninavyosemurira ukpweli dzulu ya Jesu Muokoli chila
wakati, naahidi kukala takuna mutu kahi ya tsi ya Yunani† anayeweza
kunizuwiya kudzikarya kuhusu higo.
11 Kpwa hivyo, nkurema kukala mzigo kpwenu kpwa utu wani? Kpwa
sababu sikumendzeni? Hata! Mlungu anamanya nakumendzani.
12 Nami nindaenderera kuhenda nihendago ili niangamize hara “mi-
tume” anjina anaoendza nafwasi ya kuolangbwa sawa na swiswi kpwa
mambo anagodzikarya nago.
13 Atu hinyo ni mitume a handzo, anaochenga atu na kudzigaluza ili
aolangbwe dza mitume a kpweli a Jesu.
14 Na higa si ajabu! Amba Shetani piya naye anaweza kudzigaluza
akaonekana dza malaika wa nuru!
15 Kpwa hivyo siro dzambo kulu atumishie kudzigaluza akakala dza atu
a haki. Mwishowe andatiywa adabu kulengana na gara arigohenda.

Paulo anadzikarya kuhusu kugayakpwe

16 Nauyira kukala mutu asinione mimi ni mpumbavu. Ela ichikala
ananiona ni mpumbavu, anisikize dza mpumbavu ili nidzikarye chidide.
17 Gaga nidzikaryago nago bila wasiwasi hivi sambi ni ga chipumbavu,
si kama Bwana Jesu agombavyo.
18 Kpwa vira atu anji anadzikarya kpwa vitu vya chibinadamu, phahi
piya nami nindadzikarya.
19 Mwimwi mkufikiriya muna ikima sana, ela mkuvumirira atu apum-
bavu kpwa kuhererwa!
20 Kpwa kpweli mkuvumirira mutu yeyesi anayekuhendani atumwa,
anayekufutani vitu vyenu, anayekuhegani, anayekuberani, hata
anayekuwangani makofi.
21 Nchigomba kpwa kuchania tu, naona waibu kpwa sababu swiswi hu
anyonje na tahuyaweza kuhenda mambo dza higo.
Ichikala mutu ana usujaa wa kudzikarya kuhusu dzambo fulani, hata
mimi naweza kudzikarya na dzambo riro hiro. Vi sambi nagomba dza
mpumbavu!
22 Dze, hinya ni Aeburania? Mimi piya ni Mueburania. Dze, hinya ni
Aiziraeli? Nami piya. Achikala ni a chivyazi cha Burahimu, nami ni vivyo.
23 Tsona achikala ni atumishi a Jesu, mino ni zaidi. (Vivi sambi nagomba
dza mutu wa koma.) Nikahenda kazi zaidi, nikafungbwa jela kano nyinji
zaidi, nikachapwa zaidi sana, na nikatsungurira chifo kano nyinji.

---

* **11:7 11:7** Chiyunani chinaamba *injili ya Mlungu.* **11:9 11:9** Afilipi 4:15–18 † **11:10 11:10** Chiyunani chinaamba *Akaya.* **11:23 11:23** Mahendo 16:23

24 Kano tsano nikapigbwa vikoto kano mirongo mine kasoro chimwenga
ni Ayahudi.
25 Kano tahu Arumi akanipiga milawa. Limwenga nikapigbwa mawe,
kano tahu nikavudzikirwa ni meli baharini, na nchisala mumo baharini
usiku na mutsi.
26 Kpwenye vyaro vyangu vinji, nikakutana na hatari za myuho, za
anyang'anyi, za Ayahudi ayangu na za atu asio kala Ayahudi. Piya nakala
na hatari midzini, tsakani, baharini, na kula kpwa atu adzihendao dza
afuasi ayangu.
27 Nikakala na kazi ngumu na tabu, siku nyinji nikakala matso bila
usingizi. Nikakala na ndzala na chiru, bila chakurya cha kutosha. Tsona
nikapigbwa ni mnyevu bila nguwo za kuvwala.
28 Higo mbai, nakala na mzigo chila siku kpwa kujali makundi gosi ga
afuasi a Jesu.
29 Mutu anaphokala mnyonje chiroho, nami nkusikira unyonjewe. Mutu
anapholongozwa kuhenda dambi, nami nkusononeka sana.
30 Ichikala ni lazima kudzikarya, richa nidzikarye kuhusu mambo
ganagoonyesa unyonje wangu.
31 Mlungu, Baba wa Bwana Jesu atogolwaye hata kare na kare, anamanya
sigomba handzo.
32 Niriphokala Damasikasi, mtawala ariyekala tsini ya Mfalume Areta,
waika arindzi katika miryango ya midzi ili anigbwire.
33 Ela nátserezwa na bweko ririrotsupizwa dzitundu ra ukuta wa mudzi,
na kpwa njira iyo nápona kugbwirwa.

12

Maono ga Paulo

1 Inabidi nienderere kudzikarya, ela takuna fwaida! Ela nindabisha
kuhusu ruwiya na maono nrigophaha kula kpwa Bwana.
2 Namanya mfuasi wa Jesu ambaye miaka kumi na mine iriyotsupa,
wahalwa ni Mlungu kuphiya dzulu mlunguni, yani mlungu wa hahu.
Simanya mutu hiye waphiya na umbo ra chimwiri au ra chiroho. Mlungu
ndiye amanyaye.
3-4 Namanya kukala mutu hiyu waphirikpwa Peponi. Simanya kala a
chimwiri au kala a chiroho, Mlungu ndiye amanyaye. Hiko, mutu hiyu
wasikira mambo ga siri ga ajabu ambago mwanadamu kalondwa agabishe.
5 Nindadzikarya kpwa sababu ya mutu dza hiyu, ela sio kpwa sababu
yangu mwenye, isiphokala nindadzikarya kuhusu unyonje wangu.
6 Ela nchilonda kudzikarya, sindakala mpumbavu, mana ndakala
ninagomba kpweli. Hata hivyo sindadzikarya, mana simendze mutu
yeyesi anitogole zaidi ya vira nihendavyo na gara nigombago.

Mwiya mwirini mwa Paulo

7 Náhewa mwiya mwirini mwangu ili unirinde nisihende ngulu kpwa
sababu ya maono higo ga ajabu nrigoonyeswa. Mwiya hinyo ni dza
muhumwa wa Shetani, unigayisao nisihende ngulu.
8 Návoya Bwana kano tahu ili aniusire mwiya hinyu,
9 ela achiniamba, "Mbazi zangu zinakutosha, mana unaphokala mny-
onje, uwezo wangu unahendwa ukamilike." Kpwa hivyo nahererwa
kudzikarya na unyonje wangu ili uwezo wa Jesu ukale nami.

11:24 **11:24** Kumbukumbu 25:3 **11:25** **11:25** Mahendo 14:19; 16:22 **11:26** **11:26** Mahendo 9:23; 14:5 **11:32** **11:32** Mahendo 9:23–25

10 Phahi kpwa ajili ya Jesu ni razi kukala mnyonje, kuberwa, kugaya,
kuteswa na kuphaha mashaka, mana ninaphokala mnyonje, ndipho
nikalapho na uwezo.

Paulo akaamakira Akorintho

11 Nikagomba dza mpumbavu! Ela mwimwi ndimwi mchionihenda
nigombe hivyo. Hata dzagbwe mimi si chitu, inabidi mnitogole kpwa
sababu mimi si mdide kuriko hara atu anaoihwa "mitume akulu."
12 Kpwa kuvumirira sana náhenda dalili, maajabu na vilinje kahi yenu
ambavyo vyaonyesa wazi kukala mimi ni mtume.
13 Tafwauti yenu na makundi ganjina ga afuasi ni kukala siyakala mzigo
kpwa kulonda msada kula kpwenu. Kpwa hivyo sivoya msamaha kpwenu,
mana siyakukoserani nriphodzitegemea.*
14 Sambi ni tayari kpwedza kpwenu kano ya hahu. Nami sindakala mzigo
kpwenu, wala silonda mali yenu, ela mwi enye. Mana ni kawaida avyazi
kuaikira ana aho akiba, ela si kawaida ana kuaikira akiba avyazi ao.
15 Phahi nindahererwa kulavya nricho nacho na hata kudzilavya mi
mwenye kpwa fwaida yenu. Dze, mundanimendza chidide kpwa vira mino
nakumendzani sana? Hata, sivyo hivyo!
16 Sambi munakubali kukala siyakala mzigo kpwenu. Ela mutu wanjina
anaweza kuamba, "Kpwa vira Paulo ni mlachu, wahugbwira kpwa
kuhumira handzo."
17 Dze, kuna mutu yeyesi nriyemhuma kpwenu ariyekufutani vitu
vyenu? Takuna hata mmwenga!
18 Mino námsisitiza Tito edze kpwenu phamwenga na mfuasi myawehu
wanjina. Dze, Tito wakufutani vitu vyenu? Hata! Iye na mimi
hukulongozwa ni roho mmwenga na hukukala na tabiya mwenga.
19 Mendzerepho hata sambi munafikiri hukadzihehera mbere ya matso
genu. Ela hunagomba higa mbere za Mlungu, kuno hukagbwirana na Jesu.
Amendzwa angu, higa gosi ni ga kukutiyani moyo.
20 Shaka rangu ni kukala ndiphokpwedza hiko kpwenu sindahamirwa
ni higo muhendago, namwi tamundahamirwa ni vira ndivyokuhenderani.
Nami silonda nchedza mkale mcherekuheha, kuonerana chidzitso, kut-
sukirirwana, kudzimendza, kufyakatsirana, kusengenyana, kudzikarya
chipumbavu, na kuhenda fujo.
21 Naogopha kukala ndiphokpwedza tsona, Mlungu andanihenda nione
waibu mbere zenu. Na indabidi nisononeke kpwa sababu ya anji enu
ambao bado taadzangbwetubu na kuricha dambi za uchafu, udiya na
tamaa mbii arizohenda.

13

Maonyo ga mwisho

1 Hino ni kano yangu ya hahu kpwedza kpwenu. Maandiko ganaamba
kala chila shitaka ni lazima rihakikishwe ni mashaidi airi au ahahu.
2 Nákuonyani kare nriphokala namwi mara ya phiri. Nauyira dzagbwe
ni kure namwi. Ndiphokpwedza tsona, sindaricha kutiya adabu hara
nrioaonya kuhusu dambi zao nriphokala namwi na piya hara anjina osi
anaohenda dambi.
3 Ndahenda hivyo kpwa kukala mnalonda ushaidi wa kpweli kala
Jesu anagomba kutsupira mimi. Naye si mnyonje kpwenu, ela nguvuze
zinahenda kazi kahi yenu.

---

* **12:13 12:13** Mana yanjina ni, *niswameheni kpwa kosa hiri.* **13:1 13:1** Kumbukumbu 17:6; 19:15

4 Mana hata dzagbwe wakotwa msalabani kpwa hali ya unyonje, anaishi
kpwa uwezo wa Mlungu. Vivyo hivyo swiswi naswi hu anyonje dza iye,
ela hwaungana naye kpwa uwezo wa Mlungu, na kpwa hinyo uwezo
hundakpwedza hukutsanganyeni.
5 Dzilauleni mwimwi enye mmanye ichikala kpweli muna kuluphiro.
Dzipimeni enye. Dze, tammanya kukala Jesu Masihi a phamwenga namwi?
Ichikala si hivyo, phahi mkashindwa.
6 Ela nakuluphira kukala mundamanya kukala swiswi tahushindwa.
7 Hunavoya Mlungu msihende uyi wowosi, si kpwa lengo ra swiswi
kutogolwa, ela mphahe kuhenda manono, hata ichikala hundaonekana
hukashindwa.
8 Mana hukarema kupinga kpweli, ela hunahenda chadi ili ienderere.
9 Swiswi hunahererwa wakati hu anyonje na wakati mwimwi muna
nguvu. Kpwa hivyo hunakuvoyerani ili kuluphiro renu riphere.
10 Kpwa hivyo nakuandikirani higa kabila ya kpwedza ili nisedzekala
msiru kpwa kuhumira uwezo nriohewa ni Mlungu. Mana wanipha uwezo
wa kukuphezani chiroho wala si wa kukuvomolani.

Salamu za mwisho

11 Chimarigizo enehu, kpwaherini. Kuluphiro renu nariphere na
mtiyane moyo. Mkale na nia mwenga na mkale salama, naye Mlungu wa
mendzwa na amani andakala phamwenga namwi.
12 Lamusanani na mendzwa ya kpweli.
13 Mkaphozwa ni atu osi a Mlungu ario hiku.
14 Mbazi za Bwana Jesu Masihi, mendzwa ya Mlungu, na umwenga wa
Rohowe, naukale namwi mosi.

Baruwa ya Paulo yoandikira
AGALATIA
Tanga mbere

Wakati mmwenga Barinaba na Paulo, asafiri kpwendatangaza habari nono kuhusu Jesu kuzunguluka seemu za Galatia (siku hizi Galatia ni seemu ya tsi ya Uturuki). Hiko Galatia aandzisha kundi ra afuasi a Jesu. Afuasi anjina kala ni atu asio kala Ayahudi, anjina kala ni Ayahudi ariomkuluphira Jesu.

Paulo kala anaphaha tabu kula kpwa afuasi anjina a Jesu a Chiyahudi. Atu hinyo kala achifundza kukala mutu achitaka kukala mfuasi wa Jesu ni lazima alunge mila na shariya za Chiyahudi, hasa kutiywa tsatsani. Piya kala anaamba kukala Paulo siye mtume wa kpweli, kpwa sababu kala anarema mafundzo gao.

Lengo ra Paulo ra baruwa hino ni kupinga mafundzo higa ga handzo. Kpwandza anaamba kukala kala ni mtume kpweli. Bwana Jesu mwenye ndiye yemupha kazi ya kutangaza ujumbewe kpwa atu asio kala Ayahudi. Tsona kaziye na mafundzoge gakubaliwa ni mitume hiko Jerusalemu (1:11—2:21).

Phiri Paulo anasisitiza kala atu osi, akale Ayahudi au asikale Ayahudi, anaokolwa kpwa kumkuluphira Mlungu, wala si kulunga mila ama Shariya za Musa. Naye anaonyesa ukpweli wa mambo higo kpwa kulavya mfwano wa Burahimu. Hata Burahimu hipho kare waphaha haki sababu wamkuluphira Mlungu (3:1—4:31).

Chimarigizo sura ya tsano na sita Paulo anaeleza asili na tabiya nono ambazo ni lazima mfuasi wa Jesu aonyese. Roho Mtakatifu nkuterya atu amukuluphirao Jesu kusagala hivi.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mwadzo 1:1–5
Paulo anadzihehera 1:6—2:21
Kumkuluphira Jesu ama kulunga Shariya za Musa 3:1—4:31
Afuasi anavyolondwa kusagala 5:1—6:10
Onyo ra mwisho 6:11–18

1-2 Baruwa hino ila kpwangu mimi mtume Paulo na afuasi ayangu osi ario hiku. Nakuandikirani mwimwi kundi ra afuasi a Jesu murio seemu za Galatia. Mino siyaphaha utume kpwa uwezo wa mwanadamu wala kutsambulwa ni mutu, ela kpwa uwezo wa Jesu Masihi na Baba Mlungu yemfufula Jesu.

3 Baba Mlungu na Bwana wehu Jesu Masihi naakujaliyeni na mkale salama.

4 Kama mmanyavyo Jesu wafwa kpwa sababu ya dambi zehu, ili husitawalwe ni nia na asili mbii za chibinadamu. Wafwa kpwa kulengana na mendzwa ya Mlungu wehu na ambaye ni Baba.

5 Mlungu naatogolwe hata kare na kare. Amina.

Msilunge mafundzo ga handzo

6 Enehu, mbona munaniangalaza! Mwamricha Mlungu upesi, ambaye kpwa mendzwaye na mbazize wakuihani mshiriki uzima wa kare na kare ambao waulavya kutsapira Jesu. Vivi munalunga mafundzo ganjina

7 gasigo ga kpweli tse. Mana atu anjina analonda kukuyugani achili na kubananga habari nono kuhusu Jesu Muokoli.

8 Ela hata swiswi au malaika kula mlunguni huchitangaza mafundzo ga
kuokola tafwauti na higo gokutangazirani, phahi mutu hiye naalaniwe ni
Mlungu hata kare na kare!
9 Kama hurivyogomba hipho mwandzo, phahi nauyira tsona: Mutu
yeyesi ndiyekutangazirani mafundzo ga kuokola ga tafwauti na higa
mafundzo mrigogakubali, phahi mutu hiye naalaniwe ni Mlungu hata kare
na kare!
10 Dze, gano nchigogomba ganaonyesa kala nalonda anadamu ani-
mendze? Hata chidide! Namendza Mlungu ahamirwe zaidi kuriko
anadamu. Kala ncherelonda kufurahisha anadamu, phahi singekala
mtumishi wa Jesu.

Mlungu wamtsambula Paulo akale mtume

11 Enehu, nalonda mmanye kukala habari nono kuhusu Jesu yoitangaza
mimi, taiyatungbwa ni mwanadamu.
12 Ela ni Jesu Masihi mwenye ndiye yenimanyisa. Siyaiphaha kula kpwa
mutu yeyesi, wala kufundzwa ni mutu.
13 Mnamanya maisha gangu vyokala nriphokala nalunga dini na mila
za Chiyahudi. Nágayisa afuasi a Jesu bila ya mbazi tse, na nchitaka
kuaangamiza.
14 Nálunga dini ya Chiyahudi vinono hata kushinda marika gangu, tsona
nchidzilavya sana kulunga mila za akare angu.
15 Ela Mlungu kala analonda chivyanjina. Wanitenga hata kabila
sidzangbwevyalwa, na achinitsambula kulengana na arivyomendza iye ili
nimhumikire, hata dzagbwe kala sifwaha.
16 Wakatiwe ariopanga uriphofika, Mlungu wanionyesa mwanawe, ili
nitangazire atu asio kala Ayahudi habari nono kuhusu mwanawe Jesu. Na
wakati hinyo siyaendza ushauri kula kpwa mutu.
17 Wala siyaphiya Jerusalemu kpwa hara ambao kala ni mitume kare, ela
mara mwenga náphiya weru wa Warabuni, chisha badaye ndipho nchiuya
Damasikasi.
18 Bada ya miaka mihahu, náphiya Jerusalemu kpwendamuona Petero,
na nchisagala naye siku kumi na tsano.
19 Mtume wanjina yemuona hiko kala ni Jakobo bahi, mwanao wa Bwana
Jesu.
20 Nakuambirani kpweli mbere za Mlungu higa nagokuandikirani sigo
ga handzo.
21 Bada ya kusagala Jerusalemu na Petero, náphiya jimbo ra Siria na ra
Kilikia.
22 Wakati hinyo kala sidzangbwekutana uso kpwa uso na makundi ga
afuasi a Jesu ariokala Judea.
23 Kala taadzangbweniona ela kala ahendasikira kukala, “Ye mutu
ambaye kala achihugayisa, ndipho anatangaza riro kuluphiro ambaro
mwandzo kala analonda kuriangamiza.”
24 Phahi, hinyo atu amtogola Mlungu kpwa gara ambago Mlungu kala
akanihendera.

1:13 **1:13** Mahendo 8:3; 22:4–5; 26:9–11 **1:14** **1:14** Mahendo 22:3 **1:15** **1:15** Mahendo 9:3–6; 22:6–10; 26:13–18 **1:18** **1:18** Mahendo 9:26–30

2

Mitume anjina akubali mafundzo ga Paulo

1 Chisha, bada ya miaka kumi na mine náphiya tsona Jerusalemu
myangu ni Barinaba, piya namhala Tito nchiphiya naye.
2 Náphiya hiko kpwa sababu Mlungu kala akanionyesa niphiye.
Nriphokutana chisiri na vilongozi, náaeleza hira habari nono niitangazayo
kpwa atu asio kala Ayahudi. Náhenda hivyo ili kazi iyo isikale ya bure.
3 Myangu Tito, ambaye kala si Myahudi, ni Myunani, kala katiirwe
tsatsani,* ela hinyo vilongozi a kundi ra afuasi hiko Jerusalemu amkubali.
Taayamshurutisha kutiywa tsatsani,
4 hata dzagbwe atu anjina ariodzihenda ni afuasi kala analonda atiywe
tsatsani. Atu hinyo kala akadziunga chisiri dza makachero, kupeleleza
uhuru huhewao ni Masihi Jesu. Kala analonda kubananga uhuru wehu na
ahuhende atumwa a shariya za Chiyahudi.
5 Naswi tahuyakubaliana nao hata chidide, ili m'baki na ukpweli wa
habari nono kuhusu Jesu bila kugaluzwa.
6 Na hara vilongozi taayaenjereza chochosi hura ujumbe nriokala
nahubiri. (Hinyo vilongozi kala anaishimiwa sana, ela higo si muhimu,
kpwa sababu Mlungu kahukumu mutu kpwa kumlola umbore wala
cheoche.)
7 Ela sambi kala anamanya kukala náhewa kazi ya kutangaza habari
nono kuhusu Jesu kpwa atu asio kala Ayahudi, dza viratu Petero
arivyohewa kazi ya kuahubiriya Ayahudi.
8 Mlungu iye yemuhenda Petero kukala mtume wa Ayahudi, ndiye
yenihenda mimi piya kukala mtume wa atu asio kala Ayahudi.
9 Jakobo, Petero na Johana, ambao kala anamanywa kama ni vilongozi
muhimu, akubali kukala nami Mlungu wajaliya kazi yangu. Hipho,
ahupha mikono myangu ni Barinaba kuonyesa kala a tayari kuhenda kazi
phamwenga naswi. Aho akubali kuhubiri kpwa Ayahudi, naswi kpwa atu
asio kala Ayahudi.
10 Chitu arichosisitiza kala ni kuaterya afuasi achiya a Jerusalemu,
dzambo ambaro kala nina moyo naro.

Paulo anamgombera Petero hiko Antiokia

11 Siku yanjina Petero ariphokpwedza Antiokia, mino námpinga
ching'ang'a mbere za afuasi ayawehu kpwa sababu kala anahenda makosa
makulu.
12 Kabila ya atu fulani kpwedza kula Jerusalemu kpwa Jakobo, Petero
kala achirya na atu asio kala Ayahudi. Ela atu ariphokpwedza, waricha
kurya na atu asio kala Ayahudi na achidzitenga. Wahenda hivyo kpwa
sababu ya kuogopha hara aambao kukala mfuasi wa Jesu ni lazima atiywe
tsatsani.
13 Afuasi anjina a Chiyahudi kula Antiokia aungana na unafiki wa Petero,
hata Barinaba achilongozwa makosa.
14 Phahi, nriphoona maisha gao tagalunga ukpweli wa mafundzo kuhusu
Jesu Muokoli, namuambira Petero mbere za atu osi, "Hata dzagbwe uwe

---

2:1 2:1 Mahendo 11:30; 15:2 * **2:3 2:3** Kutiywa tsatsani kala ni dalili ya chimwiri kuonyesa ahadi ya Mlungu na atue. (Soma chitabu cha Mwandzo 17.) **2:6 2:6** Kumbukumbu 10:17

u Myahudi, ela kulunga shariya zosi za Chiyahudi. Sambi kpwa utu wani
unashurutisha atu asio kala Ayahudi alunge mila za Chiyahudi?”†
15 Swiswi ambao hwavyalwa Ayahudi tahudziona huna dambi, kama
huaonavyo atu asio kala Ayahudi.
16 Ela hunamanya kala mutu kaphaha haki kpwa kulunga Shariya, ela
kpwa kumkuluphira Masihi Jesu. Kpwa hivyo swiswi naswi hunaphaha
haki kpwa kumkuluphira, wala sio kpwa kulunga Shariya, mana takuna
hata mmwenga ndiyekala na haki kpwa kulunga Shariya.
17 Ayahudi anjina anafikiriya swino hu achina-dambi, kpwa sababu
hunamkuluphira Jesu ili kuphaha haki, badala ya kulunga Shariya. Dze,
ni kpweli Jesu anahulongoza kuhenda dambi? Sivyo hata chidide!
18 Ela nchiuya tsona kukuluphira mpango wa kare wa kulunga Shariya,
ambao náurema, phahi kpwa kpweli nina makosa.
19 Mimi piya kala náishi kulunga Shariya, ela sambi sitawalwa tsona
ni Shariya. Mlungu waniika huru ili niishi vira alondavyo. Ni kama avi
náolagbwa phamwenga na Jesu msalabani.
20 Siye mimi niishiye tsona, ela Jesu anaishi mwangu moyoni. Vivi
naishi kpwa kumkuluphira hiye Mwana wa Mlungu, ariyenimendza hata
achidzilavya ili afwe kpwa sababu yangu.
21 Kala mutu anahewa haki kpwa kulunga Shariya, phahi Jesu angekala
wafwa bure. Ela narema kabisa kukala mbazi na mendzwa ya Mlungu si
muhimu.

3

Kuluphiro ndiro njira ya macheye
ya kuphahira wokofu

1 Mwi Agalatia! Mbona munahendwa azuzu? Mwalogbwa ni ani?
Mwasemurirwa vinono mana ga Jesu Masihi kuolagbwa msalabani.
2 Sambi hebu nikuuzeni chitu. Dze, mwaphokera Roho Mtakatifu kpwa
kulunga Shariya, hebu kpwa kukuluphira mrigosikira?
3 Kpwadze munahendwa azuzu hivyo? Mwaandza kumkuluphira
Jesu kpwa kutegemea nguvu za Roho Mtakatifu, vino mbona mnalonda
kpwenderera na nguvu zenu enye?
4 Mambo gosi garigokuphahani gakala ga bure? Kpwa kpweli tai-
wezekana gakale ga bure!
5 Dze, Mlungu anakuphani Rohowe na kukuhenderani vilinje kpwa
sababu ya kulunga Shariya? Sivyo hivyo, ela ni kpwa sababu mu-
nakuluphira higo mrigosikira kuhusu Jesu.
6 Nauhaleni mfwano wa Burahimu. Maandiko ganaamba kukala Bu-
rahimu wamkuluphira Mlungu na kpwa sababu iyo, Mlungu achimuisabu
kukala ni mutu wa haki.
7 Phahi, ni mmanye kukala, hinyo amukuluphirao Mlungu ndio uvyazi
wa kpweli wa Burahimu mana anakuluphira dza iye.
8 Maandiko gatabiri kala Mlungu andaapha haki atu asio kala Ayahudi
kpwa kukuluphira. Wamtangazira Burahimu habari nono kuhusu Jesu
chimbere achimuamba, “Makabila gosi duniani gandajaliwa kula kpwa
uvyazio.”

---

† **2:14 2:14** Taphana uhakika ichikala mazungumuzo ga Paulo kpwa Petero gasirira hipho au gaenderera msitari wa 21. **2:16 2:16** Zaburi 143:2; Arumi 3:20,22 **3:6 3:6** Mwandzo 15:6; Arumi 4:3 **3:7 3:7** Arumi 4:16 **3:8 3:8** Mwandzo 12:3

9 Phahi, atu akuluphirao anajaliwa phamwenga na Burahimu, mutu
yejaliwa kpwa sababu ya kukuluphira.
10 Atu osi akuluphirao Shariya ana lana, mana Maandiko ganaamba,
“Mutu yeyesi ambaye kandalunga na kuhenda chila chitu choandikpwa
ndani ya Chitabu cha Shariya, ana lana!”
11 Kpwa kpweli takuna mutu aphahaye haki mbere za Mlungu kpwa
kulunga Shariya, kpwa sababu Maandiko ganaamba, “Atu ndioishi ni hara
ndiophaha haki kpwa kukuluphira.”
12 Yo Shariya taina uhusiano wowosi na kuluphiro. Ela phatuphe,
Maandiko ganaamba, “Mutu ndiyegbwira malagizo gosi ga Shariya
andaishi kpwa sababu ya kulunga zizo Shariya.”
13 Shariya zinatiya lana, ela Jesu wahukombola na lana iyo kpwa kutiywa
lana ye mwenye, ariphoolagbwa msalabani. Kama Maandiko gaambavyo,
“Mutu yeyesi ndiyeolagbwa kpwa kutsomekpwa muhini andalaniwa.”
14 Wahenda hivyo ili gara majaliwa arigolagbwa Burahimu, gahewe atu
asio kala Ayahudi piya. Phahi hunaphokera Roho Mtakatifu huriyelagbwa
mana hunamkuluphira Jesu Muokoli.

Shariya taziyagaluza chilagane cha Mlungu

15 Enehu, hebu nikupheni mfwano huno wa maisha ga chila siku:
Atu airi achiphahana, na kutiirana saini, dze, ni ani awezaye kuiusa au
kuigaluza? Vilagane vya Mlungu ni dza vivyo, tavigaluka.
16 Mlungu waika chilagane hicho na Burahimu na uvyaziwe. Maandiko
gachiamba “uvyaziwe” manage siyo “atu anji a uvyaziwe,” ela manage ni
“mmwenga wa uvyaziwe.” Na ye hiye mmwenga niambaye ni Jesu.
17 Nalonda kuamba hivi: Mlungu waika chilagane na Burahimu. Shariya
za Musa ambazo zalaviwa miaka magana mane na mirongo mihahu bada
ya hicho chilagane, taziweza kuchifuta, wala kuusa chilagane cha Mlungu.
18 Mana ichikala zawadi ya Mlungu inaphahikana kpwa kulunga
Shariya, phahi si lazima kukuluphira chilaganeche. Ela Mlungu wamupha
Burahimu zawadi kpwa mbazize kpwa sababu ya hicho chilagane.

Sababu ya kuikpwa Shariya za Musa

19 Sambi Shariya za Musa kala zina mana yani? Shariya zaikpwa
kutawala atu mana kawaida atu kala nkuhenda dambi. Nazo kala ni
zikale hadi yuya chivyazi cha Burahimu yekala akalagbwa, edze. Mlungu
walavya Shariya na Musa kutsupira kpwa malaika, naye Musa achikala
mpatanishi wa Mlungu na atu.
20 Ngudzi anatakikana wakati pande mbiri zinaika mapatano. Ela
Mlungu ni mmwenga na ye mwenye waika chilagane na Burahimu bila
ya mpatanishi.
21 Dze, Shariya kala zinapinga chilagane cha Mlungu? Hata chidide!
Ichikala Shariya inaweza kurehera anadamu uzima wa kare na kare, phahi
atu angephaha haki kpwa kuzilunga.
22 Ela Maandiko ganaamba chila mutu nkuhenda dambi na kaweza
kuishi kulengana na Shariya. Ndio mana Mlungu walaga kuapha atu
amukuluphirao Jesu Masihi uzima wa kare na kare.

3:10 **3:10** Kumbukumbu 27:26 **3:11** **3:11** Habakuki 2:4 **3:12** **3:12** Alawi 18:5 **3:13** **3:13** Kumbukumbu 21:23 **3:16** **3:16** Mwandzo 12:7 **3:17** **3:17** Kutsama 12:40 **3:18** **3:18** Arumi 4:14

23 Swiswi Ayahudi kala hukafungbwa ni Shariya dza mabusu, hadi
huriphong'azwa matso kala mutu anaphaha uzima wa kare na kare kpwa
kumkuluphira Jesu.
24 Phahi, Shariya kala ni mtawala wehu hadi Jesu ariphokpwedza,
ndipho huphahe haki mbere za Mlungu kpwa kumkuluphira.
25 Sambi kpwa vira hwamkuluphira Jesu, tahutawalwa tsona ni Shariya.

Ana a Mlungu

26 Mwimwi mosi mu ana a Mlungu kpwa kukala mwamkuluphira Masihi
Jesu.
27 Mriphobatizwa kuonyesa kala mu a Jesu, mwaandza maisha maphya
kuhenda tabiyaze.
28 Taphana tafwauti ya Myahudi na Myunani, mtumwa wala mutu huru,
mlume wala mchetu, mana mosi mu amwenga kpwa sababu ya Jesu
Muokoli.
29 Ichikala mu a Jesu, phahi mu vivyazi vya Burahimu, na mundaphokera
majaliwa arigolagbwa Burahimu.

4

1 Hebu lolani mfwano huno. Wakati mrisi achere mwanache, kana
tafwauti na mtumwa, hata dzagbwe mali yosi ni yakpwe.
2 Ni lazima aogophe arezie na aimirizi a malize hadi wakati uriopangbwa
ni ise.
3 Phahi hata swiswi huriphokala tahudzangbwekombolwa ni Jesu
hwakala dza vivyo. Hwakala atumwa huchitawalwa ni mila na dini za
chidunia.
4 Ela wakati wa sawa uriphofika, Mlungu wamhuma Mwanawe mwenye.
Wavyalwa ni mchetu na achiishi kulunga Shariya za Musa,
5 ili akombole atu okala akahendwa atumwa ni Shariya hizo, ndipho nao
akale ana a Mlungu.
6 Sambi kpwa sababu hu ana a Mlungu, Mlungu wareha Roho wa
Mwanawe mwehu mioyoni, naye Roho nkumuiha Mlungu "Baba!"
7 Kpwa hivyo simwi atumwa tsona, ela mu ana a Mlungu, na kpwa vira
mu anae, chila chitu aricho nacho ni chenu.

Paulo analonda Agalatia
auyire ukpweli

8 Kare mriphokala tamummanya Mlungu, mwakala atumwa mchihu-
mikira viumbe ambavyo kala si Mlungu.
9 Ela sambi mnamanya Mlungu, au kpwa kpweli naamba: Mlungu
anakumanyani. Phahi msiuyire tsona mila na dini za chidunia, ambazo
tazina nguvu wala mana. Dze, mnalonda mhendwe atumwa a mambo
higo tsona?
10 Bado mcherelunga sharee za siku malumu, miezi, majira na miaka ili
kumuhamira Mlungu!
11 Nakuonerani mbazi sana. Mana naona kama avi náhenda kazi ya
bure kpwenu.
12 Enehu, nakuvoyani mkale dza mimi kpwa sababu sihendwa mtumwa
tsona ni Shariya. Mana hata mimi nákala dza vivyo murivyo pho
mwandzo: kalani atu asio na lazima ya kulunga shariya za Chiyahudi.
Tamyanikosera rorosi.

3:29 3:29 Arumi 4:13 **4:5 4:5** Arumi 8:15–17

13 Mnamanya kala ukongo wangu ndio urionihenda nedze nikutangazireni habari nono kuhusu Jesu kano ya kpwandza.
14 Kala munaweza kunikahala au kunibera kpwa sababu ya ukongo wangu, ela tamyahenda hivyo. Ela mwanikaribisha avi ni malaika wa Mlungu, ama dza Masihi Jesu mwenye.
15 Dze, raha yenu muriokala nayo wakati hinyo yaphiyaphi? Nakuambirani kpweli, kala inawezekana mngesokola matso genu mkanipha.
16 Dze, sambi ni mviha wenu kpwa kukuambirani ukpweli?
17 Hinyo atu alondao mlunge shariya za Chiyahudi, anaaza kukuhalani zewe, ili mkale kundi rao. Ela nia yao sio nono. Analonda akutenganisheni na mimi ili muashuulikire aho zaidi.
18 Ni vinono kuaza kuhenda mambo ambago niaye ni nono. Ni lazima muhende hivyo wakati wosi, hata ichikala sipho.
19 Enehu, asena angu, hino ni kano ya phiri kusikira utsungu kpwa sababu yenu, dza viratu mchetu wa mimba avyalaye. Na hinyo utsungu undaenderera vivyo hadi maisha genu ndiphoonyesa tabiya za Jesu.
20 Naaza kala ni phamwenga namwi, na nikuambireni pore-pore. Ela kpwa sababu sipho, kpweli munanitiya wasiwasi sana.

Mfwano wa ana airi a Burahimu

21 Hebu niambirani mwimwi mmendzao kulunga Shariya za Musa: Kpwani, tammanya Maandiko ga Musa gaambavyo?
22 Maandiko ganaamba kukala Burahimu wavyala anae airi alume. Mmwenga wamvyala na mchetu mtumwa na wanjina achimvyala na mchetu ambaye kala siye mtumwa.
23 Yuya mwanawe yemvyala na mchetu mtumwa, wavyalwa na mpango wa chibinadamu bahi. Ela yuya mwana yemvyala na mchetu ambaye kala siye mtumwa, wamvyala kpwa sababu Mlungu watimiza chilaganeche kpwa Burahimu.
24 Mambo higa ganaweza kuhendwa dza ndarira, mana hara achetu airi anafwananishwa na vilagane viiri. Hagari ambaye kala ni mtumwa ni mfwano wa chilagane chohendwa dzulu ya Mwango Sinai; chilagane hichi chahenda atu akale atumwa piya.
25 Atu a Jerusalemu ya sambi ni atumwa kpwa sababu ya kulunga shariya za Chiyahudi. Aho ni atumwa dza Hagari ambaye anafwananishwa na chilagane chohendwa Mwango Sinai hiko Warabuni.
26 Ela Sara, ambaye siye mtumwa, wafwananishwa na Jerusalemu yanjina ya mlunguni. Naye ni dza mayo wehu. Naswi hu arisi a iyo Jerusalemu ya mlunguni, kusiko atumwa.
27 Mana Maandiko ganaamba,
"Hererwa uwe mchetu tasa, usiyevyala!
Hererwa sana na upige njerejere
uwe usiye na utsungu wa kuvyala.
Kpwa sababu mchetu ariyerichwa macheye
andaphaha ana anji kuriko hiye ariye na mlumewe."
28 Sambi mwi enehu, mu dza Isaka, mu ana muriovyalwa kpwa sababu ya chilagane cha Mlungu.
29 Siku hizo, yuya mwana yevyalwa na mpango wa chibinadamu, wamgbwayisa yuya yevyalwa na uwezo wa Roho Mtakatifu, na hata siku hizi ni vivyo.

4:22 4:22 a Mwandzo 16:15; **b** Mwandzo 21:2 **4:27 4:27** Isaya 54:1 **4:29 4:29** Mwandzo 21:9

30 Ela Maandiko ga Mlungu ganaambadze? Ganaamba, “Mzole hiye
mchetu mtumwa na mwanawe, mana mwana wa mtumwa kandarisi
phamwenga na mwana wa mchetu ambaye siye mtumwa.”
31 Kpwa hivyo, enehu, swiswi sio ana a yuya mchetu mtumwa, ela hu
ana a hiye mchetu ambaye siye mtumwa.

5

Uhuru wa atu amukuluphirao Jesu

1 Jesu wahupha uhuru ili hukale huru. Kpwa hivyo dinani chilume dza
atu ario huru kpweli, wala msiuye kukala atumwa tsona.
2 Phundzani maneno gangu! Mimi Paulo nakuambirani kala mchikubali
kutiywa tsatsani kama shariya za Chiyahudi zilondavyo, ili Mlungu
akukubalini, phahi chifo cha Jesu tachindakala na mana kpwenu bii.
3 Nakuonyani sana, mlume yeyesi ndiyekubali kutiywa tsatsani kama
Shariya za Musa zilondavyo, phahi ni lazima azilunge zosi.
4 Atu ambao analonda kuphaha haki kpwa kulunga Shariya, anakata
umwenga wao na Jesu, nao anarema mbazi za Mlungu.
5 Ela Roho Mtakatifu nkuhumanyisa kukala hakika Mlungu andahupha
haki, kpwa sababu hunamkuluphira Jesu.
6 Mana uchilonda kukala mfuasi wa Masihi Jesu, kutiywa tsatsani
au kusatiywa tsatsani takuna mana yoyosi. Ela chitu muhimu ni
kumkuluphira na kumendza Mlungu na atu anjina.
7 Mwandzo kala munaphiyato sana. Sambi, ni ani yekuyugani na
kukuhendani msilunge kpweli?
8 Lichengo-chengo hiro tariyala kpwa Mlungu, yekutsambulani!
9 Hamira chache nkuumusa unga munji. Sawa na kpwamba mafundzo
machache ga handzo ganachenga atu anji.
10 Kpwa vira mu a Bwana Jesu nina hakika tamundagbwira maneno
ga atu anjina ela mundalunga maneno gangu. Na ndiyekuyugani
andaamulwa, hata akale ni ani.
11 Enehu, nahubiri kukala kutiywa tsatsani kama shariya za Chiyahudi
zilondavyo si muhimu, na ndio mana bado nagayiswa ni Ayahudi. Kala
nahubiri kuhusu kutiywa tsatsani badala ya msalaba wa Jesu, nisingekala
naakosera.
12 Naaza kala hinyo atu ambao anakuyugani kuhusu kutiywa tsatsani
angehendadzitula tse!

Kuishi maisha
kpwa msada wa Roho Mtakatifu

13 Enehu, Mlungu wakutsambulani mkale huru. Ela msihumire uhuru
wenu kulunga tamaa za dambi, ela teryanani na mmendzane.
14 Mana Shariya zosi zinakamilishwa ni shariya mwenga, nayo inaamba,
“Mmendze myao dza vyo udzimendzavyo mwenye.”
15 Ela mchilaumiana na kuryana, dzimanyirireni sedze mkaangamizana.
16 Phahi naamba, ishini kulunga Roho Mtakatifu, namwi tamundatimiza
tamaa za dambi.
17 Mana mambo gatakpwago ni asili ya chibinadamu sigo alondago
Roho Mtakatifu, na alondago Roho Mtakatifu sigo gatakpwago ni asili ya
chibinadamu. Roho Mtakatifu na asili ya chibinadamu vinapingana, kpwa
hivyo ni vigumu kuhenda mambo manono ulondavyo.

4:30 4:30 Mwandzo 21:10 **5:9 5:9** 1 Akorintho 5:6 **5:14 5:14** Alawi 19:18 **5:17 5:17** Arumi 7:15–23

18 Ela uchilongozwa ni Roho, kutawalwa ni shariya za Chiyahudi.
19 Mahendo galondwago ni asili ya chibinadamu ga wazi, nago ni higa:
udiya, uzembe, tamaa ya achetu ama alume anji,
20 kuabudu vizuka, utsai, kuzirana, kuheha, kuonerana wivu, tsukizi,
uchoyo, kudzitenga na atu, kuganya atu makundi ga kupingana,
21 chidzitso, ulevi, sharee za kunwa uchi na kuvwina chimalaya,
na mambo ganjina ga kuigana na higo. Nakuonyani tsona kama
nrivyokuonyani awali, atu ahendao mambo higo taandarisi ufalume wa
Mlungu.
22 Ela Roho Mtakatifu achihulongoza, andareha mambo higa: mendzwa,
raha, amani, kuvumirira, mbazi, tabiya nono, uaminifu,
23 upole, na kudzikanya. Taphana shariya yoyosi ipingayo mambo higa.
24 Atu achikala a Masihi Jesu taatawalwa tsona ni asili zao za chibi-
nadamu. Asili yao ni kama avi yakotwa misumari msalabani.
25 Kpwa vira Roho Mtakatifu wahupha maisha maphya, phahi ni lazima
hulunge njiraze.
26 Hipho, ni lazima huriche ngulu, husihehe wala husionerane wivu.

6

Ni lazima mteryane

1 Enehu, mutu achihenda dambi, mwimwi mlongozwao ni Roho Mtakat-
ifu ni lazima mumkanye, ela mkanyeni chituwo. Dzimanyirireni, ili namwi
sedze mkajezwa.
2 Teryanani tabu zenu, namwi mundakala munatimiza malagizo ga Jesu.
3 Mutu yeyesi achidziona muhimu, na kumbavi si chochosi, phahi
anadzichenga mwenye.
4 Chila mmwenga ni lazima adzipime mahendoge. Achikala akahenda
manono ndipho ahendere ngulu mahendoge, ela asipime mahendoge na
atu anjina.
5 Mana chila mmwenga ni lazima atsukule mzigowe mwenye.
6 Chila afundzwaye ujumbe wa Mlungu ni lazima aganye rizikize na
mwalimuwe.
7 Msidzichenge! Mlungu kachengbwa wala kaphuphizwa. Kpwa kpweli
mutu andavuna aphandacho.
8 Mutu achilunga tamaa mbii za asili ya chibinadamu na kuhenda mai,
andaangamizwa ni hizo tamaaze. Ela achilunga Roho Mtakatifu kuhenda
manono, andaphaha maisha ga kare na kare kula kpwa Roho Mtakatifu.
9 Phahi, nahusiremweni kuhenda manono, mana husiphokata tamaa,
hundavuna manono wakatiwe uchifika.
10 Kpwa hivyo chila huphahapho nafwasi, nauhendeni manono kpwa
atu osi, hasa kpwa afuasi ayawehu.

Onyo ra mwisho

11 Sambi lolani, naandika na harufu kulu na mkpwono wangu wenye!
12 Hinyo ambao anakulazimishani mtiywe tsatsani, analonda aonekane
anono kpwa Ayahudi kpwa vira murivyohenda miiri yenu. Anahenda
hivyo ili asiteswe kpwa kuambira atu ategemee msalaba wa Jesu macheye,
bila ya kutiywa tsatsani.
13 Hata aho atiywao tsatsani piya taalunga Shariya zosi, ela bado
anakutakani mwimwi mtiywe tsatsani ili adzikutule kpwa Ayahudi kpwa
sababu ya miri yenu.

14 Ela mino sina cha kuhendera ngulu isiphokala msalaba wa Bwana
Jesu Masihi bahi. Mambo ambago atu atawalwao ni asili ya chibinadamu
anagaona manono, kpwangu mino tagana mana kpwa sababu ya msalaba.
Nami mambo ambago nagaona manono, kpwao tagana mana.
15 Kutiywa tsatsani au kusatiywa tsatsani, si chitu. Cha muhimu ni mutu
kuphaha maisha maphya kula kpwa Mlungu.
16 Mlungu naaonere mbazi atu osi alungao malagizo higa, na akale
salama. Phahi hinya ndio atu a Mlungu kpwa kpweli.
17 Chimarigizo nakuambirani, hangu sambi simendze mutu aniyuge-
yuge. Mana mwangu mwirini nina makuphyu ga kupigbwa mawe na
milawa, kuonyesa kukala ni mtumwa wa Jesu.
18 Enehu, nakuvoyerani Bwana Jesu Masihi akujaliyeni mosi. Amina.

Baruwa ya Paulo yoandikira
AEFESO
Tanga mbere

Baruwa hino ya Paulo kpwa afuasi a Jesu a mudzi wa Efeso, wayaandika ariphokala jela (soma 3:1). Mudzi wa Efeso kala ni mmwenga wa midzi mikulu ya utawala wa Arumi. Efeso kala ndiyo chandzo cha bishara na mali; piya kala kuna Ayahudi anji. Paulo waphiya hiko wakati wa charoche cha phiri na cha hahu cha kpwendatangaza habari nono kuhusu Jesu (soma chitabu cha *Mahendo ga Mitume,* sura ya 19) na achisagala kpwa muda wa kama miaka mihahu.

Baruwa yoandikirwa Aefeso inagomba kuhusu mpango wa Mlungu wa kuaokola anadamu. Paulo anaatambukiza kala Jesu wafwa msalabani ili ahukombole (1:7–8), ela Mlungu wamfufula, na sambi akala na Mlungu phatu pha ishima kulu, ambako anatawala vi sambi hata kare na kare (1:20–21).

Kano mbiri, Paulo anavoyera afuasi ayae hiko Efeso (1:15–23 na 3:14–21). Anamshukuru Mlungu kpwa sababu ya kuluphiro rao na mendzwa yao, naye anavoya Mlungu aajaliye amanye uwezo wa Mlungu urivyo wa ajabu na mendzwa ya Jesu isiyo na chipimo.

Dzambo ra afuasi osi kukala chitu chimwenga na Jesu ni muhimu sana himu baruwani, hata ganagombwa kano mirongo miiri. Paulo anaamanyisa Aefeso kala atu ariophaha maisha maphya analondwa kuhenda mahendo maphya (4:17—5:20).

Chisha, Paulo anafundza alume na achetu ao, avyazi na anache, na atumwa na asiokala atumwa kusagalato dza afuasi a Jesu alondwavyo kusagala (5:21—6:9). Mwisho, anafundza kuhusu silaha za viha za chiroho (6:10–20).

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mwadzo 1:1–2
Paulo anatogola Mlungu kpwa mpangowe wa kuokola atu 1:3—3:21
Maisha maphya ga afuasi a Jesu 4:1—5:21
Kuishi vinono na atu a phako kaya 5:22—6:9
Viha vya chiroho 6:10–24

1 Baruwa hino ila kpwangu mimi Paulo, mtume yetsambulwa ni Mlungu
kpwa kumendzakpwe ili nihende kazi ya Masihi Jesu.
Nakuandikirani mwimwi atakatifu a Mlungu mkalao mudzi wa Efeso na
ambao mu afuasi aaminifu a Masihi.*
2 Baba Mlungu na Bwana Jesu Masihi naakujaliyeni na mkale salama.

Mlungu naatogolwe kpwa mpangowe wa kuokola atu

3 Naatogolwe Mlungu ambaye piya ni Isengbwa wa Bwana wehu Jesu
Masihi. Mana wahujaliya mambo manono ga chiroho galago dzulu kpwa
kuhuunganisha na Jesu.
4 Mlungu wahutsambula hukale atu a Jesu. Wahutsambula hata kabila
kadzangbweumba dunia, ili hukale atakatifu na bila lawama mbereze.

1:1 1:1 Mahendo 18:19–21; 19:1 * **1:1 1:1** Vitabu vyanjina vya kare tavina maneno higa: *Mkalao mudzi wa Efeso.*

5 Mlungu waonato na achikata shauri kuhuhenda anae. Wahenda hivyo
kpwa gara hurigohenderwa ni Jesu Masihi, kulengana na mpangowe na
vyomhamira.
6 Nahumtogoleni Mlungu kpwa mbazize nyinji za ajabu arizohupha
kpwa sababu ya arigohenda mwanawe ammendzaye sana.
7 Mana Jesu ariphofwa msalabani hwakombolwa na huchiswamehewa
dambi zehu. Gaga gakala kulengana na zo mbazize nyinji
8 arizohuonyesa. Mlungu wahupha marifwa gosi ga kuelewa njiraze,
9 na achihumanyisa mpangowe wa siri, arioupanga hangu kare kulen-
gana na viratu arivyoona vinamhamira. Wakata shauri kumuhumira Jesu
10 kukamilisha mpango hinyo wakatiwe uchifika. Andakusanya vitu
vyosi phamwenga, virivyo dzulu mlunguni na virivyo duniani. Naye Jesu
ndiye ndekala mkpwulu.
11 Vitu vyosi vinahendeka kulengana na mpango na uamuzi wa Mlungu.
Naye wakata shauri chimbere kuhutsambula hukale atue kpwa kuhuun-
ganisha na Jesu.
12 Sambi swiswi ambao hu a kpwandza kumtarajiya Jesu, hunalondwa
humtogole Mlungu kpwa ngumaye.
13 Mwimwi ambao simwi Ayahudi mwasikira maneno ga kpweli, yani
habari nono kuhusu Jesu, ambazo zakureherani wokofu. Mwamkuluphira
Mlungu, naye wakutiyani mola wa Roho Mtakatifu ariyehulaga kuonyesa
kukala mu akpwe.
14 Mlungu wahuikira Rohowe dza mzamana hadi ndiphohukombola
kabisa, hukale atue. Nahutogoleni utakatifu wa Mlungu!

Jesu ana uwezo na andakamilisha chila chitu

15 Enehu, násikira kala munamkuluphira Bwana Jesu na kumendza atu
osi a Mlungu. Kpwa sababu iyo
16 sidzangbwericha kumshukuru Mlungu kpwa sababu yenu wala
kuricha kukuvoyerani.
17 Navoya Mlungu wa Bwana wehu Jesu Masihi ambaye ni Baba
wa nguma, akupheni ikima ya chiroho, na akumanyiseni arivyo, ili
mummanye vinono zaidi.
18 Piya navoya mng'azwe matso, ili mmanyeto chira mgodzeracho na
ambacho wakuihirani. Chitu hichi ni ura urisi wa nguma ariolaga
atakatifue.
19 Tsona mmanye uwezo wa Mlungu urivyo wa ajabu. Uwezo hinyo
uhendao kazi kpwehu swiswi huriokuluphira ni sawa na uwezowe
mkpwulu,
20 ambao Mlungu wauhumira ariphomfufula Jesu. Kpwa kuhumira
uwezo hinyo, wamuika mkpwono wa kulume, phatu pha ishima kulu sana,
hiko mlunguni.
21 Phahi Jesu ana uwezo mkpwulu kuriko atawala na viumbe vyosi
virivyo na uwezo, kula sambi hipha duniani hata kare na kare.
22 Mlungu wamupha uwezo wa kutawala chila chitu. Chisha
achimuhenda akale chitswa cha afuasie,
23 ambao ni mwiriwe. Nao afuasie anakamilisha kazi za Jesu,†
akamilishaye chila chitu chila phatu.

1:7 1:7 Akolosai 1:14 **1:20 1:20** Zaburi 110:1 **1:22 1:22** Zaburi 8:6 **1:22 1:22** Akolosai 1:18
† **1:23 1:23** Ama: *Kanisa rikale kamili dza viratu Jesu.*

2

Hunaokolwa ni mbazi za Mlungu

1 Hipho kare kala mkafwa chiroho kpwa sababu ya dambi zenu na
kumpinga Mlungu.
2 Wakati hinyo, mwalunga mambo mai ga dunia na kumuogopha
Shetani. Naye ndiye atawalaye pepho na atu asiomuogopha Mlungu.
3 Swiswi hosi piya hwaishi dza vivyo aho. Hwalunga tamaa zehu za
dambi na nia za chibinadamu. Naswi kala hunagodzwa ni adabu kali ya
Mlungu dza aho.
4 Ela Mlungu ana mbazi nyinji. Na kpwa sababu ya kuhumendza sana,
5 wahupha uzima dza viratu Jesu arivyofufulwa. Wahenda hivyo wakati
kala hukafwa chiroho kpwa makosa gehu. Phahi, wahuhenda hukale moyo
tsona phamwenga na Masihi. Phahi hwaokolwa ni mbazi na mendzwa ya
Mlungu.
6 Kpwa kuunganishwa na Jesu Muokoli, hwafufulwa na kuikpwa
phamwenga naye hiko dzulu mlunguni.
7 Mlungu wahenda mambo higo gosi ili utajiriwe wa ajabu na mbazize
zisizo chipimo zionekane hata kare na kare. Naye wahuonera mbazi kpwa
sababu ya gara hurigohenderwa ni Jesu Muokoli.
8 Mwaokolwa ni mbazi na mendzwa ya Mlungu tu mriphomkuluphira
Jesu. Na hinyo wokofu si kazi yenu, ela ni zawadi ya bure kula kpwa
Mlungu.
9 Mana tamyahewa tuzo kpwa kazi nono, kpwa hivyo sedze mkahenda
ngulu.
10 Mlungu wahuumba hivi hurivyo sambi. Achihuunganisha na Masihi
Jesu, ili huhende mahendo manono ambago wahupangira chimbere
hugahende.

Atu osi amukuluphirao Jesu ni amwenga

11 Phahi mwimwi ambao tamyavyalwa Ayahudi, dzimanyeni murivyo.
Mnamanya kala Ayahudi ana ngulu kpwa sababu ya kutiywa tsatsani
kuonyesa kala ni atu muhimu a Mlungu. Nao anakuberani mwimwi
msiokala Ayahudi kpwa sababu tamuna dalili yoyosi kuonyesa kala mu
atu a Mlungu. Ela hiko kutiywa tsatsani ni kazi ihendwayo ni anadamu
bahi. *
12 Wakati na hinyo kala tammanya Jesu Masihi ni ani. Mwakala kama
ajeni mana kala tamuna fungu ra manono ga atu a Mlungu, yani Aiziraeli.
Aho ajaliwa ni Mlungu kulengana na ahadize, ela mwimwi kala tamumo.
Tsona kala munaishi duniani bila ya kuluphiro wala kummanya Mlungu.
13 Mwakala kure na Mlungu, ela sambi kpwa sababu ya kuunganishwa
na Masihi Jesu ariyefwa msalabani, mwarehwa phephi.
14 Phahi, Jesu mwenye wahurehera amani kpwa kuaunganisha Ayahudi
na asiokala Ayahudi. Wahuhenda chitu chimwenga kpwa kuusa uadui
uriohuhenda huzirane.
15 Shariya za Chiyahudi zina malagizo manji, ela Jesu ariphofwa,
waziusa. Chihivyo, wahuunganisha naye ili Ayahudi na asio kala Ayahudi
akale kundi mwenga. Wahurehera amani

2:1 2:1 Akolosai 2:13 * **2:11 2:11** Kutiywa tsatsani kala ni dalili ya chimwiri kuonyesa ahadi ya Mlungu na atue. (Soma chitabu cha Mwandzo sura ya 17.) **2:15 2:15** Akolosai 2:14

16 na kuusa uadui ariphofwa msalabani. Chisha achihuuyizira uhusiano
mnono na Mlungu.
17 Wakpwedzatangaza ujumbe wa kureha amani kpwenu mwimwi
ambao kala mukure na Mlungu na hinyo ambao kala a phephi naye.
18 Mana gara hurigohenderwa ni Jesu, ganahenda Ayahudi na atu
asiokala Ayahudi aweze kufika kpwa Baba kpwa msada wa iye Roho
mmwenga.
19 Phahi, mwimwi atu msio kala Ayahudi simwi ajeni tsona. Ela mu ana
a Mlungu na enyezi phamwenga na atu a Mlungu.
20 Hu dza mawe gadzengerwago dzengo dziphya ni mitume na manabii.
Na hiro dzengo rinadzengbwa dzulu ya dziwe kulu ra msingi, ambaro ni
Masihi Jesu mwenye.
21 Tsona ndiye azuwiyaye dzengo zima na kurihenda rikamilike. Anari-
henda rikale phatu phatakatifu photengbwa kuvoya Mlungu.
22 Phahi, kpwa sababu ya kuunganishwa na Bwana Jesu, mwi atu msio
kala Ayahudi, mu seemu ya dzengo ra chiroho risagalaro Mlungu.

3

Paulo anatangaza mpango wa Mlungu

1 Mimi Paulo náfungbwa jela kpwa sababu ya kukutangazirani Masihi
Jesu mwi atu msio kala Ayahudi.
2 Nina hakika mwasikira kare kukala Mlungu wanijaliya nikale
mtumewe kpwa ajili yenu.
3 Kama nchivyokuambirani kpwa ufupi hipho mwandzo, Mlungu wani-
manyisa mpangowe wa siri.
4 Mchisoma higo nrigoandika, mundaelewa vira nimanyavyo mpango
wa siri kuhusu Jesu Muokoli.
5 Hangu kare Mlungu waika mpangowe siri, wala takuna yeyesi yeu-
manya. Ela badaye wahumira Rohowe kumanyisa mitumee na manabiige
matakatifu.
6 Na huno ndio mpango wa siri wa Mlungu: Kuahenda Ayahudi na asio
kala Ayahudi akale anae, dza vilungo vya mwiri mmwenga, kpwa kuamini
habari nono kuhusu Jesu Muokoli. Sambi hata atu asio kala Ayahudi nao
anaweza kuphaha ahadi za Mlungu.
7-8 Mlungu wanipha kazi ya kutangaza hizo habari nono kpwa atu asio
kala Ayahudi. Nazo zina utajiri wa ajabu usiopimika wa Jesu Muokoli.
Hata dzagbwe sifwaha kuriko atu osi a Mlungu, ela Mlungu wahenda hivyo
kpwa mbazize na uwezowe mkpwulu.
9 Mlungu muumba wa vitu vyosi wanitsambula kuambira atu osi
mpangowe wa kuokola atu, ambao kala anao hangu mwandzo.
10 Ela sambi Mlungu anahumira atue kuonyesa viumbe vyosi
vitawalavyo na virivyo na uwezo hiko mlunguni vira arivyo na marifwa
manji.
11 Hinyu ni mpango wa Mlungu hangu mwandzo. Nao watimizwa ni kazi
yohendwa ni Bwana wehu Masihi Jesu.
12 Kpwa kumkuluphira na kuunganishwa naye, huna uhakika wa kufika
mbere za Mlungu bila ya wuoga.
13 Phahi msifwe moyo kpwa higa ganiphahago kpwa sababu yenu. Higa
ganaonyesa kukala mu atu muhimu.

2:16 2:16 Akolosai 1:20 **2:17 2:17** Isaya 57:19 **3:4 3:4** Akolosai 1:26,27

Paulo anavoyera atu a Mlungu

14 Nchiririkana ukulu na marifwa ga mpango wa Mlungu, nachita
mavwindi mbere za Baba,
15 Muumba wa vitu vyosi virivyo hiko dzulu mlunguni na duniani. *
16 Navoya Mlungu akutiyeni nguvu mioyoni kula kpwa hinyo utajiriwe
wa ajabu kpwa uwezo wa Rohowe.
17 Navoya Jesu Masihi asagale mwenu mioyoni siku zosi kpwa sababu
munamkuluphira. Mendzwa ya Mlungu naikale dza mtsanga wa mboleya
ili muhende mizi ya kudina.
18 Mlungu naakupheni uwezo, mwimwi phamwenga na atakatifue osi
kuelewa vira Jesu ahumendzavyo. Mana anahumendza na mendzwa isiyo
na chipimo.
19 Navoya mmanye mendzwa ya Jesu irivyo kulu kutsapa achili zenu, ili
mkale kamili viratu Mlungu alondavyo.
20 Mlungu naatogolwe kpwa sababu ya uwezowe wa ajabu uhendao kazi
mwehu mioyoni! Kpwa kpweli anaweza kuuhendera mambo makulu sana
kuriko vira huvoyavyo na kufikiriya!
21 Mlungu naatogolwe ni atue kpwa sababu ya kazi za Masihi Jesu, hata
kare na kare! Amina.

4

Afuasi a Jesu
analondwa kukala chitu chimwenga

1 Phahi mimi ni busu kpwa kazi ya Bwana Jesu, nakuvoyani sana
mkale na maisha ga kumuhamira Mlungu. Ni lazima muishi maisha
gamhamirago Mlungu, mana wakutsambulani.
2 Msihende ngulu tse. Ela ni lazima mkubali maoni ga ayawenu.
Mvumiririane na mswameheane mioyo kutsuka.
3 Hendani chadi wakati wosi kuika umwenga uriorehwa ni Roho
Mtakatifu. Hendani hivyo kpwa kuishi na amani.
4 Swiswi hosi hu mwiri mmwenga, hwaphokera Roho mmwenga, na
hwahakikishirwa raha ya ajabu badaye.
5 Huna Bwana mmwenga, imani mwenga na ubatizo mmwenga.
6 Mlungu ni mmwenga, naye ndiye Baba wa swiswi hosi. Anahutawala,
anahuhumira kuhenda kazi, na anakala mwehu mioyoni.
7 Ela chila mmwenga wajaliwa chipawache malumu kulengana na vira
Jesu arivyolonda kulavya.
8 Ndiyo mana Maandiko ganaamba:
"Ariphopanda kuphiya dzulu kpwenye,
waphiya na mateka anji,
na achiaganyira atue zawadi."
9 (Sambi "Wapanda kuphiya dzulu" manage nini? Manage ni kukala,
mwandzo watserera kuphiya kuzimu. *
10 Phahi iye ariyetserera kuzimu ndiye ariyepanda ko dzulu kpwenye, ili
akamilishe chila chitu chila phatu.)
11 Naye ndiye ariyeapha atu vipawa. Anjina waatsambula akale mitume,
anjina manabii, na anjina ahubiri. Chisha anjina nao achiatsambula akale
achungaji na alimu a atu a Mlungu.

---

* **3:15 3:15** Chiyunani chinaamba, *ambaye piya ni isengbwa wa mbari zosi hiko mlunguni na duniani.*

4:2 4:2 Akolosai 3:12,13 **4:8 4:8** Zaburi 68:18 * **4:9 4:9** Ama: *Tsini himu duniani.* Piya soma Baruwa ya Kpwandza ya Petero 3:19.

12 Kazi yao ni kutayarisha atu a Mlungu ili amuhumikire na kutiya nguvu
mwiri wa Jesu.
13 Phahi higa gandaenderera hadi kuluphiro rehu hosi rikale mwenga na
humuelewe hiye Mwana wa Mlungu, ili huphere chiroho na hukale kamili
dza viratu Jesu.
14 Hipho tahundaphirikpwa hiku na hiko ni mafundzo ga handzo dza
anache. Wala tahundachengbwa ni atu ambao nkulongoza ayawao makosa
na werevu wao. Hinyo nkuhenda ayawao dza vidau viphirikpwavyo hiku
na hiko ni phuto na maimbi.
15 Ela hundalunga kpweli na kumendzana zaidi, ili hukale dza Jesu kpwa
chila chitu. Iye ndiye chitswa
16 navyo vilungo vyosi nkugbwirana na kukala mwiri mmwenga. Chila
chilungo nkuhenda kaziye, nkuterya na kumendza vilungo vyanjina, ili
mwiri mzima uzidi kukula.

Afuasi a Jesu ni lazima aishi maisha maphya

17 Phahi enehu, nakuonyani dza mtume wa Bwana Jesu: Msiishi tsona
dza atu asiommanya Mlungu, ambao maazo gao ni ga chipuzi.
18 Tsona a jizani taaelewa ukpweli wa Mlungu. Atu hinyo a kure na
uzima ambao Mlungu anaapha atue, mana taamanya njiraze na ni visoto.
19 Kazi yao ni kuhenda udiya na mambo mai ga chila aina na wala taaona
haya.
20 Ela mwimwi tamyadzifundza hivyo kula kpwa Jesu,
21 ambaye ni chandzo cha ukpweli. Nina hakika mwafundzwa na
mchisikira habarize.
22 Mwafundzwa mriche tabiya na njira zenu mbii za asili ya dambi
mrizokala nazo pho kare. Maazo genu mai gakuyugani na gachibananga
tabiya zenu.
23 Phahi galuzani maazo genu gakale maphya.
24 Tsona muonyese tabiya nyiphya, mana mu viumbe viphya ambavyo
Mlungu waviumba dza vyo arivyo ye mwenye, kpwa kuhenda ga haki na
utakatifu wa kpweli.
25 Phahi richani handzo. Chila mmwenga ni lazima amuambire myawe
kpweli, mana hosi hu vilungo vya mwiri mmwenga.
26 Mchitsukirwa, msihende dambi. Msikale na tsukizi dzuwa dii,
27 wala msimuphe Shetani nafwasi akakushindani.
28 Muivi naariche kuiya, na badalaye ahende kazi ya sawa, ili aphahe
chitu cha kuganya na ayae ambao taana.
29 Msigombe maneno gogosi ga kulaphiza, ela gombani maneno ga
kuterya ayawenu kulengana na maitaji gao, ili aphundzao aphahe fwaida.
30 Msimtsukize Roho Mtakatifu ambaye ni mola wa Mlungu kuonyesa
mu akpwe. Hiye Rohowe anahakikisha kala kuredza siku ambayo Mlungu
andakukombolani.
31 Phahi richani utsungu, usiru, tsukizi, kuheha, na kulaphizana. Takuna
kuzirana tsona wala kuhenderana mambo mai-mai.
32 Ela oneranani mbazi na muhenderane mambo manono. Mswame-
heane dza viratu Mlungu arivyokuswameheni kpwa sababu ya Jesu
ariyehuokola.

4:16 **4:16** Akolosai 2:19 **4:22** **4:22** Akolosai 3:9 **4:24** **4:24** **a** Akolosai 3:10; **b** Mwandzo 1:26
4:25 **4:25** Zakariya 8:16 **4:26** **4:26** Zaburi 4:4 **4:32** **4:32** Akolosai 3:13

5

Tabiya ambayo inafwaha kulungbwa ni Afuasi a Jesu

1 Phahi, muigeni Mlungu, kpwa vira mu anae mmendzwao sana.
2 Mendzanani wakati wosi, dza viratu Jesu arivyohumendza hata achifwa kpwa sababu yehu. Wadzilavya dza sadaka imuhamirayo Mlungu.
3 Msihadzwe na mambo ga kuzinga, udiya wala kuaza mali za atu, mana mambo higo tagafwaha kuhendwa ni atakatifu a Mlungu.
4 Tsona msigombe maneno ga waibu, ga chipuzi wala msihende machani mai-mai sigofwaha. Ela mshukuruni Mlungu wakati wosi.
5 Ni lazima mmanye kukala takuna mzindzi, mdiya na aazaye mali za atu (badala ya kumuabudu Mlungu) ndiyekala na urisi wowosi kpwenye ufalume wa Jesu na wa Mlungu.
6 Msikubali kuchengbwa ni mutu na maneno ga kuphupha, mana Mlungu andaatiya adabu kali atu ambao taamuogopha kpwa sababu ya higo mambo mai nchigokuambirani.
7 Phahi musigbwirane na atu ayi tsetsetse.

Maisha genu nagakale dza mwanga

8 Kare mwimwi kala mu jizani, ela hangu mkale afuasi a Jesu, mu mwangani.
9 Na ario mwangani kazi yao ni kukala na tabiya nono, kuhenda mambo ga haki, na kugomba kpweli wakati wosi.
10 Kpwa hivyo dzifundzeni mambo gamhamirago Mlungu, ili muishi dza atu ario mwangani kpweli.
11 Musigbwirane na atu a jiza ahendao mambo mai. Ela higo mambo gao mai ahendago, gaikeni mwangani.
12 Kpwa kpweli ni waibu hata kugomba kuhusu mambo gahendwago chisiri ni atu asiomuogopha Mlungu.
13 Ela gachiikpwa mwangani, gandaonekana ching'ang'a, mana mwanga undagang'aza.
14 Mwanga ndio uhendao vitu vionekane. Ndiyo mana atu nkuamba:
"Lamuka we urereye!
Ng'alwa ni matso, wala usikale dza lufu.
Naye Jesu andakung'azira."
15 Phahi dzimanyirireni vira muishivyo, msikale dza azuzu, ela kalani alachu na muonyese tabiya nono.
16 Hendani manono chila mphahapho nafwasi, mana hizi ni siku mbii.
17 Kpwa hivyo msikale azuzu, ela ni lazima muelewe gara Mlungu alondago muhende.
18 Msilewe uchi, mana ulevi unabananga maisha. Ela tawalwani ni Roho Mtakatifu.
19 Imbiranani Zaburi na mawira ganjina ga kumtogola Mlungu. Muimbireni Bwana Jesu mioyo kutsuka.
20 Na mumshukuru Baba Mlungu wakati wosi kpwa chila ahendaro, kpwa sababu ya Bwana wehu Jesu Masihi.

Mutu na mchewe alondwavyo aishi

21 Enehu, ni lazima mphundzane kpwa mana munamuogopha Jesu.

5:2 5:2 Kutsama 29:18; Zaburi 40:6 **5:16 5:16** Akolosai 4:5 **5:19 5:19** Akolosai 3:16,17

22 Achetu nakuambirani hivi. Chila mchetu ni lazima asikize mlumewe,
dza viratu amphundzavyo Bwana Jesu.
23 Mana mlume ni mkpwulu wa mchewe dza viratu Jesu arivyo mkpwulu
wa atue, naye ndiye muokoli wao.
24 Phahi chila mchetu ni lazima aphundze mlumewe kpwa rorosi, dza
viratu afuasi a Jesu amphundzavyo.
25 Alume namwi, amendzeni achetu enu dza viratu Jesu arivyomendza
afuasie hata achidzilavya afwe.
26 Wafwa ili atakase atue na ubatizo kpwa kuhumira nenore, na
kuatenga
27 akale a haki na bila lawama. Andaphokera atue dza viratu bwana
arusi aphokeravyo bibi arusi wa nguma, mana kana dowa wala chochosi
chii.
28 Viratu Jesu arivyomendza atue, chila mlume naye ni lazima amendze
mchewe. Mana amendzaye mchewe, anadzimendza mwenye.
29 Takuna yezira mwiriwe, ela nkuurerato na kuutundza. Vivyo hivyo
Jesu naye nkuhutundzato swiswi atue,
30 kpwa vira hu vilungo vya mwiriwe.
31 Kama Maandiko gaambavyo, “Kpwa sababu hiyo, mlume andaricha
ise na nine, agbwirane na mchewe, nao osi airi andakala mwiri
mmwenga.”
32 Maneno higa gana ukpweli uriodzifwitsa, mana ganahusu Jesu na
atue.
33 Phahi nakuambirani, chila mlume ni lazima amendze mchewe
dza viratu adzimendzavyo mwenye, na chila mchetu naye ni lazima
amuogophe mlumewe.

6

Avyazi na ana aho alondwavyo aishi

1 Namwi anache ambao mu afuasi a Jesu, ogophani avyazi enu, mana
iyo ndiyo haki.
2 Shariya ya kpwandza iriyo na ahadi inaamba, “Ishimu sowe na mayoo,
3 ili uongokerwe na uishi maisha mare phapha duniani.”
4 Ano baba namwi, msihendere ana enu chibako, ela arereni na adabu
nono na kuafundza mambo ga Bwana Jesu.

Matajiri na atumwa
ao atakpwavyo aishi

5 Mwimwi atumwa ni lazima musikize matajiri genu ga himu duniani.
Aogopheni na kuaishimu moyo kutsuka, dza viratu mumphundzavyo Jesu.
6 Musiahendere vinono wakati anakuonani bahi, ili akutogoleni. Hata!
Ela hendani vira Mlungu amendzavyo, kpwa mana mu atumishi a Jesu.
7 Ahumikireni moyo kutsuka, kama avi munamhumikira Mlungu wala
si binadamu.
8 Ni lazima mmanye kala Mlungu andamtuza chila mmwenga kpwa
kaziye nono ndiyohenda, akale mtumwa au siye mtumwa.
9 Namwi matajiri ahenderenito atumwa enu, wala msiatishire. Mana
mwimwi mosi mkpwulu wenu ni ye mmwenga, naye akala mlunguni.
Uamuliwe ni ya haki wala kabaguwa mutu.

5:22 5:22 Akolosai 3:18; 1 Petero 3:1 **5:25 5:25** Akolosai 3:19; 1 Petero 3:7 **5:31 5:31** Mwandzo 2:24 **6:1 6:1** Akolosai 3:20 **6:2 6:2** Kutsama 20:12; Kumbukumbu 5:16 **6:4 6:4** Akolosai 3:21 **6:5 6:5** Akolosai 3:22–25 **6:9 6:9 a** Akolosai 4:1; **b** Kumbukumbu 10:17; Akolosai 3:25

Njira ya kudzirinda na viha vya Shetani

10 Chimarigizo, nalonda uwezo mkpwulu wa Bwana Jesu ukutiyeni nguvu.
11 Vwalani silaha zosi za viha mhewazo ni Mlungu, ili mdzirinde na mipango mibaya ya Shetani ambayo ni ya chiwerevu. 12 Mana tahuheha na anadamu. Ela hunaheha na pepho a nguvu, atawalao na uwezo himu dunia ya jiza, na majeshi ga pepho ayi ario dzulu.
13 Kpwa hivyo halani silaha zosi za viha mhewazo ni Mlungu, ili hata viha vichichacha msiturywe, na mwisho viha vichisira, mdine.
14 Phahi dzimanyirireni kpwa kulunga ukpweli wa Mlungu. Hinyo ukpweli undakala dza mkanda uvwalwao ni asikari. Maisha genu ga kulunga haki nagakurindeni dza chisibao cha chuma.
15 Na habari nono kuhusu Jesu zirehazo amani zindakala dza virahu, ili muimeto.
16 Phamwenga na hivyo vyosi, gbwirirani imani dza ngao. Nayo indazuwiya mivi ya moho itsuphiwayo ni Shetani.
17 Phokerani wokofu ukale dza kofiya ya chuma. Tsona gbwirirani neno ra Mlungu rikale dza fumo rilaviwaro ni Roho Mtakatifu.
18 Voyani kpwa kulongozwa ni Roho Mtakatifu wakati wosi. Mvoyeni Mlungu akuteryeni na mambo gosi. Chisha kalani matso na muenderere kuavoyera atu a Mlungu.
19 Piya nami nivoyerani ili nchiphaha nafwasi ya kutangaza habari nono kuhusu Jesu Muokoli, Mlungu aniphe maneno ga kugomba bila wuoga. Mana hizo habari nono ndizo mpango wa siri ambao Mlungu waning'azira.
20 Hivi sambi mino ni jela kama muhumwa wa Mlungu kpwa sababu ya kutangaza hizo habari. Nivoyerani nienderere kuzitangaza chilume kama nilondwavyo.

Chimarigizo

21 Phahi kpwa kukala nalonda mmanye uzima wangu na vira niendereravyo kuku, ninamuhuma Tikiko, ndugu yehu mmendzwa, ariye ni muaminifu kahi ya kazi ya Bwana Jesu, edze akumanyiseni gosi garigo kuku.
22 Nami namuhuma kpwa lengo riro, edze akuambireni vira huendereravyo na piya akutiyeni moyo.
23 Enehu, Baba Mlungu na Bwana wehu Jesu Masihi naakujaliyeni amani, na mzidi kumkuluphira na kumendzana.
24 Mlungu naamjaliye chila mmwenga amendzaye Bwana wehu Jesu Masihi na mendzwa isiyo na mwisho.

6:14 6:14 a Isaya 11:5; **b** Isaya 59:17 **6:15 6:15** Isaya 52:7 **6:17 6:17** Isaya 59:17 **6:21 6:21** Mahendo 20:4; 2 Timothi 4:12 **6:21 6:21** Akolosai 4:7,8

Baruwa ya Paulo yoandikira
AFILIPI
Tanga mbere

Paulo waandika baruwa hino wakati kala a jela, kuashukuru afuasi a Jesu hiko Filipi kpwa kumterya na kumvoyera. Anatumaini kutuluzwa jela ili aenderere kutangaza habari nono kuhusu Jesu, ela piya anamanya anaweza kuolagbwa. Baruwa hino Paulo anaandika kala ana raha sana. Hata dzagbwe a jela, ela ana raha mana wadzifundza siri ya kudzibaza kutosheka na hali zosi. Tsona anatambukira mbazi zosi arizohenderwa ni afuasi a hiko Filipi.

Paulo anaaonya afuasi ayae kala inawezekana nao piya akagaya. Mana Mlungu anaapha nafwasi ya kumkuluphira Jesu na piya kugayiswa dza vivyo arivyogayiswa, kpwa sababu ya kumkuluphira.

Hinyo afuasi a Jesu hiko Filipi kala ana tabu, kpwa sababu atu anjina kala anafundza handzo. Kala anaamba ni lazima atu alunge Shariya za Musa au taandakubaliwa ni Mlungu. Ela Paulo anaatambukiza kukala atu a Mlungu a kpweli ni hara anaomuabudu kpwa msada wa Rohowe (3:3).

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Shukurani na mavoyo 1:1–11
Paulo ana raha mana habari nono kuhusu Jesu zinatangazwa 1:12–30
Kalani apole dza Jesu 2:1–18
Paulo anapanga kuahuma Timothi na Epafrodito 2:19–30
Kummanya Jesu ni muhimu kuriko gosi 3:1—4:1
Paulo anaatiya moyo afuasi a Jesu hiko Filipi 4:2–20
Salamu 4:21–23

1 Salamu hizi zila kpwangu mimi Paulo na myangu Timothi, atumishi a Jesu Muokoli.

Hunakulamusani mwimwi atakatifu a Mlungu mosi mkalao mudzi wa Filipi. Nakuandikirani mwimwi afuasi mosi a Masihi Jesu phamwenga na vilongozi enu na asaidizi ao.

2 Baba Mlungu na Bwana Jesu Masihi naakujaliyeni na mkale salama.

Shukurani na mavoyo

3 Namshukuru Mlungu wakati wosi nchikufikiriyani.

4 Nami naona raha mwangu moyoni, chila wakati nchikala nakuvoyerani.

5 Mana mwagbwirana nami kutangaza habari nono kuhusu Jesu Muokoli, hangu siku ya mwandzo mriphomkuluphira hadi sambi.

6 Mlungu waandza kazi nono mwenu mioyoni. Nami nina hakika andaenderera nayo hadi Jesu Muokoli achiuya akale akaimala kabisa.

7 Nakumendzani sana, ndio mana chila nihendaro nakufikiriyani mwangu moyoni. Hino ni sawa kpwa mana Mlungu wahujaliya kuhenda kazi phamwenga ambayo wahupha. Mwimwi mosi mwaniterya kutangaza habari nono kuhusu Jesu, na kuahakikishira atu kukala ni za kpweli, hata hivi nrivyo jela.

8 Mlungu anamanya nagomba kpweli: naaza sana kukala namwi, na mendzwa yangu ila moyoni mwa Jesu Muokoli.

1:1 1:1 Mahendo 16:12

9 Nakuvoyerani mzidi kumendzana, mmanyeto Mlungu na muweze
kuelewa tafwauti ya sawa na makosa.
10 Kpwa njira iyo mundaweza kutsambula kuhenda ra sawa, ili mkale
bila ya makosa wala lawama hadi Jesu ndiphouya.
11 Piya mkale na maisha ga haki na tabiya nono kpwa uwezo wa Jesu
Masihi. Atu achiona hivi andamtogola Mlungu na kuona utukufuwe.

Paulo ana raha mana habari nono kuhusu Jesu zinatangazwa

12 Enehu, nalonda mmanye kukala higo garigoniphaha gaterya sana
kueneza habari nono kuhusu Jesu Muokoli.
13 Matokeoge nkukala asikari osi arindao dzumba ra mfalume na atu
anjina osi anamanya kala náfungbwa jela kpwa sababu ya kumuhumikira
Jesu.
14 Kufungbwa kpwangu kukaahenda afuasi anji a Jesu azidi
kumkuluphira, na anainjira nguvu zaidi kutangaza chilume ujumbe
wa Mlungu.
15 Ni kpweli atu anjina anahubiri habari za Jesu na chidzitso, hinyo ni
apindzani, mana analonda aphahe afuasi anji kuriko mimi. Ela anjina
anahubiri moyo kutsuka.
16 Hinyo ahubirio na nia nono anahenda hivyo kpwa kunimendza, kpwa
vira anamanya kala Mlungu wanihuma hipha ili nikanire habari nono
kuhusu Jesu.
17 Na ahubirio kuhusu Jesu Masihi na lengo ra kunipinga, taahenda hivyo
moyo kutsuka. Anaona andanienjerezera mashaka hivi nrivyo jela.
18 Ela si chitu! Akale anahubiri na nia nono hebu mbii, kpwangu mino
ni sawa, nahamirwa kukala Jesu anahubiriwa. Phahi kpwa sababu iyo
nindazidi kuhamirwa.
19 Mana namanya munanivoyera na Roho wa Jesu Masihi andaniterya
na mwisho nindatuluzwa jela.

Lengo ra maisha ga Paulo ni kumuhumikira Jesu

20 Naaza sana na kutumaini nisishindwe nkaphaha waibu. Kula kare
sitishirwa ni chitu chochosi. Hata sambi naaza vivi nrivyo vimtogole Jesu,
nchikala mzima au nchiolagbwa.
21 Kpwangu mino mana ga kuishi ni kumuhumikira Jesu na kufwa ni
fwaida zaidi.
22 Ichikala ni nienderere kuishi, naweza kumuhendera kazi zaidi, ela
simanya nitsambuleni!
23 Navwehwa pande mbiri. Nia yangu baha nifwe ili nikakale na Jesu,
mana hiro ndiro nono zaidi kpwangu.
24 Ela kpwa fwaida yenu baha nienderere kuishi.
25 Namanya kpwa kpweli sindafwa sambi, ili nikuteryeni mzidi ku-
muadamira Mlungu, na kukala na raha kpwa sababu ya kumkuluphira.
26 Phahi nchedza kpwenu tsona mundakala na sababu kulu ya kumto-
gola Masihi Jesu kpwa higo arigonihendera.
27 Ra muhimu zaidi ni muhende viratu ziambavyo habari nono kuhusu
Jesu Muokoli. Phahi nkedza, nkasakpwedza, bado mino nindasikira kukala
mwadina chilume na roho mwenga. Nindamanya kukala munahenda kazi
phamwenga na chadi, ili anjina nao aamini habari nono kuhusu Jesu.

1:13 1:13 Mahendo 28:30

28 Msiogophe atu ambao anakupingani. Kusaogopha kpwenu ni dalili
ya wazi kukala atu hinyo andaangamizwa, ela mwimwi mundaokolwa.
Mlungu mwenye ndiye agahendaye.
29 Mana wakuphani nafwasi ya kumkuluphira Jesu na wakati wanjina
kugayiswa kpwa sababu ya kumkuluphira.
30 Mwaniona nagaya hipho mwandzo, na bado mcheresikira kuhusu
tabu zangu. Phahi namwi ni lazima mgaye dza vivyo.

2

Kalani a pole dza Jesu

1 Enehu mwamkuluphira Jesu naye anakutiyani nguvu. Nayo
mendzwaye inakuhendani muoneto. Isitoshe, munashirikiana na Roho
Mtakatifu kpwa kumendzana na kuonerana mbazi.
2 Kpwa vira ni hivyo, phahi gbwiranani mkale chitu chimwenga ili nami
nikale na raha tsetsetse. Mendzanani na mkale na moyo mmwenga mosi
bu.
3 Msishindane na apindzani enu wala kuhenda ngulu, ela kalani a pole
na ayawenu muaone muhimu kuriko mwi enye.
4 Chila mmwenga naasilole mamboge bahi, ela piya ni lazima adzishu-
ulishe na mambo ga ayae.
5 Ni lazima muririkane mambo gosi dza viratu Jesu Muokoli vyokala
achiririkana.
6 Hata dzagbwe Jesu kala ana asili ya Mlungu, ela kayagbwirira phapho
pha kukala a sawa naye.
7 Ela badala ya hivyo wakubali kuricha vyosi na kukala kama mtumishi.
Wavyalwa dza swiswi na achikala na umbo ra mwanadamu.
8 Wakala mpole na kumuogopha Mlungu hata achifwa chifo cha waibu
kpwa kukotwa misumari Msalabani.
9 Kpwa hivyo Mlungu wamuika phatu pha ishima kulu sana, na
achimupha cheo chikulu kuriko vyeo vyosi;
10 ili kpwa dzina ra Jesu, chila vwindi ripigbwe, mlunguni, duniani na
kuzimu;
11 na chila lilimi rindagomba kukala Jesu Masihi ni Bwana, kpwa utukufu
wa Mlungu Baba.

Kalani mwanga duniani

12 Asena angu, kare huriphokalani phamwenga, kala mchimuogopha
Mlungu dii yosi. Phahi sambi zidini kuhenda hivyo hata vivi ambavyo
sipho. Ni lazima mosi muhende chadi kumuogopha Mlungu kpwa wuoga
na ishima, na kuhenda sawa kpwa atu ambao Mlungu waaokola.
13 Mana Mlungu ndiye ahendaye kazi mwenu mioyoni. Nkukuhendani
muaze alondago na kuhenda kulengana na mpangowe.
14 Phahi, chila muhendaro, rihendeni bila ya kururumika wala kulumba,
15 kpwa atu asiambe kala mu ayi. Ni lazima muishi bila lawama tse.
Mkale ana a Mlungu akalao dunia ya atu a kufyuka na a kumendza dambi.
Mwimwi mundakala dza mwanga mng'ale jizani.
16 Ishini kulengana na neno ra kureha uzima wa kare na kare, ili siku
Jesu achiuya, nikale na ngulu dza mutu wa kushinda mairo na kazi yangu
ikale taiyakala ya bure.

1:30 1:30 Mahendo 16:19–40 **2:10 2:10** Isaya 45:23 **2:15 2:15** Kumbukumbu 32:5

17 Mriphomkuluphira na kumuhumikira Jesu, vyakala kama sadaka
mrizomupha. Mendzerepho mlatso wangu undamwagbwa phamwenga
na sadaka hiyo.* Ichikala hivyo hosi hundahererwani phamwenga.
18 Vivyo hivyo mwimwi namwi hererwani phamwenga nami.

Paulo anapanga kuhuma
Timothi na Epafrodito

19 Bwana Jesu achimendza, ndamhuma Timothi hiko kpwenu vi sambi
sambi, ili wakati achedza hiku na habari zenu, zinitiye moyo.
20 Sina wanjina zaidi ya iye, ambaye anajali mambo genu chikpweli-
kpweli.
21 Mana atu anjina osi anadzishuulisha na mambo gao, wala sigo gara
Jesu Masihi alondago.
22 Hata mwimwi enye mnamanya Timothi arivyo mutu mzuri. Hwa-
henda kazi ya kutangaza habari nono kuhusu Jesu phamwenga, kama
mutu na ise.
23 Phahi mara mwenga nchimanya higo ndigoniphaha, natumaini
kumhuma,
24 nami ninakuluphira kukala Bwana andanihenda nedze ko kpwenu vi
sambi sambi.
25 Mwenehu Epafrodito ni muhendadzi-kazi na asikari myangu wa jeshi
ra Bwana Jesu. Nriphotaka msada mwamhuma kpwedzaniterya. Ela vivi
nikaona ni muhimu auye kuko kpwenu,
26 kpwa sababu anaaza sana kukuonani. Naye ana wasiwasi kpwa vira
mwasikira ni mkpwongo.
27 Ni kpweli Epafrodito wakala mkpwongo hata achiamba afwe. Ela
Mlungu wamuonera mbazi achimphoza. Na achinionera mbazi hata mimi
piya, kpwa vira kayafwa siyaphaha utsungu zaidi ya hura nriokala nao.
28 Ndiyo mana naaza sana kumhuma, ili mumuone tsona na mkale na
raha, na piya nisikale na wasiwasi.
29 Phahi mphokerenito na raha kama mfuasi wa Bwana Jesu. Atu dza
hinya ni lazima muaishimu,
30 mana wahatarisha maishage kpwa kazi ya Jesu. Kala bado phadide
afwe, kpwa kuniterya. Mana mwimwi kala mukure nami na tamuwezere
kuniterya.

3

Kummanya Jesu ni muhimu
kuriko gosi

1 Phahi enehu, zaidi ya hivyo nakuambirani, hererwani kpwa sababu ya
Bwana Jesu. Mino siona vibaya kukuandikirani mambo gago kpwa gago.
Mana gandakulongozani mkaleto.
2 Dzimanyirireni na hinyo atu ayi aambirao ayawao ni lazima mutu
atiywe tsatsani kama shariya za Musa ziambavyo. Atu hinyo msiagbwire
gao, ahendeni atu a koma.
3 Mana swiswi ndio atu a Mlungu kpwa kpweli. Hunamuabudu kpwa
msada wa Rohowe, tsona hunadzikarya kuhusu mambo hurigohenderwa
ni Jesu Muokoli. Tahuadamira mambo gahendwago ni mwanadamu, wala
tsatsa ya mwiri.

---

* **2:17 2:17** Mara zanjina kala ichikala nyama analaviwa sadaka nkumwagirwa uchi.

4 Ichikala kuna mutu awezaye kuhendera ngulu mahendoge kala
ganaweza kumuokola, phahi angekala mimi. Kpwa kpweli mimi ninazo
sababu za kukola kuamba hivyo.
5 Mino nátiywa tsatsani nriphomala sabaa mwenga. Chisha ni chivyazi
cha Iziraeli, wa mbari ya Benjamini, nao avyazi angu ni Aeburania, yani
mimi ni Mueburania mwenye-mwenye. Tsona, nálunga Shariya za Musa
kulengana na mafundzo ga Mafarisayo.
6 Kulengana na hizo shariya za Chiyahudi kala nina haki, bila lawama
tse. Phahi kala namendza sana kugayisa afuasi a Jesu.
7 Ela mambo gosi nrigogaona ga mana, hipha sambi nagaona upuzi na
tagana fwaida kpwa sababu ya Jesu.
8 Kpwa kpweli, chila chitu nrichokala nchihenda nachiona tachina mana
nchifwananisha na samani kulu ya kummanya Masihi Jesu, Bwana wangu.
Náricha vitu vyosi kpwa sababuye, na sambi naviona dza uchafu wa
kutsupha dzalani. Maazo gangu ni nikale wa Jesu bahi,
9 na nigbwirane naye ngingingi. Sina haki yangu mwenye kpwa kulunga
Shariya, ela nina haki kpwa kumkuluphira Jesu. Mana Mlungu anaapha
haki atu amukuluphirao.
10 Nalonda nimmanye vinono, chisha nimanye uwezo uriomfufula.
Tsona nalonda nigaye dza vivyo arivyogaya iye, na nikale dza iye, hata
ichikala ni kufwa, nifwe,
11 ili nami nifufulwe.

Mairo ga kuwaniya kushinda

12 Siamba kukala nákala kare vira Mlungu alondavyo, aa sidzangb-
wekamilisha lengo hiro bii. Ela nawaniya kufika hipho, mana Masihi Jesu
wanitsambula na analonda nihende hivyo.
13 Enehu, sidzitsukula kala nafikira lengo hiro, hata chidide. Ela chitu
nihendacho ni kuyala ga kare na kuwaniya kuphiya mbere.
14 Phahi nazola mbere kushinda, ili niphahe zawadi. Mana wakati
Mlungu achiniiha hiko dzulu andanipha zawadi hiyo, kpwa kukala
namkuluphira Jesu Muokoli.
15 Kpwa hivyo swiswi huriophera chiroho nahuazeni dza vivyo. Ela
ichikala anjina anaaza tafwauti ya hivyo, Mlungu andaang'aza matso.
16 Phahi chitu muhimu ni lazima hulungeni ukpweli hurio nao kare
kuhusu Jesu.
17 Enehu, nalonda mosi mwimwi muishi kuniiga mimi. Tsona phundzani
sana atu ambao anaishi kulunga mfwano wa sawa huriokuonyesani.
18 Nákuambirani kano nyinji na vino nakuambirani tsona kuno na-
sononeka: atu anji anaishi kama maadui ga Jesu wala taajali chifoche
msalabani.
19 Analongozwa ni tamaa mbii za miri yao, na kudzikarya na mambo ga
waibu ahendago. Kazi yao ni kuaza mambo ga himu duniani bahi. Mwisho
wao ni mohoni.
20 Ela swiswi hu enyezi a dzulu mlunguni. Naswi hunamgodza Muokoli
wehu kula mlunguni kpwa hamu sana, naye ni Bwana Jesu Masihi.
21 Andahumira uwezowe ambao unaweza kutawala chila chitu, ili
agaluze hino miri yehu minyonje ifwayo. Andaihenda kama mwiriwe wa
ajabu ariouphaha bada ya kufufulwa.

3:5 3:5 a Arumi 11:1; **b** Mahendo 23:6; 26:5 **3:6 3:6** Mahendo 8:3; 22:4; 26:9–11 **3:17 3:17** 1 Akorintho 4:16; 11:1

4

1 Enehu, nakumendzani sana na nina hamu ya kukuonani. Mwimwi mu
zawadi ya kazi yangu na nina raha sana kpwa sababu yenu. Phahi asena
angu dinani chilume mzidi kumkuluphira Bwana Jesu.

Paulo anaatiya moyo afuasi a Jesu

2 Sambi kuna gano magoma mairi yani Yodia na Sintike, ambao
analumbana. Navoya ariche na akale na nia mwenga, mana osi ni a Bwana
Jesu.
3 Phahi uwe mtumishi myangu muaminifu, nakuvoya uaterye hano
achetu. Mana náhenda nao kazi ya kutangaza habari nono kuhusu
Jesu, phamwenga na Kilementi na ahendadzi-kazi ayangu anjina ambao
madzina gao gaandikpwa ndani ya chitabu cha uzima.*
4 Phahi chila wakati hererwani kpwa sababu mu a Bwana Jesu! Tsona
nakuambirani, hererwani!
5 Chila mutu naamanye kukala mu a pole. Piya mmanye kala Bwana
Jesu a phephi na kuuya.
6 Msihende wasiwasi kuhusu chochosi. Ela maitaji genu gosi mumvoye
Mlungu, na mumshukuru kpwa chila chitu.
7 Phahi Mlungu andakuphani amani ambayo mwanadamu kaweza
kuielewa. Amani iyo naitawale mioyo na achili zenu kpwa sababu
munamkuluphira Jesu Muokoli.
8 Chimarigizo, enehu nakuambirani, achili zenu nazitawalwe ni mambo
higa: mambo ga kpweli, ga ishima, ga haki, na mambo gasigo na lawama.
Chila wakati azani mambo gahamirago atu, ga nguma nono, na mambo
manono zaidi, ambago ganaweza kulikpwa ni atu.
9 Hendani chila chitu nrichokufundzani na mchikubali. Nákuambirani
mambo manji na mchiniona nihendavyo. Sambi nalonda mlunge mfwano
hinyo, naye Mlungu arehaye amani, andakurindani.

Paulo anashukuru Afilipi
kpwa misada yao

10 Namshukuru sana na kumtogola Bwana Jesu kpwa kukala mwauya
kunishuulikiya tsona. Siamba kala mwaricha kunishuulikiya, aa ela ni
vira kala tamuna nafwasi.
11 Tsona siamba hivyo kpwa sababu nina shida, hata, ela katika hali
yoyosi mino nádzibaza kutosheka.
12 Namanya kuishi bila chitu, na namanya kuishi na vitu vinji.
Nádzifundza siri ya kuishi hali zosi, kurya na kusaza, au kukala na ndzala,
kukala na vinji au kukosa.
13 Mana naweza kuhenda chila chitu kpwa msada wa iye aniphaye
nguvu.
14 Ela náonato mwimwi kugbwirana nami na kuniterya tabu zangu.
15 Mwi Afilipi, mnamanya vira irivyokala mwandzo nriphoandza ku-
tangaza habari nono kuhusu Jesu hiko kpwenu. Nriphouka jimbo renu
ra Makedonia, ni mwimwi machiyenu ndimwi kala huchiteryana, mana
mwanipha msada wa pesa. Takuna kundi ranjina ra afuasi a Jesu
ariohenda hivyo.
16 Piya nriphokala mudzi wa Thesalonike mwaniterya si mara mwenga
si kano mbiri.

---

* **4:3 4:3** ***Chitabu cha uzima***: Ni chitabu cha Mlungu chiricho na madzina gosi ga atu arioatsambula. **4:16 4:16** Mahendo 17:1 **4:16 4:16** 2 Akorintho 11:9

17 Siamba hivi kpwa nalonda mniterye, ng'o, ela nalonda mphahe zawadi
kpwa mbazi zenu.
18 Kpwa vi sambi enehu, nina chila chitu nilondacho, hata na zaidi. Mana
náphaha vitu vyosi virivyorehwa ni Epafrodito kula kpwenu. Vitu hivyo
ni dza sadaka ya kunukato, ambayo Mlungu anaikubali na inamhamira.
19 Naye Mlungu wangu andakutimizirani maitaji genu gosi na utajiriwe
wa ajabu, kpwa sababu ya vira Jesu Muokoli arivyohenda.
20 Phahi enehu, Mlungu Baba wehu naatogolwe hata kare na kare.
Amina.
21 Niphozerani atu a Mlungu osi ario a Jesu Muokoli. Piya mkaphozwa
ni afuasi ayangu ario hiku.
22 Atu a Mlungu osi hipha akakuphozani, hasa atu a nyumba ya Kaisari,
Mtawala wa Chirumi.
23 Navoya Bwana wehu Jesu Masihi akujaliyeni mosi.

4:18 4:18 Kutsama 29:18

Baruwa ya Paulo yoandikira
AKOLOSAI
Tanga mbere

Kolosai kala ni mudzi mdide hiko jimbo ra Asia ambao siku hizi ni seemu ya tsi ya Uturuki. Kala ni kilomita 160 kula mudzi wa Efeso ambako Paulo watangaza habari nono kuhusu Jesu (soma chitabu cha *Mahendo ga Mitume*, sura ya 19). Ela Paulo mwenye kayafundza hiko Kolosai; kundi ra afuasi a Kolosai raandzwa ni mutu yeihwa Epafara.

Wakati Paulo ariphokala jela, Epafara wakpwedza achikutana naye achimuambira kuhusu alimu a handzo ambao kala anayuga afuasi a Jesu. Kahi-kahi za aho afuasi a Kolosai kpwakala na atu a Chiyunani na anjina a Chiyahudi. Phahi hinya alonda kutsanganya mafundzo ga Jesu na dini zao za kare.

Ayahudi kala anaamini kukala aho ni atu ariotsambulwa ni Mlungu. Phahi, hata kama mutu ni mfuasi wa Jesu, kaweza kukubaliwa ni Mlungu bila kutiywa tsatsani na kulunga shariya na mila za Chiyahudi. Ayunani kala anaamini kukala, kpwa vira Mlungu kana dambi, phahi kangeweza kuumba dunia ariyoona ina dambi. Piya kala anaamini kukala mwiri wa mwanadamu una dambi, kpwa hivyo taingewezekana Jesu akale Mlungu na piya aishi duniani, kama mwanadamu.

Paulo anajibu mafundzo higa ga handzo kpwa kugomba ukpweli kuhusu Jesu. Jesu Muokoli ni Mlungu, waumba dunia, na ndiye mkpwulu wa viumbe vyosi. Waishi duniani, wakala mwanadamu, na achifwa kpwa sababu ya dambi zehu ili huswamehewe. Arigohenda Jesu ganatosha tsetsetse. Mutu achimuamini Jesu, Mlungu andamkubali. Takuna haja kutiywa tsatsani wala kulunga shariya au mila yoyosi.

Paulo anaambira afuasi ni lazima ariche ndzimo mbii za asili ya chibinadamu, na badalaye aishi maisha maphya ga kumuhamira Mlungu. Anaeleza higa kpwa kufundza vira ambavyo alume na achetu, avyazi na anache, atumwa na matajiri, ni ahenderane.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mwadzo 1:1–2
Paulo anashukuru Mlungu na kuvoyera afuasi 1:3–14
Jesu ni mkpwulu wa vyosi 1:15–23
Kazi ya Paulo kpwa afuasi a Jesu 1:24—2:5
Jesu anahupha uhuru na maisha maphya 2:6–23
Ishi maisha maphya kpwa uwezo wa Jesu 3:1–17
Afuasi a Jesu anavyolondwa kusagala 3:18—4:6
Salamu 4:7–18

1 Baruwa hino ila kpwangu mimi Paulo, yetsambulwa ni Mlungu
kutangaza habari nono kuhusu Masihi Jesu. Mimi phamwenga na mfuasi
myangu Timothi hunakulamusani.
2 Nakuandikirani mwimwi atakatifu a Mlungu ambao mu afuasi a Jesu
aaminifu murio mudzi wa Kolosai.
Baba Mlungu naakujaliyeni na mkaleto.

Mavoyo na kulavya shukurani

3 Chila mara huchikala hunakuvoyerani, hukumshukuru Mlungu, Baba
wa Bwana wehu Jesu Masihi.

4 Hukumshukuru kpwa sababu hwasikira vira mkuluphiravyo Masihi
Jesu na vira muamendzavyo atu osi a Mlungu.
5 Munahenda hivyo mana munagodzera kpwa hakika kukala Mlungu
andakujaliyani na mambo manono ambago wakutayarishirani kare hiko
mlunguni. Mwasikira mambo higa mapema sana mriphosikira habari
nono kuhusu Jesu Muokoli, ambazo ni ujumbe wa kpweli.
6 Hizi habari nono ambazo zarehwa kpwenu zinagota chila phatu
duniani. Zinagaluza maisha ga atu anji ili aishi maisha ga kumuhamira
Mlungu. Piya zinagaluza maisha genu, kuandzira siku ya kpwandza
mriphosikira na kuelewa ching'ang'a Mlungu arivyo na mbazi.
7 Mwafundzwa ni Epafara, muhendadzi-kazi myawehu amendzwaye
sana. Anamuhumikira Jesu kpwa uaminifu na anakuteryani.
8 Na ndiye ariyehuambira mmendzavyo atu a Mlungu kpwa msada wa
Roho Mtakatifu.
9 Hangu huriphosikira habari hizi za kukuhusuni mwimwi, hunaender-
era kukuvoyerani. Chisha hunavoya Mlungu akuteryeni kumanya gosi
ambago analonda muhende, na mkale na ikima ya chiroho kumanya
njiraze.
10 Phahi mundadziishimu dza atu a Mlungu alondwavyo kukala. Namwi
mundaenderera kuhenda chila aina ya mahendo manono, na piya
mundaenderera kummanya Mlungu vinono zaidi.
11 Na hunakuvoyerani Mlungu akutiyeni nguvuze za ajabu mwenu
mioyoni, ili muweze kuvumirira na kukala na raha wakati munagodzera
tabu zisire.
12 Namwi mshukuruni Baba Mlungu, yekuhendani mphahe urisi arioutа-
yarishira atakatifue aishio mwangani.
13 Mlungu wahutivya kula kpwa utawala wa Shetani, yani kuishi jizani.
Na achihuinjiza mwangani kuishi ufalume wa Mwanawe ammendzaye.
14 Wahukombola na achihuswamehe dambi zehu, kpwa sababu ya chifo
cha Mwanawe ammendzaye.

Jesu ni mkpwulu wa vyosi

15 Takuna mutu awezaye kumuona Mlungu, ela Jesu ni dza iye na
nkuhumanyisa vira Mlungu arivyo. Jesu ana uwezo mkpwulu kuriko
viumbe vyosi.
16 Mana iye ndiye ariyeumba chila chitu chiricho duniani na dzulu
mlunguni. Waumba vitu vionekanavyo na visivyoonekana. Hata viumbe
vyosi vya uwezo vyaumbwa ni iye, yani malaika, pepho na hata Shetani.
Waumba chila chitu ili chimuogophe.
17 Wakalako kabila viumbe vyosi kuumbwa. Anatawala vitu vyosi na
kpwa hivyo chila chitu chinaenderera phatuphe.
18 Analongoza atu amukuluphirao dza viratu chitswa chilongozavyo
mwiri. Ndiye chandzo cha maisha maphya ga atue. Tsona ni mkpwulu wa
atu osi ndiofufulwa na kuishi hata kare na kare. Phahi Jesu ni mtawala
mkpwulu wa chila chitu tsetsetse.
19 Mlungu waonato kukala Mwanawe akale na asiliye yosi tsetsetse.
20 Mlungu wamhumira kuuyiza uhusiano mnono na viumbe vyosi,
virivyo duniani na dzulu mlunguni. Wahumira mlatso wa Mwanawe
uriomwagika msalabani kureha amani.

1:7 **1:7** Akolosai 4:12; Filemoni 1:23 **1:14** **1:14** Aefeso 1:7 **1:18** **1:18** Aefeso 1:22,23 **1:20** **1:20** Aefeso 2:16

21 Mwimwi ndimwi muriokala maadui a Mlungu, mchitengbwa kure
kpwa sababu ya maazo genu na mahendo genu mai.
22 Ela sambi Mlungu wauyiza uhusiano mnono, mana Mwanawe wakala
mwanadamu na achifwa. Wahenda hivyo ili akureheni mbereze, atakatifu
bila ya lawama wala makosa.
23 Phahi ni lazima muenderere kumkuluphira Jesu. Naro kuluphiro renu
naridine, dza nyumba yodzengbwa na msingi wa kudina. Tsona msigaluke,
kalani na uhakika wa mambo mrigolagbwa mriphosikira habari nono
kuhusu Jesu Muokoli. Habari hizi zagota dunia ndzima, na mimi Paulo
ni mmwenga wa hinyo anaozigoteza.

Kazi ya Paulo kpwa afuasi a Jesu

24 Hipha sambi mimi nagaya. Ela nahererwa mana ninagaya kpwa kazi
yangu ya kukuteryani mwimwi afuasi ayangu. Mino ni tayari kugaya kpwa
vyovyosi ichikala ni lazima, ili nimarigize kazi yangu ya kumuhumikira
Jesu, dza viratu iye mwenye arivyogaya. Náhenda hivyo ili nisaidiye afuasi
a Jesu, ambao ni dza mwiriwe.
25 Mlungu wanipha kazi ihi ya kuhumikira atue, ili nikutangazireni
mafundzoge gosi tsetsetse.
26 Hangu kare Mlungu waika mpangowe wa siri wala tauyamanywa ni
vivyazi vyotsapa. Ela sambi siri hizi wazimanyisa atue osi.
27 Mlungu wakata shauri kuhueleza kukala atu asio kala Ayahudi nao
andajaliywa na unono wa ajabu wa Jesu. Nao mpangowe wa siri ni hinyu:
Jesu a mwenu mioyoni, na kpwa hivyo muna uhakika wa kukala dza iye
hiko mlunguni.
28 Phahi hunatangaza ujumbe wa Jesu kpwa atu osi, na hunahumira
marifwa gehu gosi kuonya na kufundza chila mutu. Lengo rehu ni
kumreha chila mmwenga mbere za Mlungu ammanye na kumuadamira
kabisa-kabisa.
29 Ndiyo mana nahenda kazi na chadi changu chosi na kuhumira uwezo
mkpwulu aniphao.

2

1 Nalonda mmanye kukala nahenda chila iwezekanavyo kukuteryani
mwimwi afuasi a mudzi wa Kolosai, na hinyo ario mudzi wa Laodikia,
na hata afuasi anjina osi ambao sidzangbwekutana nao.
2 Nahenda hivi ili nikutiyeni moyo na mzidi kumendzana na mkale chitu
chimwenga. Piya nalonda mkale na raha sana mana mnamanya kpwa
hakika mpango wa siri wa Mlungu, yani kuhusu Jesu ariyehuokola.
3 Ni iye macheye awezaye kukuphani marifwa ga kumanya chila chitu
ambacho Mlungu wakuhenderani.
4 Nakuambirani hivyo ili mutu asikuchengeni kpwa mafundzo ambago
munaweza kuona ni manono ela mbavi ni ga handzo.
5 Mana hata dzagbwe ni kure namwi, ela nakuririkanani sana. Na
ninahererwa kusikira kukala munaenderera kukala chitu chimwenga na
kumkuluphira Jesu kpwa kpweli.

Jesu anahupha uhuru
na maisha maphya

6 Kpwa vira mwamkuluphira Masihi Jesu, ambaye ni Bwana wenu, phahi
ni lazima muenderere kuhenda alondavyo, mana mwimwi mu akpwe.
7 Dinisani sana kumkuluphira Jesu, dza viratu muhi urivyo na mizi
yophiya ndani na tauzuka bii. Namwi zidini kumkuluphira tsetsetse.

Tsona dinisani kukuluphira kuhusu ukpweliwe muriofundzwa na chila
wakati mshukuru.
8 Msikubali mutu yeyesi kukulazimishani kuamini mafundzo kuhusu
Mlungu ambago ganaonekana ga marifwa ela sigo. Higa tagana mana na
ni ga handzo, nago tagala kpwa Jesu ela ni mila za atu na maoni ga dini
zao.
9 Msiangamizwe ni higa mafundzo ga handzo, kpwa sababu Jesu
ariphokala mwanadamu wakala na asili yosi ya Mlungu.
10 Muna vitu vyosi vilondwavyo kpwa maisha ga chiroho, mana mu
atungbwa a Jesu. Iye ni mkpwulu wa atawala osi na viumbe vyosi virivyo
na uwezo.
11 Mriphomkuluphira ni kama avi mwatiywa tsatsani kpwa njira ya
chimacheye. Mutu achitiywa tsatsani seemu ndide ya mwiri ndiyo
iuswayo. Ela mriphomkuluphira Jesu, wakuusirani uwezo wa asili zenu
za chibinadamu ili zisikutawaleni tsona.
12 Mriphobatizwa ni kama avi mwazikpwa phamwenga naye. Mlungu
ariphomfufula, namwi piya mwahewa maisha maphya, mana mwaamini
kukala Mlungu wamfufula kpwa uwezowe.
13 Hipho kala tamdzangbwemkuluphira Jesu kala mkafwa chiroho kpwa
sababu ya dambi, na kala munatawalwa ni asili zenu za chibinadamu.
Ela bada ya kumkuluphira, Mlungu wakuphani maisha maphya. Naye
wahuswamehe dambi zehu zosi.
14 Ni kama avi mahendo gehu gosi ga dambi kala gakaandikpwa,
huchishitakiwa kotini, na huchiphahikana na makosa. Phahi Mlungu
wahufutira makosa gehu phara Jesu ariphokotwa msalabani,
15 na achishinda viumbe vyosi vii vyokala na uwezo. Tsona achivigbwiza
haya kpwa kuamanyisa atu osi kuhusu ushindi wa Jesu ariouphaha
msalabani.
16 Kpwa hivyo msisikize atu ambao anakuambirani munakosera kpwa
kusalunga shariya kuhusu kurya na kunwa, au kusherekeya Sikukuu kama
vira Sikukuu ya Kutuluka Mwezi na Siku ya Kuoya.
17 Mila hizi ni alama ambazo Mlungu waapha Ayahudi hipho kare ili
kuamanyisa mambo ndigokpwedza badaye. Ela sambi Jesu wakpwedza
na ndiye ahuokolaye.
18 Msikubali mutu yeyesi akuhendeni mkose kujaliwa ni Mlungu kpwa
kuamini mafundzo ga handzo, au kukulazimishani mdzibere au kuabudu
malaika. Mutu dza hiye anaphaha mafundzoge kpwa kutafasiri ruwiya.
Naye ana ngulu ela siyo sawa, mana higo gosi ni maazo galago mwakpwe
achilini ambayo inalongozwa ni asiliye ya chibinadamu.
19 Waricha kufundza mafundzo ga kpweli na kalongozwa tsona ni
Jesu, ambaye analongoza atue dza viratu chitswa chilongozavyo mwiri.
Jesu nkuunganisha atue phamwenga, na akaapha nguvu dza viratu kano
ziphavyo mwiri nguvu. Atue asiphogbwirana naye taaphera chiroho vira
Mlungu amendzavyo.
20 Ni kama avi mwafwa phamwenga naye, kpwa hivyo si turi kulunga
mila za atu na maoni ga dini za atu asiomkuluphira Jesu. Takuna haja
kabisa ya kulunga shariya za dini,
21 ambazo zinaamba kukala usigbwire wala kuguta vitu fulani na usirye
vyakurya fulani.
22 Mana shariya hizi zatungbwa ni atu kuhusu vitu ambavyo tavidumu,
vichihumirwa nkusira.

2:12 2:12 Arumi 6:4 **2:13 2:13** Aefeso 2:1–5 **2:14 2:14** Aefeso 2:15 **2:16 2:16** Arumi 14:1–6
2:19 2:19 Aefeso 4:16

23 Atu anji anaona shariya hizi ni za marifwa, kpwa sababu zinalonda atu
ahende mambo magumu ili aonyese kukala anadzilavya kumuhumikira
Mlungu. Tsona zinalonda atu adzibere, na agayise miri yao. Ela
kpwa kpweli shariya hizi taziterya atu kutawala tamaa zao za asili ya
chibinadamu.

3

Ishi maisha maphya
kpwa uwezo wa Jesu

1 Mlungu ariphomfufula Jesu, ni kama avi wakufufulani mwimwi piya.
Kpwa hivyo dzilavyeni muhende alondago Jesu, ariye mlunguni uphande
wa mkpwono wa kulume wa Mlungu, phatu pha ishima kulu sana.
2 Wakati wosi ni lazima mririkane kuhusu maisha genu maphya na
mambo ga mlunguni, wala msiaze mambo ga asili ya chibinadamu.
3 Kpwa sababu maisha ga kare gasira, kama avi mwafwa, na sambi muna
maisha maphya. Atu taaelewa kukala maisha genu maphya na Jesu ni
chitu chimwenga kpwa Mlungu.
4 Ela Jesu ndiye chandzo cha maisha genu maphya, na siku achiuya hipha
duniani na mwanga mkpwulu na utukufu, mundatsembuka naye na mkale
dza iye.
5 Phahi richani mahendo mai ga asili ya chibinadamu. Nago ni udiya,
uzembe, na tamaa ya achetu ama alume anji. Piya msiaze mali za atu
mana mundaabudu mali badala ya Mlungu.
6 Kpwa kpweli Mlungu andaatiya adabu kali atu ahendao mambo higo.
7 Kabila tamdzangbwemkuluphira Jesu, mwimwi enye kala munahenda
mambo higa mai.
8 Ela sambi richani higa gosi: tsukizi, utsungu, kuzirana, kuochera atu
ngulu, na kugomba maneno mai-mai.
9 Msichengane, mana hizo zakala ni ndzimo zenu za maisha ga kare,
ambago kala mchiishi kabila ya kumkuluphira Jesu.
10 Sambi muna tabiya nyiphya kabisa. Mlungu wakuphani maisha
higa, na chila wakati anakuhendani muaze na kuhenda dza iye, ili mzidi
kummanya kpwa kpweli.
11 Phahi takuna tafwauti ya Myahudi na asiyekala Myahudi, wa kutiywa
tsatsani au kusatiywa tsatsani. Takuna tafwauti ya ariyesoma wala
ambaye kasomere. Takuna tafwauti ya mtumwa wala asiyekala mtumwa.
Osi a sawa mana ana maisha maphya kula kpwa Jesu. Ni iye bahi ariye
muhimu, na anaishi mioyoni mwa atu amukuluphirao.
12 Mlungu wakutsambulani mkale atue. Mwatengbwa kumuhumikira
Mlungu na anakumendzani. Kpwa hivyo mkale apole, ni lazima mkale na
mbazi, msihende ngulu, mkubali maoni ga ayawenu, mvumirirane,
13 na ichikala kuna atu ambao taaelewana, ni lazima aswameheane. Dza
vivyo Mlungu arivyokuswameheni, mwimwi piya swameheni ayawenu.
14 Na zaidi ya gosi, mendzanani! Mana mchimendzana, mundakala chitu
chimwenga tsetsetse.
15 Jesu wakuhendani mkale na amani, nayo inakuteryani kumanya
ra kuhenda. Mlungu wakutsambulani mkale atue na analonda muishi
phamwenga na amani, dza vilungo vya mwiri mmwenga. Na mshukuruni
Mlungu chila wakati.

3:1 3:1 Zaburi 110:1 **3:9 3:9** Aefeso 4:22 **3:10 3:10 a** Aefeso 4:24; **b** Mwandzo 1:26 **3:12 3:12** Aefeso 4:2 **3:13 3:13** Aefeso 4:32

16 Ririkanani kuhusu habari za Jesu ili zitawale maisha genu.
Fundzanani na mkanyane kpwa marifwa manji. Imbani zaburi na mawira
ga chiroho kumtogola Mlungu. Tsona mshukuruni mioyo kutsuka.
17 Kpwa vira hu afuasi a Bwana Jesu, ni lazima chila chitu ndichohenda
na gosi ndigogomba gakale kama alondavyo. Na chila wakati mshukuruni
Baba Mlungu, kutsupira dzina ra Bwana wehu Jesu Masihi.

Afuasi a Jesu atakpwavyo kuishi mwao madzumbani

18 Chila mchetu ariyelólwa ni lazima amusikize mlumewe, kpwa sababu
hivyo ndivyo Bwana Jesu alondavyo.
19 Alume namwi, amendzeni achetu enu na musiahendere usiru.
20 Anache namwi, ogophani avyazi kpwa chila njira, kpwa mana vivyo
ndivyo vimuhamiravyo Bwana Jesu.
21 Namwi avyazi, msihendere ana enu vibako kpwa kualaumu dii yosi.
Mana muchihenda hivyo mundaavundza mioyo.
22 Namwi atumwa ni lazima muogophe matajiri genu kpwa chochosi
muhendacho. Musiahendere vinono wakati anakuonani bahi, ili akuto-
goleni. Hata! Ela hendani vira Mlungu alondavyo moyo kutsuka, kpwa
sababu munamuogopha Bwana Jesu.
23 Kazi yoyosi muhendayo, ihendeni na chadi na moyo mmwenga.
Hendani kazi zenu vinono kama avi munazihenda zimhamire Bwana Jesu,
wala sio mwanadamu.
24 Mmanye kukala Bwana Jesu andakuphani urisi dza zawadi. An-
dakuphani mambo manono ambago wagatayarishira atue. Mana Jesu
ariyehuokola ndiye tajiri mwenye mumhumikiraye.
25 Ela ichikala munaenderera kuhenda makosa, Mlungu andakutiyani
adabu. Uamuli wa Mlungu tauonera mutu.

4

1 Namwi matajiri ahendereni atumwa enu haki na sawa, mana mna-
manya munamhumikira Bwana ko mlunguni, yani Jesu.

Endererani kuvoya Mlungu
na mkale na marifwa

2 Endererani kuvoya Mlungu chila mara, na muchikala munavoya kalani
na chituwo, na mumshukuru Mlungu sana.
3 Muchikala munavoya piya naswi huvoyereni Mlungu ahuphe nafwasi
ya kutangaza mpango wa siri kuhusu Jesu, ambao ni chisa cha mimi kukala
jela.
4 Phahi nivoyerani nienderere kuamanyisa atu siri hiyo, kama nilond-
wavyo kuhenda.
5 Muchikala mu phamwenga na atu ambao taadzangbwemkuluphira
Jesu, onyesani tabiya nono na muhende manono chila mphahapho
nafwasi.
6 Phahi wakati wosi bishani nao chituwo. Maneno genu nagakale
manono, ili afwahirwe na azidi kugaphundza. Ndipho mundamanya
kumjibu vinono chila mutu.

Salamu

3:16 3:16 Aefeso 5:19,20 **3:18 3:18** Aefeso 5:22; 1 Petero 3:1 **3:19 3:19** Aefeso 5:25; 1 Petero 3:7 **3:20 3:20** Aefeso 6:1 **3:21 3:21** Aefeso 6:4 **3:22 3:22** Aefeso 6:5–8 **3:25 3:25** Kumbukumbu 10:17; Aefeso 6:9 **4:1 4:1** Aefeso 6:9 **4:5 4:5** Aefeso 5:16

7 Tikiko ni mfuasi myawehu amendzwaye sana. Hunahenda naye kazi ya
Bwana Jesu, tsona ananiterya na ni mutu ambaye naweza kumuadamira.
Naye andakuambirani niendereravyo.
8 Namuhuma edze akuambireni vira huendereravyo na piya akutiyeni
moyo
9 Piya aredza na Onesimasi, mfuasi myawehu amendzwaye sana na
ni mutu wa kuadamira. Hiyu ni wa ko kpwenu. Osi airi andakpwedza
akuambireni mambo gosi garigo hiku.
10 Mfungbwa myangu aihwaye Aristariko, na Mariko ambaye ni m'bari
wa Barinaba, akakuphozani. Ichikala Mariko andakpwedza hiko kpwenu,
phahi msiyale kumkaribishato kama murivyoambwa.
11 Piya Joshuwa ambaye dzina ranjina ni Justo akakuphozani. Aristariko,
Mariko na Joshuwa ndio Ayahudi bahi, ambao ananiterya kuhenda kazi ya
ufalume wa Mlungu. Nao ananitiya moyo sana.
12 Piya mkaphozwa ni Epafara, mutu wa ko kpwenu, ambaye ana-
muhumikira Jesu Muokoli. Chila wakati anakuvoyerani sana, mzidi
kumkuluphira Mlungu na mkale na uhakika wa gosi ambago anamendza.
13 Nakuambirani kpweli mana námuona vira arivyokuhenderani kazi
kpwa chadi, mwimwi na ayawenu a midzi ya Laodikia na Hierapoli.
14 Na mkaphozwa ni Dema phamwenga na Dakitari Luka, hummendzaye
sana.
15 Niphozerani afuasi a Jesu ario Laodikia, piya niphozerani Nimufa na
kundi rosi ra afuasi akutanao mwakpwe nyumbani.
16 Bada ya baruwa hino kusomerwa atu osi hipho Kolosai, hakikishani
munaiphirika ikasomwe kpwa afuasi a Laodikia. Piya náandikira afuasi a
Laodikia baruwa, phahi iphaheni na muisome.
17 Muambireni Arikipo: Paulo anaamba hivi, "Kazi iyo uriyohewa ni
Bwana Jesu, ni lazima uimarigize."
18 *Salamu hizi zila kpwangu mimi Paulo, na nkaziandika na mkpwono
wangu.* Enehu, msiyale kunivoyera mana ni jela. Bwana Jesu
naakujaliyeni.

4:7 **4:7** Mahendo 20:4; 2 Timothi 4:12 **4:7** **4:7** Aefeso 6:21,22 **4:9** **4:9** Filemoni 1:10–12 **4:10** **4:10** **a** Mahendo 19:29; 27:2; Filemoni 1:24; **b** Mahendo 12:12,25; 13:13; 15:37–39 **4:12** **4:12** Akolosai 1:7; Filemoni 1:23 **4:14** **4:14** **a** 2 Timothi 4:11; Filemoni 1:24; **b** 2 Timothi 4:10; Filemoni 1:24 **4:17** **4:17** Filemoni 1:2

Baruwa ya kpwandza ya Paulo yoandikira ATHESALONIKE

Tanga mbere

Paulo na Sila ndio arioandzisha kundi ra afuasi a Jesu hiko Thesalonike (soma chitabu cha *Mahendo ga Mitume,* 17:1–9). Atu a hiko kala taamanya Mlungu hata anaabudu vizuka ela ariphofundzwa habari nono kuhusu Jesu achiamini na achiweza kuambira ayawao. Paulo ariphokala hiko Thesalonike wahenda kazi na mikonoye ili kudziendzera riziki, wala kayakala mutu wa kuvoya-voya. Phahi kpwazembuka alimu a handzo ariomzira Paulo na kupinga mafundzoge hata achiuka achendasagala mudzi wa Atheni (soma chitabu cha *Mahendo ga Mitume,* 17:14–15).

Bada ya muda Paulo wamhuma Timothi kpwendalamusa afuasi arioaricha Thesalonike (3:1–5). Timothi ariphouya wamuambira Paulo afuasi anaenderera na kuluphiro ela ana matatizo. Mana anjina taahenda tsona kazi kpwa anaona Jesu a phephi na kuuya (4:11–12). Ariofwererwa nao akadzimakira mana anaona atu aho ariofwa kabila ya Jesu kuuya taandafika kpwa Mlungu. Ndipho Paulo achiandika baruwa hino kuakanya na kuatiya moyo.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Paulo analamusa afuasi a Jesu na kushukuru Mlungu 1:1–3
Maisha na imani ya Athesalonike 1:4—3:13
Afuasi a Jesu anavyolondwa kusagala 4:1–12
Afuasi a Jesu ariofwa andafufulwa 4:13—5:11
Malagizo ga mwisho 5:12–22
Salamu 5:23–28

1 Baruwa hino ila kpwa Paulo, Sila* na Timothi.

Hunakuandikirani mwimwi afuasi a Jesu murio hiko mudzi wa Thesalonike, atu a Baba Mlungu na Bwana Jesu Masihi.

Mlungu naakujaliyeni na mkaleto.

Maisha na kuluphiro ra Athesalonike

2 Hukumshukuru Mlungu chila wakati kpwa sababu yenu, na wakati wa kuvoya, hunakuvoyerani piya.

3 Mana wakati hunavoya Baba Mlungu hukutambukira mahendo manono muhendago kpwa sababu ya kuluphiro renu. Hukutambukira vira mendzwa yenu inavyokuhendani muhende kazi kpwa chadi, na vira muendereravyo kukala na uhakika wa kukala Bwana wehu Jesu Masihi andauya.

4 Enehu, hunamanya kukala Mlungu anakumendzani, naye wakutsambulani ili mkale atue.

5 Mana wakati huriphokufundzani habari nono kuhusu Jesu Muokoli, taiyakala ya maneno bahi, ela piya yakala na Roho Mtakatifu. Mana kala huna hakika kukala ujumbe hinyo ni wa kpweli; na mnamanya hurivyoishi namwi ili hukufundzeni kuishi maisha gamhamirago Mlungu.†

1:1 1:1 Mahendo 17:1 * **1:1 1:1** Chiyunani ***Sila*** piya ni kuihwa *Silivano.* † **1:5 1:5** Chiyunani chinaamba, *na kuishi phamwenga namwi yakala ni kpwa fwaida yenu.*

6 Mwimwi mwalunga mfwano wehu na mchiiga Bwana Jesu. Hata
dzagbwe mwateswa sana ela mwaphokera ujumbe na raha irehwayo ni
Roho Mtakatifu.
7 Namwi mwakala mfwano wa afuasi osi murio nao hiko seemu za
Makedonia na Akaya.
8 Mana tamyaeneza ujumbe wa Bwana Jesu hiko Makedonia na Akaya
bahi, ela piya habari za kuluphiro renu kpwa Mlungu zagota chila phatu.
Kpwa hivyo tahuna ra kugomba tsona.
9 Piya nyo enye anaenderera kugomba kuhusu vira murivyohukaribisha
vinono na murivyoricha kuabudu vizuka mchigaluka kumuhumikira
Mlungu wa kpweli ariye moyo.
10 Chisha anagomba kuhusu vira mgodzeravyo Mwanawe edze kula
mlunguni. Mlungu wamfufula, naye ndiye ndehutivya na hukumu kali
yedzayo.

2

Kazi ya Paulo hiko Thesalonike

1 Enehu, mwimwi enye mnamanya kala charo chehu cha kpwedza
kpwenu tachiyakala cha bure.
2 Mnamanya hurivyohenderwa mambo mai na kulaphizwa ni atu a
mudzi wa Filipi na vira hurivyogaya hiko kabila ya kpwedza kpwenu. Ela
Mlungu wahupha nguvu za kutangaza nenore* bila wuoga, hata dzagbwe
kala hukazangirwa ni hinyo ariohupinga.
3 Mahubiri gehu tagayategemea handzo au nia mbii hipho huriphokuam-
birani mumkubali Jesu, wala tahulondere kuchenga mutu yeyesi.
4 Badala ya hivyo Mlungu wahuona hu atu a kuaminika na a kufwaha ku-
tangaza habari nono kuhusu Jesu Muokoli. Naswi tahugomba kufurahisha
atu, ela hunalonda kumuhamira Mlungu amanyaye hata mioyo yehu.
5 Mana mwi enye mnamanya kukala tahuyahumira maneno ga mtswano
kpwa mkubali. Wala tahuyahumira werevu kudzifwitsa ili hufwaidike
kula kpwenu, hata ye Mlungu ni shaidi wehu.
6 Wala tahuyalonda kulikpwa ni atu, akale ni mwimwi au mutu wanjina
yeyesi.
7 Kpwa vira hu mitume a Jesu, hungeonyesa uwezo wehu na kuvoya
mambo fulani kula kpwenu. Ela swino hwakala a pole kpwenu dza mchetu
areraye anae atsanga.
8 Hwakumendzani sana hata tahuyakushirikishani neno ra Mlungu
macheye, ela piya maisha gehu, mana hwasagala phamwenga kama chitu
chimwenga.
9 Enehu, ikale tamtambukira hurivyohenda kazi kpwa chadi? Wakati
huriphokutangazirani neno ra Mlungu, hwahenda kazi usiku na mutsi, ili
maitaji gehu gasikale mzigo kpwenu.
10 Mwimwi mu mashaidi gehu dza viratu Mlungu, kukala maisha gehu
hiko kpwenu gakala manono na ga haki bila lawama.
11 Mnamanya vira hurivyohendera chila mmwenga dza viratu baba
ahenderavyo anae mwenye.
12 Hwakutiyani moyo, huchikuphani pore na huchizidi kukuambirani
muishi maisha gamhamirago Mlungu. Mana wakutsambulani mtawale
phamwenga naye na mphahe nguma dza iye.

1:6 1:6 Mahendo 17:5–9 **2:2 2:2 a** Mahendo 16:19–24; **b** Mahendo 17:1–9 * **2:2 2:2** Chiyunani chinaamba *injili ya Mlungu.* Dza vivyo kpwenye misitari ya 2:8 na 2:9 piya.

13 Tsona huna sababu yanjina ya kumshukuru Mlungu chila wakati.
Huriphokureherani ujumbe wa Mlungu, tamyausikira na kuuphokera dza
ujumbe wa mwanadamu, ela mwauphokera dza ujumbe wa Mlungu, na
kpwa kpweli ndio. Nao unagaluza maisha genu mwimwi mukuluphirao.
14 Enehu, gago garigohendeka kpwenu gahenderwa makundi ga afuasi a
Jesu Muokoli ario jimbo ra Judea. Kpwani vyo murivyogayiswa ni atu enu
ndivyo afuasi a hiko Judea arivyogayiswa ni Ayahudi ayawao.
15 Mana Ayahudi anjina aolaga manabii ao, anjina achimuolaga Bwana
Jesu. Na hivi sambi anahugayisa na anahuzoresa. Phahi anamtsukiza
Mlungu, na kupinga atu osi
16 kpwa kuhukahaza kutangaza ujumbe wa Jesu kpwa atu asio kala
Ayahudi, mana anaogopha anjina andaokolwa. Chihivyo anadzienjerezera
dambi chila siku. Kpwa hivyo vivi sambi uamuli mkali wa Mlungu
ukaagbwerera.

Paulo anaaza kuonana
na Athesalonike

17 Enehu, huripholazimishwa kukurichani, hwatengbwa chimwiri
swiswi na mwimwi kpwa muda, ela maazo gehu gachikala phamwenga
namwi. Naswi hwajaribu chila njira kuuya tsona mana kala huna hamu
ya kukuonani.
18 Kala hunalonda hwedze hukuloleni. Nami nájeza kano nyinji nedze
nikuloleni, ela Shetani achinizuwiya.
19 Ndiphoima mbere za Bwana Jesu wakati achedza, huna hakika kukala
mundakala mcheremkuluphira. Phahi mundahuenda huphahe zawadi,
naswi hundakala na ngulu na raha.
20 Kpwa kpweli munahuhenda hukale na ngulu na raha kpwa sababu ya
tabiya na mahendo genu manono.

3

1 Mwishowe siyaweza kuvumirira zaidi, náona baha nisale Atheni
machiyangu.
2 Ela nákata shauri kumhuma mwenehu Timothi kpwenu. Naye ni
muhumwa wa Mlungu wa kutangaza habari nono kuhusu Jesu ariye-
huokola. Nami námhuma ili edze akutiyeni nguvu na akutiyeni moyo.
3 Náhenda hivyo kpwa kusikale na yeyesi ndiyericha kumkuluphira Jesu
kpwa sababu ya mateso higa. Mana mnamanya kukala mateso dza higo ni
mpango wa Mlungu.
4 Chisha wakati huriphokala phamwenga hwakuambirani chimbere
kukala hundateswa, na kama mmanyavyo, hivyo ndivyo vyokala.
5 Hino ndiyo sababu ya kumhuma Timothi. Siyaweza kuvumirira, ndiyo
mana námhuma ili edze alole ichikala mcheremkuluphira Jesu. Kala nina
wasiwasi chahi Shetani wakuchengani muchiricha kukuluphira, na kazi
yehu ikale ya bure!

Timothi analavya ujumbe
wa kutiya moyo

6 Sambi Timothi akauya, naye akahurehera habari za kuhutiya moyo
kuhusu mendzwa yenu na vira muendereravyo kukuluphira. Akahuam-
bira kukala munahutambukira chila wakati na muna hamu ya kuhuona
dza vivyo hurivyo na hamu ya kukuonani.

2:14 **2:14** Mahendo 17:5 **2:15** **2:15** Mahendo 9:23,29; 13:45,50; 14:2,5,19; 17:5,13; 18:12 **3:1** **3:1** Mahendo 17:15 **3:6** **3:6** Mahendo 18:5

7 Kpwa hivyo enehu, katika tabu na mateso gehu gosi hukatiywa moyo
kpwa sababu ya kudina kpwenu chilume.
8 Mana hipha sambi maroho gehu gakauya phamwenga kpwa kusikira
kala mkadina chilume kpwa kumkuluphira Bwana Jesu.
9 Tahuweza kuricha kumshukuru Mlungu kpwa sababu ya raha ambayo
munahutiya!
10 Hunazidi kuvoya Mlungu usiku na mutsi, tsona hunavoya na mioyo
yehu yosi, ili huphahe nafwasi ya kukuonani matso kpwa matso. Chisha
hukufundzeni mambo zaidi ambago ni mgamanye kuhusu kumkuluphira
Bwana Jesu.
11 Hunavoya Baba Mlungu mwenye na Bwana wehu Jesu ahutengezere
njira ili hwedze vi sambi sambi.
12 Naye Bwana Jesu naakutiyeni mbazi, mmendzane na kumendza atu
osi, dza swiswi hunavyokumendzani. Namwi hendani hivyo zaidi na zaidi.
13 Chihivyo andatiya nguvu mioyo yenu, namwi tamundakala na
lawama wala makosa mbere za Baba Mlungu, wakati Bwana wehu Jesu
ndiphokpwedza na malaikae osi.*

4

Maisha gamhamirago Mlungu

1 Phahi enehu mwadzifundza kula kpwehu vira ambavyo mnalondwa
muishi, ili kumuhamira Mlungu. Na kpwa sababu hu afuasi amwenga a
Bwana Jesu, hunakuvoyani na kukukanyani muenderere kuhenda manono
zaidi na zaidi.
2 Mana mnamanya gara malagizo hurigokuphani kpwa uwezo wa Bwana
Jesu.
3 Mlungu anakulondani muishi bila lawama. Kpwa hivyo msikale
azembe.
4 Chila mlume analondwa amanye vira anavyoweza kuzuwiya
mwiriwe.* Ni lazima kuishi maisha ga ishima, maisha gasigo lawama
5 wala tamaa mbii dza atu asio na dini, au asiommanya Mlungu.
6 Phahi mutu naasimkosere myawe hata chidide kuhusu dzambo
hiri. Mana hwakuambirani kare na huchikukanyani kukala Bwana Jesu
andaatiya adabu kali ahendao mambo higo.
7 Mlungu wahuiha husagale masagazi gasigo lawama, wala si masagazi
ga uzindzi.
8 Kpwa hivyo anayebera mafundzo higa kam'bera mutu, ela anam'bera
Mlungu ambaye anakuphani Roho Mtakatifu.
9 Enehu, takuna haja ya kukuandikirani kuhusu kumendza afuasi
ayawenu. Mana mwimwi enye mwafundzwa ni Mlungu kala ni lazima
mmendzane.
10 Namwi munamendza afuasi ayawenu osi hiko tsi ya Yunani, seemu ya
Makedonia. Phahi enehu hunakuvoyani muenderere vivyo zaidi na zaidi.
11 Nia yenu naikale kusagala masagazi gasigo hoyo na mutu. Tsona
chila mutu naashuulikiye mamboge na ahende kazi na mikonoye dza
hurivyokulagizani.
12 Muchihenda hivyo mundaishimiwa ni atu asiomkuluphira Jesu, na
tamundakala na lazima ya kuadamira atu anjina kpwa maitaji genu.

Kufufuka kpwa Afuasi a Jesu

---

* **3:13 3:13** ***Malaikae***: Mana yanjina ni *atue.* * **4:4 4:4** Mana yanjina ni: *Chila mlume analondwa amanye vira ndivyoishi na mchewe kpwa ishima.*

13 Enehu, hunalonda mmanye ukpweli kuhusu afuasi a Jesu ariofwa, ili
msisononeke dza atu asioamini kukala andafufuka.
14 Swiswi hunaamini kukala Jesu wafwa na achifufuka. Kpwa hivyo
naswi hunaamini piya kukala, Mlungu andaareha phamwenga na Jesu atu
osi ariofwa kuno anamuamini Jesu.
15 Hiri hunarokuambirani ni fundzo ra Bwana Jesu kuhusu siku
ndiphouya. Hakika swiswi ambao huchere moyo tahundaphiya mlunguni
kabila ya hara ariofwa.
16 Mana Bwana Jesu mwenye andatserera kula mlunguni na kulavya
malagizo kpwa sauti kulu. Sauti ya malaika mkpwulu indasikirwa na
gunda ra Mlungu rindapigbwa. Nao ndiofufuka mwandzo andakala hara
ariofwa na kuno anamkuluphira Jesu.
17 Naswi ndiokala huchere moyo wakati hinyo hundakusanywa
phamwenga nao hiko mainguni kumchinjira Bwana Jesu. Phahi hundakala
phamwenga na Bwana Jesu hata kare na kare.
18 Kpwa hivyo, atiyeni moyo ayawenu na maneno higa.

5

Kalani tayari kpwa siku ya Bwana

1 Enehu, takuna haja ya kukuandikirani saa ama siku ndiphohendeka
mambo higa.
2 Mana mwi enye munamanyato kukala Bwana Jesu andakpwedza
gafula, siku ambayo tamuitazamiya dza viratu muivi edzavyo usiku kuiya.
3 Atu achikala anaamba, “Chila chitu chi sawa na salama,” hipho ndipho
ndiphogbwererwa ni mashaka. Nago gandahendeka gafula dza viratu
mayo akalavyo na utsungu ichikala mwana a phephi na kuvyalwa. Kpwa
hivyo taindawezekana mutu kuchimbira mashaka higa.
4 Ela enehu tamujizani; phahi siku iyo indakala gafula dza vira muivi
edzavyo.
5 Mwimwi mosi mu atu muishio mwangani, atu a mutsi. Hosi
hunaomkuluphira Jesu tahu atu a usiku, wala a jizani.
6 Kpwa hivyo nahusilaleni dza atu asiomanya kala Jesu andauya. Badala
ya hivyo nahukaleni matso na hukale atu a chiasi.
7 Mana atu alalao alala usiku, na alevi alewa usiku.
8 Ela swiswi hu atu a mutsi, kpwa hivyo ni hukale na chiasi. Mendzwa
yehu na kuluphiro rehu narikale dza vwazi ra chuma ra chifuwani.
Tumaini rehu ra wokofu narikale dza kofiya ya chuma.
9 Mana Mlungu kayahutsambula ili ahuangamize na uamuliwe mkali,
ela wahutsambula huokolwe kpwa sababu ya gara ambago Bwana wehu
Jesu Masihi wahuhendera.
10 Naye wafwa kpwa fwaida yehu. Kpwa hivyo wakati achiuya, ikale
huchere moyo ama hukafwa, andahuhala hukaishi phamwenga naye hata
kare na kare.
11 Phahi tiyanani mioyo na mteryane dza muhendavyo sambi ili muweze
kumkuluphira Mlungu zaidi.

Malagizo ga mwisho

12 Enehu, hunakuvoyani muishimu vilongozi enu. Atu hinya anahenda
kazi ya Bwana Jesu na chadi kpwa fwaida yenu, nao nkukukanyani
msihende dambi.

4:15 4:15 1 Akorintho 15:51,52 **5:2 5:2** Mathayo 24:43; Luka 12:39; 2 Petero 3:10 **5:8 5:8** Isaya 59:17; Aefeso 6:13–17

13 Apheni ishima kulu na muamendze kpwa sababu ya kazi ahendayo.
Na ni lazima msagaleto na afuasi ayawenu.
14 Enehu, hunakuhimizani mkanye atu avivu na mtiye moyo atu ambao
afwa mioyo. Tsona mterye ayawenu ambao taadzangbwephera chiroho
na mvumirire atu osi.
15 Mutu naasiriphize, ela chila wakati nia zenu nazikale za kuhenderana
manono mwi enye, na hata kpwa atu anjina.
16 Hererwani chila wakati,
17 na muenderere kuvoya,
18 mshukuruni Mlungu kpwa rorosi. Higo ndigo Mlungu alondago
muhende, mwimwi murioungana na Jesu Muokoli.
19 Msizuwiye kazi ya Roho Mtakatifu mwenu kundini;
20 msibere afuasi ayawenu anapholavya ujumbe wa Roho Mtakatifu.
21 Ela lolanito chochosi chigombwacho; mlunge maneno ga kpweli na
manono,
22 chisha mdzitenge na chila aina ya uyi.
23 Mlungu arehaye amani akutengeni na chila aina ya uyi. Piya naarinde
roho zenu, mioyo yenu na miri yenu ikale bila lawama yoyosi hadi Bwana
wehu Jesu Masihi ndiphokpwedza.
24 Kpwa vira Mlungu wakuihani, iye andakuhendani mlunge njiraze,
mana ni muaminifu.
25 Enehu, huvoyereni.
26 Huphozereni sana afuasi osi a Jesu na mendzwa ya kpweli.
27 Kpwa dzina ra Bwana Jesu ninakulagizani muasomere baruwa hino
afuasi osi.
28 Nakuvoyerani Bwana Jesu Masihi akujaliyeni mosi.

Baruwa ya phiri ya Paulo yoandikira ATHESALONIKE

Tanga mbere

Baruwa hino yaandikpwa muda mfupi bada ya hira ya kpwandza. Paulo anaandika ili kurekebisha maazo ga handzo gokala gakagota Thesalonike kukala Jesu wauya kare (2:2). Paulo anaamanyisa ndivyokala kabila ya Jesu kuuya. Piya anjina kala taamendze kuhenda kazi hata dzagbwe Paulo wakahala ndzimo hino kpwenye baruwaye ya kpwandza (1 Athesalonike. 4:11; 5:14). Kpwa hivyo anasisitiza kukala asiyelonda kuhenda kazi naasirye (3:10).

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mwadzo 1:1–2
Paulo anavoyera afuasi na kushukuru Mlungu 1:3–12
Kuuya kpwa Bwana Jesu 2:1–12
Endererani kumkuluphira Mlungu 2:13–17
Msikale avivu 3:1–15
Salamu 3:16–18

1 Baruwa hino ila kpwangu mimi Paulo, phamwenga na Sila* na Timothi.
Hunakuandikirani mwimwi kundi ra afuasi a Jesu a hiko Thesalonike,
atu a Baba Mlungu na Bwana Jesu Masihi.
2 Baba Mlungu na Bwana Jesu Masihi naakujaliyeni na mkale salama.

Shukurani na kutiywa moyo

3 Enehu swino ni lazima humshukuru Mlungu wakati wosi kpwa sababu
yenu. Ni haki swiswi kuhenda hivyo mana munaenderera kumkuluphira
Mlungu na mosi munamendzana zaidi.
4 Kpwa hivyo huna ngulu kpwa sababu yenu hata hunaambira afuasi
anjina osi a Jesu. Mana phamwenga na mateso na kugaya mgayako, bado
munazidi kumkuluphira Mlungu.
5 Mlungu andahumira kugaya kpwenu kuonyesa kukala hukumuye ni ya
haki. Kulengana na hukumuye mundakala munafwaha kuinjira kpwenye
ufalume wa Mlungu.
6 Kpwa kpweli Mlungu ni wa haki, naye andaariphiza aho anaokugay-
isani.
7 Tsona andakuoyezani na shida zenu, na zehu piya. Higa gandahendeka
wakati Bwana Jesu ndiphola mlunguni phamwenga na malaikae a nguvu.
8 Andakpwedza na jimbijimbi ra moho, edze atiye adabu hara
asioogopha Mlungu, na atu aremao habari nono kuhusu Bwana wehu Jesu
Muokoli.
9 Mlungu andaenderera kuatiya adabu hata kare na kare kpwa kuatenga
na Bwana Jesu na utukufu wa uwezowe.
10 Higa gandakala hipho siku Jesu ndiphokpwedza ili aphahe nguma kula
kpwa atakatifue. Osi amukuluphirao andaona ajabu achiona vira arivyo.
Na sio aho bahi, ela hata mwimwi muaminio ushuhuda wehu.
11 Mlungu wakutsambulani ili mkale atue. Naswi hunakuvoyerani chila
wakati msagale vira mlondwavyo, ili aone munafwaha kutsambulwa. Piya
hunavoya akupheni uwezo wa kuhenda manono muazago, kpwa sababu
ya kumkuluphira Jesu.

1:1 1:1 Mahendo 17:1 * **1:1 1:1** Chiyunani ***Sila*** piya ni kuihwa *Silivano.* **1:9 1:9** Isaya 2:10

12 Higa hunagalonda ili dzina ra Bwana wehu Jesu Masihi rikale na
nguma kpwa sababu yenu, namwi mtogolwe kpwa sababuye. Nago
gandawezekana kpwa sababu ya mbazi za Mlungu wehu na Bwana Jesu.

2

Kuuya kpwa Bwana Jesu

1 Enehu, sambi hunabisha kuhusu kuuya kpwa Bwana wehu Jesu Masihi,
na vira swiswi ndivyokusanyika mbereze. Hunakuonyani
2 msikale atu a kutapatapa ovyo ovyo na maneno ga atu kama vira
kuambwa siku iyo yakpwedza kare. Hata mutu akaamba waambirwa
ni Roho Mtakatifu, ama wagasikira na swiswi, msimuamini. Tsona
mutu achikuambirani wagasoma baruwani, ama achikuonyesani baruwa
ambayo inaambwa yala kpwehu, piya msimuamini.
3 Msiphuphizwe ni mutu yeyesi, mana siku iyo taindafika hadi
atu anji ndiphogbwirana kumpinga Mlungu, na yuya mui apingaye
Mlungu amanyikane wazi. Hiye ndiye ambaye Mlungu wapanga kare
kum'bananga tsetsetse.
4 Andadzikudula na abere chochosi chiihwacho Mlungu au chiabudiwa-
cho. Andasagala ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu na kuaambira atu
kukala iye ndiye Mlungu.
5 Dze tamtambukira kukala nakuambirani higa huriphokala hosi?
6 Kama mmanyavyo chimzuwiyacho yuya mui hipha sambi ni vira
wakatiwe taudzangbwefika. Ela wakatiwe uchifika andamanyikana wazi.
7 Tayari Shetani anahenda kazi chisiri-siri kuhenda atu apinge Mlungu.
Nayo indaenderera kukala siri hadi hipho ndiphouka hiye aifwitsaye.
8 Alafu yuya mui andamanyikana wazi, naye Bwana Jesu andakpwedza
amuolage chirahisi kabisa kpwa uwezowe mkpwulu. * Mana andakp-
wedza na mwanga mkpwulu na utukufu wa ajabu.
9 Yuya mui andakpwedza na nguvu za Shetani na andahenda chila aina
ya vilinje na maajabu ga handzo.
10 Andakpwedza na chila aina ya handzo kuchenga hara agodzwao
ni uamuli wa kutiywa adabu hata kare na kare. Hinyo anagodzwa ni
uamuli kpwa sababu kpweli airema. Kalapho taayairema, phahi Mlungu
angeativya.
11 Ndiyo mana Mlungu waaricha achengbwe sana ni yuya mui na alunge
mambo ga handzo.
12 Kpwa hivyo osi arioamini handzo na kuhamirwa ni kuhenda mai
andaphaha uamuli wa kutiywa adabu.

Endererani kumkuluphira Mlungu

13 Ela swino ni lazima humshukuru Mlungu wakati wosi kpwa sababu
yenu mwimwi enehu mmendzwao sana ni Bwana Jesu. Mana Mlungu
wakutsambulani kula mwandzo muokolwe.† Mnaokolwa ni Rohowe
anayekutengani kpwa kazi ya Mlungu na kuamini ukpweli.
14 Mlungu wahumira habari nono hurizotangaza kpwenu kama njira ya
kukualikani mphahe nguma phamwenga na Bwana wehu Jesu Masihi.
15 Kpwa hivyo enehu dinani chilume na mlunge hurigokufundzani, ikale
ni kugomba namwi ama kukuandikirani baruwa.

2:1 2:1 1 Athesalonike 4:15–17 **2:4 2:4** Danieli 11:36; Ezekieli 28:2 **2:8 2:8** Isaya 11:4 * **2:8 2:8** Chiyunani chinaamba, *kpwa kuvuvurira pumuzize.* **2:9 2:9** Mathayo 24:24 † **2:13 2:13** Mana yanjina ya Chiyunani ya maneno higa ni: *Mlungu wakutsambulani mkale seemu ya atu a kpwandza kuokolwa.*

16 Baba Mlungu wahumendza, na kpwa mbazize achiuhuriza mioyo hata
kare na kare na kuuhenda hukale na uhakika wa kusagala naye hata kare
na kare. Hunakuvoyerani kukala Bwana wehu Jesu Masihi mwenye
17 akutiyeni moyo na akupheni nguvu muweze kuhenda manono na
kubishato.

3

Huvoyereni

1 Chimarigizo, enehu nakuambirani mhuvoyere ili neno ra Mlungu rigote
upesi na kuphokerwa na ishima dza ko kpwenu.
2 Piya huvoyereni Mlungu ahurinde na atu ayi, mana sio osi ambao
andakubali kuamini hiri neno ra Mlungu huribisharo.
3 Ela Bwana Jesu ni muaminifu, na andakutiyani nguvu na kukurindani
na mai.
4 Iye wahuhenda hukale na hakika kukala munahenda na mundaender-
era kuhenda hurigolagiza.
5 Mlungu naakulongozeni mmanye mendzwaye na vira Bwana Jesu
arivyovumirira mateso.

Msikale avivu

6 Enehu, kpwa uwezo wa Bwana Jesu Masihi swino hunakuonyani
mdziepushe na afuasi ayawenu ambao ni avivu na taalunga gara hurigoku-
fundzani.
7 Mana mwimwi enye mnamanya mlondwavyo kuiga mfwano wehu.
Huriphokala hiko kpwenu tahuyakala avivu,
8 wala tahuyarya chakurya cha mutu bila kuchiriphira. Chinyume na
hivyo, hwakala na chadi cha kuhenda kazi usiku na mutsi, ili husikale
mzigo kpwa mutu yeyesi.
9 Swiswi tahuyahenda hivi kpwa kukala tahuna haki ya msada wenu,
ela hwalonda hukale mfwano mnono ambao mundaulunga.
10 Mana hata huriphokala hosi hwakulagizani hiri: “Yeyesi ambaye ni
mvivu wa kazi, naasirye.”
11 Sababu ya kuamba hivyo, hwasikira kukala ayawenu anjina ni avivu.
Taana rorosi ahendaro isiphokala kuinjirira mambo ga atu.
12 Atu dza hinyo hunaaonya na kuaambira kpwa uwezo huriohewa ni
Bwana Jesu Masihi kukala, ahurire na adzitsumire chakurya.
13 Namwi enehu, msiremwe kuhenda manono.
14 Yeyesi ndiyerema kulunga higa hubishago kpwenye baruwa yehu,
dzimanyirireni naye, tsona dzitengeni naye ili agbwirwe ni haya.
15 Hata hivyo msimuhende kala ni adui, ela mkanyeni dza myawenu.

Mlagano

16 Hunakuvoyerani ili Bwana wehu Jesu anayehupha amani, akupheni
amani chila mara kpwa chila dzambo. Bwana Jesu na akale phamwenga
namwi mosi.
17 Mimi Paulo naandika salamu hizi na mkpwono wangu. Hivi ndivyo
nimarigizavyo baruwa zangu zosi kuonyesa kukala zila kpwangu.
18 Nakuvoyerani Bwana Jesu Masihi akujaliyeni mosi.

Baruwa ya kpwandza ya Paulo yomuandikira TIMOTHI

Tanga mbere

Timothi kala ni Myahudi kpwa nine na Myunani kpwa ise. Huchisoma chitabu cha *Mahendo ga Mitume* au baruwa zanjina za Paulo undaona kala Timothi wanyendeka na Paulo kuhenda kazi ya kutangaza habari za Jesu (soma *Mahendo ga Mitume* 16:1–3; 17:14–15, 18:5, 19:22, *Arumi* 16:21, *Akorintho a Kpwandza* 16:10, *Afilipi* 2:19–22). Paulo anamhadza sana kpwenye baruwaze nyinji.

Baruwa hino yaandikpwa ni Paulo wakati kala a phephi na kufwa. Wamuandikira Timothi ili amuphe malagizo kuhusu gara ganagotatiza afuasi hiko Efeso. Piya walonda kumtiya moyo Timothi ili asiremwe kusagala maisha ga kumuhamira Mlungu. Piya wamuandikira ili amanye jinsi ya kutsambula vilongozi a afuasi. Paulo anaamba afuasi ni akale na kuluphiro na tabiya nono, amanye ukpweli na aweze kukanira kunaphozembuka mafundzo ga handzo.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mwadzo 1:1–2
Maonyo kuhusu mafundzo ga handzo 1:3–20
Mafundzo ga kuhusu kuabudu 2:1–15
Sifwa za vilongozi na asaidizi aho 3:1–16
Malagizo kuhusu mafundzo ga haki 4:1–16
Malagizo kuhusu magungu, vilongozi na atumwa 5:1—6:2
Malagizo kuhusu kumendza pesa na kukuluphira 6:3–21

1 Baruwa hino ila kpwangu mimi Paulo, mtume wa Masihi Jesu ariye na uwezo. Nátsambulwa kpwa lagizo ra Mlungu ariyehuokola, nikale mtume wa Masihi Jesu ariye kuluphiro rehu.
2 Nakuandikira uwe Timothi mwanangu mwenye wa chiroho.
Baba Mlungu na Masihi Jesu, Bwana wehu, naakujaliye, akuonere mbazi na ukale na amani.

Paulo anaonya afuasi kuhusu mafundzo ga handzo

3 Kama nrivyokulagiza nriphokala naphiya Makedonia, nakuambira usale kuko Efeso ili ukahaze atu anaofundza mafundzo ga handzo.
4 Nakulagiza uaambire ariche kugomba mambo manji ganagoangamiza wakati wa kuphundza adisi nyinji na mlolongo wa madzina ga akare gasigo na mwisho.* Mana mambo higo ganareha malumbano ga ovyo, na tagaterya atu kuishi kpwa imani kulengana na mpango wa Mlungu wa kumkuluphira iye.
5 Lengo ra lagizo hiri ni kukala nalonda ufundze atu amendzane mioyo kutsuka, akale na mioyo isiyodzihukumu na kuluphiro ra kpweli.
6 Mana atu anjina aricha kufundza mambo higo, nao analunga malumbano ga chizuzu gasigo mana.
7 Analonda amanyikane ni alimu a kufundza Shariya za Musa, ela nyo enye taamanya anagomba kuhusuni, hata dzagbwe anagafundza na nguvu sana.

1:2 1:2 Mahendo 16:1 * **1:4 1:4** Mlolongo wa madzina ga atu na adisi zao kala gachihumirwa kuhehera mafundzo gao ga handzo.

8 Phahi hunamanya kala Shariya za Musa ni nono zichilungbwa na
kuhumirwa viratu Mlungu alondavyo.
9 Tsona hukumanya kala Shariya tazirehwa kpwa atu ahendao haki. Ela
nkurehwa kpwa atu a kuvundza shariya na atu asiokubali kukala tsini
ya mamlaka, atu asiomuogopha Mlungu na achina-dambi osi, atu asio
atakatifu na asio na dini, aolagao avyazi aho na ayawao.
10 Piya zarehwa kpwa azindzi, ahendao alume ayawao achetu, na
ahendao ayawao atumwa,† atu a handzo na aapao na mambo ga handzo,
au anjina ahendao gogosi ambago ni chinyume cha mafundzo ga kpweli.
11 Higo ni gara ganagokubaliana na habari nono kuhusu Jesu Muokoli
iriyo na uwezo wa ajabu, iratu nriyoikirwa mikononi ni Mlungu wa nguma
zosi.

Paulo anamshukuru Mlungu kpwa mbazize

12 Namshukuru Bwana wehu Masihi Jesu, ariyenipha nguvu, achiniona
ni muaminifu na achinitsambula nimuhumikire.
13 Hata dzagbwe kare námkufuru Jesu, nchimtesa na nchim'bera. Ela
Mlungu wanionera mbazi kpwa sababu kala simkuluphira na kala simanya
nihendaro.
14 Phahi náphokera mbazi nyinji za Jesu, Bwana na Muokoli wehu.
Achinijaliya maisha ga kukuluphira na mendzwa dza vivyo arivyo ye
mwenye.
15 Huno ni msemo wa kpweli, nao atu ni lazima auamini, "Masihi Jesu
wakpwedza duniani kuokola achina-dambi," na kahi yao, mimi Paulo kala
ni mwenye dambi kuriko osi.
16 Ela kpwa sababu hiyo, Mlungu wanionera mbazi, mimi ambaye
kala nina dambi kuriko osi. Chihivyo Masihi Jesu achinihumira na
kunivumirira sana dza mfwano kpwa hara ambao andamkuluphira na
kuphaha uzima wa kare na kare.
17 Na Mlungu, ambaye ni mfalume wa kare na kare, asiyefwa na
asiyeonekana, na ambaye kana myawe, naatogolwe na kuishimiwa hata
kare na kare. Amina.
18 Mwanangu Timothi, lagizo hiri nikupharo ni kulengana na manabii
arivyogomba kuhusu uwe hipho kare. Nakupha hiro lagizo ili kpwa
kulunga maneno higo, uweze kupigana chilume kondo hino nono ya
kumkanira Bwana Jesu.
19 Na kpwa kpwenderera kugbwirira kuluphiroro, kala na nia ya
kuhenda manono. Atu anjina taayalunga zamiri za aina hiyo, na kpwa
njira iyo aangamiza kuluphiro rao.
20 Mfwano wa atu hinyo ni Himenayo na Isikanda, nami náalavya kpwa
Shetani ili adzifundze kusakufuru Mlungu.

2

Mafundzo kuhusu kuabudu

1 Mwandzo kabisa nakuambirani voyerani chila mutu. Mvoyeni Mlungu
aterye na kuajaliya atu osi, piya mumshukuru kpwa sababu yao.
2 Avoyereni atawala na anjina osi ario na mamlaka, ili huphahe kuishi
kpwa utulivu na amani wakati hunadzilavya kpwa Mlungu na kukala bila
lawama.
3 Mambo dza higa ni manono na ganamuhamira Mlungu, Muokoli wehu,

† **1:10 1:10** Mana ganjina ni atu agulao na kuguza ayawao akale atumwa. **1:13 1:13** Mahendo 8:3; 9:4,5

4 ambaye analonda atu osi aokolwe na aphahe kumanya ukpweli.
5 Mana Mlungu ni mmwenga, na mpatanishi wa kupatanisha atu na
Mlungu piya ni mmwenga, naye ni Jesu Muokoli.
6 Naye wadzilavya afwe ili akale mzamana wa kukombola atu osi, na
hinyu ni ushaidi wa lengo ra Mlungu ambao watimizwa wakati uriofwaha.
7 Ndiyo mana Mlungu wanitsambula nikale muhubiri na mtume. Hakika
nagomba kpweli wala sigomba handzo. Tsona wanitsambula nifundze atu
asio kala Ayahudi ujumbe wa ukpweli na kumkuluphira Jesu.

Alume na achetu atakpwavyo kukala afuasi

8 Phahi, nalonda alume osi a chila phatu avoye Mlungu moyo kutsuka.
Na wakati wa kuvoya Mlungu, aunule mikono isiyo na lawama na akale
bila ya tsukizi wala malumbano.
9 Piya nalonda achetu aonekane kukala na adabu nono na avwale
nguwo nono za ishima. Tsona naasidzishuulishe kudzisonga nyere wala
kudzipamba kpwa kuhumira vitu vya zahabu, vya lulu, na mavwazi ga
gali.
10 Ela achetu anaoamba kukala anamuogopha Mlungu inabidi aonekane
wazi kpwa mahendo gao manono.
11 Wakati wa kufundzwa, achetu naasikize kpwa makini na akale a pole.
12 Siruhusa mchetu kufundza alume wala asikale na mamlaka dzulu yao,
ela ni akale zii.
13 Mana Mlungu kpwandza waumba Adamu, alafu ndipho Hawa.
14 Na Adamu kayachengbwa ni Shetani. Ela Hawa ndiye ariyechengbwa
achikala mwenye dambi.
15 Ela achetu andaokolwa kpwa kuvyala ana, bora aenderere
kukuluphira, kumendza atu, kuishi chitakatifu na kudziishimu.*

3

Sifwa za vilongozi a makundi ga afuasi a Jesu

1 Msemo huno ni wa kpweli. Mutu yeyesi achiaza mwakpwe moyoni
kukala chilongozi, phahi analonda kuhenda kazi nono sana.
2 Kpwa hivyo chilongozi ni lazima akale bila lawama, mutu wa
mchetu mmwenga, awezaye kudzikanya, mwenye achili nono na ishima,
akaribishaye ajeni, na awezaye kufundzato.
3 Ni lazima asikale mlevi wala mutu wa kumendza kondo, ela akale
mpole tsona mutu asiyemendza kuheha wala kumendza pesa.
4 Piya ni lazima amanyirire nyumbaye vinono, na aahende anae
amuogophe na ishima zosi.
5 Mana ichikala mutu anashindwa kumanyirira nyumbaye, vyo kpweli
andaweza kutundza atu a Mlungu?
6 Ni lazima asikale mfuasi yemkubali Jesu dzuzi-dzuzi, ili asedze
akadzikutula kpwa ngulu na kuhukumiwa dza vira Shetani arivyohendwa.
7 Piya ni lazima akale na nguma nono kpwa atu asio Afuasi a Jesu, ili
asedze akaberwa ni atu na akagbwirwa ni muhambo wa Shetani.

2:7 2:7 2 Timothi 1:11 **2:9 2:9** 1 Petero 3:3 **2:13 2:13 a** Mwandzo 2:7; **b** Mwandzo 2:21,22 **2:14 2:14** Mwandzo 3:1–6 * **2:15 2:15** Chiyunani neno hiri *andaokolwa* piya rina mana ya kuphozwa au kukamilishwa. **3:2 3:2** Tito 1:6–9

Sifwa za asaidizi a vilongozi
a makundi ga afuasi a Jesu

8 Asaidizi a vilongozi piya ni lazima akale a kuishimiwa ni atu na a
kuaminika kpwa agombago, tsona asikale alevi wala asimendze pesa.
9 Ni lazima agbwire gara mafundzo ga kpweli huaminigo, na kugalunga
mioyo kutsuka.
10 Ni lazima ahewe kazi zanjina kama mtihani. Achikala kana lawama,
ndipho anaweza kuhenda kazi ya kuterya vilongozi.
11 Vivyo hivyo, mchewe naye ni lazima akale wa kuishimiwa ni atu,
asisengenye, akale mutu awezaye kudzikanya na akale muaminifu kpwa
mambo gosi.
12 Hiye msaidizi wa chilongozi, piya naye ni lazima akale mlume wa
mchetu mmwenga, amanyiriraye anae na nyumbaye vinono.
13 Mana atu ahendao kazi ya msaidizi wa chilongozi vinono,
nkuishimiwa sana ni atu, na anaweza kugomba kuhusu kumkuluphira
Jesu Muokoli bila ya wuoga.

Siri kulu iriyoikpwa wazi

14 Nakuandikira baruwa hino hata dzagbwe ninaaza kpwedza kuko
kukuweherani vi sambi sambi.
15 Ela nchichelewa kpwedza, baruwa hino indakumanyisa vira ambavyo
atu analondwa akale kahi za atu a Mlungu. Na atu a Mlungu ni kanisa ra
Mlungu ariye moyo, naro ndiro nguzo na msingi wa kpweli.
16 Hunakubali kpweli kukala siri ya dini yehu ni kulu sana:
Jesu waonekana na umbo ra chibinadamu,
naye Roho Mtakatifu wahakikisha kala Jesu ni wa haki.
Waonewa ni malaika,
na wahubiriwa kahi ya makabila ga duniani.
Atu anjina duniani amkuluphira,
naye wahalwa kuphiya dzulu mlunguni na nguma.

4

Paulo anaonya kuhusu alimu a handzo

1 Roho Mtakatifu anagomba ching'ang'a kukala siku za mwisho atu
anjina andaricha imani ya kpweli, alunge roho zichengazo na agbwire
mafundzo ga handzo galago kpwa mashetani.
2 Alimu dza hinya ni anafiki na atu a handzo, na zamiri zao zafwa, nazo
taziweza kuzuwiya uyi.
3 Hinyo nkuzuwiya atu asilólane, na tsona asirye vyakurya fulani
ambavyo Mlungu waviumba viriwe na shukurani ni atu amukuluphirao
na amanyao kpweli.
4 Chila chitu Mlungu arichoumba ni chinono. Kpwa hivyo takuna chitu
chinachoremewa bora chiphokerwe na shukurani,
5 mana chinatakaswa uchivoya Mlungu kulengana na nenore.

Mtumishi mnono wa Jesu

6 Phahi uchiambira ndugu osi mambo higa, undakala mtumishi mnono
wa Jesu Muokoli unayekuzwa na maelekezo ga imani yehu na mafundzo
manono hulungago.
7 Usidzishuulishe tsetsetse na adisi zisizoreha nguma kpwa Mlungu. Ela
dzibaze kpwa makini kudzilavya kpwa Mlungu.

8 Mana mazowezi ga mwiri ganareha fwaida chidide kpwa mutu, ela
kumuogopha Mlungu kuna fwaida zaidi pande zosi. Kunahulaga uzima vi
sambi na hata badaye.
9 Msemo hinyo ni wa kpweli na unafwaha kukubaliwa ni chila mutu.
10 Hunahenda chadi na kugaya sana kpwa sababu hwaika tumaini rehu
kpwa Mlungu aishiye, ambaye ni Muokoli wa atu osi na haswa kpwa hara
amukuluphirao.
11 Phahi lagiza na kufundza mambo higa.
12 Mutu naasikubere kpwa sababu u mwanache. Ela ukale mfwano
mbere za afuasi a Jesu kpwa manenogo, maishago, mendzwayo, kuluphi-
roro na kuishiko bila ya lawama.
13 Phahi humira wakatio kpwa chadi kusomera atu Maandiko ga Mlungu,
kuatiya moyo afuasi na kuafundza hadi hipho ndiphokpwedza.
14 Usiriche chipawacho urichophaha kpwa kutabiriwa na vilongozi
achikubandikira mikono.
15 Henda chadi cha kulunga mambo higa, tsona dzilavye kabisa kpwa
higa ili chila mutu aone maendererogo.
16 Dzimanyirire uishivyo na gara ufundzago. Dinisa kuhenda hivyo,
nawe undadziokola we mwenye na hara akuphundzao.

5

Paulo analagiza kuhusu magungu

1 Usidemurire mtumia, ela gomba naye kpwa ishima dza viratu
ugombavyo na sowe. Ahendereto barobaro ayao dza viratu ambavyo
unahendera nduguzo.
2 Ishimu achetu avyere dza viratu uishimuvyo mayoo, na uaishimu moyo
kutsuka achetu marika dza viratu enenu achetu.
3 Muishimu na mrorome achetu magungu ambao arichwa bila msada.
4 Ela gungu achikala wavyala anae ama ana adzukulu, phahi aho
ni atimize wajibu wao wa chidini kpwa kumroroma, dza vyo gungu
arivyoarera. Hivi ndivyo Mlungu amendzavyo.
5 Mchetu gungu kpweli asiye na mroromi wala msada wowosi nku-
muadamira Mlungu bahi, na nkudinisa kuvoya Mlungu usiku na mutsi
ili amterye.
6 Ela gungu ambaye andaishi maisha ga kudzimanya ye mwenye bahi,
ni kama avi wafwa hata dzagbwe achere mzima.
7 Nawe lagiza atu alunge mambo higa ili akale bila lawama.
8 Ela mfuasi yeyesi ambaye karoroma atue, haswa atu a mwakpwe
nyumbani, iye akakahala kuluphirore, tsona ni mui hata kutsupa mutu
asiyemkuluphira Jesu.
9 Usimuandikishe gungu hadi akale ana zaidi ya miaka mirongo sita, na
akale walólwa ni mlume mmwenga.
10 Piya akale anaishimiwa ni atu kpwa mahendoge manono, kpwa
mfwano kurera anae vinono, kukaribisha ajeni phakpwe kaya, kuhumikira
atu a Mlungu,* kuterya atu ario na tabu na kudzilavya kuhenda manono
wakati wosi.
11 Ela achetu magungu ambao achere atsanga, msiatiye kpwenye kundi
ra magungu, mana tamaa zao za chimwiri zindazidi chadi yao ya
kumuhumikira Jesu, nao andalonda kulólwa tsona.

---

* **5:10 5:10** Kuhumikira atu a Mlungu hipho kare kala ni kuasinga magulu.

12 Kpwa hivyo andakala akadzirehera hukumu enye, mana andakala
akavundza ahadi yao ariyoyiika hipho mwandzo.
13 Zaidi ya hivyo, andakala na tabiya za uvivu achidengereka ovyo ovyo
laloni na kusengenya ayawao, kuinjirira mambo gasigoahusu na kugomba
mambo gasigofwaha.
14 Phahi nalonda magungu anache alólwe, avyale ana aho na aarereto
ili adui wehu Shetani asiphahe nafwasi ya kugomba mai kuahusu.
15 Mana magungu anjina aricha kare kumkuluphira Jesu na vivi
anamlunga Shetani.
16 Mchetu ariyemkuluphira Jesu achikala ana nduguze ambao ni ma-
gungu, ni lazima aarorome mwenye ili afuasi a Jesu asikale na mzigo hinyo.
Kpwa njira iyo andaphaha nafwasi ya kuterya magungu ambao ana shida
na taana mutu wa kuaroroma.

Kuishimu vilongozi a afuasi a Jesu

17 Vilongozi ambao analongoza atu vizuri anafwaha aishimiwe na
kuriphiwa vizuri, haswa hara ambao anahenda kazi ya kuhubiri na
kufundza.
18 Mana Maandiko ganaamba, “Ng’ombe ichikala inawaga mtsere usi-
ifunge mlomo.” Piya Maandiko ganaamba, “Muhendadzi-kazi anafwaha
kuphaha mariphoge.”†
19 Usikubali kuphundza mashitaka ga kuhusu chilongozi wa afuasi a Jesu
isiphokala gakale gakarehwa ni mashaidi airi au ahahu.
20 Ela vilongozi‡ anaoenderera kuhenda dambi, ni lazima aonywe mbere
za atu osi kpwa rikale fundzo kpwa atu anjina.
21 Nami nakulagiza mbere za Mlungu, Masihi Jesu na nyo malaika a
Mlungu ariotsambulwa, ulunge malagizo higa bila ya kubaguwa wala
kupendeleya.
22 Usihende upesi wa kutsambula chilongozi na kumuikira mikono,
wala usiunge mkpwono mutu ahendaye dambi. Na udzirinde ukale bila
lawama.
23 Usinwe madzi bahi, ela nwa uchi mchache wa zabibu ili kuterya
ndaniyo na kuphunguza ukongoo wa chila mara.
24 Dambi za atu anjina zinaonekana ching’ang’a, hata chila mmwenga
amanye kala andahukumiwa. Ela anjina dambi zao tazindamanyikana
hadi badaye.
25 Vivyo hivyo, mahendo manono ganaonekana ching’ang’a, na hata gara
ambago tagaonekana ching’ang’a, tagaweza kufwitsika.

6

Paulo analagiza kuhusu atumwa

1 Atumwa osi ana wajibu wa kuapha matajiri gao ishima zosi ili atu
asibere dzina ra Mlungu na mafundzo gehu.
2 Nao atumwa ambao matajiri gao ni afuasi a Jesu, naasiabere kpwa
sababu ni afuasi ayawao. Ela ni lazima aahumikire vinono kpwa
mana hara matajiri ambao anaphaha fwaida ni afuasi ayawao ambao
anaamendza. Timothi, fundza mambo higa gosi na waahimize atu
agaphokere.

Alimu a handzo na utajiri wa kpweli

5:18 5:18 a Kumbukumbu 25:4; **b** Mathayo 10:10; Luka 10:7 † **5:18 5:18b** Luka 10:7. **5:19 5:19** Kumbukumbu 17:6; 19:15 ‡ **5:20 5:20** Chiyunani chinaamba *hara.*

3 Ichikala mutu yeyesi anafundza mambo ga handzo na kurema maneno
ga kpweli ga Bwana wehu Jesu Masihi na mafundzo ganagohamira
Mlungu,
4 anahenda ngulu za bure wala kana amanyaro. Maazoge ni makongo
na anamendza kulumbana na kuheha ovyo kuhusu maneno bahi. Hivyo
nkusababisha atu kukala na wivu, kuheha, kulaphizana, kuazirana mai,
5 na kuvurugana ovyo ovyo. Achili za atu hinyo zabanangika na taana
ukpweli, nao anaona kudzilavya kpwa Mlungu ni njira ya kudzitajirisha.
6 Sambi kudzilavya kpwa Mlungu phamwenga na kutosheka na uri-
chonacho ni fwaida kulu.
7 Mana huriphovyalwa, tahuyakpwedza na chitu duniani, wala huchifwa
tahundaweza kuuka na chitu.
8 Kpwa hivyo huchiphaha chakurya na nguwo, hundatosheka.
9 Ela atu aazao kukala matajiri mwishowe nkuinjira mashakani na
kugbwirwa ni muhambo wa tamaa nyinji mbii za chipumbavu ambazo
zinaabananga na kuangamiza.
10 Mana tamaa ya pesa ndicho chandzo cha mai gosi. Atu anjina
amendza pesa sana hata achiricha imani ya kpweli na kpwa njira iyo
achidziinjiza kpwenye mateso na sonono nyinji.

Paulo anamupha Timothi
malagizo ga mwisho

11 Ela uwe Timothi, mutu wa Mlungu, usilunge kamare mambo higa.
Henda garigo ga haki, dzilavye kpwa Mlungu, mkuluphire Jesu Masihi,
mendza atu, vumirira na ukale na upole.
12 Nalonda upigane kpwa chadi hivi viha vinono vya higa huaminigo.
Gbwira sana uzima wa kare na kare urioihirwa ni Mlungu, uriphomkubali
mbere za mashaidi manji.
13 Sambi nakulagiza mbere za Mlungu, alavyaye uzima kpwa chila chitu,
na mbere za Jesu Muokoli, ambaye wagomba ushaidi wa kpweli mbere za
Pontio Pilato:
14 Gbwira lagizo hiri na urilunge bila lawama hadi Bwana wehu Jesu
Masihi ndiphotsembuka.
15 Mlungu andamuhenda aonekane wakatiwe ariopanga ndiphofika.
Mana iye ni mtawala wa macheye na wa nguma, ni Mfalume wa afalume,
na ni Bwana wa mabwana.
16 Mlungu macheye ndiye aishiye hata kare na kare! Naye anaishi
mwangani, mwanga ambao mutu kaweza kuusengerera. Wala takuna
mutu yeyesi yemuona ama awezaye kumuona. Nguma na uwezo ni kpwa
Mlungu hata kare na kare, Amina.
17 Alagize matajiri himu duniani asihende ngulu wala kuadamira mali
ambazo zinaweza kuangamika wakati wowosi. Aambire amuadamire
Mlungu, ambaye nkuhujaliya na chila chitu ili husagale na raha.
18 Piya aambire ahende manono, tsona akale matajiri a higo mahendo
manono. Na akale tayari ya kuhumira pesa zao mioyo kutsuka na
kuaganyira anjina mali zao.
19 Kpwa kuhenda hivyo, andadziikira akiba ambayo ni msingi mnono
wa wakati wedzao, ili badaye aphahe maisha ga kpweli.
20 Mwanangu Timothi, rinda sana higo gosi urigoikirwa mwako
mikononi. Dziepushe na malumbano gasigokala ga Mlungu na maazo
ganagoshindana na ambago kpwa makosa nkutsukurirwa ni maarifwa.

6:13 6:13 Johana 18:37

21 Atu anjina ariokubali na kulunga maarifwa higo ga chipumbavu,
aricha njira ya kumkuluphira Jesu.
Navoya Mlungu akujaliyeni mosi.

Baruwa ya phiri ya Paulo yomuandikira TIMOTHI

Tanga mbere

Labuda baruwa hino ndiyo ya mwisho kuandikpwa ni Paulo. Hino baruwa inaeleza zaidi kuhusu gara Paulo anagobisha. Anamkalata msaidiziwe Timothi aenderere kukala mfuasi mnono wa Jesu na akale tayari kuvumirira achiphahwa ni shida. Tsona aenderere kufundza ukpweli dzulu ya Jesu Muokoli, na adzirinde na alimu a handzo.

Baruwa hino inabisha sana kuhusu uwezo wa Mlungu dzulu ya vitu vyosi. Dzagbwe mateso garedza na gandaenderera kuenjerezeka, Mlungu anatawala. Kpwa hivyo osi amuaminio taalondwa kuogopha chitu chochosi.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mwadzo 1:1–2
Paulo anatiywa moyo ni Timothi 1:3–18
Sifwa za mtumishi muaminifu 2:1–26
Mateso ndigokpwedza 3:1–9
Kuenderera kumkuluphira Mlungu 3:10—4:8
Malagizo kpwa Timothi na salamu 4:9–22

1 Baruwa hino ila kpwangu mimi Paulo, mtume wa Masihi Jesu. Kpwa
mendzwa ya Mlungu náhewa uwezo niatangazire atu uzima ambao
waahidiwa kpwa kuungana na Jesu Muokoli.
2 Nakuandikira uwe mwanangu Timothi nikumendzaye sana.
Baba Mlungu na Bwana wehu Masihi Jesu naakujaliye, akuonere mbazi
na ukaleto.

Paulo anamtiya moyo Timothi

3 Mino namshukuru Mlungu ambaye namhumikira moyo kutsuka dza
vyo akare angu arivyohenda. Wakati navoya, nikukutambukira ikale usiku
ama mutsi.
4 Nchitambukira vira urivyotulukpwa ni matsozi, phahi nkuaza sana
kukuona tsona, nami nindaonato huchikutana.
5 Piya natambukira vyokala unamkuluphira Jesu chikpweli-kpweli,
ambapho mwandzo kuluphiro riro kala rina wawayo Loisi na mayoo
Yunisi. Hivi sambi nina hakika una kuluphiro dza riro.
6 Kpwa hivyo nakutambukiza uhumireto chira chipawa urichohewa ni
Mlungu nriphokubandikira mikono.
7 Mana Mlungu wahupha roho wa kuhuhenda hukale na nguvu,
kumendzana na kudzikanya, ela kayahupha roho wa kuhuhenda hukale
aoga.
8 Phahi usione waibu kulavya ushaidi wa Bwana wehu, wala usin-
ionere waibu mimi mfungbwa kpwa sababuye. Ela kala tayari kugaya
phamwenga nami unaphotangaza habari nono kuhusu Jesu Muokoli kpwa
kukuluphira nguvu uhewazo ni Mlungu.
9 Mlungu mwenye ndiye ariyehuokola na achihuiha huishi bila ya
lawama. Naye wahenda hivyo si kpwa sababu swiswi hwahenda rorosi
nono. Ela ni kpwa lengore mwenye, kama arivyopanga kuhuonera mbazi
kpwa kuungana na Masihi Jesu kabila ya dunia kuumbwa.

1:2 1:2 Mahendo 16:1 **1:5 1:5** Mahendo 16:1

10 Na sambi Mlungu wahuikira wazi mbazize kpwa kpwedza kpwa
Masihi Jesu, Muokoli wehu. Na kutsupira iyo habari nono, hunamanya
kukala waangamiza chifo, achihurehera uzima wa kare na kare.
11 Naye Mlungu wanitsambula nikale mtume, mwalimu na muhubiri wa
iyo habari nono.
12 Ndiyo mana ninagaya, ela siona waibu. Mana nammanya hiye
nriyemkuluphira, tsona nina hakika andarinda iyo habari nono ariyoni-
ikira mwangu mikononi hadi siku iyo ya mwisho.*
13 Lunga mfwano wa mafundzo ga kpweli nrigokufundza, tsona dinisa
kukuluphira na kumendza anjina kpwa kuungana na Jesu Muokoli.
14 Kpwa uwezo wa Roho Mtakatifu akalaye mwehu mioyoni, rinda hinyo
ujumbe urioikirwa mwako mikononi.
15 Timothi, unamanya kukala atu osi hiku jimbo ra Asia aniricha
machiyangu, atu hinyo ni phamwenga na Figelo na Herimogene.
16 Ela navoya Bwana Jesu aaonere mbazi atu a nyumba ya Onesiforo,
kpwa mana wanitiya moyo na achiniterya kano nyinji, wala kayaona
waibu kpwa vira ni mfungbwa.
17 Tsona ariphotsoloka Rumi, wahenda chadi cha kuniendza chila phatu
hadi achiniphaha.
18 Nawe unamanya vira arivyoniterya na mambo manji nriphokala hiko
mudzi wa Efeso. Navoya Mlungu amuonere mbazi Onesiforo siku Bwana
Jesu ndiphouya.

2

Asikari muaminifu wa Jesu

1 Mwanangu Timothi, kala imara kpwa kutegemea mbazi na mendzwa
ya Mlungu huriyonayo kpwa kuungana na Jesu Muokoli.
2 Na gara mambo ambago wanisikira ninagafundza mbere za mashaidi
anji, gaike mikononi mwa atu aaminifu ndioweza kufundza atu anjina.
3 Vumirira mateso phamwenga naswi kama asikari mnono wa Jesu
Muokoli.
4 Kpwa mfwano asikari ariye kazini nkulonda kuhamira mkpwuluwe,
kpwa hivyo kadzishuulisha na mambo ga maisha ga kawaida.
5 Vivyo hivyo mutu wa kushindana mairo kaweza kuphaha tuzo bila ya
kulunga malagizo ga mairo.
6 Tsona mkurima ariye na chadi cha kurima ndiye ambaye anafwaha
akale wa kpwandza kutophola mavunoge.
7 Phahi phundza vinono sana iyo mifwano niilavyayo, mana Bwana
andakuterya umanyeto mambo higa gosi.
8 Usiyale kala Jesu Masihi, ambaye ni chivyazi cha Mfalume Daudi,
wafufulwa. Na hizo ndizo habari nono nihubirizo,
9 na kpwa sababu iyo nagayiswa, hata nafungbwa silisili dza mutu mui.
Ela neno ra Mlungu tariweza kufungbwa silisili.
10 Kpwa hivyo mino ninavumirira chochosi kpwa ajili ya atu ariotsam-
bulwa ni Mlungu, ili nao piya aphokere wokofu na utukufu wa kare na
kare kpwa kumkuluphira Jesu Muokoli.
11 Hinyu ni msemo wa kuaminika:
Ichikala hwafwa phamwenga naye,
phahi piya hundaishi naye.

1:11 1:11 1 Timothi 2:7 * **1:12 1:12** Mana ganjina ni: *Tsona nina hakika andarinda chira nrichomuikira mikononi hadi siku iyo ya mwisho.*

12 Huchivumirira hadi mwisho,
phahi piya hundatawala naye.
Huchimkahala,
naye piya andahukahala.
13 Husiphokala aaminifu,
iye andakala muaminifu,
mana kaweza kudzikahala mwenye.

Muhendadzi-kazi yekubaliwa ni Mlungu

14 Atambukize atu mambo higa na uakanye mbere za Mlungu ariche kulumbana kuhusu maneno ga kuphupha, mana kundaangamiza atu aphundzao.
15 Henda chadi ueleze vinono neno ra kpweli kuonyesa Mlungu wakukubali kukala u muhendadzi-kazi asiyeona waibu.
16 Dziepushe na malumbano ga chijinga, mana atu anaolumbana hivyo anazidi kukala kure na Mlungu.
17 Mafundzo gao gandagota dza chironda cha mrema. Mfwano wa atu afundzao higo ni Himenayo na Fileto,
18 ambao aricha kulunga ukpweli. Nao nkuamba kukala kufufulwa kpwa ariofwa kpwatsapa kare, nao anaangamiza imani ya afuasi anjina.
19 Ela msingi wa ukpweli wa Mlungu wadina ndindindi na watiywa muhuri wa maneno higa: “Mlungu anamanya ariye wakpwe,” na “Chila mutu akubaliye kukala iye ni Bwana, ni lazima ariche mai gosi.”
20 Ndani ya nyumba kulu ya mutu mwenye nafwasi muna miyo ya chila aina. Muna yotengezwa na zahabu na feza, piya muna yanjina yotengezwa na mbao na ulongo. Miyo yanjina ni ya mahumizi ga ishima, na yanjina ni ya mahumizi ga kawaida.
21 Phahi mutu achidzitenga na mambo higo mai, andakala mwiyo unaofwaha kpwa mahumizi ga ishima. Mana andakala akatengbwa kpwa Bwanawe na kutayarishwa kpwa chila kazi nono.
22 Dzitenge kabisa na tamaa mbaya za ubarobaro. Lunga garigo ga haki, gbwiririra kuluphiro, uhende chadi cha kumendza ayao, na usagale na amani. Henda higo gosi phamwenga na atu osi ahadzao Bwana moyo kutsuka.
23 Tsona nakuamba, dzitenge na malumbano ga chipumbavu na ga chijinga, kpwa sababu nkuhenda atu kukosana vibaya.
24 Kpwa mana ni lazima mtumishi wa Bwana Jesu asikale na chibako. Ela ni akale na mbazi kpwa chila mutu, akale anaweza kufundza, tsona akale mvumirizi.
25 Hinyo atu ambao anakupingani, ni lazima muakanye kpwa upole. Chahi Mlungu andaagaluza mioyo ili atubu na kuelewa marifwa ga kpweli.
26 Kpwa njira iyo andaphaha kung’alwa ni matso achimbire muhego wa Shetani, ambaye waagbwira na achiahenda alunge mipangoye.

3

Hatari ya siku za mwisho

1 Mwanangu Timothi, manya kukala siku za mwisho zindakala za tabu.
2 Mana atu andadzimendza, andamendza pesa, andakala na ngulu, na andadziona muhimu kuriko anjina. Andalaphiza ovyo ovyo, taandaogopha avyazi ao, tsona andakala atu asio na shukurani na asiomuogopha Mlungu.

2:12 **2:12** Mathayo 10:33; Luka 12:9 **2:19** **2:19** Isabu 16:5

3 Atu andakala asiomendza wala kuswamehe ayawao, tsona afyakatsi,
asiodzizuwiya, akatili na asiohamirwa ni chitu chochosi chinono.
4 Piya andakala asalatadzi, asiojali chitu, atu a kudzinyobola na
kumendza raha za dunia kuriko kumendza Mlungu.
5 Nao andaonekana avi anaogopha Mlungu, ela andakahala nguvuze.
Phahi atu dza hinyo, dzitenge nao.
6 Anjina aho nkudziinjiza midzi ya achetu enye nia nyonje, achahala
zewe hara ambao ahendwa atumwa ni dambi na kulongozwa ni tamaa
mbii za chila aina.
7 Chila wakati achetu hinyo nkudzifundza mambo maphya, ela ukpweli
taaweza kuumanya.
8 Hinyo atu anapinga ukpweli dza viratu Yane na Yambire* arivyompinga
Musa. Achili zao zabanangika na kukuluphira kpwao ni kpwa bure.
9 Nao taandafika kure, mana upumbavu wao undamanyikana wazi na
chila mutu, dza viratu upumbavu wa Yane na Yambire urivyomanyikana.

Paulo analavya malagizo
kpwa Timothi

10 Ela uwe Timothi, unamanya mambo gosi nifundzago, vira ni-
navyosagala na atu, na lengo ra maisha gangu. Piya unamanya rira
ninarokuluphira, ninavyovumirira, na ninavyomendza atu.
11 Tsona unamanya vira nrivyogaya na kuphaha mateso, hasa gara
garigoniphaha hiko midzi ya Antiokia, Ikonio na Lisitira. Mino kuko
náhenderwa mateso makulu, ela Bwana Jesu wanitivya na tabu zosi hizo.
12 Kpwa kpweli chila mutu ndiyelonda kusagala masagazi ga kumuo-
gopha Mlungu kpwa kumkuluphira Masihi Jesu, andateswa.
13 Ela atu ayi na alimu a handzo andaenderera kuchenga ayawao na
kuchengbwa, nao andazidi kukala ayi.
14 Ela uwe ni lazima uenderere kugbwira hinyo ukpweli uriofundzwa na
kuamini chikpweli-kpweli. Mana we mwenye unaamanya ariokufundza ni
ano ani,
15 na wamanya Maandiko ga Mlungu hangu wanacheo. Higo ganaweza
kukulongoza kpwa busara kuphaha wokofu kpwa kumkuluphira Jesu
Muokoli.
16 Higo Maandiko gosi galongozwa ni Mlungu kpwa livuho ra Rohowe,
nago ganafwaha kpwa mafundzo, kudemurira atu kpwa makosa gao, kua-
longoza ariche kuhenda dambi, na kuaelekeza aishi maisha gamhamirago
Mlungu.
17 Na kpwa njira iyo mutu wa Mlungu andakala akakamilishwa na
kuikpwa tayari kpwa kuhenda chila kazi nono.

4

1 Nami nakulagiza mbere za Mlungu na Jesu Muokoli ambaye andakp-
wedza na ufalumewe kutawala atu osi na kuahukumu, akale ni azima au
afwa:
2 Tangaza Neno ra Mlungu na dinisa kuritangaza, wakati ufwahao na
usiofwaha. Na kpwa kuafundza atu na kuavumirira sana, uambire wazi
makosa gao, uademurire na uatiye moyo.

3:8 3:8 Kutsama 7:11 * **3:8 3:8** ***Yane na Yambire***: Higa ni madzina ambago tagamo kpwenye Chilagane cha Kare. Inaaminika kukala madzina higa ni hara Amisiri airi atsai ambao ampinga Musa ariphokala analonda kulongoza Aiziraeli kula Misiri. (Soma chitabu cha Kutsama 7:11,22.)
3:11 3:11 a Mahendo 13:14–52; **b** Mahendo 14:1–7; **c** Mahendo 14:8–20

3 Mana kuredza wakati ambapho atu taandavumirira kuphundza ma-
fundzo ga kpweli, ela andalunga tamaa zao. Andadzikusanyira ndulu ya
alimu ambao andaambira gara alondago kusikira.
4 Andarema tsetsetse kuphundza maneno ga kpweli kpwa kugalozera
kogo, na kugalukira adisi za handzo.
5 Ela uwe kala matso katika chila dzambo, uvumirire tabu, udinise
kutangaza habari nono kuhusu Jesu, na umarigize kaziyo nono.
6 Kpwangu mimi, maisha gangu ganalaviwa dza sadaka, nami wakati
wangu wa kufungbwa matso u phephi.
7 Dza mutu wa kushindana mairo nikazola mairo kpwa chadi na kumala
mashindano, * nami nikakala muaminifu hadi mwisho.
8 Phahi Mlungu, waniikira tuzo ya haki ambayo siku ya uamuli, Bwana
Jesu, ambaye ni muamuli wa haki, andanipha phamwenga na atu osi
ariomgodzera kpwa hamu kpwedzakpwe.

Wasiya wa Paulo

9 Henda chadi wedze kpwangu upesi,
10 mana Dema wahamirwa ni dunia hino ya rero na achinichimbira,
achiphiya mudzi wa Thesalonike. Piya Kireske waphiya jimbo ra Galatia,
naye Tito achiphiya jimbo ra Dalimatia.
11 Luka macheye ndiye yesala phamwenga nami. Kpwa hivyo ndzo na
Mariko, mana anaweza kuniterya kuhenda kazi yangu.
12 Tikiko námhuma mudzi wa Efeso.
13 Phahi wakati uredza, usiyale koti rangu roriricha kpwa Karipo hiko
mudzi wa Tirowa. Piya unirehere vitabu vyangu, haswa vira vya chingo.
14 Yuya fundi wa vyuma aihwaye Isikanda, wanihendera vibaya sana.
Bwana andamripha kpwa gara arigonihendera.
15 Uwe nawe dzimanyirire naye, kpwa sababu kala achirema sana
ujumbe wehu.
16 Niriphokala nadzikanira kano ya kpwandza kotini, takuna hata mutu
mmwenga ariyekala uphande wangu. Atu osi aniricha machiyangu, ela
navoya Mlungu aaswamehe!
17 Ela Mlungu wakala phamwenga nami na achinipha nguvu, ili niweze
kutangaza chikamilifu ujumbewe kpwa atu osi asio kala Ayahudi, aphahe
kuusikira. Phahi wanitivya ili nisiolagbwe.
18 Naye Bwana andanitivya na chila hendo ra uyi, na anitsukule salama
hadi mlunguni kusagala na atue. Mlungu naatogolwe hata kare na kare.
Amina.

Salamu

19 Niphozera Prisila na Akpwila, na atu osi a nyumbani mwa Onesiforo.
20 Erasito wasala hiko mudzi wa Korintho, na Tirofimo ambaye kala ni
mkpwongo namricha hiko chidzidzi cha Mileto.
21 Henda chadi wedze kabila ya wakati wa mnyevu mkali. Mkaphozwa
ni Ebulo, Pude, Lino, Klaudia na afuasi osi.
22 Navoya Mlungu akale phamwenga nawe, na akujaliyeni na mbazize
mosi.

---

* **4:7 4:7** Ama: *Nikapigana kpwa chadi viha vinono, nikamala mashindano.* **4:10 4:10 a** Akolosai 4:14; Filemoni 1:24; **b** 2 Akorintho 8:23; Agalatia 2:3; Tito 1:4 **4:11 4:11 a** Akolosai 4:14; Filemoni 1:24; **b** Mahendo 12:12,25; 13:13; 15:37–39; Akolosai 4:10; Filemoni 1:24 **4:12 4:12** Mahendo 20:4; Aefeso 6:21,22; Akolosai 4:7,8 **4:13 4:13** Mahendo 20:6 **4:14 4:14 a** 1 Timothi 1:20; **b** Zaburi 62:12; Arumi 2:6 **4:19 4:19 a** Mahendo 18:2; **b** 2 Timothi 1:16,17 **4:20 4:20 a** Mahendo 19:22; Arumi 16:23; **b** Mahendo 20:4; 21:29

Baruwa ya Paulo yomuandikira
TITO
Tanga mbere

Tito kala siye Myahudi (soma Agalatia 2:3), ela wakala mfuasi wa Jesu na achikala msaidizi wa Paulo. Wakati Paulo kala anaphirikpwa Rumi, inaonekana kala Tito wasafiri naye mo melini. Ariphotsupira chisuwa cha Kirete (soma chitabu cha *Mahendo ga Mitume* 27:1–12) Tito warichwa ili aterye afuasi a Jesu hiko.

Baruwa yenye inaeleza mambo mahahu muhimu: Kpwandza, Tito anatambukizwa kuhusu ndzimo za vilongozi a atu a Mlungu, ela zaidi anaonywa adzitenge na ndzimo mbii za atu a Kirete. Phiri, Tito anashauriwa jinsi ya kufundza makundi tafwauti ga atu a Mlungu, atumia, achetu avyere na adide, barobaro na atumwa. Mwisho, Paulo anamkanya Tito kuhusu maisha ga mfuasi wa Jesu, zaidi iratu hamu ya kuishi kpwa amani na mendzwa na kudzikanya na tsukizi, malumbano, na atu a Mlungu kuganyana.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mwadzo 1:1–4
Kazi ya Tito hiko Kirete 1:5–16
Kazi za makundi ga atu a Mlungu 2:1–15
Afuasi a Jesu alondwavyo kuhenda 3:1–11
Malagizo ga mwisho na salamu 3:12–15

1 Baruwa hino ila kpwangu mimi Paulo, mtumishi wa Mlungu na
mtume wa Jesu Masihi. Mimi nátsambulwa na kuhumwa ni Mlungu
niterye atu ariotsambulwa ni Mlungu amkuluphire, na kuafundza ukpweli
ndiolongoza atu kuishi maisha gamhamirago.
2 Kpwa njira iyo andaphaha tumaini ra kuishi na Mlungu hata kare na
kare. Na Mlungu ambaye kagomba handzo, waahidi higa kabila ya dunia
kuumbwa.
3 Wakatiwe uriphofika wamanyisa ujumbewe kpwa njira ya mahubiri.
Nami náhewa kazi ya kuatangazira atu dza nrivyolagizwa ni Mlungu
muokoli wehu.
4 Nakuandikira uwe Tito, ambaye nakutsukurira u mwanangu mwenye
katika kukuluphira kpwehu Masihi.
Baba Mlungu na Muokoli wehu Masihi Jesu, naakujaliye na ukale salama.

Kazi ya Tito hiko Kirete

5 Sababu nriyokurichira Chisuwa cha Kirete kala ni umarigize kazi
ambayo kala taidzangbwesira, na utsambule vilongozi a atu a Mlungu chila
mudzi kama nrivyokulagizira.
6 Chilongozi wa afuasi a Jesu ni lazima akale bila lawama, akale na
mchetu mmwenga. Na anae nao akale afuasi, asiolaumiwa na ario na
ishima.
7 Mana chilongozi ahusikaye na kazi ya Mlungu, ni lazima akale bila
lawama. Asikale wa kudziunula, watsukizi, mlevi, mkorofi wala mutu
anayedziendzera mali isiyo ya halali.
8 Ni lazima akale mkaribishadzi ajeni, amendzaye mambo manono.
Akale wa chiasi, mwenye haki, bila lawama, na awezaye kudzizuwiya.

1:4 1:4 2 Akorintho 8:23; Agalatia 2:3; 2 Timothi 4:10 **1:6 1:6** 1 Timothi 3:2–7

9 Ni lazima agbwire ujumbe wa kpweli kama urivyofundzwa ili aweze
kutiya moyo anjina kpwa mafundzo ga kpweli na kuonyesa hara apingao
mafundzo higo makosa gao.
10 Mana kuna atu anji asiokubali kukala tsini ya mamlaka, haswa hara
ambao nkulazimisha chila mfuasi wa Jesu asiyekala Myahudi atiywe
tsatsani. Atu hinyo nkugomba maneno ga kuphupha na kuangamiza
ayawao kpwa upumbavu wao.
11 Ni lazima mkomese maneno gao, kpwa sababu anavuruga nyumba
za afuasi kpwa kuafundza mafundzo gasigofwaha. Nao anahenda hivyo
kpwa nia mbii ya kuphaha pesa.
12 Hata nabii wao mmwenga waamba, "Akirete siku zosi nkugomba
handzo, ni dza nyama abaya, avivu amendzao kurya."
13 Naye wagomba kpweli. Kpwa hivyo, inafwaha uademurire kumala ili
akale na kuluphiro ra kudina,
14 na asienderere kugbwirira adisi za Chiyahudi na malagizo ga chibi-
nadamu kula kpwa atu ariorema ukpweli.
15 Chila chitu ni chiswafi kpwa atu ario asafi, ela takuna chiricho chiswafi
kpwa hara ario najisi na asiokuluphira, mana achili zao na zamiri zao
zaodzala uyi.
16 Atu dza hinyo nkudzidai kukala anammanya Mlungu, ela nkukahala
Mlungu kpwa mahendo gao. Ni atu a kutsukiza na asiokala na ishima, nao
taafwaha kpwa hendo rorosi nono.

2

Mafundzo manono ga afuasi a Jesu

1 Ela uwe Tito fundza mafundzo ga kpweli.
2 Aambire atumia kukala analondwa akale atu awezao kudzikanya,
a ishima, na a chiasi. Naadinise kukuluphira, kumendza ayawao, na
kuvumirira.
3 Vivyo hivyo aambire achetu avyere asagale masagazi ga kumuhamira
Mlungu. Analondwa asikale afyakatsi au alevi. Tsona afundze mambo
manono,
4 ili aweze kuaelekeza achetu ambao achere adide amendze alume aho
na ana ao.
5 Piya aafundze hinyo achetu adide akale na chiasi na bila lawama, alole
vinono mambo gao ga nyumbani, na aphundze alume aho ili ujumbe wa
Mlungu usedze ukaberwa.
6 Vivyo hivyo akalateni barobaro ili akale na chiasi.
7 Uwe nawe, kala mfwano kpwao kpwa kuhenda manono katika mambo
gosi. Wakati unafundza, manenogo nagakale na uziho na gakale sawa na
go uhendago,
8 tsona gasionekane na makosa, ili maaduigo gagbwirwe ni waibu kpwa
kukosa neno rorosi ra kugomba dzulu yehu.
9 Afundze atumwa kuaphundza matajiri gao na aahendese ahamirwe ni
chila dzambo. Tsona naasihehe na matajiri gao,
10 au kuiya vitu vyao. Badalaye atumwa analondwa kuonyesa kukala ni
anono na aaminifu siku zosi, ili kpwa chila njira arehere sifwa mafundzo
ga Mlungu, Muokoli wehu.
11 Mlungu waonyesa atu osi vira arivyo na mbazi za ajabu ziokolazo.
12 Mbazi hizo zinahufundza kuricha kuishi bila kujali Mlungu na kuricha
tamaa mbii za dunia, na kusagala maisha ga chiasi, ga haki, na ga
kumuogopha Mlungu himu duniani.

13 Higa ndigo maisha ganagolondwa wakati hunagodzera kpwa hakika
kuuya kpwa Jesu Masihi na utukufu, iye ambaye ndiye Mlungu mkpwulu
na Muokoli wehu.
14 Wadzilavya ili ahukombole na uyi wosi na ahutakase hukale atue
mwenye, ario na hamu ya kuhenda manono.
15 Phahi, fundza mambo higo na uhumire uwezoo wosi kuahimiza na
kuademurira anaokuphundza. Mutu yeyesi naasikubere.

3

Masagazi ga afuasi a Jesu

1 Tambukiza atu akale tsini ya atawala na vilongozi, aogophe na akale
tayari kuhenda gosi garigo manono.
2 Atambukize asisengenye mutu yeyesi wala asikale na chibako, ela
asagala kpwa amani na maelewano na akale a pole wakati wosi kpwa
chila mmwenga.
3 Mana kare swiswi hwakala azuzu, asiosikira na ariochengbwa.
Hwakala atumwa a tamaa mbii-mbii na anasa za chila aina, hwaishi
maisha mai ga wivu; atu ahureyera naswi huchiareyera.
4 Ela Mlungu Muokoli wehu wahuonera mbazi na achihuonyesa vira
ahumendzavyo.
5 Wahuokola, si kpwa sababu ya dzambo rorosi nono ra haki hurirorihenda, ela kpwa sababu ya mbazize. Wahuokola kpwa kuhutakasa huriphovyalwa mara ya phiri, na kpwa kuhupha maisha maphya kutsupira
Roho Mtakatifu.
6 Wahumwagira Rohowe bila ya chipimo kpwa gara hurigohenderwa ni
Jesu Masihi, Muokoli wehu,
7 ili kpwa mbazi na mendzwa ya Mlungu huphahe kukubaliwa kukala
atu a haki na kuishi na Mlungu hata kare na kare dza arivyohuahidi swiswi
arisie.
8 Maneno higo ni ga kpweli.
Nalonda usisitize ukpweli huno ili hara anaomkuluphira Mlungu akale
na hamu ya kuhumira wakati wao kuhenda manono, yani mambo dza higa
ni manono na ganafwaha kpwa atu.
9 Ela dzitenge na malumbano ga chipumbavu, mlolongo wa madzina ga
akare, kuheha, na kupingana kuhusu shariya. Mambo higa tagana fwaida
yoyosi.
10 Mutu anayesababisha atu kuheha mkanye ra kpwandza na ra phiri,
chisha richana naye.
11 Unamanya mutu dza hiyu, achilize zabanangika na ye mwenye
anadziamula kpwa dambize.

Malagizo ga mwisho

12 Mimi ndahuma Aritema au Tikiko hiko kpwenu. Na hiye mutu
ndiphofika hiko, henda chadi wedze hukutane mudzi wa Nikopoli, mana
nikakata shauri kusala hiko minga yosi ya mnyevu.
13 Henda chadi sana kuaterya Apolo na mwanashariya Zena ili aweze
kuandza charo chao, na uhakikishe ana chila chitu alondacho.
14 Ni lazima atu ehu adzifundze kuhumira wakati wao kuhenda manono
aphahe kuterya ayawao ario na maitaji ga muhimu ili nao asisagale maisha
bila ya lengo.

2:14 **2:14** Zaburi 130:8; Kutsama 19:5; Kumbukumbu 4:20; 7:6; 14:2; 1 Petero 2:9 **3:12** **3:12** Mahendo 20:4; Aefeso 6:21–22; Akolosai 4:7–8; 2 Timothi 4:12 **3:13** **3:13** Mahendo 18:24; 1 Akorintho 16:12

15 Mkaphozwa ni atu osi nrionao hipha. Huphozereni amendzwa afuasi osi.
Mlungu naakujaliyeni mosi.

Baruwa ya Paulo yomuandikira
FILEMONI
Tanga mbere

Filemoni kala ni mfuasi wa Jesu haswa, hata labuda naye piya wakala kundi ra afuasi a Jesu hiko Kolosai. Naye kala ana mtumwa yekala achiihwa Onesimasi. Mtumwa hiyu kala akachimbira tajiriwe, badaye achikutana na Paulo ariphokala jela (labuda mudzi wa Rumi). Phahi hiko jela Onesimasi wagaluka achimkuluphira Jesu, achihumwa ni Paulo auye kpwa Filemoni. Paulo ariphoandika baruwa hino, kala analonda Filemoni amphokere Onesimasi, ela si dza mtumwa ariyeswamehewa, ela amphokere dza mfuasi myawe.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mwadzo 1–3
Paulo anamshukuru Mlungu kpwa sababu ya Filemoni 4–7
Mavoyo kpwa niaba ya Onesimasi 8–22
Salamu 23–25

1 Baruwa hino ila kpwangu mimi Paulo, ambaye ni busu kpwa sababu ya
kutangaza habari nono kuhusu Jesu Muokoli, phamwenga na ndugu yehu
Timothi.
Kpwa mwenehu Filemoni, muhendadzi-kazi myawehu, hukumendzaye,
2 phamwenga na ndugu yehu wa chichetu Afiya, na Arikipo ambaye ni
asikari myawehu na kundi rosi ra afuasi anaokutana phako kaya.
3 Baba Mlungu na Bwana Jesu Masihi naakujaliyeni na mkaleto.

Paulo anamshukuru Mlungu
kpwa sababu ya Filemoni

4 Mwenehu Filemoni, chila mara nchikala nakuvoyera, nkumshukuru
Mlungu kpwa sababuyo.
5 Mana násikira ambavyo unamkuluphira Bwana Jesu na vira umendza-
vyo atakatifu a Mlungu.
6 Navoya uenderere kuishito na afuasi ayao, ili uelewe mambo gosi
manono ambago swiswi afuasi a Jesu hunaphaha kpwa kuungana na
Masihi.
7 Mwenehu, mendzwayo ikanifwaha sana na ikanitiya moyo, mana
ikaphoza maroho ga atu a Mlungu.

Paulo anamvoya Filemoni
amphokere Onesimasi tsona

8 Phahi nkaona hivi; Ni wazi kukala unamanya nina uwezo dza mtume
wa Jesu wa kukulagiza bila wuoga kuhenda ulondwago.
9 Ela, kpwa vira hunamendzana, nkaona baha nikuambire. Mimi Paulo,
ambaye ni mtumia,* tsona hipha sambi ni busu, kpwa sababu ya Jesu
Muokoli,
10 nakuvoya umuonere mbazi Onesimasi. Kpwangu namuona sawa na
mwanangu, mana námterya akale mfuasi wa Jesu nriphokala naye hipha
jela.

1:2 1:2 Akolosai 4:17 * **1:9 1:9** ***Mtumia***: Manage ganjina ni *muhumwa.* **1:10 1:10** Akolosai 4:9

11 Hipho mwandzo Onesimasi† kala ni mutu asiyefwaha kpwako, ela
sambi ni mutu wa mana kpwako na kpwangu.
12 Ninamhuma edze hiko kpwako, dzagbwe kuhenda hivyo ni kama
kulavya roho yangu.
13 Mimi nchere jela kpwa sababu ya kutangaza habari nono kuhusu Jesu
Muokoli, nami naaza akale kuku, aniterye dza vivyo ambavyo ungeniterya
uwe.
14 Ela simendze kuhenda rorosi bila ya uwe kukubali. Ichikala
undaniterya, isikale kpwa kukulazimisha, ela uhende uonavyo ni sawa.
15 Mendzerepho kala ni mpango wa Mlungu Onesimasi kukuchimbira
kpwa muda, ili achiuya aishi nawe maisha ga kare na kare.
16 Hivi sambi si mtumwa, ela ni zaidi ya mtumwa, mana ni mwenehu
nimmendzaye. Na uwe undammendza zaidi kuriko mimi; mana hata
dzagbwe achere mtumwao, ela hivi sambi ni mfuasi myao.
17 Phahi ichikala unaona mimi ni muhendadzi-kazi myao, nakuvoya
umphokere dza viratu ambavyo ungeniphokera mimi.
18 Ichikala wakukosera ama unamuisa chochosi, nakuvoya uniise mimi.
19 Mimi Paulo naandika na mkpwono wangu: “Ndaripha mimi.” Ela
tambukira kukala nákuterya kuphaha uzima wa kare na kare nami
sindakuisa.
20 Phahi mwenehu, nindaonato uchihenda hivyo kpwa sababu ya Bwana
Jesu. Niphoza roho mana ni mfuasi myao.
21 Nina hakika higa nigaandikago undagahenda viratu nikulagizavyo,
tsona nina hakika undahenda hata zaidi ya hivyo.
22 Kuenjereza, nakuamba, nitayarishira chumba, mana naona Mlungu
andajaliya mavoyo genu afuasi ayangu murio hiko, nami nindakpwedza.

Salamu

23 Ukaphozwa ni Epafara ambaye ni busu myangu kpwa sababu ya
kutangaza habari nono za Jesu Muokoli.
24 Na piya ukaphozwa ni ahendadzi-kazi ayangu Mariko, Aristariko,
Dema na Luka.
25 Bwana Jesu Masihi akujaliyeni mosi.

---

† **1:11 1:11** Kpwa Chiyunani, *Onesimasi* manage ni *mutu wa mana.* **1:23 1:23** Akolosai 1:7; 4:12
1:24 1:24 Mahendo 12:12,25; 19:29; 27:2; 13:13; 15:37–39; Akolosai 4:10,14; 2 Timothi 4:10–11

Baruwa yoandikirwa
AEBURANIA
Tanga mbere

Baruwa hino muhimu yaandikirwa Afuasi a Jesu ambao kala ni Ayahudi. Dzambo kulu ambaro rinabishirwa himu baruwani ni ukulu wa Jesu, yehu-vugurira njira ya kukala phephi na Mlungu. Baruwa yenye inahakikisha kala Jesu ni mkpwulu kuriko malaika (sura ya 1), achikala mwanadamu ili ausire atu dambi zao (sura ya 2), na ni mkpwulu kuriko nabii yeyesi (sura ya 3). Higa ganawezekana mana Jesu ndiye Mwana wa Mlungu (1:2–4), manage ni, kayaumbwa (mana kutsupira iye Mlungu waumba chila chitu) naye anaonyesa sura kamili ya vira Mlungu arivyo.

Kpwenye sura ya 4 hadi 10, baruwa hino inahueleza kala Jesu ni mkpwulu kuriko alavyadzi-sadaka a Chilagane cha Kare (yani, Torati). Anaelewa unyonje wehu, mana wajezwa kpwa chila njira dza vivyo sisi, ela bila ya kuhenda dambi (4:15). Jesu yu moyo hata kare na kare, ni mtakatifu, bila lawama, na bila ya najisi, tsona ni mkamilifu (7:23–28). Phahi wareha chilagane chiphya, naye wadzilavya dza sadaka isiyo na ila. Kpwa hivyo huna hakika kukala, kpwa sababu ya kazi ya Jesu, hunaweza kumsengerera Mlungu bila ya wuoga (10:19–25).

Sura ya 11:1—13:25 zinahusemurira vira atu a Mlungu alondwavyo kusagala. Sura ya 11 inahuambira kala maisha ga atu atakatifu a Chilagane cha Kare gategemea kuluphiro ela sio mahendo ga haki. Atu hinyo avumirira mateso hata achifwa kpwa sababu ya kumkuluphira Mlungu. Sura ya 12 na 13 zinasemurira kukala afuasi a Jesu nao piya ni lazima avumirire na kumendzana, mana higa ganaonyesa ni ana a kpweli a Mlungu.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Ukulu wa Jesu 1:1–3
Jesu ni mkpwulu kuriko malaika 1:4—2:18
Jesu ni mkpwulu kuriko manabii anjina 3:1—4:13
Jesu ndiye mlavyadzi-sadaka wehu mkpwulu 4:14—7:28
Jesu wareha chilagane chiphya 8:1–23
Jesu wadzilavya dza sadaka kpwa ajili yehu 9:1—10:18
Ni lazima huvumirire 10:19–39
Akare ehu arivyomkuluphira Mlungu 11:1–40
Kulunga mfwano wa Jesu 12:1–29
Malagizo ga mwisho 13:1–19
Mavoyo na salamu 13:20–25

Mlungu anavyobisha kutsupira Mwanawe

1 Hipho kare, Mlungu wabisha na akare ehu kutsupira manabii. Wahenda hivi kano nyinji na kpwa njira tafwauti-tafwauti.

2 Ela siku hizi za phephi na mwisho, Mlungu wagomba naswi kutsupira Mwanawe. Wamtsambula hiye Mwana arisi vitu vyosi, na kutsupira iye Mlungu waumba dzulu na photsi na vyosi virivyo mumo.

3 Hiye Mwana anang'ala kpwa utukufu wa Mlungu na anaonyesa sura kamili ya vira Mlungu arivyo. Anahenda vitu vyosi vya duniani na vya mlunguni vienderere kukala vyo virivyo kpwa nenore renye uwezo.

Ariphodzilavya dza sadaka ya kuusira atu dambi, wakpwendasagala mkpwono wa kulume wa Mwenyezi Mlungu, phatu pha ishima kulu ko mlunguni.

Jesu ni mkpwulu kuriko malaika

4 Mlungu wamuhenda Mwanawe akale mkpwulu kuriko malaika dza vira arivyomupha dzina ririro kulu kutsupa rira ra malaika.
5 Mana takuna malaika ariyeambwa ni Mlungu maneno higa arigoambira Jesu, “Uwe u Mwanangu, rero nikakala sowe.” Na Mlungu kagombere kuhusu malaika yeyesi akaamba, “Mimi ndakala ise, naye andakala mwanangu.”
6 Tsona Mlungu ariphokala anamreha Mwanawe mvyere duniani, waamba, “Malaika osi a Mlungu ni amuabudu hiye Mwana.”
7 Na iye ariphogomba kuhusu malaika, waamba, “Uwe ukuhenda malaikao akakala dza phuto, * na ukuahenda atumishio akakala dza moho wa kuaka.”
8 Ela kpwa Mwanawe, iye anaamba,
“Chihicho cha chifalume, uwe Mlungu chindasala hata kare na kare,
na utawalao undakala wa haki.
9 Uwe unamendza gara garigo manono,
na kuzira gosi garigo mai.
Kpwa hivyo Mlungu, Mlunguo,
akakusaka mafuha ga kukuhamira
kpwa kukuhenda mkpwulu
kuriko ayao osi.”
10 Chisha achiamba,
“Pho kare, uwe Mwenyezi Mlungu waika misingi ya dunia,
na ko mlunguni ni kazi ya mikonoyo,
11 vindaangamika, ela uwe undadumu,
vyosi vindatsakala kama nguwo, ela uwe kundagaluka.
12 Uwe undavikundza dza kandzu,
vindaparara,
ela uwe kundagaluka na miakayo taina mwisho.”
13 Mlungu kadzangbwemuambira malaika yeyesi, “Sagala uphande wangu wa kulume, hadi nihende maaduigo akale chihicho cha kuikira magulu.”
14 Kpwa hivyo malaika ni utu wani? Ni roho ambazo zinamhumikira Mlungu, naye nkuzihuma zichahumikira hara ambao andativywa.

2

Msipuze wokofu wa Mlungu

1 Kpwa hivyo gara huchigosikira, nahuzidini kugalunga, husedze hukagaricha na kulunga mambo ganjina.
2 Hinyo ujumbe uriorehwa ni malaika kpwa akare ehu wakala ni uogophewe, na osi ariouricha na kurema kuulunga atiywa adabu kulengana na makosa gao.
3 Dze swino hundawezadze kuepuka kutiywa adabu husiphojali wokofu urio mkpwulu namuna hino? Bwana Jesu mwenye ndiye ariyeandza kutangaza wokofu hinyo, na hara ariomsikira achihuhakikishira kala ni kpweli.

1:5 1:5 Zaburi 2:7; 2 Samueli 7:14; 1 Nyakati 17:13 **1:6 1:6** Kumbukumbu 32:43 **1:7 1:7** Zaburi 104:4 * **1:7 1:7** Chiyunani neno ririrohumirwa hipha rina mana ya roho au phuto. **1:8 1:8** Zaburi 45:6,7 **1:10 1:10** Zaburi 102:25–27 **1:13 1:13** Zaburi 110:1

4 Mlungu piya walavya ushaidi wa wokofu hinyo kpwa kuhenda
dalili, maajabu na vilinje, na kulavya vipawa vya Roho Mtakatifu kama
arivyomendza.

Jesu wakala mwanadamu

5 Hunabisha kuhusu dunia nyiphya ndiyokpwedza. Hunamanya kala
dunia iyo taindatawalwa ni malaika,
6 ela Maandiko ganalavya ushaidi hinyu:
"Mutu ni chitu chani,
hata ukale uwe Mlungu umririkane,
au mwanadamu ni ani * phahi,
hata umjali?
7 Waahenda anadamu akale tsini kuriko malaika
kpwa muda mchache.†
Nawe waapha utukufu na ishima,
8 na uchiahenda atawale vitu vyosi."
Phahi, wahenda atawale vitu vyosi, manage ni kukala takuna chochosi
chosala kutawalwa ni anadamu. Hata hivyo kpwa wakati huno tahuaona
anadamu achitawala vitu hivyo.
9 Ela badalaye hunamuona Jesu, ambaye kpwa muda mchache waikpwa
tsini kuriko malaika, wahewa utukufu na ishima kulu kpwa sababu ya
kugaya na kufwa. Wakata shauri kuhenda hivyo ili kpwa kutsupira mbazi
za Mlungu afwe kpwa ajili ya atu osi.
10 Mana Mlungu waumba vitu vyosi, navyo vyakalapho kpwa ajiliye.
Naye anareha ana anji kushiriki utukufuwe. Kpwa hivyo kala inabidi
amukamilishe Jesu kpwa njira ya kugaya, iye ambaye ni chandzo cha
wokofu wao.
11 Iye Jesu atakasaye atu dambi zao akale atakatifu, na hinyo anao-
hendwa akale atakatifu, osi ise yao ni mmwenga. Ndiyo sababu Jesu kaona
waibu kuaiha nduguze,
12 naye achiamba,
"Uwe Mlungu, nindatangaza dzinaro kpwa enehu.
Nindakutogola kahi-kahi ya mkpwutano wao."
13 Tsona anaamba, "Ndamkuluphira Mlungu." Na piya anaamba, "Himi
hipha phamwenga na ana nriohewa ni Mlungu."
14 Kpwa vira hano ana ariohewa ni a miri ya kawaida, yani nyama na
mlatso, Jesu naye wakpwedza na mwiri dza miri yao. Wahenda hivyo
ili kpwa chifoche amuangamize Shetani ariye na uwezo wa kuhenda atu
afwe,
15 na waika huru atu osi ariokala atumwa kpwa kuogopha chifo mwao
maishani.
16 Hino inaonyesa wazi kukala Jesu kedzereterya malaika, ela atu a
chivyazi cha Burahimu.
17 Kpwa hivyo yabidi akale dza nduguze kpwa chila njira ili akale
mlavyadzi-sadaka mkpwulu ariye na mbazi na uaminifu katika kumuhu-
mikira Mlungu. Na kpwa njira hiyo, waweza kulavya sadaka kuusira atu
dambi zao.
18 Phahi anaweza kuaterya anaojezwa ni Shetani kpwa sababu ye
mwenye wajezwa na achigaya.

2:6 2:6 Zaburi 8:4–6 * **2:6 2:6** Chiyunani ni *mwana wa Adamu.* † **2:7 2:7** Ama: *akale tsini chidide ya malaika.* **2:12 2:12** Zaburi 22:22 **2:13 2:13** Isaya 8:17–18 **2:16 2:16** Isaya 41:8–9

3

Jesu ni mkpwulu kuriko Musa

1 Kpwa hivyo enehu atakatifu, mwimwi munaoshiriki mwiiho wa
Mlungu phamwenga naswi, ririkanani Jesu ambaye ni mtume na
mlavyadzi-sadaka wehu mkpwulu hunayemkubali.
2 Hiye wakala muaminifu kuhenda higo gosi kpwa Mlungu ariyemtsam-
bula, dza Musa piya yekala muaminifu kpwa kulongoza atu osi a Nyumba
ya Mlungu.
3 Ela Jesu anafwaha nguma zaidi ya Musa dza viratu fundi wa nyumba
nkukala na sifwa zaidi kuriko yo nyumba yenye.
4 Mana chila nyumba ina fundiwe, ela Mlungu ndiye aumbaye vitu vyosi.
5 Musa wahenda kazi ya mtumishi muaminifu kahi za atu a Mlungu.
Kaziye yenye kala ni kuonyesa gara Mlungu ndigogomba badaye.
6 Ela Jesu naye wahenda kazi ya mwana muaminifu ya kulongoza atu a
Nyumba ya Mlungu. Naswi hu atu a nyumbaye ichikala hundaenderera
kudzitiya moyo na kudina chilume kugbwiririra kuluphiro huriro naro.

Musiriche kukuluphira

7 Phahi kama Roho Mtakatifu anavyoamba:
"Rero, unaphosikira maneno ga Mlungu,
8 msikale na mioyo mifu dza akare enu arivyokala,
ariphompinga Mlungu,
dza wakati hura ariphomujeza ko weruni.
9 Mana hiko anijeza na kunipima,
hata dzagbwe aona nrivyoahenda kpwa miaka mirongo mine.
10 Kpwa hivyo náreyezwa ni chivyazi hicho,
nchiamba, 'Atu hano ni atu a maazo mai siku zosi,
nao taamendze kulunga njira zangu.'
11 Kpwa hivyo náreya na nchiapa,
nchiamba, 'Hakika atu hano sindaaruhusu
ainjire phatu phangu pha kuoya.' "
12 Enehu, dzimanyirireni sedze hata mmwenga wenu akakala na
moyo wenye maazo mai na kusakuluphira, na kpwa kuhenda hivyo,
andadzitenga na Mlungu ariye moyo.
13 Ela chila mmwenga na amutiye myawe moyo chila siku hunayoyiiha
"rero"* ili mutu asedze akachengbwa akauya dambini, na akakala na
moyo mufu kpwa Mlungu.
14 Mana hunashiriki gosi phamwenga na Jesu, ichikala hunadinisa
kugbwiririra kuluphiro hurirokala naro kula mwandzo hadi mwisho.
15 Kama Maandiko ganavyoamba:
"Rero, munaphosikira maneno ga Mlungu,
msikale na mioyo mifu dza akare enu arivyokala,
ariphompinga Mlungu."
16 Ni ano ani nyo ariosikira na achirema maneno ga Mlungu? Ni hara
ariolongozwa ni Musa kula Misiri.
17 Na dze nyo ariomreyeza Mlungu miaka mirongo mine nao? Avi ni aho
ariohenda dambi hata achifwa weruni.
18 Ni ano ani ambao Mlungu waapa kukala kandaaruhusu kuinjira
phatuphe pha kuoya? Ni hara ariorema kumuogopha.

3:2 3:2 Isabu 12:7 **3:7 3:7** Zaburi 95:7–11 * **3:13 3:13** Neno ***Rero*** rinahumirwa kpwa mana ya wakati wosi ambao atu achere na nafwasi ya kumkuluphira Mlungu. **3:15 3:15** Zaburi 95:7–8 **3:16 3:16** Isabu 14:1–35

19 Kpwa hivyo hunamanya atu hinyo akosa kuinjira phatu hipho kpwa
sababu ya kusakuluphira kpwao.

4

Kuoya kpwa Atu a Mlungu

1 Phahi ahadi ya Mlungu icherepho ya atu kuinjira phatuphe pha
kuoya. Kpwa hivyo nahudzimanyirireni husedze hata mmwenga wehu
akaonekana, akakosa kuinjira phatu hipho.
2 Swino hwasikira habari nono kuhusu phatuphe pha kuoya dza
arivyosikira akare ehu. Ela habari iyo taiyaaterya kpwa sababu
taayakuluphira gara arigogomba Mlungu.
3 Sisi humukuluphirao Mlungu ndio ndioinjira phatuphe pha kuoya. Ela
kpwa hinyo asiomkuluphira Mlungu, waamba,
"Wakati mino kala nikareyezwa, náapa nchiamba,
'Hakika atu hano sindaaruhusu ainjire phatu phangu pha kuoya.' "
Mlungu waamba hivi hata dzagbwe kaziye na hata hipho phatu kala pha
tayari hangu ariphomala kuumba dzulu na photsi.
4 Mana Maandiko ganaamba, "Phofika siku ya sabaa Mlungu achikala
akamala kazize zosi arizohenda, na achioya."
5 Na tsona seemu yanjina ya Maandiko, Mlungu wagomba, achiamba,
"Sindaaruhusu ainjire phatu phangu pha kuoya."
6 Hara akare ehu ariokala a mwandzo kuambirwa hizo habari nono,
taayainjira phatuphe pha kuoya kpwa sababu arema kuphundza neno ra
Mlungu. Ela ahadi bado icherepho ya anjina kuinjira phatuphe pha kuoya.
7 Kpwa hivyo Mlungu wapanga siku, achiyiiha "rero." Mana miaka minji
bada ya hara ariokosa nafwasi, Mlungu wagomba tsona kuhusu habari za
kuoya. Wagomba kutsupira Mfalume Daudi dza vira huchivyogomba kare,
"Rero, munaphosikira maneno ga Mlungu,
msihende mioyo yenu ikale mifu."
8 Kalapho Joshuwa angeweza kuafisa hara atu hipho phatu pha kuoya,
Mlungu kangegomba badaye kuhusu siku yanjina ya kuoya.*
9 Kpwa hivyo bado kuchere na siku ya kuoya kpwa atu a Mlungu.
10 Mutu yeyesi ainjiraye phatu pha kuoya pha Mlungu, andaoya kuhenda
kazize dza Mlungu arivyooya siku ya sabaa.
11 Kpwa hivyo nahuhendeni chadi huinjire phatu hipho pha kuoya, ili
sedze hata mmwenga wehu akashindwa nkuphainjira kpwa kusaogopha
dza akare ehu arivyohenda.
12 Mana ujumbe wa Mlungu u moyo na una nguvu sana. Tsona ni dza
upanga urio na maso pande zosi mbiri, unaodunga kahi za mioyo na
maroho gehu na kuganya vilungo vya mwiri na mafuha ga mifuphani.
Piya ujumbe wa Mlungu unaweza kumanya maazo na nia za mioyo yehu.
13 Takuna chiumbe chochosi chirichofwitsika hata ikale Mlungu ka-
chiona. Chila chitu chi laza mbereze. Naswi hundalavya isabu ya mahendo
gehu mbereze.

Jesu ndiye mlavyadzi-sadaka
mkpwulu

4:3 4:3 Zaburi 95:11 **4:4 4:4** Mwandzo 2:2 **4:5 4:5** Zaburi 95:11 **4:7 4:7** Zaburi 95:7,8
4:8 4:8 Kumbukumbu 31:7; Joshuwa 22:4 * **4:8 4:8** ***Joshuwa*** wakala nabii bada ya Musa, naye walongoza ana a Iziraeli kpwendainjira tsi ariyoahidiwa ni Mlungu. Wasagala miaka minji kabila ya Mfalume Daudi kuvyalwa. **4:10 4:10** Mwandzo 2:2

14 Enehu, manyani kukala huna mlavyadzi-sadaka mkpwulu sana
ariyephiya pho pharipho Mlungu mwenye. Hiye ndiye Jesu ambaye
ni Mwana wa Mlungu. Kpwa hivyo nahugbwire na kudinisa gara
hukuluphirago na kugashuhudiya.
15 Mana mlavyadzi-sadaka wehu mkpwulu anaelewa unyonje wehu.
Naye piya wajezwa kpwa chila njira ni Shetani dza vivyo sisi, ela
kayahenda dambi.
16 Phahi nahusengerereni pho pharipho na chihi cha endzi cha Mlungu
bila wuoga, mana Mlungu ni mnono. Ndipho andahuterya wakati wa shida
kpwa kuhujaliya na kuhuonera mbazi.

5

1 Chila mlavyadzi-sadaka mkpwulu nkutsambulwa kula kpwa anadamu
kuhumikira Mlungu kpwa niaba yao. Naye nkulavya zawadi na sadaka
zao za kuausira dambi.
2 Anaweza kuaonera mbazi ayae asiomanya na anaoangamika kpwa
kuhenda makosa, kpwa vira hata ye mwenye ni mnyonje.
3 Ndiyo mana ni lazima alavye sadaka kudziusira dambize mwenye, dza
viratu alavyavyo sadaka kuusira dambi ayae.
4 Tsona, takuna mutu ambaye anaweza kudzipha cheo cha kukala
mlavyadzi-sadaka mkpwulu, ela atsambulwe ni Mlungu dza viratu vyot-
sambulwa Aruni.*
5 Vivyo hivyo Jesu kayadziunula kpwa kudzipha mwenye nguma ya
kukala mlavyadzi-sadaka mkpwulu, ela watsambulwa ni Mlungu. Mana
ye Mlungu wamuamba, “Uwe u Mwanangu, rero nikakala sowe.”
6 Piya himo Maandikoni, waamba,
“Uwe u mlavyadzi-sadaka hata kare na kare,
ulavyadzio-sadaka undakala sawa na wa Melikisedeki.”
7 Ariphokala hipha duniani, Jesu wavoya sana Mlungu kpwa raka
ra dzulu na kurira, mana kala anamanya kukala Mlungu ana uwezo
wa kumtivya na chifo. Wamuogopha Mlungu kpwa chila njira, naye
achiphokera mavoyoge.
8 Hata dzagbwe kala akatsambulwa ni Mlungu akale Mwanawe, wadzi-
fundza kuhenda vira Mlungu alondavyo kula kpwa go mateso arigophaha.
9-10 Ariphokala akahendwa† mkamilifu kpwa njira hino, Mlungu wa-
muhenda akale mlavyadzi-sadaka mkpwulu sawa na ulavyadzi-sadaka wa
Melikisedeki.

Musiriche kumkuluphira Jesu

11 Huna manji ga kubisha kuhusu dzambo hiri ra Jesu kukala ni
mlavyadzi-sadaka mkpwulu, ela hunashindwa hukuambireni viphi, kpwa
sababu tamgbwira upesi.
12 Ela kala si hivyo, hivi sambi mngekala mu alimu, ela mwino
kula phapho hata vivi bado mcherelonda kufundzwa go mafundzo ga
mwandzo-mwandzo kuhusu neno ra Mlungu. Mwimwi mu dza ana
atsanga ambao achere londa maziya badala ya chakurya chigumu.
13 Mana yeyesi ambaye ni wa maziya bahi ni dza mwana mtsanga
ambaye kamanya rorosi kuhusu mafundzo ga haki.

5:3 5:3 Alawi 9:7 **5:4 5:4** Kutsama 28:1 * **5:4 5:4** ***Aruni*** kala ni mlavyadzi-sadaka mkpwulu wa kpwandza. (Soma chitabu cha Kutsama 28:1.) **5:5 5:5** Zaburi 2:7 **5:6 5:6** Zaburi 110:4 **5:7 5:7** Mathayo 26:36–46; Mariko 14:32–42; Luka 22:39–46 † **5:9-10 5:9–10** Chiyunani chinaamba, *Ariphohendwa mkamilifu.* **5:12 5:12** 1 Akorintho 3:2

14 Ela atu avyere nkurya chakurya chigumu, na kpwa njira hino
nkudzifundza sana kutafwautisha manono na mai.

6

1 Kpwa hivyo nahusilaleni na go mafundzo hurigodzifundza mwandzo-
mwandzo kuhusu Jesu, ela nahuendereren kudzifundza kukala afuasi
akukomala chiroho. Naswi nahusiuyire nyo msingi wa mafundzo ga
kutubu mahendo garehago chifo na kumkuluphira Mlungu.
2 Piya nahusiuyire kufundza kuhusu kubatizwa, kubandikirwa mikono,
kufufulwa kpwa ariofwa na hukumu isiyo na mwisho.
3 Na Mlungu achimendza, higo hundagahenda.
4 Mana atu anjina ang'azwa matso achimanya unono wa mambo ga
Mlungu, na achishiriki chipawa cha Roho Mtakatifu.
5 Tsona atata unono wa ujumbe wa Mlungu na achimanya nguvu za
utawala wa Mlungu kpwenye ulimwengu wedzao,
6 ela aricha kumkuluphira Mlungu. Hivyo ni kama avi nyo enye
anamuolaga Mwana wa Mlungu kpwa kumkota misumari msalabani kano
ya phiri, na kumtiya waibu. Kpwa hivyo atu hinyo taaweza kuhendwa
atubu tsona.
7 Mana mtsanga unwao madzi ga mvula na kukuza mimea ambayo
nkufwaha mkurima, Mlungu nkuujaliya.
8 Ela mtsanga ukuzao miya na kpwekpwe, nkukala tauna mana, nao
nkukala na hatari ya kulaniwa na mwisho undatiywa moho.
9 Enehu ninaokumendzani, hata dzagbwe nkakuandikirani na maneno
makali, mino nina hakika kukala munaona manono zaidi kpwa sababu
mwaokolwa.
10 Mana Mlungu ni wa haki na kandaricha kutambukira kazi yenu nono
na vira mmendzwavyo kpwa kuterya afuasi ayawenu hangu mwandzo
hadi sambi.
11 Nina hamu kulu sana ya kpwamba chila mmwenga wenu aenderere
kuhenda chadi hadi mwisho, ili higo mrigo na tumaini nago mgaphokere
chikamilifu.
12 Msikale avivu, ela igizani hara ambao kpwa kukuluphira na kuvu-
mirira nkuphokera gara ambago gaahidiwa ni Mlungu.

Chilagane cha Mlungu ni cha kpweli

13 Hipho kare, Mlungu ariphomlaga Burahimu, waapa kpwa kudzihadza
ye mwenye, kpwa sababu kala takuna ariye mkpwulu kumshinda.
14 Hipho Mlungu waamba, "Hakika nindakujaliya na nindahenda
vivyazivyo vikale vinji."
15 Phahi Burahimu wagodza kpwa kuvumirira na mwishowe Mlungu
achimuhendera gara arigokala akamlaga.
16 Atu achiapa, nkuhadza yuya ariye mkpwulu zaidi, na hiko kuapa
kunaonyesa gara gachigogombwa ni ga kpweli, na nkuusa malumbano.
17 Naye Mlungu waapa ili ahuhakikishire swiswi hundiophokera ma-
jaliwa arigolagbwa mkare wehu Burahimu kukala lengore tariweza
kugaluka.
18 Mlungu achiahidi na kuapa, kagaluza. Mana kagomba handzo. Iye
wahenda higa mambo mairi ili, swiswi ambao hunamlunga, hutiywe moyo
kpwa kugbwiririra kukuluphira gara Mlungu arigohulagiza.

6:8 **6:8** Mwandzo 3:17–18 **6:14** **6:14** Mwandzo 22:16–17

19 Hiro kuluphiro rehu ni kama nanga inayohenda mioyo yehu ikale
imara. Naro rinahulongoza kutsupira ndani ya paziya kufika mbere za
Mlungu.
20 Jesu wahutanguliya kare kpwa sababu yehu. Naye wamuhenda akale
mlavyadzi-sadaka mkpwulu sawa na ulavyadzi-sadaka wa Melikisedeki.

7

Melikisedeki ni mkpwulu kuriko alavyadzi-sadaka anjina

1 Hiye Melikisedeki kala ni mfalume wa mudzi uihwao Salemu, piya kala
ni mlavyadzi-sadaka wa Mlungu Ariye Dzulu Kuriko Vyosi. Wakpwen-
damchinjira Burahimu ariphokala anauya kula vihani arikokala akashinda
afalume ane, na achimjaliya.
2 Naye Burahimu wahala seemu mwenga ya kumi ya vitu vyosi
arivyophaha vihani achimupha Melikisedeki. Mana ya dzina hiri ni
"Mfalume wa Haki." Tsona anaihwa Mfalume wa Salemu, manage ni
"Mfalume wa Amani."
3 Melikisedeki kamanyikana ise wala nine, piya takuna amanyaye
akaree. Kamanyikana kuvyalwakpwe wala kufwakpwe. Iye ni dza Mwana
wa Mlungu mana ni mlavyadzi-sadaka hata kare na kare.
4 Hebu lolani Melikisedeki arivyokala mkpwulu. Mana hata Burahimu,
mkare wehu, wamupha seemu mwenga ya kumi ya zewe ariyophaha
vihani.
5 Shariya za Musa zinaamba, alavyadzi-sadaka, ambao osi ni chivyazi
cha Lawi,* ahale fungu ra kumi kula kpwa Aiziraeli ayae. Ahenda hivyo
hata dzagbwe kala ni ndugu zao, yani atu a chivyazi cha Burahimu.
6 Ela hiye Melikisedeki kala siye chivyazi cha Lawi, hata hivyo wahala
fungu ra kumi kula kpwa Burahimu. Tsona wamjaliya Burahimu ambaye
kala ana ahadi na Mlungu.
7 Naswi hunamanya kala mutu ariye na uwezo wa kuajaliya ni mkpwulu
kuriko hiye aajaliwaye.
8 Kpwa uphande wa alavyadzi-sadaka ario chivyazi cha Lawi na aphok-
erao fungu ra kumi, ni atu ambao mwishowe nkufwa. Ela kpwa uphande
wa Melikisedeki ariyephokera fungu ra kumi kula kpwa Burahimu, iye ni
mutu ambaye achere moyo hata vivi rero.
9 Piya hunaweza kuamba, hata Lawi mwenye, ambaye chivyaziche
chinaphokera fungu ra kumi, iye naye walavya fungu ra kumi kpwa
Melikisedeki kutsupira mkarewe Burahimu.
10 Mana Lawi wakala kadzangbwevyalwa, na kpwa hivyo wakala achere
mwirini mwa Burahimu wakati Melikisedeki ariphomchinjira.

Jesu anaigana na Melikisedeki

11 Shariya za Musa zalaviwa kutsupira alavyadzi-sadaka, yani atu a
chivyazi cha Lawi. Ela kazi za alavyadzi-sadaka taziyatosha chikamilifu
kpwa malengoge gosi. Kpwa hivyo phakala na haja phakale na mlavyadzi-
sadaka wanjina akale sawa na ulavyadzi-sadaka wa Melikisedeki ambao
si sawa na wa Aruni.†

6:19 6:19 Alawi 16:2 **6:20 6:20** Zaburi 110:4 **7:1 7:1** Mwandzo 14:17–20 **7:5 7:5** Isabu 18:21 * **7:5 7:5** ***Lawi*** kala ni mwana wa Jakobo, mdzukulu wa Burahimu, na ni chandzo cha kabila mwengarapho ra Iziraeli. Kabila hiri kaziye kala ni kulavya sadaka ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu. † **7:11 7:11** ***Aruni*** kala ni mlavyadzi-sadaka mkpwulu wa kpwandza. Soma Chitabu cha Kutsama 28:1.

12 Tsona ulavyadzi-sadaka uchigaluka, ni lazima Shariya nazo zigaluke.
13 Sambi yuya anayebishwa hipha ni Jesu, naye ni mutu wa kabila
ranjina, wala siye Mlawi. Na takuna mutu wa kabilaye ariyehumikira
Mlungu kpwa kumlavira sadaka.
14 Mana inamanyikana kukala Bwana wehu Jesu wala kabila ra Juda,
na Musa ariphokala anagomba kuhusu alavyadzi-sadaka, kahadzire kabila
hiro.
15 Na higa nigombago sambi ga wazi zaidi, mana kpwatsembuka
mlavyadzi-sadaka wanjina dza yuyatu Melikisedeki.
16 Iye kayahendwa mlavyadzi-sadaka kpwa kutimiza lagizo ra kukala
chivyazi cha kabila ra Lawi, ela wahendwa mlavyadzi-sadaka kpwa nguvu
za uzimawe ambao tauweza kubanangbwa.
17 Mana Maandiko ga Mlungu ganaamba:
"Uwe u mlavyadzi-sadaka hata kare na kare,
ulavyadzio-sadaka undakala sawa na wa Melikisedeki."
18 Lagizo ra mwandzo rinaremewa kpwa mana tarina nguvu wala
tarifwaha chitu.
19 Hizo Shariya za Musa, kala taziweza kukamilisha chochosi. Ela sambi
kuna kuluphiro nono zaidi, ambaro rinahureha phephi na Mlungu.
20 Zaidi ya higo, hata dzagbwe Mlungu kayaapira atu anjina akale
alavyadzi-sadaka,
21 wamuapira Jesu, achiamba,
"Mimi, Bwana Mlungu náapa,
na wala sindagaluza nia yangu tse:
Uwe u mlavyadzi-sadaka hata kare na kare."
22 Phahi kpwa sababu ya kulaphirwa, Jesu ndiye mzamana wa chilagane
chiphya, ambacho ni chinono zaidi kuriko hicho cha kare.
23 Tafwauti yanjina ni kukala hipho kare alavyadzi-sadaka kala ni anji,
mana kpwa sababu ya chifo taayaweza kpwenderera na kazi yao.
24 Ela Jesu andakala mlavyadzi-sadaka hata kare na kare kpwa sababu
yu moyo hata kare na kare.
25 Kpwa hivyo ana uwezo wa kutivya hata kare na kare mutu yeyesi
edzaye kpwa Mlungu kutsupira iye, naye anaavoyera wakati wosi.
26 Mana Jesu ndiye mlavyadzi-sadaka mkpwulu ambaye anafwaha
kpwehu. Ni mtakatifu, bila lawama, na bila ya najisi. Watengbwa na
achina-dambi, naye Mlungu wamuunula kuphiya mlunguni.
27 Jesu kalondwa kulavya sadaka chila siku dza akulu a alavyadzi-sadaka
a kare vyokala achihenda. Aho kala achihenda hivyo kpwandza kpwa
sababu ya kudziusira dambi zao, alafu kuusira dambi za ayawao. Ela iye
walavya sadaka limwenga ariphodzilavya msalabani na ichitosha wakati
wosi.
28 Mana Shariya nkutsambula akulu a alavyadzi-sadaka, atu ambao ni
anyonje. Ela Mlungu, bada ya Shariya kpwedza, wamtsambula Mwana
kpwa kumuapira. Naye Mwana wahendwa akale mkamilifu hata kare na
kare.

8

Jesu ndiye mlavyadzi-sadaka wehu mkpwulu

7:17 7:17 Zaburi 110:4 **7:21 7:21** Zaburi 110:4 **7:27 7:27** Alawi 9:7

1 Kahi za mambo gosi higo, ra muhimu zaidi ni hiri: mlavyadzi-sadaka
wehu mkpwulu asegere mkpwono wa kulume wa Mlungu, phatu pha
ishima kulu sana hiko mlunguni.
2 Kuko nkuhumikira Mlungu phatu phatakatifu, ndani ya rira hema
ra kpweli rotengezwa ni Bwana Mlungu mwenye wala siyo mikono ya
anadamu.
3 Chila mlavyadzi-sadaka mkpwulu nkutsambulwa alavye zawadi na
sadaka, na vivyo hivyo mlavyadzi-sadaka wehu mkpwulu piya ni lazima
akale na chitu cha kulavya.
4 Kalapho Jesu angekala anasagala mumu duniani, kangekala mlavyadzi-
sadaka hata chidide, kpwa sababu kuna atu anjina ambao analavya sadaka
kulengana na Shariya za Musa.
5 Hinyo alavyadzi-sadaka anamuhumikira Mlungu phatu phatakatifu
ambapho ni mfwano na chivurivuri cha pho phatu phatakatifu hiko
mlunguni. Ndiyo mana Musa ariphokala anadzitayarisha kutengeza hema
ra kumuabudu Mlungu, Mlungu wamuonya achimuamba, "Hakikisha
unatengeza vitu vivi vyosi kulengana na mpango urioonyeswa ko dzulu
mwangoni."
6 Ela Jesu wahewa kazi ambayo ni bora zaidi kuriko hira ya alavyadzi-
sadaka a kare. Kaziye ni bora zaidi kpwa sababu iye ni mpatanishi
wa chilagane chiphya ambacho chadzengbwa dzulu ya ahadi nono zaidi
kuriko chira cha kare.
7 Kala cho chilagane cha mwandzo kala tachina lawama yoyosi,
takungekala na haja ya chilagane cha phiri.
8 Ela Mlungu mwenye wakuta hara akare ehu ana makosa. Kpwa hivyo
aambira:
"Lolani, wakati uredza, ambapho nindaika chilagane chiphya na atu a
Iziraeli na a Juda.
9 Hichi tachindakala dza chira nrichoika na akare ao, nriphoagbwira
mikono nchiatuluza kula tsi ya Misiri.
Ndahenda chilagane chiphya nao, mana taayakala aaminifu kulunga
chilagane changu cha kare.
Ndiyo mana siyaajali tsona.
10 Hichi ndicho chilagane chiphya ndichoika na atu a Iziraeli siku hizo
zichifika.
Ndatiya shariya zangu mwao achilini, na ndaziandika mwao mioyoni.
Nami ndakala Mlungu wao, nao andakala atu angu.
11 Takundakala na haja tsona ya mutu kumfundza jiraniwe
au nduguye kumuamba, 'Mmanye Mwenyezi Mlungu,'
mana chila mmwenga andanimanya, kuandzira mdide hadi mvyere.
12 Mana ndaaonera mbazi kpwa uyi wao,
wala sindatambukira tsona dambi zao."
13 Mlungu anaphoiha hichi chilagane "chiphya", inaonyesa kukala wat-
sakaza chira cha mwandzo. Utu ambao watsakala na taufwaha tsona,
taukure na kuangamika.

9

Malagizo ga chilagane cha kare

1 Sambi chilagane cha kpwandza kala china phatu phapha duniani pha
kumuabudira Mlungu, na malagizo ga kulongozera iyo ibada.

8:1 8:1 Zaburi 110:1 **8:5 8:5** Kutsama 25:40 **8:8 8:8** Jeremia 31:31–34

2 Na hema ra kumuabudira Mlungu ratengezwa na kala rina vyumba
viiri. Chumba cha kpwandza kala muna chiguzo cha kuikira taa na meza
yokala ichiikirwa mikahe mbere za Mlungu. Chumba hichi kala chichiihwa
Phatu Phatakatifu.
3 Alafu kala kuna paziya, yoganya chumba cha kpwandza na cha phiri.
Chumba cha phiri kala chichiihwa Phatu Phatakatifu Zaidi.
4 Ndani ya cho chumba cha phiri kala muna phatu pha kufukizira
uvumba pha zahabu, na Sanduku ra Chilagane rozibwa na zahabu pande
zosi. Na ndani ya ro sanduku, mwakala muna nyungu ya zahabu yokala
ina manna* na ndata ya Aruni kala ikatsephula makodza. Piya kala muna
vira vipande viiri vya mawe virivyoandikpwa Shariya kumi za chilagane.
5 Dzulu ya ro sanduku, phakala na sanamu mbiri za makerubi, viumbe
vya mlunguni vyokala vina mapha, navyo kala vinaonyesa kala Mlungu
a phapho. Mapha gao kala gakakuduka kufwinika phatu phokala Mlungu
achiswamehe dambi za atu. Ela, uhu si wakati wa kueleza chila chitu kpwa
undani.
6 Phahi vitu vyosi viriphotengezwa na kuikpwa, chila chitu phatuphe,
alavyadzi-sadaka kala nkuinjira chila siku cho chumba cha kpwandza na
kuhenda kazi yao ya kuabudu Mlungu.
7 Ela mlavyadzi-sadaka mkpwulu macheye waruhusiwa kuinjira chumba
cha phiri, naye kala nkuinjira limwenga bahi kpwa mwaka. Tsona kala ni
lazima ainjire na mlatso kpwa kumlavira Mlungu sadaka kpwa kudziusira
dambize mwenye na za atu anjina osi arizohenda bila ya kumanya.
8 Phahi kulengana na mipango hiyo, Roho Mtakatifu anahuonyesa wazi
kala ro hema ra kare ra Mlungu richikala richere kuhumika, njira ya
kuinjirira Phatu Phatakatifu Zaidi taidzangbwevugulwa.
9 Huno mfwano unahusu siku zizi hurizo nazo, mana zawadi na sadaka
zinazolaviwa ni anaoabudu taziweza kutakasa mioyo yao ili isiahukumu.
10 Sababu malagizo higa ganahusu marya, vinwadzi, na kudzi-
takasa chimwiri bahi, na kazi za higo malagizo zindasira pho Mlungu
ndiphogaluza mambo gosi gakale maphya.

Jesu ndiye sadaka isiyo na ila yoyosi

11 Phahi Jesu wakpwedza dza mlavyadzi-sadaka mkpwulu wa mambo
gosi manono gokpwedza. Wainjira hema risiro na ila ririro mlunguni,
ambaro tariyatengezwa ni binadamu wala si seemu ya dunia hino
youmbwa.
12 Iye wamenya hipho phatu phatakatifu limwenga bahi, nayo yatosha
siku zosi. Na kayamenya kuno akatsukula mlatso wa mbuzi na wa ana
ng'ombe, ela wahala mlatsowe mwenye. Naye wahuriphira wokofu wehu
wa kare na kare kpwa sadakaye.
13 Kulengana na chilagane cha kare, milatso ya mbuzi na ya ndzau na
ivu ra ndama kala richitimvirwa ario najisi kuhenda miri yao itakaswe.
14 Ela mlatso wa Jesu una nguvu zaidi sana! Unatakasa mioyo yehu
ili husienderere kuhenda gara garehago chifo, ela humhumikire Mlungu
aishiye. Mana kpwa nguvu za ye Rohowe, Jesu wadzilavya kpwa Mlungu
dza sadaka isiyo na ila yoyosi.

9:2 9:2 Kutsama 25:23–40; 26:1–30 **9:3 9:3** Kutsama 26:31–33 **9:4 9:4** Kutsama 16:33; 25:10–16; 30:1–6; Isabu 17:8–10; Kumbukumbu 10:3–5 * **9:4 9:4** ***Manna*** kala ni chakurya choriwa ni Aiziraeli wakati ariphokala hiko weruni. Mlungu kala achiapha chakurya hichi chila siku kula mlunguni. **9:5 9:5** Kutsama 25:18–22 **9:6 9:6** Isabu 18:2–6 **9:7 9:7** Alawi 16:2–34 **9:13 9:13** Alawi 16:15–16; Isabu 19:9,17–19

15 Kpwa sababu hiyo, Jesu ndiye mpatanishi wa chilagane chiphya ili
hara ariotsambulwa aphokere uzima wa kare na kare uriolagbwa ni
Mlungu. Mana Jesu wafwa ili aakombole kula kpwa dambi zao arizohenda
wakati wa chilagane cha kare.
16 Mana mutu achiika wasiya wa ufwawe, ni lazima ye ahalwaye ufwa,
akale wafwa kpweli.
17 Nao wasiya una nguvu ichikala kpweli hiye ahalwaye ufwa, wafwa.
Ela tauna nguvu ichikala ye ariyelagiza kuhalwa ufwa achere moyo.
18 Ndiyo mana hata chilagane cha kare chaikpwa na milatso ya nyama
yomwagika.
19 Musa ariphomala kusomera Aiziraeli shariya zosi za Mlungu, wahala
milatso ya ana ng'ombe na mbuzi, phamwenga na madzi, pamba ya kundu,
na phungo ra muhisopo. Chisha achitimvira-timvira chitabu cha Shariya
za Mlungu phamwenga na atu osi,
20 achiamba, "Huno ni mlatso unaohakikisha chilagane cha Mlungu
ambacho walagiza mchilunge."
21 Vivyo hivyo, Musa watimvira-timvira milatso hema ra mkpwutano na
vitu vyosi vyokala vinahumirwa wakati wa kumuabudu Mlungu.
22 Mana kulengana na Shariya, milatso ndiyo ihumirwayo kutakasa
karibu chila chitu, na bila ya milatso kumwagika, dambi taziweza
kuswamehewa.

Jesu wadzilavya limwenga bahi kuusa dambi

23 Hema ra phapha duniani na vituvye vyokala vichihumirwa kulavira
sadaka ni mfwano wa vira vya mlunguni, na vivyo vyakala vichitakaswa
na milatso ya nyama. Ela vitu vyenye vya hiko mlunguni, ni lazima
vitakaswe na sadaka nono zaidi kuriko iyo milatso ya nyama.
24 Mana Jesu kayainjira phatu phatakatifu photengezwa ni binadamu,
ambapho ni mfwano tu wa pho phatu pharipho hiko mlunguni. Ela
wainjira mlunguni kpwenye, ambako sambi a mbere za Mlungu kpwa ajili
yehu.
25 Tsona Jesu kayainjira mlunguni kudzilavya sadaka mara kpwa
mara. Kayakala dza mlavyadzi-sadaka mkpwulu ambaye nkuinjira Phatu
Phatakatifu Zaidi mwaka bada ya mwaka, kpwa kulavya mlatso usiokala
wakpwe.
26 Kala ni hivyo Jesu angekala wakola kano nyinji hangu kuumbwa kpwa
dunia. Ela sivyo! Wakpwedza limwenga siku zizi za mwisho, ili ahuusire
dambi zehu kpwa kudzilavya sadaka ye mwenye.
27 Na dza viratu ambavyo ni lazima anadamu osi afwe limwenga na
badaye ahukumiwe,
28 vivyo hivyo, Jesu walaviwa sadaka limwenga ili ahale dambi za atu
anji. Na andakpwedza kano ya phiri, si kpwa kuusa dambi, ela kuarehera
wokofu hara amgodzerao kpwa hamu.

10

Jesu ndiye sadaka ya hata kare na kare

1 Shariya za Musa ni mfwano wa mambo manono ambago garedza, ela
sigo higo mambo genye. Shariya hizo na sadaka ambazo ni lazima zilaviwe
chila mwaka, taziweza kutivya atu anaolunga Mlungu hata chidide.

9:19 9:19 Kutsama 24:6–8 **9:21 9:21** Alawi 8:15 **9:22 9:22** Alawi 17:11 **9:28 9:28** Isaya 53:12

2 Kala Shariya zingeweza kutivya atu, hizo sadaka zingekala zakoma
kulaviwa. Mana anaoabudu angetakaswa limwenga bahi na vikatosha.
Na mioyo yao isingesikira hukumu kpwa dambi zao.
3 Ela hizo sadaka zaatambukiza dambi zao mwaka hadi mwaka,
4 kpwa sababu milatso ya ndzau na ya mbuzi taiweza kuusa dambi hata
chidide.
5 Kpwa hivyo, Masihi ariphokpwedza hipha duniani, wagomba na
Mlungu achiamba:
"Kulonda nikulavire sadaka za nyama
na za aina zanjina zolondwa ni Shariya,
ela wanitayarishira mwiri.
6 Kuhamirwa ni sadaka za kuochwa
na za kuusira atu dambi.
7 "Chisha nchiamba,
'Haya himi nkedza ili nihende mendzwayo, uwe Mlungu wangu,
dza viratu Maandiko gaambavyo kunihusu.' "
8 Kpwandza ye Jesu waamba, "Uwe kulonda sadaka za nyama na za aina
zanjina zolondwa ni Shariya, wala kuhamirwa ni sadaka zosi za nyama za
kuusira atu dambi." Hiye waamba hivyo, hata dzagbwe sadaka hizo kala
zichilaviwa kulengana na Shariya za Musa.
9 Chisha achiamba, "Haya himi nkedza ili nihende mendzwayo, uwe
Mlungu wangu." Kpwa hivyo Mlungu wausa sadaka hizo za kpwandza
na badalaye achiika sadaka ya Jesu.
10 Na kpwa mendzwa iyo ya Mlungu, swiswi hwatakaswa kutsupira
yo sadaka ya mwiri wa Jesu Masihi arioulavya mara mwenga bahi na
ichitosha.
11 Kulengana na chilagane cha kare, chila mlavyadzi-sadaka, siku hadi
siku, nkuhenda kaziye ya kulavya sadaka zizo kpwa zizo ambazo taziweza
kuusa dambi hata chidide.
12 Ela Jesu wadzilavya sadaka limwenga kuusa dambi, na ichitosha
wakati wosi. Ariphola hipho, wakpwendasagala mkpwono wa kulume wa
Mlungu, phatu pha ishima kulu sana.
13 Hangu wakati hinyo hata vivi, anagodza hadi maaduige gamgbwerere
maguluni.
14 Mana hara anaohendwa akale atakatifu, Jesu waakamilisha hata kare
na kare na yo sadakaye mwenga.
15 Hata Roho Mtakatifu anahushuhudiya kala mambo higa ni ga kpweli.
Kpwandza waamba:
16 "Bwana Mlungu anaamba:
Hichi ndicho chilagane chiphya
ndichoika na atu a Iziraeli siku hizo zichifika.
Ndatiya shariya zangu mwao mioyoni
na kuziandika mwao achilini."
17 Chisha anaamba, "Sindatambukira tsona dambi zao, wala mahendo gao
mai, sindagatambukira tsona."
18 Phahi wakati dambi zikaswamehewa, takuna haja ya kulavya sadaka
tsona.

Kuvumirira kuna majaliwa manono

19 Enehu nakuambirani, kpwa sababu ya mlatso wa Jesu, swiswi
hunaweza kuinjira Phatu Phatakatifu Zaidi bila ya wuoga.

10:5 10:5 Zaburi 40:6–8 **10:11 10:11** Kutsama 29:38 **10:12 10:12** Zaburi 110:1 **10:16 10:16** Jeremia 31:33 **10:17 10:17** Jeremia 31:34

20 Mana Jesu wahuvugurira njira nyiphya ya uzima kutsapira yo paziya
kpwa njira ya chifoche.
21 Phahi, kpwa vira huna mlavyadzi-sadaka mkpwulu sana ambaye
analongoza atu a Mlungu,
22 nahumsengerereni Mlungu mioyo kutsuka kuno huna hakika kabisa
dzulu ya kuluphiro rehu. Mana mioyo yehu yamwagirwa-mwagirwa
mlatso wa Jesu iriche maazo mai, na miri yehu yaogeswa na madzi
maswafi.
23 Phahi nahudiniseni ngingingi hiro kuluphiro hunarorigomba, mana
iye yeika ahadi ni muaminifu.
24 Nahuririkaneni njira ya kutiyana moyo kpwa humendzane na
huteryane zaidi.
25 Nahusiricheni kukutana phamwenga dza atu anjina ahendavyo. Ela
swino nahutiyane moyo haswa vivi ambavyo siku ya Bwana Jesu kuuya
inazidi kusengera phephi.
26 Huchikala hwaphokera ukpweli na hunaumanya, chisha huenderere
kuhenda dambi kusudi, takuna sadaka yanjina iwezayo kuusa dambi.
27 Ela chirosala ni kugodza kpwa wuoga uamuli wa Mlungu na moho wa
kutisha ambao undaangamiza atu osi ampingao Mlungu.
28 Mutu yeyesi yerema kulunga Shariya za Musa, waolagbwa bila mbazi
bora phaphahikane ushaidi wa atu airi ama ahahu.
29 Ela ririkanani dzulu ya mutu ariyem'bera Mwana wa Mlungu.
Adabuye indakaladze? Tsona, indakaladze kpwa yuya anayeona milatsoye
ya chilagane cha Mlungu iriyomtakasa hata iye si chitu? Na dze! Yuya
ariyemlaphiza Roho Mtakatifu aaoneraye mbazi atue? Hakika adabu yao
indakala kulu na kali zaidi.
30 Mana, hunamanya Mlungu ariyeamba, "Kuriphiza chisasi nirichirani,
mimi ndariphiza." Piya Maandiko ganaamba, "Mwenyezi Mlungu andaa-
mula atue."
31 Kpwa kpweli inaogofya sana kutiywa mkpwononi ni Mlungu ariye
moyo.
32 Hebu tambukirani siku hizo za mwandzo mriphong'azwa matso.
Mwagaya sana mambo manji, ela mwavumirira mateso gosi.
33 Wakati wanjina kala mchiteswa na kulaphizwa mbere za atu anji. Piya
mwasononeka phamwenga na ayawenu ambao kala anahenderwa mambo
mai dza higo.
34 Mwaonera mbazi ayawenu ambao kala akafungbwa jela. Tsona
mriphofutwa mali zenu, mwakala na raha bila kusononeka. Mana kala
mnamanya muna vitu vinono zaidi vinavyodumu hata kare na kare
vyoahidiwa ni Mlungu.
35 Phahi dinani kumkuluphira Jesu bila kusita-sita, na kpwa njira iyo
mundahewa tuzo kulu.
36 Mana ra muhimu sana ni mvumirire ili mtimize mendzwa ya Mlungu,
namwi mundaphokera chira aricholaga.
37 Mana Maandiko ganaamba:
"Hiye agodzwaye andakpwedza vi sambi sambi, kandakaa.
38 Na atu angu enye haki andaishi kpwa kukuluphira.
Ela achiuya nyuma, taandanihamira bii."

10:22 10:22 Alawi 8:30; Ezekieli 36:25 **10:27 10:27** Isaya 26:11 **10:28 10:28** Kumbukumbu 17:6; 19:15 **10:29 10:29** Kutsama 24:8 **10:30 10:30** Kumbukumbu 32:35–36 **10:37 10:37** Habakuki 2:3,4

39 Ela swiswi si dza atu auyao nyuma na kuangamizwa, ela hu phamwenga
na hara amukuluphirao Mlungu, naswi hundativywa.

11

Akare ehu arivyomkuluphira Mlungu

1 Asena angu, kukuluphira ni kukala na uhakika kuhusu mambo
ambago hunagagodzera gedze, na kukubali ukpweli wa mambo ambago
tahugaona.
2 Na kpwa kuluphiro rao, Mlungu watogola akare ehu.
3 Kpwa kukuluphira, swiswi hunamanya kala Mlungu waumba dunia
kpwa kugomba neno. Kpwa hivyo chira chinachoonekana chaumbwa kula
kpwa chira ambacho tachionekana.
4 Kpwa kukuluphira, Abeli wamlavira Mlungu sadaka nono kuriko ya
nduguye Kaini. Na Mlungu waonyesa kukala Abeli ni mutu wa haki kpwa
kuphokera sadakaye. Na hata dzagbwe wafwa ela kuluphirore ni mfwano
kpwehu hata rero.
5 Kpwa kukuluphira, Enoko kafwere, ela kayaonekana tsona mana
Mlungu wamuhala. Mana Maandiko ganashuhudiya kukala kabila Enoko
kadzangbwehalwa kala akamhamira Mlungu.
6 Kpwa hivyo taiwezekana kumuhamira Mlungu bila ya kumkuluphira.
Mutu yeyesi edzaye kpwa Mlungu ni lazima aamini kukala a kuko na
andatuza atu amuendzao kpwa chadi.
7 Kpwa kukuluphira, Nuhu wamphundza Mlungu ariphoonywa kuhusu
mambo ambago gandahendeka badaye. Wamuogopha Mlungu achidzenga
safina na kpwa kuhenda hivyo, atu a nyumbaye ativywa na atu a dunia
achihukumiwa. Na kpwa sababu ya kuluphirore, naye Nuhu achikubaliwa
ni Mlungu kukala ni mutu wa haki.

Burahimu arivyomkuluphira Mlungu

8 Kpwa kukuluphira, Burahimu wamuogopha Mlungu ariphoihwa
aphiye tsi ambayo Mlungu wamlaga kala andamupha ikale yakpwe.
Burahimu achitsama hata dzagbwe kala kamanya aphiyako.
9 Kpwa kukuluphira, wasagala chijeni ariphofika yo tsi yokala akalagbwa
ni Mlungu. Wasagala mahemani dza Isaka na Jakobo arivyohenda badaye,
atu ambao alagbwa chilagane chicho ambacho chalagbwa Burahimu.
10 Wahenda hivyo kpwa kukala kala anagodzera mudzi mkpwulu urio na
misingi ambayo inadumu hata kare na kare. Hinyo ni mudzi uriopangbwa
na kudzengbwa ni Mlungu mwenye.
11 Kpwa kukuluphira, Sara* waphaha uwezo wa kuphaha mwana kpwa
sababu waamini kala Mlungu ni muaminifu na andatimiza ahadize.
Waphaha uwezo hinyo hata dzagbwe kala akatsupira miaka ya kuphaha
mwana, mana kala ni mgumba.†
12 Phahi, kula kpwa Burahimu yekala ni mtumia hata asingeweza
kuphaha mwana, ela kpwatuluka atu anji sana dza viratu nyenyezi na
mtsanga wa pwani usivyotalika.

11:3 11:3 Mwandzo 1:1; Zaburi 33:6,9; Johana 1:3 **11:4 11:4** Mwandzo 4:3–10 **11:5 11:5** Mwandzo 5:21–24 **11:7 11:7** Mwandzo 6:13–22 **11:8 11:8** Mwandzo 12:1–5 **11:9 11:9** Mwandzo 35:27 **11:11 11:11** Mwandzo 18:11–14; 21:2 * **11:11 11:11** ***Sara*** kala ni mkpwaza Burahimu. † **11:11 11:11** Ama: *Kpwa kukuluphira, Burahimu waphaha uwezo wa kuphaha mwana kpwa sababu waamini kala Mlungu ni muaminifu na andatimiza ahadize. Waphaha mwana hata dzagbwe kala akatsapira miakaye, naye Sara kala ni mgumba.* **11:12 11:12** Mwandzo 15:5; 22:17; 32:12

13 Atu hinya osi afwa kuno achere kukuluphira, wala kala taadzangb-
wephaha gara ambago kala akalagbwa. Ela agaona kpwa kure gachia-
hamira. Nao akubali wazi kukala hipha duniani kala ni ajeni na acharo,
14 mana atu anaokubali hivyo anaonyesa wazi kala anaendza tsi yao
enye.
15 Kala angefikiri kuhusu tsi yao ya kare arikotuluka, angeweza kuuya
kpwao.
16 Ela ariokala anaaza tsi nono zaidi, yani hiko mlunguni. Ndiyo mana
Mlungu kaona waibu aho achimuiha Mlungu wao, mana waatayarishira
mudzi ko mlunguni.
17 Kpwa kukuluphira, Burahimu wakala tayari kumlavya sadaka Isaka,
phara kuluphirore ririphopimwa ni Mlungu. Iye ariyephokera ahadi za
Mlungu wakala tayari kumlavya mwanawe wa macheye,
18 hata dzagbwe Mlungu kala akamuamba, "Uvyazio nriokulaga un-
datalwa kula kpwa Isaka."
19 Burahimu wamanya kukala Mlungu anaweza kufufula lufu. Na
kugomba kpweli ni kama avi waphokera Isaka ariyefwa na kufufuka.
20 Kpwa kukuluphira, Isaka waajaliya anae, Jakobo na Esau kuhusu
mambo ndigoaphaha badaye.
21 Kpwa kukuluphira, Jakobo ariphokala a phephi na kufwa, waajaliya
ana osi airi a Yusufu, na kumuabudu Mlungu kuno akadzizuwiya na
fwimboye.
22 Kpwa kukuluphira, Yusufu ariphokala maishage ga phephi na mwisho,
wagomba kuhusu ana a Iziraeli ndivyotuluka Misiri, tsona achilagiza
kuhusu kuzika mifuphaye badaye.

Musa arivyomkuluphira Mlungu

23 Kpwa kukuluphira, avyazi a Musa amfwitsa miezi mihahu kula
ariphovyalwa. Amuona kala ni mwana mzuri wala taayaogopha kurema
lagizo rokala rikalaviwa ni Farao.‡
24 Kpwa kukuluphira, Musa ariphokala mvyere, warema kuihwa mwana
wa mwana mchetu wa Farao.
25 Iye watsambula kugaya phamwenga na atu a Mlungu kuriko kuona
raha dambini kpwa muda.
26 Wakuta kuteswa kpwa ajili ya Jesu Masihi kuna fwaida zaidi kuriko
raha na utajiri wa Misiri, kpwa sababu kala anagodzera tuzo ra siku
zedzazo.
27 Kpwa kukuluphira, Musa wauka Misiri bila ya kuogopha mfalume
ndivyotsukirwa. Wavumirira kama avi kala anamuona Mlungu, ambaye
kaonekana.
28 Kpwa kukuluphira, waika sharee ya Pasaka, na achilagiza Aiziraeli
apake milatso mimo ya miryango yao, ili hiye malaika wa kubananga
asiolage ana aho a kpwandza.
29 Kpwa kukuluphira, Aiziraeli osi avuka Bahari ya Shamu na magulu
viratu atu anyendekavyo tsi kavu. Ela Amisiri ariphojeza kuvuka,
achihoha.

11:13 11:13 Mwandzo 23:4; 1 Nyakati 29:15; Zaburi 39:12 **11:17 11:17** Mwandzo 22:1–14 **11:18 11:18** Mwandzo 21:12 **11:20 11:20** Mwandzo 27:27–29,39–40 **11:21 11:21** Mwandzo 48:1–20; Mwandzo 47:31 **11:22 11:22** Mwandzo 50:24–25; Kutsama 13:19 **11:23 11:23** Kutsama 1:22; 2:2 ‡ **11:23 11:23** ***Farao***, yani mfalume wa Misiri, kala akalagiza ana alume osi a Chieburania aolagbwe. (Soma chitabu cha Kutsama 1:22—2:2.) **11:24 11:24** Kutsama 2:10–12 **11:28 11:28** Kutsama 12:21–30 **11:29 11:29** Kutsama 14:21–31

Atu anjina arivyomkuluphira Mlungu

30 Kpwa kukuluphira, Aiziraeli azunguluka kuta za Mudzi wa Jeriko siku
sabaa, nazo kuta zichigbwa.
31 Kpwa kukuluphira, Rahabu yekala malaya, kayaolagbwa phamwenga
na atu ambao taayamuogopha Mlungu. Mana waakaribisha vinono
apelelezi a Chiiziraeli.
32 Enehu, nigombeni zaidi? Takuna wakati wa kutosha, ela ningese-
murira kuluphiro ra Gidioni, Baraka, Samsoni, Jefutha, Daudi, Samueli na
manabii anjina.
33 Kpwa kukuluphira, atu hinya apigana na falume zanjina, achitawala
na haki, na achiphokera vilagane vyokala akalagbwa ni Mlungu. Piya
afunga milomo ya simba,
34 achizimya jimbijimbi ra moho, na achitiya kuolagbwa na upanga. Kala
ni anyonje ela achitiywa nguvu hata achishinda viha na kuzoresa majeshi
kula tsi zanjina.
35 Achetu anjina afufurirwa atu aho ambao kala akafwa. Na atu anjina
aona baha ateswe hadi afwe kuriko kuikpwa huru na kumkosera Mlungu.
Ahenda hivyo ili afufulwe akale na maisha manono zaidi.
36 Anjina azemererwa na kuchapwa milawa. Anjina nao afungbwa silisili
na kutiywa jela.
37 Tsona anjina apigbwa mawe, anjina akatwa na misumeno, na anjina
nao aolagbwa na upanga. Anjina kala ni achiya hata achivwala chingo
za mang'ondzi na mbuzi, mana kala taana chitu tse. Nao achiteswa na
kuhendwa mambo mai sana.
38 Achiangaika weruni na myangoni, achisagala pangani na madibwani.
Atu hinya kala ni anono hata dunia kala taifwaha kuishi atu dza hinyo.
39 Atu hinyo osi hunaobishira habari zao, atogolwa kpwa sababu
ya kukuluphira kpwao, ela taphana hata mmwenga ariyephaha higo
arigolagbwa ni Mlungu.
40 Higa ni kpwa sababu Mlungu wahupangira mambo manono zaidi,
ili hinyo asiweze kuhendwa akamilifu machiyao hadi hukamilishwe nao
phamwenga.

12

Kulunga mfwano wa Jesu

1 Kpwa vira swiswi hukazungulukpwa ni kundi kulu ra mashaidi,
nahuuseni chila chizingiti ambacho chinahuzuwiya, na hira dambi inay-
ohugbwira dza mwiya wa chikpwata. Nahudiniseni kuzola mairo ambago
ga mbere zehu kpwa kuvumirira,
2 kuno hunamlola Jesu ambaye anahulongoza humkuluphire Mlungu.
Na ndiye ahutiyaye moyo kumarigiza go mashindano ga mairo. Iye
wavumirira chifo msalabani bila kujali waibu kpwa ajili ya furaha yokala
inamgodzera, na kusagala mkpwono wa kulume wa chihi cha chifalume
cha Mlungu, phatu pha ishima kulu.
3 Hebu phundzani vyo Jesu arivyopingbwa ni achina-dambi, ela ye
achivumirira gosi. Phahi msivundzike mioyo na mkakata tamaa.

11:30 **11:30** Joshuwa 6:12–21 **11:31** **11:31** Joshuwa 2:1–21; 6:22–25 **11:32** **11:32** Aamuli 6:11—8:32; Aamuli 4:6—5:31; Aamuli 13:2—16:31; Aamuli 11:1—12:7; 1 Samueli 16:1; 1 Afalume 2:11; 1 Samueli 1:1—25:1 **11:33** **11:33** Danieli 6:1–27 **11:34** **11:34** Danieli 3:1–30 **11:35** **11:35** 1 Afalume 17:17–24; 2 Afalume 4:25–37 **11:36** **11:36** 1 Afalume 22:26–27; 2 Nyakati 18:25–26; Jeremia 20:2; 37:15; 38:6 **11:37** **11:37** 2 Nyakati 24:21

4 Mana hata ko kushindana kpwenu na tamaa za kuhenda dambi,
tamdzangbwefika chiwango cha kuangamiza maisha genu.
5 Dze, gara maneno ambago Mlungu wagomba kukala mu anae, ili
kukutiyani moyo, mkagayala? Mana Mlungu wagomba achiamba:
"Mwanangu, Mwenyezi Mlungu achikutiya adabu ili kukulongoza vinono,
usigatsukurire madide.
Na achikukanya, usivundzike moyo.
6 Mana Mwenyezi Mlungu nkumtiya adabu ili kumlongoza vinono chila
mutu ammendzaye,
na nkumtiya adabu chila ariyemkubali kukala mwanawe."
7 Phahi vumirirani kutiywa adabu mana Mlungu anakuhenderani kama
anae. Mana takuna mwana asiyetiywa adabu ni ise.
8 Mlungu nkutiya anae adabu ili aalongoze vinono, na ichikala kandaku-
tiyani adabu, manyani kala mu ana a vuweni, simwi anae enye.
9 Tsona hwakala na baba zehu a himu duniani ariohutiya adabu na bado
huchiaishimu. Phahi hunalondwa humuishimu zaidi ye Baba wa roho
zehu, ili hukale na uzima.
10 Mana hata baba zehu hipha duniani nkuhutiya adabu kpwa muda
mchache kulengana na vira aonavyo vinafwaha. Ela Mlungu nkuhutiya
adabu kpwa fwaida yehu enye, ili naswi hushiriki utakatifuwe.
11 Takuna adabu mtiywayo ikafurahisha wakati inahendeka, ela ina-
sononesa. Ela hara atiywao adabu na akasikira, nkuafundza kukala na
maisha ga haki.
12 Kpwa hivyo msigbwire rejereje, gbwirani mdinise. Richani
kukakamwa ni magulu ili muime vinono.
13 Gbwirani njira za kugoloka, ili hara ambao magulu gao gapholoza
asikpwale akagbwa ela aphole.

Gbwirani malagizo

14 Enehu, hendani chadi msagale vinono na chila mutu, na msagale
masagazi ga utakatifu. Mana takuna ndiyeweza kumuona Mlungu bila
ya kusagala masagazi dza higo.
15 Hakikishani takuna hata mmwenga ndiyekosa mendzwa ya Mlungu.
Dzimanyirireni ili kusikale na atu ambao andakala dza mizi ya utsungu
kahi-kahi yenu. Mana atu dza hinyo andareha tabu na kuchafuwa maroho
ga atu anji.
16 Piya ni lazima mdzimanyirire kusikale na adiya ama atu aremao
Mlungu dza Esau. Iye waguza uvyerewe kpwa chakurya cha wakati
mmwenga bahi.
17 Namwi mnamanya vyo vyokala, mana badaye naye walonda kuhaswa
ni ise kama mwana mvyere, ela ise warema. Phahi Esau warira matsozi
kumtaka ise amhase, ela gachishinda tsetsetse.
18 Mwimwi tamwedzere Mwango Sinai uwezao kugutwa, phatu phokala
na jimbijimbi ra moho, chilungulungu cha jiza na phuto kali.
19 Piya tamwedzere phatu hipho pha sauti za kululu za gunda wala sauti
ya Mlungu iriyokala kulu hata hinyo akare ehu ariphoisikira, achimvoya
asigombe nao tsona.

12:5 12:5 Ayubu 5:17; Misemo 3:11–12 **12:12 12:12** Isaya 35:3 **12:13 12:13** Misemo 4:26 **12:15 12:15** Kumbukumbu 29:18 **12:16 12:16** Mwandzo 25:29–34 **12:17 12:17** Mwandzo 27:30–40 **12:18 12:18** Kutsama 19:16–22; 20:18–21; Kumbukumbu 4:11–12; 5:22–27

20 Mana Mlungu kala akalagiza achiamba, “Hata nyama achiguta nyo
mwango, piya ni apigbwe mawe hata afwe.” Nao ariphosikira ro lagizo,
taayaweza kurivumirira.
21 Mambo higo kala ganatisha sana, hata Musa mwenye achiamba,
“Nikatishirwa hata nakakama kpwa wuoga.”
22 Ela mwimwi mkafika Mwango wa Sayuni ambako ni Jerusalemu ya
mlunguni. Hinyu ni mudzi wa Mlungu ariye moyo, nako kuna maelufu na
maelufu ga malaika anasherekeya.
23 Mkedza kutana na kundi ra ana amendzwao sana* ni Mlungu, ambao
madzina gao gaandikpwa mlunguni. Mkafika kpwa Mlungu ambaye ndiye
muamuli wa atu osi. Mkafika mlunguni kuriko na roho za atu a haki
ariohendwa akale atakatifu.
24 Mkafika kpwa Jesu, mpatanishi wa chilagane chiphya apatanishaye
atu na Mlungu. Mlatsowe wamwagika kuswamehe dambi badala ya
kuriphiza dza mlatso wa Abeli.
25 Hakikishani munamphundza ye agombaye, mana akare enu arema
kumphundza Musa ariyeaonya hipha duniani, nao achitiywa adabu kali.
Naswi hakika hundatiywa adabu kali sana huchirema kumuogopha ye
ahugombekezaye kula mlunguni.
26 Wakati hinyo, Mlungu ariphogomba, sautiye yasumbisa dunia. Ela vivi
walaga achiamba, “Ndasumbisa dunia tsona, ela safari ihi sindasumbisa
dunia macheye, ndasumbisa hata ko mlunguni.”
27 Neno hiri “tsona” rinaonyesa kukala vitu vyosi vyoumbwa himu duni-
ani vindasumbiswa na kuuswa, ili visale vira visivyoweza kusumbiswa.
28 Kpwa hivyo nahumshukuruni Mlungu kpwa kuhupha ufalume
usiosumbisika. Na hivyo humuabudu kpwa njira imuhamirayo, kpwa
unyenyekevu na ishima.
29 Mana Mlungu wehu ni dza moho uochao tsetsetse!

13

Jinsi imuhamirayo Mlungu

1 Phahi zidini kumendzana dza afuasi a Jesu alondwavyo.
2 Tsona musiriche kukaribisha ajenio osi mwenu madzumbani, mana
anjina ariohenda hivyo akaribisha malaika bila kumanya.
3 Atambukireni atu ario jela, avi mwimwi namwi mwafungbwa nao.
Sononekani na atu ateswao avi munagaya phamwenga.
4 Ndowa naihishimiwe ni chila mutu, na atu achilólana naasizinge.
Mana Mlungu kandaricha kuatiya adabu kali azindzi na adiya.
5 Msikale na ndzimo ya kumendza pesa, ela toshekani na hivyo murivyo
navyo. Mana Mlungu waamba, “Sindakuricha wala sindakutsupha.”
6 Ndiyo mana hunaweza kugomba bila wuoga hukaamba,
“Mwenyezi Mlungu ndiye msaidizi wangu,
sindaogopha chochosi.
Mwanadamu andanihendani?”
7 Ririkanani kuhusu vilongozi enu ariokufundzani ujumbe wa Mlungu.
Lolani matokeo ga masagazi gao, namwi mkuluphireni Mlungu dza vivyo
aho.

12:20 12:20 Kutsama 19:12,13 **12:21 12:21** Kumbukumbu 9:19 * **12:23 12:23** Ana a kpwandza. **12:24 12:24** Mwandzo 4:10 **12:25 12:25** Kutsama 20:22 **12:26 12:26** Hagai 2:6 **12:29 12:29** Kumbukumbu 4:24 **13:2 13:2** Mwandzo 18:1–8; 19:1–3 **13:5 13:5** Kumbukumbu 31:6–8; Joshuwa 1:5 **13:6 13:6** Zaburi 118:6

8 Manyani kukala Jesu Masihi kagaluka, a vivyo hangu kare, rero hata
kare na kare.
9 Enehu, msiyazwe njira nono kpwa kulunga mafundzo ga chijeni ga
aina yoyosi. Mendzwa ya Mlungu inahupha nguvu za chiroho, ela mizizo
ya vyakurya taihupha fwaida yoyosi.
10 Huna sadaka ambayo hata alavyadzi-sadaka ambao nkumhumikira
Mlungu ndani ya hema ra kumuabudu, taana ruhusa ya kuirya.
11 Kulengana na shariya za Chiyahudi, mlavyadzi-sadaka mkpwulu
nkuhala milatso akaiphirika Phatu Phatakatifu Zaidi ikale sadaka ya
kuusira atu dambi. Ela hira miri ya nyama enye nkuhalwa na kuochwa
kondze ya kambi.
12 Ndiyo mana Jesu naye wagaya na achiolagbwa kondze ya mudzi ili
ausire atue dambi na nyo mlatsowe.
13 Phahi naswi nahumlungeni kuko kondze ya mudzi, hukavumirire
waibu dza iye arivyovumirira sana.
14 Mana hipha duniani tahuna mudzi wehu wa kare na kare, ela
hunarorera kpwendainjira mudzi wa hiko mlunguni siku zedzazo.
15 Phahi nahumtogoleni Mlungu na kutangaza ngumaze wakati wosi.
Mana iyo ndiyo njira ya kumlavira sadaka zehu kutsupira Jesu.
16 Musiriche kuhenda manono na kuganyira ayawenu vitu murivyo
navyo, mana sadaka dza iyo inamhamira Mlungu.
17 Ogophani vilongozi enu na muhende mioyo kutsuka gara mlondwago
kuhenda. Mana aho ana jukumu ra kuroroma roho zenu, nao andakp-
wendalavya isabu mbere za Mlungu. Aogopheni ili ahende kazi yao na
kuhererwa. Ela mchikosa kuaogopha andahenda kazi yao kpwa sonono,
na indakala taina fwaida kpwenu.
18 Naswi huna hakika kukala mioyo yehu taiuhukumu, na hunalonda
chila ndirorihenda rikale ra sawa na ra ishima. Phahi endererani
kuhuvoyera.
19 Zaidi ya higa, nakuvoyani mnivoyere ili Mlungu aniphe nafwasi ya
kuuya ko kpwenu vi sambi sambi.

Mavoyo na salamu

20-21 Sambi Mlungu wa amani na ambaye wamfufula Bwana wehu Jesu,
naakutayarisheni kpwa chila chiricho chinono ili muhende mendzwaye.
Tsona naakupheni uwezo wa kuhenda gamhamirago kpwa kuungana na
Jesu Masihi. Iye ndiye mrisa mkpwulu wa mang'ondzi, kpwa sababu
wadzilavya sadaka achifwa ili ahakikishe hicho chilagane chisicho na
mwisho na mlatsowe. Kpwa hivyo naatogolwe hata kare na kare. Amina.
22 Phahi enehu, nakuhimizani mgagbwire sana higa maneno ga kutiya
moyo ambago nkakuandikirani kpwa ufupi.
23 Nakumanyisani kukala ndugu yehu Timothi watuluzwa jela. Phahi
achedza mapema hiku nriko, ndakpwedza naye kuko ili hwedze hukula-
museni.
24 Niphozerani vilongozi enu osi na atu osi a Mlungu ario hiko. Afuasi
kula Itali akakuphozani.
25 Mlungu naakujaliyeni mosi.

13:11 13:11 Alawi 16:27

Baruwa yoandikpwa ni
JAKOBO
Tanga mbere

Atu anji anaona kala ni Jakobo ndugungbwa wa Jesu ndiye ariyeandika baruwa hino (soma Mariko 6:3). Jakobo hiye anamanywa sana ni afuasi a Jesu hiko Jerusalemu, tsona kala ana cheo chikulu (soma chitabu cha *Mahendo ga Mitume* 15:13 na 21:18, na *Baruwa yoandikirwa Agalatia* 1:19 na 2:9).

Baruwa hino taiyaandikirwa mutu malumu wala kundi fulani ra afuasi a Jesu, ela yaandikirwa afuasi a Jesu a Chiyahudi ariotsamukana dunia ndzima. Jakobo analaumu uyi uhendwao ni lilimi, yani maneno hugombago (3:1–12). Piya analaumu sana atu ahukumuo ayawao (4:1–12).

Mafundzoge ga muhimu ni higa mairi: afuasi ni asibaguwane, wala si vinono kuphundza bila ya kuhenda galondwago. Jakobo anafundza kukala taifwaha kuona matajiri ni muhimu kuriko achiya (2:1–13). Tsona matajiri anaonywa asionere ahendadzi-kazi ao (5:1–6). Piya anafundza kukala kukuluphira siro dzambo ra achilini bahi, ela ni phamwenga na mahendo. Yani, "kukuluphira bila ya kuhenda mahendo manono ni kazi ya bure tsetsetse." (2:14–26)

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Kuluphiro na marifwa 1:1–8
Utajiri na mateso 1:9–18
Kuphundza maneno ga Mlungu alafu kugahenda 1:19–27
Onyo kuhusu kubaguwana 2:1–13
Kukuluphira bila ya mahendo manono ni kazi ya bure 2:14–26
Rinda lilimiro na ugombago 3:1–12
Marifwa ga kpweli gala mlunguni 3:13–18
Richani mai na mumhumikire Mlungu 4:1–17
Onyo kpwa matajiri 5:1–6
Vumiririrani wakati wosi 5:7–20

1 Mimi Jakobo, mtumishi wa Mlungu na Bwana Jesu Masihi, nakulamusani ko mriko.
Nakuandikirani mwi afuasi a Jesu a Chiyahudi muriotsamukana.

Kuluphiro na marifwa

2 Enehu, hata mchiphaha mateso ga viphi kukupimani murivyo, mwi hererwani!
3 Mana mchienderera kuvumirira na kukuluphira, mundadzifundza kuima imara.
4 Zidini kuvumirira, ili mphere chiroho, mkale kamili, na msikose chitu.
5 Myawenu yeyesi achikosa marifwa, ni lazima avoye Mlungu, naye andahewa. Mana Mlungu ndiye alavyaye kpwa chila mutu moyo kutsuka tsona na mbazi.
6 Ela achikala anavoya, ni lazima akuluphire bila wasiwasi. Kpwa mana mutu ariye na wasiwasi ni dza maimbi ga bahari, ambago ganasukumwa ni phuto chila phatu.
7 Mutu dza hiye asione kala Mlungu andamupha chochosi.

1:1 1:1 Mathayo 13:55; Mariko 6:3; Mahendo 15:13; Agalatia 1:19

8 Mana ana nia mbiri na kakata shauri ya chila ahendaro. Anagaluka-
galuka, kano anamkuluphira Mlungu kano kamkuluphira.

Uchiya na utajiri

9 Mwi achiya ambao mu afuasi a Jesu, hererwani, mana Mlungu
anakufikiriyani sana na anakuikani phatu pha ishima.
10 Ela matajiri naahererwe kutserezwa na asihende ngulu mbere za
Mlungu, mana andatsapa dza viratu maruwa ga tsakani ganyalavyo.
11 Mana dzuwa kali nkuala na rikaumisa mimea, nago maruwa
gakanyala na unonowe ukayaya. Tajiri naye dza vivyo, andaangamika
wakati wa kuendza utajiri zaidi.

Majaribu na mateso

12 Mutu ndiyevumirira majaribu na kushinda, andajaliwa na kuphaha
zawadi ya uzima wa kare na kare. Mlungu walaga kuapha hinyu uzima
wa kare na kare atu ammendzao.
13 Mutu achihenda mambo mai, naasiambe, "Mlungu ananijaribu
nihende dambi." Mlungu mwenye kataki kuhenda mai, wala kamjaribu
mutu kuhenda mai.
14 Ela mambo gahujezago na kuhutiya dambini, ni tamaa zehu enye.
15 Alafu tamaa zehu mbii zichiphera, zinavyala dambi, nayo dambi
ichiphera inavyala chifo.
16 Phahi enehu, msichengbwe asena angu!
17 Majaliwa manono gosi na zawadi nono zila dzulu mlunguni, kpwa
Baba Mlungu. Iye ni muumba wa mianga ya mlunguni na kagaluka dza
pepho ya muhi.
18 Mlungu waonato kuhuhenda hukale anae kpwa kuhupha nenore ra
kpweli, na sambi hu viumbe muhimu kuriko viumbevye vyosi.

Kusikira maneno ga Mlungu
alafu ugahende

19 Asena angu, ni lazima mmanye kukala, chila mmwenga ni akale na
upesi wa kusikira, ela asikale na upesi wa kugomba, tsona naasitsukirwe
upesi.
20 Kpwa mana tsukizi za mutu taziweza kumterya kuishi maisha ga sawa
alondago Mlungu.
21 Phahi, msihende tabiya mbii na mriche mahendo mai gosi tse!
Dziikeni kpwa Mlungu na mkubali nenore kpwa upole. Watiya neno hiro
mwenu mioyoni, na rinaweza kukuokolani.
22 Msidzichenge mkaphundza neno bahi, ela hendani viratu neno
riambavyo.
23 Aphundzaye neno na akasahenda vira riambavyo ni dza mutu
adzilolaye chiloloni,
24 ela achiuka chidide bada ya kudzilola, akayala arivyo.
25 Ela mutu achilolato shariya isiyo na lawama yiikayo atu huru, iye
andajaliwa ichikala andavumirira na kuphundza iyo shariya bila ya kuyala
arirorisikira.
26 Mutu adzihendaye ana dini na kadinisa lilimire kugomba mai,
naamanye anadzichenga, na yo dini ya kpwakpwe taina mana tsetsetse.
27 Dini ambayo Baba Mlungu anaikubali na kuiona kala taina makosa ni
hino: kuterya anachiya na magungu alondao msada, tsona kudzizuwiya
na mai ga dunia hino.

1:10 1:10 Isaya 40:6–7

2

Onyo kuhusu kubaguwana

1 Enehu, munamkuluphira Bwana Jesu Masihi, Mfalume wehu wa ajabu,
kpwa hivyo msibaguwane.
2 Mendzerepho mutu edze phenu mkpwutanoni akavwala nguwo nono
na pete za zahabu, na wanjina naye edze pho mkpwutanoni akavwala
mademu mademu.
3 Alafu muonyese ishima kpwa yuya achiyevwala nguwo nono na
mumuambe, "Tafadhali sagala hipha chihini." Ela yuya mgbwayi mu-
muambe, "Uwe ima hipha au usagale photsi."
4 Phahi mundakala munabaguwana wazi na kuhukumu kpwa maazo
genu mai.
5 Phundzani enehu amendzwa, Mlungu watsambula agayi akale matajiri
mwao mioyoni, kpwa sababu anamkuluphira Mlungu vinono. Nao
ndio ndiojaliwa na mambo mazuri gosi ambago Mlungu waalaga atu
ammendzao.
6 Ela mwabera achiya. Mmanye kala matajiri ndio ambao nkukuonerani
na kukuphirikani kotini.
7 Tsona aho ndio amlaphizao Jesu ambaye ni mtawala wenu.
8 Shariya muhimu ya Mlungu yoandikpwa ndani ya Maandiko, inaamba,
"Mmendze myao dza vyo udzimendzavyo mwenye." Mchiilungato hiyo,
mundakala munahenda sawa-sawa.
9 Ela mchibaguwana, munahenda dambi na mundahukumiwa kpwa
kuvundza shariya hino.
10 Kpwa mana yeyesi alungaye shariya zosi ela akavundza mwenga bahi,
ana makosa sawa na mutu avundzaye shariya zosi.
11 Kpwa sababu iye ariyeamba "Usizini," piya ndiye ariyeamba, "Usio-
lage." Phahi hata ichikala kukazini, ela ukaolaga mutu, bado ukavundza
shariya za Mlungu.
12 Kpwa hivyo rorosi mgombaro na muhendaro, hendani mchimanya
kukala mundahukumiwa ni shariya yiikayo atu huru.
13 Mana mutu yeyesi ambaye kandamuonera mbazi myawe, naye kan-
daonerwa mbazi. Ela uchionera mbazi ayao, naye Mlungu andakuonera
mbazi siku ya chiyama.

Kukuluphira bila ya mahendo
ni kazi bure

14 Enehu, kuna mana yani mutu achiamba anamkuluphira Jesu ela
mahendoge tagaonyesa? Kpwa kpweli kuluphirore tariweza kumuokola.
15 Mendzerepho mfuasi myao, mlume au mchetu, edze kpwako kana
nguwo wala chakurya.
16 Alafu mmwenga wenu amuambe, "Phiya salama mwenehu, dzib-
winingize nguwozo na urye vinono!" Ela msiphomupha chakurya wala
nguwo alondazo, andafwaidikadze?
17 Kpwa hivyo, kukuluphira bila ya kuonyesa mahendo manono ni kazi
ya bure tsetsetse.
18 Sambi mutu anaweza kuamba kukala atu anjina ana kuluphiro, na
anjina nao ana mahendo manono. Aa! Kuweza kunihakikishira kukala
unakuluphira bila ya kuhenda mahendo manono. Ela mahendo gangu
manono gandakuhakikishira kala ninakuluphira.

2:8 2:8 Alawi 19:18 **2:11 2:11** Kutsama 20:13–14; Kumbukumbu 5:17–18

19 Unaamini kukala Mlungu ni mmwenga. Hivyo ni sawa tsetsetse, ela
taitosha! Mana hata pepho nao anaamini kala Mlungu ni mmwenga, tsona
nkukakama kpwa wuoga.
20 U mzuzu uwe! Unalonda kuhakikishirwa kala kuluphiro bila ya
mahendo manono tarina mana?
21 Umanye kala mkare wehu Burahimu wahala mwanawe Isaka ili
akamulavye sadaka. Naye Mlungu achimuona ana haki kpwa sababu ya
mahendoge.
22 Vino ukaona? Burahimu wakubali kuhenda vira Mlungu arivyoamba
kpwa sababu wamkuluphira. Phahi kuluphirore rakamilishwa ni mahen-
doge.
23 Na gatimiya kama Maandiko gaambavyo, "Burahimu wamkuluphira
Mlungu na kpwa sababu iyo, Mlungu achimkubali kukala ni mutu wa
haki." Ndipho Burahimu achiihwa msena wa Mlungu.
24 Mkaona sambi, mutu anahendwa kukala na haki kpwa mahendoge,
wala siyo kpwa kukuluphira macheye.
25 Mfwano wanjina ni Rahabu ambaye kala ni malaya. Piya naye
waphaha haki kpwa mahendoge. Wafwitsa Aiziraeli ambao kala ni
apelelezi, na achiaterya kuchimbira na njira yanjina.
26 Phahi, hunamanya mwiri bila ya roho unafwa, dza viratu kukuluphira
bila ya kuhenda mahendo manono ni kazi ya bure tsetsetse.

3

Rinda lilimiro na ugombaro

1 Enehu, msikale alimu mosi, mana uamuli wa swiswi alimu indakala
kali zaidi kuriko ya atu osi.
2 Atu osi nkuhenda makosa manji. Ela ichikala mutu kagomba makosa,
phahi kana lawama ya aina yoyosi. Naye anaweza kudzirinda kamare.
3 Uchitaka kumlongoza farasi, unatiya chipande cha chuma mwakpwe
mlomoni na kuchifunga na kamba nyire.* 4 Tsona nauhaleni mfwano wa
meli. Vyo irivyo kulu nkugaluzwa ni usukani mdide sana na ikaphiya kura
dereva alondako, hata dzagbwe kuna phuto kali.
5 Lilimi naro dza vivyo, hata dzagbwe ni chitu chidide mwirini, ela
rinaweza kudzikarya sana. Hebu lola tsaka kulu sana nkutiywa tsandzala
ni tsetse ndide ya moho.
6 Lilimi naro ni dza tsetse ya moho. Raodzala mambo mai dza dunia
irivyo na nkugaeneza vilungo vyosi vya mwiri. Mohowe ula jehanamu na
unaweza kubananga maisha gehu gosi, hangu kuvyalwa hadi kufwa.
7 Swiswi anadamu hunaweza kufuga chila aina ya nyama, nyama a
mapha, viumbe vihambalavyo na viumbe vya baharini.
8 Ela takuna mutu awezaye kufuga lilimi. Lilimi ni dzii na taritawalika,
tsona raodzala sumu kali sana ya kuolaga.
9 Hukuhumira lilimi kumtogola Baba Mlungu, na hukurihumira kupiga
bako atu, ambao aumbwa kpwa mfwano wa Mlungu.
10 Mromo uho hinyo mmwenga, nkujaliya na ukalani. Enehu, higa ni
mambo mai sana!
11 Dze pula mwenga ya madzi inaweza kulavya madzi ga pepho na ga
munyu wakati mmwenga?

2:21 **2:21** Mwandzo 22:1–14 **2:23** **2:23** Mwandzo 15:6; 2 Nyakati 20:7; Isaya 41:8 **2:25** **2:25** Joshuwa 2:1–21 * **3:3** **3:3** Uchivweha zira kamba unaweza kumuhenda farasi agaluke na kukuphirika kura ulondako. **3:9** **3:9** Mwandzo 1:26

12 Enehu, dze muuyu unaweza kuvyala makpwadzu? Hebu mzabibu
unaweza kuvyala mauyu? Phahi hata pula ya madzi ga munyu taiweza
kulavya madzi ga pepho.

Marifwa ga kpweli gala kpwa Mlungu

13 Dze, ni ani ariye na achili na marifwa? Ichikala a kuko naahende
mahendo manono kuonyesa marifwage, ela naasihende ngulu kpwa
sababu ya mahendoge.
14 Ela ichikala mioyo yenu yaodzala chidzitso, upindzani na utsungu,
phahi msidzikudule mukaamba muna marifwa, munadzichenga.
15 Marifwa dza higo tagala mlunguni, ela ni ga hipha duniani. Nago gala
kpwa achili za anadamu na mashetani.
16 Kpwa mana phophosi pharipho na chidzitso na upindzani, phana fujo
na mambo mai ga chila aina.
17 Ela kpwa kpweli atu ario na marifwa galago mlunguni ni asafi. Nao
taamendze kuheha, ni a pole, a tayari kuphundza ayawao, ana mbazi nyinji
na mahendo manono. Tsona taana ubaguzi wala unafiki ela wakati wosi
ni aaminifu.
18 Atu ambao nkuunganisha atu anaoheha, ni dza atu ario anaphanda
mbeyu za amani, nao andavuna haki.

4

Richani mai na mumhumikire Mlungu

1 Ni utu wani ambao unakuhendani mhehe na kupigana? Ni tamaa
mbaya ambazo zinapingana mwenu mioyoni.
2 Mnalonda vitu vya atu ela tamuweza kuviphaha. Tsona mu tayari
hata kuolaga atu. Mnaaza vitu vya ayawenu, wala tamuviphaha, namwi
mkuheha na mkapigana ili mviphahe. Ela tamphaha mtakavyo kpwa
sababu tamumvoya Mlungu.
3 Na hata mchivoya piya tamphaha, kpwa sababu tamuvoya na nia nono,
tsona munavoya vitu ambavyo ni vya kukustareheshani mwi enye.
4 Mwi adiya! Tammanya kala kumendza dunia ni kumzira Mlungu?
Mutu yeyesi adzihendaye msena wa dunia, anakala adui wa Mlungu.
5 Maandiko ganaamba, “Mlungu wamuhenda Rohowe aishi mwehu
mioyoni naye anamendza hudzilavye kpwa Mlungu bahi.”* Hebu mwi
munaona tagana mana?
6 Ela Mlungu anahuonera mbazi zaidi. Ndiyo mana Maandiko
ganaamba,
“Mlungu anapinga anaodzikarya,
na kuaonera mbazi a pole.”
7 Phahi, dzilavyeni kpwa Mlungu. Mpingeni Shetani naye andakuchim-
birani.
8 Msengerereni Mlungu naye andakpwedza phephi namwi. Mwimwi
achina-dambi, richani mahendo genu mai! Na mwimwi murio na nia
mbiri, lungani Mlungu moyo kutsuka!
9 Sononekani, mjute na mrire. Galuzani chitseko chenu chikale chiriro
na raha yenu ikale majuto.
10 Dzitserezeni mbere za Mlungu naye andakuunulani.

Msilaumiane

* **4:5 4:5** Mana ganjina ni, *Mlungu wamtiya chila mwanadamu roho, nayo ina chidzitso sana.* **4:6 4:6** Misemo 3:34

11 Enehu, msilaumiane. Yeyesi amlaumuye myawe au kumuamula
analaumu na kuilavya makosa Shariya. Kazi yenu siyo kulavya makosa
Shariya ichikala i sawa, ela ni kuilunga.
12 Kuna mutu mmwenga ambaye ni mlavyadzi-shariya na ni muamuli,
naye ana uwezo wa kuokola au kulavya uamuli wa chifo. Ela mwimwi
tamuna haki ya kuamulana.

Msihende ngulu
mana tammanya ra muhondo

13 Sambi hebu phundzani mwi muambao, "Rero au muhondo hun-
daphiya mudzi fulani hukasagale hiko mwaka mzima kuhenda bishara
na kuphaha pesa nyinji."
14 Mwimwi tammanya maisha genu ndivyokala muhondo! Mana maisha
genu ni dza guro ambaro nkutuluka kpwa muda alafu rikayaya.
15 Badala ya hivyo mwimwi ni muambe, "Mlungu achimendza hundaishi
na huende chitu fulani."
16 Ela mbona munadzikarya na kuhenda ngulu? Kuhenda ngulu dza
hivyo ni makosa.
17 Phahi, mutu yeyesi ambaye anamanya rira ra sawa na asirihende,
amanye anahenda dambi.

5

Matajiri munaonywa

1 Sambi phundzani mwi matajiri, nakuambirani, rirani na mjute sana
kpwa sababu ya mashaka ndigokuphahani!
2 Mali zenu zaola, na nguwo zenu zariwa ni mabamama.
3 Zahabu zenu na feza zahenda ng'andu. Iyo ng'andu indalavya ushaidi
kukuhusuni na indakuryani dza viratu moho. Mwadzirundikizira mali
siku za mwisho.
4 Lolani! Mwarema kuripha atu ariokuhenderani kazi mwenu mindani.
Nayo mishahara ambayo taiyariphiwa inakuririrani. Chiriro cha hinya
avunadzi chamfikira Mwenyezi Mlungu, Mlungu wa majeshi.
5 Mwasagala duniani maisha ga raha na anasa. Mu dza nyama ambao
anona na a tayari kpwa siku ya kutsindzwa.
6 Mwaamula na mchiaolaga atu a haki, ambao kala taana uwezo wa
kukupingani.

Vumirirani mashaka

7 Phahi enehu, vumirirani hadi Bwana Jesu ndiphouya. Hebu lola
mkurima agodzeravyo mimea ya mwakpwe mundani hadi ndiphovyala
mavuno ga samani! Tsona nkuvumirira kugodza mvula ya vuri na mwaka.
8 Mwimwi piya vumirirani na msifwe mioyo, mana Bwana Jesu a phephi
na kpwedza.
9 Msinung'unikirane sedze mkaamulwa. Lolani! Muamuli mkpwulu a
pho mryangoni!
10 Enehu, lungani mfwano wa manabii ariotangaza neno ra Bwana Jesu:
avumirira hata wakati wa mateso.
11 Hunaatogola hinyo kpwa sababu avumirira. Mmanye mfwano wa
Ayubu vira arivyovumirira hadi mwisho, na munaona vira ambavyo
Mlungu kala akampangira Ayubu mambo manono. Mlungu ana mbazi
nyinji.

4:13 4:13 Misemo 27:1 **5:2 5:2** Mathayo 6:19 **5:4 5:4** Kumbukumbu 24:14–15 **5:11 5:11** Ayubu 1:21–22; 2:10; Zaburi 103:8

12 Zaidi ya higo gosi enehu, msiape tsetsetse. Msiape kuhadza Mlungu,
dunia wala chitu chochosi. Ichikala neno ni ra kpweli amba “Ni kpweli”,
na ichikala sivyo amba “Sivyo”, ela msiape au mundaamulwa.

Uwezo wa kuvoya Mlungu

13 Dze, kuna mutu ariye tabuni? Ni lazima avoye Mlungu. Uchikala una
raha, phahi imba mawira ga kumtogola Mlungu.
14 Kuna mmwenga wenu ni mkpwongo? Naaihe vilongozi a afuasi a Jesu
amuvoyere na ampake mafuha* kpwa dzina ra Bwana Jesu.
15 Namwi mchivoya na kuamini kukala hiye mkpwongo andaphola,
Mlungu andamphoza. Ichikala wahenda dambi, andaswamehewa.
16 Kpwa hivyo chila mmwenga naaseme dambize kpwa myawe na
mvoyerane ili muweze kuphozwa makongo genu. Mavoyo ga mutu wa
haki gana nguvu sana na ganahenda kazi.
17 Elija kala ni mwanadamu dza sisi. Wavoya chikpweli-kpweli kusinye
mvula, nayo mvula taiyanya ko Iziraeli kpwa miaka mihahu na miezi sita.
18 Badaye Elija wavoya tsona, ndipho mvula ichinya, nayo tsi ichimera
mimea.
19 Enehu, myawenu achikosa kulunga kpweli, wanjina naamkanye na
kumuuyiza njira ya sawa,
20 mmanye, mutu yeyesi ndiyemuuyiza mchina-dambi njira ya sawa,
andaokola rohoye isifwe, na andamuhenda aswamehewe dambize nyinji.

5:12 **5:12** Mathayo 5:34–37 **5:14** **5:14** Mariko 6:13 * **5:14** **5:14** Akongo nkupakpwa mafuha kuonyesa Mlungu ndiye aphozaye kpwa uwezowe. **5:17** **5:17** 1 Afalume 17:1; 18:1 **5:18** **5:18** 1 Afalume 18:42–45 **5:20** **5:20** Misemo 10:12; 1 Petero 4:8

Baruwa ya kpwandza yoandikpwa ni PETERO

Tanga mbere

Baruwa hino yaandikpwa ni Petero, mmwenga wa anafundzi kumi na airi a Jesu. Waandikira afuasi a Jesu ariotsamukana hiko Asia Ndide ambayo vi sambi ni tsi ya Uturuki. Sababu hasa ya baruwa hino ni kuatiya moyo afuasi ariokala anagaya na mateso ga atu asiomkuluphira Jesu. Sura ya 5:12 Petero anaandika, "Lengo rangu ni kukutiyani moyo na kukuhakikishirani kukala Mlungu anakumendzani hata ikaledze." Piya anaatambukiza kuhusu habari nono kuhusu Jesu Masihi ambaye chifoche, kufufukakpwe, na ahadi ya kuuyakpwe tsona vinaapha tumaini. Phahi afuasi hinya anaambwa mateso anagophaha ganaahenda ashiriki mateso arigophaha Jesu ariphokala hipha duniani, na piya anapimwa kuluphiro rao. Kpwa hivyo naatazamie kuphaha mateso zaidi. Piya Petero anatiya moyo afuasi ayae aishi maisha bila lawama, na kuhenda manono. Analavya malagizo kpwa atumwa, alume na achetu ao, na vilongozi a makundi ga afuasi a Jesu.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mwadzo 1:1–2
Kuluphiro rehu rinareha mana 1:3–12
Afuasi a Jesu ni asagale bila lawama 1:13—2:10
Kuaishimu anjina 2:11—3:12
Jesu wagaya kpwa ajili yehu 3:13–22
Kugaya kpwa sababu ya Jesu 4:1–19
Anagoshauriwa vilongozi na atu ao 5:1–11
Salamu 5:12–14

1 Baruwa hino ila kpwangu mimi Petero, mtume wa Jesu Masihi.
Nakuandikirani mwimwi muriotsambulwa ni Mlungu, atu muriotsamizwa kpwa lazima na kutsamukana tsi ya ujenini, msagalao hiko majimbo ga Ponto, Galatia, Kapadokia, Asia na Bithinia.
2 Mwimwi mwatengbwa hangu kare ni Baba Mlungu kpwa uwezo wa Rohowe. Higa gahendeka kulengana na mpango wa Mlungu, ili mumuogophe Jesu Masihi na kuswamehewa dambi zenu kpwa sababu ya chifoche.*
Mlungu naakujaliyeni sana kpwa mbazize na akupheni amani.

Kuluphiro rehu

3 Nahumtogoleni Mlungu ambaye piya ni Isengbwa wa Bwana wehu Jesu Masihi. Mana kpwa mbazize nyinji wahuhenda huvyalwe mara ya phiri, na vivi huna hakika kukala hundaishi na Mlungu hata kare na kare kpwa sababu wamfufula Jesu Masihi.
4 Kpwa hivyo hunagodzera kuphaha zawadi ambazo Mlungu waikira atue hiko mlunguni ambako tagaweza kubanangika, kuola wala kutsakala.

---

* **1:2 1:2** Chiyunani chinaamba, *kpwa kutimvirwa mlatsowe.* Kulengana na chitabu cha Kutsama 24:3–8 Aiziraeli kala achitimvirwa ni milatso ya ng'ombe kuonyesa kala andaika chilagane chao na Mlungu. Petero anaamba kala mlatso wa Jesu ni mola wa chilagane chiphya kahi za Mlungu na atue. (Soma Aeburania 9:18–21.)

5 Majaliwa higa ni genu mwimwi ambao kuluphiro renu rinakuhendani
mrindwe kpwa uwezo wa Mlungu, hadi mundiphotivywa kama Mlungu
arivyopanga kuhenda siku ya mwisho.
6 Phahi hererwani kuhusu gosi ambago Mlungu wakupangirani, hata
dzagbwe pha sambi inabidi msononeswe kpwa muda na mateso ga chila
aina.
7 Hipha sambi munagaya, ili kuluphiro renu ripimwe na kuonekana
kukala ri sawa, dza viratu zahabu ipimwavyo kpwa kuhendaochwa na
moho. Kumkuluphira Mlungu kuna mana zaidi kuriko zahabu, mana
zahabu indabanangika. Kpwa hivyo Jesu Masihi andaapha nguma na
ishima atue avumirirao hipho ndiphokpwedzadzionyesa wazi.
8-9 Vivi tamdzangbwemuona ela munammendza, tsona mu-
namkuluphira. Na kpwa vira munaphokera lengo ra kuluphiro renu
ambaro ni kutivywa roho zenu, munahererwa sana, raha isiyogombeka.
10 Manabii atabiri kuhusu mbazi za Mlungu ambazo kala anagodza
edze akupheni. Hinyo kala anagomba kuhusu huno wokofu wenu, nao
achunguza sana ili auelewe.
11 Mana Roho wa Masihi ariyekala ndani yao watabiri kukala Masihi
andagaya na badaye andaphaha nguma. Phahi hara manabii aendza sana
amanye mambo higa gandakala rini na gandamphaha ani.
12 Mlungu waahenda hara manabii amanye kukala mambo arigokala
anatabiri kala sigo ga kuafwaha aho ela mwimwi. Gara arigogomba
ndigo mrigotangazirwa ni hinyo ariokureherani habari nono kuhusu Jesu
Muokoli. Nao akusemurirani hizo habari nono kpwa uwezo wa Roho
Mtakatifu yekala akahumwa kula mlunguni. Ni mambo ambago hata
malaika angemendza sana kugamanya.

Kalani na masagazi gasigo lawama

13 Kpwa hivyo kalani atu a kufikiriya kabila ya kuhenda dzambo rorosi
na mkale na chiasi. Kalani na tumaini ra wokofu wa Mlungu mndiophaha
hipho Jesu Masihi ndiphokpwedzadzionyesa wazi.
14 Kpwa vira mu ana a Mlungu, muogopheni wala msikubali tsona
kulunga tamaa zenu mbii mrizokala nazo mriphokala tamuelewa ukpweli
wa Mlungu.
15 Badala ya hivyo, dza viratu ambavyo Mlungu yekuihani kana
lawama, mwimwi namwi ni mkale bila lawama katika rorosi muazaro na
muhendaro.
16 Kpwa mana kahi za Maandikoge, Mlungu anaamba, “Kalani atakatifu,
kpwa kukala mimi ni mtakatifu.”
17 Mlungu, ambaye munamuiha Baba, anahukumu atu osi kulengana na
mahendo gao bila ubaguzi. Kpwa hivyo, muogopheni sana kpwa muda
uhu ambao mchere sagala hipha duniani dza ajeni.
18 Mana mnamanya kukala Mlungu, wakukombolani ili msikale na
masagazi gasigofwaha dza arivyokala akare enu. Chisha kayahumira vitu
vibanangikavyo dza feza na zahabu.
19 Ela wahumira mlatso wa samani wa Jesu ambaye kala ni dza Mwana
ng’ondzi asiye na dowa wala makosa.
20 Hangu dunia taidzangbweumbwa Mlungu kala akamtsambula kare
Jesu kpwa kusudi hiri. Ela achigodza hadi wakati huno wa mwisho ndipho
achimreha na kumuonyesa wazi kpwa atu osi duniani. Higa wagahenda
kpwa ajili yenu.

1:16 1:16 Alawi 11:44–45; 19:2

21 Wakpwedza kpwa akulongozeni mkuluphire Mlungu ariyemfufula na
kumupha nguma. Ndiyo mana munakuluphira na kumtegemea Mlungu.
22 Kpwa vira munasagala kulengana na mafundzo ga kpweli kuhusu Jesu,
mioyo yenu yatsuka ili muweze kumendza ayawenu chikpweli-kpweli.
Phahi mendzanani mioyo kutsuka,
23 mana mwavyalwa mara ya phiri. Kuvyalwa hiku siko kpwa avyazi a
chimwiri (mana maisha ga chimwiri, mwishirowe ni chifo), ela ni kukala
na uzima wa kare na kare urehwao ni neno ra Mlungu ndirokalako hata
kare na kare.
24 Mana:
"Anadamu osi ni dza nyasi,
na uzuri wao ni kama maruwa ga weruni.
Nyasi nkunyala na maruwa gakagbwa,
25 ela neno ra Mwenyezi Mlungu rindakalako hata kare na kare."
Neno riri ni yo habari nono kuhusu Jesu, mriyosemurirwa.

2

1 Kpwa hivyo, richani uyi wosi, handzo, unafiki na chidzitso, wala
msilaumiane tsetsetse.
2-3 Vivi mkatata kare na mkaandza kumanya kukala Bwana ni mnono.
Phahi, dza viratu ana atsanga aazavyo maziya ga nine zao, namwi kalani
na chiru ya maziya manono ga chiroho ambago mchinwa mundaweza
kuphera kpwa kummanya Mlungu chikpweli-kpweli.

Taifa takatifu

4 Jesu ndiye dziwe ririro hai ra kudzengera. Dziwe hiro atu arirema
ela Mlungu waritsambula, tsona ni ra samani phakpwe matsoni. Phahi
msengerereni
5 na kubalini Mlungu akuhumireni dza viratu mawe garigo hai,
kudzenga dzengo ra chiroho. Tsona akuhendeni mkale alavyadzi-sadaka
ariotengbwa kulavya sadaka za chiroho zimuhamirazo kpwa uwezo wa
Jesu Masihi.
6 Mana Maandiko ganaamba:
"Lolani, hiko mudzi wa Sayuni ninaika dziwe,
dziwe kulu ra msingi, tsona
dziwe ra samani rotsambulwa.
Na yeyesi ndiyemkuluphira hiye mutu ambaye ni hiro dziwe,
kandaphaha waibu hata chidide!"
7 Dziwe hiri ni ra mana kpwenu mwimwi munaokuluphira; ela kpwa hara
asiomkuluphira,
"Dziwe roremewa ni adzengi,
ndipho rikakala dziwe kulu ra msingi."
8 Tsona,
"Hiri ndiro dziwe ambaro atu andarikpwala
mwamba ambao undahenda atu agbwe."
Andadzikpwala kpwa sababu taayaamini neno ra Mlungu; na vivyo ndivyo
arivyopangirwa ni Mlungu hangu kare.
9 Ela Mlungu wakutsambulani mkale atue. Kpwa hivyo mwimwi mu
alavyadzi-sadaka a chifalume, taifa takatifu, yani atu a Mlungu mwenye.
Mwatsambulwa ili mkale mundatangaza mahendo manono ga Mlungu,

---

1:24 1:24 Isaya 40:6–8 **2:2-3 2:2–3** Zaburi 34:8 **2:6 2:6** Isaya 28:16 **2:7 2:7** Zaburi 118:22
2:8 2:8 Isaya 8:14–15 **2:9 2:9** Kutsama 19:5–6; Isaya 9:2; 43:20–21; Kumbukumbu 4:20; 7:6; 14:2; Tito 2:14

ariyekuihani mtuluke jizani ili mkale phakpwe mwangani, mwangawe mnono.
10 Hipho mwandzo kala simwi atu a Mlungu, ela sambi mu akpwe. Tsona
kala tamdzangbwemanya mbazi za Mlungu, ela vivi mkaziphokera.

Afuasi a Jesu ni aishimu vilongozi osi

11 Asena angu, mimi ninaamba, viratu ambavyo mu ajeni na asagazi a
duniani dza atu ariotsamizwa kpwa lazima murio tsi ya ujenini, msiruhusu
tamaa za miri yenu zikutawaleni. Mana wakati wosi tamaa hizi nkukala
zinapingana na mioyo yenu.
12 Kalani na ndzimo nono ili hata ichikala atu asiomkuluphira Mlungu
andakuzigani kukala mu ayi, aone mahendo genu manono hata aweze
kumtogola Mlungu kpwa ajili yenu hipho siku ya kpwedzakpwe.
13 Kpwa sababu ya kumuogopha Mlungu, kalani atu a kulunga shariya za
tsi yenu. Muishimuni mtawala wenu, mana iye ndiye chilongozi mkpwulu
katika tsi yenu.
14 Tsona ishimuni vilongozi a majimbo ariotsambulwa ni ye mkpwulu,
akale andatiya adabu atu ahendao makosa na kutogola hara ahendao
mambo manono.
15 Mana Mlungu analonda muhende mambo manono ili hara asio na
achili asikale na rorosi ra kugomba kukulaumuni.
16 Dzagbwe mu huru, ela msihumire uhuru wenu kuhenda mai ela
sagalani dza atumishi a Mlungu alondwavyo kusagala.
17 Ishimuni atu osi na mmendze afuasi ayawenu. Muogopheni Mlungu
na muishimu mtawala wenu.

Vumirirani dza Jesu arivyovumirira

18 Mwi ahendadzi-kazi, ogophani sana matajiri enu, tsona muaishimu,
akale ni a pole au asiru.
19 Mlungu nkuhamirwa sana ni mutu ambaye anavumirira utsungu
kpwa sababu akaonerwa na anamanya vira Mlungu alondavyo.
20 Mutu kandamhamira Mlungu kpwa kuvumirira ichikala anatiywa
adabu kpwa sababu ya makosage. Ela ichikala andavumirira kugaya kpwa
sababu akahenda manono, phahi Mlungu andahamirwa.
21 Mnalondwa mvumirire hivyo, mana Jesu mwenye wagaya kpwa
sababu yenu. Tsona achikurichirani mfwano, ili mkale mundamuiga.
22 Iye kayahenda dambi, wala kugomba handzo.
23 Aripholaphizwa kayauyiza neno rorosi na ariphoteswa kayajeza
kuriphiza. Ela gosi wamrichira Mlungu ahukumuye na haki.
24 Jesu mwenye wahala dambi zehu achizihenda avi ni zakpwe hata
achikotwa msalabani, ili swiswi husitawalwe tsona ni dambi ela hukale
na masagazi gamhamirago Mlungu. Iye walumizwa, ili mphole.
25 Kala mukaangamika dza mang'ondzi chigoricha njira, ela sambi
mkauyira ye mrisa wenu anayekurindani.

3

Masagazi ga mutu na mchewe

1-2 Vivyo hivyo, mwi achetu muriolólwa ni mphundze alume enu. Kpwa
njira hiyo, hinyo ambao taalunga mafundzo ga Jesu, andahamirwa ni
tabiya zenu za ishima na adabu, hata aweze kumkubali Mlungu bila
kuambirwa neno.

2:10 2:10 Hosea 2:23 **2:22 2:22** Isaya 53:9 **2:23 2:23** Isaya 53:7 **2:24 2:24** Isaya 53:5–6
3:1-2 3:1–2 Aefeso 5:22; Akolosai 3:18

3 Msikale atu a kudzikpwatuwa kondze bahi, dza vira kusonga nyere,
kuvwala zahabu na nguwo za gali,
4 ela unono wenu ni uandzire ndani, urembo usioweza kubanangika
wala kutsakala ambao ni kukala na moyo mnono na mpole. Huno ndio
urembo urio na samani matsoni pha Mlungu.
5 Mana hipho kare achetu ariomuogopha Mlungu na kumkuluphira
amanya kudzikpwatuwa kpwa ndzimo nono za kuogopha alume ao.
6 Mchetu mmwenga ariyehenda hivi ni Sara, mkpwaza Burahimu. Hiyu
wamphundza mlumewe na kumuishimu, achimuiha "Mlume wangu."
Phahi mwimwi namwi, ichikala mundahenda garigo sawa bila kuogopha
rorosi, mundakala avi mu anae achetu.
7 Namwi alume muriolóla, mnalondwa msagaleto na achetu enu kpwa
vira mnamanya kukala taana mkpwotse dza mwimwi. Piya atundzeni na
ishima kpwa sababu ahadi ya Mlungu ya kuphaha uzima ni yenu mosi
alume na achetu. Kpwa hivyo alume hendani hivi sedze mavoyo genu
gakazuwiywa.

Kugaya kpwa kuhenda manono

8 Chimarigizo nakuambirani mosi: gbwiranani mkale na moyo
mmwenga mosi bu. Mendzanani na muonerane mbazi, wala msihende
ngulu tse.
9 Msiariphize anaokuhenderani mai, wala kualaphiza anaokulaphizani,
ela ahendereni manono. Mana hivyo ndivyo Mlungu alondavyo muhende,
ili akale andakujaliyani.
10 Higa ganagbwa sawa na vira Maandiko gaambavyo kukala:
"Yeyesi anayelonda kusagala vinono na kukala na raha,
ni ariche kugomba mai na asikale mutu wa handzo.
11 Ni ariche kuhenda mai, ahende manono.
Tsona ahende vyovyosi vira awezavyo
asagale na amani na ayae.
12 Mana matso ga Mwenyezi Mlungu ganalola ahendao haki,
na masikiroge ga wazi, kuphundza mavoyo gao.
Ela uso wa Mwenyezi Mlungu
u chinyume cha ahendao mai."
13 Pho kpwani ni ani ndiyeaza kukuhenderani mai ichikala wakati wosi
muna chadi cha kuhenda manono?
14 Ela phahi hata ichikala munagaya kpwa sababu ya kuhenda haki,
Mlungu andakujaliyani. Kpwa hivyo msihende shaka wala kuogopha hara
anaokugayisani,
15 ela manyani kukala Jesu ndiye mkpwulu wa maisha genu na
mumuogophe moyo kutsuka. Kalani tayari wakati wosi kumuelezea yeyesi
ndiyeuza sababu ya kuluphiro renu.
16 Ela hendani hivi kpwa upole na ishima. Kalani na ndzimo nono kpwa
sababu mu afuasi a Jesu, ili hinyo anaokuocherani ngulu kuhusu hizo
tabiya zenu agbwirwe ni haya.
17 Mana ichikala Mlungu analonda ugaye, phahi nibaha ugaye kpwa
sababu ya kuhenda sawa kuriko kugaya kpwa kuhenda kosa.
18 Jesu wagaya na achifwa limwenga kpwa sababu ya dambi zehu, ili
ahupatanishe na Mlungu, ela ye mwenye kayakala na dambi. Waolagbwa
ariphokala na mwiri wa chibinadamu ela wafufulwa ni Roho Mtakatifu.

3:3 3:3 1 Timothi 2:9 **3:6 3:6** Mwandzo 18:12 **3:7 3:7** Aefeso 5:25; Akolosai 3:19 **3:10 3:10** Zaburi 34:12–16 **3:14 3:14** Mathayo 5:10 **3:14 3:14** Isaya 8:12–13

19 Na kpwa uwezo wa ye Roho* achiphiya kuriko na maroho ga atu a
kufwa garigofungbwa, achendagasemurira habari za Mlungu.
20 Maroho higo ni ga atu ambao taayamuogopha Mlungu hipho kare,
wakati Nuhu kala anadzenga meli. Mlungu wavumirira uyi wao hadi
meli iriphodzengbwa, ela mwisho atu achache, anane bahi, ndio ariopona
madzi.
21 Hinyo ni mfwano wa ubatizo wenu wa siku hizi. Mana munapho-
batizwa inaonyesa kukala mkativywa na chifo na hukumu kpwa uwezo
wa kufufuka kpwa Jesu Masihi. Kpwa hivyo ubatizo siyo kuoga ili kuusa
nongo za mwiri, ela nkudzilavya kpwa Mlungu moyo kutsuka.
22 Hiye Jesu waphiya mlunguni na sambi asegere mkpwono wa kulume
wa Mlungu, phatu pha ishima kulu sana. Anatawala malaika phamwenga
na viumbe vyosi vitawalavyo na virivyo na uwezo.

4

Masagazi gamhamirago Mlungu

1 Kpwa vira Jesu wagaya mwakpwe mwirini, mwimwi namwi kalani
tayari kugaya dza iye. Mana mutu achigaya mwakpwe mwirini kan-
datawalwa tsona ni dambi.
2 Chihivyo, masagazige gosi andaishi kulengana na vira Mlungu
amendzavyo, wala siyo kulunga tamaa za mwiri tsona.
3 Hipho kare mwalunga tamaa zenu mbii za kumendza achetu ama
alume anji na za kunwa kutsapa chiasi. Tsona mwamendza sharee
za kunwa uchi na kufwiha chimalaya, na kuvoya mizuka, dzambo
rinaromtsukiza Mlungu zaidi. Mmanye kukala mwalunga vya kutosha
masagazi ga atu asiommanya Mlungu, wala taina haja muenderere tsona
kuhenda hivyo.
4 Hivi munalaphizwa ni hinyo asiommendza Mlungu, kpwa vira
taaelewa kpwa utu wani tamlungana nao tsona kuhenda higo mai.
5 Hata hivyo andakpwedzadzihehera enye kuhusu hinyo uyi wao mbere
za Mlungu, ambaye a tayari kuhukumu atu osi ario moyo na hata ariofwa.
6 Mana hino ndiyo sababu atu a kufwa asemurirwa habari nono kuhusu
Jesu Muokoli, ili hata dzagbwe ahukumiwa kare ariphokala achere hipha
duniani, dza chila mutu ahendwavyo, roho zao zikale moyo dza viratu
Mlungu arivyo.
7 Mwisho wa dunia u phephi, kpwa hivyo kalani na chiasi na kudzi-
manyirira katika gosi muhendago, ili muweze kuvoya.
8 Zaidi ya gosi, mendzanani chikpweli-kpweli, mana mutu uchimmendza
dza hivyo undakala tayari kumswamehe hata achikukosera kano ngaphi.
9 Kalani atu a kumendza kukaribisha ayawenu mwenu madzumbani bila
kururumika.
10 Mlungu nkuapha atu vipawa vya aina tafwauti, na chila mmwenga ni
atundze chipawache vinono na achihumire kpwa fwaida ya ayae.
11 Yeyesi anayegomba, naagombe dza mutu achiyehumwa ni Mlungu.
Naye anayehumikira ayae, naahumikire kpwa uwezo wa Mlungu. Chi-
hivyo Mlungu andaweza kutogolwa kahi za mambo gosi kpwa sababu ya
Jesu Masihi ariye na utukufu na uwezo hata kare na kare. Amina.

Kugaya kpwa sababu ya Jesu

---

* **3:19 3:19** Manage ganjina ni, *ela wafufulwa na rohoye ichere moyo. Na katika hali iyo ya chiroho.*
3:20 3:20 Mwandzo 6:1—7:24 **4:8 4:8** Misemo 10:12

12 Asena angu, mateso mafu munagophaha ga kupima kuluphiro renu si
chitu chisicho cha kawaida. Kpwa hivyo msikale avi tamuelewa kpwa utu
wani munagaya.
13 Ela hererwani kukala munagaya dza Jesu arivyogaya, ili mkale na raha
tele, hipho ukulu wa Jesu ndiphoonyeswa wazi.
14 Ichikala mundalaphizwa kpwa sababu mu afuasi a Jesu, manyani
kukala mundajaliwa, mana ukulu wa Roho Mtakatifu undaonekana wazi
kukala u phamwenga namwi.
15 Phahi mwimwi ni msidzirehere uamuli wa kutiywa adabu kpwa
sababu ya kukala aolagadzi, aivi au avundzadzi shariya, au hata ambeya.
16 Mutu achigaya kpwa sababu ni mfuasi wa Jesu, naasione waibu ela
naamtogole Mlungu kukala anamanyikana kpwa dzina ra Jesu.
17 Wakati wa uamuli ukafika, na Mlungu andaandza na kuamula atue.
Sambi ichikala uamuli undaandza na swiswi atue enye, dze nyo asiokubali
neno ra Mlungu* ela hukumu yao taindakala ya kutisha zaidi?
18 Higa ganagbwa sawa na Maandiko gaambago kukala:
"Ichikala ni vigumu enye haki kuokolwa,
dze nyo achina-dambi na asiomanya Mlungu?"
19 Kpwa hivyo anaoteswa kpwa sababu Mlungu waapangira hivyo, naaen-
derere kuhenda manono na amkuluphire Mlungu, muumba wao ambaye
achiika ahadi andaihenda.

5

Anagoshauriwa vilongozi na atu aho

1 Sambi nagomba na mwimwi vilongozi a afuasi a Jesu. Mimi ni
chilongozi myawenu, na náhendaona na matso gangu vira Jesu arivyogay-
iswa. Chisha narorera kuphaha nguma phamwenga naye hipho ukuluwe
ndiphoonyeswa. Kpwa hivyo nakuvoyani
2 mkale arisa anono a kundi mrirohewa ni Mlungu. Tsona mririnde na
moyo mnono wala siyo kpwa kuhendalazimishwa. Msihende kazi yenu
kpwa sababu mundariphiwa ela kpwa kukala munadzilavya.
3 Msikale vilongozi jaili kpwa atu munaoalongoza, ela masagazi genu
nagakale mfwano mnono kpwao.
4 Alafu ye mrisa mkpwulu wa atu osi a Mlungu achitsembuka,
mundaphaha nguma phamwenga naye hata kare na kare.
5 Namwi munaolongozwa,* aogopheni vilongozi enu. Na mosi avyere
na adide kalani atu a pole na a kuhumikira ayawenu, mana Maandiko
ganaamba:
"Mlungu anapinga anaodzikarya,
na kuaonera mbazi a pole."
6 Kpwa hivyo kalani atu apole anaodzitsereza tsini ya uwezo wa Mlungu
naye andakuunulani wakatiwe uchifika.
7 Mrichireni Mlungu mashaka genu gosi mana iye anajali mambo genu.
8 Dzimanyirireni, tsona mkale matso wakati wosi. Mana Shetani, ambaye
ni adui wenu, anaendza mutu amuolage chiroho, dza simba angurumaye
na ndzala achiendza mutu amurye.

---

* **4:17 4:17** Chiyunani chinaamba *injili ya Mlungu.* **4:18 4:18** Misemo 11:31 **5:2 5:2** Johana 21:15–17 **5:5 5:5** Misemo 3:34 * **5:5 5:5** Ama: *mwi murio adide.* **5:6 5:6** Mathayo 23:12; Luka 14:11; 18:14

9 Phahi mpingeni hiye Shetani kpwa kudinisa kumkuluphira Mlungu,
mana kama mmanyavyo, afuasi ayawenu dunia yosi anagaya dza viratu
mwimwi.
10 Ela bada ya mwimwi kugaya kpwa muda, Mlungu andakpwedzarekebisha chochosi chophunguzwa, akutiyeni moyo, na kukuphani mkpwotse.
Iye ni Mlungu wa mbazi zosi yekuihani mphahe nguma phamwenga na
Jesu hata kare na kare.
11 Mlungu naatawale hata kare na kare! Amina.

Salamu

12 Silivano,† mfuasi myangu, ambaye chimimi ni mutu muaminifu, ndiye
chiyeniterya kuandika baruwa hino ndide. Lengo rangu ni kukutiyani
moyo na kukuhakikishirani kukala Mlungu anakumendzani hata ikaledze.
Kpwa sababu mnamanya mambo higo, dinisani kumuamini.
13 Kundi ra afuasi ayawenu a hiku Babeli,‡ ambao piya atsambulwa
ni Mlungu, akakuphozani. Piya mkaphozwa ni mwanangu wa chiroho
aihwaye Mariko.
14 Lamusanani na mendzwa ya kpweli.
Nakuvoyerani mosi ambao mu afuasi a Jesu mkale na amani.

5:12 5:12 Mahendo 15:22,40 † **5:12 5:12** Chiyunani ***Silivano*** piya ni kuihwa *Sila.* **5:13 5:13** Mahendo 12:12,25; 13:13; 15:37–39; Akolosai 4:10; Filemoni 1:24 ‡ **5:13 5:13** ***Babeli***: Dzina ambaro atu anjina kala achirihumira badala ya kuhadza mudzi wa Rumi.

Baruwa ya phiri yoandikpwa ni PETERO

Tanga mbere

Baruwa ya phiri kula kpwa Petero yaandikpwa kupinga alimu a handzo na mafundzo gao mai ganagohendesa afuasi a Jesu kulunga tamaa za mwiri. Jibu ra mashaka higa rinaphahikana kpwa kummanya Mlungu na mafundzo ga Jesu Masihi. Higa mafundzo kala gakatangazirwa afuasi ni mitume, atu ambao nyo enye amuona Jesu, na achisikira mafundzoge. Petero anapinga mafundzo ga handzo kukala Jesu kandauya tsona. Anaamba kala kuuya kpwa Jesu kunakaizwa kpwa sababu Mlungu "kamendze mutu yeyesi afwe ela amendzavyo iye ni chila mmwenga atubu dambize." (3:9)

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mwadzo 1:1–2
Petero anaambira afuasi azidi kukuluphira 1:3–15
Ujumbe kuhusu nguma ya Jesu 1:16–21
Alimu a handzo 2:1–22
Jesu andauya kama arivyolaga 3:1–13
Malagizo ga mwisho 3:14–18

1 Baruwa hino ila kpwangu mimi Simoni, ambaye dzina ranjina ni Petero. Mimi ni mtumishi na mtume wa Jesu Masihi.

Nakuandikirani mwimwi mosi munaomkuluphira Jesu dza hurivyo swiswi, na kuluphiro rehu ni ra mana kpwa sababu Jesu, Mlungu na Muokoli wehu, ni wa haki.

2 Mlungu naazidi kukujaliyani kpwa mbazize akupheni amani kpwa sababu mnamanya iye na Bwana wehu Jesu Masihi.

Petero anaambira afuasi a Jesu kuhusu kusagala vinono

3 Jesu, kpwa nguvu arizophaha kula kpwa Mlungu, wahupha chila chitu ambacho chinahuterya kuishi maisha gamhamirago Mlungu. Naswi huna mambo higa kpwa sababu hunammanya ariyehuiha ili hushiriki utukufu na unonowe.

4 Kulengana na mambo manono ambago Mlungu wahuhendera ni kpwamba, wahuikira ahadize nono za chilagane. Huchiziphokera moyo kutsuka, hunaweza kudzitivya na tamaa mbii za dunia zinazohenda atu afwe chiroho, na hundakala anono dza ana a Mlungu.

5 Kpwa utu hinyo, msikolwe na kuko kumkuluphira Mlungu bahi, ela enjerezani kuishi maisha manono. Muchikala munaishi maisha manono enjerezani kummanya Mlungu zaidi.

6 Dzulu ya kummanya Mlungu, dzikanyeni, na zaidi ya kudzirinda kpwenu enjerezani kuvumirira shida. Na dzulu ya kuvumirira shida, ishini maisha gamhamirago Mlungu.

7 Na zaidi ya kuishi maisha ganagomhamira Mlungu, amendzeni afuasi ayawenu. Na zaidi ya gago mendzani atu osi.

8 Muchikala mundakula chiroho kpwa njira hino, mambo gosi mmanyago kuhusu Bwana wehu Jesu Masihi, gandagaluza maisha genu gakale ga fwaida.

9 Ela yeyesi asiye na togo zizo ni dza mutu ariye na matso na kaona mana
kaelewa mambo ga chiroho, tsona akayala kukala Mlungu wamswamehe
dambize zosi arizohenda pho kare.
10 Phahi enehu, hendani chadi zaidi ya kuishi maisha manono ili
chila mmwenga aone kukala Mlungu wakutsambulani na achikuihani.
Muchihenda hivyo enehu, tamundaricha kumkuluphira Jesu bii,
11 na vivyo vindakuhendani mphokerwe vinono ko kuriko Bwana na
Muokoli wehu Jesu Masihi, ambaye andatawala hata kare na kare.
12 Hata dzagbwe munagamanya higo malagizo nrigokuandikirani,
namwi mkadina kulunga ukpweli muriofundzwa, ela mino naenderera
kukutambukizani vivyo.
13 Naona ni vinono kpwangu mimi kpwenderera kukutambukizani
maneno higa, wakati nchere moyo,
14 mana siku zangu za kukala hipha duniani zi phephi na kusira, kama
Bwana wehu Jesu Masihi arivyonionyesa.
15 Ndahenda niwezavyo, niike mambo higa wazi kpwenu ili mgatam-
bukire bada ya kukala nkafwinya matso.

Maneno ga kuhusu ukulu wa Jesu

16 Tahuyakuambirani adisi za handzo kpwa werevu, wakati hu-
riphokuambirani kukala Bwana wehu Jesu Masihi andauya kpwa nguvu
za Mlungu. Ela hwaona ukuluwe na matso gehu enye.
17-18 Mana hwakala hu phamwenga na Jesu dzulu ya Mwango wa Mlungu
ariphohewa nguma na utukufu kula kpwa Baba Mlungu. Wakati hinyo-
hinyo hwasikira sauti kula mlunguni, sauti ya Mlungu ariye mkpwulu
kuriko vyosi. Ichiamba, “Hiyu ni mwanangu, nammendza naye anani-
hamira sana.”*
19 Kpwa hivyo hunaamini zaidi maneno gotangazwa ni manabii na
indakala vinono mchiphundzato. Maneno higo ni sawa na taa ilavyayo
mwanga wakati wa jiza. Ela, dza viratu nyenyezi ya ligundzu ionyesavyo
kukala ni siku yanjina, ndivyo Jesu naye andakpwedza ang’ale mioyoni
mwehu.
20 Ela kulengana na unabii urio Maandikoni manyani hivi: takuna mutu
auelewaye na marifwage mwenye.
21 Sababu hata aho manabii arioandika, taayagafikiriya kula mwao
achilini kulengana na atu amendzavyo, ela alongozwa ni Roho Mtakatifu
kugomba manenoge.

2

Alimu a handzo

1 Hipho kare piya kpwazembuka manabii a handzo kahi za atu a
Iziraeli, na vivyo hivyo alimu a handzo andazuka kahi-kahi yenu. Atu aha
andafundza chisiri mafundzo ga kuabananga aaphundzao. Alimu hinya
piya andamkahala Bwana Jesu, ariyeakombola. Kpwa sababu ya higa,
takuna muda mure andadzirehera kuangamizwa.
2 Afuasi anji andaiga-iga ndzimo za udiya dza za alimu hinya, na kpwa
sababu ya mahendo gao mai atu anjina andagomba mai kuhusu ujumbe
wa Jesu.

1:17-18 1:17–18 Mathayo 17:1–5; Mariko 9:2–7; Luka 9:28–35 * **1:17-18 1:17–18** Mathayo 17:5.

3 Alimu aha a handzo ana ndani kulu, nao andakuchengani-chengani na
adisi za handzo ili aphahe pesa zenu. Ela hangu kare Mlungu a tayari
kuaamula, nao bila shaka andaangamizwa.
4 Hunatambukira kukala kpwakala na malaika ariohenda dambi, naye
Mlungu kayaaricha. Waatsupha mohoni, ndani ya dibwa ra jiza ambamo
waafunga silisili hadi siku ya chiyama.
5 Piya hunatambukira hipho kare atu anji taayasagala masagazi ga
kumuhamira Mlungu. Hipho Mlungu kayaaricha, wareha mafuriko
ambago gahosa chila mutu, isiphokala wamtivya Nuhu na atu anjina sabaa.
Nuhu wativywa kpwa sababu wakala achiaambira atu alunge njira nono
ambazo Mlungu analonda.
6 Phapho hipho hunamanya tsona kuhusu midzi ya Sodoma na Gomora.
Mlungu waiocha na moho midzi hino ili rikale fundzo kpwa atu asiolonda
kulunga maneno ga Mlungu.
7-8 Ela Lutu kala achiishi phamwenga na atu hinyo ayi, na iye kala
ni mutu mnono mbere za Mlungu. Chila siku, Lutu kala achiona na
kusikira mambo ga waibu, na moyowe kala unaphya sababu ya mambo
mai ambago kala ganahendwa. Kpwa hivyo, wakati hinyo Mlungu anaocha
midzi hiyo, wamtivya Lutu ariyekala wa haki.
9 Dze, mambo gano ganahuonyesani? Ganaonyesa kukala Mlungu
anamanya njira ambazo andativya atue anono agayao. Ela andaatiya
adabu atu ayi kpwenderera hadi siku ya uamuli,*
10 haswa hara ambao andalunga tamaa mbii za miri yao na kuricha
kuogopha utawalawe. Atu a ngulu na ajeuri asioishimu viumbe vya dzulu
mlunguni, ela nkuvilaphiza.
11 Hata malaika ario na uwezo zaidi kuriko atu, taalaphiza wala kulavya
mashitaka kuhusu viumbe hivyo mbere za Mlungu.
12 Aha alimu a handzo nkulaphiza vitu asivyovimanya. Ni dza nyama
a weruni ahendao mambo bila kuririkana, na ariovyalwa ili agbwirwe na
kuolagbwa. Mlungu andaangamiza dza viratu anadamu aolagavyo nyama.
13 Andagaya kpwa sababu agayisa atu anjina. Anahererwa kuhenda
sharee za marya, na kuzinga wakati wa mutsi. Nkuhererwa kukuchengani
wakati munarya nao phamwenga, na kpwa njira hino nkukutiyani waibu
dza dowa ra nguwo nyereru.
14 Atu aha achiona mchetu nkumuaza, na tamaa yao ya kuzinga taisira.
Nkurusa atu ambao taadinire chiroho na chila wakati achili zao nkufikiriya
kuphaha pesa. Phahi atu aha analaniwa ni Mlungu.
15 Aricha njira nono imuhamirayo Mlungu, achiangamika dza
arivyoangamika Balaamu, mwana wa Beori, yemendza kuphaha pesa
kpwa kuhenda mambo mai.
16 Ela hiye nabii Balaamu wademurirwa kpwa dambize. Pundawe
wagomba kpwa raka ra mutu, na achiricha Balaamu asihende higo mambo
ga koma.
17 Hinya alimu a handzo taana rorosi dza vidzuho vyouma, na piya ni
dza maingu gophepheruswa ni phuto kali, gasigoreha mvula. Kpwa hivyo
Mlungu andaatiya adabu phatu phenye chilungulungu cha jiza.
18 Aha nkugomba maneno ga chizuzu na kudzikarya. Kpwa kuhumira
tamaa mbii za mwiri anarusa afuasi ambao anaandza kuishi maisha
manono chinyume cha hara anaoishi maisha mai.

2:5 2:5 Mwandzo 6:1—7:24 **2:6 2:6** Mwandzo 19:24 **2:7-8 2:7–8** Mwandzo 19:1–16 * **2:9 2:9** Mana yanjina ni: *Ela Mlungu nkuaika atu ayi kugodzera siku ya hukumu.* **2:15 2:15** Isabu 22:4–35

19 Nkulavya ahadi za handzo kuhusu uhuru wa chiroho kuno nyo enye
ni atumwa a ndzimo mbii ambazo zinaangamiza. Mana mutu nkuhendwa
mtumwa ni chochosi ambacho chinamtawala.
20 Hipho mwandzo atu aha aricha kutawalwa ni tamaa mbii za dunia
kpwa sababu anamanya Bwana na Muokoli wehu Jesu Masihi. Ela
auyirapho garatu ga kare nkuinjira muhamboni, akatawalwa tsona ni
tamaa mbii. Vivi sambi a tabuni zaidi kuriko pho mwandzo wakati kala
taadzangbwemmanya Jesu.
21 Hata hivyo ingekala vinono kalapho taayamanya njira za kumuhamira
Mlungu, kuriko kuzimanya na alafu kugaluka na kuricha kulunga malagi-
zoge matakatifu.
22 Phahi arigohenda atu aha ni sawa na ndarira hizi mbiri. Ya kpwandza
inaamba, “Diya nkuuyira kurya mahaphikage,” na ya phiri inaamba
“Nguluwe achiyeogeswa nkuuya akagala-gala topeni.”

3

Bwana Jesu andauya kama arivyolaga

1 Enehu, hino ni baruwa yangu ya phiri kukuandikirani. Na baruwa zosi
hizi zinakutambukizani maneno higa mrigodzifundza, na kugaririkana
vinono kpwa undani.
2 Tambukirani maneno ga manabii matakatifu na malagizo ga Bwana na
Muokoli wehu, mrigophokera kula kpwa mitumee.
3 Ra muhimu ni mmanye kukala siku za mwisho kundakala atu anjina
ambao masagazi gao gandakala ga kulunga tamaa za miri yao. Nao
andakufyorerani na kukuzemererani,
4 achiamba, “Bwana Jesu walaga andauya. Vino yu kuphi? Kula baba
zehu ariphofwa takuna chitu chirichogaluka. Chila chitu chinaenderera
kukala dza vivyo kula phoumbwa dunia!”
5 Ela atu anarema makusudi ukpweli hinyu, kukala hipho kare Mlungu
wagomba neno ra kuumba dunia na dzulu mlunguni. Wahenda dunia kula
madzini, na achiitenga na madzi,
6 na kpwa kuhumira madzi piya, waangamiza dunia ariphoreha mafu-
riko.
7 Kpwa njira iyo-iyo ya nenore, Mlungu nkuhenda dzulu mlunguni na
duniani hivi sambi vigodze, hadi ndiphoviangamiza na moho. Siku iyo ya
uamuli, atu asiolunga malagizo ga Mlungu andaamulwa na kuangamizwa
tsetsetse.
8 Ela enehu, msione kukala Mlungu anafikiriya dza vivyo mwimwi.
Mana kpwa Mlungu siku mwenga ni sawa na miaka elufu mwenga, na
miaka elufu mwenga ni sawa na siku mwenga.
9 Atu anjina anaririkana kukala Mlungu ana vwende kutimiza ahadize.
Ela si hivyo, Mlungu nkuchelewa kukamilisha ahadize kpwa kukala
anakuvumirirani. Mana kamendze mutu yeyesi afwe ela amendzavyo iye
ni chila mmwenga atubu dambize.
10 Ela siku ya Bwana Jesu kuuya duniani indaangalaza atu kpwa kukala
indakala gafula, dza viratu muivi aedzavyo. Wakati hinyo kundakala na
ngurumo na mlunguni kundayaya na chila chitu chirichohimo chindaphya
tsetsetse. Na dunia na vyosi virivyo mumo vindayaya piya.

2:22 2:22 Misemo 26:11 **3:3 3:3** Juda 1:18 **3:5 3:5** Mwandzo 1:6–9 **3:6 3:6** Mwandzo 7:11
3:8 3:8 Zaburi 90:4 **3:10 3:10** Mathayo 24:43; Luka 12:39; 1 Athesalonike 5:2; Maono 16:15

11 Kpwa vira ambavyo vitu vyosi vindaangamizwa hivyo, mwino ni
mkale atu a viphi? Dzilavyeni kpwa Mlungu na msagale masagazi
gamhamirago.
12 Siku iyo ya chiyama, mlunguni kundaphya, na vitu vyosi virivyo hiko
vindatsatsamuka na moho viangamike. Ela siku hiyo, igodzereni kpwa
hamu sana na hendani chadi siku iyo yedze upesi.
13 Ela Mlungu walaga kukala kundakala na mlunguni kuphya na dunia
nyiphya, ambako chila mmwenga andahenda mambo gamhamirago bahi.
Naswi hunagodzera kpwa hamu ahadi iyo itimizwe.
14 Kpwa hivyo enehu, hali munagodzera siku hiyo, hendani chadi
msikale na kosa wala lawama mbere za Mlungu, mkale na amani naye.
15 Msiyale kukala Mlungu anakuvumirirani ili mkale na nafwasi
muokolwe. Mambo gaga higa mwatambukizwa ni mwenehu ni
mmendzaye Paulo yekuandikirani kpwa uwezo ariohewa ni Mlungu.
16 Naye anaandika kuhusu mambo higa katika baruwaze zosi. Ela
maneno ganjina aandikago si rahisi kugaelewa, na ganaelezwa chimakosa
ni atu ambao taayafundzwa na kuluphiro rao ni ra kugaluka-galuka. Kpwa
kueleza chimakosa maneno higa ga Paulo na Maandiko ganjina atu hinyo
andadziangamiza.
17 Ela mwimwi enehu munamanyato kare mambo gaga. Phahi dzi-
manyirireni ili msichengbwe ni handzo ra atu ayi, mukakala na wasiwasi
kuhusu mambo gaga munagokuluphira.
18 Badala ya hivyo endererani kuhenda vira alondavyo Jesu Masihi, ariye
Bwana na Muokoli wehu, ili akuonyeseni mendzwaye na kummanya zaidi.
Naatogolwe hata kare na kare. Amina.

3:13 3:13 Isaya 65:17; 66:22; Maono 21:1

Baruwa ya kpwandza yoandikpwa ni JOHANA

Tanga mbere

Muandishi wa baruwa tahu za Johana ni ye Johana, mwanafundzi ariyemendzwa sana ni Jesu, ambaye piya waandika Injili ya Johana. Mambo manji ga baruwa hizi tahu na Injili yoandikpwa ni Johana ganaigana, kpwa mfwano kulunga ukpweli na kumendzana ganahadzwa sana.

Johana analonda afuasi a Jesu amanye kala huchimuambira Mlungu dambi zehu, andahuswamehe na azifute (1:9). Unono wa kuamini ukpweli ni kumendzana (3:11–24). Kpwa sababu Mlungu ni mendzwa, atue nao ni lazima akale dza Iye (4:1–21). Huchilonda kushinda dambi ni lazima humendze ayawehu na huamini kukala Jesu ndiye Yetsambulwa ni Mlungu kuokola atu. Tsona hunaamini kala wafwa kpweli.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Neno ra uzima 1:1–4
Mwanga na jiza 1:5—2:29
Sagalani dza ana a Mlungu 3:1–24
Njira ya kumanya manabii a handzo 4:1–6
Mendzanani mana Mlungu ni mendzwa 4:7–21
Kummanya Jesu Masihi 5:1–12
Maneno ga mwisho 5:13–21

Neno ra uzima

1 Hunakuambirani mmanye kala hwamsikira na huchimuona
ariyekalako hangu mwandzo. Hwamuona na matso gehu, na huchimguta
na mikono yehu, naye ndiye hiro Neno rireharo uzima.
2 Hangu mwandzo wakala na Baba Mlungu, ela sambi wahutsembukira
na huchimuona na matso gehu. Naswi hu mashaidi a hiro huriroriona na
hunakuambirani habari za uzima wa kare na kare.
3 Hunakuhubiriyani huriroriona na kusikira, ili mkuluphire dza swiswi
na hukaleni chitu chimwenga. Naswi huna umwenga na Baba Mlungu na
Mwanawe Jesu Masihi.
4 Hunakuandikirani mambo higa ili raha yehu ikamilike.

Msisagale jizani
mana Mlungu ni mwanga

5 Jesu wahuambira maneno higa, naswi hunakumanyisani kukala
Mlungu ni mwanga, wala kpwakpwe takuna jiza rorosi.
6 Huchiamba kala huna umwenga naye na kuno hunasagala jizani kpwa
kuhenda mai, phahi hundakala na handzo, wala tahulunga njira ya kpweli.
7 Ela huchisagala mwangani, dza vivyo iye arivyo mwangani, hundakala
na umwenga swiswi enye na enye. Nao mlatso wa mwanawe Jesu
uriomwagika ariphokotwa misumari msalabani undahuusira dambi zosi.
8 Huchiamba kala tahuna dambi, humanye kala hunadzichenga, na
hunarema kukubali kpweli.

1:1 1:1 Johana 1:1 **1:2 1:2** Johana 1:14

9 Ela huchikubali na kumuambira Mlungu kala huna dambi, phahi kpwa
vira ni muaminifu na wa haki, andahuswamehe na kuuhusira uyi wehu
wosi.
10 Huchiamba kukala tahudzangbwehenda dambi, hunahenda Mlungu
akale na handzo, na hunarema manenoge.

2

Jesu ni gambera wehu

1 Anangu, nakuandikirani mambo higa ili msihende dambi. Ela
mutu achihenda dambi, huna gambera ambaye nkuhuvoyera kpwa Baba
Mlungu, naye ni Jesu Masihi mutu asiye na lawama tse.
2 Naye ndiye sadaka ya kuusira dambi zehu, tsona si dambi zehu bahi,
ela hata za dunia ndzima.
3 Huchilunga malagizo ga Mlungu ndipho hundamanya kpwa kpweli
hunammanya.
4 Mutu yeyesi ndiyeamba, “Nammanya Mlungu,” ela kalunga malagi-
zoge, phahi ana handzo na anarema kukubali kpweli.
5 Ela mutu yeyesi agbwiraye maneno ga Mlungu, ndiye ariye na
mendzwa kamili ya Mlungu mwakpwe moyoni. Hivyo ndivyo hundakala
na hakika kala hu phamwenga na Mlungu.
6 Mutu achiamba kala a phamwenga na Mlungu, ni lazima asagale dza
viratu vyosagala Jesu.

Jesu walagiza atu amendzane

7 Asena angu, higo malagizo ambago nakuandikirani sigo maphya, ela
ni ga kare ambapho mwakala nago hangu mwandzo. Higo ni maneno ga
Mlungu ambago mwagasikira kare.
8 Ela malagizo higo ni maphya piya. Ganaonyesa wazi vira Jesu
arivyosagala na vira muishivyo. Mana mwenu mioyoni jiza ra mambo
mai rinatsapa na mwanga wa kpweli unang’ala kare.
9 Mutu ndiyeamba kala a mwangani, kuno wamzira mfuasi myawe,
phahi naamanye kala achere jizani.
10 Mutu yeyesi amendzaye myawe a mwangani, wala takuna chitu
ambacho anaweza kukpwala.
11 Ela mutu aziraye myawe a jizani wala kamanya aphiyako, mana jiza
ramuhenda chipofu.

Msimendze mambo mai
ga himu duniani

12 Nakuandikirani mwimwi anangu kpwa mana mwaswamehewa dambi
zenu kpwa sababu ya Jesu.
13 Nakuandikirani mwimwi ano baba kpwa mana iye yekalako hangu
mwandzo munammanya. Nakuandikirani mwimwi barobaro mana
mwamturya Shetani.
14 Nakuandikirani mwimwi anache kpwa mana munammanya Baba
Mlungu. Nakuandikirani mwimwi ano baba mana munammanya iye
yekalako hangu mwandzo. Nakuandikirani mwimwi barobaro mana
muna mkpwotse, mwagbwira maneno ga Mlungu mwenu mioyoni, tsona
mwamturya Shetani.
15 Msimendze dunia wala chochosi chii chiricho himu duniani. Mana
mutu achimendza mambo mai ga dunia, kaweza kummendza Mlungu.

2:7 2:7 Johana 13:34

16 Kpwa mana duniani atu nkukala na tamaa mii, nkuaza vitu avionavyo
na kuhenda ngulu kpwa sababu ya mali. Mambo higa gosi tagala kpwa
Baba, ela gala duniani.
17 Dunia na vituvye vyosi ambavyo mutu anaweza kuviaza vinatsapa.
Ela mutu ndiyehenda mendzwa ya Mlungu andasagala hata kare na kare.

Dzirindeni na apindzani a Jesu

18 Anangu, mwisho u phephi! Mwasikira kala mpindzani wa Jesu Masihi
andakpwedza, vivi apindzani anji a Jesu akpwedza kare. Kpwa hivyo
hunamanya kala mwisho u phephi.
19 Hata dzagbwe atu hinyo ala mwehu kundini, ela kala sio ayawehu.
Mana kala ni ayawehu, angekala asala naswi. Ela ariphotuluka
amanyikana wazi kala sio ayawehu.
20 Ela Roho Mtakatifu wainjira mwenu mioyoni, na mosi mnamanya
kpweli.
21 Phahi sikuandikirani kpwa kukala tammanya kpweli, hata. Ela
nakuandikirani kpwa kukala mnamanya kpweli, tsona mnamanya
tafwauti ya kpweli na handzo.
22 Mutu wa handzo ni yuphi? Ni yuya aremaye kala Jesu ndiye Muokoli.*
Mutu ambaye anarema Baba Mlungu na Mwanawe Jesu ni mpindzani wa
Jesu.
23 Mutu achimkahala Mwana, piya anamkahala Baba. Na mutu
achimkubali Mwana, piya anamkubali Baba.
24 Phahi higo maneno mrigogasikira hangu mwandzo gagbwireni
mwenu mioyoni. Mchigagbwira mwenu mioyoni, wakati wosi mundakala
phamwenga na Mwana na Baba.
25 Huchigbwira maneno higa mwehu mioyoni, Jesu andahupha uzima
wa kare na kare ariohulaga.
26 Nakuandikirani mambo higa kuhusu atu ambao analonda kukuchen-
gani.
27 Ela Jesu watiya Roho Mtakatifu mwenu mioyoni. Kpwa vira Rohowe a
mwenu mioyoni, phahi tamuna haja ya kufundzwa ni mutu. Mana iye
Rohowe anakufundzani chila chitu, na higo ambago anakufundzani ni
ga kpweli, wala si handzo. Phahi, lungani mafundzoge, na muenderere
kukala phamwenga naye.
28 Sambi anangu, endererani kukala phamwenga na Jesu, ili siku achedza
hukale bila ya wuoga, wala husikale na sababu ya kudzifwitsa kpwa waibu.
29 Kpwa vira mnamanya kala Jesu ni wa haki, phahi piya manyani kukala
osi ahendao haki ni ana a Mlungu.

3

Sagalani dza ana a Mlungu

1 Ririkanani vira Baba Mlungu arivyohumendza hata hunaihwa anae.
Na kpweli hu anae, ela atu a dunia hino higo taanago, mana taamanya
Mlungu.
2 Asena angu, vivi naswi hu ana a Mlungu, ela taimanyikana vira
ndivyokala badaye. Ela hunamanya kala Jesu ndiphouya, hundakala dza
iye, mana hundamuona vira arivyo.
3 Phahi chila mmwenga wenu anayetarajiya kukala dza Jesu, ni akale
bila ya lawama, dza viratu Jesu arivyo bila ya lawama.

---

* **2:22 2:22** ***Muokoli***: Yani *Masihi*, mutu yetsambulwa ni Mlungu. **3:1 3:1** Johana 1:12

4 Mutu yeyesi ahendaye dambi anavundza Shariya za Mlungu, mana
kuhenda dambi ni kurema kulunga shariya.
5 Ela mwimwi mnamanya kukala Jesu wakpwedzausa dambi zenu, ela
ye mwenye kana dambi yoyosi.
6 Phahi mutu yeyesi ariye phamwenga naye kahenda dambi, ela
ahendaye dambi kamanya Jesu wala kumuelewa.
7 Anangu, msichengbwe. Mutu ahendaye mahendo ga haki, ana haki dza
viratu Jesu arivyo.
8 Ela mutu ahendaye dambi ni wa Shetani, mana Shetani wahenda dambi
hangu mwandzo. Ela hiye Mwana wa Mlungu wakpwedza himu duniani
ili abanange kazi za Shetani.
9 Kpwa hivyo, ana a Mlungu taahenda dambi, mana ana asili ya Mlungu
mwao mioyoni. Nao taaweza kuhenda dambi mana ni ana a Mlungu.
10 Yeyesi asiyehenda mahendo ga haki au asiyemmendza mfuasi myawe,
siye mwana wa Mlungu. Iyo ndiyo tafwauti ya ana a Mlungu na a Shetani.

Ana a Mlungu ni lazima amendzane

11 Mwasikira habari hizi hangu mwandzo kukala hunalondwa hu-
mendzane.
12 Msikale dza Kaini, kpwa mana Kaini kala ni wa Shetani, achimuolaga
nduguye mwenye. Waolaga nduguye kpwa utu wani? Wamuolaga kpwa
sababu nduguye wahenda mambo ga sawa, ela Kaini achihenda mambo
mai.
13 Phahi enehu, atu a duniani achikuzirani, msiangalale.
14 Kumendzana kpwehu kunaonyesa kala hwatuluka chifoni na huchi-
injira uzimani. Mutu yeyesi asiyemmendza mfuasi myawe, bado achere
chifoni.
15 Yeyesi aziraye myawe ni muolagadzi, namwi mnamanya kala muola-
gadzi kandakala na uzima wa kare na kare.
16 Jesu Masihi wadzilavya aolagbwe kpwa sababu yehu, hivyo ndivyo
hunamanya mendzwa irivyo. Hata swiswi naswi hunalondwa humendze
ayawehu, hata ichikala ni kufwa, hudzilavye huolagbwe kpwa sababu ya
ayawehu.
17 Mutu achikala na mali himu duniani, na aone mfuasi myawe ni
mgbwayi kana chitu, ela asimuonere mbazi, kpwa kpweli mutu hiye
kaweza kuamba ana mendzwa ya Mlungu mwakpwe moyoni.
18 Anangu, mendzwa yehu naisikale ya maneno mahuphu, ela nahu-
mendzaneni na mendzwa ya kpweli ya mahendo.
19-20 Huchikala na mendzwa ya mahendo, hundamanya kala hunalunga
njira ya kpweli. Na hata huchimanya kala mwehu mioyoni huna makosa,
hundaweza kuima mbere za Mlungu bila ya wuoga. Mana Mlungu ni
mkpwulu kuriko maazo gehu, tsona anamanya chila chitu.
21 Asena angu, ichikala maazo gehu tagana lawama, phahi, hunaweza
kukala bila ya wuoga mbere za Mlungu.
22 Naswi hunaweza kuvoya Mlungu chochosi, na akahupha kpwa sababu
hunalunga malagizoge na kuhenda mambo gamhamirago.
23 Na hivi ndivyo Mlungu arivyolagiza: humkuluphire Mwanawe Jesu
Masihi na humendzane kama arivyolagiza.

3:5 3:5 Johana 1:29 **3:11 3:11** Johana 13:34 **3:12 3:12** Mwandzo 4:8 **3:14 3:14** Johana 5:24
3:23 3:23 Johana 13:34; 15:12,17

24 Atu alungao malagizo ga Mlungu a phamwenga na Mlungu, naye
Mlungu a phamwenga nao. Naswi huna hakika kala Mlungu a phamwenga
naswi kpwa sababu Rohowe anaishi mwehu mioyoni.

4

Njira ya kumanyisa atu
manabii a handzo

1 Asena angu, kpwazuka manabii manji ga handzo himu duniani. Kpwa
hivyo, msimuamini chila mutu hata akaamba ana Roho Mtakatifu. Ela ni
lazima mumpime na mmanye ichikala kpweli ana Roho Mtakatifu.
2 Hino ndiyo njira ya kukumanyisa kala mutu ana Roho Mtakatifu: yeyesi
ndiyekubali kala Jesu Masihi wakala mwanadamu na wakpwedza duniani,
ana Roho Mtakatifu.
3 Ela mutu yeyesi asiyekubali, kana Roho Mtakatifu, ela ana roho wa
kupinga Jesu. Namwi mwasikira kala roho hiye andakpwedza, na vivi
wakpwedza kare.
4 Anangu, mwimwi mu a Mlungu, na mwaturya higo manabii a handzo,
kpwa mana Roho ariye mwenu mioyoni ni mkpwulu kuriko roho ariye
duniani.
5 Higo manabii a handzo taamanya Mlungu. Kpwa hivyo higo agombago
ni ga chidunia, nao atu a dunia asiomanya Mlungu nkualunga gao.
6 Swiswi hu a Mlungu. Yeyesi amanyaye Mlungu nkuhulunga, ela asiye
wa Mlungu kahulunga. Phahi kpwa sababu hiyo, hunaweza kumanya
tafwauti ya Roho wa kpweli na roho wa handzo.

Mendzanani mana Mlungu ni mendzwa

7 Asena angu, nahumendzaneni, mana kumendzana kula kpwa Mlungu.
Mutu yeyesi amendzaye mfuasi myawe ni mwana wa Mlungu na ana-
manya Mlungu.
8 Mutu yeyesi asiyemendza myawe kammanya Mlungu, mana Mlungu
ni mendzwa.
9 Naye Mlungu wahuonyesa mendzwaye ariphomhuma Mwanawe wa
macheye kpwedza himu duniani, ili huphahe uzima wa kare na kare kpwa
sababuye.
10 Hivi ndivyo mendzwa ya kpweli irivyo: sio kukala swiswi
hwammendza Mlungu, ng'o. Ela Mlungu ndiye ariyehumendza swiswi
hata achimlavya Mwanawe akale sadaka ya kuusira dambi zehu.
11 Asena angu, kpwa vira Mlungu wahumendza hivyo, phahi naswi piya
ni lazima humendzane.
12 Takuna mutu yeyesi yemuona Mlungu, ela huchimendzana, Mlungu
a phamwenga naswi na maisha gehu gandaonyesa mendzwaye viratu
arivyopanga.
13 Naswi huna hakika kukala hu phamwenga na Mlungu, naye Mlungu
a phamwenga naswi kpwa sababu wahupha Rohowe.
14 Hunamanya kala Mlungu wamhuma Mwanawe ili akale Muokoli wa
atu. Naswi hu mashaidi a hiro huriroriona.
15 Mutu yeyesi ndiyekubali kala Jesu ndiye Mwana wa Mlungu, a
phamwenga na Mlungu, na Mlungu a phamwenga naye.
16 Phahi, swiswi hunamanya na kuhakikisha kala Mlungu anahumendza
kpweli.
Mlungu ni mendzwa, naye mutu aishiye na mendzwa, anaishi ndani ya
Mlungu, naye Mlungu anaishi ndaniye.

4:12 4:12 Johana 1:18

17 Huchisagala himu duniani vira Jesu arivyoishi, phahi tahundakala
na wuoga siku ya hukumu. Hipho masagazi gehu gandakala ganaonyesa
mendzwa ya Mlungu viratu arivyopanga.
18 Mendzwa na wuoga taviweza kukala phamwenga. Masagazi gehu ga-
chionyesa mendzwa ya Mlungu viratu arivyopanga, phahi tahundaogopha
hukumu. Huchiogopha kutiywa adabu, manage tahudzangbweruhusu
mendzwa ya Mlungu igaluze maisha gehu vira arivyopanga.
19 Swiswi hunamendza Mlungu na ayawehu, kpwa sababu Mlungu ndiye
ariyeandza kuhumendza.
20 Mutu achiamba, "Mino nammendza Mlungu," kuno ye wazira mfuasi
myawe, ana handzo. Mana ichikala mutu kammendze myawe amuonaye,
phahi Mlungu ambaye kamuona, andammendzadze?
21 Mlungu wahupha lagizo ambaro rinaamba, "Yeyesi amendzaye
Mlungu ni lazima ammendze myawe piya."

5

Kuamini Mlungu aambavyo kuhusu Jesu

1 Chila mutu aaminiye kala Jesu ndiye Masihi,* Mlungu andamuiha
mwanawe. Mutu yeyesi amendzaye Baba Mlungu anamendza anae† piya.
2 Huchimendza Mlungu na kulunga malagizoge ndipho hundamanya
kpwa kpweli hunamendza ana a Mlungu.
3 Kpwa mana kummendza Mlungu ni kulunga malagizoge. Nago
malagizoge sigo magumu kugalunga,
4 mana achimuiha mutu mwanawe, Mlungu nkumupha uwezo wa
kushinda mambo mai ga dunia. Naswi hukuhewa uwezo wa kushinda
higo mambo mai kpwa kumkuluphira Jesu.
5 Dze, ni ani ambaye anaweza kushinda mambo mai ga dunia? Ni chila
mutu akuluphiraye kala Jesu ndiye Mwana wa Mlungu.
6 Hiye Jesu Masihi wakpwedza duniani achibatizwa na madzi na
achimwaga mlatso ariphofwa. Kedzere na madzi bahi, ela wakpwedza na
madzi na mlatso piya. Naye Roho Mtakatifu anashuhudiya kala mambo
higa ni ga kpweli, mana Roho mwenye ni wa kpweli.
7 Phahi kuna mashaidi ahahu ambao
8 ni Roho Mtakatifu, madzi na mlatso. Hano ahahu anakubaliana.
9 Ichikala hunaweza kukubali ushaidi wa atu, dze, ushaidi wa Mlungu si
mkpwulu zaidi? Mana Mlungu mwenye ni shaidi kuhusu Mwanawe.
10 Mutu yeyesi akuluphiraye kala Jesu ndiye Mwana wa Mlungu
anakubali ushaidi wa Mlungu. Ela asiyekuluphira, anahenda Mlungu akale
na handzo, mana kaamini ushaidi wa Mlungu wa kuhusu Mwanawe.
11 Nao ushaidi wenye unaamba: Mlungu wahupha uzima wa kare na
kare, nao uzima ula kpwa Mwanawe.
12 Phahi mutu yeyesi yemkubali ye Mwana ana hinyo uzima; ela mutu
asiyemkubali, kana uzima hinyo.

Maneno muhimu ga mwisho

13 Nakuandikirani mwimwi mumukuluphirao Jesu, Mwana wa Mlungu,
ili mkale na hakika kala muna uzima wa kare na kare.

---

* **5:1 5:1** ***Masihi***: Yani *Muokoli*, mutu yetsambulwa ni Mlungu. † **5:1 5:1** ***Anae***, mana yanjina ni *Mwanawe.* **5:3 5:3** Johana 14:15 **5:11 5:11** Johana 3:36

14 Naswi huna hakika kala huchimvoya Mlungu chochosi kulengana na
alondavyo, andahusikira.
15 Phahi kpwa vira hunamanya Mlungu anahusikira huchimvoya, piya
hunamanya kala hukuphaha huvoyago.
16 Kuna dambi ambazo nkumtanya mutu na Mlungu hata kare na kare na
kuhenda rohore rifwe. Uchiona myao anahenda dambi ambayo taiolaga
roho, mvoyere na Mlungu andamtivya. Ela ichikala ni dambi iolagayo
roho, siamba uvoye kuhusu dambi hiyo.
17 Uyi wosi ni dambi, ela kuna dambi ambayo taiolaga roho.
18 Hunamanya kala ana osi a Mlungu taahenda dambi, mana Jesu
nkuarinda, naye Shetani kaweza kuahenda rorosi.
19 Hunamanya kala hu ana a Mlungu, ela atu anjina osi duniani
anatawalwa ni Shetani.
20 Piya hunamanya kala Mlungu wahuma Mwanawe, naye wakpwedza-
humanyisa Mlungu wa kpweli. Phahi swiswi hu phamwenga na Mlungu
wa kpweli, na hu phamwenga na Mwanawe Jesu Masihi. Iye ni Mlungu
wa kpweli, na ndiye arehaye uzima wa kare na kare.
21 Anangu, dzimanyirireni sedze mkaabudu chitu chochosi isiphokala
Mlungu macheye.‡

‡ **5:21 5:21** Chiyunani chinaamba, *anangu, dzimanyirireni na vizuka.*

Baruwa ya phiri yoandikpwa ni JOHANA

Tanga mbere

Muandiki wa baruwa hino ya phiri ya Johana anadzimanyisa kukala "chilongozi" nago ganagbwa sawa na mtume Johana, mwanafundzi wa Jesu. Anaandikira "Mayo yetsambulwa ni Mlungu." Inawezekana kukala manage ni kundi ra afuasi a Jesu.

Lengo kulu ra baruwa hino ni kuonya atu kuhusu hatari irehwayo ni alimu a handzo. Mwandzo hinyo alimu kala ni amwenga na afuasi a Jesu, ela achidzitenga kpwa sababu taayaamini kala Jesu ni mwanadamu. Piya Johana anahimiza afuasi a Jesu aenderere kumendzana.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mwadzo 1–3
Kumanya kpweli na kumendzana 4–11
Chimarigizo 12–13

1 Salamu kula kpwa chilongozi wa afuasi a Jesu.

Nakuandikira uwe mayo yetsambulwa ni Mlungu phamwenga na anao, nkumendzaye kpwa kpweli. Wala siye mimi bahi nikumendzaye, ela ni atu osi amanyao kpweli,
2 kpwa sababu hwagbwira kpweli mwehu mioyoni na indakala mumo hata kare na kare.
3 Baba Mlungu na Mwanawe Jesu Masihi, naakujaliyeni, akuonereni mbazi na mkale salama, kpwa sababu ya kukala hunamanya nyo ukpweli wa Mlungu na hundamendzana.

Kumanya kpweli na kumendzana

4 Náhererwa sana kusikira kala ana enu anjina analunga njira ya kpweli viratu Baba Mlungu arivyohulagiza.
5 Phahi mayo navoya humendzaneni. Sikuandikirani lagizo dziphya, ela riro ambaro hunaro hangu mwandzo.
6 Na kuonyesa hunamendzana, ni hulunge malagizo ga Mlungu. Naro hiri ndiro lagizo mrirosikira kula mwandzo kukala, ni lazima muenderere kumendzana.
7 Kpwazuka alimu anji a handzo himu duniani, ambao taakubali kukala Jesu Masihi wavyalwa dza mwanadamu. Mutu asiyekubali kala Jesu kala ni mwanadamu ni mutu wa handzo chisha ni mpindzani wa Masihi.
8 Dzimanyirireni sedze mkaangamiza higo mrigogabagalikira,* ela mtuzwe tuzo renu kamili.
9 Mutu yeyesi ndiyeenjereza mafundzoge kpwa katosheka na mafundzo ga Jesu, kana umwenga na Mlungu. Ela mutu agbwiraye mafundzoge anamkubali Baba Mlungu na Mwana.
10 Phahi mutu achedza kpwenu na mafundzo mbali na ga Jesu, msimkaribishe mwenu madzumbani wala msimlunge gakpwe.
11 Mana yeyesi alungaye gakpwe, anagbwirana naye kuhenda mai.

Chimarigizo

1:5 1:5 Johana 13:34; 15:12,17 * **1:8 1:8** Au *hurigogabagalikira.*

12 Nina manji ga kukuambirani, ela simendze kuhumira baruwa.
Natumaini kpwedza ili hubishe matso kpwa matso na yo raha yehu
ikamilike.
13 Ana a mwenenu mchetu yetsambulwa ni Mlungu, akakuphoza.†

† **1:13 1:13** Manage ni akaphozwa ni atu a kundi ranjina ra afuasi a Jesu.

Baruwa ya hahu yoandikpwa ni JOHANA

Tanga mbere

Muandishi wa baruwa ya hahu ya Johana anadzimanyisa kama ni "chilongozi." Waandika baruwa hino kumtogola Gayo kpwa kuaterya alimu a kpweli na kuonya afuasi kuhusu Diotirefe, ambaye waakahala alimu hinyo. Kpwa hivyo Johana anaamba ni muhimu sana afuasi aterye afuasi ayawao atangazao ujumbe kuhusu Jesu.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mwadzo 1–4
Gayo anatogolwa 5–8
Shida za Diotirefe 9–11
Demetirio anatogolwa 12
Chimarigizo 13–15

1 Salamu kula kpwa chilongozi wa afuasi a Jesu.
Nakuandikira uwe msena wangu Gayo, nikumendzaye kpwa kpweli.
2 Msena wangu, nakuvoyera Mlungu ukale mzima, na mambogo gosi
gaenderere vinono dza vivyo uendereravyo vinono chiroho.
3 Kpwa kpweli násikirato sana enehu ariphokpwedza kpwangu na
kuniambira vira ulungavyo njira ya kpweli. Masagazigo na mahendogo
ni ga kpweli chila wakati.
4 Takuna chitu ambacho chinanihamira sana kuriko kusikira kala anache
angu analunga njira ya kpweli.

Ni vinono kuterya anaofundza kpweli

5 Chila mara unaphoterya afuasi ayao na hasa ajeni, unaonyesa vira
ambavyo unaweza kuaminika.
6 Hinyo ajeni asemurira afuasi a Jesu hipha vira umendzavyo ayawao.
Tafadhali aterye ajeni osi dza hinyo aenderere na charo chao kpwa njira
inayomhamira Mlungu.
7 Mana aandza charo ili amuhumikire Jesu bila ya kuvoya msada kula
kpwa atu asiomkuluphira Jesu.
8 Phahi, swiswi hunaomkuluphira ni lazima huaterye hinyo atu ili hukale
hunaungana nao kuhenda kazi ya kuaambira atu ukpweli wa Mlungu.
9 Mwimwi afuasi hiko nákuandikirani baruwa, ela Diotirefe wadzihenda
chimbere-mbere na kamendze kuniphundza kabisa.
10 Phahi, siku nchedza nindabisha na kundi ra afuasi kuhusu mambo
ahendago. Ananisingizira mambo mai. Ela higo mbai, Diotirefe katosheka
vivyo. Ye mwenye kakaribisha enehu, tsona anaakahaza na anaazola
kundini ayae anaolonda kukaribisha ajeni.
11 Msena wangu Gayo, usimuige hiye mutu mui. Ela iga tabiya za atu
anono. Mutu yeyesi ahendaye mambo manono ni mwana wa Mlungu. Ela
yeyesi ahendaye mambo mai kamanya Mlungu.
12 Demetirio anatogolwa ni chila mutu kpwa mahendo manono, na
asiliye ni ya kpweli. Mimi piya namanya kala ni mutu mnono, nawe
unamanya kala ushaidi wangu ni wa kpweli.

Chimarigizo

1:1 1:1 Mahendo 19:29; Arumi 16:23; 1 Akorintho 1:14

13 Nina manji ga kukuambira, ela simendze kuhumira baruwa.
14 Nindakpwedza vi sambi-sambi ili hwedze hubishe matso kpwa matso.
15 Asenao osi a hiku akakuphoza. Huphozere asena ehu osi hiko. Kala salama.

Baruwa yoandikpwa ni
JUDA
Tanga mbere

Juda kala ni ndugungbwa wa Jakobo, na osi airi kala ni ndugungbwa a Jesu (soma Mariko 6:3). Baruwa hino ambayo ina maelezo sawa na baruwa ya phiri ya Petero yaandikpwa kuonya kuhusu alimu a handzo. Hinyo alimu a handzo kala anafundza atu kukala ni sawa kpwenderera kuhenda dambi, kpwa mana Mlungu andaaswamehe. Kpwa hivyo, katika baruwa hino fupi, Juda anatiya moyo asomadzie ili aige mafundzo ga Jesu.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mwadzo 1–2
Onyo kuhusu alimu a handzo 3–16
Dinisani kukuluphira na kumendzana 17–23
Mlungu naatogolwe 24–25

1 Mimi Juda, mtumishi wa Jesu Masihi na ndugungbwa wa Jakobo,
nakuandikirani mwimwi murioihwa ni Baba Mlungu. Mmanye kukala
munamendzwa ni Mlungu na kurindwa ni Jesu Masihi.
2 Nakuvoyerani Mlungu akupheni mbazi, amani na mendzwa nyinji.

Onyo kuhusu alimu a handzo

3 Asena angu, nákala na mpango wa kukuandikirani kuhusu wokofu
hunaoshiriki phamwenga. Ela náona ni lazima nikuandikireni kukutiyani
moyo ili mrinde mafundzo ga habari nono kuhusu Jesu. Hizo habari,
Mlungu wazilavya kpwa atakatifue, nazo zinatosha siku zosi.
4 Mana atu asiojali Mlungu adziiya-iya achiinjira mwenu kundini. Atu
hinyo anadzichenga kpwa vira anaamba ati kuzinga ni sawa, mana
Mlungu ana mbazi na nkuswamehe. Kuhenda hivyo ni kutiya ndzili
ujumbe wa mbazi za Mlungu na kurema Jesu Masihi, Mtawala na Bwana
wehu. Mlungu wapanga kuatiya adabu kali atu hinyo.
5 Hivi sambi nalonda nikutambukizeni mambo machache, dzagbwe
mwagaambirwa kare. Mnamanya kukala Mlungu waatsamiza Aiziraeli
kula Misiri ambako kala akahendwa atumwa, ela badaye achiaangamiza
hara ambao kala taamkuluphira.
6 Piya mnamanya adisi ya malaika ambao alonda uwezo kuriko hura kala
akahewa ni Mlungu, achiricha kuishi mlunguni ambako ni phatu phao
pha asili. Mlungu waafunga jizani na silisili ambayo taindavuguka hadi
ahukumiwe siku ya mwisho.
7 Tsona tambukirani atu a Sodoma na Gomora na midzi iriyokala phephi,
ahenda dza hara malaika. Azinga na alume kuhendwa achetu; mambo
higa ni chinyume cha mipango ya Mlungu. Achihukumiwa moho wa kare
na kare, ikale fundzo kpwa atu osi.
8 Vivyo hivyo hinya alimu a handzo ni kulongozwa ni ndoso zao kuhenda
mai na miri yao. Nkubera uwezo wa Mlungu na kulaphiza viumbe vya
dzulu mlunguni.
9 Siku mwenga Mikaeli, malaika mkpwulu, wakala anaheha na Shetani
kuhusu ni ani ndiyehala mwiri wa Musa. Dzagbwe Mikaeli ni mkpwulu wa

1:1 1:1 Mathayo 13:55; Mariko 6:3 **1:5 1:5** Kutsama 12:51; Isabu 14:29–30 **1:7 1:7** Mwandzo 19:1–24 **1:9 1:9** Danieli 10:13,21; 12:1; Maono 12:7; Kumbukumbu 34:6; Zakariya 3:2

malaika osi, kayalaphiza wala kuhukumu Shetani, ela waamba, “Mlungu
mwenye andakudemurira!”
10 Ela atu hinya nkulaphiza chochosi asichochimanya. Nao ni dza nyama
a weruni ambao nkuhenda mambo asigoelewa; nao andaangamizwa kpwa
kuhenda hivyo.
11 Shauri yao! Atu hinyo alunga mfwano uratu wa Kaini. Kpwa sababu
ya kumendza pesa adzitiya lawama dza iratu ya Balaamu. Chisha akosera
dza viratu Kora arivyompinga Mlungu. Nao bila shaka andaangamizwa
dza iye!
12 Atu hinya nkusherekeya karamu za Bwana Jesu na mwimwi, ela ni
dza madowa machafu mana nkudzimanya enye bahi, wala taana haya. Ni
dza maingu gasukumwago ni phuto gasigo na ishara ya mvula. Ni dza
mihi isiyovyala matunda wakatiwe uchifika; mihi ambayo yafwa kamare
mana yang’olwa na miziye.
13 Atu hinyo ni dza maimbi ga bahari, na mahendo gao ga waibu
ganatuluka dza povu. Hinyo ni dza nyenyezi zigbwazo na nkuikpwa hata
kare na kare phatu pharipho na chilungulungu cha jiza.
14 Enoko, ambaye ni chivyazi cha sabaa kula Adamu, watabiri higa
kuhusu atu hinya, achiamba, “Phundzani, Bwana Jesu aredza phamwenga
na maelufu ga malaikae
15 kuamula atu osi. Mlungu andaatiya adabu osi ambao taamjali, kpwa
sababu ya mahendo gao mai arigohenda bila kumjali, na maneno gao mai
ga kumkufuru Mlungu.”
16 Atu hinya nkunung’unika siku zosi na kulaumu, na kulunga tamaa
zao mbii. Nkugomba maneno manji ga kudzikarya, na kutogola atu anjina
sana kpwa fwaida yao enye.

Dinisani kulunga mafundzo ga Jesu

17 Ela asena angu tambukirani gara mrigoambirwa ni mitume a Bwana
wehu Jesu Masihi.
18 Akuambirani, “Siku za mwisho, kundazembuka atu ndiokuzemer-
erani, atu alungao tamaa zao bila kujali Mlungu.”
19 Hinyo ndio atu anaokuganyani madiba-madiba, atu alongozwao ni
tamaa zao mbii, atu asio na Roho Mtakatifu.
20 Ela mwimwi asena angu, dinisani kulunga mafundzo ga habari nono
mrigophaha kula kpwa Mlungu, ili gakale msingi wa maisha genu. Wakati
munavoya mricheni Roho Mtakatifu akulongozeni.
21 Kalani atu alongozwao ni mendzwa ya Mlungu, kuno munagodzera
uzima wa kare na kare. Hinyo uzima ni wenu kpwa sababu ya mbazi za
Bwana wehu Jesu Masihi.
22 Phahi, atiyeni moyo ayawenu ario na wasiwasi kuhusu gara aaminigo.
23 Awanieni afuasi ayawenu anjina muaokole wakati anainjira mohoni.
Chisha anjina aonereni mbazi, ela namwi dzimanyirireni! Zirani hata zo
nguwo zotiywa uchafu kpwa sababu ya mahendo gao mai.

Mlungu naatogolwe

24 Naatogolwe iye awezaye kukurindani sedze mukagbwa chiroho ili
akureheni mbereze hiko mlunguni. Phapho mbere za Mwenyezi Mlungu
mundakala na raha mana mundakala tamuna dowa wala makosa.
25 Kpwa sababu ya Bwana wehu Jesu Masihi nahumtogoleni Mlungu
kpwa mana iye macheye ndiye Mlungu wa kpweli, na Muokoli wehu.

1:11 1:11 Mwandzo 4:3–8; Isabu 16:1–35; 22:1–35 **1:14 1:14** Mwandzo 5:18,21–24 **1:18 1:18** 2 Petero 3:3

Nahumlikeni kpwa kukala iye ni Mfalume Mkpwulu, ana nguvu na uwezo, ariokala nao hangu mwandzo, na andaenderera kukala nao hadi kare na kare! Amina.

MAONO
ga Johana
Tanga mbere

Chitabu hichi chinasemurira maono arigoonyeswa mtume Johana. Nacho chaandikpwa hiko chisuwa chiihwacho Patimo (1:9) ambako Johana kala akafungbwa ni Domitiani, mtawala wa Rumi, kama miaka mirongo mitsano bada ya Jesu kufwa na kufufulwa.

Johana waona ruwiya nyinji za kutisha, ambazo ni ujumbe wa Mlungu kuhusu mambo ambago ni lazima gatimiye. Kpwandza ni kuhusu nguvu mbii zinazohenda kazi himu duniani. Nguvu hizi zinahenda afuasi a Jesu agayiswe hata anjina afwe. Hata hivyo zindaturywa kpwa uwezo wa Jesu mana iye ana nguvu zaidi.

Phiri ni kuhusu adabu kali ndiyophaha osi asiomkuluphira Mlungu. Mwishowe Shetani andashindwa, kundakala na mlunguni kuphya na dunia nyiphya, na Mlungu andatawala hata kare na kare. Mlungu andasagala phamwenga na atu, nao andakala atue (21:3).

Mara nyinji maono higa ga kpwenye hali ya siri ela Mlungu nkuafwenurira hara anaomkuluphira. Maono ga Johana ni chitabu chinachotiya moyo afuasi a Jesu aenderere kuvumirira.

Maelezo muhimu kpwa chifupi

Mwadzo na tanga mbere 1:1–8
Kuhusu maono ga Johana 1:9–20
Baruwa zoandikirwa makundi sabaa ga afuasi a Jesu 2:1—3:22
Mavoyo hiko mlunguni 4:1–11
Chitabu chofungbwa na ukaka mwatu sabaa 5:1—8:5
Magunda sabaa 8:6—11:19
Mchetu, dzoka na nyama airi a kutisha 12:1—13:18
Mwana ng’ondzi na atue 14:1–20
Mbiga sabaa za tsukizi za Mlungu 15:1—16:21
Mchetu mdiya na dzinyama 17:1–18
Mudzi wa Babeli unaangamizwa 18:1–24
Ushindi wa Jesu 19:1—20:15
Mudzi muphya wa Jerusalemu 21:1—22:5
Kuuya kpwa Jesu 22:6–21

Johana anasemurira kuhusu chitabu hichi

1 Mlungu wamuonyesa Jesu Masihi mambo ambago kala ni lazima gahendeke vi sambi sambi. Naye Jesu wanihumira malaikawe kunirehera ujumbe huno mimi mtumishiwe, Johana.
2 Nami nágaandika mambo gosi nrigogaona. Mambo higo nágaona, nago ni kuhusu ukpweli uriong’azwa ni Jesu Masihi, yani neno ra Mlungu.
3 Mlungu andajaliya atu osi ndioasomera ayawao ujumbe huno wa unabii, nao ndiophundza na kuulunga piya andajaliwa. Mana wakati ambao ni gahendeke u phephi.

Johana anaandikira makundi ga afuasi a Jesu

4-5 Baruwa hino ila kpwangu mimi Johana. Nakuandikirani mwimwi
makundi sabaa ga afuasi a Jesu murio jimbo ra Asia.
Navoya Mlungu akuonereni mbazi na mkale salama. Mjaliwe ni hiye
yekalako, ariyeko, na ndiyekalako, phamwenga na roho sabaa akalao
mbere za chihi cha chifalume, na Jesu Masihi. Naye Jesu ni shaidi
muaminifu tsona wakala wa kpwandza kufufulwa ili akale mtawala wa
atu osi, na mfalume wa afalume osi duniani.
Iye ndiye ariyehumendza hangu mwandzo na achihuusira dambi zehu
kpwa kuhufwerera.
6 Wahuhenda hutawale phamwenga naye na hukale alavyadzi-sadaka
kumuhumikira Mlungu ambaye ni Ise. Utukufu na uwezo wosi naukale
wakpwe iye Jesu hata kare na kare! Amina.
7 Lolani! Aredza na maingu! Chila mmwenga andamuona, hata hara atu
ariomdunga fumo piya andamuona. Makabila gosi duniani gandamririra.
Hakika higa ni ga kpweli na gandahendeka. Amina.
8 Mwenyezi Mlungu, yekalako, ariyeko, na ndiyekalako, anaamba hivi,
"Mimi ndimi Alifa na ndimi Omega, Mwenye Nguvu Zosi."

Johana anaangirwa

9 Enehu, mimi Johana ni mfuasi myawenu. Kpwa hivyo hunashirikiana
kugaya kpwa sababu ya Jesu ambaye ni Mfalume wehu, ela iye nkuhupha
nguvu za kuvumirira. Mino náfungbwa jela chisuwa chiihwacho Patimo
kpwa sababu ya kutangaza ujumbe wa Mlungu na kulavya ushaidi kuhusu
Jesu.
10 Siku mwenga yokala siku ya Bwana, siku iyo kala ninalongozwa ni
Roho Mtakatifu. Gafula ko nyuma zangu nchisikira sauti kulu dza ya
gunda.
11 Sauti iyo yaamba, "Andika chitabuni higa gosi ugaonago na
ugaphirikire higa makundi ga afuasi asagalao midzi sabaa, midzi iyo ni
Efeso, Simurina, Perigamo, Thiatira, Saridi, Filadelifia, na Laodikia."
12 Nriphogaluka kulola ye agombaye, náona miyo sabaa ya zahabu ya
kuikira taa.
13 Hipho kahi-kahi ya taa hizo, náona mutu "dza Mutu Yela Mlunguni"
akavwala kandzu iriyofika nyayoni na mkanda mpana wa zahabu chi-
fuwani.
14 Nyereze kala ni nyereru dza pamba ama bafuta, na matsoge kala ni
dza jimbijimbi ra moho.
15 Nazo nyayoze kala zinang'ala-ng'ala dza shaba ya kuera
ichiyosafishwa mohoni. Rakare kala ni dza madzi manji gajerago na
nguvu.
16 Tsona kala ana nyenyezi sabaa mkpwono wa kulume. Mwakpwe
mromoni kala mchituluka upanga wa kurya sana, chisha wa maso kosi-
kosi. Usowe kala unang'ala dza viratu dzuwa kali.
17 Nriphomuona, nágbwa phakpwe maguluni nchikala avi nkafwa. Ela
wanibandikira mkpwonowe wa kulume na achiniamba, "Usiogophe! Mimi
ni Mwandzo na Mwisho.
18 Phundza, mimi ndimi uzima! Kala nkafwa ela vino ni mzima hata
kare na kare! Na ndimi nriye na funguwo za Chifo na kuzimu.

1:4-5 1:4–5 Kutsama 3:14; Maono 4:5 **1:4-5 1:4–5** Isaya 55:4; Zaburi 89:27 **1:6 1:6** Kutsama 19:6; Maono 5:10 **1:7 1:7** Danieli 7:13; Mathayo 24:30; Mariko 13:26; Luka 21:27; 1 Athesalonike 4:17; Zakariya 12:10; Johana 19:34,37 **1:8 1:8** Maono 22:13; Kutsama 3:14 **1:13 1:13** Danieli 7:13; 10:5 **1:14 1:14** Danieli 7:9 **1:14 1:14** Danieli 10:6 **1:15 1:15** Ezekieli 1:24; 43:2 **1:17 1:17** Isaya 44:6; 48:12; Maono 2:8; 22:13

19 Phahi andika higa uonago, yani mambo gahendekago hivi sambi na
piya higo ndigohendeka badaye.
20 Zira nyenyezi sabaa uchizoziona mkpwono wangu wa kulume na ira
miyo ya zahabu ya kuikira taa, manage ni higa: Ira miyo ya zahabu ya
kuikira taa ni gara makundi sabaa ga afuasi a Jesu; na zira nyenyezi sabaa
ni malaika ao."

2

Baruwa zoandikirwa makundi ga afuasi a Jesu

Kpwa afuasi ario Efeso

1 Phahi ye mutu "dza Mutu Yela Mlunguni" waenderera kugomba,
achiniamba, "Hiyu malaika wa kundi ra afuasi hiko Efeso muandikire hivi:
'Mimi ndimi nriye na nyenyezi sabaa mkpwono wangu wa kulume na
ambaye nkunyendeka kahi-kahi ya ira miyo sabaa ya zahabu ya kuikira
taa. Hebu phundzani nagokuambirani!
2 Namanya mambo gosi muhendago, namanya chadi yenu na kuvu-
mirira mriko nako. Piya namanya kukala tamgbwirana na atu ayi, hata
mwapima atu adziihao mitume, na kumbavi sio na mchimanya kala ana
handzo.
3 Namanya piya kala mwagaya sana kpwa sababu yangu, ela mchivu-
mirira wala tamdzangbweremwa.
4 Hata hivyo, muna utu ambao unanisononesa. Utu wenye ni kukala
tamnimendza dza hipho mwandzo mriphookoka.
5 Hebu tambukirani murivyonimendza sana na mtubu, na muhende
gara mrigogahenda hipho mwandzo. Ela msiphotubu, hicho chombo cha
kuikira taa hipho chiripho, ndakpwedza nchiuse.
6 Ela kuna chitu chimwenga ambacho munahendato: Mnazira mambo
mai gahendwago ni Anikolai* ambago hata mimi piya taganihamira bii.
7 Mwenye masikiro naasikire higa muambirwago ni Roho Mtakatifu.
Mutu ndiyeshinda, nindamruhusu kurya matunda ga muhi wa uzima,
urio munda wa Mlungu kuko Peponi.' "

Baruwa yoandikirwa kundi ra afuasi a Jesu hiko Simurina

8 Chisha achiamba, "Na hiye malaika wa kundi ra afuasi hiko Simurina
muandikire hivi:
'Mimi ndimi Mwandzo na ndimi Mwisho. Náfwa nchifufuka na vino
ni mzima! Hebu phundzani nagokuambirani!
9 Namanya mateso genu na uchiya wenu, ela mbona mu matajiri. Piya
namanya chibero muhenderwacho ni apindzani enu. Aho anaamba ni
Ayahudi, ela sio, ni afuasi a Shetani.
10 Phahi gasikutishireni higo mateso ndigokuphahani. Lolani, Shetani
andakupimani kpwa kuatiya anjina enu jela, namwi mundateswa siku
kumi. Ela kalani aaminifu kpwangu; hata ichikala ni kufwa, fwani. Nami
nindakuphani tuzo ra uzima.
11 Mwenye masikiro naasikire higa muambirwago ni Roho Mtakatifu.
Mutu ndiyeshinda mateso gago, siku ya mwisho kandatsuphiwa mohoni
tse, moho wa kare na kare urio ni chifo cha phiri.' "

Kpwa afuasi ario Perigamo

---

* **2:6 2:6** ***Anikolai*** kala ni chikundi cha dini ambacho kala chinalunga mila mbaya na mafundzo ga handzo. **2:7 2:7** Mwandzo 2:9; Maono 22:2; Ezekieli 28:13; 31:8 **2:8 2:8** Isaya 44:6; 48:12; Maono 1:17; 22:13 **2:11 2:11** Maono 20:14; 21:8

12 Achienderera kugomba achiamba, “Na hiye malaika wa kundi ra
afuasi hiko Perigamo muandikire hivi:
‘Nina upanga wa kurya urio na maso kosi-kosi. Hebu phundzani
nagokuambirani!
13 Mimi namanya mudzi mkalao unatawalwa ni atu a Shetani, ela bado
munanigbwira kudinisa ngingingi. Hata wakati Antipasi, shaidi wangu
muaminifu, ariphoolagbwa kpwenu mudzini, hinyo mudzi wa Shetani,
tamyanikahala.
14 Ela muna utu ambao unanisononesa. Ayawenu anjina analunga
mafundzo ga Balaamu. Hiye Balaamu ndiye ariyemfundza Balaki
kuhenda Aiziraeli ahende dambi ra kurya vitu vyolavirwa sadaka
vizuka, na kuhenda udiya.
15 Vivyo hivyo mwimwi namwi kuna ayawenu anjina ambao analunga
mafundzo ga Anikolai, na kuhenda dambi zao. Mafundzo gao ni sawa-
sawa na go mafundzo ga Balaamu.
16 Phahi tubuni! Ela msiphotubu, nredza pha sambi nedze niapige
hinyo atu na upanga wa mwangu mromoni.
17 Mwenye masikiro naasikire higa muambirwago ni Roho Mtakat-
ifu. Mutu ndiyeshinda, nindamupha tuzo ra mnyahu wa chakurya
cha manna yofwitswa. Piya nindamupha dziwe dzereru, ambaro
raandikpwa dzina dziphya. Ela takuna mutu ndiyemanya dzina hiro
siphokala iye achiyehewa dzina hiro.’ ”

Kpwa afuasi ario Thiatira

18 Kuhusu malaika wa afuasi a mudzi wa Thiatira iye waamba hivi,
“Muandikire malaika wa afuasi a Thiatira. Iye muambe hivi,
‘Mimi ndimi Mwana wa Mlungu. Nina matso dza jimbijimbi ra moho
na nyayo za kung’ala-ng’ala dza shaba ya kuera. Hebu phundzani
nagokuambirani!
19 Namanya mambo gosi muhendago. Namanya mendzwa yenu,
kuluphiro renu, kuhumika kpwenu, na kuvumirira mriko nako. Tsona
nakuonani munahendato, mwazidi kuriko hipho mwandzo.
20 Ela muna utu ambao unanisononesa, kpwa sababu ya hiye mchetu
Jezebeli, ambaye anadziiha nabii. Mnamricha anachenga atu angu na
kuafundza udiya, na kurya vyakurya vyolavirwa sadaka vizuka.
21 Námupha wakati akatubu dambize, ela kataki kuricha udiya.
22 Kpwa hivyo nindamtiya mashaka ambago gandamuika chitandani.
Na atu osi ambao anahenda naye udiya nindaagayisa sana isiphokala
ariche kuhenda mahendoge mai.
23 Tsona nindaolaga afuasie. Ndipho afuasi osi a Jesu andamanya
kala mimi namanya moyo na achili za chila mutu. Chila mmwenga
nindamripha kulengana na mahendoge.
24 Ela kuna anjina ko Thiatira ambao taayalunga mafundzo ga hiye
Jezebeli wala taamanya go ambago anjina anaamba ni mafundzo ga
ndani ga Shetani. Phahi mwimwi sindakuenjerezerani mzigo.
25 Ela gagbwireni vinono higo manono mrigo nago hadi ndiphokp-
wedza.
26 Aho ndioshinda na kulunga malagizo gangu hadi mwisho, nin-
daapha uwezo wa kutawala atu a mataifa gosi.

2:14 2:14 Isabu 22:5,7; 25:1–3; 31:16; Kumbukumbu 23:4 **2:17 2:17** Kutsama 16:14,15; 16:33,34; Johana 6:48–50; Isaya 62:2; 65:15 **2:20 2:20** 1 Afalume 16:31; 2 Afalume 9:22,30 **2:23 2:23 a** Zaburi 7:9; Jeremia 17:10; **b** Zaburi 62:12 **2:26 2:26** Zaburi 2:8,9

27 Andaatawala na usiru kuachapa fwimbo na kuavundza-vundza dza
nyungu. Andaphaha uwezo dza viratu mimi nrivyohewa uwezo ni Baba.
28 Atu ndioshinda, nindaapha kombezi.†
29 Mwenye masikiro naasikire higa muambirwago ni Roho Mtakatifu.'
"

3

Kpwa afuasi ario Saridi

1 Phahi ye mutu "Dza Mutu Yela Mlunguni" waenderera kugomba
achiamba, "Hiye malaika wa kundi ra afuasi hiko Saridi muandikire hivi:
'Mimi nina roho sabaa za Mlungu na nyenyezi sabaa. Hebu phundzani
nagokuambirani! Namanya mambo gosi muhendago. Mnaonewa kala
mu azima, ela mwafwa.
2 Hebu lamukani! Gafufuleni higo gosala ambago ga phephi na kufwa.
Mana mahendo genu tagadzangbwefikira vira Mlungu wangu alondavyo.
3 Hebu garirikaneni higo mrigofundzwa mchigagbwira na
mchikuluphira. Galungeni vinono higo na mtubu. Msipholamuka,
ndakpwedza gafula, dza viratu muivi edzavyo, na tamundamanya
ndakpwedza kpwenu rini bii.
4 Ela kuna afuasi achache ko Saridi ambao taagalunga higo mahendo
ga dambi. Phahi andakala phamwenga nami nao andavwikpwa nguwo
nyereru, mana atu hinyo anafwaha.
5 Atu ndioshinda, andavwikpwa nguwo nyereru dza aho. Sindafuta
madzina gao bii ndani ya chitabu cha uzima.* Nami nindaakubali mbere
za Baba Mlungu na malaikae kukala ni angu.
6 Mwenye masikiro naasikire higa muambirwago ni Roho Mtakatifu.'
"

Kpwa afuasi ario Filadelifia

7 Chisha achiamba, "Hiye malaika wa kundi ra afuasi hiko Filadelifia
muandikire hivi:
'Mimi ndiye wa haki na wa kpweli, tsona ndiye ariye na funguwo za
Daudi.† Nchifunga mryango takuna avugulaye, na nchivugula takuna
afungaye. Hebu phundzani nagokuambirani!
8 Mahendo genu gosi muhendago nagamanya. Phundzani! Mino
nákurichirani mryango laza, wala takuna mutu awezaye kuufunga. Hata
dzagbwe nguvu zenu kala nchache, ela mwagbwira mafundzo gangu, wala
tamuyanikana kala mu afuasi angu.
9 Phundzani! Hara afuasi a Shetani ko sinagogini, ambao anadziamba
ni Ayahudi na mbavi sio, ana handzo, phahi nindaahenda edze akugbwer-
ereni maguluni. Aho osi andamanya kala nakumendzani.
10 Sambi kpwa vira mwavumirira kama nrivyokulagizani, wakati wa
mashaka ndigoreherwa kupima atu dunia ndzima, mino nindakurindani.
11 Kpwa kpweli nredza vi sambi! Phahi gagbwireni vinono higo
manono mrigo nago, ili mutu asedze akakufutani tuzo renu.

---

† **2:28 2:28** Baruwa ya Phiri ya Petero 1:19 inaamba, *dza viratu kombezi ionyesavyo kukala kukacha na ni siku yanjina, ndivyo Jesu naye andakpwedza ang'ale mwehu mioyoni.* **3:3 3:3** Mathayo 24:43–44; Luka 12:39,40; Maono 16:15 **3:5 3:5** Kutsama 32:32–33; Zaburi 69:28; Maono 20:12; Mathayo 10:32; Luka 12:8 * **3:5 3:5** ***Chitabu cha uzima*** ni chitabu ambacho madzina ga atu a Mlungu gaandikpwa himo. **3:7 3:7** Isaya 22:22; Ayubu 12:14 † **3:7 3:7** ***Ndiye ariye na funguwo za Daudi*** manage ni, dza viratu Mfalume Daudi, Jesu naye watsambulwa atawale atu a Mlungu katika ufalume ambao Mlungu wamupha. **3:9 3:9** Isaya 43:4; 49:23; 60:14

12 Mutu ndiyeshinda, nindamuhenda nguzo ya Nyumba ya Kuvoya
Mlungu wangu, naye kandaituluka tsona. Chisha kpwakpwe nin-
daandika dzina ra Mlungu wangu na dzina rangu dziphya. Na piya
nindaandika dzina ra mudzi wa Mlungu wangu (yani Jerusalemu
mbiphya, na mudzi uho undatserera kula mlunguni kpwa Mlungu
wangu).
13 Mwenye masikiro naasikire higa muambirwago ni Roho Mtakatifu.'
"

Kpwa afuasi ario Laodikia

14 Alafu achiamba, "Na hiye malaika wa kundi ra afuasi hiko Laodikia muandikire hivi:

'Mimi ndimi niihwaye Amina, Shahidi wa haki na wa kpweli. Tsona viumbe vyosi vyaumbwa ni Mlungu kutsupira mimi.‡ Hebu phundzani nagokuambirani!

15 Mimi namanya mahendo genu ni ga loho-loho. Phahi mino nakuambirani kukala baha mkale moho, ama pepho kabisa!

16 Ela kpwa vira muloho-loho, tamumoho wala tamupepho, mino nindakuhaphikani.

17 Munaamba ati mu matajiri na muna chila chitu, hata tamuna mutsowacho! Kumbavi tammanya rorosi, muna mashaka ndulu ndzima! Tamdzimanya kala munafwaha kuonerwa mbazi kpwa vira mu achiya, mu vipofu, tsona mu vitsaha.

18 Kpwa hivyo nakuambirani mugule vitu vivi kula kpwangu: Zahabu nono ya zosi ili mkale matajiri, kandzu nyereru mvwale ili mzibe vitsaha vyenu, na muhaso wa kutiya matsoni ili muone.

19 Mimi nkudemurira na kutiya adabu atu niamendzao. Phahi kalani na chadi, na mriche dambi.

20 Hebu phundzani! Mino niimire mryangoni ninapiga hodi. Mutu ndiyenisikira achinivugurira, nindainjira mwakpwe nyumbani na hurye hosi.

21 Mutu ndiyeshinda, nindamruhusu kusagala nami chihi changu cha chifalume, dza vivyo nami nrivyoshinda nchisagala na Baba chihiche cha chifalume.

22 Mwenye masikiro naasikire higa muambirwago ni Roho Mtakatifu.'
"

4

Mlungu anaabudiwa ko mlunguni

1 Bada ya higo, nátsupha matso nahenda hivi, nchiona mryango u laza mlunguni! Alafu nchisikira iratu sauti dza ya gunda yonigombekeza kpwandza ichiamba, "Ndzo hiku dzulu, ili nikuonyese mambo ambago ni lazima gahendeke badaye."

2 Gafula vivi nchikala ninalongozwa ni Roho, na phapho nchiona chihi cha chifalume ko mlunguni. Na iye achisagariraye

3-4 kala anameka-meka dza dziwe zuri ra rangi ya kodza itsi na ya kundu. Chihi hicho kala chikazungulukpwa ni likore rong'ala-ng'ala phamwenga na vihi vyanjina mirongo miiri na vine vya chifalume. Nao okala akasagarira vihi hivyo kala ni atumia mirongo miiri na a ne okala akavwala nguwo nyereru na viremba vyopambwa na zahabu.

3:12 3:12 Maono 21:2; Isaya 62:2; 65:15 **3:14 3:14** Misemo 8:22 ‡ **3:14 3:14** Mana yanjina ni mtawala wa viumbe vyosi vya Mlungu. **3:19 3:19** Misemo 3:12; Aeburania 12:6 **4:2 4:2** Ezekieli 1:26–28; 10:1

5 Hicho chihi cha chifalume kala chinalavya limeme na mngurumo wa
chiguruguru. Mbereze kala phana taa sabaa ziakazo ambazo kala ni zira
roho sabaa za Mlungu.
6 Hipho mbere za chihi kala phana utu dza bahari ya chilolo, avi ni dziwe
ra kung'ala-ng'ala.
Hipho kahi-kahi kuzunguluka chihi cha chifalume kala phana viumbe
vine. Navyo kala vina matso chila phatu.
7 Chiumbe cha kpwandza kala ni dza simba, cha phiri kala ni dza
ndzau, cha hahu kala china sura dza mutu, nacho cha ne kala ni dza kozi
riurukaro.
8 Hivyo viumbe vine, chila chimwenga kala china mapha sita. Nago
mapha kala gana matso chila phatu. Kala vinaimba usiku na mutsi bila ya
kunyamala, nao wira wenye kala ni hinyu:
"Mwenyezi Mlungu Mwenye Nguvu Zosi,
ni mtakatifu tsetsetse!
Wakalako, ariyeko, na ndiyekalako,
wakati wosi iye ni mtakatifu tsetsetse!"
9 Vira viumbe vine kala vinamtogola, kumuishimu na kumshukuru hiye
asegereye chihi cha chifalume, na aishiye hata kare na kare.
10 Chila wakati Mlungu kala anatogolwa ni vira viumbe, hinyo atumia
mirongo miiri na a ne kala achimgbwerera mbereze na kumuabudu
aishiye hata kare na kare. Nao kala achitsupha viremba vyao mbere za
chira chihi cha chifalume na kuno anaamba hivi:
11 "Bwana na Mlungu wehu, unafwaha kutogolwa,
kuishimiwa na kukala na uwezo wosi.
Mana uwe ndiwe yeumba vitu vyosi,
navyo vyaumbwa na vinaishi kpwa kumendzako."

5

Chitabu na Mwana ng'ondzi

1 Alafu nátsupha matso mkpwono wa kulume wa yuya asegereye chihi
cha chifalume, na nchiona chitabu. Nacho kala chikaandikpwa kosi-kosi,
tsona kala chikafungbwa na ukaka mwatu sabaa.
2 Chisha nchiona malaika wa nguvu sana anagomba na hoyo, kuuza, "Ni
ani ambaye anafwaha kugandula ukaka hinyu na kuvugula chitabu hichi?"
3 Ela takuna mutu hiko mlunguni, duniani, wala kuzimu yekala
anafwaha kuchivugula na kuchisoma.
4 Phahi nárira sana kpwa sababu takuyaphahikana yeyesi ambaye
anafwaha kuchivugula wala kuchisoma.
5 Ndipho mmwenga wa hara atumia achiniamba, "Usirire! Hebu lola!
Simba wa Mbari ya Juda,* na ambaye ni chivyazi chikulu cha Mfalume
Daudi, washinda. Kpwa hivyo anaweza kugandula ukaka mwatu sabaa
mwa hicho chitabu na kuchifwenula."
6 Alafu hipho kahi-kahi phokala na chihi cha chifalume, náona Mwana
ng'ondzi aimire. Naye kala akazungulukpwa ni viumbe vine na hara
atumia mirongo miiri na ane. Kala uchimuona hiye Mwana ng'ondzi avi

4:5 4:5 Kutsama 19:16; Maono 1:4; 8:5; 11:19; 16:18; Ezekieli 1:13; Zakariya 4:2 **4:6 4:6** Ezekieli 1:22 **4:6 4:6** Ezekieli 1:5–10; 10:14 **4:8 4:8** Ezekieli 1:18; 10:12; Isaya 6:2–3 **5:1 5:1** Ezekieli 2:9–10; Isaya 29:11 **5:5 5:5** Mwandzo 49:9; Isaya 11:1,10 * **5:5 5:5** Chitabu cha Mwandzo 49:9 mbari ya Juda inaihwa simba, na Mfalume Daudi ala Juda. **5:6 5:6** Isaya 53:7; Zakariya 4:10

akaolagbwa. Kala ana pembe sabaa na matso sabaa, na higo matso kala ni
zira roho sabaa za Mlungu zokala zikahumwa chila phatu dunia ndzima.
7 Phahi yuya Mwana ng'ondzi wakpwendahala chira chitabu kula
mkpwono wa kulume wa yuya yekala asegere chihi cha chifalume.
8 Ariphohala chira chitabu, vira viumbe na hara atumia amgbwerera
maguluni. Nao chila mmwenga kala ana ngephephe na ndzele ya zahabu
tele ubani, ambao kala ni mavoyo ga atu a Mlungu.
9 Hivyo amuimbira wira muphya ye Mwana ng'ondzi okala unaamba:
"Uwe unafwaha kuchihala hicho chitabu
na kugandula ukakawe.
Mana uwe watsindzwa na uchimgurira Mlungu
atu a tsi zosi na chila kabila dunia ndzima na mlatsoo.
10 Uwe waahenda akale amwenga a ufalume wa Mlungu
na akale alavyadzi-sadaka kumuhumikira,
nao andatawala duniani dza afalume."
11 Alafu nátsupha matso, nchiona malaika anji sana, maelufu na
maelufu, hata achikala taaolangika. Na hinyo malaika kala akazunguluka
chira chihi cha chifalume, vira viumbe na hara azehe.
12 Nchiasikira anaimba na hoyo, anaamba:
"Hiye Mwana ng'ondzi ariyetsindzwa, nguma ni yakpwe,
anafwaha kuishimiwa na kutogolwa,
mana utajiri wosi na marifwa ni gakpwe,
piya uwezo wosi ni wakpwe."
13 Hipho, násikira viumbe vyosi hiko mlunguni, duniani, kuzimu na
baharini vinaimba chivyamwenga,
"Iye asagalaye chihi cha chifalume,
na ye Mwana ng'ondzi,
naatogolwe, aishimiwe,
ahewe nguma na uwezo hata kare na kare."
14 Na vira viumbe vine vyakubali vichiamba, "Amina!" Nao hara atumia
achigbwa chimabumabu na achiabudu.

6

Mwana ng'ondzi anagandula ukaka

1 Chisha nchiona hiye Mwana ng'ondzi anagandula hura ukaka wa
kpwandza. Alafu chiumbe chimwenga chakota kululu avi ni sauti ya
chiguruguru, achichiamba, "Tuluka!"
2 Alafu nchilola, na phapho nchiona farasi mwereru. Na mutu dzuluye
yekala anamphirika kala akagbwira uha, naye kala akahewa chiremba cha
chifalume. Mana kala akaturya viha na kala anaphiya akaturye vyanjina.
3 Hiye Mwana ng'ondzi wagandula ukaka wa phiri. Ndipho nchisikira
chira chiumbe cha phiri chinaamba, "Tuluka!"
4 Phahi phatuluka farasi wanjina ambaye kala a kundu. Na mutu yekala
dzuluye anamphirika wahewa upanga mkpwulu na uwezo wa kureha viha
duniani, ili atu aolagane.
5 Ndipho Mwana ng'ondzi wagandula ukaka wa hahu, nami nchisikira
chira chiumbe cha hahu chinaamba, "Tuluka!" Nriphotsupha matso,
náona farasi mwiru. Mutu yekala anamphirika kala ana pishi mkpwononi.

5:8 5:8 Zaburi 141:2 **5:9 5:9** Zaburi 33:3; 98:1; Isaya 42:10 **5:10 5:10** Kutsama 19:6; Maono 1:6 **5:11 5:11** Danieli 7:10 **6:2 6:2** Zakariya 1:8; 6:3,6 **6:4 6:4** Zakariya 1:8; 6:2 **6:5 6:5** Zakariya 6:2,6

6 Nchisikira dza sauti kula kahi-kahi ya phara phokala na vira viumbe
vine, ichiamba, “Maripho ga kutwa ndzima gandagula pishi mwenga tu ya
nganu. Na maripho ga kutwa ndzima gandagula pishi tahu za muhama
bahi. Ela usibanange mafuha wala uchi wa zabibu.”
7 Mwana ng’ondzi ariphogandula ukaka wa ne, nchisikira chira chiumbe
cha ne chinaamba, “Tuluka!”
8 Phahi nátsupha matso nchiona farasi wa ivu-ivu. Na hiye yekala
anamphirika kala aihwa Chifo, na kuzimu kala inamlunga-lunga phephi
nyumaze. Nao kala akahewa uwezo wa kuolaga robo ya atu duniani na
viha, ndzala, makongo na nyama a weruni.
9 Mwana ng’ondzi wagandula ukaka wa tsano, na tsini ya phatu pha
kulavira sadaka nchiona roho za atu. Atu hinyo osi kala akaolagbwa kpwa
sababu ya kushuhudiya atu kuhusu Jesu na kutangaza ujumbe wa Mlungu.
10 Phahi hizo roho zakota kululu zichiamba, “Bwana wa uwezo wosi,
uriye wa haki na wa kpweli, mbona unakaa? Undaamula rini atu a dunia
na kuariphiza kpwa kuhuolaga?”
11 Ndipho chila mmwenga wa hinyo arioolagbwa wahewa kandzu
nyereru. Achiambwa agodze kpwa muda hadi ndugu zao, yani atumishi
ayawao, aolagbwe dza aho, ili isabu yao ikamilike.
12 Chisha nchiona ye Mwana ng’ondzi anagandula hura ukaka wa sita.
Phahi tsi yasumba sana, na dzuwa richigaluka rangi richikala dziru pipipi
dza makala. Mwezi uchikala kundu dododo dza mlatso
13 na nyenyezi zagbwa duniani, ovyo ovyo dza maembe gazugbwago ni
phuto kali.
14 Hiko mainguni kpwakundzwa dza jamvi. Myango yosi na visuwa vyosi
vyauswa mura mwatu virimo kala.
15 Alafu afalume himu duniani, na vilongozi na akulu a viha, matajiri na
atu a vyeo, phamwenga na atu osi anjina, atumwa na ario huru, adzifwitsa
pangani na mawe ga myangoni.
16 Apiga kululu osi achiaambira hira myango na mawe, “Hugbwerereni!
Hufwitseni husedze hukaonewa ni hiye asagalaye chihi cha chifalume wala
husedze hukaona nyo utsungu wa ye Mwana ng’ondzi.
17 Mana siku ya mateso makali kula kpwa Mlungu na Mwana ng’ondzi
ikafika! Kpwa kpweli takuna yeyesi awezaye kuiturya.”

7

Atu a Mlungu anatiywa mola

1 Bada ya higa, náangirwa tsona, náona malaika a ne chila mmwenga
akaima pembe mwenga ya zira pembe ne za dunia. Nao kala anazuwiya
phuto kula pembe zosi ne za dunia ili risipige kpwedza tsi kavu ama
kuphiya baharini ama kusukuma muhi wowosi.
2 Alafu nchiona malaika wanjina anapanda dzulu kula mlairo wa dzuwa
akatsukula muhuri wa Mlungu ariye moyo. Waakotera kululu hara
malaika a ne ambao kala akahewa uwezo wa kubananga tsi kavu na bahari
achiamba,
3 “Godzani! Msibanange tsi kavu, bahari wala mihi hadi hutiye mola
vilanguni mwa atumishi osi a Mlungu wehu.”

6:8 6:8 Ezekieli 14:21 **6:12 6:12** Maono 11:13; 16:18; Isaya 13:10; Joeli 2:10,31; 3:15; Mathayo 24:29; Mariko 13:24–25; Luka 21:25 **6:13 6:13** Isaya 34:4 **6:14 6:14** Maono 16:20 **6:15 6:15** Isaya 2:19,21 **6:16 6:16** Hosea 10:8; Luka 23:30 **6:17 6:17** Joeli 2:11; Malaki 3:2 **7:1 7:1** Jeremia 49:36; Danieli 7:2; Zakariya 6:5 **7:3 7:3** Ezekieli 9:4,6

4 Badaye náambirwa isabu ya atu okala akatiywa mola wa Mlungu
vilanguni. Nao osi kala ni laki mwenga elufu mirongo mine na ne, kula
mbari zosi kumi na mbiri za Aiziraeli.
5 Atu ariotiywa mola wa Mlungu kala ni elufu kumi na mbiri kula kpwa
chila mbari. Nazo mbari zenye kala ni za Juda, Rubini, Gadi,
6 Asheri, Nafutali, Manase,
7 Simioni, Lawi, Isakari,
8 Zabuloni, Yusufu na Benjamini.

Kundi kulu ra atu a makabila ganjina

9 Bada ya hivyo, nátsupha matso nahenda hivi, nchiona umati mkpwulu
wa atu ambao kala tauolangika, atu a tsi zosi na chila kabila dunia ndzima,
aimire mbere za chihi cha chifalume na ye Mwana ng'ondzi. Nao kala
akavwala kandzu nyereru na kala akagbwira makandza ga mitende.
10 Achikala anapiga kululu kuno anaamba, "Wokofu ula kpwa Mlungu
wehu asagalaye chihi cha chifalume, na kpwa Mwana ng'ondzi."
11 Phahi malaika osi aima kuzunguluka hicho chihi cha chifalume. Hara
atumia na vira viumbe vine achigbwa chimabumabu mbere za cho chihi
achimuabudu Mlungu,
12 achiamba,
"Amina! Mlungu wehu naatogolwe, naahewe nguma.
Mshukuruni, naakale na marifwa, naaishimiwe,
tsona naakale na uwezo wosi na nguvu hata kare na kare. Amina!"
13 Alafu mtumia mmwenga waniuza, "Hano atu achiovwala kandzu
nyereru ni ano ani? Unaamanya alako?"
14 Nami nchimuamba, "Bwana uwe ndiwe umanyaye." Naye achini-
amba, "Hano ni atu ambao ashinda gara mateso makulu. Afula kandzu
zao na mlatso wa yuya Mwana ng'ondzi, na zichikala nyereru tsetsetse.
15 Ndiyo mana a mbere za chihi cha chifalume cha Mlungu kumuhu-
mikira usiku na mutsi ndani ya Nyumba ya Kuvoya Mlungu. Naye Mlungu
atawalaye andakala phamwenga nao na kuarinda.
16 Nao taandakala na ndzala ama chiru tsona, wala taandapigbwa ni
dzuwa kali ama kuphya na dzoho rorosi.
17 Mana Mwana ng'ondzi phara kahi-kahi ya chihi cha chifalume
andakala mrisa wao. Andaalongoza osi kuphiya kuriko na pula za madzi
ga uzima. Naye Mlungu andaaphangusa matsozi gao."

8

Mwana ng'ondzi
anagandula ukaka wa sabaa

1 Phahi yuya Mwana ng'ondzi wagandula hura ukaka wa sabaa, na hiko
mlunguni kpwahurira zizizi kpwa muda wa nusu saa.
2 Chisha nchiona hara malaika sabaa aimire mbere za Mlungu, na chila
mmwenga achihewa gunda.
3 Tsona nchiona malaika wanjina yekala akagbwira liga ra zahabu ra
kufukizira ubani. Wakpwedzaima mbere za chihi cha chifalume, phephi
na phatu pha kulavira sadaka photengezwa na zahabu. Achihewa ubani
munji alavye sadaka atsanganye na mavoyo ga atu osi a Mlungu.

7:14 7:14 Danieli 12:1; Mathayo 24:21; Mariko 13:19 **7:16 7:16** Isaya 49:10 **7:17 7:17** Zaburi 23:1–2; Ezekieli 34:23; Isaya 25:8; 49:10 **8:3 8:3** Amosi 9:1; Kutsama 30:1,3

4 Ndipho hinyo mosi wa ubani phamwenga na gara mavoyo ga atu a
Mlungu gafuka kula mkpwononi mwa yuya malaika, hadi dzulu mbere za
Mlungu.
5 Badaye yuya malaika wahala makala ga moho kula phara phatu pha
kulavira sadaka, achigatiya himo ligani na achigatsupha duniani. Alafu
kuchikala na mngurumo wa chiguruguru na limeme, na dunia ichisumba.
6 Chisha hara malaika sabaa ambao kala ana magunda sabaa adzita-
yarisha kupiga magunda gao.

Malaika a ne anapiga magunda gao

7 Yuya malaika wa kpwandza wapiga gundare, ndipho mvula ya mawe
ga barafu, na moho kutsanganya na mlatso watsuphiwa duniani. Moho
uchiocha seemu mwenga ya hahu ya dunia, uchibananga mihi na nyasi
seemu hiyo.
8 Naye malaika wa phiri wapiga gundare, na kpwatuluka utu dza
mwango mkpwulu sana waakao moho. Watsuphiwa baharini, na seemu
mwenga ya hahu ya bahari ichigaluka mlatso.
9 Phahi viumbe vyosi seemu iyo ya baharini vyafwa, na meli zokala
seemu iyo zichivundzika-vundzika.
10 Malaika wa hahu naye wapiga gundare, na dzinyenyezi kulu sana
ragbwa kula mlunguni. Kala rinaaka dza chimwindi, naro ragbwerera
seemu mwenga ya hahu ya myuho, pula za madzi na mwatu mosi
murimokala na madzi.
11 Hiro dzinyenyezi kala rinaihwa Utsungu, naro ragaluza seemu ya
madzi gachikala utsungu. Phahi atu anji afwa kpwa sababu madzi kala
ga utsungu.
12 Naye malaika wa ne ariphopiga gundare, seemu ya dzuwa, ya mwezi
na ya nyenyezi zapigbwa. Hizo seemu za dzuwa, mwezi na nyenyezi
zopigbwa taziyaala. Hipho seemu ya mutsi yakosa mwanga na seemu ya
usiku nayo ichikosa mwanga.
13 Chisha nátsupha matso nchiona dzikozi rinauruka ko mainguni kuno
rinarira rinaamba, “Shaka rani ro! Shaka rani ro! Shaka rani ro mwimwi
murio duniani! Mwimwi mundamanya enye wakati gara magunda
mahahu gosala ndiphopigbwa. Nao nyo malaika a tayari kugapiga vi
sambi!”

9

Malaika wa tsano anapiga gundare

1 Yuya malaika wa tsano wapiga gundare, nchiona nyenyezi ikagbwa
duniani kula dzulu. Nayo kala ikahewa funguwo ivugulayo dibwa
riinjiraro kuzimu.
2 Ariphovugula hira kuzimu, mwatuluka dzimosi avi ni ra tanu kulu sana
hata dzuwa na maingu vichikala tavioneka kpwa hura mosi.
3 Alafu mo mosini mwatuluka ndzije achimwagikana duniani. Ahewa
uwezo wa kupashira na kung’ata dza viratu visuse virivyo.
4 Hinyo ndzije aambwa asiangamize nyasi wala mihi yoyosi. Kala ni
atiye adabu atu ambao kala taana mola wa Mlungu mwao vilanguni.

8:5 8:5 Alawi 16:12; Ezekieli 10:2; Kutsama 19:16; Maono 11:19; 16:18 **8:7 8:7** Kutsama 9:23–25; Ezekieli 38:22 **8:10 8:10** Isaya 14:12 **8:11 8:11** Jeremia 9:15 **8:12 8:12** Isaya 13:10; Ezekieli 32:7; Joeli 2:10,31; 3:15 **9:2 9:2** Mwandzo 19:28 **9:3 9:3** Kutsama 10:12–15 **9:4 9:4** Ezekieli 9:4

5 Hinyo ndzije ahewa uwezo wa kutesa atu kpwa miezi mitsano bahi, ela
asiaolage. Nao utsunguwe kala ni dza viratu utsungu wa kupashirwa ni
chisuse.
6 Siku hizo atu andaamba baha kufwa, ela taandafwa; andaaza chifo
chedze chiahale, ela chifo chindaachimbira.
7 Hinyo ndzije kala a dza viratu farasi ario tayari kuphiya vihani. Mwao
vitswani avwala vihunde dza viremba vya zahabu, na nyuso zao kala
zikaigana na nyuso za anadamu.
8 Nyere zao kala ni nyire dza za achetu, nago meno gao kala ni dza ga
simba.
9 Tsona vifuwani kala akavwala visibao vya chuma. Mapha gao napho
anauruka ganavuma dza viratu magari manji ga kuvwehwa ni farasi
ambago ganaphiya vihani mairo.
10 Na michira yao kala inapashira dza viratu visuse. Na iyo michira kala
ina sumu ya kulumiza atu kpwa miezi mitsano.
11 Mfalume wao kala ni malaika mkpwulu wa kuzimu. Hiye malaika
Chieburania aihwa Abadoni na Chiyunani anaihwa Apolioni, manage ni
"M'banangi."*
12 Shaka ra kpwandza rikasira, ela manyani kukala bado kuna mashaka
mairi garedza.

Malaika wa sita anapiga gundare

13 Alafu yuya malaika wa sita wapiga gundare. Nchisikira sauti
inagomba kula zira pembe ne za phatu pha kufukizira ubani. Phatu
phapho kala phakatengezwa na zahabu na phachikala mbere za Mlungu.
14 Iyo sauti yagomba na hiye malaika wa sita yekala na gundare
mkpwononi, ichiamba, "Avuguleni hinyo malaika a ne ariofungbwa hiko
muho mkpwulu wa Yufurati."
15 Hinyo malaika a ne avugulwa ili aolage seemu mwenga ya hahu ya
atu osi duniani. Kala akaikpwa tayari kpwa wakati uho, saa iyo na siku
iyo na mwezi hinyo-hinyo na mwaka hinyo-hinyo.
16 Na kpwakpwedza majeshi manji apandao farasi, nchisikira kukala
jumula yao kala ni milioni magana mairi.
17 Pho wakati náonyeswa higo maono, hinyo okala anaphirika farasi
kala akavwala visibao vya moho vifuwani, vya rangi ya kundu dododo,
buluu na mandano. Nchiona vitswa vya hara farasi kala ni dza vitswa vya
simba. Milomo yao kala inatuluka jimbijimbi ra moho, mosi na unga wa
chibiriti.†
18 Seemu mwenga ya hahu ya anadamu aolagbwa ni gara mashaka
mahahu gorehwa ni jimbijimbi ra moho, mosi na unga wa chibiriti kula
kpwa milomo yao.
19 Hara farasi, nguvu zao kala zi milomoni na piya michirani. Mana
michira yao kala ni dza nyoka zenye vitswa vya kulumizira atu.
20 Anadamu ambao taayafwa na gara mashaka gopiga atu, taayatubu
akaricha kuabudu vizuka arivyovitengeza enye. Kpwa hivyo taayaricha
kuabudu pepho na vizuka arivyotengeza na zahabu, feza, shaba, mawe
na mbao. Na hata vitu vyosi vivi ni vitu ambavyo taviona, tavisikira wala
tavinyendeka.

9:6 9:6 Ayubu 3:21; Jeremia 8:3 **9:7 9:7** Joeli 2:4 **9:8 9:8** Joeli 1:6 **9:9 9:9** Joeli 2:5 * **9:11 9:11** Luga ya mwandzo inaamba, *na Chiyunani aihwa Apolioni.* Mana ya madzina higa mairi ni sawa. **9:13 9:13** Kutsama 30:1–3 † **9:17 9:17** ***Unga wa chibiriti*** ni unga ambao uchigbwira moho unaaka sana. **9:20 9:20** Zaburi 115:4–7; 135:15–17; Danieli 5:23

21 Tsona taayatubu akaricha kuolagana, taayaricha utsai, kuricha udiya
wala wivi.

10

Malaika yekala na chitabu chidide

1 Gariphosira higo, náona malaika wanjina wa uwezo anatserera kula
mlunguni. Hiye malaika kala akazungulukpwa ni ingu na dzulu ya
chitswache kala phana likore. Usowe kala unang'ala dza dzuwa, na
maguluge kala ni dza nguzo ziakazo moho.
2 Kala ana chidzitabu mkpwononi ambacho kala chikafwenulwa. Waima
chigulu chimwenga baharini na chanjina tsi kavu,
3 achiiha na kululu avi ni simba anaye nguruma. Yuya malaika
ariphoiha, chiguruguru chajibu kpwa kubanda kano sabaa.
4 Chiguruguru chiriphojibu, kala nalonda kuandika gara chigogombwa
ni chiguruguru, ela kuchituluka sauti kula mlunguni ichiamba, "Higo
maneno ga chiguruguru usigaandike, ni siri!"
5 Chisha yuya malaika ambaye kala akaima chigulu chimwenga baharini
na chanjina tsi kavu achigolosa mkpwonowe wa kulume dzulu mlunguni.
6 Waapa kpwa dzina ra Mlungu aishiye hata kare na kare na ambaye
waumba dzulu mlunguni, duniani, baharini na viumbe vyosi virivyo ndani
yao. Achiamba, "Wakati wa kugodzera ukasira.
7 Ela hiye malaika wa sabaa ndiphopiga gundare, Mlungu andakamilisha
mpangowe wa siri sawa na viratu arivyoatangazira atumishie, ambao ni
manabii."
8 Alafu hira sauti kula mlunguni yaniiha tsona, ichiniamba, "Phiya
ukahale chira chidzitabu chofwenulwa. Chidzitabu hicho undachiphaha
mkpwononi mwa yuya malaika aimireye chigulu chimwenga baharini na
chanjina tsi kavu."
9 Phahi náphiya na nchendamuamba aniphe chira chidzitabu, naye
achiamba, "Hichi! Hala urye. Mwako mromoni chindakala mtswano dza
asali, ela mo ndanini chindakala utsungu."
10 Náchihala chira chidzitabu kula mkpwononi mwa yuya malaika na
nchichirya. Kala chimtswano dza asali, ela nriphochimiza himo ndanini
chakala utsungu.
11 Chisha nchiambwa, "Ni lazima utabiri tsona kuhusu atu a tsi nyinji na
mataifa ganjina manji, na kuhusu afalume ao."

11

Mashaidi airi a Mlungu

1 Chisha nchihewa mwandzi chikale chigongo cha kupimira, nchiambwa,
"Phiya ukapime Nyumba ya Kuvoya Mlungu na phatu pha kulavira sadaka,
na uolange atu osi aabuduo himo.
2 Ela usipime muhala wa iyo Nyumba ya Kuvoya Mlungu, mana hinyo
muhala warichirwa atu asiojali Mlungu. Nao andavyoga-vyoga mudzi wa
Mlungu miezi mirongo mine na miiri,
3 yani muda wa siku elufu mwenga magana mairi na mirongo sita. Na
kundakpwedza mashaidi angu airi ambao nindaapha uwezo wa kutabiri

10:5 10:5 Kutsama 20:11; Kumbukumbu 32:40; Danieli 12:7; Amosi 3:7 **10:8 10:8** Ezekieli 2:8—3:3
11:1 11:1 Ezekieli 40:3; Zakariya 2:1–2 **11:2 11:2** Luka 21:24

siku hizo zosi kuno anasononeka kpwa sababu ya mudzi wa Mlungu
kubanangbwa.”*
4 Hinyo mashaidi airi ni mizaituni miiri na miyo miiri ya kuikira taa,
ambazo nkukala mbere za Bwana Mlungu atawalaye dunia.
5 Mutu yeyesi achitaka kualumiza andaolagbwa ni moho ulao mwao
miromoni. Mutu dza hiye, ni lazima aolagbwe dza hivyo.
6 Hara mashaidi airi ana uwezo wa kuzuwiya mvula isinye wakati
anatabiri. Na wakati wowosi ndiotaka, anaweza kugaluza madzi kukala
mlatso na kureha mashaka ga aina yoyosi himu duniani.
7 Ela hinyo mashaidi achimala kutangaza ujumbe wa Mlungu, dzinyama
ra kutisha risagalaro dibwa ra china rindazuka redze ripigane nao na
riaturye tsona riaolage.
8 Na hizo nyufu zao zindarichwa barabara ya mudzi mkpwulu, ambako
Bwana wao wakotwa misumari msalabani. Na mudzi hinyo kpwa chiroho
ni dza mudzi wa Sodoma na tsi ya Misiri.
9 Atu a tsi zosi na kabila na chila luga dunia ndzima andalola hizo nyufu
za hara mashaidi airi siku tahu na nusu. Takuna mutu ndiyeruhusiwa
kuazika hara mashaidi.
10 Kpwa sababu ya aho mashaidi kufwa, atu osi duniani andahererwa na
ahende karamu na kuphana zawadi. Andahenda hivi mana hara mashaidi
ayuga sana atu asiomkuluphira Mlungu himu duniani.
11 Ela bada ya hizo siku tahu na nusu, Mlungu achiavuvurira pumuzi za
uhai nao achikala moyo, na osi arioaona atishirwa sana.
12 Badaye hinyo mashaidi airi asikira kululu kula mlunguni rinaamba,
“Ndzoni hiku dzulu!” Phahi achiuruka kuphiya mlunguni ndani ya ingu
kuno maadui gao analola.
13 Phapho hipho dunia ichisumba sana hata ichibananga seemu mwenga
ya kumi ya mudzi wosi. Atu elufu sabaa achifwa, na anjina osi ariosala
achitishirwa na achimtogola Mlungu akalaye dzulu mlunguni.
14 Phahi hiro shaka ra phiri richikala rikasira! Ela vi sambi bado ra hahu
ambaro naro tarikure.

Malaika wa sabaa anapiga gundare

15 Phahi yuya malaika wa sabaa wapiga gundare. Alafu násikira sauti za
kululu hiko mlunguni, ambazo kala zinaamba, “Uwezo wa kutawala dunia
ukahalwa ni Bwana Mlungu wehu na hiye Ariyetsambulwa Kuokola Atu.
Naye andatawala hata kare na kare.”
16 Phahi hara atumia mirongo miiri na ane, ambao kala asegere mwao
vihini mbere za Mlungu, agbwa chimabumabu achimuabudu Mlungu
17 na kuno anaamba,
“Mwenyezi Mlungu Mwenye Nguvu Zosi,
uriyekalako hangu mwandzo na hata vivi u kuko,
hunakushukuru mana ukahumira uwezoo mkpwulu
na sambi unatawala.
18 Atu a mataifa ganjina asiokujali akuzira,
nawe wakati wa kuriphiza ukafika.
Sambi ni wakati wa atu a kufwa aamulwe.
Ndio wakati wa kuatuza atumishio manabii,

---

* **11:3 11:3** Chiyunani chinaamba, *Kuno akavwala magunia.* **11:4 11:4** Zakariya 4:3,11–14 **11:6 11:6** 1 Afalume 17:1; Kutsama 7:17–19; 1 Samueli 4:8 **11:7 11:7** Danieli 7:7,21; Maono 13:5–7; 17:8 **11:8 11:8** Isaya 1:9–10 **11:11 11:11** Ezekieli 37:10 **11:12 11:12** 2 Afalume 2:11 **11:13 11:13** Maono 6:12; 16:18 **11:15 11:15** Kutsama 15:18; Danieli 2:44; 7:14,27 **11:18 11:18** Zaburi 2:5; 110:5; 115:13

na atuo osi ariokuogopha,
ario na vyeo na asiokala na vyeo.
Na ndio wakati wa kubananga
atu osi ambao abananga dunia.”
19 Alafu mryango wa kuinjirira Nyumba ya Kuvoya Mlungu wasendulwa,
na Sanduku ra Chilagane kala ri mumo. Nchiona limeme na nchisikira
mngurumo wa chiguruguru. Dunia yasumba na kuchikala na mvula ya
mawe makulu ga barafu.

12

Mchetu na Shetani

1 Phahi hiko mlunguni kpwatuluka chilinje cha kpwaangalaza. Kuko
kala kuna mchetu ambaye kala akavwala dzuwa, nao mwezi kala u tsini
ya maguluge. Piya kala akavwala chiremba cha chifalume cha nyenyezi
kumi na mbiri.
2 Mchetu hiye kala akaandzwa ni ndani ya uvyazi hata achikala anarira
kpwa utsungu.
3 Badaye ko mlunguni kuchituluka chilinje chanjina cha kpwaangalaza.
Náona dzoka kulu ra rangi ya kundu, na richikala na vitswa sabaa, pembe
kumi, na chila chitswa chichikala na chiremba.
4 Ro dzoka kpwa kuzungulusa mchirawe, raphyera seemu mwenga ya
hahu ya nyenyezi richizitsupha duniani. Richidziimisa mbere za yuya
mchetu yekala a phephi kudzivugula ili rimurye ye mwana achivyalwa.
5 Phahi yuya mchetu wadzivugula mwana mlume ambaye kala an-
datawala mataifa ganjina gosi ga dunia na uwezo mkpwulu. Ela ye
mwanawe wavwatulwa achiphirikpwa kpwa Mlungu yekala akasagarira
chihiche cha chifalume.
6 Yuya mchetu wachimbirira weruni ambako Mlungu kala akamtengez-
era phatu ili atundzwe siku elufu mwenga magana mairi na mirongo sita.
7 Chisha kuchizuka viha kuko mlunguni. Malaika mkpwulu aihwaye
Mikaeli na malaikae apigana na ro dzoka na malaikae.
8 Ela ro dzoka na malaikae ashindwa na achikala taana nafwasi tsona
hiko mlunguni.
9 Kpwa hivyo riro dzoka richitsuphiwa duniani. Naro ndiro rira dzoka
ra kare riihwaro Ibilisi au Shetani richengaro atu osi ahende dambi.
Richitsuphiwa duniani phamwenga na malaikae.
10 Chisha nchisikira sauti kulu kula mlunguni yoamba, “Vivi wokofu,
nguvu, ufalume wa Mlungu wehu na mamlaka ga Masihiwe gakafika.
Kpwa sababu hiye Shetani ariyekala mbere za Mlungu kushitaki atumishi
ayawehu usiku na mutsi vivi sambi wazolwa hiko mlunguni.
11 Kpwa sababu ya milatso ya Mwana ng’ondzi yomwagbwa na ushaidi
wao ariolavya, aho aweza kumshinda Shetani. Mana akala tayari kufwa
kpwa sababu ya kumkuluphira Jesu.
12 Kpwa hivyo hererwani, mwimwi mosi muishio hiko dzulu mlunguni!
Ela shaka hiro dunia na bahari mana Shetani akatsuphiwa kuko tsini
mriko. Vivi akatsukirwa sana, sababu akamanya kukala sikuze chizosala
ni chache.”
13 Ro dzoka ririphoona rikatsuphiwa duniani, ramuindza yuya mchetu
yekala akadzivugula mwana wa chilume.

11:19 **11:19** Maono 8:5; 16:18,21 **12:3** **12:3** Danieli 7:7 **12:4** **12:4** Danieli 8:10 **12:5** **12:5** Isaya 66:7; Zaburi 2:9 **12:7** **12:7** Danieli 10:13,21; 12:1; Juda 1:9 **12:9** **12:9** Mwandzo 3:1; Luka 10:18 **12:10** **12:10** Ayubu 1:9–11; Zakariya 3:1

14 Ela Mlungu wamupha yuya mchetu mapha mairi dza ga dzikozi, ili
aurukire kuphiya ko weruni kpwatu ambako Mlungu kala akamtengezera,
akakale kure na dzoka. Kuko kala andatundzwa kpwa zo siku elufu
mwenga magana mairi na mirongo sita.
15 Ro dzoka richilavya madzi manji dza muho kula mwakpwe kanwani
ili gamhale yuya mchetu na kumuhosa. Gara madzi gachimlunga-lunga,
16 ela tsi ichimterya ye mchetu. Tsi yakatika nyari na madzi gosi kula
kanwani mwa rira dzoka gachiinjira mo ndani.
17 Higo gahenda rira dzoka rimzire yuya mchetu na richendapigana na
ana anjina a yuya mchetu ariosala. Atu aho ni aratu alungao shariya za
Mlungu na kushuhudiya kuhusu Jesu.
18 Chisha ro dzoka richiima kanda-kanda ya bahari.

13

Madzinyama mairi

1 Chisha nchiona dzinyama rinatuluka kula baharini. Naro kala rina
vitswa sabaa na pembe kumi, na chila pembe kala ikavwikpwa chiremba.
Na dzulu ya chila chitswa kala chikaandikpwa dzina ra kumkufuru
Mlungu.
2 Dzinyama hiro roriona kala rikaigana na tsui, ela maguluge kala ni dza
ga dubu na mlomowe kala ni dza wa simba. Naro dzoka richiripha rira
dzinyama nguvuze, chihi cha ufalumewe na uwezo munji.
3 Chitswa chimwenga chaonekana avi china chironda cha chirema, ela
chichikala chikaphola hata ni kuphyu. Nao atu osi duniani aangalazwa ni
hiro dzinyama phahi achirilunga achikala afuasie.
4 Atu aabudu ro dzoka kpwa vira kala rikaripha rira dzinyama uwezowe
wa kutawala. Tsona achiabudu ro dzinyama kuno anaamba, “Taphana
ariye na uwezo dza ro dzinyama, wala taphana awezaye kurishinda.”
5 Ro dzinyama richihewa ruhusa ya kudzitogola na kugomba maneno ga
kumkufuru Mlungu. Richihewa uwezo wa kutawala miezi mirongo mine
na miiri.
6 Ndipho ro dzinyama richiandza kumkufuru Mlungu kpwa kuifya
dzinare na ko kpwakpwe mlunguni akalako, yani osi amuabuduo kuko.
7 Richihewa ruhusa ya kupigana na atakatifu a Mlungu na kuashinda.
Piya richihewa uwezo wa kutawala atu a tsi zosi na chila kabila dunia
ndzima.
8 Atu osi dunia ndzima andaabudu ro dzinyama, yani osi ambao madzina
gao tagayaandikpwa chitabu cha uzima kabila ya dunia kuumbwa.
Chitabu hicho kala ni cha ye Mwana ng’ondzi ariyeolagbwa.
9 Phahi ariye na masikiro naasikire.
10 Mutu yeyesi yepangirwa kuhalwa mateka, ni lazima akale mateka. Na
yepangirwa kuolagbwa na upanga, ni lazima aolagbwe na upanga. Phahi
atu a Mlungu analondwa avumirire na kudina kukuluphira wakati wa
mateso dza hinyu.
11 Chisha náona dzinyama ranjina rotsembuka kula mtsangani.
Dzinyama riro kala rina pembe mbiri avi ni za Mwana ng’ondzi, ela kala
rinagomba na sauti dza ya rira dzoka.

12:14 12:14 Danieli 7:25; 12:7 **13:1 13:1** Danieli 7:3; Maono 17:3,7–12 **13:2 13:2** Danieli 7:4–6
13:5 13:5 Danieli 7:8,25; 11:36 **13:7 13:7** Danieli 7:21 **13:8 13:8** Zaburi 69:28 **13:10 13:10**
Jeremia 15:2; 43:11

12 Dzinyama riri naro rahumira uwezo wosi wa rira dzinyama rotuluka
kula baharini, na richihumira hinyo uwezo kpwa sababuye. Riro dzinyama
rola mtsangani ralazimisha dunia yosi na atu osi aishio mumo aabudu ro
dzinyama ra kpwandza rokala na chironda cha chirema chirichophola.
13 Ro dzinyama ra phiri rahenda vilinje vya ajabu, hata kuhenda moho
ugbwe kula mlunguni hadi duniani na chila mutu achiona.
14 Na kpwa vira rahewa uwezo wa kuhenda vilinje kpwa ajili ya rira
dzinyama ra kpwandza, rachenga atu osi aishio duniani. Raambira atu
atsonge chizuka kpwa kuishimu rira dzinyama ra kpwandza rolumizwa
na upanga, ela richienderera kuishi.
15 Ro dzinyama ra phiri rahewa uwezo wa kuvuvurira pumuzi za uzima
cho chizuka ili chipate kugomba. Na cho chizuka chalagiza atu osi
ariorema kuchiabudu aolagbwe.
16 Piya ralazimisha atu osi, ario na vyeo na asiokala na vyeo, matajiri
na achiya, ario huru na atumwa, atiywe mola mikono ya kulume ama
vilanguni.
17 Mana mutu bila ya kutiywa mola kandaweza kugula ama kuguza.
Mola uhu ni dzina ra ro dzinyama, ama ni jumula ya harufu zosi za
dzinare.
18 Kpwa hivyo dzambo riri rinalonda marifwa galago kpwa Mlungu
ndipho mutu amanye higa. Mutu ariye na marifwa naatale isabu ya
dzinyama riro, sababu ni isabu ya chibinadamu. Isabuye ni magana sita
mirongo sita na sita (666).

14

Mwana ng'ondzi na atue

1 Chisha nátsupha matso nchiona Mwana ng'ondzi aimire dzulu ya
Mwango wa Sayuni phamwenga na atu laki mwenga elufu mirongo mine
na ne. Aho kala akaandikpwa dzina ra Mwana ng'ondzi na ra Ise vilanguni.
2 Nchisikira sauti kula mlunguni ambayo yavuma dza madzi manji
gajerago na nguvu maweni, na yakala kulu dza ya chiguruguru. Tsona
yo sauti yasikirika dza atu apigao ngephephe.
3 Aho atu laki mwenga elufu mirongo mine na ne kala aimire mbere
za chihi cha chifalume, na mbere za viratu viumbe vine vyokala moyo
na aratu azehe. Kala anaimba wira muphya, na taphana mutu wanjina
yeweza kudzifundza wira hinyo isiphokala aratu atu ariokombolwa kula
duniani.
4 Atu aha ni aratu alungao Mwana ng'ondzi kokosi aphiyako, na ni atu
ambao kala taadzangbwedzitiya najisi kpwa kuonana chimwiri na achetu.
Atu aho akombolwa kula kpwa anadamu, nao achilaviwa kama sadaka ya
mavuno ga mwandzo kpwa Mlungu na Mwana ng'ondzi.
5 Nao taayagomba handzo, wala taana lawama yoyosi.

Malaika ahahu analavya ujumbe wa Mlungu

6 Chisha nchiona malaika wanjina anauruka ko mainguni. Malaika hiye
kala ana ujumbe mnono wa kare na kare kuambira atu akalao duniani,
atu a tsi zosi na chila kabila dunia ndzima.
7 Phahi hiye malaika wakota kululu achiamba, "Muogopheni Mlungu
na kumtogola iye, mana wakatiwe wa kuhukumu atu ukafika. Piya
muabuduni iye yeumba mlunguni, tsi, bahari, na pula za madzi."

14:1 14:1 Ezekieli 9:4; Maono 7:3 **14:5 14:5** Zefania 3:13

8 Chisha phakpwedza malaika wa phiri yelungana na wa kpwandza.
Achiamba, “Mudzi mkpwulu wa Babeli ukagbwa tse! Mudzi uriohenda
atu a makabila ganjina gosi duniani anwe chikombe cha uchi mufu wa
udiyawe, ukagbwa.”
9 Chisha phachitsembuka malaika wa hahu yelungana na hara anjina.
Naye piya wakota kululu, achiamba, “Atu osi ndioabudu ro dzinyama na
chizukache, na kutiywa mola vilanguni ama mikononi,
10 andatiywa adabu ni Mlungu. Adabu iyo indakala kali dza uchi
mufu ambao taukabiganywa, na Mlungu mwenye andaajerera ndani ya
chikombe cha tsukizize aunwe. Mlungu andaatiya hinyo atu ndani ya
moho mkali sana wa chibiriti, ili ateswe mbere za malaika atakatifu na
mbere za Mwana ng’ondzi.
11 Na moho ndiotiywa, mosiwe undafuka kuphiya mlunguni hata kare
na kare. Hinyo atu aabuduo ro dzinyama na chizukache, yani ario na mola
wa dzinare, andachesa na kusinda bila ya kuoya.”
12 Kpwa hivyo, atu a Mlungu alungao malagizoge na kumkuluphira Jesu,
avumirire na adinise kumkuluphira.
13 Nchisikira sauti kula mlunguni yogomba ichiamba, “Andika higa:
Kuandzira vivi sambi, atu osi andaajaliwa afwao kuno anamkuluphira
Jesu.” Chisha Roho Mtakatifu achiamba, “Ehe, andajaliwa sana. Bada ya
kazi yao ngumu andapata kuoya, mana andatuzwa kpwa mahendo gao
manono.”
14 Náunula uso kulola dzulu, nchiona ingu dzereru. Dzulu ya ro ingu
kala phasegere mutu “dza Mutu Yela Mlunguni.” Mutu hiye kala akavwala
chiremba cha chifalume chotengezwa na zahabu, na mkpwononi kala
akagbwira rumu ra kurya sana.
15 Na phachituluka malaika kula Nyumba ya Kuvoya Mlungu. Naye
achedzakota kululu kumuambira yuya kala asegere dzulu-dzulu ya ingu,
“Mavuno ga dunia ga tayari na wakati wa kuvuna ukafika, kpwa hivyo
andza kuvuna na ro rumuro.”
16 Phahi ye mutu kala asegere inguni achiandza kuvuna, na dunia yosi
ichivunwa.
17 Gago gariphotsapa nchiona malaika wanjina anatuluka kula Nyumba
ya Kuvoya Mlungu ko mlunguni. Naye piya kala akagbwira rumu ra kurya
sana.
18 Badaye kuchitsembuka malaika wanjina. Malaika hiye watuluka kula
phatu pha kufukizira ubani, naye kala anaimirira moho. Achikota kululu
kumuiha yuya malaika yekala akagbwira rumu ra kurya achimuamba,
“Humira ro rumuro kuvuna zabibu zosi dunia ndzima, mana zaivwa.”
19 Phahi hiye malaika waandza kuvuna zo zabibu za dunia na rumure,
achizitiya ndani ya phatu phapana pha kuziminyira. Higa ganaonyesa
tsukizi za Mlungu.
20 Zabibu zizo zaminywa phatu phokala kondze ya nyo mudzi mkpwulu.
Zabibu ziriphokala zinaminywa zatuluka milatso, na milatso iyo ichikala
muho ambao urewe kala ni kilomita magana mahahu na uchikala na china
cha mita mwenga na nusu.

15

Wira wa Mwana ng’ondzi na Musa

14:8 14:8 Isaya 21:9; Jeremia 51:8; Maono 18:2 **14:10 14:10** Isaya 51:17; Mwandzo 19:24; Ezekieli 38:22 **14:11 14:11** Isaya 34:10 **14:14 14:14** Danieli 7:13 **14:15 14:15** Joeli 3:13 **14:20 14:20** Isaya 63:3; Sonono za Jeremia 1:15; Maono 19:15

1 Higa gariphosira, náunula matso nchiona chilinje chanjina cha kutisha
tsona cha kpwaangalaza. Nchiona malaika sabaa anareha mashaka sabaa
ga mwisho, ambago kala gandamarigiza tsukizi za Mlungu.
2 Na nchiona utu ambao kala ni dza bahari ya chilolo yotsanganywa na
moho. Na phapho kanda-kanda phachikala phaimire hara atu ambao kala
akaturya rira dzinyama, chizukache, phamwenga na isabu ya dzinare. Atu
aha kala akagbwira ngephephe mwao mikononi ambazo kala akahewa ni
Mlungu ili amuabudu.
3 Nao achiimba wira wa Mwana ng'ondzi na Musa mtumishi wa Mlungu,
uambao:
"Mwenyezi Mlungu Mwenye Nguvu Zosi,
mahendogo ni makulu na ga ajabu.
Uwe ndiwe Mfalume wa makabila gosi duniani,
na njirazo ni za haki na za kpweli.
4 Bwana Mlungu, ni ani asiyekuogopha
na kutogola dzinaro?
Uwe macheyo ndiwe mtakatifu,
na atu a mataifa ganjina gosi andakpwedza kpwako kukuabudu,
mana mahendogo ga haki ganaonekana wazi."

Mbiga sabaa za tsukizi za Mlungu

5 Bada ya hipho nálola dzulu mlunguni nchiona Nyumba ya Kuvoya
Mlungu i laza, yani hema ambaro kala ni ushaidi kama Mlungu a kuko.
6 Nao hara malaika sabaa ariokala anareha mashaka sabaa atuluka kula
mumo. Malaika aho kala akavwala nguwo nono za kung'ala-ng'ala zisizo
na dowa, na kala akadzifunga mikanda mipana yotengezwa na zahabu
mwao vifuwani.
7 Mmwenga wa hara viumbe vine waapha chila mmwenga wa hara
malaika sabaa liga ra zahabu roodzala tsukizi za Mlungu aishiye hata kare
na kare.
8 Mo ndani Mlungu achifwinika mosi kuonyesa utukufuwe na uwezowe.
Kpwa hivyo takuna ariyeweza kuinjira Nyumba ya Kuvoya Mlungu tsona
hadi mashaka go sabaa ga hara malaika gariphokamilika.

16

1 Kula mo Nyumba ya Kuvoya Mlungu násikira sauti kulu ichiambira
hara malaika sabaa, "Hizo tsukizi za Mlungu zirizo ndani ya mbiga sabaa,
phiyani mkazimwage duniani."
2 Yuya malaika wa kpwandza wahenda viratu arivyolagizwa. Waphiya
achendamwaga zo tsukizi za Mlungu zokala ndani ya ligare. Phapho
hipho kare, atu osi ariokala na mola na kuabudu chizuka cha ro dzinyama
agbwirwa ni vironda vyokala vinatuluza ufira na kuluma sana.
3 Chisha malaika wa phiri naye achendamwaga baharini tsukizi ziri-
zokala mwakpwe ligani, nago madzi gachigaluka pipipi dza milatso ya
mutu wa kufwa. Navyo viumbe vyosi vyokala mo baharini vichifwa.
4 Malaika wa hahu naye wamwaga tsukizi zirizokala mwakpwe ligani
myuhoni, pula za madzi na mwatu mosi murimokala na madzi, nago madzi
gosi gachigaluka milatso.
5 Phapho násikira malaika aimiriraye madzi anaamba,
"Mlungu Mtakatifu uriyekalako na uriyeko vivi,

15:3 **15:3** Kutsama 15:1 **15:4** **15:4** Jeremia 10:7; Zaburi 86:9 **15:5** **15:5** Kutsama 38:21 **15:8** **15:8** Kutsama 40:34; 1 Afalume 8:10–11; 2 Nyakati 5:13–14; Isaya 6:4 **16:2** **16:2** Kutsama 9:10 **16:4** **16:4** Kutsama 7:17–21; Zaburi 78:44

uwe ndiwe haki, na uhu uamulio ni wa haki.
6 Mana atu ayi amwaga mlatso wa atakatifuo na manabiigo,
nawe Bwana undaapha milatso anwe.
Hivyo ndiyo adabu anayofwaha kuphaha.”
7 Bada ya higa kusira, phapho phatu pha kufukizira ubani phatuluka sauti ichikubali ichiamba, “Ehe, Mwenyezi Mlungu Mwenye Nguvu Zosi, hukumuzo ni za haki na za kpweli.”
8 Malaika wa ne wamwagira dzuwa zo tsukizi za Mlungu zokala mwakpwe ligani. Naro dzuwa richihewa uwezo wa kuocha atu
9 nao aochwa ni hura moho mkali. Atu amulani Mlungu mana ndiye yekala na uwezo wa go mashaka, ela taayatubu na kuricha dambi zao, wala taayamtogola Mlungu.
10 Malaika wa tsano naye wakpwendamwaga tsukizi za Mlungu zokala mwakpwe ligani phenye chihi cha chifalume cha rira dzinyama. Mara mwenga jiza richibwiningiza ufalume wa rira dzinyama na atu achigbwa photsi na kugala-gala kpwa utsungu.
11 Nao achimlani Mwenyezi Mlungu kpwa hura utsungu na vira vironda arivyokala navyo, ela hata vivyo taayatubu mahendo gao mai.
12 Malaika wa sita naye wamwaga tsukizi za Mlungu zokala mwakpwe ligani muho mkpwulu wa Yufurati. Nago madzige gachiuma, kpwa njira hiyo afalume kula mlairiro wa dzuwa achikala atengezera njira ili atikanye na majeshi gao.
13 Chisha nchiona pepho ahahu ambao kala ni dza magula. Nago gatuluka mwenga kula mlomo wa ro dzoka, ranjina kula mlomo wa ro dzinyama, na ranjina kula mlomo wa ye nabii wa handzo.
14 Pepho aha kala ana uwezo wa kuhenda vilinje, na kazi zao ni kuphiya kpwa chila mfalume duniani kuakusanya phamwenga, ili arehe kondo siku iyo kulu ya Mlungu Mwenye Nguvu Zosi.
15-16 Phahi hara pepho akusanya afalume osi na majeshi gao phatu ambapho Chieburania phanaihwa Arimagedoni.
Bwana Jesu anaamba, “Phundzani, mimi ndakpwedza gafula dza viratu muivi edzavyo bila ya kusema. Ela waajaliwa iye achesaye matso kuika nguwoze tayari ili asedze akanyendeka chihuphu na kuphaha waibu.”
17 Chisha malaika wa sabaa naye achimwaga tsukizi za Mlungu zirizokala mwakpwe ligani, hewani. Nami nchisikira sauti yogomba kululu kula chihi cha chifalume cha iyo Nyumba ya Kuvoya Mlungu, inaamba, “Gosi gakasira.”
18 Tsona kpwakala na limeme, na mngurumo wa chiguruguru, na dunia ichisumba sana. Msumbo mkpwulu dza hinyo taudzangbweonekana hangu mwanadamu aumbwe.
19 Ndipho mudzi mkpwulu wa Babeli uchiganyika seemu tahu na midzi mikulu ya mataifa ganjina ichibanangbwa-banangbwa yosi. Naye Mlungu kayayala kutiya adabu nyo mudzi wa Babeli. Mana waulazimisha ugbwabire chikombe cha uchi mufu wa tsukizize.
20 Tsi iriphosumba chila chisuwa chichiangamika na chila mwango tauyaonekana tsona.
21 Mawe makulu ga barafu, gokala gana kilo mirongo mitsano chila mwenga, gagbwerera atu kula mlunguni. Atu achimlani Mlungu kpwa

---

16:10 16:10 Kutsama 10:21 **16:12 16:12** Isaya 11:15 **16:15-16 16:15–16** Mathayo 24:43–44; Luka 12:39–40; Maono 3:3 **16:15-16 16:15–16** 2 Afalume 23:29; Zakariya 12:11 **16:18 16:18** Maono 8:5; 11:13,19 **16:19 16:19** Isaya 51:17 **16:20 16:20** Maono 6:14 **16:21 16:21** Kutsama 9:23; Maono 11:19

sababu ya shaka hiro ra mvula ya mawe ga barafu, mana kala ni pigo kulu sana.

17

Mchetu mdiya

1 Mmwenga wa hara malaika sabaa ariokala na zira mbiga wakpwedza
kpwangu achedzaniamba, “Ndzo nikuonyese yo adabu ndiyohewa yuya
mdiya mkpwulu ariyesagarira madzi manji.
2 Afalume a dunia azinga naye, na atu a dunia nao akala akaayuswa ni
nyo udiyawe dza mutu achiyelewa uchi.”
3 Phahi Roho Mtakatifu wanitsererera, naye malaika achinilongoza hadi
ko weruni. Nriphofika hiko náona mchetu asegere dzulu ya dzinyama ra
rangi ya kundu. Naro kala rina vitswa sabaa na pembe kumi, tsona kala
rikaodzala madzina manji ga kumkufuru Mlungu.
4 Mchetu hiye kala akavwala nguwo za rangi ya zambarau na rangi ya
kundu. Tsona kala akadzipamba na lulu na zahabu na vingojo-ngojo vya
gali sana. Mwakpwe mkpwononi kala akagbwira chikombe cha zahabu
ambacho kala chikaodzala vitu vikolo vya nyo udiyawe.
5 Na phakpwe chilanguni kala phakaandikpwa dzina ambaro manage
kala ikafwitsika. Dzina renye ni hiri:

MUDZI MKPWULU WA BABELI
MAYO WA ADIYA OSI
NA WA VITU VIKOLO HIPHA DUNIANI.

6 Chisha nchimuona ye mchetu akalewa kpwa kunwa milatso ya
atakatifu a Mlungu; atu ambao aolagbwa kpwa sababu ya kushuhudiya
kuhusu Jesu. Nami nriphomuona náangalala sana.
7 Ela ye malaika achiniuza, “Kpwa utu wani ukaangalala? Godzera
nikuambire siri ya yuya mchetu na ya ro dzinyama achiropanda ririro
na vitswa sabaa na pembe kumi.
8 Ro dzinyama uchiroriona kala rinaishi ela vivi rafwa. Vivi ro dzinyama
ri phephi na kutuluka kula kuzimu, ela Mlungu andariangamiza. Na atu
osi duniani ambao madzina gao tagayaandikpwa ndani ya chitabu cha
uzima kabila ya kuumbwa dunia, andaangalala kuona ro dzinyama mana
rakalako, vivi taripho ela rindauya.
9 “Dzambo hiri rinalonda marifwa ndipho mutu arielewe. Mana vitswa
sabaa ni sawa na myango sabaa ambayo ye mchetu kala akasagarira. Piya
vyo vitswa sabaa ni sawa na afalume sabaa,
10 ambao atsano afwa, mmwenga anatawala, naye wanjina bado an-
datawala. Iye ndiphokpwedza, Mlungu wapanga kare kukala andatawala
kpwa muda mchache tu.
11 Na ro dzinyama rokala rinaishi ela richifwa, ni mmwengawapho wa
hara afalume sabaa na rorenye ni mfalume wa nane. Naro piya Mlungu
andariangamiza.
12 “Zira pembe kumi uchizoziona ni afalume kumi ambao taadzangb-
wetawala, nao osi andahewa uwezo wa kutawala phamwenga na ro
dzinyama, ela kpwa muda wa dzisaa dzimwenga bahi.
13 Nyo afalume kumi andakala na lengo mwenga, ra kupha ro dzinyama
vyeo vyao na uwezo wao wosi.

17:1 **17:1** Jeremia 51:13 **17:2** **17:2** Isaya 23:17; Jeremia 51:7 **17:3** **17:3** Maono 13:1 **17:4** **17:4** Jeremia 51:7 **17:8** **17:8** Danieli 7:7; Maono 11:7; Zaburi 69:28 **17:12** **17:12** Danieli 7:24

14 Andaungana naro kupigana viha na Mwana ng'ondzi. Ela Mwana
ng'ondzi na atue andaaturya mana iye ni Bwana wa mabwana na Mfalume
wa afalume. Nao atue ni hara arioihwa na kutsambulwa ni Mlungu, nao
ni aaminifu."
15 Malaika wagomba nami tsona, achiamba, "Gara madzi manji uri-
gogaona pho phasegerepho yuya mchetu mdiya, ni makundi ga atu a chila
taifa dunia ndzima.
16 Hizo pembe kumi uchizoziona na ro dzinyama andamreyera yuya
mchetu mdiya. Chisha andahala chila chitu aricho nacho na amriche
chihuphu. Andamurya, na masaza ga nyamaze andagatsupha mohoni.
17 Mlungu mwenye ndiye ariyeahenda akale na lengo mwenga ra kupha
ro dzinyama uwezo wao wa kutawala ariokala nao. Aho andahenda hivyo
hadi gara Mlungu arigogomba gatimiye.
18 Na iye mchetu uchiyemuona ni nyo mudzi mkpwulu utawalao afalume
osi a dunia."

18

Mudzi wa Babeli unabanangbwa

1 Mambo higo gariphosira, náunula matso nchiona malaika wanjina
ariye na uwezo mkpwulu anatserera kula mlunguni. Naye kala anang'ala
na hinyo mwangawe kala unaing'arira dunia yosi.
2 Naye achigomba na raka ra dzulu, achiamba,
"Mudzi mkpwulu wa Babeli ukagbwa,
nyo mudzi mkpwulu he, ukagbwa!
Mudzi hinyo vivi ukakala makalo
ga chila aina ya mashetani na pepho.
Piya ukakala phatu
pha chila aina ya nyama a mapha achafu asiolondwa ni atu.
3 Mana atu a mataifa ganjina gosi anwa uchi mufu wa tamaa za udiyawe,
na afalume a dunia akala akazinga naye.
Na ahendadzi-bishara hipha duniani
atajirika kpwa tamaaze mbii zisizo na miphaka."
4 Chisha nchisikira sauti yanjina kula mlunguni, yoamba, "Atu angu,
tulukani hiko kpwakpwe sedze mkagbwirana naye kuhenda dambize.
Mana mchituluka tamundatiywa adabu naye.
5 Mana dambize zakala tsumbi hata zikafika mlunguni, naye Mlungu a
tayari kumtiya adabu kpwa mahendoge mai.
6 Vivyo arivyoahendera anjina, namwi muhendereni vivyo. Tsona
naahenderwe kano mbiri ya gara mai arigoahendera anjina. Halani cho
chikombeche mumtiire kano mbiri ya nyo ukali ariokutiyani.
7 Iye mutiyeni adabu na mumgayise chiasi chicho arichohumira
kudzipha nguma na utajiri. Kpwani iye anadziamba chimoyo-moyo,
'Nisegere kutawala dza malikia, wala simi gungu, sindarira tse mana
sindafwererwa.'
8 Phahi andaphaha mashaka gosi siku mwenga tu, mashaka ga chifo,
ga chiriro na ga ndzala. Andatsomwa na moho, mana Bwana Mlungu
aamulaye ndiye wa uwezo wosi."

18:2 18:2 Isaya 21:9; 13:21; Jeremia 50:39; 51:8; Maono 14:8 **18:3 18:3** Isaya 23:17; Jeremia 51:7 **18:4 18:4** Isaya 48:20; Jeremia 50:8; 51:6,45 **18:5 18:5** Mwandzo 18:20,21; Jeremia 51:9 **18:6 18:6** Zaburi 137:8; Jeremia 50:29 **18:7 18:7** Isaya 47:7–9

9 Na aho afalume a dunia ariozinga naye na kushiriki utajiriwe, andarira
na kuusononekera nyo mudzi ndiphoona unafuka mosi.
10 Aho afalume andaima kure na nyo mudzi kpwa kuogopha go mateso.
Nao andarira aambe, “Shaka rani ro, shaka rani ro, uwe mudzi mkpwulu,
Babeli, mudzi urio na nguvu! Mana uamulio ukakufikira nawe kutiywa
adabu muda wa dzisaa dzimwenga bahi.”
11 Ahendadzi-bishara andamririra, kpwa sababu takuna atu a kugula
miyo yao.
12 Takuna mutu tsona wa kugula miyo yao ya zahabu, feza, lulu wala
mawe ga samani. Takuna agulaye nguwo za zambarau, za kundu na za
hariri. Tsona takuna agulaye udi, wala vitu vya aina yoyosi vitengezwavyo
na pembe za ndzovu, vya mbao za gali, wala vya shaba, chuma ama
marumaru.
13 Takuna agulaye mdalasini, iliki, mavumba, manemane ama ubani,
wala uchi, mafuha ga kujitira, unga swafi, na nganu. Tsona takuna agulaye
ng’ombe, mang’ondzi, farasi, magari ga kuvwehwa ni farasi, na atumwa.
Kpwa kpweli, atue kala anahenda bishara ya anadamu ayawao.
14 Phahi aho ahendadzi-bishara andaamba, “Ehe Babeli! Vi phaphi
vyo vitu urivyokala unavimendza sana, vitu vyosi vya gali na vinono
vyokuhenda uishito? Tavipho wala kundaviphaha tsona hata kare na
kare.”
15 Hara atu ariophaha utajiri kpwa kuhenda bishara na nyo mudzi,
andaima kure kpwa kuogopha go mateso. Andasononeka kuno anarira
kululu.
16 Nao andaamba, “Shaka rani ro, shaka rani ro, nyo mudzi mkpwulu, Ba-
beli, mudzi ambao kala uchidzivwika nguwo za gali sana na kudzipamba
na zahabu, mawe ga samani na lulu.
17 Ela nyo utajiri wosi ukaangamizwa ndani ya dzisaa dzimwenga bahi.”
Akulu a meli, acharo, mabahariya, na osi ahendao kazi melini, aima
kure.
18 Na ariphoona mosi kpwa mudzi unaphya, arira kululu achiamba,
“Takuna mudzi mkpwulu wanjina dza huno!”
19 Atu aha arira kusononeka sana hata achidzimwagira mitsanga ya
vitswa na kuamba, “Shaka rani ro mudzi mkpwulu! Kala ni mudzi ambao
wauhenda hosi hurio na meli hukale matajiri kpwa sababu ya utajiriwe.
Ela mudzi wosi ukaphya ndani ya dzisaa dzimwenga bahi.”
20 Hererwani mwimwi muishio ko mlunguni, atu a Mlungu, mitume na
manabii, mana Mlungu akauamula hinyo mudzi kpwa sababu yenu.
21 Chisha phachituluka malaika wa mkpwotse, achitsola dziwe dza lala
kulu, achiritsupha mo baharini, achiamba, “Hinyo mudzi mkpwulu wa
Babeli undatserera ugbwe na msindo dza vivi, na taundaonekana tsona.
22 Na himo mudzini sauti za atu kuimba, a kupiga ngephephe, a kupiga
vivoti na a tarumbeta, tazindasikirika tsona bii! Wala takundakala na
fundi wa aina yoyosi, wala takundasikirika lala rinasaga tsona bii!
23 Phapho taphandaaka taa tsona. Wala takundakala na sharee za bwana
arusi wala bibi arusi, yani takundalólwana tsona bii. Mudzi wa Babeli
undahendwa hivi kpwa kukala ahendadzi-bishara himo akala atu akulu

---

18:9 **18:9** Ezekieli 26:16,17 **18:11** **18:11** Ezekieli 27:31,36 **18:12** **18:12** Ezekieli 27:12,13,22 **18:15** **18:15** Ezekieli 27:31,36 **18:17** **18:17** Isaya 23:14; Ezekieli 27:26–30 **18:18** **18:18** Ezekieli 27:32 **18:19** **18:19** Ezekieli 27:30–34 **18:20** **18:20** Kumbukumbu 32:43; Jeremia 51:48 **18:21** **18:21** Jeremia 51:63–64; Ezekieli 26:21 **18:22** **18:22** Ezekieli 26:13; Isaya 24:8 **18:22** **18:22** Jeremia 7:34; 25:10

na ayi a dunia. Na sababu ya atu hinyo kukala matajiri ni sababu mataifa
ganjina gosi gachengbwa ni utsai wa nyo mudzi.
24 Mumo mudzini mwaonewa milatso ya manabii na atakatifu anjina a
Mlungu, phamwenga na milatso ya atu osi arioolagbwa duniani.”

19

Mlungu anatogolwa

1 Chisha bada ya higa, násikira dza sauti nyinji za kundi kulu hiko
mlunguni ambazo kala zinakota kululu zinaamba:
Haleluya!
“Naatogolwe Mlungu!
Mlungu ndiye Muokoli wehu.
Nguma na uwezo ni wa Mlungu wehu,
2 mana uamuliwe ni wa kpweli na wa haki.
Mlungu akaamula yuya mdiya mkpwulu
ariyebananga atu na udiyawe himu duniani.
Mlungu akamriphiza
kpwa sababu ya milatso ya nyo atumishie.”
3 Hara atu apiga kululu tsona, achiamba, Haleluya. “Naatogolwe Mlungu!
Hinyo mosi utulukao kula kpwa ye mchetu mdiya aphyaye, unaphiya dzulu
hata kare na kare.”
4 Hara atumia mirongo miiri na a ne na hara viumbe vine agbwa
chimabumabu achimuabudu Mlungu asegereye chihi cha chifalume.
Navyo vyapiga kululu vichiamba, “Amina! Haleluya!”
5 Na nchisikira sauti yanjina kula pho phokala chihi cha chifalume,
yoamba,
“Mtogoleni Mlungu wehu, mwimwi atumishie.
Mtogoleni mwimwi mumuogophao,
a vyeo na msiokala na vyeo!”
6 Chisha nchisikira sauti kulu dza sauti ya kundi kulu ra atu rinagomba.
Sauti iyo yavuma dza madzi manji gajerago kpwa nguvu maweni, na dza
sauti kulu ya chiguruguru. Iyo sauti yaamba,
“Haleluya!
Mana iye Mwenyezi Mlungu wehu Mwenye Nguvu Zosi anatawala.
7 Nahukaleni na raha,
humpigireni njerejere na humuphe nguma.
Mana arusi ya Mwana ng’ondzi ikafika phephi,
na bibi arusi akadzitayarisha kare.
8 Iye bibi arusi akahewa nguwo nono
za kung’ala-ng’ala zisizo na dowa.”
(Hizo nguwo nono manage ni mahendo manono ga atakatifu a Mlungu.)
9 Chisha ye malaika achiniamba, “Andika maneno higa: Baha aho
arioalikpwa yo sharee ya arusi ya ye Mwana ng’ondzi.” Tsona achiniamba,
“Higa nchigogomba ni maneno ga kpweli ga Mlungu.”
10 Ndipho nádzibwaga chimabumabu maguluni pha yuya malaika ili
nimuabudu, ela achiniamba, “Usihende hivyo bii! Mimi nami ni mtumishi
dza uwe phamwenga na nduguzo amshuhudiyao Jesu. Uwe muabudu
Mlungu bahi! Mana ushaidi wa Jesu ndio chandzo cha unabii wa chiroho.”

18:24 18:24 Jeremia 51:49 **19:2 19:2** Kumbukumbu 32:43; 2 Afalume 9:7 **19:3 19:3** Isaya 34:10
19:5 19:5 Zaburi 115:13 **19:6 19:6** Ezekieli 1:24; Zaburi 93:1; 97:1; 99:1 **19:9 19:9** Mathayo 22:2–3

Mutu yekala akapanda farasi mwereru

11 Hebu niphundzani! Náona mlunguni kuchifwenuka, nahenda hivi, nchiona farasi mwereru. Mutu yekala akapanda farasi anaihwa "Wa Haki na Wa Kpweli." Naye nkuhukumu na kupigana viha kpwa ajili ya haki.
12 Matsoge kala ni dza jimbijimbi ra moho, na kala ana viremba vinji mo chitswani. Kala akaandikpwa dzina ambaro takuna mutu yemanya manage isiphokala ye mwenye.
13 Naye kala akavwala kandzu ya dododo mana kala ikavwikpwa mlatsoni, na dzinare ndiye, "Neno ra Mlungu."
14 Nago majeshi ga mlunguni kala ganamlunga-lunga nyuma. Kala gakavwala nguwo nono, nyereru tsetsetse zisizo na madowa, nao kala akapanda farasi ereru.
15 Mwakpwe kanwani mwatuluka upanga wa kurya sana. Andauhumira kushinda mataifa gosi duniani naye andagatawala na uwezo mkpwulu. Tsona aminye uchi mufu wa tsukizi za Mlungu Mwenye Nguvu Zosi.
16 Na phakpwe nyongani, kandzuye kala phakaandikpwa dzina hiri:
MFALUME WA AFALUME NA BWANA WA MABWANA.
17 Na chisha nchiona malaika aimire dzulu ya dzuwa. Malaika hiye wakota kululu achiiha nderi osi arukao dzulu, achiamba, "Ndzoni mwedze murye karamu kulu ya Mlungu.
18 Ndzoni mwedze murye nyama za afalume, za akulu a viha, za atu a mkpwotse, nyama za farasi na apandadzi-farasi, nyama za atu osi, atumwa na ario huru, asiokala na vyeo na ario na vyeo."
19 Chisha nchiona ro dzinyama na afalume a dunia na majeshi gao achikusanyika phamwenga. Aho alonda kupigana na ye ariyekala asegere dzulu ya farasi phamwenga na jeshire.
20 Ela dzinyama, phamwenga na nabiiwe wa handzo ariyehenda vilinje kpwa sababuye, ahalwa mateka. Nabii hiye wachenga hinyo okala akatiywa mola wa hiro dzinyama na kuabudu chizukache kpwa kuhenda vilinje. Osi airi atsuphiwa azima ziya ra moho mkali sana wa chibiriti.
21 Hiye mutu yekala asegere dzulu ya farasi, wahumira upangawe utulukao kula kanwani kuolagira majeshi garigosala. Na nyo nderi achirya zo nyama hata achisinywa.

20

Shetani anafungbwa miaka elufu mwenga

1 Badaye náona malaika anatserera kula mlunguni, naye kala akagbwira funguwo za kuzimu na silisili kulu.
2-3 Phahi ye malaika warigbwira ro dzoka, yani yuyatu nyoka wa kare aihwaye Ibilisi au Shetani, achirifunga silisili na achiritsupha kuzimu. Pho mryangoni achiphafunga kufuli na kuphatiya ukaka, ili asedze akachenga tsona atu a mataifa ganjina gosi duniani. Naye Shetani andafungbwa miaka elufu mwenga. Bada ya muda hinyo kusira, ni lazima avugulwe kpwa muda mchache tu.
4 Higo gariphosira, náona vihi vya chifalume, vihi ambavyo kala vikasagarirwa ni hinyo okala akahewa uwezo wa kutawala. Aho kala ni

---

19:11 19:11 Ezekieli 1:1; Zaburi 96:13; Isaya 11:4 **19:12 19:12** Danieli 10:6 **19:15 19:15** Zaburi 2:9; Isaya 63:3; Joeli 3:13; Maono 14:20 **19:17 19:17** Ezekieli 39:17–20 **19:20 19:20** Maono 13:1–18 **20:2-3 20:2–3** Mwandzo 3:1 **20:4 20:4** Danieli 7:9,22

roho za hara okatwa vitswa kpwa kushuhudiya kuhusu Jesu na kutangaza
ujumbe wa Mlungu. Atu hinya kala taakaabudu rira dzinyama hebu
chizukache. Wala taayakubali kutiywa mola wa hiro dzinyama vilanguni
hebu mwao mikononi. Atu hinya afufuka na achedzatawala phamwenga
na Jesu miaka elufu mwenga.
5 Atu anjina ariofwa taandafufuka hadi miaka elufu mwenga isire.
Sambi kuku ndiko kufufulwa kpwa kpwandza.
6 Aho ndiofufulwa kano ya kpwandza, aajaliwa na ni atakatifu. Mana
chifo cha phiri tachindakala na nguvu kpwao. Nao andakala alavyadzi-
sadaka a Mlungu na Jesu, yetsambulwa ni Mlungu kutawala atu. Tsona
andatawala naye muda hinyo wa miaka elufu mwenga.

Shetani anaangamizwa

7 Bada ya miaka elufu mwenga kusira Shetani andarichirwa hiko
ndikokala akafungirwa.
8 Naye achirichirwa andakpwedza achenge atu a mataifa ganjina pembe
zosi za dunia, yani Gogu na Magogu. Andakusanya atu kuatayarisha kpwa
viha, nao andakala na afuasi anji dza mtsanga wa baharini.
9 Nao anyendeka seemu zosi za dunia na kuzunguluka mudzi
umendzwao ni Mlungu, ambapho ndipho phasagalapho atue. Ela wakati
ariphohenda vivyo kpwatuluka moho kula mlunguni uchedzaangamiza.
10 Ye Shetani ariyeachenga watsuphiwa ziya ra moho mkali sana wa
chibiriti, phatu phariphotsuphwa ro dzinyama na ye nabii wa handzo. Nao
kuko andateswa usiku na mutsi, hata kare na kare.

Uamuli wa mwisho

11 Chisha náona Mlungu asegere chihiche chikulu tsona chereru. Mlun-
guni na tsi kuchiyaya mbereze na takuyaonekana tsona.
12 Nchiona afwadzi osi, ario na vyeo na asiokala na vyeo aimire mbere za
chira chihi cha chifalume. Ndipho vitabu vyokala vichiandikpwa mahendo
ga atu osi vichifwenulwa. Na phafwenulwa chitabu chanjina, na hicho kala
ni chitabu cha uzima. Aho afwadzi aamulwa kulengana na mahendo gao
goandikpwa mumo vitabuni.
13 Bahari yalavya afwadzi ariola himo. Chifo na kuzimu nazo zichilavya
atue. Chila mmwenga achiamulwa kulengana na mahendoge.
14 Bada ya kusira higo, chifo na kuzimu zatsuphiwa ziya ra moho. Ro
ziya ra moho ndiro chifo cha phiri.
15 Na mutu yeyesi ambaye dzinare tariandikirwe himo mwenye chitabu
cha uzima, naye piya watsuphiwa ziya ra moho.

21

Dunia nyiphya

1 Higo gariphosira, náona mlunguni kuphya na dunia nyiphya, mana
mlunguni kpwa kpwandza na dunia ya kpwandza kala ikaangamizwa, na
kuchikala takuna bahari tsona.
2 Chisha nchiona mudzi mtakatifu, yani Jerusalemu nyiphya, inatserera
kula mlunguni kpwa Mlungu. Mudzi hinyo kala ukapambwa dza bibi arusi
apambwavyo, achikala anaphirikpwa kpwa mlumewe.
3 Alafu nchisikira kululu kula pho pharipho na chihi cha chifalume,
richiamba, “Vivi Mlungu andasagala phamwenga na atu. Phakpwe kaya

20:8 **20:8** Ezekieli 7:2; Ezekieli 38:2,9,15 **20:11** **20:11** Danieli 7:9–10 **21:1** **21:1** Isaya 65:17; 66:22; 2 Petero 3:13 **21:2** **21:2** Isaya 52:1; 61:10; Maono 3:12 **21:3** **21:3** Ezekieli 37:27; Alawi 26:11–12

andakala phamwenga na anadamu, nao andakala atue. Mlungu mwenye andakala phamwenga nao, naye andakala Mlungu wao.
4 Andafuta matsozi gao gosi. Wakati hinyo atu taandafwa wala kusononeka. Takundakala na chiriro wala kulumwa, mana zo hali za kare zindakala zatsupa."
5 Chisha yekala akasagarira cho chihi cha chifalume waamba, "Vivi sambi chila chitu nachihenda chiphya!" Piya achiniambira, "Gaandike higa, mana ni maneno ga kpweli na ga kukuluphirika."
6 Phahi achiniamba tsona, "Mambo vivi gakahendeka. Mimi ndimi Alifa na ndimi Omega, yani ndimi Mwandzo na ndimi Mwisho. Chila mutu ariye na chiru nindamupha madzi ga bure anwe kula pula za madzi, madzi garehago uzima.
7 Mutu ndiyeshinda, nindamupha vitu hivi vyosi, iye andakala mwanangu, nami ndakala Mlunguwe.
8 Ela phahi aoga, asiomkuluphira Mlungu, akora, aolagadzi, adiya, atsai, aabuduo vizuka, na a handzo, aho osi phatu phao ni ziya ra moho mkali wa chibiriti. Na chicho ndicho chifo cha phiri."

Jerusalemu nyiphya

9 Chisha malaika mmwenga wa hara sabaa okala na mbiga za mashaka sabaa ga mwisho wakpwedzaniamba, "Ndzo nikuonyese ye bibi arusi, hiye ndiyekala mkpwaza ye Mwana Ng'ondzi."
10 Phapho achiniphirika hadi dzulu ya mwango mkpwulu tsona mure, wakati kala nalongozwa ni Roho Mtakatifu. Kuko yuya malaika achinionyesa mudzi mtakatifu wa Jerusalemu unatserera kula dzulu mlunguni kpwa Mlungu.
11 Mudzi hinyo kala una mwanga mkpwulu wa Mlungu, mana wakala unang'ala-ng'ala dza chilolo na dza dziwe ra samani kulu riihwaro jasipa.
12 Tsona kala ukazungulusirwa ukuta mkpwulu wa dzulu. Piya kala una miryango kumi na miiri na chila mryango kala una malaika. Na chila mryango kala ukaandikpwa dzina ra mbari mwenga ya zira mbari kumi na mbiri za Iziraeli.
13 Chila uphande kala kuna miryango mihahu; mlairo wa dzuwa, vurini, mwakani, na mtswerero wa dzuwa.
14 Na hinyo ukuta wa mudzi kala ukadzengbwa dzulu ya mawe kumi na mairi ga msingi. Na chila dziwe kala rikaandikpwa dzina ra mmwengawapho wa hara mitume kumi na airi a Mwana ng'ondzi.
15 Phahi ye malaika yekala anagomba nami kala akagbwira chigongo cha kupimira. Chigongo hicho kala chikatengezwa na zahabu, nacho kala ni cha kupimira nyo mudzi, miryangoye na nyo ukutawe.
16 Ye malaika wapima hura mudzi na hicho chigongo, nago mare na mapana na chimo kala ga sawa kpwa sawa. Achiphaha kukala ni kilomita elufu mbiri na magana mane.
17 Alafu ye malaika achipima upana wa nyo ukuta, nao uchikala ni mita mirongo sita. Naye wakala anahumira chipimo chihumirwacho ni anadamu.
18 Nyo ukuta kala ukadzengbwa na mawe ga samani ga jasipa. Mudzi nao kala ukadzengbwa na zahabu swafi ya kung'ala-ng'ala dza chilolo.

21:4 21:4 Isaya 25:8; Isaya 35:10; 65:19 **21:6 21:6** Isaya 55:1 **21:7 21:7** 2 Samueli 7:14; Zaburi 89:26–27 **21:10 21:10** Ezekieli 40:2 **21:12 21:12** Ezekieli 48:30–35 **21:15 21:15** Ezekieli 40:3 **21:18 21:18** Isaya 54:11,12

19 Msingi wa hinyo ukuta wa mudzi kala ukapambwa na mawe kumi na
mairi manono sana ga samani. Na gaga gakala na rangi tafwauti-tafwauti.
Dziwe ra kpwandza kala ni jasipa, na ra phiri richikala ni yakuti samawi.
Ra hahu rakala dziwe riihwaro kalikedoni na ra ne richikala zumaridi.
20 Dziwe ra tsano kala ni dziwe riihwaro saridoniki, ra sita richikala
akiki. Dziwe ra sabaa kala ni kirisolito, ra nane kala ni zabarajadi. Dziwe
ra tisiya kala ni yakuti ya mandano, ra kumi ni kirisopiraso, ra kumi na
mwenga richikala hiakinitho na ra kumi na mbiri ni amethisito.
21 Yo miryango kumi na miiri yosi kala ikatengezwa na lulu. Chila
mryango kala ukatengezwa na lulu mwenga bahi! Barabara kulu ya nyo
mudzi kala ukatengezwa na zahabu swafi, yokala inang'ala-ng'ala dza
chilolo.
22 Mimi sionere Nyumba ya Kuvoya Mlungu himo mudzini mana ye
Mwenyezi Mlungu Mwenye Nguvu Zosi na ye Mwana ng'ondzi anasagala
mo mudzini. Kpwa hivyo taphana phatu phanjina pha kuvoya Mlungu.
23 Mudzi hinyo tauna haja ya mwanga wa dzuwa ama mwezi, mana
nkung'arirwa ni utukufu wa Mlungu, na Mwana ng'ondzi ndiye taa ya
nyo mudzi.
24 Atu a mataifa ganjina gosi andaishi na kuno anang'arirwa ni nyo
mwanga wa hinyo mudzi, na afalume a dunia andainjira himo kuphirika
vitu vyao vya samani.
25 Miryango yosi ya mudzi indakala wazi wakati wosi, mana takundakala
na usiku.
26 Atu a makabila gosi duniani andareha utajiri wao na vitu vyao vya
samani mumo mudzini.
27 Ela takuna chochosi chiricho najisi ndichoinjira himo mudzini, wala
mutu yeyesi ahendaye mambo ga waibu ama ga handzo. Atu ndioinjira
mudzi hinyo ni aratu ambao madzina gao gaandikpwa kpwenye chitabu
cha uzima cha ye Mwana ng'ondzi.

22

Muho wa madzi ga uzima

1 Chisha ye malaika wanionyesa muho wa madzi garehago uzima,
utulukao phara phenye chihi cha chifalume cha Mlungu na Mwana
ng'ondzi. Nyo muho kala unang'ala-ng'ala dza chilolo.
2 Muho wenye kala unajera kahi-kahi ya yo barabara kulu ya nyo mudzi.
Chila uphande wa muho kala phana muhi urehao uzima ambao kala
unavyala mara mwenga kpwa mwezi, kpwa hivyo kpwa mwaka kala
unavyala kano kumi na mbiri. Makodza ga muhi hinyo ganahumirwa
kama dawa ya kuphoza atu a makabila gosi.
3 Mudzi hinyo taundakala na chitu chochosi cholaniwa ni Mlungu. Na
chihi cha chifalume cha Mlungu na ye Mwana ng'ondzi chindakala mumo
mudzini. Nao atumishie andamuabudu Mlungu,
4 andamuona, na dzinare rindaandikpwa mwao vilanguni.
5 Ndani ya mudzi hinyo takundakala na usiku tsona; atu taandakala na
haja ya taa wala dzuwa, mana Bwana Mlungu ndiye ndekala mwanga wao.
Atu hinyo andatawala hata kare na kare.
6 Chisha hiye malaika achiniamba, "Hakika maneno higa ni ga kpweli
na ga kukuluphirika. Tsona Bwana Mlungu aaphaye manabii Rohowe,

---

21:23 21:23 Isaya 60:19–20 **21:24 21:24** Isaya 60:3 **21:25 21:25** Isaya 60:11 **21:27 21:27** Isaya 52:1; Ezekieli 44:9 **22:1 22:1** Ezekieli 47:1; Zakariya 14:8 **22:2 22:2** Mwandzo 2:9 **22:3 22:3** Zakariya 14:11; Mwandzo 3:17 **22:5 22:5** Isaya 60:19; Danieli 7:18

wahuma malaikawe kuaonyesa atumishie mambo ambago kala ni lazima gahendeke vi sambi-sambi.”

Jesu aredza

7 Bwana Jesu anaamba, “Hebu niphundza vinono, mino nredza vi sambi.
Baha aho aogophao na kulunga maneno ga unabii garigo ndani ya chitabu
hichi.”
8 Mimi Johana nágaona na nchigasikira mwenye, mambo higo. Na
nriphokala nkagaona na kugasikira, nádzibwaga chimabumabu mbere za
ye malaika ambaye akanionyesa mambo higa ili nimuabudu.
9 Ela achiniamba, “Usihende hivyo! Mimi nami ni mtumishi tu, dza vivyo
urivyo uwe, nduguzo manabii, na anjina osi alungao ujumbe wa chitabu
hichi. Kpwa hivyo uwe muabudu Mlungu macheye!”
10 Chisha ye malaika achiniamba, “Maneno higa ga unabii garigo mu
chitabuni usigafwitse, mana gosi gogombwa mumo gandahendeka vivi
sambi-sambi.
11 Phahi mutu ahendaye mai, naenderere kuhenda mai, na ahendaye
waibu naenderere kuhenda waibu. Tsona mutu ahendaye haki, naye
naazidi kuhenda haki, na mutu ariye bila ya lawama, naazidi kukala bila
ya lawama.”
12 Chisha nchiambwa, “Jesu anaamba, ‘Hebu niphundza vinono, mino
nredza vi sambi. Nami niredza nimriphe chila mutu kulengana na
mahendoge.
13 Mimi ndimi Alifa na Omega.* Ndimi wa kpwandza na wa mwisho.
Ndimi Mwandzo na ndimi Mwisho.’ ”
14 Baha atu afulao kandzu zao na kuzitsusa, ili aphahe ruhusa ya kuinjira
nyo mudzi muphya kutsupira miryangoye na arye matunda ga muhi
urehao uzima.
15 Ela atsai osi, adiya, aolagadzi, aabuduo vizuka na anjina osi amendzao
kugomba handzo, andakala kondze ya hinyo mudzi dza viratu madiya.
16 “Mimi Jesu, ndimi chivyazi chikulu cha Mfalume Daudi, na ndimi
ning’alaye dza kombezi. Mimi ndimi yehuma malaika wangu edze
akuambireni mwimwi afuasi angu mambo higa garigo himu chitabuni.”
17 Roho Mtakatifu na hiye bibi arusi wa Mwana ng’ondzi anamuiha
Bwana anaamba, “Ndzo.” Na atu osi ndiosikira mambo higo naambe,
“Ndzo.” Yeyesi ariye na chiru alondaye madzi, naaedze anwe bure madzi
ga uzima.

Chimarigizo

18 Nakukanyani chimbere chila mmwenga ndiyesikira maneno higa ga
unabii garigo himu chitabuni. Mutu ndiyeenjereza maneno, Mlungu naye
andamuenjerezera go mashaka gohadzwa himu chitabuni.
19 Na mutu yeyesi ndiyephunguza neno rorosi kula maneno ga unabii
wa chitabu hichi, Mlungu naye andamphunguzira baraka zoandikpwa mo
chitabuni. Andamphunguzira hakiye ya kusagala mudzi mtakatifu, na
hakiye ya kurya matunda ga muhi wa uzima.
20 Na iye alavyaye ushaidiwe kuhusu mambo higa anaamba, “Hakika
sichelewa, nredza vi sambi.”
Amina. Ndzo Bwana Jesu!

22:11 **22:11** Danieli 12:10 **22:12** **22:12** Isaya 40:10; 62:11; Zaburi 28:4; Jeremia 17:10 **22:13** **22:13** Maono 1:8,17; 2:8; Isaya 44:6; 48:12 * **22:13** **22:13** Chiyunani seemu hino inaamba, *Alifa na Omega*, yani A hadi Z. **22:14** **22:14** Mwandzo 2:9; 3:22 **22:16** **22:16** Isaya 11:1,10 **22:17** **22:17** Isaya 55:1 **22:18** **22:18** Kumbukumbu 4:2; 12:32

21 Bwana Jesu naakujaliyeni mwimwi mosi. Amina.